Хейзъл
ИЗДАНИЯ

АНИ НАНОВА

ФРАЗЕОЛОГИЧЕН СИНОНИМЕН РЕЧНИК НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК

- 10 000 фразеологични единици
- тълкуване на фразеологизмите
- примери за употреба
- фразеологични синонимни редове

- 4000 думи, синоними на фразеологизми
- възможност за лесно намиране и замяна на отделни думи със синоними фразеологизми
- показалец на фразеологичните компоненти

Издателство „Хейзъл“

СТРУКТУРА НА РЕЧНИКОВАТА СТАТИЯ

ЧАСТ I. Фразеологичен речник

ПОДПИРАМ СЕ НА ЕДНА КЪЛКА *ирон.* — вж. ПОДПИРАМ ДУВАРА *ирон.*

ПОД ‹ШУМКА И› СЛАМКА търся *някого или нещо диал.* — вж. ПОД ДЪРВО И КАМЪК търся

ПРАВЯ СИ ГАРГАРА[1] *с нещо* — Удава ми се нещо, лесно, без усилия се справям с нещо. *За него математиката не представлява трудност, със задачите си прави гаргара.*

— **идва ми (иде ми) о̀тръки • идва ми (иде ми) о̀тръце (о̀тръка)** *диал.*

ПРАВЯ СИ ГАРГАРА[2] *с някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА (ЗА) МЕЗЕ

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ПОВРАГА *някого или нещо диал. остар.* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ПО ДЯВОЛИТЕ (1, 2 и 3 знач.)

ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА ПРЕЗ ОГЪН И ВОДА —

1. Полагам големи усилия, правя всякакви жертви, за да постигна нещо. *Аз ще премина през огън и вода, но ще ти помогна.* ✧ *Готов беше да премине през огън и вода, но да си възвърне любовта ѝ.*

— **минавам/ мина през огън и вода • на главата си стъпвам/ стъпя • обръщам/ обърна света ‹наопаки› • обръщам/ обърна земята наопаки • земята преобръщам/ преобърна • света преобръщам/ преобърна • слагам/ сложа душа на мъка** *простонар.* **• турям/ туря (турвам/ турна) душа на мъка** *простонар.* **• под земята ровя** *диал.*

2. вж. ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА ПРЕЗ СТЪРГА‹ТА› (1 знач.)

ЧАСТ II. Словник на думите-синоними на фразеологизми

ТРАЯ СИ —

1. *нар.* вж. ДЪРЖА СИ ЕЗИКА ‹ЗАД ЗЪБИТЕ›; СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ КЛЮЧ НА УСТАТА

2. *разг.* вж. НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ТРУДЯ СЕ — *нар.* вж. ПРАВЯ СИ ТРУД

ТЪРЖЕСТВУВАМ — вж. ПОТРИВАМ ‹СИ›/ ПОТРИЯ ‹СИ› РЪЦЕ‹ТЕ› (1 знач.); НА СЕДМОТО НЕБЕ СЪМ

ТЮХКАМ СЕ *разг.* — вж. КЪРША РЪЦЕ; ЧУПЯ ПРЪСТИ‹ТЕ СИ›

фразеологична единица
квалификатор за експресивност
факултативен елемент
задължително съпътстващ елемент

тълкуване
омоними

граматична бележка

стилистичен квалификатор

разделител за вид на глагола

примери

разделител на примери

разделител на фразеологизми-синоними

фразеологизми-синоними

вариране във формата

препратка

препратка към конкретно значение

многозначност

лексема

препратка

препратка към конкретно значение

стилистичен квалификатор

стилистичен квалификатор за конкретно значение

многозначност

Издателство Хейзъл
Хейзъл издания

ФРАЗЕОЛОГИЧЕН СИНОНИМЕН РЕЧНИК НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК

Под редакцията на: З. Омайников

Адрес на издателството:
София 1504, ул. „Н. Ракитин“ 2

Предпечатна подготовка: „АтуинПринт“ ЕООД
Печат: ПК „Д. Благоев“ ООД

Printed in Bulgaria

АНИ НАНОВА

ФРАЗЕОЛОГИЧЕН СИНОНИМЕН РЕЧНИК НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК

А-Я

Издателство „Хейзъл“
София

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР

Предлаганият труд е първи по рода си опит в българската фразеография да се разкрие голямото синонимно богатство на фразеологията ни. В досегашните фразеологични речници са отбелязвани единствено вариантите на фразеологичните единици. Настоящият речник има за цел да представи фразеологичната синонимия в нейната пълнота, а не само вариантите и синонимите, получени по вариантен път.

Речникът се състои от две части. Първата част съдържа около 10 000 фразеологични единици, обяснени и илюстрирани с примери, които влизат в синонимна връзка помежду си и са обхванати в редове по общата си семантика. Представената богата фразеологична синонимия дава възможност за избор, разнообразяване и обогатяване на изразните средства.

Във втората част в азбучен ред са дадени лексемите (думите), синоними на фразеологизми, с препратки към съответните фразеологични синонимни редове. Словникът включва над 4 000 такива думи. Целта му е да даде възможност на читателя да намери най-подходящия фразеологичен еквивалент на думата, да я замени с по-експресивния фразеологизъм-синоним.

В края на книгата е поместен и азбучен показалец на думите, от които са изградени фразеологизмите. Задачата му е да улеснява откриването на всеки от фразеологизмите в речника чрез който и да е от компонентите му.

Фразеологичният синонимен речник на българския език е предназначен за тези, които работят в областта на българската словесност — писатели, журналисти, преводачи, езиковеди. Той е помагало за студенти, преподаватели, ученици, за всички, които се интересуват от фразеологичното богатство на българския език.

УВОД

Фразеологичният синонимен речник на българския език има за цел да представи синонимната фразеология в рамките на възприетото схващане на понятието фразеологизъм като устойчива, разделно оформена, обикновено емоционално-експресивно оцветена смислова цялост. Това схващане на понятието фразеологизъм поставя определени рамки при подбора на фразеологичния материал. По принцип се изключват свободните словосъчетания, глаголно-именните съчетания от типа на „давам заповед“ — „заповядвам“, „отдавам на забрава“ — „забравям“, крилатите фрази, пословиците. Това обаче не значи, че се цели абсолютна стерилност на представения фразеологичен материал.

В речника са застъпени определен брой преходни фразеологизми, които се различават от същинските както по структурата си, така и по същността си. Те имат форма на затворени изречения и се употребяват по повод на дадено лице или събитие, като косвено служат за характеристиката му, а не пряко, както е при същинските фразеологични единици. Преходните фразеологизми са междинен тип между същинските фразеологизми, от една страна, и пословиците, по-рядко крилатите фрази — от друга, напр.: **черен гологан не се губи; ще дойде мачка за погачка; и на нашата улица ще огрее слънце**. Фразеологизмите от преходен тип не могат да се включват в изречение, тъй като не се изравняват с пълнозначните части на речта, но намират място в речника поради синонимията, която имат, и експресивността си.

Основната част от фразеологията принадлежи към разговорния пласт на езика, затова бележка за принадлежност на фразеологичните единици към разговорния стил не се поставя. Стилистични бележки, т.нар. квалификатори, се употребяват при случаите, които са отклонения от основния масив фразеологични единици. Бележка *книж.* се поставя при фразеологични единици, които имат книжен характер — идват от книжнината и обикновено се употребяват в по-изискания стил. Бележка *нар.* се слага при фразеологизми, характерни за народните говори. *Простонар.* е бележка, сочеща по-принизена стилистична употреба. Бележка *диал.* носят фразеологичните единици, които съдържат диалектни думи или диалектна форма, както и тези, които са характерни само за диалект и имат ограничено териториално разпространение. Бележката *жарг.* отбелязва принадлежност към жаргона. *Остар.* и *рядко* са

бележки за остарели и рядко срещани фразеологизми, а *старин.* — за фразеологизми, които съдържат старинни думи.

Употребени са и квалификатори за отбелязване на експресивната оцветеност на фразеологизмите: *ирон., пренебр., подигр., неодобр., руг., ритор., поет., шег., грубо, вулг.*

Квалификаторите играят особено важна роля при синонимните речници. Стилистичната и експресивна характеристика на фразеологизмите-синоними спомага читателят да направи най-правилния и точен избор на изразното средство, което му е необходимо.

Фразеологията се отличава с голяма подвижност на компонентите, с широки възможности за структурни промени, което води до вариантно многообразие. Модификациите в материалния състав на фразеологичните единици, свързани със структурната страна на тяхната форма се изразяват в прибавяне или отпадане на компонент, в позиционна подвижност на един или няколко компонента, при появата на двойни форми при даден компонент, в замяна на един или повече компоненти с други лексикални елементи. Редица фразеологични единици имат пълен или съкратен състав, напр.: **дрънкам като ‹празна› воденица, ‹само› кожа и кости съм, едно ми ‹е› на езика, ‹а› друго ‹ми е› на сърцето.** Елементът, който може да отпадне от състава на фразеологичната единица е неин факултативен елемент, т.е. не е задължителен, защото и без него съответната единица функционира като единно семантично и структурно цяло. Графично в речника факултативните елементи се отделят от постоянните чрез ъглести скоби.

Варирането на компонентите на фразеологичните единици е в две посоки: формална вариантност — замяна на една форма на даден компонент с друга негова форма, и лексикална вариантност — замяна на компонентите на даден фразеологизъм с други лексикални елементи.

Формалната вариантност обикновено се проявява при глаголни фразеологизми, при които един и същ именен компонент може да се яви в единствено или множествено число, напр. **заплащам/ заплатя с лихвата (лихвите)** или при възможна употреба на различни предлози, напр.: **излизам/ изляза извън (вън от, от, из) себе си.** Формалните варианти се дават в кръгли скоби.

Лексикалната вариантност е силно развита и е един от основните извори на фразеологичното богатство на езика. Тя се изразява в замяната на един или повече от компонентите на фразеологичната единица с други лексикални елементи, без това да води до изменение в значението или функциите на фразе-

ологизма като цялост. Например лексикални варианти на **кукувица ми е изпила ума** (съвсем съм оглупял, постъпвам неразумно, върша глупости) са: **кукувица ми е изпила мозъка (акъла, пипето) и чавка (патка, сврака, гарга) ми е изпила ума.** Когато обаче замяната засяга и двата компонента се получават синоними, т.е. фразеологични единици, различни по състав, но с еднакво значение. В случая напр. синоними са: **чавка ми е изпила мозъка (акъла, пипето), патка ми е изпила мозъка (акъла, пипето), сврака ми е изпила мозъка (акъла, пипето), гарга ми е изпила мозъка (акъла, пипето).**

В този речник, освен варианти и синоними, получени по вариантен път, синонимните редове включват и фразеологични единици, които са еднакви или близки по значение на фразеологизма-доминанта и на другите членове на реда и се синонимизират с тях. В горепосочения пример синоними на **кукувица ми е изпила ума** са и фразеологизмите: **нямам ум (акъл) за пет пари, нямам ум (акъл) за една парà, умът (акълът) ми е в краката, умът (акълът) ми е слязъл в краката, умът (акълът) ми не е в главата, умът (акълът) ми е влязъл в краката** *диал.*

Разграничението между варианти и синоними представлява интерес единствено от научна гледна точка и не е предмет на този речник. В него тази разлика не се прави, защото както различните по лексикален състав синоними, така и вариантите обогатяват фразеологичната синонимия и в по-голяма или по-малка степен допринасят за нюансирането и разнообразяването на изказа.

В речника фразеологичните единици — синоними и варианти, се представят в отделни заглавки. В синонимния ред фразеологичните варианти са дадени самостоятелно (не са групирани по общия елемент във фразеологична верига). По този начин нагледно и отчетливо се откроява синонимното богатство на фразеологичния състав на езика.

Често фразеологичната синонимия е много по-разгърната от лексикалната. При някои значения впечатлява големият брой на фразеологичните единици, които съставят синонимния ред. Например със значение „никога" те са 57 (вж. **на куково лято**), със значение „изплашвам се" — 67 (вж. **изкарвам си/ изкарам си ума**), със значение „смъмрям, скарвам се" — 80 (вж. **дръпвам/ дръпна калая** *някому*), със значение „умирам" — 113 (вж. **предавам/ предам Богу дух**).

Една от основните характеристики на фразеологичната единица е семантичната спойка между нейните компоненти — думите, които в по-голяма или по-малка степен са семантично преосмислени, придобили са ново значение, което е и значението на самата фразеологична единица.

Съществуват думи, които постоянно съпътстват фразеологизма, движат се в непосредствена близост до структурната му граница. Без да са компоненти на фразеологизма, те са задължително негово словесно обкръжение. Чрез тях фразеологичната единица реализира значението си. Тези думи са изписани веднага след фразеологизма с малки букви, напр.: **ПОД ДЪРВО И КАМЪК търся; КАТО БЕЙ живея; КАТО ВЕЙКА слаб.**

Синтактичната съчетаемост на фразеологизма е представена с неопределителни местоимения (*някой, някого, на някого, някому, нечий, нещо* и т.н.) или с наречие (*някъде*), самостоятелно или заедно със съответен предлог, напр. **дърпвам/ дръпна за яката** *някого*, **свързвам си/ свържа си съдбата** *с някого*, **пускам/ пусна корен‹и›** *някъде*. Граматичните указания се отбелязват с курсив.

Отразени са и съюзите, с които фразеологизмът се свързва със следващо изречение, напр. **отрязвам си/ отрежа си главата** *със следв. изр. със съюз* **че, ако.**

В речника двувидовите глаголни фразеологизми са дадени с двата си вида — несвършен и свършен, разделени с наклонена черта (напр. **превивам/ превия врат, навирвам/ навиря нос**).

Омонимите в речника са отбелязани с цифрови индекси напр.: **протягам/ протегна ръка[1]** (1. помагам, подкрепям някого 2. сдобрявам се с някого); **протягам ръка[2]** (моля за милостиня, подаяние; прося).

СТРУКТУРА НА РЕЧНИКОВАТА СТАТИЯ

В словника на речника фразеологизмите са представени по азбучен ред, като мястото им се определя по реда на буквите, с които са изписани последователно компонентите им.

Заглавка на статията е фразеологичната единица, която е доминанта на синонимния ред. Тя е изписана с главни букви с получерен шрифт. Веднага след нея, където е необходимо, следват граматични бележки за синтактичната ѝ съчетаемост, които са дадени с курсив. С курсив са отбелязани и квалификаторите — за стилистична принадлежност и експресивна оцветеност.

Когато фразеологичната единица е многозначна и значенията ѝ се отнасят към различни обекти — одушевени или неодушевени, граматичните ука-

затели се изписват към съответното значение, а не в заглавката:

МЪТЯ ВОДАТА (ВОДИТЕ) —
1. *На някого ...*
2. *Някъде ...*

Всяка фразеологична единица и всяко значение, които имат друга не разговорна, стилистична квалификация, носят съответната стилистична бележка.

След заглавката и съответните бележки към нея следва тълкуването на доминантния фразеологизъм. Приведени са примери, които демонстрират значението и го правят по-ясно и достъпно. Илюстративният материал е даден с курсив веднага след дефиницията.

На нов ред в абзац след тире следват фразеологизмите-синоними. Те са изписани с получерен шрифт и са отделени помежду си със знака •. Ако имат еднаква валентност с доминантата, след тях не се поставят граматични бележки, за да не се утежни синонимният ред. Подредени са според степента на семантичната им близост със заглавния фразеологизъм. В началото на синонимния ред по принцип стоят фразеологичните варианти и синонимите, получени по вариантен път, след тях са останалите синоними. В края на синонимния ред обикновено са поставени фразеологизмите, характерни за простонародната, диалектната и жаргонната реч.

Когато доминантният фразеологизъм-синоним е многозначен, всяко значение се дава отделно (номерирано цифрово и на нов ред) с дефиниция, илюстративни примери и синонимен ред, напр.:

ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА —

1. Преставам да разсъждавам разумно и да се държа нормално; полудявам, обезумявам, побърквам се. *От мъка преди две години си загуби ума.* ✧ *Като го слушаш какво приказва, ще разбереш, че съвсем си е загубил ума.*

— **изгубвам си/ изгубя си ума • загубвам си/ загубя си акъла... • хващат ме/ хванат ме белите братя • откачам/ откача централно** *жарг.*

2. *По (подир) някого.* Силно се влюбвам в някого. *Откакто ги запознах, съвсем си е загубил ума по нея.*

— **изгубвам си/ изгубя си ума • загубвам си/ загубя си акъла... • захапвам/ захапя въдицата • хлътвам/ хлътна до уши**

Препратките в речника са ограничено използвани. В случаи когато фразеологична единица се препраща към многозначен заглавен фразеологизъм, цифрово се обозначава към кое или към кои значения се отнася препратката, напр.:

УРЕЖДАМ СИ/ УРЕДЯ СИ СМЕТКАТА (СМЕТКИТЕ) *с някого* — вж. РАЗЧИСТВАМ СИ/ РАЗЧИСТЯ СИ СМЕТКАТА (СМЕТКИТЕ) (1, 2 и 3 знач.)

ОБЛАЗВАТ МЕ/ ОБЛАЗЯТ МЕ ‹СТУДЕНИ› МОРНИЦИ *поет.* — вж. ПОБИВАТ МЕ/ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (2 знач.)

СЛОВНИКЪТ НА ДУМИТЕ — СИНОНИМИ НА ФРАЗЕОЛОГИЗМИ, И НЕГОВОТО ПРИЛОЖЕНИЕ

И в говоримия език, и в литературата, употребата на фразеологизми, вместо думи, придава по-голяма образност и емоционалност на изказа (напр. **гълтвам си езика**, **хвърлям топа**, **чета конско ‹евангелие›** и т.н. съдържат експресивност, която липсва на неутралните думи „стъписвам се“, „умирам“, „карам се“ и под.).

В този речник за първи път е направен опит да се дадат такива думи, които се синонимизират с фразеологизми и могат да бъдат заменени с тях. В словника е включена както книжовна, така и функционално ограничена лексика. Всяка лексема препраща съответно към една или няколко заглавки — доминанти на фразеологични синонимни редове. Както при фразеологизмите-синоними, така и при лексемите са поставени бележки за стиловата им принадлежност и експресивна оцветеност. Те стоят непосредствено след думата, която характеризират. В случаи, когато думата се синонимизира с някое от значенията си — преносно или принадлежащо към определена лексика, тогава бележката е поставена след разделителния знак например: **СИГНАЛИЗИРАМ** — *прен.* вж. БИЯ ТРЕВОГА или **КАСТРЯ** — *разг.* вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ› *някому*. Ако думата е многозначна и има фразеологични синоними в различните си значения, всяко значение е отбелязано с цифра на нов ред с препратка към съответния фразеологизъм — доминанта на синонимен ред. Например:

ЗАБЛУЖДАВАМ —

1. вж. ИКОНОМИСВАМ/ ИКОНОМИСАМ ‹ОТ› ИСТИНАТА; КРИВЯ СИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА)
2. вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПРАХ В ОЧИТЕ *на някого*; ЗАМАЗВАМ/ ЗАМАЖА ОЧИТЕ *на някого*; ПРОДАВАМ ШИКАЛКИ *някому*

Когато думата се синонимизира само с някое от значенията на фразеологичната единица, това се обозначава цифрово, напр.:

ИЗМОРЯВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО *на някого* (2 знач.)

Ако думата само в някое от значенията си има фразеологизми-синоними, препратката се отнася за това значение, напр.:

НАУЧАВАМ — вж. СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ ДО УШИТЕ (УХОТО) *нещо*

Препратката означава, че тълкуването на значението на фразеологизма, примерите и фразеологичният синонимен ред се отнасят и за думата-синоним. По този начин се изяснява и семантиката на лексемата, предлага се и избор на синоними от фразеологичния синонимен ред.

Фразеологичните единици могат да бъдат максимални или относителни еквиваленти на една или друга лексико-граматична категория (част на речта). Те могат да бъдат глаголни (**виря нос** — важнича), именни — като съществителни (**дебела глава** — дебелоглавец), прилагателни (**лек в главата** — глупав), адвербиални (**през куп за грош** — повърхностно), междуметни (**и таз хубава**).

Някои фразеологизми съчетават синтетично черти на няколко категории. Например на глаголни и именни при **паднало ми е пердето от очите** (не се срамувам, не се стеснявам от постъпките си; безсрамен, нахален, безочлив съм). Прилагателните „безсрамен", „нахален", „безочлив" са относителни еквиваленти на фразеологизма. Подобен е напр. случаят и с фразеологизма **броят ми се ребрата** (много съм слаб, прекалено мършав съм). Семантично негови пълни синоними са: „мършав", „слаб", „кльощав" и т.н., но от граматична гледна точка синонимната връзка е относителна.

Ръководно начало при съставянето на словника на лексемите е общата семантика, която свързва думата и фразеологизма. По обединяващото ги значение те се синонимизират помежду си и могат да се заместват в даден контекст.

ПОКАЗАЛЕЦЪТ НА ФРАЗЕОЛОГИЧНИТЕ КОМПОНЕНТИ И НЕГОВАТА ФУНКЦИЯ

Показалецът представя в азбучен ред лексикалните единици, от които са изградени фразеологизмите. Той включва само онези компоненти на фразеологичните единици, които извън фразеологизма са пълнозначни думи, а именно: съществителни, прилагателни, глаголи, наречия и числителни имена. Не са включени местоимения, предлози, съюзи, частици, както и спомагателният глагол „съм", който участва в корпуса на фразеологизма. Изключение се прави само в случай, когато всички компоненти на даден фразеологизъм, спадат към посочените, невключени в показалеца категории. Фразеологизмът се дава без неговата граматична съчетаемост и стилистична принадлежност, както и без задължително съпровождащите лексикални елементи. При двойна заглавка се посочва само първата ѝ форма.

Показалецът има преди всичко практическо значение. Той улеснява откриването на всеки фразеологизъм в речника чрез който и да е от компонентите му.

ИЗВОРИ ЗА СЪСТАВЯНЕТО НА РЕЧНИКА

1. Фразеологичен речник на българския език, *Ничева К., С. Спасова-Михайлова, Кр. Чолакова,* т. 1—2, С., БАН, 1974—1975.
2. Нов фразеологичен речник на българския език, *Анкова-Ничева, К.,* С., Университетско издателство „Свети Климент Охридски", 1993.
3. Фразеологичен речник на българския език, *Ничева, М.,* С., ИК „Хермес", 2002.
4. Руско-български фразеологичен речник, *Андрейчина, К., С. Влахов, Ст. Димитрова, К. Запрянова,* „Наука и изкуство" и издательство „Русский язык", 1980.
5. Румънско-български фразеологичен речник, *Калдиева-Захариева, Ст.,* С., Академично издателство „Проф. Марин Дринов", 1997.
6. Немско-български фразеологичен речник, *Николова-Гълъбова, Ж., К. Гълъбов,* С., „Наука и изкуство", 1958.
7. Речник на българския език, т. 1—11, С., БАН, 1977—2002.
8. Речник на съвременния български книжовен език, т. 1—3, С., БАН, 1955—1959
9. Материали от художествената литература, публицистиката и журналистиката, както и от живата разговорна реч.

СЪКРАЩЕНИЯ

вж. — виж

вр. — време

вулг. — вулгарно

въпросит. — въпросително

диал. — диалектен фразеологизъм, дума или диалектно значение

др. — други

ед. — единствено

жарг. — жаргонен фразеологизъм или дума

знач. — значение

изр. — изречение

ирон. — иронично

книж. — книжен фразеологизъм, дума или значение

л. — лице

мин. — минало

мн. — множествено

накл. — наклонение

нар. — фразеологизъм, дума или значение, употребявани в народната реч

нареч. — наречие

неодобр. — неодобрително

несв.в. — несвършен вид

обикн. — обикновено

остар. — остарял фразеологизъм, дума или значение

отриц. — отрицание, отрицателно

пов. — повелително

под. — подобни

подигр. — подигравателно

поет. — поетично

предл. — предлог

предх. — предходно

прен. — преносно значение

пренебр. — пренебрежително

прил. — прилагателно

простонар. — простонароден фразеологизъм, дума или значение

разг. — разговорна дума или значение

ритор. — риторично

руг. — ругателно

самост. — самостоятелно

св.в. — свършен вид

сег. — сегашно

следв. — следващо

старин. — старинна дума или фразеологизъм

съчет. — съчетание

същ. — съществително

ч. — число

шег. — шеговито

ЗНАЦИ

‹ › — за ограждане на факултативния елемент във фразеологизма

( ) — за ограждане на варирането във формата (компонент в ед. или мн.ч., в умалителна форма, друг предлог или друга глаголна форма)

/ — за отделяне на глагол от несвършен вид от глагол от свършен вид

• — за отделяне на фразеологизмите-синоними в синонимния ред

✧ — за отделяне на примери в речниковата статия

I част

ФРАЗЕОЛОГИЧЕН РЕЧНИК

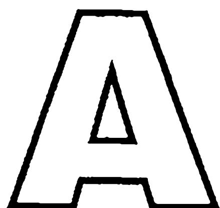

АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ и **КОЛЯ И БЕСЯ** — Всесилен и пълновластен господар съм, имам пълната власт да се разпореждам с всичко; аз командвам и властвам. *От шефа зависи дали ще останем на работа, той коли, той беси.*

— **държа и хляба, и ножа ‹в ръцете си› • и хлябът, и ножът са у мене • и хлябът, и ножът са в ръцете ми • все и вся съм** *книж.* **• коля кучето • беся кучето • имам последен думата • имам думата • имам последната дума • моя е последната дума • аз паля, аз гася** *диал.* **• аз паля, аз жаря** *диал.* **• ‹и› теслата, и орехите са у мене** *диал.*

АЗ ПАЛЯ, АЗ ГАСЯ *диал.* — вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ

АЗ ПАЛЯ, АЗ ЖАРЯ *диал.* — вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ

АКВА НУДА *жарг.* — вж. ГОЛА ВȌДА *жарг.*

АКО ГО РАЗПЪДИШ ОТ ВРАТАТА, ТО СЕ НАВИРА ПРЕЗ ПРОЗОРЦИТЕ — Казва се за нахален, безочлив човек, който настойчиво досажда, за да постигне целта си. *Момчето е толкова нагло, че ако го разпъдя от вратата, то ще се навре през прозорците.*

— **ти го не пущаш в селото, той пита де е поповата къща** *ирон.* **• ти го не щеш в селото, той иска у попови да кондиса** *ирон.* **• като конска муха нахален • увирам се/ увра се като конска муха под опашката** *диал.*

АКО ДЕНЯТ Е КЪС, ГОДИНАТА Е ДЪЛГА — Казва се когато днешната работа се отлага за утре. *Уморен съм, не ми се работи повече. Какво пък,*

ако денят е къс, годината е дълга.

— и утре е ден • утрото е по-мъдро от вечерта

‹АКО Е› ЖИВОТ И ЗДРАВЕ — вж. АКО Е РЕКЪЛ ГОСПОД

АКО Е ПИСАНО — вж. АКО Е РЕКЪЛ ГОСПОД

АКО Е РЕКЪЛ БОГ — вж. АКО Е РЕКЪЛ ГОСПОД

АКО Е РЕКЪЛ ГОСПОД — Употребява се вметнато като уговорка за нещо, което би се осъществило, ако не се появи някаква пречка. *Ако е рекъл Господ, ще оздравея и всичко ще бъде наред.* ✧ *Догодина, ако е рекъл Господ, ще завърши висшето си образование.*

— ако е рекъл Бог • ‹ако е› живот и здраве • ако е писано

АКО ЩЕ ‹И› ГОСПОД ДА СЛЕЗЕ — вж. АКО ЩЕ ‹И› ЗЕМЯТА НАОПАКИ ДА СЕ ОБЪРНЕ (1 и 2 знач.)

АКО ЩЕ ‹И› ЗЕМЯТА НАОПАКИ ДА СЕ ОБЪРНЕ

1. Непременно ще се извърши или осъществи това, което е изразено в главното изречение. *Утре ще замина на почивка, ако ще и земята наопаки да се обърне.*

— ако ще ‹и› светът да се обърне • ако ще ‹и› светът да се провали • ако ще ‹и› светът да се сгромоляса • ако ще ‹и› светът да се свърши • ако ще ‹и› Господ да слезе • ‹ако ще› и камъни да валят • ‹ако ще› и турско да стане • ‹ако ще› и свиня (свинка) в джамия да влезе • на всяка цена • жив ‹или› мъртъв • ако ще ‹и› на парчета да ме режат (нарежат) • ако ще ‹и› на парчета да ме кълцат (накълцат) • що по що *диал.*

2. Никога, при никакви обстоятелства, няма да стане или няма да бъде направено това, което е изразено в главното изречение. *Няма да отстъпя от позициите си, ако ще и земята наопаки да се обърне.*

— ако ще ‹и› светът да се обърне • ако ще ‹и› светът да се провали • ако ще ‹и› светът да се сгромоляса • ако ще ‹и› светът да се свърши • ако ще ‹и› Господ до слезе • ‹ако ще› и камъни да валят • ‹ако ще› и турско да стане • ‹ако ще› и свиня (свинка) в джамия да влезе • ако ще ‹и› на парчета да ме режат (нарежат) • ако ще ‹и› на парчета да ме кълцат (накълцат)

‹АКО ЩЕ› И КАМЪНИ ДА ВАЛЯТ — вж. АКО ЩЕ ‹И› ЗЕМЯТА НАОПАКИ ДА СЕ ОБЪРНЕ (1 и 2 знач.)

АКО ЩЕ ‹И› НА ПАРЧЕТА ДА МЕ КЪЛЦАТ (НАКЪЛЦАТ) — вж. АКО ЩЕ ‹И› ЗЕМЯТА НАОПАКИ ДА СЕ ОБЪРНЕ (1 и 2 знач.)

АКО ЩЕ ‹И› НА ПАРЧЕТА ДА МЕ РЕЖАТ (НАРЕЖАТ) — вж. АКО ЩЕ ‹И› ЗЕМЯТА НАОПАКИ ДА СЕ ОБЪРНЕ (1 и 2 знач.)

АКО ЩЕ ‹И› СВЕТЪТ ДА СЕ ОБЪРНЕ — вж. АКО ЩЕ ‹И› ЗЕМЯТА НАОПАКИ ДА СЕ ОБЪРНЕ (1 и 2 знач.)

АКО ЩЕ ‹И› СВЕТЪТ ДА СЕ ПРОВАЛИ — вж. АКО ЩЕ ‹И› ЗЕМЯТА НАОПАКИ ДА СЕ ОБЪРНЕ (1 и 2 знач.)

АКО ЩЕ ‹И› СВЕТЪТ ДА СЕ СВЪРШИ — вж. АКО ЩЕ ‹И› ЗЕМЯТА НАОПАКИ ДА СЕ ОБЪРНЕ (1 и 2 знач.)

АКО ЩЕ ‹И› СВЕТЪТ ДА СЕ СГРОМОЛЯСА — вж. АКО ЩЕ ‹И› ЗЕМЯТА НАОПАКИ ДА СЕ ОБЪРНЕ (1 и 2 знач.)

‹АКО ЩЕ› И СВИНЯ (СВИНКА) В ДЖАМИЯ ДА ВЛЕЗЕ — вж. АКО ЩЕ ‹И› ЗЕМЯТА НАОПАКИ ДА СЕ ОБЪРНЕ (1 и 2 знач.)

‹АКО ЩЕ› И ТУРСКО ДА СТАНЕ — вж. АКО ЩЕ ‹И› ЗЕМЯТА НАОПАКИ ДА СЕ ОБЪРНЕ (1 и 2 знач.)

АКО ЯЙЦЕТО СЕ СТРИЖЕШЕ, ТОЙ ЩЕШЕ ДА ГО БРЪСНЕ — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

АКЪЛ ЗА КРУШИ *ирон.* — вж. АКЪЛ—МОРЕ, ‹УМ—БРЪСНАЧ› *подигр.*

АКЪЛ—МОРЕ, ГЛАВА—КОФА *жарг. подигр.* — вж. АКЪЛ—МОРЕ, ‹УМ—БРЪСНАЧ› *подигр.*

АКЪЛ—МОРЕ, ГЛАВА—ПАВЕ *жарг. подигр.* — вж. АКЪЛ—МОРЕ, ‹УМ—БРЪСНАЧ› *подигр.*

АКЪЛ—МОРЕ, ГЛАВА—ШАМАНДУРА *подигр.* — вж. АКЪЛ—МОРЕ, ‹УМ—БРЪСНАЧ› *подигр.*

АКЪЛ—МОРЕ, УМ—БРИЧ *диал. остар. подигр.* — вж. АКЪЛ—МОРЕ, ‹УМ—БРЪСНАЧ› *подигр.*

АКЪЛ—МОРЕ, ‹УМ—БРЪСНАЧ› *подигр.* — Употребява се за постъпка или проява, която е много глупава, неразумна или неуместна. *Как можа да му дадеш пари назаем като знаеш, че той никога няма да ти ги върне. Акъл—море, ум—бръснач.*

— **ум—море, акъл—бръснач** *подигр.* • **акъл—море, глава—шамандура** *подигр.* • **акъл за круши** *ирон.* • **акъл на буци** *ирон.* • **акъл—море, ум—брич** *диал. остар. подигр.* • **акъл—море, глава—кофа** *жарг. подигр.* • **ум—море, глава—кофа** *жарг. подигр.* • **акъл—море, глава—паве** *жарг. подигр.*

АКЪЛ НА БУЦИ *ирон.* — вж. АКЪЛ—МОРЕ, ‹УМ—БРЪСНАЧ› *подигр.*

АКЪЛЪТ МИ Е В КРАКАТА — Постъпвам неразумно, върша глупости, проявявам се като глупак. *Защо продаде къщата на безценица, акълът ти е в краката.*

— **умът ми е в краката** • **умът ми е слязъл в краката** • **акълът ми е слязъл в краката** • **умът ми не е в главата** • **акълът ми не е в главата** • **нямам ум за пет пари** • **нямам акъл за пет пари** • **нямам ум за една парà** • **нямам акъл за една парà** • **кукувица ми е изпила ума** • **кукувица ми е изпила мозъка** • **кукувица ми е изпила акъла** • **кукувица ми е изпила пипето** • **чавка ми е изпила ума** • **чавка ми е изпила мозъка** • **чавка ми е изпила акъла** • **чавка ми е изпила пипето** • **сврака ми е изпила ума** • **сврака ми е изпила мозъка** • **сврака ми е изпила акъла** • **сврака ми е изпила пипето** • **патка ми е изпила ума** • **патка ми е изпила мозъка** • **патка ми е изпила акъла** • **патка ми е изпила пипето** • **гарга ми е изпила ума** • **гарга ми е изпила мозъка** • **гарга ми е изпила акъла** • **гарга ми е изпила пипето** • **умът ми е влязъл в краката** *диал.* • **акълът ми е влязъл в краката** *диал.*

АКЪЛЪТ МИ Е ВЛЯЗЪЛ В КРАКАТА *диал.* — вж. АКЪЛЪТ МИ Е В КРАКАТА

АКЪЛЪТ МИ Е СЛЯЗЪЛ В КРАКАТА — вж. АКЪЛЪТ МИ Е В КРАКАТА

АКЪЛЪТ МИ НЕ ГО ПОБИРА и **АКЪЛЪТ МИ НЕ МОЖЕ ДА ГО ПОБЕРЕ** — Не мога да проумея, да възприема, да си обясня нещо случило се или което се извършва от някого, струва ми се невероятно; недоумявам. *Акълът ми не го побира как можа да излъжеш тези мили и добри хора, които винаги са били искрени към тебе и са ти помагали.*

— **умът ми не го побира** • **умът ми не може да го побере** • **главата ми не го побира** • **главата ми не може да го побере** • **чудя се и ‹се› мая** • **умът ми не го взема** *диал.* • **умът ми не може да го вземе** *диал.* • **умът ми не го хваща** *диал.* • **умът ми не може да го хване** *диал.*

АКЪЛЪТ МИ НЕ Е В ГЛАВАТА

1. Разсеян съм, не внимавам, не съм съсредоточен. *Акълът ти не е в главата, затова не можеш да си научиш урока.*

— **умът ми не е в главата** • **умът ми не е на мястото си** • **отнесен съм от**

вихъра • умът ми е в тила *диал.*

2. вж. АКЪЛЪТ МИ Е В КРАКАТА

АКЪЛЪТ МИ РЕЖЕ КАТО БРЪСНАЧ — Имам остър и пъргав ум, съобразителен и умен съм. *Още при първия ни разговор разбрах, че акълът му реже като бръснач — много задълбочени бяха отговорите му на всичките ми въпроси.*

— **умът ми реже като бръснач • главата ми сече като бръснач • умът ми щрака • акълът ми щрака • мозъкът ми щрака • сече ми умът като бръснач • сече ми акълът като бръснач • сече ми умът • сече ми акълът • сече ми мозъкът • сече ми главата • сече ми пипето (пипката)** *шег.* • **сече ми кратуната** *шег.* • **сече ми тиквата** *шег.* • **имам мозък в главата ‹си› • имам глава ‹на раменете си› • сече ми чивията** *простонар.* • **сече ми главата като на халваджия теслата** *простонар. шег.* • **сече ми главата като халваджийска тесла** *простонар. шег.* • **сече ми акълът като халваджийска тесла** *простонар. шег.* • **умът ми реже като брич** *диал. остар.* • **сече ми секирата и от двете страни** *диал.*

АКЪЛЪТ МИ ЩРАКА — вж. АКЪЛЪТ МИ РЕЖЕ КАТО БРЪСНАЧ

АЛА-БАЛА — вж. БАБИНИ ДЕВЕТИНИ

АЛБАНСКИ РЕОТАН СЪМ *жарг. пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА

АЛФАТА И ОМЕГАТА *на нещо книж.* — Най-важната, съществена част на нещо, неговата същина. *Трудът и постоянството са алфата и омегата на всеки успех в живота.*

— **крайъгълен камък** *книж.* • **центърът на тежестта** *книж.*

АМАН СЪМ ВИКНАЛ *от някого или от нещо* — Съвсем ми е дотегнал някой или нещо, не мога повече да го понасям. *Аман съм викнал от данъци и такси.* ✧ *Ще дойде ден, когато ще викне аман от нея и претенциите ѝ.*

— **аман съм казал • аман съм рекъл • дойде ми до гуша • идва ми до гуша • дойде ми до тук‹а› • идва ми до тук‹а› • дойде ми до зъби • стига ми/ стигне ми до зъби • байгън ми става/ стане • писва ми/ писне ми главата • писват ми/ писнат ми ушите • дойде ми до козирката** *жарг.* • **идва ми до козирката** *жарг.* • **писна ми фесът** *жарг.*

АМАН СЪМ КАЗАЛ *от някого или от нещо* — вж. АМАН СЪМ ВИКНАЛ

АМАН СЪМ РЕКЪЛ *от някого или от нещо* — вж. АМАН СЪМ ВИКНАЛ

АНГЕЛ НЕБЕСЕН

1. Много добър, кротък, незлобив човек. *Той беше благ и добродушен човек и обичаше да помага на хората, истински ангел небесен.*

— **божа душица • божа кравичка (кравица) • златно сърце • златна душа • меко сърце • душа човек**

2. *Ирон.* Привидно добър и кротък човек. *Не ми го хвали толкова това момиче, знам що за ангел небесен е.*

— **божа кравичка (кравица)** *ирон.* • **света Богородица (Богородичка)** *ирон.*

АРМЕНСКА МИ Е УСТАТА — вж. ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

АРМЕНСКА УСТА — Устат човек, който говори прекалено много и не може да бъде надприказван; дърдорко, бърборко. *Тази жена не си затваряше устата, непрекъснато приказваше. Един ден не се въздържах и ѝ викнах: Мълчи бе! Арменска уста.*

— **разпрана уста • празна воденица** *пренебр.* • **дървен философ** *пренебр.* • **една му глава, а сто му езика • даскал праскал** *диал. пренебр.*

АУТ СЪМ — Не вземам повече участие в нещо поради някакви причини (влошено здраве, умора, нежелание, забрана и др.) *Той беше възрастен и болнав и чувстваше, че е вече аут и не би могъл да работи както преди.*

— **вън от строя съм** *книж.* • **вън от играта съм**

АХИЛЕСОВА ПЕТА *книж.* — Най-уязвимата страна на някого или нещо, някаква слабост, страст. *Тя бе много суетна и обичаше да я ласкаят. Това бе нейната ахилесова пета.*

— **слабо място • болно място**

Б

БАБА СИ ЗНАЕ БАБИНАТА (БАБЕШКАТА) — Употребява се, когато някой постъпва както е свикнал, упорито настоява на своето и не желае да се вслуша в съвети или да възприеме нещо ново. *Колкото и да я убеждаваш, че не е права, няма да те послуша, баба си знае бабината.*

— **едно ‹си› баба знае, едно ‹си› бае • това баба знае, това си и бае • така (толкова) баба знае, така (толкова) бае • тъй знае баба, тъй бае • колко знае баба, толкова и бае • така знае дядо да бае • зная си своето (своята) • ‹все› една‹та› си зная • зная си тая • държа ‹си› на своето • стоя ‹си› на своето (своята) • оставам ‹си›/ остана ‹си› на своето • карам си на своята свирка**

БАБА ЯГА — вж. БОСТАНСКО ПЛАШИЛО

БАБЕШКИ ПРИКАЗКИ — вж. БАБИНИ ДЕВЕТИНИ

БАБИНИ ДЕВЕТИНИ — Приказки, които не заслужават внимание; глупости, пълни измислици, нелепости. *Всичко това, което разправяш за духове и таласъми, са бабини деветини. Как може да вярваш на такива неща.*

— **бабешки приказки • приказки от 1001 нощ • врели-некипели • ни врели, ни кипели • краставици на търкалета • глупости на търкалета • дрън, дрън** *пренебр.* • **дрън, дрън, три и половина** *пренебр.* • **дрън, дрън, та пляс** *пренебр.* • **дрън, дрън, та (че) прас** *пренебр.* • **дрън, дрън, ярина** *пренебр. грубо* • **ала-бала • тинтири-минтири • трънки и глогинки** *пренебр.* • **бъра-бъра, два (три) чадъра** *пренебр.* • **ни вряло, ни кипяло** *диал.* • **тарала ти марала** *диал. пренебр.* • **трянка-флянка, баба Станка** *диал. пренебр.* • **празна Мара** *диал. пренебр.* • **вятър варен, сняг печен** *диал.* • **тикви и бърдокви** *диал. пренебр.*

БАВНО ЗАГРЯВАМ *жарг. пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА

БАВНО ЩРАКАМ *жарг. пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА

БАЙ ГАНЬО — Примитивен, недодялан човек, който се държи невъзпитано и нахално и обикновено се стреми да извлече някаква изгода за себе си; простак, дебелак. *Не го ли виждаш какъв бай Ганьо е, навсякъде се излага с простотията си.*

— **недодялано дърво** *пренебр.* • **неодялано дърво** *пренебр.* • **вол без рога** *диал.*

БАЙГЪН МИ СТАВА/ СТАНЕ

1. *От нещо* Призлява ми от ядене на нещо в по-големи количества обикн. сладко или мазно, втръсва ми от едно и също ястие. *Все това сладко от дюли, байгън ми стана от него.*

— **израсна (порасна) ми на корема** • **изникна (поникна) ми на корема** • **израсна ми на пъпа**

2. *От някого или от нещо.* Много ми дотяга, омръзва, става ми непоносим някой или нещо. *Направо ти става байгън от еднообразния, сив живот.*

— **идва ми (дойде ми) до гуша** • **дойде ми до зъби** • **стига ми/ стигне ми до зъби** • **идва ми (дойде ми) до тук‹а›** • **писва ми/писне ми главата** • **писват ми/ піснат ми ушите** • **аман съм викнал** • **аман съм казал (рекъл)** • **идва ми (дойде ми) до козирката** *жарг.* • **писва ми фесът** *жарг.*

БАКАЛСКИ ТЕФТЕР — Изцапана, нечиста тетрадка с разбъркани, неподредени записки. *Това вече не е тетрадка, а бакалски тефтер. В него нищо не мога да намеря.*

— **халваджийски тефтер**

БАЧКАМ НОМЕРА *на някого жарг.* — вж. ПРАВЯ НОМЕРА

БАЩА МИ МЕ ПРАВИЛ НА ВОДЕНИЦА *неодобр.* — вж. НА ВОДЕНИЦА СЪМ СЕ РОДИЛ *неодобр.*

БАЩА МУ НЯМА ВРАТА *неодобр.* — вж. У ВАС ВРАТИ НЯМА ЛИ? *неодобр.*

БАЩИН И МАЙЧИН ‹СИН›

1. Силен физически, решителен и смел човек; здравеняк, юначага. *Няма ли да се намери един бащин и майчин син да вдъхне страх на тези хулигани и да ни избави от тях.*

— **майчин син**

Б

2. *Пренебр.* Човек, който върши недостойни, лоши постъпки; негодник, калпазанин. *Цялото село проплака от злините на този бащин и майчин син.*

— **майчин син • мамин син • кучи (кучешки) син** *руг.* • **песи син** *руг.* • **сукин син** *руг* • **магарски (магарешки) син** *руг.*

БАЯ НА ГЛАВАТА *на някого* — вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА

БЕДЕН ДУХОМ *книж.* — Неинтелигентен човек без духовни интереси и с ограничени възможности. *Той не можеше да намери общ език с тези бедни духом хора, които се занимаваха само с дребни сплетни и одумки.*

— **нищ (низши) духом** *книж.*

БЕЗ АКЪЛ ‹В ГЛАВАТА› — Глупав, тъп; неразумен, безразсъден. *Това са трудни неща за разбиране. Не са за човек без акъл в главата.* ✧ *Само един човек без акъл в главата може да пръска пари за ненужни неща.*

— **без ‹капка› мозък ‹в главата› • без глава на раменете • лек в главата • като гъска глупав • като патка (патица) глупав • като шаран глупав • умен като гъска** *ирон.* • **умен в краката** *ирон.* • **ритнат в акъла** *подигр.* • **с кокоши ум** *ирон.* • **като галош тъп • като калевра тъп** *остар.* • **слаб на акъл** *диал.* • **като запушалка глупав** *жарг.*

БЕЗ ВРЕМЕ — Преждевременно, много рано. *Жената бе без време остаряла, посърнала.*

— **преди време**

БЕЗ ГЛАВА НА РАМЕНЕТЕ — вж. БЕЗ АКЪЛ ‹В ГЛАВАТА›

БЕЗГЛАСНА БУКВА *пренебр.* — Човек без авторитет, чието мнение е без значение, тъй като никой не се съобразява с него. *В семейството бащата бе безгласна буква, винаги жена му вземаше решенията.*

— **лукова глава • кръгла нула** *пренебр.* • **пълна нула** *пренебр.* • **девета дупка на кавала** *пренебр.* • **последна дупка на кавала** *пренебр.* • **десета дупка на кавала** *пренебр.* • **седма дупка на кавала** *пренебр.* • **роден на деветата дупка на кавала** *пренебр.* • **пето колело ‹в колата› • девета дупка у дудука** *диал. пренебр.* • **девети у плуга** *диал.*

БЕЗГРЪБНАЧНО ЖИВОТНО *пренебр.* — Човек без достойнство, който угодничи, раболепничи; угодник, подмазвач, подлизурко. *Той е безпринципен и винаги се подмазва на висшестоящите. Друго не можеш да очакваш от едно безгръбначно животно.*

— **мазна Гана** *пренебр.*

БЕЗ ДА МИ МИГНЕ ОКОТО

1. Без ни най-малко колебание и тревога. *Ако го заваря пак да краде, без да ми мигне окото ще го пребия от бой.* ✧ *Той може да изпие цяла бутилка ракия без да му мигне окото.*

— **без да ми трепне окото • не ми мига (мигва/ мигне) окото • не ми трепка (трепва/ трепне) окото**

2. Най-безсрамно, най-безочливо, най-нагло. *Излъга ме без да му мигне окото.*

— **без да ми трепне окото**

БЕЗ ДА МИ ТРЕПНЕ ОКОТО — вж. БЕЗ ДА МИ МИГНЕ ОКОТО (1 и 2 знач.)

БЕЗ ДА СИ ВДИГНА ПРЪСТА — вж. БЕЗ ДА СИ МРЪДНА ПРЪСТА (1 и 2 знач.)

БЕЗ ДА СИ МРЪДНА ПРЪСТА —

1. Без да проявя каквото и да е усилие. *Получих предложение за работа, без да си мръдна пръста.*

— **без да си помръдна пръста • без да си вдигна пръста • без да си повдигна пръста**

2. Равнодушно и най-безучастно. *Стояха и наблюдаваха пожара, без за си мръднат пръста.*

— **без да си помръдна пръста • без да си вдигна пръста • без да си повдигна пръста**

БЕЗ ДА СИ ПОВДИГНА ПРЪСТА — вж. БЕЗ ДА СИ МРЪДНА ПРЪСТА (1 и 2 знач.)

БЕЗ ДА СИ ПОМРЪДНА ПРЪСТА — вж. БЕЗ ДА СИ МРЪДНА ПРЪСТА (1 и 2 знач.)

БЕЗ ДУША — вж. БЕЗ СЪРЦЕ

БЕЗ ЗАЛЪК ХЛЯБ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ *някого* — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА

БЕЗ ‹КАПКА› МОЗЪК ‹В ГЛАВАТА› — вж. БЕЗ АКЪЛ ‹В ГЛАВАТА›

БЕЗ КЬОРАВА ПАРÀ СЪМ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ КЬОРАВ ЛЕВ СЪМ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ МОЗЪК СЪМ — вж. НЯМАМ МОЗЪК ‹В ГЛАВАТА СИ›

БЕЗ НИЩО — вж. ЗА НИЩО ‹И НИКАКВО›

БЕЗ ПАРЧЕ ХЛЯБ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ *някого* — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА

БЕЗ ПЕРДЕ СЪМ — Не се срамувам, не се стеснявам от постъпките си; безсрамен, безочлив, нахален съм. *Какво да го правя като е без перде и от нищо не се засрамва.*

— **нямам перде ‹на очите си› • паднало ми е пердето от очите • скъсало ми се е пердето от очите • пукнало ми се е пердето ‹на очите› • съдрал съм пердето на очите си • треснало ми е пердето** *диал.* **• с дебели очи съм • дебели ми са очите • имам дебели очи • с корави очи съм • корави ми са очите • имам корави очи • веждите ми са окапали • изтрили ми са се веждите • опериран съм от срам • нямам ни срам‹а›, ни очи** *диал.* **• турям/ туря лице под ноги** *диал.*

БЕЗ ПРЕБИТА (ПРЕБИЕНА) ПАРÀ СЪМ *диал.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ ПУКНАТА АСПРА СЪМ *остар.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ *някого* — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА

БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ — Без пари съм, нямам никакви средства. *Не мога да си купя книгата, защото съм без пукната пара.* ✧ *Днес съм пак без пукната пара.*

— **без пукнат грош съм • без пукнат петак съм • без пукнат лев съм • без пукната аспра съм** *остар.* **• без пукнат мангър съм • без пукнат бан съм** *остар.* **• без счупена парà съм • без счупен грош съм • без счупен петак съм • без счупен лев съм • без счупена аспра съм** *остар.* **• без счупен мангър съм • без счупен бан съм** *остар.* **• без спукана парà съм • без спукан грош съм • без спукан петак съм • без спукан лев съм • без спукана аспра съм** *остар.* **• без спукан мангър съм • без спукан бан съм** *остар.* **• без кьорава парà съм • без кьорав лев съм • без пребита (пребиена) парà съм** *диал.* **• без скършена парà съм** *диал.* **• нямам пукната парà • нямам пукнат грош • нямам пукнат петак • нямам пукнат лев • нямам пукната аспра** *остар.* **• нямам пукнат мангър • нямам пукнат бан** *остар.* **• нямам счупена парà • нямам счупен грош • нямам счупен петак • нямам счупен лев • нямам счупена аспра** *остар.* **• нямам счупен мангър • нямам счупен**

бан *остар.* • **нямам спукана парà** • **нямам спукан грош** • **нямам спукан петак** • **нямам спукан лев** • **нямам спукана аспра** *остар.* • **нямам спукан мангър** • **нямам спукан бан** *остар.* • **нямам кьорава парà** • **нямам кьорав лев** • **нямам пребита (пребиена) парà** *диал.* • **нямам скършена парà** *диал.* • **празен ми е джобът** • **с празни джобове съм** • **джобът ми не тежи** • **празна ми е кесията** • **кесията ми е тънка** • **вятър вее в кесията ми** • **нямам пари да се усмихна** • **тангел‹а› марка съм** *жарг.*

БЕЗ ПУКНАТ БАН СЪМ *остар.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ ПУКНАТ ГРОШ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ *някого* — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА

БЕЗ ПУКНАТ ГРОШ СЪМ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ ПУКНАТ ЛЕВ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ *някого* — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА

БЕЗ ПУКНАТ ЛЕВ СЪМ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ ПУКНАТ МАНГЪР СЪМ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ ПУКНАТ ПЕТАК ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ *някого* — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА

БЕЗ ПУКНАТ ПЕТАК СЪМ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ СКЪРШЕНА ПАРÀ СЪМ *диал.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ СПУКАНА АСПРА СЪМ *остар.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ СПУКАНА ПАРÀ СЪМ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ СПУКАН БАН СЪМ *остар.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ СПУКАН ГРОШ СЪМ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ СПУКАН ЛЕВ СЪМ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ СПУКАН МАНГЪР СЪМ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ СПУКАН ПЕТАК СЪМ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ СЧУПЕНА АСПРА СЪМ *остар.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ СЧУПЕНА ПАРÀ СЪМ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ СЧУПЕН БАН СЪМ *остар.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ СЧУПЕН ГРОШ СЪМ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ СЧУПЕН ЛЕВ СЪМ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ СЧУПЕН МАНГЪР СЪМ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ СЧУПЕН ПЕТАК СЪМ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

БЕЗ СЪРЦЕ — Без увлечение, без вдъхновение, без желание, неохотно. *Когато човек върши нещо без сърце, работата не му спори.*

— **без душа** • **от немай-къде**

БЕЙ ГИБИ живея *простонар.* — вж. КАТО БЕЙ живея

БЕЛЕЯ СЕ КАТО НА ТЕНДЖЕРАТА ДЪНОТО *ирон.* — вж. БЕЛЕЯ СЕ КАТО ТИГАН НА МЕСЕЧИНА *ирон.*

БЕЛЕЯ СЕ КАТО ТИГАН НА МЕСЕЧИНА *ирон.* — Тъмен съм, тъмнея се. *Отдавна не съм виждал такава мръсна, непочистена готварска печка — отдалеч се белее като тиган на месечина.*

— **лъщя като тиган на месечина** *ирон.* • **светя като тиган на месечина** *ирон.* • **белея се като на тенджерата дъното** *ирон.* • **светя като на тиган дъното** *ирон.*

БЕЛЕЖА НА РАБОШ‹А› нещо — вж. ЗАПИСВАМ/ ЗАПИША В ТЕФТЕРА ‹СИ› (1 и 2 знач.)

БЕЛЯЗАНА ОВЦА —

1. Човек, чийто постъпки правят впечатление, тъй като за него е съставено недобро мнение. *Нали съм белязана овца, каквото и да се случи вкъщи, всички мислят, че аз съм виновен.*

— **черна овца** • **белязано магаре**

2. Човек с лоши прояви, който рязко се отделя от другите. *Той бе лежал в затвора за кражба и годините не можаха да заличат това петно. Остана си белязаната овца в квартала.*

— **черна овца**

БЕЛЯЗАНО МАГАРЕ — вж. БЕЛЯЗАНА ОВЦА (1 знач.)

БЕРА ДУША — В агония съм, издъхвам, умирам. *Никой лекар вече не можеше да помогне на бедната старица, тя береше душа.*

— боря се с душа • събирам душа *диал.* • на смъртно легло съм • лежа на смъртно легло • изпускам/ изпусна душата си • изпускам/ изпусна дух • излиза ми/ излезе ми душата • изскача ми/ изскочи ми душата • предавам/ предам Богу дух *книж.* • от душа се отделям/ отделя • с (от) душа се разделям/ разделя • с душа се прощавам/ простя *диал.* • предавам/ предам душа *диал.* • душа давам *диал.* • пущам/ пусна душа *диал.* • тегля си душата като през иглени уши *диал.* • вземам си/ взема си душата като през иглени уши *диал.*

БЕРА СТУД — вж. КОВА КЛИНЦИ

БЕСЯ КУЧЕТО — вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ

БЕШЕ ТО — вж. СВЪРШИ ‹СЕ› ТЯ ‹ТАЯ›

БЕШЕ ТЯ ‹ТАЯ› — вж. СВЪРШИ ‹СЕ› ТЯ ‹ТАЯ›

БИБЛИОТЕЧЕН ПЛЪХ — Лице, което много време прекарва в библиотеки, в четене на книги, обича да се рови в книги. *Напоследък си станал библиотечен плъх, все си затрупан с книги.*

— книжен плъх

БИВШЕ ВЕЛИЧИЕ *книж. ирон.* — Човек, който в миналото е имал високо обществено положение, но вече е изгубил своето влияние и власт. *Той е бивше величие и от него вече нищо не зависи.*

— минало величие *книж. ирон.* • бита карта

БИЕ МЕ ПАРА̀ТА — Много съм богат, разполагам с много средства. *Построи си вила-палат, явно го бие пара̀та.*

— играя си с пари • играя си с милиони • меря парите си с кантар • не зная сметката на парите си • не си знам парите • текат ми парите из крачолите • бодат ме парите • сърбят ме парите • рина парите си с лопата • греба парите като с шиник *остар.* • дълбок ми е джобът • дълбока ми е кесията • дебела ми е кесията • топли ми са джобовете • джобът ми е пълен • прелива ми ‹и› през прага • изтича ми от прага • извира ми от крачолите • изтича ми от крачолите • тече ми из ‹от› крачолите • тече ми из ръкавите • тече ми като из ръкав • тече ми като из ведро • възкав съм с (от) пари

Б

• гъбав съм с пари • гъбясал съм от пари • червив съм с (от) пари • прогнил съм от пари • далеч ми стига ръката *диал.* **• имам пари като у куче червеи** *диал.* **• имам триста свине в балтата** *диал.* **• и петлите ми носят яйца** *диал.* **• снася ми петелът** *диал.*

БИЛ СЪМ И В СИТО, И В РЕШЕТО и **БИЛ СЪМ И В ГОЛЯМО РЕШЕТО, И В МАЛКО СИТО** и **БИЛ СЪМ В ГОЛЯМО И МАЛКО РЕШЕТО** и **БИЛ СЪМ В МАЛКО И ГОЛЯМО СИТО** — вж. МИНАЛ СЪМ ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО

БИТА КАРТА — вж. БИВШЕ ВЕЛИЧИЕ *книж. ирон.*

БИ ЩЕ И В НАШАТА УЛИЦА ПРАЗНИК — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

БИ ЩЕ И НА НАШЕ СЕЛО СБОР *диал.* — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

БИЯ БАРАБАН‹А› — Правя нещо достояние на много хора, разгласявам, разтръбявам, раздрънквам нещо. *Моля те, недей да биеш барабана, че заминавам за чужбина. Може в последния момент нещо да се случи и да остана тук.*

— **бия тъпан‹а› • удрям барабан‹а› • удрям тъпан‹а› • вдигам/вдигна шум • бия камбаната • удрям камбаната**

БИЯ В ГЛАВАТА — За спиртно питие — причинявам главоболие; замайвам, упоявам. *Това вино бие в главата.*

— **удрям/ ударя в главата • блъсвам/ блъсна в главата**

БИЯ ВОДА ДА ПУСНЕ МЛЯКО — вж. БИЯ ВОДАТА ДА ПУСНЕ МАСЛО

БИЯ ВОДАТА В ХАВАН — вж. БИЯ ВОДАТА ДА ПУСНЕ МАСЛО

БИЯ ВОДАТА ДА ИЗКАРА МАСЛО — вж. БИЯ ВОДАТА ДА ПУСНЕ МАСЛО

БИЯ ВОДАТА ДА ПУСНЕ МАСЛО — Върша нещо напълно безполезно, полагам напразни усилия за нещо неизпълнимо. *Във фирмата ни непрекъснато правят реорганизации, уж работата да се подобри. Само бият водата да пусне масло.*

— **бия водата да изкара масло • искам да изкарам масло от водата • бия вода да пусне мляко • бия водата в хаван • чукам водата в хаван • чукам водата**

в хаванче • преливам от пусто в празно • наливам от пусто в празно • изливам от пусто в празно • наливам вода в съд без дъно • наливам вода в кофа без дъно • пълня каца без дъно • наливам вода в решето • нося в (с) решето вода • черпя вода в (с) решето • черпя морето с лъжица • нося с вила орехи • с вила орехи събирам • с вили орехи прибирам • сея орехи с решето • нося вода в морето • ‹ходя да› нося дърва в гората • въртя се около опашката си

БИЯ В ОТВОРЕНИ ВРАТИ *книж.* — вж. ЧУКАМ НА ОТВОРЕНА ВРАТА *книж.*

БИЯ В (НА) ОЧИ — Лесно и бързо бивам забелязан, правя впечатление, привличам вниманието, налагам се на вниманието; очевиден, явен съм. *Тя винаги се обличаше с вкус. Елегантността ѝ отдалече биеше в очи.*

— **удрям в очи • набивам се/ набия се в очи‹те› • навирам се/ навра се в очи‹те› • хвърлям се/ хвърля се в очи‹те› • падам/ падна в очи • бода ‹в› очите • вадя очи**

БИЯ ДУЗПАТА *някому жарг.* — вж. ДАВАМ/ ДАМ РИТНИК‹А› (1 и 2 знач.)

БИЯ КАМБАНАТА —

1. Отправям зов за тревога; предупреждавам, сигнализирам за някаква нередност или опасност, която трябва да бъде отстранена или предотвратена. *Печатът първи би камбаната за ширещата се корупция.*

— **удрям камбаната • бия тревога • вдигам/ вдигна тревога**

2. вж. БИЯ БАРАБАН‹А›

БИЯ НА КАМЪК *диал.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ НА (О) КАМЪК

БИЯ ОТБОЙ — Преставам да отстоявам позициите си, възгледите си, отказвам се от тях; спирам да се боря срещу някого или нещо; отстъпвам, съгласявам се с нещо. *По-рано те често му се караха, че пие, но вече биха отбой, примириха се с този му недостатък.* ✧ *Когато разбра, че не е прав, бързо би отбой.*

— **свиря отбой • предавам/ предам фронта • вдигам/ вдигна бяло знаме • вдигам/ вдигна белия байрак • вдигам/ вдигна ръце (ръка) • предавам/ предам калето** *остар.* **• предавам/ предам крепостта • изпускам/ изпусна фронта • свивам/ свия байрака • свивам/ свия знамената (знамето)** *книж.* **• свалям/ сваля знамето (знамената)** *книж.* **• слагам/ сложа оръжие‹то› • оттеглям се/ оттегля се на сянка**

БИЯ ПРАГА *на някого или нещо* — вж. ИЗТРИВАМ/ ИЗТРИЯ ПРАГА (ПРАГОВЕТЕ)

БИЯ САМАРА, ‹ДА СЕ СЕЩА МАГАРЕТО› — Говоря със заобикалки, не направо, намеквам за нещо, обикн. неприятно. *Тя се чудеше как да му каже, че не иска повече да я безпокои. Разказваше му разни измислени случки за досадници, биеше самара, да се сеща магарето.*

— **удрям самара, да се сеща магарето • удрям самара, да се сеща кобилата • тебе думам, дъще, сещай се, снахо • тебе думам, свекърво, усещай се, снахо** *диал.* **• тебе думам, дъще, усещай се, снахо** *диал.* **• тебе думам, свахо, усещай се, зетьо** *диал.*

БИЯ СЕ В ГЛАВАТА — Горчиво съжалявам, разкайвам се за нещо; ядосвам се на себе си за нещо, което не е трябвало да правя. *Не върши глупости, защото после ще се биеш в главата, но ще бъде късно.* ✧ *Биеше се в главата, дето се ожени за тази непрокопсаница.*

— **бия си главата • блъскам си главата • чукам си главата • бия си главата с камъни • бия си главата с два камъка • чукам си главата с два камъка • блъскам си главата с юмруци • късам си косите (косата) • скубя си косата (косите) • посипвам си/ посипя си главата с пепел • проклинам/ прокълна майчиното си мляко • оплаквам майчиното си мляко • проклинам си дните • оплаквам си дните ‹и годините› • хапя се два пъти на едно място • хапя се там, дето не мога да се стигна • хапя се там, дето не се стигам • хапя се там, дето не ми стигат зъбите** *диал.* **• хапя се отзад** *грубо* **• хапя си задника** *грубо*

БИЯ СЕ В ГЪРДИТЕ — Хваля се, самоизтъквам се. *Той непрекъснато се биеше в гърдите, че помага на хората.*

— **тупам се в гърдите • удрям се в гърдите • бъхтя се в гърдите**

БИЯ СЕ КАТО ВОДА О БРЯГ — вж. БЛЪСКАМ СЕ КАТО ВОДА О БРЯГ

БИЯ СИ АКЪЛА — вж. БЛЪСКАМ СИ УМА

БИЯ СИ АНГЕЛИТЕ — вж. БЛЪСКАМ СИ АНГЕЛИТЕ (1 и 2 знач.)

БИЯ СИ ГЛАВАТА —

1. Мъча се да разбера, да проумея нещо или да разреша някакъв проблем. *Той си биеше главата над трудния текст.* ✧ *Тя си биеше главата как да му помогне.*

— **бия си ума • бия си акъла • бия си ангелите • блъскам си главата • блъскам си ума • блъскам си акъла • блъскам си ангелите • бъхтя си главата • бъхтя си ума • бъхтя си акъла • бъхтя си ангелите • чудя се и ‹се› мая**

2. Горчиво съжалявам, разкайвам се за нещо. Ядосвам се на себе си за нещо, което не е трябвало да правя. *Тя дълго си биеше главата, че не го е послушала.*

— бия се в главата • блъскам си главата • чукам си главата • бия си главата с камъни • бия си главата с два камъка • чукам си главата с два камъка • блъскам си главата с юмруци • късам си косите (косата) • скубя си косата (косите) • посипвам си/ посипя си главата с пепел • проклинам/ прокълна майчиното си мляко • оплаквам майчиното си мляко • проклинам си дните • оплаквам си дните ‹и годините› • хапя се два пъти на едно място • хапя се там, дето не мога да се стигна • хапя се там, дето не се стигам • хапя се там, дето не ми стигат зъбите *диал.* • хапя се отзад *грубо* • хапя си задника *грубо*

БИЯ СИ ГЛАВАТА С ДВА КАМЪКА — ВЖ. БИЯ СЕ В ГЛАВАТА

БИЯ СИ ГЛАВАТА С КАМЪНИ — ВЖ. БИЯ СЕ В ГЛАВАТА

БИЯ СИ ГО НА (О) ГЛАВАТА *пренебр.* — Чудя се какво да правя с някого или нещо, което не ми е нужно и не го искам. *За какво са ни тези вещи, да си ги бием на главата ли?*

— блъскам си го на (о) главата *пренебр.* • чукам си го на (о) главата *пренебр.* • трия си го на (о) главата *пренебр.* • търкам си го на (о) главата *пренебр.* • няма да варя чорба *от нещо* • чорба ли ще варя *от нещо* • няма да правя туршия *нещо* • на туршия ли ще правя *нещо* • няма да правя попара *нещо* • попара ли ще правя *нещо*

БИЯ СИ УМА — ВЖ. БЛЪСКАМ СИ УМА

БИЯ СИ ШАМАРИ *ирон.* — ВЖ. БРОЯ ГАРГИ‹ТЕ›

БИЯТ МЕ УСТАТА МИ — ВЖ. ОТ УСТАТА СИ ПАТЯ

БИЯТ ПРЕЗ ПАЛЦИТЕ *някого (и самост.)* — ВЖ. БИЯТ ПРЕЗ ПРЪСТИТЕ

БИЯТ ПРЕЗ ПРЪСТИТЕ *някого (и самост.)* — Наказват, търсят отговорност за извършването на нещо нередно, забранено. *За такива провинения бият през пръстите.*

— бият през ръцете • бият през палците

БИЯТ ПРЕЗ РЪЦЕТЕ *някого (и самост.)* — ВЖ. БИЯТ ПРЕЗ ПРЪСТИТЕ

БИЯ ТРЕВОГА — Предупреждавам, сигнализирам за някаква нередност или опасност, която трябва да бъде отстранена или предотвратена. *Лекарите биха тревога за настъпването на нова грипна епидемия.*

— **вдигам/ вдигна тревога • бия камбаната • удрям камбаната**

БИЯ ТЪПАН‹А› — вж. БИЯ БАРАБАН‹А›

БИЯ ШУТА *на някого грубо* — вж. ДАВАМ/ ДАМ РИТНИК‹А› (1 и 2 знач.)

БЛАЖЕНА АРКАДИЯ *книж.* — Място или страна на благополучие, където се живее спокойно и безгрижно. *В рекламните материали Швейцария се описва като блажена Аркадия, където хората не познават мизерията и глада и живеят щастливо.*

— **обетована земя** *книж.*

БЛАЗНИ МЕ ДЯВОЛЪТ — Иска ми се, изпитвам желание да направя нещо лошо. *Какъвто бе буен и палав, все го блазнеше дяволът да върши пакости.*

— **дяволът ме надува • дяволите ме надуват • дяволът ме подсторва • дяволът ме надъхва** *диал.* • **дяволът ме издува** *диал.* • **блазни ме Панчо** *диал.* • **веда ме блазни** *диал.* • **дразни ме Панчо** *диал.* • **стегнал ме е Панчо** *диал.* • **стегнал ме е Михаля** *диал.*

БЛАЗНИ МЕ ПАНЧО *диал.* — вж. БЛАЗНИ МЕ ДЯВОЛЪТ

БЛЕСТУНКИ МИ ИЗЛИЗАТ/ ИЗЛЯЗАТ ОТ ОЧИТЕ *диал.* — вж. ИСКРИ МИ ИЗЛИЗАТ/ ИЗЛЯЗАТ ОТ ОЧИТЕ

БЛИЖА БОТУШИТЕ *на някого* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

БЛИЖА КАЛТА ОТ ПОДМЕТКИТЕ *на някого* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

БЛИЖА КРАКАТА *на някого* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

БЛИЖА ПАНИЦИТЕ *на някого* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

БЛИЖА ПОДМЕТКИТЕ *на някого* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

БЛИЖА ПРАХА НА НОЗЕТЕ *на някого* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

БЛИЖА ПРАХА ОТ ПОДМЕТКИТЕ *на някого* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

БЛИЖА РЪЦЕТЕ *на някого* — Прекалено угоднически се държа пред някого, подмазвам се, сервилнича. *Той все се въртеше около началниците, ближеше им ръцете, докато не се добра до по-висока служба.*

— **лижа ръцете • ближа краката • лижа краката • ближа подметките • лижа подметките • ближа калта от подметките • лижа калта от подметките • ближа праха от подметките • лижа праха от подметките • ближа праха на нозете • ближа ботушите • лижа ботушите • облизвам чиниите • лижа емениите** *остар.* • **облизвам емениите** *остар.* • **ближа паниците • облизвам паниците • лижа сахана** *остар.* • **облизвам саханите** *остар.* • **влача се по корем • влека се по корем • лазя по корем • пълзя по корем • чупя гръбнак • пречупвам/ пречупя гръбнак • прегъвам/ прегъна гръбнак • превивам/ превия гръбнак • чупя гръб • превивам/ превия гръб • подлагам/ подложа гръб • подлагам/ подложа врат • чупя кръст • пречупвам/ пречупя кръст • превивам/ превия кръст • гъна гърбина • превивам/ превия коляно • слагам се по гръб и по корем • целувам краката • целувам ръцете • правя мили очи • правя политика • правя поклони • правя теманета** *остар.* • **въртя се на пета • клатя шапка • клатя глава • клатя опашка • махам ‹с› опашка • въртя опашка • лижа задника** *вулг.*

БЛИЗКО (БЛИЗО) ДО УМА Е — Съвсем ясно, очевидно е, лесно е за разбиране, за проумяване. *Близко до ума е, че ще пропадне на изпитите, не знае елементарни неща.*

— **като бял ден ясно е**

БЛЪСВАМ/ БЛЪСНА В ГЛАВАТА — вж. БИЯ В ГЛАВАТА

БЛЪСКА МЕ ГЛАВА‹ТА› — Изпитвам силно главоболие. *Така ме блъскаше главата, че цяла нощ не можах да мигна от болка.*

— **цепи ме глава‹та› • цепи ми се главата • пръска ми се главата • пука ми се главата**

БЛЪСКАМ СЕ КАТО ВОДА О БРЯГ — Трудя се, мъча се, но без особен резултат. *Цял живот се блъскаше като вода о бряг да създаде добро материално положение на семейството си, но така и не успя.*

— **бъхтя се като вода о бряг • бия се като вода о бряг • бухам се като вода о бряг**

БЛЪСКАМ СИ АКЪЛА — вж. БЛЪСКАМ СИ УМА

БЛЪСКАМ СИ АНГЕЛИТЕ —

1. Мъча се да разбера, да проумея нещо или да разреша някакъв проблем. *Жената си блъскаше ангелите, но не можеше да разбере, какво всъщност той искаше да й каже.*

— **блъскам си главата • блъскам си ума • блъскам си акъла • бия си ангелите • бия си главата • бия си ума • бия си акъла • бъхтя си ангелите • бъхтя си главата • бъхтя си ума • бъхтя си акъла • чудя се и ‹се› мая**

2. Мъча се, трудя се над нещо, работя непосилно. *Цял ден си блъскаше ангелите да решава задачи.*

— **бия си ангелите • бъхтя си ангелите • блъскам си главата • бъхтя си главата • чукам си главата • чукам си рогата • потя се ‹и› под езика • потя се и под носа • изпотявам се/ изпотя се под носа • изпотявам се/ изпотя се под езика • изпотявам се/ изпотя се и под ухото • разпъвам се на четири • не вдигам/ вдигна глава‹та си› • не мога да вдигна глава‹та си› • въртя се като дявол на шиш**

БЛЪСКАМ СИ ГЛАВАТА —

1. Мъча се да разбера, да проумея нещо или да разреша някакъв проблем. *Няколко часа той си блъска главата над теоремите, но накрая успя да ги схване ✧ Тя си блъскаше главата откъде да намери пари назаем.*

— **блъскам си ума • блъскам си акъла • блъскам си ангелите • бия си главата • бия си ума • бия си акъла • бия си ангелите • бъхтя си главата • бъхтя си ума • бъхтя си акъла • бъхтя си ангелите • чудя се и ‹се› мая**

2. Мъча се, трудя се над нещо, работя непосилно. *Едни живеят охолно, а други си блъскат главата да изкарат някой лев, за да имат какво да ядат.*

— **бъхтя си главата • чукам си главата • блъскам си ангелите • бия си ангелите • бъхтя си ангелите • чукам си рогата • разпъвам се на четири • потя се ‹и› под езика • потя си и под носа • изпотявам се/ изпотя се под носа • изпотявам се/ изпотя се под езика • изпотявам се/ изпотя се и под ухото • въртя се като дявол на шиш • не вдигам/ вдигна глава‹та си› • не мога да вдигна глава‹та си›**

3. Горчиво съжалявам, разкайвам се за нещо, ядосвам се на себе си за допусната грешка, за нещо, което не е трябвало да правя. *Наговорих му такива глупости, а сега си блъскам главата.*

— **бия си главата • бия се в главата • чукам си главата • бия си главата с камъни • бия си главата с два камъка • чукам си главата с два камъка • блъскам си главата с юмруци • късам си косите (косата) • скубя си косата (косите) • посипвам си/ посипя си главата с пепел • проклинам/ прокълна майчиното си мляко • оплаквам майчиното си мляко • проклинам си дните • оплаквам си дните ‹и годините› • хапя се два пъти на едно място • хапя се там, дето не мога да се стигна • хапя се там, дето не се стигам • хапя се там, дето не ми стигат зъбите** *диал.* **• хапя се отзад** *грубо* **• хапя си задника** *грубо*

БЛЪСКАМ СИ ГЛАВАТА С ЮМРУЦИ — вж. БИЯ СЕ В ГЛАВАТА

БЛЪСКАМ СИ ГО НА (О) ГЛАВАТА *пренебр.* — вж. БИЯ СИ ГО НА (О) ГЛАВАТА *пренебр.*

БЛЪСКАМ СИ УМА — Мъча се да разбера, да проумея нещо или да разреша някакъв проблем. *Не си блъскай напразно ума с тези въпроси, те са неразрешими. ✧ Цял ден горката жена си блъскаше ума откъде да намери нужните средства за лечението на детето си.*

— **блъскам си главата • блъскам си акъла • блъскам си ангелите • бия си главата • бия си ума • бия си акъла • бия си ангелите • бъхтя си главата • бъхтя си ума • бъхтя си акъла • бъхтя си ангелите • чудя се и ‹се› мая**

БЛЪСНА МЕ ГОРНИЯТ, ТА ВИДЯХ ДОЛНИЯ — Убеждавам се в някои истини след горчив личен опит, след като ме сполети беда. Вразумявам се, опомням се, извличам поука от неприятен случай, неуспех или грешка. *На младини тя безразсъдно пилееше парите си, но когато остаря, блъсна я горният, та видя долния — останала бе без средства.*

— **удари ме горният ‹праг›, та видях долния • чукна ме горният ‹праг›, та видях долния • чукна ме горният ‹праг›, та погледнах долния**

БЛЮВАМ ГУЩЕРИ И ЖАБИ *срещу някого диал.* — вж. БЪЛВАМ ЗМИИ ‹И ГУЩЕРИ›

БЛЮВАМ ГУЩЕРИ И ЧЕМЕРИ *срещу някого диал.* — вж. БЪЛВАМ ЗМИИ ‹И ГУЩЕРИ›

БЛЮВАМ ‹ЗЕЛЕНИ› ГУЩЕРИ *срещу някого диал.* — вж. БЪЛВАМ ЗМИИ ‹И ГУЩЕРИ›

БОБ ДЪРПАМ *за някого ирон.* — Никак не се интересувам от някого, никак не желая да видя някого. *Пенсионер си, а все още ходиш при колегите си. Да не мислиш, че те боб дърпат за тебе.*

— **боб хвърлям** *ирон.* • **развлачам боб** *ирон.* • **хвърлям/ хвърля काч**

БОБ ХВЪРЛЯМ *за някого ирон.* — вж. БОБ ДЪРПАМ *ирон.*

БОГ ВИСОКО, ЦАР ДАЛЕКО и **ЦАР ДАЛЕКО, БОГ ВИСОКО** — Употребява се за подчертаване, че няма кой да помогне някому, който е изпаднал в беда. *Много му е тежко положението, но няма на кого да се оплаче — Бог високо, цар далеко.*

— **Господ високо, цар далеко • цар на земята, Бог на небето • земята твърда, небето високо** *диал.*

БОГ ЗНАЕ КАКВО — вж. КОЙ ЗНАЕ КАКВО

БОГ ЗНАЕ ОТКОГА — вж. КОЙ ЗНАЕ ОТКОГА

БОГ ЗНАЕ ЩО — вж. КОЙ ЗНАЕ КАКВО

БОДА ‹В› ОЧИТЕ —

1. Натрапвам се на вниманието, правя впечатление. *Купих си малка чанта, за да не боде в очите. ✧ На улицата бодат очите налепените предизборни плакати.*

— вадя **очи • бия в (на) очи • удрям в очи • набивам се/ набия се в очи‹те› • навирам се/ навра се в очи‹те› • хвърлям се/ хвърля се в очи‹те› • падам/ падна в очи**

2. *На някого.* Неприятен съм на някого, дразня някого с присъствието си или с нещо друго, преча на някого. *Махни картината от стената, щом те боде в очите.*

— **бъркам в очи‹те› • вадя очите**

3. *Някого.* вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА

БОДА СИ ОЧИТЕ — Измъчвам се с някаква работа, свързана с напрегнато взиране. *По цял ден си бода очите с шева. ✧ Не купува книги с дребен шрифт, за да не си боде очите.*

— **вадя си очите • цедя си очите** *диал.*

БОДАТ МЕ ПАРИТЕ —

1. Много съм богат, разполагам с много средства. *Тези хора ги бодат парите — всяко лято отиват на почивка в чужбина.*

— **сърбят ме парите • бие ме парàта • не зная сметката на парите си • не си знам парите • играя си с пари • играя си с милиони • меря парите си с кантар • рина парите си с лопата • греба парите като с шиник** *остар.* **• текат ми парите из крачолите • дебела ми е кесията • дълбока ми е кесията • дълбок ми е джобът • топли ми са джобовете • джобът ми е пълен • прелива ми ‹и› през прага • изтича ми от прага • извира ми от крачолите • изтича ми от крачолите • тече ми из (от) крачолите • тече ми из ръкавите • тече ми като из ръкав • тече ми като из ведро • въшкав съм с (от) пари • гъбав съм с пари • гъбясал съм от пари • червив съм с (от) пари • прогнил съм от пари • далеч ми стига ръката** *диал.* **• имам пари като у куче червеи** *диал.* **• имам триста свине в балтата** *диал.* **• и петлите ми носят** *диал.* **• снася ми петелът** *диал.*

2. Разточителствам, харча, без да правя сметка. *Изглежда те бодат парите, че си накупила толкова много неща.*

— сърбят ме парите • отпускам му/ отпусна му края • пускам/ пусна му края • надвивам си/ надвия си на масрафа • надвивам си/ надвия си на харча • надвивам си/ надвия си на разноските

БОДВА МЕ/ БОДНЕ МЕ В СЪРЦЕТО — Внезапно изпитвам силна мъка от нещо, остра душевна болка. *Като видя детето колко е слабо и посърнало, нещо го бодна в сърцето.* ✧ *При мисълта, че трябва да се оперира, нещо я бодна в сърцето.*

— жегва ме/ жегне ме в сърцето • бодва ме/ бодне ме под лъжичката • жегва ме/ жегне ме под лъжичката • парва ме/ парне ме под лъжичката • парва ме/ парне ме по дроба • засяда ми/ заседне ми буца в (на) гърдите • застава ми/ застане ми буца на (в) гърлото • засяда ми/ заседне ми буца (бучка) на (в) гърлото • засяда ми/ заседне ми буца под лъжичката • ляга ми/ легне ми буца в гърдите • камък ми ляга/ легне на сърце<то> • камък пада/ падне на сърце<то> • пада/ падне <тежък> камък на сърцето ми

БОДВА МЕ/ БОДНЕ МЕ ПОД ЛЪЖИЧКАТА — вж. БОДВА МЕ/ БОДНЕ МЕ В СЪРЦЕТО

БОДЕ МЕ ШИЛОТО — вж. НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (2 знач.)

БОЖА ДУШИЦА — Много добър, кротък, отстъпчив човек. *Той беше тих, добродушен човек. Такава божа душица рядко се среща.*

— божа кравичка (кравица) • ангел небесен • златно сърце • златна душа • меко сърце • душа човек

БОЖА КРАВИЧКА (КРАВИЦА) —

1. *Ирон.* Привидно добър, кротък и безобиден човек. *Тя се прави на божа кравичка, а всъщност е много хитра и коварна.*

— ангел небесен *ирон.* • света Богородица (Богородичка) *ирон.*

2. вж. БОЖА ДУШИЦА

БОЗАЯ ОТ ДВЕ МАЙКИ — вж. СЕДЯ НА ДВА СТОЛА

БОЛИ МЕ ДУШАТА *за някого или за нещо* — вж. БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО

БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого или за нещо* — Изпитвам душевна мъка, страдам, мъчно ми е за някого или за нещо. *Боли ме сърцето, като гледам как се мъчи детето ми.*

— **боли ме душата • къса ми се сърцето • топи ми се сърцето • кръв капе от (на) сърцето ми • сърцето ми се облива с кръв • сърцето ми се качва/ качи в гърлото • хваща ме за сърцето • разкъсва ми се/ разкъса ми се сърцето • скъсва ми се/ скъса ми се сърцето • скъсва ми се/ скъса ми се душата • късам си сърцето** *диал.*

БОЛНО МЯСТО — Най-уязвимата страна, слабост на някого или на нещо. *Често го подиграваше, че е плешив. Знаеше, че това е болното му място.*

— **слабо място • ахилесова пета** *книж.*

БОЛЯ СИ ГЛАВАТА *с (над) нещо* — Полагам усилия да направя нещо. *Напразно си болиш главата с тези записки, те няма да ти послужат.*

— **давам си/ дам си труд • правя си труд • направям си/ направя си труд‹а› • хвърлям/ хвърля силите си • хвърлям/ хвърля всички‹те си› сили**

БОРЯ СЕ С ДУША — вж. БЕРА ДУША

БОСТАН КУРКУСУ *простонар.* — вж. БОСТАНСКО ПЛАШИЛО

БОСТАНСКО ПЛАШИЛО — Много грозен човек, обикновено жена. *Чудя се как този хубав мъж се ожени за това бостанско плашило.*

— **баба Яга • бостан куркусу** *простонар.*

БОЯДИСВАМ/ БОЯДИСАМ ГАЩИТЕ *подигр.* — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА

БОЯ СЕ ‹И› ОТ СЯНКАТА СИ — вж. ПЛАША СЕ ‹И› ОТ СЯНКАТА СИ

БРОИМ СЕ НА ПРЪСТИ — Много малко на брой сме. *Добрите и честните хора като мъжа ти днес се броят на пръсти.*

— **на пръсти можем да се преброим • преброяваме се на пръсти • броим се ‹на пръстите› на едната ръка • четем се на пръсти**

БРОИМ СЕ ‹НА ПРЪСТИТЕ› НА ЕДНАТА РЪКА — вж. БРОИМ СЕ НА ПРЪСТИ

БРОЯ БРОЕНИЦИТЕ *диал.* — вж. БРОЯ ГАРГИ‹ТЕ›

БРОЯ ВСЯКА СТОТИНКА и **БРОЯ СТОТИНКИТЕ** —

1. Харча крайно пестеливо, обикн. поради липса на средства. *Животът ѝ беше тежък. Немотията я беше научила да брои всяка стотинка.*

— **връзвам/ вържа парàта в три възела • скътвам/ скътам парàта във възел • връзвам/ вържа в девет възела • една‹та› парà в девет възела връзвам** *диал.* • **една парà два (девет) пъти връзвам** *диал.* • **свивам се/ свия се за пет пари • свивам се/ свия се на кравай • свивам се/ свия се като циганин • цепя стотинката ‹на две›**

2. Стиснат съм, не обичам да харча и да давам пари. *Той беше богат, но броеше стотинките.*

— **треперя над парàта • треперя над стотинката • треперя над лева (левчето) • стискам си кесията • стискам парàта • връзвам/ вържа в девет възела**

БРОЯ ГАРГИ‹ТЕ› — Губя си времето, без да върша нещо; бездействам, безделнича. *Откакто се е върнал от казармата, по цял ден брои гаргите и не бърза да си търси работа.*

— **броя звездите • клатя си краката • лапам мухи‹те› • гълтам мухи‹те› • ловя мухи • лапам вятър • лапам мъглата • паса патките • паса гъските • паса ветровете • пържа яйца на вятъра • лая си опашката • въртя ‹си› палци‹те› • люшкам крака‹та си› • чопля си носа • гледам си пъпа • бия си шамари** *ирон.* • **лежа на (по) гърба си • лежа на гръб • изтягам се на гръб • лежа на кълка • лежа на хълбок • подпирам гръб** *ирон.* • **подпирам се на една кълка** *ирон.* • **подпирам дувара** *ирон.* • **подпирам стената (стените)** *ирон.* • **подпирам зида (зидовете)** *ирон.* • **стоя със скръстени ръце • стоя със сгърнати ръце • седя със скръстени ръце • седя със сгърнати ръце • стоя с ръце в джобовете • кръстя ръце** *диал.* • **дремя като кон на празни ясли (празна ясла)** *ирон.* • **вися като кон на (пред) празни ясли** *ирон.* • **броя броениците** *диал.* • **подковавам мухите** *диал.* • **зяпам по чавките** *диал.*

БРОЯ ЗАЛЦИТЕ *на някого* —

1. Наблюдавам внимателно, гледам вторачено какво яде някой, обикн. защото съм гладен. *Той ядеше лакомо, а детето му броеше залците и преглъщаше.*

— **броя хапките • чета залците • чета къшеите** *диал.*

2. Свиди ми се храната, която съм дал на някого да я яде или проявявам нездрав интерес към материалното състояние на някого. *Той е стиснат човек и на близките си все брои залците.* ✧ *Вместо да брои залците на приятеля си, по-добре ще направи да се залови на работа и да изкара някой лев.*

— **броя хапките • чета залците • гледам в паницата • чета къшеите** *диал.*

БРОЯ ЗВЕЗДИТЕ —

1. вж. БРОЯ ГАРГИ‹ТЕ›

2. вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

БРОЯТ МИ СЕ ДНИТЕ — Много малко ми остава да живея, скоро ще умра. *Той е много стар и болен, броят му се дните.*

— **дните ми са преброени • дните ми са прочетени • остават ми броени дни • свършили ми са се дните • скъсали ми са се дните • нямам ‹си› дни • часовете ми са преброени • часовете ми са прочетени • минутите ми са преброени • дойде ми времето • дойде моето време • дойде ми часът • дойде моят час • настъпи ми часът • удари ми часът • вижда ми се/ види ми се краят • към края съм • няма да ме бъде • пътник ‹за онзи (оня) свят› съм • с единия крак съм в гроба • единият ми крак е в гроба • с единия крак съм стъпил в гроба • погледнал съм в гроба • с едната нога съм в гроба** *диал.* **• с едната нога съм стъпил в гроба** *диал.* **• с единия крак съм в трапа** *диал.* **• единият ми крак е в герана** *диал.* **• мириша на гроб • мириша на пръст • мириша на земя • мириша на босилек • душата ми мирише на плесен • душата ми е в (зад, на) зъбите • душата ми е дошла в (до) зъбите • душата ми се е събрала в зъбите • душата ми седи в зъбите душата ми се е запряла в зъбите** *диал.* **• душата ми се е събрала в нокът • душата ми се е закрепила под ноктите • душа под нокът нося • душа под наем нося • скоро ще чуя алилуя** *диал.* **• няма да чуя кукувицата** *диал.* **• хванал съм долния път** *диал.* **• над гроб съм надникнал** *диал.* **• държа тамяна под носа си** *диал.* **• нося си тамяна под носа** *диал.* **• захапал съм тамяна** *диал.* **• нося си житото (пшеницата, коливото) в устата** *диал.* **• житото ми е на носа** *диал.*

БРОЯТ МИ СЕ КОКАЛИТЕ — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА — Много съм слаб, прекалено мършав съм. *През последните месеци детето много отслабна, броят му се ребрата.* ✧ *Пази диета, а не вижда, че й се броят ребрата*

— **броят ми се кокалите • четат ми се ребрата • четат ми се кокалите • ‹само› кожа и кости съм • ‹само› кожа и кокал‹и› съм • торба кокали съм • едно джезве кокали съм • ‹една› мрьвка месо съм • живи мощи съм • стомахът ми е залепен (залепнал) за гръбнака • коремът ми е залепнал на гърба • като вейка съм • като клечка съм • като кука съм • като чироз съм • като скелет съм • като щиглец съм • изтънели ми са ушите • просветнали ми са ушите • светнали ми са ушите • светят ми ушите • вестник да четеш през ушите ми • вятър свири между краката ми • като през кюнец съм минал • едва ми кожата костите държи** *диал.* **• на гаргите селям давам** *диал.* **• с джинбиз да търсиш месо, не мож‹еш› хвана** *диал.* **• ям скачки** *диал.*

БРОЯ ХАПКИТЕ *на някого* — вж. БРОЯ ЗАЛЦИТЕ (1 и 2 знач.)

БРЪКВАМ/ БРЪКНА В ДЖОБА СИ и **БРЪКВАМ СЕ/ БРЪКНА СЕ В ДЖОБА** — вж. БРЪКВАМ/ БРЪКНА В КЕСИЯТА СИ

БРЪКВАМ/ БРЪКНА В ДУШАТА *на някого* — Разчувствам някого и го предразполагам към себе си. *Той е чувствителен човек и с две сладки приказки можеш да му бръкнеш в душата.*

— **пипвам/ пипна за сърцето • хващам/хвана ‹право› за сърцето • улавям/ уловя ‹право› за сърцето**

БРЪКВАМ/ БРЪКНА В КЕСИЯТА СИ и **БРЪКВАМ СЕ/ БРЪКНА СЕ В КЕСИЯТА** — Похарчвам пари за нещо, обикн. неохотно, против желанието си. *Нямаше как, трябваше да се бръкне в кесията и да даде пари за посрещането на Нова година.*

— **бръквам/ бръкна в джоба си • бръквам се/ бръкна се в джоба • отвързвам/ отвържа кесията си • развързвам/ развържа кесията си • отпускам/ отпусна кесията си**

БРЪМБАРИ БРЪМЧАТ В ГЛАВАТА МИ —

1. Несериозен, лекомислен, завеян съм. *На него само бръмбари му бръмчат в главата и непрекъснато върши глупости.*

— **мухи бръмчат в главата ми • имам бръмбари (бръмбарчета) в главата ‹си› • главата ми е пълна с бръмбари • имам мухи в главата си • главата ми е пълна с мухи • не ми тежи главата • не ми тежи умът • не ми тежи акълът • имам брашно в главата ‹си›** *диал.* • **главата ми е пълна със слама** *диал.* • **вятър ме вее • вятър ме носи • бял вятър ме вее • вятър ме вее на бяла кобила • вятър ме носи на бяла кобила • вятър ме вее на бял кон • вятър ме носи на бял кон • вятър ме вее на сива кобила** *диал.* • **вятър ме вее на сляпа кобила** *диал.* • **вихри ме носят** *диал.*

2. Обзет съм от странни, чудати идеи, мисли, хрумвания. *Докога бръмбари ще бръмчат в главата ти, все някакви щуротии измисляш.*

— **мухи бръмчат в главата ми • имам бръмбари (бръмбарчета) в главата ‹си› • имам мухи в главата си**

БРЪМВА МИ/ БРЪМНЕ МИ МУХА В ГЛАВАТА — вж. ВЛИЗА МИ/ ВЛЕЗЕ МИ БРЪМБАР В ГЛАВАТА

БРЪСНА ЯЙЦЕТО — Голям скъперник и сметкаджия съм, от всичко искам да извлека печалба. *Тя е много стисната, бръсне яйцето, готова е целия град да обиколи, но да купи нещо по-евтино.*

— **стрижа яйцето • стрижа яйцето за вълна • стрижа вълна от яйце • ако яйцето се стрижеше, той щеше да го бръсне • яйце да вземеш от него, и**

то жълтък няма • стрижа бълхите *диал.* **• стрижа комара** *диал.* **• стрижа мухата** *диал.* **• цепя косъма ‹на две› • цепя стотинката ‹на две› • цепя влакното ‹на две› • цепя конеца** *диал.* **• цепя сламката** *диал.* **• влязла ми е змия в кесията • свила ми се е змия в кесията • стискам си кесията • стискам парата • треперя над парата • треперя над стотинката • треперя над лева (левчето) • не можеш орех ми измъкна из (от) ръката • стиснал съм се като кокоша тръткa** *грубо* **• свил съм се като кокоши задник** *грубо* **• стиснал съм се като кокоше дупе** *грубо* **• на Бога тамян не давам** *диал.* **• на дявола тамян не давам** *диал.* **• ‹и› греха си не давам** *диал.* **• не си пущам вълната** *диал.* **• на водата малко вино турям** *диал.* **• през джам сирене ближа (лижа)** *диал.* **• и двете ноги в един папук обувам** *диал.* **• от него душа излиза, парй не излизат** *диал.* **• ръждясали са ми парите по кесията** *диал.*

БУКВА ПО БУКВА *книж.* — Съвсем точно, буквално, дословно. *Той повтори текста буква по буква.*

— **дума по дума • точ в точ** *книж.* **• едно към едно**

БУКОВА ГЛАВА *пренебр.* — вж. ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

БУРЯ В ЧАША ВОДА *книж.* — Големи вълнения, много шум за нещо съвсем незначително, незаслужаващо внимание. *Понякога в печата започва да се разнищва някаква история, която после се оказва буря в чаша вода.*

— **много шум за нищо** *книж.* **• заешка тупурдия** *пренебр.* **• миша тупурдия** *пренебр.*

БУТАЙ ДА ВЪРВИ *пренебр.* — Не обръщай внимание на нищо, постъпвай както искаш, без да се съобразяваш с обстоятелствата. *Какво те интересува, че те мислят за нахален, бутай да върви.*

— **карай да върви** *пренебр.*

БУТАМ (БУТВАМ/БУТНА) В ГЛУХА ЛИНИЯ *някого* — Не давам възможност на някого да се изяви, да напредне служебно или обществено. *Въпреки големите му способности като журналист все него бутат в глуха линия, затрупват го с административна работа.*

— **държа в глуха линия • оставям/ оставя в глуха линия • държа в сянка • оставям/ оставя в сянка • държа в трета (пета, седма, десета) глуха • лашкам (лашвам/ лашна) в глуха линия • лашкам (лашвам/ лашна) в трета глуха**

БУТАМ (БУТВАМ/ БУТНА) ПРЪСТ‹А› В РАНАТА — вж. БЪРКАМ (БРЪКВАМ/ БРЪКНА) С ПРЪСТ В РАНАТА

БУТАМ СЕ (БУТВАМ СЕ/ БУТНА СЕ) У (МЕЖДУ) ШАМАРИТЕ — Сам си създавам неприятности, поставям се в неблагоприятно положение. *Защо ми трябваше да ги съветвам, сам да се бутам у шамарите, като знаех, че няма да ме послушат.* ✧ *Не му трябваше да се включва в съмнителни сделки и да се бута между шамарите.*

— **навирам се/ навра се между шамарите • вра се между шамарите • навирам се/ навра се между тоягите • тикам се между тоягите • лягам/ легна под тоягата • лягам/ легна под дряновицата • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) пръста ‹там›, където скърца • завирам си/ завра си пръста между вратата • вземам си/ взема си беля на главата • вземам си/ взема си беля‹та› • навличам си/ навлека си беля на главата • навличам си/ навлека си беля‹та› • докарвам си/ докарам си беля на главата • докарвам си/ докарам си беля‹та› • турям си/ туря си (турвам си/турна си) беля на главата • намирам си/ намеря си беля‹та› • хващам си/ хвана си беля‹та› • отварям си/ отворя си беля‹та› • забивам си/ забия си автогол • вкарвам си/ вкарам си автогол • купувам си/ купя си белята** *диал.* **• търся си белята ‹със свещ› • диря си белята ‹със свещ› • насаждам се/ насадя се на пачи яйца**

БУТАМ СИ (БУТВАМ СИ/ БУТНА СИ) ГАГАТА *някъде* — вж. БУТАМ СИ (БУТВАМ СИ/ БУТНА СИ) НОСА

БУТАМ СИ (БУТВАМ СИ/ БУТНА СИ) НОСА *някъде* — Меся се там, където не трябва, нито е желано, проявявам нахално неоправдан интерес към чужди работи. *Тя ще престане ли най-после да си бута носа в личния живот на хората.*

— **бъркам си носа • вра си носа • пъхам си (пъхвам си/пъхна си) носа • възвирам си/ възвра си носа • завирам си/ завра си носа • навирам си/ навра си носа • увирам си/ увра си носа • тикам си (тиквам си/тикна си) носа • муша си носа • мушкам си (мушвам си/мушна си) носа • бутам си (бутвам си/бутна си) гагата • бъркам си гагата • вра си гагата • пъхам си (пъхвам си/пъхна си) гагата • възвирам си/възвра си гагата • завирам си/ завра си гагата • навирам си/ навра си гагата • увирам си/ увра си гагата • тикам си (тиквам си/тикна си) гагата • муша си гагата • мушкам си (мушвам си/мушна си) гагата • вра се, дето не ме сеят • възвирам си/ възвра си муцуната** *пренебр.* **• пъхам си (пъхвам си/пъхна си) муцуната** *пренебр.* **• завирам си/ завра си муцуната** *пренебр.* **• завирам/ завра глава • навирам/ навра глава • навирам си/ навра си зурлата** *грубо* **• вра си главата** *диал.* **• възвирам си/ възвра си главата** *диал.* **• пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) гагата в чужда паница** *диал.* **• завирам си/ завра си муцката** *диал. пренебр.*

БУХАМ СЕ КАТО ВОДА О БРЯГ — вж. БЛЪСКАМ СЕ КАТО ВОДА О БРЯГ

БЪКЕЛ ОТИШЪЛ, КРАТУНА ДОШЪЛ *диал. пренебр.* — вж. ВОЛ ОТИДЕ, БИВОЛ СЕ ВЪРНА *пренебр.*

БЪКЕЛ ОТИШЪЛ, КРАТУНА СЕ ВЪРНАЛ *диал. пренебр.* — вж. ВОЛ ОТИДЕ, БИВОЛ СЕ ВЪРНА *пренебр.*

БЪЛВАМ ‹ЗЕЛЕНИ› ГУЩЕРИ *срещу някого* — вж. БЪЛВАМ ЗМИИ ‹И ГУЩЕРИ›

БЪЛВАМ ЗМИИ ‹И ГУЩЕРИ› *срещу някого* — Давам израз на гнева си, раздразнението си, като отправям остри, язвителни нападки срещу някого, нахвърлям се с озлобление, омраза върху някого. *Тя бълваше змии и гущери срещу снаха си.*

— **бълвам ‹зелени› гущери • бълвам отрова • сипя отрова • бълвам огън ‹и жупел› • сипя огън и жупел • пращам огън и жупел • пращам/ пратя гръм и мълнии • хвърлям/ хвърля гръм и мълнии • изливам си/ излея си жлъчката • блювам гущери и жаби** *диал.* • **блювам ‹зелени› гущери** *диал.* • **блювам гущери и чемери** *диал.*

БЪЛВАМ ОГЪН ‹И ЖУПЕЛ› *срещу (против) някого* — вж. БЪЛВАМ ЗМИИ ‹И ГУЩЕРИ›

БЪЛВАМ ОТРОВА *срещу някого* — вж. БЪЛВАМ ЗМИИ ‹И ГУЩЕРИ›

БЪРА-БЪРА, ДВА (ТРИ) ЧАДЪРА *пренебр.* — вж. ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*

БЪРЗАМ КАТО ПАЛЕ ПРЕД МАЙКА СИ — Проявявам нетърпение, като прибързвам да кажа нещо недобре обмислено или да извърша нещо. *Защо бързаш като пале пред майка си, чакай първо да чуеш мнението ми.*

— **бързам като пуле пред майка си** *диал.* • **бързам като пърле пред майка си** *диал.* • **бързам като циганче пред майка си** *диал.*

БЪРЗАМ КАТО ПУЛЕ ПРЕД МАЙКА СИ *диал.* — вж. БЪРЗАМ КАТО ПАЛЕ ПРЕД МАЙКА СИ

БЪРЗАМ КАТО ПЪРЛЕ ПРЕД МАЙКА СИ *диал.* — вж. БЪРЗАМ КАТО ПАЛЕ ПРЕД МАЙКА СИ

БЪРЗАМ КАТО ЦИГАНЧЕ ПРЕД МАЙКА СИ *диал.* — вж. БЪРЗАМ КАТО ПАЛЕ ПРЕД МАЙКА СИ

БЪРКАМ АКЪЛА *на някого* — вж. БЪРКАМ ГЛАВАТА

БЪРКАМ (БРЪКВАМ/ БРЪКНА) В ДЖОБА *на някого* — вж. БЪРКАМ (БРЪКВАМ/ БРЪКНА) В КЕСИЯТА

БЪРКАМ В ЖАРТА С ЧУЖДИ РЪЦЕ — вж. ВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ С ЧУЖДИ РЪЦЕ

БЪРКАМ В КАЦАТА С МЕДА — вж. БЪРКАМ В КЮПА

БЪРКАМ (БРЪКВАМ/ БРЪКНА) В КЕСИЯТА *на някого* — Принуждавам някого да даде пари, да заплати за нещо, принудително вземам пари от някого за нещо. *Синът ѝ непрекъснато ѝ искаше пари, но тя не обичаше да ѝ бъркат в кесията. ✧ Той няма да се научи на ред, ако не му бръкнеш в кесията.*

— **бъркам (бръквам/ бръкна) в джоба • вкарвам/ вкарам в разноски • удрям/ ударя по (в) кесията • удрям/ ударя по (в) джоба**

БЪРКАМ В КЮПА — Ползвам се от някакви облаги непочтено, върша кражби. *Знаеше се, че той, като банков служител, неведнъж е бъркал в кюпа.*

— **бъркам в кацата с меда • бъркам с две ръце • натопявам си/ натопя си ръцете в благината**

БЪРКАМ В ОГЪНЯ С ЧУЖДИ РЪЦЕ — вж. ВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ С ЧУЖДИ РЪЦЕ

БЪРКАМ В ОЧИ‹ТЕ› *на някого* —

1. Неприятен съм на някого, дразня някого с присъствието си или с нещо друго, преча на някого. *Какво ти бърка в очите колата ми, че искаш да я преместя оттук.*

— **бода ‹в› очите • вадя очите**

2. вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА

БЪРКАМ ГЛАВАТА *на някого* — Влияя лошо на някого, като му внушавам вредни идеи и го отклонявам от правилния начин на мислене и действие; размирявам, бунтувам. *Този човек беше опасен, защото бъркаше главите на младежите.*

— **бъркам ума • бъркам акъла • мътя главата • мътя ума • мътя акъла • мътя мозъка • забърквам/ забъркам главата • забърквам/ забъркам ума • забърквам/ забъркам акъла • разбърквам/ разбъркам главата • разбърквам/ разбъркам ума • разбърквам/ разбъркам акъла • разбърквам/ разбъркам мозъка • размътвам/ размътя главата • размътвам/ размътя ума • размътвам/ размътя акъла • размътвам/ размътя мозъка**

БЪРКАМ *някаква* **КАША** — вж. ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ *някаква* КАША

БЪРКАМ С ДВЕ РЪЦЕ *в нещо* — вж. БЪРКАМ В КЮПА

БЪРКАМ СИ ГАГАТА *някъде* — вж. БУТАМ СИ НОСА

БЪРКАМ СИ НОСА *някъде* — вж. БУТАМ СИ НОСА

БЪРКАМ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) ПРЪСТИ В ДУШАТА *на някого* — вж. РОВЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) ПРЪСТИ В ДУШАТА

БЪРКАМ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) ПРЪСТИ В СЪРЦЕТО *на някого* — вж. РОВЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) ПРЪСТИ В ДУШАТА

БЪРКАМ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) РЪЦЕ В ДУШАТА *на някого* — вж. РОВЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) ПРЪСТИ В ДУШАТА

БЪРКАМ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) РЪЦЕ В СЪРЦЕТО *на някого* — вж. РОВЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) ПРЪСТИ В ДУШАТА

БЪРКАМ (БРЪКВАМ/БРЪКНА) С ПРЪСТ В РАНАТА *на някого* — Засягам най-чувствителното място на някого, предизвиквам огорчение, обида, неприятно чувство у някого. *Ти бъркаш с пръст в раната, като ѝ говориш за женитба, нали знаеш, че е стара мома.* ✧ *Това, че той ѝ напомни за бедността ѝ, дълбоко я жегна. Защо трябваше да бърка с пръст в раната ѝ?*

— **бутам (бутвам/ бутна) пръст‹а› в раната • поставям/ поставя пръст на (в) раната • слагам/ сложа пръст на (в) раната • турям/ туря (турвам/ турна) пръст на (в) раната • пъхам/ пъхна пръст в раната • сипвам/ сипя сол в раната • посипвам/ посипя сол в раната • слагам/ сложа сол в раната • поставям/ поставя сол в раната • турям/туря (турвам/ турна) сол в раната • настъпвам/ настъпя** *някого* **по ‹най› болното място • настъпвам/ настъпя по мазола • разврездам/ развредя раната • чопля раната • забивам/ забия нож в сърцето • удрям/ ударя ‹право› в сърцето • улучвам/ улуча ‹право› в сърцето • настъпвам/ настъпя ‹котката (котето)› по (за) опашката**

БЪРКАМ *някакви* **ТРИЦИ** — вж. ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ *някаква* КАША

БЪРКАМ УМА *на някого* — вж. БЪРКАМ ГЛАВАТА

БЪРША СЪЛЗИТЕ *на някого* — Утешавам, успокоявам някого. *Той беше добър човек, помагаше на бедните, бършеше сълзите на сирачетата.*

— **избърсвам/ избърша сълзите • изтривам/ изтрия сълзите**

БЪХТЯ СЕ В ГЪРДИТЕ — вж. БИЯ СЕ В ГЪРДИТЕ

БЪХТЯ СЕ КАТО ВОДА О БРЯГ — вж. БЛЪСКАМ СЕ КАТО ВОДА О БРЯГ

БЪХТЯ СИ АКЪЛА — вж. БЛЪСКАМ СИ УМА

БЪХТЯ СИ АНГЕЛИТЕ — вж. БЛЪСКАМ СИ АНГЕЛИТЕ (1 и 2 знач.)

БЪХТЯ СИ ГЛАВАТА — вж. БЛЪСКАМ СИ АНГЕЛИТЕ (1 и 2 знач.)

БЪХТЯ СИ УМА — вж. БЛЪСКАМ СИ УМА

БЯГА МИ КЕФЪТ *диал.* — вж. СКЪРШВА МИ СЕ/ СКЪРШИ МИ СЕ КЕФЪТ

БЯГАМ КАТО ДЯВОЛ‹А› ОТ КРЪСТ — вж. БЯГАМ КАТО ДЯВОЛ‹А› ОТ ТАМЯН (1 и 2 знач.)

БЯГАМ КАТО ДЯВОЛ‹А› ОТ ТАМЯН —

1. *От нещо.* Упорито страня, пазя се от нещо, отбягвам нещо, което ми е неприятно, от което се страхувам или пък не желая да извърша. *Той беше толкова мързелив, че бягаше от всякаква работа като дявола от тамян.*

— бягам като дявол‹а› от кръст • бягам като евреин от кръст • бягам като опърлен • бягам като от въже • бягам като от огън

2. *От някого.* Упорито страня от някого, пазя се от някого, отбягвам някого, от когото се страхувам или ми е неприятен. *Тя не обичаше съседите си и щом ги видеше, бягаше от тях като дявола от тамян.*

— бягам като дявол‹а› от кръст • бягам като евреин от кръст • бягам като от чумав • бягам като от огън

БЯГАМ КАТО ЕВРЕИН ОТ КРЪСТ — вж. БЯГАМ КАТО ДЯВОЛ‹А› ОТ ТАМЯН (1 и 2 знач.)

БЯГАМ КАТО ОПЪРЛЕН *от нещо* — вж. БЯГАМ КАТО ДЯВОЛ‹А› ОТ ТАМЯН (1 знач.)

БЯГАМ КАТО ОТ ВЪЖЕ *от нещо* — вж. БЯГАМ КАТО ДЯВОЛ‹А› ОТ ТАМЯН (1 знач.)

БЯГАМ КАТО ОТ ОГЪН *от някого или от нещо* — вж. БЯГАМ КАТО ДЯВОЛ‹А› ОТ ТАМЯН (1 и 2 знач.)

БЯГАМ КАТО ОТ ЧУМАВ *от някого* — вж. БЯГАМ КАТО ДЯВОЛ‹А› ОТ ТАМЯН (2 знач.)

БЯГАМ ОТ КЪСМЕТА СИ — Отказвам се, не се възползвам от появилия се благоприятен случай. *Не бягай от късмета си, ожени се за това хубаво и добро момиче.*

— **отритвам си/ отритна си късмета • ритам си (ритвам си/ ритна си) късмета • ритам си (ритвам си/ ритна си) честта** *диал.*

БЯЛ ВЯТЪР МЕ ВЕЕ — вж. ВЯТЪР МЕ ВЕЕ (1 и 2 знач.)

БЯЛ ДЕН — Добър, щастлив живот. *Тази нещастница не видя бял ден от мъжа си.*

— **бял свят**

БЯЛ КАТО АРАП‹ИН› *ирон.* — вж. БЯЛ КАТО КАТРАН *ирон.*

БЯЛ КАТО ВЪГЛЕН *ирон.* — вж. БЯЛ КАТО КАТРАН *ирон.*

БЯЛ КАТО КАТРАН *ирон.* — Много черен. *На кого си се метнал такъв бял като катран.*

— **бял като въглен** *ирон.* • **бял като арап‹ин›** *ирон.* • **бял като циганин** *ирон.* • **бял като на тенджера дъното** *ирон.* • **бял като на тигана дъното** *ирон.* • **бял като кюмюрджия** *диал. ирон.* • **като катран (катраник) черен • като арап‹ин› черен • като негър черен • като циганин черен • като гарван черен • като крило на гарван черен • като на тигана дъното черен • като главня черен** *диал.* • **като вампирин черен** *диал.* • **като дявол черен** *диал.*

БЯЛ КАТО КЮМЮРДЖИЯ *диал. ирон.* — вж. БЯЛ КАТО КАТРАН *ирон.*

БЯЛ КАТО НА ТЕНДЖЕРА ДЪНОТО *ирон.* — вж. БЯЛ КАТО КАТРАН *ирон.*

БЯЛ КАТО НА ТИГАНА ДЪНОТО *ирон.* — вж. БЯЛ КАТО КАТРАН *ирон.*

БЯЛ КАТО ЦИГАНИН *ирон.* — вж. БЯЛ КАТО КАТРАН *ирон.*

БЯЛОТО ПРАВЯ ЧЕРНО — вж. НА БЯЛОТО КАЗВАМ ЧЕРНО ‹, А НА ЧЕРНОТО— БЯЛО›

БЯЛ СВЯТ — вж. БЯЛ ДЕН

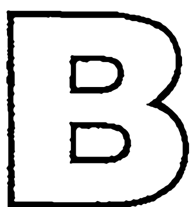

В (ПО) АДАМОВО ОБЛЕКЛО *шег.* — За мъж — съвсем гол. *На плажа, без да се смущава, той се разхождаше в адамово облекло.*

— в ‹дядово› адамово одеяние *книж. шег.* • **гол-голеничък** • **както го майка родила** • **както от майка излязъл**

ВАДИМ СИ ОЧИТЕ — Във враждебни отношения сме, ожесточено се караме помежду си. *Снаха и свекърва се мразеха и при всеки дребен повод си вадеха очите.*

— **дерем си очите** • **ще си извадим очите** • **ще си издерем очите** • **ще си изкараме очите** • **ще си изповадим очите** • **ядем си главите** • **скубем си косите** • **ще си изскубем косите** • **хващаме се/ хванем се гуша за гуша** • **хващаме се/ хванем се за гушата (гушите)** • **улавяме се/ уловим се гуша за гуша** • **улавяме се/ уловим се за гушата (гушите)** • **улавяме се/ уловим се за косите** • **хващаме се/ хванем се за косите**

ВАДЯ ДУМИ *за някого диал.* — вж. ВАДЯ ПРИКАЗКА (ПРИКАЗКИ)

ВАДЯ ДУМИТЕ С КУКА ОТ УСТАТА *на някого* — вж. ВАДЯ ДУМИТЕ С ЧЕНГЕЛ (ЧЕНГЕЛИ) ‹ОТ УСТАТА›

ВАДЯ ДУМИТЕ С ЧЕНГЕЛ (ЧЕНЕЛИ) ‹ОТ УСТАТА› *на някого* — Много трудно успявам да накарам някой (мълчалив човек или човек, който е неподготвен по дадена тема) да говори, да отговори на въпросите ми. *Той беше затворен и свит човек и трябваше да вадиш думите с ченгел от устата му* ✧ *Неприятно е, когато ученикът не знае и трябва да вадиш думите му с ченгел.*

— **вадя думите с кука от устата** • **вадя приказките с ченгел** • **тегля думите с ченгел (ченгели) ‹от устата›** • **изтеглям/ изтегля с ченгел дума (думичка) от устата** • **дърпам с кука всяка дума** • **издърпвам/ издърпам с кука всяка дума**

ВАДЯ ДУШАТА (ДУШИЧКАТА, ДУШИЦАТА) *на някого* —

1. Мъча, притеснявам, измъчвам някого. Тормозя някого с непрекъснатите си настоятелни искания. *Той всеки ден ѝ вадеше душата да прехвърли къщата на негово име ✧ От кога ми вади душицата да ѝ купя кола.*

— **изваждам/ извадя душата (душичката, душицата) • изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата) • ям душата • ям главата • не оставям/ оставя на мира • не давам/ дам мира • въртя на шиш • въртя на ръжен • пека на шиш • пека на ръжен • пека на огън • пека душицата • разпъвам/ разпъна на кръст** *книж.*

2. *диал.* вж. ИЗПРАЩАМ/ ИЗПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 знач.)

ВАДЯ ЗАЛЪКА ОТ УСТАТА *на някого* — Безмилостно ограбвам някого, лишавам го от последните средства за препитание. *С високите данъци и такси ни вадят залъка от устата.*

— **вземам/ взема залъка от устата • грабя залъка от устата • изтръгвам/ изтръгна залъка от устата • вземам/ взема хляба от устата • вземам/ взема от гърлото • отнемам/ отнема комата от устата** *диал.* **• вземам/ взема и дрехата от гърба • вземам/взема ‹и› ризата от гърба • свалям/ сваля ‹и› ризата от гърба • събличам/съблека ‹и› ризата от гърба • свличам/ свлека ‹и› ризата от гърба • смъквам/ смъкна ‹и› ризата от гърба • вземам/ взема ‹и› шапката от главата • вземам/ взема ‹и› калпака от главата • не оставям/ оставя ни старата шапка • вземам/ взема и праха от цървулите • вземам/ взема и калта под ноктите • не оставям/ оставя и калта под (изпод) ноктите • дера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • одирам/ одера кожата ‹от гърба› • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • смъквам/ смъкна кожата ‹от гърба› • дера по две кожи от гърба • съдирам/съдера по две кожи от гърба • смъквам/смъкна по две кожи от гърба • смъквам/смъкна по две кожи от гърбината • дера от една овца ‹по› две кожи • смъквам/смъкна от една овца ‹по› две кожи • изсмуквам/изсмуча ‹и› кръвта (кръвчицата)** *диал.* **• не оставям/ оставя ни пепел на огнището** *диал.* **• огребвам/ огреба и пепелта от огнището** *диал.*

ВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ *чрез някого* — вж. ВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ С ЧУЖДИ РЪЦЕ

ВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ С ЛЮДСКИ РЪЦЕ *диал.* — вж. ВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ С ЧУЖДИ РЪЦЕ

ВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ С ЧУЖДИ РЪЦЕ — Използвам другиго при извършването на опасна и рискована работа, която е мое задължение

или от която очаквам облага. *Познавам го добре, той винаги бяга от отговорност и обича да вади кестените от огъня с чужди ръце.*

— **изваждам/ извадя кестените от огъня с чужди ръце • бъркам в огъня с чужди ръце • бъркам в жарта с чужди ръце • ровя огъня с чужди ръце • вадя кестените от огъня** *чрез някого* **• изваждам/ извадя кестените от огъня** *чрез някого* **• изваждам/ извадя кестените от жаравата** *чрез някого* **• изваждам/ извадя кестените от жарта** *чрез някого* **• вадя кестените от огъня с людски ръце** *диал.* **• изваждам/ извадя кестените от огъня с людски ръце** *диал.* **• държа горещо желязо с чужди ръце** *диал.* **• ловя змиите с людски ръце** *диал.*

ВАДЯ КИРЛИВИТЕ РИЗИ *на някого* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ КИРЛИВИТЕ РИЗИ

ВАДЯ МЕЧ *против (срещу) някого или за нещо книж.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА МЕЧ *книж.*

ВАДЯ НА БЯЛ СВЯТ *нещо* —

1. Правя да се узнае нещо от всички, да стане достояние на всички; разкривам нещо. *Не би трябвало да се вади на бял свят интимният живот на артистите.*

— **изваждам/ извадя на бял свят • изнасям/ изнеса на бял свят • изкарвам/ изкарам на бял свят • измъквам/ измъкна на бял свят • показвам/ покажа на бял свят • изваждам/ извадя на показ • изкарвам/ изкарам на показ • изваждам/ извадя наяве • изкарвам/ изкарам наяве • изваждам/ извадя налице • изкарвам/ изкарам налице • изваждам/ извадя на мегдан • изкарвам/ изкарам на мегдан • изваждам/ извадя на пазар‹а› • изкарвам/ изкарам на пазар‹а› • изнасям/изнеса на пазар‹а› • изнасям/ изнеса на видело** *диал.* **• изваждам/ извадя на бяло** *диал.*

2. Обнародвам, публикувам нещо. *Критикът вадеше на бял свят непознати творби на поети.*

— **изваждам/ извадя на бял свят • изнасям/ изнеса на бял свят • изкарвам/ изкарам на бял свят • измъквам/ измъкна на бял свят • показвам/ покажа на бял свят • изкарвам/ изкарам наяве • изваждам/ извадя наяве**

ВАДЯ ОТ (ИЗ, ПРЕЗ) НОСА *на някого нещо* — Натяквам на някого доброто, което съм му направил. *Помага ми в работата, а после ми го вади от носа.*

— **изваждам/ извадя от (из, през) носа • изкарвам/ изкарам от (из, през) носа**

ВАДЯ ОЧИ — вж. БИЯ В (НА) ОЧИ

ВАДЯ ОЧИТЕ *на някого* —

1. Неприятен съм на някого, дразня някого с присъствието си или с нещо друго, преча на някого. *Дървото пред къщата му вадеше очите и той реши да го отсече.*

— **бода ‹в› очите • бъркам в очи‹те›**

2. Натяквам на някого за нещо, измъчвам го с непрекъснати укори за нещо. *Ти ме накара да продам вилата, а сега ми вадиш очите, че нямало къде да летуваме.*

— **навирам/навра в очите • въвирам/въвра в очите • набивам/набия в очите • бода очите • бъркам в очите • тикам в очите • увирам/увра в очите** *диал.* **• трия сол на главата • трия лук на главата • трия лук по носа • трия сол на носа • чукам сол на главата • чукам лук на главата • чукам пипер на главата • търкам сол на главата • натърквам/ натъркам сол на главата • вършея трьни на главата • кълцам сол на главата • кълцам лук на главата • меля сол на главата • опявам на главата • бая на главата • тикам в носа • навирам/навра в носа • въвирам/ въвра в носа • завирам/ завра в носа**

ВАДЯ ПЕРКИ *жарг.* — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

ВАДЯ ПРИКАЗКА (ПРИКАЗКИ) *за някого* — Създавам лошо мнение за някого, като обикновено злословя за него. *За това хубаво и закачливо момиче в селото започнаха да вадят приказка.*

— **изваждам/извадя ‹лоша› приказка (приказки) • изваждам/извадя ‹лошо› име • изкарвам/ изкарам приказка (приказки) • пускам/ пусна приказка (приказки) • вадя думи** *диал.* **• изваждам/ извадя дума** *диал.*

ВАДЯ ПРИКАЗКИТЕ С ЧЕНГЕЛ *на някого* — вж. ВАДЯ ДУМИТЕ С ЧЕНГЕЛ (ЧЕНГЕЛИ) ‹ОТ УСТАТА›

ВАДЯ СИ ГНЕВА *от (на) някого* — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ ЯДА

ВАДЯ СИ ОЧИТЕ — Измъчвам се с някаква работа, свързана с напрегнато взиране. *Цяла седмица тя си вадеше очите над ситното везмо.*

— **бода си очите • цедя си очите** *диал.*

ВАДЯ СИ ХЛЯБА *от (с) нещо* — С труда си се издържам, прехранвам се от нещо. *Вадя си хляба с шев.*

— **изкарвам/ изкарам хляба си • изкарвам/ изкарам прехраната си**

ВАДЯ СИ ЮФКЕТО *от (на) някого диал.* — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ ЯДА

ВАДЯ СИ ЯДА *от (на) някого* — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ ЯДА

ВАЖНА КЛЕЧКА — Човек с високо служебно или обществено положение. *Чичо му е важна клечка в министерството и затова ще му намери добра работа.*

— голяма клечка • важна птица • едра риба

ВАЖНА ПТИЦА — вж. ВАЖНА КЛЕЧКА

ВАПСАХ Я (ГО) — вж. ОПЛЕСКВАМ/ ОПЛЕСКАМ Я (ГО) (2 знач.)

ВАРДЯ СЕ ДА НЕ НАСТЪПЯ МРАВЯТА *диал.* — вж. ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ

ВАРДЯ ХАТЪР‹А› *на някого диал.* — вж. ГЛЕДАМ ХАТЪР‹А›

ВАРЯ СЕ ‹КАТО› НА ОГЪН *диал.* — вж. ПЕКА СЕ НА ОГЪН

ВБИВАМ/ ВБИЯ В ГЛАВАТА *на някого нещо* — вж. НАБИВАМ/ НАБИЯ В ГЛАВАТА

ВБИВАМ СИ/ ВБИЯ СИ В ГЛАВАТА *нещо* — вж. НАБИВАМ СИ/ НАБИЯ СИ В ГЛАВАТА

В ГАВАНКА ДА ГО ИЗПИЕШ — вж. С ОЧИ ДА ГО ИЗПИЕШ

В ГЛУХА ЛИНИЯ СЪМ — Поставен съм в положение да не мога да се изявявам или да напредвам служебно или обществено. *Той е по-способен от мнозина, но е в глуха линия и няма изгледи да излезе от това положение.*

— намирам се в глуха линия • стоя в глуха линия • в трета (пета, седма, десета) глуха съм • оставам/ остана в глуха линия • седя в глуха линия • стоя в сянка • седя в сянка • в сянка съм • оставам/ остана в сянка • стоя зад метлата

В ГОРАТА РАСЪЛ *пренебр.* — Прост, невъзпитан, груб, недодялан. *Този е в гората расъл, не знае как да се държи.*

— от гората сякаш иде (идва) *пренебр.* • от гората сякаш дошъл *пренебр.* • от гората хванат *пренебр.* • липсват му първите седем години • липсват му седемте години ‹вкъщи›

В ГОРИ ТИЛИЛЕЙСКИ — Много далече, на много отдалечено място. *Не можа да си намери работа и отиде да учителства някъде в гори тилилейски.*

— **в Диарбекир • в (на) джендема • на края на света • накрай света • на оня край на света • на другия край на света • през девет ‹земи и› морета • зад девет морета • през девет земи в десета • през девет баира • през девет царства в десето • през девет села в десето • през девет води студени** *диал.* • **на майната си** *простонар. грубо* • **на гъза на географията** *жарг. грубо* • **‹на› три дена път с камили** *жарг.*

В (НА) ДЖЕНДЕМА — вж. В ГОРИ ТИЛИЛЕЙСКИ

В ДИАРБЕКИР — вж. В ГОРИ ТИЛИЛЕЙСКИ

ВДИГАМ/ ВДИГНА АДРЕНАЛИНА *на някого* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА КРЪВНОТО

ВДИГАМ/ ВДИГНА БАЙРАКА — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ЗНАМЕТО

ВДИГАМ/ ВДИГНА БЕЛИЯ БАЙРАК — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА БЯЛО ЗНАМЕ (1 и 2 знач.)

ВДИГАМ/ ВДИГНА БУЛОТО —

1. *На нещо.* Разкривам нещо скрито, обикновено непочтено. *Във вестниците се появиха факти, с които се вдига булото на прословутата афера.*

— **махам (махвам/ махна) булото • свалям/ сваля булото • смъквам/ смъкна булото • снемам/ снема булото • вдигам/ вдигна завесата** *книж.* • **повдигам/ повдигна завесата** *книж.* • **вдигам/ вдигна воала** *книж.* • **повдигам/ повдигна воала** *книж.*

2. *На (от) някого.* Разкривам истинската същност на някого, показвам истинския му лик с неговите недостатъци и лоши деяния; разобличавам някого. *Той бе затворен и потаен човек и само жена му успя да вдигне булото и да надникне в злата му душа.*

— **махам (махвам/ махна) булото • свалям/ сваля булото • смъквам/ смъкна булото • снемам/ снема булото • свалям/ сваля маската • смъквам/ смъкна маската • снемам/ снема маската • махам (махвам/ махна) маската • хвърлям/ хвърля маската • изкарвам/ изкарам кирливите ризи • изваждам/ извадя ‹на пазара› кирливите ризи • вадя кирливите ризи • изнасям/ изнеса ‹на пазара› кирливите ризи • изнасям/ изнеса непраните ризи**

ВДИГАМ/ ВДИГНА БЯЛО ЗНАМЕ —

1. При въоръжена борба — предавам се, преставам да воювам, искам примирие. *Малката група бунтовници, като видя, че е обкръжена, вдигна бяло знаме.*

— **вдигам/ вдигна белия байрак • слагам/ сложа оръжие‹то›**

2. Признавам се за победен при някакъв спор. Отстъпвам, съгласявам се, примирявам се с нещо. *Родителите му се противопоставяха дълго на ранната му женитба, но накрая вдигнаха бялото знаме.*

— **вдигам/ вдигна белия байрак • вдигам/ вдигна ръце (ръка) • бия отбой • свиря отбой • слагам/ сложа оръжие‹то› • предавам/ предам фронта • изпускам/ изпусна фронта • предавам/ предам калето** *остар.* **• предавам/ предам крепостта • свивам/ свия байрака • свивам/ свия знамето (знамената)** *книж.* **• свалям/ сваля знамето (знамената)** *книж.*

ВДИГАМ/ ВДИГНА ‹ВИСОКО› ГАРДА *към някого или за нещо книж.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ‹ВИСОКО› ЛЕТВАТА

ВДИГАМ/ ВДИГНА ‹ВИСОКО› ЛЕТВАТА *към някого или за нещо* — Увеличавам изискванията си към някого, ставам по-взискателен за нещо, в някаква област. *Тази година вдигнаха високо летвата на професионализма на конкурса за естрадни изпълнители.*

— **вдигам/ вдигна мерника[2] • вдигам/ вдигна ‹високо› гарда** *книж.*

ВДИГАМ/ ВДИГНА ВОАЛА *книж.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ЗАВЕСАТА *книж.*

ВДИГАМ ГИРИ *жарг.* —

1. вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО
2. вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

ВДИГАМ/ ВДИГНА ГЛАВА —

1. Разбунтувам се, въставам срещу (против) някого, проявявам неподчинение, непокорство. *В някои области на страната населението е вдигнало глава срещу своите управници.*

— **надигам/ надигна глава • повдигам/ повдигна глава • изправям/ изправя глава • вирвам/ вирна глава • навирвам/ навиря глава • навирвам/ навиря рога‹та си› • навирвам/ навиря нос**

2. вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС

ВДИГАМ/ ВДИГНА ГЛАС —

1. *За нещо.* Обявявам се, изказвам се решително в подкрепа на нещо. *Общес-*

твеността вдигна глас в защита на свободата на словото.

— **издигам/ издигна глас • надигам/ надигна глас**

2. *Против (срещу) някого или нещо.* Обявявам се против някого или нещо, изразявам недоволството си, възмущението си от някого или нещо; протестирам. *Тя дълго търпеше, но накрая не издържа и вдигна глас срещу неговото деспотство.*

— **издигам/ издигна глас • надигам/ надигна глас • надавам/ надам вой** *книж.*

ВДИГАМ/ ВДИГНА ДЕСНИЦАТА СИ *от някого книж. ритор.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА РЪЦЕ (РЪКА) (2 знач.)

ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *някого книж.* — Прекалено много хваля, възхвалявам, превъзнасям, славословя някого. *Тя не беше толкова талантлива, но близките ѝ непрекъснато я величаеха и вдигаха до небесата.*

— **издигам/ издигна до небесата** *книж.* • **въздигам/ въздигна до небесата** *книж.* • **вдигам/ вдигна до облаците** *книж.* • **издигам/ издигна до облаците** *книж.* • **до небесата (небето)** хваля, превъзнасям • **до звездите** хваля, превъзнасям • **до седмото небе** хваля, превъзнасям • **до деветото небе** хваля, превъзнасям • **пея осанна** *книж.* • **пея алилуя** *книж.* • **пея дитирамби** *книж.* • **издигам/ издигна на пиедестал** *книж.* • **поставям/ поставя на пиедестал** *книж.*

ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО ОБЛАЦИТЕ *някого книж.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *книж.*

ВДИГАМ/ ВДИГНА ЗАВЕСАТА *книж.* — Правя нещо скрито, обикновено представляващо обществен интерес да се узнае от всички; разкривам. *В книгата авторът вдига завесата на миналото и запознава читателя с една наситена с драматизъм епоха.*

— **повдигам/ повдигна завесата** *книж.* • **вдигам/ вдигна булото** • **свалям/ сваля булото** • **смъквам/ смъкна булото** • **снемам/ снема булото** • **махам (махвам/ махна) булото** • **вдигам/ вдигна воала** *книж.* • **повдигам/ повдигна воала** *книж.*

ВДИГАМ/ ВДИГНА ЗНАМЕТО *книж.* — Подемам борба, започвам да се боря за нещо. *Студентите първи вдигнаха знамето на протестните акции в страната.*

— **вдигам/ вдигна байрака** • **развявам/ развея байрака** • **развявам/ развея знамето** *книж.*

ВДИГАМ И СЛАГАМ НА РЪЦЕ *някого* — Полагам големи грижи за някого, глезя го, угаждам му. *Тя имаше само едно дете, което обожаваше, на ръце го вдигаше и слагаше.*

— **носям на ръце • държа на ръце • не давам/ дам прах (прашинка) да падне • не оставям/ оставя прах (прашинка) да падне • треперя прах да не падне • пазя прах да не падне • гледам в очите • гледам хатър‹а› • пазя хатър‹а› • гледам в устата • зяпам в устата • зяпнал съм в устата**

ВДИГАМ/ ВДИГНА КРЪВНОТО *на някого* — Силно ядосвам, нервирам, раздразвам, разгневявам някого. *Престани да ми говориш глупости, защото ще ми вдигнеш кръвното.* ✧ *Нейната непохватност го дразнеше и му вдигаше кръвното.*

— **качвам/ кача кръвното • вдигам/ вдигна адреналина • качвам/ кача адреналина • изкарвам/ изкарам от кожата • изваждам/ извадя от кожата • изкарвам/ изкарам от релсите • изваждам/ извадя от релсите • изкарвам/ изкарам от (из) търпение • изваждам/ извадя от (из) търпение • изкарвам/ изкарам от (из) нерви • изкарвам/ изкарам от равновесие • изваждам/ извадя от равновесие • обтягам/ обтегна нервите • напрягам/ напрегна нервите • разстройвам/ разстроя нервите • действам на нервите • удрям/ ударя ‹по› нервите • танцувам по нервите • ходя по нервите • играя по нервите • лазя по нервите • късам нервите • скъсвам/ скъсам нервите • опъвам/ опъна нервите • изпъвам/ изпъна нервите • ходя по нервите с налъми** *жарг.* • **изправям/ изправя на ‹зъби и› нокти** *жарг.*

ВДИГАМ/ ВДИГНА МАХАЛАТА *неодобр.* — Викам много силно или разгласявам нещо и ставам причина да се говори за мене. *Тя толкова силно крещеше и кълнеше, че вдигна цялата махала.*

— **събирам/ събера махалата** *неодобр.*

ВДИГАМ/ ВДИГНА МЕРНИК‹А›[1] *на някого или към някого* — Настройвам се враждебно към някого, нарочвам го и започвам да го преследвам. *Тя върши безобразия, но аз съм ѝ вдигнал мерника и се надявам да си получи заслуженото.*

— **вземам/ взема на око (очи) • турям/ туря (турвам/ турна) на око • вземам/ взема на мерник • вземам/ взема на мушка‹та си› • вземам/ взема на прицел • слагам/ сложа на мушка‹та› • вземам/ взема на нишан** *остар.* • **вземам/ взема на зъб • вземам/ взема на щик**

ВДИГАМ/ ВДИГНА МЕРНИКА[2] *към някого или за нещо* — Увеличавам изискванията си към някого, ставам по-взискателен за нещо, в някаква област. *Напоследък вдигнаха мерника при подбора на новите кадри.*

— **вдигам/ вдигна ‹високо› летвата • вдигам/ вдигна ‹високо› гарда** *книж.*

ВДИГАМ/ВДИГНА МЕЧ *против (срещу) някого или нещо книж.* — Започвам, повеждам въоръжена борба против някого или за нещо, въставам срещу някого. *Потиснатите вдигнаха меч срещу своите угнетители.*

— **вадя меч** *книж.* • **изтеглям/ изтегля меч** *книж.* • **вдигам/ вдигна оръжие‹то›** • **вдигам/ вдигна пушка** • **грабвам/ грабна оръжие‹то›** • **хващам/ хвана оръжие‹то›**

ВДИГАМ/ ВДИГНА НА БАЛОН *някого* — Шумно се подигравам, надсмивам се над някого. *Ако в селото се научат за каква дреболия сме се скарали, ще ни вдигнат на балон.*

— **емвам/ емна на балон** • **вдигам/вдигна на вили и кокили** • **вдигам/ вдигна на вили и ‹на› мотовили** • **вдигам/ вдигна на ура** • **вземам/ взема на (за) мезе** • **вземам/ взема на (за) присмех** • **вземам/ взема на подбив** • **вземам/ взема на смях** • **правя си гаргара**[2] *с някого* • **вземам/ взема на илюзия** *жарг.* • **вземам/ взема на игра** *диал.*

ВДИГАМ/ ВДИГНА НА ВИЛИ И КОКИЛИ *някого* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА НА БАЛОН

ВДИГАМ/ ВДИГНА НА ВИЛИ И ‹НА› МОТОВИЛИ *някого* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА НА БАЛОН

ВДИГАМ/ ВДИГНА НА КРАК *някого или нещо* —

1. Привеждам в бойна готовност, мобилизирам. *Всички годни да носят оръжие бяха вдигнати на крак.* ✧ *Пред опасността от нападение целият град бе вдигнат на крак.*

— **вдигам/ вдигна на нога** • **изправям/ изправя на бойна (боева, военна) нога** • **изправям/ изправя на крак** • **поставям/ поставя на бойна (боева, военна) нога** • **поставям/ поставя на крак** • **турям/ туря (турвам/ турна) на крак** • **турям/ туря (турвам/турна) на нога** • **свиквам/ свикам под знамената** *книж.* • **повиквам/ повикам под знамената** *книж.*

2. Мобилизирам за някаква дейност, подтиквам към бързо, енергично действие за осъществяването на нещо. *За прибиране на реколтата цялото село бе вдигнато на крак.*

— **вдигам/ вдигна на нога** • **поставям/ поставя на крак** • **турям/ туря (турвам/ турна) на крак** • **турям/ туря (турвам/ турна) на нога**

ВДИГАМ/ ВДИГНА НА КРАКА *някого* — Помагам на някого да си възстанови здравето, излекувам някого. *Лекарят успя бързо да я вдигне на крака.*

— **изправям/ изправя на крака‹та›**

ВДИГАМ/ ВДИГНА НА НОГА *някого* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА НА КРАК (1 и 2 знач.)

ВДИГАМ/ ВДИГНА НА УРА *някого* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА НА БАЛОН

ВДИГАМ/ ВДИГНА НОС и **ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ НОСА** — вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС

ВДИГАМ/ ВДИГНА ОПАШКА и **ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ОПАШКАТА** —

1. вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС
2. *неодобр.* вж. НАВИРВАМ/ НАВИРЯ ОПАШКА *неодобр.*

ВДИГАМ/ ВДИГНА ОРЪЖИЕ‹ТО› — Започвам въоръжена борба срещу някого, въставам срещу някого. *Народът бе готов да вдигне оръжие срещу поробителите си.*

— грабвам/ грабна оръжие‹то› • хващам/ хвана оръжие‹то› • вдигам/ вдигна пушка • вдигам/ вдигна меч *книж.* • вадя меч *книж.* • изтеглям/ изтегля меч *книж.*

ВДИГАМ/ ВДИГНА ОТ КАЛТА *някого* — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ (ИЗ) КАЛТА

ВДИГАМ/ ВДИГНА ПА̀РА — вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

ВДИГАМ/ ВДИГНА ПЕРКИ *жарг.* — вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС

ВДИГАМ/ ВДИГНА ПУШКА — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ОРЪЖИЕ‹ТО›

ВДИГАМ/ ВДИГНА РАМЕНЕ —

1. Показвам, че не зная нещо, че не ми е известно нещо (обикн. придружено със съответния жест). *Попитах го дали знае къде се намира библиотеката, но той вдигна рамене.*

— повдигам/ повдигна рамене • свивам/ свия рамене

2. Показвам незаинтересованост, равнодушие, безразличие по отношение на някого или на нещо. *Тя очакваше съчувствие, но колегите ѝ вдигаха рамене и си гледаха своята работа.*

— повдигам/ повдигна рамене • свивам/ свия рамене

ВДИГАМ/ ВДИГНА РЪЦЕ (РЪКА) —

1. Преставам да се боря, отстъпвам, съгласявам се, примирявам се с нещо. *Тя*

дълго се противопоставяше на желанието му за развод, но накрая вдигна ръце.

— **бия отбой • свиря отбой • вдигам/ вдигна бяло знаме • вдигам/ вдигна белия байрак • предавам/ предам фронта • изпускам/ изпусна фронта • предавам/ предам крепостта • предавам/ предам калето** *остар.*

2. *От някого или нещо.* Преставам да обръщам внимание на някого или на нещо, да се интересувам от някого или от нещо, изоставям напълно някого или нещо. *Омръзна ми да се грижа за този неблагодарен старец, ще вдигна ръце от него.* ✧ *Идваше ù да вдигне ръка от всичко.*

— **обръщам/ обърна гръб • давам/ дам гръб • вдигам/ вдигна десницата си** *книж. ритор.*

ВДИГАМ СЕ/ ВДИГНА СЕ НАВИСОКО — вж. ХВЪРЧА НАВИСОКО (1 и 2 знач.)

ВДИГАМ СЕ/ ВДИГНА СЕ НА ГОЛЯМО *диал.* — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

ВДИГАМ СЕ/ ВДИГНА СЕ НА КРАКА‹ТА СИ› — Възстановявам здравето си след тежко боледуване; оздравявам, закрепвам. *Скоро ще се почувстваш по-добре и ще се вдигнеш на крака.*

— **изправям се/ изправя се на крака‹та си› • стъпвам/ стъпя на крака‹та си› • стъпвам/ стъпя на нозе‹те си› • вдигам се/ вдигна се от легло‹то› • ставам/ стана от легло‹то› • идвам (дойда) на себе си • на крак (крака) съм • на нога (нозе) съм** *диал.* **• вдигам се/ вдигна се от постелките** *диал.*

ВДИГАМ СЕ/ ВДИГНА СЕ ОТ ЛЕГЛО‹ТО› — вж. ВДИГАМ СЕ/ ВДИГНА СЕ НА КРАКА‹ТА СИ›

ВДИГАМ СЕ/ ВДИГНА СЕ ОТ ПОСТЕЛКИТЕ *диал.* — вж. ВДИГАМ СЕ/ ВДИГНА СЕ НА КРАКА‹ТА СИ›

ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ БАГАЖА *от някъде* — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ БАГАТЕРИИТЕ — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ГЪЛЪБИТЕ — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ДРИПИТЕ — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

В

ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ДЪРМИТЕ — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ КАПАТА — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ КОНСУЛИТЕ — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРТАКЕШИТЕ — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ — Напускам някое място, махам се от някъде; отивам си. *Както е тръгнало, ще си вдигна някой ден парцалите и повече няма да ме видите.*

— **вдигам си/ вдигна си партакешите • вдигам си/ вдигна си дрипите • вдигам си/ вдигна си пъртушините (пъртушината) • вдигам си/ вдигна си дърмите • вдигам си/ вдигна си чуковете • вдигам си/ вдигна си чукалата • вдигам си/ вдигна си такъмите • вдигам си/ вдигна си консулите • вдигам си/ вдигна си багажа • вдигам си/ вдигна си багатериите • вдигам си/ вдигна си гълъбите • вдигам си/ вдигна си капата • вдигам си/ вдигна си шапката • вземам си/ взема си шапката • вземам си/ взема си дрипите • вземам си/ взема си дърмите • хващам си/ хвана си дърмите • обирам си/ обера си парцалите • обирам си/ обера си партакешите • обирам си/ обера си дрипите • обирам си/ обера си пъртушините (пъртушинките) • обирам си/ обера си дърмите • обирам си/ обера си чуковете • обирам си/ обера си чукалата • обирам си/ обера си такъмите • обирам си/ обера си консулите • обирам си/ обера си багатериите • прибирам си/ прибера си парцалите • прибирам си/ прибера си партакешите • прибирам си/ прибера си дрипите • прибирам си/ прибера си пъртушините • прибирам си/ прибера си дърмите • прибирам си/ прибера си чуковете • прибирам си/ прибера си такъмите • прибирам си/ прибера си багатериите • събирам си/ събера си парцалите • събирам си/ събера си партакешите • събирам си/ събера си дрипите • събирам си/ събера си пъртушините • събирам си/ събера си дърмите • събирам си/ събера си чуковете • събирам си/ събера си такъмите • събирам си/ събера си багатериите • събирам си/ събера си крушите • обирам си/ обера си крушите • изтеглям си/ изтегля си консулите • оттеглям си/ оттегля си консулите • събирам си/ събера си сечивата** *диал.* **• обирам си/ обера си трънките** *диал.* **• задигам си/ задигна си парцалите** *диал.* **• задигам си/ задигна си партакешите** *диал.* **• задигам си/ задигна си дрипите** *диал.* **• задигам си/ задигна си пъртушините** *диал.* **• задигам си/ задигна си дърмите** *диал.* **• задигам си/ задигна си чуковете** *диал.* **• задигам си/ задигна си такъмите** *диал.*

ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПЪРТУШИНИТЕ (ПЪРТУШИНАТА) — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ТАКЪМИТЕ — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ЧУКАЛАТА — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ЧУКОВЕТЕ — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ШАПКАТА — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ВДИГАМ СТОЙКИ *жарг.* — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

ВДИГАМ/ ВДИГНА ТРЕВОГА — Предупреждавам, сигнализирам за някаква нередност или опасност, която трябва да бъде отстранена или предотвратена. *Печатът вдигна тревога, че идва грипна вълна.*

— **бия тревога • бия камбаната • удрям камбаната**

ВДИГАМ/ ВДИГНА УШИ *диал.* — вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС

ВДИГАМ/ ВДИГНА ШУМ *за (около) някого или нещо* — Разгласявам шумно за някого или нещо. *Защо трябваше да вдигаш шум около женитбата си и сега всички да те одумват.*

— **бия барабан‹а› • бия тъпан‹а› • удрям барабан‹а› • удрям тъпан‹а› • бия камбаната • удрям камбаната**

ВДИГАТ МИ СЕ/ ВДИГНАТ МИ СЕ АКЦИИТЕ — Добивам по-голямо самочувствие от постигнати успехи или от отправени към мене хвалби и похвали. *Откакто я направиха шеф на редакцията, много й се вдигнаха акциите.*

— **качват ми се/ качат ми се акциите • покачват ми се/ покачат ми се акциите • повдигат ми се/ повдигнат ми се акциите • пораства ми/ порасне ми работата • порастват ми/ пораснат ми ушите • растат ми ушите**

В ‹ДЯДОВО› АДАМОВО ОДЕЯНИЕ *книж. шег.* — вж. В (ПО) АДАМОВО ОБЛЕКЛО *шег.*

ВЕДА МЕ БЛАЗНИ *диал.* — вж. БЛАЗНИ МЕ ДЯВОЛЪТ

В ЕДИН ДОЛ ХОДИМ ДА БЕРЕМ ДРЕНКИ — *диал. неодобр.* — вж. ОТ ЕДИН ДОЛ ДРЕНКИ СМЕ *неодобр.*

В ЕДИН ДОЛ ХОДИМ ЗА РАЦИ *диал. неодобр.* — вж. ОТ ЕДИН ДОЛ ДРЕНКИ СМЕ *неодобр.*

В ЕДНА ГОРА БЕРЕМ ДРЕНКИ *диал. неодобр.* — вж. ОТ ЕДИН ДОЛ ДРЕНКИ СМЕ *неодобр.*

В (С) ‹ЕДНА› КАПКА ВОДА БИХ УДАВИЛ *някого* — Поради силната си омраза към някого, бих използвал и най-малката възможност да му навредя колкото се може повече. *Ако му падне в капка вода би го удавил.* ✧ *Тя не само че няма да ми помогне, но ако може в една капка вода би ме удавила.*

— в (с) ‹една› лъжица вода бих удавил • в чаша вода бих удавил • с плюнка бих удавил

В (С) ‹ЕДНА› ЛЪЖИЦА ВОДА БИХ УДАВИЛ *някого* — вж. В (С) ‹ЕДНА› КАПКА ВОДА БИХ УДАВИЛ

ВЕЖДИТЕ МИ СА ОКАПАЛИ — вж. ДЕБЕЛИ МИ СА ОЧИТЕ

ВЕРИЦАТА ЩЕ РАЗПЛАЧА *някому грубо* — вж. МАЙКАТА (МАЙЧИЦАТА, МАМАТА, МАМИЦАТА) ЩЕ РАЗПЛАЧА *грубо*

ВЕСТНИК ДА ЧЕТЕШ ПРЕЗ УШИТЕ МИ — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

ВЕЧНАТА ПЕСЕН *неодобр.* — Нещо (обикн. приказки, искане, напомняне или действие, случка), което досадно се повтаря. *Тя подхващаше вечната си песен, че ако има пари, ще завърти търговия и ще се замогне.*

— старата песен *неодобр.* • стара песен на нов глас *неодобр.*

ВЗЕЛА МЕ ЛИПСАТА *диал.* — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)

ВЗЕЛ-ДАЛ СЪМ —

1. За човек — остарял съм, не ме бива вече, негоден съм за нищо. *Сега младите трябва да работят. Аз съм вече взел-дал, не мога да им помагам.*

— изял съм си хляба • изял съм си вече зъбите • изтекла ми е водата • минало ми е времето • отживял съм си времето • отживял своето

време • песента ми е изпята • моята ‹песен› е изпята • изпял съм си песента • за никъде не съм • за никъде не ставам • взел съм си двете пари *диал.* **• изпих си водата** *диал.*

2. За нещо — напълно съм износен, изхабен; негоден съм за употреба. *Хладилникът е вече взел-дал, трябва да си купим нов.*

— **за боклука съм • излязъл съм от строя** *книж.* **• изпял съм си песента • изял съм си хляба • за никъде не съм • за никъде не ставам • изпих си водата** *диал.*

ВЗЕЛ СЪМ СИ ДВЕТЕ ПАРИ *диал.* — вж. ВЗЕЛ-ДАЛ СЪМ (1 знач.)

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА АКЪЛА *на някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА (1, 2, 3 и 4 знач.)

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА БАЛКАНА — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ГОРАТА

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ВРЪХ *над някого или над нещо* — Получавам надмощие над някого или над нещо; побеждавам, надделявам. *През второто полувреме нашият отбор взе връх и спечели мача.* ✧ *Ако не си пиеш лекарствата, болестта ще вземе връх.*

— **удържам/ удържа връх • вземам/ взема преднина • излизам/ изляза отгоре**

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА В РЪЦЕ‹ТЕ СИ› *някого* — Поставям някого под своя власт, в подчинение, в зависимост. *Трябва да взема това момче в ръцете си, да го накарам да учи.*

— **слагам/ сложа под коляно • турям/ туря под коляно**

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ВЪРХУ СЕБЕ СИ *нещо* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НАВЪТРЕ

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ГЛАВАТА *на някого* —

1. Правя някой да не може да разсъждава разумно, трезво, правя някой да загуби разума, разсъдъка си. *Защо, господи, ѝ взе главата и я остави да беснее и да върши щуротии.*

— **вземам/ взема ума • вземам/ взема акъла • вземам/ взема разума (разсъдъка)**

2. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЖИВОТА

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ‹ГО› ОТ УСТАТА *на някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ДУМАТА ОТ (ИЗ) УСТАТА

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ГОРАТА — Забягвам в планината и ставам хайдутин или се запилявам някъде. *Робството принуждава по-будните младежи да вземат гората.*

— вземам/ взема балкана • хващам/ хвана гората • хващам/ хвана балкана • хващам/ хвана планината • хващам/ хвана шумата • хващам/ хвана пущинаците • улавям/ уловя гората • улавям/ уловя балкана • улавям/ уловя планината • улавям/ уловя шумата • захващам/ захвана гората *диал.*

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ДИРЯТА *на някого диал.* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ДИРЯТА (ДИРИТЕ)

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ДНИТЕ *някому* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЖИВОТА

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ДУМАТА ОТ (ИЗ) УСТАТА *на някого* — Изпреварвам и казвам нещо, което друг в момента е смятал да каже. *Хайде да отидем на кино! — Взе ми думата от устата и аз исках същото да ти предложа.*

— грабвам/ грабна думата от устата • вземам/ взема ‹го› от устата • откраднвам/ открадна думата от устата

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ДУШАТА *на някого* —

1. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЖИВОТА
2. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА СЪРЦЕТО
3. *диал.* вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО (2 знач.)

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЖИВОТА *на някого* — Убивам, умъртвявам, унищожавам, премахвам някого. *Бомбардировките взеха живота на стотици хора.* ✧ *Хванаха убиеца, който взе живота на две жени.*

— пращам/ пратя на онзи (оня) свят • изпращам/ изпратя на онзи (оня) свят • пращам/ пратя на другия свят • изпращам/ изпратя на другия свят • пращам/ пратя в гроба • изпращам/ изпратя в гроба • пращам/ пратя на гробищата • пращам/ пратя при свети Петър • изпращам/ изпратя на небето *рядко* • светявам/ светя маслото • светявам/ светя водата • виждам/ видя сметката • виждам/ видя работата • вземам/ взема душата • вземам/ взема главата • вземам/ взема дните • скъсявам/ скъся дните • скъсявам/ скъся живота • съкращавам/ съкратя дните • съкращавам/ съкратя живота • прочитам/ прочета молитвата • изяждам/ изям главата (главицата) • изяждам/ изям душата (душицата) • изпивам/ изпия кръвта (кръвчицата) • извивам/ извия врата • строшавам/ строша врата • счупвам/ счупя врата • счупвам/ счупя главата • строшавам/ строша главата

• разбивам/ разбия главата • смачквам/ смачкам главата • смазвам/ смажа главата • размазвам/ размажа главата • смазвам/ смажа мутрата *грубо* • размазвам/ размажа мутрата *грубо* • слагам/ сложа край на живота • турям/ туря край на живота • изваждам/ извадя душата (душичката, душицата) *диал.* • изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата) *диал.* • вадя душата (душичката, душицата) *диал.* • изтръгвам/ изтръгна душата (душичката, душицата) *диал.* • провождам/ проводя на другия свят *диал.* • запалвам/ запаля свещ *диал.*

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗАЛЪКА ОТ УСТАТА *на някого* —

1. Безмилостно ограбвам някого, лишавам го от последните средства за препитание. *Той беше истински кожодер, експлоатираше работниците си и бе готов да вземе залъка от устата им.*

— вземам/ взема хляба от устата • изтръгвам/ изтръгна залъка от устата • грабя залъка от устата • вадя залъка от устата • вземам/ взема от гърлото • отнемам/ отнема комата от устата *диал.* • вземам/ взема и дрехата от гърба • вземам/ взема ‹и› ризата от гърба • свалям/ сваля ‹и› ризата от гърба • събличам/ съблека ‹и› ризата от гърба • свличам/ свлека ‹и› ризата от гърба • смъквам/ смъкна ‹и› ризата от гърба • вземам/ взема ‹и› шапката от главата • вземам/ взема ‹и› калпака от главата • не оставям/ оставя ни старата шапка • вземам/ взема и праха от цървулите • вземам/ взема и калта под ноктите • не оставям/ оставя и калта под (изпод) ноктите • дера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • одирам/ одера кожата ‹от гърба› • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • смъквам/ смъкна кожата ‹от гърба› • дера по две кожи от гърба • съдирам/ съдера по две кожи от гърба • смъквам/ смъкна по две кожи от гърба • смъквам/ смъкна по две кожи от гърбината • дера от една овца ‹по› две кожи • смъквам/ смъкна от една овца ‹по› две кожи • изсмуквам/ изсмуча ‹и› кръвта (кръвчицата) *диал.* • не оставям/ оставя ни пепел на огнището *диал.* • огребвам/ огреба и пепелта от огнището *диал.*

2. Отнемам на някого възможността да работи и да се издържа, да се препитава. *Страхуваше се, че младият му, енергичен колега може да му вземе залъка от устата.*

— вземам/ взема хляба от устата • вземам/ взема хляба ‹от ръката› • отнемам/ отнема хляба • изяждам/ изям хляба

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗА ЧИСТА МОНЕТА *нещо книж.* — Смятам нещо за пълна истина, проявявам наивност и доверчивост. *Не бъди толкова глупав, не вземай за чиста монета всяко нещо, което ти кажат.*

— приемам/ приема за чиста монета *книж.*

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО *на някого* —

1. Разболявам някого, изтощавам организма на някого чрез побой, мъчения, лоши условия и под. *Студената и влажна стая, в която живееше, му вземаше здравето.* ✧ *Боят и мъченията в ареста му взеха здравето.*

— **смъквам/ смъкна здравето • разгонвам/ разгоня фамилията • разкатавам/ разкатая фамилията**

2. Съсипвам, измъчвам някого с изтощителен, тежък труд, с непосилна работа, като изчерпвам силите му; изморявам, преуморявам някого. *Изпитът бе толкова труден, че ми взе здравето.* ✧ *Ремонтът на апартамента ѝ взе здравето, непрекъснато трябваше да чисти след майсторите.*

— **смъквам/ смъкна здравето • изстисквам/ изстискам като лимон • изцеждам/ изцедя като лимон • разгонвам/ разгоня фамилията • разкатавам/ разкатая фамилията • вземам/ взема душата** *диал.* **• спуквам/ спукам гьона** *жарг.*

ВЗЕМА МИ ГЛАВАТА — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА И ДРЕХАТА ОТ ГЪРБА *на някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ‹И› РИЗАТА ОТ ГЪРБА

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ‹И› КАЛПАКА ОТ ГЛАВАТА *на някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ‹И› РИЗАТА ОТ ГЪРБА

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА И КАЛТА ПОД НОКТИТЕ *на някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ‹И› РИЗАТА ОТ ГЪРБА

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ИНТИФА *от някого простонар.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПРИМЕР

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА И ПРАХА ОТ ЦЪРВУЛИТЕ *на някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ‹И› РИЗАТА ОТ ГЪРБА

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ‹И› РИЗАТА ОТ ГЪРБА *на някого* — Ограбвам безмилостно някого, оставям го без средства, съсипвам го материално. *Даваше пари назаем на селяните, а след това с лихвите им вземаше и ризата от гърба.*

— **свалям/ сваля ‹и› ризата от гърба • свличам/ свлека ‹и› ризата от гърба • смъквам/ смъкна ‹и› ризата от гърба • събличам/ съблека ‹и› ризата от гърба • вземам/ взема и дрехата от гърба • вземам/ взема ‹и› шапката от главата • вземам/ взема ‹и› калпака от главата • не оставям/ оставя ни**

старата шапка • вземам/ взема и праха от цървулите • вземам/ взема и калта под ноктите • не оставям/ оставя и калта под (изпод) ноктите • дера кожата ‹от гърба› • одирам/ одера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • смъквам/ смъкна кожата ‹от гърба› • дера по две кожи от гърба • съдирам/ съдера по две кожи от гърба • смъквам/ смъкна по две кожи от гърба • смъквам/ смъкна по две кожи от гърбината • дера от една овца ‹по› две кожи • смъквам/ смъкна от една овца ‹по› две кожи • вземам/ взема от гърлото • вземам/ взема хляба от устата • вземам/ взема залъка от устата • изтръгвам/ изтръгна залъка от устата • грабя залъка от устата • вадя залъка от устата • отнемам/ отнема комата от устата *диал.* • изсмуквам/ изсмуча ‹и› кръвта (кръвчицата) *диал.* • не оставям/ оставя ни пепел на огнището *диал.* • огребвам/ огреба и пепелта от огнището *диал.*

ВЗЕМА МИ СЕ/ ВЗЕМЕ МИ СЕ АКЪЛЪТ — вж. ВЗЕМА МИ СЕ/ ВЗЕМЕ МИ СЕ УМЪТ (1, 2, 3 и 4 знач.)

ВЗЕМА МИ СЕ/ ВЗЕМЕ МИ СЕ УМЪТ —

1. Преставам да разсъждавам разумно и да се държа нормално; обезумявам, побърквам се, полудявам. *На тази жена изглежда ѝ се е взел умът — очите ѝ блуждаят, говори несвързано.*

— взема ми се/ вземе ми се акълът • изгубвам си/ изгубя си ума • загубвам си/ загубя си ума • загубвам си/ загубя си разума (разсъдъка) • изгубвам си/ изгубя си разума (разсъдъка) • изгубвам си/ изгубя си акъла • загубвам си/ загубя си акъла • мръдвам/ мръдна с ума си • мръдвам/ мръдна с акъла си • мръдва ми/ мръдне ми акълът • мръдва ми/ мръдне ми чивията • изхвръква ми/ изхвръкне ми умът • изхвръква ми/ изхвръкне ми акълът • изхвръква ми/ изхвръкне ми чивията • хвръква ми/ хвръкне ми чивията • щуква ми/ щукне ми умът • изфирясва ми/ изфиряса ми умът • изфирясва ми/ изфиряса ми акълът • хващат ме/ хванат ме белите братя • изскоква ми/ изскокне ми умът *диал.* • излиза ми/ излезе ми умът *диал.* • побърквам си/ побъркам си акъла *диал.* • откачам/ откача централно *жарг.*

2. Смайвам се, стъписвам се от голяма изненада или възхищение. *Когато чух цената на картината, ми се взе умът ✧ Взе им се умът от красивата гледка на водопада.*

— взема ми се/ вземе ми се акълът • загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума • губя ума и дума • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› език‹а› • глътвам си/ глътна си езика • поглъщам си/ погълна си езика • завива ми се/ завие ми се главата • завъртява ми се/ завърти ми се главата • замайва ми се/ замае ми се главата • зашеметява ми се/

зашемети ми се главата • завива ми се/ завие ми се свят • завъртява ми се/ завърти ми се свят • замайва ми се/ замае ми се свят • хващам се/ хвана се за главата • улавям се/ уловя се за главата

3. Силно се изплашвам от някого или от нещо, обхваща ме неизразим страх и ужас. *Когато усети земетресението и всичко започна да се люлее, умът й се взе.*

— **взема ми се/ вземе ми се акълът • изкарвам си/ изкарам си ума • изкарвам си/ изкарам си акъла • изкарвам си/ изкарам си ангелите • отива ми/ отиде ми умът • отива ми/ отиде ми акълът • загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума • губя ума и дума • изгубвам/ изгубя глава‹та си›** *диал.* **• дъхът ми замира/ замре • сърцето ми замира/ замре • глътвам си/ глътна си езика • поглъщам си/ погълна си езика • прехапвам си/ прехапя си езика • глътвам си/ глътна си граматиката** *жарг.* **• поглъщам си/ погълна си граматиката** *жарг.* **• изстива ми/ изстине ми сърцето • обръща ми се/ обърне ми се сърцето • преобръща ми се/ преобърне ми се сърцето • премята ми се/ преметне ми се сърцето • подскача ми/ подскочи ми сърцето • изтръгва ми се/ изтръгне ми се сърцето** *диал.* **• пада ми/ падне ми сърцето в петите • отива ми/ отиде ми сърцето в петите • дойде ми сърцето в петите • пада ми/ падне ми сърцето в гащите • разтреперват ми се/ разтреперят ми се гащите • разтреперват ми се/ разтреперят ми се мартинките • боядисвам/ боядисам гащите** *подигр.* **• оцапвам/ оцапам гащите** *подигр.* **• подмокрям/ подмокря гащите** *подигр.* **• напълвам/ напълня гащите** *подигр.* **• напълвам/ напълня шалварите** *подигр.* **• пуква ми се/ пукне ми се жлъчката • спуква ми се/ спука ми се жлъчката • настръхват ми/ настръхнат ми косите • настръхва ми/ настръхне ми косата • щръкват ми/ щръкнат ми косите • щръква ми/ щръкне ми косата • изправят ми се косите • изправя ми се/ изправи ми се косата • наежва ми се/ наежи ми се косата • наежват ми се/ наежат ми се косите • настръхват ми/ настръхнат ми космите • щръкват ми/ щръкнат ми космите • кръвта (кръвчицата) ми изстива/ изстине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми замръзва/ замръзне ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми застива/ застине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смразява/ смрази ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смръзва/ смръзне ‹в жилите› • побиват ме/ побият ме тръпки • полазват ме/ полазят ме тръпки • полазват ми/ полазят ми тръпки по гърба (тялото, снагата) • полазват ми/ полазят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • попълзяват/ попълзят мравки по кожата ми • мравки лазят по гърба (кожата, тялото) ми • лазят ме мравки • лазят ме тръпки • запълзяват ми/ запълзят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запъплят ми мравки по гърба • мравки облазват/ облазят гърба ми • облазват ме/ облазят ме ‹студени (хладни)› тръпки • облазват ме/ облазят ме ‹студени› морници** *поет.* **• полазва ме/ полази ме мраз ‹по тялото (снагата)› • побива ме/ побие ме мраз ‹по тялото (снагата)› • обхваща ме/ обхване ме мраз • побиват ме/**

побият ме мразници *диал.* • **полазват ме/ полазят ме мразници** *диал.* • **дръпва ми се/ дръпне ми се водата** *простонар.*

4. Влюбвам се в някого, увличам се по някого. *Тя бе истинска красавица и скоро умът му се взе по нея.*

— **взема ми се/ вземе ми се акълът** • **изгубвам си/ изгубя си ума** • **загубвам си/ загубя си ума** • **губя си ума** • **изгубвам си/ изгубя си акъла** • **загубвам си/ загубя си акъла** • **губя си акъла** • **загубвам си/ загубя си главата** • **глътвам/ глътна въдицата** • **лапвам/ лапна въдицата** • **налапвам/ налапам въдицата** • **захапвам/ захапя въдицата** • **хлътвам/ хлътна до уши** • **хвръква ми/ хвръкне ми умът** • **хвръква ми/ хвръкне ми акълът** • **хвръква ми/ хвръкне ми чивията**

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ‹И› ШАПКАТА ОТ ГЛАВАТА *на някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ‹И› РИЗАТА ОТ ГЪРБА

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА КРИВИЯ ПЪТ *диал.* — вж. ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО ЛОШ ПЪТ

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НАВЪТРЕ *нещо* — Прекалено чувствителен съм, приемам болезнено нещата, силно се засягам, обиждам от нещо. *Той вече не смееше да ѝ прави забележки, защото и най-малкия упрек тя вземаше много навътре.* ✧ *Не вземай навътре думите ѝ, тя не е искала да те обиди.*

— **вземам/ взема надълбоко** • **приемам/ приема навътре** • **приемам/ приема надълбоко** • **вземам/ взема отгоре си** • **вземам/ взема върху себе си** • **слагам ‹си› на сърце‹то›** • **турям ‹си› на сърце‹то›**

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ГЪРБА СИ *нещо* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ПЛЕЩИТЕ СИ

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НАДЪЛБОКО *нещо* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НАВЪТРЕ

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ЗЪБ *някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ОКО (ОЧИ)

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ИГРА *някого диал.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА (ЗА) МЕЗЕ

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ИЛЮЗИЯ *някого жарг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА (ЗА) МЕЗЕ

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА (ЗА) МЕЗЕ *някого* — Подигравам се, присмивам се на някого, одумвам някого. *Заради навика му да послъгва, колегите му го бяха взели на мезе.*

— **вземам/ взема на подбив** • **вземам/взема на (за) присмех** • **вземам/ взема на смях** • **вдигам/ вдигна на балон** • **емвам/ емна на балон** • **вдигам/ вдигна**

на вили и кокили • вдигам/ вдигна на вили и ‹на› мотовили • вдигам/ вдигна на ура • правя за две пари • правя за две стотинки • правя си гаргара[2] *с някого* • **правя на канарче** *жарг.* • **вземам/ взема на илюзия** *жарг.* • **вземам/ взема на игра** *диал.*

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА МЕРНИК *някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА МУШКА‹ТА СИ› (1 и 2 знач.)

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА МУШКА‹ТА СИ› *някого* —

1. Прицелвам се, за да убия, да застрелям някого. *Ловецът вдигна пушката и взе на мушка сърната.*

— **вземам/ взема на прицел • вземам/ взема на мерник • вземам/ взема на нишан** *остар.*

2. Настройвам се враждебно към някого, нарочвам някого, започвам да го преследвам, тормозя, искам да му напакостя. *От известно време началството го беше взело на мушка и той нямаше нито минута спокойствие.*

— **слагам/ сложа на мушка‹та› • вземам/ взема на мерник • вдигам/ вдигна мерник‹а›**[1] • **вземам/ взема на прицел • вземам/ взема на нишан** *остар.* • **вземам/ взема на щик • вземам/ взема на око (очи) • турям/ туря (турвам/ турна) на око • вземам/ взема на зъб**

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА НИШАН *някого остар.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА МУШКА‹ТА СИ› (1 и 2 знач.)

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ОКО (ОЧИ) *някого* — Настройвам се враждебно към някого, нарочвам някого, започвам да го преследвам, тормозя, искам да му напакостя. *Откакто разбра, че съм гласувал против неговата кандидатура, този човек ме взе на око и се страхувам, че един ден ще си отмъсти.*

— **турям/ туря (турвам/ турна) на око • вземам/ взема на мушка‹та си› • вземам/ взема на мерник • вземам/ взема на прицел • слагам/ сложа на мушка‹та› • вдигам/ вдигна мерник‹а›**[1] • **вземам/ взема на нишан** *остар.* • **вземам/ взема на щик • вземам/ взема на зъб**

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ПЛЕЩИТЕ СИ *нещо* — Наемам се с извършването на нещо, на някаква работа, с изпълнението на някаква трудна задача; нагърбвам се с нещо. *Когато взе на плещите си защитата на подсъдимите, той стана невероятно енергичен.*

— **поемам/ поема на плещите си • вземам/ взема на гърба си • вземам/ взема присърце • вземам/ взема на сърце**

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ПОДБИВ *някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА (ЗА) МЕЗЕ

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА (ЗА) ПРИСМЕХ *някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА (ЗА) МЕЗЕ

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ПРИЦЕЛ *някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА МУШКА‹ТА СИ› (1 и 2 знач.)

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА СМЯХ *някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА (ЗА) МЕЗЕ

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА СЪРЦЕ *нещо* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПРИСЪРЦЕ

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА УМ *нещо* — вж. ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) НА УМ‹А› (В УМА)

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ЩИК *някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ОКО (ОЧИ)

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ОТГОРЕ СИ *нещо* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НАВЪТРЕ

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ОТ ГЪРЛОТО *на някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗАЛЪКА ОТ УСТАТА (1 знач.)

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ОЧИТЕ (ОКОТО) —

1. *На някого (или самост.).* Много се харесвам на някого, пленявам го с хубостта си. *От билото на планината се разкрива чудна гледка, която взема очите на всеки излетник.*

— **грабвам/ грабна очите • напълвам/ напълня очите (окото) • изпълвам/ изпълня очите • пълня окото (очите) • ловя око‹то› • хващам око‹то› (очи‹те›) • влизам/ вляза в очи‹те› (в окото)**

2. За нещо със силен блясък или много ярки тонове, шарки — въздействам силно на зрението, заслепявам погледа. *Огърлицата сияеше на светлината и веднага вземаше очите.*

— **грабвам/ грабна очите • хващам/ хвана очите**

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПОД ВНИМАНИЕ *нещо* — Съобразявам се с нещо, с някакъв факт, явление, особеност и под. *Трябва да се вземат под внимание смекчаващите вината обстоятелства.* ✧ *Той взе под внимание забележките на редактора.*

— **имам предвид • вземам/ взема предвид • държа сметка • имам пред очи • вземам си/ взема си бележка**

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПРАВИЯ ПЪТ *диал.* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ПРАВИЯ ‹ПЪТ›

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПРЕДВИД *нещо* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПОД ВНИМАНИЕ

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПРЕДНИНА — Получавам надмощие над някого или нещо; побеждавам, надделявам. *По време на състезанието единият отбор взе преднина и спечели битката.*

— **вземам/ взема връх • удържам/ удържа връх • излизам/ изляза отгоре**

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПРИМЕР *от някого* — Поучавам се от някого и се старая да постъпвам като него, да му подражавам. *Младите хора вземат пример от родителите си.*

— **вървя по стъпките • вървя по следите • вървя по пътя • вземам/ взема интифа** *простонар.* • **вземам/ взема терк** *простонар.* • **вземам/ взема юрнек** *простонар. остар.*

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПРИСЪРЦЕ *нещо* — Заемам се усърдно с извършването на нещо, на някаква работа, нагърбвам се с изпълнението на някаква трудна задача. *Служителят взе присърце неговия случай и се нае да реши проблема му.*

— **вземам/ взема на сърце • вземам/ взема на плещите си • вземам/ взема на гърба си • поемам/ поема на плещите си**

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПЪТЯ *за (към) някъде* — Тръгвам, поемам за (към) някъде, отправям се за (към) някъде. *Бързо си свърших работата на полето и взех пътя към селото.*

— **хващам/ хвана пътя • хващам/ хвана друма** *диал.* • **дръпвам си/ дръпна си пътя** *диал.* • **повличам/ повлека крак • потеглям/ потегля крак • повеждам/ поведа крак**

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА РАЗУМА (РАЗСЪДЪКА) *на някого* — Отнемам способността на някого да разсъждава разумно, трезво, правя някой да обезумее, да полудее; побърквам. *Господ беше взел разума на нещастния човек и той живееше в някакъв свой, несъществуващ свят.*

— **вземам/ взема ума • вземам/ взема акъла • вземам/ взема главата**

ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЕЖКА — Поучавам се от нещо и знам как да постъпя при дадени обстоятелства, обикн. след критика, укор. Внимавам да не се повтори някоя допусната грешка или неприятност. *Той си взе бележка от думите на майка си и на другия ден се прибра навреме вкъщи.* ✧ *Трябва да си вземем бележка и повече да не участваме в съмнителни сделки.*

— **вземам ‹си›/ взема ‹си› урок • вземам/ взема под внимание • идва (дойде) ми умът ‹в главата› • идва (дойде) ми акълът ‹в главата› • увира ми/ уври ми главата • слагам си/ сложа си обица на ухото • окачвам си (окачам си)/ окача си обица на ухото • закачвам си (закачам си)/ закача си обица на ухото • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) обица на ухото • пиша си го на ухото • записвам си/ запиша си едно на ум • имам ‹си› едно на ум • записвам си/ запиша си на челото • пиша си го на челото**

ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЯ НА ГЛАВАТА и **ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЯ‹ТА›** *с някого или нещо (или самост.)* — Създавам си излишни грижи, неприятности, сам си утежнявам, усложнявам живота. *Взех си беля на главата с това куче, всеки ден трябва да го извеждам.*

— **навличам си/ навлека си беля на главата • навличам си/ навлека си беля‹та› • докарвам си/ докарам си беля на главата • докарвам си/ докарам си беля‹та› • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) беля на главата • намирам си/ намеря си беля‹та› • хващам си/ хвана си беля‹та› • отварям си/ отворя си беля‹та› • отварям си/ отворя си работа • купувам си/ купя си белята** *диал.* **• вкарвам си/ вкарам си автогол • забивам си/ забия си автогол • вземам си/ взема си таралеж в гащите • слагам си/ сложа си таралеж в гащите • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) таралеж в гащите • пускам си/ пусна си таралеж в гащите • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) таралеж в гащите • бутам се (бутвам се/ бутна се) у (между) шамарите • вра се между шамарите • навирам се/ навра се между шамарите • навирам се/ навра се между тоягите • тикам се между тоягите • лягам/ легна под тоягата • лягам/ легна под дряновицата • нямала си баба белица, ‹купила си прасенце› • нямала си баба белица, та си купила козица • нямала си баба работа, та си купила прасенце • насаждам се/ насадя се на пачи яйца**

ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ГЛАВАТА — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ОЧИТЕ

ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ГРЯХ НА ДУШАТА — Прегрешавам, като извършвам някое лошо деяние спрямо някого или въобще. *Взе си грях на душата като открадна парите.*

— **навличам си/ навлека си грях на душата • слагам си/ сложа си грях на душата**

ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ДРИПИТЕ — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ДУШАТА КАТО ПРЕЗ ИГЛЕНИ УШИ *диал.* — вж. БЕРА ДУША

ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ДЪРМИТЕ — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ДЪХ‹А› — Отпочивам си, отдъхвам си след някакво физическо усилие, след тежък труд, напрежение или вълнение. *Едва бе успял да си вземе дъх и отново трябваше да изкачва баира.*

— поемам си/ поема си дъх‹а› • поемам си/ поема си душа‹та› • вземам си/ взема си солук‹а› *остар.* • поемам си/ поема си солук‹а› *остар.* • прибирам си/ прибера си душата *диал.*

ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ МЪГЛИТЕ — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ОЧИТЕ

ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ОЧИТЕ — Махам се, напускам някое място поради отчаяние, яд или друга причина, отивам си с намерение никога да не се връщам повече. *Животът вкъщи бе толкова непоносим, че му идваше да си вземе очите и да забегне нанякъде.*

— грабвам си/ грабна си очите • хващам си/ хвана си очите • вземам си/ взема си главата • хващам си/ хвана си главата • вземам си/ взема си пътя • хващам си/ хвана си пътя • хващам/ хвана джендема • хващам ‹си›/ хвана ‹си› света • улавям/ уловя света • забивам/ забия по света • тръгвам/ тръгна по света • поемам/ поема дългата • хващам/ хвана дългата • вземам си/ взема си мъглите • хващам/ хвана мъглите • забивам/ забия мъглите • вземам си/ взема си светилата *диал.* • хващам си/ хвана си светилата *диал.* • хващам си/ хвана си тапарата *диал.* • вземам си/ взема си пиргата (пиргите) *диал.*

ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ПИРГАТА (ПИРГИТЕ) *диал.* — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ОЧИТЕ

ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ПЪТЯ — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ОЧИТЕ

ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ СВЕТИЛАТА *диал.* — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ОЧИТЕ

ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ СОЛУК‹А› *остар.* — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ДЪХ‹А›

ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ТАРАЛЕЖ В ГАЩИТЕ — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ТАРАЛЕЖ В ГАЩИТЕ

ВЗЕМАМ ‹СИ›/ ВЗЕМА ‹СИ› УРОК *от някого или от нещо* — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЕЖКА

ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ШАПКАТА — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА СТРАНАТА *на някого* и **ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА** *нечия* **СТРАНА** — Присъединявам се към някого, подкрепям някого при спор, защитавам някого при разправия и под. *Вкъщи старият винаги вземаше страната на внука си.* ✧ *Тя се надяваше, че във възникналия спор, той ще вземе нейна страна.*

— **заставам/ застана на страната • държа страната • държа исо • на страната съм**

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА СЪРЦЕТО *на някого* — Спечелвам любовта, симпатията на някого; обайвам, завладявам, пленявам някого. *Това детенце ми взе сърцето.* ✧ *Тази девойка май че ти е взела сърцето.* ✧ *Книгата така му взе сърцето, че не можеше да се откъсне от нея.*

— **грабвам/ грабна сърцето • вземам/ взема душата • влизам/ вляза в сърцето • влизам/ вляза в душата • спечелвам/ спечеля сърцето • завладявам/ завладея сърцето** *книж.* **• пленявам/ пленя сърцето** *книж.* **• врязвам се/ врежа се в сърцето**

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ТЕРК *от някого простонар.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПРИМЕР

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* —

1. Правя някой да загуби разума, разсъдъка си, да обезумее, да полудее, да не може да разсъждава разумно, трезво. *Нещастието, което я сполетя, й взе ума.*

— **вземам/ взема акъла • вземам/ взема разума (разсъдъка) • вземам/ взема главата**

2. Смайвам, изумявам, изненадвам някого с някаква своя постъпка, с някаква новина и др. *Той си въобразяваше, че като говори високопарно, ще вземе ума на аудиторията.*

— **вземам/ взема акъла • грабвам/ грабна ума (умовете) • прибирам/ прибера ума** *жарг.* **• прибирам/ прибера акъла** *жарг.* **• хвърлям/ хвърля в тъч** *жарг.* **• хвърлям/ хвърля в оркестъра** *жарг.* **• хвърлям/ хвърля в музиката** *жарг.* **• събирам/ събера (сбирам/ сбера) очите** *жарг.* **• кръстосвам/ кръстосам очите** *жарг.*

3. Правя някой да се увлече по мене, да се влюби силно в мене. *Тази жена му взе ума и той вече за нищо друго не може да мисли.*

— **вземам/ взема акъла • замайвам/ замая главата • завъртявам/ завъртя**

главата • завъртявам/ завъртя ума • завъртявам/ завъртя акъла • завъртявам/ завъртя мозъка • замотавам/ замотая главата • омотавам/ омотая ума • омотавам/ омотая акъла • забърквам/ забъркам главата • забърквам/ забъркам ума • забърквам/ забъркам акъла • вплитам/ вплета в мрежата (мрежите) си • заплитам/ заплета в мрежата (мрежите) си • оплитам/ оплета в мрежата (мрежите) си • улавям/ уловя в мрежата (мрежите) си • хващам/ хвана в мрежата (мрежите) си • вплитам/ вплета в примките си • заплитам/ заплета в примките си • оплитам/ оплета в примките си • улавям/ уловя в примките си • хващам/ хвана в примките си • прибирам/ прибера ума *жарг.* • прибирам/ прибера акъла *жарг.*

4. Силно изплашвам някого. *Големият пес, който внезапно изскочи от шубраците, взе ума на жената.*

— вземам/ взема акъла • изкарвам/ изкарам ума • изкарвам/ изкарам акъла • изкарвам/ изкарам ангелите • смразявам/ смразя кръвта (кръвчицата)

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ХЛЯБА ‹ОТ РЪКАТА› *на някого* — Отнемам на някого възможността да работи и да се издържа, да се препитава. *Той е почтен, няма да вземе хляба от ръката на своите колеги.*

— вземам/ взема хляба от устата • отнемам/ отнема хляба • изяждам/ изям хляба • вземам/ взема залъка от устата

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ХЛЯБА ОТ УСТАТА *на някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗАЛЪКА ОТ УСТАТА (1 и 2 знач.)

ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЮРНЕК *от някого простонар. остар.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПРИМЕР

ВЗЕМАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ — Обзема ме силно раздразнение, гняв, яд; разгневявам се, ядосвам се, разсърдвам се. *Тя дава вид на кротка жена, но когато я вземат дяволите, започва да крещи и добре е да си по-далеч от нея.*

— хващат ме/ хванат ме дяволите • прихващат ме/ прихванат ме дяволите • хващат ме/ хванат ме нервите • хващат ме/ хванат ме братята • хващат ме/ хванат ме бесните • хващат ме/ хванат ме бесовете • хваща ме/ хване ме бесът • прихващат ме/ прихванат ме братята • прихващат ме/ прихванат ме рогатите братя • хваща ме/ хване ме нервата *жарг.* • излизам/ изляза извън (вън от, от, из) себе си • излизам/ изляза от (из, вън от, извън) кожата си • излизам/ изляза от (из) търпение • кипва ми/ кипне ми келят • изхвърквам/ изхвръкна от кожата си • избиват ми балансите • избива ми/ избие ми балансът • не ми издържат нервите • разиграват ми се/ разиграят ми се нервите • разиграва ми се/ разиграе ми се нервът • притъмнява ми/ притъмнее ми пред (на) очите • причернява ми/ причернее

ми пред (на) очите • черно ми става/ стане пред очите • пада ми/ падне ми пердето • пада ми/ падне ми дамла *простонар.* • нахлува ми/ нахлуе ми кръвта в главата • качва ми се/ качи ми се кръвта в главата • всичката кръв прелива/ преля в главата ми • става ми/ стане ми кръв пред очите • наливат ми се/ налеят ми се очите ‹с кръв› • изскоквам/ изскокна (изскачам/ изскоча) от (из) кожата си *диал.* • избиват ми бушоните *жарг.* • завира ми/ заври ми келят *диал.* • възвира ми/ възври ми келят *диал.* • шупва ми/ шупне ми келят *диал.* • хваща ме/ хване ме келят *диал.* • хващат ме/ хванат ме рогатите *диал.* • перват ме/ пернат ме дяволите *диал.* • превземат ме русалиите *диал.* • хващат ме/ хванат ме додките *диал.* • хваща ме/ хване ме чумата за врата *диал.* • кипва ми/ кипне ми келявщината *диал.* • кипват ми/ кипнат ми триците *диал.* • възвира ми/ възври ми дробът *диал.* • възвират ми/ възврат ми червата *диал.* • изправям се/ изправя се на ‹зъби и› нокти *жарг.*

ВЗЕМАТ МИ СЕ ОЧИТЕ *по някого, по нещо* — Много харесвам някого или нещо, възхитен съм, пленен съм от някого или от нещо (обикн. изпитвам желание да го имам, да го притежавам). *Тя бе толкова красива, че очите му се взеха по нея. ✧ Каква великолепна кола, взеха ми се очите.*

— отиват ми/ отидат ми очите • остават ми/ останат ми очите • изтичат ми/ изтекат ми очите • не мога да откъсна очи‹те си› • не мога да отделя очи‹те си› • не мога да откъсна поглед‹а си› • не мога да отделя поглед‹а си› • очите ми са отишли *диал.*

ВЗЕМИ ЕДИНИЯ, ТА УДАРИ ДРУГИЯ *неодобр.* — Съвсем еднакви, едни и същи са (употребява се при сравняване на хора с еднакви недостатъци). *И двамата братя бяха проклетници, вземи единия, та удари другия.*

— хвани единия, удари другия *неодобр.* • хвани едного за краката, та удряй другиго по главата *неодобр.* • улови едного за краката, та удряй другиго по главата *неодобр.* • единия за крака‹та›, та другия в глава‹та› *неодобр.* • остави единия, бухни другия *неодобр.* • един грабни, друг удари *диал. неодобр.* • хвани единия за нозете, удари другия по главата *диал. неодобр.* • от един дол дренки сме *неодобр.* • ‹все› отбор юнаци сме *неодобр.* • ‹все› една стока сме *неодобр.* • един вятър ни вее *неодобр.* • каквото куку, таквоз и пипе *неодобр.* • какъвто Нешко, такъв и Обрешко *диал. неодобр.* • какъвто Павел, такъв и Петър *диал. неодобр.* • изгори единия, та посипи другия *диал. неодобр.* • изгори Павла, та посипи Петра *диал. неодобр.*

ВИДЯХ И ПАТИХ — Преживях, изживях големи неприятности, трудности, нещастия. *През живота си много видях и патих. ✧ Да знаете само този човек колко е видял и патил.*

— **прекарал съм много през главата си • минава ми/ мине ми през главата • преминава ми/ премине ми през главата**

ВИЕ МИ СЕ ГЛАВАТА — вж. ВИЕ МИ СЕ СВЯТ (1 и 2 знач.)

ВИЕ МИ СЕ НАД (НА) ГЛАВАТА — вж. ВЪРТИ МИ СЕ НАД ГЛАВАТА

ВИЕ МИ СЕ СВЯТ —

1. Имам световъртеж, губя равновесие и ми е лошо. *Когато излязох на улицата, усетих, че ми се вие свят.*

— **вие ми се главата • мае ми се главата • върти ми се свят • върти ми се пред очите • главата ми се мотае • завива ми се/ завие ми се главата • завива ми се/ завие ми се свят • завъртява ми се/ завърти ми се главата • завъртява ми се/ завърти ми се свят • замайва ми се/ замае ми се главата • замайва ми се/ замае ми се свят • зашеметява ми се/ зашемети ми се главата • мае ми се свят** *диал.*

2. Сливам се, обърквам се от прекалено много задължения, работа, грижи, неприятности и се чудя с какво по-напред да се заема, какво да предприема. *Свят ми се вие днес от ангажименти.* ✧ *Като помисля колко неща имам да върша, започва да ми се вие свят.*

— **вие ми се главата • мае ми се главата • завива ми се/ завие ми се главата • завива ми се/ завие ми се свят • завъртява ми се/ завърти ми се главата • завъртява ми се/ завърти ми се свят • замайва ми се/ замае ми се главата • замайва ми се/ замае ми се свят • зашеметява ми се/ зашемети ми се главата • запалила ми се е главата • пламнала ми е главата**

ВИЖДАМ/ ВИДЯ БОЖИЯ СВЯТ — Раждам се. *Роден съм на село, тук съм видял за пръв път божия свят.*

— **виждам/ видя ‹бял› свят • появявам се/ появя се на ‹бял› свят • явявам се/ явя се на ‹бял› свят • излизам/ изляза на ‹бял› свят • идвам (ида) на ‹бял› свят • идвам (ида) на тоя свят • дойда на ‹бял› свят • дойда на тоя свят**

ВИЖДАМ/ ВИДЯ БЯЛА БОГА *от нещо (или самост.) диал.* — вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ ДОБРО (1 знач.)

ВИЖДАМ/ ВИДЯ БЯЛ БИВОЛ ПО ПЛАДНЕ — вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ ДЯВОЛ‹А› ПО ПЛАДНЕ

ВИЖДАМ/ ВИДЯ БЯЛ ВЪЛК ПО (ПОСРЕД) ПЛАДНЕ — вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ ДЯВОЛ‹А› ПО ПЛАДНЕ

ВИЖДАМ/ ВИДЯ ‹БЯЛ› СВЯТ —

1. Раждам се. *Това е къщата, в която съм видял бял свят.*

— **виждам/ видя божия свят • появявам се/ появя се на ‹бял› свят • явявам се/ явя се на ‹бял› свят • излизам/ изляза на ‹бял› свят • идвам (ида) на ‹бял› свят • идвам (ида) на тоя свят • дойда на ‹бял› свят • дойда на тоя свят**

2. За писмено произведение — бивам отпечатан, публикуван. *Нейните стихове за първи път видяха бял свят в един провинциален вестник.*

— **появявам се/ появя се на ‹бял› свят • излизам/ изляза на ‹бял› свят • явявам се/ явя се на ‹бял› свят**

ВИЖДАМ В РОЗОВА СВЕТЛИНА *нещо или всичко* — Възприемам откъм добрата страна (може да е и нереална) нещо или всичко; вярвам в доброто, проявявам оптимизъм. *Тя бе по характер весела и безгрижна и виждаше нещата в розова светлина.*

— **виждам в розови краски • виждам в розово • гледам през (с) розови очила**

ВИЖДАМ В РОЗОВИ КРАСКИ *нещо или всичко* — вж. ВИЖДАМ В РОЗОВА СВЕТЛИНА

ВИЖДАМ В РОЗОВО *нещо или всичко* — вж. ВИЖДАМ В РОЗОВА СВЕТЛИНА

ВИЖДАМ В ЧЕРНА СВЕТЛИНА *нещо или всичко* — Възприемам откъм лошата страна (може да е и нереална) нещо или всичко, не вярвам в доброто, проявявам песимизъм. *Той винаги вижда всичко в черна светлина, така е устроен.*

— **виждам в черни краски • виждам в черно • гледам през (с) черни очила**

ВИЖДАМ В ЧЕРНИ КРАСКИ *нещо или всичко* — вж. ВИЖДАМ В ЧЕРНА СВЕТЛИНА

ВИЖДАМ В ЧЕРНО *нещо или всичко* — вж. ВИЖДАМ В ЧЕРНА СВЕТЛИНА

ВИЖДАМ/ ВИДЯ ДОБРО —

1. *От нещо (или самост.).* Материално се замогвам от нещо, преуспявам, спечелвам от нещо, ставам щастлив от нещо. *При подялбата той получи нивите, но не видя добро от тях.*

— **виждам/ видя хаир‹а› • виждам/ видя хубаво • виждам/ видя бяла бога** *диал.*

2. *От някого.* Получавам облага, помощ, грижи, внимание от някого. *От мене е видял само добро.*

— **виждам/ видя хубаво • виждам/ видя хаир‹а›**

В

ВИЖДАМ/ ВИДЯ ДЯВОЛА ПО МЕСЕЧИНА — вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ ДЯВОЛ‹А› ПО ПЛАДНЕ

ВИЖДАМ/ ВИДЯ ДЯВОЛ‹А› ПО ПЛАДНЕ — Сполетяват ме големи трудности, неприятности, изпитания. *Когато разбра, че са я ограбили, видя дявола по пладне.*

— **виждам/ видя дявол‹а› посред бял ден • виждам/ видя дявола по месечина • виждам/ видя звезди по пладне • виждам/ видя звезди посред бял ден • виждам/ видя бял вълк по (посред) пладне • виждам/ видя бял бивол по пладне**

ВИЖДАМ/ ВИДЯ ДЯВОЛ‹А› ПОСРЕД БЯЛ ДЕН — вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ ДЯВОЛ‹А› ПО ПЛАДНЕ

ВИЖДАМ/ ВИДЯ ЗВЕЗДИ ПО ПЛАДНЕ —

1. Изпитвам остра и силна болка (обикн. при удар), съпроводена с усещането за виждане на светли петна. *Така се ударих в ръба на масата, че видях звезди по пладне.*

— **виждам/ видя звезди посред бял ден • искри ми изскачат/ изскочат от очите • искри ми излизат/ излязат от очите • свитки ми излизат/ излязат от очите • свитки ми изскачат/ изскочат от очите • звезди ми излизат/ излязат от очите • звезди ми изскачат/ изскочат от очите • звезди ми светват/ светнат пред очите • блестунки ми излизат/ излязат от очите** *диал.*

2. Сполетяват ме големи трудности, неприятности, изпитания. *Видя звезди по пладне, докато успя да оправи мотора на колата.*

— **виждам/ видя звезди посред бял ден • виждам/ видя дявол‹а› по пладне • виждам/ видя дявол‹а› посред бял ден • виждам/ видя дявола по месечина • виждам/ видя бял вълк по (посред) пладне • виждам/ видя бял бивол по пладне**

ВИЖДАМ/ ВИДЯ ЗВЕЗДИ ПОСРЕД БЯЛ ДЕН — вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ ЗВЕЗДИ ПО ПЛАДНЕ (1 и 2 знач.)

ВИЖДА МИ СЕ/ ВИДИ МИ СЕ КРАЯТ — вж. ДНИТЕ МИ СА ПРЕБРОЕНИ

ВИЖДАМ/ ВИДЯ РАБОТАТА —

1. *На нещо.* Изяждам, изпивам, консумирам нещо или похабявам, скъсвам, развалям нещо. *Кога успя да видиш работата на сладкиша.* ✧ *Обувките се оказаха недоброкачествени, за един месец им видях работата.*

— **виждам/ видя сметката**

2. *На някого.* Убивам, унищожавам някого. *Една нощ селяните видяха работата на вълка — застреляха го в дерето. ✧ Тя се страхуваше от него, той бе престъпник и току-виж някой ден й видял работата.*

— **виждам/ видя сметката • светявам/ светя маслото • светявам/ светя водата • изпращам/ изпратя на онзи (оня) свят • пращам/ пратя на онзи (оня) свят • пращам/ пратя на другия свят • изпращам/ изпратя на другия свят • пращам/ пратя при свети Петър • изпращам/ изпратя на небето** *рядко* **• пращам/ пратя в гроба • изпращам/ изпратя в гроба • пращам/ пратя на гробищата • вземам/ взема живота • вземам/ взема душата • вземам/ взема главата • вземам/ взема дните • скъсявам/ скъся дните • скъсявам/ скъся живота • съкращавам/ съкратя дните • съкращавам/ съкратя живота • слагам/ сложа край на живота • турям/ туря край на живота • изяждам/ изям главата (главицата) • изяждам/ изям душата (душицата) • изпивам/ изпия кръвта (кръвчицата) • извивам/ извия врата • строшавам/ строша врата • счупвам/ счупя врата • счупвам/ счупя главата • строшавам/ строша главата • разбивам/ разбия главата • смазвам/ смажа главата • размазвам/ размажа главата • смачквам/ смачкам главата • смазвам/ смажа мутрата** *грубо* **• размазвам/ размажа мутрата** *грубо* **• прочитам/ прочета молитвата • провождам/ проводя на другия свят** *диал.* **• изваждам/ извадя душата (душичката, душицата)** *диал.* **• изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата)** *диал.* **• вадя душата (душичката, душицата)** *диал.* **• изтръгвам/ изтръгна душата (душичката, душицата)** *диал.* **• запалвам/ запаля свещ** *диал.*

ВИЖДАМ СЕ/ ВИДЯ СЕ В ЧУДО — Изпадам в крайно затруднено положение, не зная как да постъпя, как да се справя с нещо. *Когато детето вдигна много висока температура и започна да бълнува, жената се видя в чудо, не знаеше какво да прави.*

— **намирам се/ намеря се в чудо • хващам се/ хвана се за главата • улавям се/ уловя се за главата**

ВИЖДАМ СЕ/ ВИДЯ СЕ ‹КАТО› В НЕБРАНО ЛОЗЕ — Неочаквано изпадам в крайно неудобно, неловко положение и се чудя как да постъпя. *Не очаквах, че ще попадна на заседание, видях се в небрано лозе, но не можех да се измъкна.*

— **намирам се/ намеря се ‹като› в небрано лозе • попадам/ попадна ‹като› в небрано лозе • оставам/ остана ‹като› в небрано лозе • оказвам се/ окажа се ‹като› в небрано лозе • хващам се/ хвана се в небрано лозе** *диал.* **• насаждам се/ насадя се на пачи яйца**

ВИЖДАМ СИ/ ВИДЯ СИ МАЙСТОРА — вж. НАМИРАМ СИ/ НАМЕРЯ СИ МАЙСТОРА

ВИЖДАМ СИ/ ВИДЯ СИ СМЕТКИТЕ (СМЕТКАТА) *с някого* —

1. Уреждам някакви парични отношения, разплащам се с някого. *След като работниците привършиха с боядисването, той си видя сметките с тях.*

— **разчиствам си/ разчистя си сметките (сметката) • уреждам си/ уредя си сметките (сметката) • гледам си сметките • очиствам си/ очистя си сметките (сметката)**

2. Изяснявам личните си отношения с някого. *Не искам повече да слушам за този човек, с него вече съм си видял сметките.*

— **разчиствам си/ разчистя си сметките (сметката) • уреждам си/ уредя си сметките (сметката) • очиствам си/ очистя си сметките (сметката)**

3. Разправям се жестоко с някого, отмъщавам му. *Не можех повече да търпя, скочих, улових го за яката, решен да си видя сметката с него.*

— **разчиствам си/ разчистя си сметките (сметката) • уреждам си/ уредя си сметките (сметката) • очиствам си/ очистя си сметките (сметката) • гледам си сметките • плащам/ платя с лихвата (лихвите) • заплащам/ заплатя с лихвата (лихвите) • връщам/ върна с лихвата (лихвите)**

ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА —

1. *На нещо.* Изяждам, изпивам, консумирам нещо или похабявам, скъсвам, разваляв нещо. *Той на бърза ръка видя сметката на баницата.* ✧ *Закачи си якето на телта и му видя сметката.*

— **виждам/ видя работата**

2. *На някого.* Премахвам, унищожавам, убивам някого. *Тя се страхуваше в тъмното някой да не ѝ види сметката.*

— **виждам/ видя работата • светявам/ светя маслото • светявам/ светя водата • изпращам/ изпратя на онзи (оня) свят • пращам/ пратя на онзи (оня) свят • пращам/ пратя на другия свят • изпращам/ изпратя на другия свят • пращам/ пратя при свети Петър • изпращам/ изпратя на небето** *рядко* **• пращам/ пратя в гроба • изпращам/ изпратя в гроба • пращам/ пратя на гробищата • вземам/ взема живота • вземам/ взема душата • вземам/ взема главата • вземам/ взема дните • скъсявам/ скъся дните • скъсявам/ скъся живота • съкращавам/ съкратя дните • съкращавам/ съкратя живота • слагам/ сложа край на живота • турям/ туря край на живота • изяждам/ изям главата (главицата) • изяждам/ изям душата (душицата) • изпивам/ изпия кръвта (кръвчицата) • извивам/ извия врата • строшавам/ строша врата • счупвам/ счупя врата • счупвам/ счупя главата • строшавам/ строша главата • разбивам/ разбия главата • смазвам/ смажа главата • смачквам/ смачкам главата • размазвам/ размажа главата • смазвам/ смажа мутрата** *грубо* **• размазвам/ размажа**

мутрата *грубо* • **прочитам/ прочета молитвата** • **провождам/ проводя на другия свят** *диал.* • **изваждам/ извадя душата (душичката, душицата)** *диал.* • **изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата)** *диал.* • **вадя душата (душичката, душицата)** *диал.* • **изтръгвам/ изтръгна душата (душичката, душицата)** *диал.* • **запалвам/ запаля свещ** *диал.*

3. *На някого или на нещо.* Успявам да се справя с някого или с нещо. Знам как да принудя някого да се държи както трябва. *Той се държеше безобразно, но му видяха сметката, уволниха го.* ✧ *Докога ще мислиш за този изпит, няма ли най-накрая да му видиш сметката.*

— **намирам/ намеря майстора** • **давам/ дам** *някому* **да ‹се› разбере** • **поставям/ поставя на място‹то›** • **слагам/ сложа на място‹то›** • **турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то›** • **идвам (дойда) дохак (дохаки)** *остар.* • **излизам/ изляза дохак (дохаки)** *остар.* • **идвам (дойда) отхак (отхаки)** *остар.*

ВИЖДАМ/ ВИДЯ ХАИР‹А› *от нещо, от някого* — вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ ДОБРО (1 и 2 знач.)

ВИЖДАМ/ ВИДЯ ХУБАВО *от нещо, от някого* — вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ ДОБРО (1 и 2 знач.)

ВИЖ МУ АКЪЛА, ПА МУ КРОЙ АБА *диал.* — вж. ВИЖ МУ АКЪЛА, ЧЕ МУ КРОЙ ШАПКА‹ТА›

ВИЖ МУ АКЪЛА, ПА МУ КРОЙ ГУГЛА *диал.* — вж. ВИЖ МУ АКЪЛА, ЧЕ МУ КРОЙ ШАПКА‹ТА›

ВИЖ МУ АКЪЛА, ЧЕ МУ КРОЙ ШАПКА‹ТА› — За глупав, несъобразителен човек. *Какви глупости приказва този тук, виж му акъла, че му крой шапка.*

— **виж му ума, та му скрой шапка** • **виж му акъла, че му скрой кюляфа** *диал.* • **виж му главата, та му скрой кюляфа** *диал.* • **виж му ума, та му крой аба** *диал.* • **виж му акъла, па му крой аба** *диал.* • **виж му ума, че му крой калпак** *диал.* • **виж му акъла, па му крой гугла** *диал.* • **гледай му акъла, па му крой капа** *диал.* • **гледай му акъла, па му скрой чалма** *диал.* • **гледай му ума, че му скрой чалма** *диал.* • **гледай му памет, крой му капа** *диал.*

ВИЖ МУ АКЪЛА, ЧЕ МУ СКРОЙ КЮЛЯФА *диал.* — вж. ВИЖ МУ АКЪЛА, ЧЕ МУ КРОЙ ШАПКА‹ТА›

ВИЖ МУ ГЛАВАТА, ТА МУ СКРОЙ КЮЛЯФА *диал.* — вж. ВИЖ МУ АКЪЛА, ЧЕ МУ КРОЙ ШАПКА‹ТА›

ВИЖ МУ УМА, ТА МУ КРОЙ АБА *диал.* — вж. ВИЖ МУ АКЪЛА, ЧЕ МУ КРОЙ ШАПКА‹ТА›

ВИЖ МУ УМА, ТА МУ СКРОЙ ШАПКА — вж. ВИЖ МУ АКЪЛА, ЧЕ МУ КРОЙ ШАПКА‹ТА›

ВИЖ МУ УМА, ЧЕ МУ КРОЙ КАЛПАК *диал.* — вж. ВИЖ МУ АКЪЛА, ЧЕ МУ КРОЙ ШАПКА‹ТА›

ВИРВАМ/ ВИРНА ГЛАВА —

1. Възбунтувам се, въставам срещу (против) някого, проявявам неподчинение, непокорство. *Работниците стачкуват, вирнали са глава срещу ръководството на фирмата.*

— **навирвам/ навиря глава • вдигам/ вдигна глава • надигам/ надигна глава • повдигам/ повдигна глава • изправям/ изправя глава • навирвам/ навиря рога‹та си› • навирвам/ навиря нос**

2. вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС

ВИРВАМ/ ВИРНА НОС и **ВИРВАМ СИ/ ВИРНА СИ НОСА** — Ставам високомерен, надменен, надут; възгордявам се, надувам се. *Откакто го повишиха в службата, вирна нос, с него изобщо не може да се говори.* ✧ *Забогатяха и си вирнаха носа, едва поздравяват.*

— **навирвам/ навиря нос • вдигам/ вдигна нос • вдигам си/ вдигна си носа • надигам/ надигна нос • с вирнат нос съм • вирвам/ вирна глава • навирвам/ навиря глава • вдигам/ вдигна глава • надигам/ надигна глава • с вирната глава съм • порастват ми/ пораснат ми ушите • растат ми ушите • продавам важности • държа се нависоко • държа се на голямо • държа главата си високо • хвърча нависоко • изхвърлям се/ изхвърля се нависоко • вдигам се/ вдигна се нависоко • гледам отвисоко • гледам извисоко • гледам отгоре • през рамо гледам • броя звездите • на земята не стъпвам • виря нос‹а си› • виря глава‹та си› • виря опашка‹та си› • вдигам/ вдигна опашка • вдигам си/ вдигна си опашката • надигам си/ надигна си муцуната • надувам се/ надуя се като пуяк • надувам се/ надуя се като паун • перча се като паун • носът ми не се стига с клечка** *ирон.* • **носът ми не се стига с говняна (лайняна, посрана) клечка** *вулг. ирон.* • **мисля си, че съм хванал Господ за брадата • мисля си, че съм хванал Господ за пеша (шлифера, пардесюто)** *жарг.* • **надигам/ надигна перки** *жарг.* • **вдигам/ вдигна перки** *жарг.* • **вадя перки** *жарг.* • **надувам/ надуя перки** *жарг.* • **давам го/ дам го тежко** *жарг.* • **вдигам се/ вдигна се на голямо** *диал.* • **имам се на голямо** *диал.* • **имам се нависоко** *диал.* • **нося се нависоко** *диал.* • **ида на голямо** *диал.* • **турям се на голямата клечка** *диал.* • **вдигам/ вдигна уши** *диал.* • **вдигам стойки** *жарг.* • **вдигам гири** *жарг.*

ВИР ВОДА — Напълно мокър, прогизнал от вода. *Вир вода станахме от този дъжд.*

— **гола водà • жива вода • мокър-мокреничък • като мишка** мокър **• до кости‹те›** мокър **• като дъждовник** мокър *диал.*

ВИРНАТ НОС *пренебр.* — вж. НАДУТ ПУЯК *пренебр.*

ВИРЯ ГЛАВА‹ТА СИ› — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

ВИРЯ НОС‹А СИ› — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

ВИРЯ ОПАШКА‹ТА СИ› —

1. вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

2. *неодобр.* вж. НАВИРВАМ/ НАВИРЯ ОПАШКА *неодобр.*

ВИСВАМ/ ВИСНА НА ВРАТА *на някого* — Натрапвам се на някого да ме издържа материално и да се грижи за мене. *Ако синът ми остане без работа, ще ми висне на врата.*

— **увисвам/ увисна на врата • увисвам/ увисна на шията • висвам/ висна на шията • увисвам/ увисна на ръцете • увисвам/ увисна на главата • обесвам се/ обеся се на врата • обесвам се/ обеся се на шията • окачвам се (окачам се)/ окача се на врата • окачвам се (окачам се)/ окача се на шията • навързвам се/ навържа се на врата** *диал.*

ВИСВАМ/ ВИСНА НА ШИЯТА *на някого* — вж. ВИСВАМ/ ВИСНА НА ВРАТА

ВИСИ МИ НА ВРАТА *някой или нещо* — вж. ИМАМ НА ГЛАВАТА СИ (1 и 2 знач.)

ВИСИ МИ НА ГЛАВАТА *нещо* — вж. ИМАМ НА ГЛАВАТА СИ (2 знач.)

ВИСИ МИ НАД (ВЪРХУ) ГЛАВАТА — вж. ВЪРТИ МИ СЕ НАД ГЛАВАТА

ВИСИ МИ НА ЕЗИКА — вж. ВЪРТИ МИ СЕ НА ЕЗИКА (1 и 2 знач.)

ВИСИ МИ НА РЪЦЕТЕ *някой* — вж. ИМАМ НА ГЛАВАТА СИ (1 знач.)

ВИСЯ КАТО КАПКА НА ЛИСТ *диал.* — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ВИСЯ КАТО КОН НА (ПРЕД) ПРАЗНИ ЯСЛИ *ирон.* — вж. БРОЯ ГАРГИ‹ТЕ›

ВИСЯ НА ВЛАКНО *диал.* — вж. ВИСЯ НА КОСЪМ

ВИСЯ НА ВРАТА *на някого* и **ВИСЯ НА** *нечий* **ВРАТ** — Живея наготово със средствата на някого, материално съм издържан от някого. *Тази година и братовата му дъщеря остана да виси на врата му.*

— **вися на ръцете • вися на** *нечии* **ръце • лежа на (върху) гърба • лежа на** *нечий* **гръб • тежа на гърба • тежа на хляба**

ВИСЯ НА (НАД) ГЛАВАТА *на някого* —

1. Притеснявам, досаждам на някого с непрекъснатото си присъствие, с наблюдението си над неговите занимания, в очакване на нещо от него. *Майсторът не обичаше, когато работи, някой да му виси на главата.*

— **стърча на (над) главата • стоя на (над) главата • седя на (над) главата**

2. Зорко наблюдавам и контролирам заниманията на някого. *Детето не бе научено на самостоятелност и родителите му трябваше да висят над главата му, докато си приготви уроците.*

— **стоя на (над) главата • седя на (над) главата • на (над) главата съм • държа под (изпод, на) око (очи) • имам под око • не изпускам/ изпусна от (из, изпод) очи (око) • имам пред очи**

ВИСЯ НА КОНЕЦ — вж. ВИСЯ НА КОСЪМ

ВИСЯ НА КОСЪМ — Застрашен съм от голяма беда, намирам се в извънредно критично, опасно положение. *Той бе критикуван от всички страни и кариерата му висеше на косъм.*

— **вися на конец • увисвам/ увисна на косъм • вися на влакно** *диал.*

ВИСЯ НА РЪЦЕТЕ *на някого* и **ВИСЯ НА** *нечии* **РЪЦЕ** — вж. ВИСЯ НА ВРАТА

ВИТА ГЛАВА *диал.* — вж. ДИВ ПЕТЕЛ

ВИТАЕ ИЗ ВЪЗДУХА —

1. За слух, мълва — говори се, мълви се. *Из въздуха витаят слухове за нова инфлация.*

— **носи се във (из) въздуха**

2. Предварително се чувства, усеща появата на нещо. *Страхове от предстоящо земетресение витаят из въздуха.*

— **носи се във (из) въздуха**

ВИТАЯ В (ПО) ОБЛАЦИТЕ *книж.* —

1. Нямам чувство за реалността, възприемам и преценявам нереално

обстановката и нещата около себе си. *Стига си витала в облаците, не виждаш ли, че този човек не е за тебе.*

— **живея в облаците • летя в облаците** *книж.* **• хвърча в (из) облаците** *книж.* **• хвърча по (в) небесата (по небето)** *книж.* **• мисля, че всичко, що хвърчи, се яде** *ирон.*

2. Непрактичен съм, не умея да се справям с обикновените ежедневни житейски проблеми. *Тя витаеше в облаците и не можеше дори да се грижи за себе си. ✧ Животът поскъпна, а ти витаеш в облаците и мислиш, че парите ще ни стигат.*

— **живея в облаците • летя в облаците** *книж.* **• хвърча в (из) облаците** *книж.* **• хвърча по (в) небесата (по небето)** *книж.* **• живея на луната • живея на Марс • живея на друга планета**

ВИХРИ МЕ НОСЯТ *диал.* — вж. ВЯТЪР МЕ ВЕЕ (2 знач.)

ВКАРВАМ/ ВКАРАМ АКЪЛА В ГЛАВАТА *на някого* — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ УМА В ГЛАВАТА

ВКАРВАМ/ ВКАРАМ БРЪМБАР (БРЪМБАРИ) В ГЛАВАТА *на някого* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА МУХА (МУХИ) В ГЛАВАТА (1 и 2 знач.)

ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В БЕДА *някого* — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В БЕЛЯ‹ТА›

ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В БЕЛЯ‹ТА› *някого* — Създавам неприятности на някого, ставам причина някой да си изпати, да пострада. *С необмислените си постъпки той ще вкара семейството си в беля.*

— **докарвам/ докарам беля ‹на главата› • навличам/ навлека беля ‹на главата› • навличам/ навлека пакост ‹на главата› • стоварвам/ стоваря беля ‹на главата› • донасям/ донеса беля ‹на главата› • насаждам/ насадя на пачи яйца • вкарвам/ вкарам в беда • вкарвам/ вкарам в устата на вълка • натъпквам/ натъпча в устата на вълка • запалвам/ запаля суха шума на врата • запалвам/ запаля главата • запалвам/ запаля огън на главата • отварям/ отворя работа**

ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В ГРОБА *някого* — Причинявам смъртта на някого, уморявам някого. *Той чувстваше, че тази коварна болест скоро ще го вкара в гроба. ✧ Толкова ядове ми създаваш, че ще ме вкараш накрая в гроба.*

— **пращам/ пратя в гроба • изпращам/ изпратя в гроба • завличам/ завлека в гроба • свалям/ сваля в гроба • смъквам/ смъкна в гроба • отнасям/ отнеса в гроба • завеждам/ заведа в гроба • пращам/ пратя на гробищата**

• **пращам/ пратя на онзи (оня) свят • изпращам/ изпратя на онзи (оня) свят • скъсявам/ скъся дните • скъсявам/ скъся живота • съкращавам/ съкратя дните • съкращавам/ съкратя живота**

ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В КОЗИ РОГ *някого* — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В МИША ДУПКА (1 и 2 знач.)

ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В КУЧИ ГЪЗ *някого грубо* — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В МИША ДУПКА (1 и 2 знач.)

ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В МИША ДУПКА *някого* —

1. Поставям някого в затруднено, неблагоприятно, безизходно положение, като по този начин го наказвам или му отмъщавам за някаква негова лоша постъпка. *Беше се заканил, че ще ги вкара в миша дупка, ако продължават да го мамят.*

— **въвирам/ въвра в миша дупка • завирам/ завра в миша дупка • навирам/ навра в миша дупка • натиквам/ натикам в миша дупка • напъхвам/ напъхам в миша дупка • натъпквам/ натъпча в миша дупка • вкарвам/ вкарам в кози рог • въвирам/ въвра в кози рог • навирам/ навра в кози рог • натиквам/ натикам в кози рог • натъпквам/ натъпча в кози рог • завирам/ завра в орехова черупка • навирам/ навра в орехова черупка • натиквам/ натикам в орехова черупка • натъпквам/ натъпча в орехова черупка • натиквам/ натикам в шише • навирам/ навра в земята • натъпквам/ натъпча в земята • навирам/ навра в калта • натъпквам/ натъпча в калта • стъпквам/ стъпча в калта • вкарвам/ вкарам в кучи гъз** *грубо* **• въвирам/ въвра в кучи гъз** *грубо* **• завирам/ завра в кучи гъз** *грубо* **• навирам/ навра в кучи гъз** *грубо* **• натиквам/ натикам в кучи гъз** *грубо* **• навирам/ навра на псетата в гъза** *грубо*

2. Нахоквам жестоко някого. *Като го видя пак пиян, жена му го подхвана още от вратата и го вкара в миша дупка.*

— **въвирам/ въвра в миша дупка • завирам/ завра в миша дупка • навирам/ навра в миша дупка • натиквам/ натикам в миша дупка • напъхвам/ напъхам в миша дупка • натъпквам/ натъпча в миша дупка • вкарвам/ вкарам в кози рог • въвирам/ въвра в кози рог • навирам/ навра в кози рог • натиквам/ натикам в кози рог • натъпквам/ натъпча в кози рог • навирам/ навра в земята • натъпквам/ натъпча в земята • навирам/ навра в калта • натъпквам/ натъпча в калта • вкарвам/ вкарам в кучи гъз** *грубо* **• въвирам/ въвра в кучи гъз** *грубо* **• завирам/ завра в кучи гъз** *грубо* **• навирам/ навра в кучи гъз** *грубо* **• натиквам/ натикам в кучи гъз** *грубо* **• навирам/ навра на псетата в гъза** *грубо* **• направям/ направя ‹на› бъзе и коприва • направям/ направя със земята равен • сравнявам/ сравня със земята • сривам/ срина със земята • направям/ направя ‹на› мат и маскара • направям/ направя**

на нищо ‹и никакво› • направям/ направя на салата • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя на сол ‹и пипер› • направям/ направя на сол и вода • направям/ направя ‹на› пух и прах • нарязвам/ нарежа като кисела краставица • нарязвам/ нарежа като горчива краставица • не оставям/ оставя здраво място • сапунисвам/ сапунисам главата • насапунисвам/ насапунисам здравата • натърквам/ натъркам сол на главата • натърквам/ натъркам муцуната *грубо* **• натърквам/ натъркам мутрата** *грубо* **• натърквам/ натъркам носа • натривам/ натрия носа • натривам/ натрия муцуната** *грубо* **• натривам/ натрия мутрата** *грубо* **• нажулвам/ нажуля носа • нажулвам/ нажуля главата ‹със сапун› • натърквам/ натъркам врата • натърквам/ натъркам главата със сапун • дръпвам/ дръпна калая • дръпвам/ дръпна един калай • тегля калая • тегля един калай • дръпвам/ дръпна едно конско • тегля едно конско • направям/ направя със земята барабар** *простонар.* **• направям/ направя гъба и коприва** *диал.*

ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В ПРАВИЯ ‹ПЪТ› и ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В ПЪТЯ *някого* — Вразумявам някого, въздействам му да се откаже от лошите си навици и поведение. *Той беше разюздан младеж и родителите му се надяваха, че казармата ще го вкара в правия път.*

— **вкарвам/ вкарам в релси‹те› • отвръщам/ отвърна от кривия път • вкарвам/ вкарам ума в главата • вкарвам/ вкарам акъла в главата • докарвам/ докарам ума ‹в главата› • докарвам/ докарам акъла в главата • натъпквам/ натъпча ума в главата • събирам/ събера ума ‹в главата› • събирам/ събера акъла ‹в главата› • слагам/ сложа на място‹то› • поставям/ поставя на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то›**

ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В РАЗНОСКИ *някого* — вж. БЪРКАМ (БРЪКВАМ/ БРЪКНА) В КЕСИЯТА

ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В РЕЛСИ‹ТЕ› *някого* — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В ПРАВИЯ ‹ПЪТ›

ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В УСТАТА НА ВЪЛКА *някого* — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В БЕЛЯ‹ТА›

ВКАРВАМ/ ВКАРАМ ВЪЛКА В КОШАРАТА — С необмислените си постъпки, действия сам ставам причина неприятелят, недоброжелателят да се настани в моите среди, да проникне в моите дела и да ми напакости. *Когато покани приятелката си у дома и я запозна с мъжа си, не предполагаше, че той ще се влюби в нея. Сама беше вкарала вълка в кошарата.*

— **докарвам/ докарам вълка в кошарата • пускам/ пусна вълка в кошарата •**

вкарвам/ вкарам дявола в къщата си • докарвам/ докарам дявола в къщата си • пускам/ пусна дявола в къщата си

ВКАРВАМ/ ВКАРАМ ДЯВОЛА В КЪЩАТА СИ — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ ВЪЛКА В КОШАРАТА

ВКАРВАМ/ ВКАРАМ МУХА В ГЛАВАТА *на някого* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА МУХА (МУХИ) В ГЛАВАТА (1 и 2 знач.)

ВКАРВАМ СИ/ ВКАРАМ СИ АВТОГОЛ — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЯ НА ГЛАВАТА

ВКАРВАМ/ ВКАРАМ УМА В ГЛАВАТА *на някого* — Вразумявам някого, показвам му как трябва да постъпва, принуждавам го да се държи както трябва. *На това момче му вкарай ума в главата, да разбере, че не може да прави каквото си иска.*

— **вкарвам/ вкарам акъла в главата • натъпквам/ натъпча ума в главата • докарвам/ докарам ума ‹в главата› • докарвам/ докарам акъла в главата • напълвам/ напълня главата • събирам/ събера ума ‹в главата› • събирам/ събера акъла ‹в главата› • научавам/ науча на ум ‹и разум› • слагам/ сложа ума на мястото • поставям/ поставя на място‹то› • слагам/ сложа на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • вкарвам/ вкарам в правия ‹път› • вкарвам/ вкарам в пътя • вкарвам/ вкарам в релси‹те›**

В КОРЕМА МИ ЖАБИ КУРКАТ — Много съм гладен, прегладнял съм. *От сутринта не съм ял, в корема ми жаби куркат.*

— **стърже ми на корема • стомахът ми свири рамазан • червата ми свирят рамазан • свири ми през корема • свири ми цигулката • залепили ми са се червата • слепили ми са се червата • сит като просяк съм** *ирон.*

В КРАК СЪМ *с някого, с нещо книж.* — Съгласувам действията си с някакви изисквания, не изоставам от нещо или поддържам същото ниво на дейност и развитие като някого. *Тя винаги се стремеше да бъде в крак с най-новите тенденции в модата.*

— **вървя в крак** *книж.* • **влизам/ вляза в крак • тръгвам/ тръгна в крак • сверявам си/ сверя си часовника** *книж.*

В КРЪВТА МИ Е *нещо* —

1. По рождение, по природа имам изявена склонност към нещо, удава ми се лесно, имам усет за нещо и обичам да го върша. *От малка обичаше да пее, музикалните ѝ наклонности бяха в кръвта ѝ.*

— **имам в кръвта ‹си› • нося в кръвта си**

2. Вродено ми е, имам го по природа, наследил съм го (някакво качество, проява и под.) *Високомерието ѝ е в кръвта, всички от рода ѝ са горделиви и надути.*

— **имам в кръвта ‹си› • нося в кръвта си**

В КЪРПА ДА ГО ВЪРЖЕШ *диал.* — вж. С ОЧИ ДА ГО ИЗПИЕШ

В КЪРПА МИ Е ‹ВЪРЗАНО› — Осигурено, гарантирано ми е нещо, непременно ще се осъществи, ще стане нещо, което е в моя полза. *Вземането на изпита ми е в кърпа вързано. ✧ Победата на изборите ни е в кърпа вързана.*

— **имам го в кърпа вързано • не ми мърда • опечена ми е работата**

ВЛАДЕЯ ПЕРОТО — Пиша майсторски, талантливо, умея да съчинявам. *Той пишеше увлекателно, чувстваше се, че владее перото до съвършенство.*

— **имам перо**

ВЛАЧА НА ГЪРБА СИ *някого* — вж. НОСЯ НА ГЪРБА СИ (1 знач.)

ВЛАЧА СЕ В ОПАШКАТА — Изоставам в развитието или работата си, не отбелязвам никакъв напредък в нещо. *Колегите ѝ напредваха в службата, а тя все се влачеше в опашката.*

— **мъкна се в опашката • тъпча на едно ‹и също› място • тъпча на място**

ВЛАЧА СЕ КАТО ОПАШКА *след (подир) някого* — Непрекъснато следвам някого като обикн. му досаждам с присъствието си и не го оставям на спокойствие. *Защо се влачиш като опашка след него, не виждаш ли, че не те иска.*

— **мъкна се като опашка • вървя по петите** *на някого* **• ходя по петите** *на някого* **• влача се като сянка • влека се като сянка • ходя като сянка • лепвам се/ лепна се като репей** *за някого* **• залепвам се/ залепя се като репей ‹о дреха›** *за някого* **• лепвам се/ лепна се като гербова марка** *за някого* **• залепвам се/ залепя се като гербова марка** *за някого* **• залепвам се/ залепя се като лепка** *за някого*

ВЛАЧА СЕ КАТО СЯНКА —

1. Имам отпаднал, съкрушен вид, нямам никакви сили. *След тежката болест жената съвсем отслабна и посърна, влачеше се като сянка из къщи.*

— **ходя като сянка • влека се като сянка • едва се държа на краката си • едва се държа на нозете си • едва се крепя на краката си • едва се крепя на**

нозете си • не мога да се държа на крака‹та си› • не мога да се държа на нозе‹те си› • не ме държат краката • не ме държат нозете • краката ми се люлеят • краката ми се люшкат

2. *След (подир) някого.* Неотклонно, неотстъпно следвам някого, като обикн. му досаждам с присъствието си. *Детето бе така привързано към баба си, че се влачеше като сянка след нея.*

— **влека се като сянка • ходя като сянка • ходя по петите** *на някого* **• вървя по петите** *на някого* **• влача се като опашка • мъкна се като опашка • залепвам се/ залепя се като лепка** *за някого* **• лепвам се/ лепна се като гербова марка** *за някого* **• залепвам се/ залепя се като гербова марка** *за някого* **• лепвам се/ лепна се като репей** *за някого* **• залепвам се/ залепя се като репей ‹о дреха›** *за някого*

ВЛАЧА СЕ ПО АКЪЛА *на някого неодобр.* — вж. ВОДЯ СЕ ПО УМА *неодобр.*

ВЛАЧА СЕ ПО КОРЕМ —

1. Влагам много големи усилия, за да постигна целта си. *Ще се влача по корем, но ще завърша започнатото дело.* ✧ *По корем ще се влачи, но ще си изплати дълга.*

— **влека се по корем • лазя по корем • пълзя по корем • влача се по корем и по лакти • повличам се/ повлека се по корем • помъквам се/ помъкна се по корем • червата си повличам/ повлека • на главата си стъпвам/ стъпя • правя, струвам • слагам/ сложа душа на мъка** *простонар.* **• турям/ туря (турвам/ турна) душа на мъка** *простонар.* **• под земята ровя** *диал.*

2. *Пред някого (или самост.).* Прекалено угоднически се държа пред някого; сервилнича, раболепнича. *Той се влачеше по корем пред висшестоящите и така успя да се спаси от уволнение.*

— **влека се по корем • лазя по корем • пълзя по корем • ближа ръцете • лижа ръцете • целувам ръцете • целувам краката • ближа краката • лижа краката • ближа подметките • лижа подметките • ближа калта от подметките • лижа калта от подметките • ближа праха от подметките • лижа праха от подметките • ближа праха на нозете • ближа ботушите • лижа ботушите • лижа емениите** *остар.* **• облизвам чиниите • облизвам емениите** *остар.* **• ближа паниците • облизвам паниците • лижа сахана** *остар.* **• облизвам саха233ните** *остар.* **• чупя гръбнак • пречупвам/ пречупя гръбнак • превивам/ превия гръбнак • прегъвам/ прегъна гръбнак • гъна гърбина • чупя гръб • превивам/ превия гръб • подлагам/подложа гръб • подлагам/ подложа врат • чупя кръст • превивам/ превия кръст • пречупвам/ пречупя кръст • превивам/ превия коляно • слагам се по гръб и по корем • правя мили очи • правя политика • правя поклони • правя темането**

остар. • въртя се на пета • клатя шапка • клатя глава • махам ‹с› опашка • клатя опашка • въртя опашка • лижа задника *вулг.*

3. вж. ВЛЕКА СИ ДНИТЕ

ВЛАЧА СЕ ПО КОРЕМ И ПО ЛАКТИ — вж. ВЛАЧА СЕ ПО КОРЕМ (1 знач.)

ВЛАЧА СЕ ПО УМА *на някого неодобр.* — вж. ВОДЯ СЕ ПО УМА *неодобр.*

ВЛАЧА СИ ЖИВОТА — вж. ВЛЕКА СИ ДНИТЕ

ВЛАЧА СИ ПОЯСА — вж. ПОВЛИЧАМ СИ/ ПОВЛЕКА СИ ПОЯСА

ВЛАШКА ПРЕСТИЛКА *пренебр.* — вж. ФУРНАДЖИЙСКА ЛОПАТА *пренебр.*

ВЛЕКА СЕ КАТО СЯНКА — вж. ВЛАЧА СЕ КАТО СЯНКА (1 и 2 знач.)

ВЛЕКА СЕ ПО КОРЕМ — вж. ВЛАЧА СЕ ПО КОРЕМ (1 и 2 знач.)

ВЛЕКА СИ ДНИТЕ — Живея много зле, животът ми е изпълнен с неволи; тегля, страдам. *Тя бе стара и болна, нищо радостно не я очакваше, знаеше, че отсега нататък ще има да си влече дните.*

— влека си живота • влача си живота • влача се по корем • тегли ми главата • пати ми главата

ВЛЕКА СИ ЖИВОТА — вж. ВЛЕКА СИ ДНИТЕ

ВЛЕКА СИ ПОЯСА — вж. ПОВЛИЧАМ СИ/ ПОВЛЕКА СИ ПОЯСА

ВЛЕЧЕ МЕ ДУШАТА *към нещо* — вж. ТЕГЛИ МЕ СЪРЦЕ‹ТО› (1 знач.)

ВЛЕЧЕ МЕ СЪРЦЕТО *към нещо или някого* — вж. ТЕГЛИ МЕ СЪРЦЕ‹ТО› (1 и 2 знач.)

ВЛИВАМ/ ВЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

ВЛИЗАЛ СЪМ И В СИТО, И В РЕШЕТО *диал.* — вж. МИНАЛ СЪМ ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В АРХИВАТА *книж.* — Изживявам си времето, загубвам своето значение. *Рано или късно мнозина от днешните политици ще влязат в архивата и никой няма да си спомня за тях.*

— отивам/ отида в архивата *книж.* • преминавам/ премина в архивата *книж.*

— **минало ми е времето • изпял съм си песента • песента ми е изпята • моята ‹песен› е изпята**

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В АТМОСФЕРАТА *на нещо (или самост.) книж.* — Приобщавам се към изискванията или към настроенията в някаква среда. *Той успя бързо да влезе в атмосферата на големия град.*

— **влизам/ вляза в тон** *книж.* • **попадам/ попадна в тон** *книж.*

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ГОДИНИ — Остарявам, ставам възрастен. *Въпреки че отдавна бе влязла в години, тя продължаваше да работи, защото парите не стигаха.*

— **навлизам/ навляза в години • навлизам/ навляза във възраст • ставам/ стана на години • отивам/ отида към заник • минава ми/ мине ми времето • минават ми/ минат ми годините (годинките)**

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ГРОБА — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ДЖОБА *на някого* и **ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА** *в нечий* **ДЖОБ** — За нещо, обикн. пари — обогатявам някого, нося материална облага на някого. *При покупко-продажбите доста пари влизат в джоба на посредника.*

— **отивам/ отида в джоба • отивам/ отида** *в нечий* **джоб**

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ДИРИТЕ (ДИРЯТА) *на някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ДИРЯТА (ДИРИТЕ)

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ДУШАТА *на някого* — Бивам харесан и обикнат от някого, ставам мил и скъп някому. *Още от пръв поглед девойката му влезе в душата.*

— **влизам/ вляза в сърцето • грабвам/ грабна сърцето • вземам/ взема сърцето • спечелвам/ спечеля сърцето • завладявам/ завладея сърцето** *книж.* • **пленявам/ пленя сърцето** *книж.* • **врязвам се/ врежа се в сърцето**

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ИГРАТА — вж. ‹ВЪТРЕ› В ИГРАТА СЪМ

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В КАПАНА —

1. Оставям се да бъда заловен и изобличен за извършено от мене непочтено дело или престъпление. *Подозираха го, че краде, но когато намериха у него белязаните пари, влезе в капана.*

— **хващам се/ хвана се в капан‹а› • улавям се/ уловя се в капана • падам/ падна в капана • попадам/ попадна в капан‹а› • влизам/ вляза в клопка‹та›**

• хващам се/ хвана се в клопка‹та› • улавям се/ уловя се в клопка‹та› • падам/ падна в клопка‹та› • попадам/ попадна в клопка‹та› • влизам/ вляза в примката (примките) • хващам се/ хвана се в примката • улавям се/ уловя се в примката • падам/ падна в примката • попадам/ попадна в примка‹та› (примките)

2. Оставям се да бъда подведен и измамен; излъгвам се. *Каквато е наивна, лесно ще влезе в капана на този хитрец.*

— хващам се/ хвана се в капан‹а› • улавям се/ уловя се в капана • падам/ падна в капана • попадам/ попадна в капан‹а› • влизам/ вляза в клопка‹та› • хващам се/ хвана се в клопка‹та› • улавям се/ уловя се в клопка‹та› • падам/ падна в клопка‹та› • попадам/ попадна в клопка‹та› • влизам/ вляза в примката (примките) • хващам се/ хвана се в примката • улавям се/ уловя се в примката • падам/ падна в примката • попадам/ попадна в примка‹та› (примките) • хващам се/ хвана се в уловката (уловките) • падам/ падна в уловката (уловките) • попадам/ попадна в уловката (уловките) • улавям се/ уловя се на въдицата • хващам се/ хвана се на въдицата • ловя се на въдицата • захапвам/ захапя въдицата • лапвам/ лапна въдицата • налапвам/ налапам въдицата • глътвам/ глътна въдицата • влизам/ вляза в мрежата (мрежите) • падам/ падна в мрежата (мрежите) • попадам/ попадна в мрежата (мрежите) • улавям се/ уловя се в мрежата (мрежите) • хващам се/ хвана се в мрежата (мрежите)

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В КИСЕЛОТО МЛЯКО *жарг.* — вж. ЗАТЪВАМ/ ЗАТЪНА С ДВАТА КРАКА

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В КЛОПКА‹ТА› — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В КАПАНА (1 и 2 знач.)

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В КРАК *с някого или нещо* — Почвам да съгласувам действията си, да се съобразявам с изискванията на някого или нещо, почвам да не изоставам в нещо. *Тя е умна и ще успее бързо да влезе в крак с преподавания материал.*

— тръгвам/ тръгна в крак • вървя в крак *книж.* • в крак съм *книж.* • сверявам си/ сверя си часовника *книж.*

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) *на някого* — Бивам измамен, подведен от някого; оставям се да бъда въвлечен в нещо нередно, непочтено. *Често наивни хора влизат в мрежите на разни мошеници и стават тяхна жертва.*

— попадам/ попадна в мрежата (мрежите) • падам/ падна в мрежата (мрежите) • улавям се/ уловя се в мрежата (мрежите) • хващам се/ хвана се в мрежата (мрежите) • влизам/ вляза в примката (примките) • попадам/ попадна в примка‹та› (примките) • падам/ падна в примката • улавям се/

уловя се в примката • хващам се/ хвана се в примката • попадам/ попадна в уловката (уловките) • падам/ падна в уловката (уловките) • хващам се/ хвана се в уловката (уловките) • улавям се/ уловя се на въдицата • хващам се/ хвана се на въдицата • ловя се на въдицата • захапвам/ захапя въдицата • лапвам/ лапна въдицата • налапвам/ налапам въдицата • глътвам/ глътна въдицата • влизам/ вляза в клопка‹та› • попадам/ попадна в клопка‹та› • падам/ падна в клопка‹та› • улавям се/ уловя се в клопка‹та› • хващам се/ хвана се в клопка‹та› • влизам/ вляза в капана • попадам/ попадна в капан‹а› • падам/ падна в капана • улавям се/ уловя се в капана • хващам се/ хвана се в капан‹а›

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ОГЪНЯ *за някого, за нещо* — Излагам се на голяма опасност, рискувам, жертвам живота си за някого или за нещо. *Тя бе всеотдайна и готова за приятелите си да влезе в огъня.*

— **хвърлям се/ хвърля се в огъня • стъпвам/ стъпя ‹бос› в огъня • навирам се/ навра се в огъня • стъпвам/ стъпя с бос крак ‹и› в огъня • залагам си/ заложа си главата • давам си/ дам си главата • давам си/ дам си живота • проливам си/ пролея си кръвта • слагам си/ сложа си главата в торбата • поставям си/ поставя си главата в торбата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) главата в торбата • увирам си/ увра си главата в торбата • увирам си/ увра си главата в конска‹та› торба** *диал.* • **слагам си/ сложа си главата в конска‹та› торба** *диал.* • **турям си/ туря си главата в конска‹та› торба** *диал.*

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ОЧИ‹ТЕ› (В ОКОТО) *на някого (или самост.)* — Привличам вниманието обикн. поради хубавия си вид; харесвам се, нравя се. *Къщата е нова, влиза в очи.*

— **ловя око‹то› • хващам око‹то› (очи‹те›) • пълня окото (очите) • вземам/ взема очите (окото) • грабвам/ грабна очите • напълвам/ напълня очите (окото) • изпълвам/ изпълня очите**

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ПРАВИЯ ‹ПЪТ› и ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ПЪТЯ — Отказвам се от лошите си навици и започвам да живея и да постъпвам по установените норми и изисквания; поправям се, вразумявам се. *С годините той улегна, престана да пие и влезе в правия път.*

— **тръгвам/ тръгна в (по, из) правия път • тръгвам ‹си›/ тръгна ‹си› в пътя • влизам/ вляза в релси‹те› • вземам/ взема правия път** *диал.* • **тръгвам/ тръгна наред с хората • идва ми (иде ми) умът ‹в главата› • дойде ми умът ‹в главата› • идва ми (иде ми) акълът ‹в главата› • дойде ми акълът ‹в главата› • дойде ми акълът на място‹то си› • дойде ми умът в куфалницата** *пренебр.* • **идва ми (иде ми) пипето ‹в главата›** *пренебр.* • **дойде ми пипето ‹в главата›** *пренебр.* • **увира ми/ уври ми главата**

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ПРИМКАТА (ПРИМКИТЕ) — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В КАПАНА (1 и 2 знач.)

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В РЕЛСИ‹ТЕ› —

1. Възстановявам нормалното си състояние, привиквам на някакви условия. *След толкова политически трусове, животът влезе в релсите си.*

— **влизам/ вляза в руслото**

2. вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ПРАВИЯ ‹ПЪТ›

3. вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В СТРОЯ

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В РУСЛОТО — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В РЕЛСИ‹ТЕ› (1 знач.)

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В РЪЦЕТЕ *на някого* —

1. Оказвам се под властта или влиянието на някого, попадам под нечия зависимост. *Тя е добър педагог и ако влезеш в ръцете ѝ, бързо ще те възпита.*

— **попадам/ попадна в ръцете • падам/ падна в ръцете • падам/ падна** *в нечии* **ръце • попадам/ попадна в лапите • падам/ падна в лапите**

2. Бивам заловен, арестуван, пленен от някого. *Страхуваше се да не влезе сам в ръцете на неприятеля.*

— **попадам/ попадна в ръцете • падам/ падна в ръцете • падам/ падна** *в нечии* **ръце • попадам/ попадна в лапите • падам/ падна в лапите**

3. *За нещо.* Бивам взет, завладян или присвоен от някого. *Той не искаше писмото да влезе в ръцете на жена му.*

— **попадам/ попадна в ръцете • падам/ падна в ръцете • падам/ падна** *в нечии* **ръце • попадам/ попадна в лапите • падам/ падна в лапите**

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В СТРОЯ — Възстановявам нормалното си състояние, ставам годен да участвам в някаква работа, мога вече да действам. *След тежката болест той бързо се възстанови и отново влезе в строя.*

— **връщам се/ върна се в строя • влизам/ вляза в релси‹те›**

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В СЪРЦЕТО *на някого* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ДУШАТА

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ТОН *обикн. с някого или нещо книж.* — Приобщавам се към изискванията или към настроенията на някого или на някаква среда. *Той трудно успяваше да влезе в тон с колектива.*

— **попадам/ попадна в тон** *книж.* • **влизам/ вляза в атмосферата** *книж.*

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В УСТАТА *на някого* — Ставам обект на коментари, клюки, насмешки или укори; бивам одумван, укоряван от някого. *Откакто се издигна, влезе в устата на хората, всякакви неща се говорят за него.*

— **падам/ падна в устата • попадам/ попадна в устата • влизам/ вляза в хорските уста • ставам/ стана мезе в ‹на› хорските уста • ставам/ стана ‹за› мезе ‹в устата на хората› • попадам/ попадна на езика • падам ‹се›/ падна ‹се› на зъба • ставам/ стана притча во язицех** *книж.*

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В УСТАТА НА ЛАМЯТА — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА НА ВЪЛКА В УСТАТА

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ХОРСКИТЕ УСТА — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В УСТАТА

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ЧЕРНАТА ЗЕМЯ — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ВЪТРЕ — Не ми излиза сметката и трябва да плащам недостига на пари или материални средства. *След ревизията се установи, че съм влязъл вътре с няколко хиляди лева.*

— **вътре съм • на червено съм**

ВЛИЗА МИ/ ВЛЕЗЕ МИ БРЪМБАР В ГЛАВАТА — Втълпявам си някаква неразумна, безполезна мисъл, идея, която ме занимава и преследва непрестанно. *Отново заговори за продажба на апартамента, пак му беше влязъл този бръмбар в главата.*

— **влиза ми/ влезе ми муха в главата • влизат ми/ влязат ми бръмбарчета в главата • забръмчават ми/ забръмчат ми бръмбари в главата • бръмва ми/ бръмне ми муха в главата • влиза ми/ влезе ми бръмбар в чутурата** *простонар.*

ВЛИЗА МИ/ ВЛЕЗЕ МИ БРЪМБАР В ЧУТУРАТА *простонар.* — вж. ВЛИЗА МИ/ ВЛЕЗЕ МИ БРЪМБАР В ГЛАВАТА

ВЛИЗА МИ/ ВЛЕЗЕ МИ В АКЪЛА — вж. ВЛИЗА МИ/ ВЛЕЗЕ МИ В УМА

ВЛИЗА МИ/ ВЛЕЗЕ МИ В ГЛАВАТА — вж. ВЛИЗА МИ/ ВЛЕЗЕ МИ В УМА

ВЛИЗА МИ/ ВЛЕЗЕ МИ В ОЧИ‹ТЕ› — Харесва ми се, нрави ми се някой или нещо. *Картината ми влезе в очите, още щом я видях.*

— **хваща ми/ хване ми окото • лови ми окото**

ВЛИЗА МИ/ ВЛЕЗЕ МИ В СЪРЦЕ‹ТО› —

1. Много ми харесва нещо и го желая. *Книгата е много хубава, влезе ми в сърцето.*

— **ляга ми/ легне ми на сърце‹то› • пада ми/ падне ми на (в) сърце‹то› • остава ми/ остане ми на сърце** *диал.*

2. Много ми харесва някой и се влюбвам в него. *Този симпатичен младеж ѝ влезе в сърцето.*

— **ляга ми/ легне ми на сърце‹то› • пада ми/ падне ми на (в) сърце‹то› • остава ми/ остане ми на сърце** *диал.*

ВЛИЗА МИ/ ВЛЕЗЕ МИ В УМА — Почвам да мисля непрестанно за някого или за нещо, обзет съм от натрапчива мисъл за някого или за нещо. *Невероятната случка, която ми разказа, така ми влезе в ума, че все за нея мисля.*

— **влиза ми/ влезе ми в главата • влиза ми/ влезе ми в акъла**

ВЛИЗА МИ/ ВЛЕЗЕ МИ МУХА В ГЛАВАТА — вж. ВЛИЗА МИ/ ВЛЕЗЕ МИ БРЪМБАР В ГЛАВАТА

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА НА ВЪЛКА В УСТАТА — Постъпвам така, че сам се излагам на голяма опасност, която идва от страна на някого. *Когато изобличаваше деянията на фирмата знаеше, че сам влиза на вълка в устата.*

— **отивам/ отида на вълка в устата • завирам се/ завра се в устата на вълка • навирам се/ навра се в устата на вълка • навирам се/ навра се в устата на звяра • въвирам се/ въвра се в устата на вълка • въвирам се/ въвра се в устата на звяра • пъхам се (пъхвам се/ пъхна се) в устата на вълка • пъхам се (пъхвам се/ пъхна се) в устата на звяра • напъхвам се/ напъхам се в устата на вълка • отивам/ отида в устата на ламята • влизам/ вляза в устата на ламята**

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА НА ПОПА В ДЖОБА *диал.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА НА ПОПА В КЕСИЯТА *диал.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПО ВТОРИЯ НАЧИН — Бивам приет, назначен, настанен някъде, заобикаляйки установения законен ред, използвайки протекция и връзки. *Скъсаха го на приемните изпити в Университета, но родителите му направиха всичко възможно и влезе по втория начин.*

— влизам/ вляза през задната врата • влизам/ вляза през задния вход • минавам/ мина през задната врата • спускат ме/ спуснат ме с парашут • влизам/ вляза през комина *жарг.*

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПОД ВЕНЧИЛО — Оженвам се, омъжвам се за някого. *Той отдавна ходеше с нея, но най-накрая се реши да влезе под венчило.*

— минавам/ мина под венчило • отивам/ отида под венчило • свързвам си/ свържа си съдбата *с някого книж.* • свързвам си/ свържа си живота *с някого книж.* • надявам си/ надяна си хомот ‹на врата› *шег.* • надявам си/ надяна си юлар ‹на врата› *шег.* • надявам се/ надяна си ярем ‹на врата› *шег.*

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПОД КОЖАТА *на някого* — Спечелвам благоразположението и доверието на някого така, че да мога да му влияя да действа и постъпва по моята воля и в мой интерес. *Тя успя така да му влезе под кожата, че той й приписа апартамента си.*

— вмъквам се/ вмъкна се под кожата • навирам се/ навра се под кожата

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПРЕЗ ЗАДНАТА ВРАТА — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПО ВТОРИЯ НАЧИН

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПРЕЗ ЗАДНИЯ ВХОД — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПО ВТОРИЯ НАЧИН

ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПРЕЗ КОМИНА *жарг.* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПО ВТОРИЯ НАЧИН

ВЛИЗА ПАТКА, ИЗЛИЗА ГЪСКА *пренебр.* — Употребява се за човек, който никак не се е променил, нищо не е научил, който е останал същият глупак. *Това момиче нищо не научи по време на следването си, влезе патка, излезе гъска.*

— отишло пате, върнало се гъска *пренебр.* • вол отиде, бивол се върна *пренебр.* • вол отиде, крава се върна *пренебр.* • теле отишъл, вол се върнал *пренебр.* • теле се родил, вол умрял *пренебр.* • мокър дошъл, а кален си отишъл *пренебр.* • торба отишъл, торба си дошъл *диал. пренебр.* • бъкел отишъл, кратуна дошъл *диал. пренебр.* • бъкел отишъл, кратуна се върнал *диал. пренебр.*

ВЛИЗАТ МИ/ ВЛЯЗАТ МИ БРЪМБАРЧЕТА В ГЛАВАТА — вж. ВЛИЗА МИ/ ВЛЕЗЕ МИ БРЪМБАР В ГЛАВАТА

В ЛИЦЕТО *на някого* —

1. Без заобикалки, без да се скрива истината, съвсем открито (обикн. когато се казва нещо неприятно на някого). *Казах му в лицето, какво мисля за него.*

— **в очите • право в очите • направо в очите • право в лицето • в прав текст** ка̀звам **• право, куме, та в ‹черните› очи • право ти куме в очи**

2. Съвсем открито, явно пред самия човек, за когото се отнася. *Изсмя му се в лицето за глупавата му постъпка.*

— **в очите • право в очите • направо в очите • право в лицето**

ВЛЯЗЛА МИ Е ЗМИЯ В КЕСИЯТА — Голям скъперник съм, много съм стиснат. *Изглежда му е влязла змия в кесията, че не иска да даде пари за подарък.*

— **свила ми се е змия в кесията • стискам си кесията • стискам пара̀та • треперя над пара̀та • треперя над стотинката • треперя над лева (левчето) • не можеш орех ми измъкна из (от) ръката • цепя косъма ‹на две› • цепя стотинката ‹на две› • цепя влакното ‹на две› • стиснал съм се като кокоша тръткa** *грубо* **• свил съм се като кокоши задник** *грубо* **• стиснал съм се като кокоше дупе** *грубо* **• цепя конеца** *диал.* **• цепя сламката** *диал.* **• на Бога тамян не давам** *диал.* **• на дявола тамян не давам** *диал.* **• ‹и› греха си не давам** *диал.* **• не си пущам вълната** *диал.* **• стрижа яйцето • бръсна яйцето • стрижа яйцето за вълна • стрижа вълна от яйце • ако яйцето се стрижеше, той щеше да го бръсне • яйце да вземеш от него, и то жълтък няма • от него душа излиза, пари не излизат** *диал.* **• ръждясали са ми парите по кесията** *диал.* **• стрижа комара** *диал.* **• стрижа мухата** *диал.* **• стрижа бълхите** *диал.* **• през джам сирене движа (лижа)** *диал.* **• на водата малко вино турям** *диал.* **• и двете ноги в един папук обувам** *диал.* **• треса се като кокошка над просо** *диал.* **• трепери ми ръката като на чифутин** *диал.*

ВМЪКВАМ СЕ/ ВМЪКНА СЕ ПОД КОЖАТА *на някого* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПОД КОЖАТА

В НИКАКЪВ СЛУЧАЙ — вж. НА НИКАКВА ЦЕНА

В ОБЯТИЯТА НА МОРФЕЯ СЪМ *книж.* — вж. НАМИРАМ СЕ В ОБЯТИЯТА НА МОРФЕЯ *книж.*

В ОБЯТИЯТА НА СЪНЯ СЪМ *книж.* — вж. НАМИРАМ СЕ В ОБЯТИЯТА НА МОРФЕЯ *книж.*

ВО ВЕКИ ВЕКОВ *книж.* — Завинаги, навеки. *Някои събития остават во веки веков в съзнанието на народа.*

— **за (на) вечни времена** *книж.*

ВО ВРЕМЯ ОНО *книж.* — Някога си, много отдавна. *Во время оно тя е била красавица.*

— **навремето ‹си› • едно време • преди Адама**

ВОДА‹ТА› ГО ОТНЕСЛА *диал.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ВЯТЪР‹А› (1 знач.)

ВОДИ СИ МАГАРЕТО *диал. грубо* — вж. ВЪРВИ СИ ПО (В, ИЗ) ПЪТЯ *грубо* (1 знач.)

ВОДЯ ЗА НОСА *някого* — Подчинил съм някого напълно на своята воля и постъпвам с него както ми е угодно; командвам и разигравам някого както желая. *Жена му го води за носа и за всичко му се налага.* ✧ *Откакто я назначиха на този пост, тя се опитва да ни води за носа.*

— **водя за поводите • водя за юздите • водя за юлара • хващам/ хвана за носа • въртя на пръст‹а си› • въртя на малкия си пръст • въртя на медена паница • въртя на кътен зъб • командвам парада**

ВОДЯ ЗА ПОВОДИТЕ *някого* — вж. ВОДЯ ЗА НОСА

ВОДЯ ЗА ЮЗДИТЕ *някого* — вж. ВОДЯ ЗА НОСА

ВОДЯ ЗА ЮЛАРА *някого* — вж. ВОДЯ ЗА НОСА

ВОДЯ КЕРВАНА — вж. ВОДЯ ХОРОТО

ВОДЯ СЕ ПО АКЪЛА *на някого неодобр.* — вж. ВОДЯ СЕ ПО УМА *неодобр.*

ВОДЯ СЕ ПО УМА *на някого неодобр.* — Действам под нечие влияние, следвам някого в постъпките му. *Синът ѝ се водеше по ума на лоши другари и пропадна.* ✧ *Не се води по ума на жена си.*

— **водя се по акъла** *неодобр.* **• влача се по ума** *неодобр.* **• влача се по акъла** *неодобр.* **• вървя по ума** *неодобр.* **• вървя по акъла** *неодобр.* **• повеждам се/ поведа се по ума** *неодобр.* **• повеждам се/ поведа се по акъла** *неодобр.* **• повличам се/ повлека се по ума** *неодобр.* **• повличам се/ повлека се по акъла** *неодобр.* **• тръгвам/ тръгна по ума** *неодобр.* **• тръгвам/ тръгна по акъла** *неодобр.* **• качвам се/ кача се на** *нечия* **кола • возя се на** *нечия* **кола**

ВОДЯ СМЕТКА *на някого (или самост.)* —

1. Следя постъпките, действията на някого и искам от него да отговаря за тях. *В училището водеха сметка за поведението на всеки ученик. ✧ Не искам да ми водиш сметка за това, което правя.*

— **държа сметка**

2. *За нещо.* Следя, броя количеството на нещо; изчислявам, пресмятам нещо. *Той водеше сметка за всеки похарчен лев.*

— **държа сметка**

ВОДЯ ХОРОТО — Стоя начело на нещо, водач съм в нещо; ръководя. *Какъв напорист младеж, все той води хорото.*

— **водя кервана • командвам парада • шеф диригент съм • нося знамето • държа знамето • нося байрака**

ВОЗЯ СЕ НА *нечия* **КОЛА** — вж. ВОДЯ СЕ ПО УМА *неодобр.*

ВОЛ БЕЗ РОГА *диал.* — вж. НЕДОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.*

ВОЛ ОТИДЕ, БИВОЛ СЕ ВЪРНА *пренебр.* — Употребява се за човек, който никак не се е променил, нищо не е научил, останал е същият глупак. *Това момче го пращаха в какви ли не училища, но вол отиде, бивол се върна, изобщо не е поумнял.*

— **вол отиде, крава се върна** *пренебр.* • **теле отишъл, вол се върнал** *пренебр.* • **теле се родил, вол умрял** *пренебр.* • **отишло пате, върнало се гъска** *пренебр.* • **влиза патка, излиза гъска** *пренебр.* • **мокър дошъл, а кален си отишъл** *пренебр.* • **торба отишъл, торба си дошъл** *диал. пренебр.* • **бъкел отишъл, кратуна дошъл** *диал. пренебр.* • **бъкел отишъл, кратуна се върнал** *диал. пренебр.*

ВОЛ ОТИДЕ, КРАВА СЕ ВЪРНА *пренебр.* — вж. ВОЛ ОТИДЕ, БИВОЛ СЕ ВЪРНА *пренебр.*

ВОЛЮ-НЕВОЛЮ — Въпреки нежеланието, независимо от волята. *Когато се омъжи, волю-неволю трябваше да се съобразява с порядките в дома на свекърва си.*

— **ща, не ща • искам, не искам • къде ще ходя • къде ще вървя • къде ще ида • къде ще отида • какви ще ги дъвча • какви ще ги ям • какви трици ще ям • какви ще ги мътя • какви ще ги ровя** *диал.*

ВОНЯТ МИ ЗЪБИТЕ НА МЛЯКО *диал.* — вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

ВОНЯТ МИ УСТАТА НА МЛЯКО *диал.* — вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

В ОЧИТЕ *на някого* – вж. В ЛИЦЕТО (1 и 2 знач.)

В ПАКЕТ — Заедно, един до друг. *Те се движеха в пакет.*

— рамо до рамо

ВПИВАМ/ ВПИЯ ОЧИ *в някого или в нещо* — Съсредоточено, втренчено се вглеждам, взирам в някого или нещо. *Жената се спря и впи очи в непознатия мъж.* ✧ *Той впи очи в телевизора.*

— впивам/ впия поглед • забивам/ забия очи‹те си› • забивам/ забия поглед • забождам/ забода очи • забождам/ забода поглед • забучвам/ забуча поглед

ВПИВАМ/ ВПИЯ ПОГЛЕД *в някого или в нещо* — вж. ВПИВАМ/ ВПИЯ ОЧИ

ВПЛИТАМ/ ВПЛЕТА В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) СИ *някого* —

1. С хитрост, с лукавство успявам да подлъжа, да подмамя някого, да го накарам да участва в непочтени дела. *Той е непочтен човек, внимавай да не те вплете в мрежата си.*

— заплитам/ заплета в мрежата (мрежите) си • оплитам/ оплета в мрежата (мрежите) си • улавям/ уловя в мрежата (мрежите) си • хващам/ хвана в мрежата (мрежите) си • вплитам/ вплета в примките си • заплитам/ заплета в примките си • оплитам/ оплета в примките си • улавям/ уловя в примките си • хващам/ хвана в примките си

2. Успявам с хитрост да накарам някого да се влюби силно в мене, да се увлече сляпо по мене. *Той така я вплете в мрежите си, че тя не вижда, че я лъже и няма да се ожени за нея.*

— заплитам/ заплета в мрежата (мрежите) си • оплитам/ оплета в мрежата (мрежите) си • улавям/ уловя в мрежата (мрежите) си • хващам/ хвана в мрежата (мрежите) си • вплитам/ вплета в примките си • заплитам/ заплета в примките си • оплитам/ оплета в примките си • улавям/ уловя в примките си • хващам/ хвана в примките си • завъртявам/ завъртя главата • завъртявам/ завъртя ума • завъртявам/ завъртя мозъка • завъртявам/ завъртя акъла • замайвам/ замая главата • замотавам/ замотая главата • омотавам/ омотая ума • омотавам/ омотая акъла • забърквам/ забъркам главата • забърквам/ забъркам ума • забърквам/ забъркам акъла • вземам/ взема ума • вземам/ взема акъла • прибирам/ прибера ума *жарг.* • прибирам/ прибера акъла *жарг.*

ВПЛИТАМ/ ВПЛЕТА В ПРИМКИТЕ СИ *някого* — вж. ВПЛИТАМ/ ВПЛЕТА В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) СИ (1 и 2 знач.)

В ПРАВ ТЕКСТ казвам — Без заобикалки, директно, открито (казвам). *Искаше да ѝ ходатайствам, но не смееше да ми го каже в прав текст, а само увърташе и усукваше.*

— **в очите • в лицето • право в очите • право в лицето • направо в очите • право, куме, та в ‹черните› очи • право ти куме в очи**

ВПУЛВАМ СЕ/ ВПУЛЯ СЕ В ТАВАНА — вж. ИЗЦЪКЛЯМ/ ИЗЦЪКЛЯ ОЧИ

ВРА СЕ, ДЕТО НЕ МЕ СЕЯТ — вж. ВРА СИ НОСА

ВРА СЕ МЕЖДУ ШАМАРИТЕ — вж. БУТАМ СЕ У (МЕЖДУ) ШАМАРИТЕ

ВРА СИ ГАГАТА *някъде* — вж. ВРА СИ НОСА

ВРА СИ ГЛАВАТА *някъде диал.* — вж. ВРА СИ НОСА

ВРА СИ НОСА *някъде* — Меся се там, където не трябва, нито е желано, проявявам нахално неоправдан интерес към чужди работи. *Той винаги любопитстваше и си вреше носа навсякъде.* ✧ *Докога ще си вреш носа в хорските работи.*

— **въвирам си/ въвра си носа • завирам си/ завра си носа • навирам си/ навра си носа • увирам си/ увра си носа • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) носа • тикам си (тиквам си/ тикна си) носа • муша си носа • мушкам си (мушвам си/ мушна си) носа • бутам си (бутвам си/ бутна си) носа • бъркам си носа • бъркам си гагата • бутам си (бутвам си/ бутна си) гагата • вра си гагата • въвирам си/ въвра си гагата • завирам си/ завра си гагата • навирам си/ навра си гагата • увирам си/ увра си гагата • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) гагата • тикам си (тиквам си/ тикна си) гагата • муша си гагата • мушкам си (мушвам си/ мушна си) гагата • вра се, дето не ме сеят • въвирам си/ въвра си муцуната** *пренебр.* **• завирам си/ завра си муцуната** *пренебр.* **• пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) муцуната** *пренебр.* **• навирам си/ навра си мутрата** *грубо* **• навирам си/ навра си зурлата** *грубо* **• завирам/ завра глава • навирам/ навра глава • пъхам си (пъхвам си/ пъхвам си) гагата в чужда паница** *диал.* **• вра си главата** *диал.* **• въвирам си/ въвра си главата** *диал.* **• завирам си/ завра си муцката** *диал. пренебр.*

ВРЕЛИ-НЕКИПЕЛИ — Думи, приказки, които не заслужават внимание; глупости, безсмислици, нелепости. *Не я слушай какво говори, това са измислици, врели-некипели.*

— **ни врели, ни кипели • глупости на търкалета • краставици на търкалета • бабини деветини • бабешки приказки • приказки от 1001 нощ • трънки и глогинки** *пренебр.* • **бъра-бъра, два (три) чадъра** *пренебр.* • **дрън, дрън** *пренебр.* • **дрън, дрън, три и половина** *пренебр.* • **дрън, дрън, та пляс** *пренебр.* • **дрън, дрън, та (че) прас** *пренебр.* • **дрън, дрън, ярина** *пренебр. грубо* • **тинтири-минтири • ала-бала • ни вряло, ни кипяло** *диал.* • **тикви и бърдокви** *диал. пренебр.* • **тарала ти марала** *диал. пренебр.* • **трянка-флянка, баба Станка** *диал. пренебр.* • **празна Мара** *диал. пренебр.* • **вятър варен, сняг печен** *диал.*

ВРИВАМ СЕ/ ВРИНА СЕ В ОГЪН *диал.* — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА ОТ СРАМ

ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА БИКА ЗА РОГАТА — Успявам да се справя с най-важното, най-трудното, най-опасното, като действам решително, енергично и смело. *Той съзнаваше, че неговата нерешителност и предпазливост в случая са вредни и за да реши проблемите си, трябва да върже бика за рогата.*

— **хващам/ хвана бика за рогата • хващам/ хвана дявола за рогата • улавям/ уловя дявола за рогата • хващам/ хвана магарето за самара**

ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА В ДЕВЕТ ВЪЗЕЛА —

1. Пестя, живея със сметка. *Бедността го бе научила още от малък припечеленото да връзва в девет възела.*

— **връзвам/ вържа паря̀та в три възела • скътвам/ скътам паря̀та във възел • една‹та› пара̀ в девет възела връзвам** *диал.* • **една пара̀ два (девет) пъти връзвам** *диал.* • **броя всяка стотинка • броя стотинките**

2. Много усърдно пазя, крия нещо (обикн. спестени пари); стиснат съм. *Баща му бе заможен, но никому нищо не даваше, парите си връзваше в девет възела.*

— **стискам си кесията • стискам паря̀та • треперя над паря̀та • треперя над стотинката • треперя над лева (левчето) • броя всяка стотинка • броя стотинките • цепя стотинката ‹на две›**

ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ВРАТА *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА

ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА

ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ДВАТА КРАЯ — Съумявам, успявам някак да живея, да преживявам с оскъдните си средства, които имам. *Времената бяха трудни,*

при скъпотията и безработицата хората мъчно връзваха двата края. ✧ *Този месец успях да вържа двата края.*

— **свързвам/ свържа двата края • свързвам/ свържа краищата • завързвам/ завържа двата края • събирам/ събера двата края • сбирам/ сбера двата края** *диал.* **• връзвам/ вържа двата края на едно** *диал.*

ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ДВАТА КРАЯ НА ЕДНО *диал.* — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ДВАТА КРАЯ

ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЕЗИКА *на някого* — Накарвам някого да млъкне, да не говори повече; не позволявам някому да говори. *Той искаше да каже нещо, но страхът бе вързал езика му и не можа дума да промълви.* ✧ *Има хора, на които не можеш да им вържеш езика.*

— **завързвам/ завържа езика • затварям/ затворя устата • зашивам/ зашия устата • запушвам/ запуша устата • затъквам/ затъкна устата • заключвам/ заключа устата • поставям/ поставя катинар (катанец) на устата • слагам/ сложа катинар (катанец) на устата • турям/ туря (турвам/ турна) катинар (катанец) на устата • поставям/ поставя кофар на устата • слагам/ сложа кофар на устата • турям/ туря (турвам/ турна) кофар на устата • турям/ туря (турвам/ турна) намордник • връзвам/ вържа езика на фльонга** *жарг.* **• затварям/ затворя човката** *жарг.* **• затварям/ затворя плювалника** *жарг. грубо*

ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЕЗИКА НА ФЛЬОНГА *на някого жарг.* — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЕЗИКА

ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА КОКАЛ — Ставам по-пълен, по-едър; наедрявам. *Детето бе слабо и хилаво, но майка му се надяваше, че с възрастта ще заякне, ще върже кокал.*

— **наливам/ налея кокал • връзвам/ вържа кост**

ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА КОСТ — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА КОКАЛ

ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА КУСУР *някому или на нещо* — вж. СЕЯ НА КОРЕНА ‹МУ› РЯПА

ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА КЪНКИТЕ *жарг.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА

ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ — Напълнявам, затлъстявам. *Напоследък тя много се закръгли, върза лой.*

— **хвърлям/ хвърля ‹месо› на гърба си • турям/ туря (турвам/ турна) на**

гърба си • слагам/ сложа на гърба си • лъсвам/ лъсна косъма • заглаждам/ загладя косъм‹а› • оглаждам ‹си›/ огладя ‹си› косъма • заглаждам ‹си›/ загладя ‹си› козината • лъсвам/ лъсна козината • позачервявам/ позачервя гребена • събирам лой • наклал съм врат • наклал се ‹като свиня›

ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА НА ПРАЗНИ ЯСЛИ *някого* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР

ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ПАРÀТА В ТРИ ВЪЗЕЛА — Много пестеливо харча, правя икономии, живея със сметка. *Средствата му бяха ограничени и се налагаше да връзва парата в три възела.*

— **връзвам/ вържа в девет възела • скътвам/ скътам парàта във възел • една‹та› парà в девет възела връзвам** *диал.* **• една парà два (девет) пъти връзвам** *диал.* **• броя всяка стотинка • броя стотинките • цепя стотинката ‹на две›**

ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА РЪЦЕТЕ *на някого* — Преча или отнемам възможността на някого да действа свободно, ограничавам някого в действията му. *Децата ѝ връзваха ръцете и ѝ пречеха да се развива в кариерата.*

— **свързвам/ свържа ръцете**

ВРЪЗВАМ СИ/ ВЪРЖА СИ ЕЗИКА — вж. ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ УСТАТА (2 знач.)

ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ТЕНЕКИЯ *някому* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР

ВРЪТВАМ/ ВРЪТНА ЕДИН *някому грубо* — вж. ОБЪРСВАМ/ ОБЪРША ЕДИН *грубо*

В РЪЦЕТЕ МИ Е *някой или нещо* — вж. ДЪРЖА В РЪЦЕТЕ (РЪКАТА) СИ

ВРЪЩАМ/ ВЪРНА ГО ТЪПКАНО *на някого* — Отмъщавам на някого за стореното ми от него зло, за някаква неприятност, която ми е причинил. *Той ме измами, но аз ще му го върна тъпкано.*

— **връщам/ върна с лихвата (лихвите) • плащам/ платя с лихвата (лихвите) • заплащам/ заплатя с лихвата (лихвите) • плащам/ платя със същата монета • заплащам/ заплатя със същата монета • отвръщам/ отвърна със същата монета • изкарвам/ изкарам от (из, през) носа • изваждам/ извадя от (из, през) носа • поставям/ поставя на място‹то› • слагам/ сложа на**

място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • давам/ дам *някому* да ‹се› разбере • давам/ дам урок • давам/ дам хубав (добър) урок • показвам/ покажа *някому* откъде изгрява слънцето • показвам/ покажа *някому* кой кум, кой ‹стар› сват • отвръщам/ отвърна на удара с удар

ВРЪЩАМ СЕ/ ВЪРНА СЕ В СТРОЯ — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В СТРОЯ

ВРЪЩАМ/ ВЪРНА С ЛИХВАТА (ЛИХВИТЕ) *някому* — Отмъщавам жестоко на някого за стореното ми от него зло. *Той бе злопаметен човек и ако някой засегнеше честолюбието му, връщаше му с лихвата.*

— заплащам/ заплатя с лихвата (лихвите) • плащам/ платя с лихвата (лихвите) • връщам/ върна го тъпкано • не оставам/ остана длъжен • разчиствам си/ разчистя си сметката (сметките) • уреждам си/ уредя си сметката (сметките) • виждам си/ видя си сметката (сметките) • очиствам си/ очистя си сметката (сметките) • гледам си сметките • давам/ дам *някому* да ‹се› разбере • отвръщам/ отвърна на удара с удар • отвръщам/ отвърна със същата монета • плащам/ платя със същата монета • заплащам/ заплатя със същата монета • изкарвам/ изкарам от (из, през) носа • изваждам/ извадя от (из, през) носа • показвам/ покажа *някому* откъде изгрява слънцето • показвам/ покажа *някому* кой кум, кой ‹стар› сват • поставям/ поставя на място‹то› • слагам/ сложа на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • давам/ дам урок • давам/ дам хубав (добър) урок

ВРЯЗВАМ СЕ/ ВРЕЖА СЕ В ПАМЕТТА *на някого книж.* — Оставям ярък спомен за себе си у някого. *Тя не искаше да си спомня за миналото, но някои събития дълбоко се бяха врязали в паметта ѝ.*

— запечатвам се/ запечатам се в паметта *книж.* • врязвам се/ врежа се в ума

ВРЯЗВАМ СЕ/ ВРЕЖА СЕ В СЪРЦЕТО *на някого* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ДУШАТА

ВРЯЗВАМ СЕ/ ВРЕЖА СЕ В УМА *на някого* — вж. ВРЯЗВАМ СЕ/ ВРЕЖА СЕ В ПАМЕТТА *книж.*

ВРЯЛ И КИПЯЛ СЪМ *в нещо* — Имам голям опит, извънредно опитен и обигран съм в нещо, понеже съм преживял всякакви трудности и изпитания. *Той бе врял и кипял в политиката и имаше големи шансове да успее на изборите.*

— врял съм в голямо и малко гърне • на дъното врял и кипял съм *диал.* • на много огньове съм се пърлил • минал съм през сито и през решето •

минал съм и през голямо решето, и през малко решето • преминал съм през сито и през решето • бил съм и в сито, и в решето • бил съм и в голямо решето, и в малко сито • бил съм в голямо и малко решето • бил съм в малко и голямо сито • влизал съм и в сито, и в решето *диал.* **• минал съм през огън ‹и вода› • преминал съм през огън и вода • дялан камък съм • стара кримка съм • стар вълк съм • от стара коза яре съм • от стара крава теле съм • от стара кокошка яйце съм • стрелян заек съм • гърмян заек съм • от стара майка дете съм • от стара майка син съм • от стара майка чедо съм • от стар баща дете съм • от стар баща син съм • от стар баща чедо съм**

ВРЯЛ СЪМ В ГОЛЯМО И МАЛКО ГЪРНЕ — вж. ВРЯЛ И КИПЯЛ СЪМ

В СВОИ ВОДИ СЪМ — вж. ПЛУВАМ В СВОИ ВОДИ

‹ВСЕ› ЕДНА СТОКА СМЕ *неодобр.* — Съвсем еднакви, с едни и същи недостатъци и слабости сме. *Сблъсквайки се с бюрокрацията, човек започва да мисли, че чиновниците са все една стока.*

— **‹все› отбор юнаци сме** *неодобр.* **• от един дол дренки сме** *неодобр.* **• един вятър ни вее** *неодобр.* **• от един калъп сме** *неодобр.* **• каквото куку, таквоз и пипе** *неодобр.* **• от един пазар грънци сме** *диал. неодобр.* **• от една река пием вода** *диал. неодобр.* **• в един дол ходим да берем дренки** *диал. неодобр.* **• в една гора берем дренки** *диал. неодобр.* **• в един дол ходим за раци** *диал. неодобр.* **• вземи единия, та удари другия** *неодобр.* **• хвани единия, удари другия** *неодобр.* **• хвани едного за краката, та удряй другиго по главата** *неодобр.* **• улови едного за краката, та удряй другиго по главата** *неодобр.* **• единия за крака‹та›, та другия в глава‹та›** *неодобр.* **• остави единия, бухни другия** *неодобр.* **• един грабни, друг удари** *диал. неодобр.* **• хвани единия за нозете, удари другия по главата** *диал. неодобр.* **• изгори единия, та посипи другия** *диал. неодобр.* **• изгори Павла, та посипи Петра** *диал. неодобр.* **• какъвто Павел, такъв и Петър** *диал. неодобр.* **• какъвто Нешко, такъв и Обрешко** *диал. неодобр.* **• едно сме на кантара** *диал. неодобр.* **• на един кантар ще дойдем** *диал. неодобр.*

‹ВСЕ› ЕДНА‹ТА› СИ ЗНАЯ — вж. ЗНАЯ СИ ТАЯ

ВСЕ ЕДНО МИ Е — Безразличен съм към нещо. Никак не се вълнувам, не се тревожа, не се смущавам, не се притеснявам от нещо. *Все едно ми е дали ме обичаш или не.* ✧ *Все едно му е какво мислиш за него.*

— **все ми е тая • не ме е грижа** *пренебр.* **• малко ме е грижа** *пренебр.* **• много ме е грижа** *пренебр.* **• много ми е зор** *пренебр.* **• не ме е еня** *пренебр.* **• малко ме е еня** *пренебр.* **• много ме е еня** *пренебр.* **• не искам ‹и› да зная**

пренебр. • малко искам да зная *пренебр.* • много искам да зная *пренебр.* • пет пари не давам • не давам две пари • не давам пукната парà • не давам счупена парà • не давам спукана парà • не давам пукнат грош • не давам ни‹то› петак • какво ми влиза в кесията *пренебр.* • какво ми влиза в джоба *пренебр.* • не ми влиза в кесията *пренебр.* • не ми влиза в джоба *пренебр.* • много ми влиза в кесията *пренебр.* • много ми влиза в джоба *пренебр.* • дреме ми на жилетката *жарг. пренебр.* • дреме ми на шапката *жарг. пренебр.* • дреме ми на пуловера *жарг. пренебр.* • дреме ми на черупката *жарг. пренебр.* • малко ми дреме *жарг. пренебр.* • много ми дреме *жарг. пренебр.* • пука ми ‹на› жилетката *жарг. пренебр.* • пука ми ‹на› черупката *жарг. пренебр.* • малко ми пука *жарг. пренебр.* • много ми пука *жарг. пренебр.*

ВСЕ И ВСЯ СЪМ *книж.* — вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ

ВСЕ МИ Е ТАЯ — вж. ВСЕ ЕДНО МИ Е

‹ВСЕ› ОТБОР ЮНАЦИ СМЕ *неодобр.* — вж. ‹ВСЕ› ЕДНА СТОКА СМЕ *неодобр.*

ВСИЧКАТА КРЪВ ПРЕЛИВА/ ПРЕЛЯ В ГЛАВАТА МИ — вж. КАЧВА МИ СЕ/ КАЧИ МИ СЕ КРЪВТА В ГЛАВАТА

ВСИЧКИ НАОПАКИ, ТОЙ НА ТЕРСЕНЕ — вж. НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА

ВСИЧКО ЖИВО — Всички. *Днес всичко живо се е запалило по компютрите.*

— мало и голямо • старо и младо • до един • куцо и сакато *пренебр.* • ‹и› куцо и сляпо *пренебр.* • сляпо и сакато *пренебр.* • кьорав‹о› и сакат‹о› *пренебр.* • кьораво и кьопаво *пренебр.*

ВСИЧКО НЕ МИ Е В РЕД ПОД ШАПКАТА — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

В СКОБИ КАЗАНО *книж.* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ СКОБА (СКОБИ) *книж.*

ВСЯКАЯ ВСЯЧИНА *книж. пренебр.* — вж. ОТ КОЛ И ‹ОТ› ВЪЖЕ *пренебр.*

В СЯНКА СЪМ — Незабелязан съм, не се оценяват качествата и заслугите ми. *Тя беше талантлива, но не можа да се изяви, винаги беше в сянка.*

— стоя в сянка • седя в сянка • оставам/ остана в сянка • стоя в глуха линия • седя в глуха линия • в глуха линия съм • намирам се в глуха линия • в трета (пета, седма десета) глуха съм • оставам/ остана в глуха линия • стоя зад метлата

ВТАСАХ Я — вж. ОПЛЕСКВАМ/ ОПЛЕСКАМ Я (ГО) (2 знач.)

В ТРЕТА (ПЕТА, СЕДМА, ДЕСЕТА) ГЛУХА СЪМ — вж. В ГЛУХА ЛИНИЯ СЪМ

В ХАМБАРА МИ МИШКИ ИГРАЯТ *диал.* — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

В ЧАША ВОДА БИХ УДАВИЛ *някого* — вж. В (С) ‹ЕДНА› КАПКА ВОДА БИХ УДАВИЛ

В (С) ЧАША (ЧАШКА) ДА ГО ИЗПИЕШ — вж. С ОЧИ ДА ГО ИЗПИЕШ

ВЪВИРАМ/ ВЪВРА В КОЗИ РОГ *някого* — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В МИША ДУПКА (1 и 2 знач.)

ВЪВИРАМ/ ВЪВРА В КУЧИ ГЪЗ *някого грубо* — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В МИША ДУПКА (1 и 2 знач.)

ВЪВИРАМ/ ВЪВРА В МИША ДУПКА *някого* — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В МИША ДУПКА (1 и 2 знач.)

ВЪВИРАМ/ ВЪВРА В НОСА *на някого нещо* —

1. Показвам съвсем отблизо на някого нещо, правя някой да види нещо, с което не е желал да се съобрази, което не е желал да приеме. *Трябваше да му въвра в носа нотариалния акт, за да разбере, че аз съм собственик на апартамента.*

— завирам/ завра в носа • навирам/ навра в носа • тикам (тиквам/ тикна) в (под) носа • въвирам/ въвра под носа • навирам/ навра под носа • завирам/ завра под носа • въвирам/ въвра в очите • навирам/ навра в очите • навирам/ навра в (пред) лицето • тикам (тиквам/ тикна) в мутрата *грубо*

2. Непрекъснато напомням на някого за нещо или за някого. *Стига си ми въвирал в носа заслугите си към семейството.*

— завирам/ завра в носа • навирам/ навра в носа • тикам в носа • въвирам/ въвра в очите • навирам/ навра в очите • тикам в очите • набивам/ набия в очите • навирам/ навра в (пред) лицето • увирам/ увра в очите *диал.*

3. Натяквам на някого за нещо, измъчвам го с непрекъснати укори за нещо. *Той се ядосваше, когато тя му въвираше в носа, че често си попийва.*

— завирам/ завра в носа • навирам/ навра в носа • тикам в носа • трия сол на носа • трия лук по носа • въвирам/ въвра в очите • навирам/ навра в очите • набивам/ набия в очите • тикам в очите • вадя очите • бода очите • бъркам в очите • увирам/ увра в очите *диал.* • трия сол на главата • трия

лук на главата • чукам сол на главата • чукам лук на главата • чукам пипер на главата • търкам сол на главата • натърквам/ натъркам сол на главата • кълцам сол на главата • кълцам лук на главата • меля сол на главата • вършея тръни на главата • бая на главата • опявам на главата

ВЪВИРАМ/ ВЪВРА В ОЧИТЕ *на някого нещо* — вж. ВЪВИРАМ/ ВЪВРА В НОСА (1, 2 и 3 знач.)

ВЪВИРАМ/ ВЪВРА ПОД НОСА *на някого нещо* — вж. ВЪВИРАМ/ ВЪВРА В НОСА (1 знач.)

ВЪВИРАМ СЕ/ ВЪВРА СЕ В УСТАТА НА ВЪЛКА — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА НА ВЪЛКА В УСТАТА

ВЪВИРАМ СЕ/ ВЪВРА СЕ В УСТАТА НА ЗВЯРА — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА НА ВЪЛКА В УСТАТА

ВЪВИРАМ СИ/ ВЪВРА СИ ГАГАТА *някъде* — вж. ВРА СИ НОСА

ВЪВИРАМ СИ/ ВЪВРА СИ ГЛАВАТА *някъде диал.* — вж. ВРА СИ НОСА

ВЪВИРАМ СИ/ ВЪВРА СИ МУЦУНАТА *някъде пренебр.* — вж. ВРА СИ НОСА

ВЪВИРАМ СИ/ ВЪВРА СИ НОСА *някъде* — вж. ВРА СИ НОСА

ВЪВЛИЧАМ/ ВЪВЛЕКА В БЕЛЯ *някого* — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ БЕЛЯ ‹НА ГЛАВАТА›

ВЪЗВИРА МИ/ ВЪЗВРИ МИ ДРОБЪТ *диал.* — вж. КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ

ВЪЗВИРА МИ/ ВЪЗВРИ МИ КЕЛЯТ *диал.* — вж. КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ

ВЪЗВИРАТ МИ/ ВЪЗВРАТ МИ ЧЕРВАТА *диал.* — вж. КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ

ВЪЗДИГАМ/ ВЪЗДИГНА ДО НЕБЕСАТА *някого книж.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *книж.*

ВЪЗДУХ ПОД НАЛЯГАНЕ *жарг.* — вж. ГОЛА ВО̀ДА *жарг.*

ВЪЗКРЪСВАМ/ ВЪЗКРЪСНА ОТ СТУД — вж. КОВА КЛИНЦИ

ВЪЛК В АГНЕШКА КОЖА — вж. ВЪЛК В ОВЧА КОЖА

ВЪЛК В ОВЧА КОЖА — Лош човек, който е много прикрит и се представя за добър. *Тя по-късно разбра какъв вълк в овча кожа е този мазен нейният работодател.*

— **вълк в агнешка кожа**

ВЪ̀ЛНА МИ ПОНИКНА НА ЕЗИКА *диал.* — вж. МАЗОЛИ МИ ИЗЛЯЗОХА НА УСТАТА

ВЪН ОТ ИГРАТА СЪМ — Не вземам повече участие в нещо. *След изборите много политици ще бъдат вън от играта.*

— **вън от строя съм** *книж.* • **аут съм**

ВЪН ОТ СЕБЕ СИ — В крайно възбудено състояние; нервиран, ядосан, изнервен, разгневен. *Вън от себе си, тя се разкрещя и започна да блъска вратата.*

— **извън себе си**

ВЪН ОТ СИЛИТЕ СИ — вж. ПРЯКО СИЛИТЕ СИ

ВЪН ОТ СТРОЯ СЪМ *книж.* — вж. ВЪН ОТ ИГРАТА СЪМ

ВЪПРОС НА ДЕНЯ *книж.* — вж. ЗЛОБАТА НА ДЕНЯ *книж.*

ВЪРВИ В ДЖЕНДЕМА *във 2 и 3 л. пренебр.* — вж. ВЪРВИ ПО ДЯВОЛИТЕ *пренебр.*

ВЪРВИ ‹КАТО› ПО МЕД И МАСЛО и **ВЪРВИ ‹КАТО› ПО МАСЛО, ВЪРВИ ‹КАТО› ПО МЕД** — Без пречки и затруднения, много добре, лесно, благополучно става, извършва се нещо. *Сега всичко върви като по мед и масло и ще успеем да изпълним целите си.*

— **‹като› по вода върви • тече ‹като› по мед и масло • тече по вода • върви ‹като› по ноти • тръгва/ тръгне ‹като› по мед и масло • тръгва/ тръгне ‹като› по масло • тръгва/ тръгне ‹като› по вода • потича/ потече ‹като› по мед и масло • потича/ потече ‹като› по вода**

ВЪРВИ ‹КАТО› ПО НОТИ — вж. ВЪРВИ ‹КАТО› ПО МЕД И МАСЛО

ВЪРВИ МИ КАТО НА БЯСНО КУЧЕ ТОЯГИ‹ТЕ› *ирон.* — вж. ВЪРВИ МИ КАТО НА МАРКО ТОТЕВ *ирон.*

ВЪРВИ МИ КАТО НА МАРКО ТОТЕВ *ирон.* — Нямам никакъв късмет, нещата, работите ми не се развиват добре. *Напоследък ми върви като на Марко Тотев, всичките ми начинания се провалят.*

— **върви ми напред като турския рамазан** *ирон.* • **върви ми като на бясно куче тояги‹те›** *ирон.* • **върви ми като на рак** *ирон.* • **тръгнало ми е магарето низ бърдо** *диал.*

ВЪРВИ МИ КАТО НА РАК *ирон.* — вж. ВЪРВИ МИ КАТО НА МАРКО ТОТЕВ *ирон.*

ВЪРВИ МИ ‹КАТО› ПО ВОДА — Имам добър късмет, нещата, работите ми се уреждат лесно, бързо, безпроблемно, благополучно. *Момичето е много способно, всичко ѝ се удава, върви ѝ като по вода.*

— **върви ми ‹като› по мед и масло** • **върви ми ‹като› по река** *диал.*

ВЪРВИ МИ ‹КАТО› ПО МЕД И МАСЛО — вж. ВЪРВИ МИ ‹КАТО› ПО ВОДА

ВЪРВИ МИ ‹КАТО› ПО РЕКА *диал.* — вж. ВЪРВИ МИ ‹КАТО› ПО ВОДА

ВЪРВИ МИ НАПРЕД КАТО ТУРСКИЯ РАМАЗАН *ирон.* — вж. ВЪРВИ МИ КАТО НА МАРКО ТОТЕВ *ирон.*

ВЪРВИ НА МАЙНАТА СИ *във 2 и 3 л. пренебр. грубо* —вж. ВЪРВИ ПО ДЯВОЛИТЕ *пренебр.*

ВЪРВИ ПО ДЯВОЛИТЕ *във 2 и 3 л. пренебр.* — Махай се, отивай си, не ме интересуваш. (Обикн. като възклицание за изразяване на яд, недоволство, възмущение.) *Вземи парите и върви по дяволите, не искам повече да ме безпокоиш.*

— **иди по дяволите** *пренебр.* • **върви в джендема** *пренебр.* • **иди в джендема** *пренебр.* • **върви по пръждомите** *пренебр. грубо* • **върви на майната си** *пренебр. грубо* • **иди на майната си** *пренебр. грубо* • **прав ти път** *пренебр.* • **широк ти път** *пренебр.* • **добър ти път** *пренебр.* • **ето (ей, хей) ти пътя** *пренебр.* • **прав ти път — крива ти пътека** *пренебр.* • **широк ти друм** *пренебр.* • **прав ти път, бърз ти кон** *диал. пренебр.* • **широко ти ливаде** *диал. пренебр.* • **завличай си мъглите** *пренебр.* • **пръждома ти глава‹та›** *пренебр. грубо* • **дявол да те вземе** • **дяволите да те вземат** • **дявол те взел** • **дяволи те взели** • **мътната да те вземе** • **мътните да те вземат** • **мътната те взела** • **мътните те взели** • **мътната да те отнесе** • **мътната да те отвлече** • **мътната да те завлече** • **мътните да те отнесат** • **мътните да те отвлекат** • **мътните да те завлекат**

ВЪРВИ ПО ПРЪЖДОМИТЕ *във 2 и 3 л. пренебр. грубо* — вж. ВЪРВИ ПО ДЯВОЛИТЕ *пренебр.*

ВЪРВИ СИ ПО (В, ИЗ) ПЪТЯ *във 2 и 3 л. грубо* —

1. Не се бъркай, не се меси в чужди дела, не се занимавай с неща, които не те засягат. *Опитах се да се прислямча към двамата, но те ми казаха: — Върви си по пътя, говорим за наши си, лични работи.*

— **карай си ‹из› пътя** *грубо* • **дръж си пътя** *грубо* • **върви си по работата** *грубо* • **гледай си работата** *грубо* • **гледай си масата** *грубо* • **карай си колата (количката)** *грубо* • **карай си магарето** *грубо* • **води си магарето** *диал. грубо* • **карай си магарчето** *диал. грубо* • **кой те пита бръснат ли е владиката** *грубо* • **кой те пита бръснат ли е кадията** *грубо* • **кой те пита женен ли е владиката** *грубо* • **кой те пита за колко си продаваш калпака** *грубо* • **кой те пита тебе колко ти струва (чини) калпакът** *грубо*

2. Махай се. *Мнозина любопитни се трупаха да видят произшествието, но полицаите им викаха: — Вървете си по пътя.*

— **карай си ‹из› пътя** *грубо* • **дръж си пътя** *грубо* • **карай си низ пътя** *диал. грубо*

ВЪРВИ СИ ПО РАБОТАТА *във 2 и 3 л. грубо* — вж. ВЪРВИ СИ ПО (В, ИЗ) ПЪТЯ *грубо* (1 знач.)

ВЪРВЯ В КРАК *с някого или с нещо книж.* — вж. В КРАК СЪМ *книж.*

ВЪРВЯ НАГОРЕ — Напредвам, преуспявам, издигам се. *Момичето беше много талантливо, затова бързо вървеше нагоре и сега е една от известните наши артистки.*

— **отивам/ отида далеч‹е›** • **стигам/ стигна далеч‹е›** • **вървя с големи крачки** • **вървя с широки крачки** • **крача с широки крачки**

ВЪРВЯ ОТ РЪКА НА (В) РЪКА —

1. Последователно съм вземан за кратко време ту от един, ту от друг. *Шишето с ракията вървеше от ръка на ръка.*

— **минавам от ръка на (в) ръка** • **ходя от ръка на (в) ръка** • **минавам от едни ръце в други**

2. Последователно бивам използван или ставам собственост ту на един, ту на друг. *Книгата бе интересна, всички искаха да я четат и тя вървеше от ръка в ръка между съучениците ни.*

— **минавам от ръка на (в) ръка** • **ходя от ръка на (в) ръка** • **минавам от едни ръце в други**

ВЪРВЯ ПО АКЪЛА *на някого неодобр.* — вж. ВОДЯ СЕ ПО УМА *неодобр.*

ВЪРВЯ ПО ВОДАТА *на някого* — вж. ВЪРВЯ ПО ГАЙДАТА

ВЪРВЯ ПО ВОЛЯТА *на някого* — вж. ВЪРВЯ ПО ГАЙДАТА

ВЪРВЯ ПО ВЯТЪРА — Постъпвам както изискват обстоятелствата, приспособявам се, нагаждам се към създадените обстоятелства, действам според условията. *Той е един от тези, които вървят по вятъра, затова се задържа на високия пост толкова години.*

— **обръщам се/ обърна се накъдето духа вятърът • не плюя срещу вятъра • обръщам се като слънчоглед** *книж.* **• оставям/ оставя да ме носи вятърът • вървя по течението** *книж.* **• движа се по течението** *книж.* **• плувам по течението** *книж.* **• оставям се/ оставя се на течението** *книж.*

ВЪРВЯ ПО ГАЙДАТА *на някого* — Постъпвам според желанията на някого, безропотно и послушно изпълнявам волята и заповедите му, слушам някого във всичко. *Тя искаше да му се хареса и угоднически вървеше по гайдата му.* ✧ *Властна натура като него не прощаваше на тези, които не искаха да вървят по гайдата му.*

— **ходя по гайдата • играя по гайдата • играя по свирката • вървя по свирката • вървя по волята • вървя по водата • ходя по водата • ходя по кефа • повеждам се/ поведа се по гайдата • тръгвам/ тръгна по гайдата • повеждам се/ поведа се по свирката • тръгвам/ тръгна по свирката • тръгвам/ тръгна по водата (водите)** *диал.* **• както (каквото) ми свирят, така (това) играя • държа исо • гледам в очите • гледам в устата • зяпам в устата • зяпнал съм в устата • уйдисвам/ уйдисам по гайдата (на гайдите)** *диал.*

ВЪРВЯ ПО КРИВИ ПЪТЕКИ *диал.* — вж. ВЪРВЯ ПО ЛОШ ПЪТ

ВЪРВЯ ПО КРИВ ПЪТ (ПО КРИВИ ПЪТИЩА) — вж. ВЪРВЯ ПО ЛОШ ПЪТ

ВЪРВЯ ПО ЛОШ ПЪТ — Водя живот, който не съответства на нравствените норми, върша непозволени, лоши неща. *Болеше я за сина ѝ, който вървеше по лош път и можеше да се провали.*

— **вървя по крив път (по криви пътища) • вървя по криви пътеки** *диал.* **• вървя по наклонена плоскост** *книж.* **• движа се по наклонена‹та› плоскост** *книж.* **• тръгвам/ тръгна по лош път • тръгвам/ тръгна по крив път (по криви пътища) • улавям/ уловя лош‹ия› път • хващам/ хвана лош‹ия› път • хващам/ хвана кривия път • кривват/ кривна по лош път • кривват/ кривна от правия път • вземам/ взема кривия път** *диал.* **• захващам/ захвана кривия път** *диал.*

ВЪРВЯ ПО НАКЛОНЕНА ПЛОСКОСТ *книж.* — вж. ВЪРВЯ ПО ЛОШ ПЪТ

ВЪРВЯ ПО (В) ПЕТИТЕ *на някого* —

1. Преследвам някого отблизо. *Полицията вървеше по петите на крадеца и скоро го залови.*

— **по петите съм • ида по петите • ходя по петите • дишам във врата**

2. Непрекъснато следвам някого навсякъде, не се отделям от някого, не го оставям на спокойствие. *Детето непрекъснато вървеше по петите на майка си, а тя се ядосваше, че не може да си гледа работата.*

— **ходя по петите • ходя като сянка** *след някого* • **влача се като сянка** *след някого* • **влека се като сянка** *след някого* • **влача се като опашка** *след някого* • **мъкна се като опашка** *след някого* • **залепвам се/ залепя се като репей** ‹о дреха› *за някого* • **лепвам се/ лепна се като репей** *за някого* • **залепвам се/ залепя се като гербова марка** *за някого* • **лепвам се/ лепна се като гербова марка** *за някого* • **залепвам се/ залепя се като лепка** *за някого*

3. Следя, наблюдавам непрекъснато действията, държанието на някого. *Тя беше още дете, за което човек трябва да се грижи постоянно и да върви по петите му.*

— **ходя по петите • държа под (изпод, на) око • не изпускам/ изпусна от (из, изпод) очи (око) • не изпускам/ изпусна от (из, изпод) очите си**

ВЪРВЯ ПО ПЪТЯ *на някого* — вж. ВЪРВЯ ПО СТЪПКИТЕ

ВЪРВЯ ПО СВИРКАТА *на някого* — вж. ВЪРВЯ ПО ГАЙДАТА

ВЪРВЯ ПО СЛЕДИТЕ *на някого* — вж. ВЪРВЯ ПО СТЪПКИТЕ

ВЪРВЯ ПО СТЪПКИТЕ *на някого* — Следвам примера на някого, подражавам на някого, постъпвам, действам или живея като някого. *В областта на публицистиката, той вървеше по стъпките на баща си.*

— **вървя по следите • вървя по пътя • вземам/ взема пример • вземам/ взема интифа** *простонар.* • **вземам/ взема терк** *простонар.* • **вземам/ взема юрнек** *простонар. остар.*

ВЪРВЯ ПО ТЕЧЕНИЕТО *книж.* —

1. Постъпвам както изискват обстоятелствата, приспособявам се, нагаждам се към създадените обстоятелства, действам според условията. *Той умееше винаги да върви по течението, не искаше да си създава излишни неприятности.*

— **плувам по течението** *книж.* • **движа се по течението** *книж.* • **оставям се/**

оставя се на течението *книж.* • **вървя по вятъра** • **оставям/ оставя да ме носи вятърът** • **обръщам се/ обърна се накъдето духа вятърът** • **не плюя срещу вятъра**

2. Постъпвам, действам по установените законни правила и норми. *За да му е чиста съвестта, вървеше по течението и съблюдаваше законите.*

— **плувам по течението** *книж.* • **движа се по течението** *книж.* • **движа се по талвега ‹на реката›** *книж.* • **плувам по талвега** *книж.* • **вървя ‹си› по царския път** • **вървя ‹си› по (в, из) правия път**

ВЪРВЯ ПО УМА *на някого неодобр.* — вж. ВОДЯ СЕ ПО УМА *неодобр.*

ВЪРВЯ ПРЕЗ ПРОСОТО — Не се съобразявам с нормите на приличие, морал или законност, не се интересувам от тях, не ги спазвам, постъпвам както си искам. *Какви ги върши този човек, вероятно мисли, че като се е издигнал, може да върви през просото.*

— **карам през просото** • **удрям/ ударя го (я) през просото** • **тръгвам/ тръгна през просото** • **газя бос из лука** • **ходя бос из лука** • **тичам през просото** *диал.* • **отрязвам/ отрежа през просото бос** *диал.* • **удрям/ ударя‹я› през суровото гръсте** *диал.* • **разпасвам си/ разпаша си пояса** • **разигравам си коня (кончето)** • **намерил съм село без кучета, ‹тръгнал съм без тояга›** • **намерил съм село без кучета, тръгнал съм без сопа** • **намерил съм стадо без кучета**

ВЪРВЯ С ГОЛЕМИ КРАЧКИ — Напредвам бързо, преуспявам, развивам се. *Той се стремеше да се издигне в обществото и вървеше с големи крачки към своята цел.*

— **вървя с широки крачки** • **крача с широки крачки** • **вървя нагоре** • **отивам/ отида далеч‹е›** • **стигам/ стигна далеч‹е›**

ВЪРВЯ ‹СИ› ПО (В, ИЗ) ПРАВИЯ ПЪТ — вж. ВЪРВЯ ‹СИ› ПО ЦАРСКИЯ ПЪТ

ВЪРВЯ ‹СИ› ПО ЦАРСКИЯ ПЪТ — Постъпвам, действам по установените законни правила и норми. *Той учеше децата си, че трябва винаги да вървят по царския път, ако искат съвестта им да бъде чиста и животът им спокоен.*

— **вървя ‹си› по (в, из) правия път** • **движа се по талвега ‹на реката›** *книж.* • **плувам по талвега** *книж.* • **плувам по течението** *книж.* • **движа се по течението** *книж.* • **вървя по течението** *книж.*

ВЪРВЯ СРЕЩУ (ПРОТИВ) ТЕЧЕНИЕТО *книж.* — Действам срещу господстващите или общоприети мнения, схващания, норми; противопос-

тавям се на господстващото или общоприетото със своите възгледи и разбирания. *При един диктаторски режим е трудно да се върви срещу течението.* ✧ *Той беше против позицията на министерството по този въпрос, но го посъветваха да не върви против течението.*

— **плувам срещу (против) течението** *книж.* • **движа се срещу течението** *книж.* • **тръгвам/ тръгна срещу (против) течението** *книж.* • **плюя срещу вятъра** • **ритам срещу ръжен‹а›** • **ритам с бос крак ръжена**

ВЪРВЯ С ШИРОКИ КРАЧКИ — вж. ВЪРВЯ С ГОЛЕМИ КРАЧКИ

ВЪРЗАНА МИ Е УСТАТА — вж. ВЪРЗАН СЪМ В ЕЗИКА

ВЪРЗАН МИ Е ЕЗИКЪТ — вж. ВЪРЗАН СЪМ В ЕЗИКА

ВЪРЗАН СЪМ В ЕЗИКА — Не мога, не умея да говоря, да се изразявам добре. *Не трябваше да го карат да държи реч, като знаят, че е вързан в езика.*

— **вързан съм в устата** • **вързан ми е езикът** • **вързана ми е устата** • **нямам дар слово** *книж.* • **ударен съм в устата** • **не мога да си завъртя езика** • **не мога да си отворя устата** • **нямам чене** • **нямам уста** • **две думи накръст не мога да кажа** • **две думи ‹накръст› не мога да вържа** • **две приказки накръст не мога да кажа** • **не мога да кажа две думи** • **не мога да кажа две приказки** • **‹и› три не мога да кажа**

ВЪРЗАН СЪМ В РЪЦЕТЕ — Много съм несръчен, непохватен, не умея нищо да правя. *Толкова е вързан в ръцете, че един болт не може да завие.*

— **схванат съм в ръцете** • **имам две леви ръце** • **с две леви ръце съм** • **левак съм с двете ръце** • **пречат ми и двете ръце** • **ръцете ми пречат** • **ръцете ми са на задника вързани** *диал. вулг.* • **ръцете ми са бръкнати в задника** *диал. вулг.* • **ръцете ми са в (на) гъза** *диал. вулг.*

ВЪРЗАН СЪМ В УМА И РЪЦЕТЕ — вж. НА ДВЕ МАГАРЕТА СЕНО НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ

ВЪРЗАН СЪМ В УСТАТА — вж. ВЪРЗАН СЪМ В ЕЗИКА

ВЪРТИ МЕ ИЗВЪТРЕ *диал.* — вж. ВЪРТИ МЕ ОТВЪТРЕ

ВЪРТИ МЕ КАТО ЧЕРВЕЙ В ДЪРВО *диал.* — вж. ВЪРТИ МЕ ОТВЪТРЕ

ВЪРТИ МЕ ОТВЪТРЕ — Мъчи ме, терзае ме, безпокои ме, тревожи ме нещо. *От дълго време нямам писмо от сина си и вече почва да ме върти отвътре да не му се е случило нещо.*

— **яде ме отвътре • яде ми душата • червей ми яде сърцето • червей ми гризе сърцето • върти ме извътре** *диал.* **• върти ме като червей в дърво** *диал.* **• яде ме ръждата** *диал.* **• яде ме зебелът** *диал.* **• човърка ме под лъжичката • чегърта ме под лъжичката • стяга ме/ стегне ме под лъжичката • свива ме/ свие ме под лъжичката • тежи ми на сърцето • тегне ми на сърцето • тежи ми на душата • тегне ми на душата • лежи ми на сърце‹то› • на сърце‹то› ми е • имам на душата си • имам на сърце‹то си›**

ВЪРТИ МИ СЕ В АКЪЛА —

1. вж. ВЪРТИ МИ СЕ В ГЛАВАТА (1 знач.)
2. вж. ВЪРТИ МИ СЕ НА ЕЗИКА (1 знач.)

ВЪРТИ МИ СЕ В ГЛАВАТА —

1. Съзнанието ми е заето с някаква мисъл, образ, представа. *Той беше затворен човек и никой не знаеше какво му се върти в главата.*

— **върти ми се в ума • върти ми се в акъла • завъртяло ми се е в главата**

2. вж. ВЪРТИ МИ СЕ НА ЕЗИКА (1 знач.)

ВЪРТИ МИ СЕ В УМА —

1. вж. ВЪРТИ МИ СЕ В ГЛАВАТА (1 знач.)
2. вж. ВЪРТИ МИ СЕ НА ЕЗИКА (1 знач.)

ВЪРТИ МИ СЕ В УСТАТА — вж. ВЪРТИ МИ СЕ НА ЕЗИКА (1 и 2 знач.)

ВЪРТИ МИ СЕ НАД ГЛАВАТА — Заплашва ме някаква неприятност, предстои ми нещо неприятно. *Големи грижи и ядове ми се въртят над главата.*

— **вие ми се над (на) главата • завъртяло ми се е над (на) главата • завило ми се е над (на) главата • виси ми над (върху) главата**

ВЪРТИ МИ СЕ НА ЕЗИКА —

1. Зная нещо, но не мога в момента изведнъж да се сетя и да го кажа; малко остава напълно да си припомня нещо, което искам да кажа. *Върти ми се на езика името на този човек, но не мога да го изрека.*

— **‹на върха› на езика ми е • виси ми на езика • върти ми се в устата • на (в) устата ми е • върти ми се в главата • върти ми се в ума • върти ми се в акъла • мотае ми се на езика • мотае ми се в устата • стои ми навръх езика** *диал.* **• плете ми се на езика** *диал.* **• мотолеви ми се в устата** *диал.*

2. Изкушавам се да кажа нещо, но съзнателно го премълчавам. *Въртеше ѝ се на езика да му каже, че лъже, но не посмя, за да не го обиди.*

— **виси ми на езика • тежи ми на езика • сърби ме езикът • върти ми се в устата • на (в) устата ми е • ‹на върха› на езика ми е**

ВЪРТИ МИ СЕ ПРЕД ОЧИТЕ — вж. ВЪРТИ МИ СЕ СВЯТ

ВЪРТИ МИ СЕ СВЯТ — Имам световъртеж, не мога да пазя равновесие и ми е лошо. *Тя имаше ниско кръвно и често ѝ се въртеше свят.*

— **вие ми се свят • вие ми се главата • мае ми се главата • върти ми се пред очите • главата ми се мотае • мае ми се свят** *диал.* **• завива ми се/ завие ми се свят • завива ми се/ завие ми се главата • завъртява ми се/ завърти ми се свят • завъртява ми се/ завърти ми се главата • замайва ми се/ замае ми се свят • замайва ми се/ замае ми се главата • зашеметява ми се/ зашемети ми се главата**

ВЪРТЯ ВСЕ СЪЩАТА ПЛОЧА — вж. ВЪРТЯ ЕДНА И СЪЩА ПЛОЧА

ВЪРТЯ ЕДНА И СЪЩА ПЛОЧА — Досадно, отегчително повтарям едно и също нещо, отдавна добре познато на всички. *Омръзнало му бе да слуша постоянните ѝ оплаквания от безпаричието. Докога ще върти една и съща плоча.*

— **въртя все същата плоча • пея ‹си› една ‹и съща› песен • пея ‹си› същата песен • пея ‹си› вечната песен • пея ‹си› старата песен • пея ‹си› тази песен • пея си своята**

ВЪРТЯ НА КЪТЕН ЗЪБ *някого* — вж. ВЪРТЯ НА ПРЪСТ‹А СИ›

ВЪРТЯ НА МАЛКИЯ СИ ПРЪСТ *някого* — вж. ВЪРТЯ НА ПРЪСТ‹А СИ›

ВЪРТЯ НА МЕДЕНА ПАНИЦА *някого* — вж. ВЪРТЯ НА ПРЪСТ‹А СИ›

ВЪРТЯ НА ПРЪСТ‹А СИ› *някого* — Постъпвам с някого, както ми е угодно, командвам го и го разигравам, както желая. *Кметът въртеше на пръст цялото село. ✧ Не си въобразявай, че като печелиш повече от мене, можеш да ме въртиш на пръста си.*

— **въртя на малкия си пръст • въртя на медена паница • въртя на кътен зъб • завъртявам/ завъртя на пръста си • завивам/ завия на пръста си • навивам/ навия на двата си пръста • навивам/ навия на пръст • водя за носа • водя за поводите • водя за юздите • водя за юлара • държа в шепа‹та си› • държа в ръцете (ръката) си • държа в ръчичките си •**

държа в лапите си • държа в пръстите си • държа в джоба си • държа в ноктите си *остар.* • **държа на дланта си** *рядко*

ВЪРТЯ НА РЪЖЕН *някого* — вж. ВЪРТЯ НА ШИШ

ВЪРТЯ НА ШИШ *някого* — Измъчвам, тормозя някого, подлагам някого на големи изпитания, мъчения, правя съществуването на някого непоносимо тежко. *Беше лош човек, въртя на шиш родителите си, докато не им взе всичките пари.*

— **въртя на ръжен • пека на ръжен • пека на шиш • пека на огън • пека душицата • ям главата • ям душата • изяждам/ изям душата (душицата) • изгарям/ изгоря душата (душицата) • вадя душата (душичката, душицата) • изваждам/ извадя душата (душичката, душицата) • изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата) • не оставям/ оставя на мира • не давам/ дам мира • разпъвам/ разпъна на кръст** *книж.* • **тровя кръвта • тровя душата • тровя живота • тровя дните • правя черен живота • направям/ направя черен живота • направям/ направя черни дните • отравям/ отровя живота • отравям/ отровя душата (душицата)**

ВЪРТЯ ОПАШКА —

1. *Неодобр.* За жена — с неморално поведение съм, развратнича. *Откакто се разведе, започна да върти опашка, все с различни мъже я виждаме.*

— **виря опашка‹та си›** *неодобр.* • **играе ми опашката** *неодобр.* • **вдигам/ вдигна опашка** *неодобр.* • **вдигам си/вдигна си опашката** *неодобр.* • **навирвам/ навиря опашка** *неодобр.* • **играе ми кончето** *неодобр.*

2. вж. ПРАВЯ МИЛИ ОЧИ

ВЪРТЯ ОЧИ‹ТЕ СИ› —

1. Обикн. за жена — гледам предизвикателно, кокетирам, флиртувам. *Беше от този тип красиви жени, които въртят очи и обичат да привличат вниманието върху себе си.*

— **играят ми очите (очичките) • очите ми играят на четири**

2. вж. ВЪРТЯ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИ

ВЪРТЯ СЕ КАТО ГЪСКА В МЪГЛА — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО ПАТКА (ПАТЕ) В МЪГЛА

ВЪРТЯ СЕ КАТО ДЯВОЛ НА ШИШ — вж. РАЗПЪВАМ СЕ НА ЧЕТИРИ

ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА — Мотая се, лутам се, суетя се, не зная какво да правя, ходя без работа, не съумявам да започна да върша нещо

сериозно. *Откакто го уволниха от работа, по цял ден се въртеше като муха без глава из къщи.* ✧ *Стига си се въртял като муха без глава, свърши някаква работа.*

— **ходя като муха без глава • ходя като пияна кокошка • въртя се като пияна кокошка • въртя се като улава кокошка** *диал.* **• хвърча като муха без глава** *диал.* **• въртя се като циганин (циганка) в черква** *диал.* **• въртя се като рой** *диал.*

ВЪРТЯ СЕ КАТО НА ТРЪНИ — вж. СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ

ВЪРТЯ СЕ КАТО ПАТЕ В РЕШЕТО — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО ПАТКА (ПАТЕ) В МЪГЛА

ВЪРТЯ СЕ КАТО ПАТКА (ПАТЕ) В МЪГЛА — Не мога да реша как да се справя с нещо, как да постъпя; в затруднено положение съм. *Толкова много проблеми му се бяха струпали на главата, че се въртеше като патка в мъгла и не знаеше какво да прави.*

— **въртя се като гъска в мъгла • въртя се като пате в решето • чудя се и ‹се› мая**

ВЪРТЯ СЕ КАТО ПИЯНА КОКОШКА — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА

ВЪРТЯ СЕ КАТО РОЙ *диал.* — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА

ВЪРТЯ СЕ КАТО УЛАВА КОКОШКА *диал.* — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА

ВЪРТЯ СЕ КАТО ЦИГАНИН (ЦИГАНКА) В ЧЕРКВА *диал.* — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА

ВЪРТЯ СЕ НА ПЕРГЕЛ —

1. вж. ВЪРТЯ СЕ НА ПЕТА (1 знач.)
2. вж. ИГРАЯ НА ВЪЖЕ

ВЪРТЯ СЕ НА ПЕТА —

1. Много съм пъргав, всичко върша бързо, енергично. *Сервитьорката бе младо момиче, което по цял ден се въртеше на пета и обслужваше клиентите.*

— **въртя се на пергел**

2. *Обикн. някому, пред, около някого* — вж. ПРАВЯ МИЛИ ОЧИ

ВЪРТЯ СЕ ОКОЛО ОПАШКАТА СИ — вж. ПРЕЛИВАМ ОТ ПУСТО В ПРАЗНО (1 знач.)

ВЪРТЯ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИ — Внимателно, зорко наблюдавам и оглеждам всичко наоколо, старая се да видя всичко, да не пропусна нещо. *Обстановката в хола ѝ се стори необикновена, въртеше си очите на четири, като че ли искаше всичко да запомни.*

— **очите ми играят на всички страни • очите ми играят на четири • очите ми са на четири • въртя очи‹те си› • очите ми гледат на четири страни • очите ми гледат на четири**

ВЪРТЯ ‹СИ› ПАЛЦИ‹ТЕ› — вж. КЛАТЯ СИ КРАКАТА

ВЪРТЯ, СУЧА (УСУКВАМ) — вж. ОПЯВАМ ГО ПО КИЛИФАРСКИ

ВЪРШЕЯ ПЛЯВА *неодобр.* — вж. ЧЕША СИ ЕЗИКА *неодобр.*

ВЪРШЕЯ ТРЪНИ НА ГЛАВАТА *на някого* — вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА

‹ВЪТРЕ› В ИГРАТА СЪМ — Въвлечен съм, замесен съм в нещо, участвам в някаква обикн. непочтена дейност. *След разкриването на аферата се установи, че и мъжът ѝ бил вътре в играта.*

— **вътре съм • влизам/ вляза в играта**

ВЪТРЕ СЪМ —

1. вж. ‹ВЪТРЕ› В ИГРАТА СЪМ
2. вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ВЪТРЕ

ВЪШКАВ СЪМ С (ОТ) ПАРИ — вж. ЧЕРВИВ СЪМ С (ОТ) ПАРИ

ВЯТЪР ВАРЕН, СНЯГ ПЕЧЕН *диал.* — вж. ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*

ВЯТЪР ВЕЕ В КЕСИЯТА МИ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

ВЯТЪР ДА ДУХНЕ, ЩЕ ГО ОТВЕЕ — вж. ДА ГО ДУХНЕШ, ЩЕ ПАДНЕ

ВЯТЪР И МЪГЛА — Нещо несериозно, маловажно, незначително. Употребява се и като възклицание за нещо, което не заслужава внимание. *Важното е да сме живи и здрави, всичко останало е вятър и мъгла.*

— **празна работа • вятър работа • от лукаваго** *книж.* **• от лукавия** *книж.*

ВЯТЪР МЕ ВЕЕ —

1. Негоден съм за нещо, не струвам. *Тази наредба вятър я вее, щом не може да се осигури изпълнението ѝ.*

— вятър ме носи • бял вятър ме вее

2. Несериозен, лекомислен, завеян съм. *На този човек не може да се разчита. Не виждате ли, че вятър го вее.*

— вятър ме носи • вятър ме вее на бяла кобила • вятър ме носи на бяла кобила • вятър ме вее на бял кон • вятър ме носи на бял кон • бял вятър ме вее • вятър ме вее на сива кобила *диал.* • вятър ме вее на сляпа кобила *диал.* • вихри ме носят *диал.* • бръмбари бръмчат в главата ми • мухи бръмчат в главата ми • имам бръмбари (бръмбарчета) в главата ‹си› • имам мухи в главата си • главата ми е пълна с мухи • главата ми е пълна с бръмбари • не ми тежи главата • не ми тежи умът • не ми тежи акълът • имам брашно в главата ‹си› *диал.* • главата ми е пълна със слама *диал.*

ВЯТЪР МЕ ВЕЕ НА БЯЛА КОБИЛА — вж. ВЯТЪР МЕ ВЕЕ (2 знач.)

ВЯТЪР МЕ ВЕЕ НА БЯЛ КОН — вж. ВЯТЪР МЕ ВЕЕ (2 знач.)

ВЯТЪР МЕ ВЕЕ НА СИВА КОБИЛА *диал.* — вж. ВЯТЪР МЕ ВЕЕ (2 знач.)

ВЯТЪР МЕ ВЕЕ НА СЛЯПА КОБИЛА *диал.* — вж. ВЯТЪР МЕ ВЕЕ (2 знач.)

ВЯТЪР МЕ НОСИ — вж. ВЯТЪР МЕ ВЕЕ (1 и 2 знач.)

ВЯТЪР МЕ НОСИ НА БЯЛА КОБИЛА — вж. ВЯТЪР МЕ ВЕЕ (2 знач.)

ВЯТЪР МЕ НОСИ НА БЯЛ КОН — вж. ВЯТЪР МЕ ВЕЕ (2 знач.)

ВЯТЪР РАБОТА — Нещо несериозно, нереално, невъзможно. Употребява се понякога и като възклицание. *Това, че има талант е вятър работа. Тя е толкова посредствена.*

— празна работа • вятър и мъгла

ВЯТЪР СВИРИ МЕЖДУ КРАКАТА МИ — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

ВЯТЪРЪТ СЕ ОБРЪЩА/ ОБЪРНЕ — вж. ЗАДУХВА/ ЗАДУХА ДРУГ ВЯТЪР

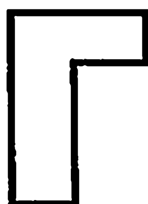

ГАЗИ МЕ ВАЛЯКЪТ — вж. ГАЗИ МЕ МЕЧКА‹ТА›

ГАЗИ МЕ МЕЧКА‹ТА› — Изпащам си жестоко, претърпявам несполука, поражение, неприятност, нещастие. *Трябваше по-рано да го гази мечката, та да стане човек.* ✧ *Ако рискуваш, може да те гази мечката.*

— **гази ме валякът • строшавам си/ строша си главата • счупвам си/ счупя си главата • разбивам си/ разбия си главата • счупвам си/ счупя си врата • мина ме валякът** *жарг.*

ГАЗЯ БОС ИЗ ЛУКА — вж. ВЪРВЯ ПРЕЗ ПРОСОТО

ГАЗЯ СИ ДУМАТА *диал.* — вж. ПОТЪПКВАМ/ ПОТЪПЧА ДУМАТА СИ

ГАЛАТЕН В УСТАТА *диал.* — вж. ЦАПНАТ В УСТАТА

ГАЛЕНИК НА БОГОВЕТЕ *книж.* — вж. ГАЛЕНИК НА СЪДБАТА *книж.*

ГАЛЕНИК НА СЪДБАТА *книж.* — Човек, на когото му върви в живота, който винаги успява; късметлия, щастливец. *Той беше постигнал много в кариерата си и всички го смятаха за галеник на съдбата.*

— **избраник на съдбата** *книж.* • **галено дете на съдбата** *книж.* • **галеник на боговете** *книж.* • **любимец на боговете** *книж.* • **роден под щастлива звезда • роден на Великден • роден с риза (ризка)**

ГАЛЕНО ДЕТЕ НА СЪДБАТА *книж.* — вж. ГАЛЕНИК НА СЪДБАТА *книж.*

ГАЛЯ ДУШАТА *някому* — Създавам приятни усещания, вълнения, предизвиквам задоволство у някого. *Обичаше пролетта. Свежестта на природата и зеленината галеха душата му.*

— услаждам/ усладя душата • напълвам/ напълня душата • напълвам/ напълня сърцето • стоплям/ стопля душата • стоплям/ стопля сърцето

ГАЛЯ С ПЕРО *някого* — Проявявам прекалена благосклонност към някого, отнасям се със снизхождение към постъпките на някого, дори и когато не са за одобряване. *Тя се държи безобразно с мене, а ти искаш да я галя с перо.*

— гладя с ‹паче› перо • гладя с пауново перо (перце) • гладя с перце ‹по главата› • мажа с паче перо • погалвам/ погаля с ‹паче› перо • погалвам/ погаля с гъше перо • поглаждам/ погладя с ‹паче› перо (перце)

ГАРГА МИ Е ИЗПИЛА АКЪЛА — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ГАРГА МИ Е ИЗПИЛА МОЗЪКА — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ГАРГА МИ Е ИЗПИЛА ПИПЕТО — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ГАРГА МИ Е ИЗПИЛА УМА — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ГАСЯ ОГЪНЯ С МАСЛО *диал.* — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

ГАСЯ ОГЪНЯ СЪС ЗЕХТИН *диал.* — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

ГАЩИ НЯМА, ГАЙДА ИСКА *ирон.* — вж. ЦЪРВУЛИ НЯМА, ГАЙДА ИСКА *ирон.*

ГЛАВА БЕЗ МОЗЪК *диал. пренебр.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*

ГЛАВА ЗА ЧЕТИРИ НОЗЕ *диал. пренебр.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*

ГЛАВА И ВЪЗГЛАВЕ *диал.* — вж. КАТО СИАМСКИ БЛИЗНАЦИ

ГЛАВА ИМАМ ЗА ДУВАР — вж. ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА

ГЛАВА КАТО ЧУТУРА *пренебр.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*

ГЛАВАТА МИ Е КАТО ДРЪВНИК *диал.* — вж. ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА

ГЛАВАТА МИ Е КУХА *пренебр.* — Глупав, тъп, прост съм. *Как мога да поискам съвет от него, когато главата му е куха.*

— празна ми е главата *пренебр.* • главата ми е празна кратуна *пренебр.* • кратуната ми е куха *пренебр.* • празна ми е кратуната *пренебр.* • празна ми

е чутурата *пренебр.* • **нямам мозък ‹в главата си›** • **нямам ум ‹в главата си›** • **нямам акъл ‹в главата си›** • **нямам мозък в кратуната ‹си›** *пренебр.* • **нямам ум в кратуната ‹си›** *пренебр.* • **нямам акъл в кратуната ‹си›** *пренебр.* • **нямам мозък в тиквата ‹си›** *пренебр.* • **нямам ум в тиквата ‹си›** *пренебр.* • **нямам акъл в тиквата ‹си›** *пренебр.* • **без мозък съм** • **нямам ум за пет пари** • **нямам акъл за пет пари** • **нямам ум за една парà** • **нямам акъл за една парà** • **лек съм в главата** • **от акъл главата ми се пука** *ирон.* • **пробила ми се е шапката от ум** *ирон.* • **два пръста ми е челото** *пренебр.* • **с два пръста чело съм** *пренебр.* • **с кокоши ум съм** *пренебр.* • **имам кокоши ум** *пренебр.* • **ни приема, ни предава** *пренебр.* • **празна ми е лелката** *диал. пренебр.* • **главата ми е пълна със слама** *диал. пренебр.* • **тиквата ми е зелена** *диал. пренебр.* • **кратуната ми е зелена** *диал. пренебр.* • **две мравки не могат да се разминат на челото ми** *жарг. пренебр.* • **мога да мисля колкото от едната дупка на носа си до другата** *диал. пренебр.*

ГЛАВАТА МИ Е ПРАЗНА КРАТУНА *пренебр.* — вж. ГЛАВАТА МИ Е КУХА *пренебр.*

ГЛАВАТА МИ Е ПЪЛНА С БРЪМБАРИ — Несериозен, лекомислен, завеян съм. *Този човек е толкова непостоянен, главата му е пълна с бръмбари, днес ти каже едно, утре върши друго.* ✧ *Тя нищо не схващаше на урока, защото беше отвеяна и главата ѝ беше пълна с бръмбари.*

— **главата ми е пълна с мухи** • **имам мухи в главата си** • **имам бръмбари (бръмбарчета) в главата ‹си›** • **бръмбари бръмчат в главата ми** • **мухи бръмчат в главата ми** • **не ми тежи главата** • **не ми тежи умът** • **не ми тежи акълът** • **вятър ме вее** • **вятър ме носи** • **бял вятър ме вее** • **вятър ме вее на бяла кобила** • **вятър ме носи на бяла кобила** • **вятър ме вее на бял кон** • **вятър ме носи на бял кон** • **вятър ме вее на сива кобила** *диал.* • **вятър ме вее на сляпа кобила** *диал.* • **вихри ме носят** *диал.* • **главата ми е пълна със слама** *диал.* • **имам брашно в главата ‹си›** *диал.*

ГЛАВАТА МИ Е ПЪЛНА С МУХИ — вж. ГЛАВАТА МИ Е ПЪЛНА С БРЪМБАРИ

ГЛАВАТА МИ Е ПЪЛНА СЪС СЛАМА *диал.* —

1. вж. ГЛАВАТА МИ Е ПЪЛНА С БРЪМБАРИ
2. *пренебр.* вж. ГЛАВАТА МИ Е КУХА *пренебр.*

ГЛАВАТА МИ НЕ ГО ПОБИРА и **ГЛАВАТА МИ НЕ МОЖЕ ДА ГО ПОБЕРЕ** — Не мога да проумея, да възприема, да си обясня нещо случило се или което се извършва от някого, струва ми се невероятно; недоумявам. *Как можа да се ожени за тази грозница, главата ми не го побира.*

— **умът ми не го побира • умът ми не може да го побере • акълът ми не го побира • акълът ми не може да го побере •** чудя се и ‹се› мая **• умът ми не го взема** *диал.* **• умът ми не може да го вземе** *диал.* **• умът ми не го хваща** *диал.* **• умът ми не може да го хване** *диал.*

ГЛАВАТА МИ НЕ Е В РЕД — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

ГЛАВАТА МИ СЕ МОТАЕ — вж. ВЪРТИ МИ СЕ СВЯТ

ГЛАВАТА МИ СЕЧЕ КАТО БРЪСНАЧ — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

ГЛАДЯ ПО КОСЪМА *някого* — Държа се прекалено внимателно към някого. Угаждам на някого, съобразявам се с привичките и капризите му. *Умееше да глади по косъма висшестоящите и така си подреждаше кариерата.* ✧ *Тя бе горд и силен човек и никого не гладеше по косъма.*

— **правя евала • правя мили очи • правя политика • гледам хатър‹а› • пазя хатър‹а› • вардя хатър‹а›** *диал.* **• държа хатър** *диал.* **• струвам хатър** *диал.* **• чиня евала** *диал.*

ГЛАДЯ С ПАУНОВО ПЕРО (ПЕРЦЕ) *някого* — вж. ГАЛЯ С ПЕРО

ГЛАДЯ С ‹ПАЧЕ› ПЕРО *някого* — вж. ГАЛЯ С ПЕРО

ГЛАДЯ С ПЕРЦЕ ‹ПО ГЛАВАТА› *някого* — вж. ГАЛЯ С ПЕРО

ГЛЕДАЙ МУ АКЪЛА, ПА МУ КРОЙ КАПА *диал.* — вж. ВИЖ МУ АКЪЛА, ЧЕ МУ КРОЙ ШАПКА‹ТА›

ГЛЕДАЙ МУ АКЪЛА, ПА МУ СКРОЙ ЧАЛМА *диал.* — вж. ВИЖ МУ АКЪЛА, ЧЕ МУ КРОЙ ШАПКА‹ТА›

ГЛЕДАЙ МУ ПАМЕТ, КРОЙ МУ КАПА *диал.* — вж. ВИЖ МУ АКЪЛА, ЧЕ МУ КРОЙ ШАПКА‹ТА›

ГЛЕДАЙ МУ УМА, ЧЕ МУ СКРОЙ ЧАЛМА *диал.* — вж. ВИЖ МУ АКЪЛА, ЧЕ МУ КРОЙ ШАПКА‹ТА›

ГЛЕДАЙ СИ КЕФА — Не се безпокой излишно, не заслужава да се тревожиш. *Гледай си кефа, майсторите ще оправят повредата.* ✧ *Не обръщай внимание на приказките му, гледай си кефа.*

— **гледай си работата • гледай си рахата** *диал.*

ГЛЕДАЙ СИ МАСАТА *грубо* — вж. ГЛЕДАЙ СИ РАБОТАТА *грубо* (1 знач.)

ГЛЕДАЙ СИ РАБОТАТА —

1. *Грубо.* Не се бъркай, не се меси в чужди дела, не се занимавай с неща, които не те засягат. *Гледай си работата и престани да ме разпитваш.* ✧ *Гледай си работата и ме остави да си живея живота, както аз искам.*

— **върви си по работата** *грубо* • **гледай си масата** *грубо* • **върви си по (в, из) пътя** *грубо* • **карай си ‹из› пътя** *грубо* • **дръж си пътя** *грубо* • **карай си колата (количката)** *грубо* • **карай си магарето** *грубо* • **води си магарето** *диал. грубо* • **карай си магарчето** *диал. грубо* • **кой те пита бръснат ли е владиката** *грубо* • **кой те пита бръснат ли е кадията** *грубо* • **кой те пита женен ли е владиката** *грубо* • **кой те пита за колко си продаваш калпака** *грубо* • **кой те пита тебе колко ти струва (чини) калпакът** *грубо*

2. вж. ГЛЕДАЙ СИ КЕФА

ГЛЕДАЙ СИ РАХАТА *диал.* — вж. ГЛЕДАЙ СИ КЕФА

ГЛЕДАМ В ОЧИТЕ *някого* — Изпълнявам волята и желанията на някого във всичко, угаждам му. *Гледаше жена си в очите, слушаше я във всичко.*

— **гледам в устата** • **зяпам в устата** • **зяпнал съм в устата** • **вдигам и слагам на ръце** • **гледам хатър‹а›** • **пазя хатър‹а›** • **вървя по гайдата** • **вървя по свирката** • **вървя по волята** • **вървя по водата** • **ходя по гайдата** • **ходя по водата** • **ходя по кефа** • **играя по гайдата** • **играя по свирката**

ГЛЕДАМ В ПАНИЦАТА *на някого* — вж. БРОЯ ЗАЛЦИТЕ (2 знач.)

ГЛЕДАМ В УСТАТА *някого* —

1. С голямо внимание и прехласнато слушам това, което някой ми говори. *Детето обичаше приказките и гледаше баба си в устата, когато му ги разказваше.*

— **зяпам в устата** • **зяпнал съм в устата** • **със зяпнала (зяпнали) уста слушам** • **с отворена (отворени) уста слушам**

2. вж. ГЛЕДАМ В ОЧИТЕ

ГЛЕДАМ В ЧУЖДАТА ПАНИЦА *неодобр.* — Проявявам голямо любопитство, съпроводено със завист, за благосъстоянието, за материалното състояние на някого. *Той не обичаше хората, които гледат в чуждата паница и се интересуват кой колко пари получава.*

— **гледам в чуждото канче** *неодобр.* • **гледам в чуждата чиния** *неодобр.*

ГЛЕДАМ В ЧУЖДАТА ЧИНИЯ *неодобр.* — вж. ГЛЕДАМ В ЧУЖДАТА ПАНИЦА *неодобр.*

ГЛЕДАМ В ЧУЖДОТО КАНЧЕ *неодобр.* — вж. ГЛЕДАМ В ЧУЖДАТА ПАНИЦА *неодобр.*

ГЛЕДАМ ИЗВИСОКО — вж. ГЛЕДАМ ОТВИСОКО (1 и 2 знач.)

ГЛЕДАМ ИЗПОД ВЕЖДИ *някого* — вж. ГЛЕДАМ НАКРИВО

ГЛЕДАМ НАКРИВО *някого* — Нямам добри чувства, добро отношение към някого, настроен съм неприязнено към някого. *Беше ѝ тежко, че от известно време колегите ѝ я гледаха накриво, без да се е провинила в нещо.*

— **гледам с криво око • гледам изпод вежди • гледам с лошо око • гледам с недобро око • не гледам с добро око • гледам с бялото ‹на окото (очите) си› • гледам на кръв**

ГЛЕДАМ НА КРЪВ *някого* — вж. ГЛЕДАМ НАКРИВО

ГЛЕДАМ НА ЧЕТИРИ —

1. вж. ОЧИТЕ МИ ГЛЕДАТ НА ЧЕТИРИ (1 знач.)
2. вж. ГЛЕДАМ С ЧЕТИРИ ОЧИ (1 знач.)

ГЛЕДАМ ОТВИСОКО —

1. Отнасям се с пренебрежение, високомерно към някого; големея се, гордея се, важнича. *Откакто стана банкер, започна да гледа хората отвисоко.* ✧ *Съседите не я обичаха, защото беше надута и гледаше отвисоко.*

— **гледам отгоре • гледам извисоко • през рамо гледам • държа се нависоко • държа се на голямо • вдигам се/ вдигна се нависоко • изхвърлям се/ изхвърля се нависоко • хвърча нависоко • виря нос‹а си› • виря глава‹та си› • с вирнат нос съм • с вирната глава съм • държа главата си високо • виря опашка‹та си› • имам се нависоко** *диал.* **• нося се нависоко** *диал.* **• имам се на голямо** *диал.* **• вдигам се/ вдигна се на голямо** *диал.* **• ида на голямо** *диал.* **• турям се на голямата клечка** *диал.* **• вдигам/ вдигна уши** *диал.* **• продавам важности • вирвам/ вирна нос • вирвам си/ вирна си носа • вирвам/ вирна глава • навирвам/ навиря нос • навирвам/ навиря глава • вдигам/ вдигна нос • вдигам/ вдигна глава • надигам/ надигна нос • надигам/ надигна глава • надувам се/ надуя се като пуяк • надувам се/ надуя се като паун • перча се като паун • на земята не стъпвам • порастват ми/ пораснат ми ушите • растат ми ушите • вдигам/ вдигна опашка •**

надигам си/ надигна си муцуната • броя звездите • носът ми не се стига с клечка *ирон.* • **носът ми не се стига с говняна (лайняна, посрана) клечка** *вулг. ирон.* • **мисля си, че съм хванал Господ за брадата • мисля си, че съм хванал Господ за пеша (шлифера, пардесюто)** *жарг.* • **давам го/ дам го тежко** *жарг.* • **вдигам/ вдигна перки** *жарг.* • **надигам/ надигна перки** *жарг.* • **вадя перки** *жарг.* • **надувам/ надуя перки** *жарг.* • **вдигам стойки** *жарг.* • **вдигам гири** *жарг.*

2. Отнасям се към нещо с пренебрежение, смятам го незначително. *Тя гледаше отвисоко на хорските клюки и сплетни.*

— **гледам отгоре • гледам извисоко**

ГЛЕДАМ ОТГОРЕ — вж. ГЛЕДАМ ИЗВИСОКО (1 и 2 знач.)

ГЛЕДАМ ПОД ЗЪБИТЕ *на някого* — Проявявам прекалена придирчивост, полагам преднамерено и упорито усилие да открия някакви недостатъци у някого, придирвам на някого. *Беше дребнав човек, непрекъснато следеше действията ѝ, гледаше под зъбите ѝ.*

— **сея на дъното ‹му› просо • сея на дъното ‹му› ряпа • сея на корена ‹му› ряпа • сея на корена ‹му› просо • връзвам/ вържа кусур • търся под вола теле • търся под куче копеле** *диал.* • **търся юне под бика** *диал.*

ГЛЕДАМ ПОД ЛУПА *нещо* — Изследвам, проучвам нещо до най-малките подробности. *Тя беше много съвестна в работата си, прецизно събираше и обработваше материалите, като всичко гледаше под лупа.*

— **гледам под микроскоп • разглеждам/ разгледам под лупа • разглеждам/ разгледам под микроскоп • пресявам/ пресея през сито • прекарвам/ прекарам през сито**

ГЛЕДАМ ПОД МИКРОСКОП *нещо* — вж. ГЛЕДАМ ПОД ЛУПА

ГЛЕДАМ ‹ПРАВО› В ЛИЦЕТО *нещо или на нещо книж.* — Твърдо посрещам нещо, приемам нещо такова, каквото е без да се страхувам. *Животът я беше научил да гледа истината право в лицето.*

— **гледам ‹право› в очите** *книж.*

ГЛЕДАМ ‹ПРАВО› В ОЧИТЕ *нещо или на нещо книж.* — вж. ГЛЕДАМ ‹ПРАВО› В ЛИЦЕТО *книж.*

ГЛЕДАМ ПРЕЗ ПРЪСТИ *нещо или на нещо* — Не съм прецизен в работата си, претупвам я, върша нещо повърхностно, небрежно, немарливо. *Беше много мързелив и гледаше на работата си през пръсти.*

— **карам през пръсти • карам през куп за грош • карам ‹го› през къра** *диал.* **• отпускам му/ отпусна му края • пускам/ пусна му края • удрям/ ударя му края** *диал.*

ГЛЕДАМ ПРЕЗ (С) РОЗОВИ ОЧИЛА *нещо или на нещо* — Възприемам откъм добрата страна (може да е и нереална) нещо; вярвам в доброто, проявявам оптимизъм. *Щастлива си, че гледаш през розови очила на живота.*

— **виждам в розова светлина • виждам в розови краски • виждам в розово**

ГЛЕДАМ ПРЕЗ (С) ЧЕРНИ ОЧИЛА *нещо или на нещо* — Възприемам откъм лошата страна (може да е и нереална) нещо; не вярвам в доброто, проявявам песимизъм. *Познаваш го, той винаги е недоволен и гледа всичко през черни очила.*

— **виждам в черна светлина • виждам в черни краски • виждам в черно**

ГЛЕДАМ С БЯЛОТО ‹НА ОКОТО (ОЧИТЕ) СИ› — вж. ГЛЕДАМ НАКРИВО

ГЛЕДАМ С ДРУГИ ОЧИ (С ПО-ДРУГО ОКО) *на някого или на нещо* — Променил съм отношението си, с друго, ново отношение съм към някого или към нещо. *След поредното разочарование, тя вече гледаше на мъжа си с други очи.*

— **имам друго око**

ГЛЕДАМ СИ ДУШАТА — вж. ГЛЕДАМ СИ КЕФА

ГЛЕДАМ СИ ЖИВОТА (ЖИВОТЕЦА) — вж. ГЛЕДАМ СИ КЕФА

ГЛЕДАМ СИ КЕФА — Живея безгрижно, като мисля предимно за удоволствията си. *Той си гледа кефа на морето, а ние тук се мъчим и по цял ден работим.*

— **гледам си живота (животеца) • гледам си рахата (рахатлъка) • гледам си душата • живот ‹си› живея • живота си живея • кривя си шапката • кривя си капата (капелата) • кривя си калпака • накривявам си/ накривя си калпака • накривявам си/ накривя си капата • накривявам си/ накривя си шапката • накривявам си/ накривя си феса**

ГЛЕДАМ СИ ПЪПА — вж. ЛЕЖА НА (ПО) ГЪРБА СИ

ГЛЕДАМ СИ РАХАТА (РАХАТЛЪКА) — вж. ГЛЕДАМ СИ КЕФА

ГЛЕДАМ СИ СМЕТКИТЕ *с някого* —

1. Уреждам парични отношения, разплащам се с някого. *Майсторите приключиха работата и дойде време да си гледат сметките.*

— **уреждам си/ уредя си сметките (сметката) • разчиствам си/ разчистя си сметките (сметката) • виждам си/ видя си сметките (сметката) • очиствам си/ очистя си сметките (сметката)**

2. Разправям се сурово с някого, отмъщавам му. *Той я беше вбесил и тя само чакаше удобен момент да си гледа сметките с него.*

— **уреждам си/ уредя си сметките (сметката) • разчиствам си/ разчистя си сметките (сметката) • виждам си/ видя си сметките (сметката) • очиствам си/ очистя си сметките (сметката) • плащам/ платя с лихвата (лихвите) • заплащам/ заплатя с лихвата (лихвите) • връщам/ върна с лихвата (лихвите)**

ГЛЕДАМ С КРИВО ОКО *някого* — вж. ГЛЕДАМ С ЛОШО ОКО

ГЛЕДАМ С ЛОШО ОКО *някого или на нещо* — Нямам добри чувства към някого, нямам добро мнение за някого и се отнасям с антипатия към него или нямам добро отношение към нещо. *Тя виждаше, че откакто той се пропи, хората го гледаха с лошо око.* ✧ *Майка му гледаше с лошо око на брака им.*

— **гледам с недобро око • не гледам с добро око • гледам с криво око • гледам накриво • гледам изпод вежди • гледам с бялото ‹на окото (очите) си› • гледам на кръв**

ГЛЕДАМ С НЕДОБРО ОКО *някого или на нещо* — вж. ГЛЕДАМ С ЛОШО ОКО

ГЛЕДАМ С ЧЕТИРИ ОЧИ —

1. С нетърпение очаквам нещо да стане, да се случи. *Тя гледаше с четири очи кога гостите ще си отидат.*

— **гледам на четири**

2. вж. ОЧИТЕ МИ ГЛЕДАТ НА ЧЕТИРИ (1 знач.)

ГЛЕДАМ СЪС ЗАМИЖАЛО ОКО — вж. ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ ОЧИТЕ

ГЛЕДАМ ХАТЪР‹А› *на някого* — Угаждам на някого, постъпвам така, както му е угодно и приятно, не му противореча. *Майка ѝ я съветваше да се грижи добре за свекъра си, да го уважава и да му гледа хатъра.*

— **пазя хатър‹а› • вардя хатър‹а›** *диал.* • **държа хатър** *диал.* • **струвам хатър**

диал. • **гладя по косъма** • **гледам в очите** • **гледам в устата** • **зяпам в устата** • **зяпнал съм в устата** • **вдигам и слагам на ръце** • **правя евала** • **правя политика** • **правя мили очи**

ГЛОЖДЯ ПОДЛОГИТЕ *някому* — вж. ГРИЗА ЦЪРВУЛИТЕ

ГЛОЖДЯ ЦЪРВУЛИТЕ *някому* — вж. ГРИЗА ЦЪРВУЛИТЕ

ГЛОЗГАМ ЦЪРВУЛИТЕ *някому* — вж. ГРИЗА ЦЪРВУЛИТЕ

ГЛУПОСТИ НА ТЪРКАЛЕТА — вж. ВРЕЛИ-НЕКИПЕЛИ

ГЛЪТВАМ/ ГЛЪТНА ВЪДИЦАТА —

1. Влюбвам се в някого, увличам се силно по някого. *Беше влюбчива и сантиментална натура и когато се запозна с него, веднага глътна въдицата.*

— **лапвам/ лапна въдицата** • **налапвам/ налапам въдицата** • **захапвам/ захапя въдицата** • **хлътвам/ хлътна до уши** • **изгубвам си/ изгубя си ума** • **загубвам си/ загубя си ума** • **загубвам си/ загубя си главата** • **губя си ума** • **изгубвам си/ изгубя си акъла** • **загубвам си/ загубя си акъла** • **губя си акъла** • **взема ми се/ вземе ми се умът** • **взема ми се/ вземе ми се акълът** • **хвръква ми/ хвръкне ми умът** • **хвръква ми/ хвръкне ми акълът** • **хвръква ми/ хвръкне ми чивията**

2. вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА

ГЛЪТВАМ/ ГЛЪТНА ДЖАМА *жарг.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА

ГЛЪТВАМ СИ/ ГЛЪТНА СИ ГРАМАТИКАТА *жарг.* — вж. ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА (1 и 2 знач.)

ГЛЪТВАМ СИ/ ГЛЪТНА СИ ЕЗИКА —

1. Загубвам способността да говоря, занемявам в момент на силно преживяване, под влиянието на силни емоции (обикн. при страх, смущение, изненада, учудване). *Смяташе, че е добре подготвена за изпита, но при първия труден въпрос си глътна езика.* ✧ *Когато се разчуе из селото, че съм забогатял, всички ще си глътнат езика.*

— **поглъщам си/ погълна си езика** • **прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› език‹а›** • **езикът ми се връзва/ върже** • **езикът ми се завързва/ завърже** • **езикът ми се схваща/ схване** • **замръзва ми/ замръзне ми езикът** • **поглъщам си/ погълна си думите** • **прехапвам си/ прехапя си думите (думата)** • **прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› уста‹та›** • **прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› устни‹те›** •

прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› пръст‹а› • прехапвам си/ прехапя си бърните *диал.* • **прехапвам си/ прехапя си долната джука** *диал.* • **две думи накръст не мога да кажа • две приказки накръст не мога да кажа • не мога да кажа две думи • не мога да кажа две приказки • и името си не мога да кажа • ‹и› името си забравям/ забравя • едва мога да си кажа името • ‹и› три не мога да кажа • загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума • губя ума и дума • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • глътвам си/ глътна си граматиката** *жарг.* • **поглъщам си/ погълна си граматиката** *жарг.* • **не мога да си кажа ‹и› заглавието** *жарг.*

2. Съзнателно спирам да говоря, за да не кажа нещо, което не трябва или за да не издам нещо. *Искаше му се да я наругае, но си глътна езика.* ✧ *Щях да изтърся една глупост, но навреме си глътнах езика.*

— **прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› език‹а› • поглъщам си/ погълна си езика • преглъщам си/ преглътна си думите • гълтам ‹си› (глътвам ‹си›/ глътна ‹си›) думите • преглъщам си/ преглътна си приказката • прехапвам си/ прехапя си думите (думата) • поглъщам си/ погълна си думите • затварям си/ затворя си устата • зашивам си/ зашия си устата • връзвам си/ вържа си езика • прибирам си/ прибера си устата • стискам си/ стисна си устата • събирам си/ събера си устата • свивам си/ свия си устата • свивам си/ свия си езика • прибирам си/ прибера си езика (езичето) • събирам си/ събера си езика • сдържам си/ сдържа си езика • държа си езика ‹зад зъбите› • държа си устата • държа си думите под езика • стискам/ стисна зъби • стискам/ стисна устни • свивам си/ свия си чейнето** *диал.* • **затварям си/ затворя си човката** *жарг.* • **затварям си/ затворя си плювалника** *жарг. грубо*

ГОВОРЯ ЗАД ГЪРБА *на някого* — вж. ГРИЗА ЦЪРВУЛИТЕ

ГОЛА ВО̀ДА *жарг.* — За човек или предмет с много ниски качества; нищо не струва. *Дисертацията му е гола во̀да, няма никаква научна стойност.* ✧ *И той е един, гола во̀да, без всякакъв интелект.*

— **въздух под налягане** *жарг.* • **аква нуда** *жарг.*

ГОЛА ВОДА̀ — вж. ВИР ВОДА

ГОЛА ВО̀ДА СЪМ *в някаква област жарг.* — вж. ХИЧ МЕ НЯМА (2 знач.)

ГОЛ-ГОЛЕНИЧЪК — Съвсем гол. *Завариха го да лежи на леглото гол-голеничък.*

— **както го майка родила • както от майка излязъл • в (по) адамово облекло** *шег.* • **в ‹дядово› адамово одеяние** *книж. шег.*

ГОЛЕМИ ЙЙЦА *жарг. пренебр.* — вж. ГОЛЯМА РАБОТА *пренебр.*

ГОЛ И БОС — Извънредно беден, без всякакъв имот и средства. *Пристигна в града гол и бос, но бързо успя да си намери работа и да се замогне.*

— **гол като тояга • гол като сокол • гол като пръчка • гол като прът • гол като хурка • гол като пръст • гол като пушка • оголял като пушка • гол като ‹арнаутски› пищов • гол като фишек • гол като тъпан • гол като тупан** *диал.* • **като църковна мишка** беден • **като манастирски плъх** беден

ГОЛ И БОС СЪМ — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГОЛ КАТО ‹АРНАУТСКИ› ПИЩОВ — вж. ГОЛ И БОС

ГОЛ КАТО ‹АРНАУТСКИ› ПИЩОВ СЪМ — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГОЛ КАТО ПРЪСТ — вж. ГОЛ И БОС

ГОЛ КАТО ПРЪСТ СЪМ — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГОЛ КАТО ПРЪТ — вж. ГОЛ И БОС

ГОЛ КАТО ПРЪТ СЪМ — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГОЛ КАТО ПРЪЧКА — вж. ГОЛ И БОС

ГОЛ КАТО ПРЪЧКА СЪМ — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГОЛ КАТО ПУШКА — вж. ГОЛ И БОС

ГОЛ КАТО ПУШКА СЪМ — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГОЛ КАТО СОКОЛ — вж. ГОЛ И БОС

ГОЛ КАТО СОКОЛ СЪМ — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГОЛ КАТО ТОЯГА — вж. ГОЛ И БОС

ГОЛ КАТО ТОЯГА СЪМ — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГОЛ КАТО ТУПАН *диал.* — вж. ГОЛ И БОС

ГОЛ КАТО ТУПАН СЪМ *диал.* — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГОЛ КАТО ТЪПАН — вж. ГОЛ И БОС

ГОЛ КАТО ТЪПАН СЪМ — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГОЛ КАТО ФИШЕК — вж. ГОЛ И БОС

ГОЛ КАТО ФИШЕК СЪМ — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГОЛ КАТО ХУРКА — вж. ГОЛ И БОС

ГОЛ КАТО ХУРКА СЪМ — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГОЛЯМА КЛЕЧКА — вж. ВАЖНА КЛЕЧКА

ГОЛЯМА РАБОТА *пренебр.* — Възклицание за изразяване на пренебрежително отношение към нещо станало или за омаловажаване на нещо; за подчертаване, че нещо няма да предизвика някаква особена щета или беда. *Голяма работа, че си станал асистент, не виждам да си поумнял.* ✧ *Голяма работа, че се е развалил телевизорът, сега вече ще си купим нов.*

— **чудо голямо ‹станало›** *пренебр.* • **много важно** *пренебр.* • **голям праз** *жарг. пренебр.* • **големи йайца** *жарг. пренебр.* • **страшна работа** *ирон.* • **не е болка за умиране** *ирон.* • **не е болка за умиралка** *ирон.* • **не е болка за умирачка** *ирон.* • **не е кой знае какво (що)** • **не е Бог (Господ) знае какво**

ГОЛЯМА РАБОТА СЪМ — С много достойнства съм, будя възхищение. *Тя е голяма работа, един рядко интелигентен и фин човек.* ✧ *Приятелят ти е голяма работа, виж как бързо се издигна.*

— **нямам грешка**

ГОЛЯМ ПРАЗ *жарг. пренебр.* — вж. ГОЛЯМА РАБОТА *пренебр.*

ГОЛЯМ ФЕС, АМА ПРАЗЕН *диал. пренебр.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*

ГОНИ МЕ ШУБЕТО *жарг.* — вж. ТРЕПЕРИ МИ СЪРЦЕТО КАТО НА ПИЛЕ ‹ПЕРДЕТО›

ГОНЯ БОСИТЕ *диал.* — вж. ГОНЯ ВЯТЪРА

ГОНЯ ВЯТЪРА — Занимавам се с безполезни неща, преследвам някаква нереална цел. *Докато той гонеше вятъра, тя успя да си уреди живота.* ✧ *Вместо да гониш вятъра и да чакаш някакво наследство, по-добре се залови за работа.*

— **гоня този (тоя), дето (що)** духа • **гоня мъглите** • **гоня облаците** • **гоня Михаля** • **гоня босите** *диал.* • **търся от трън трендафил** *ирон.* • **търся от трън праскови** *ирон.* • **търся грозде на трън** *ирон.* • **търся липови ябълки** *ирон.* • **търся на трън кравай** *ирон.* • **търся от мъртъв кон подкови** *ирон.* • **търся от умряло магаре петалата** *ирон.* • **търся огън на ланско огнище** *ирон.* • **търся огън на старо огнище** *ирон.* • **търся огън на пусто огнище** *ирон.* • **търся на кучешко легло кокал** *диал. ирон.* • **търся на кучешко леговище кокал** *диал. ирон.* • **търся у кьосето брада и по дланта косми** *диал. ирон.*

ГОНЯ КАРЕЗ *някому* — вж. ИМАМ ЗЪБ

ГОНЯ МИХАЛЯ — вж. ГОНЯ ВЯТЪРА

ГОНЯ МЪГЛИТЕ — вж. ГОНЯ ВЯТЪРА

ГОНЯ ОБЛАЦИТЕ — вж. ГОНЯ ВЯТЪРА

ГОНЯ ТОЗИ (ТОЯ), ДЕТО (ЩО) ДУХА — вж. ГОНЯ ВЯТЪРА

ГОРЕ-ДОЛУ — Не много добре, средно. *Горе-долу съм добре.* ✧ *Горе-долу се справя с работата си.* ✧ *Горе-долу разбира английски.*

— **криво-ляво** • **чат-пат** • **как да е** • **иди-дойди** • **иди-ела** *диал.*

ГОРИ ‹ЗЕМЯТА› ПОД КРАКАТА МИ — Чувствам се застрашен от нещо, положението ми не е сигурно. *Гонят ме от службата, гори под краката ми, а ти ме караш да се занимавам с твоите проблеми.*

— **пари ми под краката** • **припарва ми/ припари ми под краката** • **припарва ми/ припари ми под петите**

ГОРЧИВА‹ТА› ЧАША — Страдание, мъка, тежко изпитание. *Навикнал съм вече да посрещам всяка горчива чаша, която ми поднесе съдбата.*

— **удáр на съдбата** *книж.* • **трънен венец** *книж.*

ГОРЯ В (НА) ОГЪН — Имам големи неприятности, подложен съм на сериозни изпитания, изпаднал съм в тежко положение. *Той не предполагаше в какъв огън гори приятелят му, потънал в дългове и немотия.* ✧ *Не издържам напрежението, не искам повече да горя на този огън.*

— **пека се на огън** • **пържа се на огън** • **пека се на ръжен** • **пека се на шиш** • **пека се на въглени** • **пека се на жарава‹та›** • **горя от четири страни** • **пържа се в собственото си масло** • **пържа се в собствения си сос** • **варя се ‹като› на огън** *диал.* • **пържа се на жегла** *диал.*

ГОРЯ МЕЖДУ ДВА ОГЪНЯ — вж. МЕЖДУ ДВА ОГЪНЯ СЪМ

ГОРЯ ОТ ЧЕТИРИ СТРАНИ — вж. ГОРЯ В (НА) ОГЪН

ГОСПОД ВИСОКО, ЦАР ДАЛЕКО — вж. БОГ ВИСОКО, ЦАР ДАЛЕКО

ГОСПОД ЗНАЕ КАКВО — вж. КОЙ ЗНАЕ КАКВО

ГРАБВАМ/ ГРАБНА ДУМАТА ОТ УСТАТА *на някого* — Изпреварвам и казвам нещо, което друг в момента е смятал да каже. *Грабна ми думата от устата — и аз исках да направя същото предложение.*

— **вземам/ взема думата от (из) устата • открадвам/ открадна думата от устата • вземам/ взема ‹го› от устата**

ГРАБВАМ/ ГРАБНА ОРЪЖИЕ‹ТО› — Започвам, повеждам въоръжена борба, въставам срещу някого. *Народът грабна оръжието срещу поробителите.*

— **хващам/ хвана оръжие‹то› • вдигам/ вдигна оръжие‹то› • вдигам/ вдигна пушка • вдигам/ вдигна меч** *книж.* **• вадя меч** *книж.* **• изтеглям/ изтегля меч** *книж.*

ГРАБВАМ/ ГРАБНА ОЧИТЕ —

1. *На някого.* Много се харесвам на някого, пленявам го с хубостта си. *Прекрасният пейзаж ми грабна очите.*

— **вземам/ взема очите (окото) • напълвам/ напълня очите (окото) • изпълвам/ изпълня очите • ловя око‹то› • хващам око‹то› (очи‹те›) • пълня окото (очите) • влизам/ вляза в очи‹те› (в окото)**

2. За нещо със силен блясък или много ярки тонове, шарки — въздействам силно на зрението, заслепявам погледа. *Искрящият сняг му грабна очите.*

— **вземам/ взема очите (окото) • хващам/ хвана очите**

ГРАБВАМ СИ/ ГРАБНА СИ ОЧИТЕ — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ОЧИТЕ

ГРАБВАМ/ ГРАБНА СЪРЦЕТО *на някого* —

1. Спечелвам любовта и симпатията на някого; обайвам, пленявам някого. *Това хубаво и умно момиче грабна сърцето на всички.*

— **вземам/ взема сърцето • вземам/ взема душата • влизам/ вляза в сърцето • влизам/ вляза в душата • спечелвам/ спечеля сърцето • завладявам/ завладея сърцето** *книж.* **• пленявам/ пленя сърцето** *книж.* **• врязвам се/ врежа се в сърцето**

2. За нещо — много се харесвам и доставям истинско, дълбоко задоволство.

Филмът ми грабна сърцето. ✧ Картината ни грабна сърцето.

— **завладявам/ завладея сърцето** *книж.* • **пленявам/ пленя сърцето** *книж.* • **напълвам/ напълня душата** • **напълвам/ напълня сърцето**

ГРАБВАМ/ ГРАБНА УМА (УМОВЕТЕ) — Правя силно, смайващо впечатление. *Той говореше така увлекателно и интересно, че грабна ума на слушателите.*

— **вземам/ взема ума** • **вземам/ взема акъла** • **прибирам/ прибера ума** *жарг.* • **прибирам/ прибера акъла** *жарг.*

ГРАБЯ ЗАЛЪКА ОТ УСТАТА *на някого* — вж. ВАДЯ ЗАЛЪКА ОТ УСТАТА

ГРАД ГО БИЛ! *пренебр.* — За човек с неугледна, непривлекателна външност; смачкан, очукан, сбутан. *Мъжът ѝ град го бил, а тя до него върви наперена и издокарана.*

— **‹наглед› като тиква на плет** *ирон.*

ГРАДЯ ‹ВЪЗДУШНИ› КУЛИ — Кроя неосъществими планове, създавам си илюзии; фантазирам. *Тя беше от този тип хора, които обичат да мечтаят и да градят въздушни кули.*

— **строя ‹въздушни› кули** • **градя кули във въздуха** • **изграждам/ изградя въздушни кули** • **издигам/ издигна въздушни кули** • **правя кули в облаците**

ГРАДЯ КУЛИ ВЪВ ВЪЗДУХА — вж. ГРАДЯ ‹ВЪЗДУШНИ› КУЛИ

ГРЕБА ПАРИТЕ КАТО С ШИНИК *остар.* — вж. БИЕ МЕ ПАРÀТА

ГРИЗА КОКАЛИТЕ *на някого* — вж. ГРИЗА ЦЪРВУЛИТЕ

ГРИЗА КОСТИТЕ *на някого* — вж. ГРИЗА ЦЪРВУЛИТЕ

ГРИЗА ПОДЛОГИТЕ *някому* — вж. ГРИЗА ЦЪРВУЛИТЕ

ГРИЗА ПОДМЕТКИТЕ *някому* — вж. ГРИЗА ЦЪРВУЛИТЕ

ГРИЗА ЦЪРВУЛИТЕ *някому* — Говоря злъчно, язвително за някого; злословя, одумвам. *Беше ѝ омръзнало да чува одумки по свой адрес, да ѝ гризат цървулите. ✧ От завист все му гризеха цървулите.*

— **ям цървулите** • **ям парцалите** • **говоря зад гърба** • **глозгам цървулите** • **глождя цървулите** • **глождя подлогите** • **гриза подлогите** • **гриза подметките** • **гриза кокалите** • **гриза костите**

ГРОША С КУРШУМ МЕРЯ — вж. ПАРА̀ТА С КУРШУМ БИЯ

ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ — Нещо съвсем неочаквано, което предизвиква голяма изненада, обикн. неприятна. *Уволнението беше за него гръм от ясно небе.*

— **гръм посред бял ден**

ГРЪМВА МИ/ ГРЪМНЕ МИ ГЛАВАТА *от нещо, от някого* — Почувствам преумора, главоболие от много работа, шум, разправии и под. *От дългите ви разговори ми гръмна главата.* ✧ *Цял ден работя с компютъра, вече ми гръмна главата.*

— **надува ми се/ надуе ми се главата ‹като шиник› • надува ми се/ надуе ми се главата като плондер • става ми/ стане ми главата на (като) шиник • става ми/ стане ми главата на (като) тъпан • става ми/ стане ми главата на (като) плондер • става ми/ стане ми главата на (като) казан**

ГРЪМ ПОСРЕД БЯЛ ДЕН — вж. ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

ГУБЯ ПОЗИЦИЯ‹ТА СИ› (ПОЗИЦИИ‹ТЕ СИ›) — Преставам да имам предишното положение, влияние, предишната власт. *От една година насам синдикатът губеше позициите си и авторитетът му спадна.*

— **загубвам/ загубя позиция‹та си› (позиции‹те си›) • изгубвам/ изгубя позиция‹та си› (позиции‹те си›) • губя почва ‹под краката си› • загубвам/ загубя почва ‹под краката си› • изгубвам/ изгубя почва ‹под краката си› • губя терен под краката си**

ГУБЯ ПОЧВА ‹ПОД КРАКАТА СИ› —

1. Не се чувствам сигурен в себе си, проявявам несигурност в нещо. *Напоследък той се беше много променил. Чувстваше, че губи почва под краката си и все по-трудно взема решения.*

— **загубвам/ загубя почва ‹под краката си› • изгубвам/ изгубя почва ‹под краката си› • губя терен под краката си**

2. вж. ГУБЯ ПОЗИЦИЯ‹ТА СИ› (ПОЗИЦИИ‹ТЕ СИ›)

ГУБЯ СИ АКЪЛА *по някого* — вж. ГУБЯ СИ УМА

ГУБЯ СИ ДУМИТЕ — вж. ХАБЯ СИ ДУМИТЕ

ГУБЯ СИ УМА *по някого* — Влюбвам се, увличам се по някого. *Много е влюбчива, често си губи ума по разни младежи.* ✧ *Не си губи ума по нея, тя не е за тебе.*

— **губя си акъла • загубвам си/ загубя си ума • изгубвам си/ изгубя си ума**

• **загубвам си/ загубя си акъла** • **изгубвам си/ изгубя си акъла** • **загубвам си/ загубя си главата** • **взема ми се/ вземе ми се умът** • **взема ми се/ вземе ми се акълът** • **хвръква ми/ хвръкне ми умът** • **хвръква ми/ хвръкне ми акълът** • **хвръква ми/ хвръкне ми чивията** • **лапвам/ лапна въдицата** • **налапвам/ налапам въдицата** • **захапвам/ захапя въдицата** • **глътвам/ глътна въдицата** • **хлътвам/ хлътна до уши**

ГУБЯ ТЕРЕН ПОД КРАКАТА СИ —

1. вж. ГУБЯ ПОЧВА ‹ПОД КРАКАТА СИ› (1 знач.)
2. вж. ГУБЯ ПОЗИЦИЯ‹ТА СИ› (ПОЗИЦИИ‹ТЕ СИ›)

ГУБЯ УМА И ДУМА — вж. ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА (1 и 2 знач.)

ГУРЛЬО СЕ СМЕЕ НА ЛЮДСКИТЕ ГУРЕЛИ *диал. ирон.* — вж. ПРИСМЯЛ СЕ ХЪРБЕЛ НА ЩЪРБЕЛ *ирон.*

ГУШВАМ/ ГУШНА БУКЕТА *жарг.* — вж. ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ

ГЪБАВ СЪМ С ПАРИ — вж. ЧЕРВИВ СЪМ С (ОТ) ПАРИ

ГЪБЯСАЛ СЪМ ОТ ПАРИ — вж. ЧЕРВИВ СЪМ С (ОТ) ПАРИ

ГЪК НЕ КАЗВАМ/ КАЖА —

1. Упорито мълча, нищо не продумвам, нищо не възразявам (обикн. поради силно смущение, страх, изненада). *По време на разпита той гък не каза.* ✧ *Пред него тя гък не казва, безропотно изпълнява всичко, което ѝ нарежда.*

— **гък не рекох (не ще река)** • **дума (думица) не обелвам/ обеля** • **дума (думица) не продумвам/ продумам (няма да продумам)** • **зъб не обелвам/ обеля** • **уста не обелвам/ обеля** • **уста не отварям/ отворя** • **не ми излиза/ излезе дума из (от) устата** • **като риба мълча** • **като пън мълча** • **като пукал мълча** • **като гроб мълча** • **като кютюк мълча** • **като мумия мълча** • **като копче мълча** • **като бъкел мълча** *диал.* • **като турско гробище мълча** *диал.* • **„ц" не казвам/ кажа** *простонар.* • **зъб не отголвам/ отголя** *диал.*

2. Не издавам никакъв звук (при болка, бой и под.). *Раната го болеше, но докато я почистваха, той гък не каза.*

— **гък не рекох (не ще река)** • **„ц" не казвам/ кажа** *простонар.*

ГЪК НЕ РЕКОХ (НЕ ЩЕ РЕКА) — вж. ГЪК НЕ КАЗВАМ/ КАЖА (1 и 2 знач.)

ГЪЛТАМ МУХИ‹ТЕ› — вж. ЛАПАМ МУХИ‹ТЕ›

ГЪЛТАМ ‹СИ› (ГЛЪТВАМ ‹СИ›/ ГЛЪТНА ‹СИ›) ДУМИТЕ — вж. ПРЕГЛЪЩАМ СИ/ ПРЕГЛЪТНА СИ ДУМИТЕ

ГЪЛТАМ С ОЧИ —

1. *Някого.* Гледам жадно, с желание някого, когото много харесвам; силно желая някого. *Тя се притесни, когато забеляза, че той я гълта с очи.*

— **поглъщам/ погълна с очи • попивам/ попия с очи • изяждам/ изям с очи • изпивам/ изпия с очи‹те си› • пия с очи • изпивам/ изпия с поглед • не свалям/ сваля очи‹те си› • не снемам/ снема очи‹те си› • не отделям/ отделя очи‹те си› • не откъсвам/ откъсна очи‹те си› • не вдигам/ вдигна очи‹те си› • не мога да отделя поглед‹а си› • не мога да откъсна поглед‹а си› • не мога да откъсна очи‹те си› • не мога да отделя очи‹те си› • остават ми/ останат ми очите • отиват ми/ отидат ми очите • изтичат ми/ изтекат ми очите**

2. *Нещо.* Гледам жадно, с желание нещо, което много ми харесва; силно желая нещо. *Той гълташе с очи картината на стената.*

— **поглъщам/ погълна с очи • попивам/ попия с очи • не свалям/ сваля очи‹те си› • не снемам/ снема очи‹те си› • не отделям/ отделя очи‹те си› • не откъсвам/ откъсна очи‹те си› • не вдигам/ вдигна очи‹те си› • не мога да отделя поглед‹а си› • не мога да откъсна поглед‹а си› • не мога да откъсна очи‹те си› • не мога да отделя очи‹те си› • остават ми/ останат ми очите • отиват ми/ отидат ми очите • изтичат ми/ изтекат ми очите**

ГЪЛТАМ (ГЛЪТВАМ/ ГЛЪТНА) ХАПА — Примирявам се с нещо неприятно, приемам безропотно някаква неизбежна неприятност. *Книгата му нямаше успех и той трябваше да глътне хапа.*

— **преглъщам/ преглътна хапа (хапчето) • преглъщам/ преглътна горчивия хап**

ГЪНА ГЪРБИНА *пред някого* — вж. ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК

ГЪРБЪТ МИ Е СТУДЕН *диал.* — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГЪРМЯН ЗАЕК СЪМ — Много обигран, опитен, хитър съм. *Не се притеснявай за него, той е гърмян заек и ще съумее да се справи с неприятелите си.*

— **стрелян заек съм • стара лисица съм • хитра лисица съм • стар вълк съм • стара кримка съм • от стара коза яре съм • от стара крава теле съм • от стара кокошка яйце съм • от стара майка дете съм • от стара майка син**

съм • от стара майка чедо съм • от стар баща дете съм • от стар баща син съм • от стар баща чедо съм • дялан камък съм • излизана парà съм • търкалян камък съм *диал.* • минал съм през огън ‹и вода› • преминал съм през огън и вода • минал съм през сито и през решето • минал съм и през голямо решето, и през малко решето • преминал съм през сито и през решето • бил съм и в сито, и в решето • бил съм и в голямо решето, и в малко сито • бил съм в голямо и малко решето • бил съм в малко и голямо сито • врял и кипял съм • врял съм в голямо и малко гърне • на много огньове съм се пърлил • на дъното врял и кипял съм *диал.* • влизал съм и в сито, и в решето *диал.*

ГЪРМЯ СИ ПАТРОНИТЕ — вж. ХАБЯ СИ ПАТРОНИТЕ

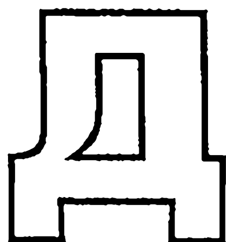

ДАВАМ/ ДАМ АКЪЛ *на някого* — Съветвам, поучавам някого, опитвам се да му повлияя да постъпи така, както смятам, че е правилно, разумно. *Дадох му акъл къде да вложи парите си. ✧ Престани да му даваш акъл какво да прави, той не е малък, сам може да взема решения.*

— **давам/ дам ум • наливам/ налея ум ‹в главата› • наливам/ налея акъл ‹в главата› • уча на ум ‹и разум› • пълня главата • тъпча главата • напълвам/ напълня главата • натъпквам/ натъпча в главата • набивам/ набия в главата • наливам/ налея в главата • наливам/ налея в куфалницата** *пренебр.*

ДАВАМ/ ДАМ АТ ЗА МАГАРЕ — вж. ДАВАМ/ ДАМ КОН ЗА КОКОШКА

ДАВАМ/ ДАМ ВЯТЪРА *на някого диал.* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ (1 знач.)

ДАВАМ/ ДАМ ГАЗ — Ускорявам, засилвам някаква работа, дейност; активизирам се, разбързвам се. *Трябва да дадем газ и да приключим най-после тази работа.*

— **давам/ дам пълна газ • давам си/ дам си форца • натискам педала • напрягам/ напрегна мишци • стягам/ стегна мишци‹те си›**

ДАВАМ ГО/ ДАМ ГО ТЕЖКО *жарг.* — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

ДАВАМ/ ДАМ ГРЪБ —

1. *Някому.* Преставам да се интересувам от някого, изоставям някого, пренебрегвам, отбягвам някого. *Откакто се скара с приятелите си, даде им гръб и вече не общува с тях. ✧ След като разбраха, че е мошеник, всички му дадоха гръб.*

— **обръщам/ обърна гръб • отвръщам/ отвърна глава • отвръщам/ отвърна**

лице • отвръщам/ отвърна очи • отвръщам/ отвърна взор *книж.* • вдигам/ вдигна ръце (ръка) • махам (махвам/ махна) ‹с› ръка

2. *На нещо.* Изоставям нещо, преставам да обръщам внимание на нещо, да се интересувам от нещо или забравям за нещо. *Старая се да дам гръб на неприятностите и да мисля за бъдещето.*

— обръщам/ обърна гръб • хвърлям/ хвърля зад гърба си • махам (махвам/ махна) ‹с› ръка

ДАВАМ/ ДАМ *някому* **ДА ‹СЕ› РАЗБЕРЕ** —

1. Наказвам някого за стореното от него зло, отмъщавам на някого. *Той толкова злини ми стори, но аз му дадох да се разбере. ✧ Трябва да му дадем да се разбере на този негодник.*

— поставям/ поставя на място‹то› • слагам/ сложа на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • давам/ дам урок • давам/ дам хубав (добър) урок • връщам/ върна го тъпкано • показвам/ покажа *някому* откъде изгрява слънцето • показвам/ покажа *някому* кой кум, кой ‹стар› сват • научавам/ науча на ум ‹и разум› • отвръщам/ отвърна на удара с удар • връщам/ върна с лихвата (лихвите) • плащам/ платя с лихвата (лихвите) • заплащам/ заплатя с лихвата (лихвите) • плащам/ платя със същата монета • заплащам/ заплатя със същата монета • отвръщам/ отвърна със същата монета • изкарвам/ изкарам от (из, през) носа • изваждам/ извадя от (из, през) носа • виждам/ видя сметката

2. Наругавам, нахоквам някого за негова постъпка, скарвам се някому. *Ако още веднъж го видя нетрезвен, ще му дам да се разбере. ✧ Отговорих му както трябва, дадох му да се разбере.*

— дръпвам/ дръпна един калай • дръпвам/ дръпна калая • тегля калая • тегля един калай • дръпвам/ дръпна едно конско • тегля едно конско • издърпвам/ издърпам ушите (ухото) • дръпвам/ дръпна ‹за› ушите (ухото) • опъвам/ опъна ушите • натривам/ натрия носа • натърквам/ натъркам носа • нажулвам/ нажуля носа • натривам/ натрия мутрата *грубо* • натърквам/ натъркам мутрата *грубо* • натривам/ натрия муцуната *грубо* • натърквам/ натъркам муцуната *грубо* • натърквам/ натъркам сол на главата • натърквам/ натъркам врата • натърквам/ натъркам главата със сапун • нажулвам/ нажуля главата ‹със сапун› • насапунисвам/ насапунисам здравата • сапунисвам/ сапунисам главата • нарязвам/ нарежа като кисела краставица • нарязвам/ нарежа като горчива краставица • свивам/ свия сармите • свивам/ свия перките • скръцвам/ скръцна със зъби • давам/ дам един зъб • направям/ направя на салата • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя на сол ‹и пипер› • направям/ направя на сол и вода • направям/ направя ‹на› пух и прах •

направям/ направя на нищо ‹и никакво› • направям/ направя ‹на› мат и маскара • направям/ направя ‹на› бъзе и коприва • направям/ направя със земята равен • сравнявам/ сравня със земята • сривам/ срина със земята • не оставям/ оставя здраво място • направям/ направя със земята барабар *простонар.* • **направям/ направя гъба и коприва** *диал.*

ДАВАМ/ ДАМ ДВЕТЕ ПАРИ *някому* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ (1 и 2 знач.)

ДАВАМ/ ДАМ ЕДИН ЗЪБ *някому* — вж. СКРЪЦВАМ/ СКРЪЦНА СЪС ЗЪБИ

ДАВАМ/ ДАМ ‹ЕДНО› РАМО *на някого* — Подкрепям, подпомагам някого в извършването на нещо, оказвам помощ, поддръжка някому. *Много страни дадоха рамо на България за приемането ѝ в Европейския съюз. ✧ Инициативата не може да се осъществи, ако ръководството не ни даде рамо.*

— **слагам/ сложа ‹едно› рамо • подлагам/ подложа ‹едно› рамо • удрям/ ударя ‹едно› рамо • подавам/ подам ръка • протягам/ протегна ръка**[1] • **заставам/ застана зад гърба • зад гърба съм • стоя зад гърба • заставам/ застана насреща**

ДАВАМ/ ДАМ ЖИТО ЗА ПЛЯВА — вж. ДАВАМ/ ДАМ КОН ЗА КОКОШКА

ДАВАМ/ ДАМ ЗЕЛЕНА УЛИЦА *на нещо* — Давам възможност нещо да се прояви, да се развива свободно. *С подписването на спогодбата се даде зелена улица на научните контакти между двата института.*

— **отварям/ отворя път‹я› • откривам/ открия път‹я› • отприщвам/ отприщя пътя • давам/ дам път**

ДАВАМ/ ДАМ КОН ЗА КОКОШКА — Неизгодно, със загуба извършвам някаква сделка, неразумно извършвам някаква продажба или замяна. *Като гледам сегашната ти кола и я сравнявам с предишната имам чувството, че си дал кон за кокошка.*

— **разменям/ разменя кон за кокошка • заменям/ заменя кон за кокошка • сменям/ сменя кон за кокошка • сменям/ сменя ат за магаре • разменям/ разменя ат за магаре • сменям/ сменя кон за магаре • давам/ дам кон за магаре • давам/ дам ат за магаре • давам/ дам жито за плява**

ДАВАМ/ ДАМ КОН ЗА МАГАРЕ — вж. ДАВАМ/ ДАМ КОН ЗА КОКОШКА

ДАВАМ/ ДАМ КРАК *някому* — Отблъсквам някого, преставам да се интересувам от някого; изоставям, зарязвам някого, с когото съм бил в близки отношения. *Цяла година живя с момичето, а после ѝ даде крак.*

— **давам/ дам ритник‹а›** • **удрям/ ударя ритник‹а›** • **удрям/ ударя крак** • **бия шута** *грубо* • **удрям/ударя шута** *грубо* • **удрям/ ударя текмето** *грубо* • **ритам (ритвам/ ритна) текмето** *диал. грубо* • **бия дузпата** *жарг.* • **удрям/ ударя дузпа‹та›** *жарг.* • **изпращам/ изпратя по дяволите** • **пращам/ пратя по дяволите** • **оставям/ оставя по дяволите** • **запращам/ запратя по дяволите** • **пращам/ пратя на майната** *грубо* • **пращам/ пратя в джендема** *простонар.* • **пращам/ пратя поврага** *диал. остар.*

ДАВАМ/ ДАМ ЛИВАДИТЕ *някому диал.* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ (1 знач.)

ДАВАМ/ ДАМ МЕНТАТА *някому диал.* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ (1 знач.)

ДАВАМ/ ДАМ ОБУЩАТА В РЪЦЕТЕ *на някого диал.* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ (1 знач.)

ДАВАМ/ ДАМ ОТЧЕТ *някому* — вж. ДАВАМ/ ДАМ СМЕТКА

ДАВАМ/ ДАМ ПЛЪТ И КРЪВ *на нещо книж.* — Осъществявам, реализирам нещо, създавам нещо. *В поезията си авторът е дал плът и кръв на своите идеи.*

— **превръщам/ превърна в живо дело** *книж.*

ДАВАМ/ ДАМ ПОСТАЛИТЕ В РЪКА‹ТА› *на някого диал.* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ (1 знач.)

ДАВАМ/ ДАМ ПРЪТА ‹ПО ГЪРБА› *някому* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ (1 и 2 знач.)

ДАВАМ/ ДАМ ПЪЛНА ГАЗ — вж. ДАВАМ/ ДАМ ГАЗ

ДАВАМ/ ДАМ ПЪТ —

1. *Някому.* Освобождавам място, отдръпвам се, за да може някой да премине някъде. *Пред вратата той даде път на дамата.* ✧ *Минувачите се отдръпнаха, за да дадат път на колоната демонстранти.*

— **направям/ направя път** • **правя път** • **отварям/ отворя път** • **отварям/ отворя място** • **направям/ направя място**

2. *На някого.* Давам възможност на някого да се развива, да напредва. *Трябва да се дава път на младите да постигнат своите цели.*

— **направям/ направя път** • **отварям/ отворя път** • **откривам/ открия път**

3. *На нещо.* Давам възможност нещо да се прояви, да се развива свободно. *Трябва да се даде път на частната инициатива.*

— **откривам/ открия път‹я› • отварям/ отворя път‹я› • отприщвам/ отприщя пътя • давам/ дам зелена улица**

ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ *на някого* —

1. Изпъждам, изгонвам, прогонвам някого от някъде. *Той беше пияница и един ден жена му му даде пътя. ✧ Тя досаждаше на всички и те ѝ дадоха пътя.*

— **посочвам/ посоча пътя • показвам/ покажа пътя • посочвам/ посоча вратата • показвам/ покажа вратата • давам/ дам двете пари • давам/ дам ритник‹а› • удрям/ ударя ритник‹а› • давам/ дам пръта ‹по гърба› • бия шута** *грубо* **• удрям/ ударя шута** *грубо* **• удрям/ ударя текмето** *грубо* **• ритам (ритвам/ ритна) текмето** *диал. грубо* **• духвам/ духна под опашката • плюя под опашката • изхвърлям/ изхвърля като мръсно коте • изхвърлям/ изхвърля като парцал • давам/ дам чехлите в ръцете** *диал.* **• давам/ дам обущата в ръцете** *диал.* **• давам/ дам посталите в ръка‹та›** *диал.* **• давам/ дам ментата** *диал.* **• давам/ дам вятъра** *диал.* **• давам/ дам трънката** *диал.* **• давам/ дам ливадите** *диал.* **• изхвърлям/ изхвърля като кирлив фес** *диал.* **• бия дузпата** *жарг.* **• удрям/ ударя дузпа‹та›** *жарг.*

2. Изгонвам, изпъждам някого от работа, уволнявам някого от служба. *Той не си вършеше добре работата и скоро му дадоха пътя. ✧ Мързеше я да работи и фирмата ѝ даде пътя.*

— **посочвам/ посоча пътя • показвам/ покажа пътя • посочвам/ посоча вратата • показвам/ покажа вратата • давам/ дам двете пари • подписвам/ подпиша паспорта • подписвам/ подпиша квитанцията • подписвам/ подпиша тескерето** *диал.* **• изхвърлям/ изхвърля на пътя • изхвърлям/ изхвърля на улицата • изхвърлям/ изхвърля като мръсно коте • изхвърлям/ изхвърля като парцал • духвам/ духна под опашката • плюя под опашката • давам/ дам ритник‹а› • удрям/ ударя ритник‹а› • давам/ дам пръта ‹по гърба› • удрям/ ударя пръта • удрям/ ударя дървото • бия шута** *грубо* **• удрям/ ударя шута** *грубо* **• удрям/ ударя текмето** *грубо* **• ритам (ритвам/ ритна) текмето** *диал. грубо* **• изхвърлям/ изхвърля като кирлив фес** *диал.* **• бия дузпата** *жарг.* **• удрям/ ударя дузпа‹та›** *жарг.*

ДАВАМ/ ДАМ РИТНИК‹А› *някому* —

1. Изгонвам, грубо изпъждам някого, отстранявам го отнякъде. *Сигурно са му дали ритник, защото вече не ходи у тях. ✧ Докога ще търпим този безделник, трябва да му дадем ритника.*

— **удрям/ ударя ритник‹а› • посочвам/ посоча вратата • показвам/ покажа вратата • посочвам/ посоча пътя • показвам/ покажа пътя • давам/ дам пътя • бия шута** *грубо* **• удрям/ ударя шута** *грубо* **• давам/ дам двете пари • давам/ дам пръта ‹по гърба› • удрям/ ударя пръта • удрям/ ударя дървото • удрям/ ударя текмето** *грубо* **• ритам (ритвам/ ритна) текмето** *диал. грубо*

• удрям/ ударя дузпа‹та› *жарг.* • бия дузпата *жарг.* • подписвам/ подпиша паспорта • подписвам/ подпиша квитанцията • подписвам/ подпиша тескерето *диал.* • духвам/ духна под опашката • плюя под опашката • изхвърлям/ изхвърля на улицата • изхвърлям/ изхвърля на пътя • изхвърлям/ изхвърля като мръсно коте • изхвърлям/ изхвърля като парцал • изхвърлям/ изхвърля като кирлив фес *диал.* • давам/ дам чехлите в ръцете *диал.* • давам/ дам обущата в ръцете *диал.* • давам/ дам посталите в ръка‹та› *диал.* • давам/ дам ментата *диал.* • давам/ дам вятъра *диал.* • давам/ дам трънката *диал.* • давам/ дам ливадите *диал.*

2. Отблъсквам някого, преставам да се интересувам от някого, изоставям, зарязвам някого, с когото съм бил в близки отношения. *Всички се изненадаха, когато тя, след толкова дълга любов, му даде ритник.*

— удрям/ ударя ритник‹а› • бия шута *грубо* • удрям/ ударя шута *грубо* • давам/ дам крак • удрям/ ударя крак • удрям/ ударя текмето *грубо* • ритам (ритвам/ ритна) текмето *диал. грубо* • бия дузпата *жарг.* • удрям/ ударя дузпа‹та› *жарг.* • изпращам/ изпратя по дяволите • пращам/ пратя по дяволите • запращам/ запратя по дяволите • оставям/ оставя по дяволите • пращам/ пратя на майната *грубо* • пращам/ пратя в джендема *простонар.* • пращам/ пратя повграга *диал. остар.*

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ГЛАВАТА —

1. *За някого или за нещо.* Жертвам се или съм готов да се жертвам за някого или за нещо; излагам живота си на голяма опасност и риск. *Тези смели хора бяха готови да дадат главата си за великото дело.*

— залагам си/ заложа си главата • давам си/ дам си живота • проливам си/ пролея си кръвта • полагам/ положа главата си *книж.* • слагам/ сложа глава‹та си› • слагам си/ сложа си главата в торбата • поставям си/ поставя си главата в торбата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) главата в торбата • увирам си/ увра си главата в торбата • влизам/ вляза в огъня • хвърлям се/ хвърля се в огъня • стъпвам/ стъпя ‹бос› в огъня

2. *Със следв. изр. със съюз* **че, ако.** Напълно съм сигурен, че нещо ще стане, че е така или че нещо няма да стане, че не е така (с оглед на изказаното предположение или твърдение в следв. изр.). *Давам си главата, че той няма да дойде.* ✧ *Ще си дам главата, ако той излезе прав.*

— залагам си/ заложа си главата • отрязвам си/ отрежа си главата • режа си главата • сека си главата • отрязвам си/ отрежа си езика • обръсвам си/ обръсна си мустаците (мустаките)

3. Гарантирам достоверността, истинността на нещо или гарантирам за някого; напълно съм убеден, сигурен в нещо или някого. *Давам си главата, че текстът е автентичен.* ✧ *Готов съм да си дам главата, че той е невинен.*

— **залагам си/ заложа си главата • отрязвам си/ отрежа си главата • режа си главата • залагам си/ заложа си честта • подписвам/ подпиша с две‹те› ръце • с две‹те си› ръце се подписвам**

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ЖИВОТА *за някого или за нещо* — Жертвам живота си, жертвам се за някого или за нещо. *Той би дал живота си за свободата на отечеството.*

— **проливам си/ пролея си кръвта • давам си/ дам си главата • слагам/ сложа глава‹та си› • залагам си/ заложа си главата • полагам/ положа главата си** *книж.* **• влизам/ вляза в огъня • хвърлям се/ хвърля се в огъня • стъпвам/ стъпя ‹бос› в огъня**

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ И ДРЕХАТА ОТ ГЪРБА — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ И РИЗАТА ОТ ГЪРБА

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ‹И› ЗАЛЪКА ‹ОТ УСТАТА› —

1. вж. ДЕЛЯ ОТ ЗАЛЪКА СИ

2. вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ И РИЗАТА ОТ ГЪРБА

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ И КАЛПАКА ОТ ГЛАВАТА *диал.* — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ И РИЗАТА ОТ ГЪРБА

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ‹И› КАЛТА ПОД (ИЗПОД) НОКТИТЕ — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ И РИЗАТА ОТ ГЪРБА

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ И РИЗАТА ОТ ГЪРБА — Жертвоготовен съм, лишавам се и от най-необходимото в полза на някого. *Баща му би дал и ризата от гърба си, за да го изучи. ✧ Той е толкова добър, че е готов да даде и ризата от гърба си на ближния.*

— **давам си/ дам си и дрехата от гърба • давам си/ дам си ‹и› залъка ‹от устата› • отделям/ отделя ‹залъка› от уста‹та си› • отделям/ отделя и къшея от гърлото си** *диал.* **• давам си/ дам си ‹и› слюнката под езика • давам си/ дам си ‹и› слюнката от устата • давам си/ дам си ‹и› слюнката от гърлото • давам си/ дам си ‹и› калта под (изпод) ноктите • издавам си/ издам си ‹и› калта под (изпод) ноктите • давам си/ дам си и черното под (изпод) ноктите • давам си/ дам си и шапката от главата** *диал.* **• давам си/ дам си и калпака от главата** *диал.*

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ‹И› СЛЮНКАТА ОТ ГЪРЛОТО — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ И РИЗАТА ОТ ГЪРБА

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ‹И› СЛЮНКАТА ОТ УСТАТА — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ И РИЗАТА ОТ ГЪРБА

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ‹И› СЛЮНКАТА ПОД ЕЗИКА — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ И РИЗАТА ОТ ГЪРБА

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ И ЧЕРНОТО ПОД (ИЗПОД) НОКТИТЕ — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ И РИЗАТА ОТ ГЪРБА

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ И ШАПКАТА ОТ ГЛАВАТА *диал.* — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ И РИЗАТА ОТ ГЪРБА

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ КУРАЖ — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ СЪРЦЕ

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ОТЧЕТ *за нещо книж.* — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ СМЕТКА

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ СМЕТКА *за нещо* — Съзнавам, разбирам, трезво преценявам положението. *Той си даде сметка за последиците от поведението си.*

— давам **си**/ дам **си отчет** *книж.*

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ СЪРЦЕ — Окуражавам се, старая се да не ме обземе страх или отчаяние. *Тя се страхуваше от изпита, но си даваше сърце, не искаше да покаже слабост.*

— **правя си сърце** • давам **си**/ дам **си кураж**

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ТРУД — Старая се, мъча се, полагам усилия да направя нещо. *Напразно си даваш труд да върнеш изгубеното.* ✧ *Той дори не си даде труд да ги извести кога пристига.*

— **правя си труд • направям си/ направя си труд‹а› • боля си главата • хвърлям/ хвърля силите си • хвърлям/ хвърля всички‹те си› сили**

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ФАСОН — вж. ПРОДАВАМ ЧАЛЪМ‹И›

ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ФОРЦА — вж. ДАВАМ/ ДАМ ГАЗ

ДАВАМ/ ДАМ СМЕТКА *някому* — Отговарям за делата, постъпките и поведението си пред някого; обяснявам мотивите, които могат да ги оправдаят. *Съвестта му не бе чиста и той се страхуваше, че един ден трябва да дава сметка за делата си.*

— **давам/ дам отчет**

ДАВАМ/ ДАМ ТРЪНКАТА *на някого диал.* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ (1 знач.)

ДАВАМ/ ДАМ УМ *на някого* — вж. ДАВАМ/ ДАМ АКЪЛ

ДАВАМ/ ДАМ УРОК и **ДАВАМ/ ДАМ ХУБАВ (ДОБЪР) УРОК** *някому* — Извършвам нещо, с което накарвам някого да разбере, че не може повече да постъпва по досегашния начин; наказвам за назидание някого. *Трябва да се даде урок на този нехранимайко, та вече да не върши безобразия.* ✧ *Той я обиждаше непрекъснато. Един ден тя скъса с него и така му даде хубав урок.*

— **поставям/ поставя на място‹то› • слагам/ сложа на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • научавам/ науча на ум ‹и разум› • давам/ дам** *някому* **да ‹се› разбере • натривам/ натрия носа • нажулвам/ нажуля носа • натърквам/ натъркам носа • натривам/ натрия мутрата** *грубо* **• натърквам/ натъркам мутрата** *грубо* **• натривам/ натрия муцуната** *грубо* **• натърквам/ натъркам муцуната** *грубо* **• връщам/ върна го тъпкано • връщам/ върна с лихвата (лихвите) • плащам/ платя с лихвата (лихвите) • заплащам/ заплатя с лихвата (лихвите)**

ДАВАМ/ ДАМ УХО —

1. Мъча се, напрягам се да доловя със слуха си това, което се говори, което става някъде (обикн. по-далече от мене); ослушвам се. *Тя даваше ухо дали няма да чуе идването на колата.*

— **надавам/ надам ухо (уши) • нагаждам/ нагодя ухо** *диал.*

2. Съсредоточавам вниманието си и започвам да слушам внимателно това, което се говори в момента; заслушвам се в нещо. *Той даде ухо, за да не изпусне нещо от новините по радиото.*

— **надавам/ надам ухо (уши) • наострям/ наостря уши • навирвам/ навиря уши • напервам/ наперя уши • наострям/ наостря слух • превръщам се/ превърна се на (в) слух • обръщам се/ обърна се на (в) слух • удрям/ ударя ухо** *диал.*

ДАВАМ/ ДАМ ЧЕХЛИТЕ В РЪЦЕТЕ *някому диал.* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ (1 знач.)

ДАВАМ/ ДАМ ЮЗДИТЕ *някому диал.* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ЮЗДИТЕ

ДА ГИ НЯМАМЕ ТАКИВА — вж. НЯМА ГО МАЙСТОРА

ДА ГО ДУХНЕШ, ЩЕ ПАДНЕ — Много, извънредно слаб, немощен. *След*

болестта, тя беше толкова отслабнала и изтощена, че да я духнеш, ще падне.

— **вятър да духне, ще го отвее • да го стиснеш за носа, ще му изскочи** душата *диал.*

ДА ГОНИШ БЪЛХИ *диал.* — вж. КОН ДА РАЗИГРАВАШ

ДА ГО ПЛЮЕШ В ОЧИТЕ, ПАК НЕ МИГА *диал. пренебр.* — вж. ТИ ГО ПЛЮЕШ, ТО ВИКА: ДЪЖДЕЦ РОСИ *пренебр.*

ДА ГО ПОМИРИШЕШ, НОСЪТ ТИ ОКАПВА — Употребява се за човек, който е много лош, зъл, проклет. *Толкова е злобен, че да го помиришеш, носът ти окапва.*

— **който го помирише, носът му окапва • който го помирише, носът му пада • да го срещнеш, че да бягаш • не е цвете за мирисане • да плюе на змия в устата, ще я отрови • змия му е плюла в устата • пепелянка му е плюла в устата • на змиите в устата плюе • по-черен от дявола е • не е билка за мирисане** *диал.* • **не е китка за мирисане (помирисване)** *диал.* • **о зелен бор да се хване, и той ще изсъхне** *диал.* • **у море да го хвърлиш, и морето ще го изхвърли** *диал.* • **яхнал е на оса** *диал.*

ДА ГО СРЕЩНЕШ, ЧЕ ДА БЯГАШ — вж. ДА ГО ПОМИРИШЕШ, НОСЪТ ТИ ОКАПВА

ДА ГО СТИСНЕШ ЗА НОСА, ЩЕ МУ ИЗСКОЧИ ДУШАТА *диал.* — вж. ДА ГО ДУХНЕШ, ЩЕ ПАДНЕ

ДА ЗАРЕЖЕМ НА ВРАТАТА — Употребява се, когато някой извърши нещо, което не е присъщо на навиците му. *Да зарежем на вратата, ти днес се върна рано вкъщи.*

— **къде да зарежем • намери бял камък да забележим • трябва да зарежем • какво да обърнем • какво да преобърнем • да му се покачи чесън ‹за уроки›** *диал.*

ДА ИМАШ ДА ВЗЕМАШ — вж. НЯМА ГО МАЙСТОРА

ДАЛЕЧ МИ СТИГА РЪКАТА *диал.* — вж. БИЕ МЕ ПАРÀТА

ДА МУ СЕ ПОКАЧИ ЧЕСЪН ‹ЗА УРОКИ› *диал.* — вж. ДА ЗАРЕЖЕМ НА ВРАТАТА

ДА НЕ ‹БИ ДА› СА ТИ ИЗГОРЕЛИ ГЕМИИТЕ ‹В МОРЕТО (В ЧЕРНО МОРЕ)› *ирон.* — вж. ДА НЕ ‹БИ ДА› СА ТИ ПОТЪНАЛИ ГЕМИИТЕ ‹В МОРЕТО (В ЧЕРНО МОРЕ)› *ирон.*

ДА НЕ ‹БИ ДА› СА ТИ ПОТЪНАЛИ ГЕМИИТЕ ‹В МОРЕТО (В ЧЕРНО МОРЕ)› *ирон.* — Употребява се, когато някой е умислен, тъжен, без настроение или сърдит, без да има сериозна причина за това. *Какво сте се намусили, да не са ви потънали гемиите в морето.*

— **да не ‹би да› са ти пропаднали гемиите ‹в морето (в Черно море)›** *ирон.* • **да не ‹би да› са ти изгорели гемиите ‹в морето (в Черно море)›** *ирон.* • **да не ‹би да› са ти потънали корабите ‹в морето›** *ирон.* • **сякаш (като че ли) са ти потънали гемиите ‹в морето (в Черно море)›** *ирон.* • **сякаш (като че ли) са ти пропаднали гемиите ‹в морето (в Черно море)›** *ирон.* • **сякаш (като че ли) са ти изгорели гемиите ‹в морето (в Черно море)›** *ирон.* • **сякаш (като че ли) са ти потънали корабите ‹в морето›** *ирон.* • **сякаш (като че) са ти батисали гемиите** *диал. ирон.* • **сякаш (като че) някой ти е изял бащиното имане** *диал. ирон.*

ДА НЕ ‹БИ ДА› СА ТИ ПОТЪНАЛИ КОРАБИТЕ ‹В МОРЕТО› *ирон.* — вж. ДА НЕ ‹БИ ДА› СА ТИ ПОТЪНАЛИ ГЕМИИТЕ ‹В МОРЕТО (В ЧЕРНО МОРЕ)› *ирон.*

ДА НЕ ‹БИ ДА› СА ТИ ПРОПАДНАЛИ ГЕМИИТЕ ‹В МОРЕТО (В ЧЕРНО МОРЕ)› *ирон.* — вж. ДА НЕ ‹БИ ДА› СА ТИ ПОТЪНАЛИ ГЕМИИТЕ ‹В МОРЕТО (В ЧЕРНО МОРЕ)› *ирон.*

‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА ГАРГА АКЪЛА — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА ГАРГА МОЗЪКА — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА ГАРГА ПИПЕТО — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА ГАРГА УМА — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА АКЪЛА — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА МОЗЪКА — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА ПИПЕТО — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА — *Обикн. във въпросит. или отриц. форма. Самост. или със следв. изр. със съюз* **че, та.** Употребява се (във 2 л., ед. и мн.ч.) като упрек към някого за неразумната му постъпка или (в 1 л., ед. и мн.ч.) като отрицателен отговор-възражение — няма да постъпя неразумно. *Да не ти е изпила кукувица ума, че продължаваш да харчиш безразборно.* ✧ *Да не ми е изпила кукувица ума, та да изляза в това лошо време.*

— **‹да› не ми е изпила кукувица мозъка • ‹да› не ми е изпила кукувица акъла • ‹да› не ми е изпила кукувица пипето • ‹да› не ми е изпила чавка ума • ‹да› не ми е изпила чавка мозъка • ‹да› не ми е изпила чавка акъла • ‹да› не ми е изпила чавка пипето • ‹да› не ми е изпила сврака ума • ‹да› не ми е изпила сврака мозъка • ‹да› не ми е изпила сврака акъла • ‹да› не ми е изпила сврака пипето • ‹да› не ми е изпила патка ума • ‹да› не ми е изпила патка мозъка • ‹да› не ми е изпила патка акъла • ‹да› не ми е изпила патка пипето • ‹да› не ми е изпила гарга ума • ‹да› не ми е изпила гарга мозъка • ‹да› не ми е изпила гарга акъла • ‹да› не ми е изпила гарга пипето • ‹да› не съм си изгубил ума • ‹да› не съм си изгубил мозъка • ‹да› не съм си изгубил акъла • ‹да› не съм откачил ‹централно›** *жарг.* • **‹да› не съм пил газ** *жарг.* • **‹да› не съм пил татул** *диал.* • **‹да› не съм ял лудото биле** *диал.*

‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА ПАТКА АКЪЛА — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА ПАТКА МОЗЪКА — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА ПАТКА ПИПЕТО — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА ПАТКА УМА — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА СВРАКА АКЪЛА — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА СВРАКА МОЗЪКА — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА СВРАКА ПИПЕТО — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› **НЕ МИ Е ИЗПИЛА СВРАКА УМА** — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› **НЕ МИ Е ИЗПИЛА ЧАВКА АКЪЛА** — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› **НЕ МИ Е ИЗПИЛА ЧАВКА МОЗЪКА** — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› **НЕ МИ Е ИЗПИЛА ЧАВКА ПИПЕТО** — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› **НЕ МИ Е ИЗПИЛА ЧАВКА УМА** — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› **НЕ СЪМ ОТКАЧИЛ ‹ЦЕНТРАЛНО›** *жарг.* — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› **НЕ СЪМ ПИЛ ГАЗ** *жарг.* — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› **НЕ СЪМ ПИЛ ТАТУЛ** *диал.* — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› **НЕ СЪМ СИ ИЗГУБИЛ АКЪЛА** — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› **НЕ СЪМ СИ ИЗГУБИЛ МОЗЪКА** — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› **НЕ СЪМ СИ ИЗГУБИЛ УМА** — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

‹ДА› **НЕ СЪМ ЯЛ ЛУДОТО БИЛЕ** *диал.* — вж. ‹ДА› НЕ МИ Е ИЗПИЛА КУКУВИЦА УМА

ДА НЯМАШ ВОСЪК В УШИТЕ ‹СИ›? — вж. ДА НЯМАШ ПАМУК В УШИТЕ ‹СИ›?

ДА НЯМАШ ПАМУК В УШИТЕ ‹СИ›? — *Обикн. във 2 и 3 л.* Казва се като упрек към някого, който не възприема, не слуша това, което му се говори или нарежда. *Казах ти да загасиш радиото, а ти не го направи. Да нямаш памук в ушите си?*

— **да нямаш восък в ушите ‹си›?**

ДА ПЛЮЕ НА ЗМИЯ В УСТАТА, ЩЕ Я ОТРОВИ — вж. ДА ГО ПОМИРИШЕШ, НОСЪТ ТИ ОКАПВА

ДА СЕ КРЪСТИШ (ПРЕКРЪСТИШ) С ДВЕТЕ РЪЦЕ и **ДА СЕ КРЪСТИ (ПРЕКРЪСТИ) ЧОВЕК С ДВЕТЕ РЪЦЕ** — Възклицание за израз на недоумение, недоволство, възмущение от нещо нередно, необичайно. *Какви престъпления стават напоследък, да се кръстиш с двете ръце.*

— да се **кръстиш** (прекръстиш) с **лява‹та› ръка** • да **се кръсти** (прекръсти) **човек с лява‹та› ръка** • с **лявата ‹си ръка› ли** да се **кръстя** (прекръстя), с **дясната ли** • да се **чудиш** и ‹да се› **маеш**

ДА СЕ КРЪСТИШ (ПРЕКРЪСТИШ) С ЛЯВА‹ТА› РЪКА и **ДА СЕ КРЪСТИ (ПРЕКРЪСТИ) ЧОВЕК С ЛЯВА‹ТА› РЪКА** — вж. ДА СЕ КРЪСТИШ (ПРЕКРЪСТИШ) С ДВЕТЕ РЪЦЕ

ДА СЕ ЧУДИШ И ‹ДА СЕ› МАЕШ — вж. ДА СЕ КРЪСТИШ (ПРЕКРЪСТИШ) С ДВЕТЕ РЪЦЕ

ДАСКАЛ ПРАСКАЛ *диал. пренебр.* — вж. ДЪРВЕН ФИЛОСОФ *пренебр.*

ДА ТИ ВИДЯ ГЪРБА *грубо* — Махни се оттук, иди си, върви си. *Много ме ядоса с приказките си, а сега да ти видя гърба.*

— **да ти изгледам** гърба *грубо* • да **ти видя петите** *грубо* • **да ти видя дирята** *диал. грубо* • да **ти видя плещите** *диал. грубо*

ДА ТИ ВИДЯ ДИРЯТА *диал. грубо* — вж. ДА ТИ ВИДЯ ГЪРБА *грубо*

ДА ТИ ВИДЯ ПЕТИТЕ *грубо* — вж. ДА ТИ ВИДЯ ГЪРБА *грубо*

ДА ТИ ВИДЯ ПЛЕЩИТЕ *диал. грубо* — вж. ДА ТИ ВИДЯ ГЪРБА *грубо*

ДА ТИ ИЗГЛЕДАМ ГЪРБА *грубо* — вж. ДА ТИ ВИДЯ ГЪРБА *грубо*

ДА (ЩЕ) ТИ ПАДНЕ КАПАТА — вж. ДА (ЩЕ) ТИ ПАДНЕ ШАПКАТА

ДА (ЩЕ) ТИ ПАДНЕ ШАПКАТА — За изразяване на голямо възхищение, учудване от нещо много хубаво, необикновено; да се смаеш, да се изумиш. *Такава красива гледка се разкри пред нас, да ти падне шапката.* ✧ *Имам една великолепна идея — ще ти падне шапката.*

— да (**ще**) ти падне капата • да (ще) **ти хвръкне** шапката • да (**ще**) ти хвръкне **капата** • да (**ще**) **ти се вземе умът** • да (**ще**) **ти се вземе акълът** • **да (ще) ти се завие свят** • да (**ще**) **ти се замае свят** • да (**ще**) **ти се завърти свят**

ДА (ЩЕ) ТИ СЕ ВЗЕМЕ АКЪЛЪТ — вж. ДА (ЩЕ) ТИ ПАДНЕ ШАПКАТА

ДА (ЩЕ) ТИ СЕ ВЗЕМЕ УМЪТ — вж. ДА (ЩЕ) ТИ ПАДНЕ ШАПКАТА

ДА (ЩЕ) ТИ СЕ ЗАВИЕ СВЯТ — вж. ДА (ЩЕ) ТИ ПАДНЕ ШАПКАТА

ДА (ЩЕ) ТИ СЕ ЗАВЪРТИ СВЯТ — вж. ДА (ЩЕ) ТИ ПАДНЕ ШАПКАТА

ДА (ЩЕ) ТИ СЕ ЗАМАЕ СВЯТ — вж. ДА (ЩЕ) ТИ ПАДНЕ ШАПКАТА

ДА (ЩЕ) ТИ ХВРЪКНЕ КАПАТА — вж. ДА (ЩЕ) ТИ ПАДНЕ ШАПКАТА

ДА (ЩЕ) ТИ ХВРЪКНЕ ШАПКАТА — вж. ДА (ЩЕ) ТИ ПАДНЕ ШАПКАТА

ДА ТИ ЯДАТ УСТАТА МЕД *диал.* — вж. ЗЛАТНИ ТИ УСТА

ДВА ПРЪСТА МИ Е ЧЕЛОТО *пренебр.* — вж. ГЛАВАТА МИ Е КУХА *пренебр.*

ДВАТА КРАЯ В (И) СРЕДАТА *ирон.* — вж. ДО КРИВАТА КРУША *ирон.*

ДВЕ ДУМИ ‹НАКРЪСТ› НЕ МОГА ДА ВЪРЖА — вж. ДВЕ ДУМИ НАКРЪСТ НЕ МОГА ДА КАЖА (1 знач.)

ДВЕ ДУМИ НАКРЪСТ НЕ МОГА ДА КАЖА —

1. Не умея да говоря и да се изразявам добре. *Не знаят ли, че две думи накръст не може да каже, а го карат да излиза на трибуната.*

— **две приказки накръст не мога да кажа • две думи ‹накръст› не мога да вържа • не мога да кажа две думи • не мога да кажа две приказки • ‹и› три не мога да кажа • вързан съм в езика • вързан съм в устата • вързан ми е езикът • вързана ми е устата • ударен съм в устата • не мога да си отворя устата • не мога да си завъртя езика • нямам чене • нямам уста • нямам дар слово** *книж.*

2. вж. ЕЗИКЪТ МИ СЕ ВРЪЗВА/ ВЪРЖЕ

ДВЕ МРАВКИ НЕ МОГАТ ДА СЕ РАЗМИНАТ НА ЧЕЛОТО МИ *жарг. пренебр.* — вж. ГЛАВАТА МИ Е КУХА *пренебр.*

ДВЕ НА ЕДНО НЕ МОГА ДА СЪБЕРА — Живея в бедност и въпреки усилията си не мога да подобря материалното си състояние, да спестя пари. *Той по цял ден работеше и се трепеше и все не можеше две на едно да събере.*

— **две на едно не мога да туря (турна) • две на (в) едно не свързвам/ свържа**

ДВЕ НА ЕДНО НЕ МОГА ДА ТУРЯ (ТУРНА) — вж. ДВЕ НА ЕДНО НЕ МОГА ДА СЪБЕРА

ДВЕ НА (В) ЕДНО НЕ СВЪРЗВАМ/ СВЪЖА — вж. ДВЕ НА ЕДНО НЕ МОГА ДА СЪБЕРА

ДВЕ ПАРИ НЕ СТРУВАМ — вж. ПЕТ ПАРИ НЕ СТРУВАМ

ДВЕ ПАРИ НЕ ЧИНЯ — вж. ПЕТ ПАРИ НЕ СТРУВАМ

ДВЕ ПЕДИ ОТ ЗЕМЯТА — вж. ДВЕ ПЕДИ ЧОВЕК

ДВЕ ПЕДИ ЧОВЕК — Много нисък човек; дребосък, малчо. *Гледаш го две педи човек, а има толкова сили у него.*

— **педя човек • две педи от земята • една педя от земята • не се вижда от земята • под масата прав ходи**

ДВЕ ПРИКАЗКИ НАКРЪСТ НЕ МОГА ДА КАЖА —

1. вж. ДВЕ ДУМИ НАКРЪСТ НЕ МОГА ДА КАЖА
2. вж. ЕЗИКЪТ МИ СЕ ВРЪЗВА/ ВЪРЖЕ

ДВИЖА СЕ ПО НАКЛОНЕНА‹ТА› ПЛОСКОСТ *книж.* — Водя живот, който не съответства на нравствените норми. *Той се движи по наклонена плоскост и един ден напълно ще се провали.*

— **вървя по наклонена плоскост** *книж.* • **вървя по лош път • вървя по крив път (по криви пътища) • тръгвам/ тръгна по лош път • тръгвам/ тръгна по крив път (по криви пътища) • улавям/ уловя лош‹ия› път • хващам/ хвана лош‹ия› път • хващам/ хвана кривия път • криввам/ кривна от правия път • криввам/ кривна по лош път • вземам/ взема кривия път** *диал.* • **захващам/ захвана кривия път** *диал.* • **вървя по криви пътеки** *диал.*

ДВИЖА СЕ ПО ТАЛВЕГА ‹НА РЕКАТА› *книж.* — Постъпвам, действам по установените законни правила и норми. *Предпочиташе да се движи по талвега на реката, вместо да заобикаля закона.*

— **плувам по талвега** *книж.* • **плувам по течението** *книж.* • **движа се по течението** *книж.* • **вървя по течението** *книж.* • **вървя ‹си› по (в, из) правия път • вървя ‹си› по царския път**

ДВИЖА СЕ ПО ТЕЧЕНИЕТО *книж.* — вж. ПЛУВАМ ПО ТЕЧЕНИЕТО *книж.* (1 и 2 знач.)

ДВИЖА СЕ СРЕЩУ ТЕЧЕНИЕТО *книж.* — вж. ПЛУВАМ СРЕЩУ (ПРОТИВ) ТЕЧЕНИЕТО *книж.*

ДВУЛИКА ЛОПАТА *пренебр.* — вж. ФУРНАДЖИЙСКА ЛОПАТА *пренебр.*

ДЕБЕЛА ГЛАВА — Упорит, непреклонен, инат човек; твърдоглавец, дебелоглавец. *Той е такава дебела глава, че е трудно с него да се разбереш. Никого не слуша, прави каквото си иска.*

— **корава глава • корава кратуна** *пренебр.* • **корава чутура** *пренебр.* • **костелив орех • див петел • криво дърво • магарешки инат** *пренебр.* • **вита глава** *диал.*

ДЕБЕЛА МИ Е ГЛАВАТА — вж. ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА

ДЕБЕЛА МИ Е КЕСИЯТА — вж. ДЪЛБОК МИ Е ДЖОБЪТ

ДЕБЕЛА МИ Е КОЖАТА — Нечувствителен, груб съм. *Тя бе сурова жена, дебела ѝ бе кожата и невъзмутимо понасяше всичките му упреци.*

— **имам дебела кожа • с дебела кожа съм • опериран съм от чувства**

ДЕБЕЛИ МИ СА ОЧИТЕ — Безсрамен, нахален, безочлив съм. *Нахалството му няма край, но друго не може и да се очаква от човек, на когото са му дебели очите.* ✧ *Не се засрамва от нищо, нали са му дебели очите.*

— **имам дебели очи • с дебели очи съм • имам корави очи • корави ми са очите • с корави очи съм • без перде съм • нямам перде ‹на очите си› • паднало ми е пердето от очите • скъсало ми се е пердето от очите • пукнало ми се е пердето ‹на очите› • съдрал съм пердето на очите си • веждите ми са окапали • изтрили ми са се веждите • тресналo ми е пердето** *диал.* • **опериран съм от срам • нямам ни срам‹а›, ни очи** *диал.*

ДЕВЕТА ДУПКА НА КАВАЛА *пренебр.* — Човек без авторитет и влияние, чието мнение е без значение и никой не се съобразява с него. *В службата той се чувстваше девета дупка на кавала, никой не му обръщаше внимание.*

— **десета дупка на кавала** *пренебр.* • **последна дупка на кавала** *пренебр.* • **седма дупка на кавала** *пренебр.* • **роден на деветата дупка на кавала** *пренебр.* • **девета дупка у дудука** *диал. пренебр.* • **безгласна буква** *пренебр.* • **кръгла нула** *пренебр.* • **пълна нула** *пренебр.* • **лукова глава • пето колело ‹в колата› • девети у плуга** *диал.*

ДЕВЕТА ДУПКА У ДУДУКА *диал. пренебр.* — вж. ДЕВЕТА ДУПКА НА КАВАЛА *пренебр.*

ДЕВЕТИ У ПЛУГА *диал.* — вж. ДЕВЕТА ДУПКА НА КАВАЛА *пренебр.*

ДЕ ДЯЛАТ (СЕКАТ) ДЪРВЕТАТА, ДЕ ПАДАТ ТРЕСКИТЕ *диал.* — вж. КЪДЕ (ДЕ) ГО БИЕШ, КЪДЕ (ДЕ) СЕ ПУКА (1 знач.)

ДЕЙСТВАМ НА НЕРВИТЕ *на някого* — вж. КЪСАМ НЕРВИТЕ

ДЕКА ГО ЧУКАШ, ДЕКА СЕ ПУКА *диал.* — вж. КЪДЕ (ДЕ) ГО БИЕШ, КЪДЕ (ДЕ) СЕ ПУКА (1 и 2 знач.)

ДЕЛЯ (ДЕЛИМ) ЛЕГЛО *с някого* — Имам интимна връзка с някого. *На всички ни беше известно, че от известно време тя делеше легло с него.*

— **разделям (разделяме) легло • деля постеля‹та›** *диал.* **• делим постеля** *диал.* **• имам (имаме) шушу-мушу • имам нещо • има нещо помежду ни • имам ‹си› закачка • имам ‹си› (имаме ‹си›) хош-беш** *диал.*

ДЕЛЯ МЕГДАН *с някого* — Съпернича си с някого по нещо в някаква област или дейност, поставяйки се на едно равнище с него; меря се с някого. *Ние не можем да делим мегдан с тях, те са много добри музиканти.*

— **меря мегдан • деля стъгда** *старин.* **• меря стъгда** *старин.*

ДЕЛЯ ОТ ГОЛА ДУША — вж. ДЕЛЯ ОТ ЗАЛЪКА СИ

ДЕЛЯ ОТ ‹ГОЛО› ГЪРЛО и **ДЕЛЯ ОТ ГЪЛОТО СИ** — вж. ДЕЛЯ ОТ ЗАЛЪКА СИ

ДЕЛЯ ОТ ЗАЛЪКА СИ — Пестя, като се лишавам от най-необходимото. *Родителите му деляха от залъка си, за да може той да следва.*

— **отделям/ отделя от залъка си • късам от залъка си • деля от устата си • отделям/ отделя от устата си • деля от ‹голо› гърло • деля от гърлото си • отделям/ отделя от ‹голо› гърло • отделям/ отделя от гърлото си • деля от гола душа • късам от гола душа • отделям/ отделя от гола душа • давам си/ дам си ‹и› залъка ‹от устата› • отделям/ отделя ‹залъка› от уста‹та си› • отделям/ отделя и къшея от гърлото си** *диал.*

ДЕЛЯ ОТ УСТАТА СИ — вж. ДЕЛЯ ОТ ЗАЛЪКА СИ

ДЕЛЯ ПОСТЕЛЯ‹ТА› и **ДЕЛИМ ПОСТЕЛЯ** *с някого диал.* — вж. ДЕЛЯ (ДЕЛИМ) ЛЕГЛО

ДЕЛЯ СТЪГДА *с някого старин.* — вж. ДЕЛЯ МЕГДАН

ДЕН ДА МИНЕ, ‹ДРУГ ДА ДОЙДЕ› — вж. ДЕН ЗА ДЕН

ДЕН ДО ПЛАДНЕ и **ОТ ДЕН ДО ПЛАДНЕ** — За съвсем кратко време, за малко. *Службата не му хареса, задържа се там от ден до пладне.* ✧ *Тя е вятърничава и любовта ѝ към него ще трае ден до пладне.*

— **от петък до събота** • **от тикви до кратуни** • **от Бъдни вечер до Коледа** *диал.* • **от Бъдни вечер до Божик** *диал.*

ДЕН ЗА ДЕН — Употребява се за начин на живот без перспектива и мисъл за бъдещето. *Напоследък той се беше така отчаял, че живееше ден за ден.*

— **от днес за утре** • **ден да мине, ‹друг да дойде›**

ДЕРА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого* — Безмилостно, жестоко ограбвам, експлоатирам някого. *Той беше от тези работодатели, които са готови да дерат кожата от гърба на своите работници.* ✧ *С високите данъци и такси ни дерат кожата от гърба.*

— **съдирам/ съдера кожата ‹от гърба›** • **одирам/ одера кожата ‹от гърба›** • **свличам/ свлека кожата ‹от гърба›** • **смъквам/ смъкна кожата ‹от гърба›** • **дера по две кожи от гърба** • **съдирам/ съдера по две кожи от гърба** • **смъквам/ смъкна по две кожи от гърба** • **смъквам/ смъкна по две кожи от гърбината** • **дера от една овца ‹по› две кожи** • **смъквам/ смъкна от една овца ‹по› две кожи** • **скубя перушината** • **ям потта** • **смуча потта** • **смуча кръвта (кръвчицата)** • **пия потта** • **пия кръвта (кръвчицата)** • **вземам/ взема ‹и› ризата от гърба** • **свалям/ сваля ‹и› ризата от гърба** • **свличам/ свлека ‹и› ризата от гърба** • **смъквам/ смъкна ‹и› ризата от гърба** • **събличам/ съблека ‹и› ризата от гърба** • **вземам/ взема и дрехата от гърба** • **вземам/ взема ‹и› шапката от главата** • **вземам/ взема ‹и› калпака от главата** • **не оставям/ оставя ни старата шапка** • **вземам/ взема и праха от цървулите** • **вземам/ взема и калта под ноктите** • **не оставям/ оставя и калта под (изпод) ноктите** • **вземам/ взема от гърлото** • **вземам/ взема хляба от устата** • **вземам/ взема залъка от устата** • **изтръгвам/ изтръгна залъка от устата** • **грабя залъка от устата** • **вадя залъка от устата** • **ям хляба** • **отнемам/ отнема комата от устата** *диал.* • **изсмуквам/ изсмуча ‹и› кръвта (кръвчицата)** *диал.* • **не оставям/ оставя ни пепел от огнището** *диал.* • **огребвам/ огреба и пепелта от огнището** *диал.*

ДЕРА КОЗА (КОЗИ‹ТЕ›) *диал.* — вж. ДЕРА КОТКИ (КОТКА‹ТА›)

ДЕРА КОЗЕЛ *диал.* — вж. ДЕРА КОТКИ (КОТКА‹ТА›)

ДЕРА КОТКИ (КОТКА‹ТА›) — Повръщам. *Може би яденето беше развалено, но цяла нощ драх котки.*

— **дера лисици** • **дера коза (кози‹те›)** *диал.* • **дера козел** *диал.* • **дера пръч‹а›** *диал.* • **дера мачки** *жарг.*

ДЕРА ЛИСИЦИ — вж. ДЕРА КОТКИ (КОТКА‹ТА›)

ДЕРА МАЧКИ *жарг.* — вж. ДЕРА КОТКИ (КОТКА‹ТА›)

ДЕРА ОТ ЕДНА ОВЦА ‹ПО› ДВЕ КОЖИ — вж. ДЕРА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА›

ДЕРА ПО ДВЕ КОЖИ ОТ ГЪРБА *на някого* — вж. ДЕРА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА›

ДЕРА ПРЪЧ‹А› *диал.* — вж. ДЕРА КОТКИ (КОТКА‹ТА›)

ДЕРА ‹СИ› ГЪРЛО‹ТО› — вж. НАДУВАМ ‹СИ› ГЪРЛО‹ТО›

ДЕРА ЯРЕТА — Кашлям много силно. *Откакто се простудих, кашлицата не ме оставя, по цял ден дера ярета.*

— **цепя ‹си› дъски ‹за ковчег›**

ДЕРЕМ СИ ОЧИТЕ — вж. ВАДИМ СИ ОЧИТЕ

ДЕСЕТА ДУПКА НА КАВАЛА *пренебр.* — вж. ДЕВЕТА ДУПКА НА КАВАЛА *пренебр.*

ДЕТЕ В МАЙКА ЗАПЛАКА (ЩЕ ЗАПЛАЧЕ) — вж. ДЕТЕ В МАЙКА ПРОПЛАКА (ЩЕ ПРОПЛАЧЕ)

ДЕТЕ В МАЙКА ПРОПИЩЯ (ЩЕ ПРОПИЩИ) — вж. ДЕТЕ В МАЙКА ПРОПЛАКА (ЩЕ ПРОПЛАЧЕ)

ДЕТЕ В МАЙКА ПРОПЛАКА (ЩЕ ПРОПЛАЧЕ) — Положението стана (ще стане) много тежко, лошо, поради жестокостите и зверствата на някого. *Откакто се развихриха бандитите в селото, дете в майка проплака.*

— **дете в майка пропищя (ще пропищи) • дете в майка заплака (ще заплаче) • дете в майчин корем писна (ще писне)** *диал.*

ДЕТЕ В МАЙЧИН КОРЕМ ПИСНА (ЩЕ ПИСНЕ) *диал.* — вж. ДЕТЕ В МАЙКА ПРОПЛАКА (ЩЕ ПРОПЛАЧЕ)

ДЖАСТА-ПРАСТА — Небрежно, немарливо, повърхностно, нехайно. *Написа домашното джаста-праста и излезе.* ✧ *Изчистих къщата джаста-праста.*

— **отгоре-отгоре • надве-натри • през куп за грош • през пръсти • как да е • на бърза ръка • пет за четири • едно към гьотуре • едно към кесим • като лисицата с опашката си • като кучето с опашката си**

ДЖОБЪТ МИ Е ПЪЛЕН — вж. ДЪЛБОК МИ Е ДЖОБЪТ

ДЖОБЪТ МИ НЕ ТЕЖИ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПА̀РА̀ СЪМ

ДИВ ПЕТЕЛ — Своенравен, неразбран, вироглав, упорит човек. *Той е един див петел, никого не слуша.*

— **криво дърво • костелив орех • остър камък • дебела глава • корава глава • корава кратуна** *пренебр.* • **корава чутура** *пренебр.* • **вита глава** *диал.*

ДИМ ДА МЕ НЯМА — вж. ДУХВАМ СИ/ ДУХНА СИ НА КРАКАТА

ДИРЯ СИ БЕЛЯТА ‹СЪС СВЕЩ› — вж. ТЪРСЯ СИ БЕЛЯТА ‹СЪС СВЕЩ›

ДИРЯ СИ БОЯ — вж. ТЪРСЯ СИ БОЯ

ДИРЯ СМЕТКА *от (на) някого* — вж. ТЪРСЯ СМЕТКА

ДИШАМ ВЪВ ВРАТА *на някого* — Преследвам някого отблизо; представлявам опасност за някого като силен негов конкурент. *Тя бягаше с всичка сила, но той скъсяваше разстоянието, дишаше във врата ѝ.* ✧ *Трудно му беше да пробие в рекламата, утвърдили се вече в тази област мениджъри постоянно му дишаха във врата.*

— **по петите съм • вървя по (в) петите • ида по петите**

ДЛЪЖЕН СЪМ НА МИХАЛЯ — вж. ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

ДЛЪЖКИ МИ СА РЪЦЕТЕ — Крадлив съм, имам навик да крада. *Всички знаеха в селото, че са му дльжки ръцете и ако нещо изчезнеше, все него набеждаваха.*

— **имам дълга ръка • имам дълги ръце • имам дълги пръсти • имам си ръка** *диал.*

ДНИТЕ МИ СА ПРЕБРОЕНИ — Остава ми малко да живея, да съществувам, скоро ще умра, няма да ме има. *Тя беше много болна и знаеше, че дните ѝ са преброени.*

— **часовете ми са преброени • минутите ми са преброени • броят ми се дните • свършили ми са се дните • скъсали ми са се дните • остават ми броени дни • дните ми са прочетени • часовете ми са прочетени • нямам ‹си› дни • дойде ми времето • дойде моето време • дойде ми часът • дойде моят час • настъпи ми часът • удари ми часът • вижда ми се/ види ми се краят • към края съм • няма да ме бъде • с единия крак съм в гроба • единият ми крак е в гроба • с единия крак съм стъпил в гроба • погледнал**

съм в гроба • с едната нога съм стъпил в гроба *диал.* **• с едната нога съм в гроба** *диал.* **• с единия крак съм в трапа** *диал.* **• единият ми крак е в герана** *диал.* **• пътник ‹за онзи (оня) свят› съм • мириша на гроб • мириша на пръст • мириша на земя • мириша на босилек • душата ми мирише на плесен • душата ми е в (зад, на) зъбите • душата ми е дошла в (до) зъбите • душата ми се е събрала в зъбите • душата ми седи в зъбите • душата ми се е запряла в зъбите** *диал.* **• душата ми се е събрала в нокът • душата ми се е закрепила под ноктите • душа под нокът нося • душа под наем нося • захапал съм тамяна** *диал.* **• държа тамяна под носа си** *диал.* **• нося си тамяна под носа** *диал.* **• нося си житото (пшеницата, коливото) в устата** *диал.* **• житото ми е на носа** *диал.* **• над гроб съм надникнал** *диал.* **• хванал съм долния път** *диал.* **• скоро ще чуя алилуя** *диал.* **• няма да чуя кукувицата** *диал.*

ДНИТЕ МИ СА ПРОЧЕТЕНИ — вж. ДНИТЕ МИ СА ПРЕБРОЕНИ

ДОБИВАМ/ ДОБИЯ КРИЛА *книж.* — Получавам свобода, простор за дейност, за изява, повишава ми се самочувствието и чувствам желание, готовност да извърша големи дела. *След успеха на книгата му, той доби крила и творческите му амбиции нараснаха.*

— **израстват ми/ израснат ми крила** *книж.* **• порастват ми/ пораснат ми крила** *книж.*

ДОБИВАМ/ ДОБИЯ ПЛЪТ И КРЪВ *книж.* — Осъществявам се, реализирам се, ставам действителен. *Неговите идеи постепенно добиваха плът и кръв.*

— **придобивам/ придобия плът и кръв** *книж.* **• получавам/ получа плът и кръв** *книж.*

ДО БОГА викам, крещя — вж. КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

ДОБРА МИ Е РЪКАТА — вж. ИМАМ ЛЕКА РЪКА

ДОБРЕ, ЗЛЕ — вж. КРИВО-ЛЯВО

ДОБРИНАТА МИ Е НА (ДО) КОЛЯНОТО — вж. ДОСТЛУКЪТ МИ Е НА (ДО) КОЛЯНО‹ТО›

ДОБРИНАТА МИ СТОИ НА (ДО) КОЛЯНОТО — вж. ДОСТЛУКЪТ МИ Е НА (ДО) КОЛЯНО‹ТО›

ДОБЪР ТИ ПЪТ *пренебр.* — вж. ПРАВ ТИ ПЪТ *пренебр.*

ДО БЯЛА БОГА викам, крещя *диал.* — вж. КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

ДОВЕЖДАМ/ ДОВЕДА ДО ПРОПАСТТА *някого* — вж. ЗАВЕЖДАМ/ ЗАВЕДА В ПРОПАСТТА

ДОВЕЖДАМ/ ДОВЕДА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА *някого* — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА

ДО ВЛАКНО *диал.* — вж. ДО ШУШКА

ДОГОДИНА ПО (В) ТИКВИ *ирон.* — вж. ДОГОДИНА ПО ТОВА ВРЕМЕ *ирон.*

ДОГОДИНА ПО ТОВА ВРЕМЕ *ирон.* — Никога (за подчертаване, че нещо няма да се осъществи, да стане). — *Имам да вземам от него пари. — Ще ти ги върне догодина по това време.*

— утре по това време *ирон.* • догодина по (в) тикви *ирон.* • на конски‹я› Великден *ирон.* • кога‹то› дойде конски Великден *ирон.* • на куково лято *ирон.* • на куковден *ирон.* • кога‹то› дойде куков ден *ирон.* • на ‹свети› Мук *ирон.* • на мукден *ирон.* • на второ пришествие *ирон.* • на гръцките календи *книж. ирон.* • на върба *ирон.* • на Връбница в сряда‹та› *ирон.* • на върболина *ирон.* • на свети Макавей *ирон.* • на мъжкия петък *ирон.* • на марта в сряда‹та› *ирон.* • на Връбница в петък *ирон.* • когато дойде четвъртък подир петък *ирон.* • по просяна жътва *ирон.* • на червен Гергьовден *диал. ирон.* • на благовец *диал. ирон.* • на попова Коледа *диал. ирон.* • кога‹то› върба‹та› роди грозде *ирон.* • кога‹то› върба‹та› роди дренки *ирон.* • кога върба роди круши *ирон.* • кога главня ластар пусне *диал. ирон.* • кога направят котката калугерка *ирон.* • кога‹то› влезе свинка в джамия *ирон.* • кога се покачи свиня с жълти чехли на круша *диал. ирон.* • кога‹то› си видя тила ‹без огледало› *ирон.* • кога‹то› си видя врата ‹без огледало› *ирон.* • кога‹то› си видя ушите ‹без огледало› *ирон.* • кога‹то› си видя гърба ‹без огледало› *ирон.* • кога‹то› си видя опашката ‹без огледало› *ирон.* • кога‹то› си видя задника (дирника, д-то) ‹без огледало› *ирон. грубо* • кога‹то› ми поникнат на дланта (дланите) косми *ирон.* • кога‹то› ми поникнат на петата косми *ирон.* • кога‹то› на кьосето пораснат мустаци *ирон.* • кога‹то› на кьосето поникнат мустаци *ирон.* • кога‹то› кьосето пусне брада *ирон.* • кога‹то› на коня израснат рогове *ирон.* • кога‹то› на коня пораснат рогове *ирон.* • кога‹то› пусне конят рога *ирон.* • кога‹то› засвирят биволите с кавали *ирон.* • кога‹то› засвирят славеите с кавали *ирон.* • кога‹то› стане вълкът куче *ирон.* • кога‹то› вълкът се ожени за агнето *ирон.* • когато вълкът си види онова нещо *ирон.* • кога стрижат яйцата *ирон.* • кога‹то› стрижат бръмбарите *диал. ирон.* • кога

мачка ракия пропие *диал. ирон.* • кога се върнат евреите от Божи гроб *ирон.* • кога си дойдат евреите от хаджилък *ирон.* • кога‹то› цъфнат налъмите ‹в банята› *жарг. ирон.* • кога‹то› цъфнат лампените шишета и налъмите *жарг. ирон.* • на 30 февруари *жарг. ирон.* • на червен понеделник *жарг. ирон.*

ДО ГУША — Извънредно много, до краен предел, във висока степен. *Потънал съм до гуша в дългове. ✧ Затънал съм до гуша в работа.*

— до шия • до над главата

ДО ДЕВЕТА РОДА — вж. ДО ДЕВЕТО КОЛЯНО (1 и 2 знач.)

ДО ДЕВЕТО КОЛЯНО —

1. Докато е жив някой и докато са живи най-далечните му потомци (гоня, преследвам). *Той преследваше враговете си до девето коляно.*

— до девета рода • до дупка гоня, преследвам

2. Всички потомци на дадено лице от няколко поколения (проучвам). *Преди да се ожени за нея, проучи семейството ѝ до девето коляно.*

— до девета рода

ДО ДЕВЕТОТО НЕБЕ хваля, превъзнасям — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *книж.*

ДОДЕ ‹МИ› ХЛОПНЕ ДЪСКАТА *диал.* — вж. ДО ПОСЛЕДНИЯ СИ ЧАС

ДО ДУПКА гоня, преследвам — вж. ДО ДЕВЕТО КОЛЯНО (1 знач.)

ДО ДЪН ДУША — Извънредно силно, дълбоко. *Развълнувах се до дън душа. ✧ До дън душа се възмутих от случилото се.*

— до дъното на душата ‹си› • до дъното на сърцето ‹си›

ДО ДЪНО — Без остатък, напълно, докрай (изпивам, изяждам нещо). *Той изпи чашата до дъно. ✧ Изгълта супата до дъно.*

— до капка

ДО ДЪНОТО НА ДУШАТА ‹СИ› — вж. ДО ДЪН ДУША

ДО ДЪНОТО НА СЪРЦЕТО ‹СИ› — вж. ДО ДЪН ДУША

ДО ЕДИН — Всички, без изключение. *На събранието отидоха до един. ✧ В злобата си тя ги кълнеше да измрат до един.*

— **всичко живо • мало и голямо • старо и младо • куцо и саката** *пренебр.* • **‹и› куцо и сляпо** *пренебр.* • **сляпо и саката** *пренебр.* • **кьорав‹о› и сакат‹о›** *пренебр.* • **кьораво и кьопаво** *пренебр.*

ДО ЗВЕЗДИТЕ хваля, превъзнасям — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *книж.*

ДО ЗВЕЗДИТЕ викам, крещя — вж. КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

ДО ЗЪБИ въоръжен — Много добре, изцяло въоръжен. *Бандитите бяха въоръжени до зъби.* ✧ *В селото се настани един отряд войници, въоръжени до зъби.*

— **от глава‹та› до пети‹те›** въоръжен • **от пети‹те› до зъби‹те›** въоръжен • **‹от зъби› до пети** въоръжен

ДОЙДА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА — вж. ДОСТИГАМ/ ДОСТИГНА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА

ДОЙДА ДОХАК (ДОХАКИ) *някому или на нещо остар.* — вж. ИДВАМ ДОХАК (ДОХАКИ) *остар.*

ДОЙДА КАТО ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ — вж. ПАДАМ/ ПАДНА КАТО ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

ДОЙДА НА ‹БЯЛ› СВЯТ — вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ БОЖИЯ СВЯТ

ДОЙДА НА СЕБЕ СИ — вж. ИДВАМ НА СЕБЕ СИ

ДОЙДА НА ТОЯ СВЯТ — вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ БОЖИЯ СВЯТ

ДОЙДА ОТХАК (ОТХАКИ) *някому или на нещо остар.* — вж. ИДВАМ ДОХАК (ДОХАКИ) *остар.*

ДОЙДЕ МИ АКЪЛЪТ ‹В ГЛАВАТА› — вж. ДОЙДЕ МИ УМЪТ ‹В ГЛАВАТА›

ДОЙДЕ МИ АКЪЛЪТ НА МЯСТО‹ТО СИ› — вж. ДОЙДЕ МИ УМЪТ ‹В ГЛАВАТА›

ДОЙДЕ МИ БЕЛЯ ДО (НА) ГЛАВАТА — вж. ИДВА МИ ДО (НА) ГЛАВАТА

ДОЙДЕ МИ В ГЛАВАТА *нещо* — вж. ДОЙДЕ МИ НА УМ‹А› (1 знач.)

ДОЙДЕ МИ ДО (НА) ГЛАВАТА — вж. ИДВА МИ ДО (НА) ГЛАВАТА

ДОЙДЕ МИ ВРЕМЕТО и **ДОЙДЕ МОЕТО ВРЕМЕ** —

1. Наближава моментът, когато ще умра; остава ми още много малко да живея. *Тя беше много стара и чувстваше, че вече ѝ е дошло времето и скоро ще напусне този свят.*

— **дойде ми часът • дойде моят час • настъпи ми часът • удари ми часът • вижда ми се/ види ми се краят • към края съм • броят ми се дните • дните ми са преброени • дните ми са прочетени • остават ми броени дни • свършили ми са се дните • скъсали ми са се дните • нямам ‹си› дни • часовете ми са преброени • часовете ми са прочетени • минутите ми са преброени • с единия крак съм в гроба • единият ми крак е в гроба • с единия крак съм стъпил в гроба • погледнал съм в гроба • с едната нога съм в гроба** *диал.* • **с едната нога съм стъпил в гроба** *диал.* • **с единия крак съм в трапа** *диал.* • **единият ми крак е в герана** *диал.* • **няма да ме бъде • пътник ‹за онзи (оня) свят› съм • мириша на гроб • мириша на пръст • мириша на земя • мириша на босилек • душата ми мирише на плесен • душата ми е в (зад, на) зъбите • душата ми е дошла в (до) зъбите • душата ми се е събрала в зъбите • душата ми седи в зъбите • душата ми се е запряла в зъбите** *диал.* • **душата ми се е събрала в нокът • душата ми се е закрепила под ноктите • душа под нокът нося • душа под наем нося • над гроб съм надникнал** *диал.* • **хванал съм долния път** *диал.* • **скоро ще чуя алилуя** *диал.* • **няма да чуя кукувицата** *диал.* • **държа тамяна под носа си** *диал.* • **нося си тамяна под носа** *диал.* • **захапал съм тамяна** *диал.* • **нося си житото (пшеницата, коливото) в устата** *диал.* • **житото ми е на носа** *диал.*

2. Появил се е подходящият, очакваният момент, в който мога да действам, да се проявя, да се изявя, да постигна нещо. *Сега дойде и моето време да изявя способностите си.*

— **дойде ми часът • дойде моят час • настъпи ми часът • настъпи моят час • удари ми часът • удари моят час**

ДОЙДЕ МИ ДО ГУША *от някого или от нещо*— Много ми дотяга, омръзва, става ми непоносим някой или нещо; не мога повече да търпя, да понасям нещо или някого. *Дойде ми до гуша да чистя.* ✧ *Дойде ми до гуша този еднообразен живот.* ✧ *Дошъл си ми до гуша с непоносимия си характер.*

— **идва ми до гуша • дойде ми до зъби • стига ми/ стигне ми до зъби • дойде ми до тук‹а› • идва ми до тук‹а› • байгън ми става/ стане • аман съм викнал • аман съм казал • аман съм рекъл • писва ми/ писне ми главата • писват ми/ писнат ми ушите • дойде ми до козирката** *жарг.* • **идва ми до козирката** *жарг.* • **писна ми фесът** *жарг.*

ДОЙДЕ МИ ДО ЗЪБИ — вж. ДОЙДЕ МИ ДО ГУША

ДОЙДЕ МИ ДО КОЗИРКАТА *жарг.* — вж. ДОЙДЕ МИ ДО ГУША

ДОЙДЕ МИ ДО ТУК‹А› — вж. ДОЙДЕ МИ ДО ГУША

ДОЙДЕ МИ ДО УШИТЕ (УХОТО) *нещо* — вж. ДОСТИГА МИ/ ДОСТИГНЕ МИ ДО УШИТЕ (УХОТО)

ДОЙДЕ МИ НА АКЪЛА *нещо* — вж. ДОЙДЕ МИ НА УМ‹А› (1 и 2 знач.)

ДОЙДЕ МИ НА ЕЗИКА *нещо* — В момента ми хрумва нещо и го изричам, без предварително да съм го обмислил или да съм искал да го кажа. *Как ти дойде на езика тази глупост, която изтърси.*

— **идва ми (иде ми) на езика • идва ми (иде ми) на устата • дойде ми на (до) устата**

ДОЙДЕ МИ НА ТЕПСИЯ — вж. ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ ОТ НЕБЕТО

ДОЙДЕ МИ НА УМ‹А› *нещо* (*обикн. със следв. изр. със съюз* **да** *или* **че**) —

1. Внезапно в съзнанието ми се поражда, възниква някаква идея, мисъл; хрумва ми нещо. *Дойде ми на ум, че той може да ни помогне.* ✧ *Как не ми дойде на ума по-рано да му се обадя.* ✧ *Как ти дойде на ум тази идея.*

— **дойде ми в главата • идва ми (иде ми) в главата • идва ми (иде ми) на ум‹а› • дойде ми на акъла • идва ми (иде ми) на акъла • минава ми/ мине ми през главата • минава ми/ мине ми през ума • минава ми/ мине ми през акъла • проблясва ми/ проблесне ми в главата • идва ми (иде ми) на пипето** *пренебр.* **• трекваа ми/ трекне ми през ума** *диал.*

2. Помислям си нещо, спомням си за нещо, сещам се за нещо. *Дойде ми на ума една случка от миналото.* ✧ *Когато се качих в колата, дойде ми на ум, че съм забравил вкъщи един важен документ.*

— **идва ми (иде ми) на ум‹а› • дойде ми на акъла • идва ми (иде ми) на акъла • минава ми/ мине ми през главата • минава ми/ мине ми през ума • минава ми/ мине ми през акъла • докарвам си/ докарам си на ум**

ДОЙДЕ МИ НА (ДО) УСТАТА *нещо* — вж. ДОЙДЕ МИ НА ЕЗИКА

ДОЙДЕ МИ ПИПЕТО ‹В ГЛАВАТА› *пренебр.* — вж. ДОЙДЕ МИ УМЪТ ‹В ГЛАВАТА›

ДОЙДЕ МИ СЪРЦЕ НА МЯСТО —

1. Изпитвам задоволство, драго ми е, че се е изпълнило някое мое желание.

Събитията се развиха в моя полза и най-после ми дойде сърце на място. ✧ *Дойде ѝ сърце на място, когато ѝ издадоха книгата.*

— **пада ми/ падне ми сърце на място • ляга ми/ легне ми сърце на място**

2. Възвръщам нормалното си душевно състояние, душевното си спокойствие след силно вълнение, уплаха, смущение; съвземам се, овладявам се, окопитвам се. *Уплаших се много, но постепенно ми дойде сърце на място.* ✧ *Треперех от студ, но след като изпих един горещ чай, дойде ми сърце на място.*

— **идвам (дойда) на себе си • събирам си/ събера си душата**

ДОЙДЕ МИ СЪРЦЕТО В ПЕТИТЕ — Силно се изплашвам, обзема ме страх. *Като видя пред себе си големия пес, сърцето му дойде в петите.*

— **пада ми/ падне ми сърцето в петите • отива ми/ отиде ми сърцето в петите • пада ми/ падне ми сърцето в гащите • изстива ми/ изстине ми сърцето • обръща ми се/ обърне ми се сърцето • преобръща ми се/ преобърне ми се сърцето • премята ми се/ преметне ми се сърцето • подскача ми/ подскочи ми сърцето • сърцето ми замира/ замре • дъхът ми замира/ замре • изтръгва ми се/ изтръгне ми се сърцето** *диал.* **• изкарвам си/ изкарам си ума • изкарвам си/ изкарам си акъла • изкарвам си/ изкарам си ангелите • отива ми/ отиде ми умът • отива ми/ отиде ми акълът • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума • загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • губя ума и дума • разтреперват ми се/ разтреперят ми се мартинките • разтреперват ми се/ разтреперят ми се гащите • боядисвам/ боядисам гащите** *подигр.* **• оцапвам/ оцапам гащите** *подигр.* **• подмокрям/ подмокря гащите** *подигр.* **• напълвам/ напълня гащите** *подигр.* **• напълвам/ напълня шалварите** *подигр.* **• пуква ми се/ пукне ми се жлъчката • спуква ми се/ спука ми се жлъчката • настръхват ми/ настръхнат ми косите • настръхва ми/ настръхне ми косата • настръхват ми/ настръхнат ми космите • щръкват ми/ щръкнат ми косите • щръква ми/ щръкне ми косата • щръкват ми/ щръкнат ми космите • изправят ми се косите • изправя ми се/ изправи ми се косата • наежват ми се/ наежат ми се косите • наежва ми се/ наежи ми се косата • кръвта (кръвчицата) ми изстива/ изстине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми застива/ застине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми замръзва/ замръзне ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смразява/ смрази ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смръзва/ смръзне ‹в жилите› • побиват ме/ побият ме тръпки • полазват ме/ полазят ме тръпки • полазват ми/ полазят ми тръпки по гърба (тялото, снагата) • полазват ми/ полазят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запълзяват ми/ запълзят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запъплят ми мравки по гърба • попълзяват/ попълзят мравки по кожата ми • мравки лазят**

по гърба (кожата, тялото) ми • лазят ме мравки • лазят ме тръпки • мравки облазват/ облазят гърба ми • облазват ме/ облазят ме ‹студени (хладни)› тръпки • облазват ме/ облазят ме ‹студени› морници *поет.* • **полазва ме/ полази ме мраз ‹по тялото (снагата)› • побива ме/ побие ме мраз ‹по тялото (снагата)› • обхваща ме/ обхване ме мраз • побиват ме/ побият ме мразници** *диал.* • **полазват ме/ полазят ме мразници** *диал.* • **дръпва ми се/ дръпне ми се водата** *простонар.* • **глътвам си/ глътна си граматиката** *жарг.* • **поглъщам си/ погълна си граматиката** *жарг.*

ДОЙДЕ МИ УМЪТ ‹В ГЛАВАТА› — Ставам разумен, благоразумен, научавам се как да се държа и да постъпвам правилно; вразумявам се, поумнявам. *С годините той улегна и му дойде умът в главата.* ✧ *Ще те накажа, та да ти дойде умът.* ✧ *След такава критика, не може да не му дойде умът в главата.*

— **идва ми (иде ми) умът ‹в главата› • идва ми (иде ми) акълът ‹в главата› • дойде ми акълът ‹в главата› • дойде ми акълът на място‹то си› • дойде ми умът в куфалницата** *пренебр.* • **идва ми (иде ми) пипето ‹в главата›** *пренебр.* • **дойде ми пипето ‹в главата›** *пренебр.* • **събирам си/ събера си ума ‹в главата› • събирам си/ събера си акъла ‹в главата› • увира ми/ уври ми главата • влизам/ вляза в правия ‹път› • тръгвам/ тръгна в (по, из) правия път • тръгвам ‹си›/ тръгна ‹си› в пътя • влизам/ вляза в релси‹те› • вземам/ взема правия път** *диал.* • **вземам си/ взема си бележка • вземам ‹си›/ взема ‹си› урок**

ДОЙДЕ МИ УМЪТ В КУФАЛНИЦАТА *пренебр.* — вж. ДОЙДЕ МИ УМЪТ ‹В ГЛАВАТА›

ДОЙДЕ МИ ЧАСЪТ и **ДОЙДЕ МОЯТ ЧАС** — вж. ДОЙДЕ МИ ВРЕМЕТО (1 и 2 знач.)

ДОЙДЕ (ДОШЪЛ Е) НОЖЪТ ДО КОКАЛА — Настъпи моментът, когато нещо не може да се търпи повече, когато е достигнат предел, най-висока степен на някакво мъчение. *След толкова месеци неизплатени заплати, дойде ножът до кокала и работниците обявиха стачка.*

— **допря (допрял е) ножът до кокала • опря (опрял е) ножът до (в, о) кокала • чашата на търпението ‹ми› прелива/ прелее • чашата на търпението ‹ми› се препълва/ препълни • чашата на търпението ‹ми› е препълнена**

ДО КАПКА — вж. ДО ДЪНО

ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ АКЪЛА В ГЛАВАТА *на някого* — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ УМА ‹В ГЛАВАТА›

ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ БЕЛЯ ‹НА ГЛАВАТА› *някому* — Ставам причина неприятности да сполетят някого, създавам главоболия, усложнявам, утежнявам положението на някого. *Този човек е непочтен, може да ни докара беля на главата.* ✧ *С необмислените си постъпки ще ми докараш някоя беля на главата.* ✧ *Не искам това бездомно куче, само ще ми докара беля.*

— навличам/ навлека беля ‹на главата› • навличам/ навлека пакост ‹на главата› • стоварвам/ стоваря беля ‹на главата› • донасям/ донеса беля ‹на главата› • въвличам/ въвлека в беля • вкарвам/ вкарам в беля‹та› • вкарвам/ вкарам в беда • запалвам/ запаля огън на главата • запалвам/ запаля главата • запалвам/ запаля суха шума на врата • вкарвам/ вкарам в устата на вълка • натъпквам/ натъпча в устата на вълка • насаждам/ насадя на пачи яйца • отварям/ отворя работа

ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ВОДА ОТ ДЕВЕТ ВОДЕНИЦИ *диал.* — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ВОДА ОТ ДЕВЕТ ДЕРЕТА

ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ВОДА ОТ ДЕВЕТ ДЕРЕТА — Привеждам най-различни доказателства и доводи, за да убедя някого в правотата на това, което твърдя. *Той докара вода от девет дерета, за да я убеди, че е прав.*

— донасям/ донеса вода от девет дерета • нося вода от девет дерета • събирам/ събера вода от девет дерета • събирам/ събера вода от девет кладенци • докарвам/ докарам вода от девет кладенци • донасям/ донеса вода от девет кладенци • нося вода от девет кладенци • събирам/ събера вода от девет чешми • докарвам/ докарам вода от деветдесет и девет реки • донасям/ донеса вода от деветдесет и девет реки • нося вода от деветдесет и девет реки • докарвам/ докарам вода от девет воденици *диал.*

ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ВОДА ОТ ДЕВЕТДЕСЕТ И ДЕВЕТ РЕКИ — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ВОДА ОТ ДЕВЕТ ДЕРЕТА

ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ВОДА ОТ ДЕВЕТ КЛАДЕНЦИ — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ВОДА ОТ ДЕВЕТ ДЕРЕТА

ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ВЪЛКА В КОШАРАТА — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ ВЪЛКА В КОШАРАТА

ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ДО ПРОПАСТТА *някого* — вж. ЗАВЕЖДАМ/ ЗАВЕДА В ПРОПАСТТА

ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА *някого* — Ставам причина някой да обеднее съвсем, да изпадне в тежко материално

положение без всякакви средства, без пари. *Безработицата докара много хора до просяшка тояга.* ✧ *С това пиянство ще докараш семейството си до просяшка тояга.*

— довеждам/ доведа до просяшка тояга • докарвам/ докарам до торбата *диал.* • без залък хляб оставям/ оставя • без парче хляб оставям/ оставя • без пукнат грош оставям/ оставя • без пукната парà оставям/ оставя • без пукнат петак оставям/ оставя • без пукнат лев оставям/ оставя

ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ДО ТОРБАТА *някого диал.* — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА

ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ДЯВОЛА В КЪЩАТА СИ — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ ВЪЛКА В КОШАРАТА

ДОКАРВАМ СИ/ ДОКАРАМ СИ БЕЛЯ НА ГЛАВАТА и **ДОКАРВАМ СИ/ ДОКАРАМ СИ БЕЛЯ‹ТА›** — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЯ НА ГЛАВАТА

ДОКАРВАМ СИ/ ДОКАРАМ СИ НА УМ *нещо* — вж. ДОЙДЕ МИ НА УМ‹А› (2 знач.)

ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ УМА ‹В ГЛАВАТА› *на някого* — Вразумявам някого, показвам му как трябва да постъпва, принуждавам го да се държи както трябва. *Трябва да му докараме ума в главата, стига е вършил глупости.* ✧ *Родителите му се чудеха как да му докарат ума в главата.*

— докарвам/ докарам акъла в главата • вкарвам/ вкарам ума в главата • вкарвам/ вкарам акъла в главата • натъпквам/ натъпча ума в главата • напълвам/ напълня главата • събирам/ събера ума ‹в главата› • събирам/ събера акъла ‹в главата› • научавам/ науча на ум ‹и разум› • слагам/ сложа ума на мястото • слагам/ сложа на място‹то› • поставям/ поставя на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • вкарвам/ вкарам в правия ‹път› • вкарвам/ вкарам в пътя • вкарвам/ вкарам в релси‹те›

ДОКАТО МИГНЕШ С ОЧИ — вж. ДОКАТО (ДОДЕ, ДОРДЕ) СЕ ОБЪРНЕШ

ДОКАТО (ДОДЕТО) ОЧИ ГЛЕДАТ — вж. ДО ПОСЛЕДНИЯ СИ ЧАС

ДОКАТО (ДОДЕ, ДОРДЕ) СЕ ЗАВЪРТИШ — вж. ДОКАТО (ДОДЕ, ДОРДЕ) СЕ ОБЪРНЕШ

ДОКАТО (ДОДЕ, ДОРДЕ) СЕ ОБЪРНЕШ и **ДОКАТО (ДОДЕ, ДОРДЕ) СЕ ОБЪРНЕ ЧОВЕК** — Много бързо, за кратко време. *Излизам за малко, докато се обърнеш, ще се върна.* ✧ *Докато се обърнеш, статията ще бъде готова.*

— **докато (доде, дорде) се завъртиш • докато се огледаш • дорде (доде) ти изсъхне плюнката • още не ти е изсъхнала плюнката • дорде кихнеш • докато мигнеш с очи • за нула време • за отрицателно време • дорде не речеш** *диал.*

ДОКАТО СЕ ОГЛЕДАШ — вж. ДОКАТО (ДОДЕ, ДОРДЕ) СЕ ОБЪРНЕШ

ДО КОЗИРКАТА се напивам — Много се напивам, ставам мъртво пиян. *И тази вечер в кръчмата се беше напил до козирката.*

— **натрясквам се/ натряскам се до козирката • нарязвам се/ нарежа се като казак • като копач се напивам • до пораза се напивам • като циганин се напивам • нарязвам се/ нарежа се като мъртъв циганин • нарязвам се/ нарежа се като смок • нарязвам се/ нарежа се като поп на задушница • направям/ направя главата • курдисвам/ курдисам главата • връзвам/ вържа кънките** *жарг.* • **захапвам/ захапя джама** *жарг.* • **глътвам/ глътна джама** *жарг.* • **направям се/ направя се на мотика** *жарг.* • **като трескà се напивам** *диал.* • **като бабер се напивам** *диал.*

ДО КОСТИ‹ТЕ› мокър — вж. ВИР ВОДА

ДО КОСЪМ — вж. ДО ШУШКА

ДО КРИВА ПЪТЕКА *ирон.* — вж. ДО КРИВАТА КРУША *ирон.*

ДО КРИВАТА КРУША *ирон.* — Доникъде, твърде малко (употребява се като отговор на въпрос — докъде стигна работата, дейността?), за да се подчертае, че нещо започнато не е изкарано докрай или че съвсем нищо не е постигнато в някаква дейност. *— Докъде стигна с писането на дипломната работа? — До кривата круша.*

— **до крива пътека** *ирон.* • **до под крушата** *ирон.* • **двата края в (и) средата** *ирон.*

ДОКЪДЕ‹ТО› (ДОДЕТО) ТИ ОКО ВИДИ (ВИЖДА) и **ДОКЪДЕ‹ТО› (ДОДЕТО) ‹ТИ› ОЧИ ВИДЯТ (ВИЖДАТ)** — вж. ДОКЪДЕ‹ТО› (ДОДЕТО) ТИ ОКО СТИГА

ДОКЪДЕ‹ТО› (ДОДЕТО) ТИ ОКО СТИГА и **ДОКЪДЕ‹ТО› (ДОДЕТО) ‹ТИ› ОЧИ СТИГАТ** — Много надалече, докъдето може да стигне погледът. *От върха на планината докъдето ти очи стигат са се ширнали млади борови гори.*

— **докъде‹то› (додето) ти око види (вижда) • докъде‹то› (додето) ‹ти› очи видят (виждат) • докъдето ти хващат очите** *диал.*

ДОКЪДЕТО ТИ ХВАЩАТ ОЧИТЕ *диал.* — вж. ДОКЪДЕ‹ТО› (ДОДЕТО) ТИ ОКО СТИГА

ДОЛИВАМ/ ДОЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

ДОМАШНО ПИЛЕ — Човек, който обича да си стои вкъщи; домосед, домашар. *Тя е домашно пиле и трудно можеш да я накараш да излезе от къщи.*

— **къщно пиле**

ДО НАД ГЛАВАТА — вж. ДО ГУША

ДОНАСЯМ/ ДОНЕСА БЕЛЯ ‹НА ГЛАВАТА› *някому* — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ БЕЛЯ ‹НА ГЛАВАТА›

ДОНАСЯМ/ ДОНЕСА ВОДА ОТ ДЕВЕТ ДЕРЕТА — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ВОДА ОТ ДЕВЕТ ДЕРЕТА

ДОНАСЯМ/ ДОНЕСА ВОДА ОТ ДЕВЕТДЕСЕТ И ДЕВЕТ РЕКИ — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ВОДА ОТ ДЕВЕТ ДЕРЕТА

ДОНАСЯМ/ ДОНЕСА ВОДА ОТ ДЕВЕТ КЛАДЕНЦИ — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ВОДА ОТ ДЕВЕТ ДЕРЕТА

ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) хваля, превъзнасям — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *книж.*

ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) викам, крещя — вж. КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

ДО ПОД КРУШАТА *ирон.* — вж. ДО КРИВАТА КРУША *ирон.*

ДО ПОРАЗА се напивам— вж. ДО КОЗИРКАТА се напивам

ДО ПОСЛЕДЕН ‹ПОСЛЕДНИЯ СИ› ДЪХ — вж. ДО ПОСЛЕДНИЯ СИ ЧАС

ДО ‹ПОСЛЕДНА› ИГЛА — вж. ДО ШУШКА

ДО ПОСЛЕДНИЯ СИ ЧАС — До смъртта си. *Беше всеотдаен баща и обсипваше дъщеря си с грижи и внимание до последния си час.* ✧ *Тя до последния си час работеше над книгата.*

— **до последно‹то си› издихание • до последен ‹последния си› дъх • до сетен дъх** *поет.* • **докато (додето) очи гледат • доде ‹ми› хлопне дъската** *диал.*

ДО ПОСЛЕДНО‹ТО СИ› ИЗДИХАНИЕ — вж. ДО ПОСЛЕДНИЯ СИ ЧАС

ДОПРЯ (ДОПРЯЛ Е) НОЖЪТ ДО КОКАЛА — вж. ДОЙДЕ (ДОШЪЛ Е) НОЖЪТ ДО КОКАЛА

ДОРДЕ КИХНЕШ — вж. ДОКАТО (ДОДЕ, ДОРДЕ) СЕ ОБЪРНЕШ

ДОРДЕ НЕ РЕЧЕШ *диал.* — вж. ДОКАТО (ДОДЕ, ДОРДЕ) СЕ ОБЪРНЕШ

ДОРДЕ (ДОДЕ) ТИ ИЗСЪХНЕ ПЛЮНКАТА — вж. ДОКАТО (ДОДЕ, ДОРДЕ) СЕ ОБЪРНЕШ

ДО СЕДМОТО НЕБЕ хваля, превъзнасям — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *книж.*

ДО СЕТЕН ДЪХ *поет.* — вж. ДО ПОСЛЕДНИЯ СИ ЧАС

ДОСТИГАМ/ ДОСТИГНА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА — Изпадам в тежко материално положение без всякакви средства, съвсем обеднявам, разорявам се напълно. *Търговията му постепенно западаше и той достигна до просяшка тояга.* ✧ *Тя се страхуваше, че като свършат малкото ѝ спестени пари, ще достигне до просяшка тояга.*

— **стигам/ стигна до просяшка тояга • идвам (дойда) до просяшка тояга • оголявам/ оголея като пушка • оставам/ остана с голи ръце • оставам/ остана без риза на гърба ‹си› • оставам/ остана само с една риза • оставам/ остана на улицата • оставам/ остана на пътя • оставам/ остана гол пръст** *диал.*

ДОСТИГА МИ/ ДОСТИГНЕ МИ ДО УШИТЕ (УХОТО) *нещо* — Научавам за нещо, узнавам нещо (слух, мълва, новина и под.). *Един ден ще достигне до ушите ѝ какво говорят за нея.* ✧ *Достигна до ушите му, че тя е разведена.*

— **стига ми/ стигне ми до ушите (ухото) • идва ми до ушите (ухото) • дойде ми до ушите (ухото)**

ДОСТЛУКЪТ МИ Е НА (ДО) КОЛЯНО‹ТО› — Лесно и бързо променям доброто си отношение, благоразположението и настроението си към другите. *Тя е толкова непостоянна, достлукът ѝ е до коляно: днес е мила, утре — зла.*

— **добрината ми е на (до) коляното • добрината ми стои на (до) коляното**

ДО ШИЯ — вж. ДО ГУША

ДОШЛА КРАСТА ПРИ ШУГА *диал. пренебр.* — вж. ТЪРКУЛНАЛО СЕ ГЪРНЕТО, ТА СИ НАМЕРИЛО ПОХЛУПАКА *пренебр.*

ДО ШУШКА — Докрай, напълно, без остатък. *Обрали вилата им до шушка.*
— **до ‹последна› игла • до косъм • до влакно** *диал.*

ДÒ ЩЕ ВЕЛИКДЕН *диал.* — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

ДÒ ЩЕ ЛУЛА ЗА ОГНЕЦ, ТУРНА ЩЕ Й ПЕПЕЛЕЦ *диал.* — вж. ЩЕ ДОЙДЕ МАЧКА ЗА ПОГАЧКА

ДÒ ЩЕ ТИКВА ЗА ВОДА *диал.* — вж. ЩЕ ДОЙДЕ МАЧКА ЗА ПОГАЧКА

ДОЯ ОТ ДВЕ КРАВИ — вж. СЕДЯ НА ДВА СТОЛА

ДРАЗНИ МЕ ПАНЧО *диал.* — вж. БЛАЗНИ МЕ ДЯВОЛЪТ

ДРАСВАМ/ ДРАСНА КИБРИТА *на нещо* — Запалвам, подпалвам нещо. *Идва ми да драсна кибрита на тази съборетина.*
— **тегля кибрита • удрям/ ударя кибрита • тръквам/ тръкна кибрита** *диал.* • **тегля огъня** *диал.*

ДРЕМЕ МИ НА ЖИЛЕТКАТА *жарг. пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

ДРЕМЕ МИ НА ПУЛОВЕРА *жарг. пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

ДРЕМЕ МИ НА ЧЕРУПКАТА *жарг. пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

ДРЕМЕ МИ НА ШАПКАТА *жарг. пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

ДРЕМЯ КАТО КОН НА ПРАЗНИ ЯСЛИ (ПРАЗНА ЯСЛА) *ирон.* — вж. БРОЯ ГАРГИ‹ТЕ›

ДРОБИЛ СЪМ *някаква* **ПОПАРА, ЩЕ Я СЪРБАМ** — вж. КАКВОТО СЪМ ДРОБИЛ, ‹ТОВА› ЩЕ СЪРБАМ

ДРОБЯ *някаква* **ПОПАРА** — вж. НАДРОБЯВАМ/ НАДРОБЯ *някаква* ПОПАРА

ДРУГАР СЪМ С МИХАЛКО *диал.* — вж. ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

ДРУГАТА СТРАНА НА МЕДАЛА — вж. ОБРАТНАТА СТРАНА НА МЕДАЛА

ДРУГ ВЯТЪР ВЕЕ — Положението, условията, обстоятелствата са променени, не са както преди. *Новият началник е много взискателен и друг вятър вее — държи се на дисциплината.*

— друг вятър духа

ДРУГ ВЯТЪР ДУХА — вж. ДРУГ ВЯТЪР ВЕЕ

ДРУГ ВЯТЪР ДУХВА/ ДУХНЕ — вж. ЗАДУХВА/ ЗАДУХА ДРУГ ВЯТЪР

ДРУГО ДВАЙСЕ‹Т› — вж. НОВО ДВАЙСЕ‹Т›

ДРУГО МИ ‹Е› НА УСТАТА, ДРУГО НА СЪРЦЕТО — вж. ЕДНО МИ ‹Е› НА ЕЗИКА, ‹А› ДРУГО ‹МИ Е› НА СЪРЦЕТО

ДРЪЖ СИ ПЪТЯ *грубо* — вж. ВЪРВИ СИ ПО (В, ИЗ) ПЪТЯ *грубо* (1 и 2 знач.)

ДРЪН, ДРЪН *пренебр.* — вж. ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*

ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.* — Празни приказки, глупости, нелепости, безсмислици. *Това, което ми говориш са небивалици, дрън, дрън, та пляс. Не искам да ги слушам.*

— дрън, дрън *пренебр.* • дрън, дрън, три и половина *пренебр.* • дрън, дрън, та (че) прас *пренебр.* • дрън, дрън, ярина *пренебр. грубо* • врели-некипели • ни врели, ни кипели • глупости на търкалета • краставици на търкалета • бабини деветини • бабешки приказки • приказки от 1001 нощ • бъра-бъра, два (три) чадъра *пренебр.* • трънки и глогинки *пренебр.* • тинтири-минтири • ала-бала • ни вряло, ни кипяло *диал.* • тикви и бърдокви *диал. пренебр.* • тарала ти марала *диал. пренебр.* • трянка-флянка, баба Станка *диал. пренебр.* • празна Мара *диал. пренебр.* • вятър варен, сняг печен *диал.*

ДРЪН, ДРЪН, ТА (ЧЕ) ПРАС *пренебр.* — вж. ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*

ДРЪН, ДРЪН, ТРИ И ПОЛОВИНА *пренебр.* — вж. ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*

ДРЪН, ДРЪН, ЯРИНА *пренебр. грубо* — вж. ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*

ДРЪНКАМ КАТО ‹ВОДЕНИЧАРСКО› КРЕЧЕТАЛО *неодобр.* — вж. ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*

ДРЪНКАМ КАТО НА ВОДЕНИЦА‹ТА› КРЕЧЕТАЛОТО *неодобр.* — вж. ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*

ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.* — Прекалено много, непрекъснато говоря (обикн. празни приказки, излишни, ненужни или безсмислени неща). *Дрънкаш като празна воденица, главата ме заболя от тебе.*

— **дрънкам като ‹празна› мелница** *неодобр.* • **меля като ‹празна› воденица** *неодобр.* • **меля като ‹празна› мелница** *неодобр.* • **дрънкам като на воденица‹та› кречеталото** *неодобр.* • **дрънкам като ‹воденичарско› кречетало** *неодобр.* • **плещя като кречетало** *неодобр.* • **меля като ветрена мелница** *неодобр.* • **меля като воденично кречетало** *неодобр.* • **мели ми воденицата** *неодобр.* • **работи ми воденицата** *неодобр.* • **мели ми ченето** *неодобр.* • **мелят ми (мели ми) устата** *неодобр.* • **не ми спира устата** *неодобр.* • **не ми спира езикът** *неодобр.* • **не ми се запира езикът** *диал. неодобр.* • **меля с езика си** *неодобр.* • **чеша си езика** *неодобр.* • **вършея плява** *неодобр.* • **устата ми са като воденица** *неодобр.* • **устата ми са като кречетало** *неодобр.* • **на воденица съм се родил** *неодобр.* • **баща ми ме правил на воденица** *неодобр.* • **дрънкат ми зъбите** *диал. неодобр.* • **дрънча като ‹празна› воденица** *диал. неодобр.* • **тропам като ‹празна› воденица** *диал. неодобр.* • **хлопам като воденица** *диал. неодобр.* • **кълцам си зъбите ‹като празна воденица›** *диал. неодобр.* • **клопам си зъбите** *диал. неодобр.* • **трия си зъбите** *диал. неодобр.* • **троша си зъбите** *диал. неодобр.* • **плещя като мокра пола о бедро** *диал. грубо*

ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› МЕЛНИЦА *неодобр.* — вж. ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*

ДРЪНКАТ МИ ЗЪБИТЕ *диал. неодобр.* — вж. ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*

ДРЪНЧА КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *диал. неодобр.* — вж. ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*

ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА ВЪЖЕТО *някому* — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА ‹НА› ВЪЖЕТО

ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА ЕДНО КОНСКО — вж. ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА КАЛАЯ

ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА ‹ЗА› УШИТЕ (УХОТО) *някого* — вж. ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА КАЛАЯ

ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА ЗА ЯКАТА *някого* — Потърсвам отговорност от някого за делата му, накарвам някого да отговаря за постъпките си, за извършените от него нередности. *Той се страхуваше от възмездие, от неизвестната ръка, която някой ден ще го дръпне за яката.*

— пипвам/ пипна за яката • хващам/ хвана за яката • хващам/ хвана за врата • хващам/ хвана за шията • улавям/ уловя за яката • улавям/ уловя за врата • улавям/ уловя за шията • улавям/ уловя за ухото (ушите) • хващам/ хвана за ухото (ушите) • потърсвам/ потърся сметка • подирям/ подиря сметка • поисквам/ поискам сметка • търся сметка • диря сметка • искам сметка

ДРЪПВА МИ СЕ/ ДРЪПНЕ МИ СЕ ВОДАТА *простонар.* — вж. ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА (1 и 2 знач.)

ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА КАЛАЯ и **ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА ЕДИН КАЛАЙ** *някому* — Смъмрям много остро някого, скарвам се на някого за постъпките му, за поведението му, здравата наругавам някого. *Тази вечер тя много закъснява, но като се върне ще ѝ дръпна един калай.* ✧ *Да знаеш, че ще ти дръпнат калая за тази ти постъпка.*

— тегля калая • тегля един калай • тегля едно конско • дръпвам/ дръпна едно конско • дръпвам/ дръпна ‹за› ушите (ухото) • издърпвам/ издърпам ушите (ухото) • опъвам/ опъна ушите • тегля ушите • дърпам ушите (ухото) • държа конско ‹евангелие› • държа евангелие • чета конско ‹евангелие› • чета евангелие • прочитам/ прочета конско ‹евангелие› • прочитам/ прочета евангелие • чета ‹конска› молитва *диал.* • скръцвам/ скръцна със зъби • натривам/ натрия носа • натърквам/ натъркам носа • нажулвам/ нажуля носа • натривам/ натрия мутрата *грубо* • натърквам/ натъркам мутрата *грубо* • натривам/ натрия муцуната *грубо* • натърквам/ натъркам муцуната *грубо* • натърквам/ натъркам врата • натърквам/ натъркам сол на главата • натърквам/ натъркам главата със сапун • нажулвам/ нажуля главата ‹със сапун› • насапунисвам/ насапунисам здравата • сапунисвам/ сапунисам главата • нарязвам/ нарежа като кисела краставица • режа като кисела краставица • нарязвам/ нарежа като горчива краставица • свивам/ свия сармите • давам/ дам *някому* да ‹се› разбере • давам/ дам един зъб • строявам/ строя в две редици • свивам/ свия перките • направям/ направя на салата • правя на салата • направям/ направя на дроб сарма • правя на дроб сарма • направям/ направя на сол ‹и пипер› • направям/ направя на сол и вода • направям/ направя ‹на› пух и прах • направям/ направя на нищо ‹и никакво› • правя на нищо ‹и

никакво› • направям/ направя ‹на› мат и маскара • направям/ направя ‹на› бъзе и коприва • правя ‹на› бъзе и коприва • направям/ направя със земята равен • правя равен със земята • сравнявам/ сравня със земята • сривам/ срина със земята • не оставям/ оставя здраво място • направям/ направя със земята барабар *простонар.* • направям/ направя гъба и коприва *диал.* • вдигам/ вдигна пàра • вдигам гири *жарг.* • натъпквам/ натъпча в земята • натъпквам/ натъпча в калта • навирам/ навра в земята • навирам/ навра в калта • вкарвам/ вкарам в миша дупка • въвирам/ въвра в миша дупка • завирам/ завра в миша дупка • навирам/ навра в миша дупка • натиквам/ натикам в миша дупка • напъхвам/ напъхам в миша дупка • натъпквам/ натъпча в миша дупка • вкарвам/ вкарам в кози рог • въвирам/ въвра в кози рог • навирам/ навра в кози рог • натиквам/ натикам в кози рог • натъпквам/ натъпча в кози рог • вкарвам/ вкарам в кучи гъз *грубо* • въвирам/ въвра в кучи гъз *грубо* • завирам/ завра в кучи гъз *грубо* • навирам/ навра в кучи гъз *грубо* • натиквам/ натикам в кучи гъз *грубо*

ДРЪПВАМ СИ/ ДРЪПНА СИ ВЪЖЕТО — вж. НАХЛУЗВАМ СИ/ НАХЛУЗЯ СИ ВЪЖЕТО НА ШИЯТА (1 знач.)

ДРЪПВАМ СИ/ ДРЪПНА СИ ПЪТЯ *диал.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПЪТЯ

ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА СТО ОКИ БОЙ *на някого простонар.* — вж. ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА›

ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА) *някому* — Ставам строг, взискателен към някого и не му позволявам да своеволничи; поставям някого под строг контрол. *Трябва да дръпнеш юздата на сина си, защото е почнал да върши безобразия.*

— свивам/ свия юздите (юздата) • хващам/ хвана юздите (юздата) • хващам/ хвана изкъсо • стягам/ стегна юздите (юздата) • опъвам/ опъна юздите (юздата) • сбирам/ сбера юздите (юздата) • свивам/ свия юлара • стягам/ стегна поводите • стягам/ стегна дизгините • стягам/ стегна каиша • стягам/ стегна колана • стягам/ стегна пояса • затягам/ затегна каиша • затягам/ затегна колана • затягам/ затегна пояса • затягам/ затегна гайката • опъвам/ опъна гемовете • свивам/ свия куйрука • срязвам/ срежа куйрука • отрязвам/ отрежа куйрука • свивам/ свия сармите • свивам/ свия перките

ДРЪПНАТ СЪМ В АКЪЛА *диал.* — вж. ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

ДУМА ДА НЕ СТАВА — вж. ДУМА ДА НЯМА (1 и 2 знач.)

ДУМА ДА НЯМА —

1. Безспорно, безусловно, без съмнение, разбира се. *Дума да няма, навремето тя беше голяма хубавица. ✧ Дума да няма, ще свърша работата както трябва.*

— **не ще ‹и (ни)›** дума • **дума да не става** • **няма две мнения** *книж.* • **има си хас** • **лаф да не става** *жарг.*

2. Невъзможно, изключено (употребява се като категоричен отказ или отричане на нещо). *Дума да няма, че ще отида на екскурзия. ✧ Той да е откраднал парите? Дума да няма.*

— **дума да не става**

ДУМА (ДУМИЦА) НЕ ОБЕЛВАМ/ ОБЕЛЯ — Упорито мълча, не продумвам, нищо не казвам. *Той дума не обели за предстоящото си пътуване. ✧ Тя дума не обели за сватбата.*

— **зъб не обелвам/ обеля** • **уста не обелвам/ обеля** • **дума (думица) не продумвам/ продумам (няма да продумам)** • **гък не казвам/ кажа** • **гък не рекох (не ще река)** • **уста не отварям/ отворя** • **не ми излиза/ излезе дума из (от) устата** • **като пукал мълча** • **като риба мълча** • **като пън мълча** • **като гроб мълча** • **като кютюк мълча** • **като мумия мълча** • **като копче мълча** • **като бъкел мълча** *диал.* • **като турско гробище мълча** *диал.* • **зъб не отголвам/ отголя** *диал.* • **„ц“ не казвам/ кажа** *простонар.*

ДУМА (ДУМИЦА) НЕ ПРОДУМВАМ/ ПРОДУМАМ (НЯМА ДА ПРОДУМАМ) — вж. ДУМА (ДУМИЦА) НЕ ОБЕЛВАМ/ ОБЕЛЯ

ДУМА ПО ДУМА — Съвсем подробно, буквално, дословно, точно. *Тя дума по дума му разказа това, което беше чула по радиото.*

— **точ в точ** *книж.* • **буква по буква** *книж.* • **едно към едно** • **от игла до конец** • **от край до край**

ДУМИТЕ МИ С ЧЕНГЕЛ ДА ВАДИШ — Говоря много малко, скъпя думите си, прекалено сдържан съм в приказките, мълчалив, неразговорлив съм. *Толкова е необщителен, че думите му с ченгел да вадиш.*

— **цедя думите си** • **цедя приказките си** • **меря думите си на грам** • **меря приказките си на грам** • **тегля думите си на кантар** • **скъп ‹съм› на приказки**

ДУХВА МИ/ ДУХНЕ МИ ГОСПОД СВЕЩИЦАТА — вж. ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ

ДУХВАМ/ ДУХНА *някому* **ПОД ОПАШКАТА** — Изгонвам, прогонвам,

изпъждам някого от някъде. *Той не си вършеше добре работата и един ден му духнаха под опашката.*

— **плюя под опашката • давам/ дам ритник‹а› • удрям/ ударя ритник‹а› • давам/ дам пътя • посочвам/ посоча пътя • показвам/ покажа пътя • посочвам/ посоча вратата • показвам/ покажа вратата • давам/ дам пръта ‹по гърба› • удрям/ ударя текмето** *грубо* **• ритам (ритвам/ ритна) текмето** *диал. грубо* **• изхвърлям/ изхвърля като мръсно коте • изхвърлям/ изхвърля като парцал • давам/ дам двете пари • подписвам/ подпиша паспорта • подписвам/ подпиша квитанцията • подписвам/ подпиша тескерето** *диал.* **• изхвърлям/ изхвърля на улицата • изхвърлям/ изхвърля на пътя • удрям/ ударя пръта • удрям/ ударя дървото • удрям/ ударя шута** *грубо* **• бия шута** *грубо* **• удрям/ ударя дузпа‹та›** *жарг.* **• бия дузпата** *жарг.* **• давам/ дам чехлите в ръцете** *диал.* **• давам/ дам обущата в ръцете** *диал.* **• давам/ дам посталите в ръка‹та›** *диал.* **• давам/ дам ментата** *диал.* **• давам/ дам вятъра** *диал.* **• давам/ дам трънката** *диал.* **• давам/ дам ливадите** *диал.* **• изхвърлям/ изхвърля като кирлив фес** *диал.*

ДУХВАМ СИ/ ДУХНА СИ НА КРАКАТА — Бързо побягвам, махам се от някъде. *Като видя, че отсреща се задават преследвачите му, духна на краката си.*

— **плюя си на краката • плюя си на нозете • плюя си на петите • плюя си на подметките • дим да ме няма • не видя ми се сянката**

ДУША ДАВАМ *диал.* — вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

ДУША ДА МИ ЗНАЕ — вж. ЯКА МИ ДУША (ДУШИЦА, ДУШИЧКА)

ДУША ЗА ДВЕ ПАРИ НЯМАМ — Съвсем съм немощен, безсилен, слаб. *Помогнете на жената, вземете ѝ багажа, не виждате ли, че душа за две пари няма.*

— **едва душа нося • едва си крепя душата • душа под наем нося • душа под нокът нося • живи мощи съм • държа душата си зад зъбите • нося душата си в (между) зъбите • стискам душа‹та си› в (зад) зъбите • за един юмрук душа нося** *диал.*

ДУША (ДУШИЦА, ДУШИЧКА) НЕ МИ ОСТАВА/ ОСТАНЕ и **ДУША (ДУШИЦА, ДУШИЧКА) НЕ ОСТАВА/ ОСТАНЕ У МЕНЕ** — Изморявам се, изтощавам се извънредно много обикн. от тежка работа, непосилен труд, напрежение или болест; изнемогвам от умора. *Душа не ни остана докато стигнахме върха.* ✧ *Цял ден чистих къщата, душица не остана у мене.* ✧ *Не мога повече да тичам, душа не ми остана.*

— оставам/ остана без душа • нямам вече душа • излиза ми/ излезе ми душата (душицата) • изскача ми/ изскочи ми душата • душата ми се е събрала в зъбите • душата ми седи в зъбите • душата ми се е запряла в зъбите *диал.* • душата ми е дошла в (до) зъбите • душата ми е в (зад, на) зъбите • изплезвам/ изплезя език • едва мога да си кажа името • и името си не мога да кажа • не мога да си кажа ‹и› заглавието *жарг.* • едва се държа на краката си • едва се крепя на краката си • едва се държа на нозете си • едва се крепя на нозете си • не мога да се държа на крака‹та си› • не мога да се държа на нозе‹те си› • не ме държат краката • не ме държат нозете

ДУША ПОД НАЕМ НОСЯ —

1. вж. ДУША ЗА ДВЕ ПАРИ НЯМАМ
2. вж. ДНИТЕ МИ СА ПРЕБРОЕНИ

ДУША ПОД НОКЪТ НОСЯ —

1. вж. ДУША ЗА ДВЕ ПАРИ НЯМАМ
2. вж. ДНИТЕ МИ СА ПРЕБРОЕНИ

ДУШАТА МИ Е В (ЗАД, НА) ЗЪБИТЕ —

1. Много съм зле, съвсем съм отпаднал и скоро ще умра. *Още щом го видя, лекарката разбра, че душата му е в зъбите и едва ли има някаква надежда за спасение.*

— душата ми е дошла в (до) зъбите • душата ми се е събрала в зъбите • душата ми седи в зъбите • душата ми се е запряла в зъбите *диал.* • душата ми се е събрала в нокът • душата ми се е закрепила под ноктите • няма да ме бъде • душата ми мирише на плесен • мириша на пръст • мириша на земя • мириша на гроб • мириша на босилек • с единия крак съм в гроба • единият ми крак е в гроба • с единия крак съм стъпил в гроба • погледнал съм в гроба • с едната нога съм стъпил в гроба *диал.* • с едната нога съм в гроба *диал.* • с единия крак съм в трапа *диал.* • единият ми крак е в герана *диал.* • броят ми се дните • дните ми са преброени • дните ми са прочетени • остават ми броени дни • нямам ‹си› дни • свършили ми са се дните • скъсали ми са се дните • часовете ми са преброени • часовете ми са прочетени • минутите ми са преброени • дойде ми времето • дойде моето време • дойде ми часът • дойде моят час • настъпи ми часът • удари ми часът • пътник ‹за онзи (оня) свят› съм • вижда ми се/ види ми се краят • към края съм • душа под наем нося • душа под нокът нося • няма да чуя кукувицата *диал.* • скоро ще чуя алилуя *диал.* • над гроб съм надникнал *диал.* • хванал съм долния път *диал.* • захапал съм тамяна

диал. • **държа тамяна под носа си** *диал.* • **нося си тамяна под носа** *диал.* • **нося си житото (пшеницата, коливото) в устата** *диал.* • **житото ми е на носа** *диал.*

2. Едва дишам, не мога да си поема дъх от прекалена умора и изтощение; изнемогвам от умора. *Душата ми е в зъбите, нямам сили да продължа изкачването до върха.*

— **душата ми е дошла в (до) зъбите** • **душата ми се е събрала в зъбите** • **душата ми седи в зъбите** • **душата ми се е запряла в зъбите** *диал.* • **душа (душица, душичка) не ми остава/ остане** • **душа (душица, душичка) не остава/ остане у мене** • **оставам/ остана без душа** • **нямам вече душа** • **излиза ми/ излезе ми душата (душицата)** • **изскача ми/ изскочи ми душата** • **изплезвам/ изплезя език** • **едва се държа на краката си** • **едва се крепя на краката си** • **не мога да се държа на крака‹та си›** • **едва се държа на нозете си** • **едва се крепя на нозете си** • **не мога да се държа на нозе‹те си›** • **не ме държат краката** • **не ме държат нозете**

ДУШАТА МИ Е ДОШЛА В (ДО) ЗЪБИТЕ — вж. ДУШАТА МИ Е В (ЗАД, НА) ЗЪБИТЕ (1 и 2 знач.)

ДУШАТА МИ Е ПОД НОСА *диал.* — вж. НЕ МИ ТРАЕ СЪРЦЕ‹ТО›

ДУШАТА МИ МИРИШЕ НА ПЛЕСЕН — вж. ДНИТЕ МИ СА ПРЕБРОЕНИ

ДУШАТА МИ СЕДИ В ЗЪБИТЕ — вж. ДУШАТА МИ Е В (ЗАД, НА) ЗЪБИТЕ (1 и 2 знач.)

ДУШАТА МИ СЕ Е ЗАКРЕПИЛА ПОД НОКТИТЕ — вж. ДУШАТА МИ Е В (ЗАД, НА) ЗЪБИТЕ (1 знач.)

ДУШАТА МИ СЕ Е ЗАПРЯЛА В ЗЪБИТЕ *диал.* — вж. ДУШАТА МИ Е В (ЗАД, НА) ЗЪБИТЕ (1 и 2 знач.)

ДУШАТА МИ СЕ Е СЪБРАЛА В ЗЪБИТЕ — вж. ДУШАТА МИ Е В (ЗАД, НА) ЗЪБИТЕ (1 и 2 знач.)

ДУШАТА МИ СЕ Е СЪБРАЛА В НОКЪТ — вж. ДУШАТА МИ Е В (ЗАД, НА) ЗЪБИТЕ (1 знач.)

ДУША ЧОВЕК — вж. ЗЛАТНО СЪРЦЕ

ДЪЛБОКА МИ Е КЕСИЯТА — вж. ДЪЛБОК МИ Е ДЖОБЪТ

ДЪЛБОК МИ Е ДЖОБЪТ — Богат, заможен съм, разполагам с много пари и имам големи материални възможности. *Дълбок му е джобът и затова живее нашироко.*

— дълбока ми е кесията • дебела ми е кесията • джобът ми е пълен • топли ми са джобовете • играя си с пари • бие ме паравта • не зная сметката на парите си • не си знам парите • играя си с милиони • меря парите си с кантар • бодат ме парите • сърбят ме парите • текат ми парите из крачолите • рина парите си с лопата • греба парите като с шиник *остар.* • прелива ми <и> през прага • изтича ми от прага • извира ми от крачолите • изтича ми от крачолите • тече ми из (от) крачолите • тече ми из ръкавите • тече ми като из ръкав • тече ми като из ведро • въшкав съм с (от) пари • гъбав съм с пари • гъбясал съм от пари • червив съм с (от) пари • прогнил съм от пари • далеч ми стига ръката *диал.* • имам пари като у куче червеи *диал.* • имам триста свине в балтата *диал.* • и петлите ми носят яйца *диал.* • снася ми петелът *диал.*

ДЪЛЖА НА МИХАЛЯ — вж. ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

ДЪЛЖА НА МИХАЛЯ ЗА ДЪСКИ ПАРИ *диал.* — вж. ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

ДЪЛЪГ МИ Е ЕЗИКЪТ — Говоря много, без задръжки, без да се съобразявам, че не всичко е уместно, подходящо за казване. *Напоследък той я избягваше, дълъг ѝ беше езикът и все му говореше неща, които му бяха неприятни.*

— имам дълъг език • не си меря думите • не си меря приказките • нямам мярка на устата си • не зная мярка на устата си • не зная мярка на езика си • не зная мярата на устата си • нямам мяра в приказките <си> • не премервам думите си • не претеглям думите си • не премервам приказките си • не ми седи езикът зад зъбите

ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.* — Човек, който трудно схваща, разбира; тъп, глупав човек. *Няколко дървени глави ръководят отдела ни, затова сме на този хал.* ✧ *На тази дървена глава дълго трябва да се обяснява всичко.*

— букова глава *пренебр.* • тиквена глава *пренебр.* • празна глава *пренебр.* • празна кратуна *пренебр.* • празна чутура *пренебр.* • изкуфяла глава *пренебр.* • зелена кратуна *пренебр.* • глава без мозък *диал. пренебр.* • глава като чутура *диал. пренебр.* • глава за четири нозе *диал. пренебр.* • голям фес, ама празен *диал. пренебр.*

ДЪРВЕН ФИЛОСОФ *пренебр.* — Човек, който без да е компетентен, ненужно и прекалено разсъждава, много говори и то празни приказки; празнодумец,

дърдорко, многознайник, многознайко. *Как го издържаш този дървен философ, само глупости приказва.*

— празна воденица *пренебр.* • разпрана уста • арменска уста • една му глава, а сто му езика • даскал праскал *диал. пренебр.* • французин акъллия *диал. ирон.*

ДЪРЖА В ГЛУХА ЛИНИЯ *някого* — Не давам възможност на някого да се изяви, да напредне служебно или обществено. *Талантливият плаши бездарниците, затова имат ли възможност, държат го в глуха линия.*

— **оставям/ оставя в глуха линия • бутам (бутвам/ бутна) в глуха линия • държа в сянка • оставям/ оставя в сянка • държа в трета (пета, седма, десета) глуха • лашкам (лашвам/ лашна) в глуха линия • лашкам (лашвам/ лашна) в трета глуха**

ДЪРЖА В ДЖОБА СИ *някого или нещо* — вж. ДЪРЖА В РЪЦЕТЕ (РЪКАТА) СИ

ДЪРЖА В ЛАПИТЕ СИ *някого* — вж. ДЪРЖА В РЪЦЕТЕ (РЪКАТА) СИ

ДЪРЖА В НОКТИТЕ СИ *някого или нещо остар.* — вж. ДЪРЖА В РЪЦЕТЕ (РЪКАТА) СИ

ДЪРЖА В ПРЪСТИТЕ СИ *някого или нещо* — вж. ДЪРЖА В РЪЦЕТЕ (РЪКАТА) СИ

ДЪРЖА В РЪЦЕТЕ (РЪКАТА) СИ *някого или нещо* — В моята власт е някой или нещо, в пълна зависимост от мене е някой или нещо, в пълно подчинение ми е някой или нещо. *Тя не искаше да знаят слабостите ѝ и така да я държат в ръцете си.* ✧ *Кметът държеше в ръцете си цялото село.*

— **държа в шепа‹та си› • държа в ръчичките си • държа в лапите си • държа в пръстите си • държа в джоба си • държа на дланта си** *рядко* • **държа в ноктите си** *остар.* • **в ръцете ми е • държа под ръка • въртя на пръст‹а си› • въртя на малкия си пръст • въртя на кътен зъб • въртя на медена паница**

ДЪРЖА В РЪЧИЧКИТЕ СИ *някого или нещо* — вж. ДЪРЖА В РЪЦЕТЕ (РЪКАТА) СИ

ДЪРЖА В СЯНКА *някого* — вж. ДЪРЖА В ГЛУХА ЛИНИЯ

ДЪРЖА В ТРЕТА (ПЕТА, СЕДМА, ДЕСЕТА) ГЛУХА *някого* — вж. ДЪРЖА В ГЛУХА ЛИНИЯ

ДЪРЖА В ШЕПА‹ТА СИ› *някого или нещо* — вж. ДЪРЖА В РЪЦЕТЕ (РЪКАТА) СИ

ДЪРЖА ГЛАВАТА СИ ВИСОКО — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

ДЪРЖА ГОРЕЩО ЖЕЛЯЗО С ЧУЖДИ РЪЦЕ *диал.* — вж. ВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ С ЧУЖДИ РЪЦЕ

ДЪРЖА ДИЗГИНИТЕ *някому диал.* — вж. ДЪРЖА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА) ‹ИЗКЪСО›

ДЪРЖА ДУШАТА СИ ЗАД ЗЪБИТЕ — вж. ЕДВА ДУША НОСЯ

ДЪРЖА ЗДРАВО (ЗДРАВАТА) *някого* — вж. ДЪРЖА ИЗКЪСО

ДЪРЖА ЗМИЯ В ПАЗВАТА СИ — Обграждам с грижи, внимание, обич човек, за когото не подозирам, че с лош и непризнателен и може да ми напакости. *Как съм могла толкова години да ѝ вярвам, да я смятам за най-добрата си приятелка, а всъщност съм държала змия в пазвата си.* ✧ *Имахме я като своя, грижихме се за нея, а тя в това време какви ли не неща е разправяла за нас. Държали сме змия в пазвата си.*

— **носят змия в пазва‹та си› • крия змия в пазвата си • топля змия в пазвата си**

ДЪРЖА ЗНАМЕТО — вж. ВОДЯ ХОРОТО

ДЪРЖА ИЗКЪСО *някого* — Отнасям се строго към някого, като не му позволявам да прави каквото си иска и постоянно го контролирам. *Като научи, че синът ѝ е тръгнал с лоши другари, тя реши да го държи изкъсо и да му отделя повече внимание.* ✧ *Майка ѝ я държи изкъсо, не ѝ разрешава вечер да закъснява.*

— **държа здраво (здравата) • държа юздите (юздата) ‹изкъсо› • държа юздите (юздата) отблизо • държа на къса юзда • държа поводите • дърпам юздите (юздата) • държа яко (яката)** *диал.* **• държа на къса ремичка** *диал.* **• държа дизгините** *диал.*

ДЪРЖА ИСО *някому* —

1. Постъпвам, говоря според желанието на някого, в угода на някого. *Той все се подмазваше на министъра и угоднически му държеше исо.*

— **вървя по гайдата • вървя по свирката • вървя по волята • играя по гайдата • играя по свирката • ходя по гайдата • ходя по кефа**

2. Поддържам мнението, становището на някого, подкрепям го, защитавам го обикн. при спор, разногласие. *Когато възникваха конфликти вкъщи, той винаги държеше исото на дъщеря си, независимо дали е права или не.*

— **пея на (в) един глас • държа страната • заставам/ застана на страната • вземам/ взема страната • вземам/ взема** *нечия* **страна • на страната съм**

ДЪРЖА И ХЛЯБА, И НОЖА ‹В РЪЦЕТЕ СИ› — Разполагам с пълната власт да се разпореждам с всичко, от мене зависи всичко. Всесилен господар съм, аз командвам, изпълнява се моята воля. *Не си въобразявай, че може да се противопоставиш на шефа, той държи и хляба, и ножа в ръцете си.*

— **и хлябът, и ножът са у мене • и хлябът, и ножът са в ръцете ми • аз коля, аз беся • коля и беся • коля кучето • беся кучето • все и вся съм** *книж.* **• имам последната дума • имам думата • имам последен думата • моя е последната дума • ‹и› теслата, и орехите са у мене** *диал.* **• аз паля, аз жаря** *диал.* **• аз паля, аз гася** *диал.*

ДЪРЖА КАРЕЗ *някому* — вж. ИМАМ ЗЪБ

ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ› и ДЪРЖА ЕВАНГЕЛИЕ *някому* — Мъмря строго някого, карам се някому, съдя и наставлявам някого. *Тази вечер майка ми пак ще ми държи конско, че съм закъснял.* ✧ *Баща му често му държеше евангелие, че не слуша.*

— **чета конско ‹евангелие› • чета евангелие • прочитам/ прочета конско ‹евангелие› • прочитам/ прочета евангелие • тегля едно конско • дръпвам/ дръпна едно конско • чета ‹конска› молитва** *диал.* **• тегля калая • тегля един калай • дръпвам/ дръпна калая • дръпвам/ дръпна един калай • дръпвам/ дръпна ‹за› ушите (ухото) • дърпам ушите (ухото) • издърпвам/ издърпам ушите (ухото) • опъвам/ опъна ушите • тегля ушите • вдигам/ вдигна пàра • вдигам гири** *жарг.* **• държа слово • чета слово • чета морал** *книж.* **• чета нотации** *книж.* **• чета лекции** *книж.* **• скръцвам/ скръцна със зъби • давам/ дам един зъб • строявам/ строя в две редици • режа като кисела краставица • нарязвам/ нарежа като кисела краставица • нарязвам/ нарежа като горчива краставица • правя на нищо ‹и никакво› • направям/ направя на нищо ‹и никакво› • правя на салата • направям/ направя на салата • правя ‹на› бъзе и коприва • направям/ направя ‹на› бъзе и коприва • правя на дроб сарма • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя на сол ‹и пипер› • направям/ направя на сол и вода • направям/ направя ‹на› пух и прах • направям/ направя ‹на› мат и маскара • натривам/ натрия носа • натърквам/ натъркам носа • нажулвам/ нажуля носа • натривам/ натрия мутрата** *грубо* **• натърквам/ натъркам мутрата** *грубо* **• натривам/ натрия муцуната** *грубо* **• натърквам/ натъркам муцуната** *грубо* **• натърквам/ натъркам главата със сапун • нажулвам/ нажуля главата ‹със сапун› • натърквам/ натъркам врата • насапунисвам/ насапунисам здравата • сапунисвам/ сапунисам главата • правя равен със земята • наливам/ налея катран в рогата** *диал.* **• сипвам/ сипя катран в рогата** *диал.* **• наливам/ налея катран в ушите** *диал.* **• наливам/ налея катран в главата** *диал.* **• казвам/ кажа няколко (две) сладки думи** *жарг.*

ДЪРЖА КОРМИЛОТО *на нещо книж.* — Ръководя нещо. *Премиерът държи кормилото на държавното управление.*

— стоя на кормилото *книж.*

ДЪРЖА НА ДИСТАНЦИЯ *някого книж.* — вж. ДЪРЖА НА ‹ПОЧЕТНО› РАЗСТОЯНИЕ *книж.*

ДЪРЖА НА ДЛАНТА СИ *някого или нещо рядко* — вж. ДЪРЖА В РЪЦЕТЕ (РЪКАТА) СИ

ДЪРЖА НА КЪСА РЕМИЧКА *някого диал.* — вж. ДЪРЖА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА) ‹ИЗКЪСО›

ДЪРЖА НА КЪСА ЮЗДА *някого* — вж. ДЪРЖА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА) ‹ИЗКЪСО›

ДЪРЖА НА ‹ПОЧЕТНО› РАЗСТОЯНИЕ *някого книж.* — Не давам възможност, не позволявам на някого да се сближи с мене, да бъде интимен с мене. *Тя излъчваше аристократизъм, внушаваше респект и умееше да държи околните на почетно разстояние от себе си.*

— държа на **дистанция** *книж.*

ДЪРЖА НА РЪЦЕ *някого* — вж. НОСЯ НА РЪЦЕ

ДЪРЖА ОТГОВОРЕН *някого книж.* — вж. ТЪРСЯ СМЕТКА

ДЪРЖА ОЧИТЕ СИ ОТВОРЕНИ — вж. ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИ

ДЪРЖА ПОВОДИТЕ *на някого* — вж. ДЪРЖА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА) ‹ИЗКЪСО›

ДЪРЖА ПОД (ИЗПОД, НА) ОКО (ОЧИ) —

1. *Някого или нещо.* Непрекъснато зорко наблюдавам отблизо някого или нещо, следя го с поглед. *Той държеше под око детето и следеше да не падне.* ✧ *Ако майка му не беше го държала под око, той едва ли би имал такъв добър успех в училище.* ✧ *Държа под око машината.*

— **имам под око • имам пред очи • не изпускам/ изпусна от (из, изпод) очи (око) • не изпускам/ изпусна от (из, изпод) очите си • вися на (над) главата • стоя на (над) главата • седя на (над) главата • на (над) главата съм**

2. *Някого.* Следя, наблюдавам поведението, държанието на някого; надзиравам, контролирам някого. *Възложиха му да държи под око новоназначения работник, защото е още неопитен и необучен.* ✧ *Учителката добре*

познаваше учениците си и държеше под око по-буйните от тях, за да не направят някоя пакост.

— **не изпускам/ изпусна от (из, изпод) очи (око) • не изпускам/ изпусна от (из, изпод) очите си • вървя по (в) петите • ходя по петите**

ДЪРЖА ПОД РЪКА —

1. *Някого.* Имам на разположение някого, на когото мога да разчитам. *Този човек ни е нужен и затова винаги трябва да го държим под ръка.*

— **имам под ръка • под ръка ми е**

2. *Нещо.* Имам на разположение нещо, което мога да използвам, когато ми е необходимо. *Тези документи ги дръж под ръка, защото не знаеш кога ще ти потрябват.*

— **имам под ръка • имам на ръка • под ръка ми е**

3. *Някого или нещо.* вж. ДЪРЖА В РЪЦЕТЕ (РЪКАТА) СИ

ДЪРЖА СЕ КАТО СЛЕПЕЦ (СЛЕПИЯ) О (ЗА) ТОЯГА‹ТА› *за някого или за нещо* — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ КАТО СЛЕПЕЦ (СЛЕПИЯ) ЗА ТОЯГА

ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО — С високо самочувствие съм, въобразявам си, че съм над другите; големея се, гордея се, важнича. *Откакто се омъжи за богаташ, започна да се държи нависоко.* ✧ *Не обичам да общувам с този човек, защото е надменен, държи се нависоко.*

— **държа се на голямо • вдигам се/ вдигна се нависоко • хвърча нависоко • изхвърлям се/ изхвърля се нависоко • гледам отвисоко • гледам отгоре • гледам извисоко • през рамо гледам • виря нос‹а си› • виря глава‹та си› • държа главата си високо • виря опашка‹та си› • вирвам/ вирна нос • вирвам си/ вирна си носа • вирвам/ вирна глава • навирвам/ навиря нос • навирвам/ навиря глава • вдигам/ вдигна нос • вдигам/ вдигна глава • надигам/ надигна нос • надигам/ надигна глава • с вирнат нос съм • с вирната глава съм • надувам се/ надуя се като пуяк • надувам се/ надуя се като паун • перча се като паун • вдигам/ вдигна опашка • надигам си/ надигна си муцуната • продавам важности • броя звездите • порастват ми/ пораснат ми ушите • растат ми ушите • на земята не стъпвам • носът ми не се стига с клечка** *ирон.* • **носът ми не се стига с говняна (лайняна, посрана) клечка** *вулг. ирон.* • **мисля си, че съм хванал Господ за брадата • мисля си, че съм хванал Господ за пеша (шлифера, пардесюто)** *жарг.* • **давам го/ дам го тежко** *жарг.* • **вдигам/ вдигна перки** *жарг.* • **надигам/ надигна перки** *жарг.* • **надувам/ надуя перки** *жарг.* • **вадя перки** *жарг.* • **вдигам стойки** *жарг.* • **вдигам гири** *жарг.* • **вдигам се/ вдигна се на голямо** *диал.* • **имам се нависоко** *диал.* • **нося се нависоко** *диал.* • **имам се на голямо** *диал.* • **ида на голямо** *диал.* • **турям се на голямата клечка** *диал.* • **вдигам/ вдигна уши** *диал.*

ДЪРЖА СЕ НА ГОЛЯМО — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

ДЪРЖА СЕ НА ДИСТАНЦИЯ *от някого книж.* — вж. ДЪРЖА СЕ НА ‹ПОЧЕТНО› РАЗСТОЯНИЕ *книж.*

ДЪРЖА СЕ НА НИВО *книж.* — вж. ДЪРЖА СЕ НА ПОЛОЖЕНИЕ.

ДЪРЖА СЕ НА ПОЛОЖЕНИЕ — Знам своята значимост и не си позволявам постъпки, които биха уронили достойнството и престижа ми. *Тя реши да се държи на положение пред гостите, да им покаже, че не е по-долна категория от тях.* ✧ *Дръж се на положение, не позволявай да те уязвят.*

— **държа се на цена • държа се на ниво** *книж.* • **държа се тежко**

ДЪРЖА СЕ НА ‹ПОЧЕТНО› РАЗСТОЯНИЕ *от някого книж.* — Отнасям се официално, хладно с някого, избягвам да общувам с някого. *Той се държеше на почетно разстояние от колегите си.* ✧ *Той не е добър човек, дръж се на разстояние от него.*

— **пазя ‹почетно› разстояние** *книж.* • **държа се на дистанция** *книж.* • **държа се настрана (настрани, по-далеч)**

ДЪРЖА СЕ НА СВЕТИ КРЕПКИ *диал. ирон.* — вж. ДЪРЖА СЕ НА ЧЕСТНА ДУМА *ирон.*

ДЪРЖА СЕ НАСТРАНА (НАСТРАНИ, ПО-ДАЛЕЧ) —

1. *От нещо.* Не участвам, не се меся в нещо. *Той се държеше настрана от политическите боричкания и интриги.*

— **стоя ‹си› настрана (настрани, по-далеч) • седя ‹си› настрана (настрани, по-далеч) • оставам/ остана настрана (настрани)**

2. *От някого.* вж. ДЪРЖА СЕ НА ‹ПОЧЕТНО› РАЗСТОЯНИЕ *книж.*

ДЪРЖА СЕ НА ЦЕНА — вж. ДЪРЖА СЕ НА ПОЛОЖЕНИЕ

ДЪРЖА СЕ НА ЧЕСТНА ДУМА *ирон.* — За предмет: едва се крепя, лошо съм закрепен, поставен и всеки момент мога да падна. *Вратата на шкафа се държи на честна дума, кога ли ще се откачи от пантите.*

— **крепя се на честна дума** *ирон.* • **крепя се на магия** *ирон.* • **държа се на свети крепки** *диал. ирон* • **крепя се на свети крепки** *диал. ирон.* • **държат ме свети крепки** *диал. ирон.* • **крепят ме свети крепки** *диал. ирон.*

ДЪРЖА СЕ ТЕЖКО — вж. ДЪРЖА СЕ НА ПОЛОЖЕНИЕ

ДЪРЖА СИ ДУМИТЕ ПОД ЕЗИКА — вж. ДЪРЖА СИ ЕЗИКА ‹ЗАД ЗЪБИТЕ›

ДЪРЖА СИ ЕЗИКА ‹ЗАД ЗЪБИТЕ› — Въздържам се да говоря или внимавам какво говоря, обикн. за да не кажа нещо необмислено, неуместно или нещо, което не би трябвало да се знае от други. *Ако си държиш езика зад зъбите, никой няма да научи за тази далавера.* ✧ *Тя не умееше да си държи езика и затова приятелките ѝ избягваха да споделят с нея тайните си.*

— **държа си устата • затварям си/ затворя си устата • зашивам си/ зашия си устата • сдържам си/ сдържа си езика • свивам си/ свия си езика • свивам си/ свия си устата • прибирам си/ прибера си устата • прибирам си/ прибера си езика (езичето) • събирам си/ събера си езика • събирам си/ събера си устата • стискам си/ стисна си устата • държа си думите под езика • слагам си/ сложа си ключ на устата • слагам си/ сложа си катинар (катанец) на устата • слагам си/ сложа си кофар на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) ключ на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) катинар (катанец) на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) кофар на устата • турям си/ туря си кърпа на устата • меря си думите • премервам си/ премеря си думите • претеглям си/ претегля си думите • преглъщам си/ преглътна си думите • меря си приказките • преглъщам си/ преглътна си приказката • гълтам ‹си› (глътвам ‹си›/ глътна ‹си›) думите • поглъщам си/ погълна си думите • прехапвам си/ прехапя си думите (думата) • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› език‹а› • поглъщам си/ погълна си езика • глътвам си/ глътна си езика • връзвам си/ вържа си езика • стискам/ стисна зъби • стискам/ стисна устни • затварям си/ затворя си човката** *жарг.* **• затварям си/ затворя си плювалника** *жарг. грубо* **• спускам на устата си мандалото** *диал.* **• свивам си/ свия си чейнето** *диал.*

ДЪРЖА ‹СИ› НА СВОЕТО — Упорито поддържам мнението си, своята гледна точка, отстоявам това, което мисля или искам и не се вслушвам в мнението и съветите на другиго. *Колкото и да я убеждаваха да продаде нивата, тя държеше на своето, искаше да запази бащиният а си.*

— **стоя ‹си› на своето (своята) • мра ‹си› на своето • зная си своето (своята) • оставам ‹си›/ остана ‹си› на своето • зная си тая • ‹все› една‹та› си зная • баба си знае бабината (бабешката) • карам си на своята свирка • едно ‹си› баба знае, едно ‹си› бае • това баба знае, това си и бае • така (толкова) баба знае, така (толкова) бае • тъй знае баба, тъй бае • колко знае баба, толкова и бае • така знае дядо да бае**

ДЪРЖА СИ УСТАТА — вж. ДЪРЖА СИ ЕЗИКА ‹ЗАД ЗЪБИТЕ›

ДЪРЖА СЛОВО *някому* — вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

ДЪРЖА СМЕТКА –

1. *На някого.* Следя постъпките, действията на някого и искам от него да отговаря за тях. *Притесняваше се, че жена му ще му държи сметка къде е бил до толкова късно вечерта. ✧ Никой нямаше право да му държи сметка за това, което върши.*

— **водя сметка • търся сметка • искам сметка • диря сметка**

2. *На нещо.* Следя, броя количеството на нещо; изчислявам, пресмятам нещо. *Никой не държеше сметка кой колко е взел от общата каса.*

— **водя сметка**

3. Съобразявам се с нещо, с някакъв факт, явление, обстоятелства и под. *Управниците трябва да държат сметка за общественото мнение и настроенията на обикновените хора.*

— **вземам/ взема под внимание • вземам/ взема предвид • имам предвид • имам пред очи**

ДЪРЖА СМЕТКА НА (ЗА) ДУМИТЕ СИ — вж. МЕРЯ СИ ДУМИТЕ

ДЪРЖА СТРАНАТА *на някого* — Поддържам мнението, становището на някого, подкрепям го, защитавам го обикн. при спор, разногласие. *Свекървата държеше винаги страната на сина си. ✧ Момчето се нуждае от защита и затова баща му държи винаги негова страна.*

— **на страната съм • заставам/ застана на страната • вземам/ взема страната • вземам/ взема** *нечия* **страна • държа исо**

ДЪРЖА ТАМЯНА ПОД НОСА СИ *диал.* — вж. ДУШАТА МИ Е В (ЗАД, НА) ЗЪБИТЕ (I знач.)

ДЪРЖАТ МЕ СВЕТИ КРЕПКИ *диал. ирон.* — вж. ДЪРЖА СЕ НА ЧЕСТНА ДУМА *ирон.*

ДЪРЖА ФРОНТА — Отстоявам нещо, боря се за осъществяването или запазването на нещо, защитавайки убежденията си, делата си и не подавайки се на заплахи, нападки и под. *Ти трябва да държиш фронта и да не се оставиш да сломят духа ти. ✧ Много трудности ни предстоят, но трябва да държим фронта, да се борим за своите права.*

— **удържам/ удържа фронта • отбивам/ отбия удара (ударите)**

ДЪРЖА ХАТЪР *някому диал.* — вж. ГЛЕДАМ ХАТЪР‹А›

ДЪРЖА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА) ‹ИЗКЪСО› *на някого* — Отнасям се строго

към някого, като не му позволявам да прави каквото си иска и постоянно го контролирам. *Трябва да държиш юздите на сина си изкъсо, за да не се разхайти.*

— **държа поводите • държа изкъсо • държа юздите (юздата) отблизо • държа на къса юзда • дърпам юздите (юздата) • държа здраво (здравата) • държа на къса ремичка** *диал.* **• държа дизгините** *диал.* **• държа яко (яката)** *диал.*

ДЪРЖА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА) ОТБЛИЗО *на някого* — вж. ДЪРЖА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА) ‹ИЗКЪСО›

ДЪРЖА ЯКО (ЯКАТА) *някого диал.* — вж. ДЪРЖА ИЗКЪСО

ДЪРЖИ МИ ВЛАГА —

1. Задоволен съм от нещо за дълго време, приятно ми е от нещо. *Лятото беше чудесно, ще ми държи влага дълго.*

— **държи ми топло**

2. Помня нещо неприятно, лошо, което дълго време ми служи за назидание, поука. *Баща ми ме е бил само веднъж като дете, но и досега ми държи влага.*

— **държи ми топло**

ДЪРЖИ МИ ВРАТЪТ — Жизнен, здрав, силен, способен съм; имам сили, мога. *Въпреки че е на години, държи ѝ още вратът, поела е цялата домакинска работа.*

— **държи ми кръстът • широк ми е гърбът • има хляб** *у (в) някого*

ДЪРЖИ МИ КРЪСТЪТ — вж. ДЪРЖИ МИ ВРАТЪТ

ДЪРЖИ МИ ТОПЛО — вж. ДЪРЖИ МИ ВЛАГА (1 и 2 знач.)

ДЪРПАМ ВЪГЛЕНА КЪМ СВОЕТО ЯЙЦЕ *диал.* — вж. ДЪРПАМ ‹ЧЕРГАТА› КЪМ СЕБЕ СИ

ДЪРПАМ ВЪГЛЕНА КЪМ СВОЯТА ПИТА — вж. ДЪРПАМ ‹ЧЕРГАТА› КЪМ СЕБЕ СИ

ДЪРПА МЕ КЪСИЯТ *диал.* — вж. ЕДВА СВЪРЗВАМ ДВАТА КРАЯ

ДЪРПАМ ОГЪНЯ КЪМ СВОЯТА ПИТА — вж. ДЪРПАМ ‹ЧЕРГАТА› КЪМ СЕБЕ СИ

ДЪРПАМ СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ — вж. ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ

ДЪРПАМ С КУКА ВСЯКА ДУМА — вж. ВАДЯ ДУМИТЕ С ЧЕНГЕЛ (ЧЕНГЕЛИ) ‹ОТ УСТАТА›

ДЪРПАМ УШИТЕ (УХОТО) *на някого* — вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

ДЪРПАМ ‹ЧЕРГАТА› КЪМ СЕБЕ СИ — Отстоявам своите интереси, стремя се да уредя нещата в своя полза. *Когато трябваше да разпределят печалбата, всеки дърпаше чергата към себе си, искаше да получи поголям дял.*

— **тегля ‹чергата› към себе си • тегля килимчето към себе си • тегля на своя страна • тегля огъня откъм себе си. • дърпам огъня към своята пита • дърпам въглена към своята пита • тегля въглена към своята пита • дърпам въглена към своето яйце** *диал.* • **тегля въглена към своето яйце** *диал.*

ДЪРПАМ ЧЕРЕН БОБ *за някого диал. ирон.* — вж. БОБ ДЪРПАМ *ирон.*

ДЪРПАМ ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА) *на някого* — вж. ДЪРЖА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА) ‹ИЗКЪСО›

ДЪСКАТА МИ НЕ Е В РЕД *диал.* — вж. ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

ДЪХЪТ МИ ЗАМИРА/ ЗАМРЕ *от нещо* — вж. ОБРЪЩА МИ СЕ/ ОБЪРНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО (1 и 2 знач.)

ДЯВОЛ ДА ГО ВЗЕМЕ и **ДЯВОЛ ГО ВЗЕЛ** — Възклицание за изразяване на недоволство, яд, възмущение изобщо, без конкретно да е отправено към някого или нещо. *Дявол да го вземе, как можах да си забравя ключовете.*

— **по дяволите**

ДЯВОЛ ДА ТЕ ВЗЕМЕ (ДЯВОЛИТЕ ДА ТЕ ВЗЕМАТ) и **ДЯВОЛ ТЕ ВЗЕЛ (ДЯВОЛИ ТЕ ВЗЕЛИ)** *Обикн. във 2 и 3 л.* —

1. Възклицание за изразяване на яд, недоволство, възмущение от някого или от нещо. *Дявол те взел, как можа и този път да закъснееш.* ✧ *Да те вземат дяволите, защо ме излъга.* ✧ *Телевизорът, дявол да го вземе, пак се е развалил.*

— **мътната да те вземе • мътните да те вземат • мътната те взела • мътните те взели • мътната да те отнесе • мътната да те отвлече • мътната да те**

завлече • мътните да те отнесат • мътните да те отвлекат • мътните да те завлекат • върви по дяволите *пренебр.* **• иди по дяволите** *пренебр.* **• върви в джендема** *пренебр.* **• иди в джендема** *пренебр.* **• върви по пръждомите** *пренебр. грубо* **• върви на майната си** *пренебр. грубо* **• иди на майната си** *пренебр. грубо*

2. Възклицание за изразяване на възторг, възхищение, учудване, изненада от някого или от нещо. *Дявол те взел, голяма майсторка си на баниците.* ✧ *Дявол да го вземе този филм, много ме разчувства.*

— **мътната да те вземе • мътните да те вземат • мътната те взела • мътните те взели • мътната да те отнесе • мътната да те отвлече • мътната да те завлече • мътните да те отнесат • мътните да те отвлекат • мътните да те завлекат**

ДЯВОЛ ИЗ ВИРОВЕТЕ СЪМ *диал.* — вж. ДЯВОЛ И ПОЛОВИНА СЪМ

ДЯВОЛ И ПОЛОВИНА СЪМ — Голям хитрец съм. Много хитър, ловък, съобразителен и умен съм. *Тя е такъв дявол и половина, че не вярвам да можеш да я заблудиш и излъжеш.*

— **кръстен дявол съм • дяволска унука съм • дяволско шило съм • жив дявол съм • хитра лисица съм • стара лисица съм • Кума Лиса съм • от стара майка дете съм • от стара майка син съм • от стара майка чедо съм • от стар баща дете съм • от стар баща син съм • от стар баща чедо съм • от стара коза яре съм • от стара крава теле съм • от стара кокошка яйце съм • и дявола надхитрям (бих надхитрил, ще надхитря) • и дявола премятам (бих преметнал, ще преметна) • и дявола продавам (бих продал, ще продам) • и дявола подковавам (бих подковал, ще подкова) ‹на леда› • купувам те и те продавам • мога да те ‹купя и› продам (ще те купя и ще те продам) • излъгвам те, та те продавам** *диал.* **• дявол из вировете съм** *диал.* **• зная къде (де) зимуват раците • зная и дяволът къде се коти** *диал.* **• зная и на дявола (дяволите) дупките** *диал.* **• на дявола цървули обувам** *диал.* **• ‹и› на дявола джувап давам** *диал.* **• ‹и› на царя джувап давам** *диал.* **• ‹и› на пашата джувап давам** *диал.*

ДЯВОЛИТЕ МЪТЯТ В МЕНЕ *диал.* — вж. ПОКРИТ ВЪГЛЕН СЪМ

ДЯВОЛСКА УНУКА СЪМ — вж. ДЯВОЛ И ПОЛОВИНА СЪМ

ДЯВОЛСКО СЕМЕ — Много лош, изключително зъл, проклет, престъпен човек. *Пази се от него, той е опасен и коварен, истинско дяволско семе.*

— **изчадие на ада** *книж.* **• изчадие адово** *книж.*

ДЯВОЛСКО ШИЛО СЪМ — вж. ДЯВОЛ И ПОЛОВИНА СЪМ

ДЯВОЛЪТ МЕ ИЗДУ (ИЗДУВА) *диал.* — вж. ДЯВОЛЪТ МЕ НАДУ (НАДУВА) (1 и 2 знач.)

ДЯВОЛЪТ МЕ НАДУ (НАДУВА) и **ДЯВОЛИТЕ МЕ НАДУХА (НАДУВАТ)** —

1. *В мин. вр.* Поддадох се на лошите си инстинкти и извърших нещо лошо. *Не знам какъв дявол го наду, та изостави семейството си.*

— **дяволът ме подстори** • **дяволът ме надъха** *диал.* • **дяволът ме изду** *диал.*

2. *В сег. вр.* Изпитвам желание, иска ми се да направя нещо лошо. *Дяволът ли те надува, че вършиш такива щуротии.*

— **блазни ме дяволът** • **дяволът ме подсторва** • **дяволът ме надъхва** *диал.* • **дяволът ме издува** *диал.* • **блазни ме Панчо** *диал.* • **дразни ме Панчо** *диал.* • **стегнал ме е Панчо** *диал.* • **стегнал ме е Михаля** *диал.* • **веда ме блазни** *диал.*

ДЯВОЛЪТ МЕ НАДЪХА (НАДЪХВА) *диал.* — вж. ДЯВОЛЪТ МЕ НАДУ (НАДУВА) (1 и 2 знач.)

ДЯВОЛЪТ МЕ ПОДСТОРИ (ПОДСТОРВА) — вж. ДЯВОЛЪТ МЕ НАДУ (НАДУВА) (1 и 2 знач.)

ДЯЛАН КАМЪК СЪМ — Опитен и обигран човек съм, способен съм да се справя с всякакви сложни и трудни задачи. *На него може да се разчита, той е дялан камък и ще доведе нещата докрай.*

— **стара кримка съм** • **стар вълк съм** • **гърмян заек съм** • **стрелян заек съм** • **излизана пара̀ съм** • **търкалян камък съм** *диал.* • **от стара коза яре съм** • **от стара крава теле съм** • **от стара кокошка яйце съм** • **от стара майка дете съм** • **от стара майка син съм** • **от стара майка чедо съм** • **от стар баща дете съм** • **от стар баща син съм** • **от стар баща чедо съм** • **минал съм през огън ‹и вода›** • **преминал съм през огън и вода** • **минал съм през сито и през решето** • **минал съм и през голямо решето, и през малко решето** • **преминал съм през сито и през решето** • **бил съм и в сито, и в решето** • **бил съм и в голямо решето, и в малко сито** • **бил съм в голямо и малко решето** • **бил съм в малко и голямо сито** • **на много огньове съм се пърлил** • **врял и кипял съм** • **врял съм в голямо и малко гърне** • **на дъното врял и кипял съм** *диал.* • **влизал съм и в сито, и в решето** *диал.*

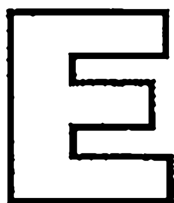

ЕДВА ВРЪЗВАМ ДВАТА КРАЯ — вж. ЕДВА СВЪРЗВАМ ДВАТА КРАЯ

ЕДВА ДУША НОСЯ — Много съм немощен, безсилен, слаб, с мъка живея. *Жената беше слаба, прегърбена, изпита и отдалеч се виждаше, че едва душа носи.*

— едва си крепя душата • държа душата си зад зъбите • нося душата си в (между) зъбите • стискам душа‹та си› в (зад) зъбите • душа за две пари нямам • душа под наем нося • душа под нокът нося • живи мощи съм • за един юмрук душа нося *диал.*

ЕДВА МИ КОЖАТА КОСТИТЕ ДЪРЖИ *диал.* — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

ЕДВА МОГА ДА СИ КАЖА ИМЕТО — вж. И ИМЕТО СИ НЕ МОГА ДА КАЖА (1 и 2 знач.)

ЕДВА СВЪРЗВАМ ДВАТА КРАЯ — Живея в крайна бедност, със съвсем оскъдни средства, изпитвам големи материални затруднения; мизерствам, бедствам. *Той е безработен и семейството му едва свързва двата края.* ✧ *Днес има много хора, които едва свързват двата края.*

— едва връзвам двата края • парàта с куршум бия • парàта с куршум гоня • замерям лева с куршум • гроша с куршум меря • ям хляб и сол • нямам троха хляб • хляб нямам да ям • ям трици *пренебр.* • свивам/ свия каиша • затягам/ затегна колана • затягам/ затегна каиша • затягам/ затегна пояса • стягам/ стегна колана • стягам/ стегна каиша • стягам/ стегна пояса • опъвам уши от глад • дърпа ме късият *диал.* • Късьо ме дърпа *диал.* • стягат ме свети безсребърници *диал.* • карам на мускули *жарг.* • карам на нокти *жарг.* • живея на тънката жичка *жарг.*

ЕДВА СЕ ДЪРЖА НА КРАКАТА СИ — Безкрайно съм отмалял, изтощен,

останал съм без всякакви сили. *След тежката, непосилна работа едва се държеше на краката си от умора.* ✧ *След прекарания тежък грип, той чувстваше, че едва се държи на краката си.*

— **едва се крепя на краката си • едва се държа на нозете си • едва се крепя на нозете си • не мога да се държа на крака‹та си› • не мога да се държа на нозе‹те си› • не ме държат краката • не ме държат нозете • краката ми се люлеят • краката ми се люшкат • не ми държат кокалите • не ми държи гърбината • влача се като сянка • влека се като сянка • ходя като сянка • душа (душица, душичка) не ми остава/ остане • душа (душица, душичка) не остава/ остане у мене • оставам/ остана без душа • душата ми се е събрала в зъбите • душата ми седи в зъбите • душата ми се е запряла в зъбите** *диал.* **• душата ми е дошла в (до) зъбите • душата ми е в (зад, на) зъбите**

ЕДВА СЕ ДЪРЖА НА НОЗЕТЕ СИ — вж. ЕДВА СЕ ДЪРЖА НА КРАКАТА СИ

ЕДВА СЕ КРЕПЯ НА КРАКАТА СИ — вж. ЕДВА СЕ ДЪРЖА НА КРАКАТА СИ

ЕДВА СЕ КРЕПЯ НА НОЗЕТЕ СИ — вж. ЕДВА СЕ ДЪРЖА НА КРАКАТА СИ

ЕДВА СЕ ПОБИРАМ/ ПОБЕРА В КОЖАТА СИ — вж. НЕ МОГА ДА СЕ ПОБЕРА В КОЖАТА СИ (1 и 2 знач.)

ЕДВА СИ КРЕПЯ ДУШАТА — вж. ЕДВА ДУША НОСЯ

‹ЕДИН› БОГ ЗНАЕ — Употребява се за изразяване на неизвестност или съмнение в нещо; неизвестно е, не се знае. *Един Бог знае, кога пак ще се видим.* ✧ *Бог знае как успява да се справи с всичко.*

— **‹един› Господ знае • ‹един› дявол знае**

ЕДИН ВЯТЪР НИ ВЕЕ *неодобр.* — вж. ‹ВСЕ› ЕДНА СТОКА СМЕ *неодобр.*

ЕДИН ВЯТЪР НИ НОСИ — вж. ЕДНА НИ Е ‹ЛЮЛКА› ЗАЛЮЛЯЛА

‹ЕДИН› ГОСПОД ЗНАЕ — вж. ‹ЕДИН› БОГ ЗНАЕ

ЕДИН ГРАБНИ, ДРУГ УДАРИ *диал. неодобр.* — вж. ВЗЕМИ ЕДИНИЯ, ТА УДАРИ ДРУГИЯ *неодобр.*

‹ЕДИН› ДЯВОЛ ЗНАЕ — вж. ‹ЕДИН› БОГ ЗНАЕ

ЕДИНИЯ ЗА КРАКА‹ТА›, ТА ДРУГИЯ В ГЛАВА‹ТА› *неодобр.* — вж. ВЗЕМИ ЕДИНИЯ, ТА УДАРИ ДРУГИЯ *неодобр.*

ЕДИНИЯТ МИ ВИНТ Е РАЗВИНТЕН — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

ЕДИНИЯТ МИ КРАК Е В ГЕРАНА *диал.* — вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА

ЕДИНИЯТ МИ КРАК Е В ГРОБА — вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА

ЕДИН ПЪТ —

1. Много хубав, много добър, с изключителни качества. *Дъщеря ти е момиче един път. ✧ Колата ти е един път.*

— за милиони

2. вж. ПРЪСТИТЕ СИ ДА ОБЛИЖЕШ

ЕДНА ВОДА НИ НОСИ — вж. ЕДНА НИ Е ‹ЛЮЛКА› ЗАЛЮЛЯЛА

‹ЕДНА› МРЪВКА МЕСО СЪМ — вж. ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ

ЕДНА МУ ГЛАВА, А СТО МУ ЕЗИКА — вж. АРМЕНСКА УСТА

ЕДНА НИ Е ‹ЛЮЛКА› ЗАЛЮЛЯЛА — С еднаква участ сме, намираме се в едно и също лошо положение, еднакво страдаме и патим от нещо. *Съседите ни са също бедни и се мъчат като нас, една ни е люлка залюляла. ✧ Тук на Балканите една ни е залюляла, не ни е лека съдбата.*

— **една вода ни носи • един вятър ни носи • на един огън се пека • на един ръжен се пека • на един огън се пържа • на един тиган се пържа • на един хал съм • на едно дередже съм** *простонар.*

ЕДНА ПАРÀ ДВА (ДЕВЕТ) ПЪТИ ВРЪЗВАМ *диал.* — вж. ВРЪЗВАМ ПАРÀТА В ТРИ ВЪЗЕЛА

ЕДНА ПЕДЯ ОТ ЗЕМЯТА — вж. ДВЕ ПЕДИ ЧОВЕК

ЕДНА‹ТА› ПАРÀ В ДЕВЕТ ВЪЗЕЛА ВРЪЗВАМ *диал.* — вж. ВРЪЗВАМ ПАРÀТА В ТРИ ВЪЗЕЛА

ЕДНО ВРЕМЕ — Някога си, много отдавна, преди много време. (Често така започва разказът в приказките). *Едно време хората са живеели по-задружно. ✧ Имало едно време един цар и една царица.*

— **навремето ‹си› • во время оно** *книж.* **• преди Адама**

ЕДНО ДЖЕЗВЕ КОКАЛИ СЪМ — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

ЕДНО ЗА ГЛАВА, ДРУГО ЗА НОЗЕ *диал.* — вж. ЕДНО ЗА ГЛАВА‹ТА›, ДРУГО ЗА КРАКА‹ТА›

ЕДНО ЗА ГЛАВА‹ТА›, ДРУГО ЗА КРАКА‹ТА› — Безразборно, хаотично, безсистемно, безредно. (Обикн. се употребява, когато някой започва няколко работи едновременно, без да завърши нито една от тях.). *Той е един неорганизиран човек, при него всичко е едно за главата, друго за краката. Захваща се с много неща, но нищо не завършва докрай.*

— **едно за крака, друго за глава • едно за глава, друго за нозе** *диал.*

ЕДНО ЗА КРАКА, ДРУГО ЗА ГЛАВА — вж. ЕДНО ЗА ГЛАВА‹ТА›, ДРУГО ЗА КРАКА‹ТА›

ЕДНО КЪМ ГЬОТУРЕ — вж. ДЖАСТА-ПРАСТА

ЕДНО КЪМ ЕДНО — Буквално, дословно, без никакъв подтекст. *Предадох ти това, което той ми каза едно към едно.* ✧ *Не се шегувай с нея, защото възприема всичко едно към едно.*

— **дума по дума • буква по буква** *книж.* **• точ в точ** *книж.*

ЕДНО КЪМ КЕСИМ — вж. ДЖАСТА-ПРАСТА

ЕДНО МИ ‹Е› НА ЕЗИКА, ‹А› ДРУГО ‹МИ Е› НА СЪРЦЕТО — Неискрен, лицемерен съм и не говоря това, което чувствам и мисля. *Тя е толкова притворна, не може да ѝ се вярва, защото едно ѝ е на езика, а друго на сърцето.*

— **едно ми ‹е› на устата, ‹а› друго ‹ми е› на сърцето • друго ми ‹е› на устата, друго на сърцето**

ЕДНО МИ ‹Е› НА УСТАТА, ‹А› ДРУГО ‹МИ Е› НА СЪРЦЕТО — вж. ЕДНО МИ ‹Е› НА ЕЗИКА, ‹А› ДРУГО ‹МИ Е› НА СЪРЦЕТО

ЕДНО НИЩО —

1. Много малко, съвсем недостатъчно. *Какво са днес сто лева при тази скъпотия, едно нищо.*

— **нищо и половина**

2. Нещо без стойност, маловажно или незаслужаващо внимание. *Много шум се вдигна около тази случка, а накрая какво излезе — едно нищо.* ✧ *Тази картина е едно нищо в сравнение с другите, които досега видяхме.*

— **нищо и половина • празна работа**

ЕДНО ‹СИ› БАБА ЗНАЕ, ЕДНО ‹СИ› БАЕ — За човек, който постъпва, както е свикнал, упорито настоява на своето, с инат поддържа някакво мнение, без да се опита да разбере виждането на другите, без да желае да се вслуша и да възприеме нещо ново. *Едно си знаеше баба, едно си баеше, винаги се смяташе за права, не искаше да чуе никакви доводи.*

— **зная си своето (своята) • зная си тая • ‹все› една‹та› си зная • държа ‹си› на своето • стоя ‹си› на своето (своята) • оставам ‹си›/ остана ‹си› на своето • това баба знае, това си и бае • така (толкова) баба знае, така (толкова) бае • тъй знае баба, тъй бае • колко знае баба, толкова и бае • баба си знае бабината (бабешката) • така знае дядо да бае • карам си на своята свирка**

ЕДНО СМЕ НА КАНТАРА *диал. неодобр.* — вж. ‹ВСЕ› ЕДНА СТОКА СМЕ *неодобр.*

ЕДРА РИБА — вж. ВАЖНА КЛЕЧКА

ЕЗИКЪТ МИ СЕ ВРЪЗВА/ ВЪРЖЕ — Изгубвам способността да говоря, занемявам в момент на някакво силно преживяване, под влиянието на силни емоции (обикн. страх, уплаха, изненада, учудване). *Не си знаеше урока и когато учителката започна да го изпитва, езикът му се върза от страх.* ✧ *Така се развълнувах, че езикът ми се върза.*

— **езикът ми се завързва/ завърже • езикът ми се схваща/ схване • глътвам си/ глътна си езика • поглъщам си/ погълна си езика • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› езика • замръзва ми/ замръзне ми езикът • поглъщам си/ погълна си думите • прехапвам си/ прехапя си думите (думата) • две думи накръст не мога да кажа • две приказки накръст не мога да кажа • не мога да кажа две думи • не мога да кажа две приказки • ‹и› три не мога да кажа • и името си не мога да кажа • едва мога да си кажа името • ‹и› името си забравям/ забравя • загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума • губя ума и дума • глътвам си/ глътна си граматиката** *жарг.* **• поглъщам си/ погълна си граматиката** *жарг.* **• не мога да си кажа ‹и› заглавието** *жарг.*

ЕЗИКЪТ МИ СЕ ЗАВЪРЗВА/ ЗАВЪРЖЕ — вж. ЕЗИКЪТ МИ СЕ ВРЪЗВА/ ВЪРЖЕ

ЕЗИКЪТ МИ СЕ ЗАПЛИТА/ ЗАПЛЕТЕ — Изговарям думите неясно, говоря неразбрано (обикн. защото съм пиян или силно смутен, уплашен). *Още от първите думи тя разбра, че е пийнал, губеше си мислите и езикът му се заплиташе.*

— **езикът ми се плете • езикът ми се преплита/ преплете • езикът ми се сплита/ сплете • плета ‹си› език‹а› • мотая език • преплитам/ преплета език‹а си› • сплитам/ сплета език‹а си› • заплитам/ заплета език‹а си›**

ЕЗИКЪТ МИ СЕ ПЛЕТЕ — вж. ЕЗИКЪТ МИ СЕ ЗАПЛИТА/ ЗАПЛЕТЕ

ЕЗИКЪТ МИ СЕ ПРЕПЛИТА/ ПРЕПЛЕТЕ — вж. ЕЗИКЪТ МИ СЕ ЗАПЛИТА/ ЗАПЛЕТЕ

ЕЗИКЪТ МИ СЕ РАЗВЪРЗВА/ РАЗВЪРЖЕ — Започвам да говоря много, при което изричам неща, които би трябвало да премълча, да не казвам; разприказвам се, раздрънквам се. *Когато си пийне, езикът му се развързва.* ✧ *Езикът й пак се развърза и започна да плещи глупости.* ✧ *Един ден езикът й се развърза и му разказа неща, за които после съжаляваше.*

— **развързвам/ развържа език‹а си› • отвързвам си/ отвържа си езика • устата ми се развързва/ развърже • развързвам/ развържа уста‹та си› • отварям/ отворя уста‹та си› • отварям си/ отворя си човката** *жарг.* • **отварям си/ отворя си плювалника** *жарг. грубо* • **пускам/ пусна език от аршин повече** *диал.*

ЕЗИКЪТ МИ СЕ СПЛИТА/ СПЛЕТЕ — вж. ЕЗИКЪТ МИ СЕ ЗАПЛИТА/ ЗАПЛЕТЕ

ЕЗИКЪТ МИ СЕ СХВАЩА/ СХВАНЕ — вж. ЕЗИКЪТ МИ СЕ ВРЪЗВА/ ВЪРЖЕ

ЕЗИКЪТ МИ ХВАНА МАЗОЛИ — вж. МАЗОЛИ МИ ИЗЛЯЗОХА НА УСТАТА

ЕКСИК МИ Е ЕДНАТА ДЪСКА В ГЛАВАТА — вж. ЛИПСВА МИ ЕДНАТА ДЪСКА

ЕКСИК МИ Е ЕДНАТА СЪБОТА *диал.* — вж. ЛИПСВА МИ ЕДНАТА ДЪСКА

ЕКСИК МИ Е ЕДНАТА ЧИВИЯ *диал.* — вж. ЛИПСВА МИ ЕДНАТА ДЪСКА

ЕМВАМ/ ЕМНА НА БАЛОН *някого* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА НА БАЛОН

ЕНЯ БАБА ЗА ДЯДА ЕНЯ *пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

ЕТО (ЕЙ, ХЕЙ) ТИ ПЪТЯ *пренебр.* — вж. ПРАВ ТИ ПЪТ *пренебр.*

ЕША СИ НЯМАМ — вж. НЯМАМ РАВЕН НА СЕБЕ СИ

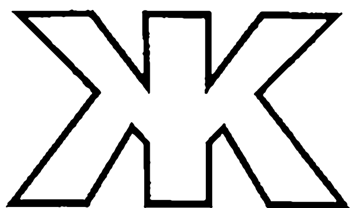

ЖЕГВА МЕ/ ЖЕГНЕ МЕ В СЪРЦЕТО — Внезапно изпитвам остра душевна болка, силна мъка от нещо. *Когато го гледаше такъв измъчен, отпаднал и съсипан от работа, нещо я жегваше в сърцето.*

— **бодва ме/ бодне ме в сърцето • жегва ме/ жегне ме под лъжичката • бодва ме/ бодне ме под лъжичката • парва ме/ парне ме под лъжичката • парва ме/ парне ме по дроба • засяда ми/ заседне ми буца в (на) гърдите • застава ми/ застане ми буца на (в) гърлото • засяда ми/ заседне ми буца (бучка) на (в) гърлото • засяда ми/ заседне ми буца под лъжичката • ляга ми/ легне ми буца в гърдите • камък ми ляга/ легне на сърце‹то› • камък ми пада/ падне на сърце‹то› • пада/ падне ‹тежък› камък на сърцето ми**

ЖЕГВА МЕ/ ЖЕГНЕ МЕ ПОД ЛЪЖИЧКАТА — вж. ЖЕГВА МЕ/ ЖЕГНЕ МЕ В СЪРЦЕТО

ЖИВА ВОДА — вж. ВИР ВОДА

ЖИВ ДЯВОЛ СЪМ — вж. ДЯВОЛ И ПОЛОВИНА СЪМ

ЖИВЕЙ, КОНЬО, ЗА ЗЕЛЕНА ТРЕВА *диал. ирон.* — вж. ТРАЙ, КОНЬО, ЗА ЗЕЛЕНА ТРЕВА (ТРЕВИЦА) *ирон.*

ЖИВЕЦ И НОКЪТ *диал.* — вж. КАТО СИАМСКИ БЛИЗНАЦИ

ЖИВЕЯ В ОБЛАЦИТЕ —

1. Нямам чувство за реалността, възприемам и преценявам нереално обстановката и нещата около себе си. *Тя е фантазьорка, живее в облаците и не иска да види нещата такива, каквито са.*

— **витая в (по) облаците** *книж.* • **летя в облаците** *книж.* • **хвърча в (из) облаците** *книж.* • **хвърча по (в) небесата (по небето)** *книж.* • **мисля, че всичко, що хвърчи, се яде** *ирон.*

2. Непрактичен съм, не умея да се справям с обикновените ежедневни житейски проблеми. *Ти в облаците ли живееш, че не знаеш, че хлябът е поскъпнал?*

— **витая в (по) облаците** *книж.* • **летя в облаците** *книж.* • **хвърча в (из) облаците** *книж.* • **хвърча по (в) небесата (по небето)** *книж.* • **живея на луната • живея на Марс • живея на друга планета**

Ж

ЖИВЕЯ НА ДРУГА ПЛАНЕТА — вж. ЖИВЕЯ В ОБЛАЦИТЕ (2 знач.)

ЖИВЕЯ НА ЛУНАТА — вж. ЖИВЕЯ В ОБЛАЦИТЕ (2 знач.)

ЖИВЕЯ НА МАРС — вж. ЖИВЕЯ В ОБЛАЦИТЕ (2 знач.)

ЖИВЕЯ НА ТЪНКАТА ЖИЧКА *жарг.* — вж. ОПЪВАМ УШИ ОТ ГЛАД

ЖИВ ‹ИЛИ› МЪРТЪВ — При всички обстоятелства, непременно. *Утре, жив или мъртъв, трябва да отидеш на събранието.* ✧ *До два дни — жив, мъртъв — трябва да предам статията.*

— **на всяка цена • мога, не мога • ‹ако ще› и камъни да валят • ако ще ‹и› земята наопаки да се обърне • ако ще ‹и› светът да се обърне • ако ще ‹и› светът да се провали • ако ще ‹и› светът да се сгромоляса • ако ще ‹и› светът да се свърши • ако ще ‹и› Господ да слезе • ‹ако ще› и турско да стане • ‹ако ще› и свиня (свинка) в джамия да влезе • ако ще ‹и› на парчета да ме режат (нарежат) • ако ще ‹и› на парчета да ме кълцат (накълцат) • що по що** *диал.*

ЖИВИ МОЩИ СЪМ —

1. вж. ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ
2. вж. ЕДВА ДУША НОСЯ

ЖИВ МИ КРЪСТ — Кълна се, заклевам се. *Това е самата истина, жив ми кръст.* ✧ *Обещавам, че няма да издам тайната, жив ми кръст.*

— **честен кръст**

ЖИВОТ ‹СИ› ЖИВЕЯ и **ЖИВОТА СИ ЖИВЕЯ** — вж. ГЛЕДАМ СИ КЕФА

ЖИВ-УМРЯЛ — вж. НИ ЖИВ, НИ МЪРТЪВ (1 и 2 знач.)

ЖИВ ЩЕ ДЕРА *някого* — вж. ЖИВ ЩЕ ОДЕРА

ЖИВ ЩЕ ЗАКОПАЯ *някого* — вж. ЖИВ ЩЕ ОДЕРА

ЖИВ ЩЕ ЗАРОВЯ *някого* — вж. ЖИВ ЩЕ ОДЕРА

ЖИВ ЩЕ ИЗГОРЯ *някого* — вж. ЖИВ ЩЕ ОДЕРА

ЖИВ ЩЕ ИЗЯМ *някого* — вж. ЖИВ ЩЕ ОДЕРА

ЖИВ ЩЕ ОДЕРА *някого* — Ще причиня някому много неприятности, ядове, ще съсипя, унищожа някого. *Ако не ми върнеш парите, които ти дадох назаем, жив ще те одера.*

— жив ще дера • жив ще изям • жив ще изгоря • жив ще закопая • жив ще заровя

ЖИТОТО МИ Е НА НОСА *диал.* — вж. ДНИТЕ МИ СА ПРЕБРОЕНИ

З

ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ГЛАВА‹ТА СИ› *в нещо* — Съсредоточавам се в нещо, което чета, гледам или върша. *Той заби глава във вестника и не слушаше какво му говорят.* ✧ *Взе молива и заби глава в тетрадката.*

— **забождам/ забода глава • забучвам/ забуча глава • заравям/ заровя глава • завирам/ завра глава • навирам/ навра глава • забивам/ забия очи‹те си› • забождам/ забода очи • забивам/ забия поглед • забождам/ забода поглед • забучвам/ забуча поглед • забивам/ забия нос‹а си› • забождам/ забода нос • забучвам/ забуча нос • заравям/ заровя нос**

ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ГЛАВА‹ТА СИ› В ЗЕМЯТА — вж. НАВЕЖДАМ/ НАВЕДА ОЧИ ‹КЪМ (В) ЗЕМЯТА›

ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ КОЛ *някъде* — Настанявам се да живея някъде, заселвам се някъде, създавам си дом; усядам. *Селото му хареса и реши тук да забие кол.*

— **побивам/ побия кол • пускам/ пусна котва • спускам/ спусна котва • хвърлям/ хвърля котва • пускам/ пусна корен‹и› • забивам/ забия корен‹и› • хващам/ хвана корен‹и›**

ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ КОРЕН‹И› —

1. *За нещо.* Установявам се, задържам се и добивам сила. *В последно време отчуждението към приятелите заби корен в сърцето му.*

— **пускам/ пусна корен‹и› • хващам/ хвана корен‹и› • ловя корен • хващам/ хвана темел** *диал.*

2. *Някъде.* вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ КОЛ

ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ МЪГЛИТЕ — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ПО СВЕТА (2 знач.)

ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ НОЖ В СЪРЦЕТО *някому* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО

ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ НОС‹А СИ› *в нещо* —

1. Падам по лицето си върху нещо. *Детето се подхлъзна и заби нос в снега.*

— **заривам/ зарина (зария) нос**

2. вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ГЛАВА‹ТА СИ›

ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ОЧИ‹ТЕ СИ› *в нещо* —

1. Гледам надолу пред себе си поради стеснение, срам, неудобство, нерешителност или чувство за вина. *От похвалите й той се притесни и заби очи в земята. ✧ Забили очи в пода, учениците слушаха укорите на учителката.*

— **забивам/ забия поглед • забождам/ забода очи • забождам/ забода поглед • забучвам/ забуча поглед • навеждам/ наведа очи ‹към (в) земята› • свеждам/ сведа очи • свеждам/ сведа поглед • потапям/ потопя очи ‹в земята› • навеждам/ наведа глава • забивам/ забия глава‹та си› в земята • забождам/ забода нос • забучвам/ забуча нос**

2. Съсредоточавам се в нещо, което чета, гледам или върша. *Тя заби очи в книгата. ✧ Детето беше забило очи в телевизора.*

— **забивам/ забия поглед • забождам/ забода очи • забождам/ забода поглед • забучвам/ забуча поглед • впивам/ впия очи • впивам/ впия поглед • забивам/ забия нос‹а си› • забождам/ забода нос • забучвам/ забуча нос • заравям/ заровя нос • забивам/ забия глава‹та си› • забождам/ забода глава • забучвам/ забуча глава • заравям/ заровя глава • завирам/ завра глава • навирам/ навра глава**

ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ПОГЛЕД *в нещо* — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ОЧИ‹ТЕ СИ› (1 и 2 знач.)

ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ПО СВЕТА —

1. Заминавам, отправям се за някъде без определена посока (надалече и на различни места). *Той мечтаеше един ден, когато има пари, да забие по света и да посети различни интересни страни.*

— **тръгвам/ тръгна по света • улавям/ уловя света • хващам ‹си›/ хвана ‹си› света • тръгвам/ тръгна по широкия свят**

2. Заминавам нанякъде, забягвам нанякъде с намерението да не се връщам повече. *Животът му с всеки ден ставаше по-непоносим, от дълго време беше без работа, идваше му да забие по света и вече да не се върне.*

— **хващам ‹си›/ хвана ‹си› света • улавям/ уловя света • тръгвам/ тръгна по света • вземам си/ взема си пътя • хващам си/ хвана си пътя • поемам/ поема дългата • хващам/ хвана дългата • вземам си/ взема си очите •**

грабвам си/ грабна си очите • хващам си/ хвана си очите • вземам си/ взема си главата • хващам си/ хвана си главата • хващам/ хвана джендема • хващам/ хвана мъглите • забивам/ забия мъглите • вземам си/ взема си мъглите • вземам си/ взема си светилата *диал.* • хващам си/ хвана си светилата *диал.* • вземам си/ взема си пиргата (пиргите) *диал.*

ЗАБИВАМ СИ/ ЗАБИЯ СИ АВТОГОЛ — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЯ НА ГЛАВАТА

ЗА БИЛО И НЕ БИЛО — вж. ЗА ЩЯЛО И НЕЩЯЛО

ЗАБОЖДАМ/ ЗАБОДА ГЛАВА *в нещо* — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ГЛАВА‹ТА СИ›

ЗАБОЖДАМ/ ЗАБОДА НОС *в нещо* — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ОЧИ‹ТЕ СИ› (1 и 2 знач.)

ЗАБОЖДАМ/ ЗАБОДА ОЧИ *в нещо* — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ОЧИ‹ТЕ СИ› (1 и 2 знач.)

ЗАБОЖДАМ/ ЗАБОДА ПОГЛЕД *в нещо* — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ОЧИ‹ТЕ СИ› (1 и 2 знач.)

ЗА БОКЛУКА СЪМ — За нещо: напълно съм негоден за употреба, поради изхабяване, износване или лошо качество. *Чантата ми толкова бързо овехтя, че е вече за боклука. ✧ Тези домати са скапани и са направо за боклука.*

— взел-дал съм • изял съм си хляба • изпял съм си песента • за никъде не съм • за никъде не ставам • излязъл съм от строя *книж.* • изпих си водата *диал.*

ЗАБОЛЯВА МЕ/ ЗАБОЛИ МЕ СЪРЦЕТО — Става ми мъчно, болно, тъжно, изпитвам мъка, скръб, жалост. *Как не го заболя сърцето за майка му, която гасне в немотия. ✧ Като видя болното дете, заболя го сърцето.*

— скъсва ми се/ скъса ми се сърцето • скъсва ми се/ скъса ми се душата • разкъсва ми се/ разкъса ми се сърцето • разбива ми се/ разбие ми се сърцето

ЗАБРЪМЧАВАТ МИ/ ЗАБРЪМЧАТ МИ БРЪМБАРИ В ГЛАВАТА — вж. ВЛИЗА МИ/ ВЛЕЗЕ МИ БРЪМБАР В ГЛАВАТА

ЗАБУЧВАМ/ ЗАБУЧА ГЛАВА *в нещо* — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ГЛАВА‹ТА СИ›

ЗАБУЧВАМ/ ЗАБУЧА НОС *в нещо* — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ОЧИ‹ТЕ СИ› (1 и 2 знач.)

ЗАБУЧВАМ/ ЗАБУЧА ПОГЛЕД *в нещо* — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ОЧИ‹ТЕ СИ› (1 и 2 знач.)

ЗА БЪЗЕВ ГРЕБЕН НЕ СТРУВАМ *диал.* — вж. ПЕТ ПАРИ НЕ СТРУВАМ

ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ АКЪЛА *на някого* — вж. ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ ГЛАВАТА (1 и 2 знач.)

ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ ГИ ЕДНИ — вж. ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ *някаква* КАША

ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ ГЛАВАТА *на някого* —

1. Повлиявам лошо на някого, като му внушавам вредни идеи и го отклонявам от правилния начин на мислене и действие; размирявам някого. *Някои забъркват главите на хората и ги карат да се вдигнат на бунт.*

— **забърквам/ забъркам ума • забърквам/ забъркам акъла • разбърквам/ разбъркам главата • разбърквам/ разбъркам ума • разбърквам/ разбъркам акъла • разбърквам/ разбъркам мозъка • бъркам главата • бъркам ума • бъркам акъла • размътвам/ размътя главата • размътвам/ размътя ума • размътвам/ размътя акъла • размътвам/ размътя мозъка • мътя главата • мътя ума • мътя акъла • мътя мозъка**

2. Правя някой да се увлече по мене, да се влюби в мене. *Това момче успя така да ѝ забърка главата, че тя наивно повярва в чувствата му.*

— **забърквам/ забъркам ума • забърквам/ забъркам акъла • завъртявам/ завъртя главата • завъртявам/ завъртя ума • завъртявам/ завъртя акъла • завъртявам/ завъртя мозъка • замотавам/ замотая главата • омотавам/ омотая ума • омотавам/ омотая акъла • вземам/ взема ума • вземам/ взема акъла • замайвам/ замая главата • вплитам/ вплета в мрежата (мрежите) си • заплитам/ заплета в мрежата (мрежите) си • оплитам/ оплета в мрежата (мрежите) си • улавям/ уловя в мрежата (мрежите) си • хващам/ хвана в мрежата (мрежите) си • вплитам/ вплета в примките си • заплитам/ заплета в примките си • оплитам/ оплета в примките си • улавям/ уловя в примките си • хващам/ хвана в примките си • прибирам/ прибера ума** *жарг.* **• прибирам/ прибера акъла** *жарг.*

ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ *някаква* **КАША** и **ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ КАША‹ТА›** *някому (или самост.)* — Създавам някакво неприятно, сложно, заплетено положение, причинявам неприятности (обикн. поради незнание,

неумение, некадърност или от интригантство, клеветничество и под.). *Ако й сподели за плановете си, тя можеше да забърка някаква каша и да му създаде неприятности.* ✧ *След като забърка кашата, как сега ще излезеш от положението?*

— **обърквам/ объркам** *някаква* **каша • обърквам/ объркам кашата • бъркам** *някаква* **каша • забърквам/ забъркам** *някаква* **попара • забърквам/ забъркам попарата • надробявам/ надробя** *някаква* **попара • надробявам/ надробя попарата • надробявам/ надробя** *някакви* **трици • сдробявам/ сдробя** *някаква* **попара • дробя** *някаква* **попара • сварявам/ сваря** *някаква* **попара • забърквам/ забъркам** *някакви* **трици • бъркам** *някакви* **трици • обърквам/ объркам** *някакви* **трици • обърквам/ объркам триците • разбърквам/ разбъркам** *някакви* **трици • забърквам/ забъркам ги едни • забърквам/ забъркам конците • обърквам/ объркам конците • оплитам/ оплета конците • заплитам/ заплета конците • сбърквам/ сбъркам конците • оплесквам/ оплескам я (го) • оцапвам/ оцапам я (го) • обърквам/ объркам я**

ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ КОНЦИТЕ —

1. Създавам неприятно, сложно, заплетено положение; объркан съм и не зная как да постъпя, не мога да намеря изход. *Уж е хитър, а така забърка конците, че сега не знае какво да прави.* ✧ *Като си решил да се изкажеш на събранието, гледай да не забъркаш конците, че после да си имаш неприятности.*

— **обърквам/ объркам конците • сбърквам/ сбъркам конците • заплитам/ заплета конците • оплитам/ оплета конците • скосявам/ скося конците** *диал.* **• забърквам/ забъркам каша‹та› • обърквам/ объркам кашата • забърквам/ забъркам попарата • надробявам/ надробя попарата • обърквам/ объркам триците • забърквам/ забъркам ги едни**

2. Обърквам се и не зная какво да кажа, какво да отговоря, как да действам, какво да правя. *Когато го попита къде е бил досега, той забърка конците и само нещо смънка.* ✧ *Като го изпитваха, той забърка конците и не можа нищо да каже.* ✧ *Фирмата съвсем е забъркала конците, щом ни кани на преговори.*

— **обърквам/ объркам конците • сбърквам/ сбъркам конците • заплитам/ заплета конците • оплитам/ оплета конците • скосявам/ скося конците** *диал.* **• изгубвам/ изгубя пусулата • загубвам/ загубя пусулата • изпускам/ изпусна пусулата • изтървавам/ изтърва пусулата • оплитам се/ оплета се като петел в кълчища • заплитам се/ заплета се като петел в кълчища • омотавам се/ омотая се като петел в кълчища • забърквам се/ забъркам се като петел в кълчища • обърквам се/ объркам се като петел в кълчища • обърквам се/ объркам се като пате в кълчища • забърквам се/ забъркам**

се като пате в кълчища • оплитам се/ оплета се като пате в кълчища • заплитам се/ заплета се като пате в кълчища • омотавам се/ омотая се като пате в кълчища • оплитам се/ оплета се като пиле в кълчища • обърквам се/ объркам се като пиле в кълчища • забърквам се/ забъркам се като пиле в кълчища • заплитам се/ заплета се като пиле в кълчища • омотавам се/ омотая се като пиле в кълчища • сплитам се/ сплета се като петел в кълчища *диал.* • оправям се/ оправя се като петел в кълчища *диал.* • забърквам се/ забъркам се като патка (пате) в мъгла • забърквам се/ забъркам се като гъска в мъгла • оплитам се/ оплета се като пате в решето *диал.* • обърквам се/ объркам се като пате в решето *диал.* • заплитам се/ заплета се като пиле в кочина *диал.*

ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ *някаква* **ПОПАРА** и **ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ ПОПАРАТА** *някому (или самост.)* — вж. ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ *някаква* КАША

ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ ПУСУЛАТА *диал.* — вж. ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ПУСУЛАТА (1 и 2 знач.)

ЗАБЪРКВАМ СЕ/ ЗАБЪРКАМ СЕ В *някаква* **КАША** и **ЗАБЪРКВАМ СЕ/ ЗАБЪРКАМ СЕ В КАШАТА** — Ставам съучастник в някаква неприятна или непочтена работа, намесвам се в нещо нередно. *Тя подразбра, че мъжът ѝ се е забъркал в някаква каша и затова е толкова неспокоен и нервен.*

— замесвам се/ замеся се в *някаква* каша • замесвам се/ замеся се в кашата • набърквам се/ набъркам се в *някаква* каша • набърквам се/ набъркам се в кашата

ЗАБЪРКВАМ СЕ/ ЗАБЪРКАМ СЕ КАТО ГЪСКА В МЪГЛА — вж. ЗАПЛИТАМ СЕ/ ЗАПЛЕТА СЕ КАТО ПЕТЕЛ В КЪЛЧИЩА

ЗАБЪРКВАМ СЕ/ ЗАБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА — вж. ЗАПЛИТАМ СЕ/ ЗАПЛЕТА СЕ КАТО ПЕТЕЛ В КЪЛЧИЩА

ЗАБЪРКВАМ СЕ/ ЗАБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТКА (ПАТЕ) В МЪГЛА — вж. ЗАПЛИТАМ СЕ/ ЗАПЛЕТА СЕ КАТО ПЕТЕЛ В КЪЛЧИЩА

ЗАБЪРКВАМ СЕ/ ЗАБЪРКАМ СЕ КАТО ПЕТЕЛ В КЪЛЧИЩА — вж. ЗАПЛИТАМ СЕ/ ЗАПЛЕТА СЕ КАТО ПЕТЕЛ В КЪЛЧИЩА

ЗАБЪРКВАМ СЕ/ ЗАБЪРКАМ СЕ КАТО ПИЛЕ В КЪЛЧИЩА — вж. ЗАПЛИТАМ СЕ/ ЗАПЛЕТА СЕ КАТО ПЕТЕЛ В КЪЛЧИЩА

З

ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ СМЕТКИТЕ *на някого* — Попречвам някому да осъществи плановете, намеренията си; развалям, осуетявам, обърквам плановете, намеренията на някого. *Смяташе да разшири производството, но съдружникът забърка сметките му.* ✧ *Шефът не ми даде отпуска и съвсем забърка сметките ми за лятото.*

— **обърквам/ объркам сметките • разбърквам/ разбъркам сметките • подливам/ подлея вода • размътвам/ размътя водата • мътя водата (водите) • подлагам/ подложа крак • турям/ туря (турвам/ турна) крак • слагам/ сложа крак**

ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ *някакви* **ТРИЦИ** *някому (или самост.)* — вж. ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ *някаква* КАША

ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ УМА *на някого* — вж. ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ ГЛАВАТА (1 и 2 знач.)

ЗАВЕЖДАМ/ ЗАВЕДА В ГРОБА *някого* — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В ГРОБА

ЗАВЕЖДАМ/ ЗАВЕДА В ПРОПАСТТА *някого* — Разорявам някого материално или го съсипвам морално; погубвам някого. *Ако обявят фирмата му в несъстоятелност, това ще го заведе в пропастта.* ✧ *Пиянството ще те заведе в пропастта.*

— **довеждам/ доведа до пропастта • докарвам/ докарам до пропастта • тикам (тиквам/ тикна) към пропастта • изяждам/ изям главата (главицата) • закопавам/ закопая вдън земя** *диал.*

ЗА (НА) ВЕЧНИ ВРЕМЕНА *книж.* — Завинаги, навеки. *Този паметник ще остане за вечни времена.*

— **во веки веков** *книж.*

ЗАВИВА МИ СЕ/ ЗАВИЕ МИ СЕ ГЛАВАТА —

1. Получавам световъртеж, загубвам равновесие и ми става лошо; замайвам се, зашеметявам се, прилошава ми. *Като станах от леглото, изведнъж ми се зави главата и за малко да падна.*

— **завива ми се/ завие ми се свят • завъртява ми се/ завърти ми се главата • завъртява ми се/ завърти ми се свят • замайва ми се/ замае ми се главата • замайва ми се/ замае ми се свят • зашеметява ми се/ зашемети ми се главата • върти ми се свят • вие ми се свят • вие ми се главата • мае ми се главата • върти ми се пред очите • главата ми се мотае • мае ми се свят** *диал.* **• причернява ми/ причернее ми пред (на) очите • притъмнява ми/ притъмнее ми пред (на) очите • черно ми става/ стане пред очите**

2. Слисвам се, объркvам се от много задължения, работа, грижи, неприятности и под. и се чудя с какво по-напред да се захвана, какво да предприема. *Зави ми се главата, като видях колко още работа ме чака.* ✧ *Зави ѝ се главата, когато и се обадиха, че детето ѝ пак се е разболяло.*

— **завъртява ми се/ завърти ми се главата • замайва ми се/ замае ми се главата • зашеметява ми се/ зашемети ми се главата • завива ми се/ завие ми се свят • завъртява ми се/ завърти ми се свят • замайва ми се/ замае ми се свят • вие ми се главата • мае ми се главата • вие ми се свят • запалила ми се е главата • пламнала ми е главата • хващам се/ хвана се за главата • улавям се/ уловя се за главата**

3. Изпитвам силно чувство, обикн. от нещо хубаво, приятно, което ме е поразило, смаяло. *Главата да ти се завие, като гледаш красивите витрини.* ✧ *Толкова е хубав и искрящ снегът навън, че ти се завива главата.*

— **завива ми се/ завие ми се свят • завъртява ми се/ завърти ми се главата • завъртява ми се/ завърти ми се свят • замайва ми се/ замае ми се главата • замайва ми се/ замае ми се свят • зашеметява ми се/ зашемети ми се главата • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът**

ЗАВИВА МИ СЕ/ ЗАВИЕ МИ СЕ СВЯТ — вж. ЗАВИВА МИ СЕ/ ЗАВИЕ МИ СЕ ГЛАВАТА (1, 2 и 3 знач.)

ЗАВИВАМ/ ЗАВИЯ НА ПРЪСТА СИ *някого* — вж. ВЪРТЯ НА ПРЪСТ‹А СИ›

ЗАВИЛО МИ СЕ Е НАД (НА) ГЛАВАТА — вж. ВЪРТИ МИ СЕ НАД ГЛАВАТА

ЗАВИРАМ/ ЗАВРА В КУЧИ ГЪЗ *някого грубо* — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В МИША ДУПКА (1 и 2 знач.)

ЗАВИРАМ/ ЗАВРА В МИША ДУПКА *някого* — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В МИША ДУПКА (1 и 2 знач.)

ЗАВИРАМ/ ЗАВРА В НОСА *на някого нещо* — вж. ВЪВИРАМ/ ВЪВРА В НОСА (1, 2 и 3 знач.)

ЗАВИРАМ/ ЗАВРА В ОРЕХОВА ЧЕРУПКА *някого* — Поставям някого в крайно неблагоприятно, затруднено, безизходно положение. *С фактите, които имам срещу тебе, ще те завра в орехова черупка.*

— **навирам/ навра в орехова черупка • натиквам/ натикам в орехова черупка • натъпквам/ натъпча в орехова черупка • натиквам/ натикам в шише • навирам/ навра в земята • натъпквам/ натъпча в земята • навирам/ навра в калта • натъпквам/ натъпча в калта • стъпквам/ стъпча в калта •**

натиквам/ натикам в кози рог • натъпквам/ натъпча в кози рог • навирам/ навра в кози рог • въвирам/ въвра в кози рог • вкарвам/ вкарам в кози рог • натиквам/ натикам в миша дупка • натъпквам/ натъпча в миша дупка • навирам/ навра в миша дупка • въвирам/ въвра в миша дупка • завирам/ завра в миша дупка • напъхвам/ напъхам в миша дупка • вкарвам/ вкарам в миша дупка • навирам/ навра в кучи гъз *грубо* **• натиквам/ натикам в кучи гъз** *грубо* **• вкарвам/ вкарам в кучи гъз** *грубо* **• въвирам/ въвра в кучи гъз** *грубо* **• завирам/ завра в кучи гъз** *грубо*

ЗАВИРАМ/ ЗАВРА ГЛАВА *в нещо* —
1. вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ГЛАВА‹ТА СИ›
2. вж. ЗАВИРАМ СИ/ ЗАВРА СИ ГАГАТА

ЗАВИРА МИ/ ЗАВРИ МИ КЕЛЯТ *диал.* — вж. КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ

ЗАВИРАМ/ ЗАВРА ПОД НОСА *на някого нещо* — Съвсем отблизо показвам на някого нещо, правя някой да види нещо, с което не е желал да се съобрази, което не е желал да приеме. *Наложи се да му завра под носа нотариалния акт.* ✧ *Трябваше да ѝ завре квитанцията под носа, за да ѝ докаже, че е платил наема.*

— **въвирам/ въвра под носа • навирам/ навра под носа • тикам (тиквам/ тикна) в (под) носа • завирам/ завра в носа • въвирам/ въвра в носа • навирам/ навра в носа • въвирам/ въвра в очите • навирам/ навра в очите • навирам/ навра в (пред) лицето • тикам (тиквам/ тикна) в мутрата** *грубо*

ЗАВИРАМ СЕ/ ЗАВРА СЕ В МИША ДУПКА — Скривам се някъде на тайно място. *Когато започна полицейската акция, престъпниците се завряха в миша дупка.* ✧ *Има да ми дава пари, но не мога да го открия, заврял се е в миша дупка.*

— **навирам се/ навра се в миша дупка • натиквам се/ натикам се в миша дупка • изпокривам се/ изпокрия се в миша дупка • намъквам се/ намъкна се в миша дупка • навирам се/ навра се в земята • навирам се/ навра се вдън земя**

ЗАВИРАМ СЕ/ ЗАВРА СЕ В РЪЦЕТЕ *на някого* — вж. НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В РЪЦЕТЕ

ЗАВИРАМ СЕ/ ЗАВРА СЕ В УСТАТА НА ВЪЛКА — вж. НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В УСТАТА НА ВЪЛКА

ЗАВИРАМ СЕ/ ЗАВРА СЕ ПОД НОСА *на някого* — вж. НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ ПОД НОСА

ЗАВИРАМ СИ/ ЗАВРА СИ ГАГАТА *някъде* — Меся се където не трябва, проявявам неоправдан интерес към нещо. *Много е нахална, все любопитства, завира си гагата в хорските работи.*

— **въвирам си/ въвра си гагата • навирам си/ навра си гагата • увирам си/ увра си гагата • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) гагата • тикам си (тиквам си/ тикна си) гагата • бутам си (бутвам си/ бутна си) гагата • вра си гагата • бъркам си гагата • муша си гагата • мушкам си (мушвам си/ мушна си) гагата • завирам си/ завра си носа • въвирам си/ въвра си носа • навирам си/ навра си носа • увирам си/ увра си носа • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) носа • тикам си (тиквам си/ тикна си) носа • бутам си (бутвам си/ бутна си) носа • вра си носа • бъркам си носа • муша си носа • мушкам си (мушвам си/ мушна си) носа • завирам си/ завра си муцуната** *пренебр.* **• въвирам си/ въвра си муцуната** *пренебр.* **• пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) муцуната** *пренебр.* **• завирам/ завра глава • навирам/ навра глава • навирам си/ навра си мутрата** *грубо* **• навирам си/ навра си зурлата** *грубо* **• вра се, дето не ме сеят • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) гагата в чужда паница** *диал.* **• въвирам си/ въвра си главата** *диал.* **• вра си главата** *диал.* **• завирам си/ завра си муцката** *диал. пренебр.*

ЗАВИРАМ СИ/ ЗАВРА СИ ГЛАВАТА В ПЯСЪКА и ЗАВИРАМ/ ЗАВРА ГЛАВА В ПЯСЪКА — Искам да избегна, да се скрия от решаването на неотложни проблеми, да се предпазя от неприятни предстоящи задължения. *Вместо да си завираш главата в пясъка, заеми се с отстраняването на недоразуменията помежду ви.*

— **крия си главата в пясъка**

ЗАВИРАМ СИ/ ЗАВРА СИ МУЦКАТА *някъде диал. пренебр.* — вж. ЗАВИРАМ СИ/ ЗАВРА СИ ГАГАТА

ЗАВИРАМ СИ/ ЗАВРА СИ МУЦУНАТА *някъде пренебр.* — вж. ЗАВИРАМ СИ/ ЗАВРА СИ ГАГАТА

ЗАВИРАМ СИ/ ЗАВРА СИ НОСА *някъде* — вж. ЗАВИРАМ СИ/ ЗАВРА СИ ГАГАТА

ЗАВИРАМ СИ/ ЗАВРА СИ ПРЪСТА МЕЖДУ ВРАТАТА — вж. ПЪХАМ СИ (ПЪХВАМ СИ/ ПЪХНА СИ) ПРЪСТА ‹ТАМ›, КЪДЕТО СКЪРЦА

ЗАВЛАДЯВАМ/ ЗАВЛАДЕЯ СЪРЦЕТО *на някого книж.* — ГРАБВАМ/ ГРАБНА СЪРЦЕТО (1 и 2 знач.)

ЗАВЛИЧАЙ СИ МЪГЛИТЕ *пренебр.* — вж. ПРАВ ТИ ПЪТ *пренебр.*

З

ЗАВЛИЧАМ/ ЗАВЛЕКА В ГРОБА *някого* — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В ГРОБА

ЗАВОЮВАМ ‹СИ› ПОЗИЦИЯ (ПОЗИЦИИ) *книж.* — вж. ПЕЧЕЛЯ ПОЧВА *книж.*

ЗА ВСИЧКИ‹ТЕ› СЪКРОВИЩА НА СВЕТА — вж. ЗА НИЩО НА СВЕТА

ЗАВЪРЗВАМ/ ЗАВЪРЖА ВЪЗЕЛ и ЗАВЪРЗВАМ/ ЗАВЪРЖА ВЪВ ВЪЗЕЛ — Успявам да спестя пари; пестя, спестявам. *Откакто започна работа успя да завърже възел, да икономиса някой лев.*

— слагам/ сложа настрана (пари, някой лев и под.) • турям/ туря (турвам/ турна) настрана (пари, някой лев и под.) • оставям/ оставя настрана (пари, някой лев и под.) • отделям/ отделя настрана (пари, някой лев и под.) • заделям/ заделя настрана (пари, някой лев и под.)

ЗАВЪРЗВАМ/ ЗАВЪРЖА ДВАТА КРАЯ — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ДВАТА КРАЯ

ЗАВЪРЗВАМ/ ЗАВЪРЖА ЕЗИКА *на някого* — Накарвам някого да престане да говори, да замълчи; не позволявам някому да говори. *Тя се беше разприказвала, но строгият му поглед ѝ завърза езика.* ✧ *На тази клюкарка никой не може да завърже езика.*

— връзвам/ вържа езика • затварям/ затворя устата • запушвам/ запуша устата • затъквам/ затъкна устата • зашивам/ зашия устата • заключвам/ заключа устата • поставям/ поставя катинар (катанец) на устата • слагам/ сложа катинар (катанец) на устата • турям/ туря (турвам/ турна) катинар (катанец) на устата • поставям/ поставя кофар на устата • слагам/ сложа кофар на устата • турям/ туря (турвам/ турна) кофар на устата • турям/ туря (турвам/ турна) наморданик • връзвам/ вържа езика на фльонга *жарг.* • затварям/ затворя човката *жарг.* • затварям/ затворя плювалника *жарг. грубо*

ЗАВЪРТЯВАМ/ ЗАВЪРТЯ АКЪЛА *на някого* — вж. ЗАВЪРТЯВАМ/ ЗАВЪРТЯ ГЛАВАТА (1, 2 и 3 знач.)

ЗАВЪРТЯВАМ/ ЗАВЪРТЯ ГЛАВАТА *на някого* —

1. Правя някой да се влюби силно в мене, увличам по себе си някого. *Той успя да ѝ завърти главата и сега тя е луда по него.*

— завъртявам/ завъртя ума • завъртявам/ завъртя акъла • завъртявам/ завъртя мозъка • забърквам/ забъркам главата • забърквам/ забъркам ума • забърквам/ забъркам акъла • замайвам/ замая главата • замотавам/ замотая главата • омотавам/ омотая ума • омотавам/ омотая акъла • вземам/ взема ума • вземам/ взема акъла • вплитам/ вплета в мрежата (мрежите) си • заплитам/ заплета в мрежата (мрежите) си • оплитам/

оплета в мрежата (мрежите) си • улавям/ уловя в мрежата (мрежите) си • хващам/ хвана в мрежата (мрежите) си • вплитам/ вплета в примките си • заплитам/ заплета в примките си • оплитам/ оплета в примките си • улавям/ уловя в примките си • хващам/ хвана в примките си• прибирам/ прибера ума *жарг.* **• прибирам/ прибера акъла** *жарг.*

2. Повлиявам на някого да одобрява всичко, което върша и да преценява нещата от моята гледна точка. *Успя да спечели симпатията на шефа, да му завърти главата и да постигне целта си. ✧ Трябва да му е завъртял главата, за да измъкне толкова пари от него.*

— **завъртявам/ завъртя ума • завъртявам/ завъртя акъла • завъртявам/ завъртя мозъка**

3. За успех — правя някой да се възгордее, да се самозабрави; главозамайвам. *Бързото му напредване в кариерата съвсем му завъртя главата.*

— **замайвам/ замая главата • завъртявам/ завъртя ума • завъртявам/ завъртя акъла • завъртявам/ завъртя мозъка**

ЗАВЪРТЯВА МЕ/ ЗАВЪРТЯ МЕ ВЪРТЕЛЕЖКАТА — вж. ЗАВЪРТЯВА МЕ/ ЗАВЪРТЯ МЕ ШАЙБАТА

ЗАВЪРТЯВА МЕ/ ЗАВЪРТЯ МЕ ШАЙБАТА — Погълнат съм от многобройни всекидневни задължения и грижи, не мога да се откъсна нито за миг от тях. *Исках да дойда да те видя, но ме завъртя шайбата.*

— завъртява ме/ завъртя ме въртележката

ЗАВЪРТЯВА МИ СЕ/ ЗАВЪРТИ МИ СЕ ГЛАВАТА — вж. ЗАВИВА МИ СЕ/ ЗАВИЕ МИ СЕ ГЛАВАТА (1, 2 и 3 знач.)

ЗАВЪРТЯВА МИ СЕ/ ЗАВЪРТИ МИ СЕ СВЯТ — вж. ЗАВИВА МИ СЕ/ ЗАВИЕ МИ СЕ ГЛАВАТА (1, 2 и 3 знач.)

ЗАВЪРТЯВАМ/ ЗАВЪРТЯ МОЗЪКА *на някого* — вж. ЗАВЪРТЯВАМ/ ЗАВЪРТЯ ГЛАВАТА (1, 2 и 3 знач.)

ЗАВЪРТЯВАМ/ ЗАВЪРТЯ НА ПРЪСТА СИ *някого* — вж. ВЪРТЯ НА ПРЪСТ‹А СИ›

ЗАВЪРТЯВАМ СЕ/ ЗАВЪРТЯ СЕ НА СТО И ОСЕМДЕСЕТ ГРАДУСА —

1. Променям мнението си, разбиранията си, идейните си позиции, променям поведението си; почвам да говоря или действам по съвсем друг начин, обикн. противоположен на досегашния. *Откакто го изключиха от сдружението, завъртя се на сто и осемдесет градуса, започна да хули предишните си другари.*

— обръщам се/ обърна се на сто и осемдесет градуса • извъртявам се/ извъртя се на сто и осемдесет градуса • обръщам/ обърна колата • извръщам/ извърна колата

2. *За нещо* — променям се коренно, напълно. *Откакто се задоми, животът му се завъртя на сто и осемдесет градуса, отказа се от мъжките компании.*

— обръщам се/ обърна се на сто и осемдесет градуса • извъртявам се/ извъртя се на сто и осемдесет градуса

ЗАВЪРТЯВАМ/ ЗАВЪРТЯ УМА *на някого* — вж. ЗАВЪРТЯВАМ/ ЗАВЪРТЯ ГЛАВАТА (1, 2 и 3 знач.)

ЗАВЪРТЯЛО МИ СЕ Е В ГЛАВАТА — вж. ВЪРТИ МИ СЕ В ГЛАВАТА (1 знач.)

ЗАВЪРТЯЛО МИ СЕ Е НАД (НА) ГЛАВАТА — вж. ВЪРТИ МИ СЕ НАД ГЛАВАТА

ЗАВЯВА/ ЗАВЕЕ ДРУГ ВЯТЪР — вж. ЗАДУХВА/ ЗАДУХА ДРУГ ВЯТЪР

ЗА ВЯТЪРА, ДЕТО ВЕЕ — вж. ЗА ВЯТЪРА, ДЕТО ДУХА

ЗА ВЯТЪРА, ДЕТО ДУХА — Напразно, нахалост, без смисъл, без полза. *Трудих се, блъсках се за вятъра, дето духа.* ✧ *Тази година, каквато е суша, всичко, което засадихме ще отиде за вятъра, дето духа.* ✧ *Още е светло, лампата свети за вятъра, дето духа.*

— за вятъра, дето вее • за този (тоя), дето (що) духа • за този (тоя), дето (що) клати гората • на (за) вятъра • за едната хубост • за едно‹то› нищо • за нищо ‹и никакво› • на поразия • на (за) вятър *остар.* • за права бога

ЗАГЛАЖДАМ/ ЗАГЛАДЯ КОЗИНАТА и ЗАГЛАЖДАМ СИ/ ЗАГЛАДЯ СИ КОЗИНАТА — вж. ЗАГЛАЖДАМ/ ЗАГЛАДЯ КОСЪМ‹А›

ЗАГЛАЖДАМ/ ЗАГЛАДЯ КОСЪМ‹А› и ЗАГЛАЖДАМ СИ/ ЗАГЛАДЯ СИ КОСЪМА — Ставам по-пълен, напълнявам, надебелявам. *Виждам, че си загладил косъма, добре си се охранил.*

— оглаждам ‹си›/ огладя ‹си› косъма • лъсвам/ лъсна косъма • лъсвам/ лъсна козината • заглаждам ‹си›/ загладя ‹си› козината • позачервявам/ позачервя гребена • турям/ туря (турвам/ турна) на гърба си • слагам/ сложа на гърба си • хвърлям/ хвърля ‹месо› на гърба си • връзвам/ вържа лой • събирам лой • наклал съм врат • наклал се ‹като свиня›

ЗАГРЯВАМ КАТО АЛБАНСКИ РЕОТАН *жарг. пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ГЛАВАТА СИ — вж. ХВРЪКВА МИ/ ХВРЪКНЕ МИ ГЛАВАТА

ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА —

1. Не мога да реагирам или да кажа нещо от голяма изненада, учудване, смущение, объркване; смайвам се, стъписвам се, сащисвам се. *Апартаментът ми хареса, но като чух колко е висок наемът му, загубих и ума, и дума.*

— изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума • губя ума и дума • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • глътвам си/ глътна си езика • поглъщам си/ погълна си езика • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› език‹а› • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› устни‹те› • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› уста‹та› • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› пръст‹а› • прехапвам си/ прехапя си бърните *диал.* • прехапвам си/ прехапя си долната джука *диал.* • езикът ми се връзва/ върже • езикът ми се завързва/ завърже • езикът ми се схваща/ схване • замръзва ми/ замръзне ми езикът • ‹и› името си забравям/ забравя • и името си не мога да кажа • едва мога да си кажа името • поглъщам си/ погълна си думите • прехапвам си/ прехапя си думите (думата) • две думи накръст не мога да кажа • не мога да кажа две думи • не мога да кажа две приказки • две приказки накръст не мога да кажа • ‹и› три не мога да кажа • не мога да си кажа ‹и› заглавието *жарг.* • глътвам си/ глътна си граматиката *жарг.* • поглъщам си/ погълна си граматиката *жарг.* • хващам се/ хвана се за главата • улавям се/ уловя се за главата • дръпва ми се/ дръпне ми се водата *простонар.*

2. Силно се изплашвам от някого или нещо, изгубвам самообладание, обхваща ме неизразим страх. *Навън се стреляше, загубих ума и дума.* ✧ *Когато баща му започна да му крещи и да се кара, той загуби и ума, и дума.*

— изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума • губя ума и дума • глътвам си/ глътна си езика • поглъщам си/ погълна си езика • прехапвам си/ прехапя си езика • глътвам си/ глътна си граматиката *жарг.* • поглъщам си/ погълна си граматиката *жарг.* • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • изкарвам си/ изкарам си ума • изкарвам си/ изкарам си акъла • изкарвам си/ изкарам си ангелите • отива ми/ отиде ми умът • отива ми/ отиде ми акълът • изгубвам/ изгубя глава‹та си› *диал.* • изстива ми/ изстине ми сърцето • обръща ми се/ обърне ми се сърцето • преобръща ми се/ преобърне ми се сърцето • премята ми се/ преметне ми се сърцето • подскача ми/ подскочи ми сърцето • сърцето ми замира/ замре • дъхът ми замира/ замре • изтръгва ми се/ изтръгне ми се сърцето *диал.* • пада ми/ падне ми сърцето в петите • отива ми/ отиде ми сърцето в петите • дойде ми сърцето в петите • пада ми/ падне ми сърцето в гащите • разтреперват ми се/ разтреперят ми се мартинките • разтреперват ми се/ разтреперят ми се гащите • пуква ми се/ пукне ми се жлъчката • спуква ми се/ спука ми се жлъчката • кръвта (кръвчицата) ми застива/ застине ‹в

жилите› • кръвта (кръвчицата) ми изстива/ изстине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми замръзва/ замръзне ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смразява/ смрази ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смръзва/ смръзне ‹в жилите› • побиват ме/ побият ме тръпки • полазват ме/ полазят ме тръпки • полазват ми/ полазят ми тръпки по гърба (тялото, снагата) • полазват ми/ полазят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запълзяват ми/ запълзят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запъплят ми мравки по гърба • попълзяват/ попълзят мравки по кожата ми • мравки лазят по гърба (кожата, тялото) ми • лазят ме мравки • лазят ме тръпки • мравки облазват/ облазят гърба ми • облазват ме/ облазят ме ‹студени (хладни)› тръпки • облазват ме/ облазят ме ‹студени› морници *поет.* **• обхваща ме/ обхване ме мраз • полазва ме/ полази ме мраз ‹по тялото (снагата)› • побива ме/ побие ме мраз ‹по тялото (снагата)› • побиват ме/ побият ме мразници** *диал.* **• полазват ме/ полазят ме мразници** *диал.* **• подмокрям/ подмокря гащите** *подигр.* **• боядисвам/ боядисам гащите** *подигр.* **• оцапвам/ оцапам гащите** *подигр.* **• напълвам/ напълня гащите** *подигр.* **• напълвам/ напълня шалварите** *подигр.* **• дръпва ми се/ дръпне ми се водата** *простонар.*

ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ПОЗИЦИЯ‹ТА СИ› (ПОЗИЦИИ‹ТЕ СИ›) — вж. ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ПОЧВА ‹ПОД КРАКАТА СИ› (2 знач.)

ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ПОЧВА ‹ПОД КРАКАТА СИ› —

1. Не се чувствам вече сигурен в себе си, проявявам несигурност в нещо. *След като го пенсионираха, той загуби почва под краката си, отпусна се и се почувства много стар.*

— **изгубвам/ изгубя почва ‹под краката си› • губя почва ‹под краката си› • губя терен под краката си**

2. Преставам да имам предишното положение, влияние, предишната власт и авторитет. *След като бе властвал толкова години, при новото управление той загуби почва под краката си и вече никой не му обръщаше внимание.*

— **изгубвам/ изгубя почва ‹под краката си› • губя почва ‹под краката си› • губя терен под краката си • загубвам/ загубя позиция‹та си› (позиции‹те си›) • изгубвам/ изгубя позиция‹та си› (позиции‹те си›) • губя позиция‹та си› (позиции‹те си›)**

ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ПУСУЛАТА —

1. Като вървя, обърквам, сгрешавам пътя. *Май че загубихме пусулата, откога се лутаме из тази гора.*

— **изгубвам/ изгубя пусулата • изпускам/ изпусна пусулата • изтървавам/ изтърва пусулата • забърквам/ забъркам пусулата** *диал.* **• сбърквам/ сбъркам пусулата** *диал.*

2. Обърквам се и не зная какво да правя, как да действам, какво да предприема. *В сложната ситуация, в която се намираше, той съвсем загуби пусулата, чудеше се как да постъпи.*

— **изгубвам/ изгубя пусулата • изпускам/ изпусна пусулата • изтървавам/ изтърва пусулата • забърквам/ забъркам пусулата** *диал.* **• сбърквам/ сбъркам пусулата** *диал.* **• обърквам/ объркам конците • заплитам/ заплета конците • оплитам/ оплета конците • забърквам/ забъркам конците • сбърквам/ сбъркам конците • скосявам/ скося конците** *диал.*

ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ АКЪЛА — вж. ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА (1 и 2 знач.)

ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ ГЛАВАТА *по някого* — вж. ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА (2 знач.)

ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ РАЗУМА (РАЗСЪДЪКА) — вж. ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА (1 знач.)

ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА —

1. Преставам да разсъждавам разумно и да се държа нормално; полудявам, обезумявам, побърквам се. *От мъка преди две години си загуби ума.* ✧ *Като го слушаш какво приказва, ще разбереш, че съвсем си е загубил ума.*

— **изгубвам си/ изгубя си ума • загубвам си/ загубя си акъла • изгубвам си/ изгубя си акъла • загубвам си/ загубя си разума (разсъдъка) • изгубвам си/ изгубя си разума (разсъдъка) • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • мръдвам/ мръдна с ума си • мръдвам/ мръдна с акъла си • мръдва ми/ мръдне ми акълът • мръдва ми/ мръдне ми чивията • изхвръква ми/ изхвръкне ми умът • изхвръква ми/ изхвръкне ми акълът • изхвръква ми/ изхвръкне ми чивията • хвръква ми/ хвръкне ми чивията • щуква ми/ щукне ми умът • изфирясва ми/ изфиряса ми умът • изфирясва ми/ изфиряса ми акълът • изскоква ми/ изскокне ми умът** *диал.* **• излиза ми/ излезе ми умът** *диал.* **• побърквам си/ побъркам си акъла** *диал.* **• хващат ме/ хванат ме белите братя • откачам/ откача централно** *жарг.*

2. *По (подир) някого.* Силно се влюбвам в някого. *Откакто ги запознах, съвсем си е загубил ума по нея.*

— **изгубвам си/ изгубя си ума • загубвам си/ загубя си акъла • изгубвам си/ изгубя си акъла • загубвам си/ загубя си главата • губя си ума • губя си акъла • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • хвръква ми/ хвръкне ми умът • хвръква ми/ хвръкне ми акълът • хвръква ми/ хвръкне ми чивията • глътвам/ глътна въдицата • лапвам/**

лапна въдицата • налапвам/ налапам въдицата • захапвам/ захапя въдицата • хлътвам/ хлътна до уши

ЗАД ГЪРБА СЪМ *на някого* — Подпомагам, подкрепям някого, служа му като опора. *Той ще успее в начинанието си, защото целият екип е зад гърба му.*

— **стоя зад гърба • заставам/ застана зад гърба • давам/ дам ‹едно› рамо • подлагам/ подложа ‹едно› рамо • слагам/ сложа ‹едно› рамо • удрям/ ударя ‹едно› рамо • подавам/ подам ръка • протягам/ протегна ръка[1] • заставам/ застана насреща**

З

ЗАД ДЕВЕТ МОРЕТА — вж. ПРЕЗ ДЕВЕТ ЗЕМИ В ДЕСЕТА

ЗАДЕЛЯМ/ ЗАДЕЛЯ НАСТРАНА (пари, някой лев и под.) — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НАСТРАНА (пари, някой лев и под.)

ЗАДИГАМ СИ/ ЗАДИГНА СИ ДРИПИТЕ *диал.* — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ЗАДИГАМ СИ/ ЗАДИГНА СИ ДЪРМИТЕ *диал.* — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ЗАДИГАМ СИ/ ЗАДИГНА СИ ПАРТАКЕШИТЕ *диал.* — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ЗАДИГАМ СИ/ ЗАДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ *диал.* — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ЗАДИГАМ СИ/ ЗАДИГНА СИ ПЪРТУШИНИТЕ *диал.* — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ЗАДИГАМ СИ/ ЗАДИГНА СИ ТАКЪМИТЕ *диал.* — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ЗАДИГАМ СИ/ ЗАДИГНА СИ ЧУКОВЕТЕ *диал.* — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ЗАДУХВА/ ЗАДУХА ДРУГ ВЯТЪР — Условията, обстоятелствата се изменят, настъпва промяна на положението. *След изборите сигурно ще задуха друг вятър при новите управници.*

— **завява/ завее друг вятър • повява/ повее друг вятър • друг вятър духва/ духне • вятърът се обръща/ обърне**

ЗАДЪНЕНА УЛИЦА — Затруднено положение, от което няма изход; безизходност, безизходица, безпътица. *Поради липса на достатъчно доказателства и противоречие в свидетелските показания следствието стигна до задънена улица.* ✧ *Той се беше съвсем отчаял, чувстваше се в задънена улица, от която не виждаше изход.*

— **задънен сокак • омагьосан кръг** *книж.* **• порочен кръг** *книж.* **• омагьосан кръговрат** *книж. рядко*

ЗАДЪНЕН СОКАК — ВЖ. ЗАДЪНЕНА УЛИЦА

ЗАДЯНАЛ СЪМ КОПАНЯТА *диал.* — ВЖ. СВИЛ СЪМ СЕ НА ЕР ГОЛЯМ

З

ЗА ЕДИН‹ИЯ› ХЛЯБ и ЗА ХЛЯБА — Срещу съвсем нищожно заплащане, колкото за оскъдна прехрана. *Намерих си работа, но е ниско платена, по цял ден се трепя за единия хляб.*

— **колкото за хляба • за парче хляб • за комат хляб • за ‹една› кора (коричка) хляб • за залък хляб**

ЗА ЕДИН ЮМРУК ДУША НОСЯ *диал.* — ВЖ. ДУША ЗА ДВЕ ПАРИ НЯМАМ

ЗА ‹ЕДНА› КОРА (КОРИЧКА) ХЛЯБ — ВЖ. ЗА ЕДИН‹ИЯ› ХЛЯБ

ЗА ЕДНА‹ТА› БРОЙКА — За малко, насмалко, без малко (за нещо, което е могло да се случи). *За една бройка щях да се сгодя.* ✧ *За едната бройка щях да изпусна самолета.*

— **за едното чудо • за едната хубост • на ‹един› косъм остана • на конец остана • на влакно остана** *диал.*

ЗА ЕДНАТА ХУБОСТ —

1. За подчертаване на нещо изключително, много хубаво, което буди възхищение. *Каква къща е построил, истински палат — за едната хубост.* ✧ *Тази картина ми се иска да я имам вкъщи за едната хубост.*

— **за едното чудо • за хубост • за чудо и ‹за› приказ • за чудо и помен** *диал.*

2. За подчертаване, че е избегнато нещо непредвидено, лошо, което насмалко е могло да се случи. *През зимата ни свари снежна буря в планината, щяхме да загинем за едната хубост.*

— **за едното чудо • за една‹та› бройка • на ‹един› косъм остана • на конец остана • на влакно остана** *диал.*

3. За подчертаване, че нещо се извършва, прави, става без да има полза, смисъл, без да има защо; напразно, нахалост. *Няма да ти работя за едната хубост.* ✧ *Има ли смисъл човек да съсипе живота си за едната хубост.*

— **за нищо ‹и никакво› • за едно‹то› нищо • за вятъра, дето вее • за вятъра, дето духа • за този (тоя), дето (що) духа • за този (тоя), дето (що) клати гората**

ЗА ЕДНО‹ТО› НИЩО — вж. ЗА НИЩО ‹И НИКАКВО›

ЗА ЕДНОТО ЧУДО — вж. ЗА ЕДНАТА ХУБОСТ (1 и 2 знач.)

ЗАЕКЪТ В ГОРАТА, А ТОЙ РЪЖЕН ТЪКМИ *ирон.* — вж. РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, А ТОЙ ТУРИЛ ТИГАНА НА ОГЪНЯ, ‹ЗА ДА Я ПЪРЖИ› *ирон.*

З

ЗАЕШКА ТУПУРДИЯ *пренебр.* — Несериозни действия, които не заслужават внимание, нито пък могат да доведат до особени резултати. *Заканите на политиците, че ще се справят с корупцията, се оказаха заешка тупурдия.*

— **миша тупурдия** *пренебр.* • **буря в чаша вода** *книж.* • **много шум за нищо** *книж.*

ЗА ЖИВО И ЗА УМРЯЛО пия — Пия много, без мярка алкохол. *Познавам го добре, като седне в кръчмата, пие за живо и за умряло.*

— **‹и за живите›, и за умрелите пия • ‹и› за мое, и ‹за› твое здраве пия • наливам се като бъчва • наливам се като буре • наливам се като дупка**

ЗА ЗАЛЪК ХЛЯБ — вж. ЗА ЕДИН‹ИЯ› ХЛЯБ

ЗА ЗЛА ВРАГА — вж. ЗА ЗЛА ЧЕСТ

ЗА ЗЛА ЧЕСТ — За нещастие, за лошо стечение на обстоятелствата (употребява се, когато непредвидено, неочаквано се случва нещо лошо). *Живееше добре, но за зла чест се разболя и тогава всичко тръгна назад.*

— **за зла врага • за проклетия**

ЗА КАКВИ ТРИЦИ *пренебр.* — вж. ЗА КАКЪВ (КОЙ) ДЯВОЛ *пренебр.*

ЗА КАКЪВ БЯС *пренебр.* — вж. ЗА КАКЪВ (КОЙ) ДЯВОЛ *пренебр.*

ЗА КАКЪВ (КОЙ) ДЯВОЛ *пренебр.* — Възклицание за изразяване на недоволство, досада, раздразнение или недоумение от нещо, което съществува или се извършва без да има нужда, съвсем безполезно и безсмислено; защо, за какво. *За какъв дявол ми е тази дреха, като навън е толкова топло.* ✧ *За какъв дявол сега трябва да ходя у тях.* ✧ *За кой дявол ме е търсил по телефона.*

— **за какъв бяс** *пренебр.* • **за какви трици** *пренебр.* • **за какъв чемер** *диал. пренебр.*

ЗА КАКЪВ ЧЕМЕР *диал. пренебр.* — вж. ЗА КАКЪВ (КОЙ) ДЯВОЛ *пренебр.*

ЗА КАРЛУКОВО СЪМ — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

ЗАКАЧВАМ (ЗАКАЧАМ)/ ЗАКАЧА НА ГВОЗДЕЯ (ГВОЗДЕЙ) *нещо* — Изоставям някаква работа недовършена, преставам да се занимавам с нещо, отказвам се от нещо. *Две години тя учи право, но го заряза, закачи следването на гвоздея и започна работа.*

— **окачвам (окачам)/ окача на гвоздея (гвоздей) • закачвам (закачам)/ закача на пирона • окачвам (окачам)/ окача на пирона • турям/ туря (турвам/ турна) на пирона • закачвам (закачам)/ закача на кука‹та› • окачвам (окачам)/ окача на кука‹та› • закачвам (закачам)/ закача на клечка‹та› • окачвам (окачам)/ окача на клечка‹та› • закачвам (закачам)/ закача на стената • оставям/ оставя под миндера • захвърлям/ захвърля под миндера • хвърлям/ хвърля под миндера • мятам/ метна на тавана**

ЗАКАЧВАМ (ЗАКАЧАМ)/ ЗАКАЧА НА КЛЕЧКА‹ТА› *нещо* — вж. ЗАКАЧВАМ (ЗАКАЧАМ)/ ЗАКАЧА НА ГВОЗДЕЯ (ГВОЗДЕЙ)

ЗАКАЧВАМ (ЗАКАЧАМ)/ ЗАКАЧА НА КУКА‹ТА› *нещо* — вж. ЗАКАЧВАМ (ЗАКАЧАМ)/ ЗАКАЧА НА ГВОЗДЕЯ (ГВОЗДЕЙ)

ЗАКАЧВАМ (ЗАКАЧАМ)/ ЗАКАЧА НА ПИРОНА *нещо* — вж. ЗАКАЧВАМ (ЗАКАЧАМ)/ ЗАКАЧА НА ГВОЗДЕЯ (ГВОЗДЕЙ)

ЗАКАЧВАМ (ЗАКАЧАМ)/ ЗАКАЧА НА СТЕНАТА *нещо* — вж. ЗАКАЧВАМ (ЗАКАЧАМ)/ ЗАКАЧА НА ГВОЗДЕЯ (ГВОЗДЕЙ)

ЗАКАЧВАМ СИ (ЗАКАЧАМ СИ)/ ЗАКАЧА СИ ОБИЦА НА УХОТО — Запомням нещо, поучавам се от нещо, обикн. от някаква грешка или преживяна неприятност и вече внимавам да не я повторя, да я избегна, да я предотвратя. *Неприятностите, които имаше, го накараха да си закачи обица на ухото и друг път да внимава, когато общува с нея.* ✧ *Закачи си обица на ухото, че повече не трябва да закъсняваш.*

— **окачвам си (окачам си)/ окача си обица на ухото • слагам си/ сложа си обица на ухото • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) обица на ухото • имам си ‹като› обица на ухото • турям си/ туря си белег на ухото • записвам си/ запиша си едно на ум • имам ‹си› едно на ум • записвам си/ запиша си на челото • пиша си го на челото • пиша си го на ухото • вземам си/ взема си бележка • вземам ‹си›/ взема ‹си› урок**

ЗАКЛОПВАМ/ ЗАКЛОПЯ ОЧИ *диал.* — вж. ИЗЦЪКЛЯМ/ ИЗЦЪКЛЯ ОЧИ

З

ЗАКЛЮЧВАМ/ ЗАКЛЮЧА УСТАТА *на някого* — вж. ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ УСТАТА (1 знач.)

ЗА КОМАТ ХЛЯБ — вж. ЗА ЕДИН‹ИЯ› ХЛЯБ

ЗАКОПАВАМ/ ЗАКОПАЯ ВДЪН ЗЕМЯ *някого диал.* — вж. ЗАВЕЖДАМ/ ЗАВЕДА В ПРОПАСТТА

ЗАКРИВАМ/ ЗАКРИЯ ОЧИ — вж. ИЗЦЪКЛЯМ/ ИЗЦЪКЛЯ ОЧИ

ЗАКРИВАМ СИ/ ЗАКРИЯ СИ ОЧИТЕ *пред нещо* — вж. ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ ОЧИТЕ

ЗАКЪРПВАМ/ ЗАКЪРПЯ ВЪЗГЛАВНИЦАТА *диал. шег.* — вж. ПРЕДАВАМ СЕ/ ПРЕДАМ СЕ В ОБЯТИЯТА НА МОРФЕЯ *книж. шег.*

ЗАКЪРПЕН С БЕЛИ КОНЦИ — За думи, твърдения, които съдържат неумело прикрити, скалъпени лъжи, измами. *Веднага стана ясно, че цялото обвинение срещу него е закърпено с бели конци.*

— **шит с бели конци • сьшит с бели конци • зашит с бели конци • скърпен с бели конци**

ЗАКЪСВАМ/ ЗАКЪСАМ КАТО ‹КРАЛИ› МАРКО НА КОСОВО ‹ПОЛЕ› — вж. ОПЛЕСКВАМ/ ОПЛЕСКАМ Я (ГО) (2 знач.)

ЗАКЪСВАМ/ ЗАКЪСАМ Я (ГО) — вж. ОПЛЕСКВАМ/ ОПЛЕСКАМ Я (ГО) (2 знач.)

ЗАЛАГАМ/ ЗАЛОЖА НА ЕДНА ‹-ЕДИНСТВЕНА› КАРТА *нещо (или самост.)* — Рискувам, като разчитам на съществуващата само една-единствена възможност. *Тя реши, че може да спечели благоволението му, ако заложи на една-единствена карта — чара си.* ✧ *За да запази брака си, тя беше заложила на една карта — децата.*

— **слагам/ сложа на една карта • залагам/ заложа последната си карта • залагам/ заложа последния си коз • хвърлям/ хвърля последната си карта • хвърлям/ хвърля последния си коз • изигравам/ изиграя последната си карта • изигравам/ изиграя последния си коз**

ЗАЛАГАМ/ ЗАЛОЖА НА КАРТА *нещо* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА КАРТА

ЗАЛАГАМ/ ЗАЛОЖА ПОСЛЕДНАТА СИ КАРТА — вж. ИЗИГРАВАМ/ ИЗИГРАЯ ПОСЛЕДНАТА СИ КАРТА

ЗАЛАГАМ/ ЗАЛОЖА ПОСЛЕДНИЯ СИ КОЗ — вж. ИЗИГРАВАМ/ ИЗИГРАЯ ПОСЛЕДНАТА СИ КАРТА

ЗАЛАГАМ СИ/ ЗАЛОЖА СИ ГЛАВАТА —

1. Излагам живота си на риск, жертвам или съм готов да се жертвам за някого или за нещо. *Той беше от хората, готови да заложат главата си за една свята кауза.*

— **давам си/ дам си главата • давам си/ дам си живота • проливам си/ пролея си кръвта • слагам си/ сложа си главата в торбата • поставям си/ поставя си главата в торбата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) главата в торбата • увирам си/ увра си главата в торбата • влизам/ вляза в огъня • хвърлям се/ хвърля се в огъня • стъпвам/ стъпя ‹бос› в огъня**

2. *Със следв. изр. със съюз* **че, ако.** Напълно съм сигурен, че нещо ще стане, че е така или че нещо няма да стане, че не е така (с оглед на изказаното предположение или твърдение в следв. изр.). *Залагам си главата, че утре той ще дойде да се извини.* ✧ *Ще си заложа главата, ако думите му не се окажат само една лъжа.*

— **давам си/ дам си главата • отрязвам си/ отрежа си главата • режа си главата • сека си главата • обръсвам си/ обръсна си мустаците (мустаките) • отрязвам си/ отрежа си езика**

3. Гарантирам истинността, достоверността на нещо или гарантирам за някого; напълно съм убеден, сигурен в нещо или някого. *Главата си залагам, че това са автентичните документи.* ✧ *Горещо ви препоръчвам този човек и залагам главата си за него.*

— **давам си/ дам си главата • отрязвам си/ отрежа си главата • режа си главата • залагам си/ заложа си честта • подписвам/ подпиша с две‹те› ръце • с две‹те си› ръце се подписвам**

ЗАЛАГАМ СИ/ ЗАЛОЖА СИ ЧЕСТТА — вж. ЗАЛАГАМ СИ/ ЗАЛОЖА СИ ГЛАВАТА (3 знач.)

ЗАЛЕПВАМ/ ЗАЛЕПЯ ЕДИН *някому грубо* — вж. ЗАШИВАМ/ ЗАШИЯ ЕДИН *грубо*

ЗАЛЕПВАМ СЕ/ ЗАЛЕПЯ СЕ КАТО ГЕРБОВА МАРКА *за някого* — вж. ЗАЛЕПВАМ СЕ/ ЗАЛЕПЯ СЕ КАТО РЕПЕЙ ‹О ДРЕХА›

ЗАЛЕПВАМ СЕ/ ЗАЛЕПЯ СЕ КАТО ЛЕПКА *за някого* — вж. ЗАЛЕПВАМ СЕ/ ЗАЛЕПЯ СЕ КАТО РЕПЕЙ ‹О ДРЕХА›

ЗАЛЕПВАМ СЕ/ ЗАЛЕПЯ СЕ КАТО РЕПЕЙ ‹О ДРЕХА› *за някого* — Непрекъснато следвам някого някъде и му досаждам с присъствието си, не го

оставям на спокойствие. *Не знам как да се отърва от нея, залепила се е като репей за мене.* ✧ *Защо си се залепил като репей за майка си?*

— **лепвам се/ лепна се като репей • залепвам се/ залепя се като гербова марка • лепвам се/ лепна се като гербова марка • залепвам се/ залепя се като лепка • влача се като опашка** *след някого* **• мъкна се като опашка** *след някого* **• вървя по петите** *на някого* **• ходя по петите** *на някого* **• влача се като сянка** *след някого* **• влека се като сянка** *след някого* **• ходя като сянка** *след някого*

ЗАЛЕПИЛИ МИ СА СЕ ЧЕРВАТА — Много съм гладен, прегладнял съм, от дълго време не съм ял нищо. *Слагай бързо масата, защото ми са се залепили червата.*

— **слепили ми са се червата • в корема ми жаби куркат • стомахът ми свири рамазан • червата ми свирят рамазан • свири ми през корема • стърже ми на корема • свири ми цигулката • сит като просяк съм** *ирон.*

ЗАЛИВАМ СЕ/ ЗАЛЕЯ СЕ ОТ СМЯХ — Смея се силно и неудържимо. *Толкова комична беше историята, която той разказа, че всички се заляха от смях.*

— **умирам/ умра от смях • превивам се/ превия се от смях • люлея се от смях**

ЗАЛИТА МИ КОЛЕСНИКЪТ *диал.* — вж. ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

ЗАЛИЧАВАМ/ ЗАЛИЧА ОТ ЛИЦЕТО НА ЗЕМЯТА *някого или нещо книж.* — Премахвам, унищожавам напълно (обикн. държава, град, народ и под.). *Земетресението бе с огромна разрушителна сила. То заличи града от лицето на земята.*

— **изтривам/ изтрия от лицето на земята** *книж.*

ЗАЛЯЗВА МИ/ ЗАЛЕЗЕ МИ ЗВЕЗДАТА *книж.* — Преставам да съм прочут, знаменит, славата ми отминава. *Навремето тя беше много известна певица, но вече ѝ залезе звездата.*

— **угасва ми/ угасне ми звездата[1]** *книж.* **• отивам/ отида в сянка • минавам/ мина в глуха линия • преминавам/ премина в глуха линия • минавам/ мина в трета (пета, седма, десета) глуха • преминавам/ премина в трета (пета, седма, десета) глуха • слизам/ сляза от сцената** *книж.*

ЗАМАЗВАМ/ ЗАМАЖА ОЧИТЕ *на някого* — Залъгвам, заблуждавам някого със странични, второстепенни неща, за да не види истината за нещо. *Взе ѝ имота, а после, за да ѝ замаже очите, ѝ даде някаква дребна сума.* ✧ *Той*

се чувстваше виновен пред жена си за изневярата и, за да ѝ замаже очите, я отрупа с подаръци.

— **хвърлям/ хвърля прах в очите • хвърлям/ хвърля пепел в очите • хвърлям/ хвърля мъгла в очите**

ЗАМАЙВАМ/ ЗАМАЯ ГЛАВАТА *на някого* —

1. Въодушевявам някого за нещо. *Той умееше да замайва главите на хората с идеите си за бързо забогатяване.*

— **замотавам/ замотая главата • запалвам/ запаля главата • запалвам/ запаля кръвта**

2. Накарвам някого да се влюби в мене. *Страхувам се този младеж да не ѝ замае главата.*

— **замотавам/ замотая главата • завъртявам/ завъртя главата • завъртявам/ завъртя мозъка • завъртявам/ завъртя ума • завъртявам/ завъртя акъла • омотавам/ омотая ума • омотавам/ омотая акъла • забърквам/ забъркам главата • забърквам/ забъркам ума • забърквам/ забъркам акъла • вземам/ взема ума • вземам/ взема акъла • вплитам/ вплета в мрежата (мрежите) си • заплитам/ заплета в мрежата (мрежите) си • оплитам/ оплета в мрежата (мрежите) си • улавям/ уловя в мрежата (мрежите) си • хващам/ хвана в мрежата (мрежите) си • вплитам/ вплета в примките си • заплитам/ заплета в примките си • оплитам/ оплета в примките си • улавям/ уловя в примките си • хващам/ хвана в примките си • прибирам/ прибера ума** *жарг.* **• прибирам/ прибера акъла** *жарг.*

3. Правя някой да се възгордее, да се самозабрави от постигнати успехи, от придобита власт и др.; главозамайвам. *Властта замайва главата.* ✧ *Лесните му успехи замаяха главата му.*

— **завъртявам/ завъртя главата • завъртявам/ завъртя мозъка • завъртявам/ завъртя ума • завъртявам/ завъртя акъла**

ЗАМАЙВА МИ СЕ/ ЗАМАЕ МИ СЕ ГЛАВАТА — вж. ЗАВИВА МИ СЕ/ ЗАВИЕ МИ СЕ ГЛАВАТА (1, 2 и 3 знач.)

ЗАМАЙВА МИ СЕ/ ЗАМАЕ МИ СЕ СВЯТ — вж. ЗАВИВА МИ СЕ/ ЗАВИЕ МИ СЕ ГЛАВАТА (1, 2 и 3 знач.)

ЗАМЕНЯМ/ ЗАМЕНЯ КОН ЗА КОКОШКА — вж. РАЗМЕНЯМ/ РАЗМЕНЯ КОН ЗА КОКОШКА

ЗАМЕРЯМ ЛЕВА С КУРШУМ — вж. ПАРА̀ТА С КУРШУМ БИЯ

ЗАМЕСВАМ СЕ/ ЗАМЕСЯ СЕ В *някаква* **КАША** и **ЗАМЕСВАМ СЕ/ ЗАМЕСЯ СЕ В КАШАТА** — вж. ЗАБЪРКВАМ СЕ/ ЗАБЪРКАМ СЕ В *някаква* КАША

ЗА МИЛИОНИ — Много хубав, много добър, с изключителни качества. *Имаш зет за милиони. ✧ Апартаментът ти е за милиони.*

— **един път**

ЗАМИНАВАМ/ ЗАМИНА ЗА ДРУГИЯ СВЯТ — вж. ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ

ЗАМИНАВАМ/ ЗАМИНА ЗА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ — вж. ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ

ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ — Умирам, издъхвам. *Не искам да си замина от този свят, докато не видя децата си подредени в живота. ✧ Силите го вече напускаха, знаеше, че скоро ще си замине от тоя свят.*

— **отивам си/ отида си от този (тоя) свят • ида си от този (тоя) свят • напускам/ напусна този (тоя) свят • напускам/ напусна света • напускам/ напусна земята • заминавам/ замина за онзи (оня) свят • заминавам/ замина за другия свят • отивам/ отида на онзи (оня) свят • ида на онзи (оня) свят • преселвам се/ преселя се на онзи (оня) свят** *книж.* **• преселвам се/ преселя се в отвъдното** *книж.* **• отивам/ отида в отвъдното** *книж.* **• отивам/ отида във вечността** *книж.* **• преселвам се/ преселя се във вечността** *книж.* **• отивам/ отида във вечните селения** *книж.* **• отлитам/ отлетя във вечността** *книж.* **• отминавам/ отмина във вечността** *книж.* **• предавам/ предам Богу дух** *книж.* **• прибира ме/ прибере ме Господ (Бог) • отивам/ отида при свети Петър • отивам/ отида при Аллаха • отивам/ отида в гроба • лягам/ легна в гроба • влизам/ вляза в гроба • влизам/ вляза в черната земя • лягам/ легна в земята • лягам/ легна в пръстта • лягам/ легна в ковчега • лягам/ легна в сандъка • лягам/ легна в покой** *поет.* **• свършвам си/ свърша си дните • свършвам си/ свърша си времето • прощавам се/ простя се с тоя свят • прощавам се/ простя се с живота • отива ми/ отиде ми животът • духва ми/ духне ми Господ свещицата • от душа се отделям/ отделя • с (от) душа се разделям/ разделя • изпускам/ изпусна душата си • изпускам/ изпусна дух • изскача ми/ изскочи ми душата • излиза ми/ излезе ми душата (душицата) • заспивам/ заспя вечен сън** *книж.* **• склопвам/ склопя очи • затварям/ затворя очи • закривам/ закрия очи • заклопвам/ заклопя очи** *диал.* **• изцъклям/ изцъкля очи • оцъклям/ оцъкля очи • изблещвам/ изблещя очи • облещвам/ облещя очи • обелвам/ обеля очи • опулвам/ опуля очи • обръщам/ обърна очи** *диал.* **•**

впулвам се/ впуля се в тавана • откъсвам/ откъсна конеца • хвърлям/ хвърля топа *грубо* • опъвам/ опъна крака‹та› • изпъвам/ изпъна крака‹та› • навирвам/ навиря крака ‹в хендека› • хвърлям/ хвърля петалата (петалите) *грубо* • обръщам/ обърна петалата (петалите) *грубо* • лъсвам/ лъсна петалата (петалите) *грубо* • лъсват ми/ лъснат ми петалата (петалите) *грубо* • мятам/ метна петалата (петалите) *грубо* • навирвам/ навиря петалата *грубо* • опъвам/ опъна петалата *грубо* • навирвам/ навиря кокили *грубо* • навирвам/ навиря подкови *грубо* • хвърлям/ хвърля копитата *грубо* • хлопва ми/ хлопне ми дъската ‹над главата› • напълвам/ напълня трапа *простонар.* • изпълвам/ изпълня трапа *простонар.* • запълвам/ запълня трапа *простонар.* • запълвам/ запълня някоя трапчина *простонар.* • напълвам/ напълня дупката *простонар.* • напълвам/ напълня хендека *простонар.* • усмърдявам/ усмърдя трапа *простонар. грубо* • ритвам/ ритна попа ‹отзад› *простонар.* • ритвам/ ритна камбаната (камбанката) *диал.* • чуква ми/ чукне ми камбаната *диал.* • отърсвам/ отърся праха на камбаните *диал.* • ритвам/ ритна трупчето *диал.* • влизам/ вляза на попа в джоба *диал.* • влизам/ вляза на попа в кесията *диал.* • напълвам/ напълня джоба на попа *диал.* • отивам/ отида за божата правда *диал.* • отивам/ отида за бяла бога *диал.* • сгръщам/ сгърна ръце *диал.* • опъвам/ опъна бричa *диал.* • предавам/ предам душа *диал.* • пущам/ пусна душа *диал.* • душа давам *диал.* • с душа се прощавам/ простя *диал.* • заплащам си/ заплатя си борча *диал.* • угасва ми/ угасне ми звездата[2] *диал.* • изстиват ми/ изстинат ми петите *диал.* • изпружвам/ изпружа нозе *диал.* • изтягам/ изтегна нозете *диал.* • изтърпявам/ изтърпя като Настрадинходжовото магаре *диал. ирон.* • откъсвам/ откъсна пъпката *диал.* • отива ми/ отиде ми лятото *диал.* • гушвам/ гушна букета *жарг.* • помирисвам/ помириша босилека *жарг.* • сдавам/ сдам багажа *жарг.* • сдавам/ сдам екипа ‹по опис› *жарг.* • изпразвам/ изпразня обущата *жарг.* • опъвам/ опъна жартиера (жартиерите) *жарг.* • обличам/ облека дървеното пардесю (дървената пижама, дървените дрехи) *жарг.* • надървям/ надървя палците *жарг.*

ЗАМОТАВАМ/ ЗАМОТАЯ ГЛАВАТА *на някого* — вж. ЗАМАЙВАМ/ ЗАМАЯ ГЛАВАТА (1 и 2 знач.)

ЗАМРЪЗВА МИ/ ЗАМРЪЗНЕ МИ ЕЗИКЪТ — вж. ЕЗИКЪТ МИ СЕ ВРЪЗВА/ ВЪРЖЕ

ЗА МУСТАКА СЪМ — вж. СПУКАНА МИ Е РАБОТАТА

ЗАМЪЧИЛА СЕ ПЛАНИНАТА, ТА РОДИЛА МИШКА *ирон.* — Употребява се, когато след големи усилия резултатът е нищожен. *Толкова средства хвърлиха за този филм, но нищо не излезе от него — замъчила се планината, та родила мишка.*

— **напънала се планината, та родила мишка** *ирон.* • **затресла се планината, та родила мишка** *ирон.*

ЗА НЕРОДЕН ПЕТКО ЧОРАПЧЕ *диал. ирон.* — вж. РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, ТОЙ ТУРИЛ ТИГАНА НА ОГЪНЯ, ‹ЗА ДА Я ПЪРЖИ› *ирон.*

ЗА НИКЪДЕ НЕ СТАВАМ — вж. ЗА НИКЪДЕ НЕ СЪМ (1 и 2 знач.)

ЗА НИКЪДЕ НЕ СЪМ —

1. За човек — не ме бива вече за нищо, не мога нищо да правя (обикн. поради старост, болест и др.). *Вече съм много стар, за никъде не съм.* ✧ *С този болен крак за никъде не съм.*

— **за никъде не ставам** • **взел-дал съм** • **изял съм си хляба** • **изял съм си вече зъбите** • **изтекла ми е водата** • **отживял съм си времето** • **отживял съм своето време** • **минало ми е времето** • **песента ми е изпята** • **изпял съм си песента** • **моята ‹песен› е изпята** • **взел съм си двете пари** *диал.* • **изпих си водата** *диал.*

2. За нещо — напълно съм негоден, неизползваем. *Мебелите са толкова изтъркани и стари, че за никъде не са.*

— **за никъде не ставам** • **за боклука съм** • **взел-дал съм** • **изпял съм си песента** • **изял съм си хляба** • **излязъл съм от строя** *книж.* • **изпих си водата** *диал.*

ЗА НИЩО ‹И НИКАКВО› — Без сериозна, основателна причина, без всякакъв смисъл, без да има защо. *Сърдеше се и плачеше за нищо и никакво.* ✧ *Наказаха го за нищо и никакво.* ✧ *Няколко години лежа в затвора за нищо.*

— **без нищо** • **за едно‹то› нищо** • **за било и не било** • **за щяло и нещяло** • **за едната хубост** • **за този (тоя), дето (що) духа** • **за този (тоя), дето (що) клати гората** • **за вятъра, дето духа** • **за вятъра, дето вее** • **за права бога**

ЗА НИЩО НА СВЕТА — *Със следв. отриц. изр.* В никакъв случай, при никакви обстоятелства (за засилване на отрицанието). *За нищо на света няма да си продам апартамента.* ✧ *За нищо на света не бих напуснал родината си завинаги.*

— **за всички‹те› съкровища на света** • **на никаква цена** • **в никакъв случай** • **по никакъв начин**

ЗА НУЛА ВРЕМЕ — Много бързо, веднага. *Той написа статията за нула време.* ✧ *За нула време си приготвиха багажа.*

— **за отрицателно време • докато (доде, дорде) се обърнеш • докато (доде, дорде) се обърне човек • докато (доде, дорде) се завъртиш • докато се огледаш • дорде (доде) ти изсъхне плюнката • още не ти е изсъхнала плюнката • дорде кихнеш • докато мигнеш с очи • дорде не речеш** *диал.*

ЗА ОТРИЦАТЕЛНО ВРЕМЕ — вж. ЗА НУЛА ВРЕМЕ

ЗАПАЗВАМ ‹СИ›/ ЗАПАЗЯ ‹СИ› КОЖАТА — Успявам да остана невредим, да се избавя от някакво премеждие, от смъртна опасност. *При една война човек гледа да си запази само кожата.*

— **спасявам ‹си›/ спася ‹си› кожата • отървавам ‹си›/ отърва ‹си› кожата (кожичката) • отървавам/ отърва главата ‹си› • отървавам/ отърва трапа • прескачам/ прескоча трапа • прескачам/ прескоча прага** *диал.*

З

ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ГЛАВАТА *на някого* —

1. Въодушевявам някого за нещо. *Той говореше така вдъхновено за развитието на града, че запали главите на съгражданите си.*

— **запалвам/ запаля кръвта • замайвам/ замая главата • замотавам/ замотая главата**

2. вж. ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ОГЪН НА ГЛАВАТА

ЗАПАЛВА МИ СЕ/ ЗАПАЛИ МИ СЕ КРЪВТА — вж. КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КРЪВТА

ЗАПАЛВА МИ СЕ/ ЗАПАЛИ МИ СЕ КЪЩАТА — вж. ПОДПАЛВА МИ СЕ/ ПОДПАЛИ МИ СЕ ЧЕРГАТА

ЗАПАЛВА МИ СЕ/ ЗАПАЛИ МИ СЕ ОГЪН НА ГЛАВАТА — вж. ОГЪН МИ ГОРИ НА ГЛАВАТА

ЗАПАЛВА МИ СЕ/ ЗАПАЛИ МИ СЕ ЧЕРГАТА — вж. ПОДПАЛВА МИ СЕ/ ПОДПАЛИ МИ СЕ ЧЕРГАТА

ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ КРЪВТА *на някого* — вж. ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ГЛАВАТА (1 знач.)

ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ КЪЩАТА *на някого* — вж. ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ЧЕРГАТА

ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ОГЪН НА ГЛАВАТА *на някого* — Създавам големи неприятности на някого, поставям някого в много тежко положение. *Този*

човек е много опасен, може такъв огън да запали на главата ни, та после да се чудим как да се оправяме.

— **запалвам/ запаля главата • запалвам/ запаля суха шума на врата • запалвам/ запаля свещ** *диал.* **• докарвам/ докарам беля ‹на главата› • навличам/ навлека беля ‹на главата› • стоварвам/ стоваря беля ‹на главата› • донасям/ донеса беля ‹на главата› • вкарвам/ вкарам в беда • въвличам/ въвлека в беля • навличам/ навлека пакост ‹на главата› • вкарвам/ вкарам в беля‹та›**

ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ СВЕЩ *някому диал.* —

1. вж. ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ОГЪН НА ГЛАВАТА
2. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЖИВОТА

ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ СУХА ШУМА НА ВРАТА *на някого* — вж. ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ОГЪН НА ГЛАВАТА

ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ФИТИЛА *на някого* — Внушавам на някого някаква мисъл, която започва да го вълнува, смущава, тревожи и го подстрекавам, подбуждам да извърши нещо под влияние на тази мисъл. *Приятелите му запалиха фитила да си купи кола и сега събира пари назаем.* ✧ *Не му запалвай фитила да се кара с жена си.*

— **подпалвам/ подпаля фитила • пускам/ пусна фитил (фитили) • хвърлям/ хвърля фитили • пускам/ пусна шишове • вкарвам/ вкарам муха в главата • пускам/ пусна муха (мухи) • пускам/ пусна мухата • пускам/ пусна бръмбар (бръмбари) в главата • вкарвам/ вкарам бръмбар (бръмбари) в главата • напъхвам/ напъхам бръмбар (бръмбари) в главата • пускам/ пусна конска муха под опашката • навивам/ навия бурмата • навивам/ навия пружината**

ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ЧЕРГАТА *на някого* — Причинявам голямо нещастие или щета на семейството на някого, съсипвам някого. *Синът им е авантюрист и с рискованите си далавери може да им запали чергата.*

— **подпалвам/ подпаля чергата • изгарям/ изгоря чергата • запалвам/ запаля къщата • подпалвам/ подпаля къщата • изгарям/ изгоря къщата • опърждам/ опържа чергата** *диал.*

ЗАПАЛИЛА МИ СЕ Е ГЛАВАТА — Имам много задължения, грижи, неприятности, трудности и не знам с какво по-напред да се захвана, какво да предприема. *Главата ми се е запалила от работа, а ти ме занимаваш с такива дреболии.* ✧ *Толкова ядове имам с детето, запалила ми се е главата.*

— пламнала ми е главата • пръска ми се (ще ми се пръсне) главата • пука ми се (ще ми се пукне) главата • огън ми гори на главата • запалва ми се/ запали ми се огън на главата • вие ми се главата • мае ми се главата • завива ми се/ завие ми се главата • завъртява ми се/ завърти ми се главата • замайва ми се/ замае ми се главата • зашеметява ми се/ зашемети ми се главата • вие ми се свят • завива ми се/ завие ми се свят • завъртява ми се/ завърти ми се свят • замайва ми се/ замае ми се свят • запалили ми са се гащите

ЗАПАЛИЛИ МИ СА СЕ ГАЩИТЕ — вж. ЗАПАЛИЛА МИ СЕ Е ГЛАВАТА

ЗА ПАРА̀ — вж. ЗА ПЕТ ПАРИ

ЗА ПАРЧЕ ХЛЯБ — вж. ЗА ЕДИН‹ИЯ› ХЛЯБ

ЗА ПЕТ ПАРИ — Никак. *Аз на него не му вярвам за пет пари.*

— за пара̀ • ни най-малко • ни‹то› на йота • ни‹то› йота • нито на сантим • ‹ни‹то›› на иглен връх • ни на връх игла • ни‹то› на косъм • ни‹то› ‹на› шушка • ни‹то› ‹на› сламка *диал.*

ЗАПЕЧАТВАМ СЕ/ ЗАПЕЧАТАМ СЕ В ПАМЕТТА *на някого книж.* — вж. ВРЯЗВАМ СЕ/ ВРЕЖА СЕ В ПАМЕТТА *книж.*

ЗАПИСВАМ/ ЗАПИША В ТЕФТЕРА ‹СИ› —

1. *Някого.* Запомням някого с поведението му като опасен и го следя, за да предотвратя новите му действия или за да му отмъстя. *Откакто се опита да ме измами, записах го в тефтера си и вече внимавам, когато имам работа с него.*

— записвам/ запиша в черния тефтер (черните тефтери) • слагам/ сложа в черния тефтер (черните тефтери) • турям/ туря (турвам/ турна) в черния тефтер (черните тефтери) • записвам/ запиша в черния списък • слагам/ сложа в черния списък • турям/ туря (турвам/ турна) в черния списък • бележа на рабош‹а›

2. *Нещо.* Забелязвам си, запомням нечия лоша постъпка, някакво зло, което ми е причинено, за да си отмъстя някога. *Той е много злопаметен и си записва в тефтера всяка обида или неуважение към персоната му.*

— бележа на рабош‹а› • записвам ‹си›/ запиша ‹си› на рабош • зарязвам/ зарежа на рабош

ЗАПИСВАМ/ ЗАПИША В ЧЕРНИЯ СПИСЪК *някого* — вж. ЗАПИСВАМ/ ЗАПИША В ТЕФТЕРА ‹СИ› (1 знач.)

ЗАПИСВАМ/ ЗАПИША В ЧЕРНИЯ ТЕФТЕР (ЧЕРНИТЕ ТЕФТЕРИ) *някого* — вж. ЗАПИСВАМ/ ЗАПИША В ТЕФТЕРА ‹СИ› (1 знач.)

ЗАПИСВАМ СИ/ ЗАПИША СИ ЕДНО НА УМ —

1. Запомням нещо, поучавам се от нещо, внимавам вече за нещо, обикн. за да го предотвратя, да го избегна. *След като се изложи пред хората, запиши си едно на ум вече да внимаваш какво говориш.*

— **имам ‹си› едно на ум • записвам си/ запиша си на челото • пиша си го на челото • вземам си/ взема си бележка • вземам ‹си›/ взема ‹си› урок • слагам си/ сложа си обица на ухото • окачвам си (окачам си)/ окача си обица на ухото • закачвам си (закачам си)/ закача си обица на ухото • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) обица на ухото • имам си ‹като› обица на ухото • пиша си го на ухото • турям си/ туря си белег на ухото**

2. Намислил съм си нещо и искам да го осъществя. *Тя си бе записала едно на ум да го направи свой зет. ✧ Записах си едно на ум да напиша статия по този въпрос.*

— **имам ‹си› едно на ум • слагам си/ сложа си на ум‹а› (в ума) • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) на ум‹а› (в ума) • вземам/ взема на ум**

ЗАПИСВАМ ‹СИ›/ ЗАПИША ‹СИ› НА РАБОШ *нещо* — Забелязвам си, запомням нечия лоша постъпка, някакво зло, което ми е причинено, за да си отмъстя някога. *Записах си на рабош това, което ми стори и ще ти го върна някой ден.*

— **зарязвам/ зарежа на рабош • бележа на рабош‹а› • записвам/ запиша в тефтера ‹си›**

ЗАПИСВАМ СИ/ ЗАПИША СИ НА ЧЕЛОТО *нещо* —

1. *Обикн. в пов. накл. 2 л., ед.ч.* Внимавам, запомням добре нещо, имам предвид нещо, съобразявам се с нещо. *Запиши си на челото, че с мене не можеш да се държиш по този начин. ✧ Ние ще спечелим конкурса — това си го запиши на челото.*

— **пиша си го на челото • написвам си/ напиша си на челото**

2. вж. ЗАПИСВАМ СИ/ ЗАПИША СИ ЕДНО НА УМ (1 знач.)

ЗАПЛАЩАМ СИ/ ЗАПЛАТЯ СИ БОРЧА *диал.* — вж. ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ

ЗАПЛАЩАМ/ ЗАПЛАТЯ С ЛИХВАТА (ЛИХВИТЕ) —

1. *Някому.* Отмъщавам жестоко на някого за стореното ми от него зло. *Тя*

беше твърдо решила да му заплати с лихвите за неприятностите, които ѝ беше причинил. ✧ *Ти ме измами, но аз ще ти заплатя с лихвата.*

— **плащам/ платя с лихвата (лихвите) • връщам/ върна с лихвата (лихвите) • връщам/ върна го тъпкано • заплащам/ заплатя със същата монета • плащам/ платя със същата монета • отвръщам/ отвърна със същата монета • отвръщам/ отвърна на удара с удар • не оставам/ остана длъжен • давам/ дам** *някому* **да ‹се› разбере • показвам/ покажа** *някому* **откъде изгрява слънцето • показвам/ покажа** *някому* **кой кум, кой ‹стар› сват • поставям/ поставя на място‹то› • слагам/ сложа на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • давам/ дам хубав (добър) урок • давам/ дам урок • изкарвам/ изкарам от (из, през) носа • изваждам/ извадя от (из, през) носа • разчиствам си/ разчистя си сметката (сметките) • уреждам си/ уредя си сметката (сметките) • виждам си/ видя си сметката (сметките) • очиствам си/ очистя си сметката (сметките) • гледам си сметките**

2. Изпащам си жестоко от някого заради сторено от мене зло. *За безобразията, които върши, един ден ще заплати с лихвите.*

— **плащам/ платя с лихвата (лихвите)**

ЗАПЛАЩАМ/ ЗАПЛАТЯ СЪС СЪЩАТА МОНЕТА *някому* — Постъпвам спрямо някого по същия начин, както той е постъпил спрямо мене, обикн. отвръщам със същото зло, което той ми е причинил. *Няма да му простя изневярата, ще му заплатя със същата монета.*

— **плащам/ платя със същата монета • отвръщам/ отвърна със същата монета • не оставам/ остана длъжен • връщам/ върна го тъпкано • давам/ дам** *някому* **да ‹се› разбере • връщам/ върна с лихвата (лихвите) • плащам/ платя с лихвата (лихвите) • заплащам/ заплатя с лихвата (лихвите) • отвръщам/ отвърна на удара с удар • показвам/ покажа** *някому* **откъде изгрява слънцето • показвам/ покажа** *някому* **кой кум, кой ‹стар› сват • изкарвам/ изкарам от (из, през) носа • изваждам/ извадя от (из, през) носа • поставям/ поставя на място‹то› • слагам/ сложа на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то›**

ЗАПЛИТАМ/ ЗАПЛЕТА В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) СИ *някого* —

1. С хитрост, с коварство успявам да подлъжа, да подмамя някого, да го въвлека в непочтени дела. *Този човек е измамник, внимавай да не те заплете в мрежите си.* ✧ *Със сплетните и интригите си той постепенно ни заплиташе в мрежата си.*

— **оплитам/ оплета в мрежата (мрежите) си • вплитам/ вплета в мрежата (мрежите) си • улавям/ уловя в мрежата (мрежите) си • хващам/ хвана в мрежата (мрежите) си • заплитам/ заплета в примките си • оплитам/**

оплета в примките си • вплитам/ вплета в примките си • улавям/ уловя в примките си • хващам/ хвана в примките си

2. Успявам с хитрост да накарам някого да се влюби силно в мене, да се увлече сляпо по мене. *Тази жена така го заплете в мрежата си, че той напусна семейството си.*

— **оплитам/ оплета в мрежата (мрежите) си • вплитам/ вплета в мрежата (мрежите) си • улавям/ уловя в мрежата (мрежите) си • хващам/ хвана в мрежата (мрежите) си • заплитам/ заплета в примките си • оплитам/ оплета в примките си • вплитам/ вплета в примките си • улавям/ уловя в примките си • хващам/ хвана в примките си • завъртявам/ завъртя главата • завъртявам/ завъртя ума • завъртявам/ завъртя мозъка • завъртявам/ завъртя акъла • забърквам/ забъркам главата • забърквам/ забъркам ума • забърквам/ забъркам акъла • замайвам/ замая главата • замотавам/ замотая главата • омотавам/ омотая ума • омотавам/ омотая акъла • вземам/ взема ума • вземам/ взема акъла • прибирам/ прибера ума** *жарг.* **• прибирам/ прибера акъла** *жарг.*

ЗАПЛИТАМ/ ЗАПЛЕТА В ПРИМКИТЕ СИ *някого* — вж. ЗАПЛИТАМ/ ЗАПЛЕТА В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) СИ (1 и 2 знач.)

ЗАПЛИТАМ/ ЗАПЛЕТА ЕЗИК‹А СИ› — Изговарям думите неясно, говоря неразбрано (обикн. защото съм пиян или силно смутен, уплашен). *При неочакваното ѝ появяване, той така се стъписа, че заплете език.*

— **преплитам/ преплета език‹а си› • сплитам/ сплета език‹а си› • езикът ми се заплита/ заплете • езикът ми се преплита/ преплете • езикът ми се сплита/ сплете • езикът ми се плете • плета ‹си› език‹а› • мотая език**

ЗАПЛИТАМ/ ЗАПЛЕТА КОНЦИТЕ — вж. ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ КОНЦИТЕ (1 и 2 знач.)

ЗАПЛИТАМ СЕ/ ЗАПЛЕТА СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА — вж. ЗАПЛИТАМ СЕ/ ЗАПЛЕТА СЕ КАТО ПЕТЕЛ В КЪЛЧИЩА

ЗАПЛИТАМ СЕ/ ЗАПЛЕТА СЕ КАТО ПЕТЕЛ В КЪЛЧИЩА — Обхваща ме силно смущение и не знам как да постъпя или какво да отговоря. *Когато го изпитаха, той се заплете като петел в кълчища и нищо не можа да каже.* ✧ *Колкото повече навлизаше в проблема, толкова повече се заплиташе като петел в кълчища и чувстваше, че не може да го разреши.*

— **оплитам се/ оплета се като петел в кълчища • забърквам се/ забъркам се като петел в кълчища • обърквам се/ объркам се като петел в кълчища • омотавам се/ омотая се като петел в кълчища • заплитам се/ заплета се**

като пате в кълчища • оплитам се/ оплета се като пате в кълчища • забърквам се/ забъркам се като пате в кълчища • обърквам се/ объркам се като пате в кълчища • омотавам се/ омотая се като пате в кълчища • заплитам се/ заплета се като пиле в кълчища • оплитам се/ оплета се като пиле в кълчища • забърквам се/ забъркам се като пиле в кълчища • обърквам се/ объркам се като пиле в кълчища • омотавам се/ омотая се като пиле в кълчища • сплитам се/ сплета се като петел в кълчища *диал.* **• оправям се/ оправя се като петел в кълчища** *диал.* **• забърквам се/ забъркам се като патка (пате) в мъгла • забърквам се/ забъркам се като гъска в мъгла • оплитам се/ оплета се като пате в решето** *диал.* **• обърквам се/ объркам се като пате в решето** *диал.* **• заплитам се/ заплета се като пиле в кочина** *диал.* **• заплитам/ заплета конците • оплитам/ оплета конците • забърквам/ забъркам конците • обърквам/ объркам конците • сбърквам/ сбъркам конците • скосявам/ скося конците** *диал.*

ЗАПЛИТАМ СЕ/ ЗАПЛЕТА СЕ КАТО ПИЛЕ В КОЧИНА *диал.* — вж. ЗАПЛИТАМ СЕ/ ЗАПЛЕТА СЕ КАТО ПЕТЕЛ В КЪЛЧИЩА

ЗАПЛИТАМ СЕ/ ЗАПЛЕТА СЕ КАТО ПИЛЕ В КЪЛЧИЩА — вж. ЗАПЛИТАМ СЕ/ ЗАПЛЕТА СЕ КАТО ПЕТЕЛ В КЪЛЧИЩА

ЗАПОЗНАЛИ СА МЕ И КЪСИТЕ КУЧЕТА *диал.* — вж. ЗНАЯТ МЕ И КУЧЕТАТА

ЗА ПРАВА БОГА — Напразно, незаслужено. *Ако не намерят истинския убиец, ще лежи в затвора за права бога.*

— **за този (тоя), дето (що)** духа • **за този (тоя), дето (що) клати гората • за вятъра, дето** духа • **за вятъра, дето вее • за едно‹то› нищо • за нищо ‹и никакво›**

ЗАПРАЩАМ/ ЗАПРАТЯ ПО ДЯВОЛИТЕ *някого или нещо* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ПО ДЯВОЛИТЕ (1 и 2 знач.)

ЗА ПРЕД КУМА *диал.* — вж. ЗА ПРЕД ХОРА‹ТА›

ЗА ‹ПРЕД› СВЕТА и **ЗА СВЯТ** — вж. ЗА ПРЕД ХОРА‹ТА›

ЗА ПРЕД ХОРА‹ТА› — Какъвто трябва, какъвто подобава; приличен, свестен, добър, хубав. *Обстановката вкъщи не е много за пред хората.* ✧ *Не мога да отида на този прием, защото нямам дреха за пред хората.*

— **за ‹пред› света • за свят • като хората • като света (свят) • за пред кума** *диал.*

ЗАПРЕТВАМ/ ЗАПРЕТНА РЪКАВИ — Заемам се, залавям се усърдно, сериозно с някаква работа. *От утре ще запретна ръкави и за една седмица ще ремонтирам къщата.*

— **подвивам/ подвия ръкави • засуквам/ засуча ръкави • плюя си на ръцете • плюя си на дланите • плюя си на шепите** *диал.* **• напрягам/ напрегна мищици • стягам/ стегна мищици‹те си›**

ЗАПРИЛИЧВАМ/ ЗАПРИЛИЧАМ НА КУКА — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

ЗАПРИЛИЧВАМ/ ЗАПРИЛИЧАМ НА ЧИРОЗ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

ЗА ПРОКЛЕТИЯ — вж. ЗА ЗЛА ЧЕСТ

ЗАПУШВАМ/ ЗАПУША *някоя* **ДУПКА** — Задоволявам, посрещам някаква, обикн. материална нужда, изплащам дълг. *Не знам хонорарът, който взех, дали ще ми стигне, за да запуша някоя дупка.*

— **затулвам/ затуля** *някоя* **дупка**

ЗАПУШВАМ СИ/ ЗАПУША СИ УШИТЕ — вж. ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ УШИТЕ

ЗАПУШВАМ СИ/ ЗАПУША СИ ФУНИЯТА *жарг. грубо* — вж. ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ УСТАТА (1 знач.)

ЗАПУШВАМ/ ЗАПУША УСТАТА *на някого* — вж. ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ УСТАТА (1 и 2 знач.)

ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА БАИР — вж. ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ

ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА ЛЕД — вж. ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ

ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ — Проявявам голямо упорство, голям инат; инатя се, заинатявам се, не отстъпвам. *Престани да се запъваш като магаре на мост, ами ела с нас на екскурзия.* ✧ *Въпреки че виждаше, че не е прав, запъваше се като магаре на мост и не отстъпваше от позициите си.*

— **опъвам се/ опъна се като магаре на мост • дърпам се като магаре на мост • тегля се като магаре на мост • като магаре на мост се инатя • запъвам**

се/ запъна се като магаре на баир • запъвам се/ запъна се като магаре на лед • опъвам се/ опъна се като магаре на лед • запъвам се/ запъна се като рак на бързей • навивам/ навия врат • не си давам ината *диал.* **• тегля се като вол на жегла** *диал.* **• опъвам се/ опъна се като бивол на жегла** *диал.* **• запъвам се/ запъна се като рибя кост на гърло** *диал.*

ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО РАК НА БЪРЗЕЙ — вж. ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ

ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО РИБЯ КОСТ НА ГЪРЛО *диал.* — вж. ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ

ЗАПЪЛВАМ/ ЗАПЪЛНЯ НЯКОЯ ТРАПЧИНА *простонар.* — вж. ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ

ЗАПЪЛВАМ/ ЗАПЪЛНЯ ТРАПА *простонар.* — вж. ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ

ЗАПЪЛЗЯВАТ МИ/ ЗАПЪЛЗЯТ МИ МРАВКИ ПО ГЪРБА (ТЯЛОТО, СНАГАТА)— вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 и 2 знач.)

ЗАПЪПЛЯТ МИ МРАВКИ ПО ГЪРБА — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 и 2 знач.)

ЗАПЯВАМ/ ЗАПЕЯ ДРУГА ПЕСЕН — Променям поведението си, започвам да говоря и действам по начин, различен от досегашния. *Довчера говореше едно, а сега запя друга песен. ✧ Сега се умилква, но когато разбере, че няма да му помогнеш, ще запее друга песен.*

— **пея друга песен • запявам/ запея на друг глас • пея на друг глас • обръщам/ обърна колата • извръщам/ извърна колата • обръщам/ обърна други‹я› лист • обръщам/ обърна листа • обръщам/ обърна другото листо** *диал.* **• обръщам/ обърна листото** *диал.* **• отварям/ отворя другото листо** *диал.*

ЗАПЯВАМ/ ЗАПЕЯ НА ДРУГ ГЛАС — вж. ЗАПЯВАМ/ ЗАПЕЯ ДРУГА ПЕСЕН

ЗАРАВЯМ/ ЗАРОВЯ ГЛАВА *в нещо* — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ГЛАВА‹ТА СИ›

ЗАРАВЯМ/ ЗАРОВЯ НОС *в нещо* — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ГЛАВА‹ТА СИ›

ЗАРИВАМ/ ЗАРИНА (ЗАРИЯ) НОС — Падам по лицето си върху нещо. *Внимавай, ще се спънеш и ще зариеш нос в калта.*

— **забивам/ забия нос‹а си›**

ЗАРИТ МИ Е ОГЪНЯТ *диал.* — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ЗАРИТ МИ Е ПЕПЕЛЪТ *диал.* — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ЗАРЯЗВАМ/ ЗАРЕЖА НА РАБОШ *нещо* — вж. ЗАПИСВАМ ‹СИ›/ ЗАПИША ‹СИ› НА РАБОШ

ЗАСПИВАМ/ ЗАСПЯ ВЕЧЕН СЪН *книж.* — вж. ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ

ЗАСПИВАМ/ ЗАСПЯ НА ЛАВРИТЕ СИ *книж.* — Задоволявам се с постигнатото и не се стремя към нови постижения, към нови успехи. *Той постигна много в науката, но не искаше да заспива на лаврите си, а да продължи изследователската си дейност.*

— **почивам на (върху) лаврите си** *книж.* • **лежа на лаврите си** *книж.* • **спя на лаврите си** *книж.*

ЗАСТАВАМ/ ЗАСТАНА ЗАД ГЪРБА *на някого* — вж. ЗАД ГЪРБА СЪМ

ЗАСТАВА МИ/ ЗАСТАНЕ МИ БУЦА НА (В) ГЪРЛОТО — вж. ЗАСЯДА МИ/ ЗАСЕДНЕ МИ БУЦА (БУЧКА) НА (В) ГЪРЛОТО

ЗАСТАВАМ/ ЗАСТАНА НА КРЪСТОПЪТ — вж. НАМИРАМ СЕ/ НАМЕРЯ СЕ НА КРЪСТОПЪТ

ЗАСТАВАМ/ ЗАСТАНА НА ПЪТЯ *на някого* —

1. Попречвам на някого в някаква дейност, работа, в осъществяване на целите, намеренията му. *Той имаше големи амбиции по отношение на кариерата си, но се страхуваше някой да не застане на пътя му и да ги провали.* ✧ *Никой не посмя да застане на пътя му към властта.* ✧ *Трябва да застанем на пътя на онези, които искат да съсипят предприятието ни.*

— **изпречвам се/ изпреча се на пътя** • **преграждам/ преградя пътя** • **пресичам/ пресека пътя** • **препречвам/ препреча пътя** • **отрязвам/ отрежа пътя** • **стоя на пътя** • **заставам/ застана насреща** • **подливам/ подлея вода** • **подлагам/ подложа крак** • **слагам/ сложа крак** • **турям/ туря (турвам/ турна) крак**

2. Срещам се, запознавам се с някого и това оказва някакво влияние върху моята или неговата съдба. *Когато той застана на пътя ѝ, тя се отказа от следването и скоро се ожениха.*

— **изпречвам се/ изпреча се на пътя**

ЗАСТАВАМ/ ЗАСТАНА НАСРЕЩА *на някого* —

1. Подкрепям, помагам, покровителствам някого в някаква дейност, работа, като използвам авторитета **си**, влиянието **си**. *Тя разчиташе на колегите си, ако те застанат насреща, шефът ѝ нямаше да я уволни.*

— **заставам/ застана зад гърба • зад гърба съм • стоя зад гърба • давам/ дам ‹едно› рамо • подлагам/ подложа ‹едно› рамо • слагам/ сложа ‹едно› рамо • удрям/ ударя ‹едно› рамо • подавам/ подам ръка • протягам/ протегна ръка**[1]

2. вж. ЗАСТАВАМ/ ЗАСТАНА НА ПЪТЯ (1 знач.)

ЗАСТАВАМ/ ЗАСТАНА НА СТРАНАТА *на някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА СТРАНАТА

З

ЗАСУКВАМ/ ЗАСУЧА РЪКАВИ — вж. ЗАПРЕТВАМ/ ЗАПРЕТНА РЪКАВИ

ЗАСЪРБЯЛ МЕ Е ГЪРБЪТ ‹ЗА ТОЯГА› — вж. СЪРБИ МЕ ГЪРБЪТ ‹ЗА ТОЯГА›

ЗАСЯДА МИ/ ЗАСЕДНЕ МИ БУЦА В (НА) ГЪРДИТЕ — вж. ЗАСЯДА МИ/ ЗАСЕДНЕ МИ БУЦА (БУЧКА) НА (В) ГЪРЛОТО

ЗАСЯДА МИ/ ЗАСЕДНЕ МИ БУЦА (БУЧКА) НА (В) ГЪРЛОТО — Изпитвам мъка от някакво силно и неприятно душевно преживяване, става ми тежко. *Когато чу неприятната новина, буца заседна на гърлото му.* ✧ *При спомена за трагичните обстоятелства, при които едва не загина, бучка засядаше в гърлото му.*

— **застава ми/ застане ми буца на (в) гърлото • засяда ми/ заседне ми на (в) гърлото нещо • засяда ми/ заседне ми буца в (на) гърдите • засяда ми/ заседне ми буца под лъжичката • ляга ми/ легне ми буца в гърдите • камък ми ляга/ легне на сърце‹то› • камък ми пада/ падне на сърце‹то› • пада/ падне ‹тежък› камък на сърцето ми • жегва ме/ жегне ме в сърцето • жегва ме/ жегне ме под лъжичката • бодва ме/ бодне ме в сърцето • бодва ме/ бодне ме под лъжичката • парва ме/ парне ме под лъжичката • парва ме/ парне по дроба**

ЗАСЯДА МИ/ ЗАСЕДНЕ МИ БУЦА ПОД ЛЪЖИЧКАТА — вж. ЗАСЯДА МИ/ ЗАСЕДНЕ МИ БУЦА (БУЧКА) НА (В) ГЪРЛОТО

ЗАСЯДА МИ/ ЗАСЕДНЕ МИ КАТО ЗМИЙСКА КОСТ НА ГЪРЛОТО *някой или нещо* — вж. ЗАСЯДА МИ/ ЗАСЕДНЕ МИ КАТО РИБЕНА (РИБЯ) КОСТ НА ГЪРЛОТО

ЗАСЯДА МИ/ ЗАСЕДНЕ МИ КАТО РИБЕНА (РИБЯ) КОСТ НА ГЪРЛОТО *някой или нещо* — Не мога да понасям, да търпя някого или нещо, не мога

да се примиря с присъствието на нещо или на някого (обикн. защото ми създава неприятности, мъчи ме, пречи ми). *Тя мразеше свекърва си и когато трябваше да се обърне към нея, думата „мамо" засядаше като рибена кост на гърлото ѝ. ✧ Той знаеше, че това са „мръсни" пари, които щяха да заседнат като рибена кост на гърлото му.*

— засяда ми/ заседне ми като змийска кост на гърлото • кост ми е в гърлото

ЗАСЯДА МИ/ ЗАСЕДНЕ МИ НА (В) ГЪРЛОТО НЕЩО — вж. ЗАСЯДА МИ/ ЗАСЕДНЕ МИ БУЦА (БУЧКА) НА (В) ГЪРЛОТО

З

ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ КЕПЕНЦИТЕ *на нещо* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА КЕПЕНЦИТЕ

ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ ОЧИ —

1. Заспивам. *Едва на сутринта той затвори очи и се унесе в дълбок сън.*

— склопвам/ склопя очи • предавам се/ предам се в обятията на съня *книж.* • предавам се/ предам се в обятията на Морфея *книж. шег.* • откършвам/ откърша го *шег.* • закърпвам/ закърпя възглавницата *диал. шег.*

2. вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ ПЛЮВАЛНИКА *на някого жарг. грубо* — вж. ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ УСТАТА (1 и 2 знач.)

ЗАТВАРЯМ СЕ/ ЗАТВОРЯ СЕ В СЕБЕ СИ — вж. ЗАТВАРЯМ СЕ/ ЗАТВОРЯ СЕ В ЧЕРУПКАТА СИ

ЗАТВАРЯМ СЕ/ ЗАТВОРЯ СЕ В ЧЕРУПКАТА СИ — Отчуждавам се от хората и се изолирам от външния свят, ставам саможив и необщителен; спотайвам се и нищо не предприемам. *След трагедията, която преживя, тя се затвори в черупката си и избягваше всякакви контакти. ✧ Защо си се затворил в черупката си, а не се бориш за правата си?*

— затварям се/ затворя се в себе си • скривам се/ скрия се в черупката си • свивам се/ свия се в черупката си • свивам се/ свия се в кожата си • откъсвам се/ откъсна се от света

ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ ОЧИТЕ *пред (за) нещо (или самост.)* — Съзнателно се правя, че не забелязвам, не виждам нещо (обикн. нередно). *Той си затваряше очите пред нередностите, които вършеше съдружникът му.*

— закривам си/ закрия си очите • гледам със замижало око

ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ ПЛЮВАЛНИКА *жарг. грубо* — вж. ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ УСТАТА (1 и 2 знач.)

ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ УСТАТА —

1. *Обикн. в пов. накл.* Млъквам, преставам да говоря, замълчавам. *Затваряй си устата, не искам повече да те слушам! ✧ Няма ли най-после да си затвориш устата, заболя ме главата от твоите приказки.*

— **зашивам си/ зашия си устата • затварям си/ затворя си човката** *жарг.* **• запушвам си/ запуша си фунията** *жарг. грубо* **• затварям си/ затворя си плювалника** *жарг. грубо*

2. Въздържам се да говоря, не казвам нищо, обикн. за да не изрека нещо неуместно, необмислено, за да премълча или да прикрия нещо. *Ще ти кажа нещо поверително, но трябва да си затваряш устата. ✧ Тя не умееше да си затваря устата и затова често имаше неприятности. ✧ Той искаше нещо да каже, но навреме си затвори устата.*

— **зашивам си/ зашия си устата • слагам си/ сложа си ключ на устата • слагам си/ сложа си кофар на устата • слагам си/ сложа си катинар (катанец) на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) ключ на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) кофар на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) катинар (катанец) на устата • турям си/ туря си кърпа на устата • стискам си/ стисна си устата • държа си устата • прибирам си/ прибера си устата • свивам си/ свия си устата • събирам си/ събера си устата • държа си езика ‹зад зъбите› • сдържам си/ сдържа си езика • свивам си/ свия си езика • прибирам си/ прибера си езика (езичето) • събирам си/ събера си езика • държа си думите под езика • връзвам си/ вържа си езика • глътвам си/ глътна си езика • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› език‹а› • поглъщам си/ погълна си езика • поглъщам си/ погълна си думите • гълтам ‹си› (глътвам‹си›/ глътна ‹си›) думите • преглъщам си/ преглътна си думите • прехапвам си/ прехапя си думите (думата) • преглъщам си/ преглътна си приказката • стискам/ стисна зъби • стискам/ стисна устни • свивам си/ свия си чейнето** *диал.* **• спускам на устата си мандалото** *диал.* **• затварям си/ затворя си човката** *жарг.* **• затварям си/ затворя си плювалника** *жарг. грубо*

ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ УШИТЕ — Съзнателно се старая да не слушам нещо или да не му обръщам внимание (обикн. нещо, което ме засяга). *Най-добре е човек да си затваря ушите и да не обръща внимание на разни сплетни и интриги.*

— **запушвам си/ запуша си ушите**

ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ ЧОВКАТА *жарг.* — вж. ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ УСТАТА (1 и 2 знач.)

ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ УСТАТА *на някого* —

1. Накарвам някого да престане да говори, да замълчи. *Тя се бе така разприказвала, че нямаше как да ѝ затвори устата. ✧ Смразяващият му поглед бе достатъчен да ѝ затвори устата. ✧ Трудно може да се затвори устата на клюкарите.*

— **запушвам/ запуша устата • затъквам/ затъкна устата • зашивам/ зашия устата • заключвам/ заключа устата • връзвам/ вържа езика • завързвам/ завържа езика • отнемам/ отнема думата • слагам/ сложа катинар (катанец) на устата • слагам/ сложа кофар на устата • поставям/ поставя катинар (катанец) на устата • поставям/ поставя кофар на устата • турям/ туря (турвам/ турна) катинар (катанец) на устата • турям/ туря (турвам/ турна) кофар на устата • турям/ туря (турвам/ турна) намордник • затварям/ затворя човката** *жарг.* **• затварям/ затворя плювалника** *жарг. грубо*

2. Заставям някого да млъкне като оборвам твърденията му със силни доводи, факти, действия, на които не може да възрази. *Ще си взема изпита и ще затворя устата на тези, които се съмняват в мене. ✧ Каквото и да му кажеш, веднага намира подходящ отговор и ти затваря устата.*

— **запушвам/ запуша устата • капак похлупвам/ похлупя отгоре • слагам/ сложа капак • турям/ туря (турвам/ турна) капак • намирам/ намеря капак • намирам/ намеря ‹на всяко гърне› похлупак • слагам/ сложа ‹на всяко гърне› похлупак • затварям/ затворя човката** *жарг.* **• затварям/ затворя плювалника** *жарг. грубо*

ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ ЧОВКАТА *на някого жарг.* — вж. ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ УСТАТА (1 и 2 знач.)

ЗА ТОЗИ (ТОЯ), ДЕТО (ЩО) ДУХА —

1. Напразно, нахалост, без смисъл, без полза. *Накрая се оказа, че съм работил за този, дето духа — не получих никакви пари.*

— **за този (тоя), дето (що) клати гората • на (за) вятъра • за вятъра, дето вее • за вятъра, дето духа • на (за) вятър** *остар.* **• на поразия • за едната хубост • за едно‹то› нищо • за нищо ‹и никакво›**

2. Без да има защо, без основание, без причина. *Разкарваха го по съдилища за тоя, що духа, накрая се оказа невинен и го оправдаха.*

— **за този (тоя), дето (що) клати гората • за вятъра, дето духа • за вятъра, дето вее • за права бога • за едно‹то› нищо • за нищо ‹и никакво›**

ЗА ТОЗИ (ТОЯ), ДЕТО (ЩО) КЛАТИ ГОРАТА — вж. ЗА ТОЗИ (ТОЯ), ДЕТО (ЩО) ДУХА (1 и 2 знач.)

ЗАТРЕСЛА СЕ ПЛАНИНАТА, ТА РОДИЛА МИШКА *ирон.* — вж. ЗАМЪЧИЛА СЕ ПЛАНИНАТА, ТА РОДИЛА МИШКА *ирон.*

ЗАТУЛВАМ/ ЗАТУЛЯ *някоя* **ДУПКА** — вж. ЗАПУШВАМ/ ЗАПУША *някоя* ДУПКА

ЗАТЪВАМ/ ЗАТЪНА С ДВАТА КРАКА — Изпадам в тежко, безизходно положение. *Беше му ясно, че при една евентуална ревизия, ще затъне с двата крака. ✧ Затънах с двата крака и не знам как ще се измъкна от тази история.*

— **хлътвам/ хлътна с двата крака • влизам/ вляза в киселото мляко** *жарг.*

ЗАТЪКВАМ/ ЗАТЪКНА НА ПОЯСА СИ *някого* — Превъзхождам някого по способности, умения, знания, постижения и лесно го надвивам, побеждавам. *Той е толкова умен и способен, че може всички вас да затъкне на пояса си.*

— **слагам/ сложа в джоба си • слагам/ сложа в малкия си джоб • турям/ туря (турвам/ турна) в малкия си джоб • турям/ туря (турвам/ турна) в джоба си • слагам/ сложа в малкото си джобче • слагам/ сложа на малкия си пръст • турям/ туря (турвам/ турна) на малкия си пръст • поставям/ поставя на малкия си пръст • слагам/ сложа в шепата си • турям/ туря (турвам/ турна) в шепата си • захлупвам/ захлупя под корито‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) под корито‹то› • слагам/ сложа под корито‹то› • удрям/ ударя в (о) земята • удрям/ ударя ȍземи** *нар.*

ЗАТЪКВАМ/ ЗАТЪКНА УСТАТА *на някого* — вж. ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ УСТАТА (1 знач.)

ЗАТЯГАМ/ ЗАТЕГНА ГАЙКАТА — вж. СТЯГАМ/ СТЕГНА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА)

ЗАТЯГА МИ СЕ/ ЗАТЕГНЕ МИ СЕ ВЪЖЕТО ОКОЛО ВРАТА — вж. ЗАТЯГА МИ СЕ/ ЗАТЕГНЕ МИ СЕ ПРИМКАТА ОКОЛО ВРАТА

ЗАТЯГА МИ СЕ/ ЗАТЕГНЕ МИ СЕ ВЪЖЕТО ОКОЛО ШИЯТА — вж. ЗАТЯГА МИ СЕ/ ЗАТЕГНЕ МИ СЕ ПРИМКАТА ОКОЛО ВРАТА

ЗАТЯГА МИ СЕ/ ЗАТЕГНЕ МИ СЕ ПРИМКАТА ОКОЛО ВРАТА — Намирам се или попадам в безизходно, критично положение (обикн. когато се налага да отговарям за нещо). *Един ден, когато ви се поиска сметка за делата, които вършите, ще ви се затегне примката около врата.*

— затяга ми се/ затегне ми се примката около шията • затяга ми се/ затегне ми се въжето около врата • затяга ми се/ затегне ми се въжето около шията • стяга ме/ стегне ме яката около врата

ЗАТЯГА МИ СЕ/ ЗАТЕГНЕ МИ СЕ ПРИМКАТА ОКОЛО ШИЯТА — вж. ЗАТЯГА МИ СЕ/ ЗАТЕГНЕ МИ СЕ ПРИМКАТА ОКОЛО ВРАТА

ЗАТЯГАМ/ ЗАТЕГНА КАИША —

1. вж. ЗАТЯГАМ/ ЗАТЕГНА КОЛАНА
2. вж. СВИВАМ/ СВИЯ ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА)

З

ЗАТЯГАМ/ ЗАТЕГНА КОЛАНА —

1. Гладувам, не си дояждам, изнемогвам поради недостатъчно средства. *Идва зима, пак ще затягаме коланите. ✧ Ако останеш без работа, ще има дълго да затягаш колана.*

— затягам/ затегна каиша • затягам/ затегна пояса • стягам/ стегна колана • стягам/ стегна каиша • стягам/ стегна пояса • свивам/ свия каиша • опъвам уши от глад • нямам троха хляб • хляб нямам да ям • ям трици *пренебр.* • ще ядем хляб и зъби *ирон.* • ям хляб и сол • едва свързвам двата края • едва връзвам двата края • дърпа ме късият *диал.* • Късьо ме дърпа *диал.* • живея на тънката жичка *жарг.* • карам на мускули *жарг.* • карам на нокти *жарг.* • точа чамсакъз *диал.*

2. вж. СВИВАМ/ СВИЯ ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА)

ЗАТЯГАМ/ ЗАТЕГНА ПОЯСА —

1. вж. ЗАТЯГАМ/ ЗАТЕГНА КОЛАНА
2. вж. СВИВАМ/ СВИЯ ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА)

ЗАХАПАЛ СЪМ ТАМЯНА *диал.* — вж. БРОЯТ МИ СЕ ДНИТЕ

ЗАХАПВАМ/ ЗАХАПЯ ВЪДИЦАТА —

1. Влюбвам се в някого, увличам се силно по някого. *Тя бе красива и привлекателна и той бързо захапа въдицата.*

— лапвам/ лапна въдицата • налапвам/ налапам въдицата • глътвам/ глътна въдицата • хлътвам/ хлътна до уши • изгубвам си/ изгубя си ума • загубвам си/ загубя си ума • губя си ума • загубвам си/ загубя си главата • изгубвам си/ изгубя си акъла • загубвам си/ загубя си акъла • губя си акъла • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • хвръква ми/ хвръкне ми умът • хвръква ми/ хвръкне ми акълът • хвръква ми/ хвръкне ми чивията

2. вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА

ЗАХАПВАМ/ ЗАХАПЯ ДЖАМА *жарг.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА

ЗАХАРОСВАМ/ ЗАХАРОСАМ МОЗЪКА *някому жарг.* — вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА КОКАЛИТЕ

ЗАХВАЩАМ/ ЗАХВАНА ГОРАТА *диал.* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ГОРАТА

ЗАХВАЩАМ/ ЗАХВАНА КРИВИЯ ПЪТ *диал.* — вж. ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО ЛОШ ПЪТ

З

ЗАХВЪРЛЯМ/ ЗАХВЪРЛЯ В КОША (КОШЧЕТО) *нещо* —

1. Оставям без внимание, не разглеждам нещо (обикн. молба, заявление и под.). *Подадох молба за работа, но още нямам отговор, дано не са я захвърлили в коша.*

— **хвърлям/ хвърля в коша (кошчето) • турям/ туря (турвам/ турна) в коша (кошчето) • поставям/ поставя под миндера • слагам/ сложа под миндера • турям/ туря (турвам/ турна) под миндера**

2. Преставам да се занимавам с нещо, изоставям го (преценявайки, че няма стойност, че не може да бъде използвано). *Редица материали по делото се оказаха ненужни и бяха захвърлени в коша.*

— **хвърлям/ хвърля в коша (кошчето) • турям/ туря (турвам/ турна) в коша (кошчето) • захвърлям/ захвърля под миндера • хвърлям/ хвърля под миндера**

ЗАХВЪРЛЯМ/ ЗАХВЪРЛЯ КАТО ‹ИЗНОСЕНА› ДРИПА *някого* — Изоставям грубо, безцеремонно някого, не се интересувам от съдбата му. *Как можа, след толкова години брачен живот, заради младата си любовница, да захвърли жена си като износена дрипа.*

— **захвърлям/ захвърля на боклука • изхвърлям/ изхвърля на боклука • захвърлям/ захвърля на бунището • изхвърлям/ изхвърля на бунището**

ЗАХВЪРЛЯМ/ ЗАХВЪРЛЯ НА БОКЛУКА —

1. *Нещо.* Изкарвам, изваждам от употреба нещо, изоставям, зарязвам нещо като непотребно, вече ненужно. *Тази концепция е вече остаряла, по-добре да я захвърлим на боклука. ✧ С масовото използване на компютрите, пишещите машини вече ги захвърлиха на боклука.*

— **изхвърлям/ изхвърля на боклука • хвърлям/ хвърля на боклука • захвърлям/ захвърля на бунището • изхвърлям/ изхвърля на бунището • хвърлям/ хвърля на бунището**

2. *Някого.* Изоставям грубо и безцеремонно някого, не се интересувам от съдбата му. *Когато остарееш и не си вече нужен на младите, готови са да те захвърлят на боклука.*

— **изхвърлям/ изхвърля на боклука • захвърлям/ захвърля на бунището • изхвърлям/ изхвърля на бунището • захвърлям/ захвърля като ‹износена› дрипа**

ЗАХВЪРЛЯМ/ ЗАХВЪРЛЯ НА БУНИЩЕТО — вж. ЗАХВЪРЛЯМ/ ЗАХВЪРЛЯ НА БОКЛУКА (1 и 2 знач.)

З

ЗАХВЪРЛЯМ/ ЗАХВЪРЛЯ НА ПРОИЗВОЛА НА СЪДБАТА *някого или нещо книж.* — вж. ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ПРОИЗВОЛА НА СЪДБАТА *книж.*

ЗАХВЪРЛЯМ/ ЗАХВЪРЛЯ ПОД МИНДЕРА *нещо* —

1. Изоставям някаква работа недовършена. *Поради липса на време захвърлих под миндера изучаването на английския език.*

— **оставям/ оставя под миндера • хвърлям/ хвърля под миндера • окачвам (окачам)/ окача на гвоздея (гвоздей) • закачвам (закачам)/ закача на гвоздея (гвоздей) • окачвам (окачам)/ окача на пирона • закачвам (закачам)/ закача на пирона • турям/ туря (турвам/ турна) на пирона • окачвам (окачам)/ окача на кука‹та› • закачвам (закачам)/ закача на кука‹та› • окачвам (окачам)/ окача на клечка‹та› • закачвам (закачам)/ закача на клечка‹та› • закачвам (закачам)/ закача на стената • мятам/ метна на тавана**

2. Преставам да се занимавам с нещо, изоставям го (преценявайки, че вече е ненужно, че не може да бъде използвано). *С тези доводи не можеш да го обориш, по-добре ги захвърли под миндера.*

— **хвърлям/ хвърля под миндера • хвърлям/ хвърля в коша (кошчето) • захвърлям/ захвърля в коша (кошчето) • турям/ туря (турвам/ турна) в коша (кошчето)**

ЗАХЛУПВАМ/ ЗАХЛУПЯ ПОД КОРИТО‹ТО› *някого* —

1. Преженвам по-голям брат или сестра. *Майката се притесняваше, че по-малката й дъщеря, каквато е хубава, весела и закачлива, може да захлупи под коритото кака си.*

— **слагам/ сложа под корито‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) под корито‹то›**

2. Надминавам някого, побеждавам някого по способности, постижения, успехи. *Той е толкова умен и съобразителен, че бързо успя да захлупи под коритото приятелите си.*

— **слагам/ сложа под корито‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) под корито‹то›**

• слагам/ сложа на малкия си пръст • турям/ туря (турвам/ турна) на малкия си пръст • поставям/ поставя на малкия си пръст • слагам/ сложа в шепата си • турям/ туря (турвам/ турна) в шепата си • слагам/ сложа в джоба си • слагам/ сложа в малкия си джоб • слагам/ сложа в малкото си джобче • турям/ туря (турвам/ турна) в джоба си • турям/ туря (турвам/ турна) в малкия си джоб • затъквам/ затъкна на пояса си • удрям/ ударя в (о) земята • удрям/ ударя о̀земи *нар.*

ЗА ХОРСКО ЛИЦЕ *диал.* — вж. ‹КОЛКОТО› ЗА ОЧИ

ЗА ХУБОСТ — вж. ЗА ЧУДО И ‹ЗА› ПРИКАЗ

З

ЗАЧЕРНЯМ/ ЗАЧЕРНЯ ДНИТЕ *на някого* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЧЕРЕН ЖИВОТА

ЗАЧЕРНЯМ/ ЗАЧЕРНЯ ЖИВОТА *на някого* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЧЕРЕН ЖИВОТА

ЗА ЧЕТВЪРТИЯ КИЛОМЕТЪР СЪМ — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

ЗА ЧУДО И ‹ЗА› ПРИКАЗ — Много хубав на външен вид, много красив, който буди възхищение; великолепен, прекрасен, чудесен. *Ще вдигна къща за чудо и приказ.* ✧ *Градината ти е за чудо и за приказ.* ✧ *Те направиха сватба за чудо и за приказ.*

— за едното чудо • за едната хубост • за хубост • за чудо и помен *диал.*

ЗА ЧУДО И ПОМЕН *диал.* — вж. ЗА ЧУДО И ‹ЗА› ПРИКАЗ

ЗАШЕМЕТЯВА МИ СЕ/ ЗАШЕМЕТИ МИ СЕ ГЛАВАТА — вж. ЗАВИВА МИ СЕ/ ЗАВИЕ МИ СЕ ГЛАВАТА (1, 2 и 3 знач.)

ЗАШИВАМ/ ЗАШИЯ ЕДИН *някому грубо* — Удрям някому плесница. *Ако продължаваш да ме дразниш, ще ти зашия един.*

— обърсвам/ обърша един *грубо* • свивам/ свия един *грубо* • светвам/ светна един *грубо* • вратвам/ вратна един *грубо* • залепвам/ залепя един *грубо* • зашлевявам/ зашлевя един *грубо* • свирвам/ свирна една *диал. грубо*

ЗАШИВАМ СИ/ ЗАШИЯ СИ УСТАТА — вж. ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ УСТАТА (1 и 2 знач.)

ЗАШИВАМ/ ЗАШИЯ УСТАТА *на някого* — вж. ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ УСТАТА (1 знач.)

ЗАШИТ С БЕЛИ КОНЦИ —

1. За думи, твърдения, които съдържат неумело прикрити, скалъпени лъжи, измами. *Обвиненията срещу него не отговарят на истината, зашити са с бели конци.*

— **шит с бели конци • сашит с бели конци • закърпен с бели конци • скърпен с бели конци**

2. вж. ПРИШИТ С БЕЛИ КОНЦИ

ЗАШЛЕВЯВАМ/ ЗАШЛЕВЯ ЕДИН *някому грубо* — вж. ЗАШИВАМ/ ЗАШИЯ ЕДИН *грубо*

З

ЗА ЩЯЛО И НЕЩЯЛО — Без сериозна причина; и за значително, и за незначително нещо. *Тя плачеше за щяло и нещяло. ✧ Той ѝ се караше и я ругаеше за щяло и нещяло.*

— **за било и не било • без нищо • за нищо ‹и никакво› • за едно‹то› нищо**

ЗВЕЗДИ МИ ИЗЛИЗАТ/ ИЗЛЯЗАТ ОТ ОЧИТЕ — Изпитвам остра и силна болка (обикн. от ненадеен удар), съпроводена с усещането за виждане на светли петна. *Така ме удари със снежната топка, че звезди ми излязоха от очите. ✧ Ударът беше толкова силен, та звезди излязоха от очите ѝ.*

— **звезди ми изскачат/ изскочат от очите • звезди ми светват/ светнат пред очите • искри ми излизат/ излязат от очите • искри ми изскачат/ изскочат от очите • свитки ми излизат/ излязат от очите • свитки ми изскачат/ изскочат от очите • виждам/ видя звезди по пладне • виждам/ видя звезди посред бял ден • блестунки ми излизат/ излязат от очите** *диал.*

ЗВЕЗДИ МИ ИЗСКАЧАТ/ ИЗСКОЧАТ ОТ ОЧИТЕ — вж. ЗВЕЗДИ МИ ИЗЛИЗАТ/ ИЗЛЯЗАТ ОТ ОЧИТЕ

ЗВЕЗДИ МИ СВЕТВАТ/ СВЕТНАТ ПРЕД ОЧИТЕ — вж. ЗВЕЗДИ МИ ИЗЛИЗАТ/ ИЗЛЯЗАТ ОТ ОЧИТЕ

ЗДРАВА РЪКА — Силна власт, строго ръководство. *На този разпасан клас му трябва здрава ръка.*

— **твърда ръка**

ЗДРАВ-ЗДРАВЕНИЧЪК — вж. ЗДРАВ ‹И› ПРАВ

ЗДРАВ ‹И› ПРАВ — Напълно здрав, съвсем здрав. *Здрав и прав съм и мога да се грижа за себе си. ✧ Здрав, прав си, а те мързи да работиш.*

— **здрав-здравеничък • здрав и читав** *простонар.*

ЗДРАВ И ЧИТАВ *простонар.* — вж. ЗДРАВ ‹И› ПРАВ

ЗЕЛЕНА КРАТУНА *пренебр.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*

ЗЕМЕН РАЙ — Извънредно красива, приятна местност, където се живее хубаво. *Това място е толкова хубаво, истински земен рай.*

— **рай божи**

ЗЕМЯТА ПРЕОБРЪЩАМ/ ПРЕОБЪРНА — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА СВЕТА ‹НАОПАКИ› (1 и 2 знач.)

ЗЕМЯТА ТВЪРДА, НЕБЕТО ВИСОКО *диал.* — вж. БОГ ВИСОКО, ЦАР ДАЛЕКО

ЗИД УШИ ИМА, ‹А ПЛЕТ ОЧИ ИМА› *диал.* — вж. И СТЕНИТЕ ИМАТ УШИ

ЗЛАТНА ДУША — вж. ЗЛАТНО СЪРЦЕ

ЗЛАТНА МИ Е РЪЧИЦАТА (РЪЧИЧКАТА) — вж. ЗЛАТНИ МИ СА РЪЦЕТЕ

ЗЛАТНИ МИ СА РЪЦЕТЕ — Много съм сръчен, похватен, много добре работя, майстор съм в занаята си. *Каква великолепна изработка на мебелите, златни са му ръцете на този майстор.*

— **имам златни ръце • със златни ръце съм • златна ми е ръчицата (ръчичката) • идва ми (иде ми) о̀тръки • идва ми (иде ми) о̀тръце (о̀тръка)** *диал.*

ЗЛАТНИ ТИ УСТА — Употребява се като отговор към някого, който е изказал хубаво пожелание, с благодарност и надежда, че то ще се сбъдне. — *Пожелавам ти бързо да напреднеш в службата. — Златни ти уста.* ✧ — *Скоро ще оздравееш. — Златни ти уста.*

— **от (из) твоите уста в божи‹ите› уши • твоите думи в божиите уши • чул те Господ • чул те Господ и с двете уши** *диал.* **• да ти ядат устата мед** *диал.*

ЗЛАТНО СЪРЦЕ — Много добър човек. *Майка ми е златно сърце, всичко е готова да направи за мене.*

— **златна душа • душа човек • меко сърце • ангел небесен • божа душица • божа кравичка (кравица)**

ЗЛЕ МИ СЕ ПИШЕ — вж. ЛОШО МИ СЕ ПИШЕ

ЗЛИ‹ТЕ› ЕЗИЦИ — Хора, които разпространяват клевети, клюки, сплетни; клюкари, клеветници. *Злите езици говорят, че си незаконно забогатял.*

— **лоши‹те› езици**

ЗЛОБАТА НА ДЕНЯ *книж.* — Събитие, случка, която живо занимава обществото в даден момент. *Този телевизионен диспут за дълго се превърна в злобата на деня.*

— **въпрос на деня** *книж.*

ЗМИЯ МУ Е ПЛЮЛА В УСТАТА — Много е лош, зъл, проклет. *Той е вечно намусен, с всички се заяжда и кара, змия му е плюла в устата.*

— **пепелянка му е плюла в устата • да плюе на змия в устата, ще я отрови • на змиите в устата плюе • да го срещнеш, че да бягаш • да го помиришеш, носът ти окапва • който го помирише, носът му окапва • който го помирише, носът му пада • не е цвете за мирисане • по-черен от дявола е • не е билка за мирисане** *диал.* **• не е китка за мирисане (помирисване)** *диал.* **• о зелен бор да се хване, и той ще изсъхне** *диал.* **• у море да го хвърлиш, и морето ще го изхвърли** *диал.* **• яхнал е на оса** *диал.*

ЗНАЕ ЛИ СВИНЯ ДА ПИЕ ИЗ БЪКЕЛ ВОДА *диал. пренебр.* — вж. РАЗБИРА ЛИ ‹ТИ› СВИНЯ ОТ КЛАДЕНЧОВА ВОДА *пренебр.*

ЗНАЕ СВИНЯ КЛАДЕНЧОВА ВОДА *пренебр.* — вж. РАЗБИРА ЛИ ‹ТИ› СВИНЯ ОТ КЛАДЕНЧОВА ВОДА *пренебр.*

ЗНАЕ ‹ТИ› СВИНЯ, ЩО Е ДИНЯ *диал. пренебр.* — вж. РАЗБИРА ЛИ ‹ТИ› СВИНЯ ОТ КЛАДЕНЧОВА ВОДА *пренебр.*

ЗНАЯ И ДЯВОЛЪТ КЪДЕ СЕ КОТИ *диал.* — вж. ДЯВОЛ И ПОЛОВИНА СЪМ

ЗНАЯ И НА ДЯВОЛА (ДЯВОЛИТЕ) ДУПКИТЕ *диал.* — вж. ДЯВОЛ И ПОЛОВИНА СЪМ

ЗНАЯ КЪДЕ (ДЕ) ЗИМУВАТ РАЦИТЕ — вж. ДЯВОЛ И ПОЛОВИНА СЪМ

ЗНАЯ МЯРКА НА ЕЗИКА СИ — вж. ЗНАЯ МЯРКА НА УСТАТА СИ

ЗНАЯ МЯРКА НА УСТАТА СИ — Внимавам какво говоря, преценявам какво трябва да кажа и какво не; не говоря необмислено. *Човек трябва да знае мярка на устата си.* ✧ *Господинът е възпитан и знае мярка на устата си.*

— **имам мярка на устата си • зная мярка на езика си • имам мярата на устата си • зная си езика • зная си устата • зная си на устата петъка • меря си думите • меря всяка ‹своя› дума • меря си приказките • меря всяка ‹своя› приказка • премервам си/ премеря си думите • премервам/ премеря всяка своя дума • претеглям си/ претегля си думите • претеглям/ претегля всяка своя дума • имам мяра в приказките ‹си› • държа сметка на (за) думите си**

ЗНАЯ СИ АРИТМЕТИКАТА — вж. ПРАВЯ СИ СМЕТКАТА

ЗНАЯ СИ ГЬОЛА *простонар.* — вж. ЗНАЯ СИ МЯСТОТО

ЗНАЯ СИ ЕЗИКА — вж. ЗНАЯ МЯРКА НА УСТАТА СИ

ЗНАЯ СИ МЯСТОТО — Добре преценявам положението си и това, което ми е позволено, и това, което не е за мене. *В службата всеки си знаеше мястото и не се бъркаше в работата на другия.* ✧ *Той трябва да си знае мястото и да не нахалства.*

— зная **си гьола** *простонар.*

ЗНАЯ СИ НА УСТАТА ПЕТЪКА — вж. ЗНАЯ МЯРКА НА УСТАТА СИ

ЗНАЯ СИ СВОЕТО (СВОЯТА) — вж. ЗНАЯ СИ ТАЯ

ЗНАЯ СИ СМЕТКАТА — вж. ПРАВЯ СИ СМЕТКАТА

ЗНАЯ СИ ТАЯ — Упорито поддържам мнението си, своята гледна точка, без да се опитам поне да разбера виждането на другиго, да се вслушам в неговата преценка. *Пак си знае тая, че другите са виновни, а тя е права.*

— ‹все› една‹та› си зная • едно ‹си› баба знае, едно ‹си› бае • зная си своето (своята) • държа ‹си› на своето • стоя ‹си› на своето (своята) • мра ‹си› на своето • оставам ‹си›/ остана ‹си› на своето • карам си на своята свирка • баба си знае бабината (бабешката) • това баба знае, това си и бае • така (толкова) баба знае, така (толкова) бае • тъй знае баба, тъй бае • колко знае баба, толкова и бае • така знае дядо да бае

ЗНАЯ СИ УСТАТА — вж. ЗНАЯ МЯРКА НА УСТАТА СИ

ЗНАЯТ МЕ И КАМЪНИТЕ — вж. ЗНАЯТ МЕ И КУЧЕТАТА

ЗНАЯТ МЕ И КУЧЕТАТА и **ЗНАЯТ МЕ И КЪСИТЕ КУЧЕТА** — Всички ме знаят, много съм известен. *В квартала го знаеха и кучетата.*

— познават ме и кучетата • познават ме и късите кучета • познават ме и късите псета • знаят ме и камъните • запознали са ме и късите кучета *диал.*

ЗЪБ НЕ ОБЕЛВАМ/ ОБЕЛЯ — Упорито мълча, не продумвам, нищо не казвам. *Всички го обсипаха с нападки, а той зъб не обели да се защити.* ✧ *През целия ден тя зъб не обели.*

— дума (думица) не обелвам/ обеля • уста не обелвам/ обеля • дума (думица)

не продумвам/ продумам (няма да продумам) • гък не казвам/ кажа • гък не рекох (не ще река) • уста не отварям/ отворя • не ми излиза/ излезе дума из (от) устата • като пукъл мълча • като риба мълча • като пън мълча • като гроб мълча • като кютюк мълча • като мумия мълча • като копче мълча • като бъкел мълча *диал.* **• като турско гробище мълча** *диал.* **• „ц" не казвам/ кажа** *простонар.* **• зъб не отголвам/ отголя** *диал.*

ЗЪБ НЕ ОТГОЛВАМ/ ОТГОЛЯ *диал.* — ВЖ. ЗЪБ НЕ ОБЕЛВАМ/ ОБЕЛЯ

ЗЯПАМ В УСТАТА и **ЗЯПНАЛ СЪМ В УСТАТА** *някого* —

1. С голямо внимание и прехласнато слушам това, което някой ми говори. *Той разказваше така увлекателно за премеждията си, че всички го зяпаха в устата.*

— **гледам в устата • със зяпнала (зяпнали) уста слушам • с отворена (отворени) уста слушам**

2. Изпълнявам волята и желанията на някого, стремя се да му угодя. *Нали е шеф, зяпат го в устата и каквото той каже, всичко изпълняват.*

— **гледам в устата • гледам в очите • вдигам и слагам на ръце • гледам хатър‹а› • пазя хатър‹а› • вървя по гайдата • вървя по свирката • вървя па волята • вървя по водата • ходя по гайдата • ходя по водата • ходя по кефа • играя по гайдата • играя по свирката**

ЗЯПАМ ПО ЧАВКИТЕ *диал.* — ВЖ. БРОЯ ГАРГИ‹ТЕ›

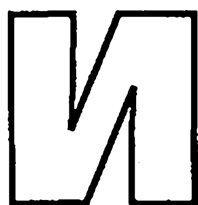

И АГНЕТО ЗДРАВО, И ВЪЛКЪТ СИТ — вж. И ВЪЛКЪТ СИТ, И АГНЕТО ЦЯЛО

И АЗ ДУША НОСЯ — Живо същество съм и аз, имам потребности и желания. *Голяма е заетостта ми, но и аз душа нося, мога да си разреша малко почивка.* ✧ *Нямаше много средства, но помагаше на бедните, и те душа носят.*

— **и мен‹е› е майка раждала/ родила • и аз съм от майка роден • и мен‹е› ме е кум кръщавал** *диал.*

И АЗ СЪМ ОТ МАЙКА РОДЕН — вж. И АЗ ДУША НОСЯ

И БОБ, И УСТА СИ НЕ ДЪРЖА *диал.* — вж. НЕ ЗНАЯ МЯРКА НА УСТАТА СИ

И В НАШАТА КЪЩА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ (СЛЪНЧИЦЕ) — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

И ВЪЛКЪТ СИТ, И АГНЕТО ЦЯЛО — Употребява се, когато някой иска едновременно да задоволи противоречиви, взаимно изключващи се интереси. *Трябваше да ни повишат заплатите, а получихме само премии. Сигурно си мислят, че по този начин и вълкът сит, и агнето цяло.*

— **и агнето здраво, и вълкът сит • и вълкът сит, и овцата цяла • и кучето сито, и питата цяла**

И ВЪЛКЪТ СИТ, И ОВЦАТА ЦЯЛА — вж. И ВЪЛКЪТ СИТ, И АГНЕТО ЦЯЛО

ИГЛА ДА ХВЪРЛИШ, НЯМА КЪДЕ ДА ПАДНЕ — За място, изпълнено с много хора, множество, навалица. *На площада се беше събрала гъста тълпа — игла да хвърлиш, няма къде да падне.*

— **яйце да хвърлиш, няма къде да падне • няма къде игла да хвърлиш • няма къде яйце да хвърлиш • няма къде игла да падне • няма къде яйце да падне**

И ГОРА УШИ ИМА *диал.* — вж. И СТЕНИТЕ ИМАТ УШИ

ИГРАЕ МИ КОНЧЕТО *неодобр.* — вж. ВЪРТЯ ОПАШКА *неодобр.* (1 знач.)

ИГРАЕ МИ ОПАШКАТА *неодобр.* — вж. ВЪРТЯ ОПАШКА *неодобр.* (1 знач.)

ИГРАЕ МИ ЧЕНЕТО — вж. ИМАМ ДАР СЛОВО *книж.*

ИГРАЕМ СИ НА ИДИ МИ-ДОЙДИ МИ — вж. ИГРАЕМ СИ НА ШИКАЛКИ

ИГРАЕМ ‹СИ› НА КРИЕНИЦА — За хора, свързани с обща работа и интереси — крием намеренията и мислите си един от друг. *Като съмишленици не трябва да си играем на криеница, а всеки да изложи своите виждания за решаване на проблемите.*

— **играем ‹си› на сляпа баба • играем ‹си› на криш-миш**

ИГРАЕМ ‹СИ› НА КРИШ-МИШ — вж. ИГРАЕМ ‹СИ› НА КРИЕНИЦА

ИГРАЕМ СИ НА ОРЕХИ — вж. ИГРАЕМ СИ НА ШИКАЛКИ

ИГРАЕМ ‹СИ› НА СЛЯПА БАБА — вж. ИГРАЕМ ‹СИ› НА КРИЕНИЦА

ИГРАЕМ СИ НА ШИКАЛКИ — Отнасяме се несериозно към нещо; нищо не вършим, протакаме нещо. *Ще сключим ли договор или ще си играем на шикалки?* ✧ *Като не си изпълняваш задълженията, фирмата няма да си играе на шикалки, а ще те уволни.*

— **играем си на орехи • играем си на иди ми-дойди ми**

ИГРАЕ ‹ПО ГЪРБА МИ› ДЪРВЕН ГОСПОД — вж. ЯМ ДЪРВЕН ГОСПОД

ИГРАЯ ВА-БАНК *книж.* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА КАРТА

ИГРАЯ КОМЕДИЯ (КОМЕДИИ) — Преструвам се, държа се неискрено, фалшиво. *Престани да играеш комедии, че си много загрижен за нас.* ✧ *Той е двуличен, не може да му се вярва, играе комедия.*

— **разигравам/ разиграя комедия (комедии) • изигравам/ изиграя комедия‹та› • играя театър • разигравам/ разиграя театър**

ИГРАЯ НА ВЪЖЕ — Умело хитрувам, лавирам, извъртам нещата, както ми изнася. *Той е много обигран, умее да играе на въже и затова трудно ще го махнат от поста му.*

— **въртя се на пергел**

ИГРАЯ НОМЕРА *някому* — вж. ПРАВЯ НОМЕРА

ИГРАЯ ОПАСНА ИГРА — вж. ИГРАЯ СИ С ОГЪНЯ

ИГРАЯ ПО ГАЙДАТА *на някого* — вж. ИГРАЯ ПО СВИРКАТА

ИГРАЯ ПО НЕРВИТЕ *някому* — вж. ХОДЯ ПО НЕРВИТЕ

ИГРАЯ ПО СВИРКАТА *на някого* — Постъпвам според желанията на някого, безропотно и послушно изпълнявам волята и заповедите му, слушам някого във всичко. *Той е умен, но се провали, защото играеше по свирката на жена си.* ✧ *Шефът е такъв — ако не играеш по свирката му, ще те отстрани от работа.*

— **вървя по свирката • вървя по гайдата • вървя по волята • играя по гайдата • ходя по гайдата • както (каквото) ми свирят, така (това) играя • вървя по водата • ходя по водата • ходя по кефа • тръгвам/ тръгна по гайдата • тръгвам/ тръгна по свирката • повеждам се/ поведа се по гайдата • повеждам се/ поведа се по свирката • тръгвам/ тръгна по водата (водите)** *диал.* **• държа исо • уйдисвам/ уйдисам по гайдата (на гайдите)** *диал.* **• г едам в очите • гледам в устата • зяпам в устата • зяпнал съм в устата**

ИГРАЯ СИ С МИЛИОНИ — вж. ИГРАЯ СИ С ПАРИ

ИГРАЯ СИ С ОГЪНЯ — Заел съм се с някаква много рискована дейност, от която могат да последват големи беди и неприятности. *Тези хора си играят с огъня, като застават открито срещу решението на ръководството.*

— **играя опасна игра**

ИГРАЯ СИ С ПАРИ — Разполагам с много средства, много съм богат. *От лукса, в който живее, се вижда, че си играе с пари.*

— **играя си с милиони • бие ме пара̀та • не зная сметката на парите си • не си знам парите • меря парите си с кантар • текат ми парите из крачолите • бодат ме парите • сърбят ме парите • рина парите си с лопата • греба парите като с шиник** *остар.* **• въшкав съм с (от) пари • гъбав съм с пари • гъбясал съм от пари • червив съм с (от) пари • прогнил съм от пари • дълбок ми е джобът • дълбока ми е кесията • дебела ми е кесията • топли ми са джобовете • джобът ми е пълен • прелива ми ‹и› през прага • изтича ми от прага • извира ми от крачолите • изтича ми от крачолите • тече ми из (от) крачолите • тече ми из ръкавите • тече ми като из ръкав • тече ми като из ведро • далеч ми стига ръката** *диал.* **• имам пари като у куче червеи** *диал.* **• имам триста свине в балтата** *диал.* **• и петлите ми носят яйца** *диал.* **• снася ми петелът** *диал.*

ИГРАЯ С ОТКРИТИ КАРТИ — Казвам открито какво мисля, показвам намеренията и целите си. *Тя реши, че може да го спечели на своя страна, само ако играе с открити карти.* ✧ *Той винаги играеше с открити карти.*

— **откривам/ открия картите си • разкривам/ разкрия картите си • издавам/ издам картите си**

ИГРАЯ ТЕАТЪР — вж. ИГРАЯ КОМЕДИЯ (КОМЕДИИ)

ИГРАЯТ МИ ОЧИТЕ (ОЧИЧКИТЕ) — Обикн. за жена: гледам предизвикателно, кокетирам, флиртувам. *Тя обичаше да се закача с мъжете и когато разговаряше с тях все ѝ играеха очите.*

— **въртя очи‹те си› • очите ми играят на четири**

‹И› ГРЕХА СИ НЕ ДАВАМ *диал.* — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

ИДА НА ГОЛЯМО *диал.* — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

ИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ — вж. ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ

ИДА ПО ПЕТИТЕ *на някого* — вж. ПО ПЕТИТЕ СЪМ

ИДА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ — вж. ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ

ИДВАМ ДО МЪРТВА ТОЧКА *книж.* — вж. ИДВАМ ДО ТОЧКАТА НА ЗАМРЪЗВАНЕТО *книж.*

ИДВАМ (ДОЙДА) ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА — Изпадам в тежко материално положение, оставам без всякакви средства, съвсем обеднявам, разорявам се напълно. *След период на тежка икономическа криза народът идва до просяшка тояга.* ✧ *Страхуваше се, че един ден ще дойде до просяшка тояга.*

— **стигам/ стигна до просяшка тояга • достигам/ достигна до просяшка тояга • оголявам/ оголея като пушка • оставам/ остана без риза на гърба ‹си› • оставам/ остана само с една риза • оставам/ остана с голи ръце • оставам/ остана на улицата • оставам/ остана на пътя • оставам/ остана гол пръст** *диал.*

ИДВАМ ДО ТОЧКАТА НА ЗАМРЪЗВАНЕТО *книж.* — За някаква дейност, работа — не напредвам, не се развивам, спирам. *Преговорите по сделката идват до точката на замръзването.*

— **стигам/ стигна до точката на замръзването** *книж.* • **идвам до мъртва точка** *книж.* • **стигам/ стигна до мъртва точка** *книж.*

ИДВАМ (ДОЙДА) ДОХАК (ДОХАКИ) *някому или на нещо остар.* — Успявам да се справя с упорството, с поведението на някого или да преодолея, да надвия нещо. *На една вироглава жена ѝ идва дохаки само ако не ѝ се обръща внимание.* ✧ *Работата не е много, ако се напънеш, можеш да ѝ дойдеш дохак.*

— **идвам (дойда) отхак (отхаки)** *остар.* • **излизам/ изляза дохак (дохаки)** *остар.* • **излизам/ изляза наглава** • **намирам/ намеря майстора** • **поставям/ поставя на място‹то›** • **турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то›** • **слагам/ сложа на място‹то›** • **виждам/ видя сметката**

ИДВА МИ (ИДЕ МИ) АКЪЛЪТ ‹В ГЛАВАТА› — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) УМЪТ ‹В ГЛАВАТА›

ИДВА МИ (ДОЙДЕ МИ) БЕЛЯ ДО (НА) ГЛАВАТА — вж. ИДВА МИ (ДОЙДЕ МИ) ДО (НА) ГЛАВАТА

ИДВА МИ (ИДЕ МИ) В ГЛАВАТА *нещо* — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) НА УМ‹А› (1 знач.)

ИДВА МИ (ДОЙДЕ МИ) ДО (НА) ГЛАВАТА — Случва ми се, сполетява ме някаква беда, неприятност, нещастие. *Какво ли не им идва на хората до главата, но се справят някак си.* ✧ *Какви ли не неприятности ми дойдоха до главата.*

— **идва ми (дойде ми) беля до (на) главата** • **изсипва ми се/ изсипе ми се върху (на) главата** • **струпва ми се/ струпа ми се върху (на) главата** • **стоварва ми се/ стовари ми се върху (на) главата**

ИДВА МИ ДО ГУША *от някого или от нещо* — Много ми омръзва, дотяга, става ми съвсем непоносим някой или нещо; не мога повече да търпя, да понасям някого или нещо. *Вечно мърмориш, на човек му идва до гуша от тебе.* ✧ *Тази еднообразна работа понякога ми идва до гуша.*

— **дойде ми до гуша** • **идва ми до тук‹а›** • **дойде ми до тук‹а›** • **дойде ми до зъби** • **стига ми/ стигне ми до зъби** • **аман съм викнал** • **аман съм казал** • **аман съм рекъл** • **байгън ми става/ стане** • **писва ми/ писне ми главата** • **писват ми/ писнат ми ушите** • **идва ми до козирката** *жарг.* • **дойде ми до козирката** *жарг.* • **писна ми фесът** *жарг.*

ИДВА МИ ДО КОЗИРКАТА *жарг.* — вж. ИДВА МИ ДО ГУША

ИДВА МИ ДО ТУК‹А› — вж. ИДВА МИ ДО ГУША

ИДВА МИ ДО УШИТЕ (УХОТО) *нещо* — Научавам за нещо, узнавам нещо (слух, мълва, новина и под.). *Много неща за тебе ми идват до ушите.*

— **дойде ми до ушите (ухото) • достига ми/ достигне ми до ушите (ухото) • стига ми/ стигне ми до ушите (ухото)**

ИДВА МИ (ИДЕ МИ) НА АКЪЛА *нещо* — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) НА УМ‹А› (1 и 2 знач.)

ИДВА МИ (ИДЕ МИ) НА ЕЗИКА *нещо* — Изричам нещо, което ми хрумва в момента, без предварително да съм го обмислил или да съм искал да го кажа. *По-добре мълчи, защото какви ли не глупости ти идват на езика.* ✧ *Каквото идва на езика му, това говори.*

— **идва ми (иде ми) на устата • дойде ми на езика • дойде ми на (до) устата**

ИДВА МИ (ИДЕ МИ) НА ПИПЕТО *нещо пренебр.* — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) НА УМ‹А› (1 знач.)

ИДВА МИ НА ТЕПСИЯ — вж. ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ ОТ НЕБЕТО

ИДВА МИ (ИДЕ МИ) НА УМ‹А› *нещо Обикн. със следв. изр. със съюз* **да** *или* **че** —

1. Внезапно в съзнанието ми се поражда, възниква някаква идея, мисъл; хрумва ми нещо. *Идва ми на ум, че няма да е лошо, ако предварително му се обадя по телефона и го предупредя за срещата.* ✧ *Не му идва на ума да попита как съм.*

— **дойде ми на ум‹а› • идва ми (иде ми) в главата • дойде ми в главата • идва ми (иде ми) на акъла • дойде ми на акъла • минава ми/ мине ми през главата • минава ми/ мине ми през ума • минава ми/ мине ми през акъла • идва ми (иде ми) на пипето** *пренебр.* **• трекна ми/ трекне ми през ума** *диал.*

2. Помислям си за нещо, спомням си за нещо, сещам се за нещо. *Често му идваше на ума една неприятна случка от миналото.*

— **дойде ми на ум‹а› • идва ми (иде ми) на акъла • дойде ми на акъла • минава ми/ мине ми през главата • минава ми/ мине ми през ума • минава ми/ мине ми през акъла • докарвам си/ докарам си на ум**

ИДВА МИ (ИДЕ МИ) НА УСТАТА *нещо* — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) НА ЕЗИКА

ИДВА МИ (ИДЕ МИ) О̀ТРЪКИ — Умея да върша нещо, удава ми се нещо, сръчен съм. *Тя е много похватна, всичко ѝ идва о̀тръки.* ✧ *Шиенето му идва о̀тръки.*

— **идва ми (иде ми) о̀тръце (о̀тръка)** *диал.* **• правя си гаргара[1]** *с нещо* **• имам**

златни ръце • златни ми са ръцете • със златни ръце съм • златна ми е ръчицата (ръчичката)

ИДВА МИ (ИДЕ МИ) ȮТРЪЦЕ (ȮТРЪКА) *диал.* — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) ȮТРЪКИ

ИДВА МИ (ИДЕ МИ) ПИПЕТО ‹В ГЛАВАТА› *пренебр.* — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) УМЪТ ‹В ГЛАВАТА›

ИДВА МИ (ИДЕ МИ) УМЪТ ‹В ГЛАВАТА› — Ставам разумен, благоразумен, научавам се как да се държа и да постъпвам правилно; вразумявам се, поумнявам. *Най-после му идва умът в главата и престава да пие.* ✧ *Той порасна, възмъжа, вече не върши глупости, постепенно му идва умът в главата.*

— **дойде ми умът ‹в главата› • идва ми (иде ми) акълът ‹в главата› • дойде ми акълът ‹в главата› • дойде ми акълът на място‹то си› • дойде ми умът в куфалницата** *пренебр.* **• идва ми (иде ми) пипето ‹в главата›** *пренебр.* **• дойде ми пипето ‹в главата›** *пренебр.* **• събирам си/ събера си ума ‹в главата› • събирам си/ събера си акъла ‹в главата› • увира ми/ уври ми главата • влизам/ вляза в правия ‹път› • тръгвам/ тръгна в (по, из) правия път • тръгвам ‹си›/ тръгна ‹си› в пътя • влизам/ вляза в релси‹те› • вземам/ взема правия път** *диал.* **• вземам си/ взема си бележка • вземам ‹си›/ взема ‹си› урок**

ИДВАМ КАТО ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ — вж. ПАДАМ/ ПАДНА КАТО ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

ИДВАМ (ИДА) НА ‹БЯЛ› СВЯТ — вж. ИДВАМ (ИДА) НА ТОЯ СВЯТ

ИДВАМ (ДОЙДА) НА СЕБЕ СИ —

1. Съвземам се от обхваналата ме физическа слабост, възвръщам си силите, възстановявам здравето си. *Изведнъж му прилоша, но постепенно започна да идва на себе си.* ✧ *След като ти мине грипът, бързо ще се оправиш и ще дойдеш на себе си.*

— **събирам си/ събера си душата • стъпвам/ стъпя на крака‹та си› • вдигам се/ вдигна се на крака‹та си› • изправям се/ изправя се на крака‹та си› • стъпвам/ стъпя на нозе‹те си›**

2. Възвръщам нормалното си душевно състояние, душевното си спокойствие след силно вълнение, страх, смущение, изненада и под.; съвземам се, окопитвам се. *Такъв страх изживях, че още не мога да дойда на себе си.* ✧ *Радостта, че е спечелила конкурса бе голяма, но скоро се овладя и започна да идва на себе си.*

— **събирам си/ събера си душата • дойде ми сърце на място**

ИДВАМ (ИДА) НА ТОЯ СВЯТ — Раждам се. *Всички идваме на тоя свят, за да живеем щастливо.*

— **дойда на тоя свят • идвам (ида) на ‹бял› свят • дойда на ‹бял› свят • появявам се/ появя се на ‹бял› свят • явявам се/ явя се на ‹бял› свят • виждам/ видя ‹бял› свят • виждам/ видя божия свят • излизам/ изляза на ‹бял› свят**

ИДВАМ ОТХАК (ОТХАКИ) *някому или на нещо остар.* — вж. ИДВАМ ДОХАК (ДОХАКИ) *остар.*

И ДВЕТЕ НОГИ В ЕДИН ПАПУК ОБУВАМ *диал.* — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

ИДИ В ДЖЕНДЕМА *във 2 и 3 л. пренебр.* — вж. ВЪРВИ ПО ДЯВОЛИТЕ *пренебр.*

ИДИ ГЛЕДАЙ ХОРАТА В ОЧИТЕ — вж. КАК ЩЕ ГЛЕДАМ (ПОГЛЕДНА) ХОРАТА В ОЧИТЕ

ИДИ-ДОЙДИ — Не много добре, средно, може да се помири човек. *През лятото иди-дойди се справям, но през зимата трудно я карам само с една пенсия. ✧ Английския език го знам иди-дойди.*

— **как да е • криво-ляво • горе-долу • добре, зле • иди-ела** *диал.*

ИДИ-ЕЛА *диал.* — вж. ИДИ-ДОЙДИ

ИДИ НА МАЙНАТА СИ *във 2 и 3 л. пренебр. грубо* — вж. ВЪРВИ ПО ДЯВОЛИТЕ *пренебр.*

ИДИ ПО ДЯВОЛИТЕ *във 2 и 3 л. пренебр.* — вж. ВЪРВИ ПО ДЯВОЛИТЕ *пренебр.*

И ДУВАРЪТ ИМА УШИ — вж. И СТЕНИТЕ ИМАТ УШИ

И ДЯВОЛА БИХ ПОДКЛАЛ НА ЛЕДА *диал.* — вж. И ДЯВОЛА НАДХИТРЯМ (БИХ НАДХИТРИЛ, ЩЕ НАДХИТРЯ)

И ДЯВОЛА НАДХИТРЯМ (БИХ НАДХИТРИЛ, ЩЕ НАДХИТРЯ) — Много съм хитър, голям хитрец и шмекер съм. *По-добре е да си нямаш работа с този човек, той и дявола надхитря. ✧ Изглеждаше уж наивна, но и дявола би надхитрила.*

— **и дявола премятам (бих преметнал, ще преметна) • и дявола продавам (бих продал, ще продам) • и дявола подковавам (бих подковал, ще подкова) ‹на леда› • купувам те и те продавам (мога да те ‹купя и› продам, ще те**

купя и ще те продам) • и дявола бих подклал на леда *диал.* **• на дявола цървули обувам** *диал.* **• излъгвам те, та те продавам** *диал.* **• ‹и› на дявола джувап давам** *диал.* **• ‹и› на царя джувап давам** *диал.* **• ‹и› на пашата джувап давам** *диал.* **• дявол и половина съм • кръстен дявол съм • дяволска унука съм • дяволско шило съм • жив дявол съм • хитра лисица съм • стара лисица съм • Кума Лиса съм • дявол из вировете съм** *диал.* **• зная къде (де) зимуват раците • зная и дяволът къде се коти** *диал.* **• зная и на дявола (дяволите) дупките** *диал.*

И ДЯВОЛА ПОДКОВАВАМ (БИХ ПОДКОВАЛ, ЩЕ ПОДКОВА) ‹НА ЛЕДА› — вж. И ДЯВОЛА НАДХИТРЯМ (БИХ НАДХИТРИЛ, ЩЕ НАДХИТРЯ)

И ДЯВОЛА ПРЕМЯТАМ (БИХ ПРЕМЕТНАЛ, ЩЕ ПРЕМЕТНА) — вж. И ДЯВОЛА НАДХИТРЯМ (БИХ НАДХИТРИЛ, ЩЕ НАДХИТРЯ)

И

И ДЯВОЛА ПРОДАВАМ (БИХ ПРОДАЛ, ЩЕ ПРОДАМ) — вж. И ДЯВОЛА НАДХИТРЯМ (БИХ НАДХИТРИЛ, ЩЕ НАДХИТРЯ)

И ДЯВОЛЪТ ИМА УШИ — вж. И СТЕНИТЕ ИМАТ УШИ

‹И ЗА ЖИВИТЕ›, И ЗА УМРЕЛИТЕ пия — вж. ЗА ЖИВО И ЗА УМРЯЛО пия

‹И› ЗА МОЕ, И ‹ЗА› ТВОЕ ЗДРАВЕ пия — вж. ЗА ЖИВО И ЗА УМРЯЛО пия

ИЗБИВАМ СИ/ ИЗБИЯ СИ ОТ (ИЗ) АКЪЛА *нещо или някого* — вж. ИЗБИВАМ СИ/ ИЗБИЯ СИ ОТ (ИЗ) ГЛАВАТА

ИЗБИВАМ СИ/ ИЗБИЯ СИ ОТ (ИЗ) ГЛАВАТА *нещо или някого* — Отказвам се да мисля, преставам да мисля за нещо или някого. *Избий си от главата всички тези глупости.* ✧ *Избий си от главата това момиче, то не е за тебе.* ✧ *Тя се мъчеше да си избие от главата неприятната случка.*

— **изваждам си/ извадя си от (из) главата • изкарвам си/ изкарам си от (из) главата • махам си (махвам си/ махна си) от (из) главата • избивам си/ избия си от (из) ума • изваждам си/ извадя си от (из) ума • изкарвам си/ изкарам си от (из) ума • махам си (махвам си/ махна си) от (из) ума • избивам си/ избия си от (из) акъла • изваждам си/ извадя си от (из) акъла • изкарвам си/ изкарам си от (из) акъла • махам си (махвам си/ махна си) от (из) акъла**

ИЗБИВАМ СИ/ ИЗБИЯ СИ ОТ (ИЗ) УМА *нещо или някого* — вж. ИЗБИВАМ СИ/ ИЗБИЯ СИ ОТ (ИЗ) ГЛАВАТА

ИЗБИВАТ МИ БАЛАНСИТЕ и **ИЗБИВА МИ/ ИЗБИЕ МИ БАЛАНСЪТ** — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

ИЗБИВАТ МИ БУШОНИТЕ *жарг.* — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

ИЗБЛЕЩВАМ/ ИЗБЛЕЩЯ ОЧИ — вж. ИЗЦЪКЛЯМ/ ИЗЦЪКЛЯ ОЧИ

ИЗБРАНИК НА СЪДБАТА *книж.* — вж. ГАЛЕНИК НА СЪДБАТА *книж.*

ИЗБЪРСВАМ/ ИЗБЪРША СРАМА ‹ОТ ЧЕЛОТО› *на някого* — вж. УМИВАМ/ УМИЯ ЛИЦЕТО

ИЗБЪРСВАМ/ ИЗБЪРША СЪЛЗИТЕ *на някого* — Утешавам, успокоявам някого. *Тя се мъчеше да избърше сълзите на онези, които се бяха провалили на изпита.*

— **бърша сълзите • изтривам/ изтрия сълзите**

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ДУМА *на някого диал.* — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ‹ЛОШО› ИМЕ

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ДУШАТА (ДУШИЧКАТА, ДУШИЦАТА) *на някого* —

1. Мъча, притеснявам, измъчвам някого. *Той ще ти извади душата, докато не го вземеш на работа.* ✧ *Извади ѝ душата да продадат апартамента.*

— **вадя душата (душичката, душицата) • изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата) • ям душата • ям главата • не оставям/ оставя на мира • не давам/ дам мира • въртя на ръжен • въртя на шиш • пека на ръжен • пека на шиш • пека на огън • пека душицата • разпъвам/ разпъна на кръст** *книж.*

2. *диал.* вж. ИЗПРАЩАМ/ ИЗПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 знач.)

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ЖАРАВАТА *чрез някого* — вж. ВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ С ЧУЖДИ РЪЦЕ

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ЖАРТА *чрез някого* — вж. ВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ С ЧУЖДИ РЪЦЕ

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ *чрез някого* — вж. ВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ С ЧУЖДИ РЪЦЕ

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ С ЛЮДСКИ РЪЦЕ *диал.* — вж. ВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ С ЧУЖДИ РЪЦЕ

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ С ЧУЖДИ РЪЦЕ — вж. ВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ С ЧУЖДИ РЪЦЕ

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ‹ЛОША› ПРИКАЗКА (ПРИКАЗКИ) *на или за някого* — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ‹ЛОШО› ИМЕ

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ‹ЛОШО› ИМЕ *на някого* — Създавам лошо мнение за някого, като обикновено злословя за него. *В селото ѝ бяха извадили лошо име и това я накара да отиде да живее в града.*

— **изваждам/ извадя ‹лоша› приказка (приказки) • вадя приказка (приказки) • изкарвам/ изкарам приказка (приказки) • пускам/ пусна приказка (приказки) • изваждам/ извадя дума** *диал.* **• вадя думи** *диал.*

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА БЯЛО *нещо диал.* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА БЯЛ СВЯТ *нещо* —

1. Правя да се узнае нещо от всички, да стане достояние на всички; разкривам нещо. *Той се страхуваше някой да не извади на бял свят прегрешенията му. ✧ Не ѝ беше приятно, че извадиха на бял свят личния ѝ живот.*

— **изкарвам/ изкарам на бял свят • изнасям/ изнеса на бял свят • измъквам/ измъкна на бял свят • вадя на бял свят • показвам/ покажа на бял свят • изваждам/ извадя наяве • изкарвам/ изкарам наяве • изваждам/ извадя на показ • изкарвам/ изкарам на показ • изваждам/ извадя налице • изкарвам/ изкарам налице • изваждам/ извадя на мегдан • изкарвам/ изкарам на мегдан • изваждам/ извадя на пазар‹а› • изкарвам/ изкарам на пазар‹а› • изнасям/ изнеса на видело** *диал.* **• изваждам/ извадя на бяло** *диал.*

2. Обнародвам, публикувам нещо. *В печата бяха извадени на бял свят много интересни факти. ✧ През последните години бяха извадени на бял свят непубликувани досега творби на поета.*

— **изкарвам/ изкарам на бял свят • изнасям/ изнеса на бял свят • измъквам/ измъкна на бял свят • вадя на бял свят • показвам/ покажа на бял свят • изваждам/ извадя наяве • изкарвам/ изкарам наяве**

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НАЛИЦЕ *нещо* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА МЕГДАН *нещо* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА ПАЗАР‹А› *нещо* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ‹НА ПАЗАРА› КИРЛИВИТЕ РИЗИ *на някого* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ КИРЛИВИТЕ РИЗИ

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА ПОКАЗ *нещо* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НАЯВЕ *нещо* — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА БЯЛ СВЯТ (1 и 2 знач.)

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ АРХИВАТА — вж. ИЗМЪКВАМ/ ИЗМЪКНА ОТ АРХИВАТА (1 и 2 знач.)

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ БАТАКА *някого* — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ (ИЗ) КАЛТА

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ (ИЗ) КАЛТА *някого* — Избавям някого от мизерия, нищета или от безпътен начин на живот. *Тя винаги ще му бъде благодарна, защото той я извади от калта, помогна ѝ материално и я насочи в живота.*

— вдигам/ вдигна от калта • измъквам/ измъкна от калта • изваждам/ извадя от батака • измъквам/ измъкна от батака

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ КОЖАТА *някого* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ НАФТАЛИНА *някого* — Възлагам работа на някого, който дотогава е бил забравен, изоставен. *На шефското място назначиха един бивш наш колега. Всички недоумяваме защо го извадиха от нафталина.*

— изваждам/ извадя от архивата • измъквам/ измъкна от архивата • изваждам/ извадя от рантията *диал.*

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ (ИЗ, ПРЕЗ) НОСА *на някого нещо* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ (ИЗ, ПРЕЗ) НОСА (1 и 2 знач.)

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ РАВНОВЕСИЕ *някого* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ РАНТИЯТА *някого диал.* — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ НАФТАЛИНА

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ РЕЛСИТЕ *някого* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ СТРОЯ —

1. *Някого.* Отстранявам някого от някаква работа, дейност; не давам възможност на някого повече да се занимава с нещо. *Болестта за дълго го извади от строя.* ✧ *След провала му на състезанието, той беше изваден от строя.*

— **изкарвам/ изкарам от строя**

2. *Нещо.* Прекратявам дейността на нещо, правя го негодно за работа и употреба. *Ако не внимаваш при работата с машината и не се грижиш за нея, можеш скоро да я извадиш от строя.*

— **изкарвам/ изкарам от строя**

И

ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ (ИЗ) ТЪРПЕНИЕ *някого* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА

ИЗВАЖДАМ СИ/ ИЗВАДЯ СИ ГНЕВА *от (на) някого* — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ ЯДА

ИЗВАЖДАМ СИ/ ИЗВАДЯ СИ ОТ (ИЗ) АКЪЛА *нещо или някого* — вж. ИЗБИВАМ СИ/ ИЗБИЯ СИ ОТ (ИЗ) ГЛАВАТА

ИЗВАЖДАМ СИ/ ИЗВАДЯ СИ ОТ (ИЗ) ГЛАВАТА *нещо или някого* — вж. ИЗБИВАМ СИ/ ИЗБИЯ СИ ОТ (ИЗ) ГЛАВАТА

ИЗВАЖДАМ СИ/ ИЗВАДЯ СИ ОТ (ИЗ) УМА *нещо или някого* — вж. ИЗБИВАМ СИ/ ИЗБИЯ СИ ОТ (ИЗ) ГЛАВАТА

ИЗВАЖДАМ СИ/ ИЗВАДЯ СИ ЯДА *от (на) някого* — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ ЯДА

ИЗВЕЖДАМ/ ИЗВЕДА НА ДОБЪР КРАЙ *нещо* — Успешно завършвам нещо започнато, предприето. *Надяваха се, че работата, която бяха започнали с много усилия и труд, ще успеят да я изведат на добър край.*

— **изкарвам/ изкарам на добър край • изкарвам/ изкарам на глава** *диал.*

ИЗВЕЖДАМ/ ИЗВЕДА НА ПРЕДЕН ПЛАН *нещо книж.* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ПРЕДЕН ПЛАН *книж.*

ИЗВЕЖДАМ/ ИЗВЕДА НА ПЪРВИ ПЛАН *нещо книж.* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ПРЕДЕН ПЛАН *книж.*

ИЗВЕТРЯЛ МИ Е УМЪТ *диал.* — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

ИЗВИВАМ/ ИЗВИЯ ВРАТА *на някого* —

1. Убивам, умъртвявам някого. *Той я ненавиждаше и се страхуваше, че някой ден ще ѝ извие врата.* ✧ *Хора от престъпния свят водеха война помежду си и сами един другиму си извиваха вратовете.*

— **строшавам/ строша врата • счупвам/ счупя врата • строшавам/ строша главата • счупвам/ счупя главата • разбивам/ разбия главата • смазвам/ смажа главата • смачквам/ смачкам главата • размазвам/ размажа главата • смазвам/ смажа мутрата** *грубо* **• размазвам/ размажа мутрата** *грубо* **• виждам/ видя сметката • виждам/ видя работата • светявам/ светя маслото • светявам/ светя водата • изпращам/ изпратя на онзи (оня) свят • пращам/ пратя на онзи (оня) свят • пращам/ пратя на другия свят • изпращам/ изпратя на другия свят • провождам/ проводя на другия свят** *диал.* **• пращам/ пратя при свети Петър • изпращам/ изпратя на небето** *рядко* **• пращам/ пратя в гроба • изпращам/ изпратя в гроба • пращам/ пратя на гробищата • прочитам/ прочета молитвата • вземам/ взема живота • вземам/ взема душата • вземам/ взема главата • изяждам/ изям главата (главицата) • изяждам/ изям душата (душицата) • изпивам/ изпия кръвта (кръвчицата) • вземам/ взема дните • скъсявам/ скъся дните • скъсявам/ скъся живота • съкращавам/ съкратя дните • съкращавам/ съкратя живота • слагам/ сложа край на живота • турям/ туря край на живота • запалвам/ запаля свещ** *диал.* **• изваждам/ извадя душата (душичката, душицата)** *диал.* **• изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата)** *диал.* **• вадя душата (душичката, душицата)** *диал.* **• изтръгвам/ изтръгна душата (душичката, душицата)** *диал.*

2. Сломявам непокорството на някого, налагам му се; подчинявам, покорявам някого. *Той е тежък характер и упорит, но ще се намери кой да му извие врата.* ✧ *Тя беше толкова властна, че успя да извие врата на мъжа си и да го подчини на волята си.*

— **превивам/ превия врата • свивам/ свия врата • навивам/ навия врата • прекършвам/ прекърша врата • навеждам/ наведа врата • навеждам/ наведа главата • навивам/ навия главата • стъпвам/ стъпя на врата • стъпвам/ стъпя на шията • стъпвам/ стъпя на гушата • стъпвам/ стъпя на гърба • сядам/ седна на врата • сядам/ седна на шията • сядам/ седна на главата • поставям/ поставя на колене • турям/ туря (турвам/ турна) под крака‹та› си • нахлузвам/ нахлузя оглавник • турям/ туря (турвам/ турна) самар‹а› • строшавам/ строша рогата** *диал.* **• счупвам/ счупя рогата** *диал.*

ИЗВИРА МИ ОТ КРАЧОЛИТЕ — вж. БИЕ МЕ ПАРÀТА

ИЗВРЪЩАМ/ ИЗВЪРНА КОЛАТА — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА КОЛАТА

ИЗВЪН СЕБЕ СИ — В крайно възбудено състояние; нервиран, ядосан, разгневен, изнервен. *Той беше извън себе си и ѝ наговори куп обидни думи.*

— **вън от себе си**

ИЗВЪРТЯВАМ СЕ/ ИЗВЪРТЯ СЕ НА СТО И ОСЕМДЕСЕТ ГРАДУСА —

1. Променям мнението си, разбиранията си, идейните си позиции, променям поведението си; почвам да говоря или да действам по съвсем друг начин, обикн. противоположен на досегашния. *Уж бяхме на едно мнение за социалните придобивки, а сега се извърташ на сто и осемдесет градуса и твърдиш, че не съм прав.*

— **обръщам се/ обърна се на сто и осемдесет градуса • завъртявам се/ завъртя се на сто и осемдесет градуса • обръщам/ обърна колата • извръщам/ извърна колата**

2. *За нещо.* Променям се коренно, напълно. *Откакто се пенсионира, животът му се извъртя на сто и осемдесет градуса — вече нямаше предишната материална възможност и се отказа от много неща.*

— **обръщам се/ обърна се на сто и осемдесет градуса • завъртявам се/ завъртя се на сто и осемдесет градуса**

ИЗГАЗВАМ/ ИЗГАЗЯ ЗЕЛЕТО *диал.* — вж. СГАЗВАМ/ СГАЗЯ ЛУКА

ИЗГАЗВАМ/ ИЗГАЗЯ ПРОСОТО *диал.* — вж. СГАЗВАМ/ СГАЗЯ ЛУКА

ИЗГАРЯМ/ ИЗГОРЯ ВСИЧКИ МОСТОВЕ ЗАД СЕБЕ СИ — С действията и поведението си разрушавам всякаква възможност за възобновяване на връзките и отношенията си с някого или за връщане към нещо. *След огромния скандал и тежките думи, които ѝ каза, той осъзна, че е изгорил всички мостове зад себе си и никога вече няма да я види.*

— **разрушавам/ разруша всички мостове зад себе си • събарям/ съборя всички мостове зад себе си • срутвам/ срутя всички мостове зад себе си**

ИЗГАРЯМ/ ИЗГОРЯ ДУШАТА (ДУШИЦАТА) *някому* — Причинявам много неприятности, мъки, страдания на някого; съсипвам, опропастявам, унищожавам някого. *Този човек какви ли не злини ѝ стори, душата ѝ изгори.* ✧ *Какви само роднини има, готови са да разграбят имота ѝ, душицата ѝ да изгорят.*

— **изяждам/ изям душата (душицата) • изяждам/ изям главата (главицата) • пека душицата • пека на огън • пека на шиш • пека на ръжен • въртя на ръжен • въртя на шиш**

ИЗГАРЯ/ ИЗГОРИ МИ ДЖИГЕРА *за нещо простонар.* — вж. ИЗГАРЯ/ ИЗГОРИ МИ ДУШАТА (ДУШИЧКАТА, ДУШИЦАТА)

ИЗГАРЯ/ ИЗГОРИ МИ ДУШАТА (ДУШИЧКАТА, ДУШИЦАТА) *за нещо* — Силно желая нещо, изпитвам силен копнеж за нещо. *Изгоряла ми е душата за една мешана скара. ✧ Отдавна нищо не съм чел, изгаря ми душата за една хубава книга. ✧ Душичката ми изгаря за планина.*

— **изгаря/ изгори ми сърцето • изгаря/ изгори ми джигера** *простонар.* • **оживява/ оживя ми на сърцето** *нещо* • **оживява/ оживя ми на душата** *нещо*

ИЗГАРЯ/ ИЗГОРИ МИ СЪРЦЕТО *за нещо* — вж. ИЗГАРЯ/ ИЗГОРИ МИ ДУШАТА (ДУШИЧКАТА, ДУШИЦАТА)

ИЗГАРЯМ/ ИЗГОРЯ КЪЩАТА *на някого* — Причинявам голямо нещастие или щета на семейството на някого, съсипвам го. *Не се залавяй с тази рискована работа, ще изгориш къщата ни. ✧ Синът им се ожени за една усойница, която им изгори къщата.*

— **подпалвам/ подпаля къщата • запалвам/ запаля къщата • подпалвам/ подпаля чергата • запалвам/ запаля чергата • изгарям/ изгоря чергата • опържвам/ опържа чергата** *диал.*

ИЗГАРЯМ/ ИЗГОРЯ ЧЕРГАТА *на някого* — вж. ИЗГАРЯМ/ ИЗГОРЯ КЪЩАТА

ИЗГЛЕЖДАМ СИ/ ИЗГЛЕДАМ СИ ОЧИТЕ — вж. ИЗГЛЕЖДАТ МИ СЕ/ ИЗГЛЕДАТ МИ СЕ ОЧИТЕ

ИЗГЛЕЖДАТ МИ СЕ/ ИЗГЛЕДАТ МИ СЕ ОЧИТЕ — С голямо нетърпение очаквам да видя някого, който се бави, не идва. *Изгледаха ми се очите да ви чакам да се върнете.*

— **изглеждам си/ изгледам си очите • изтичат ми/ изтекат ми очите**

ИЗГОРЕЛИ СА МИ БУШОНИТЕ *жарг.* — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

ИЗГОРИ ЕДИНИЯ, ТА ПОСИПИ ДРУГИЯ *диал. неодобр.* — вж. ВЗЕМИ ЕДИНИЯ, ТА УДАРИ ДРУГИЯ *неодобр.*

ИЗГОРИ ПАВЛА, ТА ПОСИПИ ПЕТРА *диал. неодобр.* — вж. ВЗЕМИ ЕДИНИЯ, ТА УДАРИ ДРУГИЯ *неодобр.*

ИЗГРАЖДАМ/ ИЗГРАДЯ ВЪЗДУШНИ КУЛИ — вж. ГРАДЯ ‹ВЪЗДУШНИ› КУЛИ

ИЗГУБВАМ/ ИЗГУБЯ ГЛАВА‹ТА СИ› *диал.* — вж. ИЗГУБВАМ/ ИЗГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА (2 знач.)

ИЗГУБВАМ/ ИЗГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА —

1. Не мога да реагирам или да кажа нещо от голяма изненада, учудване, смущение, объркване; смайвам се, стъписвам се, сащисвам се. *Тя толкова се изненада като го видя, че изгуби и ума, и дума.* ✧ *Изгубих ума и дума пред великолепната гледка.*

— загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • губя ума и дума • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • глътвам си/ глътна си езика • поглъщам се/ погълна си езика • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› език‹а› • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› уста‹та› • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› устни‹те› • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› пръст‹а› • прехапвам си/ прехапя си бърните *диал.* • прехапвам си/ прехапя си долната джука *диал.* • езикът ми се връзва/ върже • езикът ми се завързва/ завърже • езикът ми се схваща/ схване • замръзва ми/ замръзне ми езикът • и името си не мога да кажа • ‹и› името си забравям/ забравя • едва мога да си кажа името • ‹и› три не мога да кажа • поглъщам си/ погълна си думите • прехапвам си/ прехапя си думите (думата) • две думи накръст не мога да кажа • не мога да кажа две думи • не мога да кажа две приказки • две приказки накръст не мога да кажа • не мога да си кажа ‹и› заглавието *жарг.* • глътвам си/ глътна си граматиката *жарг.* • поглъщам си/ погълна си граматиката *жарг.* • хващам се/ хвана се за главата • улавям се/ уловя се за главата • дръпва ми се/ дръпне ми се водата *простонар.*

2. Силно се изплашвам от някого или от нещо, изгубвам самообладание, обхваща ме неизразим страх. *Той я изгледа така свирепо, че тя изгуби и ума, и дума.* ✧ *Когато усетиха земетресението, хората изгубиха ума и дума и хукнаха да бягат.*

— загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • губя ума и дума • глътвам си/ глътна си езика • поглъщам си/ погълна си езика • прехапвам си/ прехапя си езика • глътвам си/ глътна си граматиката *жарг.* • поглъщам си/ погълна си граматиката *жарг.* • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • изгубвам/ изгубя глава‹та си› *диал.* • изкарвам си/ изкарам си ума • изкарвам си/ изкарам си акъла • изкарвам си/ изкарам си ангелите • отива ми/ отиде ми умът • отива ми/ отиде ми акълът • изстива ми/ изстине ми сърцето • обръща ми се/ обърне ми се сърцето • преобръща ми се/ преобърне ми се сърцето • премята ми се/ преметне ми се сърцето • подскача ми/ подскочи ми сърцето • сърцето ми замира/ замре • дъхът ми замира/ замре • изтръгва ми се/ изтръгне ми се сърцето *диал.* • пада ми/ падне ми сърцето в петите • отива ми/ отиде ми сърцето в петите • дойде ми сърцето в петите • пада ми/ падне ми сърцето в гащите •

разтреперват ми се/ разтреперят ми се гащите • разтреперват ми се/ разтреперят ми се мартинките • подмокрям/ подмокря гащите *подигр.* • боядисвам/ боядисам гащите *подигр.* • оцапвам/ оцапам гащите *подигр.* • напълвам/ напълня гащите *подигр.* • напълвам/ напълня шалварите *подигр.* • пуква ми се/ пукне ми се жлъчката • спуква ми се/ спука ми се жлъчката • кръвта (кръвчицата) ми изстива/ изстине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми застива/ застине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми замръзва/ замръзне ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смразява/ смрази ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смръзва/ смръзне ‹в жилите› • побиват ме/ побият ме тръпки • полазват ме/ полазят ме тръпки • полазват ми/ полазят ми тръпки по гърба (тялото, снагата) • полазват ми/ полазят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запълзяват ми/ запълзят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запъплят ми мравки по гърба • попълзяват/ попълзят мравки по кожата ми • мравки лазят по гърба (кожата, тялото) ми • лазят ме мравки • лазят ме тръпки • мравки облазват/ облазят гърба ми • облазват ме/ облазят ме ‹студени (хладни)› тръпки • облазват ме/ облазят ме ‹студени› морници *поет.* • обхваща ме/ обхване ме мраз • полазва ме/ полази ме мраз ‹по тялото (снагата)› • побива ме/ побие ме мраз ‹по тялото (снагата)› • побиват ме/ побият ме мразници *диал.* • полазват ме/ полазят ме мразници *диал.* • дръпва ми се/ дръпне ми се водата *простонар.*

ИЗГУБВАМ/ ИЗГУБЯ ПОЗИЦИЯ‹ТА СИ› (ПОЗИЦИИ‹ТЕ СИ›) — вж. ГУБЯ ПОЗИЦИЯ‹ТА СИ› (ПОЗИЦИИ‹ТЕ СИ›)

ИЗГУБВАМ/ ИЗГУБЯ ПОЧВА ‹ПОД КРАКАТА СИ› — вж. ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ПОЧВА ‹ПОД КРАКАТА СИ› (1 и 2 знач.)

ИЗГУБВАМ/ ИЗГУБЯ ПУСУЛАТА —

1. Като вървя обърквам, сгрешавам пътя. *В тази мъгла нищо не се вижда и можем да изгубим пусулата.*

— изпускам/ изпусна пусулата • изтървавам/ изтърва пусулата • загубвам/ загубя пусулата • забърквам/ забъркам пусулата *диал.* • сбърквам/ сбъркам пусулата *диал.*

2. Обърквам се и не зная какво да правя, как да действам, какво да предприема. *След като се провали в професията си, той съвсем изгуби пусулата и се чудеше как по-нататък ще се оправя в живота.*

— изпускам/ изпусна пусулата • изтървавам/ изтърва пусулата • загубвам/ загубя пусулата • забърквам/ забъркам пусулата *диал.* • сбърквам/ сбъркам пусулата *диал.* • обърквам/ объркам конците • оплитам/ оплета конците • заплитам/ заплета конците • забърквам/ забъркам конците • сбърквам/ сбъркам конците • скосявам/ скося конците *диал.*

ИЗГУБВАМ СИ/ ИЗГУБЯ СИ АКЪЛА — вж. ИЗГУБВАМ СИ/ ИЗГУБЯ СИ УМА (1 и 2 знач.)

ИЗГУБВАМ СИ/ ИЗГУБЯ СИ РАЗУМА (РАЗСЪДЪКА) — вж. ИЗГУБВАМ СИ/ ИЗГУБЯ СИ УМА (1 знач.)

ИЗГУБВАМ СИ/ ИЗГУБЯ СИ УМА —

1. Преставам да разсъждавам разумно и да се държа нормално; полудявам, обезумявам, побърквам се. *На стари години тя съвсем си изгуби ума, ходеше раздърпана из улиците и говореше несвързани неща.*

— **загубвам си/ загубя си ума • загубвам си/ загубя си разума (разсъдъка) • изгубвам си/ изгубя си разума (разсъдъка) • изгубвам си/ изгубя си акъла • загубвам си/ загубя си акъла • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • мръдвам/ мръдна с ума си • мръдвам/ мръдна с акъла си • мръдва ми/ мръдне ми акълът • мръдва ми/ мръдне ми чивията • изхвръква ми/ изхвръкне ми умът • изхвръква ми/ изхвръкне ми акълът • изхвръква ми/ изхвръкне ми чивията • хвръква ми/ хвръкне ми чивията • щуква ми/ щукне ми умът • изфирясва ми/ изфиряса ми умът • изфирясва ми/ изфиряса ми акълът • изскоква ми/ изскокне ми умът** *диал.* • **излиза ми/ излезе ми умът** *диал.* • **побърквам си/ побъркам си акъла** *диал.* • **хващат ме/ хванат ме белите братя • откачам/ откача централно** *жарг.*

2. *По (подир) някого.* Силно се влюбвам в някого. *Той си е изгубил ума по нея и страда от това, че тя не му обръща внимание.*

— **загубвам си/ загубя си ума • изгубвам си/ изгубя си акъла • загубвам си/ загубя си акъла • губя си ума • губя си акъла • загубвам си/ загубя си главата • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • хвръква ми/ хвръкне ми умът • хвръква ми/ хвръкне ми акълът • хвръква ми/ хвръкне ми чивията • глътвам/ глътна въдицата • лапвам/ лапна въдицата • налапвам/ налапам въдицата • захапвам/ захапя въдицата • хлътвам/ хлътна до уши**

ИЗГЪРМЯВАМ СИ/ ИЗГЪРМЯ СИ БАРУТА — вж. ИЗГЪРМЯВАМ СИ/ ИЗГЪРМЯ СИ ПАТРОНИТЕ

ИЗГЪРМЯВАМ СИ/ ИЗГЪРМЯ СИ ПАТРОНИТЕ и **ИЗГЪРМЯВАМ СИ/ ИЗГЪРМЯ СИ ВСИЧКИТЕ ПАТРОНИ** — Изчерпвам доводите си, възможностите си или резервите си за постигането на някаква цел. *С необмисленото си изказване той си изгърмя патроните и вече няма аргументи срещу опонента си.* ✧ *Имам много факти срещу неговата дейност, но не искам изведнъж да си изгърмя всичките патрони.*

— **изгърмявам си/ изгърмя си барута • изстрелвам си/ изстрелям си патроните • изстрелвам си/ изстрелям си всичките патрони • изхабявам си/ изхабя си патроните • изхабявам си/ изхабя си всичките патрони • изпуквам си/ изпукам си патроните • изпуквам си/ изпукам си всичките патрони • хабя си патроните • хабя си барута • гърмя си патроните • изигравам/ изиграя козовете си • проигравам/ проиграя козовете си • хвърлям/ хвърля козовете си**

ИЗДАВАМ/ ИЗДАМ КАРТИТЕ СИ — вж. ОТКРИВАМ/ ОТКРИЯ КАРТИТЕ СИ

ИЗДАВАМ СИ/ ИЗДАМ СИ ‹И› КАЛТА ПОД (ИЗПОД) НОКТИТЕ — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ И РИЗАТА ОТ ГЪРБА

ИЗДИГАМ/ ИЗДИГНА ВЪЗДУШНИ КУЛИ — вж. ГРАДЯ ‹ВЪЗДУШНИ› КУЛИ

ИЗДИГАМ/ ИЗДИГНА ГЛАС —

1. *За нещо.* Обявявам се, изказвам се решително в подкрепа на нещо. *Те издигнаха глас в защита на гражданските права.*

— **вдигам/ вдигна глас • надигам/ надигна глас**

2. *Против (срещу) някого или нещо.* Обявявам се против някого или нещо, изразявам недоволството си, възмущението си от някого или нещо; протестирам. *Хората все повече издигат глас на протест срещу насилието.*

— **вдигам/ вдигна глас • надигам/ надигна глас • надавам/ надам вой** *книж.*

ИЗДИГАМ/ ИЗДИГНА ДО НЕБЕСАТА *някого книж.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *книж.*

ИЗДИГАМ/ ИЗДИГНА ДО ОБЛАЦИТЕ *някого книж.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *книж.*

ИЗДИГАМ/ ИЗДИГНА НА ПИЕДЕСТАЛ *някого книж.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *книж.*

ИЗДИГАМ СЕ/ ИЗДИГНА СЕ В ОЧИТЕ *на някого* — С делата си, с поведението си правя добро впечатление, спечелвам уважението и високата оценка на някого; някой почва да ме цени повече. *Със своята толерантност и уравновесеност той се издигна в очите на колегите си.* ✧ *Когато прочетох задълбочената ти статия много ми се издигна в очите.*

— **израствам/ израсна в (пред) очите • пораствам/ порасна в (пред) очите**

ИЗДЪРПВАМ/ ИЗДЪРПАМ С КУКА ВСЯКА ДУМА — вж. ВАДЯ ДУМИТЕ С ЧЕНГЕЛ (ЧЕНГЕЛИ) ‹ОТ УСТАТА›

ИЗДЪРПВАМ/ ИЗДЪРПАМ УШИТЕ (УХОТО) *на някого* — вж. ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА КАЛАЯ

ИЗИГРАВАМ/ ИЗИГРАЯ ИГРА *някому* — вж. ИЗИГРАВАМ/ ИЗИГРАЯ НОМЕР

ИЗИГРАВАМ/ ИЗИГРАЯ КОЗОВЕТЕ СИ — Използвам, опитвам всички средства и възможности, с които разполагам, за да постигна нещо. *Засега няма да го моля за ходатайство, не искам да си изигравам козовете.* ✧ *Защитата си изигра козовете и сега няма никакви аргументи срещу обвинението.*

— **проигравам/ проиграя козовете си • хвърлям/ хвърля козовете си • изгърмявам си/ изгърмя си патроните • изгърмявам си/ изгърмя си всичките патрони • изстрелвам си/ изстрелям си патроните • изстрелвам си/ изстрелям си всичките патрони • изхабявам си/ изхабя си патроните • изхабявам си/ изхабя си всичките патрони • изпуквам си/ изпукам си патроните • изпуквам си/ изпукам си всичките патрони • изгърмявам си/ изгърмя си барута • хабя си барута • хабя си патроните • гърмя си патроните**

ИЗИГРАВАМ/ ИЗИГРАЯ КОМЕДИЯ‹ТА› — вж. ИГРАЯ КОМЕДИЯ (КОМЕДИИ)

ИЗИГРАВАМ/ ИЗИГРАЯ НОМЕР *някому* — Поставям някого в неприятно положение, причинявам някому някаква неприятност, като го подигравам или излъгвам за нещо. *Той може да ни изиграе някой номер и да не дойде на срещата.* ✧ *Обещаваше ѝ, че ще се ожени за нея, но ѝ изигра мръсен номер, намери си друга.*

— **погаждам/ погодя номер (номера) • скроявам/ скроя номер • направям/ направя номер • правя номера • играя номера • свивам/ свия номер** *жарг.* **• бачкам номера** *жарг.* **• изигравам/ изиграя игра • насаждам/ насадя на пачи яйца • подлагам/ подложа динена кора • подхлъзвам/ подхлъзна на динена кора • слагам/ сложа динена кора • турям/ туря (турвам/ турна) динена кора • хързулвам/ хързулна една динена кора • хлъзвам/ хлъзна на (по) динена кора • пращам/ пратя за зелен хайвер • изпращам/ изпратя за зелен хайвер • пращам/ пратя за липови ябълки • пращам/ пратя в Бруса за маймуни • пращам/ пратя в гората за гъби • връзвам/ вържа на празни ясли • пращам/ пратя** *някого* **да лапа мухи • пращам/ пратя** *някого* **да пасе • пращам/ пратя на кино** *жарг.* **• пращам/ пратя на баня** *жарг.* **• пращам/ пратя за зелени глогини** *диал.* **• провождам/ проводя за зелен хайвер** *диал.* **• продавам/ продам за зелен хайвер** *диал.*

ИЗИГРАВАМ/ ИЗИГРАЯ ПОСЛЕДНАТА СИ КАРТА — Опитвам, използвам и последната си възможност, рискувам, за да постигна нещо. *Когато разбра, че той няма да ѝ направи услуга, тя реши да изиграе последната си карта — предложи му пари.*

— **хвърлям/ хвърля последната си карта • залагам/ заложа последната си карта • изигравам/ изиграя последния си коз • хвърлям/ хвърля последния си коз • залагам/ заложа последния си коз • залагам/ заложа на една ‹-единствена› карта • слагам/ сложа на една карта**

ИЗИГРАВАМ/ ИЗИГРАЯ ПОСЛЕДНИЯ СИ КОЗ — вж. ИЗИГРАВАМ/ ИЗИГРАЯ ПОСЛЕДНАТА СИ КАРТА

И ЗИДЪТ ИМА УШИ — вж. И СТЕНИТЕ ИМАТ УШИ

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ АКЪЛА *на някого* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ УМА

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ АНГЕЛИТЕ *на някого* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ УМА

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ДУШАТА (ДУШИЧКАТА, ДУШИЦАТА) *на някого* —

1. Мъча, измъчвам, притеснявам някого. *Пази се от него, ще ти изкара душата, докато не постигне своето.* ✧ *Душицата му ще изкара за пари.*

— **вадя душата (душичката, душицата) • изваждам/ извадя душата (душичката, душицата) • ям душата • ям главата • не оставям/ оставя на мира • не давам/ дам мира • въртя на ръжен • въртя на шиш • пека на ръжен • пека на шиш • пека на огън • пека душицата • разпъвам/ разпъна на кръст** *книж.*

2. *диал.* вж. ИЗПРАЩАМ/ ИЗПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 знач.)

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ КИРЛИВИТЕ РИЗИ *на някого* — Показвам открито пред всички нечестните, непочтените, лошите деяния на някого; разобличавам някого. *Той се страхуваше да не би някой да научи за далаверите му и да му изкара кирливите ризи.* ✧ *Знам що за човек си и ще изкарам пред всички кирливите ти ризи.*

— **изваждам/ извадя ‹на пазара› кирливите ризи • вадя кирливите ризи • изнасям/ изнеса ‹на пазара› кирливите ризи • изнасям/ изнеса непраните ризи • свалям/ сваля маската • смъквам/ смъкна маската • снемам/ снема маската • махам (махвам/ махна) маската • хвърлям/ хвърля маската • свалям/ сваля булото • смъквам/ смъкна булото • снемам/ снема булото • махам (махвам/ махна) булото • вдигам/ вдигна булото**

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА БЯЛ СВЯТ *нещо* — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА БЯЛ СВЯТ (1 и 2 знач.)

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ГЛАВА *нещо диал.* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ДОБЪР КРАЙ

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ДОБЪР КРАЙ *нещо* — Успешно завършвам нещо започнато, предприето. *Дано нещата да потръгнат и това, което си започнал, да го изкараш на добър край.*

— **извеждам/ изведа на добър край • изкарвам/ изкарам на глава** *диал.*

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НАЛИЦЕ *нещо* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА МЕГДАН *нещо* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПАЗАРА *нещо* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ *нещо* — Правя да се узнае нещо от всички, да стане достояние на всички; разкривам нещо. *Той не обичаше да изкарва на показ личните си проблеми.* ✧ *Всичките ѝ непочтени дела бяха изкарани на показ.*

— **изваждам/ извадя на показ • изваждам/ извадя наяве • изкарвам/ изкарам наяве • изваждам/ извадя на бял свят • изкарвам/ изкарам на бял свят • изнасям/ изнеса на бял свят • измъквам/ измъкна на бял свят • вадя на бял свят • показвам/ покажа на бял свят • изваждам/ извадя налице • изкарвам/ изкарам налице • изваждам/ извадя на мегдан • изкарвам/ изкарам на мегдан • изваждам/ извадя на пазар‹а› • изкарвам/ изкарам на пазар‹а› • изнасям/ изнеса на пазар‹а› • изнасям/ изнеса на видело** *диал.* **• изваждам/ извадя на бяло** *диал.*

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПРЕДЕН ПЛАН *нещо книж.* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ПРЕДЕН ПЛАН *книж.*

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПЪРВИ ПЛАН *нещо книж.* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ПРЕДЕН ПЛАН *книж.*

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НАЯВЕ *нещо* — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА БЯЛ СВЯТ (1 и 2 знач.)

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА *някого* — Силно ядосвам, раздразвам, разгневявам някого, ставам причина той да се вбеси, да не може да се владее. *С глупавите си подмятания и шеги той я изкарваше от кожата.* ✧ *Престани да нахалстваш, защото ще ме изкараш от кожата.* ✧ *Неговата невъзмутимост съвсем я изкара от кожата.*

— **изваждам/ извадя от кожата • изкарвам/ изкарам от релсите • изваждам/ извадя от релсите • изкарвам/ изкарам от (из) търпение • изваждам/ извадя от (из) търпение • изкарвам/ изкарам от (из) нерви • изваждам/ извадя от равновесие • изкарвам/ изкарам от равновесие • вдигам/ вдигна кръвното • качвам/ кача кръвното • вдигам/ вдигна адреналина • качвам/ кача адреналина • късам нервите • скъсвам/ скъсам нервите • изпъвам/ изпъна нервите • опъвам/ опъна нервите • обтягам/ обтегна нервите • напрягам/ напрегна нервите • разстройвам/ разстроя нервите • действам на нервите • удрям/ ударя ‹по› нервите • танцувам по нервите • лазя по нервите • играя по нервите • ходя по нервите • ходя по нервите с налъми** *жарг.* **• изправям/ изправя на ‹зъби и› нокти** *жарг.*

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ (ИЗ) НЕРВИ *някого* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ (ИЗ, ПРЕЗ) НОСА *на някого нещо* —

1. Натяквам на някого заради доброто, което съм му направил. *Даде ми пари назаем, а после ми ги изкара от носа.* ✧ *Беше от хората, които ще ти направят услуга, но после ще ти я изкарат през носа, така че цял живот да съжаляваш.*

— **изваждам/ извадя от (из, през) носа • вадя от (из, през) носа**

2. Отмъщавам си на някого за някаква неприятност, която ми е причинил, за нещо, което е извършил. *Ти ме накисна пред директора, но тази твоя подлост от носа ти ще я изкарам.* ✧ *През носа ще ти изкарам злините, които ми стори.*

— **изваждам/ извадя от (из, през) носа • връщам/ върна го тъпкано • връщам/ върна с лихвата (лихвите) • заплащам/ заплатя с лихвата (лихвите) • плащам/ платя с лихвата (лихвите) • не оставам/ остана длъжен • давам/ дам** *някому* **да ‹се› разбере • плащам/ платя със същата монета • заплащам/ заплатя със същата монета • отвръщам/ отвърна със същата монета • отвръщам/ отвърна на удара с удар • показвам/ покажа** *някому* **откъде изгрява слънцето • показвам/ покажа** *някому* **кой кум, кой ‹стар› сват**

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ РАВНОВЕСИЕ *някого* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ РЕЛСИТЕ *някого* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ СТРОЯ — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ СТРОЯ (1 и 2 знач.)

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ (ИЗ) ТЪРПЕНИЕ *някого* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ПРЕХРАНАТА СИ — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ХЛЯБА СИ

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ПРИКАЗКА (ПРИКАЗКИ) *на (за) някого* — Създавам лошо мнение за някого, като обикновено злословя за него. *Внимавай да не ти изкарат приказка, че си леконравна и да започнат да шушукат зад гърба ти.*

— **пускам/ пусна приказка (приказки) • вадя приказка (приказки) • изваждам/ извадя ‹лоша› приказка (приказки) • изваждам/ извадя ‹лошо› име • изваждам/ извадя дума** *диал.* **• вадя думи** *диал.*

ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ АКЪЛА — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА

ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ АНГЕЛИТЕ — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА

ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ ГНЕВА *от (на) някого* — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ ЯДА

ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ ГО *от (на) някого* — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ ЯДА

ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ ОТ (ИЗ) АКЪЛА *нещо или някого* — вж. ИЗБИВАМ СИ/ ИЗБИЯ СИ ОТ (ИЗ) ГЛАВАТА

ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ ОТ (ИЗ) ГЛАВАТА *нещо или някого* — вж. ИЗБИВАМ СИ/ ИЗБИЯ СИ ОТ (ИЗ) ГЛАВАТА

ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ ОТ (ИЗ) УМА *нещо или някого* — вж. ИЗБИВАМ СИ/ ИЗБИЯ СИ ОТ (ИЗ) ГЛАВАТА

ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА — Силно се изплашвам. *Изкарах си ума, като научих, че си катастрофирал.* ✧ *Като чу изстрелите навън, тя си изкара ума.* ✧ *Как можа да закъснееш толкова, изкарах си ума.*

— **изкарвам си/ изкарам си акъла • изкарвам си/ изкарам си ангелите • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • отива ми/ отиде ми умът • отива ми/ отиде ми акълът • изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума • загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • губя ума и дума • изгубвам/ изгубя глава‹та си›** *диал.* **• изстива ми/ изстине ми сърцето • обръща ми се/ обърне ми се сърцето • преобръща ми се/ преобърне ми се сърцето • премята ми се/ преметне ми се сърцето • подскача ми/ подскочи ми сърцето • сърцето ми замира/ замре • дъхът ми замира/ замре • изтръгва ми се/ изтръгне ми се сърцето** *диал.* **• дойде ми сърцето в петите • пада ми/ падне ми сърцето в петите • отива ми/ отиде ми сърцето в петите • пада ми/ падне ми сърцето в гащите • разтреперват ми се/ разтреперят ми се гащите • разтреперват ми се/ разтреперят ми се мартинките • напълвам/ напълня гащите** *подигр.* **• напълвам/ напълня шалварите** *подигр.* **• подмокрям/ подмокря гащите** *подигр.* **• боядисвам/ боядисам гащите** *подигр.* **• оцапвам/ оцапам гащите** *подигр.* **• пуква ми се/ пукне ми се жлъчката • спуква ми се/ спука ми се жлъчката • настръхват ми/ настръхнат ми косите • настръхва ми/ настръхне ми косата • изправят ми се косите • изправя ми се/ изправи ми се косата • щръкват ми/ щръкнат ми косите • щръква ми/ щръкне ми косата • наежват ми се/ наежат ми се косите • наежва ми се/ наежи ми се косата • настръхват ми/ настръхнат ми космите • щръкват ми/ щръкнат ми космите • кръвта (кръвчицата) ми изстива/ изстине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми застива/ застине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми замръзва/ замръзне ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смразява/ смрази ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смръзва/ смръзне ‹в жилите› • побиват ме/ побият ме тръпки • полазват ме/ полазят ме тръпки • полазват ми/ полазят ми тръпки по гърба (тялото, снагата) • полазват ми/ полазят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • попълзяват/ попълзят мравки по кожата ми • запълзяват ми/ запълзят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запъплят ми мравки по гърба • мравки лазят по гърба (кожата, тялото) ми • лазят ме мравки • лазят ме тръпки • мравки облазват/ облазят гърба ми • облазват ме/ облазят ме ‹студени (хладни)› тръпки • облазват ме/ облазят ме ‹студени› морници** *поет.* **• обхваща ме/ обхване ме мраз • полазва ме/ полази ме мраз ‹по тялото (снагата)› • побива ме/ побие ме мраз ‹по тялото (снагата)› • побиват ме/ побият ме мразници** *диал.* **• полазват ме/ полазят ме мразници** *диал.* **• дръпва ми се/ дръпне ми се водата** *простонар.* **• глътвам си/ глътна си граматиката** *жарг.* **• поглъщам си/ погълна си граматиката** *жарг.*

ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ ЮФКЕТО *от (на) някого диал.* — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ ЯДА

ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ ЯДА *от (на) някого* — Ядосан съм и ругая, хокам някого, обикн. без той да има вина. *Когато имаше неприятности в службата, вечерта той си изкарваше яда на жена си.* ✧ *Защо си изкарваш яда от мене, аз не съм виновен за твоите неуспехи.*

— **изливам си/ излея си яда • вадя си яда • изваждам си/ извадя си яда • изкарвам си/ изкарам си гнева • изливам си/ излея си гнева • вадя си гнева • изваждам си/ извадя си гнева • изкарвам си/ изкарам си го • изливам си/ излея си жлъчката • изкарвам си/ изкарам си юфкето** *диал.* **• вадя си юфкето** *диал.*

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ УМА *на някого* — Силно изплашвам, стряскам някого. *Той неочаквано нахълта в стаята и ѝ изкара ума.* ✧ *Не говори такива страхотии пред детето, ще му изкараш ума.*

— **изкарвам/ изкарам акъла • изкарвам/ изкарам ангелите • вземам/ взема ума • вземам/ взема акъла • смразявам/ смразя кръвта (кръвчицата)**

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ХЛЯБА СИ — С труда си се издържам, осигурявам средства за препитание, за живеене. *Тя ходеше по къщите да чисти и така си изкарваше хляба.* ✧ *Трябва да си намериш работа и сам да си изкарваш хляба.*

— **вадя си хляба • изкарвам/ изкарам прехраната си**

ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ЧИСТ *някого* — вж. УМИВАМ/ УМИЯ ЛИЦЕТО

ИЗКИПЯЛ МИ Е УМЪТ *диал.* — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

ИЗКРИВЯВАМ СИ/ ИЗКРИВЯ СИ ДУШАТА — вж. КРИВЯ СИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА)

ИЗКРИВЯВАМ СИ/ ИЗКРИВЯ СИ ЕЗИКА *диал.* — вж. КРИВЯ СИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА)

ИЗКРИВЯВАМ СИ/ ИЗКРИВЯ СИ УСТАТА *диал.* — вж. КРИВЯ СИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА)

ИЗКУФЯЛА ГЛАВА *пренебр.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*

ИЗЛИВАМ ОТ ПУСТО В ПРАЗНО — вж. ПРЕЛИВАМ ОТ ПУСТО В ПРАЗНО (1 и 2 знач.)

ИЗЛИВАМ СИ/ ИЗЛЕЯ СИ ГНЕВА *върху някого* — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ ЯДА

ИЗЛИВАМ СИ/ ИЗЛЕЯ СИ ДУШАТА *пред някого* — Споделям чувствата, мислите, преживяванията си с някого, казвам му всичко, което съм таил или което ме вълнува, измъчва. *Нямаше близък, пред когото да си излее душата, да каже какво я измъчва, да намери утеха.* ✧ *Недей да плачеш, излей си душата, ще ти олекне.*

— **отпускам/ отпусна душата си • откривам/ открия душата си • отварям/ отворя душата си • разтварям/ разтворя душата си • откривам/ открия сърцето си • отварям/ отворя сърцето си • разтварям/ разтворя сърцето си**

ИЗЛИВАМ СИ/ ИЗЛЕЯ СИ ЖЛЪЧКАТА *срещу някого* — Давам израз на неприязнеността си, на гнева и раздразнението си, като отправям остри, язвителни и злъчни нападки срещу някого; нахвърлям се с озлобление върху някого. *Той беше достатъчно възпитан и културен, умееше да се държа и не изливаше жлъчката си срещу своите подчинени.* ✧ *Когато се разгневеше, изливаше жлъчката си срещу всеки, който ѝ попадне.*

— **бълвам змии ‹и гущери› • бълвам ‹зелени› гущери • бълвам отрова • сипя отрова • бълвам огън ‹и жупел› • сипя огън и жупел • пращам огън и жупел • пращам/ пратя гръм и мълнии • хвърлям/ хвърля гръм и мълнии • изливам си/ излея си гнева • изливам си/ излея си яда • изкарвам си/ изкарам си гнева • изкарвам си/ изкарам си яда • изваждам си/ извадя си гнева • изваждам си/ извадя си яда • вадя си гнева • вадя си яда**

ИЗЛИВАМ СИ/ ИЗЛЕЯ СИ ЯДА *върху някого* — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ ЯДА

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ДОХАК (ДОХАКИ) *някому остар.* — вж. ИДВАМ ДОХАК (ДОХАКИ) *остар.*

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ГОРЧИВО *нещо* — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ИЗ (ПРЕЗ, ОТ НА) НОСА

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА) —

1. Изморявам се, изтощавам се извънредно много, обикн. от тежка работа, непосилен труд или напрежение, притеснение. *Душата ми излезе, докато домъкна куфарите дотук.* ✧ *Цял ден чистих, излезе ми душата.* ✧ *Душата ѝ щеше да излезе, докато чакаше резултата от изпита.*

— **изскача ми/ изскочи ми душата • оставам/ остана без душа • душа (душица, душичка) не ми остава/ остане • душа (душица, душичка) не остава/ остане у мене • нямам вече душа • душата ми е дошла в (до) зъбите • душата ми е в (зад, на) зъбите • душата ми се е събрала в зъбите • душата ми седи в зъбите • душата ми се е запряла в зъбите** *диал.* **• изплезвам/ изплезя език**

• **едва мога да си кажа името • и името си не мога да кажа • не мога да си кажа ‹и› заглавието** *жарг.*

2. вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ — Изпадам в силно раздразнение, силно се разгневявам, ядосвам, вбесявам и преставам да се владея, да се сдържам. *Той дълго търпеше, но накрая излезе извън себе си и започна да крещи.* ✧ *Ако научи какво си направил, майка ти ще излезе вън от себе си и ще те напердаши.* ✧ *Като излезе извън себе си, тя не знае какво приказва.*

— **излизам/ изляза от (из, вън от, извън) кожата си • излизам/ изляза от (из) търпение • избиват ми балансите • избива ми/ избие ми балансът • не ми издържат нервите • изхвръквам/ изхвръкна от кожата си • изскоквам/ изскокна (изскачам/ изскоча) от (из) кожата си** *диал.* • **кипва ми/ кипне ми келят • притъмнява ми/ притъмнее ми пред (на) очите • причернява ми/ причернее ми пред (на) очите • черно ми става/ стане пред очите • пада ми/ падне ми пердето • става ми/ стане ми кръв пред очите • хващат ме/ хванат ме дяволите • прихващат ме/ прихванат ме дяволите • вземат ме дяволите • хващат ме/ хванат ме бесните • хващат ме/ хванат ме бесовете • хваща ме/ хване ме бесът • хващат ме/ хванат ме братята • прихващат ме/ прихванат ме братята • прихващат ме/ прихванат ме рогатите братя • хващат ме/ хванат ме нервите • разиграват ми се/ разиграят ми се нервите • разиграва ми се/ разиграе ми се нервът • хваща ме/ хване ме нервата** *жарг.* • **изпускам/ изпусна нервите си • изтървавам/ изтърва нервите си • всичката кръв прелива/ преля в главата ми • качва ми се/ качи ми се кръвта в главата • нахлува ми/ нахлуе ми кръвта в главата • наливат ми се/ налеят ми се очите ‹с кръв› • пръсвам се/ пръсна се от яд • пуквам се/ пукна се от яд • изяждам се/ изям се от яд • пръсвам се/ пръсна се откъм (през) гърба ‹си› • пуквам се/ пукна се откъм (през) гърба ‹си› • пуква ми се/ пукне ми се жлъчката • спуква ми се/ спука ми се жлъчката • пада ми/ падне ми дамла** *простонар.* • **избиват ми бушоните** *жарг.* • **хващат ме/ хванат ме рогатите** *диал.* • **перват ме/ пернат ме дяволите** *диал.* • **превземат ме русалиите** *диал.* • **хваща ме/ хване ме келят** *диал.* • **възвира ми/ възври ми келят** *диал.* • **завира ми/ заври ми келят** *диал.* • **шупва ми/ шупне ми келят** *диал.* • **кипва ми/ кипне ми келявщината** *диал.* • **кипват ми/ кипнат ми трицитe** *диал.* • **хващат ме/ хванат ме додките** *диал.* • **хваща ме/ хване ме чумата за врата** *диал.* • **възвира ми/ възври ми дробът** *диал.* • **възвират ми/ възврат ми червата** *диал.* • **изправям се/ изправя се на ‹зъби и› нокти** *жарг.*

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ИЗ (ПРЕЗ, ОТ, НА) НОСА — Имам големи неприятности заради нещо; изпащам си, скъпо заплащам за нещо. *Цяло лято се размотаваше и не учеше, но като я скъсаха на изпита, почивката ѝ излезе*

през носа. ✧ Твоят мързел утре ще ти излезе през носа. ✧ Позволих си някои удоволствия, които после ми излязоха от носа.

— **излиза ми/ излезе ми скъпо • излиза ми/ излезе ми солено • излиза ми/ излезе ми горчиво • излиза ми/ излезе ми кисело • излиза ми/ излезе ми кисело из (през) носа** *диал.*

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ КИСЕЛО — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ИЗ (ПРЕЗ, ОТ, НА) НОСА

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ КИСЕЛО ИЗ (ПРЕЗ) НОСА *диал.* — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ИЗ (ПРЕЗ, ОТ, НА) НОСА

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ КРИВА СМЕТКАТА — Излъгвам се в предположенията си, в очакванията си, в надеждите си за постигане на нещо; не става така, както съм очаквал. *Надяваше се на повишение, но му излезе крива сметката — не го огря. ✧ Бяха уверени, че ще спечелят на изборите, но им излезе крива сметката.*

— **направям си/ направя си криво сметката • направям си/ направя си погрешно сметката • направям си/ направя си сметката без кръчмаря • сметката ми излиза/ излезе без кръчмаря • сметката ми е направена без кръчмаря • криво си правя сметката • удрям/ ударя на (о) камък • опирам/ опра на (о) камък • удрям/ ударя на твърдо • удря ми/ удари ми брадвата на (о, в) камък • удря ми/ удари ми секирата на (о, в) камък • удря ми/ удари ми косата на (о, в) камък • сбърквам/ сбъркам адреса • удрям/ ударя в бряг** *диал.*

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ КЪСМЕТЪТ — Провървява ми в нещо, имам успех в нещо, сполучвам. *Ще участвам в бингото, може пък да ми излезе късметът и да спечеля. ✧ Най-после ми излезе късметът и си намерих добра работа.*

— **щастието ми се усмихва/ усмихне • проработва ми/ проработи ми късметът • проработва ми/ проработи ми щастието • кукна ми кукуто • пропя ми петелът • удрям/ ударя десятката • уцелвам/ уцеля ‹право в› десятката • уцелвам/ уцеля ‹в› шестицата • удрям/ ударя джакпота • излиза ми/ излезе ми тиражът • отваря ми се/ отвори ми се парашутът** *жарг.* **• проработва ми/ проработи ми честта** *диал.*

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ‹ЛОША› ДУМА — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ‹ЛОШО› ИМЕ

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ‹ЛОШО› ИМЕ — Злословят за мене, създава се

лошо мнение за мене. *Беше ѝ излязло лошо име и хората започнаха да я избягват.*

— **излиза ми/ излезе ми** ‹лоша› дума • **излиза ми/ излезе ми приказка**

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ОТ (ИЗ) АКЪЛА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ОТ ГЛАВАТА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ОТ ПАМЕТТА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ОТ (ИЗ) УМА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ПРИКАЗКА — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ‹ЛОШО› ИМЕ

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ СКЪПО — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ИЗ (ПРЕЗ, ОТ, НА) НОСА

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ СОЛЕНО — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ИЗ (ПРЕЗ, ОТ, НА) НОСА

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ТИРАЖЪТ — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ КЪСМЕТЪТ

ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ УМЪТ *диал.* — вж. ИЗХВРЪКВА МИ/ ИЗХВРЪКНЕ МИ УМЪТ

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НА АЧИК *диал.* — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАЯВЕ

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НА ‹БЯЛ› СВЯТ —

1. Ставам достояние на всички; разкривам се. *Един ден всичко ще излезе на бял свят и хората ще научат кой е престъпникът.*

— **излизам/ изляза наяве** • **излизам/ изляза налице** • **излизам/ изляза на мегдан** *диал.* • **излизам/ изляза на видело** *диал.* • **излизам/ изляза на ачик** *диал.*

2. Раждам се. *Не се тревожи за плода си, детето ще излезе живо и здраво на бял свят.*

— **появявам се/ появя се на ‹бял› свят • явявам се/ явя се на ‹бял› свят • виждам/ видя ‹бял› свят • виждам/ видя божия свят • идвам (ида) на ‹бял› свят • идвам (ида) на тоя свят • дойда на ‹бял› свят • дойда на тоя свят**

3. За писмено произведение — бивам отпечатан, публикуван. *Книгата ѝ най-после излезе на бял свят.*

— **появявам се/ появя се на ‹бял› свят • явявам се/ явя се на ‹бял› свят • виждам/ видя ‹бял› свят**

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НА ВИДЕЛО *диал.* — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАЯВЕ

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НА ГЛАВА *на (с) някого, на (с) нещо* — Успявам да се справя с някого или с нещо, превъзмогвам го, надвивам го. *Това дете е много вироглаво и упорито, трудно може човек да му излезе наглава. ✧ Сама не знаеше как ще излезе наглава с работата. ✧ Каквато е устата, никой не може да ѝ излезе наглава.*

— **излизам/ изляза насреща • идвам (дойда) дохак (дохаки)** *остар.* **• излизам/ изляза дохак (дохаки)** *остар.* **• идвам (дойда) отхак (отхаки)** *остар.* **• намирам/ намеря майстора**

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАЛИЦЕ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАЯВЕ

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НА МЕГДАН *диал.* — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАЯВЕ

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАСРЕЩА *на някого или на нещо* — Противопоставям се на някого, опълчвам се срещу някого; справям се с някого (обикн. лош или упорит човек) или с нещо трудно. *Той имаше такъв труден и сприхав характер, че никой не можеше да му излезе насреща. ✧ Опитваше се да излезе насреща на предизвикателствата, които ѝ поднася животът.*

— **излизам/ изляза наглава**

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАЯВЕ — Ставам достояние на всички, ставам известен на всички; разкривам се. *Надяваше се, че истината ще излезе наяве и никой вече няма да се съмнява в неговата невинност.*

— **излизам/ изляза на ‹бял› свят • излизам/ изляза налице • излизам/ изляза на мегдан** *диал.* **• излизам/ изляза на видело** *диал.* **• илизам/ изляза на ачик** *диал.*

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ОТГОРЕ *някому (или самост.)* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ВРЪХ

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ОТГОРЕ КАТО ЗЕХТИН ‹НАД ВОДАТА› — вж. ИЗПЛУВАМ ОТГОРЕ КАТО ЗЕХТИН

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ОТ (ИЗ, ВЪН ОТ, ИЗВЪН) КОЖАТА СИ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ОТ МЯРАТА НАВЪН — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ОТ МЯРКАТА

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ОТ МЯРКАТА — Престъпвам някакви общоприети норми, прекалявам в постъпките си или в приказките си. *Изведнъж тя почувства, че с грубостта си излиза от мярката и той може да се обиди.* ✧ *Авторът не е спазил добрия тон и е излязъл от мярката.* ✧ *Той внимаваше да не излезе от мярката на шегата.*

— **излизам/ изляза от мярата навън • минавам/ мина границата (границите) • минавам/ мина всякаква (всяка) граница • преминавам/ премина границата (границите) • преминавам/ премина всякаква (всяка) граница • прехвърлям/ прехвърля границата (границите) • прехвърлям/ прехвърля всякаква (всяка) граница • излизам/ изляза от (извън, из) рамките • престъпвам/ престъпя границата (границите) • стигам/ стигна далеч‹е› • отивам/ отида далеч‹е› • отивам/ отида надалече**

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ОТ (ИЗВЪН, ИЗ) РАМКИТЕ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ОТ МЯРКАТА

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ОТ (ИЗ) ТЪРПЕНИЕ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА С БЯЛО ЛИЦЕ *диал.* — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА С ЧИСТО ЧЕЛО

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА С ОТВОРЕНО ЛИЦЕ *диал.* — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА С ЧИСТО ЧЕЛО

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА СУХ ОТ (ИЗ) ВОДАТА — Отървавам се от каквато й да е отговорност за извършена от мене нередност; оставам ненаказан. *Голям хитрец е, пак успя да излезе сух от водата, въпреки уликите срещу него.* ✧ *Всички знаехме, че е виновна, но тя и този път излезе суха от водата, не я наказаха.*

— **измъквам се/ измъкна се сух от водата • минавам/ мина ‹сух› между капките • промъквам се/ промъкна се между капките • промушвам се/ промуша се между капките • минавам/ мина контрабанда • минавам/ мина метър** *жарг.* **• минавам/ мина гратис** *жарг.*

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА С ЧЕСТ *книж.* — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА С ЧИСТО ЧЕЛО

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА С ЧИСТО ЛИЦЕ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА С ЧИСТО ЧЕЛО

ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА С ЧИСТО ЧЕЛО — Оставам некомпрометиран, неопетнен, запазвам чест и достойнство при някакви неприятни, сложни и трудни обстоятелства. *Той искаше само едно, да опровергае клеветите и от създалата се ситуация да излезе с чисто чело, за да не се срамуват един ден децата му от него.*

— **излизам/ изляза с чест** *книж.* • **излизам/ изляза с чисто лице** • **излизам/ изляза с отворено лице** *диал.* • **излизам/ изляза с бяло лице** *диал.*

ИЗЛИЗАНА ПАРА̀ СЪМ — вж. ДЯЛАН КАМЪК СЪМ

ИЗЛЪГВАМ ТЕ, ТА ТЕ ПРОДАВАМ *диал.* — вж. КУПУВАМ ТЕ И ТЕ ПРОДАВАМ

ИЗЛЯЗЪЛ СЪМ ОТ СТРОЯ *книж.* — За предмет: негоден съм повече за употреба, за работа. *Готварската печка вече е излязла от строя, трябва да си купим нова.*

— **взел-дал съм** • **изпял съм си песента** • **изял съм си хляба** • **за боклука съм** • **за никъде не съм** • **за никъде не ставам** • **изпих си водата** *диал.*

ИЗЛЯЛ СЪМ СИ РЪЦЕТЕ *в нещо* — вж. ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ РЪЦЕТЕ

ИЗМЕРВАМ/ ИЗМЕРЯ ОТ ГЛАВА‹ТА› ДО КРАКА‹ТА› *някого* — вж. ИЗМЕРВАМ/ ИЗМЕРЯ С ОЧИ

ИЗМЕРВАМ/ ИЗМЕРЯ ОТ ГЛАВА‹ТА› ДО ПЕТИ‹ТЕ› *някого* — вж. ИЗМЕРВАМ/ ИЗМЕРЯ С ОЧИ

ИЗМЕРВАМ/ ИЗМЕРЯ ОТ ДОЛУ ДО ГОРЕ *някого* — вж. ИЗМЕРВАМ/ ИЗМЕРЯ С ОЧИ

ИЗМЕРВАМ/ ИЗМЕРЯ С ОЧИ *някого* — Изглеждам изпитателно някого в целия му ръст, обикн. за да го преценя или с чувство на недоволство, презрение. *Когато тя влезе в стаята, всички се обърнаха към нея и я измериха с очи.*

— **премервам/ премеря с очи** • **измервам/ измеря с поглед** • **премервам/ премеря с поглед** • **измервам/ измеря от глава‹та› до пети‹те›** • **премервам/ премеря от глава‹та› до пети‹те›** • **измервам/ измеря от глава‹та› до крака‹та›** • **премервам/ премеря от глава‹та› до крака‹та›** • **измервам/ измеря от долу до горе** • **премервам/ премеря от долу до горе**

ИЗМЕРВАМ/ ИЗМЕРЯ С ПОГЛЕД *някого* — вж. ИЗМЕРВАМ/ ИЗМЕРЯ С ОЧИ

ИЗМЕСТВАМ/ ИЗМЕСТЯ НА ВТОРИ ПЛАН *някого или нещо книж.* — вж. ИЗМЕСТВАМ/ ИЗМЕСТЯ НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.*

ИЗМЕСТВАМ/ ИЗМЕСТЯ НА ЗАДЕН ПЛАН *някого или нещо книж.* — Отстранявам някого или нещо от първото място или ставам причина да престане да има първостепенно значение. *Основната ѝ грижа беше детето, всичко останало беше изместено на заден план.*

— **измествам/ изместя на втори план** *книж.* • **изтласквам/ изтласкам на заден план** *книж.* • **изтласквам/ изтласкам на втори план** *книж.* • **оставям/ оставя на заден план** *книж.* • **оставям/ оставя на втори план** *книж.* • **поставям/ поставя на заден план** *книж.* • **поставям/ поставя на втори план** *книж.* • **оставям/ оставя настрана**

ИЗМИВАМ/ ИЗМИЯ ЛИЦЕТО *на някого* — вж. УМИВАМ/ УМИЯ ЛИЦЕТО

ИЗМЪКВАМ/ ИЗМЪКНА НА БЯЛ СВЯТ *нещо* — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА БЯЛ СВЯТ (1 и 2 знач.)

ИЗМЪКВАМ/ ИЗМЪКНА ОТ АРХИВАТА —

1. *Нещо.* Възвръщам към живот нещо изоставено. *Тази рокля от архивата ли я измъкна, много е демодирана.*

— **изваждам/ извадя от архивата** • **измъквам/ измъкна от битпазар** • **измъквам/ измъкна от вехтошарницата**

2. *Някого.* Възлагам работа на някого, който дотогава е бил забравен, изоставен. *Трябват ми нови кадри, а не хора, измъкнати от архивата.*

— **изваждам/ извадя от архивата** • **изваждам/ извадя от нафталина** • **изваждам/ извадя от рантията** *диал.*

ИЗМЪКВАМ/ ИЗМЪКНА ОТ БАТАКА *някого* — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ (ИЗ) КАЛТА

ИЗМЪКВАМ/ ИЗМЪКНА ОТ БИТПАЗАР *нещо* — вж. ИЗМЪКВАМ/ ИЗМЪКНА ОТ АРХИВАТА (1 знач.)

ИЗМЪКВАМ/ ИЗМЪКНА ОТ ВЕХТОШАРНИЦАТА *нещо* — вж. ИЗМЪКВАМ/ ИЗМЪКНА ОТ АРХИВАТА (1 знач.)

ИЗМЪКВАМ/ ИЗМЪКНА ОТ КАЛТА *някого* — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ (ИЗ) КАЛТА

ИЗМЪКВАМ СЕ/ ИЗМЪКНА СЕ КАТО МОКРА ВРЪВ — Успявам да избягам от нещо неприятно, нежелателно, без да бъда забелязан, усетен. *Разговорът взе неприятен за него обрат и той, без някой да го усети, се измъкна като мокра връв.* ✧ *Когато вкъщи стана напечено, той се измъкна като мокра връв.*

— **изнизвам се/ изнижа се като мокра връв • изхлузвам се/ изхлузя се като мокра връв • изсулвам се/ изсуля се като мокра връв • измъквам се/ измъкна се като мокра сиджимка • измъквам се/ измъкна се ‹като› по чорапи • изсулвам се/ изсуля се по чорапи**

ИЗМЪКВАМ СЕ/ ИЗМЪКНА СЕ КАТО МОКРА СИДЖИМКА — вж. ИЗМЪКВАМ СЕ/ ИЗМЪКНА СЕ КАТО МОКРА ВРЪВ

ИЗМЪКВАМ СЕ/ ИЗМЪКНА СЕ ‹КАТО› ПО ЧОРАПИ — вж. ИЗМЪКВАМ СЕ/ ИЗМЪКНА СЕ КАТО МОКРА ВРЪВ

ИЗМЪКВАМ СЕ/ ИЗМЪКНА СЕ СУХ ОТ ВОДАТА — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА СУХ ОТ (ИЗ) ВОДАТА

ИЗНАСЯМ/ ИЗНЕСА НА БЯЛ СВЯТ *нещо* — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА БЯЛ СВЯТ (1 и 2 знач.)

ИЗНАСЯМ/ ИЗНЕСА НА ВИДЕЛО *нещо диал.* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ

ИЗНАСЯМ/ ИЗНЕСА НА ПАЗАР‹А› *нещо* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ

ИЗНАСЯМ/ ИЗНЕСА ‹НА ПАЗАРА› КИРЛИВИТЕ РИЗИ *на някого* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ КИРЛИВИТЕ РИЗИ

ИЗНАСЯМ НА ПРЕДЕН ПЛАН *книж.* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ПРЕДЕН ПЛАН *книж.*

ИЗНАСЯМ/ ИЗНЕСА НЕПРАНИТЕ РИЗИ *на някого* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ КИРЛИВИТЕ РИЗИ

ИЗНИЗВАМ СЕ/ ИЗНИЖА СЕ КАТО МОКРА ВРЪВ — вж. ИЗМЪКВАМ СЕ/ ИЗМЪКНА СЕ КАТО МОКРА ВРЪВ

ИЗНИКНА МИ НА КОРЕМА — вж. ИЗРАСНА МИ НА КОРЕМА

ИЗОСТАВЯМ/ ИЗОСТАВЯ НА ПРОИЗВОЛА НА СЪДБАТА *някого или нещо книж.* — Преставам да се интересувам, да се грижа за някого или за нещо, изоставям напълно някого или нещо. *Държавата трябва да се погрижи за тези сирачета, а не да ги изоставя на произвола на съдбата.* ✧ *Къщата беше стара, порутена, явно изоставена на произвола на съдбата.*

— **оставям/ оставя на произвола на съдбата** *книж.* • **захвърлям/ захвърля на произвола на съдбата** *книж.* • **оставям/ оставя на божията милост**

ИЗПАРЯВА МИ СЕ/ ИЗПАРИ МИ СЕ ОТ АКЪЛА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗПАРЯВА МИ СЕ/ ИЗПАРИ МИ СЕ ОТ ГЛАВАТА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗПАРЯВА МИ СЕ/ ИЗПАРИ МИ СЕ ОТ МОЗЪКА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗПАРЯВА МИ СЕ/ ИЗПАРИ МИ СЕ ОТ УМА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗПИВАМ/ ИЗПИЯ КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) *някому* — вж. ИЗПРАЩАМ/ ИЗПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 знач.)

ИЗПИВАМ/ ИЗПИЯ С ОЧИ‹ТЕ СИ› *някого* — Гледам влюбено, жадно, с желание някого, когото много харесвам; искам, желая някого. *Тя беше рядко привлекателна и където и да отидеше, мъжете я гледаха захласнато и я изпиваха с очи.*

— **поглъщам/ погълна с очи • пия с очи • гълтам с очи • изяждам/ изям с очи • попивам/ попия с очи • изпивам/ изпия с поглед • не свалям/ сваля очи‹те си› • не снемам/ снема очи‹те си› • не отделям/ отделя очи‹те си› • не откъсвам/ откъсна очи‹те си› • не вдигам/ вдигна очи‹те си› • не мога да отделя очи‹те си› • не мога да откъсна очи‹те си› • не мога да отделя поглед‹а си› • не мога да откъсна поглед‹а си› • изтичат ми/ изтекат ми очите • остават ми/ останат ми очите • отиват ми/ отидат ми очите**

ИЗПИВАМ/ ИЗПИЯ С ПОГЛЕД *някого* — вж. ИЗПИВАМ/ ИЗПИЯ С ОЧИ‹ТЕ СИ›

ИЗПИХ СИ ВОДАТА *диал.* — вж. ИЗЯЛ СЪМ СИ ХЛЯБА (1 и 2 знач.)

ИЗПЛЕЗВАМ/ ИЗПЛЕЗЯ ЕЗИК — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА) (1 знач.)

ИЗПЛИТАМ СИ/ ИЗПЛЕТА СИ КОШНИЦАТА (КОШНИЧКАТА) — Уреждам нещата в свой интерес, в своя полза, постигам личните си цели. *Докато другите работеха всеотдайно, той си изплете кошницата и създаде своя фирма.* ✧ *Тя добре си изплете кошницата и замина на работа в чужбина.*

— **оплитам си/ оплета си кошницата (кошничката)** • **плета си кошницата (кошничката)** • **опичам си/ опека си работата** • **пека си работата** • **изтъкавам си/ изтъка си платното** • **тъка си платното** • **изтъкавам си/ изтъка си чергата** • **тъка си чергата** • **изплитам си/ изплета си мрежата (мрежите)** • **плета си мрежата (мрежите)** • **оплитам си/ оплета си кошника** *диал.* • **плета си кошника** *диал.*

ИЗПЛИТАМ СИ/ ИЗПЛЕТА СИ МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) — вж. ИЗПЛИТАМ СИ/ ИЗПЛЕТА СИ КОШНИЦАТА (КОШНИЧКАТА)

ИЗПЛУВАМ ОТГОРЕ КАТО ЗЕХТИН — Успявам да докажа своето право, да наложа своето мнение, желание. *Тя е опасна жена, от всяко положение може да изплува отгоре като зехтин.*

— **излизам/ изляза отгоре като зехтин ‹над водата›** • **изплувам отгоре като масло** • **масло над водата съм**

ИЗПЛУВАМ ОТГОРЕ КАТО МАСЛО — вж. ИЗПЛУВАМ ОТГОРЕ КАТО ЗЕХТИН

ИЗПЛЪЗВАМ СЕ/ ИЗПЛЪЗНА СЕ ОТ РЪЦЕТЕ *на някого* — вж. ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ РЪЦЕТЕ

ИЗПОБИВАМ СИ/ ИЗПОБИЯ СИ КРАКАТА — вж. ИЗПОТРЕПВАМ СИ/ ИЗПОТРЕПЯ СИ КРАКАТА

ИЗПОКРИВАМ СЕ/ ИЗПОКРИЯ СЕ В МИША ДУПКА — вж. ЗАВИРАМ СЕ/ ЗАВРА СЕ В МИША ДУПКА

ИЗПОТРЕПВАМ СИ/ ИЗПОТРЕПЯ СИ КРАКАТА — Уморявам се, капвам от продължително ходене, тичане (обикн. за да свърша някаква работа, да постигна нещо). *Вчера цял ден обикалях града, изпотрепах си краката, докато намеря подходящ сватбен подарък.* ✧ *Нямам намерение да си изпотрепя краката от бързане.*

— **изтрепвам си/ изтрепя си краката** • **изпочупвам си/ изпочупя си краката** • **изпобивам си/ изпобия си краката** • **троша си краката** • **изпотрошавам си/ изпотроша си краката** • **крака не ми остават (останаха)** • **оставам/ остана без крака** • **откъсват ми се/ откъснат ми се краката**

ИЗПОТРОШАВАМ СИ/ ИЗПОТРОША СИ КРАКАТА — вж. ИЗПОТРЕПВАМ СИ/ ИЗПОТРЕПЯ СИ КРАКАТА

ИЗПОТЯВАМ СЕ/ ИЗПОТЯ СЕ И ПОД УХОТО — вж. ИЗПОТЯВАМ СЕ/ ИЗПОТЯ СЕ ПОД ЕЗИКА (1 знач.)

ИЗПОТЯВАМ СЕ/ ИЗПОТЯ СЕ ПОД ЕЗИКА —

1. Измъчвам се много, съсипвам се, изпитвам голямо затруднение, докато свърша нещо. *Докато решаваха задачите, изпотиха се под езика.* ✧ *Днес имах много работа, изпотих се под езика, докато я свърша.*

— **изпотявам се/ изпотя се под носа • изпотявам се/ изпотя се и под ухото • потя се ‹и› под езика • потя се и под носа • въртя се като дявол на шиш • не изправям/ изправя кръст • не изправям/ изправя гръб • не вдигам/ вдигна глава‹та си› • блъскам си главата • блъскам си ангелите • бъхтя си главата • бъхтя си ангелите • бия си ангелите • чукам си главата • чукам си рогата • разпъвам се на четири**

2. *шег.* Много ми е студено. *В тази студена стая чувствам, че вече започвам да се изпотявам под езика.*

— **изпотявам се/ изпотя се под носа** *шег.* • **възкръсвам/ възкръсна от студ • бера студ • кова клинци • кова гвоздеи** *диал.* • **чукам клинци** *диал.* • **сека гвоздеи** *диал.* • **топло ми е като лед в стомна** *диал. ирон.* • **сгрявам се/ сгрея се като лед в стомна** *диал. ирон.* • **стоплям се/ стопля се като лед в стомна** *диал. ирон.*

ИЗПОТЯВАМ СЕ/ ИЗПОТЯ СЕ ПОД НОСА — вж. ИЗПОТЯВАМ СЕ/ ИЗПОТЯ СЕ ПОД ЕЗИКА (1 и 2 знач.)

ИЗПОЧУПВАМ СИ/ ИЗПОЧУПЯ СИ КРАКАТА — вж. ИЗПОТРЕПВАМ СИ/ ИЗПОТРЕПЯ СИ КРАКАТА

ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ ГЛАВА — Проявявам неподчинение, непокорство, ставам непокорен; възбунтувам се, въставам. *Работниците изправиха глави и засилиха съпротивата си срещу закриването на фабриката.*

— **вдигам/ вдигна глава • надигам/ надигна глава • повдигам/ повдигна глава • вирвам/ вирна глава • навирвам/ навиря глава • навирвам/ навиря рога‹та си› • навирвам/ навиря нос**

ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ КРИВИТЕ ДЪРВА — вж. ОПРАВЯМ/ ОПРАВЯ КРИВИТЕ ДЪРВА

ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ КРИВИТЕ КРАСТАВИЦИ — вж. ОПРАВЯМ/ ОПРАВЯ КРИВИТЕ ДЪРВА

ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ НА БОЙНА (БОЕВА, ВОЕННА) НОГА *някого или нещо* — Привеждам в бойна готовност някого или нещо; мобилизирам. *При опасността от нападение, войсковата част беше изправена на бойна нога.*

— **поставям/ поставя на бойна (боева, военна) нога • турям/ туря (турвам/ турна) на нога • вдигам/ вдигна на нога • вдигам/ вдигна на крак • изправям/ изправя на крак • поставям/ поставя на крак • турям/ туря (турвам/ турна) на крак • свиквам/ свикам под знамената** *книж.* • **повиквам/ повикам под знамената** *книж.*

ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ НА ‹ЗЪБИ И› НОКТИ *някого жарг.* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА

ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ НА КРАК *някого или нещо* — вж. ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ НА БОЙНА (БОЕВА, ВОЕННА) НОГА

ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ НА КРАКА‹ТА› —

1. *Някого.* Помагам на някого да си възстанови здравето; излекувам някого. *Трябва да постъпиш в болница, там лекарите бързо ще те изправят на крака.*

— **вдигам/ вдигна на крака**

2. *Нещо.* Правя да се възстанови нормалната работа, дейност, нормалния живот в нещо. *Новият собственик успя в кратък срок да изправи на крака предприятието.* ✧ *Нужни са инвестиции, които да изправят на крака този отрасъл на индустрията.*

— **поставям/ поставя на крака • поставям/ поставя на релси**

3. *Някого.* Помагам на някого да излезе от затруднено положение. *Роднините го изправиха на крака и му помогнаха да започне нов бизнес.*

— **поставям/ поставя на крака**

ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ ПРЕД СВЪРШЕН ФАКТ *някого* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ПРЕД СВЪРШЕН ФАКТ

ИЗПРАВЯМ СЕ/ ИЗПРАВЯ СЕ НА ‹ЗЪБИ И› НОКТИ *жарг.* — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

ИЗПРАВЯМ СЕ/ ИЗПРАВЯ СЕ НА КРАКА‹ТА СИ› —

1. Възстановявам здравето си, силите си след боледуване; оздравявам. *Той е млад, организмът му е силен, скоро ще му мине и ще се изправи на крака.*

— **вдигам се/ вдигна се на крака‹та си› • стъпвам/ стъпя на крака‹та си› • стъпвам/ стъпя на нозе‹те си› • вдигам се/ вдигна се от легло‹то› • ставам/**

стана от легло‹то› • идвам (дойда) на себе си • на крак (крака) съм • на нога (нозе) съм *диал.* **• вдигам се/ вдигна се от постелките** *диал.*

2. Замогвам се материално, съвземам се, след като съм бил изпаднал в лошо материално положение. *Надявам се, че скоро ще се изправя на краката си и тогава ще ти върна парите, които ми зае. ✧ Много се охарчих покрай сватбата на сина и още не мога да се изправя на краката си.*

— **стъпвам/ стъпя на крака‹та си› • стъпвам/ стъпя на нозе‹те си›**

ИЗПРАВЯТ МИ СЕ КОСИТЕ и **ИЗПРАВЯ МИ СЕ/ ИЗПРАВИ МИ СЕ КОСАТА** — вж. НАСТРЪХВАТ МИ/ НАСТРЪХНАТ МИ КОСИТЕ

ИЗПРАЗВАМ/ ИЗПРАЗНЯ ОБУЩАТА *жарг.* — вж. ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ

ИЗПРАЩАМ/ ИЗПРАТЯ В ГРОБА *някого* — вж. ИЗПРАЩАМ/ ИЗПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 и 2 знач.)

ИЗПРАЩАМ/ ИЗПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР

ИЗПРАЩАМ/ ИЗПРАТЯ НА ДРУГИЯ СВЯТ *някого* — вж. ИЗПРАЩАМ/ ИЗПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 знач.)

ИЗПРАЩАМ/ ИЗПРАТЯ НА НЕБЕТО *някого рядко* — вж. ИЗПРАЩАМ/ ИЗПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 знач.)

ИЗПРАЩАМ/ ИЗПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ *някого* —

1. Убивам някого. *Той ѝ се закани, че някой ден ще я изпрати на онзи свят.*

— **пращам/ пратя на онзи (оня) свят • пращам/ пратя на другия свят • изпращам/ изпратя на другия свят • пращам/ пратя при свети Петър • изпращам/ изпратя на небето** *рядко* **• светявам/ светя маслото • светявам/ светя водата • виждам/ видя сметката • виждам/ видя работата • изпращам/ изпратя в гроба • пращам/ пратя в гроба • пращам/ пратя на гробищата • прочитам/ прочета молитвата • вземам/ взема живота • вземам/ взема душата • вземам/ взема главата • изяждам/ изям главата (главицата) • изяждам/ изям душата (душицата) • изпивам/ изпия кръвта (кръвчицата) • строшавам/ строша главата • разбивам/ разбия главата • строшавам/ строша врата • счупвам/ счупя главата • счупвам/ счупя врата • извивам/ извия врата • смачквам/ смачкам главата • смазвам/ смажа главата • размазвам/ размажа главата • смазвам/ смажа мутрата** *грубо* **• размазвам/ размажа мутрата** *грубо* **• вземам/ взема дните •**

скъсявам/ скъся дните • скъсявам/ скъся живота • съкращавам/ съкратя дните • съкращавам/ съкратя живота • слагам/ сложа край на живота • турям/ туря край на живота • провождам/ проводя на другия свят *диал.* • изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата) *диал.* • изваждам/ извадя душата (душичката, душицата) *диал.* • вадя душата (душичката, душицата) *диал.* • изтръгвам/ изтръгна душата (душичката, душицата) *диал.* • запалвам/ запаля свещ *диал.*

2. Ставам причина за смъртта на някого, уморявам някого. *Тя непрекъснато тормозеше майка си, докато най-накрая я изпрати на онзи свят.* ✧ *Тази коварна болест ще го изпрати на оня свят.*

— пращам/ пратя на онзи (оня) свят • вкарвам/ вкарам в гроба • изпращам/ изпратя в гроба • пращам/ пратя в гроба • пращам/ пратя на гробищата • завличам/ завлека в гроба • свалям/ сваля в гроба • смъквам/ смъкна в гроба • отнасям/ отнеса в гроба • завеждам/ заведа в гроба • скъсявам/ скъся живота • скъсявам/ скъся дните • съкращавам/ съкратя живота • съкращавам/ съкратя дните

ИЗПРАЩАМ/ ИЗПРАТЯ ПО ДЯВОЛИТЕ —

1. *Някого.* Преставам да се интересувам от някого, изоставям, зарязвам някого, отказвам се от някого. *Тя живя две години с него, а после го изпрати по дяволите и се омъжи за друг.*

— пращам/ пратя по дяволите • оставям/ оставя по дяволите • запращам/ запратя по дяволите • пращам/ пратя на майната *грубо* • пращам/ пратя в джендема *простонар.* • пращам/ пратя поврага *диал. остар.* • давам/ дам ритник‹а› • удрям/ ударя ритник‹а› • бия шута *грубо* • удрям/ ударя шута *грубо* • давам/ дам крак • удрям/ ударя крак • удрям/ ударя текмето *грубо* • ритам (ритвам/ ритна) текмето *диал. грубо* • удрям/ ударя дузпа‹та› *жарг.* • бия дузпата *жарг.*

2. *Нещо.* Изоставям, преставам да се занимавам с нещо, да се интересувам от нещо. *Изпратих по дяволите учението и се захванах с автомобилизъм.*

— пращам/ пратя по дяволите • оставям/ оставя по дяволите • запращам/ запратя по дяволите • пращам/ пратя на майната *грубо* • пращам/ пратя в джендема *простонар.* • пращам/ пратя поврага *диал. остар.*

3. *Някого.* Реагирам остро, невъздържано срещу някого с ругатни, проклятия, заплахи. *С високомерното си държание тя го вбесяваше и той едва се въздържаше да не я изпрати по дяволите.*

— пращам/ пратя по дяволите • пращам/ пратя на майната *грубо* • пращам/ пратя поврага *диал. остар.*

ИЗПРЕЧВАМ СЕ/ ИЗПРЕЧА СЕ НА ПЪТЯ *на някого* — вж. ЗАСТАВАМ/ ЗАСТАНА НА ПЪТЯ (1 и 2 знач.)

ИЗПРУЖВАМ/ ИЗПРУЖА НОЗЕ *диал.* — вж. ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ

ИЗПУКВАМ СИ/ ИЗПУКАМ СИ ПАТРОНИТЕ и ИЗПУКВАМ СИ/ ИЗПУКАМ СИ ВСИЧКИТЕ ПАТРОНИ — вж. ИЗГЪРМЯВАМ СИ/ ИЗГЪРМЯ СИ ПАТРОНИТЕ

ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА ДУМА — вж. ИЗТЪРВАВАМ/ ИЗТЪРВА ДУМА (ДУМИЦА)

ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА ДУХ — вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА ДУШАТА СИ — вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

И

ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА НЕРВИТЕ СИ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА ОТ (ИЗ) РЪЦЕ‹ТЕ СИ› *някого* — вж. ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА)

ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА ПИТОМНОТО, ‹ЗА› ДА ГОНЯ ДИВОТО — Изоставям нещо сигурно и надеждно, заради някаква несигурна или трудно достижима цел. *Имаше хубава работа, но изпусна питомното, за да гони дивото. Сега решил с търговийка да се захване.*

— **оставям/ оставя питомното, ‹за› да гоня дивото • оставям/ оставя питомното, ‹за› да търся дивото**

ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА ПУСУЛАТА — вж. ИЗГУБВАМ/ ИЗГУБЯ ПУСУЛАТА (1 и 2 знач.)

ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА ФРОНТА — Преставам да се боря, да се съпротивлявам, отстъпвам, оставям се да бъда победен. *Родителите му бяха единни, че не трябва да заминава, но баща му не устоя на молбите му, изпусна фронта и му разреши.* ✧ *Въпреки че всичко беше вече безсмислено, той не изпускаше фронта и упорито защитаваше позициите си.*

— **предавам/ предам фронта • предавам/ предам крепостта • предавам/ предам калето** *остар.* **• бия отбой • свиря отбой • вдигам/ вдигна бяло знаме • вдигам/ вдигна белия байрак • вдигам/ вдигна ръце (ръка)**

ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА) *на някого* — Изгубвам властта, ръководството над някого, не мога повече да се налагам, да упражнявам

надзор и контрол над някого. *Изпусна юздите на сина си и сега той върши каквото си иска.* ✧ *Как можахме да изпуснем юздите на тези младежи.*

— **изтървавам/ изтърва юздите • изпускам/ изпусна от (из) ръце‹те си› • изтървавам/ изтърва края**

ИЗПУСНАЛ СЪМ (ИЗПУСНАХ) КОНЯ В РЕКАТА — вж. ОПЛЕСКВАМ/ ОПЛЕСКАМ Я (ГО) (2 знач.)

ИЗПУХВАМ/ ИЗПУХАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *някому* — Здраво набивам, налагам, напердашвам някого. *Баща му го предупреди, че ако направи някоя пакост, вечерта ще му изпуха праха от гърба.*

— **отупвам/ отупам праха ‹от гърба› • опухвам/ опухам праха ‹от гърба› • изтърсвам/ изтърся праха • отърсвам/ отърся праха • отупвам/ отупам перушината • изтупвам/ изтупам праха от дрехите • изтупвам/ изтупам кожуха • стоплям/ стопля гърба • сгрявам/ сгрея гърба • начесвам/ начеша гърба ‹с дрянова пръчка› • начесвам/ начеша гърба с букова пръчка • начесвам си/ начеша си ръцете • отупвам/ отупам пепелта** *диал.* **• дръпвам/ дръпна сто оки бой** *простонар.* **• мятам/ метна едно дърво • мятам/ метна бухалката • мятам/ метна една бухалка • мятам/ метна един кьотек** *простонар.* **• мятам/ метна кьотека** *простонар.* **• удрям/ ударя ‹един› даяк** *простонар.* **• хвърлям/ хвърля ‹един› даяк** *простонар.* **• не оставям/ оставя здраво място • налагам/ наложа кокалите • намествам/ наместя кокалите • намествам/ наместя костите • намествам/ наместя ребрата • строшавам/ строша кокалите • троша кокалите • счупвам/ счупя кокалите • смилам/ смеля кокалите • смазвам/ смажа кокалите • насаждам/ насадя кокалите** *диал.* **• смъквам/ смъкна кожата (кожицата, кожичката) ‹от гърба› • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • одирам/ одера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • смилам/ смеля на кайма • направям/ направя на кайма • накълцвам/ накълцам на кайма • направям/ направя на кюфте • направям/ направя на пихтия • направям/ направя на пита • направям/ направя на пестил • направям/ направя на пастърма • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя на мозък • направям/ направя на тъпан • счупвам/ счупя главата • строшавам/ строша главата • разбивам/ разбия главата • строшавам/ строша врата • счупвам/ счупя врата • смазвам/ смажа главата • смачквам/ смачкам главата • размазвам/ размажа главата • разбивам/ разбия мутрата** *грубо* **• смазвам/ смажа мутрата** *грубо* **• размазвам/ размажа мутрата** *грубо* **• сменям/ сменя физиономията • сменям/ сменя фасадата • смлатвам/ смлатя на пихтия** *диал.* **• смлатвам/ смлатя на кайма** *диал.* **• сторвам/ сторя на пестил** *диал.* **• налагам/ наложа самара** *диал.* **• натъпквам/ натъпча самара** *диал.* **• направям/ направя на матруша** *диал.* **• направям/ направя на гръсти** *диал.* **• направям/ направя ‹на› даул** *диал.* **• направям/ направя на пазванче** *диал.* **• захаросвам/ захаросам мозъка** *жарг.*

ИЗПЪВАМ/ ИЗПЪНА КРАКА‹ТА› — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

ИЗПЪВАМ/ ИЗПЪНА НЕРВИТЕ *на някого* — вж. ОПЪВАМ/ ОПЪНА НЕРВИТЕ

ИЗПЪЛВАМ/ ИЗПЪЛНЯ ОЧИТЕ *на някого* — вж. НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ ОЧИТЕ (ОКОТО)

ИЗПЪЛВАМ/ ИЗПЪЛНЯ ТРАПА *простонар.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

ИЗПЯЛ СЪМ СИ ПЕСЕНТА —

1. Остарял съм, изживял съм си вече живота, не ме бива вече за нищо. *Сега младите трябва да работят и да изграждат своето бъдеще, аз вече съм си изпял песента.*

— **песента ми е изпята • моята ‹песен› е изпята • изял съм си хляба • изял съм си вече зъбите • изтекла ми е водата • отживял съм си времето • отживял съм своето време • минало ми е времето • взел-дал съм • за никъде не съм • за никъде не ставам • взел съм си двете пари** *диал.* • **изпих си водата** *диал.*

2. Не мога повече да бъда употребяван, напълно съм износен, изхабен, негоден. *Телевизорът си е изпял песента, трябва да помислим за нов.*

— **изял съм си хляба • взел-дал съм • за боклука съм • излязъл съм от строя** *книж.* • **за никъде не съм • за никъде не ставам • изпих си водата** *диал.*

3. Нямам вече влияние, положение, власт, загубил съм своето значение. *Всички знаеха, че директорът си е вече изпял песента и предстои уволнението му.*

— **песента ми е изпята • моята ‹песен› е изпята • минало ми е времето • не ми пее петелът • свърши ‹се› моята • не пея вече** *жарг.* • **отивам/ отида в архивата** *книж.* • **преминавам/ премина в архивата** *книж.* • **влизам/ вляза в архивата** *книж.*

ИЗРАВНЯВАМ/ ИЗРАВНЯ СЪС ЗЕМЯТА *нещо* — Сривам, събарям, напълно унищожавам нещо (сграда, селище). *Една бомба всичко ще изравни със земята.* ✧ *След земетресението градът беше изравнен със земята.*

— **сравнявам/ сравня със земята • сривам/ срина със земята • камък върху камък не оставям/ оставя** *книж.* • **направям/ направя ‹на› прах и пепел • правя ‹на› прах и пепел • направям/ направя ‹на› пух и прах • обръщам/ обърна в прах и пепел • превръщам/ превърна в (на) прах и пепел • обръщам/ обърна в пепел и съсипни • разбивам/ разбия на (в) пух и прах**

ИЗРАСНАЛ НА ДЮШЕК — вж. РАСЪЛ В САКСИЯ

ИЗРАСНА МИ НА КОРЕМА — За ядене — много ми омръзна, втръсна ми от едно и също ястие. *Пак ли ще ядем фасул, израсна ми на корема този фасул.*

— **изникна ми на корема • поникна ми на корема • порасна ми на корема • израсна ми на пъпа • байгън ми става/ стане**

ИЗРАСНА МИ НА ПЪПА — вж. ИЗРАСНА МИ НА КОРЕМА

ИЗРАСТВАМ/ ИЗРАСНА В (ПРЕД) ОЧИТЕ *на някого* — вж. ИЗДИГАМ СЕ/ ИЗДИГНА СЕ В ОЧИТЕ

ИЗРАСТВАТ МИ/ ИЗРАСНАТ МИ КРИЛА *книж.* — Получавам простор за дейност, за изява, повишава ми се самочувствието и чувствам желание, готовност да извърша големи дела. *Като чу толкова ласкави думи за книгата си, израснаха му крила, искаше му се още повече да докаже на какво е способен.*

— **порастват ми/ пораснат ми крила** *книж.* • **добивам/ добия крила** *книж.*

ИЗСИПВА МИ СЕ/ ИЗСИПЕ МИ СЕ ВЪРХУ (НА) ГЛАВАТА — Случва ми се, сполетява ме нещо лошо, някаква беда, неприятност, нещастие. *Напоследък толкова неприятности ми се изсипаха на главата, та се чудя как още издържам.*

— **струпва ми се/ струпа ми се върху (на) главата • стоварва ми се/ стовари ми се върху (на) главата • идва ми (дойде ми) до (на) главата • идва ми (дойде ми) беля до (на) главата**

ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ДУШАТА —

1. вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА)
2. вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ (ИЗ) АКЪЛА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА *нещо* — Забравям нещо, не мога да си спомня нещо. *Не мога да си спомня заглавието на книгата, изскочило ми е от главата.* ✧ *Бях ти обещал да ти се обадя, но съвсем ми изскочи от главата.*

— **излиза ми/ излезе ми от главата • изпарява ми се/ изпари ми се от главата • изфирясва ми/ изфиряса ми от главата • изщуква ми/ изщукне ми от главата • щуква ми/ щукне ми от главата • изскача ми/ изскочи ми от (из)**

ума • изскача ми/ изскочи ми от (из) акъла • изскача ми/ изскочи ми от паметта • излиза ми/ излезе ми от (из) ума • излиза ми/ излезе ми от (из) акъла • излиза ми/ излезе ми от паметта • изпарява ми се/ изпари ми се от ума • изпарява ми се/ изпари ми се от акъла • изпарява ми се/ изпари ми се от мозъка • изхвръква ми/ изхвръкне ми от (из) ума • изхвръква ми/ изхвръкне ми от (из) акъла • изхвръква ми/ изхвръкне ми от (из) паметта • изфирясва ми/ изфиряса ми от ума • изфирясва ми/ изфиряса ми от акъла • изфирясва ми/ изфиряса ми от мозъка • изщуква ми/ изщукне ми от (из) ума • изщуква ми/ изщукне ми от (из) акъла • щуква ми/ щукне ми от (из) ума • щуква ми/ щукне ми от (из) акъла • отива ми/ отиде ми от ума • отива ми/ отиде ми от акъла

ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ПАМЕТТА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ (ИЗ) УМА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗСКОКВА МИ/ ИЗСКОКНЕ МИ УМЪТ *диал.* — вж. ИЗХВРЪКВА МИ/ ИЗХВРЪКНЕ МИ УМЪТ

ИЗСКОКВАМ/ ИЗСКОКНА (ИЗСКАЧАМ/ ИЗСКОЧА) ОТ (ИЗ) КОЖАТА СИ *диал.* — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

ИЗСКУБВАМ/ ИЗСКУБНА ИЗ (ОТ) КОРЕН *нещо* — вж. ИЗТРЪГВАМ/ ИЗТРЪГНА ОТ (ИЗ) КОРЕН (С КОРЕНА)

ИЗСМУКВАМ/ ИЗСМУЧА ‹И› КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) *някому диал.* — вж. ДЕРА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА›

ИЗСТИВА МИ/ ИЗСТИНЕ МИ СЪРЦЕТО — вж. ДОЙДЕ МИ СЪРЦЕТО В ПЕТИТЕ

ИЗСТИВАТ МИ/ ИЗСТИНАТ МИ ПЕТИТЕ *диал.* — вж. ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ

ИЗСТИСКВАМ/ ИЗСТИСКАМ КАТО ЛИМОН *някого* — Вземам, получавам от някого всичко, което той може да даде; съсипвам, измъчвам някого, като изчерпвам напълно силите му. *Шефът му възлагаше все нови и нови задачи, искаше да го изстиска като лимон.*

— **изцеждам/ изцедя като лимон • вземам/ взема здравето • смъквам/ смъкна здравето • разгонвам/ разгоня фамилията • разкатавам/ разкатая фамилията • вземам/ взема душата** *диал.* **• спуквам/ спукам гьона** *жарг.*

ИЗСТРЕЛВАМ СИ/ ИЗСТРЕЛЯМ СИ ПАТРОНИТЕ и ИЗСТРЕЛВАМ СИ/ ИЗСТРЕЛЯМ СИ ВСИЧКИТЕ ПАТРОНИ — вж. ИЗГЪРМЯВАМ СИ/ ИЗГЪРМЯ СИ ПАТРОНИТЕ

ИЗСУЛВАМ СЕ/ ИЗСУЛЯ СЕ КАТО МОКРА ВРЪВ — вж. ИЗМЪКВАМ СЕ/ ИЗМЪКНА СЕ КАТО МОКРА ВРЪВ

ИЗСУЛВАМ СЕ/ ИЗСУЛЯ СЕ ПО ЧОРАПИ — вж. ИЗМЪКВАМ СЕ/ ИЗМЪКНА СЕ КАТО МОКРА ВРЪВ

ИЗСЪРБВАМ/ ИЗСЪРБАМ, КАКВОТО СЪМ СИ НАДРОБИЛ — вж. КАКВОТО СЪМ ДРОБИЛ, ‹ТОВА› ЩЕ СЪРБАМ

ИЗТЕГЛЯМ/ ИЗТЕГЛЯ МЕЧ *против (срещу) някого или за нещо книж.* — ВДИГАМ/ ВДИГНА МЕЧ *книж.*

ИЗТЕГЛЯМ СИ/ ИЗТЕГЛЯ СИ КОНСУЛИТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ИЗТЕГЛЯМ/ ИЗТЕГЛЯ С ЧЕНГЕЛ ДУМА (ДУМИЧКА) ОТ УСТАТА *на някого* — Много трудно успявам да накарам някой (мълчалив човек или човек, неподготвен по даден въпрос) да говори, да отговаря на въпросите ми. *Толкова е затворен и притеснителен, че трудно някой би успял да изтегли с ченгел думичка от устата му.*

— **вадя думите с ченгел (ченгели) ‹от устата› • тегля думите с ченгел (ченгели) ‹от устата› • вадя думите с кука от устата • дърпам с кука всяка дума • издърпвам/ издърпам с кука всяка дума • вадя приказките с ченгел**

ИЗТЕКЛА МИ Е ВОДАТА — вж. ИЗЯЛ СЪМ СИ ХЛЯБА (1 знач.)

ИЗТИЧА МИ ОТ КРАЧОЛИТЕ — вж. БИЕ МЕ ПАРА̀ТА

ИЗТИЧА МИ ОТ ПРАГА — вж. БИЕ МЕ ПАРА̀ТА

ИЗТИЧАТ МИ/ ИЗТЕКАТ МИ ОЧИТЕ —

1. Продължително втренчено се взирам, очаквам с голямо нетърпение да видя нещо или някого. *Изтекоха ми очите да гледам през прозореца, кога ще се появиш.*

— **изглеждат ми се/ изгледат ми се очите • изглеждам си/ изгледам си очите**

2. *По някого или по нещо.* Много харесвам някого или нещо, гледам го

продължително и обикн. изпитвам желание да го имам, да го притежавам. *Изтекоха ми очите по това момиче, толкова е хубаво.* ✧ *Той съзерцаваше картината и очите му изтекоха по нея.*

— **остават ми/ останат ми очите • отиват ми/ отидат ми очите • вземат ми се очите • не мога да отделя очи‹те си› • не мога да откъсна очи‹те си› • не мога да отделя поглед‹а си› • не мога да откъсна поглед‹а си› • не отделям/ отделя очи‹те си› • не откъсвам/ откъсна очи‹те си› • не вдигам/ вдигна очи‹те си› • не свалям/ сваля очи‹те си› • не снемам/ снема очи‹те си› • поглъщам/ погълна с очи • гълтам с очи • изпивам/ изпия с очи‹те си› • пия с очи • изпивам/ изпия с поглед • изяждам/ изям с очи • попивам/ попия с очи**

ИЗТЛАСКВАМ/ ИЗТЛАСКАМ НА ВТОРИ ПЛАН *някого или нещо книж.* — вж. ИЗМЕСТВАМ/ ИЗМЕСТЯ НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.*

ИЗТЛАСКВАМ/ ИЗТЛАСКАМ НА ЗАДЕН ПЛАН *някого или нещо книж.* — вж. ИЗМЕСТВАМ/ ИЗМЕСТЯ НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.*

ИЗТРЕПВАМ СИ/ ИЗТРЕПЯ СИ КРАКАТА — вж. ИЗПОТРЕПВАМ СИ/ ИЗПОТРЕПЯ СИ КРАКАТА

ИЗТРИВАМ/ ИЗТРИЯ ОТ ЛИЦЕТО НА ЗЕМЯТА *нещо книж.* — вж. ЗАЛИЧАВАМ/ ЗАЛИЧА ОТ ЛИЦЕТО НА ЗЕМЯТА *книж.*

ИЗТРИВАМ/ ИЗТРИЯ ПРАГА (ПРАГОВЕТЕ) *на някого или нещо* — Много често, почти непрекъснато ходя някъде с цел да измоля нещо, да постигна нещо. *Изтрих прага на службата по заетостта, докато най-накрая ми намериха работа.*

— **изтърквам/ изтъркам прага (праговете) • претривам/ претрия прага (праговете) • протривам/ протрия прага (праговете) • бия прага • престъргвам/ престържа праговете • тропам от врата на врата • чукам от врата на врата • хлопам от врата на врата • тропам по (на) вратите (вратата) • чукам по (на) вратите (вратата) • хлопам по (на) вратите (вратата) • хлопам от порта на порта • тропам на портите (портата) • чукам на портите (портата) • хлопам по (на) портите**

ИЗТРИВАМ СИ/ ИЗТРИЯ СИ ПЕТИТЕ — вж. ИЗТЪРКВАМ СИ/ ИЗТЪРКАМ СИ ПОДМЕТКИТЕ

ИЗТРИВАМ СИ/ ИЗТРИЯ СИ ПОДМЕТКИТЕ — вж. ИЗТЪРКВАМ СИ/ ИЗТЪРКАМ СИ ПОДМЕТКИТЕ

ИЗТРИВАМ СИ/ ИЗТРИЯ СИ ТОКОВЕТЕ — вж. ИЗТЪРКВАМ СИ/ ИЗТЪРКАМ СИ ПОДМЕТКИТЕ

ИЗТРИВАМ/ ИЗТРИЯ СРАМА ‹ОТ ЧЕЛОТО› *на някого* — вж. УМИВАМ/ УМИЯ ЛИЦЕТО

ИЗТРИВАМ/ ИЗТРИЯ СЪЛЗИТЕ *на някого* — вж. ИЗБЪРСВАМ/ ИЗБЪРША СЪЛЗИТЕ

ИЗТРИЛИ МИ СА СЕ ВЕЖДИТЕ — вж. ДЕБЕЛИ МИ СА ОЧИТЕ

ИЗТРЪГВАМ/ ИЗТРЪГНА ДУШАТА (ДУШИЧКАТА, ДУШИЦАТА) *на някого диал.* — вж. ИЗПРАЩАМ/ ИЗПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 знач.)

ИЗТРЪГВАМ/ ИЗТРЪГНА ЗАЛЪКА ОТ УСТАТА *на някого* — Безмилостно ограбвам някого, лишавам го от последните средства за препитание. *Той беше безскрупулен, готов да изтръгне залъка от устата на работниците си.*

— **вземам/ взема залъка от устата • грабя залъка от устата • вадя залъка от устата • вземам/ взема хляба от устата • вземам/ взема от гърлото • отнемам/ отнема комата от устата** *диал.* **• вземам/ взема и дрехата от гърба • вземам/ взема ‹и› ризата от гърба • свалям/ сваля ‹и› ризата от гърба • съблѝчам/ съблека ‹и› ризата от гърба • свличам/ свлека ‹и› ризата от гърба • смъквам/ смъкна ‹и› ризата от гърба • вземам/ взема ‹и› шапката от главата • вземам/ взема ‹и› калпака от главата • не оставям/ оставя ни старата шапка • вземам/ взема и праха от цървулите • вземам/ взема и калта под ноктите • не оставям/ оставя и калта под (изпод) ноктите • дера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • одирам/ одера кожата ‹от гърба› • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • смъквам/ смъкна кожата ‹от гърба› • дера по две кожи от гърба • съдирам/ съдера по две кожи от гърба • смъквам/ смъкна по две кожи от гърба • смъквам/ смъкна по две кожи от гърбината • дера от една овца ‹по› две кожи • смъквам/ смъкна от една овца ‹по› две кожи • изсмуквам/ изсмуча ‹и› кръвта (кръвчицата)** *диал.* **• не оставям/ оставя ни пепел на огнището** *диал.* **• огребвам/ огреба и пепелта от огнището** *диал.*

ИЗТРЪГВА МИ СЕ/ ИЗТРЪГНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО *диал.* — вж. ОБРЪЩА МИ СЕ/ ОБЪРНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО (2 знач.)

ИЗТРЪГВАМ/ ИЗТРЪГНА ОТ (ИЗ) КОРЕН (С КОРЕНА) *нещо* — Премахвам нещо напълно, окончателно, прекратявам съществуването на нещо завинаги. *Правителството си беше поставило за цел да изтръгне от корен*

корупцията. ✧ Радвам се че успя да изтръгне с корена омразата, която таеше към тази жена.

— **изскубвам/ изскубна из (от) корен**

ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ ЛАПИТЕ *на някого* — вж. ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ РЪЦЕТЕ

ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ НОКТИТЕ *на някого* — вж. ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ РЪЦЕТЕ

ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ РЪЦЕТЕ *на някого* — Успявам да избягам от някого, спасявам се, отървавам се, избавям се от някого. *Тя беше щастлива, че се е изтръгнала от ръцете на преследвачите си.*

— **изплъзвам се/ изплъзна се от ръцете • изтръгвам се/ изтръгна се от лапите • изтръгвам се/ изтръгна се от ноктите • отървавам се/ отърва се от ноктите**

ИЗТУПВАМ/ ИЗТУПАМ КОЖУХА *някому* — вж. ИЗПУХВАМ/ ИЗПУХАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА›

ИЗТУПВАМ/ ИЗТУПАМ ПРАХА ОТ ДРЕХИТЕ *някому* — вж. ИЗПУХВАМ/ ИЗПУХАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА›

ИЗТЪКАВАМ СИ/ ИЗТЪКА СИ ПЛАТНОТО — вж. ИЗПЛИТАМ СИ/ ИЗПЛЕТА СИ КОШНИЦАТА (КОШНИЧКАТА)

ИЗТЪКАВАМ СИ/ ИЗТЪКА СИ ЧЕРГАТА — вж. ИЗПЛИТАМ СИ/ ИЗПЛЕТА СИ КОШНИЦАТА (КОШНИЧКАТА)

ИЗТЪНЕЛИ МИ СА УШИТЕ — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

ИЗТЪРВАВАМ/ ИЗТЪРВА ДУМА (ДУМИЦА) — Неволно казвам нещо, което трябва да се крие, премълчи; издавам някаква тайна. *Внимавай да не изтървеш пред някого дума за моята работа. ✧ Ако изтървеш и думица пред мъжа си за това, което ти споделих, няма повече да те погледна.*

— **изпускам/ изпусна дума • изтървавам/ изтърва приказка • изтървавам/ изтърва езика си ‹от зъбите› • изтървавам/ изтърва език**

ИЗТЪРВАВАМ/ ИЗТЪРВА ЕЗИКА СИ ‹ОТ ЗЪБИТЕ› и **ИЗТЪРВАВАМ/ ИЗТЪРВА ЕЗИК** — вж. ИЗТЪРВАВАМ/ ИЗТЪРВА ДУМА (ДУМИЦА)

ИЗТЪРВАВАМ/ ИЗТЪРВА КРАЯ *на някого* — вж. ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА)

ИЗТЪРВАВАМ/ ИЗТЪРВА НЕРВИТЕ СИ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

ИЗТЪРВАВАМ/ ИЗТЪРВА ПРИКАЗКА — вж. ИЗТЪРВАВАМ/ ИЗТЪРВА ДУМА (ДУМИЦА)

ИЗТЪРВАВАМ/ ИЗТЪРВА ПУСУЛАТА — вж. ИЗГУБВАМ/ ИЗГУБЯ ПУСУЛАТА (1 и 2 знач.)

ИЗТЪРВАВАМ/ ИЗТЪРВА ЮЗДИТЕ *на някого* — вж. ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА)

ИЗТЪРКВАМ/ ИЗТЪРКАМ ПРАГА (ПРАГОВЕТЕ) *на някого или нещо* — вж. ИЗТРИВАМ/ ИЗТРИЯ ПРАГА (ПРАГОВЕТЕ)

ИЗТЪРКВАМ СИ/ ИЗТЪРКАМ СИ ПЕТИТЕ — вж. ИЗТЪРКВАМ СИ/ ИЗТЪРКАМ СИ ПОДМЕТКИТЕ

ИЗТЪРКВАМ СИ/ ИЗТЪРКАМ СИ ПОДМЕТКИТЕ — Мъча се да уредя нещо, полагам големи усилия за постигането на нещо, свързано с много ходене, тичане. *Изтърках си подметките, докато си уредя специализация в чужбина.*

— **изтривам си/ изтрия си подметките • скъсвам си/ скъсам си подметките • изтърквам си/ изтъркам си токовете • изтривам си/ изтрия си токовете • изтърквам си/ изтъркам си петите • изтривам си/ изтрия си петите**

ИЗТЪРКВАМ СИ/ ИЗТЪРКАМ СИ ТОКОВЕТЕ — вж. ИЗТЪРКВАМ СИ/ ИЗТЪРКАМ СИ ПОДМЕТКИТЕ

ИЗТЪРПЯВАМ/ ИЗТЪРПЯ КАТО НАСТРАДИНХОДЖОВОТО МАГАРЕ *диал. ирон.* — вж. ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВАТ

ИЗТЪРСВАМ/ ИЗТЪРСЯ ПРАХА *някому* — вж. ИЗПУХВАМ/ ИЗПУХАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА›

ИЗТЪРСВАМ СЕ/ ИЗТЪРСЯ НА ГЛАВАТА *на някого* — вж. ТРОПВАМ СЕ/ ТРОПНА СЕ НА ГЛАВАТА

ИЗТЯГАМ/ ИЗТЕГНА НОЗЕТЕ *диал.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

ИЗТЯГАМ СЕ НА ГРЪБ — вж. ЛЕЖА НА (ПО) ГЪРБА СИ

ИЗФИРЯСВА МИ/ ИЗФИРЯСА МИ АКЪЛЪТ — вж. ИЗХВРЪКВА МИ/ ИЗХВРЪКНЕ МИ УМЪТ

ИЗФИРЯСВА МИ/ ИЗФИРЯСА МИ ОТ АКЪЛА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗФИРЯСВА МИ/ ИЗФИРЯСА МИ ОТ ГЛАВАТА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗФИРЯСВА МИ/ ИЗФИРЯСА МИ ОТ МОЗЪКА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗФИРЯСВА МИ/ ИЗФИРЯСА МИ ОТ УМА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗФИРЯСВА МИ/ ИЗФИРЯСА МИ УМЪТ — вж. ИЗХВРЪКВА МИ/ ИЗХВРЪКНЕ МИ УМЪТ

ИЗХАБЯВАМ СИ/ ИЗХАБЯ СИ ДУМАТА (ДУМИТЕ) — вж. ХАБЯ СИ ДУМИТЕ

ИЗХАБЯВАМ СИ/ ИЗХАБЯ СИ ПАТРОНИТЕ и **ИЗХАБЯВАМ СИ/ ИЗХАБЯ СИ ВСИЧКИТЕ ПАТРОНИ** — вж. ИЗГЪРМЯВАМ СИ/ ИЗГЪРМЯ СИ ПАТРОНИТЕ

ИЗХВРЪКВА МИ/ ИЗХВРЪКНЕ МИ АКЪЛЪТ — вж. ИЗХВРЪКВА МИ/ ИЗХВРЪКНЕ МИ УМЪТ

ИЗХВРЪКВА МИ/ ИЗХВРЪКНЕ МИ ОТ (ИЗ) АКЪЛА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗХВРЪКВА МИ/ ИЗХВРЪКНЕ МИ ОТ (ИЗ) ПАМЕТТА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗХВРЪКВА МИ/ ИЗХВРЪКНЕ МИ ОТ (ИЗ) УМА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗХВРЪКВА МИ/ ИЗХВРЪКНЕ МИ УМЪТ — Обезумявам, полудявам, побърквам се. *От силен стрес на човек може да му изхвръкне умът.* ✧ *Говори несвързано, може да й е изхвръкнал умът.*

— изхвръква ми/ изхвръкне ми акълът • изхвръква ми/ изхвръкне ми чивията • мръдва ми/ мръдне ми чивията • мръдва ми/ мръдне ми акълът • мръдвам/ мръдна с ума си • мръдвам/ мръдна с акъла си • хвръква ми/ хвръкне ми чивията • щуква ми/ щукне ми умът • загубвам си/ загубя си ума • изгубвам си/ изгубя си ума • загубвам си/ загубя си разума (разсъдъка) • изгубвам си/ изгубя си разума (разсъдъка) • загубвам си/ загубя си акъла • изгубвам си/ изгубя си акъла • вземa ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • изфирясва ми/ изфиряса ми умът • изфирясва ми/ изфиряса ми акълът • изскоква ми/ изскокне ми умът *диал.* • излиза ми/ излезе ми умът *диал.* • побърквам си/ побъркам си акъла *диал.* • хващат ме/ хванат ме белите братя • откачам/ откача централно *жарг.*

ИЗХВРЪКВА МИ/ ИЗХВРЪКНЕ МИ ЧИВИЯТА — вж. ИЗХВРЪКВА МИ/ ИЗХВРЪКНЕ МИ УМЪТ

ИЗХВРЪКВАМ/ ИЗХВРЪКНА ОТ КОЖАТА СИ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

ИЗХВЪРЛЯМ/ ИЗХВЪРЛЯ КАТО КИРЛИВ ФЕС *някого диал.* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ (1 и 2 знач.)

ИЗХВЪРЛЯМ/ ИЗХВЪРЛЯ КАТО МРЪСНО КОТЕ *някого* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ (1 и 2 знач.)

ИЗХВЪРЛЯМ/ ИЗХВЪРЛЯ КАТО ПАРЦАЛ *някого* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ (1 и 2 знач.)

ИЗХВЪРЛЯМ/ ИЗХВЪРЛЯ НА БОКЛУКА —

1. *Нещо.* Изваждам, изкарвам от употреба нещо, изоставям, зарязвам нещо като непотребно, ненужно. *Тези теории са остарели, по-добре ги изхвърли на боклука.*

— хвърлям/ хвърля на боклука • захвърлям/ захвърля на боклука • изхвърлям/ изхвърля на бунището • хвърлям/ хвърля на бунището • захвърлям/ захвърля на бунището

2. *Някого.* Изоставям безцеремонно и грубо някого, не се интересувам от съдбата му. *Опасяваше се, че след модернизацията на предприятието, той и други като него неподготвени кадри ще бъдат изхвърлени на боклука.*

— захвърлям/ захвърля на боклука • изхвърлям/ изхвърля на бунището • захвърлям/ захвърля на бунището • захвърлям/ захвърля като ‹износена› дрипа

ИЗХВЪРЛЯМ/ ИЗХВЪРЛЯ НА БУНИЩЕТО — вж. ИЗХВЪРЛЯМ/ ИЗХВЪРЛЯ НА БОКЛУКА (1 и 2 знач.)

ИЗХВЪРЛЯМ/ ИЗХВЪРЛЯ НА ПЪТЯ *някого* — вж. ИЗХВЪРЛЯМ/ ИЗХВЪРЛЯ НА УЛИЦАТА (1 и 2 знач.)

ИЗХВЪРЛЯМ/ ИЗХВЪРЛЯ НА УЛИЦАТА *някого* —

1. Изгонвам някого от жилището му. *Тя се страхуваше, че новият собственик може да изхвърли нея и децата ѝ на улицата.*

— **изхвърлям/ изхвърля на пътя • оставям/ оставя на пътя • оставям/ оставя на улицата • оставям/ оставя на четиритях пътя** *диал.*

2. Изпъждам, изгонвам някого от работа, уволнявам някого от служба. *Новото ръководство започна масови съкращения и изхвърли на улицата десетки работници.*

— **изхвърлям/ изхвърля на пътя • подписвам/ подпиша паспорта • подписвам/ подпиша квитанцията • подписвам/ подпиша тескерето** *диал.* **• посочвам/ посоча вратата • показвам/ покажа вратата • посочвам/ посоча пътя • показвам/ покажа пътя • давам/ дам пътя • давам/ дам двете пари • удрям/ударя пръта • удрям/ ударя дървото • удрям/ ударя ритник‹а› • давам/ дам ритник‹а› • бия шута** *грубо* **• удрям/ ударя шута** *грубо* **• давам/ дам пръта ‹по гърба› • изхвърлям/ изхвърля като парцал • изхвърлям/ изхвърля като мръсно коте • плюя под опашката • духвам/ духна под опашката • удрям/ ударя текмето** *грубо* **• ритам (ритвам/ ритна) текмето** *диал. грубо* **• изхвърлям/ изхвърля като кирлив фес** *диал.* **• бия дузпата** *жарг.* **• удрям/ ударя дузпата** *жарг.*

ИЗХВЪРЛЯМ СЕ/ ИЗХВЪРЛЯ СЕ НАВИСОКО — вж. ХВЪРЧА НАВИСОКО (1 и 2 знач.)

ИЗХВЪРЛЯМ СИ/ ИЗХВЪРЛЯ СИ ПАРИТЕ НА УЛИЦАТА — Харча безразсъдно, пилея средства за излишни, ненужни неща. *Толкова ли са богати тези хора, че купуват каквото им попадне, изхвърлят парите си на улицата.*

— **хвърлям си/ хвърля си парите на улицата • хвърлям/ хвърля пари на вятъра • хвърлям/ хвърля пари наляво и надясно • пръскам/ пръсна пари наляво и надясно**

ИЗХЛУЗВАМ СЕ/ ИЗХЛУЗЯ СЕ КАТО МОКРА ВРЪВ — вж. ИЗМЪКВАМ СЕ/ ИЗМЪКНА СЕ КАТО МОКРА ВРЪВ

ИЗЦАПВАМ/ ИЗЦАПАМ РЪЦЕТЕ СИ С КРЪВ — Замесен съм в някакво убийство, извършил съм убийство. *Бандата внимаваше по време на краж-*

бите и грабежите да не си изцапа ръцете с кръв.

— **оцапвам/ оцапам ръцете си с кръв • потопявам/ потопя ръцете си в кръв**

ИЗЦЕЖДАМ/ ИЗЦЕДЯ КАТО ЛИМОН *някого* — вж. ИЗСТИСКВАМ/ ИЗСТИСКАМ КАТО ЛИМОН

ИЗЦЪКЛЯМ/ ИЗЦЪКЛЯ ОЧИ — Издъхвам, умирам. *Когато медицинската сестра влезе при болния, той беше изцъклил очи. ✧ Страхуваше се някоя нощ да не изцъкли очи.*

— **оцъклям/ оцъкля очи • облещвам/ облещя очи • изблещвам/ изблещя очи • обелвам/ обеля очи • опулвам/ опуля очи • обръщам/ обърна очи** *диал.* **• склопвам/ склопя очи • затварям/ затворя очи • закривам/ закрия очи • заклопвам/ заклопя очи** *диал.* **• впулвам се/ впуля се в тавана • заспивам/ заспя вечен сън** *книж.* **• предавам/ предам Богу дух** *книж.* **• духва ми/ духне ми Господ свещицата • прибира ме/ прибере ме Господ (Бог) • заминавам/ замина за онзи (оня) свят • отивам/ отида на онзи (оня) свят • отивам си/ отида си от този (тоя) свят • заминавам си/ замина си от този (тоя) свят • напускам/ напусна този (тоя) свят • напускам/ напусна света • напускам/ напусна земята • преселвам се/ преселя се на онзи (оня) свят** *книж.* **• заминавам/ замина за другия свят • ида на онзи (оня) свят • ида си от този (тоя) свят • отивам/ отида в отвъдното** *книж.* **• преселвам се/ преселя се в отвъдното** *книж.* **• отивам/ отида във вечността** *книж.* **• преселвам се/ преселя се във вечността** *книж.* **• отивам/ отида във вечните селения** *книж.* **• отлитам/ отлетя във вечността** *книж.* **• отминавам/ отмина във вечността** *книж.* **• отивам/ отида при свети Петър • отивам/ отида при Аллаха • изпускам/ изпусна душата си • изпускам/ изпусна дух • изскача ми/ изскочи ми душата • излиза ми/ излезе ми душата (душицата) • с (от) душа се разделям/ разделя • от душа се отделям/ отделя • прощавам се/ простя се с тоя свят • прощавам се/ простя се с живота • отива ми/ отиде ми животът • свършвам си/ свърша си дните • свършвам си/ свърша си времето • откъсвам/ откъсна конеца • хвърлям/ хвърля топа** *грубо* **• опъвам/ опъна крака‹та› • изпъвам/ изпъна крака‹та› • навирвам/ навиря крака ‹в хендека› • навирвам/ навиря петалата** *грубо* **• опъвам/ опъна петалата** *грубо* **• хвърлям/ хвърля петалата (петалите)** *грубо* **• обръщам/ обърна петалата (петалите)** *грубо* **• лъсвам/ лъсна петалата (петалите)** *грубо* **• лъсват ми/ лъснат ми петалата (петалите)** *грубо* **• мятам/ метна петалата (петалите)** *грубо* **• хвърлям/ хвърля копитата** *грубо* **• навирвам/ навиря кокили** *грубо* **• навирвам/ навиря подкови** *грубо* **• влизам/ вляза в гроба • влизам/ вляза в черната земя • отивам/ отида в гроба • лягам/ легна в гроба • лягам/ легна в земята • лягам/ легна в пръстта • лягам/ легна в ковчега • лягам/ легна в сандъка • лягам/ легна в покой** *поет.* **• хлопва ми/ хлопне ми дъската ‹над главата› • напълвам/**

напълня трапа *простонар.* • **изпълвам/ изпълня трапа** *простонар.* • **запълвам/ запълня трапа** *простонар.* • **запълвам/ запълня някоя трапчина** *простонар.* • **напълвам/ напълня дупката** *простонар.* • **напълвам/ напълня хендека** *простонар.* • **усмърдявам/ усмърдя трапа** *простонар. грубо* • **ритвам/ ритна попа ‹отзад›** *простонар.* • **ритвам/ ритна камбаната (камбанката)** *диал.* • **чуква ми/ чукне ми камбаната** *диал.* • **отърсвам/ отърся праха на камбаните** *диал.* • **ритвам/ ритна трупчето** *диал.* • **влизам/ вляза на попа в джоба** *диал.* • **влизам/ вляза на попа в кесията** *диал.* • **напълвам/ напълня джоба на попа** *диал.* • **заплащам си/ заплатя си борча** *диал.* • **сгръщам/ сгърна ръце** *диал.* • **предавам/ предам душа** *диал.* • **пущам/ пусна душа** *диал.* • **душа давам** *диал.* • **с душа се прощавам/ простя** *диал.* • **угасва ми/ угасне ми звездата**[2] *диал.* • **отивам/ отида за божата правда** *диал.* • **отивам/ отида за бяла бога** *диал.* • **изстиват ми/ изстинат ми петите** *диал.* • **изпружвам/ изпружа нозе** *диал.* • **изтягам/ изтегна нозете** *диал.* • **опъвам/ опъна брича** *диал.* • **изтърпявам/ изтърпя като Настрадинходжовото магаре** *диал. ирон.* • **откъсвам/ откъсна пъпката** *диал.* • **отива ми/ отиде ми лятото** *диал.* • **гушвам/ гушна букета** *жарг.* • **помирисвам/ помириша босилека** *жарг.* • **сдавам/ сдам багажа** *жарг.* • **сдавам/ сдам екипа ‹по опис›** *жарг.* • **изпразвам/ изпразня обущата** *жарг.* • **опъвам/ опъна жартиера (жартиерите)** *жарг.* • **обличам/ облека дървеното пардесю (дървената пижама, дървените дрехи)** *жарг.* • **надървям/ надървя палците** *жарг.*

ИЗЧАДИЕ НА АДА и **ИЗЧАДИЕ АДОВО** *книж.* — Изключително зъл, коварен, жесток, престъпен човек. *Той беше истинско изчадие на ада, измъчваше близките си с някакво сатанинско удоволствие.*

— **дяволско семе**

ИЗЩУКВА МИ/ ИЗЩУКНЕ МИ ОТ (ИЗ) АКЪЛА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗЩУКВА МИ/ ИЗЩУКНЕ МИ ОТ ГЛАВАТА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ИЗЩУКВА МИ/ ИЗЩУКНЕ МИ ОТ (ИЗ) УМА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

И ЗЪБИТЕ МУ знам, познавам и **И КЪТНИТЕ МУ ЗЪБИ знам, познавам** — Познавам много добре някого (характера му, навиците, мислите му). *С него бяхме колеги, работили сме дълги години заедно, и зъбите му зная.*

— **и калта под ноктите му зная** • **и черното под ноктите му зная** • **като петте си пръста зная, познавам** *някого* • **като пръстите на ръката си зная, познавам** *някого* • **като дланта на ръката си зная, познавам** *някого* • **и**

керемидите на къщата му зная • що има и в (между) зъбите *на някого* **зная, познавам • и слюнката под езика му зная** *диал.* **• като обърната ръкавица зная, познавам**

ИЗЯЖДАМ/ ИЗЯМ ГЛАВАТА (ГЛАВИЦАТА) *на някого* —

1. Причинявам големи беди, злини някому, съсипвам го, погубвам го. *Пиянството му изяде главата, не можеше да работи и накрая напълно пропадна. ✧ Когато зае високия пост, заобиколиха го ласкатели, които му изядоха главата. ✧ Тази проклетница му изяде главата.*

— **изяждам/ изям душата (душицата) • изгарям/ изгоря душата (душицата) • завеждам/ заведа в пропастта • довеждам/ доведа до пропастта • докарвам/ докарам до пропастта • тикам (тиквам/ тикна) към пропастта • закопавам/ закопая вдън земя** *диал.*

2. вж. ИЗПРАЩАМ/ ИЗПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 знач.)

ИЗЯЖДАМ/ ИЗЯМ ДУШАТА (ДУШИЦАТА) *на някого* —

1. Причинявам голяма мъка, скръб, неприятност, страдание на някого, правя нещастен някого. *Изяде ми душицата да ѝ прехвърля жилището. ✧ Жена му го опропасти, изяде му душата.*

— **изгарям/ изгоря душата (душицата) • ям душата • ям главата • изяждам/ изям главата (главицата) • пека душицата • пека на огън • разпъвам/ разпъна на кръст** *книж.* **• пека на ръжен • пека на шиш • въртя на ръжен • въртя на шиш • не оставям/ оставя на мира • не давам/ дам мира • тровя душата • тровя живота • тровя кръвта • отравям/ отровя душата (душицата) • отравям/ отровя живота • отравям/ отровя кръвта**

2. вж. ИЗПРАЩАМ/ ИЗПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 знач.)

ИЗЯЖДАМ/ ИЗЯМ КАЛАЯ и ИЗЯЖДАМ/ ИЗЯМ ЕДИН КАЛАЙ — вж. ОБИРАМ/ ОБЕРА КАЛАЯ

ИЗЯЖДАМ/ ИЗЯМ ПОПАРАТА, КОЯТО СЪМ НАДРОБИЛ — вж. КАКВОТО СЪМ ДРОБИЛ, ‹ТОВА› ЩЕ СЪРБАМ

ИЗЯЖДАМ СЕ/ ИЗЯМ СЕ ОТ ЯД — вж. ПРЪСВАМ СЕ/ ПРЪСНА СЕ ОТ ЯД

ИЗЯЖДАМ СИ/ ИЗЯМ СИ ГЛАВАТА — Сам ставам причина за собственото си нещастие, за гибелта си; погубвам се. *С необмислените си постъпки той сам си изяде главата.*

— **строшавам си/ строша си главата • счупвам си/ счупя си главата • разбивам си/ разбия си главата • счупвам си/ счупя си врата**

ИЗЯЖДАМ/ ИЗЯМ С ОЧИ *някого* — вж. ИЗПИВАМ/ ИЗПИЯ С ОЧИ‹ТЕ СИ›

ИЗЯЖДАМ/ ИЗЯМ ХЛЯБА *на някого* — Ставам причина някой да остане без средства за прехрана, като му отнемам възможността да работи и да се издържа. *Новата техника, която внедряват, може да изяде хляба на много хора.* ✧ *Когато назначиха на работа младите специалисти, всички се страхувахме да не ни изядат хляба на нас, по-възрастните.*

— **отнемам/ отнема хляба • вземам/ взема хляба ‹от ръката› • вземам/ взема хляба от устата • вземам/ взема залъка от устата**

ИЗЯЛА МЕ ЛИПСАТА *диал.* — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)

ИЗЯЛ СИ КЪСМЕТА *диал.* — вж. РОДЕН НА ЧЕРЕН ПЕТЪК

ИЗЯЛ СЪМ СИ ВЕЧЕ ЗЪБИТЕ — вж. ИЗЯЛ СЪМ СИ ХЛЯБА (1 знач.)

ИЗЯЛ СЪМ СИ УМА — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

ИЗЯЛ СЪМ СИ ХЛЯБА —

1. За човек — остарял съм, не ме бива вече, негоден съм за нищо. *Той чувстваше, че вече не може да работи, беше стар и болнав, изял си беше хляба.*

— **минало ми е времето • отживял съм си времето • отживял съм своето време • изтекла ми е водата • изял съм си вече зъбите • взел-дал съм • изпял съм си песента • песента ми е изпята • моята ‹песен› е изпята • за никъде не съм • за никъде не ставам • взел съм си двете пари** *диал.* **• изпих си водата** *диал.*

2. Обикн. за предмет — негоден съм за употреба, не ме бива вече, не мога вече да служа; остарял съм, извехтял съм. *Колата е доста стара, изяла си е вече хляба, крайно време е да си купиш нова.*

— **изпял съм си песента • взел-дал съм • за боклука съм • излязъл съм от строя** *книж.* **• за никъде не съм • за никъде не ставам • изпих си водата** *диал.*

‹И› ИМЕТО СИ ЗАБРАВЯМ/ ЗАБРАВЯ — вж. И ИМЕТО СИ НЕ МОГА ДА КАЖА (1 знач.)

И ИМЕТО СИ НЕ МОГА ДА КАЖА —

1. Загубвам способността да говоря, онемявам от уплаха, изненада, притеснение, слисване, сащисване. *Не беше си научил урока и когато го вдигнаха на дъската и името си не можа да каже.* ✧ *От притеснение и името си не можа да каже при връчването на наградата*

— ‹и› **името си забравям/ забравя** • **едва мога да си кажа името** • **не мога да си кажа ‹и› заглавието** *жарг.* • ‹и› **три не мога да кажа** • **две думи накръст не мога да кажа** • **две приказки накръст не мога да кажа** • **не мога да кажа две думи** • **не мога да кажа две приказки** • **глътвам си/ глътна си езика** • **поглъщам си/ погълна си езика** • **прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› език‹а›** • **езикът ми се връзва/ върже** • **езикът ми се завързва/ завърже** • **езикът ми се схваща/ схване** • **замръзва ми/ замръзне ми езикът** • **поглъщам си/ погълна си думите** • **прехапвам си/ прехапя си думите (думата)** • **загубвам/ загубя ‹и› ума и дума** • **изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума** • **губя ума и дума** • **глътвам си/ глътна си граматиката** *жарг.* • **поглъщам си/ погълна си граматиката** *жарг.*

2. Много съм уморен, нямам никакви сили. *Днес толкова много тичах по задачи, че и името си не мога да кажа.* ✧ *Тя не може и името си да каже от умора, а ти я караш още да работи.*

— **едва мога да си кажа името** • **не мога да си кажа ‹и› заглавието** *жарг.* • **изплезвам/ изплезя език** • **оставам/ остана без душа** • **нямам вече душа** • **душа (душица, душичка) не ми остава/ остане** • **душа (душица, душичка) не остава/ остане у мене** • **изскача ми/ изскочи ми душата** • **излиза ми/ излезе ми душата (душицата)**

И КАЛТА ПОД НОКТИТЕ МУ зная — вж. И ЗЪБИТЕ МУ зная, познавам

И КЕРЕМИДИТЕ НА КЪЩАТА МУ зная — вж. И ЗЪБИТЕ МУ зная, познавам

ИКОНОМИСВАМ/ ИКОНОМИСАМ ‹ОТ› ИСТИНАТА — Лъжа, послъгвам. *На него не може винаги да му се вярва, обича да икономисва истината.* ✧ *Няма да икономисам истината, той открадна парите.*

— **спестявам/ спестя истината** • **скаран съм с истината** • **кривя си душата (душицата)** • **изкривявам си/** • **изкривя си душата** • **кривя си устата** *диал.* • **изкривявам си/ изкривя си устата** *диал.* • **изкривявам си/ изкривя си езика** *диал.*

‹И› КУЦО И СЛЯПО *пренебр.* — вж. КУЦО И САКАТО *пренебр.*

И КУЧЕТО СИТО, И ПИТАТА ЦЯЛА — вж. И ВЪЛКЪТ СИТ, И АГНЕТО ЦЯЛО

ИМАМ АЛБАНСКИ РЕОТАН (РЕОТАНИ) *жарг. пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

ИМАМ АЛЪШ-ВЕРИШ *с някого диал.* — вж. ИМАМ ВЗЕМАНЕ-ДАВАНЕ

ИМАМ АРМЕНСКА УСТА — вж. ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

ИМАМ БРАШНО В ГЛАВАТА ‹СИ› *диал.* — вж. ИМАМ БРЪМБАРИ (БРЪМБАРЧЕТА) В ГЛАВАТА ‹СИ› (1 знач.)

ИМАМ БРЪМБАРИ (БРЪМБАРЧЕТА) В ГЛАВАТА ‹СИ› —

1. Несериозен, лекомислен, завеян съм. *Тя има само бръмбари в главата си, не може да ѝ се възложи никаква сериозна задача.*

— **имам мухи в главата си • бръмбари бръмчат в главата ми • мухи бръмчат в главата ми • главата ми е пълна с бръмбари • главата ми е пълна с мухи • не ми тежи главата • не ми тежи умът • не ми тежи акълът • имам брашно в главата ‹си›** *диал.* **• главата ми е пълна със слама** *диал.* **• вятър ме вее • вятър ме носи • бял вятър ме вее • вятър ме вее на бяла кобила • вятър ме носи на бяла кобила • вятър ме вее на бял кон • вятър ме носи на бял кон • вятър ме вее на сива кобила** *диал.* **• вятър ме вее на сляпа кобила** *диал.* **• вихри ме носят** *диал.*

2. Обзет съм от странни, чудати идеи, мисли, хрумвания. *Пак си измислил неосъществими неща. Постоянно имаш бръмбари в главата си.*

— **имам мухи в главата си • бръмбари бръмчат в главата ми • мухи бръмчат в главата ми**

ИМАМ БУКОВА ГЛАВА — вж. ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА

ИМАМ БУЧИМИШЕВО СЪРЦЕ *диал.* — вж. ИМАМ ЗАЕШКО СЪРЦЕ

ИМАМ БЯЛА МИШКА В ГЛАВАТА *диал.* — вж. ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

ИМАМ ВЗЕМАНЕ-ДАВАНЕ *с някого* — Намирам се в някакви връзки, имам някакво отношение с някого. *Той е имал вземане-даване с тамошните власти.* ✧ *Известно е, че има вземане-даване с фирмата.*

— **имам ‹нещо› общо • имам ‹си› работа • имам алъш-вериш** *диал.*

ИМАМ В КРЪВТА ‹СИ› *нещо* — вж. В КРЪВТА МИ Е (1 и 2 знач.)

ИМАМ ВРЪЗКИ — вж. ИМАМ ВУЙЧО ВЛАДИКА

ИМАМ ВУЙЧО ВЛАДИКА — Разполагам с протекцията на влиятелно лице, което има достатъчно власт и възможности да ме подкрепя, врежда, защитава и т.н.; протежиран съм, покровителстван съм от някого. *Ако имаш вуйчо владика, можеш да си намериш добра работа.* ✧ *Той сигурно има вуйчо владика, затова така бързо напредна в службата.* ✧ *За малко щяха да я уволнят, но нали има вуйчо владика в министерството и този път се спаси.*

— **имам зад гърба си** *някого* **• имам солиден гръб • имам връзки**

ИМАМ ВЪГАРЕЦ (ВЪГАРЦИ) В ЗАДНИКА СИ *диал. грубо* — вж. СЯКАШ СА ГО ДЪРЖАЛИ НА ВЪЖЕ (2 знач.)

ИМАМ ГЛАВА ‹НА РАМЕНЕТЕ СИ› — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

ИМАМ ГО В КЪРПА ВЪРЗАНО — вж. В КЪРПА МИ Е ‹ВЪРЗАНО›

ИМАМ ГОЛЯМА УСТА — Много говоря, много съм устат, не мога да бъда наддуман. *Тази жена има голяма уста, трудно можеш да вземеш думата от нея.*

— **устата ми е голяма • имам голямо чене •** разпрана ми е устата **• имам арменска уста • арменска ми е устата • имам уста като хамбар** *пренебр.* **• устата ми са като воденица** *неодобр.* **• устата ми са като кречетало** *неодобр.*

ИМАМ ГОЛЯМО ЧЕНЕ — вж. ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛКО ОТ ПЕЩЕРА *диал.* — вж. ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ — Не съм нормален, побъркан, смахнат, луд съм. *По-добре стой настрана от този човек, не го ли виждаш, че има да дава на Михаля.*

— **длъжен съм на Михаля • дължа на Михаля • имам да плащам на Михаля • не съм с всичкия си ‹ум› • не съм с целия си ‹ум› • не съм с ума си • не съм с акъла си • главата ми не е в ред • не съм добре с главата • нещо ми има • има ми нещо ‹в главата› • всичко не ми е в ред под шапката • нещо ми липсва • нещо не ми достига • нещо ми мърда • нещо ми шава • нещо ми хлопа • хлопа ми дъската • хлопа ми едната ‹дъска› • разхлопала ми се е дъската • мърда ми дъската • мърда ми едната дъска • липсва ми едната дъска • не ми достига едната дъска • не ми стига едната дъска • ексик ми е едната дъска в главата • нямам ни една дъска в главата си • имам отковавана дъска • чарковете ми не са в ред • чарковете ми са разместени • единият ми винт е развинтен • развила ми се е бурмата • развъртени ми са бурмите • мърда ми едната чивия • чивията ми мърда • хлопа ми едната чивия • липсва ми едната чивия • не съм със (за) света • изял съм си ума • умът ми не е на място • малко съм тра-ла-ла • за Карлуково съм • за четвъртия километър съм • другар съм на Михалко** *диал.* **• имам да давам на Михалко от Пещера** *диал.* **• имам да плащам на Михаля за дъски пари** *диал.* **• дължа на Михаля за дъски пари** *диал.* **• стяга ме Михаля** *диал.* **• стяга ме Михалко за трите и зола** *диал.* **• изветрял ми е умът** *диал.* **• изкипял ми е умът** *диал.* **• дръпнат съм в акъла** *диал.* **• имам бяла**

мишка в главата *диал.* • **дъската ми не е в ред** *диал.* • **залита ми колесникът** *диал.* • **ексик ми е едната чивия** *диал.* • **не ми достига едната събота** *диал.* • **липсва ми едната събота** *диал.* • **ексик ми е едната събота** *диал.* • **липсва ми едната събота и двата петъка** *жарг.* • **изгорели са ми бушоните** *жарг.* • **спал съм на мокри вестници** *жарг.* • **спал съм на течение** *жарг.*

ИМАМ ДА ПЛАЩАМ НА МИХАЛЯ — вж. ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

ИМАМ ДА ПЛАЩАМ НА МИХАЛЯ ЗА ДЪСКИ ПАРИ *диал.* — вж. ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

ИМАМ ДАР СЛОВО *книж.* — Умея да говоря хубаво, увлекателно, да въздействам на другите, да ги убеждавам с думите си; много съм сладкодумен. *Той имаше дар слово и всички го слушаха с удоволствие, когато вземеше думата.*

— **имам златна уста** • **имам медена уста** • **с устата си звезди свалям** • **с устата си звезди снемам** • **с устата си звезди ловя** • **с езика си звезди свалям** • **с езика си звезди снемам** • **с езика си звезди ловя** • **с уста‹та› си птички ловя** • **мед ми капе от устата** • **мед ми се лее от устата** • **мед ми тече от устата** • **имам уста** • **имам чене** • **играе ми ченето** • **сече ми ченето** • **работи ми устата** • **работи ми ченето** • **сече ми чейнето ‹като халваджийска тесла›** *диал.*

ИМАМ ДВЕ ЛЕВИ РЪЦЕ — Много съм несръчен, непохватен. *Какъв техник ще става, като има две леви ръце.*

— **с две леви ръце съм** • **левак съм с двете ръце** • **пречат ми и двете ръце** • **ръцете ми пречат** • **вързан съм в ръцете** • **схванат съм в ръцете** • **ръцете ми са на задника вързани** *диал. вулг.* • **ръцете ми са бръкнати в задника** *диал. вулг.* • **ръцете ми са в (на) гъза** *диал. вулг.*

ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА — Не се вслушвам в съветите на другите, неразбран и упорит съм. *Няма смисъл да го убеждаваш, той има дебела глава и никого не слуша.*

— **имам корава глава** • **имам твърда глава** • **имам букова глава** • **дебела ми е главата** • **корава ми е главата** • **твърда ми е главата** • **глава имам за дувар** • **главата ми е като дръвник** *диал.* • **не ми взема главата** *неодобр.* • **не ми увира/ уври главата** *неодобр.* • **не ми увира/ уври чутурата** *неодобр.* • **не ми увира/ уври кратуната** *неодобр.* • **не ми увира/ уври тиквата** *неодобр.* • **не ми увира/ уври акълът** *неодобр.* • **не ми увира/ уври умът** *неодобр.*

ИМАМ ДЕБЕЛА КОЖА — вж. ДЕЗБЕЛА МИ Е КОЖАТА

ИМАМ ДЕБЕЛИ ОЧИ — вж. ДЕБЕЛИ МИ СА ОЧИТЕ

ИМАМ ДРУГО ОКО *за някого* — Променил съм отношението си към някого, с друго, ново отношение съм към някого. *Откакто ѝ помогна да се справи с проблемите си, вече имаше друго око за него*

— **гледам с други очи (с по-друго око)**

ИМАМ ДУМАТА — От мене зависи всичко, моето мнение, решение, желание е решаващо. *Дали ще бъда приет на работа зависи от шефа на отдела, той има думата.*

— **имам последен думата • имам последната дума • моя е последната дума • аз коля, аз беся • коля и беся • държа и хляба, и ножа ‹в ръцете си› • и хлябът, и ножът са у мене • и хлябът, и ножът са в ръцете ми • коля кучето • беся кучето • все и вся съм** *книж.* • **аз паля, аз гася** *диал.* • **аз паля, аз жаря** *диал.* • **‹и› теслата, и орехите са у мене** *диал.*

ИМАМ ДЪЛГА РЪКА и ИМАМ ДЪЛГИ РЪЦЕ — Крадлив съм, имам навик да крада. *Не пускай тази жена вкъщи, тя има дълга ръка, може да открадне нещо.*

— **длъжки ми са ръцете • имам дълги пръсти • имам си ръка** *диал.*

ИМАМ ДЪЛГИ ПРЪСТИ — вж. ИМАМ ДЪЛГА РЪКА

ИМАМ ДЪЛЪГ ЕЗИК — вж. ДЪЛЪГ МИ Е ЕЗИКЪТ

ИМАМ ЖЪЛТО НА ГАГАТА *диал.* — вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

ИМАМ ЖЪЛТО ПОД МУСТАК *диал.* —вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

ИМАМ ЗАД ГЪРБА СИ *някого* — Разчитам на протекцията на влиятелно лице или на група от хора, които имат достатъчно власт и възможности, за да ме подкрепят, вредят, защитят; протежиран съм, покровителстван съм от някого. *За да напреднеш в службата, трябва да имаш някого зад гърба си.*

— **имам вуйчо владика • имам солиден гръб • имам връзки**

ИМАМ ЗАЕШКО СЪРЦЕ — Много съм страхлив. *Вечер залоства вратите — има заешко сърце, от всичко се плаши.*

— **нося заешко сърце • със заешко сърце съм • имам пилешко сърце • нося пилешко сърце • имам бучимишево сърце** *диал.* • **нося агупско сърце**

диал. • плаша се ‹и› от сянката си • боя се ‹и› от сянката си • страхувам се ‹и› от сянката си • плаша се от опашката си *диал.*

ИМАМ ЗЛАТНА УСТА — Много съм сладкодумен, умея да говоря хубаво, увлекателно, да въздействам на другите, да ги убеждавам с думите си. *Тя има златна уста, започне ли да говори, всички я слушат прехласнато.*

— имам медена уста • мед ми капе от устата • мед ми се лее от устата • мед ми тече от устата • имам дар слово *книж.* • с устата си звезди свалям • с устата си звезди снемам • с устата си звезди ловя • с езика си звезди свалям • с езика си звезди снемам • с езика си звезди ловя • с уста‹та› си птички ловя • имам уста • работи ми устата • имам чене • работи ми ченето • играе ми ченето • сече ми ченето • сече ми чейнето ‹като халваджийска тесла› *диал.*

ИМАМ ЗЛАТНИ РЪЦЕ — Много съм сръчен, похватен, много добре работя, майстор съм в занаята си. *Той има златни ръце — с каквото и да се залови, прави го както трябва.*

— златни ми са ръцете • със златни ръце съм • златна ми е ръчицата (ръчичката) • идва ми (иде ми) ѝтръки • идва ми (иде ми) ѝтръце *диал.*

ИМАМ ЗЛАТНО СЪРЦЕ — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ

ИМАМ ЗМИЙСКИ ЕЗИК — вж. ИМАМ ОСТЪР ЕЗИК

ИМАМ ЗМИЙСКО ЕЗИЧЕ — вж. ИМАМ ОСТЪР ЕЗИК

ИМАМ ЗЪБ *на някого* — Изпитвам неприязън, враждебност към някого, настроен съм зле срещу някого и обикн. се стремя да му навредя, да му напакостя. *Той ми провали една изгодна сделка и оттогава му имам зъб.* ✧ *Недей да смяташ, че ти имам зъб, вече съм ти простил.*

— имам карез • гоня карез • държа карез

ИМАМ ИГЛА ДА ЗАКЪРПЯ КОЖУХА *на някого диал.* — вж. НАМИРАМ/НАМЕРЯ МАЙСТОРА

ИМА МИ НЕЩО ‹В ГЛАВАТА› — вж. ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

ИМАМ КАРЕЗ *на някого* — вж. ИМАМ ЗЪБ

ИМАМ КОКОШИ УМ *пренебр.* — вж. ЛЕК СЪМ В ГЛАВАТА

ИМАМ КОРАВА ГЛАВА — вж. ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА

ИМАМ КОРАВИ ОЧИ — вж. ДЕБЕЛИ СА МИ ОЧИТЕ

ИМАМ КЪСА ПАМЕТ — Лесно и бързо забравям, не мога да помня. *За съжаление хората често имат къса памет за добрите неща.*

— **къса ми е паметта • с къса памет съм**

ИМАМ ЛЕКА РЪКА — Сръчен, ловък съм, успявам с лекота да свърша всяка работа; върви ми, спори ми във всичко. *Захване ли се с нещо, излиза на добър край — има лека ръка.*

— **лека ми е ръката • добра ми е ръката**

ИМАМ ЛИЦЕ *със следв. изр. със съюз* да — вж. ИМАМ ОЧИ

ИМАМ МЕДЕНА УСТА — вж. ИМАМ ЗЛАТНА УСТА

ИМАМ МЕКИ ОЧИ — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ

ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ — Много съм добър, отстъпчив, милостив, състрадателен. *Нали има меко сърце, на никого не може да откаже услуга.* ✧ *Като имаш меко сърце, всеки ще те използва.* ✧ *Тя е тиха, скромна, има меко сърце и на всички помага.*

— **меко ми е сърцето • с меко сърце съм • имам златно сърце • памуклия сърце имам** *диал.* **• имам меки очи • меки ми са очите • с меки очи съм • мека Мария (Мара, Марийка) съм • мека Гана (Ганка) съм • милостива Гана съм • ‹и› на мравка‹та› път не минавам/ мина • ‹и› на мравката път правя • на пиле камък не хвърлям • ‹и› на божата крава път правя • ‹и› на мравката път струвам** *нар.*

ИМАМ МОЗЪК В ГЛАВАТА ‹СИ› — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

ИМАМ МУХИ В ГЛАВАТА СИ — вж. ИМАМ БРЪМБАРИ (БРЪМБАРЧЕТА) В ГЛАВАТА ‹СИ› (1 и 2 знач.)

ИМАМ МЯРА В ПРИКАЗКИТЕ ‹СИ› — вж. ИМАМ МЯРКА НА УСТАТА СИ

ИМАМ МЯРАТА НА УСТАТА СИ — вж. ИМАМ МЯРКА НА УСТАТА СИ

ИМАМ МЯРКА НА УСТАТА СИ — Внимавам какво говоря, преценявам какво трябва да кажа и какво не; не говоря необмислено. *Човек трябва да има мярка на устата си, а не да плещи, каквото му дойде.* ✧ *Тя беше сдържана в приказките си, винаги имаше мярка на устата си.*

— **знaя мярка на устата си • зная мярка на езика си • имам мярата на устата си • имам мяра в приказките ‹си› • зная си езика • зная си устата • зная си на устата петъка • меря си думите • меря всяка ‹своя› дума • меря си приказките • меря всяка ‹своя› приказка • премервам си/ премеря си думите • премервам/ премеря всяка своя дума • претеглям си/ претегля си думите • претеглям/ претегля всяка своя дума • държа сметка на (за) думите си**

ИМАМ НАБИТО ОКО — Лесно забелязвам и вярно преценявам нещо благодарение на опита си. *Той имаше набито око за хората и от пръв поглед можеше да разпознае почтения човек от мошеника.*

— **имам око (очи)**

ИМАМ НА ГЛАВАТА СИ —

1. *Някого.* Имам задължението да се грижа за прехраната на някого, да издържам някого или да го гледам (болен, стар и др.). *Има на главата си три деца, които трябва да храни.* ✧ *Не й беше леко, имаше на главата си болна майка, за която трябваха постоянни грижи.*

— **на главата ми е • виси ми на врата • виси ми на ръцете • на ръцете ми е • на плещите ми е**

2. *Нещо.* Длъжен съм да се грижа за нещо, да нося отговорност за нещо. *Той е много претоварен, има цял отдел на главата си.* ✧ *Не го безпокойте, има на главата си безброй задължения.*

— **на главата ми е • виси ми на главата • виси ми на врата • на ръцете ми е • на плещите ми е**

ИМАМ НА ДУШАТА СИ *нещо* — Мъчи ме, терзае ме, безпокои ме, тревожи ме нещо. *Напоследък много отслабна и се състари, изглежда има на душата си нещо.* ✧ *Защо не споделиш какво те измъчва, какво имаш на душата си.*

— **имам на сърце‹то си› • на сърце‹то› ми е • тежи ми на душата • тегне ми на душата • тежи ми на сърцето • тегне ми на сърцето • лежи ми на сърце‹то› • яде ме отвътре • върти ме отвътре • червей ми яде сърцето • червей ми гризе сърцето • човърка ме под лъжичката • чегърта ме под лъжичката • свива ме/ свие ме под лъжичката • стяга ме/ стегне ме под лъжичката • върти ме извътре** *диал.* • **върти ме като червей в дърво** *диал.* • **яде ме ръждата** *диал.* • **яде ме зебелът** *диал.*

ИМАМ НА РЪКА *нещо* — Разполагам с нещо и мога всеки момент да го използвам. *Книгата я имам на ръка и мога да ти услужа с нея.* ✧ *Те имат всички доказателства на ръка.*

— **имам под ръка • под ръка ми е • държа под ръка**

ИМАМ НА СЪРЦЕ‹ТО СИ› —

1. *Някого.* Обичам някого, влюбен съм в него, искам го. *Дълги години я имал на сърце, докато накрая се оженил за нея.*

— **лежи ми на сърце‹то› • на сърце‹то› ми е**

2. *Нещо.* вж. ИМАМ НА ДУШАТА СИ

ИМАМ НА УМ и **ИМАМ НА УМА СИ** *нещо* — Възнамерявам да направя нещо, намислил съм, наумил съм си нещо. *Посещението му не беше случайно, явно имаше нещо на ум, но не го каза.* ✧ *Очите ѝ гледаха дяволито, като че имаше нещо на ума си.*

— **на (в) ума ми е • имам предвид**

ИМАМ НЕЩО *с някого* — вж. ИМАМ (ИМАМЕ) ШУШУ-МУШУ

ИМАМ ‹НЕЩО› ОБЩО *с някого или с нещо* — вж. ИМАМ ‹СИ› РАБОТА

ИМАМ ОКО (ОЧИ) *за нещо* — вж. ИМАМ НАБИТО ОКО

ИМАМ ОСТРО ЕЗИЧЕ — вж. ИМАМ ОСТЪР ЕЗИК

ИМАМ ОСТЪР ЕЗИК — Рязък, злъчен, хаплив съм в приказките си. *Той е усърден в работата си, но има остър език и затова колегите му не го обичат много.*

— **остър ми е езикът • имам остро езиче • остро ми е езичето • имам змийски език • имам змийско езиче • режа като с нож**

ИМАМ ОТКОВАНА ДЪСКА — вж. ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

ИМАМ ОЧИ *със следв. изр. със съюз* да — Не се срамувам, не изпитвам неудобство да постъпя по един или друг начин, проявявам нахалство, безочие с някаква своя постъпка. *Ти имаш очи да твърдиш, че не си ме излъгал.* ✧ *Чудя се как има очи да иска пари, като не ги връща.*

— **имам лице • имам сурат** *простонар.*

ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ› — Много млад, незрял, неопитен съм, не зная как да постъпвам. *Бяха снизходителни към него — беше млад, имаше още жълто на устата си.* ✧ *Той има още жълто около устата си, но решил да поучава баща си.*

— **мирише (миришат) ми устата на мляко • мириша на мляко • миришат ми зъбите на мляко • с жълто около (на) устата съм • с мляко по устата съм**

• млад и зелен съм • не зная ‹още› да си обърша носа • не зная ‹още› да си обърша сополите • ‹още› не зная да си връзвам/ вържа гащите • ‹още› не мога да си връзвам/ вържа гащите • ‹още› не умея да си връзвам/ вържа гащите • още мляко бозая *диал.* **• още яздя тоягата на кон** *диал.* **• имам жълто на гагата** *диал.* **• имам жълто под мустак** *диал.* **• мирише ми душата на мляко** *диал.* **• вонят ми устата на мляко** *диал.* **• вонят ми зъбите на мляко** *диал.* **• миришат ми зъбите на трева** *диал.*

ИМАМ ПАРИ КАТО У КУЧЕ ЧЕРВЕИ *диал.* — вж. БИЕ МЕ ПАРÀТА

ИМАМ ПЕРО — Пиша майсторски, талантливо. *Още в първите ѝ разкази личи, че авторката има перо.*

— **владея перото**

ИМАМ ПИЛЕШКО СЪРЦЕ — вж. ИМАМ ЗАЕШКО СЪРЦЕ

ИМАМ ПОД ОКО *някого или нещо* — Непрекъснато зорко наблюдавам отблизо някого или нещо, следя го с поглед, контролирам го. *Детето беше много палаво и тя винаги се стремеше да го има под око.* ✧ *Като млад и неопитен работник винаги го имаха под око.*

— **държа под (изпод, на) око (очи) • имам пред очи • не изпускам/ изпусна от (из, изпод) очи (око) • не изпускам/ изпусна от (из, изпод) очите си • вися на (над) главата • стоя на (над) главата • седя на (над) главата • на (над) главата съм**

ИМАМ ПОД РЪКА —

1. *Някого.* На разположение ми е някой, мога всеки момент да разчитам на неговите услуги. *Той го задържа на работа, като смяташе да го има винаги под ръка.*

— **под ръка ми е • държа под ръка**

2. *Нещо.* На разположение ми е нещо и мога всеки момент да го използвам, когато ми е необходимо. *Нужните документи ги имам под ръка.* ✧ *Речникът ми трябва и искам винаги да го имам под ръка.*

— **под ръка ми е • имам на ръка • държа под ръка**

ИМАМ ПОСЛЕДЕН ДУМАТА — вж. ИМАМ ПОСЛЕДНАТА ДУМА

ИМАМ ПОСЛЕДНАТА ДУМА — От мене зависи всичко; моето мнение, желание, решение е решаващо. *По този въпрос решение ще вземе ръководството на фирмата, то има последната дума.* ✧ *Уж всичко се решава колективно, но шефът винаги има последната дума.*

— **имам последен думата • имам думата • моя е последната дума • аз коля, аз беся • коля и беся • и хлябът, и ножът са у мене • и хлябът, и ножът са в ръцете ми • държа и хляба, и ножа ‹в ръцете си› • беся кучето • коля кучето • все и вся съм** *книж.* • **‹и› теслата, и орехите са у мене** *диал.* • **аз паля, аз гася** *диал.* • **аз паля, аз жаря** *диал.*

ИМАМ ПРЕДВИД *нещо* —

1. Съобразявам се с нещо, с някакъв факт, явление, особеност и под. *Не бъдете толкова строги към него, имайте предвид, че той е още млад и неопитен.* ✧ *Трябва да имаме предвид всички обстоятелства, при които е извършена кражбата.*

— **вземам/ взема под внимание • вземам/ взема предвид • държа сметка • имам пред очи**

2. Смятам, възнамерявам да направя нещо, намислил съм си нещо. *Какво имаше предвид, като ми каза да не бързаме с продажбата на колата.*

— **имам на ум • имам на ума си • на (в) ума ми е**

ИМАМ ПРЕД ОЧИ —

1. *Нещо.* Съобразявам се с нещо, полагам усилия за нещо, действам с оглед на нещо. *Всеки депутат трябва да има пред очи нуждите и изискванията на своите избиратели.*

— **държа сметка • вземам под внимание • вземам предвид • имам предвид**

2. *Някого или нещо.* вж. ИМАМ ПОД ОКО

ИМАМ РЕДКИ ПРЪСТИ — Харча много, прекалено разточителен съм. *Жена му имаше редки пръсти и затова не можаха нищо да отделят настрана и да спестят.*

— **редки ми са пръстите • имам широки пръсти • с широки пръсти съм • имам широка ръка • широка ми е ръката • с широка ръка съм • парà не свъртам • парà не се свърта у мене**

ИМАМ ‹САМО› ДВЕ ГОЛИ РЪЦЕ — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ИМАМ СЕ НАВИСОКО *диал.* — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

ИМАМ СЕ НА ГОЛЯМО *диал.* — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

ИМАМ ‹СИ› ЕДНО НА УМ —

1. Запомням нещо, поучавам се от нещо, внимавам вече за нещо, обикн. да го

предотвратя, да го избегна. *Трябва винаги да си имаш едно на ум какво говориш пред нея, защото е клюкарка.*

— **записвам си/ запиша си едно на ум • записвам си/ запиша си на челото • пиша си го на челото • пиша си го на ухото • турям си/ туря си белег на ухото • имам си ‹като› обица на ухото • слагам си/ сложа си обица на ухото • окачвам си (окачам си)/ окача си обица на ухото • закачвам си (закачам си)/ закача си обица на ухото • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) обица на ухото • вземам си/ взема си бележка**

2. Намислил съм си нещо и искам да го осъществя. *Днес си имам едно на ум да платя парното. ✧ Когато отиде да се срещне с него, имаше си едно на ум да му поиска пари назаем.*

— **записвам си/ запиша си едно на ум • слагам си/ сложа си на ум‹а› (в ума) • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) на ум‹а› (в ума) • вземам/ взема на ум**

ИМАМ ‹СИ› ЗАКАЧКА *с някого* — вж. ИМАМ (ИМАМЕ) ШУШУ-МУШУ

ИМАМ СИ ‹КАТО› ОБИЦА НА УХОТО — вж. ЗАКАЧВАМ СИ (ЗАКАЧАМ СИ)/ ЗАКАЧА СИ ОБИЦА НА УХОТО

ИМАМ ‹СИ› РАБОТА *с някого или с нещо* — Намирам се в някаква връзка, в някакви отношения с някого или с нещо. *Той избягваше да си има работа с полицията. ✧ Не искам да имам работа с престъпни типове.*

— **имам ‹нещо› общо • имам вземане-даване • имам алъш-вериш** *диал.*

ИМАМ СИ РЪКА *диал.* — вж. ИМАМ ДЪЛГА РЪКА

ИМАМ ‹СИ› (ИМАМЕ ‹СИ›) ХОШ-БЕШ *с някого* — вж. ИМАМ (ИМАМЕ) ШУШУ-МУШУ

ИМАМ СОЛИДЕН ГРЪБ — вж. ИМАМ ВУЙЧО ВЛАДИКА

ИМАМ СУРАТ *простонар.* — вж. ИМАМ ОЧИ

ИМАМ ТВЪРДА ГЛАВА — вж. ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА

ИМАМ ТРИСТА СВИНЕ В БАЛТАТА *диал.* — вж. БИЕ МЕ ПАРÀТА

ИМАМ УСТА — вж. ИМАМ ДАР СЛОВО *книж.*

ИМАМ УСТА КАТО ХАМБАР *пренебр.* — вж. ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

ИМАМ ЧЕНЕ — вж. ИМАМ ДАР СЛОВО *книж.*

ИМАМ ШИРОКА РЪКА — Щедър, разточителен, ларж съм, не жаля средствата си, обичам да давам, да харча пари за околните. *Баща му е свидлив, но той има широка ръка, на много хора помага материално.*

— **с широка ръка съм • широка ми е ръката • имам широки пръсти • с широки пръсти съм • имам редки пръсти •** редки ми са пръстите

ИМАМ ШИРОК ГРЪБ — вж. ШИРОК МИ Е ГЪРБЪТ

ИМАМ ШИРОКИ ПРЪСТИ — вж. ИМАМ РЕДКИ ПРЪСТИ

ИМАМ (ИМАМЕ) ШУШУ-МУШУ *с някого* — Намирам се в любовни отношения с някого, в интимна връзка съм с някого. *Всички подозираха, че той отдавна има шушу-мушу с нея.*

— **имам нещо • има нещо помежду ни • имам ‹си› закачка • деля (делим) легло • разделям (разделяме) легло •** деля **постеля‹та›** *диал.* **• делим постеля** *диал.* **• имам ‹си› (имаме ‹си›) хош-беш** *диал.*

ИМА НЕЩО ПОМЕЖДУ НИ — вж. ИМАМ (ИМАМЕ) ШУШУ-МУШУ

ИМА СИ ХАС —

1. *Със следв. изр. със съюз* да. Възклицание за изразяване на изненада или опасение, че нещо неприятно се е случило или може да се случи; нима, възможно ли е. — *Той е заминал без да се обади. — Има си хас, не може да бъде! ✧ Има си хас да не е получил писмото ми.*

— **стой, не думай**

2. Безспорно, разбира се, без съмнение (обикн. при отговор). — *Изпълни ли задачата? — Има си хас, изпълних я. ✧ — Спомняш ли си кой съм? — Има си хас.*

— дума да няма **• не ще ‹и (ни)›** дума **• няма две мнения** *книж.* • дума да не става • лаф да не става *жарг.*

ИМА ХЛЯБ *у (в) някого* — Здрав, способен е, има сили, може да работи. *Има още хляб у него, може да ни бъде полезен в работата.*

— **държи ми вратът • държи ми кръстът**

ИМАШ МНОГО ЗДРАВЕ ‹ОТ АРМЕНСКИЯ ПОП› — вж. НЯМА ГО МАЙСТОРА

И МЕН‹Е› Е МАЙКА РАЖДАЛА/ РОДИЛА — вж. И АЗ ДУША НОСЯ

И МЕН‹Е› МЕ Е КУМ КРЪЩАВАЛ *диал.* — вж. И АЗ ДУША НОСЯ

И МОЕТО КУЧЕ ЩЕ УЛОВИ ЗАЕК — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

И МОЯТА ХРЪТКА ЩЕ ХВАНЕ ЗАЕК — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

‹И› НА БОЖАТА КРАВА ПЪТ ПРАВЯ — вж. ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ

И НА ВРАТА СИ ИМАМ ОЧИ — вж. И НА ГЪРБА СИ ИМАМ ОЧИ

И НА ГЪРБА СИ ИМАМ ОЧИ — Не изпускам нищо от погледа си, всичко виждам, забелязвам, много наблюдателен съм и проявявам съобразителност, хитрост и ловкост. *Нашият шеф и на гърба си има очи, всичко вижда и отлично е запознат с работата на всеки от нас.*

— **и на тила си имам очи • и на врата си имам очи • и на задника си имам очи** *грубо*

‹И› НА ДЯВОЛА ДЖУВАП ДАВАМ *диал.* — вж. КУПУВАМ ТЕ И ТЕ ПРОДАВАМ

И НА ЗАДНИКА СИ ИМАМ ОЧИ *грубо* — вж. И НА ГЪРБА СИ ИМАМ ОЧИ

‹И› НА МРАВКА‹ТА› ПЪТ НЕ МИНАВАМ/ МИНА — вж. ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ

‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ — Много съм добър, кротък, благ и отстъпчив. *Той е толкова деликатен, благ и добродушен, че и на мравката път прави.* ✧ *Тя и на мравката път прави и не е способна да оскърби някого.*

— **‹и› на мравка‹та› път не минавам/ мина • ‹и› на божата крава път правя • ‹и› на мравката път струвам** *нар.* **• не настъпвам/ настъпя мравка • не настъпвам/ настъпя мравучката** *диал.* **• вардя се да не настъпя мравята** *диал.* **• на пиле камък не хвърлям • не мога да убия една муха • имам меко сърце • меко ми е сърцето • с меко сърце съм • имам меки очи • меки ми са очите • с меки очи съм**

‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ СТРУВАМ *нар.* — вж. ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ

И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ДОЙДЕ ВЕЛИКДЕН — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

И НА НАШАТА УЛИЦЕ ЩЕ ДОЙДЕ ПРАЗНИК — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ — Употребява се, за да се изрази, че лицето, което говори се надява на настъпването на щастливи дни или на някакъв успех, сполука. *Животът стана много тежък, само неприятности и несполуки, но да се надяваме, че един ден и на нашата улица ще огрее слънце.* ✧ *Не се отчайвай, нещата ще се оправят, и на нашата улица ще огрее слънце.*

— и на нашата улица ще съмне • и на нашата улица ще дойде празник • би ще и в нашата улица празник • и на нашата улица ще дойде Великден • ще дойде слънцето и пред нашата врата • и в нашата къща ще огрее слънце (слънчице) • ще дойде нашето царство • и моето куче ще улови заек • и моята хрътка ще хване заек • ще протече вода и на моята воденица • ще се чуе глас и на нашата нива *диал.* • ще дойде и моя Коледа *диал.* • дò ще Великден *диал.* • ще дойде и на наше село сбора *диал.* • би ще и на наше село сбор *диал.* • ще пропее и нашият петел *диал.* • и нашият петел ще кукуригне *диал.* • и нашата кукувица ще прикука *диал.* • и нашата върба ще роди круши *диал.* • роди ще и нашата върба грозде *диал.*

И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ СЪМНЕ — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

‹И› НА ПАШАТА ДЖУВАП ДАВАМ *диал.* — вж. КУПУВАМ ТЕ И ТЕ ПРОДАВАМ

И НА ТИЛА СИ ИМАМ ОЧИ — вж. И НА ГЪРБА СИ ИМАМ ОЧИ

‹И› НА ЦАРЯ ДЖУВАП ДАВАМ *диал.* — вж. КУПУВАМ ТЕ И ТЕ ПРОДАВАМ

И НАШАТА ВЪРБА ЩЕ РОДИ КРУШИ *диал.* — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

И НАШАТА КУКУВИЦА ЩЕ ПРИКУКА *диал.* — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

И НАШИЯТ ПЕТЕЛ ЩЕ КУКУРИГНЕ *диал.* — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

‹И› ОТ ПИЛЕ МЛЯКО — Голямо изобилие, богатство, всичко, което може човек да си помисли и пожелае. *Магазинът е много добре снабден — и от*

пиле мляко да потърсиш, ще намериш. ✧ В този плодороден край на страната има и от пиле мляко.

— **‹и› от птичка мляко • ‹и› от птиче мляко • от врабче мляко** *диал.*

‹И› ОТ ПТИЧЕ МЛЯКО — вж. ‹И› ОТ ПИЛЕ МЛЯКО

‹И› ОТ ПТИЧКА МЛЯКО — вж. ‹И› ОТ ПИЛЕ МЛЯКО

‹И› ОТТАТЪК ЩЕ МИНА — вж. ‹И› ХОРО ЩЕ ИГРАЯ

И ПЕПЕЛ НЕ МОЖЕШ СЪБРА В ОГНИЩЕТО МИ *диал.* — вж. КАТО ЦЪРКОВНА МИШКА СЪМ БЕДЕН

И ПЕТЛИТЕ МИ НОСЯТ ЯЙЦА *диал.* — вж. БИЕ МЕ ПАРÀТА

И ПЛЕТ УШИ ИМА *диал.* — вж. И СТЕНИТЕ ИМАТ УШИ

‹И› С ДЯВОЛА ОРТАК СТАВАМ/ СТАНА — вж. НА ГЛАВАТА СИ СТЪПВАМ/ СТЪПЯ

ИСКАМ ДА ИЗКАРАМ МАСЛО ОТ ВОДАТА — вж. БИЯ ВОДАТА ДА ПУСНЕ МАСЛО

ИСКАМ, НЕ ИСКАМ — вж. ЩА, НЕ ЩА

ИСКАМ СИ БЕЛЯТА — вж. ТЪРСЯ СИ БЕЛЯТА ‹СЪС СВЕЩ›

ИСКАМ СМЕТКА *от (на) някого* — вж. ТЪРСЯ СМЕТКА

ИСКРИ МИ ИЗЛИЗАТ/ ИЗЛЯЗАТ ОТ ОЧИТЕ — Изпитвам такава голяма и остра болка от ненадеен и силен удар, че виждам светли петна. *Така се ударих, та искри ми излязоха от очите. ✧ Когато снежната топка я фрасна по главата, искри ѝ излязоха от очите.*

— **искри ми изскачат/ изскочат от очите • свитки ми излизат/ излязат от очите • свитки ми изскачат/ изскочат от очите • звезди ми излизат/ излязат от очите • звезди ми изскачат/ изскочат от очите • звезди ми светват/ светнат пред очите • виждам/ видя звезди по пладне • виждам/ видя звезди посред бял ден • блестунки ми излизат/ излязат от очите** *диал.*

ИСКРИ МИ ИЗСКАЧАТ/ ИЗСКОЧАТ ОТ ОЧИТЕ — вж. ИСКРИ МИ ИЗЛИЗАТ/ ИЗЛЯЗАТ ОТ ОЧИТЕ

И СЛЮНКАТА ПОД ЕЗИКА МУ знам *диал.* — вж. И ЗЪБИТЕ МУ зная, познавам

И СТЕНА УШИ ИМА, И ПЛЕТ ОЧИ ИМА *диал.* — вж. И СТЕНИТЕ ИМАТ УШИ

И СТЕНИТЕ ИМАТ УШИ — Употребява се, когато се говори нещо тайно, като предупреждение към събеседника да внимава, да се пази, защото може да бъде чут. *Говори по-тихо, защото и стените имат уши.* ✧ *Ще ти разкажа за сделката, но нека излезем навън, защото и стените имат уши.*

— **и зидът има уши • и дуварът има уши • и дяволът има уши • и плет уши има** *диал.* **• и стена уши има, и плет очи има** *диал.* **• зид уши има, ‹а плет очи има›** *диал.* **• и гора уши има** *диал.*

И ТАЗ‹И› (ТАЯ) ДОБРА — вж. И ТАЗ‹И› (ТАЯ) ХУБАВА

И ТАЗ‹И› (ТАЯ) ХУБАВА — Възклицание за изразяване на възмущение, на недоволство, на неприятна изненада от нещо нередно, лошо. *Смяташ, че те лъжа, и тази хубава.* ✧ *И таз хубава, да не помогнеш на майка си.*

— **и таз‹и› (тая) добра • хубава работа • няма що ‹да се каже›** *ирон.* **• няма какво да се каже** *ирон.*

‹И› ТЕСЛАТА, И ОРЕХИТЕ СА У МЕНЕ *диал.* — вж. И ХЛЯБЪТ, И НОЖЪТ СА У МЕНЕ

‹И› ТРИ НЕ МОГА ДА КАЖА —

1. вж. ДВЕ ДУМИ НАКРЪСТ НЕ МОГА ДА КАЖА
2. вж. ЕЗИКЪТ МИ СЕ ВРЪЗВА/ ВЪРЖЕ

И УТРЕ Е ДЕН — Употребява се, за да се подчертае, че някаква работа може да се отложи. *Днес не можах да свърша всичко запланувано, но и утре е ден.*

— **ако денят е къс, годината е дълга • утрото е по-мъдро от вечерта**

И ХЛЯБЪТ, И НОЖЪТ СА В РЪЦЕТЕ МИ — вж. И ХЛЯБЪТ, И НОЖЪТ СА У МЕНЕ

И ХЛЯБЪТ, И НОЖЪТ СА У МЕНЕ — Имам пълната власт да се разпореждам с всичко, от мене зависи всичко. *Дали ще има съкращения, шефът ще реши — и хлябът, и ножът са у него.*

— **и хлябът, и ножът са в ръцете ми • държа и хляба, и ножа ‹в ръцете си› • аз коля, аз беся • коля и беся • коля кучето • беся кучето • все и вся съм** *книж.* **• имам думата • имам последен думата • имам последната дума • моя е последната дума • ‹и› теслата, и орехите са у мене** *диал.* **• аз паля, аз гася** *диал.* **• аз паля, аз жаря** *диал.*

‹И› ХОРО ЩЕ ИГРАЯ — *След гл. изр.* Въпреки нежеланието си ще направя по принуда нещо (посочено в предходното изречение). *Ще дойдеш с нас на екскурзията и хоро ще играеш.*

— ‹и› оттатък ще мина

И ЧЕРНОТО ПОД НОКТИТЕ МУ зная — вж. И ЗЪБИТЕ МУ зная, познавам

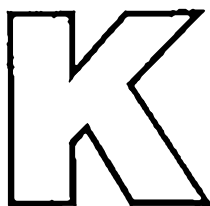

КАДЯ ТАМЯН *на някого* — вж. ПРАВЯ ВЯТЪР

КАЖИ ‹ГО› НА ВЕХТАТА МИ КАПА *пренебр.* — вж. КАЖИ ‹ГО› НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

КАЖИ ‹ГО› НА ВЕХТАТА МИ ШАПКА *пренебр.* — вж. КАЖИ ‹ГО› НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

КАЖИ ‹ГО› НА СТАРАТА МИ КАПА *пренебр.* — вж. КАЖИ ‹ГО› НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

КАЖИ ‹ГО› НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.* — Реплика към някой, който не казва истината — не ти вярвам, лъжеш. — *Утре ще ти платя наема. — Кажи го на старата ми шапка.*

— **кажи ‹го› на вехтата ми шапка** *пренебр.* • **кажи ‹го› на старата ми капа** *пренебр.* • **кажи ‹го› на вехтата ми капа** *пренебр.* • **кажи на шапката ми** *пренебр.* • **кажи на капата ми** *пренебр.* • **кажи ми на калпака** *пренебр.* • **разправяй на старата ми шапка** *пренебр.* • **разправяй на вехтата ми шапка** *пренебр.* • **разправяй на ланската (ланшната) ми шапка** *пренебр.* • **разправяй на съдраната ми шапка** *пренебр.* • **приказвай на старата ми шапка** *пренебр.* • **приказвай на вехтата ми шапка** *пренебр.* • **приказвай на съдраната ми шапка** *пренебр.* • **разправяй на шапката ми** *пренебр.* • **разправяй на калпака ми** *пренебр.* • **разправяй на феса ми** *пренебр.* • **разправяй го (ги ‹тия›) на ланския (ланшния) сняг** *пренебр.* • **разправяй на стария ми кюлях** *диал. пренебр.*

КАЖИ МИ НА КАЛПАКА *пренебр.* — вж. КАЖИ ‹ГО› НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

КАЖИ НА КАПАТА МИ *пренебр.* — вж. КАЖИ ‹ГО› НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

КАЖИ НА ШАПКАТА МИ *пренебр.* — вж. КАЖИ ‹ГО› НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

КАЗАЛИ НА КОТКАТА, А ТЯ НА ОПАШКАТА СИ — вж. КАЗАЛИ НА ЛИСИЦАТА, А ТЯ НА ОПАШКАТА СИ

КАЗАЛИ НА КУЧЕТО, А ТО НА ОПАШКАТА СИ — вж. КАЗАЛИ НА ЛИСИЦАТА, А ТЯ НА ОПАШКАТА СИ

КАЗАЛИ НА ЛИСИЦАТА, А ТЯ НА ОПАШКАТА СИ — Употребява се, когато карат някого да свърши някаква работа, а той я прехвърля на другиго. *Шефът го накара да напише докладната, а той я дал на секретарката. Казали на лисицата, а тя на опашката си.*

— **рекли на лисицата, а тя на опашката си • накарали лисицата на работа, а тя опашката си • казали на кучето, а то на опашката си • рекли на кучето, а то на опашката си • накарали кучето на работа, а то опашката си • казали на котката, а тя на опашката си • рекли на котката, а тя на опашката си • накарали котката на работа, а тя опашката си • мечката на лисицата, а лисицата на опашката си** *диал.* **• накарали Въля, а той Миля** *диал.* **• казвам на дякона, а той на клисаря** *диал.*

КАЗАНА ДУМА НЕ СЕ ВРЪЩА НАЗАД — вж. КАЗАНА ДУМА, ХВЪРЛЕН КАМЪК

КАЗАНА ДУМА НЕ СЕ ПРИБИРА НАЗАД — вж. КАЗАНА ДУМА, ХВЪРЛЕН КАМЪК

КАЗАНА ДУМА, ХВЪРЛЕН КАМЪК — Употребява се, за да се изтъкне, че даденото обещание или уговорка непременно ще бъдат изпълнени, няма връщане назад и нещата не могат да се променят. *След като уговориха сделката, започна да го измъчва мисълта, че може би тя не е много изгодна за него, но вече не можеше да се отметне — казана дума, хвърлен камък.*

— **казана дума не се връща назад • казана дума не се прибира назад • казаното — казано**

КАЗАНОТО — КАЗАНО — вж. КАЗАНА ДУМА, ХВЪРЛЕН КАМЪК

КАЗВАМ/ КАЖА АФЕРИМ *някому* — вж. ПОТУПВАМ/ ПОТУПАМ ПО РАМОТО

КАЗВАМ/ КАЖА ДВЕ ДУМИ *за някого* — Намесвам се в подкрепа на някого; ходатайствам за някого. *Когато намериш удобен случай, кажи две думи на началника за сина ми, крайно време е да го повишат.*

— **казвам/ кажа две приказки**

КАЗВАМ/ КАЖА ДВЕ ПРИКАЗКИ *за някого* — вж. КАЗВАМ/ КАЖА ДВЕ ДУМИ

КАЗВАМ НА ДЯКОНА, А ТОЙ НА КЛИСАРЯ *диал.* — вж. КАЗАЛИ НА ЛИСИЦАТА, А ТЯ НА ОПАШКАТА СИ

КАЗВАМ/ КАЖА НЯКОЛКО (ДВЕ) СЛАДКИ ДУМИ *на някого жарг.* — вж. ЧЕТА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

КАКВА СТАНА ТЯ — вж. СТАНА ТЯ, КАКВАТО СТАНА

КАКВИ ТРИЦИ ЩЕ ЯМ — вж. КАКВИ ЩЕ ГИ ДЪВЧА

К

КАКВИ ЩЕ ГИ ДЪВЧА — Готов съм да изпълнявам всичко, принуден съм да приема всякакви условия. *Колкото и да са скъпи лекарствата, трябва да ги купя. Какви ще ги дъвча, щом не мога без тях.* ✧ *Той ще приеме условията на договора, какви ще ги дъвче.*

— **какви ще ги ям • какви трици ще ям • какви ще ги мътя • какви ще ги ровя** *диал.* **• къде ще ходя • къде ще вървя • къде ще ида • къде ще отида • нямам друг избор • ща, не ща • искам, не искам • волю-неволю**

КАКВИ ЩЕ ГИ МЪТЯ — вж. КАКВИ ЩЕ ГИ ДЪВЧА

КАКВИ ЩЕ ГИ РОВЯ *диал.* — вж. КАКВИ ЩЕ ГИ ДЪВЧА

КАКВИ ЩЕ ГИ ЯМ — вж. КАКВИ ЩЕ ГИ ДЪВЧА

КАКВО ДА ОБЪРНЕМ — вж. КЪДЕ ДА ЗАРЕЖЕМ

КАКВО ДА ПРЕОБЪРНЕМ — вж. КЪДЕ ДА ЗАРЕЖЕМ

КАКВО МИ ВЛИЗА В ДЖОБА *пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

КАКВО МИ ВЛИЗА В КЕСИЯТА *пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

КАКВО МИ ВЛИЗА ‹МЕНЕ› В РАБОТАТА — вж. НЕ МИ ВЛИЗА В РАБОТАТА

КАКВОТО БОГ ДАДЕ — Употребява се като израз на готовност да се приеме всичко, което ще се случи, ще стане, да се приеме и лошото. *Най-после той се реши да се яви на приемен изпит, пък каквото Бог даде.*

— **каквото сабя покаже • както дойде**

КАКВОТО КУКУ, ТАКВОЗ И ПИПЕ *неодобр.* — вж. ВЗЕМИ ЕДИНИЯ, ТА УДАРИ ДРУГИЯ *неодобр.*

КАКВОТО МИ ДОЙДЕ В ГЛАВАТА говоря — вж. КАКВОТО МИ ДОЙДЕ НА (ДО) УСТА‹ТА› говоря

КАКВОТО МИ ДОЙДЕ НА АКЪЛА говоря — вж. КАКВОТО МИ ДОЙДЕ НА (ДО) УСТА‹ТА› говоря

КАКВОТО МИ ДОЙДЕ НА ЕЗИКА говоря — вж. КАКВОТО МИ ДОЙДЕ НА (ДО) УСТА‹ТА› говоря

КАКВОТО МИ ДОЙДЕ НА УМА говоря — вж. КАКВОТО МИ ДОЙДЕ НА (ДО) УСТА‹ТА› говоря

КАКВОТО МИ ДОЙДЕ НА (ДО) УСТА‹ТА› говоря — Без да мисля, необмислено, прибързано говоря. *Не ѝ обръщай внимание, тя приказва каквото ѝ дойде на устата. ✧ Човек не може да говори каквото му дойде до устата.*

— **каквото ми дойде на езика говоря • каквото ми идва на езика говоря • каквото ми падне на езика говоря • каквото ми попадне на езика говоря • каквото ми дойде в главата говоря • каквото ми дойде на ума говоря • каквото ми дойде на акъла говоря**

КАКВОТО МИ ИДВА НА ЕЗИКА говоря — вж. КАКВОТО МИ ДОЙДЕ НА (ДО) УСТА‹ТА› говоря

КАКВОТО МИ ПАДНЕ НА ЕЗИКА говоря — вж. КАКВОТО МИ ДОЙДЕ НА (ДО) УСТА‹ТА› говоря

КАКВОТО МИ ПОПАДНЕ НА ЕЗИКА говоря — вж. КАКВОТО МИ ДОЙДЕ НА (ДО) УСТА‹ТА› говоря

КАКВОТО НАДРОБЯ, ТОВА ЩЕ СЪРБАМ — вж. КАКВОТО СЪМ ДРОБИЛ, ‹ТОВА› ЩЕ СЪРБАМ

КАКВОТО САБЯ ПОКАЖЕ — вж. КАКВОТО БОГ ДАДЕ

КАКВОТО СЪМ ДИРИЛ, НАМЕРИЛ СЪМ СИ ГО — вж. КАКВОТО СЪМ ДРОБИЛ, ‹ТОВА› ЩЕ СЪРБАМ

КАКВОТО СЪМ ДРОБИЛ, ‹ТОВА› ЩЕ СЪРБАМ — Понасям неприятности, за които сам съм причина; заслужил съм да си изпатя от нещо, което сам съм си причинил. *Ти си виновен за неразбориите в редакцията. Нека те накажат — каквото си дробил, това ще сърбаш.*

— **сърбам, каквото съм дробил • сърбам, каквото съм надробил • както съм дробил, така ще сърбам • каквото надробя, това ще сърбам • изсърбвам/ изсърбам, каквото съм си надробил • ям попарата, която съм си надробил • сърбам попарата, която съм надробил • сърбам попарата, която съм дробил • дробил съм** *някаква* **попара, ще я сърбам • изяждам/ изям попарата, която съм надробил • както съм го солил, така и ще го сърбам** *диал.* **• каквото съм надробил, това ще кусам** *диал.* **• сърбам, каквото съм дробил на замано** *диал.* **• каквото съм търсил, това съм и намерил • каквото съм търсил, намерил съм ‹си го› • каквото съм дирил, намерил съм си го • тегля ‹си› последствията**

КАКВОТО СЪМ НАДРОБИЛ, ТОВА ЩЕ КУСАМ *диал.* — вж. КАКВОТО СЪМ ДРОБИЛ, ‹ТОВА› ЩЕ СЪБРАМ

КАКВОТО СЪМ ТЪРСИЛ, НАМЕРИЛ СЪМ ‹СИ ГО› — вж. КАКВОТО СЪМ ДРОБИЛ, ‹ТОВА› ЩЕ СЪРБАМ

КАКВОТО СЪМ ТЪРСИЛ, ТОВА СЪМ И НАМЕРИЛ — вж. КАКВОТО СЪМ ДРОБИЛ, ‹ТОВА› ЩЕ СЪРБАМ

КАК ДА Е —

1. Не много добре, средно, без големи изисквания; някак си. *Тази зима ще я изкараме как да е, но за догодина — не знам.* ✧ *С превода ще се справя как да е.*

— **криво-ляво • добре, зле • горе-долу • иди-дойди • иди-ела** *диал.*

2. Небрежно, повърхностно, немарливо. *Измих прозорците как да е.* ✧ *И този път не си се старал, написал си домашното как да е.*

— **надве-натри • джаста-праста • отгоре-отгоре • през куп за грош • през пръсти • на бърза ръка • пет за четири • едно към гьотуре • едно към кесим • като лисицата с опашката си • като кучето с опашката си**

КАКТО ГО МАЙКА РОДИЛА — Съвсем гол. *Беше толкова горещо и задушно, че се разхождаше из къщи, както го майка родила.*

— **както от майка излязъл • гол-голеничък • в (по) адамово облекло** *шег.* **• в ‹дядово› адамово одеяние** *книж. шег.*

КАКТО ДОЙДЕ — вж. КАКВОТО БОГ ДАДЕ

КАКТО МИ ДОЙДЕ — Според обстоятелствата, бе да се замислям, както се случи. *Всеки плод трябва да се къса внимателно, а не както ти дойде.* ✧ *Приказва, както ѝ дойде, без да мисли за последствията.*

— **както ми падне**

КАКТО МИ ПАДНЕ — вж. КАКТО МИ ДОЙДЕ

КАКТО (КАКВОТО) МИ СВИРЯТ, ТАКА (ТОВА) ИГРАЯ — вж. ИГРАЯ ПО СВИРКАТА

КАКТО ОТ МАЙКА ИЗЛЯЗЪЛ — вж. КАКТО ГО МАЙКА РОДИЛА

КАКТО СЪМ ГО СОЛИЛ, ТАКА И ЩЕ ГО СЪРБАМ *диал.* — вж. КАКВОТО СЪМ ДРОБИЛ, ‹ТОВА› ЩЕ СЪРБАМ

КАКТО СЪМ ДРОБИЛ, ТАКА ЩЕ СЪРБАМ — вж. КАКВОТО СЪМ ДРОБИЛ, ‹ТОВА› ЩЕ СЪРБАМ

КАК ЩЕ ГЛЕДАМ (ПОГЛЕДНА) ХОРАТА В ОЧИТЕ и **КАК ЩЕ ГЛЕДАМ (ПОГЛЕДНА) В ОЧИТЕ** *някого* — Като възклицание: изпитвам срам, срамувам се от някаква своя постъпка или от постъпката на близък човек. *След позора на сина си как ще гледам хората в очите.* ✧ *Поел съм отговорност за този младеж. Ако се провали, как ще погледна родителите му в очите.*

— **иди гледай хората в очите • не мога да гледам (погледна) хората в очите • не мога да гледам (погледна) в очите • не смея да гледам (погледна) хората в очите • не смея да гледам (погледна) в очите**

КАКЪВ (КОЙ) ВЯТЪР ТЕ ДОВЕДЕ — вж. КАКЪВ (КОЙ) ВЯТЪР ТЕ ДОВЯ

КАКЪВ (КОЙ) ВЯТЪР ТЕ ДОВЯ — *Обикн. във 2 и 3 л.* Употребява се като възклицание за изразяване на неудоволствие или изненада от неочакваното появяване на някого някъде. *Какъв вятър го беше довял в този запустял край.* ✧ *Кой вятър те довя в този късен час у нас?*

— **какъв (кой) вятър те доведе • какъв (кой) вятър те отвя насам • какъв (кой) вятър те отвя тук • какъв (кой) вятър те завя насам • какъв (кой) вятър те завя тук • какъв (кой) дявол те доведе • какъв (кой) дявол те докара • какъв (кой) дявол те довлече • какъв (кой) дявол те домъкна • кой враг те довлече**

КАКЪВ (КОЙ) ВЯТЪР ТЕ ЗАВЯ НАСАМ — вж. КАКЪВ (КОЙ) ВЯТЪР ТЕ ДОВЯ

КАКЪВ (КОЙ) ВЯТЪР ТЕ ЗАВЯ ТУК — вж. КАКЪВ (КОЙ) ВЯТЪР ТЕ ДОВЯ

КАКЪВ (КОЙ) ВЯТЪР ТЕ ОТВЯ НАСАМ — вж. КАКЪВ (КОЙ) ВЯТЪР ТЕ ДОВЯ

КАКЪВ (КОЙ) ВЯТЪР ТЕ ОТВЯ ТУК — вж. КАКЪВ (КОЙ) ВЯТЪР ТЕ ДОВЯ

КАКЪВ (КОЙ) ДЯВОЛ ТЕ ДОВЕДЕ — вж. КАКЪВ (КОЙ) ВЯТЪР ТЕ ДОВЯ

КАКЪВ (КОЙ) ДЯВОЛ ТЕ ДОВЛЕЧЕ — вж. КАКЪВ (КОЙ) ВЯТЪР ТЕ ДОВЯ

КАКЪВ (КОЙ) ДЯВОЛ ТЕ ДОКАРА — вж. КАКЪВ (КОЙ) ВЯТЪР ТЕ ДОВЯ

КАКЪВ (КОЙ) ДЯВОЛ ТЕ ДОМЪКНА — вж. КАКЪВ (КОЙ) ВЯТЪР ТЕ ДОВЯ

КАКЪВТО ГОСТЪТ, ТАКАВА И ЧОРБАТА — вж. КАКЪВТО ГОСТЪТ, ТАКЪВ И МЛИНЪТ

КАКЪВТО ГОСТЪТ, ТАКЪВ И МЛИНЪТ — Употребява се, за да се подчертае, че според човека е и отношението към него. *Тя не беше особено любезна към него и побърза да го отпрати, но какъвто гостът, такъв и млинът.*

— **какъвто гостът, такава и чорбата • какъвто ‹е› волът, такъв и остенът • според брадата и гребенът • според Ивана и кафето**

КАКЪВТО ‹Е› ВОЛЪТ, ТАКЪВ И ОСТЕНЪТ — вж. КАКЪВТО ГОСТЪТ, ТАКЪВ И МЛИНЪТ

КАКЪВТО НЕШКО, ТАКЪВ И ОБРЕШКО *диал. неодобр.* — вж. ВЗЕМИ ЕДИНИЯ, ТА УДАРИ ДРУГИЯ *неодобр.*

КАКЪВТО ПАВЕЛ, ТАКЪВ И ПЕТЪР *диал. неодобр.* — вж. ВЗЕМИ ЕДИНИЯ, ТА УДАРИ ДРУГИЯ *неодобр.*

КАЛПАВ ГОЛОГАН НЕ СЕ ГУБИ и **КАЛПАВ ГОЛОГАН ГУБИ ЛИ СЕ** *ирон.* — вж. ЧЕРЕН ГОЛОГАН НЕ СЕ ГУБИ *ирон.*

КАЛПАВ ГРОШ НЕ СЕ ГУБИ и **КАЛПАВ ГРОШ ГУБИ ЛИ СЕ** *ирон.* — вж. ЧЕРЕН ГОЛОГАН НЕ СЕ ГУБИ *ирон.*

КАЛПАВ ГРОШ НЕ СТРУВАМ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

КАЛПАВ ГРОШ НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

КАЛПАВ МАНГЪР НЕ СЕ ГУБИ и **КАЛПАВ МАНГЪР ГУБИ ЛИ СЕ** *ирон.* — вж. ЧЕРЕН ГОЛОГАН НЕ СЕ ГУБИ *ирон.*

КАМЕН ПРЕТКНОВЕНИЯ *книж.* — вж. ПРЪТ В КОЛЕЛОТО

КАМЪК‹А› ДА СТИСНЕ, ВОДА ЩЕ ПУСНЕ — Много е силен, як. *Той е толкова силен и здрав, че камъка да стисне, вода ще пусне.*

— **камък да хване, вода ще пусне • от камъка вода ще изстиска**

КАМЪК (КАМЪНИ) *в нечия* **ГРАДИНА** — Упрек, укор, подмятания по адрес на някого. *Той разбираше, че язвителните ѝ думи бяха камъни в неговата градина.*

— **камък (камъни) по** *нечия* **глава**

КАМЪК ВЪРХУ КАМЪК НЕ ОСТАВА/ ОСТАНЕ (НЯМА ДА ОСТАНЕ) *книж.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА ПРАХ И ПЕПЕЛ

КАМЪК ВЪРХУ КАМЪК НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ *книж.* — вж. ИЗРАВНЯВАМ/ ИЗРАВНЯ СЪС ЗЕМЯТА

КАМЪК ДА ХВАНЕ, ВОДА ЩЕ ПУСНЕ — вж. КАМЪК‹А› ДА СТИСНЕ, ВОДА ЩЕ ПУСНЕ

КАМЪК ЗА (НА) ПРЕПЪВАНЕ *книж.* — вж. ПРЪТ В КОЛЕЛОТО

КАМЪК МИ ЛЕЖИ НА ДУШАТА — вж. КАМЪК МИ ТЕЖИ НА СЪРЦЕТО (1 и 2 знач.)

КАМЪК МИ ЛЕЖИ НА СЪРЦЕТО — вж. КАМЪК МИ ТЕЖИ НА СЪРЦЕТО (1 и 2 знач.)

КАМЪК МИ ЛЯГА/ ЛЕГНЕ НА СЪРЦЕ‹ТО› —

1. Става ми много мъчно, много тежко. *Когато видя болното дете, камък легна на сърцето ѝ.*

— **пада/ падне ‹тежък› камък на сърцето ми • камък ми пада/ падне на сърце‹то› • ляга ми/ легне ми буца в гърдите • застава ми/ застане ми буца на (в) гърлото • засяда ми/ заседне ми буца (бучка) на (в) гърлото • засяда ми/ заседне ми буца в (на) гърдите • засяда ми/ заседне ми буца под лъжичката • засяда ми/ заседне ми на (в) гърлото нещо • жегва ме/ жегне ме в сърцето • бодва ме/ бодне ме в сърцето • жегва ме/ жегне ме под лъжичката • бодва ме/ бодне ме под лъжичката • парва ме/ парне ме под лъжичката • парва ме/ парне ме по дроба**

2. Стоварва ми се голяма грижа, притеснение, безпокойство от (за) нещо. *Когато разбра за неприятното задължение, което трябваше да изпълни, камък легна на сърцето му.*

— пада/ **падне ‹тежък› камък на сърцето ми • камък ми пада/ падне на сърце‹то›**

КАМЪК МИ ПАДА/ ПАДНЕ НА СЪРЦЕ‹ТО› — вж. КАМЪК МИ ЛЯГА/ ЛЕГНЕ НА СЪРЦЕ‹ТО› (1 и 2 знач.)

КАМЪК МИ ТЕГНЕ НА ДУШАТА — вж. КАМЪК МИ ТЕЖИ НА СЪРЦЕТО (1 и 2 знач.)

КАМЪК МИ ТЕГНЕ НА СЪРЦЕТО — вж. КАМЪК МИ ТЕЖИ НА СЪРЦЕТО (1 и 2 знач.)

КАМЪК МИ ТЕЖИ НА ДУШАТА — вж. КАМЪК МИ ТЕЖИ НА СЪРЦЕТО (1 и 2 знач.)

КАМЪК МИ ТЕЖИ НА СЪРЦЕТО —

1. Много ми е мъчно, много ми е тежко от нещо, изпитвам голяма мъка, скръб. *Откакто се разболя детето, камък тежеше на сърцето ѝ.*

— **камък ми тегне на сърцето • камък ми лежи на сърцето • камък ми тежи на душата • камък ми лежи на душата • камък ми тегне на душата • тежи ми на сърцето • тегне ми на сърцето • тежи ми на душата • тегне ми на душата • лежи ми на сърце‹то› • черно ми е пред очите**

2. Имам голяма грижа, притеснение, безпокойство от (за) нещо; много съм угрижен, притеснен. *Срокът за плащането на данъка наближаваше и той чувстваше как камък тежи на сърцето му.*

— **камък ми тегне на сърцето • камък ми лежи на сърцето • камък ми тежи на душата • камък ми лежи на душата • камък ми тегне на душата**

КАМЪК (КАМЪНИ) ПО *нечия* **ГЛАВА** — вж. КАМЪК (КАМЪНИ) *в нечия* ГРАДИНА

КАМЪК СЪМ НА ШИЯТА *на някого* — вж. КАТО ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ВРАТА *на някого* СЪМ

КАПАК ПОХЛУПВАМ/ ПОХЛУПЯ ОТГОРЕ *на нещо* — Съумявам да дам сполучлив, остроумен, подходящ отговор за нещо, успявам да отвърна веднага на някого. *Много е умна и съобразителна, каквото ѝ кажеш, веднага капак му похлупва отгоре.*

— **слагам/ сложа капак • турям/ туря (турвам/ турна) капак • намирам/ намеря капак • намирам/ намеря ‹на всяко гърне› похлупак • слагам/ сложа ‹на всяко гърне› похлупак • затварям/ затворя устата • запушвам/ запуша устата • затварям/ затворя човката** *жарг.* • **затварям/ затворя плювалника** *жарг. грубо*

КАРАЙ ДА ВЪРВИ *пренебр.* — Не обръщай внимание на нищо, постъпвай както искаш, без да се съобразяваш с обстоятелствата. *Толкова неприятности преживях, но карай да върви, все ще се оправя.*

— **бутай да върви** *пренебр.*

КАРАЙ СИ ‹ИЗ› ПЪТЯ *грубо* —

1. Не се бъркай, не се меси в чужди дела, не се занимавай с неща, които не те засягат. *Карай си из пътя и не се намесвай във взаимоотношенията ми с колегите.*

— **върви си по (в, из) пътя** *грубо* • **дръж си пътя** *грубо* • **карай си колата (количката)** *грубо* • **върви си по работата** *грубо* • **гледай си работата** *грубо* • **гледай си масата** *грубо* • **карай си магарето** *грубо* • **води си магарето** *диал. грубо* • **карай си магарчето** *диал. грубо* • **кой те пита тебе колко ти струва (чини) калпакът** *грубо* • **кой те пита за колко си продаваш калпака** *грубо* • **кой те пита бръснат ли е владиката** *грубо* • **кой те пита бръснат ли е кадията** *грубо* • **кой те пита женен ли е владиката** *грубо*

2. Махай се. *Карай си из пътя, не ми пречи да работя.*

— **върви си по (в, из) пътя** *грубо* • **дръж си пътя** *грубо* • **карай си низ пътя** *диал. грубо*

КАРАЙ СИ КОЛАТА (КОЛИЧКАТА) *грубо* — Гледай си своята работа и не се меси в чуждите работи. *Карай си колата и не се интересувай как си изкарвам прехраната.*

— **карай си магарето** *грубо* • **гледай си работата** *грубо* • **гледай си масата** *грубо* • **върви си по работата** *грубо* • **карай си ‹из› пътя** *грубо* • **върви си по (в, из) пътя** *грубо* • **дръж си пътя** *грубо* • **води си магарето** *диал. грубо* • **карай си магарчето** *диал. грубо* • **кой те пита тебе колко ти струва (чини) калпакът** *грубо* • **кой те пита за колко си продаваш калпака** *грубо* • **кой те пита бръснат ли е владиката** *грубо* • **кой те пита бръснат ли е кадията** *грубо* • **кой те пита женен ли е владиката** *грубо*

КАРАЙ СИ МАГАРЕТО *грубо* — вж. КАРАЙ СИ КОЛАТА (КОЛИЧКАТА) *грубо*

КАРАЙ СИ МАГАРЧЕТО *диал. грубо* — вж. КАРАЙ СИ КОЛАТА (КОЛИЧКАТА) *грубо*

КАРАЙ СИ НИЗ ПЪТЯ *диал. грубо* — вж. КАРАЙ СИ ‹ИЗ› ПЪТЯ *грубо* (2 знач.)

КАРАМ ‹ГО› ПРЕЗ КЪРА *диал.* — вж. КАРАМ ГО ПРЕЗ ПРЪСТИ

КАРАМ НА МУСКУЛИ *жарг.* — вж. ЕДВА СВЪРЗВАМ ДВАТА КРАЯ

КАРАМ НА НОКТИ *жарг.* — вж. ЕДВА СВЪРЗВАМ ДВАТА КРАЯ

КАРАМ ПРЕЗ КУП ЗА ГРОШ — вж. КАРАМ ПРЕЗ ПРЪСТИ

КАРАМ ПРЕЗ ПРОСОТО — Не се съобразявам с нормите за приличие, морал или законност, не се интересувам от тях, не ги спазвам, постъпвам както си искам. *Той от дълго време я кара през просото, но обществото не прощава на такива хитреци.*

— **вървя през просото • удрям/ ударя го (я) през просото • тръгвам/ тръгна през просото • газя бос из лука • ходя бос из лука • тичам през просото** *диал.* **• отрязвам/ отрежа през просото бос** *диал.* **• удрям/ ударя ‹я› през суровото гръсте** *диал.* **• разпасвам си/ разпаша си пояса • разигравам си коня (randкончето) • намерил съм село без кучета, ‹тръгнал съм без тояга› • намерил съм село без кучета, тръгнал съм без сопа • намерил съм стадо без кучета**

КАРАМ ПРЕЗ ПРЪСТИ *нещо* — Не съм прецизен в работата си, претупвам я, върша нещо небрежно, нехайно немарливо. *Докато колегите му се трудеха усърдно, той караше през пръсти.* ✧ *Напоследък не работи добре, кара я през пръсти.*

— **гледам през пръсти • карам през куп за грош • карам ‹го› през къра** *диал.* **• отпускам му/ отпусна му края • пускам/ пусна му края • удрям/ ударя му края** *диал.*

КАРАМ СИ НА СВОЯТА СВИРКА — вж. ЗНАЯ СИ ТАЯ

КАТО АГНЕ (АГЪНЦЕ) кротък — вж. КАТО МУШИЦА (МУХА) кротък

КАТО АГНЕ В ДИСАГИ СЪМ *ирон.* — вж. ЦЪФНАХ И ВЪРЗАХ *ирон.*

КАТО АНГЕЛ хубав — вж. КАТО КАПКА хубав

КАТО АРАП‹ИН› черен — вж. КАТО КАТРАН (КАТРАНИК) черен

КАТО АРНАУТСКА ЧУШКА лют *диал.* — вж. НА ТРЪН ЗАДОЕН

КАТО БАБЕР се напивам *диал.* — вж. ДО КОЗИРКАТА се напивам

КАТО БЕЗДЪНО ям — вж. КАТО ЛАМЯ ям

КАТО БЕЙ живея — Охолно, богато, безгрижно живея. *Богат е, има великолепен апартамент, прислуга и си живее като бей.*

— **като паша** живея • **като цар** живея • **като крез** живея *книж.* • **като бял човек** живея *жарг.* • **по царски** живея • **на широка нога** живея • **като бъбрек в лой** живея • **плувам като бъбрек в лой** • **трупам лой** • **плувам като бъбрек в мас** • **бей гиби** живея *простонар.* • **плувам като сирене в масло** *диал.* • **като кърлеж в куче ухо** живея *диал.*

КАТО БИВОЛ ям — вж. КАТО ЛАМЯ ям

КАТО БИВОЛ ‹В› ЖЕЛЕЗНИЦА гледам *ирон.* — вж. КАТО БИВОЛ ПРЕЗ ЯРЕМ гледам *ирон.*

КАТО БИВОЛ ПРЕЗ ЯРЕМ гледам *ирон.* — Учудено, недоумяващо, стъписано, глуповато гледам, незнаейки как да реагирам, несъобразявайки нищо. *Защо гледаш като бивол през ярем, толкова ли е необичайна обстановката тук?*

— като бивол ‹в› железница гледам *ирон.* • **като теле пред (в) железница** гледам *ирон.* • **като теле пред (в) шарена врата** гледам *ирон.* • **като теле у орница** гледам *ирон.* • **като теле пред иконостас** гледам *ирон.* • **като теле в гръмотевица** гледам *ирон.* • **като крава в железница** гледам *ирон.* • **като крава в параклис** гледам *ирон.* • **като магаре пред иконостас** гледам *ирон.* • **като магаре в параклис** гледам *ирон.* • **като коза в календар** гледам *ирон.* • **като младо яре на нов сняг** гледам *ирон.* • **като котка в календар** гледам *ирон.* • **като мачка в календар** гледам *диал. ирон.* • **като заклана крава** гледам *ирон.* • **като заклана овца** гледам *ирон.*

КАТО БИК здрав — вж. КАТО КАМЪК здрав

КАТО БОЖА КРАВИЧКА кротък — вж. КАТО МУШИЦА (МУХА) кротък

КАТО БРАДАТ ЦИГАНИН лъжа — вж. КАТО ДЪРТ ЦИГАНИН лъжа

КАТО БУБОЛЕЧКА кротък — вж. КАТО МУШИЦА (МУХА) кротък

КАТО БЪБРЕК В ЛОЙ живея — вж. КАТО БЕЙ живея

КАТО БЪДНИ ВЕЧЕР И БОЖИК *диал.* — вж. КАТО СИАМСКИ БЛИЗНАЦИ

КАТО БЪКЕЛ мълча *диал.* — вж. КАТО ПУКАЛ мълча

КАТО БЯЛ ДЕН ясно е — Съвсем ясно, очевидно е, лесно е за разбиране, за проумяване. *Като бял ден е ясно, че увеличението на цената на тока ще предизвика голямо недоволство.*

— **близко (близо) до ума е**

КАТО БЯЛ ЧОВЕК живея *жарг.* — вж. КАТО БЕЙ живея

КАТО ВАМПИРИН черен *диал.* — вж. КАТО КАТРАН (КАТРАНИК) черен

КАТО ВЕЙКА слаб — Много слаб, мършав, сух, кльощав. *Трябва да се храниш повече, слаба си като вейка.*

— **като клечка слаб • като кука слаб • като чироз слаб • като щиглец слаб • като комар слаб • като скелет слаб • като глист слаб** *неодобр.*

КАТО ВЕЙКА СЪМ — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

‹КАТО› ВЕНЕЦ НА ВСИЧКО *книж.* — вж. КАТО КАПАК НА ВСИЧКО

КАТО (СЯКАШ) ВИСЯЛ НА ВЪЖЕ — вж. КАТО ЧЕ НА ВЪЖЕ ДЪРЖАН

КАТО ВЛАШКИ ЦИГАНИН лъжа — вж. КАТО ДЪРТ ЦИГАНИН лъжа

КАТО ВОДА ПОД ПЛЯВА СЪМ — вж. ТИХА ВОДА СЪМ

КАТО ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ВРАТА *на някого* **СЪМ** — В тежест съм на някого, който се грижи за мене материално и морално. *Неиздръжлива и болнава, тя беше като воденичен камък на врата на съпруга си.*

— **камък съм на шията**

КАТО ВРЪХ НА ВСИЧКО — вж. КАТО КАПАК НА ВСИЧКО

КАТО ВЪЛК ям — вж. КАТО ЛАМЯ ям

КАТО ВЪЛК ЗА ОВЦА се надявам *ирон.* — вж. КАТО КОН ЗА (НА) ЗОБ се надявам *ирон.*

КАТО ВЪРКОЛАК ям *диал.* — вж. КАТО ЛАМЯ ям

КАТО ГАЛОШ тъп — вж. КАТО ГЪСКА глупав

КАТО ГАРВАН черен — вж. КАТО КАТРАН (КАТРАНИК) черен

КАТО ГАРВАНИ НА МЪРША — вж. КАТО МУХИ НА МЕД

КАТО ГАРГИ НА МЪРША — вж. КАТО МУХИ НА МЕД

КАТО ГЛАВНЯ черен *диал.* — вж. КАТО КАТРАН (КАТРАНИК) черен

КАТО ГЛАДНИК ям — вж. КАТО ЛАМЯ ям

КАТО ГЛИСТ слаб *неодобр.* — вж. КАТО ВЕЙКА слаб

КАТО ГРОБ мълча — вж. КАТО ПУКАЛ мълча

КАТО ГРЪМНАТ — Силно изненадан от нещо неочаквано; слисан, смаян, изумен. *Останах като гръмнат от новината, че предприятието е фалирало.*

— **като ударен от гръм • като треснат • като ударен в главата • като ударен с мокра кърпа по главата • като ударен с мокър парцал по главата • като ударен с мокър пешкир по главата • като ударен с лопата по главата • като ударен с мокър пещемал • ‹като› паднал от небето • ‹като› паднал от Марс**

КАТО ГЪСКА глупав — Много, извънредно глупав. *Излишно е да се разговаря с нея, глупава е като гъска и няма да те разбере.*

— **като патка (патица) глупав • като шаран глупав • умен като гъска** *ирон.* **• умен в краката** *ирон.* **• лек в главата • ритнат в акъла** *подигр.* **• с кокоши ум** *ирон.* **• без ‹капка› мозък ‹в главата› • без акъл ‹в главата› • без глава на раменете • като галош тъп • като калевра тъп** *остар.* **• като запушалка глупав** *жарг.* **• слаб на акъл** *диал.*

КАТО ДАУЛ спя *диал.* — вж. КАТО ЗАКЛАН спя

КАТО ДВЕ КАПКИ ВОДА си приличаме *с някого* — вж. ОТКЪСНАЛ СЪМ ГЛАВАТА

КАТО ДВЕ ЯЙЦА си приличаме *с някого* — вж. ОТКЪСНАЛ СЪМ ГЛАВАТА

КАТО ДЛАНТА НА РЪКАТА СИ зная, познавам *нещо, някого* — вж. КАТО ПЕТТЕ СИ ПРЪСТА зная, познавам (1 и 2 знач.)

КАТО ДУПЕ И ГАЩИ *шег.* — вж. КАТО СИАМСКИ БЛИЗНАЦИ

КАТО ДЪЖДОВНИК мокър *диал.* — вж. ВИР ВОДА

КАТО ДЪРТ ЦИГАНИН лъжа — Много лъжа. *На него не можеш да му вярваш, лъже като дърт циганин.*

— **като циганин** лъжа • **като влашки циганин** лъжа • **като брадат циганин** лъжа • **като съдран** лъжа

КАТО ДЯВОЛ черен *диал.* — вж. КАТО КАТРАН (КАТРАНИК) черен

КАТО ЗАБОДЕНИ С БЕЗОПАСНА — вж. КАТО СИАМСКИ БЛИЗНАЦИ

КАТО ЗАКЛАН спя — Много дълбоко, непробудно спя. *Колкото и да звъниш, няма да те чуя, спя като заклан.*

— **като убит** спя • **като пребит** спя • **като мъртъв** спя • **като праведник** спя • **като младенец** спя • **като къпан** спя • **като пън** спя • **като тъпан** спя • **намирам се в обятията на Морфея** *книж.* • **в обятията на Морфея съм** *книж.* • **намирам се в обятията на съня** *книж.* • **в обятията на съня съм** *книж.* • **като даул** спя *диал.* • **като заклан турчин** спя *диал.* • **точа спаначник** *диал. шег.*

КАТО ЗАКЛАН викам, крещя — вж. КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

КАТО ЗАКЛАНА КРАВА гледам *ирон.* — вж. КАТО БИВОЛ ПРЕЗ ЯРЕМ гледам *ирон.*

КАТО ЗАКЛАНА ОВЦА гледам *ирон.* — вж. КАТО БИВОЛ ПРЕЗ ЯРЕМ гледам *ирон.*

КАТО ЗАКЛАН ТУРЧИН спя *диал.* — вж. КАТО ЗАКЛАН спя

КАТО ЗАПУШАЛКА глупав *жарг.* —вж. КАТО ГЪСКА глупав

КАТО ИГЛА И КОНЕЦ — вж. КАТО СИАМСКИ БЛИЗНАЦИ

КАТО ИЗ ВЕДРО вали, лее се — За дъжд: много силно, изобилно, проливно вали. *Не мога да изляза навън, защото вали като из ведро.*

— **като из ръкав** вали, лее се

КАТО ИЗ РЪКАВ вали, лее се — вж. КАТО ИЗ ВЕДРО вали, лее се

КАТО ИКОНА хубав — вж. КАТО КАПКА хубав

КАТО КАЛЕВРА тъп *остар.* — вж. КАТО ГЪСКА глупав

КАТО КАМЪК здрав — Изключително, много здрав. *Доскоро здрава като камък, тя ненадейно се разболя и вече не стана.*

— **като челик** здрав • **като кремък** здрав • **като бик** здрав • **като кон** здрав • **като кукуряк** здрав • **като пръч** здрав *диал.*

КАТО КАПАК НА ВСИЧКО — Като последна, трудно поносима неприятност, беда след редица други също неприятни неща. *Напоследък ми се случиха толкова неприятности и като капак на всичко се разболях.*

— **като капак отгоре** • **като пискюл отгоре** • **като връх на всичко** • **като качул на всичко** • **‹като› венец на всичко** *книж.* • **на всичко отгоре** *книж.* • **на това (туй) отгоре** *книж.*

КАТО КАПАК ОТГОРЕ — вж. КАТО КАПАК НА ВСИЧКО

КАТО КАПКА хубав — Много, изключително хубав. *Дъщеря ѝ е хубава като капка, не можеш да ѝ се нагледаш.*

— **като картина (картинка)** хубав • **като икона** хубав • **като ангел** хубав • **като писано яйце** хубав • **с очи да го изпиеш** • **в гаванка да го изпиеш** • **в (с) чаша (чашка) да го изпиеш** • **в кърпа да го вържеш** *диал.*

КАТО КАРТИНА (КАРТИНКА) хубав — вж. КАТО КАПКА хубав

КАТО КАТРАН (КАТРАНИК) черен — Много, извънредно черен. *От слънцето си станал черен като катран.* ✧ *Ръцете ти са като катран черни.*

— **като арап‹ин›** черен • **като негър** черен • **като циганин** черен • **като гарван** черен • **като крило на гарван** черен • **като на тигана дъното** черен • **като главня** черен *диал.* • **като дявол** черен *диал.* • **като вампирин** черен *диал.* • **бял като катран** *ирон.* • **бял като въглен** *ирон.* • **бял като арап‹ин›** *ирон.* • **бял като циганин** *ирон.* • **бял като на тенджера дъното** *ирон.* • **бял като на тигана дъното** *ирон.* • **бял като кюмюрджия** *диал. ирон.*

КАТО КАЧУЛ НА ВСИЧКО — вж. КАТО КАПАК НА ВСИЧКО

КАТО КЛЕЧКА слаб — вж. КАТО ВЕЙКА слаб

КАТО КЛЕЧКА СЪМ — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

КАТО КОЗА В КАЛЕНДАР гледам *ирон.* — вж. КАТО БИВОЛ ПРЕЗ ЯРЕМ гледам *ирон.*

КАТО КОМАР слаб — вж. КАТО ВЕЙКА **слаб**

КАТО КОН здрав — вж. КАТО КАМЪК здрав

КАТО КОН ЗА (НА) ЗОБ се надявам *ирон.* — Безсмислено, напразно, без реално основание се надявам за нещо. *Като кон за зоб се надяваше, че един ден ще забогатее.*

— **като кон на празна торба** се надявам *ирон.* • **като вълк за овца** се надявам *ирон.* • **като кьосе за (на) брада** се надявам *ирон.* • **като просяк с празни дисаги** се надявам *ирон.*

КАТО КОН НА ПРАЗНА ТОРБА се надявам *ирон.* — вж. КАТО КОН ЗА (НА) ЗОБ се надявам *ирон.*

К

КАТО КОНСКА МУХА нахален — вж. АКО ГО РАЗПЪДИШ ОТ ВРАТАТА, ТО СЕ НАВИРА ПРЕЗ ПРОЗОРЦИТЕ

КАТО КОПАЧ се напивам — вж. ДО КОЗИРКАТА се напивам

КАТО КОПЧЕ мълча — вж. КАТО ПУКАЛ мълча

КАТО КОТКА В КАЛЕНДАР гледам *ирон.* — вж. КАТО БИВОЛ ПРЕЗ ЯРЕМ гледам *ирон.*

КАТО КОТКА ПО ГРЪБ НЕ ПАДАМ/ ПАДНА — вж. ПАДАМ/ ПАДНА КАТО КОТКА НА КРАКАТА СИ

КАТО КОТКИ НА СИРЕНЕ — вж. КАТО МУХИ НА МЕД

КАТО КРАВА В ЖЕЛЕЗНИЦА гледам *ирон.* — вж. КАТО БИВОЛ ПРЕЗ ЯРЕМ гледам *ирон.*

КАТО КРАВА В ПАРАКЛИС гледам *ирон.* — вж. КАТО БИВОЛ ПРЕЗ ЯРЕМ гледам *ирон.*

КАТО КРЕЗ живея *книж.* — вж. КАТО БЕЙ живея

КАТО КРЕМЪК здрав — вж. КАТО КАМЪК здрав

КАТО КРИЛО НА ГАРВАН черен — вж. КАТО КАТРАН (КАТРАНИК) черен

КАТО КУКА слаб — вж. КАТО ВЕЙКА **слаб**

КАТО КУКА СЪМ — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

КАТО КУКУ И ПИПЕ *шег.* — вж. КАТО СИАМСКИ БЛИЗНАЦИ

КАТО КУКУРЯК здрав — вж. КАТО КАМЪК здрав

КАТО КУЧЕТО С ОПАШКАТА СИ — вж. ПРЕЗ КУП ЗА ГРОШ

КАТО КЪПАН спя — вж. КАТО ЗАКЛАН спя

КАТО КЪРЛЕЖ В КУЧЕ УХО живея *диал.* — вж. КАТО БЕЙ живея

КАТО КЬОСЕ ЗА (НА) БРАДА се надявам *ирон.* — вж. КАТО КОН ЗА (НА) ЗОБ се надявам *ирон.*

КАТО КЮТЮК мълча — вж. КАТО ПУКАЛ мълча

КАТО ЛАМЯ ям — Извънредно много, в голямо количество и лакомо ям. *Тя винаги има апетит и яде като ламя.*

— **като гладник** ям • **като вълк** ям • **като разпран** ям • **като продънен** ям • **като провален** ям • **като бивол** ям • **като без дъно** ям • **ям, та ми пукат (плющят, пращят) ушите** • **като попов син** ям *диал.* • **като върколак** ям *диал.*

КАТО ЛАТЕРНА говоря — Без прекъсване говоря. *Тази жена не млъква, говори като латерна.*

— **като навита пружина** говоря

КАТО ЛИСИЦАТА С ОПАШКАТА СИ — вж. ПРЕЗ КУП ЗА ГРОШ

КАТО ЛУД викам, крещя — вж. КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

КАТО МАГАРЕ В ПАРАКЛИС гледам *ирон.* — вж. КАТО БИВОЛ ПРЕЗ ЯРЕМ гледам *ирон.*

КАТО МАГАРЕ НА МОСТ се инатя — вж. ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ

КАТО МАГАРЕ ПРЕД ИКОНОСТАС гледам *ирон.* — вж. КАТО БИВОЛ ПРЕЗ ЯРЕМ гледам *ирон.*

КАТО МАНАСТИРСКИ ПЛЪХ беден — вж. КАТО ЦЪРКОВНА МИШКА беден

КАТО МАНАСТИРСКИ ПЛЪХ СЪМ БЕДЕН — вж. КАТО ЦЪРКОВНА МИШКА СЪМ БЕДЕН

КАТО МАЧКА В КАЛЕНДАР гледам *диал. ирон.* — вж. КАТО БИВОЛ ПРЕЗ ЯРЕМ гледам *ирон.*

КАТО МИШКА мокър — вж. ВИР ВОДА

КАТО МЛАДЕНЕЦ спя — вж. КАТО ЗАКЛАН спя

КАТО МЛАДО ЯРЕ НА НОВ СНЯГ гледам *ирон.* — вж. КАТО БИВОЛ ПРЕЗ ЯРЕМ гледам *ирон.*

КАТО (СЯКАШ) МОКРА КОКОШКА — Засрамен, посрамен, жалък. *След бурната кавга с жена си, той се измъкна от къщи като мокра кокошка.*

— **като мокър петел • като пран петел • с подвита опашка • с наведена глава**

КАТО МОКЪР ПЕТЕЛ — вж. КАТО (СЯКАШ) МОКРА КОКОШКА

КАТО МУМИЯ мълча — вж. КАТО ПУКАЛ мълча

КАТО МУХИ НА МЕД — В голямо количество и в надпревара, с голямо желание или настървение (налитаме, се събираме, се струпваме). *На хубавите жени мъжете налитат като мухи на мед.* ✧ *Стоката беше хубава и евтина и купувачите се трупаха като мухи на мед.*

— **като пчели на мед • като оси на мед • като котки на сирене • като орли (орляци) на мърша • като гарвани на мърша • като гарги на мърша • като псета на мърша • като овце на кърма** *диал.* **• като ‹стадо› на кърма** *диал.*

КАТО МУШИЦА (МУХА) кротък — Много кротък, безобиден. *Той никому не пречеше, беше като мушица кротък.*

— **като божа кравичка кротък • като буболечка кротък • като агне (агънце) кротък**

КАТО МЪРТЪВ спя — вж. КАТО ЗАКЛАН спя

КАТО НАВИТА ПРУЖИНА говоря — вж. КАТО ЛАТЕРНА говоря

КАТО НА ИГРА — Много лесно, без големи усилия. *Удаваха му се езиците, учеше ги като на игра.*

— **като на шега • като нищо**

КАТО НА ТИГАНА ДЪНОТО черен — вж. КАТО КАТРАН (КАТРАНИК) черен

‹КАТО› НА ТРЪНИ СЪМ — вж. СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ

КАТО НА ШЕГА — вж. КАТО НА ИГРА

КАТО НЕГЪР черен — вж. КАТО КАТРАН (КАТРАНИК) черен

КАТО НИЩО — Без никакви усилия, с голяма лекота, много лесно. *Ако не вземеш мерки, можеш да си умреш като нищо. ✧ Като нищо ще се справя с теста.*

— **като на шега • като на игра • колко му е • от воле** *жарг.*

КАТО ОБЪРНАТА РЪКАВИЦА зная, познавам *нещо, някого* — вж. КАТО ПЕТТЕ СИ ПРЪСТА **зная, познавам** (1 и 2 знач.)

КАТО ОВЦЕ НА КЪРМА *диал.* — вж. КАТО МУХИ НА МЕД

КАТО ОРЛИ (ОРЛЯЦИ) НА МЪРША — вж. КАТО МУХИ НА МЕД

КАТО ОСИ НА МЕД — вж. КАТО МУХИ НА МЕД

КАТО (СЯКАШ) ОТ КАЛЪП ИЗВАДЕН — вж. КАТО (СЯКАШ) ОТ КУТИЯ ИЗВАДЕН

КАТО (СЯКАШ) ОТ КАЛЪП ИЗЛЯЗЪЛ — вж. КАТО (СЯКАШ) ОТ КУТИЯ ИЗВАДЕН

КАТО (СЯКАШ) ОТ КУТИЯ ИЗВАДЕН — Много спретнат, нагласен, елегантен и добре облечен. *Докато брат му е немарлив към облеклото, той винаги е стегнат и изискан, като от кутия изваден.*

— **като (сякаш) от кутия излязъл • като (сякаш) от калъп излязъл • като (сякаш) от калъп изваден**

КАТО (СЯКАШ) ОТ КУТИЯ ИЗЛЯЗЪЛ — вж. КАТО (СЯКАШ) ОТ КУТИЯ ИЗВАДЕН

‹КАТО› ПАДНАЛ ОТ МАРС — вж. КАТО ГРЪМНАТ

‹КАТО› ПАДНАЛ ОТ НЕБЕТО — вж. КАТО ГРЪМНАТ

КАТО ПАТКА (ПАТИЦА) глупав — вж. КАТО ГЪСКА **глупав**

КАТО ПАША живея — вж. КАТО БЕЙ живея

КАТО ПЕРО (ПЕРЦЕ) лек — Много, извънредно лек. *Чувствам се лек като перце.* ✧ *Детето беше леко като перо.*

— като перушина (перушинка) лек

КАТО ПЕРУШИНА (ПЕРУШИНКА) лек — вж. КАТО ПЕРО (ПЕРЦЕ) лек

КАТО ПЕТТЕ СИ ПРЪСТА зная, познавам —

1. *Нещо.* Много добре, в най-големи подробности, напълно зная, познавам нещо. *Тази местност я познавам като петте си пръста.*

— като пръстите на ръката си зная, познавам • на пръсти зная, познавам • като дланта на ръката си зная, познавам • като обърната ръкавица зная, познавам

2. *Някого.* Познавам много добре някого (характера, навиците, мислите му). *Зная го като петте си пръста, много е нерешителен и няма да напусне семейството си.*

— като пръстите на ръката си зная, познавам • като дланта на ръката си зная, познавам • и зъбите му зная, познавам • и кътните му зъби зная, познавам • и калта под ноктите му зная • и черното под ноктите му зная • и керемидите на къщата му зная • що има и в (между) зъбите *на някого* зная, познавам • и слюнката под езика му зная *диал.* • като обърната ръкавица зная, познавам

КАТО ПИПЕРКА лют *диал.* — вж. НА ТРЪН ЗАДОЕН

КАТО ПИСАНО ЯЙЦЕ хубав — вж. КАТО КАПКА хубав

КАТО ПИСАНО ЯЙЦЕ гледам *някого* — С голямо внимание, старание и грижи гледам някого, пазя и бдя да не му се случи нещо лошо, правя всичко възможно да му е добре. *Той много обича жена си и я гледа като писано яйце.* ✧ *Тя е крехка и болнава и всички вкъщи я гледат като писано яйце.*

— като ровко (рохко) яйце гледам • като шарено яйце гледам • нося на ръце • държа на ръце • треперя прах да не падне *върху някого* • пазя прах да не падне *върху някого* • не давам/ дам прах (прашинка) да падне *върху някого* • не оставям/ оставя прах (прашинка) да падне *върху някого*

КАТО ПИСКЮЛ ОТГОРЕ — вж. КАТО КАПАК НА ВСИЧКО

‹КАТО› ПО ВОДА върви — Без пречки и затруднения, безпроблемно, лесно

се извършва, става нещо. *Засега всичко върви като по вода, надявам се скоро да подпишем договора.*

— **върви ‹като› по мед и масло • върви ‹като› по масло • върви ‹като› по мед • тече ‹като› по мед и масло • тече по вода • върви ‹като› по ноти • тръгва/ тръгне ‹като› по мед и масло • тръгва/ тръгне ‹като› по масло • потича/ потече ‹като› по мед и масло • тръгва/ тръгне ‹като› по вода • потича/ потече ‹като› по вода**

КАТО ПО МАХВАНЕ НА ВЪЛШЕБНА ПРЪЧКА — вж. КАТО С МАГИЧЕСКА ПРЪЧКА

КАТО ПОПОВ СИН ям *диал.* — вж. КАТО ЛАМЯ ям

КАТО ПРАВЕДНИК спя — вж. КАТО ЗАКЛАН спя

КАТО ПРАН ПЕТЕЛ — вж. КАТО (СЯКАШ) МОКРА КОКОШКА

КАТО ПРЕБИТ спя — вж. КАТО ЗАКЛАН спя

КАТО ПРЕЗ КЮНЕЦ СЪМ МИНАЛ — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

КАТО ПРОВАЛЕН ям — вж. КАТО ЛАМЯ ям

КАТО ПРОДЪНЕН ям — вж. КАТО ЛАМЯ ям

КАТО ПРОСЯК С ПРАЗНИ ДИСАГИ се надявам *ирон.* — вж. КАТО КОН ЗА (НА) ЗОБ се надявам *ирон.*

КАТО ПРЪСТИТЕ НА РЪКАТА СИ зная, познавам *нещо, някого* — вж. КАТО ПЕТТЕ СИ ПРЪСТА зная, познавам (1 и 2 знач.)

КАТО ПРЪЧ здрав *диал.* — вж. КАТО КАМЪК здрав

КАТО ПСЕТА НА МЪРША — вж. КАТО МУХИ НА МЕД

КАТО ПУКАЛ мълча — Упорито, напълно, съвсем мълча, нищо не продумвам. *През цялото време той мълча като пукал.* ✧ *Тя не е като другите да мълчи като пукал.*

— **като пън мълча • като кютюк мълча • като риба мълча • като мумия мълча • като копче мълча • като гроб мълча • като турско гробище мълча** *диал.* **• като бъкел мълча** *диал.* **• гък не казвам/ кажа • гък не рекох (не**

ще река) • дума (думица) не обелвам/ обеля • дума (думица) не продумвам/ продумам (няма да продумам) • зъб не обелвам/ обеля • уста не обелвам/ обеля • уста не отварям/ отворя • не ми излиза/ излезе дума из (от) устата • „ц" не казвам/ кажа *простонар.* • зъб не отголвам/ отголя *диал.*

КАТО ПЧЕЛИ НА МЕД — вж. КАТО МУХИ НА МЕД

КАТО ПЪН мълча — вж. КАТО ПУКАЛ мълча

КАТО ПЪН спя — вж. КАТО ЗАКЛАН спя

КАТО РАЗПРАН ям — вж. КАТО ЛАМЯ ЯМ

К

КАТО РАЗПРАН викам, крещя — вж. КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

КАТО РИБА мълча — вж. КАТО ПУКАЛ мълча

КАТО РИБА ВЪВ ВОДА се чувствам — Чувствам се много добре, отлично (обикн. в някаква обстановка, среда). *Всред близките си тя се чувстваше като риба във вода.*

— **плувам в свои води • в свои води съм • плувам в познати води**

КАТО РИБА НА ПЯСЪК се чувствам — вж. КАТО РИБА НА СУХО се чувствам

КАТО РИБА НА СУХО се чувствам — Чувствам се зле, дисконфортно (обикн. в някаква обстановка, среда). *В дома на свекърва си младата жена се чувстваше като риба на сухо.*

— **като риба на пясък** се чувствам

КАТО РОВКО (РОХКО) ЯЙЦЕ гледам *някого* — вж. КАТО ПИСАНО ЯЙЦЕ гледам

КАТО СВЕТА (СВЯТ) —

1. *Като нареч.* Както трябва, както е редно, както се полага; хубаво, свястно. *Няма ли един път да си напишеш домашното като света.* ✧ *Все не си досиивам, но сега съм решил да се наспя като света.*

— **като хората • като човек**

2. *Като прил.* Какъвто трябва, какъвто подобава; приличен, добър, хубав, свестен. *Тя се притесняваше, че дрехите ѝ са вехти и не са като света.* ✧ *Искаха да вдигнат сватба като света.*

— **като хората • за ‹пред› света • за свят • за пред хора‹та› • за пред кума** *диал.*

КАТО С ВЪЛШЕБЕН ЖЕЗЪЛ — вж. КАТО С МАГИЧЕСКА ПРЪЧКА

КАТО С ВЪЛШЕБНА ПРЪЧКА — вж. КАТО С МАГИЧЕСКА ПРЪЧКА

КАТО СИАМСКИ БЛИЗНАЦИ — Много близки, неразделни приятели. *Двете са като сиамски близнаци, винаги са заедно.*

— **като забодени с безопасна • като игла и конец • като куку и пипе** *шег.* • **като дупе и гащи** *шег.* • **като Бъдни вечер и Божик** *диал.* • **глава и възглаве** *диал.* • **нокът и месо** *диал.* • **живец и нокът** *диал.*

КАТО СКЕЛЕТ слаб — вж. КАТО ВЕЙКА слаб

КАТО СКЕЛЕТ СЪМ — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

КАТО С МАГИЧЕСКА ПРЪЧКА — По необясним, много бърз и лесен начин; изведнъж. *Тя тайно копнееше проблемите ѝ да изчезнат като с магическа пръчка.* ✧ *Вятърът като с магическа пръчка разпръсна облаците и слънцето отново светна на хоризонта.*

— **като с вълшебна пръчка • като с магически жезъл • като с вълшебен жезъл • като по махване на вълшебна пръчка**

КАТО С МАГИЧЕСКИ ЖЕЗЪЛ — вж. КАТО С МАГИЧЕСКА ПРЪЧКА

КАТО СМЪРТТА грозен — вж. ‹НАГЛЕД› КАТО ТИКВА НА ПЛЕТ *ирон.*

КАТО ‹СТАДО› НА КЪРМА *диал.* — вж. КАТО МУХИ НА МЕД

КАТО СЪДРАН лъжа — вж. КАТО ДЪРТ ЦИГАНИН лъжа

КАТО ТЕЛЕ В ГРЪМОТЕВИЦА гледам *ирон.* — вж. КАТО ТЕЛЕ ПРЕД (В) ЖЕЛЕЗНИЦА гледам *ирон.*

КАТО ТЕЛЕ ПРЕД (В) ЖЕЛЕЗНИЦА гледам *ирон.* — Учудено, недоумяващо, стъписано, глуповато гледам, незнаейки как да реагирам, несъобразявайки нищо. *Той не очакваше да види на тази сбирка толкова много непознати хора и изведнъж почувства, че гледа като теле в железница.*

— **като теле пред иконостас гледам** *ирон.* • **като теле пред (в) шарена врата гледам** *ирон.* • **като теле у орница гледам** *ирон.* • **като теле в гръмотевица гледам** *ирон.* • **като крава в железница гледам** *ирон.* • **като крава в параклис гледам** *ирон.* • **като магаре пред иконостас гледам** *ирон* • **като магаре в параклис гледам** *ирон.* • **като бивол ‹в› железница гледам** *ирон.* • **като**

бивол през ярем гледам *ирон.* • **като коза в календар гледам** *ирон.* • **като котка в календар гледам** *ирон.* • **като мачка в календар гледам** *диал. ирон.* • **като младо яре на нов сняг гледам** *ирон.* • **като заклана крава гледам** *ирон.* • **като заклана овца гледам** *ирон.*

КАТО ТЕЛЕ ПРЕД ИКОНОСТАС гледам *ирон.* — вж. КАТО ТЕЛЕ ПРЕД (В) ЖЕЛЕЗНИЦА гледам *ирон.*

КАТО ТЕЛЕ ПРЕД (В) ШАРЕНА ВРАТА гледам *ирон.* — вж. КАТО ТЕЛЕ ПРЕД (В) ЖЕЛЕЗНИЦА гледам *ирон.*

КАТО ТЕЛЕ У ОРНИЦА гледам *ирон.* — вж. КАТО ТЕЛЕ ПРЕД (В) ЖЕЛЕЗНИЦА гледам *ирон.*

КАТО ТРЕСКÀ се напивам *диал.* — вж. ДО КОЗИРКАТА се напивам

КАТО ТРЕСНАТ — вж. КАТО ГРЪМНАТ

КАТО ТРЪН В ПЕТИТЕ СЪМ *на някого* — вж. ‹КАТО (СЯКАШ)› ТРЪН САМ В ОЧИТЕ

‹КАТО (СЯКАШ)› ТРЪН СЪМ В ОЧИТЕ *на някого* — Неудобен съм на някого, дразня го, преча му; ненавиждан съм от някого. *Той все повече се убеждаваше, че напоследък колегите го избягват и им е като трън в очите.*

— **като трън в петите съм** • **сякаш че съм извадил очите** • **сякаш съм гурел в очите** *диал.*

КАТО ТУРСКО ГРОБИЩЕ мълча *диал.* — вж. КАТО ПУКАЛ мълча

КАТО ТЪПАН спя — вж. КАТО ЗАКЛАН спя

КАТО УБИТ спя — вж. КАТО ЗАКЛАН спя

КАТО УДАРЕН В ГЛАВАТА — вж. КАТО ГРЪМНАТ

КАТО УДАРЕН ОТ ГРЪМ — вж. КАТО ГРЪМНАТ

КАТО УДАРЕН С ЛОПАТА ПО ГЛАВАТА — вж. КАТО ГРЪМНАТ

КАТО УДАРЕН С МОКРА КЪРПА ПО ГЛАВАТА — вж. КАТО ГРЪМНАТ

КАТО УДАРЕН С МОКЪР ПАРЦАЛ ПО ГЛАВАТА — вж. КАТО ГРЪМНАТ

КАТО УДАРЕН С МОКЪР ПЕШКИР ПО ГЛАВАТА — вж. КАТО ГРЪМНАТ

КАТО УДАРЕН С МОКЪР ПЕЩЕМАЛ — вж. КАТО ГРЪМНАТ

КАТО ХОРАТА — вж. КАТО СВЕТА (СВЯТ) (1 и 2 знач.)

КАТО ЦАР живея — вж. КАТО БЕЙ живея

КАТО ЦИГАНИН лъжа — вж. КАТО ДЪРТ ЦИГАНИН лъжа

КАТО ЦИГАНИН се напивам — вж. ДО КОЗИРКАТА се напивам

КАТО ЦИГАНИН черен — вж. КАТО КАТРАН (КАТРАНИК) черен

КАТО ЦЪРКОВНА МИШКА беден — Извънредно, крайно беден. *Дойде като църковна мишка беден, а като се позамогна, започна да се прави на важен.*

— **като манастирски плъх беден • гол и бос • гол като ‹арнаутски› пищов • гол като тояга • гол като сокол • гол като прът • гол като пръчка • гол като хурка • гол като пръст • гол като пушка • оголял като пушка • гол като фишек • гол като тъпан • гол като тупан** *диал.*

КАТО ЦЪРКОВНА МИШКА СЪМ БЕДЕН — Съвършено съм беден, без никакви средства и имот съм. *Тя беше бедна като църковна мишка и живееше от подаяния и милостиня.*

— **като манастирски плъх съм беден • гол и бос съм • ходя гол и бос • нямам риза на гърба си • нося гола душа • имам ‹само› две голи ръце • гол като ‹арнаутски› пищов съм • гол като тояга съм • гол като сокол съм • гол като прът съм • гол като пръчка съм • гол като хурка съм • гол като пръст съм • гол като пушка съм • гол като фишек съм • гол като тъпан съм • гол като тупан съм** *диал.* **• що е на гърбина, това (то) е и на върлина • в хамбара ми мишки играят** *диал.* **• хамбарът ми е в корема** *диал.* **• зарит ми е огънят** *диал.* **• зарит ми е пепелът** *диал.* **• и пепел не можеш събра в огнището ми** *диал.* **• нямам ни куче, ни котка** *диал.* **• няма за що куче да го хване** *диал.* **• вися като капка на лист** *диал.* **• гърбът ми е студен** *диал.* **• нямам сълзи в очите** *диал.*

КАТО ЧЕЛИК здрав — вж. КАТО КАМЪК здрав

КАТО ЧЕ НА ВЕРИГА ДЪРЖАН — вж. КАТО ЧЕ НА ВЪЖЕ ДЪРЖАН

КАТО ЧЕ НА ВЪЖЕ ДЪРЖАН — Употребява се за човек, който е обхванат от силно нетърпение, след като обикновено е бил затворен или прекалено ограничаван в нещо. *Звънецът удари и учениците, като че на въже държани, буйно се втурнаха към двора.*

— **сякаш че са го държали на въже • сякаш са го пуснали от въже • като (сякаш) висял на въже • като че на верига държан • сякаш че са го държали на верига • чегато държан в тъмница** *диал.*

КАТО ЧЕ (СЯКАШ) ОТ НЕБЕТО СЪМ ПАДНАЛ — вж. КАТО ЧЕ (СЯКАШ) СЪМ ПАДНАЛ ОТ МАРС

КАТО ЧЕ (СЯКАШ) СЪМ ПАДНАЛ ОТ ЛУНАТА — вж. КАТО ЧЕ (СЯКАШ) СЪМ ПАДНАЛ ОТ МАРС

К

КАТО ЧЕ (СЯКАШ) СЪМ ПАДНАЛ ОТ МАРС — Проявявам неориентираност, незнание, непознаване на действителността, проявявам наивност. *Ти като че ли си паднал от Марс, та не знаеш каква бюрокрация съществува у нас.*

— **като че (сякаш) от небето съм паднал • като че (сякаш) съм паднал от луната • падам/ падна от Марс • падам/ падна от небето • падам/ падна от луната**

КАТО ЧИРОЗ слаб — вж. КАТО ВЕЙКА слаб

КАТО ЧИРОЗ СЪМ — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

КАТО ЧОВЕК — вж. КАТО СВЕТА (СВЯТ) (1 знач.)

КАТО ШАРАН глупав — вж. КАТО ГЪСКА глупав

КАТО ШАРЕНО ЯЙЦЕ гледам *някого* — вж. КАТО ПИСАНО ЯЙЦЕ гледам

КАТО ЩИГЛЕЦ слаб — вж. КАТО ВЕЙКА слаб

КАТО ЩИГЛЕЦ СЪМ — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

КАЧВАМ/ КАЧА АДРЕНАЛИНА *на някого* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА КРЪВНОТО

КАЧВА МИ СЕ/ КАЧИ МИ СЕ КРЪВТА В ГЛАВАТА — Изпадам в състояние на силно вълнение, раздразнение, гняв. *Когато разбрах, че ме лъже, изведнъж ми се качи кръвта в главата и за малко не го изгоних от дома си.*

— **нахлува ми/ нахлуе ми кръвта в главата • всичката кръв прелива/ преля в главата ми • става ми/ стане ми кръв пред очите • наливат ми се/ налеят ми се очите ‹с кръв› • притъмнява ми/ притъмнее ми пред (на) очите • причернява ми/ причернее ми пред (на) очите • черно ми става/ стане пред очите • пада ми/ падне ми пердето • пада ми/ падне ми дамла** *простонар.* • **кипва ми/ кипне ми келят • вземат ме дяволите • хващат ме/ хванат ме дяволите • прихващат ме/ прихванат ме дяволите • хващат ме/ хванат ме братята • прихващат ме/ прихванат ме братята • хващат ме/ хванат ме бесните • хващат ме/ хванат ме бесовете • хваща ме/ хване ме бесът • прихващат ме/ прихванат ме рогатите братя • излизам/ изляза извън (вън от, от, из) себе си • излизам/ изляза от (из, вън от, извън) кожата си • изхвърквам/ изхвъркна от кожата си • излизам/ изляза от (из) търпение • избиват ми балансите • избива ми/ избие ми балансът • не ми издържат нервите • хващат ме/ хванат ме нервите • разиграват ми се/ разиграят ми се нервите • разиграва ми се/ разиграе ми се нервът • избиват ми бушоните** *жарг.* • **хващат ме/ хванат ме рогатите** *диал.* • **перват ме/ пернат ме дяволите** *диал.* • **хваща ме/ хване ме келят** *диал.* • **възвира ми/ възври ми келят** *диал.* • **завира ми/ заври ми келят** *диал.* • **шупва ми/ шупне ми келят** *диал.* • **кипват ми/ кипнат ми триците** *диал.* • **кипва ми/ кипне ми келявщината** *диал.* • **хващат ме/ хванат ме додките** *диал.* • **превземат ме русалиите** *диал.*

КАЧВАМ/ КАЧА КРЪВНОТО *на някого* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА КРЪВНОТО

КАЧВАМ/ КАЧА НА БЕСИЛКАТА (БЕСИЛОТО) *някого* — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА ‹НА› ВЪЖЕТО

КАЧВАМ/ КАЧА НА ВЪЖЕТО *някого* — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА ‹НА› ВЪЖЕТО

КАЧВАМ СЕ/ КАЧА СЕ НА ГЛАВАТА *на някого* — Не слушам някого, не му се подчинявам, държа се нахално и правя каквото си искам. *Ти си много добър и либерален с подчинените си и затова те ти се качват на главата.* ✧ *Не я глези и не ѝ угаждай толкова, защото един ден ще ти се качи на главата.*

— **качвам се/ кача се на гърба • пуснали го под одъра, той се покачил на одъра** *неодобр.* • **пуснали (поканили) тарля под одъра, той се покачил на одъра** *неодобр.* • **пуснали тарля под одъра, той — на миндера** *неодобр.* • **пуснали петела на прага, той се покачил на полицата** *неодобр.*

КАЧВАМ СЕ/ КАЧА СЕ НА ГЪРБА *на някого* — вж. КАЧВАМ СЕ/ КАЧА СЕ НА ГЛАВАТА

КАЧВАМ СЕ/ КАЧА СЕ НА *нечия* **КОЛА** — вж. ВОДЯ СЕ ПО УМА *на някого неодобр.*

КАЧВАТ МИ СЕ/ КАЧАТ МИ СЕ АКЦИИТЕ — вж. ВДИГАТ МИ СЕ/ ВДИГНАТ МИ СЕ АКЦИИТЕ

КЕСИЯТА МИ Е ТЪНКА — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ — Обхваща ме силен гняв, яд; силно се разгневявам, ядосвам, избухвам. *Търпелив човек е, но когато някой прекали с нахалството си, му кипва келят и тогава по-добре да не си насреща му.*

— **излизам/ изляза от (из, вън от, извън) кожата си • излизам/ изляза от (из) търпение • излизам/ изляза извън (вън от, от, из) себе си • избиват ми балансите • избива ми/ избие ми балансът • изхвръквам/ изхвръкна от кожата си • притъмнява ми/ притъмнее ми пред (на) очите • причернява ми/ причернее ми пред (на) очите • черно ми става/ стане пред очите • пада ми/ падне ми пердето • пада ми/ падне ми дамла** *простонар.* **• става ми/ стане ми кръв пред очите • всичката кръв прелива/ преля в главата ми • качва ми се/ качи ми се кръвта в главата • нахлува ми/ нахлуе ми кръвта в главата • наливат ми се/ налеят ми се очите ‹с кръв› • хващат ме/ хванат ме дяволите • прихващат ме/ прихванат ме дяволите • вземат ме дяволите • хващат ме/ хванат ме бесните • хващат ме/ хванат ме бесовете • хваща ме/ хване ме бесът • хващат ме/ хванат ме братята • прихващат ме/ прихванат ме братята • прихващат ме/ прихванат ме рогатите братя • хващат ме/ хванат ме нервите • не ми издържат нервите • разиграват ми се/ разиграят ми се нервите • разиграва ми се/ разиграе ми се нервът • изпускам/ изпусна нервите си • изтървавам/ изтърва нервите си • избиват ми бушоните** *жарг.* **• изскоквам/ изскокна (изскачам/ изскоча) от (из) кожата си** *диал.* **• хваща ме/ хване ме келят** *диал.* **• възвира ми/ възври ми келят** *диал.* **• шупва ми/ шупне ми келят** *диал.* **• завира ми/ заври ми келят** *диал.* **• кипва ми/ кипне ми келявщината** *диал.* **• кипват ми/ кипнат ми трициите** *диал.* **• хващат ме/ хванат ме рогатите** *диал.* **• хващат ме/ хванат ме додките** *диал.* **• хваща ме/ хване ме чумата за врата** *диал.* **• перват ме/ пернат ме дяволите** *диал.* **• превземат ме русалиите** *диал.* **• възвира ми/ възври ми дробът** *диал.* **• възвират ми/ възврат ми червата** *диал.* **• изправям се/ изправя се на ‹зъби и› нокти** *жарг.* **• хваща ме/ хване ме нервата** *жарг.*

КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯВЩИНАТА *диал.* — вж. КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ

КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КРЪВТА — Обхваща ме силно вълнение, възбуда; изпадам под властта на някакво силно чувство. *Когато я видя толкова*

хубава и привлекателна, кръвта му кипна. ✧ Като млад често му кипваше кръвта и вършеше необмислени неща.

— **кръвта ми заиграва/ заиграе • разиграва ми се/ разиграе ми се кръвта • пламва/ пламне ми кръвта • разпалва ми се/ разпали ми се кръвта • запалва ми се/ запали ми се кръвта**

КИПВАТ МИ/ КИПНАТ МИ ТРИЦИТЕ *диал.* — вж. КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ

КИРАДЖИЙСКИ КОН — Човек, който е безогледно използван за всякаква работа, комуто се възлага да изпълнява обикн. тежки и неприятни задачи. *Не съм кираджийски кон да ме карате да върша всичко. ✧ Горкият човек, товарят го като кираджийски кон.*

— **товарен кон • товарно магаре • момче за всичко**

КИСЕЛ КАТО АРНАУТИН *диал.* — вж. НА ТРЪН ЗАДОЕН

КИСЕЛ КАТО ОЦЕТ *диал.* — вж. НА ТРЪН ЗАДОЕН

КИСЕЛО Е ГРОЗДЕТО *ирон.* — Употребява се, когато някой лицемерно заявява, че не харесва и не желае нещо, което всъщност желае, но не може да го постигне или да го има. *— Тя казва, че не ѝ харесвала роклята, която видяхме в бутика. — Защо ѝ вярваш, кисело е гроздето. ✧ — Не искал да става шеф. Ами, кисело е гроздето.*

— **кисело е гроздето, че го не стига лисицата (че го лиса не стига)** *ирон.* • **не ще лиса грозде, че е кисело** *ирон.* • **не яде лиса грозде, че е кисело** *ирон.* • **не ще котка мляко** *ирон.* • **не ще котка сирене** *ирон.* • **не ще кум печена кокошка** *ирон.* • **не ще мачка погачка** *диал. ирон.* • **не ще (не яде) мачка риба, ‹че е високо закачена›** *диал. ирон.* • **не ще маца риба, ама се облизва** *диал. ирон.* • **не яде котка сметана (не яла котана сметана)** *диал. ирон.* • **не яде котка риба** *диал. ирон.* • **не ще котка лой** *диал. ирон.* • **не ще манго печено прасенце** *диал. ирон.* • **не ще манго печено агне** *диал. ирон.*

КИСЕЛО Е ГРОЗДЕТО, ЧЕ ГО НЕ СТИГА ЛИСИЦАТА (ЧЕ ГО ЛИСА НЕ СТИГА) *ирон.* — вж. КИСЕЛО Е ГРОЗДЕТО *ирон.*

КЛАТЯ ГЛАВА — вж. КЛАТЯ ШАПКА

КЛАТЯ ОПАШКА — вж. КЛАТЯ ШАПКА

КЛАТЯ СИ КРАКАТА — Нищо не работя, нищо не правя, бездействам. *По цял*

ден си клатят краката, нямат работа. ✧ *Докога ще си клатиш краката и няма да се заемеш с някаква дейност?*

— стоя със скръстени ръце • седя със скръстени ръце • стоя със сгърнати ръце • седя със сгърнати ръце • стоя с ръце в джобовете • кръстя ръце *диал.* • люшкам крака‹та си› • въртя ‹си› палци‹те› • чопля си носа • гледам си пъпа • бия си шамари *ирон.* • броя гарги‹те› • лапам мухи‹те› • гълтам мухи‹те› • ловя мухи • лапам вятър • лапам мъглата • броя звездите • лежа на (по) гърба си • лежа на гръб • изтягам се на гръб • лежа на хълбок • лежа на кълка • подпирам гръб *ирон.* • подпирам се на една кълка *ирон.* • подпирам дувара *ирон.* • подпирам зида (зидовете) *ирон.* • подпирам стената (стените) *ирон.* • пържа яйца на вятъра • дремя като кон на празни ясли (празна ясла) *ирон.* • вися като кон на (пред) празни ясли *ирон.* • зяпам по чавките *диал.* • подковавам мухите *диал.* • броя броениците *диал.*

К

КЛАТЯ ШАПКА *някому* — Подмазвам се на някого, държа се раболепно; угоднича, сервилнича. *Той е много горд, не е от хората, които клатят шапка на висшестоящите.*

— клатя глава • правя мили очи • правя политика • правя поклони • правя теманета *остар.* • целувам ръцете • целувам краката • клатя опашка • въртя опашка • махам ‹с› опашка • въртя се на пета • чупя гръбнак • чупя гръб • чупя кръст • превивам/ превия кръст • превивам/ превия коляно • превивам/ превия гръбнак • прегъвам/ прегъна гръбнак • пречупвам/ пречупя гръбнак • превивам/ превия гръб • подлагам/ подложа гръб • подлагам/ подложа врат • пречупвам/ пречупя кръст • гъна гърбина • слагам се по гръб и по корем • лазя по корем • пълзя по корем • влача се по корем • влека се по корем • ближа ръцете • лижа ръцете • ближа краката • лижа краката • ближа подметките • лижа подметките • ближа праха от подметките • лижа праха от подметките • ближа калта от подметките • лижа калта от подметките • ближа праха на нозете • ближа ботушите • лижа ботушите • лижа емениите *остар.* • облизвам емениите *остар.* • ближа паниците • облизвам паниците • облизвам чиниите • лижа сахана *остар.* • облизвам саханите *остар.* • лижа задника *вулг.*

КЛЕПВАТ МИ/ КЛЕПНАТ МИ УШИТЕ — вж. КЛЮМВАМ/ КЛЮМНА ГЛАВА

КЛОПАМ СИ ЗЪБИТЕ *диал. неодобр.* — вж. ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*

КЛЮМВАМ/ КЛЮМНА ВРАТ *диал.* — вж. КЛЮМВАМ/ КЛЮМНА ГЛАВА

КЛЮМВАМ/ КЛЮМНА ГЛАВА — Изпадам в отчаяние, униние, изгубвам кураж; отчайвам се, унивам. *Тя дълго търси подходяща работа, но не можа да намери и съвсем клюмна глава.* ✧ *Какво си клюмнал глава, проблемите ти не са неразрешими.*

— **увесвам/ увеся глава • оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) глава • обвесвам/ обвеся глава • увесвам/ увеся нос • провесвам/ провеся нос • обесвам/ обеся нос • обвесвам/ обвеся нос • клюмвам/ клюмна нос • оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) нос • клюмва ми/ клюмне ми носът • увисва ми/ увисне ми носът • провисва ми/ провисне ми носът • падам/ падна духом** *книж.* **• отпадам/ отпадна духом** *книж.* **• отпускам/ отпусна глава • оборвам/ оборя глава • навеждам/ наведа глава • обесвам/ обеся врат • обвесвам/ обвеся врат • отпускам/ отпусна врат • клепват ми/ клепнат ми ушите • попарва ме/ попари ме сланата • клюмвам/ клюмна врат** *диал.*

КЛЮМВА МИ/ КЛЮМНЕ МИ НОСЪТ — вж. КЛЮМВАМ/ КЛЮМНА ГЛАВА

КЛЮМВАМ/ КЛЮМНА НОС — вж. КЛЮМВАМ/ КЛЮМНА ГЛАВА

КЛЯКАМ СИ/ КЛЕКНА СИ НА ЗАДНИКА *грубо* — вж. СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ЗАДНИКА *грубо* (2 знач.)

КНИЖЕН ПЛЪХ — Лице, което много обича да чете и да се рови в книги. *Всеки път, когато отида у тях, го намирам заобиколен от книги, чете и си води бележки. Истински книжен плъх.*

— **библиотечен плъх**

КОВА ГВОЗДЕИ *диал.* — вж. КОВА КЛИНЦИ

КОВА КЛИНЦИ — Треперя от студ; студувам, мръзна, зъзна. *Апартаментът е със северозападно изложение, много е студен и зимно време ковем клинци.*

— **бера студ • възкръсвам/ възкръсна от студ • кова гвоздеи** *диал.* **• чукам клинци** *диал.* **• сека гвоздеи** *диал.* **• изпотявам се/ изпотя се под езика** *шег.* **• изпотявам се/ изпотя се под носа** *шег.* **• топло ми е като лед в стомна** *диал. ирон.* **• сгрявам се/ сгрея се като лед в стомна** *диал. ирон.* **• стоплям се/ стопля се като лед в стомна** *диал. ирон.*

КОГА ВЪРБА РОДИ КРУШИ *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА ГЛАВНЯ ЛАСТАР ПУСНЕ *диал. ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА МАЧКА РАКИЯ ПРОПИЕ *диал. ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА НАПРАВЯТ КОТКАТА КАЛУГЕРКА *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА СЕ ВЪРНАТ ЕВРЕИТЕ ОТ БОЖИ ГРОБ *ирон.* — вж. КОГА‹ТО ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА СЕ ПОКАЧИ СВИНЯ С ЖЪЛТИ ЧЕХЛИ НА КРУША *диал. ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА СИ ДОЙДАТ ЕВРЕИТЕ ОТ ХАДЖИЛЪК *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА СТРИЖАТ ЯЙЦАТА *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› ВЛЕЗЕ СВИНКА В ДЖАМИЯ *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› ВЪЛКЪТ СЕ ОЖЕНИ ЗА АГНЕТО *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГАТО ВЪЛКЪТ СИ ВИДИ ОНОВА НЕЩО *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.* — Никога (за подчертаване, че нещо няма да се осъществи, да стане). *Той е голям прахосник и пари за апартамент ще събере, когато върбата роди грозде.* ✧ *Ще ти върне парите, когато върбата роди грозде.*

— **кога‹то› върба‹та› роди дренки** *ирон.* • **кога върба роди круши** *ирон.* • **догодина по това време** *ирон.* • **утре по това време** *ирон.* • **догодина по (в) тикви** *ирон.* • **на куково лято** *ирон.* • **на куковден** *ирон.* • **кога‹то› дойде куковден** *ирон.* • **на върба** *ирон.* • **на върболина** *ирон.* • **на ‹свети› Мук** *ирон.* • **на мукден** *ирон.* • **на конски‹я› Великден** *ирон.* • **кога‹то› дойде конски Великден** *ирон.* • **на гръцките календи** *книж. ирон.* • **на Връбница в сряда‹та›** *ирон.* • **на марта в сряда‹та›** *ирон.* • **на Връбница в петък** *ирон.* • **на мъжкия петък** *ирон.* • **когато дойде четвъртък подир петък** *ирон.* • **на второ пришествие** *ирон.* • **на свети Макавей** *ирон.* • **по просяна жътва** *ирон.* • **на благовец** *диал. ирон.* • **на попова Коледа** *диал. ирон.* • **на червен Гергьовден** *диал. ирон.* • **кога главня ластар пусне** *диал. ирон.* • **кога‹то› на кьосето пораснат мустаци** *ирон.* • **кога‹то› на кьосето поникнат мустаци**

ирон. • кога‹то› кьосето пусне брада _ирон._ • кога‹то› ми поникнат на дланта (дланите) косми _ирон._ • кога‹то› ми поникнат на петата косми _ирон._ • кога‹то› си видя ушите ‹без огледало› _ирон._ • кога‹то› си видя тила ‹без огледало› _ирон._ • кога‹то› си видя врата ‹без огледало› _ирон._ • кога‹то› си видя гърба ‹без огледало› _ирон._ • кога‹то› си видя опашката ‹без огледало› _ирон._ • кога‹то› си видя задника (дирника, д-то) ‹без огледало› _ирон. грубо_ • кога направят котката калугерка _ирон._ • кога‹то› влезе свинка в джамия _ирон._ • кога се покачи свиня с жълти чехли на круша _диал. ирон._ • кога‹то› на коня израснат рогове _ирон._ • кога‹то› на коня пораснат рогове _ирон._ • кога‹то› пусне конят рога _ирон._ • кога‹то› засвирят биволите с кавали _ирон._ • кога‹то› засвирят славеите с кавали _ирон._ • кога‹то› стане вълкът куче _ирон._ • кога‹то› вълкът се ожени за агнето _ирон._ • когато вълкът си види онова нещо _ирон._ • кога стрижат яйцата _ирон._ • кога‹то› стрижат бръмбарите _диал. ирон._ • кога мачка ракия пропие _диал. ирон._ • кога се върнат евреите от Божи гроб _ирон._ • кога си дойдат евреите от хаджилък _ирон._ • кога‹то› цъфнат налъмите ‹в банята› _жарг. ирон._ • кога‹то› цъфнат лампените шишета и налъмите _жарг. ирон._ • на 30 февруари _жарг. ирон._ • на червен понеделник _жарг. ирон._

КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ДРЕНКИ _ирон._ — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ _ирон._

КОГА‹ТО› ДОЙДЕ КОНСКИ ВЕЛИКДЕН _ирон._ — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ _ирон._

КОГА‹ТО› ДОЙДЕ КУКОВДЕН _ирон._ — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ _ирон._

КОГАТО ДОЙДЕ ЧЕТВЪРТЪК ПОДИР ПЕТЪК _ирон._ — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ _ирон._

КОГА‹ТО› ЗАСВИРЯТ БИВОЛИТЕ С КАВАЛИ _ирон._ — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ _ирон._

КОГА‹ТО› ЗАСВИРЯТ СЛАВЕИТЕ С КАВАЛИ _ирон._ — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ _ирон._

КОГА‹ТО› КЬОСЕТО ПУСНЕ БРАДА _ирон._ — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ _ирон._

КОГА‹ТО› МИ ПОНИКНАТ НА ДЛАНТА (ДЛАНИТЕ) КОСМИ _ирон._ — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ _ирон._

КОГА‹ТО› МИ ПОНИКНАТ НА ПЕТАТА КОСМИ *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› НА КОНЯ ИЗРАСНАТ РОГОВЕ *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› НА КОНЯ ПОРАСНАТ РОГОВЕ *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› НА КЬОСЕТО ПОНИКНАТ МУСТАЦИ *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› НА КЬОСЕТО ПОРАСНАТ МУСТАЦИ *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› ПУСНЕ КОНЯТ РОГА *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› СИ ВИДЯ ВРАТА ‹БЕЗ ОГЛЕДАЛО› *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› СИ ВИДЯ ГЪРБА ‹БЕЗ ОГЛЕДАЛО› *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› СИ ВИДЯ ЗАДНИКА (ДИРНИКА, Д-ТО) ‹БЕЗ ОГЛЕДАЛО› *ирон. грубо* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› СИ ВИДЯ ОПАШКАТА ‹БЕЗ ОГЛЕДАЛО› *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› СИ ВИДЯ ТИЛА ‹БЕЗ ОГЛЕДАЛО› *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› СИ ВИДЯ УШИТЕ ‹БЕЗ ОГЛЕДАЛО› *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› СТАНЕ ВЪЛКЪТ КУЧЕ *ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› СТРИЖАТ БРЪМБАРИТЕ *диал. ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› ЦЪФНАТ ЛАМПЕНИТЕ ШИШЕТА И НАЛЪМИТЕ *жарг. ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОГА‹ТО› ЦЪФНАТ НАЛЪМИТЕ ‹В БАНЯТА› *жарг. ирон.* — вж. КОГА‹ТО› ВЪРБА‹ТА› РОДИ ГРОЗДЕ *ирон.*

КОЙ ВРАГ ТЕ ДОВЛЕЧЕ — вж. КАКЪВ (КОЙ) ВЯТЪР ТЕ ДОВЯ

КОЙ ГО БРЪСНЕ ЗА НЕЩО *пренебр.* — вж. НЕ БРЪСНА ЗА СЛИВА *пренебр.*

КОЙ ЗНАЕ КАКВО — *Обикн. в отриц. изр. с* **не** *или в изр. с* **като да, като че, като че ли, че, сякаш**. За лице, предмет или действие, чиито качества незаслужено се преувеличават в положителен или отрицателен смисъл — нещо, което заслужава или не заслужава внимание. *Тази картина не е кой знае какво. ✧ Викаш, сякаш се е случило кой знае какво. ✧ Той се ядосваше на момчето, като че ли то е направило кой знае какво.*

— **кой знае що • бог знае какво • бог знае що • господ знае какво**

КОЙ ЗНАЕ ОТКОГА — От много отдавна. *Не сме се виждали кой знае откога. ✧ Тези книги стоят тук кой знае откога.*

— **бог знае откога • кой знае от кои времена**

КОЙ ЗНАЕ ОТ КОИ ВРЕМЕНА — вж. КОЙ ЗНАЕ ОТКОГА

КОЙ ЗНАЕ ЩО — вж. КОЙ ЗНАЕ КАКВО

КОЙ ТЕ ПИТА БРЪСНАТ ЛИ Е ВЛАДИКАТА *грубо* — вж. ГЛЕДАЙ СИ РАБОТАТА *грубо* (1 знач.)

КОЙ ТЕ ПИТА БРЪСНАТ ЛИ Е КАДИЯТА *грубо* — вж. ГЛЕДАЙ СИ РАБОТАТА *грубо* (1 знач.)

КОЙ ТЕ ПИТА ЖЕНЕН ЛИ Е ВЛАДИКАТА *грубо* — вж. ГЛЕДАЙ СИ РАБОТАТА *грубо* (1 знач.)

КОЙ ТЕ ПИТА ЗА КОЛКО СИ ПРОДАВАШ КАЛПАКА *грубо* — вж. ГЛЕДАЙ СИ РАБОТАТА *грубо* (1 знач.)

КОЙ ТЕ ПИТА ТЕБЕ КОЛКО ТИ СТРУВА (ЧИНИ) КАЛПАКЪТ *грубо* — вж. ГЛЕДАЙ СИ РАБОТАТА *грубо* (1 знач.)

КОЙТО ГО ПОМИРИШЕ, НОСЪТ МУ ОКАПВА — вж. ДА ГО ПОМИРИШЕШ, НОСЪТ ТИ ОКАПВА

КОЙТО ГО ПОМИРИШЕ, НОСЪТ МЕ ПАДА — вж. ДА ГО ПОМИРИШЕШ, НОСЪТ ТИ ОКАПВА

КОКОШАТА НЕДЕЛЯ *диал.* — вж. СЛЯПАТА НЕДЕЛЯ

КОКОШКАТА ОЩЕ НЕ Е НАСАДЕНА, ТОЙ ПИЛЕТА ИСКА *ирон.* — вж. РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, ТОЙ ТУРИЛ ТИГАНА НА ОГЪНЯ, ‹ЗА ДА Я ПЪРЖИ› *ирон.*

КОЛКО ВОДА ИЗТЕЧЕ (ЩЕ ИЗТЕЧЕ) *от някога* — вж. МНОГО ВОДА ИЗТЕЧЕ (ЩЕ ИЗТЕЧЕ

К

КОЛКО ЗНАЕ БАБА, ТОЛКОВА И БАЕ — вж. ЕДНО ‹СИ› БАБА ЗНАЕ, ЕДНО ‹СИ› БАЕ

КОЛКО МУ Е — вж. КАТО НИЩО

КОЛКОТО ГЛАС ИМАМ викам, крещя — вж. КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

КОЛКОТО ЗА БОГ ДА ПРОСТИ — вж. КОЛКОТО ЗА ЕДИНИЯ МИ ЗЪБ

КОЛКОТО ЗА ЕДИНИЯ МИ ЗЪБ — За ядене, храна: съвсем малко. *Купил си сирене колкото за единия ми зъб.*

— **колкото за единия ми кътник • колкото за Бог да прости • колкото за пощянка** *диал.*

КОЛКОТО ЗА ЕДИНИЯ МИ КЪТНИК — вж. КОЛКОТО ЗА ЕДИНИЯ МИ ЗЪБ

‹КОЛКОТО› ЗА ЛИЦЕ — вж. ‹КОЛКОТО› ЗА ОЧИ

‹КОЛКОТО› ЗА ОЧИ — Само да се даде външно вид, да се създаде впечатление, че нещо, което трябва да се направи е направено, че съществува (за действие, работа, отношение и под.); привидно, формално. *Не им беше нужен, но колкото за очи трябваше да го поканят да участва в работата на комисията.* ✧ *Не искаше да се разделя с него, но колкото за очи го сплаши с уволнение.*

— **‹колкото› за лице • ‹колкото› за фасон • ‹колкото› за пред хората • за хорско лице** *диал.* **• от уста • на думи • на приказка**

КОЛКОТО ЗА ПОЩЯНКА *диал.* — вж. КОЛКОТО ЗА ЕДИНИЯ МИ ЗЪБ

‹КОЛКОТО› ЗА ПРЕД ХОРАТА — вж. ‹КОЛКОТО› ЗА ОЧИ

‹КОЛКОТО› ЗА ФАСОН — вж. ‹КОЛКОТО› ЗА ОЧИ

КОЛКОТО ЗА ХЛЯБА — вж. ЗА ЕДИН‹ИЯ› ХЛЯБ

КОЛКОТО ИСКАШ —

1. Много, в голямо количество, в изобилие. *В гората има гъби колкото искаш.* ✧ *Сватбата беше пищна, имаше пиене и ядене колкото искаш.*

— **колко‹то› щеш • колкото ‹ти› душа иска • колкото ‹ти› душа сака** *простонар.* **• с лопата да ги ринеш**

2. Много, във висока степен. *На морето ще си почиваш колкото искаш.*

— **колко‹то› щеш • колкото ‹ти› душа иска • колкото ‹ти› душа сака** *простонар.*

КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя — Извънредно високо, силно и неудържимо викам, крещя. *Като разбра, че са я обрали, жената започна да крещи колкото ѝ глас държи.* ✧ *Детето викаше колкото му глас държи.*

— **колкото глас имам викам, крещя • с всичкия си глас викам, крещя • с все глас викам, крещя • с пълно гърло викам, крещя • с цяло гърло викам, крещя • от всичкото си гърло викам, крещя • като разпран викам, крещя • като луд викам, крещя • като заклан викам, крещя • сякаш (като че) ме колят викам, крещя • що глас ми държи викам, крещя • до небесата (небето) викам, крещя • до бога викам, крещя • до звездите викам, крещя • до бяла бога викам, крещя** *диал.* **• дера ‹си› гърло‹то› • надувам ‹си› гърло‹то› • надувам гърди • надувам гуша**

КОЛКОТО МИ КРАКА‹ТА› ДЪРЖАТ — Много бързо, с всички сили, колкото мога бягам, тичам, побягвам, препускам. *Той тичаше към къщи колкото му краката държаха.* ✧ *Хукнах да бягам колкото ми краката държат.*

— **колкото ми нозете държат • колкото ми сила държи**

КОЛКОТО МИ НОЗЕТЕ ДЪРЖАТ — вж. КОЛКОТО МИ КРАКА‹ТА› ДЪРЖАТ

КОЛКОТО МИ СИЛА ДЪРЖИ — вж. КОЛКОТО МИ КРАКА‹ТА› ДЪРЖАТ

КОЛКОТО ‹ТИ› ДУША ИСКА — вж. КОЛКОТО ИСКАШ (1 и 2 знач.)

КОЛКОТО ‹ТИ› ДУША САКА *простонар.* — вж. КОЛКОТО ИСКАШ (1 и 2 знач.)

КОЛКО‹ТО› ЩЕШ — вж. КОЛКОТО ИСКАШ (1 и 2 знач.)

КОЛЯ КУЧЕТО — вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ

КОМАНДВАМ ПАРАДА — Нареждам какво да се прави, налагам своята воля. *Вкъщи жена му командва парада.* ✧ *Откакто дойде при нас, все той иска да командва парада.*

— **водя хорото • водя кервана • шеф диригент съм • водя за носа • водя за поводите • водя за юздите • водя за юлара**

КОН ДА РАЗИГРАВАШ *в нещо или някъде* — Обикн. за помещение, апартамент: много голям, много просторен. *Холът им е огромен, кон да разиграваш в него.*

— **с кон да препускаш • с кон да играеш • да гониш бълхи** *диал.*

КОН С КАПАЦИ СЪМ — вж. НЕ ВИЖДАМ/ ВИДЯ ПО ДАЛЕЧ‹Е› ОТ НОСА СИ

КОРАВА ГЛАВА — Упорит, непреклонен, инат човек; дебелоглавец, твърдоглавец. *Такава корава глава е, че не може да се спори с него.* ✧ *Не мога да вразумя тази корава глава.*

— **дебела глава • корава кратуна** *пренебр.* **• корава чутура** *пренебр.* **• див петел • криво дърво • магарешки инат** *пренебр.* **• костелив орех • вита глава** *диал.*

КОРАВА КРАТУНА *пренебр.* — вж. КОРАВА ГЛАВА

КОРАВА МИ Е ГЛАВАТА — вж. ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА

КОРАВА ЧУТУРА *пренебр.* — вж. КОРАВА ГЛАВА

КОРАВИ МИ СА ОЧИТЕ — вж. ДЕБЕЛИ МИ СА ОЧИТЕ

КОРЕМЪТ МИ Е ЗАЛЕПНАЛ НА ГЪРБА — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

КОСТЕЛИВ ОРЕХ — Упорит човек, който лесно не се предава. *Баща му е костелив орех и с него трудно можеш да се разбереш.*

— **криво дърво • остър камък • див петел • корава глава • дебела глава • корава кратуна** *пренебр.* **• корава чутура** *пренебр.* **• магарешки инат** *пренебр.* **• вита глава** *диал.*

КОСТ МИ Е В ГЪРЛОТО *някой или нещо* — вж. ЗАСЯДА МИ/ ЗАСЕДНЕ МИ КАТО РИБЕНА (РИБЯ) КОСТ НА ГЪРЛОТО

КРАЙ (ПО) ПЪТИЩА И КРЪСТОПЪТИЩА — вж. НА (ПОД) ПЪТ И КРЪСТОПЪТ

КРАЙЪГЪЛЕН КАМЪК *книж.* — Най-важната, най-съществената част на нещо, основата на нещо. *Крайъгълен камък в политиката на правителството е повишаването на благосъстоянието на народа.*

— **алфата и омегата** *книж.* • **центърът на тежестта** *книж.*

КРАКА НЕ МИ ОСТАВАТ (ОСТАНАХА) — Изморявам се, капвам от продължително ходене, тичане (обикн. за да свърша някаква работа, да постигна нещо). *Днес докато свърша всичките задачи, крака не ми останаха.* ✧ *На човек крака не му остават, когато обикаля магазините да си търси подходящи обувки.*

— **оставам/ остана без крака** • **откъсват ми се/ откъснат ми се краката** • **изпотрепвам си/ изпотрепя си краката** • **изтрепвам си/ изтрепя си краката** • **изпобивам си/ изпобия си краката** • **изпочупвам си/ изпочупя си краката** • **изпотрошавам си/ изпотроша си краката** • **троша си краката**

КРАКАТА МИ СЕ КЛАТЯТ — Служебното или общественото ми положение е несигурно, всеки момент мога да загубя службата си, поста си, властта си. *След изобличителните публикации в печата, краката на министъра се клатят.* ✧ *Той беше много потиснат, защото краката му се клатеха и можеха всеки момент да го уволнят.*

— **краката ми се люлеят** • **краката ми се люшкат** • **почвата се клати под краката ми** • **почвата се люлее под нозете ми** *книж.* • **почвата под краката ми се изплъзва/ изплъзне** *книж.* • **нямам ‹здрава (твърда)› почва под краката си** • **разклащат ми се/ разклатят ми се краката** • **с единия крак съм вънка**

КРАКАТА МИ СЕ ЛЮЛЕЯТ —

1. вж. КРАКАТА МИ СЕ КЛАТЯТ
2. вж. ЕДВА СЕ ДЪРЖА НА КРАКАТА СИ

КРАКАТА МИ СЕ ЛЮШКАТ —

1. вж. КРАКАТА МИ СЕ КЛАТЯТ
2. вж. ЕДВА СЕ ДЪРЖА НА КРАКАТА СИ

КРАСТАВИТЕ МАГАРЕТА ПРЕЗ ДЕВЕТ БАИРА СЕ ПОДУШВАТ (ПОМИРИСВАТ) *пренебр.* — вж. ТЪРКУЛНАЛО СЕ ГЪРНЕТО, ТА СИ НАМЕРИЛО ПОХЛУПАКА *пренебр.*

КРАСТАВИЦИ НА ТЪРКАЛЕТА — вж. ВРЕЛИ-НЕКИПЕЛИ

КРАТУНАТА МИ Е ЗЕЛЕНА *диал. пренебр.* — вж. ГЛАВАТА МИ Е КУХА *пренебр.*

КРАТУНАТА МИ Е КУХА *пренебр.* — вж. ГЛАВАТА МИ Е КУХА *пренебр.*

КРАЧА С ШИРОКИ КРАЧКИ — вж. ВЪРВЯ С ГОЛЕМИ КРАЧКИ

КРАЧКА ПО КРАЧКА — Постепенно, бавно и упорито. *Трудна е борбата срещу корупцията, но крачка по крачка обществото може да я ограничи и победи.* ✧ *Крачка по крачка тя все повече напредваше в науката.*

— **стъпка по стъпка** • **малко по малко** • **с ‹течение на› времето**

К

КРЕПЯ СЕ НА МАГИЯ *ирон.* — За предмет: едва се крепя, лошо съм закрепен, поставен и всеки момент мога да падна или да бъда разбит. *Махни вазата оттам, крепи се на магия, ще вземе да падне.* ✧ *Вратата се крепи на магия, всеки може да я разбие.*

— **крепя се на честна дума** *ирон.* • **държа се на честна дума** *ирон.* • **крепя се на свети крепки** *диал. ирон.* • **държа се на свети крепки** *диал. ирон.* • **крепят ме свети крепки** *диал. ирон.* • **държат ме свети крепки** *диал. ирон.*

КРЕПЯ СЕ НА СВЕТИ КРЕПКИ *диал. ирон.* — вж. КРЕПЯ СЕ НА МАГИЯ *ирон.*

КРЕПЯ СЕ НА ЧЕСТНА ДУМА *ирон.* — вж. КРЕПЯ СЕ НА МАГИЯ *ирон.*

КРЕПЯТ МЕ СВЕТИ КРЕПКИ *диал. ирон.* — вж. КРЕПЯ СЕ НА МАГИЯ *ирон.*

КРИВВАМ/ КРИВНА ОТ ПРАВИЯ ПЪТ — вж. КРИВВАМ/ КРИВНА ПО ЛОШ ПЪТ

КРИВВАМ/ КРИВНА ПО ЛОШ ПЪТ — Променям, изменям начина си на живот, поведението си, като започвам да живея неморално, непочтено, нечестно и да върша лоши, осъдителни неща. *Сдружил си се с непочтени хора, гледай да не кривнеш по лош път.* ✧ *Страхуваше се дъщеря му да не кривне по лош път.*

— **криввам/ кривна от правия път** • **тръгвам/ тръгна по лош път** • **тръгвам/ тръгна по крив път (по криви пътища)** • **улавям/ уловя лош‹ия› път** • **хващам/ хвана лоши‹ия› път** • **хващам/ хвана кривия път** • **тръгвам/ тръгна по наклонена‹та› плоскост** *книж.* • **подхлъзвам се/ подхлъзна се по наклонена‹та› плоскост** *книж.* • **плъзвам се/ плъзна се по наклонена‹та› плоскост** *книж.* • **вземам/ взема кривия път** *диал.* • **захващам/ захвана кривия път** *диал.* • **вървя по лош път** • **вървя по крив път (по криви**

пътища) • вървя по криви пътеки *диал.* **• вървя по наклонена плоскост** *книж.* **• движа се по наклонена‹та› плоскост** *книж.*

КРИВВАМ СИ/ КРИВНА СИ КАЛПАКА и **КРИВВАМ/ КРИВНА КАЛПАК‹А›** — вж. КРИВВАМ СИ/ КРИВНА СИ ШАПКАТА

КРИВВАМ СИ/ КРИВНА СИ ШАПКАТА и **КРИВВАМ/ КРИВНА ШАПКА‹ТА›** — Преставам да се интересувам от някого или от нещо, като не поемам отговорност. *Сега се върти около нея, ухажва я, а като му припише апартамента, ще си кривне шапката и повече няма да я погледне.*

— **накривявам си/ накривя си шапката • кривкам си/ кривна си калпака • кривкам/ кривна калпак‹а› • накривявам си/ накривя си капата**

КРИВИ ДЪРВА имам — Имам сериозни недостатъци, слабости, отрицателни качества. *Не си въобразявай, че винаги си прав — и ти имаш криви дърва.*

— **трески за дялане имам**

КРИВО ДА СЕДИМ, ПРАВО ДА ГОВОРИМ — вж. КРИВО ДА СЕДИМ, ПРАВО ДА ПРИКАЗВАМЕ

КРИВО ДА СЕДИМ, ПРАВО ДА ПРИКАЗВАМЕ — Употребява се за подчертаване, че ще се говори само истината, при все че може да не е приятна някому. *Криво да седим, право да приказваме, и ти си виновна за разправиите вкъщи.*

— **криво да седим, право да говорим • криво да седим, право да хортуваме** *диал.* **• криво да стоим, право да хортуваме** *диал.*

КРИВО ДА СЕДИМ, ПРАВО ДА ХОРТУВАМЕ *диал.* — вж. КРИВО ДА СЕДИМ, ПРАВО ДА ПРИКАЗВАМЕ

КРИВО ДА СТОИМ, ПРАВО ДА ХОРТУВАМЕ *диал.* — вж. КРИВО ДА СЕДИМ, ПРАВО ДА ПРИКАЗВАМЕ

КРИВО ДЪРВО — вж. КОСТЕЛИВ ОРЕХ

КРИВО-ЛЯВО — Не много добре, средно, без големи изисквания; някак си. *Настанихме се криво-ляво в новия апартамент.* ✧ *Той криво-ляво се справя с компютъра.* ✧ *Следването ѝ криво-ляво върви.*

— **как да е • горе-долу • добре, зле • чат-пат • иди-дойди • иди-ела** *диал.*

КРИВО СИ ПРАВЯ СМЕТКАТА — вж. НАПРАВЯМ СИ/ НАПРАВЯ СИ КРИВО СМЕТКАТА

КРИВЯ СИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА) — Не казвам истината, лъжа или съзнателно заблуждавам някого. *Защо си кривиш душата, а не кажеш това, което мислиш.* ✧ *Не си криви душицата, фактите не са такива, каквито ги представяш.* ✧ *Не мога да си кривя душата, той е виновен за всичко.*

— **изкривявам си/ изкривя си душата • кривя си устата** *диал.* **• изкривявам си/ изкривя си устата** *диал.* **• изкривявам си/ изкривя си езика** *диал.* **• опача си душата** *диал.* **• спестявам/ спестя истината • икономисвам/ икономисам ‹от› истината • скаран съм с истината**

КРИВЯ СИ КАЛПАКА — вж. КРИВЯ СИ ШАПКАТА

КРИВЯ СИ КАПАТА (КАПЕЛАТА) — вж. КРИВЯ СИ ШАПКАТА

К

КРИВЯ СИ УСТАТА *диал.* — вж. КРИВЯ СИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА)

КРИВЯ СИ ШАПКАТА — Живея лек, безгрижен живот, за нищо не ме е грижа. *Той си криви шапката, а жена му е поела цялата грижа за семейството.* ✧ *Докога ще си кривиш шапката, а ние ще работим вместо тебе.*

— **кривя си капата (капелата) • кривя си калпака • накривявам си/ накривя си калпака • накривявам си/ накривя си капата • накривявам си/ накривя си шапката • накривявам си/ накривя си феса • гледам си кефа • гледам си живота (животеца) • живот ‹си› живея • живота си живея • гледам си душата • гледам си рахата (рахатлъка)**

КРИВЯ УСТА — Изразявам недоволството си от нещо, недоволен съм от нещо, като се цупя, муся. *Защо кривиш уста, не ти ли харесва подаръкът ми?* ✧ *Сигурно му е станало неприятно от думите ѝ, затова криви уста.*

— **правя кисела физиономия • правя кисело лице • правя дълга физиономия • правя фасони • продавам фасони**

КРИЯ ЗМИЯ В ПАЗВАТА СИ — вж. ДЪРЖА ЗМИЯ В ПАЗВАТА СИ

КРИЯ СЕ ЗАД ГЪРБА *на някого* — Оставям някого да носи отговорността за постъпките и делата ми, използвам го за прикритие на моите действия. *Използва приятелството си с главния редактор и когато има пропуски в работата си, все се крие зад гърба му.*

— **скривам се/ скрия се зад гърба • прикривам се/ прикрия се зад гърба**

КРИЯ СИ ГЛАВАТА В ПЯСЪКА — вж. ЗАВИРАМ СИ/ ЗАВРА СИ ГЛАВАТА В ПЯСЪКА

КРОЯ КЮЛЯФ *някому* — вж. ПРАВЯ МРЪСНО

КРОЯ МРЪСНО *някому* — вж. ПРАВЯ МРЪСНО

КРЪВ КАПЕ ОТ (НА) СЪРЦЕТО МИ — вж. КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

КРЪВТА МИ ВРИ — Обикн. за млад човек или дете: неспокоен, буен съм, не мога да се задържа на едно място, непрекъснато нещо правя. *Нали е млада, кръвта ѝ ври, все някоя щуротия ще направи.*

— **кръвта ми кипи • кръвта ми играе**

КРЪВТА МИ ЗАИГРАВА/ ЗАИГРАЕ — вж. КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КРЪВТА

КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) МИ ЗАМРЪЗВА/ ЗАМРЪЗНЕ ‹В ЖИЛИТЕ› — вж. КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) МИ ЗАСТИВА/ ЗАСТИНЕ ‹В ЖИЛИТЕ›

КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) МИ ЗАСТИВА/ ЗАСТИНЕ ‹В ЖИЛИТЕ› — Обзема ме силен страх, изпадам в ужас от нещо; изплашвам се, ужасявам се. *При мисълта, че детето може да умре, кръвта му застиваше в жилите.* ✧ *При вида на пожара кръвта ѝ застина.* ✧ *Като чух изстрели, кръвчицата ми застина в жилите.*

— **кръвта (кръвчицата) ми замръзва/ замръзне ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми изстива/ изстине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смразява/ смрази ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смръзва/ смръзне ‹в жилите› • настръхват ми/ настръхнат ми косите • настръхва ми/ настръхне ми косата • настръхват ми/ настръхнат ми космите • изправят ми се косите • изправя ми се/ изправи ми се косата • щръкват ми/ щръкнат ми косите • щръква ми/ щръкне ми косата • щръкват ми/ щръкнат ми космите • наежват ми се/ наежат ми се косите • наежва ми се/ наежи ми се косата • побиват ме/ побият ме тръпки • полазват ме/ полазят ме тръпки • полазват ми/ полазят ми тръпки по гърба (тялото, снагата) • полазват ми/ полазят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запълзяват ми/ запълзят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запъплят ми мравки по гърба • попълзяват/ попълзят мравки по кожата ми • лазят ме мравки • лазят ме тръпки • мравки лазят по гърба (кожата, тялото) ми • мравки облазват/ облазят гърба ми • облазват ме/ облазят ме ‹студени (хладни)› тръпки • облазват ме/ облазят ме ‹студени› морници** *поет.* **• обхваща ме/ обхване ме мраз • полазва ме/ полази ме мраз ‹по тялото (снагата)› • побива ме/ побие ме мраз ‹по тялото (снагата)› • изстива ми/ изстине ми сърцето • пуква ми се/ пукне ми се жлъчката • спуква ми се/ спука ми се жлъчката • обръща ми се/ обърне ми се сърцето • преобръща**

ми се/ преобърне ми се сърцето • премята ми се/ преметне ми се сърцето • подскача ми/ подскочи ми сърцето • сърцето ми замира/ замре • дъхът ми замира/ замре • изтръгва ми се/ изтръгне ми се сърцето *диал.* • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • изкарвам си/ изкарам си ума • изкарвам си/ изкарам си акъла • изкарвам си/ изкарам си ангелите • отива ми/ отиде ми умът • отива ми/ отиде ми акълът • изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума • загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • губя ума и дума • отива ми/ отиде ми сърцето в петите • дойде ми сърцето в петите • пада ми/ падне ми сърцето в петите • пада ми/ падне ми сърцето в гащите • разтреперват ми се/ разтреперят ми се гащите • разтреперват ми се/ разтреперят ми се мартинките • напълвам/ напълня гащите *подигр.* • напълвам/ напълня шалварите *подигр.* • боядисвам/ боядисам гащите *подигр.* • оцапвам/ оцапам гащите *подигр.* • подмокрям/ подмокря гащите *подигр.* • дръпва ми се/ дръпне ми се водата *простонар.* • побиват ме/ побият ме мразници *диал.* • полазват ме/ полазят ме мразници *диал.* • глътвам си/ глътна си граматиката *жарг.* • поглъщам си/ погълна си граматиката *жарг.*

КРЪВТА МИ ИГРАЕ — вж. КРЪВТА МИ ВРИ

КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) МИ ИЗСТИВА/ ИЗСТИНЕ ‹В ЖИЛИТЕ› — вж. КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) МИ ЗАСТИВА/ ЗАСТИНЕ ‹В ЖИЛИТЕ›

КРЪВТА МИ КИПИ — вж. КРЪВТА МИ ВРИ

КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) МИ СЕ СМРАЗЯВА/ СМРАЗИ ‹В ЖИЛИТЕ› — вж. КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) МИ ЗАСТИВА/ ЗАСТИНЕ ‹В ЖИЛИТЕ›

КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) МИ СЕ СМРЪЗВА/ СМРЪЗНЕ ‹В ЖИЛИТЕ› — вж. КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) МИ ЗАСТИВА/ ЗАСТИНЕ ‹В ЖИЛИТЕ›

КРЪВТА МИ СЛИЗА/ СЛЕЗЕ В ПЕТИТЕ — вж. СТАВАМ/ СТАНА ‹БЯЛ› КАТО ПЛАТНО

КРЪГЛА НУЛА *пренебр.* — Съвсем незначителен човек; нищожество. *Това бяха някакви дребни чиновници, кръгли нули, от които нищо не зависеше.* ✧ *Тайно го презираше, защото като човек беше кръгла нула, толкова невзрачен и без всякакво достойнство.*

— пълна нула *пренебр.* • лукова глава • безгласна буква *пренебр.* • девета дупка на кавала *пренебр.* • последна дупка на кавала *пренебр.* • десета дупка на кавала *пренебр.* • седма дупка на кавала *пренебр.* • роден на деветата дупка на кавала *пренебр.* • девета дупка у дудука *диал. пренебр.*

КРЪСТЕН ДЯВОЛ СЪМ — Голям хитрец съм. *Да знаеш само какъв кръстен дявол е, като нищо ще те излъже и подведе.*

— **дяволска унука съм • дяволско шило съм • жив дявол съм • дявол и половина съм • хитра лисица съм • стара лисица съм • Кума Лиса съм • от стара майка дете съм • от стара майка син съм • от стара майка чедо съм • от стар баща дете съм • от стар баща син съм • от стар баща чедо съм • от стара коза яре съм • от стара крава теле съм • от стара кокошка яйце съм • и дявола надхитрям (бих надхитрил, ще надхитря) • и дявола премятам (бих преметнал, ще преметна) • и дявола продавам (бих продал, ще продам) • и дявола подковавам (бих подковал, ще подкова) ‹на леда› • купувам те и те продавам • мога да те ‹купя и› продам (ще те купя и ще те продам) • излъгвам те, та те продавам** *диал.* • **дявол из вировете съм** *диал.* • **зная къде (де) зимуват раците • зная и дяволът къде се коти** *диал.* • **зная и на дявола (дяволите) дупките** *диал.* • **на дявола цървули обувам** *диал.* • **‹и› на дявола джувап давам** *диал.* • **‹и› на царя джувап давам** *диал.* • **‹и› на пашата джувап давам** *диал.*

КРЪСТОСВАМ/ КРЪСТОСАМ ОЧИТЕ *на някого жарг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА (2 знач.)

КРЪСТОСВАМ/ КРЪСТОСАМ РЪЦЕ — вж. СКРЪСТВАМ/ СКРЪСТЯ РЪЦЕ (1 и 2 знач.)

КРЪСТОСВАМ УЛИЦИТЕ — Скитам се безцелно, шля се, миткам. *Докога ще кръстосваш улиците, намери си най-после някакво занимание.*

— **меря улиците • мета улиците • меря пътищата • мета пътищата • ходя като ой Мара** *неодобр.* • **търся си пъпа** *диал. ирон.* • **маам гащи** *жарг.*

КРЪСТЯ РЪЦЕ *диал.* — вж. КЛАТЯ СИ КРАКАТА

КУКНА МИ КУКУТО — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ КЪСМЕТЪТ

КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА АКЪЛА — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА МОЗЪКА — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА ПИПЕТО — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА — Съвсем съм оглупял, постъпвам неразумно, върша глупости. *Трябва кукувица да ти е изпила ума, та продаде хубавата си кола.* ✧ *Изглежда кукувица ми е изпила ума, че забравих да си взема документите.*

— кукувица ми е изпила мозъка • кукувица ми е изпила акъла • кукувица ми е изпила пипето • чавка ми е изпила ума • чавка ми е изпила мозъка • чавка ми е изпила акъла • чавка ми е изпила пипето • патка ми е изпила ума • патка ми е изпила мозъка • патка ми е изпила акъла • патка ми е изпила пипето • сврака ми е изпила ума • сврака ми е изпила мозъка • сврака ми е изпила акъла • сврака ми е изпила пипето • гарга ми е изпила ума • гарга ми е изпила мозъка • гарга ми е изпила акъла • гарга ми е изпила пипѐто • нямам ум за пет пари • нямам акъл за пет пари • нямам ум за една парà • нямам акъл за една парà • умът ми е в краката • акълът ми е в краката • умът ми е слязъл в краката • акълът ми е слязъл в краката • умът ми не е в главата • акълът ми не е в главата • умът ми е влязъл в краката *диал.* акълът ми е влязъл в краката *диал.*

К

КУМА ЛИСА СЪМ — вж. ХИТРА ЛИСИЦА СЪМ

КУПУВАМ СИ/ КУПЯ СИ БЕЛЯТА *диал.* — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЯ НА ГЛАВАТА

КУПУВАМ ТЕ И ТЕ ПРОДАВАМ и МОГА ДА ТЕ ‹КУПЯ И› ПРОДАМ (ЩЕ ТЕ КУПЯ И ЩЕ ТЕ ПРОДАМ) — Много съм хитър, умен, ловък. *Той е толкова хитър и обигран, че може да те купи и продаде.* ✧ *Животът ги е научил на много неща, купуват те и те продават.*

— и дявола надхитрям (бих надхитрил, ще надхитря) • и дявола премятам (бих преметнал, ще преметна) • и дявола продавам (бих продал, ще продам) • и дявола подковавам (бих подковал, ще подкова) ‹на леда› • излъгвам те, та те продавам *диал.* • ‹и› на дявола джувап давам *диал.* • ‹и› на царя джувап давам *диал.* • ‹и› на пашата джувап давам *диал.* • и дявола бих подклал на леда *диал.* • кръстен дявол съм • дявол и половина съм • жив дявол съм • дяволска унука съм • дяволско шило съм • хитра лисица съм • стара лисица съм • Кума Лиса съм • дявол из вировете съм *диал.* • зная къде (де) зимуват раците • зная и на дявола (дяволите) дупките *диал.* • зная и дяволът къде се коти *диал.* • на дявола цървули обувам *диал.*

КУРДИСВАМ/ КУРДИСАМ ГЛАВАТА — Напивам се, ставам пиян. *Когато курдисаше главата вечер в кръчмата, той се заканваше на целия свят, започваше да псува и буйства.*

— направям/ направя главата • връзвам/ вържа кънките *жарг.* • захапвам/ захапя джама *жарг.* • глътвам/ глътна джама *жарг.* • направям се/ направя се на мотика *жарг.* • нарязвам се/ нарежа се като казак • нарязвам се/ нарежа се като смок • нарязвам се/ нарежа се като поп на задушница • нарязвам се/ нарежа се като мъртъв циганин • до козирката се напивам • натрясквам се/ натряскам се до козирката • като копач се напивам • до

пораза се напивам • като циганин се напивам • като трескà се напивам *диал.* **• като бабер се напивам** *диал.*

КУФАЛНИЦАТА МИ НЕ ДОСЯГА *диал. пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

КУЦО И САКАТО *пренебр.* — Всички, без изключение, включително и най-неспособните и негодните. *Куцо и сакато е хукнало в чужбина на гурбет.* ✧ *На площада беше дошло куцо и сакато.*

— **‹и› куцо и сляпо** *пренебр.* **• сляпо и сакато** *пренебр.* **• кьорав‹о› и сакат‹о›** *пренебр.* **• кьораво и кьопаво** *пренебр.* **• Сульо и Пульо** *пренебр.* **• мало и голямо • старо и младо • всичко живо • до един**

КУЧИ (КУЧЕШКИ) СИН *руг.* — Човек, който върши лоши, недостойни неща; негодник, калпазанин. *Този кучи син ми открадна парите.* ✧ *Кучият му син да вземе да пребие приятеля си.*

— **песи син** *руг.* **• сукин син** *руг.* **• магарски (магарешки) син** *руг.* **• майчин син • бащин и майчин ‹син› • мамин син**

КЪДЕ (ДЕ) ГО БИЕШ, КЪДЕ (ДЕ) СЕ ПУКА —

1. Употребява се, когато се случва, става нещо съвсем друго, съвсем различно от подготвяното и очакваното. *Готвехме сватба, а той взе, че замина за чужбина и не се върна — къде го биеш, къде се пука.*

— **къде (де) го чукаш, къде (де) се пука • дека го чукаш, дека се пука** *диал.* **• де дялат (секат) дървата, де падат трескитe** *диал.*

2. Употребява се, когато някому се говори едно, а той разбира или се прави, че разбира, че се сеща за нещо съвсем друго. *През цялото време ти говоря, че се канят да ме уволнят, а ти ми разправяш да искам повишение — къде го биеш, къде се пука.*

— **къде (де) го чукаш, къде (де) се пука • дека го чукаш, дека се пука** *диал.*

КЪДЕ (ДЕ) ГО БОЛИ — вж. КЪДЕ (ДЕ) ГО СТЯГА ЧЕПИКЪТ

КЪДЕ (ДЕ) ГО СТИСКА БОТУШЪТ — вж. КЪДЕ (ДЕ) ГО СТЯГА ЧЕПИКЪТ

КЪДЕ (ДЕ) ГО СТИСКА КАЛЕВРАТА (КАЛЕВРИЦАТА) *диал.* — вж. КЪДЕ (ДЕ) ГО СТЯГА ЧЕПИКЪТ

КЪДЕ (ДЕ) ГО СТИСКА ОБУВКАТА — вж. КЪДЕ (ДЕ) ГО СТЯГА ЧЕПИКЪТ

КЪДЕ (ДЕ) ГО СТИСКА ЧЕПИКЪТ — вж. КЪДЕ (ДЕ) ГО СТЯГА ЧЕПИКЪТ

КЪДЕ (ДЕ) ГО СТЯГА БОТУШЪТ — вж. КЪДЕ (ДЕ) ГО СТЯГА ЧЕПИКЪТ

КЪДЕ (ДЕ) ГО СТЯГА КАЛЕВРАТА (КАЛЕВРИЦАТА) *диал.* — вж. КЪДЕ (ДЕ) ГО СТЯГА ЧЕПИКЪТ

КЪДЕ (ДЕ) ГО СТЯГА ОБУВКАТА — вж. КЪДЕ (ДЕ) ГО СТЯГА ЧЕПИКЪТ

КЪДЕ (ДЕ) ГО СТЯГА ОПИНЪКЪТ *диал.* — вж. КЪДЕ (ДЕ) ГО СТЯГА ЧЕПИКЪТ

КЪДЕ (ДЕ) ГО СТЯГА ЧЕПИКЪТ — *Обикн. във 2 и 3 л.* Какво тревожи, мъчи, притеснява някого. *Знам къде го стяга чепикът, но не мога да му помогна.* ✧ *Хайде казвай къде те стяга чепикът, какво те измъчва.*

— **къде (де) го стиска чепикът • къде (де) го стиска ботушът • къде (де) го стяга ботушът • къде (де) го стиска обувката • къде (де) го стяга обувката • къде (де) го боли • къде (де) го сърби • къде (де) го стяга опинъкът** *диал.* **• къде (де) го стяга калеврата (калеврицата)** *диал.* **• къде (де) го стиска калеврата (калеврицата)** *диал.* **• къде (де) му убива самарът** *диал.* **• къде (де) го трепе самарът** *диал.*

КЪДЕ (ДЕ) ГО СЪРБИ — вж. КЪДЕ (ДЕ) ГО СТЯГА ЧЕПИКЪТ

КЪДЕ (ДЕ) ГО ТРЕПЕ САМАРЪТ *диал.* — вж. КЪДЕ (ДЕ) ГО СТЯГА ЧЕПИКЪТ

КЪДЕ (ДЕ) ГО ЧУКАШ, КЪДЕ (ДЕ) СЕ ПУКА — вж. КЪДЕ (ДЕ) ГО БИЕШ, КЪДЕ (ДЕ) СЕ ПУКА (1 и 2 знач.)

КЪДЕ ДАВАТ ТАКА (ТЪЙ) — Обикн. като възклицание за изразяване на възмущение, негодуване от нещо, което е нередно, недопустимо. *Къде дават така, аз, грохналият старец, да работя и да се трепя по цял ден, а ти, младият и силният, да се излежаваш.*

— **къде се е чуло и видяло**

КЪДЕ ДА ЗАРЕЖЕМ — Употребява се, когато някой извърши нещо неочаквано, което не е присъщо на навиците му. *Къде да зарежем, че днес най-после си се наканил да ни посетиш.* ✧ *Къде да зарежем, че един път и ти идваш навреме на срещата.*

— **трябва да зарежем • какво да обърнем • какво да преобърнем • да зарежем на вратата • намери бял камък да забележим • да му се покачи чесън** ‹за уроки› *диал.*

КЪДЕ Е ИЛИЯ НА КИРИЯ — вж. КЪДЕ Е КИРО НА КИРИЯ

КЪДЕ Е КИРО НА КИРИЯ и **ДЕ ГО КИРО НА КИРИЯ** — За подчертаване, че няма никаква изгода, никаква полза от някаква работа, че няма сметка от нещо. *Къде е Киро на кирия, ако напусне добре платената си работа и тепърва се пробва в частния бизнес.*

— **къде е Илия на кирия • къде Кольо на кирия • къде е Кольова кирия**

КЪДЕ Е КОЛЬОВА КИРИЯ — вж. КЪДЕ Е КИРО НА КИРИЯ

КЪДЕ КОЛЬО НА КИРИЯ — вж. КЪДЕ Е КИРО НА КИРИЯ

КЪДЕ (ДЕ) МУ УБИВА САМАРЪТ *диал.* — вж. КЪДЕ (ДЕ) ГО СТЯГА ЧЕПИКЪТ

КЪДЕ СЕ Е ЧУЛО И ВИДЯЛО — вж. КЪДЕ ДАВАТ ТАКА (ТЪЙ)

КЪДЕ ЩЕ ВЪРВЯ — вж. КЪДЕ ЩЕ ХОДЯ

КЪДЕ ЩЕ ИДА — вж. КЪДЕ ЩЕ ХОДЯ

КЪДЕ (ДЕ) ЩЕ МУ ИДЕ КРАЯТ — вж. КЪДЕ (ДЕ) ЩЕ МУ ИЗЛЕЗЕ КРАЯТ

КЪДЕ (ДЕ) ЩЕ МУ ИЗЛЕЗЕ КРАЯТ — Как ще свърши нещо, какво ще стане (обикн. при изразяване на възмущение или опасение, че нещо ще свърши зле). *Ако все така харчиш безразсъдно, къде ще му излезе краят.*

— **къде (де) ще му отиде краят • къде (де) му отива краят • къде (де) ще му иде краят**

КЪДЕ (ДЕ) ЩЕ МУ ОТИДЕ КРАЯТ и **КЪДЕ (ДЕ) МУ ОТИВА КРАЯТ** — вж. КЪДЕ (ДЕ) ЩЕ МУ ИЗЛЕЗЕ КРАЯТ

КЪДЕ ЩЕ ОТИДА — вж. КЪДЕ ЩЕ ХОДЯ

КЪДЕ ЩЕ ХОДЯ — Въпреки нежеланието си, съм принуден да се съглася да направя нещо. *Ако го притиснеш малко, ще си признае вината, къде ще ходи.* ✧ *Къде ще ходи, длъжен е да изпълни нареждането на директора.*

— **къде ще вървя • къде ще ида • къде ще отида • какви ще ги дъвча • какви ще ги ям • какви трици ще ям • какви ще ги мътя • какви ще ги ровя** *диал.* **• ща, не ща • искам, не искам • волю-неволю • няма къде (накъде) да мърдам • няма къде (накъде) да се мърда • няма къде (накъде) да шавам • няма къде (накъде) да се шава • нямам друг избор**

КЪЛЦАМ ЛУК НА ГЛАВАТА *на някого* — вж. КЪЛЦАМ СОЛ НА ГЛАВАТА

КЪЛЦАМ СИ ЗЪБИТЕ ‹КАТО ПРАЗНА ВОДЕНИЦА› *диал. неодобр.* — вж. ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*

КЪЛЦАМ СОЛ НА ГЛАВАТА *на някого* — Натяквам на някого за нещо, измъчвам някого с непрекъснати укори за нещо. *Жена ми пак ще ми кълца сол на главата, че се прибирам късно.*

— трия сол на главата • търкам сол на главата • чукам сол на главата • меля сол на главата • натърквам/ натъркам сол на главата • кълцам лук на главата • трия лук на главата • чукам лук на главата • чукам пипер на главата • трия сол на носа • трия лук по носа • опявам на главата • вършея тръни на главата • бая на главата • вадя очите • бода очите • бъркам в очите • тикам в очите • въвирам/ въвра в очите • навирам/ навра в очите • набивам/ набия в очите • увирам/ увра в очите *диал.* • въвирам/ въвра в носа • завирам/ завра в носа • навирам/ навра в носа • тикам в носа

КЪМ КРАЯ СЪМ — вж. ДНИТЕ МИ СА ПРЕБРОЕНИ

КЪРША ПРЪСТИ‹ТЕ СИ› — вж. КЪРША РЪЦЕ

КЪРША РЪЦЕ — Вайкам се за нещо, в отчаяние съм, не знам какво да правя (обикн. като давам външен израз на чувствата си със съответния жест). *Когато разбра, че той завинаги я е напуснал и няма да се върне повече при нея, тя започна да кърши ръце и да плаче.* ✧ *Съветвахме го да внимава с тази жена, а сега кърши ръце и се оплаква.*

— чупя ръце • кърша пръсти‹те си› • чупя пръсти‹те си› • троша си пръстите *диал.* • скубя си косата (косите) • късам си косите (косата) • проклинам си дните • оплаквам си дните ‹и годините›

КЪСАМ ДУШАТА *на някого* — вж. КЪСАМ СЪРЦЕТО

КЪСА МИ Е ПАМЕТТА — вж. ИМАМ КЪСА ПАМЕТ

КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО — Изпитвам голяма скръб, болка, мъка; страдам, измъчвам се. *Къса ми се сърцето, като гледам как се разхищават народни пари.* ✧ *Късаше му се сърцето от мъка, когато си спомняше за трагичната участ на тези хора.*

— боли ме сърцето • боли ме душата • топи ми се сърцето • хваща ме за сърцето • сърцето ми се качва/ качи в гърлото • сърцето ми се облива с кръв • кръв капе от (на) сърцето ми • късам си сърцето *диал.* • разкъсва ми се/ разкъса ми се сърцето • скъсва ми се/ скъса ми се сърцето • скъсва ми се/ скъса ми се душата

КЪСАМ НЕРВИТЕ *на някого* — Силно дразня, ядосвам, нервирам някого. *Всяка вечер крясъците и кавгите на съседите му късаха нервите. ✧ Късаш ми нервите с постоянните си оплаквания и хленчене.*

— **скъсвам/ скъсам нервите • действам на нервите • лазя по нервите • изпъвам/ изпъна нервите • опъвам/ опъна нервите •** обтягам/ обтегна нервите • напрягам/ напрегна нервите • разстройвам/ разстроя нервите • удрям/ ударя ‹по› нервите • ходя по нервите • танцувам по нервите • играя по нервите • изкарвам/ изкарам от (из) нерви • вдигам/ вдигна кръвното • качвам/ кача кръвното • вдигам/ вдигна адреналина • качвам/ кача адреналина • изкарвам/ изкарам от (из) търпение • изваждам/ извадя от (из) търпение • изкарвам/ изкарам от равновесие • изваждам/ извадя от равновесие • изкарвам/ изкарам от кожата • изваждам/ извадя от кожата • изкарвам/ изкарам от релсите • изваждам/ извадя от релсите • изправям/ изправя на ‹зъби и› нокти *жарг.* • ходя по нервите с налъми *жарг.*

КЪСАМ ОТ ГОЛА ДУША — вж. КЪСАМ ОТ ЗАЛЪКА СИ

КЪСАМ ОТ ЗАЛЪКА СИ — Пестя средства, като се лишавам от най-необходимото. *Тя беше принудена да къса от залъка си, за да изучи децата си. ✧ Не мога да си платя данъците и сметките, ако не късам от залъка си.*

— деля от залъка си • отделям/ отделя от залъка си • деля от устата си • отделям/ отделя от устата си • деля от ‹голо› гърло • деля от гърлото си • отделям/ отделя от ‹голо› гърло • отделям/ отделя от гърлото си • късам от гола душа • деля от гола душа • отделям/ отделя от гола душа • давам си/ дам си ‹и› залъка ‹от устата› • отделям/ отделя ‹залъка› от уста‹та си› • отделям/ отделя и къшея от гърлото си *диал.*

КЪСАМ СИ КОСИТЕ (КОСАТА) —

1. В отчаяние съм, изживявам силна скръб, страдание. *Тя плачеше и късаше косите си над ковчега на мъжа си. ✧ Хората късаха косите си и молеха за помощ.*

— скубя си косата (косите) • чупя пръсти‹те си› • кърша пръсти‹те си› • чупя ръце • кърша ръце • троша си пръстите *диал.*

2. Горчиво се разкайвам, съжалявам за нещо. *Ако не му помогнеш в този труден момент, после ще си късаш косите. ✧ Наговорих му такива глупости, а сега си късам косите. ✧ Ако се омъжиш за този непрокопсаник, ще си късаш косата.*

— скубя си косата (косите) • бия си главата • бия се в главата • блъскам си главата • чукам си главата • бия си главата с камъни • бия си главата с два камъка • чукам си главата с два камъка • блъскам си главата с юмруци • посипвам си/ посипя си главата с пепел • проклинам/ прокълна

майчиното си мляко • оплаквам майчиното си мляко • проклинам си дните • оплаквам си дните ‹и годините› • хапя се два пъти на едно място • хапя се там, дето не мога да се стигна • хапя се там, дето не се стигам • хапя се там, дето не ми стигат зъбите *диал.* • **хапя се отзад** *грубо* • **хапя си задника** *грубо*

КЪСАМ СИ НЕРВИТЕ — До краен предел се нервирам, ядосвам или напрягам психически. *Бъди спокоен, проблемите ти ще се разрешат, напразно си късаш нервите.* ✧ *Заради такива ученици като тебе, които не учат, си късам нервите.*

— **опъвам си/ опъна си нервите • скъсвам си/ скъсам си нервите • хабя ‹си› нерви‹те› • тровя си кръвта • правя си черен живота • правя си лоша кръв** *диал.*

К

КЪСАМ СИ СЪРЦЕТО *диал.* — вж. КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

КЪСАМ СЪРЦЕТО *на някого* — Причинявам скръб, мъка, болка на някого. *Детето жално плачеше и късаше сърцето на майката.* ✧ *Тази тъжна и прочувствена песен късаше сърцето на всекиго.*

— **късам душата • разкъсвам/ разкъсам сърцето • разкъсвам/ разкъсам душата**

КЪСМЕТЪТ МИ СВИРИ НА ТАМБУРА *диал.* — вж. С ЧЕРЕН ПОВОЙ МЕ Е ПОВИЛА МАЙКА МИ

КЪСЬО МЕ ДЪРПА *диал.* — вж. ЕДВА СВЪРЗВАМ ДВАТА КРАЯ

КЪЩНО ПИЛЕ — Човек, който обича да си стои вкъщи; домосед, домашар. *Той е къщно пиле, винаги можеш да го намериш у дома му.*

— **домашно пиле**

КЬОРАВАТА НЕДЕЛЯ — вж. СЛЯПАТА НЕДЕЛЯ

КЬОРАВАТА СЕДМИЦА — вж. СЛЯПАТА НЕДЕЛЯ

КЬОРАВАТА СЪБОТА — вж. СЛЯПАТА НЕДЕЛЯ

КЬОРАВО И КЬОПАВО *пренебр.* — вж. КУЦО И САКАТО *пренебр.*

КЬОРАВ‹О› И САКАТ‹О› *пренебр.* — вж. КУЦО И САКАТО *пренебр.*

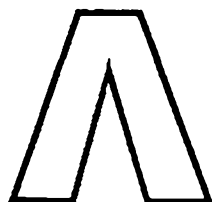

ЛАЗЯ ПО КОРЕМ — вж. ВЛАЧА СЕ ПО КОРЕМ (1 и 2 знач.)

ЛАЗЯ ПО НЕРВИТЕ *на някого* — вж. ХОДЯ ПО НЕРВИТЕ

ЛАЗЯТ МЕ МРАВКИ — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 и 2 знач.)

ЛАЗЯТ МЕ ТРЪПКИ — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 и 2 знач.)

ЛАПАМ ВЯТЪР — вж. ЛАПАМ МУХИ‹ТЕ›

ЛАПАМ МУХИ‹ТЕ› — Губя си времето в бездействие; безделнича, бездействам. *Докато приятелите му работеха, той по цял ден лапаше мухите по кафенетата.* ✧ *Трябва да учиш, а не да лапаш мухи и да се чудиш какво да правиш.*

— **гълтам мухи‹те› • ловя мухи • лапам вятър • лапам мъглата • броя гарги‹те› • броя звездите • паса патките • паса гъските • паса ветровете • пържа яйца на вятъра • бия си шамари** *ирон.* **• клатя си краката • люшкам крака‹та си› • чопля си носа • гледам си пъпа • въртя ‹си› палци‹те› • лая си опашката • лежа на (по) гърба си • лежа на гръб • изтягам се на гръб • лежа на кълка • лежа на хълбок • подпирам гръб** *ирон.* **• подпирам се на една кълка** *ирон.* **• подпирам дувара** *ирон.* **• подпирам стената (стените)** *ирон.* **• подпирам зида (зидовете)** *ирон.* **• стоя със скръстени ръце • седя със скръстени ръце • стоя със сгърнати ръце • седя със сгърнати ръце • стоя със ръце в джобовете • кръстя ръце** *диал.* **• дремя като кон на празни ясли (празна ясла)** *ирон.* **• вися като кон на (пред) празни ясли** *ирон.* **• подковавам мухите** *диал.* **• зяпам по чавките** *диал.* **• броя броениците** *диал.*

ЛАПАМ МЪГЛАТА — вж. ЛАПАМ МУХИ‹ТЕ›

ЛАПВАМ/ ЛАПНА ВЪДИЦАТА —

1. Влюбвам се в някого, увличам се силно по някого. *Още щом се запозна с нея, лапна въдицата. ✧ Той е много привлекателен мъж, гледай да не лапнеш въдицата.*

— **налапвам/ налапам въдицата • захапвам/ захапя въдицата • глътвам/ глътна въдицата • хлътвам/ хлътна до уши • хвръква ми/ хвръкне ми умът • хвръква ми/ хвръкне ми акълът • хвръква ми/ хвръкне ми чивията • изгубвам си/ изгубя си ума • загубвам си/ загубя си ума • загубвам си/ загубя си главата • губя си ума • изгубвам си/ изгубя си акъла • загубвам си/ загубя си акъла • губя си акъла • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът**

2. вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА

ЛАФ ДА НЕ СТАВА *жарг.* — вж. ДУМА ДА НЯМА (1 знач.)

ЛАШКАМ (ЛАШВАМ/ ЛАШНА) В ГЛУХА ЛИНИЯ *някого* — вж. БУТАМ (БУТВАМ/ БУТНА) В ГЛУХА ЛИНИЯ

ЛАШКАМ (ЛАШВАМ/ ЛАШНА) В ТРЕТА ГЛУХА *някого* — вж. БУТАМ (БУТВАМ/ БУТНА) В ГЛУХА ЛИНИЯ

ЛАЯ СИ ОПАШКАТА — вж. ПАСА ПАТКИТЕ

ЛЕВАК СЪМ С ДВЕТЕ РЪЦЕ — вж. ИМАМ ДВЕ ЛЕВИ РЪЦЕ

ЛЕДЪТ СЕ ПУКВА/ ПУКНА — вж. ЛЕДЪТ СЕ РАЗТОПЯВА (РАЗТАПЯ)/ РАЗТОПИ

ЛЕДЪТ СЕ РАЗТОПЯВА (РАЗТАПЯ)/ РАЗТОПИ — Изчезва студенината, отчуждението. *След няколко чашки ракия ледът помежду им се разтопи.*

— **ледът се стопява (стапя)/ стопи • ледът се пуква/ пукна**

ЛЕДЪТ СЕ СТОПЯВА (СТАПЯ)/ СТОПИ — вж. ЛЕДЪТ СЕ РАЗТОПЯВА (РАЗТАПЯ)/ РАЗТОПИ

ЛЕЖА КАТО КОПОЙ (КУЧЕ, ПЕС) ПРЕД ОВЧАРСКА КОЛИБА *диал.* — вж. ЛЕЖА НА (ПО) ГЪРБА СИ

ЛЕЖА КАТО КОТАРАК НА ПРИПЕК *диал.* — вж. ЛЕЖА НА (ПО) ГЪРБА СИ

ЛЕЖА КАТО ПАША *диал.* — вж. ЛЕЖА НА (ПО) ГЪРБА СИ

ЛЕЖА КАТО СЕЛСКИ ЧОРБАДЖИЯ *диал.* — вж. ЛЕЖА НА (ПО) ГЪРБА СИ

ЛЕЖА НА (ВЪРХУ) ГЪРБА *на някого* и **ЛЕЖА НА** *нечий* **ГРЪБ** — Живея наготово със средствата на някого, издържан съм от някого. *Децата ѝ израснаха, но все още ѝ лежат на гърба.*

— **тежа на гърба • вися на врата • вися на** *нечий* **врат • вися на ръцете • вися на** *нечии* **ръце • тежа на хляба**

ЛЕЖА НА (ПО) ГЪРБА СИ и **ЛЕЖА НА ГРЪБ** — Нищо не работя, мързелувам, бездействам, лентяйствам. *По цял ден лежи на гръб и чака другите да му свършат работата.* ✧ *От малък трябва да го свикнеш на труд, да не лежи на гърба си.*

— **изтягам се на гръб • лежа на кълка • лежа на хълбок • клатя си краката • люшкам крака‹та си› • въртя ‹си› палци‹те› • гледам си пъпа • чопля си носа • лапам мухи‹те› • гълтам мухи‹те› • ловя мухи • лапам вятър • лапам мъглите • броя гарги‹те› • броя звездите • стоя със скръстени ръце • седя със скръстени ръце • стоя със сгърнати ръце • седя със сгърнати ръце • стоя с ръце в джобовете • кръстя ръце** *диал.* **• подпирам гръб** *ирон.* **• подпирам се на една кълка** *ирон.* **• подпирам дувара** *ирон.* **• подпирам зида (зидовете)** *ирон.* **• подпирам стената (стените)** *ирон.* **• бия си шамари** *ирон.* **• пържа яйца на вятъра • лежа като паша** *диал.* **• лежа като селски чорбаджия** *диал.* **• лежа като котарак на припек** *диал.* **• лежа като копой (куче, пес) пред овчарска колиба** *диал.* **• броя броениците** *диал.* **• зяпам по чавките** *диал.*

ЛЕЖА НА КЪЛКА — вж. ЛЕЖА НА (ПО) ГЪРБА СИ

ЛЕЖА НА ЛАВРИТЕ СИ *книж.* — вж. ЗАСПИВАМ/ЗАСПЯ НА ЛАВРИТЕ СИ *книж.*

ЛЕЖА НА СМЪРТНО ЛЕГЛО — вж. БЕРА ДУША

ЛЕЖА НА ТАЗИ (ТАЯ) КЪЛКА — вж. ЛЕЖА НА ТОВА УХО (УШЕНЦЕ)

ЛЕЖА НА ТАЗИ (ТАЯ) СТРАНА — вж. ЛЕЖА НА ТОВА УХО (УШЕНЦЕ)

ЛЕЖА НА ТОВА УХО (УШЕНЦЕ) — Надявам се, разчитам на нещо несигурно и не предвиждам никакви неприятни изненади. (Употребява се и като предупреждение към някого да не разчита напразно на нещо, което няма да стане). *Той ѝ е обещал да ѝ съдейства и тя лежи на това ухо.* ✧ *Не лежи на това ухо, че ще ти върне парите.*

— **спя на това ухо • лежа на тази (тая) кълка • лежа на тази (тая) страна**

ЛЕЖА НА ХЪЛБОК — вж. ЛЕЖА НА (ПО) ГЪРБА СИ

ЛЕЖИ МИ НА ГЪРДИТЕ *нещо* — вж. ЛЕЖИ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› (1 знач.)

ЛЕЖИ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› —

1. *Нещо.* Измъчва ме, безпокои ме, потиска ме нещо; измъчвам се от нещо. *Жената беше много напрегната и неспокойна, но не искаше да каже какво й лежи на сърцето.* ✧ *Много е посърнал, изглежда нещо му лежи на сърцето.*

— **тежи ми на сърцето • тежи ми на душата • тегне ми на сърцето • тегне ми на душата • лежи ми на гърдите • имам на сърце‹то си› • имам на душата си • на сърце‹то› ми е • камък ми тежи на сърцето • камък ми тегне на сърцето • камък ми лежи на сърцето • камък ми тежи на душата • камък ми лежи на душата • върти ме отвътре • яде ме отвътре • червей ми яде сърцето • червей ми гризе сърцето • човърка ме под лъжичката • чегърта ме под лъжичката • стяга ме/ стегне ме под лъжичката • свива ме/ свие ме под лъжичката • върти ме извътре** *диал.* • **върти ме като червей в дърво** *диал.* • **яде ме ръждата** *диал.* • **яде ме зебелът** *диал.*

2. *Някой.* Обичам някого, влюбен съм в него, искам го. *Девойката му лежеше на сърцето, но не смееше да й признае чувствата си.*

— **на сърце‹то› ми е • имам на сърце‹то си›**

ЛЕЖИ НА ГЪРБА МИ и **ЛЕЖИ НА МОЯ ГРЪБ** — Мое задължение е да се грижа, да се занимавам с нещо, да направя нещо. *Цялата домакинска работа лежи на гърба ми.* ✧ *Финансовите отчети лежат на неговия гръб.*

— **лежи на плещите ми • лежи на моите плещи • лежи на ръцете ми • лежи на моите ръце • тежи на гърба ми • тежи на моя гръб • тежи на плещите ми • тежи на моите плещи**

ЛЕЖИ НА ПЛЕЩИТЕ МИ и **ЛЕЖИ НА МОИТЕ ПЛЕЩИ** — вж. ЛЕЖИ НА ГЪРБА МИ

ЛЕЖИ НА РЪЦЕТЕ МИ и **ЛЕЖИ НА МОИТЕ РЪЦЕ** — вж. ЛЕЖИ НА ГЪРБА МИ

ЛЕКА МИ Е РЪКАТА — Сръчен, ловък съм, успявам с лекота да свърша всяка работа; върви ми, спори ми в работата. *Той бързо и лесно си върши работата, лека му е ръката.*

— **имам лека ръка • добра ми е ръката**

ЛЕК В ГЛАВАТА — Много глупав, тъп. *Един човек, лек в главата като тебе, трудно ще разбере тези неща.*

— **без акъл ‹в главата› • без ‹капка› мозък ‹в главата› • без глава на раменете • с кокоши ум** *ирон.* • **ритнат в акъла** *подигр.* • **умен в краката** *ирон.* • **умен като гъска** *ирон.* • **като гъска** глупав • **като патка (патица)** глупав • **като шаран** глупав • **като галош** тъп • **като калевра** тъп *остар.* • **като запушалка** глупав *жарг.* • **слаб на акъл** *диал.*

ЛЕК СЪМ В ГЛАВАТА — Глупав съм. *Каквато е лека в главата, може да отиде и да разкаже на човека какво сме говорили за него.* ✧ *Работлив е, но е лек в главата.*

— **нямам мозък ‹в главата си› • нямам ум ‹в главата си› • нямам акъл ‹в главата си› • празна ми е главата** *пренебр.* • **главата ми е куха** *пренебр.* • **главата ми е празна кратуна** *пренебр.* • **празна ми е кратуната** *пренебр.* • **кратуната ми е куха** *пренебр.* • **празна ми е чутурата** *пренебр.* • **нямам мозък в кратуната ‹си›** *пренебр.* • **нямам ум в кратуната ‹си›** *пренебр.* • **нямам акъл в кратуната ‹си›** *пренебр.* • **нямам мозък в тиквата ‹си›** *пренебр.* • **нямам ум в тиквата ‹си›** *пренебр.* • **нямам акъл в тиквата ‹си›** *пренебр.* • **без мозък съм • нямам ум за пет пари • нямам акъл за пет пари • нямам ум за една парà • нямам акъл за една парà • имам кокоши ум** *пренебр.* • **с кокоши ум съм** *пренебр.* • **два пръста ми е челото** *пренебр.* • **с два пръста чело съм** *пренебр.* • **от акъл главата ми се пука** *ирон.* • **пробила ми се е шапката от ум** *пренебр.* • **ни приема, ни предава** *пренебр.* • **две мравки не могат да се разминат на челото ми** *жарг. пренебр.* • **празна ми е лелката** *диал. пренебр.* • **тиквата ми е зелена** *диал. пренебр.* • **кратуната ми е зелена** *диал. пренебр.* • **главата ми е пълна със слама** *диал. пренебр.* • **мога да мисля колкото от едната дупка на носа си до другата** *диал. пренебр.*

ЛЕПВАМ СЕ/ ЛЕПНА СЕ КАТО ГЕРБОВА МАРКА *за някого* — Непрекъснато следвам някого навсякъде и му досаждам с присъствието си, не го оставям на спокойствие. *Какво си се лепнала за мене като гербова марка, остави ме да си гледам работата.*

— **залепвам се/ залепя се като гербова марка • лепвам се/ лепна се като репей • залепвам се/ залепя се като репей ‹о дреха› • залепвам се/ залепя се като лепка • влача се като опашка** *след някого* • **мъкна се като опашка** *след някого* • **вървя по петите** *на някого* • **ходя по петите** *на някого* • **влача се като сянка** *след някого* • **влека се като сянка** *след някого* • **ходя като сянка** *след някого*

ЛЕПВАМ СЕ/ ЛЕПНА СЕ КАТО РЕПЕЙ *за някого* — вж. ЛЕПВАМ СЕ/ ЛЕПНА СЕ КАТО ГЕРБОВА МАРКА

ЛЕПИ СЕ НА ГЪРБА МИ и **ЛЕПИ СЕ НА МОЯ ГРЪБ** — вж. ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НА ГЪРБА СИ (2 знач.)

ЛЕТЯ В ОБЛАЦИТЕ *книж.* —

1. Нямам чувство за реалността, възприемам и преценявам нереално обстановката и нещата около себе си. *Изглежда летиш в облаците, като смяташ, че отношенията ви могат да се оправят така лесно.*

— **хвърча в (из) облаците** *книж.* • **витая в (по) облаците** *книж.* • **живея в облаците** • **хвърча по (в) небесата (по небето)** *книж.* • **мисля, че всичко, що хвърчи, се яде** *ирон.*

2. Имам големи претенции, надценявам възможностите си, въобразявам си, че съм нещо повече, отколкото съм в действителност. *Смяташе се за голяма красавица, летеше в облаците, никой не беше достоен за нея, а накрая остана неомъжена.*

— **хвърча в (из) облаците** *книж.* • **хвърча по (в) небесата (по небето)** *книж.* • **на земята не стъпвам** • **хвърча нависоко** • **летя нависоко** • **изхвърлям се/ изхвърля се нависоко** • **меря нависоко** • **вдигам се/ вдигна се нависоко**

3. Непрактичен съм, не умея да се справям с обикновените ежедневни житейски проблеми. *Какво очакваш от човек, който лети в облаците и не знае дори цената на хляба.*

— **хвърча в (из) облаците** *книж.* • **хвърча по (в) небесата (по небето)** *книж.* • **витая в (по) облаците** *книж.* • **живея в облаците** • **живея на луната** • **живея на Марс** • **живея на друга планета**

ЛЕТЯ НАВИСОКО — вж. ХВЪРЧА НАВИСОКО (1 знач.)

ЛЕЯ СЪЛЗИ — Плача много, продължително. *Беше му неприятно да я гледа как лее сълзи за незначителни неща.*

— **проливам сълзи** • **роня сълзи** • **надувам гайдата** • **поя мишките** *подигр.* • **напоявам/ напоя мишките** *подигр.* • **цедя си очите** *диал.*

ЛИЖА БОТУШИТЕ *на някого* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

ЛИЖА ЕМЕНИИТЕ *на някого остар.* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

ЛИЖА ЗАДНИКА *на някого вулг.* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

ЛИЖА КАЛТА ОТ ПОДМЕТКИТЕ *на някого* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

ЛИЖА КРАКАТА *на някого* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

ЛИЖА-МАЖА — вж. ПРАВЯ ВЯТЪР

ЛИЖА ПОДМЕТКИТЕ *на някого* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

ЛИЖА ПРАХА ОТ ПОДМЕТКИТЕ *на някого* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

ЛИЖА РЪЦЕТЕ *на някого* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

ЛИЖА САХАНА *на някого остар.* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

ЛИПСВА МИ ЕДНАТА ДЪСКА — Побъркан, луд съм, не съм нормален. *Внимавай когато общуваш с нея, защото ѝ липсва едната дъска и реакциите ѝ са непредвидими.*

— **не ми достига едната дъска • не ми стига едната дъска • ексик ми е едната дъска в главата • хлопа ми дъската • хлопа ми едната ‹дъска› • разхлопала ми се е дъската • мърда ми дъската • мърда ми едната дъска • имам откована дъска • нямам ни една дъска в главата си • не съм с всичкия си ‹ум› • не съм с целия си ‹ум› • не съм с ума си • не съм с акъла си • имам да давам на Михаля • длъжен съм на Михаля • дължа на Михаля • имам да плащам на Михаля • главата ми не е в ред • не съм добре с главата • нещо ми има • има ми нещо ‹в главата› • нещо ми липсва • нещо не ми достига • нещо ми мърда • нещо ми хлопа • нещо ми шава • всичко не ми е в ред под шапката • развила ми се е бурмата • развъртени ми са бурмите • единият ми винт е развинтен • чарковете ми не са в ред • чарковете ми са разместени • мърда ми едната чивия • чивията ми мърда • хлопа ми едната чивия • липсва ми едната чивия • не съм със (за) света • изял съм си ума • умът ми не е на място • малко съм тра-ла-ла • за Карлуково съм • за четвъртия километър съм • изветрял ми е умът** *диал.* • **изкипял ми е умът** *диал.* • **дръпнат съм в акъла** *диал.* • **имам бяла мишка в главата** *диал.* • **дъската ми не е в ред** *диал.* • **ексик ми е едната чивия** *диал.* • **залита ми колесникът** *диал.* • **не ми достига едната събота** *диал.* • **липсва ми едната събота** *диал.* • **ексик ми е едната събота** *диал.* • **другар съм на Михалко** *диал.* • **имам да давам на Михалко от Пещера** *диал.* • **имам да плащам на Михаля за дъски пари** *диал.* • **дължа на Михаля за дъски пари** *диал.* • **стяга ме Михаля** *диал.* • **стяга ме Михалко за трите и зола** *диал.* • **липса ми едната събота и двата петъка** *жарг.* • **изгорели са ми бушоните** *жарг.* • **спал съм на мокри вестници** *жарг.* • **спал съм на течение** *жарг.*

ЛИПСВА МИ ЕДНАТА СЪБОТА *диал.* — вж. ЛИПСВА МИ ЕДНАТА ДЪСКА

ЛИПСВА МИ ЕДНАТА СЪБОТА И ДВАТА ПЕТЪКА *жарг.* — вж. ЛИПСВА МИ ЕДНАТА ДЪСКА

ЛИПСВА МИ ЕДНАТА ЧИВИЯ — вж. ЛИПСВА МИ ЕДНАТА ДЪСКА

ЛИПСВАТ МУ ПЪРВИТЕ СЕДЕМ ГОДИНИ — Невъзпитан, некултурен е, няма добро семейно възпитание. *На това момче му липсват първите седем години, не знае как да се държи в обществото.*

— **липсват му седемте години ‹вкъщи› • в гората расъл** *пренебр.* **• от гората сякаш иде (идва)** *пренебр.* **• от гората сякаш дошъл** *пренебр.* **• от гората хванат** *пренебр.*

ЛИПСВАТ МУ СЕДЕМТЕ ГОДИНИ ‹ВКЪЩИ› — вж. ЛИПСВАТ МУ ПЪРВИТЕ СЕДЕМ ГОДИНИ

ЛОВИ МИ ОКОТО — Харесва ми се, нрави ми се някой или нещо. *Момичето е хубаво, лови ми окото.* ✧ *Стоката не му ловеше окото.*

— **хваща ми/ хване ми окото • влиза ми/ влезе ми в очи‹те›**

ЛОВЯ ЗМИИТЕ С ЛЮДСКИ РЪЦЕ *диал.* — вж. ВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ С ЧУЖДИ РЪЦЕ

ЛОВЯ КОРЕН — За нещо: установявам се, задържам се и добивам сила. *Идеята да се построи църква в селото все повече ловеше корен.*

— **хващам/ хвана корен‹и› • пускам/ пусна корен‹и› • забивам/ забия корен‹и› • хващам/ хвана темел** *диал.*

ЛОВЯ МОРЕТО В ШЕПА — Самонадеян съм, смятам, че всичко зная и всичко мога да постигна без затруднение. *Момчето е много наперено и самоуверено, лови морето в шепа, но с годините ще узрее и улегне.*

— **морето ми е до коляно • морето ми е до колене**

ЛОВЯ МУХИ — вж. ЛАПАМ МУХИ‹ТЕ›

ЛОВЯ МЯСТО — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА МЯСТО

ЛОВЯ ОКО‹ТО› — Харесвам се с външния си вид, допадам на някого. *С новата си прическа ловиш окото.* ✧ *Стоката е хубава, веднага лови око.*

— **хващам око‹то› (очи‹те›) • влизам/ вляза в очи‹те› (в окото) • пълня окото (очите) • напълвам/ напълня очите (окото) • изпълвам/ изпълня очите • вземам/ взема очите (окото) • грабвам/ грабна очите**

ЛОВЯ РИБА В МЪТНА ВОДА — Възползвам се от неуредици, бъркотии, неразбории, за да извлека лична изгода и облага. *По време на икономичес-*

ката криза, докато хората гладуваха и обедняваха, той ловеше риба в мътна вода, трупаше пари и богатство.

— **хващам/ хвана риба в мътна вода • хвърлям/ хвърля серкме в мътна вода**

ЛОВЯ СЕ ЗА СЛАМКА‹ТА› — Готов съм да се възползвам и от най-малката, дори несигурна възможност, за да намеря изход от някакво тежко положение. *Лекарите я успокояват, че ще оздравее и тя горката се лови за сламка.*

— **улавям се/ уловя се за сламка‹та› • хващам се/ хвана се за сламка‹та›**

ЛОВЯ СЕ НА ВЪДИЦАТА *на някого* — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА

ЛОВЯ СЕ НА ХОРОТО — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ХОРОТО

ЛОША МИ Е РАБОТАТА — вж. СПУКАНА МИ Е РАБОТАТА

ЛОШИ‹ТЕ› ЕЗИЦИ — Хора, които разпространяват клевети, клюки, сплетни; клюкари, клеветници. *Лошите езици разправят, че той няма да ти свърши работа, ако не му дадеш рушвет.*

— **зли‹те› езици**

ЛОШО МИ СЕ ПИШЕ — Ще ми се случи нещо неприятно, ще си изпатя. *Лошо ми се пише, ако не си взема изпита. ✧ Знаеше, че лошо му се пише, ако и тази вечер се напие.*

— **зле ми се пише • спукана ми е работата • лоша ми е работата • не ми е добра работата • за мустака съм**

ЛУКОВА ГЛАВА — *Обикн. в отриц. изр. или въпросит. изр. със съюз* **или**. Човек без авторитет, чието мнение е без значение и никой не се съобразява с него; нищожество. *В тази къща аз мъж ли съм или лукова глава, че никой не ме слуша? ✧ Началник ли си или лукова глава, та не можеш да уредиш проблема?*

— **безгласна буква** *пренебр.* • **кръгла нула** *пренебр.* • **пълна нула** *пренебр.* • **последна дупка на кавала** *пренебр.* • **девета дупка на кавала** *пренебр.* • **десета дупка на кавала** *пренебр.* • **седма дупка на кавала** *пренебр.* • **роден на деветата дупка на кавала** *пренебр.* • **пето колело ‹в колата›** • **девета дупка у дудука** *диал. пренебр.* • **девети у плуга** *диал.*

ЛЪСВАМ/ ЛЪСНА КОЗИНАТА — вж. ЗАГЛАЖДАМ/ ЗАГЛАДЯ КОСЪМ‹А›

ЛЪСВАМ/ ЛЪСНА КОСЪМА — вж. ЗАГЛАЖДАМ/ ЗАГЛАДЯ КОСЪМ‹А›

ЛЪСВАМ/ ЛЪСНА ПЕТАЛАТА (ПЕТАЛИТЕ) *грубо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

ЛЪСВАТ МИ/ ЛЪСНАТ МИ ПЕТАЛАТА (ПЕТАЛИТЕ) *грубо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

ЛЪЩЯ КАТО ТИГАН НА МЕСЕЧИНА *ирон.* — вж. БЕЛЕЯ СЕ КАТО ТИГАН НА МЕСЕЧИНА *ирон.*

ЛЮБИМЕЦ НА БОГОВЕТЕ *книж.* — вж. ГАЛЕНИК НА СЪДБАТА *книж.*

ЛЮЛЕЯ СЕ ОТ СМЯХ — вж. ЗАЛИВАМ СЕ/ ЗАЛЕЯ СЕ ОТ СМЯХ

ЛЮШКАМ КРАКА‹ТА СИ› — вж. КЛАТЯ СИ КРАКАТА

ЛЯГА/ ЛЕГНЕ ВЪРХУ (НА) ГЪРБА МИ и **ЛЯГА/ ЛЕГНЕ ВЪРХУ (НА) МОЯ ГРЪБ** — вж. ЛЯГА/ ЛЕГНЕ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ МИ

ЛЯГА/ ЛЕГНЕ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ МИ и **ЛЯГА/ ЛЕГНЕ ВЪРХУ (НА) МОИТЕ ПЛЕЩИ** — Бивам натоварен със задължения, грижи и отговорности за някого или за нещо. *Цялата полска работа легна върху крехките ѝ плещи.* ✧ *След смъртта на баща му, грижата за издръжката на семейството легна на неговите плещи.*

— **ляга/ легне върху (на) гърба ми • ляга/ легне върху (на) моя гръб • ляга/ легне върху (на) раменете ми • ляга/ легне върху (на) моите рамене • ляга/ легне на ръцете ми • ляга/ легне на моите ръце • ляга/ легне на главата ми • ляга/ легне на моята глава • стоварва ми се/ стовари ми се върху (на) главата • стоварва се/ стовари се върху (на) плещите ми • стоварва се/ стовари се върху (на) моите плещи • стоварва се/ стовари се върху (на) гърба ми • стоварва се/ стовари се върху (на) моя гръб • струпва се/ струпа се върху (на) гърба ми • струпва се/ струпа се върху (на) моя гръб • пада/ падне на (върху) гърба ми • пада/ падне на моя гръб • пада/ падне на (върху) плещите ми • пада/ падне на (върху) моите плещи**

ЛЯГА/ ЛЕГНЕ ВЪРХУ (НА) РАМЕНЕТЕ МИ и **ЛЯГА/ ЛЕГНЕ ВЪРХУ (НА) МОИТЕ РАМЕНЕ** — вж. ЛЯГА/ ЛЕГНЕ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ МИ

ЛЯГАМ/ ЛЕГНА В ГРОБА — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ЛЯГАМ/ ЛЕГНА В ЗЕМЯТА — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ЛЯГАМ/ ЛЕГНА В КОВЧЕГА — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ЛЯГАМ/ ЛЕГНА В ПОКОЙ *поет.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ЛЯГАМ/ ЛЕГНА В ПРЪСТТА — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ЛЯГАМ/ ЛЕГНА В САНДЪКА — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ЛЯГА МИ/ ЛЕГНЕ МИ БУЦА В ГЪРДИТЕ — Става ми много мъчно, много тежко. *Когато видя сина си бледен, унил и нещастен почувства как буца легна в гърдите ѝ.*

— **засяда ми/ заседне ми буца в (на) гърдите • засяда ми/ заседне ми буца под лъжичката • засяда ми/ заседне ми буца (бучка) на (в) гърлото • застава ми/ застане ми буца на (в) гърлото • камък ми ляга/ легне на сърце‹то› • камък ми пада/ падне на сърце‹то› • пада/ падне ‹тежък› камък на сърцето ми • засяда ми/ заседне ми на (в) гърлото нещо • жегва ме/ жегне ме в сърцето • жегва ме/ жегне ме под лъжичката • бодва ме/ бодне ме в сърцето • бодва ме/ бодне ме под лъжичката • парва ме/ парне ме под лъжичката • парва ме/ парне ме по дроба**

ЛЯГА МИ/ ЛЕГНЕ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› —

1. *Някой.* Много ми харесва някой и се влюбвам в него. *Това момиче, още щом го видях, легна на сърцето ми.*

— **пада ми/ падне ми на (в) сърце‹то› • влиза ми/ влезе ми в сърце‹то› • остава ми/ остане ми на сърце** *диал.*

2. *Нещо.* Много ми харесва нещо и го желая. *Откакто се захвана с бояджийство, този занаят му легна на сърце.*

— **пада ми/ падне ми на (в) сърце‹то› • влиза ми/ влезе ми в сърце‹то› • остава ми/ остане ми на сърце** *диал.*

ЛЯГАМ И СТАВАМ *с нещо или с някого* — Непрекъснато се занимавам с нещо или с някого, което (който) много ме интересува или засяга. *Напоследък женитбата беше постоянна тема на разговорите им, с нея лягаха и ставаха.* ✧ *Лягам и ставам с работата си.*

— **сядам и ставам**

ЛЯГА МИ/ ЛЕГНЕ МИ СЪРЦЕ НА МЯСТО — Изпитвам голямо задоволство, удовлетворение, блаженство, че се е изпълнило някое мое желание. *Толкова*

мечтаеше за морето, сега, когато то е пред тебе, легна ли ти сърце на място?

— пада ми/ падне ми сърце на място • дойде ми сърце на място

ЛЯГАМ/ ЛЕГНА НА КОЛЕНА‹ТА› — вж. ЛЯГАМ СИ/ ЛЕГНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

ЛЯГАМ/ ЛЕГНА НА (В) ЛЕГЛО — Разболявам се, обикн. по-тежко. *През зимата той легна на легло и цял месец отсъства от лекции.*

— падам/ падна на легло • лягам/ легна на (в) постеля

ЛЯГАМ/ ЛЕГНА НА (В) ПОСТЕЛЯ — вж. ЛЯГАМ/ ЛЕГНА НА (В) ЛЕГЛО

ЛЯГАМ/ ЛЕГНА НА ХЛЯБА СИ — вж. ЛЯГАМ СИ/ ЛЕГНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

ЛЯГАМ/ ЛЕГНА ПОД ДРЯНОВИЦАТА — вж. НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ МЕЖДУ ТОЯГИТЕ

ЛЯГАМ/ ЛЕГНА ПОД НОЖ‹А› — вж. МИНАВАМ/ МИНА ПОД НОЖ‹А›

ЛЯГАМ/ ЛЕГНА ПОД ТОЯГАТА — вж. НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ МЕЖДУ ТОЯГИТЕ

ЛЯГАМ/ ЛЕГНА ПОД ХАНДЖАРА — вж. МИНАВАМ/ МИНА ПОД НОЖ‹А›

ЛЯГАМ/ ЛЕГНА ПОД ЯТАГАНА — вж. МИНАВАМ/ МИНА ПОД НОЖ‹А›

ЛЯГАМ ‹СИ›/ ЛЕГНА ‹СИ› НА БРАШНО‹ТО› — вж. ЛЯГАМ СИ/ ЛЕГНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

ЛЯГАМ СИ/ ЛЕГНА СИ НА ЖЕГЪЛА — вж. ЛЯГАМ СИ/ ЛЕГНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

ЛЯГАМ СИ/ ЛЕГНА СИ НА КЪСМЕТА — вж. ПРОРАБОТВА МИ/ ПРОРАБОТИ МИ КЪСМЕТЪТ

ЛЯГАМ СИ/ ЛЕГНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ — Смирявам се, укротявам се, принуждавам се да отстъпя и да върша това, което ми налагат. *Буен е, но с годините ще си легне на парцалите и ще престане да тича след всяка фуста.*

— сядам си/ седна си на парцалите • сядам си/ седна си на брашното • лягам ‹си›/ легна ‹си› на брашно‹то› • лягам/ легна на хляба си • лягам си/ легна си на жегъла • лягам си/ легна си на ярема • лягам/ легна на колена‹та› • сядам

си/ седна си на опашката • сядам си/ седна си на задните части • сядам си/ седна си на задника *грубо* **• клякам си/ клекна си на задника** *грубо* **• сядам си/ седна си на четирите букви • сядам си/ седна си на д-то** *грубо* **• сядам си/ седна си на дирника** *грубо* **• сядам си/ седна си на гъза** *грубо*

ЛЯГАМ СИ/ ЛЕГНА СИ НА ЯРЕМА — вж. ЛЯГАМ СИ/ ЛЕГНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

ЛЯГА/ ЛЕГНЕ НА ГЛАВАТА МИ и ЛЯГА/ ЛЕГНЕ НА МОЯТА ГЛАВА — вж. ЛЯГА/ ЛЕГНЕ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ МИ

ЛЯГА/ ЛЕГНЕ НА РЪЦЕТЕ МИ и ЛЯГА/ ЛЕГНЕ НА МОИТЕ РЪЦЕ — вж. ЛЯГА/ ЛЕГНЕ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ МИ

МААМ ГАЩИ *жарг.* — вж. КРЪСТОСВАМ УЛИЦИТЕ

МАГАРЕШКИ ИНАТ *пренебр.* — вж. КОРАВА ГЛАВА

МАГАРСКИ (МАГАРЕШКИ) СИН *руг.* — вж. КУЧИ (КУЧЕШКИ) СИН *руг.*

МАЕ МИ СЕ ГЛАВАТА —

1. Имам световъртеж, губя равновесие, лошо ми е; призлява ми. *Мае ми се главата, трябва някъде да седна.*

— **вие ми се главата • вие ми се свят • върти ми се свят • върти ми се пред очите • главата ми се мотае • завива ми се/ завие ми се главата • завива ми се/ завие ми се свят • завъртява ми се/ завърти ми се главата • завъртява ми се/ завърти ми се свят • замайва ми се/ замае ми се главата • замайва ми се/ замае ми се свят • зашеметява ми се/ зашемети ми се главата • мае ми се свят** *диал.*

2. Слисан съм, объркан съм от прекалено много задължения, работа, грижи, неприятности и се чудя какво да правя, с какво по-напред да се заема. *Като си помисля колко задачи ме чакат днес, започва да ми се мае главата.* ✧ *Толкова ядове имам, че ми се мае главата.*

— **вие ми се главата • вие ми се свят • завива ми се/ завие ми се главата • завива ми се/ завие ми се свят • завъртява ми се/ завърти ми се главата • завъртява ми се/ завърти ми се свят • замайва ми се/ замае ми се главата • замайва ми се/ замае ми се свят • зашеметява ми се/ зашемети ми се главата • запалила ми се е главата • пламнала ми е главата**

МАЕ МИ СЕ СВЯТ *диал.* — вж. МАЕ МИ СЕ ГЛАВАТА (1 знач.)

МАЖА С ПАЧЕ ПЕРО *някого* — вж. ГАЛЯ С ПЕРО

МАЗНА ГАНА *пренебр.* — Двуличен, неискрен човек, който се подмазва, любезничи, за да извлече лична облага. *Не мога да я понасям, каквато е мазна Гана, само се умилква около нас и гледа да изкопчи някаква информация.*

— **безгръбначно животно** *пренебр.*

МАЗОЛИ МИ ИЗЛЯЗОХА НА УСТАТА — *Обикн. със следв. изр. със съюз* **да**. Омръзна ми, дотегна ми да говоря, да повтарям едно и също нещо. *Мазоли ми излязоха на устата да повтарям, че трябва повече да учиш.*

— **пришки ми излязоха на устата • езикът ми хвана мазоли • пяна ми излезе на устата • поникнаха ми гъби в устата • вълна ми поникна на езика** *диал.* **• устата ми вълна хвана** *диал.*

МАЙКАТА (МАЙЧИЦАТА, МАМАТА, МАМИЦАТА) ЩЕ РАЗГОНЯ *някому грубо* — вж. МАЙКАТА (МАЙЧИЦАТА, МАМАТА, МАМИЦАТА) ЩЕ РАЗПЛАЧА *грубо*

МАЙКАТА (МАЙЧИЦАТА, МАМАТА, МАМИЦАТА) ЩЕ РАЗКАТАЯ *някому грубо* — вж. МАЙКАТА (МАЙЧИЦАТА, МАМАТА, МАМИЦАТА) ЩЕ РАЗПЛАЧА *грубо*

МАЙКАТА (МАЙЧИЦАТА, МАМАТА, МАМИЦАТА) ЩЕ РАЗПЛАЧА *някому грубо* — Употребява се като закана за жестока, груба, безогледна разправа с някого. *Майките им ще разплача на тези хулигани, пак са ми спукали гумата на колата. ✧ Ако продължава да ме тормози, мамицата му ще азплача.*

— **фамилията ще разплача** *грубо* **• верицата ще разплача** *грубо* **• майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разгоня** *грубо* **• фамилията ще разгоня** *грубо* **• соя ще разгоня** *грубо* **• майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разкатая** *грубо*

МАЙЧИН СИН — вж. БАЩИН И МАЙЧИН ‹СИН› (1 и 2 знач.)

МАЛКО ИСКАМ ДА ЗНАЯ *за някого или за нещо пренебр.* — Никак не се интересувам от някого или от нещо, не ме засяга някой или нещо, напълно съм безразличен към някого или към нещо. *Постъпваше както намери за добре и малко искаше да знае какво мислят хората за него. ✧ Малко искам да зная, че ти си щял да останеш на улицата без подслон. ✧ Той малко иска да знае за нашите проблеми.*

— **не искам ‹и› да зная** *пренебр.* **• много искам да зная** *пренебр.* **• не ме е грижа** *пренебр.* **• малко ме е грижа** *пренебр.* **• много ме е грижа** *пренебр.*

• не ме е еня *пренебр.* • малко ме е еня *пренебр.* • много ме е еня *пренебр.* • много ми е зор *пренебр.* • все ми е тая • все едно ми е • пет пари не давам • не давам две пари • не давам пукната парà • не давам счупена парà • не давам спукана парà • не давам ни‹то› петак • не давам пукнат грош • не ми влиза в кесията *пренебр.* • не ми влиза в джоба *пренебр.* • какво ми влиза в кесията *пренебр.* • какво ми влиза в джоба *пренебр.* • много ми влиза в кесията *пренебр.* • много ми влиза в джоба *пренебр.* • еня баба за дяда Еня *пренебр.* • не давам и плюнката си *пренебр.* • не давам и върбова трескà *диал. пренебр.* • пука ми ‹на› жилетката *жарг. пренебр.* • пука ми ‹на› черупката *жарг. пренебр.* • малко ми пука *жарг. пренебр.* • много ми пука *жарг. пренебр.* • дреме ми на жилетката *жарг. пренебр.* • дреме ми на пуловера *жарг. пренебр.* • дреме ми на черупката *жарг. пренебр.* • дреме ми на шапката *жарг. пренебр.* • малко ми дреме *жарг. пренебр.* • много ми дреме *жарг. пренебр.*

МАЛКО МЕ Е ГРИЖА *за някого или за нещо пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

МАЛКО МЕ Е ЕНЯ *за някого или за нещо пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

МАЛКО МИ ДРЕМЕ *за някого или за нещо жарг. пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

МАЛКО МИ ПУКА *за някого или за нещо жарг. пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

МАЛКО ПО МАЛКО — Постепенно. *Записах се на курсове по английски и се надявам, че малко по малко ще усвоя езика.*

— крачка по крачка • стъпка по стъпка • с ‹течение на› времето

МАЛКО СЪМ ТРА-ЛА-ЛА — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

МАЛО И ГОЛЯМО — Всички, от най-младия до най-стария. *Хората се веселяха, мало и голямо беше излязло на улиците.* ✧ *Артистката беше позната на мало и голямо.*

— старо и младо • всичко живо • до един • куцо и сакато *пренебр.* • ‹и› куцо и сляпо *пренебр.* • сляпо и сакато *пренебр.* • кьорав‹о› и сакат‹о› *пренебр.* • кьораво и кьопаво *пренебр.*

МАМИНО ДЕТЕНЦЕ *пренебр.* — Разглезен човек (дете или младеж), който е получавал всичко наготово от родителите си и не умее да се справя с

трудностите в живота. *Не се оплаквай, ти разглези сина си и го направи мамино детенце.*

— **мамино синче** *пренебр.*

МАМИНО СИНЧЕ *пренебр.* — вж. МАМИНО ДЕТЕНЦЕ *пренебр.*

МАМИН СИН — вж. БАЩИН И МАЙЧИН ‹СИН› (2 знач.)

МАНДА ПОЩА — Казва се за човек, който е много бавен и муден в своите действия, мъчно предприема нещо и забавя всичко. *Той е такава манда поща, че има дълго да чакаш, докато свърши нещо.*

— **тежка гемия • тежка артилерия • тежка работа** *диал.*

МАСЛО НАД ВОДАТА СЪМ — вж. ИЗПЛУВАМ ОТГОРЕ КАТО ЗЕХТИН

МАХАМ (МАХВАМ/ МАХНА) БУЛОТО — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА БУЛОТО (1 и 2 знач.)

МАХАМ (МАХВАМ/ МАХНА) МАСКАТА — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА МАСКАТА (1 и 2 знач.)

МАХАМ СЕ (МАХВАМ СЕ/ МАХНА СЕ) ОТ ГЛАВАТА *на някого* — Освобождавам някого от присъствието си, преставам да безпокоя някого, да му досаждам, да му преча или да му създавам грижи. *Махайте се от главата ми и не ми пречете да работя.* ✧ *Кога най-после тази досадница ще се махне от главата му и ще го остави на спокойствие.*

— **махам се (махвам се/ махна се) от очите**

МАХАМ СЕ (МАХВАМ СЕ/ МАХНА СЕ) ОТ ОЧИТЕ *на някого* — вж. МАХАМ СЕ (МАХВАМ СЕ/ МАХНА СЕ) ОТ ГЛАВАТА

МАХАМ СИ (МАХВАМ СИ/ МАХНА СИ) ОТ (ИЗ) АКЪЛА *нещо или някого* — вж. ИЗБИВАМ СИ/ ИЗБИЯ СИ ОТ (ИЗ) ГЛАВАТА

МАХАМ СИ (МАХВАМ СИ/ МАХНА СИ) ОТ (ИЗ) ГЛАВАТА *нещо или някого* — вж. ИЗБИВАМ СИ/ ИЗБИЯ СИ ОТ (ИЗ) ГЛАВАТА

МАХАМ СИ (МАХВАМ СИ/ МАХНА СИ) ОТ (ИЗ) УМА *нещо или някого* — вж. ИЗБИВАМ СИ/ ИЗБИЯ СИ ОТ (ИЗ) ГЛАВАТА

МАХАМ ‹С› ОПАШКА — вж. ПРАВЯ МИЛИ ОЧИ

МАХАМ (МАХВАМ/ МАХНА) ‹С› РЪКА *на нещо или някого* — Преставам да се интересувам от нещо или от някого, безразличен съм към нещо или някого. *Беше решила да махне с ръка на клюките, които се разпространяваха за нея и да не им обръща повече внимание.* ✧ *Като видя, че не може повече да съжителства с нея, махна ръка и я напусна.*

— обръщам/ обърна гръб • давам/ дам гръб • хвърлям/ хвърля зад гърба си *нещо*

МАХВАМ СИ/ МАХНА СИ МАСКАТА — вж. СВАЛЯМ СИ/ СВАЛЯ СИ МАСКАТА

МЕД МИ КАПЕ В (НА) ДУШАТА — вж. МЕД МИ КАПЕ НА СЪРЦЕТО

МЕД МИ КАПЕ НА СЪРЦЕТО — Много ми е приятно и драго от нещо, извънредно съм доволен от нещо, изпитвам голямо задоволство. *Когато слушаше за успехите на сина си, мед ѝ капеше на сърцето.*

— **мед ми капе в (на) душата • мед (медец) ми пада/ падне на сърцето • мехлем ми капе на сърцето • мехлем ми капе на душата • мехлем ми пада/ падне на сърцето (сърчицето) • напълва ми се/ напълни ми се сърцето • напълва ми се/ напълни ми се душата • стопля ми се/ стопли ми се сърцето • стопля ми се/ стопли ми се душата**

МЕД МИ КАПЕ ОТ УСТАТА —

1. Много съм сладкодумен, говоря приятно и увлекателно. *Много е веща в приказките, когато говори мед ѝ капе от устата и всекиго може да разчувства.*

— **мед ми се лее от устата • мед ми тече от устата • с устата си звезди свалям • с устата си звезди снемам • с устата си звезди ловя • с уста‹та› си птички ловя • с езика си звезди свалям • с езика си звезди снемам • с езика си звезди ловя • имам медена уста • имам златна уста • имам дар слово** *книж.* **• имам уста • имам чене • играе ми ченето • работи ми ченето • работи ми устата • сече ми ченето • сече ми чейнето ‹като халваджийска тесла›** *диал.*

2. Говоря с най-нежни думи на някого, като показвам своите добри чувства към него. *Когато ѝ кажеше майче, мед капеше от устата ѝ.*

— **мед ми се лее от устата • мед ми тече от устата • устата ми лепнат • устата ми се лепят**

МЕД (МЕДЕЦ) МИ ПАДА/ ПАДНЕ НА СЪРЦЕТО — вж. МЕД МИ КАПЕ НА СЪРЦЕТО

МЕД МИ СЕ ЛЕЕ ОТ УСТАТА — вж. МЕД МИ КАПЕ ОТ УСТАТА (1 и 2 знач.)

МЕД МИ ТЕЧЕ ОТ УСТАТА — вж. МЕД МИ КАПЕ ОТ УСТАТА (1 и 2 знач.)

МЕЖДУ ДВА ОГЪНЯ СЪМ — Положението ми е крайно тежко, застрашават ме неприятности, беди или опасности от две страни с противоположни интереси. *Когато започваха разправиите между сина ѝ и дъщеря ѝ, тя беше между два огъня.* ✧ *Депутатите от парламентарното мнозинство са между два огъня — критикува ги опозицията и от дясно и от ляво.*

— **намирам се/ намеря се между два огъня • стоя между два огъня • оказвам се/ окажа се между два огъня • пека се на два огъня • горя между два огъня • между Сцила и Харибда съм** *книж.* **• между чук‹а› и наковалня‹та› съм • намирам се/ намеря се между чук‹а› и наковалня‹та› • поставен съм между чук‹а› и наковалня‹та› • стоя между чук‹а› и наковалня‹та›**

МЕЖДУ НАС ДА СИ ОСТАНЕ — Да се запази в тайна (за нещо поверено интимно). *Между нас да си остане, той е много неопитен и може да провали преговорите.*

— **тук‹а› да си остане • между нас казано**

МЕЖДУ НАС КАЗАНО — вж. МЕЖДУ НАС ДА СИ ОСТАНЕ

МЕЖДУ СЦИЛА И ХАРИБДА СЪМ *книж.* — вж. МЕЖДУ ДВА ОГЪНЯ СЪМ

МЕЖДУ (НА) ЧЕТИРИ ОЧИ — Насаме с някого, само между двама. *Искам да ти кажа някои неща, но само на четири очи.*

— **очи в (с, срещу) очи**

МЕЖДУ ЧУК‹А› И НАКОВАЛНЯ‹ТА› СЪМ — вж. МЕЖДУ ДВА ОГЪНЯ СЪМ

МЕКА ГАНА (ГАНКА) СЪМ — вж. МЕКА МАРИЯ (МАРА, МАРИЙКА) СЪМ

МЕКА МАРИЯ (МАРА, МАРИЙКА) СЪМ — Много отстъпчив, добър, милостив съм. *Нали съм мека Мария, дадох му пари назаем.* ✧ *Не е добре да си такава мека Мара, защото всички ще те използват.*

— **мека Гана (Ганка) съм • милостива Гана съм • с меко сърце съм • имам меко сърце • меко ми е сърцето • имам златно сърце • памуклия сърце имам** *диал.* **• с меки очи съм • имам меки очи • меки ми са очите**

МЕКИ МИ СА ОЧИТЕ — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ

МЕКО МИ Е СЪРЦЕТО — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ

МЕЛИ МИ ВОДЕНИЦАТА *неодобр.* — вж. МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.*

МЕЛИ МИ ЧЕНЕТО *неодобр.* — вж. МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.*

МЕЛЯ КАТО ВЕТРЕНА МЕЛНИЦА *неодобр.* — вж. МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.*

МЕЛЯ КАТО ВОДЕНИЧНО КРЕЧЕТАЛО *неодобр.* — вж. МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.*

МЕЛЯ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.* — вж. МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.*

МЕЛЯ КАТО ‹ПРАЗНА› МЕЛНИЦА *неодобр.* — вж. МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.*

М

МЕЛЯ С ЕЗИКА СИ *неодобр.* — вж. МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.*

МЕЛЯ СОЛ НА ГЛАВАТА *на някого* — вж. КЪЛЦАМ СОЛ НА ГЛАВАТА

МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.* — Прекалено много, непрекъснато говоря, много съм бъбрив, приказлив. *Няма ли най-после да млъкне тази жена, докога ще ѝ мелят устата.* ✧ *По цял ден му мели устата, как не се уморява.*

— **мели ми ченето** *неодобр.* • **мели ми воденицата** *неодобр.* • **работи ми воденицата** *неодобр.* • **меля с езика си** *неодобр.* • **не ми спира езикът** *неодобр.* • **не ми се запира езикът** *диал. неодобр.* • **не ми спира устата** *неодобр.* • **чеша си езика** *неодобр.* • **меля като ‹празна› воденица** *неодобр.* • **меля като ‹празна› мелница** *неодобр.* • **меля като воденично кречетало** *неодобр.* • **меля като ветрена мелница** *неодобр.* • **дрънкам като ‹празна› воденица** *неодобр.* • **дрънкам като ‹празна› мелница** *неодобр.* • **дрънкам като на воденица‹та› кречеталото** *неодобр.* • **дрънкам като ‹воденичарско› кречетало** *неодобр.* • **плещя като кречетало** *неодобр.* • **вършея плява** *неодобр.* • **устата ми са като воденица** *неодобр.* • **устата ми са като кречетало** *неодобр.* • **разпрана ми е устата** • **на воденица съм се родил** *неодобр.* • **баща ми ме правил на воденица** *неодобр.* • **дрънча като ‹празна› воденица** *диал. неодобр.* • **тропам като ‹празна› воденица** *диал. неодобр.* • **хлопам като воденица** *диал. неодобр.* • **дрънкат ми зъбите** *диал. неодобр.* • **кълцам си зъбите ‹като празна воденица›** *диал. неодобр.* • **клопам си зъбите** *диал. неодобр.* • **трия си зъбите** *диал. неодобр.* • **троша си зъбите** *диал. неодобр.* • **плещя като мокра пола о бедро** *диал. грубо*

‹МЕНЕ› ВЪЛЦИ МЕ ЯЛИ — вж. ‹МЕНЕ› КУЧЕТА МЕ ЯЛИ

МЕНЕ ГЛЕДА, ТЕБЕ ВИЖДА *подигр.* — Употребява се за човек, който е кривоглед, разноглед, кривоок. *Жена му е грозновата и на всичко отгоре мене гледа, тебе вижда.*

— **тебе гледа, мене вижда** *подигр.*

‹МЕНЕ› КУЧЕТА МЕ ЯЛИ — Да става каквото ще с мене, не се грижа за себе си (понякога с оттенък на укор). *Аз съм стар, мене кучета ме яли, но поне децата да живеят добре.*

— **‹мене› псета ме яли • ‹мене› вълци ме яли**

‹МЕНЕ› ПСЕТА МЕ ЯЛИ — вж. ‹МЕНЕ› КУЧЕТА МЕ ЯЛИ

МЕРЯ ДУМИТЕ СИ НА ГРАМ — Говоря много малко, скъпя думите си, прекалено сдържан съм в приказките, мълчалив, неразговорлив съм. *Той е един студен, необщителен човек, който мери думите си на грам.*

— **меря приказките си на грам • тегля думите си на кантар • цедя думите си • цедя приказките си • думите ми с ченгел да вадиш • скъп ‹съм› на приказки**

МЕРЯ МЕГДАН *с някого* — вж. ДЕЛЯ МЕГДАН

МЕРЯ НАВИСОКО — вж. ХВЪРЧА НАВИСОКО (1 знач.)

МЕРЯ ПАРИТЕ СИ С КАНТАР — вж. БИЕ МЕ ПАРÀТА

МЕРЯ ПРИКАЗКИТЕ СИ НА ГРАМ — вж. МЕРЯ ДУМИТЕ СИ НА ГРАМ

МЕРЯ ПЪТИЩАТА — вж. МЕРЯ УЛИЦИТЕ

МЕРЯ С ЕДИН ‹И СЪЩ› АРШИН и **МЕРЯ СЪС СЪЩИЯ АРШИН** — Преценявам еднакво едни и същи прояви на различни хора, не съм пристрастен. *Той е еднакво строг и взискателен към всички, мери с един аршин постъпките на своите подчинени.*

— **меря с една ‹и съща› мярка • меря със същата мярка • меря с един кантар • претеглям/ претегля с един кантар**

МЕРЯ С ЕДИН КАНТАР — вж. МЕРЯ С ЕДИН ‹И СЪЩ› АРШИН

МЕРЯ С ЕДНА ‹И СЪЩА› МЯРКА и **МЕРЯ СЪС СЪЩАТА МЯРКА** — вж. МЕРЯ С ЕДИН ‹И СЪЩ› АРШИН

МЕРЯ СИ ДУМИТЕ и **МЕРЯ ВСЯКА ‹СВОЯ› ДУМА** — Говоря, като внимателно обмислям това, което казвам. *Той не искаше да засегне никого и затова говореше бавно, като си мереше думите.* ✧ *Гледай да не изтърсиш някоя глупост, мери всяка своя дума.*

— меря си приказките • меря всяка ‹своя› приказка • премервам си/ премеря си думите • премервам/ премеря всяка своя дума • претеглям си/ претегля си думите • претеглям/ претегля всяка своя дума • държа сметка на (за) думите си • имам мярка на устата си • имам мярата на устата си • зная мярка на устата си • зная мярка на езика си • имам мяра в приказките ‹си› • зная си езика • зная си устата • зная си на устата петъка • държа си езика ‹зад зъбите› • държа си устата • държа си думите под езика

МЕРЯ СИ ПРИКАЗКИТЕ и **МЕРЯ ВСЯКА ‹СВОЯ› ПРИКАЗКА** — вж. МЕРЯ СИ ДУМИТЕ

МЕРЯ СТЪГДА *с някого старин.* — вж. ДЕЛЯ МЕГДАН

М

МЕРЯ УЛИЦИТЕ — Скитам без работа и цел; скитосвам, шляя се, миткам. *Ти безделник ли си, че по цял ден мериш улиците.*

— кръстосвам улиците • мета улиците • меря пътищата • мета пътищата • ходя като ой Мара *неодобр.* • търся си пъпа *диал. ирон.* • маам гащи *жарг.*

МЕТА ПЪТИЩАТА — вж. МЕРЯ УЛИЦИТЕ

МЕТА УЛИЦИТЕ — вж. МЕРЯ УЛИЦИТЕ

МЕХЛЕМ МИ КАПЕ НА ДУШАТА — вж. МЕД МИ КАПЕ НА СЪРЦЕТО

МЕХЛЕМ МИ КАПЕ НА СЪРЦЕТО — вж. МЕД МИ КАПЕ НА СЪРЦЕТО

МЕХЛЕМ МИ ПАДА/ ПАДНЕ НА СЪРЦЕТО (СЪРЧИЦЕТО) — вж. МЕД МИ КАПЕ НА СЪРЦЕТО

МЕЧКАТА НА ЛИСИЦАТА, А ЛИСИЦАТА НА ОПАШКАТА СИ *диал.* — вж. КАЗАЛИ НА ЛИСИЦАТА, А ТЯ НА ОПАШКАТА СИ

МИГАМ КАТО ‹КУЧЕ› В ЛАПАВИЦА — вж. МИГАМ КАТО МИШКА В ТРИЦИ

МИГАМ КАТО ‹КУЧЕ› ВЪВ ВОДЕНИЦА — вж. МИГАМ КАТО МИШКА В ТРИЦИ

МИГАМ КАТО МИШКА В ТРИЦИ — Гледам смутено и виновно, когато ме корят за нещо или ме изобличават. *Знаеше, че е много виновен и като му се*

караха, само мигаше като мишка в трици.

— **примигвам като мишка в трици • мигам като плъх в трици • примигвам като плъх в трици • мигам като ‹куче› в лапавица • примигвам като ‹куче› в лапавица • мигам като ‹куче› във воденица • мигам като ‹псе› във воденица • мигам на парцали • примигвам на парцали • мигам като плъх в брашненик** *диал.*

МИГАМ КАТО ПЛЪХ В БРАШНЕНИК *диал.* — вж. МИГАМ КАТО МИШКА В ТРИЦИ

МИГАМ КАТО ПЛЪХ В ТРИЦИ — вж. МИГАМ КАТО МИШКА В ТРИЦИ

МИГАМ КАТО ‹ПСЕ› ВЪВ ВОДЕНИЦА — вж. МИГАМ КАТО МИШКА В ТРИЦИ

МИГАМ НА ПАРЦАЛИ — вж. МИГАМ КАТО МИШКА В ТРИЦИ

МИЛОСТИВА ГАНА СЪМ — вж. МЕКА МАРИЯ (МАРА, МАРИЙКА) СЪМ

МИНАВАМ/ МИНА В ГЛУХА ЛИНИЯ — Преставам повече да заемам важен служебен или обществен пост, преставам да имам влияние и решаваща роля в някаква служебна или обществена сфера. *Навремето беше много известен и влиятелен, но след като не го избраха на последните избори, бързо мина в глуха линия и сега адвокатства някъде в провинцията.*

— **преминавам/ премина в глуха линия • минавам/ мина в трета (пета, седма, десета) глуха • преминавам/ премина в трета (пета, седма, десета) глуха • отивам/ отида в сянка • слизам/ сляза от сцената** *книж.* **• залязва ми/ залезе ми звездата** *книж.* **• угасва ми/ угасне ми звездата**[1] *книж.*

МИНАВАМ/ МИНА ВСЯКАКВА (ВСЯКА) ГРАНИЦА — Прекалявам в постъпките си или в приказките си, престъпвам някакви общоприети норми. *С нахалството си минаваш всякаква граница.* ✧ *Той почувства, че с грубостта си я е уязвил и е минал всяка граница.*

— **преминавам/ премина всякаква (всяка) граница • минавам/ мина границата (границите) • преминавам/ премина границата (границите) • прехвърлям/ прехвърля всякаква (всяка) граница • прехвърлям/ прехвърля границата (границите) • престъпвам/ престъпя границата (границите) • стигам/ стигна далеч‹е› • отивам/ отида далеч‹е› • отивам/ отида надалече • излизам/ изляза от мярката • излизам/ изляза от мярата навън • излизам/ изляза от (извън, из) рамките**

МИНАВАМ/ МИНА В ТРЕТА (ПЕТА, СЕДМА, ДЕСЕТА) ГЛУХА — вж. МИНАВАМ/ МИНА В ГЛУХА ЛИНИЯ

МИНАВАМ/ МИНА ГРАНИЦАТА (ГРАНИЦИТЕ) — вж. МИНАВАМ/ МИНА ВСЯКАКВА (ВСЯКА) ГРАНИЦА

МИНАВАМ/ МИНА ГРАТИС *жарг.* — вж. МИНАВАМ/ МИНА ‹СУХ› МЕЖДУ КАПКИТЕ

МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ВРЕМЕТО — Остарявам, застарявам. *Минава ти вече времето, трябва да помислиш за семейство и деца.* ✧ *Като че вече ми мина времето тепърва да строя къща.*

— **влизам/ вляза в години • навлизам/ навляза в години • навлизам/ навляза във възраст • ставам/ стана на години • минават ми/ минат ми годините (годинките) • отивам/ отида към заник**

МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ДУМАТА — Вслушват се в мнението ми, в съветите ми, изпълнява се това, за което се застъпвам, имам влияние, авторитет. *Той ще ти помогне да уредиш проблемите си, защото думата му навсякъде минава.*

М

— **минава ми/ мине ми приказката • чува ми се/ чуе ми се думата • моята дума се чува/ чуе • чува ми се/ чуе ми се приказката • слуша ми се думата • моята дума се слуша • тежи ми думата • моята дума тежи • пее ми петелът • петелът ми кукурига • минава ми/ мине ми лафът** *простонар.* **• хваща ми се/ хване ми се думата** *диал.*

МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ЛАФЪТ *простонар.* — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ДУМАТА

МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ АКЪЛА *нещо* — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ УМА (1 и 2 знач.)

МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ ГЛАВАТА *нещо* —

1. Преживявам, изживявам големи неприятности, трудности, нещастия; изстрадвам, претеглям, препатвам. *Животът му не е бил лек, какво ли не е минало през главата му.*

— **преминава ми/ премине ми през главата • прекарал съм много през главата си • видях и патих**

2. вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ УМА (1 и 2 знач.)

МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ УМА —

1. Внезапно в съзнанието ми се поражда, възниква някаква идея, мисъл; хрумва ми нещо. *Изведнъж ѝ мина през ума, че той може да ѝ помогне.*

— **минава ми/ мине ми през главата • минава ми/ мине ми през акъла • дойде ми в главата • дойде ми на ум‹а› • дойде ми на акъла • идва ми (иде ми) в главата • идва ми (иде ми) на ум‹а› • идва ми (иде ми) на акъла • проблясва ми/ проблесне ми в главата • идва ми (иде ми) на пипето** *пренебр.* • **треква ми/ трекне ми през ума** *диал.*

2. Помислям си нещо, спомням си нещо, сещам се за нещо. *Като я гледаше, странни мисли минаваха през ума му.* ✧ *Мина ми през ума, че трябва да се обадя в службата.*

— **минава ми/ мине ми през главата • минава ми/ мине ми през акъла • дойде ми на ум‹а› • дойде ми на акъла • идва ми (иде ми) на ум‹а› • идва ми (иде ми) на акъла • докарвам си на ум**

МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРИКАЗКАТА — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ДУМАТА

МИНАВАМ/ МИНА КОНТРАБАНДА — вж. МИНАВАМ/ МИНА ‹СУХ› МЕЖДУ КАПКИТЕ

МИНАВАМ/ МИНА МЕТЪР *жарг.* — вж. МИНАВАМ/ МИНА ‹СУХ› МЕЖДУ КАПКИТЕ

МИНАВАМ/ МИНА НА ВТОРИ ПЛАН *книж.* — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.*

МИНАВАМ/ МИНА НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.* — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.*

МИНАВАМ ОТ ЕДНИ РЪЦЕ В ДРУГИ — вж. МИНАВАМ ОТ РЪКА НА (В) РЪКА (1 и 2 знач.)

МИНАВАМ ОТ РЪКА НА (В) РЪКА —

1. Последователно съм вземан за кратко време ту от един, ту от друг. *Кутията с бонбони минаваше от ръка в ръка.*

— **вървя от ръка на (в) ръка • ходя от ръка на (в) ръка • минавам от едни ръце в други**

2. Последователно бивам използван или ставам собственост ту на един, ту на друг. *Къщата беше няколко пъти сменяла своя собственик, минавала беше от ръка на ръка.*

— **вървя от ръка на (в) ръка • ходя от ръка на (в) ръка • минавам от едни ръце в други**

МИНАВАМ/ МИНА ПОД ВЕНЧИЛО — Оженвам се, омъжвам се. *Бяха се събрали и живееха заедно от няколко години, но накрая решиха да минат и под венчило.* ✧ *Тя мечтаеше за деня, когато ще мине под венчило.*

— **отивам/ отида под венчило • влизам/ вляза под венчило • свързвам си/ свържа си съдбата** *с някого книж.* • **свързвам си/ свържа си живота** *с някого книж.* • **надявам си/ надяна си хомот ‹на врата›** *шег.* • **надявам си/ надяна си юлар ‹на врата›** *шег.* • **надявам си/ надяна си ярем ‹на врата›** *шег.*

МИНАВАМ/ МИНА ПОД НОЖ‹А› *на някого* — Обикн. за много хора или животни: бивам избит, посечен, изклан. *Въстанието беше жестоко потушено, много народ мина под ножа на поробителя.* ✧ *Животните, които щяха да минат под нож, бяха отделени от стадото.*

— **лягам/ легна под нож‹а› • лягам/ легна под ятагана • лягам/ легна под ханджара**

МИНАВАМ/ МИНА ПРЕЗ ЗАДНАТА ВРАТА — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПО ВТОРИЯ НАЧИН

М

МИНАВАМ/ МИНА ПРЕЗ ИГЛЕНИ УШИ — вж. МИНАВАМ/ МИНА ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО (1 и 2 знач.)

МИНАВАМ/ МИНА ПРЕЗ ОГЪН И ВОДА —

1. Полагам големи усилия, правя всякакви жертви за постигането на нещо. *Майка ѝ е готова да мине през огън и вода, за да ѝ помогне.* ✧ *Ако трябва, ще мина през огън и вода, но ще защитя правата си.*

— **преминавам/ премина през огън и вода • на главата си стъпвам/ стъпя • обръщам/ обърна света ‹наопаки› • обръщам/ обърна земята наопаки • земята преобръщам/ преобърна • света преобръщам/ преобърна • слагам/ сложа душа на мъка** *простонар.* • **турям/ туря (турвам/ турна) душа на мъка** *простонар.* • **под земята ровя** *диал.*

2. вж. МИНАВАМ/ МИНА ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО (1 знач.)

МИНАВАМ/ МИНА ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО —

1. За човек — преживявам всякакви изпитания, изпитвам много несгоди и трудности. *Той трябваше да мине през сито и през решето, докато докаже, че обвиненията срещу него са неоснователни.*

— **преминавам/ премина през сито и през решето • минавам/ мина през стърга‹та› • преминавам/ премина през стърга‹та› • минавам/ мина през огън и вода • преминавам/ премина през огън и вода • минавам/ мина през иглени уши • преминавам/ премина през иглени уши • промъквам се/ промъкна се през иглени уши • провирам се/ провра се през иглени уши**

2. За нещо — основно съм проучван, проверяван до най-малките подробности. *Всяка негова книга е минавала през ситото и през решетото на цензурата.*

— **преминавам/ премина през сито и през решето • минавам/ мина през стърга‹та› • преминавам/ премина през стърга‹та› • минавам/ мина през иглени уши • преминавам/ премина през иглени уши • промъквам се/ промъкна се през иглени уши • провирам се/ провра се през иглени уши**

МИНАВАМ/ МИНА ПРЕЗ СТЪРГА‹ТА› — вж. МИНАВАМ/ МИНА ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО (1 и 2 знач.)

МИНАВАМ/ МИНА ‹СУХ› МЕЖДУ КАПКИТЕ — Успявам да се измъкна, да се спася от нещо, отървавам се без неприятни последици от нещо. *Той пак мина сух между капките, не забелязаха пропуските в работата му.* ✧ *Минах между капките, не ме провериха.*

— **промъквам се/ промъкна се между капките • промушвам се/ промуша се между капките • измъквам се/ измъкна се сух от водата • излизам/ изляза сух от (из) водата • минавам/ мина контрабанда • минавам/ мина метър** *жарг.* • **минавам/ мина гратис** *жарг.*

МИНАВАТ МИ/ МИНАТ МИ ГОДИНИТЕ (ГОДИНКИТЕ) — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ВРЕМЕТО

МИНАЛО ВЕЛИЧИЕ *книж. ирон.* — Човек, който е имал някога високо обществено положение, но вече е изгубил своето влияние и власт. *Трудно му беше да се примири с мисълта, че вече е минало величие и нищо не зависи от него.*

— **бивше величие** *книж. ирон.* • **бита карта**

МИНАЛО МИ Е ВРЕМЕТО —

1. Остарял съм, не ме бива вече, негоден съм за нищо. *Тежко е, когато човек осъзнае, че му е минало времето и вече са намалели жизнените му сили.*

— **отживял съм си времето • отживял съм своето време • изпял съм си песента • песента ми е изпята • моята ‹песен› е изпята • изял съм си хляба • изял съм си вече зъбите • изтекла ми е водата • взел-дал съм • за никъде не ставам • за никъде не съм • взел съм си двете пари** *диал.* • **изпих си водата** *диал.*

2. Нямам вече влияние, положение, власт, загубил съм своето значение. *Когато загубих поста си, разбрах, че времето ми е минало и се слага край на кариерата ми.*

— **изпял съм си песента • песента ми е изпята • моята ‹песен› е изпята • свърши ‹се› моята • влизам/ вляза в архивата** *книж.* **• отивам/ отида в архивата** *книж.* **• преминавам/ премина в архивата** *книж.* **• не пея вече** *жарг.*

МИНАЛ СЪМ ПРЕЗ ОГЪН ‹И ВОДА› — вж. МИНАЛ СЪМ ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО

МИНАЛ СЪМ ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО и **МИНАЛ СЪМ И ПРЕЗ ГОЛЯМО РЕШЕТО, И ПРЕЗ МАЛКО РЕШЕТО** — Преживял съм всякакви изпитания и трудности и съм придобил голям опит; много съм опитен и обигран. *Хората се вслушваха в думите му, защото беше минал през сито и през решето и винаги даваше умни съвети.* ✧ *Не се притеснявай за него, той е минал и през голямо решето, и през малко решето, та сега ли няма да се справи с трудностите.*

— **преминал съм през сито и през решето • бил съм и в сито, и в решето • бил съм и в голямо решето, и в малко сито • бил съм в голямо и малко решето • бил съм в малко и голямо сито • влизал съм и в сито, и в решето** *диал.* **• минал съм през огън ‹и вода› • преминал съм през огън и вода • врял и кипял съм • врял съм в голямо и малко гърне • на дъното врял и кипял съм** *диал.* **• на много огньове съм се пърлил • гърмян заек съм • стрелян заек съм • стара кримка съм • стар вълк съм • от стара коза яре съм • от стара крава теле съм • от стара кокошка яйце съм • от стара майка дете съм • от стара майка син съм • от стара майка чедо съм • от стар баща дете съм • от стар баща син съм • от стар баща чедо съм • дялан камък съм • излизана парà съм**

МИНА МЕ ВАЛЯКЪТ *диал.* — вж. ГАЗИ МЕ МЕЧКА‹ТА›

МИНА МИ ЗАЕК ПЪТ — вж. МИНА МИ ‹ЧЕРНА› КОТКА ПЪТ

МИНА МИ ЛИСИЦА ПЪТ — вж. МИНА МИ ‹ЧЕРНА› КОТКА ПЪТ

МИНА МИ МАЧКА ПЪТ *диал.* — вж. МИНА МИ ‹ЧЕРНА› КОТКА ПЪТ

МИНА МИ МЕЧКА ПЪТ — вж. МИНА МИ ‹ЧЕРНА› КОТКА ПЪТ

МИНА МИ МИШКА ПЪТ — вж. МИНА МИ ‹ЧЕРНА› КОТКА ПЪТ

МИНА МИ ‹ЧЕРНА› КОТКА ПЪТ — Не успях да постигна това, което желаех, което бях предприел, претърпях неуспех, не сполучих. *Може да му мине*

котка път и да не замине за чужбина. ✧ Ако не ми мине черна котка път, ще си взема изпита.

— **пресече ми котка път‹я› • мина ми лисица път • мина ми мечка път • мина ми мишка път • пресече ми мишка път • мина ми заек път • мина ми мачка път** *диал.*

МИНУТИТЕ МИ СА ПРЕБРОЕНИ — вж. ДНИТЕ МИ СА ПРЕБРОЕНИ

МИРИША НА БОСИЛЕК — вж. МИРИША НА ПРЪСТ

МИРИША НА ГРОБ — вж. МИРИША НА ПРЪСТ

МИРИША НА ЗЕМЯ — вж. МИРИША НА ПРЪСТ

МИРИША НА МЛЯКО — Още съм много млад, незрял, неопитен. *Мирише още на мляко, а седнал баща си да поучава.*

— **мирише (миришат) ми устата на мляко • миришат ми зъбите на мляко • имам ‹още› жълто около (на, край, по) устата ‹си› • с жълто около (на) устата съм • с мляко по устата съм • млад и зелен съм • не зная ‹още› да си обърша носа • не зная ‹още› да си обърша сополите • ‹още› не зная да си връзвам/ вържа гащите • ‹още› не мога да си връзвам/ вържа гащите • ‹още› не умея да си връзвам/ вържа гащите • вонят ми устата на мляко** *диал.* **• вонят ми зъбите на мляко** *диал.* **• имам жълто на гагата** *диал.* **• имам жълто под мустак** *диал.* **• миришат ми зъбите на трева** *диал.* **• мирише ми душата на мляко** *диал.* **• още мляко бозая** *диал.* **• още яздя тоягата на кон** *диал.*

МИРИША НА ПРЪСТ — Много стар и немощен съм, зле съм и скоро ще умра. *С всеки изминат ден старецът все повече отпадаше и изнемощяваше, вече миришеше на пръст.*

— **мириша на земя • мириша на гроб • мириша на босилек • душата ми мирише на плесен • единият ми крак е в гроба • с единия крак съм в гроба • с единия крак съм стъпил в гроба • погледнал съм в гроба • с едната нога съм стъпил в гроба** *диал.* **• с едната нога съм в гроба** *диал.* **• с единия крак съм в трапа** *диал.* **• единият ми крак е в герана** *диал.* **• пътник ‹за онзи (оня) свят› съм • душата ми е в (зад, на) зъбите • душата ми е дошла в (до) зъбите • душата ми се е събрала в зъбите • душата ми седи в зъбите • душата ми се е запряла в зъбите** *диал.* **• душата ми се е събрала в нокът • душата ми се е закрепила под ноктите • душа под нокът нося • душа под наем нося • вижда ми се/ види ми се краят • към края съм • нямам ‹си› дни • няма да ме бъде • дните ми са преброени • броят ми се дните • остават**

ми броени дни • часовете ми са преброени • часовете ми са прочетени • минутите ми са преброени • свършили ми са се дните • скъсали ми са се дните • дните ми са прочетени • дойде ми времето • дойде моето време • дойде ми часът • дойде моят час • настъпи ми часът • удари ми часът • над гроб съм надникнал *диал.* • хванал съм долния път *диал.* • скоро ще чуя алилуя *диал.* • нося си житото (пшеницата, коливото) в устата *диал.* • житото ми е на носа *диал.* • нося си тамяна под носа *диал.* • държа тамяна под носа си *диал.* • захапал съм тамяна *диал.* • няма да чуя кукувицата *диал.*

МИРИШАТ МИ ЗЪБИТЕ НА МЛЯКО — вж. МИРИША НА МЛЯКО

МИРИШАТ МИ ЗЪБИТЕ НА ТРЕВА *диал.* — вж. МИРИША НА МЛЯКО

МИРИШЕ МИ ДУШАТА НА МЛЯКО *диал.* — вж. МИРИША НА МЛЯКО

МИРИШЕ (МИРИШАТ) МИ УСТАТА НА МЛЯКО — вж. МИРИША НА МЛЯКО

МИРИШЕ НА МУХЪЛ — вж. МИРИШЕ НА НАФТАЛИН

МИРИШЕ НА НАФТАЛИН — Употребява се, за да се посочи, че нещо (възгледи, разбирания и под.) се схваща като остаряло, старомодно, несъвременно. *Днес приказките за братство и равенство между хората миришат на нафталин.*

— мирише на мухъл • отживял съм си времето • отживял съм своето време

МИСЛЯ СИ, ЧЕ СЪМ ХВАНАЛ ГОСПОД ЗА БРАДАТА — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

МИСЛЯ СИ, ЧЕ СЪМ ХВАНАЛ ГОСПОД ЗА ПЕША (ШЛИФЕРА, ПАРДЕСЮТО) *жарг.* — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

МИСЛЯ, ЧЕ ВСИЧКО, ЩО ХВЪРЧИ, СЕ ЯДЕ *ирон.* — Проявявам наивност, неопитност, незрялост, като не възприемам нещата в тяхната реалност (обикн. ги идеализирам или виждам в желаната благоприятна светлина); фантазирам. *Млада си още и вярваш на всичките му обещания, мислиш, че всичко, що хвърчи, се яде.*

— хвърча в (из) облаците *книж.* • летя в облаците *книж.* • витая в (по) облаците *книж.* • живея в облаците • хвърча по (в) небесата (по небето) *книж.* • чини ми се, че щото хвърчи, се се яде *диал. ирон.*

МИША ТУПУРДИЯ *пренебр.* — Несериозни действия, които не заслужават внимание, нито пък могат да доведат до особени резултати. *Заканите на*

учителите, че ще намаляват поведението за неизвинени отсъствия, им се струваха миша тупурдия и не се стряскаха от тях.

— **заешка тупурдия** *пренебр.* • **много шум за нищо** *книж.* • **буря в чаша вода** *книж.*

МЛАД И ЗЕЛЕН СЪМ — вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

МНОГО ВАЖНО *пренебр.* — вж. ЧУДО ГОЛЯМО ‹СТАНАЛО› *пренебр.*

МНОГО ВОДА ИЗТЕЧЕ (ЩЕ ИЗТЕЧЕ) *от някога (до някога)* — Много време измина (ще мине) от (до) някакъв момент, много неща се случиха (ще се случат). *Много вода изтече, откакто се беше задомил и животът му се промени коренно.* ✧ *Много вода ще изтече, докато се дипломираш.*

— **колко вода изтече (ще изтече)** • **много вода ще да помине** *до някога диал.*

МНОГО ВОДА ЩЕ ДА ПОМИНЕ *до някога диал.* — вж. МНОГО ВОДА ИЗТЕЧЕ

МНОГО ДУМИ НА ВОДЕНИЦАТА ‹БИВАТ› *неодобр.* — вж. МНОГО ПРИКАЗКИ НА ПАЗАРА *неодобр.*

МНОГО ИСКАМ ДА ЗНАЯ *за някого или за нещо пренебр.* — вж. МАЛКО ИСКАМ ДА ЗНАЯ *пренебр.*

МНОГО ЛАКЪРДИИ НА ВОДЕНИЦАТА ‹БИВАТ› *неодобр.* — вж. МНОГО ПРИКАЗКИ НА ПАЗАРА *неодобр.*

МНОГО МЕ Е ГРИЖА *за някого или за нещо пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

МНОГО МЕ Е ЕНЯ *за някого или за нещо пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

МНОГО МИ ВЛИЗА В ДЖОБА *пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

МНОГО МИ ВЛИЗА В КЕСИЯТА *пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

МНОГО МИ ВЛИЗА В РАБОТАТА — вж. НЕ МИ ВЛИЗА В РАБОТАТА

МНОГО МИ ДРЕМЕ *за някого или за нещо жарг. пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

МНОГО МИ Е ЗОР *за някого или за нещо пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

МНОГО МИ ПУКА *за някого или за нещо жарг.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

МНОГО ПРИКАЗКИ НА ВОДЕНИЦАТА ‹БИВАТ› *неодобр.* — вж. МНОГО ПРИКАЗКИ НА ПАЗАРА *неодобр.*

МНОГО ПРИКАЗКИ НА ПАЗАРА *неодобр.* — Употребява се като подкана да не се говорят излишни неща. *Всеки път, когато тя започваше много да дрънка, той я поглеждаше строго и ѝ казваше: — Много приказки на пазара.*

— **много приказки на воденицата ‹биват›** *неодобр.* • **много думи на воденицата ‹биват›** *неодобр.* • **много лакърдии на воденицата ‹биват›** *неодобр.* • **много сбор на панаир** *диал. неодобр.*

МНОГО СБОР НА ПАНАИР *диал. неодобр.* — вж. МНОГО ПРИКАЗКИ НА ПАЗАРА *неодобр.*

МНОГО ШУМ ЗА НИЩО *книж.* — Незаслужено голямо внимание за нещо нищожно, дребно, малко. *Историята около приватизацията на предприятието предизвика много шум за нищо.*

— **буря в чаша вода** *книж.* • **миша тупурдия** *пренебр.* • **заешка тупурдия** *пренебр.* • **триста лакърдии за парȁ** *простонар.*

МОГА ДА МИСЛЯ КОЛКОТО ОТ ЕДНАТА ДУПКА НА НОСА СИ ДО ДРУГАТА *диал. пренебр.* — вж. ГЛАВАТА МИ Е КУХА *пренебр.*

МОГА, НЕ МОГА — вж. НА ВСЯКА ЦЕНА

МОЗЪКЪТ МИ ЩРАКА — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

МОКЪР ДОШЪЛ, А КАЛЕН СИ ОТИШЪЛ *пренебр.* — вж. ВОЛ ОТИДЕ, БИВОЛ СЕ ВЪРНА *пренебр.*

МОКЪР-МОКРЕНИЧЪК — вж. ВИР ВОДА.

МОМЧЕ ЗА ВСИЧКО — Човек, който е използван за всякаква работа, комуто се възлага да изпълнява много и обикн. неприятни задачи. *Той често се възмущаваше, че не е момче за всичко, та го карат да върши какво ли не.*

— **кираджийски кон** • **товарен кон** • **товарно магаре**

МОРЕТО МИ Е ДО КОЛЯНО и **МОРЕТО МИ Е ДО КОЛЕНЕ** — Крайно самонадеян съм, смятам, че мога да постигна всичко без затруднение. *Той си въобразява, че всичко може, морето му е до коляно, но животът ще го отрезви.*

— **ловя морето в шепа**

МОТАЕ МИ СЕ В УСТАТА — вж. МОТАЕ МИ СЕ НА ЕЗИКА

МОТАЕ МИ СЕ НА ЕЗИКА — Зная нещо, но не мога в момента изведнъж да се сетя и да го кажа. *Мотае ми се на езика името на града, където той е роден, но не мога да си го припомня напълно.*

— **върти ми се на езика • виси ми на езика • ‹на върха› на езика ми е • върти ми се в устата • мотае ми се в устата • на (в) устата ми е • върти ми се в главата • върти ми се в ума • върти ми се в акъла • стои ми навръх езика** *диал.* **• плете ми се на езика** *диал.* **• мотолеви ми се в устата** *диал.*

МОТАЯ ЕЗИК — вж. ПЛЕТА ‹СИ› ЕЗИК‹А›

МОТОЛЕВИ МИ СЕ В УСТАТА *диал.* — вж. МОТАЕ МИ СЕ НА ЕЗИКА

МОЯ Е ПОСЛЕДНАТА ДУМА — вж. ИМАМ ПОСЛЕДНАТА ДУМА

МОЯТ КЪСМЕТ ВЪВ ВЪРБА ГОЛА СВИРИ *диал.* — вж. С ЧЕРЕН ПОВОЙ МЕ Е ПОВИЛА МАЙКА МИ

МРАВКИ ЛАЗЯТ ПО ГЪРБА (КОЖАТА, ТЯЛОТО) МИ — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 и 2 знач.)

МРАВКИ ОБЛАЗВАТ/ ОБЛАЗЯТ ГЪРБА МИ — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (2 знач.)

МРА ‹СИ› НА СВОЕТО — вж. ДЪРЖА ‹СИ› НА СВОЕТО

МРЪДВА МИ/ МРЪДНЕ МИ АКЪЛЪТ — вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

МРЪДВА МИ/ МРЪДНЕ МИ ЧИВИЯТА — вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

МРЪДВАМ/ МРЪДНА С АКЪЛА СИ — вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ — Обезумявам, побърквам се, полудявам. *След сполетялото я голямо нещастие, тя мръдна с ума си.* ✧ *От тези безкрайни разправии накрая ще мръдна с ума си.*

— **мръдвам/ мръдна с акъла си • мръдва ми/ мръдне ми акълът • мръдва ми/ мръдне ми чивията • изгубвам си/ изгубя си ума • загубвам си/ загубя си ума • изгубвам си/ изгубя си акъла • загубвам си/ загубя си акъла • загубвам си/ загубя си разума (разсъдъка) • изгубвам си/ изгубя си разума (разсъдъка) • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • изхвръква ми/ изхвръкне ми умът • изхвръква ми/ изхвръкне ми акълът • изхвръква ми/ изхвръкне ми чивията • хвръква ми/ хвръкне ми чивията • щуква ми/ щукне ми умът • изфирясва ми/ изфиряса ми умът • изфирясва ми/ изфиряса ми акълът • изскоква ми/ изскокне ми умът** *диал.* • **излиза ми/ излезе ми умът** *диал.* • **побърквам си/ побъркам си акъла** *диал.* • **хващат ме/ хванат ме белите братя • откачам/ откача централно** *жарг.*

МУХИ БРЪМЧАТ В ГЛАВАТА МИ — вж. БРЪМБАРИ БРЪМЧАТ В ГЛАВАТА МИ (1 и 2 знач.)

МУША СИ ГАГАТА *някъде* — вж. МУШКАМ СИ (МУШВАМ СИ/ МУШНА СИ) ГАГАТА

МУША СИ НОСА *някъде* — вж. МУШКАМ СИ (МУШВАМ СИ/ МУШНА СИ) ГАГАТА

МУШКАМ СИ (МУШВАМ СИ/ МУШНА СИ) ГАГАТА *някъде* — Меся се, намесвам се там, където не ми е работата или не е желателно, проявявам прекалено голямо любопитство, ненужен интерес към нещо. *Тази жена му беше крайно неприятна, защото навсякъде си мушкаше гагата.*

— **мушкам си (мушвам си/ мушна си) носа • муша си носа • муша си гагата • вра си гагата • вра си носа • въвирам си/ въвра си гагата • въвирам си/ въвра си носа • завирам си/ завра си гагата • завирам си/ завра си носа • навирам си/ навра си гагата • навирам си/ навра си носа • увирам си/ увра си гагата • увирам си/ увра си носа • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) гагата • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) носа • тикам си (тиквам си/ тикна си) гагата • тикам си (тиквам си/ тикна си) носа • бутам си (бутвам си/ бутна си) гагата • бутам си (бутвам си/ бутна си) носа • бъркам си гагата • бъркам си носа • вра се, дето не ме сеят • въвирам си/ въвра си муцуната** *пренебр.* • **завирам си/ завра си муцуната** *пренебр.* • **пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) муцуната** *пренебр.* • **навирам си/ навра си зурлата** *грубо* • **завирам/ завра глава • навирам/ навра глава • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) гагата в чужда паница** *диал.* • **вра си главата** *диал.* • **въвирам си/ въвра си главата** *диал.* • **завирам си/ завра си муцката** *диал. пренебр.*

МУШКАМ СИ (МУШВАМ СИ/ МУШНА СИ) НОСА *някъде* — вж. МУШКАМ СИ (МУШВАМ СИ/ МУШНА СИ) ГАГАТА

МЪКНА НА ГЪРБА СИ *някого* — вж. НОСЯ НА ГЪРБА СИ (1 и 2 знач.)

МЪКНА НА ПЛЕЩИТЕ СИ *някого* — вж. НОСЯ НА ГЪРБА СИ (1 и 2 знач.)

МЪКНА СЕ В ОПАШКАТА — На последно място съм в някаква работа, дейност; изоставам, не се развивам, не напредвам в нещо. *От една година е при нас, но никакъв напредък не се забелязва в работата му, все се мъкне в опашката.*

— **влача се в опашката • тъпча на едно ‹и също› място • тъпча на място**

МЪКНА СЕ КАТО ОПАШКА *подир (след) някого* — вж. ВЛАЧА СЕ КАТО ОПАШКА

МЪРДА МИ ДЪСКАТА и **МЪРДА МИ ЕДНАТА ДЪСКА** — вж. ХЛОПА МИ ДЪСКАТА

МЪРДА МИ ЕДНАТА ЧИВИЯ и **ЧИВИЯТА МИ МЪРДА** — вж. ХЛОПА МИ ДЪСКАТА

МЪТНАТА ДА ТЕ ВЗЕМЕ (МЪТНИТЕ ДА ТЕ ВЗЕМАТ) и **МЪТНАТА ТЕ ВЗЕЛА (МЪТНИТЕ ТЕ ВЗЕЛИ)**. *Обикн. във 2 и 3 л.* —

1. Възклицание за изразяване на недоволство, възмущение, яд, отправени към някого или към нещо. *Този кмет, мътната да го вземе, докога ще ни мотае с парите.* ✧ *Мътната те взела, ти пак ме излъга.*

— **мътната да те отнесе • мътните да те отнесат • мътната да те отвлече • мътните да те отвлекат • мътната да те завлече • мътните да те завлекат • дявол да те вземе • дяволите да те вземат • дявол те взел • дяволи те взели • върви по дяволите** *пренебр.* • **иди по дяволите** *пренебр.* • **върви в джендема** *пренебр.* • **иди в джендема** *пренебр.* • **върви по пръждомите** *пренебр. грубо* • **върви на майната си** *пренебр. грубо* • **иди на майната си** *пренебр. грубо*

2. Възклицание за изразяване на възторг, възхищение, учудване, изненада от някого или от нещо. *Каква красива вила имаш, мътната да те вземе.* ✧ *Разчувства ме, момиче, мътната те взела.*

— **мътната да те отнесе • мътните да те отнесат • мътната да те отвлече • мътните да те отвлекат • мътната да те завлече • мътните да те завлекат • дявол да те вземе • дяволите да те вземат • дявол те взел • дяволи те взели**

МЪТНАТА ДА ТЕ ЗАВЛЕЧЕ и **МЪТНИТЕ ДА ТЕ ЗАВЛЕКАТ** — вж. МЪТНАТА ДА ТЕ ВЗЕМЕ

МЪТНАТА ДА ТЕ ОТВЛЕЧЕ и **МЪТНИТЕ ДА ТЕ ОТВЛЕКАТ** — вж. МЪТНАТА ДА ТЕ ВЗЕМЕ

МЪТНАТА ДА ТЕ ОТНЕСЕ и **МЪТНИТЕ ДА ТЕ ОТНЕСАТ** — вж. МЪТНАТА ДА ТЕ ВЗЕМЕ

МЪТЯ АКЪЛА *на някого* — вж. МЪТЯ ГЛАВАТА

МЪТЯ ВОДАТА (ВОДИТЕ) —

1. *На някого.* Умишлено преча на някого да осъществи плановете и намеренията си; действам във вреда на някого, като развалям, осуетявам, обърквам плановете и намеренията му. *Тя подозираше, че някой ѝ мъти водата и затова не я изпращат на специализация.*

— **размътвам/ размътя водата • подливам/ подлея вода • подлагам/ подложа крак • турям/ туря (турвам/ турна) крак • слагам/ сложа крак • обърквам/ объркам сметките • забърквам/ забъркам сметките • разбърквам/ разбъркам сметките • правя мръсно • правя кално • правя кал • правя сечено • направям/ направя мръсно • направям/ направя сечено • кроя мръсно • кроя кюляф • подливам/ подлея вода под рогожата** *диал.*

2. *Някъде.* Създавам бъркотия, размирици. *Изключиха няколко души от организацията, за да не мътят водата.*

— **размътвам/ размътя водата • разбунвам/ разбуня духовете**

МЪТЯ ГЛАВАТА *на някого* — Влияя зле на някого, като му внушавам вредни идеи и го отклонявам от правилния начин на мислене и действие; размирявам някого. *Тръгнали из селата да мътят главите на хората и да ги подтикват към размирици.*

— **мътя ума • мътя мозъка • мътя акъла • бъркам главата • бъркам ума • бъркам акъла • размътвам/ размътя главата • размътвам/ размътя ума • размътвам/ размътя мозъка • размътвам/ размътя акъла • забърквам/ забъркам главата • забърквам/ забъркам ума • забърквам/ забъркам акъла • разбърквам/ разбъркам главата • разбърквам/ разбъркам ума • разбърквам/ разбъркам мозъка • разбърквам/ разбъркам акъла**

МЪТЯ МОЗЪКА *на някого* — вж. МЪТЯ ГЛАВАТА

МЪТЯ УМА *на някого* — вж. МЪТЯ ГЛАВАТА

МЯТАМ/ МЕТНА БУХАЛКАТА и **МЯТАМ/ МЕТНА ЕДНА БУХАЛКА** *на някого* — вж. ИЗПУХВАМ/ ИЗПУХАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА›

МЯТАМ/ МЕТНА ВЪЖЕТО *някому* — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА ‹НА› ВЪЖЕТО

МЯТАМ/ МЕТНА ЕДНО ДЪРВО *на някого* — вж. ИЗПУХВАМ/ ИЗПУХАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА›

МЯТАМ/ МЕТНА КЬОТЕКА и **МЯТАМ/ МЕТНА ЕДИН КЬОТЕК** *на някого простонар.* — вж. ИЗПУХВАМ/ ИЗПУХАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА›

МЯТАМ/ МЕТНА НА ТАВАНА *нещо* — вж. ЗАКАЧВАМ (ЗАКАЧАМ)/ ЗАКАЧА НА ГВОЗДЕЯ (ГВОЗДЕЙ)

МЯТАМ/ МЕТНА ОКО *на нещо или някого* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ОКО

МЯТАМ/ МЕТНА ПЕТАЛАТА (ПЕТАЛИТЕ) *грубо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

МЯТАМ/ МЕТНА ПРИМКА НА ВРАТА *на някого* — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА ‹НА› ВЪЖЕТО

МЯТАМ/ МЕТНА ПРИМКА НА ШИЯТА *на някого* — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА ‹НА› ВЪЖЕТО

МЯТАМ СИ/ МЕТНА СИ ВЪЖЕТО НА ВРАТА —

1. Обесвам се. *Животът ѝ беше станал толкова непоносим, че понякога ѝ идваше да си метне въжето на врата.*

— **мятам си/ метна си въжето на шията • слагам си/ сложа си въжето на врата • слагам си/ сложа си въжето на шията • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на шията • нахлузвам си/ нахлузя си въжето на врата • нахлузвам си/ нахлузя си въжето на шията • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на шията • премятам си/ преметна си въжето на врата • премятам си/ преметна си въжето на шията • тегля си въжето • дръпвам си/ дръпна си въжето • мятам си/ метна си примката на врата • мятам си/ метна си примката на шията • слагам си/ сложа си примката на врата • слагам си/ сложа си примката на шията • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примката на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примката на шията • нахлузвам си/ нахлузя си примката на врата • нахлузвам си/ нахлузя си примката на шията • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на шията**

2. Сам си създавам големи неприятности, заемам се с опасни дела, рискувам с нещо. *Тези политически игри са опасни, гледай сам да не си метнеш въжето на врата.*

— **мятам си/ метна си въжето на шията • слагам си/ сложа си въжето на врата • слагам си/ сложа си въжето на шията • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на шията • нахлузвам си/ нахлузя си въжето на врата • нахлузвам си/ нахлузя си въжето на шията • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на шията • премятам си/ преметна си въжето на врата • премятам си/ преметна си въжето на шията • мятам си/ метна си примката на врата • мятам си/ метна си примката на шията • слагам си/ сложа си примката на врата • слагам си/ сложа си примката на шията • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примката на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примката на шията • нахлузвам си/ нахлузя си примката на врата • нахлузвам си/ нахлузя си примката на шията • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на шията • слагам си/ сложа си главата в торбата • поставям си/ поставя си главата в торбата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) главата в торбата • увирам си/ увра си главата в торбата • слагам си/ сложа си главата в конска‹та› торба** *диал.* **• турям си/ туря си главата в конска‹та› торба** *диал.* **• увирам си/ увра си главата в конска‹та› торба** *диал.*

МЯТАМ / МЕТНА СИ ВЪЖЕТО НА ШИЯТА — вж. МЯТАМ СИ/ МЕТНА СИ ВЪЖЕТО НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

МЯТАМ СИ/ МЕТНА СИ МРЕЖАТА — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ВЪДИЦА‹ТА›

МЯТАМ СИ/ МЕТНА СИ ПРИМКАТА НА ВРАТА — вж. МЯТАМ СИ/ МЕТНА СИ ВЪЖЕТО НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

МЯТАМ СИ/ МЕТНА СИ ПРИМКАТА НА ШИЯТА — вж. МЯТАМ СИ/ МЕТНА СИ ВЪЖЕТО НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

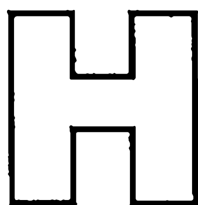

НА БАНИЦАТА МЕКОТО търся — вж. НА ХЛЯБА МЕКОТО търся

НА БАХЧЕВАНДЖИЯ КРАСТАВИЦИ ПРОДАВАМ *диал. ирон.* — вж. НА КРАСТАВИЧАР КРАСТАВИЦИ ПРОДАВАМ *ирон.*

НА БАХЧЕВАНДЖИЯ ПРАЗ ПРОДАВАМ *диал. ирон.* — вж. НА КРАСТАВИЧАР КРАСТАВИЦИ ПРОДАВАМ *ирон.*

НАБИВАМ/ НАБИЯ В ГЛАВАТА *на някого нещо* — Убеждавам някого в нещо, внушавам, вкълпявам му нещо или го научавам на нещо. *Постоянно му набиваше в главата да се пази, да не се доверява на всекиго.* ✧ *Стараеше се да ѝ набие в главата някои важни исторически факти.*

— **вбивам/ вбия в главата • натъпквам/ натъпча в главата • напълвам/ напълня главата • натъпквам/ натъпча мозъка • тъпча главата • пълня главата • наливам/ налея в главата • наливам/ налея с фуния в главата • наливам/ налея в куфалницата** *пренебр.* **• наливам/ налея ум ‹в главата› • наливам/ налея акъл ‹в главата› • давам/ дам акъл • давам/ дам ум**

НАБИВАМ/ НАБИЯ В ОЧИТЕ *на някого нещо* —

1. Непрекъснато напомням на някого за нещо или за някого. *Докога ще ми набиваш в очите заслугите си.* ✧ *Майка му все му набиваше в очите, че приятелката му е голяма кокетка.*

— **въвирам/ въвра в очите • навирам/ навра в очите • тикам в очите • увирам/ увра в очите** *диал.* **• въвирам/ въвра в носа • навирам/ навра в носа • завирам/ завра в носа • тикам в носа • навирам в (пред) лицето**

2. вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА

НАБИВАМ СЕ/ НАБИЯ СЕ В ОЧИ‹ТЕ› *на някого (или самост.)* — Лесно и бързо бивам забелязан, правя впечатление, привличам вниманието, налагам

се на вниманието; очевиден, явен съм. *Белокаменната църква отдалеч се набива в очите. ✧ Напоследък се беше много състарила и това се набиваше в очи.*

— бия в (на) очи • удрям в очи • хвърлям се/ хвърля се в очи‹те› • падам/ падна в очи • навирам се/ навра се в очи‹те› • бода ‹в› очите • вадя очи

НАБИВАМ СИ/ НАБИЯ СИ В АКЪЛА *нещо* — вж. НАБИВАМ СИ/ НАБИЯ СИ В ГЛАВАТА

НАБИВАМ СИ/ НАБИЯ СИ В ГЛАВАТА *нещо* — Внушавам си, втълпявам си нещо, създавам си някакво мнение, убеждение, на които упорито държа; наумявам си нещо. *Когато си набие в главата нещо, никой не може да я разубеди. ✧ Като си е набил в главата, че тя е виновна за провала му, само това повтаря. ✧ Той си беше набил в главата, че ако замине за чужбина, ще преуспее.*

— вбивам си/ вбия си в главата • набивам си/ набия си в ума • набивам си/ набия си в акъла • натъпквам си/ натъпча си в главата • навивам си/ навия си на ума • навивам ‹си›/ навия ‹си› на пръст‹а› • слагам си/ сложа си на ум‹а› (в ума) • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) на ум‹а› (в ума)

НАБИВАМ СИ/ НАБИЯ СИ В УМА *нещо* — вж. НАБИВАМ СИ/ НАБИЯ СИ В ГЛАВАТА

НАБИРА МИ СЕ/ НАБЕРЕ МИ СЕ ДУШАТА — вж. СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО

НА БЛАГОВЕЦ *диал. ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НА БОГА ТАМЯН НЕ ДАВАМ *диал.* — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

НА БОЙНА (БОЕВА) НОГА СЪМ *книж.* — В пълна готовност за действие или за водене на война, борба съм. След последния атентат полицията е на бойна нога.

— на военна нога съм *книж.* • на крак (крака) съм • на нога (нозе) съм *диал.*

НА БОСТАНДЖИЯ КРАСТАВИЦИ ПРОДАВАМ *диал. ирон.* — вж. НА КРАСТАВИЧАР КРАСТАВИЦИ ПРОДАВАМ *ирон.*

НАБУТВАМ СЕ/ НАБУТАМ СЕ В РЪЦЕТЕ *на някого* — вж. НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В РЪЦЕТЕ

НА БЪРЗА РЪКА — вж. НАДВЕ-НАТРИ

НАБЪРКВАМ СЕ/ НАБЪРКАМ СЕ В *някаква* **КАША и НАБЪРКВАМ СЕ/ НАБЪРКАМ СЕ В КАШАТА** — вж. ЗАБЪРКВАМ СЕ/ ЗАБЪРКАМ СЕ В *някаква* КАША

НА БЯЛОТО ВИКАМ ЧЕРНО ‹, А НА ЧЕРНОТО — БЯЛО› — вж. НА БЯЛОТО КАЗВАМ ЧЕРНО ‹, А НА ЧЕРНОТО — БЯЛО›

НА БЯЛОТО КАЗВАМ ЧЕРНО ‹, А НА ЧЕРНОТО — БЯЛО› — Съзнателно твърдя обратното на действителното, истинното, очевидното; преиначавам истината, извъртам нещата. *Момичето е добро и трудолюбиво, не мога на бялото да кажа черно.*

— наричам бялото черно • на бялото викам черно ‹, а на черното — бяло› • бялото правя черно • черното правя бяло • на черното казвам бяло • на черното викам бяло

НАВЕЖДАМ/ НАВЕДА ВРАТ *пред някого или нещо (или самост.)* — Ставам смирен и покорен; подчинявам се, покорявам се пред волята на някого. *Един свободолюбив народ никога не навежда врат пред поробителите.* ✧ *Тя наведе врат пред волята на баща си и изпълни нарежданията му.*

— превивам/ превия врат • подвивам/ подвия врат • прекланям/ преклоня врат • скланям/ склоня врат • скършвам/ скърша врат • свивам/ свия врат • снемам/ снема врат • навеждам/ наведа глава • прекланям/ преклоня глава • свеждам/ сведа глава • скланям/ склоня глава • превивам/ превия глава • превивам/ превия гръб • превивам/ превия гръбнак • падам/ падна на колене

НАВЕЖДАМ/ НАВЕДА ВРАТА *на някого* — вж. НАВИВАМ/ НАВИЯ ВРАТА

НАВЕЖДАМ/ НАВЕДА ГЛАВА —

1. Угрижвам се, обезсърчавам се, отчайвам се. *Когато загуби надежда, че ще намери работа, тя съвсем наведе глава.* ✧ *Защо си навел глава, проблеми ли имаш?*

— отпускам/ отпусна глава • увесвам/ увеся глава • обвесвам/ обвеся глава • клюмвам/ клюмна глава • оборвам/ оборя глава • оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) глава • оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) нос • обвесвам/ обвеся врат • отпускам/ отпусна врат • обесвам/ обеся врат • обвесвам/ обвеся нос • провесвам/ провеся нос • обесвам/ обеся нос • увесвам/ увеся нос • клюмвам/ клюмна нос • клюмва ми/ клюмне ми носът • увисва ми/ увисне ми носът • провисва ми/ провисне ми носът • падам/ падна духом *книж.* • отпадам/ отпадна духом *книж.* • клепват ми/ клепнат ми ушите • клюмвам/ клюмна врат *диал.* • попарва ме/ попари ме сланата

2. вж. НАВЕЖДАМ/ НАВЕДА ОЧИ ‹КЪМ (В) ЗЕМЯТА›
3. вж. НАВЕЖДАМ/ НАВЕДА ВРАТ

НАВЕЖДАМ/ НАВЕДА ГЛАВАТА *на някого* — вж. НАВИВАМ/ НАВИЯ ВРАТА

НАВЕЖДАМ/ НАВЕДА НОСА *на някого* — вж. СМАЧКВАМ/ СМАЧКАМ ФАСОНА

НАВЕЖДАМ/ НАВЕДА ОЧИ ‹КЪМ (В) ЗЕМЯТА› — Гледам надолу пред себе си поради срам, стеснение, неудобство, нерешителност или чувство за вина. *Когато го хванаха в лъжа, той се изчерви и наведе очи към земята.* ✧ *При най-малката забележка тя се притесняваше и навеждаше очи.*

— **потапям/ потопя очи ‹в земята› • свеждам/ сведа очи • свеждам/ сведа поглед • навеждам/ наведа глава • забивам/ забия очи‹те си› • забивам/ забия поглед • забивам/ забия глава‹та си› в земята • забождам/ забода очи • забождам/ забода поглед • забучвам/ забуча поглед • забождам/ забода нос • забучвам/ забуча нос**

НАВИВАМ/ НАВИЯ БУРМАТА *на някого* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ)

НАВИВАМ/ НАВИЯ ВРАТ — вж. ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ

НАВИВАМ/ НАВИЯ ВРАТА *на някого* — Сломявам непокорството на някого, налагам му се; подчинявам, покорявам някого. *Баща му ще се справи с него, ще му навие врата.* ✧ *На тези момчета им навиха врата и сега са кротки и послушни.*

— **извивам/ извия врата • превивам/ превия врата • свивам/ свия врата • прекършвам/ прекърша врата • навеждам/ наведа врата • навеждам/ наведа главата • навивам/ навия главата • стъпвам/ стъпя на врата • стъпвам/ стъпя на шията • стъпвам/ стъпя на гушата • стъпвам/ стъпя на гърба • поставям/ поставя на колене • турям/ туря (турвам/ турна) под крака‹та› си • сядам/ седна на врата • сядам/ седна на шията • сядам/ седна на главата • нахлузвам/ нахлузя оглавник • турям/ туря (турвам/ турна) самар‹а› • счупвам/ счупя рогата** *диал.* • **строшавам/ строша рогата** *диал.*

НАВИВАМ/ НАВИЯ ГЛАВАТА *на някого* — вж. НАВИВАМ/ НАВИЯ ВРАТА

НАВИВАМ/ НАВИЯ НА ДВАТА СИ ПРЪСТА *някого* — вж. ВЪРТЯ НА ПРЪСТ‹А СИ›

НАВИВАМ/ НАВИЯ НА ПРЪСТ *някого* — вж. ВЪРТЯ НА ПРЪСТ‹А СИ›

НАВИВАМ/ НАВИЯ ПРУЖИНАТА *на някого* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ)

НАВИВАМ ‹СИ›/ НАВИЯ ‹СИ› НА ПРЪСТ‹А› *нещо* — вж. НАБИВАМ СИ/ НАБИЯ СИ В ГЛАВАТА

НАВИВАМ СИ/ НАВИЯ СИ НА УМА *нещо* — вж. НАБИВАМ СИ/ НАБИЯ СИ В ГЛАВАТА

НА ВИЛИ И МОГИЛИ — Разхвърляно, неподредено, разтурено, неоправено. *Когато влязох в кухнята, заварих всичко на вили и могили.*

— **на вили и мотовили • с главата надолу • с краката нагоре • сгром и лом** *диал.*

НА ВИЛИ И МОТОВИЛИ — вж. НА ВИЛИ И МОГИЛИ

НАВИРАМ/ НАВРА В ЗЕМЯТА *някого* — вж. НАТЪПКВАМ/ НАТЪПЧА В ЗЕМЯТА (1 и 2 знач.)

НАВИРАМ/ НАВРА В КАЛТА —

1. *Нещо.* Лишавам нещо от условия за съществуване или развитие, унищожавам, пренебрегвам го напълно. *Хората вярваха в светлото бъдеще, но надеждата им беше навряна в калта.*

— **стъпквам/ стъпча в калта**

2. *Някого.* вж. НАТЪПКВАМ/ НАТЪПЧА В ЗЕМЯТА (1 и 2 знач.)

НАВИРАМ/ НАВРА В КОЗИ РОГ *някого* — вж. НАВИРАМ/ НАВРА В МИША ДУПКА (1 и 2 знач.)

НАВИРАМ/ НАВРА В КУЧИ ГЪЗ *някого грубо* — вж. НАВИРАМ/ НАВРА В МИША ДУПКА (1 и 2 знач.)

НАВИРАМ/ НАВРА В (ПРЕД) ЛИЦЕТО *на някого нещо* — вж. НАВИРАМ/ НАВРА В ОЧИТЕ (1 и 2 знач.)

НАВИРАМ/ НАВРА В МИША ДУПКА *някого* —

1. Нахоквам, наругавам жестоко някого. *Като разбра, че той отново я е излъгал, тя започна да го ругае и го навря в миша дупка.* ✧ *Ако закъснея за срещата, тя ще ме навре в миша дупка.*

— **въвирам/ въвра в миша дупка • завирам/ завра в миша дупка • вкарвам/**

вкарам в миша дупка • натиквам/ натикам в миша дупка • напъхвам/ напъхам в миша дупка • натъпквам/ натъпча в миша дупка • въвирам/ въвра в кози рог • навирам/ навра в кози рог • вкарвам/ вкарам в кози рог • натиквам/ натикам в кози рог • натъпквам/ натъпча в кози рог • навирам/ навра в земята • натъпквам/ натъпча в земята • навирам/ навра в калта • натъпквам/ натъпча в калта • въвирам/ въвра в кучи гъз *грубо* • завирам/ завра в кучи гъз *грубо* • навирам/ навра в кучи гъз *грубо* • вкарвам/ вкарам в кучи гъз *грубо* • натиквам/ натикам в кучи гъз *грубо* • навирам/ навра на псетата в гъза *грубо* • направям/ направя ‹на› бъзе и коприва • направям/ направя със земята равен • сравнявам/ сравня със земята • сривам/ срина със земята • направям/ направя ‹на› мат и маскара • направям/ направя на нищо ‹и никакво› • направям/ направя на салата • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя на сол ‹и пипер› • направям/ направя на сол и вода • направям/ направя ‹на› пух и прах • нарязвам/ нарежа като кисела краставица • нарязвам/ нарежа като горчива краставица • не оставям/ оставя здраво място • сапунисвам/ сапунисам главата • насапунисвам/ насапунисам здравата • натърквам/ натъркам сол на главата • натърквам/ натъркам муцуната *грубо* • натърквам/ натъркам мутрата *грубо* • натърквам/ натъркам носа • натривам/ натрия носа • натривам/ натрия муцуната *грубо* • натривам/ натрия мутрата *грубо* • нажулвам/ нажуля носа • нажулвам/ нажуля главата ‹със сапун› • натърквам/ натъркам врата • натърквам/ натъркам главата със сапун • дръпвам/ дръпна калая • дръпвам/ дръпна един калай • тегля калая • тегля един калай • тегля едно конско • дръпвам/ дръпна едно конско • направям/ направя със земята барабар *простонар.* • направям/ направя гъба и коприва *диал.*

2. Поставям някого в тежко, унизително и безизходно положение, като по този начин го наказвам или му отмъщавам за някаква негова лоша постъпка. *Той се беше заканил да я навре в миша дупка, за да не му пречи повече в живота.*

— въвирам/ въвра в миша дупка • завирам/ завра в миша дупка • вкарвам/ вкарам в миша дупка • натиквам/ натикам в миша дупка • напъхвам/ напъхам в миша дупка • натъпквам/ натъпча в миша дупка • въвирам/ въвра в кози рог • навирам/ навра в кози рог • вкарвам/ вкарам в кози рог • натиквам/ натикам в кози рог • натъпквам/ натъпча в кози рог • навирам/ навра в земята • натъпквам/ натъпча в земята • навирам/ навра в калта • натъпквам/ натъпча в калта • стъпквам/ стъпча в калта • навирам/ навра в орехова черупка • завирам/ завра в орехова черупка • натиквам/ натикам в орехова черупка • натъпквам/ натъпча в орехова черупка • натиквам/ натикам в шише • въвирам/ въвра в кучи гъз *грубо* • завирам/ завра в кучи гъз *грубо* • навирам/ навра в кучи гъз *грубо* • вкарвам/ вкарам в кучи гъз *грубо* • натиквам/ натикам в кучи гъз *грубо* • навирам/ навра на псетата в гъза *грубо*

НАВИРАМ/ НАВРА В НОСА *на някого нещо* — вж. НАВИРАМ/ НАВРА В ОЧИТЕ (1, 2 и 3 знач.)

НАВИРАМ/ НАВРА В ОРЕХОВА ЧЕРУПКА *някого* — вж. НАТИКВАМ/ НАТИКАМ В ОРЕХОВА ЧЕРУПКА

НАВИРАМ/ НАВРА В ОЧИТЕ *на някого нещо* —

1. Съвсем отблизо показвам на някого нещо, правя някой да види нещо, обръщам внимание върху нещо, с което не е желал да се съобрази, което не е желал да приеме. *Наложи се да ѝ навра в очите дипломата си, защото тя все не вярваше, че съм завършил образованието си.* ✧ *Навря му в очите вестника, за да му покаже, че статията е излязла.*

— **възвирам/ възвра в очите • навирам/ навра в (пред) лицето • навирам/ навра в носа • навирам/ навра под носа • възвирам/ възвра в носа • възвирам/ възвра под носа • завирам/ завра в носа • завирам/ завра под носа • тикам (тиквам/ тикна) в (под) носа • тикам (тиквам/ тикна) в мутрата** *грубо*

2. Непрекъснато напомням на някого за нещо. *Той все ни навира в очите колко много грижи полага за семейството си.*

— **възвирам/ възвра в очите • тикам в очите • набивам/ набия в очите • увирам/ увра в очите** *диал.* **• навирам/ навра в (пред) лицето • навирам/ навра в носа • възвирам/ възвра в носа • завирам/ завра в носа • тикам в носа**

3. Натяквам на някого за нещо, измъчвам го с непрекъснати укори за нещо. *Все ѝ навираше в очите, че не си върши работата както трябва.*

— **възвирам/ възвра в очите • набивам/ набия в очите • тикам в очите • вадя очите • бода очите • бъркам в очите • увирам/ увра в очите** *диал.* **• трия сол на главата • трия лук на главата • чукам сол на главата • чукам лук на главата • чукам пипер на главата • търкам сол на главата • кълцам сол на главата • кълцам лук на главата • меля сол на главата • натърквам/ натъркам сол на главата • вършея тръни на главата • опявам на главата • бая на главата • трия сол на носа • трия лук по носа • навирам/ навра в носа • възвирам/ възвра в носа • завирам/ завра в носа • тикам в носа**

НАВИРАМ/ НАВРА ГЛАВА *в нещо* —

1. вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ГЛАВА‹ТА СИ›
2. вж. НАВИРАМ СИ/ НАВРА СИ НОСА

НАВИРАМ/ НАВРА НА ПСЕТАТА В ГЪЗА *някого грубо* — вж. НАВИРАМ/ НАВРА В МИША ДУПКА (1 и 2 знач.)

НАВИРАМ/ НАВРА ПОД НОСА *на някого нещо* — вж. ЗАВИРАМ/ ЗАВРА ПОД НОСА

НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В ЗЕМЯТА и **НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ ВДЪН ЗЕМЯ** — вж. НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В МИША ДУПКА

НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В МИША ДУПКА — Скривам се, обикновено така, че никой да не ме намери. *Когато започнаха данъчните проверки, той се навря в миша дупка.* ✧ *Нуждаеше се от помощ, но приятелите му се бяха наврели в миша дупка.* ✧ *В миша дупка да се навреш и там ще те намерят.*

— **завирам се/ завра се в миша дупка • намъквам се/ намъкна се в миша дупка • натиквам се/ натикам се в миша дупка • изпокривам се/ изпокрия се в миша дупка • навирам се/ навра се в земята • навирам се/ навра се вдън земя**

НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В ОГЪНЯ — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ОГЪНЯ

НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В ОЧИ‹ТЕ› *на някого* —

1. Лесно и бързо бивам забелязан, правя впечатление, привличам вниманието. *Елегантната ѝ външност просто се навираше в очите.*

— **набивам се/ набия се в очи‹те› • бия в (на) очи • хвърлям се/ хвърля се в очи‹те› • падам/ падна в очи • удрям в очи • бода ‹в› очите • вадя очи**

2. Натрапвам се на вниманието на някого, правя всичко възможно да бъда забелязан. *Той постоянно се навираше в очите на началниците си.*

— **навирам се/ навра се под носа • завирам се/ завра се под носа**

НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В РЪЦЕТЕ *на някого* — Сам ставам причина да се срещна, да попадна на някого, който да ми причини неприятности. *Смяташе се за хитър и ловък, а сам се навря в ръцете на полицията.*

— **набутвам се/ набутам се в ръцете • натиквам се/ натикам се в ръцете • напъхвам се/ напъхам се в ръцете • завирам се/ завра се в ръцете • намъквам се/ намъкна се в ръцете**

НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В УСТАТА НА ВЪЛКА — Постъпвам така, че сам се излагам на голяма опасност, която идва от страна на някого. *Когато написа разобличителната статия срещу ръководството на министерството, знаеше, че сама се навира в устата на вълка, но пое риска.*

— **завирам се/ завра се в устата на вълка • въвирам се/ въвра се в устата на вълка • пъхам се (пъхвам се/ пъхна се) в устата на вълка • напъхвам се/**

напъхам се в устата на вълка • влизам/ вляза на вълка в устата • отивам/ отида на вълка в устата • навирам се/ навра се в устата на звяра • въвирам се/ въвра се в устата на звяра • пъхам се (пъхвам се/ пъхна се) в устата на звяра • отивам/ отида в устата на ламята • влизам/ вляза в устата на ламята

НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В УСТАТА НА ЗВЯРА — вж. НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В УСТАТА НА ВЪЛКА

НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ МЕЖДУ ТОЯГИТЕ — Сам се поставям в неблагоприятно положение, сам си причинявам неприятности, мъки. *Не се навирай между тоягите, остави ги сами да си решават проблемите.* ✧ *Защо му трябваше да ги съветва, сам да се навира между тоягите, като знаеше, че няма да го послушат.*

— навирам се/ навра се между шамарите • вра се между шамарите • бутам се (бутвам се/ бутна се) у (между) шамарите • тикам се между тоягите • лягам/ легна под тоягата • лягам/ легна под дряновицата • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) пръста ‹там›, където скърца • завирам си/ завра си пръста между вратата • вкарвам си/ вкарам си автогол • забивам си/ забия си автогол • докарвам си/ докарам си беля на главата • докарвам си/ докарам си беля‹та› • навличам си/ навлека си беля на главата • навличам си/ навлека си беля‹та› • вземам си/ взема си беля на главата • вземам си/ взема си беля‹та› • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) беля на главата • намирам си/ намеря си беля‹та› • хващам си/ хвана си беля‹та› • насаждам се/ насадя се на пачи яйца • отварям си/ отворя си беля‹та› • търся си белята ‹със свещ› • диря си белята ‹със свещ› • купувам си/ купя си белята *диал.*

НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ МЕЖДУ ШАМАРИТЕ — вж. НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ МЕЖДУ ТОЯГИТЕ

НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ ПОД КОЖАТА *на някого* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПОД КОЖАТА

НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ ПОД НОСА *на някого* — Натрапвам се на вниманието на някого, правя всичко възможно да бъда забелязан. *Той гледаше много да не се навира под носа на директора.*

— завирам се/ завра се под носа • навирам се/ навра се в очи‹те›

НАВИРАМ СИ/ НАВРА СИ ГАГАТА *някъде* — вж. НАВИРАМ СИ/ НАВРА СИ НОСА

НАВИРАМ СИ/ НАВРА СИ ЗУРЛАТА *някъде грубо* — вж. НАВИРАМ СИ/ НАВРА СИ НОСА

НАВИРАМ СИ/ НАВРА СИ МУТРАТА *някъде грубо* — вж. НАВИРАМ СИ/ НАВРА СИ НОСА

НАВИРАМ СИ/ НАВРА СИ НОСА *някъде* — Проявявам неоправдан интерес към нещо, меся се там, където не трябва и не ми е работа. *Тя обичаше да си навира носа в личния живот на хората. ✧ Нямаш ли си друга работа, та си навираш носа навсякъде.*

— навирам си/ навра си гагата • завирам си/ завра си носа • завирам си/ завра си гагата • възвирам си/ възвра си носа • възвирам си/ възвра си гагата • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) носа • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) гагата • мушкам си (мушвам си/ мушна си) носа • мушкам си (мушвам си/ мушна си) гагата • вра си носа • вра си гагата • увирам си/ увра си носа • увирам си/ увра си гагата • бутам си (бутвам си/ бутна си) носа • бутам си (бутвам си/ бутна си) гагата • тикам си (тиквам си/ тикна си) носа • тикам си (тиквам си/ тикна си) гагата • бъркам си носа • бъркам си гагата • муша си носа • муша си гагата • навирам/ навра глава • завирам/ завра глава • завирам си/ завра си муцуната *пренебр.* • възвирам си/ възвра си муцуната *пренебр.* • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) муцуната *пренебр.* • навирам си/ навра си мутрата *грубо* • навирам си/ навра си зурлата *грубо* • вра се, дето не ме сеят • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) гагата в чужда паница *диал.* • вра си главата *диал.* • възвирам си/ възвра си главата *диал.* • завирам си/ завра си муцката *диал. пренебр.*

НАВИРВАМ/ НАВИРЯ ГЛАВА —

1. Проявявам неподчинение, непокорство, своеволие. *Децата вече не я слушаха, бяха навирили глава и правеха каквото си знаят. ✧ Служителите не бяха съгласни със съкращенията на работните места, навириха глава и започнаха да се бунтуват.*

— вирвам/ вирна глава • вдигам/ вдигна глава • надигам/ надигна глава • повдигам/ повдигна глава • изправям/ изправя глава • навирвам/ навиря рога‹та си› • навирвам/ навиря нос

2. вж. НАВИРВАМ/ НАВИРЯ НОС (1 знач.)

НАВИРВАМ/ НАВИРЯ КОКИЛИ *грубо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

НАВИРВАМ/ НАВИРЯ КРАКА ‹В ХЕНДЕКА› — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

НАВИРВАМ/ НАВИРЯ НОС —

1. Ставам високомерен, надменен, надут; възгордявам се, надувам се. *Тя беше толкова главозамаяна от успехите си, че навири нос. ✧ С него не може изобщо да се разговаря, толкова е навирил нос.*

— **вирвам/ вирна нос • вирвам си/ вирна си носа • вдигам/ вдигна нос • вдигам си/ вдигна си носа • надигам/ надигна нос • с вирнат нос съм • вирвам/ вирна глава • навирвам/ навиря глава • вдигам/ вдигна глава • надигам/ надигна глава • с вирната глава съм • гледам отвисоко • гледам извисоко • гледам отгоре • през рамо гледам • държа се нависоко • държа се на голямо • държа главата си високо • хвърча нависоко • изхвърлям се/ изхвърля се нависоко • вдигам се/ вдигна се нависоко • надувам се/ надуя се като пуяк • надувам се/ надуя се като паун • перча се като паун • продавам важности • броя звездите • на земята не стъпвам • носът ми не се стига с клечка** *ирон.* • **носът ми не се стига с говняна клечка** *вулг. ирон.* • **носът ми не се стига с лайняна клечка** *вулг. ирон.* • **носът ми не се стига с посрана клечка** *вулг. ирон.* • **растат ми ушите • порастват ми/ пораснат ми ушите • виря нос‹а си› • виря глава‹та си› • виря опашка‹та си› • вдигам/ вдигна опашка • вдигам си/ вдигна си опашката • надигам си/ надигна си муцуната • мисля си, че съм хванал Господ за брадата • мисля си, че съм хванал Господ за пеша (шлифера, пардесюто)** *жарг.* • **вдигам/ вдигна перки** *жарг.* • **надигам/ надигна перки** *жарг.* • **вадя перки** *жарг.* • **надувам/ надуя перки** *жарг.* • **давам го/ дам го тежко** *жарг.* • **вдигам стойки** *жарг.* • **вдигам гири** *жарг.* • **вдигам се/ вдигна се на голямо** *диал.* • **имам се на голямо** *диал.* • **ида на голямо** *диал.* • **нося се нависоко** *диал.* • **имам се нависоко** *диал.* • **турям се на голямата клечка** *диал.* • **вдигам/ вдигна уши** *диал.*

2. вж. НАВИРВАМ/ НАВИРЯ ГЛАВА (1 знач.)

НАВИРВАМ/ НАВИРЯ ОПАШКА *неодобр.* — Започвам да водя неморален, разпуснат живот. *Откакто мъжът ѝ я напусна, тя съвсем навири опашка и заряза децата си.*

— **вдигам/ вдигна опашка** *неодобр.* • **вдигам си/ вдигна си опашката** *неодобр.* • **виря опашка‹та си›** *неодобр.* • **въртя опашка** *неодобр.* • **играе ми опашката** *неодобр.* • **играе ми essкончето** *неодобр.*

НАВИРВАМ/ НАВИРЯ ПЕТАЛАТА *грубо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

НАВИРВАМ/ НАВИРЯ ПОДКОВИ *грубо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

НАВИРВАМ/ НАВИРЯ РОГА‹ТА СИ› — вж. НАВИРВАМ/ НАВИРЯ ГЛАВА (1 знач.)

НАВИРВАМ/ НАВИРЯ УШИ — вж. НАОСТРЯМ/ НАОСТРЯ УШИ

НА ВЛАКНО ОСТАНА *диал.* — вж. НА ‹ЕДИН› КОСЪМ ОСТАНА

НАВЛИЗАМ/ НАВЛЯЗА В ГОДИНИ — Остарявам, ставам възрастен. *Когато човек навлезе в години, загубва интерес към много неща.*

— **влизам/ вляза в години • навлизам/ навляза във възраст • ставам/ стана на години • отивам/ отида към заник • минава ми/ мине ми времето • минават ми/ минат ми годините (годинките)**

НАВЛИЗАМ/ НАВЛЯЗА ВЪВ ВЪЗРАСТ — вж. НАВЛИЗАМ/ НАВЛЯЗА В ГОДИНИ

НАВЛИЧАМ/ НАВЛЕКА БЕЛЯ ‹НА ГЛАВАТА› *на някого* — Ставам причина неприятности да сполетят някого, нещо лошо да му се случи, създавам главоболия, усложнявам, утежнявам положението на някого. *Ако продължаваш да вършиш глупости, ще ми навлечеш някоя беля на главата.* ✧ *Страхуваше се да го приеме да живее в дома ѝ, за да не ѝ навлече някоя беля.*

— **докарвам/ докарам беля ‹на главата› • донасям/ донеса беля ‹на главата› • стоварвам/ стоваря беля ‹на главата› • навличам/ навлека пакост ‹на главата› • вкарвам/ вкарам в беля‹та› • въвличам/ въвлека в беля • вкарвам/ вкарам в беда • запалвам/ запаля огън на главата • запалвам/ запаля главата • запалвам/ запаля суха шума на врата • вкарвам/ вкарам в устата на вълка • натъпквам/ натъпча в устата на вълка • насаждам/ насадя на пачи яйца • отварям/ отворя работа**

НАВЛИЧАМ/ НАВЛЕКА ПАКОСТ ‹НА ГЛАВАТА› *на някого* — вж. НАВЛИЧАМ/ НАВЛЕКА БЕЛЯ ‹НА ГЛАВАТА›

НАВЛИЧАМ СИ/ НАВЛЕКА СИ БЕЛЯ НА ГЛАВАТА и **НАВЛИЧАМ СИ/ НАВЛЕКА СИ БЕЛЯ‹ТА›** *с някого или нещо (или самост.)* — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЯ НА ГЛАВАТА

НАВЛИЧАМ СИ/ НАВЛЕКА СИ ГРЯХ НА ДУШАТА — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ГРЯХ НА ДУШАТА

НА ВОДАТА МАЛКО ВИНО ТУРЯМ *диал.* — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

НА ВОДЕНИЦА СЪМ СЕ РОДИЛ *неодобр.* — Прекалено съм приказлив, обичам много да говоря. *Тази жена цяла вечер не млъкна, сигурно на воденица се е родила.* ✧ *Ти на воденица ли си се родил, че никога не млъкваш?*

— **баща ми ме правил на воденица** *неодобр.* **• разпрана ми е устата • устата ми са като воденица** *неодобр.* **• устата ми са като кречетало** *неодобр.* **•**

мелят ми (мели ми) устата *неодобр.* • **мели ми ченето** *неодобр.* • **мели ми воденицата** *неодобр.* • **работи ми воденицата** *неодобр.* • **меля като ‹празна› воденица** *неодобр.* • **меля като ‹празна› мелница** *неодобр.* • **меля като воденично кречетало** *неодобр.* • **меля като ветрена мелница** *неодобр.* • **меля с езика си** *неодобр.* • **не ми спира езикът** *неодобр.* • **не ми се запира езикът** *диал. неодобр.* • **не ми спира устата** *неодобр.* • **дрънкам като ‹празна› воденица** *неодобр.* • **дрънкам като ‹празна› мелница** *неодобр.* • **дрънкам като на воденица‹та› кречеталото** *неодобр.* • **дрънкам като ‹воденичарско› кречетало** *неодобр.* • **плещя като кречетало** *неодобр.* • **дрънча като ‹празна› воденица** *диал. неодобр.* • **тропам като ‹празна› воденица** *диал. неодобр.* • **хлопам като воденица** *диал. неодобр.*

НА ВОЕННА НОГА СЪМ *книж.* — вж. НА БОЙНА (БОЕВА) НОГА СЪМ *книж.*

НАВРЕМЕТО ‹СИ› —

1. Някога, много отдавна. *Навремето си той беше много известен и уважаван, а сега малко хора се сещат за него.*

— **едно време** • **во время оно** *книж.*

2. Когато трябва (да се извърши нещо); своевременно. *Трябваше навремето си да се вземат мерки и да се предотврати разхищението на средства.*

— **с време**

НА ВРЪБНИЦА В ПЕТЪК *ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НА ВРЪБНИЦА В СРЯДА‹ТА› *ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НАВРЪЩАМ ВОДА ВЪВ ВОДЕНИЦАТА *на някого диал.* — вж. НАЛИВАМ ВОДА В МЕЛНИЦАТА

НА ВСИЧКО ОТГОРЕ *книж.* — вж. КАТО КАПАК НА ВСИЧКО

НА (ВЪВ) ВСЯКА ГОЗБА ‹И› МЕРУДИЯ ‹СЪМ› *ирон.* — вж. НА (ВЪВ) ВСЯКО ГЪРНЕ ‹И› МЕРУДИЯ ‹СЪМ› *ирон.*

НА ВСЯКА КРАЧКА —

1. Навсякъде, по всички места. *В тази част на града почти на всяка крачка има кафенета.* ✧ *Такъв добър майстор като него не се среща на всяка крачка.*

— **на всяка стъпка** • **под път и над път** • **на (под) път и кръстопът** • **край (по) пътища и кръстопътища** • **под (през) плет и над (зад) плет** • **под праг и над праг**

2. Постоянно, непрекъснато. *На всяка крачка човек се сблъсква с неуредици.*

— на всяка стъпка

НА (ВЪВ) ВСЯКА МАНДЖА ‹И› МЕРУДИЯ ‹СЪМ› *ирон.* — вж. НА (ВЪВ) ВСЯКО ГЪРНЕ ‹И› МЕРУДИЯ ‹СЪМ› *ирон.*

НА ВСЯКА СВАТБА БЪКЛИЦА ‹СЪМ› *диал. ирон.* — вж. НА (ВЪВ) ВСЯКО ГЪРНЕ ‹И› МЕРУДИЯ ‹СЪМ› *ирон.*

НА ВСЯКА СТЪПКА — вж. НА ВСЯКА КРАЧКА (1 и 2 знач.)

НА ВСЯКА ЦЕНА — При всички обстоятелства, каквото ще да става; непременно. *Той беше решил на всяка цена да си вземе държавния изпит.* ✧ *Чувстваше се отпаднала и уморена и трябваше на всяка цена да отиде на почивка.* ✧ *Утре трябва на всяка цена да платя тока.*

— жив ‹или› мъртъв • мога, не мога • ‹ако ще› и камъни да валят • ако ще ‹и› земята наопаки да се обърне • ако ще ‹и› светът да се обърне • ако ще ‹и› светът да се провали • ако ще ‹и› светът да се сгромоляса • ако ще ‹и› светът да се свърши • ако ще ‹и› Господ да слезе • ‹ако ще› и турско да стане • ‹ако ще› и свиня (свинка) в джамия да влезе • ако ще ‹и› на парчета да ме режат (нарежат) • ако ще ‹и› на парчета да ме кълцат (накълцат) • що по що *диал.*

НА (ВЪВ) ВСЯКА ЧОРБА ‹И› МЕРУДИЯ ‹СЪМ› *ирон.* — вж. НА (ВЪВ) ВСЯКО ГЪРНЕ ‹И› МЕРУДИЯ ‹СЪМ› *ирон.*

НА ВСЯКО ГЪРНЕ БЪРКАЛКА (МЕШАЛКА) ‹СЪМ› *диал. ирон.* — вж. НА (ВЪВ) ВСЯКО ГЪРНЕ ‹И› МЕРУДИЯ ‹СЪМ› *ирон.*

НА (ВЪВ) ВСЯКО ГЪРНЕ ‹И› МЕРУДИЯ ‹СЪМ› *ирон.* — За човек, който се меси или взема участие навсякъде, обикн. във всеки разговор, спор и под., независимо от това дали е уместно, нужно. *Той е на всяко гърне мерудия, навсякъде се меси и само раздава съвети.*

— на (във) всяка манджа ‹и› мерудия ‹съм› *ирон.* • на (във) всяка гозба ‹и› мерудия ‹съм› *ирон.* • на (във) всяка чорба ‹и› мерудия ‹съм› *ирон.* • на всяко гърне похлупак (капак, захлупак) ‹съм› *ирон.* • на (във) всяко гърне и пипер ‹съм› *диал. ирон.* • на всяко гърне бъркалка (мешалка) ‹съм› *диал. ирон.* • на всяка сватба бъклица ‹съм› *диал. ирон.* • на всяко нещо и чучул ‹съм› *диал. ирон.*

НА (ВЪВ) ВСЯКО ГЪРНЕ И ПИПЕР ‹СЪМ› *диал. ирон.* — вж. НА (ВЪВ) ВСЯКО ГЪРНЕ ‹И› МЕРУДИЯ ‹СЪМ› *ирон.*

НА ВСЯКО ГЪРНЕ ПОХЛУПАК (КАПАК, ЗАХЛУПАК) ‹СЪМ› *ирон.* — вж. НА (ВЪВ) ВСЯКО ГЪРНЕ ‹И› МЕРУДИЯ ‹СЪМ› *ирон.*

НА ВСЯКО НЕЩО И ЧУЧУЛ ‹СЪМ› *диал. ирон.* — вж. НА (ВЪВ) ВСЯКО ГЪРНЕ ‹И› МЕРУДИЯ ‹СЪМ› *ирон.*

НА ВТОРИ ПЛАН СЪМ *книж.* — вж. СТОЯ НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.*

НА ВТОРО ПРИШЕСТВИЕ *ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НА ВЪРБА *ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НА ВЪРБОЛИНА *ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НАВЪРЗВАМ СЕ/ НАВЪРЖА СЕ НА ВРАТА *на някого диал.* — вж. ОБЕСВАМ СЕ/ ОБЕСЯ НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

‹НА ВЪРХА› НА ЕЗИКА МИ Е —

1. Зная нещо, но не мога в момента изведнъж да се сетя и да го кажа; малко остава напълно да си припомня нещо, което искам да кажа. *Сега ще си спомня как се казваше лекарството, на върха на езика ми е.*

— **върти ми се на езика • виси ми на езика • мотае ми се на езика • върти ми се в устата • на (в) устата ми е • мотае ми се в устата • върти ми се в главата • върти ми се в ума • върти ми се в акъла • стои ми навръх езика** *диал.* • **плете ми се на езика** *диал.* • **мотолеви ми се в устата** *диал.*

2. Изкушавам се да кажа нещо, но съзнателно го премълчавам. *На езика ми беше да му кажа да си ходи, но си замълчах.*

— **на (в) устата ми е • виси ми на езика • сърби ме езикът • тежи ми на езика • върти ми се на езика • върти ми се в устата**

НА (ЗА) ВЯТЪР *остар.* — вж. НА (ЗА) ВЯТЪРА

НА (ЗА) ВЯТЪРА — Напразно, нахалост, без полза, без смисъл. *Изглежда, че си приказвам на вятъра, ти не ме слушаш.*

— **за този (тоя), дето (що) духа • за този (тоя), дето (що) клати гората • за вятъра, дето духа • за вятъра, дето вее • на (за) вятър** *остар.* • **на поразия**

НАГАЖДАМ/ НАГОДЯ УХО *диал.* — вж. ДАДАВАМ/ НАДАМ УХО (УШИ) (1 знач.)

НА ГАРГИТЕ СЕЛЯМ ДАВАМ *диал.* — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

НА ГЛАВАТА МИ Е —

1. *Някой.* Имам задължението да се грижа за прехраната на някого, да издържам някого или да се грижа изобщо за някого. *На тази жена никак не ѝ е леко, на главата ѝ са две малки деца и болен мъж.*

— **имам на главата си • на плещите ми е • на ръцете ми е • виси ми на врата • виси ми на ръцете**

2. *Нещо.* Длъжен съм да се грижа за нещо, да нося отговорност за нещо. *Само тя се грижеше за домакинството, цялата къща беше на главата ѝ.* ✧ *Не е лесно да си кмет, цял град е на главата ти.*

— **имам на главата си • на плещите ми е • на ръцете ми е • виси ми на главата • виси ми на врата**

НА ГЛАВАТА СИ СТЪПВАМ/ СТЪПЯ — Правя всичко възможно, полагам всякакви усилия, труд, жертви, за да постигна нещо, да успея в нещо. *Науми ли си нещо, на главата си ще стъпи, но ще го постигне.* ✧ *Тя е готова на главата си да стъпи, но да му помогне.* ✧ *На главата си ще стъпя, но ще ѝ изплатя парите.*

— **повличам се/ повлека се по корем • помъквам се/ помъкна се по корем • червата си повличам/ повлека • влача се по корем и по лакти • влека се по корем • влача се по корем • пълзя по корем • лазя по корем • обръщам/ обърна света ‹наопаки› • обръщам/ обърна земята наопаки • земята преобръщам/ преобърна • света преобръщам/ преобърна • минавам/ мина през огън и вода • преминавам/ премина през огън и вода • правя, струвам • правя, гласяИ • ‹и› с дявола ортак ставам/ стана • слагам/ сложа душа на мъка** *простонар.* **• турям/ туря (турвам/ турна) душа на мъка** *простонар.* **• под земята ровя** *диал.*

НА (НАД) ГЛАВАТА СЪМ *на някого* — Зорко наблюдавам и контролирам заниманията на някого. *Детето е свикнало все някой да е на главата му, докато си учи уроците.*

— **стоя на (над) главата • седя на (над) главата • вися на (над) главата • държа под (изпод, на) око (очи) • имам под око • не изпускам/ изпусна от (из, изпод) очи (око) • имам пред очи**

НА ГЛАДЕН КОРЕМ — вж. НА ГЛАДНО ‹СЪРЦЕ›

НА ГЛАДЕН СТОМАХ — вж. НА ГЛАДНО ‹СЪРЦЕ›

НА ГЛАДНО ‹СЪРЦЕ› — Преди ядене, когато съм гладен. *На гладно сърце трудно се работи.* ✧ *Той никога не пиеше ракията си на гладно сърце.*

— **на гладен стомах • на гладен корем**

‹НАГЛЕД› КАТО ТИКВА НА ПЛЕТ *ирон.* — Много грозен, неугледен. *Как може да харесва това момиче, то е наглед като тиква на плет.*

— **град го бил** *пренебр.* • **като смъртта грозен**

НА ГОЛИ РЕБРА ЧИФТЕ ПИЩОВИ *диал. подигр.* — вж. НА ГОЛ КОРЕМ ‹ЧИФТЕ› ПИЩОВ‹И› *подигр.*

НА ГОЛ КОРЕМ САБЯ *диал. подигр.* — вж. НА ГОЛ КОРЕМ ‹ЧИФТЕ› ПИЩОВ‹И› *подигр.*

НА ГОЛ КОРЕМ СРЕБЪРНИ ПИЩОВИ *диал. подигр.* — вж. НА ГОЛ КОРЕМ ‹ЧИФТЕ› ПИЩОВ‹И› *подигр.*

НА ГОЛ КОРЕМ СТРОШЕН ПИЩОВ *диал. подигр.* — вж. НА ГОЛ КОРЕМ ‹ЧИФТЕ› ПИЩОВ‹И› *подигр.*

НА ГОЛ КОРЕМ ‹ЧИФТЕ› ПИЩОВ‹И› *подигр.* — Употребява се, когато някой няма най-необходимото, а иска, предлага му се или има нещо, без което може. *Направили са си нова, скъпа ограда, а къщата им съборетина — на гол корем чифте пищови.* ✧ *Нямам средства за насъщния, а той ме съветва да отида на екскурзия в чужбина — на гол корем чифте пищови.*

— **на гол тумбак ‹чифте› пищов‹и›** *подигр.* • **на гол корем сабя** *диал. подигр.* • **на гол корем сребърни пищови** *диал. подигр.* • **на гол тулум ‹чифте› пищов‹и›** *диал. подигр.* • **на гол корем строшен пищов** *диал. подигр.* • **на голи ребра чифте пищови** *диал. подигр.* • **цървули няма, гайда иска** *ирон.* • **гащи няма, гайда иска** *ирон.* • **цървули няма, гайда купува** *ирон.*

НА ГОЛ ТУЛУМ ‹ЧИФТЕ› ПИЩОВ‹И› *диал. подигр.* — вж. НА ГОЛ КОРЕМ ‹ЧИФТЕ› ПИЩОВ‹И› *подигр.*

НА ГОЛ ТУМБАК ‹ЧИФТЕ› ПИЩОВ‹И› *подигр.* — вж. НА ГОЛ КОРЕМ ‹ЧИФТЕ› ПИЩОВ‹И› *подигр.*

НА ГРЪЦКИТЕ КАЛЕНДИ *книж. ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НА ГЪЗА НА ГЕОГРАФИЯТА *жарг. грубо* — вж. НА КРАЯ НА СВЕТА

НАДАВАМ/ НАДАМ ВОЙ *срещу някого или нещо (или самост.) книж.* — Изразявам силното си недоволство, възмущение от някого или от нещо; протестирам. *Като разберат, че цените на тока се повишават, хората ще нададат вой.* ✧ *Когато му поискаха оставката, той нададе вой.*

— **надигам/ надигна глас** • **издигам/ издигна глас** • **вдигам/ вдигна глас**

НАДАВАМ/ НАДАМ УХО (УШИ) —

1. Напрягам слуха си, за да чуя нещо; ослушвам се, вслушвам се, слухтя. *Тя нададе ухо, но нищо не можа да чуе от това, което се говореше в съседната стая.*

— давам/ дам ухо • **нагаждам/ нагодя ухо** *диал.*

2. Съсредоточавам вниманието си, проявявам интерес и започвам да слушам внимателно това, което се говори в момента; заслушвам се, заслухтявам. *Всички нададоха уши да чуят новината. ✧ Когато споменаха името ѝ в доклада, нададе ухо.*

— давам/ дам ухо • **наострям/ наостря уши • наострям/ наостря слух • навирвам/ навиря уши • напервам/ наперя уши • превръщам се/ превърна се на (в) слух** • обръщам се/ обърна се на (в) слух • **удрям/ ударя ухо** *диал.*

НА ДВА КОЧА СЕНО НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ *диал. пренебр.* — вж. НА ДВЕ МАГАРЕТА СЕНО НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ *пренебр.*

НА ДВЕ КРАЧКИ *от нещо (или самост.)* — Съвсем близо, на малко разстояние. *Тя живее на две крачки от парка. ✧ Училището ти е на две крачки, а непрекъснато закъсняваш.*

— **на една крачка • на една ръка разстояние • на един лакът място • на един хвърлей място • на ‹един› хвърлей камък • на един куршум място • на един скок място • под носа ми • под самия ми нос**

НА ДВЕ МАГАРЕТА ‹КОШ› СЛАМА НЕ ЗНАЯ ДА РАЗДЕЛЯ *пренебр.* — вж. НА ДВЕ МАГАРЕТА СЕНО НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ *пренебр.*

НА ДВЕ МАГАРЕТА ‹КОШ› СЛАМА НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ *пренебр.* — вж. НА ДВЕ МАГАРЕТА СЕНО НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ *пренебр.*

НА ДВЕ (ТРИ) МАГАРЕТА ПЛЯВА НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ *пренебр.* — вж. НА ДВЕ МАГАРЕТА СЕНО НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ *пренебр.*

НА ДВЕ МАГАРЕТА СЕНО НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ *пренебр.* — Не мога, не умея да свърша нещо, да се справя с нещо; некадърен, неспособен съм. *На две магарета сено не може да раздели, а се опитва да дава съвети.*

— на две магарета ‹кош› слама не мога да разделя *пренебр.* • **на две магарета ‹кош› слама не зная да разделя** *пренебр.* • **на две (три) магарета плява не мога да разделя** *пренебр.* • **не зная да дам на едно магаре вода** *пренебр.* • **не зная да напоя магаре** *диал. пренебр.* • **на два коча сено не мога да разделя** *диал. пренебр.* • **не мога да разделя три кила трици на две магарици** *диал.*

пренебр. • **не мога да вържа две на едно** *пренебр.* • **не зная колко прави две и две (две по две)** *пренебр.* • **вързан съм в ума и ръцете**

НАДВЕ-НАТРИ — Набързо и небрежно, без необходимото внимание и старание. *Тя се облече надве-натри и хукна на работа.* ✧ *Лекарят не обърна достатъчно внимание на здравословните ѝ проблеми, прегледа я надве-натри и я отпрати.*

— **как да е** • **на бърза ръка** • **отгоре-отгоре** • **през куп за грош** • **през пръсти** • **джаста-праста** • **пет за четири** • **едно към гьотуре** • **едно към кесим** • **като лисицата с опашката си** • **като кучето с опашката си**

НАДВЕ СЪМ — вж. НАМИРАМ СЕ/ НАМЕРЯ СЕ НА КРЪСТОПЪТ

НА ДВЕ ЯСЛИ СИ ВРЪЗВАМ КОНЯ — вж. СЕДЯ НА ДВА СТОЛА

НАДВИВАМ СИ/ НАДВИЯ СИ НА МАСРАФА — Печеля достатъчно, за да посрещна всичките си нужди, имам достатъчно средства и харча колкото искам. *Щом си купува кола, надвил си е на масрафа.* ✧ *Хората вече си надвиват на масрафа и започват по-често да почиват в чужбина.*

— **надвивам си/ надвия си на харча** • **надвивам си/ надвия си на разноските** • **отпускам/ отпусна колана** • **отпускам/ отпусна каиша** • **отпускам/ отпусна пояса** • **отпускам му/ отпусна му края** • **пускам/ пусна му края** • **бодат ме парите** • **сърбят ме парите**

НАДВИВАМ СИ/ НАДВИЯ СИ НА РАЗНОСКИТЕ — вж. НАДВИВАМ СИ/ НАДВИЯ СИ НА МАСРАФА

НАДВИВАМ СИ/ НАДВИЯ СИ НА ХАРЧА — вж. НАДВИВАМ СИ/ НАДВИЯ СИ НА МАСРАФА

НАД ГРОБ СЪМ НАДНИКНАЛ *диал.* — вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА

НА ДЕВЕТОТО НЕБЕ СЪМ — вж. НА СЕДМОТО НЕБЕ СЪМ

НА ДЕСЕТОТО НЕБЕ СЪМ — вж. НА СЕДМОТО НЕБЕ СЪМ

НАДИГАМ/ НАДИГНА ГЛАВА —

1. Проявявам непокорство, неподчинение; възбунтувам се. *Хората започнаха да надигат глави и да търсят своите права.* ✧ *Никой не смее да надигне глава срещу ръководството на фирмата.*

— **вдигам/ вдигна глава** • **повдигам/ повдигна глава** • **изправям/ изправя**

глава • вирвам/ вирна глава • навирвам/ навиря глава • навирвам/ навиря рога‹та си› • навирвам/ навиря нос

2. вж. НАВИРВАМ/ НАВИРЯ НОС (1 знач.)

НАДИГАМ/ НАДИГНА ГЛАС — вж. ИЗДИГАМ/ ИЗДИГНА ГЛАС (1 и 2 знач.)

НАДИГАМ/ НАДИГНА НОС — вж. НАВИРВАМ/ НАВИРЯ НОС (1 знач.)

НАДИГАМ/ НАДИГНА ПЕРКИ *жарг.* — вж. НАВИРВАМ/ НАВИРЯ НОС (1 знач.)

НАДИГАМ СИ/ НАДИГНА СИ МУЦУНАТА — вж. НАВИРВАМ/ НАВИРЯ НОС (1 знач.)

НА ДОБЪР ТИ ЧАС *пренебр.* — вж. ПРАВ ТИ ПЪТ *пренебр.*

НА ДРАГО СЪРЦЕ — С удоволствие, с радост, с искрено желание и готовност. *На драго сърце ще ти помогна. ✧ Ако ти трябват пари, на драго сърце ще ти дам.*

— **от сърце ‹и душа› • с ‹душа и› сърце**

НАДРОБЯВАМ/ НАДРОБЯ *някаква* **ПОПАРА** и **НАДРОБЯВАМ/ НАДРОБЯ ПОПАРАТА** — Създавам, подготвям неприятности за някого, някакво объркано, неприятно положение, обикн. с интриги, клевети и под. *Тя не смееше вече да отиде у тях, защото с приказките си беше такава попара надробила, че можеха да я изгонят. ✧ С необмислената си постъпка надроби една попара, която сега се чудим как да я оправяме.*

— **сдробявам/ сдробя** *някаква* **попара • забърквам/ забъркам** *някаква* **попара • забърквам/ забъркам попарата • дробя** *някаква* **попара • сварявам/ сваря** *някаква* **попара • надробявам/ надробя** *някакви* **трици • забърквам/ забъркам** *някакви* **трици • бъркам** *някакви* **трици • обърквам/ объркам** *някакви* **трици • обърквам/ объркам триците • разбърквам/ разбъркам** *някакви* **трици • забърквам/ забъркам** *някаква* **каша • забърквам/ забъркам каша‹та› • обърквам/ объркам** *някаква* **каша • обърквам/ объркам кашата • бъркам** *някаква* **каша • забърквам/ забъркам ги едни • оплитам/ оплета конците • заплитам/ заплета конците • обърквам/ объркам конците • забърквам/ забъркам конците • сбърквам/ сбъркам конците • оплесквам/ оплескам я (го) • оцапвам/ оцапам я (го) • обърквам/ объркам я**

НАДРОБЯВАМ/ НАДРОБЯ *някакви* **ТРИЦИ** — вж. НАДРОБЯВАМ/ НАДРОБЯ *някаква* ПОПАРА

НА ДРУГИЯ КРАЙ НА СВЕТА — вж. НА КРАЯ НА СВЕТА

НАДУВАМ ГАЙДАТА — Плача, рева. *Това дете вече цял час надува гайдата.*

— **лея сълзи • проливам сълзи • роня сълзи • поя мишките** *подигр.* **• напоявам/ напоя мишките** *подигр.* **• цедя си очите** *диал.*

НАДУВАМ/ НАДУЯ ГЛАВАТА *на някого* — Ставам причина някой да почувства умора, главоболие, като му досаждам с постоянните си приказки, с повтарянето на едно и също нещо. *Тя ще ти надуе главата с оплакванията си. ✧ Наду ми главата с хвалбите си. ✧ Това радио ми наду главата.*

— **проглушавам/ проглуша ушите • продънвам/ продъня ушите**

НАДУВАМ ГУША — вж. НАДУВАМ ‹СИ› ГЪРЛО‹ТО›

НАДУВАМ ГЪРДИ — вж. НАДУВАМ ‹СИ› ГЪРЛО‹ТО›

НАДУВА МИ СЕ/ НАДУЕ МИ СЕ ГЛАВАТА КАТО ПЛОНДЕР — вж. НАДУВА МИ СЕ/ НАДУЕ МИ СЕ ГЛАВАТА ‹КАТО ШИНИК›

НАДУВА МИ СЕ/ НАДУЕ МИ СЕ ГЛАВАТА ‹КАТО ШИНИК› — Чувствам се много изморен от голям шум, приказки, усещам главоболие и не мога да възприемам нищо. *Престани да крещиш, наду ми се главата. ✧ От шума на улицата, главата ми се наду като шиник.*

— **надува ми се/ надуе ми се главата като плондер • гръмва ми/ гръмне ми главата • става ми/ стане ми главата на (като) шиник • става ми/ стане ми главата на (като) тъпан • става ми/ стане ми главата на (като) плондер • става ми/ стане ми главата на (като) казан**

НАДУВАМ/ НАДУЯ НОС — вж. НАДУВАМ/ НАДУЯ УСТНИ

НАДУВАМ/ НАДУЯ ПЕРКИ *жарг.* — вж. НАВИРВАМ/ НАВИРЯ НОС (1 знач.)

НАДУВАМ СЕ/ НАДУЯ СЕ КАТО ПАУН — вж. НАВИРВАМ/ НАВИРЯ НОС (1 знач.)

НАДУВАМ СЕ/ НАДУЯ СЕ КАТО ПУЯК — вж. НАВИРВАМ/ НАВИРЯ НОС (1 знач.)

НАДУВАМ ‹СИ› ГЪРЛО‹ТО› — Викам, крещя извънредно силно, високо и продължително. *Децата на двора надуваха гърла. ✧ Престани да надуваш гърлото, заболя ме главата от тебе.*

— **надувам гърди • надувам гуша • дера ‹си› гърло‹то› • колкото ми глас държи викам, крещя • колкото глас имам викам, крещя • с всичкия си глас викам, крещя • с все глас викам, крещя • с пълно гърло викам, крещя • с цяло гърло викам, крещя • от всичкото си гърло викам, крещя • като заклан викам, крещя • като разпран викам, крещя • като луд викам, крещя • сякаш (като че) ме колят викам, крещя • що глас ми държи викам, крещя • до небесата (небето) викам, крещя • до бога викам, крещя • до звездите викам, крещя • до бяла бога викам, крещя** *диал.*

НАДУВАМ/ НАДУЯ УСТНИ — Разсърдвам се, нацупвам се, намусвам се. *Той ѝ каза нещо накриво и тя наду устни. ✧ Когато разбра, че майка му няма да го вземе на разходка, детето наду устни.*

— **надувам/ надуя нос • направям/ направя кисело лице • направям/ направя кисела физиономия • направям/ направя дълга физиономия • сключвам/ сключа вежди**

НА ДУМИ — Привидно (обикн. за нещо казано, обещано, което не се изпълнява или няма да се осъществи). *Той я поддържаше само на думи, а всъщност действаше против интересите ѝ. ✧ Заплаши я, че ще я напусне и ще си отиде, но тя знаеше, че това е само на думи.*

— **на приказка • от уста • ‹колкото› за очи • ‹колкото› за лице • ‹колкото› за пред хората • за хорско лице** *диал.*

НАДУПЧВАМ/ НАДУПЧА КАТО РЕШЕТО *някого или нещо* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА РЕШЕТО

НАДУТ КАТО ПАУН — вж. НАПЕРЕН КАТО ПЕТЕЛ

НАДУТ КАТО ПУЯК — вж. НАПЕРЕН КАТО ПЕТЕЛ

НАДУТ ПАУН *пренебр.* — вж. НАДУТ ПУЯК *пренебр.*

НАДУТ ПУЯК *пренебр.* — Високомерен, надменен, горделив човек. *Тя го избягваше, защото той беше един надут пуяк.*

— **надут паун** *пренебр.* • **вирнат нос** *пренебр.*

НАДЪЛГО И НАШИРОКО — С най-големи подробности; обстойно, обширно, подробно. *Тя му разказа надълго и нашироко как е прекарала ваканцията си.*

— **от край до край • от игла до конец**

НА ДЪНОТО ВРЯЛ И КИПЯЛ СЪМ *диал.* — вж. ВРЯЛ И КИПЯЛ СЪМ

НАДЪРВЯМ/ НАДЪРВЯ ПАЛЦИТЕ *жарг.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

НАДЯВАМ/ НАДЯНА ВЪЖЕТО *някому* — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА ‹НА› ВЪЖЕТО

НАДЯВАМ/ НАДЯНА ОГЛАВНИК —

1. *Някому или на нещо.* Ограничавам свободата на някого или на нещо, вземам го под властта си, налагам своя контрол; обуздавам, усмирявам. *Трябва да надене на сина си оглавник, стига е вършил безобразия.* ✧ *Крайно време е да надене оглавник на безотговорните ѝ приказки.*

— **слагам/ сложа оглавник • турям/ туря (турвам/ турна) оглавник • нахлузвам/ нахлузя оглавник • надявам/ надяна юлар‹а› • слагам/ сложа юлар‹а› • турям/ туря (турвам/ турна) юлар‹а› • слагам/ сложа юзда • турям/ туря (турвам/ турна) юзда • надявам/ надяна хомот • надявам/ надяна ярем • надявам/ надяна усмирителна риза (ризница)** *книж.* • **слагам/ сложа усмирителна риза (ризница)** *книж.*

2. *На някого.* Оженвам (омъжвам) някого. *Стига е скитал и ергенувал, трябва да му наденем оглавник, да му намерим някоя булка.*

— **слагам/ сложа оглавник • турям/ туря (турвам/ турна) оглавник • нахлузвам/ нахлузя оглавник • надявам/ надяна юлар‹а› • слагам/ сложа юлар‹а› • турям/ туря (турвам/ турна) юлар‹а› • слагам/ сложа юзда • турям/ туря (турвам/ турна) юзда • надявам/ надяна хомот • надявам/ надяна ярем • прекарвам/ прекарам под венчило**

НАДЯВАМ ‹СИ›/ НАДЯНА ‹СИ› МАСКА‹ТА› *на някого или на нещо* — Скривам своята истинска същност, като се представям в друга светлина. *Още щом го видя, тя надяна маската на безкрайна любезност.* ✧ *Той умее да надява маската на мъченик.*

— **слагам ‹си›/ сложа ‹си› маска‹та› • поставям ‹си›/ поставя ‹си› маска‹та› • турям ‹си›/ туря ‹си› маска‹та›**

НАДЯВАМ СИ/ НАДЯНА СИ ХОМОТ ‹НА ВРАТА› *шег.* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПОД ВЕНЧИЛО

НАДЯВАМ СИ/ НАДЯНА СИ ЮЛАР ‹НА ВРАТА› *шег.* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПОД ВЕНЧИЛО

НАДЯВАМ СИ/ НАДЯНА СИ ЯРЕМ ‹НА ВРАТА› *шег.* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПОД ВЕНЧИЛО

НАДЯВАМ/ НАДЯНА УСМИРИТЕЛНА РИЗА (РИЗНИЦА) *на някого книж.* — вж. НАДЯВАМ/ НАДЯНА ОГЛАВНИК (1 знач.)

НАДЯВАМ/ НАДЯНА ХОМОТ *някому* — вж. НАДЯВАМ/ НАДЯНА ОГЛАВНИК (1 и 2 знач.)

НАДЯВАМ/ НАДЯНА ЮЛАР‹А› *някому* — вж. НАДЯВАМ/ НАДЯНА ОГЛАВНИК (1 и 2 знач.)

НАДЯВАМ/ НАДЯНА ЯРЕМ *някому* — вж. НАДЯВАМ/ НАДЯНА ОГЛАВНИК (1 и 2 знач.)

НА ДЯВОЛА ТАМЯН НЕ ДАВАМ *диал.* — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

НА ДЯВОЛА ЦЪРВУЛИ ОБУВАМ *диал.* — вж. И ДЯВОЛА НАДХИТРЯМ

НА ЕДИН ДЪХ — Много бързо, без спиране, наведнъж. *Той прочете книгата на един дъх.* ✧ *Тя изкачи стълбите на един дъх.*

— **на един солук** *простонар.*

НА ЕДИН КАНТАР ЩЕ ДОЙДЕМ *диал. неодобр.* — вж. ‹ВСЕ› ЕДНА СТОКА СМЕ *неодобр.*

НА ‹ЕДИН› КОСЪМ ОСТАНА *със следв. изр. със съюз* да — Без малко, насмалко. *На косъм остана да се проваля.* ✧ *На един косъм остана да падне и да се пребие.*

— **на конец остана • на влакно остана** *диал.* **• за една‹та› бройка • за едното чудо • за едната хубост**

НА ЕДИН КУРШУМ МЯСТО — вж. НА ДВЕ КРАЧКИ

НА ЕДИН ЛАКЪТ МЯСТО — вж. НА ДВЕ КРАЧКИ

НА ЕДИН ОГЪН СЕ ПЕКА *с някого* — вж. НА ЕДИН ОГЪН СЕ ПЪРЖА

НА ЕДИН ОГЪН СЕ ПЪРЖА *с някого* — В едно и също лошо положение съм с някого; еднакво се мъчим. *Те бяха колеги, на един огън се пържеха, еднакви проблеми имаха.* ✧ *Как да не ти съчувствам — и двамата се пържим на един огън, борим се с нищетата.*

— **на един огън се пека • на един ръжен се пека • на един тиган се пържа • на един хал съм • на едно дередже съм** *простонар.* **• една ни е ‹люлка› залюляла • една вода ни носи • един вятър ни носи**

НА ЕДИН РЪЖЕН СЕ ПЕКА *с някого* — вж. НА ЕДИН ОГЪН СЕ ПЪРЖА

НА ЕДИН СКОК МЯСТО — вж. НА ДВЕ КРАЧКИ

НА ЕДИН СОЛУК *простонар.* — вж. НА ЕДИН ДЪХ

НА ЕДИН ТИГАН СЕ ПЪРЖА *с някого* — вж. НА ЕДИН ОГЪН СЕ ПЪРЖА

НА ЕДИН ХАЛ СЪМ *с някого* — вж. НА ЕДИН ОГЪН СЕ ПЪРЖА

НА ‹ЕДИН› ХВЪРЛЕЙ КАМЪК — вж. НА ДВЕ КРАЧКИ

НА ЕДИН ХВЪРЛЕЙ МЯСТО — вж. НА ДВЕ КРАЧКИ

НА ЕДНА КРАЧКА *от нещо (или самост.)* — вж. НА ДВЕ КРАЧКИ

НА ЕДНА РЪКА РАЗСТОЯНИЕ *от нещо (или самост.)* — вж. НА ДВЕ КРАЧКИ

НА ЕДНО ДЕРЕДЖЕ СЪМ *с някого простонар.* — вж. НА ЕДИН ОГЪН СЕ ПЪРЖА

НАЕЖВАТ МИ СЕ/ НАЕЖАТ МИ СЕ КОСИТЕ и **НАЕЖВА МИ СЕ/ НАЕЖИ МИ СЕ КОСАТА** — вж. НАСТРЪХВАТ МИ/ НАСТРЪХНАТ МИ КОСИТЕ

НАЖУЛВАМ/ НАЖУЛЯ ГЛАВАТА ‹СЪС САПУН› *на някого* — вж. НАТРИВАМ/ НАТРИЯ НОСА (1 и 2 знач.)

НАЖУЛВАМ/ НАЖУЛЯ НОСА *на някого* — вж. НАТРИВАМ/ НАТРИЯ НОСА (1 и 2 знач.)

НАЗАД ВЪРВИ, НАПРЕД НЕ ВЪРВИ *диал.* — вж. НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА

НА ЗАДЕН ПЛАН СЪМ *книж.* — вж. СТОЯ НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.*

НА ЗЕМЯТА НЕ СТЪПВАМ —

1. вж. ХВЪРЧА НАВИСОКО (1 и 2 знач.)
2. вж. НА СЕДМОТО НЕБЕ СЪМ

НА ЗМИИТЕ В УСТАТА ПЛЮЕ — вж. ЗМИЯ МУ Е ПЛЮЛА В УСТАТА

НАКАРАЛИ ВЪЛЯ, А ТОЙ МИЛЯ *диал.* — вж. НАКАРАЛИ ЛИСИЦАТА НА РАБОТА, А ТЯ ОПАШКАТА СИ

НАКАРАЛИ КОТКАТА НА РАБОТА, А ТЯ ОПАШКАТА СИ — вж. НАКАРАЛИ ЛИСИЦАТА НА РАБОТА, А ТЯ ОПАШКАТА СИ

НАКАРАЛИ КУЧЕТО НА РАБОТА, А ТО ОПАШКАТА СИ — вж. НАКАРАЛИ ЛИСИЦАТА НА РАБОТА, А ТЯ ОПАШКАТА СИ

НАКАРАЛИ ЛИСИЦАТА НА РАБОТА, А ТЯ ОПАШКАТА СИ — Употребява се, когато карат някого да свърши някаква работа, а той я прехвърля на другиго. *Ти трябваше да напазаруваш, а си изпратил детето. Накарали лисицата на работа, а тя опашката си.*

— **накарали кучето на работа, а то опашката си • накарали котката на работа, а тя опашката си • казали на лисицата, а тя на опашката си • рекли на лисицата, а тя на опашката си • казали на кучето, а то на опашката си • рекли на кучето, а то на опашката си • казали на котката, а тя на опашката си • рекли на котката, а тя на опашката си • мечката на лисицата, а лисицата на опашката си** *диал.* **• накарали Въля, а той Миля** *диал.* **• казвам на дякона, а той на клисаря** *диал.*

НАКВАСВАМ СИ/ НАКВАСЯ СИ ГЪРЛОТО — вж. ОПЛАКВАМ СИ/ ОПЛАКНА СИ ГЪРЛОТО

НАКЛАЛ СЕ ‹КАТО СВИНЯ› — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ

НАКЛАЛ СЪМ ВРАТ — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ

НА КОЙ БОГ СЕ КЛАНЯМ — вж. НА КОЙ (КАКЪВ) ГОСПОД СЕ КЛАНЯМ

НА КОЙ БОГ СЛУЖА — вж. НА КОЙ (КАКЪВ) ГОСПОД СЕ КЛАНЯМ

НА КОЙ (КАКЪВ) ГОСПОД СЕ КЛАНЯМ — Какви възгледи имам, какви идеи споделям. *Не веднъж е сменял партийната си принадлежност, на кой Господ не се е кланял, само и само да направи кариера.*

— **на кой Бог се кланям • на кой Господ служа • на кой Бог служа • на кой (какъв) Господ се моля • на кой Господ слугувам**

НА КОЙ (КАКЪВ) ГОСПОД СЕ МОЛЯ — вж. НА КОЙ (КАКЪВ) ГОСПОД СЕ КЛАНЯМ

НА КОЙ ГОСПОД СЛУГУВАМ — вж. НА КОЙ (КАКЪВ) ГОСПОД СЕ КЛАНЯМ

НА КОЙ ГОСПОД СЛУЖА — вж. НА КОЙ (КАКЪВ) ГОСПОД СЕ КЛАНЯМ

НА КОНЕЦ ОСТАНА — вж. НА ‹ЕДИН› КОСЪМ ОСТАНА

НА КОНСКИ‹Я› ВЕЛИКДЕН *ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НАКРАЙ СВЕТА — вж. НА КРАЯ НА СВЕТА

НА КРАК (КРАКА) — Изправен, прав, във вертикално положение. *Изпих бирата на крак. ✧ Всички изслушаха химна на крака.*

— **от крак • на нога (нозе)** *диал.*

НА КРАК (КРАКА) СЪМ —

1. Оздравял съм след тежко боледуване. *Радваше се, че вече е на крака и се чувства добре. ✧ Детето скоро ще оздравее и ще бъде на крак.*

— **вдигам се/ вдигна се на крака‹та си› • вдигам се/ вдигна се от легло‹то› • ставам/ стана от легло‹то› • изправям се/ изправя се на крака‹та си› • стъпвам/ стъпя на крака‹та си› • стъпвам/ стъпя на нозе‹те си› • на нога (нозе) съм** *диал.* **• вдигам се/ вдигна се от постелките** *диал.*

2. В пълна готовност за действие или за водене на борба съм. *Цялото село беше на крак и гасеше пожара с каквото може. ✧ Населението е на крак, готово за борба.*

— **на бойна (боева) нога съм** *книж.* **• на военна нога съм** *книж.* **• на нога (нозе) съм** *диал.*

НА КРАСТАВИЧАР КРАСТАВИЦИ ПРОДАВАМ *ирон.* — Уча на нещо някого, който е много по-опитен от мене и не се нуждае от поучаване. *Той е политик, а ти си седнал да му обясняваш политическите процеси у нас, на краставичар краставици продаваш.*

— **на бостанджия краставици продавам** *диал. ирон.* **• на бахчеванджия краставици продавам** *диал. ирон.* **• на бахчеванджия праз продавам** *диал. ирон.* **• не (недей) учи баща си как се правят деца** *ирон.* **• не учи старец да прави деца** *диал. ирон.* **• не учи дядя си попа как се деца кръщават** *диал. ирон.* **• не учи старец как се кози пасат** *диал. ирон.*

НА КРАЯ НА СВЕТА — Много далече, на много отдалечено място. *Изпратиха я на работа в едно село, чак на края на света. ✧ Не можеше често да посещава родителите си, защото те живееха някъде на края на света.*

— **накрай света • на другия край на света • на оня край на света • в (на) джендема • в Диарбекир • в гори тилилейски • на майната си** *простонар.*

грубо • през девет земи в десета • през девет ‹земи и› морета • зад девет морета • през девет баира • през девет царства в десето • през девет села в десето • през девет води студени *диал.* • на гъза на географията *жарг. грубо* • ‹на› три дена път с камили *жарг.*

НАКРИВЯВАМ СИ/ НАКРИВЯ СИ КАЛПАКА — Почвам да живея лек, безгрижен живот, преставам да се тревожа и грижа за каквото и да е. *Един път децата да пораснат, ще си накривя калпака и ще си живея на спокойствие.* ✧ *Мечтаеше за дните на отпуската, когато ще си накриви калпака и ще отиде на море.*

— **накривявам си/ накривя си капата • накривявам си/ накривя си шапката • накривявам си/ накривя си феса • кривя си шапката • кривя си капата (капелата) • кривя си калпака • гледам си кефа • гледам си живота (животеца) • гледам си душата • гледам си рахата (рахатлъка) • живот ‹си› живея • живота си живея**

НАКРИВЯВАМ СИ/ НАКРИВЯ СИ КАПАТА —

1. вж. НАКРИВЯВАМ СИ/ НАКРИВЯ СИ КАЛПАКА
2. вж. НАКРИВЯВАМ СИ/ НАКРИВЯ СИ ШАПКАТА (1 знач.)

НАКРИВЯВАМ СИ/ НАКРИВЯ СИ ФЕСА — вж. НАКРИВЯВАМ СИ/ НАКРИВЯ СИ КАЛПАКА

НАКРИВЯВАМ СИ/ НАКРИВЯ СИ ШАПКАТА —

1. Преставам да се интересувам от някого или от нещо, не поемам отговорност. *Сега той я ухажва и е мил с нея, но утре може да си накриви шапката и да я зареже, както е постъпил с предишната си приятелка.*

— **накривявам си/ накривя си капата • криввам си/ кривна си шапката • криввам/ кривна шапка‹та› • криввам си/ кривна си калпака • криввам/ кривна калпак‹а›**

2. вж. НАКРИВЯВАМ СИ/ НАКРИВЯ СИ КАЛПАКА

НА КРЪСТОПЪТ СЪМ — вж. НАМИРАМ СЕ/ НАМЕРЯ СЕ НА КРЪСТОПЪТ

НА КУКОВДЕН *ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.* — Никога (за подчертаване, че нещо няма да се осъществи, да стане). *На куково лято ще ти заеме пари.* ✧ *Той е такъв пияница, че на куково лято ще престане да пие.*

— **на куковден** *ирон.* • **кога‹то› дойде куковден** *ирон.* • **на конски‹я› Великден** *ирон.* • **кога‹то› дойде конски Великден** *ирон.* • **на гръцките календи** *книж.*

ирон. • на върба *ирон.* • на върболина *ирон.* • на ‹свети› Мук *ирон.* • на мукден *ирон.* • на Връбница в сряда‹та› *ирон.* • на марта в сряда‹та› *ирон.* • на Връбница в петък *ирон.* • когато дойде четвъртък подир петък *ирон.* • на мъжкия петък *ирон.* • на второ пришествие *ирон.* • на свети Макавей *ирон.* • по просяна жътва *ирон.* • на червен Гергьовден *диал. ирон.* • на благовец *диал. ирон.* • на попова Коледа *диал. ирон.* • утре по това време *ирон.* • догодина по това време *ирон.* • догодина по (в) тикви *ирон.* • кога‹то› върба‹та› роди грозде *ирон.* • кога‹то› върбата роди дренки *ирон.* • кога върба роди круши *ирон.* • кога главня ластар пусне *диал. ирон.* • кога‹то› на кьосето пораснат мустаци *ирон.* • кога‹то› на кьосето поникнат мустаци *ирон.* • кога‹то› кьосето пусне брада *ирон.* • кога‹то› ми поникнат на дланта (дланите) косми *ирон.* • кога‹то› ми поникнат на петата косми *ирон.* • кога‹то› си видя ушите ‹без огледало› *ирон.* • кога‹то› си видя тила ‹без огледало› *ирон.* • кога‹то› си видя врата ‹без огледало› *ирон.* • кога‹то› си видя гърба ‹без огледало› *ирон.* • кога‹то› си видя опашката ‹без огледало› *ирон.* • кога‹то› си видя задника (дирника, д-то) ‹без огледало› *ирон. грубо* • кога направят котката калугерка *ирон.* • кога‹то› влезе свинка в джамия *ирон.* • кога се покачи свиня с жълти чехли на круша *диал. ирон.* • кога‹то› на коня израснат рогове *ирон.* • кога‹то› на коня пораснат рогове *ирон.* • кога‹то› пусне конят рога *ирон.* • кога‹то› засвирят биволите с кавали *ирон.* • кога‹то› засвирят славеите с кавали *ирон.* • кога‹то› стане вълкът куче *ирон.* • кога‹то› вълкът се ожени за агнето *ирон.* • когато вълкът си види онова нещо *ирон.* • кога стрижат яйцата *ирон.* • кога‹то› стрижат бръмбарите *диал. ирон.* • кога мачка ракия пропие *диал. ирон.* • кога се върнат евреите от Божи гроб *ирон.* • кога си дойдат евреите от хаджилък *ирон.* • кога‹то› цъфнат налъмите ‹в банята› *жарг. ирон.* • кога‹то› цъфнат лампените шишета и налъмите *жарг. ирон.* • на 30 февруари *жарг. ирон.* • на червен понеделник *жарг. ирон.*

НАКЪДЕ ВЕЕ ВЯТЪРЪТ — вж. НАКЪДЕ ДУХА ВЯТЪРЪТ

НАКЪДЕ ДУХА ВЯТЪРЪТ — Каква промяна следва да настъпи със съществуващото в момента положение, какво ще се извърши и какви ще бъдат последствията. *Той имаше гъвкав ум, винаги усещаше накъде духа вятърът, умееше да се приспособява и затова бизнесът му процъфтяваше.*

— **накъде вее вятърът • накъде отиват нещата**

НАКЪДЕ ОТИВАТ НЕЩАТА — вж. НАКЪДЕ ДУХА ВЯТЪРЪТ

НАКЪДЕТО ДУХА ВЯТЪРЪТ — Съобразно със съществуващите в момента обстоятелства, условия и създалото се положение (с оглед на някакво

действие, обикн. за лична изгода). *Тя умееше да насочва усилията си накъдето духа вятърът и затова винаги успяваше да се подреди.*

— ‹според› както духа вятърът • накъдето задуха вятърът • ‹според› както задуха вятърът • накъдето повее вятърът • ‹според› както повее вятърът • накъдето завее вятърът • ‹според› както завее вятърът

НАКЪДЕТО ЗАВЕЕ ВЯТЪРЪТ — вж. НАКЪДЕТО ДУХА ВЯТЪРЪТ

НАКЪДЕТО ЗАДУХА ВЯТЪРЪТ — вж. НАКЪДЕТО ДУХА ВЯТЪРЪТ

НАКЪДЕТО ПОВЕЕ ВЯТЪРЪТ — вж. НАКЪДЕТО ДУХА ВЯТЪРЪТ

НАКЪЛЦВАМ/ НАКЪЛЦАМ НА КАЙМА —

1. *Някого.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА (1 знач.)
2. *Някого или нещо.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА (1 знач.)

НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *на някого* — Набивам, натупвам, напердашвам здравата някого. *Баща му се закани, че ще му наложи кокалите, ако не си поправи успеха в училище.*

— наместввам/ наместя кокалите • наместввам/ наместя костите • наместввам/ наместя ребрата • насаждам/ насадя кокалите *диал.* • строшавам/ строша кокалите • троша кокалите • счупвам/ счупя кокалите • смилам/ смеля кокалите • смазвам/ смажа кокалите • стоплям/ стопля гърба • сгрявам/ сгрея гърба • начесвам/ начеша гърба ‹с дрянова пръчка› • начесвам/ начеша гърба с букова пръчка • начесвам си/ начеша си ръцете • мятам/ метна едно дърво • мятам/ метна бухалката • мятам/ метна една бухалка • отупвам/ отупам праха ‹от гърба› • опухвам/ опухам праха ‹от гърба› • изпухвам/ изпухам праха ‹от гърба› • изтърсвам/ изтърся праха • отърсвам/ отърся праха • отупвам/ отупам перушината • изтупвам/ изтупам праха от дрехите • изтупвам/ изтупам кожуха • отупвам/ отупам пепелта *диал.* • строшавам/ строша главата • счупвам/ счупя главата • разбивам/ разбия главата • строшавам/ строша врата • счупвам/ счупя врата • смазвам/ смажа главата • смачквам/ смачкам главата • размазвам/ размажа главата • разбивам/ разбия мутрата *грубо* • смазвам/ смажа мутрата *грубо* • размазвам/ размажа мутрата *грубо* • сменям/ сменя физиономията • сменям/ сменя фасадата • не оставям/ оставя здраво място • смилам/ смеля на кайма • направям/ направя на кайма • накълцвам/ накълцам на кайма • направям/ направя на пихтия • направям/ направя на кюфте • направям/ направя на пита • направям/ направя на пестил • направям/ направя на пастърма • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя на тъпан • направям/ направя на мозък • смъквам/ смъкна кожата

(кожицата, кожичката) ‹от гърба› • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • одирам/ одера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • дръпвам/ дръпна сто оки бой *простонар.* **• мятам/ метна един кьотек** *простонар.* **• мятам/ метна кьотека** *простонар.* **• удрям/ ударя ‹един› даяк** *простонар.* **• хвърлям/ хвърля ‹един› даяк** *простонар.* **• налагам/ наложа самара** *диал.* **• натъпквам/ натъпча самара** *диал.* **• направям/ направя на матруша** *диал.* **• направям/ направя на гръсти** *диал.* **• направям/ направя ‹на› даул** *диал.* **• направям/ направя на пазванче** *диал.* **• смлатвам/ смлатя на пихтия** *диал.* **• смлатвам/ смлатя на кайма** *диал.* **• сторвам/ сторя на пестил** *диал.* **• захаросвам/ захаросам мозъка** *жарг.*

НАЛАГАМ/ НАЛОЖА САМАРА *на някого диал.* — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ

НАЛАПВАМ/ НАЛАПАМ ВЪДИЦАТА —

1. Влюбвам се в някого, увличам се силно по някого. *Много си влюбчив, вчера те запознах с момичето и веднага налапа въдицата.*

— **лапвам/ лапна въдицата • глътвам/ глътна въдицата • захапвам/ захапя въдицата • хлътвам/ хлътна до уши • хвръква ми/ хвръкне ми умът • хвръква ми/ хвръкне ми акълът • хвръква ми/ хвръкне ми чивията • изгубвам си/ изгубя си ума • загубвам си/ загубя си ума • загубвам/ загубя главата си • изгубвам си/ изгубя си акъла • загубвам си/ загубя си акъла • губя си ума • губя си акъла • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът**

2. вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА

НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ АКЪЛ ‹В ГЛАВАТА› *на някого* — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ УМ ‹В ГЛАВАТА›

НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ В ГЛАВАТА *на някого нещо* —

1. Полагам усилия, спомагам някой да проумее, да научи, да усвои някакви знания. *Тя се стараеше да налее в главата на учениците си основните граматични правила.*

— **наливам/ налея с фуния в главата • набивам/ набия в главата • вбивам/ вбия в главата • натъпквам/ натъпча в главата • натъпквам/ натъпча мозъка • пълня главата • тъпча главата • наливам/ налея в куфалницата** *пренебр.*

2. Убеждавам някого в нещо, внушавам му нещо, поучавам някого. *Тя постоянно му наливаше в главата, че е по-добре да продадат къщата и да заминат.* ✧ *Ти ли му наля в главата тези идеи?*

— **набивам/ набия в главата • вбивам/ вбия в главата • натъпквам/ натъпча в главата • натъпквам/ натъпча мозъка • пълня главата • тъпча главата • наливам/ налея в куфалницата** *пренебр.* **• давам/ дам акъл • давам/ дам ум • наливам/ налея ум ‹в главата› • наливам/ налея акъл ‹в главата›**

НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ В КУФАЛНИЦАТА *на някого нещо пренебр.* — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ В ГЛАВАТА (1 и 2 знач.)

НАЛИВАМ ВОДА В КОФА БЕЗ ДЪНО — вж. НАЛИВАМ ВОДА В РЕШЕТО

НАЛИВАМ ВОДА В МЕЛНИЦАТА *на някого* — Подпомагам (съзнателно или неволно) някого, като подкрепям и оправдавам неговите начини на действие, поведение, отношение и под.; служа на неговите интереси. *Той се въздържаше да критикува публично съпартийците си, за да не налее вода в мелницата на опозицията.*

— **наливам вода във воденицата • навръщам вода във воденицата** *диал.*

НАЛИВАМ ВОДА В РЕШЕТО — Полагам напразни усилия за нещо неизпълнимо, невъзможно; върша безполезна работа, от която няма никакъв резултат, никаква полза. *Защо превеждаш книгата, като знаеш, че няма да я издадат, само наливаш вода в решето.* ✧ *Фирмата е на загуба и да се влагат в нея нови средства е все едно да наливаш вода в решето.*

— **нося в (с) решето вода • черпя вода в (с) решето • наливам вода в съд без дъно • наливам вода в кофа без дъно • пълня каца без дъно • черпя морето с лъжица • нося с вила орехи • с вила орехи събирам • с вили орехи прибирам • сея орехи с решето • нося вода в морето • ‹ходя да› нося дърва в гората • бия водата да пусне масло • бия водата да изкара масло • искам да изкарам масло от водата • бия вода да пусне мляко • бия водата в хаван • чукам водата в хаван • чукам водата в хаванче • преливам от пусто в празно • наливам от пусто в празно • изливам от пусто в празно • въртя се около опашката си**

НАЛИВАМ ВОДА В СЪД БЕЗ ДЪНО — вж. НАЛИВАМ ВОДА В РЕШЕТО

НАЛИВАМ ВОДА ВЪВ ВОДЕНИЦАТА *на някого* — вж. НАЛИВАМ ВОДА В МЕЛНИЦАТА

НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ КАТРАН В ГЛАВАТА *на някого диал.* — вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ КАТРАН В РОГАТА *на някого диал.* — вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ КАТРАН В УШИТЕ *на някого диал.* — вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ КОКАЛ — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА КОКАЛ

НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ — Разпалвам още по-силно някакви чувства, обикн. неприятни у някого или изострям отношенията между някои, подклаждам, раздухвам разпрата между тях. *Не ѝ говори за него, не наливай масло в огъня, че пак ще започне да се коси.* ✧ *С приказките си свекървата често наливаше масло в огъня и разпалваше кавгите между двамата съпрузи.*

— **сипвам/ сипя масло в огъня • вливам/ влея масло в огъня • доливам/ долея масло в огъня • хвърлям/ хвърля масло в огъня • турям/ туря (турвам/ турна) масло в огъня • притурям/ притуря масло в огъня • раздухвам/ раздухам огъня • подклаждам/ подклада ‹дърва под› огъня • подливам/ подлея масло в огъня** *диал.* **• гася огъня със зехтин** *диал.* **• гася огъня с масло** *диал.*

НАЛИВАМ ОТ ПУСТО В ПРАЗНО — вж. ПРЕЛИВАМ ОТ ПУСТО В ПРАЗНО (1 и 2 знач.)

НАЛИВАМ СЕ КАТО БУРЕ — вж. НАЛИВАМ СЕ КАТО БЪЧВА

НАЛИВАМ СЕ КАТО БЪЧВА — Пия много, без мярка алкохол. *Жена му постоянно го гълчеше, че се налива като бъчва.*

— **наливам се като буре • наливам се като дупка • за живо и за умряло пия • ‹и за живите›, и за умрелите пия • ‹и› за мое, и ‹за› твое здраве пия**

НАЛИВАМ СЕ КАТО ДУПКА — вж. НАЛИВАМ СЕ КАТО БЪЧВА

НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ С ФУНИЯ В ГЛАВАТА *на някого нещо* — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ В ГЛАВАТА (1 знач.)

НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ УМ ‹В ГЛАВАТА› *на някого* — Поучавам, съветвам някого, правя усилия да му внуша да постъпва така, както смятам, че е правилно, разумно. *Докога ще наливаш ум в главата на сина си, той може вече сам да взема решения.* ✧ *Трябва някой да му налее ум в главата как да се държи сред хората.*

— **наливам/ налея акъл ‹в главата› • давам/ дам ум • давам/ дам акъл • уча на ум ‹и разум› • пълня главата • тъпча главата • натъпквам/ натъпча мозъка • напълвам/ напълня главата • натъпквам/ натъпча в главата • набивам/**

набия в главата • вбивам/ вбия в главата • наливам/ налея в главата • наливам/ налея в куфалницата *пренебр.*

НАЛИВАТ МИ СЕ/ НАЛЕЯТ МИ СЕ ОЧИТЕ ‹С КРЪВ› — вж. КАЧВА МИ СЕ/ КАЧИ МИ СЕ КРЪВТА В ГЛАВАТА

НАЛИВАТ МИ СЕ УСТАТА — вж. ПОТИЧАТ МИ/ ПОТЕКАТ МИ ЛИГИТЕ (1 знач.)

НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ДРИПЕЛИТЕ — вж. НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ДРИПИТЕ — вж. НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ — Въздържам се от действие, не проявявам активност, не се противопоставям; кротувам, мирувам. *Тя реши да си наляга парцалите и да не участва в протестите на колегите си.* ✧ *Другите каквото искат да правят, но ти си налягай парцалите, защото можеш да пострадаш.*

— **натискам си парцалите • свивам си/ свия си парцалите • налягам си/ налегна си дрипите • натискам си дрипите • свивам си/ свия си дрипите • налягам си/ налегна си дрипелите • седя си на парцалите • седя си мирно • стоя си на задника** *грубо* **• седя си на задника** *грубо* **• стоя си на гъза** *грубо* **• седя си на гъза** *грубо* **• правя си Трайко Китанчев** *жарг.*

НАМАЗВАМ/ НАМАЖА ВЪЖЕТО — вж. УВИСВАМ/ УВИСНА НА БЕСИЛКАТА (БЕСИЛОТО)

НАМАЗВАМ/ НАМАЖА КОЛАТА *на някого (или самост.)* — вж. НАМАЗВАМ/ НАМАЖА РЪЦЕТЕ

НАМАЗВАМ/ НАМАЖА ПРЪСТИТЕ *на някого* — вж. НАМАЗВАМ/ НАМАЖА РЪЦЕТЕ

НАМАЗВАМ/ НАМАЖА РЪЦЕТЕ *на някого* — Давам подкуп, рушвет на някого. *Ако на този чиновник не му намажеш ръцете, няма да ти свърши услугата.*

— **пускам/ пусна в ръката • слагам/ сложа в ръката • турям/ туря (турвам/ турна) в ръката • намазвам/ намажа пръстите • намазвам/ намажа колата • подмазвам/ подмажа колата • смазвам/ смажа колата • намазвам/ намажа с мед джуките** *диал.*

НАМАЗВАМ СИ/ НАМАЖА СИ ГЪРЛОТО — вж. ОПЛАКВАМ СИ/ ОПЛАКНА СИ ГЪРЛОТО

НАМАЗВАМ/ НАМАЖА С МЕД ДЖУКИТЕ *на някого диал.* — вж. НАМАЗВАМ/ НАМАЖА РЪЦЕТЕ

НА МАЙНАТА СИ *простонар. грубо* — вж. НА КРАЯ НА СВЕТА

НА МАРТА В СРЯДА‹ТА› *ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НАМЕРИ БЯЛ КАМЪК ДА ЗАБЕЛЕЖИМ — вж. КЪДЕ ДА ЗАРЕЖЕМ

НАМЕРИЛ СЪМ СЕЛО БЕЗ КУЧЕТА, ТРЪГНАЛ СЪМ БЕЗ СОПА — вж. НАМЕРИЛ СЪМ СЕЛО БЕЗ КУЧЕТА, ‹ТРЪГНАЛ СЪМ БЕЗ ТОЯГА›

НАМЕРИЛ СЪМ СЕЛО БЕЗ КУЧЕТА, ‹ТРЪГНАЛ СЪМ БЕЗ ТОЯГА› — Превишил съм си правата и си позволявам всичко, постъпвам както си искам; своеволнича. *Кметът си въобразява, че е намерил село без кучета, не спазва законите и прави каквото си иска.* ✧ *Кой ти дава право да вършиш безобразия, да не си намерил село без кучета, та си тръгнал без тояга.*

— **намерил съм село без кучета, тръгнал съм без сопа • намерил съм стадо без кучета • разигравам си коня (кончето) • разпасвам си/ разпаша си пояса • карам през просото • вървя през просото • газя бос из лука • ходя бос из лука**

НАМЕРИЛ СЪМ СТАДО БЕЗ КУЧЕТА — вж. НАМЕРИЛ СЪМ СЕЛО БЕЗ КУЧЕТА, ‹ТРЪГНАЛ СЪМ БЕЗ ТОЯГА›

НАМЕСТВАМ/ НАМЕСТЯ КОКАЛИТЕ *на някого* — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ

НАМЕСТВАМ/ НАМЕСТЯ КОСТИТЕ *на някого* — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ

НАМЕСТВАМ/ НАМЕСТЯ РЕБРАТА *на някого* — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ

НА МИГА *книж.* — вж. НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА)

НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА) — Веднага, незабавно, моментално, мигновено. *Той на минутата заспа.* ✧ *Не ѝ останах длъжен и на минутата ѝ отговорих.*

— **на секундата • на момента** *книж.* **• на мига** *книж.*

НАМИРАМ/ НАМЕРЯ БАЧА СИ *диал.* — вж. НАМИРАМ СИ/ НАМЕРЯ СИ МАЙСТОРА

НАМИРАМ/ НАМЕРЯ КАПАК *на нещо* — вж. НАМИРАМ/ НАМЕРЯ ‹НА ВСЯКО ГЪРНЕ› ПОХЛУПАК

НАМИРАМ/ НАМЕРЯ КРАЯ *на нещо* — Узнавам, разбирам всичко за нещо, което не ми е било много ясно или е било объркано. *Най-после намерих края на тази история за наследството.*

— **улавям/ уловя края • улавям/ уловя двата края • улавям/ уловя края на конците • хващам/ хвана края**

НАМИРАМ/ НАМЕРЯ КРЪСТНИКА СИ — вж. НАМИРАМ СИ/ НАМЕРЯ СИ МАЙСТОРА

НАМИРАМ/ НАМЕРЯ МАЙСТОРА *някому* — Успявам да се справя с някого, знам как да принудя някого да се държи както трябва. *Трябва да намеря майстора на това момче, много се е разхайтило.* ✧ *Той знаеше как да му намери майстора и да го принуди да престане да разпространява лъжи по негов адрес.*

— **поставям/ поставя на място‹то› • слагам/ сложа на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • излизам/ изляза наглава • излизам/ изляза дохак (дохаки)** *остар.* • **идвам (дойда) дохак (дохаки)** *остар.* • **идвам (дойда) отхак (отхаки)** *остар.* • **виждам/ видя сметката • имам игла да закърпя кожуха** *диал.*

НАМИРАМ/ НАМЕРЯ ‹НА ВСЯКО ГЪРНЕ› ПОХЛУПАК — Съумявам да дам сполучлив, остроумен, подходящ отговор, успявам веднага да отвърна, да отговоря. *Момичето е много устато, на всичко намира похлупак.* ✧ *Каквото и да му кажеш, на всяко гърне ще намери похлупак.*

— **намирам/ намеря капак • слагам/ сложа капак • турям/ туря (турвам/ турна) капак • капак похлупвам/ похлупя отгоре • слагам/ сложа ‹на всяко гърне› похлупак • затварям/ затворя устата • запушвам/ запуша устата • затварям/ затворя човката** *жарг.* • **затварям/ затворя плювалника** *жарг. грубо*

НАМИРАМ СЕ В ГЛУХА ЛИНИЯ — Поставен съм в положение да не мога да се изявявам или да напредвам служебно. *Докога ще се намираш в глуха линия в този забутан отдел, няма ли изгледи да те повишат?*

— **стоя в глуха линия • седя в глуха линия • в глуха линия съм • оставам/ остана в глуха линия • в трета (пета, седма, десета) глуха съм • стоя в**

сянка • седя в сянка • в сянка съм • оставам/ остана в сянка • стоя зад метлата

НАМИРАМ СЕ В ОБЯТИЯТА НА МОРФЕЯ *книж.* — Спя дълбоко и спокойно. *След дългия и изморителен ден той се намираше в обятията на Морфея.*

— **в обятията на Морфея съм** *книж.* **• в обятията на съня съм** *книж.* **• намирам се в обятията на съня** *книж.* **• като къпан спя • като младенец спя • като праведник спя • като убит спя • като пребит спя • като заклан спя • като мъртъв спя • като пън спя • като тъпан спя • като даул спя** *диал.* **• като заклан турчин спя** *диал.* **• точа спаначник** *диал. шег.*

НАМИРАМ СЕ В ОБЯТИЯТА НА СЪНЯ *книж.* — вж. НАМИРАМ СЕ В ОБЯТИЯТА НА МОРФЕЯ *книж.*

НАМИРАМ СЕ/ НАМЕРЯ СЕ В ЧУДО — Изпадам в крайно затруднено положение, не знам как да постъпя, как да се справя с нещо. *Той се намери в чудо, когато през нощта на пустото шосе колата му се развали и спря.*

— **виждам се/ видя се в чудо • хващам се/ хвана се за главата • улавям се/ уловя се за главата**

НАМИРАМ СЕ/ НАМЕРЯ СЕ ‹КАТО› В НЕБРАНО ЛОЗЕ — Неочаквано изпадам в крайно неудобно, неловко положение и се чудя как да постъпя. *Когато отиде на приема и разбра, че не е поканен, намери се в небрано лозе. ✧ Все казваха, че отдавна са скъсали и когато ги видях заедно, намериха се като в небрано лозе.*

— **оставам/ остана ‹като› в небрано лозе • попадам/ попадна ‹като› в небрано лозе • оказвам се/ окажа се ‹като› в небрано лозе • виждам се/ видя се ‹като› в небрано лозе • насаждам се/ насадя се на пачи яйца • хващам се/ хвана се в небрано лозе** *диал.*

НАМИРАМ СЕ/ НАМЕРЯ СЕ МЕЖДУ ДВА ОГЪНЯ — Положението ми е крайно тежко, застрашават ме неприятности, беди или опасности от две страни с противоположни интереси. *Вкъщи той се намираше между два огъня — майка си и жена си.*

— **между два огъня съм • стоя между два огъня • оказвам се/ окажа се между два огъня • пека се на два огъня • горя между два огъня • между чук‹а› и наковалня‹та› съм • намирам се/ намеря се между чук‹а› и наковалня‹та› • стоя между чук‹а› и наковалня‹та› • поставен съм между чук‹а› и наковалня‹та› • между Сцила и Харибда съм** *книж.*

НАМИРАМ СЕ/ НАМЕРЯ СЕ МЕЖДУ ЧУК‹А› И НАКОВАЛНЯ‹ТА› — вж. НАМИРАМ СЕ/ НАМЕРЯ СЕ МЕЖДУ ДВА ОГЪНЯ

НАМИРАМ СЕ/ НАМЕРЯ СЕ НА КРЪСТОПЪТ — Изпадам в затруднено положение, при което не зная коя от възможностите да избера, как да постъпя. *Той се намираше на кръстопът, не знаеше дали да продължи образованието си или да си потърси работа.*

— стоя на кръстопът • на кръстопът съм • заставам/ застана на кръстопът • надве съм • чудя се кой път да хвана

НАМИРАМ СИ/ НАМЕРЯ СИ БЕЛЯ‹ТА› *с някого или нещо (или самост.)* — Създавам си неприятности, излишни грижи с някого или с нещо, сам си усложнявам, утежнявам живота. *Намерих си белята с тази квартирантка, толкова главоболия ми създава.* ✧ *Защо му трябваше да си купува кола на старо, само си намери белята с нея, все трябва да я поправя.* ✧ *Намерих си белята, като се намесих в разприте им.*

— вземам си/ взема си беля‹та› • докарвам си/ докарам си беля‹та› • навличам си/ навлека си беля‹та› • хващам си/ хвана си беля‹та› • отварям си/ отворя си беля‹та› • купувам си/ купя си белята *диал.* • вземам си/ взема си беля на главата • докарвам си/ докарам си беля на главата • навличам си/ навлека си беля на главата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) беля на главата • насаждам се/ насадя се на пачи яйца • отварям си/ отворя си работа • вкарвам си/ вкарам си автогол • забивам си/ забия си автогол • вземам си/ взема си таралеж в гащите • слагам си/ сложа си таралеж в гащите • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) таралеж в гащите • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) таралеж в гащите • пускам си/ пусна си таралеж в гащите • навирам се/ навра се между тоягите • навирам се/ навра се между шамарите • вра се между шамарите • бутам се (бутвам се/ бутна се) у (между) шамарите • тикам се между тоягите • лягам/ легна под тоягата • лягам/ легна под дряновицата • нямала си баба белица, ‹купила си прасенце› • нямала си баба белица, та си купила козица • нямала си баба работа, та си купила прасенце

НАМИРАМ СИ/ НАМЕРЯ СИ МАЙСТОРА — Попадам на човек, който успява да се справи с мене, да ми даде заслуженото. *Момчето е много буйно, но като влезе в казармата, ще си намери майстора.*

— виждам си/ видя си майстора • намирам/ намеря кръстника си • намирам/ намеря бача си *диал.*

НА МНОГО ОГНЬОВЕ СЪМ СЕ ПЪРЛИЛ — вж. МИНАЛ СЪМ ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО

НАМОКРЯМ СИ/ НАМОКРЯ СИ ГЪРЛОТО — вж. ОПЛАКВАМ СИ/ ОПЛАКНА СИ ГЪРЛОТО

НА МОМЕНТА *книж.* — вж. НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА)

НА МОМЕНТИ — вж. ОТ ВРЕМЕ НА ВРЕМЕ

НА МУКДЕН *ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НА МЪЖКИЯ ПЕТЪК *ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НАМЪКВАМ СЕ/ НАМЪКНА СЕ В МИША ДУПКА — вж. НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В МИША ДУПКА

НАМЪКВАМ СЕ/ НАМЪКНА СЕ В РЪЦЕТЕ *на някого* — вж. НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В РЪЦЕТЕ

НА НИКАКВА ЦЕНА — За подчертаване, че някакво действие, нещо не бива да се извърши. *На никаква цена не трябва да се съгласяваш да подписваш такъв неизгоден договор.*

— **по никакъв начин • в никакъв случай • за нищо на света**

НА НОГА (НОЗЕ) *диал.* — вж. НА КРАК (КРАКА)

НА НОГА (НОЗЕ) СЪМ *диал.* — вж. НА КРАК (КРАКА) СЪМ (1 и 2 знач.)

НА ОНЯ КРАЙ НА СВЕТА — вж. НА КРАЯ НА СВЕТА

НА ОСМОТО НЕБЕ СЪМ *диал.* — вж. НА СЕДМОТО НЕБЕ СЪМ

НАОСТРЯМ/ НАОСТРЯ СЛУХ — вж. НАОСТРЯМ/ НАОСТРЯ УШИ

НАОСТРЯМ/ НАОСТРЯ УШИ — Напрягам слуха си, за да чуя нещо, с най-голямо внимание започвам да слушам; заслушвам се, заслухтявам. *Когато той взе думата, всички наостриха уши.* ✧ *Новината беше интересна, тя наостри уши, за да не пропусне нещо.*

— **наострям/ наостря слух • превръщам се/ превърна се на (в) слух • обръщам се/ обърна се на (в) слух • навирвам/ навиря уши • напервам/ наперя уши • само слух съм • целият съм ‹в› слух • отварям си/ отворя си ушите • надавам/ надам ухо (уши) • давам/ дам ухо • удрям/ ударя ухо** *диал.*

НАПЕРВАМ/ НАПЕРЯ УШИ — вж. НАОСТРЯМ/ НАОСТРЯ УШИ

НАПЕРЕН КАТО ПАУН — вж. НАПЕРЕН КАТО ПЕТЕЛ

НАПЕРЕН КАТО ПЕТЕЛ — Който се държи горделиво, надменно, като обикн. се движи с изправено тяло и рамене, с вирната глава; важен, горделив, надменен. *С вирната глава, наперен като петел, директорът ни никога не поздравява.*

— **наперен като пуяк • наперен като паун • надут като пуяк • надут като паун**

НАПЕРЕН КАТО ПУЯК — вж. НАПЕРЕН КАТО ПЕТЕЛ

НА ПИЛЕ КАМЪК НЕ ХВЪРЛЯМ — вж. ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ

НАПИСВАМ СИ/ НАПИША СИ НА ЧЕЛОТО *нещо — Обикн. в пов. накл., 2 л., ед.ч.* Внимавам, запомням добре нещо, имам предвид нещо, съобразявам се с нещо. *Не обичам да ме лъжат, напиши си това на челото.*

— **пиши си го на челото • записвам си/ запиша си на челото**

НА ПЛЕЩИТЕ МИ Е *някой или нещо* — вж. НА ГЛАВАТА МИ Е (1 и 2 знач.)

НА ПОПОВА КОЛЕДА *диал. ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НА ПОРАЗИЯ —

1. Извънредно много, прекалено. *Тези разбойници крадат държавата на поразия. ✧ Лъже на поразия.*

— **на провала**

2. вж. НА (ЗА) ВЯТЪРА

НАПОЯВАМ/ НАПОЯ МИШКИТЕ *подигр.* — вж. ЛЕЯ СЪЛЗИ

НАПРАВИХ (ЩЕ НАПРАВЯ) ДУПКА В МОРЕТО *ирон.* — Усилията ми, трудът ми останаха (ще останат) без резултат, нищо не свърших (не ще свърша), не постигнах (не ще постигна). *След толкова мъки направи дупка в морето — филмът му беше пълен провал. ✧ Какво мислиш да постигнеш с тази критична статия, ще направиш дупка в морето.*

— **пробих (ще пробия) дупка в морето** *ирон.* • **направих (ще направя) дупка във водата** *ирон.*

НАПРАВИХ (ЩЕ НАПРАВЯ) ДУПКА ВЪВ ВОДАТА *ирон.* — вж. НАПРАВИХ (ЩЕ НАПРАВЯ) ДУПКА В МОРЕТО *ирон.*

НАПРАВО В ОЧИТЕ *на някого* —

1. Без заобикалки, без да се скрива истината, съвсем открито (обикн. когато се казва нещо неприятно на някого). *Той искаше да му кажат истината направо в очите, а не да го лъжат и заблуждават.*

— **право в очите • в очите • право в лицето • в лицето • в прав текст казвам • право ти, куме, в очи • право, куме, та в ‹черните› очи**

2. Съвсем открито, явно, пред самия човек, за когото се отнася. *Направо в очите му се подиграваха.*

— **право в очите • в очите • право в лицето • в лицето**

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ВЪПРОС *за нещо* и **НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› ВЪПРОС** *нещо* — вж. ПРАВЯ ВЪПРОС

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ВЯТЪР *някому* — вж. ПРАВЯ ВЯТЪР

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА — Напивам се, ставам пиян. *Отиде в кръчмата уж за малко, да се почерпи, а направи главата.* ✧ *Като направеше главата, той ставаше зъл и започваше на всички да се заканва.*

— **курдисвам/ курдисам главата • вързвам/ вържа кънките** *жарг.* **• захапвам/ захапя джама** *жарг.* **• глътвам/ глътна джама** *жарг.* **• направям се/ направя се на мотика** *жарг.* **• нарязвам се/ нарежа се като казак • нарязвам се/ нарежа се като смок • нарязвам се/ нарежа се като поп на задушница • нарязвам се/ нарежа се като мъртъв циганин • до козирката се напивам • натрясквам се/ натряскам се до козирката • като копач се напивам • до пораза се напивам • като циганин се напивам • като трескà се напивам** *диал.* **• като бабер се напивам** *диал.*

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЪБА И КОПРИВА *някого диал.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ДАРМАДАН и **НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ДАР ДАРМАДАН** *нещо нар.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА НИЩО ‹И НИКАКВО› (1 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ДУМА *за някого или за нещо* — Споменавам, казвам нещо за някого или за нещо. *Говориха дълго, но тя не направи дума за сина си и неговите проблеми.* ✧ *Когато той направи дума за парите, тя кипна.*

— **отварям/ отворя дума • отварям/ отворя приказка • отварям/ отворя разговор • отварям/ отворя въпрос • правя дума • правя приказка**

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ДЪЛГА ФИЗИОНОМИЯ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ КИСЕЛО ЛИЦЕ

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЗА СМЯХ ‹И НА ГАРГИТЕ› *някого* — Ставам причина някой да бъде възприет като посмешище, да стане за срам и присмех; опозорявам някого. *Как можа да го охули пред всички, да го направи за смях и на гаргите.* ✧ *Внимавай какво вършиш, ще направиш семейството ни за смях и на гаргите.*

— **направям/ направя ‹на› мат и маскара • направям/ направя резил маскара** *простонар.* • **направям/ направя кюл кюмюр** *диал.*

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ КИСЕЛА ФИЗИОНОМИЯ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ КИСЕЛО ЛИЦЕ

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ КИСЕЛО ЛИЦЕ — Придобивам недоволен, сърдит вид; разсърдвам се, нацупвам се, намусвам се. *Когато разбра, че е получил слаба оценка, той направи кисело лице.*

— **направям/ направя кисела физиономия • направям/ направя дълга физиономия • надувам/ надуя устни • надувам/ надуя нос • сключвам/ сключа вежди**

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ КЮЛ КЮМЮР *някого диал.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЗА СМЯХ ‹И НА ГАРГИТЕ›

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ МАРКА *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА МАРКА

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ МРЪСНО *някому* — вж. ПРАВЯ МРЪСНО

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ МЯСТО *на някого, за нещо* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ МЯСТО (1 и 2 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА *някого* — Нахоквам, наругавам някого, накарвам се здравата на някого, много строго и сурово смъмрям някого. *Шефът ще ни направи на бъзе и коприва, затова че не сме си свършили добре работата.* ✧ *Когато се върна подпийнал у дома, жена му го направи на бъзе и коприва.* ✧ *Ако закъснея за срещата, тя ще ме направи на бъзе и коприва.*

— **направям/ направя на нищо ‹и никакво› • направям/ направя на салата • направям/ направя на сол ‹и пипер› • направям/ направя на сол и вода • направям/ направя ‹на› мат и маскара • направям/ направя със земята равен • правя равен със земята • сравнявам/ сравня със земята • сривам/ срина със земята • направям/ направя със земята барабар** *простонар.* •

направям/ направя ‹на› пух и прах • направям/ направя гъба и коприва *диал.* • направям/ направя на дроб сарма • нарязвам/ нарежа като кисела краставица • режа като кисела краставица • нарязвам/ нарежа като горчива краставица • натривам/ натрия носа • натърквам/ натъркам носа • нажулвам/ нажуля носа • натривам/ натрия мутрата *грубо* • натърквам/ натъркам мутрата *грубо* • натривам/ натрия муцуната *грубо* • натърквам/ натъркам муцуната *грубо* • насапунисвам/ насапунисам здравата • сапунисвам/ сапунисам главата • натърквам/ натъркам главата със сапун • нажулвам/ нажуля главата ‹със сапун› • натърквам/ натъркам сол на главата • натърквам/ натъркам врата • дръпвам/ дръпна един калай • дръпвам/ дръпна калая • тегля калая • тегля един калай • тегля едно конско • дръпвам/ дръпна едно конско • прочитам/ прочета конско ‹евангелие› • прочитам/ прочета евангелие • чета конско ‹евангелие› • чета евангелие • държа конско ‹евангелие› • държа евангелие • чета ‹конска› молитва *диал.* • дърпам ушите (ухото) • тегля ушите • опъвам/ опъна ушите • дръпвам/ дръпна ‹за› ушите (ухото) • издърпвам/ издърпам ушите (ухото) • скръцвам/ скръцна със зъби • давам/ дам един зъб • давам/ дам *някому* да ‹се› разбере • свивам/ свия сармите • свивам/ свия перките • строявам/ строя в две редици • не оставям/ оставя здраво място • навирам/ навра в земята • натъпквам/ натъпча в земята • навирам/ навра в калта • натъпквам/ натъпча в калта • навирам/ навра в миша дупка • натъпквам/ натъпча в миша дупка • въвирам/ въвра в миша дупка • завирам/ завра в миша дупка • натиквам/ натикам в миша дупка • напъхвам/ напъхам в миша дупка • вкарвам/ вкарам в миша дупка • навирам/ навра в кози рог • натъпквам/ натъпча в кози рог • въвирам/ въвра в кози рог • натиквам/ натикам в кози рог • вкарвам/ вкарам в кози рог • навирам/ навра в кучи гъз *грубо* • въвирам/ въвра в кучи гъз *грубо* • завирам/ завра в кучи гъз *грубо* • натиквам/ натикам в кучи гъз *грубо* • вкарвам/ вкарам в кучи гъз *грубо*

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГРЪСТИ *някого диал.* — ВЖ. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА (1 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› ДАУЛ *някого диал.* — ВЖ. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА (1 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ДРОБ САРМА *някого* —

1. ВЖ. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА (1 знач.)
2. ВЖ. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ДЪРМОН *някого или нещо диал.* — ВЖ. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА РЕШЕТО

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА —

1. *Някого.* Набивам, пребивам, смазвам някого от бой. *Той беше така вбесен от поведението на сина си, че се закани да го направи на кайма.*

— смилам/ смеля на кайма • накълцвам/ накълцам на кайма • направям/ направя на пихтия • направям/ направя на пестил • направям/ направя на пита • направям/ направя на пастърма • направям/ направя на кюфте • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя на мозък • направям/ направя на тъпан • смъквам/ смъкна кожата (кожицата, кожичката) ‹от гърба› • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • одирам/ одера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • смазвам/ смажа кокалите • смилам/ смеля кокалите • строшавам/ строша кокалите • счупвам/ счупя кокалите • троша кокалите • налагам/ наложа кокалите • намествам/ наместя кокалите • наместям/ наместя костите • намествам/ наместя ребрата • строшавам/ строша главата • счупвам/ счупя главата • разбивам/ разбия главата • строшавам/ строша врата • счупвам/ счупя врата • смачквам/ смачкам главата • смазвам/ смажа главата • размазвам/ размажа главата • разбивам/ разбия мутрата *грубо* • смазвам/ смажа мутрата *грубо* • размазвам/ размажа мутрата *грубо* • сменям/ сменя физиономията • сменям/ сменя фасадата • не оставям/ оставя здраво място • смлатвам/ смлатя на кайма *диал.* • смлатвам/ смлатя на пихтия *диал.* • сторвам/ сторя на пестил *диал.* • направям/ направя ‹на› даул *диал.* • направям/ направя на гръсти *диал.* • направям/ направя на матруша *диал.* • направям/ направя на пазванче *диал.* • стоплям/ стопля гърба • сгрявам/ сгрея гърба • отупвам/ отчупам праха ‹от гърба› • опухвам/ опухам праха ‹от гърба› • изпухвам/ изпухам праха ‹от гърба› • отупвам/ отупам перушината • изтупвам/ изтупам праха от дрехите • изтупвам/ изтупам кожуха • изтърсвам/ изтърся праха • отърсвам/ отърся праха • начесвам/ начеша гърба ‹с дрянова пръчка› • начесвам/ начеша гърба с букова пръчка • начесвам си/ начеша си ръцете • мятам/ метна едно дърво • мятам/ метна бухалката • мятам/ метна една бухалка • мятам/ метна един кьотек *простонар.* • мятам/ метна кьотека *простонар.* • удрям/ ударя ‹един› даяк *простонар.* • хвърлям/ хвърля ‹един› даяк *простонар.* • дръпвам/ дръпна сто оки бой *простонар.* • насаждам/ насадя кокалите *диал.* • налагам/ наложа самара *диал.* • натъпквам/ натъпча самара *диал.* • отупвам/ отупам пепелта *диал.* • захаросвам/ захаросам мозъка *жарг.*

2. *Някого или нещо.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА (1 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КЮФТЕ —

1. *Някого.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА (1 знач.)
2. *Някого или нещо.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА (1 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› МАТ И МАСКАРА —

1. *Някого.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА
2. *Някого.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЗА СМЯХ ‹И НА ГАРГИТЕ›
3. *Нещо.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА НИЩО ‹И НИКАКВО› (1 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА МАТРУША *някого диал.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА (1 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА МОЗЪК *някого* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА (1 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА НИЩО ‹И НИКАКВО› —

1. *Нещо.* Развалям, съсипвам нещо напълно, повреждам го в голяма степен. *Как можа така да си похабиш костюма, направил си го на нищо и никакво.* ✧ *Като не караш внимателно, ще направиш колата на нищо.*

— **направям/ направя ‹на› мат и маскара • направям/ направя дармадан** *нар.* **• направям/ направя на дар дармадан** *нар.* **• направям/ направя ни на един хал** *диал.* **• направям/ направя на папер** *диал.*

2. *Някого.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПАЗВАНЧЕ *някого диал.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА (1 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПАПЕР *нещо диал.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА НИЩО ‹И НИКАКВО› (1 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПАСТЪРМА —

1. *Някого.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА (1 знач.)
2. *Някого или нещо.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА (1 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПЕСТИЛ —

1. *Някого.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА (1 знач.)
2. *Някого или нещо.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА (1 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА —

1. *Някого или нещо.* Унищожавам напълно; смазвам, размазвам, премазвам. *Тролеят за малко не го блъсна, щеше да го направи на пита.*

— **направям/ направя на пестил • направям/ направя на пастърма •**

направям/ направя на кайма • смилам/ смеля на кайма • накълцвам/ накълцам на кайма • направям/ направя на пихтия • направям/ направя на кюфте • направям/ направя на сол ‹и пипер› • смлатвам/ смлатя на пихтия *диал.* **• смлатвам/ смлатя на кайма** *диал.* **• сторвам/ сторя на пестил** *диал.*

2. *Някого.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА (1 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИХТИЯ —

1. *Някого.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА (1 знач.)
2. *Някого или нещо.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА (1 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› ПРАХ И ПЕПЕЛ —

1. *Нещо.* Напълно разрушавам, унищожавам нещо. *Бомбите направиха на прах и пепел центъра на града.*

— **превръщам/ превърна в (на) прах и пепел • обръщам/ обърна в прах и пепел • правя ‹на› прах и пепел • обръщам/ обърна в пепел и съсипни • направям/ направя ‹на› пух и прах • разбивам/ разбия на (в) пух и прах • изравнявам/ изравня със земята • сравнявам/ сравня със земята • сривам/ срина със земята • камък върху камък не оставям/ оставя** *книж.*

2. *Някого или нещо.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› ПУХ И ПРАХ (1 знач.)
3. *Нещо.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА СОЛ

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› ПУХ И ПРАХ —

1. *Някого или нещо.* Сразявам, разбивам, разгромявам някого или нещо. *Бойците атакуваха непрекъснато, стремейки се да направят на пух и прах противника. ✧ Той направи на пух и прах неговата теория.*

— **разбивам/ разбия на (в) пух и прах • направям/ направя ‹на› прах и пепел**

2. *Нещо.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› ПРАХ И ПЕПЕЛ (1 знач.)
3. *Някого.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА РЕШЕТКА *някого или нещо* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА РЕШЕТО

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА РЕШЕТО *някого или нещо* — Простреляам на много места някого или надупчвам, обикн. с оръжие, на много места нещо. *Ако се покаже от окопа, противникът ще го направи на решето. ✧ Градът направи на решето листата на тиквите.*

— **направям/ направя на решетка • надупчвам/ надупча като решето • направям/ направя на дърмон** *диал.*

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА САЛАТА *някого* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА СОЛ *нещо* — Разбивам, строшавам нещо на много дребни частици. *Ако не затворим прозореца, вятърът ще направи стъклата на сол.*

— **направям/ направя ‹на› прах и пепел**

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА СОЛ И ВОДА *някого* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА СОЛ ‹И ПИПЕР› *някого* —

1. вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА

2. вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА (1 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ТЪПАН *някого* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА (1 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НИ НА ЕДИН ХАЛ *нещо диал.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА НИЩО ‹И НИКАКВО› (1 знач.)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НОМЕР *някому* — вж. ПОГАЖДАМ/ ПОГОДЯ НОМЕР (НОМЕРА)

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ БЪЛХАТА СЛОН — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ МРАВКАТА СЛОН — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ МУХАТА БИВОЛ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН — Прекалено много преувеличавам, раздувам нещо, някакъв факт, събитие, отдавам прекалено голямо значение на нещо. *Нищо особено не се беше случило, а те направиха от мухата слон.* ✧ *Тя е такава клюкарка, че може дребното ни спречкване да го представи като огромен скандал, да направи от мухата слон.*

— **направям/ направя от бълхата слон • направям/ направя от мравката слон • направям/ направя от мухата бивол • направям/ направя от сламката кросно • направям/ направя от сламката греда • направям/ направя от сламката планина • направям/ направя от шушката планина**

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ СЛАМКАТА ГРЕДА — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ СЛАМКАТА КРОСНО — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ СЛАМКАТА ПЛАНИНА — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ ШУШКАТА ПЛАНИНА — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ПАРИ — Спечелвам от нещо пари, забогатявам, натрупвам богатство. *Той се надяваше с новия си бизнес да направи пари.* ✧ *Тя отиде на работа в чужбина да направи пари.*

— **правя пари • удрям/ ударя парàта • пипвам/ пипна парàта • хващам/ хвана парàта • пълня си джоба (джобовете) ‹с пари› • напълвам си/ напълня си джоба (джобовете) ‹с пари› • пълня си кесията ‹с пари› • напълвам си/ напълня си кесията ‹с пари› • пълня си гушата ‹с пари› • напълвам си/ напълня си гушата ‹с пари› • хващам/ хвана златния дявол за опашката**

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ПЪТ *на някого* —

1. Освобождавам място, отдръпвам се, за да може някой да премине някъде. *Студентите, които се бяха струпали пред вратата на аудиторията, направиха път на преподавателя си да мине.*

— **давам/ дам път • отварям/ отворя път • правя път • отварям/ отворя място • направям/ направя място**

2. Давам възможност на някого да се развива, да напредва. *На способните и талантливите трябва да се направи път в живота.*

— **давам/ дам път • отварям/ отворя път‹я› • откривам/ открия път‹я›**

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ РЕЗИЛ МАСКАРА *някого простонар.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЗА СМЯХ ‹И НА ГАРГИТЕ›

НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА АМПЕ *простонар.* — вж. НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА УДАРЕН

НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА ДВЕ И ПОЛОВИНА — вж. НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА УДАРЕН

НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА ДРЪЖ МИ ШАПКАТА *жарг.* — вж. НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА УДАРЕН

НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА ЗАСТРЕЛЯН ЗАЕК *жарг.* — вж. НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА УДАРЕН

НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА ИБРЯМБАШИЯ *диал.* —вж. НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА УДАРЕН

НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА МОТИКА *жарг.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА

НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА ТАПА *жарг.* — вж. НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА УДАРЕН

НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА — вж. НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА УДАРЕН

НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА УДАРЕН — Престорвам се, че не разбирам, не зная или не съм забелязал нещо, че съм наивен или глупав. *Попитах я кога ще ми върне парите, а тя се направи на ударена.* ✧ *Той се направи на ударен, когато разбра, че от него ще искат да напише статията.*

— **направям се/ направя се на три и половина • направям се/ направя се на две и половина • направям се/ направя се на утрепан • направям си/ направя си оглушки • направям се/ направя се на ампе** *простонар.* **• направям се/ направя се на ибрямбашия** *диал.* **• направям се/ направя се на дръж ми шапката** *жарг.* **• направям се/ направя се на тапа** *жарг.* **• направям се/ направя се на застрелян заек** *жарг.*

НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА УТРЕПАН — вж. НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА УДАРЕН

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ СЕЧЕНО *някому* — вж. ПОДЛИВАМ/ ПОДЛЕЯ ВОДА

НАПРАВЯМ СИ/ НАПРАВЯ СИ КРИВО СМЕТКАТА — Оставам излъган в намеренията си, в очакванията си за постигане на нещо. *Надяваше се банката да му отпусне заем, но беше си направил криво сметката, не го огря.* ✧ *Очаквах тази година да ми повишат заплатата, но си направих криво сметката.*

— **криво си правя сметката • направям си/ направя си погрешно сметката • направям си/ направя си сметката без кръчмаря • излиза ми/ излезе ми крива сметката • сметката ми излиза/ излезе без кръчмаря • сметката ми е направена без кръчмаря • удрям/ ударя на (о) камък • опирам/ опра на (о) камък • удрям/ ударя на твърдо • удря ми/ удари ми брадвата на (о, в)**

камък • удря ми/ удари ми секирата на (о, в) камък • удря ми/ удари ми косата на (о, в) камък • сбърквам/ сбъркам адреса • удрям/ ударя в бряг *диал.*

НАПРАВЯМ СИ/ НАПРАВЯ СИ ОГЛУШКИ — вж. НАПРАВЯМ СЕ/ НАПРАВЯ СЕ НА УДАРЕН

НАПРАВЯМ СИ/ НАПРАВЯ СИ ПОГРЕШНО СМЕТКАТА — вж. НАПРАВЯМ СИ/ НАПРАВЯ СИ КРИВО СМЕТКАТА

НАПРАВЯМ СИ/ НАПРАВЯ СИ СМЕТКАТА БЕЗ КРЪЧМАРЯ — вж. НАПРАВЯМ СИ/ НАПРАВЯ СИ КРИВО СМЕТКАТА

НАПРАВЯМ СИ/ НАПРАВЯ СИ ТРУД‹А› — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ТРУД

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ СЪС ЗЕМЯТА БАРАБАР *някого простонар.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ СЪС ЗЕМЯТА РАВЕН *някого* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЧЕРЕН ЖИВОТА *на някого* — Създавам големи неприятности на някого, продължително измъчвам някого, правя съществуването му непоносимо. *С болезнената си ревност тя му направи черен живота. ✧ Няма да ти простя, че ме натовари с такава тежка задача и ми направи черен живота. ✧ Този ремонт ми направи черен живота.*

— **правя черен живота • зачерням/ зачерня живота • зачерням/ зачерня дните • направям/ направя черни дните • тровя живота • отравям/ отровя живота • тровя дните • тровя кръвта • отравям/ отровя кръвта • отравям/ отровя душата (душицата) • тровя душата • ям душата • ям главата • въртя на ръжен • въртя на шиш • пека на ръжен • пека на шиш • пека на огън • пека душицата • връзвам/ вържа воденичен камък на врата • връзвам/ вържа воденичен камък на шията • окачвам/ окача воденичен камък на врата • окачвам/ окача воденичен камък на шията • слагам/ сложа воденичен камък на врата • слагам/ сложа воденичен камък на шията • слагам/ сложа воденичен камък на плещите • слагам/ сложа воденичен камък на раменете • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на плещите • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на гърба • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на раменете • стоварвам/ стоваря товар на плещите • стоварвам/ стоваря товар на гърба • стоварвам/ стоваря товар на раменете**

НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЧЕРНИ ДНИТЕ *на някого* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЧЕРЕН ЖИВОТА

НА ПРАЗЕН ХОД — вж. НА ПРАЗНИ ОБОРОТИ

НА ПРАЗНИ ОБОРОТИ — Безрезултатно, нахалост, без да се свърши нещо. *Цял ден работих на празни обороти, не можах най-важното да свърша.*

— **на празен ход**

НАПРАЗНО ЯМ ХЛЯБА *на някого (или самост.)* — вж. ЯМ ДАРОМ ХЛЯБА

НА ПРЕДЕН ПЛАН СЪМ *книж.* — вж. СТОЯ НА ПРЕДЕН ПЛАН *книж.*

НА ПРИКАЗКА — вж. НА ДУМИ

НА ПРОВАЛА — вж. НА ПОРАЗИЯ (1 знач.)

НА ПРЪСТИ знaя, познавам *нещо* — Много добре, в най-големи подробности, напълно зная, познавам нещо. *Той познаваше на пръсти цялата околност около фабриката.*

— **като пръстите на ръката си** зная, познавам • **като петте си пръста** зная, познавам • **като дланта на ръката си** зная, познавам • **като обърната ръкавица** зная, познавам

НА ПРЪСТИ МОЖЕ ДА СЕ ПРЕБРОИМ — вж. БРОИМ СЕ НА ПРЪСТИ

НАПРЯГАМ/ НАПРЕГНА МИШЦИ — Полагам големи усилия да направя нещо, заемам се усърдно с някаква работа, мобилизирам се за работа. *Ако напрегнем мишци, за половин час ще успеем да пренесем стоката в склада.* ✧ *Трябва да напрегнем мишци и да свършим бързо тази работа.*

— **стягам/ стегна мишци‹те си›** • **плюя си на ръцете** • **плюя си на дланите** • **плюя си на шепите** *диал.* • **запретвам/ запретна ръкави** • **засуквам/ засуча ръкави** • **подвивам/ подвия ръкави** • **давам/ дам газ** • **давам/ дам пълна газ** • **натискам педала (педалите)** • **давам си/ дам си форца**

НАПРЯГАМ/ НАПРЕГНА НЕРВИТЕ *на някого* — вж. ОПЪВАМ/ ОПЪНА НЕРВИТЕ

НАПРЯГАМ СИ/ НАПРЕГНА СИ СИВИТЕ КЛЕТКИ *книж.* — вж. РАЗМЪРДВАМ СИ/ РАЗМЪРДАМ СИ УМА

НАПУСКАМ/ НАПУСНА ЗЕМЯТА — вж. ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ

НАПУСКАМ/ НАПУСНА ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ и **НАПУСКАМ/ НАПУСНА СВЕТА** — вж. ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ

НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ ГАЩИТЕ *подигр.* — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА

НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ ГЛАВАТА *на някого* —

1. *С нещо.* Внушавам, втълпявам, убеждавам някого в нещо. *Кой ти напълни главата с тези идеи? ✧ С какви ли не щуротии са му напълнили главата на това дете.*

— **натъпквам/ натъпча мозъка • натъпквам/ натъпча в главата • набивам/ набия в главата • вбивам/ вбия в главата • пълня главата • тъпча главата • наливам/ налея в главата • наливам/ налея в куфалницата** *пренебр.* **• наливам/ налея ум ‹в главата› • наливам/ налея акъл ‹в главата› • давам/ дам ум • давам/ дам акъл**

2. вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ УМА В ГЛАВАТА

НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ ГУШАТА *на някого* — вж. ПЪЛНЯ ГУШАТА

НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ ДЖОБА (ДЖОБОВЕТЕ) *на някого* — вж. ПЪЛНЯ ГУШАТА

НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ ДЖОБА НА ПОПА *диал.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ ДУПКАТА *простонар.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ ДУШАТА *на някого* — Предизвиквам у някого чувство на дълбоко задоволство, удовлетворение, радост. *Прекрасната природна гледка напълваше душата му. ✧ Тази книга напълни душата ми.*

— **напълвам/ напълня сърцето • галя душата • стоплям/ стопля душата • стоплям/ стопля сърцето • услаждам/ усладя душата • грабвам/ грабна сърцето • завладявам/ завладея сърцето** *книж.* **• пленявам/ пленя сърцето** *книж.*

НАПЪЛВА МИ СЕ/ НАПЪЛНИ МИ СЕ ДУШАТА — Оставам приятно задоволен от нещо, изпитвам голямо задоволство, удовлетворение. *Напълва*

ми се душата, като гледам хубавите им отношения. ✧ Когато слушаше класическа музика, му се напълваше душата.

— **напълва ми се/ напълни ми се сърцето • стопля ми се/ стопли ми се душата • стопля ми се/ стопли ми се сърцето • мехлем ми капе на душата • мехлем ми капе на сърцето • мед ми капе в (на) душата • мед ми капе на сърцето • мехлем ми пада/ падне на сърцето (сърчицето) • мед (медец) ми пада/ падне на сърцето**

НАПЪЛВА МИ СЕ/ НАПЪЛНИ МИ СЕ СЪРЦЕТО — вж. НАПЪЛВА МИ СЕ/ НАПЪЛНИ МИ СЕ ДУШАТА

НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ КЕСИЯТА *на някого* — вж. ПЪЛНЯ ГУШАТА

НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ ОЧИТЕ (ОКОТО) *на някого* — Много се харесвам на някого, пленявам го с външния си вид. *Картините са много хубави, напълниха ми очите. ✧ Това момиче ми напълни очите, толкова е обаятелно.*

— **изпълвам/ изпълня очите • пълня окото (очите) • вземам/ взема очите (окото) • грабвам/ грабна очите • влизам/ вляза в очи‹те› (в окото) • ловя око‹то› • хващам око‹то› (очи‹те›)**

НАПЪЛВАМ СИ/ НАПЪЛНЯ СИ ГУШАТА ‹С ПАРИ› — вж. НАПЪЛВАМ СИ/ НАПЪЛНЯ СИ ДЖОБА (ДЖОБОВЕТЕ) ‹С ПАРИ›

НАПЪЛВАМ СИ/ НАПЪЛНЯ СИ ДЖОБА (ДЖОБОВЕТЕ) ‹С ПАРИ› — Забогатявам, натрупвам богатство (обикн. по нечестен начин). *Едни си напълват джобовете с пари, а други мизерстват. ✧ На него му върви в бизнеса, за няколко години си напълни джоба.*

— **напълвам си/ напълня си кесията ‹с пари› • пълня си джоба (джобовете) ‹с пари› • пълня си кесията ‹с пари› • пълня си гушата ‹с пари› • напълвам си/ напълня си гушата ‹с пари› • правя пари • направям/ направя пари • удрям/ ударя парàта • пипвам/ пипна парàта • хващам/ хвана парàта • хващам/ хвана златния дявол за опашката • напълвам си/ напълня си самара** *диал.*

НАПЪЛВАМ СИ/ НАПЪЛНЯ СИ КЕСИЯТА ‹С ПАРИ› — вж. НАПЪЛВАМ СИ/ НАПЪЛНЯ СИ ДЖОБА (ДЖОБОВЕТЕ) ‹С ПАРИ›

НАПЪЛВАМ СИ/ НАПЪЛНЯ СИ САМАРА *диал.* — вж. НАПЪЛВАМ СИ/ НАПЪЛНЯ СИ ДЖОБА (ДЖОБОВЕТЕ) ‹С ПАРИ›

НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ СЪРЦЕТО *на някого* — вж. НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ ДУШАТА

НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ ТРАПА *простонар.* —вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ ХЕНДЕКА *простонар.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ ШАЛВАРИТЕ *подигр.* — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА

НА ПЪЛНИ ОБОРОТИ — Най-усилено, с всички сили. *От няколко дни работата върви на пълни обороти. ✧ Фабриката работи на пълни обороти.*

— **с пълна пàра**

НАПЪНАЛА СЕ ПЛАНИНАТА, ТА РОДИЛА МИШКА *ирон.* — вж. ЗАМЪЧИЛА СЕ ПЛАНИНАТА, ТА РОДИЛА МИШКА *ирон.*

НА ПЪРВИ ПЛАН СЪМ *книж.* — вж. СТОЯ НА ПРЕДЕН ПЛАН *книж.*

НА (ПОД) ПЪТ И КРЪСТОПЪТ — Навсякъде, по всички места. *Такива добри хора не се срещат на път и кръстопът.*

— **под път и над път • край (по) пътища и кръстопътища • под праг и над праг • под (през) плет и над (зад) плет • на всяка крачка • на всяка стъпка**

НАПЪХВАМ/ НАПЪХАМ БРЪМБАР (БРЪМБАРИ) В ГЛАВАТА *на някого* —

1. Внушавам на някого някаква натрапчива мисъл, която започва да го вълнува, смущава, тревожи. *Много се притеснява, че ще му отчуждят имота. Не знам кой му е напъхал този бръмбар в главата.*

— **вкарвам/ вкарам бръмбар (бръмбари) в главата • пускам/ пусна бръмбар (бръмбари) в главата • вкарвам/ вкарам муха в главата • пускам/ пусна муха (мухи) в главата • пускам/ пусна мухата • пускам/ пусна бълха в ухото** *диал.* **• турям/ туря бълха в ухото** *диал.*

2. Внушавам на някого някаква, обикн. безразсъдна, идея и го подбуждам, подстрекавам към някакво действие. *Какви бръмбари си му напъхал в главата, че иска да напуска института? ✧ Някой му е напъхал бръмбар в главата, че трябва да си продаде жилището.*

— **вкарвам/ вкарам бръмбар (бръмбари) в главата • пускам/ пусна бръмбар (бръмбари) в главата • вкарвам/ вкарам муха в главата • пускам/ пусна муха (мухи) в главата • пускам/ пусна мухата • пускам/ пусна конска муха под опашката • пускам/ пусна фитил (фитили) • пускам/ пусна шишове • хвърлям/ хвърля фитили • запалвам/ запаля фитила • подпалвам/ подпаля фитила**

НАПЪХВАМ/ НАПЪХАМ В МИША ДУПКА *някого* — вж. НАВИРАМ/ НАВРА В МИША ДУПКА (1 и 2 знач.)

НАПЪХВАМ СЕ/ НАПЪХАМ СЕ В РЪЦЕТЕ *на някого* — вж. НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В РЪЦЕТЕ

НАПЪХВАМ СЕ/ НАПЪХАМ СЕ В УСТАТА НА ВЪЛКА — вж. НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В УСТАТА НА ВЪЛКА

НА РАБОТАТА ЛЕКОТО, НА БАНИЦАТА МЕКОТО търся — вж. НА ХЛЯБА МЕКОТО търся

НАРЕДИЛ СЪМ СЕ КАТО АГНЕ В ДИСАГИ *ирон.* — вж. ЦЪФНАХ И ВЪРЗАХ *ирон.*

НАРЕДИХ СЕ КАТО КУЧЕ В КОЛА (КАРУЦА) *ирон.* — вж. ЦЪФНАХ И ВЪРЗАХ *ирон.*

НАРЕДИХ (НАРЕДИХМЕ) Я ‹СЕГА› — вж. ОПЛЕСКВАМ/ ОПЛЕСКАМ Я (ГО) (2 знач.)

НАРИЧАМ БЯЛОТО ЧЕРНО — вж. НА БЯЛОТО КАЗВАМ ЧЕРНО ‹, А НА ЧЕРНОТО-БЯЛО›

НА РЪЦЕТЕ МИ Е *някой или нещо* — вж. НА ГЛАВАТА МИ Е (1 и 2 знач.)

НАРЯЗВАМ/ НАРЕЖА КАТО ГОРЧИВА КРАСТАВИЦА *някого* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА

НАРЯЗВАМ/ НАРЕЖА КАТО КИСЕЛА КРАСТАВИЦА *някого* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА

НАРЯЗВАМ СЕ/ НАРЕЖА СЕ КАТО КАЗАК — вж. ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАРЯЗВАМ СЕ/ НАРЕЖА СЕ КАТО МЪРТЪВ ЦИГАНИН — вж. ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАРЯЗВАМ СЕ/ НАРЕЖА СЕ КАТО ПОП НА ЗАДУШНИЦА — вж. ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАРЯЗВАМ СЕ/ НАРЕЖА СЕ КАТО СМОК — вж. ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАСАЖДАМ/ НАСАДЯ КОКАЛИТЕ *на някого диал.* — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ

НАСАЖДАМ/ НАСАДЯ НА ГУРГОРОВИ ЯЙЦА *някого диал.* — вж. НАСАЖДАМ/ НАСАДЯ НА ПАЧИ ЯЙЦА

НАСАЖДАМ/ НАСАДЯ НА ПАЧИ ЯЙЦА *някого* — Поставям някого в крайно неприятно положение, създавам големи неприятности на някого. *Някой го беше насадил на пачи яйца с неприятната задача да води счетоводството на фирмата.* ✧ *Внимавай с този човек, някой ден може да те насади на пачи яйца и после ще се чудиш как да се оправяш.*

— **погаждам/ погодя номер • изигравам/ изиграя номер • скроявам/ скроя номер • направям/ направя номер • свивам/ свия номер** *жарг.* **• скроявам/ скроя кюляф • подлагам/ подложа динена кора • слагам/ сложа динена кора • турям/ туря (турвам/ турна) динена кора • подхлъзвам/ подхлъзна на динена кора • хлъзвам/ хлъзна на (по) динена кора • хързулвам/ хързулна една динена кора • вкарвам/ вкарам в беля‹та› • вкарвам/ вкарам в беда • докарвам/ докарам беля ‹на главата› • донасям/ донеса беля ‹на главата› • навличам/ навлека пакост ‹на главата› • навличам/ навлека беля ‹на главата› • стоварвам/ стоваря беля ‹на главата› • насаждам/ насадя на гургорови яйца** *диал.*

НАСАЖДАМ СЕ/ НАСАДЯ СЕ НА ПАЧИ ЯЙЦА — Изпадам в крайно неприятно положение, сам си причинявам неприятности. *Като отиде на събранието, сам се насади на пачи яйца, принуден беше да се изкаже.* ✧ *С новия наемател се насадих на пачи яйца, не си плаща редовно наема.*

— **виждам се/ видя се ‹като› в небрано лозе • намирам се/ намеря се ‹като› в небрано лозе • оказвам се/ окажа се ‹като›в небрано лозе • оставам/ остана ‹като›в небрано лозе • попадам/ попадна ‹като› в небрано лозе • хващам се/ хвана се в небрано лозе** *диал.* **• намирам си/ намеря си беля‹та› • хващам си/ хвана си беля‹та› • отварям си/ отворя си беля‹та› • вземам си/ взема си беля‹та› • вземам си/ взема си беля на главата • докарвам си/ докарам си беля‹та› • докарвам си/ докарам си беля на главата • навличам си/ навлека си беля‹та› • навличам си/ навлека си беля на главата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) беля на главата • купувам си/ купя си белята** *диал.* **• навирам се/ навра се между тоягите • лягам/ легна под тоягата • лягам/ легна под дряновицата • навирам се/ навра се между шамарите • бутам се (бутвам се/ бутна се) у (между) шамарите**

НА САМА ГЛАВА *диал.* — вж. НА СВОЯ ГЛАВА

НАСАПУНИСВАМ/ НАСАПУНИСАМ ЗДРАВАТА — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА

НА СВЕТИ МАКАВЕЙ *ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НА ‹СВЕТИ› МУК *ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НА СВОЙ КРАК *диал.* — вж. НА СВОЯ ГЛАВА

НА СВОЯ ГЛАВА — Самостоятелно, своеволно, без вслушване в чуждо мнение или без чужда помощ. *Нищо няма да правиш на своя глава.* ✧ *Той реши да действа на своя глава, без да се съобразява с мнението на родителите си.*

— **на сама глава** *диал.* • **на свой крак** *диал.* • **на своя нога** *диал.*

НА СВОЯ НОГА *диал.* — вж. НА СВОЯ ГЛАВА

НА СЕДМОТО НЕБЕ СЪМ — Безкрайно съм радостен, доволен, щастлив. *Когато научи, че синът му са го наградили, беше на седмото небе.* ✧ *На седмото небе съм от щастие, че ще замина в чужбина.*

— **на деветото небе съм • на десетото небе съм • чувствам се на седмото небе • чувствам се на деветото небе • чувствам се на десетото небе • на осмото небе съм** *диал.* • **не зная на земята ли съм, на небето ли съм • не съм ни на небето, ни на земята • не зная на небето ли се намирам, или на земята • на земята не стъпвам • не усещам земята под краката си • не усещам земята под нозете си • не съм на себе си** от радост • **не мога да си намеря място** от радост • **не си намирам/ намеря място** от радост • **не си зная мястото** от радост

НА СЕКУНДАТА — вж. НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА)

НА СМЪРТНО ЛЕГЛО СЪМ — вж. БЕРА ДУША

НА СТРАНАТА СЪМ *на някого* — Поддържам мнението, становището на някого, подкрепям го, защитавам го, обикн. при спор, разногласие. *Той я подкрепяше във всичко, винаги беше на нейна страна.* ✧ *Интересът го караше да е постоянно на страната на по-силния.*

— **държа страната • заставам/ застана на страната • вземам/ взема страната • вземам/ взема** *нечия* **страна • държа исо**

НАСТРЪХВАТ МИ/ НАСТРЪХНАТ МИ КОСИТЕ и **НАСТРЪХВА МИ/ НАСТРЪХНЕ МИ КОСАТА** — Изпадам в ужас, обзема ме силен страх. *Като си спомня как щях да катастрофирам, косата ми настръхва.* ✧ *Косите ѝ настръхнаха от писъка, който чу.*

— изправят ми се косите • изправя ми се/ изправи ми се косата • настръхват ми/ настръхнат ми космите • щръкват ми/ щръкнат ми косите • щръква ми/ щръкне ми косата • щръкват ми/ щръкнат ми космите • наежват ми се/ наежат ми се косите • наежва ми се/ наежи ми се косата • кръвта (кръвчицата) ми застива/ застине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми замръзва/ замръзне ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смразява/ смрази ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смръзва/ смръзне ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми изстива/ изстине ‹в жилите› • побиват ме/ побият ме тръпки • полазват ме/ полазят ме тръпки • полазват ми/ полазят ми тръпки по гърба (тялото, снагата) • полазват ми/ полазят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • попълзяват/ попълзят мравки по кожата ми • запълзяват ми/ запълзят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запъплят ми мравки по гърба • мравки лазят по гърба (кожата, тялото) ми • мравки облазват/ облазят гърба ми • облазват ме/ облазят ме ‹студени (хладни)› тръпки • облазват ме/ облазят ме ‹студени› морници *поет.* • лазят ме мравки • лазят ме тръпки • полазва ме/ полази ме мраз ‹по тялото (снагата)› • побива ме/ побие ме мраз ‹по тялото (снагата)› • обхваща ме/ обхване ме мраз • побиват ме/ побият ме мразници *диал.* • полазват ме/ полазят ме мразници *диал.* • изстива ми/ изстине ми сърцето • пуква ми се/ пукне ми се жлъчката • спуква ми се/ спука ми се жлъчката • обръща ми се/ обърне ми се сърцето • преобръща ми се/ преобърне ми се сърцето • премята ми се/ преметне ми се сърцето • подскача ми/ подскочи ми сърцето • сърцето ми замира/ замре • дъхът ми замира/ замре • изтръгва ми се/ изтръгне ми се сърцето *диал.* • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • изкарвам си/ изкарам си ума • изкарвам си/ изкарам си акъла • изкарвам си/ изкарам си ангелите • отива ми/ отиде ми умът • отива ми/ отиде ми акълът • отива ми/ отиде ми сърцето в петите • дойде ми сърцето в петите • пада ми/ падне ми сърцето в петите • пада ми/ падне ми сърцето в гащите • разтреперват ми се/ разтреперят ми се мартинките • разтреперват ми се/ разтреперят ми се гащите • напълвам/ напълня гащите *подигр.* • напълвам/ напълня шалварите *подигр.* • подмокрям/ подмокря гащите *подигр.* • боядисвам/ боядисам гащите *подигр.* • оцапвам/ оцапам гащите *подигр.*

НАСТРЪХВАТ МИ/ НАСТРЪХНАТ МИ КОСМИТЕ — вж. НАСТРЪХВАТ МИ/ НАСТРЪХНАТ МИ КОСИТЕ

НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ ‹КОТКАТА (КОТЕТО)› ПО (ЗА) ОПАШКАТА — вж. НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ ПО МАЗОЛА

НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ *някого* **ПО ‹НАЙ-›БОЛНОТО МЯСТО** — вж. НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ ПО МАЗОЛА

НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ ПО МАЗОЛА *някого* — Засягам някого по най-болезнения за него въпрос с думите или постъпките си; уязвявам, жегвам, обиждам някого. *Не му споменавай за бившата му жена, защото ще го настъпиш по мазола и ще се раздразни.* ✧ *Тя несъзнателно го настъпи по мазола, припомняйки минали събития, които му бяха крайно неприятни.*

— **настъпвам/ настъпя** *някого* **по ‹най-›болното място • настъпвам/ настъпя ‹котката (котето)› по (за) опашката • бъркам (бръквам/ бръкна) с пръст в раната • слагам/ сложа пръст на (в) раната • поставям/ поставя пръст на (в) раната • турям/ туря (турвам/ турна) пръст на (в) раната • пъхам/ пъхна пръст в раната • бутам (бутвам/ бутна) пръст‹а› в раната • разврежда/ развредя раната • чопля раната • сипвам/ сипя сол в раната • посипвам/ посипя сол в раната • слагам/ сложа сол в раната • поставям/ поставя сол в раната • турям/ туря (турвам/ турна) сол в раната • забивам/ забия нож в сърцето • удрям/ ударя ‹право› в сърцето • улучвам/ улуча ‹право› в сърцето**

НАСТЪПИ МИ ЧАСЪТ и **НАСТЪПИ МОЯТ ЧАС** —

1. Появил се е подходящият, очакваният момент, в който мога да действам, да се проявя, да се изявя, да постигна нещо. *Когато зае високия пост, почувства, че е настъпил и неговият час да покаже какво може.*

— **удари ми часът • удари моят час • дойде ми часът • дойде моят час • дойде ми времето • дойде моето време**

2. Дойде моментът, когато ще умра; остава ми още малко да живея. *Той беше много стар, чувстваше, че вече е настъпил часът му.* ✧ *Когато ми настъпи часът, искам да си отида спокойно от живота.*

— **удари ми часът • дойде ми часът • дойде моят час • дойде ми времето • дойде моето време • вижда ми се/ види ми се краят • към края съм • броят ми се дните • дните ми са преброени • дните ми са прочетени • остават ми броени дни • свършили ми са се дните • скъсали ми са се дните • нямам ‹си› дни • часовете ми са преброени • часовете ми са прочетени • минутите ми са преброени • пътник ‹за онзи (оня) свят› съм • с единия крак съм в гроба • единият ми крак е в гроба • с единия крак съм стъпил в гроба • с едната нога съм в гроба** *диал.* **• с едната нога съм стъпил в гроба** *диал.* **• с единия крак съм в трапа** *диал.* **• единият ми крак е в герана** *диал.* **• погледнал съм в гроба • няма да ме бъде • мириша на гроб • мириша на пръст • мириша на земя • мириша на босилек • душата ми е в (зад, на) зъбите • душата ми е дошла в (до) зъбите • душата ми се е събрала в зъбите • душата ми седи в зъбите • душата ми се е запряла в зъбите** *диал.* **• душата ми се е събрала в нокът • душата ми се е закрепила под ноктите • душа под нокът нося • душа под наем нося • душата ми мирише на плесен • хванал съм долния път** *диал.* **• над гроб съм надникнал**

диал. • скоро ще чуя алилуя *диал.* • захапал съм тамяна *диал.* • държа тамяна под носа си *диал.* • нося си тамяна под носа *диал.* • нося си житото (пшеницата, коливото) в устата *диал.* • житото ми е на носа *диал.* • няма да чуя кукувицата *диал.*

НА СЪРЦЕ‹ТО› МИ Е —

1. *Някой.* Обичам някого, влюбен съм в някого, искам го. *Той ѝ беше на сърцето, за него искаше да се омъжи.*

— **лежи ми на сърце‹то› • имам на сърце‹то си›**

2. *Нещо.* Измъчва ме, безпокои ме; потиска ме, тревожи ме нещо. *Виждаше се, че нещо го измъчва, но никой не знаеше какво е на сърцето му.* ✧ *Защо не сподели какво е на сърцето ѝ?*

— **имам на сърце‹то си› • имам на душата си • лежи ми на сърце‹то› • тежи ми на сърцето • тежи ми на душата • тегне ми на сърцето • тегне ми на душата • яде ме отвътре • върти ме отвътре • стяга ме/ стегне ме под лъжичката • свива ме/ свие ме под лъжичката • човърка ме под лъжичката • чегърта ме под лъжичката • червей ми яде сърцето • червей ми гризе сърцето • върти ме извътре** *диал.* • **върти ме като червей в дърво** *диал.* • **яде ме ръждата** *диал.* • **яде ме зебелът** *диал.*

НАТЕЖАВА МИ ГЛАВАТА — вж. ТЕЖИ МИ ГЛАВАТА

НАТИКВАМ/ НАТИКАМ В ДУПКАТА *някого* — вж. НАТИКВАМ/ НАТИКАМ ЗАД РЕШЕТКИТЕ

НАТИКВАМ/ НАТИКАМ В КОЗИ РОГ *някого* — вж. НАВИРАМ/ НАВРА В МИША ДУПКА (1 и 2 знач.)

НАТИКВАМ/ НАТИКАМ В КУЧИ ГЪЗ *някого грубо* — вж. НАВИРАМ/ НАВРА В МИША ДУПКА (1 и 2 знач.)

НАТИКВАМ/ НАТИКАМ В МИША ДУПКА *някого* — вж. НАВИРАМ/ НАВРА В МИША ДУПКА (1 и 2 знач.)

НАТИКВАМ/ НАТИКАМ В ОРЕХОВА ЧЕРУПКА *някого* — Поставям някого в крайно неблагоприятно, затруднено, безизходно положение. *С доказателствата, които бяха събрали срещу него, искаха да го натикат в орехова черупка.* ✧ *Вместо да натикаме тези мошеници в орехова черупка, ние още ги търпим.*

— **натъпквам/ натъпча в орехова черупка • навирам/ навра в орехова черупка • завирам/ завра в орехова черупка • натиквам/ натикам в шише •**

навирам/ навра в земята • навирам/ навра в калта • натъпквам/ натъпча в земята • натъпквам/ натъпча в калта • стъпквам/ стъпча в калта • натиквам/ натикам в кози рог • навирам/ навра в кози рог • въвирам/ въвра в кози рог • натъпквам/ натъпча в кози рог • вкарвам/ вкарам в кози рог • натиквам/ натикам в миша дупка • навирам/ навра в миша дупка • завирам/ завра в миша дупка • въвирам/ въвра в миша дупка • напъхвам/ напъхам в миша дупка • натъпквам/ натъпча в миша дупка • вкарвам/ вкарам в миша дупка • натиквам/ натикам в кучи гъз *грубо* **• навирам/ навра в кучи гъз** *грубо* **• завирам/ завра в кучи гъз** *грубо* **• въвирам/ въвра в кучи гъз** *грубо* **• вкарвам/ вкарам в кучи гъз** *грубо*

НАТИКВАМ/ НАТИКАМ В ШИШЕ *някого* — вж. НАТИКВАМ/ НАТИКАМ В ОРЕХОВА ЧЕРУПКА

НАТИКВАМ/ НАТИКАМ ЗАД РЕШЕТКИТЕ *някого* — Изпращам в затвора някого; затварям, арестувам някого. *Такива престъпници като него трябва да бъдат натикани зад решетките. ✧ Полицаят му се закани, че ще го натика зад решетките.*

— **поставям/ поставя зад решетките • пращам/ пратя зад решетките • тиквам/ тикна зад решетките • пъхвам/ пъхна зад решетките • прибирам/ прибера на топло • натиквам/ натикам на топло • поставям/ поставя на топло • пращам/ пратя на топло • натиквам/ натикам в дупката • турям/ туря (турвам/ турна) в дупката**

НАТИКВАМ/ НАТИКАМ НА ТОПЛО *някого* — вж. НАТИКВАМ/ НАТИКАМ ЗАД РЕШЕТКИТЕ

НАТИКВАМ СЕ/ НАТИКАМ СЕ В МИША ДУПКА — вж. НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В МИША ДУПКА

НАТИКВАМ СЕ/ НАТИКАМ СЕ В РЪЦЕТЕ *на някого* — вж. НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В РЪЦЕТЕ

НАТИСКАМ ПЕДАЛА — вж. ДАВАМ/ ДАМ ГАЗ

НАТИСКАМ СИ ДРИПИТЕ — вж. НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

НАТИСКАМ СИ ПАРЦАЛИТЕ — вж. НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

НА ТОВА (ТУЙ) ОТГОРЕ *книж.* — вж. КАТО КАПАК НА ВСИЧКО

НАТОПЯВАМ СИ/ НАТОПЯ СИ РЪЦЕТЕ В БЛАГИНАТА — вж. БЪРКАМ В КЮПА

НАТРИВАМ/ НАТРИЯ МУТРАТА *на някого грубо* — вж. НАТРИВАМ/ НАТРИЯ НОСА (1 и 2 знач.)

НАТРИВАМ/ НАТРИЯ МУЦУНАТА *на някого грубо* — вж. НАТРИВАМ/ НАТРИЯ НОСА (1 и 2 знач.)

НАТРИВАМ/ НАТРИЯ НОСА *на някого* —

1. Остро се скарвам на някого, наругавам, нахоквам някого за неговото поведение. *Шефът се канеше да му натрие носа за това, че не е изпълнил заповедта му.* ✧ *Ако и този път донесе слаба оценка, ще му натрия носа.*

— **натърквам/ натъркам носа • нажулвам/ нажуля носа • натривам/ натрия муцуната** *грубо* **• натривам/ натрия мутрата** *грубо* **• натърквам/ натъркам муцуната** *грубо* **• натърквам/ натъркам мутрата** *грубо* **• направям/ направя ‹на› бъзе и коприва • направям/ направя на сол ‹и пипер› • направям/ направя на сол и вода • направям/ направя на нищо ‹и никакво› • направям/ направя ‹на› мат и маскара • направям/ направя на салата • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя ‹на› пух и прах • нарязвам/ нарежа като кисела краставица • режа като кисела краставица • нарязвам/ нарежа като горчива краставица • дръпвам/ дръпна един калай • дръпвам/ дръпна калая • дръпвам/ дръпна едно конско • тегля калая • тегля един калай • тегля едно конско • дръпвам/ дръпна ‹за› ушите (ухото) • издърпвам/ издърпам ушите (ухото) • опъвам/ опъна ушите • дърпам ушите (ухото) • тегля ушите • държа конско ‹евангелие› • държа евангелие • чета конско ‹евангелие› • чета евангелие • прочитам/ прочета конско ‹евангелие› • прочитам/ прочета евангелие • чета ‹конска› молитва** *диал.* **• нажулвам/ нажуля главата ‹със сапун› • натърквам/ натъркам главата със сапун • натърквам/ натъркам врата • натърквам/ натъркам сол на главата • сапунисвам/ сапунисам главата • насапунисвам/ насапунисам здравата • скръцвам/ скръцна със зъби • давам/ дам един зъб • свивам/ свия сармите • свивам/ свия перките • строявам/ строя в две редици • направям/ направя със земята равен • правя равен със земята • сравнявам/ сравня със земята • сривам/ срина със земята • направям/ направя със земята барабар** *простонар.* **• не оставям/ оставя здраво място • направям/ направя гъба и коприва** *диал.* **• навирам/ навра в земята • навирам/ навра в калта • натъпквам/ натъпча в земята • натъпквам/ натъпча в калта • вкарвам/ вкарам в миша дупка • въвирам/ въвра в миша дупка • завирам/ завра в миша дупка • навирам/ навра в миша дупка • натиквам/ натикам в миша дупка • напъхвам/ напъхам в миша дупка • натъпквам/ натъпча в миша дупка • вкарвам/ вкарам в кози рог • въвирам/ въвра в кози рог • навирам/ навра в кози рог • натиквам/ натикам в кози рог • натъпквам/ натъпча в кози рог • вкарвам/ вкарам в кучи гъз** *грубо* **• въвирам/ въвра в кучи гъз** *грубо* **• завирам/ завра в кучи гъз** *грубо* **• навирам/ навра в кучи гъз** *грубо* **• натиквам/ натикам в кучи гъз** *грубо*

2. Наказвам някого за негова постъпка, заставям го да се държи както трябва. *Трябва да му натрием носа, за да не си въобразява, че може да прави каквото си иска. ✧ Откакто приятелите му му натриха носа, вече не се държи високомерно и нахално.*

— **натърквам/ натъркам носа • нажулвам/ нажуля носа • поставям/ поставя на място‹то› • слагам/ сложа на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • смачквам/ смачкам фасона • счупвам/ счупя фасона • чуквам/ чукна по носа • давам/ дам** *някому* **да ‹се› разбере • давам/ дам урок • давам/ дам хубав (добър) урок • натривам/ натрия муцуната** *грубо* **• натривам/ натрия мутрата** *грубо* **• натърквам/ натъркам муцуната** *грубо* **• натърквам/ натъркам мутрата** *грубо* **• нажулвам/ нажуля главата ‹със сапун› • натърквам/ натъркам главата със сапун • натърквам/ натъркам врата • натърквам/ натъркам сол на главата**

‹НА› ТРИ ДЕНА ПЪТ С КАМИЛИ *жарг.* — вж. НА КРАЯ НА СВЕТА

НА 30 ФЕВРУАРИ *жарг. ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НА ТРЪН ЗАДОЕН — Много избухлив, сприхав, нервен. *На трън е задоена, каквото и да ѝ кажеш, веднага остро реагира, започва да се кара и крещи.*

— **като пиперка лют** *диал.* **• като арнаутска чушка лют** *диал.* **• кисел като арнаутин** *диал.* **• кисел като оцет** *диал.*

НАТРЯСКВАМ СЕ/ НАТРЯСКАМ СЕ ДО КОЗИРКАТА — вж. ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАТУРВАМ СЕ/ НАТУРЯ СЕ НА ГЛАВАТА *на някого* — вж. ТРОПВАМ СЕ/ ТРОПНА СЕ НА ГЛАВАТА

НАТЪПКВАМ/ НАТЪПЧА В ГЛАВАТА *на някого нещо* — вж. НАБИВАМ/ НАБИЯ В ГЛАВАТА

НАТЪПКВАМ/ НАТЪПЧА В ЗЕМЯТА *някого* —

1. Поставям някого в тежко, унизително и безизходно положение. *Завиждаха му, че е умен и способен и се мъчеха с всички средства да го злепоставят, да го натъпчат в земята. ✧ В душата си той дълбоко го мразеше и ако можеше би го натъпкал в земята.*

— **навирам/ навра в земята • натъпквам/ натъпча в калта • навирам/ навра в калта • стъпквам/ стъпча в калта • натъпквам/ натъпча в миша дупка • навирам/ навра в миша дупка • напъхвам/ напъхам в миша дупка • натиквам/ натикам в миша дупка • вкарвам/ вкарам в миша дупка •**

въвирам/ въвра в миша дупка • завирам/ завра в миша дупка • натъпквам/ натъпча в кози рог • навирам/ навра в кози рог • натиквам/ натикам в кози рог • вкарвам/ вкарам в кози рог • въвирам/ въвра в кози рог • натъпквам/ натъпча в орехова черупка • навирам/ навра в орехова черупка • натиквам/ натикам в орехова черупка • завирам/ завра в орехова черупка • натиквам/ натикам в шише • натиквам/ натикам в кучи гъз *грубо* **• навирам/ навра в кучи гъз** *грубо* **• вкарвам/ вкарам в кучи гъз** *грубо* **• въвирам/ въвра в кучи гъз** *грубо* **• завирам/ завра в кучи гъз** *грубо*

2. Нахоквам, наругавам жестоко някого. *Ако баща ти те види, че пушиш, ще те натъпче в земята. ✧ Жена му ще го натъпче в земята, задето е изхарчил парите.*

— **навирам/ навра в земята • натъпквам/ натъпча в калта • навирам/ навра в калта • направям/ направя със земята равен • сравнявам/ сравня със земята • сривам/ срина със земята • направям/ направя със земята барабар** *простонар.* **• направям/ направя ‹на› бъзе и коприва • направям/ направя на салата • направям/ направя на сол ‹и пипер› • направям/ направя на сол и вода • направям/ направя ‹на› пух и прах • направям/ направя на нищо ‹и никакво› • направям/ направя ‹на› мат и маскара • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя гъба и коприва** *диал.* **• нарязвам/ нарежа като кисела краставица • нарязвам/ нарежа като горчива краставица • натривам/ натрия носа • натърквам/ натъркам носа • нажулвам/ нажуля носа • натривам/ натрия муцуната** *грубо* **• натърквам/ натъркам муцуната** *грубо* **• натривам/ натрия мутрата** *грубо* **• натърквам/ натъркам мутрата** *грубо* **• натърквам/ натъркам врата • натърквам/ натъркам сол на главата • натърквам/ натъркам главата със сапун • нажулвам/ нажуля главата ‹със сапун› • сапунисвам/ сапунисам главата • насапунисвам/ насапунисам здравата • не оставям/ оставя здраво място • дръпвам/ дръпна калая • дръпвам/ дръпна един калай • тегля калая • тегля един калай • дръпвам/ дръпна едно конско • тегля едно конско • навирам/ навра в миша дупка • завирам/ завра в миша дупка • въвирам/ въвра в миша дупка • вкарвам/ вкарам в миша дупка • натиквам/ натикам в миша дупка • напъхвам/ напъхам в миша дупка • натъпквам/ натъпча в миша дупка • навирам/ навра в кози рог • въвирам/ въвра в кози рог • вкарвам/ вкарам в кози рог • натиквам/ натикам в кози рог • натъпквам/ натъпча в кози рог • натиквам/ натикам в кучи гъз** *грубо* **• навирам/ навра в кучи гъз** *грубо* **• вкарвам/ вкарам в кучи гъз** *грубо* **• въвирам/ въвра в кучи гъз** *грубо* **• завирам/ завра в кучи гъз** *грубо*

НАТЪПКВАМ/ НАТЪПЧА В КАЛТА *някого* — вж. НАТЪПКВАМ/ НАТЪПЧА В ЗЕМЯТА (1 и 2 знач.)

НАТЪПКВАМ/ НАТЪПЧА В КОЗИ РОГ *някого* — вж. НАВИРАМ/ НАВРА В МИША ДУПКА (1 и 2 знач.)

НАТЪПКВАМ/ НАТЪПЧА В МИША ДУПКА *някого* — вж. НАВИРАМ/ НАВРА В МИША ДУПКА (1 и 2 знач.)

НАТЪПКВАМ/ НАТЪПЧА В ОРЕХОВА ЧЕРУПКА *някого* — вж. НАТИКВАМ/ НАТИКАМ В ОРЕХОВА ЧЕРУПКА

НАТЪПКВАМ/ НАТЪПЧА В УСТАТА НА ВЪЛКА *някого* — вж. НАВЛИЧАМ/ НАВЛЕКА БЕЛЯ ‹НА ГЛАВАТА›

НАТЪПКВАМ/ НАТЪПЧА МОЗЪКА *на някого с нещо* — вж. НАБИВАМ/ НАБИЯ В ГЛАВАТА

НАТЪПКВАМ/ НАТЪПЧА САМАРА *на някого диал.* — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ

НАТЪПКВАМ СИ/ НАТЪПЧА СИ В ГЛАВАТА *нещо* — вж. НАБИВАМ СИ/ НАБИЯ СИ В ГЛАВАТА

НАТЪПКВАМ/ НАТЪПЧА УМА В ГЛАВАТА *на някого* — Вразумявам някого, научавам го как да постъпва правилно, разумно. *Няма ли кой да натъпче ума в главата на този младеж, да го вразуми. ✧ Трябва някой да ѝ натъпче ума в главата, защото съвсем се е разхайтила.*

— **вкарвам/ вкарам ума в главата • вкарвам/ вкарам акъла в главата • докарвам/ докарам ума ‹в главата› • докарвам/ докарам акъла в главата • напълвам/ напълня главата • уча на ум ‹и разум› • научавам/ науча на ум ‹и разум› • събирам/ събера ума ‹в главата› • събирам/ събера акъла ‹в главата› • слагам/ сложа ума на мястото • поставям/ поставя на място‹то› • слагам/ сложа на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • вкарвам/ вкарам в правия ‹път› • вкарвам/ вкарам в пътя • вкарвам/ вкарам в релси‹те›**

НАТЪРКВАМ/ НАТЪРКАМ ВРАТА *на някого* — вж. НАТРИВАМ/ НАТРИЯ НОСА (1 и 2 знач.)

НАТЪРКВАМ/ НАТЪРКАМ ГЛАВАТА СЪС САПУН *на някого* — вж. НАТРИВАМ/ НАТРИЯ НОСА (1 и 2 знач.)

НАТЪРКВАМ/ НАТЪРКАМ МУТРАТА *на някого грубо* — вж. НАТРИВАМ/ НАТРИЯ НОСА (1 и 2 знач.)

НАТЪРКВАМ/ НАТЪРКАМ МУЦУНАТА *на някого грубо* — вж. НАТРИВАМ/ НАТРИЯ НОСА (1 и 2 знач.)

НАТЪРКВАМ/ НАТЪРКАМ НОСА *на някого* — вж. НАТРИВАМ/ НАТРИЯ НОСА (1 и 2 знач.)

НАТЪРКВАМ/ НАТЪРКАМ СОЛ НА ГЛАВАТА *на някого* —

1. вж. НАТРИВАМ/ НАТРИЯ НОСА (1 и 2 знач.)
2. вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА

НА (В) УМА МИ Е — Смятам, възнамерявам да направя нещо, намислил съм си нещо. *На ума ми беше днес да внеса пари в банката, но забравих.* ✧ *Какво му е в ума, какво е наумил да прави, никой не знае.*

— **имам на ум • имам на ума си • имам предвид**

НА (В) УСТАТА МИ Е — вж. ‹НА ВЪРХА› НА ЕЗИКА МИ Е (1 и 2 знач.)

НАУЧАВАМ/ НАУЧА НА УМ ‹И РАЗУМ› *някого* —

1. Поучавам, съветвам някого как да постъпва правилно, благоразумно, повлиявам на някого да стане разумен. *Не можах да науча това дете на ум и разум.*

— **вкарвам/ вкарам ума в главата • вкарвам/ вкарам акъла в главата • докарвам/ докарам ума ‹в главата› • докарвам/ докарам акъла в главата • натъпквам/ натъпча ума в главата • събирам/ събера ума ‹в главата› • събирам/ събера акъла ‹в главата› • слагам/ сложа ума на мястото • слагам/ сложа на място‹то› • поставям/ поставя на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то›**

2. Като закана, че някой някому ще покаже, че не може да постъпва, да се държи по досегашния начин. *Тези хлапаци трябва да бъдат наказани, така ще ги научим на ум и разум.* ✧ *Ще го науча аз него на ум и разум как се лъже безотговорно.*

— **давам/ дам урок • давам/ дам хубав (добър) урок • давам/ дам** *някому* **да ‹се› разбере • поставям/ поставя на място‹то› • слагам/ сложа на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • показвам/ покажа** *някому* **откъде изгрява слънцето • показвам/ покажа** *някому* **кой кум, кой ‹стар› сват**

НАХЛУВА МИ/ НАХЛУЕ МИ КРЪВТА В ГЛАВАТА — вж. КАЧВА МИ СЕ/ КАЧИ МИ СЕ КРЪВТА В ГЛАВАТА

НАХЛУЗВАМ/ НАХЛУЗЯ ОГЛАВНИК *някому* —

1. вж. НАДЯВАМ/ НАДЯНА ОГЛАВНИК (1 и 2 знач.)
2. вж. НАВИВАМ/ НАВИЯ ВРАТА

НАХЛУЗВАМ СИ/ НАХЛУЗЯ СИ ВЪЖЕТО НА ВРАТА — вж. НАХЛУЗВАМ СИ/ НАХЛУЗЯ СИ ВЪЖЕТО НА ШИЯТА (1 и 2 знач.)

НАХЛУЗВАМ СИ/ НАХЛУЗЯ СИ ВЪЖЕТО НА ШИЯТА —

1. Обесвам се. *Дали да не си нахлузи въжето на шията — тази мисъл все по-често измъчваше болното му съзнание.*

— **нахлузвам си/ нахлузя си въжето на врата • нахлузвам си/ нахлузя си примката на врата • нахлузвам си/ нахлузя си примката на шията • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на шията • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на шията • слагам си/ сложа си въжето на врата • слагам си/ сложа си въжето на шията • слагам си/ сложа си примката на врата • слагам си/ сложа си примката на шията • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на шията • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примката на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примката на шията • мятам си/ метна си въжето на врата • мятам си/ метна си въжето на шията • мятам си/ метна си примката на врата • мятам си/ метна си примката на шията • премятам си/ преметна си въжето на врата • премятам си/ преметна си въжето на шията • дръпвам си/ дръпна си въжето • тегля си въжето**

2. Сам си създавам големи неприятности, заемам се с опасни дела, рискувам с нещо. *Навремето, когато се зае с конспиративна дейност, напълно осъзнаваше, че сам си нахлузва въжето на шията.*

— **нахлузвам си/ нахлузя си въжето на врата • нахлузвам си/ нахлузя си примката на врата • нахлузвам си/ нахлузя си примката на шията • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на шията • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на шията • слагам си/ сложа си въжето на врата • слагам си/ сложа си въжето на шията • слагам си/ сложа си примката на врата • слагам си/ сложа си примката на шията • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на шията • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примката на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примката на шията • мятам си/ метна си въжето на врата • мятам си/ метна си въжето на шията • мятам си/ метна си примката на врата • мятам си/ метна си примката на шията • премятам си/ преметна си въжето на врата • премятам си/ преметна си въжето на шията • слагам си/ сложа си главата в торбата • поставям си/ поставя си главата в торбата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) главата в торбата • увирам си/ увра си главата в торбата • слагам си/ сложа си**

главата в конска‹та› торба *диал.* • турям си/ туря **си главата в конска‹та›** торба *диал.* • увирам **си**/ увра **си главата в конска‹та› торба** *диал.*

НАХЛУЗВАМ СИ/ НАХЛУЗЯ СИ ПРИМКАТА НА ВРАТА — вж. НАХЛУЗВАМ СИ/ НАХЛУЗЯ СИ ВЪЖЕТО НА ШИЯТА (1 и 2 знач.)

НАХЛУЗВАМ СИ/ НАХЛУЗЯ СИ ПРИМКАТА НА ШИЯТА — вж. НАХЛУЗВАМ СИ/ НАХЛУЗЯ СИ ВЪЖЕТО НА ШИЯТА (1 и 2 знач.)

НА ХЛЯБА МЕКОТО търся — Лесното и най-изгодното търся. *Хитрец е той, все търси на хляба мекото, иска да се радва на благини, без да полага труд.*

— на хляба средата търся • на баницата мекото търся • на работата лекото, на баницата мекото търся

НА ХЛЯБА СРЕДАТА търся — вж. НА ХЛЯБА МЕКОТО търся

НА ЧЕРВЕН ГЕРГЬОВДЕН *диал. ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НА ЧЕРВЕНО СЪМ — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ВЪТРЕ

НА ЧЕРВЕН ПОНЕДЕЛНИК *жарг. ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

НА ЧЕРНОТО ВИКАМ БЯЛО — вж. НА ЧЕРНОТО КАЗВАМ БЯЛО

НА ЧЕРНОТО КАЗВАМ БЯЛО — Съзнателно твърдя обратното на действителното, очевидното, истинното; преиначавам истината, извъртам нещата. *Защо когато той е виновен, ти твърдиш обратното, на черното казваш бяло?*

— на черното викам бяло • черното правя бяло • на бялото казвам черно ‹, а на черното — бяло› • на бялото викам черно ‹, а на черното — бяло› • наричам бялото черно • бялото правя черно

НАЧЕСВАМ/ НАЧЕША ГЪРБА *на някого* **С БУКОВА ПРЪЧКА** — вж. СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА

НАЧЕСВАМ/ НАЧЕША ГЪРБА *на някого* **‹С ДРЯНОВА ПРЪЧКА›** — вж. СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА

НАЧЕСВАМ СИ/ НАЧЕША СИ РЪЦЕТЕ — вж. СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА

НА ШИРОКА НОГА живея — Охолно, богато, разполагайки с много пари, живея. *Той живее на широка нога, не се ограничава в нищо.* ✧ *Тя си купува такива скъпи дрехи и предмети, вижда се, че живее на широка нога.*

— **по царски живея • като цар живея • като крез живея** *книж.* • **като бей живея • като паша живея • като бъбрек в лой живея • плувам като бъбрек в лой • плувам като бъбрек в мас • като бял човек живея** *жарг.* • **бей гиби живея** *простонар.* • **плувам като сирене в масло** *диал.* • **като кърлеж в куче ухо живея** *диал.*

НА ШУРЯ МИ ШУРОЛИНКАТА *ирон.* — Съвсем далечен или никакъв роднина. *Какъв ѝ е той, на шуря ми шуролинката, тя изобщо не го познава.*

— **на шуря ми шуря, та негов шуря** *ирон.* • **роднина по бялата кобила** *ирон.* • **от два плета тръни** *диал. ирон.*

НА ШУРЯ МИ ШУРЯ, ТА НЕГОВ ШУРЯ *ирон.* — вж. НА ШУРЯ МИ ШУРОЛИНКАТА *ирон.*

НЕ БРЪСНА ЗА ‹ЕДНА› ПАРА̀ *някого пренебр.* — вж. НЕ БРЪСНА ЗА СЛИВА *пренебр.*

НЕ БРЪСНА ЗА ЛУЛА ТЮТЮН *някого пренебр.* — вж. НЕ БРЪСНА ЗА СЛИВА *пренебр.*

НЕ БРЪСНА ЗА НИЩО *някого пренебр.* — вж. НЕ БРЪСНА ЗА СЛИВА *пренебр.*

НЕ БРЪСНА ЗА СЛИВА *някого пренебр.* — Изобщо не уважавам, не зачитам, не признавам някого. *Как можаха да го направят завеждащ отдел, като никой не го бръсне за слива.* ✧ *Синът му не го бръсне за слива и прави каквото си знае.*

— **не бръсна за нищо** *пренебр.* • **кой го бръсне за нещо** *пренебр.* • **не бръсна за лула тютюн** *пренебр.* • **не бръсна за ‹една› пара̀** *пренебр.*

НЕ ВДИГАМ/ ВДИГНА ГЛАВА‹ТА СИ› и НЕ МОГА ДА ВДИГНА ГЛАВА‹ТА СИ› —

1. *От нещо.* Занимавам се продължително, много време с нещо; чета, пиша, уча и под. *Той не вдигна глава от книгите.* ✧ *Уединили се всеки в своя ъгъл, той не вдигаше глава от вестника, тя — от ръкоделието си.*

— **не вдигам/ вдигна очи‹те си› • не откъсвам/ откъсна очи‹те си› • не отделям/ отделя очи‹те си›**

2. Непрекъснато работя най-усилено, обременен съм с много работа. *Главата*

си не вдигна, докато не реши задачата. ✧ Работа много, по цял ден се бъхтим, глава не можем да вдигнем.

— **не изправям/ изправя кръст • не изправям/ изправя гръб • не мога да се обърна от работа • блъскам си главата • бъхтя си главата • чукам си главата • блъскам си ангелите • бъхтя си ангелите • бия си ангелите • чукам си рогата • потя се ‹и› под езика • потя се и под носа • изпотявам се/ изпотя се под езика • изпотявам се/ изпотя се под носа • изпотявам се/ изпотя се и под ухото**

НЕ ВДИГАМ/ ВДИГНА ОЧИ‹ТЕ СИ› — вж. НЕ ОТКЪСВАМ/ ОТКЪСНА ОЧИ‹ТЕ СИ› (1 и 2 знач.)

НЕВЕРЕН (НЕВЯРВАЩ) ТОМА *книж.* — вж. НЕВЕРНИК ТОМА *книж.*

НЕВЕРНИК ТОМА *книж.* — Вечно съмняващ се човек, който трудно може да бъде убеден в нещо, без сам да провери истинността му. *Той е неверник Тома, все още не вярва, че строежът ще бъде завършен навреме.*

— **Тома неверни** *книж.* • **неверен (невярващ) Тома** *книж.*

НЕ ВЗЕМАМ ОТ ДОБРО — вж. НЕ ВЗЕМАМ ОТ ДУМА

НЕ ВЗЕМАМ ОТ ДУМА — Не се вслушвам в добри съвети, вироглав, опърничав, неразбран съм и правя каквото си искам. *Колко пъти му говориха да се откаже от пиенето и пушенето, но той не вземаше от дума, докато не се разболя сериозно. ✧ Предупреждавах те да си учиш уроците, но щом не вземаш от дума, ще те накажа.*

— **не разбирам от дума • не вземам от приказка • от нищо не вземам • не разбирам от добро • не вземам от добро • ни‹то› се води, ни‹то› се кара • ни приема, ни предава • назад върви, напред не върви** *диал.* • **ни‹то› ходи, ни‹то› седи** *диал.*

НЕ ВЗЕМАМ ОТ ПРИКАЗКА — вж. НЕ ВЗЕМАМ ОТ ДУМА

НЕ ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПОД ВНИМАНИЕ *нещо* — вж. ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НАСТРАНА (1 знач.)

НЕ ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПРЕДВИД *нещо* — вж. ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НАСТРАНА (1 знач.)

НЕ ВЗЕМАМ УСТА НАЗАЕМ — вж. НЕ ИСКАМ УСТА НАЗАЕМ

НЕ ВИДЯ МИ СЕ СЯНКАТА — вж. ДУХВАМ СИ/ ДУХНА СИ НА КРАКАТА

НЕ ВИЖДАМ/ ВИДЯ БЛАГ ДЕН *диал.* — вж. НЕ ВИЖДАМ/ ВИДЯ БЯЛ ДЕН

НЕ ВИЖДАМ/ ВИДЯ БЯЛ ДЕН — Имам тежък, безрадостен живот, живея зле, имам много грижи. *Откакто се омъжи и отиде да живее в чужда къща, бял ден не видя.* ✧ *Толкова труден и тежък ѝ е животът, не е видяла бял ден.*

— **не виждам/ видя бял свят • не виждам/ видя благ ден** *диал.* **• не виждам/ видя бяло видело** *диал.*

НЕ ВИЖДАМ/ ВИДЯ БЯЛО ВИДЕЛО *диал.* — вж. НЕ ВИЖДАМ/ ВИДЯ БЯЛ ДЕН

НЕ ВИЖДАМ/ ВИДЯ БЯЛ СВЯТ — вж. НЕ ВИЖДАМ/ ВИДЯ БЯЛ ДЕН

НЕ ВИЖДАМ ГРЕДАТА, ВИЖДАМ ИГЛАТА — Не забелязвам значителното, важното, главното, а се занимавам с дреболии. *Той е безкрайно дребнав, хваща се за детайлите, не вижда гредата, вижда иглата.*

— **не гледам валмото, а гледам влакното • не търся коня, а петалото** *диал.* **• не търся топора, а топорището** *диал.*

НЕ ВИЖДАМ/ ВИДЯ ПО-ДАЛЕЧ‹Е› ОТ НОСА СИ — Много съм ограничен, не съм способен да прониквам по-дълбоко в нещата, да ги проумея, да ги гледам в перспектива. *Какъв политик е той, като не вижда по-далеч от носа си.* ✧ *Ти не виждаш по-далече от носа си и не можеш да разбереш, че момчето е много способно и трябва да го изпратим на специализация.*

— **с капаци на очите съм • кон с капаци съм • нисък ми е таванът** *жарг.*

НЕ ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА КУСУР *някому* — Отнасям се със снизхождение към недостатъците, слабостите на някого, към простъпките на някого; не придирям, прощавам. *Те не му връзваха кусур, защото беше млад и неопитен.* ✧ *Не ми връзвай кусур, че съм пресолила яденето.*

— **не връзвам/ вържа махана • не хващам/ хвана кусур**

НЕ ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА МАХАНА *някому* — вж. НЕ ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА КУСУР

НЕ В ТИКВИ, А В КРАТУНИ — Все едно, еднакво. — *Казаха, че ще има увеличение на цените на електроенергията през април. — Чух, че ще е в края на отоплителния сезон. — Не в тикви, а в кратуни.*

— **не по врат, а по шия • не грош, а четиридесет пари** *диал.*

НЕ ГЛЕДАМ ВАЛМОТО, А ГЛЕДАМ ВЛАКНОТО — вж. НЕ ВИЖДАМ ГРЕДАТА, ВИЖДАМ ИГЛАТА

НЕ ГЛЕДАМ С ДОБРО ОКО *някого или на нещо* — вж. ГЛЕДАМ С ЛОШО ОКО

НЕ ГРОШ, А ЧЕТИРИДЕСЕТ ПАРИ *диал.* — вж. НЕ В ТИКВИ, А В КРАТУНИ

НЕ ДАВАМ ВЪРБОВА ТРЕСКÀ *за някого или за нещо диал. пренебр.* — вж. НЕ ДАВАМ ПУКНАТА ПАРÀ

НЕ ДАВАМ ДВЕ ПАРИ *за някого или за нещо* — вж. НЕ ДАВАМ ПУКНАТА ПАРÀ

НЕ ДАВАМ/ ДАМ И ДУМА ДА СЕ ИЗДУМА — В никакъв случай не съм съгласен с нещо. *Баща ѝ не дава и дума да се издума за женитба с това момче.*

— не давам/ дам и дума да се каже • не давам/ дам и дума да се изрече • не давам/ дам и дума да става/ стане

НЕ ДАВАМ/ ДАМ И ДУМА ДА СЕ ИЗРЕЧЕ — вж. НЕ ДАВАМ/ ДАМ И ДУМА ДА СЕ ИЗДУМА

НЕ ДАВАМ/ ДАМ И ДУМА ДА СЕ КАЖЕ — вж. НЕ ДАВАМ/ ДАМ И ДУМА ДА СЕ ИЗДУМА

НЕ ДАВАМ/ ДАМ И ДУМА ДА СТАВА/ СТАНЕ — вж. НЕ ДАВАМ/ ДАМ И ДУМА ДА СЕ ИЗДУМА

НЕ ДАВАМ И ПЛЮНКАТА СИ *за някого или нещо пренебр.* — вж. НЕ ДАВАМ ПУКНАТА ПАРÀ

НЕ ДАВАМ/ ДАМ МИРА *някому* — вж. НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА МИРА

НЕ ДАВАМ НИ‹ТО› ПЕТАК *за някого или за нещо* — вж. НЕ ДАВАМ ПУКНАТА ПАРÀ

НЕ ДАВАМ/ ДАМ ПРАХ (ПРАШИНКА) ДА ПАДНЕ *върху някого* — Извънредно много се грижа за някого, пазя го от всичко лошо. *Той беше много привързан към дъщеря си, която се нуждаеше от грижите му и не даваше прах да падне върху нея.*

— не оставям/ оставя прах (прашинка) да падне • треперя прах да не падне • пазя прах да не падне • като писано яйце гледам • като шарено яйце гледам • като ровко (рохко) яйце гледам • вдигам и слагам на ръце • нося на ръце • държа на ръце

НЕ ДАВАМ ПУКНАТА ПАРÀ *за някого или за нещо* — Никак не се интересувам или вълнувам от някого или от нещо, напълно съм безразличен към

някого или към нещо; нехая, не ме засяга някой или нещо. *Защо се тревожиш за сина си, като той не дава пукната парà за тебе. ✧ Не давам пукната парà за мнението ти. ✧ Той не даваше пукната парà за нейните чувства към него.*

— **пет пари не давам** • **не давам две пари** • **не давам счупена парà** • **не давам спукана парà** • **не давам пукнат грош** • **не давам ни‹то› петак** • **не давам и плюнката си** *пренебр.* • **не давам върбова трескà** *диал. пренебр.* • **не ме е грижа** *пренебр.* • **малко ме е грижа** *пренебр.* • **много ме е грижа** *пренебр.* • **не ме е еня** *пренебр.* • **малко ме е еня** *пренебр.* • **много ме е еня** *пренебр.* • **много ми е зор** *пренебр.* • **не искам ‹и› да зная** *пренебр.* • **малко искам да зная** *пренебр.* • **много искам да зная** *пренебр.* • **все ми е тая** • **все едно ми е** • **не ми влиза в кесията** *пренебр.* • **не ми влиза в джоба** *пренебр.* • **какво ми влиза в кесията** *пренебр.* • **какво ми влиза в джоба** *пренебр.* • **много ми влиза в кесията** *пренебр.* • **много ми влиза в джоба** *пренебр.* • **еня баба за дяда Еня** *пренебр.* • **пука ми ‹на› жилетката** *жарг. пренебр.* • **пука ми ‹на› черупката** *жарг. пренебр.* • **малко ми пука** *жарг. пренебр.* • **много ми пука** *жарг. пренебр.* • **дреме ми на жилетката** *жарг. пренебр.* • **дреме ми на пуловера** *жарг. пренебр.* • **дреме ми на черупката** *жарг. пренебр.* • **дреме ми на шапката** *жарг. пренебр.* • **малко ми дреме** *жарг. пренебр.* • **много ми дреме** *жарг. пренебр.*

НЕ ДАВАМ ПУКНАТ ГРОШ *за някого или за нещо* — вж. НЕ ДАВАМ ПУКНАТА ПАРÀ

НЕ ДАВАМ СПУКАНА ПАРÀ *за някого или за нещо* — вж. НЕ ДАВАМ ПУКНАТА ПАРÀ

НЕ ДАВАМ СЧУПЕНА ПАРÀ *за някого или за нещо* — вж. НЕ ДАВАМ ПУКНАТА ПАРÀ

НЕДОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.* — Прост, груб, примитивен, невъзпитан човек; простак, дебелак. *Какво очакваш от това недодялано дърво, може навсякъде да те изложи.*

— **неодялано дърво** *пренебр.* • **Бай Ганьо** • **вол без рога** *диал.*

НЕ Е БИЛКА ЗА МИРИСАНЕ *диал.* — вж. НЕ Е ЦВЕТЕ ЗА МИРИСАНЕ

НЕ Е БИЛ ОЩЕ БАРАБАНЪТ *за нещо* — вж. НЕ Е ПРИТУПАЛ ТЪПАНЪТ

НЕ Е БОГ (ГОСПОД) ЗНАЕ КАКВО — вж. ЧУДО ГОЛЯМО ‹СТАНАЛО› *пренебр.*

НЕ Е БОЛКА ЗА УМИРАЛКА *ирон.* — вж. НЕ Е БОЛКА ЗА УМИРАНЕ *ирон.*

НЕ Е БОЛКА ЗА УМИРАНЕ *ирон.* — За нещо, което се е случило, станало, в момента става или може да се случи, да стане — не е голяма беда, не е толкова лошо, страшно. *Не е болка за умиране, че хладилникът се е развалил. Ще извикаш майстор да го поправи.* ✧ *И да те скъсат на изпита, не е болка за умиране, ще се явиш пак.*

— не е болка за умирачка *ирон.* • не е болка за умиралка *ирон.* • чудо голямо ‹станало› *пренебр.* • много важно *пренебр.* • голяма работа *пренебр.* • голям праз *жарг. пренебр.* • страшна работа *ирон.* • не е Бог (Господ) знае какво • не е кой знае какво (що) • големи ййца *жарг. пренебр.*

НЕ Е БОЛКА ЗА УМИРАЧКА *ирон.* — вж. НЕ Е БОЛКА ЗА УМИРАНЕ *ирон.*

НЕ Е ЗА ИЗПУСКАНЕ *някой или нещо* — Много е ценен, добър, бива го. *Приятелят ти е много симпатичен, не е за изпускане.* ✧ *Тази длъжност е добре платена и престижна, не е за изпускане.*

— не е за изтърваване • не е за изхвърляне

НЕ Е ЗА ИЗТЪРВАВАНЕ *някой или нещо* — вж. НЕ Е ЗА ИЗПУСКАНЕ

НЕ Е ЗА ИЗХВЪРЛЯНЕ *някой или нещо* — вж. НЕ Е ЗА ИЗПУСКАНЕ

НЕ Е КИТКА ЗА МИРИСАНЕ (ПОМИРИСВАНЕ) *диал.* — вж. НЕ Е ЦВЕТЕ ЗА МИРИСАНЕ

НЕ Е КОЙ ЗНАЕ КАКВО (ЩО) — вж. ЧУДО ГОЛЯМО ‹СТАНАЛО› *пренебр.*

НЕ Е ПРИТУПАЛ ТЪПАНЪТ *за нещо* — Не е толкова належащо нещо да се извърши веднага, в момента. *Не е притупал тъпанът сега да правиш ремонт на апартамента, когато има по-важни неща за вършене.*

— не е тъпнал тъпанът • не е бил още барабанът • не е ударил още барабанът

НЕ Е ТЪПНАЛ ТЪПАНЪТ *за нещо* — вж. НЕ Е ПРИТУПАЛ ТЪПАНЪТ

НЕ Е УДАРИЛ ОЩЕ БАРАБАНЪТ *за нещо* — вж. НЕ Е ПРИТУПАЛ ТЪПАНЪТ

НЕ Е ЦВЕТЕ ЗА МИРИСАНЕ — Употребява се за човек, който е лош, проклет, който не е свестен. *Тя е добро момиче, но брат ѝ не е цвете за мирисане, много е зъл и заядлив.*

— не е китка за мирисане (помирисване) *диал.* • не е билка за мирисане *диал.* • да го срещнеш, че да бягаш • да го помиришеш, носът ти окапва • който го помирише, носът му окапва • който го помирише, носът му

пада • змия му е плюла в устата • пепелянка му е плюла в устата • да плюе на змия в устата, ще я отрови • на змиите в устата плюе • по-черен от дявола е • яхнал е на оса *диал.* • о зелен бор да се хване, и той ще изсъхне *диал.* • у море да го хвърлиш, и морето ще го изхвърли *диал.*

НЕ ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ ОЧИ — Не заспивам; будувам, бодърствам. *Беше много напрегнат и цяла нощ не затвори очи.*

— не склопвам/ склопя очи • не мигвам/ мигна за секунда

НЕ ЗНАЯ ДА ДАМ НА ЕДНО МАГАРЕ ВОДА *пренебр.* — вж. НА ДВЕ МАГАРЕТА СЕНО НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ *пренебр.*

НЕ ЗНАЯ ДА НАПОЯ МАГАРЕ *диал. пренебр.* — вж. НА ДВЕ МАГАРЕТА СЕНО НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ *пренебр.*

НЕ ЗНАЯ КОЛКО ПРАВИ ДВЕ И ДВЕ (ДВЕ ПО ДВЕ) *пренебр.* — вж. НА ДВЕ МАГАРЕТА СЕНО НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ *пренебр.*

НЕ ЗНАЯ МЯРАТА НА УСТАТА СИ — вж. НЕ ЗНАЯ МЯРКА НА УСТАТА СИ

НЕ ЗНАЯ МЯРКА НА ЕЗИКА СИ — вж. НЕ ЗНАЯ МЯРКА НА УСТАТА СИ

НЕ ЗНАЯ МЯРКА НА УСТАТА СИ — Говоря много и без задръжки, не преценявам какво трябва да кажа и какво не, говоря необмислено. *Тази жена може всякакви глупости да ти надрънка, тя не знае мярка на устата си.*

— не зная мярка на езика си • нямам мярка на устата си • не зная мярата на устата си • не си меря думите • не си меря приказките • нямам мяра в приказките ‹си› • не премервам думите си • не претеглям думите си • не премервам приказките си • дълъг ми е езикът • имам дълъг език • не ми седи езикът зад зъбите • и боб, и уста си не държа *диал.*

НЕ ЗНАЯ НА ЗЕМЯТА ЛИ СЪМ, НА НЕБЕТО ЛИ СЪМ — Много съм възбуден, развълнуван от радостни преживявания, много, безкрайно съм радостен, щастлив, доволен. *Когато ѝ отпечатаха първата стихосбирка, тя не знаеше на земята ли е, на небето ли е.* ✧ *Изборната победа го зашемети, той ликуваше, не знаеше на земята ли е, на небето ли е.*

— не зная на небето ли се намирам, или на земята • не съм ни на небето, ни на земята • не усещам земята под краката си • не усещам земята под нозете си • на земята не стъпвам • на седмото небе съм • на деветото небе съм • на десетото небе съм • чувствам се на седмото небе • чувствам се на деветото небе • чувствам се на десетото небе • на осмото небе съм

диал. • не съм на себе си от радост • не мога да си намеря място от радост • не си намирам/ намеря място от радост • не си зная мястото от радост

НЕ ЗНАЯ НА НЕБЕТО ЛИ СЕ НАМИРАМ, ИЛИ НА ЗЕМЯТА — вж. НЕ ЗНАЯ НА ЗЕМЯТА ЛИ СЪМ, НА НЕБЕТО ЛИ СЪМ

НЕ ЗНАЯ ‹ОЩЕ› ДА СИ ОБЪРША НОСА — вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

НЕ ЗНАЯ ‹ОЩЕ› ДА СИ ОБЪРША СОПОЛИТЕ — вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

НЕ ЗНАЯ СМЕТКАТА НА ПАРИТЕ СИ — Разполагам с много средства, много съм богат. *Те са заможни хора, които не знаят сметката на парите си.*

— **не си знам парите • играя си с пари •** бие ме парàта • **меря парите си с кантар • текат ми парите из крачолите •** бодат ме парите • сърбят ме парите • **играя си с милиони • рина парите си с лопата •** греба парите като с шиник *остар.* • **червив съм с (от) пари •** въшкав съм с (от) пари • гъбав съм с пари • гъбясал съм от пари • прогнил съм от пари • дълбок ми е джобът • дълбока ми е кесията • дебела ми е кесията • топли ми са джобовете • джобът ми е пълен • **прелива ми ‹и› през прага • изтича ми от прага •** извира ми от крачолите • изтича ми от крачолите • **тече ми из (от) крачолите • тече ми из ръкавите • тече ми като из ръкав • тече ми като из ведро •** далеч ми стига ръката *диал.* • **имам пари като у куче червеи** *диал.* • **имам триста свине в балтата** *диал.* • **и петлите ми носят яйца** *диал.* • **снася ми петелът** *диал.*

НЕ ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ОТ ХАТЪРА *на някого диал.* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ ГРЪБ — вж. НЕ ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ КРЪСТ

НЕ ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ КРЪСТ — Непрекъснато, най-усилено работя, трепя се, съсипвам се от работа. *Тази жена е неуморна, по цял ден не изправя кръст.* ✧ *За да изкара прехраната на семейството си, той постоянно се трепеше в работилницата, не изправяше кръст.*

— **не изправям/ изправя гръб • не подвивам/ подвия крак • не подгъвам/ подгъна крак • не сгъвам/ сгъна крак • не превивам/ превия крак • не подвивам/ подвия нозе (нога)** *диал.* • **не вдигам/ вдигна глава‹та си› • не мога да вдигна глава‹та си› • не мога да се обърна от работа • разпъвам се на четири • потя се ‹и› под езика • потя се и под носа • изпотявам се/**

изпотя се под езика • изпотявам се/ изпотя се под носа • изпотявам се/ изпотя се и под ухото

НЕ ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА ОТ (ИЗ, ИЗПОД) ОЧИ (ОКО) и **НЕ ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА ОТ (ИЗ, ИЗПОД) ОЧИТЕ СИ** *някого или нещо* —

1. Непрекъснато следя с поглед някого или нещо. *Тя не изпускаше от очи детето си, което играеше на пързалката.* ✧ *Той не изпускаше из очи движещата се по пътя кола.*

— **държа под (изпод, на) око (очи) • имам под око • имам пред очи**

2. Непрекъснато следя, наблюдавам поведението, държанието на някого или развитието, хода на нещо; надзиравам, контролирам. *Като млад и неопитен работник, те не го изпускаха от очите си.* ✧ *Майка му не го изпускаше от очи, постоянно следеше дали си учи уроците.*

— **държа под (изпод, на) око (очи) • имам под око • имам пред очи • вися на (над) главата • стоя на (над) главата • седя на (над) главата • на (над) главата съм • вървя по (в) петите • ходя по петите**

НЕ ИСКАМ ДУМА НАЗАЕМ — вж. НЕ ИСКАМ УСТА НАЗАЕМ

НЕ ИСКАМ ‹И› ДА ЗНАЯ *за някого или за нещо пренебр.* —вж. МАЛКО ИСКАМ ДА ЗНАЯ *пренебр.*

НЕ ИСКАМ УСТА НАЗАЕМ — Мога винаги да намеря подходящ отговор, знам какво да отговоря, мога да се защитя. *Не ме учи какво да му кажа, не искам уста назаем.*

— **не вземам уста назаем • не търся уста назаем • не търся дума назаем • не искам дума назаем • не искам чене назаем**

НЕ ИСКАМ ЧЕНЕ НАЗАЕМ — вж. НЕ ИСКАМ УСТА НАЗАЕМ

НЕ КЪРША ДУМАТА НА ДВЕ *на някого диал.* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ КЪРША ХАТЪРА *на някого* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ МЕ БИВА ЗА НИЩО — Напълно негоден съм да направя нещо, да извърша каквото и да било. *Остарях, не ме бива вече за нищо.* ✧ *Остави го, пияница е, не го бива за нищо.*

— **не ставам за нищо • никакъв ме няма • хич ме няма • съвсем ме няма • няма хляб у мене**

НЕ МЕ ДЪРЖАТ КРАКАТА — вж. НЕ МОГА ДА СЕ ДЪРЖА НА КРАКА‹ТА СИ›

НЕ МЕ ДЪРЖАТ НОЗЕТЕ — вж. НЕ МОГА ДА СЕ ДЪРЖА НА КРАКА‹ТА СИ›

НЕ МЕ Е ГРИЖА *за някого или за нещо пренебр.* — Никак не се интересувам от някого или от нещо, не ме засяга някой или нещо, напълно съм безразличен и не искам да се занимавам с някого или нещо. *Не го е грижа, че жена му го напусна.* ✧ *Напоследък е станал толкова апатичен, не го е грижа, че работата не върви.* ✧ *Не ме е грижа какво мислиш за мене.*

— малко ме е грижа *пренебр.* • много ме е грижа *пренебр.* • не ме е еня *пренебр.* • малко ме е еня *пренебр.* • много ме е еня *пренебр.* • много ми е зор *пренебр.* • не искам ‹и› да зная *пренебр.* • малко искам да зная *пренебр.* • много искам да зная *пренебр.* • все ми е тая • все едно ми е • пет пари не давам • не давам пукната парà • не давам две пари • не давам счупена парà • не давам спукана парà • не давам пукнат грош • не давам ни‹то› петак • не ми влиза в кесията *пренебр.* • не ми влиза в джоба *пренебр.* • какво ми влиза в кесията *пренебр.* • какво ми влиза в джоба *пренебр.* • много ми влиза в кесията *пренебр.* • много ми влиза в джоба *пренебр.* • еня баба за дяда Еня *пренебр.* • не давам и плюнката си *пренебр.* • не давам върбова трескà *диал. пренебр.* • ще си вържа черна панделка *пренебр.* • ще си отпоря джоба *пренебр.* • ще си разплета чорапа *пренебр.* • ще ‹си› вържа черно на метлата *пренебр.* • ще ‹си› вържа черно на подметката *пренебр.* • пука ми ‹на› жилетката *жарг. пренебр.* • пука ми ‹на› черупката *жарг. пренебр.* • малко ми пука *жарг. пренебр.* • много ми пука *жарг. пренебр.* • дреме ми на жилетката *жарг. пренебр.* • дреме ми на пуловера *жарг. пренебр.* • дреме ми на черупката *жарг. пренебр.* • дреме ми на шапката *жарг. пренебр.* • малко ми дреме *жарг. пренебр.* • много ми дреме *жарг. пренебр.*

НЕ МЕ Е ЕНЯ *за някого или за нещо пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО —

1. В крайно възбудено състояние съм, развълнуван съм от нещо и не мога да се успокоя, да стоя спокоен, чувствам необходимост да се движа. *Откакто научи, че приятелката ѝ е сериозно болна, не я свърташе на едно място.* ✧ *Обхвана го някаква тревожност, вече не го свърташе на едно място и затова реши да се поразходи.*

— не ме сдържа на едно място • не се свъртам/ свъртя на едно място • не се сдържам/ сдържа на едно място • не мога да си намеря място • не си намирам/ намеря място • не си зная мястото

2. С неспокоен характер съм и съм винаги в движение; не зная покой, неуморен съм. *Той си е такъв, енергичен и буен, не го свърта на едно място.* ✧ *Откакто времето се оправи, вече не я свърта на едно място, все е навън.*

— **не ме сдържа на едно място • не се свъртам/ свъртя на едно място • не се сдържам/ сдържа на едно място • не ме хваща място • боде ме шилото • хваща ме/ хване ме щръклица‹та›** *диал.* • **не хващам място** *диал.* • **не ме хваща седка** *диал.* • **хваща ме/ хване ме несвъртъкът** *диал.*

НЕ МЕ СДЪРЖА НА ЕДНО МЯСТО — вж. НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (1 и 2 знач.)

НЕ МЕ ХВАЩА МЯСТО — вж. НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (2 знач.)

НЕ МЕ ХВАЩА СЕДКА *диал.* — вж. НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (2 знач.)

НЕ МИ ВЗЕМА ГЛАВАТА —

1. *пренебр.* вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*
2. *неодобр.* вж. НЕ МИ УВИРА/ УВРИ ГЛАВАТА *неодобр.*

НЕ МИ ВЛИЗА В ДЖОБА *пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

НЕ МИ ВЛИЗА В КЕСИЯТА *пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

НЕ МИ ВЛИЗА В РАБОТАТА — Не желая да се намесвам в неща, които не ме засягат. *Не ми влиза в работата да им давам съвети какво да правят.* ✧ *Не ти влиза в работата дали съм си написал домашното или не.*

— **какво ми влиза ‹мене› в работата • много ми влиза в работата • що ми влиза в работа‹та›** *диал.*

НЕ МИГВАМ/ МИГНА ЗА СЕКУНДА — вж. НЕ ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ ОЧИ

НЕ МИ ДОСТИГА ЕДНАТА ДЪСКА — вж. ЛИПСВА МИ ЕДНАТА ДЪСКА

НЕ МИ ДОСТИГА ЕДНАТА СЪБОТА *диал.* — вж. ЛИПСВА МИ ЕДНАТА ДЪСКА

НЕ МИ ДЪРЖАТ КОКАЛИТЕ — вж. НЕ МОГА ДА СЕ ДЪРЖА НА КРАКА‹ТА СИ›

НЕ МИ ДЪРЖИ ГЪРБИНАТА — вж. НЕ МОГА ДА СЕ ДЪРЖА НА КРАКА‹ТА СИ›

НЕ МИ Е ДОБРА РАБОТАТА — вж. СПУКАНА МИ Е РАБОТАТА

НЕ МИ Е ЧИСТА ВЪЛНАТА *диал.* — вж. НЕ МИ Е ЧИСТА РАБОТАТА

НЕ МИ Е ЧИСТА РАБОТАТА — Извършил съм нещо нечестно, непочтено, нередно, имам някаква вина. *Говори се, че не му е чиста работата на магазинера, че е извършил някакви злоупотреби.* ✧ *Подозирам, че не му е чиста работата, че крие нещо, за което се чувства гузен.*

— **не ми е чист косъмът • не ми е чист восъкът** *диал.* **• не ми е чиста вълната** *диал.* **• не ми е чисто брашното** *диал.* **• не ми са чисти триците** *диал.* **• не ми е чист задникът** *грубо*

НЕ МИ Е ЧИСТ ВОСЪКЪТ *диал.* — вж. НЕ МИ Е ЧИСТА РАБОТАТА

НЕ МИ Е ЧИСТ ЗАДНИКЪТ *грубо* — вж. НЕ МИ Е ЧИСТА РАБОТАТА

НЕ МИ Е ЧИСТ КОСЪМЪТ — вж. НЕ МИ Е ЧИСТА РАБОТАТА

НЕ МИ Е ЧИСТО БРАШНОТО *диал.* — вж. НЕ МИ Е ЧИСТА РАБОТАТА

НЕ МИ ИЗДЪРЖАТ НЕРВИТЕ —

1. На предела на силите си съм, много съм уморен, изтощен, не мога повече да понеса каквото и да е натоварване. *Дълги години беше учителка и вече не ѝ издържаха нервите да се занимава с деца.* ✧ *Толкова тежък стана животът, че не ми издържат повече нервите.*

— **нямам нерви**

2. вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

НЕ МИ ИЗЛИЗА/ ИЗЛЕЗЕ ДУМА ИЗ (ОТ) УСТАТА — вж. ДУМА (ДУМИЦА) НЕ ОБЕЛВАМ/ ОБЕЛЯ

НЕ МИ ИЗЛИЗА ОТ АКЪЛА *някой или нещо* — вж. НЕ МИ ИЗЛИЗА ОТ УМА

НЕ МИ ИЗЛИЗА ОТ ГЛАВАТА *някой или нещо* — вж. НЕ МИ ИЗЛИЗА ОТ УМА

НЕ МИ ИЗЛИЗА ОТ МИСЛИТЕ *някой или нещо* — вж. НЕ МИ ИЗЛИЗА ОТ УМА

НЕ МИ ИЗЛИЗА ОТ ПАМЕТТА *някой или нещо* — вж. НЕ МИ ИЗЛИЗА ОТ УМА

НЕ МИ ИЗЛИЗА ОТ УМА *някой или нещо* — Не мога да забравя някого или нещо, не мога да се освободя от мисълта за някого или за нещо, което ме

вълнува. *Тази нещастна жена не му излизаше от ума.* ✧ *Неприятните събития от вчерашния ден не излизаха от ума му.*

— **не ми излиза от главата • не ми излиза от акъла • не ми излиза от мислите • не ми излиза от паметта**

НЕ МИ МИГА (МИГВА/ МИГНЕ) ОКОТО —

1. Не се страхувам, не се вълнувам или обезпокоявам от нещо или от някого. *Силен човек е той, не му мига окото от нищо.* ✧ *Ако се случи нещо с тебе, окото ѝ няма да мигне.*

— **не ми трепка (трепва/ трепне) окото**

2. Без ни най-малко колебание или тревога. *Не му мигва окото да напише статия против тебе.* ✧ *Ще изпие цялата бутилка и окото му няма да мигне.*

— **не ми трепка (трепва/ трепне) окото • без да ми мигне окото • без да ми трепне окото**

НЕ МИ МИНАВА/ МИНЕ ДУМАТА — вж. НЕ МИ ТЕЖИ ДУМАТА

НЕ МИ МЪРДА *нещо* — Нещо ми е напълно сигурно, осигурено, гарантирано. *Той добре е подготвил всичко и този пост не му мърда.* ✧ *Боят не ти мърда.*

— **в кърпа ми е ‹вързано› • имам го в кърпа вързано • опечена ми е работата**

НЕ МИНАВАМ/ МИНА ПРИКАЗКАТА *на някого* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ МИ ПАДА ГЪРБЪТ НА ЗЕМЯТА — вж. НЕ ПАДАМ/ ПАДНА ПО (НА) ГРЪБ

НЕ МИ ПЕЕ ПЕТЕЛЪТ —

1. Нямам влияние, авторитет, загубил съм своето значение. *Откакто се пенсионира, не му пее вече петелът, никой не го търси за нищо.* ✧ *Всички знаеха, че на съветника позициите са много разклатени и не му пее петелът.*

— **песента ми е изпята • моята ‹песен› е изпята • изпял съм си песента • свърши ‹се› моята • не пея вече** *жарг.*

2. *Пред (при) някого или някъде.* Не се вслушват в мнението, съветите ми, не се изпълнява това, за което се застъпвам. *Пред баща ѝ не ѝ пее петелът.* ✧ *Той знаеше, че в службата не му пее петелът и никой няма да го послуша.*

— **не ми минава/ мине думата • не ми се чува/ чуе думата • не ми се слуша думата • не ми тежи думата**

НЕ МИ СА ЧИСТИ ТРИЦИТЕ *диал.* — вж. НЕ МИ Е ЧИСТА РАБОТАТА

НЕ МИ СЕДИ ЕЗИКЪТ ЗАД ЗЪБИТЕ — вж. НЕ ЗНАЯ МЯРКА НА УСТАТА СИ

НЕ МИ СЕ ЗАПИРА ЕЗИКЪТ *диал. неодобр.* — вж. НЕ МИ СПИРА ЕЗИКЪТ *неодобр.*

НЕ МИ СЕ СЛУША ДУМАТА — вж. НЕ МИ ТЕЖИ ДУМАТА

НЕ МИ СЕЧЕ АКЪЛЪТ *пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.* — Трудно схващам, разбирам, мъчно възприемам. *Не му сечеше главата и учителката дълго трябваше да му обяснява.* ✧ *На нея не ѝ сече главата как трябва да постъпи.*

— **не ми сече умът** *пренебр.* • **не ми сече мозъкът** *пренебр.* • **не ми сече акълът** *пренебр.* • **не ми сече пипето (пипката)** *пренебр.* • **не ми сече тиквата** *пренебр.* • **не ми сече кратуната** *пренебр.* • **не ми взема главата** *пренебр.* • **не ми хваща главата** *пренебр.* • **не ми хваща умът** *пренебр.* • **не ми стига умът** *пренебр.* • **не ми стига главата** *пренебр.* • **не ми стига акълът** *пренебр.* • **не ми стига пипето (пипката)** *пренебр.* • **не ми стига кратуната** *пренебр.* • **не ми стига куфалницата** *диал. пренебр.* • **куфалницата ми не досяга** *диал. пренебр.* • **бавно загрявам** *жарг. пренебр.* • **бавно щракам** *жарг. пренебр.* • **имам албански реотан (реотани)** *жарг. пренебр.* • **загрявам като албански реотан** *жарг. пренебр.* • **албански реотан съм** *жарг. пренебр.*

НЕ МИ СЕЧЕ КРАТУНАТА *пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕ МИ СЕЧЕ МОЗЪКЪТ *пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕ МИ СЕЧЕ ПИПЕТО (ПИПКАТА) *пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕ МИ СЕЧЕ ТИКВАТА *пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕ МИ СЕЧЕ УМЪТ *пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕ МИ СЕ ЧУВА/ ЧУЕ ДУМАТА — вж. НЕ МИ ТЕЖИ ДУМАТА

НЕ МИ СПИРА ЕЗИКЪТ *неодобр.* — Много съм бъбрив, прекалено много говоря. *Вече няколко часа не ѝ спира езикът, занимава ни с какво ли не.* ✧ *Смята се, че мъжете са по-мълчаливи, а на този господин не му спира езикът.*

— **не ми спира устата** *неодобр.* • **не ми се запира езикът** *диал. неодобр.* • **меля с езика си** *неодобр.* • **мелят ми (мели ми) устата** *неодобр.* • **мели ми ченето** *неодобр.* • **мели ми воденицата** *неодобр.* • **работи ми воденицата** *неодобр.* • **меля като воденично кречетало** *неодобр.* • **меля като ветрена мелница** *неодобр.* • **меля като ‹празна› воденица** *неодобр.* • **меля като ‹празна› мелница** *неодобр.* • **дрънкам като ‹празна› воденица** *неодобр.* • **дрънкам като ‹празна› мелница** *неодобр.* • **дрънкам като на воденицата кречеталото** *неодобр.* • **дрънкам като ‹воденичарско› кречетало** *неодобр.* • **плещя като кречетало** *неодобр.* • **устата ми са като кречетало** *неодобр.* • **устата ми са като воденица** *неодобр.* • **разпрана ми е устата** • **на воденица съм се родил** *неодобр.* • **баща ми ме правил на воденица** *неодобр.* • **дрънча като ‹празна› воденица** *диал. неодобр.* • **тропам като ‹празна› воденица** *диал. неодобр.* • **хлопам като воденица** *диал. неодобр.* • **дрънкат ми зъбите** *диал. неодобр.*

НЕ МИ СПИРА УСТАТА *неодобр.* — вж. НЕ МИ СПИРА ЕЗИКЪТ *неодобр.*

НЕ МИ СТАВА (НЯМА ДА МИ СТАНЕ) НИ ‹ПО-›ТОПЛО, НИ ‹ПО-›СТУДЕНО — Положението ми никак не се променя от това, което става около мене и поради това съм напълно безразличен, незаинтересован. *От това, че ще влезе в политиката, няма да му стане ни по-топло, ни по-студено.*

— **не ми става (няма да ми стане) по-топло**

НЕ МИ СТАВА (НЯМА ДА МИ СТАНЕ) ПО-ТОПЛО — вж. НЕ МИ СТАВА (НЯМА ДА МИ СТАНЕ) НИ ‹ПО-›ТОПЛО, НИ ‹ПО-›СТУДЕНО

НЕ МИ СТИГА АКЪЛЪТ *пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕ МИ СТИГА ГЛАВАТА *пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕ МИ СТИГА ЕДНАТА ДЪСКА — вж. ЛИПСВА МИ ЕДНАТА ДЪСКА

НЕ МИ СТИГА КРАТУНАТА *пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕ МИ СТИГА КУФАЛНИЦАТА *диал. пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕ МИ СТИГА ПИПЕТО (ПИПКАТА) *пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕ МИ СТИГА УМЪТ *пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕ МИ ТЕЖИ АКЪЛЪТ — вж. НЕ МИ ТЕЖИ ГЛАВАТА

НЕ МИ ТЕЖИ ГЛАВАТА — Не мисля, не разсъждавам много, лекомислен, завеян съм. *На нея не ѝ тежи много главата, та може да извърши някоя глупост.* ✧ *Не му тежи главата и току-виж се оженил за тази непрокопсаница.*

— **не ми тежи умът • не ми тежи акълът • главата ми е пълна с мухи • главата ми е пълна с бръмбари • имам мухи в главата си • имам бръмбари (бръмбарчета) в главата ‹си› • мухи бръмчат в главата ми • бръмбари бръмчат в главата ми • главата ми е пълна със слама** *диал.* • **имам брашно в главата ‹си›** *диал.* • **вятър ме вее • вятър ме носи • бял вятър ме вее • вятър ме вее на бяла кобила • вятър ме носи на бяла кобила • вятър ме вее на бял кон • вятър ме носи на бял кон • вятър ме вее на сива кобила** *диал.* • **вятър ме вее на сляпа кобила** *диал.* • **вихри ме носят** *диал.*

НЕ МИ ТЕЖИ ДУМАТА — Не се вслушват в мнението, в съветите ми, не се изпълнява това, за което се застъпвам. *Той не може да ти помогне, защото не му тежи думата и никой няма да го послуша.*

— **не ми минава/ мине думата • не ми се чува/ чуе думата • не ми се слуша думата • не ми пее петелът**

НЕ МИ ТЕЖИ УМЪТ — вж. НЕ МИ ТЕЖИ ГЛАВАТА

НЕ МИ ТРАЕ СЪРЦЕ‹ТО› — Много съм нетърпелив, проявявам нетърпение, не мога да се сдържа да не направя нещо. *Той си е такъв, не му трае сърцето, въпреки годините си, се спуска да помага при строежа.*

— **нося припряно сърце • не ми търпи търпилото** *диал.* • **душата ми е под носа** *диал.*

НЕ МИ ТРЕПКА (ТРЕПВА/ ТРЕПНЕ) ОКОТО — вж. НЕ МИ МИГА (МИГВА/ МИГНЕ) ОКОТО (1 и 2 знач.)

НЕ МИ ТРЯБВА НА БАИР ЛОЗЕ и ЗАЩО МИ ТРЯБВА НА БАИР ЛОЗЕ — Не искам да се заемам с нещо, което ще ми донесе неприятности, грижи, ядове, от което мога да си изпатя. *Реши, че няма да се включва в протестните акции на колегите си, не му трябваше на баир лозе.*

— **не ми трябва от тъпан парса • не ми трябва от мечка ремък (ремик, ремичка) • защо ми трябва от мечка ремък (ремик, ремичка) • не ми трябва таралеж в гащите • защо ми трябва таралеж в гащите • не ми трябва от мечка привой** *диал.* • **защо ми трябва от мечка привой** *диал.* • **не ми трябва от мечка кожух** *диал.* • **не ми трябва от мече кече** *диал.* • **не ми трябва от вълк лой** *диал.*

НЕ МИ ТРЯБВА ОТ ВЪЛК ЛОЙ *диал.* — вж. НЕ МИ ТРЯБВА НА БАИР ЛОЗЕ

НЕ МИ ТРЯБВА ОТ МЕЧЕ КЕЧЕ *диал.* — вж. НЕ МИ ТРЯБВА НА БАИР ЛОЗЕ

НЕ МИ ТРЯБВА ОТ МЕЧКА КОЖУХ *диал.* — вж. НЕ МИ ТРЯБВА НА БАИР ЛОЗЕ

НЕ МИ ТРЯБВА ОТ МЕЧКА ПРИВОЙ и **ЗАЩО МИ ТРЯБВА ОТ МЕЧКА ПРИВОЙ** *диал.* — вж. НЕ МИ ТРЯБВА НА БАИР ЛОЗЕ

НЕ МИ ТРЯБВА ОТ МЕЧКА РЕМЪК (РЕМИК, РЕМИЧКА) и **ЗАЩО МИ ТРЯБВА ОТ МЕЧКА РЕМЪК (РЕМИК, РЕМИЧКА)** — вж. НЕ МИ ТРЯБВА НА БАИР ЛОЗЕ

НЕ МИ ТРЯБВА ОТ ТЪПАН ПАРСА — вж. НЕ МИ ТРЯБВА НА БАИР ЛОЗЕ

НЕ МИ ТРЯБВА ТАРАЛЕЖ В ГАЩИТЕ и **ЗАЩО МИ ТРЯБВА ТАРАЛЕЖ В ГАЩИТЕ** — вж. НЕ МИ ТРЯБВА НА БАИР ЛОЗЕ

НЕ МИ ТЪРПИ ТЪРПИЛОТО *диал.* — вж. НЕ МИ ТРАЕ СЪРЦЕ‹ТО›

НЕ МИ УВИРА/ УВРИ АКЪЛЪТ *неодобр.* — вж. НЕ МИ УВИРА/ УВРИ ГЛАВАТА *неодобр.*

НЕ МИ УВИРА/ УВРИ ГЛАВАТА *неодобр.* — Много съм упорит, твърдоглав, не се вслушвам в никакви съвети, не се вразумявам и правя каквото си наумя. *Не го убеждавай повече, не виждаш ли, че не му увира главата.* ✧ *Не му увря главата на това момче, продължава да върши глупости.*

— **не ми увира/ уври умът** *неодобр.* • **не ми увира/ уври акълът** *неодобр.* • **не ми увира/ уври кратуната** *неодобр.* • **не ми увира/ уври чутурата** *неодобр.* • **не ми увира/ уври тиквата** *неодобр.* • **не ми взема главата** *неодобр.* • **имам дебела глава** • **имам корава глава** • **имам твърда глава** • **имам букова глава** • **дебела ми е главата** • **корава ми е главата** • **твърда ми е главата** • **глава имам за дувар** • **главата ми е като дръвник** *диал.* • **не ми увира/ уври главата с кола дърва** *диал. неодобр.* • **не ми увира/ уври главата с три товара дърва** *диал. неодобр.*

НЕ МИ УВИРА/ УВРИ ГЛАВАТА С КОЛА ДЪРВА *диал. неодобр.* — вж. НЕ МИ УВИРА/ УВРИ ГЛАВАТА *неодобр.*

НЕ МИ УВИРА/ УВРИ ГЛАВАТА С ТРИ ТОВАРА ДЪРВА *диал. неодобр.* — вж. НЕ МИ УВИРА/ УВРИ ГЛАВАТА *неодобр.*

НЕ МИ УВИРА/ УВРИ КРАТУНАТА *неодобр.* — вж. НЕ МИ УВИРА/ УВРИ ГЛАВАТА *неодобр.*

НЕ МИ УВИРА/ УВРИ ТИКВАТА *неодобр.* — вж. НЕ МИ УВИРА/ УВРИ ГЛАВАТА *неодобр.*

НЕ МИ УВИРА/ УВРИ УМЪТ *неодобр.* — вж. НЕ МИ УВИРА/ УВРИ ГЛАВАТА *неодобр.*

НЕ МИ УВИРА/ УВРИ ЧУТУРАТА *неодобр.* — вж. НЕ МИ УВИРА/ УВРИ ГЛАВАТА *неодобр.*

НЕ МИ ХВАЩА ГЛАВАТА *пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕ МИ ХВАЩА УМЪТ *пренебр.* — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕ МОГА ДА ВЪРЖА ДВЕ НА ЕДНО *пренебр.* —вж. НА ДВЕ МАГАРЕТА СЕНО НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ *пренебр.*

НЕ МОГА ДА ВЪРЖА ‹РЕМЪКА НА› ОБУВКИТЕ (ОБУЩАТА) *на някого* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ МОГА ДА ВЪРЖА ЦЪРВУЛИТЕ *на някого* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ МОГА ДА ГЛЕДАМ (ПОГЛЕДНА) ХОРАТА В ОЧИТЕ и **НЕ МОГА ДА ГЛЕДАМ (ПОГЛЕДНА) В ОЧИТЕ** *някого* — Изпитвам срам, срамувам се от някаква своя постъпка или от постъпките на близък човек. *Ако се провали на конкурса, няма да може да гледа хората в очите. ✧ Той беше подвел баща си и вече не можеше да го погледне в очите.*

— **не смея да гледам (погледна) хората в очите • не смея да гледам (погледна) в очите • как ще гледам (погледна) хората в очите • как ще гледам (погледна) в очите • иди гледай хората в очите**

НЕ МОГА ДА ИЗТРИЯ ОБУВКИТЕ (ОБУЩАТА) *на някого* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ МОГА ДА КАЖА ДВЕ ДУМИ —

1. Не умея да говоря и да се изразявам добре. *Защо я карат да се изказва, като знаят, че е притеснителна и не може да каже две думи.*

— **не мога да кажа две приказки • две думи накръст не мога да кажа • две думи ‹накръст› не мога да вържа • две приказки накръст не мога да кажа**

• ‹и› три не мога да кажа • вързан съм в езика • вързан ми е езикът • не мога да си завъртя езика • вързан съм в устата • вързана ми е устата • ударен съм в устата • не мога да си отворя устата • нямам чене • нямам уста • нямам дар слово *книж.*

2. вж. ЕЗИКЪТ МИ СЕ ВРЪЗВА/ ВЪРЖЕ

НЕ МОГА ДА КАЖА ДВЕ ПРИКАЗКИ —

1. вж. НЕ МОГА ДА КАЖА ДВЕ ДУМИ (1 знач.)
2. вж. ЕЗИКЪТ МИ СЕ ВРЪЗВА/ ВЪРЖЕ

НЕ МОГА ДА КАПНА ВОДА НА МАЛКИЯ ПРЪСТ *на някого диал.* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ МОГА ДА ОБЪРНА ОБУВКИТЕ (ОБУЩАТА) *на някого* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ МОГА ДА ОБЪРНА ЧЕХЪЛА (ЧЕХЛИТЕ) *на някого* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ МОГА ДА ОТДЕЛЯ ОЧИ‹ТЕ СИ› *от някого или от нещо* — вж. ОСТАВАТ МИ/ ОСТАНАТ МИ ОЧИТЕ

НЕ МОГА ДА ОТДЕЛЯ ПОГЛЕД‹А СИ› *от някого или от нещо* — вж. ОСТАВАТ МИ/ ОСТАНАТ МИ ОЧИТЕ

НЕ МОГА ДА ОТКЪСНА ОЧИ‹ТЕ СИ› *от някого или от нещо* — вж. ОСТАВАТ МИ/ ОСТАНАТ МИ ОЧИТЕ

НЕ МОГА ДА ОТКЪСНА ПОГЛЕД‹А СИ› *от някого или от нещо* — вж. ОСТАВАТ МИ/ ОСТАНАТ МИ ОЧИТЕ

НЕ МОГА ДА ПОЛЕЯ ‹ВОДА› НА МАЛКИЯ ПРЪСТ *на някого диал.* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ ТРИ КИЛА ТРИЦИ НА ДВЕ МАГАРИЦИ *диал. пренебр.* — вж. НА ДВЕ МАГАРЕТА СЕНО НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ *пренебр.*

НЕ МОГА ДА СЕ ДЪРЖА НА КРАКА‹ТА СИ› — Съвсем съм отмалял, отпаднал и нямам никакви сили. *След смъртта на жена си той грохна и не можеше да се държи на краката си.* ✧ *Болестта ме съсипа, не мога да се държа на крака.*

— **не ме държат краката • едва се държа на краката си • едва се крепя на краката си • не мога да се държа на нозе‹те си› • не ме държат нозете • едва се държа на нозете си • едва се крепя на нозете си • краката ми се люлеят • краката ми се люшкат • не ми държат кокалите • не ми държи гърбината • влача се като сянка • влека се като сянка • ходя като сянка • оставам/ остана без душа • душа (душица, душичка) не ми остава/ остане • душа (душица, душичка) не остава/ остане у мене • душата ми се е събрала в зъбите • душата ми седи в зъбите • душата ми се е запряла в зъбите** *диал.* **• душата ми е дошла в (до) зъбите • душата ми е в (зад, на) зъбите**

НЕ МОГА ДА СЕ ДЪРЖА НА НОЗЕ‹ТЕ СИ› — ВЖ. НЕ МОГА ДА СЕ ДЪРЖА НА КРАКА‹ТА СИ›

НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА КУТРЕТО *на някого* — ВЖ. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ *на някого* — С много по-малки възможности съм от някого, стоя много по-долу от някого по личните си качества, далеч съм превъзхождан от някого. *Той е художник от голяма величина, колегите му не могат да се мерят на малкия му пръст. ✧ Тя е много умна и талантлива, ти не можеш да се мериш на малкия ѝ пръст.*

— **не мога да стъпя на малкия пръст • не струвам колкото малкия пръст • не мога да се намажа на малкия пръст • не съм нито на малкия пръст • не мога да се меря на кутрето • не мога да стъпя на кутрето • не мога да капна вода на малкия пръст** *диал.* **• не мога да полея ‹вода› на малкия пръст** *диал.* **• не мога да ‹се› напия вода на малкия пръст** *диал.* **• не мога да се меря с мишена** *на някого* **• не стигам до пъпа** *на някого* **• не мога да вържа цървулите • не мога да вържа ‹ремъка на› обувките (обущата) • не мога да изтрия обувките (обущата) • не мога да обърна обувките (обущата) • не мога да обърна чехъла (чехлите) • не съм достоен да обърна чехъла • не съм достоен да вържа връзките на обувките • не съм достоен да развържа връзките на обувките • не съм достоен да развържа сандалите • не съм достоен да развържа вървите • ряпа да яде** *пред някого* **• трици да яде** *пред някого* **• праз лук да яде** *пред някого* **• халва да яде** *пред някого* **• пасти да яде** *пред някого*

НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ С МИШЕНА *на някого* — ВЖ. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ МОГА ДА СЕ НАМАЖА НА МАЛКИЯ ПРЪСТ *на някого* — ВЖ. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ МОГА ДА ‹СЕ› НАПИЯ ВОДА НА МАЛКИЯ ПРЪСТ *на някого диал.* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ МОГА ДА СЕ ОБЪРНА ОТ РАБОТА — вж. НЕ ВДИГАМ/ ВДИГНА ГЛАВА‹ТА СИ› (2 знач.)

НЕ МОГА ДА СЕ ПОБЕРА В КОЖАТА СИ и **НЕ СЕ ПОБИРАМ/ ПОБЕРА В КОЖАТА СИ** —

1. Много съм ядосан, разгневен, не мога да се успокоя и да се примиря с нещо. *Не мога да се побера в кожата си, че му дадох пари назаем, които никога няма да ми върне.*

— **едва се побирам/ побера в кожата си • пукам се от яд • пръскам се от яд • пукам се откъм (през) гърба ‹си› • пръскам се откъм (през) гърба ‹си› • яд ми капе на сърцето • ям си месата • ям си джигера • пукам се от най-здравото място** *диал.*

2. Много съм напрегнат, развълнуван, не мога да се успокоя от някакво силно чувство, което ме е обзело. *Не можеше да се побере в кожата си от завист, че приятелят му така бързо се издигна в обществото.*

— **едва се побирам/ побера в кожата си • не мога да си намеря място • не си намирам/ намеря място • не си зная мястото**

НЕ МОГА ДА СИ ЗАВЪРТЯ ЕЗИКА — Не умея да говоря, не мога да се изразявам добре. *Не може да си завърти езика, а ти го караш да изнася лекция.*

— **вързан съм в езика • вързан ми е езикът • вързан съм в устата • вързана ми е устата • нямам дар слово** *книж.* **• ударен съм в устата • не мога да си отворя устата • не мога да кажа две думи • не мога да кажа две приказки • две думи накръст не мога да кажа • две думи ‹накръст› не мога да вържа • две приказки накръст не мога да кажа • ‹и› три не мога да кажа • нямам чене • нямам уста**

НЕ МОГА ДА СИ КАЖА ‹И› ЗАГЛАВИЕТО *жарг.* — вж. И ИМЕТО СИ НЕ МОГА ДА КАЖА (1 и 2 знач.)

НЕ МОГА ДА СИ НАМЕРЯ МЯСТО и **НЕ СИ НАМИРАМ/ НАМЕРЯ МЯСТО** —

1. Не мога да се успокоя, да стоя спокойно, поради това, че съм обхванат от някакво силно чувство (вълнение, възбуда, тревога, яд и под.). *Не можеше да си намери място от яд, че мъжът ѝ ѝ изневерява.* ✧ *Откакто разбра лошата новина от болницата, той не си намираше място.*

— **не ме сдържа на едно място • не ме свърта на едно място • не се сдържам/ сдържа на едно място • не се свъртам/ свъртя на едно място • не си зная мястото • не мога да се побера в кожата си • не се побирам/ побера в кожата си • едва се побирам/ побера в кожата си**

2. *От радост* вж. НЕ ЗНАЯ НА ЗЕМЯТА ЛИ СЪМ, НА НЕБЕТО ЛИ СЪМ

НЕ МОГА ДА СИ ОТВОРЯ УСТАТА — вж. НЕ МОГА ДА СИ ЗАВЪРТЯ ЕЗИКА

НЕ МОГА ДА СТЪПЯ НА КУТРЕТО *на някого* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ МОГА ДА СТЪПЯ НА МАЛКИЯ ПРЪСТ *на някого* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ МОГА ДА УБИЯ ЕДНА МУХА — вж. ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ

НЕ МОЖЕШ ОРЕХ МИ ИЗМЪКНА ИЗ (ОТ) РЪКАТА — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

НЕ НАМИРАМ/ НАМЕРЯ ДУМИ и **НЕ МОГА ДА НАМЕРЯ ДУМИ** — Не мога, обикн. поради силно вълнение, смущение, преживяване, да изразя, да изкажа нещо, което чувствам, мисля или искам да изкажа. *Сърцето ѝ преливаше от любов и нежност към сина ѝ, но тя не намираше думи за тези чувства.*

— **нямам думи**

НЕ НА МЯСТО — вж. НИ В КЛИН, НИ В РЪКАВ

НЕ НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ МРАВКА — вж. ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ

НЕ НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ МРАВУЧКАТА *диал.* — вж. ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ

НЕОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.* — вж. НЕДОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.*

НЕ ОСТАВАМ/ ОСТАНА ДЛЪЖЕН *някому* — вж. ЗАПЛАЩАМ/ ЗАПЛАТЯ СЪС СЪЩАТА МОНЕТА

НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ ЗДРАВО МЯСТО *на (по) някого или някому* —

1. вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ

2. вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА

НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ И КАЛТА ПОД (ИЗПОД) НОКТИТЕ *на някого* — Ограбвам безмилостно някого, отнемам му всичко, което има, съсипвам го материално. *Този изпечен мошеник излъга и завлече селяните, не им остави и калта под ноктите.*

— **вземам/ взема и калта под ноктите • вземам/ взема ‹и› ризата от гърба • вземам/ взема и дрехата от гърба • събличам/ съблека ‹и› ризата от гърба • свалям/ сваля ‹и› ризата от гърба • свличам/ свлека ‹и› ризата от гърба • смъквам/ смъкна ‹и› ризата от гърба • вземам/ взема ‹и› шапката от главата • не оставям/ оставя ни старата шапка • вземам/ взема ‹и› калпака от главата • вземам/ взема и праха от цървулите • не оставям/ оставя ни пепел на огнището** *диал.* **• огребвам/ огреба и пепелта от огнището** *диал.* **• изтръгвам/ изтръгна залъка от устата • вземам/ взема залъка от устата • вземам/ взема хляба от устата • вадя залъка от устата • грабя залъка от устата • вземам/ взема от гърлото • отнемам/ отнема комата от устата** *диал.* **• одирам/ одера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • дера кожата ‹от гърба› • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • смъквам/ смъкна кожата ‹от гърба› • смъквам/ смъкна по две кожи от гърба • смъквам/ смъкна по две кожи от гърбината • дера по две кожи от гърба • съдирам/ съдера по две кожи от гърба • изсмуквам/ изсмуча ‹и› кръвта (кръвчицата)** *диал.*

НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА МИРА *някого* — Непрекъснато безпокоя, притеснявам, тревожа, измъчвам някого. *Той не остави на мира жена си, докато тя не се съгласи да му даде развод. ✧ Мисълта за болното дете не го оставяше на мира. ✧ Тя непрекъснато му пречи да работи, не го оставя на мира.*

— **не давам/ дам мира • вадя душата (душичката, душицата) • изваждам/ извадя душата (душичката, душицата) • изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата) • ям душата • ям главата • въртя на ръжен • въртя на шиш • пека на огън • пека на ръжен • пека на шиш • пека душицата • изяждам/ изям душата (душицата)**

НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НИ ПЕПЕЛ НА ОГНИЩЕТО *на някого диал.* — вж. НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ И КАЛТА ПОД (ИЗПОД) НОКТИТЕ

НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НИ СТАРАТА ШАПКА *на някого* — вж. НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ И КАЛТА ПОД (ИЗПОД) НОКТИТЕ

НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ ПРАХ (ПРАШИНКА) ДА ПАДНЕ *върху някого* — вж. НЕ ДАВАМ/ ДАМ ПРАХ (ПРАШИНКА) ДА ПАДНЕ

НЕ ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ОЧИ‹ТЕ СИ› — вж. НЕ ОТКЪСВАМ/ ОТКЪСНА ОЧИ‹ТЕ СИ› (1 и 2 знач.)

НЕ ОТКЪСВАМ/ ОТКЪСНА ОЧИ‹ТЕ СИ› —

1. *От някого или от нещо.* Непрекъснато, продължително гледам някого или нещо, обикн. защото ми харесва или за да го наблюдавам, следя какво прави, какво става с него. *Тя не откъсваше очи от красивия тоалет на приятелката си. ✧ Момичето беше толкова хубаво и привлекателно, че той не откъсна очите си от него. ✧ Туристите не откъсваха очи от великолепната гледка.*

— **не отделям/ отделя очи‹те си› • не вдигам/ вдигна очи‹те си› • не свалям/ сваля очи‹те си› • не снемам/ снема очи‹те си› • не мога да откъсна очи‹те си› • не мога да откъсна поглед‹а си› • не мога да отделя очи‹те си› • не мога да отделя поглед‹а си› • гълтам с очи • поглъщам/ погълна с очи • попивам/попия с очи • изпивам/ изпия с очи‹те си› • пия с очи • изяждам/ изям с очи • изпивам/ изпия с поглед • остават ми/ останат ми очите • отиват ми/ отидат ми очите • изтичат ми/ изтекат ми очите**

2. *От нещо.* Занимавам се продължително, много време с нещо (чета, пиша, уча, бродирам, шия и под.). *Той не откъсваше очи от вестника, а тя — от плетивото си.*

— **не отделям/ отделя очи‹те си› • не вдигам/ вдигна очи‹те си› • не вдигам/ вдигна глава‹та си›**

НЕ ОТ МИРА СЕГО *книж.* — вж. НЕ ОТ ТОЯ СВЯТ *книж.*

НЕ ОТ ТОЯ СВЯТ *книж.* — За човек, който изцяло е отдаден на отвлечена дейност и не го занимават делнични, всекидневни неща. *Тя е човек не от тоя свят, изцяло се е посветила на научна дейност.*

— **не от мира сего** *книж.*

НЕ ПАДАМ/ ПАДНА ДОЛУ — вж. НЕ ПАДАМ/ ПАДНА ПО (НА) ГРЪБ

НЕ ПАДАМ/ ПАДНА ПО (НА) ГРЪБ и НЕ ПАДАМ/ ПАДНА ПО (НА) ГЪРБА СИ — Не искам да призная, че не съм прав, че съм сгрешил. *Той е от хората, които никога не падат по гръб и не се разкайват.*

— **не падам/ падна долу • не ми пада гърбът на земята • като котка по гръб не падам/ падна • падам/ падна като котка на краката си**

НЕ ПАСА ТРЕВА — Не съм наивен, не съм прост и глупав; много добре разбирам нещо. *Работодателят ти не пасе трева и ще забележи, че го лъжеш и кръшкаш от работа. ✧ Хората не пасат трева и разбират демагогията и популизма на повечето политици.*

— **не съм вчерашен • не съм от вчера • не съм израсъл за една нощ • не съм**

расъл в саксия • не съм расъл в градина • не съм от гората хванат • не съм от лани *диал.* • не съм порасъл за два дена *жарг.* • не ям вакса *жарг.* • не ям слама *диал.* • такива не ги лапам *жарг.*

НЕ ПЕЯ ВЕЧЕ *жарг.* — вж. ПЕСЕНТА МИ Е ИЗПЯТА (2 знач.)

НЕ ПЛЮЯ СРЕЩУ ВЯТЪРА — Постъпвам както изискват обстоятелствата, приспособявам се, нагаждам се към създадените обстоятелства, не се противопоставям на някого или нещо, за да не си навлека неприятности. *Той никога не плюе срещу вятъра, затова при всички правителства си стои на този висок пост.*

— вървя по вятъра • обръщам се/ обърна се накъдето духа вятърът • вървя по течението *книж.* • движа се по течението *книж.* • плувам по течението *книж.* • оставям се/ оставя се на течението *книж.* • оставям/ оставя да ме носи вятърът

НЕ ПО ВРАТ, А ПО ШИЯ — вж. НЕ В ТИКВИ, А В КРАТУНИ

НЕ ПОГЛЕЖДАМ НАЗАД — Не ме интересува това, което е вече минало за мене. *Тя реши вече да не поглежда назад, да не се измъчва за неща, които са безвъзвратно минали.*

— не се обръщам назад

НЕ ПОДВИВАМ/ ПОДВИЯ КРАК — Работя непрекъснато, без никаква почивка, без да седна и отдъхна. *Тя не подвива крак, по цял ден шета из къщи.* ✧ *През летните месеци селяните не подвиват крак на полето.*

— не подгъвам/ подгъна крак • не сгъвам/ сгъна крак • не превивам/ превия крак • не подвивам/ подвия нозе (нога) *диал.* • не изправям/ изправя кръст • не изправям/ изправя гръб • разпъвам се на четири

НЕ ПОДВИВАМ/ ПОДВИЯ НОЗЕ (НОГА) *диал.* — вж. НЕ ПОДВИВАМ/ ПОДВИЯ КРАК

НЕ ПОДГЪВАМ/ ПОДГЪНА КРАК — вж. НЕ ПОДВИВАМ/ ПОДВИЯ КРАК

НЕ ПРАВЯ ДУМАТА НА ДВЕ *на някого* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ КРАК — вж. НЕ ПОДВИВАМ/ ПОДВИЯ КРАК

НЕ ПРЕКЪРШВАМ/ ПРЕКЪРША ДУМАТА ‹НА ДВЕ› *на някого* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ ПРЕКЪРШВАМ/ ПРЕКЪРША ХАТЪРА *на някого* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ ПРЕМЕРВАМ ДУМИТЕ СИ — вж. НЯМАМ МЯРКА НА УСТАТА СИ

НЕ ПРЕМЕРВАМ ПРИКАЗКИТЕ СИ — вж. НЯМАМ МЯРКА НА УСТАТА СИ

НЕ ПРЕТЕГЛЯМ ДУМИТЕ СИ — вж. НЯМАМ МЯРКА НА УСТАТА СИ

НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА *на някого* — Зачитам и изпълнявам желанието на някого, не отказвам да правя това, което той иска. *Обичаше майка си и гледаше да не ѝ противоречи, да не ѝ пречупва волята.* ✧ *Ще направя това което искаш, само за да не ти пречупя волята.*

— не счупвам/ счупя волята • не скършвам/ скърша волята • не скършвам/ скърша хатъра • не прекършвам/ прекърша хатъра • не счупвам/ счупя хатъра • не пречупвам/ пречупя хатъра • не строшавам/ строша хатъра • не кърша хатъра • не чупя хатъра • не троша хатъра • не развалям/ разваля хатъра *диал.* • не разтурям/ разтуря хатъра *диал.* • не разсипвам/ разсипя хатъра *диал.* • не излизам/ изляза от хатъра *диал.* • не минавам/ мина приказката • не прекършвам/ прекърша думата ‹на две› • не скършвам/ скърша думата на две • не счупвам/ счупя думата на две • не чупя думата на две • не правя думата на две • не кърша думата на две *диал.* • не троша думата на две *диал.*

НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ХАТЪРА *на някого* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ РАЗБИРАМ ОТ ДОБРО — вж. НЕ РАЗБИРАМ ОТ ДУМА

НЕ РАЗБИРАМ ОТ ДУМА — Не се вслушвам в съветите, които ми се дават, вироглав, опърничав, неразбран съм и правя каквото си искам. *Колко пъти му казвах, че трябва навреме да ходи на работа, но той не разбира от дума и сега го уволниха.* ✧ *Баща му го кара да учи, но той не разбира от дума и по цял ден скита.*

— не вземам от дума • не вземам от приказка • от нищо не вземам • не разбирам от добро • не вземам от добро • ни‹то› се води, ни‹то› се кара • ни приема, ни предава • ни‹то› ходи, ни‹то› седи *диал.* • назад върви, напред не върви *диал.*

НЕ РАЗВАЛЯМ/ РАЗВАЛЯ ХАТЪРА *на някого диал.* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ РАЗСИПВАМ/ РАЗСИПЯ ХАТЪРА *на някого диал.* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ РАЗТУРЯМ/ РАЗТУРЯ ХАТЪРА *на някого диал.* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕРОДЕН ПЕТКО‹, КУПИЛИ МУ КАПА› *диал. ирон.* — вж. РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, ТОЙ ТУРИЛ ТИГАНА НА ОГЪНЯ, ‹ЗА ДА Я ПЪРЖИ› *ирон.*

НЕ СВАЛЯМ/ СВАЛЯ ОЧИ‹ТЕ СИ› *от някого или от нещо* — вж. НЕ ОТКЪСВАМ/ ОТКЪСНА ОЧИ‹ТЕ СИ› (1 знач.)

НЕ СГЪВАМ/ СГЪНА КРАК — вж. НЕ ПОДВИВАМ/ ПОДВИЯ КРАК

НЕ СЕ ВИЖДА ОТ ЗЕМЯТА — вж. ПЕДЯ ЧОВЕК

НЕ СЕ ВОЗЯ НА ТАЗИ (ТАЯ) КОЛА — Не съм съгласен да се заема с нещо, отхвърлям някакво предложение. *Убеждават ме да се включа в проекта, но аз не се возя на тази кола.*

— **не се качвам на тази (тая) кола • не се ловя на това хоро • не се хващам на това хоро • не се улавям на това хоро**

НЕ СЕ ЗНАЕ (НЕ ЗНАЕШ) ОТ КОЙ ХРАСТ ЩЕ ИЗСКОЧИ ‹ГОЛЕМИЯТ› ЗАЕК — вж. НЕ СЕ ЗНАЕ (НЕ ЗНАЕШ) ОТКЪДЕ ЩЕ ИЗСКОЧИ ‹ГОЛЕМИЯТ› ЗАЕК

НЕ СЕ ЗНАЕ (НЕ ЗНАЕШ) ОТ КОЯ ТРЪНКА ЩЕ ИЗСКОЧИ ‹ГОЛЕМИЯТ› ЗАЕК — вж. НЕ СЕ ЗНАЕ (НЕ ЗНАЕШ) ОТКЪДЕ ЩЕ ИЗСКОЧИ ‹ГОЛЕМИЯТ› ЗАЕК

НЕ СЕ ЗНАЕ (НЕ ЗНАЕШ) ОТКЪДЕ ЩЕ ИЗСКОЧИ ‹ГОЛЕМИЯТ› ЗАЕК — Употребява се, за да се изтъкне, че не е известно откъде може да дойде големият успех, къде ще потръгнат нещата. *Той реши да не се отказва от офертата, защото не се знае откъде ще изскочи големият заек.*

— **не се знае (не знаеш) от кой храст ще изскочи ‹големият› заек • не се знае (не знаеш) от коя трънка ще изскочи ‹големият› заек**

НЕ СЕ КАЧВАМ НА ТАЗИ (ТАЯ) КОЛА — вж. НЕ СЕ ВОЗЯ НА ТАЗИ (ТАЯ) КОЛА

НЕ СЕ ЛОВЯ НА ТОВА ХОРО — вж. НЕ СЕ ВОЗЯ НА ТАЗИ (ТАЯ) КОЛА

НЕ СЕ ОБРЪЩАМ НАЗАД — вж. НЕ ПОГЛЕЖДАМ НАЗАД

НЕ СЕ СВЪРТАМ/ СВЪРТЯ НА ЕДНО МЯСТО — вж. НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (1 и 2 знач.)

НЕ СЕ СДЪРЖАМ/ СДЪРЖА НА ЕДНО МЯСТО — вж. НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (1 и 2 знач.)

НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ — Много съм сърдит, ядосан, разгневен и не търпя да ми противоречат. *Не ходи при началника, днес не се седи насреща му.*

— **огън и пламък съм • светът ми е крив • целият свят ми е крив • черен ми е светът**

НЕ СЕ УЛАВЯМ НА ТОВА ХОРО — вж. НЕ СЕ ВОЗЯ НА ТАЗИ (ТАЯ) КОЛА

НЕ СЕ ХВАЩАМ НА ТОВА ХОРО — вж. НЕ СЕ ВОЗЯ НА ТАЗИ (ТАЯ) КОЛА

НЕ СИ ВДИГАМ/ ВДИГНА ПРЪСТА и **НЕ СИ ВДИГАМ/ ВДИГНА МАЛКИЯ ПРЪСТ** *за някого или за нещо (или самост.)* — вж. НЕ СИ МЪРДАМ (НЕ СИ МРЪДВАМ/ МРЪДНА) ПРЪСТА

НЕ СИ ДАВАМ ИНАТА *диал.* — вж. ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ

НЕ СИ ЗАРЯЗВАМ МАГАРЕТО В КАЛТА — вж. НЕ СИ ОСТАВЯМ МАГАРЕТО (МАГАРЕНЦЕТО) В КАЛТА

НЕ СИ ЗНАМ ПАРИТЕ — вж. НЕ ЗНАЯ СМЕТКАТА НА ПАРИТЕ СИ

НЕ СИ ЗНАЯ МЯСТОТО —

1. вж. НЕ МОГА ДА СИ НАМЕРЯ МЯСТО (1 знач.)
2. *От радост.* вж. НЕ ЗНАЯ НА ЗЕМЯТА ЛИ СЪМ, НА НЕБЕТО ЛИ СЪМ

НЕ СИ МЕРЯ ДУМИТЕ — вж. НЯМАМ МЯРКА НА УСТАТА СИ

НЕ СИ МЕРЯ ПРИКАЗКИТЕ — вж. НЯМАМ МЯРКА НА УСТАТА СИ

НЕ СИ МЪРДАМ (НЕ СИ МРЪДВАМ/ МРЪДНА) ПРЪСТА и **НЕ СИ МЪРДАМ (НЕ СИ МРЪДВАМ/ МРЪДНА) МАЛКИЯ ПРЪСТ** *за някого или за нещо (или самост.)* — Не полагам никакво усилие, старание да направя нещо, обикн. в полза на някого. *Той не си мръдна пръста да помогне на приятеля си.* ✧ *Тя е от хората, които не искат да си мръднат и малкия пръст за някого.*

— **не си помръдвам/ помръдна пръста • не си помръдвам/ помръдна малкия пръст • не си вдигам/ вдигна пръста • не си вдигам/ вдигна малкия пръст • не си повдигам/ повдигна пръста • не си повдигам/ повдигна малкия пръст • не си шаввам/ шавна пръста**

НЕ СИ ОСТАВЯМ КОЛАТА В КАЛТА — вж. НЕ СИ ОСТАВЯМ МАГАРЕТО (МАГАРЕНЦЕТО) В КАЛТА

НЕ СИ ОСТАВЯМ КОНЯ В РЕКАТА — вж. НЕ СИ ОСТАВЯМ МАГАРЕТО (МАГАРЕНЦЕТО) В КАЛТА

НЕ СИ ОСТАВЯМ МАГАРЕТО В БАТАКА — вж. НЕ СИ ОСТАВЯМ МАГАРЕТО (МАГАРЕНЦЕТО) В КАЛТА

НЕ СИ ОСТАВЯМ МАГАРЕТО (МАГАРЕНЦЕТО) В КАЛТА — Пазя си интересите, умея да си отстоявам интересите, да запазя това, което имам, което съм придобил. *Не се тревожи за него, той не си оставя магарето в калта и ще се справи с проблема.* ✧ *Тя не си оставя магарето в калта и няма да му отстъпи жилището.*

— **не си оставям колата в калта • не си оставям коня в реката • не си оставям магарето насред пътя • не си оставям магарето в батака • не си зарязвам магарето в калта • не си оставям чепика в калта • не си оставям чехъла в калта**

НЕ СИ ОСТАВЯМ МАГАРЕТО НАСРЕД ПЪТЯ — вж. НЕ СИ ОСТАВЯМ МАГАРЕТО (МАГАРЕНЦЕТО) В КАЛТА

НЕ СИ ОСТАВЯМ ЧЕПИКА В КАЛТА — вж. НЕ СИ ОСТАВЯМ МАГАРЕТО (МАГАРЕНЦЕТО) В КАЛТА

НЕ СИ ОСТАВЯМ ЧЕХЪЛА В КАЛТА — вж. НЕ СИ ОСТАВЯМ МАГАРЕТО (МАГАРЕНЦЕТО) В КАЛТА

НЕ СИ ПОВДИГАМ/ ПОВДИГНА ПРЪСТА и **НЕ СИ ПОВДИГАМ/ ПОВДИГНА МАЛКИЯ ПРЪСТ** *за някого или за нещо (или самост.)* — вж. НЕ СИ МЪРДАМ (НЕ СИ МРЪДВАМ/ МРЪДНА) ПРЪСТА

НЕ СИ ПОДАВАМ/ ПОДАМ НОСА НАВЪН — вж. НЕ СИ ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА НОСА НАВЪН

НЕ СИ ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА ГЛАВАТА ‹НАВЪН› — вж. НЕ СИ ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА НОСА НАВЪН

НЕ СИ ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА НОСА НАВЪН — Не излизам вън от къщи. *През зимата тя се затваря вкъщи и не си показва носа навън.*

— **не си подавам/ подам носа навън • не си показвам/ покажа носа на улицата • не си показвам/ покажа главата ‹навън›**

НЕ СИ ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА НОСА НА УЛИЦАТА — вж. НЕ СИ ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА НОСА НАВЪН

НЕ СИ ПОМРЪДВАМ/ ПОМРЪДНА ПРЪСТА и **НЕ СИ ПОМРЪДВАМ/ ПОМРЪДНА МАЛКИЯ ПРЪСТ** *за някого или за нещо (или самост.)* — вж. НЕ СИ МЪРДАМ (НЕ СИ МРЪДВАМ/ МРЪДНА) ПРЪСТА

НЕ СИ ПУЩАМ ВЪЛНАТА *диал.* — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

НЕ СИ ШАВВАМ/ ШАВНА ПРЪСТА *за някого или за нещо (или самост.)* — вж. НЕ СИ МЪРДАМ (НЕ СИ МРЪДВАМ/ МРЪДНА) ПРЪСТА

НЕ СКЛОПВАМ/ СКЛОПЯ ОЧИ — вж. НЕ ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ ОЧИ

НЕ СКЪРШВАМ/ СКЪРША ВОЛЯТА *на някого* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ СКЪРШВАМ/ СКЪРША ДУМАТА НА ДВЕ *на някого* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ СКЪРШВАМ/ СКЪРША ХАТЪРА *на някого* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ СМЕЯ ДА ГЛЕДАМ (ПОГЛЕДНА) ХОРАТА В ОЧИТЕ и **НЕ СМЕЯ ДА ГЛЕДАМ (ПОГЛЕДНА) В ОЧИТЕ** *някого* — вж. НЕ МОГА ДА ГЛЕДАМ (ПОГЛЕДНА) ХОРАТА В ОЧИТЕ

НЕ СНЕМАМ/ СНЕМА ОЧИ‹ТЕ СИ› *от някого или от нещо* — вж. НЕ ОТКЪСВАМ/ ОТКЪСНА ОЧИ‹ТЕ СИ› (1 знач.)

НЕ СТАВАМ ЗА НИЩО — вж. НЕ МЕ БИВА ЗА НИЩО

НЕ СТИГАМ ДО ПЪПА *на някого* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ СТРОШАВАМ/ СТРОША ХАТЪРА *на някого* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ СТРУВАМ КОЛКОТО МАЛКИЯ ПРЪСТ *на някого* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ СЧУПВАМ/ СЧУПЯ ВОЛЯТА *на някого* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ СЧУПВАМ/ СЧУПЯ ДУМАТА НА ДВЕ *на някого* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ СЧУПВАМ/ СЧУПЯ ХАТЪРА *на някого* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ СЪМ ВЧЕРАШЕН — Имам опит, познавам добре хората и живота, не съм наивен, не могат да ме излъжат, да ме подведат. *Той не е вчерашен и няма да ти повярва на лъжите.* ✧ *Хората не са вчерашни и се дразнят от празни обещания.*

— **не съм от вчера • не съм израсъл за една нощ • не съм от гората хванат • не съм расъл в саксия • не съм расъл в градина • не паса трева • не съм от лани** *диал.* **• не съм порасъл за два дена** *жарг.* **• не ям вакса** *жарг.* **• такива не ги лапам** *жарг.* **• не ям слама** *диал.*

НЕ СЪМ ВЪВ ФОРМА — вж. НЕ СЪМ НА СЕБЕ СИ (1 знач.)

НЕ СЪМ ДОБРЕ С ГЛАВАТА — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

НЕ СЪМ ДОСТОЕН ДА ВЪРЖА ВРЪЗКИТЕ НА ОБУВКИТЕ *на някого* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ СЪМ ДОСТОЕН ДА ОБЪРНА ЧЕХЪЛА *на някого* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ СЪМ ДОСТОЕН ДА РАЗВЪРЖА ВРЪЗКИТЕ НА ОБУВКИТЕ *на някого* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ СЪМ ДОСТОЕН ДА РАЗВЪРЖА ВЪРВИТЕ *на някого* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ СЪМ ДОСТОЕН ДА РАЗВЪРЖА САНДАЛИТЕ *на някого* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ СЪМ ИЗРАСЪЛ ЗА ЕДНА НОЩ — вж. НЕ СЪМ ВЧЕРАШЕН

НЕ СЪМ ‹МНОГО› В РЕД — вж. НЕ СЪМ НА СЕБЕ СИ (1 знач.)

НЕ СЪМ НА СЕБЕ СИ —

1. Не се чувствам добре, разстроен, нервен, раздразнителен, потиснат съм, нямам настроение. *Днес като че ли не си на себе си, кажи какво ти е? ✧ През целия ден не беше на себе си, болеше я главата, не можеше да понася никого. ✧ Не ми обръщайте внимание, днес нещо не съм на себе си.*

— **не съм ‹много› в ред • не съм във форма • скършен ми е кефът • счупен ми е кефът • светът ми е крив • целият свят ми е крив • черен ми е светът • светът ми се вижда черен • целият свят ми се вижда черен**

2. *От радост.* вж. НЕ ЗНАЯ НА ЗЕМЯТА ЛИ СЪМ, НА НЕБЕТО ЛИ СЪМ

НЕ СЪМ НИ НА НЕБЕТО, НИ НА ЗЕМЯТА — вж. НЕ ЗНАЯ НА ЗЕМЯТА ЛИ СЪМ, НА НЕБЕТО ЛИ СЪМ

НЕ СЪМ НИТО НА МАЛКИЯ ПРЪСТ *на някого* — вж. НЕ МОГА ДА СЕ МЕРЯ НА (С) МАЛКИЯ ПРЪСТ

НЕ СЪМ ОТ ВЧЕРА — вж. НЕ СЪМ ВЧЕРАШЕН

НЕ СЪМ ОТ ГОРАТА ХВАНАТ — вж. НЕ СЪМ ВЧЕРАШЕН

НЕ СЪМ ОТ ЛАНИ *диал.* — вж. НЕ СЪМ ВЧЕРАШЕН

НЕ СЪМ ПОРАСЪЛ ЗА ДВА ДЕНА *жарг.* — вж. НЕ СЪМ ВЧЕРАШЕН

НЕ СЪМ РАСЪЛ В ГРАДИНА — вж. НЕ СЪМ ВЧЕРАШЕН

НЕ СЪМ РАСЪЛ В САКСИЯ — вж. НЕ СЪМ ВЧЕРАШЕН

НЕ СЪМ С АКЪЛА СИ — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ› — Не съм нормален, побъркан, смахнат, луд съм. *Всички знаеха, че той не е с всичкия си и не обръщаха внимание на брътвежите му. ✧ Тя не е с всичкия си ум, щом е изоставила децата си.*

— **не съм с целия си ‹ум› • не съм с ума си • не съм с акъла си • хлопа ми дъската • хлопа ми едната ‹дъска› • мърда ми дъската • мърда ми едната дъска • липсва ми едната дъска • не ми достига едната дъска • не ми стига едната дъска • ексик ми е едната дъска в главата • разхлопала ми се е дъската • имам откована дъска • нямам ни една дъска в главата си • имам да давам на Михаля • имам да плащам на Михаля • длъжен съм на Михаля**

• дължа на Михаля • главата ми не е в ред • не съм добре с главата • нещо ми има • има ми нещо ‹в главата› • всичко не ми е в ред под шапката • нещо ми липсва • нещо не ми достига • нещо ми мърда • нещо ми хлопа • нещо ми шава • чарковете ми не са в ред • чарковете ми са разместени • единият ми винт е развинтен • развила ми се е бурмата • развъртени ми са бурмите • мърда ми едната чивия • чивията ми мърда • хлопа ми едната чивия • липсва ми едната чивия • не съм със (за) света • изял съм си ума • умът ми не е на място • малко съм тра-ла-ла • за четвъртия километър съм • за Карлуково съм • другар съм на Михалко *диал.* • имам да давам на Михалко от Пещера *диал.* • имам да плащам на Михаля за дъски пари *диал.* • дължа на Михаля за дъски пари *диал.* • стяга ме Михаля *диал.* • стяга ме Михалко за трите и зола *диал.* • дъската ми не е в ред *диал.* • залита ми колесникът *диал.* • ексик ми е едната чивия *диал.* • изветрял ми е умът *диал.* • изкипял ми е умът *диал.* • дръпнат съм в акъла *диал.* • имам бяла мишка в главата *диал.* • не ми достига едната събота *диал.* • липсва ми едната събота *диал.* • ексик ми е едната събота *диал.* • липсва ми едната събота и двата петъка *жарг.* • изгорели ми са бушоните *жарг.* • спал съм на мокри вестници *жарг.* • спал съм на течение *жарг.*

НЕ СЪМ СЛАГАЛ/ СЛОЖИЛ ЗАЛЪК В УСТА‹ТА СИ› — вж. НЕ СЪМ СЛАГАЛ/ СЛОЖИЛ ТРОХА ‹ХЛЯБ› В УСТА‹ТА СИ›

НЕ СЪМ СЛАГАЛ/ СЛОЖИЛ ТРОХА ‹ХЛЯБ› В УСТА‹ТА СИ› — Не съм ял нищо. *Днес имах толкова много работа, че не съм слагал троха в устата си.*

— не съм слагал/ сложил залък в уста‹та си› • не съм турял/ турил троха в устата си • не съм турял/ турил залък в уста‹та си› • ни на зъб не съм турил *диал.*

НЕ СЪМ С ЦЕЛИЯ СИ ‹УМ› — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

НЕ СЪМ С УМА СИ — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

НЕ СЪМ СЪС (ЗА) СВЕТА — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

НЕ СЪМ ТУРЯЛ/ ТУРИЛ ЗАЛЪК В УСТА‹ТА СИ› — вж. НЕ СЪМ СЛАГАЛ/ СЛОЖИЛ ТРОХА ‹ХЛЯБ› В УСТА‹ТА СИ›

НЕ СЪМ ТУРЯЛ/ ТУРИЛ ТРОХА В УСТАТА СИ — вж. НЕ СЪМ СЛАГАЛ/ СЛОЖИЛ ТРОХА ‹ХЛЯБ› В УСТА‹ТА СИ›

НЕ ТРОША ДУМАТА НА ДВЕ *на някого диал.* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ ТРОША ХАТЪРА *на някого* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ ТЪРСЯ ДУМА НАЗАЕМ — вж. НЕ ИСКАМ УСТА НАЗАЕМ

НЕ ТЪРСЯ КОНЯ, А ПЕТАЛОТО *диал.* — вж. НЕ ВИЖДАМ ГРЕДАТА, ВИЖДАМ ИГЛАТА

НЕ ТЪРСЯ ТОПОРА, А ТОПОРИЩЕТО *диал.* — вж. НЕ ВИЖДАМ ГРЕДАТА, ВИЖДАМ ИГЛАТА

НЕ ТЪРСЯ УСТА НАЗАЕМ — вж. НЕ ИСКАМ УСТА НАЗАЕМ

НЕ УДЪРЖАМ/ УДЪРЖА НА ДУМАТА СИ — вж. ПОТЪПКВАМ/ ПОТЪПЧА ДУМАТА СИ

НЕ УМИРАЙ МИ, МАГАРЧЕНЦЕ, ДО ЗЕЛЕНА ТРЕВИЦА *диал. ирон.* — вж. ТРАЙ, КОНЬО, ЗА ЗЕЛЕНА ТРЕВА (ТРЕВИЦА) *ирон.*

НЕ УСЕЩАМ ЗЕМЯТА ПОД КРАКАТА СИ — вж. НЕ ЗНАЯ НА ЗЕМЯТА ЛИ СЪМ, НА НЕБЕТО ЛИ СЪМ

НЕ УСЕЩАМ ЗЕМЯТА ПОД НОЗЕТЕ СИ — вж. НЕ ЗНАЯ НА ЗЕМЯТА ЛИ СЪМ, НА НЕБЕТО ЛИ СЪМ

НЕ (НЕДЕЙ) УЧИ БАЩА СИ КАК СЕ ПРАВЯТ ДЕЦА *ирон.* — Употребява се, когато някой дава съвети на човек много по-опитен и обигран от него, който по-добре знае как трябва да постъпи. *Престани да философстваш и да ме поучаваш какво трябва да направя, не учи баща си как се правят деца.*

— **не учи старец да прави деца** *диал. ирон.* • **не учи дядя си попа как се деца кръщават** *диал. ирон.* • **не учи старец как се кози пасат** *диал. ирон.* • **на краставичар краставици продавам** *ирон.* • **на бостанджия краставици продавам** *диал. ирон.* • **на бахчеванджия краставици продавам** *диал. ирон.* • **на бахчеванджия праз продавам** *диал. ирон.*

НЕ УЧИ ДЯДА СИ ПОПА КАК СЕ ДЕЦА КРЪЩАВАТ *диал. ирон.* — вж. НЕ (НЕДЕЙ) УЧИ БАЩА СИ КАК СЕ ПРАВЯТ ДЕЦА *ирон.*

НЕ УЧИ СТАРЕЦ ДА ПРАВИ ДЕЦА *диал. ирон.* — вж. НЕ (НЕДЕЙ) УЧИ БАЩА СИ КАК СЕ ПРАВЯТ ДЕЦА *ирон.*

НЕ УЧИ СТАРЕЦ КАК СЕ КОЗИ ПАСАТ *диал. ирон.* — вж. НЕ (НЕДЕЙ) УЧИ БАЩА СИ КАК СЕ ПРАВЯТ ДЕЦА *ирон.*

НЕ ХВАЩАМ МЯСТО *диал.* — вж. НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (2 знач.)

НЕ ХВАЩАМ/ ХВАНА КУСУР *някому* — вж. НЕ ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА КУСУР

НЕ ЧУПЯ ДУМАТА НА ДВЕ *на някого* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ ЧУПЯ ХАТЪРА *на някого* — вж. НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА

НЕ ЩЕ ЗАБИЯ КАЗЪК *диал.* — вж. НЕ ЩЕ ПОБИЯ КОЛ (КОЛЕЦ) ‹НА ЗЕМЯТА›

НЕ ЩЕ ЗАБИЯ КОЛ ‹НА ТАЗИ ЗЕМЯ› — вж. НЕ ЩЕ ПОБИЯ КОЛ (КОЛЕЦ) ‹НА ЗЕМЯТА›

НЕ ЩЕ ‹И (НИ)› ДУМА — Безспорно, безусловно, без съмнение, разбира се. *Не ще и дума, наемът не е много висок и можем да наемем апартамента.* ✧ *Не ще и дума, че тя ще си вземе изпита.*

— **дума да няма • дума да не става • няма две мнения** *книж.* **• има си хас • лаф да не става** *жарг.*

НЕ ЩЕ КОТКА ЛОЙ *диал. ирон.* — вж. НЕ ЩЕ ЛИСА ГРОЗДЕ, ЧЕ Е КИСЕЛО *ирон.*

НЕ ЩЕ КОТКА МЛЯКО *ирон.* — вж. НЕ ЩЕ ЛИСА ГРОЗДЕ, ЧЕ Е КИСЕЛО *ирон.*

НЕ ЩЕ КОТКА СИРЕНЕ *ирон.* — вж. НЕ ЩЕ ЛИСА ГРОЗДЕ, ЧЕ Е КИСЕЛО *ирон.*

НЕ ЩЕ КУМ ПЕЧЕНА КОКОШКА *ирон.* — вж. НЕ ЩЕ ЛИСА ГРОЗДЕ, ЧЕ Е КИСЕЛО *ирон.*

НЕ ЩЕ ЛИСА ГРОЗДЕ, ЧЕ Е КИСЕЛО *ирон.* — Употребява се, когато някой лицемерно заявява, че не харесва и не желае нещо, което всъщност желае, но не може да го постигне или да го има. *Той не ѝ обръща внимание, а тя навсякъде разправя, че не го харесва и не иска да се омъжи за него — не ще лиса грозде, че е кисело.*

— **не яде лиса грозде, че е кисело** *ирон.* **• кисело е гроздето** *ирон.* **• кисело е гроздето, че го не стига лисицата (че го лиса не стига)** *ирон.* **• не ще котка мляко** *ирон.* **• не ще котка сирене** *ирон.* **• не ще кум печена кокошка** *ирон.* **• не ще мачка погачка** *диал. ирон.* **• не ще (не яде) мачка риба, ‹че е високо закачена›** *диал. ирон.* **• не ще маца риба, ама се облизва** *диал. ирон.* **• не ще котка лой** *диал. ирон.* **• не яде котка риба** *диал. ирон.* **• не яде котка сметана (не яла котана сметана)** *диал. ирон.* **• не ще манго печено прасенце** *диал. ирон.* **• не ще манго печено агне** *диал. ирон.*

НЕ ЩЕ МАНГО ПЕЧЕНО АГНЕ *диал. ирон.* — вж. НЕ ЩЕ ЛИСА ГРОЗДЕ, ЧЕ Е КИСЕЛО *ирон.*

НЕ ЩЕ МАНГО ПЕЧЕНО ПРАСЕНЦЕ *диал. ирон.* — вж. НЕ ЩЕ ЛИСА ГРОЗДЕ, ЧЕ Е КИСЕЛО *ирон.*

НЕ ЩЕ МАЦА РИБА, АМА СЕ ОБЛИЗВА *диал. ирон.* — вж. НЕ ЩЕ ЛИСА ГРОЗДЕ, ЧЕ Е КИСЕЛО *ирон.*

НЕ ЩЕ МАЧКА ПОГАЧКА *диал. ирон.* — вж. НЕ ЩЕ ЛИСА ГРОЗДЕ, ЧЕ Е КИСЕЛО *ирон.*

НЕ ЩЕ (НЕ ЯДЕ) МАЧКА РИБА, ‹ЧЕ Е ВИСОКО ЗАКАЧЕНА› *диал. ирон.* — вж. НЕ ЩЕ ЛИСА ГРОЗДЕ, ЧЕ Е КИСЕЛО *ирон.*

НЕ ЩЕ МИ ВЪРНАТ КИТКАТА *ирон.* — вж. НЕ ЩЕ МИ ВЪРНАТ ПРЪСТЕНА *ирон.*

НЕ ЩЕ МИ ВЪРНАТ ПРЪСТЕНА *ирон.* — Няма да ми се провали работата, нищо лошо няма да ми се случи. *Не ще ти върнат пръстена, ако не отидеш на купона.* ✧ *Не ще ми върнат пръстена, ако закъснея малко за работа.*

— **не ще ми върнат китката** *ирон.* • **не ще се върнат сватовете** *ирон.* • **не ще ми върнат стройниците** *диал. ирон.*

НЕ ЩЕ МИ ВЪРНАТ СТРОЙНИЦИТЕ *диал. ирон.* — вж. НЕ ЩЕ МИ ВЪРНАТ ПРЪСТЕНА *ирон.*

НЕ ЩЕ ПОБИЯ КАЗЪК *диал.* — вж. НЕ ЩЕ ПОБИЯ КОЛ (КОЛЕЦ) ‹НА ЗЕМЯТА›

НЕ ЩЕ ПОБИЯ КОЛ (КОЛЕЦ) ‹НА ЗЕМЯТА› — Няма да живея вечно, ще умра. *Не ще побиеш кол на земята, затуй се радвай на живота.* ✧ *Няма да побия кол на земята, и аз един ден ще умра.*

— **не ще побия кол на тоя свят** • **не ще забия кол ‹на тази земя›** • **не ще побия казък** *диал.* • **не ще забия казък** *диал.* • **няма век да векувам** • **няма да живея с орлите** • **няма да живея с камъните** • **няма да живея със Стара планина** *диал.*

НЕ ЩЕ ПОБИЯ КОЛ НА ТОЯ СВЯТ — вж. НЕ ЩЕ ПОБИЯ КОЛ (КОЛЕЦ) ‹НА ЗЕМЯТА›

НЕ ЩЕ ПРОПАДНЕ СВЕТЪТ — вж. НЯМА ДА ПРОПАДНЕ СВЕТЪТ

НЕ ЩЕ СЕ ВЪРНАТ СВАТОВЕТЕ *ирон.* — вж. НЕ ЩЕ МИ ВЪРНАТ ПРЪСТЕНА *ирон.*

НЕ ЩЕ СЕ ПРОВАЛИ СВЕТЪТ — вж. НЯМА ДА ПРОПАДНЕ СВЕТЪТ

НЕ ЩЕ СЕ СВЪРШИ СВЕТЪТ — вж. НЯМА ДА ПРОПАДНЕ СВЕТЪТ

НЕЩО МИ ИМА — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

НЕЩО МИ ЛИПСВА — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

НЕЩО МИ МЪРДА — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

НЕЩО МИ ХЛОПА — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

НЕЩО МИ ШАВА — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

НЕЩО НЕ МИ ДОСТИГА — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

НЕ ЯДЕ КОТКА РИБА *диал. ирон.* — вж. НЕ ЩЕ ЛИСА ГРОЗДЕ, ЧЕ Е КИСЕЛО *ирон.*

НЕ ЯДЕ КОТКА СМЕТАНА (НЕ ЯЛА КОТАНА СМЕТАНА) *диал. ирон.* — вж. НЕ ЩЕ ЛИСА ГРОЗДЕ, ЧЕ Е КИСЕЛО *ирон.*

НЕ ЯДЕ ЛИСА ГРОЗДЕ, ЧЕ Е КИСЕЛО *ирон.* — вж. НЕ ЩЕ ЛИСА ГРОЗДЕ, ЧЕ Е КИСЕЛО *ирон.*

НЕ ЯМ ВАКСА *жарг.* — вж. НЕ ПАСА ТРЕВА

НЕ ЯМ СЛАМА *диал.* — вж. НЕ ПАСА ТРЕВА

НИ В КЛИН, НИ В БОЧНИК *диал.* — вж. НИ В КЛИН, НИ В РЪКАВ

НИ В КЛИН, НИ В РЪКА *диал.* — вж. НИ В КЛИН, НИ В РЪКАВ

НИ В КЛИН, НИ В РЪКАВ — Неуместно, неподходящо, без всякаква връзка с това, което се говори или прави. *По време на разговора тя, ни в клин, ни в ръкав, започна да се самоизтъква.*

— не на място • **ни в клин, ни в бочник** *диал.* • **ни в клин, ни в ръка** *диал.*

НИ ВРЕЛИ, НИ КИПЕЛИ — Думи, приказки, които не заслужават внимание; глупости, измислици, нелепости. *Ти ги дрънкаш едни ни врели, ни кипели, не искам и да те слушам.* ✧ *Тръгнала е из селото да разправя ни врели, ни кипели за тебе.*

— врели-некипели • глупости на търкалета • краставици на търкалета • бабини деветини • бабешки приказки • приказки от 1001 нощ • трънки и глогинки *пренебр.* • бъра-бъра два (три) чадъра *пренебр.* • дрън, дрън *пренебр.* • дрън, дрън, три и половина *пренебр.* • дрън-дрън, та пляс *пренебр.* • дрън-дрън, та (че) прас *пренебр.* • дрън-дрън, ярина *пренебр. грубо* • тинтири-минтири • ала-бала • ни вряло, ни кипяло *диал.* • тарала ти марала *диал. пренебр.* • трянка-флянка, баба Станка *диал. пренебр.* • празна Мара *диал. пренебр.* • вятър варен, сняг печен *диал.* • тикви и бърдокви *диал. пренебр.*

НИ ВРЯЛО, НИ КИПЯЛО *диал.* — вж. НИ ВРЕЛИ, НИ КИПЕЛИ

НИ В ТЕЛЦИ, НИ В ГОВЕДА *диал.* — вж. НИ‹ТО› РИБА, НИ‹ТО› РАК

НИ ВЪВ ВОЛОВЕТЕ, НИ В ТЕЛЦИТЕ *диал.* — вж. НИ‹ТО› РИБА, НИ‹ТО› РАК

НИ ГЪК — Употребява се като строго предупреждение за мълчание, да не се споделя за нещо; мълчи, не продумвай. *За това, което си говорихме, ни гък!*

— ни гък, ни мък • ни‹то› дума

НИ ГЪК, НИ МЪК — вж. НИ ГЪК

НИ ЖИВ, НИ МЪРТЪВ —

1. Силно изплашен, вцепенен от страх. *Когато започна земетресението, всички бяхме ни живи, ни мъртви от страх.*

— ни жив, ни умрял • жив-умрял

2. В много тежко здравословно състояние; полужив. *Жена му го завари да лежи в кревата ни жив, ни мъртъв и веднага се спусна към телефона да вика лекар.*

— ни жив, ни умрял • жив-умрял

НИ ЖИВ, НИ УМРЯЛ — вж. НИ ЖИВ, НИ МЪРТЪВ (1 и 2 знач.)

‹НИ› ЗЪРНО БОБ НЕ СТРУВАМ — вж. ПЕТ ПАРИ НЕ СТРУВАМ

НИКАКЪВ МЕ НЯМА —

1. Без сили съм, грохнал, изнемощял съм. *След тежкия грип през зимата много отпадна, никакъв го няма.* ✧ *Тя много остаря напоследък, едва крета, никаква я няма.*

— **съвсем ме няма • хич ме няма**

2. Не ме бива за нещо, неспособен съм, негоден съм. *Като учител никакъв го няма, не преподава добре.*

— **съвсем ме няма • хич ме няма • не ме бива за нищо • не ставам за нищо • гола вòда съм** *жарг.* **• няма хляб у мене**

НИ КОШ СЛАМА НЕ СТРУВАМ *диал.* — вж. ПЕТ ПАРИ НЕ СТРУВАМ

НИ НА ВРЪХ ИГЛА — вж. НИ‹ТО› НА ЙОТА

НИ НА ЗЪБ НЕ СЪМ ТУРИЛ *диал.* — вж. НЕ СЪМ СЛАГАЛ/ СЛОЖИЛ ТРОХА ‹ХЛЯБ› В УСТА‹ТА СИ›

НИ НАЙ-МАЛКО — вж. НИ‹ТО› НА ЙОТА

НИ ПАТЕ, НИ ГЪСЕ *диал.* — вж. НИ‹ТО› РИБА, НИ‹ТО› РАК

НИ ПРИЕМА, НИ ПРЕДАВА —

1. *пренебр.* вж. ПРАЗНА МИ Е КРАТУНАТА *пренебр.*
2. вж. НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА

НИСЪК МИ Е ТАВАНЪТ *жарг.* — вж. НЕ ВИЖДАМ/ ВИДЯ ПО ДАЛЕЧ‹Е› ОТ НОСА СИ

НИ‹ТО› ДУМА — вж. НИ ГЪК

‹НИ‹ТО›› ЛУЛА ТЮТЮН НЕ СТРУВАМ — вж. ПЕТ ПАРИ НЕ СТРУВАМ

‹НИ‹ТО›› НА ИГЛЕН ВРЪХ — вж. НИ‹ТО› НА ЙОТА

НИ‹ТО› НА ЙОТА и **НИ‹ТО› ЙОТА** — Никак. *Същият е саможивец, не се е променил ни на йота. ✧ Той не иска да отстъпи от позициите си нито на йота. ✧ Нито йота не вярвам на приказките й.*

— **ни най-малко • ни‹то› на косъм • нито на сантим • ‹ни‹то›› на иглен връх • ни на връх игла • ни‹то› ‹на› шушка • ни‹то› ‹на› сламка** *диал.* **• за пет пари • за парà**

НИ‹ТО› НА КОСЪМ — вж. НИ‹ТО› НА ЙОТА

НИТО НА САНТИМ — вж. НИ‹ТО› НА ЙОТА

НИ‹ТО› ‹НА› СЛАМКА *диал.* — вж. НИ‹ТО› НА ЙОТА

НИ‹ТО› ‹НА› ШУШКА — вж. НИ‹ТО› НА ЙОТА

НИ‹ТО› РИБА, НИ‹ТО› РАК — Нещо, лишено от характерна форма и облик, което не може да се подведе към дадена категория; нещо неопределено. *Трудно е да се определи жанра на произведението — нито риба, нито рак.* ✧ *Тя е на такава възраст, ни риба, ни рак, не е вече дете, но още не е девойка.*

— **ни пате, ни гъсе** *диал.* • **ни в телци, ни в говеда** *диал.* • **ни във воловете, ни в телците** *диал.*

НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА — Употребява се за много опак, опърничав, неразбран човек. *Каквото и да му кажеш, каквото и да му предложиш, все отказва — нито се води, нито се кара.* ✧ *Трудно е да се разбереш с него, ни се води, ни се кара.*

— **всички наопаки, той на терсене** • **ни приема, ни предава** • **ти го караш в пътя, то върви в тръното** • **ти го караш по чаиря, то бяга по баира** • **назад върви, напред не върви** *диал.* • **ни‹то› ходи, ни‹то› седи** *диал.* • **не разбирам от дума** • **не вземам от дума** • **не вземам от приказка** • **от нищо не вземам** • **тринадесет месеца, терсене година**

НИ‹ТО› ХОДИ, НИ‹ТО› СЕДИ *диал.* — вж. НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА

НИ ЧЕРВЕН БАН НЕ СТРУВАМ *диал. остар.* — вж. ПЕТ ПАРИ НЕ СТРУВАМ

НИЩ (НИЗШИ) ДУХОМ *книж.* — Неинтелигентен човек без духовни интереси и с ограничени възможности. *Тя не искаше да има нищо общо с него, защото беше нищ духом, интересуваха го само парите.*

— **беден духом** *книж.*

НИЩО И НИКАКЪВ — Незначителен, нищожен, дребен. *Гледаш го, един нищо и никакъв човек, а пък с големи претенции.* ✧ *За нищо и никаква работа ме безпокоиш.*

— **нищо и половина** • **нищо нещо** *диал.*

НИЩО И ПОЛОВИНА —

1. Много малко, съвсем недостатъчно. *Какво са днес петдесет лева, нищо и половина.*

— **едно нищо**

2. Нещо без стойност, маловажно или незаслужаващо внимание. *Прочетох книгата, която толкова я хвалеха — нищо и половина, изобщо не ми хареса.*

— едно **нищо** • **празна работа**

3. вж. НИЩО И НИКАКЪВ

НИЩО НЕЩО *диал.* — вж. НИЩО И НИКАКЪВ

НОВА МОДА ‹ШАНТИКЛЕР› — вж. НОВО ДВАЙСЕ‹Т›

НОВО ДВАЙСЕ‹Т› — Възклицание за изразяване на силна изненада от нещо неочаквано, странно, от нещо, което не е по вкуса, разбиранията ми. *Ново двайсет, сега пък ще напускаш квартирата.*

— **друго двайсе‹т›** • **нова мода ‹шантиклер›**

НОКЪТ И МЕСО *диал.* — вж. КАТО СИАМСКИ БЛИЗНАЦИ

НОСИ СЕ ВЪВ (ИЗ) ВЪЗДУХА — вж. ВИТАЕ ИЗ ВЪЗДУХА (1 и 2 знач.)

НОСИ СИ МНОГО‹ТО› ЗДРАВЕ *диал. пренебр.* — вж. ПРАВ ТИ ПЪТ *пренебр.*

НОСЪТ МИ НЕ СЕ СТИГА С ГОВНЯНА КЛЕЧКА *вулг. ирон.* — вж. НОСЪТ МИ НЕ СЕ СТИГА С КЛЕЧКА *ирон.*

НОСЪТ МИ НЕ СЕ СТИГА С КЛЕЧКА *ирон.* — Прекалено съм се възгордял, надул, държа се надуто, горделиво. *Откакто стана професор, носът му не се стига с клечка.*

— **носът ми не се стига с говняна клечка** *вулг. ирон.* • **носът ми не се стига с лайняна клечка** *вулг. ирон.* • **носът ми не се стига с посрана клечка** *вулг. ирон.* • **гледам отвисоко** • **гледам отгоре** • **гледам извисоко** • **през рамо гледам** • **държа се нависоко** • **държа се на голямо** • **имам се нависоко** *диал.* • **имам се на голямо** *диал.* • **нося се нависоко** *диал.* • **ида на голямо** *диал.* • **хвърча нависоко** • **вдигам се/ вдигна се нависоко** • **вдигам се/ вдигна се на голямо** *диал.* • **изхвърлям се/ изхвърля се нависоко** • **на земята не стъпвам** • **виря нос‹а си›** • **виря глава‹та си›** • **държа главата си високо** • **с вирнат нос съм** • **с вирната глава съм** • **перча се като паун** • **надувам се/ надуя се като паун** • **надувам се/ надуя се като пуяк** • **виря опашка‹та си›** • **навирвам/ навиря нос** • **вирвам/ вирна нос** • **вирвам си/ вирна си носа** • **вдигам/ вдигна нос** • **вдигам си/ вдигна си носа** • **надигам/ надигна нос** • **навирвам/ навиря глава** • **вирвам/ вирна глава** • **вдигам/ вдигна глава** • **надигам/ надигна глава** • **надигам си/ надигна си муцуната**

• вдигам/ вдигна опашка • продавам важности • броя звездите • растат ми ушите • порастват ми/ пораснат ми ушите • вдигам/ вдигна уши *диал.* • турям се на голямата клечка *диал.* • мисля си, че съм хванал Господ за брадата • мисля си, че съм хванал Господ за пеша (шлифера, пардесюто) *жарг.* • давам го/ дам го тежко *жарг.* • надувам/ надуя перки *жарг.* • вадя перки *жарг.* • вдигам/ вдигна перки *жарг.* • надигам/ надигна перки *жарг.* • вдигам стойки *жарг.* • вдигам гири *жарг.*

НОСЪТ МИ НЕ СЕ СТИГА С ЛАЙНЯНА КЛЕЧКА *вулг. ирон.* — вж. НОСЪТ МИ НЕ СЕ СТИГА С КЛЕЧКА *ирон.*

НОСЪТ МИ НЕ СЕ СТИГА С ПОСРАНА КЛЕЧКА *вулг. ирон.* — вж. НОСЪТ МИ НЕ СЕ СТИГА С КЛЕЧКА *ирон.*

НОСЯ АГУПСКО СЪРЦЕ *диал.* — вж. НОСЯ ПИЛЕШКО СЪРЦЕ

НОСЯ БАЙРАКА — Стоя начело на някаква дейност, на която съм инициатор, вдъхновител. *Тя е организатор на гражданското сдружение, тя носи байрака.*

— **нося знамето • държа знамето • водя хорото • водя кервана • шеф диригент съм**

НОСЯ В КРЪВТА СИ *нещо* —

1. По рождение, по природа имам изявена склонност към нещо, удава ми се лесно, имам усет за нещо и обичам да го върша. *Той още от малък носи в кръвта си любов към рисуването.*

— **имам в кръвта ‹си› • в кръвта ми е**

2. За качество, проява — вродено ми е, имам го по природа, наследил съм го. *Той е безкрайно деликатен и скромен, скромността я носи в кръвта си.*

— **имам в кръвта ‹си› • в кръвта ми е**

НОСЯ ВОДА В МОРЕТО — вж. НАЛИВАМ ВОДА В РЕШЕТО

НОСЯ ВОДА ОТ ДЕВЕТ ДЕРЕТА — Привеждам най-различни доказателства и доводи, за да убедя някого в правотата на това, което твърдя. *Тя ще ти носи вода от девет дерета, за да докаже, че е права и невинна.* ✧ *Той започна да носи вода от девет дерета, за да я убеди да продадат колата.*

— **нося вода от девет кладенци • нося вода от деветдесет и девет реки • докарвам/ докарам вода от девет дерета • донасям/ донеса вода от девет дерета • събирам/ събера вода от девет дерета • докарвам/ докарам вода**

от девет кладенци • донасям/ донеса вода от девет кладенци • събирам/ събера вода от девет кладенци • докарвам/ докарам вода от деветдесет и девет реки • донасям/ донеса вода от деветдесет и девет реки • събирам/ събера вода от девет чешми • докарвам/ докарам вода от девет воденици *диал.*

НОСЯ ВОДА ОТ ДЕВЕТДЕСЕТ И ДЕВЕТ РЕКИ — вж. НОСЯ ВОДА ОТ ДЕВЕТ ДЕРЕТА

НОСЯ ВОДА ОТ ДЕВЕТ КЛАДЕНЦИ — вж. НОСЯ ВОДА ОТ ДЕВЕТ ДЕРЕТА

НОСЯ В (С) РЕШЕТО ВОДА — вж. НАЛИВАМ ВОДА В РЕШЕТО

НОСЯ ГОЛА ДУША — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

НОСЯ ДУШАТА СИ В (МЕЖДУ) ЗЪБИТЕ — вж. ЕДВА ДУША НОСЯ

НОСЯ ДЯВОЛЧЕТА В ПАЗВА‹ТА СИ› — вж. ТИХА ВОДА СЪМ

НОСЯ ЗАЕШКО СЪРЦЕ — вж. НОСЯ ПИЛЕШКО СЪРЦЕ

НОСЯ ЗМИЯ В ПАЗВА‹ТА СИ› — Обграждам с грижи, внимание, обич човек, за когото не подозирам, че е лош, коварен, непризнателен и може да ми напакости. *Приеха я в дома си като своя, грижеха се за нея, а тя им докара толкова беди — носили са змия в пазвата си.*

— **държа змия в пазвата си • крия змия в пазвата си • топля змия в пазвата си**

НОСЯ ЗНАМЕТО — вж. НОСЯ БАЙРАКА

НОСЯ НА ГЪРБА СИ *някого* —

1. Върша работата на някого, който е мързелив или негоден. *В отдела има няколко некадърници, които другите носят на гърба си.*

— **мъкна на гърба си • влача на гърба си • нося на плещите си • мъкна на плещите си**

2. Издържам, храня някого. *Той все още не работи и баща му го носи на гърба си.*

— **мъкна на гърба си • нося на плещите си • мъкна на плещите си**

НОСЯ НА ПЛЕЩИТЕ СИ *някого* — вж. НОСЯ НА ГЪРБА СИ (1 и 2 знач.)

НОСЯ НА РЪЦЕ *някого* — Обграждам някого с много грижи и внимание, създавам му добри условия за живот. *Тя е много добра домакиня, ако се ожениш за нея, ще те носи на ръце.* ✧ *Тя живее като царица, мъжът ѝ я носи на ръце.*

— **държа на ръце • вдигам и слагам на ръце • като писано яйце гледам • като шарено яйце гледам • като ровко (рохко) яйце гледам • треперя прах да не падне** *върху някого* **• пазя прах да не падне** *върху някого* **• не давам/ дам прах (прашинка) да падне** *върху някого* **• не оставям/ оставя прах (прашинка) да падне** *върху някого*

НОСЯ ПИЛЕШКО СЪРЦЕ — Много съм страхлив, плашлив. *Тя от всичко се стряска и плаши, изглежда носи пилешко сърце.*

— **имам пилешко сърце • нося заешко сърце • имам заешко сърце • със заешко сърце съм • имам бучимишево сърце** *диал.* **• нося агупско сърце** *диал.* **• плаша се ‹и› от сянката си • боя се ‹и› от сянката си • страхувам се ‹и› от сянката си • плаша се от опашката си** *диал.*

НОСЯ ПРИПРЯНО СЪРЦЕ — ВЖ. НЕ МИ ТРАЕ СЪРЦЕ‹ТО›

НОСЯ С ВИЛА ОРЕХИ — ВЖ. НАЛИВАМ ВОДА В РЕШЕТО

НОСЯ СЕ НАВИСОКО *диал.* — ВЖ. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

НОСЯ СИ ЖИТОТО (ПШЕНИЦАТА, КОЛИВОТО) В УСТАТА *диал.* — ВЖ. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА

НОСЯ СИ ТАМЯНА ПОД НОСА *диал.* — ВЖ. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА

НЯМА ВЕК ДА ВЕКУВАМ — ВЖ. НЯМА ДА ЖИВЕЯ С ОРЛИТЕ

НЯМА ГО МАЙСТОРА — Няма да стане така, както на някого му се иска или е свикнал, не съм съгласен да стане така. *Иска аз да му свърша работата. Няма го майстора!* ✧ *Няма го майстора аз да платя целия ремонт.*

— **няма да я бъде ‹тая (тази)› • няма да го бъде ‹това› • да имаш да вземаш • имаш много здраве ‹от арменския поп› • да ги нямаме такива • няма такъв филм** *жарг.* **• такъв филм не дават (не прожектират)** *жарг.*

НЯМА ДА ВАРЯ ЧОРБА *от нещо* и **ЧОРБА ЛИ ЩЕ ВАРЯ** *от нещо* — Съвсем не ми е нужно нещо, имам от него в голямо или достатъчно количество. *За какво ми са тези вещи, няма да варя чорба от тях.* ✧ *За какво му са толкова много отвертки, чорба ли ще вари от тях?*

— **няма да правя попара • попара ли ще правя • няма да правя туршия • на туршия ли ще правя • търкам си го на (о) главата** *пренебр.* • **трия си го на (о) главата** *пренебр.* • **чукам си го на (о) главата** *пренебр.* • **бия си го на (о) главата** *пренебр.* • **блъскам си го на (о) главата** *пренебр.*

НЯМА ДА ЖИВЕЯ С КАМЪНИТЕ — вж. НЯМА ДА ЖИВЕЯ С ОРЛИТЕ

НЯМА ДА ЖИВЕЯ С ОРЛИТЕ — Няма вечно да съм жив. *Баща ти е много стиснат човек, не осъзнава ли, че няма да живее с орлите.*

— **няма век да векувам • няма да живея с камъните • няма да живея със Стара планина** *диал.* • **не ще побия кол (колец) ‹на земята› • не ще побия кол на тоя свят • не ще забия кол ‹на тази земя› • не ще побия казък** *диал.* • **не ще забия казък** *диал*

НЯМА ДА ЖИВЕЯ СЪС СТАРА ПЛАНИНА *диал.* — вж. НЯМА ДА ЖИВЕЯ С ОРЛИТЕ

НЯМА ДА МЕ БЪДЕ — вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА

НЯМА ДА МИ ОКАПЯТ РЪЦЕТЕ — Нищо няма да ми стане, никак няма да пострадам (ако извърша действието, означено в следв. или предх. изр.). *Няма да ти окапят ръцете, ако измиеш чиниите.* ✧ *Поне веднъж измети пода, няма да ти окапят ръцете.*

— **няма да ми паднат ръцете • няма да ми се изядат ръцете • няма да ми падне гъзът** *простонар. вулг.* • **няма да ми се изяде от ръцете** *диал.* • **няма да ми се изяде от пръстите** *диал.*

НЯМА ДА МИ ПАДНАТ РЪЦЕТЕ — вж. НЯМА ДА МИ ОКАПЯТ РЪЦЕТЕ

НЯМА ДА МИ ПАДНЕ ГЪЗЪТ *простонар. вулг.* — вж. НЯМА ДА МИ ОКАПЯТ РЪЦЕТЕ

НЯМА ДА МИ СЕ ИЗЯДАТ РЪЦЕТЕ — вж. НЯМА ДА МИ ОКАПЯТ РЪЦЕТЕ

НЯМА ДА МИ СЕ ИЗЯДЕ ОТ ПРЪСТИТЕ *диал.* — вж. НЯМА ДА МИ ОКАПЯТ РЪЦЕТЕ

НЯМА ДА МИ СЕ ИЗЯДЕ ОТ РЪЦЕТЕ *диал.* — вж. НЯМА ДА МИ ОКАПЯТ РЪЦЕТЕ

НЯМА ДА ПРАВЯ ПОПАРА и **ПОПАРА ЛИ ЩЕ ПРАВЯ** *нещо* — вж. НЯМА ДА ВАРЯ ЧОРБА

НЯМА ДА ПРАВЯ ТУРШИЯ и **НА ТУРШИЯ ЛИ ЩЕ ПРАВЯ** *нещо* — вж. НЯМА ДА ВАРЯ ЧОРБА

НЯМА ДА ПРОПАДНЕ СВЕТЪТ — Употребява се, за да се подчертае, че нещо не е толкова важно, не е от особено решаващо значение или че извършването му не е спешно, неотложно, не е фатално. *Няма да пропадне светът, ако не отидеш в командировка.* ✧ *И да не вземеш държавния изпит, няма да пропадне светът.*

— **не ще пропадне светът • светът няма да се свърши • не ще се свърши светът • светът няма да се провали • не ще се провали светът**

НЯМА ДА ЧУЯ КУКУВИЦАТА *диал.* — вж. ДНИТЕ МИ СА ПРЕБРОЕНИ

НЯМА ДА Я БЪДЕ ‹ТАЯ (ТАЗИ)› и НЯМА ДА ГО БЪДЕ ‹ТОВА› — вж. НЯМА ГО МАЙСТОРА

НЯМА ДВЕ МНЕНИЯ *по (за) нещо книж.* — вж. НЕ ЩЕ ‹И (НИ)› ДУМА

НЯМА ЖИВОТ *за някого* — Положението на някого е много тежко и без изгледи да се подобри. *Безработицата и липсата на поминък съсипва хората, няма вече живот за тях в този край.*

— **няма свят**

НЯМА ЗА ЩО КУЧЕ ДА ГО ХВАНЕ *диал.* — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

НЯМА КАКВО ДА СЕ КАЖЕ *ирон.* — вж. НЯМА ЩО ‹ДА СЕ КАЖЕ› *ирон.*

НЯМА КЪДЕ (НАКЪДЕ) ДА МЪРДАМ и **НЯМА КЪДЕ (НАКЪДЕ) ДА СЕ МЪРДА** — Въпреки желанието си не мога да се измъкна от някакво задължение, не мога да не се подчиня, защото съм заставен от обстоятелствата. *Ако го попритиснеш малко, няма къде да мърда, ще признае, че те е лъгал.* ✧ *Когато ѝ поиска да му върне парите, нямаше накъде да се мърда, даде му ги.*

— **няма къде (накъде) да шавам • няма къде (накъде) да се шава • нямам друг избор • къде ще ходя • къде ще вървя • къде ще ида • къде ще отида • няма накъде • няма мърдане • няма шест-пет (пет-шест)** *жарг.*

НЯМА КЪДЕ (НАКЪДЕ) ДА ШАВАМ и **НЯМА КЪДЕ (НАКЪДЕ) ДА СЕ ШАВА** — вж. НЯМА КЪДЕ (НАКЪДЕ) ДА МЪРДАМ

НЯМА КЪДЕ ИГЛА ДА ПАДНЕ — вж. ИГЛА ДА ХВЪРЛИШ, НЯМА КЪДЕ ДА ПАДНЕ

НЯМА КЪДЕ ИГЛА ДА ХВЪРЛИШ — вж. ИГЛА ДА ХВЪРЛИШ, НЯМА КЪДЕ ДА ПАДНЕ

НЯМА КЪДЕ ЯЙЦЕ ДА ПАДНЕ — вж. ИГЛА ДА ХВЪРЛИШ, НЯМА КЪДЕ ДА ПАДНЕ

НЯМА КЪДЕ ЯЙЦЕ ДА ХВЪРЛИШ — вж. ИГЛА ДА ХВЪРЛИШ, НЯМА КЪДЕ ДА ПАДНЕ

НЯМА ЛАБАВО *жарг.* — вж. НЯМА МЪРДАНЕ

НЯМАЛА СИ БАБА БЕЛИЦА, ‹КУПИЛА СИ ПРАСЕНЦЕ› — Употребява се, когато някой се заеме с нещо или придобие нещо, без което би могъл да мине и което му струва големи грижи и неприятности. *Защо ли се съгласих да стана домоуправител, нямала си баба белица, купила си прасенце.* ✧ *— Защо ти трябваше да взимаш кола на старо? — Да, нямала си баба белица, сега все с автомонтьори ще се разправям.*

— **нямала си** баба белица, **та си купила козица** • **нямала си** баба работа, та **си купила прасенце** • **вземам си/ взема си беля на главата** • **вземам си/ взема си беля‹та›** • **намирам си/ намеря си беля‹та›** • отварям си/ отворя си беля‹та› • **хващам си/ хвана си беля‹та›** • **навличам си/ навлека си беля на главата** • **навличам си/ навлека си беля‹та›** • докарвам **си/** докарам си беля на главата • **докарвам си/ докарам си беля‹та›** • **турям си/ туря си (турвам си/ турна си) беля на главата** • **купувам си/ купя си белята** *диал.*

НЯМАЛА СИ БАБА БЕЛИЦА, ТА СИ КУПИЛА КОЗИЦА — вж. НЯМАЛА СИ БАБА БЕЛИЦА, ‹КУПИЛА СИ ПРАСЕНЦЕ›

НЯМАЛА СИ БАБА РАБОТА, ТА СИ КУПИЛА ПРАСЕНЦЕ — вж. НЯМАЛА СИ БАБА БЕЛИЦА, ‹КУПИЛА СИ ПРАСЕНЦЕ›

НЯМАМ АКЪЛ ‹В ГЛАВАТА СИ› — вж. НЯМАМ МОЗЪК ‹В ГЛАВАТА СИ›

НЯМАМ АКЪЛ В КРАТУНАТА ‹СИ› *пренебр.* — вж. НЯМАМ МОЗЪК ‹В ГЛАВАТА СИ›

НЯМАМ АКЪЛ В ТИКВАТА ‹СИ› *пренебр.* — вж. НЯМАМ МОЗЪК ‹В ГЛАВАТА СИ›

НЯМАМ АКЪЛ ЗА ЕДНА ПАРА̀ — вж. НЯМАМ УМ ЗА ПЕТ ПАРИ

НЯМАМ АКЪЛ ЗА ПЕТ ПАРИ — вж. НЯМАМ УМ ЗА ПЕТ ПАРИ

НЯМАМ АЛЪШ-ВЕРИШ *с някого диал.* — вж. НЯМАМ ВЗЕМАНЕ-ДАВАНЕ

НЯМАМ ВЕЧЕ ДУША — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ ДУША

НЯМАМ ВЗЕМАНЕ-ДАВАНЕ *с някого* — Не се намирам в никакви връзки, нямам никакво отношение с някого. *Добре е да нямаш вземане-даване с полицията.* ✧ *Старая се да нямам вземане-даване с този човек.*
— **нямам нищо общо • нямам ‹си› работа • нямам алъш-вериш** *диал.*

НЯМАМ ГРАНИЦИ — вж. НЯМАМ КРАЙ

НЯМАМ ГРЕШКА — вж. ГОЛЯМА РАБОТА СЪМ

НЯМАМ ДАР СЛОВО *книж.* — вж. ВЪРЗАН СЪМ В ЕЗИКА

НЯМАМ ДРУГ ИЗБОР — Обстоятелствата ми налагат, принуден съм да постъпя именно така, нямам друга възможност. *Трябва да си купя лекарствата, колкото ѝ да са скъпи, нямам друг избор.*
— **къде ще ходя • къде ще вървя • къде ще ида • къде ще отида • какви ще ги дъвча • какви ще ги ям • какви ще ги мътя • какви трици ще ям • какви ще ги ровя** *диал.* **• няма къде (накъде) да мърдам • няма къде (накъде) да се мърда • нямам къде (накъде) да шавам • няма къде (накъде) да се шава • няма накъде • няма мърдане**

НЯМАМ ДУМИ — вж. НЕ НАМИРАМ/ НАМЕРЯ ДУМИ

НЯМАМ ‹ЗДРАВА (ТВЪРДА)› ПОЧВА ПОД КРАКАТА СИ — вж. КРАКАТА МИ СЕ КЛАТЯТ

НЯМАМ КРАЙ — За качество, чувство, проява и под. — достигам много висока степен в проявата си, много съм силен. *Нейната ревност нямаше край.* ✧ *Когато видя отново сина си, радостта ѝ нямаше край.*
— **нямам граници**

НЯМАМ КЬОРАВА ПАРА̀ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ КЬОРАВ ЛЕВ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ ЛИЦЕ — вж. НЯМАМ ОЧИ

НЯМАМ МОЗЪК ‹В ГЛАВАТА СИ› — Глупав, тъп съм. *Той няма мозък в*

главата си, а ти го караш да учи английски. ✧ Симпатична е, но няма мозък в главата си.

— **нямам ум ‹в главата си› • нямам акъл ‹в главата си› • празна ми е главата** *пренебр.* • **празна ми е кратуната** *пренебр.* • **главата ми е куха** *пренебр.* • **кратуната ми е куха** *пренебр.* • **главата ми е празна кратуна** *пренебр.* • **празна ми е чутурата** *пренебр.* • **нямам мозък в кратуната ‹си›** *пренебр.* • **нямам ум в кратуната ‹си›** *пренебр.* • **нямам акъл в кратуната ‹си›** *пренебр.* • **нямам мозък в тиквата ‹си›** *пренебр.* • **нямам ум в тиквата ‹си›** *пренебр.* • **нямам акъл в тиквата ‹си›** *пренебр.* • **без мозък съм • лек съм в главата • нямам ум за пет пари • нямам акъл за пет пари • нямам ум за една парà • няма акъл за една парà • имам кокоши ум** *пренебр.* • **с кокоши ум съм** *пренебр.* • **ни приема, ни предава** *пренебр.* • **два пръста ми е челото** *пренебр.* • **с два пръста чело съм** *пренебр.* • **от акъл главата ми се пука** *ирон.* • **пробила ми се е шапката от ум** *ирон.* • **празна ми е лелката** *диал. пренебр.* • **кратуната ми е зелена** *диал. пренебр.* • **тиквата ми е зелена** *диал. пренебр.* • **главата ми е пълна със слама** *диал. пренебр.* • **мога да мисля колкото от едната дупка на носа си до другата** *диал. пренебр.* • **две мравки не могат да се разминат на челото ми** *жарг. пренебр.*

НЯМАМ МОЗЪК В КРАТУНАТА ‹СИ› *пренебр.* — вж. НЯМАМ МОЗЪК ‹В ГЛАВАТА СИ›

НЯМАМ МОЗЪК В ТИКВАТА ‹СИ› *пренебр.* — вж. НЯМАМ МОЗЪК ‹В ГЛАВАТА СИ›

НЯМАМ МЯРА В ПРИКАЗКИТЕ ‹СИ› — вж. НЯМАМ МЯРКА НА УСТАТА СИ

НЯМАМ МЯРКА НА УСТАТА СИ — Говоря много и без задръжки, не преценявам какво трябва да кажа и какво не, говоря необмислено. *Внимавай когато разговаряш с него, защото нямаш мярка на устата си и можеш да го обидиш. ✧ Тя няма мярка на устата си, всякакви ги плещи.*

— **не зная мярка на устата си • не зная мярка на езика си • не зная мярата на уста си • нямам мяра в приказките ‹си› • не си меря думите • не си меря приказките • не премервам думите си • не премервам приказките си • не претеглям думите си • дълъг ми е езикът • имам дълъг език • не ми седи езикът зад зъбите • и боб, и уста си не държа** *диал.*

НЯМАМ НЕРВИ — Не мога повече да издържам на силни душевни и нервни напрежения. *Нямам нерви да се занимавам с този бавно схващащ ученик. ✧ Нямам нерви да слушам глупостите ти.*

— **не ми издържат нервите**

НЯМАМ НИ ЕДНА ДЪСКА В ГЛАВАТА СИ — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

НЯМАМ НИ КУЧЕ, НИ КОТКА *диал.* — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

НЯМАМ НИ СРАМ‹А›, НИ ОЧИ *диал.* — вж. ДЕБЕЛИ МИ СА ОЧИТЕ

НЯМАМ НИЩО ОБЩО *с някого* — вж. НЯМАМ ВЗЕМАНЕ-ДАВАНЕ

НЯМАМ ОЧИ — *Със следв. изр. със съюз* да. Срамувам се, не се осмелявам да извърша това, за което се говори в следващото изречение. *Нямам очи да ѝ поискам отново пари назаем.*

— **нямам лице • нямам сурат** *простонар.*

НЯМАМ ПАРИ ДА СЕ УСМИХНА — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ ПЕРДЕ ‹НА ОЧИТЕ СИ› — вж. БЕЗ ПЕРДЕ СЪМ

НЯМАМ ПРЕБИТА (ПРЕБИЕНА) ПАРА̀ *диал.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ ПУКНАТА АСПРА *остар.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ ПУКНАТА ПАРА̀ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ ПУКНАТ БАН *остар.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА̀ ПАРА СЪМ

НЯМАМ ПУКНАТ ГРОШ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ ПУКНАТ ЛЕВ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ ПУКНАТ МАНГЪР — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ ПУКНАТ ПЕТАК — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ РАВЕН НА СЕБЕ СИ — Единствен, неповторим, несравним съм, няма друг като мене. *В умението си да те изиграе, той няма равен на себе си.* ✧ *Като хирург няма равен на себе си, много е опитен.*

— **еша си нямам • нямам си приликата** *диал.* • **нямам си акрана** *диал.*

НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ — Много съм беден, без никакви средства съм. *Той е безработен, няма риза на гърба си, живее в нищета.* ✧ *Човекът няма риза на гърба си, а те му искат пари.*

— гол и бос съм • ходя гол и бос • гол като тояга съм • гол като сокол съм • гол като прът съм • гол като пръчка съм • гол като хурка съм • гол като пръст съм • гол като пушка съм • гол като ‹арнаутски› пищов съм • гол като фишек съм • гол като тъпан съм • гол като тупан съм *диал.* • нося гола душа • имам ‹само› две голи ръце • като църковна мишка съм беден • като манастирски плъх съм беден • що е на гърбина, това (то) е и на върлина • в хамбара ми мишки играят *диал.* • хамбарът ми е в корема *диал.* • зарит ми е огънят *диал.* • зарит ми е пепелът *диал.* • и пепел не можеш събра в огнището ми *диал.* • вися като капка на лист *диал.* • нямам ни куче, ни котка *диал.* • няма за що куче да го хване *диал.* • гърбът ми е студен *диал.* • нямам сълзи в очите *диал.*

НЯМАМ СИ АКРАНА *диал.* — вж. НЯМАМ РАВЕН НА СЕБЕ СИ

НЯМАМ ‹СИ› ДНИ — вж. ДНИТЕ МИ СА ПРЕБРОЕНИ

НЯМАМ ‹СИ ‹И›› ИДЕЯ — вж. НЯМАМ ‹СИ ‹И›› ПОНЯТИЕ (1 знач.)

НЯМАМ ‹СИ ‹И›› ПОНЯТИЕ —

1. Съвсем нищо не зная, не ми е известно нещо. *Нямам и понятие къде може да е заминал.* ✧ *Ти си нямаш понятие колко му е трудна професията.*

— нямам ‹си ‹и›› представа • нямам ‹си ‹и›› идея • хабер ‹си› нямам • нямам ‹си ‹и›› хабер

2. *От нещо.* Не съм запознат с нещо, нищо не разбирам от някаква работа; невежа съм по отношение на нещо. *Тя си няма и понятие от политика.* ✧ *Той е прост човек, няма понятие от хигиена.*

— нямам ‹си ‹и›› представа • хабер ‹си› нямам • нямам ‹си ‹и›› хабер

НЯМАМ ‹СИ ‹И›› ПРЕДСТАВА — вж. НЯМАМ ‹СИ ‹И›› ПОНЯТИЕ (1 и 2 знач.)

НЯМАМ СИ ПРИЛИКАТА *диал.* — вж. НЯМАМ РАВЕН НА СЕБЕ СИ

НЯМАМ ‹СИ› РАБОТА *с някого* — вж. НЯМАМ ВЗЕМАНЕ-ДАВАНЕ

НЯМАМ СКЪРШЕНА ПАРÀ *диал.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

НЯМАМ СПУКАНА АСПРА *остар.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

НЯМАМ СПУКАНА ПАРÀ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

НЯМАМ СПУКАН БАН *остар.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

НЯМАМ СПУКАН ГРОШ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ СПУКАН ЛЕВ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ СПУКАН МАНГЪР — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ СПУКАН ПЕТАК — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ СУРАТ *простонар.* — вж. НЯМАМ ОЧИ

НЯМАМ СЧУПЕНА АСПРА *остар.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ СЧУПЕНА ПАРА̀ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ СЧУПЕН БАН *остар.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ СЧУПЕН ГРОШ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ СЧУПЕН ЛЕВ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ СЧУПЕН МАНГЪР — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ СЧУПЕН ПЕТАК — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

НЯМАМ СЪЛЗИ В ОЧИТЕ *диал.* — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

НЯМАМ ТРОХА ХЛЯБ — Крайно беден съм, без всякакви средства съм; гладувам. *Жената мизерства, няма троха хляб, трябва да ѝ се помогне.* ✧ *През тази сурова зима много хора нямат троха хляб.*

— **хляб нямам да ям • опъвам уши от глад • ще ядем хляб и зъби** *ирон.* • **ям трици** *пренебр.* • **ям хляб и сол • свивам/ свия каиша • затягам/ затегна каиша • затягам/ затегна колана • затягам/ затегна пояса • стягам/ стегна каиша • стягам/ стегна колана • стягам/ стегна пояса • едва свързвам двата края • едва вързвам двата края • дърпа ме късият** *диал.* • **Късьо ме дърпа** *диал.* • **живея на тънката жичка** *жарг.* • **карам на мускули** *жарг.* • **карам на нокти** *жарг.* • **точа чамсакъз** *диал.*

НЯМАМ УМ ‹В ГЛАВАТА СИ› — вж. НЯМАМ МОЗЪК ‹В ГЛАВАТА СИ›

НЯМАМ УМ В КРАТУНАТА ‹СИ› *пренебр.* — вж. НЯМАМ МОЗЪК ‹В ГЛАВАТА СИ›

НЯМАМ УМ В ТИКВАТА ‹СИ› *пренебр.* — вж. НЯМАМ МОЗЪК ‹В ГЛАВАТА СИ›

НЯМАМ УМ ЗА ЕДНА ПАРА̀ — вж. НЯМАМ УМ ЗА ПЕТ ПАРИ

НЯМАМ УМ ЗА ПЕТ ПАРИ — Глупав съм, постъпвам неразумно, върша глупости. *Той няма ум за пет пари, а иска да става дипломат.* ✧ *Как можа да изтърсиш тази глупост, ум за пет пари нямаш.*

— **нямам ум за една пара̀ • нямам акъл за пет пари • нямам акъл за една пара̀ • нямам мозък ‹в главата си› • нямам ум ‹в главата си› • нямам акъл ‹в главата си› • нямам мозък в кратуната ‹си›** *пренебр.* **• нямам ум в кратуната ‹си›** *пренебр.* **• нямам акъл в кратуната ‹си›** *пренебр.* **• нямам мозък в тиквата ‹си›** *пренебр.* **• нямам ум в тиквата ‹си›** *пренебр.* **• нямам акъл в тиквата ‹си›** *пренебр.* **• празна ми е главата** *пренебр.* **• празна ми е кратуната** *пренебр.* **• главата ми е празна кратуна** *пренебр.* **• главата ми е куха** *пренебр.* **• кратуната ми е куха** *пренебр.* **• празна ми е чутурата** *пренебр.* **• лек съм в главата • от акъл главата ми се пука** *ирон.* **• пробила ми се е шапката от ум** *ирон.* **• имам кокоши ум** *пренебр.* **• с кокоши ум съм** *пренебр.* **• кратуната ми е зелена** *диал. пренебр.* **• тиквата ми е зелена** *диал. пренебр.* **• празна ми е лелката** *диал. пренебр.* **• главата ми е пълна със слама** *диал. пренебр.* **• умът ми е в краката • акълът ми е в краката • умът ми е слязъл в краката • акълът ми е слязъл в краката • умът ми не е в главата • акълът ми не е в главата • кукувица ми е изпила ума • кукувица ми е изпила акъла • кукувица ми е изпила мозъка • кукувица ми е изпила пипето • чавка ми е изпила ума • чавка ми е изпила акъла • чавка ми е изпила мозъка • чавка ми е изпила пипето • сврака ми е изпила ума • сврака ми е изпила акъла • сврака ми е изпила мозъка • сврака ми е изпила пипето • патка ми е изпила ума • патка ми е изпила акъла • патка ми е изпила мозъка • патка ми е изпила пипето • гарга ми е изпила ума • гарга ми е изпила акъла • гарга ми е изпила мозъка • гарга ми е изпила пипето • умът ми е влязъл в краката** *диал.* **• акълът ми е влязъл в краката** *диал.*

НЯМАМ УСТА — Не умея да говоря, не мога да се изразявам добре; не съм устат. *Защо го прати той да се разправя с комшиите, нали знаеш, че няма уста?* ✧ *Тя няма уста и не може да се защити от нападките им.*

— **нямам чене • ударен съм в устата • вързан съм в устата • вързана ми е устата • вързан съм в езика • вързан ми е езикът • не мога да си завъртя езика • не мога да си отворя устата • не мога да кажа две думи • не мога да кажа две приказки • две думи накръст не мога да кажа • две приказки накръст не мога да кажа • две думи ‹накръст› не мога да вържа • ‹и› три не мога да кажа • нямам дар слово** *книж.*

НЯМАМ ЧЕНЕ — вж. НЯМАМ УСТА

НЯМА МЪРДАНЕ — За подчертаване, че е невъзможно неподчинението, измъкването от някакво задължение, че обстоятелствата налагат да бъде направено нещо. *След като си получил повиквателната, няма мърдане, трябва да ходиш в казармата.* ✧ *След като го скъсаха на изпита, видя, че няма мърдане и седна да учи.*

— **няма накъде** • **няма шест-пет (пет-шест)** *жарг.* • **няма лабаво** *жарг.* • **няма къде (накъде) да се мърда** • **няма къде (накъде) да мърдам** • **няма къде (накъде) да се шава** • **няма къде (накъде) да шавам** • **нямам друг избор**

НЯМА НАКЪДЕ — вж. НЯМА МЪРДАНЕ

НЯМА СВЯТ *за някого* — вж. НЯМА ЖИВОТ

НЯМА ТАКЪВ ФИЛМ *жарг.* — вж. НЯМА ГО МАЙСТОРА

НЯМА ХЛЯБ У МЕНЕ — Без сили съм, грохнал съм, не мога да работя, за нищо не съм годен. *Тя е възрастна и болнава, няма вече хляб у нея.*

— **не ставам за нищо** • **не ме бива за нищо** • **никакъв ме няма** • **хич ме няма** • **съвсем ме няма**

НЯМА ШЕСТ-ПЕТ (ПЕТ-ШЕСТ) *жарг.* — вж. НЯМА МЪРДАНЕ

НЯМАШ ЛИ УСТА? — *Самост. или със следв. изр. със съюз* да. Като възклицание или укоряване на някого, че мълчи, вместо да възрази или да обясни нещо; защо мълчиш? *Ти нямаш ли уста да му кажеш да не ни безпокои повече.* ✧ *Нямаш ли уста да обясниш на класната защо си отсъствал?*

— **сливи (слива) ли имаш в устата си?** • **орех ли имаш в устата си?**

НЯМА ЩО ‹ДА СЕ КАЖЕ› *ирон.* — Възклицание за изразяване на възмущение, недоволство от нещо нередно, лошо. *Предлагаш в това лошо време да отидем на екскурзия. Уместно предложение, няма що да се каже.*

— **няма какво да се каже** *ирон.* • **и таз‹и› (тая) добра** • **и таз‹и› (тая) хубава** • **хубава работа**

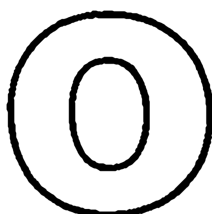

ОБВЕСВАМ/ ОБВЕСЯ ВРАТ — вж. ОБЕСВАМ/ ОБЕСЯ НОС

ОБВЕСВАМ/ ОБВЕСЯ ГЛАВА — вж. ОБЕСВАМ/ ОБЕСЯ НОС

ОБВЕСВАМ/ ОБВЕСЯ НОС — вж. ОБЕСВАМ/ ОБЕСЯ НОС

ОБЕЛВАМ/ ОБЕЛЯ ОЧИ — вж. ИЗЦЪКЛЯМ/ ИЗЦЪКЛЯ ОЧИ

ОБЕСВАМ/ ОБЕСЯ ВРАТ — вж. ОБЕСВАМ/ ОБЕСЯ НОС

ОБЕСВАМ/ ОБЕСЯ НОС — Изпадам в отчаяние, униние, изгубвам кураж; отчайвам се, унивам. *Напоследък не ѝ върви в работата и съвсем е обесила нос.* ✧ *Не обесвай нос, нещата ще се оправят.*

— **провесвам/ провеся нос • увесвам/ увеся нос • обвесвам/ обвеся нос • клюмвам/ клюмна нос • оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) нос • клюмва ми/ клюмне ми носът • увисва ми/ увисне ми носът • провисва ми/ провисне ми носът • увесвам/ увеся глава • обвесвам/ обвеся глава • клюмвам/ клюмна глава • оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) глава • отпускам/ отпусна глава • оборвам/ оборя глава • навеждам/ наведа глава • обесвам/ обеся врат • обвесвам/ обвеся врат • отпускам/ отпусна врат • клюмвам/ клюмна врат** *диал.* **• клепват ми/ клепнат ми ушите • падам/ падна духом** *книж.* **• отпадам/ отпадна духом** *книж.* **• попарва ме/ попари ме сланата**

ОБЕСВАМ СЕ/ ОБЕСЯ СЕ НА ВРАТА *на някого* —

1. Натрапвам се на някого да ме издържа материално и да се грижи за мене. *Положението му не е леко, на врата му се обеси и овдовялата тъща.*

— **обесвам се/ обеся се на шията • окачвам се (окачам се)/ окача се на врата • окачвам се (окачам се)/ окача се на шията • висвам/ висна на врата •**

висвам/ висна на шията • увисвам/ увисна на врата • увисвам/ увисна на шията • увисвам/ увисна на ръцете • увисвам/ увисна на главата • навързвам се/ навържа се на врата *диал.*

2. Натрапвам се на някого с чувствата си или заставям някого да се ожени за мене. *Тя му се е обесила на врата и той не може да се отърве от нея.*

— **обесвам се/ обеся се на шията • окачвам се (окачам се)/ окача се на врата • окачвам се (окачам се)/ окача се на шията • увисвам/ увисна на врата • увисвам/ увисна на шията • навързвам се/ навържа се на врата** *диал.*

ОБЕСВАМ СЕ/ ОБЕСЯ СЕ НА ШИЯТА *на някого* — вж. ОБЕСВАМ СЕ/ ОБЕСЯ СЕ НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

ОБЕТОВАНА ЗЕМЯ *книж.* — Страна, към която някой силно се стреми, за която мечтае като за място на благополучие. *За него Австрия беше обетованата земя, към която се стремеше.*

— **блажена Аркадия** *книж.*

ОБИРАМ/ ОБЕРА БОЖУРА *диал.* — вж. ПУСКАМ СИ/ ПУСНА СИ БОЖУРА

О

ОБИРАМ/ ОБЕРА КАЛАЯ — Бивам смъмрян строго, бивам наруган здравата от някого, обикн. неоснователно и за чужди провинения. *Той върши белите, а след това аз обирам калая.*

— **отнасям/ отнеса калая • ям калая (калай) • изяждам/ изям калая • изяждам/ изям един калай • опирам/ опера пешкира • отнасям/ отнеса пешкира • отвличам/ отвлека пешкира • обирам/ обера пешкира • обирам/ обера парсата**

ОБИРАМ/ ОБЕРА ПАРСАТА —

1. Възползвам се от облагите на някое начинание, за което не съм се трудил, или имам незначително участие. *Той е свикнал другите да работят, а той да обира парсата.*

— **събирам/ събера парсата**

2. вж. ОБИРАМ/ ОБЕРА КАЛАЯ

ОБИРАМ/ ОБЕРА ПЕШКИРА — вж. ОПИРАМ/ ОПЕРА ПЕШКИРА

ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ БАГАТЕРИИТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДРИПИТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ — Напускам някое място, махам се от някъде; отивам си. *Тя не можеше повече да търпи лошия му нрав и един ден си обра дърмите и се върна при родителите си.* ✧ *Ако не искаш да се включиш в сеитбата, по-добре си обирай дърмите и не ни пречи.*

— обирам си/ обера си дрипите • обирам си/ обера си парцалите • обирам си/ обера си партакешите • обирам си/ обера си пъртушините (пъртушинките) • обирам си/ обера си такъмите • обирам си/ обера си чуковете • обирам си/ обера си чукалата • обирам си/ обера си багатериите • обирам си/ обера си крушите • обирам си/ обера си консулите • обирам си/ обера си трънките *диал.* • прибирам си/ прибера си дърмите • прибирам си/ прибера си дрипите • прибирам си/ прибера си парцалите • прибирам си/ прибера си партакешите • прибирам си/ прибера си пъртушините • прибирам си/ прибера си такъмите • прибирам си/ прибера си чуковете • прибирам си/ прибера си багатериите • вдигам си/ вдигна си дърмите • вдигам си/ вдигна си дрипите • вдигам си/ вдигна си парцалите • вдигам си/ вдигна си партакешите • вдигам си/ вдигна си пъртушините (пъртушината) • вдигам си/ вдигна си такъмите • вдигам си/ вдигна си чуковете • вдигам си/ вдигна си чукалата • вдигам си/ вдигна си консулите • вдигам си/ вдигна си багатериите • вдигам си/ вдигна си багажа • вдигам си/ вдигна си гълъбите • вдигам си/ вдигна си шапката • вдигам си/ вдигна си капата • вземам си/ взема си дърмите • хващам си/ хвана си дърмите • вземам си/ взема си дрипите • вземам си/ взема си шапката • събирам си/ събера си дърмите • събирам си/ събера си дрипите • събирам си/ събера си парцалите • събирам си/ събера си партакешите • събирам си/ събера си пъртушините • събирам си/ събера си такъмите • събирам си/ събера си чуковете • събирам си/ събера си багатериите • събирам си/ събера си крушите • изтеглям си/ изтегля си консулите • оттеглям си/ оттегля си консулите • събирам си/ събера си сечивата *диал.* • задигам си/ задигна си дърмите *диал.* • задигам си/ задигна си дрипите *диал.* • задигам си/ задигна си парцалите *диал.* • задигам си/ задигна си партакешите *диал.* • задигам си/ задигна си пъртушините *диал.* • задигам си/ задигна си такъмите *диал.* • задигам си/ задигна си чуковете *диал.*

ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ КОНСУЛИТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ КРУШИТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ПАРТАКЕШИТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ПАРЦАЛИТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ПЪРТУШИНИТЕ (ПЪРТУШИНКИТЕ) — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ТАКЪМИТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ТРЪНКИТЕ *диал.* — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ЧУКАЛАТА — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ЧУКОВЕТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ОБИЧАМЕ СЕ КАТО КУЧЕТО И КОТКАТА *ирон.* — Изобщо не се обичаме, мразим се. *Братът и сестрата се обичат като кучето и котката, постоянно се карат и не могат да се понасят.*

— **обичаме се като мишката и котката** *ирон.*

ОБИЧАМЕ СЕ КАТО МИШКАТА И КОТКАТА *ирон.* — вж. ОБИЧАМЕ СЕ КАТО КУЧЕТО И КОТКАТА *ирон.*

О

ОБИЧАМ ЧАШКАТА — Имам навик да попийвам алкохол. *Не го покани на вечерята, защото знаеше, че обича чашката и като си пийне повече, започва да говори глупости.*

— **приятел съм на чашката** • **обръщам чашите (чашките)** • **окото ми е все в чашката**

ОБЛАЖВАМ/ ОБЛАЖА ВЪЖЕТО *диал.* — вж. УВИСВАМ/ УВИСНА НА БЕСИЛКАТА (БЕСИЛОТО)

ОБЛАЗВАТ МЕ/ ОБЛАЗЯТ МЕ ‹СТУДЕНИ› МОРНИЦИ *поет.* — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (2 знач.)

ОБЛАЗВАТ МЕ/ ОБЛАЗЯТ МЕ ‹СТУДЕНИ (ХЛАДНИ)› ТРЪПКИ — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (2 знач.)

ОБЛЕЩВАМ/ ОБЛЕЩЯ ОЧИ —

1. Силно се изненадвам, удивявам, изумявам се, смайвам се от нещо. *Като разбра колко много пари съм дал за картината, облещи очи.*

— **ококорвам/ ококоря очи** • **опулвам/ опуля очи** • **отварям/ отворя очи като плочи** • **отварям/ отворя очи като филджани** • **оставам/ остана с отворена (отворени) уста** • **оставам/ остана със зяпнала (зяпнали) уста** •

очите ми стават на понички *жарг.* • **очите ми стават на ластик** *жарг.*

2. вж. ИЗЦЪКЛЯМ/ ИЗЦЪКЛЯ ОЧИ

ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ ‹КАТО› СЪС СТУДЕН ДУШ *някого* — Казвам на някого нещо или извършвам нещо, което му действа крайно неприятно. *Отказът да го пратят на специализация го обля като със студен душ.* ✧ *Професорът, като ми каза, че не съм взел изпита, ме обля със студен душ.*

— **обливам/ облея със студена вода • обливам/ облея с ледена вода • поливам/ полея ‹като› със студен душ • поливам/ полея със студена вода • поливам/ полея с ледена вода • обливам/ облея с вряла вода • поливам/ полея с вряла вода • попарвам/ попаря ‹като› с вряла вода**

ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ С ВРЯЛА ВОДА *някого* — вж. ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ ‹КАТО› СЪС СТУДЕН ДУШ

ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ С КАЛ *някого или нещо* — Обсипвам някого или нещо с обиди и клевети; безчестя, черня, позоря. *Откакто стана министър, в печата често го обливаха с кал.* ✧ *Тя знаеше, че ще се опитат да облеят с кал и това начинание.*

— **обливам/ облея с помия • хвърлям/ хвърля кал • хвърлям/ хвърля кал върху лицето • хвърлям/ хвърля петно**

ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ С ЛЕДЕНА ВОДА *някого* — вж. ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ ‹КАТО› СЪС СТУДЕН ДУШ

ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ С ПОМИЯ *някого или нещо* — вж. ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ С КАЛ

ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ СЪС СТУДЕНА ВОДА *някого* — вж. ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ ‹КАТО› СЪС СТУДЕН ДУШ

ОБЛИЗВАМ ЕМЕНИИТЕ *на някого остар.* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

ОБЛИЗВАМ ПАНИЦИТЕ *на някого* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

ОБЛИЗВАМ САХАНИТЕ *на някого остар.* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

ОБЛИЗВАМ ЧИНИИТЕ *на някого* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

ОБЛИЧАМ/ ОБЛЕКА ДЪРВЕНОТО ПАРДЕСЮ (ДЪРВЕНАТА ПИЖАМА, ДЪРВЕНИТЕ ДРЕХИ) *жарг.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ОБОРВАМ/ ОБОРЯ ГЛАВА — вж. ОБЕСВАМ/ ОБЕСЯ НОС

ОБРАТНАТА СТРАНА НА МЕДАЛА — Лошата, негативната страна на нещо. *Той обичаше професията си на журналист, но напрежението, свързано с тази работа, беше обратната страна на медала.*

— **опаката страна на медала • другата страна на медала**

ОБРЪСВАМ СИ/ ОБРЪСНА СИ МУСТАЦИТЕ (МУСТАКИТЕ) — *Със следв. изр. със съюз* **ако**. Напълно съм уверен, че нещо ще стане, че е така или че нещо няма да стане, че не е така (с оглед на изказаното предположение или твърдение в следващото изречение). *Обръсвам си мустаците, ако утре той ти върне парите.* ✧ *Ще си обръсна мустаците, ако нашият отбор не спечели мача.*

— **отрязвам си/ отрежа си главата • режа си главата • сека си главата • залагам си/ заложа си главата • давам си/ дам си главата • отрязвам си/ отрежа си езика**

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА АКЪЛА *на някого* — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА УМА

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА В ПЕПЕЛ И СЪСИПНИ *нещо* — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА В ПРАХ И ПЕПЕЛ

О

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА В ПРАХ И ПЕПЕЛ *нещо* — Сривам, събарям, напълно унищожавам, разрушавам нещо (обикн. селище, сграда). *Бомбите обърнаха в прах и пепел целия град.*

— **превръщам/ превърна в (на) прах и пепел • направям/ направя ‹на› прах и пепел • правя ‹на› прах и пепел • обръщам/ обърна в пепел и съсипни • направям/ направя ‹на› пух и прах • изравнявам/ изравня със земята • сравнявам/ сравня със земята • сривам/ срина със земята • камък върху камък не оставям/ оставя** *книж.*

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ГРЪБ —

1. *На някого.* Преставам да се интересувам от някого, изоставям някого, пренебрегвам, отбягвам някого. *Тя се страхуваше, че след скарването им, той може да ѝ обърне гръб и да не иска повече да я вижда.* ✧ *След като не можаха да го вразумят да не пие, близките му обърнаха гръб и престанаха да се интересуват от него.*

— **давам/ дам гръб • махам (махвам/ махна) ‹с› ръка • отвръщам/ отвърна глава • отвръщам/ отвърна лице • отвръщам/ отвърна очи • отвръщам/ отвърна взор** *книж.* **• вдигам/ вдигна ръце (ръка)**

2. *На нещо.* Изоставям нещо, преставам да обръщам внимание на нещо, да се интересувам от нещо или забравям за нещо. *Той реши да обърне гръб на служебните неприятности и да се посвети на семейството си.* ✧ *Какви ли не клюки се разпространяваха по неин адрес, но тя им обърна гръб.*

— давам/ дам гръб • махам (махвам/ махна) ‹с› ръка • хвърлям/ хвърля зад гърба си

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ДЕБЕЛИЯ ‹КРАЙ› — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ДРУГИЯ КРАЙ

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ДРУГИЯ КРАЙ — Изменям отношението си към някого, почвам да действам спрямо него със строгост, суровост. *Учителят предупреди учениците, че ако продължават да не си учат уроците, ще обърне другия край.*

— обръщам/ обърна дебелия ‹край› • обръщам/ обърна други‹я› лист • обръщам/ обърна листа • обръщам/ обърна другото листо *диал.* • обръщам/ обърна листото *диал.* • отварям/ отворя другото листо *диал.* • обръщам/ обърна калпака *диал.* • ще си обърна кожуха ‹наопаки› *диал.*

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ДРУГИ‹Я› ЛИСТ и ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ЛИСТА —

1. Започвам да говоря или да действам по съвсем друг начин, обикн. противоположен на досегашния. *Като разбра, че не може да го убеди да я вземе със себе си на екскурзия, тя обърна другия лист и започна да му се моли и умилква.*

— обръщам/ обърна другото листо *диал.* • обръщам/ обърна листото *диал.* • отварям/ отворя другото листо *диал.* • обръщам/ обърна колата • извръщам/ извърна колата • запявам/ запея на друг глас • запявам/ запея друга песен • пея друга песен • пея на друг глас

2. вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ДРУГИЯ КРАЙ

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ДРУГОТО ЛИСТО и ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ЛИСТОТО *диал.* —

1. вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ДРУГИ‹Я› ЛИСТ (1 знач.)

2. вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ДРУГИЯ КРАЙ

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ЗЕМЯТА НАОПАКИ — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА СВЕТА ‹НАОПАКИ› (1 и 2 знач.)

ОБРЪЩА МИ СЕ/ ОБЪРНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО —

1. Силно се развълнувам, разчувствам, трогвам. *Като разбра, че дъщеря му е спечелила конкурса, сърцето му се обърна от радост.*

— преобръща ми се/ преобърне ми се сърцето • премята ми се/ преметне ми се сърцето • подскача ми/ подскочи ми сърцето • трепва ми/ трепне ми сърцето • сърцето ми замира/ замре • дъхът ми замира/ замре

2. Изведнъж се изплашвам силно. *Тя беше толкова страхлива, че при най-малкия подозрителен шум сърцето ѝ се обръщаше.* ✧ *Той ме изгледа така свирепо, че ми се обърна сърцето.*

— преобръща ми се/ преобърне ми се сърцето • премята ми се/ преметне ми се сърцето • подскача ми/ подскочи ми сърцето • сърцето ми замира/ замре • дъхът ми замира/ замре • изтръгва ми се/ изтръгне ми се сърцето *диал.* • изстива ми/ изстине ми сърцето • пада ми/ падне ми сърцето в петите • отива ми/ отиде ми сърцето в петите • дойде ми сърцето в петите • пада ми/ падне ми сърцето в гащите • разтреперват ми се/ разтреперят ми се гащите • разтреперват ми се/ разтреперят ми се мартинките • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • отива ми/ отиде ми умът • отива ми/ отиде ми акълът • изкарвам си/ изкарам си ума • изкарвам си/ изкарам си акъла • изкарвам си/ изкарам си ангелите • изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума • загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • губя ума и дума • пуква ми се/ пукне ми се жлъчкта • спуква ми се/ спука ми се жлъчката • кръвта (кръвчицата) ми замръзва/ замръзне ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми застива/ застине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми изстива/ изстине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смразява/ смрази ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смръзва/ смръзне ‹в жилите› • побиват ме/ побият ме тръпки • полазват ме/ полазят ме тръпки • полазват ми/ полазят ми тръпки по гърба (тялото, снагата) • полазват ми/ полазят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • попълзяват/ попълзят мравки по кожата ми • запълзяват ми/ запълзят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запъплят ми мравки по гърба • мравки лазят по гърба (кожата, тялото) ми • лазят ме мравки, лазят ме тръпки • мравки облазват/ облазят гърба ми • облазват ме/ облазят ме ‹студени (хладни)› тръпки • облазват ме/ облазят ме ‹студени› морници *поет.* • полазва ме/ полази ме мраз ‹по тялото (снагата)› • побива ме/ побие ме мраз ‹по тялото (снагата)› • обхваща ме/ обхване ме мраз • побиват ме/ побият ме мразници *диал.* • полазват ме/ полазят ме мразници *диал.* • настръхват ми/ настръхнат ми косите • настръхва ми/ настръхне ми косата • изправят ми се косите • изправя ми се/ изправи ми се косата • щръкват ми/ щръкнат ми косите • щръква ми/ щръкне ми косата • наежват ми се/ наежат ми се косите • наежва ми се/ наежи ми се косата • настръхват ми/ настръхнат ми космите • щръкват ми/ щръкнат ми космите • дръпва ми се/ дръпне ми се водата *простонар.* • подмокрям/ подмокря гащите *подигр.* • напълвам/ напълня гащите *подигр.* • напълвам/ напълня шалварите *подигр.* • боядисвам/ боядисам гащите *подигр.* • оцапвам/ оцапам гащите *подигр.* • глътвам си/ глътна си граматиката *жарг.* • поглъщам си/ погълна си граматиката *жарг.*

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА КАЛПАКА *диал.* — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ДРУГИЯ КРАЙ

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА КОЛАТА — Почвам да говоря или да действам по съвсем друг начин, обикн. противоположен на досегашния; променям поведението си, отношението си спрямо нещо или някого. *Довчера беше застъпник за намаляване на данъците, но след като партията му дойде на власт, обърна колата и сега твърди, че не е моментът за такива промени.*

— **извръщам/ извърна колата • извъртявам се/ извъртя се на сто и осемдесет градуса • обръщам се/ обърна се на сто и осемдесет градуса • завъртявам се/ завъртя се на сто и осемдесет градуса • запявам/ запея друга песен • запявам/ запея на друг глас • пея друга песен • пея на друг глас • обръщам/ обърна други‹я› лист • обръщам/ обърна листа • обръщам/ обърна другото листо** *диал.* **• обръщам/ обърна листото** *диал.* **• отварям/ отворя другото листо** *диал.*

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА КЪЩАТА НАДОЛУ С ГЛАВАТА — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА КЪЩАТА НАОПАКИ

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА КЪЩАТА НАДОЛУ С КЕРЕМИДИТЕ — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА КЪЩАТА НАОПАКИ

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА КЪЩАТА НАОПАКИ — Разбърквам, развалям реда в дома, като претърсвам, търся нещо навсякъде. *Обърнах къщата наопаки и пак не можах да намеря електрическата възглавница.*

— **обръщам/ обърна къщата надолу с керемидите • обръщам/ обърна къщата с краката нагоре • обръщам/ обърна къщата надолу с главата**

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА КЪЩАТА С КРАКАТА НАГОРЕ — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА КЪЩАТА НАОПАКИ

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА НАДОЛУ С ГЛАВАТА *нещо* — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА С КРАКАТА НАГОРЕ (1 и 2 знач.)

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА НАОПАКИ *нещо* — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА С КРАКАТА НАГОРЕ (1 и 2 знач.)

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ОЧИ *диал.* — вж. ИЗЦЪКЛЯМ/ ИЗЦЪКЛЯ ОЧИ

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ОЧИТЕ СИ *към някого* — Очаквам подкрепа, защита от някого, надявам се, разчитам на някого. *Когато се чувстваше нещастна,*

обръщаше очите си към Бога. ✧ Всички бяха обърнали очите си към новото ръководство, с надеждата, че то ще подобри условията на труда.

— **обръщам/ обърна поглед • очите ми са обърнати**

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ПЕТАЛАТА (ПЕТАЛИТЕ) *грубо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ПОГЛЕД *към някого* — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ОЧИТЕ СИ

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА СВЕТА ‹НАОПАКИ› —

1. Търся най-старателно и навсякъде нещо, за да го намеря, открия или да се сдобия с него. *Обърнах света за това лекарство, но го нямаше в нито една аптека.*

— **обръщам/ обърна земята наопаки • земята преобръщам/ преобърна • света преобръщам/ преобърна**

2. Правя всичко възможно, полагам всякакви усилия, за да постигна нещо, да успея в нещо. *Той света ще обърне, но ще успее да се добере до високия пост. ✧ Тя е много амбициозна, ще обърне света наопаки, но ще постигне целите си.*

О

— **обръщам/ обърна земята наопаки • земята преобръщам/ преобърна • света преобръщам/ преобърна • правя, струвам • правя, гласия • на главата си стъпвам/ стъпя • минавам/ мина през огън и вода • преминавам/ премина през огън и вода • помъквам се/ помъкна се по корем • повличам се/ повлека се по корем • червата си повличам/ повлека • слагам/ сложа душа на мъка** *простонар.* **• турям/ туря (турвам/ турна) душа на мъка** *простонар.* **• под земята ровя** *диал.*

ОБРЪЩАМ СЕ КАТО СЛЪНЧОГЛЕД *книж.* — вж. ОБРЪЩАМ СЕ/ ОБЪРНА СЕ НАКЪДЕТО ДУХА ВЯТЪРЪТ

ОБРЪЩАМ СЕ/ ОБЪРНА СЕ НАКЪДЕТО ДУХА ВЯТЪРЪТ — Нагаждам се, приспособявам се към създадените обстоятелства и условия с оглед на лична изгода. *Той е известен с това, че винаги се обръща накъдето духа вятърът и сменя политическите си убеждения според това кой е на власт.*

— **вървя по вятъра • обръщам се като слънчоглед** *книж.* **• не плюя срещу вятъра • вървя по течението** *книж.* **• плувам по течението** *книж.* **• движа се по течението** *книж.*

ОБРЪЩАМ СЕ/ ОБЪРНА СЕ НА (В) СЛУХ — вж. ПРЕВРЪЩАМ СЕ/ ПРЕВЪРНА СЕ НА (В) СЛУХ

ОБРЪЩАМ СЕ/ ОБЪРНА СЕ НА СТО И ОСЕМДЕСЕТ ГРАДУСА — вж. ИЗВЪРТЯВАМ СЕ/ ИЗВЪРТЯ СЕ НА СТО И ОСЕМДЕСЕТ ГРАДУСА (1 и 2 знач.)

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА С КРАКАТА НАГОРЕ *нещо* —

1. Разбърквам, разреждам, разтурвам, създавам безпорядък. *Крадците, търсейки пари и скъпоценности, бяха обърнали всичко с краката нагоре.* ✧ *Внимавай децата да не обърнат стаята с краката нагоре.*

— **обръщам/ обърна надолу с главата • обръщам/ обърна наопаки**

2. Променям основно установения ред, норми и правила. *Новото ръководство започна някакви реорганизации, всичко обърна с краката нагоре.*

— **обръщам/ обърна надолу с главата • обръщам/ обърна наопаки**

ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА УМА *на някого* — Повлиявам на някого да промени решението си, убеждението си и да започне да мисли по друг начин. *Жена му успя да му обърне ума и сега той не желае да участва в нашия бизнес.*

— **обръщам/ обърна акъла**

ОБРЪЩАМ ЧАШИТЕ (ЧАШКИТЕ) — вж. ОБИЧАМ ЧАШКАТА

ОБТЯГАМ/ ОБТЕГНА НЕРВИТЕ *на някого* — вж. ОПЪВАМ/ ОПЪНА НЕРВИТЕ

ОБХВАЩА МЕ/ ОБХВАНЕ МЕ МРАЗ — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 и 2 знач.)

ОБЪРКВАМ/ ОБЪРКАМ *някаква* **КАША** и **ОБЪРКВАМ/ ОБЪРКАМ КАШАТА** — вж. ЗАБЪРКВАМ/ ЗАБЪРКАМ *някаква* КАША

ОБЪРКВАМ/ ОБЪРКАМ КОНЦИТЕ —

1. Създавам неприятно, сложно, заплетено положение, объркан съм и не зная как да постъпя, не мога да намеря изход. *От желание да помогне на взаимоотношенията им, той съвсем обърка конците и още повече влоши нещата.* ✧ *Сега като си направила гафа, като си объркала конците, сама се оправяй.*

— **оплитам/ оплета конците • заплитам/ заплета конците • забърквам/ забъркам конците • сбърквам/ сбъркам конците • скосявам/ скося конците** *диал.* • **забърквам/ забъркам каша‹та› • обърквам/ объркам кашата • забърквам/ забъркам попарата • надробявам/ надробя попарата • обърквам/ объркам триците • забърквам/ забъркам ги едни**

2. Обърквам се и не зная какво да кажа, какво да отговоря, как да действам, какво да правя. *Когато му зададоха конкретен въпрос как е натрупал богатството си, той обърка конците и не можеше да намери отговор.* ✧ *Ръководството съвсем е объркало конците и не знае как да се справи със стачните действия.*

— **оплитам/ оплета конците • заплитам/ заплета конците • забърквам/ забъркам конците • сбърквам/ сбъркам конците • скосявам/ скося конците** *диал.* **• изгубвам/ изгубя пусулата • загубвам/ загубя пусулата • изпускам/ изпусна пусулата • изтървавам/ изтърва пусулата • оплитам се/ оплета се като пате в кълчища • оплитам се/ оплета се като петел в кълчища • оплитам се/ оплета се като пиле в кълчища • заплитам се/ заплета се като пате в кълчища • заплитам се/ заплета се като петел в кълчища • заплитам се/ заплета се като пиле в кълчища • забърквам се/ забъркам се като пате в кълчища • забърквам се/ забъркам се като петел в кълчища • забърквам се/ забъркам се като пиле в кълчища • объркам се/ объркам се като пате в кълчища • объркам се/ объркам се като петел в кълчища • объркам се/ объркам се като пиле в кълчища • омотавам се/ омотая се като пате в кълчища • омотавам се/ омотая се като петел в кълчища • омотавам се/ омотая се като пиле в кълчища • сплитам се/ сплета се като петел в кълчища** *диал.* **• оправям се/ оправя се като петел в кълчища** *диал.* **• забърквам се/ забъркам се като патка (пате) в мъгла • забърквам се/ забъркам се като гъска в мъгла • оплитам се/ оплета се като пате в решето** *диал.* **• объркам се/ объркам се като пате в решето** *диал.* **• заплитам се/ заплета се като пиле в кочина** *диал.*

О

ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА — Обхваща ме силно смущение и съвсем не знам как да постъпя или да отговоря. *На въпроса на жена си къде е бил досега, той почувства, че се обърква като пате в кълчища, измисляйки лъжи.*

— **забърквам се/ забъркам се като пате в кълчища • заплитам се/ заплета се като пате в кълчища • оплитам се/ оплета се като пате в кълчища • омотавам се/ омотая се като пате в кълчища • объркам се/ объркам се като петел в кълчища • забърквам се/ забъркам се като петел в кълчища • заплитам се/ заплета се като петел в кълчища • оплитам се/ оплета се като петел в кълчища • омотавам се/ омотая се като петел в кълчища • объркам се/ объркам се като пиле в кълчища • забърквам се/ забъркам се като пиле в кълчища • заплитам се/ заплета се като пиле в кълчища • оплитам се/ оплета се като пиле в кълчища • омотавам се/ омотая се като пиле в кълчища • сплитам се/ сплета се като петел в кълчища** *диал.* **• оправям се/ оправя се като петел в кълчища** *диал.* **• забърквам се/ забъркам се като патка (пате) в мъгла • забърквам се/ забъркам се като гъска в мъгла • объркам се/ объркам се като пате в решето** *диал.* **•**

оплитам се/ оплета се като пате в решето *диал.* • **заплитам се/ заплета се като пиле в кочина** *диал.* • **заплитам/ заплета конците • оплитам/ оплета конците • забърквам/ забъркам конците • объркам/ объркам конците • сбърквам/ сбъркам конците • скосявам/ скося конците** *диал.*

ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В РЕШЕТО *диал.* — вж. ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА

ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПЕТЕЛ В КЪЛЧИЩА — вж. ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА

ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПИЛЕ В КЪЛЧИЩА — вж. ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА

ОБЪРКВАМ/ ОБЪРКАМ СМЕТКИТЕ *на някого* — Попречвам на някого да осъществи плановете, намеренията си; разваля́м, осуетявам плановете на някого. *Той смяташе да замине на почивка, но в последния момент не му разрешиха отпуска и объркаха сметките му.*

— **забърквам/ забъркам сметките • разбърквам/ разбъркам сметките • подливам/ подлея вода • размътвам/ размътя водата • мътя водата (водите) • подлагам/ подложа крак • слагам/ сложа крак • турям/ туря (турвам/ турна) крак**

ОБЪРКВАМ/ ОБЪРКАМ *някакви* **ТРИЦИ** и **ОБЪРКВАМ/ ОБЪРКАМ ТРИЦИТЕ** — Причинявам някакви неприятности, създавам неприятно, заплетено положение. *На съвещанието не му се отиваше, ще обърка пак някакви трици и колегите му ще му се сърдят.* ✧ *Тя е ходила при баща му и е объркала триците, големи глупости му е наговорила.*

— **забърквам/ забъркам** *някакви* **трици • бъркам** *някакви* **трици • разбърквам/ разбъркам** *някакви* **трици • надробявам/ надробя** *някакви* **трици • забърквам/ забъркам** *някаква* **попара • забърквам/ забъркам попарата • надробявам/ надробя** *някаква* **попара • надробявам/ надробя попарата • сдробявам/ сдробя** *някаква* **попара • дробя** *някаква* **попара • сварявам/ сваря** *някаква* **попара • забърквам/ забъркам** *някаква* **каша • забърквам/ забъркам каша‹та› • обърквам/ объркам** *някаква* **каша • обърквам/ объркам кашата • бъркам** *някаква* **каша • забърквам/ забъркам ги едни • забърквам/ забъркам конците • обърквам/ объркам конците • сбърквам/ сбъркам конците • заплитам/ заплета конците • оплитам/ оплета конците • оплесквам/ оплескам я (го) • оцапвам/ оцапам я (го) • обърквам/ объркам я**

ОБЪРКВАМ/ ОБЪРКАМ Я — вж. ОПЛЕСКВАМ/ ОПЛЕСКАМ Я (ГО) (1 знач.)

ОБЪРСВАМ/ ОБЪРША ЕДИН *някому грубо* — Удрям някому плесница, шамар. *Хлапакът се държеше толкова нахално и предизвикателно, че тя не се стърпя и му обърса един.*

— **вътвам/ вътна един** *грубо* • **зашлевявам/ зашлевя един** *грубо* • **залепвам/ залепя един** *грубо* • **зашивам/ зашия един** *грубо* • **свивам/ свия един** *грубо* • **светвам/ светна един** *грубо* • **свирвам/ свирна една** *диал. грубо*

ОГЛАЖДАМ ‹СИ›/ ОГЛАДЯ ‹СИ› КОСЪМА — Ставам по-пълен, напълнявам, надебелявам, охранвам се. *Откакто отказа цигарите, оглади косъма, закръгли се, пусна шкембе.*

— **заглаждам ‹си›/ загладя ‹си› косъма** • **заглаждам ‹си›/ загладя ‹си› козината** • **лъсвам/ лъсна косъма** • **лъсвам/ лъсна козината** • **позачервявам/ позачервя гребена** • **слагам/ сложа на гърба си** • **турям/ туря (турвам/ турна) на гърба си** • **хвърлям/ хвърля ‹месо› на гърба си** • **наклал съм врат** • **връзвам/ вържа лой** • **събирам лой** • **наклал се ‹като свиня›**

ОГОЛЯВАМ/ ОГОЛЕЯ КАТО ПУШКА — вж. СТИГАМ/ СТИГНА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА

ОГОЛЯЛ КАТО ПУШКА — вж. ГОЛ И БОС

О

ОГРЕБВАМ/ ОГРЕБА И ПЕПЕЛТА ОТ ОГНИЩЕТО *някому диал.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ‹И› РИЗАТА ОТ ГЪРБА

ОГЪВАТ МИ СЕ/ ОГЪНАТ МИ СЕ КОЛЕНЕТЕ — вж. ПОДКОСЯВАТ МИ СЕ/ ПОДКОСЯТ МИ СЕ КРАКАТА

ОГЪВАТ МИ СЕ/ ОГЪНАТ МИ СЕ КРАКАТА — вж. ПОДКОСЯВАТ МИ СЕ/ ПОДКОСЯТ МИ СЕ КРАКАТА

ОГЪВАТ МИ СЕ/ ОГЪНАТ МИ СЕ НОЗЕТЕ — вж. ПОДКОСЯВАТ МИ СЕ/ ПОДКОСЯТ МИ СЕ КРАКАТА

ОГЪН И ПЛАМЪК СЪМ — вж. НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ

ОГЪН МИ ГОРИ НА ГЛАВАТА — Намирам се в крайно тежко положение, имам големи грижи, неприятности, трудности. *Да знаеш само какъв огън ми гори на главата, наводни ни се апартаментът и вкъщи е ад.* ✧ *На човека огън му гори на главата, а ти го занимаваш с глупости.*

— **запалва ми се/ запали ми се огън на главата** • **запалила ми се е главата** • **пламнала ми е главата**

ОДИРАМ/ ОДЕРА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого* — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА› (1 и 2 знач.)

ОДРАЛ СЪМ КОЖАТА *на някого* — Извънредно много приличам на някого (обикн. на един от родителите си или на някой роднина). *Всички твърдяха, че синът е одрал кожата на баща си, че има същите черти на лицето.*

— **откъснал съм главата • отрязал съм главата • като две капки вода си приличаме • като две яйца си приличаме**

ОЖИВЯВА/ ОЖИВЯ МИ НА ДУШАТА *нещо* — вж. ОЖИВЯВА/ ОЖИВЯ МИ НА СЪРЦЕТО

ОЖИВЯВА/ ОЖИВЯ МИ НА СЪРЦЕТО *нещо* — Силно желая, копнея за нещо. *Оживя ѝ на сърцето балканът, толкова ѝ се искаше да си почине сред природата.*

— **оживява/ оживя ми на душата • изгаря/ изгори ми сърцето** *за нещо* **• изгаря/ изгори ми душата (душичката, душицата)** *за нещо* **• изгаря/ изгори ми джигера** *за нещо простонар.*

О ЗЕЛЕН БОР ДА СЕ ХВАНЕ, И ТОЙ ЩЕ ИЗСЪХНЕ *диал.* — вж. ДА ГО ПОМИРИШЕШ, НОСЪТ ТИ ОКАПВА

ОКАЗВАМ СЕ/ ОКАЖА СЕ ‹КАТО› В НЕБРАНО ЛОЗЕ — вж. НАМИРАМ СЕ/ НАМЕРЯ СЕ ‹КАТО› В НЕБРАНО ЛОЗЕ

ОКАЗВАМ СЕ/ ОКАЖА СЕ МЕЖДУ ДВА ОГЪНЯ — вж. НАМИРАМ СЕ/ НАМЕРЯ СЕ МЕЖДУ ДВА ОГЪНЯ

ОКАЧВАМ/ ОКАЧА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ВРАТА *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА

ОКАЧВАМ/ ОКАЧА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА

ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА ВРАТОВРЪЗКАТА *някому жарг.* — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА ‹НА› ВЪЖЕТО

ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА КАТИНАРА *на нещо* — вж. УДРЯМ/УДАРЯ КЛЮЧА

ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА КОФАРА *на нещо* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЛЮЧА

ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА НА БЕСИЛКАТА (БЕСИЛОТО) *някого* — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА ‹НА› ВЪЖЕТО

ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА ‹НА› ВЪЖЕТО *някого* — Обесвам някого. *Той е такъв голям престъпник, че заслужава да го окачат на въжето.*

— **качвам/ кача на въжето • качвам/ кача на бесилката (бесилото) • окачвам (окачам)/ окача на бесилката (бесилото) • мятам/ метна въжето • дръпвам/ дръпна въжето • тегля въжето • слагам/ сложа въжето на шията • турям/ туря (турвам/ турна) въжето на шията • надявам/ надяна въжето • мятам/ метна примка на врата • мятам/ метна примка на шията • окачвам (окачам)/ окача вратовръзката** *жарг.*

ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА НА ГВОЗДЕЯ (ГВОЗДЕЙ) *нещо* — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА НА ПИРОНА

ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА НА КЛЕЧКА‹ТА› *нещо* — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА НА ПИРОНА

ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА НА КУКА‹ТА› *нещо* — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА НА ПИРОНА

ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА НА ПИРОНА *нещо* — Изоставям някаква работа недовършена, преставам да се занимавам с нещо, отказвам се от нещо. *По-добре е да окачиш всичките си илюзии на пирона и да погледнеш реално на нещата.* ✧ *Той заряза журналистиката, окачи я на пирона и се захвана с бизнес.*

— **закачвам (закачам)/ закача на пирона • турям/ туря (турвам/ турна) на пирона • окачвам (окачам)/ окача на гвоздея (гвоздей) • закачвам (закачам)/ закача на гвоздея (гвоздей) • окачвам (окачам)/ окача на кука‹та› • закачвам (закачам)/ закача на кука‹та› • окачвам (окачам)/ окача на клечка‹та› • закачвам (закачам)/ закача на клечка‹та› • закачвам (закачам)/ закача на стената • оставям/ оставя под миндера • захвърлям/ захвърля под миндера • хвърлям/ хвърля под миндера • мятам/ метна на тавана**

ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА РОГА *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РОГА

ОКАЧВАМ СЕ (ОКАЧАМ СЕ)/ ОКАЧА СЕ НА ВРАТА *на някого* — вж. ОБЕСВАМ СЕ/ ОБЕСЯ СЕ НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

ОКАЧВАМ СЕ (ОКАЧАМ СЕ)/ ОКАЧА СЕ НА ШИЯТА *на някого* — вж. ОБЕСВАМ СЕ/ ОБЕСЯ СЕ НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

ОКАЧВАМ СИ (ОКАЧАМ СИ)/ ОКАЧА СИ ВЪЖЕТО НА ВРАТА — вж. МЯТАМ СИ/ МЕТНА СИ ВЪЖЕТО НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

ОКАЧВАМ СИ (ОКАЧАМ СИ)/ ОКАЧА СИ ВЪЖЕТО НА ШИЯТА — вж. МЯТАМ СИ/ МЕТНА СИ ВЪЖЕТО НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

ОКАЧВАМ СИ (ОКАЧАМ СИ)/ ОКАЧА СИ ОБИЦА НА УХОТО — вж. ЗАКАЧВАМ СИ (ЗАКАЧАМ СИ)/ ЗАКАЧА СИ ОБИЦА НА УХОТО

ОКАЧВАМ СИ (ОКАЧАМ СИ)/ ОКАЧА СИ ПРИМКАТА НА ВРАТА — вж. МЯТАМ СИ/ МЕТНА СИ ВЪЖЕТО НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

ОКАЧВАМ СИ (ОКАЧАМ СИ)/ ОКАЧА СИ ПРИМКАТА НА ШИЯТА — вж. МЯТАМ СИ/ МЕТНА СИ ВЪЖЕТО НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

ОКЛЮМВАМ/ ОКЛЮМАМ (ОКЛЮМНА) ГЛАВА — вж. ОБЕСВАМ/ ОБЕСЯ НОС

ОКЛЮМВАМ/ ОКЛЮМАМ (ОКЛЮМНА) НОС — вж. ОБЕСВАМ/ ОБЕСЯ НОС

ОКОКОРВАМ/ ОКОКОРЯ ОЧИ — Силно се учудвам, изненадвам, удивявам; смайвам се, изумявам се от нещо. *Когато синът ѝ ѝ съобщи, че вече се е оженил, тя ококори очи от изненада.*

— **облещвам/ облещя очи • опулвам/ опуля очи • отварям/ отворя очи като плочи • отварям/ отворя очи като филджани • оставам/ остана с отворена (отворени) уста • оставам/ остана със зяпнала (зяпнали) уста • очите ми стават на понички** *жарг.* **• очите ми стават на ластик** *жарг.*

ОКОТО МИ Е ВСЕ В ЧАШКАТА — вж. ОБИЧАМ ЧАШКАТА

ОЛЕКВА МИ/ ОЛЕКНЕ МИ НА ДУШАТА — Почувствам облекчение, освобождавам се от някаква грижа, мъка, неприятност; преставам да се притеснявам, успокоявам се. *Когато разбра, че дъщеря ѝ си е взела изпита по математика, ѝ олекна на душата.*

— **олеква ми/ олекне ми на сърцето • отпуска ми се/ отпусне ми се душата • отпуска ми се/ отпусне ми се сърцето • пада/ падне камък от сърцето ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от гърба ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от плещите ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от раменете ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от гърба ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от плещите ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен›**

камък от раменете ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от гърба ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от плещите ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от раменете ми • пада/ падне товар от гърба ми • пада/ падне товар от плещите ми • пада/ падне товар от раменете ми • смъква се/ смъкне се товар от гърба ми • смъква се/ смъкне се товар от плещите ми • смъква се/ смъкне се товар от раменете ми • сваля се/ свали се товар от гърба ми • сваля се/ свали се товар от плещите ми • сваля се/ свали се товар от раменете ми • пада/ падне планина от гърба ми • пада/ падне планина от плещите ми • пада/ падне планина от раменете ми • смъква се/ смъкне се планина от гърба ми • смъква се/ смъкне се планина от плещите ми • смъква се/ смъкне се планина от раменете ми • сваля се/ свали се планина от гърба ми • сваля се/ свали се планина от плещите ми • сваля се/ свали се планина от раменете ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от гърба ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от плещите ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от раменете ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от гърба ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от плещите ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от раменете ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от гърба ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от плещите ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от раменете ми • съмва ми ‹се›/ съмне ми ‹се› пред (на) очите • светва ми/ светне ми пред (на) очите

ОЛЕКВА МИ/ ОЛЕКНЕ МИ НА СЪРЦЕТО — вж. ОЛЕКВА МИ/ ОЛЕКНЕ МИ НА ДУШАТА

ОМАГЬОСАН КРЪГ *книж.* — Затруднено положение, от което не може да се намери изход, тъй като предполагаемото му решение довежда пак до неговото начало. *С високите данъци и такси и покачването цените на електро- и топлоенергията населението все повече обеднява и покупателните му възможности намаляват, а това води до свиване на производството, нова безработица, по-голямо обедняване. Получава се един омагьосан кръг.*

— порочен кръг *книж.* • омагьосан кръговрат *книж. рядко* • задънена улица • задънен сокак

ОМАГЬОСАН КРЪГОВРАТ *книж. рядко* — вж. ОМАГЬОСАН КРЪГ *книж.*

ОМАЗВАМ/ ОМАЖА ВЪЖЕТО — вж. УВИСВАМ/ УВИСНА НА БЕСИЛКАТА (БЕСИЛОТО)

ОМЕСВАМЕ СИ/ ОМЕСИМ СИ КАПИТЕ — вж. ОМЕСВАМЕ СИ/ ОМЕСИМ СИ ШАПКИТЕ

ОМЕСВАМЕ СИ/ ОМЕСИМ СИ ШАПКИТЕ — Разваляме добрите си отношения с някого, скарваме се с някого. *Ако не престанеш да се заяждаш с мене, ще си омесим шапките.* ✧ *Двамата братя си омесиха шапките и вече не разговарят помежду си.*

— **разменяме си/ разменим си шапките • размесваме си/ размесим си шапките • разбъркваме си/ разбъркаме си шапките • сбъркваме си/ сбъркаме си шапките • сритваме си/ споритаме си шапките • променяме си/ променим си шапките • омесваме си/ омесим си капите • разменяме си/ разменим си капите • размесваме си/ размесим си капите • разбъркваме си/ разбъркаме си капите • сбъркваме си/ сбъркаме си капите • сбутваме си/ сбутаме си капите** *диал.* **• омешваме си/ омешаме си шапките** *диал.* **• смешваме си/ смешаме си шапките** *диал.* **• развалям/ разваля калимерата • скъсвам/ скъсам дипломатическите ‹си› отношения**

ОМЕШВАМЕ СИ/ ОМЕШАМЕ СИ ШАПКИТЕ *диал.* — вж. ОМЕСВАМЕ СИ/ ОМЕСИМ СИ ШАПКИТЕ

ОМОТАВАМ/ ОМОТАЯ АКЪЛА *на някого* — вж. ОМОТАВАМ/ ОМОТАЯ УМА

ОМОТАВАМ СЕ/ ОМОТАЯ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА — вж. ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА

ОМОТАВАМ СЕ/ ОМОТАЯ СЕ КАТО ПЕТЕЛ В КЪЛЧИЩА — вж. ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА

ОМОТАВАМ СЕ/ ОМОТАЯ СЕ КАТО ПИЛЕ В КЪЛЧИЩА — вж. ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА

ОМОТАВАМ/ ОМОТАЯ УМА *на някого* — Успявам да направя някой силно да се влюби в мене, успявам да увлека някого по себе си. *Тази жена така му омота ума, че той е решил да се ожени за нея.*

— **омотавам/ омотая акъла • завъртявам/ завъртя ума • завъртявам/ завъртя акъла • завъртявам/ завъртя мозъка • завъртявам/ завъртя главата • забърквам/ забъркам ума • забърквам/ забъркам акъла • забърквам/ забъркам главата • замотавам/ замотая главата • замайвам/ замая главата • вземам/ взема ума • вземам/ взема акъла • вплитам/ вплета в мрежата (мрежите) си • заплитам/ заплета в мрежата (мрежите) си • оплитам/ оплета в мрежата (мрежите) си • улавям/ уловя в мрежата (мрежите) си • хващам/ хвана в мрежата (мрежите) си • вплитам/ вплета в примките си • заплитам/ заплета в примките си • оплитам/ оплета в примките си • улавям/ уловя в примките си • хващам/ хвана в примките си • прибирам/ прибера ума** *жарг.* **• прибирам/ прибера акъла** *жарг.*

ОПАКАТА СТРАНА НА МЕДАЛА — вж. ОБРАТНАТА СТРАНА НА МЕДАЛА

ОПАЧА СИ ДУШАТА *диал.* — вж. КРИВЯ СИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА)

ОПЕРИРАН СЪМ ОТ СРАМ — вж. С ДЕБЕЛИ ОЧИ СЪМ

ОПЕРИРАН СЪМ ОТ ЧУВСТВА — вж. С ДЕБЕЛИ КОЖА СЪМ

ОПЕЧЕНА МИ Е РАБОТАТА — Осигурено, гарантирано ми е нещо, направено е всичко необходимо, за да постигна нещо, да успея в някаква дейност. *Няма съмнение, че той ще заеме високия пост, опечена му е работата.*

— в кърпа ми е ‹вързано› • имам го в кърпа вързано • не ми мърда

ОПИПВАМ/ ОПИПАМ ОБСТАНОВКАТА — вж. ОПИПВАМ/ ОПИПАМ ПОЧВАТА

ОПИПВАМ/ ОПИПАМ ПОЧВАТА — Старая се да разбера предварително обстановката, отношението на някого, евентуалната му реакция, преди да предприема нещо, замислено от мене. *Преди да обяви намерението си за оттегляне от бизнеса, той реши първо да опипа почвата, да разбере какво мислят партньорите му.*

— опитвам/ опитам почвата • опипвам/ опипам обстановката • опипвам/ опипам терена

ОПИПВАМ/ ОПИПАМ ТЕРЕНА — вж. ОПИПВАМ/ ОПИПАМ ПОЧВАТА

ОПИРАМ/ ОПРА НА (О) КАМЪК — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ НА (О) КАМЪК

ОПИРАМ/ ОПЕРА ПЕШКИРА — Понасям лошите последствия от нещо, което е извършено от друг; бивам наказан за чужди провинения. *Брат ѝ вършеше белите, а тя опираше пешкира.*

— отнасям/ отнеса пешкира • отвличам/ отвлека пешкира • обирам/ обера пешкира • отнасям/ отнеса калая • обирам/ обера калая • ям калая (калай) • изяждам/ изям калая • обирам/ обера парсата

ОПИТВАМ/ ОПИТАМ ПОЧВАТА — вж. ОПИПВАМ/ ОПИПАМ ПОЧВАТА

ОПИЧАМ СИ АКЪЛА ‹В ГЛАВАТА› — вж. ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИ

ОПИЧАМ СИ/ ОПЕКА СИ РАБОТАТА — Подреждам нещата в своя полза, правя всичко необходимо, за да постигна целите си, да успея в някаква

дейност. *Той предварително си е опекъл работата и сега заминава на работа в чужбина.*

— **пека си работата • оплитам си/ оплета си кошницата (кошничката) • изплитам си/ изплета си кошницата (кошничката) • оплитам си/ оплета си кошника** *диал.* **• плета си кошницата (кошничката) • изтъкавам си/ изтъка си платното • изтъкавам си/ изтъка си чергата • тъка си платното • тъка си чергата**

ОПИЧАМ СИ УМА ‹В ГЛАВАТА› — вж. ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИ

ОПЛАКВАМ МАЙЧИНОТО СИ МЛЯКО — вж. ОПЛАКВАМ СИ ДНИТЕ ‹И ГОДИНИТЕ›

ОПЛАКВАМ СИ/ ОПЛАКНА СИ ГЪРЛОТО — Пийвам малко количество, обикн. алкохолно питие. *Беше купил малко шишенце гроздова, колкото да си оплакне гърлото.*

— **оплаквам си/ оплакна си устата • наквасвам си/ наквася си гърлото • намокрям си/ намокря си гърлото • намазвам си/ намажа си гърлото**

ОПЛАКВАМ СИ ДНИТЕ ‹И ГОДИНИТЕ› — Окайвам тежката си участ, горчиво съжалявам за постигналото ме голямо нещастие. *Ако се омъжиш за този алкохолик, цял живот ще оплакваш дните си.* ✧ *Когато извърши престъплението, не предполагаше, че ще оплаква дните си в затвора.*

— **проклинам си дните • оплаквам майчиното си мляко • проклинам/ прокълна майчиното си мляко • скубя си косата (косите) • късам си косите (косата) • бия си главата • бия се в главата • блъскам си главата • чукам си главата • бия си главата с камъни • бия си главата с два камъка • чукам си главата с два камъка • блъскам си главата с юмруци • посипвам си/ посипя си главата с пепел • кърша ръце • чупя ръце • кърша пръсти‹те си› • чупя пръсти‹те си› • троша си пръстите** *диал.* **• хапя се два пъти на едно място • хапя се там, дето не мога да се стигна • хапя се там, дето не се стигам • хапя се там, дето не ми стигат зъбите** *диал.* **• хапя се отзад** *грубо* **• хапя си задника** *грубо*

ОПЛАКВАМ СИ/ ОПЛАКНА СИ УСТАТА — вж. ОПЛАКВАМ СИ/ ОПЛАКНА СИ ГЪРЛОТО

ОПЛЕСКВАМ/ ОПЛЕСКАМ Я (ГО) —

1. Допускам грешка, извършвам глупост, с което причинявам някакви неприятности. *Няколко дни ме нямаше и вие я оплескахте, провалихте сделката.* ✧ *Толкова е несъобразителен, че ако го оставим той да свърши работата, така ще я оплеска, че после ще се чудим как да оправим нещата.*

— оцапвам/ оцапам я (го) • обърквам/ объркам я • забърквам/ забъркам *някаква* каша • забърквам/ забъркам каша‹та› • обърквам/ объркам *някаква* каша • обърквам/ объркам кашата • забърквам/ забъркам *някаква* попара • забърквам/ забъркам попарата • надробявам/ надробя *някаква* попара • надробявам/ надробя попарата • надробявам/ надробя *някакви* трици • сдробявам/ сдробя *някаква* попара • сварявам/ сваря *някаква* попара • забърквам/ забъркам *някакви* трици • обърквам/ объркам *някакви* трици • обърквам/ объркам триците • разбърквам/ разбъркам *някакви* трици • забърквам/ забъркам ги едни

2. Изпадам в тежко, затруднено положение; загазвам (обикн. като възклицание при неочаквана неприятност). *Ако учителят ни хване, че преписваме на класното, съвсем ще я оплескаме.* ✧ *Оплесках го — той разбра, че го лъжа.* ✧ *В статията си изобличаваш влиятелни лица, започнат ли да съдят вестника, ще я оплескаме.*

— оцапвам/ оцапам я (го) • вапсах я (го) • втасах я • наредих (наредихме) я ‹сега› • оплитам/ оплета я • закъсвам/ закъсам я (го) • закъсвам/ закъсам като ‹Крали› Марко на Косово ‹поле› • изпуснал съм (изпуснах) коня в реката • стана ‹тя› една • каква стана тя • стана тя, каквато стана • стана тя, що стана

[О] ОПЛИТАМ/ ОПЛЕТА В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) СИ *някого* —

1. С хитрост, с коварство успявам да подлъжа, да подмамя някого и да го въвлека в непочтени дела. *Той не разбра как го оплетоха в мрежите си, как го накараха да участва в далаверите им.*

— вплитам/ вплета в мрежата (мрежите) си • заплитам/ заплета в мрежата (мрежите) си • улавям/ уловя в мрежата (мрежите) си • хващам/ хвана в мрежата (мрежите) си • оплитам/ оплета в примките си • вплитам/ вплета в примките си • заплитам/ заплета в примките си • улавям/ уловя в примките си • хващам/ хвана в примките си

2. Успявам с хитрост да накарам някого да се влюби силно в мене, да се увлече сляпо по мене. *Той успя така да я оплете в мрежата си, че тя напусна мъжа си и децата и замина с него в чужбина.*

— вплитам/ вплета в мрежата (мрежите) си • заплитам/ заплета в мрежата (мрежите) си • улавям/ уловя в мрежата (мрежите) си • хващам/ хвана в мрежата (мрежите) си • оплитам/ оплета в примките си • вплитам/ вплета в примките си • заплитам/ заплета в примките си • улавям/ уловя в примките си • хващам/ хвана в примките си • завъртявам/ завъртя главата • завъртявам/ завъртя ума • завъртявам/ завъртя мозъка • завъртявам/ завъртя акъла • забърквам/ забъркам главата • забърквам/ забъркам ума • забърквам/ забъркам акъла • замайвам/ замая главата • замотавам/ замотая главата • омотавам/ омотая ума • омотавам/ омотая акъла •

вземам/ взема ума • вземам/ взема акъла • прибирам/ прибера ума *жарг.* • прибирам/ прибера акъла *жарг.*

ОПЛИТАМ/ ОПЛЕТА В ПРИМКИТЕ СИ *някого* — вж. ОПЛИТАМ/ ОПЛЕТА В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) СИ (1 и 2 знач.)

ОПЛИТАМ/ ОПЛЕТА КОНЦИТЕ — вж. ОБЪРКВАМ/ ОБЪРКАМ КОНЦИТЕ (1 и 2 знач.)

ОПЛИТАМ СЕ/ ОПЛЕТА СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА — вж. ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА

ОПЛИТАМ СЕ/ ОПЛЕТА СЕ КАТО ПАТЕ В РЕШЕТО *диал.* — вж. ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА

ОПЛИТАМ СЕ/ ОПЛЕТА СЕ КАТО ПЕТЕЛ В КЪЛЧИЩА — вж. ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА

ОПЛИТАМ СЕ/ ОПЛЕТА СЕ КАТО ПИЛЕ В КЪЛЧИЩА — вж. ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА

ОПЛИТАМ СИ/ ОПЛЕТА СИ КОШНИКА *диал.* — вж. ОПЛИТАМ СИ/ ОПЛЕТА СИ КОШНИЦАТА (КОШНИЧКАТА)

ОПЛИТАМ СИ/ ОПЛЕТА СИ КОШНИЦАТА (КОШНИЧКАТА) — Уреждам нещата в свой интерес, в своя полза и правя всичко, за да постигна целите си. *Той успя да се сближи с влиятелни лица, оплете си кошницата и сега е на висока длъжност в министерството.*

— изплитам си/ изплета си кошницата (кошничката) • плета си кошницата (кошничката) • оплитам си/ оплета си кошника *диал.* • плета си кошника *диал.* • опичам си/ опека си работата • пека си работата • изплитам си/ изплета си мрежата (мрежите) • плета си мрежата (мрежите) • изтъкавам си/ изтъка си платното • тъка си платното • изтъкавам си/ изтъка си чергата • тъка си чергата

ОПЛИТАМ/ ОПЛЕТА Я — вж. ОПЛЕСКВАМ/ ОПЛЕСКАМ Я (ГО) (2 знач.)

ОПРАВЯМ/ ОПРАВЯ КРИВИТЕ ДЪРВА — Мъча се, старая се да поправя недостатъците и грешките на някого. *Той направи куп глупости, а сега приятелят му трябва да оправя кривите дърва.*

— изправям/ изправя кривите дърва • изправям/ изправя кривите краставици • оправям/ оправя кривите краставици

ОПРАВЯМ/ ОПРАВЯ КРИВИТЕ КРАСТАВИЦИ — вж. ОПРАВЯМ/ ОПРАВЯ КРИВИТЕ ДЪРВА

ОПРЯ (ОПРЯЛ Е) НОЖЪТ ДО (В, О) КОКАЛА — Настъпи моментът, когато нещо не може повече да се търпи, когато е достигнат предел, най-висока степен на някакво мъчение. *Хората до такава степен обедняха, че вече е опрял ножът до кокала.* ✧ *Когато опря ножът до кокала, започнаха масови вълнения.*

— **дойде (дошъл е) ножът до кокала • допря (допрял е) ножът до кокала • чашата на търпението ‹ми› прелива/ прелее • чашата на търпението ‹ми› се препълва/ препълни • чашата на търпението ‹ми› е препълнена**

ОПУЛВАМ/ ОПУЛЯ ОЧИ —

1. вж. ОКОКОРВАМ/ ОКОКОРЯ ОЧИ
2. вж. ИЗЦЪКЛЯМ/ ИЗЦЪКЛЯ ОЧИ

ОПУХВАМ/ ОПУХАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого* — вж. ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА›

ОПЪВАМ/ ОПЪНА БРИЧА *диал.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

ОПЪВАМ/ ОПЪНА ГЕМОВЕТЕ *някому* — вж. ОПЪВАМ/ ОПЪНА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА)

ОПЪВАМ/ ОПЪНА ЖАРТИЕРА (ЖАРТИЕРИТЕ) *жарг.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

ОПЪВАМ КАИША — Трудя се, работя пряко силите си, изтрепвам се от работа. *Все той опъва каиша, а колегите му си гледат живота.* ✧ *Родителите му цял живот са опъвали каиша, за да го издържат и осигурят материално.*

— **тегля каиша • опъвам хомота • разпъвам се на четири • превивам гръб • подвивам гръб • превивам гръбнак‹а си› • превивам шия** *диал.*

ОПЪВАМ/ ОПЪНА КРАКА‹ТА› — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

ОПЪВАМ/ ОПЪНА НЕРВИТЕ *на някого* — Ставам причина някой да бъде нервен, напрегнат, ядосан; дразня, нервирам, ядосвам някого. *Напрегнатата обстановка вкъщи му опъваше до крайност нервите.* ✧ *Престани да дрънкаш глупости, не ми опъвай нервите.*

— **изпъвам/ изпъна нервите • обтягам/ обтегна нервите • напрягам/ напрегна нервите • късам нервите • скъсвам/ скъсам нервите • разстройвам/ разстроя нервите • действам на нервите • удрям/ ударя ‹по› нервите • лазя по нервите • ходя по нервите • танцувам по нервите • играя по нервите • вдигам/ вдигна кръвното • качвам/ кача кръвното • вдигам/ вдигна адреналина • качвам/ кача адреналина • изкарвам/ изкарам от (из) нерви • изкарвам/ изкарам от (из) търпение • изваждам/ извадя от (из) търпение • изкарвам/ изкарам от равновесие • изваждам/ извадя от равновесие • изкарвам/ изкарам от кожата • изваждам/ извадя от кожата • изкарвам/ изкарам от релсите • изваждам/ извадя от релсите • изправям/ изправя на ‹зъби и› нокти** *жарг.* • **ходя по нервите с налъми** *жарг.*

ОПЪВАМ/ ОПЪНА ПЕТАЛАТА *грубо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

ОПЪВАМ СЕ/ ОПЪНА СЕ КАТО БИВОЛ НА ЖЕГЛА *диал.* — вж. ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ

ОПЪВАМ СЕ/ ОПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА ЛЕД — вж. ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ

ОПЪВАМ СЕ/ ОПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ — вж. ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ

ОПЪВАМ СИ/ ОПЪНА СИ НЕРВИТЕ — вж. КЪСАМ СИ НЕРВИТЕ

ОПЪВАМ УШИ ОТ ГЛАД — Много гладувам, мизерствам. *Не си ли намеря работа, ще опъвам уши от глад.* ✧ *През зимата семейството му опъваше уши от глад.*

— **ям трици** *пренебр.* • **ще ядем хляб и зъби** *ирон.* • **ям хляб и сол • хляб нямам да ям • нямам троха хляб • затягам/ затегна каиша • затягам/ затегна колана • затягам/ затегна пояса • стягам/ стегна каиша • стягам/ стегна колана • стягам/ стегна пояса • свивам/ свия каиша • едва свързвам двата края • едва връзвам двата края • карам на мускули** *жарг.* • **карам на нокти** *жарг.* • **живея на тънката жичка** *жарг.* • **дърпа ме късият** *диал.* • **Късьо ме дърпа** *диал.* • **точа чамсакъз** *диал.*

ОПЪВАМ/ ОПЪНА УШИТЕ *на някого* — вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

ОПЪВАМ ХОМОТА — вж. ОПЪВАМ КАИША

ОПЪВАМ/ ОПЪНА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА) *някому* — Засилвам строгостта си по отношение на някого, не му позволявам да върши каквото си иска, да своеволничи; поставям някого под строг контрол. *Трябва да опънеш*

О

юздите на подчинените си, защото много са се разпасали, постоянно закъсняват за работа.

— **стягам/ стегна юздите (юздата) • свивам/ свия юздите (юздата) • хващам/ хвана юздите (юздата) • дръпвам/ дръпна юздите (юздата) • сбирам/ сбера юздите (юздата) • свивам/ свия юлара • стягам/ стегна поводите • стягам/ стегна дизгините • затягам/ затегна каиша • затягам/ затегна колана • затягам/ затегна пояса • стягам/ стегна каиша • стягам/ стегна колана • стягам/ стегна пояса • опъвам/ опъна гемовете • хващам/ хвана изкъсо • свивам/ свия сармите • свивам/ свия перките • свивам/ свия куйрука • срязвам/ срежа куйрука • отрязвам/ отрежа куйрука • затягам/ затегна гайката**

ОПЪРЖВАМ/ ОПЪРЖА ЧЕРГАТА *на някого диал.* — вж. ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ЧЕРГАТА

ОПЯВАМ ГО ПО КИЛИФАРСКИ — Не казвам нещо направо, говоря с недомлъвки, а не по същество; извъртам. *Престани да го опяваш по килифарски, ами кажи направо колко ще струва боядисването на стаята.* ✧ *Не го опявай по килифарски, а си кажи болката.*

— **усуквам го ‹по килифарски› • усуквам я (го) • въртя, суча (усуквам) • разтягам локуми • тегля локуми • разтягам ластици** *жарг.*

О

ОПЯВАМ НА ГЛАВАТА *на някого* — вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА

ОРЕВАВАМ/ ОРЕВА МАХАЛАТА — вж. ОРЕВАВАМ/ ОРЕВА ОРТАЛЪКА (1 и 2 знач.)

ОРЕВАВАМ/ ОРЕВА ОРТАЛЪКА —

1. Огласявам всичко наоколо със силен плач, рев. *Престани да плачеш, ще ореваеш орталъка, всички ще те чуят.*

— **ореавам/ орева света • ореавам/ орева махалата**

2. Вдигам много шум с оплакванията си за нещо, оплаквам се от нещо на всеки, който е готов да ме изслуша. *Тя орева орталъка, че са ѝ обрали вилата.*

— **ореавам/ орева света • проглушавам/ проглуша света • проглушавам/ проглуша орталъка • ореавам/ орева махалата**

ОРЕВАВАМ/ ОРЕВА СВЕТА — вж. ОРЕВАВАМ/ ОРЕВА ОРТАЛЪКА (1 и 2 знач.)

ОРЕХ ЛИ ИМАШ В УСТАТА СИ? — вж. СЛИВИ (СЛИВА) ЛИ ИМАШ В УСТАТА СИ?

ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ ДУША — Изморявам се, изтощавам се извънредно много обикн. от тежка работа, непосилен труд или напрежение, болест; изнемогвам от умора. *Докато почисти основно къщата, остана без душа.* ✧ *Толкова тичах, че останах без душа.* ✧ *От този грип съвсем е останал без душа.*

— душа (душица, душичка) **не ми остава/ остане** • душа (душица, душичка) **не остава/ остане у мене** • **нямам вече** душа • **излиза ми/ излезе ми** душата (душицата) • **изскача ми/ изскочи ми** душата • душата **ми се е събрала в зъбите** • душата **ми седи в зъбите** • душата **ми се е запряла в зъбите** *диал.* • душата **ми е дошла в (до) зъбите** • душата **ми е в (зад, на) зъбите** • **изплезвам/ изплезя език** • **едва мога да си кажа името** • **и името си не мога да кажа** • **не мога да си кажа ‹и› заглавието** *жарг.* • **едва се държа на краката си** • **едва се държа на нозете си** • **едва се крепя на краката си** • **едва се крепя на нозете си** • **не мога да се държа на крака‹та си›** • **не мога да се държа на нозе‹те си›** • **не ме държат краката** • **не ме държат нозете**

ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ КРАКА — вж. КРАКА НЕ МИ ОСТАВАТ (ОСТАНАХА)

ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ РИЗА НА ГЪРБА ‹СИ› — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ГОЛИ РЪЦЕ

ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ РЪЦЕ — вж. ОТКЪСВАТ МИ СЕ/ ОТКЪСНАТ МИ СЕ РЪЦЕТЕ

ОСТАВАМ/ ОСТАНА В ГЛУХА ЛИНИЯ — вж. В ГЛУХА ЛИНИЯ СЪМ

ОСТАВАМ/ ОСТАНА В СЯНКА — вж. В СЯНКА СЪМ

ОСТАВАМ/ ОСТАНА ГОЛ ПРЪСТ *диал.* — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ГОЛИ РЪЦЕ

ОСТАВА МИ/ ОСТАНЕ МИ В АКЪЛА — вж. ОСТАВА МИ/ ОСТАНЕ МИ В УМА

ОСТАВА МИ/ ОСТАНЕ МИ В ГЛАВАТА — вж. ОСТАВА МИ/ ОСТАНЕ МИ В УМА

ОСТАВА МИ/ ОСТАНЕ МИ В ПАМЕТТА — вж. ОСТАВА МИ/ ОСТАНЕ МИ В УМА

ОСТАВА МИ/ ОСТАНЕ МИ В УМА — Запомням, запаметявам нещо за дълго време. *Останало ми е в ума, че жителите на това село са около стотина души.*

— **остава ми/ остане ми в** акъла • **остава ми/ остане ми в** главата • **остава ми/ остане ми в** паметта

ОСТАВА МИ/ ОСТАНЕ МИ НА СЪРЦЕ *някой или нещо диал.* — вж. ЛЯГА МИ/ ЛЕГНЕ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› (1 и 2 знач.)

ОСТАВАМ/ ОСТАНА ‹КАТО› В НЕБРАНО ЛОЗЕ — вж. НАМИРАМ СЕ/ НАМЕРЯ СЕ ‹КАТО› В НЕБРАНО ЛОЗЕ

ОСТАВАМ/ ОСТАНА КАТО ГЪСКА НА ЛЕД — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ПРЪСТ В УСТА‹ТА›

ОСТАВАМ/ ОСТАНА КАТО МАРА С ВЕЖДИТЕ *диал.* — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ПРЪСТ В УСТА‹ТА›

ОСТАВАМ/ ОСТАНА КАТО ПАТКА НА ЛЕД — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ПРЪСТ В УСТА‹ТА›

ОСТАВАМ/ ОСТАНА КАТО РИБА НА ЛЕСАТА *диал.* — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ПРЪСТ В УСТА‹ТА›

ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА ВТОРИ ПЛАН *книж.* — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.*

ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА ГОЛИТЕ БАНИ *диал.* — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА СУХО

ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.* — Добивам второстепенно значение, важност, не ми се отдава предишното внимание. *Работата го беше така погълнала, че семейството му остана на заден план.* ✧ *По време на икономическа криза грижата за културата остава на заден план.*

— **оставам/ остана на втори план** *книж.* • **отстъпвам/ отстъпя на заден план** *книж.* • **минавам/ мина на заден план** *книж.* • **минавам/ мина на втори план** *книж.* • **стоя на заден план** *книж.* • **стоя на втори план** *книж.* • **на заден план съм** *книж.* • **на втори план съм** *книж.*

ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА ЗЕЛЕНО — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА СУХО

ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА ПЕС ПОНЕДЕЛНИК *диал.* — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА СУХО

ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА ПОНЕДЕЛНИК‹А› — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА СУХО

ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА ПЪТЯ — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА УЛИЦАТА (1 и 2 знач.)

ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА ПЯСЪКА *диал.* — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА СУХО

ОСТАВАМ/ ОСТАНА НАСТРАНА (НАСТРАНИ) *от нещо* — вж. СЕДЯ ‹СИ› НАСТРАНА (НАСТРАНИ, ПО-ДАЛЕЧ)

ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА СТУДЕНИТЕ БАНИ *диал.* — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА СУХО

ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА СУХО — Бивам измамен, излъган в очакванията си да придобия, да получа нещо или да успея в нещо. *Той се надяваше да получи наследство от чичо си, но остана на сухо — имотът беше завещан на другия племенник.* ✧ *Смятах, че ще спечеля конкурса, но предпочетоха друг и аз останах на сухо.*

— **оставам/ остана с пръст в уста‹та›** • **оставам/ остана със захапан пръст** • **оставам/ остана с пръст в носа** • **оставам/ остана на понеделник‹а›** • **оставам/ остана на зелено** • **оставам/ остана като гъска на лед** • **оставам/ остана като патка на лед** • **оставам/ остана на пясъка** *диал.* • **оставам/ остана на голите бани** *диал.* • **оставам/ остана на студените бани** *диал.* • **оставам/ остана на пес понеделник** *диал.* • **оставам/ остана като риба на лесата** *диал.* • **оставам/ остана като** Мара с веждите *диал.*

ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА УЛИЦАТА —

1. Изгубвам жилището си, нямам вече подслон. *След развода дадоха жилището на жена му и той остана на улицата.*

— **оставам/ остана на пътя**

2. Изпадам в крайно бедствено материално положение, преставам да имам средства за препитание, за живот. *Ако закрият фирмата, много хора ще останат на улицата.* ✧ *Той виждаше как средствата му непрекъснато намаляват и се страхуваше, че един ден ще остане на улицата.*

— **оставам/ остана на пътя** • **стигам/ стигна до просяшка тояга** • **достигам/ достигна до просяшка тояга** • **идвам (дойда) до просяшка тояга**

ОСТАВАМ/ ОСТАНА САМО С ЕДНА РИЗА — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ГОЛИ РЪЦЕ

ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ГОЛИ РЪЦЕ — Изпадам в тежко материално положение, без всякакви средства, съвсем обеднявам, напълно се разорявам. *По време на икономическата криза семейството им съвсем обедня, разпродадоха имота, добитъка и останаха с голи ръце.*

— стигам/ стигна до просяшка тояга • достигам/ достигна до просяшка тояга • идвам (дойда) до просяшка тояга • оставам/ остана само с една риза • оставам/ остана без риза на гърба ‹си› • оголявам/ оголея като пушка • оставам/ остана гол пръст *диал.*

ОСТАВАМ ‹СИ›/ ОСТАНА ‹СИ› НА СВОЕТО — вж. ДЪРЖА ‹СИ› НА СВОЕТО

ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ОТВОРЕНА (ОТВОРЕНИ) УСТА —

1. Силно се изненадвам, учудвам от нещо. *Когато й съобщи, че са го назначили за шеф на отдела, тя остана с отворена уста.*

— оставам/ остана със зяпнала (зяпнали) уста • опулвам/ опуля очи • ококорвам/ ококоря очи • облещвам/ облещя очи • отварям/ отворя очи като плочи • отварям/ отворя очи като филджани • очите ми стават на понички *жарг.* • очите ми стават на ластик *жарг.*

2. Изпадам в захлас, възхищение пред нещо много хубаво; омаян, очарован съм. *Такава чудна гледка се разкри пред очите му, че той остана с отворена уста.*

— оставам/ остана със зяпнала (зяпнали) уста

О

ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ПРЪСТ В НОСА — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ПРЪСТ В УСТА‹ТА›

ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ПРЪСТ В УСТА‹ТА› — Излъган, измамен съм в очакванията си да получа нещо или да постигна нещо. *Той много се надяваше, че ще му повишат заплатата, но остана с пръст в устата — и този път го бяха забравили.* ✧ *Смяташе, че ще го накара да се ожени за нея, но той я напусна и тя остана с пръст в устата.*

— оставам/ остана със захапан пръст • оставам/ остана с пръст в носа • оставам/ остана на сухо • оставам/ остана на понеделник‹а› • оставам/ остана на зелено • оставам/ остана като гъска на лед • оставам/ остана като патка на лед • оставам/ остана на студените бани *диал.* • оставам/ остана на голите бани *диал.* • оставам/ остана като риба на лесата *диал.* • оставам/ остана като Мара с веждите *диал.* • оставам/ остана на пясъка *диал.* • оставам/ остана на пес понеделник *диал.*

ОСТАВАМ/ ОСТАНА СЪС ЗАХАПАН ПРЪСТ — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА СЪС ПРЪСТ В УСТА‹ТА›

ОСТАВАМ/ ОСТАНА СЪС ЗЯПНАЛА (ЗЯПНАЛИ) УСТА — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ОТВОРЕНА (ОТВОРЕНИ) УСТА (1 и 2 знач.)

ОСТАВАТ МИ БРОЕНИ ДНИ — вж. ДНИТЕ МИ СА ПРЕБРОЕНИ

ОСТАВАТ МИ/ ОСТАНАТ МИ ОЧИТЕ *в нещо или някого (или самост.)* — Много харесвам и се захласвам по нещо или някого, възхитен съм от нещо или от някого (обикн. изпитвам желание да го имам, да го притежавам). *Когато видя на витрината красивия тоалет, очите ѝ останаха в него.* ✧ *Толкова е мило това детенце, че ми останаха очите в него.*

— **отиват ми/ отидат ми очите • вземат ми се очите • не мога да отделя очи‹те си› • не мога да откъсна очи‹те си› • не мога да отделя поглед‹а си› • не мога да откъсна поглед‹а си› • изтичат ми/ изтекат ми очите • очите ми са отишли** *диал.* **• не отделям/ отделя очи‹те си› • не откъсвам/ откъсна очи‹те си› • не вдигам/ вдигна очи‹те си› • гълтам с очи • поглъщам/ погълна с очи • изпивам/ изпия с очи‹те си› • пия с очи • изпивам/ изпия с поглед • изяждам/ изям с очи • попивам/ попия с очи**

ОСТАВИ ЕДИНИЯ, БУХНИ ДРУГИЯ *неодобр.* — вж. ВЗЕМИ ЕДИНИЯ, ТА УДАРИ ДРУГИЯ *неодобр.*

ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ В ГЛУХА ЛИНИЯ *някого* — Не давам възможност на някого да се изяви, да напредне служебно или обществено. *Все него оставят в глуха линия, нали не е пробивен и не може да се врежда.*

— **държа в глуха линия • бутам (бутвам/ бутна) в глуха линия • държа в трета (пета, седма, десета) глуха • държа в сянка • оставям/ оставя в сянка • лашкам (лашвам/ лашна) в глуха линия • лашкам (лашвам/ лашна) в трета глуха**

ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ В СЯНКА *някого* — вж. ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ В ГЛУХА ЛИНИЯ

ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ ДА МЕ НОСИ ВЯТЪРЪТ — вж. ОСТАВЯМ СЕ/ ОСТАВЯ СЕ НА ТЕЧЕНИЕТО *книж.*

ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА БОЖИЯТА МИЛОСТ *някого* — вж. ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ПРОИЗВОЛА НА СЪДБАТА *книж.*

ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ВТОРИ ПЛАН *някого или нещо книж.* —вж. ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.*

ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ЗАДЕН ПЛАН *някого или нещо книж.* — Придавам на някого или на нещо второстепенно значение, важност; преставам да се занимавам с някого или нещо. *Сега за него беше важно да успее на изпита, затова всичко останало остави на заден план.*

— оставям/ оставя на втори план *книж.* • поставям/ поставя на заден план *книж.* • поставям/ поставя на втори план *книж.* • измествам/ изместя на заден план *книж.* • измествам/ изместя на втори план *книж.* • изтласквам/ изтласкам на заден план *книж.* • изтласквам/ изтласкам на втори план *книж.* • оставям/ оставя настрана

ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ПРОИЗВОЛА НА СЪДБАТА *някого или нещо книж.* — Преставам да се грижа, да се интересувам за някого или за нещо, изоставям напълно някого или нещо. *Никой не се грижи за тази болна и възрастна жена, роднините я оставиха на произвола на съдбата.* ✧ *След уличното произшествие, той заряза колата си и я остави на произвола на съдбата.*

— изоставям/ изоставя на произвола на съдбата *книж.* • захвърлям/ захвърля на произвола на съдбата *книж.* • оставям/ оставя на божията милост

ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ПЪТЯ *някого* —

1. Ставам причина някой да е без жилище, без подслон. *Той иска да продаде апартамента и да ме остави на пътя.*

— оставям/ оставя на улицата • изхвърлям/ изхвърля на пътя • изхвърлям/ изхвърля на улицата • оставям/ оставя на четиритях пътя *диал.*

2. Разорявам напълно някого, оставям го без средства, без работа. *Той им се закани, че ако не си изплатят дълговете, ще ги съсипе и ще ги остави на пътя.*

— оставям/ оставя на улицата • оставям/ оставя на четиритях пътя *диал.*

ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НАСТРАНА —

1. *Нещо.* Не се съобразявам с нещо; игнорирам нещо. *Остави настрана какво тя иска, важното е ти съгласен ли си да продадеш къщата.* ✧ *Като оставим настрана рисковете, сделката е много изгодна.*

— не вземам/ взема под внимание • не вземам/ взема предвид

2. *Някого или нещо.* вж. ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.*

3. *Нещо (пари, някой лев и под.).* вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НАСТРАНА

ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА УЛИЦАТА *някого* — вж. ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ПЪТЯ (1 и 2 знач.)

ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ЧЕТИРИТЯХ ПЪТЯ *някого диал.* — вж. ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ПЪТЯ (1 и 2 знач.)

ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ ПИТОМНОТО, ‹ЗА› ДА ГОНЯ ДИВОТО — Изоставям нещо сигурно и надеждно заради някаква несигурна или трудно достижима цел. *Заряза си хубавия имот на село и отиде в града да търси работа — остави питомното, за да гони дивото.*

— **оставям/ оставя питомното, ‹за› да търся дивото • изпускам/ изпусна питомното, ‹за› да гоня дивото**

ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ ПИТОМНОТО, ‹ЗА› ДА ТЪРСЯ ДИВОТО — вж. ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ ПИТОМНОТО, ‹ЗА› ДА ГОНЯ ДИВОТО

ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ ПОД МИНДЕРА *нещо* — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА НА ПИРОНА

ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ ПО ДЯВОЛИТЕ —

1. *Някого.* Преставам да се интересувам от някого, отказвам се от някого, изоставям, зарязвам някого. *Докога ще се тормозиш с този негодник, остави го по дяволите.*

— **пращам/ пратя по дяволите • изпращам/ изпратя по дяволите • запращам/ запратя по дяволите • пращам/ пратя на майната** *грубо* • **пращам/ пратя в джендема** *простонар.* • **пращам/ пратя поврага** *диал. остар.* • **давам/ дам ритник‹а› • удрям/ ударя ритник‹а› • бия шута** *грубо* • **удрям/ ударя шута** *грубо* • **давам/ дам крак • удрям/ ударя крак • удрям/ ударя текмето** *грубо* • **ритам (ритвам/ ритна) текмето** *диал. грубо* • **удрям/ ударя дузпа‹та›** *жарг.* • **бия дузпата** *жарг.*

2. *Нещо.* Изоставям, преставам да се занимавам с нещо, да се грижа за нещо, да се интересувам от нещо. *Оставих по дяволите следването и започнах работа в една фирма.*

— **пращам/ пратя по дяволите • изпращам/ изпратя по дяволите • запращам/ запратя по дяволите • пращам/ пратя на майната** *грубо* • **пращам/ пратя в джендема** *простонар.* • **пращам/ пратя поврага** *диал. остар.*

ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ РАЗВЪРЗАНИ РЪЦЕТЕ *на някого* и **ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ** *някого* **С РАЗВЪРЗАНИ РЪЦЕ** — вж. РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА РЪЦЕТЕ

ОСТАВЯМ СЕ/ ОСТАВЯ СЕ НА ТЕЧЕНИЕТО *книж.* — Приемам нещата каквито са, постъпвам според обстоятелствата, без да имам желание и воля за активна намеса или промяна. *Напоследък той се беше оставил на течението, не искаше да влиза в конфликт с началството.* ✧ *Тя знаеше, че не трябва да се оставя на течението, а да се бори за правата си.*

— **оставям/ оставя да ме носи вятърът • плувам по течението** *книж.* **• вървя по течението** *книж.* **• движа се по течението** *книж.* **• вървя по вятъра • не плюя срещу вятъра**

ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ ГЛАВАТА *някъде* — вж. ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ КОСТИТЕ (1 знач.)

ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ КОКАЛИТЕ *някъде* — вж. ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ КОСТИТЕ (1 и 2 знач.)

ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ КОСТИТЕ *някъде* —

1. Загивам някъде в бой или борба за защитаване на някаква кауза. *Хиляди войници оставиха костите си по бойните полета.*

— **слагам/ сложа кости‹те си› • оставям си/ оставя си кокалите • оставям си/ оставя си главата • слагам/ сложа глава‹та си› • полагам/ положа главата си** *книж.*

2. Умирам на някое място, обикн. далеч от родното. *Когато замина на работа в чужбина, никой не предполагаше, че там ще си остави костите.*

— **оставям си/ оставя си кокалите**

О

ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ ПРЪСТИТЕ — вж. ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ РЪЦЕТЕ

ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ РЪЦЕТЕ — Извършвам крайно немарливо и некачествено някаква работа. *Майсторът си е оставил ръцете, когато е боядисвал тавана — целият е на петна.*

— **оставям си/ оставя си пръстите • излял съм си ръцете**

ОСТАНАЛ ОТ ВРЕМЕ ОНО *книж.* — вж. ОСТАНАЛ ОТ ПАМТИВЕКА *книж.*

ОСТАНАЛ ОТ ‹ВРЕМЕТО НА› АДАМ — вж. ОСТАНАЛ ОТ ПАМТИВЕКА *книж.*

ОСТАНАЛ ОТ ВРЕМЕТО НА ‹ДЯДА› НОЯ — вж. ОСТАНАЛ ОТ ПАМТИВЕКА *книж.*

ОСТАНАЛ ОТ ДЯДОВО АДАМОВО ВРЕМЕ — вж. ОСТАНАЛ ОТ ПАМТИВЕКА *книж.*

ОСТАНАЛ ОТ ПАМТИВЕКА *книж.* — Много стар, архаичен. *В дома ѝ е пълно с антики, останали от памтивека.*

— **останал от време оно** *книж.* **• останал от дядово адамово време • останал от ‹времето на› Адам • останал от времето на ‹дяда› Ноя**

ОСТРО МИ Е ЕЗИЧЕТО — вж. ОСТЪР МИ Е ЕЗИКЪТ

ОСТЪР КАМЪК — Несговорчив, неразбран, рязък човек, с когото трудно можеш да се разбереш. *Те трудно ще се сдобрят, защото и двамата са остри камъни и имат чепати характери.*

— **костелив орех • криво дърво • див петел**

ОСТЪР МИ Е ЕЗИКЪТ — Рязък, злъчен, хаплив съм в приказките си. *Бъди по-внимателна към него, остър ти е езикът и можеш да го засегнеш.*

— **остро ми е езичето • имам остър език • имам остро езиче • режа като с нож • имам змийски език • имам змийско езиче**

ОТ А ДО ЕР ГОЛЯМ — вж. ОТ А ДО Я

ОТ А ДО Я — Изцяло, всичко, в изчерпваща последователност. *Договорът и неговите клаузи бяха напълно преработени от а до я.*

— **от а до ер голям • от алфа‹та› до омега‹та›** *книж.* **• от край до край • от начало‹то› до края • от игла до конец • от конец до конец** *диал.* **• от край до конец** *диал.*

ОТ АКЪЛ ГЛАВАТА МИ СЕ ПУКА *ирон.* — вж. НЯМАМ УМ ЗА ПЕТ ПАРИ

ОТ АЛФА‹ТА› ДО ОМЕГА‹ТА› *книж.* — вж. ОТ А ДО Я

ОТБИВАМ/ ОТБИЯ УДАРА (УДАРИТЕ) — Противопоставям се на някого или нещо, отстоявам убежденията и делата си и не се поддавам на заплахи, нападки и под. *Опозицията заплаши с вот на недоверие правителството, но то отби удара, като направи малки корекции в кабинета.* ✧ *Той отново ме атакува с искането си да му припиша апартамента, но аз и този път успях да отбия ударите.*

— **удържам/ удържа фронта • държа фронта**

ОТБИРА ЛИ ‹ТИ› МАГАРЕ ОТ МАГДАНОЗ *диал. пренебр.* — вж. РАЗБИРА ЛИ ‹ТИ› СВИНЯ ОТ КЛАДЕНЧОВА ВОДА *пренебр.*

ОТБИРА ЛИ ‹ТИ› СВИНЯ ОТ КЛАДЕНЧОВА ВОДА *пренебр.* — вж. РАЗБИРА ЛИ ‹ТИ› СВИНЯ ОТ КЛАДЕНЧОВА ВОДА *пренебр.*

ОТБИРАМ/ ОТБЕРА ЗЪРНОТО ОТ ПЛЯВАТА — вж. ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ЗЪРНОТО ОТ ПЛЯВАТА

ОТ БЪДНИ ВЕЧЕР ДО БОЖИК *диал.* — вж. ДЕН ДО ПЛАДНЕ

ОТ БЪДНИ ВЕЧЕР ДО КОЛЕДА *диал.* — вж. ДЕН ДО ПЛАДНЕ

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ВРАТИТЕ (ВРАТАТА) *някому* — Давам, предоставям възможност на някого да има достъп някъде, да се ползва от нещо, да участва в нещо. *След реконструкция музеят отново отвори вратите си за посетители.*

— **откривам/ открия вратите (вратата) • разтварям/ разтворя вратите (вратата) • отварям/ отворя входа**

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ВХОДА *някому* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ВРАТИТЕ (ВРАТАТА)

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ВЪПРОС *за някого или за нещо* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ДУМА (1 и 2 знач.)

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ДРУГОТО ЛИСТО *диал.* —

1. вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ДРУГИ‹Я› ЛИСТ (1 знач.)

2. вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ДРУГИЯ КРАЙ

О

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ДУМА *за някого или за нещо* —

1. Повеждам разговор, заговарям за нещо или някого. *Той пръв отвори дума за дележа на имота.* ✧ *Още щом се видяха, тя отвори дума за сина му и проблемите около него.*

— **отварям/ отворя приказка • отварям/ отворя въпрос • отварям/ отворя разговор**

2. Споменавам, казвам нещо за някого или за нещо. *Той беше категорично отказал да замине с нея и тя повече не отвори дума за това.*

— **отварям/ отворя приказка • отварям/ отворя въпрос • отварям/ отворя разговор • направям/ направя дума • правя дума • правя приказка**

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ДУШАТА СИ *пред някого* — Споделям чувствата, мислите, преживяванията си с някого, казвам му всичко, което съм таил или което ме вълнува, измъчва. *Един ден тя реши да отвори душата си пред него и да му довери проблемите си.*

— **отварям/ отворя сърцето си • разтварям/ разтворя душата си • разтварям/ разтворя сърцето си • откривам/ открия душата си • откривам/ открия сърцето си • изливам си/ излея си душата • отпускам/ отпусна душата си**

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ЕДНИ (ЕДНА) УСТА — Започвам да говоря дръзко, безцеремонно, изказвам недоволството си от някого или нещо; карам се, нападам, вдигам скандал. *Много е мързелива и накараш ли я на работа, ще отвори едни уста, ще те обвини, че я експлоатираш.*

— **отварям/ отворя ония (оная) ‹ми ти› уста • отварям/ отворя тези (тия) ‹ми ти› уста • отварям/ отворя такива уста • разчеквам/ разчекна ‹едни› уста • отварям/ отворя уста‹та си›**

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ЗЪРКЕЛИТЕ *на някого грубо* —вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ОЧИТЕ (1 и 2 знач.)

ОТВАРЯ МИ СЕ/ ОТВОРИ МИ СЕ ПАРАШУТЪТ *жарг.* — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ КЪСМЕТЪТ

ОТВАРЯ МИ СЕ/ ОТВОРИ МИ СЕ РАБОТА — вж. ОТВАРЯМ СИ/ ОТВОРЯ СИ РАБОТА

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ МЯСТО —

1. *На някого.* Давам възможност на някого да мине, обикн. там, където има струпани хора или вещи. *Събраните пред вратата на класната стая ученици, отвориха място на учителя си да мине.*

— **направям/ направя място • отварям/ отворя път • давам/ дам път • направям/ направя път • правя път**

2. *За нещо.* Освобождавам някакво пространство от струпани вещи, за да поместя, поставя нещо. *В ъгъла успяха да отворят място за бюрото.*

— **направям/ направя място**

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ОНИЯ (ОНАЯ) ‹МИ ТИ› УСТА — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ЕДНИ (ЕДНА) УСТА

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ОЧИ КАТО ПЛОЧИ — вж. ОКОКОРВАМ/ ОКОКОРЯ ОЧИ

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ОЧИ КАТО ФИЛДЖАНИ — вж. ОКОКОРВАМ/ ОКОКОРЯ ОЧИ

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ОЧИТЕ *на някого* —

1. Помагам на някого да разбере, да проумее нещо, да се просвети в известна насока. *Той обичаше да чете много, защото книгите му отваряха очите за света.*

— **откривам/ открия очите • отварям/ отворя зъркелите** *грубо*

2. Разкривам на някого истината за нещо, помагам му да престане да се заблуждава. *Той не знае, че жена му му изневерява, но все ще се намери някой да му отвори очите.*

— **отварям/ отворя зъркелите** *грубо*

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ПРИКАЗКА *за някого или за нещо* —вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ДУМА (1 и 2 знач.)

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ПЪТ‹Я› —

1. *Някому.* Освобождавам място, отдръпвам се, за да може някой да премине някъде. *Той отвори път на жената да премине пред него.*

— **давам/ дам път • направям/ направя път • правя път • отварям/ отворя място • направям/ направя място**

2. *На някого.* Давам възможност на някого да се развива, да напредва. *Трябва да се отвори път на младите към властта.*

— **откривам/ открия път‹я› • давам/ дам път • направям/ направя път**

3. *На някого.* Премахвам всички пречки и давам възможност на някого да действа за постигането на нещо. *Баща му беше този, който му отвори пътя в науката.*

— **откривам/ открия път‹я› • проправям/ проправя път‹я› • разчиствам/ разчистя път‹я›**

4. *На нещо.* Давам възможност нещо да се прояви, да се развива свободно. *Трябва да се отвори пътя на частното предприемачество.*

— **откривам/ открия път‹я› • отприщвам/ отприщя пътя • давам/ дам път • давам/ дам зелена улица**

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ РАБОТА *на някого* — Създавам на някого излишна заетост с нещо, причинявам главоболия, усложнявам, утежнявам положението на някого. *Бояджиите ми отвориха работа да чистя след тях.* ✧ *Този престъпник отвори много работа на следствието и прокуратурата.*

— **стоварвам/ стоваря беля ‹на главата› • докарвам/ докарам беля ‹на главата› • донасям/ донеса беля ‹на главата› • навличам/ навлека беля ‹на главата› • навличам/ навлека пакост ‹на главата› • вкарвам/ вкарам в беля‹та›**

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ РАЗГОВОР *за някого или за нещо* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ДУМА (1 и 2 знач.)

ОТВАРЯМ СИ/ ОТВОРЯ СИ БЕЛЯ‹ТА› — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЯ НА ГЛАВАТА

ОТВАРЯМ СИ ЗЪРКЕЛИТЕ *грубо* — вж. ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИ

ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ — вж. ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИ

ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕКРЪК *диал.* — вж. ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИ

ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИ — Внимавам много да не сгреша или да не ми се случи нещо непредвидено, нещо лошо и неприятно; действам предпазливо. *Той знаеше, че когато подписва договора, трябва да си отваря очите на четири, за да не го подведат и измамят.* ✧ *Пътищата са заледени, внимавай когато караш колата, отваряй си очите на четири.*

— **отварям си очите • отварям си очите на четиринайсет • държа очите си отворени • очите ми са на четири • очите ми гледат на четири • очите ми гледат на четири страни • очите ми играят на четири • гледам на четири • гледам с четири очи • опичам си ума ‹в главата› • опичам си акъла ‹в главата› • отварям си зъркелите** *грубо* **• отварям си очите на чекрък** *диал.* **• отварям си фаровете** *жарг.*

ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИНАЙСЕТ — вж. ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИ

ОТВАРЯМ СИ/ ОТВОРЯ СИ ПЛЮВАЛНИКА *жарг. грубо* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› (1, 2 и 3 знач.)

ОТВАРЯМ СИ/ ОТВОРЯ СИ ПЪТ — вж. ПРОБИВАМ СИ/ ПРОБИЯ СИ ПЪТ (1 и 2 знач.)

ОТВАРЯМ СИ/ ОТВОРЯ СИ РАБОТА — Създавам си излишна заетост, която не ми е приятна, сам утежнявам живота си. *Защо се съгласих да вземем куче вкъщи, само си отворих работа да се грижа и за него.*

— **отваря ми се/ отвори ми се работа • вземам си/ взема си беля на главата • вземам си/ взема си беля‹та› • докарвам си/ докарам си беля на главата • докарвам си/ докарам си беля‹та› • навличам си/ навлека си беля на главата • навличам си/ навлека си беля‹та› • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) беля на главата • намирам си/ намеря си беля‹та› • хващам си/ хвана си беля‹та› • отварям си/ отворя си беля‹та› • купувам си/ купя си белята** *диал.*

ОТВАРЯМ СИ/ ОТВОРЯ СИ УШИТЕ — Съсредоточавам вниманието си, за да чуя нещо, да разбера нещо, да не пропусна нещо, което се говори. *След новините отваряй си ушите, за да чуеш каква ще е прогнозата за времето.*

— **наострям/ наостря уши • наострям/ наостря слух • превръщам се/ превърна се на (в) слух • обръщам се/ обърна се на (в) слух • навирвам/ навиря уши • напервам/ наперя уши • само слух съм • целият съм ‹в› слух**

ОТВАРЯМ СИ ФАРОВЕТЕ *жарг.* — вж. ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИ

ОТВАРЯМ СИ/ ОТВОРЯ СИ ЧОВКАТА *жарг.* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› (1, 2 и 3 знач.)

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ СКОБА (СКОБИ) *книж.* — Казвам нещо, което не е в пряка връзка с темата, по която се говори. *Тук искам да отворя скоба, за да отбележа, че безспорна заслуга за успеха на изложбата имат нейните организатори.*

— **откривам/ открия скоба (скоби)** *книж.* **• в скоби казано** *книж.*

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ СЪРЦЕТО СИ *пред някого* — Споделям чувствата, мислите, преживяванията си с някого, казвам му всичко, което съм таил или което ме вълнува, измъчва. *Майка му успя да го предразположи и той отвори сърцето си пред нея, разказа ѝ за несподелената си любов.*

— **разтварям/ разтворя сърцето си • откривам/ открия сърцето си • отварям/ отворя душата си • разтварям/ разтворя душата си • откривам/ открия душата си • изливам си/ излея си душата • отпускам/ отпусна душата си**

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ТАКИВА УСТА — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ЕДНИ (ЕДНА) УСТА

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ТЕЗИ (ТИЯ) ‹МИ ТИ› УСТА — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ЕДНИ (ЕДНА) УСТА

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› —

1. Започвам да говоря, заговарям, проговарям, продумвам. *Той през цялото време мълчаливо я слушаше и най-накрая си отвори устата.* ✧ *Като го видя колко е напрегнат и нервен, тя не посмя да отвори уста.*

— **отлепвам/ отлепя език • отварям си/ отворя си човката** *жарг.* **• отварям си/ отворя си плювалника** *жарг. грубо*

2. Приказвам повече, отколкото трябва, обикн. неуместни неща. *Пред гостите по-добре не си отваряй много устата, да не изтърсиш някоя глупост.*

— **отпускам си/ отпусна си устата • отпускам си/ отпусна си езика • отварям си/ отворя си човката** *жарг.* **• отварям си/ отворя си плювалника** *жарг. грубо*

3. Започвам да говоря за неща, които досега съм крил или премълчавал. *Тя дълго време таеше мъката си, но един ден отвори уста и разказа всичко на приятелките си и някак ѝ олекна. ✧ Той тръпнеше пред мисълта, че тя, ако си отвори устата, може да го злепостави.*

— **устата ми се развързва/ развърже • развързвам/ развържа уста‹та си› • езикът ми се развързва/ развърже • развързвам/ развържа език‹а си› • отвързвам си/ отвържа си езика • отварям си/ отворя си човката** *жарг.* **• отварям си/ отворя си плювалника** *жарг. грубо* **• пускам/ пусна език от аршин повече** *диал.*

4. Обвинявам, нападам остро някого, изказвам недоволството си от някого или нещо. *Хората дълго търпяха, но сега са отворили уста срещу действията на кмета.*

— **отварям/ отворя едни (една) уста • отварям/ отворя такива уста • отварям/ отворя тези (тия) ‹ми ти› уста • отварям/ отворя ония (оная) ‹ми ти› уста • разчеквам/ разчекна ‹едни› уста**

ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТАТА *на някого* —

1. Накарвам някого да почне да говори, да каже нещо. *Той е такъв мълчаливец, че е трудно човек да му отвори устата.*

— **развързвам/ развържа езика • развързвам/ развържа устата**

2. Принуждавам някого да проговори, да каже нещо, което не желае или не трябва да споделя. *Баща му му хвърли един бой, който му отвори устата и той си призна провинението.*

— **развързвам/ развържа езика • развързвам/ развържа устата**

ОТВАРЯ СЕ/ ОТВОРИ СЕ СВЕТЪТ ЗА ОЧИТЕ МИ — Проумявам, разбирам нещата, стават ми ясни нещата. *С настъпването на демократичните промени в страната, светът се отвори за очите му.*

— **отварят ми се/ отворят ми се очите • отварят ми се/ отворят ми се зъркелите** *грубо*

ОТВАРЯТ МИ СЕ/ ОТВОРЯТ МИ СЕ ЗЪРКЕЛИТЕ *грубо* — вж. ОТВАРЯТ МИ СЕ/ ОТВОРЯТ МИ СЕ ОЧИТЕ (1 и 2 знач.)

ОТВАРЯТ МИ СЕ/ ОТВОРЯТ МИ СЕ ОЧИТЕ —

1. Преставам да се заблуждавам в някого или в нещо, виждам нещата в истинския им вид, в истинската им същност, разбирам истината; прогледждам. *Един ден, когато откри явни доказателства за измамите на съдружника си, очите му се отвориха.* ✧ *Отвориха ѝ се очите, най-после разбра, че той си има любовница.*

— **пада/ падне булото от очите ми • смъква се/ смъкне се булото от очите ми • пада/ падне мрежата от очите ми • пада/ падне воалът от очите ми • пада ми/ падне ми пердето от очите • смъква се/ смъкне се пердето от очите ми • отварят ми се/ отворят ми се зъркелите** *грубо*

2. Проумявам, разбирам същността на нещо, просветлявам се в някаква насока. *След като внимателно и детайлно проучи историческите процеси през миналия век, изведнъж очите му се отвориха и много неща му се изясниха.*

— **отваря се/ отвори се светът за очите ми • отварят ми се/ отворят ми се зъркелите** *грубо*

ОТ ВЕКА *диал.* — вж. ОТ НЕЗАПОМНЕНИ ВРЕМЕНА

О

ОТ ВЕЛИКДЕН НА ВЕЛИКДЕН — вж. ОТ ДЪЖД НА ВЯТЪР

ОТ ВЕЛИКДЕН НА КОЛЕДА — вж. ОТ ДЪЖД НА ВЯТЪР

ОТ ВИСОКАТА КЛЕЧКА — вж. ОТ ГОЛЯМОТО ДОБРУТРО

ОТВЛИЧАМ/ ОТВЛЕКА ПЕШКИРА — вж. ОПИРАМ/ ОПЕРА ПЕШКИРА

ОТ ВОЛЕ *жарг.* — вж. КАТО НИЩО

ОТ ВРАБЧЕ МЛЯКО *диал.* — вж. ‹И› ОТ ПИЛЕ МЛЯКО

ОТ ВРЕМЕ НА ВРЕМЕ — През известен промеждутък, понякога. *От време на време ходеше на църква.* ✧ *Само от време на време получаваше писма от сина си.* ✧ *От време на време чувстваше силна болка в стомаха.*

— **сегиз-тогиз** *нар.* • **чат-пат • на моменти • от дъжд на вятър • от Великден на Великден • от Великден на Коледа**

ОТ ВРЕМЕ ОНО *книж.* — Много отдавна. *Мебелите са още от време оно.* ✧ *Тези обичаи са от време оно.*

— **от незапомнени времена • от памтивека** *книж.* • **открай време • откак‹то›**

свят светува • от кое време • от кои времена • от кои години • откакто се помня • от ‹времето на› дяда Адам‹а› • от ‹дядово› Адамово време • от дядо Адам • от ‹дядо› Адам и Ева • от времето на потопа • от времето на баба ми • от създание мира сего *книж.* **• от века** *диал.*

ОТ ВРЕМЕТО НА БАБА МИ — вж. ОТ ВРЕМЕ ОНО *книж.*

ОТ ‹ВРЕМЕТО НА› ДЯДА АДАМ‹А› — вж. ОТ ВРЕМЕ ОНО *книж.*

ОТ ВРЕМЕТО НА ПОТОПА — вж. ОТ ВРЕМЕ ОНО *книж.*

ОТВРЪЩАМ/ ОТВЪРНА ВЗОР *от някого или нещо книж.* — вж. ОТВРЪЩАМ/ ОТВЪРНА ЛИЦЕ

ОТВРЪЩАМ/ ОТВЪРНА ГЛАВА *от някого или нещо* — вж. ОТВРЪЩАМ/ ОТВЪРНА ЛИЦЕ

ОТВРЪЩАМ/ ОТВЪРНА ЛИЦЕ *от някого или нещо* — Преставам да се интересувам от някого или нещо, изоставям, отказвам се от някого или нещо. *Дали Бог беше отвърнал лице от нея, та толкова нещастия ѝ се струпаха на главата. ✧ Когато разбра, че е мошеник, тя отвърна лице от него.*

— **отвръщам/ отвърна очи • отвръщам/ отвърна взор** *книж.* **• отвръщам/ отвърна глава • обръщам/ обърна гръб • давам/ дам гръб**

ОТВРЪЩАМ/ ОТВЪРНА НА УДАРА С УДАР — Отмъщавам на някого за стореното ми от него зло, нанесената ми обида, причинената ми неприятност и под. *Той я беше дълбоко наранил и тя реши да отвърне на удара с удар, като го злепостави пред приятелите му. ✧ Тя ни изигра, но ние ще ѝ отмъстим, ще отвърнем на удара с удар.*

— **връщам/ върна го тъпкано • връщам/ върна с лихвата (лихвите) • заплащам/ заплатя с лихвата (лихвите) • плащам/ платя с лихвата (лихвите) • плащам/ платя със същата монета • заплащам/ заплатя със същата монета • отвръщам/ отвърна със същата монета • не оставам/ остана длъжен • давам/ дам** *някому* **да ‹се› разбере • изкарвам/ изкарам от (из, през) носа • изваждам/ извадя от (из, през) носа • показвам/ покажа** *някому* **откъде изгрява слънцето • показвам/ покажа** *някому* **кой кум, кой ‹стар› сват**

ОТВРЪЩАМ/ ОТВЪРНА ОТ КРИВИЯ ПЪТ — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В ПРАВИЯ ‹ПЪТ›

ОТВРЪЩАМ/ ОТВЪРНА ОЧИ *от някого или нещо* — вж. ОТВРЪЩАМ/ ОТВЪРНА ЛИЦЕ

ОТВРЪЩАМ/ ОТВЪРНА СЪС СЪЩАТА МОНЕТА *някому* — вж. ЗАПЛАЩАМ/ ЗАПЛАТЯ СЪС СЪЩАТА МОНЕТА

ОТ ВСЕ СЪРЦЕ ‹И ДУША› — Сърдечно, искрено, с най-добри чувства. *От все сърце се радвам на успехите ти.* ✧ *От все сърце и душа ти желая по-скоро да оздравееш.* ✧ *Той се разсмя от все сърце.*

— **от ‹цяла› душа и сърце • от цялата си душа • с цялото си сърце ‹и душа› • от цяло сърце • от сърце ‹и душа› • от дън душа • от дъното на душата си**

ОТ ВСИЧКОТО СИ ГЪРЛО викам, крещя — вж. КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

ОТ ВЪРБА ГРОЗДЕ *ирон.* — Нещо невъзможно, неосъществимо, нереално. *Не се надявай на премиални, все едно да чакаш от върба грозде.*

— **от заек сирене и от свраќа масло** *ирон.* • **от поп — сълза, от умрял — писмо** *ирон.*

О

ОТВЪРЗВАМ/ ОТВЪРЖА КЕСИЯТА СИ — вж. РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА КЕСИЯТА СИ (1 и 2 знач.)

ОТВЪРЗВАМ СИ/ ОТВЪРЖА СИ ЕЗИКА — вж. РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА ЕЗИК‹А СИ›

ОТ ВЪРХА ДО ПЕТИТЕ оглеждам, изглеждам *диал.* — вж. ОТ ГЛАВА‹ТА› ДО ПЕТИ‹ТЕ› (2 знач.)

ОТ ГЛАВА‹ТА› ДО КРАКА‹ТА› — вж. ОТ ГЛАВА‹ТА› ДО ПЕТИ‹ТЕ› (1 и 2 знач.)

ОТ ГЛАВА‹ТА› ДО ПЕТИ‹ТЕ› —

1. Изцяло, напълно. *Тя беше от главата до петите облечена в коприна.* ✧ *Камионът го изпръска с кал от главата до петите.*

— **от глава‹та› до крака‹та› • от крака‹та› до глава‹та› • от пети‹те› до глава‹та› • от горе до долу**

2. *В съчет. с* оглеждам, изглеждам, разглеждам *и под.* В целия ръст и обикн. изпитателно оглеждам, изглеждам. *Когато тя влезе в кабинета му, той я измери с поглед от главата до петите.* ✧ *Тя го огледа от глава до пети.*

— **от глава‹та› до крака‹та›** оглеждам, изглеждам • **от крака‹та› до глава‹та›** оглеждам, изглеждам • **от пети‹те› до глава‹та›** оглеждам, изглеждам • от

върха до петите оглеждам, изглеждам *диал.*

3. Много добре, изцяло въоръжен. *Пред него се изправи един мъж, въоръжен от глава до пети. ✧ По пътя мина отряд войници, въоръжени от главата до петите.*

— **от пети‹те› до зъби‹те›** въоръжен • **‹от зъби› до пети** въоръжен • **до зъби** въоръжен

ОТ ГОЛЯМОТО ДОБРУТРО — За човек с високо обществено, политическо или финансово положение; високопоставен. *Той е от голямото добрутро, движи се във висшите кръгове и не разговаря с всеки.*

— **от високата клечка**

ОТ ГОРАТА СЯКАШ ДОШЪЛ *пренебр.* — вж. ОТ ГОРАТА СЯКАШ ИДЕ (ИДВА) *пренебр.*

ОТ ГОРАТА СЯКАШ ИДЕ (ИДВА) *пренебр.* — Много прост, груб, невъзпитан, недодялан. *Това момче от гората сякаш идва, няма обноски, държи се некултурно и просташки.*

— **от гората сякаш дошъл** *пренебр.* • **в гората расъл** *пренебр.* • **от гората хванат** *пренебр.* • **липсват му първите седем години** • **липсват му седемте години ‹вкъщи›**

ОТ ГОРАТА ХВАНАТ *пренебр.* — вж. ОТ ГОРАТА СЯКАШ ИДЕ (ИДВА) *пренебр.*

ОТ ГОРЕ ДО ДОЛУ — вж. ОТ ГЛАВА‹ТА› ДО ПЕТИ‹ТЕ› (1 знач.)

ОТГОРЕ-ОТГОРЕ — Повърхностно, небрежно, немарливо, без необходимото внимание и старание. *Тя не разполагаше с достатъчно време и затова почисти апартамента отгоре-отгоре. ✧ Той прегледа материала отгоре-отгоре.*

— **надве-натри** • **как да е** • **през куп за грош** • **през пръсти** • **джаста-праста** • **на бърза ръка** • **пет за четири** • **едно към гьотуре** • **едно към кесим** • **като лисицата с опашката си** • **като кучето с опашката си**

ОТ ГОРИ ТИЛИЛЕЙСКИ — вж. ОТ ОНЯ КРАЙ НА СВЕТА

ОТ ГРЪМНАТО — НА ТРЕСНАТО — вж. ОТ ТРЪН, ТА НА ГЛОГ

ОТ ДВА ПЛЕТА ТРЪНИ *диал. ирон.* — вж. НА ШУРЯ МИ ШУРОЛИНКАТА *ирон.*

ОТ ДВА СТОЛА, ‹ТА› В СРЕДАТА — вж. ОТ ДВА СТОЛА, ‹ТА› НА ЗЕМЯТА

ОТ ДВА СТОЛА, ‹ТА› НА ЗЕМЯТА — Употребява се, когато някой остава излъган в очакванията си да получи облага от два източника. *Тя ходеше с двама мъже, но когато те разбраха един за друг, я изоставиха и тя остана от два стола — на земята.*

— от два стола, ‹та› в средата • от два стола, ‹та› ни на един

ОТ ДВА СТОЛА, ‹ТА› НИ НА ЕДИН — вж. ОТ ДВА СТОЛА, ‹ТА› НА ЗЕМЯТА

ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ЖИТОТО ОТ КЪКЛИЦАТА — вж. ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ЗЪРНОТО ОТ ПЛЯВАТА

ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ‹ЗАЛЪКА› ОТ УСТА‹ТА СИ› —

1. Лишавам се от най-необходимото в полза на някого. *Той винаги помага на родителите си, готов е да отдели залъка от устата си за тях.*

— давам си/ дам си ‹и› залъка ‹от устата› • отделям/ отделя и къшея от гърлото си *диал.* • давам си/ дам си и ризата от гърба • давам си/ дам си и дрехата от гърба • давам си/ дам си ‹и› слюнката под езика • давам си/ дам си ‹и› слюнката от устата • давам си/ дам си ‹и› слюнката от гърлото • давам си/ дам си ‹и› калта под (изпод) ноктите • издавам си/ издам си ‹и› калта под (изпод) ноктите • давам си/ дам си и черното под (изпод) ноктите • давам си/ дам си и шапката от главата *диал.* • давам си/ дам си и калпака от главата *диал.*

2. вж. ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ОТ ЗАЛЪКА СИ

ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ЗЪРНОТО ОТ КЪКЛИЦАТА — вж. ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ЗЪРНОТО ОТ ПЛЯВАТА

ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ЗЪРНОТО ОТ ПЛЯВАТА — Преценявам кое е ценното, полезното, необходимото и се възползвам само от него, а излишното отстранявам. *Тя е добра журналистка, винаги успява от информацията по даден проблем да отдели зърното от плявата и да акцентира на най-важното.*

— отсявам/ отсея зърното от плявата • отбирам/ отбера зърното от плявата • отделям/ отделя плевелите от пшеницата • отделям/ отделя зърното от къклицата • отделям/ отделя житото от къклицата

ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ И КЪШЕЯ ОТ ГЪРЛОТО СИ *диал.* —

1. вж. ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ‹ЗАЛЪКА› ОТ УСТА‹ТА СИ›
2. вж. ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ОТ ЗАЛЪКА СИ

ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ НАСТРАНА (пари, някой лев и под.) — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НАСТРАНА

ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ОТ ГОЛА ДУША — вж. ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ОТ ЗАЛЪКА СИ

ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ОТ ‹ГОЛО› ГЪРЛО и **ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ОТ ГЪРЛОТО СИ** — вж. ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ОТ ЗАЛЪКА СИ

ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ОТ ЗАЛЪКА СИ — Пестя средства, като се лишавам от най-необходимото. *Тя отделяше от залъка си, за да може да си купи жилище.* ✧ *За да подпомогне сестра си, трябваше да отделя от залъка си.*

— **деля от залъка си • късам от залъка си • отделям/ отделя от устата си • деля от устата си • отделям/ отделя от ‹голо› гърло • отделям/ отделя от гърлото си • отделям/ отделя от гола душа • деля от гола душа • късам от гола душа • давам си/ дам си ‹и› залъка ‹от устата› • отделям/ отделя ‹залъка› от уста‹та си› • отделям/ отделя и къшея от гърлото си** *диал.*

ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ОТ УСТАТА СИ — вж. ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ОТ ЗАЛЪКА СИ

ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ПЛЕВЕЛИТЕ ОТ ПШЕНИЦАТА — вж. ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ЗЪРНОТО ОТ ПЛЯВАТА

ОТ ДЖЕНДЕМА — вж. ОТ ОНЯ КРАЙ НА СВЕТА

ОТ ДИАРБЕКИР — вж. ОТ ОНЯ КРАЙ НА СВЕТА

ОТ ДНЕС ЗА УТРЕ — Употребява се за начин на живот — безцелно, лекомислено, без грижа за бъдещето. *Живее от днес за утре, не се интересува и вълнува от нищо.*

— **ден за ден • ден да мине, ‹друг да дойде›**

ОТ ДРУГИЯ КРАЙ НА СВЕТА — вж. ОТ ОНЯ КРАЙ НА СВЕТА

ОТ ДУША СЕ ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ — вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

ОТ ДЪЖД НА ВЯТЪР — На голям интервал от време, рядко, понякога. *Той посещава родителите си от дъжд на вятър, съвсем се е отчуждил от тях.* ✧ *Откакто замина в чужбина, само от дъжд на вятър се обажда.*

— **чат-пат • от време на време • сегиз-тогиз** *нар.* **• от Великден на Коледа • от Великден на Великден**

ОТ ДЪН ДУША и **ОТ ДЪНОТО НА ДУШАТА СИ** — вж. ОТ ВСЕ СЪРЦЕ ‹И ДУША›

ОТ ДЯДО АДАМ — вж. ОТ ВРЕМЕ ОНО *книж.*

ОТ ‹ДЯДО› АДАМ И ЕВА — вж. ОТ ВРЕМЕ ОНО *книж.*

ОТ ‹ДЯДОВО› АДАМОВО ВРЕМЕ — вж. ОТ ВРЕМЕ ОНО *книж.*

ОТ ЕДИН ДОЛ ДРЕНКИ СМЕ *неодобр.* — Съвсем еднакви, едни и същи сме (употребява се при сравняване на хора с еднакви недостатъци). *Добре познаваше семейството ѝ, всичките бяха от един дол дренки, високомерни и безсърдечни хора.* ✧ *Двамата са от един дол дренки, прости и невъзпитани.*

— **‹все› една стока сме** *неодобр.* • **един вятър ни вее** *неодобр.* • **от един калъп сме** *неодобр.* • **‹все› отбор юнаци сме** *неодобр.* • **от един пазар грънци сме** *диал. неодобр.* • **от една река пием вода** *диал. неодобр.* • **в един дол ходим да берем дренки** *диал. неодобр.* • **в една гора берем дренки** *диал. неодобр.* • **в един дол ходим за раци** *диал. неодобр.* • **едно сме на кантара** *диал. неодобр.* • **на един кантар ще дойдем** *диал. неодобр.* • **хвани единия, удари другия** *неодобр.* • **вземи единия, та удари другия** *неодобр.* • **хвани едного за краката, та удряй другиго по главата** *неодобр.* • **улови едного за краката, та удряй другиго по главата** *неодобр.* • **единия за крака‹та›, та другия в глава‹та›** *неодобр.* • **остави единия, бухни другия** *неодобр.* • **един грабни, друг удари** *диал. неодобр.* • **хвани единия за нозете, удари другия по главата** *диал. неодобр.* • **изгори единия, та посипи другия** *диал. неодобр.* • **каквото куку, таквоз и пипе** *неодобр.* • **какъвто Нешко, такъв и Обрешко** *диал. неодобр.* • **какъвто Павел, такъв и Петър** *диал. неодобр.* • **изгори Павла, та посипи Петра** *диал. неодобр.*

ОТ ЕДИН КАЛЪП СМЕ *неодобр.* — вж. ОТ ЕДИН ДОЛ ДРЕНКИ СМЕ *неодобр.*

ОТ ЕДИН КАЛЪП СЪМ *с някого* — вж. ОТ ЕДНА КРЪВНА ГРУПА СЪМ

ОТ ЕДИН ПАЗАР ГРЪНЦИ СМЕ *диал. неодобр.* — вж. ОТ ЕДИН ДОЛ ДРЕНКИ СМЕ *неодобр.*

ОТ ЕДНА КРЪВНА ГРУПА СЪМ *с някого* — Еднакъв съм, приличам си с някого по характер, разбирания, вкусове, възпитание или съм от еднакъв произход с някого. *Двете приятелки се разбират чудесно, от една кръвна група са, обичат класическата музика и често ходят заедно на концерти.* ✧ *Не мога да намеря общ език с него, не сме от една кръвна група.*

— **от един калъп съм • от една партия съм • от една мая съм • от същата мая съм • от едно тесто съм • от едно ‹и също› тесто съм направен • от едно тесто съм замесен • от същото тесто съм замесен • от това (туй) тесто съм замесен • от същата мая съм замесен • от същата закваса съм замесен**

ОТ ЕДНА МАЯ СЪМ *с някого* — вж. ОТ ЕДНА КРЪВНА ГРУПА СЪМ

ОТ ЕДНА ПАРТИЯ СЪМ *с някого* — вж. ОТ ЕДНА КРЪВНА ГРУПА СЪМ

ОТ ЕДНА РЕКА ПИЕМ ВОДА *диал. неодобр.* — вж. ОТ ЕДИН ДОЛ ДРЕНКИ СМЕ *неодобр.*

ОТ ЕДНО ‹И СЪЩО› ТЕСТО СЪМ НАПРАВЕН *с някого* — вж. ОТ ЕДНА КРЪВНА ГРУПА СЪМ

ОТ ЕДНО ТЕСТО СЪМ *с някого* — вж. ОТ ЕДНА КРЪВНА ГРУПА СЪМ

ОТ ЕДНО ТЕСТО СЪМ ЗАМЕСЕН *с някого* — вж. ОТ ЕДНА КРЪВНА ГРУПА СЪМ

ОТЖИВЯЛ СЪМ СИ ВРЕМЕТО и **ОТЖИВЯЛ СЪМ СВОЕТО ВРЕМЕ** —

1. За човек — остарял съм, не ме бива вече, не съм годен за работа. *Родителите му си бяха отживели своето време, сега той трябваше да се грижи за всичко.*

— **минало ми е времето • изпял съм си песента • песента ми е изпята • моята ‹песен› е изпята • изял съм си хляба • изял съм си вече зъбите • изтекла ми е водата • взел-дал съм • за никъде не съм • за никъде не ставам • взел съм си двете пари** *диал.* **• изпих си водата** *диал.*

2. За възгледи, разбирания и под. — старомоден съм. *Твоите схващания, че жените не трябва да правят кариера, а да си гледат семейството и децата, са отживели времето си.*

— **мирише на нафталин • мирише на мухъл**

ОТ ЗАДНАТА ВРАТА — вж. ПО ВТОРИЯ НАЧИН

ОТ ЗАЕК СИРЕНЕ И ОТ СВРАКА МАСЛО *ирон.* — вж. ОТ ВЪРБА ГРОЗДЕ *ирон.*

ОТИВАМ/ ОТИДА В АРХИВАТА *книж.* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В АРХИВАТА *книж.*

ОТИВАМ/ ОТИДА В ГРОБА — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ОТИВАМ/ ОТИДА В ДЖОБА *на някого* и **ОТИВАМ/ ОТИДА** *в нечий* **ДЖОБ** — За нещо, обикн. пари — обогатявам някого, нося материална облага на някого. *Ако продадете къщата, всичките пари ще отидат в джоба на мъжа ти.*

— **влизам/ вляза в джоба • влизам/ вляза** *в нечий* **джоб**

ОТИВАМ/ ОТИДА В ОТВЪДНОТО *книж.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ОТИВАМ/ ОТИДА В СЯНКА — вж. МИНАВАМ/ МИНА В ГЛУХА ЛИНИЯ

ОТИВАМ/ ОТИДА В УСТАТА НА ЛАМЯТА — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА НА ВЪЛКА В УСТАТА

ОТИВАМ/ ОТИДА ВЪВ ВЕЧНИТЕ СЕЛЕНИЯ *книж.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ОТИВАМ/ ОТИДА ВЪВ ВЕЧНОСТТА *книж.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

О

ОТИВАМ/ ОТИДА ДАЛЕЧ‹Е› —

1. Прекалявам в постъпките си или в приказките си, не се съобразявам с общоприетите норми на поведение. *Може би щеше да му прости, но той отиде твърде далече с обидите си.*

— **отивам/ отида надалече • стигам/ стигна далеч‹е› • минавам/ мина всякаква (всяка) граница • преминавам/ премина всякаква (всяка) граница • прехвърлям/ прехвърля всякаква (всяка) граница • минавам/ мина границата (границите) • преминавам/ премина границата (границите) • прехвърлям/ прехвърля границата (границите) • престъпвам/ престъпя границата (границите) • излизам/ изляза от мярката • излизам/ изляза от мярата навън • излизам/ изляза от (извън, из) рамките**

2. Напредвам, преуспявам, сполучвам. *Тя е много способна и сигурно в кариерата си ще отиде далече.*

— **стигам/ стигна далеч‹е› • вървя нагоре • вървя с големи крачки • вървя с широки крачки • крача с широки крачки**

ОТИВАМ/ ОТИДА ЗА БОЖАТА ПРАВДА *диал.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ОТИВАМ/ ОТИДА ЗА БЯЛА БОГА *диал.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ОТИВАМ/ ОТИДА ЗА ВЯТЪРА, ДЕТО ВЕЕ *диал.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ВЯТЪР‹А› (1 и 2 знач.)

ОТИВАМ/ ОТИДА ЗА ТОЗИ, ДЕТО ДУХА — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ВЯТЪР‹А› (1 и 2 знач.)

ОТИВАМ/ ОТИДА ЗЯН *диал.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ПО ДЯВОЛИТЕ (2 и 3 знач.)

ОТИВА МИ/ ОТИДЕ МИ АКЪЛЪТ — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА

ОТИВА МИ/ ОТИДЕ МИ ЖИВОТЪТ — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ОТИВА МИ/ ОТИДЕ МИ ЛЯТОТО *диал.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ОТИВА МИ/ ОТИДЕ МИ ОТ АКЪЛА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ОТИВА МИ/ ОТИДЕ МИ ОТ УМА *нещо* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА

ОТИВА МИ/ ОТИДЕ МИ СЪРЦЕТО В ПЕТИТЕ — Много се уплашвам, обзема ме страх. *Като чух за земетресението, сърцето ми отиде в петите.* ✧ *Тя е толкова страхлива, че при всеки съмнителен шум ѝ отива сърцето в петите.*

— пада ми/ падне ми сърцето в петите • дойде ми сърцето в петите • пада ми/ падне ми сърцето в гащите • изстива ми/ изстине ми сърцето • подскача ми/ подскочи ми сърцето • обръща ми се/ обърне ми се сърцето • преобръща ми се/ преобърне ми се сърцето • премята ми се/ преметне ми се сърцето • сърцето ми замира/ замре • дъхът ми замира/ замре • изтръгва ми се/ изтръгне ми се сърцето *диал.* • пуква ми се/ пукне ми се жлъчката • спуква ми се/ спука ми се жлъчката • изкарвам си/ изкарам си ума • изкарвам си/ изкарам си акъла • изкарвам си/ изкарам си ангелите • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • отива ми/ отиде ми умът • отива ми/ отиде ми акълът • загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума • губя ума и дума • разтреперват ми се/ разтреперят ми се мартинките • разтреперват ми се/ разтреперят

ми се гащите • подмокрям/ подмокря гащите *подигр.* **• боядисвам/ боядисам гащите** *подигр.* **• оцапвам/ оцапам гащите** *подигр.* **• напълвам/ напълня гащите** *подигр.* **• напълвам/ напълня шалварите** *подигр.* **• щръкват ми/ щръкнат ми косите • щръква ми/ щръкне ми косата • изправят ми се косите • изправя ми се/ изправи ми се косата • настръхват ми/ настръхнат ми косите • настръхва ми/ настръхне ми косата • наежват ми се/ наежат ми се косите • наежва ми се/ наежи ми се косата • настръхват ми/ настръхнат ми космите • щръкват ми/ щръкнат ми космите • побиват ме/ побият ме тръпки • полазват ме/ полазят ме тръпки • полазват ми/ полазят ми тръпки по гърба (тялото, снагата) • полазват ми/ полазят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • попълзяват/ попълзят мравки по кожата ми • запълзяват ми/ запълзят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запъплят ми мравки по гърба • мравки лазят по гърба (кожата, тялото) ми • лазят ме мравки • лазят ме тръпки • мравки облазват/ облазят гърба ми • облазват ме/ облазят ме ‹студени (хладни)› тръпки • облазват ме/ облазят ме ‹студени› морници** *поет.* **• обхваща ме/ обхване ме мраз • полазва ме/ полази ме мраз ‹по тялото (снагата)› • побива ме/ побие ме мраз ‹по тялото (снагата)› • побиват ме/ побият ме мразници** *диал.* **• полазват ме/ полазят ме мразници** *диал.* **• кръвта (кръвчицата) ми застива/ застине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми замръзва/ замръзне ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми изстива/ изстине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смразява/ смрази ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смръзва/ смръзне ‹в жилите› • дръпва ми се/ дръпне ми се водата** *простонар.* **• гълтвам си/ глътна си граматиката** *жарг.* **• поглъщам си/ погълна си граматиката** *жарг.*

ОТИВА МИ/ ОТИДЕ МИ УМЪТ — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА

ОТИВАМ/ ОТИДА КЪМ ЗАНИК — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ГОДИНИ

ОТИВАМ/ ОТИДА НАВРАГА *диал.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ПО ДЯВОЛИТЕ (1 и 2 знач.)

ОТИВАМ/ ОТИДА НА ВЪЛКА В УСТАТА — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА НА ВЪЛКА В УСТАТА

ОТИВАМ/ ОТИДА НА ВЯТЪР‹А› —

1. Похабявам се, пропилявам се, прахосвам се, загубвам се (обикн. за парични или материални средства и под.). *Телевизорът е стар и не си струва да го даваш на поправка, парите ти ще отидат на вятъра.* ✧ *Държавата се опита да спаси някои губещи предприятия, но средствата отидоха на вятъра.* ✧ *Не успяха навреме да ожънат и много зърно отиде на вятъра.*

— **отивам/ отида нахалост • отивам/ отида за този, дето духа • отивам/ отида по дяволите • хвръквам/ хвръкна по дяволите • отивам/ отида на кино • отивам/ отида по вятъра** *диал.* • **отивам/ отида за вятъра, дето вее** *диал.* • **вода‹та› го отнесла** *диал.* • **отивам/ отида поврага** *диал.* • **отивам/ отида наврага** *диал.* • **ставам/ стана зян** *диал.* • **отивам/ отида зян** *диал.*

2. Пропадам, провалям се, опропастявам се (обикн. за труд, работа, дело, усилие и под.). *Ако не спазиш сроковете, трудът ти отива на вятъра.* ✧ *Работата е много прецизна, едно винтче ако пропуснеш да сложиш, всичко отива на вятъра.* ✧ *Усилията ми ще отидат на вятъра, ако не успея да си взема изпита.*

— **отивам/ отида нахалост • отивам/ отида за този, дето духа • отивам/ отида по дяволите • хвръквам/ хвръкна по дяволите • отивам/ отида на кино • отивам/ отида по вятъра** *диал.* • **отивам/ отида за вятъра, дето вее** *диал.* • **отивам/ отида поврага** *диал.* • **отивам/ отида наврага** *диал.*

ОТИВАМ/ ОТИДА НАДАЛЕЧЕ — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ДАЛЕЧ‹Е› (1 знач.)

ОТИВАМ/ ОТИДА НА КИНО — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ПО ДЯВОЛИТЕ (1, 2 и 3 знач.)

ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ — Умирам. *Ако не вземеш бързи мерки и не повикаш лекар, можеш да отидеш на онзи свят.* ✧ *Когато той се върна в родното си село, дядо му беше вече отишъл на оня свят.*

— **заминавам/ замина за онзи (оня) свят • отивам си/ отида си от този (тоя) свят • заминавам си/ замина си от този (тоя) свят • напускам/ напусна този (тоя) свят • напускам/ напусна света • напускам/ напусна земята • преселвам се/ преселя се на онзи (оня) свят** *книж.* • **отивам/ отида в отвъдното** *книж.* • **преселвам се/ преселя се в отвъдното** *книж.* • **заминавам/ замина за другия свят • ида на онзи (оня) свят • ида си от този (тоя) свят • отивам/ отида във вечността** *книж.* • **преселвам се/ преселя се във вечността** *книж.* • **отивам/ отида във вечните селения** *книж.* • **отлитам/ отлетя във вечността** *книж.* • **отминавам/ отмина във вечността** *книж.* • **отивам/ отида при свети Петър • отивам/ отида при Аллаха • отивам/ отида в гроба • лягам/ легна в гроба • влизам/ вляза в гроба • влизам/ вляза в черната земя • лягам/ легна в земята • лягам/ легна в пръстта • лягам/ легна в ковчега • лягам/ легна в сандъка • лягам/ легна в покой** *поет.* • **прощавам се/ простя се с тоя свят • прощавам се/ простя се с живота • отива ми/ отиде ми животът • предавам/ предам Богу дух** *книж.* • **духва ми/ духне ми Господ свещицата • прибира ме/ прибере ме Господ (Бог) • откъсвам/ откъсна конеца • свършвам си/ свърша си дните • свършвам си/ свърша си времето • от душа се отделям/ отделя • с (от) душа се разделям/ разделя • изпускам/ изпусна душата си • изпускам/**

изпусна дух • изскача ми/ изскочи ми душата • излиза ми/ излезе ми душата (душицата) • заспивам/ заспя вечен сън *книж.* • склопвам/ склопя очи • затварям/ затворя очи • закривам/ закрия очи • заклопвам/ заклопя очи *диал.* • изцъклям/ изцъкля очи • оцъклям/ оцъкля очи • изблещвам/ изблещя очи • облещвам/ облещя очи • опулвам/ опуля очи • обелвам/ обеля очи • обръщам/ обърна очи *диал.* • впулвам се/ впуля се в тавана • хвърлям/ хвърля топа *грубо* • опъвам/ опъна крака‹та› • изпъвам/ изпъна крака‹та› • навирвам/ навиря крака ‹в хендека› • хвърлям/ хвърля петалата (петалите) *грубо* • обръщам/ обърна петалата (петалите) *грубо* • лъсвам/ лъсна петалата (петалите) *грубо* • лъсват ми/ лъснат ми петалата (петалите) *грубо* • мятам/ метна петалата (петалите) *грубо* • навирвам/ навиря петалата *грубо* • опъвам/ опъна петалата *грубо* • хвърлям/ хвърля копитата *грубо* • навирвам/ навиря кокили *грубо* • навирвам/ навиря подкови *грубо* • хлопва ми/ хлопне ми дъската ‹над главата› • напълвам/ напълня трапа *простонар.* • изпълвам/ изпълня трапа *простонар.* • запълвам/ запълня трапа *простонар.* • запълвам/ запълня някоя трапчина *простонар.* • напълвам/ напълня дупката *простонар.* • напълвам/ напълня хендека *простонар.* • усмърдявам/ усмърдя трапа *простонар. грубо* • ритвам/ ритна попа ‹отзад› *простонар.* • ритвам/ ритна камбаната (камбанката) *диал.* • чуква ми/ чукне ми камбаната *диал.* • отърсвам/ отърся праха на камбаните *диал.* • ритвам/ ритна трупчето *диал.* • влизам/ вляза на попа в джоба *диал.* • влизам/ вляза на попа в кесията *диал.* • напълвам/ напълня джоба на попа *диал.* • сгръщам/ сгърна ръце *диал.* • предавам/ предам душа *диал.* • пущам/ пусна душа *диал.* • душа давам *диал.* • с душа се прощавам/ простя *диал.* • угасва ми/ угасне ми звездата[2] *диал.* • отивам/ отида за божата правда *диал.* • отивам/ отида за бяла бога *диал.* • заплащам си/ заплатя си борча *диал.* • изстиват ми/ изстинат ми петите *диал.* • изпружвам/ изпружа нозе *диал.* • изтягам/ изтегна нозете *диал.* • опъвам/ опъна брича *диал.* • отива ми/ отиде ми лятото *диал.* • откъсвам/ откъсна пъпката *диал.* • изтърпявам/ изтърпя като Настрадинходжовото магаре *диал. ирон.* • гушвам/ гушна букета *жарг.* • помирисвам/ помириша босилека *жарг.* • сдавам/ сдам багажа *жарг.* • сдавам/ сдам екипа ‹по опис› *жарг.* • изпразвам/ изпразня обущата *жарг.* • опъвам/ опъна жартиера (жартиерите) *жарг.* • обличам/ облека дървеното пардесю (дървената пижама, дървените дрехи) *жарг.* • надървям/ надървя палците *жарг.*

ОТИВАМ/ ОТИДА НАХАЛОСТ — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ВЯТЪР‹А› (1 и 2 знач.)

ОТИВАМ/ ОТИДА ПОВРАГА *диал.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ПО ДЯВОЛИТЕ (1 и 2 знач.)

ОТИВАМ/ ОТИДА ПО ВЯТЪРА *диал.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ВЯТЪР‹А› (1 и 2 знач.)

ОТИВАМ/ ОТИДА ПОД ВЕНЧИЛО — Оженвам се, омъжвам се. *След като отиде под венчило, животът на жената напълно се променя.* ✧ *Той все отлагаше деня на сватбата, не му се искаше да отиде под венчило.*

— **минавам/ мина под венчило • влизам/ вляза под венчило • свързвам си/ свържа си съдбата** *с някого книж.* **• свързвам си/ свържа си живота** *с някого книж.* **• надявам си/ надяна си хомот ‹на врата›** *шег.* **• надявам си/ надяна си юлар ‹на врата›** *шег.* **• надявам си/ надяна си ярем ‹на врата›** *шег.*

ОТИВАМ/ ОТИДА ПО ДЯВОЛИТЕ —

1. Пропадам, провалям се, опропастявам се (обикн. за работа, дело, труд, усилие и под.). *Градушката унищожи посевите и целият труд отиде по дяволите.* ✧ *Инициативата беше добра, но не успяхме да я популяризираме и всичко се провали, отиде по дяволите.*

— **хвръквам/ хвръкна по дяволите • отивам/ отида на вятър‹а› • отивам/ отида нахалост • отивам/ отида за този, дето духа • отивам/ отида на кино • отивам/ отида по вятъра** *диал.* **• отивам/ отида за вятъра, дето вее** *диал.* **• отивам/ отида поврага** *диал.* **• отивам/ отида наврага** *диал.*

2. Похабявам се, пропилявам се, прахосвам се, загубвам се (обикн. за парични или материални средства и под.). *Ако банката фалира, спестените ѝ пари отиват по дяволите.* ✧ *Тревата трябва да се окоси навреме, иначе ще изгори и сеното ще отиде по дяволите.*

— **хвръквам/ хвръкна по дяволите • отивам/ отида на вятър‹а› • отивам/ отида нахалост • отивам/ отида за този, дето духа • отивам/ отида на кино • отивам/ отида по вятъра** *диал.* **• отивам/ отида за вятъра, дето вее** *диал.* **• вода‹та› го отнесла** *диал.* **• отивам/ отида поврага** *диал.* **• отивам/ отида наврага** *диал.* **• ставам/ стана зян** *диал.* **• отивам/ отида зян** *диал.*

3. Загивам, погубвам се, затривам се. *Ако в сградата наистина има бомба и тя избухне, всички отиваме по дяволите.* ✧ *Разберат ли бандитите, че съм ги издал, отивам по дяволите.*

— **хвръквам/ хвръкна по дяволите • отивам/ отида на кино • отивам си/ отида си на вятъра • ставам/ стана зян** *диал.* **• отивам/ отида зян** *диал.*

ОТИВАМ/ ОТИДА ПРИ АЛЛАХА — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ОТИВАМ/ ОТИДА ПРИ СВЕТИ ПЕТЪР — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ОТИВАМ СИ/ ОТИДА СИ НА ВЯТЪРА — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ПО ДЯВОЛИТЕ (3 знач.)

ОТИВАМ СИ/ ОТИДА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ОТИВАТ МИ/ ОТИДАТ МИ ОЧИТЕ *по нещо или по някого (или самост.)* — вж. ОСТАВАТ МИ/ ОСТАНАТ МИ ОЧИТЕ

ОТ ИГЛА ДО КОНЕЦ — Всичко, изцяло до най-малки подробности, подробно. *Тя му разказа преживелиците си от игла до конец.* ✧ *Майката накара детето да ѝ разправи от игла до конец какво се беше случило в училището.*

— **от край до край • от начало‹то› до края • от конец до конец** *диал.* • **от край до конец** *диал.* • **от края, че до конец** *диал.* • **от игла до конопец** *диал.* • **от а до я • от а до ер голям • от алфа‹та› до омега‹та›** *книж.* • **надълго и нашироко • дума по дума**

ОТ ИГЛА ДО КОНОПЕЦ *диал.* — вж. ОТ ИГЛА ДО КОНЕЦ

ОТИШЛО ПАТЕ, ВЪРНАЛО СЕ ГЪСКА *пренебр.* — Употребява се за човек, който нищо не е научил, никакви знания не е придобил, останал е такъв, какъвто е бил, неук, прост и глупав. *Къде ли не я пращаше баща ѝ да учи, но отишло пате, върнало се гъска, пак си е същата глупачка.*

— **влиза патка, излиза гъска** *пренебр.* • **вол отиде, бивол се върна** *пренебр.* • **вол отиде, крава се върна** *пренебр.* • **теле отишъл, вол се върнал** *пренебр.* • **теле се родил, вол умрял** *пренебр.* • **мокър дошъл, а кален си отишъл** *пренебр.* • **бъкел отишъл, кратуна се върнал** *диал. пренебр.* • **бъкел отишъл, кратуна дошъл** *диал. пренебр.* • **торба отишъл, торба си дошъл** *диал. пренебр.*

ОТКАК‹ТО› СВЯТ СВЕТУВА — От много отдавна. *Откакто свят светува не е имало такова силно земетресение.*

— **от незапомнени времена • от памтивека** *книж.* • **от създание мира сего** *книж.* • **от време оно** *книж.* • **от кое време • от кои времена • от кои години • открай време • откакто се помня • от ‹времето на› дядя Адам‹а› • от ‹дядово› Адамово време • от дядо Адам • от ‹дядо› Адам и Ева • от времето на потопа • от времето на баба ми • от века** *диал.*

ОТКАКТО СЕ ПОМНЯ — вж. ОТ НЕЗАПОМНЕНИ ВРЕМЕНА

ОТ КАМЪКА ВОДА ЩЕ ИЗСТИСКА — Много е силен, як. *Той е висок, снажен, от камъка вода ще изстиска.*

— **камък‹а› да стисне, вода ще пусне • камък да хване, вода ще пусне**

ОТКАЧАМ/ ОТКАЧА ЦЕНТРАЛНО *жарг.* — вж. ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА (1 знач.)

ОТ КОЕ ВРЕМЕ и ОТ КОИ ВРЕМЕНА — вж. ОТ ВРЕМЕ ОНО *книж.*

ОТ КОИ ГОДИНИ — вж. ОТ ВРЕМЕ ОНО *книж.*

ОТ КОЛ И ‹ОТ› ВЪЖЕ *пренебр.* — Употребява се за сбор от всякакъв вид хора, без подбор и със съмнителни качества. *Хора, събрани от кол и въже, това е тяхната партия.* ✧ *В нейното обкръжение могат да се видят всякакви типове, от кол и от въже.*

— **всякая всячина** *книж. пренебр.* • **храна и брана** *пренебр.*

ОТ КОНЕЦ ДО КОНЕЦ *диал.* — вж. ОТ ИГЛА ДО КОНЕЦ

ОТ КОРА ДО КОРА — Изцяло, напълно, всичко (обикн. за изчитане на книга, списание и под.). *Всяка книга, която ѝ попаднеше, я изчиташе от кора до кора.*

— **от край до край** • **от начало‹то› до края**

ОТКРАДВАМ/ ОТКРАДНА ДУМАТА ОТ УСТАТА *на някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ДУМАТА ОТ (ИЗ) УСТАТА

ОТКРАЙ ВРЕМЕ — вж. ОТ НЕЗАПОМНЕНИ ВРЕМЕНА

ОТ КРАЙ ДО КОНЕЦ и ОТ КРАЯ, ЧЕ ДО КОНЕЦ *диал.* — вж. ОТ ИГЛА ДО КОНЕЦ

ОТ КРАЙ ДО КРАЙ — Изцяло, всичко, напълно, до най-малки подробности. *Обясних ѝ всичко от край до край.* ✧ *Тя прочете книгата от край до край.* ✧ *От край до край ѝ разказа всичко за произшествието.*

— **от начало‹то› до края** • **от игла до конец** • **от а до я** • **от а до ер голям** • **от алфа‹та› до омега‹та›** *книж.* • **надълго и нашироко** • **дума по дума** • **от кора до кора** • **от конец до конец** *диал.* • **от край до конец** *диал.* • **от края, че до конец** *диал.* • **от игла до конопец** *диал.*

ОТКРАЙ СВЕТА — вж. ОТ ОНЯ КРАЙ НА СВЕТА

ОТ КРАК — вж. НА КРАК (КРАКА)

ОТ КРАКА‹ТА› ДО ГЛАВА‹ТА› — вж. ОТ ГЛАВА‹ТА› ДО ПЕТИ‹ТЕ› (1 и 2 знач.)

ОТКРИВАМ/ ОТКРИЯ ВРАТИТЕ (ВРАТАТА) *някому* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ВРАТИТЕ (ВРАТАТА)

ОТКРИВАМ/ ОТКРИЯ ДУШАТА СИ *пред някого* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ДУШАТА СИ

ОТКРИВАМ/ ОТКРИЯ КАРТИТЕ СИ — Казвам открито какво мисля, показвам намеренията и целите си. *Той реши да открие картите си, не можеше повече да я лъже и да скрива истината.*

— **разкривам/ разкрия картите си • издавам/ издам картите си • играя с открити карти**

ОТКРИВАМ/ ОТКРИЯ ОЧИТЕ *някому за нещо* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ОЧИТЕ (1 знач.)

ОТКРИВАМ/ ОТКРИЯ ПЪТ‹Я› —

1. *На някого.* Давам възможност на някого да се развива, да напредва. *Тази специализация ще му открие път в науката.*

— **отварям/ отворя път‹я› • давам/ дам път • направям/ направя път**

2. *На някого.* Премахвам всички пречки и давам възможност на някого да действа за постигането на нещо. *Ръководството на партията изцяло подкрепи неговата кандидатура и така му откри пътя към властта.*

— **отварям/ отворя път‹я› • проправям/ проправя път‹я› • разчиствам/ разчистя път‹я›**

3. *На нещо.* Давам възможност нещо да се прояви, да се развива свободно. *Подписването на договора ще открие пътя за бързо развитие на търговските ни отношения.*

— **отварям/ отворя път‹я› • отприщвам/ отприщя пътя • давам/ дам път • давам/ дам зелена улица**

ОТКРИВАМ/ ОТКРИЯ СКОБА (СКОБИ) *книж.* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ СКОБА (СКОБИ) *книж.*

ОТКРИВАМ/ ОТКРИЯ СПАТИИТЕ *на някого* — вж. РАЗКРИВАМ/ РАЗКРИЯ СПАТИИТЕ

ОТКРИВАМ/ ОТКРИЯ СЪРЦЕТО СИ *пред някого* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ СЪРЦЕТО СИ

ОТКЪРШВАМ/ ОТКЪРША ГО *шег.* — вж. ПРЕДАВАМ СЕ/ ПРЕДАМ СЕ В ОБЯТИЯТА НА МОРФЕЯ *книж. шег.*

ОТКЪСВА МИ СЕ/ ОТКЪСНЕ МИ СЕ КРЪСТЪТ — вж. ОТКЪСВАТ МИ СЕ/ ОТКЪСНАТ МИ СЕ РЪЦЕТЕ

ОТКЪСВАМ/ ОТКЪСНА КОНЕЦА — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ОТКЪСВАМ/ ОТКЪСНА ПАЗАРЛЪКА — вж. ОТСИЧАМ/ ОТСЕКА ПАЗАРЛЪКА

ОТКЪСВАМ/ ОТКЪСНА ПЪПКАТА *диал.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ОТКЪСВАМ СЕ/ ОТКЪСНА СЕ ОТ СВЕТА — Изолирам се от външния свят, живея уединено, затворено, почти не поддържам връзки с хората. *През последните месеци той изпадна в униние, съвсем се откъсна от света, с никого не общуваше и прекарваше дните си сам на вилата.*

— затварям се/ затворя се в себе си • затварям се/ затворя се в черупката си • скривам се/ скрия се в черупката си • свивам се/ свия се в черупката си • свивам се/ свия се в кожата си

ОТКЪСВАТ МИ СЕ/ ОТКЪСНАТ МИ СЕ КРАКАТА — вж. КРАКА НЕ МИ ОСТАВАТ (ОСТАНАХА)

ОТКЪСВАТ МИ СЕ/ ОТКЪСНАТ МИ СЕ РЪЦЕТЕ — Много се изморявам от продължителна физическа работа или от носене на нещо тежко. *Цял ден копахме, откъснаха ни се ръцете.* ✧ *Куфарът беше много тежък, откъснаха ми се ръцете да го нося.*

— оставам/ остана без ръце • откъсва ми се/ откъсне ми се кръстът

ОТКЪСНАЛ СЪМ ГЛАВАТА *на някого* — Извънредно много приличам на някого (обикн. на един от родителите си или на някой роднина). *Когато детето се роди, всички бяха единодушни, че е откъснало главата на дядо си.*

— отрязал съм главата • одрал съм кожата • като две капки вода си приличаме • като две яйца си приличаме

ОТЛЕПВАМ/ ОТЛЕПЯ ЕЗИК — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› (1 знач.)

ОТЛИТАМ/ ОТЛЕТЯ ВЪВ ВЕЧНОСТТА *книж.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ОТ ЛУКАВАГО и **ОТ ЛУКАВИЯ** *книж.* — Нещо маловажно, незначително; суета. *Най-важното е да си жив и здрав, всичко друго е от лукаваго.*

— празна работа • вятър и мъгла

ОТМИНАВАМ/ ОТМИНА ВЪВ ВЕЧНОСТТА *книж.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ОТНАСЯМ/ ОТНЕСА В ГРОБА *някого* — Ставам причина за смъртта на някого, уморявам някого (обикн. за болест). *Тя знаеше, че следващият инфаркт ще я отнесе в гроба.*

— **завличам/ завлека в гроба • свалям/ сваля в гроба • смъквам/ смъкна в гроба • вкарвам/ вкарам в гроба • завеждам/ заведа в гроба • пращам/ пратя в гроба • изпращам/ изпратя в гроба • пращам/ пратя на гробищата • пращам/ пратя на онзи (оня) свят • изпращам/ изпратя на онзи (оня) свят • скъсявам/ скъся дните • скъсявам/ скъся живота • съкращавам/ съкратя дните • съкращавам/ съкратя живота**

ОТНАСЯМ/ ОТНЕСА КАЛАЯ — Бивам смъмрен строго, бивам наруган здравата от някого, обикн. неоснователно и за чужди провинения. *Все той отнасяше калая за нередностите в службата.*

— **обирам/ обера калая • изяждам/ изям калая • изяждам/ изям един калай • ям калая (калай) • опирам/ опера пешкира • отнасям/ отнеса пешкира • отвличам/ отвлека пешкира • обирам/ обера пешкира • обирам/ обера парсата**

О

ОТНАСЯМ/ ОТНЕСА ПЕШКИРА — вж. ОПИРАМ/ ОПЕРА ПЕШКИРА

ОТ НАЧАЛО‹ТО› ДО КРАЯ — вж. ОТ КРАЙ ДО КРАЙ

ОТ НЕГО ДУША ИЗЛИЗА, ПАРИ НЕ ИЗЛИЗАТ *диал.* — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

ОТ НЕЗАПОМНЕНИ ВРЕМЕНА — От много отдавна. *От незапомнени времена не е имало такива големи горещини.* ✧ *Кукерските обичаи съществуват от незапомнени времена.*

— **от време оно** *книж.* **• от памтивека** *книж.* **• открай време • откакто се помня • от кое време • от кои времена • от кои години • откак‹то› свят светува • от ‹времето на› дядя Адам‹а› • от ‹дядово› Адамово време • от дядо Адам • от ‹дядо› Адам и Ева • от времето на потопа • от времето на баба ми • от создание мира сего** *книж.* **• от века** *диал.*

ОТ НЕМАЙ-КЪДЕ — По необходимост, по принуда, без желание, неохотно. *От немай-къде се съгласих да отида с него на кино.* ✧ *Тя от немай-къде слушаше дългите му излияния.*

— **без сърце • без душа**

ОТНЕМАМ/ ОТНЕМА ДУМАТА *на някого* — Не позволявам на някого да говори повече (обикн. на събрание, заседание и под.). *Няма ли кой да отнеме думата на този досадник, не сме дошли да слушаме глупостите му.* ✧ *Не можа да довърши изказването си, отнеха му думата.* ✧ *Тя се беше така разприказвала, че се наложи да ѝ отнемат думата.*

— **запушвам/ запуша устата • затварям/ затворя устата • затъквам/ затъкна устата • зашивам/ зашия устата • заключвам/ заключа устата • затварям/ затворя човката** *жарг.* **• затварям/ затворя плювалника** *жарг. грубо*

ОТНЕМАМ/ ОТНЕМА КОМАТА ОТ УСТАТА *на някого диал.* — вж. ИЗТРЪГВАМ/ ИЗТРЪГНА ЗАЛЪКА ОТ УСТАТА

ОТНЕМАМ/ ОТНЕМА ХЛЯБА *на някого* — Ставам причина някой да остане без средства за прехрана, като не му давам възможност да работи и да се издържа. *Тя на никого не каза за новата си работа, страхуваше се някой да не ѝ отнеме хляба.* ✧ *Нововъведенията и модернизацията на предприятието ще отнемат хляба на много работници.*

— **изяждам/ изям хляба • вземам/ взема хляба от устата • вземам/ взема хляба ‹от ръката› • вземам/ взема залъка от устата**

ОТНЕСЕН СЪМ ОТ ВИХЪРА — Много съм разсеян, завеян, отвеян. *Тя е отнесена от вихъра и ще забрави да дойде на срещата.*

— **умът ми не е в главата • акълът ми не е в главата • умът ми не е на мястото си • умът ми е в тила** *диал.*

ОТ НИЩО НЕ ВЗЕМАМ — вж. НЕ ВЗЕМАМ ОТ ДУМА

ОТ ОНЯ КРАЙ НА СВЕТА — От много далече. *Живее далече, идва на работа от оня край на света.* ✧ *Писмото пристигна чак на третия ден, като че ли е изпратено от оня край на света.*

— **открай света • от другия край на света • от гори тилилейски • от джендема • от Диарбекир**

ОТПАДАМ/ ОТПАДНА ДУХОМ *книж.* — вж. ПАДАМ/ ПАДНА ДУХОМ *книж.*

ОТ ПАМТИВЕКА *книж.* — вж. ОТ НЕЗАПОМНЕНИ ВРЕМЕНА

ОТ ПЕТИ‹ТЕ› ДО ГЛАВА‹ТА› — вж. ОТ ГЛАВА‹ТА› ДО ПЕТИ‹ТЕ› (1 и 2 знач.)

ОТ ПЕТИ‹ТЕ› ДО ЗЪБИ‹ТЕ› и **‹ОТ ЗЪБИ› ДО ПЕТИ въоръжен** — Много добре, изцяло въоръжен. *Бандитите, заловени от полицията, се оказаха*

О

въоръжени от петите до зъбите. ✧ *Отрядът е въоръжен до пети.*

— от глава‹та› до пети‹те› въоръжен • до зъби въоръжен

ОТ ПЕТЪК ДО СЪБОТА — вж. ДЕН ДО ПЛАДНЕ

ОТ ПОП — СЪЛЗА, ОТ УМРЯЛ — ПИСМО *ирон.* — За нещо невъзможно, изключено, неосъществимо. *На него не се надявай, все едно да чакаш от поп — сълза, от умрял — писмо.*

— от заек сирене и от свраки масло *ирон.* • от върба грозде *ирон.*

ОТПРИЩВАМ/ ОТПРИЩЯ БЕНТА — Давам възможност бурно да се развие или прояви нещо. *Само да не се отприщи бентът на народното недоволство, че тогава ще стане страшно.*

— отпушвам/ отпуша бента

ОТПРИЩВАМ/ ОТПРИЩЯ ПЪТЯ *на нещо* — Давам възможност нещо да се прояви, подпомагам развитието на нещо. *Пазарната икономика отприщи пътя на частната инициатива.*

— откривам/ открия път‹я› • отварям/ отворя път‹я› • давам/ дам път • давам/ дам зелена улица

ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА ВРАТ — вж. ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА ГЛАВА

ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА ГЛАВА — Унивам, отчайвам се, обезсърчавам се. *След толкова неприятности и беди, той съвсем отпусна глава.*

— увесвам/ увеся глава • обвесвам/ обвеся глава • навеждам/ наведа глава • клюмвам/ клюмна глава • оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) глава • оборвам/ оборя глава • обесвам/ обеся врат • отпускам/ отпусна врат • обвесвам/ обвеся врат • увесвам/ увеся нос • обвесвам/ обвеся нос • провесвам/ провеся нос • обесвам/ обеся нос • клюмвам/ клюмна нос • оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) нос • клюмва ми/ клюмне ми носът • увисва ми/ увисне ми носът • провисва ми/ провисне ми носът • падам/ падна духом *книж.* • отпадам/ отпадна духом *книж.* • клепват ми/ клепнат ми ушите • попарва ме/ попари ме сланата • клюмвам/ клюмна врат *диал.*

ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА ДУШАТА СИ *пред някого* — вж. ИЗЛИВАМ СИ/ ИЗЛЕЯ СИ ДУШАТА

ОТПУСКА МИ СЕ/ ОТПУСНЕ МИ СЕ ДУШАТА — вж. ОТПУСКА МИ СЕ/ ОТПУСНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО

ОТПУСКА МИ СЕ/ ОТПУСНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО — Преставам да се тревожа, да се притеснявам за нещо; успокоявам се. *Като разбра, че операцията на жена му е минала успешно, сърцето му се отпусна.*

— **отпуска ми се/ отпусне ми се душата • отпускам/ отпусна сърце‹то си› • олеква ми/ олекне ми на сърцето • олеква ми/ олекне ми на душата**

ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА КАИША — вж. ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА КОЛАНА

ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА КЕСИЯТА СИ — вж. РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА КЕСИЯТА СИ (1 и 2 знач.)

ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА КОЛАНА — Преставам да правя икономии от храната си, имам достатъчно средства да посрещна нуждите си. *Често си мислеше дали някога ще дочака деня, когато ще отпусне колана и ще има достатъчно пари за един спокоен живот.*

— **отпускам/ отпусна каиша • отпускам/ отпусна пояса • надвивам си/ надвия си на масрафа • надвивам си/ надвия си на харча • надвивам си/ надвия си на разноските**

ОТПУСКАМ МУ/ ОТПУСНА МУ КРАЯ —

1. Преставам да се интересувам от каквото и да е, започвам да живея лекомислено, безотговорно, разюздано, да правя каквото ми хрумне, да върша глупости и щуротии. *Откакто родителите му заминаха в чужбина, той съвсем му е отпуснал края — ходи по барове и дискотеки и по цели нощи не се прибира.*

— **пускам/ пусна му края • удрям/ ударя му края** *диал.* **• удрям/ ударя го (я) през просото • удрям/ ударя го на живот • тръгвам/ тръгна през просото • отрязвам/ отрежа през просото бос** *диал.* **• удрям/ ударя ‹я› през суровото гръсте** *диал.*

2. Започвам да живея разточително и нашироко. *Напоследък му отпуснахме края, купихме си още една кола.*

— **пускам/ пусна му края • удрям/ ударя му края** *диал.* **• надвивам си/ надвия си на масрафа • надвивам си/ надвия си на харча • надвивам си/ надвия си на разноските • бодат ме парите • сърбят ме парите**

3. Преставам да се старая, да изпълнявам добросъвестно задълженията си. *В началото беше старателен в работата си, но после му отпусна края.*

— **пускам/ пусна му края • удрям/ ударя му края** *диал.* **• карам през пръсти • гледам през пръсти • карам през куп за грош • карам ‹го› през къра** *диал.*

ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА ПОВОДИТЕ *на някого* — вж. ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА ЮЗДИТЕ

ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА ПОЯСА — вж. ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА КОЛАНА

ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА РЪЦЕ — Преставам да действам, отказвам се да предприема нещо, отказвам се да се боря; примирявам се. *Тя не беше от хората, които отпускат ръце пред трудностите.*

— **скръствам/ скръстя ръце • кръстосвам/ кръстосам ръце • сгъвам/ сгъна ръце**

ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ ЕЗИКА — вж. ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА

ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА — Приказвам повече, отколкото трябва, обикн. неуместни неща. *Ти много не си отпускай устата, защото може да пострадаш.*

— **отпускам си/ отпусна си езика • отварям/ отворя уста‹та си› • отварям си/ отворя си човката** *жарг.* **• отварям си/ отворя си плювалника** *жарг. грубо*

ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА СЪРЦЕ‹ТО СИ› — вж. ОТПУСКА МИ СЕ/ ОТПУСНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО

О

ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА ЮЗДИТЕ *на някого* — Принизявам взискателността и надзора над някого, давам му свобода на действие, оставям го да върши каквото си иска. *Оплакваш се от дъщеря си, но сама си виновна, ти ѝ отпусна юздите.*

— **пускам/ пусна юздите • пускам/ пусна юлара • отпускам/ отпусна юлара • отпускам/ отпусна поводите • давам/ дам юздите** *диал.*

ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА ЮЛАРА *на някого* — вж. ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА ЮЗДИТЕ

ОТПУШВАМ/ ОТПУША БЕНТА — вж. ОТПРИЩВАМ/ ОТПРИЩЯ БЕНТА

ОТРАВЯМ/ ОТРОВЯ ДУШАТА (ДУШИЦАТА) *на някого* — вж. ОТРАВЯМ/ ОТРОВЯ ЖИВОТА

ОТРАВЯМ/ ОТРОВЯ ЖИВОТА *на някого* — Създавам големи неприятности на някого, продължително измъчвам някого, правя съществуването на някого непоносимо тежко. *Този човек ѝ отрови живота, непрекъснато я тормози и малтретира.* ✧ *С какво право искаш да ми отровиш живота, като ми възлагаш такива непосилни задачи.*

— **правя черен живота • направям/ направя черен живота • зачерням/ за-**

черня живота • направям/ направя черни дните • зачерням/ зачерня дните • тровя живота • тровя дните • тровя душата • отравям/ отровя душата (душицата) • ям душата • изяждам/ изям душата (душицата) • тровя кръвта • отравям/ отровя кръвта • ям главата • въртя на ръжен • въртя на шиш • пека на ръжен • пека на шиш • пека на огън • пека душицата • вързвам/ вържа воденичен камък на врата • вързвам/ вържа воденичен камък на шията • окачвам/ окача воденичен камък на врата • окачвам/ окача воденичен камък на шията • слагам/ сложа воденичен камък на врата • слагам/ сложа воденичен камък на шията • слагам/ сложа воденичен камък на плещите • слагам/ сложа воденичен камък на раменете • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на гърба • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на плещите • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на раменете • стоварвам/ стоваря товар на гърба • стоварвам/ стоваря товар на плещите • стоварвам/ стоваря товар на раменете

ОТРАВЯМ/ ОТРОВЯ КРЪВТА *на някого* — вж. ОТРАВЯМ/ ОТРОВЯ ЖИВОТА

ОТРИТВАМ СИ/ ОТРИТНА СИ КЪСМЕТА — вж. РИТАМ СИ (РИТВАМ СИ/ РИТНА СИ) КЪСМЕТА

ОТРЯЗАЛ СЪМ ГЛАВАТА *на някого* — вж. ОТКЪСНАЛ СЪМ ГЛАВАТА

ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА ГО С НОЖИЦА — вж. ОТСИЧАМ ‹ГО›/ ОТСЕКА ‹ГО› КАТО С НОЖ

ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА ‹КАТО› С НОЖ — вж. ОТСИЧАМ ‹ГО›/ ОТСЕКА ‹ГО› КАТО С НОЖ

ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА КВИТАНЦИЯТА (КВИТАНЦИИТЕ) *някому* — Отказвам да поддържам повече отношения с някого, отказвам категорично някому нещо. *Тази жена ме преследва навсякъде, крайно време е да ѝ отрежа квитанциите.* ✧ *Той ми поиска пари назаем, но аз му отрязах квитанцията.*

— подписвам/ подпиша квитанцията • режа квитанцията • подписвам/ подпиша паспорта • подписвам/ подпиша тескерето *диал.*

ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА КРИЛАТА *на някого* — Отнемам възможността на някого за изява, лишавам го от увереност и самочувствие, обезкуражавам, обезсърчавам някого. *Не убивай самочувствието на сина си, не му отрязвай крилата, поощрявай го в дейността му.* ✧ *Животът я беше съвсем смачкал, чувстваше, че са ѝ отрязани крилата.*

— подрязвам/ подрежа крилата • прекършвам/ прекърша крилата

ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА КУЙРУКА *на някого* — Заставям някого да престане да своеволничи, принуждавам го да се смири. *Той си въобразява, че всичко му е позволено и може да безобразничи, но крайно време е да му отрежем куйрука.*

— срязвам/ срежа **куйрука** • **свивам/ свия куйрука** • **свивам/ свия сармите** • **свивам/ свия перките** • **свивам/ свия юздите (юздата)** • **стягам/ стегна юздите (юздата)** • **опъвам/ опъна юздите (юздата)** • **дръпвам/ дръпна юздите (юздата)** • **хващам/ хвана юздите (юздата)** • **сбирам/ сбера юздите (юздата)** • **свивам/ свия юлара** • **стягам/ стегна поводите** • **стягам/ стегна дизгините** • **стягам/ стегна каиша** • **стягам/ стегна колана** • **стягам/ стегна пояса** • **затягам/ затегна каиша** • **затягам/ затегна колана** • **затягам/ затегна пояса** • **хващам/ хвана изкъсо** • **затягам/ затегна гайката** • **опъвам/ опъна гемовете**

ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА НАКЪСО — вж. РЕЖА НАКЪСО

ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА ПРЕЗ ПРОСОТО БОС *диал.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ГО (Я) ПРЕЗ ПРОСОТО

ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА ПЪТЯ *на някого* —

О

1. Не позволявам на някого да премине през някъде или да напредва някъде (обикн. при настъпление, в бой, сражение). *Войсковата част отряза пътя за отстъпление на противника.*

— **пресичам/ пресека пътя** • **преграждам/ преградя пътя** • **препречвам/ препреча пътя**

2. Попречвам, противопоставям се на някого, не му давам възможност да върши, да извърши нещо, да осъществи намеренията си. *На конференцията не му гласуваха доверие и така му отрязаха пътя към директорския пост.*

— **пресичам/ пресека пътя** • **преграждам/ преградя пътя** • **препречвам/ препреча пътя** • **заставам/ застана на пътя** • **изпречвам се/ изпреча се на пътя**

ОТРЯЗВАМ СИ/ ОТРЕЖА СИ ГЛАВАТА —

1. *Със следв. изр. със съюз* **че, ако.** Напълно съм сигурен в достоверността на нещо, абсолютно съм убеден, че нещо ще стане, че е така или че нещо няма да стане, че не е така (с оглед на изказаното твърдение в следващото или предходното изречение). *Отрязвам си главата, че той ще дойде на срещата.* ✧ *Ако той не се окаже мошеник, аз главата си ще отрежа.*

— **режа си главата** • **сека си главата** • **залагам си/ заложа си главата** • **давам си/ дам си главата** • **отрязвам си/ отрежа си езика** • **обръсвам си/ обръсна си мустаците (мустаките)**

2. Гарантирам достоверността, истинността на нещо или гарантирам за някого; напълно съм убеден, сигурен в нещо или някого. *Главата си отрязвам, че той не е взел тези пари.*

— режа **си** главата • залагам **си**/ заложа **си** главата • давам **си**/ дам **си** главата • залагам **си**/ заложа **си** честта • подписвам/ подпиша с две‹те› ръце • с две‹те си› ръце се подписвам

ОТРЯЗВАМ СИ/ ОТРЕЖА СИ ЕЗИКА — вж. ОТРЯЗВАМ СИ/ ОТРЕЖА СИ ГЛАВАТА (1 знач.)

ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА С НОЖ ДУМАТА — вж. ОТСИЧАМ ‹ГО›/ ОТСЕКА ‹ГО› КАТО С НОЖ

ОТСИЧАМ ‹ГО›/ ОТСЕКА ‹ГО› КАТО С НОЖ — Категоричен съм в мнението си или в решението си, не търпя никакво възражение. *Професорът е серт човек, каже ли нещо, отсича го като с нож.* ✧ *Той реши, че няма да я пусне в чужбина и го отсече като с нож.*

— пресичам го/ пресека го като с нож • отрязвам/ отрежа ‹като› с нож • отсичам/ отсека като с брадва • отрязвам/ отрежа с нож думата • отрязвам/ отрежа го с ножица

ОТСИЧАМ/ ОТСЕКА КАТО С БРАДВА — вж. ОТСИЧАМ ‹ГО›/ ОТСЕКА ‹ГО› КАТО С НОЖ

ОТСИЧАМ КЛОНА, НА КОЙТО СЕДЯ — вж. СЕКА КЛОНА, НА КОЙТО СТОЯ

ОТСИЧАМ КЛОНА, НА КОЙТО СТОЯ — вж. СЕКА КЛОНА, НА КОЙТО СТОЯ

ОТСИЧАМ КЛОНА, НА КОЙТО СЪМ СТЪПИЛ — вж. СЕКА КЛОНА, НА КОЙТО СТОЯ

ОТСИЧАМ/ ОТСЕКА НАКЪСО — вж. РЕЖА НАКЪСО

ОТСИЧАМ/ ОТСЕКА ПАЗАРЛЪКА — Постигам споразумение с някого при покупка или продажба; спазарявам се с някого. *Най-накрая те се разбраха за цената на апартамента и отсякоха пазарлъка.*

— откъсвам/ откъсна пазарлъка • скъсвам/ скъсам пазарлъка • удрям/ ударя по една ръка • удрям/ ударя по една лапа *шег.*

ОТСИЧАТ МИ СЕ/ ОТСЕКАТ МИ СЕ КРАКАТА — вж. ПОДКОСЯВАТ МИ СЕ/ ПОДКОСЯТ МИ СЕ КРАКАТА

ОТСИЧАТ МИ СЕ/ ОТСЕКАТ МИ СЕ МАРТИНКИТЕ *жарг.* — вж. ПОДКОСЯВАТ МИ СЕ/ ПОДКОСЯТ МИ СЕ КРАКАТА

ОТСИЧАТ МИ СЕ/ ОТСЕКАТ МИ СЕ НОЗЕТЕ — вж. ПОДКОСЯВАТ МИ СЕ/ ПОДКОСЯТ МИ СЕ КРАКАТА

ОТ СОЗДАНИЕ МИРА СЕГО *книж.* — вж. ОТКАК‹ТО› СВЯТ СВЕТУВА

ОТ СТАРА КОЗА ЯРЕ СЪМ — Много хитър, опитен, обигран съм. *Него не можеш да го излъжеш, той е от стара коза яре.* ✧ *Баща му е голям шмекер, от стара коза яре.*

— от стара крава **теле съм** • **от стара кокошка яйце съм** • **от стара майка дете съм** • **от стара майка син съм** • **от стара майка чедо съм** • **от стар баща дете съм** • **от стар баща син съм** • **от стар баща чедо съм** • **стар вълк съм** • **стара кримка съм** • **гърмян заек съм** • **стрелян заек съм** • **стара лисица съм** • **хитра лисица съм** • **жив дявол съм** • **кръстен дявол съм** • **дявол и половина съм** • **дяволска унука съм** • **дяволско шило съм** • **дявол из вировете съм** *диал.* • **излизана парà съм** • **дялан камък съм** • **търкалян камък съм** *диал.* • **минал съм през огън ‹и вода›** • **преминал съм през огън и вода** • **на много огньове съм се пърлил** • **минал съм през сито и през решето** • **минал съм и през голямо решето, и през малко решето** • **преминал съм през сито и през решето** • **бил съм и в сито, и в решето** • **бил съм и в голямо решето, и в малко сито** • **бил съм в голямо и малко решето** • **бил съм в малко и голямо сито** • **влизал съм и в сито, и в решето** *диал.* • **врял и кипял съм** • **врял съм в голямо и малко гърне** • **на дъното врял и кипял съм** *диал.*

ОТ СТАРА КОКОШКА ЯЙЦЕ СЪМ — вж. ОТ СТАРА КОЗА ЯРЕ СЪМ

ОТ СТАРА КРАВА ТЕЛЕ СЪМ — вж. ОТ СТАРА КОЗА ЯРЕ СЪМ

ОТ СТАРА МАЙКА ДЕТЕ СЪМ — вж. ОТ СТАРА КОЗА ЯРЕ СЪМ

ОТ СТАРА МАЙКА СИН СЪМ — вж. ОТ СТАРА КОЗА ЯРЕ СЪМ

ОТ СТАРА МАЙКА ЧЕДО СЪМ — вж. ОТ СТАРА КОЗА ЯРЕ СЪМ

ОТ СТАР БАЩА ДЕТЕ СЪМ — вж. ОТ СТАРА КОЗА ЯРЕ СЪМ

ОТ СТАР БАЩА СИН СЪМ — вж. ОТ СТАРА КОЗА ЯРЕ СЪМ

ОТ СТАР БАЩА ЧЕДО СЪМ — вж. ОТ СТАРА КОЗА ЯРЕ СЪМ

ОТСТЪПВАМ/ ОТСТЪПЯ НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.* — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.*

ОТ СЪРЦЕ ‹И ДУША› —

1. Много искрено, сърдечно, с чувство. *От сърце ти желая да успееш на изпита. ✧ Тя се радваше на детето от сърце и душа.*

— **от все сърце ‹и душа› • от цялата си душа • от ‹цяла› душа и сърце • с цялото си сърце ‹и душа› • от цяло сърце • от дън душа • от дъното на душата си**

2. С удоволствие, с желание и готовност. *Тази картина ти подарявам от сърце. ✧ Всяка работа, с която се заловеше, вършеше я от сърце.*

— **на драго сърце • с ‹душа и› сърце**

ОТ СЪЩАТА ЗАКВАСА СЪМ ЗАМЕСЕН *с някого* — вж. ОТ ЕДНА КРЪВНА ГРУПА СЪМ

ОТ СЪЩАТА МАЯ СЪМ *с някого* — вж. ОТ ЕДНА КРЪВНА ГРУПА СЪМ

ОТ СЪЩАТА МАЯ СЪМ ЗАМЕСЕН *с някого* — вж. ОТ ЕДНА КРЪВНА ГРУПА СЪМ

ОТ СЪЩОТО ТЕСТО СЪМ ЗАМЕСЕН *с някого* — вж. ОТ ЕДНА КРЪВНА ГРУПА СЪМ

ОТСЯВАМ/ ОТСЕЯ ЗЪРНОТО ОТ ПЛЯВАТА — вж. ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ЗЪРНОТО ОТ ПЛЯВАТА

ОТ ТАЗИ (ТАЯ) ТРЪНКА ЗАЕК НЯМА ДА ИЗЛЕЗЕ — вж. ОТ ТАЗИ (ТАЯ) ТРЪНКА ЗАЕК НЯМА ДА ИЗСКОЧИ

ОТ ТАЗИ (ТАЯ) ТРЪНКА ЗАЕК НЯМА ДА ИЗСКОЧИ — Няма шанс за успех, няма да има никакъв резултат или изгода от нещо. *Не смятам, че проектът е добър, от тази тръна заек няма да изскочи.*

— **от тази (тая) трънка заек няма да излезе • от този храст заек няма да изскочи • от този храст заек няма да излезе • от това гьолче риба няма да излезе** *диал.*

ОТ (ИЗ) ТВОИТЕ УСТА В БОЖИ‹ИТЕ› УШИ — Употребява се като отговор към някого, който е изказал хубаво пожелание — дано то да се сбъдне, да се осъществи. — *Утре ще се чувстваш много по-добре, ще ти мине болестта. — От твоите уста в божиите уши.*

— **твоите думи в божиите уши • чул те Господ • чул те Господ и с двете уши** *диал.* **• златни ти уста • да ти ядат устата мед** *диал.*

ОТТЕГЛЯМ СЕ/ ОТТЕГЛЯ СЕ НА СЯНКА — вж. СВИВАМ/ СВИЯ ЗНАМЕНАТА (ЗНАМЕТО) *книж.*

ОТТЕГЛЯМ СИ/ ОТТЕГЛЯ СИ КОНСУЛИТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ОТ ТИКВИ ДО КРАТУНИ — вж. ДЕН ДО ПЛАДНЕ

ОТ ТОВА ГЬОЛЧЕ РИБА НЯМА ДА ИЗЛЕЗЕ *диал.* — вж. ОТ ТАЗИ (ТАЯ) ТРЪНКА ЗАЕК НЯМА ДА ИЗСКОЧИ

ОТ ТОВА (ТУЙ) ТЕСТО СЪМ ЗАМЕСЕН *с някого* — вж. ОТ ЕДНА КРЪВНА ГРУПА СЪМ

ОТ ТОЗИ ХРАСТ ЗАЕК НЯМА ДА ИЗЛЕЗЕ — вж. ОТ ТАЗИ (ТАЯ) ТРЪНКА ЗАЕК НЯМА ДА ИЗСКОЧИ

ОТ ТОЗИ ХРАСТ ЗАЕК НЯМА ДА ИЗСКОЧИ — вж. ОТ ТАЗИ (ТАЯ) ТРЪНКА ЗАЕК НЯМА ДА ИЗСКОЧИ

ОТ ТРЪН, ТА НА ГЛОГ — От едно зло на друго зло, обикн. по-голямо. *Първият й брак беше неуспешен, разведе се и се омъжи повторно, но попадна от трън, та на глог — вторият й мъж се оказа пияница.*

— **от гръмнато — на треснато**

ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПЕПЕЛТА *някому диал.* — вж. ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА›

ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПЕРУШИНАТА *някому* — вж. ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА›

ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого* — Здраво набивам, налагам, напердашвам някого. *Ако родителите ти научат каква беля си направил, ще ти отупат праха от гърба.*

— **изпухвам/ изпухам праха ‹от гърба› • опухвам/ опухам праха ‹от гърба› • изтърсвам/ изтърся праха • отърсвам/ отърся праха • отупвам/ отупам перушината • изтупвам/ изтупам праха от дрехите • изтупвам/ изтупам кожуха • стоплям/ стопля гърба • сгрявам/ сгрея гърба • начесвам/ начеша гърба ‹с дрянова пръчка› • начесвам/ начеша гърба с букова пръчка • начесвам си/ начеша си ръцете • отупвам/ отупам пепелта** *диал.* **• дръпвам/ дръпна сто оки бой** *простонар.* **• мятам/ метна едно дърво • мятам/ метна бухалката • мятам/ метна една бухалка • мятам/ метна един кьотек**

простонар. • мятам/ метна кьотека *простонар.* • удрям/ ударя ‹един› даяк *простонар.* • хвърлям/ хвърля ‹един› даяк *простонар.* • не оставям/ оставя здраво място • налагам/ наложа кокалите • намествам/ наместя кокалите • намествам/ наместя костите • намествам/ наместя ребрата • строшавам/ строша кокалите • троша кокалите • счупвам/ счупя кокалите • смилам/ смеля кокалите • смазвам/ смажа кокалите • насаждам/ насадя кокалите *диал.* • смъквам/ смъкна кожата (кожицата, кожичката) ‹от гърба› • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • одирам/ одера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • смилам/ смеля на кайма • направям/ направя на кайма • накълцвам/ накълцам на кайма • направям/ направя на кюфте • направям/ направя на пихтия • направям/ направя на пита • направям/ направя на пестил • направям/ направя на пастърма • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя на мозък • направям/ направя на тъпан • счупвам/ счупя главата • строшавам/ строша главата • разбивам/ разбия главата • счупвам/ счупя врата • строшавам/ строша врата • смазвам/ смажа главата • смачквам/ смачкам главата • размазвам/ размажа главата • разбивам/ разбия мутрата *грубо* • смазвам/ смажа мутрата *грубо* • размазвам/ размажа мутрата *грубо* • сменям/ сменя физиономията • сменям/ сменя фасадата • смлатвам/ смлатя на пихтия *диал.* • смлатвам/ смлатя на кайма *диал.* • сторвам/ сторя на пестил *диал.* • налагам/ наложа самара *диал.* • натъпквам/ натъпча самара *диал.* • направям/ направя на матруша *диал.* • направям/ направя на гръсти *диал.* • направям/ направя ‹на› даул *диал.* • направям/ направя на пазванче *диал.* • захаросвам/ захаросам мозъка *жарг.*

ОТ УСТА — вж. НА ДУМИ

ОТ УСТАТА СИ ПАТЯ — Сам си създавам неприятности, сам си навреждам поради това, че говоря остро, невъздържано и необмислено. *Много си сприхава и не знаеш какво говориш, затова ще си патиш от устата.*

— устата ми големи и те ме бият • бият ме устата ми

ОТ ‹ЦЯЛА› ДУША И СЪРЦЕ и **ОТ ЦЯЛАТА СИ ДУША** — вж. ОТ ВСЕ СЪРЦЕ ‹И ДУША›

ОТЪРВАВАМ/ ОТЪРВА ГЛАВАТА ‹СИ› — вж. ОТЪРВАВАМ ‹СИ›/ ОТЪРВА ‹СИ› КОЖАТА (КОЖИЧКАТА)

ОТЪРВАВАМ СЕ/ ОТЪРВА СЕ ОТ НОКТИТЕ *на някого* — вж. ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ РЪЦЕТЕ

ОТЪРВАВАМ ‹СИ›/ ОТЪРВА ‹СИ› КОЖАТА (КОЖИЧКАТА) — Успявам да остана невредим, да се избавя от някакво премеждие, от смъртна опас-

ност; оцелявам. *По някакво чудо си отърва кожата при автомобилната катастрофа. ✧ Тежка беше операцията, но отърва кожата, сега трябва много да се грижиш за здравето си.*

— **спасявам ‹си›/ спася ‹си› кожата • запазвам ‹си›/ запазя ‹си› кожата • отървавам/ отърва главата ‹си› • отървавам/ отърва трапа • прескачам/ прескоча трапа • прескачам/ прескоча прага** *диал.*

ОТЪРВАВАМ/ ОТЪРВА ТРАПА — вж. ОТЪРВАВАМ ‹СИ›/ ОТЪРВА ‹СИ› КОЖАТА (КОЖИЧКАТА)

ОТЪРСВАМ/ ОТЪРСЯ ПРАХА *на някого* — вж. ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА›

ОТЪРСВАМ/ ОТЪРСЯ ПРАХА НА КАМБАНИТЕ *диал.* — вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

ОЦАПВАМ/ ОЦАПАМ ГАЩИТЕ *подигр.* — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА

ОЦАПВАМ/ ОЦАПАМ РЪЦЕТЕ СИ С КРЪВ — вж. ИЗЦАПВАМ/ ИЗЦАПАМ РЪЦЕТЕ СИ С КРЪВ

О **ОЦАПВАМ/ ОЦАПАМ Я (ГО)** — вж. ОПЛЕСКВАМ/ ОПЛЕСКАМ Я (ГО) (1 и 2 знач.)

ОЦЪКЛЯМ/ ОЦЪКЛЯ ОЧИ — вж. ИЗЦЪКЛЯМ/ ИЗЦЪКЛЯ ОЧИ

ОЧИ В (С, СРЕЩУ) ОЧИ — Насаме с някого, само между двама. *Искам да ти споделя някои неща, но само очи в очи.*

— **между (на) четири очи**

ОЧИСТВАМ СИ/ ОЧИСТЯ СИ СМЕТКИТЕ (СМЕТКАТА) *с някого* — вж. РАЗЧИСТВАМ СИ/ РАЗЧИСТЯ СИ СМЕТКИТЕ (СМЕТКАТА) (1, 2 и 3 знач.)

ОЧИТЕ МИ ГЛЕДАТ НА ЧЕТИРИ и **ОЧИТЕ МИ ГЛЕДАТ НА ЧЕТИРИ СТРАНИ** —

1. Внимавам много да не сгреша или да не ми се случи нещо непредвидено, нещо лошо и неприятно; действам предпазливо. *Вървейки из тъмните улички очите ѝ гледаха на четири, страхуваше се от някой ъгъл да не я нападнат. ✧ Детето е много буйно и може да направи някоя пакост, очите ти трябва да гледат на четири страни*

— **очите ми са на четири • очите ми играят на четири • гледам на четири • гледам с четири очи • държа очите си отворени • отварям си очите •**

отварям си очите на четири • отварям си очите на четиринайсет • отварям си зъркелите *грубо* • **отварям си очите на чекрък** *диал.* • **отварям си фаровете** *жарг.* • **опичам си ума ‹в главата› • опичам си акъла ‹в главата›**

2. вж. ОЧИТЕ МИ ИГРАЯТ НА ВСИЧКИ СТРАНИ
3. вж. ОЧИТЕ МИ СВЕТЯТ НА ЧЕТИРИ

ОЧИТЕ МИ ИГРАЯТ НА ВСИЧКИ СТРАНИ — Внимателно, зорко наблюдавам и оглеждам всичко наоколо, старая се да видя всичко, да не пропусна нещо. *Той се преструваше, че нищо не забелязва, но очите му играеха на всички страни.* ✧ *Когато свекърва ѝ идваше на гости, очите ѝ играеха на всички страни, нищо не убягваше от погледа ѝ.*

— **очите ми играят на четири • очите ми са на четири • очите ми гледат на четири • очите ми гледат на четири страни • въртя си очите на четири • въртя очи‹те си›**

ОЧИТЕ МИ ИГРАЯТ НА ЧЕТИРИ —

1. Обикн. за жена — гледам предизвикателно, кокетирам, флиртувам. *Тя имаше самочувствието на красива жена и когато беше в мъжка компания очите ѝ играеха на четири.*

— **играят ми очите (очичките) • въртя очи‹те си›**

2. вж. ОЧИТЕ МИ ИГРАЯТ НА ВСИЧКИ СТРАНИ
3. вж. ОЧИТЕ МИ ГЛЕДАТ НА ЧЕТИРИ (1 знач.)
4. вж. ОЧИТЕ МИ СВЕТЯТ НА ЧЕТИРИ

ОЧИТЕ МИ КАПВАТ ОТ СРАМ — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА ОТ СРАМ

ОЧИТЕ МИ СА НА ЧЕТИРИ —

1. вж. ОЧИТЕ МИ ИГРАЯТ НА ВСИЧКИ СТРАНИ
2. вж. ОЧИТЕ МИ ГЛЕДАТ НА ЧЕТИРИ (1 знач.)

ОЧИТЕ МИ СА ОБЪРНАТИ *към някого* — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ОЧИТЕ СИ

ОЧИТЕ МИ СА ОТИШЛИ *по някого или нещо диал.* — вж. ОСТАВАТ МИ/ ОСТАНАТ МИ ОЧИТЕ

ОЧИТЕ МИ СВЕТЯТ НА ЧЕТИРИ — С буден ум съм, способен съм, хитър съм, не мога да бъда излъган. *Личи си, че е интелигентен и умен, очите му светят на четири.*

— **очите ми гледат на четири • очите ми играят на четири**

ОЧИТЕ МИ СТАВАТ НА ЛАСТИК *жарг.* — вж. ОКОКОРВАМ/ ОКОКОРЯ ОЧИ

ОЧИТЕ МИ СТАВАТ НА ПОНИЧКИ *жарг.* — вж. ОКОКОРВАМ/ ОКОКОРЯ ОЧИ

ОЩЕ ВЪЛКА НЕ ВИДЯЛ, ТОЙ ВИКА НА КУЧЕТАТА *диал. ирон.* — вж. ОЩЕ РИБАТА В МОРЕТО, ТОЙ ТОЧИ ЗЪБИ ДА ЯДЕ *ирон.*

ОЩЕ ДЕТЕТО НЕ СЕ Е РОДИЛО, ИВАНЧО ГО КРЪСТИЛИ *диал. ирон.* — вж. ОЩЕ РИБАТА В МОРЕТО, ТОЙ ТОЧИ ЗЪБИ ДА ЯДЕ *ирон.*

‹ОЩЕ› ИВАНЧО НЕРОДЕН, ШАПКА МУ ШИЯТ *диал. ирон* — вж. ОЩЕ РИБАТА В МОРЕТО, ТОЙ ТОЧИ ЗЪБИ ДА ЯДЕ *ирон.*

ОЩЕ КОНЯ НЕ ВИДЯЛ, КРАКА‹ТА СИ› ЗАМАХАЛ (РАЗМАХАЛ) *ирон.* — вж. ОЩЕ РИБАТА В МОРЕТО, ТОЙ ТОЧИ ЗЪБИ ДА ЯДЕ *ирон*

ОЩЕ КОНЯ НЕ ЯХНАЛ, КРАКА‹ТА СИ› ЗАМАХАЛ (РАЗМАХАЛ) *ирон.* — вж. ОЩЕ РИБАТА В МОРЕТО, ТОЙ ТОЧИ ЗЪБИ ДА ЯДЕ *ирон.*

ОЩЕ МЕЧКАТА В ГОРАТА, КОЖАТА Й ПРОДАВАТ *ирон.* — вж. ОЩЕ РИБАТА В МОРЕТО, ТОЙ ТОЧИ ЗЪБИ ДА ЯДЕ *ирон.*

О

ОЩЕ МЛЯКО БОЗАЯ *диал.* — вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

ОЩЕ НА КОНЯ СЕ НЕ КАЧИЛ, КРАКА‹ТА› ЗАМАХАЛ (РАЗМАХАЛ) *ирон.* — вж. ОЩЕ РИБАТА В МОРЕТО, ТОЙ ТОЧИ ЗЪБИ ДА ЯДЕ *ирон.*

‹ОЩЕ›НЕ ЗНАЯ ДА СИ ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ГАЩИТЕ — вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

‹ОЩЕ› НЕ МОГА ДА СИ ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ГАЩИТЕ — вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

ОЩЕ НЕ СА МУ ДАЛИ МЕД, А ВЕЧЕ ЛЪЖИЧКА СИ ИСКА *ирон.* — вж. ОЩЕ РИБАТА В МОРЕТО, ТОЙ ТОЧИ ЗЪБИ ДА ЯДЕ *ирон.*

ОЩЕ НЕ СЕДНАЛ НА МАГАРЕ, ЗАМАХАЛ С КРАКА *ирон.* — вж. ОЩЕ РИБАТА В МОРЕТО, ТОЙ ТОЧИ ЗЪБИ ДА ЯДЕ *ирон.*

ОЩЕ НЕ ТИ Е ИЗСЪХНАЛА ПЛЮНКАТА — вж. ДОКАТО (ДОДЕ, ДОРДЕ) СЕ ОБЪРНЕШ

‹ОЩЕ› НЕ УМЕЯ ДА СИ ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ГАЩИТЕ — вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

ОЩЕ ПЕТКО НЕРОДЕН ‹И› ШАПКА МУ ШИЯТ *диал. ирон.* — вж. ОЩЕ РИБАТА В МОРЕТО, ТОЙ ТОЧИ ЗЪБИ ДА ЯДЕ *ирон.*

ОЩЕ РИБАТА В МОРЕТО, ТОЙ ТОЧИ ЗЪБИ ДА ЯДЕ *ирон.* — Употребява се, когато някой предприема предварителни приготовления, крои планове за нещо, чието осъществяване съвсем не е сигурно. *Не се знае дали банката ще му отпусне заем, а той вече е разпределил парите за какво ще ги похарчи. Още рибата в морето, а той точи зъби да яде.*

— рибата още в морето, той турил тигана на огъня, ‹за да я пържи› *ирон.* • рибата още в морето, а тя тигана слага *ирон.* • рибата още в морето, а те ѝ пържат лука *ирон.* • рибата още в морето, а те ѝ готвят тиган *ирон.* • рибата още в морето, а той огъня пали *ирон.* • рибата е още в морето, той турил на огъня менче да я вари *ирон.* • рибата още в морето, той търси на огън менче, да я вари *ирон.* • рибата в морето, ний туряме котлето *ирон.* • рибата още в морето, а ние я ядем *ирон.* • рибата в реката, те ѝ режат лука *ирон.* • още рибата в морето, турил тавата на огино *диал. ирон.* • още мечката в гората, кожата ѝ продават *ирон.* • заекът в гората, а той ръжен тъкми *ирон.* • кокошката още не е насадена, той пилета иска *ирон.* • сирене няма, попара дроби *ирон.* • още не са му дали мед, а вече лъжичка си иска *ирон.* • още коня не видял, крака‹та си› замахал (размахал) *ирон.* • още коня не яхнал, крака‹та си› замахал (размахал) *ирон.* • още на коня се не качил, крака‹та› замахал (размахал) *ирон.* • още не седнал на магаре, замахал с крака *ирон.* • още вълка не видял, той вика на кучетата *диал. ирон.* • хорото не засвирило, а той играе *диал. ирон.* • още Петко нероден ‹и› шапка му шият *диал. ирон.* • ‹още› Иванчо нероден, шапка му шият *диал. ирон.* • още детето не се е родило, Иванчо го кръстили *диал. ирон.* • нероден Петко ‹, купили му капа› *диал. ирон.* • за нероден Петко чорапче *диал. ирон.*

ОЩЕ РИБАТА В МОРЕТО, ТУРИЛ ТАВАТА НА ОГИНО *диал. ирон.* — вж. ОЩЕ РИБАТА В МОРЕТО, ТОЙ ТОЧИ ЗЪБИ ДА ЯДЕ *ирон.*

ОЩЕ ЯЗДЯ ТОЯГАТА НА КОН *диал.* — вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

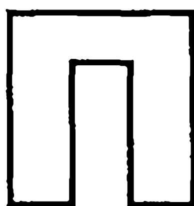

ПАДА/ ПАДНЕ БУЛОТО ОТ ОЧИТЕ МИ — Преставам да се заблуждавам в някого или в нещо, виждам нещата в истинския им вид, в истинската им същност, разбирам истината; проглеждам. *Тайно вярваше в добрите му чувства, но при един спор булото от очите ѝ падна и изведнъж осъзна, че той я мрази.*

— **отварят ми се/ отворят ми се очите • смъква се/ смъкне се булото от очите ми • пада/ падне воалът от очите ми • пада/ падне мрежата от очите ми • пада ми/ падне ми пердето от очите • смъква се/ смъкне се пердето от очите ми • отварят ми се/ отворят ми се зъркелите** *грубо*

ПАДА/ ПАДНЕ ВОАЛЪТ ОТ ОЧИТЕ МИ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ БУЛОТО ОТ ОЧИТЕ МИ

ПАДА/ ПАДНЕ ‹ВОДЕНИЧЕН› КАМЪК ОТ ГЪРБА МИ — Изпитвам голямо облекчение, олеква ми, защото се слага край на някаква голяма грижа, на тежко задължение за мене; освобождавам се от някаква голяма грижа, от тежко задължение или от нещо неприятно за мене. *Откакто синът си намери работа, падна камък от гърба ми, вече нямам грижата за издръжката му.*

— **пада/ падне ‹воденичен› камък от плещите ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от раменете ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от плещите ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от раменете ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от гърба ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от плещите ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от раменете ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от гърба ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от гърба ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от плещите ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от раменете ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от гърба ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от плещите ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от**

раменете ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от гърба ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от плещите ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от раменете ми • пада/ падне товар от гърба ми • пада/ падне товар от плещите ми • пада/ падне товар от раменете ми • смъква се/ смъкне се товар от гърба ми • смъква се/ смъкне се товар от плещите ми • смъква се/ смъкне се товар от раменете ми • сваля се/ свали се товар от гърба ми • сваля се/ свали се товар от плещите ми • сваля се/ свали се товар от раменете ми • сваля се/ свали се планина от гърба ми • сваля се/ свали се планина от плещите ми • сваля се/ свали се планина от раменете ми • смъква се/ смъкне се планина от гърба ми • смъква се/ смъкне се планина от плещите ми • смъква се/ смъкне се планина от раменете ми • пада/ падне планина от гърба ми • пада/ падне планина от плещите ми • пада/ падне планина от раменете ми • пада/ падне камък от сърцето ми • олеква ми/ олекне ми на сърцето • олеква ми/ олекне ми на душата • светва ми/ светне ми пред (на) очите • съмва ми ‹се›/ съмне ми ‹се› пред (на) очите

ПАДА/ ПАДНЕ ‹ВОДЕНИЧЕН› КАМЪК ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ ‹ВОДЕНИЧЕН› КАМЪК ОТ ГЪРБА МИ

ПАДА/ ПАДНЕ ‹ВОДЕНИЧЕН› КАМЪК ОТ РАМЕНЕТЕ МИ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ ‹ВОДЕНИЧЕН› КАМЪК ОТ ГЪРБА МИ

ПАДА/ ПАДНЕ КАМЪК ОТ СЪРЦЕТО МИ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ ‹ВОДЕНИЧЕН› КАМЪК ОТ ГЪРБА МИ

ПАДАМ/ ПАДНА В ДИРЯТА (ДИРИТЕ) *на някого диал.* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ДИРЯТА (ДИРИТЕ)

ПАДАМ/ ПАДНА В КАПАНА — вж. ПАДАМ/ ПАДНА В КЛОПКА‹ТА› (1 и 2 знач.)

ПАДАМ/ ПАДНА В КЛОПКА‹ТА› —

1. Бивам заловен и изобличен или наказан за извършено от мене непочтено дело или престъпление. *Отдавна го следяха за незаконна търговия с оръжие, но накрая падна в клопката, полицията го арестува.* ✧ *Ако продължаваш с далаверите си, един ден сам ще паднеш в клопката.*

— попадам/ попадна в клопка‹та› • влизам/ вляза в клопка‹та› • хващам се/ хвана се в клопка‹та› • улавям се/ уловя се в клопка‹та› • падам/ падна в капана • попадам/ попадна в капан‹а› • влизам/ вляза в капана • хващам се/ хвана се в капан‹а› • улавям се/ уловя се в капана • падам/ падна в примката • попадам/ попадна в примка‹та› (примките) • влизам/ вляза в примката (примките) • хващам се/ хвана се в примката • улавям се/ уловя се в примката

2. Оставям се да бъда измамен, подведен; повярвам в някаква измама. *Много наивни хора паднаха в клопката на фирмата фантом, която им взе парите с обещанието за сигурна работа в чужбина.*

— **попадам/ попадна в клопка‹та› • влизам/ вляза в клопка‹та› • хващам се/ хвана се в клопка‹та› • улавям се/ уловя се в клопка‹та› • падам/ падна в капана • попадам/ попадна в капан‹а› • влизам/ вляза в капана • хващам се/ хвана се в капан‹а› • улавям се/ уловя се в капана • падам/ падна в примката • попадам/ попадна в примка‹та› (примките) • влизам/ вляза в примката (примките) • хващам се/ хвана се в примката • улавям се/ уловя се в примката • падам/ падна в уловката (уловките) • попадам/ попадна в уловката (уловките) • хващам се/ хвана се в уловката (уловките) • падам/ падна в мрежата (мрежите) • попадам/ попадна в мрежата (мрежите) • влизам/ вляза в мрежата (мрежите) • хващам се/ хвана се в мрежата (мрежите) • улавям се/ уловя се в мрежата (мрежите) • хващам се/ хвана се на въдицата • улавям се/ уловя се на въдицата • захапвам/ захапя въдицата • лапвам/ лапна въдицата • налапвам/ налапам въдицата • гълтвам/ глътна въдицата**

ПАДАМ/ ПАДНА В КРАКАТА *на някого* — Моля коленопреклонно някого за нещо. *Той иска да падна в краката му и да го моля да ми прости.*

— **падам/ падна в нозете • падам/ падна на колене**

ПАДАМ/ ПАДНА В ЛАПИТЕ *на някого* —вж. ПОПАДАМ/ ПОПАДНА В РЪЦЕТЕ (1, 2 и 3 знач.)

ПАДАМ/ ПАДНА В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) *на някого* — вж. ПОПАДАМ/ ПОПАДНА В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ)

ПАДАМ/ ПАДНА В НОЗЕТЕ *на някого* — вж. ПАДАМ/ ПАДНА В КРАКАТА

ПАДАМ/ ПАДНА В ОЧИ — вж. ХВЪРЛЯМ СЕ/ ХВЪРЛЯ СЕ В ОЧИ‹ТЕ›

ПАДАМ/ ПАДНА В ПРИМКАТА *на някого* — вж. ПАДАМ/ ПАДНА В КЛОПКА‹ТА› (1 и 2 знач.)

ПАДАМ/ ПАДНА В РЪЦЕТЕ *на някого* и **ПАДАМ/ ПАДНА В** *нечии* **РЪЦЕ** — вж. ПОПАДАМ/ ПОПАДНА В РЪЦЕТЕ (1, 2 и 3 знач.)

ПАДАМ/ ПАДНА В УЛОВКАТА (УЛОВКИТЕ) *на някого* — вж. ПАДАМ/ ПАДНА В КЛОПКА‹ТА› (2 знач.)

ПАДАМ/ ПАДНА В УСТАТА *на някого* — Ставам обект на одумки, клюки,

насмешки или укори; бивам одумван, укоряван от някого. *Веднъж паднеш ли в устата ѝ, ще те разнася навсякъде. ✧ Какъвто е клюкар и устат, по-добре да не му падаш в устата.*

— **влизам/ вляза в устата • попадам/ попадна в устата • попадам/ попадна на езика • падам ‹се›/ падна ‹се› на зъба • влизам/ вляза в хорските уста • ставам/ стана мезе в (на) хорските уста • ставам/ стана ‹за› мезе ‹в устата на хората› • ставам/ стана притча во язицех** *книж.*

ПАДАМ/ ПАДНА ДУХОМ *книж.* — Изгубвам кураж, отчайвам се, унивам. *След толкова неуспехи, тя съвсем падна духом, загуби увереността в себе си.*

— **отпадам/ отпадна духом** *книж.* **• оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) глава • клюмвам/ клюмна глава • увесвам/ увеся глава • обвесвам/ обвеся глава • отпускам/ отпусна глава • оборвам/ оборя глава • навеждам/ наведа глава • отпускам/ отпусна врат • обесвам/ обеся врат • обвесвам/ обвеся врат • клюмвам/ клюмна врат** *диал.* **• увесвам/ увеся нос • провесвам/ провеся нос • обесвам/ обеся нос • обвесвам/ обвеся нос • оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) нос • клюмвам/ клюмна нос • клюмва ми/ клюмне ми носът • увисва ми/ увисне ми носът • провисва ми/ провисне ми носът • клепват ми/ клепнат ми ушите • попарва ме/ попари ме сланата**

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ В ЛАПИТЕ — вж. ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ В РЪЦЕТЕ (1 знач.)

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ В РЪЦЕТЕ —

1. Получавам възможност да постъпвам, да се разпореждам с някого както искам, както намеря за необходимо. *Ако ми падне в ръцете този мошеник, зле ще си изпати.*

— **попада ми/ попадне ми в ръцете (в ръка) • пада ми/ падне ми на ръка • попада ми/ попадне ми под (на) ръка • пада ми/ падне ми в лапите • попада ми/ попадне ми в лапите**

2. Случайно се натъквам на нещо или намирам, снабдявам се с нещо. *Наскоро ѝ паднаха в ръцете документи с голяма важност.*

— **попада ми/ попадне ми в ръцете (в ръка) • пада ми/ падне ми на ръка • попада ми/ попадне ми под (на) ръка**

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ ГЛАВАТА — вж. ХВРЪКВА МИ/ ХВРЪКНЕ МИ ГЛАВАТА

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ ДАМЛА *простонар.* — вж. ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНБЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ (1 и 2 знач.)

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ МЕРАК *диал.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ МЕРАК

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ НА РЪКА — вж. ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ В РЪЦЕТЕ (1 и 2 знач.)

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ НА (В) СЪРЦЕ‹ТО› —

1. Много харесвам, одобрявам някого или се влюбвам, обиквам някого. *Девойката му хареса, падна му на сърце.* ✧ *Детето е много симпатично и умно, веднага ми падна на сърцето.*

— **ляга ми/ легне ми на сърце‹то› • влиза ми/ влезе ми в сърце‹то› • остава ми/ остане ми на сърце** *диал.*

2. Много ми харесва нещо, допада ми, нрави ми се нещо. *Тази картина ми падна на сърце.* ✧ *Нейните похвали му паднаха в сърцето.*

— **ляга ми/ легне ми на сърце‹то› • влиза ми/ влезе ми в сърце‹то› • остава ми/ остане ми на сърце** *диал.*

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ НУР ОТ НЕБЕТО *диал.* — вж. ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ ОТ НЕБЕТО

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ ОКОТО *на нещо или някого* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ОКО

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ ОТ БОГА — вж. ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ ОТ НЕБЕТО

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ ОТ ГОСПОДА — вж. ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ ОТ НЕБЕТО

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ ОТ НЕБЕТО — Получавам нещо наготово, без труд и усилия. *Успехът няма да ти падне от небето, трябва много труд да положиш.* ✧ *Когато най-малко очакваше, получи наследство, което сякаш му падна от небето.*

— **пада ми/ падне ми от облаците • пада ми/ падне ми от Бога • пада ми/ падне ми от Господа • пада ми/ падне ми нур от небето** *диал.* **• идва ми (дойде ми) на тепсия**

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ ОТ ОБЛАЦИТЕ — вж. ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ ОТ НЕБЕТО

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ ПЕРДЕТО — вж. КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ ПЕРДЕТО ОТ ОЧИТЕ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ БУЛОТО ОТ ОЧИТЕ МИ

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ СЪРЦЕ НА МЯСТО — Изпитвам голямо задоволство, удовлетворение, блаженство, че се е изпълнило някое мое желание.

Толкова исках да успея на изпита, че когато го взех, ми падна сърце на място.

— **ляга ми/ легне ми сърце на място • дойде ми сърце на място**

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ СЪРЦЕТО В ГАЩИТЕ — вж. ОТИВА МИ/ ОТИДЕ МИ СЪРЦЕТО В ПЕТИТЕ

ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ СЪРЦЕТО В ПЕТИТЕ — вж. ОТИВА МИ/ ОТИДЕ МИ СЪРЦЕТО В ПЕТИТЕ

ПАДАМ/ ПАДНА КАТО ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ — Със своята неочакваност силно изненадвам, смайвам, поразявам. *Никой не очакваше, че ще стане посланик. Новината за назначаването му падна като гръм от ясно небе.*

— **идвам като гръм от ясно небе • дойда като гръм от ясно небе**

ПАДАМ/ ПАДНА КАТО КОТКА НА КРАКАТА СИ — Излизам винаги прав, не отстъпвам от мнението си; не се признавам за виновен, дори да имам вина за нещо. *С тази жена е трудно да се разбереш, никога не признава грешките си, винаги пада като котка на краката си.*

— **като котка по гръб не падам/ падна • не падам/ падна по (на) гръб • не падам/ падна по (на) гърба си • не падам/ падна долу • не ми пада гърбът на земята**

ПАДАМ/ ПАДНА НА КОЛЕНЕ *пред някого* —

1. Моля коленопреклонно някого за нещо. *Той сигурно очаква да падна на колене пред него и да го моля за съдействие.*

— **падам/ падна в краката • падам/ падна в нозете**

2. вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТ

ПАДАМ/ ПАДНА НА ЛЕГЛО — Разболявам се сериозно. *През есента тя заболя от грип, падна на легло и цял месец не можа да се възстанови.*

— **лягам/ легна на (в) легло • лягам/ легна на (в) постеля**

ПАДАМ/ ПАДНА ОТ ЛУНАТА — вж. ПАДАМ/ ПАДНА ОТ НЕБЕТО

ПАДАМ/ ПАДНА ОТ МАРС — вж. ПАДАМ/ ПАДНА ОТ НЕБЕТО

ПАДАМ/ ПАДНА ОТ НЕБЕТО — Проявявам неориентираност, незнание, непознаване на действителността, наивност. *Ти от небето ли падаш, та не*

знаеш, че вече не можеш да разчиташ на неговото покровителство, защото той отдавна не е на този пост. ✧ Когато разбра, че вече няма такъв музей, почувства се неловко, като човек, който пада от небето.

— **падам/ падна от Марс • падам/ падна от луната • като че (сякаш) от небето съм паднал • като че (сякаш) съм паднал от Марс • като че (сякаш) съм паднал от луната**

ПАДА/ ПАДНЕ МРЕЖАТА ОТ ОЧИТЕ МИ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ БУЛОТО ОТ ОЧИТЕ МИ

ПАДАМ ‹СЕ›/ ПАДНА ‹СЕ› НА ЗЪБА *на някого* — вж. ПАДАМ/ ПАДНА В УСТАТА

ПАДАМ СИ/ ПАДНА СИ НА КЪСМЕТА — вж. ПРОРАБОТВА МИ/ ПРОРАБОТИ МИ КЪСМЕТЪТ

ПАДА/ ПАДНЕ НА (ВЪРХУ) ГЪРБА МИ и **ПАДА/ ПАДНЕ НА МОЯ ГРЪБ** — Принуден съм да поема грижите, задълженията и отговорностите за нещо или за някого. *Той отказа да ѝ помогне и цялата работа около подготовката на заминаването падна на нейния гръб. ✧ Отговорността за изпълнението на програмата падаше върху гърба му.*

— **пада/ падне на (върху) плещите ми • пада/ падне на (върху) моите плещи • стоварва се/ стовари се върху (на) гърба ми • стоварва се/ стовари се върху (на) моя гръб • стоварва се/ стовари се върху (на) плещите ми • стоварва се/ стовари се върху (на) моите плещи • стоварва ми се/ стовари ми се върху (на) главата • струпва се/ струпа се върху (на) гърба ми • струпва се/ струпа се върху (на) моя гръб • ляга/ легне върху (на) гърба ми • ляга/ легне върху (на) моя гръб • ляга/ легне върху (на) плещите ми • ляга/ легне върху (на) моите плещи • ляга/ легне върху (на) раменете ми • ляга/ легне върху (на) моите рамене • ляга/ легне на главата ми • ляга/ легне на моята глава • ляга/ легне на ръцете ми • ляга/ легне на моите ръце**

ПАДА/ ПАДНЕ НА (ВЪРХУ) ПЛЕЩИТЕ МИ и **ПАДА/ ПАДНЕ НА (ВЪРХУ) МОИТЕ ПЛЕЩИ** — вж. ПАДА/ ПАДНЕ НА (ВЪРХУ) ГЪРБА МИ

ПАДА/ ПАДНЕ ПЛАНИНА ОТ ГЪРБА МИ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ ТОВАР ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ

ПАДА/ ПАДНЕ ПЛАНИНА ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ ТОВАР ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ

ПАДА/ ПАДНЕ ПЛАНИНА ОТ РАМЕНЕТЕ МИ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ ТОВАР ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ

ПАДА/ ПАДНЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ ТОВАР ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ

ПАДА/ ПАДНЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ ТОВАР ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ

ПАДА/ ПАДНЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ РАМЕНЕТЕ МИ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ ТОВАР ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ

ПАДА/ ПАДНЕ ‹ТЕЖЪК› КАМЪК НА СЪРЦЕТО МИ —

1. Става ми много мъчно, много тежко. *Когато го видя толкова измъчен и съсипан, тежък камък падна на сърцето ѝ.*

— **камък ми ляга/ легне на сърце‹то› • камък ми пада/ падне на сърце‹то› • ляга ми/ легне ми буца в гърдите • застава ми/ застане ми буца на (в) гърлото • засяда ми/ заседне ми буца (бучка) на (в) гърлото • засяда ми/ заседне ми буца в (на) гърдите • засяда ми/ заседне ми буца под лъжичката • засяда ми/ заседне ми на (в) гърлото нещо • жегва ме/ жегне ме в сърцето • бодва ме/ бодне ме в сърцето • жегва ме/ жегне ме под лъжичката • бодва ме/ бодне ме под лъжичката • парва ме/ парне ме под лъжичката • парва ме/ парне ме по дроба**

2. Стоварва ми се голяма грижа, притеснение, безпокойство от (за) нещо. *Откакто му съобщиха, че трябва да се яви пред комисията, тежък камък падна на сърцето му.*

— **камък ми ляга/ легне на сърце‹то› • камък ми пада/ падне на сърце‹то›**

ПАДАТ МИ/ ПАДНАТ МИ ОЧИТЕ *пред някого диал.* — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА ОТ СРАМ

ПАДА/ ПАДНЕ ТОВАР ОТ ГЪРБА МИ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ ТОВАР ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ

ПАДА/ ПАДНЕ ТОВАР ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ — Изпитвам голямо облекчение, олеква ми, защото се слага край на някаква голяма грижа, на тежко задължение за мене; освобождавам се от някаква голяма грижа, от тежко задължение или от нещо неприятно за мене. *Когато разбра, че кръвната му картина е добра и няма нищо страшно за здравето му, товар падна от плещите му.* ✧ *Като се отърва от неприятния ангажимент, почувства, че пада товар от плещите ѝ.*

— пада/ падне товар от гърба ми • пада/ падне товар от раменете ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от плещите ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от гърба ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от раменете ми • пада/ падне планина от плещите ми • пада/ падне планина от гърба ми • пада/ падне планина от раменете ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от плещите ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от гърба ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от раменете ми • пада/ падне камък от сърцето ми • смъква се/ смъкне се товар от плещите ми • смъква се/ смъкне се товар от гърба ми • смъква се/ смъкне се товар от раменете ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от плещите ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от гърба ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от раменете ми • смъква се/ смъкне се планина от плещите ми • смъква се/ смъкне се планина от гърба ми • смъква се/ смъкне се планина от раменете ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от плещите ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от гърба ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от раменете ми • сваля се/ свали се товар от плещите ми • сваля се/ свали се товар от гърба ми • сваля се/ свали се товар от раменете ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от плещите ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от гърба ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от раменете ми • сваля се/ свали се планина от плещите ми • сваля се/ свали се планина от гърба ми • сваля се/ свали се планина от раменете ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от плещите ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от гърба ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от раменете ми • олеква ми/ олекне ми на сърцето • олеква ми/ олекне ми на душата • светва ми/ светне ми пред (на) очите • съмва ми ‹се›/ съмне ми ‹се› пред (на) очите

ПАДА/ ПАДНЕ ТОВАР ОТ РАМЕНЕТЕ МИ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ ТОВАР ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ

ПАДНАЛО МИ Е ПЕРДЕТО ОТ ОЧИТЕ — Не се срамувам, не се стеснявам от постъпките си; безсрамен, нахален, безочлив съм. *На него му е паднало пердето от очите, лъже те безсрамно и изобщо не се притеснява от това.*

— скъсало ми се е пердето от очите • пукнало ми се е пердето ‹на очите› • съдрал съм пердето на очите си • треснало ми е пердето *диал.* • без перде съм • нямам перде ‹на очите си› • дебели ми са очите • с дебели очи съм • имам дебели очи • корави ми са очите • с корави очи съм • имам корави очи • веждите ми са окапали • изтрили ми са се веждите • опериран съм от срам • нямам ни срам‹а›, ни очи *диал.* • турям/ туря лице под ноги *диал.*

ПАДНАЛ СЪМ НА ПЪПА СИ — вж. ПАДНАЛ СЪМ СИ НА КЪСМЕТА

ПАДНАЛ СЪМ СИ НА КЪСМЕТА — Живея много щастливо, сполучил съм в живота си. *Тя си е паднала на късмета, има такъв добър и грижовен мъж.*

— паднал съм на пъпа си • родил съм се под щастлива звезда • родил съм се на Великден • родил съм се с риза (ризка) • родил съм се, кога вечерял дядо Господ • с Бога съм вечерял • с Бога (Господа) съм приказвал

ПАЗЯ ЛЕГЛОТО — вж. ПАЗЯ СТАЯТА

ПАЗЯ ‹ПОЧЕТНО› РАЗСТОЯНИЕ *от някого книж.* — вж. ДЪРЖА СЕ НА ‹ПОЧЕТНО› РАЗСТОЯНИЕ *книж.*

ПАЗЯ ПРАХ ДА НЕ ПАДНЕ *върху някого* — вж. НЕ ДАВАМ/ ДАМ ПРАХ (ПРАШИНКА) ДА ПАДНЕ

ПАЗЯ СИ КОЖАТА — Постъпвам така, че да не ме сполети нещо лошо, да запазя положението си, което съм си създал. *Той никога няма да влезе в конфликт с полицията, пази си кожата.*

— пазя си чергата

ПАЗЯ СИ ЧЕРГАТА — вж. ПАЗЯ СИ КОЖАТА

ПАЗЯ СТАЯТА — Докато боледувам или съм неразположен, стоя вкъщи и съм на легло. *Детето се разболя от грип и цяла седмица трябваше да пази стаята.*

— пазя леглото

ПАЗЯ ХАТЪР‹А› *на някого* — Угаждам на някого, постъпвам така, както му е угодно и приятно, не му противореча. *Добри са ти децата, пазят ти хатъра и се грижат за тебе.* ✧ *Кметът се ползва с уважение сред съселяните си, затова те му пазят хатър и изпълняват всичко, което той каже.*

— гледам хатър‹а› • вардя хатър‹а› *диал.* • държа хатър *диал.* • струвам хатър *диал.* • гладя по косъма • гледам в очите • гледам в устата • зяпам в устата • зяпнал съм в устата • вдигам и слагам на ръце • правя евала • правя политика • правя мили очи

ПАМУКЛИЯ СЪРЦЕ ИМАМ *диал.* — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ

ПАРА̀ ИГРАЕ *някъде* — Печели се много и се плаща богато. *Това са хора с големи възможности, при тях пара̀ играе.*

— парите текат като вода • парите текат като из ръкав

ПАРА̀ НЕ СВЪРТАМ и **ПАРА̀ НЕ СЕ СВЪРТА У МЕНЕ** — вж. ИМАМ РЕДКИ ПРЪСТИ

ПАРА̀ТА С КУРШУМ БИЯ — Изпитвам остър недостиг на пари, не ми стигат средствата, зле съм материално. *В това забутано планинско село няма поминък за населението и хората там пара̀та с куршум бият.*

— **пара̀та с куршум гоня • гроша с куршум меря • замерям лева с куршум • едва свързвам двата края • едва връзвам двата края • дърпа ме късият** *диал.* **• Късьо ме дърпа** *диал.*

ПАРА̀ТА С КУРШУМ ГОНЯ — вж. ПА̀РАТА С КУРШУМ БИЯ

ПАРВА МЕ/ ПАРНЕ МЕ ПОД ЛЪЖИЧКАТА — Внезапно изпитвам остра душевна болка, силна мъка от нещо. *Тя изслуша привидно спокойно обясненията му, че е по-добре да се разделят, но нещо я парна под лъжичката.*

— **жегва ме/ жегне ме под лъжичката • бодва ме/ бодне ме под лъжичката • жегва ме/ жегне ме в сърцето • бодва ме/ бодне ме в сърцето • парва ме/ парне ме по дроба • засяда ми/ заседне ми буца под лъжичката • засяда ми/ заседне ми буца (бучка) на (в) гърлото • застава ми/ застане ми буца на (в) гърлото • засяда ми/ заседне ми буца в (на) гърдите • ляга ми/ легне ми буца в гърдите • засяда ми/ заседне ми на (в) гърлото нещо • камък ми ляга/ легне на сърце‹то› • камък ми пада/ падне на сърце‹то› • пада/ падне ‹тежък› камък на сърцето ми**

ПАРВА МЕ/ ПАРНЕ МЕ ПО ДРОБА — вж. ПАРВА МЕ/ ПАРНЕ МЕ ПОД ЛЪЖИЧКАТА

ПАРИ МИ ПОД КРАКАТА — Чувствам се застрашен от нещо, в тежко и несигурно положение съм. *На него му пари под краката, защото знае, че трябва да отговаря за злоупотребите си.*

— **гори ‹земята› под краката ми • припарва ми/ припари ми под краката • припарва ми/ припари ми под петите**

ПАРИТЕ ТЕКАТ КАТО ВОДА — вж. ПАРА̀ ИГРАЕ

ПАРИТЕ ТЕКАТ КАТО ИЗ РЪКАВ — вж. ПАРА̀ ИГРАЕ

ПАСА ВЕТРОВЕТЕ — вж. ПАСА ПАТКИТЕ

ПАСА ГЪСКИТЕ — вж. ПАСА ПАТКИТЕ

ПАСА ПАТКИТЕ — Губя си времето, без да върша нещо полезно; мотая се, безделнича. *Докато ти пасеш патките, приятелите ти си намериха хубави служби и печелят добри пари.*

— **паса гъските • паса ветровете • лапам мухи‹те› • гълтам мухи‹те› • лапам вятър • лапам мъглата • ловя мухи • броя гарги‹те› • броя звездите • лая си опашката • пържа яйца на вятъра • бия си шамари** *ирон.*• **зяпам по чавките** *диал.* • **подковавам мухите** *диал.* • **броя броениците** *диал.*

ПАСТИ ДА ЯДЕ *пред някого (или самост.)* — вж. РЯПА ДА ЯДЕ

ПАТИ МИ ГЛАВАТА — вж. ТЕГЛИ МИ ГЛАВАТА

ПАТКА МИ Е ИЗПИЛА АКЪЛА — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ПАТКА МИ Е ИЗПИЛА МОЗЪКА — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ПАТКА МИ Е ИЗПИЛА ПИПЕТО — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ПАТКА МИ Е ИЗПИЛА УМА — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ПЕДЯ ЧОВЕК — Много дребен, нисък човек; дребосък, малчо. *Той е един такъв дребничък, педя човек, но е много умен.*

— **две педи човек • две педи от земята • една педя от земята • не се вижда от земята • под масата прав ходи**

ПЕЕ МИ ПЕТЕЛЪТ *пред някого, някъде (или самост.)* — Имам влияние, авторитет, вслушват се в мнението ми, в съветите ми, изпълнява се това, за което се застъпвам. *Той потърси за помощ приятеля си, защото знаеше, че му пее петелът в министерството и може да му помогне.*

— **петелът ми кукурига • чува ми се/ чуе ми се думата • чува ми се/ чуе ми се приказката • слуша ми се думата • тежи ми думата • минава ми/ мине ми думата • минава ми/ мине ми приказката • минава ми/ мине ми лафът** *простонар.* • **хваща ми се/ хване ми се думата** *диал.*

ПЕКА ДУШИЦАТА *на някого* — вж. ПЕКА НА ОГЪН

ПЕКА НА ОГЪН *някого* — Създавам големи неприятности на някого, подлагам някого на големи изпитания, притеснения; измъчвам, тормозя някого. *Той е много проклет, ще те пече на огън, докато не получи своето.* ✧ *Тя изглежда съсипана, сигурно вкъщи свекърва ѝ я пече на огън.*

— **пека на ръжен • пека на шиш • въртя на ръжен • въртя на шиш • пека душицата • ям главата • ям душата • изяждам/ изям душата (душицата) • изгарям/ изгоря душата (душицата) • вадя душата (душичката, душицата) • изваждам/ извадя душата (душичката, душицата) • изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата) • не оставям/ оставя на мира • не**

давам/ дам мира • разпъвам/ разпъна на кръст *книж.* • тровя душата • тровя кръвта • тровя живота • тровя дните • правя черен живота • направям/ направя черен живота • направям/ направя черни дните • отравям/ отровя живота • отравям/ отровя душата (душицата)

ПЕКА НА РЪЖЕН *някого* — вж. ПЕКА НА ОГЪН

ПЕКА НА ШИШ *някого* — вж. ПЕКА НА ОГЪН

ПЕКА СЕ НА ВЪГЛЕНИ — вж. ПЕКА СЕ НА ОГЪН

ПЕКА СЕ НА ДВА ОГЪНЯ — вж. МЕЖДУ ДВА ОГЪНЯ СЪМ

ПЕКА СЕ НА ЖАРАВА‹ТА› — вж. ПЕКА СЕ НА ОГЪН

ПЕКА СЕ НА ОГЪН — Имам големи неприятности, подложен съм на сериозни изпитания, изпаднал съм в тежко положение. *Във фирмата всички се печем на огън, започнаха съкращения и никой не знае дали ще остане на работа.* ✧ *Той не предполагаше на какъв огън се пече майка му, за да осигури средства за препитание.*

— **пека се на ръжен • пека се на шиш • пека се на въглени • пека се на жарава‹та› • пържа се на огън • горя в (на) огън • горя от четири страни • пържа се в собственото си масло • пържа се в собствения си сос • пържа се на жегла** *диал.* • **варя се ‹като› на огън** *диал.*

ПЕКА СЕ НА РЪЖЕН — вж. ПЕКА СЕ НА ОГЪН

ПЕКА СЕ НА ШИШ — вж. ПЕКА СЕ НА ОГЪН

ПЕКА СИ РАБОТАТА — вж. ОПИЧАМ СИ/ ОПЕКА СИ РАБОТАТА

ПЕПЕЛЯНКА МУ Е ПЛЮЛА В УСТАТА — вж. ЗМИЯ МУ Е ПЛЮЛА В УСТАТА

ПЕРВАТ МЕ/ ПЕРНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ *диал.* — вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ

ПЕРО НЕ МЕ ЛОВИ — Дотолкова особен, странен, изключителен съм, че е невъзможно да бъда описан. *Той е такъв особняк, че перо не го лови.*

— **перо не ме хваща**

ПЕРО НЕ МЕ ХВАЩА — вж. ПЕРО НЕ МЕ ЛОВИ

ПЕРЧА СЕ КАТО ПАУН — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

ПЕСЕНТА МИ Е ИЗПЯТА и **МОЯТА ‹ПЕСЕН› Е ИЗПЯТА** —

1. Остарял съм, изживял съм си вече живота, не ме бива за нищо. *Какво искат още от стареца, не виждат ли, че песента му е изпята и не може вече да им помага.*

— **изпял съм си песента • изял съм си хляба • изял съм си вече зъбите • изтекла ми е водата • отживял съм си времето • отживял съм своето време • минало ми е времето • взел-дал съм • за никъде не съм • за никъде не ставам • взел съм си двете пари** *диал.* • **изпих си водата** *диал.*

2. Нямам вече влияние, положение, власт, загубил съм своето значение. *Той е бил важна фигура, но песента му е вече изпята.*

— **изпял съм си песента • минало ми е времето • не ми пее петелът • свърши ‹се› моята • не пея вече** *жарг.* • **влизам/** **вляза в архивата** *книж.* • **отивам/** **отида в архивата** *книж.* • **преминавам/ премина в архивата** *книж.*

ПЕСИ СИН *руг.* — вж. КУЧИ (КУЧЕШКИ) СИН *руг.*

ПЕТЕЛЪТ МИ КУКУРИГА *пред някого, някъде (или самост.)* — вж. ПЕЕ МИ ПЕТЕЛЪТ

ПЕТ ЗА ЧЕТИРИ — Небрежно, нехайно, немарливо, повърхностно. *Майсторът е боядисал стаята пет за четири и си е отишъл.*

— **надве-натри • джаста-праста • как да е • отгоре-отгоре • през куп за грош • през пръсти • на бърза ръка • едно към гьотуре • едно към кесим • като лисицата с опашката си • като кучето с опашката си**

ПЕТО КОЛЕЛО ‹В КОЛАТА› — вж. ДЕВЕТА ДУПКА НА КАВАЛА *пренебр.*

ПЕТ ПАРИ НЕ ДАВАМ *за някого или за нещо* — Никак не се интересувам или вълнувам от някого или от нещо, напълно съм безразличен към някого или към нещо; нехая, не ме засяга някой или нещо. *Пет пари не давам какво мислят хората за мене.* ✧ *Тя го обича, а той пет пари не дава за чувствата ѝ.*

— **не давам пукната парà • не давам счупена парà • не давам спукана парà • не давам две пари • не давам пукнат грош • не давам ни‹то› петак • не давам и плюнката си** *пренебр.* • **не давам върбова тресклà** *диал. пренебр.* • **не ме е грижа** *пренебр.* • **малко ме е грижа** *пренебр.* • **много ме е грижа** *пренебр.* • **не ме е еня** *пренебр.* • **малко ме е еня** *пренебр.* • **много ме е еня** *пренебр.* • **много ми е зор** *пренебр.* • **не искам ‹и› да зная** *пренебр.* • **малко искам да**

знам *пренебр.* • много искам да знам *пренебр.* • все ми е тая • все едно ми е • не ми влиза в кесията *пренебр.* • не ми влиза в джоба *пренебр.* • какво ми влиза в кесията *пренебр.* • какво ми влиза в джоба *пренебр.* • много ми влиза в кесията *пренебр.* • много ми влиза в джоба *пренебр.* • еня баба за дяда Еня *пренебр.* • пука ми ‹на› жилетката *жарг. пренебр.* • пука ми ‹на› черупката *жарг. пренебр.* • малко ми пука *жарг. пренебр.* • много ми пука *жарг. пренебр.* • дреме ми на жилетката *жарг. пренебр.* • дреме ми на пуловера *жарг. пренебр.* • дреме ми на черупката *жарг. пренебр.* • дреме ми на шапката *жарг. пренебр.* • малко ми дреме *жарг. пренебр.* • много ми дреме *жарг. пренебр.*

ПЕТ ПАРИ НЕ СТРУВАМ — Нямам никаква стойност, без всякакви качества съм, не представлявам нищо ценно. *Като учителка пет пари не струва, не умее да преподава. ✧ Изложил е картини, които пет пари не струват. ✧ Ти си крайно несериозен и обещанията ти пет пари не струват.*

— пет пари не чиня • две пари не струвам • две пари не чиня • пукната парà не струвам • пукната парà не чиня • пукнат лев не струвам • пукнат лев не чиня • пукнат грош не струвам • пукнат грош не чиня • пукнат петак не струвам • пукнат петак не чиня • пукната аспра не струвам *остар.* • пукната аспра не чиня *остар.* • пукнат бан не струвам *остар.* • пукнат бан не чиня *остар.* • пукнат мангър не струвам • пукнат мангър не чиня • счупена парà не струвам • счупена парà не чиня • счупен лев не струвам • счупен лев не чиня • счупен грош не струвам • счупен грош не чиня • счупен петак не струвам • счупен петак не чиня • счупена аспра не струвам *остар.* • счупена аспра не чиня *остар.* • счупен бан не струвам *остар.* • счупен бан не чиня *остар.* • счупен мангър не струвам • счупен мангър не чиня • спукана парà не струвам • спукана парà не чиня • спукан лев не струвам • спукан лев не чиня • спукан грош не струвам • спукан грош не чиня • спукан петак не струвам • спукан петак не чиня • спукана аспра не струвам *остар.* • спукана аспра не чиня *остар.* • спукан бан не струвам *остар.* • спукан бан не чиня *остар.* • спукан мангър не струвам • спукан мангър не чиня • калпав грош не струвам • калпав грош не чиня • строшен грош не струвам • строшен грош не чиня • строшен мангър не струвам • строшен мангър не чиня • пребита парà не струвам *диал.* • пребита парà не чиня *диал.* • пребито дукато не струвам *диал.* • ни червен бан не струвам *диал. остар.* • ‹ни‹то›› лула тютюн не струвам • ‹ни› зърно боб не струвам • червива слива не струвам • ни кош слама не струвам *диал.* • за бъзев гребен не струвам *диал.*

ПЕТ ПАРИ НЕ ЧИНЯ — вж. ПЕТ ПАРИ НЕ СТРУВАМ

ПЕЧЕЛЯ ПОЗИЦИЯ (ПОЗИЦИИ) *книж.* — вж. ПЕЧЕЛЯ ПОЧВА *книж.*

ПЕЧЕЛЯ ПОЧВА *книж.* — Постепенно ставам стабилен в положението си, ползвам се с все повече авторитет и влияние. *Идеите на глобализма все повече печелят почва у нас.* ✧ *Различни религиозни секти се мъчат да печелят почва сред младежта.*

— **печеля позиция (позиции)** *книж.* • **завоювам ‹си› позиция (позиции)** *книж.*

ПЕЯ АЛИЛУЯ *някому книж.* — вж. ПЕЯ ОСАННА *книж.*

ПЕЯ ДИТИРАМБИ *някому книж.* — вж. ПЕЯ ОСАННА *книж.*

ПЕЯ ДРУГА ПЕСЕН — Променям поведението и мнението си, започвам да твърдя неща съвсем различни и противоположни на досегашните. *Ти довчера я защитаваше, а сега пееш друга песен, че тя е виновна за всичко.*

— **пея на друг глас** • **запявам/ запея друга песен** • **запявам/ запея на друг глас** • **обръщам/ обърна колата** • **извръщам/ извърна колата** • **обръщам/ обърна други‹я› лист** • **обръщам/ обърна листа** • **обръщам/ обърна другото листо** *диал.* • **обръщам/ обърна листото** *диал.* • **отварям/ отворя другото листо** *диал.*

ПЕЯ НА ДРУГ ГЛАС — вж. ПЕЯ ДРУГА ПЕСЕН

ПЕЯ НА (В) ЕДИН ГЛАС *с някого* — Единодушен съм с някого, безрезервно подкрепям мнението му, защитавам го, поддържам го обикн. при спор и под.; пригласям на някого. *Престани да пееш в един глас с майка си, че аз съм виновен за всички неудачи в семейството.*

— **държа исо**

ПЕЯ ОСАННА *някому книж.* — Прекалено много хваля, възхвалявам, превъзнасям, славословя някого. *Той се самозабрави и провали, защото блюдолизците около него все му пееха осанна.*

— **пея алилуя** *книж.* • **пея дитирамби** *книж.* • **издигам/ издигна до небесата** *книж.* • **вдигам/ вдигна до небесата (небето)** *книж.* • **въздигам/ въздигна до небесата** *книж.* • **вдигам/ вдигна до облаците** *книж.* • **издигам/ издигна до облаците** *книж.* • **до небесата (небето)** хваля, превъзнасям • **до звездите** хваля, превъзнасям • **до седмото небе** хваля, превъзнасям • **до деветото небе** хваля, превъзнасям • **издигам/ издигна на пиедестал** *книж.* • **поставям/ поставя на пиедестал** *книж.*

ПЕЯ ‹СИ› ВЕЧНАТА ПЕСЕН — вж. ПЕЯ ‹СИ› ЕДНА ‹И СЪЩА› ПЕСЕН

ПЕЯ ‹СИ› ЕДНА ‹И СЪЩА› ПЕСЕН и **ПЕЯ ‹СИ› СЪЩАТА ПЕСЕН** — Досадно и отегчително повтарям едно и също нещо. *Ти му разправяш едно, а той си пее същата песен, колко бил беден.* ✧ *Тя е безкрайно досадна — все си пее една и съща песен и се оплаква от болестите си.*

— **пея ‹си› вечната песен • пея ‹си› старата песен • пея ‹си› тази песен • пея си своята • въртя една и съща плоча • въртя все същата плоча**

ПЕЯ СИ СВОЯТА — вж. ПЕЯ ‹СИ› ЕДНА ‹И СЪЩА› ПЕСЕН

ПЕЯ ‹СИ› СТАРАТА ПЕСЕН — вж. ПЕЯ ‹СИ› ЕДНА ‹И СЪЩА› ПЕСЕН

ПЕЯ ‹СИ› ТАЗИ ПЕСЕН — вж. ПЕЯ ‹СИ› ЕДНА ‹И СЪЩА› ПЕСЕН

ПИПАМ С КАДИФЕНИ РЪКАВИЦИ — вж. ПИПАМ С МЕКИ РЪКАВИЦИ

ПИПАМ С МЕКИ РЪКАВИЦИ — Отнасям се много внимателно с някого, постъпвам деликатно, предпазливо с някого. *Мъжът ѝ беше доста своенравен и за да постигне своето, тя трябваше да пипа с меки ръкавици.*

— **пипам с кадифени ръкавици**

ПИПАМ С ТВЪРДА РЪКА — Отнасям се строго към някого, действам, постъпвам решително, твърдо, непоколебимо спрямо някого. *Компанията постигна добри резултати, откакто има ново ръководство, което пипа с твърда ръка.*

— **пипам със здрава ръка**

ПИПАМ СЪС ЗДРАВА РЪКА — вж. ПИПАМ С ТВЪРДА РЪКА

ПИПВАМ/ ПИПНА ЗА СЪРЦЕТО *някого* — Въздействам силно, разчувствам, развълнувам дълбоко някого. *Пиесата е много добра, веднага пипва за сърцето.*

— **хващам/ хвана ‹право› за сърцето • улавям/ уловя ‹право› за сърцето • бърквам/ бъркна в душата**

ПИПВАМ/ ПИПНА ЗА ЯКАТА *някого* — Потърсвам отговорност от някого за делата му, заставям някого да отговаря за постъпките си и да си получи заслуженото. *Полицията трябва да пипне крадците за яката и да ги натика в затворите.* ✧ *Предполагаха, че е корумпиран, но досега никой още не го беше пипнал за яката.*

— **хващам/ хвана за яката • улавям/ уловя за яката • дръпвам/ дръпна за яката • хващам/ хвана за врата • хващам/ хвана за шията • улавям/ уловя**

за врата • улавям/ уловя за шията • търся сметка • диря сметка • искам сметка • потърсвам/ потърся сметка • подирям/ подиря сметка • поисквам/ поискам сметка • хващам/ хвана за ухото (ушите) • улавям/ уловя за ухото (ушите)

ПИПВАМ/ ПИПНА НАТЯСНО *някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА НАТЯСНО

ПИПВАМ/ ПИПНА ПАРА̀ТА — Спечелвам от нещо пари. *Той все се надяваше някой ден да пипне пара̀та от джакпота.* ✧ *Ако успея да пипна пара̀та от тази сделка, ще си купя кола.*

— **удрям/ ударя пара̀та • хващам/ хвана пара̀та • направям/ направя пари • напълвам си/ напълня си джоба (джобовете) ‹с пари› • напълвам си/ напълня си кесията ‹с пари› • напълвам си/ напълня си гушата ‹с пари› • напълвам си/ напълня си самара** *диал.*

ПИСВА МИ/ ПИСНЕ МИ ГЛАВАТА *от някого или от нещо* — Изпитвам досада, отегчение от някого или от нещо. *Писна ми главата от чалга и сапунени сериали.* ✧ *Писна ми главата от твоите вечни оплаквания.*

— **писват ми/ писнат ми ушите • байгън ми става/ стане • идва ми до гуша • дойде ми до гуша • дойде ми до зъби • стига ми/ стигне ми до зъби • идва ми до тук‹а› • дойде ми до тук‹а› • аман съм викнал • аман съм казал • аман съм рекъл • идва ми до козирката** *жарг.* **• дойде ми до козирката** *жарг.* **• писна ми фесът** *жарг.*

ПИСВАТ МИ/ ПИСНАТ МИ УШИТЕ *от някого или от нещо* — вж. ПИСВА МИ/ ПИСНЕ МИ ГЛАВАТА

ПИСНА МИ ФЕСЪТ *от някого или от нещо жарг.* — вж. ПИСВА МИ/ ПИСНЕ МИ ГЛАВАТА

ПИША СИ ГО НА УХОТО — вж. ПИША СИ ГО НА ЧЕЛОТО (2 знач.)

ПИША СИ ГО НА ЧЕЛОТО *Обикн. в пов. накл., 2 л. ед.ч.* —

1. Внимавам, запомням добре нещо, имам предвид нещо, съобразявам се с нещо. *Трябва много да внимаваш да не те излъжат с парите, пиши си го на челото.*

— **записвам си/ запиша си на челото • написвам си/ напиша си на челото**

2. Запомням нещо, поучавам се от нещо, внимавам вече за нещо, обикн. да го предотвратя, да го избегна. *Ти се провали веднъж на изпита и за да не се повтори това, трябва сериозно да учиш, пиши си го на челото.*

— записвам си/ запиша си на челото • записвам си/ запиша си едно на ум • имам ‹си› едно на ум • пиша си го на ухото • имам си ‹като› обица на ухото • вземам си/ взема си бележка • вземам ‹си›/ взема ‹си› урок • закачвам си (закачам си)/ закача си обица на ухото • окачвам си (окачам си)/ окача си обица на ухото • слагам си/ сложа си обица на ухото • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) обица на ухото • турям си/ туря си белег на ухото

ПИЯ КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) *на някого* — Жестоко експлоатирам и измъчвам някого. *Бори се за правата си, не се оставяй работодателят да ти пие кръвчицата.*

— смуча кръвта (кръвчицата) • пия потта • смуча потта • ям потта • ям хляба • дера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • одирам/ одера кожата ‹от гърба› • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • смъквам/ смъкна кожата ‹от гърба› • дера по две кожи от гърба • съдирам/ съдера по две кожи от гърба • смъквам/ смъкна по две кожи от гърба • смъквам/ смъкна по две кожи от гърбината • дера от една овца ‹по› две кожи • смъквам/ смъкна от една овца ‹по› две кожи • изсмуквам/ изсмуча ‹и› кръвта (кръвчицата) *диал.*

ПИЯ ПОТТА *на някого* — вж. ПИЯ КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА)

ПИЯ С ОЧИ *някого* — вж. ИЗПИВАМ/ ИЗПИЯ С ОЧИ‹ТЕ СИ›

ПЛАМВА/ ПЛАМНЕ МИ КРЪВТА — вж. КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КРЪВТА

ПЛАМВА МИ/ ПЛАМНЕ МИ ЧЕРГАТА — вж. ПОДПАЛВА МИ СЕ/ ПОДПАЛИ МИ СЕ ЧЕРГАТА

ПЛАМВАТ МИ/ ПЛАМНАТ МИ УШИТЕ — вж. ПУСКАМ СИ/ ПУСНА СИ БОЖУРА

ПЛАМНАЛА МИ Е ГЛАВАТА — Имам много задължения, грижи, неприятности, трудности и не зная какво по-напред да захвана, какво да предприема. *От толкова много ангажименти главата ми е пламнала.* ✧ *Пламнала му е главата на човека, има да решава проблеми, които не търпят отлагане.*

— запалила ми се е главата • пръска ми се (ще ми се пръсне) главата • пука ми се (ще ми се пукне) главата • огън ми гори на главата • запалва ми се/ запали ми се огън на главата • запалили ми са се гащите • вие ми се главата • мае ми се главата • завива ми се/ завие ми се главата • завъртява ми се/ завърти ми се главата • замайва ми се/ замае ми се главата • зашеметява ми се/ зашемети ми се главата • вие ми се свят • завива ми се/ завие ми се свят • завъртява ми се/ завърти ми се свят • замайва ми се/ замае ми се свят

ПЛАША ВРАБЦИТЕ — вж. ПЛАША ГАРГИТЕ

ПЛАША ГАРГИТЕ — Напразно се мъча да уплаша, да сплаша някого. *Учителят само плаши гаргите, че ще ни намали поведението.*

— **плаша врабците • плаша кокошките**

ПЛАША КОКОШКИТЕ — вж. ПЛАША ГАРГИТЕ

ПЛАША СЕ ‹И› ОТ СЯНКАТА СИ — Много наплашен, нерешителен и предпазлив съм в постъпките си; много съм страхлив. *В смутни времена хората се плашат и от сянката си, затова вечер улиците са пусти.* ✧ *Той няма да предприеме никакви решителни действия, защото се плаши и от сянката си.*

— **боя се ‹и› от сянката си • страхувам се ‹и› от сянката си • плаша се от опашката си** *диал.* • **имам заешко сърце • със заешко сърце съм • нося заешко сърце • имам пилешко сърце • нося пилешко сърце • имам бучимишево сърце** *диал.* • **нося агупско сърце** *диал.*

ПЛАША СЕ ОТ ОПАШКАТА СИ *диал.* — вж. ПЛАША СЕ ‹И› ОТ СЯНКАТА СИ

ПЛАЩАМ/ ПЛАТЯ ДАН *на нещо книж.* — Понасям последиците от предишни свои постъпки, увлечения, слабости. *От творбата личи, че поетът не се е отърсил от някои свои увлечения, на които все още плаща дан.*

— **плащам/ платя данък** *книж.*

ПЛАЩАМ/ ПЛАТЯ ДАНЪК *на нещо книж.* — вж. ПЛАЩАМ/ ПЛАТЯ ДАН *книж.*

ПЛАЩАМ/ ПЛАТЯ С ЛИХВАТА (ЛИХВИТЕ) — вж. ЗАПЛАЩАМ/ ЗАПЛАТЯ С ЛИХВАТА (ЛИХВИТЕ) (1 и 2 знач.)

ПЛАЩАМ/ ПЛАТЯ СЪС СЪЩАТА МОНЕТА *някому* — вж. ЗАПЛАЩАМ/ ЗАПЛАТЯ СЪС СЪЩАТА МОНЕТА

ПЛЕНЯВАМ/ ПЛЕНЯ СЪРЦЕТО *на някого книж.* — вж. ГРАБВАМ/ ГРАБНА СЪРЦЕТО (1 и 2 знач.)

ПЛЕТА ‹СИ› ЕЗИК‹А› — Изговарям думите неясно, неразбрано, говоря трудно, обикн. защото съм в пияно състояние, поради силно смущение или вследствие на някакво заболяване. *Изпи две-три ракии и започна да плете език.* ✧ *Толкова беше уплашен, че си плетеше езика.*

— **езикът ми се плете** • **преплитам/ преплета език‹а си›** • **сплитам/ сплета език‹а си›** • **заплитам/ заплета език‹а си›** • **мотая език** • **езикът ми се преплита/ преплете** • **езикът ми се сплита/ сплете** • **езикът ми се заплита/ заплете**

ПЛЕТА СИ КОШНИКА *диал.* — вж. ПЛЕТА СИ КОШНИЦАТА (КОШНИЧКАТА)

ПЛЕТА СИ КОШНИЦАТА (КОШНИЧКАТА) — Подреждам така нещата, че да са в моя полза, в мой интерес; действам умело за постигане на целите си. *Той отдавна си плете кошницата за този пост.* ✧ *Тя добре си плете кошничката, скоро ще я пратят на специализация в чужбина.*

— **оплитам си/ оплета си кошницата (кошничката)** • **изплитам си/ изплета си кошницата (кошничката)** • **тъка си платното** • **тъка си чергата** • **плета си мрежата (мрежите)** • **пека си работата** • **опичам си/ опека си работата** • **изплитам си/ изплета си мрежата (мрежите)** • **изтъкавам си/ изтъка си платното** • **изтъкавам си/ изтъка си чергата** • **плета си кошника** *диал.* • **оплитам си/ оплета си кошника** *диал.*

ПЛЕТА СИ МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) — вж. ПЛЕТА СИ КОШНИЦАТА (КОШНИЧКАТА)

ПЛЕТЕ МИ СЕ НА ЕЗИКА *диал.* — вж. МОТАЕ МИ СЕ НА ЕЗИКА

ПЛЕЩЯ КАТО КРЕЧЕТАЛО *неодобр.* — вж. ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*

ПЛЕЩЯ КАТО МОКРА ПОЛА О БЕДРО *диал. грубо.* — вж. ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*

ПЛУВАМ В ПОЗНАТИ ВОДИ — вж. ПЛУВАМ В СВОИ ВОДИ

ПЛУВАМ В СВОИ ВОДИ — Чувствам се добре, удобно и свободно в средата си или в някаква област. *Тя обичаше да посещава литературните сбирки, защото там плуваше в свои води.* ✧ *Когато разговорът премина на икономически теми, той вече плуваше в свои води и веднага се включи в дискусията.*

— **в свои води съм** • **плувам в познати води** • **като риба във вода се чувствам**

ПЛУВАМ КАТО БЪБРЕК В ЛОЙ — Живея в охолство, в разкош. *Хората мизерстват, а шепа мошеници охолстват, плуват като бъбрек в лой.*

— **плувам като бъбрек в мас** • **като бъбрек в лой живея** • **трупам лой** • **като бей живея** • **като цар живея** • **като крез живея** *книж.* • **като бял човек**

живея *жарг.* • като паша живея • на широка нога живея • по царски живея • бей гиби живея *простонар.* • плувам като сирене в масло *диал.* • като кърлеж в куче ухо живея *диал.*

ПЛУВАМ КАТО БЪБРЕК В МАС — вж. ПЛУВАМ КАТО БЪБРЕК В ЛОЙ

ПЛУВАМ КАТО СИРЕНЕ В МАСЛО *диал.* — вж. ПЛУВАМ КАТО БЪБРЕК В ЛОЙ

ПЛУВАМ ПО ТАЛВЕГА *книж.* — вж. ДВИЖА СЕ ПО ТАЛВЕГА ‹НА РЕКАТА› *книж.*

ПЛУВАМ ПО ТЕЧЕНИЕТО *книж.* —

1. Постъпвам както изискват обстоятелствата, приспособявам се, нагаждам се към създадените обстоятелства, действам според условията. *Тя не беше от борбените натури, предпочиташе да плува по течението, за да запази спокойствието си и да не си създава излишни неприятности.*

— **вървя по течението** *книж.* • **движа се по течението** *книж.* • **оставям се/ оставя се на течението** *книж.* • **вървя по вятъра** • **оставям/ оставя да ме носи вятърът** • **не плюя срещу вятъра** • **обръщам се/ обърна се накъдето духа вятърът**

2. Постъпвам, действам по установените законни правила и норми. *Когато човек спазва законите и плува по течението, винаги ще му е чиста съвестта.*

— **вървя по течението** *книж.* • **движа се по течението** *книж.* • **движа се по талвега ‹на реката›** *книж.* • **плувам по талвега** *книж.* • **вървя ‹си› по царския път** • **вървя ‹си› по (в, из) правия път**

ПЛУВАМ СРЕЩУ (ПРОТИВ) ТЕЧЕНИЕТО *книж.* — Действам срещу господстващите или общоприети схващания и норми; противопоставям се на господстващото или общоприетото със своите възгледи и разбирания. *Той беше дълбоко убеден, че провежданата данъчна политика е погрешна, но се страхуваше да плува срещу течението, защото можеше да си навлече големи неприятности.*

— **вървя срещу (против) течението** *книж.* • **движа се срещу течението** *книж.* • **тръгвам/ тръгна срещу (против) течението** *книж.* • **плюя срещу вятъра** • **ритам срещу ръжен‹а›** • **ритам с бос крак ръжена**

ПЛЪЗВАМ СЕ/ ПЛЪЗНА СЕ ПО НАКЛОНЕНА‹ТА› ПЛОСКОСТ *книж.* — вж. ПОДХЛЪЗВАМ СЕ/ ПОДХЛЪЗНА СЕ ПО НАКЛОНЕНА‹ТА› ПЛОСКОСТ *книж.*

ПЛЪТ И КРЪВ *от някого* **СЪМ** —

1. Потомък съм на някого, собствено, родно дете на някого съм. *Тя искаше да има дете, което да бъде нейна плът и кръв.*

— **плът от плътта и кръв от кръвта** *на някого* **съм** • **плът от** *нечия* **плът и кръв от** *нечия* **кръв съм**

2. Неделима, съществена част съм от нещо. *Интелигенцията е плът и кръв от своя народ.*

— **плът от плътта и кръв от кръвта** *на някого* **съм** • **плът от** *нечия* **плът и кръв от** *нечия* **кръв съм**

ПЛЪТ ОТ ПЛЪТТА И КРЪВ ОТ КРЪВТА *на някого* **СЪМ** и **ПЛЪТ ОТ** *нечия* **ПЛЪТ И КРЪВ ОТ** *нечия* **КРЪВ СЪМ** — вж. ПЛЪТ И КРЪВ *от някого* СЪМ (1 и 2 знач.)

ПЛЮЯ В ЛИЦЕТО *на някого* — Изразявам голямо презрение към някого. *Той му плю в лицето, като му изпрати обратно поканата неразпечатана.*

— **плюя в сурата** *грубо* • **плюя в мутрата** *грубо*

ПЛЮЯ В МУТРАТА *на някого грубо* — вж. ПЛЮЯ В ЛИЦЕТО

ПЛЮЯ В СУРАТА *на някого грубо* — вж. ПЛЮЯ В ЛИЦЕТО

ПЛЮЯ ПОД ОПАШКАТА *на някого* — Изгонвам, прогонвам, изпъждам някого от някъде. *Всички се възмущаваха от некадърността му и очакваха фирмата да му плюе под опашката.*

— **духвам/ духна под опашката** • **давам/ дам ритник‹а›** • **удрям/ ударя ритник‹а›** • **давам/ дам пътя** • **посочвам/ посоча пътя** • **показвам/ покажа пътя** • **посочвам/ посоча вратата** • **показвам/ покажа вратата** • **давам/ дам пръта ‹по гърба›** • **удрям/ ударя пръта** • **удрям/ ударя шута** *грубо* • **бия шута** *грубо* • **удрям/ ударя дървото** • **удрям/ ударя текмето** *грубо* • **ритам (ритвам/ ритна) текмето** *диал. грубо* • **подписвам/ подпиша паспорта** • **подписвам/ подпиша квитанцията** • **давам/ дам двете пари** • **подписвам/ подпиша тескерето** *диал.* • **изхвърлям/ изхвърля на пътя** • **изхвърлям/ изхвърля на улицата** • **изхвърлям/ изхвърля като мръсно коте** • **изхвърлям/ изхвърля като парцал** • **изхвърлям/ изхвърля като кирлив фес** *диал.* • **бия дузпата** *жарг.* • **удрям/ ударя дузпа‹та›** *жарг.* • **давам/ дам вятъра** *диал.* • **давам/ дам тънката** *диал.* • **давам/ дам ментата** *диал.* • **давам/ дам ливадите** *диал.* • **давам/ дам обущата в ръцете** *диал.* • **давам/ дам чехлите в ръцете** *диал.* • **давам/ дам посталите в ръка‹та›** *диал.*

ПЛЮЯ СИ В ОЧИТЕ — вж. ПЛЮЯ СИ НА (В, ВЪРХУ) ЛИЦЕТО

ПЛЮЯ СИ НА ДЛАНИТЕ — вж. ПЛЮЯ СИ НА РЪЦЕТЕ

ПЛЮЯ СИ НА КРАКАТА — вж. ПЛЮЯ СИ НА ПЕТИТЕ (1 и 2 знач.)

ПЛЮЯ СИ НА (В, ВЪРХУ) ЛИЦЕТО — Изгубвам чувство за срам и самоуважение. *Ако му се примоли за пари, значеше да си плюе в лицето.* ✧ *За да постигне своето, готов е да си плюе върху лицето.*

— **плюя си на (в, върху) сурата** *грубо* • **плюя си в очите**

ПЛЮЯ СИ НА НОЗЕТЕ — вж. ПЛЮЯ СИ НА ПЕТИТЕ (1 и 2 знач.)

ПЛЮЯ СИ НА ПЕТИТЕ —

1. Бързо побягвам, махам се от някъде. *Тя си плю на петите и бързо се изгуби от погледа на преследвачите си.* ✧ *Когато видя, че нещата отиват към сбиване, плю си на петите.*

— **плюя си на краката** • **плюя си на нозете** • **плюя си на подметките** • **духвам си/ духна си на краката** • **дим да ме няма** • **не видя ми се сянката**

2. Отправям се на път, тръгвам пеш. *През нощта нямаше градски транспорт и нищо друго не им оставаше, освен да си плюят на петите.*

— **плюя си на краката** • **плюя си на нозете** • **плюя си на подметките**

ПЛЮЯ СИ НА ПОДМЕТКИТЕ — вж. ПЛЮЯ СИ НА ПЕТИТЕ (1 и 2 знач.)

ПЛЮЯ СИ НА РЪЦЕТЕ — Залавям се, захващам се усилено с някаква работа. *Тя реши да си плюе на ръцете и да изчисти основно къщата.* ✧ *Ако си плюем на ръцете, бързо ще привършим копането.*

— **плюя си на дланите** • **плюя си на шепите** *диал.* • **запретвам/ запретна ръкави** • **засуквам/ засуча ръкави** • **подвивам/ подвия ръкави** • **напрягам/ напрегна мишци** • **стягам/ стегна мишци‹те си›**

ПЛЮЯ СИ НА (В, ВЪРХУ) СУРАТА *грубо* — вж. ПЛЮЯ СИ НА (В, ВЪРХУ) ЛИЦЕТО

ПЛЮЯ СИ НА ШЕПИТЕ *диал.* — вж. ПЛЮЯ СИ НА РЪЦЕТЕ

ПЛЮЯ СРЕЩУ ВЯТЪРА — Противопоставям се на доминиращи в момента възгледи или на сили, които обикн. ме превъзхождат. *Със статиите си срещу корупцията във висшите етажи на властта ти плюеш срещу вятъра и можеш да си навредиш.*

— **ритам срещу ръжен‹а›** • **ритам с бос крак ръжена** • **вървя срещу (против) течението** *книж.* • **плувам срещу (против) течението** *книж.* • **движа се срещу течението** *книж.* • **тръгвам/ тръгна срещу (против) течението** *книж.*

ПО БЕЛИ ГАЩИ сварвам, заварвам *някого* — Изненадвам, сварвам някого

неподготвен. *Неочакваната вест го завари неподготвен, по бели гащи.*

— **по долни гащи сварвам, заварвам • по чехли сварвам, заварвам**

ПОБЕЛЯВАМ/ ПОБЕЛЕЯ КАТО ВАР — вж. СТАВАМ/ СТАНА ‹БЯЛ› КАТО ПЛАТНО

ПОБЕЛЯ МИ ГЛАВАТА *от някого или нещо (или самост.)* — вж. ПОБЕЛЯ МИ КОСАТА

ПОБЕЛЯ МИ КОСАТА *от някого или нещо (или самост.)* — Много се измъчих, много изстрадах от някого или от нещо. *Побеля ми косата от тебе и твоите проблеми.* ✧ *Косата ми побеля от този ремонт.*

— **побеля ми главата**

ПОБИВА МЕ/ ПОБИЕ МЕ МРАЗ ‹ПО ТЯЛОТО (СНАГАТА)› — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 и 2 знач.)

ПОБИВАМ/ ПОБИЯ КОЛ *някъде* — Настанявам се да живея някъде, заселвам се някъде, създавам си дом; усядам. *След толкова митарства и скитания, най-накрая си купиха земя в околностите на града и тук побиха кол.*

— **забивам/ забия кол • пускам/ пусна котва • спускам/ спусна котва • хвърлям/ хвърля котва • пускам/ пусна корен‹и› • забивам/ забия корен‹и› • хващам/ хвана корен‹и›**

ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ МРАЗНИЦИ *диал.* — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 и 2 знач.)

ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ —

1. Потръпвам от студ. *Като те гледам така тънко облечена в това студено време, тръпки ме побиват.* ✧ *Като излезе на улицата и го облъхна леденият вятър, изведнъж го побиха тръпки.*

— **полазват ме/ полазят ме тръпки • полазват ми/ полазят ми тръпки по гърба (тялото, снагата) • полазват ми/ полазят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запълзяват ми/ запълзят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запъплят ми мравки по гърба • попълзяват/ попълзят мравки по кожата ми • мравки лазят по гърба (кожата, тялото) ми • лазят ме мравки, лазят ме тръпки • обхваща ме/ обхване ме мраз • побива ме/ побие ме мраз ‹по тялото (снагата)› • полазва ме/ полази ме мраз ‹по тялото (снагата)› • побиват ме/ побият ме мразници** *диал.* **• полазват ме/ полазят ме мразници** *диал.*

2. Обзема ме силен страх, ужас; изплашвам се, ужасявам се много. *При мисълта, че можеше да загине, ако шофьорът не беше ударил навреме спирачките, го побиха тръпки.* ✧ *В тъмнината на стълбището чу някакъв съмнителен шум, побиха я тръпки.*

— **полазват ме/ полазят ме тръпки • полазват ми/ полазят ми тръпки по гърба (тялото, снагата) • полазват ми/ полазят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запълзяват ми/ запълзят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запълпят ми мравки по гърба • попълзяват/ попълзят мравки по кожата ми • мравки лазят по гърба (кожата, тялото) ми • мравки облазват/ облазят гърба ми • лазят ме мравки • лазят ме тръпки • облазват ме/ облазят ме ‹студени (хладни)› тръпки • облазват ме/ облазят ме ‹студени› морници** *поет.* • **обхваща ме/ обхване ме мраз • побива ме/ побие ме мраз ‹по тялото (снагата)› • полазва ме/ полази ме мраз ‹по тялото (снагата)› • побиват ме/ побият ме мразници** *диал.* • **полазват ме/ полазят ме мразници** *диал.* • **кръвта (кръвчицата) ми замръзва/ замръзне ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми изстива/ изстине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми застива/ застине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смразява/ смрази ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смръзва/ смръзне ‹в жилите› • настръхват ми/ настръхнат ми косите • настръхва ми/ настръхне ми косата • изправят ми се косите • изправя ми се/ изправи ми се косата • щръкват ми/ щръкнат ми косите • щръква ми/ щръкне ми косата • наежват ми се/ наежат ми се косите • наежва ми се/ наежи ми се косата • настръхват ми/ настръхнат ми космите • щръкват ми/ щръкнат ми космите • изстива ми/ изстине ми сърцето • пуква ми се/ пукне ми се жлъчката • спуква ми се/ спука ми се жлъчката • обръща ми се/ обърне ми се сърцето • преобръща ми се/ преобърне ми се сърцето • премята ми се/ преметне ми се сърцето • подскача ми/ подскочи ми сърцето • сърцето ми замира/ замре • дъхът ми замира/ замре • изтръгва ми се/ изтръгне ми се сърцето** *диал.* • **взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • изкарвам си/ изкарам си ума • изкарвам си/ изкарам си акъла • изкарвам си/ изкарам си ангелите • отива ми/ отиде ми умът • отива ми/ отиде ми акълът • изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума • загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • губя ума и дума • отива ми/ отиде ми сърцето в петите • дойде ми сърцето в петите • пада ми/ падне ми сърцето в петите • пада ми/ падне ми сърцето в гащите • разтреперват ми се/ разтреперят ми се гащите • разтреперват ми се/ разтреперят ми се мартинките • напълвам/ напълня гащите** *подигр.* • **напълвам/ напълня шалварите** *подигр.* • **боядисвам/ боядисам гащите** *подигр.* • **оцапвам/ оцапам гащите** *подигр.* • **подмокрям/ подмокря гащите** *подигр.* • **дръпва ми се/ дръпне ми се водата** *простонар.* • **глътвам си/ глътна си граматиката** *жарг.* • **поглъщам си/ погълна си граматиката** *жарг.*

ПОБЪРКВАМ СИ/ ПОБЪРКАМ СИ АКЪЛА *диал.* — вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ПОВАЛЯМ/ ПОВАЛЯ НА ЛЕГЛО *някого* — Разболявам тежко някого; ставам причина някой да се разболее тежко. *Той не взе навреме мерки и грипът го повали на легло.*

— **приковавам/ прикова на легло • свалям/ сваля на легло • събарям/ съборя на легло • хвърлям/ хвърля на легло • тръшвам/ тръшна на легло**

ПОВДИГАМ/ ПОВДИГНА ВОАЛА *книж.* — вж. ПОВДИГАМ/ ПОВДИГНА ЗАВЕСАТА *книж.*

ПОВДИГАМ/ ПОВДИГНА ВЪПРОС *за някого или нещо* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ВЪПРОС

ПОВДИГАМ/ ПОВДИГНА ГЛАВА — Проявявам неподчинение, непокорство, ставам непокорен; възбунтувам се, въставам. *Хората се страхуват за работните си места и не смеят да повдигнат глава срещу управата на компанията.*

— **вдигам/ вдигна глава • надигам/ надигна глава • изправям/ изправя глава • вирвам/ вирна глава • навирвам/ навиря глава • навирвам/ навиря рога‹та си› • навирвам/ навиря нос**

ПОВДИГАМ/ ПОВДИГНА ЗАВЕСАТА *книж.* — Правя нещо скрито, което се пази в тайна и обикн. представлява обществен интерес, да се узнае от всички; разкривам, откривам. *В печата се появиха редица статии, които повдигат завесата на тъмните сделки около приватизацията на това голямо предприятие.*

— **вдигам/ вдигна завесата** *книж.* **• вдигам/ вдигна булото • махам (махвам/ махна) булото • свалям/ сваля булото • смъквам/ смъкна булото • снемам/ снема булото • вдигам/ вдигна воала** *книж.* **• повдигам/ повдигна воала** *книж.*

ПОВДИГАМ/ ПОВДИГНА РАМЕНЕ — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА РАМЕНЕ (1 и 2 знач.)

ПОВДИГАТ МИ СЕ/ ПОВДИГНАТ МИ СЕ АКЦИИТЕ — вж. ВДИГАТ МИ СЕ/ ВДИГНАТ МИ СЕ АКЦИИТЕ

ПОВЕЖДАМ/ ПОВЕДА КРАК — вж. ПОВЛИЧАМ/ ПОВЛЕКА КРАК (1 и 2 знач.)

ПОВЕЖДАМ СЕ/ ПОВЕДА СЕ ПО АКЪЛА *на някого неодобр.* — вж. ПОВЕЖДАМ СЕ/ ПОВЕДА СЕ ПО УМА *неодобр.*

ПОВЕЖДАМ СЕ/ ПОВЕДА СЕ ПО ГАЙДАТА *на някого* — вж. ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО ГАЙДАТА

ПОВЕЖДАМ СЕ/ ПОВЕДА СЕ ПО СВИРКАТА *на някого* — вж. ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО ГАЙДАТА

ПОВЕЖДАМ СЕ/ ПОВЕДА СЕ ПО УМА *на някого неодобр.* — Постъпвам, действам под нечие влияние, повлиявам се напълно от някого. *Той се поведе по ума на жена си, напусна работа и вече цяла година е безработен.* ✧ *Синът ѝ се поведе по ума на разни мошеници и напълно се провали.*

— **повличам се/ повлека се по ума** *неодобр.* • **тръгвам/ тръгна по ума** *неодобр.* • **хващам се/ хвана се на ума** *неодобр.* • **водя се по ума** *неодобр.* • **вървя по ума** *неодобр.* • **влача се по ума** *неодобр.* • **повеждам се/ поведа се по акъла** *неодобр.* • **повличам се/ повлека се по акъла** *неодобр.* • **тръгвам/ тръгна по акъла** *неодобр.* • **хващам се/ хвана се на акъла** *неодобр.* • **водя се по акъла** *неодобр.* • **вървя по акъла** *неодобр.* • **влача се по акъла** *неодобр.* • **тръгвам/ тръгна по колата** *на някого неодобр.* • **качвам се/ кача се на** *нечия* **кола** • **возя се на** *нечия* **кола** • **уйдисвам/ уйдисам на акъла** *диал. неодобр.*

ПОВИКВАМ/ ПОВИКАМ ПОД ЗНАМЕНАТА *книж.* — вж. СВИКВАМ/ СВИКАМ ПОД ЗНАМЕНАТА *книж.*

ПОВЛИЧАМ/ ПОВЛЕКА КРАК —

1. Тръгвам нанякъде. *Той излезе от работилницата и повлече крак към къщи.*

— **повеждам/ поведа крак** • **потеглям/ потегля крак** • **вземам/ взема пътя** • **хващам/ хвана пътя** • **хващам/ хвана друма** *диал.* • **дръпвам си/ дръпна си пътя** *диал.*

2. Пръв извършвам нещо, което след това се повтаря и от много други. *Той пръв повлече крак, а след него и други напуснаха организацията.*

— **повеждам/ поведа крак** • **потеглям/ потегля крак**

ПОВЛИЧАМ СЕ/ ПОВЛЕКА СЕ ПО АКЪЛА *на някого неодобр.* — вж. ПОВЕЖДАМ СЕ/ ПОВЕДА СЕ ПО УМА *неодобр.*

ПОВЛИЧАМ СЕ/ ПОВЛЕКА СЕ ПО КОРЕМ — вж. ПОМЪКВАМ СЕ/ ПОМЪКНА СЕ ПО КОРЕМ

ПОВЛИЧАМ СЕ/ ПОВЛЕКА СЕ ПО УМА *на някого неодобр.* — вж. ПОВЕЖДАМ СЕ/ ПОВЕДА СЕ ПО УМА *неодобр.*

ПОВЛИЧАМ СИ/ ПОВЛЕКА СИ ПОЯСА — Започвам да се държа предизвикателно, да давам повод да се разправят с мене. *Отдавна си е повлякъл пояса, няма да му се размине току-така.*

— **простирам си/ простра си пояса** • **разпасвам си/ разпаша си пояса** • **влача си пояса** • **влека си пояса**

ПО ВТОРИЯ НАЧИН — Не по установения ред, а с незаконни, нечестни средства, чрез протекция и връзки. *Получи общинско жилище по втория начин, като бутна рушвет на когото трябваше.* ✧ *Назначиха го без конкурс, по втория начин.*

— **от задната врата • през задната врата (вратичка) • през задния вход**

ПОВЯВА/ ПОВЕЕ ДРУГ ВЯТЪР — Условията, обстоятелствата се изменят, настъпва промяна на положението. *С идването на новото ръководство повя друг вятър — започна чистка на „неудобните" кадри.*

— **задухва/ задуха друг вятър • друг вятър духва/ духне • завява/ завее друг вятър • вятърът се обръща/ обърне**

ПОГАЖДАМ/ ПОГОДЯ НОМЕР (НОМЕРА) *някому* — Поставям някого в неприятно положение, причинявам му някаква неприятност, като го подигравам или излъгвам за нещо; съзнателно устройвам лоша шега на някого. *Как можа да ни погодиш такъв номер и да не дойдеш на срещата.* ✧ *Дали приятелите го смятаха за наивен, та му погаждаха всякакви номера.*

— **скроявам/ скроя номер • изигравам/ изиграя номер • направям/ направя номер • играя номера • правя номера • свивам/ свия номер** *жарг.* **• бачкам номера** *жарг.* **• изигравам/ изиграя игра • насаждам/ насадя на пачи яйца • подлагам/ подложа динена кора • подхлъзвам/ подхлъзна на динена кора • слагам/ сложа динена кора • турям/ туря (турвам/ турна) динена кора • хлъзвам/ хлъзна на (по) динена кора • хързулвам/ хързулна една динена кора • пращам/ пратя за зелен хайвер • изпращам/ изпратя за зелен хайвер • пращам/ пратя за липови ябълки • пращам/ пратя в Бруса за маймуни • пращам/ пратя в гората за гъби • връзвам/ вържа на празни ясли • пращам/ пратя** *някого* **да лапа мухи • пращам/ пратя** *някого* **да пасе • пращам/ пратя за зелени глогини** *диал.* **• провождам/ проводя за зелен хайвер** *диал.* **• продавам/ продам за зелен хайвер** *диал.* **• пращам/ пратя на кино** *жарг.* **• пращам/ пратя на баня** *жарг.*

ПОГАЗВАМ/ ПОГАЗЯ ДУМАТА СИ — вж. ПОТЪПКВАМ/ ПОТЪПЧА ДУМАТА СИ

ПОГАЛВАМ/ ПОГАЛЯ С ГЪШЕ ПЕРО *някого* — вж. ПОГАЛВАМ/ ПОГАЛЯ С ‹ПАЧЕ› ПЕРО

ПОГАЛВАМ/ ПОГАЛЯ С ‹ПАЧЕ› ПЕРО *някого* — Проявявам прекалена благосклонност към някого, отнасям се със снизхождение към постъпките на някого, дори когато не са за одобряване. *След всичките ти безобразия да не искаш да те погаля с паче перо.* ✧ *Няма да те погалят с перо, ако разберат какво си направил.*

— **галя с перо • погалвам/ погаля с гъше перо • поглаждам/ погладя с ‹паче› перо (перце) • гладя с ‹паче› перо • гладя с пауново перо (перце) • гладя с перце ‹по главата› • мажа с паче перо**

ПОГЛАЖДАМ/ ПОГЛАДЯ С ‹ПАЧЕ› ПЕРО (ПЕРЦЕ) *някого* — вж. ПОГАЛВАМ/ ПОГАЛЯ С ‹ПАЧЕ› ПЕРО

ПОГЛЕДНАЛ СЪМ В ГРОБА — вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА

ПОГЛЪЩАМ СИ/ ПОГЪЛНА СИ ГРАМАТИКАТА *жарг.* — вж. ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА (1 и 2 знач.)

ПОГЛЪЩАМ СИ/ ПОГЪЛНА СИ ДУМИТЕ — вж. ГЛЪТВАМ СИ/ ГЛЪТНА СИ ЕЗИКА (1 и 2 знач.)

ПОГЛЪЩАМ СИ/ ПОГЪЛНА СИ ЕЗИКА — вж. ГЛЪТВАМ СИ/ ГЛЪТНА СИ ЕЗИКА (1 и 2 знач.)

ПОГЛЪЩАМ/ ПОГЪЛНА С ОЧИ —

1. *Някого.* Гледам жадно, с желание някого, когото много харесвам и силно желая. *Жената беше рядко красива и така силно го привличаше, че той я поглъщаше с очи.*

— **гълтам с очи • попивам/ попия с очи • изяждам/ изям с очи • изпивам/ изпия с очи‹те си› • пия с очи • изпивам/ изпия с поглед • не откъсвам/ откъсна очи‹те си› • не отделям/ отделя очи‹те си› • не свалям/ сваля очи‹те си› • не снемам/ снема очи‹те си› • не вдигам/ вдигна очи‹те си› • не мога да откъсна очи‹те си› • не мога да отделя очи‹те си› • не мога да откъсна поглед‹а си› • не мога да отделя поглед‹а си› • остават ми/ останат ми очите • отиват ми/ отидат ми очите • изтичат ми/ изтекат ми очите**

2. *Нещо.* Гледам жадно, с желание нещо, което много ми харесва и силно желая. *Тя поглъщаше с очи роклята на витрината и си мислеше колко би ѝ отивала.*

— **гълтам с очи • попивам/ попия с очи • не откъсвам/ откъсна очи‹те си› • не отделям/ отделя очи‹те си› • не свалям/ сваля очи‹те си› • не снемам/ снема очи‹те си› • не вдигам/ вдигна очи‹те си› • не мога да откъсна очи‹те си› • не мога да отделя очи‹те си› • не мога да откъсна поглед‹а си› • не мога да отделя поглед‹а си› • остават ми/ останат ми очите • отиват ми/ отидат ми очите • изтичат ми/ изтекат ми очите**

ПОДАВАМ/ ПОДАМ РЪКА *някому* —

1. Помагам, подпомагам, подкрепям някого, оказвам или предлагам помощта

и подкрепата си на някого. *Той беше благодарен на приятелите си, които в най-тежките за него години му подадоха ръка.*

— **протягам/ протегна ръка[1] • давам/ дам ‹едно› рамо • подлагам/ подложа ‹едно› рамо • слагам/ сложа ‹едно› рамо • удрям/ ударя ‹едно› рамо • заставам/ застана зад гърба • стоя зад гърба • зад гърба съм • заставам/ застана насреща**

2. Сдобрявам се, помирявам се с някого. *Тя му прости обидите и първа му подаде ръка.*

— **протягам/ протегна ръка[1]**

ПОДАВАМ ‹СИ›/ ПОДАМ ‹СИ› НОС‹А› — вж. ПОКАЗВАМ ‹СИ›/ ПОКАЖА ‹СИ› НОСА

ПОДАЙ МУ ‹МАЛКИЯ СИ› ПРЪСТ, ЩЕ ТИ НАГРАБИ ЦЯЛАТА РЪКА — вж. ПРОСТРИ МУ САМО ПРЪСТ, ЩЕ ТЕ УЛОВИ ЗА ЦЯЛАТА РЪКА

ПОДВЕЖДАМ/ ПОДВЕДА ПОД ЕДИН ЗНАМЕНАТЕЛ *някого или нещо с някой друг или с нещо друго книж.* — вж. ПОДВЕЖДАМ/ ПОДВЕДА ПОД ОБЩ ЗНАМЕНАТЕЛ *книж.*

ПОДВЕЖДАМ/ ПОДВЕДА ПОД ОБЩ ЗНАМЕНАТЕЛ *някого или нещо с някой друг или с нещо друго книж.* — Уеднаквявам, изравнявам различни неща или хора в някакво отношение. *В този колектив има както негодници, така и много кадърни и свестни хора. Не могат всички те да се подвеждат под общ знаменател.* ✧ *Не могат да се подведат под общ знаменател идеологиите на двете формации, защото между тях има съществени различия.*

— **привеждам/ приведа към общ знаменател** *книж.* • **подвеждам/ подведа под един знаменател** *книж.* • **привеждам/ приведа към един знаменател** *книж.* • **слагам/ сложа под един знаменател** *книж.* • **поставям/ поставя под един знаменател** *книж.* • **турям/ туря под един знаменател** *книж.* • **поставям/ поставя на една дъска • слагам/ сложа на една дъска • турям/ туря на една дъска • поставям/ поставя на една плоскост** *книж.* • **слагам/ сложа на една плоскост** *книж.* • **турям/ туря на една плоскост** *книж.* • **поставям/ поставя знак за (на) равенство** *книж.* • **слагам/ сложа знак за (на) равенство** *книж.* • **турям/ туря знак за (на) равенство** *книж.* • **поставям/ поставя в един кюп • слагам/ сложа в един кюп • турям/ туря (турвам/ турна) в един кюп • поставям/ поставя в общия кюп • слагам/ сложа в общия кюп • турям/ туря (турвам/ турна) в общия кюп • поставям/ поставя в един кош • слагам/ сложа в един кош • турям/ туря (турвам/ турна) в един кош**

ПОДВИВАМ/ ПОДВИЯ ВРАТ — вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТ

ПОДВИВАМ ГРЪБ — вж. ПРЕВИВАМ ГРЪБ

ПОДВИВАМ/ ПОДВИЯ РЪКАВИ — вж. ЗАПРЕТВАМ/ ЗАПРЕТНА РЪКАВИ

ПОДВИВАМ ‹СИ›/ ПОДВИЯ ‹СИ› КУЙРУК‹А› — вж. ПОДВИВАМ ‹СИ›/ ПОДВИЯ ‹СИ› ОПАШКА‹ТА›

ПОДВИВАМ ‹СИ›/ ПОДВИЯ ‹СИ› ОПАШКА‹ТА› — Преставам да се държа нахално или да своеволнича, ставам мирен, кротък; смирявам се. *След като баща ѝ я наруга, тя бързо подви опашка.* ✧ *Перчеше се пред колегите си, разпореждаше се навсякъде, но когато разбра, че ще го понижат в длъжност си подви опашката.*

— **свивам ‹си›/ свия ‹си› опашка‹та› • подгъвам ‹си›/ подгъна ‹си› опашка‹та› • подвивам ‹си›/ подвия ‹си› куйрук‹а› • свивам ‹си›/ свия ‹си› куйрук‹а› • свивам си/ свия си перушината**

ПОДГЪВАМ ‹СИ›/ ПОДГЪНА ‹СИ› ОПАШКА‹ТА› — вж. ПОДВИВАМ ‹СИ›/ ПОДВИЯ ‹СИ› ОПАШКА‹ТА›

ПОД ДЪРВО И КАМЪК търся *някого или нещо* — Най-старателно и навсякъде търся, издирвам някого или нещо. *Полицията го търсеше под дърво и камък.* ✧ *Търсих кучето под дърво и камък, но не можах да го открия.* ✧ *Не можах да намеря документа, търсих го под дърво и камък.*

— **под дърво и листо търся • под листо и камък търся • под камък и шумка търся** *диал.* **• под ‹шумка и› сламка търся** *диал.* **• под шумка и трънка търся** *диал.* **• със свещ търся**

ПОД ДЪРВО И ЛИСТО търся *някого или нещо* — вж. ПОД ДЪРВО И КАМЪК търся

ПОД ЗЕМЯТА РОВЯ *диал.* — вж. НА ГЛАВАТА СИ СТЪПВАМ/ СТЪПЯ

ПОДИР (ПО) ДЪЖД КАЧУЛ — вж. СЛЕД (ПОДИР) ДЪЖД КАЧУЛКА

ПОДИРЯМ/ ПОДИРЯ СМЕТКА *от (на) някого* — вж. ПОТЪРСВАМ/ ПОТЪРСЯ СМЕТКА

ПОД КАМЪК И ШУМКА търся *някого или нещо диал.* — вж. ПОД ДЪРВО И КАМЪК търся

ПОДКЛАЖДАМ/ ПОДКЛАДА ‹ДЪРВА ПОД› ОГЪНЯ — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

ПОДКОВАВАМ МУХИТЕ *диал.* — вж. ЛАПАМ МУХИ‹ТЕ›

ПОДКОСЯВАТ МИ СЕ/ ПОДКОСЯТ МИ СЕ КОЛЕНЕТЕ (КОЛЕНАТА) — вж. ПОДКОСЯВАТ МИ СЕ/ ПОДКОСЯТ МИ СЕ КРАКАТА

ПОДКОСЯВАТ МИ СЕ/ ПОДКОСЯТ МИ СЕ КРАКАТА — Изпитвам слабост, немощ и не мога да вървя или да стоя прав (поради умора, болест или поради някакво внезапно обхванало ме силно чувство). *След прекараната тежка болест се чувствам много отпаднал, краката ми се подкосяват и изпитвам нужда някъде да приседна. ✧ Когато категорично ѝ заяви, че я напуска, краката ѝ се подкосиха и тя безпомощно се отпусна на стола.*

— **пресичат ми се/ пресекат ми се краката • отсичат ми се/ отсекат ми се краката • огъват ми се/ огънат ми се краката • подкосяват ми се/ подкосят ми се колените (колената) • пресичат ми се/ пресекат ми се колените (колената) • огъват ми се/ огънат ми се колените • подкосяват ми се/ подкосят ми се нозете • пресичат ми се/ пресекат ми се нозете • отсичат ми се/ отсекат ми се нозете • огъват ми се/ огънат ми се нозете • отсичат ми се/ отсекат ми се мартинките** *жарг.*

ПОДКОСЯВАТ МИ СЕ/ ПОДКОСЯТ МИ СЕ НОЗЕТЕ — вж. ПОДКОСЯВАТ МИ СЕ/ ПОДКОСЯТ МИ СЕ КРАКАТА

ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ВРАТ *някому* — вж. ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК

ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ГРЪБ *някому* — вж. ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК

ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ‹ЕДНО› РАМО *на някого* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ‹ЕДНО› РАМО

ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА *на някого* —

1. Изигравам, измамвам, излъгвам някого. *Той като нищо може да ти подложи динена кора и да не ти плати хонорара. ✧ Ти само гледай как тя ще ти подложи динена кора и ще се вреди вместо тебе.*

— **слагам/ сложа динена кора • турям/ туря (турвам/ турна) динена кора • подхлъзвам/ подхлъзна на динена кора • хлъзвам/ хлъзна на (по) динена кора • хързулвам/ хързулна една динена кора • изигравам/ изиграя номер • скроявам/ скроя номер • погаждам/ погодя номер • направям/ направя номер • насаждам/ насадя на пачи яйца • свивам/ свия номер** *жарг.* •

изигравам/ изиграя игра • пращам/ пратя за зелен хайвер • изпращам/ изпратя за зелен хайвер • пращам/ пратя за липови ябълки • пращам/ пратя в гората за гъби • пращам/ пратя *някого* **да пасе • пращам/ пратя** *някого* **да лапа мухи • пращам/ пратя в Бруса за маймуни • пращам/ пратя на кино** *жарг.* **• пращам/ пратя на баня** *жарг.* **• пращам/ пратя за зелени глогини** *диал.* **• провождам/ проводя за зелен хайвер** *диал.* **• продавам/ продам за зелен хайвер** *диал.* **• удрям/ ударя динена кора** *диал.* **• подхлъзвам/ подхлъзна по лебеничева кора** *диал.*

2. Попречвам на някого, обикн. с непочтени средства, да осъществи намеренията си. *Спечели конкурса, но му подложиха динена кора и друг зае длъжността. ✧ Хората са завистливи, току-виж някой ти подложи динена кора и ти провали плановете.*

— **слагам/ сложа динена кора • турям/ туря (турвам/ турна) динена кора • подхлъзвам/ подхлъзна на динена кора • хлъзвам/ хлъзна на (по) динена кора • хързулвам/ хързулна една динена кора • подлагам/ подложа крак • турям/ туря (турвам/ турна) крак • слагам/ сложа крак • подливам/ подлея вода • подливам/ подлея вода под рогожата** *диал.* **• подставям/ подставя крак** *диал.* **• удрям/ ударя динена кора** *диал.* **• подхлъзвам/ подхлъзна по лебеничева кора** *диал.*

ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА КРАК *на някого* —

1. Спъвам, препъвам някого, като препречвам крака си пред него. *Съвсем неочаквано някой ѝ подложи крак и тя падна.*

— **слагам/ сложа крак • слагам/ сложа марка • турям/ туря (турвам/ турна) крак • турям/ туря (турвам/ турна) марка • направям/ направя марка • правя марка • подставям/ подставя крак** *диал.* **• слагам/ сложа нога** *диал.* **• турям/ туря (турвам/ турна) нога** *диал.* **• преплитам/ преплета нога** *диал.* **• слагам/ сложа нàкълка** *диал.* **• турям/ туря (турвам/ турна) нàкълка** *диал.*

2. Попречвам на някого да осъществи намеренията си, осуетявам плановете на някого; съзнателно пакостя, напакостявам на някого. *Не успя да се издигне в службата, защото завистливите му колеги непрекъснато му подлагаха крак. ✧ Тя ще се помъчи да ти подложи крак и да те провали.*

— **слагам/ сложа крак • турям/ туря (турвам/ турна) крак • заставам/ застана на пътя • изпречвам се/ изпреча се на пътя • заставам/ застана насреща • обърквам/ объркам сметките • забърквам/ забъркам сметките • разбърквам/ разбъркам сметките • мътя водата (водите) • размътвам/ размътя водата • подливам/ подлея вода • подлагам/ подложа динена кора • слагам/ сложа динена кора • турям/ туря (турвам/ турна) динена кора • подхлъзвам/ подхлъзна на динена кора • хлъзвам/ хлъзна на (по) динена кора • хързулвам/ хързулна една динена кора • правя мръсно • правя кално • правя сечено • направям/ направя мръсно • скроявам/**

скроя кюляф • направям/ направя сечено • правя кал • кроя кюляф • кроя мръсно • подставям/ подставя крак *диал.* **• слагам/ сложа нога** *диал.* **• турям/ туря (турвам/ турна) нога** *диал.* **• подливам/ подлея вода под рогожата** *диал.*

ПОДЛАГАМ РЪКА — Моля за милостиня, подаяние, помощ; прося. *В града много просяци подлагат ръка за коматче хляб. ✧ Толкова беше закъсал, че започна да подлага ръка.*

— **протягам ръка² • чукам от врата на врата • хлопам от врата на врата • хлопам от порта на порта • тропам от врата на врата • чукам по (на) вратите (вратата) • хлопам по (на) вратите (вратата) • тропам по (на) вратите (вратата) • чукам на портите (портата) • хлопам по (на) портите • тропам на портите (портата)**

ПОДЛИВАМ/ ПОДЛЕЯ ВОДА *на някого* — Съзнателно причинявам неприятности на някого, обикн. с непочтени средства, попречвам на някого да осъществи намеренията си; пакостя, напакостявам. *Трудно му беше да работи в среда, в която всеки гледа на другия да подлее вода, да го злепостави и натопи. ✧ Готвеше се да отиде на специализация в чужбина, но в последния момент му отказаха, сигурно някой му беше подлял вода. ✧ Можеш напълно да разчиташ на него, никога няма да ти подлее вода.*

— **размътвам/ размътя водата • мътя водата (водите) • подлагам/ подложа крак • слагам/ сложа крак • турям/ туря (турвам/ турна) крак • заставам/ застана на пътя • изпречвам се/ изпреча се на пътя • заставам/ застана насреща • объркам/ объркам сметките • забърквам/ забъркам сметките • разбърквам/ разбъркам сметките • подлагам/ подложа динена кора • слагам/ сложа динена кора • турям/ туря (турвам/ турна) динена кора • подхлъзвам/ подхлъзна на динена кора • хлъзвам/ хлъзна на (по) динена кора • хързулвам/ хързулна една динена кора • направям/ направя мръсно • скроявам/ скроя кюляф • скроявам/ скроя клопка • скроявам/ скроя капан • правя мръсно • правя кално • правя сечено • направям/ направя сечено • правя кал • подставям/ подставя крак** *диал.* **• слагам/ сложа нога** *диал.* **• турям/ туря (турвам/ турна) нога** *диал.* **• подливам/ подлея вода под рогожата** *диал.*

ПОДЛИВАМ/ ПОДЛЕЯ ВОДА ПОД РОГОЖАТА *някому диал.* — вж. ПОДЛИВАМ/ ПОДЛЕЯ ВОДА

ПОДЛИВАМ/ ПОДЛЕЯ МАСЛО НА ОГЪНЯ *диал.* — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

ПОД ЛИСТО И КАМЪК търся *някого или нещо* — вж. ПОД ДЪРВО И КАМЪК търся

ПОДМАЗВАМ/ ПОДМАЖА КОЛАТА *на някого (или самост.)* — вж. НАМАЗВАМ/ НАМАЖА РЪЦЕТЕ

ПОД МАСАТА ПРАВ ХОДИ — вж. ПЕДЯ ЧОВЕК

ПОДМОКРЯМ/ ПОДМОКРЯ ГАЩИТЕ *подигр.* — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА

ПОДНАСЯМ/ ПОДНЕСА НА БЛЮДО *нещо някому* — вж. ПОДНАСЯМ/ ПОДНЕСА НА ТЕПСИЯ

ПОДНАСЯМ/ ПОДНЕСА НА ТЕПСИЯ *нещо някому* — Предоставям, давам някому нещо наготово, без той да е положил някакви усилия или труд за него. *Трябва много сериозно да се подготвиш за държавния изпит, никой няма да ти поднесе дипломата на тепсия.*

— **поднасям/ поднеса на блюдо**

ПОД НОСА МИ и ПОД САМИЯ МИ НОС —

1. Съвсем близо, в непосредствена близост. *Кварталът, в който живееш е много хубав, а и магазините са ти под носа.*

— **на две крачки • на една крачка • на една ръка разстояние • на един лакът място • на един хвърлей място • на ‹един› хвърлей камък • на един куршум място • на един скок място**

2. В непосредствена близост, в мое присъствие, без да забележа или да направя нещо. *Под носа ни стават безобразия, а ние ги търпим.* ✧ *Кражбата стана под носа ми.*

— **пред очите ми • пред лицето ми**

ПО ДОЛНИ ГАЩИ сварвам, заварвам *някого* — вж. ПО БЕЛИ ГАЩИ сварвам, заварвам

ПОДПАЛВА МИ СЕ/ ПОДПАЛИ МИ СЕ КЪЩАТА — вж. ПОДПАЛВА МИ СЕ/ ПОДПАЛИ МИ СЕ ЧЕРГАТА

ПОДПАЛВА МИ СЕ/ ПОДПАЛИ МИ СЕ ЧЕРГАТА — Някакво нещастие, беда сполетява мене и семейството ми. *През тези размирни години на много хора се подпали чергата.*

— **запалва ми се/ запали ми се чергата • пламва ми/ пламне ми чергата • подпалва ми се/ подпали ми се къщата • запалва ми се/ запали ми се къщата**

ПОДПАЛВАМ/ ПОДПАЛЯ КЪЩАТА *на някого* — вж. ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ЧЕРГАТА

ПОДПАЛВАМ/ ПОДПАЛЯ ФИТИЛА *на някого* — вж. ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ФИТИЛА

ПОДПАЛВАМ/ ПОДПАЛЯ ЧЕРГАТА *на някого* — вж. ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ЧЕРГАТА

ПОД ПЕПЕЛЕЦ ВЪГЛЕНЕЦ СЪМ *диал.* — вж. ПОКРИТ ВЪГЛЕН СЪМ

ПОД ПЕПЕЛЕЦ ОГНЕЦ СЪМ *диал.* — вж. ПОКРИТ ВЪГЛЕН СЪМ

ПОДПИРАМ ГРЪБ *някъде ирон.* — вж. ПОДПИРАМ ДУВАРА *ирон.*

ПОДПИРАМ ДУВАРА *ирон.* — Стоя без работа, без занимание с нещо; бездействам, безделнича. *Тези здрави и прави младежи нищо не вършат, по цял ден подпират дуварите, а вечер пълнят кръчмите.*

— **подпирам зида (зидовете)** *ирон.* • **подпирам стената (стените)** *ирон.* • **подпирам гръб** *ирон.* • **подпирам се на една кълка** *ирон.* • **клатя си краката** • **люшкам крака‹та си›** • **стоя с ръце в джобовете** • **стоя със скръстени ръце** • **седя със скръстени ръце** • **стоя със сгърнати ръце** • **седя със сгърнати ръце** • **кръстя ръце** *диал.* • **чопля си носа** • **въртя ‹си› палци‹те›** • **гледам си пъпа** • **бия си шамари** *ирон.* • **броя гарги‹те›** • **лапам мухи‹те›** • **гълтам мухи‹те›** • **ловя мухи** • **лапам вятър** • **лапам мъглата** • **броя звездите** • **лежа на (по) гърба си** • **лежа на гръб** • **изтягам се на гръб** • **лежа на кълка** • **лежа на хълбок** • **пържа яйца на вятъра** • **дремя като кон на празни ясли (празна ясла)** *ирон.* • **вися като кон на (пред) празни ясли** *ирон.* • **зяпам по чавките** *диал.* • **подковавам мухите** *диал.* • **броя броениците** *диал.*

ПОДПИРАМ ЗИДА (ЗИДОВЕТЕ) *ирон.* — вж. ПОДПИРАМ ДУВАРА *ирон.*

ПОДПИРАМ СЕ НА ЕДНА КЪЛКА *ирон.* — вж. ПОДПИРАМ ДУВАРА *ирон.*

ПОДПИРАМ СТЕНАТА (СТЕНИТЕ) *ирон.* — вж. ПОДПИРАМ ДУВАРА *ирон.*

ПОДПИСВАМ/ ПОДПИША КВИТАНЦИЯТА *на някого* —

1. Уволнявам някого от служба, изгонвам от работа някого. *Той не си върши добре работата и шефът само търси повод да му подпише квитанцията.*

— подписвам/ подпиша паспорта • посочвам/ посоча вратата • показвам/ покажа вратата • посочвам/ посоча пътя • показвам/ покажа пътя • давам/ дам пътя • давам/ дам двете пари • духвам/ духна под опашката • плюя под опашката • бия шута *грубо* • удрям/ ударя шута *грубо* • давам/ дам пръта ‹по гърба› • удрям/ ударя пръта • удрям/ ударя дървото • давам/ дам ритник‹а› • удрям/ ударя ритник‹а› • изхвърлям/ изхвърля на улицата • изхвърлям/ изхвърля на пътя • изхвърлям/ изхвърля като парцал • изхвърлям/ изхвърля като мръсно коте • удрям/ ударя текмето *грубо* • подписвам/ подпиша тескерето *диал.* • ритам (ритвам/ ритна) текмето *диал. грубо* • изхвърлям/ изхвърля като кирлив фес *диал.* • бия дузпата *жарг.* • удрям/ ударя дузпа‹та› *жарг.*

2. Отказвам да поддържам повече отношения с някого, отказвам категорично някому нещо. *Като разбра, че го мами, той бързо ѝ подписа квитанцията.* ✧ *Не смея да я моля за услуга, може да ми подпише квитанцията.*

— отрязвам/ отрежа квитанцията (квитанциите) • режа квитанцията • подписвам/ подпиша паспорта • подписвам/ подпиша тескерето *диал.*

ПОДПИСВАМ/ ПОДПИША ПАСПОРТА *на някого* — вж. ПОДПИСВАМ/ ПОДПИША КВИТАНЦИЯТА (1 и 2 знач.)

ПОДПИСВАМ/ ПОДПИША С ДВЕ‹ТЕ› РЪЦЕ — Напълно съм сигурен в някого или нещо, гарантирам за някого или нещо. *Подписвам с двете ръце, че този човек е невинен.* ✧ *Убеден съм, че ще си вземеш изпита, това ще ти подпиша с две ръце.*

— с две‹те си› ръце се подписвам • залагам си/ заложа си главата • давам си/ дам си главата • отрязвам си/ отрежа си главата • режа си главата • залагам си/ заложа си честта

ПОДПИСВАМ/ ПОДПИША ТЕСКЕРЕТО *на някого диал.* — вж. ПОДПИСВАМ/ ПОДПИША КВИТАНЦИЯТА (1 и 2 знач.)

ПОД (ПРЕЗ) ПЛЕТ И НАД (ЗАД) ПЛЕТ — вж. ПОД ПЪТ И НАД ПЪТ

ПОД ПРАГ И НАД ПРАГ — вж. ПОД ПЪТ И НАД ПЪТ

ПОД ПЪТ И НАД ПЪТ — Навсякъде, по всички места. *В центъра на града заведенията са под път и над път.* ✧ *Такива добри специалисти като него не се срещат под път и над път.*

— на (под) път и кръстопът • край (по) пътища и кръстопътища • на всяка крачка • на всяка стъпка • под (през) плет и над (зад) плет • под праг и над праг

ПОД РЪКА МИ Е —

1. *Някой.* На разположение ми е някой, мога всеки момент да разчитам на неговите услуги. *Той беше доволен от секретарката си, тя винаги му беше под ръка.*

— **имам под ръка • държа под ръка**

2. *Нещо.* На разположение ми е нещо и мога всеки момент да го използвам, когато ми е необходимо. *Когато превеждаше, речникът му беше винаги под ръка.*

— **имам под ръка • имам на ръка • държа под ръка**

ПОДРЯЗВАМ/ ПОДРЕЖА КРИЛАТА *на някого* — вж. ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА КРИЛАТА

ПОДСКАЧА МИ/ ПОДСКОЧИ МИ СЪРЦЕТО — вж. ОБРЪЩА МИ СЕ/ ОБЪРНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО (1 и 2 знач.)

ПОДСМЯЛА СЕ КУКА НА КРИВО ДЪРВО *диал. ирон.* — вж. ПРИСМЯЛ СЕ ХЪРБЕЛ НА ЩЪРБЕЛ *ирон.*

ПОДСТАВЯМ/ ПОДСТАВЯ КРАК *на някого диал.* — вж. ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА КРАК (1 и 2 знач.)

ПОДХЛЪЗВАМ/ ПОДХЛЪЗНА НА ДИНЕНА КОРА *някого* — вж. ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА (1 и 2 знач.)

ПОДХЛЪЗВАМ/ ПОДХЛЪЗНА ПО ЛЕБЕНИЧЕВА КОРА *някого диал.* — вж. ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА (1 и 2 знач.)

ПОДХЛЪЗВАМ СЕ/ ПОДХЛЪЗНА СЕ ПО НАКЛОНЕНА‹ТА› ПЛОСКОСТ *книж.* — Почвам да водя живот, който не съответства на нравствените норми; пропадам морално. *В големия град един млад и неопитен човек лесно може да се подхлъзне по наклонената плоскост.*

— **плъзвам се/ плъзна се по наклонена‹та› плоскост** *книж.* • **тръгвам/ тръгна по наклонена‹та› плоскост** *книж.* • **тръгвам/ тръгна по лош път • тръгвам/ тръгна по крив път (по криви пътища) • улавям/ уловя лош‹ия› път • хващам/ хвана лош‹ия› път • хващам/ хвана кривия път • криввам/ кривна от правия път • криввам/ кривна по лош път • вземам/ взема кривия път** *диал.* • **захващам/ захвана кривия път** *диал.*

ПОД ШУМКА И ТРЪНКА търся *някого или нещо диал.* — вж. ПОД ДЪРВО И КАМЪК търся

ПОД ‹ШУМКА И› СЛАМКА търся *някого или нещо диал.* — вж. ПОД ДЪРВО И КАМЪК търся

ПО ДЯВОЛИТЕ — Възклицание за изразяване на недоволство, възмущение, яд и под. (без конкретно да е отправено към някого или нещо). *По дяволите, пак забравих да включа алармената система.* ✧ *По дяволите, някой ми е взел учебника.*

— **дявол да го вземе • дявол го взел**

ПОЕМАМ/ ПОЕМА ДЪЛГАТА — вж. ХВАЩАМ ‹СИ›/ ХВАНА ‹СИ› СВЕТА (2 знач.)

ПОЕМАМ/ ПОЕМА КРЪСТА *на нещо (или самост.) книж.* — Заемам се с тежко, мъчително дело, понасям мъки и страдания. *Детето ѝ беше по рождение неизлечимо болно и тя пое кръста на всеотдайната грижа за него.*

— **понасям/ понеса кръста** *книж.*

ПОЕМАМ/ ПОЕМА НА ПЛЕЩИТЕ СИ *нещо* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ПЛЕЩИТЕ СИ

ПОЕМАМ СИ/ ПОЕМА СИ ДУША‹ТА› — Отпочивам си, отдъхвам си след някакво физическо усилие, след тежък труд, напрежение или вълнение. *Стълбите бяха стръмни и тя спираше на всяка площадка да си поеме душата.* ✧ *Не оставят човека да си поеме душата, все му намират работа.*

— **поемам си/ поема си дъх‹а› • вземам си/ взема си дъх‹а› • поемам си/ поема си солук‹а›** *остар.* **• вземам си/ взема си солук‹а›** *остар.* **• прибирам си/ прибера си душата** *диал.*

ПОЕМАМ СИ/ ПОЕМА СИ ДЪХ‹А› — вж. ПОЕМАМ СИ/ ПОЕМА СИ ДУША‹ТА›

ПОЕМАМ СИ/ ПОЕМА СИ СОЛУК‹А› *остар.* — вж. ПОЕМАМ СИ/ ПОЕМА СИ ДУША‹ТА›

ПОЕМАМ/ ПОЕМА ХВЪРЛЕНАТА РЪКАВИЦА и **ПОЕМАМ/ ПОЕМА РЪКАВИЦАТА** *книж.* — Отговарям на някакво предизвикателство, съгласявам се да участвам в борба или спор. *Той не се оставяше на политическите си опоненти и техните нападки, винаги поемаше хвърлената ръкавица.*

— **приемам/ приема хвърлената ръкавица** *книж.* **• приемам/ приема ръкавицата** *книж.*

ПОЗАЧЕРВЯВАМ/ ПОЗАЧЕРВЯ ГРЕБЕНА — вж. ЗАГЛАЖДАМ/ ЗАГЛАДЯ КОСЪМ‹А›

ПОЗНАВАТ МЕ И КУЧЕТАТА и **ПОЗНАВАТ МЕ И КЪСИТЕ КУЧЕТА** — вж. ЗНАЯТ МЕ И КУЧЕТАТА

ПОЗНАВАТ МЕ И КЪСИТЕ ПСЕТА — вж. ЗНАЯТ МЕ И КУЧЕТАТА

ПОИСКВАМ/ ПОИСКАМ СМЕТКА *от (на) някого* — вж. ПОТЪРСВАМ/ ПОТЪРСЯ СМЕТКА

ПОКАЖИ МУ ПРЪСТ, УЛОВИ ЩЕ ТЕ ЗА ЦЯЛА ШЕПА — вж. ПРОСТРИ МУ САМО ПРЪСТ, ЩЕ ТЕ УЛОВИ ЗА ЦЯЛА РЪКА

ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА ВРАТАТА *на някого* — вж. ПОСОЧВАМ/ ПОСОЧА ВРАТАТА (1 и 2 знач.)

ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА ИСТИНСКОТО СИ ЛИЦЕ — Разкривам истинската си същност, показвам се такъв, какъвто съм. *Само пред близките си тя показваше истинското си лице, за всички останали беше загадка.* ✧ *Той е много притворен човек, никога не показва истинското си лице.*

— **разкривам/ разкрия истинското си лице • смъквам си/ смъкна си маската • свалям си/ сваля си маската • снемам си/ снема си маската • махвам си/ махна си маската • хвърлям си/ хвърля си маската**

ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА *някому* **КОЙ КУМ, КОЙ ‹СТАР› СВАТ** — вж. ВРЪЩАМ/ ВЪРНА ГО ТЪПКАНО

ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА ЛАКЪТ *някому* — Грубо, с насмешка отказвам някому нещо или изразявам несъгласие с някого (обикн. съпроводено със съответния жест). *Сега се държи безобразно, но когато утре му потрябвам и се обърне за помощ, ще му покажа лакът.* ✧ *На купона мъжете се надпреварваха да я ухажват, но тя не им обръщаше внимание, а на тръгване им показа лакът.*

— **показвам/ покажа среден пръст** *грубо*

ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА НА БЯЛ СВЯТ *нещо* — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА БЯЛ СВЯТ (1 и 2 знач.)

ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА *някому* **ОТКЪДЕ ИЗГРЯВА СЛЪНЦЕТО** — вж. ВРЪЩАМ/ ВЪРНА ГО ТЪПКАНО

ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА ПЪТЯ *на някого* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ (1 и 2 знач.)

ПОКАЗВАМ СИ/ ПОКАЖА СИ ЗЪБИТЕ —

1. Остро реагирам на някакви нападки, не се оставям да се отнасят зле с мене, да ме мачкат. *Омръзна ѝ да търпи постоянните му изблици на гняв и един ден си показа зъбите, заплаши го, че ще го напусне.*

— **показвам си/ покажа си ноктите**

2. Проявявам досега скритите лоши страни на характера си. *Преди женитбата я ухажваше и беше мил към нея, но още през първите години на съвместния им живот си показа зъбите, стана груб и започна безцеремонно да я командва.*

— **показвам си/ покажа си ноктите • показвам си/ покажа си рогата (рогцата) • показвам си/ покажа си козината • показвам си/ покажа си мурафета**

ПОКАЗВАМ СИ/ ПОКАЖА СИ КОЗИНАТА — вж. ПОКАЗВАМ СИ/ ПОКАЖА СИ РОГАТА (РОГЦАТА)

ПОКАЗВАМ СИ/ ПОКАЖА СИ МУРАФЕТА — вж. ПОКАЗВАМ СИ/ ПОКАЖА СИ РОГАТА (РОГЦАТА)

ПОКАЗВАМ СИ/ ПОКАЖА СИ НОКТИТЕ — вж. ПОКАЗВАМ СИ/ ПОКАЖА СИ ЗЪБИТЕ (1 и 2 знач.)

ПОКАЗВАМ ‹СИ›/ ПОКАЖА ‹СИ› НОС‹А› — Появявам се някъде за малко. *На събранието тя само си показа носа и хукна по други задачи.*

— **подавам ‹си›/ подам ‹си› нос‹а›**

ПОКАЗВАМ СИ/ ПОКАЖА СИ РОГАТА (РОГЦАТА) — Проявявам досега скритите лоши страни на характера си. *В началото шефът се държеше добре с нас, но щом закрепи позициите си, си показа рогата, започна да издава заповеди за наказания и предупреждения за уволнение.*

— **показвам си/ покажа си козината • показвам си/ покажа си ноктите • показвам си/ покажа си зъбите • показвам си/ покажа си мурафета**

ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА СРЕДЕН ПРЪСТ *някому грубо* — вж. ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА ЛАКЪТ

ПОКАНИЛИ ТАРЛЯ ПОД ОДЪРА, ТОЙ СЕ ПОКАЧИЛ НА ОДЪРА *неодобр.* — вж. ПУСНАЛИ ГО ПОД ОДЪРА, ТОЙ СЕ ПОКАЧИЛ НА ОДЪРА *неодобр.*

ПОКАПВАТ МИ/ ПОКАПЯТ МИ ЛИГИТЕ — вж. ПОТИЧАТ МИ/ ПОТЕКАТ МИ ЛИГИТЕ (1 и 2 знач.)

ПОКАЧВАТ МИ СЕ/ ПОКАЧАТ МИ СЕ АКЦИИТЕ — вж. ВДИГАТ МИ СЕ/ ВДИГНАТ МИ СЕ АКЦИИТЕ

ПО КИША ОПАНДЖАК *диал.* — вж. СЛЕД (ПОДИР) ДЪЖД КАЧУЛКА

ПОКРИТ ВЪГЛЕН СЪМ — Прикрит, потаен човек съм, привидно кротък и смирен, но в действителност непредвидим и опасен. *Той е покрит въглен, никога не знаеш какво можеш да очакваш от него.*

— **тих въглен съм • тиха вода съм • като вода под плява съм • под пепелец въгленец съм** *диал.* **• под пепелец огнец съм** *диал.* **• нося дяволчета в пазва‹та си› • дяволите мътят в мене** *диал.*

ПОЛАГАМ/ ПОЛОЖА ГЛАВАТА СИ *за нещо книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ГЛАВА‹ТА СИ›

ПОЛАЗВА МЕ/ ПОЛАЗИ МЕ МРАЗ ‹ПО ТЯЛОТО (СНАГАТА)› — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 и 2 знач.)

ПОЛАЗВАТ МЕ/ ПОЛАЗЯТ МЕ МРАЗНИЦИ *диал.* — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 и 2 знач.)

ПОЛАЗВАТ МЕ/ ПОЛАЗЯТ МЕ ТРЪПКИ — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 и 2 знач.)

ПОЛАЗВАТ МИ/ ПОЛАЗЯТ МИ МРАВКИ ПО ГЪРБА (ТЯЛОТО, СНАГАТА) — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 и 2 знач.)

ПОЛАЗВАТ МИ/ ПОЛАЗЯТ МИ ТРЪПКИ ПО ГЪРБА (ТЯЛОТО, СНАГАТА) — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 и 2 знач.)

ПОЛИВАМ/ ПОЛЕЯ ‹КАТО› СЪС СТУДЕН ДУШ *някого* — вж. ПОЛИВАМ/ ПОЛЕЯ СЪС СТУДЕНА ВОДА

ПОЛИВАМ/ ПОЛЕЯ С ВРЯЛА ВОДА *някого* — вж. ПОЛИВАМ/ ПОЛЕЯ СЪС СТУДЕНА ВОДА

ПОЛИВАМ/ ПОЛЕЯ С ЛЕДЕНА ВОДА *някого* — вж. ПОЛИВАМ/ ПОЛЕЯ СЪС СТУДЕНА ВОДА

ПОЛИВАМ/ ПОЛЕЯ СЪС СТУДЕНА ВОДА *някого* — Казвам на някого нещо или извършвам нещо, което му действа крайно неприятно. *Готвеше се да излезе в отпуск, но го поляха със студена вода — сега не му било времето, защото имало много работа.*

— обливам/ облея със студена вода • обливам/ облея с ледена вода • поливам/ полея с ледена вода • обливам/ облея ‹като› със студен душ • поливам/ полея ‹като› със студен душ • обливам/ облея с вряла вода • поливам/ полея с вряла вода • попарвам/ попаря ‹като› с вряла вода

ПОЛУЧАВАМ/ ПОЛУЧА ПЛЪТ И КРЪВ *книж.* — вж. ПРИДОБИВАМ/ ПРИДОБИЯ ПЛЪТ И КРЪВ *книж.*

ПОМИРИСВАМ/ ПОМИРИША БОСИЛЕКА *жарг.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ПОМЪКВАМ СЕ/ ПОМЪКНА СЕ ПО КОРЕМ — Полагам извънредно големи усилия, за да постигна целта си. *Тя по корем ще се помъкне, но ще набави необходимите средства за закупуване на нови машини.*

— повличам се/ повлека се по корем • влека се по корем • влача се по корем • влача се по корем и по лакти • пълзя по корем • лазя по корем • червата си повличам/ повлека • на главата си стъпвам/ стъпя • правя, струвам • обръщам/ обърна света ‹наопаки› • обръщам/ обърна земята наопаки • земята преобръщам/ преобърна • света преобръщам/ преобърна • слагам/ сложа душа на мъка *простонар.* • турям/ туря (турвам/ турна) душа на мъка *простонар.* • под земята ровя *диал.*

ПОНАСЯМ/ ПОНЕСА КРЪСТА *на нещо (или самост.) книж.* — вж. ПОЕМАМ/ ПОЕМА КРЪСТА *книж.*

ПО НИКАКЪВ НАЧИН — вж. НА НИКАКВА ЦЕНА

ПОНИКНА МИ НА КОРЕМА — За храна: много ми омръзна, втръсна ми от едно и също ядене. *Непрекъснато готвиш разни яхнии — поникнаха ми на корема.*

— изникна ми на корема • израсна ми на корема • порасна ми на корема • израсна ми на пъпа • байгън ми става/ стане

ПОНИКНАХА МИ ГЪБИ В УСТАТА — вж. МАЗОЛИ МИ ИЗЛЯЗОХА НА УСТАТА

ПОПАДАМ/ ПОПАДНА В (ПО) ДИРЯТА (ДИРИТЕ) *на някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ДИРЯТА (ДИРИТЕ)

ПОПАДАМ/ ПОПАДНА В КАПАН‹А› — вж. ПАДАМ/ ПАДНА В КЛОПКА‹ТА› (1 и 2 знач.)

ПОПАДАМ/ ПОПАДНА В КЛОПКА‹ТА› — вж. ПАДАМ/ ПАДНА В КЛОПКА‹ТА› (1 и 2 знач.)

ПОПАДАМ/ ПОПАДНА В ЛАПИТЕ *на някого* — вж. ПОПАДАМ/ ПОПАДНА В РЪЦЕТЕ (1, 2 и 3 знач.)

ПОПАДАМ/ ПОПАДНА В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) *на някого* — Бивам измамен, подведен от някого; оставям се да бъда въвлечен в нещо нередно, непочтено. *Страхуваше се синът ѝ да не попадне в мрежата на някоя мафиотска организация и да не стане нейна жертва.*

— **падам/ падна в мрежата (мрежите) • влизам/ вляза в мрежата (мрежите) • улавям се/ уловя се в мрежата (мрежите) • хващам се/ хвана се в мрежата (мрежите) • попадам/ попадна в уловката (уловките) • падам/ падна в уловката (уловките) • хващам се/ хвана се в уловката (уловките) • попадам/ попадна в примка‹та› (примките) • падам/ падна в примката • влизам/ вляза в примката (примките) • улавям се/ уловя се в примката • хващам се/ хвана се в примката • попадам/ попадна в капан‹а› • падам/ падна в капана • влизам/ вляза в капана • улавям се/ уловя се в капана • хващам се/ хвана се в капан‹а› • попадам/ попадна в клопка‹та› • падам/ падна в клопка‹та› • влизам/ вляза в клопка‹та› • улавям се/ уловя се в клопка‹та› • хващам се/ хвана се в клопка‹та› • улавям се/ уловя се на въдицата • ловя се на въдицата • хващам се/ хвана се на въдицата • захапвам/ захапя въдицата • лапвам/ лапна въдицата • налапвам/ налапам въдицата • глътвам/ глътна въдицата**

ПОПАДАМ/ ПОПАДНА В ПРИМКА‹ТА› (ПРИМКИТЕ) — вж. ПАДАМ/ ПАДНА В КЛОПКА‹ТА› (1 и 2 знач.)

ПОПАДАМ/ ПОПАДНА В РЪЦЕТЕ *на някого* —

1. Оказвам се под властта или влиянието на някого, оказвам се под нечия зависимост. *Той е опитен треньор и ако попаднеш в ръцете му, ще станеш добра спортистка.*

— **падам/ падна в ръцете • падам/ падна в** *нечии* **ръце • влизам/ вляза в ръцете • попадам/ попадна в лапите • падам/ падна в лапите**

2. Бивам заловен, арестуван, пленен от някого. *Той се страхуваше да не попадне в ръцете на полицията.*

— **падам/ падна в ръцете • падам/ падна в** *нечии* **ръце • влизам/ вляза в ръцете • попадам/ попадна в лапите • падам/ падна в лапите**

3. *За нещо.* Бивам взет, завладян или присвоен от някого. *Той не искаше документите да попаднат в ръцете на конкурентите му*

— **падам/ падна в ръцете • падам/ падна в** *нечии* **ръце • влизам/ вляза в ръцете • попадам/ попадна в лапите • падам/ падна в лапите**

ПОПАДАМ/ ПОПАДНА В ТОН *книж.* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ТОН *книж.*

ПОПАДАМ/ ПОПАДНА В УЛОВКАТА (УЛОВКИТЕ) *на някого* — вж. ПОПАДАМ/ ПОПАДНА В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ)

ПОПАДАМ/ ПОПАДНА В УСТАТА *на някого* — вж. ПОПАДАМ/ ПОПАДНА НА ЕЗИКА

ПОПАДА МИ/ ПОПАДНЕ МИ В ЛАПИТЕ — вж. ПОПАДА МИ/ ПОПАДНЕ МИ В РЪЦЕТЕ (В РЪКА) (2 знач.)

ПОПАДА МИ/ ПОПАДНЕ МИ В РЪЦЕТЕ (В РЪКА) —

1. Случайно се натъквам на нещо или намирам, снабдявам се с нещо. *Една рядко интересна книга ми попадна в ръцете.*

— **попада ми/ попадне ми под (на) ръка • пада ми/ падне ми в ръцете • пада ми/ падне ми на ръка**

2. Получавам възможност да постъпвам, да се разпореждам с някого, както искам, както намеря за необходимо. *Този калпазанин, ако ми попадне в ръцете, ще му хвърля един бой.*

— **пада ми/ падне ми в ръцете • пада ми/ падне ми на ръка • попада ми/ попадне ми под (на) ръка • пада ми/ падне ми в лапите • попада ми/ попадне ми в лапите**

ПОПАДА МИ/ ПОПАДНЕ МИ ПОД (НА) РЪКА — вж. ПОПАДА МИ/ ПОПАДНЕ МИ В РЪЦЕТЕ (В РЪКА) (1 и 2 знач.)

ПОПАДАМ/ ПОПАДНА ‹КАТО› В НЕБРАНО ЛОЗЕ — вж. НАМИРАМ СЕ/ НАМЕРЯ СЕ ‹КАТО› В НЕБРАНО ЛОЗЕ

ПОПАДАМ/ ПОПАДНА НА ЕЗИКА *на някого* — Ставам обект на одумки, клюки, насмешки или укори; бивам одумван, укоряван от някого. *Никой не искаше да попадне на езика на тази хлевоуста жена, която разнасяше клюки и се присмиваше на всекиго.*

— **влизам/ вляза в устата • падам/ падна в устата • попадам/ попадна в устата • падам ‹се›/ падна ‹се› на зъба • ставам/ стана притча во язицех** *книж.* **• ставам/ стана ‹за› мезе ‹в устата на хората›**

ПОПАДАМ/ ПОПАДНА НА СЛЕДИТЕ *на някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА СЛЕДИТЕ

ПОПАРВА МЕ/ ПОПАРИ МЕ СЛАНАТА — вж. КЛЮМВАМ/ КЛЮМНА ГЛАВА

ПОПАРВАМ/ ПОПАРЯ ‹КАТО› С ВРЯЛА ВОДА *някого* — вж. ПОЛИВАМ/ ПОЛЕЯ СЪС СТУДЕНА ВОДА

ПО ПЕТИТЕ СЪМ *на някого* — Преследвам, гоня някого съвсем отблизо. *Полицията беше по петите на крадеца. ✧ Тя искаше някъде да се укрие, но не можеше, преследвачът беше по петите ѝ.*

— **вървя по (в) петите • ида по петите • ходя по петите • дишам във врата**

ПОПИВАМ/ ПОПИЯ С ОЧИ *някого, нещо* — вж. ПОГЛЪЩАМ/ ПОГЪЛНА С ОЧИ (1 и 2 знач.)

ПО ПРОСЯНА ЖЪТВА *ирон.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*

ПОПЪЛЗЯВАТ/ ПОПЪЛЗЯТ МРАВКИ ПО КОЖАТА МИ — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 и 2 знач.)

ПОРАСНА МИ НА КОРЕМА — вж. ПОНИКНА МИ НА КОРЕМА

ПОРАСТВАМ/ ПОРАСНА В (ПРЕД) ОЧИТЕ *на някого* —вж. ИЗДИГАМ СЕ/ ИЗДИГНА СЕ В ОЧИТЕ

ПОРАСТВА МИ/ ПОРАСНЕ МИ РАБОТАТА — Издигам се в служебно или социално отношение. *Откакто стана професор, много му порасна работата и започна да се държи високомерно.*

— **вдигат ми се/ вдигнат ми се акциите • качват ми се/ качат ми се акциите • покачват ми се/ покачат ми се акциите • повдигат ми се/ повдигнат ми се акциите • порастват ми/ пораснат ми ушите • растат ми ушите**

ПОРАСТВАТ МИ/ ПОРАСНАТ МИ КРИЛА *книж.* — вж. ИЗРАСТВАТ МИ/ ИЗРАСНАТ МИ КРИЛА *книж.*

ПОРАСТВАТ МИ/ ПОРАСНАТ МИ УШИТЕ —

1. Повишава ми се самочувствието от постигнати успехи или от отправени към мене хвалби и похвали. *От толкова комплименти за книгата ѝ ѝ пораснаха ушите. ✧ Ще му пораснат ушите, ако го изберат в управителния съвет.*

— **растат ми ушите • вдигат ми се/ вдигнат ми се акциите • качват ми се/ качат ми се акциите • повдигат ми се/ повдигнат ми се акциите • покачват ми се/ покачат ми се акциите • нораства ми/ порасне ми работата**

2. вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС

ПОРОЧЕН КРЪГ *книж.* — вж. ОМАГЬОСАН КРЪГ *книж.*

ПОСИПВАМ ‹МУ›/ ПОСИПЯ ‹МУ› ПЕПЕЛ — вж. ТУРЯМ ‹МУ›/ ТУРЯ ‹МУ› ПЕПЕЛ ‹ОТГОРЕ›

ПОСИПВАМ СИ/ ПОСИПЯ СИ ГЛАВАТА С ПЕПЕЛ — Много съжалявам, горчиво се разкайвам за нещо сторено. *Колкото и да си посипваш главата с пепел не можеш да промениш нещата и да върнеш времето.* ✧ *Не помогна на човека, когато трябваше, а сега си посипваш главата с пепел.*

— **скубя си косата (косите) • късам си косите (косата) • бия се в главата • бия си главата • блъскам си главата • чукам си главата • бия си главата с камъни • бия си главата с два камъка • чукам си главата с два камъка • блъскам си главата с юмруци • проклинам/ прокълна майчиното си мляко • оплаквам майчиното си мляко • проклинам си дните • оплаквам си дните ‹и годините› • хапя се два пъти на едно място • хапя се там, дето не мога да се стигна • хапя се там, дето не се стигам • хапя се там, дето не ми стигат зъбите** *диал.* • **хапя се отзад** *грубо* • **хапя си задника** *грубо*

ПОСИПВАМ/ ПОСИПЯ СОЛ В РАНАТА *на някого* — вж. СИПВАМ/ СИПЯ СОЛ В РАНАТА

ПОСЛЕДНА ДУПКА НА КАВАЛА *пренебр.* — Човек без авторитет и влияние, чието мнение е без значение и никой не се съобразява с него. *В министерството той е последна дупка на кавала и не би могъл да ти помогне.*

— **девета дупка на кавала** *пренебр.* • **десета дупка на кавала** *пренебр.* • **седма дупка на кавала** *пренебр.* • **роден на деветата дупка на кавала** *пренебр.* • **девета дупка у дудука** *диал. пренебр.* • **безгласна буква** *пренебр.* • **пето колело ‹в колата›** • **кръгла нула** *пренебр.* • **пълна нула** *пренебр.* • **лукова глава** • **девети у плуга** *диал.*

ПОСОЧВАМ/ ПОСОЧА ВРАТАТА *на някого* —

1. Изгонвам, изпъждам, прогонвам някого от някъде. *Ако продължаваш да ме обиждаш, ще ти посоча вратата.* ✧ *След последното му пиянство жена му му посочи вратата.*

— **показвам/ покажа вратата • посочвам/ посоча пътя • показвам/ покажа**

пътя • давам/ дам пътя • изхвърлям/ изхвърля като мръсно коте • изхвърлям/ изхвърля като парцал • давам/ дам двете пари • давам/ дам ритник‹а› • удрям/ ударя ритник‹а› • давам/ дам пръта ‹по гърба› • духвам/ духна под опашката • плюя под опашката • бия шута *грубо* • удрям/ ударя шута *грубо* • удрям/ ударя текмето *грубо* • ритам (ритвам/ ритна) текмето *диал. грубо* • давам/ дам чехлите в ръцете *диал.* • давам/ дам обущата в ръцете *диал.* • давам/ дам посталите в ръка‹та› *диал.* • изхвърлям/ изхвърля като кирлив фес *диал.* • давам/ дам ментата *диал.* • давам/ дам вятъра *диал.* • давам/ дам тръνката *диал.* • давам/ дам ливадите *диал.* • удрям/ ударя дузпа‹та› *жарг.* • бия дузпата *жарг.*

2. Изгонвам, изпъждам някого от работа, уволнявам някого от служба. *Шефът беше крайно недоволен от работата му и му посочи вратата.*

— показвам/ покажа вратата • посочвам/ посоча пътя • показвам/ покажа пътя • давам/ дам пътя • давам/ дам двете пари • подписвам/ подпиша паспорта • подписвам/ подпиша квитанцията • изхвърлям/ изхвърля на пътя • изхвърлям/ изхвърля на улицата • духвам/ духна под опашката • плюя под опашката • давам/ дам ритник‹а› • удрям/ ударя ритник‹а› • бия шута *грубо* • удрям/ ударя шута *грубо* • давам/ дам пръта ‹по гърба› • удрям/ ударя пръта • удрям/ ударя дървото • изхвърлям/ изхвърля като парцал • изхвърлям/ изхвърля като мръсно коте • удрям/ ударя текмето *грубо* • ритам (ритвам/ ритна) текмето *диал. грубо* • подписвам/ подпиша тескерето *диал.* • изхвърлям/ изхвърля като кирлив фес *диал.* • удрям/ ударя дузпа‹та› *жарг.* • бия дузпата *жарг.*

ПОСОЧВАМ/ ПОСОЧА ПЪТЯ *на някого* — вж. ПОСОЧВАМ/ ПОСОЧА ВРАТАТА (1 и 2 знач.)

ПОСТАВЕН СЪМ МЕЖДУ ЧУК‹А› И НАКОВАЛНЯ‹ТА› — вж. МЕЖДУ ДВА ОГЪНЯ СЪМ

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ АКЦЕНТ *на нещо книж.* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ УДАРЕНИЕ‹ТО›

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ В ЕДИН КОШ *всички, всичко* —вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА В ЕДИН КЮП

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ В ЕДИН КЮП *всички, всичко* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА В ЕДИН КЮП

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ В ОБЩИЯ КЮП *всички, всичко* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА В ЕДИН КЮП

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ В ШАХ *някого* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НАТЯСНО

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ВЪПРОС *за някого или нещо* — Предлагам нещо за обсъждане и решение. *Той реши да постави на събранието въпроса за дисциплината.*

— повдигам/ повдигна въпрос

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ *някого* **ДА СЕ ПЕЧЕ НА ОГЪНЯ** — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ТОПА ‹НА УСТАТА›

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ЗАД РЕШЕТКИТЕ *някого* — Затварям, задържам, арестувам някого, вкарвам някого в затвора. *Докога бандитите ще се разхождат на свобода, трябва да бъдат поставени зад решетките.*

— натиквам/ натикам зад решетките • тиквам/ тикна зад решетките • пращам/ пратя зад решетките • пъхвам/ пъхна зад решетките • прибирам/ прибера на топло • пращам/ пратя на топло • поставям/ поставя на топло • натиквам/ натикам на топло • натиквам/ натикам в дупката • турям/ туря (турвам/ турна) в дупката

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ЗНАК ЗА (НА) РАВЕНСТВО *между някои, между нещо и нещо друго книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ЗНАК ЗА (НА) РАВЕНСТВО *книж.*

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ КАПАН *на някого* — Подмамвам, измамвам, подлъгвам някого да извърши нещо, да се съгласи на нещо, да разкрие нещо. *Защо ме подпитва тази жена за финансовите ми дела, не ми ли поставя капан, очаквайки да изтърва нещо, та после да ме изнудва.*

— поставям/ поставя клопка • поставям/ поставя примка • пускам/ пусна въдица‹та› • хвърлям/ хвърля въдица‹та› • хвърлям си/ хвърля си мрежата • мятам си/ метна си мрежата

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ КАТИНАР (КАТАНЕЦ) НА УСТАТА *на някого* — Накарвам някого да мълчи, да не говори за нещо. *На тази интригантка и клюкарка никой не може да постави катинар на устата.* ✧ *Хората ще продължат да те одумват, можеш ли да им поставиш катинар на устата.*

— слагам/ сложа катинар (катанец) на устата • турям/ туря (турвам/ турна) катинар (катанец) на устата • поставям/ поставя кофар на устата • слагам/ сложа кофар на устата • турям/ туря (турвам/ турна) кофар на устата • запушвам/ запуша устата • затъквам/ затъкна устата • затварям/ затворя

устата • зашивам/ зашия устата • заключвам/ заключа устата • турям/ туря (турвам/ турна) намордник • връзвам/ вържа езика • завързвам/ завържа езика • затварям/ затворя човката *жарг.* • затварям/ затворя плювалника *жарг. грубо*

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ КЛОПКА *на някого* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ КАПАН

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ КОФАР НА УСТАТА *на някого* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ КАТИНАР (КАТАНЕЦ) НА УСТАТА

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ КРЪСТ *на нещо* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КРЪСТ

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА БОЙНА (БОЕВА, ВОЕННА) НОГА *някого или нещо* — Привеждам в бойна готовност някого или нещо; мобилизирам. *След поредица терористични актове полицията беше поставена на бойна нога.*

— **изправям/ изправя на бойна (боева, военна) нога • вдигам/ вдигна на нога • турям/ туря (турвам/ турна) на нога • поставям/ поставя на крак • изправям/ изправя на крак • вдигам/ вдигна на крак • турям/ туря (турвам/ турна) на крак • свиквам/ свикам под знамената** *книж.* **• повиквам/ повикам под знамената** *книж.*

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ВТОРИ ПЛАН *някого или нещо книж.* — вж. ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.*

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ЕДНА ДЪСКА *някого или нещо с някой друг или с нещо друго* — Не правя разлика между различни хора или между различни неща, смятам ги за равни, изравнявам ги. *Не можеш да поставиш на една дъска един трудолюбив и усърден служител с един мързеливец и кръшкач.*

— **слагам/ сложа на една дъска • турям/ туря на една дъска • поставям/ поставя на една плоскост** *книж.* **• слагам/ сложа на една плоскост** *книж.* **• турям/ туря на една плоскост** *книж.* **• поставям/ поставя знак за (на) равенство** *книж.* **• слагам/ сложа знак за (на) равенство** *книж.* **• турям/ туря знак за (на) равенство** *книж.* **• поставям/ поставя в един кюп • слагам/ сложа в един кюп • турям/ туря (турвам/ турна) в един кюп • поставям/ поставя в общия кюп • слагам/ сложа в общия кюп • турям/ туря (турвам/ турна) в общия кюп • поставям/ поставя в един кош • слагам/ сложа в един кош • турям/ туря (турвам/ турна) в един кош • поставям/ поставя под един знаменател** *книж.* **• слагам/ сложа под един**

знаменател *книж.* • **турям/ туря под един знаменател** *книж.* • **привеждам/ приведа към един знаменател** *книж.* • **подвеждам/ подведа под един знаменател** *книж.* • **подвеждам/ подведа под общ знаменател** *книж.* • **привеждам/ приведа под общ знаменател** *книж.*

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ЕДНА ПЛОСКОСТ *някого или нещо с някой друг или с нещо друго книж.* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ЕДНА ДЪСКА

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ЗАДЕН ПЛАН *някого или нещо книж.* — вж. ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.*

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА КАРТА *нещо* — Излагам на опасност, на риск нещо; рискувам. *С пълното съзнание, че поставя на карта служебното си положение, той се противопостави на неуместните нареждания на шефа си.*

— **залагам/ заложа на карта** • **слагам/ сложа на карта** • **турям/ туря (турвам/ турна) на карта** • **играя ва-банк** *книж.*

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА КОЛЕНЕ *някого* — вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТА

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА КРАК *някого или нещо* —

1. Мобилизирам за някаква дейност, подтиквам към бързо, енергично действие за осъществяването на нещо. *Когато наближи крайният срок за подаване на данъчните декларации, обикновено данъчните служби са поставени на крак и работното им време се удължава.*

— **вдигам/ вдигна на крак** • **турям/ туря (турвам/ турна) на крак** • **вдигам/ вдигна на нога** • **турям/ туря (турвам/ турна) на нога**

2. вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА БОЙНА (БОЕВА, ВОЕННА) НОГА

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА КРАКА —

1. *Нещо.* Правя нещо да задейства, да функционира, организирам някаква дейност. *Новият директор е много енергичен и амбициозен и ще успее да постави на крака предприятието.*

— **изправям/ изправя на крака‹та›** • **поставям/ поставя на релси**

2. *Някого.* Помагам на някого да излезе от затруднено положение. *Той е много задължен на чичо си, който го постави на крака, даде му средства да започне търговия.*

— **изправям/ изправя на крака‹та›**

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА МАЛКИЯ СИ ПРЪСТ *някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НА МАЛКИЯ СИ ПРЪСТ

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА МЯСТО‹ТО› *някого* —

1. Вразумявам някого, показвам му какво му е позволено, как трябва да постъпва, принуждавам го да се държи както трябва. *Не може синът ти така безобразно да се държи с тебе, крайно време е да го поставиш на мястото му.*

— **слагам/ сложа на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • натъпквам/ натъпча ума в главата • вкарвам/ вкарам ума в главата • вкарвам/вкарам акъла в главата • докарвам/ докарам ума ‹в главата› • докарвам/ докарам акъла в главата • научавам/ науча на ум ‹и разум› • събирам/ събера ума ‹в главата› • събирам/ събера акъла ‹в главата› • слагам/ сложа ума на мястото • вкарвам/ вкарам в пътя • вкарвам/ вкарам в правия ‹път› • вкарвам/ вкарам в релси‹те›**

2. Наказвам някого заради негови провинения, заставям го да се държи както трябва. *Той такива поразии направи, но аз ще го поставя на мястото му.* ✧ *Кметът се е напълно самозабравил, няма ли кой да го постави на място.*

— **слагам/ сложа на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • давам/ дам** *някому* **да ‹се› разбере • давам/ дам урок • давам/ дам хубав (добър) урок • натривам/ натрия носа • натърквам/ натъркам носа • нажулвам/ нажуля носа • натривам/ натрия муцуната** *грубо* **• натривам/ натрия мутрата** *грубо* **• натърквам/ натъркам муцуната** *грубо* **• натърквам/ натъркам мутрата** *грубо* **• научавам/ науча на ум ‹и разум› • връщам/ върна го тъпкано • връщам/ върна с лихвата (лихвите) • плащам/ платя с лихвата (лихвите) • заплащам/ заплатя с лихвата (лихвите) • заплащам/ заплатя със същата монета • плащам/ платя със същата монета • отвръщам/ отвърна със същата монета • показвам/ покажа** *някому* **откъде изгрява слънцето • показвам/ покажа** *някому* **кой кум, кой ‹стар› сват**

3. Мога да се справя с някого, знам как да принудя някого да се държи както трябва. *Тези разпасани ученици само един строг учител може да ги постави на мястото им.*

— **слагам/ сложа на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • намирам/ намеря майстора • идвам (дойда) дохак (дохаки)** *остар.* **• излизам/ изляза дохак (дохаки)** *остар.* **• идвам (дойда) отхак (отхаки)** *остар.* **• виждам/ видя сметката • имам игла да закърпя кожуха** *диал.*

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ПИЕДЕСТАЛ *някого книж.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *книж.*

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ПОЗОРНИЯ СТЪЛБ *някого книж.* — вж. ПРИКОВАВАМ/ ПРИКОВА НА ПОЗОРНИЯ СТЪЛБ *книж.*

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ПРЕДЕН ПЛАН *някого или нещо книж.* — Придавам на някого или нещо първостепенно значение, важност. *В програмата си правителството постави на преден план развитието на икономиката.*

— **поставям/ поставя на първи план** *книж.* • **слагам/ сложа на преден план** *книж.* • **слагам/ сложа на първи план** *книж.* • **извеждам/ изведа на преден план** *книж.* • **извеждам/ изведа на първи план** *книж.* • **изкарвам/ изкарам на преден план** *книж.* • **изкарвам/ изкарам на първи план** *книж.* • **изнасям на преден план** *книж.* • **поставям/ поставя ударение‹то›** • **слагам/ сложа ударение‹то›** • **турям/ туря (турвам/ турна) ударение‹то›** • **поставям/ поставя акцент** *книж.* • **слагам/ сложа акцент** *книж.*

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ПЪРВИ ПЛАН *някого или нещо книж.* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ПРЕДЕН ПЛАН *книж.*

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА РЕЛСИ *нещо* — Организирам някаква дейност, правя нещо да задейства, да функционира. *Местната власт подпомогна селските стопани да поставят на релси лозарството, което беше в окаяно състояние.*

— **изправям/ изправя на крака‹та›** • **поставям/ поставя на крака**

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ТОПА ‹НА УСТАТА› *някого* — Заставям някого да поеме отговорността и риска за нещо, възлагам на някого да извърши някаква неприятна, тежка, отговорна работа. *Защо той не ѝ съобщи неприятната новина, а тебе поставя на топа на устата.* ✧ *Все него го поставяха на топа на устата да преговаря със стачния комитет.*

— **слагам/ сложа на топа ‹на устата›** • **турям/ туря (турвам/ турна) на топа ‹на устата›** • **поставям/ поставя** *някого* **да се пече на огъня** • **слагам/ сложа** *някого* **да се пече на огъня** • **турям/ туря (турвам/ турна)** *някого* **да се пече на огъня**

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ТОПЛО *някого* — вж. ПРИБИРАМ/ ПРИБЕРА НА ТОПЛО

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НАТЯСНО *някого* — Ставам причина някой да изпадне в тежко, затруднено положение и обикн. да бъде принуден да извърши нещо, което е против желанието му. *Ние имаме достатъчно аргументи, за да го поставим натясно и да го принудим да признае вината*

си. ✧ Поставен натясно, той прие всички клаузи на договора.

— **слагам/ сложа натясно • турям/ туря (турвам/ турна) натясно • притискам/ притисна до (о) стената • притискам/ притисна в ъгъла • поставям/ поставя в шах • хващам/ хвана натясно • пипвам/ пипна натясно • улавям/ уловя натясно**

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ПЕЧАТ‹А СИ› *на (върху) нещо книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ПЕЧАТ‹А СИ› *книж.*

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ПОД ЕДИН ЗНАМЕНАТЕЛ *някого или нещо с някой друг с или с нещо друго книж.* — вж. ПОДВЕЖДАМ/ ПОДВЕДА ПОД ОБЩ ЗНАМЕНАТЕЛ *книж.*

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ПОД МИНДЕРА *нещо* — Оставям без внимание, не разглеждам нещо (обикн. молба, заявление и под.). *Въпросът за повишаване на заплатите засега поставиха под миндера. ✧ Молбата му за отпуск беше поставена под миндера.*

— **слагам/ сложа под миндера • турям/ туря (турвам/ турна) под миндера • турям/ туря (турвам/ турна) в коша (кошчето) • хвърлям/ хвърля в коша (кошчето) • захвърлям/ захвърля в коша (кошчето)**

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ПРЕД СВЪРШЕН ФАКТ *някого* — Извършвам нещо без съгласието на някого, принуждавайки го да приеме това, което съм сторил. *Синът ѝ я постави пред свършен факт, като се ожени без нейно знание.*

— **изправям/ изправя пред свършен факт**

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ПРИМКА *на някого* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ КАПАН

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ПРЪСТ НА (В) РАНАТА *на някого* — Засягам най-чувствителното, най-болезненото място на някого, предизвиквам неприятни, болезнени преживявания у някого. *Той разбра нетактичността си, не трябваше да ѝ споменава за миналото, да поставя пръст в раната.*

— **слагам/ сложа пръст на (в) раната • турям/ туря (турвам/ турна) пръст на (в) раната • пъхам/ пъхна пръст в раната • бъркам (бръквам/ бръкна) с пръст в раната • бутам (бутвам/ бутна) пръст‹а› в раната • развреждам/ развредя раната • чопля раната • поставям/ поставя сол в раната • слагам/ сложа сол в раната • турям/ туря (турвам/ турна) сол в раната • сипвам/ сипя сол в раната • посипвам/ посипя сол в раната • настъпвам/ настъпя по мазола • настъпвам/ настъпя** *някого* **по ‹най-›болното място •**

настъпвам/ настъпя ‹котката (котето)› по (за) опашката • удрям/ ударя ‹право› в сърцето • улучвам/ улуча ‹право› в сърцето • забивам/ забия нож в сърцето

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ПРЪТ В КОЛЕСНИЦАТА *на някого книж.* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ПРЪТ В ‹СПИЦИТЕ НА› КОЛЕЛОТО (КОЛЕЛАТА) *книж.*

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ПРЪТ В ‹СПИЦИТЕ НА› КОЛЕЛОТО (КОЛЕЛАТА) *на някого книж.* — Умишлено създавам трудности, препятствия, с които да попреча на развитието на нещо, да спъна дейността на някого. *При приемането на някои закони опозицията поставя прът в колелото на управляващото мнозинство. ✧ Колегите по всякакви начини му пречеха да се изяви, поставяха пръти в колелата му.*

— **слагам/ сложа прът в ‹спиците на› колелото (колелата)** *книж.* • **слагам/ сложа прът в спиците** *книж.* • **турям/ туря прът в ‹спиците на› колелото (колелата)** *книж.* • **пъхам/ пъхна прът в ‹спиците на› колелото (колелата)** *книж.* • **поставям/ поставя прът в колесницата** *книж.* • **слагам/ сложа прът в колесницата** *книж.* • **турям/ туря прът в колесницата** *книж.*

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ РОГА *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РОГА

ПОСТАВЯМ СИ/ ПОСТАВЯ СИ ГЛАВАТА В ТОРБАТА — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ГЛАВАТА В ТОРБАТА

ПОСТАВЯМ ‹СИ›/ ПОСТАВЯ ‹СИ› МАСКА‹ТА› *на някого или на нещо* — вж. НАДЯВАМ ‹СИ›/ НАДЯНА ‹СИ› МАСКА‹ТА›

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ СОЛ В РАНАТА *на някого* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ПРЪСТ НА (В) РАНАТА

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ СПИРАЧКА *на някого или на нещо* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА СПИРАЧКА

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ТОЧКА *на нещо* — Прекратявам да се занимавам с нещо, да върша нещо; приключвам, завършвам някаква работа, дейност. *Хайде да поставим точка на нашите препирни. ✧ Той загуби интерес към футбола и постави точка на тренировките.*

— **слагам/ сложа точка • турям/ туря (турвам/ турна) точка • слагам/ сложа край • турям/ туря край • слагам/ сложа кръст • поставям/ поставя кръст • турям/ туря (турвам/ турна) кръст**

ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ УДАРЕНИЕ‹ТО› *върху нещо* — Наблягам върху нещо, обръщам внимание върху нещо, подчертавам нещо като особено важно и значително. *Управляващото мнозинство в парламента постави ударението върху приемането на закони, осигуряващи развитието на селското стопанство.*

— **слагам/ сложа ударение‹то›** • **турям/ туря (турвам/ турна) ударение‹то›** • **слагам/ сложа акцент** *книж.* • **поставям/ поставя акцент** *книж.* • **поставям/ поставя на преден план** *книж.* • **поставям/ поставя на първи план** *книж.* • **слагам/ сложа на преден план** *книж.* • **слагам/ сложа на първи план** *книж.* • **извеждам/ изведа на преден план** *книж.* • **извеждам/ изведа на първи план** *книж.* • **изкарвам/ изкарам на преден план** *книж.* • **изкарвам/ изкарам на първи план** *книж.* • **изнасям на преден план** *книж.*

ПОСЯГАМ/ ПОСЕГНА НА ЖИВОТА СИ — вж. ПОСЯГАМ/ ПОСЕГНА НА СЕБЕ СИ

ПОСЯГАМ/ ПОСЕГНА НА СЕБЕ СИ — Самоубивам се или правя опит да се самоубия. *Тя е толкова депресирана, че се страхувам да не посегне на себе си.*

— **посягам/ посегна на живота си** • **слагам/ сложа край на живота си** • **турям/ туря край на живота си** • **свършвам/ свърша със себе си** • **прекъсвам си/ прекъсна си нишката на живота** *книж.* • **пресичам си/ пресека си нишката на живота** *книж.* • **скъсвам си/ скъсам си нишката на живота** *книж.*

ПОТАПЯМ/ ПОТОПЯ ОЧИ ‹В ЗЕМЯТА› — Гледам надолу пред себе си поради срам, стеснение, неудобство, нерешителност или чувство за вина. *Когато учителят започна да я мъмри пред всички, тя се притесни и потопи очи в земята.*

— **навеждам/ наведа очи ‹към (в) земята›** • **свеждам/ сведа очи** • **свеждам/ сведа поглед** • **забивам/ забия очи‹те си›** • **забивам/ забия поглед** • **забождам/ забода очи** • **забождам/ забода поглед** • **забучвам/ забуча поглед** • **навеждам/ наведа глава** • **забивам/ забия глава‹та си› в земята** • **забождам/ забода нос** • **забучвам/ забуча нос**

ПОТЕГЛЯМ/ ПОТЕГЛЯ КРАК — вж. ПОВЛИЧАМ/ ПОВЛЕКА КРАК (1 и 2 знач.)

ПОТИЧА/ ПОТЕЧЕ ‹КАТО› ПО ВОДА — вж. ТРЪГВА/ ТРЪГНЕ ‹КАТО› ПО МЕД И МАСЛО

ПОТИЧА/ ПОТЕЧЕ ‹КАТО› ПО МЕД И МАСЛО — вж. ТРЪГВА/ ТРЪГНЕ ‹КАТО› ПО МЕД И МАСЛО

ПОТИЧАТ МИ/ ПОТЕКАТ МИ ЛИГИТЕ —

1. Много ми се прияжда, много ми се яде нещо, обикн. когато виждам или се говори за нещо. *Само при вида на витата баница му потекоха лигите.* ✧ *Като ми говорите за тортата, ми потичат лигите.*

— **покапват ми/ покапят ми лигите • наливат ми се устата • преглъщам/ преглътна слюнките си**

2. Много ми се иска да притежавам нещо или някого, обикн. когато виждам или се говори за нещо или някого. *Тя беше толкова пищна и сексапилна, че като я гледаше му потекоха лигите.*

— **покапват ми/ покапят ми лигите • преглъщам/ преглътна слюнките си**

ПОТОПЯВАМ/ ПОТОПЯ В КРЪВ *нещо книж.* — вж. УДАВЯМ/ УДАВЯ В КРЪВ *книж.*

ПОТОПЯВАМ/ ПОТОПЯ РЪЦЕТЕ СИ В КРЪВ — вж. ИЗЦАПВАМ/ ИЗЦАПАМ РЪЦЕТЕ СИ С КРЪВ

ПОТРИВАМ/ ПОТРИЯ ДЛАНИ — вж. ПОТРИВАМ ‹СИ›/ ПОТРИЯ ‹СИ› РЪЦЕ‹ТЕ› (1 и 2 знач.)

ПОТРИВАМ ‹СИ›/ ПОТРИЯ ‹СИ› РЪЦЕ‹ТЕ› —

1. Изпитвам задоволство, понеже съм успял да постигна, да спечеля нещо. *Майсторът потри ръце доволен, че е успял да свърши навреме.*

— **трия ‹си› ръце‹те› • потривам/ потрия длани • трия длани**

2. Злорадствам, когато някого сполети беда или аз самият съм му напакостил. *Трябва да бъдем единни и да не даваме повод на нашите конкуренти да злорадстват и потриват ръце, че не можем да постигнем съгласие.*

— **трия ‹си› ръце‹те› • потривам/ потрия длани • трия длани**

ПО ТУПАН ПУЩИНА *диал.* — вж. СЛЕД (ПОДИР) ДЪЖД КАЧУЛКА

ПОТУПВАМ/ ПОТУПАМ ПО РАМОТО *някого* — Хваля, похвалвам някого за нещо, което е направил, показвам одобрение или снизхождение към действията или постъпките на някого (обикн. съпроводено със съответен жест). *Никак не обичаше да го потупват по рамото, приемаше го като подигравка.* ✧ *По-добре да ѝ бяха дали пари за превода, а не само да я потупват по рамото.*

— **тупам по рамото • казвам/ кажа аферим • правя вятър • направям/ направя вятър • правя четки** *жарг.* **• удрям четки** *жарг.*

ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА и **ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА ВДЪН ЗЕМЯ‹ТА›** —

1. Загубвам се, изчезвам безследно. *Търсих документите, но не ги намерих, сякаш потънаха вдън земя.* ✧ *В земята ли потъна това дете, не мога никъде да го открия.*

— **продънвам се/ продъня се в земята • провалям се/ проваля се вдън земя‹та› • хванала ме липсата** *жарг.* **• взела ме липсата** *диал.* **• изяла ме липсата** *диал.*

2. вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА ОТ СРАМ

ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА ОТ СРАМ — Извънредно много се засрамвам. *Като го слушаше какви глупости дрънка, идваше ѝ да потъне в земята от срам.* ✧ *Постъпката на сина му, го накара да потъне в земята от срам.*

— **потъвам/ потъна в земята • потъвам/ потъна вдън земя‹та› • провалям се/ проваля се вдън земя ‹от срам› • потъвам/ потъна девет боя в земята • очите ми капват от срам • падат ми/ паднат ми очите** *диал.* **• вривам се/ врина се в огън** *диал.*

ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА ДЕВЕТ БОЯ В ЗЕМЯТА — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА ОТ СРАМ

ПОТЪПКВАМ/ ПОТЪПЧА ДУМАТА СИ — Не изпълнявам това, което съм казал, обещал. *Думата си няма да потъпча и ще предам материалите навреме.*

— **погазвам/ погазя думата си • не удържам/ удържа на думата си • газя си думата** *диал.*

ПОТЪРСВАМ/ ПОТЪРСЯ СМЕТКА *от (на) някого* — Накарвам, заставям някого да отговаря за постъпките и делата си и да си получи заслуженото. *Той си въобразява, че за безобразията му никой няма да му потърси сметка.*

— **поисквам/ поискам сметка • подирям/ подиря сметка • търся сметка • искам сметка • диря сметка • дръпвам/ дръпна за яката • пипвам/ пипна за яката • хващам/ хвана за яката • улавям/ уловя за яката • хващам/ хвана за врата • хващам/ хвана за шията • улавям/ уловя за врата • улавям/ уловя за шията • хващам/ хвана за ухото (ушите) • улавям/ уловя за ухото (ушите)**

ПОТЯ СЕ ‹И› ПОД ЕЗИКА — Мъча се, измъчвам се много, изпитвам голямо затруднение, работейки, вършейки нещо много трудно. *Изпитът е труден, цял ден учи и се поти под езика.*

— **потя се и под носа • изпотявам се/ изпотя се под езика • изпотявам се/ изпотя се под носа • изпотявам се/ изпотя се и под ухото • не изправям/ изправя кръст • не изправям/ изправя гръб • не вдигам/ вдигна глава‹та си› • блъскам си главата • блъскам си ангелите • бъхтя си главата • бъхтя си ангелите • бия си ангелите • чукам си главата • чукам си рогата • разпъвам се на четири • въртя се като дявол на шиш**

ПОТЯ СЕ И ПОД НОСА — вж. ПОТЯ СЕ ‹И› ПОД ЕЗИКА

ПО ЦАРСКИ живея — вж. КАТО БЕЙ живея

ПОЧВАТА ПОД КРАКАТА МИ СЕ ИЗПЛЪЗВА/ ИЗПЛЪЗНЕ *книж.* — Положението ми започва да става несигурно, започвам да губя влиянието и властта си, почват да се губят изгледите за успех. *След конфликта с ръководството той чувстваше, че почвата под краката му се изплъзва и може да загуби политическото доверие, с което се ползваше.*

— **почвата се люлее под нозете ми** *книж.* • **почвата се клати под краката ми • нямам ‹здрава (твърда)› почва под краката си • краката ми се клатят • краката ми се люлеят • краката ми се люшкат • разклащат ми се/ разклатят ми се краката • с единия крак съм вънка**

ПОЧВАТА СЕ КЛАТИ ПОД КРАКАТА МИ — вж. ПОЧВАТА ПОД КРАКАТА МИ СЕ ИЗПЛЪЗВА/ ИЗПЛЪЗНЕ *книж.*

ПОЧВАТА СЕ ЛЮЛЕЕ ПОД НОЗЕТЕ МИ *книж.* — вж. ПОЧВАТА ПОД КРАКАТА МИ СЕ ИЗПЛЪЗВА/ ИЗПЛЪЗНЕ *книж.*

ПО-ЧЕРЕН ОТ ДЯВОЛА Е — вж. НЕ Е ЦВЕТЕ ЗА МИРИСАНЕ

ПО ЧЕХЛИ сварвам, заварвам *някого* — Изненадвам, сварвам някого неподготвен. *Днес не те очаквах да дойдеш, свари ме по чехли.*

— **по бели гащи** сварвам, заварвам • **по долни гащи** сварвам, заварвам

ПОЧИВАМ НА (ВЪРХУ) ЛАВРИТЕ СИ *книж.* — вж. ЗАСПИВАМ/ ЗАСПЯ НА ЛАВРИТЕ СИ *книж.*

ПОЯВЯВАМ СЕ/ ПОЯВЯ СЕ НА ‹БЯЛ› СВЯТ —

1. Раждам се. *Една година след като детето се появи на бял свят, мъжът ѝ я напусна.*

— **явявам се/ явя се на ‹бял› свят • излизам/ изляза на ‹бял› свят • виждам/ видя ‹бял› свят • виждам/ видя божия свят • идвам (ида) на ‹бял› свят • идвам (ида) на тоя свят • дойда на ‹бял› свят • дойда на тоя свят**

2. За писмено произведение — бивам публикуван, отпечатан. *Когато романът се появи на бял свят, всички го обявиха за бестселър.*

— **явявам се/ явя се на ‹бял› свят • излизам/ изляза на ‹бял› свят • виждам/ видя ‹бял› свят**

ПОЯ МИШКИТЕ *подигр.* — вж. ЛЕЯ СЪЛЗИ

ПРАВО В ЛИЦЕТО *на някого* —

1. Без заобикалки, без да се скрива истината, съвсем открито (обикн. когато се казва нещо неприятно на някого). *Право в лицето ѝ заявих, че не искам да имам нищо общо с нея.*

— **право в очите • направо в очите • в лицето • в очите • в прав текст казвам • право, куме, та в ‹черните› очи • право ти, куме, в очи**

2. Съвсем открито, явно, пред самия човек, за когото се отнася. *Право в лицето я иронизираха.*

— **право в очите • направо в очите • в очите • в лицето**

ПРАВО В ОЧИТЕ *на някого* — вж. ПРАВО В ЛИЦЕТО (1 и 2 знач.)

ПРАВО, КУМЕ, ТА В ‹ЧЕРНИТЕ› ОЧИ и **ПРАВО ТИ, КУМЕ, В ОЧИ** — вж. ПРАВО В ЛИЦЕТО (1 знач.)

ПРАВ ТИ ПЪТ *пренебр.* — Махай се, върви където искаш; пръждосвай се. *Ако той не иска да изпълни нашите условия, прав му път.* ✧ *Щом не желаеш да ми помогнеш в този труден момент, прав ти път, ще се оправя и без тебе.*

— **широк ти път** *пренебр.* • **добър ти път** *пренебр.* • **ето (ей, хей) ти пътя** *пренебр.* • **широк ти друм** *пренебр.* • **прав ти път — крива ти пътека** *пренебр.* • **на добър ти час** *пренебр.* • **прав ти път, бърз ти кон** *диал. пренебр.* • **широко ти ливаде** *диал. пренебр.* • **завличай си мъглите** *пренебр.* • **върви по дяволите** *пренебр.* • **иди по дяволите** *пренебр.* • **върви в джендема** *пренебр.* • **иди в джендема** *пренебр.* • **върви по пръждомите** *пренебр. грубо* • **пръждома ти глава‹та›** *пренебр. грубо* • **върви на майната си** *пренебр. грубо* • **иди на майната си** *пренебр. грубо* • **носи си много‹то› здраве** *диал. пренебр.*

ПРАВ ТИ ПЪТ, БЪРЗ ТИ КОН *диал. пренебр.* — вж. ПРАВ ТИ ПЪТ *пренебр.*

ПРАВ ТИ ПЪТ — КРИВА ТИ ПЪТЕКА *пренебр.* — вж. ПРАВ ТИ ПЪТ *пренебр.*

ПРАВЯ ВЪПРОС *за нещо* и **ПРАВЯ ‹НА› ВЪПРОС** *нещо* — Изявявам претенции, претендирам за нещо или изказвам възражения, някакви съобра-

жения във връзка с нещо. *Той се съгласи да напише материала, без да прави въпрос за заплащането. ✧ Провинението на детето не е толкова голямо, за да го правиш на въпрос.*

— **направям/ направя въпрос • направям/ направя ‹на› въпрос • правя дума • правя го дума • правя приказка**

ПРАВЯ ВЯТЪР *някому* — Хваля, лаская някого. *Суетните хора обичат да им правиш вятър.*

— **направям/ направя вятър • тупам по рамото • потупвам/ потупам по рамото • кадя тамян • лижа-мажа • правя четки** *жарг.* **• удрям четки** *жарг.*

ПРАВЯ, ГЛАСЯ — вж. ПРАВЯ, СТРУВАМ

ПРАВЯ ДУМА *за нещо* и **ПРАВЯ ГО ДУМА** *обикн. с отриц.* —

1. вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ДУМА
2. вж. ПРАВЯ ВЪПРОС

ПРАВЯ ДЪЛГА ФИЗИОНОМИЯ — вж. ПРАВЯ КИСЕЛА ФИЗИОНОМИЯ

ПРАВЯ ЕВАЛА *на някого* — Старая се да угодя на някого, да върша неща, които са му приятни; оказвам особена почит или се умилквам пред някого. *Той ти прави евала, като те кани на рождения си ден. ✧ Тя е много горда и на никого евала не прави. ✧ Нали е богаташ, затова всички му правят евала.*

— **правя политика • правя мили очи • правя поклони • правя теманета** *остар.* **• гладя по косъма • гледам хатър‹а› • пазя хатър‹а› • чиня евала** *диал.* **• вардя хатър‹а›** *диал.* **• държа хатър** *диал.* **• струвам хатър** *диал.*

ПРАВЯ ЗА ДВЕ ПАРИ *някого* — Излагам на подигравки и присмех някого; подигравам, осмивам някого. *Изглежда, че му доставяше удоволствие да я обсипва с подигравки, да я прави за две пари пред хората.*

— **правя за две стотинки • вземам/ взема на подбив • вземам/ взема на смях • вземам/ взема на (за) мезе • вземам/ взема на (за) присмех • правя на канарче** *жарг.*

ПРАВЯ ЗА ДВЕ СТОТИНКИ *някого* — вж. ПРАВЯ ЗА ДВЕ ПАРИ

ПРАВЯ КАЛ *на някого* — вж. ПРАВЯ МРЪСНО

ПРАВЯ КАЛНО *на някого* — вж. ПРАВЯ МРЪСНО

ПРАВЯ КИСЕЛА ФИЗИОНОМИЯ — Изразявам недоволството си от нещо, недоволствам от нещо, като се цупя, муся. *Сигурно не ѝ харесва яденето, затова прави кисела физиономия.* ✧ *Защо правиш кисела физиономия, не искаш ли да ми помогнеш?*

— **правя кисело лице • правя дълга физиономия • кривя уста • правя фасони • продавам фасони**

ПРАВЯ КИСЕЛО ЛИЦЕ — вж. ПРАВЯ КИСЕЛА ФИЗИОНОМИЯ

ПРАВЯ КУЛИ В ОБЛАЦИТЕ — вж. ГРАДЯ ‹ВЪЗДУШНИ› КУЛИ

ПРАВЯ МАРКА *на някого* — Спъвам, препъвам някого, като препречвам крака си пред него. *Той обича да прави марки на сестричето си и то е все с насинени колене.*

— **направям/ направя марка • подлагам/ подложа крак • слагам/ сложа крак • слагам/ сложа марка • турям/ туря (турвам/ турна) крак • турям/ туря (турвам/ турна) марка • подставям/ подставя крак** *диал.* **• слагам/ сложа нога** *диал.* **• турям/ туря (турвам/ турна) нога** *диал.* **• преплитам/ преплета нога** *диал.* **• слагам/ сложа нàкълка** *диал.* **• турям/ туря (турвам/ турна) нàкълка** *диал.*

ПРАВЯ МИЛИ ОЧИ *на някого* — Старая се да угодя на някого, като се държа прекалено внимателно с него; умилквам се, подмазвам се, угоднича, раболепнича. *Напоследък ми прави мили очи, сигурно ще иска някаква услуга от мене.* ✧ *Той се издигна в службата, защото умее да прави мили очи на началството.* ✧ *Той е големец, не виждаш ли, че всички му правят мили очи.*

— **правя политика • правя евала • правя поклони • правя теманета** *остар.* **• гладя по косъма • пазя хатър‹а› • гледам хатър‹а› • въртя се на пета • клатя шапка • клатя глава • клатя опашка • махам ‹с› опашка • въртя опашка • подлагам/ подложа гръб • подлагам/ подложа врат • чупя гръбнак • чупя гръб • чупя кръст • превивам/ превия гръбнак • превивам/ превия гръб • прегъвам/ прегъна гръбнак • пречупвам/ пречупя гръбнак • пречупвам/ пречупя кръст • превивам/ превия кръст • превивам/ превия коляно • гъна гърбина • слагам се по гръб и по корем • лазя по корем • пълзя по корем • влача се по корем • влека се по корем • целувам краката • целувам ръцете • ближа ръцете • лижа ръцете • ближа краката • лижа краката • ближа подметките • лижа подметките • ближа праха от подметките • лижа праха от подметките • ближа калта от подметките • лижа калта от подметките • ближа праха на нозете • ближа ботушите • лижа ботушите • лижа емениите** *остар.* **• облизвам емениите** *остар.* **• ближа паниците • облизвам чиниите • облизвам паниците • лижа сахана** *остар.* **• облизвам саханите** *остар.* **• лижа задника** *вулг.*

ПРАВЯ МРЪСНО *някому* — Създавам съзнателно трудности, неприятности, мизерии на някого; умишлено пакостя на някого. *Не се поколебава да прави мръсно на колегите си, затова го избягват.* ✧ *Не можа да се издигне в кариерата, защото все ѝ правеха мръсно.*

— **правя кално • правя кал • правя сечено • направям/ направя мръсно • направям/ направя сечено • кроя мръсно • кроя кюляф • скроявам/ скроя кюляф • подливам/ подлея вода • мътя водата (водите) • размътвам/ размътя водата • подлагам/ подложа крак • слагам/ сложа крак • турям/ туря (турвам/ турна) крак • подставям/ подставя крак** *диал.* **• подливам/ подлея вода под рогожата** *диал.*

ПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА *някого* — вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

ПРАВЯ НА ДРОБ САРМА *някого* — вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

ПРАВЯ НА КАНАРЧЕ *някого жарг.* — вж. ПРАВЯ ЗА ДВЕ ПАРИ

ПРАВЯ НА НИЩО ‹И НИКАКВО› *някого* — вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

ПРАВЯ ‹НА› ПРАХ И ПЕПЕЛ *нещо* — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА В ПРАХ И ПЕПЕЛ

ПРАВЯ НА САЛАТА *някого* — вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

ПРАВЯ НОМЕРА *някому* — Съзнателно устройвам лоши шеги на някого, за да му причиня неприятности или да го подиграя. *Приятелят ѝ непрекъснато ѝ прави номера, закъснява или не идва на срещите.* ✧ *Колата ми прави номера, не иска да запали.* ✧ *На мене ли ще правиш номера и няма да си учиш уроците!*

— **играя номера • погаждам/ погодя номер (номера) • скроявам/ скроя номер • направям/ направя номер • изигравам/ изиграя номер • изигравам/ изиграя игра • бачкам номера** *жарг.* **• свивам/ свия номер** *жарг.*

ПРАВЯ ОТ БЪЛХАТА БИВОЛ — вж. ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

ПРАВЯ ОТ БЪЛХАТА СЛОН — вж. ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

ПРАВЯ ОТ ВЛАКНО РУНО *диал.* — вж. ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

ПРАВЯ ОТ ВЛАКНОТО КРОСНО *диал.* — вж. ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

ПРАВЯ ОТ ЕДНО СТО — вж. ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

ПРАВЯ ОТ ИГЛАТА ЧЕРЯСЛО *диал.* — вж. ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

ПРАВЯ ОТ МРАВКАТА АСЛАН *диал.* — вж. ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

ПРАВЯ ОТ МРАВКАТА СЛОН — вж. ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

ПРАВЯ ОТ МУХАТА БИВОЛ — вж. ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН — Силно преувеличавам нещо, придавам му ненужно голямо значение. *Жълтият печат търси сензацията, раздува незначителни случки, прави от мухата слон.*

— **правя от бълхата слон • правя от мравката слон • правя от мухата бивол • правя от бълхата бивол • правя от едно сто • правя от сламката греда • правя от сламката планина • правя от шушката греда • правя от шушката планина • правя от влакно руно** *диал.* **• правя от влакното кросно** *диал.* **• правя от иглата черясло** *диал.* **• правя от мравката аслан** *диал.*

ПРАВЯ ОТ СЛАМКАТА ГРЕДА — вж. ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

ПРАВЯ ОТ СЛАМКАТА ПЛАНИНА — вж. ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

ПРАВЯ ОТ ШУШКАТА ГРЕДА — вж. ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

ПРАВЯ ОТ ШУШКАТА ПЛАНИНА — вж. ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

ПРАВЯ ПАРИ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ПАРИ

ПРАВЯ ПОКЛОНИ *някому* — вж. ПРАВЯ МИЛИ ОЧИ

ПРАВЯ ПОЛИТИКА *някому* — вж. ПРАВЯ МИЛИ ОЧИ

ПРАВЯ ПРИКАЗКА *за нещо обикн. с отриц.* —

1. вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ДУМА
2. вж. ПРАВЯ ВЪПРОС

ПРАВЯ ПЪТ *на някого* — Освобождавам място, отдръпвам се, за да може някой да премине някъде. *Той е много галантен, винаги прави път на дамите.*

— **давам/ дам път • направям/ направя път • отварям/ отворя път • отварям/ отворя място • направям/ направя място**

ПРАВЯ РАВЕН СЪС ЗЕМЯТА — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА

ПРАВЯ СЕ НА АМЕРИКАНЕЦ *жарг.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕ НА АМПЕ *простонар.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕ НА БОГОРОДИЧКА — вж. ПРАВЯ СЕ НА СВЕТА (СВЕТЕНА) ВОДА ‹НЕНАПИТА›

ПРАВЯ СЕ НА ВРЯЛ КОЧАН *диал.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕ НА ГРОЗДЕНИЦА *диал.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕ НА ДВЕ И ЗОЛА *диал.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕ НА ДВЕ И ПОЛОВИНА — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕ НА ДРЪЖ МИ ПАЛТОТО *жарг.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕ НА ДРЪЖ МИ ШАПКАТА (КАПАТА, КАПЕЛАТА) *жарг.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕ НА ЗАСТРЕЛЯН ЗАЕК *жарг.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕ НА ИБРЯМБАШИЯ *диал.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕ НА ‹САМОКОВСКИ› ЗЕЛНИК *диал.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕ НА СВЕТА (СВЕТЕНА) ВОДА ‹НЕНАПИТА› — Преструвам се на невинен, безгрешен, непорочен човек. *Върши безобразия, но никога не признава грешките си, все се прави на света вода ненапита.*

— **правя се на чиста вода ‹ненапита› • правя се на светец • правя се на Богородичка**

ПРАВЯ СЕ НА СВЕТЕЦ — вж. ПРАВЯ СЕ НА СВЕТА (СВЕТЕНА) ВОДА ‹НЕНАПИТА›

ПРАВЯ СЕ НА ТАПА *жарг.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ЗОЛА *диал.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА — Преструвам се, че не разбирам, не зная или не забелязвам нещо; преструвам се на наивен, глупав. *Не се прави на три и половина, много добре знаеш, че трябва да ми върнеш парите.* ✧ *Когато баща му го караше да учи, той се правеше на три и половина и гледаше да се измъкне от къщи.*

— правя се на две и половина • правя се на ударен • правя се на утрепан • правя се на улав • правя си оглушки • правя се на дръж ми шапката (капата, капелата) *жарг.* • правя се на дръж ми палтото *жарг.* • правя се на ампе *простонар.* • правя се на ибрямбашия *диал.* • правя се на тапа *жарг.* • правя се на застрелян заек *жарг.* • правя се на японец *жарг.* • правя се на американец *жарг.* • правя се на ‹самоковски› зелник *диал.* • правя се на унче *диал.* • правя се на две и зола *диал.* • правя се на три и зола *диал.* • удрям/ ударя го на глухо *диал.* • правя се на врял кочан *диал.* • правя се на грозденица *диал.*

ПРАВЯ СЕ НА УДАРЕН — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕ НА УЛАВ — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕ НА УНЧЕ *диал.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕ НА УТРЕПАН — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕ НА ЧИСТА ВОДА ‹НЕНАПИТА› — вж. ПРАВЯ СЕ НА СВЕТА (СВЕТЕНА) ВОДА ‹НЕНАПИТА›

ПРАВЯ СЕ НА ЯПОНЕЦ *жарг.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СЕЧЕНО *някому* — вж. ПРАВЯ МРЪСНО

ПРАВЯ СИ АРИТМЕТИКАТА — вж. ПРАВЯ СИ СМЕТКАТА

ПРАВЯ СИ ГАРГАРА[1] *с нещо* — Удава ми се нещо, лесно, без усилия се справям с нещо. *За него математиката не представлява трудност, със задачите си прави гаргара.*

— идва ми (иде ми) òтръки • идва ми (иде ми) òтръце (òтръка) *диал.*

ПРАВЯ СИ ГАРГАРА[2] *с някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА (ЗА) МЕЗЕ

ПРАВЯ СИ КРИВО СМЕТКАТА — вж. ПРАВЯ СИ СМЕТКАТА БЕЗ КРЪЧМАРЯ

ПРАВЯ СИ ЛОША КРЪВ *диал.* — вж. ТРОВЯ СИ КРЪВТА

ПРАВЯ СИ ОГЛУШКИ — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРАВЯ СИ ПОГРЕШНО СМЕТКАТА — вж. ПРАВЯ СИ СМЕТКАТА БЕЗ КРЪЧМАРЯ

ПРАВЯ СИ СМЕТКАТА — Съобразявам се със собствените си възможности и ресурси. *Той е от хората, които си правят сметката и никога не рискуват в живота.*

— **зная си сметката • правя си аритметиката • зная си аритметиката**

ПРАВЯ СИ СМЕТКАТА БЕЗ КРЪЧМАРЯ — Замислям, кроя нещо, без да вземам предвид това, от което най-вече зависи неговото реализиране. *Той смята през август да отиде на море, но си прави сметката без кръчмаря, няма да му разрешат отпуск.*

— **правя си криво сметката • правя си погрешно сметката • правя си сметката и без ханджията** *диал.* **• правя си хесапа и без ханджията** *диал.* **• правя си хесапа и без стопанина** *диал.*

ПРАВЯ СИ СМЕТКАТА И БЕЗ ХАНДЖИЯТА *диал.* — вж. ПРАВЯ СИ СМЕТКАТА БЕЗ КРЪЧМАРЯ

ПРАВЯ СИ СЪРЦЕ — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ СЪРЦЕ

ПРАВЯ СИ ТРАЙКО КИТАНЧЕВ *жарг.* — вж. НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ПРАВЯ СИ ТРУД — Старая се, мъча се, полагам усилия да направя нещо. *Той е един неблагодарник, защо си правиш труд да му помагаш.* ✧ *Той не си правеше труд да прикрие неприязнените си чувства към нея.*

— **давам си/ дам си труд • направям си/ направя си труд‹а› • боля си главата • хвърлям/ хвърля силите си • хвърлям/ хвърля всички‹те си› сили**

ПРАВЯ СИ ХЕСАПА И БЕЗ СТОПАНИНА *диал.* — вж. ПРАВЯ СИ СМЕТКАТА БЕЗ КРЪЧМАРЯ

ПРАВЯ СИ ХЕСАПА И БЕЗ ХАНДЖИЯТА *диал.* — вж. ПРАВЯ СИ СМЕТКАТА БЕЗ КРЪЧМАРЯ

ПРАВЯ СИ ЧЕРЕН ЖИВОТА — вж. ТРОВЯ СИ КРЪВТА

ПРАВЯ, СТРУВАМ — Полагам всички усилия, опитвам всякакви начини и средства, за да постигна нещо. *Той прави, струва, но успя да си върне дълга. ✧ Прави, струвай, но завърши статията. ✧ Ще правя, ще струвам, но ще намеря необходимите средства.*

— **правя, глася • на главата си стъпвам/ стъпя • обръщам/ обърна земята наопаки • обръщам/ обърна света ‹наопаки› • земята преобръщам/ преобърна • света преобръщам/ преобърна • влека се по корем • влача се по корем • влача се по корем и по лакти • пълзя по корем • лазя по корем • помъквам се/ помъкна се по корем • повличам се/ повлека се по корем • червата си повличам/ повлека • ‹и› с дявола ортак ставам/ стана • слагам/ сложа душа на мъка** *простонар.* • **турям/ туря (турвам/ турна) душа на мъка** *простонар.* • **под земята ровя** *диал.*

ПРАВЯ ТЕМАНЕТА *някому остар.* — вж. ПРАВЯ МИЛИ ОЧИ

ПРАВЯ ФАСОНИ *на някого* — Проявявам капризи, капризнича, сърдя се, цупя се, глезя се. *Не прави фасони, а си изяж яденето. ✧ Жена му му прави фасони и не иска с него да ходи на почивка.*

— **продавам фасони • правя кисела физиономия • правя дълга физиономия • правя кисело лице • кривя уста**

ПРАВЯ ЧЕРЕН ЖИВОТА *на някого* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЧЕРЕН ЖИВОТА

ПРАВЯ ЧЕТКИ *някому жарг.* — вж. ПРАВЯ ВЯТЪР

ПРАЗЕН МИ Е ДЖОБЪТ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

ПРАЗ ЛУК ДА ЯДЕ *пред някого* — вж. РЯПА ДА ЯДЕ

ПРАЗНА ВОДЕНИЦА *пренебр.* — вж. РАЗПРАНА УСТА

ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.* — Човек, който трудно схваща, разбира, глупав човек; глупак, тъпак. *Не разбра ли, празна главо, че трябва да учиш. ✧ Няколко празни глави са се заели да оправят предприятието.*

— **празна кратуна** *пренебр.* • **празна чутура** *пренебр.* • **изкуфяла глава** *пренебр.* • **зелена кратуна** *пренебр.* • **дървена глава** *пренебр.* • **букова глава** *пренебр.* • **тиквена глава** *пренебр.* • **глава като чутура** *пренебр.* • **глава без мозък** *диал. пренебр.* • **глава за четири нозе** *диал. пренебр.* • **голям фес, ама празен** *диал. пренебр.*

ПРАЗНА КРАТУНА *пренебр.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*

ПРАЗНА МАРА *диал. пренебр.* — вж. БАБИНИ ДЕВЕТИНИ

ПРАЗНА МИ Е ГЛАВАТА *пренебр.* — вж. ПРАЗНА МИ Е КРАТУНАТА *пренебр.*

ПРАЗНА МИ Е КЕСИЯТА — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРÀ СЪМ

ПРАЗНА МИ Е КРАТУНАТА *пренебр.* — Глупав, тъп съм. *Не виждаш ли, че му е празна кратуната, а ти си седнал да му обясняваш толкова сложни неща. ✧ Как ще завърши училище, като му е празна кратуната.*

— **празна ми е главата** *пренебр.* • **главата ми е куха** *пренебр.* • **кратуната ми е куха** *пренебр.* • **главата ми е празна кратуна** *пренебр.* • **празна ми е чутурата** *пренебр.* • **празна ми е лелката** *диал. пренебр.* • **нямам мозък ‹в главата си›** • **нямам ум ‹в главата си›** • **нямам акъл ‹в главата си›** • **нямам мозък в кратуната ‹си›** *пренебр.* • **нямам ум в кратуната ‹си›** *пренебр.* • **нямам акъл в кратуната ‹си›** *пренебр.* • **нямам мозък в тиквата ‹си›** *пренебр.* • **нямам ум в тиквата ‹си›** *пренебр.* • **нямам акъл в тиквата ‹си›** *пренебр.* • **без мозък съм** • **лек съм в главата** • **нямам ум за пет пари** • **нямам акъл за пет пари** • **нямам ум за една парà** • **нямам акъл за една парà** • **от акъл главата ми се пука** *ирон.* • **пробила ми се е шапката от ум** *ирон.* • **имам кокоши ум** *пренебр.* • **с кокоши ум съм** *пренебр.* • **два пръста ми е челото** *пренебр.* • **с два пръста чело съм** *пренебр.* • **ни приема, ни предава** *пренебр.* • **кратуната ми е зелена** *диал. пренебр.* • **тиквата ми е зелена** *диал. пренебр.* • **главата ми е пълна със слама** *диал. пренебр.* • **мога да мисля колкото от едната дупка на носа си до другата** *диал. пренебр.* • **две мравки не могат да се разминат на челото ми** *жарг. пренебр.*

ПРАЗНА МИ Е ЛЕЛКАТА *диал. пренебр.* — вж. ПРАЗНА МИ Е КРАТУНАТА *пренебр.*

ПРАЗНА МИ Е ЧУТУРАТА *пренебр.* — вж. ПРАЗНА МИ Е КРАТУНАТА *пренебр.*

ПРАЗНА РАБОТА —

1. Употребява се обикн. като възклицание за подчертаване, че нещо е несериозно, нереално, невъзможно. *Някаква врачка му предсказала, че ще забогатее, празна работа е това.*

— **вятър и мъгла** • **вятър работа**

2. Нещо незначително, маловажно; суета. *Важно е младите да се обичат и уважават, всичко друго е празна работа.*

— **от лукаваго** *книж.* • **от лукавия** *книж.* • **вятър и мъгла**

3. Нещо без стойност, маловажно или незаслужаващо внимание. *Много шум се вдигна около тази пиеса, а накрая какво излезе — празна работа.*

— **нищо и половина** • **едно нищо**

ПРАЗНА ЧУТУРА *пренебр.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ В БРУСА ЗА МАЙМУНИ *някого* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ В ГОРАТА ЗА ГЪБИ *някого* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ В ГРОБА *някого* —

1. Убивам някого. *Съдът установи, че той е пратил в гроба съдружника си.*

— **изпращам/ изпратя в гроба • пращам/ пратя на гробищата • пращам/ пратя на онзи (оня) свят • изпращам/ изпратя на онзи (оня) свят • пращам/ пратя на другия свят • изпращам/ изпратя на другия свят • провождам/ проводя на другия свят** *диал.* **• пращам/ пратя при свети Петър • изпращам/ изпратя на небето** *рядко* **• светявам/ светя маслото • светявам/ светя водата • виждам/ видя сметката • виждам/ видя работата • прочитам/ прочета молитвата • вземам/ взема живота • вземам/ взема главата • вземам/ взема душата • изяждам/ изям главата (главицата) • изяждам/ изям душата (душицата) • изпивам/ изпия кръвта (кръвчицата) • строшавам/ строша главата • строшавам/ строша врата • счупвам/ счупя главата • счупвам/ счупя врата • разбивам/ разбия главата • извивам/ извия врата • смачквам/ смачкам главата • смазвам/ смажа главата • размазвам/ размажа главата • смазвам/ смажа мутрата** *грубо* **• размазвам/ размажа мутрата** *грубо* **• вземам/ взема дните • скъсявам/ скъся дните • съкращавам/ съкратя дните • скъсявам/ скъся живота • съкращавам/ съкратя живота • слагам/ сложа край на живота • турям/ туря край на живота • вадя душата (душичката, душицата)** *диал.* **• изваждам/ извадя душата (душичката, душицата)** *диал.* **• изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата)** *диал.* **• изтръгвам/ изтръгна душата (душичката, душицата)** *диал.* **• запалвам/ запаля свещ** *диал.*

2. Ставам причина за смъртта на някого, уморявам някого. *Постоянният стрес, в който живееше, я прати в гроба.*

— **вкарвам/ вкарам в гроба • изпращам/ изпратя в гроба • завличам/ завлека в гроба • свалям/ сваля в гроба • смъквам/ смъкна в гроба • отнасям/ отнеса в гроба • завеждам/ заведа в гроба • пращам/ пратя на гробищата • пращам/ пратя на онзи (оня) свят • изпращам/ изпратя на онзи (оня) свят • скъсявам/ скъся живота • скъсявам/ скъся дните • съкращавам/ съкратя живота • съкращавам/ съкратя дните**

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ В ДЖЕНДЕМА *някого или нещо простонар.* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ПО ДЯВОЛИТЕ (1 и 2 знач.)

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ГРЪМ И МЪЛНИИ *срещу (върху) някого* — вж. ПРАЩАМ ОГЪН И ЖУПЕЛ

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ *някого* **ДА ЛАПА МУХИ** — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ *някого* **ДА ПАСЕ** — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗАД РЕШЕТКИТЕ *някого* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ЗАД РЕШЕТКИТЕ

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕНИ ГЛОГИНИ *някого диал.* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого* — Излъгвам, измамвам, изигравам някого. *Обеща, че днес ще дойде да ми върне парите, но напразно го чаках, прати ме за зелен хайвер.* ✧ *Защо ми каза, че днес ще дават хонорари? Прати ме за зелен хайвер — касата беше затворена.*

— **изпращам/ изпратя за зелен хайвер • пращам/ пратя за липови ябълки • пращам/ пратя в гората за гъби • пращам/ пратя** *някого* **да пасе • пращам/ пратя** *някого* **да лапа мухи • пращам/ пратя в Бруса за маймуни • връзвам/ вържа на празни ясли • връзвам/ вържа тенекия • скроявам/ скроя номер • погаждам/ погодя номер • направям/ направя номер • изигравам/ изиграя номер • изигравам/ изиграя игра • свивам/ свия номер** *жарг.* **• подхлъзвам/ подхлъзна на динена кора • подлагам/ подложа динена кора • слагам/ сложа динена кора • турям/ туря (турвам/ турна) динена кора • хлъзвам/ хлъзна на (по) динена кора • хързулвам/ хързулна една динена кора • пращам/ пратя на кино** *жарг.* **• пращам/ пратя на баня** *жарг.* **• пращам/ пратя на кино в банята** *някого* **от шест до четири ‹с билет за доизкъпване›** *жарг.* **• пращам/ пратя на кино** *някого* **от шест до пет с трамваен билет** *жарг.* **• пращам/ пратя за зелени глогини** *диал.* **• провождам/ проводя за зелен хайвер** *диал.* **• продавам/ продам за зелен хайвер** *диал.*

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЛИПОВИ ЯБЪЛКИ *някого* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА БАНЯ *някого жарг.* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ГРОБИЩАТА *някого* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ В ГРОБА (1 и 2 знач.)

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ДРУГИЯ СВЯТ *някого* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 знач.)

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА КИНО *някого жарг.* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА КИНО В БАНЯТА *някого* **ОТ ШЕСТ ДО ЧЕТИРИ ‹С БИЛЕТ ЗА ДОИЗКЪПВАНЕ›** *жарг.* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА КИНО *някого* **ОТ ШЕСТ ДО ПЕТ С ТРАМВАЕН БИЛЕТ** *жарг.* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА МАЙНАТА *някого или нещо грубо* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ПО ДЯВОЛИТЕ (1, 2 и 3 знач.)

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ *някого* —

1. Убивам някого. *Човекът лежеше прострелян на улицата, свидетели нямаше и никой не разбра кой го е пратил на онзи свят. ✧ Той му се закани, че ще го прати на оня свят.*

— **изпращам/ изпратя на онзи (оня) свят • пращам/ пратя на другия свят • изпращам/ изпратя на другия свят • провождам/ проводя на другия свят** *диал.* **• пращам/ пратя при свети Петър • изпращам/ изпратя на небето** *рядко* **• светявам/ светя маслото • светявам/ светя водата • виждам/ видя сметката • виждам/ видя работата • пращам/ пратя в гроба • изпращам/ изпратя в гроба • пращам/ пратя на гробищата • прочитам/ прочета молитвата • вземам/ взема живота • вземам/ взема душата • вземам/ взема главата • изяждам/ изям главата (главицата) • изяждам/ изям душата (душицата) • изпивам/ изпия кръвта (кръвчицата) • разбивам/ разбия главата • строшавам/ строша главата • строшавам/ строша врата • счупвам/ счупя главата • счупвам/ счупя врата • извивам/ извия врата • смазвам/ смажа главата • смачквам/ смачкам главата • размазвам/ размажа главата • смазвам/ смажа мутрата** *грубо* **• размазвам/ размажа мутрата** *грубо* **• вземам/ взема дните • скъсявам/ скъся дните • съкращавам/ съкратя дните • скъсявам/ скъся живота • съкращавам/ съкратя живота • слагам/ сложа край на живота • турям/ туря край на живота • изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата)** *диал.* **• изваждам/ извадя душата (душичката, душицата)** *диал.* **• вадя душата (душичката, душицата)** *диал.* **• изтръгвам/ изтръгна душата (душичката, душицата)** *диал.* **• запалвам/ запаля свещ** *диал.*

2. Ставам причина за смъртта на някого, уморявам някого. *Непрокопсаният*

й син ще я прати на онзи свят, непрекъснато й създава грижи и неприятности. ✧ *Тази коварна болест може да я прати на оня свят.*

— **изпращам/ изпратя на онзи (оня) свят • вкарвам/ вкарам в гроба • пращам/ пратя в гроба • изпращам/ изпратя в гроба • пращам/ пратя на гробищата • завличам/ завлека в гроба • свалям/ сваля в гроба • смъквам/ смъкна в гроба • отнасям/ отнеса в гроба • завеждам/ заведа в гроба • скъсявам/ скъся живота • скъсявам/ скъся дните • съкращавам/ съкратя живота • съкращавам/ съкратя дните**

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ТОПЛО *някого* — вж. ПРИБИРАМ/ ПРИБЕРА НА ТОПЛО

ПРАЩАМ ОГЪН И ЖУПЕЛ *срещу (върху) някого* — Отправям остри, язвителни нападки или обвинения срещу някого, остро, яростно нападам някого. *Той пращаше огън и жупел срещу своите конкуренти.*

— **сипя огън и жупел • бълвам огън ‹и жупел› • пращам/ пратя гръм и мълнии • хвърлям/ хвърля гръм и мълнии • бълвам змии ‹и гущери› • бълвам ‹зелени› гущери • бълвам отрова • сипя отрова • изливам си/ излея си жлъчката**

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ПОВРАГА *някого или нещо диал. остар.* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ПО ДЯВОЛИТЕ (1, 2 и 3 знач.)

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ПО ДЯВОЛИТЕ —

1. *Някого.* Преставам да се интересувам от някого, изоставям, зарязвам някого, отказвам се от някого. *Когато разбра, че е пияница, тя го прати по дяволите и се омъжи за друг.*

— **изпращам/ изпратя по дяволите • оставям/ оставя по дяволите • запращам/ запратя по дяволите • пращам/ пратя на майната** *грубо* **• пращам/ пратя в джендема** *простонар.* **• пращам/ пратя поврага** *диал. остар.* **• давам/ дам ритник‹а› • удрям/ ударя ритник‹а› • бия шута** *грубо* **• удрям/ ударя шута** *грубо* **• давам/ дам крак • удрям/ ударя крак • удрям/ ударя текмето** *грубо* **• ритам (ритвам/ ритна) текмето** *диал. грубо* **• удрям/ ударя дузпа‹та›** *жарг.* **• бия дузпата** *жарг.*

2. *Нещо.* Изоставям, преставам да се занимавам с нещо, да се грижа за нещо, да се интересувам от нещо. *Омръзна му животът в големия град с постоянното си напрежение, прати всичко по дяволите и замина на село при родителите си.*

— **изпращам/ изпратя по дяволите • оставям/ оставя по дяволите • запращам/ запратя по дяволите • пращам/ пратя на майната** *грубо* **• пращам/ пратя в джендема** *простонар.* **• пращам/ пратя поврага** *диал. остар.*

3. *Някого.* Реагирам остро, невъздържано срещу някого с ругатни, проклятия, заплахи. *Тя така го ядоса, че му идваше да я удари през устата и да я прати по дяволите.*

— **изпращам/ изпратя по дяволите** • **пращам/ пратя на майната** *грубо* • **пращам/ пратя поврага** *диал. остар.*

ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ПРИ СВЕТИ ПЕТЪР *някого* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 знач.)

ПРЕБИТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ *диал.* — вж. ПЕТ ПАРИ НЕ СТРУВАМ

ПРЕБИТА ПАРА̀ НЕ ЧИНЯ *диал.* — вж. ПЕТ ПАРИ НЕ СТРУВАМ

ПРЕБИТО ДУКАТО НЕ СТРУВАМ *диал.* — вж. ПЕТ ПАРИ НЕ СТРУВАМ

ПРЕБРОЯВАМЕ СЕ НА ПРЪСТИ — Много малко на брой сме, малцина сме. *Преди години добрите специалисти в тази област се преброяваха на пръсти.*

— **броим се на пръсти** • **на пръсти може да се преброим** • **броим се ‹на пръстите› на едната ръка** • **четем се на пръсти**

ПРЕВЕЖДАМ/ ПРЕВЕДА ПРЕЗ ДЕВЕТТЕ КРЪГА НА АДА *някого книж.* — вж. РАЗПЪВАМ/ РАЗПЪНА НА КРЪСТ *книж.*

ПРЕВЗЕМАТ МЕ РУСАЛИИТЕ *диал.* — вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ

ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТ *пред някого или пред нещо (или самост.)* — Подчинявам се, ставам смирен и покорен; смирявам се, покорявам се пред волята на някого. *Тя не устоя на натиска на баща си и преви врат, омъжи се за този, когото не обичаше.* ✧ *Той е силна и горда натура и пред никого не превива врат.*

— **подвивам/ подвия врат** • **прекланям/ преклоня врат** • **скланям/ склоня врат** • **скършвам/ скърша врат** • **навеждам/ наведа врат** • **свивам/ свия врат** • **снемам/ снема врат** • **прекланям/ преклоня глава** • **скланям/ склоня глава** • **навеждам/ наведа глава** • **свеждам/ сведа глава** • **превивам/ превия глава** • **превивам/ превия гръб** • **превивам/ превия гръбнак** • **падам/ падна на колене**

ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТА *на някого* — Сломявам непокорството на някого, налагам му се; подчинявам, покорявам някого. *Учителят се закани*

да превие врата на най-буйните и необуздани ученици. ✧ Тази жена успя да превие врата на мъжа си и сега той за всичко я слуша.

— **извивам/ извия врата • навивам/ навия врата • свивам/ свия врата • пре-кършвам/ прекърша врата • навеждам/ наведа врата • навеждам/ наведа главата • навивам/ навия главата • стъпвам/ стъпя на врата • стъпвам/ стъпя на шията • стъпвам/ стъпя на гушата • стъпвам/ стъпя на гърба • поставям/ поставя на колене • турям/ туря (турвам/ турна) под крака‹та› си • сядам/ седна на врата • сядам/ седна на шията • сядам/ седна на главата • нахлузвам/ нахлузя оглавник • турям/ туря (турвам/ турна) самар‹а› • строшавам/ строша рогата** *диал.* • **счупвам/ счупя рогата** *диал.*

ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ГЛАВА *пред някого или пред нещо (или самост.)* — вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТ

ПРЕВИВАМ ГРЪБ — Трудя се, работя непосилно, до изнемогване. *Той от сутрин до вечер превиваше гръб на нивата. ✧ Цял живот се трепеше, превиваше гръб, а накрая умря в немотия.*

— **превивам гръбнак‹а си› • подвивам гръб • опъвам каиша • тегля каиша • опъвам хомота • разпъвам се на четири • превивам шия** *диал.*

ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ГРЪБ —

1. *Пред някого (или самост.)* вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТ
2. *Пред някого.* вж. ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК

ПРЕВИВАМ ГРЪБНАК‹А СИ› — вж. ПРЕВИВАМ ГРЪБ

ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ГРЪБНАК —

1. *Пред някого (или самост.)* вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТ
2. *Пред някого.* вж. ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК

ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ КОЛЯНО *пред някого* — вж. ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК

ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ КРЪСТ *пред някого* — вж. ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК

ПРЕВИВАМ СЕ/ ПРЕВИЯ СЕ ОТ СМЯХ — вж. УМИРАМ/ УМРА ОТ СМЯХ

ПРЕВИВАМ ШИЯ *диал.* — вж. ПРЕВИВАМ ГРЪБ

ПРЕВРЪЩАМ/ ПРЕВЪРНА В ЖИВО ДЕЛО *нещо книж.* — Осъществявам, реализирам нещо, създавам нещо. *По време на избори политиците дават големи обещания, но не винаги ги превръщат в живо дело.*

— **давам/ дам плът и кръв** *книж.*

ПРЕВРЪЩАМ/ ПРЕВЪРНА В (НА) ПРАХ ‹И ПЕПЕЛ› *нещо* — Напълно разрушавам, унищожавам нещо. *Земетресението беше толкова силно, че превърна в прах и пепел града.*

— **направям/ направя ‹на› прах и пепел • обръщам/ обърна в прах и пепел • правя ‹на› прах и пепел • камък върху камък не оставям/ оставя** *книж.* **• направям/ направя ‹на› пух и прах • разбивам/ разбия на (в) пух и прах • изравнявам/ изравня със земята • сравнявам/ сравня със земята • сривам/ срина със земята • обръщам/ обърна в пепел и съсипни**

ПРЕВРЪЩАМ СЕ/ ПРЕВЪРНА СЕ НА ПРАХ ‹И ПЕПЕЛ› — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА ПРАХ И ПЕПЕЛ

ПРЕВРЪЩАМ СЕ/ ПРЕВЪРНА СЕ НА (В) СЛУХ — Напрягам се до крайност, за да чуя, да доловя нещо; слушам с най-голямо внимание. *Той започна да говори с тих и равен глас, всички се превърнаха на слух.* ✧ *Не исках да изпусна нещо от новините и цял се превърнах в слух.*

— **обръщам се/ обърна се на (в) слух • наострям/ наостря уши • наострям/ наостря слух • навирвам/ навиря уши • напервам/ наперя уши • само слух съм • целият съм ‹в› слух • отварям си/ отворя си ушите • надавам/ надам ухо (уши) • давам/ дам ухо • удрям/ ударя ухо** *диал.*

ПРЕГЛЪЩАМ/ ПРЕГЛЪТНА ГОРЧИВИЯ ХАП — Примирявам се с нещо неприятно, приемам безропотно някаква неизбежна неприятност. *Ако не спечелим мача, ще трябва да преглътнем горчивия хап.*

— **преглъщам/ преглътна хапа (хапчето) • гълтам (гълтвам/ глътна) хапа**

ПРЕГЛЪЩАМ СИ/ ПРЕГЛЪТНА СИ ДУМИТЕ — Съзнателно спирам да говоря, за да не кажа нещо, което не трябва или за да не издам нещо. *Той искаше да ѝ каже, че не ѝ вярва, но си преглътна думите.* ✧ *За малко щеше да ѝ сподели тайната си, но навреме си преглътна думите.*

— **преглъщам си/ преглътна си приказката • гълтам ‹си› (глътвам ‹си›/ глътна ‹си›) думите • прехапвам си/ прехапя си думите (думата) • поглъщам си/ погълна си думите • глътвам си/ глътна си езика • поглъщам си/ погълна си езика • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› език‹а› • затварям си/ затворя си устата • зашивам си/ зашия си устата • стискам си/ стисна си устата • прибирам си/ прибера си устата • събирам си/ събера си устата •**

свивам си/ свия си устата • сдържам си/ сдържа си езика • стискам/ стисна зъби • стискам/ стисна устни • връзвам си/ вържа си езика • свивам си/ свия си езика • прибирам си/ прибера си езика (езичето) • събирам си/ събера си езика • държа си езика <зад зъбите> • държа си устата • държа си думите под езика • свивам си/ свия си чейнето *диал.* **• затварям си/ затворя си човката** *жарг.* **• затварям си/ затворя си плюовалника** *жарг. грубо*

ПРЕГЛЪЩАМ СИ/ ПРЕГЛЪТНА СИ ПРИКАЗКАТА — вж. ПРЕГЛЪЩАМ СИ/ ПРЕГЛЪТНА СИ ДУМИТЕ

ПРЕГЛЪЩАМ/ ПРЕГЛЪТНА СЛЮНКИТЕ СИ —

1. Много ми се яде нещо, което обикн. виждам или за което се говори. *Сестричката му ядеше шоколад, а той преглъщаше слюнките си.*

— **потичат ми/ потекат ми лигите • покапват ми/ покапят ми лигите • наливат ми се устата**

2. Много ми се иска да притежавам нещо или някого, обикн. когато виждам или се говори за нещо или някого. *Роклята на витрината ѝ толкова хареса, че тя преглътна слюнките си.*

— **потичат ми/ потекат ми лигите • покапват ми/ покапят ми лигите**

ПРЕГЛЪЩАМ/ ПРЕГЛЪТНА ХАПА (ХАПЧЕТО) — вж. ПРЕГЛЪЩАМ/ ПРЕГЛЪТНА ГОРЧИВИЯ ХАП

ПРЕГРАЖДАМ/ ПРЕГРАДЯ ПЪТЯ —

1. *На някого.* Не позволявам на някого да премине през някъде (обикн. в бой, при настъпление). *Войсковата част прегради пътя за настъпление на противника.*

— **пресичам/ пресека пътя • препречвам/ препреча пътя • отрязвам/ отрежа пътя**

2. *На някого.* Попречвам, не давам възможност на някого да извърши нещо, да осъществи целите и намеренията си. *Това не е партия, а сбирщина от кариеристи и користолюбци, на които трябва да преградим пътя към властта.*

— **пресичам/ пресека пътя • препречвам/ препреча пътя • отрязвам/ отрежа пътя • заставам/ застана на пътя • изпречвам се/ изпреча се на пътя • стоя на пътя**

3. *На нещо.* Спирам осъществяването на нещо, не давам възможност нещо да се осъществи. *С поведението си тя преграждаше пътя към всякакво разбирателство.*

— **пресичам/ пресека пътя • препречвам/ препреча пътя**

ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК *пред някого (или самост.)* — Угоднича, умилквам се, лакейнича. *Уволниха го, защото не прегъваше гръбнак пред силните на деня.*

— **чупя гръбнак • пречупвам/ пречупя гръбнак • превивам/ превия гръбнак • чупя кръст • пречупвам/ пречупя кръст • превивам/ превия кръст • чупя гръб • превивам/ превия гръб • превивам/ превия коляно • гъна гърбина • подлагам/ подложа гръб • подлагам/ подложа врат • слагам се по гръб и по корем • влача се по корем • влека се по корем • пълзя по корем • лазя по корем • правя мили очи • правя политика • правя поклони • правя теманета** *остар.* **• въртя се на пета • клатя шапка • клатя глава • клатя опашка • въртя опашка • махам <с> опашка • целувам краката • целувам ръцете • ближа ръцете • лижа ръцете • ближа краката • лижа краката • ближа подметките • лижа подметките • ближа праха от подметките • лижа праха от подметките • ближа калта от подметките • лижа калта от подметките • ближа праха на нозете • ближа ботушите • лижа ботушите • лижа емениите** *остар.* **• облизвам емениите** *остар.* **• ближа паниците • облизвам чиниите • облизвам паниците • лижа сахана** *остар.* **• облизвам саханите** *остар.* **• лижа задника** *вулг.*

ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.* — Умирам, издъхвам. *На разсъмване старецът предаде Богу дух. ✧ Лекарят не можеше да ѝ помогне, тя предаваше Богу дух.*

— **напускам/ напусна този (тоя) свят • напускам/ напусна света • напускам/ напусна земята • отивам си/ отида си от този (тоя) свят • заминавам си/ замина си от този (тоя) свят • отивам/ отида на онзи (оня) свят • заминавам/ замина за онзи (оня) свят • заминавам/ замина за другия свят • преселвам се/ преселя се на онзи (оня) свят** *книж.* **• преселвам се/ преселя се в отвъдното** *книж.* **• отивам/ отида в отвъдното** *книж.* **• ида на онзи (оня) свят • ида си от този (тоя) свят • отивам/ отида във вечността** *книж.* **• преселвам се/ преселя се във вечността** *книж.* **• отивам/ отида във вечните селения** *книж.* **• отлитам/ отлетя във вечността** *книж.* **• отминавам/ отмина във вечността** *книж.* **• отивам/ отида при свети Петър • отивам/ отида при Аллаха • отивам/ отида в гроба • влизам/ вляза в гроба • лягам/ легна в гроба • лягам/ легна в покой** *поет.* **• лягам/ легна в земята • влизам/ вляза в черната земя • лягам/ легна в пръстта • лягам/ легна в ковчега • лягам/ легна в сандъка • прощавам се/ простя се с тоя свят • прощавам се/ простя се с живота • отива ми/ отиде ми животът • прибира ме/ прибере ме Господ (Бог) • духва ми/ духне ми Господ свещицата • свършвам си/ свърша си дните • свършвам си/ свърша си времето • откъсвам/ откъсна конеца • от душа се отделям/ отделя • с (от) душа се разделям/ разделя • изпускам/ изпусна душата си • изпускам/ изпусна дух • изскача ми/ изскочи ми душата • излиза ми/ излезе ми душата (душицата)**

• бера душа • боря се с душа • заспивам/ заспя вечен сън *книж.* • склопвам/ склопя очи • затварям/ затворя очи • закривам/ закрия очи • заклопвам/ заклопя очи *диал.* • изцъклям/ изцъкля очи • оцъклям/ оцъкля очи • изблещвам/ изблещя очи • облещвам/ облещя очи • обелвам/ обеля очи • опулвам/ опуля очи • обръщам/ обърна очи *диал.* • впулвам се/ впуля се в тавана • хвърлям/ хвърля топа *грубо* • опъвам/ опъна крака‹та› • изпъвам/ изпъна крака‹та› • навирвам/ навиря крака ‹в хендека› • хвърлям/ хвърля петалата (петалите) *грубо* • обръщам/ обърна петалата (петалите) *грубо* • мятам/ метна петалата (петалите) *грубо* • лъсвам/ лъсна петалата (петалите) *грубо* • лъсват ми/ лъснат ми петалата (петалите) *грубо* • навирвам/ навиря петалата *грубо* • опъвам/ опъна петалата *грубо* • хвърлям/ хвърля копитата *грубо* • навирвам/ навиря кокили *грубо* • навирвам/ навиря подкови *грубо* • хлопва ми/ хлопне ми дъската ‹над главата› • напълвам/ напълня трапа *простонар.* • изпълвам/ изпълня трапа *простонар.* • запълвам/ запълня трапа *простонар.* • запълвам/ запълня някоя трапчина *простонар.* • напълвам/ напълня дупката *простонар.* • напълвам/ напълня хендека *простонар.* • усмърдявам/ усмърдя трапа *простонар. грубо* • ритвам/ ритна попа ‹отзад› *простонар.* • ритвам/ ритна камбаната (камбанката) *диал.* • чуква ми/ чукне ми камбаната *диал.* • отърсвам/ отърся праха на камбаните *диал.* • ритвам/ ритна трупчето *диал.* • влизам/ вляза на попа в джоба *диал.* • влизам/ вляза на попа в кесията *диал.* • напълвам/ напълня джоба на попа *диал.* • сгръщам/ сгърна ръце *диал.* • предавам/ предам душа *диал.* • пущам/ пусна душа *диал.* • душа давам *диал.* • събирам душа *диал.* • с душа се прощавам/ простя *диал.* • угасва ми/ угасне ми звездата[2] *диал.* • отивам/ отида за божата правда *диал.* • отивам/ отида за бяла бога *диал.* • заплащам си/ заплатя си борча *диал.* • откъсвам/ откъсна пъпката *диал.* • отива ми/ отиде ми лятото *диал.* • изстиват ми/ изстинат ми петите *диал.* • изпружвам/ изпружа нозе *диал.* • изтягам/ изтегна нозете *диал.* • опъвам/ опъна брича *диал.* • изтърпявам/ изтърпя като Настрадинходжовото магаре *диал. ирон.* • гушвам/ гушна букета *жарг.* • помирисвам/ помириша босилека *жарг.* • сдавам/ сдам багажа *жарг.* • сдавам/ сдам екипа ‹по опис› *жарг.* • изпразвам/ изпразня обущата *жарг.* • опъвам/ опъна жартиера (жартиерите) *жарг.* • обличам/ облека дървеното пардесю (дървената пижама, дървените дрехи) *жарг.* • надървям/ надървя палците *жарг.*

ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ ДУША *диал.* — вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ КАЛЕТО *остар.* — вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ ФРОНТА

ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ КРЕПОСТТА — вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ ФРОНТА

ПРЕДАВАМ СЕ/ ПРЕДАМ СЕ В ОБЯТИЯТА НА МОРФЕЯ *книж. шег.* — Унасям се в сън, заспивам. *Спокоен човек си, щом легнеш и се предаваш в обятията на Морфея.* ✧ *Разговорът изглежда беше скучен, защото той, подпрял глава на ръката си, неусетно се предаде в обятията на Морфея.*

— **предавам се/ предам се в обятията на съня** *книж.* • **откършвам/ откърша го** *шег.* • **затварям/ затворя очи** • **склопвам/ склопя очи** • **закърпвам/ закърпя възглавницата** *диал. шег.*

ПРЕДАВАМ СЕ/ ПРЕДАМ СЕ В ОБЯТИЯТА НА СЪНЯ *книж.*— вж. ПРЕДАВАМ СЕ/ ПРЕДАМ СЕ В ОБЯТИЯТА НА МОРФЕЯ *книж. шег.*

ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ ФРОНТА — Преставам да се боря, преставам да отстоявам позициите си, отстъпвам, отказвам се от тях. *Майка му беше категорично против женитбата му, но накрая предаде фронта, примири се.* ✧ *Много бързо предаде фронта и се съгласи да им припишеш къщата.*

— **предавам/ предам крепостта** • **предавам/ предам калето** *остар.* • **изпускам/ изпусна фронта** • **бия отбой** • **свиря отбой** • **вдигам/ вдигна бяло знаме** • **вдигам/ вдигна белия байрак** • **вдигам/ вдигна ръце (ръка)**

ПРЕДИ АДАМА — вж. ВО ВРЕМЕ ОНО *книж.*

ПРЕДИ ВРЕМЕ — Преждевременно, много рано. *Той преди време остаря и грохна.* ✧ *Беше млада, омъжи се преди време и пое тежестите на семейството.*

— **без време**

ПРЕД ЛИЦЕТО МИ — вж. ПРЕД ОЧИТЕ МИ

ПРЕД ОЧИТЕ МИ — В непосредствена близост, в мое присъствие; открито, явно. *Крадат пред очите ни.* ✧ *Произшествието стана пред очите му.*

— **пред лицето ми** • **под носа ми** • **под самия ми нос**

ПРЕЗ ДЕВЕТ БАИРА — вж. ПРЕЗ ДЕВЕТ ЗЕМИ В ДЕСЕТА

ПРЕЗ ДЕВЕТ ВОДИ СТУДЕНИ *диал.* — вж. ПРЕЗ ДЕВЕТ ЗЕМИ В ДЕСЕТА

ПРЕЗ ДЕВЕТ ЗЕМИ В ДЕСЕТА — Много надалече. *Вместо да си дойде и да си гледа семейството, той се запиля на гурбет през девет земи в десета.* ✧ *Отиде да живее някъде през девет земи в десета.*

— **през девет ‹земи и› морета** • **зад девет морета** • **през девет царства в десето** • **през девет села в десето** • **през девет баира** • **на другия край на**

света • накрай света • на края на света • на оня край на света • в гори тилилейски • в Диарбекир • в (на) джендема • на майната си *простонар. грубо* • **през девет води студени** *диал.* • **на гъза на географията** *жарг. грубо* • **‹на› три дена път с камили** *жарг.*

ПРЕЗ ДЕВЕТ ‹ЗЕМИ И› МОРЕТА — вж. ПРЕЗ ДЕВЕТ ЗЕМИ В ДЕСЕТА

ПРЕЗ ДЕВЕТ СЕЛА В ДЕСЕТО — вж. ПРЕЗ ДЕВЕТ ЗЕМИ В ДЕСЕТА

ПРЕЗ ДЕВЕТ ЦАРСТВА В ДЕСЕТО — вж. ПРЕЗ ДЕВЕТ ЗЕМИ В ДЕСЕТА

ПРЕЗ ДЖАМ СИРЕНЕ БЛИЖА (ЛИЖА) *диал.* — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

ПРЕЗ ЗАДНАТА ВРАТА (ВРАТИЧКА) — вж. ПО ВТОРИЯ НАЧИН

ПРЕЗ ЗАДНИЯ ВХОД — вж. ПО ВТОРИЯ НАЧИН

ПРЕЗ КУП ЗА ГРОШ — Небрежно, немарливо, нехайно, повърхностно. *Водопроводчикът си е свършил работата през куп за грош, затова пак има течове.* ✧ *Много е мързелива, всичко върши през куп за грош.*

— **през пръсти • отгоре-отгоре • надве-натри • джаста-праста • пет за четири • едно към гьотуре • едно към кесим • като лисицата с опашката си • като кучето с опашката си • как да е • на бърза ръка**

ПРЕЗ ПРЪСТИ — вж. ПРЕЗ КУП ЗА ГРОШ

ПРЕЗ РАМО ГЛЕДАМ — вж. ГЛЕДАМ ОТВИСОКО (1 знач.)

ПРЕКАРАЛ СЪМ МНОГО ПРЕЗ ГЛАВАТА СИ — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ ГЛАВАТА (1 знач.)

ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ И ПРЕЗ ГОЛЯМО РЕШЕТО, И ПРЕЗ МАЛКО РЕШЕТО *някого* — вж. ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПРЕЗ СТЪРГА‹ТА›

ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПОД ВЕНЧИЛО *някого* — Оженвам (омъжвам) някого. *Желанието на родителите им беше да ги прекарат под венчило, да ги задомят.*

— **слагам/ сложа оглавник • надявам/ надяна оглавник • турям/ туря (турвам/ турна) оглавник • нахлузвам/ нахлузя оглавник • слагам/ сложа юлар‹а› • надявам/ надяна юлар‹а› • турям/ туря (турвам/ турна) юлар‹а› • слагам/ сложа юзда • турям/ туря (турвам/ турна) юзда • надявам/ надяна хомот • надявам/ надяна ярем**

ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПОД НОЖ *някого* — Убивам, унищожавам някого чрез посичане, клане. *В миналото има случаи на нечувана жестокост, когато са прекарвали под нож населението във въстаналите райони.*

— **турям/ туря (турвам/ турна) под нож**

ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПРЕЗ АКЪЛА СИ *нещо или някого* — вж. ПРЕХВЪРЛЯМ/ ПРЕХВЪРЛЯ ПРЕЗ УМА СИ (1 и 2 знач.)

ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПРЕЗ ГЛАВАТА СИ *нещо или някого* — вж. ПРЕХВЪРЛЯМ/ ПРЕХВЪРЛЯ ПРЕЗ УМА СИ (1 и 2 знач.)

ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПРЕЗ ИГЛЕНИ УШИ *някого* — вж. ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПРЕЗ СТЪРГА‹ТА›

ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПРЕЗ ПАМЕТТА СИ *нещо* — вж. ПРЕХВЪРЛЯМ/ ПРЕХВЪРЛЯ ПРЕЗ УМА СИ (1 знач.)

ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПРЕЗ СИТО *някого или нещо* — вж. ПРЕСЯВАМ/ ПРЕСЕЯ ПРЕЗ СИТО (1 и 2 знач.)

ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПРЕЗ ‹СИТО И› РЕШЕТО *някого* — вж. ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПРЕЗ СТЪРГА‹ТА›

ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПРЕЗ СТЪРГА‹ТА› *някого* — Подлагам някого на различни изпитания, проверки, разследвания, подлагам го на големи трудности. *Изпитът беше истинско мъчение, прекарваха ни през стъргата.*

— **прекарвам/ прекарам през иглени уши • прекарвам/ прекарам през ‹сито и› решето • прекарвам/ прекарам и през голямо решето, и през малко решето**

ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПРЕЗ УМА СИ *нещо или някого* — вж. ПРЕХВЪРЛЯМ/ ПРЕХВЪРЛЯ ПРЕЗ УМА СИ (1 и 2 знач.)

ПРЕКЛАНЯМ/ ПРЕКЛОНЯ ВРАТ *пред някого или пред нещо (или самост.)* — вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТ

ПРЕКЛАНЯМ/ ПРЕКЛОНЯ ГЛАВА *пред някого или пред нещо (или самост.)* — вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТ

ПРЕКЪРШВАМ/ ПРЕКЪРША ВРАТА *на някого* — вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТА

ПРЕКЪРШВАМ/ ПРЕКЪРША КРИЛАТА *на някого* — вж. ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА КРИЛАТА

ПРЕКЪСВАМ СИ/ ПРЕКЪСНА СИ НИШКАТА НА ЖИВОТА *книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КРАЙ НА ЖИВОТА СИ

ПРЕЛИВА МИ ‹И› ПРЕЗ ПРАГА — вж. БИЕ МЕ ПАРÀТА

ПРЕЛИВАМ ОТ ПУСТО В ПРАЗНО —

1. Занимавам се с безполезна, безсмислена работа, губя си напразно времето, без да има някаква полза, някакви резултати. *Цяла година извършвахме реформи, само преливахме от пусто в празно, нещата не потръгнаха.*

— **наливам от пусто в празно • изливам от пусто в празно • въртя се около опашката си • искам да изкарам масло от водата • бия водата да пусне масло • бия водата да изкара масло • бия вода да пусне мляко • бия водата в хаван • чукам водата в хаван • чукам водата в хаванче • наливам вода в решето • нося в (с) решето вода • черпя вода в (с) решето • наливам вода в съд без дъно • наливам вода в кофа без дъно • пълня каца без дъно • черпя морето с лъжица • нося вода в морето • ‹ходя да› нося дърва в гората • нося с вила орехи • с вила орехи събирам • с вили орехи прибирам • сея орехи с решето**

2. Говоря празни приказки, водя безсмислен и безрезултатен разговор с някого. *И на това заседание преливахме от пусто в празно, без да вземем някакво решение.*

— **наливам от пусто в празно • изливам от пусто в празно • чеша си езика** *неодобр.* **• вършея плява** *неодобр.*

ПРЕМЕРВАМ/ ПРЕМЕРЯ ОТ ГЛАВА‹ТА› ДО КРАКА‹ТА› *някого* — вж. ПРЕМЕРВАМ/ ПРЕМЕРЯ ОТ ГЛАВА‹ТА› ДО ПЕТИ‹ТЕ›

ПРЕМЕРВАМ/ ПРЕМЕРЯ ОТ ГЛАВА‹ТА› ДО ПЕТИ‹ТЕ› *някого* — Изглеждам изпитателно някого в целия му ръст, обикн. за да го преценя или с чувство на недоволство, презрение. *Тя мълчаливо премерваше от главата до петите младежа, който я спря на улицата.* ✧ *Когато жена му му се сопна, той я премери от главата до петите.*

— **измервам/ измеря от глава‹та› до пети‹те› • премервам/ премеря от глава‹та› до крака‹та› • измервам/ измеря от глава‹та› до крака‹та› • премервам/ премеря от долу до горе • измервам/ измеря от долу до горе • премервам/ премеря с поглед • измервам/ измеря с поглед • премервам/ премеря с очи • измервам/ измеря с очи**

ПРЕМЕРВАМ/ ПРЕМЕРЯ ОТ ДОЛУ ДО ГОРЕ *някого* — вж. ПРЕМЕРВАМ/ ПРЕМЕРЯ ОТ ГЛАВА‹ТА› ДО ПЕТИ‹ТЕ›

ПРЕМЕРВАМ СИ/ ПРЕМЕРЯ СИ ДУМИТЕ и **ПРЕМЕРВАМ/ ПРЕМЕРЯ ВСЯКА СВОЯ ДУМА** — вж. ПРЕТЕГЛЯМ СИ/ ПРЕТЕГЛЯ СИ ДУМИТЕ

ПРЕМЕРВАМ/ ПРЕМЕРЯ С ОЧИ *някого* — вж. ПРЕМЕРВАМ/ ПРЕМЕРЯ ОТ ГЛАВА‹ТА› ДО ПЕТИ‹ТЕ›

ПРЕМЕРВАМ/ ПРЕМЕРЯ С ПОГЛЕД *някого* — вж. ПРЕМЕРВАМ/ ПРЕМЕРЯ ОТ ГЛАВА‹ТА› ДО ПЕТИ‹ТЕ›

ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА В АРХИВАТА *книж.* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В АРХИВАТА *книж.*

ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА В ГЛУХА ЛИНИЯ — вж. МИНАВАМ/ МИНА В ГЛУХА ЛИНИЯ

ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА ВСЯКАКВА (ВСЯКА) ГРАНИЦА — вж. ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА ГРАНИЦАТА (ГРАНИЦИТЕ)

ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА В ТРЕТА (ПЕТА, СЕДМА, ДЕСЕТА) ГЛУХА — вж. МИНАВАМ/ МИНА В ГЛУХА ЛИНИЯ

ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА ГРАНИЦАТА (ГРАНИЦИТЕ) — Прекалявам в постъпките си или в думите си, престъпвам някакви общоприети норми. *Грубостта му премина границите на позволеното.* ✧ *Думите му я засегнаха дълбоко, беше преминал границата.*

— минавам/ мина границата (границите) • прехвърлям/ прехвърля границата (границите) • престъпвам/ престъпя границата (границите) • преминавам/ премина всякаква (всяка) граница • минавам/ мина всякаква (всяка) граница • прехвърлям/ прехвърля всякаква (всяка) граница • стигам/ стигна далеч‹е› • отивам/ отида далеч‹е› • отивам/ отида надалече • излизам/ изляза от мярката • излизам/ изляза от мярата навън • излизам/ изляза от (извън, из) рамките

ПРЕМИНАВА МИ/ ПРЕМИНЕ МИ ПРЕЗ ГЛАВАТА — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ ГЛАВАТА (1 знач.)

ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА ПРЕЗ ИГЛЕНИ УШИ — вж. ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА ПРЕЗ СТЪРГА‹ТА› (1 и 2 знач.)

ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА ПРЕЗ ОГЪН И ВОДА —

1. Полагам големи усилия, правя всякакви жертви, за да постигна нещо. *Аз ще премина през огън и вода, но ще ти помогна.* ✧ *Готов беше да премине през огън и вода, но да си възвърне любовта ѝ.*

— **минавам/ мина през огън и вода • на главата си стъпвам/ стъпя • обръщам/ обърна света ‹наопаки› • обръщам/ обърна земята наопаки • земята преобръщам/ преобърна • света преобръщам/ преобърна • слагам/ сложа душа на мъка** *простонар.* **• турям/ туря (турвам/ турна) душа на мъка** *простонар.* **• под земята ровя** *диал.*

2. вж. ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА ПРЕЗ СТЪРГА‹ТА› (1 знач.)

ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО — вж. МИНАВАМ/ МИНА ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО (1 и 2 знач.)

ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА ПРЕЗ СТЪРГА‹ТА› —

1. Подложен съм на всякакви изпитания, изпитвам много несгоди и трудности. *За да го назначат за директор, трябваше да премине през стъргата на тежък конкурс.*

— **минавам/ мина през стърга‹та› • минавам/ мина през иглени уши • преминавам/ премина през иглени уши • провирам се/ провра се през иглени уши • промъквам се/ промъкна се през иглени уши • минавам/ мина през сито и през решето • преминавам/ премина през сито и през решето • минавам/ мина през огън и вода • преминавам/ премина през огън и вода**

2. За нещо — основно съм проучван, проверяван до най-малките подробности. *Преди да бъде публикувана, книгата ѝ премина през стъргата на цензурата.*

— **минавам/ мина през стърга‹та› • минавам/ мина през иглени уши • преминавам/ премина през иглени уши • провирам се/ провра се през иглени уши • промъквам се/ промъкна се през иглени уши • минавам/ мина през сито и през решето • преминавам/ премина през сито и през решето**

ПРЕМИНАЛ СЪМ ПРЕЗ ОГЪН И ВОДА — вж. МИНАЛ СЪМ ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО

ПРЕМИНАЛ СЪМ ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО — вж. МИНАЛ СЪМ ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО

ПРЕМЯТА МИ СЕ/ ПРЕМЕТНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО — вж. ОБРЪЩА МИ СЕ/ ОБЪРНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО (1 и 2 знач.)

ПРЕМЯТАМ СИ/ ПРЕМЕТНА СИ ВЪЖЕТО НА ВРАТА — вж. МЯТАМ СИ/ МЕТНА СИ ВЪЖЕТО НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

ПРЕМЯТАМ СИ/ ПРЕМЕТНА СИ ВЪЖЕТО НА ШИЯТА — вж. МЯТАМ СИ/ МЕТНА СИ ВЪЖЕТО НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

ПРЕОБРЪЩА МИ СЕ/ ПРЕОБЪРНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО — вж. ОБРЪЩА МИ СЕ/ ОБЪРНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО (1 и 2 знач.)

ПРЕПЛИТАМ/ ПРЕПЛЕТА ЕЗИК‹А СИ› — Изговарям думите неясно, неразбрано, говоря трудно, обикн. защото съм в пияно състояние, поради силно смущение или вследствие на някакво заболяване. *Той лесно се напива и започва да преплита език.* ✧ *По време на изпита, тя толкова се смути и изплаши, че започна да преплита език.*

— **заплитам/ заплета език‹а си› • сплитам/ сплета език‹а си› • плета ‹си› език‹а›** • мотая **език • езикът ми се преплита/ преплете • езикът ми се плете • езикът ми се заплита/ заплете • езикът ми се сплита/ сплете**

ПРЕПРЕЧВАМ/ ПРЕПРЕЧА ПЪТЯ *на някого или нещо* — вж. ПРЕГРАЖДАМ/ ПРЕГРАДЯ ПЪТЯ (1, 2 и 3 знач.)

ПРЕСЕЛВАМ СЕ/ ПРЕСЕЛЯ СЕ В ОТВЪДНОТО *книж.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ПРЕСЕЛВАМ СЕ/ ПРЕСЕЛЯ СЕ ВЪВ ВЕЧНОСТТА *книж.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ПРЕСЕЛВАМ СЕ/ ПРЕСЕЛЯ СЕ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ *книж.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ПРЕСЕЧЕ МИ КОТКА ПЪТ‹Я› — вж. МИНА МИ ‹ЧЕРНА› КОТКА ПЪТ

ПРЕСЕЧЕ МИ МИШКА ПЪТ — вж. МИНА МИ ‹ЧЕРНА› КОТКА ПЪТ

ПРЕСИЧАМ ГО/ ПРЕСЕКА ГО КАТО С НОЖ — вж. ОТСИЧАМ ‹ГО›/ ОТСЕКА ‹ГО› КАТО С НОЖ

ПРЕСИЧАМ/ ПРЕСЕКА ПЪТЯ *на някого или на нещо* — вж. ПРЕГРАЖДАМ/ ПРЕГРАДЯ ПЪТЯ (1, 2 и 3 знач.)

ПРЕСИЧАМ СИ/ ПРЕСЕКА СИ НИШКАТА НА ЖИВОТА *книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КРАЙ НА ЖИВОТА СИ

ПРЕСИЧАТ МИ СЕ/ ПРЕСЕКАТ МИ СЕ КОЛЕНЕТЕ (КОЛЕНАТА) — вж. ПРЕСИЧАТ МИ СЕ/ ПРЕСЕКАТ МИ СЕ КРАКАТА

ПРЕСИЧАТ МИ СЕ/ ПРЕСЕКАТ МИ СЕ КРАКАТА — Изпитвам слабост, немощ и не мога да вървя или да стоя прав (поради умора, болест или поради някакво внезапно обхванало ме силно чувство). *Толкова се измори от мъкнението на тежките пазарски торби, че краката ѝ се пресякоха.* ✧ *Когато отсреща му изскочи грамадният пес, краката му се пресякоха.*

— **подкосяват ми се/ подкосят ми се краката • отсичат ми се/ отсекат ми се краката • огъват ми се/ огънат ми се краката • пресичат ми се/ пресекат ми се коленете (колената) • подкосяват ми се/ подкосят ми се коленете (колената) • огъват ми се/ огънат ми се коленете • пресичат ми се/ пресекат ми се нозете • подкосяват ми се/ подкосят ми се нозете • отсичат ми се/ отсекат ми се нозете • огъват ми се/ огънат ми се нозете • отсичат ми се/ отсекат ми се мартинките** *жарг.*

ПРЕСИЧАТ МИ СЕ/ ПРЕСЕКАТ МИ СЕ НОЗЕТЕ — вж. ПРЕСИЧАТ МИ СЕ/ ПРЕСЕКАТ МИ СЕ КРАКАТА

ПРЕСКАЧАМ/ ПРЕСКОЧА ПРАГА *диал.* — вж. ПРЕСКАЧАМ/ ПРЕСКОЧА ТРАПА

ПРЕСКАЧАМ/ ПРЕСКОЧА ТРАПА — Успявам да се спася от смърт, отървавам се от смъртна опасност, оцелявам обикн. след тежка болест или някакво премеждие. *И след втория инфаркт успя да прескочи трапа.* ✧ *Предстоеше ѝ много тежка операция, но се надяваше, че ще прескочи трапа.*

— **отървавам/ отърва трапа • отървавам ‹си›/ отърва ‹си› кожата (кожичката) • спасявам ‹си›/ спася ‹си› кожата • запазвам ‹си›/ запазя ‹си› кожата • отървавам/ отърва главата ‹си› • прескачам/ прескоча прага** *диал.*

ПРЕСТЪПВАМ/ ПРЕСТЪПЯ ГРАНИЦАТА (ГРАНИЦИТЕ) — вж. ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА ГРАНИЦАТА (ГРАНИЦИТЕ)

ПРЕСТЪРГВАМ/ ПРЕСТЪРЖА ПРАГОВЕТЕ *на някого или нещо* — вж. ПРЕТРИВАМ/ ПРЕТРИЯ ПРАГА (ПРАГОВЕТЕ)

ПРЕСЪХВА МИ/ ПРЕСЪХНЕ МИ ГЪРЛОТО — Усещам сухота в устата и гърлото си (обикн. от силно вълнение, уплаха, силна жажда). *Когато чу неприятните новини за сина си, изведнъж почувства как ѝ пресъхва гърлото.*

— **пресъхва ми/ пресъхне ми устата • пресъхват ми/ пресъхнат ми устните • пресъхва ми/ пресъхне ми езикът**

ПРЕСЪХВА МИ/ ПРЕСЪХНЕ МИ ЕЗИКЪТ — вж. ПРЕСЪХВА МИ/ ПРЕСЪХНЕ МИ ГЪРЛОТО

ПРЕСЪХВА МИ/ ПРЕСЪХНЕ МИ УСТАТА — вж. ПРЕСЪХВА МИ/ ПРЕСЪХНЕ МИ ГЪРЛОТО

ПРЕСЪХВАТ МИ/ ПРЕСЪХНАТ МИ УСТНИТЕ — вж. ПРЕСЪХВА МИ/ ПРЕСЪХНЕ МИ ГЪРЛОТО

ПРЕСЯВАМ/ ПРЕСЕЯ ПРЕЗ СИТО —

1. *Някого.* Преценявам най-взискателно качествата на всекиго и отхвърлям тези, които не отговарят на изискванията ми. *Комисията пресява през сито участниците в конкурса.* ✧ *През последната година от следването ни пресяват през сито, не всеки от нас ще завърши.*

— прекарвам/ прекарам през сито

2. *Нещо.* Изследвам, проучвам нещо до най-малките подробности. *В статиите си той пресява през сито нещата, анализира събитията в тяхната дълбочина.*

— прекарвам/ прекарам през сито • гледам под лупа • разглеждам/ разгледам под лупа • гледам под микроскоп • разглеждам/ разгледам под микроскоп

ПРЕТЕГЛЯМ/ ПРЕТЕГЛЯ С ЕДИН КАНТАР — вж. МЕРЯ С ЕДИН ‹И СЪЩ› АРШИН

ПРЕТЕГЛЯМ СИ/ ПРЕТЕГЛЯ СИ ДУМИТЕ и **ПРЕТЕГЛЯМ/ ПРЕТЕГЛЯ ВСЯКА СВОЯ ДУМА** — Говоря, като внимателно обмислям това, което казвам. *Адвокатът внимателно ѝ обясни утежненото ѝ положение, като претегляше думите си.* ✧ *Той харесваше у нея сдържаността ѝ, умението ѝ да претегля всяка своя дума.*

— премервам си/ премеря си думите • премервам/ премеря всяка своя дума • меря си думите • меря всяка ‹своя› дума • меря си приказките • меря всяка ‹своя› приказка • държа сметка на (за) думите си • имам мярка на устата си • имам мярата на устата си • зная мярка на устата си • зная мярка на езика си • имам мяра в приказките ‹си› • зная си езика • зная си устата • зная си на устата петъка • държа си езика ‹зад зъбите› • държа си устата • държа си думите под езика

ПРЕТРИВАМ/ ПРЕТРИЯ ПРАГА (ПРАГОВЕТЕ) *на някого или на нещо* — Много често, почти непрекъснато ходя някъде с цел да измоля, да постигна нещо. *Претри прага на министерството, но го назначиха на работа.* ✧ *Цял месец претриваше праговете, докато си издейства специализация.*

— **изтривам/ изтрия прага (праговете) • изтърквам/ изтъркам прага (праговете) • бия прага • протривам/ протрия прага (праговете) • престъргвам/ престържа праговете • чукам от врата на врата • тропам от врата на врата • хлопам от врата на врата • чукам по (на) вратите (вратата) • тропам по (на) вратите (вратата) • хлопам по (на) вратите (вратата) • хлопам от порта на порта • чукам на портите (портата) • тропам на портите (портата) • хлопам по (на) портите**

ПРЕХАПВАМ СИ/ ПРЕХАПЯ СИ БЪРНИТЕ *диал.* — вж. ПРЕХАПВАМ ‹СИ›/ ПРЕХАПЯ ‹СИ› УСТНИ‹ТЕ›

ПРЕХАПВАМ СИ/ ПРЕХАПЯ СИ ДОЛНАТА ДЖУКА *диал.* — вж. ПРЕХАПВАМ ‹СИ›/ ПРЕХАПЯ ‹СИ› УСТНИ‹ТЕ›

ПРЕХАПВАМ СИ/ ПРЕХАПЯ СИ ДУМИТЕ (ДУМАТА) — вж. ПРЕХАПВАМ ‹СИ›/ ПРЕХАПЯ ‹СИ› ЕЗИК‹А› (1 и 2 знач.)

ПРЕХАПВАМ ‹СИ›/ ПРЕХАПЯ ‹СИ› ЕЗИК‹А› —

1. Занемявам от силна уплаха, смущение, притеснение или учудване; изплашвам се, стряскам се, слисвам се, смайвам се. *Като изтегли въпроса, по който нищо не знаеше, прехапа език.* ✧ *Той я изгледа така свирепо, че тя прехапа език.* ✧ *Одумвахме го и когато той ненадейно влезе в стаята, всички си прехапахме езика.*

— **глътвам си/ глътна си езика • поглъщам си/ погълна си езика • езикът ми се връзва/ върже • езикът ми се завързва/ завърже • езикът ми се схваща/ схване • замръзва ми/ замръзне ми езикът • поглъщам си/ погълна си думите • прехапвам си/ прехапя си думите (думата) • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› устни‹те› • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› уста‹та› • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› пръст‹а› • прехапвам си/ прехапя си бърните** *диал.* **• прехапвам си/ прехапя си долната джука** *диал.* **• загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума • губя ума и дума • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • ‹и› името си забравям/ забравя • и името си не мога да кажа • едва мога да си кажа името • ‹и› три не мога да кажа • не мога да кажа две думи • не мога да кажа две приказки • две думи накръст не мога да кажа • две приказки накръст не мога да кажа • не мога да си кажа ‹и› заглавието** *жарг.* **• глътвам си/ глътна си граматика** *жарг.* **• поглъщам си/ погълна си граматиката** *жарг.*

2. Съзнателно спирам да говоря, за да не кажа нещо, което не трябва или за да не издам нещо. *Идваше му да я наругае, но прехапа език.* ✧ *Щеше да ѝ направи забележка, че безразборно харчи, но за да избегне скандала, си прехапа езика.*

— прехапвам си/ прехапя си думите (думата) • преглъщам си/ преглътна си думите • гълтам ‹си› (глътвам ‹си›/ глътна ‹си›) думите • преглъщам си/ преглътна си приказката • поглъщам си/ погълна си думите • поглъщам си/ погълна си езика • глътвам си/ глътна си езика • затварям си/ затворя си устата • зашивам си/ зашия си устата • стискам си/ стисна си устата • прибирам си/ прибера си устата • свивам си/ свия си устата • събирам си/ събера си устата • сдържам си/ сдържа си езика • стискам/ стисна устни • стискам/ стисна зъби • връзвам си/ вържа си езика • свивам си/ свия си езика • прибирам си/ прибера си езика (езичето) • събирам си/ събера си езика • държа си езика ‹зад зъбите› • държа си устата • държа си думите под езика • свивам си/ свия си чейнето *диал.* • затварям си/ затворя си човката *жарг.* • затварям си/ затворя си плювалника *жарг. грубо*

ПРЕХАПВАМ ‹СИ›/ ПРЕХАПЯ ‹СИ› ПРЪСТ‹А› — вж. ПРЕХАПВАМ ‹СИ›/ ПРЕХАПЯ ‹СИ› УСТНИ‹ТЕ›

ПРЕХАПВАМ ‹СИ›/ ПРЕХАПЯ ‹СИ› УСТА‹ТА› — вж. ПРЕХАПВАМ ‹СИ›/ ПРЕХАПЯ ‹СИ› УСТНИ‹ТЕ›

ПРЕХАПВАМ ‹СИ›/ ПРЕХАПЯ ‹СИ› УСТНИ‹ТЕ› — Силно се изненадвам, учудвам или се уплашвам, смущавам от нещо, което не съм очаквал. *Тя така се изплаши от вида на болното дете, че пребледня и си прехапа устните. ✧ Колата много му хареса, но като чу цената ѝ, прехапа устни.*

— прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› уста‹та› • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› пръст‹а› • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› език‹а› • глътвам си/ глътна си езика • поглъщам си/ погълна си езика • поглъщам си/ погълна си думите • прехапвам си/ прехапя си думите (думата) • загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума • губя ума и дума • прехапвам си/ прехапя си бърните *диал.* • прехапвам си/ прехапя си долната джука *диал.*

ПРЕХВЪРЛЯМ/ ПРЕХВЪРЛЯ ВИНА‹ТА› *върху някого* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ВИНА‹ТА›

ПРЕХВЪРЛЯМ/ ПРЕХВЪРЛЯ ВСЯКАКВА (ВСЯКА) ГРАНИЦА — вж. ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА ГРАНИЦАТА (ГРАНИЦИТЕ)

ПРЕХВЪРЛЯМ/ ПРЕХВЪРЛЯ ГРАНИЦАТА (ГРАНИЦИТЕ) — вж. ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА ГРАНИЦАТА (ПРАНИЦИТЕ)

ПРЕХВЪРЛЯМ/ ПРЕХВЪРЛЯ ПРЕЗ АКЪЛА СИ *нещо или някого* — вж. ПРЕХВЪРЛЯМ/ ПРЕХВЪРЛЯ ПРЕЗ УМА СИ (1 и 2 знач.)

ПРЕХВЪРЛЯМ/ ПРЕХВЪРЛЯ ПРЕЗ УМА СИ —

1. *Нещо*. Разсъждавам върху нещо чуто, преживяно или което зная; премислям различни неща. *Тя прехвърляше през ума си неприятния разговор с мъжа си и не можеше да заспи.* ✧ *Често прехвърляше през ума си спомени от младежките години, когато наистина беше щастлив.*

— **прекарвам/ прекарам през ума си • прекарвам/ прекарам през паметта си • прекарвам/ прекарам през главата си • прехвърлям/ прехвърля през акъла си • прекарвам/ прекарам през акъла си**

2. *Някого*. Последователно си представям обикн. различни хора, като ги преценявам с оглед на някаква цел. *Той се чудеше от кого да поиска пари назаем и започна да прехвърля през ума си приятелите, които биха му услужили с нужните му средства.*

— **прекарвам/ прекарам през ума си • прекарвам/ прекарам през главата си • прехвърлям/ прехвърля през акъла си • прекарвам/ прекарам през акъла си**

ПРЕЧАТ МИ И ДВЕТЕ РЪЦЕ — Много съм несръчен, непохватен. *На него му пречат и двете ръце, а ти го караш да ти поправи печката.* ✧ *Каква ли шивачка ще излезе от нея, като ѝ пречат и двете ръце.*

— **ръцете ми пречат • имам две леви ръце • с две леви ръце съм • левак съм с двете ръце • вързан съм в ръцете • схванат съм в ръцете • ръцете ми са на задника вързани** *диал. вулг.* • **ръцете ми са бъркнати в задника** *диал. вулг.* • **ръцете ми са в (на) гъза** *диал. вулг.*

ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ГРЪБНАК *пред някого (или самост.)* — вж. ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК

ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ КРЪСТ *пред някого (или самост.)* — вж. ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК

ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ НА ДЯВОЛА ОПАШКАТА — вж. СЧУПВАМ/ СЧУПЯ НА ДЯВОЛА КРАКА

ПРИБИРАМ/ ПРИБЕРА АКЪЛА *на някого жарг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА (2 и 3 знач.)

ПРИБИРА МЕ/ ПРИБЕРЕ МЕ ГОСПОД (БОГ) — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ПРИБИРАМ/ ПРИБЕРА НА ТОПЛО *някого* — Изпращам в затвора някого; затварям, задържам, арестувам. *След полицейската акция много прес-*

тъпници бяха прибрани на топло. ✧ *Този мошеник трябва да го приберат на топло.*

— поставям/ поставя на топло • пращам/ пратя на топло • натиквам/ натикам на топло • поставям/ поставя зад решетките • пращам/ пратя зад решетките • натиквам/ натикам зад решетките • тиквам/ тикна зад решетките • пъхвам/ пъхна зад решетките • натиквам/ натикам в дупката • турям/ туря (турвам/ турна) в дупката

ПРИБИРАМ СИ/ ПРИБЕРА СИ БАГАТЕРИИТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ПРИБИРАМ СИ/ ПРИБЕРА СИ ДРИПИТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ПРИБИРАМ СИ/ ПРИБЕРА СИ ДУШАТА *диал.* — вж. ПОЕМАМ СИ/ ПОЕМА СИ ДУША‹ТА›

ПРИБИРАМ СИ/ ПРИБЕРА СИ ДЪРМИТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ПРИБИРАМ СИ/ ПРИБЕРА СИ ЕЗИКА (ЕЗИЧЕТО) — вж. СДЪРЖАМ СИ/ СДЪРЖА СИ ЕЗИКА

ПРИБИРАМ СИ/ ПРИБЕРА СИ ПАРТАКЕШИТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ПРИБИРАМ СИ/ ПРИБЕРА СИ ПАРЦАЛИТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ПРИБИРАМ СИ/ ПРИБЕРА СИ ПЪРТУШИНИТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ПРИБИРАМ СИ/ ПРИБЕРА СИ ТАКЪМИТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ПРИБИРАМ СИ/ ПРИБЕРА СИ УСТАТА — вж. СДЪРЖАМ СИ/ СДЪРЖА СИ ЕЗИКА

ПРИБИРАМ СИ/ ПРИБЕРА СИ ЧУКОВЕТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ПРИБИРАМ/ ПРИБЕРА УМА *на някого жарг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА (2 и 3 знач.)

ПРИВЕЖДАМ/ ПРИВЕДА КЪМ ЕДИН ЗНАМЕНАТЕЛ *някого или нещо с някой друг или с нещо друго книж.* — вж. ПОДВЕЖДАМ/ ПОДВЕДА ПОД ОБЩ ЗНАМЕНАТЕЛ *книж.*

ПРИВЕЖДАМ/ ПРИВЕДА КЪМ ОБЩ ЗНАМЕНАТЕЛ *някого или нещо с някой друг или с нещо друго книж.* — вж. ПОДВЕЖДАМ/ ПОДВЕДА ПОД ОБЩ ЗНАМЕНАТЕЛ *книж.*

ПРИДОБИВАМ/ ПРИДОБИЯ ПЛЪТ И КРЪВ *книж.* — Осъществявам се, реализирам се; ставам действителен. *Той иска да създаде едно модерно предприятие и усилията му вече придобиват плът и кръв.*

— **добивам/ добия плът и кръв** *книж.* • **получавам/ получа плът и кръв** *книж.*

ПРИЕМАМ/ ПРИЕМА ЗА ЧИСТА МОНЕТА *нещо книж.* — Смятам нещо за пълна истина, проявявам наивност и доверчивост. *Тя е доста лековерна и приема за чиста монета обещанията му, че ще ѝ помогне финансово.*

— **вземам/ взема за чиста монета** *книж.*

ПРИЕМАМ/ ПРИЕМА НАВЪТРЕ *нещо* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НАВЪТРЕ

ПРИЕМАМ/ ПРИЕМА НАДЪЛБОКО *нещо* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НАВЪТРЕ

ПРИЕМАМ/ ПРИЕМА ХВЪРЛЕНАТА РЪКАВИЦА и **ПРИЕМАМ/ ПРИЕМА РЪКАВИЦАТА** *книж.* — вж. ПОЕМАМ/ ПОЕМА ХВЪРЛЕНАТА РЪКАВИЦА *книж.*

ПРИКАЗВАЙ НА ВЕХТАТА МИ ШАПКА *пренебр.* — вж. РАЗПРАВЯЙ НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

ПРИКАЗВАЙ НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.* — вж. РАЗПРАВЯЙ НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

ПРИКАЗВАЙ НА СЪДРАНАТА МИ ШАПКА *пренебр.* — вж. РАЗПРАВЯЙ НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

ПРИКАЗКИ ОТ 1001 НОЩ — Небивалици, измислици, неверни, невъзможни неща. *Това, че са те поканили на прием в посолството, са приказки от 1001 нощ, изобщо не ти вярвам.*

— **бабини деветини** • **бабешки приказки** • **врели-некипели** • **ни врели, ни кипели** • **глупости на търкалета** • **краставици на търкалета** • **дрън, дрън**

пренебр. • **дрън, дрън, три и половина** *пренебр.* • **дрън, дрън, та пляс** *пренебр.* • **дрън, дрън, та (че) прас** *пренебр.* • **дрън, дрън, ярина** *пренебр. грубо* • **ала-бала** • **бъра-бъра два (три) чадъра** *пренебр.* • **тинтири-минтири** • **трънки и глогинки** *пренебр.* • **тарала ти марала** *диал. пренебр.* • **празна Мара** *диал. пренебр.* • **трянка-флянка, баба Станка** *диал. пренебр.* • **вятър варен, сняг печен** *диал.* • **тикви и бърдокви** *диал. пренебр.* • **ни вряло, ни кипяло** *диал.*

ПРИКОВАВАМ/ ПРИКОВА НА ЛЕГЛО *някого* — вж. ПОВАЛЯМ/ ПОВАЛЯ НА ЛЕГЛО

ПРИКОВАВАМ/ ПРИКОВА НА ПОЗОРНИЯ СТЪЛБ *някого книж.* — Публично заклеймявам, осъждам някого. *Всеки, който злоупотреби с народното доверие, трябва да бъде прикован на позорния стълб.*

— **поставям/ поставя на позорния стълб** *книж.* • **хвърлям/ хвърля камък** *върху някого*

ПРИКРИВАМ СЕ/ ПРИКРИЯ СЕ ЗАД ГЪРБА *на някого* — вж. КРИЯ СЕ ЗАД ГЪРБА

ПРИМИГВАМ КАТО ‹КУЧЕ› В ЛАПАВИЦА — вж. ПРИМИГВАМ НА ПАРЦАЛИ

ПРИМИГВАМ КАТО МИШКА В ТРИЦИ — вж. ПРИМИГВАМ НА ПАРЦАЛИ

ПРИМИГВАМ КАТО ПЛЪХ В ТРИЦИ — вж. ПРИМИГВАМ НА ПАРЦАЛИ

ПРИМИГВАМ НА ПАРЦАЛИ — Гледам смутено и виновно, когато ме корят за нещо или ме изобличават. *Разбра, че е изтърсил голяма глупост и под строгия поглед на майка си примигваше на парцали.*

— **мигам на парцали** • **примигвам като ‹куче› в лапавица** • **примигвам като мишка в трици** • **примигвам като плъх в трици** • **мигам като ‹куче› в лапавица** • **мигам като мишка в трици** • **мигам като плъх в трици** • **мигам като ‹куче› във воденица** • **мигам като ‹псе› във воденица** • **мигам като плъх в брашненик** *диал.*

ПРИПАРВА МИ/ ПРИПАРИ МИ ПОД КРАКАТА — Изпадам в несигурно, тежко положение, почвам да се чувствам застрашен от нещо. *Отговорните лица трябва да вземат бързи мерки срещу разхищението на средства във фирмата, а не да чакат да им припари под краката.*

— **припарва ми/ припари ми под петите** • **гори ‹земята› под краката ми** • **пари ми под краката**

ПРИПАРВА МИ/ ПРИПАРИ МИ ПОД ПЕТИТЕ — вж. ПРИПАРВА МИ/ ПРИПАРИ МИ ПОД КРАКАТА

ПРИСМЯЛА СЕ КАМИЛАТА НА ГЪРНЕТО, ЧЕ НЯМА УШИ *ирон.* — вж. ПРИСМЯЛ СЕ ХЪРБЕЛ НА ЩЪРБЕЛ *ирон.*

ПРИСМЯЛА СЕ КОЗАТА НА ОВЦАТА, ЧЕ ЛУДО ПАСЕ *ирон.* — вж. ПРИСМЯЛ СЕ ХЪРБЕЛ НА ЩЪРБЕЛ *ирон.*

ПРИСМЯЛА СЕ КРАСТА НА ШУГА *ирон.* — вж. ПРИСМЯЛ СЕ ХЪРБЕЛ НА ЩЪРБЕЛ *ирон.*

ПРИСМЯЛА СЕ КУКА НА КРИВА БУКА *ирон.* — вж. ПРИСМЯЛ СЕ ХЪРБЕЛ НА ЩЪРБЕЛ *ирон.*

ПРИСМЯЛА СЕ КУКА НА КРИВО ДЪРВО *ирон.* — вж. ПРИСМЯЛ СЕ ХЪРБЕЛ НА ЩЪРБЕЛ *ирон.*

ПРИСМЯЛА СЕ КУКУМЯВКАТА НА СИНИГЕРА *ирон.* — вж. ПРИСМЯЛ СЕ ХЪРБЕЛ НА ЩЪРБЕЛ *ирон.*

ПРИСМЯЛА СЕ КУРВАТА НА КОПЕЛЕТО *ирон. грубо* — вж. ПРИСМЯЛ СЕ ХЪРБЕЛ НА ЩЪРБЕЛ *ирон.*

ПРИСМЯЛО СЕ ГЪРНЕТО НА КОТЕЛА, ЧЕ Е ЧЕРЕН *ирон.* — вж. ПРИСМЯЛ СЕ ХЪРБЕЛ НА ЩЪРБЕЛ *ирон.*

ПРИСМЯЛО СЕ ГЪРНЕТО НА ПОХЛУПАКА СИ, ЧЕ НЯМА УХО *ирон.* — вж. ПРИСМЯЛ СЕ ХЪРБЕЛ НА ЩЪРБЕЛ *ирон.*

ПРИСМЯЛО СЕ ГЪРНЕТО НА ТЕНДЖЕРАТА, ЧЕ НЯМА ДРЪЖКА *ирон.* — вж. ПРИСМЯЛ СЕ ХЪРБЕЛ НА ЩЪРБЕЛ *ирон.*

ПРИСМЯЛО СЕ ЧУНЧЕ НА КРАТУНЧЕ *диал. ирон.* — вж. ПРИСМЯЛ СЕ ХЪРБЕЛ НА ЩЪРБЕЛ *ирон.*

ПРИСМЯЛ СЕ ГИДЮЛ НА ЧЕРЕП *диал. ирон.* — вж. ПРИСМЯЛ СЕ ХЪРБЕЛ НА ЩЪРБЕЛ *ирон.*

ПРИСМЯЛ СЕ ХУМНИК НА ЧЕРЕП *диал. ирон.* — вж. ПРИСМЯЛ СЕ ХЪРБЕЛ НА ЩЪРБЕЛ *ирон.*

ПРИСМЯЛ СЕ ХЪРБЕЛ НА ЩЪРБЕЛ *ирон.* — Употребява се, когато някой се подиграва или критикува друг за недостатъци, които сам притежава. *Той е такъв пияница, а седнал да се подиграва на съседа си, че снощи се напил — присмял се хърбел на щърбел.*

— **присмяла се кука на крива бука** *ирон.* • **присмяла се кука на криво дърво** *ирон.* • **присмяла се краста на шуга** *ирон.* • **присмяла се козата на овцата, че лудо пасе** *ирон.* • **присмяла се кукумявката на синигера** *ирон.* • **присмяла се курвата на копелето** *ирон. грубо* • **присмяло се гърнето на котела, че е черен** *ирон.* • **присмяла се камилата на гърнето, че няма уши** *ирон.* • **присмяло се гърнето на похлупака си, че няма ухо** *ирон.* • **присмяло се гърнето на тенджерата, че няма дръжка** *ирон.* • **присмяло се чунче на кратунче** *диал. ирон.* • **подсмяла се кука на криво дърво** *диал. ирон.* • **гурльо се смее на людските гурели** *диал. ирон.* • **присмял се гидюл на череп** *диал. ирон.* • **присмял се хумник на череп** *диал. ирон.* • **присмял се черепът на гърнето, че няма ухо** *диал. ирон.*

ПРИСМЯЛ СЕ ЧЕРЕПЪТ НА ГЪРНЕТО, ЧЕ НЯМА УХО *диал. ирон.* — вж. ПРИСМЯЛ СЕ ХЪРБЕЛ НА ЩЪРБЕЛ *ирон.*

ПРИТИСКАМ/ ПРИТИСНА В ЪГЪЛА *някого* — вж. ПРИТИСКАМ/ ПРИТИСНА ДО (О) СТЕНАТА

ПРИТИСКАМ/ ПРИТИСНА ДО (О) СТЕНАТА *някого* — Поставям някого в положение да бъде принуден да признае нещо или да приеме да извърши нещо. *Ако го притиснеш до стената, той ще ти признае изневярата си.* ✧ *Притиснат до стената, той беше принуден да подаде оставка.*

— **притискам/ притисна в ъгъла** • **поставям/ поставя натясно** • **слагам/ сложа натясно** • **турям/ туря (турвам/ турна) натясно** • **хващам/ хвана натясно** • **пипвам/ пипна натясно** • **улавям/ уловя натясно** • **поставям/ поставя в шах**

ПРИТУРЯМ/ ПРИТУРЯ МАСЛО В ОГЪНЯ — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

ПРИТЪМНЯВА МИ/ ПРИТЪМНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ — вж. ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ (1, 2 и 3 знач.)

ПРИХВАЩАТ МЕ/ ПРИХВАНАТ МЕ БРАТЯТА —

1. вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ
2. вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ БЕСОВЕТЕ (1 знач.)

ПРИХВАЩАТ МЕ/ ПРИХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ — вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ

ПРИХВАЩАТ МЕ/ ПРИХВАНАТ МЕ РОГАТИТЕ БРАТЯ —

1. вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ
2. вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ БЕСОВЕТЕ (1 знач.)

ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ —

1. Изведнъж ми прилошава, чувствам се като пред припадък. *Както си вървеше по улицата, усети, че ѝ причернява пред очите и едва се задържа да не падне.*

— **притъмнява ми/ притъмнее ми пред (на) очите • черно ми става/ стане пред очите • пада ми/ падне ми дамла** *простонар.* • **завива ми се/ завие ми се главата • замайва ми се/ замае ми се главата • зашеметява ми се/ зашемети ми се главата • завъртява ми се/ завърти ми се главата • върти ми се пред очите • завива ми се/ завие ми се свят • завъртява ми се/ завърти ми се свят • замайва ми се/ замае ми се свят • вие ми се свят • върти ми се свят • мае ми се главата • вие ми се главата • главата ми се мотае • мае ми се свят** *диал.*

2. Обхваща ме силен яд, гняв, ярост и преставам да се владея; загубвам самообладание от силен пристъп на гняв. *Като го чу как нахално отговаря, причерня ѝ пред очите и му удари една плесница.*

— **притъмнява ми/ притъмнее ми пред (на) очите • черно ми става/ стане пред очите • пада ми/ падне ми пердето • пада ми/ падне ми дамла** *простонар.* • **кипва ми/ кипне ми келят • става ми/ стане ми кръв пред очите • всичката кръв прелива/ преля в главата ми • качва ми се/ качи ми се кръвта в главата • нахлува ми/ нахлуе ми кръвта в главата • наливат ми се/ налеят ми се очите ‹с кръв› • излизам/ изляза извън (вън от, от, из) себе си • излизам/ изляза от (из, вън от, извън) кожата си • изхвръквам/ изхвръкна от кожата си • избиват ми балансите • избива ми/ избие ми балансът • излизам/ изляза от (из) търпение • не ми издържат нервите • хващат ме/ хванат ме дяволите • прихващат ме/ прихванат ме дяволите • вземат ме дяволите • хващат ме/ хванат ме бесните • хващат ме/ хванат ме бесовете • хваща ме/ хване ме бесът • хващат ме/ хванат ме братята • прихващат ме/ прихванат ме братята • прихващат ме/ прихванат ме рогатите братя • хващат ме/ хванат ме нервите • разиграват ми се/ разиграят ми се нервите • разиграва ми се/ разиграе ми се нервът • хваща ме/ хване ме нервата** *жарг.* • **избиват ми бушоните** *жарг.* • **изправям се/ изправя се на ‹зъби и› нокти** *жарг.* • **хващат ме/ хванат ме рогатите** *диал.* • **перват ме/ пернат ме дяволите** *диал.* • **превземат ме русалиите** *диал.* • **шупва ми/ шупне ми келят** *диал.* • **кипват ми/ кипнат ми триците** *диал.* • **хваща ме/ хване ме келят** *диал.* • **възвира ми/ възври ми келят** *диал.* • **завира ми/ заври ми келят** *диал.* • **кипва ми/ кипне ми келявщината** *диал.* • **възвира ми/ възври**

ми дробът *диал.* • **възвират ми/ възврат ми червата** *диал.* • **хващат ме/ хванат ме додките** *диал.* • **хваща ме/ хване ме чумата за врата** *диал.* • **изскоквам/ изскокна (изскачам/ изскоча) от (из) кожата си** *диал.*

3. Става ми много тежко, изпадам в отчаяние и безнадеждност. *От немотия и неволи така ѝ беше причерняло пред очите, че не ѝ се искаше да живее.*

— **притъмнява ми/ притъмнее ми пред (на) очите** • **черно ми става/ стане пред очите**

ПРИШИТ С БЕЛИ КОНЦИ — За думи, твърдения, части от произведения и под., които са неподходящо прибавени. *Заключението не отговаря на смисъла на статията и е като пришито с бели конци.*

— **съшит с бели конци** • **зашит с бели конци** • **шит с бели конци** • **скърпен с бели конци**

ПРИШКИ МИ ИЗЛЯЗОХА НА УСТАТА — вж. МАЗОЛИ МИ ИЗЛЯЗОХА НА УСТАТА

ПРИЯТЕЛ СЪМ НА ЧАШКАТА — вж. ОБИЧАМ ЧАШКАТА

ПРОБИВАМ/ ПРОБИЯ ЛЕДА — вж. РАЗЧУПВАМ/ РАЗЧУПЯ ЛЕДА

ПРОБИВАМ СИ/ ПРОБИЯ СИ ПЪТ *някъде* —

1. Правя си сам място в нещо, за да премина. *Имаше много хора и той трябваше с мъка да си пробива път към трибуната.*

— **проправям си/ проправя си път** • **отварям си/ отворя си път** • **разчиствам си/ разчистя си път**

2. Създавам си благоприятни условия, отстранявайки всички пречки, за да напредна, преуспея, за да се реализирам в някаква област, в някаква насока. *Близките много ѝ помогнаха да си пробие път в живота.* ✧ *Той успя да си пробие път в киното.*

— **проправям си/ проправя си път‹я›** • **отварям си/ отворя си път** • **разчиствам си/ разчистя си път‹я›** • **проправям си/ проправя си друм** *книж.*

ПРОБИВАМ СИ/ ПРОБИЯ СИ ПЪТ С ЛАКТИ — вж. ПРОПРАВЯМ СИ/ ПРОПРАВЯ СИ ПЪТ‹Я› С ЛАКТИ

ПРОБИВАМ СИ/ ПРОБИЯ СИ ПЪТ СЪС ЗЪБИ И ЛАКТИ — вж. ПРОПРАВЯМ СИ/ ПРОПРАВЯ СИ ПЪТ‹Я› С ЛАКТИ

ПРОБИЛА МИ СЕ Е ШАПКАТА ОТ УМ *ирон.* — вж. НЯМАМ УМ ЗА ПЕТ ПАРИ

ПРОБИХ (ЩЕ ПРОБИЯ) ДУПКА В МОРЕТО *ирон.* — Усилията ми, трудът ми останаха (ще останат) без резултат, нищо не свърших (не ще свърша), не постигнах (не ще постигна). *Като си се заел с търговия, пробил си дупка в морето — пак нямаш пари.*

— **направих (ще направя) дупка в морето** *ирон.* • **направих (ще направя) дупка във водата** *ирон.*

ПРОБЛЯСВА МИ/ ПРОБЛЕСНЕ МИ В ГЛАВАТА *нещо* — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ УМА (1 знач.)

ПРОВАЛЯМ СЕ/ ПРОВАЛЯ СЕ ВДЪН ЗЕМЯ ‹ОТ СРАМ› — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА ОТ СРАМ

ПРОВАЛЯМ СЕ/ ПРОВАЛЯ СЕ ВДЪН ЗЕМЯ‹ТА› — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)

ПРОВЕСВАМ/ ПРОВЕСЯ НОС — Изпадам в отчаяние, униние, изгубвам кураж; отчайвам се, унивам. *Той от дълго време е без работа и съвсем е провесил нос.* ✧ *Като разбра, че са я скъсали на изпита, провеси нос.*

— **обесвам/ обеся нос** • **увесвам/ увеся нос** • **обвесвам/ обвеся нос** • **клюмвам/ клюмна нос** • **оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) нос** • **увисва ми/ увисне ми носът** • **провисва ми/ провисне ми носът** • **клюмва ми/ клюмне ми носът** • **увесвам/ увеся глава** • **клюмвам/ клюмна глава** • **оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) глава** • **отпускам/ отпусна глава** • **обвесвам/ обвеся глава** • **оборвам/ оборя глава** • **навеждам/ наведа глава** • **обесвам/ обеся врат** • **отпускам/ отпусна врат** • **обвесвам/ обвеся врат** • **клюмвам/ клюмна врат** *диал.* • **клепват ми/ клепнат ми ушите** • **падам/ падна духом** *книж.* • **отпадам/ отпадна духом** *книж.* • **попарва ме/ попари ме сланата**

ПРОВИРАМ СЕ/ ПРОВРА СЕ ПРЕЗ ИГЛЕНИ УШИ — вж. ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА ПРЕЗ СТЪРГА‹ТА› (1 и 2 знач.)

ПРОВИСВА МИ/ ПРОВИСНЕ МИ НОСЪТ — вж. ПРОВЕСВАМ/ ПРОВЕСЯ НОС

ПРОВОЖДАМ/ ПРОВОДЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого диал.* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР

ПРОВОЖДАМ/ ПРОВОДЯ НА ДРУГИЯ СВЯТ *някого диал.* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 знач.)

ПРОГЛУШАВАМ/ ПРОГЛУША ОРТАЛЪКА — вж. ПРОГЛУШАВАМ/ ПРОГЛУША СВЕТА (1 и 2 знач.)

ПРОГЛУШАВАМ/ ПРОГЛУША СВЕТА —

1. Вдигам много шум с хвалбите си за нещо, непрекъснато се хваля с нещо. *Тя проглуши света, че синът ѝ отива в Америка.*

— **проглушавам/ проглуша орталъка**

2. Вдигам много шум с оплакванията си за нещо, оплаквам се от нещо на всеки, който е готов да ме изслуша. *Той проглуши света, че са го уволнили несправедливо.*

— **оревавам/ орева света • оревавам/ орева орталъка • проглушавам/ проглуша орталъка • оревавам/ орева махалата**

ПРОГЛУШАВАМ/ ПРОГЛУША УШИТЕ *на някого* —

1. За силен звук — прозвучавам много силно, гръмко, оглушително и предизвиквам усещане за оглушаване. *След светкавицата последва силен гръм, който ни проглуши ушите.*

— **продънвам/ продъня ушите • продирам/ продера ушите • спуквам/ спукам тъпанчетата ‹на ушите› • пуквам/ пукна тъпанчетата ‹на ушите›**

2. Произвеждам силен звук или вдигам голям шум, който действа оглушително и предизвиква неприятно слухово усещане у някого. *Стига си свирил с тази свирка, проглуши ми ушите.*

— **продънвам/ продъня ушите • продирам/ продера ушите • спуквам/ спукам тъпанчетата ‹на ушите› • пуквам/ пукна тъпанчетата ‹на ушите›**

3. Постоянно говоря за едно и също нещо на някого (с цел да го убедя, да му внуша нещо, да се изтъкна или да се оплача от нещо). *Проглушиха ни ушите, че ще има увеличение на заплатите, а накрая нищо не излезе.*

— **продънвам/ продъня ушите • надувам/ надуя главата**

ПРОГНИЛ СЪМ ОТ ПАРИ — вж. ЧЕРВИВ СЪМ С (ОТ) ПАРИ

ПРОДАВАМ ВАЖНОСТИ —

1. *На някого, пред някого* вж. ПРОДАВАМ ЧАЛЪМ‹И›

2. вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

ПРОДАВАМ/ ПРОДАМ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого диал.* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР

ПРОДАВАМ ‹ЗЕЛЕНИ› КРАСТАВИЦИ *някому* — вж. ПРОДАВАМ ШИКАЛКИ

ПРОДАВАМ КИСЕЛИ КРАСТАВИЦИ *някому* — вж. ПРОДАВАМ ШИКАЛКИ

ПРОДАВАМ МУРАФЕТИ *на някого* — вж. ПРОДАВАМ ЧАЛЪМ‹И›

ПРОДАВАМ ПИНИЗИ *на някого жарг.* — вж. ПРОДАВАМ ЧАЛЪМ‹И›

ПРОДАВАМ ФАСОНИ *на някого* —

1. Проявявам капризи, капризнича, сърдя се, цупя се. *Престани да продаваш фасони на майка си, че не ти харесва играчката, която ти е купила.*

— **правя фасони • правя кисела физиономия • правя дълга физиономия • правя кисело лице • кривя уста**

2. вж. ПРОДАВАМ ЧАЛЪМ‹И›

ПРОДАВАМ ЧАЛЪМ‹И› *на някого, пред някого* — Старая се да се представя пред някого, правя се на важен пред някого. *На него ли ще продава чальми, на този, който ѝ помогна да се издигне.* ✧ *Не ми продавай чальми, знам що за стока си.*

— **продавам фасони • продавам важности • продавам мурафети • давам си/ дам си фасон • продавам пинизи** *жарг.*

ПРОДАВАМ ШИКАЛКИ *някому* — Мъча се да излъжа, измамя някого; залъгвам, заблуждавам някого. *Какво ми продаваш шикалки, че ще си поправиш успеха, като по цял ден скиташ.*

— **продавам ‹зелени› краставици • продавам кисели краставици**

ПРОДИРАМ/ ПРОДЕРА УШИТЕ *на някого* — вж. ПРОГЛУШАВАМ/ ПРОГЛУША УШИТЕ (1 и 2 знач.)

ПРОДЪНВАМ СЕ/ ПРОДЪНЯ СЕ В ЗЕМЯТА — Изгубвам се, изчезвам безследно. *В земята ли се продъниха документите, та не мога никъде да ги намеря.* ✧ *Длъжниците ги няма, като че се продъниха в земята.*

— **потъвам/ потъна в земята • потъвам/ потъна вдън земя‹та› • провалям се/ проваля се вдън земя‹та› • хванала ме липсата** *жарг.* • **взела ме липсата** *диал.* • **изяла ме липсата** *диал.*

ПРОДЪНВАМ/ ПРОДЪНЯ УШИТЕ *на някого* — вж. ПРОГЛУШАВАМ/ ПРОГЛУША УШИТЕ (1, 2 и 3 знач.)

ПРОИГРАВАМ/ ПРОИГРАЯ КОЗОВЕТЕ СИ — вж. ИЗИГРАВАМ/ ИЗИГРАЯ КОЗОВЕТЕ СИ

ПРОКЛИНАМ/ ПРОКЪЛНА МАЙЧИНОТО СИ МЛЯКО — Горчиво съжалявам за нещо, за постигналата ме беда. *Един ден ще прокълнеш и майчиното си мляко, задето си продал къщата.* ✧ *Тази жена е глупава и суетна, ако се ожениш за нея, ще прокълнеш и майчиното си мляко.*

— **оплаквам майчиното си мляко • скубя си косата (косите) • късам си косите (косата) • проклинам си дните • оплаквам си дните ‹и годините› • бия се в главата • бия си главата • блъскам си главата • чукам си главата • бия си главата с камъни • бия си главата с два камъка • чукам си главата с два камъка • блъскам си главата с юмруци • посипвам си/ посипя си главата с пепел • хапя се два пъти на едно място • хапя се там, дето не мога да се стигна • хапя се там, дето не се стигам • хапя се там, дето не ми стигат зъбите** *диал.* • **хапя се отзад** *грубо* • **хапя си задника** *грубо*

ПРОКЛИНАМ СИ ДНИТЕ — ВЖ. ОПЛАКВАМ СИ ДНИТЕ

ПРОЛИВАМ СИ/ ПРОЛЕЯ СИ КРЪВТА *за нещо* — Жертвам живота си, жертвам се за нещо. *Той е голям патриот, готов е да пролее кръвта си за Родината.*

— **давам си/ дам си живота • давам си/ дам си главата • слагам/ сложа глава‹та си› • полагам/ положа главата си** *книж.* • **залагам си/ заложа си главата • влизам/ вляза в огъня • хвърлям се/ хвърля се в огъня • стъпвам/ стъпя ‹бос› в огъня**

ПРОЛИВАМ СЪЛЗИ — Плача много, продължително. *Докога ще проливаш сълзи за него, не виждаш ли, че той не заслужава това.*

— **лея сълзи • роня сълзи • надувам гайдата • поя мишките** *подигр.* • **напоявам/ напоя мишките** *подигр.* • **цедя си очите** *диал.*

ПРОМЕНЯМЕ СИ/ ПРОМЕНИМ СИ ШАПКИТЕ — ВЖ. ОМЕСВАМЕ СИ/ ОМЕСИМ СИ ШАПКИТЕ

ПРОМУШВАМ СЕ/ ПРОМУША СЕ МЕЖДУ КАПКИТЕ — ВЖ. МИНАВАМ/ МИНА ‹СУХ› МЕЖДУ КАПКИТЕ

ПРОМЪКВАМ СЕ/ ПРОМЪКНА СЕ МЕЖДУ КАПКИТЕ — ВЖ. МИНАВАМ/ МИНА ‹СУХ› МЕЖДУ КАПКИТЕ

ПРОМЪКВАМ СЕ/ ПРОМЪКНА СЕ ПРЕЗ ИГЛЕНИ УШИ — ВЖ. ПРЕМИНАВАМ/ ПРЕМИНА ПРЕЗ СТЪРГА‹ТА› (1 и 2 знач.)

ПРОПРАВЯМ/ ПРОПРАВЯ ПЪРТИНА *в (за, към) нещо* — ВЖ. ПРОПРАВЯМ/ ПРОПРАВЯ ПЪТ‹Я› (1 знач.)

ПРОПРАВЯМ/ ПРОПРАВЯ ПЪТ‹Я› —

1. *В (за, към) нещо.* Премахвам всички пречки, за да може нещо да се прояви, да действа, да се развива, да се осъществи. *Заслугата на правителството е в това, че успя да направи пътя на новите икономически реформи.* ✧ *Това откритие направи пътя за нови постижения в науката.*

— **разчиствам/ разчистя път‹я›** • **проправям/ проправя пъртина**

2. *На някого.* Премахвам всички пречки и давам възможност на някого да действа за постигането на нещо. *Тя беше много благодарна на професора си, който ѝ проправи пътя в науката.*

— **разчиствам/ разчистя път‹я›** • **откривам/ открия път‹я›** • **отварям/ отворя път‹я›**

ПРОПРАВЯМ СИ/ ПРОПРАВЯ СИ ДРУМ *към нещо книж.* —вж. ПРОПРАВЯМ СИ/ ПРОПРАВЯ СИ ПЪТ‹Я› (2 знач.)

ПРОПРАВЯМ СИ/ ПРОПРАВЯ СИ ПЪТ‹Я› —

1. Правя си сам място в нещо, за да премина. *Той започна да си проправя път в навалицата.*

— **отварям си/ отворя си път** • **пробивам си/ пробия си път** • **разчиствам си/ разчистя си път**

2. Създавам си благоприятни условия, отстранявайки всички пречки, за да постигна нещо, към което се стремя, за осъществяване на намеренията, целите си. *Целта ѝ беше да си проправи пътя към висшето общество.*

— **разчиствам си/ разчистя си път‹я›** • **пробивам си/ пробия си път** • **отварям си/ отворя си път** • **проправям си/ проправя си друм** *книж.*

ПРОПРАВЯМ СИ/ ПРОПРАВЯ СИ ПЪТ‹Я› С ЛАКТИ — Без скрупули, без каквито и да било задръжки, грубо и напористо действам за спечелване на някакво положение, облага и под. *Той е от хората, които пред нищо не се спират, с лакти си проправят път към властта.*

— **пробивам си/ пробия си път с лакти** • **разчиствам си/ разчистя си път‹я› с лакти** • **пробивам си/ пробия си път със зъби и лакти** • **проправям си/ проправя си път‹я› със зъби и лакти** • **разчиствам си/ разчистя си път‹я› със зъби и лакти**

ПРОПРАВЯМ СИ/ ПРОПРАВЯ СИ ПЪТ‹Я› СЪС ЗЪБИ И ЛАКТИ — вж. ПРОПРАВЯМ СИ/ ПРОПРАВЯ СИ ПЪТ‹Я› С ЛАКТИ

ПРОПЯ МИ ПЕТЕЛЪТ — вж. ПРОРАБОТВА МИ/ ПРОРАБОТИ МИ КЪСМЕТЪТ

ПРОРАБОТВА МИ/ ПРОРАБОТИ МИ КЪСМЕТЪТ — Провървява ми, постигам успех в нещо, сполучвам в нещо. *Може някъде да ми проработи късметът и да ме назначат за учител.* ✧ *Не пропускаше да пусне фиш за тотото и най-накрая ѝ проработи късметът, спечели една доста голяма сума.* ✧ *И на тебе ще ти проработи късметът, ще си намериш добър мъж.*

— проработва **ми/** проработи **ми** щастието • щастието **ми се** усмихва/ усмихне • излиза **ми/** излезе **ми** късметът • лягам **си/** легна **си** на късмета • падам **си/** падна **си** на късмета • пропя **ми** петелът • кукна **ми** кукуто • удрям/ ударя десятката • уцелвам/ уцеля ‹в› шестицата • уцелвам/ уцеля ‹право в› десятката • удрям/ ударя джакпота • отваря **ми се/** отвори **ми се** парашутът *жарг.* • проработва **ми/** проработи **ми** честта *диал.*

ПРОРАБОТВА МИ/ ПРОРАБОТИ МИ ЧЕСТТА *диал.* — вж. ПРОРАБОТВА МИ/ ПРОРАБОТИ МИ КЪСМЕТЪТ

ПРОРАБОТВА МИ/ ПРОРАБОТИ МИ ЩАСТИЕТО — вж. ПРОРАБОТВА МИ/ ПРОРАБОТИ МИ КЪСМЕТЪТ

ПРОСВЕТНАЛИ МИ СА УШИТЕ — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

ПРОСТИРАМ СЕ, ДОДЕТО (ДОКОЛКОТО) МИ СТИГА ЧЕРГАТА — вж. ПРОСТИРАМ СЕ СПОРЕД ЧЕРГАТА СИ

ПРОСТИРАМ СЕ СПОРЕД ЧЕРГАТА СИ — Съобразявам се с материалните си възможности или с положението си и не предявявам по-големи претенции. *Те не можеха да си позволят по-голямо жилище, трябваше да се простират според чергата си.*

— простирам **се**, додето (доколкото) **ми** стига чергата • простирам **си** краката според чергата • протягам **си** краката според чергата • простирам **си** краката, колкото **ми** чергата стига • простирам **се** според юргана **си** *диал.* • простирам **си** краката, колкото **ми** чергата държи *диал.* • протягам **си** краката наспоред обувката *диал.*

ПРОСТИРАМ СЕ СПОРЕД ЮРГАНА СИ *диал.* — вж. ПРОСТИРАМ СЕ СПОРЕД ЧЕРГАТА СИ

ПРОСТИРАМ СИ КРАКАТА, КОЛКОТО МИ ЧЕРГАТА ДЪРЖИ *диал.* — вж. ПРОСТИРАМ СЕ СПОРЕД ЧЕРГАТА СИ

ПРОСТИРАМ СИ КРАКАТА, КОЛКОТО МИ ЧЕРГАТА СТИГА — вж. ПРОСТИРАМ СЕ СПОРЕД ЧЕРГАТА СИ

ПРОСТИРАМ СИ КРАКАТА СПОРЕД ЧЕРГАТА — вж. ПРОСТИРАМ СЕ СПОРЕД ЧЕРГАТА СИ

ПРОСТИРАМ СИ/ ПРОСТРА СИ ПОЯСА — вж. ПОВЛИЧАМ СИ/ ПОВЛЕКА СИ ПОЯСА

ПРОСТРИ МУ САМО ПРЪСТ, ЩЕ ТЕ УЛОВИ ЗА ЦЯЛА РЪКА — За човек, към когото, ако проявиш известно внимание и му направиш услуга или добро, става нахален, започва да иска повече, предявява нови претенции. *Помогнах му да си намери квартира, сега пък ми иска пари назаем, за да си плати наема. Простри му само пръст, ще те улови за цяла ръка.*

— **подай му ‹малкия си› пръст, ще ти награби цялата ръка • покажи му пръст, улови ще те за цяла шепа • пуснали го под одъра, той се покачил на одъра** *неодобр.* • **пуснали (поканили) тарля под одъра, той се покачил на одъра** *неодобр.* • **пуснали тарля под одъра, той — на миндера** *неодобр.* • **пуснали петела на прага, той се покачил на полицата** *неодобр.*

ПРОСЯ СИ БОЯ — вж. ТЪРСЯ СИ БОЯ

ПРОСЯ СИ ГО КАТО ‹ТОПЪЛ› ХЛЯБ — вж. ТЪРСЯ СИ БЕЛЯТА ‹СЪС СВЕЩ›

ПРОСЯ СИ ДЪРВОТО — вж. ТЪРСЯ СИ БОЯ

ПРОСЯ СИ ТОЯГАТА — вж. ТЪРСЯ СИ БОЯ

ПРОТРИВАМ/ ПРОТРИЯ ПРАГА *на някого или нещо* — вж. ПРЕТРИВАМ/ ПРЕТРИЯ ПРАГА (ПРАГОВЕТЕ)

ПРОТЯГАМ/ ПРОТЕГНА РЪКА[1] *някому* —

1. Помагам, подпомагам, подкрепям някого, оказвам или предлагам помощта и подкрепата си на някого. *Важно е, когато изпаднеш в беда, да има кой да ти протегне ръка. ✧ Благодарна съм ти, че ми протегна ръка за помощ, когато имах най-голяма нужда.*

— **подавам/ подам ръка • давам/ дам ‹едно› рамо • подлагам/ подложа ‹едно› рамо • слагам/ сложа ‹едно› рамо • удрям/ ударя ‹едно› рамо • заставам/ застана зад гърба • заставам/ застана насреща • стоя зад гърба • зад гърба съм**

2. Сдобрявам се, помирявам се с някого. *Не искаше повече да се кара с жена си и й протегна ръка за помирение.*

— **подавам/ подам ръка**

ПРОТЯГАМ РЪКА[2] — вж. ПОДЛАГАМ РЪКА

ПРОТЯГАМ СИ КРАКАТА НАСПОРЕД ОБУВКАТА *диал.* — вж. ПРОСТИРАМ СЕ СПОРЕД ЧЕРГАТА СИ

ПРОТЯГАМ СИ КРАКАТА СПОРЕД ЧЕРГАТА — вж. ПРОСТИРАМ СЕ СПОРЕД ЧЕРГАТА СИ

ПРОУМЯВА ЛИ ‹ТИ› СВИНЯ ОТ КЛАДЕНЧОВА ВОДА *пренебр.* — вж. РАЗБИРА ЛИ ‹ТИ› СВИНЯ ОТ КЛАДЕНЧОВА ВОДА *пренебр.*

ПРОЧИТАМ/ ПРОЧЕТА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ› и **ПРОЧИТАМ/ ПРОЧЕТА ЕВАНГЕЛИЕ** *някому* — вж. ЧЕТА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

ПРОЧИТАМ/ ПРОЧЕТА МОЛИТВАТА *на някого* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 знач.)

ПРОЩАВАМ СЕ/ ПРОСТЯ СЕ С ЖИВОТА — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ПРОЩАВАМ СЕ/ ПРОСТЯ СЕ С ТОЯ СВЯТ — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ПРЪЖДОМА ТИ ГЛАВА‹ТА› *пренебр. грубо* — вж. ВЪРВИ ПО ДЯВОЛИТЕ *пренебр.*

ПРЪСВАМ СЕ/ ПРЪСНА СЕ ОТКЪМ (ПРЕЗ) ГЪРБА ‹СИ› — вж. ПРЪСВАМ СЕ/ ПРЪСНА СЕ ОТ ЯД

ПРЪСВАМ СЕ/ ПРЪСНА СЕ ОТ ЯД — Изведнъж ме обхваща силен гняв, яд, много се ядосвам от нещо и не мога да преодолея яда си. *Майка ти ще се пръсне от яд, ако не си вземеш изпита.* ✧ *Искам да спечеля конкурса и колегите ми да се пръснат от яд.*

— **пуквам се/ пукна се от яд • изяждам се/ изям се от яд • пръсвам се/ пръсна се откъм (през) гърба ‹си› • пуквам се/ пукна се откъм (през) гърба ‹си› • пуква ми се/ пукне ми се жлъчката • спуква ми се/ спука ми се жлъчката • излизам/ изляза от (из, вън от, извън) кожата си • изхвръквам/ изхвръкна от кожата си • излизам/ изляза извън (вън от, от, из) себе си • избива ми/ избие ми балансът • избиват ми балансите • избиват ми бушоните** *жарг.* • **изправям се/ изправя се на ‹зъби и› нокти** *жарг.* • **изскоквам/ изскокна (изскачам/ изскоча) от (из) кожата си** *диал.*

ПРЪСКА МИ СЕ ГЛАВАТА (ЩЕ МИ СЕ ПРЪСНЕ ГЛАВАТА) —

1. Имам много силно главоболие. *Сигурно от горещината и силното слънце ми се пръска главата.*

— **пука ми се главата (ще ми се пукне главата) • цепи ме глава‹та› • цепи ми се главата • блъска ме глава‹та›**

2. Имам големи грижи, неприятности, притеснен, затруднен съм от нещо. *Ще ми се пръсне главата от грижи, а ти ме занимаваш с твоите глупости.*

— **пука ми се главата (ще ми се пукне главата) • пламнала ми е главата • запалила ми се е главата**

ПРЪСКАМ/ ПРЪСНА ПАРИ НАЛЯВО И НАДЯСНО — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПАРИ НА ВЯТЪРА

ПРЪСКАМ СЕ ОТКЪМ (ПРЕЗ) ГЪРБА ‹СИ› — вж. ПУКАМ СЕ ОТ ЯД

ПРЪСКАМ СЕ ОТ ЯД — вж. ПУКАМ СЕ ОТ ЯД

ПРЪСТ БОЖИ *книж.* — Справедлива намеса на провидението, обикн. справедливо наказание за извършен грях, простъпка. *Тя беше вършила много злини и сега всички виждаха в нещастието ѝ пръст Божи.*

— **пръст на съдбата** *книж.*

ПРЪСТИТЕ СИ ДА ИЗЯДЕШ — вж. ПРЪСТИТЕ СИ ДА ОБЛИЖЕШ

ПРЪСТИТЕ СИ ДА ОБЛИЖЕШ — Употребява се за изразяване на задоволство от много вкусно, апетитно ядене. *Жена му прави чудесни баници, пръстите си да оближеш.* ✧ *Месото е толкова крехко и сочно, пръстите си да оближеш.*

— **пръстите си да изядеш • един път**

ПРЪСТ НА СЪДБАТА *книж.* — вж. ПРЪСТ БОЖИ *книж.*

ПРЪТ В КОЛЕЛОТО — Пречка, спънка в развитието на нещо, трудно преодолимо затруднение в дейността на някого. *Фактът, че не владееш добре английски език, може да се окаже прът в колелото в по-нататъшната ти кариера на учен.*

— **камен преткновения** *книж.* • **камък за (на) препъване** *книж.*

ПРЯКО СИЛИТЕ СИ — Прекомерно. *Това, което тя искаше от него, беше пряко силите му.*

— **вън от силите си**

ПУКА МИ ‹НА› ЖИЛЕТКАТА *жарг. пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

ПУКА МИ ‹НА› ЧЕРУПКАТА *жарг. пренебр.* — вж. НЕ МЕ Е ГРИЖА *пренебр.*

ПУКА МИ СЕ ГЛАВАТА (ЩЕ МИ СЕ ПУКНЕ ГЛАВАТА) — вж. ПРЪСКА МИ СЕ ГЛАВАТА (ЩЕ МИ СЕ ПРЪСНЕ ГЛАВАТА) (1 и 2 знач.)

ПУКАМ СЕ ОТКЪМ (ПРЕЗ) ГЪРБА ‹СИ› — вж. ПУКАМ СЕ ОТ ЯД

ПУКАМ СЕ ОТ НАЙ-ЗДРАВОТО МЯСТО *диал.* — вж. ПУКАМ СЕ ОТ ЯД

ПУКАМ СЕ ОТ ЯД — Много се ядосвам, много се гневя. *Той се пука от яд, че не може да замине за чужбина.* ✧ *Пукам се от яд, като гледам как прахосва пари за нищо.*

— пръскам се от яд • пукам се откъм (през) гърба ‹си› • пръскам се откъм (през) гърба ‹си› • не мога да се побера в кожата си • не се побирам/ побера в кожата си • едва се побирам/ побера в кожата си • яд ми капе на сърцето • ям си месата • ям си джигера • скърцам ‹със› зъби • пукам се от най-здравото място *диал.*

ПУКВА МИ СЕ/ ПУКНЕ МИ СЕ ЖЛЪЧКАТА —

1. вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА
2. вж. ПРЪСВАМ СЕ/ ПРЪСНА СЕ ОТ ЯД

ПУКВАМ СЕ/ ПУКНА СЕ ОТКЪМ (ПРЕЗ) ГЪРБА ‹СИ› — вж. ПРЪСВАМ СЕ/ ПРЪСНА СЕ ОТ ЯД

ПУКВАМ СЕ/ ПУКНА СЕ ОТ ЯД — вж. ПРЪСВАМ СЕ/ ПРЪСНА СЕ ОТ ЯД

ПУКВАМ/ ПУКНА ТЪПАНЧЕТАТА ‹НА УШИТЕ› *на някого* — вж. СПУКВАМ/ СПУКАМ ТЪПАНЧЕТАТА ‹НА УШИТЕ› (1 и 2 знач.)

ПУКНАЛО МИ СЕ Е ПЕРДЕТО ‹НА ОЧИТЕ› — вж. ПАДНАЛО МИ Е ПЕРДЕТО ОТ ОЧИТЕ

ПУКНАТА АСПРА НЕ СТРУВАМ *остар.* — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

ПУКНАТА АСПРА НЕ ЧИНЯ *остар.* — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ — Нямам никаква стойност, без всякакви качества съм, не представлявам нищо ценно. *Тази картина пукната пара̀*

не струва. ✧ *Къщата е много стара и разнебитена, не струва вече пукната парà.* ✧ *Като лекар той пукната парà не струва.*

— пукната парà не чиня • пукнат лев не струвам • пукнат лев не чиня • пукнат грош не струвам • пукнат грош не чиня • пукнат петак не струвам • пукнат петак не чиня • пукната аспра не струвам *остар.* • пукната аспра не чиня *остар.* • пукнат бан не струвам *остар.* • пукнат бан не чиня *остар.* • пукнат мангър не струвам • пукнат мангър не чиня • пет пари не струвам • пет пари не чиня • две пари не струвам • две пари не чиня • счупена парà не струвам • счупена парà не чиня • счупен лев не струвам • счупен лев не чиня • счупен грош не струвам • счупен грош не чиня • счупен петак не струвам • счупен петак не чиня • счупена аспра не струвам *остар.* • счупена аспра не чиня *остар.* • счупен бан не струвам *остар.* • счупен бан не чиня *остар.* • счупен мангър не струвам • счупен мангър не чиня • спукана парà не струвам • спукана парà не чиня • спукан лев не струвам • спукан лев не чиня • спукан грош не струвам • спукан грош не чиня • спукан петак не струвам • спукан петак не чиня • спукана аспра не струвам *остар.* • спукана аспра не чиня *остар.* • спукан бан не струвам *остар.* • спукан бан не чиня *остар.* • спукан мангър не струвам • спукан мангър не чиня • калпав грош не струвам • калпав грош не чиня • строшен грош не струвам • строшен грош не чиня • строшен мангър не струвам • строшен мангър не чиня • ‹ни‹то›› лула тютюн не струвам • ‹ни› зърно боб не струвам • червива слива не струвам • пребита парà не струвам *диал.* • пребита парà не чиня *диал.* • пребито дукато не струвам *диал.* • ни червен бан не струвам *диал. остар.* • ни кош слама не струвам *диал.* • за бъзев гребен не струвам *диал.*

ПУКНАТА ПАРÀ НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

ПУКНАТ БАН НЕ СТРУВАМ *остар.* — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

ПУКНАТ БАН НЕ ЧИНЯ *остар.* — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

ПУКНАТ ГРОШ НЕ СТРУВАМ — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

ПУКНАТ ГРОШ НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

ПУКНАТ ЛЕВ НЕ СТРУВАМ — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

ПУКНАТ ЛЕВ НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

ПУКНАТ МАНГЪР НЕ СТРУВАМ — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

ПУКНАТ МАНГЪР НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

ПУКНАТ ПЕТАК НЕ СТРУВАМ — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

ПУКНАТ ПЕТАК НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

ПУСКАМ/ ПУСНА БРЪМБАР (БРЪМБАРИ) В ГЛАВАТА *на някого* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА МУХА (МУХИ) В ГЛАВАТА (1 и 2 знач.)

ПУСКАМ/ ПУСНА БЪЛХА В УХОТО *на някого диал.* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА МУХА (МУХИ) В ГЛАВАТА (1 знач.)

ПУСКАМ/ ПУСНА В РЪКАТА *на някого нещо* — Давам подкуп, рушвет на някого, подкупвам някого. *Само ако му пуснеш в ръката нещо, ще ти направи услугата.*

— слагам/ сложа в ръката • турям/ туря (турвам/ турна) в ръката • **намазвам/ намажа ръцете • намазвам/ намажа пръстите • намазвам/ намажа колата • подмазвам/ подмажа колата • смазвам/ смажа колата • намазвам/ намажа с мед джуките** *диал.*

ПУСКАМ/ ПУСНА ВЪДИЦА‹ТА› *на някого (или самост.)* — Опитвам се да измамя някого, подлъгвам, подвеждам някого. *Наблягайки на ниските цени, търговецът очевидно му пускаше въдица и се надяваше, че може да му пробута долнопробната си стока.*

— **хвърлям/ хвърля въдица‹та› • поставям/ поставя капан • поставям/ поставя клопка • поставям/ поставя примка • хвърлям си/ хвърля си мрежата • мятам си/ метна си мрежата**

ПУСКАМ/ ПУСНА ВЪЛКА В КОШАРАТА — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ ВЪЛКА В КОШАРАТА

ПУСКАМ/ ПУСНА ДЯВОЛА В КЪЩАТА СИ — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ ВЪЛКА В КОШАРАТА

ПУСКАМ/ ПУСНА ЕЗИК ОТ АРШИН ПОВЕЧЕ *диал.* — вж. ЕЗИКЪТ МИ СЕ РАЗВЪРЗВА/ РАЗВЪРЖЕ

ПУСКАМ/ ПУСНА КЕПЕНЦИТЕ *на нещо* — Прекратявам напълно работата обикн. на магазин, работилница, заведение и под.; затварям, закривам. *През последните месеци клиентелата му значително намаля, вече беше на загуба и това го принуди да пусне кепенците на ресторанта.*

— спускам/ спусна кепенците • удрям/ ударя кепенците • затварям/ затворя кепенците • удрям/ ударя ключа • удрям/ ударя катинара (катанеца) • удрям/ ударя кофара • окачвам (окачам)/ окача катинара • окачвам (окачам)/ окача кофара

ПУСКАМ/ ПУСНА КОНСКА МУХА ПОД ОПАШКАТА *на някого* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ)

ПУСКАМ/ ПУСНА КОРЕН‹И› —

1. *Някъде.* Установявам се, оставам да живея някъде, създавам си дом; усядам. *Още като младеж дойде в града да търси работа и тук пусна корен.*

— хващам/ хвана корен‹и› • забивам/ забия корен‹и› • забивам/ забия кол • побивам/ побия кол • пускам/ пусна котва • спускам/ спусна котва • хвърлям/ хвърля котва

2. *За нещо.* Установявам се, задържам се и добивам сила. *В големите градове престъпността е пуснала корени.*

— хващам/ хвана корен‹и› • забивам/ забия корен‹и› • ловя корен • хващам/ хвана темел *диал.*

ПУСКАМ/ ПУСНА КОТВА *някъде* — Установявам се, оставам да живея за дълго време някъде; усядам. *След дълги скитания се върна на село и тук пусна котва, създаде си семейство.*

— хвърлям/ хвърля котва • спускам/ спусна котва • забивам/ забия кол • побивам/ побия кол • пускам/ пусна корен‹и› • хващам/ хвана корен‹и› • забивам/ забия корен‹и›

ПУСКАМ/ ПУСНА МУ КРАЯ — вж. ОТПУСКАМ МУ/ ОТПУСНА МУ КРАЯ (1, 2 и 3 знач.)

ПУСКАМ/ ПУСНА МУХА (МУХИ) В ГЛАВАТА и **ПУСКАМ/ ПУСНА МУХАТА** *на някого* —

1. Внушавам на някого някаква натрапчива мисъл, която започва да го вълнува, смущава, тревожи. *Откакто някой му е пуснал мухата, че е сериозно болен, човекът не може да се успокои.*

— вкарвам/ вкарам муха в главата • вкарвам/ вкарам бръмбар (бръмбари) в главата • пускам/ пусна бръмбар (бръмбари) в главата • напъхвам/ напъхам бръмбар (бръмбари) в главата • пускам/ пусна бълха в ухото *диал.* • турям/ туря бълха в ухото *диал.*

2. Внушавам на някого някаква обикн. безразсъдна идея, мисъл и го подстрекавам, подбуждам към някакво действие. *Сигурно колегите са му пуснали*

мухата да се кара с професора. ✧ Кой ти пусна тази муха в главата да напуснеш семейството си?

— **вкарвам/ вкарам муха в главата • вкарвам/ вкарам бръмбар (бръмбари) в главата • пускам/ пусна бръмбар (бръмбари) в главата • напъхвам/ напъхам бръмбар (бръмбари) в главата • пускам/ пусна конска муха под опашката • пускам/ пусна фитил (фитили) • пускам/ пусна шишове • хвърлям/ хвърля фитили • запалвам/ запаля фитила • подпалвам/ подпаля фитила**

ПУСКАМ/ ПУСНА ПРИКАЗКА (ПРИКАЗКИ) *за някого* — Създавам лошо мнение за някого, като обикн. злословя за него. *Гледай да не пуснат приказка, че си злоупотребил с обществени пари. ✧ Пак са пуснали приказки за кмета, че не си върши добре работата.*

— **изкарвам/ изкарам приказка (приказки) • вадя приказка (приказки) • изваждам/ извадя ‹лоша› приказка (приказки) • изваждам/ извадя ‹лошо› име • изваждам/ извадя дума** *диал.* • **вадя думи** *диал.*

ПУСКАМ СИ/ ПУСНА СИ БОЖУРА — Изчервявам се, зачервявам се (обикн. от смущение, срам, вълнение и под.). *От неговия изпитателен поглед тя се притесни и си пусна божура.*

— **пускам си/ пусна си боята • пламват ми/ пламнат ми ушите • хвърлям/ хвърля божури (божура)** *диал.* • **обирам/ обера божура** *диал.* • **разсипвам/ разсипя пипера** *диал.*

ПУСКАМ СИ/ ПУСНА СИ БОЯТА — вж. ПУСКАМ СИ/ ПУСНА СИ БОЖУРА

ПУСКАМ СИ/ ПУСНА СИ ТАРАЛЕЖ В ГАЩИТЕ — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ТАРАЛЕЖ В ГАЩИТЕ

ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ) *някому (или самост.)* — Подстрекавам, подбуждам, подтиквам някого да извърши нещо. *Жена му му пуска фитили да се кара със съдружника си. ✧ Той ѝ е пуснал фитила да продаде къщата си. ✧ Не се знае кой им пуска фитили, но от два дни не идват на работа и стачкуват.*

— **хвърлям/ хвърля фитили • запалвам/ запаля фитила • подпалвам/ подпаля фитила • пускам/ пусна шишове • пускам/ пусна конска муха под опашката • пускам/ пусна муха (мухи) в главата • пускам/ пусна мухата • вкарвам/ вкарам муха в главата • вкарвам/ вкарам бръмбар (бръмбари) в главата • пускам/ пусна бръмбар (бръмбари) в главата • напъхвам/ напъхам бръмбар (бръмбари) в главата • навивам/ навия пружината • навивам/ навия бурмата**

ПУСКАМ/ ПУСНА ШИШОВЕ *някому (или самост.)* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ)

ПУСКАМ/ ПУСНА ЮЗДИТЕ *на някого* — Давам свобода на някого, оставям го без надзор, оставям го да върши каквото си иска. *Тя съвсем е пуснала юздите на мъжа си и сега той ѝ кръшка. ✧ Синът ти се е разхайтил, защо си му пуснала юздите.*

— **пускам/ пусна юлара • отпускам/ отпусна поводите • отпускам/ отпусна юздите • отпускам/ отпусна юлара • давам/ дам юздите** *диал.*

ПУСКАМ/ ПУСНА ЮЛАРА *на някого* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ЮЗДИТЕ

ПУСНАЛИ ГО ПОД ОДЪРА, ТОЙ СЕ ПОКАЧИЛ НА ОДЪРА *неодобр.* — За човек, на когото е направена някаква отстъпка, но се е самозабравил, държи се нахално, натрапва се, безобразничи, прекалява с исканията си, без да се съобразява с това, какво му е позволено. *Дойде от провинцията на гости уж за два дни, а остана две седмици, като доведе и брат си. Пуснали го под одъра, той се покачил на одъра.*

— **пуснали тарля под одъра, той се покачил на одъра** *неодобр.* • **поканили тарля под одъра, той се покачил на одъра** *неодобр.* • **пуснали тарля под одъра, той — на миндера** *неодобр.* • **пуснали петела на прага, той се покачил на полицата** *неодобр.* • **качвам се/ кача се на главата • качвам се/ кача се на гърба • простри му само пръст, ще те улови за цяла ръка • подай му ‹малкия си› пръст, ще ти награби цялата ръка • покажи му пръст, улови ще те за цяла шепа**

ПУСНАЛИ ПЕТЕЛА НА ПРАГА, ТОЙ СЕ ПОКАЧИЛ НА ПОЛИЦАТА *неодобр.* — вж. ПУСНАЛИ ГО ПОД ОДЪРА, ТОЙ СЕ ПОКАЧИЛ НА ОДЪРА *неодобр.*

ПУСНАЛИ ТАРЛЯ ПОД ОДЪРА, ТОЙ — НА МИНДЕРА *неодобр.* — вж. ПУСНАЛИ ГО ПОД ОДЪРА, ТОЙ СЕ ПОКАЧИЛ НА ОДЪРА *неодобр.*

ПУСНАЛИ ТАРЛЯ ПОД ОДЪРА, ТОЙ СЕ ПОКАЧИЛ НА ОДЪРА *неодобр.* — вж. ПУСНАЛИ ГО ПОД ОДЪРА, ТОЙ СЕ ПОКАЧИЛ НА ОДЪРА *неодобр.*

ПУЩАМ/ ПУСНА ДУША *диал.* — вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

ПЪЛЗЯ ПО КОРЕМ — вж. ВЛАЧА СЕ ПО КОРЕМ (1 и 2 знач.)

ПЪЛНА НУЛА *пренебр.* — вж. КРЪГЛА НУЛА *пренебр.*

ПЪЛНЯ ГЛАВАТА *на някого* —

1. Опитвам се да убедя някого в нещо, да му внуша нещо. *Синът му дружи със съмнителни младежи, които му пълнят главата с опасни идеи.*

— **тъпча главата • набивам/ набия в главата • натъпквам/ натъпча в главата • натъпквам/ натъпча мозъка • напълвам/ напълня главата • вбивам/ вбия в главата • наливам/ налея в главата • наливам/ налея в куфалницата** *пренебр.*

2. Поучавам, съветвам някого. *Престани да му пълниш главата със съвети какво трябва да прави и какво не.*

— **тъпча главата • давам/ дам акъл • давам/ дам ум • наливам/ налея ум ‹в главата› • наливам/ налея акъл ‹в главата› • уча на ум ‹и разум› • напълвам/ напълня главата • натъпквам/ натъпча в главата • наливам/ налея в главата • натъпквам/ натъпча мозъка**

3. Мъча се да науча някого на нещо. *Учителката постоянно му пълнеше главата с нови думи и така той бързо усвояваше езика.*

— **тъпча главата • наливам/ налея в главата • наливам/ налея с фуния в главата • наливам/ налея в куфалницата** *пренебр.* **• натъпквам/ натъпча в главата • набивам/ набия в главата • вбивам/ вбия в главата**

ПЪЛНЯ ГУШАТА *на някого* — Създавам възможност някой да забогатее, да се обогати, обикн. за моя сметка. *Докога ще водиш тези съдебни дела, само пълниш гушата на адвоката си.* ✧ *Селяните пълнят гушите на прекупвачите, които вземат продукцията им на безценица.*

— **пълня джоба (джобовете) • пълня кесията • напълвам/ напълня гушата • напълвам/ напълня джоба (джобовете) • напълвам/ напълня кесията**

ПЪЛНЯ ДЖОБА (ДЖОБОВЕТЕ) *на някого* — вж. ПЪЛНЯ ГУШАТА

ПЪЛНЯ КАЦА БЕЗ ДЪНО — вж. НАЛИВАМ ВОДА В РЕШЕТО

ПЪЛНЯ КЕСИЯТА *на някого* — вж. ПЪЛНЯ ГУШАТА

ПЪЛНЯ ОКОТО (ОЧИТЕ) *на някого (или самост.)* — Много се харесвам на някого, пленявам го с външния си вид. *С ярките си багри цветята в градината ѝ пълнеха очите.*

— **напълвам/ напълня очите (окото) • изпълвам/ изпълня очите • грабвам/ грабна очите • вземам/ взема очите (окото) • ловя око‹то› • хващам око‹то› • влизам/ вляза в очи‹те› (окото)**

ПЪЛНЯ СИ ГУШАТА ‹С ПАРИ› — вж. НАПЪЛВАМ СИ/ НАПЪЛНЯ СИ ДЖОБА (ДЖОБОВЕТЕ) ‹С ПАРИ›

ПЪЛНЯ СИ ДЖОБА (ДЖОБОВЕТЕ) ‹С ПАРИ› — вж. НАПЪЛВАМ СИ/ НАПЪЛНЯ СИ ДЖОБА (ДЖОБОВЕТЕ) ‹С ПАРИ›

ПЪЛНЯ СИ КЕСИЯТА ‹С ПАРИ› — вж. НАПЪЛВАМ СИ/ НАПЪЛНЯ СИ ДЖОБА (ДЖОБОВЕТЕ) ‹С ПАРИ›

ПЪРЖА СЕ В СОБСТВЕНИЯ СИ СОС — вж. ПЪРЖА СЕ НА ОГЪН

ПЪРЖА СЕ В СОБСТВЕНОТО СИ МАСЛО — вж. ПЪРЖА СЕ НА ОГЪН

ПЪРЖА СЕ НА ЖЕГЛА *диал.* — вж. ПЪРЖА СЕ НА ОГЪН

ПЪРЖА СЕ НА ОГЪН — Имам големи неприятности, подложен съм на сериозни изпитания, изпаднал съм в тежко положение. *Измъчваха го болести и безпаричие, но никой не предполагаше на какъв огън се пържи.* ✧ *Ако имаше моите неприятности и се пържеше на моя огън, нямаше да бъдеш такъв оптимист.*

— **пека се на огън • горя в (на) огън • пека се на ръжен • пека се на шиш • пека се на въглени • пека се на жарава‹та› • пържа се в собственото си масло • пържа се в собствения си сос • горя от четири страни • варя се ‹като› на огън** *диал.* **• пържа се на жегла** *диал.*

ПЪРЖА ЯЙЦА НА ВЯТЪРА — вж. БРОЯ ГАРГИ‹ТЕ›

ПЪТНИК ‹ЗА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ› СЪМ — вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА

ПЪХАМ/ ПЪХНА ПРЪСТ В РАНАТА *на някого* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ПРЪСТ НА (В) РАНАТА

ПЪХАМ/ ПЪХНА ПРЪТ В ‹СПИЦИТЕ НА› КОЛЕЛОТО (КОЛЕЛАТА) *на някого или на нещо книж.* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ПРЪТ В ‹СПИЦИТЕ НА› КОЛЕЛОТО (КОЛЕЛАТА) *книж.*

ПЪХАМ СЕ (ПЪХВАМ СЕ/ ПЪХНА СЕ) В УСТАТА НА ВЪЛКА — Постъпвам така, че сам се излагам на голяма опасност, която идва от страна на някого. *Ако влезеш в открит конфликт с началството, сам ще се пъхнеш в устата на вълка.*

— **навирам се/ навра се в устата на вълка • завирам се/ завра се в устата на вълка • възвирам се/ въвра се в устата на вълка • напъхвам се/ напъхам се в устата на вълка • влизам/ вляза на вълка в устата • отивам/ отида на**

вълка в устата • пъхам се (пъхвам се/ пъхна се) в устата на звяра • навирам се/ навра се в устата на звяра • възвирам се/ възвра се в устата на звяра • отивам/ отида в устата на ламята • влизам/ вляза в устата на ламята

ПЪХАМ СЕ (ПЪХВАМ СЕ/ ПЪХНА СЕ) В УСТАТА НА ЗВЯРА — вж. ПЪХАМ СЕ (ПЪХВАМ СЕ/ ПЪХНА СЕ) В УСТАТА НА ВЪЛКА

ПЪХАМ СИ (ПЪХВАМ СИ/ ПЪХНА СИ) ГАГАТА *някъде* — Проявявам неоправдан интерес към нещо, меся се там, където не трябва и не ми е работа. *Свекърва ѝ непрекъснато си пъха гагата в семейните им отношения и накрая може да им развали брака.*

— **вра си гагата • навирам си/ навра си гагата • възвирам си/ възвра си гагата • завирам си/ завра си гагата • увирам си/ увра си гагата • бъркам си гагата • бутам си (бутвам си/ бутна си) гагата • тикам си (тиквам си/ тикна си) гагата • муша си гагата • мушкам си (мушвам си/ мушна си) гагата • вра си носа • навирам си/ навра си носа • възвирам си/ възвра си носа • завирам си/ завра си носа • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) носа • увирам си/ увра си носа • бъркам си носа • бутам си (бутвам си/ бутна си) носа • тикам си (тиквам си/ тикна си) носа • муша си носа • мушкам си (мушвам си/ мушна си) носа • навирам/ навра глава • завирам/ завра глава • завирам си/ завра си муцуната** *пренебр.* **• възвирам си/ възвра си муцуната** *пренебр.* **• пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) муцуната** *пренебр.* **• навирам си/ навра си мутрата** *грубо* **• навирам си/ навра си зурлата** *грубо* **• вра се, дето не ме сеят • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) гагата в чужда паница** *диал.* **• вра си главата** *диал.* **• възвирам си/ възвра си главата** *диал.* **• завирам си/ завра си муцката** *диал. пренебр.*

ПЪХАМ СИ (ПЪХВАМ СИ/ ПЪХНА СИ) ГАГАТА В ЧУЖДА ПАНИЦА *диал.* — вж. ПЪХАМ СИ (ПЪХВАМ СИ/ ПЪХНА СИ) ГАГАТА

ПЪХАМ СИ (ПЪХВАМ СИ/ ПЪХНА СИ) МУЦУНАТА *някъде пренебр.* — вж. ПЪХАМ СИ (ПЪХВАМ СИ/ ПЪХНА СИ) ГАГАТА

ПЪХАМ СИ (ПЪХВАМ СИ/ ПЪХНА СИ) НОСА *някъде* — вж. ПЪХАМ СИ (ПЪХВАМ СИ/ ПЪХНА СИ) ГАГАТА

ПЪХАМ СИ (ПЪХВАМ СИ/ ПЪХНА СИ) ПРЪСТА ‹ТАМ›, КЪДЕТО СКЪРЦА — Сам се поставям в неблагоприятно положение, като обикн. се намесвам в някаква конфликтна ситуация; сам си докарвам неприятности. *Остави ги сами да си оправят отношенията, не си пъхай пръста там, където скърца.* ✧ *Решил си да се явиш като свидетел по делото — защо си пъхаш пръста, където скърца?*

— **завирам си/ завра си пръста между вратата • навирам се/ навра се между шамарите • вра се между шамарите • бутам се (бутвам се/ бутна се) у (между) шамарите • навирам се/ навра се между тоягите • тикам се между тоягите • лягам/ легна под тоягата • лягам/ легна под дряновицата**

ПЪХАМ СИ (ПЪХВАМ СИ/ ПЪХНА СИ) ТАРАЛЕЖ В ГАЩИТЕ — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ТАРАЛЕЖ В ГАЩИТЕ

ПЪХВАМ/ ПЪХНА ЗАД РЕШЕТКИТЕ *някого* — вж. НАТИКВАМ/ НАТИКАМ ЗАД РЕШЕТКИТЕ

ПЪШКАМ ПОД БОТУША *на някого книж.* — вж. ПЪШКАМ ПОД ЯРЕМ‹А› *книж.*

ПЪШКАМ ПОД ХОМОТ‹А› *на някого книж.* — вж. ПЪШКАМ ПОД ЯРЕМ‹А› *книж.*

ПЪШКАМ ПОД ЯРЕМ‹А› *на някого или нещо книж.* — Търпя господството на някого или нещо, търпя потисничество, тирания. *Години наред народът е пъшкал под ярема на поробителя.*

— **пъшкам под хомот‹а›** *книж.* • **пъшкам под ботуша** *книж.*

ПЯНА МИ ИЗЛЕЗЕ НА УСТАТА — *Обикн. със следв. изр. със съюз* ***да.*** Омръзна ми, дотегна ми да говоря, да повтарям едно и също нещо. *Пяна ми излезе на устата да ти повтарям, че трябва рано да се прибираш вкъщи.*

— **мазоли ми излязоха на устата • пришки ми излязоха на устата • езикът ми хвана мазоли • поникнаха ми гъби в устата • вълна ми поникна на езика** *диал.* • **устата ми вълна хвана** *диал.*

Р

РАБОТИ МИ ВОДЕНИЦАТА *неодобр.* — вж. МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.*

РАБОТИ МИ КЪСМЕТЪТ — Върви ми, имам успехи, щастлив съм. *На тази жена ѝ работи късметът, намери си много добър мъж с пари и положение.*

— **родил съм се под щастлива звезда • родил съм се с риза (ризка) • родил съм се на Великден • с Бога (Господа) съм приказвал • с Бога съм вечерял • родил съм се, кога вечерял дядо Господ • работи ми честта** *диал.*

РАБОТИ МИ УСТАТА — вж. РАБОТИ МИ ЧЕНЕТО

РАБОТИ МИ ЧЕНЕТО — Умея да говоря добре, увлекателно и убедително; красноречив и сладкодумен съм. *Работи му ченето на това момче, от него ще излезе добър адвокат.*

— **сече ми ченето • играе ми ченето • работи ми устата • имам уста • имам чене • имам дар слово** *книж.* **• имам медена уста • имам златна уста • с устата си звезди свалям • с устата си звезди снемам • с устата си звезди ловя • с езика си звезди свалям • с езика си звезди снемам • с езика си звезди ловя • с уста‹та› си птички ловя • мед ми капе от устата • мед ми се лее от устата • мед ми тече от устата • сече ми чейнето ‹като халваджийска тесла›** *диал.*

РАБОТИ МИ ЧЕСТТА *диал.* — вж. РАБОТИ МИ КЪСМЕТЪТ

РАЖДА МИ/ РОДИ МИ ГЛАВАТА —

1. *Нещо.* Измислям нещо, някакъв план, решение; съобразявам как да постъпя. *Най-накрая главата му роди план за отмъщение.* ✧ *Не знам още какво да правя, но все нещо ще ми роди главата.*

— **ражда ми/ роди ми тиквата** *шег.* **• ражда ми/ роди ми кратуната** *шег.*

2. *Само в несв. в.* вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

РАЖДА МИ/ РОДИ МИ КРАТУНАТА *шег.* —

1. вж. РАЖДА МИ/ РОДИ МИ ГЛАВАТА
2. *Само в несв. в.* вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

РАЖДА МИ/ РОДИ МИ ТИКВАТА *шег.* —

1. вж. РАЖДА МИ/ РОДИ МИ ГЛАВАТА
2. *Само в несв. в.* вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

РАЗБИВАМ/ РАЗБИЯ ГЛАВАТА *на някого* —

1. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА ГЛАВАТА (1 знач.)
2. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА КОКАЛИТЕ

РАЗБИВА МИ СЕ/ РАЗБИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО — вж. РАЗКЪСВА МИ СЕ/ РАЗКЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

РАЗБИВАМ/ РАЗБИЯ МУТРАТА *на някого грубо* — вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА КОКАЛИТЕ

РАЗБИВАМ/ РАЗБИЯ НА (В) ПУХ И ПРАХ —

1. *Нещо.* Напълно унищожавам, разрушавам нещо. *Собственикът на вдигнатата с „паяк" кола беше така вбесен, че се закани да разбие на пух и прах всичко, което му попадне пред очите.*

— **направям/ направя ‹на› пух и прах • направям/ направя ‹на› прах и пепел • правя ‹на› прах и пепел • превръщам/ превърна в (на) прах и пепел • обръщам/ обърна в прах и пепел • изравнявам/ изравня със земята • сравнявам/ сравня със земята • сривам/ срина със земята • камък върху камък не оставям/ оставя** *книж.* • **обръщам/ обърна в пепел и съсипни**

2. *Някого или нещо.* Сразявам, разгромявам някого или нещо. *Противникът беше разбит на пух и прах.* ✧ *С неоспорими факти разбих на пух и прах теориите му.*

— **направям/ направя ‹на› пух и прах • направям/ направя ‹на› прах и пепел**

РАЗБИВАМ/ РАЗБИЯ ОКОВИТЕ *на нещо книж.* — Освобождавам се от нечия власт, от някаква зависимост. *Народът разби оковите на политическата и икономическата си зависимост.*

— **разчупвам/ разчупя оковите** *книж.* • **чупя оковите** *книж.* • **троша оковите** *книж.* • **счупвам/ счупя оковите** *книж.* • **строшавам/ строша оковите** *книж.*

РАЗБИВАМ ОТВОРЕНИ ВРАТИ *книж.* — вж. ЧУКАМ НА ОТВОРЕНА ВРАТА *книж.*

РАЗБИВАМ СИ/ РАЗБИЯ СИ ГЛАВАТА — вж. СЧУПВАМ СИ/ СЧУПЯ СИ ГЛАВАТА (1 и 2 знач.)

РАЗБИВАМ/ РАЗБИЯ СЪРЦЕТО *на някого* — вж. РАЗКЪСВАМ/ РАЗКЪСАМ СЪРЦЕТО

РАЗБИРА ЛИ ‹ТИ› СВИНЯ ОТ КЛАДЕНЧОВА ВОДА *пренебр.* — Употребява се за прост, ограничен човек, който не може да разбере и оцени нещо по-хубаво, по-добро. *Жена му е толкова проста, а той я повел из Европа да й показва културни паметници. Разбира ли ти свиня от кладенчова вода?*

— **проумява ли ‹ти› свиня от кладенчова вода** *пренебр.* • **отбира ли ‹ти› свиня от кладенчова вода** *пренебр.* • **знае свиня кладенчова вода** *пренебр.* • **знае ‹ти› свиня, що е диня** *диал. пренебр.* • **знае ли свиня да пие из бъкел вода** *диал. пренебр.* • **отбира ли ‹ти› магаре от магданоз** *диал. пренебр.* • **разбира свиня от портокал** *жарг. пренебр.*

РАЗБИРА СВИНЯ ОТ ПОРТОКАЛ *жарг. пренебр.* — вж. РАЗБИРА ЛИ ‹ТИ› СВИНЯ ОТ КЛАДЕНЧОВА ВОДА *пренебр.*

РАЗБУНВАМ/ РАЗБУНЯ ДУХОВЕТЕ *някъде* — вж. МЪТЯ ВОДАТА (ВОДИТЕ) (2 знач.)

РАЗБЪРКВАМ/ РАЗБЪРКАМ АКЪЛА *на някого* — вж. РАЗБЪРКВАМ/ РАЗБЪРКАМ ГЛАВАТА

РАЗБЪРКВАМ/ РАЗБЪРКАМ ГЛАВАТА *на някого* — Повлиявам лошо на някого, като му внушавам вредни идеи и го отклонявам от правилния начин на мислене и действие; размирявам някого. *Майката е убедена, че за лошото поведение на сина й в училище са виновни приятелите му, които му разбъркват главата.*

— **разбърквам/ разбъркам мозъка** • **разбърквам/ разбъркам ума** • **разбърквам/ разбъркам акъла** • **забърквам/ забъркам главата** • **забърквам/ забъркам ума** • **забърквам/ забъркам акъла** • **размътвам/ размътя главата** • **размътвам/ размътя мозъка** • **размътвам/ размътя ума** • **размътвам/ размътя акъла** • **мътя главата** • **мътя мозъка** • **мътя ума** • **мътя акъла** • **бъркам главата** • **бъркам ума** • **бъркам акъла**

РАЗБЪРКВАМЕ СИ/ РАЗБЪРКАМЕ СИ КАПИТЕ — вж. РАЗМЕНЯМЕ СИ/ РАЗМЕНИМ СИ ШАПКИТЕ

РАЗБЪРКВАМЕ СИ/ РАЗБЪРКАМЕ СИ ШАПКИТЕ — вж. РАЗМЕНЯМЕ СИ/ РАЗМЕНИМ СИ ШАПКИТЕ

РАЗБЪРКВАМ/ РАЗБЪРКАМ МОЗЪКА *на някого* — вж. РАЗБЪРКВАМ/ РАЗБЪРКАМ ГЛАВАТА

РАЗБЪРКВАМ/ РАЗБЪРКАМ СМЕТКИТЕ *на някого* — вж. ОБЪРКВАМ/ ОБЪРКАМ СМЕТКИТЕ

РАЗБЪРКВАМ/ РАЗБЪРКАМ *някакви* **ТРИЦИ** — вж. ОБЪРКВАМ/ ОБЪРКАМ *някакви* ТРИЦИ

РАЗБЪРКВАМ/ РАЗБЪРКАМ УМА *на някого* — вж. РАЗБЪРКВАМ/ РАЗБЪРКАМ ГЛАВАТА

РАЗВАЛЯ МИ СЕ/ РАЗВАЛИ МИ СЕ КЕФЪТ — вж. СКЪРШВА МИ СЕ/ СКЪРШИ МИ СЕ КЕФЪТ

РАЗВАЛЯМ/ РАЗВАЛЯ КАЛИМЕРАТА *с някого* — Развалям приятелските си отношения, скарвам се с някого. *Ако още веднъж постъпиш нечестно спрямо мене, разваляме калимерата.* ✧ *Вече не ги виждаме заедно, май че са развалили калимерата.*

— **скъсвам/ скъсам дипломатическите «си» отношения • разменяме си/ разменим си шапките • размесваме си/ размесим си шапките • разбъркваме си/ разбъркаме си шапките • омесваме си/ омесим си шапките • сбъркваме си/ сбъркаме си шапките • сритваме си/ сритаме си шапките • променяме си/ променим си шапките • разменяме си/ разменим си капите • размесваме си/ размесим си капите • разбъркваме си/ разбъркаме си капите • омесваме си/ омесим си капите • сбъркваме си/ сбъркаме си капите • сбутваме си/ сбутаме си капите** *диал.* • **омешваме си/ омешаме си шапките** *диал.* • **смешваме си/ смешаме си шапките** *диал.*

РАЗВИЛА МИ СЕ Е БУРМАТА — вж. ЛИПСВА МИ ЕДНАТА ДЪСКА

РАЗВЛАЧАМ БОБ *за някого ирон.* — вж. БОБ ДЪРПАМ *ирон.*

РАЗВРЕЖДАМ/ РАЗВРЕДЯ РАНАТА *на някого* — Засягам най-болезненото, най-чувствителното място на някого, предизвиквам неприятни, болезнени преживявания у някого. *Не е уместно да му припомняш за фалита и да развреждаш раната му.* ✧ *Не развреждай раната ми с приказки за развода.*

— **чопля раната • бъркам (бръквам/ бръкна) с пръст в раната • бутам (бутвам/ бутна) пръст‹а› в раната • пъхам/ пъхна пръст в раната • слагам/ сложа пръст на (в) раната • поставям/ поставя пръст на (в) раната • турям/ туря (турвам/ турна) пръст на (в) раната • сипвам/ сипя сол в раната • посипвам/ посипя сол в раната • слагам/ сложа сол в раната • поставям/ поставя сол в раната • турям/ туря (турвам/ турна) сол в раната • настъпвам/ настъпя по мазола • настъпвам/ настъпя по ‹най-›болното място • настъпвам/ настъпя ‹котката (котето)› по (за) опашката**

РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА ЕЗИКА *на някого* —

1. Накарвам някого да почне да говори, да каже нещо. *Трудно е на един затворен и мълчалив човек да му развържеш езика.*

— **отварям/ отворя устата • развързвам/ развържа устата**

2. Принуждавам някого да проговори, да каже нещо, което не желае и би трябвало да премълчи. *Дай му да пие, алкохолът ще му развърже езика и всичко ще си признае.*

— **отварям/ отворя устата • развързвам/ развържа устата**

РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА ЕЗИК‹А СИ› — Започвам да говоря много, при което изричам неща, които би трябвало да премълча, да не казвам; разприказвам се, раздрънквам се. *Тя се притесняваше приятелката ѝ да не си развърже езика и да издаде тайната ѝ.* ✧ *Много е хлевоуста, като развърже език, започва всички подред да одумва.*

— **развързвам/ развържа уста‹‹та си› • отвързвам си/ отвържа си езика • езикът ми се развързва/ развърже • устата ми се развързва/ развърже • отварям/ отворя уста‹та си› • отварям си/ отворя си човката** *жарг.* • **отварям си/ отворя си плювалника** *жарг. грубо* • **пускам/ пусна език от аршин повече** *диал.*

РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА КЕСИЯТА СИ —

1. Похарчвам, давам пари за нещо, обикн. неохотно, против желанието си. *Колкото и да му беше неприятно, трябваше да развърже кесията си и да ѝ даде пари за шивачка.*

— **отвързвам/ отвържа кесията си • отпускам/ отпусна кесията си • бръквам/ бръкна в кесията си • бръквам се/ бръкна се в кесията • бръквам/ бръкна в джоба си • бръквам се/ бръкна се в джоба**

2. Проявявам щедрост. *Откакто забогатя често развързваше кесията си за благотворителни цели.*

— **отвързвам/ отвържа кесията си • отпускам/ отпусна кесията си**

РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА РЪЦЕТЕ *на някого* — Давам пълна възможност на някого да действа свободно или свободно да предприеме нещо. *Парламентът прие закони, които развързват ръцете на следствието и му дават възможност за по-ефективна работа срещу нарушителите на закона.*

— **оставям/ оставя развързани ръцете • оставям/ оставя** *някого* **с развързани ръце**

РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА УСТАТА *на някого* — вж. РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА ЕЗИКА (1 и 2 знач.)

РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА УСТА‹ТА СИ› — вж. РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА ЕЗИК‹А СИ›

РАЗВЪРТЕНИ МИ СА БУРМИТЕ — вж. ЛИПСВА МИ ЕДНАТА ДЪСКА

РАЗВЯВАМ/ РАЗВЕЯ БАЙРАКА — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ЗНАМЕТО *книж.*

РАЗВЯВАМ/ РАЗВЕЯ ЗНАМЕТО *книж.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ЗНАМЕТО *книж.*

РАЗВЯВАМ СИ/ РАЗВЕЯ СИ БАЙРАКА — вж. РАЗИГРАВАМ СИ КОНЯ (КОНЧЕТО)

РАЗГЛЕЖДАМ/ РАЗГЛЕДАМ ПОД ЛУПА *нещо* — вж. ГЛЕДАМ ПОД ЛУПА

РАЗГЛЕЖДАМ/ РАЗГЛЕДАМ ПОД МИКРОСКОП *нещо* — вж. ГЛЕДАМ ПОД ЛУПА

РАЗГОНВАМ/ РАЗГОНЯ ФАМИЛИЯТА *на някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО (1 и 2 знач.)

РАЗГРАДЕН ДВОР — Безстопанствено място, оставено без контрол, с което всеки може да прави каквото си иска безнаказано. *При отслабване на държавните институции и липса на контрол, страната ще се превърне в разграден двор.*

— **село без кучета**

РАЗДВИЖВАМ СИ/ РАЗДВИЖА СИ АКЪЛА — вж. РАЗМЪРДВАМ СИ/ РАЗМЪРДАМ СИ УМА

РАЗДВИЖВАМ СИ/ РАЗДВИЖА СИ МОЗЪКА — вж. РАЗМЪРДВАМ СИ/ РАЗМЪРДАМ СИ УМА

РАЗДВИЖВАМ СИ/ РАЗДВИЖА СИ УМА — вж. РАЗМЪРДВАМ СИ/ РАЗМЪРДАМ СИ УМА

РАЗДЕЛЯМ (РАЗДЕЛЯМЕ) ЛЕГЛО *с някого* — вж. ДЕЛЯ (ДЕЛИМ) ЛЕГЛО

РАЗДУХВАМ/ РАЗДУХАМ ОГЪНЯ — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

РАЗИГРАВА МИ СЕ/ РАЗИГРАЕ МИ СЕ КРЪВТА — Обхваща ме силно вълнение, възбуда; изпадам под властта на някакво силно чувство. *Не е стар, щом му се разиграва кръвта при вида на хубава жена.*

— **кръвта ми заиграва/ заиграе • кипва ми/ кипне ми кръвта • пламва/ пламне ми кръвта • запалва ми се/ запали ми се кръвта • разпалва ми се/ разпали ми се кръвта**

РАЗИГРАВАМ/ РАЗИГРАЯ КОМЕДИЯ (КОМЕДИИ) — Преструвам се, държа се неискрено, фалшиво. *В един момент тя се усъмни дали той не разиграва някаква комедия, преструвайки се на лудо влюбен в нея.*

— **играя комедия (комедии) • изигравам/ изиграя комедия‹та› • играя театър • разигравам/ разиграя театър**

РАЗИГРАВАМ СИ КОНЯ (КОНЧЕТО) — Правя каквото си искам, върша произволи; своеволнича. *Откакто стана началник, разиграва си коня и никой не смее да му се противопостави. ✧ Кметът си мисли, че като е на власт, може да си разиграва кончето и да действа безогледно.*

— **развявам си/ развея си байрака • разпасвам си/ разпаша си пояса • карам през просото • вървя през просото • газя бос из лука • ходя бос из лука • намерил съм стадо без кучета • намерил съм село без кучета, ‹тръгнал съм без тояга› • намерил съм село без кучета, тръгнал съм без сопа**

РАЗИГРАВАМ/ РАЗИГРАЯ ТЕАТЪР — вж. РАЗИГРАВАМ/ РАЗИГРАЯ КОМЕДИЯ (КОМЕДИИ)

РАЗИГРАВАТ МИ СЕ/ РАЗИГРАЯТ МИ СЕ НЕРВИТЕ и РАЗИГРАВА МИ СЕ/ РАЗИГРАЕ МИ СЕ НЕРВЪТ — вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ

РАЗКАТАВАМ/ РАЗКАТАЯ ФАМИЛИЯТА *на някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО (1 и 2 знач.)

РАЗКЛАЩАТ МИ СЕ/ РАЗКЛАТЯТ МИ СЕ КРАКАТА — вж. КРАКАТА МИ СЕ КЛАТЯТ

Р

РАЗКРИВАМ/ РАЗКРИЯ ИСТИНСКОТО СИ ЛИЦЕ — Разкривам истинската си същност, показвам се такъв, какъвто съм. *След като станаха известни редица факти, които го разобличаваха, той беше принуден да разкрие истинското си лице.*

— **показвам/ покажа истинското си лице • свалям си/ сваля си маската • снемам си/ снема си маската • смъквам си/ смъкна си маската • махвам си/ махна си маската • хвърлям си/ хвърля си маската**

РАЗКРИВАМ/ РАЗКРИЯ КАРТИТЕ СИ — Казвам открито какво мисля, показвам намеренията и целите си. *Тя беше много притворна и никога не разкриваше картите си.*

— **откривам/ открия картите си • издавам/ издам картите си • играя с открити карти**

РАЗКРИВАМ/ РАЗКРИЯ СПАТИИТЕ *на някого* — Разбирам, узнавам тайните на някого, скритите му ходове и намерения. *Колкото и да се мъчеше да държи в тайна връзката си с тази жена, приятелите му разкриха спатиите. ✧ Неочаквано той попадна на факти, с които разкри спатиите на политическия си опонент.*

— **откривам/ открия спатиите • хващам/ хвана спатиите • улавям/ уловя спатиите**

РАЗКЪСВАМ/ РАЗКЪСАМ ДУШАТА *на някого* — вж. РАЗКЪСВАМ/ РАЗКЪСАМ СЪРЦЕТО

РАЗКЪСВА МИ СЕ/ РАЗКЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО — Става ми много мъчно, изпитвам силна скръб, мъка, жалост. *Като я гледам как плаче, разкъсва ми се сърцето. ✧ Разкъса ѝ се сърцето, като видя мизерията, в която живееха тези хора.*

— **скъсва ми се/ скъса ми се сърцето • скъсва ми се/ скъса ми се душата • разбива ми се/ разбие ми се сърцето • заболява ме/ заболи ме сърцето • къса ми се сърцето • боли ме сърцето • боли ме душата • хваща ме за сърцето • сърцето ми се облива с кръв • кръв капе от (на) сърцето ми • сърцето ми се качва/ качи в гърлото**

РАЗКЪСВАМ/ РАЗКЪСАМ СЪРЦЕТО *на някого* — Причинявам силна скръб, мъка, болка на някого. *Тъжната ѝ изповед разкъсваше сърцето му. ✧ Скръбната вест му разкъса сърцето.*

— **разкъсвам/ разкъсам душата • разбивам/ разбия сърцето • късам сърцето • късам душата**

РАЗМАЗВАМ/ РАЗМАЖА ГЛАВАТА *на някого* —
1. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА ГЛАВАТА (1 знач.)
2. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА КОКАЛИТЕ

РАЗМАЗВАМ/ РАЗМАЖА МУТРАТА *на някого грубо* —
1. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА ГЛАВАТА (1 знач.)
2. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА КОКАЛИТЕ

РАЗМЕНЯМ/ РАЗМЕНЯ АТ ЗА МАГАРЕ — вж. РАЗМЕНЯМ/ РАЗМЕНЯ КОН ЗА КОКОШКА

РАЗМЕНЯМЕ СИ/ РАЗМЕНИМ СИ КАПИТЕ — вж. РАЗМЕНЯМЕ СИ/ РАЗМЕНИМ СИ ШАПКИТЕ

РАЗМЕНЯМЕ СИ/ РАЗМЕНИМ СИ ШАПКИТЕ — Развалям добрите си отношение, скарвам се с някого. *Напоследък непрекъснато ме дразниш и ми създаваш неприятности, гледай да не си разменим шапките.*

— **разбъркваме си/ разбъркаме си шапките • размесваме си/ размесим си шапките • омесваме си/ омесим си шапките • сбъркваме си/ сбъркаме си шапките • променяме си/ променим си шапките • сритваме си/ сритаме си шапките • разменяме си/ разменим си капите • разбъркваме си/ разбъркаме си капите • размесваме си/ размесим си капите • омесваме си/ омесим си капите • сбъркваме си/ сбъркаме си капите • сбутваме си/ сбутаме си капите** *диал.* • **омешваме си/ омешаме си шапките** *диал.* • **смешваме си/ смешаме си шапките** *диал.* • **развалям/ разваля калимерата • скъсвам/ скъсам дипломатическите ‹си› отношения**

РАЗМЕНЯМ/ РАЗМЕНЯ КОН ЗА КОКОШКА — Неизгодно, със загуба извършвам някаква сделка, неразумно извършвам някаква продажба или замяна. *С продажбата на чудесната си вила и покупката на това сбутано панелно жилище размени кон за кокошка.*

— **заменям/ заменя кон за кокошка • сменям/ сменя кон за кокошка • давам/ дам кон за кокошка • сменям/ сменя кон за магаре • давам/ дам кон за магаре • разменям/ разменя ат за магаре • сменям/ сменя ат за магаре • давам/ дам ат за магаре • давам/ дам жито за плява**

РАЗМЕСВАМЕ СИ/ РАЗМЕСИМ СИ КАПИТЕ — вж. РАЗМЕНЯМЕ СИ/ РАЗМЕНИМ СИ ШАПКИТЕ

РАЗМЕСВАМЕ СИ/ РАЗМЕСИМ СИ ШАПКИТЕ — вж. РАЗМЕНЯМЕ СИ/ РАЗМЕНИМ СИ ШАПКИТЕ

РАЗМЪРДВАМ СИ/ РАЗМЪРДАМ СИ АКЪЛА — вж. РАЗМЪРДВАМ СИ/ РАЗМЪРДАМ СИ УМА

РАЗМЪРДВАМ СИ/ РАЗМЪРДАМ СИ МОЗЪКА — вж. РАЗМЪРДВАМ СИ/ РАЗМЪРДАМ СИ УМА

РАЗМЪРДВАМ СИ/ РАЗМЪРДАМ СИ УМА — Започвам да разсъждавам, замислям се върху нещо. *Ако си размърдаш малко ума, ще намериш изход от положението.*

— **размърдвам си/ размърдам си мозъка • размърдвам си/ размърдам си акъла • раздвижвам си/ раздвижа си мозъка • раздвижвам си/ раздвижа си ума • раздвижвам си/ раздвижа си акъла • напрягам си/ напрегна си сивите клетки** *книж.*

РАЗМЪТВАМ/ РАЗМЪТЯ АКЪЛА *на някого* — вж. РАЗМЪТВАМ/ РАЗМЪТЯ ГЛАВАТА (1 и 2 знач.)

РАЗМЪТВАМ/ РАЗМЪТЯ ВОДАТА *на някого или някъде* — вж. МЪТЯ ВОДАТА (ВОДИТЕ) (1 и 2 знач.)

РАЗМЪТВАМ/ РАЗМЪТЯ ГЛАВАТА *на някого* —

1. За алкохолно питие — правя някой да не може да разсъждава трезво, да няма ясно съзнание. *Ракията му размъти главата и той започна да говори глупости.*

— **размътвам/ размътя мозъка • размътвам/ размътя ума • размътвам/ размътя акъла**

2. Повлиявам лошо на някого, като му внушавам вредни идеи и го отклонявам от правилния начин на мислене и действие; размирявам някого. *Лоши другари му размътват главата и го подтикват да върши щуротии.*

— **размътвам/ размътя мозъка • размътвам/ размътя ума • размътвам/ размътя акъла • разбърквам/ разбъркам главата • разбърквам/ разбъркам мозъка • разбърквам/ разбъркам ума • разбърквам/ разбъркам акъла • забърквам/ забъркам главата • забърквам/ забъркам ума • забърквам/ забъркам акъла • мътя главата • мътя мозъка • мътя ума • мътя акъла • бъркам главата • бъркам ума • бъркам акъла**

РАЗМЪТВАМ/ РАЗМЪТЯ МОЗЪКА *на някого* — вж. РАЗМЪТВАМ/ РАЗМЪТЯ ГЛАВАТА (1 и 2 знач.)

РАЗМЪТВАМ/ РАЗМЪТЯ УМА *на някого* — вж. РАЗМЪТВАМ/ РАЗМЪТЯ ГЛАВАТА (1 и 2 знач.)

РАЗПАЛВА МИ СЕ/ РАЗПАЛИ МИ СЕ КРЪВТА — вж. КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КРЪВТА

РАЗПАСВАМ СИ/ РАЗПАША СИ ПОЯСА —

1. Започвам да върша безобразия, да се държа безогледно, като не се съобразявам с никого и с нищо и постъпвам както си искам; своеволнича. *Като е началник, мисли, че може да си разпасва пояса и да тормози подчинените си. ✧ Той си е разпасал пояса и не се подчинява на никакви наредби.*

— развявам си/ развея си байрака • разигравам си коня (essentially кончето) • карам през просото • вървя през просото • газя бос из лука • ходя бос из лука • намерил съм стадо без кучета • намерил съм село без кучета, ‹тръгнал съм без тояга› • намерил съм село без кучета, тръгнал съм без сопа

2. вж. ПОВЛИЧАМ СИ/ ПОВЛЕКА СИ ПОЯСА

РАЗПЛАКВАМ/ РАЗПЛАЧА ДЕТЕ В МАЙКА — Безчинствам, върша големи жестокости, не щадя никого. *Из селата вилнееха банди, които разплакваха дете в майка.*

— разплаквам/ разплача дете в майчина утроба

РАЗПЛАКВАМ/ РАЗПЛАЧА ДЕТЕ В МАЙЧИНА УТРОБА — вж. РАЗПЛАКВАМ/ РАЗПЛАЧА ДЕТЕ В МАЙКА

Р

РАЗПРАВЯЙ ГО (ГИ ‹ТИЯ›) НА ЛАНСКИЯ (ЛАНШНИЯ) СНЯГ *пренебр.* — вж. РАЗПРАВЯЙ НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

РАЗПРАВЯЙ НА ВЕХТАТА МИ ШАПКА *пренебр.* — вж. РАЗПРАВЯЙ НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

РАЗПРАВЯЙ НА КАЛПАКА МИ *пренебр.* — вж. РАЗПРАВЯЙ НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

РАЗПРАВЯЙ НА ЛАНСКАТА (ЛАНШНАТА) МИ ШАПКА *пренебр.* — вж. РАЗПРАВЯЙ НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

РАЗПРАВЯЙ НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.* — Реплика към някой, който лъже, не казва истината — не ти вярвам, лъжеш. *— Утре ще ти върна парите. — Разправяй ги на старата ми шапка. ✧ Разправяй ги на старата ми шапка, че ще има увеличение на заплатите.*

— разправяй на вехтата ми шапка *пренебр.* • разправяй на ланската (ланшната) ми шапка *пренебр.* • разправяй на съдраната ми шапка *пренебр.* •

разправяй на шапката ми *пренебр.* • приказвай на старата ми шапка *пренебр.* • приказвай на вехтата ми шапка *пренебр.* • приказвай на съдраната ми шапка *пренебр.* • кажи ‹го› на старата ми шапка *пренебр.* • кажи ‹го› на вехтата ми шапка *пренебр.* • кажи ‹го› на старата ми капа *пренебр.* • кажи ‹го› на вехтата ми капа *пренебр.* • кажи на шапката ми *пренебр.* • кажи на капата ми *пренебр.* • кажи ми на калпака *пренебр.* • разправяй на калпака ми *пренебр.* • разправяй на феса ми *пренебр.* • разправяй го (ги ‹тия›) на ланския (ланшния) сняг *пренебр.* • разправяй на стария ми кюлях *диал. пренебр.*

РАЗПРАВЯЙ НА СТАРИЯ МИ КЮЛЯХ *диал. пренебр.* — вж. РАЗПРАВЯЙ НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

РАЗПРАВЯЙ НА СЪДРАНАТА МИ ШАПКА *пренебр.* — вж. РАЗПРАВЯЙ НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

РАЗПРАВЯЙ НА ФЕСА МИ *пренебр.* — вж. РАЗПРАВЯЙ НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

РАЗПРАВЯЙ НА ШАПКАТА МИ *пренебр.* — вж. РАЗПРАВЯЙ НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

РАЗПРАНА МИ Е УСТАТА — Говоря много, прекалено приказлив, словоохотлив съм. *Разпрана ѝ е устата, като вземе думата, не млъква.*

— имам голяма уста • устата ми е голяма • имам голямо чене • имам арменска уста • арменска ми е устата • имам уста като хамбар *пренебр.* • устата ми са като кречетало *неодобр.* • устата ми са като воденица *неодобр.* • на воденица съм се родил *неодобр.* • баща ми ме правил на воденица *неодобр.* • мелят ми (мели ми) устата *неодобр.* • мели ми ченето *неодобр.* • мели ми воденицата *неодобр.* • работи ми воденицата *неодобр.* • меля като ‹празна› воденица *неодобр.* • меля като ‹празна› мелница *неодобр.* • меля като воденично кречетало *неодобр.* • меля като ветрена мелница *неодобр.* • меля с езика си *неодобр.* • не ми спира езикът *неодобр.* не ми се запира езикът *диал. неодобр.* • не ми спира устата *неодобр.*

РАЗПРАНА УСТА — Човек, който говори прекалено много и обикн. неуместни неща; дърдорко, бърборко. *Тази разпрана уста няма ли да млъкне най-после, главата ме заболя.*

— арменска уста • празна воденица *пренебр.* • дървен философ *пренебр.* • една му глава, а сто му езика • даскал праскал *диал. пренебр.*

РАЗПЪВАМ/ РАЗПЪНА НА КРЪСТ *някого книж.* — Тормозя, измъчвам,

изтезавам някого. *За да изтръгне самопризнанията му, следователят беше готов да го разпъне на кръст. ✧ Синът ѝ на кръст я разпъва да му припише апартамента.*

— **изваждам/ извадя душата (душичката, душицата) • вадя душата (душичката, душицата) • изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата) • превеждам/ преведа през деветте кръга на ада** *книж.* **• въртя на ръжен • въртя на шиш • пека на ръжен • пека на шиш • пека на огън • пека душицата • ям душата • ям главата • изяждам/ изям душата (душицата)**

РАЗПЪВАМ СЕ НА ЧЕТИРИ — Работя пряко силите си, изтрепвам се от работа. *Родителите му се разпъват на четири да го издържат да учи, а той нехае и кисне по кафенетата. ✧ Човекът се трепе, разпъва се на четири, за да изкара прехраната на семейството си.*

— **опъвам каиша • тегля каиша • опъвам хомота • превивам гръб • подвивам гръб • превивам гръбнак<а си> • не изправям/ изправя гръб • не изправям/ изправя кръст • не подвивам/ подвия крак • не подгъвам/ подгъна крак • не сгъвам/ сгъна крак • не превивам/ превия крак • не подвивам/ подвия нозе (нога)** *диал.* **• въртя се като дявол на шиш • превивам шия** *диал.* **• блъскам си главата • бъхтя си главата • чукам си главата • блъскам си ангелите • бъхтя си ангелите • бия си ангелите • чукам си рогата • потя се <и> под езика • потя се и под носа • изпотявам се/ изпотя се под езика • изпотявам се/ изпотя се под носа • изпотявам се/ изпотя се и под ухото**

РАЗРУШАВАМ/ РАЗРУША ВСИЧКИ МОСТОВЕ ЗАД СЕБЕ СИ — вж. ИЗГАРЯМ/ ИЗГОРЯ ВСИЧКИ МОСТОВЕ ЗАД СЕБЕ СИ

РАЗСИПВАМ/ РАЗСИПЯ ПИПЕРА *диал.* — вж. ПУСКАМ СИ/ ПУСНА СИ БОЖУРА

РАЗСТРОЙВАМ/ РАЗСТРОЯ НЕРВИТЕ *на някого* — вж. ОПЪВАМ/ ОПЪНА НЕРВИТЕ

РАЗТВАРЯМ/ РАЗТВОРЯ ВРАТИТЕ (ВРАТАТА) *някому* — Давам, предоставям възможност на някого да има достъп някъде, да се ползва от нещо, да участва в нещо. *Операта отново разтвори вратите си за почитателите на оперното изкуство.*

— **отварям/ отворя вратите (вратата) • откривам/ открия вратите (вратата) • отварям/ отворя входа**

РАЗТВАРЯМ/ РАЗТВОРЯ ДУШАТА СИ *пред някого* — Споделям чувствата, мислите, преживяванията си с някого, казвам му всичко, което съм таил

или което ме вълнува, измъчва. *Тя знаеше, че ако му се довери, ако разтвори душата си пред него, ще ѝ олекне.*

— **отварям/ отворя душата си • откривам/ открия душата си • разтварям/ разтворя сърцето си • отварям/ отворя сърцето си • откривам/ открия сърцето си • изливам си/ излея си душата • отпускам/ отпусна душата си**

РАЗТВАРЯМ/ РАЗТВОРЯ СЪРЦЕТО СИ *пред някого* — вж. РАЗТВАРЯМ/ РАЗТВОРЯ ДУШАТА СИ

РАЗТРЕПЕРВАТ МИ СЕ/ РАЗТРЕПЕРЯТ МИ СЕ ГАЩИТЕ — вж. ОТИВА МИ/ ОТИДЕ МИ СЪРЦЕТО В ПЕТИТЕ

РАЗТРЕПЕРВАТ МИ СЕ/ РАЗТРЕПЕРЯТ МИ СЕ МАРТИНКИТЕ — вж. ОТИВА МИ/ ОТИДЕ МИ СЪРЦЕТО В ПЕТИТЕ

РАЗТУРЯ МИ СЕ/ РАЗТУРИ МИ СЕ КЕФЪТ *диал.* — вж. СКЪРШВА МИ СЕ/ СКЪРШИ МИ СЕ КЕФЪТ

РАЗТЯГАМ ЛАСТИЦИ *жарг.* — вж. РАЗТЯГАМ ЛОКУМИ

РАЗТЯГАМ ЛОКУМИ — Говоря или пиша многословно, не по същество, обикн. с цел да прикрия незнанието си или за да не кажа това, което мисля. *Не знаеше въпроса, който му се падна на изпита и започна да разтяга локуми.* ✧ *Не разтягай локуми, а кажи направо какво мислиш по този въпрос.*

— **тегля локуми • усуквам го ‹по килифарски› • опявам го по килифарски • усуквам я (го) • въртя, суча (усуквам) • разтягам ластици** *жарг.*

РАЗХЛОПАЛА МИ СЕ Е ДЪСКАТА — вж. ХЛОПА МИ ДЪСКАТА

РАЗЧЕКВАМ/ РАЗЧЕКНА ‹ЕДНИ› УСТА — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ЕДНИ (ЕДНА) УСТА

РАЗЧИСТВАМ/ РАЗЧИСТЯ ПЪТ‹Я› *на някого или на нещо* — вж. ПРОПРАВЯМ/ ПРОПРАВЯ ПЪТ‹Я› (1 и 2 знач.)

РАЗЧИСТВАМ СИ/ РАЗЧИСТЯ СИ ПЪТ‹Я› — вж. ПРОПРАВЯМ СИ/ ПРОПРАВЯ СИ ПЪТ‹Я› (1 и 2 знач.)

РАЗЧИСТВАМ СИ/ РАЗЧИСТЯ СИ ПЪТ‹Я› С ЛАКТИ — вж. ПРОПРАВЯМ СИ/ ПРОПРАВЯ СИ ПЪТ‹Я› С ЛАКТИ

РАЗЧИСТВАМ СИ/ РАЗЧИСТЯ СИ ПЪТ‹Я› СЪС ЗЪБИ И ЛАКТИ — вж. ПРОПРАВЯМ СИ/ ПРОПРАВЯ СИ ПЪТ‹Я› С ЛАКТИ

РАЗЧИСТВАМ СИ/ РАЗЧИСТЯ СИ СМЕТКИТЕ (СМЕТКАТА) *с някого* —

1. Уреждам някакви парични отношения, разплащам се с някого. *Тежат ми стари борчове към тебе, искам да си разчистим сметките.*

— **уреждам си/ уредя си сметките (сметката) • очиствам си/ очистя си сметките (сметката) • виждам си/ видя си сметките (сметката) • гледам си сметките**

2. Изяснявам личните си отношения с някого. *Двамата решиха да си разчистят сметките, да огладят насъбралите се недоразумения и разногласия.*

— **уреждам си/ уредя си сметките (сметката) • очиствам си/ очистя си сметките (сметката) • виждам си/ видя си сметките (сметката)**

3. Разправям се жестоко с някого, отмъщавам му. *Напоследък убийствата и взривовете са дело на бандити, които си разчистват сметките. ✧ Ти ме изигра, но аз ще си разчистя сметките с тебе.*

— **уреждам си/ уредя си сметките (сметката) • очиствам си/ очистя си сметките (сметката) • виждам си/ видя си сметките (сметката) • гледам си сметките • връщам/ върна с лихвата (лихвите) • плащам/ платя с лихвата (лихвите) • заплащам/ заплатя с лихвата (лихвите)**

РАЗЧУПВАМ/ РАЗЧУПЯ ЛЕДА — Преодолявам някаква хладина, отчужденост, скованост в отношенията си с някого; подобрявам, нормализирам отношенията си с някого. *Домакинът успя със своята приветливост и сърдечност да разчупи леда на официалността между гостите си.*

— **стопявам/ стопя леда • пробивам/ пробия леда • строшавам/ строша леда • счупвам/ счупя леда**

РАЗЧУПВАМ/ РАЗЧУПЯ ОКОВИТЕ *на нещо книж.* — вж. РАЗБИВАМ/ РАЗБИЯ ОКОВИТЕ *книж.*

РАЙ БОЖИ — вж. ЗЕМЕН РАЙ

РАМО ДО РАМО —

1. Заедно, един до друг. *По пътя те вървяха рамо до рамо.*

— **в пакет**

2. Заедно, съвместно, задружно. *Те бяха работили дълги години рамо до рамо. ✧ Двамата съпрузи преминаха през всички премеждия на живота рамо до рамо.*

— **ръка за ръка**

РАСТАТ МИ УШИТЕ —

1. Повишава ми се самочувствието от постигнати успехи или от отправени към мене хвалби и похвали. *Като слушаше хвалбите за книгата си, чувстваше как ѝ растат ушите.*

— **порастват ми/ пораснат ми ушите • вдигат ми се/ вдигнат ми се акциите • повдигат ми се/ повдигнат ми се акциите • качват ми се/ качат ми се акциите • покачват ми се/ покачат ми се акциите • пораства ми/ порасне ми работата**

2. вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС

РАСЪЛ В САКСИЯ — Отгледан с много грижи и внимание, неопитен и неподготвен да се справя с трудностите на живота; разглезен, разгален. *Дъщеря ѝ е расла в саксия, затова не може сама да се оправя в живота.*

— **расъл под похлупак • расъл под стъклен капак • расъл под крило • израснал на дюшек**

РАСЪЛ ПОД КРИЛО — вж. РАСЪЛ В САКСИЯ

РАСЪЛ ПОД ПОХЛУПАК — вж. РАСЪЛ В САКСИЯ

РАСЪЛ ПОД СТЪКЛЕН КАПАК — вж. РАСЪЛ В САКСИЯ

РЕДКИ МИ СА ПРЪСТИТЕ — Харча много, прекалено разточителен съм. *Редки ѝ са пръстите, вземе ли заплата, веднага я изхарчва.*

— **имам редки пръсти • имам широки пръсти • с широки пръсти съм • имам широка ръка • широка ми е ръката • с широка ръка съм • парà не свъртам • парà не се свърта у мене**

РЕЖА ИЗКЪСО — вж. РЕЖА НАКЪСО

РЕЖА КАТО КИСЕЛА КРАСТАВИЦА *някого* — вж. НАПРВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА

РЕЖА КАТО С НОЖ — Говоря рязко, остро. *Много е сприхав, виж го само как говори — реже като с нож.*

— **остър ми е езикът • остро ми е езичето • имам остър език • имам остро езиче • имам змийски език • имам змийско езиче**

РЕЖА КВИТАНЦИЯТА *някому* — вж. ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА КВИТАНЦИЯТА (КВИТАНЦИИТЕ)

РЕЖА КЛОНА, НА КОЙТО СЕДЯ — Действам против собствените си интереси, сам ставам причина да попадна в неизгодно положение, сам си навреждам със собствените си постъпки. *Не влизай в противоречие с родителите си, не режи клона, на който седиш.*

— **режа клона, на който стоя • сека клона, на който седя • сека клона, на който стоя • режа клона, на който съм стъпил • сека клона, на който съм стъпил • отсичам клона, на който съм стъпил • отсичам клона, на който седя • отсичам клона, на който стоя • сека дървото под себе си**

РЕЖА КЛОНА, НА КОЙТО СТОЯ — вж. РЕЖА КЛОНА, НА КОЙТО СЕДЯ

РЕЖА КЛОНА, НА КОЙТО СЪМ СТЪПИЛ — вж. РЕЖА КЛОНА, НА КОЙТО СЕДЯ

РЕЖА КЪСО — вж. РЕЖА НАКЪСО

РЕЖА НАКЪСО — Говоря кратко, стегнато, казвам само най-същественото. *Ако ще разказваш, режи накъсо.* ✧ *Вместо да реже накъсо, той се впусна в подробности.*

— **режа късо • режа изкъсо • сека накъсо • отсичам/ отсека накъсо • отрязвам/ отрежа накъсо**

РЕЖА НАПРАВО — Казвам нещо без заобикалки или деликатност, напълно откровено и точно. *Тя е такава по природа, реже направо, независимо дали ще се хареса това, което казва или не.*

— **сека направо • удрям/ ударя направо**

Р

РЕЖА СИ ГЛАВАТА —

1. *Със следв. изр. със съюз* **че, ако.** Напълно съм сигурен в достоверността на нещо, абсолютно съм убеден, че нещо ще стане, че е така или че нещо няма да стане, че не е така (с оглед на изказаното твърдение в следващото изречение). *Режа си главата, че нашият отбор ще победи.* ✧ *Режа си главата, че тя няма да дойде на срещата.*

— **отрязвам си/ отрежа си главата • сека си главата • залагам си/ заложа си главата • давам си/ дам си главата • обръсвам си/ обръсна си мустаците (мустаките) • отрязвам си/ отрежа си езика**

2. Гарантирам достоверността, истинността на нещо или гарантирам за някого; напълно съм убеден в нещо или съм сигурен в някого. *Режа си главата, че тя е невинна.* ✧ *Главата си режа, че той не е злоупотребил със служебното си положение.*

— **отрязвам си/ отрежа си главата • залагам си/ заложа си главата • давам си/ дам си главата • залагам си/ заложа си честта • подписвам/ подпиша с две‹те› ръце • с две‹те си› ръце се подписвам**

РЕКЛИ И КАЗАЛИ — Одумки, клюки, сплетни. *Продажбата трябва да се извърши открито, за да няма после рекли и казали.*

— **речено ‹и› казано**

РЕКЛИ НА КОТКАТА, А ТЯ НА ОПАШКАТА СИ — вж. КАЗАЛИ НА ЛИСИЦАТА, А ТЯ НА ОПАШКАТА СИ

РЕКЛИ НА КУЧЕТО, А ТО НА ОПАШКАТА СИ — вж. КАЗАЛИ НА ЛИСИЦАТА, А ТЯ НА ОПАШКАТА СИ

РЕКЛИ НА ЛИСИЦАТА, А ТЯ НА ОПАШКАТА СИ — вж. КАЗАЛИ НА ЛИСИЦАТА, А ТЯ НА ОПАШКАТА СИ

РЕЧЕНО ‹И› КАЗАНО — вж. РЕКЛИ И КАЗАЛИ

РИБАТА В МОРЕТО, НИЙ ТУРЯМЕ КОТЛЕТО *ирон.* — вж. РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, ТОЙ ТУРИЛ ТИГАНА НА ОГЪНЯ, ‹ЗА ДА Я ПЪРЖИ› *ирон.*

РИБАТА В РЕКАТА, ТЕ Й РЕЖАТ ЛУКА *ирон.* — вж. РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, ТОЙ ТУРИЛ ТИГАНА НА ОГЪНЯ, ‹ЗА ДА Я ПЪРЖИ› *ирон.*

РИБАТА Е ОЩЕ В МОРЕТО, ТОЙ ТУРИЛ НА ОГЪНЯ МЕНЧЕ ДА Я ВАРИ *ирон.* — вж. РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, ТОЙ ТУРИЛ ТИГАНА НА ОГЪНЯ, ‹ЗА ДА Я ПЪРЖИ› *ирон.*

РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, А НИЕ Я ЯДЕМ *ирон.* — вж. РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, ТОЙ ТУРИЛ ТИГАНА НА ОГЪНЯ, ‹ЗА ДА Я ПЪРЖИ› *ирон.*

РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, А ТЕ Й ГОТВЯТ ТИГАН *ирон.* — вж. РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, ТОЙ ТУРИЛ ТИГАНА НА ОГЪНЯ, ‹ЗА ДА Я ПЪРЖИ› *ирон.*

РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, А ТЕ Й ПЪРЖАТ ЛУКА *ирон.* — вж. РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, ТОЙ ТУРИЛ ТИГАНА НА ОГЪНЯ, ‹ЗА ДА Я ПЪРЖИ› *ирон.*

РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, А ТОЙ ОГЪНЯ ПАЛИ *ирон.* — вж. РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, ТОЙ ТУРИЛ ТИГАНА НА ОГЪНЯ, ‹ЗА ДА Я ПЪРЖИ› *ирон.*

РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, А ТЯ ТИГАНА СЛАГА *ирон.* — вж. РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, ТОЙ ТУРИЛ ТИГАНА НА ОГЪНЯ, ‹ЗА ДА Я ПЪРЖИ› *ирон.*

РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, ТОЙ ТУРИЛ ТИГАНА НА ОГЪНЯ, ‹ЗА ДА Я ПЪРЖИ› *ирон.* —Употребява се, когато някой предприеме предварителни приготовления, крои планове за нещо, чието осъществяване съвсем не е сигурно. *Още не му е одобрен проектът за строеж, а той вече наема майстори. Рибата още в морето, той турил тигана на огъня.*

— **рибата още в морето, а той огъня пали** *ирон.* • **рибата още в морето, а тя тигана слага** *ирон.* • **рибата още в морето, а те ѝ готвят тиган** *ирон.* • **рибата още в морето, а те ѝ пържат лука** *ирон.* • **рибата в реката, те ѝ режат лука** *ирон.* • **рибата е още в морето, той турил на огъня менче да я вари** *ирон.* • **рибата още в морето, той търси на огън менче да я вари** *ирон.* • **рибата в морето, ний туряме котлето** *ирон.* • **рибата още в морето, а ние я ядем** *ирон.* • **още рибата в морето, той точи зъби да яде** *ирон.* • **още рибата в морето, турил тавата на огино** *диал. ирон.* • **още мечката в гората, кожата ѝ продават** *ирон.* • **заекът в гората, а той ръжен тъкми** *ирон.* • **кокошката още не е насадена, той пилета иска** *ирон.* • **още не са му дали мед, а вече лъжичка си иска** *ирон.* • **сирене няма, попара дроби** *ирон.* • **още коня не видял, крака‹та си› замахал (размахал)** *ирон.* • **още коня не яхнал, крака‹та си› замахал (размахал)** *ирон.* • **още на коня се не качил, крака‹та› замахал (размахал)** *ирон.* • **още не седнал на магаре, замахал крака** *ирон.* • **още вълка не видял, той вика на кучетата** *диал. ирон.* • **хорото не засвирило, а той играе** *диал. ирон.* • **още Петко нероден ‹и› шапка му шият** *диал. ирон.* • **‹още› Иванчо нероден, шапка му шият** *диал. ирон.* • **още детето не се родило, Иванчо го кръстили** *диал. ирон.* • **нероден Петко, ‹купили му капа›** *диал. ирон.* • **за нероден Петко чорапче** *диал. ирон.*

Р

РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, ТОЙ ТЪРСИ НА ОГЪН МЕНЧЕ ДА Я ВАРИ *ирон.* — вж. РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, ТОЙ ТУРИЛ ТИГАНА НА ОГЪНЯ, ‹ЗА ДА Я ПЪРЖИ› *ирон.*

РИНА ПАРИТЕ СИ С ЛОПАТА — вж. БИЕ МЕ ПАРА̀ТА

РИТАМ С БОС КРАК РЪЖЕНА — вж. РИТАМ СРЕЩУ РЪЖЕН‹А›

РИТАМ СИ (РИТВАМ СИ/ РИТНА СИ) КЪСМЕТА — Сам ставам причина да загубя нещо, което е в моя полза; не се възползвам от появилия се благоприятен случай. *Сама риташ късмета си, като не искаш да се омъжиш за това добро момче.*

— **отритвам си/ отритна си късмета** • **бягам от късмета си** • **ритам си (ритвам си/ ритна си) честта** *диал.*

РИТАМ СИ (РИТВАМ СИ/ РИТНА СИ) ЧЕСТТА *диал.* — вж. РИТАМ СИ (РИТВАМ СИ/ РИТНА СИ) КЪСМЕТА

РИТАМ СРЕЩУ РЪЖЕН‹А› — Противопоставям се на много силен противник, който има власт и може сериозно да ми навреди. *Опълчвайки се срещу ръководството, ти риташ срещу ръжена и могат като нищо да те уволнят.* ✧ *Тя реши, че е по-добре да рита срещу ръжена и да отстоява правата си.*

— ритам с бос крак ръжена • вървя срещу (против) течението *книж.* • движа се срещу течението *книж.* • плувам срещу (против) течението *книж.* • тръгвам/ тръгна срещу (против) течението *книж.* • плюя срещу вятъра

РИТАМ (РИТВАМ/ РИТНА) ТЕКМЕТО *на някого диал. грубо* — вж. ДАВАМ/ ДАМ РИТНИК‹А› (1 и 2 знач.)

РИТВАМ/ РИТНА КАМБАНАТА (КАМБАНКАТА) *диал.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

РИТВАМ/ РИТНА ПОПА ‹ОТЗАД› *простонар.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

РИТВАМ/ РИТНА ТРУПЧЕТО *диал.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

РИТНАТ В АКЪЛА *подигр.* — вж. ЛЕК В ГЛАВАТА

РОВЯ ОГЪНЯ С ЧУЖДИ РЪЦЕ — вж. ВАДЯ КЕСТЕНИТЕ ОТ ОГЪНЯ С ЧУЖДИ РЪЦЕ

РОВЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) ПРЪСТИ В ДУШАТА *на някого* — Искам, стремя се нечестно, подло, с нахално любопитство да узная най-съкровените мисли, чувства на някого. *Той се страхуваше, че около развода някои ще се опитат да ровят с мръсни пръсти в душата му.*

— ровя с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето • ровя с мръсни (нечисти) ръце в душата • ровя с мръсни (нечисти) ръце в сърцето • бъркам с мръсни (нечисти) пръсти в душата • бъркам с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето • бъркам с мръсни (нечисти) ръце в душата • бъркам с мръсни (нечисти) ръце в сърцето • чопля с мръсни (нечисти) пръсти в душата • чопля с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето • чопля с мръсни (нечисти) ръце в душата • чопля с мръсни (нечисти) ръце в сърцето

РОВЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) ПРЪСТИ В СЪРЦЕТО *на някого* — вж. РОВЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) ПРЪСТИ В ДУШАТА

РОВЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) РЪЦЕ В ДУШАТА *на някого* — вж. РОВЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) ПРЪСТИ В ДУШАТА

РОВЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) РЪЦЕ В СЪРЦЕТО *на някого* — вж. РОВЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) ПРЪСТИ В ДУШАТА

РОДЕН В ЧЕРЕН ВТОРНИК — вж. РОДЕН НА ЧЕРЕН ПЕТЪК

РОДЕН КОГА Е ГЪРМЯЛО И ТРЕЩЯЛО — вж. РОДЕН НА ЧЕРЕН ПЕТЪК

РОДЕН НА ВЕЛИКДЕН — вж. РОДЕН ПОД ЩАСТЛИВА ЗВЕЗДА

РОДЕН НА ДЕВЕТАТА ДУПКА НА КАВАЛА *пренебр.* — вж. ДЕВЕТА ДУПКА НА КАВАЛА *пренебр.*

РОДЕН НА ЧЕРЕН ПЕТЪК — Много нещастен, на когото никак не му върви, който е без късмет. *Като да съм роден на черен петък — все наопаки ми върви.*

— **роден в черен вторник • роден на черната събота • роден кога е гърмяло и трещяло • изял си късмета** *диал.*

РОДЕН НА ЧЕРНАТА СЪБОТА — вж. РОДЕН НА ЧЕРЕН ПЕТЪК

РОДЕН ПОД ЩАСТЛИВА ЗВЕЗДА — Много щастлив, винаги преуспяващ, на когото много му върви, който е с късмет. *Чувстваше се роден под щастлива звезда, имаше чудесно семейство и печелеше добри пари.*

— **роден на Великден • роден с риза (ризка) • избраник на съдбата** *книж.* **• галеник на съдбата** *книж.* **• галено дете на съдбата** *книж.* **• любимец на боговете** *книж.* **• галеник на боговете** *книж.*

РОДЕН С РИЗА (РИЗКА) — вж. РОДЕН ПОД ЩАСТЛИВА ЗВЕЗДА

РОДИЛ СЪМ СЕ В ЧЕРЕН ВТОРНИК — вж. РОДИЛ СЪМ СЕ НА ЧЕРЕН ПЕТЪК

РОДИЛ СЪМ СЕ, КОГА ВЕЧЕРЯЛ ДЯДО ГОСПОД — вж. РОДИЛ СЪМ СЕ ПОД ЩАСТЛИВА ЗВЕЗДА

РОДИЛ СЪМ СЕ НА ВЕЛИКДЕН — вж. РОДИЛ СЪМ СЕ ПОД ЩАСТЛИВА ЗВЕЗДА

РОДИЛ СЪМ СЕ НА ЧЕРЕН ПЕТЪК — Много съм нещастен, нямам късмет, имам злочеста участ, не ми върви. *На черен петък ли се е родила, че има такава лоша съдба, цял живот да гледа болен мъж.*

— **родил съм се в черен вторник • родил съм се на черната събота • с черен**

повой ме е повила майка ми • с черен пояс ме е повила майка ми • късметът ми свири на тамбура *диал.* **• моят късмет във върба гола свири** *диал.*

РОДИЛ СЪМ СЕ НА ЧЕРНАТА СЪБОТА — вж. РОДИЛ СЪМ СЕ НА ЧЕРЕН ПЕТЪК

РОДИЛ СЪМ СЕ ПОД ЩАСТЛИВА ЗВЕЗДА — Много съм щастлив, върви ми, преуспявам, с късмет съм. *Когато спечели голяма сума на тотото, всички решиха, че е роден под щастлива звезда.* ✧ *Този човек е роден под щастлива звезда, толкова млад се издигна на висок пост.*

— **родил съм се на Великден • родил съм се с риза (ризка) • родил съм се, кога вечерял дядо Господ • с Бога съм вечерял • с Бога (Господа) съм приказвал • паднал съм си на късмета • паднал съм на пъпа си • работи ми късметът • работи ми честта** *диал.*

РОДИЛ СЪМ СЕ С РИЗА (РИЗКА) — вж. РОДИЛ СЪМ СЕ ПОД ЩАСТЛИВА ЗВЕЗДА

РОДИ ЩЕ И НАШАТА ВЪРБА ГРОЗДЕ *диал.* — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

РОДНИНА ПО БЯЛАТА КОБИЛА *ирон.* — вж. НА ШУРЯ МИ ШУРОЛИНКАТА *ирон.*

РОНЯ СЪЛЗИ — вж. ПРОЛИВАМ СЪЛЗИ

РЪЖДЯСАЛИ СА МИ ПАРИТЕ ПО КЕСИЯТА *диал.* — вж. ВЛЯЗЛА МИ Е ЗМИЯ В КЕСИЯТА

РЪКА ЗА РЪКА — Заедно, съвместно, задружно (при извършване на обща дейност). *Съдбата им беше предопределила ръка за ръка да вървят напред и да преодоляват трудностите.*

— **рамо до рамо**

РЪЦЕТЕ МИ ПРЕЧАТ — вж. ПРЕЧАТ МИ ДВЕТЕ РЪЦЕ

РЪЦЕТЕ МИ СА БРЪКНАТИ В ЗАДНИКА *диал. вулг.* — вж. ВЪРЗАН СЪМ В РЪЦЕТЕ

РЪЦЕТЕ МИ СА В (НА) ГЪЗА *диал. вулг.* — вж. ВЪРЗАН СЪМ В РЪЦЕТЕ

РЪЦЕТЕ МИ СА НА ЗАДНИКА ВЪРЗАНИ *диал. вулг.* — вж. ВЪРЗАН СЪМ В РЪЦЕТЕ

РЯПА ДА ЯДЕ *пред някого (или самост.)* — С много по-малки достойнства е в сравнение с някого. Употребява се за изразяване на възхищение от лицето, с което се прави сравнението. *Тя е отлична преподавателка, ти ряпа да ядеш пред нея.* ✧ *Това момиче е истинска певица, сестра ѝ пред нея ряпа да яде.*

— **трици да яде • халва да яде • праз лук да яде • пасти да яде • не мога да се меря на (с) малкия пръст** *на някого* **• не мога да стъпя на малкия пръст** *на някого* **• не струвам колкото малкия пръст** *на някого* **• не мога да се намажа на малкия пръст** *на някого* **• не съм нито на малкия пръст** *на някого* **• не мога да се меря на кутрето** *на някого* **• не мога да стъпя на кутрето** *на някого* **• не мога да капна вода на малкия пръст** *на някого диал.* **• не мога да полея ‹вода› на малкия пръст** *на някого диал.* **• не мога да ‹се› напия вода на малкия пръст** *на някого диал.* **• не мога да се меря с мишена** *на някого* **• не стигам до пъпа** *на някого* **• не мога да вържа цървулите** *на някого* **• не мога да вържа ‹ремъка на› обувките (обущата)** *на някого* **• не мога да изтрия обувките (обущата)** *на някого* **• не мога да обърна обувките (обущата)** *на някого* **• не мога да обърна чехъла (чехлите)** *на някого* **• не съм достоен да обърна чехъла** *на някого* **• не съм достоен да вържа връзките на обувките** *на някого* **• не съм достоен да развържа връзките на обувките** *на някого* **• не съм достоен да развържа сандалите** *на някого* **• не съм достоен да развържа вървите** *на някого*

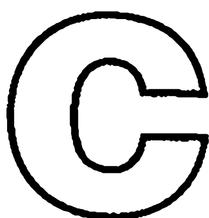

С АКЪЛ В ГЛАВАТА — вж. С МОЗЪК В ГЛАВАТА

‹САМО› КОЖА И КОКАЛ‹И› ОСТАВАМ/ ОСТАНА — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

‹САМО› КОЖА И КОКАЛ‹И› СТАВАМ/ СТАНА — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

‹САМО› КОЖА И КОКАЛ‹И› СЪМ — вж. ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ

‹САМО› КОЖА И КОСТИ ОСТАВАМ/ ОСТАНА — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

‹САМО› КОЖА И КОСТИ СТАВАМ/ СТАНА — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ — Извънредно слаб, мършав, измършавял съм. *Болестта го е съсипала, само кожа и кости е.* ✧ *Жената е само кожа и кости, вижда се, че отдавна не си дояжда.* ✧ *Решила е да пази диета, а е само кожа и кости.*

— **‹само› кожа и кокал‹и› съм • броят ми се ребрата • броят ми се кокалите • четат ми се ребрата • четат ми се кокалите • торба кокали съм • едно джезве кокали съм • ‹една› мръвка месо съм • живи мощи съм • коремът ми е залепнал на гърба • стомахът ми е залепен (залепнал) за гръбнака • като вейка съм • като клечка съм • като кука съм • като чироз съм • като щиглец съм • като скелет съм • изтънели ми са ушите • просветнали ми са ушите • светнали ми са ушите • светят ми ушите • вестник да четеш през ушите ми • вятър свири между краката ми • като през кюнец съм минал • едва ми кожата костите държи** *диал.* **• с джинбиз да търсиш месо, не мож‹еш› хвана** *диал.* **• на гаргите селям давам** *диал.* **• ям скачки** *диал.*

САМО СЛУХ СЪМ — вж. ПРЕВРЪЩАМ СЕ/ ПРЕВЪРНА СЕ НА (В) СЛУХ

САМО ТОВА (ТУЙ) ЛИПСВА — Възклицание за изразяване на неприятна изненада или недоволство от това, че към съществуващите неприятности се прибавя и нова. *Само това липсва сега и той да остане без работа, та да умрат от глад.*

— само това (туй) остава

САМО ТОВА (ТУЙ) ОСТАВА — вж. САМО ТОВА (ТУЙ) ЛИПСВА

САПУНИСВАМ/ САПУНИСАМ ГЛАВАТА *на някого* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА

СБИРАМ/ СБЕРА ДВАТА КРАЯ *диал.* — вж. СВЪРЗВАМ/ СВЪРЖА ДВАТА КРАЯ

СБИРАМ/ СБЕРА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА) *някому* — вж. СВИВАМ/ СВИЯ ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА)

С БОГА СЪМ ВЕЧЕРЯЛ — вж. С БОГА (ГОСПОДА) СЪМ ПРИКАЗВАЛ

С БОГА (ГОСПОДА) СЪМ ПРИКАЗВАЛ — Имам късмет, щастлив съм, имам големи успехи; върви ми. *Тази жена с Бога е приказвала, богата е, хубава е, а сега я издигнаха и на висок държавен пост.*

— с Бога съм вечерял • родил съм се, кога вечерял дядо Господ • родил съм се под щастлива звезда • родил съм се на Великден • родил съм се с риза (ризка) • паднал съм си на късмета • паднал съм на пъпа си • работи ми късметът • работи ми честта *диал.*

СБУТВАМЕ СИ/ СБУТАМЕ СИ КАПИТЕ *диал.* — вж. РАЗМЕНЯМЕ СИ/ РАЗМЕНИМ СИ ШАПКИТЕ

СБЪРКВАМ/ СБЪРКАМ АДРЕСА — Излъгвам се в очакванията, намеренията си, не постигам целта си, не успявам в нещо. *Ако се надяваш, че ще ти дам пари назаем, сбъркал си адреса, не разполагам с излишни средства.*

— направям си/ направя си криво сметката • направям си/ направя си погрешно сметката • направям си/ направя си сметката без кръчмаря • криво си правя сметката • сметката ми е направена без кръчмаря • сметката ми излиза/ излезе без кръчмаря • излиза ми/ излезе ми крива сметката

СБЪРКВАМЕ СИ/ СБЪРКАМЕ СИ КАПИТЕ — вж. РАЗМЕНЯМЕ СИ/ РАЗМЕНИМ СИ ШАПКИТЕ

СБЪРКВАМЕ СИ/ СБЪРКАМЕ СИ ШАПКИТЕ — вж. РАЗМЕНЯМЕ СИ/ РАЗМЕНИМ СИ ШАПКИТЕ

СБЪРКВАМ/ СБЪРКАМ КОНЦИТЕ — вж. ОБЪРКВАМ/ ОБЪРКАМ КОНЦИТЕ (1 и 2 знач.)

СБЪРКВАМ/ СБЪРКАМ ПУСУЛАТА *диал.* — вж. ИЗГУБВАМ/ ИЗГУБЯ ПУСУЛАТА (1 и 2 знач.)

СВАЛЯМ/ СВАЛЯ БУЛОТО —

1. *На нещо.* Разкривам нещо скрито, обикн. непочтено. *Беше свалено булото на мистерията, свързана с бомбения атентат.*

— смъквам/ смъкна булото • снемам/ снема булото • махам (махвам/ махна) булото • вдигам/ вдигна булото • вдигам/ вдигна завесата *книж.* • повдигам/ повдигна завесата *книж.* • вдигам/ вдигна воала *книж.* • повдигам/ повдигна воала *книж.*

2. *На някого.* Разкривам истинската същност на някого, показвам истинския му лик с неговите недостатъци и лоши деяния; разобличавам някого. *Той се закани да свали булото на този човек и да разкрие неговото лицемерие.*

— смъквам/ смъкна булото • снемам/ снема булото • махам (махвам/ махна) булото • вдигам/ вдигна булото • свалям/ сваля маската • смъквам/ смъкна маската • снемам/ снема маската • махам (махвам/ махна) маската • хвърлям/ хвърля маската • изкарвам/ изкарам кирливите ризи • вадя кирливите ризи • изваждам/ извадя ‹на пазара› кирливите ризи • изнасям/ изнеса ‹на пазара› кирливите ризи • изнасям/ изнеса непраните ризи

СВАЛЯМ/ СВАЛЯ В ГРОБА — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В ГРОБА

СВАЛЯМ ЗВЕЗДИ‹ТЕ› ‹ОТ НЕБЕТО› *на някого* — Давам големи обещания и надежди на някого, говоря с патос обикн. за неизпълними или нереалистични неща. *Преди да се оженят, той ѝ сваляше звезди от небето, а сега с дни не се прибира вкъщи.*

— снемам звезди‹те› ‹от небето› • свалям месечината ‹от небето› • свалям месеца

СВАЛЯМ/ СВАЛЯ ЗНАМЕТО (ЗНАМЕНАТА) *книж.* — вж. СВИВАМ/ СВИЯ ЗНАМЕНАТА (ЗНАМЕТО) *книж.*

СВАЛЯМ/ СВАЛЯ ‹И› РИЗАТА ОТ ГЪРБА *на някого* — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА ‹И› РИЗАТА ОТ ГЪРБА

СВАЛЯМ/ СВАЛЯ МАСКАТА *на някого или на нещо* — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА МАСКАТА (1 и 2 знач.)

СВАЛЯМ МЕСЕЦА *на някого* — вж. СВАЛЯМ ЗВЕЗДИ‹ТЕ› ‹ОТ НЕБЕТО›

СВАЛЯМ МЕСЕЧИНАТА ‹ОТ НЕБЕТО› *на някого* — вж. СВАЛЯМ ЗВЕЗДИ‹ТЕ› ‹ОТ НЕБЕТО›

СВАЛЯМ/ СВАЛЯ НА ЛЕГЛО *някого* — вж. ПОВАЛЯМ/ ПОВАЛЯ НА ЛЕГЛО

СВАЛЯМ/ СВАЛЯ ОТ БЕСИЛКАТА (БЕСИЛОТО) *някого* — вж. СВАЛЯМ/ СВАЛЯ ОТ ВЪЖЕТО

СВАЛЯМ/ СВАЛЯ ОТ ВЪЖЕТО *някого* — Спасявам някого от застрашаваща го смъртна присъда, от обесване. *Близките се надяваха, че адвокатът ще успее да го свали от въжето.*

— **смъквам/ смъкна от въжето • свалям/ сваля от бесилката (бесилото) • смъквам/ смъкна от бесилката (бесилото)**

СВАЛЯМ СИ/ СВАЛЯ СИ МАСКАТА — Разкривам истинската си същност, показвам се такъв, какъвто съм. *Една вечер той си свали маската и тя разбра, че никога не я е обичал.*

— **смъквам си/ смъкна си маската • снемам си/ снема си маската • махвам си/ махна си маската • хвърлям си/ хвърля си маската • показвам/ покажа истинското си лице • разкривам/ разкрия истинското си лице**

СВАЛЯМ/ СВАЛЯ ШАПКА *на някого* — Изразявам уважението и почитта си към някого, признавам превъзходството, преимуществото на някого. *Той през цялото време се държа достойно, за което заслужава да му свалим шапка.*

— **снемам/ снема шапка • стисвам/ стисна ръката • стисвам/ стисна десницата**

СВАЛЯ СЕ/ СВАЛИ СЕ ‹ВОДЕНИЧЕН› КАМЪК ОТ ГЪРБА МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СВАЛЯ СЕ/ СВАЛИ СЕ ‹ВОДЕНИЧЕН› КАМЪК ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СВАЛЯ СЕ/ СВАЛИ СЕ ‹ВОДЕНИЧЕН› КАМЪК ОТ РАМЕНЕТЕ МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СВАЛЯ СЕ/ СВАЛИ СЕ ПЛАНИНА ОТ ГЪРБА МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СВАЛЯ СЕ/ СВАЛИ СЕ ПЛАНИНА ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СВАЛЯ СЕ/ СВАЛИ СЕ ПЛАНИНА ОТ РАМЕНЕТЕ МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СВАЛЯ СЕ/ СВАЛИ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СВАЛЯ СЕ/ СВАЛИ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СВАЛЯ СЕ/ СВАЛИ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ РАМЕНЕТЕ МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СВАЛЯ СЕ/ СВАЛИ СЕ ТОВАР ОТ ГЪРБА МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СВАЛЯ СЕ/ СВАЛИ СЕ ТОВАР ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СВАЛЯ СЕ/ СВАЛИ СЕ ТОВАР ОТ РАМЕНЕТЕ МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СВАРЯВАМ/ СВАРЯ *някаква* **ПОПАРА** — вж. НАДРОБЯВАМ/ НАДРОБЯ *някаква* ПОПАРА

С ВДИГНАТА ГЛАВА — вж. С ВИРНАТА ГЛАВА (1 и 2 знач.)

СВЕЖДАМ/ СВЕДА ГЛАВА *пред някого или нещо (или самост.)* — Ставам смирен и покорен; подчинявам се, покорявам се. *Той е много горд и своенравен, пред никого не свежда глава. ✧ Убеден съм, че тя ще се бори, няма да сведе глава пред трудностите.*

— **скланям/ склоня глава • навеждам/ наведа глава • прекланям/ преклоня глава • превивам/ превия глава • превивам/ превия врат • скланям/ склоня врат • навеждам/ наведа врат • прекланям/ преклоня врат • подвивам/ подвия врат • скършвам/ скърша врат • свивам/ свия врат • снемам/ снема врат • превивам/ превия гръбнак • превивам/ превия гръб • падам/ падна на колене**

СВЕЖДАМ/ СВЕДА ОЧИ — вж. НАВЕЖДАМ/ НАВЕДА ОЧИ ‹КЪМ (В) ЗЕМЯТА›

СВЕЖДАМ/ СВЕДА ПОГЛЕД — вж. НАВЕЖДАМ/ НАВЕДА ОЧИ ‹КЪМ (В) ЗЕМЯТА›

СВЕРЯВАМ СИ/ СВЕРЯ СИ ЧАСОВНИКА *с (по) нещо, по някого книж.* — Съгласувам действията си, съобразявам се с някакви изисквания, не изоставам от нещо или от някого. *Ти трябва да си свериш часовника с изискванията на новото време.* ✧ *Той редовно чете специализирана литература из своята област, за да си свери часовника по нея.*

— **в крак съм** *книж.* • **вървя в крак** *книж.* • **влизам/ вляза в крак** • **тръгвам/ тръгна в крак**

СВЕТА БОГОРОДИЦА (БОГОРОДИЧКА) *ирон.* — Привидно тих, смирен, кротък човек. *Не я познаваш каква е — пред хората е света Богородица, а вкъщи е истински звяр.*

— **божа кравица (кравичка)** *ирон.* • **ангел небесен** *ирон.*

СВЕТА ВОДА НЕНАПИТА *ирон.* — Човек, който се представя за невинен, безгрешен, непорочен. *Ти много добре знаеш, че имаш вина за провала на сделката, а погледне ли те човек — света вода ненапита.*

— **светена вода ненапита** *ирон.* • **чиста вода ненапита** *ирон.*

СВЕТА ПРЕОБРЪЩАМ/ ПРЕОБЪРНА — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА СВЕТА ‹НАОПАКИ› (1 и 2 знач.)

СВЕТВАМ/ СВЕТНА ЕДИН *някому грубо* — Удрям някому плесница, шамар. *Хлапето се кривеше, правеше гримаси и баща му му светна един.*

— **свивам/ свия един** *грубо* • **обърсвам/ обърша един** *грубо* • **зашивам/ зашия един** *грубо* • **завъртвам/ завъртна един** *грубо* • **залепвам/ залепя един** *грубо* • **зашлевявам/ зашлевя един** *грубо* • **свирвам/ свирна една** *диал. грубо*

СВЕТВА МИ/ СВЕТНЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СВЕТЕНА ВОДА НЕНАПИТА *ирон.* — вж. СВЕТА ВОДА НЕНАПИТА *ирон.*

СВЕТНАЛИ МИ СА УШИТЕ — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

СВЕТЪТ МИ Е КРИВ и **ЦЕЛИЯТ СВЯТ МИ Е КРИВ** — В лошо настроение съм, не се чувствам добре, разстроен, потиснат съм и се дразня от всичко и всички. *Когато я боли глава, светът ѝ е крив, никого не иска да вижда.* ✧

Откакто се разведе, целият свят му е крив.

— **черен ми е светът • светът ми се вижда черен • целият свят ми се вижда черен • не съм на себе си • скършен ми е кефът • счупен ми е кефът • не се седи насреща ми**

СВЕТЪТ МИ СЕ ВИЖДА ЧЕРЕН и **ЦЕЛИЯТ СВЯТ МИ СЕ ВИЖДА ЧЕРЕН** — вж. СВЕТЪТ МИ Е КРИВ

СВЕТЪТ НЯМА ДА СЕ ПРОВАЛИ — вж. СВЕТЪТ НЯМА ДА СЕ СВЪРШИ

СВЕТЪТ НЯМА ДА СЕ СВЪРШИ — Употребява се, за да се подчертае, че нещо не е толкова важно, не е от особено решаващо значение или че извършването му не е спешно, неотложно, не е фатално. *Ако не успееш тази година да се дипломираш, светът няма да се свърши, има и други сесии.*

— **светът няма да се провали • няма да пропадне светът • не ще пропадне светът • не ще се свърши светът • не ще се провали светът**

СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ ВОДАТА *на някого* — вж. СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО

СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО *на някого* — Убивам, премахвам някого. *В затвора престъпникът се заканваше, че ще свети маслото на този, който го беше издал.*

— **светявам/ светя водата • виждам/ видя сметката • виждам/ видя работата • пращам/ пратя на онзи (оня) свят • изпращам/ изпратя на онзи (оня) свят • пращам/ пратя на другия свят • изпращам/ изпратя на другия свят • провождам/ проводя на другия свят** *диал.* **• пращам/ пратя при свети Петър • изпращам/ изпратя на небето** *рядко* **• изпращам/ изпратя в гроба • пращам/ пратя в гроба • пращам/ пратя на гробищата • прочитам/ прочета молитвата • вземам/ взема главата • вземам/ взема живота • вземам/ взема душата • строшавам/ строша главата • счупвам/ счупя главата • разбивам/ разбия главата • строшавам/ строша врата • счупвам/ счупя врата • извивам/ извия врата • смачквам/ смачкам главата • смазвам/ смажа главата • размазвам/ размажа главата • смазвам/ смажа мутрата** *грубо* **• размазвам/ размажа мутрата** *грубо* **• изпивам/ изпия кръвта (кръвчицата) • вземам/ взема дните • скъсявам/ скъся дните • съкращавам/ съкратя дните • скъсявам/ скъся живота • съкращавам/ съкратя живота • слагам/ сложа край на живота • турям/ туря край на живота • изяждам/ изям главата (главицата) • изяждам/ изям душата (душицата) • изваждам/ извадя душата (душичката, душицата)** *диал.* **• изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата)** *диал.* **• вадя душата (душичката, душицата)** *диал.* **• изтръгвам/ изтръгна душата (душичката, душицата)** *диал.* **• запалвам/ запаля свещ** *диал.*

СВЕТЯ КАТО НА ТИГАН ДЪНОТО *ирон.* — вж. БЕЛЕЯ СЕ КАТО ТИГАН НА МЕСЕЧИНА *ирон.*

СВЕТЯ КАТО ТИГАН НА МЕСЕЧИНА *ирон.* — вж. БЕЛЕЯ СЕ КАТО ТИГАН НА МЕСЕЧИНА *ирон.*

СВЕТЯТ МИ УШИТЕ — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

СВИВАМ/ СВИЯ БАЙРАКА — вж. СВИВАМ/ СВИЯ ЗНАМЕНАТА (ЗНАМЕТО) *книж.*

СВИВАМ/ СВИЯ ВРАТ *пред някого или нещо (или самост.)* — вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТ

СВИВАМ/ СВИЯ ВРАТА *на някого* — вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТА

СВИВАМ/ СВИЯ ЕДИН *някому грубо* — вж. СВЕТВАМ/ СВЕТНА ЕДИН *грубо*

СВИВА МЕ/ СВИЕ МЕ ПОД ЛЪЖИЧКАТА — вж. СТЯГА МЕ/ СТЕГНЕ МЕ ПОД ЛЪЖИЧКАТА

СВИВАМ/ СВИЯ ЗНАМЕНАТА (ЗНАМЕТО) *книж.* — Преставам да се боря, да воювам срещу някого или нещо, да се съпротивлявам; предавам се, капитулирам. *Изказването му беше посрещнато с неодобрение и той бързо сви знамената, разбра, че е безполезно да се бори за своята кауза.* ✧ *Тя дълго се противопоставяше на решението му да замине на работа в чужбина, но накрая сви знамето и се примири.*

— свивам/ свия байрака • **свалям/ сваля знамето (знамената)** *книж.* • **слагам/ сложа оръжие‹то›** • **бия отбой** • **свиря отбой** • **вдигам/ вдигна бяло знаме** • вдигам/ вдигна белия байрак • **оттеглям се/ оттегля се на сянка**

СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ ДУШАТА (ДУШИЦАТА) — вж. СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО

СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ ДУШАТА НА КЮЛЧЕ *диал.* — вж. СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО

СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО — Намирам се в притеснено, потиснато, тревожно състояние или изпадам в такова състояние, обхваща ме силно притеснение, тревога. *Сърцето ми се свива, като го гледам как страда.* ✧ *От дълго време нямам вест от него и вече почва да ми се свива сърцето да не му се е случило нещо.*

— **свива ми се/ свие ми се душата (душицата) • стяга ми се/ стегне ми се сърцето • стяга ми се/ стегне ми се душата (душицата) • набира ми се/ набере ми се душата • свива ми се/ свие ми се сърцето на бучка (буца) • свива ми се/ свие ми се душата на кюлче** *диал.* • **стомахът ми се свива/ свие на топка • свива ме/ свие ме под лъжичката • стяга ме/ стегне ме под лъжичката • човърка ме под лъжичката • чегърта ме под лъжичката**

СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО НА БУЧКА (БУЦА) — вж. СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО

СВИВАМ/ СВИЯ КАИША — вж. ЗАТЯГАМ/ ЗАТЕГНА КОЛАНА (1 знач.)

СВИВАМ/ СВИЯ КУЙРУКА *на някого* — вж. ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА КУЙРУКА

СВИВАМ/ СВИЯ НОМЕР *някому жарг.* — вж. ПОГАЖДАМ/ ПОГОДЯ НОМЕР (НОМЕРА)

СВИВАМ/ СВИЯ ПЕРКИТЕ *някому* — вж. СВИВАМ/ СВИЯ САРМИТЕ (1 и 2 знач.)

СВИВАМ/ СВИЯ РАМЕНЕ —

1. Показвам, че не зная нещо, че не ми е известно нещо (обикн. придружено със съответния жест). *Никой не знаеше къде се намира службата, която търсех, само свиваха рамене.*

— **вдигам/ вдигна рамене • повдигам/ повдигна рамене**

2. Показвам незаинтересованост, равнодушие, безразличие по отношение на някого или на нещо. *Защо свиваш рамене, а не помогнеш на приятеля си, който е в беда.*

— **вдигам/ вдигна рамене • повдигам/ повдигна рамене**

СВИВАМ/ СВИЯ САРМИТЕ *на някого* —

1. Скарвам се остро на някого, наругавам някого. *Толкова беше ядосан на момчето, че още от вратата му се разкрещя и му сви сармите.* ✧ *Ако и тази вечер закъснее, ще му свия сармите.*

— **свивам/ свия перките • скръцвам/ скръцна със зъби • строявам/ строя в две редици • направям/ направя ‹на› бъзе и коприва • направям/ направя на салата • нарязвам/ нарежа като кисела краставица • нарязвам/ нарежа като горчива краставица • направям/ направя на нищо ‹и никакво› • направям/ направя ‹на› мат и маскара • направям/ направя ‹на› пух и прах • направям/ направя на сол и вода • направям/ направя на сол ‹и пипер› • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя гъба и коприва**

диал. • натривам/ натрия носа • натърквам/ натъркам носа • нажулвам/ нажуля носа • натривам/ натрия мутрата *грубо* • натърквам/ натъркам мутрата *грубо* • натривам/ натрия муцуната *грубо* • натърквам/ натъркам муцуната *грубо* • сапунисвам/ сапунисам главата • насапунисвам/ насапунисам здравата • натърквам/ натъркам главата със сапун • нажулвам/ нажуля главата ‹със сапун› • натърквам/ натъркам сол на главата • натърквам/ натъркам врата • дръпвам/ дръпна едно конско • тегля едно конско • дръпвам/ дръпна един калай • дръпвам/ дръпна калая • тегля един калай • тегля калая • дръпвам/ дръпна ‹за› ушите (ухото) • издърпвам/ издърпам ушите (ухото) • давам/ дам *някому* да ‹се› разбере • давам/ дам един зъб

2. Ставам строг и взискателен към някого и не му позволявам да своеволничи; поставям някого под строг контрол. *Няма ли кой да свие сармите на този младеж, съвсем се е самозабравил.* ✧ *Майка ѝ трябва да ѝ свие сармите и да я накара да ходи на училище.*

— свивам/ свия перките • свивам/ свия юздите (юздата) • стягам/ стегна юздите (юздата) • опъвам/ опъна юздите (юздата) • дръпвам/ дръпна юздите (юздата) • хващам/ хвана юздите (юздата) • сбирам/ сбера юздите (юздата) • свивам/ свия юлара • стягам/ стегна поводите • стягам/ стегна дизгините • стягам/ стегна каиша • стягам/ стегна колана • стягам/ стегна пояса • затягам/ затегна каиша • затягам/ затегна колана • затягам/ затегна пояса • хващам/ хвана изкъсо • свивам/ свия куйрука • срязвам/ срежа куйрука • отрязвам/ отрежа куйрука • затягам/ затегна гайката • опъвам/ опъна гемовете

СВИВАМ СЕ/ СВИЯ СЕ В КОЖАТА СИ — вж. СВИВАМ СЕ/ СВИЯ СЕ В ЧЕРУПКАТА СИ

СВИВАМ СЕ/ СВИЯ СЕ В ЧЕРУПКАТА СИ — Отчуждавам се от хората и се изолирам от външния свят, ставам саможив и необщителен, спотайвам се и нищо не предприемам. *Бедността принуди някои хора да се свият в черупките си и да чакат по-добри времена.* ✧ *Когато го уволниха, той се сви в черупката си и почти цяла година не общуваше с никого.*

— затварям се/ затворя се в черупката си • скривам се/ скрия се в черупката си • затварям се/ затворя се в себе си • свивам се/ свия се в кожата си • откъсвам се/ откъсна се от света

СВИВАМ СЕ/ СВИЯ СЕ ЗА ПЕТ ПАРИ — Живея крайно пестеливо и скромно, почти изнемогвам материално и не си позволявам да харча и най-малка сума. *Семейството му е бедно, чакат само на една заплата и са принудени да се свиват за пет пари*

— свивам се/ свия се на кравай • свивам се/ свия се като циганин • броя всяка стотинка • броя стотинките • цепя стотинката ‹на две›

СВИВАМ СЕ/ СВИЯ СЕ КАТО ЦИГАНИН — вж. СВИВАМ СЕ/ СВИЯ СЕ ЗА ПЕТ ПАРИ

СВИВАМ СЕ/ СВИЯ СЕ НА КРАВАЙ — вж. СВИВАМ СЕ/ СВИЯ СЕ ЗА ПЕТ ПАРИ

СВИВАМ СИ/ СВИЯ СИ ДРИПИТЕ — вж. НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

СВИВАМ СИ/ СВИЯ СИ ЕЗИКА — вж. СВИВАМ СИ/ СВИЯ СИ УСТАТА

СВИВАМ ‹СИ›/ СВИЯ ‹СИ› КУЙРУК‹А› — вж. СВИВАМ ‹СИ›/ СВИЯ ‹СИ› ОПАШКА‹ТА›

СВИВАМ ‹СИ›/ СВИЯ ‹СИ› ОПАШКА‹ТА› — Преставам да се държа нахакано или да своеволнича, ставам мирен, кротък; смирявам се. *Ако накажат няколко ученика за лошо поведение, другите ще свият опашка.*

— подвивам ‹си›/ подвия ‹си› опашка‹та› • подгъвам ‹си›/ подгъна ‹си› опашка‹та› • подвивам ‹си›/ подвия ‹си› куйрук‹а› • свивам ‹си›/ свия ‹си› куйрук‹а› • свивам си/ свия си перушината

СВИВАМ СИ/ СВИЯ СИ ПАРЦАЛИТЕ — вж. НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

СВИВАМ СИ/ СВИЯ СИ ПЕРУШИНАТА — вж. СВИВАМ ‹СИ›/ СВИЯ ‹СИ› ОПАШКА‹ТА›

СВИВАМ СИ/ СВИЯ СИ УСТАТА — Въздържам се да говоря или внимавам какво говоря, обикн. за да не кажа нещо необмислено, неуместно или нещо, което не би трябвало да се знае от други. *По-добре си свивай устата и не разправяй на хората за нашите проблеми.* ✧ *Той искаше да ѝ каже какво мисли за нея, но реши да си свива устата.*

— свивам си/ свия си езика • държа си устата • държа си езика ‹зад зъбите› • сдържам си/ сдържа си езика • прибирам си/ прибера си устата • прибирам си/ прибера си езика (езичето) • събирам си/ събера си устата • събирам си/ събера си езика • стискам си/ стисна си устата • затварям си/ затворя си устата • зашивам си/ зашия си устата • затварям си/ затворя си човката *жарг.* • затварям си/ затворя си плюваленика *жарг. грубо* •

слагам си/ сложа си ключ на устата • слагам си/ сложа си катинар (катанец) на устата • слагам си/ сложа си кофар на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) ключ на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) катинар (катанец) на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) кофар на устата • турям си/ туря си кърпа на устата • държа си думите под езика • преглъщам си/ преглътна си думите • поглъщам си/ погълна си думите • прехапвам си/ прехапя си думите (думата) • гълтам ‹си› (глътвам ‹си›/ глътна ‹си›) думите • преглъщам си/ преглътна си приказката • глътвам си/ глътна си езика • поглъщам си/ погълна си езика • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› езика • връзвам си/ вържа си езика • стискам/ стисна устни • стискам/ стисна зъби • свивам си/ свия си чейнето *диал.* • **спускам на устата си мандалото** *диал.*

СВИВАМ СИ/ СВИЯ СИ ЧЕЙНЕТО *диал.* — вж. СВИВАМ СИ/ СВИЯ СИ УСТАТА

СВИВАМ/ СВИЯ ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА) *на някого* — Засилвам строгостта си по отношение на някого, не му позволявам да върши каквото си иска, да своеволничи; поставям някого под строг контрол. *Ако не свиеш навреме юздите на синовете си, после ще има да патиш.* ✧ *Новият началник бързо им сви юздите и въведе дисциплина в предприятието.*

— **хващам/ хвана юздите (юздата) • стягам/ стегна юздите (юздата) • опъвам/ опъна юздите (юздата) • дръпвам/ дръпна юздите (юздата) • сбирам/ сбера юздите (юздата) • хващам/ хвана изкъсо • свивам/ свия юлара • стягам/ стегна поводите • стягам/ стегна дизгините • затягам/ затегна каиша • затягам/ затегна колана • затягам/ затегна пояса • стягам/ стегна каиша • стягам/ стегна колана • стягам/ стегна пояса • опъвам/ опъна гемовете • свивам/ свия сармите • свивам/ свия перките • свивам/ свия куйрука • срязвам/ срежа куйрука • отрязвам/ отрежа куйрука • затягам/ затегна гайката**

СВИВАМ/ СВИЯ ЮЛАРА *на някого* — вж. СВИВАМ/ СВИЯ ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА)

СВИКВАМ/ СВИКАМ ПОД ЗНАМЕНАТА *книж.* — Извършвам мобилизация; мобилизирам. *При военна опасност и запасняците ще бъдат свикани под знамената.*

— **повиквам/ повикам под знамената** *книж.* • **вдигам/ вдигна на крак • вдигам/ вдигна на нога • поставям/ поставя на крак • поставям/ поставя на бойна (боева, военна) нога • изправям/ изправя на крак • изправям/ изправя на бойна (боева, военна) нога • турям/ туря (турвам/ турна) на крак • турям/ туря (турвам/ турна) на нога**

СВИЛА МИ СЕ Е ЗМИЯ В КЕСИЯТА — вж. ВЛЯЗЛА МИ Е ЗМИЯ В КЕСИЯТА

С ВИЛА ОРЕХИ СЪБИРАМ — вж. НАЛИВАМ ВОДА В РЕШЕТО

С ВИЛИ ОРЕХИ ПРИБИРАМ — вж. НАЛИВАМ ВОДА В РЕШЕТО

СВИЛ СЪМ СЕ КАТО КОКОШИ ЗАДНИК *грубо* — вж. СТИСКАМ СИ КЕСИЯТА

СВИЛ СЪМ СЕ НАДВЕ — вж. СВИЛ СЪМ СЕ НА ЕР ГОЛЯМ

СВИЛ СЪМ СЕ НА ЕР ГОЛЯМ — Много съм се прегърбил, ходя прегърбен, изгърбен. *Изправяй се като ходиш, какво си се свил на ер голям.*

— **свил съм се надве • задянал съм копанята** *диал.*

СВИРВАМ/ СВИРНА ЕДНА *някому диал. грубо* — вж. СВЕТВАМ/ СВЕТНА ЕДИН *грубо*

СВИРИ МИ ПРЕЗ КОРЕМА — вж. СТОМАХЪТ МИ СВИРИ РАМАЗАН

СВИРИ МИ ЦИГУЛКАТА — вж. СТОМАХЪТ МИ СВИРИ РАМАЗАН

С ВИРНАТА ГЛАВА —

1. Надменно, високомерно, горделиво, надуто. *Нали е тежък бизнесмен, ходи с вирната глава и никого не поздравява.*

— **с вирнат нос • с вдигната глава • с издигната глава**

2. Самоуверено. *Той винаги се имаше за прав в твърденията си и изслушваше хорските аргументи с вирната глава.*

— **с вдигната глава • с издигната глава**

С ВИРНАТА ГЛАВА СЪМ — вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС

С ВИРНАТ НОС — вж. С ВИРНАТА ГЛАВА (1 знач.)

С ВИРНАТ НОС СЪМ — вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС

СВИРЯ ОТБОЙ — вж. БИЯ ОТБОЙ

СВИТКИ МИ ИЗЛИЗАТ/ ИЗЛЯЗАТ ОТ ОЧИТЕ — вж. СВИТКИ МИ ИЗСКАЧАТ/ ИЗСКОЧАТ ОТ ОЧИТЕ

СВИТКИ МИ ИЗСКАЧАТ/ ИЗСКОЧАТ ОТ ОЧИТЕ — Изпитвам такава голяма и остра болка от ненадеен и силен удар, че виждам светли петна. *Баща му му залепи такъв силен плесник, че свитки му изскочиха от очите.*

— **свитки ми излизат/ излязат от очите • искри ми изскачат/ изскочат от очите • искри ми излизат/ излязат от очите • звезди ми изскачат/ изскочат от очите • звезди ми излизат/ излязат от очите • звезди ми светват/ светнат пред очите • виждам/ видя звезди по пладне • виждам/ видя звезди посред бял ден • блестунки ми излизат/ излязат от очите** *диал.*

СВЛИЧАМ/ СВЛЕКА ‹И› РИЗАТА ОТ ГЪРБА *на някого* — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА ‹И› РИЗАТА ОТ ГЪРБА

СВЛИЧАМ/ СВЛЕКА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого* — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА› (1 и 2 знач.)

СВРАКА МИ Е ИЗПИЛА АКЪЛА — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

СВРАКА МИ Е ИЗПИЛА МОЗЪКА — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

СВРАКА МИ Е ИЗПИЛА ПИПЕТО — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

СВРАКА МИ Е ИЗПИЛА УМА — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

С ВРЕМЕ — Когато трябва (да се извърши нещо); своевременно. *Проблемите трябва да се решават с време.*

— **навремето ‹си›**

С ВСЕ ГЛАС викам, крещя — вж. С ВСИЧКИЯ СИ ГЛАС викам, крещя

С ВСИЧКИЯ СИ АКЪЛ *неодобр.* — *Обикн. вметнато:* безразсъдно, глупаво, наивно. *И ти, с всичкия си акъл, не прие такова изгодно предложение.*

— **с всичкия си ум** *неодобр.*

С ВСИЧКИЯ СИ ГЛАС викам, крещя — Извънредно силно, високо и неудържимо викам, крещя. *Като видя, че кучетата ще я нападнат, тя започна да вика с всичкия си глас.*

— **с все глас** викам, крещя • **колкото ми глас държи** викам, крещя • **колкото глас имам** викам, крещя • **с пълно гърло** викам, крещя • **с цяло гърло** викам, крещя • **от всичкото си гърло** викам, крещя • **като заклан** викам, крещя • **като разпран** викам, крещя • **сякаш (като че) ме колят** викам, крещя • **като луд** викам, крещя • **що глас ми държи** викам, крещя • **до небесата (небето)** викам, крещя • **до бога** викам, крещя • **до звездите** викам, крещя • **до бяла бога** викам, крещя *диал.* • **дера ‹си› гърлото • надувам ‹си› гърло‹то› • надувам гърди • надувам гуша**

С ВСИЧКИЯ СИ УМ *неодобр.* — вж. С ВСИЧКИЯ СИ АКЪЛ *неодобр.*

С ВЪРЗАНА ХРЪТКА ЗАЕК НЕ СЕ ЛОВИ и **С ВЪРЗАНА ХРЪТКА ЗАЕК ЛОВИ ЛИ СЕ?** — вж. С ТРИЦИ МАЙМУНИ НЕ СЕ ЛОВЯТ

СВЪРЗВАМ/ СВЪРЖА ДВАТА КРАЯ — Съумявам, успявам някак да живея, да преживявам с оскъдните си средства, които имам. *Ако успея да си намеря някаква допълнителна работа, ще мога да свързвам двата края.*

— **връзвам/ вържа двата края • събирам/ събера двата края • завързвам/ завържа двата края • свързвам/ свържа краищата • сбирам/ сбера двата края** *диал.* **• връзвам/ вържа двата края на едно** *диал.*

СВЪРЗВАМ/ СВЪРЖА КРАИЩАТА — вж. СВЪРЗВАМ/ СВЪРЖА ДВАТА КРАЯ

СВЪРЗВАМ/ СВЪРЖА РЪЦЕТЕ *на някого* — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА РЪЦЕТЕ

СВЪРЗВАМ СИ/ СВЪРЖА СИ ЖИВОТА *с някого книж.* — вж. СВЪРЗВАМ СИ/ СВЪРЖА СИ СЪДБАТА *книж.*

СВЪРЗВАМ СИ/ СВЪРЖА СИ СЪДБАТА *с някого книж.* — Оженвам се, омъжвам се за някого. *Свърза си съдбата с жена, която не го заслужава.* ✧ *Тя го обичаше и твърдо беше решила да свърже съдбата си с него.*

— **свързвам си/ свържа си живота** *книж.* **• отивам/ отида под венчило • влизам/ вляза под венчило • минавам/ мина под венчило • надявам си/ надяна си хомот ‹на врата›** *шег.* **• надявам си/ надяна си юлар ‹на врата›** *шег.* **• надявам си/ надяна си ярем ‹на врата›** *шег.*

СВЪРШВАМ СИ/ СВЪРША СИ ВРЕМЕТО — вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

СВЪРШВАМ СИ/ СВЪРША СИ ДНИТЕ — вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

СВЪРШВАМ/ СВЪРША СЪС СЕБЕ СИ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КРАЙ НА ЖИВОТА СИ

СВЪРШИЛИ МИ СА СЕ ДНИТЕ — вж. БРОЯТ МИ СЕ ДНИТЕ

СВЪРШИ ‹СЕ› МОЯТА — Нямам вече влияние, положение, власт, загубил съм безвъзвратно своето значение. *Свърши се твоята, вече не си политик и никой не се интересува от тебе.*

— **песента ми е изпята • моята ‹песен› е изпята • изпял съм си песента • минало ми е времето • не ми пее петелът • не пея вече** *жарг.*

СВЪРШИ ‹СЕ› ТЯ ‹ТАЯ› — Вече няма да бъде по предишному; нещата се промениха. *Свърши се тя тая, аз да работя, а ти да се излежаваш и да харчиш парите ми.*

— **умря тя ‹тая› • беше тя ‹тая› • беше то • умря Марко**

СГАЗВАМ/ СГАЗЯ ЛУКА — Извършвам някаква простъпка, нещо нередно; провинявам се. *За да го изгонят от работа, трябва да е сгазил лука.* ✧ *Тя често сгазваше лука и я наказваха.*

— **сгазвам/ сгазя просото • изгазвам/ изгазя просото** *диал.* • **изгазвам/ изгазя зелето** *диал.*

СГАЗВАМ/ СГАЗЯ ПРОСОТО — вж. СГАЗВАМ/ СГАЗЯ ЛУКА

С ГЛАВА НА РАМЕНЕТЕ — вж. С МОЗЪК В ГЛАВАТА

С ГЛАВАТА НАДОЛУ — Разбъркано, разхвърляно, безредно. *Когато се прибра вкъщи, завари всичко с главата надолу.*

— **с краката нагоре • на вили и могили • на вили и мотовили • сгром и лом** *диал.*

С ГОЛИ РЪЦЕ — вж. С ПРАЗНИ РЪЦЕ

СГРОМ И ЛОМ *диал.* — вж. С ГЛАВАТА НАДОЛУ

СГРЪЩАМ/ СГЪРНА РЪЦЕ —

1. вж. СКРЪСТВАМ/ СКРЪСТЯ РЪЦЕ (1 и 2 знач.)
2. *диал.* вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

СГРЯВАМ/ СГРЕЯ ГЪРБА *на някого* — вж. СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА

СГРЯВАМ СЕ/ СГРЕЯ СЕ КАТО ЛЕД В СТОМНА *диал. ирон.* — вж. КОВА КЛИНЦИ

СГЪВАМ/ СГЪНА РЪЦЕ — вж. СКРЪСТВАМ/ СКРЪСТЯ РЪЦЕ (1 и 2 знач.)

СГЪСТЯВАМ/ СГЪСТЯ БОИТЕ *книж.* — вж. СГЪСТЯВАМ/ СГЪСТЯ КРАСКИТЕ *книж.*

СГЪСТЯВАМ/ СГЪСТЯ КРАСКИТЕ *книж.* — Пресилвам, преувеличавам лошите страни на нещо; драматизирам нещата. *Недей да сгъстяваш краските, не е толкова голям упадъкът ни във филмовото изкуство.*

— **сгъстявам/ сгъстя боите** *книж.*

СДАВАМ/ СДАМ БАГАЖА *жарг.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

СДАВАМ/ СДАМ ЕКИПА ‹ПО ОПИС› *жарг.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

С ДВА ПРЪСТА ЧЕЛО СЪМ *пренебр.* — вж. ГЛАВАТА МИ Е КУХА *пренебр.*

С ДВЕ ДУМИ — Накратко казано, без много приказки. *Нямаме време за губене, с две думи — трябва да се действа.*

— **с една дума • с една реч** *книж.*

С ДВЕ ЛЕВИ РЪЦЕ СЪМ — вж. ИМАМ ДВЕ ЛЕВИ РЪЦЕ

С ДВЕ‹ТЕ СИ› РЪЦЕ СЕ ПОДПИСВАМ — вж. ПОДПИСВАМ/ ПОДПИША С ДВЕ‹ТЕ› РЪЦЕ

С ДЕБЕЛА КОЖА СЪМ — Нечувствителен, груб съм. *Той е с дебела кожа и няма да се обиди, ако му кажеш, че не искаш да го виждаш.*

— **дебела ми е кожата • имам дебела кожа • опериран съм от чувства**

С ДЕБЕЛИ ОЧИ СЪМ — Безсрамен, нахален, безочлив съм. *Нали е с дебели очи, не изпитва неудобство да се вре в чуждите работи.*

— **имам дебели очи • дебели ми са очите • с корави очи съм • имам корави очи • корави ми са очите • веждите ми са окапали • изтрили ми са се веждите • опериран съм от срам • без перде съм • нямам перде ‹на очите си› • паднало ми е пердето от очите • скъсало ми се е пердето от очите • пукнало ми се е пердето ‹на очите› • съдрал съм пердето на очите си • треснало ми е пердето** *диал.* • **нямам ни срам‹а›, ни очи** *диал.*

С ДЖИНБИЗ ДА ТЪРСИШ МЕСО, НЕ МОЖ‹ЕШ› ХВАНА *у някого диал.* — вж. ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ

СДРОБЯВАМ/ СДРОБЯ *някаква* **ПОПАРА** — вж. НАДРОБЯВАМ/ НАДРОБЯ *някаква* ПОПАРА

С ‹ДУША И› СЪРЦЕ — С увлечение, с желание. *Той я харесваше, защото всичко вършеше със сърце.*

— **на драго сърце • от сърце ‹и душа›**

С ДУША СЕ ПРОЩАВАМ/ ПРОСТЯ *диал.* — вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

С (ОТ) ДУША СЕ РАЗДЕЛЯМ/ РАЗДЕЛЯ — вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

СДЪРЖАМ СИ/ СДЪРЖА СИ ЕЗИКА — Въздържам се да говоря или внимавам какво говоря, обикн. за да не кажа нещо необмислено, неуместно или нещо, което не би трябвало да се знае от други. *Той умееше да си сдържа езика и никога не говореше излишни неща.* ✧ *Сдържай си езика, ако не искаш да пострадаш.*

— **свивам си/ свия си езика • държа си езика ‹зад зъбите› • прибирам си/ прибера си езика (езичето) • събирам си/ събера си езика • свивам си/ свия си устата • държа си устата • прибирам си/ прибера си устата • събирам си/ събера си устата • стискам си/ стисна си устата • затварям си/ затворя си устата • зашивам си/ зашия си устата • слагам си/ сложа си ключ на устата • слагам си/ сложа си катинар (катанец) на устата • слагам си/ сложа си кофар на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) ключ на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) катинар (катанец) на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) кофар на устата • турям си/ туря си кърпа на устата • стискам/ стисна устни • стискам/ стисна зъби • държа си думите под езика • преглъщам си/ преглътна си думите • поглъщам си/ погълна си думите • прехапвам си/ прехапя си думите (думата) • гълтам ‹си› (глътвам ‹си›/ глътна ‹си›) думите • преглъщам си/ преглътна си приказката • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› езика • поглъщам си/ погълна си езика • глътвам си/ глътна си езика • връзвам си/ вържа си езика • затварям си/ затворя си човката** *жарг.* **• затварям си/ затворя си плювалника** *жарг. грубо* **• свивам си/ свия си чейнето** *диал.* **• спускам на устата си мандалото** *диал.*

СЕГИЗ-ТОГИЗ *нар.* — вж. ОТ ВРЕМЕ НА ВРЕМЕ

С ЕДИН ЗАМАХ — Изведнъж, веднага. *Той с един замах отхвърли възраженията на приятеля си.*

— **с един удар • с един сефер** *диал.*

С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА — Скоро ще умра (понеже съм много болен, линея непрекъснато или съм стар, грохнал). *Той знаеше, че няма лек за болестта му и че е с единия крак в гроба.* ✧ *Дядо му, грохнал старец, е с единия крак в гроба.*

— **единият ми крак е в гроба • с единия крак съм стъпил в гроба • с единия крак съм в трапа** *диал.* **• с едната нога съм в гроба** *диал.* **• с едната нога**

съм стъпил в гроба *диал.* • **единият ми крак е в герана** *диал.* • **погледнал съм в гроба • мириша на гроб • мириша на пръст • мириша на земя • мириша на босилек • пътник ‹за онзи (оня) свят› съм • вижда ми се/ види ми се краят • към края съм • няма да ме бъде • броят ми се дните • дните ми са преброени • остават ми броени дни • нямам ‹си› дни • часовете ми са преброени • часовете ми са прочетени • минутите ми са преброени • свършили ми са се дните • скъсали ми са се дните • дните ми са прочетени • дойде ми времето • дойде моето време • дойде ми часът • дойде моят час • настъпи ми часът • удари ми часът • душата ми е в (зад, на) зъбите • душата ми е дошла в (до) зъбите • душата ми се е събрала в зъбите • душата ми седи в зъбите • душата ми се е запряла в зъбите** *диал.* • **душата ми се е събрала в нокът • душата ми се е закрепила под ноктите • душа под нокът нося • душа под наем нося • душата ми мирише на плесен • над гроб съм надникнал** *диал.* • **хванал съм долния път** *диал.* • **нося си житото (пшеницата, коливото) в устата** *диал.* • **житото ми е на носа** *диал.* • **нося си тамяна под носа** *диал.* • **захапал съм тамяна** *диал.* • **няма да чуя кукувицата** *диал.* • **скоро ще чуя алилуя** *диал.*

С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ТРАПА *диал.* — вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА

С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ ВЪНКА — вж. КРАКАТА МИ СЕ КЛАТЯТ

С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ СТЪПИЛ В ГРОБА — вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА

С ЕДИН СЕФЕР *диал.* — вж. С ЕДИН ЗАМАХ

С ЕДИН УДАР — вж. С ЕДИН ЗАМАХ

СЕДМА ДУПКА НА КАВАЛА *пренебр.* — вж. ДЕВЕТА ДУПКА НА КАВАЛА *пренебр.*

С ЕДНА ДУМА — вж. С ДВЕ ДУМИ

С ЕДНА РЕЧ *книж.* — вж. С ДВЕ ДУМИ

С ЕДНАТА НОГА СЪМ В ГРОБА *диал.* — вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА

С ЕДНАТА НОГА СЪМ СТЪПИЛ В ГРОБА *диал.* — вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА

С ЕДНО‹ТО› УХО слушам — вж. С ПОЛОВИН УХО слушам

СЕДЯ В ГЛУХА ЛИНИЯ — вж. НАМИРАМ СЕ В ГЛУХА ЛИНИЯ

СЕДЯ В СЯНКА — вж. СТОЯ В СЯНКА

СЕДЯ ‹КАТО› НА БОДЛИ — вж. СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ

СЕДЯ ‹КАТО› НА ВЪГЛЕНИ — вж. СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ

СЕДЯ ‹КАТО› НА ИГЛИ — вж. СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ

СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ — В неспокойно, припряно състояние съм, тревожен съм в очакване да се случи нещо много лошо или се чувствам неудобно, притеснено в някаква обстановка. *Тя седеше на тръни и очакваше всеки момент да избухне кавга между двамата й сина.* ✧ *Сред непознатите тя се чувстваше неловко, седеше като на тръни.* ✧ *Той седеше на тръни, страхуваше се да не стане някой гаф в предаването му.*

— **‹като› на тръни съм • стоя ‹като› на тръни • въртя се като на тръни • седя ‹като› на игли • стоя ‹като› на игли • седя ‹като› на бодли • стоя ‹като› на бодли • седя ‹като› на въглени • стоя ‹като› на въглени • седя ‹като› на шишове • стоя ‹като› на шишове**

СЕДЯ ‹КАТО› НА ШИШОВЕ — вж. СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ

СЕДЯ МЕЖДУ ДВА СТОЛА — вж. СЕДЯ НА ДВА СТОЛА

СЕДЯ НА (НАД) ГЛАВАТА *на някого* —

1. Притеснявам, досаждам на някого с непрекъснатото си присъствие, с наблюдението си над неговите занимания или в очакване на нещо от него. *Стига си ми седял на главата, пречиш ми да работя.*

— **стоя на (над) главата • вися на (над) главата • стърча на (над) главата**

2. Зорко наблюдавам и контролирам заниманията на някого. *Той е още неопитен в работата и непрекъснато трябва някой да му седи над главата и да го ръководи.*

— **стоя на (над) главата • вися на (над) главата • на (над) главата съм • държа под (изпод, на) око (очи) • имам под око • не изпускам/ изпусна от (из, изпод) очи (око) • имам пред очи**

СЕДЯ НА ДВА СТОЛА — Извличам облага, лична изгода от две места (което често е свързано с двуличие, неискреност или с проява на некоректност, нелоялност). *Подозираха го, че седи на два стола и върти бизнес и с двете конкурентни фирми.*

— **стоя на два стола • седя между два стола • яздя на два коня • на две ясли си връзвам коня • доя от две крави • суча от две майки • бозая от две майки • цицам от две майки**

СЕДЯ СИ МИРНО — вж. СЕДЯ СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

СЕДЯ СИ НА ГЪЗА *грубо* — вж. СЕДЯ СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

СЕДЯ СИ НА ЗАДНИКА *грубо* — вж. СЕДЯ СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

СЕДЯ СИ НА ПАРЦАЛИТЕ — Не предприемам нищо, не се намесвам, не участвам в нещо; кротувам си. *Защо не си седите на парцалите, а сте решили да участвате в демонстрацията.*

— **седя си мирно • натискам си парцалите • налягам си/ налегна си парцалите • свивам си/ свия си парцалите • натискам си дрипите • налягам си/ налегна си дрипите • свивам си/ свия си дрипите • налягам си/ налегна си дрипелите • седя си на задника** *грубо* **• стоя си на задника** *грубо* **• седя си на гъза** *грубо* **• стоя си на гъза** *грубо* **• правя си Трайко Китанчев** *жарг.*

СЕДЯ ‹СИ› НАСТРАНА (НАСТРАНИ, ПО-ДАЛЕЧ) *от нещо* — Не участвам, не се меся в нещо. *Неговата тактика беше да седи настрана от всякакви конфликти.* ✧ *Нека поне синът ѝ да си седи настрани от тези размирици.* ✧ *По-добре е да седим по-далеч от техните интриги.*

— **стоя ‹си› настрана (настрани, по-далеч) • държа се настрана (настрани, по-далеч) • оставам/ остана настрана (настрани)**

СЕДЯ СЪС СГЪРНАТИ РЪЦЕ — вж. СЕДЯ СЪС СКРЪСТЕНИ РЪЦЕ (1 и 2 знач.)

СЕДЯ СЪС СКРЪСТЕНИ РЪЦЕ —

1. Нищо не правя, нищо не работя; бездействам, безделнича. *Той по цял ден седи със скръстени ръце и нищо не похваща.* ✧ *Вместо да седиш със скръстени ръце, вземи измий съдовете.*

— **стоя със скръстени ръце • седя със сгърнати ръце • стоя със сгърнати ръце • стоя с ръце в джобовете • кръстя ръце** *диал.* **• въртя ‹си› палци‹те› • клатя си краката • люшкам крака‹та си› • чопля си носа • гледам си пъпа • бия си шамари** *ирон.* **• броя гарги‹те› • лапам мухи‹те› • гълтам мухи‹те› • ловя мухи • лапам вятър • лапам мъглата • броя звездите • лежа на (по) гърба си • лежа на гръб • изтягам се на гръб • лежа на кълка • лежа на хълбок • подпирам гръб** *ирон.* **• подпирам се на една кълка** *ирон.* **• подпирам зида (зидовете)** *ирон.* **• подпирам дувара** *ирон.* **• подпирам стената (стените)** *ирон.* **• пържа яйца на вятъра • дремя като кон на празни**

ясли (празна ясла) *ирон.* • **вися като кон на (пред) празни ясли** *ирон.* • **зяпам по чавките** *диал.* • **подковавам мухите** *диал.* • **броя броениците** *диал.*

2. Нищо не предприемам за постигане на някаква цел, за осъществяването на нещо; бездеен, инертен съм. *Трябва по-активно да си търсиш работа, а не да седиш със скръстени ръце. ✧ Не трябва да седиш със скръстени ръце и да чакаш някой да ни отпусне необходимите субсидии, нужно е да действаш.*

— **стоя със скръстени ръце • седя със сгърнати ръце • стоя със сгърнати ръце • стоя с ръце в джобовете**

С ЕЗИКА СИ ЗВЕЗДИ ЛОВЯ — вж. С УСТАТА СИ ЗВЕЗДИ СВАЛЯМ

С ЕЗИКА СИ ЗВЕЗДИ СВАЛЯМ — вж. С УСТАТА СИ ЗВЕЗДИ СВАЛЯМ

С ЕЗИКА СИ ЗВЕЗДИ СНЕМАМ — вж. С УСТАТА СИ ЗВЕЗДИ СВАЛЯМ

СЕКА ГВОЗДЕИ *диал.* — вж. КОВА КЛИНЦИ

СЕКА ДЪРВОТО ПОД СЕБЕ СИ — вж. СЕКА КЛОНА, НА КОЙТО СТОЯ

СЕКА КЛОНА, НА КОЙТО СЕДЯ — вж. СЕКА КЛОНА, НА КОЙТО СТОЯ

СЕКА КЛОНА, НА КОЙТО СТОЯ — Действам против собствените си интереси, сам ставам причина да попадна в неизгодно положение, сам си навреждам със собствените си постъпки. *Как може да се караш с човека, от когото зависиш материално, да сечеш клона, на който стоиш.*

— **сека клона, на който седя • сека клона, на който съм стъпил • режа клона, на който стоя • режа клона, на който седя • режа клона, на който съм стъпил • отсичам клона, на който стоя • отсичам клона, на който седя • отсичам клона, на който съм стъпил • сека дървото под себе си**

СЕКА КЛОНА, НА КОЙТО СЪМ СТЪПИЛ — вж. СЕКА КЛОНА, НА КОЙТО СТОЯ

СЕКА НАКЪСО — вж. РЕЖА НАКЪСО

СЕКА НАПРАВО — вж. РЕЖА НАПРАВО

СЕКА СИ ГЛАВАТА — вж. РЕЖА СИ ГЛАВАТА (1 знач.)

СЕЛО БЕЗ КУЧЕТА — вж. РАЗГРАДЕН ДВОР

СЕЧЕ МИ АКЪЛЪТ — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

СЕЧЕ МИ АКЪЛЪТ КАТО БРЪСНАЧ — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

СЕЧЕ МИ АКЪЛЪТ КАТО ХАЛВАДЖИЙСКА ТЕСЛА *простонар. шег.* — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА — Умен и схватлив съм, лесно и бързо възприемам, схващам, разбирам. *На това момче му сече главата, от него може да излезе учен човек.* ✧ *На нея ѝ сече главата и все ще измисли някакъв изход от неприятната ситуация.*

— **сече ми умът • сече ми мозъкът • сече ми акълът • сече ми умът като бръснач • главата ми сече като бръснач • сече ми акълът като бръснач • умът ми реже като бръснач • акълът ми реже като бръснач • умът ми щрака • мозъкът ми щрака • акълът ми щрака • имам глава ‹на раменете си› • имам мозък в главата ‹си› • сече ми пипето (пипката)** *шег.* **• сече ми тиквата** *шег.* **• сече ми кратуната** *шег.* **• ражда ми главата • ражда ми тиквата** *шег.* **• ражда ми кратуната** *шег.* **• взема ми главата • хваща ми главата • хваща ми умът • стига ми главата • стига ми умът • стига ми акълът • стига ми пипето (пипката)** *пренебр.* **• сече ми чивията** *простонар.* **• сече ми главата като на халваджия теслата** *простонар. шег.* **• сече ми главата като халваджийска тесла** *простонар. шег.* **• сече ми акълът като халваджийска тесла** *простонар. шег.* **• сече ми секирата и от двете страни** *диал.*

СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА КАТО НА ХАЛВАДЖИЯ ТЕСЛАТА и **СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА КАТО ХАЛВАДЖИЙСКА ТЕСЛА** *простонар. шег.* — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

СЕЧЕ МИ КРАТУНАТА *шег.* — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

СЕЧЕ МИ МОЗЪКЪТ — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

СЕЧЕ МИ ПИПЕТО (ПИПКАТА) *шег.* — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

СЕЧЕ МИ СЕКИРАТА И ОТ ДВЕТЕ СТРАНИ *диал.* — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

СЕЧЕ МИ ТИКВАТА *шег.* — СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

СЕЧЕ МИ УМЪТ — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

СЕЧЕ МИ УМЪТ КАТО БРЪСНАЧ — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

СЕЧЕ МИ ЧЕЙНЕТО ‹КАТО ХАЛВАДЖИЙСКА ТЕСЛА› *диал.* — вж. РАБОТИ МИ ЧЕНЕТО

СЕЧЕ МИ ЧЕНЕТО — вж. РАБОТИ МИ ЧЕНЕТО

СЕЧЕ МИ ЧИВИЯТА *простонар.* — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

СЕЯ НА ДЪНОТО ‹МУ› ПРОСО — вж. СЕЯ НА КОРЕНА ‹МУ› РЯПА

СЕЯ НА ДЪНОТО ‹МУ› РЯПА — вж. СЕЯ НА КОРЕНА ‹МУ› РЯПА

СЕЯ НА КОРЕНА ‹МУ› ПРОСО — вж. СЕЯ НА КОРЕНА ‹МУ› РЯПА

СЕЯ НА КОРЕНА ‹МУ› РЯПА — Проявявам прекалена придирчивост, дребнавост, полагам преднамерено усилие да открия някакви недостатъци у някого или в нещо. *Статията има доста слабости, но няма сега да му сеем на корена ряпа.* ✧ *Ако е допуснала грешка, тя е неволна, защо сееш на корена ряпа.*

— **сея на корена ‹му› просо • сея на дъното ‹му› ряпа • сея на дъното ‹му› просо • връзвам/ вържа кусур • търся под вола теле • гледам под зъбите • търся юне под бика** *диал.* **• търся под куче копеле** *диал.*

СЕЯ ОРЕХИ С РЕШЕТО — вж. НАЛИВАМ ВОДА В РЕШЕТО

С ЖЪЛТО ОКОЛО (НА) УСТАТА СЪМ — вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

С ИЗДИГНАТА ГЛАВА — вж. С ВИРНАТА ГЛАВА (1 и 2 знач.)

СИПВАМ/ СИПЯ КАТРАН В РОГАТА *на някого диал.* — вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

СИПВАМ/ СИПЯ МАСЛО В ОГЪНЯ — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

СИПВАМ ‹МУ›/ СИПЯ ‹МУ› ПЕПЕЛ — вж. ТУРЯМ ‹МУ›/ ТУРЯ ‹МУ› ПЕПЕЛ ‹ОТГОРЕ›

СИПВАМ/ СИПЯ СОЛ В РАНАТА *на някого* — Засягам най-болезненото, най-чувствителното място на някого, предизвиквам неприятни, болезнени преживявания у някого. *Защо трябваше да й припомняш за неприятните събития от миналото, да сипваш сол в раната й?*

— **посипвам/ посипя сол в раната • слагам/ сложа сол в раната • поставям/**

поставя сол в раната • турям/ туря (турвам/ турна) сол в раната • слагам/ сложа пръст на (в) раната • поставям/ поставя пръст на (в) раната • турям/ туря (турвам/ турна) пръст на (в) раната • бъркам (бръквам/ бръкна) с пръст в раната • бутам (бутвам/ бутна) пръст‹а› в раната • пъхам/ пъхна пръст в раната • развреждам/ развредя раната • чопля раната • настъпвам/ настъпя по мазола • настъпвам/ настъпя по ‹най-›болното място • настъпвам/ настъпя ‹котката (котето)› по (за) опашката

СИПЯ ОГЪН И ЖУПЕЛ *срещу (върху) някого* — Отправям остри, язвителни нападки или обвинения срещу някого, остро, яростно нападам някого. *Вестникът им е пълен със статии, в които сипят огън и жупел срещу правителството.*

— **бълвам огън ‹и жупел› • пращам огън и жупел • пращам/ пратя гръм и мълнии • хвърлям/ хвърля гръм и мълнии • бълвам змии ‹и гущери› • бълвам ‹зелени› гущери • бълвам отрова • сипя отрова • изливам си/ излея си жлъчката**

СИПЯ ОТРОВА *срещу (върху) някого* — вж. СИПЯ ОГЪН И ЖУПЕЛ

СИРЕНЕ НЯМА, ПОПАРА ДРОБИ *ирон.* — вж. РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, ТОЙ ТУРИЛ ТИГАНА НА ОГЪНЯ, ‹ЗА ДА Я ПЪРЖИ› *ирон.*

СИТ КАТО ПРОСЯК СЪМ *ирон.* — вж. СТОМАХЪТ МИ СВИРИ РАМАЗАН

СИТНО ПРЕДА *пред някого* — вж. ТЪНКО ПРЕДА

С КАКВИ ОЧИ —

1. Като възклицание за изразяване на срам, разкаяние или неудобство от извършена нередна, некрасива постъпка; как, по какъв начин. *С какви очи ще ѝ каже, че е пропилял парите ѝ, след като тя му беше гласувала такова доверие?*

— **с кои очи • с какво лице**

2. Като възклицание за изразяване на възмущение от долна, грозна постъпка на някого. *С какви очи му иска още пари, след като не му е върнала предишния заем!*

— **с кои очи • с какво лице**

С КАКВО ЛИЦЕ — вж. С КАКВИ ОЧИ (1 и 2 знач.)

С КАПАЦИ НА ОЧИТЕ СЪМ — вж. НЕ ВИЖДАМ/ ВИДЯ ПО-ДАЛЕЧ‹Е› ОТ НОСА СИ

СКАРАН СЪМ С ИСТИНАТА — Постоянно лъжа. *Не може да се вярва на думите му, той е скаран с истината. ✧ Фактите говорят едно, а тя твърди обратното, изглежда е скарана с истината.*

— **икономисвам/ икономисам ‹от› истината • спестявам/ спестя истината • кривя си душата (душицата) • изкривявам си/ изкривя си душата • кривя си устата** *диал.* **• изкривявам си/ изкривя си устата** *диал.* **• изкривявам си/ изкривя си езика** *диал.*

СКЛАНЯМ/ СКЛОНЯ ВРАТ *пред някого или пред нещо (или самост.)* — вж. СВЕЖДАМ/ СВЕДА ГЛАВА

СКЛАНЯМ/ СКЛОНЯ ГЛАВА *пред някого или пред нещо (или самост.)* — вж. СВЕЖДАМ/ СВЕДА ГЛАВА

СКЛОПВАМ/ СКЛОПЯ ОЧИ —

1. Заспивам. *Едва на сутринта склопих очи.*

— **затварям/ затворя очи • предавам се/ предам се в обятията на съня** *книж.* **• предавам се/ предам се в обятията на Морфея** *книж. шег.* **• откършвам/ откърша го** *шег.* **• закърпвам/ закърпя възглавницата** *диал. шег.*

2. вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

С КЛЮМНАЛА ГЛАВА — Обезсърчен, отчаян, унил, умърлушен. *Съсипан от грижи, той вървеше по улицата мрачен, с клюмнала глава.*

— **с клюмнал нос • с наведена глава • с провесен нос**

С КЛЮМНАЛ НОС — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

СКЛЮЧВАМ/ СКЛЮЧА ВЕЖДИ — Придобивам сърдит, мрачен израз на лицето си; намръщвам се, навъсвам се, намусвам се, нацупвам се. *Като разбра, че няма да получи дългоочакваната премия, той сключи вежди.*

— **направям/ направя кисело лице • направям/ направя кисела физиономия • направям/ направя дълга физиономия • надувам/ надуя устни • надувам/ надуя нос**

С КОИ ОЧИ — вж. С КАКВИ ОЧИ (1 и 2 знач.)

С КОКОШИ УМ *ирон.* — Много глупав, тъп. *Няма смисъл да обясняваш на човек с кокоши ум, като него, такива сложни неща.*

— **умен като гъска** *ирон.* **• като гъска глупав • като патка (патица) глупав • като шаран глупав • без ‹капка› мозък ‹в главата› • без акъл ‹в главата› • лек в главата • без глава на раменете • ритнат в акъла** *подигр.* **• умен в**

краката *ирон.* • като галош тъп • като калевра тъп *остар.* • като запушалка глупав *жарг.* • слаб на акъл *диал.*

С КОКОШИ УМ СЪМ *пренебр.* — вж. ЛЕК СЪМ В ГЛАВАТА

С КОН ДА ИГРАЕШ *в нещо или някъде* — вж. С КОН ДА ПРЕПУСКАШ

С КОН ДА ПРЕПУСКАШ *в нещо или някъде* — Обикн. за помещение, апартамент и под.: много голям, много обширен, просторен. *Влязохме в един салон, с кон да препускаш в него.*

— кон да разиграваш • с кон да играеш • да гониш бълхи *диал.*

С КОРАВИ ОЧИ СЪМ — вж. С ДЕБЕЛИ ОЧИ СЪМ

СКОРО ЩЕ ЧУЯ АЛИЛУЯ *диал.* — вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА

СКОСЯВАМ/ СКОСЯ КОНЦИТЕ *диал.* — вж. ОБЪРКВАМ/ ОБЪРКАМ КОНЦИТЕ (1 и 2 знач.)

С КРАКАТА НАГОРЕ — вж. С ГЛАВАТА НАДОЛУ

СКРИВАМ СЕ/ СКРИЯ СЕ В ЧЕРУПКАТА СИ — вж. СВИВАМ СЕ/ СВИЯ СЕ В ЧЕРУПКАТА СИ

СКРИВАМ СЕ/ СКРИЯ СЕ ЗАД ГЪРБА *на някого* — вж. КРИЯ СЕ ЗАД ГЪРБА

СКРОЯВАМ/ СКРОЯ КАПАН *някому* — вж. СКРОЯВАМ/ СКРОЯ КЮЛЯФ

СКРОЯВАМ/ СКРОЯ КЛОПКА *някому* — вж. СКРОЯВАМ/ СКРОЯ КЮЛЯФ

СКРОЯВАМ/ СКРОЯ КЮЛЯФ *някому* — Нарочно създавам неприятности на някого, злепоставям го, въвличам го в беда, напакостявам на някого. *Този подлизурко, който все ходи при началниците, може такъв кюляф да ни скрои, че да се чудим какво да правим.* ✧ *Той се готви да скрои кюляф на конкурентната фирма и да ѝ отнеме клиентите.*

— скроявам/ скроя капан • скроявам/ скроя клопка • насаждам/ насадя на пачи яйца • подлагам/ подложа крак • слагам/ сложа крак • турям/ туря (турвам/ турна) крак • подливам/ подлея вода • направям/ направя мръсно • правя мръсно • кроя кюляф • кроя мръсно

СКРОЯВАМ/ СКРОЯ НОМЕР *някому* — вж. ПОГАЖДАМ/ ПОГОДЯ НОМЕР (НОМЕРА)

СКРЪСТВАМ/ СКРЪСТЯ РЪЦЕ —

1. Преставам да работя, отказвам се да работя. *Защо си скръстил ръце, няма ли работа за тебе? ✧ Само на празник скръстваше ръце и си почиваше.*

— **сгръщам/ сгърна ръце • кръстосвам/ кръстосам ръце • сгъвам/ сгъна ръце**

2. Отказвам се да действам за постигането на някаква цел, отказвам се да се боря; примирявам се. *Човек никога не трябва да скръства ръце пред трудностите. ✧ Нима ще скръстиш ръце и няма да помогнеш на сина си?*

— **сгръщам/ сгърна ръце • кръстосвам/ кръстосам ръце • сгъвам/ сгъна ръце • отпускам/ отпусна ръце**

СКРЪЦВАМ/ СКРЪЦНА СЪС ЗЪБИ *на някого* — Строго се скарвам на някого, нахоквам някого. *Той непрекъснато кръшкаше от работа, докато един ден му скръцнаха със зъби и го заплашиха с уволнение. ✧ Ако пак се върне късно от училище, майка ѝ ще ѝ скръцне със зъби.*

— **тегля едно конско • дръпвам/ дръпна едно конско • дръпвам/ дръпна калая • дръпвам/ дръпна един калай • тегля калая • тегля един калай • давам/ дам един зъб • свивам/ свия сармите • свивам/ свия перките • строявам/ строя в две редици • прочитам/ прочета конско ‹евангелие› • прочитам/ прочета евангелие • чета конско ‹евангелие› • чета евангелие • държа конско ‹евангелие› • държа евангелие • издърпвам/ издърпам ушите (ухото) • опъвам/ опъна ушите • дръпвам/ дръпна ‹за› ушите (ухото) • тегля ушите • дърпам ушите (ухото) • натривам/ натрия носа • натърквам/ натъркам носа • нажулвам/ нажуля носа • натривам/ натрия мутрата** *грубо* **• натърквам/ натъркам мутрата** *грубо* **• натривам/ натрия муцуната** *грубо* **• натърквам/ натъркам муцуната** *грубо* **• натърквам/ натъркам сол на главата • натърквам/ натъркам врата • натърквам/ натъркам главата със сапун • нажулвам/ нажуля главата ‹със сапун› • сапунисвам/ сапунисам главата • насапунисвам/ насапунисам здравата • нарязвам/ нарежа като кисела краставица • нарязвам/ нарежа като горчива краставица • давам/ дам** *някому* **да ‹се› разбере • направям/ направя ‹на› бъзе и коприва • направям/ направя на сол ‹и пипер› • направям/ направя на сол и вода • направям/ направя на нищо ‹и никакво› • направям/ направя ‹на› мат и маскара • направям/ направя на салата • направям/ направя ‹на› пух и прах • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя гъба и коприва** *диал.*

СКУБЕМ СИ КОСИТЕ — вж. ВАДИМ СИ ОЧИТЕ

СКУБЯ ПЕРУШИНАТА *на някого* — вж. ДЕРА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА›

СКУБЯ СИ КОСАТА (КОСИТЕ) —

1. В отчаяние съм, изживявам силна скръб, страдание. *Как няма да си скубе косите като ѝ обраха къщата.*

— **късам си косите (косата)** • **кърша пръсти‹те си›** • **чупя пръсти‹те си›** • **кърша ръце** • **чупя ръце** • **троша си пръстите** *диал.*

2. Горчиво се разкайвам, съжалявам за нещо. *Скубеше си косите, че не послуша майка си и се омъжи за пияница.*

— **късам си косите (косата)** • **бия си главата** • **бия се в главата** • **блъскам си главата** • **чукам си главата** • **бия си главата с камъни** • **бия си главата с два камъка** • **чукам си главата с два камъка** • **блъскам си главата с юмруци** • **посипвам си/ посипя си главата с пепел** • **проклинам си дните** • **оплаквам си дните ‹и годините›** • **оплаквам майчиното си мляко** • **проклинам/ прокълна майчиното си мляко** • **хапя се два пъти на едно място** • **хапя се там, дето не мога да се стигна** • **хапя се там, дето не се стигам** • **хапя се там, дето не ми стигат зъбите** *диал.* • **хапя се отзад** *грубо* • **хапя си задника** *грубо*

СКЪП ‹СЪМ› НА ПРИКАЗКИ — вж. МЕРЯ ДУМИТЕ СИ НА ГРАМ

СКЪРПЕН С БЕЛИ КОНЦИ —

1. За думи, твърдения, които съдържат неумело прикрити, скалъпени лъжи, измами. *Цялата тази история, че е присвоил държавни пари, ми се вижда скърпена с бели конци.*

— **шит с бели конци** • **съшит с бели конци** • **зашит с бели конци** • **закърпен с бели конци**

2. За думи, твърдения, части от произведение и др., които са неподходящо прибавени. *Тези изводи в края на съчинението ти нямат нищо общо с темата, скърпени са с бели конци.*

— **пришит с бели конци** • **съшит с бели конци** • **зашит с бели конци** • **шит с бели конци**

СКЪРЦАМ ‹СЪС› ЗЪБИ — вж. ПУКАМ СЕ ОТ ЯД

СКЪРШВАМ/ СКЪРША ВРАТ *пред някого или пред нещо (или самост.)* — вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТ

СКЪРШВА МИ СЕ/ СКЪРШИ МИ СЕ КЕФЪТ — Става ми неприятно от нещо и си развалям настроението. *Когато разбра, че срещата им няма да се състои, изведнъж му се скърши кефът.*

— **счупва ми се/ счупи ми се кефът** • **разваля ми се/ развали ми се кефът** • **разтуря ми се/ разтури ми се кефът** *диал.* • **бяга ми кефът** *диал.*

СКЪРШЕН МИ Е КЕФЪТ — Нямам настроение, разстроен, нервен, раздразнителен, потиснат съм. *Откакто няма работа и е без пари, кефът му е скършен и е постоянно намръщен.*

— **счупен ми е кефът • не съм на себе си • светът ми е крив • целият свят ми е крив • черен ми е светът • светът ми се вижда черен • целият свят ми се вижда черен**

СКЪСАЛИ МИ СА СЕ ДНИТЕ — вж. БРОЯТ МИ СЕ ДНИТЕ

СКЪСАЛО МИ СЕ Е ПЕРДЕТО ОТ ОЧИТЕ — вж. ПАДНАЛО МИ Е ПЕРДЕТО ОТ ОЧИТЕ

С КЪСА ПАМЕТ СЪМ — Лесно и бързо забравям, не мога да помня. *Някои политици са с къса памет и забравят предизборните си обещания.*

— **имам къса памет • къса ми е паметта**

СКЪСВАМ/ СКЪСАМ ДИПЛОМАТИЧЕСКИТЕ ‹СИ› ОТНОШЕНИЯ *с някого* — Скарвам се с някого, преставам да общувам с някого. *Те бяха много близки приятелки, но скъсаха дипломатическите си отношения и вече се избягват една друга.*

— **развалям/ разваля калимерата • омесваме си/ омесим си шапките • разменяме си/ разменим си шапките • размесваме си/ размесим си шапките • разбъркваме си/ разбъркаме си шапките • сбъркваме си/ сбъркаме си шапките • сритваме си/ сритаме си шапките • променяме си/ променим си шапките • омесваме си/ омесим си капите • разменяме си/ разменим си капите • размесваме си/ размесим си капите • разбъркваме си/ разбъркаме си капите • сбъркваме си/ сбъркаме си капите • сбутваме си/ сбутаме си капите** *диал.* **• омешваме си/ омешаме си шапките** *диал.* **• смешваме си/ смешаме си шапките** *диал.*

СКЪСВА МИ СЕ/ СКЪСА МИ СЕ ДУШАТА — вж. СКЪСВА МИ СЕ/ СКЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

СКЪСВА МИ СЕ/ СКЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО — Става ми много мъчно, изпитвам силна скръб, мъка, жалост. *Като гледам просяците по улиците ми се скъсва сърцето.* ✧ *Филмът е толкова тъжен — да ти се скъса сърцето.*

— **скъсва ми се/ скъса ми се душата • разкъсва ми се/ разкъса ми се сърцето • заболява ме/ заболи ме сърцето • разбива ми се/ разбие ми се сърцето • хваща ме за сърцето • къса ми се сърцето • боли ме сърцето • боли ме душата • сърцето ми се качва/ качи в гърлото • сърцето ми се облива с кръв • кръв капе от (на) сърцето ми**

СКЪСВАМ/ СКЪСАМ НЕРВИТЕ *на някого* — вж. КЪСАМ НЕРВИТЕ

СКЪСВАМ/ СКЪСАМ ПАЗАРЛЪКА — вж. ОТСИЧАМ/ ОТСЕКА ПАЗАРЛЪКА

СКЪСВАМ СИ/ СКЪСАМ СИ НЕРВИТЕ — вж. КЪСАМ СИ НЕРВИТЕ

СКЪСВАМ СИ/ СКЪСАМ СИ НИШКАТА НА ЖИВОТА *книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КРАЙ НА ЖИВОТА СИ

СКЪСВАМ СИ/ СКЪСАМ СИ ПОДМЕТКИТЕ — Мъча се да уредя нещо, полагам големи усилия за постигането на нещо, свързано с много ходене, тичане. *Скъсах си подметките, докато уредя жилищния си проблем.*

— **изтърквам си/ изтъркам си подметките • изтривам си/ изтрия си подметките • изтърквам си/ изтъркам си токовете • изтривам си/ изтрия си токовете • изтърквам си/ изтъркам си петите • изтривам си/ изтрия си петите**

СКЪСЯВАМ/ СКЪСЯ ДНИТЕ *на някого* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 и 2 знач.)

СКЪСЯВАМ/ СКЪСЯ ЖИВОТА *на някого* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 и 2 знач.)

СКЪТВАМ/ СКЪТАМ ПАРА̀ТА ВЪВ ВЪЗЕЛ — Много съм пестелив, пестеливо харча, правя икономии, живея със сметка. *Сиромашията и суровият живот я бяха научили да скътва пара̀ти във възел.*

— **вързвам/ вържа пара̀та в три възела • вързвам/ вържа в девет възела • една‹та› пара̀ в девет възела вързвам** *диал.* **• една пара̀ два (девет) пъти вързвам** *диал.* **• броя всяка стотинка • броя стотинките • цепя стотинката ‹на две›**

СЛАБ НА АКЪЛ *диал.* — вж. ЛЕК В ГЛАВАТА

СЛАБО МЯСТО — Най-уязвимата страна, слабост на някого или на нещо. *Слабото му място бяха внуците, за тях беше готов на всичко.* ✧ *Адвокатът беше намерил слабото място на обвинението и именно там смяташе да атакува.*

— **болно място • ахилесова пета** *книж.*

СЛАВА БОГУ — Възклицание за изразяване на задоволство или облекчение. *Слава Богу, операцията мина успешно.*

— **слава ‹тебе›, Господи • сполай на Бога (Господа)** *диал.*

СЛАВА ‹ТЕБЕ›, ГОСПОДИ — вж. СЛАВА БОГУ

СЛАГАМ/ СЛОЖА АКЦЕНТ *на нещо книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА УДАРЕНИЕ‹ТО›

СЛАГАМ/ СЛОЖА В ДЖОБА СИ и **СЛАГАМ/ СЛОЖА В МАЛКИЯ СИ ДЖОБ** *някого* — Превъзхождам някого по способности, знания, постижения. *Той е толкова умен и обигран, че може да те сложи в джоба си.* ✧ *С бляскавата си кариера той сложи брат си в малкия си джоб.*

— **турям/ туря (турвам/ турна) в джоба си • турям/ туря (турвам/ турна) в малкия си джоб • слагам/ сложа в малкото си джобче • слагам/ сложа на малкия си пръст • турям/ туря (турвам/ турна) на малкия си пръст • поставям/ поставя на малкия си пръст • слагам/ сложа в шепата си • турям/ туря (турвам/ турна) в шепата си • затъквам/ затъкна на пояса си • захлупвам/ захлупя под корито‹то› • слагам/ сложа под корито‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) под корито‹то› • удрям/ ударя в (о) земята • удрям/ ударя òземи** *нар.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА В ЕДИН КОШ *всички, всичко* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА В ЕДИН КЮП

СЛАГАМ/ СЛОЖА В ЕДИН КЮП *всички, всичко* — Не правя разлика между хората, между нещата, третирам ги като еднакви; смесвам всички, всичко. *Тя се ядосваше, когато майка ѝ я слагаше в един кюп с брат ѝ, който беше груб и своенравен.* ✧ *Не може да слагаш в един кюп всички ученици и да ги обявяваш за разхайтени и мързеливи, между тях има много добри, съвестни и ученолюбиви деца.*

— **поставям/ поставя в един кюп • турям/ туря (турвам/ турна) в един кюп • слагам/ сложа в общия кюп • поставям/ поставя в общия кюп • турям/ туря (турвам/ турна) в общия кюп • слагам/ сложа в един кош • поставям/ поставя в един кош • турям/ туря (турвам/ турна) в един кош • поставям/ поставя на една дъска • слагам/ сложа на една дъска • турям/ туря на една дъска • поставям/ поставя на една плоскост** *книж.* **• слагам/ сложа на една плоскост** *книж.* **• турям/ туря на една плоскост** *книж.* **• слагам/ сложа знак за (на) равенство** *книж.* **• поставям/ поставя знак за (на) равенство** *книж.* **• турям/ туря знак за (на) равенство** *книж.* **• слагам/ сложа под един знаменател** *книж.* **• поставям/ поставя под един знаменател** *книж.* **• турям/ туря под един знаменател** *книж.* **• привеждам/ приведа към един знаменател** *книж.* **• подвеждам/ подведа под един знаменател** *книж.* **• привеждам/ приведа към общ знаменател** *книж.* **• подвеждам/ подведа под общ знаменател** *книж.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА В МАЛКОТО СИ ДЖОБЧЕ *някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА В ДЖОБА СИ

СЛАГАМ/ СЛОЖА В ОБЩИЯ КЮП *всички, всичко* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА В ЕДИН КЮП

СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ВРАТА *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА

СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ПЛЕЩИТЕ *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА

СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА РАМЕНЕТЕ *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА

СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА *на някого* — Създавам някому големи трудности, обременявам някого, правя живота му извънредно тежък. *Не ми слагай такъв воденичен камък на шията да се грижа за болната ти майка.* ✧ *Мисълта, че може да загуби имота си, сложи воденичен камък на шията му.*

— слагам/ сложа воденичен камък на врата • окачвам/ окача воденичен камък на врата • окачвам/ окача воденичен камък на шията • връзвам/ вържа воденичен камък на врата • връзвам/ вържа воденичен камък на шията • слагам/ сложа воденичен камък на плещите • слагам/ сложа воденичен камък на раменете • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на плещите • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на гърба • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на раменете • стоварвам/ стоваря товар на плещите • стоварвам/ стоваря товар на гърба • стоварвам/ стоваря товар на раменете • правя черен живота • направям/ направя черен живота • направям/ направя черни дните • тровя живота • тровя дните • отравям/ отровя живота

СЛАГАМ/ СЛОЖА В РЪКАТА *на някого нещо* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА В РЪКАТА

СЛАГАМ/ СЛОЖА В ЧЕРНИЯ СПИСЪК *някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА В ЧЕРНИЯ ТЕФТЕР (ЧЕРНИТЕ ТЕФТЕРИ)

СЛАГАМ/ СЛОЖА В ЧЕРНИЯ ТЕФТЕР (ЧЕРНИТЕ ТЕФТЕРИ) *някого* — Запомням някого с поведението му като опасен и го следя, за да предотвратя новите му действия или за да му отмъстя. *След публичното ѝ изказване срещу действията на шефа, той я е сложил в черния тефтер.*

— записвам/ запиша в черния тефтер (черните тефтери) • записвам/ запиша в тефтера ‹си› • турям/ туря (турвам/ турна) в черния тефтер (черните тефтери) • слагам/ сложа в черния списък • записвам/ запиша в черния списък • турям/ туря (турвам/ турна) в черния списък • бележа на рабош‹а›

СЛАГАМ/ СЛОЖА В ШЕПАТА СИ *някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА В ДЖОБА СИ

СЛАГАМ/ СЛОЖА ВЪЖЕТО НА ШИЯТА *на някого* — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА ‹НА› ВЪЖЕТО

СЛАГАМ/ СЛОЖА ГЛАВА‹ТА СИ› *за нещо (или самост.)* — Загивам в бой или борба за осъществяване на някакъв идеал; жертвам живота си. *Те сложиха главите си за освобождението на отечеството.*

— полагам/ положа главата си *книж.* • давам си/ дам си живота • проливам си/ пролея си кръвта • давам си/ дам си главата • оставям си/ оставя си главата • слагам/ сложа кости‹те си› • оставям си/ оставя си костите • оставям си/ оставя си кокалите

СЛАГАМ/ СЛОЖА *някого* **ДА СЕ ПЕЧЕ НА ОГЪНЯ** — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НА ТОПА ‹НА УСТАТА›

СЛАГАМ/ СЛОЖА ДИНЕНА КОРА *на някого* —

1. Изигравам, измамвам, излъгвам някого. *Той сложи такава динена кора на хазайката, като напусна квартирата, без да си плати наема.* ✧ *Гледай приятелят ти да не ти сложи динена кора и да не изпълни обещанието си.*

— турям/ туря (турвам/ турна) динена кора • подлагам/ подложа динена кора • подхлъзвам/ подхлъзна на динена кора • хлъзвам/ хлъзна на (по) динена кора • хързулвам/ хързулна една динена кора • изигравам/ изиграя номер • скроявам/ скроя номер • погаждам/ погодя номер • направям/ направя номер • насаждам/ насадя на пачи яйца • свивам/ свия номер *жарг.* • изигравам/ изиграя игра • пращам/ пратя за зелен хайвер • изпращам/ изпратя за зелен хайвер • пращам/ пратя за липови ябълки • пращам/ пратя в гората за гъби • пращам/ пратя *някого* да пасе • пращам/ пратя *някого* да лапа мухи • пращам/ пратя в Бруса за маймуни • пращам/ пратя на кино *жарг.* • пращам/ пратя на баня *жарг.* • пращам/ пратя за зелени глогини *диал.* • провождам/ проводя за зелен хайвер *диал.* • продавам/ продам за зелен хайвер *диал.* • удрям/ ударя динена кора *диал.* • подхлъзвам/ подхлъзна по лебеничева кора *диал.*

2. Попречвам на някого, обикн. с непочтени средства, да осъществи намеренията си. *Той се гласеше да става депутат, но съпартийците му му сложиха динена кора и не го включиха в избирателните листи.*

— турям/ туря (турвам/ турна) динена кора • подлагам/ подложа динена кора • подхлъзвам/ подхлъзна на динена кора • хлъзвам/ хлъзна на (по) динена кора • хързулвам/ хързулна една динена кора • подлагам/ подложа крак • слагам/ сложа крак • турям/ туря (турвам/ турна) крак • подставям/ подставя крак *диал.* • подливам/ подлея вода • подливам/ подлея вода под рогожата *диал.* • удрям/ ударя динена кора *диал.* • подхлъзвам/ подхлъзна по лебеничева кора *диал.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА ДУША НА МЪКА *простонар.* — вж. НА ГЛАВАТА СИ СТЪПВАМ/ СТЪПЯ

СЛАГАМ/ СЛОЖА ‹ЕДНО› РАМО *на някого* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ‹ЕДНО› РАМО

СЛАГАМ/ СЛОЖА ЗНАК ЗА (НА) РАВЕНСТВО *между някои, между нещо и нещо друго книж.* — Изравнявам в някакво, обикн. в лошо отношение, хора или други неща, които се различават помежду си, смятам ги еднакви. *Не е правилно да се слага знак за равенство между Бай Ганьо и българина въобще.*

— поставям/ поставя знак за (на) равенство *книж.* • турям/ туря знак за (на) равенство *книж.* • слагам/ сложа под един знаменател *книж.* • поставям/ поставя под един знаменател *книж.* • турям/ туря под един знаменател *книж.* • привеждам/ приведа към един знаменател *книж.* • подвеждам/ подведа под един знаменател *книж.* • подвеждам/ подведа под общ знаменател *книж.* • привеждам/ приведа към общ знаменател *книж.* • слагам/ сложа в един кюп • поставям/ поставя в един кюп • турям/ туря (турвам/ турна) в един кюп • слагам/ сложа в общия кюп • поставям/ поставя в общия кюп • турям/ туря (турвам/ турна) в общия кюп • слагам/ сложа в един кош • поставям/ поставя в един кош • турям/ туря (турвам/ турна) в един кош • слагам/ сложа на една дъска • поставям/ поставя на една дъска • турям/ туря на една дъска • слагам/ сложа на една плоскост *книж.* • поставям/ поставя на една плоскост *книж.* • турям/ туря на една плоскост *книж.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА КАПАК *на нещо* — Съумявам да дам сполучлив, остроумен, подходящ отговор за нещо, успявам да отвърна веднага на някого. *Не можеш да я наддумаш, кажеш ли ѝ нещо, веднага ще сложи капак.*

— турям/ туря (турвам/ турна) капак • намирам/ намеря капак • капак похлупвам/ похлупя отгоре • слагам/ сложа ‹на всяко гърне› похлупак • намирам/ намеря ‹на всяко гърне› похлупак • затварям/ затворя устата • запушвам/ запуша устата • затварям/ затворя човката *жарг.* • затварям/ затворя плювалника *жарг. грубо*

СЛАГАМ/ СЛОЖА КАТИНАР (КАТАНЕЦ) НА УСТАТА *на някого* — Накарвам някого да мълчи, да не говори за нещо. *Не можеш да му сложиш катинар на устата, той ще продължи да злослови по твой адрес.*

— поставям/ поставя катинар (катанец) на устата • турям/ туря (турвам/ турна) катинар (катанец) на устата • слагам/ сложа кофар на устата • поставям/ поставя кофар на устата • турям/ туря (турвам/ турна) кофар на устата • запушвам/ запуша устата • затъквам/ затъкна устата • затварям/ затворя устата • зашивам/ зашия устата • заключвам/ заключа устата • турям/ туря (турвам/ турна) намордник • връзвам/ вържа езика • завързвам/ завържа езика • затварям/ затворя човката *жарг.* • затварям/ затворя плювалника *жарг. грубо*

СЛАГАМ/ СЛОЖА КОСТИ‹ТЕ СИ› *някъде* — Загивам някъде в бой или борба за защитаване на някаква кауза. *Много́ войни сложиха костите си по фронтовете.*

— оставям си/ оставя си костите • оставям си/ оставя си кокалите • оставям си/ оставя си главата • слагам/ сложа глава‹та си› • полагам/ положа главата си *книж.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА КОФАР НА УСТАТА *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КАТИНАР (КАТАНЕЦ) НА УСТАТА

СЛАГАМ/ СЛОЖА КРАЙ *на нещо* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ТОЧКА

СЛАГАМ/ СЛОЖА КРАЙ НА ЖИВОТА *на някого* — вж. СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО

СЛАГАМ/ СЛОЖА КРАЙ НА ЖИВОТА СИ — Самоубивам се. *Всички се страхуваха в отчаянието си тя да не сложи край на живота си.* ✧ *Той беше твърдо решил да сложи край на живота си.*

— турям/ туря край на живота си • свършвам/ свърша със себе си • посягам/ посегна на себе си • посягам/ посегна на живота си • прекъсвам си/ прекъсна си нишката на живота *книж.* • пресичам си/ пресека си нишката на живота *книж.* • скъсвам си/ скъсам си нишката на живота *книж.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА КРАК *на някого* —

1. Спъвам, препъвам някого, като препречвам крака си пред него. *Както си играеха, някой сложи крак на детето и то падна.*

— турям/ туря (турвам/ турна) крак • подлагам/ подложа крак • слагам/ сложа марка • турям/ туря (турвам/ турна) марка • направям/ направя марка • правя марка • подставям/ подставя крак *диал.* • слагам/ сложа

нога *диал.* • **турям/ туря (турвам/ турна) нога** *диал.* • **преплитам/ преплета нога** *диал.* • **слагам/ сложа нàкълка** *диал.* • **турям/ туря (турвам/ турна) нàкълка** *диал.*

2. Попречвам на някого да осъществи намеренията си, осуетявам плановете на някого; съзнателно пакостя, напакостявам. *Тя е толкова злобна, че е готова да сложи крак на всеки, който може да я засенчи. ✧ Сигурно някой от завист в последния момент му беше сложил крак и специализацията му пропадна.*

— **турям/ туря (турвам/ турна) крак** • **подлагам/ подложа крак** • **заставам/ застана на пътя** • **изпречвам се/ изпреча се на пътя** • **заставам/ застана насреща** • **обърквам/ объркам сметките** • **забърквам/ забъркам сметките** • **разбърквам/ разбъркам сметките** • **мътя водата (водите)** • **размътвам/ размътя водата** • **подлагам/ подложа динена кора** • **слагам/ сложа динена кора** • **турям/ туря (турвам/ турна) динена кора** • **подхлъзвам/ подхлъзна на динена кора** • **хлъзвам/ хлъзна на (по) динена кора** • **хързулвам/ хързулна една динена кора** • **подливам/ подлея вода** • **направям/ направя мръсно** • **правя мръсно** • **правя кално** • **правя кал** • **кроя кюляф** • **скроявам/ скроя кюляф** • **кроя мръсно** • **правя сечено** • **направям/ направя сечено** • **подставям/ подставя крак** *диал.* • **слагам/ сложа нога** *диал.* • **турям/ туря (турвам/ турна) нога** *диал.* • **подливам/ подлея вода под рогожата** *диал.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА КРЪСТ *на нещо* — Прекратявам да се занимавам с нещо, да върша нещо; свършвам, приключвам с нещо. *Той реши да сложи кръст на миналото и да започне нов живот. ✧ Ще сложа кръст на преподавателската си дейност и ще се посветя само на научна работа.*

— **поставям/ поставя кръст** • **турям/ туря (турвам/ турна) кръст** • **слагам/ сложа точка** • **поставям/ поставя точка** • **турям/ туря (турвам/ турна) точка** • **слагам/ сложа край** • **турям/ туря край**

СЛАГАМ/ СЛОЖА МАРКА *на някого* — Спъвам, препъвам някого, като препречвам крака си пред него. *Трябва да се отучиш да слагаш марка на братчето си, защото един ден може лошо да се удари.*

— **слагам/ сложа крак** • **турям/ туря (турвам/ турна) крак** • **подлагам/ подложа крак** • **турям/ туря (турвам/ турна) марка** • **правя марка** • **направям/ направя марка** • **подставям/ подставя крак** *диал.* • **слагам/ сложа нога** *диал.* • **турям/ туря (турвам/ турна) нога** *диал.* • **преплитам/ преплета нога** *диал.* • **слагам/ сложа нàкълка** *диал.* **турям/ туря (турвам/ турна) нàкълка** *диал.*

СЛАГАМ ‹МУ›/ СЛОЖА ‹МУ› ПЕПЕЛ — вж. ТУРЯМ ‹МУ›/ ТУРЯ ‹МУ› ПЕПЕЛ ‹ОТГОРЕ›

СЛАГАМ МУ/ СЛОЖА МУ ТАПА *жарг.* — вж. ТУРЯМ ‹МУ›/ ТУРЯ ‹МУ› ПЕПЕЛ ‹ОТГОРЕ›

СЛАГАМ/ СЛОЖА ‹НА ВСЯКО ГЪРНЕ› ПОХЛУПАК — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КАПАК

СЛАГАМ/ СЛОЖА НА ГЪРБА СИ *нещо* — вж. ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НА ГЪРБА СИ (1 и 2 знач.)

СЛАГАМ/ СЛОЖА НА ЕДНА ДЪСКА *някого или нещо с някой друг или с нещо друго* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ЕДНА ДЪСКА

СЛАГАМ/ СЛОЖА НА ЕДНА КАРТА *нещо (или самост.)* — вж. ЗАЛАГАМ/ ЗАЛОЖА НА ЕДНА ‹-ЕДИНСТВЕНА› КАРТА

СЛАГАМ/ СЛОЖА НА ЕДНА ПЛОСКОСТ *някого или нещо с някой друг или с нещо друго книж.* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ЕДНА ДЪСКА

СЛАГАМ/ СЛОЖА НА КАРТА *нещо* — Излагам на опасност, на риск нещо; рискувам. *Той често слагаше на карта сигурността и благополучието на семейството си, като участваше в рисковани сделки.*

— **залагам/ заложа на карта • поставям/ поставя на карта • турям/ туря (турвам/ турна) на карта • играя ва-банк** *книж.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА НА̀КЪЛКА *на някого диал.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА МАРКА

СЛАГАМ/ СЛОЖА НА МАЛКИЯ СИ ПРЪСТ *някого* — Превъзхождам някого по способности, знания, постижения. *По-добре не влизай в научна дискусия с него, защото е толкова ерудиран, че ще те сложи на малкия си пръст.*

— **поставям/ поставя на малкия си пръст • турям/ туря (турвам/ турна) на малкия си пръст • слагам/ сложа в шепата си • турям/ туря (турвам/ турна) в шепата си • слагам/ сложа в джоба си • слагам/ сложа в малкия си джоб • слагам/ сложа в малкото си джобче • турям/ туря (турвам/ турна) в джоба си • турям/ туря (турвам/ турна) в малкия си джоб • затъквам/ затъкна на пояса си • захлупвам/ захлупя под корито‹то› • слагам/ сложа под корито‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) под корито‹то› • удрям/ ударя в (о) земята • удрям/ ударя о̀земи** *нар.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА НА МУШКА‹ТА› *някого* — Нарочвам някого, започвам да го преследвам, тормозя, искам да му напакостя. *Заради закъсненията шефът ни е сложил на мушката и току-виж ни наложи някое наказание.*

— вземам/ взема на мушка‹та си› • вземам/ взема на мерник • вдигам/ вдигна мерника[1] • вземам/ взема на прицел • вземам/ взема на нишан *остар.* • вземам/ взема на щик • вземам/ взема на око (очи) • турям/ туря (турвам/ турна) на око • вземам/ взема на зъб

СЛАГАМ/ СЛОЖА НА МЯСТО‹ТО› *някого* —

1. Вразумявам някого, показвам му какво му е позволено, как трябва да постъпва, принуждавам го да се държи както трябва. *Напоследък тя съвсем се е разхайтила, не ходи и на училище, трябва да я сложиш на мястото ѝ.*

— турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • поставям/ поставя на място‹то› • натъпквам/ натъпча ума в главата • вкарвам/ вкарам ума в главата • докарвам/ докарам ума ‹в главата› • вкарвам/ вкарам акъла в главата • докарвам/ докарам акъла в главата • научавам/ науча на ум ‹и разум› • събирам/ събера ума ‹в главата› • събирам/ събера акъла ‹в главата› • слагам/ сложа ума на мястото • вкарвам/ вкарам в пътя • вкарвам/ вкарам в правия ‹път› • вкарвам/ вкарам в релси‹те›

2. Наказвам някого заради негови провинения, заставям го да се държи както трябва. *Няма да му простя безобразията, ще го сложа на място.* ✧ *Директорът се закани, че ще сложи на мястото им недисциплинираните ученици.*

— турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • поставям/ поставя на място‹то› • давам/ дам *някому* да ‹се› разбере • давам/ дам урок • давам/ дам хубав (добър) урок • натривам/ натрия носа • натърквам/ натъркам носа • нажулвам/ нажуля носа • натривам/ натрия муцуната *грубо* • натривам/ натрия мутрата *грубо* • натърквам/ натъркам муцуната *грубо* • натърквам/ натъркам мутрата *грубо* • научавам/ науча на ум ‹и разум› • връщам/ върна го тъпкано • връщам/ върна с лихвата (лихвите) • плащам/ платя с лихвата (лихвите) • заплащам/ заплатя с лихвата (лихвите) • заплащам/ заплатя със същата монета • плащам/ платя със същата монета • отвръщам/ отвърна със същата монета • показвам/ покажа *някому* откъде изгрява слънцето • показвам/ покажа *някому* кой кум, кой ‹стар› сват

3. Мога да се справя с някого, знам как да принудя някого да се държи както трябва. *Само бащата може да сложи този разглезен хлапак на мястото.*

— турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • поставям/ поставя на място‹то› • намирам/ намеря майстора • идвам (дойда) дохак (дохаки) *остар.* • излизам/ изляза дохак (дохаки) *остар.* • идвам (дойда) отхак (отхаки) *остар.* • виждам/ видя сметката • имам игла да закърпя кожуха *диал.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА НА ПРЕДЕН ПЛАН *нещо книж.* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ПРЕДЕН ПЛАН *книж.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА НА ПЪРВИ ПЛАН *нещо книж.* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ПРЕДЕН ПЛАН *книж.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА НАСТРАНА (пари, някой лев и под.) — Спестявам, заделям средства. *Откакто му повишиха заплатата, вече можеше да сложи нещо настрана.* ✧ *Тя гледаше да сложи по някой и друг лев настрана за старини.*

— **турям/ туря (турвам/ турна) настрана • отделям/ отделя настрана • оставям/ оставя настрана • заделям/ заделя настрана • завързвам/ завържа възел • завързвам/ завържа във възел**

СЛАГАМ/ СЛОЖА НА ТОПА ‹НА УСТАТА› *някого* — Заставям някого да поеме отговорността и риска за нещо, възлагам на някого да извърши някаква неприятна, тежка, отговорна работа. *Защо той не отиде да се разправя с фирмата, а тебе слага на топа на устата?*

— **турям/ туря (турвам/ турна) на топа ‹на устата› • поставям/ поставя на топа ‹на устата› • слагам/ сложа** *някого* **да се пече на огъня • турям/ туря (турвам/ турна)** *някого* **да се пече на огъня • поставям/ поставя** *някого* **да се пече на огъня**

СЛАГАМ/ СЛОЖА НАТЯСНО *някого* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НАТЯСНО

СЛАГАМ/ СЛОЖА НОГА *на някого диал.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КРАК (1 и 2 знач.)

СЛАГАМ/ СЛОЖА ОГЛАВНИК *някому или на нещо* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ЮЗДА (1 и 2 знач.)

СЛАГАМ/ СЛОЖА ОРЪЖИЕ‹ТО› —

1. При въоръжена борба — преставам да воювам, да се бия; капитулирам. *След дълга и отчаяна борба, въстаниците бяха принудени да сложат оръжие и да се предадат.*

— **вдигам/ вдигна бяло знаме • вдигам/ вдигна белия байрак**

2. Отказвам се да се боря срещу някого или нещо, преставам да се съпротивлявам. *Като разбраха, че не могат да извоюват допълнителни придобивки за работниците, профсъюзите привидно сложиха оръжието.*

— **свивам/ свия знамената (знамето)** *книж.* **• свивам/ свия байрака • свалям/ сваля знамето (знамената)** *книж.* **• бия отбой • свиря отбой • вдигам/ вдигна бяло знаме • вдигам/ вдигна белия байрак • оттеглям се/ оттегля се на сянка**

СЛАГАМ/ СЛОЖА ОТПЕЧАТЪК *върху нещо книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ПЕЧАТ‹А СИ› *книж.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА ПЕЧАТ‹А СИ› *на (върху) нещо книж.* — Оставям следи върху нещо, оказвам въздействието си върху нещо. *Болестта беше сложила печат на лицето му.* ✧ *Преживените нещастия бяха сложили печата си върху поезията ѝ, твърде песимистична за един млад творец.*

— **поставям/ поставя печат‹а си›** *книж.* • **турям/ туря печат‹а си›** *книж.* • **слагам/ сложа отпечатък** *книж.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА ПОД ЕДИН ЗНАМЕНАТЕЛ *някого или нещо с някой друг или с нещо друго книж.* — Уеднаквявам, изравнявам различни неща или хора в някакво отношение. *Двете партии, въпреки че са в лявото пространство, имат доста различия в платформите си и не могат да се слагат под един знаменател.*

— **подвеждам/ подведа под един знаменател** *книж.* • **поставям/ поставя под един знаменател** *книж.* • **турям/ туря под един знаменател** *книж.* • **привеждам/ приведа към един знаменател** *книж.* • **привеждам/ приведа към общ знаменател** *книж.* • **подвеждам/ подведа под общ знаменател** *книж.* • **поставям/ поставя на една дъска** • **слагам/ сложа на една дъска** • **турям/ туря на една дъска** • **поставям/ поставя на една плоскост** *книж.* • **слагам/ сложа на една плоскост** *книж.* • **турям/ туря на една плоскост** *книж.* • **поставям/ поставя в един кюп** • **слагам/ сложа в един кюп** • **турям/ туря (турвам/ турна) в един кюп** • **поставям/ поставя в общия кюп** • **слагам/ сложа в общия кюп** • **турям/ туря (турвам/ турна) в общия кюп** • **поставям/ поставя в един кош** • **слагам/ сложа в един кош** • **турям/ туря (турвам/ турна) в един кош** • **поставям/ поставя знак за (на) равенство** *книж.* • **слагам/ сложа знак за (на) равенство** *книж.* • **турям/ туря знак за (на) равенство** *книж.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА ПОД КОЛЯНО *някого* — Поставям някого под своя власт, в зависимост, подчинение. *Той трябва да сложи под коляно подчинените си, дори ако се наложи да бъде груб с тях.*

— **вземам/ взема в ръце‹те си›** • **турям/ туря под коляно**

СЛАГАМ/ СЛОЖА ПОД КОРИТО‹ТО› *някого* — вж. ЗАХЛУПВАМ/ ЗАХЛУПЯ ПОД КОРИТО‹ТО› (1 и 2 знач.)

СЛАГАМ/ СЛОЖА ПОД МИНДЕРА *нещо* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ПОД МИНДЕРА

СЛАГАМ/ СЛОЖА ПРЪСТ НА (В) РАНАТА *на някого* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ПРЪСТ НА (В) РАНАТА

СЛАГАМ/ СЛОЖА ПРЪТ В КОЛЕСНИЦАТА *на някого или на нещо книж.* — Умишлено създавам трудности, препятствия, с които да попреча на развитието на нещо, да спъна дейността на някого. *Опозицията беше обвинена, че слага прът в колесницата на правителството в осъществяване на икономическата му програма.*

— **турям/ туря прът в колесницата** *книж.* • **поставям/ поставя прът в колесницата** *книж.* • **слагам/ сложа прът в ‹спиците на› колелото (колелата)** *книж.* • **слагам/ сложа прът в спиците** *книж.* • **турям/ туря прът в ‹спиците на› колелото (колелата)** *книж.* • **поставям/ поставя прът в ‹спиците на› колелото (колелата)** *книж.* • **пъхам/ пъхна прът в ‹спиците на› колелото (колелата)** *книж.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА ПРЪТ В ‹СПИЦИТЕ НА› КОЛЕЛОТО (КОЛЕЛАТА) и **СЛАГАМ/ СЛОЖА ПРЪТ В СПИЦИТЕ** *на нещо книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ПРЪТ В КОЛЕСНИЦАТА *книж.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА РОГА *на някого* — За омъжена жена: изневерявам на съпруга си; за мъж: прелъстявам съпругата на някого. *Беше потресен, когато научи, че жена му му е сложила рога с най-близкия му приятел.* ✧ *Ти усилено флиртуваш със съпругата на шефа, да не си решил да му сложиш рога?*

— **турям/ туря (турвам/ турна) рога** • **поставям/ поставя рога** • **окачвам (окачам)/ окача рога**

СЛАГАМ/ СЛОЖА РЪКА *на нещо* — Обсебвам, присвоявам нещо, ставам негов собственик. *Той се опита, още докато майка му беше жива, да сложи ръка на целия имот.*

— **турям/ туря (турвам/ турна) ръка** • **слагам си/ сложа си пръста**

СЛАГАМ СЕ ПО ГРЪБ И ПО КОРЕМ *пред някого* — вж. ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК

СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ВЪЖЕТО НА ВРАТА — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ПРИМКАТА НА ШИЯТА (1 и 2 знач.)

СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ВЪЖЕТО НА ШИЯТА — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ПРИМКАТА НА ШИЯТА (1 и 2 знач.)

СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ГЛАВАТА В КОНСКА‹ТА› ТОРБА *диал.* — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ГЛАВАТА В ТОРБАТА

СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ГЛАВАТА В ТОРБАТА — Излагам се на риск, рискувам, предприемайки някакво опасно дело. *Когато се включи в протестните акции, знаеше, че си слага главата в торбата. ✧ Защо му трябваше да си слага главата в торбата, поемайки ръководството на полуфалирало предприятие.*

— **турям си/ туря си (турвам си/ турна си) главата в торбата • поставям си/ поставя си главата в торбата • увирам си/ увра си главата в торбата • залагам си/ заложа си главата • давам си/ дам си главата • влизам/ вляза в огъня • хвърлям се/ хвърля се в огъня • навирам се/ навра се в огъня • стъпвам/ стъпя ‹бос› в огъня • слагам си/ сложа си главата в конска‹та› торба** *диал.* **• турям си/ туря си главата в конска‹та› торба** *диал.* **• увирам си/ увра си главата в конска‹та› торба** *диал.* **• слагам си/ сложа си примката на врата • слагам си/ сложа си примката на шията • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примката на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примката на шията • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на шията • нахлузвам си/ нахлузя си примката на врата • нахлузвам си/ нахлузя си примката на шията • мятам си/ метна ми примката на врата • мятам си/ метна си примката на шията • слагам си/ сложа си въжето на врата • слагам си/ сложа си въжето на шията • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на шията • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на шията • нахлузвам си/ нахлузя си въжето на врата • нахлузвам си/ нахлузя си въжето на шията • мятам си/ метна си въжето на врата • мятам си/ метна си въжето на шията • премятам си/ преметна си въжето на врата • премятам си/ преметна си въжето на шията**

СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ГРЯХ НА ДУШАТА — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ГРЯХ НА ДУШАТА

СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ КАТИНАР (КАТАНЕЦ) НА УСТАТА — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ КЛЮЧ НА УСТАТА

СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ КЛЮЧ НА УСТАТА — Съзнателно си налагам да мълча, да не говоря за нещо (обикн. за да не издам тайна); пазя мълчание. *Колкото и да го разпитвах за новата му работа, той си е сложил ключ на устата и нищо не иска да каже. ✧ Сложи си ключ на устата и на никого не разправяй за нашето споразумение.*

— **слагам си/ сложа си катинар (катанец) на устата • слагам си/ сложа си кофар на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) ключ на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) катинар (катанец) на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) кофар на устата • затварям си/**

затворя си устата • зашивам си/ зашия си устата • затварям си/ затворя си човката *жарг.* • затварям си/ затворя си плювалника *жарг. грубо* • държа си устата • стискам си/ стисна си устата • свивам си/ свия си устата • прибирам си/ прибера си устата • събирам си/ събера си устата • държа си езика ‹зад зъбите› • сдържам си/ сдържа си езика • свивам си/ свия си езика • прибирам си/ прибера си езика (езичето) • събирам си/ събера си езика • връзвам си/ вържа си езика • държа си думите под езика • турям си/ туря си кърпа на устата • стискам/ стисна устни • стискам/ стисна зъби • свивам си/ свия си чейнето *диал.* • спускам на устата си мандалото *диал.*

СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ КОФАР НА УСТАТА — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ КЛЮЧ НА УСТАТА

СЛАГАМ ‹СИ›/ СЛОЖА ‹СИ› МАСКА‹ТА› *на някого или на нещо* — вж. НАДЯВАМ ‹СИ›/ НАДЯНА ‹СИ› МАСКА‹ТА›

СЛАГАМ ‹СИ› НА СЪРЦЕ‹ТО› *нещо* — Поддавам се на някаква грижа, безпокойство, измъчвам се, безпокоя се от нещо или болезнено се засягам от нещо. *Знаеш я колко е груба и устата, не си слагай думите ѝ на сърце.* ✧ *Нещата ще се оправят, не си слагай мъка на сърцето.*

— турям ‹си› на сърце‹то› • вземам/ взема надълбоко • вземам/ взема навътре • приемам/ приема навътре • приемам/ приема надълбоко • вземам/ взема отгоре си • вземам/ взема върху себе си

СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ НА УМ‹А› (В УМА) *нещо* — вж. ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) НА УМ‹А› (В УМА)

СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ОБИЦА НА УХОТО — Запомням нещо, поучавам се от нещо, обикн. от някаква грешка или преживяна неприятност и вече внимавам да не я повторя, да я избегна, да я предотвратя. *Несполучливият брак и разводът го накараха да си сложи обица на ухото и вече да внимава, когато си избира приятелка.* ✧ *Сложи си обица на ухото, че трябва да учиш, за да не те скъсат и този път.*

— турям си/ туря си (турвам си/ турна си) обица на ухото • окачвам си (окачам си)/ окача си обица на ухото • закачвам си (закачам си)/ закача си обица на ухото • имам си ‹като› обица на ухото • турям си/ туря си белег на ухото • записвам си/ запиша си едно на ум • имам ‹си› едно на ум • записвам си/ запиша си на челото • пиша си го на челото • пиша си го на ухото • вземам си/ взема си бележка • вземам си/ взема си урок

СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ПРИМКАТА НА ВРАТА — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ПРИМКАТА НА ШИЯТА (1 и 2 знач.)

СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ПРИМКАТА НА ШИЯТА —

1. Обесвам се. *Понякога му идваше да си сложи примката на шията, да се отърве от немотията и безмилостния живот.*

— **слагам си/ сложа си примката на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примката на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примката на шията • нахлузвам си/ нахлузя си примката на врата • нахлузвам си/ нахлузя си примката на шията • мятам си/ метна си примката на врата • мятам си/ метна си примката на шията • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на шията • слагам си/ сложа си въжето на врата • слагам си/ сложа си въжето на шията • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на шията • нахлузвам си/ нахлузя си въжето на врата • нахлузвам си/ нахлузя си въжето на шията • мятам си/ метна си въжето на врата • мятам си/ метна си въжето на шията • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на шията • премятам си/ преметна си въжето на врата • премятам си/ преметна си въжето на шията • дръпвам си/ дръпна си въжето • тегля си въжето**

2. Сам си създавам големи неприятности, заемам се с опасни дела, рискувам с нещо. *Той е учен, а не политик и ако успеят да го въвлекат в политическите игри, сам ще си сложи примката на шията.*

— **слагам си/ сложа си примката на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примката на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примката на шията • нахлузвам си/ нахлузя си примката на врата • нахлузвам си/ нахлузя си примката на шията • мятам си/ метна си примката на врата • мятам си/ метна си примката на шията • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на шията • слагам си/ сложа си въжето на врата • слагам си/ сложа си въжето на шията • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на шията • нахлузвам си/ нахлузя си въжето на врата • нахлузвам си/ нахлузя си въжето на шията • мятам си/ метна си въжето на врата • мятам си/ метна си въжето на шията • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на шията • премятам си/ преметна си въжето на врата • премятам си/ преметна си въжето на шията • слагам си/ сложа си главата в торбата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) главата в торбата • поставям си/ поставя си главата в торбата • увирам си/ увра си главата в торбата • увирам си/ увра си главата в конска‹та› торба** *диал.* • **слагам си/ сложа си главата в конска‹та› торба** *диал.* • **турям си/ туря си главата в конска‹та› торба** *диал.*

СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ПРЪСТА *на нещо* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РЪКА

СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ТАРАЛЕЖ В ГАЩИТЕ — Сам си навличам беда, неприятност с някого, когото допускам до себе си и до своите дела. *Ако се съгласиш да вземеш на работа този интригант, ще си сложиш таралеж в гащите и после дълбоко ще съжаляваш.*

— **турям си/ туря си (турвам си/ турна си) таралеж в гащите • вземам си/ взема си таралеж в гащите • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) таралеж в гащите • пускам си/ пусна си таралеж в гащите • вземам си/ взема си беля на главата • вземам си/ взема си беля‹та› • навличам си/ навлека си беля на главата • навличам си/ навлека си беля‹та› • намирам си/ намеря си беля‹та› • хващам си/ хвана си беля‹та› • докарвам си/ докарам си беля на главата • докарвам си/ докарам си беля‹та› • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) беля на главата • купувам си/ купя си белята** *диал.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА СОЛ В РАНАТА *на някого* — вж. СИПВАМ/ СИПЯ СОЛ В РАНАТА

СЛАГАМ/ СЛОЖА СПИРАЧКА *някому или на нещо* — Обуздавам някого, прекратявам дейността на някого или на нещо; възпирам. *Тя трябваше да сложи спирачка на гневните му изблици, които ѝ бяха дотегнали.*

— **поставям/ поставя спирачка • турям/ туря (турвам/ турна) спирачка**

СЛАГАМ/ СЛОЖА ТОЧКА *на нещо* — Прекратявам да се занимавам с нещо, да върша нещо; приключвам, завършвам някаква работа, дейност. *Реши да сложи точка на адвокатската си кариера.* ✧ *Хайде да сложим точка на препирните.* ✧ *Най-после беше сложена точка на преговорите.*

— **поставям/ поставя точка • турям/ туря (турвам/ турна) точка • слагам/ сложа край • турям/ туря край • слагам/ сложа кръст • поставям/ поставя кръст • турям/ туря (турвам/ турна) кръст**

СЛАГАМ/ СЛОЖА УДАРЕНИЕ‹ТО› *върху нещо* — Наблягам върху нещо, обръщам внимание върху нещо, подчертавам нещо като особено важно и значително, давам му преднина. *В книгата си той слага ударението върху нравствените проблеми.*

— **поставям/ поставя ударение‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) ударение‹то› • слагам/ сложа акцент** *книж.* **• поставям/ поставя акцент** *книж.* **• поставям/ поставя на преден план** *книж.* **• поставям/ поставя на първи план** *книж.* **• слагам/ сложа на преден план** *книж.* **• слагам/ сложа на първи план** *книж.* **• извеждам/ изведа на преден план** *книж.* **• извеждам/ изведа на първи план** *книж.* **• изкарвам/ изкарам на преден план** *книж.* **• изкарвам/ изкарам на първи план** *книж.* **• изнасям на преден план** *книж.*

СЛАГАМ/ СЛОЖА УМА НА МЯСТОТО *някому* — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ УМА В ГЛАВАТА

СЛАГАМ/ СЛОЖА УСМИРИТЕЛНА РИЗА (РИЗНИЦА) *на някого книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ЮЗДА (1 знач.)

СЛАГАМ/ СЛОЖА ЮЗДА —

1. *На някого или на нещо.* Ограничавам свободата на някого или на нещо, вземам го под властта си, налагам своя контрол; обуздавам, усмирявам. *Полицията прави всичко възможно, за да сложи юзда на футболните запалянковци, които се развилняват по време на мачове.* ✧ *Той не успя да сложи юзда на безразсъдните й приказки.*

— **турям/ туря (турвам/ турна) юзда • слагам/ сложа оглавник • турям/ туря (турвам/ турна) оглавник • нахлузвам/ нахлузя оглавник • надявам/ надяна оглавник • слагам/ сложа юлар‹а› • турям/ туря (турвам/ турна) юлар‹а› • надявам/ надяна юлар‹а› • надявам/ надяна хомот • надявам/ надяна ярем • надявам/ надяна усмирителна риза (ризница)** *книж.* **• слагам/ сложа усмирителна риза (ризница)** *книж.*

2. *На някого.* Оженвам (омъжвам) някого. *Той доста си поергенува, но накрая и на него му сложиха юзда.*

— **турям/ туря (турвам/ турна) юзда • слагам/ сложа оглавник • турям/ туря (турвам/ турна) оглавник • нахлузвам/ нахлузя оглавник • надявам/ надяна оглавник • слагам/ сложа юлар‹а› • турям/ туря (турвам/ турна) юлар‹а› • надявам/ надяна юлар‹а› • надявам/ надяна хомот • надявам/ надяна ярем • прекарвам/ прекарам под венчило**

СЛАГАМ/ СЛОЖА ЮЛАР‹А› *някому или на нещо* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ЮЗДА (1 и 2 знач.)

СЛЕД (ПОДИР) ДЪЖД КАЧУЛКА — Много късно, с голямо закъснение, когато вече е излишно и ненужно. *След дъжд качулка ми предлагаш помощта си, когато вече си реших проблема.*

— **подир (по) дъжд качул • след смърт покаяние • по киша опанджак** *диал.* **• по тупан пущина** *диал.*

СЛЕД СМЪРТ ПОКАЯНИЕ — вж. СЛЕД (ПОДИР) ДЪЖД КАЧУЛКА

С ЛЕКА РЪКА — Безгрижно, лекомислено, без да се мисли за последиците. *Той с лека ръка пилее бащиното си наследство.*

— **с леко сърце**

С ЛЕКО СЪРЦЕ — вж. С ЛЕКА РЪКА

СЛЕПИЛИ МИ СА СЕ ЧЕРВАТА — вж. ЗАЛЕПИЛИ МИ СА СЕ ЧЕРВАТА

СЛИВИ (СЛИВА) ЛИ ИМАШ В УСТАТА СИ? — Като реплика, укоряване на някого, че мълчи, вместо да възрази или да обясни нещо; защо мълчиш, защо не отговаряш, защо не казваш нищо? *А ти защо не го разобличи, че лъже, сливи ли имаше в устата си?* ✧ *Когато учителят я е ругал, дъщеря ти сливи ли е имала в устата си, та не му е казала, че не тя, а други са виновните.*

— **орех ли имаш в устата си? • нямаш ли уста?**

СЛИЗАМ/ СЛЯЗА ОТ СЦЕНАТА *книж.* — вж. МИНАВАМ/ МИНА В ГЛУХА ЛИНИЯ

С ЛОПАТА ДА ГИ РИНЕШ — Има ги много, в голямо количество, в изобилие са. *Такива стихоплетци като него с лопата да ги ринеш.*

— **колкото искаш • колко‹то› щеш • колкото ‹ти› душа иска • колкото ‹ти› душа сака** *простонар.*

СЛУША МИ СЕ ДУМАТА и **МОЯТА ДУМА СЕ СЛУША** — вж. ЧУВА МИ СЕ/ ЧУЕ МИ СЕ ДУМАТА

С ЛЯВАТА ‹СИ РЪКА› ЛИ ДА СЕ КРЪСТЯ (ПРЕКРЪСТЯ), С ДЯСНАТА ЛИ — вж. ДА СЕ КРЪСТИШ (ПРЕКРЪСТИШ) С ДВЕТЕ РЪЦЕ

СЛЯПАТА НЕДЕЛЯ — Моментът, времето, когато някой, без много да се замисля или колебае, решава да се жени. *Беше заклет ергенин, но и за него дойде сляпата неделя и набързо се ожени.*

— **сляпата седмица • сляпата събота • кьоравата неделя • кьоравата седмица • кьоравата събота • кокошата неделя** *диал.*

СЛЯПАТА СЕДМИЦА — вж. СЛЯПАТА НЕДЕЛЯ

СЛЯПАТА СЪБОТА — вж. СЛЯПАТА НЕДЕЛЯ

СЛЯПО И САКАТО *пренебр.* — вж. КУЦО И САКАТО *пренебр.*

СМАЗВАМ/ СМАЖА ГЛАВАТА *на някого* —

1. Убивам, погубвам, унищожавам някого. *Толкова злини му беше причинила тази жена, че ако можеше би ѝ смазал главата.* ✧ *Той ще ѝ смаже главата, ако разбере, че му е изневерила.*

— смачквам/ смачкам главата • строшавам/ строша главата • счупвам/ счупя главата • разбивам/ разбия главата • размазвам/ размажа главата • смазвам/ смажа мутрата *грубо* • размазвам/ размажа мутрата *грубо* • строшавам/ строша врата • счупвам/ счупя врата • извивам/ извия врата • виждам/ видя сметката • виждам/ видя работата • светявам/ светя маслото • светявам/ светя водата • прочитам/ прочета молитвата • пращам/ пратя на онзи (оня) свят • изпращам/ изпратя на онзи (оня) свят • пращам/ пратя на другия свят • изпращам/ изпратя на другия свят • провождам/ проводя на другия свят *диал.* • изпращам/ изпратя на небето *рядко* • пращам/ пратя в гроба • изпращам/ изпратя в гроба • пращам/ пратя на гробищата • пращам/ пратя при свети Петър • вземам/ взема живота • скъсявам/ скъся живота • съкращавам/ съкратя живота • вземам/ взема дните • скъсявам/ скъся дните • съкращавам/ съкратя дните • слагам/ сложа край на живота • турям/ туря край на живота • вземам/ взема главата • изяждам/ изям главата (главицата) • вземам/ взема душата • изяждам/ изям душата (душицата) • изпивам/ изпия кръвта (кръвчицата) • вадя душата (душичката, душицата) *диал.* • изваждам/ извадя душата (душичката, душицата) *диал.* • изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата) *диал.* • изтръгвам/ изтръгна душата (душичката, душицата) *диал.* • запалвам/ запаля свещ *диал.*

2. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА КОКАЛИТЕ

СМАЗВАМ/ СМАЖА КОКАЛИТЕ *някому* — Жестоко набивам някого, пребивам го от бой. *Когато се прибирал снощи, някакви хулигани го нападнали, взели му парите и му смазали кокалите. ✧ Ако още веднъж получиш слаби оценки, ще ти смажа кокалите.*

— смилам/ смеля кокалите • строшавам/ строша кокалите • счупвам/ счупя кокалите • троша кокалите • налагам/ наложа кокалите • намествам/ наместя кокалите • намествам/ наместя костите • намествам/ наместя ребрата • строшавам/ строша главата • строшавам/ строша врата • счупвам/ счупя главата • счупвам/ счупя врата • разбивам/ разбия главата • смачквам/ смачкам главата • смазвам/ смажа главата • размазвам/ размажа главата • разбивам/ разбия мутрата *грубо* • смазвам/ смажа мутрата *грубо* • размазвам/ размажа мутрата *грубо* • сменям/ сменя физиономията • сменям/ сменя фасадата • направям/ направя на кайма • смилам/ смеля на кайма • накълцвам/ накълцам на кайма • направям/ направя на пихтия • направям/ направя на пита • направям/ направя на пастърма • направям/ направя на пестил • направям/ направя на кюфте • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя на мозък • направям/ направя на тъпан • смъквам/ смъкна кожата (кожицата, кожичката) ‹от гърба› • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • одирам/ одера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • не оставям/ оставя здраво място •

стоплям/ стопля гърба • сгрявам/ сгрея гърба • отупвам/ отупам праха ‹от гърба› • опухвам/ опухам праха ‹от гърба› • изпухвам/ изпухам праха ‹от гърба› • отупвам/ отупам перушината • изтърсвам/ изтърся праха • отърсвам/ отърся праха • изтупвам/ изтупам праха от дрехите • изтупвам/ изтупам кожуха • начесвам/ начеша гърба ‹с дрянова пръчка› • начесвам/ начеша гърба с букова пръчка • начесвам си/ начеша си ръцете • мятам/ метна едно дърво • мятам/ метна бухалката • мятам/ метна една бухалка • мятам/ метна един кьотек *простонар.* • мятам/ метна кьотека *простонар.* • удрям/ ударя ‹един› даяк *простонар.* • хвърлям/ хвърля ‹един› даяк *простонар.* • дръпвам/ дръпна сто оки бой *простонар.* • насаждам/ насадя кокалите *диал.* • налагам/ наложа самара *диал.* • натъпквам/ натъпча самара *диал.* • смлатвам/ смлатя на кайма *диал.* • смлатвам/ смлатя на пихтия *диал.* • сторвам/ сторя на пестил *диал.* • направям/ направя ‹на› даул *диал.* • направям/ направя на гръсти *диал.* • направям/ направя на матруша *диал.* • направям/ направя на пазванче *диал.* • отупвам/ отупам пепелта *диал.* • захаросвам/ захаросам мозъка *жарг.*

СМАЗВАМ/ СМАЖА КОЛАТА — вж. НАМАЗВАМ/ НАМАЖА РЪЦЕТЕ

СМАЗВАМ/ СМАЖА МУТРАТА *на някого грубо* —

1. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА КОКАЛИТЕ
2. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА ГЛАВАТА (1 знач.)

СМАЧКВАМ/ СМАЧКАМ ГЛАВАТА *на някого* —

1. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА ГЛАВАТА (1 знач.)
2. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА КОКАЛИТЕ

СМАЧКВАМ/ СМАЧКАМ ФАСОНА *на някого* — Накарвам някого, който се е самозабравил или възгордял, да се държи както трябва, да прекрати безобразията си; сломявам дързостта или високомерието на някого. *Откакто учителят му смачка фасона, вече не се държи нахално.* ✧ *Критиките на приятелките ѝ съвсем ѝ смачкаха фасона.* ✧ *Трябва да му смачкаме фасона, за да не си въобразява, че може да ни разиграва.*

— счупвам/ счупя фасона • навеждам/ наведа носа • натривам/ натрия носа • натърквам/ натъркам носа • нажулвам/ нажуля носа • чуквам/ чукна по носа • натривам/ натрия муцуната *грубо* • натърквам/ натъркам муцуната *грубо* • натривам/ натрия мутрата *грубо* • натърквам/ натъркам мутрата *грубо*

С МЕД ‹И МАСЛО› ДА ГО (Я) МАЖА (НАМАЖА) — вж. С МЕД ‹И МАСЛО› ДА ГО (Я) ХРАНЯ (НАХРАНЯ) (1 и 2 знач.)

С МЕД ‹И МАСЛО› ДА ГО (Я) ХРАНЯ (НАХРАНЯ) —

1. Употребява се за човек, който е много добър и много ми харесва, обикн. в сравнение с друг. *Моят мъж да беше с такъв благ характер като твоя, с мед и масло щях да го храня.*

— **с мед ‹и масло› да го (я) мажа (намажа) • със захар да го (я) храня (нахраня) • с шекер да го (я) храня (нахраня)**

2. *Ирон.* Казва се за някого, който е по-малко лош, по-поносим и представлява по-малкото зло в сравнение с друг. *Само този да беше кусурът ѝ, че заеква, с мед да я нахраниш*

— **с мед ‹и масло› да го (я) мажа (намажа)** *ирон.* **• със захар да го (я) храня (нахраня)** *ирон.* **• с шекер да го (я) храня (нахраня)** *ирон.*

С МЕКИ ОЧИ СЪМ — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ

С МЕКО СЪРЦЕ СЪМ — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ

СМЕНЯМ/ СМЕНЯ АТ ЗА МАГАРЕ — вж. РАЗМЕНЯМ/ РАЗМЕНЯ КОН ЗА КОКОШКА

СМЕНЯМ/ СМЕНЯ КОН ЗА КОКОШКА — вж. РАЗМЕНЯМ/ РАЗМЕНЯ КОН ЗА КОКОШКА

СМЕНЯМ/ СМЕНЯ КОН ЗА МАГАРЕ — вж. РАЗМЕНЯМ/ РАЗМЕНЯ КОН ЗА КОКОШКА

СМЕНЯМ/ СМЕНЯ ФАСАДАТА *на някого* — вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА КОКАЛИТЕ

СМЕНЯМ/ СМЕНЯ ФИЗИОНОМИЯТА *на някого* — вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА КОКАЛИТЕ

СМЕТКАТА МИ Е НАПРАВЕНА БЕЗ КРЪЧМАРЯ — вж. СМЕТКАТА МИ ИЗЛИЗА/ ИЗЛЕЗЕ БЕЗ КРЪЧМАРЯ

СМЕТКАТА МИ ИЗЛИЗА/ ИЗЛЕЗЕ БЕЗ КРЪЧМАРЯ — Излъган съм в надеждите си, в очакванията си, защото не съм преценил достатъчно добре обстоятелствата, от които зависи осъществяването на това, към което се стремя. *Беше уверена, че ще ѝ предложи женитба, но сметката ѝ излезе без кръчмаря, той неочаквано я заряза и си намери друга приятелка.*

— **излиза ми/ излезе ми крива сметката • сметката ми е направена без кръчмаря • направям си/ направя си сметката без кръчмаря • криво си**

правя сметката • направям си/ направя си криво сметката • направям си/ направя си погрешно сметката • сбърквам/ сбъркам адреса • удрям/ ударя на (о) камък • удрям/ ударя на твърдо • опирам/ опра на (о) камък • удря/ удари ми косата на (о, в) камък • удря ми/ удари ми брадвата на (о, в) камък • удря ми/ удари ми секирата на (о, в) камък • удрям/ ударя в бряг *диал.*

СМЕШВАМЕ СИ/ СМЕШАМЕ СИ ШАПКИТЕ *диал.* — вж. РАЗМЕНЯМЕ СИ/ РАЗМЕНИМ СИ ШАПКИТЕ

СМИЛАМ/ СМЕЛЯ КОКАЛИТЕ *на някого* — вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА КОКАЛИТЕ

СМИЛАМ/ СМЕЛЯ НА КАЙМА —

1. *Някого.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА (1 знач.)
2. *Някого или нещо.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА (1 знач.)

СМЛАТВАМ/ СМЛАТЯ НА КАЙМА *диал.* —

1. *Някого.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА (1 знач.)
2. *Някого или нещо.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА (1 знач.)

СМЛАТВАМ/ СМЛАТЯ НА ПИХТИЯ *диал.* —

1. *Някого.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА (1 знач.)
2. *Някого или нещо.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА (1 знач.)

С МЛЯКО ПО УСТАТА СЪМ — вж. МИРИША НА МЛЯКО

С МОЗЪК В ГЛАВАТА — Умен, разумен, съобразителен. *Един човек с мозък в главата не би напуснал следването си заради една жена.*

— с глава на раменете • с акъл в главата

СМРАЗЯВАМ/ СМРАЗЯ КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) *на някого* — Предизвиквам силен страх, ужас у някого, силно изплашвам някого. *Свирепият му поглед ѝ смрази кръвта.* ✧ *Кучетата виеха така зловещо, че можеха да смразят на всекиго кръвчицата.*

— вземам/ взема ума • вземам/ взема акъла • изкарвам/ изкарам ума • изкарвам/ изкарам акъла • изкарвам/ изкарам ангелите

СМУЧА КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) *на някого* — вж. ПИЯ КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА)

СМУЧА ПОТТА *на някого* — вж. ПИЯ КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА)

СМЪКВАМ/ СМЪКНА БУЛОТО *на нещо или на някого* — вж. СВАЛЯМ/ СВАЛЯ БУЛОТО (1 и 2 знач.)

СМЪКВАМ/ СМЪКНА В ГРОБА — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В ГРОБА

СМЪКВАМ/ СМЪКНА ЗДРАВЕТО *на някого* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО (1 и 2 знач.)

СМЪКВАМ/ СМЪКНА ‹И› РИЗАТА ОТ ГЪРБА *на някого* — Ограбвам безмилостно някого, оставям го без средства, съсипвам го материално. *Ако можеха, бирниците биха му смъкнали и ризата от гърба.*

— **вземам/ взема ‹и› ризата от гърба • свалям/ сваля ‹и› ризата от гърба • свличам/ свлека ‹и› ризата от гърба • събличам/ съблека ‹и› ризата от гърба • вземам/ взема и дрехата от гърба • вземам/ взема ‹и› шапката от главата • вземам/ взема ‹и› калпака от главата • не оставям/ оставя ни старата шапка • вземам/ взема и праха от цървулите • вземам/ взема и калта под ноктите • не оставям/ оставя и калта под (изпод) ноктите • дера кожата ‹от гърба› • одирам/ одера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • смъквам/ смъкна кожата ‹от гърба› • дера по две кожи от гърба • съдирам/ съдера по две кожи от гърба • смъквам/ смъкна по две кожи от гърба • смъквам/ смъкна по две кожи от гърбината • дера от една овца ‹по› две кожи • смъквам/ смъкна от една овца ‹по› две кожи • вземам/ взема хляба от устата • вземам/ взема залъка от устата • изтръгвам/ изтръгна залъка от устата • грабя залъка от устата • вадя залъка от устата • вземам/ взема от гърлото • отнемам/ отнема комата от устата** *диал.* **• не оставям/ оставя ни пепел на огнището** *диал.* **• огребвам/ огреба и пепелта от огнището** *диал.* **• изсмуквам/ изсмуча ‹и› кръвта (кръвчицата)** *диал.*

СМЪКВАМ/ СМЪКНА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого* —

1. Наказвам някого много строго, сурово, като го бия, напердашвам жестоко. *Знам кой ми е спукал гумите на колата и само да го хвана, ще му смъкна кожата от гърба.*

— **одирам/ одера кожата ‹от гърба› • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • смъквам/ смъкна кожицата (кожичката) • строшавам/ строша кокалите • счупвам/ счупя кокалите • троша кокалите • смилам/ смеля кокалите • смазвам/ смажа кокалите • счупвам/ счупя главата • счупвам/ счупя врата • строшавам/ строша главата • строшавам/ строша врата • разбивам/ разбия главата • смачквам/ смачкам главата • смазвам/ смажа главата • размазвам/ размажа главата •**

разбивам/ разбия мутрата *грубо* • смазвам/ смажа мутрата *грубо* • размазвам/ размажа мутрата *грубо* • направям/ направя на кайма • смилам/ смеля на кайма • накълцвам/ накълцам на кайма • направям/ направя на пихтия • направям/ направя на пита • направям/ направя на пестил • направям/ направя на кюфте • направям/ направя на пастърма • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя на тъпан • направям/ направя на мозък • сменям/ сменя физиономията • сменям/ сменя фасадата • налагам/ наложа кокалите • намествам/ наместя кокалите • намествам/ наместя костите • намествам/ наместя ребрата • не оставям/ оставя здраво място • стоплям/ стопля гърба • сгрявам/ сгрея гърба • отупвам/ отупвам праха ‹от гърба› • опухвам/ опухам праха ‹от гърба› • изпухвам/ изпухам праха ‹от гърба› • отупвам/ отупам перушината • изтърсвам/ изтърся праха • отърсвам/ отърся праха • изтупвам/ изтупам праха от дрехите • изтупвам/ изтупам кожуха • начесвам/ начеша гърба ‹с дрянова пръчка› • начесвам/ начеша гърба с букова пръчка • начесвам си/ начеша си ръцете • мятам/ метна едно дърво • мятам/ метна бухалката • мятам/ метна една бухалка • мятам/ метна един кьотек *простонар.* мятам/ метна кьотека *простонар.* • удрям/ ударя ‹един› даяк *простонар.* • хвърлям/ хвърля ‹един› даяк *простонар.* • дръпвам/ дръпна сто оки бой *простонар.* • насаждам/ насадя кокалите *диал.* • налагам/ наложа самара *диал.* • натъпквам/ натъпча самара *диал.* • смлатвам/ смлатя на кайма *диал.* • смлатвам/ смлатя на пихтия *диал.* • сторвам/ сторя на пестил *диал.* • направям/ направя ‹на› даул *диал.* • направям/ направя на матруша *диал.* • направям/ направя на гръсти *диал.* • направям/ направя на пазванче *диал.* • отупвам/ отупам пепелта *диал.* • захаросвам/ захаросам мозъка *жарг.*

2. Безмилостно, жестоко ограбвам, експлоатирам някого. *Новият собственик на фабриката е готов да ни смъкне и кожата от гърба, стига да постигне бърза печалба.*

— дера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • одирам/ одера кожата ‹от гърба› • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • дера по две кожи от гърба • съдирам/ съдера по две кожи от гърба • смъквам/ смъкна по две кожи от гърба • смъквам/ смъкна по две кожи от гърбината • дера от една овца ‹по› две кожи • смъквам/ смъкна от една овца ‹по› две кожи • скубя перушината • пия кръвта (кръвчицата) • смуча кръвта (кръвчицата) • пия потта • смуча потта • ям потта • вземам/ взема ‹и› ризата от гърба • свалям/ сваля ‹и› ризата от гърба • смъквам/ смъкна ‹и› ризата от гърба • свличам/ свлека ‹и› ризата от гърба • събличам/ съблека ‹и› ризата от гърба • вземам/ взема и дрехата от гърба • вземам/ взема ‹и› шапката от главата • не оставям/ оставя ни старата шапка • вземам/ взема ‹и› калпака от главата • вземам/ взема и праха от цървулите • вземам/ взема и калта под ноктите • не оставям/ оставя и калта под (изпод) ноктите • вземам/ взема от гърлото • вземам/ взема хляба от устата • вземам/

взема залъка от устата • изтръгвам/ изтръгна залъка от устата • грабя залъка от устата • вадя залъка от устата • ям хляба • отнемам/ отнема комата от устата *диал.* **• изсмуквам/ изсмуча ‹и› кръвта (кръвчицата)** *диал.* **• не оставям/ оставя ни пепел на огнището** *диал.* **• огребвам/ огреба и пепелта от огнището** *диал.*

СМЪКВАМ/ СМЪКНА КОЖИЦАТА (КОЖИЧКАТА) *на някого* — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА› (1 знач.)

СМЪКВАМ/ СМЪКНА МАСКАТА —

1. *На някого.* Разкривам истинската същност на някого, показвам истинския му лик с неговите недостатъци и лоши деяния; разобличавам някого. *Целта му беше да смъкне маската ѝ и да покаже истинския ѝ образ пред приятелите си, които я смятаха за безкрайно деликатен човек.*

— **свалям/ сваля маската • снемам/ снема маската • махам (махвам/ махна) маската • хвърлям/ хвърля маската • свалям/ сваля булото • снемам/ снема булото • смъквам/ смъкна булото • махам (махвам/ махна) булото • вдигам/ вдигна булото • изкарвам/ изкарам кирливите ризи • изваждам/ извадя ‹на пазара› кирливите ризи • вадя кирливите ризи • изнасям/ изнеса ‹на пазара› кирливите ризи • изнасям/ изнеса непраните ризи**

2. *На нещо.* Отстранявам нещо, което прикрива истинския лик на нещо друго. *Неочаквано тя смъкна маската на кротост и смирение и го изгледа със свиреп поглед.*

— **свалям/ сваля маската • снемам/ снема маската • махам (махвам/ махна) маската • хвърлям/ хвърля маската**

СМЪКВАМ/ СМЪКНА ОТ БЕСИЛКАТА (БЕСИЛОТО) *някого* — вж. СВАЛЯМ/ СВАЛЯ ОТ ВЪЖЕТО

СМЪКВАМ/ СМЪКНА ОТ ВЪЖЕТО *някого* — вж. СВАЛЯМ/ СВАЛЯ ОТ ВЪЖЕТО

СМЪКВАМ/ СМЪКНА ОТ ЕДНА ОВЦА ‹ПО› ДВЕ КОЖИ — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА› (2 знач.)

СМЪКВАМ/ СМЪКНА ПО ДВЕ КОЖИ ОТ ГЪРБА *на някого* — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА› (2 знач.)

СМЪКВАМ/ СМЪКНА ПО ДВЕ КОЖИ ОТ ГЪРБИНАТА *на някого* — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА› (2 знач.)

СМЪКВАМ СИ/ СМЪКНА СИ МАСКАТА — вж. СВАЛЯМ СИ/ СВАЛЯ СИ МАСКАТА

СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ БУЛОТО ОТ ОЧИТЕ МИ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ БУЛОТО ОТ ОЧИТЕ МИ

СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ВОДЕНИЧЕН› КАМЪК ОТ ГЪРБА МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ВОДЕНИЧЕН› КАМЪК ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ВОДЕНИЧЕН› КАМЪК ОТ РАМЕНЕТЕ МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ПЕРДЕТО ОТ ОЧИТЕ МИ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ БУЛОТО ОТ ОЧИТЕ МИ

СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ПЛАНИНА ОТ ГЪРБА МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ПЛАНИНА ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ПЛАНИНА ОТ РАМЕНЕТЕ МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ — Изпитвам голямо облекчение, олеква ми, защото се слага край на някаква голяма грижа, на тежко задължение за мене; освобождавам се от някаква голяма грижа, от тежко задължение или от нещо неприятно за мене. *Когато взе и държавния изпит, тежко бреме се смъкна от гърба му.* ✧ *Смъкна се тежко бреме от гърба му, когато дъщеря му я приеха на работа.*

— **смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от плещите ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от раменете ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от гърба ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от плещите ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от раменете ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от гърба ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от плещите ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от раменете ми • смъква се/ смъкне се товар от гърба ми • смъква се/ смъкне се товар от плещите ми • смъква се/ смъкне се товар от раменете ми • сваля се/ свали се товар от гърба ми • сваля се/ свали се товар от плещите ми • сваля се/ свали се товар от раменете ми • пада/ падне товар**

от гърба ми • пада/ падне товар от плещите ми • пада/ падне товар от раменете ми • смъква се/ смъкне се планина от гърба ми • смъква се/ смъкне се планина от плещите ми • смъква се/ смъкне се планина от раменете ми • сваля се/ свали се планина от гърба ми • сваля се/ свали се планина от плещите ми • сваля се/ свали се планина от раменете ми • пада/ падне планина от гърба ми • пада/ падне планина от плещите ми • пада/ падне планина от раменете ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от гърба ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от плещите ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от раменете ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от гърба ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от плещите ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от раменете ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от гърба ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от плещите ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от раменете ми • пада/ падне камък от сърцето ми • олеква ми/ олекне ми на сърцето • олеква ми/ олекне ми на душата • светва ми/ светне ми пред (на) очите • съмва ми ‹се›/ съмне ми ‹се› пред (на) очите

СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ РАМЕНЕТЕ МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ТОВАР ОТ ГЪРБА МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ТОВАР ОТ ПЛЕЩИТЕ МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ТОВАР ОТ РАМЕНЕТЕ МИ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

С НАВЕДЕНА ГЛАВА —

1. вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА
2. вж. С ПОДВИТА ОПАШКА

СНАСЯ МИ ПЕТЕЛЪТ *диал.* — вж. БИЕ МЕ ПАРÀТА

СНЕМАМ/ СНЕМА БУЛОТО *на нещо или някого* — вж. СВАЛЯМ/ СВАЛЯ БУЛОТО (1 и 2 знач.)

СНЕМАМ/ СНЕМА ВИНАТА *от някого* — вж. УМИВАМ/ УМИЯ ЛИЦЕТО

СНЕМАМ/ СНЕМА ВРАТ *пред някого или пред нещо (или самост.)* — вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТ

СНЕМАМ ЗВЕЗДИ‹ТЕ› ‹ОТ НЕБЕТО› *на някого* — вж. СВАЛЯМ ЗВЕЗДИ‹ТЕ› ‹ОТ НЕБЕТО›

СНЕМАМ/ СНЕМА МАСКАТА *на някого или нещо* — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА МАСКАТА (1 и 2 знач.)

СНЕМАМ СИ/ СНЕМА СИ МАСКАТА — вж. СВАЛЯМ СИ/ СВАЛЯ СИ МАСКАТА

СНЕМАМ/ СНЕМА ШАПКА *на някого* — вж. СВАЛЯМ/ СВАЛЯ ШАПКА

С ОТВОРЕНА (ОТВОРЕНИ) УСТА слушам — вж. СЪС ЗЯПНАЛА (ЗЯПНАЛИ) УСТА слушам

С ОТВОРЕНИ ОБЯТИЯ посрещам, приемам, чакам *някого книж.* — С желание, много сърдечно, радушно. *Тя никога нямаше да забрави как роднините на мъжа ѝ я приеха с отворени обятия.*

— **с разтворени обятия** *книж.* • **с разгърнати обятия** *книж.* • **с отворени прегръдки** *книж.* • **с отворени ръце** • **с открито сърце** • **с открита душа**

С ОТВОРЕНИ ПРЕГРЪДКИ посрещам, приемам, чакам *някого книж.* — вж. С ОТВОРЕНИ ОБЯТИЯ *книж.*

С ОТВОРЕНИ РЪЦЕ посрещам, приемам, чакам *някого* — вж. С ОТВОРЕНИ ОБЯТИЯ *книж.*

С ОТКРИТА ДУША — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (1, 2 и 3 знач.)

С ОТКРИТО ЛИЦЕ — вж. С ОТКРИТО ЧЕЛО

С ОТКРИТО СЪРЦЕ —

1. *Като прил.* Откровен, искрен, прям. *Той е човек с открито сърце, никога не таи лоши помисли.*

— **с открита душа**

2. *Като нареч.* Откровено, искрено, прямо. *Казах ѝ с открито сърце, че много ми е липсвала нейната морална подкрепа.*

— **с ръка на сърцето** • **с открита душа** • **с чисто сърце**

3. *Като нареч.* Радушно, с топлота, с хубаво чувство. *Тя е много гостоприемна и ще ни посрещне с открито сърце.*

— с открита душа • с отворени обятия *книж.* • с разтворени обятия *книж.* • с разгърнати обятия *книж.* • с отворени прегръдки *книж.* • с отворени ръце

С ОТКРИТО ЧЕЛО — Със спокойно съзнание, с неопетнено достойнство, с чиста съвест, с чест. *Той беше живял така, че да може да гледа на хората с открито чело.* ✧ *С открито чело застана пред тях и заяви, че няма от какво да се срамува.*

— с чисто чело • с открито лице

С ОЧИ ДА ГО ИЗПИЕШ — Много хубав, красив. *Той има една сестра с очи да я изпиеш.*

— в гаванка да го изпиеш • в (с) чаша (чашка) да го изпиеш • като капка хубав • като картина (картинка) хубав • като икона хубав • като ангел хубав • като писано яйце хубав • в кърпа да го вържеш *диал.*

СОЯ ЩЕ РАЗГОНЯ *някому грубо* — вж. МАЙКАТА (МАЙЧИЦАТА, МАМАТА, МАМИЦАТА) ЩЕ РАЗПЛАЧА *грубо*

СПАЛ СЪМ НА МОКРИ ВЕСТНИЦИ *жарг.* — вж. ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

СПАЛ СЪМ НА ТЕЧЕНИЕ *жарг.* — вж. ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

СПАСЯВАМ ‹СИ›/ СПАСЯ ‹СИ› КОЖАТА — вж. ОТЪРВАВАМ ‹СИ›/ ОТЪРВА ‹СИ› КОЖАТА (КОЖИЧКАТА)

СПЕСТЯВАМ/ СПЕСТЯ ИСТИНАТА — вж. ИКОНОМИСВАМ/ ИКОНОМИСАМ ‹ОТ› ИСТИНАТА

СПЕЧЕЛВАМ/ СПЕЧЕЛЯ СЪРЦЕТО *на някого* — Бивам харесан и обикнат от някого, ставам мил и скъп някому. *С благия си и кротък характер тя бързо спечели сърцето му.*

— грабвам/ грабна сърцето • завладявам/ завладея сърцето *книж.* • пленявам/ пленя сърцето *книж.* • вземам/ взема сърцето • влизам/ вляза в сърцето • влизам/ вляза в душата • врязвам се/ врежа се в сърцето

СПЛИТАМ/ СПЛЕТА ЕЗИК‹А СИ› — вж. ПРЕПЛИТАМ/ ПРЕПЛЕТА ЕЗИК‹А СИ›

СПЛИТАМ СЕ/ СПЛЕТА СЕ КАТО ПЕТЕЛ В КЪЛЧИЩА *диал.* — вж. ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА

С ПЛЮНКА БИХ УДАВИЛ *някого* — Поради силната си омраза към някого, бих използвал и най-малката възможност, за да му навредя колкото се може повече. *Толкова я ненавижда, че ако можеше с плюнка би я удавил.*

— **в (с) ‹една› капка вода бих удавил • в чаша вода бих удавил • в (с) ‹една› лъжица вода бих удавил**

С ПОДВИТА ОПАШКА — Засрамен, разобличен, наказан, без възможност за оправдание, защита. *След като всички в министерството разбраха за далаверите му, напусна службата с подвита опашка.* ✧ *Скъсаха я на изпита и се върна вкъщи с подвита опашка.*

— **с наведена глава • като (сякаш) мокра кокошка • като мокър петел • като пран петел**

СПОЛАЙ НА БОГА (ГОСПОДА) *диал.* — вж. СЛАВА БОГУ

С ПОЛОВИН ГЛАС — Едва чуто, тихо, стеснително. *Като я попита дали е гладна, тя отговори с половин глас.*

— **с половин уста**

С ПОЛОВИН УСТА — вж. С ПОЛОВИН ГЛАС

С ПОЛОВИН УХО слушам — Без да внимавам в това, което се говори, мислейки върху нещо друго слушам; разсеяно, невнимателно слушам. *Той слушаше с половин ухо глупавите брътвежи на тази досадница и се чудеше как по-скоро да се отърве от нея.*

— **с едно‹то› ухо слушам**

СПОРЕД БРАДАТА И ГРЕБЕНЪТ — вж. КАКЪВТО ГОСТЪТ, ТАКЪВ И МЛИНЪТ

СПОРЕД ИВАНА И КАФЕТО — вж. КАКЪВТО ГОСТЪТ, ТАКЪВ И МЛИНЪТ

‹СПОРЕД› КАКТО ДУХА ВЯТЪРЪТ — вж. НАКЪДЕТО ДУХА ВЯТЪРЪТ

‹СПОРЕД› КАКТО ЗАВЕЕ ВЯТЪРЪТ — вж. НАКЪДЕТО ДУХА ВЯТЪРЪТ

‹СПОРЕД› КАКТО ЗАДУХА ВЯТЪРЪТ — вж. НАКЪДЕТО ДУХА ВЯТЪРЪТ

‹СПОРЕД› КАКТО ПОВЕЕ ВЯТЪРЪТ — вж. НАКЪДЕТО ДУХА ВЯТЪРЪТ

С ПРАЗНИ ДЖОБОВЕ СЪМ — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

С ПРАЗНИ РЪЦЕ — Без нищо, без да нося, да донеса нещо или без да дам нещо. *Не мога да отида на гости с празни ръце.* ✧ *Оставиха го да си тръгне с празни ръце.*

— **с голи ръце**

С ПРИМРЯЛО СЪРЦЕ — вж. СЪС СВИТО СЪРЦЕ

С ПРОВЕСЕН НОС — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

С ПРЪСТ НЕ БУТВАМ/ БУТНА *някого* — вж. С ПРЪСТ НЕ ПИПВАМ/ ПИПНА

С ПРЪСТ НЕ ДОКАЧАМ/ ДОКАЧА *някого* — вж. С ПРЪСТ НЕ ПИПВАМ/ ПИПНА

С ПРЪСТ НЕ ДОКОСВАМ/ ДОКОСНА *някого* — вж. С ПРЪСТ НЕ ПИПВАМ/ ПИПНА

С ПРЪСТ НЕ ЗАКАЧАМ/ ЗАКАЧА *някого* — вж. С ПРЪСТ НЕ ПИПВАМ/ ПИПНА

С ПРЪСТ НЕ ПИПВАМ/ ПИПНА *някого* — Не правя нищо лошо на някого, не го закачам, оставям го невредим. *Като син на големец той се чувстваше недосегаем, смяташе, че за деянията му никой няма да го пипне с пръст.*

— **с пръст не бутвам/ бутна • с пръст не докосвам/ докосна • с пръст не закачам/ закача • с пръст не докачам/ докача**

СПУКАНА АСПРА НЕ СТРУВАМ *остар.* — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

СПУКАНА АСПРА НЕ ЧИНЯ *остар.* — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

СПУКАНА МИ Е РАБОТАТА — Намирам се в крайно тежко положение, без всякакви изгледи да се измъкна от него. *Спукана ти е работата, ако те хванат, че шофираш пиян.* ✧ *Ако не си взема сега изпита, спукана ми е работата — ще трябва да повтарям годината.*

— **лоша ми е работата • не ми е добра работата • лошо ми се пише • зле ми се пише • за мустака съм**

СПУКАНА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

СПУКАНА ПАРÀ НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

СПУКАН БАН НЕ СТРУВАМ *остар.* — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

СПУКАН БАН НЕ ЧИНЯ *остар.* — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

СПУКАН ГРОШ НЕ СТРУВАМ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СПУКАН ГРОШ НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СПУКАН ЛЕВ НЕ СТРУВАМ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СПУКАН ЛЕВ НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СПУКАН МАНГЪР НЕ СТРУВАМ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СПУКАН МАНГЪР НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СПУКАН ПЕТАК НЕ СТРУВАМ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СПУКАН ПЕТАК НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СПУКВАМ/ СПУКАМ ГЬОНА *някому жарг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО (2 знач.)

СПУКВА МИ СЕ/ СПУКА МИ СЕ ЖЛЪЧКАТА —

1. вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА
2. вж. ПРЪСВАМ СЕ/ ПРЪСНА СЕ ОТ ЯД

СПУКВАМ/ СПУКАМ ТЪПАНЧЕТАТА ‹НА УШИТЕ› *на някого* —

1. За силен звук — прозвучавам много силно, гръмко, оглушително и предизвиквам усещане за оглушаване. *Чу се силен трясък, който за малко не ни спука тъпанчетата на ушите.*

— пуквам/ пукна тъпанчетата ‹на ушите› • проглушавам/ проглуша ушите • продънвам/ продъня ушите • продирам/ продера ушите

2. Произвеждам силен звук или вдигам голям шум, който действа оглушително и предизвиква неприятно слухово усещане у някого. *Стига си викал, спука ми тъпанчетата.*

— пуквам/ пукна тъпанчетата ‹на ушите› • проглушавам/ проглуша ушите • продънвам/ продъня ушите • продирам/ продера ушите

СПУСКАМ/ СПУСНА КЕПЕНЦИТЕ *на нещо* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА КЕПЕНЦИТЕ

СПУСКАМ/ СПУСНА КОТВА *някъде* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА КОТВА

СПУСКАМ НА УСТАТА СИ МАНДАЛОТО *диал.* — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ КЛЮЧ НА УСТАТА

СПУСКАТ МЕ/ СПУСНАТ МЕ С ПАРАШУТ — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПО ВТОРИЯ НАЧИН

С ПЪЛНА ПА̀РА — Най-усилено, с всички сили. *Работата около завършването на обекта тръгна с пълна па̀ра.*

— **на пълни обороти**

С ПЪЛНО ГЪРЛО викам, крещя — вж. С ВСИЧКИЯ СИ ГЛАС викам, крещя

СПЯ НА ЛАВРИТЕ СИ *книж.* — вж. ЗАСПИВАМ/ ЗАСПЯ НА ЛАВРИТЕ СИ *книж.*

СПЯ НА ТОВА УХО — вж. ЛЕЖА НА ТОВА УХО (УШЕНЦЕ)

СРАВНЯВАМ/ СРАВНЯ СЪС ЗЕМЯТА —

1. *Нещо.* Сривам, събарям, напълно унищожавам нещо (сграда, селище и под.). *Терористите заплашиха, че ако не се изпълнят условията им, ще взривят сградата и ще я сравнят със земята.* ✧ *От земетресението целият град беше сравнен със земята.*

— **сривам/ срина със земята • изравнявам/ изравня със земята • направям/ направя ‹на› прах и пепел • превръщам/ превърна в (на) прах и пепел • обръщам/ обърна в прах и пепел • правя ‹на› прах и пепел • камък върху камък не оставям/ оставя** *книж.* • **обръщам/ обърна в пепел и съсипни • направям/ направя ‹на› пух и прах • разбивам/ разбия на (в) пух и прах**

2. *Някого.* Скарвам се много остро на някого, нахоквам го здравата, сразявам го с думите си. *Как можа така подло да ме измами, само да го видя, ще го сравня със земята.*

— **направям/ направя със земята равен • сривам/ срина със земята • направям/ направя със земята барабар** *простонар.* • **направям/ направя ‹на› пух и прах • направям/ направя на нищо ‹и никакво› • направям/ направя на сол ‹и пипер› • направям/ направя на сол и вода • направям/ направя ‹на› бъзе и коприва • направям/ направя на салата • направям/ направя ‹на› мат и маскара • направям/ направя на дроб сарма • правя равен със земята • навирам/ навра в земята • натъпквам/ натъпча в земята • навирам/ навра в калта • натъпквам/ натъпча в калта • направям/ направя гъба и коприва** *диал.* • **нарязвам/ нарежа като кисела краставица • нарязвам/ нарежа като горчива краставица • натривам/ натрия носа • натърквам/ натъркам носа • нажулвам/ нажуля носа • натривам/ натрия муцуната** *грубо* • **натърквам/ натъркам муцуната** *грубо* • **натривам/ натрия мутрата**

грубо • натърквам/ натъркам мутрата *грубо* • натърквам/ натъркам главата със сапун • нажулвам/ нажуля главата ‹със сапун› • сапунисвам/ сапунисам главата • насапунисвам/ насапунисам здравата • натърквам/ натъркам врата • дръпвам/ дръпна калая • дръпвам/ дръпна един калай • тегля калая • тегля един калай • дръпвам/ дръпна едно конско • тегля едно конско • давам/ дам *някому* да ‹се› разбере • навирам/ навра в миша дупка • завирам/ завра в миша дупка • въвирам/ въвра в миша дупка • вкарвам/ вкарам в миша дупка • натиквам/ натикам в миша дупка • напъхвам/ напъхам в миша дупка • натъпквам/ натъпча в миша дупка • навирам/ навра в кози рог • въвирам/ въвра в кози рог • вкарвам/ вкарам в кози рог • натиквам/ натикам в кози рог • натъпквам/ натъпча в кози рог • натиквам/ натикам в кучи гъз *грубо* • навирам/ навра в кучи гъз *грубо* • вкарвам/ вкарам в кучи гъз *грубо* • завирам/ завра в кучи гъз *грубо* • въвирам/ въвра в кучи гъз *грубо*

С РАЗГЪРНАТИ ОБЯТИЯ посрещам, приемам, чакам *някого книж.* — вж. С ОТВОРЕНИ ОБЯТИЯ *книж.*

С РАЗТВОРЕНИ ОБЯТИЯ посрещам, приемам, чакам *някого книж.* — вж. С ОТВОРЕНИ ОБЯТИЯ *книж.*

СРИВАМ/ СРИНА СЪС ЗЕМЯТА *нещо или някого* — вж. СРАВНЯВАМ/ СРАВНЯ СЪС ЗЕМЯТА (1 и 2 знач.)

СРИТВАМЕ СИ/ СРИТАМЕ СИ ШАПКИТЕ — вж. РАЗМЕНЯМЕ СИ/ РАЗМЕНИМ СИ ШАПКИТЕ

СРУТВАМ/ СРУТЯ ВСИЧКИ МОСТОВЕ ЗАД СЕБЕ СИ — вж. ИЗГАРЯМ/ ИЗГОРЯ ВСИЧКИ МОСТОВЕ ЗАД СЕБЕ СИ

С РЪКА НА СЪРЦЕТО — Искрено, откровено, честно. *Кажи ми с ръка на сърцето наистина ли искаш да ми помогнеш?*

— **с открито сърце • с чисто сърце • с открита душа**

СРЯЗВАМ/ СРЕЖА КУЙРУКА *на някого* — вж. ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА КУЙРУКА

СТАВАМ/ СТАНА ‹БЯЛ› КАТО ПЛАТНО — Силно побледнявам, обикн. от вълнение, болка, страх, потрес и под. *Когато ѝ съобщиха, че мъжът ѝ е катастрофирал, тя изведнъж стана бяла като платно.*

— **ставам/ стана бял като тебешир • побелявам/ побелея като вар • кръвта ми слиза/ слезе в петите**

СТАВАМ/ СТАНА БЯЛ КАТО ТЕБЕШИР — вж. СТАВАМ/ СТАНА ‹БЯЛ› КАТО ПЛАТНО

СТАВАМ/ СТАНА ‹ЗА› МЕЗЕ ‹В УСТАТА НА ХОРАТА› и **СТАВАМ/ СТАНА МЕЗЕ В (НА) ХОРСКИТЕ УСТА** — Изпадам в положение да се говори за мене, ставам предмет на одумки, клюки, подигравки. *Тя се притесняваше, че заради извънбрачната си връзка, може да стане за мезе в устата на хората.* ✧ *Напоследък какви ли не неща се говорят за него, стана мезе в хорските уста.*

— **влизам/ вляза в хорските уста • влизам/ вляза в устата • падам/ падна в устата • попадам/ попадна в устата • попадам/ попадна на езика • падам ‹се›/ падна ‹се› на зъба • ставам/ стана притча во язицех** *книж.*

СТАВАМ/ СТАНА ЗА ПОСМЕШИЩЕ — вж. СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА›

СТАВАМ/ СТАНА ЗА ПРИСМЕХ — вж. СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА›

СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА› — Изпадам в положение към мене да се отнасят с насмешка, с подигравка. *С постоянните си кавги и разправии ще станем за смях на хората.*

— **ставам/ стана за присмех • ставам/ стана за посмешище • ставам/ стана ‹на› мат и маскара** *простонар.* • **ставам/ стана резил маскара** *диал.* • **ставам/ стана и на кучетата маскара** *диал.*

СТАВАМ/ СТАНА ЗЯН *диал.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ПО ДЯВОЛИТЕ (2 и 3 знач.)

СТАВА МИ/ СТАНЕ МИ ГЛАВАТА НА (КАТО) КАЗАН — вж. СТАВА МИ/ СТАНЕ МИ ГЛАВАТА НА (КАТО) ТЪПАН

СТАВА МИ/ СТАНЕ МИ ГЛАВАТА НА (КАТО) ПЛОНДЕР — вж. СТАВА МИ/ СТАНЕ МИ ГЛАВАТА НА (КАТО) ТЪПАН

СТАВА МИ/ СТАНЕ МИ ГЛАВАТА НА (КАТО) ТЪПАН — Чувствам се много изморен от голям шум, приказки, усещам главоболие и не мога да възприемам нищо. *Главата ми стана на тъпан от дългите ви обяснения и спорове.* ✧ *От силната музика главата му стана като тъпан.*

— **става ми/ стане ми главата на (като) шиник • надува ми се/ надуе ми се главата ‹като шиник› • става ми/ стане ми главата на (като) плондер • надува ми се/ надуе ми се главата като плондер • става ми/ стане ми главата на (като) казан • гръмва ми/ гръмне ми главата**

СТАВА МИ/ СТАНЕ МИ ГЛАВАТА НА (КАТО) ШИНИК — вж. СТАВА МИ/ СТАНЕ МИ ГЛАВАТА НА (КАТО) ТЪПАН

СТАВА МИ/ СТАНЕ МИ КРЪВ ПРЕД ОЧИТЕ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

СТАВАМ/ СТАНА И НА КУЧЕТАТА МАСКАРА *диал.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА›

СТАВАМ/ СТАНА КАТО СВЕТЕЦ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА — Много отслабвам, измършавявам, изтънявам. *От притеснения и ядове тя стана на вейка. ✧ Напоследък детето често боледува, не се храни добре и е станало като вейка.*

— **ставам/ стана на (като) клечка • ставам/ стана на (като) кука • ставам/ стана на (като) чироз • заприличвам/ заприличам на кука • заприличвам/ заприличам на чироз • ‹само› кожа и кости ставам/ стана • ‹само› кожа и кокал‹и› ставам/ стана • ‹само› кожа и кости оставам/ остана • ‹само› кожа и кокал‹и› оставам/ остана • ставам/ стана на (като) сянка • ставам/ стана като светец • ставам/ стана на (като) свещ • топя се като свещ • стопявам се/ стопя се като мартенски сняг • топя се като мартенски сняг • ставам/ стана на джумерка** *диал.*

СТАВАМ/ СТАНА НА ГОДИНИ — вж. НАВЛИЗАМ/ НАВЛЯЗА В ГОДИНИ

СТАВАМ/ СТАНА НА ДЖУМЕРКА *диал.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

СТАВАМ/ СТАНА НА КАЙМА — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА ПИТА

СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) КЛЕЧКА — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) КУКА — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

СТАВАМ/ СТАНА ‹НА› МАТ И МАСКАРА *простонар.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА›

СТАВАМ/ СТАНА НА ПЕСТИЛ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА ПИТА

СТАВАМ/ СТАНА НА ПИТА — Бивам смазан, унищожен напълно, напълно се обезформявам. *Внимавай, когато пресичаш улиците, ако те блъсне*

нещо, ще станеш на пита. ✧ От удара колата стана на пита.

— ставам/ стана на пестил • ставам/ стана на кайма • ставам/ стана на пихтия

СТАВАМ/ СТАНА НА ПИХТИЯ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА ПИТА

СТАВАМ/СТАНА НА ПРАХ И ПЕПЕЛ — Разрушавам се или бивам напълно разрушен, унищожен. *Ако се стигне до война и започнат да пускат бомби, всичко ще стане на прах и пепел.*

— превръщам се/ превърна се на прах ‹и пепел› • ставам/ стана на пух и ‹на› прах • камък върху камък не остава/ остане (няма да остане) *книж.*

СТАВАМ/ СТАНА НА ПУХ И ‹НА› ПРАХ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА ПРАХ И ПЕПЕЛ

СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) СВЕЩ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) СЯНКА — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ЧИРОЗ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

СТАВАМ/ СТАНА ОТ ЛЕГЛО‹ТО› — Възстановявам здравето си след тежко боледуване; оздравявам. *Научих се, че си вече по-добре и си станал от леглото.*

— вдигам се/ вдигна се от легло‹то› • вдигам се/ вдигна се на крака‹та си› • изправям се/ изправя се на крака‹та си› • стъпвам/ стъпя на крака‹та си› • стъпвам/ стъпя на нозе‹те си› • на крак (крака) съм • вдигам се/ вдигна се от постелките *диал.* • на нога (нозе) съм *диал.*

СТАВАМ/ СТАНА ПРИТЧА ВО ЯЗИЦЕХ *книж.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА ‹ЗА› МЕЗЕ ‹В УСТАТА НА ХОРАТА›

СТАВАМ/ СТАНА РЕЗИЛ МАСКАРА *диал.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА›

СТАНАЛ СЪМ НАКРИВО — вж. СТАНАЛ СЪМ С ЛЕВИЯ СИ КРАК

СТАНАЛ СЪМ НАОПАКИ — вж. СТАНАЛ СЪМ С ЛЕВИЯ СИ КРАК

СТАНАЛ СЪМ С ГЪЗА СИ НАГОРЕ *грубо* — вж. СТАНАЛ СЪМ С ЛЕВИЯ СИ КРАК

СТАНАЛ СЪМ С ДИРНИКА СИ НАГОРЕ *грубо* — вж. СТАНАЛ СЪМ С ЛЕВИЯ СИ КРАК

СТАНАЛ СЪМ С ДИРНИКА СИ НАПРЕД *грубо* — вж. СТАНАЛ СЪМ С ЛЕВИЯ СИ КРАК

СТАНАЛ СЪМ С КРАКАТА НАГОРЕ — вж. СТАНАЛ СЪМ С ЛЕВИЯ СИ КРАК

СТАНАЛ СЪМ С ЛЕВИЯ СИ КРАК — В необяснимо лошо настроение съм още от сутринта, без причина съм вкиснат, сърдит. *Изглежда днес си станала с левия крак, та си толкова свадлива и искаш да си го изкараш на мене.*

— **сякаш с левия крак съм тръгнал • станал съм с краката нагоре • станал съм накриво • станал съм наопаки • станал съм със задника си нагоре** *грубо* **• станал съм с гъза си нагоре** *грубо* **• станал съм с дирника си нагоре** *грубо* **• станал съм с дирника си напред** *грубо*

СТАНАЛ СЪМ СЪС ЗАДНИКА СИ НАГОРЕ *грубо* — вж. СТАНАЛ СЪМ С ЛЕВИЯ СИ КРАК

СТАНА <ТЯ> ЕДНА — вж. СТАНА ТЯ, КАКВАТО СТАНА

СТАНА ТЯ, КАКВАТО СТАНА — Възклицание при случила се неочаквана неприятност, беда. *Стана тя, каквато стана, как можах да се успя и да изпусна влака.* ✧ *Улицата беше заледена, подхлъзнах се и стана тя, каквато стана — паднах и си счупих крака.* ✧ *Ако ни хванат, че укриваме данъци, ще стане тя, каквато ще стане.*

— **стана тя, що стана • стана <тя> една • каква стана тя • наредих (наредихме) я <сега> • втасах я • вапсах я (го) • оплесквам/ оплескам я (го) • оцапвам/ оцапам я (го) • оплитам/ оплета я • закъсвам/ закъсам я (го)**

СТАНА ТЯ, ЩО СТАНА — вж. СТАНА ТЯ, КАКВАТО СТАНА

СТАРА КРИМКА СЪМ — Опитен и обигран съм, преживял и видял съм много, имам богат опит. *Нали е стара кримка, бързо се ориентира в ситуацията и разбра как стоят нещата.*

— **стар вълк съм • гърмян заек съм • стрелян заек съм • стара лисица съм • хитра лисица съм • дялан камък съм • излизана парà съм • от стара коза яре съм • от стара крава теле съм • от стара кокошка яйце съм • от стар баща дете съм • от стара майка дете съм • от стар баща син съм • от стара майка син съм • от стар баща чедо съм • от стара майка чедо съм • търкалян камък съм** *диал.* **• врял и кипял съм • врял съм в голямо и**

малко гърне • на дъното врял и кипял съм *диал.* **• минал съм през огън ‹и вода› • преминал съм през огън и вода • на много огньове съм се пърлил • минал съм през сито и през решето • минал съм и през голямо решето, и през малко решето • преминал съм през сито и през решето • бил съм и в сито, и в решето • бил съм и в голямо решето, и в малко сито • бил съм в голямо и малко решето • бил съм в малко и голямо сито • влизал съм и в сито, и в решето** *диал.*

СТАРА ЛИСИЦА СЪМ — вж. ХИТРА ЛИСИЦА СЪМ

СТАРА ПЕСЕН НА НОВ ГЛАС *неодобр.* — вж. СТАРАТА ПЕСЕН *неодобр.*

СТАРАТА ПЕСЕН *неодобр.* — Нещо, което досадно се повтаря (обикн. искане, напомняне, приказки, съвети и под. или действие, случка). *Ти пак започна старата песен, че са те ощетили при подялбата на имота.*

— **вечната песен** *неодобр.* **• стара песен на нов глас** *неодобр.*

СТАР ВЪЛК СЪМ — вж. СТАРА КРИМКА СЪМ

СТАРО И МЛАДО — вж. МАЛО И ГОЛЯМО

С ТВЪРДА РЪКА — вж. СЪС ЗДРАВА РЪКА (1 и 2 знач.)

СТЕГНАЛ МЕ Е МИХАЛЯ *диал.* — вж. БЛАЗНИ МЕ ДЯВОЛЪТ

СТЕГНАЛ МЕ Е ПАНЧО *диал.* — вж. БЛАЗНИ МЕ ДЯВОЛЪТ

С ‹ТЕЧЕНИЕ НА› ВРЕМЕТО — вж. КРАЧКА ПО КРАЧКА

СТИГАМ/ СТИГНА ДАЛЕЧ‹Е› — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ДАЛЕЧ‹Е› (1 и 2 знач.)

СТИГАМ/ СТИГНА ДО МЪРТВА ТОЧКА *книж.* — За някаква дейност, работа: не напредвам, не се развивам; замирам, спирам. *Преговорите с потенциалните купувачи на предприятието ставаха все по-трудни, докато стигнаха до мъртва точка.*

— **идвам до мъртва точка** *книж.* **• стигам/ стигна до точката на замръзването** *книж.* **• идвам до точката на замръзването** *книж.*

СТИГАМ/ СТИГНА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА — Изпадам в тежко материално положение, оставам без всякакви средства, съвсем обеднявам, разорявам се напълно. *Той не предполагаше, че един ден ще стигне до просяшка тояга.* ✧ *Ако не си намеря скоро работа, ще стигна до просяшка тояга.*

— **достигам/ достигна до просяшка тояга • идвам (дойда) до просяшка тояга • оголявам/ оголея като пушка • оставам/ остана без риза на гърба ‹си› • оставам/ остана само с една риза • оставам/ остана с голи ръце • оставам/ остана на улицата • оставам/ остана на пътя • оставам/ остана гол пръст** *диал.*

СТИГАМ/ СТИГНА ДО ТОЧКАТА НА ЗАМРЪЗВАНЕТО *книж.* — вж. СТИГАМ/ СТИГНА ДО МЪРТВА ТОЧКА *книж.*

СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ АКЪЛЪТ —

1. *За нещо.* вж. СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ УМЪТ (1 знач.)
2. *Само в несв. в.* вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ ГЛАВАТА —

1. *За нещо.* вж. СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ УМЪТ (1 знач.)
2. *Само в несв. в.* вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ ДО ЗЪБИ — Много ми омръзна, дотегна, стана ми непоносим някой или нещо; не мога повече да търпя, да понасям нещо или някого. *От постоянните неприятности и разправии в службата ми стигна до зъби и реших да напусна.*

— **дойде ми до зъби • дойде ми до тук‹а› • идва ми до тук‹а› • дойде ми до гуша • идва ми до гуша • дойде ми до козирката** *жарг.* **• идва ми до козирката** *жарг.* **• байгън ми става/ стане • аман съм викнал • аман съм казал • аман съм рекъл • писва ми/ писне ми главата • писват ми/ піснат ми ушите • писна ми фесът** *жарг.*

СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ ДО УШИТЕ (УХОТО) *нещо* — Научавам за нещо, узнавам нещо (обикн. някакъв слух, мълва, новина и под). *Стигна ми до ушите, че се каниш да заминаваш на работа в чужбина.*

— **достига ми/ достигне ми до ушите (ухото) • идва ми до ушите (ухото) • дойде ми до ушите (ухото)**

СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ ПИПЕТО (ПИПКАТА) *пренебр.* —

1. *За нещо.* вж. СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ УМЪТ (1 знач.)
2. *Само в несв. в.* вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ УМЪТ —

1. *За нещо.* Зная, умея, досещам се, съобразявам как да постъпя, как да се справя с нещо. *Колкото за това да попълни декларацията, му стига умът.*

✧ *Не ми стига умът как ще изкарам месеца, като заплатата вече свърши.*

— **стига ми/ стигне ми акълът • стига ми/ стигне ми главата • стига ми/ стигне ми пипето (пипката)** *пренебр.*

2. *Само в несв. в.* вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

СТИСВАМ/ СТИСНА ДЕСНИЦАТА *някому* — вж. СТИСВАМ/ СТИСНА РЪКАТА

СТИСВАМ/ СТИСНА ЗА ГУШАТА *някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ГУШАТА

СТИСВАМ/ СТИСНА ЗА ГУШМАКА *някого диал.* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ГУШАТА

СТИСВАМ/ СТИСНА ЗА ГЪРЛОТО *някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ГУШАТА

СТИСВАМ/ СТИСНА РЪКАТА *някому* — Поздравявам, приветствам някого, обикн. по повод някакъв негов успех или за да изразя благодарност, одобрение или съгласие с него. *За смелото ти и достойно поведение искам да ти стисна ръката.*

— **стисвам/ стисна десницата • свалям/ сваля шапка • снемам/ снема шапка**

СТИСКАМ ДУША‹ТА СИ› В (ЗАД) ЗЪБИТЕ — вж. ЕДВА ДУША НОСЯ

СТИСКАМ/ СТИСНА ЗЪБИ — вж. СДЪРЖАМ СИ/ СДЪРЖА СИ ЕЗИКА

СТИСКАМ ПАРА̀ТА — вж. СТИСКАМ СИ КЕСИЯТА

СТИСКАМ СИ КЕСИЯТА — Проявявам скъперничество, голям скъперник съм. *Той си стиска кесията и не иска да даде пари за подарък на младото семейство.* ✧ *Скръндзава е, стиска си кесията и никога няма да ти услужи с пари.*

— **стискам пара̀та • треперя над пара̀та • треперя над стотинката • треперя над лева (левчето) • броя всяка стотинка • броя стотинките • цепя стотинката ‹на две› • връзвам/ вържа в девет възела • свила ми се е змия в кесията • влязла ми е змия в кесията • не можеш орех ми измъкна из (от) ръката • стиснал съм се като кокоша тръткa** *грубо* **• свил съм се като кокоши задник** *грубо* **• стиснал съм се като кокоше дупе** *грубо* **• цепя косъма ‹на две› • цепя влакното ‹на две› • стрижа яйцето • бръсна яйцето • стрижа яйцето за вълна • стрижа вълна от яйце • ако яйцето се стрижеше, той щеше да го бръсне • яйце да вземеш от него, и то жълтък**

няма • от него душа излиза, пари не излизат *диал.* • ръждясали са ми парите по кесията *диал.* • цепя конеца *диал.* • цепя сламката *диал.* • на Бога тамян не давам *диал.* • на дявола тамян не давам *диал.* • ‹и› греха си не давам *диал.* • не си пущам вълната *диал.* • стрижа комара *диал.* • стрижа мухата *диал.* • стрижа бълхите *диал.* • през джам сирене ближа (лижа) *диал.* • на водата малко вино турям *диал.* • и двете ноги в един папук обувам *диал.* • трепери ми ръката като на чифутин *диал.* • треса се като кокошка над просо *диал.*

СТИСКАМ СИ/ СТИСНА СИ УСТАТА — вж. СДЪРЖАМ СИ/ СДЪРЖА СИ ЕЗИКА

СТИСКАМ/ СТИСНА УСТНИ — вж. СДЪРЖАМ СИ/ СДЪРЖА СИ ЕЗИКА

СТИСНАЛ СЪМ СЕ КАТО КОКОША ТРЪТКА *грубо* — вж. СТИСКАМ СИ КЕСИЯТА

СТИСНАЛ СЪМ СЕ КАТО КОКОШЕ ДУПЕ *грубо* — вж. СТИСКАМ СИ КЕСИЯТА

СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ БЕЛЯ ‹НА ГЛАВАТА› *някому* — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ БЕЛЯ ‹НА ГЛАВАТА›

СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВИНАТА *върху (на) някого* — Обвинявам някого несправедливо, посочвам някого като виновник за нещо, което е сторено от друг. *Тя искаше върху мене да стовари вината за всичките си несполуки.* ✧ *Той е виновен за провала на сделката, а стоварва вината върху партньора си.*

— хвърлям/ хвърля вина‹та› • прехвърлям/ прехвърля вина‹та› • стоварвам/ стоваря кривите дърва *върху (връз) някого* • стоварвам/ стоваря кривите дърва (дървета) върху гърба • стоварвам/ стоваря на гърба

СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВЪРХУ (НА) ГЛАВАТА *на някого нещо* — вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ

СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ *на някого нещо* — Оставям грижата, задължението за нещо на някого, принуждавам някого да се заеме с нещо. *Цялата подготовка около изложбата стовариха върху неговите плещи.* ✧ *Знаеш ли, че ми стовариха на плещите още един отчет.*

— стоварвам/ стоваря на гърба • стоварвам/ стоваря на *нечий* гръб • стоварвам/ стоваря на раменете • стоварвам/ стоваря върху (на) главата • тропвам/ тропна на главата • тръсвам/ тръсна на главата

СТОВАРВА МИ СЕ/ СТОВАРИ МИ СЕ ВЪРХУ (НА) ГЛАВАТА —

1. Случва ми се, сполетява ме нещо лошо, някаква беда, неприятност, нещастие. *Сега му се стовари на главата и болестта на детето.* ✧ *Напоследък всичко ми върви наопаки, неприятности в службата, ядове вкъщи, не знам още какво може да ми се стовари върху главата.*

— **струпва ми се/ струпа ми се върху (на) главата • изсипва ми се/ изсипе ми се върху (на) главата • идва ми (дойде ми) до (на) главата • идва ми (дойде ми) беля до (на) главата**

2. вж. СТОВАРВА СЕ/ СТОВАРИ СЕ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ МИ

СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ КРИВИТЕ ДЪРВА (ДЪРВЕТА) ВЪРХУ ГЪРБА *на някого* и **СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ КРИВИТЕ ДЪРВА** *върху (връз) някого* — вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВИНАТА

СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ НА ГЪРБА *на някого нещо* и **СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ НА** *нечий* **ГРЪБ —**

1. вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ
2. вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВИНАТА

СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ НА РАМЕНЕТЕ *на някого нещо* — вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ

СТОВАРВАМ СЕ/ СТОВАРЯ СЕ НА ГЛАВАТА *на някого* — вж. ТРОПВАМ СЕ/ ТРОПНА СЕ НА ГЛАВАТА

СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ НА ГЪРБА *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА

СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ НА ПЛЕЩИТЕ *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА

СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ НА РАМЕНЕТЕ *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА

СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ТОВАР НА ГЪРБА *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА

СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ТОВАР НА ПЛЕЩИТЕ *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА

СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ТОВАР НА РАМЕНЕТЕ *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА

СТОВАРВА СЕ/ СТОВАРИ СЕ ВЪРХУ (НА) ГЪРБА МИ и **СТОВАРВА СЕ/ СТОВАРИ СЕ ВЪРХУ (НА) МОЯ ГРЪБ** — вж. СТОВАРВА СЕ/ СТОВАРИ СЕ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ МИ

СТОВАРВА СЕ/ СТОВАРИ СЕ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ МИ и **СТОВАРВА СЕ/ СТОВАРИ СЕ ВЪРХУ (НА) МОИТЕ ПЛЕЩИ** — Принуден съм да поема грижите, задълженията и отговорностите за нещо или за някого. *След развода грижата за детето изцяло се стовари върху плещите ѝ.* ✧ *Цялата отговорност около организирането на съвещанието се стоварваше на неговите плещи.*

— **стоварва се/ стовари се върху (на) гърба ми • стоварва се/ стовари се върху (на) моя гръб • стоварва ми се/ стовари ми се върху (на) главата • струпва се/ струпа се върху (на) гърба ми • струпва се/ струпа се върху (на) моя гръб • пада/ падне на (върху) гърба ми • пада/ падне на моя гръб • пада/ падне на (върху) плещите ми • пада/ падне на (върху) моите плещи • ляга/ легне върху (на) гърба ми • ляга/ легне върху (на) моя гръб • ляга/ легне върху (на) плещите ми • ляга/ легне върху (на) моите плещи • ляга/ легне върху (на) раменете ми • ляга/ легне върху (на) моите рамене • ляга/ легне на главата ми • ляга/ легне на моята глава • ляга/ легне на ръцете ми • ляга/ легне на моите ръце**

СТОИ МИ НАВРЪХ ЕЗИКА *диал.* — вж. ВЪРТИ МИ СЕ НА ЕЗИКА (1 знач.)

СТОЙ, НЕ ДУМАЙ — Нима, възможно ли е (възклицание за изразяване на учудване, изненада от нещо, което се говори в момента). — *Напуснал е квартирата, без да плати наема. — Стой, не думай. Не може да бъде.*

— **има си хас**

СТОМАХЪТ МИ Е ЗАЛЕПЕН (ЗАЛЕПНАЛ) ЗА ГРЪБНАКА — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

СТОМАХЪТ МИ СВИРИ РАМАЗАН — Много съм гладен, прегладнял съм. *Хайде по-скоро да вечеряме, че стомахът ми свири рамазан.*

— **червата ми свирят рамазан • свири ми през корема • стърже ми на корема • свири ми цигулката • в корема ми жаби куркат • залепили ми са се червата • слепили ми са се червата • сит като просяк съм** *ирон.*

СТОМАХЪТ МИ СЕ СВИВА/ СВИЕ НА ТОПКА — Изпитвам силно притеснение, тревожност или страх. *Само като си помисля, че могат да*

ме скъсат на изпита, стомахът ми се свива на топка.

— **свива ме/ свие ме под лъжичката • стяга ме/ стегне ме под лъжичката • човърка ме под лъжичката • чегърта ме под лъжичката • свива ми се/ свие ми се сърцето на бучка (буца) • стяга ми се/ стегне ми се сърцето • свива ми се/ свие ми се сърцето • свива ми се/ свие ми се душата (душицата) • стяга ми се/ стегне ми се душата (душицата) • свива ми се/ свие ми се душата на кюлче** *диал.*

СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА *на някого* — Набивам, натупвам някого. *Ако те чуя още веднъж да отговаряш нахално на майка си, ще ти стопля гърба.*

— **сгрявам/ сгрея гърба • начесвам/ начеша гърба ‹с дрянова пръчка› • начесвам/ начеша гърба с букова пръчка • начесвам си/ начеша си ръцете • отупвам/ отупам праха ‹от гърба› • изпухвам/ изпухам праха ‹от гърба› • опухвам/ опухам праха ‹от гърба› • изтърсвам/ изтърся праха • отърсвам/ отърся праха • изтупвам/ изтупам праха от дрехите • изтупвам/ изтупам кожуха • отупвам/ отупам перушината • отупвам/ отупам пепелта** *диал.* **• мятам/ метна едно дърво • мятам/ метна бухалката • мятам/ метна една бухалка • мятам/ метна един кьотек** *простонар.* **• мятам/ метна кьотека** *простонар.* **• удрям/ ударя ‹един› даяк** *простонар.* **• хвърлям/ хвърля ‹един› даяк** *простонар.* **• дръпвам/ дръпна сто оки бой** *простонар.* **• не оставям/ оставя здраво място • налагам/ наложа кокалите • намествам/ наместя кокалите • намествам/ наместя костите • намествам/ наместя ребрата • строшавам/ строша кокалите • троша кокалите • счупвам/ счупя кокалите • смилам/ смеля кокалите • смазвам/ смажа кокалите • насаждам/ насадя кокалите** *диал.* **• смъквам/ смъкна кожата (кожицата, кожичката) ‹от гърба› • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • одирам/ одера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • смилам/ смеля на кайма • накълцвам/ накълцам на кайма • направям/ направя на кайма • направям/ направя на кюфте • направям/ направя на пихтия • направям/ направя на пита • направям/ направя на пестил • направям/ направя на пастърма • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя на мозък • направям/ направя на тъпан • счупвам/ счупя главата • счупвам/ счупя врата • строшавам/ строша главата • строшавам/ строша врата • разбивам/ разбия главата • смазвам/ смажа главата • смачквам/ смачкам главата • размазвам/ размажа главата • разбивам/ разбия мутрата** *грубо* **• смазвам/ смажа мутрата** *грубо* **• размазвам/ размажа мутрата** *грубо* **• сменям/ сменя физиономията • сменям/ сменя фасадата • смлатвам/ смлатя на пихтия** *диал.* **• смлатвам/ смлатя на кайма** *диал.* **• сторвам/ сторя на пестил** *диал.* **• налагам/ наложа самара** *диал.* **• натъпквам/ натъпча самара** *диал.* **• направям/ направя на матруша** *диал.* **• направям/ направя на гръсти** *диал.* **• направям/ направя ‹на› даул** *диал.* **• направям/ направя на пазванче** *диал.* **• захаросвам/ захаросам мозъка** *жарг.*

СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ДУШАТА *на някого* — вж. НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ ДУШАТА

СТОПЛЯ МИ СЕ/ СТОПЛИ МИ СЕ ДУШАТА — вж. НАПЪЛВА МИ СЕ/ НАПЪЛНИ МИ СЕ ДУШАТА

СТОПЛЯ МИ СЕ/ СТОПЛИ МИ СЕ СЪРЦЕТО — вж. НАПЪЛВА МИ СЕ/ НАПЪЛНИ МИ СЕ ДУШАТА

СТОПЛЯМ СЕ/ СТОПЛЯ СЕ КАТО ЛЕД В СТОМНА *диал. ирон.* — вж. КОВА КЛИНЦИ

СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ СЪРЦЕТО *на някого* — вж. НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ ДУШАТА

СТОПЯВАМ/ СТОПЯ ЛЕДА — вж. РАЗЧУПВАМ/ РАЗЧУПЯ ЛЕДА

СТОПЯВАМ СЕ/ СТОПЯ СЕ КАТО МАРТЕНСКИ СНЯГ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

СТОРВАМ/ СТОРЯ МЕРАК *диал.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ МЕРАК

СТОРВАМ/ СТОРЯ НА ПЕСТИЛ *диал.* —

1. *Някого.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА (1 знач.)
2. *Някого или нещо* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА (1 знач.)

СТОЯ В ГЛУХА ЛИНИЯ — вж. НАМИРАМ СЕ В ГЛУХА ЛИНИЯ

СТОЯ В СЯНКА — Незабелязан, пренебрегнат съм, не се оценяват качествата и заслугите ми. *Докога ще стоиш в сянка, време е да покажеш възможностите си и да се изявиш.* ✧ *Тя е умна и кадърна, но не е пробивна и затова стои в сянка.*

— **седя в сянка • в сянка съм • оставам/ остана в сянка • стоя в глуха линия • седя в глуха линия • намирам се в глуха линия • оставам/ остана в глуха линия • в глуха линия съм • в трета (пета, седма, десета) глуха съм • стоя зад метлата**

СТОЯ ЗАД ГЪРБА *на някого* — Подкрепям, подпомагам някого, служа му като опора. *Той има влиятелни приятели, които стоят зад гърба му и ще му помогнат да укрепи позициите си.*

— **зад гърба съм • заставам/ застана зад гърба • заставам/ застана насреща**

• давам/ дам ‹едно› рамо • подлагам/ подложа ‹едно› рамо • слагам/ сложа ‹едно› рамо • удрям/ ударя ‹едно› рамо • подавам/ подам ръка • протягам/ протегна ръка[1]

СТОЯ ЗАД МЕТЛАТА — вж. СТОЯ В СЯНКА

СТОЯ ‹КАТО› НА БОДЛИ — вж. СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ

СТОЯ ‹КАТО› НА ВЪГЛЕНИ — вж. СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ

СТОЯ ‹КАТО› НА ИГЛИ — вж. СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ

СТОЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ — вж. СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ

СТОЯ ‹КАТО› НА ШИШОВЕ — вж. СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ

СТОЯ МЕЖДУ ДВА ОГЪНЯ — вж. НАМИРАМ СЕ/ НАМЕРЯ СЕ МЕЖДУ ДВА ОГЪНЯ

СТОЯ МЕЖДУ ЧУК‹А› И НАКОВАЛНЯ‹ТА› — вж. НАМИРАМ СЕ/ НАМЕРЯ СЕ МЕЖДУ ДВА ОГЪНЯ

СТОЯ НА ВТОРИ ПЛАН *книж.* — вж. СТОЯ НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.*

СТОЯ НА (НАД) ГЛАВАТА *на някого* — вж. СЕДЯ НА (НАД) ГЛАВАТА (1 и 2 знач.)

СТОЯ НА ДВА СТОЛА — вж. СЕДЯ НА ДВА СТОЛА

СТОЯ НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.* — Имам второстепенно значение, важност. *Тази задача засега стои на заден план.* ✧ *За него е важно семейството, а следването стои на заден план.*

— **стоя на втори план** *книж.* **• на заден план съм** *книж.* **• на втори план съм** *книж.* **• оставам/ остана на заден план** *книж.* **• оставам/ остана на втори план** *книж.* **• отстъпвам/ отстъпя на заден план** *книж.* **• минавам/ мина на заден план** *книж.* **• минавам/ мина на втори план** *книж.*

СТОЯ НА КОРМИЛОТО *на нещо книж.* — вж. ДЪРЖА КОРМИЛОТО *книж.*

СТОЯ НА КРЪСТОПЪТ — Двоумя се, в затруднено положение съм, при което не зная коя от възможностите да избера, как да постъпя. *От известно време той стоеше на кръстопът, чудеше се какво да прави, дали да остане*

на работа в министерството или да започне свой бизнес.

— на кръстопът съм • намирам се/ намеря се на кръстопът • заставам/ застана на кръстопът • надве съм • чудя се кой път да хвана

СТОЯ НА ПРЕДЕН ПЛАН *книж.* — Имам първостепенно значение, важност. *Сега стои на преден план борбата с престъпността.*

— на преден план съм *книж.* • стоя на първи план *книж.* • на първи план съм *книж.*

СТОЯ НА ПЪРВИ ПЛАН *книж.* — вж. СТОЯ НА ПРЕДЕН ПЛАН *книж.*

СТОЯ НА ПЪТЯ *на някого* — Преча, противопоставям се на някого, не давам възможност на някого да върши, да извърши нещо. *Той се стреми да отстрани всички, които стоят на пътя му към властта.*

— заставам/ застана на пътя • изпречвам се/ изпреча се на пътя • преграждам/ преградя пътя • препречвам/ препреча пътя • пресичам/ пресека пътя

СТОЯ СИ НА ГЪЗА *грубо* -- вж. СЕДЯ СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

СТОЯ СИ НА ЗАДНИКА *грубо* — вж. СЕДЯ СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

СТОЯ ‹СИ› НА СВОЕТО (СВОЯТА) — вж. ДЪРЖА ‹СИ› НА СВОЕТО

СТОЯ ‹СИ› НАСТРАНА (НАСТРАНИ, ПО-ДАЛЕЧ) *от нещо* — вж. СЕДЯ ‹СИ› НАСТРАНА (НАСТРАНИ, ПО-ДАЛЕЧ)

СТОЯ С РЪЦЕ В ДЖОБОВЕТЕ —

1. Нищо не правя, нищо не работя; бездействам, безделнича. *Не ти ли е неудобно да стоиш с ръце в джобовете и родителите ти да те издържат.*

— стоя със скръстени ръце • седя със скръстени ръце • стоя със сгърнати ръце • седя със сгърнати ръце • кръстя ръце *диал.* • въртя ‹си› палци‹те› • клатя си краката • люшкам крака‹та си› • чопля си носа • гледам си пъпа • бия си шамари *ирон.* • броя гарги‹те› • лапам мухи‹те› • гълтам мухи‹те› • ловя мухи • лапам вятър • лапам мъглата • броя звездите • лежа на (по) гърба си • лежа на гръб • изтягам се на гръб • лежа на хълбок • лежа на кълка • подпирам гръб *ирон.* • подпирам се на една кълка *ирон.* • подпирам дувара *ирон.* • подпирам зида (зидовете) *ирон.* • подпирам стената (стените) *ирон.* • пържа яйца на вятъра • дремя като кон на празни ясли (празна ясла) *ирон.* • вися като кон на (пред) празни ясли *ирон.* • зяпам по чавките *диал.* • подковавам мухите *диал.* • броя броениците *диал.*

2. Нищо не предприемам за постигането на някаква цел, за осъществяването на нещо; бездеен, инертен съм. *Не можем да стоим с ръце в джобовете и да чакаме някой да ни свърши работата, трябва сами да си издействаме по-високи премии.*

— **стоя със скръстени ръце • седя със скръстени ръце • стоя със сгърнати ръце • седя със сгърнати ръце**

СТОЯ СЪС СГЪРНАТИ РЪЦЕ — вж. СЕДЯ СЪС СКРЪСТЕНИ РЪЦЕ (1 и 2 знач.)

СТОЯ СЪС СКРЪСТЕНИ РЪЦЕ — вж. СЕДЯ СЪС СКРЪСТЕНИ РЪЦЕ (1 и 2 знач.)

СТРАХУВАМ СЕ ‹И› ОТ СЯНКАТА СИ — Много наплашен, нерешителен и предпазлив съм в постъпките си; много съм страхлив. *Той се страхува и от сянката си, затова едва ли ще се включи в бизнес, в който има риск.*

— **боя се ‹и› от сянката си • плаша се ‹и› от сянката си • плаша се от опашката си** *диал.* • **със заешко сърце съм • имам заешко сърце • нося заешко сърце • нося пилешко сърце • имам пилешко сърце • имам бучимишево сърце** *диал.* • **нося агупско сърце** *диал.*

СТРАШНА РАБОТА *ирон.* — вж. ГОЛЯМА РАБОТА *пренебр.*

СТРЕЛЯН ЗАЕК СЪМ — вж. ГЪРМЯН ЗАЕК СЪМ

СТРИЖА БЪЛХИТЕ *диал.* — вж. БРЪСНА ЯЙЦЕТО

СТРИЖА ВЪЛНА ОТ ЯЙЦЕ — вж. БРЪСНА ЯЙЦЕТО

СТРИЖА КОМАРА *диал.* — вж. БРЪСНА ЯЙЦЕТО

СТРИЖА МУХАТА *диал.* — вж. БРЪСНА ЯЙЦЕТО

СТРИЖА ЯЙЦЕТО — вж. БРЪСНА ЯЙЦЕТО

СТРИЖА ЯЙЦЕТО ЗА ВЪЛНА — вж. БРЪСНА ЯЙЦЕТО

С ТРИСТА ЗОРА — Много мъчно и мъчително. *Завърши гимназия с триста зора.* ✧ *С триста зора си намерих подходяща квартира.*

— **с триста мъки**

С ТРИСТА МЪКИ — вж. С ТРИСТА ЗОРА

С ТРИЦИ МАЙМУНИ НЕ СЕ ЛОВЯТ и **С ТРИЦИ МАЙМУНИ ЛОВЯТ ЛИ СЕ?** — Не се получава, не се постига нещо, без да се изразходват сили или средства. *Няма пари, а иска да разшири бизнеса си, с трици маймуни не се ловят.*

— **с вързана хрътка заек не се лови • с вързана хрътка заек лови ли се?**

СТРОШАВАМ/ СТРОША ВРАТА *на някого* —

1. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА ГЛАВАТА (1 знач.)
2. вж. СТРОШАВАМ/ СТРОША КОКАЛИТЕ

СТРОШАВАМ/ СТРОША ГЛАВАТА *на някого* —

1. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА ГЛАВАТА (1 знач.)
2. вж. СТРОШАВАМ/ СТРОША КОКАЛИТЕ

СТРОШАВАМ/ СТРОША КОКАЛИТЕ *на някого* — Набивам жестоко някого, смазвам го от бой. *Ако се опита да бяга от училище, ще му строша кокалите.* ✧ *Хвана ли те да крадеш, ще ти строша кокалите.*

— **счупвам/ счупя кокалите • троша кокалите • смазвам/ смажа кокалите • смилам/ смеля кокалите • налагам/ наложа кокалите • намествам/ наместя кокалите • намествам/ наместя костите • намествам/ наместя ребрата • строшавам/ строша главата • счупвам/ счупя главата • разбивам/ разбия главата • строшавам/ строша врата • счупвам/ счупя врата • смачквам/ смачкам главата • смазвам/ смажа главата • размазвам/ размажа главата • разбивам/ разбия мутрата** *грубо* **• смазвам/ смажа мутрата** *грубо* **• размазвам/ размажа мутрата** *грубо* **• сменям/ сменя физиономията • сменям/ сменя фасадата • смилам/ смеля на кайма • накълцвам/ накълцам на кайма • направям/ направя на кайма • направям/ направя на пихтия • направям/ направя на пита • направям/ направя на пестил • направям/ направя на пастърма • направям/ направя на кюфте • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя на тъпан • направям/ направя на мозък • смъквам/ смъкна кожата (кожицата, кожичката) ‹от гърба› • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • одирам/ одера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • не оставям/ оставя здраво място • сгрявам/ сгрея гърба • стоплям/ стопля гърба • начесвам/ начеша гърба ‹с дрянова пръчка› • начесвам/ начеша гърба с букова пръчка • начесвам си/ начеша си ръцете • отупвам/ отупам праха ‹от гърба› • опухвам/ опухам праха ‹от гърба› • изпухвам/ изпухам праха ‹от гърба› • отупвам/ отупам перушината • изтърсвам/ изтърся праха • отърсвам/ отърся праха • изтупвам/ изтупам праха от дрехите • изтупвам/ изтупам кожуха • мятам/ метна едно**

дърво • мятам/ метна бухалката • мятам/ метна една бухалка • мятам/ метна един кьотек *простонар.* **• мятам/ метна кьотека** *простонар.* **• дръпвам/ дръпна сто оки бой** *простонар.* **• удрям/ ударя ‹един› даяк** *простонар.* **• хвърлям/ хвърля ‹един› даяк** *простонар.* **• насаждам/ насадя кокалите** *диал.* **• налагам/ наложа самара** *диал.* **• натъпквам/ натъпча самара** *диал.* **• смлатвам/ смлатя на кайма** *диал.* **• смлатвам/ смлатя на пихтия** *диал.* **• сторвам/ сторя на пестил** *диал.* **• направям/ направя ‹на› даул** *диал.* **• направям/ направя на гръсти** *диал.* **• направям/ направя на матруша** *диал.* **• направям/ направя на пазванче** *диал.* **• отупвам/ отупам пепелта** *диал.* **• захаросвам/ захаросам мозъка** *жарг.*

СТРОШАВАМ/ СТРОША ЛЕДА — вж. РАЗЧУПВАМ/ РАЗЧУПЯ ЛЕДА

СТРОШАВАМ/ СТРОША НА ДЯВОЛА КРАКА — вж. СЧУПВАМ/ СЧУПЯ НА ДЯВОЛА КРАКА

СТРОШАВАМ/ СТРОША НА ДЯВОЛА НОГАТА *диал.* — вж. СЧУПВАМ/ СЧУПЯ НА ДЯВОЛА КРАКА

СТРОШАВАМ/ СТРОША НА ДЯВОЛА РОГАТА — вж. СЧУПВАМ/ СЧУПЯ НА ДЯВОЛА КРАКА

СТРОШАВАМ/ СТРОША ОКОВИТЕ *на нещо книж.* — вж. РАЗБИВАМ/ РАЗБИЯ ОКОВИТЕ *книж.*

СТРОШАВАМ/ СТРОША РОГАТА *някому диал.* — вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТА

СТРОШАВАМ СИ/ СТРОША СИ ГЛАВАТА — вж. СЧУПВАМ СИ/ СЧУПЯ СИ ГЛАВАТА (1 и 2 знач.)

СТРОШЕН ГРОШ НЕ СТРУВАМ — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

СТРОШЕН ГРОШ НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

СТРОШЕН МАНГЪР НЕ СТРУВАМ — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

СТРОШЕН МАНГЪР НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

СТРОЯВАМ/ СТРОЯ В ДВЕ РЕДИЦИ *някого* — вж. СВИВАМ/ СВИЯ САРМИТЕ (1 знач.)

СТРОЯ ‹ВЪЗДУШНИ› КУЛИ — Кроя неосъществими планове, създавам си илюзии; фантазирам. *Още не се знае дали ще го изпратят в чужбина, а вече строи въздушни кули, привижда му се сладкият живот, който ще води там.* ✧ *Заеми се с реални неща, престани да строиш въздушни кули.*

— **градя ‹въздушни› кули • изграждам/ изградя въздушни кули • издигам/ издигна въздушни кули • градя кули във въздуха • правя кули в облаците**

СТРУВАМ ХАТЪР *някому диал.* — вж. ГЛЕДАМ ХАТЪР‹А›

СТРУПВА МИ СЕ/ СТРУПА МИ СЕ ВЪРХУ (НА) ГЛАВАТА — вж. СТОВАРВА МИ СЕ/ СТОВАРИ МИ СЕ ВЪРХУ (НА) ГЛАВАТА (1 знач.)

СТРУПВА СЕ/ СТРУПА СЕ ВЪРХУ (НА) ГЪРБА МИ и **СТРУПВА СЕ/ СТРУПА СЕ ВЪРХУ (НА) МОЯ ГРЪБ** — вж. СТОВАРВА СЕ/ СТОВАРИ СЕ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ МИ

С ТРЪН ДА ВЛАЧИШ, НЯМА КАКВО ДА ЗАКАЧИШ — вж. С ТРЪН ДА ‹СЕ› ЗАВЪРТИШ, НЯМА КАКВО ДА ЗАКАЧИШ

С ТРЪН ДА ЗАВИЕШ, НЯМА КАКВО ДА ЗАКАЧИШ — вж. С ТРЪН ДА ‹СЕ› ЗАВЪРТИШ, НЯМА КАКВО ДА ЗАКАЧИШ

С ТРЪН ДА ЗАМАХНЕШ, НЯМА КАКВО ДА ЗАКАЧИШ — вж. С ТРЪН ДА ‹СЕ› ЗАВЪРТИШ, НЯМА КАКВО ДА ЗАКАЧИШ

С ТРЪН ДА ЛОВИШ, НИЩО НЕ МОЖЕШ ДА ЗАКАЧИШ — вж. С ТРЪН ДА ‹СЕ› ЗАВЪРТИШ, НЯМА КАКВО ДА ЗАКАЧИШ

С ТРЪН ДА ПОТЪТРИШ, НЯМА КАКВО ДА ЗАДЕНЕШ — вж. С ТРЪН ДА ‹СЕ› ЗАВЪРТИШ, НЯМА КАКВО ДА ЗАКАЧИШ

С ТРЪН ДА ‹СЕ› ЗАВЪРТИШ, НЯМА КАКВО ДА ЗАКАЧИШ — За крайно бедна, оскъдна, мизерна обстановка или покъщнина. *Не предполагах, че са толкова бедни, в къщата им с трън да се завъртиш, няма какво да закачиш.*

— **с трън да влачиш, няма какво да закачиш • с трън да замахнеш, няма какво да закачиш • с трън да завиеш, няма какво да закачиш • с трън да ловиш, нищо не можеш да закачиш • с трън да потъ/триш, няма какво да заденеш**

СТЪПВАМ/ СТЪПЯ ‹БОС› В ОГЪНЯ *за някого, за нещо* — Излагам се на

голяма опасност, рискувам, жертвам живота си за някого или за нещо. *Тя знаеше, че баща ѝ я обожава и е готов за нея да стъпи в огъня.* ✧ *Той е борбена натура и за една справедлива кауза би стъпил в огъня.*

— **влизам/ вляза в огъня • хвърлям се/ хвърля се в огъня • стъпвам/ стъпя с бос крак ‹и› в огъня • навирам се/ навра се в огъня • залагам си/ заложа си главата • давам си/ дам си главата • давам си/ дам си живота • проливам си/ пролея си кръвта • поставям си/ поставя си главата в торбата • слагам си/ сложа си главата в торбата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) главата в торбата • увирам си/ увра си главата в торбата • увирам си/ увра си главата в конска‹та› торба** *диал.* • **слагам си/ сложа си главата в конска‹та› торба** *диал.* • **турям си/ туря си главата в конска‹та› торба** *диал.*

СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА ВРАТА *на някого* — Подчинявам напълно някого на своята воля, заставям го покорно да изпълнява моите заповеди. *Жена му му е стъпила на врата и сега той за всичко я пита.* ✧ *Тя няма да се остави някой да ѝ стъпи на врата.*

— **стъпвам/ стъпя на шията • стъпвам/ стъпя на гушата • стъпвам/ стъпя на гърба • сядам/ седна на врата • сядам/ седна на шията • сядам/ седна на главата • превивам/ превия врата • извивам/ извия врата • навивам/ навия врата • свивам/ свия врата • прекършвам/ прекърша врата • навеждам/ наведа врата • навеждам/ наведа главата • навивам/ навия главата • поставям/ поставя на колене • турям/ туря (турвам/ турна) под крака‹та› си • турям/ туря (турвам/ турна) самар‹а› • нахлузвам/ нахлузя оглавник • счупвам/ счупя рогата** *диал.* • **строшавам/ строша рогата** *диал.*

СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА ГУШАТА *на някого* — вж. СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА ВРАТА

СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА ГЪРБА *на някого* — вж. СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА ВРАТА

СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА КРАКА‹ТА СИ› —

1. Замогвам се материално, съвземам се, след като съм бил изпаднал в лошо материално положение. *Намеря ли си работа, надявам се, че ще стъпя бързо на краката си.*

— **изправям се/ изправя се на крака‹та си› • стъпвам/ стъпя на нозе‹те си›**

2. Възстановявам здравето си, силите си след тежко боледуване; оздравявам, закрепвам. *Надяваше се, че скоро ще му мине грипът и ще стъпи на краката си.* ✧ *Правеше всеки ден гимнастика, хранеше се добре и бързо стъпи на краката си.*

— вдигам се/ вдигна се на крака‹та си› • изправям се/ изправя се на крака‹та си› • стъпвам/ стъпя на нозе‹те си› • на крак (крака) съм • на нога (нозе) съм *диал.* • вдигам се/ вдигна се от легло‹то› • ставам/ стана от легло‹то› • вдигам се/ вдигна се от постелките *диал.* • идвам (дойда) на себе си

СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА НОЗЕ‹ТЕ СИ› — вж. СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА КРАКА‹ТА СИ› (1 и 2 знач.)

СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА ШИЯТА *на някого* — вж. СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА ВРАТА

СТЪПВАМ/ СТЪПЯ С БОС КРАК ‹И› В ОГЪНЯ — вж. СТЪПВАМ/ СТЪПЯ ‹БОС› В ОГЪНЯ

СТЪПКА ПО СТЪПКА — вж. КРАЧКА ПО КРАЧКА

СТЪПКВАМ/ СТЪПЧА В КАЛТА —

1. *Някого.* Поставям някого в тежко, унизително и безизходно положение. *Тя напълно съзнаваше, че той, ако може, би я унизил, би я стъпкал в калта.* ✧ *Хората са завистливи, ако се изявиш и блеснеш с нещо, веднага са готови да те стъпчат в калта.*

— навирам/ навра в калта • натъпквам/ натъпча в калта • навирам/ навра в земята • натъпквам/ натъпча в земята • натъпквам/ натъпча в миша дупка • навирам/ навра в миша дупка • напъхвам/ напъхам в миша дупка • натиквам/ натикам в миша дупка • вкарвам/ вкарам в миша дупка • въвирам/ въвра в миша дупка • завирам/ завра в миша дупка • натъпквам/ натъпча в кози рог • навирам/ навра в кози рог • натиквам/ натикам в кози рог • вкарвам/ вкарам в кози рог • въвирам/ въвра в кози рог • натъпквам/ натъпча в орехова черупка • навирам/ навра в орехова черупка • натиквам/ натикам в орехова черупка • завирам/ завра в орехова черупка • натиквам/ натика в шише • натиквам/ натикам в кучи гъз *грубо* • навирам/ навра в кучи гъз *грубо* • вкарвам/ вкарам в кучи гъз *грубо* • въвирам/ въвра в кучи гъз *грубо* • завирам/ завра в кучи гъз *грубо*

2. *Нещо.* Лишавам нещо от условия за съществуване или развитие, унищожавам, пренебрегвам го напълно. *Тя го обичаше и боготвореше, но той не се поколеба да стъпче в калта чувствата ѝ.*

— навирам/ навра в калта

СТЪРЖЕ МИ НА КОРЕМА — вж. СТОМАХЪТ МИ СВИРИ РАМАЗАН

СТЪРЧА НА (НАД) ГЛАВАТА *на някого* — Притеснявам, досаждам на някого

с непрекъснатото си присъствие, с наблюдението си над неговите занимания или в очакване на нещо от него. *Когато викаше жена да ѝ чисти къщата, все ѝ стърчеше на главата. ✧ Остави баща си спокойно да работи, стига си му стърчал над главата.*

— вися на (над) главата • стоя на (над) главата • седя на (над) главата

СТЯГАМ/ СТЕГНА ДИЗГИНИТЕ *някому* — вж. СТЯГАМ/ СТЕГНА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА)

СТЯГА МЕ/ СТЕГНЕ МЕ КАПАТА — вж. СТЯГА МЕ/ СТЕГНЕ МЕ ШАПКАТА

СТЯГА МЕ МИХАЛКО ЗА ТРИТЕ И ЗОЛА *диал.* — вж. ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

СТЯГА МЕ МИХАЛЯ *диал.* — вж. ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

СТЯГА МЕ/ СТЕГНЕ МЕ ПОД ЛЪЖИЧКАТА — Намирам се в притеснено, тревожно състояние, измъчва ме, безпокои ме, тревожи ме нещо; измъчвам се от нещо. *Само като си представя, че могат да ме скъсат на изпита, започва да ме стяга под лъжичката. ✧ Напоследък е много напрегнат, изглежда нещо го стяга под лъжичката.*

— свива ме/ свие ме под лъжичката • човърка ме под лъжичката • чегърта ме под лъжичката • стяга ми се/ стегне ми се сърцето • свива ми се/ свие ми се сърцето • стяга ми се/ стегне ми се душата (душицата) • свива ми се/ свие ми се душата (душицата) • свива ми се/ свие ми се сърцето на бучка (буца) • стомахът ми се свива/ свие на топка • свива ми се/ свие ми се душата на кюлче *диал.* • тежи ми на душата • тегне ми на душата • тежи ми на сърцето • тегне ми на сърцето • лежи ми на сърце‹то› *нещо* • имам на сърце‹то си› *нещо* • имам на душата си *нещо* • на сърце‹то› ми е *нещо* • яде ме отвътре • върти ме отвътре • червей ми яде сърцето • червей ми гризе сърцето • върти ме извътре *диал.* • върти ме като червей в дърво *диал.* • яде ме ръждата *диал.* • яде ме зебелът *диал.*

СТЯГА МЕ/ СТЕГНЕ МЕ ЧЕПИКЪТ — вж. СТЯГА МЕ/ СТЕГНЕ МЕ ШАПКАТА

СТЯГА МЕ/ СТЕГНЕ МЕ ШАПКАТА — Става ми притеснено от неприятности, грижи, не се чувствам добре в положението, в което съм изпаднал. *Ако в службата продължат неразборните и разправиите, един ден ще ме стегне шапката и ще напусна. ✧ Цял ден работи къртовски над романа си, а вечерта го стегна шапката и излезе да се поразходи.*

— стяга ме/ стегне ме капата • стяга ме/ стегне ме чепикът • стяга ме/ стегне ме яката около врата

СТЯГА МЕ/ СТЕГНЕ МЕ ЯКАТА ОКОЛО ВРАТА —

1. вж. СТЯГА МЕ/ СТЕГНЕ МЕ ШАПКАТА
2. вж. ЗАТЯГА МИ СЕ/ ЗАТЕГНЕ МИ СЕ ПРИМКАТА ОКОЛО ВРАТА

СТЯГА МИ СЕ/ СТЕГНЕ МИ СЕ ДУШАТА (ДУШИЦАТА) — вж. СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО

СТЯГА МИ СЕ/ СТЕГНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО — вж. СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО

СТЯГАМ/ СТЕГНА КАИША —

1. вж. СТЯГАМ/ СТЕГНА КОЛАНА (1 знач.)
2. *Някому.* вж. СТЯГАМ/ СТЕГНА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА)

СТЯГАМ/ СТЕГНА КОЛАНА —

1. Гладувам, не си дояждам, изнемогвам поради недостатъчно средства. *Ако отново настъпи икономическа криза, ще има да стягаме коланите.*

— **затягам/ затегна колана • стягам/ стегна каиша • затягам/ затегна каиша • стягам/ стегна пояса • затягам/ затегна пояса • свивам/ свия каиша • опъвам уши от глад • ще ядем хляб и зъби** *ирон.* • **ям трици** *пренебр.* • **нямам троха хляб • хляб нямам да ям • ям хляб и сол • едва свързвам двата края • едва връзвам двата края • дърпа ме късият** *диал.* • **Късьо ме дърпа** *диал.* • **живея на тънката жичка** *жарг.* • **карам на мускули** *жарг.* • **карам на нокти** *жарг.* • **точа чамсакъз** *диал.*

2. *Някому.* вж. СТЯГАМ/ СТЕГНА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА)

СТЯГАМ/ СТЕГНА МИШЦИ‹ТЕ СИ› — вж. НАПРЯГАМ/ НАПРЕГНА МИШЦИ

СТЯГАМ/ СТЕГНА ПОВОДИТЕ *някому* — вж. СТЯГАМ/ СТЕГНА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА)

СТЯГАМ/ СТЕГНА ПОЯСА —

1. вж. СТЯГАМ/ СТЕГНА КОЛАНА (1 знач.)
2. *Някому.* вж. СТЯГАМ/ СТЕГНА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА)

СТЯГАМ СИ/ СТЕГНА СИ БАГАЖА — вж. СТЯГАМ СИ/ СТЕГНА СИ КУФАРИТЕ (КУФАРА)

СТЯГАМ СИ/ СТЕГНА СИ КУФАРИТЕ (КУФАРА) — Приготвям се за път, за заминаване. *Тя си стяга куфарите за морето.* ✧ *Време е да си стегна куфарите и да се прибера на село.*

— **стягам си/ стегна си багажа • събирам си/ събера си багажа • стягам си/ стегна си партакешите**

СТЯГАМ СИ/ СТЕГНА СИ ПАРТАКЕШИТЕ — вж. СТЯГАМ СИ/ СТЕГНА СИ КУФАРИТЕ (КУФАРА)

СТЯГАМ/ СТЕГНА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА) *на някого* — Засилвам строгостта си по отношение на някого, не му позволявам да върши каквото си иска, да своеволничи; поставям някого под строг контрол. *Трябва да стегнеш юздите на дъщеря си, че е започнала много да хойка.* ✧ *Учителят успя да стегне юздите на най-недисциплинираните ученици.*

— **свивам/ свия юздите (юздата) • хващам/ хвана юздите (юздата) • дръпвам/ дръпна юздите (юздата) • опъвам/ опъна юздите (юздата) • сбирам/ сбера юздите (юздата) • стягам/ стегна поводите • стягам/ стегна дизгините • свивам/ свия юлара • хващам/ хвана изкъсо • затягам/ затегна каиша • затягам/ затегна колана • затягам/ затегна пояса • стягам/ стегна каиша • стягам/ стегна колана • стягам/ стегна пояса • опъвам/ опъна гемовете • свивам/ свия сармите • свивам/ свия перките • свивам/ свия куйрука • срязвам/ срежа куйрука • отрязвам/ отрежа куйрука • затягам/ затегна гайката**

СТЯГАТ МЕ СВЕТИ БЕЗСРЕБЪРНИЦИ *диал.* — вж. ЕДВА СВЪРЗВАМ ДВАТА КРАЯ

СУКИН СИН *руг.* — Човек, който върши лоши, недостойни неща; негодник, калпазанин. *На този сукин син трябва да се потърси сметка за безобразията, които върши.*

— **кучи (кучешки) син** *руг.* • **песи син** *руг.* • **магарски (магарешки) син** *руг.* • **майчин син • бащин и майчин ‹син› • мамин син**

СУЛЬО И ПУЛЬО *пренебр.* — Всякакви хора, всички, включително и най-неспособните и негодните. *Сульо и Пульо се подредиха, само ти не можеш да се устроиш в живота.*

— **кьораво и кьопаво** *пренебр.* • **кьорав‹о› и сакат‹о›** *пренебр.* • **‹и› куцо и сляпо** *пренебр.* • **сляпо и сакато** *пренебр.* • **куцо и сакато** *пренебр.*

С УСТАТА СИ ЗВЕЗДИ ЛОВЯ — вж. С УСТАТА СИ ЗВЕЗДИ СВАЛЯМ

С УСТАТА СИ ЗВЕЗДИ СВАЛЯМ — Умея да говоря хубаво, увлекателно; сладкодумен съм. *Как няма да е център на компанията, като с устата си звезди сваля.* ✧ *Той е голям сладкодумец, така увлекателно разказва, че с устата си звезди сваля.*

— **с устата си звезди снемам • с устата си звезди ловя • с езика си звезди свалям • с езика си звезди снемам • с езика си звезди ловя • с уста‹та› си птички ловя • мед ми капе от устата • мед ми се лее от устата • мед ми тече от устата • имам медена уста • имам златна уста • имам дар слово** *книж.* **• имам уста • имам чене • играе ми ченето • работи ми ченето • работи ми устата • сече ми ченето • сече ми чейнето ‹като халваджийска тесла›** *диал.*

С УСТАТА СИ ЗВЕЗДИ СНЕМАМ — вж. С УСТАТА СИ ЗВЕЗДИ СВАЛЯМ

С УСТА‹ТА› СИ ПТИЧКИ ЛОВЯ — вж. С УСТАТА СИ ЗВЕЗДИ СВАЛЯМ

СУЧА ОТ ДВЕ МАЙКИ — вж. СЕДЯ НА ДВА СТОЛА

СХВАНАТ СЪМ В РЪЦЕТЕ — вж. ВЪРЗАН СЪМ В РЪЦЕТЕ

С ЦЯЛО ГЪРЛО викам, крещя — вж. С ВСИЧКИЯ СИ ГЛАС викам, крещя

С ЦЯЛОТО СИ СЪРЦЕ ‹И ДУША› и ОТ ЦЯЛО СЪРЦЕ — Много искрено, с радост, с искрено желание и готовност. *С цялото си сърце и душа ти желая да бъдеш щастлива. ✧ Той ѝ е предан с цялото си сърце.*

— **от ‹цяла› душа и сърце • от цялата си душа • от все сърце ‹и душа› • от сърце ‹и душа› • от дън душа • от дъното на душата си**

С ЧЕРЕН ПОВОЙ МЕ Е ПОВИЛА МАЙКА МИ — Много съм нещастен, нямам късмет, имам злочеста участ. *Сигурно с черен повой го е повила майка му, та само беди и нещастия му се случват. ✧ Не ѝ върви, и с втория брак не сполучи, с черен повой я е повила майка ѝ.*

— **с черен пояс ме е повила майка ми • родил съм се на черен петък • родил съм се в черен вторник • родил съм се на черната събота • моят късмет във върба гола свири** *диал.* **• късметът ми свири на тамбура** *диал.*

С ЧЕРЕН ПОЯС МЕ Е ПОВИЛА МАЙКА МИ — вж. С ЧЕРЕН ПОВОЙ МЕ Е ПОВИЛА МАЙКА МИ

С ЧИСТО СЪРЦЕ — вж. С РЪКА НА СЪРЦЕТО

С ЧИСТО ЧЕЛО — вж. С ОТКРИТО ЧЕЛО

СЧУПВАМ/ СЧУПЯ ВРАТА *на някого* —

1. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА ГЛАВАТА (1 знач.)
2. вж. СТРОШАВАМ/ СТРОША КОКАЛИТЕ

СЧУПВАМ/ СЧУПЯ ГЛАВАТА *на някого* —

1. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА ГЛАВАТА (1 знач.)
2. вж. СТРОШАВАМ/ СТРОША КОКАЛИТЕ

СЧУПВА МИ СЕ/ СЧУПИ МИ СЕ КЕФЪТ — вж. СКЪРШВА МИ СЕ/ СКЪРШИ МИ СЕ КЕФЪТ

СЧУПВАМ/ СЧУПЯ КОКАЛИТЕ *на някого* — вж. СТРОШАВАМ/ СТРОША КОКАЛИТЕ

СЧУПВАМ/ СЧУПЯ ЛЕДА — вж. РАЗЧУПВАМ/ РАЗЧУПЯ ЛЕДА

СЧУПВАМ/ СЧУПЯ НА ДЯВОЛА КРАКА — Превъзмогвам у себе си чувството на омраза, вражда, лошите намерения, отказвам се да извърша нещо лошо или се съгласявам на помирение. *Стига сте се карали и враждували помежду си, счупете на дявола крака, подайте си ръцете и се помирете.* ✧ *Тя преодоля своята неприязън към свекърва си, счупи на дявола крака и започна да се държи мило с нея.*

— строшавам/ строша на дявола крака • строшавам/ строша на дявола рогата • счупвам/ счупя на дявола рогата • счупвам/ счупя на дявола опашката • пречупвам/ пречупя на дявола опашката • строшавам/ строша на дявола ногата *диал.*

СЧУПВАМ/ СЧУПЯ НА ДЯВОЛА ОПАШКАТА — вж. СЧУПВАМ/ СЧУПЯ НА ДЯВОЛА КРАКА

СЧУПВАМ/ СЧУПЯ НА ДЯВОЛА РОГАТА — вж. СЧУПВАМ/ СЧУПЯ НА ДЯВОЛА КРАКА

СЧУПВАМ/ СЧУПЯ ОКОВИТЕ *на нещо книж.* — вж. РАЗБИВАМ/ РАЗБИЯ ОКОВИТЕ *книж.*

СЧУПВАМ/ СЧУПЯ РОГАТА *някому диал.* — вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТА

СЧУПВАМ СИ/ СЧУПЯ СИ ВРАТА — вж. СЧУПВАМ СИ/ СЧУПЯ СИ ГЛАВАТА (1 и 2 знач.)

СЧУПВАМ СИ/ СЧУПЯ СИ ГЛАВАТА —

1. Сам се погубвам. *Защо тръгваш на път с кола в тази поледица и вихрушка, ще си счупиш главата.*

— **строшавам си/ строша си главата • разбивам си/ разбия си главата • счупвам си/ счупя си врата • изяждам си/ изям си главата**

2. Изпащам си, пострадвам жестоко, претърпявам несполука, поражение при рисковани постъпки, дела. *Като е толкова вироглава и не ни слуша, да си счупи главата.*

— **строшавам си/ строша си главата • троша си главата • разбивам си/ разбия си главата • чупя си главата • счупвам си/ счупя си врата • гази ме мечка‹та› • гази ме валякът • мина ме валякът** *жарг.*

СЧУПВАМ/ ЧУПЯ ФАСОНА *на някого* — вж. СМАЧКВАМ/ СМАЧКАМ ФАСОНА

СЧУПЕНА АСПРА НЕ СТРУВАМ *остар.* — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СЧУПЕНА АСПРА НЕ ЧИНЯ *остар.* — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СЧУПЕНА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СЧУПЕНА ПАРА̀ НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СЧУПЕН БАН НЕ СТРУВАМ *остар.* — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СЧУПЕН БАН НЕ ЧИНЯ *остар.* — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СЧУПЕН ГРОШ НЕ СТРУВАМ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СЧУПЕН ГРОШ НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СЧУПЕН ЛЕВ НЕ СТРУВАМ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СЧУПЕН ЛЕВ НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СЧУПЕН МАНГЪР НЕ СТРУВАМ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СЧУПЕН МАНГЪР НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СЧУПЕН МИ Е КЕФЪТ — вж. СКЪРШЕН МИ Е КЕФЪТ

СЧУПЕН ПЕТАК НЕ СТРУВАМ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СЧУПЕН ПЕТАК НЕ ЧИНЯ — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

С ШЕКЕР ДА ГО (Я) ХРАНЯ (НАХРАНЯ) — вж. С МЕД ‹И МАСЛО› ДА ГО (Я) ХРАНЯ (НАХРАНЯ) (1 и 2 знач.)

С ШИРОКА ДУША — вж. С ШИРОКО СЪРЦЕ (1 и 2 знач.)

С ШИРОКА РЪКА СЪМ — Щедър, разточителен, ларж съм, не жаля средства, пари за околните. *Харесвам сестра ти, тя е човек с широка ръка, не е като тебе стисната.*

— **имам широка ръка • широка ми е ръката • с широки пръсти съм • имам широки пръсти • имам редки пръсти • редки ми са пръстите**

С ШИРОКИ ПРЪСТИ СЪМ — вж. С ШИРОКА РЪКА СЪМ

С ШИРОКО СЪРЦЕ —

1. *Като прил.* Безгрижен, спокоен. *Като човек с широко сърце, той никога не се ядосва за дребни неща.*

— **с широка душа**

2. *Като нареч.* Безгрижно, спокойно, без притеснение. *Не се притеснявай излишно, гледай с по-широко сърце на нещата.*

— **с широка душа**

СЪБАРЯМ/ СЪБОРЯ ВСИЧКИ МОСТОВЕ ЗАД СЕБЕ СИ — вж. ИЗГАРЯМ/ ИЗГОРЯ ВСИЧКИ МОСТОВЕ ЗАД СЕБЕ СИ

СЪБАРЯМ/ СЪБОРЯ НА ЛЕГЛО *някого* — Разболявам тежко някого; ставам причина някой да се разболее тежко. *Получи сърдечни пристъпи, които го събориха на легло.* ✧ *Грипът я събори на легло.*

— **приковавам/ прикова на легло • свалям/ сваля на легло • повалям/ поваля на легло • хвърлям/ хвърля на легло • тръшвам/ тръшна на легло**

СЪБИРАМ/ СЪБЕРА АКЪЛА ‹В ГЛАВАТА› *на някого* — вж. СЪБИРАМ/ СЪБЕРА УМА ‹В ГЛАВАТА›

СЪБИРАМ/ СЪБЕРА ВОДА ОТ ДЕВЕТ ДЕРЕТА — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ВОДА ОТ ДЕВЕТ ДЕРЕТА

СЪБИРАМ/ СЪБЕРА ВОДА ОТ ДЕВЕТ КЛАДЕНЦИ — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ВОДА ОТ ДЕВЕТ ДЕРЕТА

СЪБИРАМ/ СЪБЕРА ВОДА ОТ ДЕВЕТ ЧЕШМИ — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ВОДА ОТ ДЕВЕТ ДЕРЕТА

СЪБИРАМ/ СЪБЕРА ДВАТА КРАЯ — вж. СВЪРЗВАМ/ СВЪРЖА ДВАТА КРАЯ

СЪБИРАМ ДУША *диал.* — вж. БЕРА ДУША

СЪБИРАМ ЛОЙ — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ

СЪБИРАМ/ СЪБЕРА МАХАЛАТА *неодобр.* — Викам много силно или разгласявам нещо и ставам причина да се говори за мене. *С постоянните си свади и кавги те често събират махалата.*

— вдигам/ вдигна махалата *неодобр.*

СЪБИРАМ/ СЪБЕРА (СБИРАМ/ СБЕРА) ОЧИТЕ *на някого жарг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА (2 знач.)

СЪБИРАМ/ СЪБЕРА ПАРСАТА — Възползвам се от облагите на някое начинание, за което не съм се трудил или имам незначително участие. *Творчески колектив разработи проектите, а накрая шефът сам събра парсата.*

— обирам/ обера парсата

СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ АКЪЛА ‹В ГЛАВАТА› — вж. СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ УМА ‹В ГЛАВАТА› (1 и 2 знач.)

СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ БАГАЖА — вж. СТЯГАМ СИ/ СТЕГНА СИ КУФАРИТЕ (КУФАРА)

СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ БАГАТЕРИИТЕ — вж. СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ПАРТАКЕШИТЕ

СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ДРИПИТЕ — вж. СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ПАРТАКЕШИТЕ

СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ДУШАТА — вж. ИДВАМ (ДОЙДА) НА СЕБЕ СИ (1 и 2 знач.)

СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ДЪРМИТЕ — вж. СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ПАРТАКЕШИТЕ

СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ЕЗИКА — вж. СДЪРЖАМ СИ/ СДЪРЖА СИ ЕЗИКА

СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ КРУШИТЕ — вж. СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ПАРТАКЕШИТЕ

СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ МИСЛИТЕ — Съсредоточавам се, за да обмисля добре нещо или да разбера нещо. *Имаше нужда да се успокои, да събере мислите си, преди да им отговори на предложението за нова сделка.*

— **събирам си/ събера си ума ‹в главата› • събирам си/ събера си акъла ‹в главата›**

СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ПАРТАКЕШИТЕ — Напускам някое място, махам се от някъде; отивам си. *Атмосферата във фирмата беше непоносима и той реши да си събере партакешите и да си намери друга работа.* ✧ *Синът ѝ се държеше безобразно с нея и един ден тя му каза да си събира партакешите и да се маха от къщи.*

— **събирам си/ събера си пъртушините • събирам си/ събера си парцалите • събирам си/ събера си такъмите • събирам си/ събера си дрипите • събирам си/ събера си дърмите • събирам си/ събера си чуковете • събирам си/ събера си багатериите • събирам си/ събера си крушите • обирам си/ обера си партакешите • обирам си/ обера си пъртушините (пъртушинките) • обирам си/ обера си парцалите • обирам си/ обера си такъмите • обирам си/ обера си дрипите • обирам си/ обера си дърмите • обирам си/ обера си чуковете • обирам си/ обера си чукалата • обирам си/ обера си багатериите • обирам си/ обера си крушите • обирам си/ обера си консулите • обирам си/ обера си тръпките** *диал.* **• прибирам си/ прибера си партакешите • прибирам си/ прибера си пъртушините • прибирам си/ прибера си парцалите • прибирам си/ прибера си такъмите • прибирам си/ прибера си дрипите • прибирам си/ прибера си дърмите • прибирам си/ прибера си чуковете • прибирам си/ прибера си багатериите • вдигам си/ вдигна си партакешите • вдигам си/ вдигна си пъртушините (пъртушината) • вдигам си/ вдигна си парцалите • вдигам си/ вдигна си такъмите • вдигам си/ вдигна си дрипите • вдигам си/ вдигна си дърмите • вдигам си/ вдигна си чуковете • вдигам си/ вдигна си чукалата • вдигам си/ вдигна си багатериите • вдигам си/ вдигна си багажа • вдигам си/ вдигна си консулите • вдигам си/ вдигна си гълъбите • вдигам си/ вдигна си шапката • вдигам си/ вдигна си капата • вземам си/ взема си шапката • вземам си/ взема си дрипите • вземам си/ взема си дърмите • хващам си/ хвана си дърмите • изтеглям си/ изтегля си консулите • оттеглям си/ оттегля си консулите • събирам си/ събера си сечивата** *диал.* **• задигам си/ задигна си партакешите** *диал.* **• задигам си/ задигна си пъртушините** *диал.* **• задигам си/ задигна си парцалите** *диал.* **• задигам си/ задигна си такъмите** *диал.* **• задигам си/ задигна си дрипите** *диал.* **• задигам си/ задигна си дърмите** *диал.* **• задигам си/ задигна си чуковете** *диал.*

СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ПАРЦАЛИТЕ — вж. СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ПАРТАКЕШИТЕ

СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ПЪРТУШИНИТЕ — вж. СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ПАРТАКЕШИТЕ

СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ СЕЧИВАТА *диал.* — вж. СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ПАРТАКЕШИТЕ

СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ТАКЪМИТЕ — вж. СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ПАРТАКЕШИТЕ

СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ УМА ‹В ГЛАВАТА› —

1. Съсредоточавам се, за да обмисля добре нещо или за да разбера нещо. *Трябва да си събера ума в главата, да помисля малко, преди да взема каквото и да било решение.*

— събирам **си**/ събера **си мислите** • събирам **си**/ събера **си акъла ‹в главата›**

2. Ставам разумен, благоразумен; вразумявам се. *Кажи на сина си да си събира ума в главата и да не върши вече глупости.*

— събирам **си**/ събера **си акъла ‹в главата›** • **идва ми (иде ми) умът ‹в главата›** • **идва ми (иде ми) акълът ‹в главата›** • **дойде ми умът ‹в главата›** • **дойде ми акълът ‹в главата›** • **увира ми/ уври ми главата** • **дойде ми акълът на място‹то си›** • **дойде ми умът в куфалницата** *пренебр.* • **идва ми (иде ми) пипето ‹в главата›** *пренебр.* • **дойде ми пипето ‹в главата›** *пренебр.*

СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ УСТАТА — вж. СДЪРЖАМ СИ/ СДЪРЖА СИ ЕЗИКА

СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ЧУКОВЕТЕ — вж. СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ ПАРТАКЕШИГЕ

СЪБИРАМ/ СЪБЕРА УМА ‹В ГЛАВАТА› *на някого* — Вразумявам някого, принуждавам го да се държи както трябва, да престане да върши неразумни, необмислени неща. *Събери й ума в главата, стига е скитала, накарай я най-после да седне да учи.*

— **събирам/ събера акъла ‹в главата›** • **докарвам/ докарам ума ‹в главата›** • **докарвам/ докарам акъла в главата** • **вкарвам/ вкарам ума в главата** • **вкарвам/ вкарам акъла в главата** • **научавам/ науча на ум ‹и разум›** • **слагам/ сложа ума на мястото** • **натъпквам/ натъпча ума в главата** • **напълвам/ напълня главата** • **слагам/ сложа на място‹то›** • **поставям/ поставя на място‹то›** • **турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то›** • **вкарвам/ вкарам в правия ‹път›** • **вкарвам/ вкарам в пътя** • **вкарвам/ вкарам в релси‹те›**

СЪБЛИЧАМ/ СЪБЛЕКА ‹И› РИЗАТА ОТ ГЪРБА *на някого* — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА ‹И› РИЗАТА ОТ ГЪРБА

СЪВСЕМ МЕ НЯМА — вж. ХИЧ МЕ НЯМА (1 и 2 знач.)

СЪДИРАМ/ СЪДЕРА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого* — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА› (1 и 2 знач.)

СЪДИРАМ/ СЪДЕРА ПО ДВЕ КОЖИ ОТ ГЪРБА *на някого* — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА› (2 знач.)

СЪДРАЛ СЪМ ПЕРДЕТО НА ОЧИТЕ СИ — вж. ПАДНАЛО МИ Е ПЕРДЕТО ОТ ОЧИТЕ

СЪКРАЩАВАМ/ СЪКРАТЯ ДНИТЕ *на някого* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 и 2 знач.)

СЪКРАЩАВАМ/ СЪКРАТЯ ЖИВОТА *на някого* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ (1 и 2 знач.)

СЪМВА МИ ‹СЕ›/ СЪМНЕ МИ ‹СЕ› ПРЕД (НА) ОЧИТЕ — вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

СЪН НЕ МЕ ВЗЕМА — вж. СЪН НЕ МЕ ХВАЩА

СЪН НЕ МЕ ЛОВИ — вж. СЪН НЕ МЕ ХВАЩА

СЪН НЕ МЕ ХВАЩА — Не мога да заспя (обикн. поради тревоги, грижи, тежки мисли). *Откакто разбра, че предстоят съкращения в службата му, сън не го хваща.*

— **сън не ме лови • сън не ме взема**

СЪРБАЛ СЪМ ПОПАРАТА *на някого* и **СЪРБАЛ СЪМ** *нечия* **ПОПАРА** — Патил съм, теглил съм от някого; бил съм в някакви взаимоотношения с някого и добре го познавам какво представлява, какви недостатъци има и какво може да се очаква от него. *Вече няма да си давам колата на поправка при този майстор, сърбал съм му попарата — лошо работи и скъпо взема.*

— **ял съм попарата • ял съм** *нечия* **попара • сърбал съм чорбата** *диал.* **• сърбал съм** *нечия* **чорба** *диал.*

СЪРБАЛ СЪМ ЧОРБАТА *на някого* и **СЪРБАЛ СЪМ** *нечия* **ЧОРБА** *диал.* — вж. СЪРБАЛ СЪМ ПОПАРАТА

СЪРБАМ, КАКВОТО СЪМ ДРОБИЛ — вж. СЪРБАМ ПОПАРАТА, КОЯТО СЪМ НАДРОБИЛ

СЪРБАМ, КАКВОТО СЪМ ДРОБИЛ НА ЗАМАНО *диал.* — вж. СЪРБАМ ПОПАРАТА, КОЯТО СЪМ НАДРОБИЛ

СЪРБАМ, КАКВОТО СЪМ НАДРОБИЛ — вж. СЪРБАМ ПОПАРАТА, КОЯТО СЪМ НАДРОБИЛ

СЪРБАМ ПОПАРАТА, КОЯТО СЪМ ДРОБИЛ — вж. СЪРБАМ ПОПАРАТА, КОЯТО СЪМ НАДРОБИЛ

СЪРБАМ ПОПАРАТА, КОЯТО СЪМ НАДРОБИЛ — Понасям неприятности, за които сам съм причина; заслужил съм да си изпатя от нещо, което сам съм си причинил. *Като си се оженил за неподходяща жена, ще сърбаш попарата, която си надробил.*

— **сърбам, каквото съм дробил • сърбам, каквото съм надробил • сърбам попарата, която съм дробил • ям попарата, която съм си надробил • каквото съм дробил, ‹това› ще сърбам • както съм дробил, така ще сърбам • каквото надробя, това ще сърбам • дробил съм** *някаква* **попара, ще я сърбам • изсърбвам/ изсърбам, каквото съм си надробил • изяждам/ изям попарата, която съм надробил • както съм го солил, така и ще го сърбам** *диал.* **• сърбам, каквото съм дробил на замано** *диал.* **• каквото съм надробил, това ще кусам** *диал.* **• каквото съм търсил, това съм и намерил • каквото съм търсил, намерил съм ‹си го› • каквото съм дирил, намерил съм си го • тегля ‹си› последствията**

СЪРБИ МЕ ГЪРБЪТ ‹ЗА ТОЯГА› — Държа се лошо, върша безобразия, с което предизвиквам да ме накажат, да ме набият. *Голям немирник е, върши само пакости, изглежда го сърби гърбът за тояга.*

— **засърбял ме е гърбът ‹за тояга› • прося си дървото • прося си тоягата • прося си боя • търся си боя • диря си боя**

СЪРБИ МЕ ЕЗИКЪТ — Изпитвам силно желание да кажа нещо, изкушавам се да говоря. *Сърбеше го езикът да ѝ каже какво мисли за постъпката ѝ, но се въздържа.*

— **тежи ми на езика • виси ми на езика • ‹на върха› на езика ми е • върти ми се на езика • на (в) устата ми е • върти ми се в устата**

СЪРБЯТ МЕ ПАРИТЕ — вж. БОДАТ МЕ ПАРИТЕ (1 и 2 знач.)

СЪРЦЕТО МИ ЗАМИРА/ ЗАМРЕ *от нещо* — вж. ОБРЪЩА МИ СЕ/ ОБЪРНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО (1 и 2 знач.)

СЪРЦЕТО МИ СЕ КАЧВА/ КАЧИ В ГЪРЛОТО — вж. КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

СЪРЦЕТО МИ СЕ ОБЛИВА С КРЪВ — вж. КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

СЪС ЗАЕШКО СЪРЦЕ СЪМ — вж. ИМАМ ЗАЕШКО СЪРЦЕ

СЪС ЗАМРЯЛО СЪРЦЕ — вж. СЪС СВИТО СЪРЦЕ

СЪС ЗАХАР ДА ГО (Я) ХРАНЯ (НАХРАНЯ) — вж. С МЕД ‹И МАСЛО› ДА ГО (Я) ХРАНЯ (НАХРАНЯ) (1 и 2 знач.)

СЪС ЗДРАВА РЪКА —

1. Който действа решително, енергично; енергичен, строг. *Само един ръководител със здрава ръка може да оправи този разпасан персонал.*

— **с твърда ръка**

2. Енергично, строго, решително. *В полицията не си поплюват, действат със здрава ръка.*

— **с твърда ръка**

СЪС ЗЛАТНИ РЪЦЕ СЪМ — вж. ИМАМ ЗЛАТНИ РЪЦЕ

СЪС ЗЯПНАЛА (ЗЯПНАЛИ) УСТА слушам — С интерес, с голямо внимание, в захлас слушам. *Той говореше много увлекателно и всички го слушаха със зяпнали уста.*

— **с отворена (отворени) уста слушам • гледам в устата • зяпам в устата • зяпнал съм в устата**

СЪС СВЕЩ търся *някого или нещо* — вж. ПОД ДЪРВО И КАМЪК търся

СЪС СВИТА ДУША — вж. СЪС СВИТО СЪРЦЕ

СЪС СВИТО СЪРЦЕ — С безпокойство, с тревога, със страх, че може да се случи нещо лошо. *Той очакваше със свито сърце да му съобщят резултата от операцията на майка му.*

— **със стегнато сърце • със свита душа • с примряло сърце • със замряло сърце • със стиснато сърце**

СЪС СТЕГНАТО СЪРЦЕ — вж. СЪС СВИТО СЪРЦЕ

СЪС СТИСНАТО СЪРЦЕ — вж. СЪС СВИТО СЪРЦЕ

СЪШИТ С БЕЛИ КОНЦИ — вж. СКЪРПЕН С БЕЛИ КОНЦИ (1 и 2 знач.)

СЯДАМ И СТАВАМ *с нещо или с някого* — Непрекъснато се занимавам с нещо или с някого, което (който) много ме интересува или засяга. *Само одумват кмета, с разговори за него сядат и стават.*

— лягам и ставам

СЯДАМ/ СЕДНА НА ВРАТА *на някого* — вж. СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА ВРАТА

СЯДАМ/ СЕДНА НА ГЛАВАТА *на някого* — вж. СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА ВРАТА

СЯДАМ/ СЕДНА НА ШИЯТА *на някого* — вж. СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА ВРАТА

СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА БРАШНОТО — вж. СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ГЪЗА *грубо* — вж. СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ЗАДНИКА *грубо* (1 и 2 знач.)

СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ДИРНИКА *грубо* — вж. СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ЗАДНИКА *грубо* (1 и 2 знач.)

СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА Д-ТО *грубо* — вж. СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ЗАДНИКА *грубо* (1 и 2 знач.)

СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ЗАДНИКА *грубо* —

1. Заемам се усърдно с някаква работа. *Най-после реши да си седне на задника и да учи за изпита.*

— **сядам си/ седна си на д-то** *грубо* • **сядам си/ седна си на задните части** • **сядам си/ седна си на четирите букви** • **сядам си/ седна си на опашката** • **сядам си/ седна си на дирника** *грубо* • **сядам си/ седна си на гъза** *грубо*

2. Смирявам се, укротявам се, принуждавам се да отстъпя и да върша това, което ми налагат. *Бунтуваше се срещу началството, но накрая си седна на задника.* ✧ *Едва след войниклъка си седна на задника и се замисли за бъдещето си.*

— **клякам си/ клекна си на задника** *грубо* • **сядам си/ седна си на опашката** • **сядам си/ седна си на задните части** • **сядам си/ седна си на четирите букви** • **сядам си/ седна си на д-то** *грубо* • **сядам си/ седна си на дирника** *грубо* • **сядам си/ седна си на гъза** *грубо* • **сядам си/ седна си на парцалите** • **лягам си/ легна си на парцалите** • **сядам си/ седна си на брашното** • **лягам ‹си›/**

легна ‹си› на брашното • лягам/ легна на хляба си • лягам си/ легна си на жегъла • лягам си/ легна си на ярема • лягам/ легна на колена‹та›

СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ЗАДНИТЕ ЧАСТИ — вж. СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ЗАДНИКА *грубо* (1 и 2 знач.)

СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ОПАШКАТА — вж. СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ЗАДНИКА *грубо* (1 и 2 знач.)

СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ — Смирявам се, укротявам се, улягам, принуждавам се да отстъпя и да върша това, което ми налагат. *Млад е, върши щуротии, но като се ожени и започне да се грижи за семейството си, ще си седне на парцалите.*

— **лягам си/ легна си на парцалите • сядам си/ седна си на брашното • лягам ‹си›/ легна ‹си› на брашното • лягам/ легна на хляба си • лягам си/ легна си на ярема • лягам си/ легна си на жегъла • лягам/ легна на колена‹та› • сядам си/ седна си на опашката • сядам си/ седна си на задните части • клякам си/ клекна си на задника** *грубо* **• сядам си/ седна си на задника** *грубо* **• сядам си/ седна си на д-то** *грубо* **• сядам си/ седна си на четирите букви • сядам си/ седна си на дирника** *грубо* **• сядам си/ седна си на гъза** *грубо*

СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ЧЕТИРИТЕ БУКВИ — вж. СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ЗАДНИКА *грубо* (1 и 2 знач.)

СЯКАШ ИМА ЦИГАНСКА ПЕПЕЛ НА ГАЩИТЕ СИ *диал. грубо* — вж. СЯКАШ ЧЕ СА ГО ДЪРЖАЛИ НА ВЪЖЕ (2 знач.)

СЯКАШ (КАТО ЧЕ) МЕ КОЛЯТ викам, крещя — вж. С ВСИЧКИЯ СИ ГЛАС викам, крещя

СЯКАШ (КАТО ЧЕ) НЯКОЙ ТИ Е ИЗЯЛ БАЩИНОТО ИМАНЕ *диал. ирон.* — вж. СЯКАШ (КАТО ЧЕ ЛИ) СА ТИ ПОТЪНАЛИ ГЕМИИТЕ ‹В МОРЕТО (В ЧЕРНО МОРЕ)› *ирон.*

СЯКАШ СА ГО ПУСНАЛИ ОТ ВЪЖЕ — вж. СЯКАШ ЧЕ СА ГО ДЪРЖАЛИ НА ВЪЖЕ (1 и 2 знач.)

СЯКАШ (КАТО ЧЕ) СА ТИ БАТИСАЛИ ГЕМИИТЕ *диал. ирон.* — вж. СЯКАШ (КАТО ЧЕ ЛИ) СА ТИ ПОТЪНАЛИ ГЕМИИТЕ ‹В МОРЕТО (В ЧЕРНО МОРЕ)› *ирон.*

СЯКАШ (КАТО ЧЕ ЛИ) СА ТИ ИЗГОРЕЛИ ГЕМИИТЕ ‹В МОРЕТО (В ЧЕРНО МОРЕ)› *ирон.* — вж. СЯКАШ (КАТО ЧЕ ЛИ) СА ТИ ПОТЪНАЛИ ГЕМИИТЕ ‹В МОРЕТО (В ЧЕРНО МОРЕ)› *ирон.*

СЯКАШ (КАТО ЧЕ ЛИ) СА ТИ ПОТЪНАЛИ ГЕМИИТЕ ‹В МОРЕТО (В ЧЕРНО МОРЕ)› *ирон.* — Употребява се, когато някой е умислен, тъжен, без настроение или сърдит, без да има сериозна причина за това. *Намръщил си се, сякаш са ти потънали гемиите в морето.* ✧ *Какво си се замислила, като че ли са ти потънали гемиите.*

— **сякаш (като че ли) са ти пропаднали гемиите ‹в морето (в Черно море)›** *ирон.* • **сякаш (като че ли) са ти потънали корабите ‹в морето›** *ирон.* • **сякаш (като че ли) са ти изгорели гемиите ‹в морето (в Черно море)›** *ирон.* • **да не ‹би да› са ти потънали гемиите ‹в морето (в Черно море)›** *ирон.* • **да не ‹би да› са ти пропаднали гемиите ‹в морето (в Черно море)›** *ирон.* • **да не ‹би да› са ти потънали корабите ‹в морето›** *ирон.* • **да не ‹би да› са ти изгорели гемиите ‹в морето (в Черно море)›** *ирон.* • **сякаш (като че) са ти батисали гемиите** *диал. ирон.* • **сякаш (като че) някой ти е изял бащиното имане** *диал. ирон.*

СЯКАШ (КАТО ЧЕ ЛИ) СА ТИ ПОТЪНАЛИ КОРАБИТЕ ‹В МОРЕТО› *ирон.* — вж. СЯКАШ (КАТО ЧЕ ЛИ) СА ТИ ПОТЪНАЛИ ГЕМИИТЕ ‹В МОРЕТО (В ЧЕРНО МОРЕ)› *ирон.*

СЯКАШ (КАТО ЧЕ ЛИ) СА ТИ ПРОПАДНАЛИ ГЕМИИТЕ ‹В МОРЕТО (В ЧЕРНО МОРЕ)› *ирон* — вж. СЯКАШ (КАТО ЧЕ ЛИ) СА ТИ ПОТЪНАЛИ ГЕМИИТЕ ‹В МОРЕТО (В ЧЕРНО МОРЕ)› *ирон.*

СЯКАШ С ЛЕВИЯ КРАК СЪМ ТРЪГНАЛ — вж. СТАНАЛ СЪМ С ЛЕВИЯ СИ КРАК

СЯКАШ СЪМ ГУРЕЛ В ОЧИТЕ *на някого диал.* — вж. ‹КАТО (СЯКАШ)› ТРЪН СЪМ В ОЧИТЕ

СЯКАШ ЧЕ НЕ Е ИМАЛ КЪЩА, НИ ВРАТА *неодобр.* — вж. У ВАС ВРАТИ НЯМА ЛИ? *неодобр.*

СЯКАШ ЧЕ СА ГО ДЪРЖАЛИ НА ВЕРИГА — вж. СЯКАШ ЧЕ СА ГО ДЪРЖАЛИ НА ВЪЖЕ (1 и 2 знач.)

СЯКАШ ЧЕ СА ГО ДЪРЖАЛИ НА ВЪЖЕ —

1. Употребява се за човек, който е обхванат от силно нетърпение, след като обикновено е бил затворен или прекалено ограничаван в нещо. *Бяха много*

гладни и се нахвърлиха на яденето, сякаш че са ги дотогава държали на въже. ✧ *Майка му му разреши да си играе и детето хукна към двора, сякаш че са го държали на въже.*

— сякаш са го **пуснали от въже** • **сякаш че са го държали на верига** • **като (сякаш) висял на въже** • **като че на въже държан** • **като че на верига държан** • **чегато държан в тъмница** *диал.*

2. Употребява се обикн. за дете, което не може да стои кротко, спокойно на едно място, не седи мирно и непрекъснато палува. *Това дете, сякаш са го държали на въже, за минута не застава на едно място, навсякъде бърка и всичко разхвърля.*

— сякаш са го **пуснали от въже** • **сякаш че са го държали на верига** • **имам въгарец (въгарци)** в **задника си** *диал. грубо* • **сякаш има циганска пепел на гащите си** *диал. грубо*

СЯКАШ ЧЕ СЪМ ИЗВАДИЛ ОЧИТЕ *на някого* — вж. ‹КАТО (СЯКАШ)› ТРЪН СЪМ В ОЧИТЕ

СЯКАШ ЧЕ У БАЩА МУ НЯМА ВРАТА *неодобр.* — вж. У ВАС ВРАТИ НЯМА ЛИ? *неодобр.*

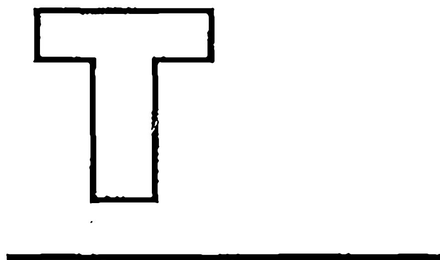

ТА ДИМ СЕ ВДИГА — вж. ТА ПУШЕК СЕ ВДИГА

ТА ДРЕБ СЕ ВДИГА *диал.* — вж. ТА ПУШЕК СЕ ВДИГА

ТАКА (ТОЛКОВА) БАБА ЗНАЕ, ТАКА (ТОЛКОВА) БАЕ — вж. ТОВА БАБА ЗНАЕ, ТОВА СИ И БАЕ

ТАКА ЗНАЕ ДЯДО ДА БАЕ — вж. ТОВА БАБА ЗНАЕ, ТОВА СИ И БАЕ

ТАКИВА НЕ ГИ ЛАПАМ *жарг.* — вж. НЕ ПАСА ТРЕВА

ТАКЪВ ФИЛМ НЕ ДАВАТ (НЕ ПРОЖЕКТИРАТ) *жарг.* — вж. НЯМА ГО МАЙСТОРА

ТАНТЕЛ‹А› МАРКА СЪМ *жарг.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ

ТАНЦУВАМ ПО НЕРВИТЕ *на някого* — вж. ХОДЯ ПО НЕРВИТЕ

ТА ПА̀РА СЕ ВДИГА — вж. ТА ПУШЕК СЕ ВДИГА

ТА ПУШЕК СЕ ВДИГА — *След главно изр.* Усилено, енергично. *Работят над проекта, та пушек се вдига.* ✧ *Учи, та пушек се вдига.* ✧ *Яде, та пушек се вдига.*

— **та дим се вдига • та па̀ра се вдига • та дреб се вдига** *диал.*

ТАРАЛА ТИ МАРАЛА *диал. пренебр.* — вж. ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*

ТВОИТЕ ДУМИ В БОЖИИТЕ УШИ — вж. ОТ (ИЗ) ТВОИТЕ УСТА В БОЖИ‹ИТЕ› УШИ

ТВЪРДА МИ Е ГЛАВАТА — вж. ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА

ТВЪРДА РЪКА — Силна власт, строго ръководство. *На тези недисциплинирани ученици им трябва твърда ръка.*

— здрава ръка

ТЕБЕ ГЛЕДА, МЕНЕ ВИЖДА *подигр.* — вж. МЕНЕ ГЛЕДА, ТЕБЕ ВИЖДА *подигр.*

ТЕБЕ ДУМАМ, ДЪЩЕ, СЕЩАЙ СЕ, СНАХО — Употребява се като намек за нещо, обикн. неприятно за този, към когото се отправя. *Баща ми има обичай да дава за пример чуждите деца как подпомагат материално родителите си, а всъщност иска да каже тебе думам, дъще, сещай се, снахо.*

— **тебе думам, дъще, усещай се, снахо** *диал.* • **тебе думам, свахо, усещай се, зетьо** *диал.* • **тебе думам, свекърво, усещай се, снахо** *диал.* • **бия самара, ‹да се сеща магарето›** • **удрям самара, да се сеща магарето** • **удрям самара, да се сеща кобилата**

ТЕБЕ ДУМАМ, ДЪЩЕ, УСЕЩАЙ СЕ, СНАХО *диал.* — вж. ТЕБЕ ДУМАМ, ДЪЩЕ, СЕЩАЙ СЕ, СНАХО

ТЕБЕ ДУМАМ, СВАХО, УСЕЩАЙ СЕ, ЗЕТЬО *диал.* — вж. ТЕБЕ ДУМАМ, ДЪЩЕ, СЕЩАЙ СЕ, СНАХО

ТЕБЕ ДУМАМ, СВЕКЪРВО, УСЕЩАЙ СЕ, СНАХО *диал.* — вж. ТЕБЕ ДУМАМ, ДЪЩЕ, СЕЩАЙ СЕ, СНАХО

ТЕГЛИ МЕ СЪРЦЕ‹ТО› —

1. *Към нещо или някъде.* Изпитвам силно желание за нещо, стремеж да върша нещо, влечение към нещо. *Още като малък сърцето го теглеше към музиката. ✧ От няколко години живее в града, но още го тегли сърцето към село.*

— **тегне ми сърце‹то›** • **влече ме сърцето** • **влече ме душата**

2. *Към някого.* Изпитвам любов, симпатия към някого. *Напразно се мъчиш да ги разделиш, не виждаш ли, че сърцето го тегли към това момиче.*

— **тегне ми сърце‹то›** • **влече ме сърцето**

ТЕГЛИ МИ ГЛАВАТА — Изживявам много неприятности, тежки страдания; страдам. *Ще има да му тегли главата, като е такъв вироглав и непокорен.*

— **пати ми главата** • **влека си дните** • **влека си живота** • **влача си живота** • **влача се по корем**

ТЕГЛЯ БАЛТИЯТА *на някого* —
1. вж. УДРЯМ/УДАРЯ БАЛТИЯТА (1 знач.)
2. *диал.* вж. ТЕГЛЯ НОЖА

ТЕГЛЯ ВЪГЛЕНА КЪМ СВОЕТО ЯЙЦЕ *диал.* — вж. ТЕГЛЯ ‹ЧЕРГАТА› КЪМ СЕБЕ СИ

ТЕГЛЯ ВЪГЛЕНА КЪМ СВОЯТА ПИТА — вж. ТЕГЛЯ ‹ЧЕРГАТА› КЪМ СЕБЕ СИ

ТЕГЛЯ ВЪЖЕТО *някому* — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА ‹НА› ВЪЖЕТО

ТЕГЛЯ ДУМИТЕ СИ НА КАНТАР — Сдържан съм в приказките си, говоря много малко, скъпя думите си; мълчалив, неразговорлив съм. *Той не е от приказливите, тегли думите си на кантар.*

— **меря думите си на грам • меря приказките си на грам • цедя думите си • цедя приказките си • думите ми с ченгел да вадиш • скъп ‹съм› на приказки**

ТЕГЛЯ ДУМИТЕ С ЧЕНГЕЛ (ЧЕНГЕЛИ) ‹ОТ УСТАТА› *на някого* — Много трудно успявам да накарам някой (мълчалив човек или човек, който е неподготвен по дадена тема) да говори, да отговори на въпросите ми. *Разкажи как премина тържеството, няма да тегля думите ти с ченгел от устата.* ✧ *Той не беше научил урока и учителката му теглеше с ченгел думите.*

— **вадя думите с ченгел (ченгели) ‹от устата› • изтеглям/ изтегля с ченгел дума (думичка) от устата • вадя приказките с ченгел • вадя думите с кука от устата • дърпам с кука всяка дума • издърпвам/ издърпам с кука всяка дума**

ТЕГЛЯ ЕДИН ЗЪБ *на нещо* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА

ТЕГЛЯ ЕДНО КОНСКО *някому* — Скарвам се на някого за постъпките му, за поведението му, здравата наругавам, нахоквам някого. *Ако баща ти разбере каква пакост си направил, ще ти тегли едно конско.* ✧ *Когато се прибра късно вечерта, жена му му тегли едно конско.*

— **дръпвам/ дръпна едно конско • тегля калая • тегля един калай • дръпвам/ дръпна калая • дръпвам/ дръпна един калай • дръпвам/ дръпна ‹за› ушите (ухото) • издърпвам/ издърпам ушите (ухото) • опъвам/ опъна ушите • тегля ушите • дърпам ушите (ухото) • чета конско ‹евангелие› • чета евангелие • прочитам/ прочета конско ‹евангелие› • прочитам/ прочета евангелие • държа конско ‹евангелие› • държа евангелие • чета ‹конска› молитва** *диал.* **• скръцвам/ скръцна със зъби • нажулвам/ нажуля носа •**

натривам/ натрия носа • натърквам/ натъркам носа • натривам/ натрия мутрата *грубо* **• натърквам/ натъркам мутрата** *грубо* **• натривам/ натрия муцуната** *грубо* **• натърквам/ натъркам муцуната** *грубо* **• натърквам/ натъркам сол на главата • натърквам/ натъркам врата • натърквам/ натъркам главата със сапун • нажулвам/ нажуля главата ‹със сапун› • сапунисвам/ сапунисам главата • насапунисвам/ насапунисам здравата • нарязвам/ нарежа като кисела краставица • режа като кисела краставица • нарязвам/ нарежа като горчива краставица • свивам/ свия сармите • свивам/ свия перките • строявам/ строя в две редици • давам/ дам** *някому* **да ‹се› разбере • давам/ дам един зъб • направям/ направя на салата • направям/ направя на дроб сарма • правя на дроб сарма • направям/ направя на сол ‹и пипер› • направям/ направя на сол и вода • направям/ направя ‹на› пух и прах • направям/ направя на нищо ‹и никакво› • правя на нищо ‹и никакво› • направям/ направя ‹на› мат и маскара • направям/ направя ‹на› бъзе и коприва • правя ‹на› бъзе и коприва • направям/ направя гъба и коприва** *диал.* **• вдигам/ вдигна пàра • вдигам гири** *жарг.* **• не оставям/ оставя здраво място • направям/ направя със земята равен • правя равен със земята • сравнявам/ сравня със земята • сривам/ срина със земята • направям/ направя със земята барабар** *простонар.* **• навирам/ навра в земята • натъпквам/ натъпча в земята • навирам/ навра в калта • натъпквам/ натъпча в калта • навирам/ навра в миша дупка • натъпквам/ натъпча в миша дупка • вкарвам/ вкарам в миша дупка • въвирам/ въвра в миша дупка • завирам/ завра в миша дупка • натиквам/ натикам в миша дупка • напъхвам/ напъхам в миша дупка • навирам/ навра в кози рог • натъпквам/ натъпча в кози рог • вкарвам/ вкарам в кози рог • въвирам/ въвра в кози рог • натиквам/ натикам в кози рог • навирам/ навра в кучи гъз** *грубо* **• вкарвам/ вкарам в кучи гъз** *грубо* **• въвирам/ въвра в кучи гъз** *грубо* **• завирам/ завра в кучи гъз** *грубо* **• натиквам/ натикам в кучи гъз** *грубо*

ТЕГЛЯ КАИША — Трудя се, работя пряко силите си, изтрепвам се от работа. *Докога той ще се излежава и няма да работи, а родителите му ще теглят каиша.*

— **опъвам каиша • опъвам хомота • разпъвам се на четири • превивам гръб • подвивам гръб • превивам гръбнак‹а си› • превивам шия** *диал.*

ТЕГЛЯ КАЛАЯ и **ТЕГЛЯ ЕДИН КАЛАЙ** *някому* — вж. ТЕГЛЯ ЕДНО КОНСКО

ТЕГЛЯ КАЛЕМА и **ТЕГЛЯ ЕДИН КАЛЕМ** — Правя равносметка, изчисление. *Като теглих калема, оказа се, че разходите ми значително надхвърлят предвидената сума.*

— **тегля молива**

ТЕГЛЯ КИБРИТА *на нещо* — Запалвам, подпалвам нещо. *Не можаха да открият злосторника, който е теглил кибрита на плевнята му.*

— драсвам/ драсна кибрита • удрям/ ударя кибрита • тръквам/ тръкна кибрита *диал.* • тегля огъня *диал.*

ТЕГЛЯ КИЛИМЧЕТО КЪМ СЕБЕ СИ — вж. ТЕГЛЯ ‹ЧЕРГАТА› КЪМ СЕБЕ СИ

ТЕГЛЯ ЛОКУМИ — вж. РАЗТЯГАМ ЛОКУМИ

ТЕГЛЯ МОЛИВА — вж. ТЕГЛЯ КАЛЕМА

ТЕГЛЯ НА СВОЯ СТРАНА — вж. ТЕГЛЯ ‹ЧЕРГАТА› КЪМ СЕБЕ СИ

ТЕГЛЯ НОЖА *някому* — Заколвам, убивам някого. *Тази година теглиха ножа на прасето много преди Коледа.* ✧ *Полицията откри престъпника, който беше теглил ножа на момчето.*

— тегля сатъра • удрям/ ударя ножа • удрям/ ударя сатъра • удрям/ ударя балтията *диал.* • тегля балтията *диал.*

ТЕГЛЯ ОГЪНЯ *на нещо диал.* — вж. ТЕГЛЯ КИБРИТА

ТЕГЛЯ ОГЪНЯ ОТКЪМ СЕБЕ СИ — вж. ТЕГЛЯ ‹ЧЕРГАТА› КЪМ СЕБЕ СИ

ТЕГЛЯ САТЪРА *някому* — вж. ТЕГЛЯ НОЖА

ТЕГЛЯ СЕ КАТО ВОЛ НА ЖЕГЛА *диал.* — вж. ТЕГЛЯ СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ

ТЕГЛЯ СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ — Проявявам голямо упорство, голям инат; инатя се, заинатявам се, не отстъпвам. *Колкото и да го убеждаваха да започне работа във фирмата, той отказваше, теглеше се като магаре на мост.* ✧ *Това дете все се тегли като магаре на мост, за нищо не можеш да го придумаш.*

— дърпам се като магаре на мост • запъвам се/ запъна се като магаре на мост • опъвам се/ опъна се като магаре на мост • като магаре на мост се инатя • запъвам се/ запъна се като магаре на баир • запъвам се/ запъна се като магаре на лед • опъвам се/ опъна се като магаре на лед • запъвам се/ запъна се като рак на бързей • навивам/ навия врат • тегля се като вол на жегла *диал.* • опъвам се/ опъна се като бивол на жегла *диал.* • запъвам се/ запъна се като рибя кост на гърло *диал.* • не си давам ината *диал.*

ТЕГЛЯ СИ ВЪЖЕТО — вж. НАХЛУЗВАМ СИ/ НАХЛУЗЯ СИ ВЪЖЕТО НА ШИЯТА (1 знач.)

ТЕГЛЯ СИ ДУШАТА КАТО ПРЕЗ ИГЛЕНИ УШИ *диал.* — вж. БЕРА ДУША

ТЕГЛЯ ‹СИ› ПОСЛЕДСТВИЯТА *от (на) нещо* — вж. СЪРБАМ ПОПАРАТА, КОЯТО СЪМ НАДРОБИЛ

ТЕГЛЯ УШИТЕ *на някого* — вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

ТЕГЛЯ ‹ЧЕРГАТА› КЪМ СЕБЕ СИ — Отстоявам своите интереси, стремя се да уредя нещата в своя полза. *Не виждаш ли, че съдружникът ти винаги тегли чергата към себе си, мисли само за собствената си изгода.*

— **дърпам ‹чергата› към себе си • тегля килимчето към себе си • тегля на своя страна • тегля огъня откъм себе си • дърпам огъня към своята пита • дърпам въглена към своята пита • тегля въглена към своята пита • тегля въглена към своето яйце** *диал.* • **дърпам въглена към своето яйце** *диал.*

ТЕГНЕ МИ ГЛАВАТА — вж. ТЕЖИ МИ ГЛАВАТА

ТЕГНЕ МИ НА ДУШАТА *нещо* — вж. ТЕЖИ МИ НА ДУШАТА

ТЕГНЕ МИ НА СЪРЦЕТО *нещо* — вж. ТЕЖИ МИ НА ДУШАТА

ТЕГНЕ МИ СЪРЦЕ‹ТО› *към нещо или някого* — вж. ТЕГЛИ МЕ СЪРЦЕ‹ТО› (1 и 2 знач.)

ТЕЖА НА ГЪРБА *на някого* — Живея наготово със средствата на някого, издържан съм от някого. *Той усилено си търси работа, защото не иска повече да тежи на гърба на баща си.*

— **лежа на (върху) гърба • лежа на** *нечий* **гръб • вися на врата • вися на** *нечий* **врат • вися на ръцете • вися на** *нечии* **ръце • тежа на хляба**

ТЕЖА НА ХЛЯБА *на някого* — вж. ТЕЖА НА ГЪРБА

ТЕЖИ МИ ГЛАВАТА — Не се чувствам добре, не съм бодър. Откакто не си доспивам, чувствам, че ми тежи главата.

— **тегне ми главата • натежава ми главата**

ТЕЖИ МИ ДУМАТА и МОЯТА ДУМА ТЕЖИ — Вслушват се в мнението, съветите ми, изпълнява се това, за което се застъпвам; имам влияние, авторитет. *Ако се застъпи за тебе, би могъл да ти помогне, защото думата му тежи.*

— **чува ми се/ чуе ми се думата • моята дума се чува/ чуе • слуша ми се думата**

• моята дума се слуша • минава ми/ мине ми думата • минава ми/ мине ми приказката • чува ми се/ чуе ми се приказката • минава ми/ мине ми лафът *простонар.* **• пее ми петелът • петелът ми кукурига • хваща ми се/ хване ми се думата** *диал.*

ТЕЖИ МИ НА ДУШАТА *нещо* — Измъчва ме, безпокои ме, потиска ме нещо; измъчвам се от нещо. *Той не искаше да сподели с нея какво тежи на душата му. ✧ Тежеше ѝ на душата, че не успя да възпита добре децата си.*

— **тегне ми на душата • тежи ми на сърцето • тегне ми на сърцето • лежи ми на сърце‹то› • на сърце‹то› ми е • имам на сърце‹то си› • имам на душата си • лежи ми на гърдите • камък ми тежи на сърцето • камък ми лежи на сърцето • камък ми тегне на сърцето • камък ми тежи на душата • камък ми лежи на душата • камък ми тегне на душата • черно ми е пред очите • яде ме отвътре • върти ме отвътре • червей ми яде сърцето • червей ми гризе сърцето • човърка ме под лъжичката • чегърта ме под лъжичката • свива ме/ свие ме под лъжичката • стяга ме/ стегне ме под лъжичката • върти ме извътре** *диал.* **• върти ме като червей в дърво** *диал.* **• яде ме ръждата** *диал.* **• яде ме зебелът** *диал.*

ТЕЖИ МИ НА ЕЗИКА — Изкушавам се да кажа нещо, но съзнателно го премълчавам. *Отдавна ми тежи на езика да му кажа, че е мошеник, но все още се въздържам.*

— **сърби ме езикът • виси ми на езика • ‹на върха› на езика ми е • върти ми се на езика • върти ми се в устата • на (в) устата ми е**

ТЕЖИ МИ НА СЪРЦЕТО *нещо* — вж. ТЕЖИ МИ НА ДУШАТА

ТЕЖИ НА ГЪРБА МИ и **ТЕЖИ НА МОЯ ГРЪБ** — Мое задължение е да се грижа, да се занимавам с нещо, да направя нещо. *Издръжката на семейството тежеше на неговия гръб. ✧ Цялата работа около ремонта тежи на гърба ми.*

— **лежи на гърба ми • лежи на моя гръб • лежи на плещите ми • лежи на моите плещи • тежи на плещите ми • тежи на моите плещи • лежи на ръцете ми • лежи на моите ръце**

ТЕЖИ НА ПЛЕЩИТЕ МИ и **ТЕЖИ НА МОИТЕ ПЛЕЩИ** — вж. ТЕЖИ НА ГЪРБА МИ

ТЕЖКА АРТИЛЕРИЯ — вж. ТЕЖКА ГЕМИЯ

ТЕЖКА ГЕМИЯ — Човек, който е много бавен и муден в своите действия,

мъчно предприема нещо и забавя всичко; муден, бавен човек. *Каквато си тежка гемия, едва ли някога ще се наканиш да ми дойдеш на гости.*

— тежка артилерия • манда поща • тежка работа *диал.*

ТЕЖКА РАБОТА *диал.* — вж. ТЕЖКА ГЕМИЯ

ТЕЖКО МИ И ГОРКО — вж. ЯКА МИ ДУША (ДУШИЦА, ДУШИЧКА)

ТЕКАТ МИ ПАРИТЕ ИЗ КРАЧОЛИТЕ — Много съм богат, разполагам с много средства. *Каква великолепна вила е построил, изглежда му текат парите из крачолите.* ✧ *Не мога да си позволя такъв голям разход, парите ми не текат из крачолите.*

— не зная сметката на парите си • не си знам парите • играя си с пари • меря парите си с кантар • бие ме парàта • бодат ме парите • сърбят ме парите • играя си с милиони • рина парите си с лопата • греба парите като с шиник *остар.* • въшкав съм с (от) пари • червив съм с (от) пари • гъбав съм с пари • гъбясал съм от пари • прогнил съм от пари • дълбок ми е джобът • дълбока ми е кесията • дебела ми е кесията • джобът ми е пълен • топли ми са джобовете • извира ми от крачолите • изтича ми от крачолите • тече ми из (от) крачолите • тече ми из ръкавите • тече ми като из ръкав • тече ми като из ведро • прелива ми ‹и› през прага • изтича ми от прага • далеч ми стига ръката *диал.* • имам пари като у куче червеи *диал.* • имам триста свине в балтата *диал.* • и петлите ми носят яйца *диал.* • снася ми петелът *диал.*

ТЕЛЕ ОТИШЪЛ, ВОЛ СЕ ВЪРНАЛ *пренебр.* — Употребява се за човек, който никак не се е променил, нищо не е научил, останал е същият глупак. *Толкова години живя в чужбина, но нищо не си усвоил от тамошната култура, хората ще кажат за тебе — теле отишъл, вол се върнал.*

— вол отиде, бивол се върна *пренебр.* • вол отиде, крава се върна *пренебр.* • теле се родил, вол умрял *пренебр.* • отишло пате, върнало се гъска *пренебр.* • влиза патка, излиза гъска *пренебр.* • мокър дошъл, а кален си отишъл *пренебр.* • торба отишъл, торба си дошъл *диал. пренебр.* • бъкел отишъл, кратуна се върнал *диал. пренебр.* • бъкел отишъл, кратуна дошъл *диал. пренебр.*

ТЕЛЕ СЕ РОДИЛ, ВОЛ УМРЯЛ *пренебр.* — вж. ТЕЛЕ ОТИШЪЛ, ВОЛ СЕ ВЪРНАЛ *пренебр.*

ТЕЧЕ ‹КАТО› ПО МЕД И МАСЛО — вж. ВЪРВИ ‹КАТО› ПО МЕД И МАСЛО

ТЕЧЕ МИ ИЗ (ОТ) КРАЧОЛИТЕ — вж. ТЕКАТ МИ ПАРИТЕ ИЗ КРАЧОЛИТЕ

ТЕЧЕ МИ ИЗ РЪКАВИТЕ — вж. ТЕКАТ МИ ПАРИТЕ ИЗ КРАЧОЛИТЕ

ТЕЧЕ МИ КАТО ИЗ ВЕДРО — вж. ТЕКАТ МИ ПАРИТЕ ИЗ КРАЧОЛИТЕ

ТЕЧЕ МИ КАТО ИЗ РЪКАВ — вж. ТЕКАТ МИ ПАРИТЕ ИЗ КРАЧОЛИТЕ

ТЕЧЕ ПО ВОДА — вж. ВЪРВИ ‹КАТО› ПО МЕД И МАСЛО

ТИ ГО КАРАШ В ПЪТЯ, ТО ВЪРВИ В ТРЪНЕТО — вж. НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА

ТИ ГО КАРАШ ПО ЧАИРЯ, ТО БЯГА ПО БАИРА — вж. НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА

ТИ ГО НЕ ПУЩАШ В СЕЛОТО, ТОЙ ПИТА ДЕ Е ПОПОВАТА КЪЩА *ирон.* — вж. АКО ГО РАЗПЪДИШ ОТ ВРАТАТА, ТО СЕ НАВИРА ПРЕЗ ПРОЗОРЦИТЕ

ТИ ГО НЕ ЩЕШ В СЕЛОТО, ТОЙ ИСКА У ПОПОВИ ДА КОНДИСА *ирон.* — вж. АКО ГО РАЗПЪДИШ ОТ ВРАТАТА, ТО СЕ НАВИРА ПРЕЗ ПРОЗОРЦИТЕ

ТИ ГО ПЛЮЕШ ПО ЛИЦЕТО, ПЪК ТОЙ СЕ ПРАВИ, ЧЕ МУ КАПЕ РОСА ОТ НЕБЕТО *пренебр.* — вж. ТИ ГО ПЛЮЕШ, ТО ВИКА: ДЪЖДЕЦ РОСИ *пренебр.*

ТИ ГО ПЛЮЕШ, ТО ВИКА: ДЪЖДЕЦ РОСИ *пренебр.* — Употребява се за човек без достойнство, който обикн. заради лична изгода се преструва, че не забелязва отправени към него обиди и ругатни. *За да постигне целта си, понася всякакви обиди, ти го плюеш, то вика: дъждец роси.*

— **ти го плюеш по лицето, пък той се прави, че му капе роса от небето** *пренебр.* • **ти го плюеш, той вика: от Бога росица** *диал. пренебр.* • **да го плюеш в очите, пак не мига** *диал. пренебр.*

ТИ ГО ПЛЮЕШ, ТОЙ ВИКА: ОТ БОГА РОСИЦА *диал. пренебр.* — вж. ТИ ГО ПЛЮЕШ, ТО ВИКА: ДЪЖДЕЦ РОСИ *пренебр.*

ТИКАМ (ТИКВАМ/ ТИКНА) В МУТРАТА *на някого нещо грубо* — вж. ТИКАМ (ТИКВАМ/ ТИКНА) В (ПОД) НОСА (1 знач.)

ТИКАМ (ТИКВАМ/ ТИКНА) В (ПОД) НОСА *на някого нещо* —

1. Съвсем отблизо показвам на някого нещо, правя някой да види нещо, обръщам внимание върху нещо, с което не е желал да се съобрази, което не е

желал да приеме. *Той не ми вярва, че апартаментът е мой, но аз ще му тикна в носа нотариалния акт.*

— **завирам/ завра в носа • въвирам/ въвра в носа • навирам/ навра в носа • навирам/ навра под носа • въвирам/ въвра под носа • завирам/ завра под носа • навирам/ навра в очите • въвирам/ въвра в очите • навирам/ навра в (пред) лицето • тикам (тиквам/ тикна) в мутрата** *грубо*

2. вж. ТИКАМ В ОЧИТЕ (1 и 2 знач.)

ТИКАМ В ОЧИТЕ *на някого нещо* —

1. Непрекъснато напомням на някого за нещо. *Престани да ми тикаш в очите добрините, които си направил за нас.*

— **въвирам/ въвра в очите • навирам/ навра в очите • набивам/ набия в очите • увирам/ увра в очите** *диал.* **• навирам/ навра в (пред) лицето • навирам/ навра в носа • въвирам/ въвра в носа • завирам/ завра в носа • тикам в носа**

2. Натяквам на някого за нещо, измъчвам го с непрекъснати укори за нещо. *Тя много се ядоса, когато той отново започна да ѝ тика в очите какви пропуски е допуснала в статията.*

— **въвирам/ въвра в очите • навирам/ навра в очите • набивам/ набия в очите • вадя очите • бода очите • бъркам в очите • увирам/ увра в очите** *диал.* **• навирам/ навра в носа • въвирам/ въвра в носа • завирам/ завра в носа • тикам в носа • трия сол на главата • чукам сол на главата • търкам сол на главата • натърквам/ натъркам сол на главата • меля сол на главата • кълцам сол на главата • трия лук на главата • чукам лук на главата • кълцам лук на главата • чукам пипер на главата • вършея тръни на главата • бая на главата • опявам на главата • трия сол на носа • трия лук по носа**

ТИКАМ (ТИКВАМ/ ТИКНА) КЪМ ПРОПАСТТА *някого* — вж. ЗАВЕЖДАМ/ ЗАВЕДА В ПРОПАСТТА

ТИКАМ СЕ МЕЖДУ ТОЯГИТЕ — вж. НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ МЕЖДУ ТОЯГИТЕ

ТИКАМ СИ (ТИКВАМ СИ/ ТИКНА СИ) ГАГАТА *някъде* — вж. ПЪХАМ СИ (ПЪХВАМ СИ/ ПЪХНА СИ) ГАГАТА

ТИКАМ СИ (ТИКВАМ СИ/ ТИКНА СИ) НОСА *някъде* — вж. ПЪХАМ СИ (ПЪХВАМ СИ/ ПЪХНА СИ) ГАГАТА

ТИКВАМ/ ТИКНА ЗАД РЕШЕТКИТЕ *някого* — вж. НАТИКВАМ/ НАТИКАМ ЗАД РЕШЕТКИТЕ

ТИКВАТА МИ Е ЗЕЛЕНА *диал. пренебр.* — вж. ГЛАВАТА МИ Е КУХА *пренебр.*

ТИКВЕНА ГЛАВА *пренебр.* — вж. ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

ТИКВИ И БЪРДОКВИ *диал. пренебр.* — вж. ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*

ТИНТИРИ-МИНТИРИ — вж. ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*

ТИХА ВОДА СЪМ — Прикрит, потаен човек съм, привидно добър, кротък и смирен, но в действителност непредвидим и опасен. *Тя е тиха вода, действа подмолно и не знаеш кога може да ти забие нож в гърба.*

— **тих въглен съм • покрит въглен съм • като вода под плява съм • под пепелец огнец съм** *диал.* **• под пепелец въгленец съм** *диал.* **• нося дяволчета в пазва‹та си› • дяволите мътят в мене** *диал.*

ТИХ ВЪГЛЕН СЪМ — вж. ТИХА ВОДА СЪМ

ТИЧАМ ПРЕЗ ПРОСОТО *диал.* — вж. ВЪРВЯ ПРЕЗ ПРОСОТО

ТОВА БАБА ЗНАЕ, ТОВА СИ И БАЕ — За човек, който постъпва, както е свикнал, упорито настоява на своето, не се вслушва в мнението и съветите на другите, не желае да възприеме нещо ново. *Тя си е въобразила, че брат ѝ постъпва нечестно спрямо нея и няма да можеш да я убедиш в обратното, това баба знае, това си и бае.*

— **едно ‹си›** баба знае, **едно ‹си›** бае **• така (толкова)** баба знае, **така (толкова)** бае **• тъй** знае баба, **тъй** бае **• колко знае баба, толкова и бае •** баба **си** знае бабината (бабешката) **• така** знае дядо да бае **• зная си своето (своята) • зная си тая • ‹все› една‹та› си зная • карам си на своята свирка • държа ‹си› на своето •** стоя **‹си› на своето (своята) •** оставам **‹си›/** остана **‹си› на своето**

ТОВАРЕН КОН — вж. КИРАДЖИЙСКИ КОН

ТОВАРНО МАГАРЕ — вж. КИРАДЖИЙСКИ КОН

ТОМА НЕВЕРНИ *книж.* — вж. НЕВЕРНИК ТОМА *книж.*

ТОПИ МИ СЕ СЪРЦЕТО — вж. КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

ТОПЛИ МИ СА ДЖОБОВЕТЕ — вж. БИЕ МЕ ПАРА̀ТА

ТОПЛО МИ Е КАТО ЛЕД В СТОМНА *диал. ирон.* — вж. КОВА КЛИНЦИ

ТОПЛЯ ЗМИЯ В ПАЗВАТА СИ — вж. ДЪРЖА ЗМИЯ В ПАЗВАТА СИ

ТОПЯ СЕ КАТО МАРТЕНСКИ СНЯГ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

ТОПЯ СЕ КАТО СВЕЩ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

ТОРБА КОКАЛИ СЪМ — вж. ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ

ТОРБА ОТИШЪЛ, ТОРБА СИ ДОШЪЛ *диал. пренебр.* — вж. ТЕЛЕ ОТИШЪЛ, ВОЛ СЕ ВЪРНАЛ *пренебр.*

ТОЧА СПАНАЧНИК *диал. шег.* — вж. КАТО ЗАКЛАН спя

ТОЧА ЧАМСАКЪЗ *диал.* — вж. ОПЪВАМ УШИ ОТ ГЛАД

ТОЧ В ТОЧ *книж.* — вж. ЕДНО КЪМ ЕДНО

ТРАЙ, КОНЬО, ЗА ЗЕЛЕНА ТРЕВА (ТРЕВИЦА) *ирон.* — Казва се обикн. в отговор, когато съветват някого да изтърпи някакво лошо положение, като живее с надеждата за по-добри дни, а търпението му вече е изчерпано или не вярва, че ще настъпи по-добро бъдеще. *И ти вярваш, че всичко, което обещават политиците, ще стане? Трай, коньо, за зелена трева.*

— **трай, коньо, скоро е Гергьовден** *диал. ирон.* • **трай, коньо, скоро пролет иде** *диал. ирон* • **живей, коньо, за зелена трева** *диал. ирон.* • **не умирай ми, магарченце, до зелена тревица** *диал. ирон.*

ТРАЙ, КОНЬО, СКОРО Е ГЕРГЬОВДЕН *диал. ирон.* — вж. ТРАЙ, КОНЬО, ЗА ЗЕЛЕНА ТРЕВА (ТРЕВИЦА) *ирон.*

ТРАЙ, КОНЬО, СКОРО ПРОЛЕТ ИДЕ *диал. ирон.* — вж. ТРАЙ, КОНЬО, ЗА ЗЕЛЕНА ТРЕВА (ТРЕВИЦА) *ирон.*

ТРЕКВА МИ/ ТРЕКНЕ МИ ПРЕЗ УМА *диал.* — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ УМА (1 знач.)

ТРЕПВА МИ/ ТРЕПНЕ МИ СЪРЦЕТО — Внезапно се развълнувам, разчувствам, трогвам. *Когато му казаха, че го приемат в отбора, сърцето му трепна от радост.*

— **подскача ми/ подскочи ми сърцето** • **обръща ми се/ обърне ми се сърцето** • **преобръща ми се/ преобърне ми се сърцето** • **премята ми се/ преметне ми се сърцето** • **сърцето ми замира/ замре** • **дъхът ми замира/ замре**

ТРЕПЕРИ МИ РЪКАТА КАТО НА ЧИФУТИН *диал.* — вж. ТРЕПЕРЯ НАД ПАРА̀ТА

ТРЕПЕРИ МИ СЪРЦЕТО КАТО НА ПИЛЕ ‹ПЕРЦЕТО› — Много съм изплашен, силно се страхувам, боя. *Знам, че изпитът не е толкова страшен, а сърцето ми трепери като на пиле.*

— **треперят ми гащите • треперят ми мартинките • гони ме шубето** *жарг.*

ТРЕПЕРЯ НАД ЛЕВА (ЛЕВЧЕТО) — вж. ТРЕПЕРЯ НАД ПАРА̀ТА

ТРЕПЕРЯ НАД ПАРА̀ТА — Проявявам скъперничество, не обичам да давам пари; стиснат, скъперник съм. *Не се надявай, че ще получиш подарък от нея, нали знаеш как трепери над пара̀та.* ✧ *Той е от хората, които треперят над пара̀та и никога няма да се бръкнат да почерпят някого.*

— **треперя над стотинката • треперя над лева (левчето) • стискам си кесията • стискам пара̀та • броя стотинките • броя всяка стотинка • връзвам/ вържа в девет възела • свила ми се е змия в кесията • влязла ми е змия в кесията • не можеш орех ми измъкна из (от) ръката • стиснал съм се като кокоша тътка** *грубо* **• свил съм се като кокоши задник** *грубо* **• стиснал съм се като кокоше дупе** *грубо* **• цепя косъма ‹на две› • цепя влакното ‹на две› • цепя стотинката ‹на две› • стрижа яйцето • бръсна яйцето • стрижа яйцето за вълна • стрижа вълна от яйце • ако яйцето се стрижеше, той щеше да го бръсне • яйце да вземеш от него, и то жълтък няма • от него душа излиза, пари не излизат** *диал.* **• ръждясали са ми парите по кесията** *диал.* **• цепя конеца** *диал.* **• цепя сламката** *диал.* **• на Бога тамян не давам** *диал.* **• на дявола тамян не давам** *диал.* **• ‹и› греха си не давам** *диал.* **• не си пущам вълната** *диал.* **• стрижа комара** *диал.* **• стрижа мухата** *диал.* **• стрижа бълхите** *диал.* **• през джам сирене ближа (лижа)** *диал.* **• на водата малко вино турям** *диал.* **• и двете ноги в един папук обувам** *диал.* **• трепери ми ръката като на чифутин** *диал.* **• треса се като кокошка над просо** *диал.*

ТРЕПЕРЯ НАД СТОТИНКАТА — вж. ТРЕПЕРЯ НАД ПАРА̀ТА

ТРЕПЕРЯ ПРАХ ДА НЕ ПАДНЕ *върху някого* — Извънредно много се грижа за някого, пазя го от всичко лошо, старая се да му е добре. *Той много обича жена си и трепери прах да не падне върху нея.*

— **не давам/ дам прах (прашинка) да падне • не оставям/ оставя прах (прашинка) да падне • пазя прах да не падне • като писано яйце гледам • като шарено яйце гледам • като ровко (рохко) яйце гледам • нося на ръце • държа на ръце • вдигам и слагам на ръце**

ТРЕПЕРЯТ МИ ГАЩИТЕ — вж. ТРЕПЕРИ МИ СЪРЦЕТО КАТО НА ПИЛЕ ‹ПЕРЦЕТО›

ТРЕПЕРЯТ МИ МАРТИНКИТЕ — вж. ТРЕПЕРИ МИ СЪРЦЕТО КАТО НА ПИЛЕ ‹ПЕРЦЕТО›

ТРЕСА СЕ КАТО КОКОШКА НАД ПРОСО *диал.* — вж. ТРЕПЕРЯ НАД ПАРА̀ТА

ТРЕСКИ ЗА ДЯЛАНЕ имам — Имам сериозни недостатъци, слабости, отрицателни качества. *У него има доста трески за дялане, но иначе е добър човек.*

— криви дърва имам

ТРЕСНАЛО МИ Е ПЕРДЕТО *диал.* — вж. ПАДНАЛО МИ Е ПЕРДЕТО ОТ ОЧИТЕ

ТРИНАДЕСЕТ МЕСЕЦА, ТЕРСЕНЕ ГОДИНА — вж. НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА

ТРИСТА ЛАКЪРДИИ ЗА ПАРА̀ *простонар.* — вж. МНОГО ШУМ ЗА НИЩО

ТРИЦИ ДА ЯДЕ *пред някого (или самост.)* — С много по-малки достойнства е пред някого. (Употребява се за изразяване на възхищение от лицето, с което се прави сравнението). *Той е много богат, ти трици да ядеш пред него.* ✧ *Не ми я хвали като добра готвачка, тя трици да яде пред жена ми, която е майсторка в тази област.*

— ряпа да яде • праз лук да яде • халва да яде • пасти да яде • не мога да се меря на (с) малкия пръст *на някого* • не мога да стъпя на малкия пръст *на някого* • не струвам колкото малкия пръст *на някого* • не мога да се намажа на малкия пръст *на някого* • не съм нито на малкия пръст *на някого* • не мога да се меря на кутрето *на някого* • не мога да стъпя на кутрето *на някого* • не мога да капна вода на малкия пръст *на някого диал.* • не мога да полея ‹вода› на малкия пръст *на някого диал.* • не мога да ‹се› напия вода на малкия пръст *на някого диал.* • не мога да се меря с мишена *на някого* • не стигам до пъпа *на някого* • не мога да вържа цървулите *на някого* • не мога да вържа ‹ремъка на› обувките (обущата) *на някого* • не мога да изтрия обувките (обущата) *на някого* • не мога да обърна обувките (обущата) *на някого* • не мога да обърна чехъла (чехлите) *на някого* • не съм достоен да обърна чехъла *на някого* • не съм достоен да вържа връзките на обувките *на някого* • не съм достоен да развържа връзките на обувките *на някого* • не съм достоен да развържа сандалите *на някого* • не съм достоен да развържа вървите *на някого*

ТРИЯ ДЛАНИ — вж. ПОТРИВАМ ‹СИ›/ ПОТРИЯ ‹СИ› РЪЦЕ‹ТЕ› (1 и 2 знач.)

ТРИЯ ЛУК НА ГЛАВАТА *на някого* — вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА

ТРИЯ ЛУК ПО НОСА *на някого* — вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА

ТРИЯ СИ ГО НА (О) ГЛАВАТА *пренебр.* — вж. ТЪРКАМ СИ ГО НА (О) ГЛАВАТА *пренебр.*

ТРИЯ СИ ЗЪБИТЕ *диал. неодобр.* — вж. ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*

ТРИЯ ‹СИ› РЪЦЕ‹ТЕ› — вж. ПОТРИВАМ ‹СИ›/ ПОТРИЯ ‹СИ› РЪЦЕ‹ТЕ› (1 и 2 знач.)

ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА *на някого* — Натяквам на някого за нещо, измъчвам някого с непрекъснати укори за нещо, упреквам някого. *Баща ми пак ще ми трие сол на главата, че не съм изпълнил нарежданията му. ✧ Тази вечер си беше пийнал повече и жена му му три сол на главата. ✧ Ти ме накара да напусна фирмата, а сега ми триеш сол на главата, че нямаме пари.*

— **търкам сол на главата • чукам сол на главата • кълцам сол на главата • меля сол на главата • натърквам/ натъркам сол на главата • трия лук на главата • кълцам лук на главата • чукам лук на главата • чукам пипер на главата • трия сол на носа • трия лук по носа • вършея тръни на главата • опявам на главата • бая на главата • вадя очите • бода очите • бъркам в очите • тикам в очите • въвирам/ въвра в очите • навирам/ навра в очите • набивам/ набия в очите • увирам/ увра в очите** *диал.* **• въвирам/ въвра в носа • завирам/ завра в носа • навирам/ навра в носа • тикам в носа**

ТРИЯ СОЛ НА НОСА *на някого* — вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА

ТРОВЯ ДНИТЕ *на някого* — вж. ТРОВЯ ЖИВОТА

ТРОВЯ ДУШАТА *на някого* — вж. ТРОВЯ ЖИВОТА

ТРОВЯ ЖИВОТА *на някого* — Създавам големи неприятности на някого, непрекъснато измъчвам някого, правя съществуването на някого непоносимо, тежко. *Постоянните кавги и разправии вкъщи ѝ тровеха живота. ✧ Съмненията, че тя му изневерява, му тровеха живота. ✧ Защо трябва да ѝ трови живота, като я кара да се грижи за стареца.*

— отравям/ отровя живота • правя черен живота • направям/ направя черен живота • зачерням/ зачерня живота • тровя дните • зачерням/ зачерня дните • направям/ направя черни дните • тровя кръвта • тровя душата • отравям/ отровя кръвта • отравям/ отровя душата (душицата) • ям душата • ям главата • изяждам/ изям душата (душицата) • въртя на ръжен • въртя на шиш • пека на ръжен • пека на шиш • пека на огън • пека душицата • връзвам/ вържа воденичен камък на врата • връзвам/ вържа воденичен камък на шията • окачвам/ окача воденичен камък на врата • окачвам/ окача воденичен камък на шията • слагам/ сложа воденичен камък на врата • слагам/ сложа воденичен камък на шията • слагам/ сложа воденичен камък на плещите • слагам/ сложа воденичен камък на раменете • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на гърба • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на плещите • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на раменете • стоварвам/ стоваря товар на гърба • стоварвам/ стоваря товар на плещите • стоварвам/ стоваря товар на раменете

ТРОВЯ КРЪВТА *на някого* — вж. ТРОВЯ ЖИВОТА

ТРОВЯ СИ КРЪВТА — Създавам си главоболия, силно се дразня, ядосвам се за нещо. *Тя цял ден се коси, трови си кръвта за това, че синът ѝ не си е взел изпита.* ✧ *Не си трови кръвта, не можеш да ѝ помогнеш с нищо.*

— хабя ‹си› нерви‹те› • късам си нервите • опъвам си/ опъна си нервите • скъсвам си/ скъсам си нервите • правя си черен живота • правя си лоша кръв *диал.*

ТРОПАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *диал. неодобр.* — вж. ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*

ТРОПАМ НА ОТВОРЕНА ВРАТА *книж.* — вж. ЧУКАМ НА ОТВОРЕНА ВРАТА *книж.*

ТРОПАМ НА ПОРТИТЕ (ПОРТАТА) — вж. ТРОПАМ ОТ ВРАТА НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

ТРОПАМ ОТ ВРАТА НА ВРАТА —

1. Ходя навсякъде да моля за милостиня, подаяние, помощ; прося. *До такава степен е изпаднала, че е принудена да тропа от врата на врата за подаяние.*

— чукам от врата на врата • хлопам от врата на врата • хлопам от порта на порта • тропам по (на) вратите (вратата) • чукам по (на) вратите (вратата) • хлопам по (на) вратите (вратата) • тропам на портите (портата) • чукам на портите (портата) • хлопам по (на) портите • протягам ръка[2] • подлагам ръка

2. Ходя навсякъде да моля настоятелно за подкрепа, помощ, да търся съдействие за нещо. *Трябваше да тропам от врата на врата, докато най-накрая получих разрешително за строеж на вилата.*

— **чукам от врата на врата • хлопам от врата на врата • хлопам от порта на порта • тропам по (на) вратите (вратата) • чукам по (на) вратите (вратата) • хлопам по (на) вратите (вратата) • тропам на портите (портата) • чукам на портите (портата) • хлопам по (на) портите • претривам/ претрия прага (праговете) • изтривам/ изтрия прага (праговете) • изтърквам/ изтъркам прага (праговете) • протривам/ протрия прага (праговете) • престъргвам/ престържа праговете**

ТРОПАМ ПО (НА) ВРАТИТЕ (ВРАТАТА) — вж. ТРОПАМ ОТ ВРАТА НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

ТРОПВАМ/ ТРОПНА НА ГЛАВАТА *на някого нещо* — вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ

ТРОПВАМ СЕ/ ТРОПНА СЕ НА ГЛАВАТА *на някого* — Неочаквано идвам, пристигам неканен у някого, натрапвам се на някого, създавайки му грижи, притеснения. *За празниците роднините на мъжа ѝ дойдоха от провинцията и ѝ се тропнаха на главата.*

— **изтърсвам се/ изтърся се на главата • тупвам се/ тупна се на главата • стоварвам се/ стоваря се на главата • натурвам се/ натуря се на главата**

ТРОСКОТ СЕ НЕ ГУБИ *ирон.* — вж. ЧЕРЕН ГОЛОГАН НЕ СЕ ГУБИ *ирон.*

ТРОША КОКАЛИТЕ *на някого* — вж. СТРОШАВАМ/ СТРОША КОКАЛИТЕ

ТРОША ОКОВИТЕ *на нещо книж.* — вж. РАЗБИВАМ/ РАЗБИЯ ОКОВИТЕ *книж.*

ТРОША СИ ГЛАВАТА — Излагам се на опасност, рискувам живота си; мога да пострадам, да си изпатя. *Кой би се съгласил да си троши главата из тези опасни пътища. ✧ Като е толкова своенравна, да си троши главата.*

— **чупя си главата • счупвам си/ счупя си главата • строшавам си/ строша си главата • разбивам си/ разбия си главата • счупвам си/ счупя си врата**

ТРОША СИ ЗЪБИТЕ *диал. неодобр.* — вж. ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*

ТРОША СИ КРАКАТА — вж. ИЗПОТРЕПВАМ СИ/ ИЗПОТРЕПЯ СИ КРАКАТА

ТРОША СИ ПРЪСТИТЕ *диал.* — вж. ЧУПЯ ПРЪСТИ‹ТЕ СИ›

ТРУПАМ ЛОЙ — вж. ПЛУВАМ КАТО БЪБРЕК В ЛОЙ

ТРЪГВА/ ТРЪГНЕ ‹КАТО› ПО ВОДА — вж. ТРЪГВА/ ТРЪГНЕ ‹КАТО› ПО МЕД И МАСЛО

ТРЪГВА/ ТРЪГНЕ ‹КАТО› ПО МЕД И МАСЛО и ТРЪГВА/ ТРЪГНЕ ‹КАТО› ПО МАСЛО — Без пречки и затруднения, безпроблемно, лесно започва да се извършва, да става нещо. *Убеден съм, че нещата ще се уредят в наша полза и всичко ще тръгне по мед и масло.* ✧ *В началото семейният ѝ живот тръгна като по масло.*

— **тръгва/ тръгне ‹като› по вода • потича/ потече ‹като› по мед и масло • потича/ потече ‹като› по вода • ‹като› по вода върви • тече ‹като› по мед и масло • тече по вода • върви ‹като› по мед и масло • върви ‹като› по масло • върви ‹като› по мед • върви ‹като› по ноти**

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА В КРАК *с някого или нещо* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В КРАК

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА В (ПО, ИЗ) ПРАВИЯ ПЪТ и ТРЪГВАМ ‹СИ›/ ТРЪГНА ‹СИ› В ПЪТЯ — Отказвам се от лошите си навици и започвам да живея и да постъпвам по установените норми и изисквания; поправям се, вразумявам се. *Надявам се, че най-после ще престане да върши глупости и щуротии и ще тръгне в правия път.*

— **влизам/ вляза в правия ‹път› • влизам/ вляза в пътя • влизам/ вляза в релси‹те› • вземам/ взема правия път** *диал.* **• тръгвам/ тръгна наред с хората • дойде ми умът ‹в главата› • идва ми (иде ми) умът ‹в главата› • дойде ми акълът ‹в главата› • идва ми (иде ми) акълът ‹в главата› • дойде ми акълът на място‹то си› • дойде ми умът в куфалницата** *пренебр.* **• дойде ми пипето ‹в главата›** *пренебр.* **• идва ми (иде ми) пипето ‹в главата›** *пренебр.* **• увира ми/ уври ми главата**

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА НАРЕД С ХОРАТА — вж. ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА В (ПО, ИЗ) ПРАВИЯ ПЪТ

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО АКЪЛА *на някого неодобр.* — вж. ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО УМА *неодобр.*

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО ВОДАТА (ВОДИТЕ) *на някого диал.* — вж. ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО ГАЙДАТА

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО ГАЙДАТА *на някого* — Изпълнявам безропотно желанията и заповедите на някого, послушвам някого, правя, направям това, което той иска. *Защо си тръгнала по гайдата на мъжа си да продавате къщата.* ✧ *Не тръгна ли по гайдата му, шефът ще ме уволни.*

— **тръгвам/ тръгна по свирката • повеждам се/ поведа се по гайдата • повеждам се/ поведа се по свирката • вървя по гайдата • вървя по свирката • вървя по волята • играя по гайдата • играя по свирката • ходя по гайдата • ходя по кефа • вървя по водата • ходя по водата • тръгвам/ тръгна по водата (водите)** *диал.* **• уйдисвам/ уйдисам по гайдата (на гайдите)** *диал.*

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО КОЛАТА *на някого неодобр.* — вж. ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО УМА *неодобр.*

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО КРИВ ПЪТ (ПО КРИВИ ПЪТИЩА) — вж. ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО ЛОШ ПЪТ

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО ЛОШ ПЪТ — Започвам да върша лоши, осъдителни неща, да живея непочтено, неморално, нечестно. *Синът ѝ беше тръгнал по лош път, дружеше със съмнителни типове и по цели дни не се прибираше вкъщи.*

— **тръгвам/ тръгна по крив път (по криви пътища) • улавям/ уловя лош‹ия› път • хващам/ хвана лош‹ия› път • хващам/ хвана кривия път • криввам/ кривна по лош път • криввам/ кривна от правия път • вземам/ взема кривия път** *диал.* **• захващам/ захвана кривия път** *диал.* **• тръгвам/ тръгна по наклонена‹та› плоскост** *книж.* **• подхлъзвам се/ подхлъзна се по наклонена‹та› плоскост** *книж.* **• плъзвам се/ плъзна се по наклонена‹та› плоскост** *книж.* **• вървя по лош път • вървя по крив път (по криви пътища) • вървя по криви пътеки** *диал.* **• вървя по наклонена плоскост** *книж.* **• движа се по наклонена‹та› плоскост** *книж.*

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО НАКЛОНЕНА‹ТА› ПЛОСКОСТ *книж.* — вж. ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО ЛОШ ПЪТ

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО ПЪТЯ *на някого* — Започвам да постъпвам или да живея като някого, започвам да следвам примера на някого, да подражавам на някого. *Синът тръгна по пътя на баща си и също стана журналист.*

— **тръгвам/ тръгна по стъпките**

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО СВЕТА —

1. Заминавам, отправям се за някъде без определена посока (надалече и на различни места). *Ако му се удаде някога възможност, ще тръгне по света,*

ще обиколи различни страни и континенти.

— **тръгвам/ тръгна по широкия свят • забивам/ забия по света • улавям/ уловя света • хващам ‹си›/ хвана ‹си› света**

2. Заминавам някъде, забягвам някъде с намерението да не се върна повече. *След като не можа да си намери подходяща работа и нямаше перспектива за него, тръгна по света да си търси късмета.*

— **забивам/ забия по света • улавям/ уловя света • хващам ‹си›/ хвана ‹си› света • хващам си/ хвана си пътя • вземам си/ взема си пътя • поемам/ поема дългата • хващам/ хвана дългата • вземам си/ взема си очите • грабвам си/ грабна си очите • хващам си/ хвана си очите • вземам си/ взема си главата • хващам си/ хвана си главата • хващам/ хвана джендема • вземам си/ взема си мъглите • хващам/ хвана мъглите • забивам/ забия мъглите • вземам си/ взема си светилата** *диал.* **• хващам си/ хвана си светилата** *диал.* **• вземам си/ взема си пиргата (пиргите)** *диал.* **• хващам си/ хвана си тапарата** *диал.*

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО СВИРКАТА *на някого* — ВЖ. ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО ГАЙДАТА

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО СТЪПКИТЕ *на някого* — ВЖ. ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО ПЪТЯ

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО УМА *на някого неодобр.* — Постъпвам, действам изцяло под нечие влияние, повлиявам се напълно от някого. *Той тръгна по ума на лоши другари и пропадна. ✧ Умна жена си, а си тръгнала по ума на разни мошеници.*

— **повличам се/ повлека се по ума** *неодобр.* **• повеждам се/ поведа се по ума** *неодобр.* **• хващам се/ хвана се на ума** *неодобр.* **• тръгвам/ тръгна по акъла** *неодобр.* **• повличам се/ повлека се по акъла** *неодобр.* **• повеждам се/ поведа се по акъла** *неодобр.* **• хващам се/ хвана се на акъла** *неодобр.* **• уйдисвам/ уйдисам на акъла** *диал. неодобр.* **• водя се по ума** *неодобр.* **• вървя по ума** *неодобр.* **• влача се по ума** *неодобр.* **• водя се по акъла** *неодобр.* **вървя по акъла** *неодобр.* **• влача се по акъла** *неодобр.* **• тръгвам/ тръгна по колата** *на някого неодобр.* **• качвам се/ кача се** *на нечия* **кола • возя се** *на нечия* **кола**

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО ШИРОКИЯ СВЯТ — ВЖ. ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО СВЕТА (1 знач.)

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПРЕЗ ПРОСОТО — ВЖ. УДРЯМ/ УДАРЯ ГО (Я) ПРЕЗ ПРОСОТО

ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА СРЕЩУ (ПРОТИВ) ТЕЧЕНИЕТО *книж.* — вж. ВЪРВЯ СРЕЩУ (ПРОТИВ) ТЕЧЕНИЕТО *книж.*

ТРЪГНАЛО МИ Е МАГАРЕТО НИЗ БЪРДО *диал.* — вж. ВЪРВИ МИ КАТО НА МАРКО ТОТЕВ *ирон.*

ТРЪКВАМ/ ТРЪКНА КИБРИТА *на нещо диал.* — вж. ТЕГЛЯ КИБРИТА

ТРЪНЕН ВЕНЕЦ *книж.* — Мъка, страдание, тежко изпитание. *Когато го избраха за кмет, знаеше, че накрая може да го очаква трънен венец.*

— **горчива‹та› чаша • удар на съдбата** *книж.*

ТРЪНКИ И ГЛОГИНКИ *пренебр.* — вж. ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*

ТРЪСВАМ/ ТРЪСНА НА ГЛАВАТА *на някого нещо* — вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ

ТРЪШВАМ/ ТРЪШНА НА ЛЕГЛО *някого* — вж. ПОВАЛЯМ/ ПОВАЛЯ НА ЛЕГЛО

ТРЯБВА ДА ЗАРЕЖЕМ — вж. КЪДЕ ДА ЗАРЕЖЕМ

ТРЯНКА-ФЛЯНКА, БАБА СТАНКА *диал. пренебр.* — вж. ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*

ТУК‹А› ДА СИ ОСТАНЕ — Да се запази в тайна (за нещо поверено интимно). *Това, което ти казах за жена му, тук да си остане.*

— **между нас да си остане • между нас казано**

ТУПАМ ПО РАМОТО *някого* — вж. ПОТУПВАМ/ ПОТУПАМ ПО РАМОТО

ТУПАМ СЕ В ГЪРДИТЕ — Хваля се, самоизтъквам се, приписвам си заслуги. *Инвеститорът постоянно се тупа в гърдите колко много е допринесъл за развитието на предприятието.*

— **бия се в гърдите • удрям се в гърдите • бъхтя се в гърдите**

ТУПВАМ СЕ/ ТУПНА СЕ НА ГЛАВАТА *на някого* — вж. ТРОПВАМ СЕ/ ТРОПНА СЕ НА ГЛАВАТА

ТУРЯМ/ ТУРЯ БЪЛХА В УХОТО *на някого диал.* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА МУХА (МУХИ) В ГЛАВАТА (1 знач.)

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) В ДЖОБА СИ *някого* и **ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) В МАЛКИЯ СИ ДЖОБ** *някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА В ДЖОБА СИ

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) В ДУПКАТА *някого* — вж. НАТИКВАМ/ НАТИКАМ ЗАД РЕШЕТКИТЕ

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) В ЕДИН КОШ *всички, всичко* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА В ЕДИН КЮП

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) В ЕДИН КЮП *всички, всичко* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА В ЕДИН КЮП

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) В КОША (КОШЧЕТО) *нещо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ В КОША (КОШЧЕТО) (1 и 2 знач.)

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) В ОБЩИЯ КЮП *всички, всичко* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА В ЕДИН КЮП

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) В РЪКАТА *на някого нещо* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА В РЪКАТА

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) В ЧЕРНИЯ СПИСЪК *някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА В ЧЕРНИЯ ТЕФТЕР (ЧЕРНИТЕ ТЕФТЕРИ)

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) В ЧЕРНИЯ ТЕФТЕР (ЧЕРНИТЕ ТЕФТЕРИ) *някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА В ЧЕРНИЯ ТЕФТЕР (ЧЕРНИТЕ ТЕФТЕРИ)

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) В ШЕПАТА СИ *някого* — вж. ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НА МАЛКИЯ СИ ПРЪСТ

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) ВЪЖЕТО НА ШИЯТА *на някого* — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА ‹НА› ВЪЖЕТО

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) *някого* **ДА СЕ ПЕЧЕ НА ОГЪНЯ** — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НА ТОПА ‹НА УСТАТА›

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) ДИНЕНА КОРА *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ДИНЕНА КОРА (1 и 2 знач.)

ТУРЯМ/ ТУРЯ ДУША НА МЪКА *простонар.* — вж. НА ГЛАВАТА СИ СТЪПВАМ/ СТЪПЯ

ТУРЯМ/ ТУРЯ ЗНАК ЗА (НА) РАВЕНСТВО *между някои, между нещо и нещо друго книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ЗНАК ЗА (НА) РАВЕНСТВО *книж.*

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) КАПАК *на нещо* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КАПАК

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) КАТИНАР (КАТАНЕЦ) НА УСТАТА *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КАТИНАР (КАТАНЕЦ) НА УСТАТА

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) КОФАР НА УСТАТА *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КАТИНАР (КАТАНЕЦ) НА УСТАТА

ТУРЯМ/ ТУРЯ КРАЙ *на нещо* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ТОЧКА

ТУРЯМ/ ТУРЯ КРАЙ НА ЖИВОТА *на някого* — вж. СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО

ТУРЯМ/ ТУРЯ КРАЙ НА ЖИВОТА СИ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КРАЙ НА ЖИВОТА СИ

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) КРАК *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КРАК (1 и 2 знач.)

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) КРЪСТ *на нещо* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КРЪСТ

ТУРЯМ/ ТУРЯ ЛИЦЕ ПОД НОГИ *диал.* — вж. ПАДНАЛО МИ Е ПЕРДЕТО ОТ ОЧИТЕ

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) МАРКА *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА МАРКА

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) МАСЛО В ОГЪНЯ — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

ТУРЯМ/ ТУРЯ МЕРАК *на някого или на нещо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ МЕРАК

ТУРЯМ ‹МУ›/ ТУРЯ ‹МУ› ПЕПЕЛ ‹ОТГОРЕ› и **ТУРЯМ/ ТУРЯ ПЕПЕЛ** *на нещо* — Спирам да се занимавам с нещо, гледам да забравя нещо неприятно и да не му обръщам повече внимание. *Знам, че той много те засегна, но тури му пепел, не се настройвай срещу него.* ✧ *Хайде да турим пепел отгоре на тази неприятна история и повече да не мислим за нея.*

— **слагам ‹му›/ сложа ‹му› пепел • сипвам ‹му›/ сипя ‹му› пепел • посипвам ‹му›/ посипя ‹му› пепел • слагам му/ сложа му тапа** *жарг.* • **турям му/ туря му тапа** *жарг.*

ТУРЯМ МУ/ ТУРЯ МУ ТАПА *жарг.* — вж. ТУРЯМ ‹МУ›/ ТУРЯ ‹МУ› ПЕПЕЛ ‹ОТГОРЕ›

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НА ГЪРБА СИ *нещо* —

1. Обличам, нося някаква дреха. *Навън е студено, тури нещо на гърба си.* ✧ *Не знам за празника какво да туря на гърба си.*

— **слагам/ сложа на гърба си**

2. Напълнявам. *Каквото и да хапна, турям го на гърба си.* ✧ *Напоследък доста килограми си турил на гърба си.*

— **слагам/ сложа на гърба си • лепи се на гърба ми • лепи се на моя гръб • хвърлям/ хвърля ‹месо› на гърба си • връзвам/ вържа лой • събирам лой • оглаждам ‹си›/ огладя ‹си› косъма • заглаждам ‹си›/ загладя ‹си› косъма • заглаждам ‹си›/ загладя ‹си› козината • лъсвам/ лъсна косъма • лъсвам/ лъсна козината • позачервявам/ позачервя гребена • наклал съм врат • наклал се ‹като свиня›**

ТУРЯМ/ ТУРЯ НА ЕДНА ДЪСКА *някого или нещо с някой друг или с нещо друго* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ЕДНА ДЪСКА

ТУРЯМ/ ТУРЯ НА ЕДНА ПЛОСКОСТ *някого или нещо с някой друг или с нещо друго книж.* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ЕДНА ДЪСКА

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НА КАРТА *нещо* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НА КАРТА

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НА КРАК *някого или нещо* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА НА КРАК (1 и 2 знач.)

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НА̀КЪЛКА *на някого диал.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА МАРКА

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НА МАЛКИЯ СИ ПРЪСТ *някого* — Превъзхождам някого по способности, знания, постижения. *Тя е толкова умна и талантлива, че може всички нас да тури на малкия си пръст.*

— **слагам/ сложа на малкия си пръст • поставям/ поставя на малкия си пръст • турям/ туря (турвам/ турна) в шепата си • слагам/ сложа в шепата си • турям/ туря (турвам/ турна) в джоба си • турям/ туря (турвам/ турна)**

в малкия си джоб • слагам/ сложа в джоба си • слагам/ сложа в малкия си джоб • слагам/ сложа в малкото си джобче • затъквам/ затъкна на пояса си • захлупвам/ захлупя под корито‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) под корито‹то› • слагам/ сложа под корито‹то› • удрям/ ударя в (о) земята • удрям/ ударя òземи *нар.*

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НАМОРДНИК *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КАТИНАР (КАТАНЕЦ) НА УСТАТА

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НА МЯСТО‹ТО› *някого* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА МЯСТО‹ТО› (1, 2 и 3 знач.)

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НА НОГА *някого или нещо* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА НА КРАК (1 и 2 знач.)

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НА ОКО *някого* — Настройвам се враждебно към някого, нарочвам някого, започвам да го преследвам, тормозя, искам да му напакостя. *Директорът те е турил на око, внимавай, че можеш да пострадаш.*

— **вземам/ взема на око (очи) • вземам/ взема на мушка‹та си› • слагам/ сложа на мушка‹та› • вземам/ взема на мерник • вземам/ взема на прицел • вдигам/ вдигна мерник‹а›**[1] **• вземам/ взема на нишан** *остар* **• вземам/ взема на зъб • вземам/ взема на щик**

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НА ПИРОНА *нещо* — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА НА ПИРОНА

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НАСТРАНА (пари, някой лев и под.) — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НАСТРАНА

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НА ТОПА ‹НА УСТАТА› *някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НА ТОПА ‹НА УСТАТА›

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НАТЯСНО *някого* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НАТЯСНО

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НОГА *на някого диал.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КРАК (1 и 2 знач.)

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) ОГЛАВНИК *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ЮЗДА (1 и 2 знач.)

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) ОКО *на нещо или на някого* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ОКО

ТУРЯМ/ ТУРЯ ПЕЧАТ‹А СИ› *на нещо книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ПЕЧАТ‹ТА СИ› *книж.*

ТУРЯМ/ ТУРЯ ПОД ЕДИН ЗНАМЕНАТЕЛ *някого или нещо с някой друг или с нещо друго книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ПОД ЕДИН ЗНАМЕНАТЕЛ *книж.*

ТУРЯМ/ ТУРЯ ПОД КОЛЯНО *някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ПОД КОЛЯНО

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) ПОД КОРИТО‹ТО› *някого* — вж. ЗАХЛУПВАМ/ ЗАХЛУПЯ ПОД КОРИТО‹ТО› (1 и 2 знач.)

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) ПОД КРАКА‹ТА› СИ *някого* — Напълно подчинявам, покорявам някого, заставям го да изпълнява волята ми. *Изберат ли го за кмет, той ще тури под краката си цялото село.* ✧ *Свекървата е много властна и ще тури под крака си младото семейство.*

— **стъпвам/ стъпя на врата • стъпвам/ стъпя на шията • стъпвам/ стъпя на гушата • стъпвам/ стъпя на гърба • сядам/ седна на врата • сядам/ седна на шията • сядам/ седна на главата • турям/ туря (турвам/ турна) самар‹а› • поставям/ поставя на колене • превивам/ превия врата • извивам/ извия врата • прекършвам/ прекърша врата • навивам/ навия врата • свивам/ свия врата • навеждам/ наведа врата • навеждам/ наведа главата • навивам/ навия главата • нахлузвам/ нахлузя оглавник**

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) ПОД МИНДЕРА *нещо* — Оставям без внимание, не разглеждам нещо (обикн. молба, заявление, дело и под.). *Молбата ти за отпуска я туриха под миндера.* ✧ *Законопроектът на опозицията е турен под миндера и няма да бъде обсъждан.*

— **слагам/ сложа под миндера • поставям/ поставя под миндера • турям/ туря (турвам/ турна) в коша (кошчето) • хвърлям/ хвърля в коша (кошчето) • захвърлям/ захвърля в коша (кошчето)**

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) ПОД НОЖ *някого* — Убивам, унищожавам някого чрез посичане, клане. *Съществува опасност завоевателите да турят под нож населението на разбунтувания район.*

— **прекарвам/ прекарам под нож**

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) ПРЪСТ НА (В) РАНАТА *на някого* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ПРЪСТ НА (В) РАНАТА

ТУРЯМ/ ТУРЯ ПРЪТ В КОЛЕСНИЦАТА *на някого книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ПРЪТ В КОЛЕСНИЦАТА *книж.*

ТУРЯМ/ ТУРЯ ПРЪТ В ‹СПИЦИТЕ НА› КОЛЕЛОТО (КОЛЕЛАТА) *на някого книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ПРЪТ В КОЛЕСНИЦАТА *книж.*

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) РОГА *на някого* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РОГА

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) РЪКА *на нещо* — Обсебвам, присвоявам нещо, ставам негов собственик. *Подозираше съдружника си, че иска да тури ръка на парите му.*

— **слагам/ сложа ръка • слагам си/ сложа си пръста**

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) САМАР‹А› *на някого* — вж. СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА ВРАТА

ТУРЯМ СЕ НА ГОЛЯМАТА КЛЕЧКА *диал.* — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ БЕЛЕГ НА УХОТО — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ОБИЦА НА УХОТО

ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) БЕЛЯ НА ГЛАВАТА *с някого или с нещо (или самост.)* — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЯ НА ГЛАВАТА

ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) ВЪЖЕТО НА ВРАТА — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ПРИМКАТА НА ШИЯТА (1 и 2 знач.)

ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) ВЪЖЕТО НА ШИЯТА — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ПРИМКАТА НА ШИЯТА (1 и 2 знач.)

ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ ГЛАВАТА В КОНСКА‹ТА› ТОРБА *диал.* — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ГЛАВАТА В ТОРБАТА

ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) ГЛАВАТА В ТОРБАТА — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ГЛАВАТА В ТОРБАТА

ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) КАТИНАР (КАТАНЕЦ) НА УСТАТА — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ КЛЮЧ НА УСТАТА

ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) КЛЮЧ НА УСТАТА — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ КЛЮЧ НА УСТАТА

ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) КОФАР НА УСТАТА — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ КЛЮЧ НА УСТАТА

ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ КЪРПА НА УСТАТА — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ КЛЮЧ НА УСТАТА

ТУРЯМ ‹СИ›/ ТУРЯ ‹СИ› МАСКА‹ТА› *на някого или на нещо* — вж. НАДЯВАМ ‹СИ›/ НАДЯНА ‹СИ› МАСКА‹ТА›

ТУРЯМ ‹СИ› НА СЪРЦЕ‹ТО› *нещо* — вж. СЛАГАМ ‹СИ› НА СЪРЦЕ‹ТО›

ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) НА УМ‹А› (В УМА) *нещо* — Намислям си, наумявам си нещо, твърдо решавам да направя, да постигна нещо. *Майка му си беше турила на ум непременно да го ожени за това момиче. ✧ Като си тури на ума нещо, трудно може някой да го разубеди. ✧ Не си туряй в ума, че можеш да не ми върнеш парите.*

— **слагам си/ сложа си на ум‹а› (в ума) • имам ‹си› едно на ум • записвам си/ запиша си едно на ум • вземам/ взема на ум • набивам си/ набия си в ума • набивам си/ набия си в главата • набивам си/ набия си в акъла • навивам си/ навия си на ума • навивам ‹си›/ навия ‹си› на пръста •** турям си/ туря си на ухо *диал.*

ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ НА УХО *нещо диал.* — вж. ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) НА УМ‹А› (В УМА)

ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) ОБИЦА НА УХОТО — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ОБИЦА НА УХОТО

ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) ПРИМКА НА ВРАТА — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ПРИМКА НА ШИЯТА (1 и 2 знач.)

ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) ПРИМКА НА ШИЯТА — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ПРИМКА НА ШИЯТА (1 и 2 знач.)

ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) ТАРАЛЕЖ В ГАЩИТЕ — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ТАРАЛЕЖ В ГАЩИТЕ

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) СОЛ В РАНАТА *на някого* — вж. СИПВАМ/ СИПЯ СОЛ В РАНАТА

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) СПИРАЧКА *на някого или на нещо* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА СПИРАЧКА

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) ТОЧКА *на нещо* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ТОЧКА

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) УДАРЕНИЕ‹ТО› *върху нещо* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА УДАРЕНИЕ‹ТО›

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) ЮЗДА *някому или на нещо* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ЮЗДА (1 и 2 знач.)

ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) ЮЛАР‹А› *някому или на нещо* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ЮЗДА (1 и 2 знач.)

ТЪЙ ЗНАЕ БАБА, ТЪЙ БАЕ — вж. ТОВА БАБА ЗНАЕ, ТОВА СИ И БАЕ

ТЪКА СИ ПЛАТНОТО — Действам умело за постигане на целите си, подреждам така нещата, че да са в моя полза, в мой интерес. *Той отдавна си тъче платното, преориентира се към силните на деня и сега се готви за посланик.*

— **тъка си чергата • плета си кошницата (кошничката) • плета си мрежата (мрежите) • пека си работата • опичам си/ опека си работата • изтъкавам си/ изтъка си платното • изтъкавам си/ изтъка си чергата • оплитам си/ оплета си кошницата (кошничката) • изплитам си/ изплета си кошницата (кошничката) • изплитам си/ изплета си мрежата (мрежите) • плета си кошника** *диал.* **• оплитам си/ оплета си кошника** *диал.*

ТЪКА СИ ЧЕРГАТА — вж. ТЪКА СИ ПЛАТНОТО

ТЪНКО ПРЕДА *пред някого* — Скромно, притеснено, внимателно говоря и се държа пред някого. *Той се държи грубо с приятели и колеги, но пред началството тънко преде.*

— **ситно преда**

ТЪПЧА ГЛАВАТА *на някого* —

1. Опитвам се да убедя някого в нещо, да му внуша нещо. *Тя му тъпче главата с всякакви глупости и той напълно ѝ вярва.*

— **пълня главата • набивам/ набия в главата • натъпквам/ натъпча в главата • натъпквам/ натъпча мозъка • напълвам/ напълня главата • вбивам/ вбия в главата • наливам/ налея в главата • наливам/ налея в куфалницата** *пренебр.*

2. Поучавам, съветвам някого. *Майка му постоянно му тъпче главата със съвети как да си оправи отношенията с жена си.*

— **пълня главата • давам/ дам акъл • давам/ дам ум • уча на ум ‹и разум› • наливам/ налея ум ‹в главата› • наливам/ налея акъл ‹в главата› • напълвам/ напълня главата • натъпквам/ натъпча в главата • наливам/ налея в главата • натъпквам/ натъпча мозъка**

3. Мъча се да науча някого на нещо. *Тъпках му главата с математика и пак нищо не усвои.*

— **пълня главата • наливам/ налея в главата • наливам/ налея с фуния в главата • наливам/ налея в куфалницата** *пренебр.* **• натъпквам/ натъпча в главата • набивам/ набия в главата • вбивам/ вбия в главата**

ТЪПЧА НА ЕДНО ‹И СЪЩО› МЯСТО и **ТЪПЧА НА МЯСТО** — Не се развивам, не напредвам, в застой съм. *В професията си той не отбелязва никакъв напредък, все тъпче на едно място.*

— **влача се в опашката • мъкна се в опашката**

ТЪРКАЛЯН КАМЪК СЪМ *диал.* — вж. ДЯЛАН КАМЪК СЪМ

ТЪРКАМ СИ ГО НА (О) ГЛАВАТА *пренебр.* — Чудя се какво да правя с някого или с нещо, което не ми е нужно и не го искам. *За какво си ми домъкнал тези стари вестници, да си ги търкам на главата ли?* ✧ *За тази работа не са нужни толкова много работници, но като си ги извикал, търкай си ги на главата.*

— **трия си го на (о) главата** *пренебр.* **• чукам си го на (о) главата** *пренебр.* **• бия си го на (о) главата** *пренебр.* **• блъскам си го на (о) главата** *пренебр.* **• няма да правя туршия** *нещо* **• на туршия ли ще правя** *нещо* **• няма да варя чорба** *от нещо* **• чорба ли ще варя** *от нещо* **• няма да правя попара** *нещо* **• попара ли ще правя** *нещо*

ТЪРКАМ СОЛ НА ГЛАВАТА *на някого* — вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА

ТЪРКУЛВА МИ СЕ/ ТЪРКУЛНЕ МИ СЕ ГЛАВАТА — вж. ХВРЪКВА МИ/ ХВРЪКНЕ МИ ГЛАВАТА

ТЪРКУЛНАЛА СЕ ТЕНДЖЕРАТА, ТА СИ НАМЕРИЛА ЗАХЛУПАКА (ЗАХЛУПКАТА) *пренебр.* — вж. ТЪРКУЛНАЛО СЕ ГЪРНЕТО, ТА СИ НАМЕРИЛО ПОХЛУПАКА *пренебр.*

ТЪРКУЛНАЛА СЕ ТЕНДЖЕРАТА, ТА СИ НАМЕРИЛА КАПАКА *пренебр.* — вж. ТЪРКУЛНАЛО СЕ ГЪРНЕТО, ТА СИ НАМЕРИЛО ПОХЛУПАКА *пренебр.*

ТЪРКУЛНАЛА СЕ ТЕНДЖЕРАТА, ТА СИ НАМЕРИЛА ПОХЛУПАКА *пренебр.* — вж. ТЪРКУЛНАЛО СЕ ГЪРНЕТО, ТА СИ НАМЕРИЛО ПОХЛУПАКА *пренебр.*

ТЪРКУЛНАЛО СЕ ГЪРНЕТО, ТА СИ НАМЕРИЛО ЗАХЛУПАКА (ЗАХЛУПКАТА) *пренебр.* — вж. ТЪРКУЛНАЛО СЕ ГЪРНЕТО, ТА СИ НАМЕРИЛО ПОХЛУПАКА *пренебр.*

ТЪРКУЛНАЛО СЕ ГЪРНЕТО, ТА СИ НАМЕРИЛО КАПАКА *пренебр.* — вж. ТЪРКУЛНАЛО СЕ ГЪРНЕТО, ТА СИ НАМЕРИЛО ПОХЛУПАКА *пренебр.*

ТЪРКУЛНАЛО СЕ ГЪРНЕТО, ТА СИ НАМЕРИЛО ПОХЛУПАКА *пренебр.* — Употребява се за хора с еднакви недостатъци, които се събират, сближават, обединяват. *Двамата са изпечени мошеници, затова може би така бързо се харесаха и сприятелиха — търкулнало се гърнето, та си намерило похлупака.*

— **търкулнало се гърнето, та си намерило капака** *пренебр.* • **търкулнало се гърнето, та си намерило захлупака (захлупката)** *пренебр.* • **търкулнала се тенджерата, та си намерила похлупака** *пренебр.* • **търкулнала се тенджерата, та си намерила капака** *пренебр.* • **търкулнала се тенджерата, та си намерила захлупака (захлупката)** *пренебр.* • **краставите магарета през девет баира се подушват (помирисват)** *пренебр.* • **дошла краста при шуга** *диал. пренебр.*

ТЪРСЯ ВЪЛНА ПОД ЕЗИКА НА БЪЛХАТА *диал. ирон.* — вж. ТЪРСЯ ОТ ТРЪН ТРЕНДАФИЛ *ирон.*

ТЪРСЯ ВЪЛНА ПО ЯЙЦЕТО *диал. ирон.* — вж. ТЪРСЯ ОТ ТРЪН ТРЕНДАФИЛ *ирон.*

ТЪРСЯ ГРОЗДЕ НА ТРЪН *ирон.* — вж. ТЪРСЯ ОТ ТРЪН ТРЕНДАФИЛ *ирон.*

ТЪРСЯ ИГЛА В КУПА СЕНО — Полагам излишни, напразни усилия да открия, да намеря нещо обикн. дребно. *Как ще откриеш заявлението си сред тази огромна купчина книжа, все едно да търсиш игла в купа сено.*

— **търся игла в плява** • **търся игла в плевника** • **търся игла в сламеница**

ТЪРСЯ ИГЛА В ПЛЕВНИКА — вж. ТЪРСЯ ИГЛА В КУПА СЕНО

ТЪРСЯ ИГЛА В ПЛЯВА — вж. ТЪРСЯ ИГЛА В КУПА СЕНО

ТЪРСЯ ИГЛА В СЛАМЕНИЦА — вж. ТЪРСЯ ИГЛА В КУПА СЕНО

ТЪРСЯ КОСЪМ ПОД ЕЗИКА НА БЪЛХАТА *диал. ирон.* — вж. ТЪРСЯ ОТ ТРЪН ТРЕНДАФИЛ *ирон.*

ТЪРСЯ ЛИПОВИ ЯБЪЛКИ *ирон.* — вж. ТЪРСЯ ОТ ТРЪН ТРЕНДАФИЛ *ирон.*

ТЪРСЯ НА КУЧЕШКО ЛЕГЛО КОКАЛ *диал. ирон.* — вж. ТЪРСЯ ОТ ТРЪН ТРЕНДАФИЛ *ирон.*

ТЪРСЯ НА КУЧЕШКО ЛЕГОВИЩЕ КОКАЛ *диал. ирон.* — вж. ТЪРСЯ ОТ ТРЪН ТРЕНДАФИЛ *ирон.*

ТЪРСЯ НА ТРЪН КРАВАЙ *ирон.* — вж. ТЪРСЯ ОТ ТРЪН ТРЕНДАФИЛ *ирон.*

ТЪРСЯ НА ТРЪН ПРАСКОВИ *ирон.* — вж. ТЪРСЯ ОТ ТРЪН ТРЕНДАФИЛ *ирон.*

ТЪРСЯ ОГЪН НА ЛАНСКО ОГНИЩЕ *ирон.* — вж. ТЪРСЯ ОТ ТРЪН ТРЕНДАФИЛ *ирон.*

ТЪРСЯ ОГЪН НА ПУСТО ОГНИЩЕ *ирон.* — вж. ТЪРСЯ ОТ ТРЪН ТРЕНДАФИЛ *ирон.*

ТЪРСЯ ОГЪН НА СТАРО ОГНИЩЕ *ирон.* — вж. ТЪРСЯ ОТ ТРЪН ТРЕНДАФИЛ *ирон.*

ТЪРСЯ ОТ МЪРТЪВ КОН ПОДКОВИ *ирон.* — вж. ТЪРСЯ ОТ ТРЪН ТРЕНДАФИЛ *ирон.*

ТЪРСЯ ОТ ТРЪН ТРЕНДАФИЛ *ирон.* — Върша нещо безсмислено, безполезно, полагам напразни, безрезултатни усилия за нещо невъзможно, неосъществимо. *Онзи те изиграл, а ти се надяваш и се мъчиш да си върнеш парите, само търсиш от трън трендафил.* ✧ *Хората пари натрупаха, а ти търсиш от трън трендафил.*

— **търся на трън праскови** *ирон.* • **търся грозде на трън** *ирон.* • **търся на трън кравай** *ирон.* • **търся липови ябълки** *ирон.* • **търся от мъртъв кон подкови** *ирон.* • **търся от умрялото магаре петалата** *ирон.* • **търся огън на ланско огнище** *ирон.* • **търся огън на старо огнище** *ирон.* • **търся огън на пусто огнище** *ирон.* • **търся на кучешко легло кокал** *диал. ирон.* • **търся на кучешко леговище кокал** *диал. ирон.* • **търся у кьосето брада и по дланта косми** *диал. ирон.* • **търся вълна по яйцето** *диал. ирон.* • **търся вълна под езика на бълхата** *диал. ирон* • **търся косъм под езика на бълхата** *диал. ирон.* • **гоня вятъра** • **гоня този (тоя), дето (що) духа** • **гоня мъглите** • **гоня облаците** • **гоня Михаля** • **гоня босите** *диал.*

ТЪРСЯ ОТ УМРЯЛОТО МАГАРЕ ПЕТАЛАТА *ирон.* — вж. ТЪРСЯ ОТ ТРЪН ТРЕНДАФИЛ *ирон.*

ТЪРСЯ ПОД ВОЛА ТЕЛЕ — Проявявам прекалена придирчивост, полагам преднамерено и упорито усилие да открия някакви нередности у някого или в нещо. *Той не е нарушил закона, само търсиш под вола теле.* ✧ *Не се заяждай с нея, не търси под вола теле, статията ѝ е добра и изводите ѝ са правилни.*

— **търся юне под бика** *диал.* • **търся под куче копеле** *диал.* • **сея на дъното ‹му› ряпа** • **сея на дъното ‹му› просо** • **сея на корена ‹му› ряпа** • **сея на корена ‹му› просо** • **гледам под зъбите** • **връзвам/ вържа кусур**

ТЪРСЯ ПОД КУЧЕ КОПЕЛЕ *диал.* — вж. ТЪРСЯ ПОД ВОЛА ТЕЛЕ

ТЪРСЯ СИ БЕЛЯТА ‹СЪС СВЕЩ› — Правя, върша нещо (обикн. неразумно или рисковано), с което сам си навличам неприятности, беди. *Търси си белята, като предизвиква мъжа си с явните си флиртове.* ✧ *Защо си търсиш белята и влизаш в разпра с този опасен човек?*

— **диря си белята ‹със свещ›** • **искам си белята** • **търся си го ‹със свещ›** • **прося си го като ‹топъл› хляб** • **навирам се/ навра се между шамарите** • **навирам се/ навра се между тоягите** • **вра се между шамарите** • **тикам се между тоягите** • **бутам се (бутвам се/ бутна се) у (между) шамарите** • **лягам/ легна под тоягата** • **лягам/ легна под дряновицата**

ТЪРСЯ СИ БОЯ — Държа се лошо, върша безобразия, с което предизвиквам да ме накажат, да ме набият. *Този хлапак е толкова дързък и нахален, че си търси боя.* ✧ *Детето е много непослушно и само си търси боя.*

— **диря си боя** • **прося си боя** • **прося си дървото** • **прося си тоягата** • **сърби ме гърбът ‹за тояга›** • **засърбял ме е гърбът ‹за тояга›** • **търся си лобута** *диал.*

ТЪРСЯ СИ ГО ‹СЪС СВЕЩ› — вж. ТЪРСЯ СИ БЕЛЯТА ‹СЪС СВЕЩ›

ТЪРСЯ СИ ЛОБУТА *диал.* — вж. ТЪРСЯ СИ БОЯ

ТЪРСЯ СИ ПЪПА *диал. ирон.* — вж. МЕРЯ УЛИЦИТЕ

ТЪРСЯ СМЕТКА *от (на) някого (или самост.)* — Изисквам от някого да отговаря за делата си, за постъпките си. *Той си въобразява, че никой няма да му търси сметка за безобразията, които върши.* ✧ *Нямаш право да ми търсиш сметка къде съм бил досега.*

— **искам сметка • диря сметка • държа отговорен** *книж.* **• държа сметка • потърсвам/ потърся сметка • поисквам/ поискам сметка • подирям/ подиря сметка • дръпвам/ дръпна за яката • пипвам/ пипна за яката • хващам/ хвана за яката • улавям/ уловя за яката • хващам/ хвана за врата • улавям/ уловя за врата • хващам/ хвана за шията • улавям/ уловя за шията • хващам/ хвана за ухото (ушите) • улавям/ уловя за ухото (ушите)**

ТЪРСЯ У КЬОСЕТО БРАДА И ПО ДЛАНТА КОСМИ *диал. ирон.* — вж. ТЪРСЯ ОТ ТРЪН ТРЕНДАФИЛ *ирон.*

ТЪРСЯ ЮНЕ ПОД БИКА *диал.* — вж. ТЪРСЯ ПОД ВОЛА ТЕЛЕ

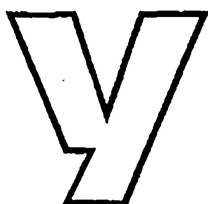

У БАЩА СИ ВРАТИ ВИДЯЛ ЛИ СИ? *неодобр.* — вж. У ВАС ВРАТИ НЯМА ЛИ? *неодобр.*

У ВАС ВРАТИ НЯМА ЛИ? *неодобр.* — Употребява се, когато някой влиза някъде, без да затваря вратата след себе си. *Пак остави отворена вратата, у вас врати няма ли?*

— **у баща си врати видял ли си?** *неодобр.* • **баща му няма врата** *неодобр.* • **сякаш че у баща му няма врата** *неодобр.* • **сякаш че не е имал къща, ни врата** *неодобр.*

УВЕСВАМ/ УВЕСЯ ГЛАВА — вж. УВИСВА МИ/ УВИСНЕ МИ НОСЪТ

УВЕСВАМ/ УВЕСЯ НОС — вж. УВИСВА МИ/ УВИСНЕ МИ НОСЪТ

УВИРАМ/ УВРА В ОЧИТЕ *на някого нещо диал.* — вж. НАВИРАМ/ НАВРА В ОЧИТЕ (2 и 3 знач.)

УВИРА МИ/ УВРИ МИ ГЛАВАТА — Ставам разумен, благоразумен; вразумявам се. *Най-после му увря главата, че трябва да учи.* ✧ *Кога най-после ще ти уври главата и няма да вършиш глупости.*

— **идва ми (иде ми) умът ‹в главата›** • **дойде ми умът ‹в главата›** • **идва ми (иде ми) акълът ‹в главата›** • **дойде ми акълът ‹в главата›** • **събирам си/ събера си ума ‹в главата›** • **събирам си/ събера си акъла ‹в главата›** • **дойде ми акълът на място‹то си›** • **идва ми (иде ми) пипето ‹в главата›** *пренебр.* • **дойде ми пипето ‹в главата›** *пренебр.* • **дойде ми умът в куфалницата** *пренебр.* • **влизам/ вляза в правия ‹път›** • **тръгвам/ тръгна в (по, из) правия път** • **влизам/ вляза в релси‹те›** • **вземам си/ взема си бележка** • **вземам ‹си›/ взема ‹си› урок**

УВИРАМ СЕ/ УВРА СЕ КАТО КОНСКА МУХА ПОД ОПАШКАТА *диал.* — вж. АКО ГО РАЗПЪДИШ ОТ ВРАТАТА, ТО СЕ НАВИРА ПРЕЗ ПРОЗОРЦИТЕ

УВИРАМ СИ/ УВРА СИ ГАГАТА *някъде* — вж. НАВИРАМ СИ/ НАВРА СИ НОСА

УВИРАМ СИ/ УВРА СИ ГЛАВАТА В КОНСКА‹ТА› ТОРБА *диал.* — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ГЛАВАТА В ТОРБАТА

УВИРАМ СИ/ УВРА СИ ГЛАВАТА В ТОРБАТА — вж. СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ГЛАВАТА В ТОРБАТА

УВИРАМ СИ/ УВРА СИ НОСА *някъде* — вж. НАВИРАМ СИ/ НАВРА СИ НОСА

УВИСВА МИ/ УВИСНЕ МИ НОСЪТ — Изпадам в отчаяние, униние, изгубвам кураж; отчайвам се, унивам. *Когато загубиха мача, на всички им увиснаха носовете.* ✧ *Защо ти е увиснал носът, неприятности ли имаш?*

— **клюмва ми/ клюмне ми носът • провисва ми/ провисне ми носът • клюмвам/ клюмна нос • увесвам/ увеся нос • обесвам/ обеся нос • провесвам/ провеся нос • оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) нос • обвесвам/ обвеся нос • клюмвам/ клюмна глава • оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) глава • отпускам/ отпусна глава • увесвам/ увеся глава • оборвам/ оборя глава • навеждам/ наведа глава • обвесвам/ обвеся глава • обвесвам/ обвеся врат • отпускам/ отпусна врат • обесвам/ обеся врат • клюмвам/ клюмна врат** *диал.* • **клепват ми/ клепнат ми ушите • падам/ падна духом** *книж.* • **отпадам/ отпадна духом** *книж.* • **попарва ме/ попари ме сланата**

УВИСВАМ/ УВИСНА НА БЕСИЛКАТА (БЕСИЛОТО) — Бивам обесен. *Такива престъпници като него трябва да увиснат на бесилката.*

— **увисвам/ увисна на въжето • намазвам/ намажа въжето • омазвам/ омажа въжето • облажвам/ облажа въжето** *диал.*

УВИСВАМ/ УВИСНА НА ВРАТА *на някого* —

1. Натрапвам се на някого да ме издържа материално и да се грижи за мене. *Той се страхува, че сестра му ще дойде от провинцията и ще увисне на врата му.*

— **увисвам/ увисна на шията • висвам/ висна на врата • висвам/ висна на шията • обесвам се/ обеся се на врата • обесвам се/ обеся се на шията • окачвам се (окачам се)/ окача се на врата • окачвам се (окачам се)/ окача се на шията • увисвам/ увисна на ръцете • увисвам/ увисна на главата • навързвам се/ навържа се на врата** *диал.*

2. Натрапвам се на някого с чувствата си или заставям някого да се ожени за мене. *Тя така му е увиснала на врата, че той ще бъде принуден да сключи брак с нея.*

— **увисвам/ увисна на шията • обесвам се/ обеся се на врата • обесвам се/ обеся се на шията • окачвам се (окачам се)/ окача се на врата • окачвам се (окачам се)/ окача се на шията • навързвам се/ навържа се на врата** *диал.*

УВИСВАМ/ УВИСНА НА ВЪЖЕТО — вж. УВИСВАМ/ УВИСНА НА БЕСИЛКАТА (БЕСИЛОТО)

УВИСВАМ/ УВИСНА НА ГЛАВАТА *на някого* — вж. УВИСВАМ/ УВИСНА НА ВРАТА (1 знач.)

УВИСВАМ/ УВИСНА НА КОСЪМ — вж. ВИСЯ НА КОСЪМ

УВИСВАМ/ УВИСНА НА РЪЦЕТЕ *на някого* — вж. УВИСВАМ/ УВИСНА НА ВРАТА (1 знач.)

УВИСВАМ/ УВИСНА НА ШИЯТА *на някого* — вж. УВИСВАМ/ УВИСНА НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

УГАСВА МИ/ УГАСНЕ МИ ЗВЕЗДАТА[1] *книж.* — вж. ЗАЛЯЗВА МИ/ ЗАЛЕЗЕ МИ ЗВЕЗДАТА *книж.*

УГАСВА МИ/ УГАСНЕ МИ ЗВЕЗДАТА[2] *диал.* — вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

УДАВЯМ/ УДАВЯ В КРЪВ *нещо книж.* — Потушавам, ликвидирам нещо с голяма жестокост и кръвопролитие. *Селските бунтове бяха удавени в кръв.*

— **потопявам/ потопя в кръв** *книж.*

УДАРЕН В ГЛАВАТА — Умопобъркан, смахнат, ненормален. *Пази се от него, изглежда ми ударен в главата.*

— **ударен с мокър парцал • ударен с мокър пещемал** *диал.* **• ударен с мокър чорап** *жарг.*

УДАРЕН В УСТАТА — вж. ЦАПНАТ В УСТАТА

УДАРЕН С МОКЪР ПАРЦАЛ — вж. УДАРЕН В ГЛАВАТА

УДАРЕН С МОКЪР ПЕЩЕМАЛ *диал.* — вж. УДАРЕН В ГЛАВАТА

УДАРЕН С МОКЪР ЧОРАП *жарг.* — вж. УДАРЕН В ГЛАВАТА

УДАРЕН СЪМ В УСТАТА — Не умея да говоря, не мога да се изразявам добре. *Какъв адвокат се готви да става, като е ударен в устата.*

— **вързан съм в езика • вързан ми е езикът • вързан съм в устата • вързана ми е устата • нямам дар слово** *книж.* **• нямам чене • нямам уста • не мога да си завъртя езика • не мога да си отворя устата • две думи накръст не мога да кажа • две приказки накръст не мога да кажа • две думи ‹накръст› не мога да вържа • не мога да кажа две думи • не мога да кажа две приказки • ‹и› три не мога да кажа**

УДАРИ МЕ ГОРНИЯТ ‹ПРАГ›, ТА ВИДЯХ ДОЛНИЯ — вж. ЧУКНА МЕ ГОРНИЯТ ‹ПРАГ›, ТА ВИДЯХ ДОЛНИЯ

УДАРИ МИ ЧАСЪТ и УДАРИ МОЯТ ЧАС — вж. НАСТЪПИ МИ ЧАСЪТ (1 и 2 знач.)

УДАР НА СЪДБАТА *книж.* — Голямо нещастие, беда, страдание. *След смъртта на жена си рухна, не можа да понесе този удар на съдбата.*

— **горчива‹та› чаша • трънен венец** *книж.*

УДАР ПОД КРЪСТА — Неочаквана подла нападка, обвинение. *Вероятно и в тази предизборна кампания ще има случаи на непочтеност и неетичност, ще се разменят удари под кръста.*

— **удар под пояса**

УДАР ПОД ПОЯСА — вж. УДАР ПОД КРЪСТА

УДРЯМ/ УДАРЯ БАЛТИЯТА *на някого* —

1. Попречвам на някого да направи нещо, развалям плановете и намеренията му, провалям го. *Очакваше, че ще я включат в експедицията, но ѝ удариха балтията. ✧ Надявах се да ме допуснат до конкурса, но ми удариха балтията.*

— **тегля балтията • удрям/ ударя секирата**

2. *диал.* вж. ТЕГЛЯ НОЖА

УДРЯМ БАРАБАН‹А› — вж. БИЯ БАРАБАН‹А›

УДРЯМ/ УДАРЯ В БРЯГ *диал.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ НА (О) КАМЪК

У

УДРЯМ/ УДАРЯ В ГЛАВАТА — За спиртно питие — причинявам зашеметяване, главоболие; замайвам, упойвам. *Ракията е много силна, веднага удря в главата.*

— **бия в главата • блъсвам/ блъсна в главата**

УДРЯМ/ УДАРЯ В (О) ЗЕМЯТА *някого* — Надминавам, превъзхождам някого със своите постижения, успехи. *Така добре се е подготвил по математика, че ще удари в земята съучениците си.* ✧ *Тя има качествата на отлична състезателка, всички ни ще удари в земята.*

— **удрям/ ударя ȍземи** *нар.* • **затъквам/ затъкна на пояса си • захлупвам/ захлупя под корито‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) под корито‹то› • слагам/ сложа под корито‹то› • слагам/ сложа в джоба си • слагам/ сложа в малкия си джоб • слагам/ сложа в малкото си джобче • турям/ туря (турвам/ турна) в джоба си • турям/ туря (турвам/ турна) в малкия си джоб • слагам/ сложа на малкия си пръст • поставям/ поставя на малкия си пръст • турям/ туря (турвам/ турна) на малкия си пръст • слагам/ сложа в шепата си • турям/ туря (турвам/ турна) в шепата си**

УДРЯМ В ОЧИ — вж. ХВЪРЛЯМ СЕ/ ХВЪРЛЯ СЕ В ОЧИ‹ТЕ›

УДРЯМ/ УДАРЯ ГО НА ГЛУХО *диал.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

УДРЯМ/ УДАРЯ ГО НА ЖИВОТ — Отдавам се на удоволствия и развлечения, започвам да живея лекомислено, безотговорно, разюздано. *Откакто се разведе, ударил го е на живот, с компании скита по цели нощи.*

— **отпускам му/ отпусна му края • пускам/ пусна му края • удрям/ ударя му края** *диал.* • **удрям/ ударя го (я) през просото • тръгвам/ тръгна през просото • отрязвам/ отрежа през просото бос** *диал.* • **удрям/ ударя ‹я› през суровото гръсте** *диал.*

УДРЯМ/ УДАРЯ ГО (Я) ПРЕЗ ПРОСОТО — Започвам да постъпвам безотговорно, да правя каквото ми хрумне, да върша глупости, щуротии, като преставам да се интересувам от ред, приличие или законност. *Твоята приятелка го е ударила съвсем през просото, вече не подбира любовниците си.*

— **тръгвам/ тръгна през просото • отрязвам/ отрежа през просото бос** *диал.* • **удрям/ ударя ‹я› през суровото гръсте** *диал.* • **вървя през просото • карам през просото • тичам през просото** *диал.* • **отпускам му/ отпусна му края • пускам/ пусна му края • удрям/ ударя го на живот • удрям/ ударя му края** *диал.*

УДРЯМ/ УДАРЯ ДЕСЯТКАТА — вж. УЦЕЛВАМ/ УЦЕЛЯ ‹ПРАВО В› ДЕСЯТКАТА

УДРЯМ/ УДАРЯ ДЖАКПОТА — вж. УЦЕЛВАМ/ УЦЕЛЯ ‹ПРАВО В› ДЕСЯТКАТА

УДРЯМ/ УДАРЯ ДИНЕНА КОРА *някому диал.* — вж. ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА (1 и 2 знач.)

УДРЯМ/ УДАРЯ ДУЗПА‹ТА› *някому жарг.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ РИТНИК‹А› (1 и 2 знач.)

УДРЯМ/ УДАРЯ ДЪРВОТО *някому* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ РИТНИК‹А› (1 знач.)

УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ЕДИН› ДАЯК *някому простонар.* — вж. ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА›

УДРЯМ/ УДАРЯ ЕДИН ЗЪБ *на нещо* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА

УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ЕДНО› РАМО *на някого* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ‹ЕДНО› РАМО

УДРЯ МИ/ УДАРИ МИ БРАДВАТА НА (О, В) КАМЪК — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ НА (О) КАМЪК

УДРЯ МИ/ УДАРИ МИ КОСАТА НА (О, В) КАМЪК — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ НА (О) КАМЪК

УДРЯ МИ/ УДАРИ МИ СЕКИРАТА НА (О, В) КАМЪК — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ НА (О) КАМЪК

УДРЯМ КАМБАНАТА —

1. вж. БИЯ КАМБАНАТА (1 знач.)

2. вж. БИЯ БАРАБАН‹А›

УДРЯМ/ УДАРЯ КАТИНАРА (КАТАНЕЦА) *на нещо* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЛЮЧА

УДРЯМ/ УДАРЯ КЕЛЕПИРА — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЬОРАВОТО

УДРЯМ/ УДАРЯ КЕПЕНЦИТЕ *на нещо* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЛЮЧА

УДРЯМ/ УДАРЯ КИБРИТА *на нещо* — вж. ТЕГЛЯ КИБРИТА

УДРЯМ/ УДАРЯ КЛЮЧА *на нещо* — Прекратявам напълно работата обикн. на магазин, предприятие, заведение, учреждение и под.; затварям, закривам.

Търговията не върви и ще се принудя да ударя ключа на магазина. ✧ Предприятието фалира и преди месец му удариха ключа.

— **удрям/ ударя катинара (катанеца) • удрям/ ударя кофара • окачвам (окачам)/ окача катинара • окачвам (окачам)/ окача кофара • удрям/ ударя кепенците • пускам/ пусна кепенците • спускам/ спусна кепенците • затварям/ затворя кепенците**

УДРЯМ/ УДАРЯ КОФАРА *на нещо* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЛЮЧА

УДРЯМ/ УДАРЯ КРАК *на някого* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ РИТНИК‹А› (2 знач.)

УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо* — Изяждам нещо. *Ще ударя кътника на тази вкусна баница.*

— **удрям/ ударя един зъб • тегля един зъб**

УДРЯМ/ УДАРЯ КЬОРАВОТО — Успявам да спечеля, придобия или постигна нещо изгодно, добро обикн. по лесен начин, без особени усилия. *На разпродажбата ударих кьоравото, купих си страхотно палто почти на безценица.*

— **удрям/ ударя келепира • удрям/ ударя ямата • удрям/ ударя кьоравото шаранче** *диал.*

УДРЯМ/ УДАРЯ КЬОРАВОТО ШАРАНЧЕ *диал.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЬОРАВОТО

УДРЯМ/ УДАРЯ МЕРАК *на нещо или някого* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ МЕРАК

УДРЯМ/ УДАРЯ МУ КРАЯ *диал.* — вж. ОТПУСКАМ МУ/ ОТПУСНА МУ КРАЯ (1, 2 и 3 знач.)

УДРЯМ/ УДАРЯ НА (О) КАМЪК — Напразни се оказват усилията, трудът ми, надеждите ми, претърпявам неуспех в нещо, не успявам в нещо, излъгвам се в очакванията си. *Надяваше се да получи заем от банката, но удари на камък, отказаха му. ✧ Молбите ѝ да ѝ разрешат отпуск, за да замине при мъжа си в чужбина, удариха на камък.*

— **опирам/ опра на (о) камък • удрям/ ударя на твърдо • удря ми/ удари ми косата на (о, в) камък • удря ми/ удари ми брадвата на (о, в) камък • удря ми/ удари ми секирата на (о, в) камък • бия на камък** *диал.* **• удрям/ ударя в бряг** *диал.* **• излиза ми/ излезе ми крива сметката • направям си/ направя си криво сметката • направям си/ направя си погрешно сметката • сметката ми излиза/ излезе без кръчмаря • сметката ми е направена без кръчмаря • направям си/ направя си сметката без кръчмаря**

УДРЯМ/ УДАРЯ НАПРАВО — вж. РЕЖА НАПРАВО

УДРЯМ/ УДАРЯ НА ТВЪРДО — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ НА (О) КАМЪК

УДРЯМ/ УДАРЯ НОЖА *някому* — вж. ТЕГЛЯ НОЖА

УДРЯМ/ УДАРЯ ȮЗЕМИ *някого нар.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ В (О) ЗЕМЯТА

УДРЯМ/ УДАРЯ ОКО *на нещо или на някого* — Много харесвам нещо или някого, искам да притежавам нещо или някого. *Ударил е око на колата ми и иска да му я продам.* ✧ *Пази мъжа си от тази жена, че му е ударила око.*

— **хвърлям/ хвърля око • мятам/ метна око • турям/ туря (турвам/ турна) око • пада ми/ падне ми окото • хвърлям/ хвърля мерак • удрям/ ударя мерак • турям/ туря мерак • пада ми/ падне ми мерак** *диал.* • **сторвам/ сторя мерак** *диал.*

УДРЯМ/ УДАРЯ ПАРȦТА — вж. ПИПВАМ/ ПИПНА ПАРȦТА

УДРЯМ/ УДАРЯ ПО (В) ДЖОБА *някого* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ПО (В) КЕСИЯТА

УДРЯМ/ УДАРЯ ПО ЕДНА ЛАПА *с някого шег.* — вж. ОТСИЧАМ/ ОТСЕКА ПАЗАРЛЪКА

УДРЯМ/ УДАРЯ ПО ЕДНА РЪКА *с някого* — вж. ОТСИЧАМ/ ОТСЕКА ПАЗАРЛЪКА

УДРЯМ/ УДАРЯ ПО (В) КЕСИЯТА *някого* — Ощетявам материално някого, принуждавам някого да даде пари за нещо. *Новото увеличение на тока много ни удря по кесията.*

— **удрям/ ударя по (в) джоба • бъркам (бръквам/ бръкна) в кесията • бъркам (бръквам/ бръкна) в джоба • вкарвам/ вкарам в разноски**

УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПО› НЕРВИТЕ *на някого* — вж. КЪСАМ НЕРВИТЕ

УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого* — Засягам някого много болезнено, предизвиквам болезнени преживявания у някого. *Острите му думи я удариха право в сърцето.* ✧ *Ти я удари право в сърцето, като ѝ спомена за болестта ѝ.*

— **улучвам/ улуча ‹право› в сърцето • забивам/ забия нож в сърцето • бъркам (бръквам/ бръкна) с пръст в раната • бутам (бутвам/ бутна) пръст‹а› в раната • поставям/ поставя пръст на (в) раната • слагам/**

сложа пръст на (в) раната • турям/ туря (турвам/ турна) пръст на (в) раната • настъпвам/ настъпя по мазола • настъпвам/ настъпя *някого* по ‹най-› болното място

УДРЯМ/ УДАРЯ ПРЪТА *някому* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ РИТНИК‹А› (1 знач.)

УДРЯМ/ УДАРЯ РИТНИК‹А› *някому* —

1. Изгонвам, грубо изпъждам някого, отстранявам го от някъде. *Той вече не стъпва в клуба, изглежда са му ударили ритника.* ✧ *Той не изпълни възложената му задача и затова му удариха ритника.*

— давам/ дам ритник‹а› • посочвам/ посоча вратата • показвам/ покажа вратата • давам/ дам пътя • посочвам/ посоча пътя • показвам/ покажа пътя • давам/ дам двете пари • давам/ дам пръта ‹по гърба› • удрям/ ударя пръта • удрям/ ударя дървото • удрям/ ударя шута *грубо* • бия шута *грубо* • удрям/ ударя текмето *грубо* • ритам (ритвам/ ритна) текмето *диал. грубо* • подписвам/ подпиша паспорта • подписвам/ подпиша квитанцията • подписвам/ подпиша тескерето *диал.* • духвам/ духна под опашката • плюя под опашката • изхвърлям/ изхвърля на улицата • изхвърлям/ изхвърля на пътя • изхвърлям/ изхвърля като мръсно коте • изхвърлям/ изхвърля като парцал • изхвърлям/ изхвърля като кирлив фес *диал.* • давам/ дам посталите в ръка‹та› *диал.* • давам/ дам ментата *диал.* • давам/ дам вятъра *диал.* • давам/ дам трънката *диал.* • давам/ дам ливадите *диал.* • давам/ дам чехлите в ръцете *диал.* • давам/ дам обущата в ръцете *диал.* • удрям/ ударя дузпа‹та› *жарг.* • бия дузпата *жарг.*

2. Отблъсквам някого, преставам да се интересувам от някого, изоставям, зарязвам някого, с когото съм бил в близки отношения. *Ако жена му разбере, че ѝ изневерява, ще му удари ритника.* ✧ *Неочаквано за всички ни, той, вместо да се ожени за нея, ѝ удари ритника.*

— давам/ дам ритник‹а› • бия шута *грубо* • удрям/ ударя шута *грубо* • давам/ дам крак • удрям/ ударя крак • удрям/ ударя текмето *грубо* • ритам (ритвам/ ритна) текмето *диал. грубо* • удрям/ ударя дузпа‹та› *жарг.* • бия дузпата *жарг.* • пращам/ пратя по дяволите • изпращам/ изпратя по дяволите • запращам/ запратя по дяволите • оставям/ оставя по дяволите • пращам/ пратя на майната *грубо* • пращам/ пратя в джендема *простонар.* • пращам/ пратя поврага *диал. остар.*

УДРЯМ САМАРА, ДА СЕ СЕЩА КОБИЛАТА — вж. БИЯ САМАРА, ‹ДА СЕ СЕЩА МАГАРЕТО›

УДРЯМ САМАРА, ДА СЕ СЕЩА МАГАРЕТО — вж. БИЯ САМАРА, ‹ДА СЕ СЕЩА МАГАРЕТО›

УДРЯМ/ УДАРЯ САТЪРА *някому* — вж. ТЕГЛЯ НОЖА

УДРЯМ СЕ В ГЪРДИТЕ — вж. ТУПАМ СЕ В ГЪРДИТЕ

УДРЯМ/ УДАРЯ СЕКИРАТА *на някого* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ БАЛТИЯТА (1 знач.)

УДРЯМ/ УДАРЯ ТЕКМЕТО *на някого грубо* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ РИТНИК‹А› (1 и 2 знач.)

УДРЯМ ТЪПАН‹А› — вж. БИЯ БАРАБАН‹А›

УДРЯМ/ УДАРЯ УХО *диал.* — вж. ПРЕВРЪЩАМ СЕ/ ПРЕВЪРНА СЕ НА (В) СЛУХ

УДРЯМ ЧЕТКИ *някому* — вж. ПРАВЯ ВЯТЪР

УДРЯМ/ УДАРЯ ШУТА *на някого грубо* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ РИТНИК‹А› (1 и 2 знач.)

УДРЯМ/ УДАРЯ ЯМАТА — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЬОРАВОТО

УДРЯМ/ УДАРЯ ‹Я› ПРЕЗ СУРОВОТО ГРЪСТЕ *диал.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ГО (Я) ПРЕЗ ПРОСОТО

УДЪРЖАМ/ УДЪРЖА ВРЪХ *над някого или над нещо* — Получавам надмощие над някого или над нещо; побеждавам, надделявам. *В битката нашите бойци удържаха връх и отблъснаха неприятеля.*

— вземам/ взема връх • вземам/ взема преднина • излизам/ изляза отгоре

УДЪРЖАМ/ УДЪРЖА ФРОНТА — Отстоявам нещо, защитавайки убежденията си, делата си и не се поддавам на заплахи, нападки и под. *Стачниците ще удържат фронта и ще наложат своите искания на работодателя.* ✧ *Въпреки силния натиск на роднините й, тя удържа фронта и не продаде къщата.*

— държа фронта • отбивам/ отбия удара (ударите)

УЙДИСВАМ/ УЙДИСАМ НА АКЪЛА *на някого диал. неодобр.* — вж. ПОВЕЖДАМ СЕ/ ПОВЕДА СЕ ПО УМА *неодобр.*

УЙДИСВАМ/ УЙДИСАМ ПО ГАЙДАТА (НА ГАЙДИТЕ) *на някого диал.* — вж. ВЪРВЯ ПО ГАЙДАТА

У

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ БАЛКАНА — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ГОРАТА

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) СИ *някого* —

1. С хитрост, с коварство успявам да подлъжа, да подмамя някого и да го въвлека в непочтени дела. *С обещанията за бърза и лесна печалба успяха да го уловят в мрежите си и да го въвлекат в далаверите си.*

— **хващам/ хвана в мрежата (мрежите) си • заплитам/ заплета в мрежата (мрежите) си • оплитам/ оплета в мрежата (мрежите) си • вплитам/ вплета в мрежата (мрежите) си • улавям/ уловя в примките си • хващам/ хвана в примките си • заплитам/ заплета в примките си • оплитам/ оплета в примките си • вплитам/ вплета в примките си**

2. Успявам с хитрост да накарам някого да се влюби силно в мене, да се увлече сляпо по мене. *Тя така го е уловила в мрежата си, че той поискал развод от жена си.*

— **хващам/ хвана в мрежата (мрежите) си • заплитам/ заплета в мрежата (мрежите) си • оплитам/ оплета в мрежата (мрежите) си • вплитам/ вплета в мрежата (мрежите) си • улавям/ уловя в примките си • хващам/ хвана в примките си • заплитам/ заплета в примките си • оплитам/ оплета в примките си • вплитам/ вплета в примките си • завъртявам/ завъртя главата • завъртявам/ завъртя ума • завъртявам/ завъртя мозъка • завъртявам/ завъртя акъла • замайвам/ замая главата • замотавам/ замотая главата • омотавам/ омотая ума • омотавам/ омотая акъла • забърквам/ забъркам главата • забърквам/ забъркам ума • забърквам/ забъркам акъла • вземам/ взема ума • вземам/ взема акъла • прибирам/ прибера ума** *жарг.* • **прибирам/ прибера акъла** *жарг.*

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ В ПРИМКИТЕ СИ *някого* — вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) СИ (1 и 2 знач.)

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ ГОРАТА — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ГОРАТА

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ ДВАТА КРАЯ *на нещо* — вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ ДИКИШ *за нещо* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ДИКИШ

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ ДИРЯТА (ДИРИТЕ) *на някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ДИРЯТА (ДИРИТЕ)

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ ДЯВОЛА ЗА РОГАТА — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА БИКА ЗА РОГАТА

УЛАВЯМЕ СЕ/ УЛОВИМ СЕ ГУША ЗА ГУША — вж. ХВАЩАМЕ СЕ/ ХВАНЕМ СЕ ЗА ГУШАТА (ГУШИТЕ)

УЛАВЯМЕ СЕ/ УЛОВИМ СЕ ЗА ГУШАТА (ГУШИТЕ) — вж. ХВАЩАМЕ СЕ/ ХВАНЕМ СЕ ЗА ГУШАТА (ГУШИТЕ)

УЛАВЯМЕ СЕ/ УЛОВИМ СЕ ЗА КОСИТЕ — вж. ХВАЩАМЕ СЕ/ ХВАНЕМ СЕ ЗА ГУШАТА (ГУШИТЕ)

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ ЗА ВРАТА *някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ЯКАТА

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ ЗА ГУШАТА *някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ГУШАТА

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ ЗА УХОТО (УШИТЕ) *някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ЯКАТА

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ ЗА ШИЯТА *някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ЯКАТА

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ ЗА ЯКАТА *някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ЯКАТА

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ —

1. *Някому.* Узнавам какво върши някой, къде е отишъл или намирам някъде някого, който е забягнал или се е укрил. *Престъпниците успяха да избягат и сега полицията трудно ще им улови края.*

— **хващам/ хвана края • улавям/ уловя дирята (дирите) • хващам/ хвана дирята (дирите) • влизам/ вляза в дирите (дирята) • попадам/ попадна в (по) дирята (дирите) • улавям/ уловя следите • хващам/ хвана следите • попадам/ попадна на следите**

2. *На нещо.* вж. УЛАВЯМ/УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо* — Узнавам, разбирам всичко за нещо, което не ми е било много ясно или е било объркано. *Историята около тази далавера е много мътна, но най-после успях да уловя края на конците и да разбера кои са истинските виновници.*

— **улавям/ уловя двата края • улавям/ уловя края • хващам/ хвана края • намирам/ намеря края**

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ ЛОШ‹ИЯ› ПЪТ — вж. ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО ЛОШ ПЪТ

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ НАТЯСНО *някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА НАТЯСНО

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ ПЛАНИНАТА — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ГОРАТА

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ ‹ПРАВО› ЗА СЪРЦЕТО *някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ‹ПРАВО› ЗА СЪРЦЕТО

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ СВЕТА — вж. ХВАЩАМ ‹СИ›/ ХВАНА ‹СИ› СВЕТА (1 и 2 знач.)

УЛАВЯМ СЕ/ УЛОВЯ СЕ В КАПАНА — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ В КАПАН‹А› (1 и 2 знач.)

УЛАВЯМ СЕ/ УЛОВЯ СЕ В КЛОПКА‹ТА› — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ В КАПАН‹А› (1 и 2 знач.)

УЛАВЯМ СЕ/ УЛОВЯ СЕ В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) *на някого* — вж. ПОПАДАМ/ ПОПАДНА В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ)

УЛАВЯМ СЕ/ УЛОВЯ СЕ В ПРИМКАТА — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ В КАПАН‹А› (1 и 2 знач.)

УЛАВЯМ СЕ/ УЛОВЯ СЕ ЗА ГЛАВАТА — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ ЗА ГЛАВАТА (1 и 2 знач.)

УЛАВЯМ СЕ/ УЛОВЯ СЕ ЗА ДУМАТА — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ ЗА ДУМАТА

УЛАВЯМ СЕ/ УЛОВЯ СЕ ЗА ПРИКАЗКАТА — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ ЗА ДУМАТА

УЛАВЯМ СЕ/ УЛОВЯ СЕ ЗА СЛАМКА‹ТА› — вж. ЛОВЯ СЕ ЗА СЛАМКА‹ТА›

УЛАВЯМ СЕ/ УЛОВЯ СЕ КАТО СЛЕПЕЦ ЗА ТОЯГА *за някого или нещо* — Изцяло възлагам надеждите си на някого или на нещо като единствена възможност за постигане на някаква цел. *Той си е въобразил, че само аз мога да му помогна и се е уловил за мене като слепец за тояга.*

— **хващам се/ хвана се като слепец (слепия) за тояга • държа се като слепец (слепия) о (за) тояга‹та›**

УЛАВЯМ СЕ/ УЛОВЯ СЕ НА ВЪДИЦАТА *на някого* — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА

УЛАВЯМ СЕ/ УЛОВЯ СЕ НА ХОРОТО — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ХОРОТО

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ СЛЕДИТЕ *на някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА СЛЕДИТЕ

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ СПАТИИТЕ *на някого* — вж. РАЗКРИВАМ/ РАЗКРИЯ СПАТИИТЕ

УЛАВЯМ/ УЛОВЯ ШУМАТА — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ГОРАТА

УЛОВИ ЕДНОГО ЗА КРАКАТА, ТА УДРЯЙ ДРУГИГО ПО ГЛАВАТА *неодобр.* — вж. ХВАНИ ЕДИНИЯ, УДАРИ ДРУГИЯ *неодобр.*

УЛУЧВАМ/ УЛУЧА ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО

УМЕН В КРАКАТА *ирон.* — вж. УМЕН КАТО ГЪСКА *ирон.*

УМЕН КАТО ГЪСКА *ирон.* — Много глупав. *Жена му е хубавичка, но умна като гъска, само глупости говори.*

— като гъска глупав • като патка (патица) глупав • като шаран глупав • умен в краката *ирон.* • лек в главата • ритнат в акъла *подигр.* • с кокоши ум *ирон.* • без ‹капка› мозък ‹в главата› • без акъл ‹в главата› • без глава на раменете • като галош тъп • като калевра тъп *остар.* • като запушалка глупав *жарг.* • слаб на акъл *диал.*

УМИВАМ/ УМИЯ ЛИЦЕТО *на някого* — Снемам от някого несправедливи и необосновани обвинения, мнения, клевети, възстановявам доброто име на някого; спасявам обикн. с делата си някого от срам. *Той успя да събере достатъчно доказателства за невинността на сина си и да умие лицето му.* ✧ *С великолепната си игра, той уми лицето на целия отбор.*

— измивам/ измия лицето • умивам/ умия очите • умивам/ умия срама от лицето • умивам/ умия срама ‹от челото› • избърсвам/ избърша срама ‹от челото› • изтривам/ изтрия срама ‹от челото› • снемам/ снема вината • изкарвам/ изкарам чист

УМИВАМ/ УМИЯ ОЧИТЕ *на някого* — вж. УМИВАМ/ УМИЯ ЛИЦЕТО

УМИВАМ/ УМИЯ СРАМА ОТ ЛИЦЕТО *на някого* — вж. УМИВАМ/ УМИЯ ЛИЦЕТО

УМИВАМ/ УМИЯ СРАМА ‹ОТ ЧЕЛОТО› *на някого* — вж. УМИВАМ/ УМИЯ ЛИЦЕТО

УМИРАМ/ УМРА ОТ СМЯХ — Смея се много и неудържимо. *Той разказваше такива комични истории, че всички умираха от смях.*

— **превивам се/ превия се от смях • заливам се/ залея се от смях • люлея се от смях**

УМ — МОРЕ, АКЪЛ — БРЪСНАЧ *подигр.* — Употребява се за постъпка или проява, която е много глупава, неразумна или неуместна. *Голяма глупост е, че си му казала за нашия разговор. Ум — море, акъл — бръснач!*

— **акъл — море, ‹ум — бръснач›** *подигр.* • **акъл — море, глава — шамандура** *подигр.* • **акъл на буци** *ирон.* • **акъл за круши** *ирон.* • **акъл — море, ум — брич** *диал. остар. подигр.* • **ум — море, глава — кофа** *жарг. подигр.* • **акъл — море, глава — кофа** *жарг. подигр.* • **акъл — море, глава — паве** *жарг. подигр.*

УМ — МОРЕ, ГЛАВА — КОФА *жарг. подигр.* — вж. УМ — МОРЕ, АКЪЛ — БРЪСНАЧ *подигр.*

У МОРЕ ДА ГО ХВЪРЛИШ, И МОРЕТО ЩЕ ГО ИЗХВЪРЛИ *диал.* — вж. ДА ГО ПОМИРИШЕШ, НОСЪТ ТИ ОКАПВА

УМРЯ МАРКО — вж. УМРЯ ТЯ ‹ТАЯ›

УМРЯ ТЯ ‹ТАЯ› — Вече няма да бъде по предишному; нещата се промениха. *Умря тя тая да ти давам пари назаем, а ти да не ги връщаш, повече няма да получиш нищо от мене.*

— **свърши ‹се› тя ‹тая› • умря Марко • беше тя ‹тая› • беше то**

УМЪТ МИ Е В КРАКАТА — Постъпвам неразумно, върша глупости, проявявам се като глупак. *Изглежда умът ти е в краката, след като си подписал такъв неизгоден договор.*

— **акълът ми е в краката • умът ми е слязъл в краката • акълът ми е слязъл в краката • умът ми не е в главата • акълът ми не е в главата • нямам ум за пет пари • нямам ум за една парà • нямам акъл за пет пари • нямам акъл за една парà • кукувица ми е изпила ума • кукувица ми е изпила мозъка • кукувица ми е изпила акъла • кукувица ми е изпила пипето • сврака ми е изпила ума • сврака ми е изпила мозъка • сврака ми е изпила акъла • сврака ми е изпила пипето • чавка ми е изпила ума • чавка ми е изпила мозъка • чавка ми е изпила акъла • чавка ми е изпила пипето • патка ми е изпила ума • патка ми е изпила мозъка • патка ми е изпила акъла • патка ми е изпила пипето • гарга ми е изпила ума • гарга ми е изпила мозъка • гарга ми е изпила акъла • гарга ми е изпила пипето • умът ми е влязъл в краката** *диал.* • **акълът ми е влязъл в краката** *диал.*

УМЪТ МИ Е ВЛЯЗЪЛ В КРАКАТА *диал.* — вж. УМЪТ МИ Е В КРАКАТА

УМЪТ МИ Е В ТИЛА *диал.* — вж. УМЪТ МИ НЕ Е В ГЛАВАТА (1 знач.)

УМЪТ МИ Е СЛЯЗЪЛ В КРАКАТА — вж. УМЪТ МИ Е В КРАКАТА

УМЪТ МИ НЕ ГО ВЗЕМА и **УМЪТ МИ НЕ МОЖЕ ДА ГО ВЗЕМЕ** *диал.* — вж. УМЪТ МИ НЕ ГО ПОБИРА

УМЪТ МИ НЕ ГО ПОБИРА и **УМЪТ МИ НЕ МОЖЕ ДА ГО ПОБЕРЕ** — Не мога да проумея, да възприема, да си обясня нещо случило се или което се извършва от някого, струва ми се невероятно; недоумявам. *Как можа да зареже семейството си заради една парясница, умът ми не го побира!* ✧ *Възпитан и културен е, а се държи безобразно с майка си, това умът ми не може да го побере.*

— **главата ми не го побира • главата ми не може да го побере • акълът ми не го побира • акълът ми не може да го побере • умът ми не го взема** *диал.* **• умът ми не може да го вземе** *диал.* **• умът ми не го хваща** *диал.* **• умът ми не може да го хване** *диал.* **• чудя се и ‹се› мая**

УМЪТ МИ НЕ ГО ХВАЩА и **УМЪТ МИ НЕ МОЖЕ ДА ГО ХВАНЕ** *диал.* — вж. УМЪТ МИ НЕ ГО ПОБИРА

УМЪТ МИ НЕ Е В ГЛАВАТА —

1. Разсеян съм, не внимавам, не съм съсредоточен. *Забравил е, че днес има урок по немски, защото умът му не е в главата.* ✧ *Как ще запомни теоремите, като умът ѝ не е в главата.*

— **акълът ми не е в главата • умът ми не е на мястото си • отнесен съм от вихъра • умът ми е в тила** *диал.*

2. вж. УМЪТ МИ Е В КРАКАТА

УМЪТ МИ НЕ Е НА МЯСТО — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

УМЪТ МИ НЕ Е НА МЯСТОТО СИ — вж. УМЪТ МИ НЕ Е В ГЛАВАТА (1 знач.)

УМЪТ МИ РЕЖЕ КАТО БРИЧ *диал. остар.* — вж. УМЪТ МИ РЕЖЕ КАТО БРЪСНАЧ

УМЪТ МИ РЕЖЕ КАТО БРЪСНАЧ — Имам остър и пъргав ум, много съм умен и съобразителен. *Отличен ученик е, бързо схваща, умът му реже като бръснач.*

— **акълът ми реже като бръснач • сече ми умът като бръснач • главата ми сече като бръснач • сече ми акълът като бръснач • умът ми щрака •**

мозъкът ми щрака • акълът ми щрака • сече ми главата • сече ми умът • сече ми мозъкът • сече ми акълът • сече ми пипето (пипката) *шег.* • **сече ми тиквата** *шег.* • **сече ми кратуната** *шег.* • **имам мозък в главата ‹си› • имам глава ‹на раменете си› • сече ми чивията** *простонар.* • **сече ми главата като на халваджия теслата** *простонар. шег.* • **сече ми главата като халваджийска тесла** *простонар. шег.* • **сече ми акълът като халваджийска тесла** *простонар. шег.* • **умът ми реже като брич** *диал. остар.* • **сече ми секирата и от двете страни** *диал.*

УМЪТ МИ ЩРАКА — вж. УМЪТ МИ РЕЖЕ КАТО БРЪСНАЧ

УРЕЖДАМ СИ/ УРЕДЯ СИ СМЕТКИТЕ (СМЕТКАТА) *с някого* — вж. РАЗЧИСТВАМ СИ/ РАЗЧИСТЯ СИ СМЕТКИТЕ (СМЕТКАТА) (1, 2 и 3 знач.)

УСЛАЖДАМ/ УСЛАДЯ ДУШАТА *някому* — вж. НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ ДУШАТА

УСМЪРДЯВАМ/ УСМЪРДЯ ТРАПА *простонар. грубо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

УСТА НЕ ОБЕЛВАМ/ ОБЕЛЯ — Упорито мълча, нищо не казвам, не продумвам. *Всички очакваха, че ще разкаже нещо за себе си, но през цялата вечер той уста не обели.*

— **зъб не обелвам/ обеля • дума (думица) не обелвам/ обеля • дума (думица) не продумвам/ продумам (няма да продумам) • гък не казвам/ кажа • гък не рекох (не ще река) • уста не отварям/ отворя • не ми излиза/ излезе дума из (от) устата • като пукал мълча • като пън мълча • като риба мълча • като гроб мълча • като кютюк мълча • като мумия мълча • като копче мълча • като бъкел мълча** *диал.* • **като турско гробище мълча** *диал.* • **„ц“ не казвам/ кажа** *простонар.* • **зъб не отголвам/ отголя** *диал.*

УСТА НЕ ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ — вж. УСТА НЕ ОБЕЛВАМ/ ОБЕЛЯ

УСТАТА МИ ВЪЛНА ХВАНА *диал.* — вж. МАЗОЛИ МИ ИЗЛЯЗОХА НА УСТАТА

УСТАТА МИ ГОЛЕМИ И ТЕ МЕ БИЯТ — вж. ОТ УСТАТА СИ ПАТЯ

УСТАТА МИ Е ГОЛЯМА — вж. ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

УСТАТА МИ ЛЕПНАТ — вж. УСТАТА МИ СЕ ЛЕПЯТ

УСТАТА МИ СА КАТО ВОДЕНИЦА *неодобр.* — Прекалено много, непре-

късната говоря, много съм бъбрив, приказлив. *Тази жена не мълква, устата ѝ са като воденица.*

— **устата ми са като кречетало** *неодобр.* • **разпрана ми е устата** • **меля като воденично кречетало** *неодобр.* • **меля като ‹празна› воденица** *неодобр.* • **меля като ‹празна› мелница** *неодобр.* • **меля като ветрена мелница** *неодобр.* • **дрънкам като на воденица‹та› кречеталото** *неодобр.* • **дрънкам като ‹воденичарско› кречетало** *неодобр.* • **плещя като кречетало** *неодобр.* • **дрънкам като ‹празна› воденица** *неодобр.* • **дрънкам като ‹празна› мелница** *неодобр.* • **не ми спира езикът** *неодобр.* • **не ми се запира езикът** *диал. неодобр.* • **не ми спира устата** *неодобр.* • **мелят ми (мели ми) устата** *неодобр.* • **меля с езика си** *неодобр.* • **мели ми ченето** *неодобр.* • **мели ми воденицата** *неодобр.* • **работи ми воденицата** *неодобр.* • **на воденица съм се родил** *неодобр.* • **баща ми ме правил на воденица** *неодобр.* • **имам голяма уста** • **устата ми е голяма** • **имам голямо чене** • **имам уста като хамбар** *пренебр.* • **дрънча като ‹празна› воденица** *диал. неодобр.* • **тропам като ‹празна› воденица** *диал. неодобр.* • **хлопам като воденица** *диал. неодобр.* • **дрънкат ми зъбите** *диал. неодобр.* • **плещя като мокра пола о бедро** *диал. грубо*

УСТАТА МИ СА КАТО КРЕЧЕТАЛО *неодобр.* — вж. УСТАТА МИ СА КАТО ВОДЕНИЦА *неодобр.*

УСТАТА МИ СЕ ЛЕПЯТ — Говоря с удоволствие хубави неща за някого, с най-нежни думи говоря за някого, като показвам добрите си чувства към него. *Когато разказваше за майка си, устата му се лепяха.*

— **устата ми лепнат** • **мед ми капе от устата** • **мед ми се лее от устата** • **мед ми тече от устата**

УСТАТА МИ СЕ РАЗВЪРЗВА/ РАЗВЪРЖЕ — Започвам да говоря много, при което изричам неща, които би трябвало да премълча, да не казвам, да запазя в тайна; разприказвам се, раздрънквам се. *Вечерта, като си пийна малко повече и се отпусна, устата му се развърза и ѝ разказа за семейните си проблеми.* ✧ *Внимавай да не ти се развърже устата и да им кажеш за нашите планове.*

— **развързвам/ развържа уста‹та си›** • **езикът ми се развързва/ развърже** • **развързвам/ развържа език‹а си›** • **отвързвам си/ отвържа си езика** • **отварям/ отворя уста‹та си›** • **отварям си/ отворя си човката** *жарг.* • **отварям си/ отворя си плювалника** *жарг. грубо* • **пускам/ пусна език от аршин повече** *диал.*

УСТАТА МУ КАТО ГЕРИЗ *грубо* — вж. ЦАПНАТ В УСТАТА

УСУКВАМ ГО ‹ПО КИЛИФАРСКИ› — Не казвам направо нещо, говоря с недомлъвки, а не по същество; извъртам. *Кажи направо, че искаш пари назаем, а не го усуквай по килифарски.* ✧ *Той дълго го усуква по килифарски, докато най-накрая ѝ каза истината.*

— **опявам го по килифарски • усуквам я (го) • въртя, суча (усуквам) • разтягам локуми • тегля локуми • разтягам ластици** *жарг.*

УСУКВАМ Я (ГО) — вж. УСУКВАМ ГО ‹ПО КИЛИФАРСКИ›

УТРЕ ПО ТОВА ВРЕМЕ *ирон.* — вж. ДОГОДИНА ПО ТОВА ВРЕМЕ *ирон.*

УТРОТО Е ПО-МЪДРО ОТ ВЕЧЕРТА — Употребява се, за да се подчертае, че някаква работа може и е по-добре да се отложи. *Тя остави статията недовършена и излезе да се разходи с утешението, че утрото е по-мъдро от вечерта.*

— **и утре е ден • ако денят е къс, годината е дълга**

УЦЕЛВАМ/ УЦЕЛЯ ‹В› ШЕСТИЦАТА — вж. УЦЕЛВАМ/ УЦЕЛЯ ‹ПРАВО В› ДЕСЯТКАТА

УЦЕЛВАМ/ УЦЕЛЯ ‹ПРАВО В› ДЕСЯТКАТА — Постигам голям успех, сполучвам в нещо, провървява ми. *С тази престижна и добре платена работа, която си намери, уцели право в десятката.* ✧ *Още от първото кандидатстване уцели десятката — спечели конкурса.* ✧ *Имаш много свестен мъж — уцелила си в десятката.*

— **удрям/ ударя десятката • уцелвам/ уцеля ‹в› шестицата • удрям/ ударя джакпота • проработва ми/ проработи ми късметът • проработва ми/ проработи ми щастието • щастието ми се усмихва/ усмихне • излиза ми/ излезе ми късметът • лягам си/ легна си на късмета • падам си/ падна си на късмета • пропя ми петелът • кукна ми кукуто • проработва ми/ проработи ми честта** *диал.*

УЧА НА УМ ‹И РАЗУМ› *някого* — Давам съвети на някого, поучавам някого как да постъпва, да действа. *Той не е малък, за да го учиш на ум и разум.* ✧ *Има родители, които смятат, че цял живот трябва да учат децата си на ум и разум.*

— **наливам/ налея ум ‹в главата› • наливам/ налея акъл ‹в главата› • давам/ дам акъл • давам/ дам ум • тъпча главата • пълня главата • натъпквам/ натъпча ума в главата**

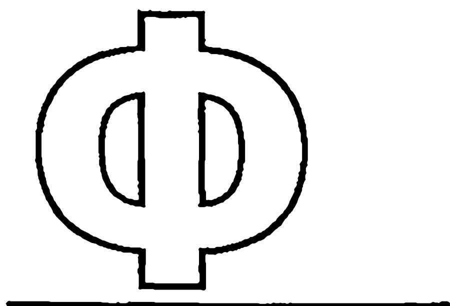

ФАМИЛИЯТА ЩЕ РАЗГОНЯ *някому грубо* — вж. ФАМИЛИЯТА ЩЕ РАЗПЛАЧА *грубо*

ФАМИЛИЯТА ЩЕ РАЗПЛАЧА *някому грубо* — Употребява се като закана за жестока, груба, безогледна разправа с някого. *Той ме измами и ми измъкна много пари, но аз фамилията му ще разплача.*

— **майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разплача** *грубо* • **верицата ще разплача** *грубо* • **фамилията ще разгоня** *грубо* • **майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разгоня** *грубо* • **соя ще разгоня** *грубо* • **майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разкатая** *грубо*

ФРАНЦУЗ АКЪЛЛИЯ *диал. ирон.* — вж. ДЪРВЕН ФИЛОСОФ *пренебр.*

ФУРНАДЖИЙСКА ЛОПАТА *пренебр.* — Човек, който често мени мнението си, поведението си според обстоятелствата; приспособенец, нагаждач. *За един кратък период от време той смени няколко партии, как може да се уважава такава фурнаджийска лопата.*

— **двулика лопата** *пренебр.* • **влашка престилка** *пренебр.*

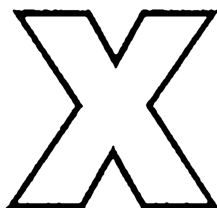

ХАБЕР ‹СИ› НЯМАМ и **НЯМАМ ‹СИ ‹И›› ХАБЕР** —

1. Съвсем нищо не зная, не ми е известно нещо. *Той хабер си няма как ние тук живеем.* ✧ *Ти си нямаш и хабер колко трудно си изкарвам хляба.*

— **нямам ‹си ‹и›› представа • нямам ‹си ‹и›› понятие • нямам ‹си ‹и›› идея**

2. *От нещо.* Не съм запознат с нещо, нищо не разбирам от някаква работа; невежа съм по отношение на нещо. *Много е прост, няма хабер от литература.*

— **нямам ‹си ‹и›› представа • нямам ‹си ‹и›› понятие**

ХАБЯ СИ БАРУТА — вж. ХАБЯ СИ ПАТРОНИТЕ

ХАБЯ СИ ДУМИТЕ — Напразно говоря някому нещо, напразно му искам нещо или го съветвам нещо, защото няма да бъда послушан. *Защо ли си хабих думите да го увещавам да не напуска работа, той вече си е подал заявлението.* ✧ *Не ме моли за пари, само си хабиш думите.*

— **хабя си приказките • губя си думите • изхабявам си/ изхабя си думата (думите) • хвърлям си/ хвърля си думите на вятъра • хвърлям си/ хвърля си приказките на вятъра**

ХАБЯ ‹СИ› НЕРВИ‹ТЕ› — Дразня се, нервирам се, ядосвам се напразно, обикн. за дребни неща. *Проблемът ти ще се разреши, не си хаби нервите.* ✧ *Ти много нерви хабиш по този ремонт.*

— **късам си нервите • тровя си кръвта • опъвам си/ опъна си нервите • скъсвам си/ скъсам си нервите • правя си черен живота • правя си лоша кръв** *диал.*

ХАБЯ СИ ПАТРОНИТЕ — Използвам безуспешно и безрезултатно доводите или възможностите си за постигането на някаква цел. *Напразно си хабиш патроните, няма да успееш да докажеш, че ти си правият.* ✧ *Жалко че си хабиш патроните за проект, който, по всяка вероятност, няма да одобрят.*

— хабя си барута • гърмя си патроните • изгърмявам си/ изгърмя си патроните • изгърмявам си/ изгърмя си всичките патрони • изгърмявам си/ изгърмя си барута • изстрелвам си/ изстрелям си патроните • изстрелвам си/ изстрелям си всичките патрони • изпуквам си/ изпукам си патроните • изпуквам си/ изпукам си всичките патрони • изхабявам си/ изхабя си патроните • изхабявам си/ изхабя си всичките патрони • изигравам/ изиграя козовете си • хвърлям/ хвърля козовете си • проигравам/ проиграя козовете си

ХАБЯ СИ ПРИКАЗКИТЕ — вж. ХАБЯ СИ ДУМИТЕ

ХАЛВА ДА ЯДЕ *пред някого* — вж. РЯПА ДА ЯДЕ

ХАЛВАДЖИЙСКИ ТЕФТЕР — Изцапана, нечиста тетрадка с безразборни записки в нея. *Превърнал си тетрадката си за домашно в халваджийски тефтер, всичко пишеш в нея.*

— бакалски тефтер

ХАМБАРЪТ МИ Е В КОРЕМА *диал.* — вж. КАТО ЦЪРКОВНА МИШКА СЪМ БЕДЕН

ХАПЯ СЕ ДВА ПЪТИ НА ЕДНО МЯСТО — Горчиво се разкайвам, съжалявам за нещо. *Той не ѝ помогна, когато трябваше и сега се хапе два пъти на едно място.* ✧ *Ако прехвърлиш апартамента на дъщеря си, после ще се хапеш два пъти на едно място.* ✧ *Парите, които му дадох назаем, повече не ги видях и сега се хапя два пъти на едно място.*

— хапя се там, дето не се стигам • хапя се там, дето не мога да се стигна • хапя се там, дето не ми стигат зъбите *диал.* • хапя се отзад *грубо* • хапя си задника *грубо* • скубя си косата (косите) • късам си косите (косата) • бия си главата • бия се в главата • чукам си главата • блъскам си главата • бия си главата с камъни • бия си главата с два камъка • чукам си главата с два камъка • блъскам си главата с юмруци • посипвам си/ посипя си главата с пепел • оплаквам майчиното си мляко • проклинам/ прокълна майчиното си мляко • проклинам си дните • оплаквам си дните <и годините>

ХАПЯ СЕ ОТЗАД *грубо* — вж. ХАПЯ СЕ ДВА ПЪТИ НА ЕДНО МЯСТО

ХАПЯ СЕ ТАМ, ДЕТО НЕ МИ СТИГАТ ЗЪБИТЕ *диал.* — вж. ХАПЯ СЕ ДВА ПЪТИ НА ЕДНО МЯСТО

ХАПЯ СЕ ТАМ, ДЕТО НЕ МОГА ДА СЕ СТИГНА — вж. ХАПЯ СЕ ДВА ПЪТИ НА ЕДНО МЯСТО

ХАПЯ СЕ ТАМ, ДЕТО НЕ СЕ СТИГАМ — вж. ХАПЯ СЕ ДВА ПЪТИ НА ЕДНО МЯСТО

ХАПЯ СИ ЗАДНИКА *грубо* — вж. ХАПЯ СЕ ДВА ПЪТИ НА ЕДНО МЯСТО

ХВАНАЛА МЕ ЛИПСАТА *жарг.* — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)

ХВАНАЛ СЪМ БОГА ЗА БРАДАТА *ирон.* — вж. ХВАНАЛ СЪМ ГОСПОДА ЗА БРАДАТА *ирон.*

ХВАНАЛ СЪМ БОГА ЗА НОГА *диал. ирон.* — вж. ХВАНАЛ СЪМ ГОСПОДА ЗА БРАДАТА *ирон.*

ХВАНАЛ СЪМ БОГА ЗА НОСА *диал. ирон.* — вж. ХВАНАЛ СЪМ ГОСПОДА ЗА БРАДАТА *ирон.*

ХВАНАЛ СЪМ ГОСПОДА ЗА БРАДАТА *ирон.* — Постигнал съм големи успехи, сполучил съм много (употребява се, когато някой се е възгордял от постигнатото). *Не си въобразявай, че като стана асистент, си хванал Господа за брадата.*

— хванал съм Бога за брадата *ирон.* • хванал съм Господа за пеша *ирон.* • хванал съм дявола за опашката *ирон.* • хванал съм месечината за опашката *ирон.* • хванал съм Бога за носа *диал. ирон.* • хванал съм Господа за шлифера (пардесюто) *жарг. ирон.* • хванал съм Бога за нога *диал. ирон.*

ХВАНАЛ СЪМ ГОСПОДА ЗА ПЕША *ирон.* — вж. ХВАНАЛ СЪМ ГОСПОДА ЗА БРАДАТА *ирон.*

ХВАНАЛ СЪМ ГОСПОДА ЗА ШЛИФЕРА (ПАРДЕСЮТО) *жарг. ирон.* — вж. ХВАНАЛ СЪМ ГОСПОДА ЗА БРАДАТА *ирон.*

ХВАНАЛ СЪМ ДОЛНИЯ ПЪТ *диал.* — вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА

ХВАНАЛ СЪМ ДЯВОЛА ЗА ОПАШКАТА *ирон.* — вж. ХВАНАЛ СЪМ ГОСПОДА ЗА БРАДАТА *ирон.*

ХВАНАЛ СЪМ МЕСЕЧИНАТА ЗА ОПАШКАТА *ирон.* — вж. ХВАНАЛ СЪМ ГОСПОДА ЗА БРАДАТА *ирон.*

ХВАНИ ЕДИНИЯ ЗА НОЗЕТЕ, УДАРИ ДРУГИЯ ПО ГЛАВАТА *диал. неодобр.* — вж. ХВАНИ ЕДИНИЯ, УДАРИ ДРУГИЯ *неодобр.*

ХВАНИ ЕДИНИЯ, УДАРИ ДРУГИЯ *неодобр.* — Съвсем еднакви, едни и същи са (употребява се при сравняване на хора с еднакви недостатъци). *Децата ѝ са глуповати и мързеливи, хвани единия, удари другия.*

— **вземи единия, та удари другия** *неодобр.* • **хвани едного за краката, та удряй другиго по главата** *неодобр.* • **улови едного за краката, та удряй другиго по главата** *неодобр.* • **единия за крака‹та›, та другия в глава‹та›** *неодобр.* • **остави единия, бухни другия** *неодобр.* • **един грабни, друг удари** *диал. неодобр.* • **хвани единия за нозете, удари другия по главата** *диал. неодобр.* • **изгори единия, та посипи другия** *диал. неодобр.* • **изгори Павла, та посипи Петра** *диал. неодобр.* • **каквото куку, таквоз и пипе** *неодобр.* • **какъвто Нешко, такъв и Обрешко** *диал. неодобр.* • **какъвто Павел, такъв и Петър** *диал. неодобр.* • **един вятър ни вее** *неодобр.* • **от един дол дренки сме** *неодобр.* • **‹все› отбор юнаци сме** *неодобр.* • **‹все› една стока сме** *неодобр.*

ХВАНИ ЕДНОГО ЗА КРАКАТА, ТА УДРЯЙ ДРУГИГО ПО ГЛАВАТА *неодобр.* — вж. ХВАНИ ЕДИНИЯ, УДАРИ ДРУГИЯ *неодобр.*

ХВАЩАМ/ ХВАНА БАЛКАНА — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ГОРАТА

ХВАЩАМ/ ХВАНА БИКА ЗА РОГАТА — Успявам да се справя с най-главното, най-трудното, най-опасното, като действам решително, енергично и смело. *Не можеше повече да се отлагат нещата, трябваше да хване бика за рогата, да отиде при шефа и да му поиска обяснение.*

— **връзвам/ вържа бика за рогата** • **хващам/ хвана дявола за рогата** • **улавям/ уловя дявола за рогата** • **хващам/ хвана магарето за самара**

ХВАЩАМ/ ХВАНА В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) СИ *някого* — вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) СИ (1 и 2 знач.)

ХВАЩАМ/ ХВАНА В ПРИМКИТЕ СИ *някого* — вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) СИ (1 и 2 знач.)

ХВАЩАМ/ ХВАНА ГОРАТА — Забягвам в планината и ставам хайдутин или се запилявам някъде. *Много хора хванаха гората, бягайки от поробителите.*

— **улавям/ уловя гората** • **вземам/ взема гората** • **хващам/ хвана балкана** • **улавям/ уловя балкана** • **вземам/ взема балкана** • **хващам/ хвана планината** • **улавям/ уловя планината** • **хващам/ хвана шумата** • **улавям/ уловя шумата** • **хващам/ хвана пущинаците** • **захващам/ захвана гората** *диал.*

ХВАЩАМ/ ХВАНА ДЖЕНДЕМА — вж. ХВАЩАМ СИ/ ХВАНА СИ ОЧИТЕ

ХВАЩАМ/ ХВАНА ДИКИШ *за нещо* — Имам успех, резултат; постигам целта си в нещо. *Писанията и клеветите срещу него хванаха дикиш и познатите му започнаха да го избягват.* ✧ *Оправданията му за закъснението не хванаха дикиш и тя му се разсърди.*

— **улавям/ уловя дикиш • хващам/ хвана място • ловя място • хващам/ хвана ред** *рядко*

ХВАЩАМ/ ХВАНА ДИРЯТА (ДИРИТЕ) *на някого* — Успявам да узная, да се осведомя, да събера данни за движението, дейността или местонахождението на някого, когото търся или преследвам. *Полицията е хванала дирите на крадците и скоро те ще бъдат заловени.* ✧ *Не мога да му хвана дирята какво върши през свободното си време.*

— **улавям/ уловя дирята (дирите) • влизам/ вляза в дирите (дирята) • попадам/ попадна в (по) дирята (дирите) • хващам/ хвана следите • улавям/ уловя следите • попадам/ попадна на следите • хващам/ хвана края • улавям/ уловя края • вземам/ взема дирята** *диал.* **• падам/ падна в дирята (дирите)** *диал.*

ХВАЩАМ/ ХВАНА ДРУМА *за някъде диал.* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ПЪТЯ

ХВАЩАМ/ ХВАНА ДЪЛГАТА — вж. ХВАЩАМ ‹СИ›/ ХВАНА ‹СИ› СВЕТА (2 знач.)

ХВАЩАМ/ ХВАНА ДЯВОЛА ЗА РОГАТА — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА БИКА ЗА РОГАТА

ХВАЩА МЕ ЗА СЪРЦЕТО — вж. КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

ХВАЩА МЕ/ ХВАНЕ МЕ КЕЛЯТ *диал.* — вж. КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ

ХВАЩА МЕ/ ХВАНЕ МЕ НЕРВАТА *жарг.* — вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ

ХВАЩА МЕ/ ХВАНЕ МЕ НЕСВЪРТЪКЪТ *диал.* — вж. НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (2 знач.)

ХВАЩАМЕ СЕ/ ХВАНЕМ СЕ ГУША ЗА ГУША — вж. ХВАЩАМЕ СЕ/ ХВАНЕМ СЕ ЗА ГУШАТА (ГУШИТЕ)

ХВАЩАМЕ СЕ/ ХВАНЕМ СЕ ЗА ГУШАТА (ГУШИТЕ) — Скарваме се помежду си остро, стигаме до открита вражда, разправия или до бой. *Ако се стигне до подялба на имота, те ще се хванат за гушите.;* ✧ *Не ни беше ясно защо двете сестри се карат и са се хванали за гушата.* ✧ *Семействата ни са в постоянна вражда и скоро може да се хванем за гушата.*

— **улавяме се/ уловим се за гушата (гушите) • хващаме се/ хванем се гуша за гуша • улавяме се/ уловим се гуша за гуша • хващаме се/ хванем се за косите • улавяме се/ уловим се за косите • дерем си очите • вадим си очите • скубем си косите • ядем си главите • ще си издерем очите • ще си извадим очите • ще си изкараме очите • ще си изповадим очите • ще си изскубем косите**

ХВАЩАМЕ СЕ/ ХВАНЕМ СЕ ЗА КОСИТЕ — вж. ХВАЩАМЕ СЕ/ ХВАНЕМ СЕ ЗА ГУШАТА (ГУШИТЕ)

ХВАЩА МЕ/ ХВАНЕ МЕ ЧУМАТА ЗА ВРАТА *диал.* — вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ

ХВАЩА МЕ/ ХВАНЕ МЕ ЩРЪКЛИЦА‹ТА› *диал.* — вж. НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (2 знач.)

ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ВРАТА *някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ЯКАТА

ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ГУШАТА *някого* — Измъчвам някого, насилствено принуждавам някого да извърши нещо. *Ако се опъва да ми заплати труда, ще го хвана за гушата и пак ще си взема парите. ✧ Сиромашията ги е хванала здраво за гушата.*

— **улавям/ уловя за гушата • стисвам/ стисна за гушата • хващам/ хвана за гърлото • стисвам/ стисна за гърлото • стисвам/ стисна за гушмака** *диал.*

ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ГЪРЛОТО *някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ГУШАТА

ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА НОСА *някого* — вж. ВОДЯ ЗА НОСА

ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА УХОТО (УШИТЕ) *някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ЯКАТА

ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ШИЯТА *някого* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ЯКАТА

ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ЯКАТА *някого* — Потърсвам отговорност от някого за делата му, заставям някого да отговаря за постъпките си и да си получи заслуженото. *Всички говореха за безобразията на кмета, но все още никой не смееше да го хване за яката и да му иска наказанието.*

— **улавям/ уловя за яката • дръпвам/ дръпна за яката • пипвам/ пипна за яката • хващам/ хвана за врата • хващам/ хвана за шията • улавям/ уловя за врата • улавям/ уловя за шията • хващам/ хвана за ухото (ушите) • улавям/ уловя за ухото (ушите) • поисквам/ поискам сметка**

• **искам сметка • потърсвам/ потърся сметка • търся сметка • подирям/ подиря сметка • диря сметка**

ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗЛАТНИЯ ДЯВОЛ ЗА ОПАШКАТА — Забогатявам. *Фирмата му бързо се разрасна и той хвана златния дявол за опашката.* ✧ *Момчето е много предприемчиво и един ден ще хване златния дявол за опашката.* ✧ *Надявам се, че ще успея в бизнеса и ще хвана златния дявол за опашката.*

— **направям/ направя пари • правя пари • хващам/ хвана маята • напълвам си/ напълня си джоба (джобовете) ‹с пари› • напълвам си/ напълня си кесията ‹с пари› • напълвам си/ напълня си гушата ‹с пари› • пълня си джоба (джобовете) ‹с пари› • пълня си кесията ‹с пари› • пълня си гушата ‹с пари›**

ХВАЩА МИ ГЛАВАТА — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

ХВАЩАМ/ ХВАНА ИЗКЪСО *някого* — вж. СТЯГАМ/ СТЕГНА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА)

ХВАЩА МИ/ ХВАНЕ МИ ОКОТО — Харесва ми, нрави ми се някой или нещо. *Жената беше стройна, миловидна, още щом я видя, му хвана окото.* ✧ *Тя огледа къщата, но не ѝ хвана окото.*

— **лови ми окото • влиза ми/ влезе ми в очи‹те›**

ХВАЩА МИ СЕ/ ХВАНЕ МИ СЕ ДУМАТА *диал.* — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ДУМАТА

ХВАЩА МИ УМЪТ — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

ХВАЩАМ/ ХВАНА КОРЕН‹И› —

1. *Някъде.* Установявам се, оставам да живея някъде, създавам си дом; усядам. *Отиде да работи временно в чужбина, но там се ожени и хвана корен.*

— **пускам/ пусна корен‹и› • забивам/ забия корен‹и› • забивам/ забия кол • побивам/ побия кол • пускам/ пусна котва • спускам/ спусна котва • хвърлям/ хвърля котва**

2. *За нещо.* Установявам се, задържам се и добивам сила. *Тя чувстваше как равнодушието и безразличието към околните все повече хваща корени в душата ѝ.*

— **пускам/ пусна корен‹и› • забивам/ забия корен‹и› • ловя корен • хващам/ хвана темел** *диал.*

ХВАЩАМ/ ХВАНА КРАЯ —

1. *На нещо.* Узнавам, разбирам всичко за нещо, което не ми е било много ясно или е било объркано. *Тя се мъчеше да хване края на политическите боричкания в парламента.*

— **намирам/ намеря края • улавям/ уловя края • улавям/ уловя двата края • улавям/ уловя края на конците**

2. *Някому.* вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ (1 знач.)

ХВАЩАМ/ ХВАНА КРИВИЯ ПЪТ — вж. ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО ЛОШ ПЪТ

ХВАЩАМ/ ХВАНА ЛОШ‹ИЯ› ПЪТ — вж. ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО ЛОШ ПЪТ

ХВАЩАМ/ ХВАНА МАГАРЕТО ЗА САМАРА — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА БИКА ЗА РОГАТА

ХВАЩАМ/ ХВАНА МАЯТА — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗЛАТНИЯ ДЯВОЛ ЗА ОПАШКАТА

ХВАЩАМ/ ХВАНА МЪГЛИТЕ — вж. ХВАЩАМ СИ/ ХВАНА СИ ОЧИТЕ

ХВАЩАМ/ ХВАНА МЯСТО — За нещо: оказвам въздействие, постигам целта си. *Тя го обвини в измама и фактите, които изложи, хванаха място.* ✧ *Колкото и да го гълчеше за пиенето, думите ѝ не хващаха място, той продължаваше да посяга към чашката.*

— **ловя място • хващам/ хвана дикиш • улавям/ уловя дикиш • хващам/ хвана ред** *рядко*

ХВАЩАМ/ ХВАНА НАТЯСНО *някого* — Поставям някого в затруднено положение, при което трябва да отговаря за нещо, да признае нещо или да се съгласи на нещо. *Хванаха го натясно, като му показаха документите, подписани от него, и той беше принуден да признае, че е злоупотребил със служебна власт.*

— **пипвам/ пипна натясно • улавям/ уловя натясно • притискам/ притисна до (о) стената • притискам/ притисна в ъгъла • поставям/ поставя натясно • слагам/ сложа натясно • турям/ туря (турвам/ турна) натясно**

ХВАЩАМ ОКО‹ТО› (ОЧИ‹ТЕ›) *на някого* — Харесвам се с външния си вид, допадам на някого; бива ме, струвам. *Навремето тя е била красавица, но и сега още хваща око.* ✧ *Търсиха квартира под наем, но нито една не им хвана очите.*

— **ловя око‹то› • влизам/ вляза в очи‹те› (окото) • вземам/ взема очите**

Х

(окото) • **грабвам/ грабна очите • изпълвам/ изпълня очите • напълвам/ напълня очите • пълня очите**

ХВАЩАМ/ ХВАНА ОРЪЖИЕ‹ТО› — вж. ГРАБВАМ/ ГРАБНА ОРЪЖИЕ‹ТО›

ХВАЩАМ/ ХВАНА ОЧИТЕ — За нещо със силен блясък или много ярки тонове, шарки — въздействам силно на зрението, заслепявам погледа. *Ярките цветове на губера хващаха очите.*

— вземам/ взема очите (окото) • **грабвам/ грабна очите**

ХВАЩАМ/ ХВАНА ПАРÀТА — вж. ПИПВАМ/ ПИПНА ПАРÀТА

ХВАЩАМ/ ХВАНА ПЛАНИНАТА — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ГОРАТА

ХВАЩАМ/ ХВАНА ‹ПРАВО› ЗА СЪРЦЕТО *някого* — Въздействам силно, разчувствам, развълнувам силно някого. *Книгата е много дълбока, хваща право за сърцето. ✧ Тази музика не може да те хване за сърцето.*

— **улавям/ уловя ‹право› за сърцето • пипвам/ пипна за сърцето • бръквам/ бръкна в душата**

ХВАЩАМ/ ХВАНА ПУЩИНАЦИТЕ — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ГОРАТА

ХВАЩАМ/ ХВАНА ПЪТЯ *за (към) някъде* — Тръгвам, поемам за някъде, отправям се за някъде. *Той излезе от къщи и хвана пътя към гарата.*

— **вземам/ взема пътя • хващам/ хвана друма** *диал.* • **дръпвам си/ дръпна си пътя** *диал.* • **повличам/ повлека крак • потеглям/ потегля крак • повеждам/ поведа крак**

ХВАЩАМ/ ХВАНА РЕД *рядко* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА МЯСТО

ХВАЩАМ/ ХВАНА РИБА В МЪТНА ВОДА — вж. ЛОВЯ РИБА В МЪТНА ВОДА

ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ В КАПАН‹А› —

1. Бивам заловен и изобличен или наказан за извършено от мене непочтено дело или престъпление. *Занимава се с незаконна търговия, но един ден ще се хване в капана. ✧ Дълго време заобикаляше закона, но накрая се хвана в капана и го подведоха под отговорност.*

— **хващам се/ хвана се в клопка‹та› • хващам се/ хвана се в примката • улавям се/ уловя се в капана • улавям се/ уловя се в клопка‹та› • улавям се/ уловя се в примката • влизам/ вляза в капана • влизам/ вляза в клопка‹та› • влизам/ вляза в примката (примките) • падам/ падна в**

капана • падам/ падна в клопка‹та› • падам/ падна в примката • попадам/ попадна в капан‹а› • попадам/ попадна в клопка‹та› • попадам/ попадна в примка‹та›(примките)

2. Оставям се да бъда измамен, подведен, повярвам в някаква измама. *Нали е наивна, хванала се в капана на този мошеник и започнала да му помага в далаверите.*

— хващам се/ хвана се в уловката (уловките) • падам/ падна в уловката (уловките) • попадам/ попадна в уловката (уловките) • хващам се/ хвана се в клопка‹та› • хващам се/ хвана се в примката • хващам се/ хвана се в мрежата (мрежите) • хващам се/ хвана се на въдицата • улавям се/ уловя се в капана • улавям се/ уловя се в клопка‹та› • улавям се/ уловя се в примката • улавям се/ уловя се в мрежата (мрежите) • улавям се/ уловя се на въдицата • влизам/ вляза в капана • влизам/ вляза в клопка‹та› • влизам/ вляза в примката (примките) • влизам/ вляза в мрежата (мрежите) • падам/ падна в капана • падам/ падна в клопка‹та› • падам/ падна в примката • падам/ падна в мрежата (мрежите) • попадам/ попадна в капан‹а› • попадам/ попадна в клопка‹та› • попадам/ попадна в примка‹та› (примките) • попадам/ попадна в мрежата (мрежите) • ловя се на въдицата • лапвам/ лапна въдицата • налапвам/ налапам въдицата • захапвам/ захапя въдицата • глътвам/ глътна въдицата

ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ В КЛОПКА‹ТА› — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ В КАПАН‹А› (1 и 2 знач.)

ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) *на някого* — вж. ПОПАДАМ/ ПОПАДНА В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ)

ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ В НЕБРАНО ЛОЗЕ *диал.* — вж. НАМИРАМ СЕ/ НАМЕРЯ СЕ ‹КАТО› В НЕБРАНО ЛОЗЕ

ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ В ПРИМКАТА — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ В КАПАН‹А› (1 и 2 знач.)

ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ В УЛОВКАТА (УЛОВКИТЕ) — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ В КАПАН‹А› (2 знач.)

ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ ЗА ГЛАВАТА —

1. Изпадам в голяма тревога, защото не зная какво да предприема, как да се справя с някакво затруднение или нещо много неприятно. *Родителите ѝ са се хванали за главата как да я разделят от този непрокопсаник.* ✧ *Когато детето пак се разболя, тя се хвана за главата, не знаеше какво да прави.*

— **улавям се/ уловя се за главата • виждам се/ видя се в чудо • намирам се/ намеря се в чудо • замайва ми се/ замае ми се главата • завива ми се/ завие ми се главата • завъртява ми се/ завърти ми се главата • зашеметява ми се/ зашемети ми се главата • завива ми се/ завие ми се свят • завъртява ми се/ завърти ми се свят • замайва ми се/ замае ми се свят**

2. Смайвам се, слисвам се от нещо, което не съм очаквал. *Когато чух колко струва картината, хванах се за главата.* ✧ *Майка му се хвана за главата, когато видя мръсотията вкъщи след купона.*

— **улавям се/ уловя се за главата • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума • завива ми се/ завие ми се свят • завъртява ми се/ завърти ми се свят • замайва ми се/ замае ми се свят • замайва ми се/ замае ми се главата • завъртява ми се/ завърти ми се главата • завива ми се/ завие ми се главата • зашеметява ми се/ зашемети ми се главата**

ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ ЗА ДУМАТА — Обръщам особено внимание, придавам голямо значение на нещо, казано обикн. между другото. *Един ден само споменах, че трябва да направим ремонт на къщата, а той се хвана за думата и започна да търси майстори.*

— **улавям се/ уловя се за думата • улавям се/ уловя се за приказката**

ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ ЗА СЛАМКА‹ТА› — вж. ЛОВЯ СЕ ЗА СЛАМКА‹ТА›

ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ КАТО СЛЕПЕЦ (СЛЕПИЯ) ЗА ТОЯГА *за някого или нещо* — Изцяло възлагам надеждите си на някого или на нещо като единствена възможност за постигане на някаква цел. *Тя се е хванала за него като слепец за тояга и смята, че той може да ѝ помогне да уреди семейните си проблеми.*

— **улавям се/ уловя се като слепец за тояга • държа се като слепец (слепия) о (за) тояга‹та›**

ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА АКЪЛА *на някого неодобр.* — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА УМА *неодобр.*

ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА *на някого* — Оставям се да бъда измамен, подведен, изигран; повярвам в някаква хитро скроена измама. *Толкова е наивна, че ще се хване на въдицата да работи без трудов договор.* ✧ *Убеждаваше ме да отида да работя във фирмата му, но аз не се хванах на въдицата му.* ✧ *Защо му трябваше да се хваща на въдицата на разни мошеници и да си съсипва живота.*

— ловя се на въдицата • улавям се/ уловя се на въдицата • захапвам/ захапя въдицата • лапвам/ лапна въдицата • налапвам/ налапам въдицата • глътвам/ глътна въдицата • хващам се/ хвана се в уловката (уловките) • хващам се/ хвана се в капан‹а› • хващам се/ хвана се в клопка‹та› • хващам се/ хвана се в примката • хващам се/ хвана се в мрежата (мрежите) • улавям се/ уловя се в капана • улавям се/ уловя се в клопка‹та› • улавям се/ уловя се в примката • улавям се/ уловя се в мрежата (мрежите) • влизам/ вляза в капана • влизам/ вляза в клопка‹та› • влизам/ вляза в примката (примките) • влизам/ вляза в мрежата (мрежите) • падам/ падна в уловката (уловките) • падам/ падна в капана • падам/ падна в клопка‹та› • падам/ падна в примката • падам/ падна в мрежата (мрежите) • попадам/ попадна в уловката (уловките) • попадам/ попадна в капан‹а› • попадам/ попадна в клопка‹та› • попадам/ попадна в примка‹та› (примките) • попадам/ попадна в мрежата (мрежите)

ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА УМА *на някого неодобр.* — Постъпвам, действам под нечие влияние, повлиявам се напълно от някого. *Защо се хванах на ума ѝ и продадох колата.* ✧ *Не се хващай на ума на такива съмнителни типове, които не ти мислят доброто.*

— хващам се/ хвана се на акъла *неодобр.* • повличам се/ повлека се по ума *неодобр.* • повличам се/ повлека се по акъла *неодобр.* • повеждам се/ поведа се по ума *неодобр.* • повеждам се/ поведа се по акъла *неодобр.* • тръгвам/ тръгна по ума *неодобр.* • тръгвам/ тръгна по акъла *неодобр.* • тръгвам/ тръгна по колата *на някого* • уйдисвам/ уйдисам на акъла *диал. неодобр.*

ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ХОРОТО — Залавям се, захващам се, заемам се с някаква работа, за която нямам уверение, гаранция, че ще е в моя полза. *Когато се нагърби с отговорна обществена дейност, знаеше, че се хваща на хорото и ще съжалява за това.* ✧ *Ако се хвана на хорото да им сътруднича, после трудно ще се откача.*

— ловя се на хорото • улавям се/ уловя се на хорото

ХВАЩАМ СИ/ ХВАНА СИ БЕЛЯ‹ТА› *с някого или нещо (или самост.)* — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЯ НА ГЛАВАТА

ХВАЩАМ СИ/ ХВАНА СИ ГЛАВАТА — вж. ХВАЩАМ СИ/ ХВАНА СИ ОЧИТЕ

ХВАЩАМ СИ/ ХВАНА СИ ДЪРМИТЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ХВАЩАМ СИ/ ХВАНА СИ ОЧИТЕ — Махам се, напускам някое място, поради отчаяние, яд или друга причина, отивам си с намерение никога да не се върна повече; забягвам. *Идваше му да си хване очите и да се махне*

от селото, където животът му беше опротивял. ✧ *След развода беше толкова отчаян, че му се искаше да си хване очите и да забегне някъде.*

— **вземам си/ взема си очите • грабвам си/ грабна си очите • вземам си/ взема си главата • хващам си/ хвана си главата • хващам си/ хвана си пътя • вземам си/ взема си пътя • хващам/ хвана джендема • вземам си/ взема си мъглите • хващам/ хвана мъглите • забивам/ забия мъглите • забивам/ забия по света • хващам ‹си›/ хвана ‹си› света • улавям/ уловя света • тръгвам/ тръгна по света • поемам/ поема дългата • хващам/ хвана дългата • хващам си/ хвана си светилата** *диал.* **• вземам си/ взема си светилата** *диал.* **• вземам си/ взема си пиргата (пиргите)** *диал.* **• хващам си/ хвана си тапарата** *диал.*

ХВАЩАМ СИ/ ХВАНА СИ ПЪТЯ — вж. ХВАЩАМ СИ/ ХВАНА СИ ОЧИТЕ

ХВАЩАМ ‹СИ›/ ХВАНА ‹СИ› СВЕТА —

1. Заминавам, отправям се за някъде без определена посока (надалече и на различни места). *Желанието му да пътешества беше много голямо и един ден той хвана света.*

— **тръгвам/ тръгна по света • тръгвам/ тръгна по широкия свят • забивам/ забия по света • улавям/ уловя света**

2. Заминавам някъде, забягвам някъде с намерение да не се върна повече. *Толкова ми е опротивял животът тук, че ми идва да хвана света.*

— **забивам/ забия по света • улавям/ уловя света • тръгвам/ тръгна по света • вземам си/ взема си пътя • хващам си/ хвана си пътя • вземам си/ взема си главата • хващам си/ хвана си главата • вземам си/ взема си очите • грабвам си/ грабна си очите • хващам си/ хвана си очите • хващам/ хвана джендема • вземам си/ взема си мъглите • хващам/ хвана мъглите • забивам/ забия мъглите • поемам/ поема дългата • хващам/ хвана дългата • вземам си/ взема си светилата** *диал.* **• хващам си/ хвана си светилата** *диал.* **• вземам си/ взема си пиргата (пиргите)** *диал.* **• хващам си/ хвана си тапарата** *диал.*

ХВАЩАМ СИ/ ХВАНА СИ СВЕТИЛАТА *диал.* — вж. ХВАЩАМ СИ/ ХВАНА СИ ОЧИТЕ

ХВАЩАМ СИ/ ХВАНА СИ ТАПАРАТА *диал.* — вж. ХВАЩАМ СИ/ ХВАНА СИ ОЧИТЕ

ХВАЩАМ/ ХВАНА СЛЕДИТЕ *на някого* — Успявам да узная, да се осведомя, да събера данни за движението, дейността или местонахождението на някого, когото търся или преследвам. *Той се надяваше, че полицаите ще хванат следите на разбойниците, които бяха обрали вилата му.* ✧

Успели са да хванат следите на големи злоупотреби.

— **улавям/ уловя следите • попадам/ попадна на следите • попадам/ попадна в (по) дирята (дирите) • влизам/ вляза в дирите (дирята) • хващам/ хвана дирята (дирите) • улавям/ уловя дирята (дирите) • улавям/ уловя края • хващам/ хвана края • вземам/ взема дирята** *диал.* **• падам/ падна в дирята (дирите)** *диал.*

ХВАЩАМ/ ХВАНА СПАТИИТЕ *на някого* — вж. РАЗКРИВАМ/ РАЗКРИЯ СПАТИИТЕ

ХВАЩАМ/ ХВАНА ТЕМЕЛ *диал.* — вж. ЛОВЯ КОРЕН

ХВАЩАМ/ ХВАНА ШУМАТА — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ГОРАТА

ХВАЩАМ/ ХВАНА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА) *на някого* — вж. СТЯГАМ/ СТЕГНА ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА)

ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ БЕЛИТЕ БРАТЯ —

1. вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ БЕСОВЕТЕ (1 знач.)

2. вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ БЕСНИТЕ —

1. вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ БЕСОВЕТЕ (1 знач.)

2. вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ

ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ БЕСОВЕТЕ и **ХВАЩА МЕ/ ХВАНЕ МЕ БЕСЪТ** —

1. Започвам да върша необмислени неща, щуротии, да се държа не съвсем като нормален. *Като я хване бесът, започва да чупи чинии. ✧ Бяха го хванали бесовете и накупи толкова излишни неща.*

— **хващат ме/ хванат ме бесните • хващат ме/ хванат ме братята • прихващат ме/ прихванат ме братята • хващат ме/ хванат ме белите братя • хващат ме/ хванат ме рогатите братя • прихващат ме/ прихванат ме рогатите братя • хващат ме/ хванат ме мъглите**

2. вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ

ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ БРАТЯТА —

1. вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ

2. вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ БЕСОВЕТЕ (1 знач.)

ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДОДКИТЕ *диал.* — вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ

ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ — Изпадам в силно раздразнено състояние, силно се изнервям, разгневявам, ядосвам; нервирам се. *Хванаха го дяволите като разбра, че няма да му повишат заплатата.* ✧ *Хващаха я дяволите, като слушаше глупавите му брътвежи.*

— **прихващат ме/ прихванат ме дяволите • вземат ме дяволите • хващат ме/ хванат ме братята • прихващат ме/ прихванат ме братята • прихващат ме/ прихванат ме рогатите братя • хващат ме/ хванат ме бесните • хващат ме/ хванат ме бесовете • хваща ме/ хване ме бесът • хващат ме/ хванат ме нервите • разиграват ми се/ разиграят ми се нервите • разиграва ми се/ разиграе ми се нервът • хваща ме/ хване ме нервата** *жарг.* **• излизам/ изляза извън (вън от, от, из) себе си • излизам/ изляза от (из, вън от, извън) кожата си • изхвръквам/ изхвръкна от кожата си • излизам/ изляза от (из) търпение • кипва ми/ кипне ми келят • избиват ми балансите • избива ми/ избие ми балансът • не ми издържат нервите • притъмнява ми/ притъмнее ми пред (на) очите • причернява ми/ причернее ми пред (на) очите • черно ми става/ стане пред очите • пада ми/ падне ми пердето • пада ми/ падне ми дамла** *простонар.* **• нахлува ми/ нахлуе ми кръвта в главата • качва ми се/ качи ми се кръвта в главата • всичката кръв прелива/ преля в главата ми • става ми/ стане ми кръв пред очите • наливат ми се/ налеят ми се очите ‹с кръв› • хващат ме/ хванат ме рогатите** *диал.* **• хващат ме/ хванат ме додките** *диал.* **• хваща ме/ хване ме чумата за врата** *диал.* **• перват ме/ пернат ме дяволите** *диал.* **• превземат ме русалиите** *диал.* **• изскоквам/ изскокна (изскачам/ изскоча) от (из) кожата си** *диал.* **• избиват ми бушоните** *жарг.* **• хваща ме/ хване ме келят** *диал.* **• възвира ми/ възври ми келят** *диал.* **• завира ми/ заври ми келят** *диал.* **• шупва ми/ шупне ми келят** *диал.* **• кипва ми/ кипне ми келявщината** *диал.* **• кипват ми/ кипнат ми триците** *диал.* **• възвира ми/ възври ми дробът** *диал.* **• възвират ми/ възврат ми червата** *диал.* **• изправям се/ изправя се на ‹зъби и› нокти** *жарг.*

ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ МЪГЛИТЕ — вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ БЕСОВЕТЕ (1 знач.)

ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ НЕРВИТЕ — вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ

ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ РОГАТИТЕ *диал.* — вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ

ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ РОГАТИТЕ БРАТЯ — вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ БЕСОВЕТЕ (1 знач.)

ХВРЪКВА МИ/ ХВРЪКНЕ МИ АКЪЛЪТ *по някого* — вж. ХВРЪКВА МИ/ ХВРЪКНЕ МИ ЧИВИЯТА (1 знач.)

ХВРЪКВА МИ/ ХВРЪКНЕ МИ ГЛАВАТА — Загивам, бивам погубен. *Заговорниците знаеха, че ако бъдат разкрити, ще им хвръкнат главите.*

— **пада ми/ падне ми главата • търкулва ми се/ търкулне ми се главата • загубвам/ загубя главата си**

ХВРЪКВА МИ/ ХВРЪКНЕ МИ УМЪТ *по някого* — вж. ХВРЪКВА МИ/ ХВРЪКНЕ МИ ЧИВИЯТА (1 знач.)

ХВРЪКВА МИ/ ХВРЪКНЕ МИ ЧИВИЯТА —

1. *По някого.* Изведнъж силно се влюбвам в някого, увличам се по някого. *Тя не го познава добре, но вече ѝ е хвръкнала чивията по него.* ✧ *Пак ли ти е хвръкнала чивията по някое девойче?*

— **хвръква ми/ хвръкне ми умът • хвръква ми/ хвръкне ми акълът • изгубвам си/ изгубя си ума • изгубвам си/ изгубя си акъла • загубвам си/ загубя си ума • загубвам си/ загубя си акъла • загубвам си/ загубя си главата • губя си ума • губя си акъла • взема ми се/ вземе ми се умът • взема ми се/ вземе ми се акълът • глътвам/ глътна въдицата • лапвам/ лапна въдицата • налапвам/ налапам въдицата • захапвам/ захапя въдицата • хлътвам/ хлътна до уши**

2. вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ХВРЪКВАМ/ ХВРЪКНА ПО ДЯВОЛИТЕ — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ПО ДЯВОЛИТЕ (1, 2 и 3 знач.)

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ БОЖУРИ (БОЖУРА) *диал.* — вж. ПУСКАМ СИ/ ПУСНА СИ БОЖУРА

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ВИНА‹ТА› *върху някого* — Несправедливо обвинявам някого в нещо, посочвам някого като виновник за нещо, което е сторено от друг. *Той не си е свършил работата, а хвърля вината върху мене.* ✧ *Някои родители хвърлят вината върху учителите за това, че децата им са невъзпитани.*

— **прехвърлям/ прехвърля вина‹та› • стоварвам/ стоваря вината • стоварвам/ стоваря кривите дърва (дървета) върху гърба • стоварвам/ стоваря кривите дърва** *върху (връз) някого* **• стоварвам/ стоваря на гърба**

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ В КОША (КОШЧЕТО) *нещо* —

1. Оставям без внимание, не разглеждам нещо (обикн. заявление, молба и под). *Молбата ми за отпуска може и да я хвърлят в коша.*

— **турям/ туря (турвам/ турна) в коша (кошчето) • захвърлям/ захвърля в коша (кошчето) • слагам/ сложа под миндера • поставям/ поставя под миндера • турям/ туря (турвам/ турна) под миндера**

2. Преставам да се занимавам с нещо, изоставям нещо (преценявайки, че няма стойност, че не може да бъде използвано). *Статията, която написах за приватизационната сделка, не е вече актуална и я хвърлих в коша.*

— **турям/ туря (турвам/ турна) в коша (кошчето) • захвърлям/ захвърля в коша (кошчето) • хвърлям/ хвърля под миндера • захвърлям/ захвърля под миндера**

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ В ЛИЦЕТО *на някого нещо* — Казвам на някого нещо (обикн. неприятно) направо, открито, без заобикалки. *Прикипя ѝ и хвърли в лицето му обвиненията, които дълго беше таила.*

— **хвърлям/ хвърля в очи‹те›**

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ В МУЗИКАТА *някого жарг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА (2 знач.)

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ В ОРКЕСТЪРА *някого жарг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА (2 знач.)

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ В ОЧИ‹ТЕ› *на някого нещо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ В ЛИЦЕТО

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ В ТЪЧ *някого жарг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА (2 знач.)

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ВЪДИЦА‹ТА› *на някого (или самост.)* — Опитвам се да измамя някого, подлъгвам, подвеждам някого. *Само се преструва на загрижен за финансовото ни състояние, хвърля ни въдица, за да изкопчи информация, която после ще използва срещу нас.*

— **пускам/ пусна въдица‹та› • поставям/ поставя капан • поставям/ поставя клопка • поставям/ поставя примка • хвърлям си/ хвърля си мрежата • мятам си/ метна си мрежата**

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ГРЪМ И МЪЛНИИ *срещу (върху) някого* — вж. ПРАЩАМ ОГЪН И ЖУПЕЛ

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ‹ЕДИН› ДАЯК *някому простонар.* — вж. ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА›

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ‹ЕДИН› ПОГЛЕД *на (върху) нещо или някого* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ‹‹ПО› ЕДНО› ОКО (1 и 2 знач.)

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ЗАД ГЪРБА СИ *нещо* — Изоставям нещо, преставам да обръщам внимание на нещо, да се интересувам от нещо или забравям за нещо. *Решила беше да хвърли зад гърба си всички неприятни спомени, свързани с развода ѝ и да започне нов живот.*

— давам/ дам гръб • обръщам/ обърна гръб • махам (махвам/ махна) ‹с› ръка

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо* — Обсипвам някого или нещо с обиди, клевети; безчестя, черня, позоря. *Той не се посвени да хвърли кал върху приятеля си, който му помогна да се издигне.* ✧ *Защо трябваше да се хвърля кал върху поезията на този голям творец.*

— хвърлям/ хвърля петно • обливам/ облея с кал • обливам/ облея с помия • хвърлям/ хвърля кал върху лицето • хвърлям/ хвърля сянка

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ ВЪРХУ ЛИЦЕТО *на някого* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАМЪК *върху някого* — Осъждам, заклеймявам, обвинявам някого. *Тези, които днес те подкрепят, първи ще хвърлят камък върху тебе, ако застрашиш интересите им.*

— приковавам/ прикова на позорния стълб *книж.* • поставям/ поставя на позорния стълб *книж.*

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КОЗОВЕТЕ СИ — вж. ИЗИГРАВАМ/ ИЗИГРАЯ КОЗОВЕТЕ СИ

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КОПИТАТА *грубо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КОТВА *някъде* — Установявам се, оставам да живея задълго някъде; усядам. *След като се пенсионира, отиде да живее на село и там хвърли котва.*

— пускам/ пусна котва • спускам/ спусна котва • пускам/ пусна корен‹и› • хващам/ хвана корен‹и› • забивам/ забия корен‹и› • забивам/ забия кол • побивам/ побия кол

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КЪЧ *за някого ирон.* — вж. БОБ ДЪРПАМ *ирон.*

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ МАСЛО В ОГЪНЯ — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ МЕРАК *на нещо или на някого* — Харесвам нещо или някого и ме обхваща силно желание да го притежавам; пожелавам, поисквам нещо или някого. *Хвърлила съм мерак на една рокля, но нямам пари да си я купя.* ✧ *Той беше хвърлил мерак на едно момиче и от дълго време го ухажваше.*

— **турям/ туря мерак • удрям/ ударя мерак • пада ми/ падне ми мерак** *диал.* **• сторвам/ сторя мерак** *диал.* **• хвърлям/ хвърля око • удрям/ ударя око • мятам/ метна око • пада ми/ падне ми окото • турям/ туря (турвам/ турна) око**

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ‹МЕСО› НА ГЪРБА СИ — вж. ТУРЯМ/ ТУРЯ НА ГЪРБА СИ (2 знач.)

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ МЪГЛА В ОЧИТЕ *на някого* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПРАХ В ОЧИТЕ

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ НА БОКЛУКА *нещо* — Изваждам, изкарвам от употреба нещо, изоставям, зарязвам нещо като непотребно, ненужно. *Тази техника е много остаряла, трябва да се хвърли на боклука.*

— **изхвърлям/ изхвърля на боклука • захвърлям/ захвърля на боклука • хвърлям/ хвърля на бунището • изхвърлям/ изхвърля на бунището • захвърлям/ захвърля на бунището**

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ НА БУНИЩЕТО *нещо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ НА БОКЛУКА

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ НА ЛЕГЛО *някого* — вж. ПОВАЛЯМ/ ПОВАЛЯ НА ЛЕГЛО

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ОКО *на нещо или на някого* — Много харесвам нещо или някого и искам да го притежавам. *Хвърлил е око на един парцел във вилната зона и иска да го купи.* ✧ *Той все се навърта около тебе, изглежда ти е хвърлил око.*

— **удрям/ ударя око • мятам/ метна око • турям/ туря (турвам/ турна) око • пада ми/ падне ми окото • хвърлям/ хвърля мерак • удрям/ ударя мерак • турям/ туря мерак • пада ми/ падне ми мерак** *диал.* **• сторвам/ сторя мерак** *диал.*

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПАРИ НА ВЯТЪРА — Харча безразсъдно за излишни, ненужни неща, пилея средства без сметка. *Не съм толкова богат, за да*

хвърлям пари на вятъра за излишни неща. ✧ *Нали е книгоман, купил е книги, които едва ли ще прочете, само хвърля пари на вятъра.*

— **хвърлям си/ хвърля си парите на улицата • изхвърлям си/ изхвърля си парите на улицата • хвърлям/ хвърля пари наляво и надясно • пръскам/ пръсна пари наляво и надясно**

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПАРИ НАЛЯВО И НАДЯСНО — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПАРИ НА ВЯТЪРА

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПЕПЕЛ В ОЧИТЕ *на някого* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПРАХ В ОЧИТЕ

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПЕТАЛАТА (ПЕТАЛИТЕ) *грубо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПЕТНО *върху някого или нещо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПОД МИНДЕРА *нещо* —

1. Изоставям нещо, преценявайки, че вече е ненужно и не може да бъде използвано. *Материалите, които беше събрал по делото, вече не му трябваха и той ги хвърли под миндера.*

— **захвърлям/ захвърля под миндера • хвърлям/ хвърля в коша (кошчето) • захвърлям/ захвърля в коша (кошчето) • турям/ туря (турвам/ турна) в коша (кошчето)**

2. Изоставям някаква работа недовършена, преставам да се занимавам с нещо. *Откакто стана дипломат, науката я е хвърлил под миндера.*

— **оставям/ оставя под миндера • захвърлям/ захвърля под миндера • мятам/ метна на тавана • окачвам (окачам)/ окача на пирона • закачвам (закачам)/ закача на пирона • турям/ туря (турвам/ турна) на пирона • окачвам (окачам)/ окача на гвоздея (гвоздей) • закачвам (закачам)/ закача на гвоздея (гвоздей) • окачвам (окачам)/ окача на кука‹та› • закачвам (закачам)/ закача на кука‹та› • окачвам (окачам)/ окача на клечка‹та› • закачвам (закачам)/ закача на клечка‹та› • закачвам (закачам)/ закача на стената**

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ‹‹ПО› ЕДНО› ОКО —

1. Преглеждам нещо набързо, небрежно. *Дай ми вестника да му хвърля едно око.*

— **хвърлям/ хвърля ‹един› поглед**

2. Поглеждам някого или нещо скришом, крадешком. *Той хвърляше по едно око на жената, която седеше отсреща му.*

— **хвърлям/ хвърля ‹един› поглед**

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПОСЛЕДНАТА СИ КАРТА — Използвам и последната си възможност, рискувам, за да постигна нещо. *След поредния скандал, той хвърли последната си карта — заплаши я с развод.*

— **изигравам/ изиграя последната си карта • залагам/ заложа последната си карта • хвърлям/ хвърля последния си коз • изигравам/ изиграя последния си коз • залагам/ заложа последния си коз • залагам/ заложа на една ‹-единствена› карта • слагам/ сложа на една карта**

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПОСЛЕДНИЯ СИ КОЗ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПОСЛЕДНАТА СИ КАРТА

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПРАХ В ОЧИТЕ *на някого* — Чрез хитро обмислени действия, внушения попречвам на някого да види и проумее истината за нещо; заблуждавам, подвеждам, мамя някого. *Има политици, които с приказките си хвърлят прах в очите на хората, че защитават интересите им, а всъщност се грижат само за своето благополучие.* ✧ *С постоянните реорганизации ръководството иска да хвърли прах в очите ни, че прави нещо за подобряване на работата.*

— **хвърлям/ хвърля пепел в очите • замазвам/ замажа очите • хвърлям/ хвърля мъгла в очите**

ХВЪРЛЯМ СЕ/ ХВЪРЛЯ СЕ В ОГЪНЯ *за някого или за нещо* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ОГЪНЯ

ХВЪРЛЯМ СЕ/ ХВЪРЛЯ СЕ В ОЧИ‹ТЕ› *на някого (или самост.)* — Лесно и бързо бивам забелязан, правя впечатление, привличам вниманието, налагам се на вниманието. *С оригиналната си архитектура и красив външен вид вилата отдалече се хвърля в очи.* ✧ *Голямата прилика на двете сестри веднага се хвърля в очи.*

— **бия в (на) очи • набивам се/ набия се в очи‹те› • удрям в очи • падам/ падна в очи • навирам се/ навра се в очи‹те› • бода ‹в› очите • вадя очи**

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СЕРКМЕ В МЪТНА ВОДА — вж. ЛОВЯ РИБА В МЪТНА ВОДА

ХВЪРЛЯМ СИ/ ХВЪРЛЯ СИ ДУМИТЕ НА ВЯТЪРА — Напразно говоря някому нещо, напразно му искам нещо или го съветвам нещо, защото няма

да бъда послушан. *Твърдоглава е и няма да се вслуша в съветите ти, само си хвърляш думите на вятъра.*

— **хвърлям си/** хвърля **си приказките на вятъра • хабя си** думите • **хабя си приказките •** губя **си** думите • **изхабявам си/ изхабя си** думата (думите)

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СИЛИТЕ СИ и **ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ВСИЧКИ‹ТЕ СИ› СИЛИ** — Извършвам нещо с най-голямо старание, без да щадя себе си, полагам големи усилия за нещо. *Няма да си хвърлям силите за такова нищожно заплащане.* ✧ *Той хвърли всичките си сили, за да създаде тази фирма.*

— **давам си/** дам **си труд • правя си труд • направям си/ направя си труд‹а› • боля си главата**

ХВЪРЛЯМ СИ/ ХВЪРЛЯ СИ МАСКАТА — вж. СВАЛЯМ СИ/ СВАЛЯ СИ МАСКАТА

ХВЪРЛЯМ СИ/ ХВЪРЛЯ СИ МРЕЖАТА — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ВЪДИЦА‹ТА›

ХВЪРЛЯМ СИ/ ХВЪРЛЯ СИ ПАРИТЕ НА УЛИЦАТА — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПАРИ НА ВЯТЪРА

ХВЪРЛЯМ СИ/ ХВЪРЛЯ СИ ПРИКАЗКИТЕ НА ВЯТЪРА — вж. ХВЪРЛЯМ СИ/ ХВЪРЛЯ СИ ДУМИТЕ НА ВЯТЪРА

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СЯНКА *върху (на) някого или нещо* — Опетнявам, излагам, злепоставям. *С безразсъдното си поведение дъщеря ни хвърли сянка върху семейната ни чест.*

— **хвърлям/ хвърля петно • хвърлям/ хвърля кал • хвърлям/ хвърля кал върху лицето**

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо* — Умирам, издъхвам. *Един ден, неочаквано за всички, бабата хвърли топа.* ✧ *С разклатеното си здраве през зимата можеше да хване някой грип и да хвърли топа.*

— **хвърлям/ хвърля петалата (петалите)** *грубо* **• обръщам/ обърна петалата (петалите)** *грубо* **• лъсвам/ лъсна петалата (петалите)** *грубо* **• лъсват ми/ лъснат ми петалата (петалите)** *грубо* **• мятам/ метна петалата (петалите)** *грубо* **• навирвам/ навиря петалата** *грубо* **• опъвам/ опъна петалата** *грубо* **• хвърлям/ хвърля копитата** *грубо* **• навирвам/ навиря подкови** *грубо* **• навирвам/ навиря кокили** *грубо* **• опъвам/ опъна крака‹та› • изпъвам/ изпъна крака‹та› • навирвам/ навиря крака ‹в хендека› • предавам/ предам Богу дух** *книж.* **• заминавам/ замина за онзи (оня)**

свят • отивам/ отида на онзи (оня) свят • отивам/ отида в отвъдното *книж.* • отивам си/ отида си от този (тоя) свят • заминавам си/ замина си от този (тоя) свят • напускам/ напусна този (тоя) свят • напускам/ напусна света • напускам/ напусна земята • преселвам се/ преселя се на онзи (оня) свят *книж.* • преселвам се/ преселя се в отвъдното *книж.* • заминавам/ замина за другия свят • ида на онзи (оня) свят • ида си от този (тоя) свят • отивам/ отида във вечността *книж.* • преселвам се/ преселя се във вечността *книж.* • отивам/ отида във вечните селения *книж.* • отлитам/ отлетя във вечността *книж.* • отминавам/ отмина във вечността *книж.* • отивам/ отида при свети Петър • отивам/ отида при Аллаха • отивам/ отида в гроба • лягам/ легна в гроба • влизам/ вляза в гроба • влизам/ вляза в черната земя • лягам/ легна в земята • лягам/ легна в пръстта • лягам/ легна в ковчега • лягам/ легна в сандъка • лягам/ легна в покой *поет.* • прощавам се/ простя се с тоя свят • прощавам се/ простя се с живота • отива ми/ отиде ми животът • духва ми/ духне ми Господ свещицата • прибира ме/ прибере ме Господ (Бог) • откъсвам/ откъсна конеца • свършвам си/ свърша си дните • свършвам си/ свърша си времето • изпускам/ изпусна душата си • изпускам/ изпусна дух • изскача ми/ изскочи ми душата • излиза ми/ излезе ми душата (душицата) • от душа се отделям/ отделя • с (от) душа се разделям/ разделя • заспивам/ заспя вечен сън *книж.* • склопвам/ склопя очи • затварям/ затворя очи • закривам/ закрия очи • заклопвам/ заклопя очи *диал.* • изцъклям/ изцъкля очи • оцъклям/ оцъкля очи • изблещвам/ изблещя очи • облещвам/ облещя очи • обелвам/ обеля очи • опулвам/ опуля очи • обръщам/ обърна очи *диал.* • впулвам се/ впуля се в тавана • хлопва ми/ хлопне ми дъската ‹над главата› • напълвам/ напълня трапа *простонар.* • изпълвам/ изпълня трапа *простонар.* • запълвам/ запълня трапа *простонар.* • запълвам/ запълня някоя трапчина *простонар.* • напълвам/ напълня дупката *простонар.* • напълвам/ напълня хендека *простонар.* • усмърдявам/ усмърдя трапа *простонар. грубо* • ритвам/ ритна попа ‹отзад› *простонар.* • ритвам/ ритна камбаната (камбанката) *диал.* • чуква ми/ чукне ми камбаната *диал.* • отърсвам/ отърся праха на камбаните *диал.* • ритвам/ ритна трупчето *диал.* • влизам/ вляза на попа в джоба *диал.* • влизам/ вляза на попа в кесията *диал.* • напълвам/ напълня джоба на попа *диал.* • заплащам си/ заплатя си борча *диал.* • изпружвам/ изпружа нозе *диал.* • изтягам/ изтегна нозете *диал.* • изстиват ми/ изстинат ми петите *диал.* • опъвам/ опъна брича *диал.* • сгръщам/ сгърна ръце *диал.* • предавам/ предам душа *диал.* • пущам/ пусна душа *диал.* • душа давам *диал.* • с душа се прощавам/ простя *диал.* • угасва ми/ угасне ми звездата[2] *диал.* • отивам/ отида за божата правда *диал.* • отивам/ отида за бяла бога *диал.* • отива ми/ отиде ми лятото *диал.* • откъсвам/ откъсна пъпката *диал.* • изтърпявам/ изтърпя като Настрадинходжовото магаре *диал. ирон.* • гушвам/ гушна

букета *жарг.* • помирисвам/ помириша босилека *диал.* • сдавам/ сдам багажа *жарг.* • сдавам/ сдам екипа ‹по опис› *жарг.* • изпразвам/ изпразня обущата *жарг.* • опъвам/ опъна жартиера (жартиерите) *жарг.* • обличам/ облека дървеното пардесю (дървената пижама, дървените дрехи) *жарг.* • надървям/ надървя палците *жарг.*

ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ФИТИЛИ *някому (или самост.)* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ)

ХВЪРЧА В (ИЗ) ОБЛАЦИТЕ *книж.* —

1. Нямам чувство за реалността, възприемам и преценявам нереално обстановката и нещата около себе си. *Младите са наивни, хвърчат в облаците и вярват, че лесно могат да осъществят мечтите си.*

— летя в облаците *книж.* • витая в (по) облаците *книж.* • живея в облаците • хвърча по (в) небесата (по небето) *книж.* • мисля, че всичко, що хвърчи, се яде *ирон.*

2. Имам големи претенции, надценявам възможностите си, въобразявам си, че съм нещо повече, отколкото съм в действителност. *Хвърчи в облаците и смята, че може да управлява предприятието, но много скоро ще се провали, защото няма опит и необходимите качества на ръководител.*

— летя в облаците *книж.* • хвърча по (в) небесата (по небето) *книж.* • на земята не стъпвам • хвърча нависоко • летя нависоко • изхвърлям се/ изхвърля се нависоко • меря нависоко • вдигам се/ вдигна се нависоко

3. Непрактичен съм, не умея да се справям с обикновените ежедневни житейски проблеми. *Разглезена от родителите си, тя хвърчи из облаците и не може сама да се оправя в живота.*

— летя в облаците *книж.* • витая в (по) облаците *книж.* • хвърча по (в) небесата (по небето) *книж.* • живея в облаците • живея на луната • живея на Марс • живея на друга планета

ХВЪРЧА КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА *диал.* — вж. ХОДЯ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА

ХВЪРЧА НАВИСОКО —

1. Имам големи претенции, преследвам големи цели, без да се съобразявам с възможностите си или с действителността. *Хвърчи нависоко, иска да става бизнесмен, а не се вижда колко е посредствен.*

— изхвърлям се/ изхвърля се нависоко • летя нависоко • меря нависоко • вдигам се/ вдигна се нависоко • хвърча в (из) облаците *книж.* • летя в облаците *книж.* • хвърча по (в) небесата (по небето) *книж.* • на земята не стъпвам

2. Големея се, проявявам надменност. *Откакто стана доцент, хвърчи нависоко, смята се за голям учен и избягва приятелите си.*

— **държа се нависоко • държа се на голямо • вдигам се/ вдигна се нависоко • изхвърлям се/ изхвърля се нависоко • гледам отвисоко • гледам извисоко • гледам отгоре • през рамо гледам • на земята не стъпвам • имам се нависоко** *диал.* **• нося се нависоко** *диал.* **• имам се на голямо** *диал.* **• ида на голямо** *диал.* **• вдигам се/ вдигна се на голямо** *диал.* **• носът ми не се стига с клечка** *ирон.* **• носът ми не се стига с говняна клечка** *вулг. ирон.* **• носът ми не се стига с лайняна клечка** *вулг. ирон.* **• носът ми не се стига с посрана клечка** *вулг. ирон.* **• виря нос‹а си› • с вирнат нос съм • виря глава‹та си› • с вирната глава съм • държа главата си високо • виря опашка‹та си› • перча се като паун • вирвам/ вирна нос • вирвам си/ вирна си носа • навирвам/ навиря нос • вдигам/ вдигна нос • вдигам си/ вдигна си носа • надигам/ надигна нос • вирвам/ вирна глава • навирвам/ навиря глава • вдигам/ вдигна глава • надигам/ надигна глава • надигам си/ надигна си муцуната • надувам се/ надуя се като пуяк • надувам се/ надуя се като паун • вдигам/ вдигна опашка • продавам важности • броя звездите • растат ми ушите • порастват ми/ пораснат ми ушите • вдигам/ вдигна уши** *диал.* **• турям се на голямата клечка** *диал.* **• мисля си, че съм хванал Господ за брадата • мисля си, че съм хванал Господ за пеша (шлифера, пардесюто)** *жарг.* **• давам го/ дам го тежко** *жарг.* **• надувам/ надуя перки** *жарг.* **• вадя перки** *жарг.* **• вдигам/ вдигна перки** *жарг.* **• надигам/ надигна перки** *жарг.* **• вдигам стойки** *жарг.* **• вдигам гири** *жарг.*

ХВЪРЧА ПО (В) НЕБЕСАТА (ПО НЕБЕТО) *книж.* — вж. ХВЪРЧА В (ПО) ОБЛАЦИТЕ *книж.* (1, 2 и 3 знач.)

ХИТРА ЛИСИЦА СЪМ — Много хитър, обигран, опитен съм. *Тя е такава хитра лисица, че няма да усетиш как ще те измами.* ✧ *Хитра лисица е и сигурно ще успее всички да убеди в невинността си.*

— **стара лисица съм • стар вълк съм • Кума Лиса съм • от стара коза яре съм • от стара крава теле съм • от стара кокошка яйце съм • от стара майка дете съм • от стар баща дете съм • от стара майка син съм • от стар баща син съм • от стара майка чедо съм • от стар баща чедо съм • стрелян заек съм • гърмян заек съм • стара кримка съм • кръстен дявол съм • жив дявол съм • дявол и половина съм • дяволска унука съм • дяволско шило съм • дявол из вировете съм** *диал.* **• и дявола надхитрям (бих надхитрил, ще надхитря) • и дявола премятам (бих преметнал, ще преметна) • и дявола продавам (бих продал, ще продам) • и дявола подковавам (бих подковал, ще подкова) ‹на леда› • купувам те и те продавам • мога да те ‹купя и› продам (ще те купя и ще те продам) • излъг-**

вам те, та те продавам *диал.* • ‹и› на дявола джуваn давам *диал.* • ‹и› на царя джуваn давам *диал.* • ‹и› на пашата джуваn давам *диал.* • и дявола бих подклал на леда *диал.* • зная къде (де) зимуват раците • зная и на дявола (дяволите) дупките *диал.* • зная и дяволът къде се коти *диал.* • на дявола цървули обувам *диал.*

ХИТРАТА ЛИСИЦА ВЛЕЗЕ В СТЪПИЦА С ДВЕТЕ НОЗЕ *диал.* — вж. ХИТРАТА СВРАКА С ДВАТА КРАКА

ХИТРАТА ЛИСИЦА ПОПАДНАЛА В КЛОПКА — вж. ХИТРАТА СВРАКА С ДВАТА КРАКА

ХИТРАТА ЛИСИЦА ПРАВО В СТЪПИЦА *диал.* — вж. ХИТРАТА СВРАКА С ДВАТА КРАКА

ХИТРАТА ЛИСИЦА С ДВАТА (ЧЕТИРИТЕ) КРАКА В КАПАНА — вж. ХИТРАТА СВРАКА С ДВАТА КРАКА

ХИТРАТА ЛИСИЦА С ДВАТА (ЧЕТИРИТЕ) КРАКА В КЛЮСАТА *диал.* — вж. ХИТРАТА СВРАКА С ДВАТА КРАКА

ХИТРАТА СВРАКА С ДВАТА КРАКА — Употребява се, когато хитър и обикн. непочтен човек в стремежа си да изиграе, да измами другите, сам загазва. *Смяташ да прикриеш доходите си и да излъжеш данъчната служба, но гледай да не стане като хитрата сврака с двата крака — да те разкрият и да пострадаш.*

— хитрата лисица с двата (четирите) крака в капана • хитрата лисица попаднала в клопка • хитрата лисица право в стъпица *диал.* • хитрата лисица с двата (четирите) крака в клюсата *диал.* • хитрата лисица влезе в стъпица с двете нозе *диал.*

ХИЧ МЕ НЯМА —

1. Не съм добре, нямам сили, отпаднал съм. *Откакто изкарах грипа хич ме няма, чувствам се много изтощен и без сили.* ✧ *От няколко месеца насам старецът хич го няма, топи се и линее.*

— никакъв ме няма • съвсем ме няма

2. Не ме бива за нещо, неспособен съм, негоден съм. *Остарях и хич ме няма, дори къщната работа не мога да върша.* ✧ *По литература хич ме няма.* ✧ *Като инженер хич го няма, много е некадърен.*

— никакъв ме няма • съвсем ме няма • не ставам за нищо • не ме бива за нищо • гола вода съм *жарг.* • няма хляб у мене

ХЛОПА МИ ДЪСКАТА и **ХЛОПА МИ ЕДНАТА ‹ДЪСКА›** — Не съм нормален; побъркан, смахнат, луд съм. *Ако някой разбере, че сам си говориш, ще помисли, че ти хлопа дъската.* ✧ *Всички в квартала знаеха, че ѝ хлопа едната дъска.*

— **мърда ми дъската • мърда ми едната дъска • разхлопала ми се е дъската • хлопа ми едната чивия • мърда ми едната чивия • чивията ми мърда • липсва ми едната дъска • не ми достига едната дъска • не ми стига едната дъска • ексик ми е едната дъска в главата • нямам ни една дъска в главата си • имам откована дъска • не съм с ума си • не съм с всичкия си ‹ум› • не съм с целия си ‹ум› • не съм с акъла си • нещо ми липсва • нещо не ми достига • нещо ми мърда • нещо ми хлопа • нещо ми шава • нещо ми има • има ми нещо ‹в главата› • липсва ми едната чивия • развила ми се е бурмата • развъртени ми са бурмите • единият ми винт е развинтен • чарковете ми са разместени • чарковете ми не са в ред • главата ми не е в ред • не съм добре с главата • всичко не ми е в ред под шапката • умът ми не е на място • малко съм тра-ла-ла • изял съм си ума • не съм със (за) света • за четвъртия километър съм • за Карлуково съм • имам да давам на Михаля • имам да плащам на Михаля • длъжен съм на Михаля • дължа на Михаля • другар съм на Михалко** *диал.* • **имам да давам на Михалко от Пещера** *диал.* • **имам да плащам на Михаля за дъски пари** *диал.* • **дължа на Михаля за дъски пари** *диал.* • **стяга ме Михаля** *диал.* • **стяга ме Михалко за трите и зола** *диал.* • **изветрял ми е умът** *диал.* • **изкипял ми е умът** *диал.* • **дръпнат съм в акъла** *диал.* • **имам бяла мишка в главата** *диал.* • **дъската ми не е в ред** *диал.* • **залита ми колесникът** *диал.* • **ексик ми е едната чивия** *диал.* • **не ми достига едната събота** *диал.* • **липсва ми едната събота** *диал.* • **ексик ми е едната събота** *диал.* • **липсва ми едната събота и двата петъка** *жарг.* • **изгърмели са ми бушоните** *жарг.* • **спал съм на мокри вестници** *жарг.* • **спал съм на течение** *жарг.*

ХЛОПА МИ ЕДНАТА ЧИВИЯ — вж. ХЛОПА МИ ДЪСКАТА

ХЛОПАМ КАТО ВОДЕНИЦА *диал. неодобр.* — вж. ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*

ХЛОПАМ ОТ ВРАТА НА ВРАТА — вж. ЧУКАМ ОТ ВРАТА НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

ХЛОПАМ ОТ ПОРТА НА ПОРТА — вж. ЧУКАМ ОТ ВРАТА НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

ХЛОПАМ ПО (НА) ВРАТИТЕ (ВРАТАТА) — вж. ЧУКАМ ОТ ВРАТА НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

ХЛОПАМ ПО (НА) ПОРТИТЕ — вж. ЧУКАМ ОТ ВРАТА НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

ХЛОПВА МИ/ ХЛОПНЕ МИ ДЪСКАТА ‹НАД ГЛАВАТА› — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

ХЛЪЗВАМ/ ХЛЪЗНА НА (ПО) ДИНЕНА КОРА *някого* — вж. ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА (1 и 2 знач.)

ХЛЪТВАМ/ ХЛЪТНА ДО УШИ *по някого* — вж. ЛАПВАМ/ ЛАПНА ВЪДИЦАТА (1 знач.)

ХЛЪТВАМ/ ХЛЪТНА С ДВАТА КРАКА — вж. ЗАТЪВАМ/ ЗАТЪНА С ДВАТА КРАКА

ХЛЯБ НЯМАМ ДА ЯМ — вж. НЯМАМ ТРОХА ХЛЯБ

ХОДЯ БОС ИЗ ЛУКА — вж. ВЪРВЯ ПРЕЗ ПРОСОТО

ХОДЯ ГОЛ И БОС — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

‹ХОДЯ ДА› НОСЯ ДЪРВА В ГОРАТА —вж. НАЛИВАМ ВОДА В РЕШЕТО

ХОДЯ ДА ПАСА ДЯВОЛИТЕ *диал. неодобр.* — вж. ХОДЯ КАТО ОЙ МАРА *неодобр.*

ХОДЯ ДА СИ ТЪРСЯ УМА *диал. неодобр.* — вж. ХОДЯ КАТО ОЙ МАРА *неодобр.*

ХОДЯ КАТО ВЪРТОГЛАВА ОВЦА *неодобр.* — вж. ХОДЯ КАТО ОЙ МАРА *неодобр.*

ХОДЯ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА — Мотая се, лутам се, суетя се, не зная какво да правя, не съумявам да започна да върша нещо сериозно. *След като го пенсионираха, той се чувства много объркан, ходи като муха без глава из къщи и не знае с какво да се заеме.*

— **въртя се като муха без глава** • **ходя като пияна кокошка** • **въртя се като пияна кокошка** • **въртя се като улава кокошка** *диал.* • **хвърча като муха без глава** *диал.* • **въртя се като рой** *диал.* • **въртя се като циганин (циганка) в черква** *диал.*

ХОДЯ КАТО ОЙ МАРА *неодобр.* — Скитам се, шляя се без работа, безделнича, пилея си времето. *Крайно време е да започне работа, стига е ходил като ой Мара.*

— **кръстосвам улиците** • **меря улиците** • **мета улиците** • **меря пътищата** • **мета пътищата** • **ходя като въртоглава овца** *неодобр.* • **маам гащи** *жарг.*

• **ходя да паса дяволите** *диал. неодобр.* • **ходя като погълната игла** *диал. неодобр.* • **ходя на хало бало** *диал. неодобр.* • **ходя да си търся ума** *диал. неодобр.* • **търся си пъпа** *диал. ирон.* • **ходя по (на) ален фес** *диал. неодобр.*

ХОДЯ КАТО ПИЯНА КОКОШКА — вж. ХОДЯ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА

ХОДЯ КАТО ПОГЪЛНАТА ИГЛА *диал. неодобр.* — вж. ХОДЯ КАТО ОЙ МАРА *неодобр.*

ХОДЯ КАТО СЯНКА —

1. Имам отпаднал, съкрушен вид, нямам никакви сили. *Откакто почина мъжът ѝ, тя съвсем рухна, ходи като сянка.* ✧ *Болестта го съсипа, ходи като сянка.*

— **влача се като сянка** • **влека се като сянка** • **едва се държа на краката си** • **едва се държа на нозете си** • **едва се крепя на краката си** • **едва се крепя на нозете си** • **не мога да се държа на крака‹та си›** • **не мога да се държа на нозе‹те си›** • **не ме държат краката** • **не ме държат нозете** • **краката ми се люшкат** • **краката ми се люлеят**

2. *След (подир) някого.* Неотклонно, неотстъпно следвам, съпровождам някого навсякъде, като обикн. му досаждам с присъствието си. *Когато беше малък, ходеше като сянка след баща си.*

— **влача се като сянка** • **влека се като сянка** • **ходя по петите** *на някого* • **вървя по петите** *на някого* • **влача се като опашка** • **мъкна се като опашка** • **лепвам се/ лепна се като гербова марка** *за някого* • **залепвам се/ залепя се като гербова марка** *за някого* • **залепвам се/ залепя се като лепка** *за някого* • **лепвам се/ лепна се като репей** *за някого* • **залепвам се/ залепя се като репей ‹о дреха›** *за някого*

ХОДЯ НА ХАЛО БАЛО *диал. неодобр.* — вж. ХОДЯ КАТО ОЙ МАРА *неодобр.*

ХОДЯ ОТ РЪКА НА (В) РЪКА — вж. МИНАВАМ ОТ РЪКА НА (В) РЪКА (1 и 2 знач.)

ХОДЯ ПО (НА) АЛЕН ФЕС *диал. неодобр.* — вж. ХОДЯ КАТО ОЙ МАРА *неодобр.*

ХОДЯ ПО ВОДАТА *на някого* — вж. ХОДЯ ПО ГАЙДАТА

ХОДЯ ПО ГАЙДАТА *на някого* — Постъпвам според желанията на някого, безропотно и послушно изпълнявам волята и заповедите му, слушам някого във всичко. *Детето е разглезено и капризно, защото винаги ходят по гайдата му и изпълняват прищевките му.* ✧ *Докога ще ходиш по гайдата на мъжа си и ще вършиш всичко, каквото ти каже.*

— **вървя по гайдата** • **играя по гайдата** • **вървя по свирката** • **играя по свир-**

ката • вървя по волята • вървя по водата • ходя по водата • ходя по кефа • тръгвам/ тръгна по гайдата • тръгвам/ тръгна по свирката • повеждам се/ поведа се по гайдата • повеждам се/ поведа се по свирката • уйдисвам/ уйдисам по гайдата (на гайдите) *диал.* **• тръгвам/ тръгна по водата (водите)** *диал.* **• както (каквото) ми свирят, така (това) играя • държа исо • гледам в очите • гледам в устата • зяпам в устата • зяпнал съм в устата**

ХОДЯ ПО КЕФА *на някого* — вж. ХОДЯ ПО ГАЙДАТА

ХОДЯ ПО НЕРВИТЕ *на някого* — С постъпките, с поведението си силно дразня, ядосвам, нервирам някого. *Престани да хленчиш, ходиш ми по нервите. ✧ Толкова бавно и пипкаво работеше, че ходеше по нервите на колегите си.*

— **танцувам по нервите • лазя по нервите • играя по нервите • действам на нервите • удрям/ ударя ‹по› нервите • изпъвам/ изпъна нервите • опъвам/ опъна нервите • обтягам/ обтегна нервите • напрягам/ напрегна нервите • разстройвам/ разстроя нервите • късам нервите • скъсвам/ скъсам нервите • вдигам/ вдигна кръвното • качвам/ кача кръвното • вдигам/ вдигна адреналина • качвам/ кача адреналина • изкарвам/ изкарам от (из) търпение • изваждам/ извадя от (из) търпение • изкарвам/ изкарам от (из) нерви • изкарвам/ изкарам от равновесие • изваждам/ извадя от равновесие • изкарвам/ изкарам от кожата • изваждам/ извадя от кожата • изкарвам/ изкарам от релсите • изваждам/ извадя от релсите • ходя по нервите с налъми** *жарг.* **• изправям/ изправя на ‹зъби и› нокти** *жарг.*

ХОДЯ ПО НЕРВИТЕ С НАЛЪМИ *жарг.* — вж. ХОДЯ ПО НЕРВИТЕ

ХОДЯ ПО ПЕТИТЕ *на някого* — вж. ВЪРВЯ ПО (В) ПЕТИТЕ (1, 2 и 3 знач.)

ХОРОТО НЕ ЗАСВИРИЛО, А ТОЙ ИГРАЕ *диал. ирон.* — вж. РИБАТА ОЩЕ В МОРЕТО, ТОЙ ТУРИЛ ТИГАНА НА ОГЪНЯ, ‹ЗА ДА Я ПЪРЖИ› *ирон.*

ХРАНА И БРАНА *пренебр.* — вж. ОТ КОЛ И ‹ОТ› ВЪЖЕ *пренебр.*

ХУБАВА РАБОТА — Възклицание за изразяване на възмущение, на недоволство, на неприятна изненада от нещо нередно, лошо. *Хвалиш се, че си ударил жена си. Хубава работа! ✧ Хубава работа да караш детето в този проливен дъжд да ходи да купува хляб.*

— **и таз‹и› (тая) хубава • и таз‹и› (тая) добра • няма що ‹да се каже›** *ирон.* **• няма какво да се каже** *ирон.*

ХЪРЗУЛВАМ/ ХЪРЗУЛНА ЕДНА ДИНЕНА КОРА *някому* — вж. ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА (1 и 2 знач.)

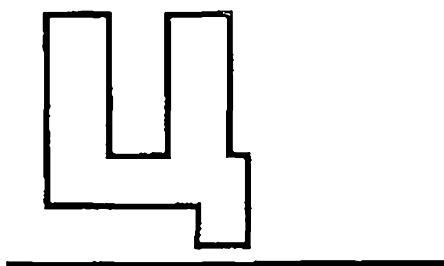

ЦАПНАТ В УСТАТА — Който има навик да говори неприлични, дръзки неща, да употребява нецензурни, вулгарни, цинични думи. *Момичето му направи лошо впечатление, цапнато в устата, сипе ругатни и псувни, от които му ставаше неудобно.*

— **ударен в устата • устата му като гериз** *грубо* • **галатен в устата** *диал.*

ЦАР НА ЗЕМЯТА, БОГ НА НЕБЕТО — вж. БОГ ВИСОКО, ЦАР ДАЛЕКО

ЦЕДЯ ДУМИТЕ СИ —

1. Изговарям бавно, натъртено всяка дума отделно. *Дразнеше я навикът му да цеди думите си, когато говори.*

— **цедя приказките си**

2. Говоря малко, прекалено сдържан съм в приказките си, неразговорлив съм. *Затворен и необщителен, той цедеше думите си.*

— **цедя приказките си • меря думите си на грам • меря приказките си на грам • тегля думите си на кантар • думите ми с ченгел да вадиш • скъп ‹съм› на приказки**

ЦЕДЯ ПРИКАЗКИТЕ СИ — вж. ЦЕДЯ ДУМИТЕ СИ (1 и 2 знач.)

ЦЕДЯ СИ ОЧИТЕ *диал.* —

1. вж. БОДА СИ ОЧИТЕ
2. вж. ЛЕЯ СЪЛЗИ

ЦЕЛИЯТ СЪМ ‹В› СЛУХ — вж. ПРЕВРЪЩАМ СЕ/ ПРЕВЪРНА СЕ НА (В) СЛУХ

ЦЕЛУВАМ КРАКАТА *на някого* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

ЦЕЛУВАМ РЪЦЕТЕ *на някого* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ

ЦЕНТЪРЪТ НА ТЕЖЕСТТА *книж.* — Най-важната, най-съществената част на нещо. *В социалната политика на правителството центърът на тежестта е намаляване на безработицата.*

— **крайъгълен камък** *книж.* • **алфата и омегата** *книж.*

ЦЕПИ МЕ ГЛАВА‹ТА› и **ЦЕПИ МИ СЕ ГЛАВАТА** — Имам силно главоболие. *Цял ден ме цепи главата.* ✧ *Нощес не можа да заспи, цепеше го глава.*

— **пръска ми се главата (ще ми се пръсне главата)** • **пука ми се главата (ще ми се пукне главата)** • **блъска ме глава‹та›**

ЦЕПЯ ВЛАКНОТО ‹НА ДВЕ› — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

ЦЕПЯ КОНЕЦА *диал.* — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ› — Голям скъперник съм, голям сметкаджия съм, много съм стиснат, свидлив. *Като баща си е свидлива, цепи косъма, страхува се да не се мине.* ✧ *Не се надявай, че някога ще те почерпи, стипца е, цепи косъма на две.*

— **цепя влакното ‹на две›** • **цепя стотинката ‹на две›** • **не можеш орех ми измъкна из (от) ръката** • **влязла ми е змия в кесията** • **свила ми се е змия в кесията** • **стискам си кесията** • **стискам пара̀та** • **треперя над пара̀та** • **треперя над лева (левчето)** • **треперя над стотинката** • **стиснал съм се като кокоша тръткa** *грубо* • **свил съм се като кокоши задник** *грубо* • **стиснал съм се като кокоше дупе** *грубо* • **бръсна яйцето** • **стрижа яйцето** • **стрижа яйцето за вълна** • **стрижа вълна от яйце** • **ако яйцето се стрижеше, той щеше да го бръсне** • **яйце да вземеш от него, и то жълтък няма** • **цепя конеца** *диал.* • **цепя сламката** *диал.* • **‹и› греха си не давам** *диал.* • **на Бога тамян не давам** *диал.* • **на дявола тамян не давам** *диал.* • **не си пущам вълната** *диал.* • **от него душа излиза, парѝ не излизат** *диал.* • **ръждясали са ми парите по кесията** *диал.* • **на водата малко вино турям** *диал.* • **през джам сирене ближа (лижа)** *диал.* • **и двете ноги в един папук обувам** *диал.* • **стрижа комара** *диал.* • **стрижа мухата** *диал.* • **стрижа бълхите** *диал.* • **треса се като кокошка над просо** *диал.* • **трепери ми ръката като на чифутин** *диал.*

ЦЕПЯ ‹СИ› ДЪСКИ ‹ЗА КОВЧЕГ› — Кашлям много силно. *Грипът мина, но кашлицата продължава, цял ден цепи дъски за ковчег.*

— **дера ярета**

ЦЕПЯ СЛАМКАТА *диал.* — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

ЦЕПЯ СТОТИНКАТА ‹НА ДВЕ› —

1. Поради липса на средства живея крайно бедно и пестеливо, изнемогвам материално и не си позволявам да харча и най-малка сума. *Хората с ниски доходи трябва да цепят стотинката на две, за да изкарат месеца.*

— **свивам се/ свия се на кравай • свивам се/ свия се за пет парѝ • свивам се/ свия се като циганин • броя всяка стотинка • броя стотинките • връзвам/ вържа парàта в три възела • връзвам/ вържа в девет възела • скътвам/ скътам парàта във възел • една парà два (девет) пъти връзвам** *диал.* • **една‹та› парà в девет възела връзвам** *диал.*

2. вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

ЦИЦАМ ОТ ДВЕ МАЙКИ — вж. СЕДЯ НА ДВА СТОЛА

„Ц“ НЕ КАЗВАМ/ КАЖА *простонар.* — вж. ГЪК НЕ КАЗВАМ/ КАЖА (1 и 2 знач.)

ЦЪРВУЛИ НЯМА, ГАЙДА ИСКА *ирон.* — Употребява се, когато някой иска нещо ненужно, при положение, че му липсва най-необходимото. *Нямаш дрехи на гърба си, а си тръгнал да купуваш холна гарнитура — цървули няма, гайда иска.*

— **гащи няма, гайда иска** *ирон.* • **цървули няма, гайда купува** *ирон.* • **на гол корем ‹чифте› пищов‹и›** *подигр.* • **на гол тумбак ‹чифте› пищов‹и›** *подигр.* • **на гол корем сабя** *диал. подигр.* • **на гол тулум ‹чифте› пищов‹и›** *диал. подигр.* • **на голи ребра чифте пищови** *диал. подигр.* • **на гол корем строшен пищов** *диал. подигр.* • **на гол корем сребърни пищови** *диал. подигр.*

ЦЪРВУЛИ НЯМА, ГАЙДА КУПУВА *ирон.* — вж. ЦЪРВУЛИ НЯМА, ГАЙДА ИСКА *ирон.*

ЦЪФНАХ И ВЪРЗАХ (ЩЕ ЦЪФНА И ЩЕ ВЪРЖА) *ирон.* — В много тежко и неблагоприятно положение съм. *Откакто се омъжи за този пияница, цъфна и върза.* ✧ *Ако остане без работа, ще цъфне и ще върже.*

— **цъфнах и завързах (ще цъфна и ще завържа)** *ирон.* • **наредил съм се като агне в дисаги** *ирон.* • **като агне в дисаги съм** *ирон.* • **наредих се като куче в кола (каруца)** *ирон.*

ЦЪФНАХ И ЗАВЪРЗАХ (ЩЕ ЦЪФНА И ЩЕ ЗАВЪРЖА) *ирон.* — вж. ЦЪФНАХ И ВЪРЗАХ *ирон.*

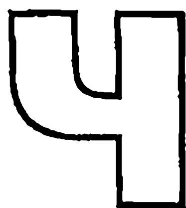

ЧАВКА МИ Е ИЗПИЛА АКЪЛА — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ЧАВКА МИ Е ИЗПИЛА МОЗЪКА — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ЧАВКА МИ Е ИЗПИЛА ПИПЕТО — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ЧАВКА МИ Е ИЗПИЛА УМА — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ЧАРКОВЕТЕ МИ НЕ СА В РЕД — вж. ХЛОПА МИ ДЪСКАТА

ЧАРКОВЕТЕ МИ СА РАЗМЕСТЕНИ — вж. ХЛОПА МИ ДЪСКАТА

ЧАСОВЕТЕ МИ СА ПРЕБРОЕНИ — вж. ДНИТЕ МИ СА ПРЕБРОЕНИ

ЧАСОВЕТЕ МИ СА ПРОЧЕТЕНИ — вж. ДНИТЕ МИ СА ПРЕБРОЕНИ

ЧАТ-ПАТ —

1. Понякога, не много често. *На църква ходя чат-пат.* ✧ *Често разговарям с него по телефона и чат-пат се виждаме.*

— **от време на време • от дъжд на вятър • сегиз-тогиз** *нар.* • **от Великден на Коледа • от Великден на Великден**

2. Средно, нито много добре, нито много зле. — *Хареса ли ти филмът? — Чат-пат...*

— **горе-долу • криво-ляво**

ЧАШАТА НА ТЪРПЕНИЕТО ‹МИ› ПРЕЛИВА/ ПРЕЛЕЕ — Настъпва моментът, когато нещо не може повече да се понася, когато идва пределът, най-високата степен на някакво мъчение. *Когато разправиите вкъщи станаха непоносими, чашата на търпението му преля и той напусна семейството си.*

— чашата на търпението ‹ми› се препълва/ препълни • чашата на търпението ‹ми› е препълнена • дойде (дошъл е) ножът до кокала • опря (опрял е) ножът до (в, о) кокала • допря (допрял е) ножът до кокала

ЧАШАТА НА ТЪРПЕНИЕТО ‹МИ› СЕ ПРЕПЪЛВА/ ПРЕПЪЛНИ и **ЧАШАТА НА ТЪРПЕНИЕТО ‹МИ› Е ПРЕПЪЛНЕНА** — вж. ЧАШАТА НА ТЪРПЕНИЕТО ‹МИ› ПРЕЛИВА/ ПРЕЛЕЕ

ЧЕГАТО ДЪРЖАН В ТЪМНИЦА *диал.* — вж. КАТО ЧЕ НА ВЪЖЕ ДЪРЖАН

ЧЕГЪРТА МЕ ПОД ЛЪЖИЧКАТА — вж. ЧОВЪРКА МЕ ПОД ЛЪЖИЧКАТА

ЧЕРВАТА МИ СВИРЯТ РАМАЗАН — вж. СТОМАХЪТ МИ СВИРИ РАМАЗАН

ЧЕРВАТА СИ ПОВЛИЧАМ/ ПОВЛЕКА — вж. НА ГЛАВАТА СИ СТЪПВАМ/ СТЪПЯ

ЧЕРВЕЙ МИ ГРИЗЕ СЪРЦЕТО — Мъча се, безпокоя се от нещо (обикн. тревожна мисъл, тежка грижа и под.). *Откакто разбра, че той я мами, червей гризеше сърцето ѝ.*

— **червей ми яде сърцето • яде ме отвътре • върти ме отвътре • върти ме извътре** *диал.* **• върти ме като червей в дърво** *диал.* **• яде ме ръждата** *диал.* **• яде ме зебелът** *диал.* **• човърка ме под лъжичката • чегърта ме под лъжичката • стяга ме/ стегне ме под лъжичката • свива ме/ свие ме под лъжичката • тежи ми на сърцето** *нещо* **• тегне ми на сърцето** *нещо* **• тежи ми на душата** *нещо* **• тегне ми на душата** *нещо* **• лежи ми на сърце‹то›** *нещо* **• имам на душата си** *нещо* **• имам на сърце‹то си›** *нещо* **• на сърце‹то› ми е** *нещо*

ЧЕРВЕЙ МИ ЯДЕ СЪРЦЕТО — вж. ЧЕРВЕЙ МИ ГРИЗЕ СЪРЦЕТО

ЧЕРВЕНА АСПРА ЗАГИВА ЛИ *остар. ирон.* — вж. ЧЕРЕН ГОЛОГАН НЕ СЕ ГУБИ *ирон.*

ЧЕРВЕН БАН НЕ СЕ ГУБИ и **ЧЕРВЕН БАН ГУБИ ЛИ СЕ** *остар. ирон.* — вж. ЧЕРЕН ГОЛОГАН НЕ СЕ ГУБИ *ирон.*

ЧЕРВЕН МАНГЪР НЕ СЕ ГУБИ и **ЧЕРВЕН МАНГЪР ГУБИ ЛИ СЕ** *ирон.* — вж. ЧЕРЕН ГОЛОГАН НЕ СЕ ГУБИ *ирон.*

ЧЕРВИВА СЛИВА НЕ СТРУВАМ — вж. ПЕТ ПАРИ НЕ СТРУВАМ

ЧЕРВИВ СЪМ С (ОТ) ПАРИ — Разполагам с много средства, много съм богат. *Тя едва ли ще ти помогне материално, въпреки че е червива с пари.* ✧ *Червив от пари е, а живее като скот.*

— **въшкав съм с (от) пари • гъбав съм с пари • гъбясал съм от пари • прогнил съм от пари • текат ми парите из крачолите • меря парите си с кантар • играя си с пари • играя си с милиони • бие ме паpàта • не зная сметката на парите си • не си знам парите • рина парите си с лопата • греба парите като с шиник** *остар.* **• бодат ме парите • сърбят ме парите • дълбок ми е джобът • дълбока ми е кесията • дебела ми е кесията • джобът ми е пълен • топли ми са джобовете • прелива ми ‹и› през прага • изтича ми от прага • извира ми от крачолите • изтича ми от крачолите • тече ми из (от) крачолите • тече ми из ръкавите • тече ми като из ръкав • тече ми като из ведро • имам пари като у куче червеи** *диал.* **• далеч ми стига ръката** *диал.* **• имам триста свине в балтата** *диал.* **• и петлите ми носят яйца** *диал.* **• снася ми петелът** *диал.*

ЧЕРЕН ГОЛОГАН НЕ СЕ ГУБИ и **ЧЕРЕН ГОЛОГАН ГУБИ ЛИ СЕ** *ирон.* — Обикн. за човек: употребява се за подчертаване, че не се случва нищо лошо, не пропада, при всякакви обстоятелства оцелява този, който не е особено ценен и добър. *Не се тревожи, синът ти ще си дойде, черен гологан не се губи. Кой знае къде се е пак запилял.*

— **калпав гологан не се губи** *ирон.* **• калпав гологан губи ли се** *ирон.* **• черен грош не се губи** *ирон.* **• черен грош губи ли се** *ирон.* **• калпав грош не се губи** *ирон.* **• калпав грош губи ли се** *ирон.* **• черен мангър не се губи** *ирон.* **• черен мангър губи ли се** *ирон.* **• червен мангър не се губи** *ирон.* **• червен мангър губи ли се** *ирон.* **• калпав мангър не се губи** *ирон.* **• калпав мангър губи ли се** *ирон.* **• червен бан не се губи** *остар. ирон.* **• червен бан губи ли се** *остар. ирон.* **• червена аспра загива ли** *остар. ирон.* **• троскот се не губи** *ирон.*

ЧЕРЕН ГРОШ НЕ СЕ ГУБИ и **ЧЕРЕН ГРОШ ГУБИ ЛИ СЕ** *ирон.* — вж. ЧЕРЕН ГОЛОГАН НЕ СЕ ГУБИ *ирон.*

ЧЕРЕН МАНГЪР НЕ СЕ ГУБИ и **ЧЕРЕН МАНГЪР ГУБИ ЛИ СЕ** *ирон.* — вж. ЧЕРЕН ГОЛОГАН НЕ СЕ ГУБИ *ирон.*

ЧЕРЕН МИ Е СВЕТЪТ — В много лошо настроение съм, потиснат съм и се дразня от всичко и всички. *Когато нямам пари, черен ми е светът.* ✧ *Всеки път, когато трябва да става рано и го очаква много работа, светът му е черен.*

— **светът ми се вижда черен • целият свят ми се вижда черен • светът ми**

е крив • целият свят ми е крив • скършен ми е кефът • счупен ми е кефът • не съм на себе си • не се седи насреща ми

ЧЕРНА ОВЦА —

1. Човек, за когото има съставено лошо мнение и затова проявите му правят впечатление. *В класа той беше черната овца, все него смятаха за виновен и го наказваха.*

— **белязана овца • белязано магаре**

2. Човек с лоши прояви, който рязко се отделя от другите. *В семейството той беше черната овца — скиташе, пиянстваше, не искаше да работи.* ✧ *Във всеки род има по някоя черна овца.*

— **белязана овца**

ЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД ОЧИТЕ — Лошо ми е, не се чувствам добре (обикн. от глад или силна болка). *Трябва нещо да хапна, че ми чернее пред очите.* ✧ *Така силно го болеше зъб, че му чернееше пред очите.*

— **черно ми е пред очите**

ЧЕРНО МИ Е ПРЕД ОЧИТЕ —

1. Тежко ми е, мъчно ми е, изпитвам голяма мъка, скръб. *Детето ми е болно и ми е черно пред очите.*

— **камък ми тежи на сърцето • камък ми тегне на сърцето • камък ми лежи на сърцето • камък ми тежи на душата • камък ми тегне на душата • камък ми лежи на душата • тежи ми на сърцето • тежи ми на душата • тегне ми на сърцето • тегне ми на душата**

2. вж. ЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД ОЧИТЕ

ЧЕРНО МИ СТАВА/ СТАНЕ ПРЕД ОЧИТЕ — вж. ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ (1, 2 и 3 знач.)

ЧЕРНОТО ПРАВЯ БЯЛО — Твърдя обратното на действителното, очевидното, истинното; съзнателно преиначавам истината, извъртам нещата. *Той злоупотреби с доверието ни, а ти продължаваш да правиш черното бяло, да ни убеждаваш, че е невинен.*

— **на черното казвам бяло • на черното викам бяло • на бялото казвам черно ‹, а на черното — бяло› • на бялото викам черно ‹, а на черното — бяло› • наричам бялото черно • бялото правя черно**

ЧЕРПЯ ВОДА В (С) РЕШЕТО — вж. НАЛИВАМ ВОДА В РЕШЕТО

ЧЕРПЯ МОРЕТО С ЛЪЖИЦА — вж. НАЛИВАМ ВОДА В РЕШЕТО

ЧЕСТЕН КРЪСТ — Кълна се, заклевам се (обикн. придружено със съответния жест). *Това, което ти разказах, е самата истина, честен кръст.*

— **жив ми кръст**

ЧЕТА ЗАЛЦИТЕ *на някого* — вж. БРОЯ ЗАЛЦИТЕ (1 и 2 знач.)

ЧЕТА ‹КОНСКА› МОЛИТВА *някому диал.* — вж. ЧЕТА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

ЧЕТА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ› и ЧЕТА ЕВАНГЕЛИЕ *някому* — Мъмря строго някого, карам се някому, съдя и наставлявам някого. *Шефът ги събра и им чете конско евангелие, затова че често закъсняват за работа.* ✧ *След всяка слаба оценка родителите му четяха конско.* ✧ *Цяла вечер майка ѝ ѝ чете евангелие, че не е изпълнила заръките ѝ.*

— **държа конско ‹евангелие› • държа евангелие • прочитам/ прочета конско ‹евангелие› • прочитам/ прочета евангелие • тегля едно конско • дръпвам/ дръпна едно конско • тегля калая • тегля един калай • дръпвам/ дръпна калая • дръпвам/ дръпна един калай • чета ‹конска› молитва** *диал.* **• тегля ушите • дърпам ушите (ухото) • дръпвам/ дръпна ‹за› ушите (ухото) • издърпвам/ издърпам ушите (ухото) • опъвам/ опъна ушите • държа слово • чета слово • чета морал** *книж.* **• чета нотации** *книж.* **• чета лекции** *книж.* **• вдигам/ вдигна па̀ра • скръцвам/ скръцна със зъби • давам/ дам един зъб • строявам/ строя в две редици • режа като кисела краставица • нарязвам/ нарежа като кисела краставица • нарязвам/ нарежа като горчива краставица • правя на нищо ‹и никакво› • направям/ направя на нищо ‹и никакво› • правя на салата • направям/ направя на салата • правя ‹на› бъзе и коприва • направям/ направя ‹на› бъзе и коприва • правя на дроб сарма • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя на сол ‹и пипер› • направям/ направя на сол и вода • направям/ направя ‹на› пух и прах • натривам/ натрия носа • натърквам/ натъркам носа • нажулвам/ нажуля носа • натривам/ натрия муцуната** *грубо* **• натривам/ натрия мутрата** *грубо* **• натърквам/ натъркам муцуната** *грубо* **• натърквам/ натъркам мутрата** *грубо* **• направям/ направя ‹на› мат и маскара • натърквам/ натъркам главата със сапун • нажулвам/ нажуля главата ‹със сапун› • натърквам/ натъркам врата • сапунисвам/ сапунисам главата • насапунисвам/ насапунисам здравата • правя равен със земята • наливам/ налея катран в рогата** *диал.* **• сипвам/ сипя катран в рогата** *диал.* **• наливам/ налея катран в ушите** *диал.* **• наливам/ налея катран в главата** *диал.* **• вдигам гири** *жарг.* **• казвам/ кажа няколко (две) сладки думи** *жарг.*

ЧЕТА КЪШЕИТЕ *на някого диал.* — вж. БРОЯ ЗАЛЦИТЕ (1 и 2 знач.)

ЧЕТА ЛЕКЦИИ *някому книж.* — вж. ЧЕТА МОРАЛ *книж.*

ЧЕТА МОРАЛ *някому книж.* — Поучавам някого, като същевременно го упреквам и обвинявам. *Омръзна ѝ баща ѝ да ѝ чете морал, че трябва по-съвестно да учи.*

— **чета лекции** *книж.* • **чета нотации** *книж.* • **чета слово** • **държа слово** • **чета конско ‹евангелие›** • **чета евангелие** • **държа конско ‹евангелие›** • **държа евангелие** • **прочитам/ прочета конско ‹евангелие›** • **прочитам/ прочета евангелие** • **чета ‹конска› молитва** *диал.* • **чета параклис** *диал.*

ЧЕТА НОТАЦИИ *някому книж.* — вж. ЧЕТА МОРАЛ *книж.*

ЧЕТА ПАРАКЛИС *някому диал.* — вж. ЧЕТА МОРАЛ *книж.*

ЧЕТА СЛОВО *някому* — вж. ЧЕТА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ›

ЧЕТАТ МИ СЕ КОКАЛИТЕ — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

ЧЕТАТ МИ СЕ РЕБРАТА — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

ЧЕТЕМ СЕ НА ПРЪСТИ — вж. БРОИМ СЕ НА ПРЪСТИ

ЧЕША СИ ЕЗИКА *неодобр.* — Говоря празни приказки, говоря много и обикн. излишни, безсмислени неща. *Този оратор само си чеше езика, досега нищо съществено не е казал.* ✧ *В тази служба никой не работи, по цял ден пият кафе и си чешат езиците.*

— **преливам от пусто в празно** • **наливам от пусто в празно** • **изливам от пусто в празно** • **вършея плява** *неодобр.* • **меля с езика си** *неодобр.* • **мелят ми (мели ми) устата** *неодобр.* • **мели ми ченето** *неодобр.* • **мели ми воденицата** *неодобр.* • **работи ми воденицата** *неодобр.* • **меля като ‹празна› воденица** *неодобр.* • **меля като ‹празна› мелница** *неодобр.* • **дрънкам като ‹празна› воденица** *неодобр.* • **дрънкам като ‹празна› мелница** *неодобр.* • **меля като ветрена мелница** *неодобр.* • **меля като воденично кречетало** *неодобр.* • **дрънкам като ‹воденичарско› кречетало** *неодобр.* • **дрънкам като на воденица‹та› кречеталото** *неодобр.* • **плещя като кречетало** *неодобр.* • **дрънча като ‹празна› воденица** *диал. неодобр.* • **тропам като ‹празна› воденица** *диал. неодобр.* • **хлопам като воденица** *диал. неодобр.* • **дрънкат ми зъбите** *диал. неодобр.*

ЧИНИ МИ СЕ, ЧЕ ЩОТО ХВЪРЧИ, СЕ СЕ ЯДЕ *диал. ирон.* — вж. МИСЛЯ, ЧЕ ВСИЧКО, ЩО ХВЪРЧИ, СЕ ЯДЕ *ирон.*

ЧИНЯ ЕВАЛА *на някого диал.* — вж. ПРАВЯ ЕВАЛА

ЧИСТА ВОДА НЕНАПИТА *ирон.* — вж. СВЕТА ВОДА НЕНАПИТА *ирон.*

ЧОВЪРКА МЕ ПОД ЛЪЖИЧКАТА — Измъчва ме, безпокои ме, притеснява ме, тревожи ме нещо; измъчвам се от нещо. *Той говореше спокойно, но личеше, че нещо го човърка под лъжичката. ✧ Като си помисля, че мога да остана без работа, почва да ме човърка под лъжичката.*

— **чегърта ме под лъжичката • стяга ме/ стегне ме под лъжичката • свива ме/ свие ме под лъжичката • стомахът ми се свива/ свие на топка • свива ми се/ свие ми се сърцето на бучка (буца) • свива ми се/ свие ми се сърцето • стяга ми се/ стегне ми се сърцето • свива ми се/ свие ми се душата (душицата) • стяга ми се/ стегне ми се душата (душицата) • свива ми се/ свие ми се душата на кюлче** *диал.* • **тежи ми на душата • тегне ми на душата • тежи ми на сърцето • тегне ми на сърцето • лежи ми на сърце‹то›** *нещо* • **имам на сърце‹то си›** *нещо* • **имам на душата си** *нещо* • **на сърце‹то› ми е** *нещо* • **яде ме отвътре • върти ме отвътре • червей ми яде сърцето • червей ми гризе сърцето • върти ме извътре** *диал.* • **върти ме като червей в дърво** *диал.* • **яде ме ръждата** *диал.* • **яде ме зебелът** *диал.*

ЧОПЛЯ РАНАТА *на някого* — вж. РАЗВРЕЖДАМ/ РАЗВРЕДЯ РАНАТА

ЧОПЛЯ СИ НОСА — вж. КЛАТЯ СИ КРАКАТА

ЧОПЛЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) ПРЪСТИ В ДУШАТА *на някого* — вж. РОВЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) ПРЪСТИ В ДУШАТА

ЧОПЛЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) ПРЪСТИ В СЪРЦЕТО *на някого* — вж. РОВЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) ПРЪСТИ В ДУШАТА

ЧОПЛЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) РЪЦЕ В ДУШАТА *на някого* — вж. РОВЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) ПРЪСТИ В ДУШАТА

ЧОПЛЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) РЪЦЕ В СЪРЦЕТО *на някого* — вж. РОВЯ С МРЪСНИ (НЕЧИСТИ) ПРЪСТИ В ДУШАТА

ЧУВА МИ СЕ/ ЧУЕ МИ СЕ ДУМАТА и **МОЯТА ДУМА СЕ ЧУВА/ ЧУЕ** — Вслушват се в мнението, в съветите ми, изпълнява се това, за което се застъпвам; имам влияние, авторитет. *Той е доста влиятелен, думата му се чува и може да помогне за назначаването ти.*

— **слуша ми се думата • моята дума се слуша • тежи ми думата • моята**

дума тежи • минава ми/ мине ми думата • минава ми/ мине ми приказката • чува ми се/ чуе ми се приказката • минава ми/ мине ми лафът *простонар.* • хваща ми се/ хване ми се думата *диал.* • пее ми петелът • петелът ми кукурига

ЧУВА МИ СЕ/ ЧУЕ МИ СЕ ПРИКАЗКАТА — вж. ЧУВА МИ СЕ/ ЧУЕ МИ СЕ ДУМАТА

ЧУВСТВАМ СЕ НА ДЕВЕТОТО НЕБЕ — вж. НА СЕДМОТО НЕБЕ СЪМ

ЧУВСТВАМ СЕ НА ДЕСЕТОТО НЕБЕ — вж. НА СЕДМОТО НЕБЕ СЪМ

ЧУВСТВАМ СЕ НА СЕДМОТО НЕБЕ — вж. НА СЕДМОТО НЕБЕ СЪМ

ЧУДО ГОЛЯМО ‹СТАНАЛО› *пренебр.* — Възклицание за изразяване на пренебрежително отношение към нещо станало или за омаловажаване на нещо. *Чудо голямо, че са го скъсали на изпита, през есента ще се яви отново.* ✧ *Чудо голямо, че са ти увеличили заплатата, парите пак няма да ти стигат.* ✧ *Чудо голямо, че няма да дойде на купона, ще минем и без него.*

— **много важно** *пренебр.* • **голяма работа** *пренебр.* • **голям праз** *жарг. пренебр.* • **големи яйца** *жарг. пренебр.* • **не е болка за умиране** *ирон.* • **не е болка за умиралка** *ирон.* • **не е болка за умирачка** *ирон.* • **страшна работа** *ирон.* • **не е кой знае какво (що)** • **не е Бог (Господ) знае какво**

ЧУДО ЩЕ НАПРАВЯ — Обикн. като закана. Готов съм на всякакви действия, дори и съвсем нередни, неприемливи, за да постигна нещо (обикн. посочено в съседно изречение). *Чудо ще направя, но няма да ѝ позволя да се омъжи за този пройдоха.*

— **чудо ще сторя**

ЧУДО ЩЕ СТОРЯ — вж. ЧУДО ЩЕ НАПРАВЯ

ЧУДЯ СЕ И ‹СЕ› МАЯ —

1. Намирам се в голямо недоумение, почуда; недоумявам, учудвам се, удивявам се. *Той се чудеше и се маеше как е могъл крадецът да нахлуе в жилището му, след като беше взел всички предпазни мерки.* ✧ *Да се чудиш и маеш как този хитрец се е оставил да бъде измамен.*

— **главата ми не го побира** • **главата ми не може да го побере** • **умът ми не го побира** • **умът ми не може да го побере** • **акълът ми не го побира** • **акълът ми не може да го побере** • **умът ми не го взема** *диал.* • **умът ми не може да го вземе** *диал.* • **умът ми не го хваща** *диал.* • **умът ми не може да го хване** *диал.*

2. Много съм затруднен от нещо и не зная как да постъпя; загрижен съм. *Чудеше се и се маеше откъде да намери пари, за да си плати дълговете.* ✧ *Чудя се и мая как да го откажа от това пусто пиене.*

— блъскам си главата • блъскам си ангелите • блъскам си ума • блъскам си акъла • бия си главата • бия си ангелите • бия си ума • бия си акъла • бъхтя си главата • бъхтя си ангелите • бъхтя си ума • бъхтя си акъла • въртя се като патка (пате) в мъгла • въртя се като гъска в мъгла • въртя се като пате в решето

ЧУДЯ СЕ КОЙ ПЪТ ДА ХВАНА — вж. СТОЯ НА КРЪСТОПЪТ

ЧУКАМ ВОДАТА В ХАВАН — Върша нещо напълно безполезно, напълно излишно; полагам напразни усилия за нещо неизпълнимо. *Цяла година се мъчат да стабилизират фирмата, но напразно, само чукат водата в хаван.* ✧ *Да се трудиш над книга, която няма да издадат, значи да чукаш водата в хаван.*

— бия водата в хаван • чукам водата в хаванче • бия водата да пусне масло • бия водата да изкара масло • искам да изкарам масло от водата • бия вода да пусне мляко • преливам от пусто в празно • наливам от пусто в празно • изливам от пусто в празно • наливам вода в съд без дъно • наливам вода в кофа без дъно • наливам вода в решето • нося в (с) решето вода • черпя вода в (с) решето • пълня каца без дъно • нося с вила орехи • с вила орехи събирам • с вили орехи прибирам • сея орехи с решето • нося вода в морето • черпя морето с лъжица • ‹ходя да› нося дърва в гората • въртя се около опашката си

ЧУКАМ ВОДАТА В ХАВАНЧЕ — вж. ЧУКАМ ВОДАТА В ХАВАН

ЧУКАМ КЛИНЦИ *диал.* — вж. КОВА КЛИНЦИ

ЧУКАМ ЛУК НА ГЛАВАТА *на някого* — вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА

ЧУКАМ НА ОТВОРЕНА ВРАТА *книж.* — Полагам напразни, излишни усилия да доказвам неща, които са очевидни или вече известни на другите. *Ти чукаш на отворена врата, защото отдавна съм се убедил в правотата на тези идеи.*

— тропам на отворена врата *книж.* • бия в отворени врати *книж.* • разбивам отворени врати *книж.*

ЧУКАМ НА ПОРТИТЕ (ПОРТАТА) — вж. ЧУКАМ ОТ ВРАТА НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

ЧУКАМ ОТ ВРАТА НА ВРАТА —

1. Ходя навсякъде да моля за милостиня, подаяние, помощ; прося. *Майка му беше принудена да чука от врата на врата, за да събере средства за лечението му.*

— **тропам от врата на врата • хлопам от врата на врата • хлопам от порта на порта • чукам по (на) вратите (вратата) • тропам по (на) вратите (вратата) • хлопам по (на) вратите (вратата) • чукам на портите (портата) • тропам на портите (портата) • хлопам по (на) портите • протягам ръка[2] • подлагам ръка**

2. Ходя навсякъде да моля настоятелно за подкрепа, помощ, да търся съдействие за нещо. *Цял месец чукаше от врата на врата, докато си издейства специализация в чужбина.*

— **тропам от врата на врата • хлопам от врата на врата • хлопам от порта на порта • чукам по (на) вратите (вратата) • тропам по (на) вратите (вратата) • хлопам по (на) вратите (вратата) • чукам на портите (портата) • тропам на портите (портата) • хлопам по (на) портите • претривам/ претрия прага (праговете) • изтривам/ изтрия прага (праговете) • изтърквам/ изтъркам прага (праговете) • протривам/ протрия прага (праговете) • престъргвам/ престържа праговете**

ЧУКАМ ПИПЕР НА ГЛАВАТА *на някого* — вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА

ЧУКАМ ПО (НА) ВРАТИТЕ (ВРАТАТА) — вж. ЧУКАМ ОТ ВРАТА НА ВРАТА (1 и 2 знач.)

ЧУКАМ СИ ГЛАВАТА —

1. Горчиво съжалявам, разкайвам се за нещо. *Ако се омъжи за този пияница, после ще си чука главата, но ще бъде късно.* ✧ *Не ме послуша да приемеш предложението му за работа, но скоро ще си чукаш главата.*

— **бия си главата • бия се в главата • блъскам си главата • бия си главата с камъни • бия си главата с два камъка • чукам си главата с два камъка • блъскам си главата с юмруци • скубя си косата (косите) • късам си косите (косата) • посипвам си/ посипя си главата с пепел • проклинам си дните • оплаквам си дните ‹и годините› • оплаквам майчиното си мляко • проклинам/ прокълна майчиното си мляко • хапя се два пъти на едно място • хапя се там, дето не мога да се стигна • хапя се там, дето не се стигам • хапя се там, дето не ми стигат зъбите** *диал.* **• хапя се отзад** *грубо* **• хапя си задника** *грубо*

2. Мъча се, трудя се над нещо, работя непосилно. *Защо ме остави сам да си чукам главата с тези задачи по математика?* ✧ *Докато той си*

чукаше главата, за да изкара прехраната на семейството, жена му си гледаше кефа.

— **блъскам си главата • бъхтя си главата • блъскам си ангелите • бия си ангелите • бъхтя си ангелите • чукам си рогата • потя се ‹и› под езика • потя се и под носа • изпотявам се/ изпотя се под езика • изпотявам се/ изпотя се под носа • изпотявам се/ изпотя се и под ухото • не вдигам/ вдигна глава‹та си› • не мога да вдигна глава‹та си› • разпъвам се на четири • въртя се като дявол на шиш**

ЧУКАМ СИ ГЛАВАТА С ДВА КАМЪКА — вж. ЧУКАМ СИ ГЛАВАТА (1 знач.)

ЧУКАМ СИ ГО НА (О) ГЛАВАТА *пренебр.* — ТЪРКАМ СИ ГО НА (О) ГЛАВАТА *пренебр.*

ЧУКАМ СИ РОГАТА — вж. ЧУКАМ СИ ГЛАВАТА (2 знач.)

ЧУКАМ СОЛ НА ГЛАВАТА *на някого* — вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА

ЧУКВА МИ/ ЧУКНЕ МИ КАМБАНАТА *диал.* — вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

ЧУКВАМ/ ЧУКНА ПО НОСА *някого* — Открито посочвам на някого грешките и недостатъците му, остро го критикувам и порицавам за тях и го заставям да ги поправи. *Трябва да го чукнем по носа, за да не си въобразява, че може да ни разиграва. ✧ Напоследък тя се е самозабравила, добре е да бъде чукната по носа.*

— **натривам/ натрия носа • натърквам/ натъркам носа • нажулвам/ нажуля носа • натривам/ натрия муцуната** *грубо* **• натърквам/ натъркам муцуната** *грубо* **• натривам/ натрия мутрата** *грубо* **• натърквам/ натъркам мутрата** *грубо* **• смачквам/ смачкам фасона • счупвам/ счупя фасона • навеждам/ наведа носа**

ЧУКНА МЕ ГОРНИЯТ ‹ПРАГ›, ТА ВИДЯХ ДОЛНИЯ — Убеждавам се в някои истини след горчив опит, опомням се, извличам поука от неприятен случай, неуспех или грешка. *Смяташе се за голям политик, но го чукна горният праг, та видя долния — провали се на последните избори.*

— **удари ме горният ‹праг›, та видях долния • блъсна ме горният, та видях долния • чукна ме горният ‹праг›, та погледнах долния**

ЧУКНА МЕ ГОРНИЯТ ‹ПРАГ›, ТА ПОГЛЕДНАХ ДОЛНИЯ — вж. ЧУКНА МЕ ГОРНИЯТ ‹ПРАГ›, ТА ВИДЯХ ДОЛНИЯ

ЧУЛ ТЕ ГОСПОД — Употребява се като отговор на нечие добро пожелание, с надеждата, че то ще се сбъдне, ще се осъществи. — *Сигурна съм, че проблемите ти ще се разрешат. — Чул те Господ!* ✧ — *Ще си намериш работа и ще заживееш по-добре. — Чул те Господ!*

— **от (из) твоите уста в божи‹ите› уши • твоите думи в божиите уши • чул те Господ и с двете уши** *диал.* • **златни ти уста • да ти ядат устата мед** *диал.*

ЧУЛ ТЕ ГОСПОД И С ДВЕТЕ УШИ *диал.* — вж. ЧУЛ ТЕ ГОСПОД

ЧУПЯ ГРЪБ *пред някого* — вж. ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК

ЧУПЯ ГРЪБНАК *пред някого* — вж. ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК

ЧУПЯ КРЪСТ *пред някого* — вж. ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК

ЧУПЯ ОКОВИТЕ *на нещо книж.* — вж. РАЗБИВАМ/ РАЗБИЯ ОКОВИТЕ *книж.*

ЧУПЯ ПРЪСТИ‹ТЕ СИ› — В отчаяние съм, не знам какво да правя, вайкам се за нещо (обикн. като давам външен израз на чувствата си със съответен жест). *Когато разбра, че са ѝ обрали дома, жената заплака и отчаяно започна да чупи пръсти.* ✧ *Съветваха я да не му се доверява, а сега чупи пръстите си и се тръшка.*

— **чупя ръце • кърша пръсти‹те си› • кърша ръце • троша си пръстите** *диал.* • **скубя си косата (косите) • късам си косите (косата) • проклинам си дните • оплаквам си дните ‹и годините›**

ЧУПЯ РЪЦЕ — вж. ЧУПЯ ПРЪСТИ‹ТЕ СИ›

ЧУПЯ СИ ГЛАВАТА — вж. ТРОША СИ ГЛАВАТА

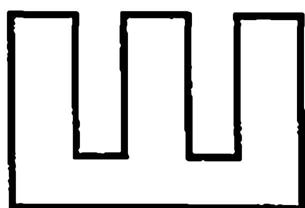

ШЕФ ДИРИГЕНТ СЪМ — вж. ВОДЯ ХОРОТО

ШИРОКА МИ Е РЪКАТА — Щедър, ларж, разточителен съм, не жаля средствата си, обичам да давам, да харча пари за околните. *Всички го обичаха, защото ръката му беше широка, никога не отказваше да помогне на нуждаещите се.*

— **имам широка ръка • с широка ръка съм • с широки пръсти съм • имам широки пръсти • имам редки пръсти • с редки пръсти съм**

ШИРОК МИ Е ГЪРБЪТ — Издържам, свикнал съм, мога да понасям (обикн. тежка работа, несгоди, неприятности). *Той не се страхуваше от трудностите, широк му беше гърбът, щеше да се справи.*

— **имам широк гръб • държи ми кръстът • държи ми вратът**

ШИРОКО ТИ ЛИВАДЕ *диал. пренебр.* — вж. ШИРОК ТИ ПЪТ *пренебр.*

ШИРОК ТИ ДРУМ *пренебр.* — вж. ШИРОК ТИ ПЪТ *пренебр.*

ШИРОК ТИ ПЪТ *пренебр.* — Махай се, върви където искаш. *Като не ти харесва да работиш при нас, широк ти път.* ✧ *Ако не ме послуша и продължава да се среща с онзи тип, широк ѝ път.*

— **прав ти път** *пренебр.* • **добър ти път** *пренебр.* • **широк ти друм** *пренебр.* • **ето (ей, хей) ти пътя** *пренебр.* • **прав ти път — крива ти пътека** *пренебр.* • **на добър ти час** *пренебр.* • **прав ти път, бърз ти кон** *диал. пренебр.* • **широко ти ливаде** *диал. пренебр.* • **завличай си мъглите** *пренебр.* • **върви по дяволите** *пренебр.* • **иди по дяволите** *пренебр.* • **върви в джендема** *пренебр.* • **иди в джендема** *пренебр.* •

върви по пръждомите *пренебр. грубо* • **пръждома ти глава‹та›** *пренебр. грубо* • **върви на майната си** *пренебр. грубо* • **иди на майната си** *пренебр. грубо* • **носи си много‹то› здраве** *диал. пренебр.*

ШИТ С БЕЛИ КОНЦИ — вж. СКЪРПЕН С БЕЛИ КОНЦИ (1 и 2 знач.)

ШУПВА МИ/ ШУПНЕ МИ КЕЛЯТ *диал.* — вж. КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ

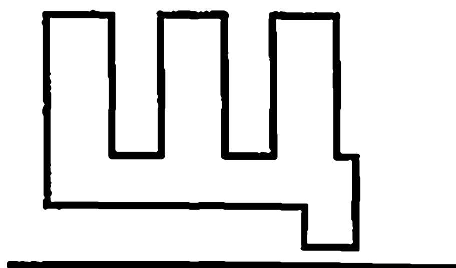

ЩА, НЕ ЩА — Въпреки нежеланието, независимо от волята. *Ща, не ща, трябва да изпълня нареждането на главния редактор. ✧ Щеш, не щеш, трябва да присъстваш на събранието.*

— **искам, не искам • волю-неволю • къде ще ходя • къде ще вървя • къде ще ида • къде ще отида • какви ще ги дъвча • какви ще ги ям • какви ще ги мътя • какви трици ще ям • какви ще ги ровя** *диал.*

ЩАСТИЕТО МИ СЕ УСМИХВА/ УСМИХНЕ — Провървява ми, успявам да постигна успех в нещо, сполучвам. *Дълго време беше безработен, но един ден щастието му се усмихна и си намери добра работа. ✧ Надяваше се, че все някога щастието ще му се усмихне и бизнесът му ще потръгне.*

— **проработва ми/ проработи ми късметът • проработва ми/ проработи ми щастието • излиза ми/ излезе ми късметът • пропя ми петелът • кукна ми кукуто • уцелвам/ уцеля ‹право в› десятката • уцелвам/ уцеля ‹в› шестицата • удрям/ ударя десятката • удрям/ ударя джакпота • лягам си/ легна си на късмета • падам си/ падна си на късмета • проработва ми/ проработи ми честта** *диал.* • **отваря ми се/ отвори ми се парашутът** *жарг.*

ЩЕ ВЗЕМА НА БОСИЯ ОПИНЦИТЕ *ирон.* — вж. ЩЕ ВЗЕМА НА БОСИЯ ЦЪРВУЛИТЕ *ирон.*

ЩЕ ВЗЕМА НА БОСИЯ ЦЪРВУЛИТЕ *ирон.* — Употребява се, когато някой иска да получи нещо от другиго, който не го притежава — нищо няма да взема, да получа. *Толкова е беден, а крадците на него намерили да разбиват къщата — ще вземат на босия цървулите.*

— **ще взема на босия опинците** *ирон.*

ЩЕ ВИДЯ ОПИНЦИТЕ *на някого ирон.* — вж. ЩЕ ХВАНА ОПИНЦИТЕ *ирон.*

ЩЕ ВИДЯ ПЕТИТЕ *на някого ирон.* — вж. ЩЕ ХВАНА ОПИНЦИТЕ *ирон.*

ЩЕ ВИДЯ ЦЪРВУЛИТЕ *на някого ирон.* — вж. ЩЕ ХВАНА ОПИНЦИТЕ *ирон.*

ЩЕ ДОЙДЕ БАБА ЗА ОГЪНЧЕ — вж. ЩЕ ДОЙДЕ МАЧКА ЗА ПОГАЧКА

ЩЕ ДОЙДЕ ВИДОВДЕН — Употребява се като закана за възмездие и за разплата. *Той натрупа богатството си на гърба на народа, но ще дойде Видовден, все някога ще го тикнат в затвора.*

— ще дойде голям ден ‹с› малка **пита**

ЩЕ ДОЙДЕ ГОЛЯМ ДЕН ‹С› МАЛКА ПИТА — вж. ЩЕ ДОЙДЕ ВИДОВДЕН

ЩЕ ДОЙДЕ И МОЯ КОЛЕДА *диал.* — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

ЩЕ ДОЙДЕ И НА НАШЕ СЕЛО СБОРА *диал.* — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

ЩЕ ДОЙДЕ МАЦА ЗА РИБА — вж. ЩЕ ДОЙДЕ МАЧКА ЗА ПОГАЧКА

ЩЕ ДОЙДЕ МАЧКА ЗА ПОГАЧКА — Казва се някому при отказ на някаква услуга като закана, че и нему няма да услужат, когато поиска нещо. *Отказваш да ми дадеш пари назаем, но ще дойде мачка за погачка, някога и ти ще ми поискаш нещо.*

— ще дойде маца за риба • ще дойде баба за огънче • ще дойде Пена за огън, тури щем ѝ въгленче *диал.* • дò ще лула за огнец, турна ще ѝ пепелец *диал.* • дò ще тиква за вода *диал.*

ЩЕ ДОЙДЕ НАШЕТО ЦАРСТВО — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

ЩЕ ДОЙДЕ ПЕНА ЗА ОГЪН, ТУРИ ЩЕМ Ѝ ВЪГЛЕНЧЕ *диал.* — вж. ЩЕ ДОЙДЕ МАЧКА ЗА ПОГАЧКА

ЩЕ ДОЙДЕ СЛЪНЦЕТО И ПРЕД НАШАТА ВРАТА — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

ЩЕ ИГРАЕ ДРЯНОВИЦАТА — вж. ЩЕ ИГРАЕ ДЪРВЕН ГОСПОД

ЩЕ ИГРАЕ ДЪРВЕН ГОСПОД *по някого (или самост.)* — Ще бият някого или ще има бой. *Предупредиха го да не закъснява от училище, че ще играе*

дървен господ. ✧ Не си си написал домашните?! Сега вече ще играе дървен господ!

— **ще играе по гърба ми дървен господ • ще играе пръчката • ще играе тоягата • ще играе сопата • ще играе дряновицата • ще играе меше** *диал.* **• ще ям дърво‹то› • ще ям тояга‹та› • ще ям сухото** *диал.* **• ще ям дръста‹та›** *диал.* **• ще ям мандрата** *диал.* **• ще ям немит** *диал.*

ЩЕ ИГРАЕ МЕШЕ *диал.* — вж. ЩЕ ИГРАЕ ДЪРВЕН ГОСПОД

ЩЕ ИГРАЕ ПО ГЪРБА МИ ДЪРВЕН ГОСПОД — вж. ЩЕ ИГРАЕ ДЪРВЕН ГОСПОД

ЩЕ ИГРАЕ ПРЪЧКАТА — вж. ЩЕ ИГРАЕ ДЪРВЕН ГОСПОД

ЩЕ ИГРАЕ СОПАТА — вж. ЩЕ ИГРАЕ ДЪРВЕН ГОСПОД

ЩЕ ИГРАЕ ТОЯГАТА — вж. ЩЕ ИГРАЕ ДЪРВЕН ГОСПОД

ЩЕ ИЗВИЯ ВРАТА ‹КАТО НА ‹ПЕТРОВСКО› ПИЛЕ› *някому* — вж. ЩЕ ОТКЪСНА ГЛАВАТА КАТО НА ‹ПЕТРОВСКО› ПИЛЕ

ЩЕ ИЗВИЯ ШИЯТА ‹КАТО НА ‹ПЕТРОВСКО› ПИЛЕ› *някому* — вж. ЩЕ ОТКЪСНА ГЛАВАТА КАТО НА ‹ПЕТРОВСКО› ПИЛЕ

ЩЕ МИ ИЗСКОЧИ СЪРЦЕТО — вж. ЩЕ МИ СЕ ПРЪСНЕ СЪРЦЕТО

ЩЕ МИ ИЗХВРЪКНЕ СЪРЦЕТО — вж. ЩЕ МИ СЕ ПРЪСНЕ СЪРЦЕТО

ЩЕ МИ СЕ ПРЪСНЕ СЪРЦЕТО — Изпитвам силно вълнение, обикн. от радост, страх, нетърпение и др.; много съм развълнуван. *Когато разбра, че е спечелил конкурса, сърцето му щеше да се пръсне от радост. ✧ Как ме изплаши, ще ми се пръсне сърцето.*

— **ще ми се пукне сърцето • ще ми изхвръкне сърцето • ще ми изскочи сърцето**

ЩЕ МИ СЕ ПУКНЕ СЪРЦЕТО — вж. ЩЕ МИ СЕ ПРЪСНЕ СЪРЦЕТО

ЩЕ ОТКЪСНА ГЛАВАТА ‹КАТО НА ВРАБЧЕ (ВРАБЕЦ)› *някому* — вж. ЩЕ ОТКЪСНА ГЛАВАТА КАТО НА ‹ПЕТРОВСКО› ПИЛЕ

ЩЕ ОТКЪСНА ГЛАВАТА КАТО НА ‹ПЕТРОВСКО› ПИЛЕ *някому* — Употребява се обикн. като закана — ще накажа жестоко някого, ще си изпати от мене. *Ако още веднъж ме злепоставиш пред хората, ще ти откъсна*

главата като на пиле.

— **ще откъсна главата ‹като на врабче (врабец)› • ще откъсна шията като на ‹петровско› пиле • ще извия врата ‹като на ‹петровско› пиле› • ще извия шията ‹като на‹петровско› пиле› • ще отрежа главата като на ‹петровско› пиле • ще отрежа главата ‹като на врабче (врабец)› • ще ти откъсна ухото (ушите) • ще ти отпоря ушите**

ЩЕ ОТКЪСНА ШИЯТА КАТО НА ‹ПЕТРОВСКО› ПИЛЕ *някому* — вж. ЩЕ ОТКЪСНА ГЛАВАТА КАТО НА ‹ПЕТРОВСКО› ПИЛЕ

ЩЕ ОТРЕЖА ГЛАВАТА ‹КАТО НА ВРАБЧЕ (ВРАБЕЦ)› *някому* — вж. ЩЕ ОТКЪСНА ГЛАВАТА КАТО НА ‹ПЕТРОВСКО› ПИЛЕ

ЩЕ ОТРЕЖА ГЛАВАТА КАТО НА ‹ПЕТРОВСКО› ПИЛЕ *някому* — вж. ЩЕ ОТКЪСНА ГЛАВАТА КАТО НА ‹ПЕТРОВСКО› ПИЛЕ

ЩЕ ПРОПЕЕ И НАШИЯТ ПЕТЕЛ *диал.* — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

ЩЕ ПРОТЕЧЕ ВОДА И НА МОЯТА ВОДЕНИЦА — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

ЩЕ СЕ ЧУЕ ГЛАС И НА НАШАТА НИВА *диал.* — вж. И НА НАШАТА УЛИЦА ЩЕ ОГРЕЕ СЛЪНЦЕ

ЩЕ СИ ВЪРЖА ЧЕРНА ПАНДЕЛКА *пренебр.* — Съвсем не се вълнувам от някаква постъпка, проява на някого, никак не ме засяга нещо. *Като ми се сърдиш, ще си вържа черна панделка. ✧ Ще си върже черна панделка, като не отидеш с него на екскурзия.*

— **ще ‹си› вържа черно на метлата** *пренебр.* • **ще ‹си› вържа черно на подметката** *пренебр.* • **ще си отпоря джоба** *пренебр.* • **ще си разплета чорапа** *пренебр.* • **не ме е грижа** *пренебр.* • **малко ме е грижа** *пренебр.* • **много ме е грижа** *пренебр.* • **не ме е еня** *пренебр.* • **малко ме е еня** *пренебр.* • **много ме е еня** *пренебр.* • **много ми е зор** *пренебр.* • **пука ми ‹на› жилетката** *жарг. пренебр.* • **пука ми ‹на› черупката** *жарг. пренебр.* • **малко ми пука** *жарг. пренебр.* • **много ми пука** *жарг. пренебр.* • **дреме ми на жилетката** *жарг. пренебр.* • **дреме ми на пуловера** *жарг. пренебр.* • **дреме ми на черупката** *жарг. пренебр.* • **дреме ми на шапката** *жарг. пренебр.* • **малко ми дреме** *жарг. пренебр.* • **много ми дреме** *жарг. пренебр.*

ЩЕ ‹СИ› ВЪРЖА ЧЕРНО НА МЕТЛАТА *пренебр.* — вж. ЩЕ СИ ВЪРЖА ЧЕРНА ПАНДЕЛКА *пренебр.*

ЩЕ ‹СИ› ВЪРЖА ЧЕРНО НА ПОДМЕТКАТА *пренебр.* — вж. ЩЕ СИ ВЪРЖА ЧЕРНА ПАНДЕЛКА *пренебр.*

ЩЕ СИ ИЗВАДИМ ОЧИТЕ — Във враждебни отношения сме, ожесточено се караме помежду си. *Откакто баща им почина, двамата братя ще си извадят очите за наследството.* ✧ *Колежки са, а ще си извадят очите, постоянно се карат.*

— **ще си издерем очите • ще си изкараме очите • ще си изповадим очите • ще си изскубем косите • вадим си очите • дерем си очите • скубем си косите • ядем си главите • хващаме се/ хванем се за гушата (гушите) • хващаме се/ хванем се гуша за гуша • улавяме се/ уловим се за гушата (гушите) • улавяме се/ уловим се гуша за гуша • хващаме се/ хванем се за косите • улавяме се/ уловим се за косите**

ЩЕ СИ ИЗДЕРЕМ ОЧИТЕ — вж. ЩЕ СИ ИЗВАДИМ ОЧИТЕ

ЩЕ СИ ИЗКАРАМЕ ОЧИТЕ — вж. ЩЕ СИ ИЗВАДИМ ОЧИТЕ

ЩЕ СИ ИЗПОВАДИМ ОЧИТЕ — вж. ЩЕ СИ ИЗВАДИМ ОЧИТЕ

ЩЕ СИ ИЗСКУБЕМ КОСИТЕ — вж. ЩЕ СИ ИЗВАДИМ ОЧИТЕ

ЩЕ СИ ОБЪРНА КОЖУХА ‹НАОПАКИ› *диал.* — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ДРУГИЯ КРАЙ

ЩЕ СИ ОТПОРЯ ДЖОБА *пренебр.* — вж. ЩЕ СИ ВЪРЖА ЧЕРНА ПАНДЕЛКА *пренебр.*

ЩЕ СИ РАЗПЛЕТА ЧОРАПА *пренебр.* — вж. ЩЕ СИ ВЪРЖА ЧЕРНА ПАНДЕЛКА *пренебр.*

ЩЕ ТЕ НАУЧА АЗ ТЕБЕ — вж. ЩЕ ТИ ДАМ ДА ‹СЕ› РАЗБЕРЕШ

ЩЕ ТЕ НАУЧА КОЛКО Е НА ДЕСЕТТЕ ПОЛОВИНАТА — вж. ЩЕ ТИ ДАМ ДА ‹СЕ› РАЗБЕРЕШ

ЩЕ ТЕ НАУЧА ОТКЪДЕ ИЗГРЯВА СЛЪНЦЕТО — вж. ЩЕ ТИ ДАМ ДА ‹СЕ› РАЗБЕРЕШ

ЩЕ ТИ ДАМ ДА РАЗБЕРЕШ КОЙ ‹Е› КУМ, ‹И› КОЙ ‹Е ‹СТАР›› СВАТ — вж. ЩЕ ТИ ДАМ ДА ‹СЕ› РАЗБЕРЕШ

ЩЕ ТИ ДАМ ДА РАЗБЕРЕШ КОЛКО Е НА ДЕСЕТ ПОЛОВИНАТА — вж. ЩЕ ТИ ДАМ ДА ‹СЕ› РАЗБЕРЕШ

ЩЕ ‹ТИ ДАМ ДА› РАЗБЕРЕШ ОТКЪДЕ ИЗГРЯВА СЛЪНЦЕТО — вж. ЩЕ ТИ ДАМ ДА ‹СЕ› РАЗБЕРЕШ

ЩЕ ТИ ДАМ ДА ‹СЕ› РАЗБЕРЕШ — Ще те накажа сурово, ще се разправя жестоко с тебе (употребява се като закана). *Ако продължава да хитрува и да ни лъже, ще му дам да разбере. ✧ Тя ме е злепоставила пред приятелите, но аз ще й дам да се разбере.*

— **ще те науча аз тебе • ще те науча откъде изгрява слънцето • ще ти кажа откъде изгрява слънцето • ще ‹ти дам да› разбереш откъде изгрява слънцето • ще те науча колко е на десетте половината • ще ти кажа колко е на десет половината • ще ти дам да разбереш колко е на десет половината • ще ти покажа кой кум, кой ‹стар› сват • ще ти дам да разбереш кой ‹е› кум, ‹и› кой ‹е ‹стар›› сват • ще ти кажа аз тебе де копай Аврам корени** *диал.*

ЩЕ ТИ КАЖА АЗ ТЕБЕ ДЕ КОПАЙ АВРАМ КОРЕНИ *диал.* — вж. ЩЕ ТИ ДАМ ДА ‹СЕ› РАЗБЕРЕШ

ЩЕ ТИ КАЖА КОЛКО Е НА ДЕСЕТ ПОЛОВИНАТА — вж. ЩЕ ТИ ДАМ ДА ‹СЕ› РАЗБЕРЕШ

ЩЕ ТИ КАЖА ОТКЪДЕ ИЗГРЯВА СЛЪНЦЕТО — вж. ЩЕ ТИ ДАМ ДА ‹СЕ› РАЗБЕРЕШ

ЩЕ ТИ ОТКЪСНА УХОТО (УШИТЕ) — вж. ЩЕ ОТКЪСНА ГЛАВАТА КАТО НА ‹ПЕТРОВСКО› ПИЛЕ

ЩЕ ТИ ОТПОРЯ УШИТЕ — вж. ЩЕ ОТКЪСНА ГЛАВАТА КАТО НА ‹ПЕТРОВСКО› ПИЛЕ

ЩЕ ТИ ПОКАЖА КОЙ КУМ, КОЙ ‹СТАР› СВАТ — вж. ЩЕ ТИ ДАМ ДА ‹СЕ› РАЗБЕРЕШ

ЩЕ УЛОВЯ ОПИНЦИТЕ *на някого ирон.* — вж. ЩЕ ХВАНА ОПИНЦИТЕ *ирон.*

ЩЕ УЛОВЯ ЦЪРВУЛИТЕ *на някого ирон.* — вж. ЩЕ ХВАНА ОПИНЦИТЕ *ирон.*

ЩЕ ХВАНА ОПИНЦИТЕ *на някого ирон.* — Не ще мога да заловя, да открия или да намеря някого, който е успял да избяга или да се укрие. *Ако платиш на майсторите, преди напълно да са завършили ремонта, после ще им хванеш опинците.*

— **ще видя опинците** *ирон.* • **ще уловя опинците** *ирон.* • **ще хвана цървулите** *ирон.* • **ще видя цървулите** *ирон.* • **ще уловя цървулите** *ирон.* • **ще видя петите** *ирон.* • **ще хвана подметките** *ирон.* • **ще хвана перушината** *ирон.*

ЩЕ ХВАНА ПЕРУШИНАТА *на някого ирон.* — вж. ЩЕ ХВАНА ОПИНЦИТЕ *ирон.*

ЩЕ ХВАНА ПОДМЕТКИТЕ *на някого ирон.* — вж. ЩЕ ХВАНА ОПИНЦИТЕ *ирон.*

ЩЕ ХВАНА ЦЪРВУЛИТЕ *на някого ирон.* — вж. ЩЕ ХВАНА ОПИНЦИТЕ *ирон.*

ЩЕ ЯДЕМ ХЛЯБ И ЗЪБИ *ирон.* — вж. ОПЪВАМ УШИ ОТ ГЛАД

ЩЕ ЯМ ДРЪСТА‹ТА› *диал.* — вж. ЩЕ ИГРАЕ ДЪРВЕН ГОСПОД

ЩЕ ЯМ ДЪРВО‹ТО› — вж. ЩЕ ИГРАЕ ДЪРВЕН ГОСПОД

ЩЕ ЯМ МАНДРАТА *диал.* — вж. ЩЕ ИГРАЕ ДЪРВЕН ГОСПОД

ЩЕ ЯМ НЕМИТ *диал.* — вж. ЩЕ ИГРАЕ ДЪРВЕН ГОСПОД

ЩЕ ЯМ СУХОТО *диал.* — вж. ЩЕ ИГРАЕ ДЪРВЕН ГОСПОД

ЩЕ ЯМ ТОЯГА‹ТА› — вж. ЩЕ ИГРАЕ ДЪРВЕН ГОСПОД

ЩО ГЛАС МИ ДЪРЖИ викам, крещя — вж. КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

ЩО Е НА ГЪРБИНА, ТОВА (ТО) Е И НА ВЪРЛИНА — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ЩО ИМА И В (МЕЖДУ) ЗЪБИТЕ *на някого* **зная, познавам** — вж. И ЗЪБИТЕ МУ зная, познавам

ЩО МИ ВЛИЗА В РАБОТА‹ТА› *диал.* — вж. НЕ МИ ВЛИЗА В РАБОТАТА

ЩО ПО ЩО *диал.* — вж. НА ВСЯКА ЦЕНА

ЩРЪКВАТ МИ/ ЩРЪКНАТ МИ КОСИТЕ и **ЩРЪКВА МИ/ ЩРЪКНЕ МИ КОСАТА** — вж. НАСТРЪХВАТ МИ/ НАСТРЪХНАТ МИ КОСИТЕ

ЩРЪКВАТ МИ/ ЩРЪКНАТ МИ КОСМИТЕ — вж. НАСТРЪХВАТ МИ/ НАСТРЪХНАТ МИ КОСИТЕ

ЩУКВА МИ/ ЩУКНЕ МИ ОТ (ИЗ) АКЪЛА *нещо* — вж. ЩУКВА МИ/ ЩУКНЕ МИ ОТ (ИЗ) УМА

ЩУКВА МИ/ ЩУКНЕ МИ ОТ ГЛАВАТА *нещо* — вж. ЩУКВА МИ/ ЩУКНЕ МИ ОТ (ИЗ) УМА

ЩУКВА МИ/ ЩУКНЕ МИ ОТ (ИЗ) УМА *нещо* — Забравям нещо, не мога да си спомня нещо. *Съвсем ми щукна от ума, че днес трябваше да платя парното.* ✧ *Нещо имах да ти казвам, но ми щукна из ума.*

— щуква ми/ щукне ми от главата • щуква ми/ щукне ми от (из) акъла • изхвръква ми/ изхвръкне ми от (из) ума • изхвръква ми/ изхвръкне ми от (из) акъла • изхвръква ми/ изхвръкне ми от (из) паметта • изскача ми/ изскочи ми от главата • изскача ми/ изскочи ми от (из) ума • изскача ми/ изскочи ми от (из) акъла • изскача ми/ изскочи ми от паметта • излиза ми/ излезе ми от главата • излиза ми/ излезе ми от (из) ума • излиза ми/ излезе ми от (из) акъла • излиза ми/ излезе ми от паметта • изпарява ми се/ изпари ми се от главата • изпарява ми се/ изпари ми се от ума • изпарява ми се/ изпари ми се от акъла • изпарява ми се/ изпари ми се от мозъка • изфирясва ми/ изфиряса ми от главата • изфирясва ми/ изфиряса ми от ума • изфирясва ми/ изфиряса ми от акъла • изфирясва ми/ изфиряса ми от мозъка • изщуква ми/ изщукне ми от главата • изщуква ми/ изщукне ми от (из) ума • изщуква ми/ изщукне ми от (из) акъла • отива ми/ отиде ми от ума • отива ми/ отиде ми от акъла

ЩУКВА МИ/ ЩУКНЕ МИ УМЪТ — вж. ИЗХВРЪКВА МИ/ ИЗХВРЪКНЕ МИ УМЪТ

Я

ЯВЯВАМ СЕ/ ЯВЯ СЕ НА ‹БЯЛ› СВЯТ — вж. ПОЯВЯВАМ СЕ/ ПОЯВЯ СЕ НА ‹БЯЛ› СВЯТ (1 и 2 знач.)

ЯДЕ МЕ ЗЕБЕЛЪТ *диал.* — вж. ЯДЕ МЕ ОТВЪТРЕ

ЯДЕ МЕ ОТВЪТРЕ — Мъчи ме, терзае ме, безпокои ме, тревожи ме нещо. *От дълго време не беше я виждал и вече почна да го яде отвътре да не би да ѝ се е случило нещо лошо. ✧ Жената е съсипана, нещо я яде отвътре.*

— **върти ме отвътре • върти ме извътре** *диал.* **• яде ми душата • яде ме ръждата** *диал.* **• яде ме зебелът** *диал.* **• върти ме като червей в дърво** *диал.* **• човърка ме под лъжичката • чегърта ме под лъжичката • стяга ме/ стегне ме под лъжичката • свива ме/ свие ме под лъжичката • червей ми яде сърцето • червей ми гризе сърцето • тежи ми на сърцето • тегне ми на сърцето • тежи ми на душата • тегне ми на душата • лежи ми на сърце‹то› • на сърце‹то› ми е • имам на душата си • имам на сърце‹то си›**

ЯДЕ МЕ РЪЖДАТА *диал.* — вж. ЯДЕ МЕ ОТВЪТРЕ

ЯДЕ МИ ДУШАТА *нещо* — вж. ЯДЕ МЕ ОТВЪТРЕ

ЯДЕМ СИ ГЛАВИТЕ — вж. ВАДИМ СИ ОЧИТЕ

ЯД МИ КАПЕ НА СЪРЦЕТО — вж. ПУКАМ СЕ ОТ ЯД

ЯЗДЯ НА ДВА КОНЯ — вж. СЕДЯ НА ДВА СТОЛА

ЯЙЦЕ ДА ВЗЕМЕШ ОТ НЕГО, И ТО ЖЪЛТЪК НЯМА — вж. БРЪСНА ЯЙЦЕТО

ЯЙЦЕ ДА ХВЪРЛИШ, НЯМА КЪДЕ ДА ПАДНЕ — вж. ИГЛА ДА ХВЪРЛИШ, НЯМА КЪДЕ ДА ПАДНЕ

ЯКА МИ ДУША (ДУШИЦА, ДУШИЧКА) и **ДА МИ Е ЯКА ДУША** — Възклицание за означаване, че ми предстои много тежко, голямо изпитание, за което ми трябват много сили и твърдост, за да го понеса. *Ако се разбере, че ние сме в основата на протестните акции, яка ни душа.* ✧ *Да ѝ е яка душа, ако той усети измамата.*

— **яка ми кожа • душа да ми знае • тежко ми и горко**

ЯКА МИ КОЖА — вж. ЯКА МИ ДУША (ДУШИЦА, ДУШИЧКА)

Я КАМИЛАТА, Я КАМИЛАРЯТ — За изразяване на неопределеност, неувереност какво ще стане, ще се случи до определен момент и в чия полза ще бъде. *Социологическите проучвания са несигурна работа. До изборите има още много време, а дотогава — я камилата, я камиларят.*

— **я конят, я магарето • я мечката, я мечкарят**

Я КОНЯТ, Я МАГАРЕТО — вж. Я КАМИЛАТА, Я КАМИЛАРЯТ

ЯЛ СЪМ ПОПАРАТА *на някого* и **ЯЛ СЪМ** *нечия* **ПОПАРА** — вж. СЪРБАЛ СЪМ ПОПАРАТА

ЯМ ГЛАВАТА *на някого* — вж. ЯМ ДУШАТА (1 и 2 знач.)

ЯМ ДАРОМ ХЛЯБА *на някого (или самост.)* — Незаслужено получавам облаги, не принасям никаква полза. *Когато го изпратиха на село, той не искаше да яде даром хляба на чичо си и започна да му помага в стопанството.*

— **напразно ям хляба • ям хляба бадева** *диал.* **• ям хляба харам** *диал.*

ЯМ ДУШАТА *на някого* —

1. Постоянно мъча, измъчвам някого, създавам му неприятности. *Свекърва ѝ е много проклета и непрекъснато ѝ яде душата.*

— **ям главата • пека на огън • пека на ръжен • пека на шиш • въртя на ръжен • въртя на шиш • пека душицата • изяждам/ изям душата (душицата) • тровя душата • тровя кръвта • тровя живота • тровя дните • правя черен живота • направям/ направя черен живота • направям/ направя черни дните • отравям/ отровя живота • отравям/ отровя душата (душицата) • отравям/ отровя кръвта • разпъвам/ разпъна на кръст** *книж.*

2. Непрекъснато тормозя някого с настоятелните си искания; врънкам някого за нещо. *Той всеки ден ми яде душата за пари.* ✧ *Тя от дълго време яде душата на родителите си да ѝ купят кола.*

— **ям главата • вадя душата (душичката, душицата) • изваждам/ извадя душата (душичката, душицата) • изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата) • не оставям/ оставя на мира • не давам/ дам мира • изяждам/ изям душата (душичката) • въртя на шиш • въртя на ръжен • пека на шиш • пека на ръжен • пека на огън • пека душицата**

ЯМ ДЪРВЕН ГОСПОД — Бият ме, ям бой. *За всяка двойка той ядеше дървен господ от баща си.*

— **играе ‹по гърба ми› дървен господ • ям дърво‹то›**

ЯМ ДЪРВО‹ТО› — вж. ЯМ ДЪРВЕН ГОСПОД

Я МЕЧКАТА, Я МЕЧКАРЯТ — вж. Я КАМИЛАТА, Я КАМИЛАРЯТ

ЯМ КАЛАЯ (КАЛАЙ) — Карат ми се, мъмрят ме строго. *Той пак ще яде калай за белите, които брат му е направил.*

— **изяждам/ изям калая • изяждам/ изям един калай • обирам/ обера калая • отнасям/ отнеса калая • отнасям/ отнеса пешкира • опирам/ опера пешкира • отвличам/ отвлека пешкира • обирам/ обера пешкира • обирам/ обера парсата**

ЯМ ПАРЦАЛИТЕ *на някого* — Говоря злъчно, язвително за някого; злословя, одумвам. *Жената е свястна и добра, стига сте ѝ яли парцалите.* ✧ *Ядат му парцалите, че не си гледал добре семейството.*

— **ям цървулите • говоря зад гърба • гриза цървулите • глозгам цървулите • глождя цървулите • гриза подметките • гриза подлогите • глождя подлогите • гриза кокалите • гриза костите**

ЯМ ПОПАРАТА, КОЯТО СЪМ СИ НАДРОБИЛ — Понасям неприятности, за които сам съм причина, заслужил съм да си изпатя от нещо, което сам съм си причинил. *Като не ме послуша и прекъсна образованието си, не ми се оплаквай, че ти е ниска заплатата — яж попарата, която си си надробил.*

— **сърбам попарата, която съм надробил • сърбам попарата, която съм дробил • сърбам, каквото съм дробил • сърбам, каквото съм надробил • каквото съм дробил, ‹това› ще сърбам • както съм дробил, така ще сърбам • каквото надробя, това ще сърбам • дробил съм** *някаква* **попара, ще я сърбам • изсърбвам/ изсърбам, каквото съм си надробил**

• **изяждам/ изям попарата, която съм надробил • както съм го солил, така и ще го сърбам** *диал.* • **сърбам, каквото съм дробил на замано** *диал.* • **каквото съм надробил, това ще кусам** *диал.* • **каквото съм търсил, това съм и намерил • каквото съм търсил, намерил съм ‹си го› • каквото съм дирил, намерил съм си го • тегля ‹си› последствията**

ЯМ ПОТТА *на някого* — вж. ПИЯ КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА)

ЯМ СИ ДЖИГЕРА — вж. ПУКАМ СЕ ОТ ЯД

ЯМ СИ МЕСАТА — вж. ПУКАМ СЕ ОТ ЯД

ЯМ СКАЧКИ *диал.* — вж. БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

ЯМ, ТА МИ ПУКАТ (ПЛЮЩЯТ, ПРАЩЯТ) УШИТЕ — вж. КАТО ЛАМЯ ЯМ

ЯМ ТРИЦИ *пренебр.* — вж. ОПЪВАМ УШИ ОТ ГЛАД

ЯМ ХЛЯБА *на някого* — вж. ПИЯ КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА)

ЯМ ХЛЯБА БАДЕВА *на някого (или самост.) диал.* — вж. ЯМ ДАРОМ ХЛЯБА

ЯМ ХЛЯБА ХАРАМ *на някого (или самост.) диал.* — вж. ЯМ ДАРОМ ХЛЯБА

ЯМ ХЛЯБ И СОЛ — вж. ЕДВА СВЪРЗВАМ ДВАТА КРАЯ

ЯМ ЦЪРВУЛИТЕ *на някого* — вж. ЯМ ПАРЦАЛИТЕ

ЯХНАЛ Е НА ОСА *диал.* — вж. ЗМИЯ МУ Е ПЛЮЛА В УСТАТА

II част

СЛОВНИК НА ДУМИТЕ — СИНОНИМИ НА ФРАЗЕОЛОГИЗМИ

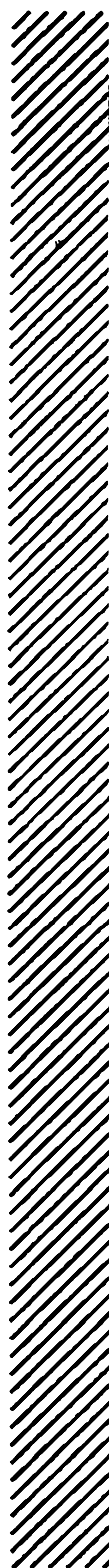

А

АБДАЛ *простонар.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

АБРАКАДАБРА — *прен.* вж. ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*

АБСОЛЮТНО — вж. НИ‹ТО› НА ЙОТА

АВАНСИРАМ — *прен., книж.* вж. ВЪРВЯ НАГОРЕ

АВТОРИТЕТЕН — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ДУМАТА

АГОНИЗИРАМ — вж. БЕРА ДУША; ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

АДЖАМИЯ *разг.* — вж. МИРИША НА МЛЯКО; ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

АДМИНИСТРИРАМ — вж. ДЪРЖА КОРМИЛОТО *на нещо книж.*

АДМИРИРАМ *книж.* — вж. СВАЛЯМ/ СВАЛЯ ШАПКА *на някого*

АКЛАМИРАМ *книж.* — вж. СВАЛЯМ/ СВАЛЯ ШАПКА *на някого*

АКТИВИЗИРАМ — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА НА КРАК *някого или нещо* (2 знач.)

АКТИВИЗИРАМ СЕ — вж. НАПРЯГАМ/ НАПРЕГНА МИШЦИ

АКЦЕНТИРАМ (АКЦЕНТУВАМ) — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ УДАРЕНИЕ‹ТО› *върху нещо*; ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ПРЕДЕН ПЛАН *нещо книж.*

АКЪЛЛИЯ *простонар.* — вж. С МОЗЪК В ГЛАВАТА; СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

АЛАБАЛИЗМИ *жарг.* — вж. ВРЕЛИ-НЕКИПЕЛИ; БАБИНИ ДЕВЕТИНИ

АЛАМИНУТ *разг.* — вж. НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА); ЗА НУЛА ВРЕМЕ

АЛАРМИРАМ — *прен.* вж. БИЯ ТРЕВОГА; БИЯ КАМБАНАТА (1 знач.)

АМОРТИЗИРАН — вж. ВЗЕЛ-ДАЛ СЪМ (2 знач.); ИЗПЯЛ СЪМ СИ ПЕСЕНТА (2 знач.)

АМПЕ *жарг.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

АНАХРОНИЧЕН — вж. МИРИШЕ НА НАФТАЛИН

АНГАЖИРАМ — вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ *на някого нещо*

АНГАЖИРАМ СЕ — вж. ВЗИМАМ/ ВЗЕМА НА ПЛЕЩИТЕ СИ *нещо*

АНЕКДОТ — *рядко* вж. ПРИКАЗКИ ОТ 1001 НОЩ

АНТИЧЕН — вж. ОСТАНАЛ ОТ ПАМТИВЕКА *книж.*

АПАТИЧНО *книж.* — вж. БЕЗ ДА СИ МРЪДНА ПРЪСТА (2 знач.)

АПЕТИТЕН — вж. ПРЪСТИТЕ СИ ДА ОБЛИЖЕШ

АРАБИЯ *жарг.* — вж. БОЖА ДУШИЦА; ЗЛАТНО СЪРЦЕ

АРЕСТУВАМ — вж. ПРИБИРАМ/ ПРИБЕРА НА ТОПЛО *някого*; ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ЗАД РЕШЕТКИТЕ *някого*

АРИСТОКРАТИЧЕН — вж. ОТ ГОЛЯМОТО ДОБРУТРО

АРОГАНТЕН *книж.* — вж. С ДЕБЕЛИ ОЧИ СЪМ; ПАДНАЛО МИ Е ПЕРДЕТО ОТ ОЧИТЕ

АРХАИЧЕН —
1. вж. ОСТАНАЛ ОТ ПАМТИВЕКА *книж.*
2. вж. МИРИШЕ НА НАФТАЛИН

АТАКА — *прен.* вж. УДАР ПОД КРЪСТА

АТАКУВАМ — *прен.* вж. СИПЯ ОГЪН И ЖУПЕЛ *срещу (върху) някого*

АФЕКТИРАМ *книж.* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА *някого*

АФЕКТИРАМ СЕ *книж.* — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ; КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ; ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ (2 знач.)

АФЕКТИРАН *книж.* — вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ

АФИШИРАМ *книж.* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ *нещо*

АФИШИРАМ СЕ *книж.* — вж. БИЯ СЕ В ГЪРДИТЕ; ТУПАМ СЕ В ГЪРДИТЕ

АХКАМ СЕ *рядко* — вж. КЪРША РЪЦЕ; ЧУПЯ ПРЪСТИ‹ТЕ СИ›

АХМАК *разг. презр.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

АЧИК *простонар.* — вж. ПРЕД ОЧИТЕ МИ

Б

Б

БАБАДЖАН *разг.* — вж. БАЩИН И МАЙЧИН ‹СИН› (1 знач.)

БАБАНКА *разг.* — вж. БАЩИН И МАЙЧИН ‹СИН› (1 знач.)

БАВЕН — вж. ТЕЖКА ГЕМИЯ

БАВНОПОДВИЖЕН — вж. ТЕЖКА ГЕМИЯ

БАДАНОСВАМ — *жарг.* вж. ПРАВЯ ВЯТЪР *някому*

БАДЕВА *простонар.* — вж. НА (ЗА) ВЯТЪРА

БАЙГАНЬОВЕЦ — вж. НЕДОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.*

БАКТИСВАМ *простонар.* — вж. ИДВА МИ ДО ГУША *от някого или от нещо*; СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ ДО ЗЪБИ

БАЛАМА *разг. пренебр.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

БАЛАМОСВАМ *разг.* — вж. ЗАМАЗВАМ/ ЗАМАЖА ОЧИТЕ *на някого*; ПРОДАВАМ ШИКАЛКИ *някому*; ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*

БАЛАМОСВАМ СЕ *разг.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

БАЛАМУРНИК *жарг.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

БАЛТАВЯ СЕ *простонар.* — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА

БАЛЪК *жарг.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

БАМКАМ *жарг.* — вж. КАТО ЛАМЯ ЯМ

БАРАБАР *разг.* — вж. РАМО ДО РАМО (2 знач.); РЪКА ЗА РЪКА

БАРИЕРА — *прен.* вж. ПРЪТ В КОЛЕЛОТО

БАРУТЛИЯ *разг.* — вж. НА ТРЪН ЗАДОЕН

БАСНЯ — *книж.* вж. ПРИКАЗКИ ОТ 1001 НОЩ; ВРЕЛИ-НЕКИПЕЛИ

БАЯЛДИСАЛ *простонар.* — вж. НИ ЖИВ, НИ МЪРТЪВ (2 знач.)

БДИТЕЛЕН — вж. И НА ГЪРБА СИ ИМАМ ОЧИ; ОЧИТЕ МИ ГЛЕДАТ НА ЧЕТИРИ (1 знач.)

БДЯ —
1. вж. НЕ ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ ОЧИ
2. вж. ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИ

БЕДА — вж. УДАР НА СЪДБАТА *книж.*

БЕДЕН —
1. вж. ГОЛ И БОС; КАТО ЦЪРКОВНА МИШКА СЪМ БЕДЕН; БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ; ПАРА̀ТА С КУРШУМ БИЯ
2. вж. СТРЪН ДА ‹СЕ› ЗАВЪРТИШ, НЯМА КАКВО ДА ЗАКАЧИШ

БЕДНЕЯ — вж. СТИГАМ/ СТИГНА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ГОЛИ РЪЦЕ

БЕДНЯК — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

БЕДНЯШКИ — вж. СТРЪН ДА ‹СЕ› ЗАВЪРТИШ, НЯМА КАКВО ДА ЗАКАЧИШ

БЕДСТВАМ — вж. ЕДВА СВЪРЗВАМ ДВАТА КРАЯ; НЯМАМ ТРОХА ХЛЯБ; ПАРА̀ТА С КУРШУМ БИЯ

БЕДСТВИЕ — вж. УДАР НА СЪДБАТА *книж.*

БЕДЯ *разг.* — вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВИНАТА *върху (на) някого*

БЕЗАПЕЛАЦИОНЕН — вж. ОТСИЧАМ ‹ГО›/ ОТСЕКА ‹ГО› КАТО С НОЖ

БЕЗВЕРНИК — *рядко* вж. НЕВЕРНИК ТОМА *книж.*

БЕЗВОЛЕВ — вж. МЕКА МАРИЯ (МАРА, МАРИЙКА) СЪМ

БЕЗВРЕМЕННО *рядко* — вж. ПРЕДИ ВРЕМЕ; БЕЗ ВРЕМЕ

БЕЗГРАНИЧЕН — *прен.* вж. НЯМАМ КРАЙ

БЕЗГРЕШЕН — вж. СВЕТА ВОДА НЕНАПИТА *ирон.*

БЕЗГРИЖЕН — вж. С ШИРОКО СЪРЦЕ (1 знач.)

БЕЗГРИЖНО —
1. вж. С ШИРОКО СЪРЦЕ (2 знач.)
2. вж. С ЛЕКА РЪКА

БЕЗДАРЕН — вж. НИКАКЪВ МЕ НЯМА (2 знач.)

БЕЗДЕЙСТВАМ *книж.* — вж. СЕДЯ СЪС СКРЪСТЕНИ РЪЦЕ (1 и 2 знач.); СТОЯ С РЪЦЕ В ДЖОБОВЕТЕ (1 и 2 знач.); КЛАТЯ СИ КРАКАТА

БЕЗДЕЛНИЧА — вж. БРОЯ ГАРГИ‹ТЕ›; ПОДПИРАМ ДУВАРА *ирон.*; ЛАПАМ МУХИ‹ТЕ›; КЛАТЯ СИ КРАКАТА

БЕЗЗАВЕТНО — вж. С ЦЯЛОТО СИ СЪРЦЕ ‹И ДУША›

БЕЗЗЛОБЕН — вж. ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ

БЕЗИЗКУСЕН *рядко* — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (1 знач.)

БЕЗИЗКУСТВЕН *книж.* — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (1 знач.)

БЕЗИЗХОДИЦА — вж. ЗАДЪНЕНА УЛИЦА; ОМАГЬОСАН КРЪГ *книж.*

БЕЗИЗХОДНОСТ — вж. ЗАДЪНЕНА УЛИЦА; ОМАГЬОСАН КРЪГ *книж.*

БЕЗИМОТЕН — вж. ГОЛ И БОС; КАТО ЦЪРКОВНА МИШКА СЪМ БЕДЕН

БЕЗКОНЕЧЕН — *прен. книж.* вж. НЯМАМ КРАЙ

БЕЗКРАЕН — *прен.* вж. НЯМАМ КРАЙ

БЕЗКУЛТУРЕН *рядко* — вж. ОТ ГОРАТА СЯКАШ ИДЕ (ИДВА) *пренебр.*

БЕЗЛИЧИЕ *книж.* — вж. КРЪГЛА НУЛА *пренебр.*

БЕЗМЕРЕН — *поет.* вж. НЯМАМ КРАЙ

БЕЗМОЗЪЧЕН — *прен.* вж. ЛЕК В ГЛАВАТА; БЕЗ АКЪЛ ‹В ГЛАВАТА›

БЕЗОБИДЕН — вж. ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ; КАТО МУШИЦА (МУХА) кротък

БЕЗОБРАЗНИЧА — вж. РАЗИГРАВАМ СИ КОНЯ (КОНЧЕТО); ВЪРВЯ ПРЕЗ ПРОСОТО; ПОВЛИЧАМ СИ/ ПОВЛЕКА СИ ПОЯСА

БЕЗОСНОВАТЕЛНО *книж.* — вж. ЗА НИЩО ‹И НИКАКВО›; ЗА ТОЗИ (ТОЯ), ДЕТО (ЩО) ДУХА (2 знач.)

БЕЗОТГОВОРНО — вж. СЛЕКА РЪКА

БЕЗОЧЛИВ — вж. С ДЕБЕЛИ ОЧИ СЪМ; ПАДНАЛО МИ Е ПЕРДЕТО ОТ ОЧИТЕ; ПУСНАЛИ ГО ПОД ОДЪРА, ТОЙ СЕ ПОКАЧИЛ НА ОДЪРА *неодобр.*

БЕЗОЧЛИВО — вж. БЕЗ ДА МИ МИГНЕ ОКОТО (2 знач.)

БЕЗПАРИЧЕН — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ; КАТО ЦЪРКОВНА МИШКА СЪМ БЕДЕН; ПАРА̀ТА С КУРШУМ БИЯ

БЕЗПЛОДНО — вж. НА ПРАЗНИ ОБОРОТИ; НА (ЗА) ВЯТЪРА

БЕЗПОКОЕН — вж. СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ; НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (1 знач.); СЪС СВИТО СЪРЦЕ

БЕЗПОКОИ МЕ — вж. ТЕЖИ МИ НА ДУШАТА *нещо*; ИМАМ НА ДУШАТА СИ *нещо*; ЯДЕ МЕ ОТВЪТРЕ

БЕЗПОКОЙНО — вж. СЪС СВИТО СЪРЦЕ

БЕЗПОКОЯ — вж. НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА МИРА *някого*

БЕЗПОКОЯ СЕ — вж. СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО; СТЯГА МЕ/ СТЕГНЕ МЕ ПОД ЛЪЖИЧКАТА

БЕЗПОЛЕЗНО — вж. НА ПРАЗНИ ОБОРОТИ; НА (ЗА) ВЯТЪРА

БЕЗПОРЯДЪЧНО *книж.* — вж. С ГЛАВАТА НАДОЛУ

БЕЗПРЕДЕЛЕН — *прен. книж.* вж. НЯМАМ КРАЙ

БЕЗПРЕПЯТСТВЕНО *книж.* — вж. ‹КАТО› ПО ВОДА върви; ВЪРВИ ‹КАТО› ПО МЕД И МАСЛО

БЕЗПРИСТРАСТЕН — вж. МЕРЯ С ЕДИН ‹И СЪЩ› АРШИН

БЕЗПРИЧИННО — вж. ЗА НИЩО ‹И НИКАКВО›; ЗА ТОЗИ (ТОЯ), ДЕТО (ЩО) ДУХА (2 знач.)

БЕЗПРОБЛЕМНО — вж. ‹КАТО› ПО ВОДА върви; ВЪРВИ ‹КАТО› ПО МЕД И МАСЛО

БЕЗПЪТИЕ *книж.* — вж. ЗАДЪНЕНА УЛИЦА; ОМАГЬОСАН КРЪГ *книж.*

БЕЗПЪТИЦА — вж. ЗАДЪНЕНА УЛИЦА; ОМАГЬОСАН КРЪГ *книж.*

БЕЗРАЗБОРНО — вж. ЕДНО ЗА ГЛАВА‹ТА›, ДРУГО ЗА КРАКА‹ТА›; КАКТО МИ ДОЙДЕ

БЕЗРАЗСЪДЕН — вж. БЕЗ АКЪЛ ‹В ГЛАВАТА›

БЕЗРАЗСЪДНО — вж. С ВСИЧКИЯ СИ АКЪЛ *неодобр.*

БЕЗРЕДНО —

1. вж. ЕДНО ЗА ГЛАВА‹ТА›, ДРУГО ЗА КРАКА‹ТА›; КАКТО МИ ДОЙДЕ

2. вж. С ГЛАВАТА НАДОЛУ; НА ВИЛИ И МОГИЛИ

БЕЗРЕЗУЛТАТНО — вж. НА ПРАЗНИ ОБОРОТИ; НА (ЗА) ВЯТЪРА

БЕЗРОПОТЕН — вж. КАТО МУШИЦА (МУХА) кротък

БЕЗСИЛЕН — вж. ДА ГО ДУХНЕШ, ЩЕ ПАДНЕ; ДУША ЗА ДВЕ ПАРИ НЯМАМ; ЕДВА СЕ ДЪРЖА НА КРАКАТА СИ

БЕЗСИСТЕМНО — вж. ЕДНО ЗА ГЛАВА‹ТА›, ДРУГО ЗА КРАКА‹ТА›; КАКТО МИ ДОЙДЕ

БЕЗСМИСЛИЦИ — вж. БАБИНИ ДЕВЕТИНИ; ВРЕЛИ-НЕКИПЕЛИ; ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*

БЕЗСПОРНО — вж. НЕ ЩЕ ‹И (НИ)› ДУМА; КАТО БЯЛ ДЕН ясно е

БЕЗСРАМЕН —
1. вж. С ДЕБЕЛИ ОЧИ СЪМ; ПАДНАЛО МИ Е ПЕРДЕТО ОТ ОЧИТЕ
2. вж. ЦАПНАТ В УСТАТА

БЕЗСРАМНО — вж. БЕЗ ДА МИ МИГНЕ ОКОТО (2 знач.)

БЕЗСТИДЕН *книж. остар.* —
1. вж. С ДЕБЕЛИ ОЧИ СЪМ; ПАДНАЛО МИ Е ПЕРДЕТО ОТ ОЧИТЕ
2. вж. ЦАПНАТ В УСТАТА

БЕЗСТРАСТЕН — вж. НЕ МИ МИГА (МИГВА/ МИГНЕ) ОКОТО (1 знач.)

БЕЗСТРАСТНО — вж. БЕЗ ДА МИ МИГНЕ ОКОТО (1 знач.)

БЕЗСЪМНЕНО — вж. НЕ ЩЕ ‹И (НИ)› ДУМА; КАТО БЯЛ ДЕН ясно е

БЕЗТРЕПЕТЕН *книж.* — вж. НЕ МИ МИГА (МИГВА/ МИГНЕ) ОКОТО (1 знач.)

БЕЗТРЕПЕТНО *книж.* — вж. БЕЗ ДА МИ МИГНЕ ОКОТО (1 знач.)

БЕЗУМЕН —
1. вж. УДАРЕН В ГЛАВАТА; ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ; ХЛОПА МИ ДЪСКАТА
2. вж. БЕЗ АКЪЛ ‹В ГЛАВАТА›

БЕЗУМНО — вж. С ВСИЧКИЯ СИ АКЪЛ *неодобр.*

БЕЗУСЛОВНО — вж. НЕ ЩЕ ‹И (НИ)› ДУМА; ДУМА ДА НЯМА (1 знач.)

БЕЗУСПЕШНО — вж. НА ПРАЗНИ ОБОРОТИ

БЕЗУЧАСТНО — вж. БЕЗ ДА СИ МРЪДНА ПРЪСТА (2 знач.)

БЕЗХАРАКТЕРЕН — вж. МЕКА МАРИЯ (МАРА, МАРИЙКА) СЪМ

БЕЗХИТРОСТЕН — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (1 знач.)

БЕЗХИТРОСТНО — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (2 знач.)

БЕЗЦЕРЕМОНЕН — вж. С ДЕБЕЛИ ОЧИ СЪМ

БЕЗЧЕСТЯ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо*; ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СЯНКА *върху (на) някого или нещо*

БЕЗЧИНСТВАМ — вж. РАЗПЛАКВАМ/ РАЗПЛАЧА ДЕТЕ В МАЙЧИНА УТРОБА; РАЗПАСВАМ СИ/ РАЗПАША СИ ПОЯСА (1 знач.)

БЕЗЧУВСТВЕН — вж. С ДЕБЕЛА КОЖА СЪМ

БЕСНЕЯ — вж. РАЗПЛАКВАМ/ РАЗПЛАЧА ДЕТЕ В МАЙЧИНА УТРОБА

БЕСТИЯ *книж. рядко руг.* — вж. ИЗЧАДИЕ НА АДА *книж.*

БЕСУВАМ *разг.* — вж. РАЗПЛАКВАМ/ РАЗПЛАЧА ДЕТЕ В МАЙЧИНА УТРОБА

БЕСЯ — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ) / ОКАЧА ‹НА› ВЪЖЕТО *някого*

БЕСЯ СЕ — вж. МЯТАМ СИ/ МЕТНА СИ ВЪЖЕТО НА ВРАТА (1 знач.)

БИВА МЕ *разг.* — вж. ХВАЩАМ ОКО‹ТО› (ОЧИ‹ТЕ›) *на някого*; НЕ Е ЗА ИЗПУСКАНЕ *някой или нещо*

БИКОГЛАВ *разг. неодобр.* — вж. ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА; НЕ МИ УВИРА/ УВРИ ГЛАВАТА *неодобр.*; НЕ ВЗЕМАМ ОТ ДУМА

БИКОГЛАВЕЦ *рядко* — вж. ДЕБЕЛА ГЛАВА; КОСТЕЛИВ ОРЕХ

БИЧ — *прен. книж.* вж. УДАР НА СЪДБАТА *книж.*

БИЧУВАМ *книж.* — вж. ПРИКОВАВАМ/ ПРИКОВА НА ПОЗОРНИЯ СТЪЛБ *някого книж.*; ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАМЪК *върху някого*

БИЯ —

1. вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *някому*; СТРОШАВАМ/ СТРОША КОКАЛИТЕ *някому*; ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

2. *разг.* вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ВРЪХ; ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПРЕДНИНА

БЛАГ — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ; МЕКА МАРИЯ (МАРА, МАРИЙКА) СЪМ; ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ

БЛАГАТ *поет.* — вж. НА СЕДМОТО НЕБЕ СЪМ

БЛАГОВРЕМЕННО *книж. остар.* — вж. С ВРЕМЕ

БЛАГОДЕНСТВАМ — вж. КАТО БЕЙ живея; НА ШИРОКА НОГА живея; ПЛУВАМ КАТО БЪБРЕК В ЛОЙ

БЛАГОДУМЕН *книж. остар.* — вж. ИМАМ ЗЛАТНА УСТА; МЕД МИ КАПЕ ОТ УСТАТА (1 знач.); С УСТАТА СИ ЗВЕЗДИ СВАЛЯМ

БЛАГОДУШЕН — вж. МЕКА МАРИЯ (МАРА, МАРИЙКА) СЪМ; ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ; ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ

БЛАГОПОЛУЧИЕ — вж. БЯЛ ДЕН

БЛАГОРАЗУМЕН — вж. С МОЗЪК В ГЛАВАТА

БЛАГОРЕЧИВ *книж. остар.* — вж. ИМАМ ЗЛАТНА УСТА; МЕД МИ КАПЕ ОТ УСТАТА (1 знач.); С УСТАТА СИ ЗВЕЗДИ СВАЛЯМ

БЛАГОСЛАВЯМ — *разг.* вж. ПЕЯ ОСАННА *някому книж.*

БЛАГУВАМ *диал.* — вж. КАТО БЕЙ живея; НА ШИРОКА НОГА живея; ПЛУВАМ КАТО БЪБРЕК В ЛОЙ

БЛАЖЕН — вж. НА СЕДМОТО НЕБЕ СЪМ

БЛАЖЕНСТВАМ —
1. вж. НА СЕДМОТО НЕБЕ СЪМ
2. вж. ПЛУВАМ КАТО БЪБРЕК В ЛОЙ; КАТО БЕЙ живея; НА ШИРОКА НОГА живея

БЛЕДНЕЯ — вж. СТАВАМ/ СТАНА ‹БЯЛ› КАТО ПЛАТНО

БЛЕНУВАМ — вж. ОЖИВЯВА/ ОЖИВЯ МИ НА СЪРЦЕТО *нещо*

БЛИЗКО — вж. НА ДВЕ КРАЧКИ; ПОД НОСА МИ (1 знач.)

БЛИЗО — вж. НА ДВЕ КРАЧКИ; ПОД НОСА МИ (1 знач.)

БЛУЖДАЯ *книж.* — вж. КРЪСТОСВАМ УЛИЦИТЕ; МЕРЯ УЛИЦИТЕ

БЛЪСКАМ —
1. *разг.* вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *някому*; ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*
2. *разг.* вж. РАЗПЪВАМ СЕ НА ЧЕТИРИ; ОПЪВАМ КАИША; ПОТЯ СЕ ‹И› ПОД ЕЗИКА; НЕ ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ КРЪСТ; НЕ ПОДВИВАМ/ ПОДВИЯ КРАК

БЛЪСКАМ СЕ — *разг.* вж. РАЗПЪВАМ СЕ НА ЧЕТИРИ; ОПЪВАМ КАИША; ПОТЯ СЕ ‹И› ПОД ЕЗИКА; НЕ ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ КРЪСТ; НЕ ПОДВИВАМ/ ПОДВИЯ КРАК

БЛЪСКАНИЦА — вж. ИГЛА ДА ХВЪРЛИШ, НЯМА КЪДЕ ДА ПАДНЕ

БЛЮВАМ *диал.* — вж. ДЕРА КОТКИ (КОТКА‹ТА›)

БЛЮДОЛИЗЕЦ *книж. презр.* — вж. БЕЗГРЪБНАЧНО ЖИВОТНО *пренебр.*; МАЗНА ГАНА *пренебр.*

БЛЮДОЛИЗНИЧА *книж.* — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ *някому*; ВЛАЧА СЕ ПО КОРЕМ *пред някого* (2 знач.); ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК *пред някого*

БОГАТ — вж. БИЕ МЕ ПАРÀТА; ЧЕРВИВ СЪМ С (ОТ) ПАРИ; ИГРАЯ СИ С ПАРИ; ДЪЛБОК МИ Е ДЖОБЪТ; ТЕКАТ МИ ПАРИТЕ ИЗ КРАЧОЛИТЕ

БОГАТЕЯ — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗЛАТНИЯ ДЯВОЛ ЗА ОПАШКАТА

БОГАТО — вж. НА ШИРОКА НОГА живея

БОГАТЯ СЕ *диал.* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗЛАТНИЯ ДЯВОЛ ЗА ОПАШКАТА

БОГОИЗБРАН *книж.* — вж. ГАЛЕНИК НА СЪДБАТА *книж.*

БОГОПОМАЗАН *книж.* — вж. ГАЛЕНИК НА СЪДБАТА *книж.*

БОГОПОМАЗАНИК *книж.* — вж. ГАЛЕНИК НА СЪДБАТА *книж.*

БОДВАМ — *разг.* вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*; НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ ПО МАЗОЛА *някого*

БОДЪРСТВАМ *книж.* —
1. вж. НЕ ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ ОЧИ
2. вж. ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИ

БОЛ *простонар.* — вж. КОЛКОТО ИСКАШ (1 знач.)

БОЛЕДУВАМ — вж. ПАЗЯ СТАЯТА

БОЛЕЯ —
1. вж. ТРЕПЕРЯ ПРАХ ДА НЕ ПАДНЕ *върху някого*
2. *остар.* вж. ПАЗЯ СТАЯТА

Б

БОЛИ МЕ — *прен.* вж. КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО; БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого или за нещо*; РАЗКЪСВА МИ СЕ/ РАЗКЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

БОЛНО МИ Е — вж. КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО; БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого или за нещо*; РАЗКЪСВА МИ СЕ/ РАЗКЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

БОРЧЛЯСВАМ *разг.* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ВЪТРЕ

БОРЯ СЕ — вж. ДЪРЖА ФРОНТА

БОЯЗЛИВ — вж. ИМАМ ЗАЕШКО СЪРЦЕ; ПЛАША СЕ ‹И› ОТ СЯНКАТА СИ

БОЯ СЕ — вж. ТРЕПЕРИ МИ СЪРЦЕТО КАТО НА ПИЛЕ ‹ПЕРЦЕТО›

БРАКОСЪЧЕТАВАМ *книж.* — вж. ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПОД ВЕНЧИЛО *някого*; НАДЯВАМ/ НАДЯНА ОГЛАВНИК *някому* (2 знач.)

БРАКОСЪЧЕТАВАМ СЕ *книж.* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПОД ВЕНЧИЛО; СВЪРЗВАМ СИ/ СВЪРЖА СИ СЪДБАТА *с някого книж.*

БРАКУВАМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ НА БОКЛУКА *нещо*

БРАКУВАН — вж. ЗА БОКЛУКА СЪМ

БРАНТИЯ *разг. пренебр.* — вж. БОСТАНСКО ПЛАШИЛО

БРАНЯ —
1. вж. ДЪРЖА СТРАНАТА *на някого*
2. вж. ДЪРЖА ФРОНТА

БРЕМЕ — вж. КАТО ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ВРАТА *на някого* СЪМ

БРОДЯ — вж. КРЪСТОСВАМ УЛИЦИТЕ; МЕРЯ УЛИЦИТЕ

БРЪМБАЗЪК *разг.* — вж. ПЕДЯ ЧОВЕК

БРЪМБАЗЪЧЕ *разг.* — вж. ПЕДЯ ЧОВЕК

БРЪМКАЛО — *прен. разг.* вж. РАЗПРАНА УСТА; ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

БРЪТВЕЖИ — вж. БАБИНИ ДЕВЕТИНИ; ВРЕЛИ-НЕКИПЕЛИ; ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*

БРЪТВЯ *разг. пренебр.* — вж. ЧЕША СИ ЕЗИКА *неодобр.*; ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*; ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА

БРЪЩОЛЕВЯ *пренебр.* — вж. ЧЕША СИ ЕЗИКА *неодобр.*; ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*; ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА

БУБОЛЕЧКА — *прен.* вж. ПЕДЯ ЧОВЕК

БУДАЛА *разг. пренебр.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

БУДАЛКАМ *разг. грубо* — вж. ПРОДАВАМ ШИКАЛКИ *някому*

БУДАЛКАМ СЕ *разг. грубо* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

БУДАЛОСВАМ *разг.* — вж. ПРОДАВАМ ШИКАЛКИ *някому*

БУДАЛОСВАМ СЕ *разг.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

БУДЕН —
1. вж. ОЧИТЕ МИ СВЕТЯТ НА ЧЕТИРИ; СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

2. вж. И НА ГЪРБА СИ ИМАМ ОЧИ; ОЧИТЕ МИ ГЛЕДАТ НА ЧЕТИРИ (1 знач.)

БУДУВАМ — вж. НЕ ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ ОЧИ

БУЕН — вж. КРЪВТА МИ ВРИ; НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (2 знач.); СЯКАШ ЧЕ СА ГО ДЪРЖАЛИ НА ВЪЖЕ (2 знач.)

БУКВАЛНО — вж. ЕДНО КЪМ ЕДНО; БУКВА ПО БУКВА *книж.*

БУНАК *разг. пренебр.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

БУНТУВАМ — вж. МЪТЯ ГЛАВАТА *на някого*; БЪРКАМ ГЛАВАТА *на някого*; МЪТЯ ВОДАТА (ВОДИТЕ) *някъде* (2 знач.)

БУНТУВАМ СЕ —
1. вж. НАДИГАМ/ НАДИГНА ГЛАВА (1 знач.); ВДИГАМ/ ВДИГНА ОРЪЖИЕ‹ТО›; ВДИГАМ/ ВДИГНА ЗНАМЕТО *книж.*
2. вж. НАДАВАМ/ НАДАМ ВОЙ *срещу някого или нещо книж.*

БУНЯ *диал.* — вж. МЪТЯ ГЛАВАТА *на някого*; БЪРКАМ ГЛАВАТА *на някого*; МЪТЯ ВОДАТА (ВОДИТЕ) *някъде* (2 знач.)

БУНЯ СЕ *диал.* — вж. НАДИГАМ/ НАДИГНА ГЛАВА (1 знач.); ВДИГАМ/ ВДИГНА ОРЪЖИЕ‹ТО›; ВДИГАМ/ ВДИГНА ЗНАМЕТО *книж.*

БУТАНИЦА *разг.* — вж. ИГЛА ДА ХВЪРЛИШ, НЯМА КЪДЕ ДА ПАДНЕ

БУТКАМ СЕ *разг.* — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА

БУХАМ — вж. ДЕРА ЯРЕТА

БУХУКАМ — вж. ДЕРА ЯРЕТА

БЪБРИВ — вж. НА ВОДЕНИЦА СЪМ СЕ РОДИЛ *неодобр.*; УСТАТА МИ СА КАТО ВОДЕНИЦА *неодобр.*; НЕ МИ СПИРА ЕЗИКЪТ *неодобр.*

БЪБРИВЕЦ — вж. РАЗПРАНА УСТА; ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

БЪБРИВКО *разг.* — вж. РАЗПРАНА УСТА; ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

БЪБРИЦА *разг.* — вж. РАЗПРАНА УСТА; ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

БЪБРЯ — вж. ЧЕША СИ ЕЗИКА *неодобр.*; ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА; МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.*; НЕ МИ СПИРА ЕЗИКЪТ *неодобр.*

БЪЗВАМ *простонар.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*; НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ ПО МАЗОЛА *някого*

БЪЗИКАМ *простонар.* — вж. ПРАВЯ ЗА ДВЕ ПАРИ *някого*; ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА (ЗА) МЕЗЕ *някого*; ВДИГАМ/ ВДИГНА НА БАЛОН *някого*

БЪЗЛИВ *разг. пренебр.* — вж. ИМАМ ЗАЕШКО СЪРЦЕ; ПЛАША СЕ ‹И› ОТ СЯНКАТА СИ

БЪЛВАМ — вж. ДЕРА КОТКИ (КОТКА‹ТА›)

БЪЛНУВАМ — *прен.* вж. ОЖИВЯВА/ ОЖИВЯ МИ НА СЪРЦЕТО *нещо*

БЪРБОРАН *разг.* — вж. РАЗПРАНА УСТА; ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

БЪРБОРКО *разг.* —

1. вж. РАЗПРАНА УСТА; ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

2. вж. ДЪРВЕН ФИЛОСОФ *пренебр.*

БЪРБОРЯ — вж. ЧЕША СИ ЕЗИКА *неодобр.*; ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*; ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА

БЪРЗЕШКАТА — вж. ЗА НУЛА ВРЕМЕ

БЪРЗЕШКОМ — вж. ЗА НУЛА ВРЕМЕ

БЪРЗО — вж. ЗА НУЛА ВРЕМЕ

БЪРКАМ — *нар.* вж. СТОЯ НА ПЪТЯ *на някого*; ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ПРЪТ В ‹СПИЦИТЕ НА› КОЛЕЛОТО (КОЛЕЛАТА) *на някого книж.*

БЪРКАМ СЕ *разг.* — вж. ВРА СИ НОСА *някъде*; ПЪХАМ СИ (ПЪХВАМ СИ/ ПЪХНА СИ) ГАГАТА *някъде*

БЪХТЯ *разг.* —

1. вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *някому*; ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

2. вж. РАЗПЪВАМ СЕ НА ЧЕТИРИ; ОПЪВАМ КАИША; ПОТЯ СЕ ‹И› ПОД ЕЗИКА; НЕ ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ КРЪСТ; НЕ ПОДВИВАМ/ ПОДВИЯ КРАК

БЪХТЯ СЕ *разг.* — вж. РАЗПЪВАМ СЕ НА ЧЕТИРИ; ОПЪВАМ КАИША; ПОТЯ СЕ ‹И› ПОД ЕЗИКА; НЕ ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ КРЪСТ; НЕ ПОДВИВАМ/ ПОДВИЯ КРАК

БЯГАМ —

1. *разг.* вж. КОЛКОТО МИ КРАКА‹ТА› ДЪРЖАТ

2. *разг* вж. БЯГАМ КАТО ДЯВОЛ‹А› ОТ ТАМЯН *от нещо или от някого* (1 и 2 знач.)

3. *разг.* вж. ХВАЩАМ ‹СИ›/ ХВАНА ‹СИ› СВЕТА (2 знач.)

В

ВАГАБОНТИН *разг.* — *вж.* КУЧИ (КУЧЕШКИ) СИН *руг.*

ВА̀ЖА *жарг.* — вж. ХВАЩАМ ОКО‹ТО› (ОЧИ‹ТЕ›) *на някого*; НЕ Е ЗА ИЗПУСКАНЕ *някой или нещо*

ВАЖЕН —
1. вж. ОТ ГОЛЯМОТО ДОБРУТРО
2. вж. НАПЕРЕН КАТО ПЕТЕЛ

ВАЖНИЧА — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО; ГЛЕДАМ ОТВИСОКО (1 знач.)

ВАЖНО — вж. С ВИРНАТА ГЛАВА (1 знач.)

ВАЙКАМ СЕ *разг.* — вж. КЪРША РЪЦЕ; ЧУПЯ ПРЪСТИ‹ТЕ СИ›

ВАЛИ — вж. КАТО ИЗ ВЕДРО вали, лее се

ВАРИКЛЕЧКО *разг. пренебр.* — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›; СТИСКАМ СИ КЕСИЯТА; ТРЕПЕРЯ НАД ПАРА̀ТА; БРЪСНА ЯЙЦЕТО

ВБЕСЕН — вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ

ВБЕСЯВАМ — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА *някого*

ВБЕСЯВАМ СЕ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ; КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ; ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ (2 знач.); НЕ МОГА ДА СЕ ПОБЕРА В КОЖАТА СИ (1 знач.)

ВГЛЕЖДАМ СЕ — вж. ВПИВАМ/ ВПИЯ ОЧИ *в някого или в нещо*

ВГНЕЗДЯВАМ СЕ — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ КОРЕН‹И› (1 знач.)

ВГОРЧАВАМ — *прен.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЧЕРЕН ЖИВОТА *на някого*; ОТРАВЯМ/ ОТРОВЯ ЖИВОТА *на някого*

ВДИГАМ — *разг.* вж. БЪРКАМ В КЮПА; ДЛЪЖКИ МИ СА РЪЦЕТЕ

ВДИГАМ СЕ —
1. *прен. разг.* вж. СТАВАМ/ СТАНА ОТ ЛЕГЛО‹ТО›; ВДИГАМ СЕ/ ВДИГНА СЕ НА КРАКА‹ТА СИ›
2. *прен.* вж. ВИРВАМ/ ВИРНА ГЛАВА (1 знач.); ВДИГАМ/ ВДИГНА ЗНАМЕТО *книж.*; ГРАБВАМ/ ГРАБНА ОРЪЖИЕ‹ТО›

ВДЪЛБОЧАВАМ СЕ — вж. СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ МИСЛИТЕ

ВДЪХНОВЯВАМ — вж. ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ГЛАВАТА *на някого* (1 знач.)

ВДЯВАМ — *жарг.* вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо*

ВЕДНАГА —
1. вж. НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА); ЗА НУЛА ВРЕМЕ
2. вж. С ЕДИН ЗАМАХ

ВЕДНО *поет.* — вж. РАМО ДО РАМО (1 и 2 знач.)

ВЕДНЪЖ — вж. ЕДНО ВРЕМЕ

ВЕЛИКОДУШЕН — вж. С ШИРОКА РЪКА СЪМ

ВЕЛИКОЛЕПЕН — вж. ЗА ЧУДО И ‹ЗА› ПРИКАЗ; ЕДИН ПЪТ (1 знач.); ЗА МИЛИОНИ

ВЕЛИЧАЯ *книж.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *някого книж.*; ПЕЯ ОСАННА *някому книж.*

ВЕЛИЧАЯ СЕ *книж.* — вж. ТУПАМ СЕ В ГЪРДИТЕ

ВЕНЦЕСЛАВЯ *книж.* — вж. ПЕЯ ОСАННА *някому книж.*; ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *някого книж.*

ВЕНЧАВАМ — вж. ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПОД ВЕНЧИЛО *някого*; НАДЯВАМ/ НАДЯНА ОГЛАВНИК *някому* (2 знач.)

ВЕНЧАВАМ СЕ — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПОД ВЕНЧИЛО; СВЪРЗВАМ СИ/ СВЪРЖА СИ СЪДБАТА *с някого книж.*

ВЕТРЕН *остар.* — вж. ВЯТЪР МЕ ВЕЕ (2 знач.); НЕ МИ ТЕЖИ ГЛАВАТА

ВЕТРЕЯ СЕ —
1. *разг.* вж. ХОДЯ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА
2. *разг.* вж. ХОДЯ КАТО ОЙ МАРА *неодобр.*

ВЕТРОПОКАЗАТЕЛ — *прен. разг.* вж. ФУРНАДЖИЙСКА ЛОПАТА *пренебр.*

ВЕХНА — вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА; ДУШАТА МИ Е В (ЗАД, НА) ЗЪБИТЕ (1 знач.); ХИЧ МЕ НЯМА (1 знач.)

ВЕХТ — вж. ЗА БОКЛУКА СЪМ; ВЗЕЛ-ДАЛ СЪМ (2 знач.); ИЗЯЛ СЪМ СИ ХЛЯБА (2 знач.)

ВЕЩ — вж. ВРЯЛ И КИПЯЛ СЪМ *в нещо*; МИНАЛ СЪМ ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО; СТАРА КРИМКА СЪМ; НЕ СЪМ ВЧЕРАШЕН

ВЗЕМАМ — *разг.* вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РЪКА *на нещо*

ВЗИРАМ СЕ — вж. ВПИВАМ/ ВПИЯ ОЧИ *в някого или в нещо*

ВИЖДАМ — вж. ОТВАРЯТ МИ СЕ/ ОТВОРЯТ МИ СЕ ОЧИТЕ (1 знач.)

ВИЖДАМ СЕ — вж. ХВЪРЛЯМ СЕ/ ХВЪРЛЯ СЕ В ОЧИ‹ТЕ› *на някого*

ВИКАМ — вж. НАДУВАМ ‹СИ› ГЪРЛО‹ТО›; КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

ВИЛНЕЯ — вж. РАЗПЛАКВАМ/ РАЗПЛАЧА ДЕТЕ В МАЙЧИНА УТРОБА

ВИНЯ — вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВИНАТА *върху (на) някого*

ВИРОГЛАВ — вж. НЕ ВЗЕМАМ ОТ ДУМА; НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА

ВИРОГЛАВЕЦ — вж. ДИВ ПЕТЕЛ; КОСТЕЛИВ ОРЕХ; ДЕБЕЛА ГЛАВА

ВИСОК — *прен.* вж. ОТ ГОЛЯМОТО ДОБРУТРО

ВИСОКОМЕРЕН — вж. НАПЕРЕН КАТО ПЕТЕЛ; НОСЪТ МИ НЕ СЕ СТИГА С КЛЕЧКА *ирон.*

ВИСОКОМЕРНО — вж. С ВИРНАТА ГЛАВА (1 знач.)

ВИСОКОПОСТАВЕН — вж. ОТ ГОЛЯМОТО ДОБРУТРО; ВАЖНА КЛЕЧКА

ВИСОКОСТОЯЩ *книж.* — вж. ОТ ГОЛЯМОТО ДОБРУТРО

ВИСШ — вж. ОТ ГОЛЯМОТО ДОБРУТРО

ВИЯ — вж. НАДУВАМ ‹СИ› ГЪРЛО‹ТО›

ВКИСНАТ — *разг.* вж. НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ; НЕ СЪМ НА СЕБЕ СИ (1 знач.); СТАНАЛ СЪМ С ЛЕВИЯ СИ КРАК

ВКОРЕНЯВАМ СЕ — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ КОРЕН‹И› (1 знач.)

ВКРАТЦЕ *остар.* — вж. С ДВЕ ДУМИ

ВКУПОМ — вж. В ПАКЕТ

ВКУСЕН — вж. ПРЪСТИТЕ СИ ДА ОБЛИЖЕШ

ВЛАДЕЯ — вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ; И ХЛЯБЪТ, И НОЖЪТ СА У МЕНЕ

ВЛАСТВАМ — вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ; И ХЛЯБЪТ, И НОЖЪТ СА У МЕНЕ; ИМАМ ПОСЛЕДНАТА ДУМА

ВЛЕЧЕ МЕ — вж. ТЕГЛИ МЕ СЪРЦЕ‹ТО› ***към някого или към нещо*** (1 и 2 знач.)

ВЛЕЧУГО — *прен. руг.* вж. БЕЗГРЪБНАЧНО ЖИВОТНО *пренебр.*

ВЛИЯТЕЛЕН — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ДУМАТА

ВЛИЯЯ СЕ — вж. ВОДЯ СЕ ПО УМА *на някого неодобр.*

ВЛУДЯВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (1 знач.)

ВЛУДЯВАМ СЕ — вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ВЛЮБВАМ СЕ — вж. ГЛЪТВАМ/ ГЛЪТНА ВЪДИЦАТА (1 знач.); ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА (2 знач.)

ВМЕСВАМ СЕ — вж. НАВИРАМ СИ/ НАВРА СИ НОСА *някъде*; ПЪХАМ СИ (ПЪХВАМ СИ/ ПЪХНА СИ) ГАГАТА *някъде*

ВНЕДРЯВАМ СЕ *книж.* — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ КОРЕН‹И› (1 знач.)

ВНЕЗАПЕН — вж. ПАДАМ/ ПАДНА КАТО ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

ВНЕЗАПНО —

1. вж. КАТО С МАГИЧЕСКА ПРЪЧКА; С ЕДИН ЗАМАХ

2. вж. ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

ВНИМАВАМ —

1. вж. ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИ; ИМАМ ‹СИ› ЕДНО НА УМ (1 знач.)

2. вж. СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ МИСЛИТЕ

ВНУШАВАМ — вж. НАБИВАМ/ НАБИЯ В ГЛАВАТА *на някого нещо*; НАПЪХВАМ/ НАПЪХАМ БРЪМБАР (БРЪМБАРИ) В ГЛАВАТА *на някого* (1 знач.)

ВНУШАВАМ СИ — вж. НАБИВАМ СИ/ НАБИЯ СИ В ГЛАВАТА *нещо*

ВОВЕКИ *старин.* — вж. ВО ВЕКИ ВЕКОВ *книж.*

ВОДЯ — вж. ВОДЯ ХОРОТО

ВОДЯ СЕ —
1. вж. ВОДЯ СЕ ПО УМА *на някого неодобр.*
2. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПОД ВНИМАНИЕ *нещо*

ВПЛИТАМ СЕ — *прен.* вж. ЗАБЪРКВАМ СЕ/ЗАБЪРКАМ СЕ В *някаква* КАША

ВПРЯГАМ — *прен. разг.* вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ *на някого нещо*

ВПРЯГАМ СЕ —
1. вж. ЗАПРЕТВАМ/ ЗАПРЕТНА РЪКАВИ
2. *разг.* вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НАВЪТРЕ *нещо*

ВПУЛЯМ СЕ *диал.* — вж. ВПИВАМ/ ВПИЯ ОЧИ *в някого или в нещо*

ВРАЗУМЯВАМ — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ УМА В ГЛАВАТА *на някого*; ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В ПРАВИЯ ‹ПЪТ› *някого*

ВРАЗУМЯВАМ СЕ — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) УМЪТ ‹В ГЛАВАТА›; УВИРА МИ/ УВРИ МИ ГЛАВАТА; ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ПРАВИЯ ‹ПЪТ›

ВРЕД — вж. ПОД ПЪТ И НАД ПЪТ; НА ВСЯКА КРАЧКА (1 знач.)

ВРЕДОМ — вж. ПОД ПЪТ И НАД ПЪТ; НА ВСЯКА КРАЧКА (1 знач.)

ВРЕДЯ — вж. ПРАВЯ МРЪСНО *някому*; ПОДЛИВАМ/ ПОДЛЕЯ ВОДА *на някого*

ВРОДЕНО МИ Е — вж. НОСЯ В КРЪВТА СИ *нещо* (2 знач.)

ВРЪЗВАМ — *жарг.* вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*; ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА *някому* (1 знач.)

ВРЪЗВАМ СЕ — *жарг.* вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА *на някого*; ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ В КАПАН‹А› (2 знач.)

ВРЪНКАМ *разг.* — вж. ЯМ ДУШАТА *на някого* (2 знач.); ВАДЯ ДУШАТА (ДУШИЧКАТА, ДУШИЦАТА) *на някого* (1 знач.)

ВРЪХЛИТА МЕ — вж. ИДВА МИ (ДОЙДЕ МИ) ДО (НА) ГЛАВАТА

ВРЯКАМ — *разг.* вж. НАДУВАМ ‹СИ› ГЪРЛО‹ТО›; КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

ВРЯСКАМ — *разг.* вж. НАДУВАМ ‹СИ› ГЪРЛО‹ТО›; КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

ВСАЖДАМ СЕ — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ КОРЕН‹И› (1 знач.)

ВСЕВЛАСТЕН *книж.* — вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ

ВСЕВЛАСТНИК *книж.* — вж. И ХЛЯБЪТ, И НОЖЪТ СА У МЕНЕ

ВСЕЗНАЕН *рядко* — вж. ЗНАЯТ МЕ И КУЧЕТАТА

ВСЕЗНАЙКО *разг. ирон.* — вж. ДЪРВЕН ФИЛОСОФ *пренебр.*

ВСЕИЗВЕСТЕН *книж.* — вж. ЗНАЯТ МЕ И КУЧЕТАТА

ВСЕМОГЪЩ *книж.* — вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ

ВСЕМОЩЕН *поет.* — вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ

ВСЕОТДАЙНО — вж. С ЦЯЛОТО СИ СЪРЦЕ ‹И ДУША›

ВСЕПОЗНАТ *книж.* — вж. ЗНАЯТ МЕ И КУЧЕТАТА

ВСЕСИЛЕН — вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ

ВСИ *поет.* — вж. ВСИЧКО ЖИВО; ДО ЕДИН; МАЛО И ГОЛЯМО

ВСИНЦА *диал.* — вж. ВСИЧКО ЖИВО; ДО ЕДИН; МАЛО И ГОЛЯМО

ВСИЧКИ — вж. ВСИЧКО ЖИВО; ДО ЕДИН; МАЛО И ГОЛЯМО

ВСИЧКО — вж. ОТ КРАЙ ДО КРАЙ; ДО ШУШКА

ВСЛУШВАМ СЕ —
1. вж. НАДАВАМ/ НАДАМ УХО (УШИ) (1 и 2 знач.)
2. вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЕЖКА

ВСУЕ *книж. остар.* — вж. НА (ЗА) ВЯТЪРА; ЗА ВЯТЪРА, ДЕТО ДУХА

ВСЪДЕ *остар.* — вж. ПОД ПЪТ И НАД ПЪТ; НА ВСЯКА КРАЧКА (1 знач.)

ВСЯКЪДЕ *разг.* — вж. ПОД ПЪТ И НАД ПЪТ; НА ВСЯКА КРАЧКА (1 знач.)

ВТАЛЯВАМ СЕ *разг.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

ВТАСВАМ — *разг. ирон.* вж. ОПЛЕСКВАМ/ ОПЛЕСКАМ Я (ГО) (2 знач.)

ВТЕЛЯВАМ СЕ *разг.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ВТОРАЧВАМ СЕ *нар.* — вж. ВПИВАМ/ ВПИЯ ОЧИ *в някого или в нещо*

ВТОРОСТЕПЕНЕН — вж. НИЩО И НИКАКЪВ; СТОЯ НА ЗАДЕН ПЛАН *книж.*

ВТРЕНЧВАМ СЕ — вж. ВПИВАМ/ ВПИЯ ОЧИ *в някого или в нещо*

ВТРЕЩЕН — вж. КАТО ГРЪМНАТ

ВТРЕЩЯВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (2 знач.)

ВТРЕЩЯВАМ СЕ — вж. ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА (1 знач.)

ВТРЪСВА МИ СЕ —
1. вж. ИЗРАСНА МИ НА КОРЕМА; БАЙГЪН МИ СТАВА/ СТАНЕ *от нещо* (1 знач.)
2. вж. ДОЙДЕ МИ ДО ГУША *от някого или от нещо*; БАЙГЪН МИ СТАВА/ СТАНЕ *от някого или от нещо* (2 знач.)

ВТЪЛПЯВАМ — вж. НАБИВАМ/ НАБИЯ В ГЛАВАТА *на някого нещо*; НАПЪХВАМ/ НАПЪХАМ БРЪМБАР (БРЪМБАРИ) В ГЛАВАТА *на някого* (1 знач.)

ВТЪЛПЯВАМ СИ — вж. НАБИВАМ СИ/ НАБИЯ СИ В ГЛАВАТА *нещо*; ВЛИЗА МИ/ ВЛЕЗЕ МИ БРЪМБАР В ГЛАВАТА

ВУЛГАРЕН — вж. ЦАПНАТ В УСТАТА

ВЧЕРАШЕН — *разг. пренебр.* вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

ВЪВИРАМ СЕ — *прен. разг.* вж. ПЪХАМ СИ (ПЪХВАМ СИ/ ПЪХНА СИ) ГАГАТА *някъде*

ВЪГАРЕЦ — *прен. разг.* вж. СЯКАШ ЧЕ СА ГО ДЪРЖАЛИ НА ВЪЖЕ (2 знач.)

ВЪЗБУДЕН — вж. НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (1 знач.); СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ

ВЪЗБУЖДАМ СЕ — вж. КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КРЪВТА; РАЗИГРАВА МИ СЕ/ РАЗИГРАЕ МИ КРЪВТА

ВЪЗБУНТУВАМ *книж.* — вж. МЪТЯ ГЛАВАТА *на някого*; МЪТЯ ВОДАТА (ВОДИТЕ) *някъде* (2 знач.)

ВЪЗБУНТУВАМ СЕ *книж.* — вж. НАДИГАМ/ НАДИГНА ГЛАВА (1 знач.); ВДИГАМ/ ВДИГНА ОРЪЖИЕ‹ТО›; ВДИГАМ/ ВДИГНА ЗНАМЕТО *книж.*

ВЪЗВЕЛИЧАВАМ *книж.* — вж. ПЕЯ ОСАННА *някому книж.*; ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *някого книж.*

ВЪЗГЛАВЯВАМ *книж.* — вж. ВОДЯ ХОРОТО; ДЪРЖА КОРМИЛОТО *на нещо книж.*

ВЪЗГОЛЕМЯВАМ СЕ *рядко* — вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС; ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

ВЪЗГОРДЯВАМ — вж. ЗАМАЙВАМ/ ЗАМАЯ ГЛАВАТА *на някого* (3 знач.)

ВЪЗГОРДЯВАМ СЕ — вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС; ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

ВЪЗДИГАМ *книж.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *някого книж.*

ВЪЗДИГАМ СЕ *книж.* — *остар.* вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ДАЛЕЧ‹Е› (2 знач.)

ВЪЗДИШАМ — *прен.* вж. ИЗГАРЯ/ ИЗГОРИ МИ ДУШАТА (ДУШИЧКАТА, ДУШИЦАТА) *за нещо*

ВЪЗДЪРЖАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА СПИРАЧКА *някому или на нещо*

ВЪЗКИПЯВАМ — *прен.* вж. КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ; ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

ВЪЗЛЮБВАМ *книж.* — вж. ЛЯГА МИ/ ЛЕГНЕ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› *някой или нещо* (1 и 2 знач.)

ВЪЗМЕЗДИЕ *книж.* — вж. ПРЪСТ БОЖИ *книж.*

ВЪЗМОГВАМ *книж.* — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАГЛАВА *на (с) някого, на (с) нещо*

ВЪЗМОГВАМ СЕ *книж.* —
1. вж. СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА КРАКА‹ТА СИ› (1 знач.)
2. вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗЛАТНИЯ ДЯВОЛ ЗА ОПАШКАТА

ВЪЗМУТИТЕЛНО — вж. ДА СЕ КРЪСТИШ (ПРЕКРЪСТИШ) С ДВЕТЕ РЪЦЕ

ВЪЗМУЩАВАМ СЕ — вж. НАДАВАМ/ НАДАМ ВОЙ *срещу някого или нещо книж.*; ИЗДИГАМ/ ИЗДИГНА ГЛАС *против (срещу) някого или нещо* (2 знач.)

ВЪЗНАМЕРЯВАМ — вж. ИМАМ НА УМ *нещо;* ИМАМ ‹СИ› ЕДНО НА УМ (2 знач.)

В

ВЪЗНАСЯМ *рядко* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *някого книж.*

ВЪЗНЕГОДУВАМ *книж.* — вж. НАДАВАМ/ НАДАМ ВОЙ *срещу някого или нещо книж.*; ИЗДИГАМ/ ИЗДИГНА ГЛАС *против (срещу) някого или нещо* (2 знач.)

ВЪЗПАЛВАМ *книж. остар.* — вж. ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ГЛАВАТА *на някого* (1 знач.)

ВЪЗПИРАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА СПИРАЧКА *някому или на нещо*; СЛАГАМ/ СЛОЖА ЮЗДА *на някого или на нещо* (1 знач.)

ВЪЗПЛАМЕНЯВАМ — вж. ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ГЛАВАТА *на някого* (1 знач.)

ВЪЗПРАВЕН — вж. НА КРАК (КРАКА)

ВЪЗПРАВЯМ СЕ *книж.* — *прен.* вж. ВИРВАМ/ ВИРНА ГЛАВА (1 знач.)

ВЪЗПРЕПЯТСТВАМ *книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ПРЪТ В КОЛЕСНИЦАТА *на някого книж*; ЗАСТАВАМ/ ЗАСТАНА НА ПЪТЯ *на някого* (1 знач.)

ВЪЗПРЕТВАМ СЕ *диал.* — вж. ПЛЮЯ СИ НА РЪЦЕТЕ; ЗАПРЕТВАМ/ ЗАПРЕТНА РЪКАВИ

ВЪЗПРИЕМЧИВ — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА; УМЪТ МИ РЕЖЕ КАТО БРЪСНАЧ

ВЪЗРАЖДАМ — вж. ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ НА КРАКА‹ТА› *нещо* (2 знач.)

ВЪЗРИДАВАМ *поет.* — вж. НАДУВАМ ГАЙДАТА

ВЪЗРОПТАВАМ — вж. НАДАВАМ/ НАДАМ ВОЙ *срещу някого или нещо книж.*; ИЗДИГАМ/ ИЗДИГНА ГЛАС *против (срещу) някого или нещо* (2 знач.)

ВЪЗСЕПНАТ *поет.* — вж. КАТО ГРЪМНАТ

ВЪЗСЛАВЯМ *ритор.* — вж. ПЕЯ ОСАННА *някому книж.*

ВЪЗСЛАНЯМ СЕ *остар.* — вж. ЛЕЖА НА ТОВА УХО (УШЕНЦЕ); ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ОЧИТЕ СИ *към някого*

ВЪЗСТАНОВЯВАМ СЕ — вж. ИДВАМ (ДОЙДА) НА СЕБЕ СИ (1 знач.)

ВЪЗТОРГВАМ — вж. ГРАБВАМ/ ГРАБНА СЪРЦЕТО *на някого* (1 и 2 знач.)

ВЪЗТЪРЖЕСТВУВАМ *книж.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ВРЪХ *над нещо, над някого*

ВЪЗХВАЛЯВАМ — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *някого книж.*

ВЪЗХИТИТЕЛЕН — вж. ЗА ЧУДО И ‹ЗА› ПРИКАЗ

ВЪЗХИЩАВАМ — вж. ГРАБВАМ/ ГРАБНА СЪРЦЕТО *на някого* (1 и 2 знач.)

ВЪЛНУВАМ СЕ — вж. ТРЕПВА МИ/ ТРЕПНЕ МИ СЪРЦЕТО; НЕ МОГА ДА СИ НАМЕРЯ МЯСТО (1 знач.)

ВЪЛШЕБЕН — вж. ЗА ЧУДО И ‹ЗА› ПРИКАЗ

ВЪОБРАЗЯВАМ СИ —
1. вж. НАБИВАМ СИ/ НАБИЯ СИ В ГЛАВАТА *нещо*
2. вж. ХВЪРЧА В (ИЗ) ОБЛАЦИТЕ *книж.* (2 знач.)

ВЪОДУШЕВЯВАМ — вж. ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ГЛАВАТА *на някого* (1 знач.)

ВЪОРЪЖЕН — вж. ДО ЗЪБИ въоръжен

ВЪПЛЪТЯВАМ (ВЪПЛЪЩАВАМ) *книж.* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЛЪТ И КРЪВ *на нещо книж.*

ВЪРВИ МИ —
1. вж. РАБОТИ МИ КЪСМЕТЪТ
2. вж. ЛЕКА МИ Е РЪКАТА
3. вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) ÒТРЪКИ

ВЪРВИ СИ — вж. ПРАВ ТИ ПЪТ *пренебр.*

ВЪРЗАН *разг.* — вж. ИМАМ ДВЕ ЛЕВИ РЪЦЕ

ВЪРЛУВАМ — вж. РАЗПЛАКВАМ/ РАЗПЛАЧА ДЕТЕ В МАЙЧИНА УТРОБА

ВЪРТОГЛАВ — *прен.* вж. НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА

ВЪРТЯ — *разг.* вж. ВЪРТЯ НА ПРЪСТ‹А СИ› *някого*

ВЪРТЯ СЕ — *разг.* вж. ХОДЯ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА

ВЪСТАВАМ — вж. ГРАБВАМ/ ГРАБНА ОРЪЖИЕ‹ТО›; ВДИГАМ/ ВДИГНА ЗНАМЕТО *книж.*; ВДИГАМ/ ВДИГНА ГЛАВА (1 знач.)

ВЪСЯ СЕ — вж. ПРАВЯ КИСЕЛА ФИЗИОНОМИЯ

ВЪШКАР — *разг. пренебр.* вж. КРЪГЛА НУЛА *пренебр.*

ВЪШЛИВ — *прен. презр.* вж. НИЩО И НИКАКЪВ

ВЪШЛЬО — *разг. руг.* вж. КРЪГЛА НУЛА *пренебр.*

ВЯЖДАМ СЕ — вж. ПОНИКНА МИ НА КОРЕМА

ВЯТЪРНИЧАВ — вж. НЕ МИ ТЕЖИ ГЛАВАТА; ИМАМ БРЪМБАРИ (БРЪМБАРЧЕТА) В ГЛАВАТА ‹СИ› (1 знач.); ВЯТЪР МЕ ВЕЕ (2 знач.)

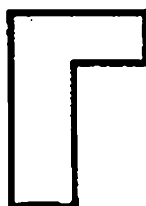

ГАВРЯ СЕ — вж. ПРАВЯ ЗА ДВЕ ПАРИ *някого*

ГАЗЯ — *прен. разг.* вж. ПЕКА НА ОГЪН *някого*

ГАЛЕН — вж. РАСЪЛ В САКСИЯ

ГАЛОШ — *разг. пренебр.* вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

ГАЛФОН *разг. пренебр.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

ГАЛЯ — вж. ВДИГАМ И СЛАГАМ НА РЪЦЕ *някого*; ГАЛЯ С ПЕРО *някого*; ХОДЯ ПО ГАЙДАТА *на някого*

ГАРАНТИРАМ — вж. ПОДПИСВАМ/ ПОДПИША С ДВЕ‹ТЕ› РЪЦЕ

ГАРАНТИРАНО МИ Е — вж. В КЪРПА МИ Е ‹ВЪРЗАНО›

ГАРГА — *прен. разг. руг.* вж. БОСТАНСКО ПЛАШИЛО

ГАСНА — *поет.* вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА; ДУШАТА МИ Е В (ЗАД, НА) ЗЪБИТЕ (1 знач.); ХИЧ МЕ НЯМА (1 знач.)

ГАЩНИК *разг. пренебр.* — вж. НЕДОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.*

ГЕБЕРЯСВАМ (ГЕБЕРДЯСВАМ) *диал. пренебр.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

ГЕВЕЗЕ *простонар.* — вж. МАМИНО ДЕТЕНЦЕ *пренебр.*

ГЕВЕЗЯ *простонар.* — вж. ВДИГАМ И СЛАГАМ НА РЪЦЕ *някого*; ХОДЯ ПО ГАЙДАТА *на някого*

ГЕВЕЗЯ СЕ *простонар.* — вж. ПРАВЯ ФАСОНИ *на някого*

ГЕПЯ *жарг.* — вж. БЪРКАМ В КЮПА; ДЪЛЖКИ МИ СА РЪЦЕТЕ

ГИЗДАВ *нар.* — вж. С ОЧИ ДА ГО ИЗПИЕШ; КАТО КАПКА хубав

ГИНА —
1. вж. ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ КОСТИТЕ *някъде* (1 знач.); СЛАГАМ/ СЛОЖА КОСТИ‹ТЕ СИ› *някъде*; ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ
2. *рядко* вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА

ГИПСИРАМ СЕ *жарг.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

ГЛАВАНАК *разг. руг.* — вж. НЕДОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.*

ГЛАВАТАРСТВАМ *рядко* — вж. ВОДЯ ХОРОТО

ГЛАВОБОЛ — вж. ЦЕПИ МЕ ГЛАВА‹ТА›; БЛЪСКА МЕ ГЛАВА‹ТА›

ГЛАВОБОЛИЕ — вж. ЦЕПИ МЕ

ГЛАВА‹ТА›; БЛЪСКА МЕ ГЛАВА‹ТА›

ГЛАВОБОЛЯ — вж. НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА МИРА *някого*

ГЛАВОБОЛЯ СЕ — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЯ НА ГЛАВАТА

ГЛАВОЗАМАЙВАМ — вж. ЗАМАЙВАМ/ ЗАМАЯ ГЛАВАТА *на някого* (3 знач.)

ГЛАВОЗАМАЙВАМ СЕ — вж. ХВЪРЧА НАВИСОКО (1 и 2 знач.)

ГЛАГОЛСТВАМ *книж. ирон.* — вж. ЧЕША СИ ЕЗИКА *неодобр.*

ГЛАДЕН — вж. СТОМАХЪТ МИ СВИРИ РАМАЗАН; ЗАЛЕПИЛИ МИ СА СЕ ЧЕРВАТА; В КОРЕМА МИ ЖАБИ КУРКАТ

ГЛАДКО — вж. ‹КАТО› ПО ВОДА върви

ГЛАДУВАМ — вж. ОПЪВАМ УШИ ОТ ГЛАД; НЯМАМ ТРОХА ХЛЯБ; СТЯГАМ/ СТЕГНА КОЛАНА (1 знач.)

ГЛАМАВ *разг. пренебр.* — вж. ЛЕК В ГЛАВАТА; КАТО ГЪСКА глупав; НЯМАМ МОЗЪК ‹В ГЛАВАТА СИ›; ПРАЗНА МИ Е КРАТУНАТА *пренебр.*

ГЛАМЧО *разг. пренебр.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

ГЛАСЯ СЕ — вж. ИМАМ ‹СИ› ЕДНО НА УМ (2 знач.)

ГЛЕДАМ —
1. вж. ГЪЛТАМ С ОЧИ *някого или нещо* (1 и 2 знач.)
2. вж. ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИ

ГЛЕДАМ СЕ *разг.* — вж. ХВЪРЛЯМ СЕ/ ХВЪРЛЯ СЕ В ОЧИ‹ТЕ› *на някого*

ГЛЕЗАН *разг.* — вж. МАМИНО ДЕТЕНЦЕ *пренебр.*

ГЛЕЗЕН — вж. РАСЪЛ В САКСИЯ

ГЛЕЗЛЬО — вж. МАМИНО ДЕТЕНЦЕ *пренебр.*

ГЛЕЗОТЯ *разг. неодобр.* — вж. ВДИГАМ И СЛАГАМ НА РЪЦЕ *някого*; ХОДЯ ПО ГАЙДАТА *на някого*

ГЛЕЗОТЯ СЕ *разг. неодобр.* — вж. ПРАВЯ ФАСОНИ *на някого*

ГЛЕЗЯ — вж. ВДИГАМ И СЛАГАМ НА РЪЦЕ *някого*; ГАЛЯ С ПЕРО *някого*; ХОДЯ ПО ГАЙДАТА *на някого*

ГЛЕЗЯ СЕ — вж. ПРАВЯ ФАСОНИ *на някого*

ГЛУПАВ — вж. ЛЕК В ГЛАВАТА; КАТО ГЪСКА глупав; НЯМАМ МОЗЪК ‹В ГЛАВАТА СИ›; ПРАЗНА МИ Е КРАТУНАТА *пренебр.*

ГЛУПАВО — вж. С ВСИЧКИЯ СИ АКЪЛ *неодобр.*

ГЛУПАК — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

ГЛУПЕЦ — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

ГЛУПОСТИ — вж. ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*; ВРЕЛИ-НЕКИПЕЛИ; БАБИНИ ДЕВЕТИНИ

ГНЕВЕН — вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ; НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ

ГНЕВЛИВ — вж. НА ТРЪН ЗАДОЕН

ГНЕВЯ — вж. КЪСАМ НЕРВИТЕ *на някого*; ХОДЯ ПО НЕРВИТЕ *на някого*; ВДИГАМ/ ВДИГНА КРЪВНОТО *на някого*

ГНЕВЯ СЕ — вж. ПУКАМ СЕ ОТ ЯД; КЪСАМ СИ НЕРВИТЕ; ХАБЯ ‹СИ› НЕРВИ‹ТЕ›

ГНЕТЯ —
1. вж. ТРОВЯ ЖИВОТА *на някого*
2. вж. ПЕКА НА ОГЪН *някого*

ГОВЕДО —
1. *прен. разг. руг.* вж. КУЧИ (КУЧЕШКИ) СИН *руг.*
2. *прен. разг. руг.* вж. НЕДОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.*

ГОВОРИ СЕ — вж. ВИТАЕ ИЗ ВЪЗДУХА (1 знач.)

ГОВОРЛИВ *остар.* — вж. НА ВОДЕНИЦА СЪМ СЕ РОДИЛ *неодобр.*

ГОВОРЯ — вж. МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.*; ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА

ГОЛ — вж. КАКТО ГО МАЙКА РОДИЛА; В (ПО) АДАМОВО ОБЛЕКЛО *шег.*

ГОЛАК *диал.* — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГОЛЕМАН *диал.* — вж. НАДУТ ПУЯК *пренебр.*

ГОЛЕМЕЦ *разг.* — вж. ВАЖНА КЛЕЧКА

ГОЛЕМЕЯ СЕ *разг.* — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО; ГЛЕДАМ ОТВИСОКО (1 знач.)

ГОЛОТИЯ — *прен. разг. пренебр.* вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГОЛТАК *разг. пренебр.* — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГОЛТАШКИ — вж. С ТРЪН ДА ‹СЕ› ЗАВЪРТИШ, НЯМА КАКВО ДА ЗАКАЧИШ

ГОЛЧО *разг. пренебр.* — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГОЛЬО *диал. пренебр.* — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ГОНЯ —
1. вж. ПО ПЕТИТЕ СЪМ *на някого*; ВЪРВЯ ПО (В) ПЕТИТЕ *на някого* (1 знач.)
2. вж. ПОСОЧВАМ/ ПОСОЧА ВРАТАТА *някому* (1 и 2 знач.)

ГОРД — вж. НАПЕРЕН КАТО ПЕТЕЛ

ГОРДЕЛИВ — вж. НАПЕРЕН КАТО ПЕТЕЛ

ГОРДЕЛИВЕЦ — вж. НАДУТ ПУЯК *пренебр.*

ГОРДЕЛИВО — вж. С ВИРНАТА ГЛАВА (1 знач.)

ГОРДЕЯ СЕ — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО; ГЛЕДАМ ОТВИСОКО (1 знач.)

ГОРДО — вж. С ВИРНАТА ГЛАВА (1 знач.)

ГОСПОДАРНИЧА *разг.* — вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ; ДЪРЖА И ХЛЯБА, И НОЖА ‹В РЪЦЕТЕ СИ›

ГОСПОДАРСТВАМ — вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ; ДЪРЖА И ХЛЯБА, И НОЖА ‹В РЪЦЕТЕ СИ›

ГОСПОДАРУВАМ — вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ; ДЪРЖА И ХЛЯБА, И НОЖА ‹В РЪЦЕТЕ СИ›

ГОСПОДСТВАМ — вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ; ДЪРЖА И ХЛЯБА, И НОЖА ‹В РЪЦЕТЕ СИ›

ГОТВЯ СЕ — вж. ИМАМ ‹СИ› ЕДНО НА УМ (2 знач.)

ГОЯ СЕ — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ

ГРАБВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РЪКА *на нещо*

ГРАБЯ — вж. БЪРКАМ В КЮПА; ДЛЪЖКИ МИ СА РЪЦЕТЕ

ГРАКВАМ — *разг.* вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ЕДНИ (ЕДНА) УСТА

ГРЕША — вж. СГАЗВАМ/ СГАЗЯ ЛУКА

ГРИЖА СЕ —
1. вж. ТРЕПЕРЯ ПРАХ ДА НЕ ПАДНЕ *върху някого*; КАТО ПИСАНО ЯЙЦЕ гледам *някого*
2. вж. ПРАВЯ СИ ТРУД
3. вж. СТЯГА МЕ/ СТЕГНЕ МЕ ПОД ЛЪЖИЧКАТА; СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО

ГРИЗВАМ — *прен. разг.* вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*

ГРИЗКАМ *жарг.* — вж. КАТО ЛАМЯ ЯМ

ГРОГИ *жарг.* — вж. ЕДВА ДУША НОСЯ; НИКАКЪВ МЕ НЯМА (1 знач.)

ГРОГЯСВАМ *жарг.* — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ ДУША; ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА) (1 знач.)

ГРОЗЕН — вж. ‹НАГЛЕД› КАТО ТИКВА НА ПЛЕТ *ирон.*

ГРОЗНИЦА — вж. БОСТАНСКО ПЛАШИЛО

ГРОЗОТИЛО *разг.* — вж. БОСТАНСКО ПЛАШИЛО

ГРОЗОТИЯ *разг.* — вж. БОСТАНСКО ПЛАШИЛО

ГРОМЯ *книж.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› ПУХ И ПРАХ *някого или нещо* (1 знач.)

ГРОХВАМ — вж. НЕ МОГА ДА СЕ ДЪРЖА НА КРАКА ‹ТА СИ›; ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ ДУША

ГРОХНАЛ — вж. НИКАКЪВ МЕ НЯМА (1 знач.); ЕДВА ДУША НОСЯ

ГРОЧА СЕ *диал.* — вж. ПРАВЯ КИСЕЛА ФИЗИОНОМИЯ

ГРУБ — вж. С ДЕБЕЛА КОЖА СЪМ

ГРУБИЯН — вж. НЕДОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.*

ГУБИВРЕМЕ *разг.* — вж. ВЯТЪР И МЪГЛА

ГУБЯ СЕ — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)

ГУЗЕН — вж. КАТО (СЯКАШ) МОКРА КОКОШКА

ГЪДЕЛ — *прен.* вж. СЛАБО МЯСТО

ГЪДЕЛИЧКАМ — *прен.* вж. ПРАВЯ ВЯТЪР *някому*

ГЪКВАМ *разг.* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА ‹ТА СИ› (1 знач.)

ГЪЛЧА — *нар.* вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ› *някому*

ГЪРБАВ — вж. СВИЛ СЪМ СЕ НА ЕР ГОЛЯМ

ГЪРБЕСТ — вж. СВИЛ СЪМ СЕ НА ЕР ГОЛЯМ

ГЪРЧАВ *диал.* — вж. КАТО ВЕЙКА слаб; ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ

ГЪСКА — *прен. разг. руг.* вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

ГЪТВАМ СЕ *разг.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*; ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ГЮЗЕЛ *диал.* — вж. КАТО КАПКА хубав; С ОЧИ ДА ГО ИЗПИЕШ

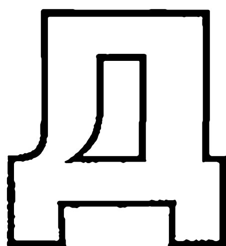

ДАВАМ СЕ *разг.* — вж. БИЯ ОТБОЙ; ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ ФРОНТА

ДАВЕН *старин. поет.* — вж. ОСТАНАЛ ОТ ПАМТИВЕКА *книж.*

ДАВРАНДИСВАМ СЕ *простонар.* — вж. ИДВАМ (ДОЙДА) НА СЕБЕ СИ (1 и 2 знач.)

ДАЛЕКО *нар.* — вж. В ГОРИ ТИЛИЛЕЙСКИ; НА КРАЯ НА СВЕТА; ПРЕЗ ДЕВЕТ ЗЕМИ В ДЕСЕТА

ДАЛЕЧ — вж. В ГОРИ ТИЛИЛЕЙСКИ; НА КРАЯ НА СВЕТА; ПРЕЗ ДЕВЕТ ЗЕМИ В ДЕСЕТА

ДАЛЕЧЕ — вж. В ГОРИ ТИЛИЛЕЙСКИ; НА КРАЯ НА СВЕТА; ПРЕЗ ДЕВЕТ ЗЕМИ В ДЕСЕТА

ДАМГОСВАМ *разг.* — вж. ПРИКОВАВАМ/ ПРИКОВА НА ПОЗОРНИЯ СТЪЛБ *някого книж.*; ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАМЪК *върху някого*

ДАРОМ — вж. ЗА ТОЗИ (ТОЯ), ДЕТО (ЩО) ДУХА (1 знач.); НА (ЗА) ВЯТЪРА

ДАШЕН *диал.* — вж. ИМАМ ШИРОКА РЪКА

ДАЯНЯ *простонар.* — вж. ШИРОК МИ Е ГЪРБЪТ

ДВОУМЯ СЕ — вж. СТОЯ НА КРЪСТОПЪТ

ДВОЯ СЕ *рядко* — вж. СТОЯ НА КРЪСТОПЪТ

ДВУЛИК — вж. ЕДНО МИ ‹Е› НА ЕЗИКА, ‹А› ДРУГО ‹МИ Е› НА СЪРЦЕТО

ДВУЛИЧЕН — вж. ЕДНО МИ ‹Е› НА ЕЗИКА, ‹А› ДРУГО ‹МИ Е› НА СЪРЦЕТО

ДВУЛИЧНИЧА — вж. СЕДЯ НА ДВА СТОЛА; НАДЯВАМ ‹СИ›/ НАДЯНА ‹СИ› МАСКА‹ТА› *на някого или нещо*

ДЕБЕЛАК — *пренебр.* вж. НЕДОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.*

ДЕБЕЛЕЯ — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ; ЗАГЛАЖДАМ/ ЗАГЛАДЯ КОСЪМ‹А›

ДЕБЕЛОГЛАВ *разг. пренебр.* — вж. ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА; НЕ МИ УВИРА/ УВРИ ГЛАВАТА *неодобр.*; НЕ ВЗЕМАМ ОТ ДУМА

ДЕБЕЛОГЛАВЕЦ *пренебр.* — вж. ДЕБЕЛА ГЛАВА; КОРАВА ГЛАВА; КОСТЕЛИВ ОРЕХ

ДЕБЕЛОКОЖ — *прен. пренебр.* вж. ДЕБЕЛА МИ Е КОЖАТА

ДЕБЕЛООК *разг.* — вж. С ДЕБЕЛИ ОЧИ СЪМ; ПУСНАЛИ ГО ПОД ОДЪРА, ТОЙ СЕ ПОКАЧИЛ НА ОДЪРА *неодобр.*

ДЕБИЛ — *разг. пренебр.* вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

ДЕБНА — вж. ВЪРВЯ ПО (В) ПЕТИТЕ *на някого* (1 и 3 знач.); НЕ ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА ОТ (ИЗ, ИЗПОД) ОЧИ (ОКО) *някого или нещо* (1 и 2 знач.)

ДЕЗИНТЕРЕСИРАМ СЕ *книж.* — вж. МАЛКО ИСКАМ ДА ЗНАЯ *за някого или за нещо пренебр.*; ОТВРЪЩАМ/ ОТВЪРНА ЛИЦЕ *от някого или нещо*; ВДИГАМ/ ВДИГНА РЪЦЕ (РЪКА) *от някого или нещо* (2 знач.)

ДЕЗИНФОРМИРАМ *книж.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПРАХ В ОЧИТЕ *на някого*

ДЕЗОРИЕНТИРАМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПРАХ В ОЧИТЕ *на някого*

ДЕЗОРИЕНТИРАМ СЕ — вж. ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ПУСУЛАТА (1 и 2 знач.)

ДЕМАГОГСТВАМ — вж. НАДЯВАМ ‹СИ›/ НАДЯНА ‹СИ› МАСКА‹ТА› *на някого или нещо*

ДЕМАСКИРАМ *книж.* — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА МАСКАТА *на някого* (1 знач.); СВАЛЯМ/ СВАЛЯ БУЛОТО *на някого* (2 знач.)

ДЕМАСКИРАМ СЕ *книж.* — вж. СВАЛЯМ СИ/ СВАЛЯ СИ МАСКАТА; ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА ИСТИНСКОТО СИ ЛИЦЕ

ДЕМБЕЛУВАМ *простонар. неодобр.* — вж. КЛАТЯ СИ КРАКАТА; ЛЕЖА НА (ПО) ГЪРБА СИ; ПОДПИРАМ ДУВАРА *ирон.*

ДЕМОДЕ *разг.* — вж. МИРИШЕ НА НАФТАЛИН; ОТЖИВЯЛ СЪМ СИ ВРЕМЕТО (2 знач.)

ДЕМОДИРАН — вж. МИРИШЕ НА НАФТАЛИН; ОТЖИВЯЛ СЪМ СИ ВРЕМЕТО (2 знач.)

ДЕМОНСТРИРАМ — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ *нещо*

ДЕПРЕСИРАМ *книж.* — вж. ТРОВЯ ЖИВОТА *на някого*

ДЕПРЕСИРАН *книж.* — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

ДЕПРИМИРАМ *книж.* — вж. ТРОВЯ ЖИВОТА *на някого*

ДЕПРИМИРАН *книж.* — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

ДЕРА —

1. *разг.* вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ› *някому*

2. *нар.* вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *някому*

3. *разг.* вж. ДЕРА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

ДЕРА СЕ *разг.* —

1. вж. НАДУВАМ ‹СИ› ГЪРЛО‹ТО›; КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

2. вж. ДЕРА ЯРЕТА

ДЕРЕБЕЙСТВАМ *разг.* — вж. РАЗИГРАВАМ СИ КОНЯ (КОНЧЕТО); РАЗПАСВАМ СИ/ РАЗПАША СИ ПОЯСА (1 знач.)

ДЕТАЙЛНО *книж.* — вж. НАДЪЛГО И НАШИРОКО

ДЕФЕКТ — вж. ТРЕСКИ ЗА ДЯЛАНЕ имам

ДЕФОРМИРАМ СЕ *книж.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА ПИТА

ДЖАНКАМ СЕ *диал.* — вж. ВАДИМ СИ ОЧИТЕ

ДЖАФКАМ СЕ *разг. пренебр.* — вж. ВАДИМ СИ ОЧИТЕ

ДЖЕНДЕМОСВАМ *разг. грубо* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ *на някого* (1 и 2 знач.)

ДЖЕНДЕМОСВАМ СЕ *разг. грубо* — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ОЧИТЕ; ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ДЖУДЖЕ — вж. ПЕДЯ ЧОВЕК

ДИВ — вж. ОТ ГОРАТА СЯКАШ ИДЕ (ИДВА) *пренебр.*

ДИВАК — *прен.* вж. НЕДОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.*

ДИВАНЕ *разг. пренебр.* — вж. ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

ДИВЕН — вж. ЗА ЧУДО И ‹ЗА› ПРИКАЗ

ДИВОТИИ *разг. пренебр.* — вж. БАБИНИ ДЕВЕТИНИ; ВРЕЛИ-НЕКИПЕЛИ

ДИВЯ СЕ — вж. ЧУДЯ СЕ И ‹СЕ› МАЯ (1 знач.); ЗАВИВА МИ СЕ/ ЗАВИЕ МИ СЕ ГЛАВАТА (3 знач.)

ДИКТУВАМ — *книж.* вж. КОМАНДВАМ ПАРАДА; ИМАМ ПОСЛЕДНАТА ДУМА

ДИРЕКТНО — вж. В ПРАВ ТЕКСТ казвам; ПРАВО В ЛИЦЕТО *на някого* (1 и 2 знач.)

ДИРЯ *нар.* — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА СВЕТА ‹НАОПАКИ› (1 знач.); ПОД ДЪРВО И КАМЪК търся *някого, нещо*

ДИСКРЕДИТИРАМ *книж.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СЯНКА *върху (на) някого или нещо*

ДИСТАНЦИРАМ СЕ *книж.* — вж. ДЪРЖА СЕ НА ‹ПОЧЕТНО› РАЗСТОЯНИЕ *от някого книж.*

ДОБИВАМ СЕ *нар.* — вж. ПОЯВЯВАМ СЕ/ ПОЯВЯ СЕ НА ‹БЯЛ› СВЯТ (1 знач.); ВИЖДАМ/ ВИДЯ БОЖИЯ СВЯТ

ДОБОЛЯВА МИ *рядко* — вж. ЗАБОЛЯВА МЕ/ ЗАБОЛИ МЕ СЪРЦЕТО

ДОБРЕ — вж. КАТО СВЕТА (СВЯТ) (1 знач.)

ДОБРО — вж. БЯЛ ДЕН

ДОБРОДУШЕН — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ; ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ; МЕКА МАРИЯ (МАРА, МАРИЙКА) СЪМ

ДОБРОДУШКО *рядко* — вж. БОЖА ДУШИЦА; ЗЛАТНО СЪРЦЕ

ДОБРОСЪРДЕЧЕН *книж.* — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ; ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ; МЕКА МАРИЯ (МАРА, МАРИЙКА) СЪМ

ДОБРУВАМ — вж. КАТО БЕЙ живея; НА ШИРОКА НОГА живея; ПЛУВАМ КАТО БЪБРЕК В ЛОЙ

ДОБРУВАНЕ — вж. БЯЛ ДЕН

ДОБРЯК — вж. БОЖА ДУШИЦА; ЗЛАТНО СЪРЦЕ

ДОБЪР —
1. вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ; ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ; МЕКА МАРИЯ (МАРА, МАРИЙКА) СЪМ
2. вж. ЕДИН ПЪТ (1 знач.); НЕ Е ЗА ИЗПУСКАНЕ *някой или нещо*
3. вж. ЗА ПРЕД ХОРА‹ТА›

ДОВЕКА (ДОВЕКИ) *нар.* — вж. ВО ВЕКИ ВЕКОВ *книж.*

ДОВЕРЧИВ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗА ЧИСТА МОНЕТА *нещо книж.*

ДОВЕРЯВАМ — вж. РАЗТВАРЯМ/ РАЗТВОРЯ ДУШАТА СИ *пред някого*

ДОВЕРЯВАМ СЕ —
1. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗА ЧИСТА МОНЕТА *нещо книж.*
2. вж. РАЗТВАРЯМ/ РАЗТВОРЯ ДУШАТА СИ *пред някого*

ДОВОЛЕН — вж. МЕД МИ КАПЕ НА СЪРЦЕТО; НА СЕДМОТО НЕБЕ СЪМ

ДОВОЛСТВАМ *книж.* — вж. ПЛУВАМ КАТО БЪБРЕК В ЛОЙ; КАТО БЕЙ живея; НА ШИРОКА НОГА живея

ДОВТАСВАМ *разг. пренебр.* — вж. ТРОПВАМ СЕ/ ТРОПНА СЕ НА ГЛАВАТА *на някого*

ДОВЪРШВАМ —
1. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ТОЧКА *на нещо*
2. *разг.* вж. ИЗЯЖДАМ/ ИЗЯМ ГЛАВАТА (ГЛАВИЦАТА) *на някого* (1 знач.)

ДОГАДЛИВ *нар.* — вж. УМЪТ МИ РЕЖЕ КАТО БРЪСНАЧ; НЕ ПАСА ТРЕВА

ДОГАЖДАМ СЕ *нар.* — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) НА УМ‹А› *нещо* (1 и 2 знач.); СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ УМЪТ *за нещо* (1 знач.); НЕ ПАСА ТРЕВА

ДОГНЕВЯВА МЕ — вж. ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ (2 знач.)

ДОДЯВА МИ *нар.* — вж. ДОЙДЕ МИ ДО ГУША *от някого или от нещо*; СТИГА МИ/ СТИГНЕ ДО ЗЪБИ

ДОЖАЛЯВА МИ — вж. ЗАБОЛЯВА МЕ/ ЗАБОЛИ МЕ СЪРЦЕТО

ДОЗЛЯВА МИ *разг.* — вж. ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ (1 знач.)

ДОИЗКАРВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ТОЧКА *на нещо*

ДОКАРВАМ СЕ — *разг.* вж. ПРАВЯ МИЛИ ОЧИ *на някого*

ДОКАЧАМ *разг.* — вж. УДРЯМ/УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*; НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ ПО МАЗОЛА *някого*

ДОКАЧАМ СЕ *разг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НАВЪТРЕ *нещо*

ДОКИПЯВА МИ *разг.* — вж. ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ (2 знач.)

ДОКРАЙ —
1. вж. ДО ШУШКА
2. вж. ДО ДЕВЕТО КОЛЯНО гоня, преследвам (1 знач.)

ДОКРИВЯВА МИ — вж. ЗАБОЛЯВА МЕ/ ЗАБОЛИ МЕ СЪРЦЕТО

ДОЛОШАВА МИ *рядко* — вж. ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ (1 знач.)

ДОМАШАР *разг.* — вж. ДОМАШНО ПИЛЕ

ДОМОСЕД *разг.* — вж. ДОМАШНО ПИЛЕ

ДОМЪЧНЯВА МИ — вж. ЗАБОЛЯВА МЕ/ ЗАБОЛИ МЕ СЪРЦЕТО

ДОНИГДЕ — вж. ДО КРИВАТА КРУША *ирон.*

ДОНИЙДЕ *нар.* — вж. ДО КРИВАТА КРУША *ирон.*

ДОНИКЪДЕ — вж. ДО КРИВАТА КРУША *ирон.*

ДОПАДАМ — вж. ХВАЩАМ ОКО‹ТО› (ОЧИ‹ТЕ›) *на някого*

ДОПАДА МИ — вж. ЛЯГА МИ/ ЛЕГНЕ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› *някой или нещо* (1 и 2 знач.); ХВАЩА МИ/ ХВАНЕ МИ ОКОТО *някой или нещо*

ДОПОТОПЕН — *разг.* вж. МИРИШЕ НА НАФТАЛИН; ОТЖИВЯЛ СЪМ СИ ВРЕМЕТО (2 знач.); ОТ ВРЕМЕ ОНО *книж.*

ДОСАДНИК — вж. АКО ГО РАЗПЪДИШ ОТ ВРАТАТА, ТО СЕ НАВИРА ПРЕЗ ПРОЗОРЦИТЕ

ДОСАЖДА МИ — вж. ДОЙДЕ МИ ДО ГУША *от някого или от нещо*

ДОСВЕНЯВА МЕ *нар.* — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА ОТ СРАМ; НАВЕЖДАМ/ НАВЕДА ОЧИ ‹КЪМ (В) ЗЕМЯТА›

ДОСЕТЛИВ — вж. УМЪТ МИ РЕЖЕ КАТО БРЪСНАЧ; НЕ ПАСА ТРЕВА

ДОСЕЩАМ СЕ — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) НА УМ‹А› *нещо* (1 и 2 знач.); СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ УМЪТ *за нещо* (1 знач.); НЕ ПАСА ТРЕВА

ДОСЛОВНО *книж.* — вж. БУКВА ПО БУКВА *книж.*; ДУМА ПО ДУМА; ЕДНО КЪМ ЕДНО

ДОСРАМЯВА МЕ — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА ОТ СРАМ; НАВЕЖДАМ/ НАВЕДА ОЧИ ‹КЪМ (В) ЗЕМЯТА›

ДОСТРАШАВА МЕ — вж. ОТИВА МИ/ ОТИДЕ МИ СЪРЦЕТО В ПЕТИТЕ; ОБРЪЩА МИ СЕ/ ОБЪРНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО (2 знач.)

ДОТЯГА МИ — вж. ИДВА МИ ДО ГУША *от някого или от нещо*; СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ ДО ЗЪБИ

ДОЧУВАМ — вж. СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ ДО УШИТЕ (УХОТО) *нещо*

ДОЯ — *прен. разг.* вж. ДЕРА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*; ПИЯ КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) *на някого*

ДОЯДЯВА МЕ — вж. ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ (2 знач.)

ДОЯЖДА МИ СЕ — вж. ПОТИЧАТ МИ/ ПОТЕКАТ МИ ЛИГИТЕ (1 знач.)

ДРАГОВОЛНО *книж.* — вж. НА ДРАГО СЪРЦЕ

ДРАЗНЯ —

1. вж. БЪРКАМ В ОЧИ‹ТЕ› *на някого* (1 знач.); ВАДЯ ОЧИТЕ *на някого* (1 знач.)

2. вж. ХОДЯ ПО НЕРВИТЕ *на някого*; КЪСАМ НЕРВИТЕ *на някого*

ДРАЗНЯ СЕ — вж. КЪСАМ СИ НЕРВИТЕ; ХАБЯ ‹СИ› НЕРВИ‹ТЕ›; ПУКАМ СЕ ОТ ЯД

ДРАЙФАМ *жарг.* — вж. ДЕРА КОТКИ (КОТКА‹ТА›)

ДРАМАТИЗИРАМ *книж.* — вж. СГЪСТЯВАМ/ СГЪСТЯ КРАСКИТЕ *книж.*

ДРАСВАМ *разг.* — вж. ДУХВАМ СИ/ ДУХНА СИ НА КРАКАТА; ПЛЮЯ СИ НА ПЕТИТЕ (1 знач.)

ДРЕБЕН — вж. НИЩО И НИКАКЪВ

ДРЕБНАВ — вж. НЕ ВИЖДАМ ГРЕДАТА, ВИЖДАМ ИГЛАТА; НЕ ВИЖДАМ ПО-ДАЛЕЧ‹Е› ОТ НОСА СИ

ДРЕБНОДУШЕН *рядко* — вж. НЕ ВИЖДАМ ПО-ДАЛЕЧ‹Е› ОТ НОСА СИ

ДРЕБОЛИЯ — вж. ГОЛЯМА РАБОТА *пренебр.*; ЧУДО ГОЛЯМО ‹СТАНАЛО› *пренебр.*

ДРЕБОСЪК *разг.* — вж. ПЕДЯ ЧОВЕК

ДРЕВЕН — вж. ОСТАНАЛ ОТ ПАМТИВЕКА *книж.*

ДРЕМЯ — *прен.* вж. СЕДЯ СЪС СКРЪСТЕНИ РЪЦЕ (2 знач.)

ДРИПЛЬО *разг. пренебр.* — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

ДРУЖЕЛЮБНО — вж. С ОТВОРЕНИ ОБЯТИЯ посрещам, приемам, чакам *някого книж.*

ДРУЖНО — вж. РЪКА ЗА РЪКА; РАМО ДО РАМО (2 знач.)

ДРЪВНИК —

1. *разг. презр.* вж. ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*; ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*

2. *разг. презр.* вж. НЕДОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.*

ДРЪГЛИВ *нар.* — вж. КАТО ВЕЙКА слаб; БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА; ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ

ДРЪНКАЛО *разг. пренебр.* — вж. РАЗПРАНА УСТА; ИМАМ ГОЛЯМА УСТА; НА ВОДЕНИЦА СЪМ СЕ РОДИЛ *неодобр.*

ДРЪНКАМ —

1. *разг. пренебр.* вж. ЧЕША СИ ЕЗИКА *неодобр.*; МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.*; ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА

2. *разг.* вж. ЯМ ДУШАТА *на някого* (2 знач.)

ДРЪНКАМ СЕ *разг.* — вж. ВАДИМ СИ ОЧИТЕ

ДРЪНКАНИЦИ *разг.* — вж. ВРЕЛИ-НЕКИПЕЛИ; БАБИНИ ДЕВЕТИНИ

ДРЪНКАЧ *разг. рядко* — вж. РАЗПРАНА УСТА; ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

ДРЪПВАМ СЕ —

1. *разг.* вж. ДЪРЖА СЕ НА ‹ПОЧЕТНО› РАЗСТОЯНИЕ *от някого книж.*

2. *разг.* вж. ДЪРЖА СЕ НАСТРАНА (НАСТРАНИ, ПО-ДАЛЕЧ) *от нещо* (1 знач.)

ДРЪПНАТ *разг.* — вж. НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА

ДРЯМВАМ — вж. ЗАТВАРЯМ/ ЗАТВОРЯ ОЧИ (1 знач.)

ДУПЕДАВЕЦ *разг. презр.* — вж. БЕЗГРЪБНАЧНО ЖИВОТНО *пренебр.*

ДУРАК *разг. руг.* — вж. ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*; ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*

ДУХВАМ — *разг.* вж. ПЛЮЯ СИ НА ПЕТИТЕ (1 знач.); ДУХВАМ СИ/ ДУХНА СИ НА КРАКАТА

ДУЯ СЕ *диал.* —

1. вж. ДЪРЖА СЕ НА ВИСОКО; ГЛЕДАМ ОТВИСОКО (1 знач.)

2. вж. ПРАВЯ КИСЕЛА ФИЗИОНОМИЯ; КРИВЯ УСТА

ДЪДРИВ *диал.* — вж. НА ВОДЕНИЦА СЪМ СЕ РОДИЛ *неодобр.*; НЕ МИ СПИРА ЕЗИКЪТ *неодобр.*; УСТАТА МИ СА КАТО ВОДЕНИЦА *неодобр.*

ДЪДРИВКО *диал.* — вж. РАЗПРАНА УСТА; ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

ДЪДРИЦА *диал.* — вж. РАЗПРАНА УСТА; ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

ДЪДРЯ *диал.* — вж. ЧЕША СИ ЕЗИКА *неодобр.*; МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.*; ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*

ДЪЛБОКО — вж. ДО ДЪН ДУША

ДЪНЯ *нар.* — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *на някого*; ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

ДЪРВЕНЯК *разг. пренебр.* — вж. НЕДОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.*

ДЪРДОРКО *разг.* — вж. РАЗПРАНА УСТА; ДЪРВЕН ФИЛОСОФ *пренебр.*

ДЪРДОРЯ *разг. пренебр.* — вж. ЧЕША СИ ЕЗИКА *неодобр.*; МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.*; ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА

ДЪРЖА —
1. вж. ДЪРЖА ‹СИ› НА СВОЕТО; ЗНАЯ СИ ТАЯ *разг.*
2. *разг.* вж. ТРЕПЕРЯ ПРАХ ДА НЕ ПАДНЕ *върху някого*

ДЪРЖЕЛИВ — вж. ДЪРЖИ МИ ВРАТЪТ

ДЪРЗЪК — вж. С ДЕБЕЛИ ОЧИ СЪМ

ДЪРЛЯ СЕ *разг. пренебр.* — вж. ВАДИМ СИ ОЧИТЕ

ДЪРТ *нар.* — вж. МИНАЛО МИ Е ВРЕМЕТО (1 знач.); ВЗЕЛ-ДАЛ СЪМ (1 знач.); ИЗПЯЛ СЪМ СИ ПЕСЕНТА (1 знач.)

ДЯВАМ СЕ *нар.* — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)

ДЯВОЛ — *прен. разг.* вж. ХИТРА ЛИСИЦА СЪМ

ДЯВОЛУВАМ — вж. ИГРАЯ НА ВЪЖЕ

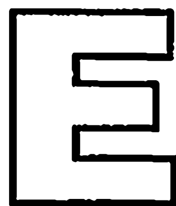

ЕДВА (ЕДВАМ) — вж. С ТРИСТА ЗОРА

ЕДНАКВО — вж. НЕ В ТИКВИ, А В КРАТУНИ

ЕДНОСТРАНЧИВ — вж. НЕ ВИЖДАМ ПО-ДАЛЕЧ‹Е› ОТ НОСА СИ

ЕДРЕЯ — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА КОКАЛ

ЕЖА СЕ — *разг.* вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО; ГЛЕДАМ ОТВИСОКО (1 знач.)

ЕКЗАЛТИРАМ *книж.* — вж. ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ГЛАВАТА *на някого* (1 знач.)

ЕКСПЕДИРАМ — *разг. пренебр.* вж. ПОСОЧВАМ/ ПОСОЧА ВРАТАТА *на някого* (1 знач.)

ЕКСПЕДИРАМ СЕ *разг. пренебр.* — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ; ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ЕКСПЛОАТИРАМ — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого* (2 знач.); ПИЯ КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) *на някого*

ЕКСТРА *разг.* — вж. ЕДИН ПЪТ (1 знач.); ЗА МИЛИОНИ

ЕЛЕГАНТЕН — вж. КАТО (СЯКАШ) ОТ КУТИЯ ИЗВАДЕН

ЕЛИМИНИРАМ *книж.* -- вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ СТРОЯ *някого или нещо* (1 и 2 знач.)

ЕМВАМ *разг.* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ЕДНИ (ЕДНА) УСТА

ЕМВАМ СЕ *нар.* —

1. вж. ЗАПРЕТВАМ/ ЗАПРЕТНА РЪКАВИ; ПЛЮЯ СИ НА РЪЦЕТЕ

2. вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ПЪТЯ *за (към) някъде*

ЕМИГРИРАМ — вж. ХВАЩАМ ‹СИ›/ ХВАНА ‹СИ› СВЕТА (2 знач.)

ЕМЧА СЕ *разг.* — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО; ГЛЕДАМ ОТВИСОКО (1 знач.)

ЕНЕРГИЧНО —

1. вж. ТА ПУШЕК СЕ ВДИГА

2. вж. СЪС ЗДРАВА РЪКА (2 знач.)

ЕНТУСИАЗИРАМ — вж. ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ГЛАВАТА *на някого* (1 знач.)

ЕРБАП *разг.* — вж. ВРЯЛ И КИПЯЛ СЪМ *в нещо*

ЕФИРЕН *поет.* — вж. КАТО ПЕРО (ПЕРДЕ) лек

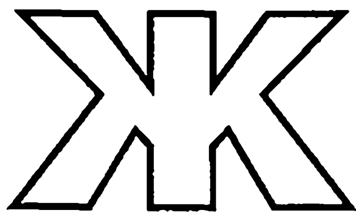

ЖАДНЕЯ *поет.* — вж. ИЗГАРЯ/ ИЗГОРИ МИ ДУШАТА (ДУШИЧКАТА, ДУШИЦАТА) *за нещо*

ЖАДУВАМ — вж. ИЗГАРЯ/ ИЗГОРИ МИ ДУШАТА (ДУШИЧКАТА, ДУШИЦАТА) *за нещо*

ЖАЖДАМ *поет.* — вж. ИЗГАРЯ/ ИЗГОРИ МИ ДУШАТА (ДУШИЧКАТА, ДУШИЦАТА) *за нещо*

ЖАЛЕЯ — вж. БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого или за нещо*; КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

ЖАЛ МИ Е *нар.* — вж. БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого или за нещо*; КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

ЖАЛНО МИ Е — вж. БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого или за нещо*; КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

ЖАЛОСТИВ — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ

ЖАЛЪК — вж. НИЩО И НИКАКЪВ

ЖАЛЯ *разг.* — вж. БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого или за нещо*; КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

ЖЕГВАМ *разг.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*; НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ ПО МАЗОЛА *някого*

ЖЕГВАМ СЕ *разг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НАВЪТРЕ *нещо*; СЛАГАМ ‹СИ› НА СЪРЦЕ‹ТО› *нещо*

ЖЕЛАЯ — вж. ОЖИВЯВА/ ОЖИВЯ МИ НА СЪРЦЕТО *нещо*

ЖЕНЯ — вж. ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПОД ВЕНЧИЛО *някого*; НАДЯВАМ/ НАДЯНА ОГЛАВНИК *някому* (2 знач.)

ЖЕНЯ СЕ — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПОД ВЕНЧИЛО; СВЪРЗВАМ СИ/ СВЪРЖА СИ СЪДБАТА *с някого книж.*

ЖЕРТВАМ СЕ — вж. ЗАЛАГАМ СИ/ ЗАЛОЖА СИ ГЛАВАТА *за някого, за нещо* (1 знач.); ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ОГЪНЯ *за някого, за нещо*

ЖЕРТВОГОТОВЕН — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ И РИЗАТА ОТ ГЪРБА; ЗАЛАГАМ СИ/ ЗАЛОЖА СИ ГЛАВАТА *за някого, за нещо* (1 знач.)

ЖИВАК — *прен. разг.* вж. СЯКАШ ЧЕ СА ГО ДЪРЖАЛИ НА ВЪЖЕ (2 знач.)

ЖИВЕЯ — *разг.* вж. ВАДЯ СИ ХЛЯБА *от (с) нещо*

ЖИГОСВАМ *книж.* — вж. ПРИКОВАВАМ/ ПРИКОВА НА ПОЗОРНИЯ СТЪЛБ *някого книж.*; ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАМЪК *върху някого*

ЖИЗНЕН — вж. ДЪРЖИ МИ ВРАТЪТ

ЖИЗНЕСПОСОБЕН — вж. ДЪРЖИ МИ ВРАТЪТ

ЖИЛВАМ — *разг.* вж. УДРЯМ/УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*; НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ ПО МАЗОЛА *някого*

ЖУЛЯ — *разг.* вж. ОБИЧАМ ЧАШКАТА; НАЛИВАМ СЕ КАТО БЪЧВА

З

З

ЗААНГАЖИРАМ — вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ *на някого нещо*

ЗААНГАЖИРАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ПЛЕЩИТЕ СИ *нещо*

ЗАБАЛАМОСВАМ *разг.* — вж. ЗАМАЗВАМ/ ЗАМАЖА ОЧИТЕ *на някого*; ПРОДАВАМ ШИКАЛКИ *някому*

ЗАБАТАЧВАМ *разг.* — вж. ОПЛЕСКВАМ/ ОПЛЕСКАМ Я (ГО) (1 и 2 знач.); ОБЪРКВАМ/ ОБЪРКАМ КОНЦИТЕ (1 знач.)

ЗАБАТАЧВАМ СЕ *разг.* — вж. ОБЪРКВАМ/ ОБЪРКАМ КОНЦИТЕ (1 знач.); ОПЛЕСКВАМ/ ОПЛЕСКАМ Я (ГО) (2 знач.)

ЗАБЕЛЯЗВАМ СЕ — вж. ХВЪРЛЯМ СЕ/ ХВЪРЛЯ СЕ В ОЧИ‹ТЕ› *на някого*

ЗАБИВАМ — *разг.* вж. ХВАЩАМ ‹СИ›/ ХВАНА ‹СИ› СВЕТА (1 и 2 знач.)

ЗАБИРАМ *разг.* —

1. вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ЕДНИ (ЕДНА) УСТА

2. вж. ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

ЗАБЛЕЯН *разг. пренебр.* — вж. ОТНЕСЕН СЪМ ОТ ВИХЪРА

ЗАБЛУЖДАВАМ —

1. вж. ИКОНОМИСВАМ/ ИКОНОМИСАМ ‹ОТ› ИСТИНАТА; КРИВЯ СИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА)

2. вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПРАХ В ОЧИТЕ *на някого*; ЗАМАЗВАМ/ ЗАМАЖА ОЧИТЕ *на някого*; ПРОДАВАМ ШИКАЛКИ *някому*

ЗАБЛУЖДАВАМ СЕ —

1. вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА *на някого*

2. вж. ИЗГУБВАМ/ ИЗГУБЯ ПУСУЛАТА (1 знач.)

ЗАБОГАТЯВАМ — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗЛАТНИЯ ДЯВОЛ ЗА ОПАШКАТА; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ПАРИ

ЗАБОЛЯВАМ — вж. ЛЯГАМ/ ЛЕГНА НА (В) ЛЕГЛО

ЗАБОЛЯВА МЕ — вж. ЖЕГВА МЕ/ ЖЕГНЕ МЕ В СЪРЦЕТО; СКЪСВА МИ СЕ/ СКЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО; ЗАБОЛЯВА МЕ/ ЗАБОЛИ МЕ СЪРЦЕТО

ЗАБОРЧЛЯВАМ *разг.* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ВЪТРЕ

ЗАБРАВЯМ —

1. вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА *нещо*; ЩУКВА МИ/ ЩУКНЕ МИ ОТ (ИЗ) УМА *нещо*; ИМАМ КЪСА ПАМЕТ

2. вж. ДАВАМ/ ДАМ ГРЪБ *на някого или на нещо* (1 и 2 знач.); ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ЗАД ГЪРБА СИ *нещо*; ТУРЯМ ‹МУ›/ ТУРЯ ‹МУ› ПЕПЕЛ ‹ОТГОРЕ› *на нещо*

ЗАБЪРЗВАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ ГАЗ

ЗАБЪРЗВАМ СЕ — вж. ДАВАМ/ ДАМ ГАЗ

ЗАБЪРКВАМ СЕ —
1. вж. ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ПУСУЛАТА (1 и 2 знач.); ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА
2. вж. ЗАБЪРКВАМ СЕ/ ЗАБЪРКАМ СЕ В *някаква* КАША

ЗАБЯГВАМ — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ОЧИТЕ; ХВАЩАМ ‹СИ›/ ХВАНА ‹СИ› СВЕТА (2 знач.)

ЗАВАЛИЯ *разг.* — вж. С ЧЕРЕН ПОВОЙ МЕ Е ПОВИЛА МАЙКА МИ

ЗАВЕЖДАМ — вж. ДЪРЖА КОРМИЛОТО *на нещо книж.*

ЗАВЕКИ *рядко* — вж. ВО ВЕКИ ВЕКОВ *книж.*

ЗАВЕЯН *разг. пренебр.* — вж. ОТНЕСЕН СЪМ ОТ ВИХЪРА; ИМАМ БРЪМБАРИ (БРЪМБАРЧЕТА) В ГЛАВАТА ‹СИ› (1 знач.)

ЗАВЗЕМАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РЪКА *на нещо*

ЗАВИНАГИ — вж. ЗА (НА) ВЕЧНИ ВРЕМЕНА *книж.*

ЗАВЛАДЯВАМ —
1. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РЪКА *на нещо*
2. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА СЪРЦЕТО *на някого*; ГРАБВАМ/ ГРАБНА СЪРЦЕТО *на някого* (1 и 2 знач.)

ЗАВСЕГДА *поет.* — вж. ЗА (НА) ВЕЧНИ ВРЕМЕНА *книж.*

ЗАВСЯКОГА *остар.* — вж. ЗА (НА) ВЕЧНИ ВРЕМЕНА *книж.*

ЗАВЧАС *разг.* — вж. ЗА НУЛА ВРЕМЕ; НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА)

ЗАВЪРЗАК *нар.* — вж. ПЕДЯ ЧОВЕК

ЗАВЪРШВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ТОЧКА *на нещо*

ЗАВЯВАМ СЕ *разг.* — вж. ХВАЩАМ ‹СИ›/ ХВАНА ‹СИ› СВЕТА (2 знач.)

ЗАГАЗВАМ *разг.* — вж. ОПЛЕСКВАМ/ ОПЛЕСКАМ Я (ГО) (2 знач.); ЗАТЪВАМ/ ЗАТЪНА С ДВАТА КРАКА; ЦЪФНАХ И ВЪРЗАХ

ЗАГИВАМ —
1. вж. ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ КОСТИТЕ *някъде* (1 и 2 знач.); ХВРЪКВА МИ/ ХВРЪКНЕ МИ ГЛАВАТА; ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ
2. вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ПО ДЯВОЛИТЕ (3 знач.)

ЗАГЛАДНЯВАМ *диал.* — вж. СТОМАХЪТ МИ СВИРИ РАМАЗАН; В КОРЕМА МИ ЖАБИ КУРКАТ

ЗАГЛАЖДАМ СЕ *разг.* — вж. ОГЛАЖДАМ ‹СИ›/ ОГЛАДЯ ‹СИ› КОСЪМА

ЗАГЛЕЖДАМ СЕ —
1. вж. ВПИВАМ/ ВПИЯ ОЧИ *в някого или в нещо*
2. вж. ОСТАВАТ МИ/ ОСТАНАТ МИ ОЧИТЕ *в нещо, в някого*

ЗАГЛУШАВАМ — вж. СПУКВАМ/ СПУКАМ ТЪПАНЧЕТАТА ‹НА УШИТЕ› *на някого* (1 и 2 знач.)

ЗАГОВАРЯМ (ЗАГОВОРВАМ) —
1. вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› (1 знач.)
2. вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ДУМА *за някого или за нещо* (1 и 2 знач.)

ЗАГОЛЕМЯВАМ СЕ — вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС

ЗАГОРДЯВАМ СЕ — вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС

ЗАГРАБВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РЪКА *на нещо*

ЗАГРОБВАМ *разг.* — вж. ИЗЯЖДАМ/ ИЗЯМ ГЛАВАТА (ГЛАВИЦАТА) *на някого* (1 знач.); ЗАВЕЖДАМ/ ЗАВЕДА В ПРОПАСТТА *някого*

ЗАГРОБВАМ СЕ *разг.* — вж. ИЗЯЖДАМ СИ/ ИЗЯМ СИ ГЛАВАТА

ЗАГРУБЯЛ — вж. С ДЕБЕЛА КОЖА СЪМ

ЗАГРЯВАМ *жарг.* —
1. вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо*
2. вж. ОТВАРЯТ МИ СЕ/ ОТВОРЯТ МИ СЕ ОЧИТЕ (1 знач.)

ЗАГУБВАМ СЕ —
1. вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)
2. вж. ИЗГУБВАМ/ ИЗГУБЯ ПУСУЛАТА (1 знач.)
3. вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ПО ДЯВОЛИТЕ (2 знач.)

ЗАГУБЕН *пренебр.* — вж. ХВЪРЧА В (ИЗ) ОБЛАЦИТЕ *книж.* (3 знач.)

ЗАГЪЛЧАВАМ — *диал.* вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› (1 знач.)

ЗАГЪРБВАМ —
1. *прен. разг.* вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ГРЪБ *на нещо* (2 знач.); ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ЗАД ГЪРБА СИ *нещо*
2. *прен. разг.* вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ) / ОКАЧА НА ПИРОНА *нещо*

ЗАДЕБЕЛЯВАМ *разг.* — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ; ЗАГЛАЖДАМ/ ЗАГЛАДЯ КОСЪМ‹А›

ЗАДЕЛЯМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НАСТРАНА (пари, някой лев и под.)

ЗАДИГАМ *разг.* — вж. БЪРКАМ В КЮПА; ДЛЪЖКИ МИ СА РЪЦЕТЕ

ЗАДЛЪЖНЯВАМ — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ВЪТРЕ

ЗАДОВОЛЯВАМ СЕ — вж. ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ СЪРЦЕ НА МЯСТО

ЗАДОМЯВАМ *нар.* — вж. ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПОД ВЕНЧИЛО *някого*; НАДЯВАМ/ НАДЯНА ОГЛАВНИК *някому* (2 знач.)

ЗАДОМЯВАМ СЕ *нар.* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА ПОД ВЕНЧИЛО; СВЪРЗВАМ СИ/ СВЪРЖА СИ СЪДБАТА *с някого книж.*

ЗАДРУЖНО — вж. РЪКА ЗА РЪКА

ЗАДРЪЖКА — вж. ПРЪТ В КОЛЕЛОТО

ЗАДРЯМВАМ — вж. СКЛОПВАМ/ СКЛОПЯ ОЧИ (1 знач.)

ЗАДУМВАМ *нар.* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› (1 знач.)

ЗАДЪЛБОЧАВАМ СЕ — вж. СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ МИСЛИТЕ

ЗАДЪЛЖАВАМ — *разг.* вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ *на някого нещо*

ЗАДЪЛЖАВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ПЛЕЩИТЕ СИ *нещо*

ЗАДЪРЖАМ —
1. вж. ПРИБИРАМ/ ПРИБЕРА НА ТОПЛО *някого*; ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ЗАД РЕШЕТКИТЕ *някого*
2. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА СПИРАЧКА *някому или на нещо*

ЗАДЯВАМ *разг.* — вж. НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА МИРА *някого*

ЗАЕДНО — вж. РАМО ДО РАМО (1 и 2 знач.); РЪКА ЗА РЪКА

ЗАЕДРЯВАМ *диал.* — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА КОКАЛ

ЗАЕКВАМ — вж. ПЛЕТА ‹СИ› ЕЗИК‹А›; ЕЗИКЪТ МИ СЕ ЗАПЛИТА/ ЗАПЛЕТЕ

ЗАЕМАМ СЕ —
1. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ПЛЕЩИТЕ СИ *нещо*
2. вж. ЗАПРЕТВАМ/ ЗАПРЕТНА РЪКАВИ

ЗАЖАДНЯВАМ —
1. вж. ПРЕСЪХВА МИ/ ПРЕСЪХНЕ МИ ГЪРЛОТО
2. *прен.* вж. ОЖИВЯВА/ ОЖИВЯ МИ НА СЪРЦЕТО *нещо*

ЗАЗЯПВАМ *разг.* — вж. ВПИВАМ/ ВПИЯ ОЧИ *в някого или в нещо*; ОСТАВАТ МИ/ ОСТАНАТ МИ ОЧИТЕ *в нещо, в някого*

ЗАЗЯПВАМ СЕ *разг.* — вж. ВПИВАМ/ ВПИЯ ОЧИ *в някого или в нещо*; ОСТАВАТ МИ/ ОСТАНАТ МИ ОЧИТЕ *в нещо, в някого*

ЗАИНАТЯВАМ СЕ *разг.* — вж. ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ; ТЕГЛЯ СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ

ЗАКАЛЕН — вж. МИНАЛ СЪМ ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО

ЗАКАЧАМ — *прен. разг.* вж. НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА МИРА *някого*

ЗАКИКОТВАМ СЕ *разг.* — вж. ЗАЛИВАМ СЕ/ ЗАЛЕЯ СЕ ОТ СМЯХ

ЗАКИСКВАМ СЕ — вж. ЗАЛИВАМ СЕ/ ЗАЛЕЯ СЕ ОТ СМЯХ

ЗАКЛЕВАМ СЕ — вж. ЧЕСТЕН КРЪСТ

ЗАКЛЕЙМЯВАМ — вж. ПРИКОВАВАМ/ ПРИКОВА НА ПОЗОРНИЯ СТЪЛБ *някого книж.*; ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАМЪК *върху някого*

ЗАКЛИНАМ СЕ *поет.* — вж. ЧЕСТЕН КРЪСТ

ЗАКОЛВАМ — вж. ТЕГЛЯ НОЖА *някому*; ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) ПОД НОЖ *някого*

ЗАКОПАВАМ — *разг.* вж. ИЗЯЖДАМ/ ИЗЯМ ГЛАВАТА (ГЛАВИЦАТА) *на някого* (1 знач.); ЗАВЕЖДАМ/ ЗАВЕДА В ПРОПАСТТА *някого*; УДРЯМ/ УДАРЯ БАЛТИЯТА *на някого* (1 знач.)

ЗАКОПАВАМ СЕ *разг.* — вж. НАМИРАМ СИ/ НАМЕРЯ СИ БЕЛЯ‹ТА› *с някого, с нещо*; ИЗЯЖДАМ СИ/ ИЗЯМ СИ ГЛАВАТА; СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ПРИМКАТА НА ШИЯТА (2 знач.)

З

ЗАКОПНЯВАМ — вж. ОЖИВЯВА/ ОЖИВЯ МИ НА СЪРЦЕТО *нещо*

ЗАКОПЧАВАМ — *прен. жарг.* вж. ПРИБИРАМ/ ПРИБЕРА НА ТОПЛО *някого*

ЗАКОРАВЯЛ — вж. С ДЕБЕЛА КОЖА СЪМ; НЕ МИ МИГА (МИГВА/ МИГНЕ) ОКОТО (1 знач.)

ЗАКОТВЯМ СЕ *разг.* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА КОТВА *някъде*

ЗАКРЕПВАМ — вж. СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА КРАКА‹ТА СИ› (2 знач.)

ЗАКРИВАМ — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА КЕПЕНЦИТЕ *на нещо*

ЗАКРИЛЯМ — вж. ДЪРЖА СТРАНАТА *на някого*; СТОЯ ЗАД ГЪРБА *на някого*

ЗАКРЪГЛЯМ СЕ *разг.* — вж. ЗАГЛАЖДАМ/ ЗАГЛАДЯ КОСЪМ‹А›

ЗАКЪРТВАМ *разг.* — вж. СКЛОПВАМ/ СКЛОПЯ ОЧИ (1 знач.)

ЗАКЪСВАМ *разг.* — вж. ЗАТЪВАМ/ ЗАТЪНА С ДВАТА КРАКА; ОПЛЕСКВАМ/ ОПЛЕСКАМ Я (ГО) (2 знач.); ЦЪФНАХ И ВЪРЗАХ

ЗАЛАВЯМ СЕ — вж. ЗАПРЕТВАМ/ ЗАПРЕТНА РЪКАВИ; ПЛЮЯ СИ НА РЪЦЕТЕ

ЗАЛАГАМ — вж. ЛЕЖА НА ТОВА УХО (УШЕНЦЕ)

ЗА̀ЛУДО *нар.* — вж. НА (ЗА) ВЯТЪРА; ЗА ВЯТЪРА, ДЕТО ДУХА; НА ПРАЗНИ ОБОРОТИ

ЗАЛУТВАМ СЕ — вж. ИЗГУБВАМ/ ИЗГУБЯ ПУСУЛАТА (1 знач.)

ЗАЛЪГВАМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПРАХ В ОЧИТЕ *на някого*; ПРОДАВАМ ШИКАЛКИ *някому*

ЗАЛЮБВАМ — вж. ГЛЪТВАМ/ ГЛЪТНА ВЪДИЦАТА (1 знач.); ЛЯГА МИ/ ЛЕГНЕ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› *някой или нещо* (1 и 2 знач.)

ЗАЛЯГАМ —

1. вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ТРУД; ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СИЛИТЕ СИ
2. вж. ТРЕПЕРЯ ПРАХ ДА НЕ ПАДНЕ *върху някого*

ЗАМАЙВАМ —

1. вж. УДРЯМ/ УДАРЯ В ГЛАВАТА
2. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (2 знач.)
3. вж. ЗАМАЙВАМ/ ЗАМАЯ ГЛАВАТА *на някого* (3 знач.)

ЗАМАЙВАМ СЕ —

1. вж. ЗАВИВА МИ СЕ/ ЗАВИЕ МИ СЕ ГЛАВАТА (1 знач.); ВЪРТИ МИ СЕ СВЯТ
2. вж. ВЗЕМА МИ СЕ/ ВЗЕМЕ МИ СЕ УМЪТ (2 знач.); ЗАВИВА МИ СЕ/ ЗАВИЕ МИ СЕ ГЛАВАТА (3 знач.)
3. вж. ХВЪРЧА НАВИСОКО (1 знач.)

ЗАМЕСВАМ СЕ — вж. ЗАБЪРКВАМ СЕ/ ЗАБЪРКАМ СЕ В *някаква* КАША

ЗАМИНАВАМ — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ПЪТЯ *за (към) някъде*; ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО СВЕТА (1 знач.)

ЗАМИНАВАМ СИ —

1. вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

2. *разг.* вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ЗАМИРАМ — вж. СТИГАМ/ СТИГНА ДО МЪРТВА ТОЧКА *книж.*

ЗАМИСЛЯМ — вж. ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) НА УМ‹А› (В УМА) *нещо*

ЗАМИСЛЯМ СЕ — вж. РАЗМЪРДВАМ СИ/ РАЗМЪРДАМ СИ УМА

ЗАМИТАМ СЕ *разг. пренебр.* — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ПО СВЕТА (2 знач.); ХВАЩАМ/ ХВАНА ГОРАТА

ЗАМЛЪКВАМ — вж. ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ УСТАТА (1 знач.)

ЗАМОГВАМ СЕ —
1. вж. СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА КРАКА‹ТА СИ› (1 знач.)
2. вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗЛАТНИЯ ДЯВОЛ ЗА ОПАШКАТА; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ПАРИ

ЗАМОЖЕН — вж. БИЕ МЕ ПАРАТА; ТЕКАТ МИ ПАРИТЕ ИЗ КРАЧОЛИТЕ

ЗАМОРЯВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО *на някого* (2 знач.)

ЗАМОРЯВАМ СЕ — вж. ДУША (ДУШИЦА, ДУШИЧКА) НЕ МИ ОСТАВА/ ОСТАНЕ

ЗАМОТАВАМ — *прен. разг.* вж. ПРОДАВАМ ШИКАЛКИ *някому*

ЗАМЪГЛЯВАМ — вж. РАЗМЪТВАМ/ РАЗМЪТЯ ГЛАВАТА *на някого* (1 знач.)

ЗАМЪКВАМ СЕ — *разг. грубо* вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ПО СВЕТА (2 знач.)

ЗАМЪЛЧАВАМ — вж. ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ УСТАТА (1 и 2 знач.)

ЗАМЪРШАВЯВАМ *разг.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

ЗАМЪРШАВЯЛ *разг.* — вж. КАТО ВЕЙКА слаб

ЗАМЪТВАМ — вж. РАЗМЪТВАМ/ РАЗМЪТЯ ГЛАВАТА *на някого* (1 знач.)

ЗАНАСЯМ *разг.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА НА БАЛОН *някого*

ЗАНАСЯМ СЕ *разг.* —
1. вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА; РАЗИГРАВАМ/ РАЗИГРАЯ КОМЕДИЯ (КОМЕДИИ)
2. вж. ИГРАЯТ МИ ОЧИТЕ (ОЧИЧКИТЕ)
3. вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ОТВОРЕНА (ОТВОРЕНИ) УСТА (2 знач.)

ЗАНЕМАРЯВАМ — вж. ГЛЕДАМ ПРЕЗ ПРЪСТИ *нещо или на нещо*

ЗАНЕМЯВАМ — вж. ГЛЪТВАМ СИ/ ГЛЪТНА СИ ЕЗИКА (1 знач.); ЕЗИКЪТ МИ СЕ ВРЪЗВА/ ВЪРЖЕ; ИЗГУБВАМ/ ИЗГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА (1 знач.)

ЗАНЕСЕН *разг.* — вж. ОТНЕСЕН СЪМ ОТ ВИХЪРА

ЗАОБИКВАМ *рядко* — вж. ЛЯГА МИ/ ЛЕГНЕ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› *някой или нещо* (1 и 2 знач.)

ЗАОБИЧВАМ — вж. ЛЯГА МИ/ ЛЕГНЕ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› *някой или нещо* (1 и 2 знач.)

ЗАПАДАМ —
1. вж. СТИГАМ/ СТИГНА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА

2. *нар.* вж. ЕДВА СЕ ДЪРЖА НА КРАКАТА СИ

ЗАПАЛВАМ —
1. вж. ДРАСВАМ/ ДРАСНА КИБРИТА *на нещо*
2. *прен.* ЗАМАЙВАМ/ ЗАМАЯ ГЛАВАТА *на някого* (1 знач.)

ЗАПАМЕТЯВАМ — вж. ОСТАВА МИ/ ОСТАНЕ МИ В УМА

ЗАПАМЕТЯВАМ СЕ — вж. ВРЯЗВАМ СЕ/ ВРЕЖА СЕ В ПАМЕТТА *на някого книж.*

ЗАПЕНВАМ СЕ — *разг.* вж. ВЗЕМАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ; ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

ЗАПЕРЧВАМ СЕ *разг.* — вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС

ЗАПИВАМ СЕ — вж. ОБИЧАМ ЧАШКАТА; ЗА ЖИВО И ЗА УМРЯЛО ПИЯ

ЗАПИЛЯВАМ СЕ *разг.* — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ПО СВЕТА (2 знач.); ХВАЩАМ/ ХВАНА ГОРАТА

ЗАПИРАМ *нар.* —
1. вж. ПРИБИРАМ/ ПРИБЕРА НА ТОПЛО *някого*; ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ЗАД РЕШЕТКИТЕ *някого*
1. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА СПИРАЧКА *някому или на нещо*

ЗАПЛАКВАМ — вж. НАДУВАМ ГАЙДАТА

ЗАПЛАЩАМ — вж. РАЗЧИСТВАМ СИ/ РАЗЧИСТЯ СИ СМЕТКИТЕ (СМЕТКАТА) *с някого* (1 знач.)

ЗАПЛЕНЯВАМ — *прен.* вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА СЪРЦЕТО *на някого*; ГРАБВАМ/ ГРАБНА СЪРЦЕТО *на някого* (1 и 2 знач.)

ЗАПЛЕСВАМ СЕ *разг.* —
1. вж. ОСТАВАТ МИ/ ОСТАНАТ МИ ОЧИТЕ *в някого, в нещо*; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ОТВОРЕНА (ОТВОРЕНИ) УСТА (2 знач.)
2. вж. ИГРАЯТ МИ ОЧИТЕ (ОЧИЧКИТЕ)

ЗАПЛЕСНАТ *разг.* — вж. ОТНЕСЕН СЪМ ОТ ВИХЪРА

ЗАПЛИТАМ СЕ —
1. *прен.* вж. ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА
2. *прен.* вж. ЗАБЪРКВАМ СЕ/ ЗАБЪРКАМ СЕ В *някаква* КАША

ЗАПОВЯДВАМ — вж. КОМАНДВАМ ПАРАДА; АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ

ЗАПОКИТВАМ — *прен. нар.* вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ПО ДЯВОЛИТЕ *някого или нещо* (1 и 2 знач.)

ЗАПОМНЯМ — вж. ОСТАВА МИ/ ОСТАНЕ МИ В УМА; ЗАПИСВАМ СИ/ ЗАПИША СИ НА ЧЕЛОТО *нещо* (1 знач.)

ЗАПОМНЯМ СЕ — вж. ВРЯЗВАМ СЕ/ ВРЕЖА СЕ В ПАМЕТТА *на някого книж.*

ЗАПРАШВАМ *разг.* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ПЪТЯ *за (към) някъде*

ЗАПРЕТВАМ СЕ *разг.* — вж. ПЛЮЯ СИ НА РЪЦЕТЕ; ЗАПРЕТВАМ/ ЗАПРЕТНА РЪКАВИ

ЗАПРИКАЗВАМ —
1. вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› (1 знач.)
2. вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ДУМА *за някого или за нещо* (1 и 2 знач.)

ЗАПТИСВАМ *диал.* —
1. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ЮЗДА *на някого* (1 знач.)
2. вж. ПРИБИРАМ/ ПРИБЕРА НА ТОПЛО *някого*

ЗАПУСКАМ *нар.* — вж. ГЛЕДАМ ПРЕЗ ПРЪСТИ *нещо или на нещо*

ЗАПЪВАМ СЕ *разг.* —
1. вж. ПЛЕТА ‹СИ› ЕЗИК‹А›; ЕЗИКЪТ МИ СЕ ЗАПЛИТА/ ЗАПЛЕТЕ
2. вж. ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ

ЗАПЪРТЪК — *прен. разг.* вж. ПЕДЯ ЧОВЕК

ЗАПЪТВАМ СЕ *разг.* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ПЪТЯ *за (към) някъде*

ЗАРЕВАВАМ *разг.* — вж. НАДУВАМ ГАЙДАТА

ЗАРИДАВАМ *книж.* — вж. НАДУВАМ ГАЙДАТА

ЗАРУМЕНЯВАМ *поет.* — вж. ПУСКАМ СИ/ ПУСНА СИ БОЖУРА

ЗАРУМЕНЯВАМ СЕ — вж. ПУСКАМ СИ/ ПУСНА СИ БОЖУРА

ЗАРЯЗВАМ *разг.* —
1. вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ПО ДЯВОЛИТЕ *някого или нещо* (1 и 2 знач.); ОТВРЪЩАМ/ ОТВЪРНА ЛИЦЕ *от някого или нещо*; КРИВВАМ СИ/ КРИВНА СИ ШАПКАТА; ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ПРОИЗВОЛА НА СЪДБАТА *някого или нещо книж.*; ЗАХВЪРЛЯМ/ ЗАХВЪРЛЯ НА БОКЛУКА *нещо или някого* (1 и 2 знач.)
2. вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ) / ОКАЧА НА ПИРОНА *нещо*

ЗАСВЕНЯВАМ СЕ *диал.* — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА ОТ СРАМ

ЗАСВОЯВАМ *диал.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РЪКА *на нещо*

ЗАСЕЛВАМ СЕ — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ КОЛ *някъде*

ЗАСИЛВАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ ГАЗ

ЗАСИЛВАМ СЕ —
1. вж. НАПРЯГАМ/ НАПРЕГНА МИШЦИ
2. *рядко* вж. СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА КРАКА‹ТА СИ› (2 знач.)

ЗАСИРОМАШАВАМ *нар.* — вж. СТИГАМ/ СТИГНА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА

ЗАСЛАБВАМ *разг.* —
1. вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА
2. вж. ЕДВА СЕ ДЪРЖА НА КРАКАТА СИ

ЗАСЛАБНАЛ *разг.* — вж. КАТО ВЕЙКА слаб

ЗАСЛЕПЯВАМ — вж. ГРАБВАМ/ ГРАБНА ОЧИТЕ (2 знач.)

ЗАСЛУХТЯВАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ УХО (1 и 2 знач.); ПРЕВРЪЩАМ СЕ/ ПРЕВЪРНА СЕ НА (В) СЛУХ

ЗАСЛУШВАМ СЕ — вж. ДАВАМ/ ДАМ УХО (1 и 2 знач.); ПРЕВРЪЩАМ СЕ/ ПРЕВЪРНА СЕ НА (В) СЛУХ

З

ЗАСМИВАМ СЕ — вж. ЗАЛИВАМ СЕ/ ЗАЛЕЯ СЕ ОТ СМЯХ

ЗАСПИВАМ — вж. СКЛОПВАМ/ СКЛОПЯ ОЧИ (1 знач.)

ЗАСРАМВАМ СЕ — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА ОТ СРАМ; НАВЕЖДАМ/ НАВЕДА ОЧИ ‹КЪМ (В) ЗЕМЯТА›

ЗАСРАМЕН — вж. С ПОДВИТА ОПАШКА

ЗАСТАВЯМ — вж. ПРИТИСКАМ/ ПРИТИСНА ДО (О) СТЕНАТА *някого*

ЗАСТАРЯВАМ — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ГОДИНИ

ЗАСТАРЯВАМ СЕ — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ГОДИНИ

ЗАСТАРЯЛ — вж. ВЗЕЛ-ДАЛ СЪМ (1 знач.); ИЗЯЛ СЪМ СИ ХЛЯБА (1 знач.)

ЗАСТЪПВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА СТРАНАТА *на някого*; ДАВАМ/ ДАМ ‹ЕДНО› РАМО *на някого*

ЗАСУКВАМ — *разг.* вж. ОПЯВАМ ГО ПО КИЛИФАРСКИ

ЗАСЯГАМ — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*; НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ ПО МАЗОЛА *някого*

ЗАСЯГАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НАВЪТРЕ *нещо*

ЗАТАПВАМ — *разг.* вж. КАПАК ПОХЛУПВАМ/ ПОХЛУПЯ ОТГОРЕ *на нещо*

ЗАТАЯВАМ СЕ — вж. СВИВАМ СЕ/ СВИЯ СЕ В ЧЕРУПКАТА СИ

ЗАТВАРЯМ —
1. вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЛЮЧА *на нещо*; ПУСКАМ/ ПУСНА КЕПЕНЦИТЕ *на нещо*
2. вж. ПРИБИРАМ/ ПРИБЕРА НА ТОПЛО *някого*; ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ЗАД РЕШЕТКИТЕ *някого*

ЗАТВАРЯМ СЕ — вж. ОТКЪСВАМ СЕ/ ОТКЪСНА СЕ ОТ СВЕТА; СВИВАМ СЕ/ СВИЯ СЕ В ЧЕРУПКАТА СИ

ЗАТВОРЕН — *прен.* вж. МЕРЯ ДУМИТЕ СИ НА ГРАМ

ЗАТЛЪСТЯВАМ — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ

ЗАТОРМОЗВАМ *книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ПРЪТ В КОЛЕСНИЦАТА *на някого или на нещо книж.*

ЗАТОРМОЗЯВАМ *книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ПРЪТ В КОЛЕСНИЦАТА *на някого или на нещо книж.*

ЗАТРЕПЕРВАМ — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 знач.)

ЗАТРИВАМ *нар.* —
1. вж. ИЗЯЖДАМ/ ИЗЯМ ГЛАВАТА (ГЛАВИЦАТА) *на някого* (1 знач.)
2. вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ *някого* (1 знач.)

ЗАТРИВАМ СЕ *нар.* —
1. вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)
2. вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ПО ДЯВОЛИТЕ (3 знач.)
3. вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ЗАТРОГВАМ *книж.* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ‹ПРАВО› ЗА СЪРЦЕТО *някого*

ЗАТРОГВАМ СЕ *книж.* — вж. ТРЕПВА МИ/ ТРЕПНЕ МИ СЪРЦЕТО

ЗАТРУДНЯВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ПРЪТ В КОЛЕСНИЦАТА *на някого или на нещо книж.*

ЗАТЪПЯЛ — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

ЗАХВАЩАМ СЕ *разг.* — вж. ЗАПРЕТВАМ/ ЗАПРЕТНА РЪКАВИ; ПЛЮЯ СИ НА РЪЦЕТЕ

ЗАХВЪРЛЯМ —
1. *разг.* вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ)/ ОКАЧА НА ПИРОНА *нещо*
2. *разг.* вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ПО ДЯВОЛИТЕ *някого или нещо* (1 и 2 знач.); ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ПРОИЗВОЛА НА СЪДБАТА *някого или нещо книж.*; ЗАХВЪРЛЯМ/ ЗАХВЪРЛЯ НА БОКЛУКА *нещо или някого* (1 и 2 знач.)

ЗАХЛАСВАМ СЕ — вж. ОСТАВАТ МИ/ ОСТАНАТ МИ ОЧИТЕ *в нещо, в някого*; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ОТВОРЕНА (ОТВОРЕНИ) УСТА (2 знач.)

ЗАХЛУПВАМ — *разг.* вж. КАПАК ПОХЛУПВАМ/ ПОХЛУПЯ ОТГОРЕ *на нещо*

ЗАХОРТУВАМ *диал.* —
1. вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› (1 знач.)
2. вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ДУМА *за някого или за нещо* (1 и 2 знач.)

ЗАЦИВРЯМ *разг. неодобр.* — вж. НАДУВАМ ГАЙДАТА

ЗАЧЕРВЯВАМ СЕ — вж. ПУСКАМ СИ/ ПУСНА СИ БОЖУРА

ЗАЧЕРНЯМ —
1. вж. ИЗЯЖДАМ/ ИЗЯМ ГЛАВАТА (ГЛАВИЦАТА) *на някого* (1 знач.)
2. вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо*

ЗАЧИТАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПОД ВНИМАНИЕ *нещо*

ЗАЧУДВАМ СЕ — вж. ОКОКОРВАМ/ ОКОКОРЯ ОЧИ

ЗАЧУКВАМ — *жарг.* вж. КАПАК ПОХЛУПВАМ/ ПОХЛУПЯ ОТГОРЕ *на нещо*

ЗАШАМАРОСВАМ *разг. грубо* — вж. ОБЪРСВАМ/ ОБЪРША ЕДИН *някому грубо*

ЗАШАМАРЯВАМ *разг. грубо* — вж. ОБЪРСВАМ/ ОБЪРША ЕДИН *някому грубо*

ЗАШЕМЕТЯВАМ —
1. вж. УДРЯМ/ УДАРЯ В ГЛАВАТА
2. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (2 знач.)

ЗАШЕМЕТЯВАМ СЕ —
1. вж. ВЪРТИ МИ СЕ СВЯТ; ЗАВИВА МИ СЕ/ ЗАВИЕ МИ СЕ ГЛАВАТА (1 знач.)
2. вж. ВЗЕМА МИ СЕ/ ВЗЕМЕ МИ СЕ УМЪТ (2 знач.); ЗАВИВА МИ СЕ/ ЗАВИЕ МИ СЕ ГЛАВАТА (3 знач.)

ЗАШЛЕВЯВАМ *разг.* — вж. ОБЪРСВАМ/ ОБЪРША ЕДИН *някому грубо*

З

ЗАЩИТАВАМ —
1. вж. ДЪРЖА СТРАНАТА *на някого*
2. вж. ДЪРЖА ФРОНТА

ЗАЩО — вж. ЗА КАКЪВ (КОЙ) ДЯВОЛ *пренебр.*

ЗАЯДЛИВ — вж. ИМАМ ОСТЪР ЕЗИК

ЗАЯЖДАМ СЕ — вж. ВАДИМ СИ ОЧИТЕ

ЗАЯКВАМ — вж. СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА КРАКА‹ТА СИ› (2 знач.)

ЗВЕРСТВАМ *рядко* — вж. РАЗПЛАКВАМ/ РАЗПЛАЧА ДЕТЕ В МАЙЧИНА УТРОБА

ЗВЯР — *руг.* вж. ИЗЧАДИЕ НА АДА *книж.*

ЗДРАВ —
1. вж. ЗДРАВ ‹И› ПРАВ; КАТО КАМЪК здрав; ДЪРЖИ МИ ВРАТЪТ
2. вж. КАМЪК‹А› ДА СТИСНЕ, ВОДА ЩЕ ПУСНЕ

ЗДРАВЕНЯК — вж. БАЩИН И МАЙЧИН ‹СИН› (1 знач.)

ЗДРАВИСВАМ СЕ *нар.* — вж. СТИСВАМ/ СТИСНА РЪКАТА *някому*

ЗДРАВОМИСЛЕЩ *книж.* — вж. С МОЗЪК В ГЛАВАТА

ЗЕЛЕН — *прен. разг.* вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

ЗИНЗИКАМ *жарг.* — вж. КОВА КЛИНЦИ

ЗЛАТОУСТ *нар. поет.* — вж. ИМАМ ЗЛАТНА УСТА; С УСТАТА СИ ЗВЕЗДИ СВАЛЯМ

ЗЛЕ МИ Е — вж. ЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД ОЧИТЕ

ЗЛЕПОСТАВЯМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СЯНКА *върху (на) някого*; СКРОЯВАМ/ СКРОЯ КЮЛЯФ *някому*

ЗЛОДЕЙСТВАМ *книж.* — вж. РАЗПЛАКВАМ/ РАЗПЛАЧА ДЕТЕ В МАЙЧИНА УТРОБА

ЗЛОНРАВ — вж. НЕ Е ЦВЕТЕ ЗА МИРИСАНЕ

ЗЛОНРАВЕН — вж. НЕ Е ЦВЕТЕ ЗА МИРИСАНЕ

ЗЛОПОЛУЧИЕ *книж.* — вж. УДАР НА СЪДБАТА *книж.*

ЗЛОРАДСТВАМ *книж.* — вж. ПОТРИВАМ ‹СИ›/ ПОТРИЯ ‹СИ› РЪЦЕ‹ТЕ› (2 знач.)

ЗЛОСЛОВЯ — вж. ЯМ ПАРЦАЛИТЕ *на някого*; ВАДЯ ПРИКАЗКА (ПРИКАЗКИ) *за някого*

ЗЛОУПОТРЕБЯВАМ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ОТ МЯРКАТА

ЗЛОЧЕСТ — вж. РОДЕН НА ЧЕРЕН ПЕТЪК; С ЧЕРЕН ПОВОЙ МЕ Е ПОВИЛА МАЙКА МИ

ЗЛОЧЕСТИНА *нар.* — вж. УДАР НА СЪДБАТА *книж.*

ЗЛОЩАСТЕН *книж.* — вж. РОДЕН НА ЧЕРЕН ПЕТЪК; С ЧЕРЕН ПОВОЙ МЕ Е ПОВИЛА МАЙКА МИ

ЗЛОЩАСТИЕ *книж. остар.* — вж. УДАР НА СЪДБАТА *книж.*

ЗЛЪЧЕН — вж. ИМАМ ОСТЪР ЕЗИК

ЗНАТЕН — вж. ОТ ГОЛЯМОТО ДОБРУТРО

ЗНАЯ (ЗНАМ) —

1. вж. КАТО ПЕТТЕ СИ ПРЪСТА зная, познавам *някого или нещо* (1 и 2 знач.)

2. вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) ОТРЪКИ *нещо*

ЗОРЪК *книж.* — вж. И НА ГЪРБА СИ ИМАМ ОЧИ; ОЧИТЕ МИ ГЛЕДАТ НА ЧЕТИРИ (1 знач.)

ЗЪБАТ — *разг. неодобр.* вж. ИМАМ ОСТЪР ЕЗИК; ДЪЛЪГ МИ Е ЕЗИКЪТ

ЗЪЗНА — вж. КОВА КЛИНЦИ

ЗЪЛ — вж. ДА ГО ПОМИРИШЕШ, НОСЪТ ТИ ОКАПВА; ЗМИЯ МУ Е ПЛЮЛА В УСТАТА

ЗЯНОСВАМ *диал.* —

1. вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА НИЩО ‹И НИКАКВО› (1 знач.)

2. вж. ИЗЯЖДАМ/ ИЗЯМ ГЛАВАТА (ГЛАВИЦАТА) *на някого* (1 знач.)

ЗЯНОСВАМ СЕ *диал.* —

1. вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ВЯТЪР‹А› (1 и 2 знач.)

2. вж. ИЗЯЖДАМ СИ/ ИЗЯМ СИ ГЛАВАТА

ЗЯПАМ *разг.* —

1. вж. ГЪЛТАМ С ОЧИ *някого или нещо* (1 и 2 знач.)

2. *прен.* вж. СЕДЯ СЪС СКРЪСТЕНИ РЪЦЕ (2 знач.)

ЗЯПВАМ *разг.* — вж. ВПИВАМ/ ВПИЯ ОЧИ *в някого или в нещо*

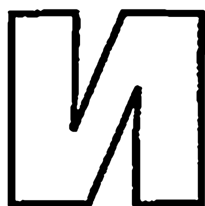

ИБРИКЧИЯ — *прен. разг.* вж. МАЗНА ГАНА *пренебр.*

ИГНОРИРАМ *книж.* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ГРЪБ *на някого или на нещо* (1 и 2 знач.) ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НАСТРАНА *нещо* (1 знач.)

ИДЕАЛЕН — вж. ЕДИН ПЪТ (1 знач.)

ИДЕАЛИЗИРАМ — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *някого книж.*

ИДЕНТИФИЦИРАМ *книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ЗНАК ЗА (НА) РАВЕНСТВО *между някои, между нещо и нещо друго книж.*

ИДИОТ — *разг. руг.* вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

ИДИОТЩИНИ *разг.* — вж. ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*

ИЗБАВЯМ — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ (ИЗ) КАЛТА *някого*

ИЗБАВЯМ СЕ — вж. ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ РЪЦЕТЕ *на някого*; ОТЪРВАВАМ ‹СИ›/ ОТЪРВА ‹СИ› КОЖАТА (КОЖИЧКАТА)

ИЗБЕДНЯВАМ *рядко* — вж. СТИГАМ/ СТИГНА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА

ИЗБИВАМ — вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на някого* (2 знач.); СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО *на някого*; ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ *някого* (1 знач.); ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) ПОД НОЖ *някого*

ИЗБУДАЛКВАМ *разг. грубо* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*; ПОГАЖДАМ/ ПОГОДЯ НОМЕР (НОМЕРА) *някому*

ИЗБУХВАМ — *прен.* вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

ИЗБУХЛИВ — вж. НА ТРЪН ЗАДОЕН

ИЗБЪЛВАМ — вж. ДЕРА КОТКИ (КОТКА‹ТА›)

ИЗБЯГВАМ[1] —

1. вж. ДУХВАМ СИ/ ДУХНА СИ НА КРАКАТА

2. вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ОЧИТЕ

ИЗБЯГВАМ[2] — вж. БЯГАМ КАТО ДЯВОЛ‹А› ОТ ТАМЯН *от нещо или от някого* (1 и 2 знач.); ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ГРЪБ *на някого* (1 знач.); ДЪРЖА СЕ НА ‹ПОЧЕТНО› РАЗСТОЯНИЕ *от някого книж.*; ДЪРЖА СЕ НАСТРАНА (НАСТРАНИ, ПО-ДАЛЕЧ) *от нещо* (1 знач.)

ИЗВЕДНЪЖ —

1. вж. КАТО С МАГИЧЕСКА ПРЪЧКА

2. вж. С ЕДИН ЗАМАХ

ИЗВЕРГ *книж.* — вж. ИЗЧАДИЕ НА АДА *книж.*

ИЗВЕСТЕН — вж. ЗНАЯТ МЕ И КУЧЕТАТА

ИЗВЕТРЯЛ *разг.* — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ИЗВЕХТЯЛ — вж. ВЗЕЛ-ДАЛ СЪМ (2 знач.); ИЗПЯЛ СЪМ СИ ПЕСЕНТА (2 знач.)

ИЗВОЗВАМ — *жарг.* вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*; ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА *някому* (1 знач.)

ИЗВОЗВАМ СЕ *жарг.* — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ КРИВА СМЕТКАТА; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ПРЪСТ В УСТА‹ТА›

ИЗВРАЩАВАМ — вж. НА ЧЕРНОТО КАЗВАМ БЯЛО

ИЗВЪРТАМ —

1. вж. НА ЧЕРНОТО КАЗВАМ БЯЛО

2. вж. ИГРАЯ НА ВЪЖЕ; ОПЯВАМ ГО ПО КИЛИФАРСКИ

ИЗГАРЯМ — *прен. разг.* вж. ГАЗИ МЕ МЕЧКА‹ТА›; СЧУПВАМ СИ/ СЧУПЯ СИ ГЛАВАТА (2 знач.)

ИЗГЛАДНЯВАМ — вж. СТОМАХЪТ МИ СВИРИ РАМАЗАН

ИЗГЛЕЖДАМ — вж. ИЗМЕРВАМ/ ИЗМЕРЯ С ОЧИ *някого*

ИЗГЛУПЯЛ — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ИЗГОНВАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ *някому* (1 и 2 знач.); ПОСОЧВАМ/ ПОСОЧА ВРАТАТА *на някого* (1 и 2 знач.)

ИЗГРИЗКВАМ *разг.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.)

ИЗГУБВАМ СЕ —
1. вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)
2. вж. ИЗГУБВАМ/ ИЗГУБЯ ПУСУЛАТА (1 знач.)

ИЗГЪЛТВАМ — вж. ВИЖДАМ/ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.); УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо*

ИЗГЪЛЧАВАМ *нар.* — вж. ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА КАЛАЯ *някому*; ТЕГЛЯ ЕДНО КОНСКО *някому*

ИЗГЪРБЕН — вж. СВИЛ СЪМ СЕ НА ЕР ГОЛЯМ

ИЗГЪРБУШЕН — вж. СВИЛ СЪМ СЕ НА ЕР ГОЛЯМ

ИЗДАВАМ — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА БЯЛ СВЯТ *нещо* (2 знач.)

ИЗДИГАМ СЕ — вж. ВЪРВЯ НАГОРЕ

ИЗДИГНАТ *разг.* — вж. ОТ ГОЛЯМОТО ДОБРУТРО

ИЗДИМЯВАМ *разг.* —
1. вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)
2. вж. ПЛЮЯ СИ НА ПЕТИТЕ (1 знач.)

ИЗДИМЯВАМ СЕ *разг.* —
1. вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)
2. вж. ПЛЮЯ СИ НА ПЕТИТЕ (1 знач.)

ИЗДИРВАМ —
1. вж. ПОД ДЪРВО И КАМЪК търся *някого или нещо*; ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА СВЕТА ‹НАОПАКИ› (1 знач.)
2. *разг.* вж. ГЛЕДАМ ПОД ЗЪБИТЕ *на някого*

ИЗДРЪЖЛИВ — вж. ДЪРЖИ МИ ВРАТЪТ

ИЗДУМВАМ *нар.* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› (1 знач.)

ИЗДУПЧВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА РЕШЕТО *нещо*

ИЗДУХВАМ СЕ — *разг. грубо* вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ИЗДЪРЖАМ[1] — вж. ШИРОК МИ Е ГЪРБЪТ

ИЗДЪРЖАМ[2] — вж. НОСЯ НА ГЪРБА СИ *някого* (2 знач.)

ИЗДЪРЖАМ СЕ — вж. ВАДЯ СИ ХЛЯБА *от (с) нещо*

ИЗДЪРТЯВАМ *нар.* — вж. НАВЛИЗАМ/ НАВЛЯЗА В ГОДИНИ

ИЗДЪХВАМ — вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*

ИЗЕДНАКВЯВАМ *книж. остар.* —

вж. ПОДВЕЖДАМ/ ПОДВЕДА ПОД ОБЩ ЗНАМЕНАТЕЛ *някого или нещо с някой друг или с нещо друго книж.*

ИЗЖАДНЯВАМ — вж. ПРЕСЪХВА МИ/ ПРЕСЪХНЕ МИ ГЪРЛОТО

ИЗЖИВЯВАМ — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ ГЛАВАТА (1 знач.)

ИЗИГРАВАМ — вж. ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА *някому* (1 знач.); ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*

ИЗКАЛЪПЕН *разг.* — вж. ЗАШИТ С БЕЛИ КОНЦИ (1 знач.)

ИЗКИКОТВАМ СЕ *разг.* — вж. ЗАЛИВАМ СЕ/ ЗАЛЕЯ СЕ ОТ СМЯХ

ИЗКИСКВАМ СЕ — вж. ЗАЛИВАМ СЕ/ ЗАЛЕЯ СЕ ОТ СМЯХ

ИЗКЛЬОПВАМ *жарг.* — вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.); УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо*

ИЗКЛЬОЩАВЯВАМ *разг.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

ИЗКЛЬОЩАВЯЛ *разг.* — вж. КАТО ВЕЙКА слаб; ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ

ИЗКЛЮЧВАМ —
1. вж. ПОСОЧВАМ/ ПОСОЧА ВРАТАТА *на някого* (2 знач.)
2. *разг.* вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА *нещо*

ИЗКЛЮЧЕНО — вж. ДУМА ДА НЯМА (2 знач.)

ИЗКОПЧВАМ СЕ *разг.* — вж. ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ (ИЗ) РЪЦЕТЕ *на някого*

ИЗКОРЕНЯВАМ — *прен.* вж. ИЗТРЪГВАМ/ ИЗТРЪГНА ОТ (ИЗ) КОРЕН (С КОРЕНА) *нещо*

ИЗКРЕЙЗВАМ *жарг.* — вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ИЗКРИВЯВАМ — *разг.* вж. НА ЧЕРНОТО КАЗВАМ БЯЛО

ИЗКУКВАМ *жарг.* — вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ИЗКУКУРИГАЛ *разг. ирон.* — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ИЗКУСВАМ *диал.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.)

ИЗКУСЕН — вж. ЗЛАТНИ МИ СА РЪЦЕТЕ

ИЗКУФЯЛ *разг.* — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ИЗКЪЛЧВАМ — *разг.* вж. НА ЧЕРНОТО КАЗВАМ БЯЛО

ИЗКЯРВАМ *нар.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЬОРАВОТО

ИЗЛАГАМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СЯНКА *върху (на) някого*; СКРОЯВАМ/ СКРОЯ КЮЛЯФ *някому*

ИЗЛАГАМ СЕ — вж. СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА›

ИЗЛАПВАМ *разг.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.)

ИЗЛЕЖАВАМ СЕ — *прен.* вж. ЛЕЖА НА (ПО) ГЪРБА СИ; КЛАТЯ СИ КРАКАТА

ИЗЛЕКУВАМ — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА НА КРАКА *някого*

ИЗЛЕКУВАМ СЕ — вж. ВДИГАМ СЕ/ ВДИГНА СЕ НА КРАКА‹ТА СИ›

ИЗЛУДЯВАМ *разг. рядко* — вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ИЗЛЪГВАМ — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*; ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА *на някого* (1 знач.)

ИЗЛЪГВАМ СЕ —

1. вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ КРИВА СМЕТКАТА; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ПРЪСТ В УСТА‹ТА›
2. вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА *на някого*

ИЗЛЪГОТВАМ *разг.* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*; ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА *на някого* (1 знач.)

ИЗМАМВАМ — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*; ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА *на някого* (1 знач.)

ИЗМАМВАМ СЕ — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ КРИВА СМЕТКАТА; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ПРЪСТ В УСТА‹ТА›

ИЗМЕНТВАМ *жарг.* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*; ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА *на някого* (1 знач.)

ИЗМЕНЯМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РОГА *на някого*

ИЗМЕНЯМ СЕ — вж. ИЗВЪРТЯВАМ СЕ/ ИЗВЪРТЯ СЕ НА СТО И ОСЕМДЕСЕТ ГРАДУСА (2 знач.)

ИЗМИРАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КОСТИ‹ТЕ СИ› *някъде*; ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ИЗМИСЛИЦА — вж. ПРИКАЗКИ ОТ 1001 НОЩ; БАБИНИ ДЕВЕТИНИ

ИЗМИСЛЯМ — вж. РАЖДА МИ/ РОДИ МИ ГЛАВАТА *нещо* (1 знач.)

ИЗМИТАЙ СЕ *разг. грубо* — вж. ПРАВ ТИ ПЪТ *пренебр.*

ИЗМИТАМ СЕ *разг. грубо* — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ИЗМИШЛЬОТИНА *разг.* — вж. ПРИКАЗКИ ОТ 1001 НОЩ; БАБИНИ ДЕВЕТИНИ

ИЗМОРЯВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО *на някого* (2 знач.)

ИЗМОРЯВАМ СЕ — вж. ДУША (ДУШИЦА, ДУШИЧКА) НЕ МИ ОСТАВА/ ОСТАНЕ; ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА) (1 знач.)

ИЗМОТАВАМ — *разг.* вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*; ИЗИГРАВАМ/ ИЗИГРАЯ НОМЕР *някому*

ИЗМУДРЯМ *разг. ирон.* — вж. РАЖДА МИ/ РОДИ МИ ГЛАВАТА *нещо* (1 знач.)

ИЗМЪДРУВАМ *разг.* — вж. РАЖДА МИ/ РОДИ МИ ГЛАВАТА *нещо* (1 знач.)

ИЗМЪДРЯМ *разг. ирон.* — вж. РАЖДА МИ/ РОДИ МИ ГЛАВАТА *нещо* (1 знач.)

ИЗМЪКВАМ СЕ —
1. вж. ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ РЪЦЕТЕ *на някого*
2. вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА СУХ ОТ (ИЗ) ВОДАТА; ИЗМЪКВАМ СЕ/ ИЗМЪКНА СЕ КАТО МОКРА ВРЪВ

ИЗМЪМРЯМ *диал.* — вж. ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА КАЛАЯ *някому*; ТЕГЛЯ ЕДНО КОНСКО *някому*

ИЗМЪРШАВЯВАМ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

ИЗМЪРШАВЯЛ — вж. КАТО ВЕЙКА слаб; ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ

ИЗМЪЧВАМ — вж. РАЗПЪВАМ/ РАЗПЪНА НА КРЪСТ *някого книж.*; ПЕКА НА ОГЪН *някого*; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЧЕРЕН ЖИВОТА *на някого*

ИЗМЪЧВА МЕ — вж. ТЕЖИ МИ НА ДУШАТА *нещо*; ЯДЕ МЕ ОТВЪТРЕ; ЛЕЖИ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› *нещо* (1 знач.)

ИЗМЪЧВАМ СЕ — вж. СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО; КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО; ПЕКА СЕ НА ОГЪН

ИЗНЕВЕРЯВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РОГА *на някого*

ИЗНЕВИДЕЛИЦА *разг.* — вж. ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

ИЗНЕМОГВАМ —
1. вж. ДУШАТА МИ Е В (ЗАД, НА) ЗЪБИТЕ (2 знач.); ДУША (ДУШИЦА, ДУШИЧКА) НЕ МИ ОСТАВА/ ОСТАНЕ
2. вж. ЕДВА СВЪРЗВАМ ДВАТА КРАЯ; НЯМАМ ТРОХА ХЛЯБ

ИЗНЕМОЩЯВАМ — вж. НЕ МОГА ДА СЕ ДЪРЖА НА КРАКА‹ТА СИ›; ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ ДУША

ИЗНЕМОЩЯЛ — вж. ЕДВА ДУША НОСЯ; НИКАКЪВ МЕ НЯМА (1 знач.)

ИЗНЕНАДА — вж. ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

ИЗНЕНАДАН — вж. КАТО ГРЪМНАТ

ИЗНЕНАДВАМ — вж. ПАДАМ/ ПАДНА КАТО ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ; ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (2 знач.)

ИЗНЕНАДВАМ СЕ — вж. ОКОКОРВАМ/ ОКОКОРЯ ОЧИ; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ОТВОРЕНА (ОТВОРЕНИ) УСТА (1 знач.); ПРЕХАПВАМ ‹СИ›/ ПРЕХАПЯ ‹СИ› УСТНИ‹ТЕ›

ИЗНЕНАДВАЩО — вж. ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

ИЗНЕРВЕН — вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ; НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ

ИЗНЕРВЯМ — вж. ОПЪВАМ/ ОПЪНА НЕРВИТЕ *на някого*

ИЗНЕРВЯМ СЕ — вж. КЪСАМ СИ НЕРВИТЕ

ИЗНО̀СЕН — вж. ВЗЕЛ-ДАЛ СЪМ (2 знач.); ЗА БОКЛУКА СЪМ

ИЗНУРЕН *книж.* — вж. ДА ГО ДУХНЕШ, ЩЕ ПАДНЕ; ДУША ЗА ДВЕ ПАРИ НЯМАМ

ИЗНУРЯВАМ *книж.* — вж. ИЗСТИСКВАМ/ ИЗСТИСКАМ КАТО ЛИМОН *някого*

ИЗНУРЯВАМ СЕ *книж.* — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ ДУША

ИЗОБИЛИЕ — вж. ‹И› ОТ ПИЛЕ МЛЯКО

ИЗОБИЛНО — вж. КОЛКОТО ИСКАШ (1 знач.)

ИЗОБЛИЧАВАМ — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА МАСКАТА *на някого* (1 знач.); ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ КИРЛИВИТЕ РИЗИ *на някого*

ИЗОБРЕТАТЕЛЕН — вж. УМЪТ МИ РЕЖЕ КАТО БРЪСНАЧ

ИЗОБЩО — вж. НИ‹ТО› НА ЙОТА

ИЗОЛИРАМ СЕ — вж. ОТКЪСВАМ СЕ/ ОТКЪСНА СЕ ОТ СВЕТА

ИЗОПАЧАВАМ — вж. НА ЧЕРНОТО КАЗВАМ БЯЛО

ИЗОСТАВАМ — вж. МЪКНА СЕ В ОПАШКАТА

ИЗОСТАВЯМ —
1. вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ПО ДЯВОЛИТЕ *някого или нещо* (1 и 2 знач.); ОТВРЪЩАМ/ ОТВЪРНА ЛИЦЕ *от някого или нещо*; ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ПРОИЗВОЛА НА СЪДБАТА *някого или нещо книж.*; КРИВВАМ СИ/ КРИВНА СИ ШАПКАТА; ЗАХВЪРЛЯМ/ ЗАХВЪРЛЯ НА БОКЛУКА *нещо или някого* (1 и 2 знач.)
2. вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ) / ОКАЧА НА ПИРОНА *нещо*
3. вж. ГЛЕДАМ ПРЕЗ ПРЪСТИ *нещо или на нещо*

ИЗПАПВАМ *разг. ирон.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.)

ИЗПАРЯВАМ СЕ — *разг.* вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)

ИЗПАТВАМ (ИЗПАЩАМ) ‹СИ› —
1. *разг.* вж. ГАЗИ МЕ МЕЧКА‹ТА›; СЧУПВАМ СИ/ СЧУПЯ СИ ГЛАВАТА (2 знач.); ОПИРАМ/ ОПЕРА ПЕШКИРА; ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ИЗ (ПРЕЗ, ОТ, НА) НОСА; СЪРБАЛ СЪМ ПОПАРАТА *на някого*
2. вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ ГЛАВАТА (1 знач.)

ИЗПЕПЕЛЯВАМ — *прен.* вж. ПРЕВРЪЩАМ/ ПРЕВЪРНА В (НА) ПРАХ ‹И ПЕПЕЛ› *нещо*

ИЗПЕРДАШВАМ *разг.* — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *на някого*; ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

ИЗПЕРКВАМ *жарг.* — вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ИЗПЕЧЕН — *разг.* вж. СТАРА КРИМКА СЪМ; МИНАЛ СЪМ ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО; НЕ СЪМ ВЧЕРАШЕН

ИЗПИТАНИЕ — вж. ТРЪНЕН ВЕНЕЦ *книж.*

ИЗПИТНЯ *поет.* — вж. ТРЪНЕН ВЕНЕЦ *книж.*

ИЗПЛАШВАМ — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ УМА *на някого*

ИЗПЛАШВАМ СЕ — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА; ОТИВА

МИ/ ОТИДЕ МИ СЪРЦЕТО В ПЕТИТЕ; КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) МИ ЗАСТИВА/ ЗАСТИНЕ ‹В ЖИЛИТЕ›

ИЗПЛАШЕН — вж. НИ ЖИВ, НИ МЪРТЪВ (1 знач.)

ИЗПЛЪЗВАМ СЕ — вж. ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ РЪЦЕТЕ *на някого*; ИЗМЪКВАМ СЕ/ ИЗМЪКНА СЕ КАТО МОКРА ВРЪВ

ИЗПЛЮСКВАМ *разг. грубо* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.)

ИЗПОВЯДВАМ СЕ — *разг.* вж. ИЗЛИВАМ СИ/ ИЗЛЕЯ СИ ДУШАТА *пред някого*

ИЗПОЛОМЯВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА СОЛ *нещо*

ИЗПОРТВАМ СЕ *разг.* — вж. ПОДХЛЪЗВАМ СЕ/ ПОДХЛЪЗНА СЕ ПО НАКЛОНЕНА‹ТА› ПЛОСКОСТ *книж.*

ИЗПОСТАЛЯВАМ *нар.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

ИЗПОСТАЛЯЛ *нар.* — вж. КАТО ВЕЙКА слаб; ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ

ИЗПОТРОШАВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА СОЛ *нещо*

ИЗПОЧУПВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА СОЛ *нещо*

ИЗПРАВЕН — вж. НА КРАК (КРАКА)

ИЗПРАКСАН *разг.* — вж. ВРЯЛ И КИПЯЛ СЪМ *в нещо*; МИНАЛ СЪМ ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО; СТАРА КРИМКА СЪМ

ИЗПРАСКВАМ — *разг. грубо* вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.)

ИЗПРОТЕСТИРАМ — вж. НАДАВАМ/ НАДАМ ВОЙ *срещу някого или нещо книж.*

ИЗПУКВАМ — *разг. грубо* вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНКА *на нещо*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.)

ИЗПЪЖДАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ *някому* (1 и 2 знач.); ПОСОЧВАМ/ ПОСОЧА ВРАТАТА *някому* (1 и 2 знач.)

ИЗПЪКВАМ — вж. ХВЪРЛЯМ СЕ/ ХВЪРЛЯ СЕ В ОЧИ‹ТЕ› *на някого (или самост.)*

ИЗПЪЛНЯВАМ СЕ — вж. ДОБИВАМ/ ДОБИЯ ПЛЪТ И КРЪВ *книж.*

ИЗПЪРЗАЛВАМ *разг.* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*; ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА *на някого* (1 знач.)

ИЗПЪРЗАЛВАМ СЕ *разг.* — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ КРИВА СМЕТКАТА; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ПРЪСТ В УСТА‹ТА›

ИЗРАВНЯВАМ — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ЕДНА ДЪСКА *някого или нещо с някой друг или с нещо друго*

ИЗРИВАМ — *прен. разг. грубо* вж. ДАВАМ/ ДАМ РИТНИК‹А› *някому* (1 знач.)

ИЗРИВАМ СЕ *разг. грубо* — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ИЗРИТВАМ — *разг. грубо* вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ *някому* (1 и 2 знач.); ДАВАМ/ ДАМ РИТНИК‹А› *някому* (1 знач.)

ИЗРИЧАМ — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВАРЯ УСТА‹ТА СИ› (1 знач.)

ИЗРОД — вж. ИЗЧАДИЕ НА АДА *книж.*

ИЗРОПТАВАМ — вж. НАДАВАМ/ НАДАМ ВОЙ *срещу някого или нещо книж.*

ИЗРУГАВАМ — вж. ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА КАЛАЯ *някому*; ТЕГЛЯ ЕДНО КОНСКО *някому*

ИЗРЯДКО *разг.* — вж. ОТ ВРЕМЕ НА ВРЕМЕ

ИЗСЕЛВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ОЧИТЕ

ИЗСКУБВАМ СЕ — вж. ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ РЪЦЕТЕ *на някого*

ИЗСМИВАМ СЕ —
1. вж. ЗАЛИВАМ СЕ/ ЗАЛЕЯ СЕ ОТ СМЯХ
2. вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА НА БАЛОН *някого*

ИЗСМУКВАМ — *прен. разг.* вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО *на някого* (2 знач.)

ИЗСТИВАМ — *прен.* вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (2 знач.)

ИЗСТИСКВАМ — *прен.* вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО *на някого* (2 знач.)

ИЗСТРАДВАМ — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ ГЛАВАТА (1 знач.)

ИЗТЕГЛЯМ *нар.* — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ ГЛАВАТА (1 знач.)

ИЗТЕЗАВАМ — вж. РАЗПЪВАМ/ РАЗПЪНА НА КРЪСТ *някого книж.*; ПЕКА НА ОГЪН *някого*

ИЗТЕРЗАВАМ *книж.* — вж. РАЗПЪВАМ/ РАЗПЪНА НА КРЪСТ *някого книж.*; ПЕКА НА ОГЪН *някого*; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЧЕРЕН ЖИВОТА *на някого*

ИЗТЕРЗАВАМ СЕ *книж.* — вж. КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО; ПЕКА СЕ НА ОГЪН

ИЗТИРВАМ *нар. грубо* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ *някому* (1 и 2 знач.); ДАВАМ/ ДАМ РИТНИК‹А› *някому* (1 знач.)

ИЗТОРМОЗВАМ — вж. РАЗПЪВАМ/ РАЗПЪНА НА КРЪСТ *някого книж.*; ПЕКА НА ОГЪН *някого*; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЧЕРЕН ЖИВОТА *на някого*

ИЗТОРМОЗВАМ СЕ — вж. ПЕКА СЕ НА ОГЪН

ИЗТОЩАВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО *на някого* (2 знач.); ИЗСТИСКВАМ/ ИЗСТИСКАМ КАТО ЛИМОН *някого*

ИЗТОЩАВАМ СЕ — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ ДУША

ИЗТОЩЕН — вж. ДА ГО ДУХНЕШ, ЩЕ ПАДНЕ; ДУША ЗА ДВЕ ПАРИ НЯМАМ

ИЗТРЕБВАМ — вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на някого* (2 знач.); СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО *на някого*; ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ *някого* (1 знач.)

ИЗТРЕЗНЯВАМ — *прен.* вж. ИДВАМ (ДОЙДА) НА СЕБЕ СИ (2 знач.)

ИЗТРЕПВАМ *нар.* — вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на някого* (2 знач.); СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО *на някого*; ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ *някого* (1 знач.)

ИЗТРЪГВАМ СЕ — вж. ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ РЪЦЕТЕ *на някого*

ИЗТРЪПВАМ — *прен.* вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (2 знач.)

ИЗТЪКВАМ —
1. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА УДАРЕНИЕ‹ТО› *върху нещо*
2. вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ *нещо*

ИЗТЪКВАМ СЕ — вж. ТУПАМ СЕ В ГЪРДИТЕ

ИЗТЪНЕН — вж. КАТО ВЕЙКА слаб

ИЗТЪНКО *разг.* — вж. ОТ ИГЛА ДО КОНЕЦ

ИЗТЪНЯВАМ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

ИЗТЪНЯЛ — вж. КАТО ВЕЙКА слаб

ИЗТЯГАМ СЕ — *разг.* вж. ЛЕЖА НА (ПО) ГЪРБА СИ

ИЗУМЕН — вж. КАТО ГРЪМНАТ

ИЗУМЯВАМ[1] — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (2 знач.); ПАДАМ/ ПАДНА КАТО ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

ИЗУМЯВАМ[2] —
1. *разг. рядко* вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ
2. *нар. рядко* вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА *нещо*

ИЗУМЯВАМ СЕ — вж. ВЗЕМА МИ СЕ / ВЗЕМЕ МИ СЕ УМЪТ (2 знач.); ОКОКОРВАМ/ ОКОКОРЯ ОЧИ

ИЗУМЯЛ —
1. *разг.* вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›
2. *рядко* вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ИЗФИРЯСВАМ *разг.* — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)

ИЗХАБЕН — вж. ВЗЕЛ-ДАЛ СЪМ (2 знач.); ЗА БОКЛУКА СЪМ; ИЗПЯЛ СЪМ СИ ПЕСЕНТА (2 знач.)

ИЗХАБЯВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА НИЩО ‹И НИКАКВО› *нещо* (1 знач.)

ИЗХАЙТВАМ СЕ *разг.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ГО (Я) ПРЕЗ ПРОСОТО

ИЗХВЪРЛЯМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ *някому* (1 и 2 знач.); ПОСОЧВАМ/ ПОСОЧА ВРАТАТА *някому* (1 и 2 знач.)

ИЗХИТРЯМ — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*; ИЗИГРАВАМ/ ИЗИГРАЯ НОМЕР *някому*

ИЗХОКВАМ — вж. ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА КАЛАЯ *някому*; ТЕГЛЯ ЕДНО КОНСКО *някому*

ИЗХРАНВАМ — вж. НОСЯ НА ГЪРБА СИ *някого* (2 знач.)

ИЗХРАНВАМ СЕ — вж. ВАДЯ СИ ХЛЯБА *от (с) нещо*

ИЗЦЕЛЯВАМ *нар.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА НА КРАКА *някого*

ИЗЦЕЛЯВАМ СЕ *нар.* — вж. ВДИГАМ СЕ/ ВДИГНА СЕ НА КРАКА‹ТА СИ›

ИЗЦЕРЯВАМ *нар.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА НА КРАКА *някого*

ИЗЦЕРЯВАМ СЕ *нар.* — вж. ВДИГАМ СЕ/ ВДИГНА СЕ НА КРАКА‹ТА СИ›

ИЗЦЯЛО —
1. вж. ОТ КРАЙ ДО КРАЙ; ОТ А ДО Я
2. вж. ОТ ГЛАВА‹ТА› ДО ПЕТИ‹ТЕ› (1 знач.)

ИЗЧАДИЕ *книж.* — вж. ИЗЧАДИЕ НА АДА *книж.*

ИЗЧЕЗВАМ — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)

ИЗЧЕРВЯВАМ СЕ — вж. ПУСКАМ СИ/ ПУСНА СИ БОЖУРА

ИЗЧЕРПАТЕЛНО — вж. НАДЪЛГО И НАШИРОКО; ОТ ИГЛА ДО КОНЕЦ

ИЗЧЕРПВАМ — вж. ИЗСТИСКВАМ/ ИЗСТИСКАМ КАТО ЛИМОН *някого*

ИЗЧЕТКВАМ — *жарг.* вж. ПРАВЯ ВЯТЪР *някому*; ПОТУПВАМ/ ПОТУПАМ ПО РАМОТО *някого*

ИЗЧИСЛЯВАМ — вж. ТЕГЛЯ КАЛЕМА; ВОДЯ СМЕТКА *за нещо* (2 знач.)

ИЗЧУШКВАМ — *разг. грубо* вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ *някому* (1 и 2 знач.)

ИЗШЪТКВАМ — *разг.* вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ *някому* (1 и 2 знач.)

ИЗЩУКВАМ *разг.* — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)

ИЗЩУКВА МИ *разг.* — вж. ИЗСКАЧА МИ/ ИЗСКОЧИ МИ ОТ ГЛАВАТА *нещо*

ИЗЯЖДАМ —
1. вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.)
2. *прен. разг.* вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В ГРОБА *някого*

ИЗЯЖДАМ СЕ *разг.* — вж. ПРЪСВАМ СЕ/ ПРЪСНА СЕ ОТ ЯД

ИЗЯСНЯВАМ СИ — вж. ОТВАРЯТ МИ СЕ/ ОТВОРЯТ МИ СЕ ОЧИТЕ (1 и 2 знач.); УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо*

ИКОНОМИСВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НАСТРАНА (пари, някой лев и под.); ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ОТ ЗАЛЪКА СИ; ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА В ДЕВЕТ ВЪЗЕЛА (1 знач.)

ИМИТИРАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПРИМЕР *от някого*

ИМОТЕН — вж. БИЕ МЕ ПАРÀТА; ТЕКАТ МИ ПАРИТЕ ИЗ КРАЧÒЛИТЕ

ИНАТ *разг. пренебр.* —
1. вж. ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА
2. *като същ.* вж. ДЕБЕЛА ГЛАВА; КОРАВА ГЛАВА; КОСТЕЛИВ ОРЕХ

ИНАТЛИВ *разг.* — вж. ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА

ИНАТЛИЯ *простонар.* —
1. вж. ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА
2. *като същ.* вж. ДЕБЕЛА ГЛАВА; КОРАВА ГЛАВА; КОСТЕЛИВ ОРЕХ

ИНАТЧИЯ *разг.* — вж. ДЕБЕЛА ГЛАВА; КОРАВА ГЛАВА; КОСТЕЛИВ ОРЕХ

ИНАТЯ СЕ *разг.* — вж. ТЕГЛЯ СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ; НЕ ВЗЕМАМ ОТ ДУМА

ИНДИФЕРЕНТНО *книж.* — вж. БЕЗ ДА СИ МРЪДНА ПРЪСТА (2 знач.)

ИНКВИЗИРАМ *книж.* — вж. ВЪРТЯ НА ШИШ *някого*; ПЕКА НА ОГЪН *някого*; РАЗПЪВАМ/ РАЗПЪНА НА КРЪСТ *някого книж.*

ИНСИНУАЦИЯ *книж.* — вж. РЕКЛИ И КАЗАЛИ

ИНСПИРИРАМ *книж.* — вж. ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ГЛАВАТА *на някого* (1 знач.)

ИНСПИРИРАМ СЕ *книж.* — вж. ДОБИВАМ/ ДОБИЯ КРИЛА *книж.*

ИНСТРУКТИРАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ АКЪЛ *някому*

ИНТЕНЗИВНО *книж.* — вж. С ПЪЛНА ПÀРА; ТА ПУШЕК СЕ ВДИГА

ИНТРИГА — вж. РЕКЛИ И КАЗАЛИ

ИНТРИГАНТ — вж. ЗЛИ‹ТЕ› ЕЗИЦИ

ИНФОРМИРАМ СЕ *книж.* — вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо*

ИРОНИЗИРАМ *книж.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА НА БАЛОН *някого*; ПРАВЯ ЗА ДВЕ ПАРИ *някого*

ИСКРЕН — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (1 знач.)

ИСКРЕНО — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (2 знач.); ОТ ВСЕ СЪРЦЕ ‹И ДУША›

К

КАЗВАМ — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› (1 знач.)

КАЛАБАЛЪК *простонар.* — вж. ИГЛА ДА ХВЪРЛИШ, НЯМА КЪДЕ ДА ПАДНЕ

КАЛАЙДИСВАМ — *разг.* вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ› *на някого*

КАЛЍН — вж. МИНАЛ СЪМ ПРЕЗ СИТО И ПРЕЗ РЕШЕТО

КАЛПАВ *разг.* —
1. вж. НЕ Е ЦВЕТЕ ЗА МИРИСАНЕ
2. вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

КАЛПАЗАНИН *разг.* — вж. КУЧИ (КУЧЕШКИ) СИН *руг.*

КАЛЯМ — *прен. разг.* вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо*

КАНДИСВАМ *разг.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА РЪЦЕ (РЪКА) (1 знач.)

КАНЯ СЕ — вж. ИМАМ ‹СИ› ЕДНО НА УМ (2 знач.)

КАПВАМ — *разг.* вж. ДУША (ДУШИЦА, ДУШИЧКА) НЕ МИ ОСТАВА/ ОСТАНЕ; ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА) (1 знач.)

КАПИТУЛИРАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ОРЪЖИЕ‹ТО› (1 и 2 знач.); ВДИГАМ/ ВДИГНА БЯЛО ЗНАМЕ (1 и 2 знач.); ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ ФРОНТА

КАПРИЗНИЧА — вж. ПРАВЯ ФАСОНИ *на някого*

КАРАМ СЕ — вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ› *някому*; ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ЕДНИ (ЕДНА) УСТА

КАСТРЯ — *разг.* вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ› *някому*

КАТАЛЯСВАМ *разг.* — вж. ДУША (ДУШИЦА, ДУШИЧКА) НЕ МИ ОСТАВА/ ОСТАНЕ; ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА) (1 знач.)

КАТЕГОРИЧЕН — вж. ОТСИЧАМ ‹ГО›/ ОТСЕКА ‹ГО› КАТО С НОЖ

КАХЪРЯ СЕ *нар.* — вж. СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО; СТЯГА МЕ/ СТЕГНЕ МЕ ПОД ЛЪЖИЧКАТА

КАШЛЯМ — вж. ДЕРА ЯРЕТА

КАШМЕРЯ СЕ *простонар.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА (ЗА) МЕЗЕ *някого*

КАЯК *простонар.* —
1. вж. КАМЪК‹А› ДА СТИСНЕ, ВОДА ЩЕ ПУСНЕ
2. вж. БАЩИН И МАЙЧИН ‹СИН› (1 знач.)

КАЯ СЕ — вж. ЧУКАМ СИ ГЛАВАТА (1 знач.); СКУБЯ СИ КОСАТА (КОСИТЕ) (2 знач.)

КЕЛЕМЕ *диал. презр.* — вж. КУЧИ (КУЧЕШКИ) СИН *руг.*

КЕЛЕШ *разг. руг.* — вж. КУЧИ (КУЧЕШКИ) СИН *руг.*

КЕЛЯВ — *прен. презр* вж. НИЩО И НИКАКЪВ

КЕПАЗЯ *простонар.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СЯНКА *върху (на) някого или нещо*

КЕПАЗЯ СЕ *простонар.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА›

КИБРИТЛИЯ *разг.* — вж. НА ТРЪН ЗАДОЕН

КИКОТЯ СЕ *разг.* — вж. ЗАЛИВАМ СЕ/ ЗАЛЕЯ СЕ ОТ СМЯХ

КИПВАМ — *прен.* вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ; КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ

КИПЪР *нар.* — вж. КАТО КАПКА хубав; С ОЧИ ДА ГО ИЗПИЕШ

КИПЯ — *прен.* вж. ПУКАМ СЕ ОТ ЯД

КИСЕЛ — *разг.* вж. НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ; НЕ СЪМ НА СЕБЕ СИ (1 знач.); СТАНАЛ СЪМ С ЛЕВИЯ СИ КРАК

КИСКАМ СЕ — вж. ЗАЛИВАМ СЕ/ ЗАЛЕЯ СЕ ОТ СМЯХ

КЛАНЯМ СЕ — *прен.* вж. ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК *пред някого*

КЛЕВЕТА — вж. РЕКЛИ И КАЗАЛИ

КЛЕВЕТНИК — вж. ЗЛИ‹ТЕ› ЕЗИЦИ

КЛЕВЕТЯ — вж. ЯМ ПАРЦАЛИТЕ *на някого*; ВАДЯ ПРИКАЗКА (ПРИКАЗКИ) *за някого*

КЛЕЙМЯ *книж.* — вж. ПРИКОВАВАМ/ ПРИКОВА НА ПОЗОРНИЯ СТЪЛБ *някого книж.*; ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАМЪК *върху някого*

КЛЕЧКА — *прен. разг.* вж. ВАЖНА КЛЕЧКА

КЛЪВВАМ — *разг.* вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*; НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ ПО МАЗОЛА *някого*

КЛЪЦВАМ — *разг.* вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*; НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ ПО МАЗОЛА *някого*

КЛЬОПАМ *жарг.* — вж. КАТО ЛАМЯ ЯМ

КЛЬОЩАВ — вж. КАТО ВЕЙКА слаб; ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ; БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

КЛЮКА — вж. РЕКЛИ И КАЗАЛИ

КЛЮКАМ *диал.* — вж. ЯМ ПАРЦАЛИТЕ *на някого*; ВАДЯ ПРИКАЗКА (ПРИКАЗКИ) *за някого*

КЛЮКАР — вж. ЗЛИ‹ТЕ› ЕЗИЦИ

КЛЮКАРСТВАМ — вж. ЯМ ПАРЦАЛИТЕ *на някого*; ВАДЯ ПРИКАЗКА (ПРИКАЗКИ) *за някого*

КЛЮМВАМ —
1. *прен.* вж. ОБЕСВАМ/ ОБЕСЯ НОС
2. *прен. разг.* вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ ДУША

КЛЯКАМ — *прен. разг.* вж. БИЯ ОТБОЙ

КОВА — *прен. разг.* вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ) *някому*

КОЖОДЕРСТВАМ *разг.* — вж. ДЕРА КОЖАТА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*; ПИЯ КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) *на някого*

КОКЕТИРАМ — вж. ИГРАЯТ МИ ОЧИТЕ (ОЧИЧКИТЕ)

КОКЕТНИЧА — вж. ИГРАЯТ МИ ОЧИТЕ (ОЧИЧКИТЕ)

КОЛЕБАЯ СЕ — вж. СТОЯ НА КРЪСТОПЪТ

КОЛЕКТИВНО — вж. РЪКА ЗА РЪКА

КОМАНДАРЯ *простонар.* — вж. ВЪРТЯ НА ПРЪСТ‹А СИ› *някого*; ВОДЯ ЗА НОСА *някого*

КОМАНДВАМ —
1. вж. ВЪРТЯ НА ПРЪСТ‹А СИ› *някого*; ВОДЯ ЗА НОСА *някого*
2. вж. КОМАНДВАМ ПАРАДА; АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ

КОМБИНАТИВЕН — вж. УМЪТ МИ РЕЖЕ КАТО БРЪСНАЧ

КОМПЕТЕНТЕН *книж.* — вж. ВРЯЛ И КИПЯЛ СЪМ *в нещо*

КОМПРОМЕТИРАМ *книж.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СЯНКА *върху (на) някого*; СКРОЯВАМ/ СКРОЯ КЮЛЯФ *някому*

КОМПРОМЕТИРАМ СЕ *книж.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА›

КОНКУРИРАМ — вж. ДЕЛЯ МЕГДАН *с някого*

КОНСУЛТИРАМ *рядко* — вж. ДАВАМ/ ДАМ АКЪЛ *някому*

КОНТРОЛИРАМ — вж. НЕ ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА ОТ (ИЗ, ИЗПОД) ОЧИ (ОКО) *някого* (2 знач.); ДЪРЖА ИЗКЪСО *някого*

КОНФЛИКТЕН — вж. ОСТЪР КАМЪК; НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА

КОНФОРМИСТ — *прен. книж.* вж. ФУРНАДЖИЙСКА ЛОПАТА *пренебр.*

КОНФУЗЯ *разг.* — вж. ЧЕТА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ› *някому*

КОНЦЕНТРИРАМ СЕ *книж.* — вж. СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ МИСЛИТЕ

КОПИРАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПРИМЕР *от някого*

КОПНЕЯ — вж. ИЗГАРЯ / ИЗГОРИ МИ ДУШАТА (ДУШИЧКАТА, ДУШИЦАТА) *за нещо*; ОЖИВЯВА/ ОЖИВЯ МИ НА СЪРЦЕТО *нещо*

КОРИГИРАМ СЕ *книж.* — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЕЖКА

КОРЯ *нар.* — вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА *на някого*

КОСТЕЛИВ — вж. КАТО ВЕЙКА слаб; ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ; БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

КОСЯ СЕ *нар.* — вж. ТРОВЯ СИ КРЪВТА

КОТКАМ *разг.* — вж. ГЛЕДАМ ХАТЪР‹А› *на някого*; НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА *на някого*

КОФТИ *жарг.* —
1. вж. НЕ Е ЦВЕТЕ ЗА МИРИСАНЕ
2. вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

КОФТИ МИ Е *жарг.* —
1. вж. СКЪРШЕН МИ Е КЕФЪТ
2. вж. ЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД ОЧИТЕ

КРАДА — вж. БЪРКАМ В КЮПА; ДЛЪЖКИ МИ СА РЪЦЕТЕ

КРАДЛИВ — вж. ДЛЪЖКИ МИ СА РЪЦЕТЕ

КРАСЕН *остар.* — вж. КАТО КАПКА хубав; С ОЧИ ДА ГО ИЗПИЕШ

КРАСИВ — вж. КАТО КАПКА хубав; С ОЧИ ДА ГО ИЗПИЕШ

К

КРАСНОРЕЧИВ — вж. ИМАМ ДАР СЛОВО *книж.*

КРАСТАВ — *прен. разг.* вж. НИЩО И НИКАКЪВ

КРАТКО — вж. ДЕН ДО ПЛАДНЕ

КРАТКОВРЕМЕННО *книж.* — вж. ДЕН ДО ПЛАДНЕ

КРАТКОТРАЙНО — вж. ДЕН ДО ПЛАДНЕ

КРЕПЪК *книж.* — вж. КАМЪК‹А› ДА СТИСНЕ, ВОДА ЩЕ ПУСНЕ

КРЕПЯ — *прен.* вж. СТОЯ ЗАД ГЪРБА *на някого*

КРЕТАМ — вж. МЪКНА СЕ В ОПАШКАТА

КРЕТЕН — *разг. руг.* вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

КРЕЧЕТАЛО — *разг. пренебр.* вж. РАЗПРАНА УСТА; НА ВОДЕНИЦА СЪМ СЕ РОДИЛ *неодобр.*

КРЕЩЯ — вж. НАДУВАМ ‹СИ› ГЪРЛО‹ТО›; КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

КРЕЯ — вж. ДУШАТА МИ Е В (ЗАД, НА) ЗЪБИТЕ (1 знач.); С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА; ХИЧ МЕ НЯМА (1 знач.)

КРИВИЦА *разг.* — вж. ТРЕСКИ ЗА ДЯЛАНЕ имам

КРИВОГЛЕД — вж. МЕНЕ ГЛЕДА, ТЕБЕ ВИЖДА

КРИВО МИ Е *разг.* —
1. вж. СКЪРШЕН МИ Е КЕФЪТ
2. вж. ЧЕРНО МИ Е ПРЕД ОЧИТЕ (1 знач.)

КРИВООК — вж. МЕНЕ ГЛЕДА, ТЕБЕ ВИЖДА

КРИТИКУВАМ — вж. ЧУКВАМ/ ЧУКНА ПО НОСА *някого*; ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА *на някого*

КРИЯ СЕ — вж. ЗАВИРАМ СЕ/ ЗАВРА СЕ В МИША ДУПКА

КРОКОДИЛ — *прен. разг. ирон.* вж. БОСТАНСКО ПЛАШИЛО

КРОТВАМ *разг.* — вж. СВИВАМ ‹СИ›/ СВИЯ ‹СИ› ОПАШКА‹ТА›; СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

КРОТВАМ СЕ *разг.* — вж. СВИВАМ ‹СИ›/ СВИЯ ‹СИ› ОПАШКА‹ТА›; СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

КРОТУВАМ — вж. НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

КРОТУВАМ СИ — вж. НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

КРОТУШКО *разг.* — вж. БОЖА ДУШИЦА

КРОТЪК — вж. КАТО МУШИЦА (МУХА) кротък; ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ

КРОЯ — *прен. разг.* вж. ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) НА УМ‹А› (В УМА) *нещо*

КРЪНКАМ *диал.* — вж. ЯМ ДУШАТА *на някого* (2 знач.); ВАДЯ ДУШАТА (ДУШИЧКАТА, ДУШИЦАТА) *на някого* (1 знач.)

КРЪШКАМ *разг.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РОГА *на някого*

КРЯКАМ — *разг.* вж. НАДУВАМ ‹СИ› ГЪРЛО‹ТО›; КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

КРЯСКАМ — вж. НАДУВАМ ‹СИ› ГЪРЛО‹ТО›; КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

КУДЯ *диал.* —
1. вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА *на някого*
2. вж. ПОСОЧВАМ/ ПОСОЧА ВРАТАТА *на някого* (1 знач.)

КУПОМ *нар.* — вж. В ПАКЕТ

КУПУВАМ — *разг.* вж. ПУСКАМ/ ПУСНА В РЪКАТА *на някого нещо*; НАМАЗВАМ/ НАМАЖА РЪЦЕТЕ *на някого*

КУСУР *разг.* — вж. ТРЕСКИ ЗА ДЯЛАНЕ имам

КУТСУЗ *разг.* — вж. ВЪРВИ МИ КАТО НА МАРКО ТОТЕВ *ирон.*; С ЧЕРЕН ПОВОЙ МЕ Е ПОВИЛА МАЙКА МИ

КУТСУЗИН *разг.* — вж. ВЪРВИ МИ КАТО НА МАРКО ТОТЕВ *ирон.*; С ЧЕРЕН ПОВОЙ МЕ Е ПОВИЛА МАЙКА МИ

КУТСУЗЛИЯ *разг.* — вж. ВЪРВИ МИ КАТО НА МАРКО ТОТЕВ *ирон.*; С ЧЕРЕН ПОВОЙ МЕ Е ПОВИЛА МАЙКА МИ

КУЦАМ — *прен.* вж. МЪКНА СЕ В ОПАШКАТА

КУЧЕ — *прен. разг. руг.* вж. КУЧИ (КУЧЕШКИ) СИН *руг.*

КЪЛНА СЕ — вж. ЧЕСТЕН КРЪСТ

КЪРКАМ *разг.* — вж. ОБИЧАМ ЧАШКАТА; ЗА ЖИВО И ЗА УМРЯЛО пия

КЪРТЯ — *разг.* вж. КАТО ЗАКЛАН спя

КЪСМЕТЛИЯ *разг.* —
1. вж. РОДЕН ПОД ЩАСТЛИВА ЗВЕЗДА; РАБОТИ МИ КЪСМЕТЪТ
2. *като същ.* вж. ГАЛЕНИК НА СЪДБАТА *книж.*

КЪСНО — вж. СЛЕД (ПОДИР) ДЪЖД КАЧУЛКА

КЪСО — *разг.* вж. ДЕН ДО ПЛАДНЕ

КЪТАМ *нар.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НАСТРАНА (пари, някой лев и под.); ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА В ДЕВЕТ ВЪЗЕЛА (1 и 2 знач.)

КЪТКАМ — *прен. разг.* вж. ГЛЕДАМ

ХАТЪР‹А› *на някого*; НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА *на някого*

КЮТАМ *нар.* — вж. НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

КЮТЮК — *разг. пренебр.* вж. НЕДОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.*

КЮФТЕ — *прен. разг.* вж. ПЕДЯ ЧОВЕК

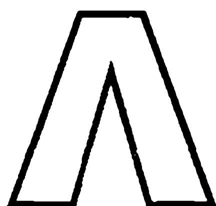

ЛАБИРИНТ — *прен.* вж. ЗАДЪНЕНА УЛИЦА

ЛАВИРАМ *книж.* — вж. ИГРАЯ НА ВЪЖЕ

ЛАЗЯ — вж. ВЛАЧА СЕ ПО КОРЕМ (2 знач.)

ЛАКЕЙ — *презр.* вж. БЕЗГРЪБНАЧНО ЖИВОТНО *пренебр.*

ЛАКЕЙНИЧА *книж.* — вж. ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК *пред някого*

ЛАКЕЙСТВАМ *книж.* — вж. ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК *пред някого*

ЛАКОНИЧНО — вж. С ДВЕ ДУМИ

ЛАЛА *разг.* — вж. РАЗПРАНА УСТА; ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

ЛАЛАДЖИЯ *разг.* — вж. РАЗПРАНА УСТА; ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

ЛАПАМ *разг.* — вж. КАТО ЛАМЯ ЯМ

ЛАПАЦАЛО *разг. пренебр.* — вж. РАЗПРАНА УСТА; ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

ЛАПАЦАМ *разг. пренебр.* — вж. ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*

ЛАРЖ *книж.* — вж. С ШИРОКА РЪКА СЪМ

ЛАСКАТЕЛ *книж.* — вж. МАЗНА ГАНА *пренебр.*

ЛАСКАЯ — вж. ПРАВЯ ВЯТЪР *някому*

ЛЕВЕНТ *поет.* — вж. БАЩИН И МАЙЧИН ‹СИН› (1 знач.)

ЛЕЖА — вж. ПАЗЯ СТАЯТА

ЛЕК — вж. КАТО ПЕРО (ПЕРЦЕ) лек

ЛЕКА-ПОЛЕКА *разг.* — вж. МАЛКО ПО МАЛКО

ЛЕКО — вж. КАТО НА ИГРА; ‹КАТО› ПО ВОДА върви

ЛЕКОВАТО — вж. С ЛЕКА РЪКА

ЛЕКОВЕРЕН — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗА ЧИСТА МОНЕТА *нещо книж.*

ЛЕКОМИСЛЕН — вж. ВЯТЪР МЕ ВЕЕ (2 знач.); НЕ МИ ТЕЖИ ГЛАВАТА

ЛЕКОМИСЛЕНО — вж. С ЛЕКА РЪКА

ЛЕНТЯЙНИЧА — вж. КЛАТЯ СИ КРАКАТА; БРОЯ ГАРГИ‹ТЕ›; ПОДПИРАМ ДУВАРА *ирон.*

ЛЕНТЯЙСТВАМ — вж. КЛАТЯ СИ КРАКАТА; БРОЯ ГАРГИ‹ТЕ›; ПОДПИРАМ ДУВАРА *ирон.*

ЛЕСНО —
1. вж. КАТО НА ИГРА; КАТО НИЩО
2. вж. ‹КАТО› ПО ВОДА върви

ЛИГАВЯ СЕ — *разг. неодобр.* вж. ПРАВЯ ФАСОНИ *на някого*

ЛИГОТЯ СЕ *разг. неодобр.* — вж. ПРАВЯ ФАСОНИ *на някого*

ЛИКВИДИРАМ —
1. вж. ИЗТРЪГВАМ/ ИЗТРЪГНА ОТ (ИЗ) КОРЕН (С КОРЕНА) *нещо*; ЗАЛИЧАВАМ/ ЗАЛИЧА ОТ ЛИЦЕТО НА ЗЕМЯТА *някого или нещо книж.*
2. вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ *някого* (1 знач.); СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО *на някого*
3. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ТОЧКА *на нещо*

ЛИКУВАМ — вж. НЕ ЗНАЯ НА ЗЕМЯТА ЛИ СЪМ, НА НЕБЕТО ЛИ СЪМ

ЛИЛИПУТ *книж.* — вж. ПЕДЯ ЧОВЕК

ЛИНЕЯ — вж. ДУШАТА МИ Е В (ЗАД, НА) ЗЪБИТЕ (1 знач.); С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА; ХИЧ МЕ НЯМА (1 знач.)

ЛИСИЦА — *прен. разг.* вж. ХИТРА ЛИСИЦА СЪМ

ЛИХ *нар.* — вж. ДА ГО ПОМИРИШЕШ, НОСЪТ ТИ ОКАПВА; ЗМИЯ МУ Е ПЛЮЛА В УСТАТА

ЛИЦЕМЕРЕН — вж. ЕДНО МИ ‹Е› НА ЕЗИКА, ‹А› ДРУГО ‹МИ Е› НА СЪРЦЕТО

ЛИЦЕМЕРНИЧА — вж. СЕДЯ НА ДВА СТОЛА; НАДЯВАМ ‹СИ›/ НАДЯНА ‹СИ› МАСКА‹ТА› *на някого или на нещо*

ЛИЦЕМЕРЯ — вж. СЕДЯ НА ДВА СТОЛА; НАДЯВАМ ‹СИ›/ НАДЯНА ‹СИ› МАСКА‹ТА› *на някого или на нещо*

ЛИЧА — вж. БИЯ В (НА) ОЧИ

ЛОБИРАМ *книж.* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ‹ЕДНО› РАМО *на някого*

ЛОВЪК —
1. вж. ИМАМ ЗЛАТНИ РЪЦЕ
2. вж. ВРЯЛ И КИПЯЛ СЪМ *в нещо*

ЛОШ —
1. вж. НЕ Е ЦВЕТЕ ЗА МИРИСАНЕ; ДА ГО ПОМИРИШЕШ, НОСЪТ ТИ ОКАПВА
2. вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

ЛОШОКАЧЕСТВЕНО — вж. ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ РЪЦЕТЕ

Л

ЛОШО МИ Е — вж. ЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД ОЧИТЕ

ЛУД —
1. вж. УДАРЕН В ГЛАВАТА; ХЛОПА МИ ДЪСКАТА; НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›; ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ
2. *разг.* вж. КРЪВТА МИ ВРИ; СЯКАШ ЧЕ СА ГО ДЪРЖАЛИ НА ВЪЖЕ (2 знач.)

ЛУДВАМ *разг.* — вж. ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА (1 знач.); МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ЛУДНАЛ *разг.* — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

ЛУДОГЛАВ *разг.* — вж. КРЪВТА МИ ВРИ; СЯКАШ ЧЕ СА ГО ДЪРЖАЛИ НА ВЪЖЕ (2 знач.)

ЛУКАВСТВАМ *книж. рядко* — вж. ИГРАЯ НА ВЪЖЕ

ЛУПАМ *разг.* — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *на някого*

ЛУТАМ СЕ —
1. вж. КРЪСТОСВАМ УЛИЦИТЕ
2. вж. ХОДЯ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА
3. вж. СТОЯ НА КРЪСТОПЪТ

ЛЪГОТЯ *разг.* — вж. КАТО ДЪРТ ЦИГАНИН лъжа; КРИВЯ СИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА); СКАРАН СЪМ С ИСТИНАТА

ЛЪЖА —
1. вж. СКАРАН СЪМ С ИСТИНАТА; КРИВЯ СИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА); КАТО ДЪРТ ЦИГАНИН лъжа; ПРОДАВАМ ШИКАЛКИ *някому*
2. вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПРАХ В ОЧИТЕ *на някого*
3. *разг.* вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РОГА *някому*

ЛЪЖА СЕ — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА *на някого*

ЛЪЖЕШ — вж. РАЗПРАВЯЙ НА СТАРАТА МИ ШАПКА *пренебр.*

ЛЪСТЯ *книж. остар.* — вж. ПРАВЯ ВЯТЪР *някому*

ЛЮБЯ — вж. ЛЕЖИ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› *някой* (2 знач.)

ЛЮТ —
1. *нар.* вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ; НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ
2. *нар.* вж. НА ТРЪН ЗАДОЕН

ЛЮТЯ СЕ *нар.* — вж. ПУКАМ СЕ ОТ ЯД; КЪСАМ СИ НЕРВИТЕ

ЛЮШКАМ СЕ — *книж.* вж. СТОЯ НА КРЪСТОПЪТ

ЛЯГАМ — вж. ЛЯГАМ/ ЛЕГНА НА (В) ЛЕГЛО

МАГЬОСВАМ — *прен.* вж. ГРАБВАМ/ ГРАБНА СЪРЦЕТО *на някого* (1 и 2 знач.)

МАЗНИК *разг.* — вж. МАЗНА ГАНА *пренебр.*

МАЗНЯ СЕ *разг.* — вж. ПРАВЯ МИЛИ ОЧИ *на някого*

МАЛКО — вж. НИЩО И ПОЛОВИНА (1 знач.)

МАЛОБРОЕН — вж. БРОИМ СЕ НА ПРЪСТИ

МАЛОВАЖНО — вж. ПРАЗНА РАБОТА (2 знач.)

МАЛОДУШЕН — вж. ИМАМ ЗАЕШКО СЪРЦЕ

МАЛОЦЕНЕН *книж.* — вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

МАЛОЧИСЛЕН — вж. БРОИМ СЕ НА ПРЪСТИ

МАЛТРЕТИРАМ *книж.* — вж. РАЗПЪВАМ/ РАЗПЪНА НА КРЪСТ *някого книж.*; ВЪРТЯ НА ШИШ *някого*

МАЛЧО *разг.* — вж. ПЕДЯ ЧОВЕК

МАМЯ —
1. вж. ПРОДАВАМ ШИКАЛКИ *някому*; КРИВЯ СИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА); КАТО ДЪРТ ЦИГАНИН лъжа
2. вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПРАХ В ОЧИТЕ *на някого*

МАМЯ СЕ — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА *на някого*

МАНИФЕСТИРАМ — *прен. книж.* вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ *нещо*

МАРИЗЯ *жарг.* — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *на някого*

МАРКОТОТЕВЕЦ *разг.* — вж. ВЪРВИ МИ КАТО НА МАРКО ТОТЕВ *ирон.*; С ЧЕРЕН ПОВОЙ МЕ Е ПОВИЛА МАЙКА МИ

МАСКАРЯ *простонар. грубо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого*; ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СЯНКА *върху някого*

МАСКАРЯ СЕ *простонар. грубо* — вж. СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА›

МАХАЙ СЕ — вж. ПРАВ ТИ ПЪТ *пренебр.*; КАРАЙ СИ ‹ИЗ› ПЪТЯ *грубо* (2 знач.)

МАХАМ СЕ — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ; ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ; ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ОЧИТЕ

МАХАНА *простонар.* — вж. ТРЕСКИ ЗА ДЯЛАНЕ имам

МАЧКАМ — *прен. разг.* вж. ПЕКА НА ОГЪН *някого*

МАЧКАНИЦА *разг.* — вж. ИГЛА ДА ХВЪРЛИШ, НЯМА КЪДЕ ДА ПАДНЕ

МАЯ СЕ *разг.* — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА

МЕДЕНОУСТ *разг.* — вж. ИМАМ ЗЛАТНА УСТА; МЕД МИ КАПЕ ОТ УСТАТА (1 знач.)

МЕДОРЕЧИВ *разг.* — вж. ИМАМ ЗЛАТНА УСТА; МЕД МИ КАПЕ ОТ УСТАТА (1 знач.)

МЕК — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ; МЕКА МАРИЯ (МАРА, МАРИЙКА) СЪМ

МЕКЕРЕ *разг. презр.* — вж. БЕЗГРЪБНАЧНО ЖИВОТНО *пренебр.*

МЕКОСЪРДЕЧЕН — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ; ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ

МЕКУШАВ — вж. МЕКА МАРИЯ (МАРА, МАРИЙКА) СЪМ

МЕЛЯ — *разг. пренебр.* вж. ДРЪНКАМ КАТО ‹ПРАЗНА› ВОДЕНИЦА *неодобр.*

МЕНТОСВАМ *разг.* —
1. вж. ПРОДАВАМ ШИКАЛКИ *някому*; КРИВЯ СИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА)
2. вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*

МЕНТЯ *разг.* — вж. ПРОДАВАМ ШИКАЛКИ *някому*; КРИВЯ СИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА)

МЕРЯ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА МУШКА‹ТА СИ› *някого* (1 знач.)

МЕРЯ СЕ[1] — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА МУШКА‹ТА СИ› *някого* (1 знач.)

МЕРЯ СЕ[2] — вж. ДЕЛЯ МЕГДАН *с някого*

МЕСЯ СЕ — вж. ВРА СИ НОСА *някъде*; ПЪХАМ СИ (ПЪХВАМ СИ/ ПЪХНА СИ) ГАГАТА *някъде*

МЕТЛОСВАМ *разг.* — вж. МЕРЯ УЛИЦИТЕ

МЕЧТАЯ — вж. ОЖИВЯВА/ ОЖИВЯ МИ НА СЪРЦЕТО *нещо*

МИГАР *разг.* — вж. ИМА СИ ХАС (1 знач.).

МИГНОВЕНО —
1. вж. НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА); ЗА НУЛА ВРЕМЕ
2. вж. С ЕДИН ЗАМАХ

МИГОМ *поет.* — вж. НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА); ЗА НУЛА ВРЕМЕ

МИЗЕРЕН —
1. вж. СТРЪН ДА ‹СЕ› ЗАВЪРТИШ, НЯМА КАКВО ДА ЗАКАЧИШ
2. вж. НИЩО И НИКАКЪВ

МИЗЕРСТВАМ — вж. ЕДВА СВЪРЗВАМ ДВАТА КРАЯ; НЯМАМ ТРОХА ХЛЯБ; ПАРÀТА С КУРШУМ БИЯ

МИЗЕРУВАМ — вж. ЕДВА СВЪРЗВАМ ДВАТА КРАЯ; НЯМАМ ТРОХА ХЛЯБ; ПАРÀТА С КУРШУМ БИЯ

МИЛЕЯ — вж. ТРЕПЕРЯ ПРАХ ДА НЕ ПАДНЕ *върху някого*

МИЛОСТИВ — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ; МЕКА МАРИЯ (МАРА, МАРИЙКА) СЪМ

МИЛОСЪРДЕН — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ

МИМОЛЕТНО *книж.* — вж. ДЕН ДО ПЛАДНЕ

МИНАВАМ — *жарг.* вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*

МИНАВА МИ *разг.* — вж. ВДИГАМ СЕ/ ВДИГНА СЕ НА КРАКА‹ТА СИ›

МИНАВАМ СЕ *жарг.* — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА *на някого*; ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ КРИВА СМЕТКАТА; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ПРЪСТ В УСТА‹ТА›

МИНУС — *прен. разг.* вж. ТРЕСКИ ЗА ДЯЛАНЕ имам

МИРЕН — вж. КАТО МУШИЦА (МУХА) кротък; ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ

МИРУВАМ — вж. НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

МИРЯ СЕ *простонар.* —

1. вж. ПОДАВАМ/ ПОДАМ РЪКА *някому* (2 знач.)

2. вж. ПРЕГЛЪЩАМ/ ПРЕГЛЪТНА ГОРЧИВИЯ ХАП; ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА РЪЦЕ

МИРЯСВАМ *разг.* —

1. вж. ОТПУСКА МИ СЕ/ ОТПУСНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО

2. вж. СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

МИСЛЕЩ — вж. С МОЗЪК В ГЛАВАТА

МИСЛЯ —

1. вж. БЛЪСКАМ СИ УМА

2. вж. ИМАМ НА УМ *нещо*; ИМАМ ‹СИ› ЕДНО НА УМ (2 знач.)

3. *разг.* вж. СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО

МИТ — *прен. рядко* вж. ПРИКАЗКИ ОТ 1001 НОЩ

МИТКАМ *нар. неодобр.* — вж. КРЪСТОСВАМ УЛИЦИТЕ

МЛАД — *прен.* вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›; МИРИША НА МЛЯКО

МЛАТЯ *нар.* — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *някому*

МЛЪКВАМ — вж. ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ УСТАТА (1 и 2 знач.); ПРЕГЛЪЩАМ СИ/ ПРЕГЛЪТНА СИ ДУМИТЕ

МНОГО — вж. КОЛКОТО ИСКАШ (1 и 2 знач.); НА ПОРАЗИЯ (1 знач.)

МНОГОГЛАГОЛСТВАМ *книж. ирон.* — вж. ЧЕША СИ ЕЗИКА *неодобр.*

МНОГОЗНАЙКО *разг. ирон.* — вж. ДЪРВЕН ФИЛОСОФ *пренебр.*

МНОГОЗНАЙКОВЕЦ *разг. ирон.* — вж. ДЪРВЕН ФИЛОСОФ *пренебр.*

МНОГОЗНАЙНИК *разг. ирон.* — вж. ДЪРВЕН ФИЛОСОФ *пренебр.*

МОБИЛИЗИРАМ —

1. вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА БОЙНА (БОЕВА, ВОЕННА) НОГА *някого или нещо*

2. вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА КРАК *някого или нещо* (1 знач.)

МОБИЛИЗИРАМ СЕ — вж. НАПРЯГАМ/ НАПРЕГНА МИШЦИ

МОГА — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) ОТРЪКИ *нещо*

МОКЪР — вж. ВИР ВОДА

МОЛЯ — вж. ПАДАМ/ ПАДНА НА КОЛЕНЕ *пред някого* (1 знач.)

МОМЕНТАЛНО — вж. НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА); ЗА НУЛА ВРЕМЕ

МОРЯ[1] — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ *някого* (1 и 2 знач.)

МОРЯ[2] —
1. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО *на някого* (2 знач.)
2. вж. ТРОВЯ ЖИВОТА *на някого*

МОРЯ СЕ —
1. вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ ДУША
2. вж. РАЗПЪВАМ СЕ НА ЧЕТИРИ

МОТАМО *разг.* — вж. ДУМА ПО ДУМА

МОТАЯ — *разг.* вж. ИКОНОМИСВАМ/ ИКОНОМИСАМ ‹ОТ› ИСТИНАТА; ПРОДАВАМ ШИКАЛКИ *някому*

МОТАЯ СЕ *разг.* — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА; ПАСА ПАТКИТЕ

МОТКАМ СЕ *разг.* — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА; ПАСА ПАТКИТЕ

МОЩЕН — вж. КАМЪК‹А› ДА СТИСНЕ, ВОДА ЩЕ ПУСНЕ

МРА — вж. ЗАМИНАВАМ СИ/ ЗАМИНА СИ ОТ ТОЗИ (ТОЯ) СВЯТ; СЛАГАМ/ СЛОЖА КОСТИ‹ТЕ СИ› *някъде*

МРАЗЯ — вж. В (С) ‹ЕДНА› КАПКА ВОДА БИХ УДАВИЛ *някого*; ИМАМ ЗЪБ *на някого*; ГЛЕДАМ НАКРИВО *някого*

МРАЧЕН — *прен.* вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА; НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ; НЕ СЪМ НА СЕБЕ СИ (1 знач.)

МРЪДВАМ — *разг.* вж. ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА (1 знач.); МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

МРЪДНАЛ *разг.* — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

МРЪЗНА — вж. КОВА КЛИНЦИ

МРЪЩЯ СЕ — вж. ПРАВЯ КИСЕЛА ФИЗИОНОМИЯ

МУДЕН — вж. ТЕЖКА ГЕМИЯ

МУСЯ СЕ — вж. ПРАВЯ КИСЕЛА ФИЗИОНОМИЯ

МУХЛЯСАЛ — *прен. ирон.* вж. ОТЖИВЯЛ СЪМ СИ ВРЕМЕТО (2 знач.)

МЪДРУВАМ *ирон.* — вж. БЛЪСКАМ СИ УМА

МЪДРЯ СЕ *разг.* — вж. СТОЯ С РЪЦЕ В ДЖОБОВЕТЕ (2 знач.)

МЪЖАГА *разг.* — вж. БАЩИН И МАЙЧИН ‹СИН› (1 знач.)

МЪКА — вж. ТРЪНЕН ВЕНЕЦ *книж.*

МЪЛНИЕНОСНО — вж. ДОКАТО (ДОДЕ, ДОРДЕ) СЕ ОБЪРНЕШ; ЗА НУЛА ВРЕМЕ; НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА)

МЪЛВИ СЕ — вж. ВИТАЕ ИЗ ВЪЗДУХА (1 знач.)

МЪЛЧА — вж. ЗЪБ НЕ ОБЕЛВАМ/ ОБЕЛЯ; КАТО ПУКАЛ мълча; ДЪРЖА СИ ЕЗИКА ‹ЗАД ЗЪБИТЕ›; СЛАГАМ СИ СЛОЖА СИ КЛЮЧ НА УСТАТА

МЪЛЧАЛИВ — вж. ДУМИТЕ МИ С ЧЕНГЕЛ ДА ВАДИШ; МЕРЯ ДУМИТЕ СИ НА ГРАМ

МЪМРЯ — вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ› *на някого*

МЪНИК — *прен.* вж. ПЕДЯ ЧОВЕК

МЪНИЧЕ — *прен.* вж. ПЕДЯ ЧОВЕК

МЪРЗЕЛУВАМ — вж. КЛАТЯ СИ КРАКАТА; ЛЕЖА НА (ПО) ГЪРБА СИ

МЪРТВЕЯ — вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА; ДУШАТА МИ Е В (ЗАД, НА) ЗЪБИТЕ (1 знач.)

МЪРЦИНА *нар.* — вж. НА (ЗА) ВЯТЪРА; ЗА ВЯТЪРА, ДЕТО ДУХА

МЪРШАВ — вж. КАТО ВЕЙКА слаб; ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ; БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

МЪРШАВЕЯ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

МЪСТЯ — вж. ВРЪЩАМ/ ВЪРНА ГО ТЪПКАНО *някому*; РАЗЧИСТВАМ СИ/ РАЗЧИСТЯ СИ СМЕТКИТЕ (СМЕТКАТА) *с някого* (3 знач.)

МЪЧА — вж. ВЪРТЯ НА ШИШ *някого*; ВАДЯ ДУШАТА (ДУШИЧКАТА, ДУШИЦАТА) *на някого* (1 знач.); РАЗПЪВАМ/ РАЗПЪНА НА КРЪСТ *някого книж.*

МЪЧА СЕ —

1. вж. ПЕКА СЕ НА ОГЪН; КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО
2. вж. ВЛЕКА СИ ДНИТЕ
3. вж. ПРАВЯ СИ ТРУД

МЪЧЕНИЕ — вж. ТРЪНЕН ВЕНЕЦ *книж.*

МЪЧИ МЕ — вж. ТЕЖИ МИ НА ДУШАТА *нещо*; ЛЕЖИ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› *нещо* (1 знач.); ЯДЕ МЕ ОТВЪТРЕ

МЪЧИТЕЛНО — вж. С ТРИСТА ЗОРА

МЪЧНО — вж. С ТРИСТА ЗОРА

МЪЧНО МИ Е — вж. БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого или нещо*; ЧЕРНО МИ Е ПРЕД ОЧИТЕ (1 знач.)

МЪЧНОПОДВИЖЕН — вж. ТЕЖКА ГЕМИЯ

МЯЗАМ *нар.* — вж. ОТКЪСНАЛ СЪМ ГЛАВАТА *на някого*

МЯТАМ — *прен. разг.* вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*

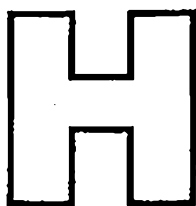

НАБЕЖДАВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НА МУШКА‹ТА› *някого;* СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВИНАТА *върху (на) някого*

НАБИВАМ — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *някому*; СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА *на някого*; ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

НАБЛИЗКО — вж. НА ДВЕ КРАЧКИ; ПОД НОСА МИ (1 знач.)

НАБЛИЗО — вж. НА ДВЕ КРАЧКИ; ПОД НОСА МИ (1 знач.)

НАБЛЮДАВАМ —
1. вж. ДЪРЖА ПОД (ИЗПОД, НА) ОКО (ОЧИ) *някого* (1 и 2 знач.)
2. вж. ОЧИТЕ МИ ИГРАЯТ НА ВСИЧКИ СТРАНИ; ГЪЛТАМ С ОЧИ *някого или нещо* (1 и 2 знач.)

НАБЛЮДАТЕЛЕН —
1. вж. И НА ГЪРБА СИ ИМАМ ОЧИ
2. вж. ИМАМ НАБИТО ОКО

НАБЛЯГАМ — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ УДАРЕНИЕ‹ТО› *върху нещо*; ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ПРЕДЕН ПЛАН *нещо книж.*

НАБУХВАМ *разг.* — вж. СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА *на някого*; ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

НАБЪРЖЕ *разг.* — вж. НАДВЕ-НАТРИ

НАБЪРЗО — вж. НАДВЕ-НАТРИ

НАБЪРКВАМ СЕ *разг.* — вж. НАВИРАМ СИ/ НАВРА СИ НОСА *някъде*

НАБЪХТВАМ *разг.* — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *някому*; ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

НАВАЛИЦА — вж. ИГЛА ДА ХВЪРЛИШ, НЯМА КЪДЕ ДА ПАДНЕ

НАВЕДНЪЖ — вж. НА ЕДИН ДЪХ

НАВЕКИ *поет.* — вж. ЗА (НА) ВЕЧНИ ВРЕМЕНА *книж.*

НАВИКВАМ *нар.* — вж. ЧЕТА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ› *някому*

НАВЛЕК *разг.* — вж. АКО ГО РАЗПЪДИШ ОТ ВРАТАТА, ТО СЕ НАВИРА ПРЕЗ ПРОЗОРИТЕ

НАВЛИЧАМ *разг.* — вж. ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ТУРНА) НА ГЪРБА СИ *нещо* (1 знач.)

НАВРЕД — вж. ПОД ПЪТ И НАД ПЪТ; НА ВСЯКА КРАЧКА (1 знач.)

НАВРЕЖДАМ — вж. ПОДЛИВАМ/ ПОДЛЕЯ ВОДА *на някого*; ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ БЕЛЯ ‹НА ГЛАВАТА› *някому*; СЛАГАМ/ СЛОЖА КРАК *на някого* (2 знач.)

НАВРЕЖДАМ СИ — вж. СЕКА КЛОНА, НА КОЙТО СТОЯ; НАМИРАМ СИ/ НАМЕРЯ СИ БЕЛЯ‹ТА› *с някого, с нещо*

НАВРЕМЕ — вж. С ВРЕМЕТО СИ

НАВРЕМЕНИ *разг.* — вж. ОТ ВРЕМЕ НА ВРЕМЕ

НАВСЕГДА *остар.* — вж. ЗА (НА) ВЕЧНИ ВРЕМЕНА *книж.*

НАВСЪДЕ *остар.* — вж. НА ВСЯКА КРАЧКА (1 знач.); ПОД ПЪТ И НАД ПЪТ

НАВСЯКЪДЕ — вж. НА ВСЯКА КРАЧКА (1 знач.); ПОД ПЪТ И НАД ПЪТ

НАВЪСВАМ СЕ — вж. СКЛЮЧВАМ/ СКЛЮЧА ВЕЖДИ; НАДУВАМ/ НАДУЯ УСТНИ

НАВЪСЕН — вж. НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ

НАГ *старин.* — вж. КАКТО ГО МАЙКА РОДИЛА; В (ПО) АДАМОВО ОБЛЕКЛО *шег.*

НАГАЖДАМ СЕ — вж. ВЪРВЯ ПО ВЯТЪРА; ОБРЪЩАМ СЕ/ ОБЪРНА СЕ НАКЪДЕТО ДУХА ВЯТЪРЪТ

НАГАЖДАЧ *разг.* — вж. ФУРНАДЖИЙСКА ЛОПАТА *пренебр.*

НАГЛЕЖДАМ — вж. ДЪРЖА ПОД (ИЗПОД, НА) ОКО (ОЧИ) *някого* (2 знач.)

НАГЛО *книж.* — вж. БЕЗ ДА МИ МИГНЕ ОКОТО (2 знач.)

НАГОТОВО — вж. ПОДНАСЯМ/ ПОДНЕСА НА ТЕПСИЯ *нещо*; ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ ОТ НЕБЕТО

НАГРОЧВАМ СЕ *диал.* — вж. СКЛЮЧВАМ/ СКЛЮЧА ВЕЖДИ; НАДУВАМ/ НАДУЯ УСТНИ

НАГРОЧЕН *диал.* — вж. НЕ СЪМ НА СЕБЕ СИ (1 знач.); НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ; СТАНАЛ СЪМ С ЛЕВИЯ СИ КРАК

НАГЪВАМ *разг.* — вж. КАТО ЛАМЯ ЯМ

НАГЪЛ *книж.* — вж. С ДЕБЕЛИ ОЧИ СЪМ; ПАДНАЛО МИ Е ПЕРДЕТО ОТ ОЧИТЕ; ПУСНАЛИ ГО ПОД ОДЪРА, ТОЙ СЕ ПОКАЧИЛ НА ОДЪРА *неодобр.*

НАГЪЛЧАВАМ — *нар.* вж. ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА КАЛАЯ *някому*; ТЕГЛЯ ЕДНО КОНСКО *някому*

НАГЪРБВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ПЛЕЩИТЕ СИ *нещо*

НАДАЛЕКО *нар.* — вж. В ГОРИ ТИЛИЛЕЙСКИ; НА КРАЯ НА СВЕТА; ПРЕЗ ДЕВЕТ ЗЕМИ В ДЕСЕТА

НАДАЛЕЧ — вж. В ГОРИ ТИЛИЛЕЙСКИ; НА КРАЯ НА СВЕТА; ПРЕЗ ДЕВЕТ ЗЕМИ В ДЕСЕТА

НАДАЛЕЧЕ — вж. В ГОРИ ТИЛИЛЕЙСКИ; НА КРАЯ НА СВЕТА; ПРЕЗ ДЕВЕТ ЗЕМИ В ДЕСЕТА

НАДБОРВАМ *разг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ВРЪХ *над някого, над нещо*

НАДВИВАМ —
1. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ВРЪХ *над някого, над нещо*
2. вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАГЛАВА *на (с) някого, на (с) нещо*

НАДВИШАВАМ — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ В (О) ЗЕМЯТА *някого*; СЛАГАМ/ СЛОЖА В ДЖОБА СИ *някого*

НАДДЕЛЯВАМ —
1. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ВРЪХ *над някого, над нещо*
2. вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАГЛАВА *на* (*с*) *някого, на* (*с*) *нещо*

НАДЕБЕЛЯВАМ — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ; ЗАГЛАЖДАМ/ ЗАГЛАДЯ КОСЪМ‹А›

НАДЗИРАВАМ — вж. НЕ ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА ОТ (ИЗ, ИЗПОД) ОЧИ (ОКО) *някого или нещо* (2 знач.); ДЪРЖА ИЗКЪСО *някого*

НАДИГАМ СЕ —
1. *прен.* вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ЗНАМЕТО *книж.*; ГРАБВАМ/ ГРАБНА ОРЪЖИЕ‹ТО›; ВИРВАМ/ ВИРНА ГЛАВА (1 знач.)
2. *разг.* вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

НАДМЕНЕН — вж. НАПЕРЕН КАТО ПЕТЕЛ

НАДМЕННО — вж. С ВИРНАТА ГЛАВА (1 знач.)

НАДМИНАВАМ *разг.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ В (О) ЗЕМЯТА *някого*; СЛАГАМ/ СЛОЖА В ДЖОБА СИ *някого*

НАДМОГВАМ *нар.* — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАГЛАВА *на* (*с*) *някого, на* (*с*) *нещо*

НАДСМИВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА (ЗА) МЕЗЕ *някого*; ВДИГАМ/ ВДИГНА НА БАЛОН *някого*

НАДУВАМ — *прен. разг.* вж. ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

НАДУВАМ СЕ — *прен.* вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО; ВИРВАМ/ ВИРНА НОС

НАДУМВАМ *нар.* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ) *някому*

НАДУПЧВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА РЕШЕТО *нещо*

НАДУТ — *разг.* вж. НАПЕРЕН КАТО ПЕТЕЛ

НАДУТО *разг.* — вж. С ВИРНАТА ГЛАВА (1 знач.).

НАДЪЛГО *разг.* — вж. НАДЪЛГО И НАШИРОКО

НАДЪНВАМ *разг.* — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *някому*; СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА *на някого*

НАДЪХВАМ — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ) *някому*; НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

НАДЯВАМ *нар.* — вж. ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НА ГЪРБА СИ *нещо* (1 знач.)

НАДЯВАМ СЕ — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ОЧИТЕ СИ *към някого*; КАТО КОН ЗА (НА) ЗОБ се надявам *ирон.*; ЛЕЖА НА ТОВА УХО (УШЕНЦЕ)

НАЕДНО *нар.* — вж. РЪКА ЗА РЪКА; РАМО ДО РАМО (1 и 2 знач.)

НАЕДРЯВАМ — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА КОКАЛ

НАЕЖВАМ — *разг.* вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ) *някому*; НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

НАЕЖВАМ СЕ — *разг.* вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ОКО (ОЧИ) *някого*; ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА МУШКА‹ТА СИ› *някого* (2 знач.)

НАЕЛЕКТРИЗИРАМ СЕ — *прен.* вж. КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КРЪВТА

НАЕМАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ПЛЕЩИТЕ СИ *нещо*

НАЖАЛЯВАМ — вж. РАЗКЪСВАМ/ РАЗКЪСАМ СЪРЦЕТО *на някого*

НАЖАЛЯВАМ СЕ — вж. ЗАБОЛЯВА МЕ/ ЗАБОЛИ МЕ СЪРЦЕТО; РАЗКЪСВА МИ СЕ/ РАЗКЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

НАЖУЛВАМ *разг.* —
1. вж. СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА *на някого*; НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *някому*
2. вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА *някого*

НАЖУЛВАМ СЕ *разг. неодобр.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАЗИДАВАМ *книж.* — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ УМ ‹В ГЛАВАТА› *на някого*; ЧЕТА МОРАЛ *някому книж.*

НАЗОРВАМ *разг.* — вж. ПРИТИСКАМ/ ПРИТИСНА ДО (О) СТЕНАТА *някого*

НАИВЕН — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗА ЧИСТА МОНЕТА *нещо книж.*; МИСЛЯ, ЧЕ ВСИЧКО, ЩО ХВЪРЧИ, СЕ ЯДЕ *ирон.*

НАИВНО — вж. С ВСИЧКИЯ СИ АКЪЛ *неодобр.*

НАКАЗВАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ УРОК *някому*; СЛАГАМ/ СЛОЖА НА МЯСТО‹ТО› *някого* (2 знач.); НАТРИВАМ/ НАТРИЯ НОСА *на някого* (2 знач.)

НАКАЗВАМ СЕ *разг.* — вж. ПЕКА СЕ НА ОГЪН

НАКАРВАМ СЕ — вж. ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА КАЛАЯ *някому*; ТЕГЛЯ ЕДНО КОНСКО *някому*

НАКАСТРЯМ — *разг.* вж. ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА КАЛАЯ *някому*; ТЕГЛЯ ЕДНО КОНСКО *някому*

НАКИПЯВА МИ *разг.* — вж. ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ (2 знач.)

НАКИСВАМ — *разг.* вж. СКРОЯВАМ/ СКРОЯ КЮЛЯФ *някому*; НАСАЖДАМ/ НАСАДЯ НА ПАЧИ ЯЙЦА *някого*

НАКИСВАМ СЕ *разг.* — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЯ НА ГЛАВАТА; НАСАЖДАМ СЕ/ НАСАДЯ СЕ НА ПАЧИ ЯЙЦА

НАКРАТКО — вж. С ДВЕ ДУМИ

НАКРИВЯВА МИ *разг.* — вж. ЗАБОЛЯВА МЕ/ ЗАБОЛИ МЕ СЪРЦЕТО

НАКЪРКВАМ СЕ *разг. ирон.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАКЪСО — вж. С ДВЕ ДУМИ

НАЛАГАМ — вж. ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*; СТРОШАВАМ/ СТРОША КОКАЛИТЕ *на някого*

НАЛАГАМ СЕ — вж. КОМАНДВАМ ПАРАДА

НАЛИВАМ СЕ — *прен.* вж. ЗАГЛАЖДАМ/ ЗАГЛАДЯ КОСЪМ‹А›; ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ

НАЛОКВАМ СЕ — *разг. грубо* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАЛЮСКВАМ СЕ *жарг.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАЛЮТЕН *нар.* — вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ; НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ

НАМАЗВАМ — *разг.* вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЬОРАВОТО

НАМЕРКИ *диал.* — вж. КАКТО МИ ДОЙДЕ

НАМЕСВАМ СЕ — вж. ЗАВИРАМ СИ/ ЗАВРА СИ ГАГАТА *някъде*; ВРА СИ НОСА *някъде*

НАМИСЛЯМ —
1. вж. ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ТУРНА СИ) НА УМ‹А› (В УМА) *нещо*
2. вж. РАЖДА МИ/ РОДИ МИ ГЛАВАТА *нещо* (1 знач.)

НАМРЪЩВАМ СЕ — вж. СКЛЮЧВАМ/ СКЛЮЧА ВЕЖДИ; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ КИСЕЛО ЛИЦЕ; НАДУВАМ/ НАДУЯ УСТНИ

НАМРЪЩЕН — вж. НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ

НАМУСВАМ СЕ — вж. СКЛЮЧВАМ/ СКЛЮЧА ВЕЖДИ; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ КИСЕЛО ЛИЦЕ; НАДУВАМ/ НАДУЯ УСТНИ

НАМУСЕН — вж. НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ

НАМЪКВАМ *разг.* — вж. ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ТУРНА) НА ГЪРБА СИ *нещо* (1 знач.)

НАОСТРЯМ — *прен.* вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ; ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ) *някому*

НАОСТРЯМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ОКО (ОЧИ) *някого*; ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА МУШКА‹ТА СИ› *някого* (2 знач.)

НАПАДАМ — вж. СИПЯ ОГЪН И ЖУПЕЛ *срещу (върху) някого*; ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ЕДНИ (ЕДНА) УСТА

НАПАДКА — вж. УДАР ПОД КРЪСТА

НАПАКОСТЯВАМ — вж. ПОДЛИВАМ/ ПОДЛЕЯ ВОДА *на някого*; СЛАГАМ/ СЛОЖА КРАК *на някого* (2 знач.); СКРОЯВАМ/ СКРОЯ КЮЛЯФ *някому*; ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ БЕЛЯ ‹НА ГЛАВАТА› *някому*

НАПАКОСТЯВАМ СИ — вж. СЕКА КЛОНА, НА КОЙТО СТОЯ; НАМИРАМ СИ/ НАМЕРЯ СИ БЕЛЯ‹ТА› *с някого, с нещо*

НАПАРВАМ СЕ *разг.* — вж. СЪРБАЛ СЪМ ПОПАРАТА *на някого*

НАПАСТ *разг.* — вж. УДАР НА СЪДБАТА *книж.*

НАПАТВАМ СЕ — вж. СЪРБАЛ СЪМ ПОПАРАТА *на някого*; МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ ГЛАВАТА (1 знач.)

НАПЕРВАМ СЕ *разг.* — вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС

НАПЕРДАШВАМ *разг.* — вж. СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА *на някого*; ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

НАПЕРЕН *разг.* — вж. НАПЕРЕН КАТО ПЕТЕЛ

НАПЕРЕНО *разг.* — вж. С ВИРНАТА ГЛАВА (1 знач.)

НАПЕРЧВАМ СЕ *разг.* — вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС

НАПЕРЧЕН *разг.* — вж. НАПЕРЕН КАТО ПЕТЕЛ

НАПЕРЧЕНО *разг.* — вж. С ВИРНАТА ГЛАВА (1 знач.)

НАПИВАМ СЕ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАПЛАШВАМ — вж. СМРАЗЯВАМ/ СМРАЗЯ КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) *на някого*

НАПЛАШЕН — вж. ПЛАША СЕ ‹И› ОТ СЯНКАТА СИ

НАПЛЯСКВАМ — вж. ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*; СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА *на някого*

НАПОДОБЯВАМ — вж. ОТКЪСНАЛ СЪМ ГЛАВАТА *на някого*

НАПОМНЯМ —
1. вж. НАВИРАМ/ НАВРА В ОЧИТЕ *на някого нещо* (2 знач.)
2. вж. ОТКЪСНАЛ СЪМ ГЛАВАТА *на някого*

НАПОМПВАМ — *разг.* вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ) *някому*; НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

НАПОРКВАМ СЕ *разг. неодобр.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАПОСОКИ — вж. КАКТО МИ ДОЙДЕ

НАПРАВО — вж. ПРАВО В ЛИЦЕТО *на някого* (1 и 2 знач.); В ПРАВ ТЕКСТ казвам

НАПРАЗНО — вж. ЗА ВЯТЪРА, ДЕТО ДУХА; ЗА ТОЗИ (ТОЯ), ДЕТО (ЩО) ДУХА (1 знач.); НА (ЗА) ВЯТЪРА; НА ПРАЗНИ ОБОРОТИ

НАПРЕГНАТ — вж. СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ; НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (1 знач.)

НАПРЕДВАМ — вж. ВЪРВЯ НАГОРЕ; ВЪРВЯ С ГОЛЕМИ КРАЧКИ

НАПУСКАМ —
1. вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ПО ДЯВОЛИТЕ *някого или нещо* (1 и 2 знач); ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ПРОИЗВОЛА НА СЪДБАТА *някого или нещо книж.*; ЗАХВЪРЛЯМ/ ЗАХВЪРЛЯ НА БОКЛУКА *нещо или някого* (1 и 2 знач.)
2. вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ) / ОКАЧА НА ПИРОНА *нещо*
3. вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ; КРИВВАМ СИ/ КРИВНА СИ ШАПКАТА

НАПУСТО *нар.* — вж. НА (ЗА) ВЯТЪРА; ЗА ВЯТЪРА, ДЕТО ДУХА; НА ПРАЗНИ ОБОРОТИ

НАПУХВАМ *разг.* — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *някому*; СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА *някому*

НАПУШВАМ СЕ *разг.* — вж. НАДУВАМ/ НАДУЯ УСТНИ; ВЗЕМАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ

НАПУШЕН *разг.* — вж. НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ; ИЗВЪН СЕБЕ СИ; НЕ СЪМ НА СЕБЕ СИ (1 знач.)

НАПЪЖДАМ *нар.* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ *някому* (1 и 2 знач.); ПОСОЧВАМ/ ПОСОЧА ВРАТАТА *някому* (1 и 2 знач.)

НАПЪЛНО — вж. ОТ КРАЙ ДО КРАЙ; ОТ ГЛАВА‹ТА› ДО ПЕТИ‹ТЕ› (1 знач.)

НАПЪЛНЯВАМ — вж. ЗАГЛАЖДАМ/ ЗАГЛАДЯ КОСЪМ‹А›; ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НА ГЪРБА СИ (2 знач.)

НАПЪТВАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ АКЪЛ *някому*

НАПЪТВАМ СЕ *разг.* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ПЪТЯ *за (към) някъде*

НАПЪТИ *диал.* — вж. ОТ ВРЕМЕ НА ВРЕМЕ

НАПЪТСТВАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ АКЪЛ *някому*

НАРАНЯВАМ — *прен.* вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*; БЪРКАМ (БРЪКВАМ/ БРЪКНА) С ПРЪСТ В РАНАТА *на някого*

НАРАНЯВАМ СЕ — *прен.* вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НАВЪТРЕ *нещо*

НАРОЧВАМ *нар.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НА МУШКА‹ТА› *някого*; ВДИГАМ/ ВДИГНА МЕРНИК‹А›[1] *на някого или към някого*

НАРУГАВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА *някого*

НАРЯДКО — вж. ОТ ВРЕМЕ НА ВРЕМЕ

НАРЯЗВАМ *разг.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА *някого*

НАРЯЗВАМ СЕ *разг. неодобр.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАСАЖДАМ — *разг.* вж. НАСАЖДАМ/ НАСАДЯ НА ПАЧИ ЯЙЦА *някого*

НАСАЖДАМ СЕ *разг.* — вж. НАСАЖДАМ СЕ/ НАСАДЯ СЕ НА ПАЧИ ЯЙЦА

НАСАМЕ — вж. МЕЖДУ (НА) ЧЕТИРИ ОЧИ

НАСАПУНИСВАМ — *разг.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА *някого*

НАСВИРКВАМ СЕ *жарг.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАСВЯТКВАМ СЕ *разг. неодобр.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАСЕЛВАМ СЕ — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ КОЛ *някъде*

НАСИЛВАМ — вж. ПРИТИСКАМ/ ПРИТИСНА ДО (О) СТЕНАТА *някого*

НАСКЪРБЯВАМ —
1. вж. РАЗКЪСВАМ/ РАЗКЪСАМ СЪРЦЕТО *на някого*
2. вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*

НАСКЪРБЯВАМ СЕ —
1. вж. РАЗКЪСВА МИ СЕ/ РАЗКЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО; ЗАБОЛЯВА МЕ/ ЗАБОЛИ МЕ СЪРЦЕТО
2. вж. ЖЕГВА МЕ/ ЖЕГНЕ МЕ В СЪРЦЕТО; ЗАСЯДА МИ/ ЗАСЕДНЕ МИ БУЦА (БУЧКА) НА (В) ГЪРЛОТО

НАСЛУКА — вж. КАКТО МИ ДОЙДЕ

НАСЛУКИ — вж. КАКТО МИ ДОЙДЕ

НАСМАЛКО *разг.* — вж. ЗА ЕДНА‹ТА› БРОЙКА; НА ‹ЕДИН› КОСЪМ ОСТАНА

НАСМУКВАМ СЕ — *разг. неодобр.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАСМЪРКВАМ СЕ — *разг. неодобр.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАСОЛЯВАМ — *разг.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА *някого*

НАСОЧВАМ СЕ — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ПЪТЯ *за (към) някъде*

НАСТАВЛЯВАМ *книж.* — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ УМ ‹В ГЛАВАТА› *на някого*; ЧЕТА МОРАЛ *някому книж.*

НАСТОЯВАМ —
1. вж. ДЪРЖА ‹СИ› НА СВОЕТО; ЗНАЯ СИ ТАЯ
2. вж. ПРАВЯ ВЪПРОС *за нещо*

НАСТРОЙВАМ — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ) *някому*; НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

НАСТРОЙВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ОКО (ОЧИ) *някого*; ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА МУШКА‹ТА СИ› *някого* (2 знач.)

НАСТРЪХВАМ —
1. вж. НАСТРЪХВАТ МИ/ НАСТРЪХНАТ МИ КОСИТЕ
2. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ОКО (ОЧИ) *някого*

НАСТЪРВЕНО — вж. КАТО МУХИ НА МЕД

НАСУКВАМ СЕ — *разг. неодобр. рядко* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАСЪРБВАМ СЕ — *разг. неодобр.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАСЪРЧАВАМ СЕ — вж. ДОБИВАМ/ ДОБИЯ КРИЛА *книж.*

НАСЪСКВАМ — *прен.* вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ) *някому*; НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

НАТАРАЛЯНКВАМ СЕ *разг. неодобр.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАТЕГЛЯМ СЕ *разг.* — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ ГЛАВАТА (1 знач.); СЪБАЛ СЪМ ПОПАРАТА *на някого*

НАТЕПВАМ *диал.* — вж. СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА *на някого*; СТРОШАВАМ/ СТРОША КОКАЛИТЕ *някому*

НАТИМАРЯВАМ *диал.* — вж. СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА *на някого*; СТРОШАВАМ/ СТРОША КОКАЛИТЕ *някому*

НАТИРВАМ *нар.* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ *някому* (1 и 2 знач.); ПОСОЧВАМ/ ПОСОЧА ВРАТАТА *на някого* (1 и 2 знач.)

НАТИСКАМ — *прен. разг.* вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ГУШАТА *някого*; ПРИТИСКАМ/ ПРИТИСНА ДО (О) СТЕНАТА *някого*

НАТЛЪСТЯВАМ — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ

НАТОВАРВАМ — *прен.* вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ *на някого нещо*; СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА *на някого*

НАТОВАРВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ПЛЕЩИТЕ СИ *нещо*

НАТОПЯВАМ — *разг.* вж. СКРОЯВАМ/ СКРОЯ КЮЛЯФ *някому*; НАСАЖДАМ/ НАСАДЯ НА ПАЧИ ЯЙЦА *някого*

НАТОПЯВАМ СЕ — *разг.* вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЯ НА ГЛАВАТА; НАСАЖДАМ СЕ/ НАСАДЯ СЕ НА ПАЧИ ЯЙЦА

НАТРАПВАМ СЕ —

1. вж. ТРОПВАМ СЕ/ ТРОПНА СЕ НА ГЛАВАТА *на някого*; ОБЕСВАМ СЕ/ ОБЕСЯ СЕ НА ВРАТА *на някого* (1 и 2 знач.)

2. вж. БИЯ В (НА) ОЧИ; НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ ПОД НОСА *на някого*

НАТРИСАМ СЕ *разг. пренебр.* — вж. ТРОПВАМ СЕ/ ТРОПНА СЕ НА ГЛАВАТА *на някого*; ОБЕСВАМ СЕ/ ОБЕСЯ СЕ НА ВРАТА *на някого* (1 и 2 знач.)

НАТРЯСКВАМ СЕ *разг. неодобр.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАТУПВАМ *разг.* — вж. ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*; СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА *на някого*

НАТУРЯМ СЕ *диал.* — вж. ТРОПВАМ СЕ/ ТРОПНА НА ГЛАВАТА *на някого*; ОБЕСВАМ СЕ/ ОБЕСЯ СЕ НА ВРАТА *на някого* (1 и 2 знач.)

НАТЪЖАВАМ — вж. РАЗКЪСВАМ/ РАЗКЪСАМ СЪРЦЕТО *на някого*

НАТЪЖАВАМ СЕ — вж. РАЗКЪСВА МИ СЕ/ РАЗКЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО; ЗАБОЛЯВА МЕ/ ЗАБОЛИ МЕ СЪРЦЕТО

НАТЪРТВАМ — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ УДАРЕНИЕ‹ТО› *върху нещо*

НАТЯКВАМ — вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА *на някого*; ВЪВИРАМ/ ВЪВРА В НОСА *на някого нещо* (3 знач.)

НАУМЯВАМ —

1. вж. ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ТУРНА СИ) НА УМ‹А› (ВУМА) *нещо*

2. вж. РАЖДА МИ/ РОДИ МИ ГЛАВАТА *нещо* (1 знач.)

НАУМЯВАМ СИ — вж. ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) НА УМ‹А› (В УМА) *нещо*

НАУЧАВАМ — вж. СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ ДО УШИТЕ (УХОТО) *нещо*

НАУЧАВАМ СЕ — вж. СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ ДО УШИТЕ (УХОТО) *нещо*

НАФИРКВАМ СЕ *разг. ирон.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАФРАСКВАМ *разг.* — вж. ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*; СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА *на някого*

НАФУКАН *разг.* —
1. вж. НАПЕРЕН КАТО ПЕТЕЛ
2. вж. ЛОВЯ МОРЕТО В ШЕПА

НАФУКАНО *разг.* — вж. С ВИРНАТА ГЛАВА (1 и 2 знач.)

НАХАКАН *разг.* —
1. вж. НАПЕРЕН КАТО ПЕТЕЛ
2. вж. ЛОВЯ МОРЕТО В ШЕПА

НАХАКАНО *разг.* — вж. С ВИРНАТА ГЛАВА (1 и 2 знач.)

НАХАЛЕН — вж. С ДЕБЕЛИ ОЧИ СЪМ; ПАДНАЛО МИ Е ПЕРДЕТО ОТ ОЧИТЕ; ПУСНАЛИ ГО ПОД ОДЪРА, ТОЙ СЕ ПОКАЧИЛ НА ОДЪРА *неодобр.*

НАХАЛНО — вж. БЕЗ ДА МИ МИГНЕ ОКОТО (2 знач.)

НАХАЛОСТ *нар.* — вж. НА (ЗА) ВЯТЪРА; ЗА ВЯТЪРА, ДЕТО ДУХА; НА ПРАЗНИ ОБОРОТИ

НАХВЪРЛЯМ СЕ — *прен.* вж. СИПЯ ОГЪН И ЖУПЕЛ *срещу (върху) някого*; ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ЕДНИ (ЕДНА) УСТА

НАХЕНДРЯМ *разг. грубо* — вж. НАСАЖДАМ/ НАСАДЯ НА ПАЧИ ЯЙЦА *някого*

НАХЕНДРЯМ СЕ *разг. грубо* — вж. НАСАЖДАМ СЕ/ НАСАДЯ СЕ НА ПАЧИ ЯЙЦА

НАХЛУЗВАМ *разг.* — вж. ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НА ГЪРБА СИ *нещо* (1 знач.)

НАХЛЯНКВАМ СЕ *диал.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАХОДЧИВ — вж. УМЪТ МИ РЕЖЕ КАТО БРЪСНАЧ

НАХОКВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА *някого*

НАЦАПВАМ *диал.* — вж. СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА *на някого*

НАЦЕПВАМ СЕ — *разг. неодобр.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАЦОКВАМ СЕ *разг. неодобр.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА; ДО КОЗИРКАТА се напивам

НАЦУПВАМ СЕ — вж. НАДУВАМ/ НАДУЯ УСТНИ; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ КИСЕЛО ЛИЦЕ

НАЦУПЕН — вж. НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ

НАЧАЛСТВАМ *книж.* —
1. вж. ДЪРЖА КОРМИЛОТО *на нещо книж.*; КОМАНДВАМ ПАРАДА
2. вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ

НАЧАСА *разг.* —
1. вж. НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА); ЗА НУЛА ВРЕМЕ
2. вж. С ЕДИН ЗАМАХ

НАЧЕСВАМ — *разг.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА *някого*

НАЧУМЕРВАМ СЕ *разг.* — вж. СКЛЮЧВАМ/ СКЛЮЧА ВЕЖДИ; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ КИСЕЛО ЛИЦЕ; НАДУВАМ/ НАДУЯ УСТНИ

НАЧУМЕРЕН *разг.* — вж. НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ

НАШАМАРВАМ *разг.* — вж. ОБЪРСВАМ/ ОБЪРША ЕДИН *някому грубо*

НАШАМАРОСВАМ *разг.* — вж. ОБЪРСВАМ/ ОБЪРША ЕДИН *някому грубо*

НАШАРВАМ — *разг.* вж. СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА *някому*; ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

НАШИБВАМ — вж. СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА *някому*; ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

НАШИРОКО *разг.* — вж. НА ШИРОКА НОГА живея

НАШИШКАВЯВАМ *разг.* — вж. ЗАГЛАЖДАМ/ ЗАГЛАДЯ КОСЪМ‹А›; ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ

НАШЛЯПВАМ *разг.* — вж. СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА *някому*; ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

НЕАКУРАТНО — вж. ПРЕЗ КУП ЗА ГРОШ

НЕБИВАЛИЦИ — вж. ПРИКАЗКИ ОТ 1001 НОЩ

НЕБЛАГОВЪЗПИТАН *книж. остар.* — вж. ЛИПСВАТ МУ ПЪРВИТЕ СЕДЕМ ГОДИНИ

НЕБЛАГОРАЗУМЕН — вж. БЕЗ АКЪЛ ‹В ГЛАВАТА›

НЕБЛАГОРАЗУМНО — вж. С ВСИЧКИЯ СИ АКЪЛ *неодобр.*

НЕБРЕЖНО — вж. ПРЕЗ КУП ЗА ГРОШ; ОТГОРЕ-ОТГОРЕ; ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ РЪЦЕТЕ

НЕВАЖНО — вж. ПРАЗНА РАБОТА (2 знач.)

НЕВЕЖЛИВ — вж. ЛИПСВАТ МУ ПЪРВИТЕ СЕДЕМ ГОДИНИ

НЕВЕРНИК — вж. НЕВЕРНИК ТОМА *книж.*

НЕВЕРОЯТНО — вж. УМЪТ МИ НЕ ГО ПОБИРА

НЕВЗРАЧЕН — вж. НИЩО И НИКАКЪВ

НЕВИНЕН — вж. СВЕТА ВОДА НЕНАПИТА *ирон.*

НЕВМЕНЯЕМ *книж.* — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›; УДАРЕН В ГЛАВАТА

НЕВНИМАТЕЛЕН — вж. УМЪТ МИ НЕ Е В ГЛАВАТА (1 знач.)

НЕВНИМАТЕЛНО — вж. ПРЕЗ КУП ЗА ГРОШ; ОТГОРЕ-ОТГОРЕ

НЕВЪЗДЪРЖАН — вж. НА ТРЪН ЗАДОЕН

НЕВЪЗМОЖНО — вж. ДУМА ДА НЯМА (2 знач.); ВЯТЪР РАБОТА

НЕВЪЗМУТИМ — вж. НЕ МИ МИГА (МИГВА/ МИГНЕ) ОКОТО (1 знач.)

НЕВЪЗМУТИМО — вж. БЕЗ ДА МИ МИГНЕ ОКОТО (1 знач.)

НЕВЪЗПИТАН — вж. ЛИПСВАТ МУ ПЪРВИТЕ СЕДЕМ ГОДИНИ

НЕВЪЗПРИЕМЧИВ — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕГОДЕН —
1. вж. ЗА БОКЛУКА СЪМ; ВЯТЪР МЕ ВЕЕ (1 знач.)
2. вж. НЕ МЕ БИВА ЗА НИЩО; НА ДВЕ МАГАРЕТА СЕНО НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ *пренебр.*

НЕГОДНИК — вж. СУКИН СИН *руг.*

НЕГОДУВАМ — вж. НАДАВАМ/ НАДАМ ВОЙ *срещу някого или нещо книж.*

НЕГОДЯЙ *книж.* — вж. СУКИН СИН *руг.*

НЕДАЛЕКО — вж. НА ДВЕ КРАЧКИ

НЕДАЛЕЧЕ — вж. НА ДВЕ КРАЧКИ

НЕДОБРОКАЧЕСТВЕНО — вж. ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ РЪЦЕТЕ

НЕДОБЪР —
1. вж. НЕ Е ЦВЕТЕ ЗА МИРИСАНЕ
2. вж. ПУКНАТА ПАРÀ НЕ СТРУВАМ

НЕДОВОЛСТВАМ — вж. НАДАВАМ/ НАДАМ ВОЙ *срещу някого или нещо книж.*

НЕДОДЯЛАН — вж. В ГОРАТА РАСЪЛ *пренебр.*

НЕДОИЗКАЗВАМ — вж. ПРЕГЛЪЩАМ СИ/ ПРЕГЛЪТНА СИ ДУМИТЕ

НЕДОИЗКАЗВАМ СЕ — вж. ПРЕГЛЪЩАМ СИ/ ПРЕГЛЪТНА СИ ДУМИТЕ

НЕДОИЗРИЧАМ — вж. ПРЕГЛЪЩАМ СИ/ ПРЕГЛЪТНА СИ ДУМИТЕ

НЕДОИЗРИЧАМ СЕ — вж. ПРЕГЛЪЩАМ СИ/ ПРЕГЛЪТНА СИ ДУМИТЕ

НЕДОЛЮБВАМ — вж. ГЛЕДАМ С ЛОШО ОКО *на някого*

НЕДОСЕТЛИВ — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕДОСТАТЪК — вж. ТРЕСКИ ЗА ДЯЛАНЕ имам

НЕДОСТАТЪЧНО — вж. НИЩО И ПОЛОВИНА (1 знач.)

НЕДОУМЯВАМ — вж. ЧУДЯ СЕ И ‹СЕ› МАЯ (1 и 2 знач.); УМЪТ МИ НЕ ГО ПОБИРА

НЕДОХРАНВАМ СЕ — вж. СТЯГАМ/ СТЕГНА КОЛАНА (1 знач.)

НЕДОЯЖДАМ — вж. СТЯГАМ/ СТЕГНА КОЛАНА (1 знач.)

НЕДОЯЖДАМ СИ — вж. СТЯГАМ/ СТЕГНА КОЛАНА (1 знач.)

НЕДЪГ — вж. ТРЕСКИ ЗА ДЯЛАНЕ имам

НЕЗАБАВНО — вж. НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА); ЗА НУЛА ВРЕМЕ

НЕЗАБЕЛЕЖИТЕЛЕН — вж. НИЩО И НИКАКЪВ

НЕЗАБЕЛЯЗАН — вж. СТОЯ В СЯНКА

НЕЗАСЛУЖЕНО — вж. ЗА НИЩО ‹И НИКАКВО›; ЗА ПРАВА БОГА

НЕЗЛОБИВ — вж. ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ

НЕЗНАЧИМ — вж. НИЩО И НИКАКЪВ

НЕЗНАЧИТЕЛЕН — вж. НИЩО И НИКАКЪВ

НЕЗНАЧИТЕЛНО — вж. НИЩО И ПОЛОВИНА (2 знач.)

НЕЗРЯЛ — *прен.* вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

НЕИЗМЕРИМ — *прен. книж.* вж. НЯМАМ КРАЙ

НЕИЗПОЛЗВАЕМ — вж. ЗА БОКЛУКА СЪМ

НЕИНТЕЛИГЕНТЕН — вж. БЕДЕН ДУХОМ *книж.*

НЕИНФОРМИРАН *книж.* — вж. КАТО ЧЕ (СЯКАШ) СЪМ ПАДНАЛ ОТ МАРС

НЕИСКРЕН — вж. ЕДНО МИ ‹Е› НА ЕЗИКА, ‹А› ДРУГО ‹МИ Е› НА СЪРЦЕТО

НЕКАДЪРЕН —
1. вж. НА ДВЕ МАГАРЕТА СЕНО НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ *пренебр.*
2. вж. НИКАКЪВ МЕ НЯМА (2 знач.)

НЕКАЧЕСТВЕНО — вж. ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ РЪЦЕТЕ

НЕКОНТАКТЕН *разг.* — вж. МЕРЯ ДУМИТЕ СИ НА ГРАМ; ДУМИТЕ МИ С ЧЕНГЕЛ ДА ВАДИШ

НЕКОНЦЕНТРИРАН *книж.* — вж. УМЪТ МИ НЕ Е В ГЛАВАТА (1 знач.)

НЕКРАСИВ — вж. ‹НАГЛЕД› КАТО ТИКВА НА ПЛЕТ *ирон.*

НЕКУЛТУРЕН —
1. вж. БЕДЕН ДУХОМ *книж.*
2. вж. ОТ ГОРАТА СЯКАШ ИДЕ (ИДВА) *пренебр.*

НЕЛЕПИЦИ — вж. ВРЕЛИ-НЕКИПЕЛИ

НЕЛЕПОСТИ — вж. ВРЕЛИ-НЕКИПЕЛИ

НЕЛОВЪК — вж. ВЪРЗАН СЪМ В РЪЦЕТЕ; ИМАМ ДВЕ ЛЕВИ РЪЦЕ

НЕМАРЛИВО — вж. ПРЕЗ КУП ЗА ГРОШ; ОТГОРЕ-ОТГОРЕ; ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ РЪЦЕТЕ

НЕМАРЯ *книж.* — вж. ПЕТ ПАРИ НЕ ДАВАМ *за някого или за нещо*; НЕ МЕ Е ГРИЖА *за някого или за нещо пренебр.*

НЕМЕДЛЕНО *книж. рядко* — вж. НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА); ЗА НУЛА ВРЕМЕ

НЕМЕЯ — вж. ГЪК НЕ КАЗВАМ/ КАЖА (1 и 2 знач.); ЗЪБ НЕ ОБЕЛВАМ/ ОБЕЛЯ

НЕМИРЕН — вж. КРЪВТА МИ ВРИ; СЯКАШ ЧЕ СА ГО ДЪРЖАЛИ НА ВЪЖЕ (2 знач.)

НЕМИСЛИМО — вж. ДУМА ДА НЯМА (2 знач.)

НЕМОДЕРЕН —вж. МИРИШЕ НА НАФТАЛИН

НЕМОЩЕН — вж. ДА ГО ДУХНЕШ, ЩЕ ПАДНЕ; ДУША ЗА ДВЕ ПАРИ НЯМАМ; ЕДВА СЕ ДЪРЖА НА КРАКАТА СИ

НЕНАВИЖДАМ — вж. ИМАМ ЗЪБ *на някого*; ГЛЕДАМ НАКРИВО *някого*; В (С) ‹ЕДНА› КАПКА ВОДА БИХ УДАВИЛ *някого*

НЕНАВИЖДАН — вж. ‹КАТО (СЯКАШ)› ТРЪН СЪМ В ОЧИТЕ *на някого*

НЕНАДЕЕН — вж. ПАДАМ/ ПАДНА КАТО ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

НЕНАДЕЙНО — вж. ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

НЕНАДМИНАТ — вж. НЯМАМ РАВЕН НА СЕБЕ СИ

НЕНОРМАЛЕН — вж. УДАРЕН В ГЛАВАТА; НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›; ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ; ХЛОПА МИ ДЪСКАТА

НЕОБИГРАН — вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

НЕОБЛЕЧЕН — вж. КАКТО ГО МАЙКА РОДИЛА; В (ПО) АДАМОВО ОБЛЕКЛО *шег.*

НЕОБЩИТЕЛЕН — вж. ДУМИТЕ МИ С ЧЕНГЕЛ ДА ВАДИШ; МЕРЯ ДУМИТЕ СИ НА ГРАМ

НЕОПЕТНЕН — вж. СВЕТА ВОДА НЕНАПИТА *ирон.*

НЕОПИТЕН — вж. ИМАМ ‹ОЩЕ› ЖЪЛТО ОКОЛО (НА, КРАЙ, ПО) УСТАТА ‹СИ›

НЕО̀ПРАВЕН *разг.* — вж. ХВЪРЧА В (ИЗ) ОБЛАЦИТЕ *книж.* (3 знач.)

НЕОПРАВЕНО — вж. НА ВИЛИ И МОГИЛИ

НЕОПРЕДЕЛЕН — вж. НИ‹ТО› РИБА, НИ‹ТО› РАК

НЕОПРОВЕРЖИМО — вж. НЕ ЩЕ ‹И (НИ)› ДУМА; КАТО БЯЛ ДЕН ясно е

НЕОРИЕНТИРАН — вж. КАТО ЧЕ (СЯКАШ) СЪМ ПАДНАЛ ОТ МАРС

НЕОСВЕДОМЕН — вж. КАТО ЧЕ (СЯКАШ) СЪМ ПАДНАЛ ОТ МАРС

НЕОСНОВАТЕЛНО — вж. ЗА НИЩО ‹И НИКАКВО›

НЕОСПОРИМО — вж. НЕ ЩЕ ‹И (НИ)› ДУМА; КАТО БЯЛ ДЕН ясно е

НЕОТЛОЖНО — вж. НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА)

НЕОТСКОРО — вж. ОТ НЕЗАПОМНЕНИ ВРЕМЕНА

НЕОТСТЪПЧИВ — вж. ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА

НЕОХОТНО — вж. ОТ НЕМАЙКЪДЕ; БЕЗ СЪРЦЕ; ЩА, НЕ ЩА

НЕОЧАКВАН — вж. ПАДАМ/ ПАДНА КАТО ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

НЕОЧАКВАНО — вж. ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

НЕПОВРАТЛИВ *нар.* — вж. ТЕЖКА ГЕМИЯ

НЕПОВТОРИМ — вж. НЯМАМ РАВЕН НА СЕБЕ СИ

НЕПОДГОТВЕН — вж. ПО ЧЕХЛИ сварвам, заварвам *някого*

НЕПОДРАЖАЕМ — вж. НЯМАМ РАВЕН НА СЕБЕ СИ

НЕПОДРЕДЕНО — вж. НА ВИЛИ И МОГИЛИ

НЕПОДХОДЯЩО — вж. НИ В КЛИН, НИ В РЪКАВ

НЕПОКВАРЕН — вж. СВЕТА ВОДА НЕНАПИТА *ирон.*

НЕПОРОЧЕН — вж. СВЕТА ВОДА НЕНАПИТА *ирон.*

НЕПОСЛУШЕН — вж. СЯКАШ ЧЕ СА ГО ДЪРЖАЛИ НА ВЪЖЕ (2 знач.)

НЕПОХВАТЕН — вж. ВЪРЗАН СЪМ В РЪЦЕТЕ; ИМАМ ДВЕ ЛЕВИ РЪЦЕ; ПРЕЧАТ МИ И ДВЕТЕ РЪЦЕ

НЕПОЧТЕН — вж. НЕ МИ Е ЧИСТА РАБОТАТА

НЕПРАКТИЧЕН — вж. ХВЪРЧА В (ИЗ) ОБЛАЦИТЕ *книж.* (3 знач.)

НЕПРЕДВИДЕНО — вж. ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

НЕПРЕКЪСНАТО — вж. НА ВСЯКА КРАЧКА (2 знач.)

НЕПРЕМЕННО — вж. НА ВСЯКА ЦЕНА; АКО ЩЕ ‹И› ЗЕМЯТА НАОПАКИ ДА СЕ ОБЪРНЕ (1 знач.)

НЕПРЕСТАННО — вж. НА ВСЯКА КРАЧКА (2 знач.)

НЕПРЕСТОРЕН — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (1 знач.)

НЕПРЕСТОРЕНО — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (2 знач.)

НЕПРЕЦИЗНО *книж.* — вж. ПРЕЗ КУП ЗА ГРОШ; ДЖАСТА-ПРАСТА

НЕПРИГОДЕН *книж.* —
1. вж. НЕ МЕ БИВА ЗА НИЩО
2. вж ВЯТЪР МЕ ВЕЕ (1 знач.); ЗА БОКЛУКА СЪМ

НЕПРИКАЗЛИВ — вж. ДУМИТЕ МИ С ЧЕНГЕЛ ДА ВАДИШ; МЕРЯ ДУМИТЕ СИ НА ГРАМ

НЕПРИЯТЕН — вж. ‹КАТО (СЯКАШ)› ТРЪН СЪМ В ОЧИТЕ *на някого*

НЕПРОДЪЛЖИТЕЛНО — вж. ДЕН ДО ПЛАДНЕ

НЕРАЗБРАН *разг.* — вж. НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА; НЕ РАЗБИРАМ ОТ ДУМА; ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА

НЕРАЗГОВОРЛИВ — вж. ДУМИТЕ МИ С ЧЕНГЕЛ ДА ВАДИШ; МЕРЯ ДУМИТЕ СИ НА ГРАМ

НЕРАЗГОВОРЧИВ — вж. ДУМИТЕ МИ С ЧЕНГЕЛ ДА ВАДИШ; МЕРЯ ДУМИТЕ СИ НА ГРАМ

НЕРАЗДЀЛЕН — вж. КАТО СИАМСКИ БЛИЗНАЦИ

НЕРАЗЛЪЧЕН — вж. КАТО СИАМСКИ БЛИЗНАЦИ

НЕРАЗПОЛОЖЕН — вж. НЕ СЪМ НА СЕБЕ СИ (1 знач.); СКЪРШЕН МИ Е КЕФЪТ

НЕРАЗУМЕН — вж. БЕЗ АКЪЛ ‹В ГЛАВАТА›

НЕРАЗУМНО — вж. С ВСИЧКИЯ СИ АКЪЛ *неодобр.*

НЕРВЕН —
1. вж. НА ТРЪН ЗАДОЕН; НЕ СЪМ НА СЕБЕ СИ (1 знач.)
2. вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ; НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ; НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (1 знач.); СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ

НЕРВИРАМ — вж. КЪСАМ НЕРВИТЕ *на някого*; ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА *някого*

НЕРВИРАМ СЕ — вж. КЪСАМ СИ НЕРВИТЕ; ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ

НЕРВИРАН — вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ

НЕРВОЗЕН *ирон.* — вж. НА ТРЪН ЗАДОЕН; НЕ СЪМ НА СЕБЕ СИ (1 знач.)

НЕРЕАЛНО — вж. ВЯТЪР РАБОТА

НЕРЕДОВЕН — *разг.* вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

НЕРЕШИТЕЛЕН — вж. ПЛАША СЕ ‹И› ОТ СЯНКАТА СИ

НЕСГОВОРЛИВ *рядко* — вж. ОСТЪР КАМЪК; НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА

НЕСГОВОРЧИВ — вж. ОСТЪР КАМЪК; НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА

НЕСЕРИОЗЕН — вж. ВЯТЪР МЕ ВЕЕ (2 знач.)

НЕСЕРИОЗНО — вж. ПРАЗНА РАБОТА (1 и 2 знач.)

НЕСИСТЕМНО — вж. ЕДНО ЗА ГЛАВА‹ТА›, ДРУГО ЗА КРАКА‹ТА›; КАКТО МИ ДОЙДЕ

НЕСКОПОСАНО *разг.* — вж. ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ РЪЦЕТЕ

НЕСКРОМЕН — вж. С ДЕБЕЛИ ОЧИ СЪМ

НЕСЛОВООХОТЛИВ *книж.* — вж. МЕРЯ ДУМИТЕ СИ НА ГРАМ; ДУМИТЕ МИ С ЧЕНГЕЛ ДА ВАДИШ

НЕСМЕЛ — вж. ПЛАША СЕ ‹И› ОТ СЯНКАТА СИ; ИМАМ ЗАЕШКО СЪРЦЕ

НЕСМУТИМ — вж. НЕ МИ МИГА (МИГВА/ МИГНЕ) ОКОТО (1 знач.)

НЕСМУТИМО — вж. БЕЗ ДА МИ МИГНЕ ОКОТО (1 знач.)

НЕСПОКОЕН —
1. вж. СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ; НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (1 знач.); СЪС СВИТО СЪРЦЕ
2. вж. КРЪВТА МИ ВРИ; НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (2 знач.)

НЕСПОКОЙНО — вж. СЪС СВИТО СЪРЦЕ

НЕСПОСОБЕН —
1. вж. НЕ МЕ БИВА ЗА НИЩО; НА ДВЕ МАГАРЕТА СЕНО НЕ МОГА ДА РАЗДЕЛЯ *пренебр.*
2. вж. НИКАКЪВ МЕ НЯМА (2 знач.);

НЕСПРАВЕДЛИВО — вж. ЗА ПРАВА БОГА; ЗА НИЩО ‹И НИКАКВО›

НЕСПРЕТНАТ *разг.* — вж. ГРАД ГО БИЛ *пренебр.*

НЕСРАВНИМ — вж. НЯМАМ РАВЕН НА СЕБЕ СИ

НЕСРЕТА *книж.* — вж. УДАР НА СЪДБАТА *книж.*

НЕСРЕТЕН *книж.* — вж. РОДЕН НА ЧЕРЕН ПЕТЪК

НЕСРЕТНИК *книж.* — вж. С ЧЕРЕН ПОВОЙ МЕ Е ПОВИЛА МАЙКА МИ; ВЪРВИ МИ КАТО НА МАРКО ТОТЕВ *ирон.*

НЕСРЪЧЕН — вж. ВЪРЗАН СЪМ В РЪЦЕТЕ; ИМАМ ДВЕ ЛЕВИ РЪЦЕ; ПРЕЧАТ МИ И ДВЕТЕ РЪЦЕ

НЕСТАБИЛЕН — вж. КРЕПЯ СЕ НА МАГИЯ *ирон.*

НЕСТАРАТЕЛНО — вж. ПРЕЗ КУП ЗА ГРОШ; ОТГОРЕ-ОТГОРЕ

НЕСХВАТЛИВ — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕСЪВРЕМЕНЕН — вж. МИРИШЕ НА НАФТАЛИН

НЕСЪВЪРШЕНСТВО *книж.* — вж. ТРЕСКИ ЗА ДЯЛАНЕ имам

НЕСЪМНЕНО — вж. КАТО БЯЛ ДЕН ясно е; НЕ ЩЕ ‹И (НИ)› ДУМА

НЕСЪОБРАЗИТЕЛЕН — вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

НЕСЪСРЕДОТОЧЕН — вж. УМЪТ МИ НЕ Е В ГЛАВАТА (1 знач.)

НЕСЪСТОЯТЕЛЕН *книж.* — вж. БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ; ГОЛ И БОС; КАТО ЦЪРКОВНА МИШКА СЪМ БЕДЕН; ПАРА̀ТА С КУРШУМ БИЯ

НЕСЪЩЕСТВЕНО — вж. ПРАЗНА РАБОТА (2 знач.)

НЕТЪРПЕЛИВ — вж. НЕ МИ ТРАЕ СЪРЦЕ‹ТО›; КАТО ЧЕ НА ВЪЖЕ ДЪРЖАН

НЕУГЛЕДЕН — вж. ГРАД ГО БИЛ *пренебр.*

НЕУГОДЕН — вж. ‹КАТО (СЯКАШ)› ТРЪН СЪМ В ОЧИТЕ *на някого*

НЕУДАЧНИК — вж. С ЧЕРЕН ПОВОЙ МЕ Е ПОВИЛА МАЙКА МИ; ВЪРВИ МИ КАТО НА МАРКО ТОТЕВ *ирон.*

НЕУДАЧНО *книж.* — вж. НИ В КЛИН, НИ В РЪКАВ

НЕУДОБЕН — вж. ‹КАТО (СЯКАШ)› ТРЪН СЪМ В ОЧИТЕ *на някого*

НЕУМЕЛ — вж. ВЪРЗАН СЪМ В РЪЦЕТЕ

НЕУМЕСТНО — вж. НИ В КЛИН, НИ В РЪКАВ

НЕУМОРЕН — вж. НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (2 знач.)

НЕУМОРИМ — вж. НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (2 знач.)

НЕУСТАНОВЕН — вж. НИ‹ТО› РИБА, НИ‹ТО› РАК

НЕУСТОЙЧИВ — вж. КРЕПЯ СЕ НА МАГИЯ *ирон.*

НЕУЧТИВ — вж. ЛИПСВАТ МУ ПЪРВИТЕ СЕДЕМ ГОДИНИ

НЕХАЙНО — вж. ПРЕЗ КУП ЗА ГРОШ; ОТГОРЕ-ОТГОРЕ; ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ РЪЦЕТЕ

НЕХАЯ — вж. ПЕТ ПАРИ НЕ ДАВАМ *за някого или за нещо*; НЕ МЕ Е ГРИЖА *за някого или* за *нещо пренебр.*

НЕЦИВИЛИЗОВАН *книж.* — вж. ОТ ГОРАТА СЯКАШ ИДЕ (ИДВА) *пренебр.*

НЕЧЕСТЕН — вж. НЕ МИ Е ЧИСТА РАБОТАТА

НЕЧУВСТВИТЕЛЕН — вж. С ДЕБЕЛА КОЖА СЪМ

НЕЩАСТЕН — вж. РОДЕН НА ЧЕРЕН ПЕТЪК

НЕЩАСТИЕ — вж. УДАР НА СЪДБАТА *книж.*

НЕЩАСТНИК — вж. С ЧЕРЕН ПОВОЙ МЕ Е ПОВИЛА МАЙКА МИ; ВЪРВИ МИ КАТО НА МАРКО ТОТЕВ *ирон.*

НИВГА *нар. поет.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*; ДОГОДИНА ПО ТОВА ВРЕМЕ *ирон.*; ЗА НИЩО НА СВЕТА; АКО ЩЕ ‹И› ЗЕМЯТА НАОПАКИ ДА СЕ ОБЪРНЕ (2 знач.)

НИКАК — вж. НИ‹ТО› НА ЙОТА; ЗА ПЕТ ПАРИ

НИКАКВЕЦ *разг. пренебр.* — вж. КРЪГЛА НУЛА *пренебр.*

НИКОГА — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*; ДОГОДИНА ПО ТОВА ВРЕМЕ *ирон.*; ЗА НИЩО НА СВЕТА; АКО ЩЕ ‹И› ЗЕМЯТА НАОПАКИ ДА СЕ ОБЪРНЕ (2 знач.)

НИКОГАЖ *нар.* — вж. НА КУКОВО ЛЯТО *ирон.*; ДОГОДИНА ПО ТОВА ВРЕМЕ *ирон.*; ЗА НИЩО НА СВЕТА; АКО ЩЕ ‹И› ЗЕМЯТА НАОПАКИ ДА СЕ ОБЪРНЕ (2 знач.)

НИМА — вж. ИМА СИ ХАС (1 знач.)

НИЩ *старин.* — вж. ГОЛ И БОС; КАТО ЦЪРКОВНА МИШКА СЪМ БЕДЕН; БЕЗ ПУКНАТА ПАРА̀ СЪМ; ПАРА̀ТА С КУРШУМ БИЯ

НИЩО —
1. *пренебр.* вж. КРЪГЛА НУЛА *пренебр.*
2. вж. ГОЛЯМА РАБОТА *пренебр.*; ЧУДО ГОЛЯМО ‹СТАНАЛО› *пренебр.*

НИЩОЖЕН — вж. НИЩО И НИКАКЪВ

НИЩОЖЕСТВО *пренебр.* — вж. КРЪГЛА НУЛА *пренебр.*

НИЩОЖНО — вж. ЕДНО НИЩО (1 знач.)

НОРМАЛИЗИРАМ СЕ — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В РЕЛСИ‹ТЕ›

НРАВИ МИ СЕ — вж. ЛЯГА МИ/ ЛЕГНЕ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› *някой или нещо* (1 и 2 знач.); ХВАЩА МИ/ ХВАНЕ МИ ОКОТО *някой или нещо*

НРАВЯ СЕ — вж. ХВАЩАМ ОКО‹ТО› (ОЧИ‹ТЕ›) *на някого*

НУЛА — *прен. пренебр.* вж. КРЪГЛА НУЛА *пренебр.*

НЯВГА *нар.* — вж. ЕДНО ВРЕМЕ

НЯКОГА — вж. ЕДНО ВРЕМЕ

НЯКОГАШ *нар.* — вж. ЕДНО ВРЕМЕ

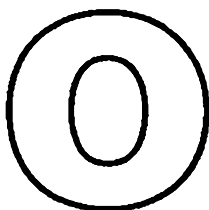

О

ОАЗИС — *прен.* вж. ОБЕТОВАНА ЗЕМЯ *книж.*

ОБАЖДАМ СЕ — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› (1 знач.)

ОБАЙВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА СЪРЦЕТО *на някого*; ГРАБВАМ/ ГРАБНА СЪРЦЕТО *на някого* (1 и 2 знач.)

ОБВИНЕНИЕ — вж. УДАР ПОД КРЪСТА

ОБВИНЯВАМ — вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВИНАТА *върху (на) някого*; СИПЯ ОГЪН И ЖУПЕЛ *срещу (върху) някого*

ОБГРИЖВАМ — вж. НОСЯ НА РЪЦЕ *някого*

ОБЕДНЯВАМ — вж. СТИГАМ/ СТИГНА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ГОЛИ РЪЦЕ

ОБЕЗАТЕЛНО — вж. НА ВСЯКА ЦЕНА; АКО ЩЕ ‹И› ЗЕМЯТА НАОПАКИ ДА СЕ ОБЪРНЕ (1 знач.)

ОБЕЗВЕРЕН — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

ОБЕЗВЕРЯВАМ — вж. ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА КРИЛАТА *на някого*

ОБЕЗВЕРЯВАМ СЕ — вж. ПАДАМ/ ПАДНА ДУХОМ *книж.*

ОБЕЗКРИЛЯВАМ *книж.* — вж. ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА КРИЛАТА *на някого*

ОБЕЗКУРАЖАВАМ — вж. ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА КРИЛАТА *на някого*; ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ ‹КАТО› СЪС СТУДЕН ДУШ *някого*

ОБЕЗКУРАЖАВАМ СЕ — вж. ОБЕСВАМ/ ОБЕСЯ НОС; ПАДАМ/ ПАДНА ДУХОМ *книж.*

ОБЕЗКУРАЖЕН — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

ОБЕЗНАДЕЖДАВАМ — вж. ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА КРИЛАТА *на някого*; ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ ‹КАТО› СЪС СТУДЕН ДУШ *някого*

ОБЕЗНАДЕЖДАВАМ СЕ — вж. ПАДАМ/ ПАДНА ДУХОМ *книж.*

ОБЕЗНАДЕЖДЕН — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

ОБЕЗПОКОЕН — вж. СЪС СВИТО СЪРЦЕ

ОБЕЗПОКОЯВАМ — вж. НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА МИРА *някого*

ОБЕЗПОКОЯВАМ СЕ — вж. СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО

ОБЕЗСИЛВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО *на някого* (2 знач.)

ОБЕЗСИЛВАМ СЕ — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ ДУША

ОБЕЗСИЛЕН — вж. ДУША ЗА ДВЕ ПАРИ НЯМАМ

ОБЕЗСЪРЧАВАМ — вж. ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА КРИЛАТА *на някого*; ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ ‹КАТО› СЪС СТУДЕН ДУШ *някого*

ОБЕЗСЪРЧАВАМ СЕ — вж. ОБЕСВАМ/ ОБЕСЯ НОС; ПАДАМ/ ПАДНА ДУХОМ *книж.*

ОБЕЗСЪРЧЕН — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

ОБЕЗУМЯВАМ — вж. ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА (1 знач.); МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ОБЕЗУМЯЛ — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

ОБЕЗФОРМЯВАМ СЕ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА ПИТА

ОБЕЗЧЕСТЯВАМ — *остар.* вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СЯНКА *върху (на) някого или нещо*

ОБЕКТИВЕН — вж. МЕРЯ С ЕДИН ‹И СЪЩ› АРШИН

ОБЕСВАМ — вж. ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ) / ОКАЧА ‹НА› ВЪЖЕТО *някого*

ОБЕСВАМ СЕ — вж. НАХЛУЗВАМ СИ/ НАХЛУЗЯ СИ ВЪЖЕТО НА ШИЯТА (1 знач.)

ОБЗИРАМ *поет.*— вж. ОЧИТЕ МИ ИГРАЯТ НА ВСИЧКИ СТРАНИ

ОБЗЪРВАМ *поет.*— вж. ОЧИТЕ МИ ИГРАЯТ НА ВСИЧКИ СТРАНИ

ОБИГРАН — вж. СТАРА КРИМКА СЪМ; НЕ СЪМ ВЧЕРАШЕН; ВРЯЛ И КИПЯЛ СЪМ *в нещо*

ОБИЖДАМ — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*; БЪРКАМ (БРЪКВАМ/ БРЪКНА) С ПРЪСТ В РАНАТА *на някого*; НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ ПО МАЗОЛА *някого*

ОБИЖДАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НАВЪТРЕ *нещо*

ОБИКВАМ — вж. ЛЯГА МИ/ ЛЕГНЕ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› *някой или нещо* (1 и 2 знач.); ГЛЪТВАМ/ ГЛЪТНА ВЪДИЦАТА (1 знач.)

ОБИЛИЕ — вж. ‹И› ОТ ПИЛЕ МЛЯКО

ОБИЛНО — вж. КОЛКОТО ИСКАШ (1 знач.)

ОБИРАМ — вж. БЪРКАМ В КЮПА

ОБИЧАМ —
1. вж. ЛЕЖИ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› *някой* (2 знач.)
2. вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ МЕРАК *на нещо или на някого*

ОБЛЕКЧАВАМ СЕ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ ‹ВОДЕНИЧЕН› КАМЪК ОТ ГЪРБА МИ

ОБЛИЧАМ — вж. ТУРЯМ/ ТУРЯ (ТУРВАМ/ ТУРНА) НА ГЪРБА СИ *нещо* (1 знач.)

ОБЛЯГАМ СЕ — *прен.* вж. ЛЕЖА НА ТОВА УХО (УШЕНЦЕ); ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ОЧИТЕ СИ *към някого*

ОБМИСЛЯМ — вж. ПРЕХВЪРЛЯМ/ ПРЕХВЪРЛЯ ПРЕЗ УМА СИ *нещо* (1 знач.)

ОБНАДЕЖДАВАМ СЕ — вж. ДОБИВАМ/ ДОБИЯ КРИЛА *книж.*

ОБНАРОДВАМ — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА БЯЛ СВЯТ *нещо* (2 знач.)

ОБОГАТЯВАМ — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ДЖОБА *на някого*; ПЪЛНЯ ГУШАТА *на някого*

ОБОГАТЯВАМ СЕ — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗЛАТНИЯ ДЯВОЛ ЗА ОПАШКАТА; НАПЪЛВАМ СИ/ НАПЪЛНЯ СИ ДЖОБА (ДЖОБОВЕТЕ) ‹С ПАРИ›

ОБОСЯВАМ — *прен.* вж. СТИГАМ/ СТИГНА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА

ОБРАЗОВАМ — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ОЧИТЕ *на някого* (1 знач.)

ОБРЕМЕНЯВАМ — вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ *на някого нещо*; СЛАГАМ/ СЛОЖА ВОДЕНИЧЕН КАМЪК НА ШИЯТА *на някого*

ОБРЕМЕНЯВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЯ НА ГЛАВАТА *с някого или с нещо*

ОБРУГАВАМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо*

ОБРУСЕН *диал.* — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

ОБРЪЩАМ — *разг.* вж. НА ЧЕРНОТО КАЗВАМ БЯЛО

ОБСЕБВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РЪКА *на нещо*

ОБСТОЙНО — вж. НАДЪЛГО И НАШИРОКО

ОБСТОЯТЕЛСТВЕНО *книж.* — вж. НАДЪЛГО И НАШИРОКО

ОБСЪЖДАМ — вж. ПРЕХВЪРЛЯМ/ ПРЕХВЪРЛЯ ПРЕЗ УМА СИ *нещо* (1 знач.)

ОБУЗДАВАМ —
1. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ЮЗДА *на някого или на нещо* (1 знач.)
2. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА СПИРАЧКА *някому или на нещо*

ОБУЛЧВАМ *нар. шег.* — вж. ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПОД ВЕНЧИЛО *някого*

ОБУЛЧВАМ СЕ *нар. шег.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ПОД ВЕНЧИЛО

ОБШИРЕН — вж. КОН ДА РАЗИГРАВАШ *в нещо или някъде*

О

ОБШИРНО — вж. НАДЪЛГО И НАШИРОКО

ОБЩО — вж. РЪКА ЗА РЪКА

ОБЩОИЗВЕСТЕН — вж. ЗНАЯТ МЕ И КУЧЕТАТА

ОБЩОПОЗНАТ — вж. ЗНАЯТ МЕ И КУЧЕТАТА

ОБЪРКВАМ СЕ —
1. вж. ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ПУСУЛАТА (1 и 2 знач.); ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА; ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА (1 знач.)
2. вж. ЗАБЪРКВАМ СЕ/ ЗАБЪРКАМ СЕ В *някаква* КАША

ОБЯВЯВАМ — вж. БИЯ БАРАБАН‹А›

ОВАЙКВАМ СЕ *нар.* — вж. КЪРША РЪЦЕ

ОВЕХТЯЛ — вж. ВЗЕЛ-ДАЛ СЪМ (2 знач.)

ОВРЕМЕ *нар.* — вж. С ВРЕМЕТО СИ

ОВЧЕДУШЕН *неодобр.* — вж. КАТО МУШИЦА (МУХА) кротък

ОГЛАВЯВАМ *книж.* — вж. ВОДЯ ХОРОТО; ДЪРЖА КОРМИЛОТО *на нещо книж.*

ОГЛАДНЯВАМ — вж. СТОМАХЪТ МИ СВИРИ РАМАЗАН

ОГЛАСЯВАМ *книж.* — вж. БИЯ БАРАБАН‹А›

ОГЛЕЖДАМ —
1. вж. ИЗМЕРВАМ/ ИЗМЕРЯ С ОЧИ *някого*
2. вж. ОЧИТЕ МИ ИГРАЯТ НА ВСИЧКИ СТРАНИ

ОГЛУПЯЛ — вж. КУКУВИЦА МИ Е ИЗПИЛА УМА

ОГЛУШАВАМ — вж. СПУКВАМ/ СПУКАМ ТЪПАНЧЕТАТА ‹НА УШИТЕ› *на някого* (1 и 2 знач.)

ОГОЛЯВАМ — вж. СТИГАМ/ СТИГНА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ГОЛИ РЪЦЕ

ОГОРЧАВАМ — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*

ОГОРЧАВАМ СЕ — вж. ЗАСЯДА МИ/ ЗАСЕДНЕ МИ БУЦА (БУЧКА) НА (В) ГЪРЛОТО; ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НАВЪТРЕ *нещо*

ОГРАБВАМ — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА ‹И› РИЗАТА ОТ ГЪРБА *на някого*

ОГРАНИЧАВАМ — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА РЪЦЕТЕ *на някого*

ОГРАНИЧЕН — *прен.* вж. НЕ ВИЖДАМ ПО-ДАЛЕЧ‹Е› ОТ НОСА СИ; БЕДЕН ДУХОМ *книж.*

ОГРЯВА МЕ *разг.* — вж. ПРОРАБОТВА МИ/ ПРОРАБОТИ МИ КЪСМЕТЪТ

ОГЪВАМ СЕ — *прен.* вж. ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ ФРОНТА; БИЯ ОТБОЙ

ОДМА *диал.* — вж. НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА)

ОДРЕМАН *разг.* — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

ОДРЕМВАМ СЕ *разг.* — вж. КЛЮМВАМ/ КЛЮМНА ГЛАВА

ОДРЪНКВАМ — *прен. разг.* вж. ЯМ ПАРЦАЛИТЕ *на някого*; ПУСКАМ/ ПУСНА ПРИКАЗКА (ПРИКАЗКИ) *за някого*

ОДУМВАМ — вж. ЯМ ПАРЦАЛИТЕ *на някого*; ПУСКАМ/ ПУСНА ПРИКАЗКА (ПРИКАЗКИ) *за някого*

ОДУМКИ *нар.* — вж. РЕКЛИ И КАЗАЛИ

ОДУМНИК *нар.* — вж. ЗЛИ‹ТЕ› ЕЗИЦИ

ОДЪРТЯВАМ *нар.* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ГОДИНИ

ОДЪРТЯЛ *нар.* — вж. ВЗЕЛ-ДАЛ СЪМ (1 знач.)

ОЖАДНЯВАМ — вж. ПРЕСЪХВА МИ/ ПРЕСЪХНЕ МИ ГЪРЛОТО

ОЖАЛВАМ *разг.* — вж. БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого, за нещо*

ОЖЕНВАМ — вж. ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПОД ВЕНЧИЛО *някого*

ОЖЕНВАМ СЕ — вж. МИНАВАМ/ МИНА ПОД ВЕНЧИЛО

ОЖИВЯВАМ — вж. ОТЪРВАВАМ‹СИ›/ ОТЪРВА ‹СИ› КОЖАТА; ПРЕСКАЧАМ/ ПРЕСКОЧА ТРАПА

ОЗАДАЧАВАМ СЕ — вж. УМЪТ МИ НЕ ГО ПОБИРА

ОЗАПТЯВАМ *разг.* —
1. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ЮЗДА *на някого или на нещо* (1 знач.)
2. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА СПИРАЧКА *някому или на нещо*

ОЗАПТЯВАМ СЕ *разг.* — вж. СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ; СВИВАМ ‹СИ›/ СВИЯ ‹СИ› ОПАШКА‹ТА›

ОЗДРАВЯВАМ — вж. СТАВАМ/ СТАНА ОТ ЛЕГЛО‹ТО›; ВДИГАМ СЕ/ ВДИГНА СЕ НА КРАКА‹ТА СИ›

ОЗЛОБЯВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ОКО (ОЧИ) *някого*

ОЗЪБВАМ СЕ — вж. СКРЪЦВАМ/ СКРЪЦНА СЪС ЗЪБИ *на някого*

ОКАЙВАМ — вж. БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого, за нещо*

ОКАЙВАМ СЕ — вж. ОПЛАКВАМ СИ ДНИТЕ ‹И ГОДИНИТЕ›; КЪРША РЪЦЕ

ОКАЛВАМ — *прен.* вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо*

ОКЕПАЗЯВАМ *простонар.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СЯНКА *върху (на) някого*; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЗА СМЯХ ‹И НА ГАРГИТЕ› *някого*

ОКЕПАЗЯВАМ СЕ *простонар.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА›

ОКЛЕВЕТЯВАМ — вж. СКРОЯВАМ/ СКРОЯ КЮЛЯФ *някому*

ОКЛЬОЩАВЯВАМ *разг.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

ОКЛЬОЩАВЯЛ *разг.* — вж. КАТО ВЕЙКА слаб; ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ

ОКЛЮМАЛ — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

ОКЛЮМАН — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

ОКЛЮМВАМ — вж. ОБЕСВАМ/ ОБЕСЯ НОС

ОКОПИТВАМ СЕ — вж. ИДВАМ (ДОЙДА) НА СЕБЕ СИ (1 и 2 знач.)

ОКОШАРВАМ *разг.* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ЗАД РЕШЕТКИТЕ *някого*; ПРИБИРАМ/ ПРИБЕРА НА ТОПЛО *някого*

ОКРИВЯВАМ *нар.* — вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВИНАТА *върху (на) някого*; СЛАГАМ/ СЛОЖА НА МУШКА‹ТА› *някого*

ОКРИЛЯВАМ СЕ — вж. ДОБИВАМ/ ДОБИЯ КРИЛА *книж.*

ОКУМВАМ СЕ *разг.* — вж. КЛЮМВАМ/ КЛЮМНА ГЛАВА

ОКУРАЖАВАМ СЕ —
1. вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ СЪРЦЕ
2. вж. ДОБИВАМ/ ДОБИЯ КРИЛА *книж.*

ОЛАПВАМ *разг.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.)

ОЛЕКВА МИ — вж. ПАДА/ ПАДНЕ ‹ВОДЕНИЧЕН› КАМЪК ОТ ГЪРБА МИ; ОЛЕКВА МИ/ ОЛЕКНЕ МИ НА ДУШАТА

ОМАГЬОСВАМ — *прен.* вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА СЪРЦЕТО *на някого*; ГРАБВАМ/ ГРАБНА СЪРЦЕТО *на някого* (1 и 2 знач.)

ОМАЙВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА СЪРЦЕТО *на някого*; ГРАБВАМ/ ГРАБНА СЪРЦЕТО *на някого* (1 и 2 знач.)

ОМАЙВАМ СЕ — вж. ЗАВИВА МИ СЕ/ ЗАВИЕ МИ СЕ ГЛАВАТА (3 знач.)

ОМАЛОМОЩАВАМ *книж.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО *на някого* (2 знач.)

ОМАЛОМОЩАВАМ СЕ *книж.* — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ ДУША

ОМАЛОМОЩЕН *книж.* — вж. ЕДВА ДУША НОСЯ

ОМАСКАРЯВАМ *простонар.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЗА СМЯХ ‹И НА ГАРГИТЕ› *някого*; ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СЯНКА *върху (на) някого или нещо*

ОМАСКАРЯВАМ СЕ *простонар.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА›

ОМАХВАМ *разг.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.)

ОМЕКВАМ — *прен.* вж. БИЯ ОТБОЙ

ОМИТАЙ СЕ *разг. грубо* — вж. ПРАВ ТИ ПЪТ *пренебр.*; ВЪРВИ ПО ДЯВОЛИТЕ *пренебр.*

ОМИТАМ — *разг.* вж. УДРЯМ/УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.)

ОМИТАМ СЕ *разг. грубо* — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ; ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ОЧИТЕ

ОМРАЗЕН — вж. ‹КАТО (СЯКАШ)› ТРЪН СЪМ В ОЧИТЕ *на някого*

ОМРЪЗВА МИ — вж. ИДВА МИ ДО

ГУША *от някого или от нещо*; СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ ДО ЗЪБИ

ОМЪЖВАМ — вж. ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПОД ВЕНЧИЛО *някого*

ОМЪЖВАМ СЕ — вж. МИНАВАМ/ МИНА ПОД ВЕНЧИЛО

ОМЪРСЯВАМ — *прен.* вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СЯНКА *върху (на) някого или нещо*

ОМЪРШАВЯВАМ — вж. СТАВАМ/ СТАНА́ НА (КАТО) ВЕЙКА

ОМЪРШАВЯЛ — вж. КАТО ВЕЙКА слаб; ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ

ОНЕВИНЯВАМ *книж.* — вж. УМИВАМ/ УМИЯ ЛИЦЕТО *на някого*

ОНЕМЯВАМ — вж. ГЛЪТВАМ СИ/ ГЛЪТНА СИ ЕЗИКА (1 знач.); ЕЗИКЪТ МИ СЕ ВРЪЗВА/ ВЪРЖЕ; ИЗГУБВАМ/ ИЗГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА (1 знач.)

ОПАК — *разг.* вж. НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА; НЕ ВЗЕМАМ ОТ ДУМА

ОПАНДИЗВАМ *жарг.* — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ ЗАД РЕШЕТКИТЕ *някого*; ПРИБИРАМ/ ПРИБЕРА НА ТОПЛО *някого*

ОПАПВАМ *разг.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.)

ОПАРВАМ СЕ — *прен. разг.* вж. ГАЗИ МЕ МЕЧКА‹ТА›; СЪРБАЛ СЪМ ПОПАРАТА *на някого*

ОПАРИЧВАМ *разг.* — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ДЖОБА *на някого*; ПЪЛНЯ ГУШАТА *на някого*

ОПАРИЧВАМ СЕ *разг.* — вж. ПИПВАМ/ ПИПНА ПАРА̀ТА; ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗЛАТНИЯ ДЯВОЛ ЗА ОПАШКАТА

ОПЕРДАШВАМ *разг.* — вж. ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

ОПЀРЕН *разг.* — вж. НАПЕРЕН КАТО ПЕТЕЛ

ОПЕТНЯВАМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо*

ОПЕТНЯВАМ СЕ — вж. СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА›

ОПЕЧАЛЯВАМ — вж. РАЗКЪСВАМ/ РАЗКЪСАМ СЪРЦЕТО *на някого*

ОПЕЧАЛЯВАМ СЕ — вж. РАЗКЪСВА МИ СЕ/ РАЗКЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

ОПИВАМ — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ В ГЛАВАТА

ОПИВАМ СЕ —
1. вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ГЛАВАТА
2. вж. ЗАВИВА МИ СЕ/ ЗАВИЕ МИ СЕ ГЛАВАТА (3 знач.)

ОПИТВАМ СЕ — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ТРУД

ОПИТЕН — вж. СТАРА КРИМКА СЪМ; НЕ СЪМ ВЧЕРАШЕН; ВРЯЛ И КИПЯЛ СЪМ *в нещо*

ОПИЯНЯВАМ — *остар.* вж. УДРЯМ/ УДАРЯ В ГЛАВАТА

ОПИЯНЯВАМ СЕ — вж. ЗАВИВА МИ СЕ/ ЗАВИЕ МИ СЕ ГЛАВАТА (3 знач.)

ОПЛАКВАМ — вж. БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого, за нещо*

ОПЛАКВАМ СЕ — вж. КЪРША РЪЦЕ

ОПЛИТАМ СЕ —
1. вж. ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА
2. вж. ЗАБЪРКВАМ СЕ/ ЗАБЪРКАМ СЕ В *някаква* КАША

ОПЛЮВАМ — вж. ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ С КАЛ *някого или нещо*; ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо*

ОПЛЮСКВАМ *разг. грубо* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.)

ОПОВЕСТЯВАМ — вж. БИЯ БАРАБАН‹А›

ОПОЗОРЯВАМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо*; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЗА СМЯХ ‹И НА ГАРГИТЕ› *някого*

ОПОЗОРЯВАМ СЕ — вж. СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА›

ОПОМНЯМ — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ УМА ‹В ГЛАВАТА› *на някого*

ОПОМНЯМ СЕ —
1. вж. ИДВАМ (ДОЙДА) НА СЕБЕ СИ (1 и 2 знач.)
2. вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) УМЪТ ‹В ГЛАВАТА›

ОПОРОЧАВАМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СЯНКА *върху (на) някого или нещо*

ОПРАВЯМ СЕ —
1. вж. ИДВАМ (ДОЙДА) НА СЕБЕ СИ (1 и 2 знач.); СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА КРАКА‹ТА СИ› (1 и 2 знач.); ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В СТРОЯ
2. вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В РЕЛСИ‹ТЕ›
3. вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАГЛАВА *на (с) някого, на (с) нещо*

ОПРАСКВАМ *разг. грубо* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.)

ОПРЕДЕЛЕНО — вж. НЕ ЩЕ ‹И (НИ)› ДУМА

ОПРОПАСТЯВАМ — вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА *някого*; ЗАВЕЖДАМ/ ЗАВЕДА В ПРОПАСТТА *някого*

ОПРОПАСТЯВАМ СЕ —
1. вж. СТИГАМ/ СТИГНА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА; ЗАТЪВАМ/ ЗАТЪНА С ДВАТА КРАКА
2. вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ПО ДЯВОЛИТЕ (1 знач.)

ОПРОСЯВАМ *рядко* — вж. СТИГАМ/ СТИГНА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА

ОПРОТИВЯВА МИ — вж. ИДВА МИ ДО ГУША *от някого или от нещо*

ОПТИМИСТ — вж. ВИЖДАМ В РОЗОВА СВЕТЛИНА *нещо или всичко*; ГЛЕДАМ ПРЕЗ (С) РОЗОВИ ОЧИЛА *нещо или на нещо*

ОПУКВАМ *разг. грубо* — вж. УДРЯМ/УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.)

ОПУСТОШАВАМ — вж. ПРЕВРЪЩАМ/ ПРЕВЪРНА В (НА) ПРАХ ‹И ПЕПЕЛ› *нещо*; ИЗРАВНЯВАМ/ ИЗРАВНЯ СЪС ЗЕМЯТА *нещо*

ОПУХВАМ *разг.* — вж. ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

ОПЪЛЧВАМ СЕ — вж. ВЪРВЯ СРЕЩУ (ПРОТИВ) ТЕЧЕНИЕТО *книж.*; НАВИРВАМ/ НАВИРЯ ГЛАВА (1 знач.)

ОПЪРНИЧАВ — вж. НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА; НЕ ВЗЕМАМ ОТ ДУМА

ОПЯВАМ — *разг.* вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА *на някого*

ОРАХАТЯВАМ СЕ *нар.* — вж. ОЛЕКВА МИ/ ОЛЕКНЕ МИ НА ДУШАТА

ОРЕЗИЛЯВАМ *разг.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЗА СМЯХ ‹И НА ГАРГИТЕ› *някого*; ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо*

ОРЕЗИЛЯВАМ СЕ *разг.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА›

ОРИЕНТИРАМ СЕ *книж.* — вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо*

ОСВЕДОМЯВАМ СЕ — вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо*

ОСВЕТЛЯВАМ СЕ — вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо*

ОСВИРЕПЯВАМ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

ОСВОБОЖДАВАМ СЕ — вж. РАЗБИВАМ/ РАЗБИЯ ОКОВИТЕ *на нещо книж.*

ОСИГУРЕНО МИ Е — вж. В КЪРПА МИ Е ‹ВЪРЗАНО›

ОСИРОМАШАВАМ *нар.* — вж. СТИГАМ/ СТИГНА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ГОЛИ РЪЦЕ

ОСКАНДАЛЯВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЗА СМЯХ ‹И НА ГАРГИТЕ› *някого*

ОСКВЕРНЯВАМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СЯНКА *върху (на) някого или нещо*

ОСКУБВАМ — *прен. разг.* вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА ‹И› РИЗАТА ОТ ГЪРБА *на някого*

ОСКЪДЕН — вж. С ТРЪН ДА ‹СЕ› ЗАВЪРТИШ, НЯМА КАКВО ДА ЗАКАЧИШ

ОСКЪДУВАМ *диал.* — вж. ПАРАТА С КУРШУМ БИЯ; НЯМАМ ТРОХА ХЛЯБ

ОСКЪРБЯВАМ — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*; БЪРКАМ (БРЪКВАМ/ БРЪКНА) С ПРЪСТ В РАНАТА *на някого*; НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ ПО МАЗОЛА *някого*

ОСКЪРБЯВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НАВЪТРЕ *нещо*

ОСЛАНЯМ СЕ — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ОЧИТЕ СИ *към някого*; ЛЕЖА НА ТОВА УХО (УШЕНЦЕ); КАТО КОН ЗА (НА) ЗОБ се надявам *ирон.*

ОСЛЕПЯВАМ — вж. ГРАБВАМ/ ГРАБНА ОЧИТЕ (2 знач.)

ОСЛУШВАМ СЕ — вж. НАДАВАМ/ НАДАМ УХО (УШИ) (1 и 2 знач.)

ОСМИВАМ — вж. ПРАВЯ ЗА ДВЕ ПАРИ *някого*; ВДИГАМ/ ВДИГНА НА БАЛОН *някого*

ОСМИСЛЯМ — вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо*

ОСРАМВАМ *нар.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЗА СМЯХ ‹И НА ГАРГИТЕ› *някого*

ОСРАМОТЯВАМ *нар.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЗА СМЯХ ‹И НА ГАРГИТЕ› *някого*

ОСРАМОТЯВАМ СЕ *нар.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА›

ОСТАВЯМ — *разг.* вж. ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ПРОИЗВОЛА НА СЪДБАТА *някого или нещо книж.*; ОТВРЪЩАМ/ ОТВЪРНА ЛИЦЕ *от някого или нещо*; КРИВВАМ СИ/ КРИВНА СИ ШАПКАТА; ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ПО ДЯВОЛИТЕ *някого или нещо* (1 и 2 знач.); ОКАЧВАМ (ОКАЧАМ) / ОКАЧА НА ПИРОНА *нещо*; ЗАХВЪРЛЯМ/ ЗАХВЪРЛЯ НА БОКЛУКА *нещо или някого* (1 и 2 знач.)

ОСТАРЯВАМ — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ГОДИНИ

ОСТАРЯЛ —
1. вж. ВЗЕЛ-ДАЛ СЪМ (1 и 2 знач.)
2. вж. ОТЖИВЯЛ СЪМ СИ ВРЕМЕТО (1 и 2 знач.)

ОСТРОУМЕН — вж. УМЪТ МИ РЕЖЕ КАТО БРЪСНАЧ

ОСУЕТЯВАМ — вж. ОБЪРКВАМ/ ОБЪРКАМ СМЕТКИТЕ *на някого*

ОСЪЖДАМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАМЪК *върху някого*; ПРИКОВАВАМ/ ПРИКОВА НА ПОЗОРНИЯ СТЪЛБ *някого книж.*; ЧУКВАМ/ ЧУКНА ПО НОСА *някого*

ОСЪЗНАВАМ —
1. вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ СМЕТКА *за нещо*
2. вж. ПАДА/ ПАДНЕ БУЛОТО ОТ ОЧИТЕ МИ

ОСЪЗНАВАМ СЕ —
1. вж. ИДВАМ (ДОЙДА) НА СЕБЕ СИ (2 знач.)
2. вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) УМЪТ ‹В ГЛАВАТА›; ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ СМЕТКА *за нещо*

ОСЪЩЕСТВЯВАМ — вж. ПРЕВРЪЩАМ/ ПРЕВЪРНА В ЖИВО ДЕЛО *нещо книж.*

ОСЪЩЕСТВЯВАМ СЕ — вж. ДОБИВАМ/ ДОБИЯ ПЛЪТ И КРЪВ *книж.*

ОТБЛЪСКВАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ РИТНИК‹А› *някому* (2 знач.)

ОТБЯГВАМ — вж. БЯГАМ КАТО ДЯВОЛ‹А› ОТ ТАМЯН *от нещо или от някого* (1 и 2 знач.); ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ГРЪБ *на някого* (1 знач.); ДЪРЖА СЕ НА ‹ПОЧЕТНО› РАЗСТОЯНИЕ *от някого книж.*; ДЪРЖА СЕ НАСТРАНА (НАСТРАНИ, ПО-ДАЛЕЧ) *от нещо* (1 знач.)

ОТВЕДНЪЖ — вж. КАТО С МАГИЧЕСКА ПРЪЧКА; С ЕДИН ЗАМАХ

ОТВЕКИ *старин.* — вж. ОТ НЕЗАПОМНЕНИ ВРЕМЕНА; ОТКАК‹ТО› СВЯТ СВЕТУВА

ОТВЕЯН *разг. пренебр.* — вж. ОТНЕСЕН СЪМ ОТ ВИХЪРА

ОТГОВАРЯМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ СМЕТКА *някому*

ОТДАВНА — вж. ОТ ВРЕМЕ ОНО *книж.*; ОТ НЕЗАПОМНЕНИ ВРЕМЕНА; ОТКАК‹ТО› СВЯТ СВЕТУВА

ОТДЕЛЯМ СЕ — вж. ЗАТВАРЯМ СЕ/ ЗАТВОРЯ СЕ В ЧЕРУПКАТА СИ

ОТДРЪПВАМ СЕ —
1. вж. ДЪРЖА СЕ НАСТРАНА (НАСТРАНИ, ПО-ДАЛЕЧ) *от нещо* (1 знач.)
2. вж. ЗАТВАРЯМ СЕ/ ЗАТВОРЯ СЕ В ЧЕРУПКАТА СИ

ОТДЪХВАМ — вж. ПОЕМАМ СИ/ ПОЕМА СИ ДУША‹ТА›

ОТДЪХВАМ СИ —
1. вж. ПОЕМАМ СИ/ ПОЕМА СИ ДУША‹ТА›
2. вж. СМЪКВА СЕ/ СМЪКНЕ СЕ ‹ТЕЖКО› БРЕМЕ ОТ ГЪРБА МИ

ОТЖИВЯЛ — вж. МИРИШЕ НА НАФТАЛИН; ОТЖИВЯЛ СЪМ СИ ВРЕМЕТО (2 знач.)

ОТЗИВЧИВ — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ

ОТИВАМ СИ —
1. вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ; ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ
2. *прен. разг.* вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ОТКАЗВАМ — вж. ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА КВИТАНЦИЯТА (КВИТАНЦИИТЕ) *някому*; ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА ЛАКЪТ *някому*

ОТКАЗВАМ СЕ — вж. БИЯ ОТБОЙ; ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ ФРОНТА

ОТКАЧАМ *разг.* — вж. ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА (1 знач.); МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ОТКАЧВАМ СЕ —
1. *разг.* вж. ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ РЪЦЕТЕ *на някого*
2. *разг.* вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА СУХ ОТ (ИЗ) ВОДАТА; ИЗМЪКВАМ СЕ/ ИЗМЪКНА СЕ КАТО МОКРА ВРЪВ

ОТКАЧЕН *разг.* — вж. ХЛОПА МИ ДЪСКАТА; НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›; УДАРЕН В ГЛАВАТА

ОТКОЛЕ *нар.* — вж. ОТ НЕЗАПОМНЕНИ ВРЕМЕНА

ОТКОПЧВАМ СЕ *разг.* — вж. ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ РЪЦЕТЕ *на някого*

ОТКРАДВАМ — вж. БЪРКАМ В КЮПА

ОТКРИВАМ —
1. вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА БЯЛ СВЯТ *нещо* (1 знач.); СВАЛЯМ/ СВАЛЯ БУЛОТО *на нещо* (1 знач.)
2. вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ДУШАТА СИ *пред някого*

ОТКРИВАМ СЕ —
1. вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАЯВЕ
2. вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ДУШАТА СИ *пред някого*; ИЗЛИВАМ СИ/ ИЗЛЕЯ СИ ДУШАТА *пред някого*

ОТКРИТ — *прен.* вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (1 знач.)

ОТКРИТО —
1. вж. НАПРАВО В ОЧИТЕ *на някого* (1 и 2 знач.)
2. вж. ПРЕД ОЧИТЕ МИ
3. вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (2 знач.)

ОТКРОВЕН — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (1 знач.)

ОТКРОВЕНО — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (2 знач.)

ОТКРОЯВАМ СЕ — вж. НАБИВАМ СЕ/ НАБИЯ СЕ В ОЧИ‹ТЕ› *на някого*

ОТКЪРТВАМ — *разг.* вж. СКЛОПВАМ/ СКЛОПЯ ОЧИ (1 знач.)

ОТКЪСВАМ СЕ — вж. ЗАТВАРЯМ СЕ/ ЗАТВОРЯ СЕ В ЧЕРУПКАТА СИ

ОТЛИЧЕН — вж. ЗА МИЛИОНИ

ОТМАЛЯВАМ — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ ДУША; НЕ МОГА ДА СЕ ДЪРЖА НА КРАКА‹ТА СИ›

ОТМАЛЯЛ — вж. ЕДВА ДУША НОСЯ

ОТМАРЯМ *разг.* — вж. ПОЕМАМ СИ/ ПОЕМА СИ ДУША‹ТА›

ОТМИТАМ СЕ *разг. пренебр.* — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ПО СВЕТА (2 знач.); ХВАЩАМ/ ХВАНА ГОРАТА

ОТМОРЯВАМ СЕ *рядко* — вж. ПОЕМАМ СИ/ ПОЕМА СИ ДУША‹ТА›

ОТМЪЩАВАМ — вж. ВРЪЩАМ/ ВЪРНА ГО ТЪПКАНО *някому*; ЗАПЛАЩАМ/ ЗАПЛАТЯ С ЛИХВАТА (ЛИХВИТЕ) *някому* (1 знач.); РАЗЧИСТВАМ СИ/ РАЗЧИСТЯ СИ СМЕТКИТЕ (СМЕТКАТА) *с някого* (3 знач.)

ОТНЕСЕН *разг.* — вж. ОТНЕСЕН СЪМ ОТ ВИХЪРА

ОТНЮД *старин.* — вж. НИ‹ТО› НА ЙОТА; ЗА ПЕТ ПАРИ

ОТОТДАВНА *разг.* — вж. ОТ НЕЗАПОМНЕНИ ВРЕМЕНА

ОТПАДАМ — вж. НЕ МОГА ДА СЕ ДЪРЖА НА КРАКА‹ТА СИ›; ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ ДУША

ОТПАДНАЛ — вж. НИКАКЪВ МЕ НЯМА (1 знач.); ЕДВА ДУША НОСЯ

ОТПЕЧАТВАМ — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА БЯЛ СВЯТ *нещо* (2 знач.)

ОТПИЛЯВАМ СЕ *разг.* — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ ПО СВЕТА (2 знач.); ХВАЩАМ/ ХВАНА ГОРАТА

ОТПИСВАМ СЕ — *разг.* вж. ‹МЕНЕ› КУЧЕТА МЕ ЯЛИ

ОТПОЧИВАМ — вж. ПОЕМАМ СИ/ ПОЕМА СИ ДУША‹ТА›

ОТПОЧИВАМ СИ — вж. ПОЕМАМ СИ/ ПОЕМА СИ ДУША‹ТА›

ОТПРАВЯМ СЕ — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ПЪТЯ *за (към) някъде*

ОТПРАШВАМ *разг.* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ПЪТЯ *за (към) някъде*

ОТПУСКАМ СЕ — вж. ОТПУСКА МИ СЕ/ ОТПУСНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО

ОТПЪТУВАМ — вж. ХВАЩАМ ‹СИ›/ ХВАНА ‹СИ› СВЕТА (1 знач.); ХВАЩАМ/ ХВАНА ПЪТЯ *за (към) някъде*

ОТРАВЯМ — *прен.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЧЕРЕН ЖИВОТА *на някого*

ОТРАВЯМ СЕ — *прен.* вж. ПРЪСВАМ СЕ/ ПРЪСНА СЕ ОТ ЯД

ОТРАКАН *разг.* — вж. ВРЯЛ И КИПЯЛ СЪМ *в нещо*; НЕ СЪМ ВЧЕРАШЕН

ОТРЕЗВЯВАМ — *прен.* вж. ИДВАМ (ДОЙДА) НА СЕБЕ СИ (2 знач.)

ОТРЕЗНЯВАМ — *прен.* вж. ИДВАМ (ДОЙДА) НА СЕБЕ СИ (2 знач.)

ОТРЕПКА — *прен. презр.* вж. КРЪГЛА НУЛА *пренебр.*

ОТРИТВАМ — *прен.* вж. ДАВАМ/ ДАМ РИТНИК‹А› *някому* (2 знач.)

ОТРЯЗВАМ — *прен.* вж. ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА КВИТАНЦИЯТА (КВИТАНЦИИТЕ) *някому*; ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА ЛАКЪТ *някому*

ОТСКУБВАМ СЕ — вж. ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ РЪЦЕТЕ *на някого*; ИЗМЪКВАМ СЕ/ ИЗМЪКНА СЕ КАТО МОКРА ВРЪВ

ОТСЛАБВАМ —
1. вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА
2. вж. НЕ МОГА ДА СЕ ДЪРЖА НА КРАКА‹ТА СИ›

ОТСЛАБНАЛ —
1. вж. КАТО ВЕЙКА слаб
2. вж. ЕДВА ДУША НОСЯ; НИКАКЪВ МЕ НЯМА (1 знач.)

ОТСРАМВАМ — вж. УМИВАМ/ УМИЯ ЛИЦЕТО *на някого*

ОТСТОЯВАМ — вж. ДЪРЖА ФРОНТА

ОТСТРАНЯВАМ — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ СТРОЯ *някого* (1 знач.)

ОТСТЪПВАМ — вж. БИЯ ОТБОЙ; ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ ФРОНТА

ОТСТЪПЧИВ — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ; МЕКА МАРИЯ (МАРА, МАРИЙКА) СЪМ

ОТХВЪРЛЯМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ В КОША (КОШЧЕТО) *нещо* (1 и 2 знач.)

ОТЧАЙВАМ СЕ — вж. ОБЕСВАМ/ ОБЕСЯ НОС; ПАДАМ/ ПАДНА ДУХОМ *книж.*

ОТЧАЯН — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

ОТЧУЖДАВАМ СЕ — вж. ЗАТВАРЯМ СЕ/ ЗАТВОРЯ СЕ В ЧЕРУПКАТА СИ

ОТЪЖДЕСТВЯВАМ *книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ЗНАК ЗА (НА) РАВЕНСТВО *между някои, между нещо и нещо друго книж.*

ОТЪНЯВАМ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

ОТЪНЯЛ — вж. КАТО ВЕЙКА слаб

ОТЪРВАВАМ СЕ — вж. ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ РЪЦЕТЕ *на някого*; МИНАВАМ/ МИНА ‹СУХ› МЕЖДУ КАПКИТЕ; ОТЪРВАВАМ ‹СИ›/ ОТЪРВА ‹СИ› КОЖАТА (КОЖИЧКАТА)

ОТЪРСВАМ СЕ — *прен.* вж. РАЗБИВАМ/ РАЗБИЯ ОКОВИТЕ *на нещо книж.*

ОФЕЙКВАМ *разг.* — вж. ПЛЮЯ СИ НА ПЕТИТЕ (1 знач.)

ОФЛЯНКВАМ СЕ *разг.* —
1. вж. ОПЯВАМ ГО ПО КИЛИФАРСКИ
2. вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА

ОФУКВАМ *разг.* — вж. ИЗХВЪРЛЯМ СИ/ ИЗХВЪРЛЯ СИ ПАРИТЕ НА УЛИЦАТА

ОХКАМ — *прен.* вж. КЪРША РЪЦЕ; ЧУПЯ ПРЪСТИ‹ТЕ СИ›

ОХОЛНО — вж. НА ШИРОКА НОГА живея

ОХОЛСТВАМ *рядко* — вж. ПЛУВАМ КАТО БЪБРЕК В ЛОЙ

ОХОТНО — вж. НА ДРАГО СЪРЦЕ

ОХРАБРЯВАМ СЕ — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ СЪРЦЕ

ОХРАНВАМ СЕ — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ; ЗАГЛАЖДАМ/ ЗАГЛАДЯ КОСЪМ‹А›

ОХУЛВАМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо*; ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ С КАЛ *някого или нещо*

ОЦЕЛЯВАМ — вж. ОТЪРВАВАМ ‹СИ›/ ОТЪРВА ‹СИ› КОЖАТА (КОЖИЧКАТА); ПРЕСКАЧАМ/ ПРЕСКОЧА ТРАПА

ОЧАРОВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА СЪРЦЕТО *на някого*; ГРАБВАМ/ ГРАБНА СЪРЦЕТО *на някого* (1 и 2 знач.)

ОЧЕВИДНО — вж. НЕ ЩЕ ‹И (НИ)› ДУМА; КАТО БЯЛ ДЕН ясно е

ОЧЕРНЯМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо*; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЗА СМЯХ ‹И НА ГАРГИТЕ› *някого*

ОЧИСТВАЙ СЕ *разг. грубо* — вж. ВЪРВИ СИ ПО (В, ИЗ) ПЪТЯ *грубо* (2 знач.); ПРАВ ТИ ПЪТ *пренебр.*

ОЧИСТВАМ — *разг.* вж. СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО *на някого*

ОЧИСТВАМ СЕ — *разг. грубо* вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

ОЧУКАН — *разг.* вж. ГРАД ГО БИЛ *пренебр.*

ОШАНТАВЯВАМ *разг.* — вж. ЗАГУБВАМ СИ/ЗАГУБЯ СИ УМА (1 знач.); МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ОШИШКАВЯВАМ *разг.* — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ; ЗАГЛАЖДАМ/ ЗАГЛАДЯ КОСЪМ‹А›

ОЩЕТЯВАМ — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ПО (В) КЕСИЯТА *някого*

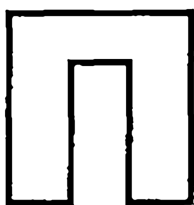

ПАДАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КОСТИ‹ТЕ СИ› *някъде*; ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ПАДАМ СИ *разг.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ МЕРАК *на нещо или на някого*

ПАЗЯ —
1. вж. ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИ
2. *нар.* вж. ДЪРЖА ПОД (ИЗПОД, НА) ОКО (ОЧИ) *някого* (2 знач.)

ПАКОСТЯ — вж. ПОДЛИВАМ/ ПОДЛЕЯ ВОДА *на някого*; ПРАВЯ МРЪСНО *някому*; МЪТЯ ВОДАТА (ВОДИТЕ) *на някого* (1 знач.)

ПАЛАВ — вж. КРЪВТА МИ ВРИ; СЯКАШ ЧЕ СА ГО ДЪРЖАЛИ НА ВЪЖЕ (2 знач.)

ПАЛЯ — вж. ДРАСВАМ/ ДРАСНА КИБРИТА *на нещо*

ПАМЕТЕН — *нар.* вж. С МОЗЪК В ГЛАВАТА

ПАМЕТЛИВ — *нар.* вж. С МОЗЪК В ГЛАВАТА

ПАНИКЬОСВАМ — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ УМА *на някого*

ПАНИКЬОСВАМ СЕ — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА

ПАПЛАЧ *неодобр.* — вж. ОТ КОЛ И ‹ОТ› ВЪЖЕ *пренебр.*

ПАРАДИРАМ *книж.* —
1. вж. ТУПАМ СЕ В ГЪРДИТЕ
2. вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ *нещо*

ПАРАЛИЯ *разг.* — вж. БИЕ МЕ ПАРÀТА; ДЪЛБОК МИ Е ДЖОБЪТ

ПАРВЕНЮ *книж.* — вж. БАЙ ГАНЬО

ПАРИРАМ *книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ПРЪТ В КОЛЕСНИЦАТА *на някого книж.*; ЗАСТАВАМ/ ЗАСТАНА НА ПЪТЯ *на някого* (1 знач.)

ПАСУВАМ *разг.* —
1. вж. СЕДЯ СЪС СКРЪСТЕНИ РЪЦЕ (2 знач.)
2. вж. НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ПАТЯ — вж. ТЕГЛИ МИ ГЛАВАТА; СЪРБАЛ СЪМ ПОПАРАТА *на някого*

ПЕЛТЕЧА — вж. ПЛЕТА ‹СИ› ЕЗИК‹А›; ЕЗИКЪТ МИ СЕ ЗАПЛИТА/ ЗАПЛЕТЕ

ПЕНЯ СЕ *разг.* — вж. ХАБЯ ‹СИ› НЕРВИ‹ТЕ›

ПЕРВАМ — вж. ОБЪРСВАМ/ ОБЪРША ЕДИН *някому грубо*

ПЕРДАША *разг.* — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *някому*; ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

ПЕРДЕЛИЯ *разг.* — вж. С ДЕБЕЛИ ОЧИ СЪМ; ПАДНАЛО МИ Е ПЕРДЕТО ОТ ОЧИТЕ

ПЕРКО *разг. ирон.* —
1. вж. НАДУТ ПУЯК *пренебр.*
2. вж. ХЛОПА МИ ДЪСКАТА

ПЕРКУЛЯСВАМ *жарг.* — вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ; ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА (1 знач.)

ПЕРФЕКТЕН *книж.* — вж. ЗА МИЛИОНИ

ПЕРЧА СЕ *разг.* —
1. вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО
2. вж. ТУПАМ СЕ В ГЪРДИТЕ

ПЕРЯ СЕ *разг. рядко* —
1. вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО
2. вж. ТУПАМ СЕ В ГЪРДИТЕ

ПЕСИМИСТ — вж. ГЛЕДАМ ПРЕЗ (С) ЧЕРНИ ОЧИЛА *нещо или на нещо*; ВИЖДАМ В ЧЕРНА СВЕТЛИНА *нещо или всичко*

ПЕСОГЛАВЕЦ *нар. руг.* — вж. СУКИН СИН *руг.*

ПЕСТЕЛИВ — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ПАРАТА В ТРИ ВЪЗЕЛА

ПЕСТОВЕН *остар.* — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ПАРАТА В ТРИ ВЪЗЕЛА

ПЕСТЯ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НАСТРАНА (пари, някой лев и под.); ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА В ДЕВЕТ ВЪЗЕЛА (1 знач.); ДЕЛЯ ОТ ЗАЛЪКА СИ

ПЕТНЯ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо*

ПЕЧАТАМ — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА БЯЛ СВЯТ *нещо* (2 знач.)

ПЕЧЕН — *разг.* вж. ВРЯЛ И КИПЯЛ СЪМ *в нещо*; СТАРА КРИМКА СЪМ; НЕ СЪМ ВЧЕРАШЕН

ПИГМЕЙ — *ирон.* вж. КРЪГЛА НУЛА *пренебр.*

ПИЙВАМ — вж. ОПЛАКВАМ СИ/ ОПЛАКНА СИ ГЪРЛОТО

ПИЛЕЯ — вж. ИЗХВЪРЛЯМ СИ/ ИЗХВЪРЛЯ СИ ПАРИТЕ НА УЛИЦАТА

ПИЛЕЯ СЕ —
1. вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ВЯТЪР‹А› (1 знач.)
2. *разг.* вж. ХОДЯ КАТО ОЙ МАРА *неодобр.*

ПИЛЯ *жарг.* —
1. вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА *на някого*
2. вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ› *някому*

ПИНТИЯ *нар. пренебр.* — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›; ТРЕПЕРЯ НАД ПАРÀТА; БРЪСНА ЯЙЦЕТО

ПИПАМ — *разг.* вж. ДЛЪЖКИ МИ СА РЪЦЕТЕ; БЪРКАМ В КЮПА

ПИПКАМ СЕ *разг.* — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА

ПИСВА МИ *разг.* — вж. ИДВА МИ ДО ГУША *от някого или от нещо*; СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ ДО ЗЪБИ

ПИСКАМ *разг.* —
1. вж. НАДУВАМ ‹СИ› ГЪРЛО‹ТО›; КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

2. вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ› *някому*
3. вж. НАДАВАМ/ НАДАМ ВОЙ *срещу някого или нещо книж.*

ПИШМАНЯ СЕ *нар.* — вж. ЧУКАМ СИ ГЛАВАТА (1 знач.)

ПИЩЯ — вж. НАДУВАМ ‹СИ› ГЪРЛО‹ТО›; КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя

ПИЯ — вж. НАЛИВАМ СЕ КАТО БЪЧВА; ОБИЧАМ ЧАШКАТА

ПИЯНСТВАМ — вж. НАЛИВАМ СЕ КАТО БЪЧВА; ОБИЧАМ ЧАШКАТА; ЗА ЖИВО И ЗА УМРЯЛО пия

ПЛАМВАМ — *прен.* вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ; КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ

ПЛАНИРАМ — вж. ИМАМ ‹СИ› ЕДНО НА УМ (2 знач.); ИМАМ НА УМ *нещо*

ПЛАХ — вж. ИМАМ ЗАЕШКО СЪРЦЕ; ПЛАША СЕ ‹И› ОТ СЯНКАТА СИ

ПЛАЧА — вж. ЛЕЯ СЪЛЗИ

ПЛАША — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ УМА *на някого*

ПЛАША СЕ — вж. ТРЕПЕРИ МИ СЪРЦЕТО КАТО НА ПИЛЕ ‹ПЕРЦЕТО›

ПЛАШИЛО — *разг.* вж. БОСТАНСКО ПЛАШИЛО

ПЛАШЛИВ — вж. ИМАМ ЗАЕШКО СЪРЦЕ; ПЛАША СЕ ‹И› ОТ СЯНКАТА СИ

ПЛАЩАМ — вж. РАЗЧИСТВАМ СИ/ РАЗЧИСТЯ СИ СМЕТКИТЕ (СМЕТКАТА) *с някого* (1 и 3 знач.); ВРЪЩАМ/ ВЪРНА ГО ТЪПКАНО *някому*; ЗАПЛАЩАМ/ ЗАПЛАТЯ С ЛИХВАТА (ЛИХВИТЕ) *някому* (1 знач.)

ПЛЕНЯВАМ — вж. ГРАБВАМ/ ГРАБНА СЪРЦЕТО *на някого* (1 и 2 знач.); ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА СЪРЦЕТО *на някого*

ПЛЕЩЯ *разг. пренебр.* — вж. ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА; МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.*; НЯМАМ МЯРКА НА УСТАТА СИ

ПЛИТКОСКРОЕН — вж. ЗАКЪРПЕН С БЕЛИ КОНЦИ

ПЛИТКОУМЕН — вж. ЛЕК В ГЛАВАТА; КАТО ГЪСКА глупав; ПРАЗНА МИ Е КРАТУНАТА *пренебр.*

ПЛЮСКАМ *разг. грубо* — вж. КАТО ЛАМЯ ям

ПЛЮЯ — *прен. разг.* вж. БЪЛВАМ ЗМИИ ‹И ГУЩУРИ› *срещу някого*

ПЛЯМПАЛО *разг. ирон.* — вж. РАЗПРАНА УСТА; ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

ПЛЯМПАМ *разг. ирон.* — вж. ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА; МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.*; НЯМАМ МЯРКА НА УСТАТА СИ

ПЛЯСВАМ — вж. ОБЪРСВАМ/ ОБЪРША ЕДИН *някому грубо*

ПЛЯСКАМ — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *някому*; ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

ПЛЯЧКОСВАМ *разг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ‹И› РИЗАТА ОТ ГЪРБА *на някого*

ПОБЕЖДАВАМ —
1. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ВРЪХ *над някого, над нещо*
2. вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАГЛАВА *на (с) някого, на (с) нещо*

ПОБЕЛЯВАМ — *разг.* вж. СТАВАМ/ СТАНА ‹БЯЛ› КАТО ПЛАТНО

ПОБЕСНЯВАМ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ; ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ (2 знач.)

ПОБЕСНЯЛ — вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ

ПОБЛЕДНЯВАМ — вж. СТАВАМ/ СТАНА ‹БЯЛ› КАТО ПЛАТНО

ПОБОЛЯВАМ — вж. ПОВАЛЯМ/ ПОВАЛЯ НА ЛЕГЛО *някого*; ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО *на някого* (1 знач.)

ПОБОЛЯВАМ СЕ — вж. ПАДАМ/ ПАДНА НА ЛЕГЛО

ПОБОЯВАМ СЕ — вж. ОТИВА МИ/ ОТИДЕ МИ СЪРЦЕТО В ПЕТИТЕ

ПОБЪРЗВАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ ГАЗ

ПОБЪРКАН — вж. УДАРЕН В ГЛАВАТА; НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›; ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ; ХЛОПА МИ ДЪСКАТА

ПОБЪРКВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (1 знач.); ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА РАЗУМА (РАЗСЪДЪКА) *на някого*

ПОБЪРКВАМ СЕ — вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ; ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА (1 знач.)

ПОБЯГВАМ — вж. ДУХВАМ СИ/ ДУХНА СИ НА КРАКАТА; ПЛЮЯ СИ НА ПЕТИТЕ (1 знач.)

ПОВЕЖДАМ СЕ — *прен.* вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА УМА *на някого неодобр.*

ПОВЕРЯВАМ — вж. РАЗТВАРЯМ/ РАЗТВОРЯ ДУШАТА СИ *пред някого*

ПОВЕРЯВАМ СЕ — вж. РАЗТВАРЯМ/ РАЗТВОРЯ ДУШАТА СИ *пред някого*

ПОВЛИЧАМ СЕ — *разг. неодобр.* вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА УМА *на някого неодобр.*

ПОВЛИЯВАМ СЕ — вж. ПОВЕЖДАМ СЕ/ ПОВЕДА СЕ ПО УМА *на някого неодобр.*

ПОВРЕЖДАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА НИЩО ‹И НИКАКВО› *нещо* (1 знач.)

ПОВРЪЩАМ — вж. ДЕРА КОТКИ (КОТКА‹ТА›)

ПОВЪРХНОСТЕН — вж. НЕ МИ ТЕЖИ ГЛАВАТА; ВЯТЪР МЕ ВЕЕ (2 знач.)

ПОВЪРХНОСТНО — вж. ОТГОРЕ-ОТГОРЕ; ПРЕЗ КУП ЗА ГРОШ

ПОГИВАМ —
1. вж. ОСТАВЯМ СИ/ ОСТАВЯ СИ КОСТИТЕ *някъде* (1 и 2 знач.); ХВРЪКВА МИ/ ХВРЪКНЕ МИ ГЛАВАТА; ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ
2. вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ПО ДЯВОЛИТЕ (3 знач.)

ПОГЛЕЖДАМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ‹‹ПО› ЕДНО› ОКО (1 и 2 знач.)

ПОГРИЖВАМ СЕ — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ТРУД

ПОГУБВАМ —
1. вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ *някого* (1 и 2 знач.)
2. вж. ИЗЯЖДАМ/ ИЗЯМ ГЛАВАТА (ГЛАВИЦАТА) *на някого* (1 знач.)

ПОГУБВАМ СЕ —
1. вж. ИЗЯЖДАМ СИ/ ИЗЯМ СИ ГЛАВАТА
2. вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ПО ДЯВОЛИТЕ (3 знач.)

ПОГЪДЕЛИЧКВАМ — *прен. разг.* вж. ПРАВЯ ВЯТЪР *някому*

ПОДБИВАМ СЕ *нар.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА (ЗА) МЕЗЕ *някого*

ПОДБИРАМ[1] — вж. ПРЕСЯВАМ/ ПРЕСЕЯ ПРЕЗ СИТО *някого* (1 знач.)

ПОДБИРАМ[2] —
1. вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ЕДНИ (ЕДНА) УСТА
2. вж. ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

ПОДБУЖДАМ — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ) *някому*

ПОДВЕЖДАМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПРАХ В ОЧИТЕ *на някого*; ПУСКАМ/ ПУСНА ВЪДИЦА‹ТА› *на някого*

ПОДВЕЖДАМ СЕ — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА *на някого*; ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА УМА *на някого*

ПОДГИЗНАЛ — вж. ВИР ВОДА

ПОДГОЛЕМЯВАМ СЕ *нар.* — вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС

ПОДГОРДЯВАМ СЕ — вж. ВИРВАМ/ ВИРНА НОС

ПОДДАВА МИ СЕ *разг.* — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) ÒТРЪКИ

ПОДДЪРЖАМ —
1. вж. ДЪРЖА ‹СИ› НА СВОЕТО; ЗНАЯ СИ ТАЯ
2. вж. ПОДАВАМ/ ПОДАМ РЪКА *някому* (1 знач.); ДЪРЖА СТРАНАТА *на някого*
3. вж. НОСЯ НА ГЪРБА СИ *някого* (2 знач.)

ПОДИГРАВАМ — вж. ПРАВЯ ЗА ДВЕ ПАРИ *някого*; ВДИГАМ/ ВДИГНА НА БАЛОН *някого*

ПОДИГРАВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА (ЗА) МЕЗЕ *някого*

ПОДКЛАЖДАМ — *прен.* вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ; ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ) *някому*

ПОДКОКОРОСВАМ *разг.* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ) *някому*

ПОДКРЕПЯМ — вж. ПОДАВАМ/ ПОДАМ РЪКА *някому* (1 знач.); ДАВАМ/ ДАМ ‹ЕДНО› РАМО *на някого*; СТОЯ ЗАД ГЪРБА *на някого*; ДЪРЖА СТРАНАТА *на някого*

ПОДКУПВАМ — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА В РЪКАТА *на някого нещо*

ПОДЛИЗВАМ СЕ *рядко* — вж. ПРАВЯ МИЛИ ОЧИ *на някого*; ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК *пред някого*

ПОДЛИЗУРКО — вж. БЕЗГРЪБНАЧНО ЖИВОТНО *пренебр.*

ПОДЛИЗУРСТВАМ — вж. БЛИЖА РЪЦЕТЕ *на някого*; ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК *пред някого*

ПОДЛУДЯВАМ[1] —
1. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (1 знач.)
2. вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА *някого*

ПОДЛУДЯВАМ[2] —
1. вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ
2. вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

ПОДЛЪГВАМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ВЪДИЦА‹ТА› *на някого*; ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ КАПАН *на някого*; ОПЛИТАМ/ ОПЛЕТА В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) СИ *някого* (1 знач.)

ПОДЛЪГВАМ СЕ — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА *на някого*

ПОДМАЗВАМ СЕ *разг.* — вж. ПРАВЯ МИЛИ ОЧИ *на някого*; ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК *пред някого*

ПОДМАЗВАЧ *разг.* — вж. МАЗНА ГАНА *пренебр.*

ПОДМАМВАМ — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ КАПАН *на някого*; ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ВЪДИЦА‹ТА› *на някого*; ОПЛИТАМ/ ОПЛЕТА В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) СИ *някого* (1 знач.)

ПОДМАМВАМ СЕ — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА *на някого*

ПОДМИЛКВАМ СЕ *разг.* — вж. ПРАВЯ МИЛИ ОЧИ *на някого*

ПОДНАСЯМ *разг.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА НА БАЛОН *някого*

ПОДОЗРИТЕЛЕН — вж. НЕ МИ Е ЧИСТА РАБОТАТА

ПОДОЧУВАМ — вж. СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ ДО УШИТЕ (УХОТО) *нещо*

ПОДПАЛВАМ — вж. ДРАСВАМ/ ДРАСНА КИБРИТА *на нещо*

ПОДПЛАШВАМ — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ УМА *на някого*

ПОДПЛАШВАМ СЕ — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА; ОТИВА МИ/ ОТИДЕ МИ СЪРЦЕТО В ПЕТИТЕ

ПОДПЛАШЕН — вж. НИ ЖИВ, НИ МЪРТЪВ (1 знач.)

ПОДПОМАГАМ — вж. ПОДАВАМ/ ПОДАМ РЪКА *някому* (1 знач.); ДАВАМ/ ДАМ ‹ЕДНО› РАМО *на някого*; СТОЯ ЗАД ГЪРБА *на някого*

ПОДПРЕТВАМ СЕ *нар.* — вж. ПЛЮЯ СИ НА РЪЦЕТЕ; ЗАПРЕТВАМ/ ЗАПРЕТНА РЪКАВИ

ПОДРАЖАВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПРИМЕР *от някого*; ВЪРВЯ ПО СТЪПКИТЕ *на някого*

ПОДРЕЖДАМ СЕ *разг. ирон.* — вж. ОПЛЕСКВАМ/ ОПЛЕСКАМ Я (ГО) (2 знач.)

ПОДРИТВАМ — *прен.* вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ГРЪБ *на някого* (1 знач.)

ПОДРОБНО — вж. НАДЪЛГО И НАШИРОКО; ОТ ИГЛА ДО КОНЕЦ

ПОДСЕЩАМ СЕ — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) НА УМ‹А› *нещо* (1 и 2 знач.)

ПОДСМИВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА (ЗА) МЕЗЕ *някого*

ПОДСТОРВАМ *нар.* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ) *някому*

ПОДСТРЕКАВАМ — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ) *някому*

ПОДТИКВАМ — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ) *някому*

ПОДУЧВАМ *разг.* — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА ФИТИЛ (ФИТИЛИ) *някому*

ПОДХИЛВАМ СЕ *разг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА (ЗА) МЕЗЕ *някого*

ПОДХЛЪЗВАМ *разг.* — вж. ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА *на някого* (1 знач.)

ПОДЧЕРТАВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА УДАРЕНИЕ‹ТО› *върху нещо*

ПОДЧИНЯВАМ — вж. СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА ВРАТА *на някого*; ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТА *на някого*; СЛАГАМ/ СЛОЖА ПОД КОЛЯНО *някого*

ПОДЧИНЯВАМ СЕ — вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТ *пред някого, пред нещо*; ЛЯГАМ СИ/ ЛЕГНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

ПОДЯЖДАМ *нар.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ПО (В) КЕСИЯТА *някого*

ПОЕМАМ —

1. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ПЛЕЩИТЕ СИ *нещо*

2. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПЪТЯ *за (към) някъде*

ПОЗАМИСЛЯМ СЕ — вж. РАЗМЪРДВАМ СИ/ РАЗМЪРДАМ СИ УМА

ПОЗДРАВЯВАМ — вж. СТИСВАМ/ СТИСНА РЪКАТА *някому*

ПОЗНАТ — вж. ЗНАЯТ МЕ И КУЧЕТАТА

ПОЗОРЯ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо*; ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СЯНКА *върху (на) някого или нещо*

ПОИЗЛЪГВАМ — вж. ИКОНОМИСВАМ/ ИКОНОМИСАМ ‹ОТ› ИСТИНАТА

ПОКАЗВАМ — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ *нещо*

ПОКАЙВАМ СЕ — вж. ПОСИПВАМ СИ/ ПОСИПЯ СИ ГЛАВАТА С ПЕПЕЛ

ПОКВАРЯВАМ СЕ — вж. ПОДХЛЪЗВАМ СЕ/ ПОДХЛЪЗНА СЕ ПО НАКЛОНЕНА‹ТА› ПЛОСКОСТ *книж.*

ПОКОЙ *книж.* — вж. БЯЛ ДЕН

ПОКОЛЕБАВАМ — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА УМА *на някого*

ПОКО̀РЕН — вж. КАТО МУШИЦА (МУХА) кротък

ПОКОРЯВАМ —

1. вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТА *на някого*; СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА ВРАТА *на някого*

2. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА СЪРЦЕТО *на някого*; ГРАБВАМ/ ГРАБНА СЪРЦЕТО *на някого* (1 и 2 знач.)

ПОКОРЯВАМ СЕ — вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТ *пред някого, пред нещо*; ЛЯГАМ СИ/ ЛЕГНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

ПОКОСЯВАМ — *прен.* вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ В ГРОБА *някого* (1 и 2 знач.)

ПОКРАДВАМ — вж. ДЛЪЖКИ МИ СА РЪЦЕТЕ

ПОКРИВАМ СЕ — *разг.* вж. ЗАВИРАМ СЕ/ ЗАВРА СЕ В МИША ДУПКА

ПОКРОВИТЕЛСТВАМ — вж. ДЪРЖА СТРАНАТА *на някого*; СТОЯ ЗАД ГЪРБА *на някого*

ПОКРОВИТЕЛСТВАН — вж. ИМАМ ВУЙЧО ВЛАДИКА

ПОКРУСВАМ — вж. РАЗКЪСВАМ/ РАЗКЪСАМ СЪРЦЕТО *на някого*

ПОКЪРТВАМ — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ‹ПРАВО› ЗА СЪРЦЕТО *някого*

ПОКЪРТВАМ СЕ — вж. ТРЕПВА МИ/ ТРЕПНЕ МИ СЪРЦЕТО

ПОЛАСКАВАМ — вж. ПРАВЯ ВЯТЪР *някому*; ПОТУПВАМ/ ПОТУПАМ ПО РАМОТО *някого*

ПОЛЕКА-ЛЕКА *разг.* — вж. МАЛКО ПО МАЛКО

ПОЛОЖИТЕЛНО — вж. НЕ ЩЕ ‹И (НИ)› ДУМА

ПОЛУДЯВАМ — вж. ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА (1 знач.); МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ПОЛУДЯЛ — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

ПОЛУЖИВ — вж. НИ ЖИВ, НИ МЪРТЪВ (2 знач.)

ПОЛУМЪРТЪВ — вж. НИ ЖИВ, НИ МЪРТЪВ (2 знач.)

ПОЛЪГВАМ —
1. вж. ИКОНОМИСВАМ/ ИКОНОМИСАМ ‹ОТ› ИСТИНАТА
2. вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ВЪДИЦА‹ТА› *на някого*; ОПЛИТАМ/ ОПЛЕТА В МРЕЖАТА (МРЕЖИТЕ) СИ *някого* (1 знач.)

ПОЛЪГВАМ СЕ — вж. ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА *на някого*

ПОМАГАМ — вж. ПОДАВАМ/ ПОДАМ РЪКА *някому* (1 знач.); ДАВАМ/ ДАМ ‹ЕДНО› РАМО *на някого*; СТОЯ ЗАД ГЪРБА *на някого*

ПОМАЙВАМ СЕ *разг.* — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА

ПОМИНА СЕ — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ПОМИРЯВАМ СЕ —
1. вж. ПРОТЯГАМ/ ПРОТЕГНА РЪКА[1] *някому* (2 знач.)
2. вж. ПРЕГЛЪЩАМ/ ПРЕГЛЪТНА ГОРЧИВИЯ ХАП; ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА РЪЦЕ

ПОМИСЛЯМ —
1. вж. РАЗМЪРДВАМ СИ/ РАЗМЪРДАМ СИ УМА
2. вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ УМА *нещо* (2 знач.)

ПОМИСЛЯМ СИ — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ УМА *нещо* (2 знач.)

ПОМИТАМ —
1. *прен.* вж. ЗАЛИЧАВАМ/ ЗАЛИЧА ОТ ЛИЦЕТО НА ЗЕМЯТА *някого или нещо книж.*
2. *разг.* вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на нещо* (1 знач.); УДРЯМ/ УДАРЯ КЪТНИКА *на нещо*

ПОМНЯ — вж. ОСТАВА МИ/ ОСТАНЕ МИ В УМА *нещо*; ПИША СИ ГО НА ЧЕЛОТО (1 и 2 знач.)

ПОМРЪКВАМ — вж. КЛЮМВАМ/ КЛЮМНА ГЛАВА

ПОМРЪКНАЛ — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

ПОМЪДРЯВАМ — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) УМЪТ ‹В ГЛАВАТА›

ПОМЪТВАМ — вж. РАЗМЪТВАМ/ РАЗМЪТЯ ГЛАВАТА *на някого* (1 знач.)

ПОМЪЧВАМ СЕ — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ТРУД

ПОНРАВЯ МИ СЕ — вж. ЛЯГА МИ/ ЛЕГНЕ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› *някой или нещо* (1 и 2 знач.); ХВАЩА МИ/ ХВАНЕ МИ ОКОТО *някой или нещо*

ПОНРАВЯМ СЕ — вж. ХВАЩАМ ОКО‹ТО› (ОЧИ‹ТЕ›) *на някого*

ПОНЯВГА *поет.* — вж. ОТ ВРЕМЕ НА ВРЕМЕ

ПОНЯКОГА — вж. ОТ ВРЕМЕ НА ВРЕМЕ

ПОНЯКОГАЖ *нар.* — вж. ОТ ВРЕМЕ НА ВРЕМЕ

ПООЩРЯВАМ СЕ — вж. ДОБИВАМ/ ДОБИЯ КРИЛА *книж.*

ПОПАРВАМ — *прен.* вж. ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ ‹КАТО› СЪС СТУДЕН ДУШ *някого*

ПОПИЙВАМ — вж. ОБИЧАМ ЧАШКАТА

ПОПИПВАМ — вж. ДЛЪЖКИ МИ СА РЪЦЕТЕ

ПОПРАВЯМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЕЖКА

ПОПРЕЧВАМ — вж. ЗАСТАВАМ/ ЗАСТАНА НА ПЪТЯ *на някого* (1 знач.); ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА КРАК *на някого* (2 знач.); СЛАГАМ/ СЛОЖА ПРЪТ В КОЛЕСНИЦАТА *на някого книж.*

ПОРАЗЕН — вж. КАТО ГРЪМНАТ

ПОРАЗЯВАМ —
1. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (2 знач.); ПАДАМ/ ПАДНА КАТО ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ
2. вж. ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ ‹КАТО› СЪС СТУДЕН ДУШ *някого*; РАЗКЪСВАМ/ РАЗКЪСАМ СЪРЦЕТО *на някого*
3. *нар.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА НИЩО ‹И НИКАКВО› *нещо* (1 знач.)

ПОРАЗЯВАМ СЕ — вж. ВЗЕМА МИ СЕ/ ВЗЕМЕ МИ СЕ УМЪТ (2 знач.); ОКОКОРВАМ/ ОКОКОРЯ ОЧИ

ПОРИЦАВАМ *книж.* — вж. ПРИКОВАВАМ/ ПРИКОВА НА ПОЗОРНИЯ СТЪЛБ *някого книж.*; ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАМЪК *върху някого*; ЧУКВАМ/ ЧУКНА ПО НОСА *някого*

ПОРКАМ *разг.* — вж. НАЛИВАМ СЕ КАТО БЪЧВА; ОБИЧАМ ЧАШКАТА

ПОРОЕН — вж. КАТО ИЗ ВЕДРО вали, лее се

ПОРОК — вж. ТРЕСКИ ЗА ДЯЛАНЕ имам

ПОРУГАВАМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо*

ПОРУГАВАМ СЕ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо*

ПОРУМЕНЯВАМ — вж. ПУСКАМ СИ/ ПУСНА СИ БОЖУРА

ПОСЕЛВАМ СЕ — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ КОЛ *някъде*

ПОСИЧАМ — вж. ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПОД НОЖ *някого*; ТЕГЛЯ НОЖА *някому*

ПОСЛУШВАМ — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЕЖКА

ПОСЛУШЕН — вж. КАТО МУШИЦА (МУХА) кротък

ПОСЛЪГВАМ *разг.* — вж. ИКОНОМИСВАМ/ ИКОНОМИСАМ ‹ОТ› ИСТИНАТА

ПОСРАМВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЗА СМЯХ ‹И НА ГАРГИТЕ› *някого*

ПОСРАМВАМ СЕ — вж. СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА›

ПОСРАМЕН — вж. С ПОДВИТА ОПАШКА

ПОСРЕДСТВЕН — вж. НИКАКЪВ-МЕ НЯМА (2 знач.)

ПОСРЕДСТВЕНО — вж. ИДИ-ДОЙДИ

ПОСРЪБВАМ *разг.* — вж. ОБИЧАМ ЧАШКАТА

ПОСТАЛ *нар.* — вж. КАТО ВЕЙКА слаб; БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА

ПОСТАРАВАМ СЕ — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ТРУД

ПОСТЕПЕННО — вж. КРАЧКА ПО КРАЧКА; МАЛКО ПО МАЛКО

ПОСТИГАМ — вж. ПРЕВРЪЩАМ/ ПРЕВЪРНА В ЖИВО ДЕЛО *нещо книж.*

ПОСТИГА МЕ — вж. ИДВА МИ (ДОЙДЕ МИ) ДО (НА) ГЛАВАТА

ПОСТОЯННО — вж. НА ВСЯКА КРАЧКА (2 знач.)

ПОСТРАДВАМ — вж. ГАЗИ МЕ МЕЧКА‹ТА›; СЧУПВАМ СИ/ СЧУПЯ СИ ГЛАВАТА (2 знач.); ОПИРАМ/ ОПЕРА ПЕШКИРА; СЪРБАЛ СЪМ ПОПАРАТА *на някого*; ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ИЗ (ПРЕЗ, ОТ, НА) НОСА

ПОСЪРВАМ — вж. КЛЮМВАМ/ КЛЮМНА ГЛАВА

ПОСЪРНАЛ — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

ПОТАЕН — вж. ПОКРИТ ВЪГЛЕН СЪМ; ТИХА ВОДА СЪМ

ПОТАЙВАМ СЕ — вж. ЗАВИРАМ СЕ/ ЗАВРА СЕ В МИША ДУПКА; НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ПОТЕГЛЯМ — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ПЪТЯ *за (към) някъде*

ПОТЕН — вж. ВИР ВОДА

ПОТИСКАМ —
1. вж. ПЕКА НА ОГЪН *някого*
2. вж. ТРОВЯ ЖИВОТА *на някого*

ПОТИСКА МЕ — вж. ТЕЖИ МИ НА ДУШАТА *нещо*; ЛЕЖИ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› *нещо* (1 знач.)

ПОТИСНАТ — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА; НЕ СЪМ НА СЕБЕ СИ (1 знач.); СКЪРШЕН МИ Е КЕФЪТ

ПОТРЕПЕРВАМ — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 знач.)

ПОТРИВАМ СЕ *разг.* — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА; ПАСА ПАТКИТЕ

ПОТРОШАВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА СОЛ *нещо*

ПОТРУДВАМ СЕ — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ ТРУД

ПОТРЪГВА МИ *нар.* — вж. ПРОРАБОТВА МИ/ ПРОРАБОТИ МИ КЪСМЕТЪТ

ПОТРЪПВАМ — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 знач.)

ПОТУЛВАМ СЕ — вж. ЗАВИРАМ СЕ/ ЗАВРА СЕ В МИША ДУПКА

ПОТУШАВАМ — вж. УДАВЯМ/УДАВЯ В КРЪВ *нещо книж.*

ПОТЪВАМ — *прен.* вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)

ПОТЪПКВАМ — вж. УДАВЯМ/УДАВЯ В КРЪВ *нещо книж.*

ПОТЯ СЕ — *прен. разг.* вж. ПОТЯ СЕ ‹И› ПОД ЕЗИКА

ПОУМНЯВАМ — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) УМЪТ ‹В ГЛАВАТА›

ПОУЧАВАМ — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ УМ ‹В ГЛАВАТА› *на някого*; ЧЕТА МОРАЛ *някому книж.*

ПОУЧАВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЕЖКА; СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ОБИЦА НА УХОТО

ПОХАБЕН — вж. ЗА БОКЛУКА СЪМ; ИЗПЯЛ СЪМ СИ ПЕСЕНТА (2 знач.)

ПОХАБЯВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА НИЩО ‹И НИКАКВО› *нещо* (1 знач.)

ПОХАБЯВАМ СЕ — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ВЯТЪР‹А› (1 знач.)

ПОХВАЛВАМ — вж. ПОТУПВАМ/ ПОТУПАМ ПО РАМОТО *някого*

ПОХВАЛВАМ СЕ — вж. ТУПАМ СЕ В ГЪРДИТЕ

ПОХВАТЕН *нар.* — вж. ИМАМ ЗЛАТНИ РЪЦЕ

ПОЧЕРВЕНЯВАМ — вж. ПУСКАМ СИ/ ПУСНА СИ БОЖУРА

ПОЧЕРНЯМ — *прен.* вж. ИЗЯЖДАМ/ ИЗЯМ ГЛАВАТА (ГЛАВИЦАТА) *на някого* (1 знач.)

ПОЧИВАМ —
1. вж. ПОЕМАМ СИ/ ПОЕМА СИ ДУША‹ТА›
2. вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

ПОЧИВАМ СИ — вж. ПОЕМАМ СИ/ ПОЕМА СИ ДУША‹ТА›

ПОЧУДВАМ СЕ — вж. ОКОКОРВАМ/ ОКОКОРЯ ОЧИ

ПОЧУПВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА СОЛ *нещо*

ПОЩРЪКЛЯВАМ *разг.* — вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ПОЩУРЯВАМ — вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ПОЩУРЯЛ — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

ПРАВ — вж. НА КРАК (КРАКА)

ПРАЗЕН — *прен.* вж. НЕ МИ ТЕЖИ ГЛАВАТА; ВЯТЪР МЕ ВЕЕ (2 знач.)

ПРАЗНОГЛАВ — вж. ЛЕК В ГЛАВАТА; ПРАЗНА МИ Е КРАТУНАТА *пренебр.*

ПРАЗНОГЛАВЕЦ — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

ПРАЗНОДУМЕЦ — вж. ДЪРВЕН ФИЛОСОФ *пренебр.*

ПРАЗНОСЛОВЕЦ — вж. ДЪРВЕН ФИЛОСОФ *пренебр.*

ПРАЗНОСЛОВИЕ — вж. ВРЕЛИНЕКИПЕЛИ

ПРАЗНОСЛОВЯ *рядко* — вж. ЧЕША СИ ЕЗИКА *неодобр.*

ПРАКСАН *диал.* — вж. ВРЯЛ И КИПЯЛ СЪМ *в нещо*; СТАРА КРИМКА СЪМ

ПРАСКАМ — *разг. грубо* вж. КАТО ЛАМЯ ЯМ

ПРАХОСВАМ — вж. ИЗХВЪРЛЯМ СИ/ ИЗХВЪРЛЯ СИ ПАРИТЕ НА УЛИЦАТА

ПРАХОСВАМ СЕ — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ВЯТЪР‹А› (1 знач.)

ПРАХОСНИК — вж. ИМАМ РЕДКИ ПРЪСТИ

ПРЕБИВАМ —
1. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА КОКАЛИТЕ *на някого*; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА *някого* (1 знач.)
2. *разг.* вж. СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО *на някого*

ПРЕБЛЕДНЯВАМ — вж. СТАВАМ/ СТАНА ‹БЯЛ› КАТО ПЛАТНО

ПРЕБОГАТО — вж. КОЛКОТО ИСКАШ (1 знач.)

ПРЕБОРВАМ *разг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ВРЪХ *над някого, над нещо*

ПРЕБЪРКВАМ — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА С КРАКАТА НАГОРЕ *нещо* (1 знач.)

ПРЕБЪРНИКВАМ *разг.* — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА С КРАКАТА НАГОРЕ *нещо* (1 знач.)

ПРЕВЗЕМАМ СЕ — вж. РАЗИГРАВАМ/ РАЗИГРАЯ КОМЕДИЯ (КОМЕДИИ); ПРАВЯ ФАСОНИ *на някого*

ПРЕВИШАВАМ — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ В (О) ЗЕМЯТА *някого*; СЛАГАМ/ СЛОЖА В ДЖОБА СИ *някого*

ПРЕВЪЗМОГВАМ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАГЛАВА *на (с) някого, на (с) нещо*

ПРЕВЪЗНАСЯМ — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ДО НЕБЕСАТА (НЕБЕТО) *някого книж.*

ПРЕВЪЗХОДЕН — вж. ЗА ЧУДО И ‹ЗА› ПРИКАЗ; ЕДИН ПЪТ (1 знач.); ЗА МИЛИОНИ

ПРЕВЪЗХОЖДАМ — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ В (О) ЗЕМЯТА *някого*; СЛАГАМ/ СЛОЖА В ДЖОБА СИ *някого*

ПРЕВЪРТАМ — *жарг.* вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ПРЕВЪРТЯЛ *жарг.* — вж. НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

ПРЕГАЗВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА *някого или нещо* (1 знач.)

ПРЕГЛАДНЯВАМ — вж. СТОМАХЪТ МИ СВИРИ РАМАЗАН

ПРЕГЛЕЖДАМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ‹‹ПО› ЕДНО› ОКО (1 знач.)

ПРЕГЛЪЩАМ — *прен.* вж. ПРЕГЛЪЩАМ/ ПРЕГЛЪТНА ГОРЧИВИЯ ХАП

ПРЕГРАДА — *прен.* вж. ПРЪТ В КОЛЕЛОТО

ПРЕГРЕШАВАМ —
1. вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ГРЯХ НА ДУШАТА
2. вж. СГАЗВАМ/ СГАЗЯ ЛУКА

ПРЕГЪРБЕН — вж. СВИЛ СЪМ СЕ НА ЕР ГОЛЯМ

ПРЕДАВАМ СЕ — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА БЯЛО ЗНАМЕ (1 и 2 знач.); СЛАГАМ/ СЛОЖА ОРЪЖИЕ‹ТО› (1 и 2 знач.)

ПРЕДВИЖДАМ — вж. ИМАМ ‹СИ› ЕДНО НА УМ (2 знач.)

ПРЕДВОДИТЕЛСТВАМ *книж.* — вж. ВОДЯ ХОРОТО

ПРЕДВОЖДАМ — вж. ВОДЯ ХОРОТО

ПРЕДУПРЕЖДАВАМ — вж. БИЯ КАМБАНАТА (1 знач.); БИЯ ТРЕВОГА

ПРЕЖАЛВАМ СЕ *разг.* — вж. ‹МЕНЕ› КУЧЕТА МЕ ЯЛИ

ПРЕЖДЕВРЕМЕННО — вж. БЕЗ ВРЕМЕ

ПРЕЖЕНВАМ — вж. ЗАХЛУПВАМ/ ЗАХЛУПЯ ПОД КОРИТО‹ТО› *някого* (1 знач.)

ПРЕЖИВЯВАМ — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ ГЛАВАТА (1 знач.)

ПРЕИНАЧАВАМ — вж. НА ЧЕРНОТО КАЗВАМ БЯЛО

ПРЕКАЛЕНО — вж. ПРЯКО СИЛИТЕ СИ; НА ПОРАЗИЯ (1 знач.)

ПРЕКАЛЯВАМ — вж. МИНАВАМ/ МИНА ВСЯКАКВА (ВСЯКА) ГРАНИЦА

ПРЕКАРВАМ — *жарг.* вж. ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА *на някого* (1 знач.)

ПРЕКАРВАМ СЕ *жарг.* — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ КРИВА СМЕТКАТА; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ПРЪСТ В УСТА‹ТА›; ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА *на някого*

ПРЕКОМЕРНО *книж.* — вж. ПРЯКО СИЛИТЕ СИ; НА ПОРАЗИЯ (1 знач.)

ПРЕКРАСЕН — вж. ЗА ЧУДО И ‹ЗА› ПРИКАЗ; ЕДИН ПЪТ (1 знач.)

ПРЕКРАТЯВАМ —
1. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ТОЧКА *на нещо*; СЛАГАМ/ СЛОЖА КРЪСТ *на нещо*
2. вж. СКЪСВАМ/ СКЪСАМ ДИПЛОМАТИЧЕСКИТЕ ‹СИ› ОТНОШЕНИЯ *с някого*

ПРЕКЪСВАМ —
1. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ТОЧКА *на нещо*; СЛАГАМ/ СЛОЖА КРЪСТ *на нещо*
2. вж. СКЪСВАМ/ СКЪСАМ ДИПЛОМАТИЧЕСКИТЕ ‹СИ› ОТНОШЕНИЯ *с някого*

ПРЕЛЕСТЕН — вж. ЗА ЧУДО И ‹ЗА› ПРИКАЗ; ЗА МИЛИОНИ

ПРЕМАЗВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА *някого или нещо* (1 знач.)

ПРЕМАЛЯВАМ — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ ДУША; НЕ МОГА ДА СЕ ДЪРЖА НА КРАКА‹ТА СИ›

ПРЕМАЛЯЛ — вж. ЕДВА ДУША НОСЯ

ПРЕМАХВАМ —
1. вж. ИЗТРЪГВАМ/ ИЗТРЪГНА ОТ (ИЗ) КОРЕН (С КОРЕНА) *нещо*; ЗАЛИЧАВАМ/ ЗАЛИЧА ОТ ЛИЦЕТО НА ЗЕМЯТА *някого или нещо книж.*
2. вж. СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО *на някого*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на някого* (2 знач.)

ПРЕМАЧКВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА *някого или нещо* (1 знач.)

ПРЕМИНАВА МИ *разг.* — вж. ВДИГАМ СЕ/ ВДИГНА СЕ НА КРАКА‹ТА СИ›

ПРЕМИСЛЯМ — вж. ПРЕХВЪРЛЯМ/ ПРЕХВЪРЛЯ ПРЕЗ УМА СИ *нещо* (1 знач.)

ПРЕМЛАТВАМ *нар.* — вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА КОКАЛИТЕ *на някого*; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА *някого* (1 знач.)

ПРЕМЪЛЧАВАМ — вж. ПРЕГЛЪЩАМ СИ/ ПРЕГЛЪТНА СИ ДУМИТЕ

ПРЕМЯТАМ — *разг.* вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*; ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА *на някого* (1 знач.)

ПРЕНЕБРЕГВАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ ГРЪБ *на някого* (1 знач.); ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НАСТРАНА *нещо* (1 знач.)

ПРЕОБРЪЩАМ *разг.* — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА С КРАКАТА НАГОРЕ *нещо* (1 знач.)

ПРЕОДОЛЯВАМ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАГЛАВА *на (с) някого, на (с) нещо*

ПРЕПАТВАМ *разг.* — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ ГЛАВАТА (1 знач.)

ПРЕПИТАВАМ СЕ *книж.* — вж. ВАДЯ СИ ХЛЯБА *от (с) нещо*

ПРЕПУСКАМ — вж. КОЛКОТО МИ КРАКА‹ТА› ДЪРЖАТ

ПРЕПЪВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА МАРКА *на някого*

ПРЕПЪВАМ СЕ — *рядко* вж. ПЛЕТА ‹СИ› ЕЗИК‹А›; ЕЗИКЪТ МИ СЕ ЗАПЛИТА/ ЗАПЛЕТЕ

ПРЕПЪНИКАМЪК *разг.* — вж. ПРЪТ В КОЛЕЛОТО

ПРЕПЯТСТВАМ *книж.* — вж. СТОЯ НА ПЪТЯ *на някого*; ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА КРАК *на някого* (2 знач.); СЛАГАМ/ СЛОЖА ПРЪТ В КОЛЕСНИЦАТА *на някого книж.*

ПРЕПЯТСТВИЕ *книж.* — вж. ПРЪТ В КОЛЕЛОТО

ПРЕРАВЯМ — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА С КРАКАТА НАГОРЕ *нещо* (1 знач.)

ПРЕСЕЛВАМ СЕ — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ КОЛ *някъде*

ПРЕСИЛВАМ —
1. вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО *на някого* (2 знач.)
2. вж. ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН; СГЪСТЯВАМ/ СГЪСТЯ КРАСКИТЕ *книж.*

ПРЕСИЛВАМ СЕ — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА) (1 знач.)

ПРЕСИЩАМ СЕ — вж. БАЙГЪН МИ СТАВА/ СТАНЕ *от нещо, от някого или от нещо* (1 и 2 знач.); ДОЙДЕ МИ ДО ГУША *от някого или от нещо*

ПРЕСЛЕДВАМ — вж. ПО ПЕТИТЕ СЪМ *на някого*; ВЪРВЯ ПО (В) ПЕТИТЕ *на някого* (1 знач.)

ПРЕСМЯТАМ — вж. ТЕГЛЯ КАЛЕМА; ВОДЯ СМЕТКА *за нещо* (2 знач.)

ПРЕСТАВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ТОЧКА *на нещо*

ПРЕСТРУВАМ СЕ — вж. ИГРАЯ КОМЕДИЯ (КОМЕДИИ); ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ПРЕСЯВАМ — *прен.* вж. ПРЕСЯВАМ/ ПРЕСЕЯ ПРЕЗ СИТО *някого* (1 знач.)

ПРЕТЕГЛЯМ *нар.* — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ ГЛАВАТА (1 знач.)

ПРЕТЕНДИРАМ — вж. ПРАВЯ ВЪПРОС *за нещо*

ПРЕТОВАРВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО *на някого* (2 знач.)

ПРЕТОВАРВАМ СЕ — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА) (1 знач.)

ПРЕТРЕПВАМ *нар.* —
1. вж. СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО *на някого*
2. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА КОКАЛИТЕ *на някого*; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА *някого* (1 знач.)

ПРЕТУПВАМ[1] *разг.* — вж. КАРАМ ПРЕЗ ПРЪСТИ *нещо*

ПРЕТУПВАМ[2] *разг.* — вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА КОКАЛИТЕ *на някого*

ПРЕТЪРПЯВАМ — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ ГЛАВАТА (1 знач.)

ПРЕТЪРШУВАМ — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА С КРАКАТА НАГОРЕ *нещо* (1 знач.)

ПРЕУВЕЛИЧАВАМ — вж. ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН; СГЪСТЯВАМ/ СГЪСТЯ КРАСКИТЕ *книж.*

ПРЕУМОРЯВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО *на някого* (2 знач.)

ПРЕУМОРЯВАМ СЕ — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ ДУША; ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА) (1 знач.)

ПРЕУСПЯВАМ —
1. вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ДАЛЕЧ‹Е› (2 знач.)
2. вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ ДОБРО *от нещо* (1 знач.)

ПРЕУСТАНОВЯВАМ *книж.* —
1. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ТОЧКА *на нещо*; СЛАГАМ/ СЛОЖА КРЪСТ *на нещо*
2. вж. СКЪСВАМ/ СКЪСАМ ДИПЛОМАТИЧЕСКИТЕ ‹СИ› ОТНОШЕНИЯ *с някого*

ПРЕХВЪРЛЯМ — *прен. разг.* вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ‹‹ПО› ЕДНО› ОКО (1 знач.)

ПРЕХЛАСВАМ СЕ — вж. ОСТАВАТ МИ/ ОСТАНАТ МИ ОЧИТЕ *в нещо*; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ОТВОРЕНА (ОТВОРЕНИ) УСТА (2 знач.)

ПРЕХОДНО — вж. ДЕН ДО ПЛАДНЕ

ПРЕХРАНВАМ — вж. НОСЯ НА ГЪРБА СИ *някого* (2 знач.)

ПРЕХРАНВАМ СЕ — вж. ВАДЯ СИ ХЛЯБА *от (с) нещо*

ПРЕЦАКВАМ *жарг.* — вж. ИЗИГРАВАМ/ ИЗИГРАЯ НОМЕР *някому*; ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*

ПРЕЦАКВАМ СЕ *жарг.* — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ КРИВА СМЕТКАТА; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ПРЪСТ В УСТА‹ТА›; ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ НА ВЪДИЦАТА *на някого*

ПРЕЦЕНЯВАМ — вж. ПРАВЯ СИ СМЕТКАТА; ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ СМЕТКА *за нещо*

ПРЕЧА —
1. вж. БЪРКАМ В ОЧИ‹ТЕ› *на някого* (1 знач.)
2. вж. МЪТЯ ВОДАТА (ВОДИТЕ) *на някого* (1 знач.); СТОЯ НА ПЪТЯ *на някого*; СЛАГАМ/ СЛОЖА ПРЪТ В КОЛЕСНИЦАТА *на някого книж.*

ПРЕЧКА — вж. ПРЪТ В КОЛЕЛОТО

ПРЕЧУКВАМ *разг.* — вж. СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО *на някого*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на някого* (2 знач.)

ПРЕЧУПВАМ — *прен.* вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТА *на някого*

ПРИБИРАМ — *прен.* вж. ПРИБИРАМ/ ПРИБЕРА НА ТОПЛО *някого*

ПРИВЕТСТВАМ *книж.* — вж. СТИСВАМ/ СТИСНА РЪКАТА *някому*

ПРИВИДНО — вж. НА ДУМИ; ‹КОЛКОТО› ЗА ОЧИ

ПРИВЛИЧА МЕ — вж. ТЕГЛИ МЕ СЪРЦЕ‹ТО› *към нещо или някого* (1 и 2 знач.)

ПРИВЪРШВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ТОЧКА *на нещо*

ПРИГАЖДАМ *диал.* — вж. ГЛЕДАМ В ОЧИТЕ *някого*; ГЛАДЯ ПО КОСЪМА *някого*; НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА *на някого*

ПРИГЛАСЯМ — *прен.* вж. ПЕЯ НА (В) ЕДИН ГЛАС *с някого*

ПРИДИРВАМ — вж. СЕЯ НА КОРЕНА ‹МУ› РЯПА

ПРИДОБРЯВАМ СЕ *разг.* — вж. ПРОТЯГАМ/ ПРОТЕГНА РЪКА[1] *някому* (2 знач.)

ПРИЗЛЯВА МИ — вж. ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ (1 знач.)

ПРИЗНАВАМ — *рядко* вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПОД ВНИМАНИЕ *нещо*

ПРИКАЗВАМ — вж. МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.*; ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА

ПРИКАЗВА СЕ — вж. ВИТАЕ ИЗ ВЪЗДУХА (1 знач.)

ПРИКАЗЕН — вж. ЗА ЧУДО И ‹ЗА› ПРИКАЗ

ПРИКАЗЛИВ — вж. НЕ МИ СПИРА ЕЗИКЪТ *неодобр.*; НА ВОДЕНИЦА СЪМ СЕ РОДИЛ *неодобр.*

ПРИКАЗЛИВЕЦ — вж. РАЗПРАНА УСТА; УСТАТА МИ СА КАТО ВОДЕНИЦА *неодобр.*

ПРИКИПЯВА МИ — вж. ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ (2 знач.)

ПРИКЛЮЧВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ТОЧКА *на нещо*; СЛАГАМ/ СЛОЖА КРЪСТ *на нещо*

ПРИКРИТ — вж. ПОКРИТ ВЪГЛЕН СЪМ; ТИХА ВОДА СЪМ

ПРИКРОТЯВАМ СЕ *рядко* — вж. СВИВАМ ‹СИ›/ СВИЯ ‹СИ› ОПАШКА‹ТА›; СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

ПРИЛИЧАМ — вж. ОТКЪСНАЛ СЪМ ГЛАВАТА *на някого*

ПРИЛИЧЕН — вж. ЗА ПРЕД ХОРА‹ТА›

ПРИЛОШАВА МИ — вж. ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ (1 знач.)

ПРИЛЯГА МИ *нар.* — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) ѝТРЪКИ

ПРИМАЛЯВА МИ — вж. ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ (1 знач.)

ПРИМАЛЯЛ — вж. НИ ЖИВ, НИ МЪРТЪВ (2 знач.)

ПРИМЕРВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА МУШКА‹ТА СИ› *някого* (1 знач.)

ПРИМИРЯВАМ СЕ — вж. ПРЕГЛЪЩАМ/ ПРЕГЛЪТНА ГОРЧИВИЯ ХАП; ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА РЪЦЕ

ПРИМИТИВЕН — вж. БЕДЕН ДУХОМ *книж.*; В ГОРАТА РАСЪЛ *пренебр.*

ПРИМРЯЛ — вж. НИ ЖИВ, НИ МЪРТЪВ (2 знач.)

ПРИМЪЧНЯВА МИ — вж. ЗАБОЛЯВА МЕ/ ЗАБОЛИ МЕ СЪРЦЕТО

ПРИНУЖДАВАМ — вж. ПРИТИСКАМ/ ПРИТИСНА ДО (О) СТЕНАТА *някого*

ПРИНУЖДАВАМ СЕ — вж. НЯМАМ ДРУГ ИЗБОР

ПРИОБЩАВАМ СЕ — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ТОН *с някого или с нещо книж.*

ПРИПАДНАЛ — вж. НИ ЖИВ, НИ МЪРТЪВ (2 знач.)

ПРИПОМНЯМ СИ — вж. ДОЙДЕ МИ НА УМ‹А› *нещо* (2 знач.)

ПРИПРЯН — вж. НЕ МИ ТРАЕ СЪРЦЕ‹ТО›

ПРИРАВНЯВАМ — вж. ПОСТАВЯМ/ ПОСТАВЯ НА ЕДНА ДЪСКА *някого или нещо с някой друг или с нещо друго*

ПРИСВОЯВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РЪКА *на нещо*

ПРИСМИВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА (ЗА) МЕЗЕ *някого*

ПРИСПОСОБЕНЕЦ — вж. ФУРНАДЖИЙСКА ЛОПАТА *пренебр.*

ПРИСПОСОБЯВАМ СЕ — вж. ОБРЪЩАМ СЕ/ ОБЪРНА СЕ НАКЪДЕТО ДУХА ВЯТЪРЪТ; ВЪРВЯ ПО ВЯТЪРА

ПРИСЪЕДИНЯВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА СТРАНАТА *на някого*

ПРИТВОРЕН *книж.* — вж. ЕДНО МИ ‹Е› НА ЕЗИКА, ‹А› ДРУГО ‹МИ Е› НА СЪРЦЕТО

ПРИТВОРСТВАМ *книж.* — вж. НАДЯВАМ ‹СИ›/ НАДЯНА ‹СИ› МАСКА‹ТА› *на някого или нещо*; СЕДЯ НА ДВА СТОЛА

ПРИТЕСНЕН — вж. СЪС СВИТО СЪРЦЕ; СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ

ПРИТЕСНЯВАМ — вж. НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА МИРА *някого*

ПРИТЕСНЯВА МЕ — вж. ТЕЖИ МИ НА ДУШАТА *нещо*; ЯДЕ МЕ ОТВЪТРЕ

ПРИТЕСНЯВАМ СЕ —
1. вж. СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО
2. вж. СТЯГА МЕ/ СТЕГНЕ МЕ ШАПКАТА

ПРИТИСКАМ — *прен. разг.* вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗА ГУШАТА *някого*; ПРИТИСКАМ/ ПРИТИСНА ДО (О) СТЕНАТА *някого*

ПРИХВАМ — вж. ЗАЛИВАМ СЕ/ ЗАЛЕЯ СЕ ОТ СМЯХ

ПРИЦЕЛВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА МУШКА‹ТА СИ› *някого* (1 знач.)

ПРИЯЖДА МИ СЕ — вж. ПОТИЧАТ МИ/ ПОТЕКАТ МИ ЛИГИТЕ (1 знач.)

ПРОБИРАМ *разг.* — вж. ПРЕСЯВАМ/ ПРЕСЕЯ ПРЕЗ СИТО *някого* (1 знач.)

ПРОВАЛЯМ — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ БАЛТИЯТА *на някого* (1 знач.); ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА КРАК *на някого* (2 знач.)

ПРОВАЛЯМ СЕ — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ПО ДЯВОЛИТЕ (1 знач.)

ПРОВИНЯВАМ СЕ — вж. СГАЗВАМ/ СГАЗЯ ЛУКА

ПРОВЪЗГЛАСЯВАМ *книж.* — вж. БИЯ БАРАБАН‹А›

ПРОВЪРВЯВА МИ — вж. ПРОРАБОТВА МИ/ ПРОРАБОТИ МИ КЪСМЕТЪТ; ЩАСТИЕТО МИ СЕ УСМИХВА/ УСМИХНЕ

ПРОГИЗНАЛ — вж. ВИР ВОДА

ПРОГЛАСЯВАМ *рядко* — вж. БИЯ БАРАБАН‹А›

ПРОГЛЕЖДАМ — *прен.* вж. ПАДА/ ПАДНЕ БУЛОТО ОТ ОЧИТЕ МИ; ОТВАРЯТ МИ СЕ/ ОТВОРЯТ МИ СЕ ОЧИТЕ (1 и 2 знач.)

ПРОГЛУШАВАМ — вж. СПУКВАМ/ СПУКАМ ТЪПАНЧЕТАТА ‹НА УШИТЕ› *на някого* (1 и 2 знач.)

ПРОГНЕВЯВАМ *старин.* — вж. ОПЪВАМ/ ОПЪНА НЕРВИТЕ *на някого*

ПРОГНЕВЯВАМ СЕ *старин.* — вж. ХВАЩАТ МЕ/ ХВАНАТ МЕ ДЯВОЛИТЕ

ПРОГОВАРЯМ (ПРОГОВОРВАМ) — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› (1 знач.)

ПРОГОНВАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ *някому* (1 знач.); ПОСОЧВАМ/ ПОСОЧА ВРАТАТА *на някого* (1 знач.)

ПРОГРЕСИРАМ *книж.* — вж. ВЪРВЯ НАГОРЕ; ОТИВАМ/ ОТИДА ДАЛЕЧ‹Е› (2 знач.)

ПРОГЪЛЧАВАМ *диал.* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› (1 знач.)

ПРОДУМВАМ — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› (1 знач.)

ПРОЕКТИРАМ — вж. ИМАМ ‹СИ› ЕДНО НА УМ (2 знач.); ИМАМ НА УМ *нещо*

ПРОЗИРАМ — *прен.* вж. ОТВАРЯТ МИ СЕ/ ОТВОРЯТ МИ СЕ ОЧИТЕ (1 и 2 знач.); ПАДА/ ПАДНЕ БУЛОТО ОТ ОЧИТЕ МИ

ПРОИЗВОЛНИЧА — вж. РАЗИГРАВАМ СИ КОНЯ (КОНЧЕТО)

ПРОИЗВОЛНО —
1. вж. НА СВОЯ ГЛАВА
2. вж. КАКТО МИ ДОЙДЕ

ПРОКЛЕТ — вж. ДА ГО ПОМИРИШЕШ, НОСЪТ ТИ ОКАПВА; ЗМИЯ МУ Е ПЛЮЛА В УСТАТА; НЕ Е ЦВЕТЕ ЗА МИРИСАНЕ

ПРОКОПСВАМ *нар.* — вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ ДОБРО *от нещо* (1 знач.)

ПРОКУЖДАМ *нар.* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ *на някого* (1 знач.)

ПРОЛИВЕН — вж. КАТО ИЗ ВЕДРО вали, лее се

ПРОЛИЧАВАМ — вж. БИЯ В (НА) ОЧИ

ПРОМЕНЯМ СЕ — вж. ИЗВЪРТЯВАМ СЕ/ ИЗВЪРТЯ СЕ НА СТО И ОСЕМДЕСЕТ ГРАДУСА (2 знач.)

ПРОМИСЛЯМ *книж.* — вж. ПРЕХВЪРЛЯМ/ ПРЕХВЪРЛЯ ПРЕЗ УМА СИ *нещо* (1 знач.)

ПРОМЪЛВЯМ — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› (1 знач.)

ПРОПАДАМ —
1. вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)
2. вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ПО ДЯВОЛИТЕ (1 знач.)
3. вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ГОЛИ РЪЦЕ
4. вж. ПОДХЛЪЗВАМ СЕ/ ПОДХЛЪЗНА СЕ ПО НАКЛОНЕНА‹ТА› ПЛОСКОСТ *книж.*

ПРОПИЛЯВАМ — вж. ИЗХВЪРЛЯМ СИ/ ИЗХВЪРЛЯ СИ ПАРИТЕ НА УЛИЦАТА

ПРОПИЛЯВАМ СЕ — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ВЯТЪР‹А› (1 знач.)

ПРОПЪЖДАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ *на някого* (1 знач.)

ПРОСВЕТВА МИ —
1. вж. ОТВАРЯТ МИ СЕ/ ОТВОРЯТ МИ СЕ ОЧИТЕ (1 и 2 знач.)
2. вж. ОЛЕКВА МИ/ ОЛЕКНЕ МИ НА ДУШАТА

ПРОСВЕТЛЯВАМ СЕ — вж. ОТВАРЯТ МИ СЕ/ ОТВОРЯТ МИ СЕ ОЧИТЕ (2 знач.)

ПРОСВЕЩАВАМ — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ОЧИТЕ *на някого* (1 знач.)

ПРОСЛАВЯМ — вж. ПЕЯ ОСАННА *някому книж.*

ПРОСЛЕДЯВАМ — вж. ВЪРВЯ ПО (В) ПЕТИТЕ *на някого* (1 знач.)

ПРОСПЕРИРАМ *книж.* — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА ДАЛЕЧ‹Е› (2 знач.)

ПРОСТ — вж. В ГОРАТА РАСЪЛ *пренебр.*; БЕДЕН ДУХОМ *книж.*

ПРОСТАК — вж. НЕДОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.*

ПРОСТОДУШЕН — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗА ЧИСТА МОНЕТА *нещо книж.*; МИСЛЯ, ЧЕ ВСИЧКО, ЩО ХВЪРЧИ, СЕ ЯДЕ *ирон.*

ПРОСТОРЕН — вж. КОН ДА РАЗИГРАВАШ *в нещо или някъде*

ПРОСТОСЪРДЕЧЕН — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (1 знач.)

ПРОСТОСЪРДЕЧНО — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (2 знач.)

ПРОСТРАНЕН *рядко* — вж. КОН ДА РАЗИГРАВАШ *в нещо или някъде*

ПРОСТРАННО *рядко* — вж. НАДЪЛГО И НАШИРОКО

ПРОСЯ — вж. ПОДЛАГАМ РЪКА

ПРОТЕЖИРАМ *книж.* — вж. ДЪРЖА СТРАНАТА *на някого*; СТОЯ ЗАД ГЪРБА *на някого*

ПРОТЕЖИРАН *книж.* — вж. ИМАМ ВУЙЧО ВЛАДИКА

ПРОТЕСТИРАМ — вж. НАДАВАМ/ НАДАМ ВОЙ *срещу някого или нещо книж.*

ПРОТИВЕН — вж. ‹КАТО (СЯКАШ)› ТРЪН СЪМ В ОЧИТЕ *на някого*

ПРОТИВОПОСТАВЯМ СЕ — вж. ОТБИВАМ/ ОТБИЯ УДАРА (УДАРИТЕ); ВЪРВЯ СРЕЩУ (ПРОТИВ) ТЕЧЕНИЕТО *книж.*

ПРОУМЯВАМ — вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо*; ОТВАРЯТ МИ СЕ/ ОТВОРЯТ МИ СЕ ОЧИТЕ (1 и 2 знач.)

ПРОФУКВАМ *разг.* — вж. ИЗХВЪРЛЯМ СИ/ ИЗХВЪРЛЯ СИ ПАРИТЕ НА УЛИЦАТА

ПРОХОРТУВАМ *диал.* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› (1 знач.)

ПРЪЖДОСВАЙ СЕ *разг. грубо* — вж. ВЪРВИ ПО ДЯВОЛИТЕ *пренебр.*; ПРАВ ТИ ПЪТ *пренебр.*

ПРЪЖДОСВАМ *разг. грубо* — вж.

ПОСОЧВАМ/ ПОСОЧА ВРАТАТА *на някого* (1 и 2 знач.)

ПРЪЖДОСВАМ СЕ *разг. грубо* — вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ; ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ОЧИТЕ

ПРЪКВАМ СЕ *нар.* — вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ БОЖИЯ СВЯТ

ПРЪСКАМ — *разг.* вж. ИЗХВЪРЛЯМ СИ/ ИЗХВЪРЛЯ СИ ПАРИТЕ НА УЛИЦАТА

ПРЯМ — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (1 знач.)

ПРЯМО — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (2 знач.)

ПРЯМОДУШЕН *книж. остар.* — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (1 знач.)

ПСИХЯСВАМ *жарг.* — вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ПСОВИСВАМ *нар. грубо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

ПУБЛИКУВАМ — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА БЯЛ СВЯТ *нещо* (2 знач.)

ПУБЛИЧНО — вж. ПРЕД ОЧИТЕ МИ

ПУКАМ — *разг. грубо* вж. КАТО ЛАМЯ ЯМ

ПУКВАМ *разг. грубо* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

ПУХАМ — *разг.* вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *на някого*

ПЪДЯ — вж. ПОСОЧВАМ/ ПОСОЧА ВРАТАТА *на някого* (1 и 2 знач.)

ПЪЗЛИВ *разг. пренебр.* — вж. ИМАМ ЗАЕШКО СЪРЦЕ; ПЛАША СЕ ‹И› ОТ СЯНКАТА СИ

ПЪЛНЕЯ — вж. ЗАГЛАЖДАМ/ ЗАГЛАДЯ КОСЪМ‹А›; ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ

ПЪН — *разг. презр.* вж. ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

ПЪНА *нар.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА МАРКА *на някого*

ПЪРЗАЛЯМ — *разг.* вж. ПРОДАВАМ ШИКАЛКИ *някому*

ПЪРШИВ — *разг. пренебр.* вж. НИЩО И НИКАКЪВ

ПЪЧА СЕ *разг.* — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

Р

РАБОЛЕПНИЧА *книж.* — вж. ВЛАЧА СЕ ПО КОРЕМ *пред някого* (2 знач.); ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК *пред някого*

РАБОЛЕПСТВАМ *книж.* — вж. ВЛАЧА СЕ ПО КОРЕМ *пред някого* (2 знач.); ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК *пред някого*

РАВНОДУШНО — вж. БЕЗ ДА СИ МРЪДНА ПРЪСТА (2 знач.)

РАВНЯВАМ СЕ *разг.* — вж. ДЕЛЯ МЕГДАН *с някого*

РАДВАМ — вж. ГАЛЯ ДУШАТА *някому*; НАПЪЛВАМ/ НАПЪЛНЯ ДУШАТА *на някого*

РАДВАМ СЕ — вж. ПОТРИВАМ ‹СИ›/ ПОТРИЯ ‹СИ› РЪЦЕ‹ТЕ› (1 знач.); НАПЪЛВА МИ СЕ/ НАПЪЛНИ МИ СЕ ДУШАТА

РАДОСТЕН — вж. НЕ ЗНАЯ НА ЗЕМЯТА ЛИ СЪМ, НА НЕБЕТО ЛИ СЪМ

РАДУШНО — вж. С ОТВОРЕНИ ОБЯТИЯ посрещам, приемам, чакам *някого книж.*

РАЖДАМ СЕ — вж. ПОЯВЯВАМ СЕ/ ПОЯВЯ СЕ НА ‹БЯЛ› СВЯТ (1 знач.)

РАЗБИВАМ —
1. вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА СОЛ *нещо*
2. вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› ПУХ И ПРАХ *някого или нещо* (1 знач.)

РАЗБИРАМ —
1. вж. ОТВАРЯТ МИ СЕ/ ОТВОРЯТ МИ СЕ ОЧИТЕ (1 и 2 знач.); УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо*
2. вж. СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ ДО УШИТЕ (УХОТО) *нещо*

РАЗБИРА СЕ — вж. НЕ ЩЕ ‹И (НИ)› ДУМА; КАТО БЯЛ ДЕН ясно е

РАЗБИШКВАМ *диал.* — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА С КРАКАТА НАГОРЕ *нещо* (1 знач.)

РАЗБОГАТЯВАМ *рядко* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ЗЛАТНИЯ ДЯВОЛ ЗА ОПАШКАТА; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ПАРИ

РАЗБОЛЯВАМ — вж. ПОВАЛЯМ/ ПОВАЛЯ НА ЛЕГЛО *някого*; ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО *на някого* (1 знач.)

РАЗБОЛЯВАМ СЕ — вж. ПАДАМ/ ПАДНА НА ЛЕГЛО

РАЗБРЪТВЯМ СЕ *разг. пренебр.* — вж. РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА ЕЗИК‹А СИ›; ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА

РАЗБРЪЩОЛЕВЯМ СЕ *пренебр.* — вж. РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА ЕЗИК‹А СИ›; ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА

РАЗБУЛВАМ — *прен.* вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА ЗАВЕСАТА *книж.*; ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ НА БЯЛ СВЯТ *нещо* (1 знач.)

РАЗБУНВАМ *нар.* — вж. МЪТЯ ГЛАВАТА *на някого*; МЪТЯ ВОДАТА (ВОДИТЕ) *някъде* (2 знач.)

РАЗБУНВАМ СЕ *нар.* — *вж.* НАДИГАМ/ НАДИГНА ГЛАВА (1 знач.); ВДИГАМ/ ВДИГНА ОРЪЖИЕ‹ТО›; ВДИГАМ/ ВДИГНА ЗНАМЕТО *книж.*

РАЗБУНТУВАМ — вж. МЪТЯ ГЛАВАТА *на някого*; МЪТЯ ВОДАТА (ВОДИТЕ) *някъде* (2 знач.)

РАЗБУНТУВАМ СЕ — вж. НАДИГАМ/ НАДИГНА ГЛАВА (1 знач.); ВДИГАМ/ ВДИГНА ОРЪЖИЕ‹ТО›; ВДИГАМ/ ВДИГНА ЗНАМЕТО *книж.*

РАЗБУТВАМ — *разг.* вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА С КРАКАТА НАГОРЕ *нещо* (1 знач.)

Р

РАЗБЪБРЯМ СЕ — вж. РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА ЕЗИК‹А СИ›; ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА

РАЗБЪРБОРВАМ СЕ — вж. РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА ЕЗИК‹А СИ›; ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА

РАЗБЪРЗВАМ СЕ — вж. ДАВАМ/ ДАМ ГАЗ

РАЗБЪРКАНО — вж. С ГЛАВАТА НАДОЛУ; НА ВИЛИ И МОГИЛИ

РАЗБЪРКВАМ — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА С КРАКАТА НАГОРЕ *нещо* (1 знач.)

РАЗБЪРНИКВАМ *разг.* — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА С КРАКАТА НАГОРЕ *нещо* (1 знач.)

РАЗВАЛЯМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА НИЩО ‹И НИКАКВО› *нещо* (1 знач.)

РАЗВЕНЧАВАМ — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА МАСКАТА *на някого* (1 знач.)

РАЗВИВАМ СЕ — вж. ВЪРВЯ НАГОРЕ

РАЗВРАТНИЧА — вж. ВЪРТЯ ОПАШКА (1 знач.)

РАЗВРАЩАВАМ СЕ — вж. ПОДХЛЪЗВАМ СЕ/ ПОДХЛЪЗНА СЕ ПО НАКЛОНЕНА‹ТА› ПЛОСКОСТ *книж.*

РАЗВЪЛНУВАМ — вж. ПИПВАМ/ ПИПНА ЗА СЪРЦЕТО *някого*

РАЗВЪЛНУВАМ СЕ — вж. ОБРЪЩА МИ СЕ/ ОБЪРНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО (1 знач.)

РАЗВЪЛНУВАН — вж. НЕ МЕ СВЪРТА НА ЕДНО МЯСТО (1 знач.); ЩЕ МИ СЕ ПРЪСНЕ СЪРЦЕТО

РАЗВЯВАМ СЕ — *разг. неодобр.* вж. КРЪСТОСВАМ УЛИЦИТЕ

РАЗГАДАВАМ — вж. СВАЛЯМ/ СВАЛЯ БУЛОТО *на нещо* (1 знач.)

РАЗГАЛЕН — вж. РАСЪЛ В САКСИЯ

РАЗГАРЯМ — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

РАЗГЛАГОЛСТВАМ СЕ *ирон. рядко* — вж. РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА ЕЗИК‹А СИ›

РАЗГЛАСЯВАМ — вж. БИЯ БАРАБАН‹А›

РАЗГЛЕЗЕН — вж. РАСЪЛ В САКСИЯ

РАЗГНЕВЕН — вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ; НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ

РАЗГНЕВЯВАМ — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА *някого*

РАЗГНЕВЯВАМ СЕ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ; КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ

РАЗГОВАРЯМ СЕ — вж. РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА ЕЗИК‹А СИ›

РАЗГОВОРЛИВ — вж. НЕ МИ СПИРА ЕЗИКЪТ *неодобр.*; НА ВОДЕНИЦА СЪМ СЕ РОДИЛ *неодобр.*

РАЗГОВОРЧИВ — вж. НЕ МИ СПИРА ЕЗИКЪТ *неодобр.*; НА ВОДЕНИЦА СЪМ СЕ РОДИЛ *неодобр.*

РАЗГОНВАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ *някому* (1 знач.)

РАЗГРОМЯВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› ПУХ И ПРАХ *някого или нещо* (1 знач.)

РАЗДРАЗВАМ (РАЗДРАЗНЯМ) — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА *някого*

РАЗДРАЗВАМ СЕ (РАЗДРАЗНЯМ СЕ) — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

РАЗДРАЗНЕН — вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ; НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ

РАЗДРАЗНИТЕЛЕН — вж. НА ТРЪН ЗАДОЕН; НЕ СЪМ НА СЕБЕ СИ (1 знач.)

РАЗДРЪНКВАМ *разг. пренебр.* — вж. БИЯ БАРАБАН‹А›

РАЗДРЪНКВАМ СЕ *разг. пренебр.* — вж. РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА ЕЗИК‹А СИ›; ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА

РАЗДУВАМ — *прен. разг.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН; ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН; СГЪСТЯВАМ/ СГЪСТЯ КРАСКИТЕ *книж.*

РАЗДУМВАМ[1] *нар.* — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА УМА *на някого*

РАЗДУМВАМ[2] *нар.* — вж. ИЗБЪРСВАМ/ ИЗБЪРША СЪЛЗИТЕ *на някого*

РАЗДУХВАМ — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

РАЗДЪРДОРВАМ СЕ *разг. пренебр.* — вж. РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА ЕЗИК‹А СИ›; ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА

РАЗИГРАВАМ — вж. ВЪРТЯ НА ПРЪСТ‹А СИ› *някого*

РАЗКАЙВАМ СЕ — вж. СКУБЯ СИ КОСАТА (КОСИТЕ) (2 знач.); ЧУКАМ СИ ГЛАВАТА (1 знач.)

РАЗКАНДЪРДИСВАМ *разг.* — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА УМА *на някого*

РАЗКИКОТВАМ СЕ *разг.* — вж. ЗАЛИВАМ СЕ/ ЗАЛЕЯ СЕ ОТ СМЯХ

РАЗКИСКВАМ СЕ — вж. ЗАЛИВАМ СЕ/ ЗАЛЕЯ СЕ ОТ СМЯХ

РАЗКОЛЕБАВАМ —
1. вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА УМА *на някого*

2. вж. ОТРЯЗВАМ/ ОТРЕЖА КРИЛАТА *на някого*

РАЗКОНЦЕНТРИРАН *книж.* — вж. УМЪТ МИ НЕ Е В ГЛАВАТА (1 знач.)

РАЗКРИВАМ —
1. вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ НА ПОКАЗ *нещо*; СВАЛЯМ/ СВАЛЯ БУЛОТО *на нещо* (1 знач.); ВДИГАМ/ ВДИГНА ЗАВЕСАТА *книж.*
2. вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ДУШАТА СИ *пред някого*

РАЗКРИВАМ СЕ —
1. вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАЯВЕ
2. вж. ИЗЛИВАМ СИ/ ИЗЛЕЯ СИ ДУШАТА *пред някого*; ПОКАЗВАМ/ ПОКАЖА ИСТИНСКОТО СИ ЛИЦЕ

РАЗКРИТИКУВАМ — вж. ЧУКВАМ/ ЧУКНА ПО НОСА *някого*; ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА *на някого*

РАЗЛЮТЕН *нар.* — вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ; НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ

РАЗЛЮТЯВАМ *нар.* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА *някого*

РАЗЛЮТЯВАМ СЕ *нар.* — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

РАЗМАЗВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА *някого или нещо* (1 знач.)

РАЗМИРЯВАМ — вж. РАЗБЪРКВАМ/ РАЗБЪРКАМ ГЛАВАТА *на някого*; МЪТЯ ВОДАТА (ВОДИТЕ) *някъде* (2 знач.)

РАЗМИСЛЯМ — вж. ПРЕХВЪРЛЯМ/ ПРЕХВЪРЛЯ ПРЕЗ УМА СИ *нещо* (1 знач.); РАЗМЪРДВАМ СИ/ РАЗМЪРДАМ СИ УМА

РАЗМИСЛЯМ СЕ — вж. РАЗМЪРДВАМ СИ/ РАЗМЪРДАМ СИ УМА

РАЗМИШЛЯВАМ — вж. БЛЪСКАМ СИ УМА

РАЗМОТАВАМ СЕ *разг.* — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА; ПАСА ПАТКИТЕ

РАЗНОГЛЕД — вж. МЕНЕ ГЛЕДА, ТЕБЕ ВИЖДА *подигр.*

РАЗОБЛИЧАВАМ — вж. СМЪКВАМ/ СМЪКНА МАСКАТА *на някого* (1 знач.); ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ КИРЛИВИТЕ РИЗИ *на някого*

РАЗОРЯВАМ —
1. вж. ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА *някого*; ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ПЪТЯ *някого* (2 знач.); ЗАВЕЖДАМ/ ЗАВЕДА В ПРОПАСТТА *някого*
2. вж. ПРЕВРЪЩАМ/ ПРЕВЪРНА В (НА) ПРАХ ‹И ПЕПЕЛ› *нещо*; ИЗРАВНЯВАМ/ ИЗРАВНЯ СЪС ЗЕМЯТА *нещо*

РАЗОРЯВАМ СЕ — вж. СТИГАМ/ СТИГНА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ГОЛИ РЪЦЕ

РАЗПАЛВАМ — вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ МАСЛО В ОГЪНЯ

РАЗПАСВАМ СЕ — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ГО (Я) ПРЕЗ ПРОСОТО

РАЗПЕРДУШИНВАМ — *прен. разг.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› ПУХ И ПРАХ *някого или нещо* (1 знач.)

РАЗПИЛЯВАМ — вж. ИЗХВЪРЛЯМ СИ/ ИЗХВЪРЛЯ СИ ПАРИТЕ НА УЛИЦАТА

РАЗПЛАКВАМ СЕ — вж. НАДУВАМ ГАЙДАТА

РАЗПЛАЩАМ СЕ — вж. РАЗЧИСТВАМ СИ/ РАЗЧИСТЯ СИ СМЕТКИТЕ (СМЕТКАТА) *с някого* (1 и 3 знач.); ВРЪЩАМ/ ВЪРНА ГО ТЪПКАНО *някому*; ЗАПЛАЩАМ/ ЗАПЛАТЯ С ЛИХВАТА (ЛИХВИТЕ) *някому* (1 знач.)

РАЗПЛЕЩВАМ СЕ *разг. пренебр.* — вж. РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА ЕЗИК‹А СИ›; ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА

РАЗПЛИТАМ — *прен.* вж. СВАЛЯМ/ СВАЛЯ БУЛОТО *на нещо* (1 знач.)

РАЗПЛЯМПВАМ СЕ *разг. пренебр.* — вж. РАЗВЪРЗВАМ/ РАЗВЪРЖА ЕЗИК‹А СИ›; ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА

РАЗПОРЕЖДАМ СЕ — вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ

РАЗПРИКАЗВАМ СЕ — вж. РАЗВЪРЗВАМ / РАЗВЪРЖА ЕЗИК‹А СИ›

РАЗПЪЖДАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ ПЪТЯ *някому* (1 знач.)

РАЗРЕВАВАМ СЕ *разг.* — вж. НАДУВАМ ГАЙДАТА

РАЗРЕЖДАМ — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА С КРАКАТА НАГОРЕ *нещо* (1 знач.)

РАЗРИДАВАМ СЕ *книж.* — вж. НАДУВАМ ГАЙДАТА

РАЗРУМЕНЯВАМ СЕ — вж. ПУСКАМ СИ/ ПУСНА СИ БОЖУРА

РАЗРУШАВАМ — вж. ИЗРАВНЯВАМ/ ИЗРАВНЯ СЪС ЗЕМЯТА *нещо*; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› ПРАХ И ПЕПЕЛ *нещо* (1 знач.)

РАЗРУШАВАМ СЕ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА ПРАХ И ПЕПЕЛ

РАЗСЕЯН — вж. УМЪТ МИ НЕ Е В ГЛАВАТА (1 знач.); ОТНЕСЕН СЪМ ОТ ВИХЪРА

РАЗСИПВАМ —
1. *остар.* вж. ПРЕВРЪЩАМ/ ПРЕВЪРНА ‹НА› ПРАХ И ПЕПЕЛ *нещо*
2. *разг.* вж. ЗАВЕЖДАМ/ ЗАВЕДА В ПРОПАСТТА *някого*; ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА *някого*
3. *рядко* вж. ИЗХВЪРЛЯМ СИ/ ИЗХВЪРЛЯ СИ ПАРИТЕ НА УЛИЦАТА
4. *разг.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА НИЩО ‹И НИКАКВО› *нещо* (1 знач.)

РАЗСИПВАМ СЕ — *разг.* вж. СТИГАМ/ СТИГНА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА

РАЗСИПНИК — вж. ИМАМ РЕДКИ ПРЪСТИ

РАЗСМИВАМ СЕ — вж. ЗАЛИВАМ СЕ/ ЗАЛЕЯ СЕ ОТ СМЯХ

РАЗСТРОЕН — вж. НЕ СЪМ НА СЕБЕ СИ (1 знач.); СКЪРШЕН МИ Е КЕФЪТ

РАЗСТРОЙВАМ —
1. вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА С КРАКАТА НАГОРЕ *нещо* (2 знач.)
2. вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*

РАЗСТРОЙВАМ СЕ — вж. СКЪРШВА МИ СЕ/ СКЪРШИ МИ СЕ КЕФЪТ; ЗАСЯДА МИ/ ЗАСЕДНЕ МИ БУЦА (БУЧКА) НА (В) ГЪРЛОТО; ЗАБОЛЯВА МЕ/ ЗАБОЛИ МЕ СЪРЦЕТО

РАЗСЪДЛИВ — вж. С МОЗЪК В ГЛАВАТА; СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

РАЗСЪЖДАВАМ —
1. вж. БЛЪСКАМ СИ УМА
2. вж. ПРЕХВЪРЛЯМ/ ПРЕХВЪРЛЯ ПРЕЗ УМА СИ *нещо* (1 знач.)

РАЗСЪЖДАВАЩ — вж. С МОЗЪК В ГЛАВАТА

РАЗСЪЖДАМ — вж. РАЗМЪРДВАМ СИ/ РАЗМЪРДАМ СИ УМА

РАЗСЪРДВАМ — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА *някого*

РАЗСЪРДВАМ СЕ —
1. вж. НАДУВАМ/ НАДУЯ УСТНИ
2. вж. КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ

РАЗСЪРДЕН — вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ

РАЗТАКАМ СЕ (РАЗТАКАВАМ СЕ) *разг.* — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА; ПАСА ПАТКИТЕ

РАЗТИЧВАМ СЕ — вж. ДАВАМ/ ДАМ ГАЗ

РАЗТОЧИТЕЛЕН — вж. ИМАМ РЕДКИ ПРЪСТИ; ИМАМ ШИРОКА РЪКА

РАЗТОЧИТЕЛСТВАМ *книж.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПАРИ НА ВЯТЪРА

РАЗТРЕВОЖВАМ СЕ — вж. СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО

РАЗТРЕВОЖЕН — вж. СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ; СЪС СВИТО СЪРЦЕ

РАЗТРЕВОЖЕНО — вж. СЪС СВИТО СЪРЦЕ

РАЗТРЕПЕРВАМ СЕ — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 знач.)

РАЗТРОШАВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА СОЛ *нещо*

РАЗТРЪБЯВАМ — вж. БИЯ БАРАБАН‹А›

РАЗТУРЕНО *разг.* — вж. НА ВИЛИ И МОГИЛИ

РАЗТУРЯМ (РАЗТУРВАМ) *разг.* — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА С КРАКАТА НАГОРЕ *нещо* (1 знач.)

РАЗТУШАВАМ — вж. ИЗБЪРСВАМ/ ИЗБЪРША СЪЛЗИТЕ *на някого*

РАЗТЪЖАВАМ — вж. РАЗКЪСВАМ/ РАЗКЪСАМ СЪРЦЕТО *на някого*

РАЗТЪЖАВАМ СЕ — вж. РАЗКЪСВА МИ СЕ/ РАЗКЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

РАЗТЪРЧАВАМ СЕ *нар.* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ГАЗ

РАЗТЪРШУВАМ — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА С КРАКАТА НАГОРЕ *нещо* (1 знач.)

РАЗУБЕЖДАВАМ — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА УМА *на някого*

РАЗУЗНАВАМ — вж. ОПИПВАМ/ ОПИПАМ ПОЧВАТА

РАЗУМЕН — вж. С МОЗЪК В ГЛАВАТА

РАЗУМЯВАМ *книж. остар.* — вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо*

РАЗУЧАВАМ — вж. ОПИПВАМ/ ОПИПАМ ПОЧВАТА

РАЗФУЧАВАМ СЕ — *разг.* вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

Р

РАЗХАЙТВАМ СЕ *разг.* — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ГО (Я) ПРЕЗ ПРОСОТО

РАЗХВЪРЛЯМ — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА С КРАКАТА НАГОРЕ *нещо* (1 знач.)

РАЗХВЪРЛЯНО —
1. вж. НА ВИЛИ И МОГИЛИ
2. *разг.* вж. ЕДНО ЗА ГЛАВА‹ТА›, ДРУГО ЗА КРАКА‹ТА›; КАКТО МИ ДОЙДЕ

РАЗХИТИТЕЛЕН *книж.* — вж. ИМАМ РЕДКИ ПРЪСТИ

РАЗХИЩАВАМ *книж.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ПАРИ НА ВЯТЪРА

РАЗЦИВРЯМ СЕ *разг. неодобр.* — вж. НАДУВАМ ГАЙДАТА

РАЗЧЕРВЕНЯВАМ *рядко* — вж. ПУСКАМ СИ/ ПУСНА СИ БОЖУРА

РАЗЧЕРВЕНЯВАМ СЕ *рядко* — вж. ПУСКАМ СИ/ ПУСНА СИ БОЖУРА

РАЗЧИТАМ — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ОЧИТЕ СИ *към някого*; ЛЕЖА НА ТОВА УХО (УШЕНЦЕ); КАТО КОН ЗА (НА) ЗОБ се надявам *ирон.*

РАЗЧУВСТВАМ — вж. ПИПВАМ/ ПИПНА ЗА СЪРЦЕТО *някого*

РАЗЧУВСТВАМ СЕ — вж. ОБРЪЩА МИ СЕ/ ОБЪРНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО (1 знач.)

РАЗЮЗДВАМ СЕ — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ГО (Я) ПРЕЗ ПРОСОТО

РАЗЯДОСВАМ — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА *някого*

РАЗЯДОСВАМ СЕ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ; КИПВА МИ/ КИПНЕ МИ КЕЛЯТ

РАЗЯРЕН — вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ

РАЗЯРЯВАМ — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА *някого*

РАЗЯРЯВАМ СЕ — вж. ПРИЧЕРНЯВА МИ/ ПРИЧЕРНЕЕ МИ ПРЕД (НА) ОЧИТЕ (2 знач.); ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

РАЗЯСНЯВАМ СИ — вж. ОТВАРЯТ МИ СЕ/ ОТВОРЯТ МИ СЕ ОЧИТЕ (1 и 2 знач.); УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо*

РАНО — вж. БЕЗ ВРЕМЕ

РАПОН — *разг. пренебр.* вж. ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

РАХАТ *разг.* — вж. БЯЛ ДЕН

РАХАТЛЪК *разг.* — вж. БЯЛ ДЕН

РАХАТУВАМ *разг.* — вж. ПЛУВАМ КАТО БЪБРЕК В ЛОЙ; КАТО БЕЙ живея

РАХАТЯСВАМ *разг.* — вж. ОЛЕКВА МИ/ ОЛЕКНЕ МИ НА ДУШАТА

РЕАЛИЗИРАМ — вж. ПРЕВРЪЩАМ/ ПРЕВЪРНА В ЖИВО ДЕЛО *нещо книж.*

РЕАЛИЗИРАМ СЕ — вж. ДОБИВАМ/ ДОБИЯ ПЛЪТ И КРЪВ *книж.*

РЕВА —
1. вж. НАДУВАМ ‹СИ› ГЪРЛО‹ТО›; КОЛКОТО МИ ГЛАС ДЪРЖИ викам, крещя
2. *разг.* вж. ЛЕЯ СЪЛЗИ

РЕВВАМ *разг.* — вж. НАДУВАМ ГАЙДАТА

РЕВНА СЕ *нар.* — вж. ХВАЩАМ ОКО‹ТО› (ОЧИ‹ТЕ›) *на някого*

РЕДКОПРЪСТ *разг* — вж. ИМАМ РЕДКИ ПРЪСТИ

РЕЗИЛЯ *разг.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ЗА СМЯХ ‹И НА ГАРГИТЕ› *някого*; ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо*

РЕЗИЛЯ СЕ *разг.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА ЗА СМЯХ ‹НА ХОРАТА›

РЕКА *разг.* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ УСТА‹ТА СИ› (1 знач.)

РЕЛАКСИРАМ *книж.* — вж. ПОЕМАМ СИ/ ПОЕМА СИ ДУША‹ТА›

РЕПРЕСИРАМ *книж.* — вж. ПЕКА НА ОГЪН *някого*

РЕЧОВИТ *нар.* —
1. вж. НЕ МИ СПИРА ЕЗИКЪТ *неодобр.*; НА ВОДЕНИЦА СЪМ СЕ РОДИЛ *неодобр.*
2. вж. РАБОТИ МИ ЧЕНЕТО

РЕШАВАМ — вж. ТУРЯМ СИ/ ТУРЯ СИ (ТУРВАМ СИ/ ТУРНА СИ) НА УМ‹А› (В УМА) *нещо*

РЕШИТЕЛНО — вж. СЪС ЗДРАВА РЪКА (2 знач.)

РИДАЯ *книж.* — вж. ЛЕЯ СЪЛЗИ

РИСКУВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НА КАРТА *нещо*; СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ ГЛАВАТА В ТОРБАТА; ИГРАЯ СИ С ОГЪНЯ

РОБУВАМ — вж. ПЪШКАМ ПОД ЯРЕМ‹А› *на някого или нещо книж.*

РОПТАЯ — вж. НАДАВАМ/ НАДАМ ВОЙ *срещу някого или нещо книж.*

РУГАЯ — вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ› *някому*; ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ЕДНИ (ЕДНА) УСТА

РУТИНИРАН *книж.* — вж. ВРЯЛ И КИПЯЛ СЪМ *в нещо*

РУХВАМ —
1. вж. СТАВАМ/ СТАНА НА ПРАХ И ПЕПЕЛ
2. вж. ЕДВА СЕ ДЪРЖА НА КРАКАТА СИ

РУША — вж. ПРЕВРЪЩАМ/ ПРЕВЪРНА В (НА) ПРАХ ‹И ПЕПЕЛ› *нещо*

РУША СЕ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА ПРАХ И ПЕПЕЛ

РЪБ — *жарг.* вж. ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

РЪБАТ — *прен разг.* вж. НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА

РЪКОВОДЯ — вж. ДЪРЖА КОРМИЛОТО *на нещо книж.*; ВОДЯ ХОРОТО

РЪКУВАМ СЕ — вж. СТИСВАМ/ СТИСНА РЪКАТА *някому*

РЯДКО — вж. ОТ ВРЕМЕ НА ВРЕМЕ

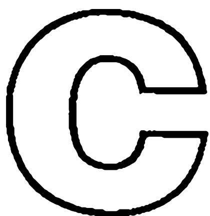

САБОТИРАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ПРЪТ В КОЛЕСНИЦАТА *на някого книж.*

САМОИЗТЪКВАМ СЕ — вж. БИЯ СЕ В ГЪРДИТЕ

САМОМНИТЕЛЕН — вж. НАПЕРЕН КАТО ПЕТЕЛ; ЛОВЯ МОРЕТО В ШЕПА

САМОНАДЕЯН — вж. ЛОВЯ МОРЕТО В ШЕПА

САМОНАДЕЯНО — вж. С ВИРНАТА ГЛАВА (2 знач.)

САМОСТОЯТЕЛНО — вж. НА СВОЯ ГЛАВА

САМОУБИВАМ СЕ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА КРАЙ НА ЖИВОТА СИ; ПОСЯГАМ/ ПОСЕГНА НА СЕБЕ СИ

САМОУВЕРЕН — вж. ЛОВЯ МОРЕТО В ШЕПА

САМОУВЕРЕНО — вж. С ВИРНАТА ГЛАВА (2 знач.)

САМОУНИЖАВАМ СЕ — вж. ПЛЮЯ СИ НА (В, ВЪРХУ) ЛИЦЕТО

САЩИСАН *разг* — вж. КАТО ГРЪМНАТ

САЩИСВАМ *разг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (2 знач.); ПАДАМ/ ПАДНА КАТО ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

САЩИСВАМ СЕ *разг.* — вж. ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА (1 знач.); ВЗЕМА МИ СЕ/ ВЗЕМЕ МИ СЕ УМЪТ (2 знач.); ОКОКОРВАМ/ ОКОКОРЯ ОЧИ

СБИРЩИНА — вж. ОТ КОЛ И ‹ОТ› ВЪЖЕ *пренебр.*

СБИТО — вж. С ДВЕ ДУМИ

СБУТАН *разг.* — вж. ГРАД ГО БИЛ *пренебр.*

СБЪДВАМ СЕ — вж. ДОБИВАМ/ ДОБИЯ ПЛЪТ И КРЪВ *книж.*

СБЪДЕН *диал.* — вж. НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА

СБЪДНИК *диал.* — вж. ДИВ ПЕТЕЛ; КОСТЕЛИВ ОРЕХ

СБЪРКАН — *прен. разг.* вж. ХЛОПА МИ ДЪСКАТА; УДАРЕН В ГЛАВАТА

СБЪРКВАМ СЕ *нар.* — вж. ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА; ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ПУСУЛАТА (2 знач.)

СВАДЛИВ — вж. ИМАМ ОСТЪР ЕЗИК

СВЕДУЩ — вж. ВРЯЛ И КИПЯЛ СЪМ *в нещо*

СВЕНЯ СЕ — вж. НЕ МОГА ДА ГЛЕДАМ (ПОГЛЕДНА) ХОРАТА В ОЧИТЕ; НЯМАМ ОЧИ *със следв. изр. със съюз* да

СВЕСТЕН — вж. ЗА ПРЕД ХОРА‹ТА›

СВЕСТЯВАМ СЕ — вж. ИДВАМ (ДОЙДА) НА СЕБЕ СИ (1 и 2 знач.)

СВЕТКАВИЧНО — вж. НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА); ЗА НУЛА ВРЕМЕ

СВЕТНА МИ *разг.* — вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо*; ОТВАРЯТ МИ СЕ/ ОТВОРЯТ МИ СЕ ОЧИТЕ (1 и 2 знач.)

СВИВАМ — *прен. разг.* вж. БЪРКАМ В КЮПА; СЛАГАМ/ СЛОЖА РЪКА *на нещо*

СВИВАМ СЕ — *разг.* вж. БРОЯ ВСЯКА СТОТИНКА (1 и 2 знач.)

СВИДЛИВ — вж. ТРЕПЕРЯ НАД ПАРÀТА

СВИРЕПСТВАМ — вж. РАЗПЛАКВАМ/ РАЗПЛАЧА ДЕТЕ В МАЙЧИНА УТРОБА

СВОЕВОЛЕН — вж. НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА

СВОЕВОЛНИК — вж. ДИВ ПЕТЕЛ

СВОЕВОЛНИЧА — вж. РАЗИГРАВАМ СИ КОНЯ (КОНЧЕТО); РАЗПАСВАМ СИ/ РАЗПАША СИ ПОЯСА (1 знач.)

СВОЕВОЛНО — вж. НА СВОЯ ГЛАВА

СВОЕВРЕМЕННО — вж. С ВРЕМЕ

СВОЕНРАВЕН — вж. НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА; ДИВ ПЕТЕЛ

СВЪРШВАМ —
1. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ТОЧКА *на нещо*
2. *разг.* вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ; ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

СВЪСВАМ СЕ — вж. СКЛЮЧВАМ/ СКЛЮЧА ВЕЖДИ; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ КИСЕЛО ЛИЦЕ

СВЪСЕН — вж. НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ

СВЯСТНО — вж. КАТО СВЕТА (СВЯТ) (1 знач.)

СГАЗВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА *някого или нещо* (1 знач.)

СГАН — вж. ОТ КОЛ И ‹ОТ› ВЪЖЕ *пренебр.*

СГЪЛЧАВАМ *нар.* — вж. ТЕГЛЯ ЕДНО КОНСКО *някому*

СГЪРБЕН — вж. СВИЛ СЪМ СЕ НА ЕР ГОЛЯМ

СГЪРБУШЕН — вж. СВИЛ СЪМ СЕ НА ЕР ГОЛЯМ

СДЖАФКВАМ СЕ *разг.* — вж. ОМЕСВАМЕ СИ/ ОМЕСИМ СИ ШАПКИТЕ; ХВАЩАМЕ СЕ/ ХВАНЕМ СЕ ЗА ГУШАТА (ГУШИТЕ)

СДОБРЯВАМ СЕ — вж. ПОДАВАМ/ ПОДАМ РЪКА *някому* (2 знач.)

СДЪРЖАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА СПИРАЧКА *някому или на нещо*

СДЪРПВАМ СЕ *разг.* — вж. ОМЕСВАМЕ СИ/ ОМЕСИМ СИ ШАПКИТЕ; ХВАЩАМЕ СЕ/ ХВАНЕМ СЕ ЗА ГУШАТА (ГУШИТЕ)

СЕГА — вж. НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА)

СЕДЯ — *прен.* вж. СТОЯ С РЪЦЕ В ДЖОБОВЕТЕ (2 знач.)

СЕПВАМ — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ УМА *на някого*

СЕПВАМ СЕ — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА

СЕРВИЛНИЧА *книж.* — вж. ВЛАЧА СЕ ПО КОРЕМ *пред някого* (2 знач.); ПРЕГЪВАМ/ ПРЕГЪНА ГРЪБНАК *пред някого*

СЕРСЕМ *разг. пренебр.* — вж. ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

СЕРТ *разг.* — вж. НА ТРЪН ЗАДОЕН

СЕЩАМ СЕ — вж. СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ УМЪТ *за нещо* (1 знач.); ИДВА МИ (ИДЕ МИ) НА УМ‹А› *нещо* (1 и 2 знач.)

СИГНАЛИЗИРАМ — *прен.* вж. БИЯ ТРЕВОГА

СИГУРНО —
1. вж. В КЪРПА МИ Е ‹ВЪРЗАНО›
2. вж. НЕ ЩЕ ‹И (НИ)› ДУМА

СИЛЕН — вж. КАМЪК‹А› ДА СТИСНЕ, ВОДА ЩЕ ПУСНЕ

СИЛНО — вж. ДО ДЪН ДУША

СИЛЯ СЕ *разг.* — вж. ПРАВЯ СИ ТРУД

СИМУЛИРАМ *книж.* — вж. ИГРАЯ КОМЕДИЯ (КОМЕДИИ)

СИРОМАХ *нар.* — вж. НЯМАМ РИЗА НА ГЪРБА СИ

СИРОМАШЕЯ *нар.* — вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ГОЛИ РЪЦЕ

СИРОМАШКИ *нар.* — вж. С ТРЪН ДА ‹СЕ› ЗАВЪРТИШ, НЯМА КАКВО ДА ЗАКАЧИШ

СКАЛЪПЕН *разг.* — вж. СКЪРПЕН С БЕЛИ КОНЦИ (1 и 2 знач.)

СКАПАН *разг.* —
1. вж. ЗА БОКЛУКА СЪМ
2. вж. ПУКНАТА ПАРА̀ НЕ СТРУВАМ

СКАПВАМ СЕ — *разг.* вж. ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ ДУША

СКАРВАМ СЕ —
1. вж. ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА КАЛАЯ *някому*; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА *някого*
2. вж. РАЗВАЛЯМ/ РАЗВАЛЯ КАЛИМЕРАТА *с някого*; ОМЕСВАМЕ СИ/ ОМЕСИМ СИ ШАПКИТЕ; ХВАЩАМЕ СЕ/ ХВАНЕМ СЕ ЗА ГУШАТА (ГУШИТЕ)

СКАСТРЯМ *разг.* — вж. ДРЪПВАМ/ ДРЪПНА КАЛАЯ *някому*; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› БЪЗЕ И КОПРИВА *някого*

СКВЕРНОСЛОВЯ *книж.* — вж. ЯМ ПАРЦАЛИТЕ *на някого*; ВАДЯ ПРИКАЗКА (ПРИКАЗКИ) *за някого*

СКВЕРНЯ *книж.* — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ СЯНКА *върху (на) някого или нещо*

СКЕПТИК *книж.* — вж. НЕВЕРНИК ТОМА *книж.*

СКИМВА МИ *разг.* — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) НА УМ‹А› *нещо* (1 знач.)

СКИТАМ — вж. КРЪСТОСВАМ УЛИЦИТЕ

СКИТАМ СЕ — вж. КРЪСТОСВАМ УЛИЦИТЕ

СКИТОРЯ *разг. неодобр.* — вж. КРЪСТОСВАМ УЛИЦИТЕ

СКИТОСВАМ *разг. неодобр.* — вж. КРЪСТОСВАМ УЛИЦИТЕ

СКЛАНЯМ *разг.* — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА РЪЦЕ (РЪКА) (1 знач.)

СКЛОНЯВАМ — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА РЪЦЕ (РЪКА) (1 знач.)

СКОНФУЗВАМ *разг.* — вж. ЧЕТА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ› *някому*

СКОНФУЗВАМ СЕ — вж. НАВЕЖДАМ/ НАВЕДА ОЧИ ‹КЪМ (В) ЗЕМЯТА›; ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА ОТ СРАМ

СКОНФУЗЕН — вж. С ПОДВИТА ОПАШКА

СКОРО — вж. ДОКАТО (ДОДЕ, ДОРДЕ) СЕ ОБЪРНЕШ

СКОРОПРЕХОДНО *книж.* — вж. ДЕН ДО ПЛАДНЕ

СКОСЯВАМ СЕ *нар.* — вж. ПРЪСВАМ СЕ/ ПРЪСНА СЕ ОТ ЯД

СКРИВАМ СЕ — вж. НАВИРАМ СЕ/ НАВРА СЕ В МИША ДУПКА

СКРИТ — вж. ПОКРИТ ВЪГЛЕН СЪМ; ТИХА ВОДА СЪМ

СКРИТЕН *нар.* — вж. ПОКРИТ ВЪГЛЕН СЪМ; ТИХА ВОДА СЪМ

СКРЪНДЗА *разг. неодобр.* — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

СКРЪНДЗАВ *разг. неодобр.* — вж. ТРЕПЕРЯ НАД ПАРÀТА

СКРЪНДЗАНЯ СЕ *разг. неодобр.* — вж. СТИСКАМ СИ КЕСИЯТА; БРОЯ ВСЯКА СТОТИНКА (2 знач.)

СКУДОУМЕН *книж.* — вж. ЛЕК В ГЛАВАТА; КАТО ГЪСКА глупав; НЯМАМ МОЗЪК ‹В ГЛАВАТА СИ›

СКЪПЕРНИК — вж. БРЪСНА ЯЙЦЕТО; ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

СКЪПЯ СЕ — вж. СТИСКАМ СИ КЕСИЯТА

СКЪРБЯ — вж. БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого или за нещо*

СКЪРПЕН *разг.* — вж. СКЪРПЕН С БЕЛИ КОНЦИ (1 и 2 знач.)

СКЪСВАМ — вж. СКЪСВАМ/ СКЪСАМ ДИПЛОМАТИЧЕСКИТЕ ‹СИ› ОТНОШЕНИЯ *с някого*

СКЪТВАМ *нар.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НАСТРАНА (пари, някой лев и под.); ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА В ДЕВЕТ ВЪЗЕЛА (1 знач.)

СЛАБ —
1. вж. КАТО ВЕЙКА слаб; ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ; БРОЯТ МИ СЕ РЕБРАТА
2. вж. ДА ГО ДУХНЕШ, ЩЕ ПАДНЕ; ДУША ЗА ДВЕ ПАРИ НЯМАМ
3. вж. НИКАКЪВ МЕ НЯМА (2 знач.)

СЛАБЕЯ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

СЛАБОДУШЕН *рядко* — вж. ИМАМ ЗАЕШКО СЪРЦЕ

СЛАБОСТ —
1. вж. ТРЕСКИ ЗА ДЯЛАНЕ имам
2. вж. АХИЛЕСОВА ПЕТА *книж.*; СЛАБО МЯСТО

СЛАБОХАРАКТЕРЕН — вж. МЕКА МАРИЯ (МАРА, МАРИЙКА) СЪМ

СЛАВОСЛОВЯ *книж.* — вж. ПЕЯ ОСАННА *някому книж.*

СЛАВЯ — вж. ПЕЯ ОСАННА *някому книж.*

СЛАГАМ СЕ *разг.* — вж. ПРАВЯ МИЛИ ОЧИ *на някого*

СЛАГАЧ *разг.* — вж. МАЗНА ГАНА *пренебр.*

СЛАДКОДУМЕН — вж. ИМАМ ЗЛАТНА УСТА; МЕД МИ КАПЕ ОТ УСТАТА (1 знач.)

СЛАДКОДУМЕЦ — вж. С УСТАТА СИ ЗВЕЗДИ СВАЛЯМ

СЛАДКОДУМНИК — вж. С УСТАТА СИ ЗВЕЗДИ СВАЛЯМ

СЛАДКОРЕЧИВ — вж. ИМАМ ЗЛАТНА УСТА; МЕД МИ КАПЕ ОТ УСТАТА (1 знач.)

СЛАДЪК — *разг.* вж. ПРЪСТИТЕ СИ ДА ОБЛИЖЕШ

СЛЕДВАМ —
1. вж. ВЛАЧА СЕ КАТО ОПАШКА *след (подир) някого*
2. вж. ВЪРВЯ ПО СТЪПКИТЕ *на някого*

СЛЕДЯ —
1. вж. НЕ ИЗПУСКАМ/ ИЗПУСНА ОТ (ИЗ, ИЗПОД) ОЧИ (ОКО) *някого или нещо* (1 и 2 знач.)
2. вж. ОТВАРЯМ СИ ОЧИТЕ НА ЧЕТИРИ

СЛИСАН — вж. КАТО ГРЪМНАТ

СЛИСВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (2 знач.); ПАДАМ/ ПАДНА КАТО ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

СЛИСВАМ СЕ — вж. ВЗЕМА МИ СЕ/ ВЗЕМЕ МИ СЕ УМЪТ (2 знач.); ОКОКОРВАМ/ ОКОКОРЯ ОЧИ; ХВАЩАМ СЕ/ ХВАНА СЕ ЗА ГЛАВАТА (2 знач.); ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА (1 знач.)

СЛОВОИЗЛИЯТЕЛЕН *книж.* — вж. НЕ МИ СПИРА ЕЗИКЪТ *неодобр.*

СЛОВООХОТЛИВ *книж.* — вж. НЕ МИ СПИРА ЕЗИКЪТ *неодобр.*

СЛОМЯВАМ —
1. вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТА *на някого*; СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА ВРАТА *на някого*
2. вж. РАЗКЪСВАМ/ РАЗКЪСАМ СЪРЦЕТО *на някого*

СЛУХТЯ — вж. НАДАВАМ/ НАДАМ УХО (УШИ) (1 и 2 знач.)

СЛУЧВАМ *нар.* — вж. УЦЕЛВАМ/ УЦЕЛЯ ‹ПРАВО В› ДЕСЯТКАТА

СЛУЧВА МИ СЕ — вж. ИДВА МИ (ДОЙДЕ МИ) ДО (НА) ГЛАВАТА

СЛУШАМ —
1. вж. ПРЕВРЪЩАМ СЕ/ ПРЕВЪРНА СЕ НА (В) СЛУХ; СЪС ЗЯПНАЛА (ЗЯПНАЛИ) УСТА слушам
2. *разг.* вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ БЕЛЕЖКА; НАВЕЖДАМ/ НАВЕДА ВРАТ *пред някого, пред нещо*

СЛЪГВАМ *разг.* — вж. ИКОНОМИСВАМ/ ИКОНОМИСАМ ‹ОТ› ИСТИНАТА

СМАЗВАМ —
1. вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА *някого или нещо* (1 знач.)

2. вж. СМАЗВАМ/ СМАЖА КОКАЛИТЕ *на някого*; НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА КАЙМА *някого* (1 знач.)
3. вж. УДАВЯМ/ УДАВЯ В КРЪВ *нещо книж.*
4. вж. РАЗКЪСВАМ/ РАЗКЪСАМ СЪРЦЕТО *на някого*

СМАЙВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (2 знач.); ПАДАМ/ ПАДНА КАТО ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

СМАЙВАМ СЕ — вж. ВЗЕМА МИ СЕ/ ВЗЕМЕ МИ СЕ УМЪТ (2 знач.); ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА (1 знач.); ОКОКОРВАМ/ ОКОКОРЯ ОЧИ

СМАХВАМ СЕ *разг.* — вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ; ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА (1 знач.)

СМАХНАТ *разг.* — вж. УДАРЕН В ГЛАВАТА; ХЛОПА МИ ДЪСКАТА; НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›

СМАЧКАН — *разг.* вж. ГРАД ГО БИЛ *пренебр.*

СМАЧКВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА *някого* (1 знач.)

СМАЧКВАМ СЕ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА ПИТА

СМАЯН — вж. КАТО ГРЪМНАТ

СМЕТКАДЖИЯ *разг.* — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

СМЕЯ СЕ — вж. ЗАЛИВАМ СЕ/ ЗАЛЕЯ СЕ ОТ СМЯХ; УМИРАМ/ УМРА ОТ СМЯХ

СМИРЕН — вж. КАТО МУШИЦА (МУХА) кротък

СМИРЯВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ЮЗДА *на някого или на нещо* (1 знач.)

СМИРЯВАМ СЕ —
1. вж. СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ; СВИВАМ СИ/ СВИЯ СИ ОПАШКАТА
2. вж. ПРЕВИВАМ/ ПРЕВИЯ ВРАТ *пред някого, пред нещо*

СМРЪЩВАМ СЕ — вж. СКЛЮЧВАМ/ СКЛЮЧА ВЕЖДИ

СМРЪЩЕН — вж. НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ

СМУТЀН — вж. СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ; СЪС СВИТО СЪРЦЕ

СМУЩАВАМ — вж. НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА МИРА *някого*

СМУЩАВАМ СЕ —
1. вж. НАВЕЖДАМ/ НАВЕДА ОЧИ ‹КЪМ (В) ЗЕМЯТА›; ТЪНКО ПРЕДА *пред някого*
2. вж. ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА; ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА (1 знач.)

СМЪКВАМ СЕ — *разг.* вж. СТАВАМ/ СТАНА НА (КАТО) ВЕЙКА

СМЪЛЧАВАМ *рядко* — вж. ПРЕГЛЪЩАМ СИ/ ПРЕГЛЪТНА СИ ДУМИТЕ

СМЪЛЧАВАМ СЕ — вж. ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ УСТАТА (1 знач.)

СМЪМРЯМ — вж. ТЕГЛЯ ЕДНО КОНСКО *някому*

СМЪРЛУШВАМ СЕ *нар.* — вж. КЛЮМВАМ/ КЛЮМНА ГЛАВА

СМЪРЛУШЕН *нар.* — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

СМЯТАМ —
1. вж. ТЕГЛЯ КАЛЕМА
2. вж. ИМАМ НА УМ *нещо*; ИМАМ ‹СИ› ЕДНО НА УМ (2 знач.)

СОНДИРАМ *книж.* — вж. ОПИПВАМ/ ОПИПАМ ПОЧВАТА

СОПВАМ СЕ — вж. СКРЪЦВАМ/ СКРЪЦНА СЪС ЗЪБИ *на някого*

СОПОЛИВЯ СЕ — *разг.* вж. ЛЕЯ СЪЛЗИ

СПАЗАРЯВАМ СЕ — вж. ОТСИЧАМ/ ОТСЕКА ПАЗАРЛЪКА

СПАСТРЯМ *нар.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НАСТРАНА (пари, някой лев и под.); ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА В ДЕВЕТ ВЪЗЕЛА (1 знач.)

СПАСЯВАМ — вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ (ИЗ) КАЛТА *някого*

СПАСЯВАМ СЕ — вж. ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ РЪЦЕТЕ *на някого*; МИНАВАМ/ МИНА ‹СУХ› МЕЖДУ КАПКИТЕ; ОТЪРВАВАМ ‹СИ›/ ОТЪРВА ‹СИ› КОЖАТА (КОЖИЧКАТА)

СПЕСТЯВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА НАСТРАНА (пари, някой лев и под.); ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА В ДЕВЕТ ВЪЗЕЛА (1 знач.); ОТДЕЛЯМ/ ОТДЕЛЯ ОТ ЗАЛЪКА СИ

СПЕЧЕЛВАМ — вж. ПИПВАМ/ ПИПНА ПАРАТА; УДРЯМ/ УДАРЯ КЬОРАВОТО

СПЕШНО — вж. ЗА НУЛА ВРЕМЕ

СПИРАМ —
1. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА СПИРАЧКА *някому или на нещо*; СЛАГАМ/ СЛОЖА ЮЗДА *на някого или на нещо* (1 знач.)
2. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ТОЧКА *на нещо*
3. вж. СТИГАМ/ СТИГНА ДО МЪРТВА ТОЧКА *книж.*

СПИРАЧКА — *прен.* вж. ПРЪТ В КОЛЕЛОТО

СПИТВАМ *разг.* — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА *някого или нещо* (1 знач.)

СПИТВАМ СЕ *разг.* — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА ПИТА

СПЛАШВАМ — вж. СМРАЗЯВАМ/ СМРАЗЯ КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) *на някого*

СПЛЕСКВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА *някого или нещо* (1 знач.)

СПЛЕСКВАМ СЕ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА ПИТА

СПЛЕТНИК — вж. ЗЛИ‹ТЕ› ЕЗИЦИ

СПЛЕТНИЧА — вж. ЯМ ПАРЦАЛИТЕ *на някого*

СПЛЕТНЯ — вж. РЕКЛИ И КАЗАЛИ

СПОДЕЛЯМ — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ДУШАТА СИ *пред някого*

СПОДИРВАМ *нар.* — вж. ВЪРВЯ ПО (В) ПЕТИТЕ *на някого* (1 знач.)

СПОКОЕН — вж. С ШИРОКО СЪРЦЕ (1 знач.); НЕ МИ МИГА (МИГВА/ МИГНЕ) ОКОТО (1 знач.)

СПОКОЙНО — вж. С ШИРОКО СЪРЦЕ (2 знач.); БЕЗ ДА МИ МИГНЕ ОКОТО (1 знач.)

СПОКОЙСТВИЕ — вж. БЯЛ ДЕН

СПОЛЕТЯВА МЕ — вж. ИДВА МИ (ДОЙДЕ МИ) ДО (НА) ГЛАВАТА

СПОЛУЧВАМ — вж. УЦЕЛВАМ/ УЦЕЛЯ ‹ПРАВО В› ДЕСЯТКАТА; ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ КЪСМЕТЪТ; ВИЖДАМ/ ВИДЯ ДОБРО *от нещо* (1 знач.)

СПОМЕНАВАМ — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ДУМА *за някого или за нещо* (2 знач.)

СПОМИНА СЕ — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ

СПОМНЯМ СИ — вж. МИНАВА МИ/ МИНЕ МИ ПРЕЗ УМА *нещо* (2 знач.)

СПОРАДИЧНО *книж.* — вж. ОТ ВРЕМЕ НА ВРЕМЕ

СПОРАЗУМЯВАМ СЕ — вж. ОТСИЧАМ/ ОТСЕКА ПАЗАРЛЪКА

СПОРИ МИ *нар.* — вж. ЛЕКА МИ Е РЪКАТА

СПОТАЙВАМ СЕ — вж. СВИВАМ СЕ/ СВИЯ СЕ В ЧЕРУПКАТА СИ; НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

СПРАВЕДЛИВ — вж. МЕРЯ С ЕДИН ‹И СЪЩ› АРШИН

СПРАВЯМ СЕ — вж. ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА НАГЛАВА *на (с) някого, на (с) нещо*; ХВАЩАМ/ ХВАНА БИКА ЗА РОГАТА

СПРЕТНАТ — вж. КАТО (СЯКАШ) ОТ КУТИЯ ИЗВАДЕН

СПРЕЧКВАМ СЕ *разг.* — вж. ОМЕСВАМЕ СИ/ ОМЕСИМ СИ ШАПКИТЕ; ХВАЩАМЕ СЕ/ ХВАНЕМ СЕ ЗА ГУШАТА (ГУШИТЕ)

СПРИХАВ — вж. НА ТРЪН ЗАДОЕН

СПУХВАМ *нар.* — вж. ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*; СТОПЛЯМ/ СТОПЛЯ ГЪРБА *на някого*

СПЪВАМ —

1. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА МАРКА *на някого*

2. вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ПРЪТ В КОЛЕСНИЦАТА *на някого книж.*; СТОЯ НА ПЪТЯ *на някого*; МЪТЯ ВОДАТА (ВОДИТЕ) *на някого* (1 знач.)

СПЪНКА — вж. ПРЪТ В КОЛЕЛОТО

СПЯ — вж. НАМИРАМ СЕ В ОБЯТИЯТА НА МОРФЕЯ *книж.*; КАТО ЗАКЛАН спя

СРАВНЯВАМ СЕ — вж. ДЕЛЯ МЕГДАН *с някого*

СРАЗЯВАМ —

1. вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ ‹НА› ПУХ И ПРАХ *някого или нещо* (1 знач.)

2. вж. РАЗКЪСВАМ/ РАЗКЪСАМ СЪРЦЕТО *на някого*; ОБЛИВАМ/ ОБЛЕЯ ‹КАТО› СЪС СТУДЕН ДУШ *някого*

СРАМУВАМ СЕ — вж. НЕ МОГА ДА ГЛЕДАМ (ПОГЛЕДНА) ХОРАТА В ОЧИТЕ; НЯМАМ ОЧИ *със следв. изр. със съюз* да

СРАМЯ СЕ *нар.* — вж. НЕ МОГА ДА ГЛЕДАМ (ПОГЛЕДНА) ХОРАТА В ОЧИТЕ; НЯМАМ ОЧИ *със следв. изр. със съюз* да

СРЕДНО — вж. ГОРЕ-ДОЛУ; КАК ДА Е (1 знач.)

СРИВАМ — вж. ИЗРАВНЯВАМ/ ИЗРАВНЯ СЪС ЗЕМЯТА *нещо*

СРИВАМ СЕ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА ПРАХ И ПЕПЕЛ

СРУТВАМ — вж. ИЗРАВНЯВАМ/ ИЗРАВНЯ СЪС ЗЕМЯТА *нещо*

СРУТВАМ СЕ — вж. СТАВАМ/ СТАНА НА ПРАХ И ПЕПЕЛ

СРЪБВАМ — вж. ОПЛАКВАМ СИ/ ОПЛАКНА СИ ГЪРЛОТО

СРЪЧЕН — вж. ЗЛАТНИ МИ СА РЪЦЕТЕ

СТАР —
1. вж. ВЗЕЛ-ДАЛ СЪМ (1 и 2 знач.); ИЗПЯЛ СЪМ СИ ПЕСЕНТА (1 и 2 знач.)
2. вж. ОСТАНАЛ ОТ ПАМТИВЕКА *книж.*
3. вж. МИРИШЕ НА НАФТАЛИН

СТАРАЯ СЕ — вж. ПРАВЯ СИ ТРУД

СТАРЕЯ — вж. НАВЛИЗАМ/ НАВЛЯЗА В ГОДИНИ

СТАРИНЕН — вж. ОСТАНАЛ ОТ ПАМТИВЕКА *книж.*

СТАРИНСКИ *рядко* — вж. ОСТАНАЛ ОТ ПАМТИВЕКА *книж.*

СТАРОВРЕМЕНЕН — вж. ОСТАНАЛ ОТ ПАМТИВЕКА *книж.*

СТАРОВРЕМСКИ — вж. ОСТАНАЛ ОТ ПАМТИВЕКА *книж.*

СТАРОДАВЕН *остар.* — вж. ОСТАНАЛ ОТ ПАМТИВЕКА *книж.*

СТАРОМОДЕН — вж. ОТЖИВЯЛ СЪМ СИ ВРЕМЕТО (2 знач.)

СТЕГНАТ — вж. КАТО (СЯКАШ) ОТ КУТИЯ ИЗВАДЕН

СТЕСНЯВАМ СЕ — вж. ТЪНКО ПРЕДА *пред някого*; НЕ МОГА ДА ГЛЕДАМ (ПОГЛЕДНА) ХОРАТА В ОЧИТЕ

СТИПЦА *разг. неодобр.* — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›; БРЪСНА ЯЙЦЕТО

СТИСКАМ СЕ *разг.* — вж. БРОЯ ВСЯКА СТОТИНКА (1 и 2 знач.); СТИСКАМ СИ КЕСИЯТА

СТИСЛИВ *нар.* — вж. ТРЕПЕРЯ НАД ПАРА̀ТА

СТИСЛЬО *разг. неодобр.* — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

СТИСНАТ *разг.* — вж. ТРЕПЕРЯ НАД ПАРА̀ТА

СТОЙНОСТЕН — вж. НЕ Е ЗА ИЗПУСКАНЕ *някой, нещо*

СТОПИРАМ *разг.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА СПИРАЧКА *някому или на нещо*

СТОЯ — *прен.* вж. СЕДЯ СЪС СКРЪСТЕНИ РЪЦЕ (2 знач.)

СТРАДАМ —
1. вж. КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО; ПЕКА СЕ НА ОГЪН
2. вж. ТЕГЛИ МИ ГЛАВАТА; ВЛЕКА СИ ДНИТЕ

СТРАДАНИЕ — вж. ТРЪНЕН ВЕНЕЦ *книж.*; ГОРЧИВА‹ТА› ЧАША

СТРАДАЯ *остар. поет.* — вж. КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО; ПЕКА СЕ НА ОГЪН

СТРАНЯ — вж. БЯГАМ КАТО ДЯВОЛ‹А› ОТ ТАМЯН *от нещо, от някого* (1 и 2 знач.); ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ГРЪБ *на някого* (1 знач.); ДЪРЖА СЕ НА ‹ПОЧЕТНО› РАЗСТОЯНИЕ *от някого книж.*; ДЪРЖА СЕ НАСТРАНА (НАСТРАНИ, ПО-ДАЛЕЧ) *от нещо* (1 знач.)

СТРАСТ — вж. СЛАБО МЯСТО

СТРАХЛИВ — вж. ИМАМ ЗАЕШКО СЪРЦЕ; ПЛАША СЕ ‹И› ОТ СЯНКАТА СИ

СТРАХУВАМ СЕ — вж. ТРЕПЕРИ МИ СЪРЦЕТО КАТО НА ПИЛЕ ‹ПЕРЦЕТО›

СТРАШЛИВ *диал.* — вж. ИМАМ ЗАЕШКО СЪРЦЕ; ПЛАША СЕ ‹И› ОТ СЯНКАТА СИ

СТРЕМЯ СЕ — вж. ПРАВЯ СИ ТРУД

СТРЕСНАТ — вж. КАТО ГРЪМНАТ

СТРОГ — вж. СЪС ЗДРАВА РЪКА (1 знач.)

СТРОГО — вж. СЪС ЗДРАВА РЪКА (2 знач.)

СТРОШАВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА СОЛ *нещо*

СТРОЯВАМ — *прен. разг.* вж. СВИВАМ/ СВИЯ САРМИТЕ *на някого* (1 знач.)

СТРУВАМ — вж. ХВАЩАМ ОКО‹ТО› (ОЧИ‹ТЕ›) *на някого*; НЕ Е ЗА ИЗПУСКАНЕ *някой или нещо*

СТРЪВНО — вж. КАТО МУХИ НА МЕД

СТРЯСКАМ — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ УМА *на някого*

СТРЯСКАМ СЕ — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА

СТУДУВАМ — вж. КОВА КЛИНЦИ

СТУПВАМ *разг.* — вж. ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

СТЪПИСАН — вж. КАТО ГРЪМНАТ

СТЪПИСВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (2 знач.)

СТЪПИСВАМ СЕ — вж. ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА (1 знач.); НАМИРАМ СЕ/ НАМЕРЯ СЕ В ЧУДО

СТЪПКВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА ПИТА *някого или нещо* (1 знач.)

СТЯГАМ — *разг.* вж. СВИВАМ/ СВИЯ ЮЗДИТЕ (ЮЗДАТА) *на някого*; ДЪРЖА ИЗКЪСО *някого*

СТЯГАМ СЕ — *прен.* вж. НАПРЯГАМ/ НАПРЕГНА МИШЦИ

СУЕТА — вж. ПРАЗНА РАБОТА (2 знач.); ОТ ЛУКАВАГО *книж.*

СУЕТЯ СЕ — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА

СУХ — вж. КАТО ВЕЙКА слаб; ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ

СХАПВАМ *нар.* — *прен.* вж. НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ ПО МАЗОЛА *някого*; УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*

СХВАНАТ — *разг.* вж. ВЪРЗАН СЪМ В РЪЦЕТЕ; ПРЕЧАТ МИ И ДВЕТЕ РЪЦЕ

СХВАТЛИВ — вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА; УМЪТ МИ РЕЖЕ КАТО БРЪСНАЧ

СХВАЩАМ — вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо*; ОТВАРЯТ МИ СЕ/ ОТВОРЯТ МИ СЕ ОЧИТЕ (1 знач.)

СХОЖДАМ СИ — вж. ОТКЪСНАЛ СЪМ ГЛАВАТА *на някого*

СЧЕПКВАМ СЕ *разг.* — вж. ХВАЩАМЕ СЕ/ ХВАНЕМ СЕ ЗА ГУШАТА (ГУШИТЕ); ОМЕСВАМЕ СИ/ ОМЕСИМ СИ ШАПКИТЕ

СЧУПВАМ — вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА СОЛ *нещо*

СЪБУДЕН — вж. ОЧИТЕ МИ СВЕТЯТ НА ЧЕТИРИ; СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА

СЪВЕТВАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ АКЪЛ *някому*

СЪВЗЕМАМ СЕ — вж. ИДВАМ (ДОЙДА) НА СЕБЕ СИ (1 и 2 знач.); СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА КРАКА‹ТА СИ› (1 и 2 знач.)

СЪВМЕСТНО *книж.* — вж. РЪКА ЗА РЪКА

СЪВСЕМ — вж. НИ‹ТО› НА ЙОТА

СЪГЛАСЯВАМ СЕ — вж. ВДИГАМ/ ВДИГНА РЪЦЕ (РЪКА) (1 знач.)

СЪГРЕШАВАМ — вж. ВЗЕМАМ СИ/ ВЗЕМА СИ ГРЯХ НА ДУШАТА

СЪДЯ — *нар.* вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА *на някого*

СЪЖАЛЯВАМ —
1. вж. БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого или за нещо*
2. вж. КЪСАМ СИ КОСИТЕ (КОСАТА) (2 знач.); ЧУКАМ СИ ГЛАВАТА (1 знач.)

СЪЖИВЯВАМ — вж. ИЗПРАВЯМ/ ИЗПРАВЯ НА КРАКА‹ТА› *нещо* (2 знач.)

СЪЗЕРЦАВАМ *книж.* — вж. ГЪЛТАМ С ОЧИ *някого или нещо* (1 и 2 знач.)

СЪЗНАВАМ — вж. ДАВАМ СИ/ ДАМ СИ СМЕТКА *за нещо*

СЪИЗМЕРВАМ СЕ *книж.* — вж. ДЕЛЯ МЕГДАН *с някого*

СЪКРУШАВАМ — вж. РАЗКЪСВАМ/ РАЗКЪСАМ СЪРЦЕТО *на някого*

СЪКРУШАВАМ СЕ — вж. ПАДАМ/ ПАДНА ДУХОМ *книж.*

СЪМНИТЕЛЕН — вж. НЕ МИ Е ЧИСТА РАБОТАТА

СЪОБРАЗИТЕЛЕН — вж. С МОЗЪК В ГЛАВАТА; УМЪТ МИ РЕЖЕ КАТО БРЪСНАЧ

СЪОБРАЗЯВАМ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПОД ВНИМАНИЕ *нещо*; ДЪРЖА СМЕТКА (3 знач.); СВЕРЯВАМ СИ/ СВЕРЯ СИ ЧАСОВНИКА *с (по) нещо, по някого книж.*

СЪОБЩАВАМ — вж. БИЯ БАРАБАН‹А›

СЪПЕРНИЧА — вж. ДЕЛЯ МЕГДАН *с някого*

СЪРДЕЧНО — вж. ОТ ВСЕ СЪРЦЕ ‹И ДУША›; С ОТВОРЕНИ ОБЯТИЯ посрещам, приемам, чакам *някого книж.*

СЪРДИТ — вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ; НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ; СТАНАЛ СЪМ С ЛЕВИЯ СИ КРАК

СЪРДЯ — вж. КЪСАМ НЕРВИТЕ *на някого*

СЪРДЯ СЕ —
1. вж. ГЛЕДАМ НАКРИВО *някого*; КРИВЯ УСТА
2. вж. КЪСАМ СИ НЕРВИТЕ

СЪСИПВАМ —
1. вж. ИЗЯЖДАМ/ ИЗЯМ ГЛАВАТА (ГЛАВИЦАТА) *на някого* (1 знач.); ЗАПАЛВАМ/ ЗАПАЛЯ ЧЕРГАТА *на някого*
2. *разг.* вж. ЗАВЕЖДАМ/ ЗАВЕДА В ПРОПАСТТА *някого*; ДОКАРВАМ/ ДОКАРАМ ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА *някого*; ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА ПЪТЯ *някого* (2 знач.)
3. *разг.* вж. НАПРАВЯМ/ НАПРАВЯ НА НИЩО ‹И НИКАКВО› *нещо* (1 знач.)

СЪСИПВАМ СЕ —
1. вж. ИЗЯЖДАМ СИ/ ИЗЯМ СИ ГЛАВАТА
2. *разг.* вж. СТИГАМ/ СТИГНА ДО ПРОСЯШКА ТОЯГА
3. вж. РАЗПЪВАМ СЕ НА ЧЕТИРИ

СЪСИЧАМ — вж. ПРЕКАРВАМ/ ПРЕКАРАМ ПОД НОЖ *някого*

СЪСРЕДОТОЧАВАМ СЕ — вж. СЪБИРАМ СИ/ СЪБЕРА СИ МИСЛИТЕ

СЪСТАРЕН — вж. ВЗЕЛ-ДАЛ СЪМ (1 знач.)

СЪСТАРЯВАМ СЕ — вж. ВЛИЗАМ/ ВЛЯЗА В ГОДИНИ

СЪСТЕЗАВАМ СЕ — вж. ДЕЛЯ МЕГДАН *с някого*

СЪСТОЯТЕЛЕН — вж. БИЕ МЕ ПАРА̀ТА; ЧЕРВИВ СЪМ С (ОТ) ПАРИ; ИГРАЯ СИ С ПАРИ

СЪСТРАДАВАМ *книж.* — вж. БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого*

СЪСТРАДАТЕЛЕН — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ

СЪХНА — вж. ДУШАТА МИ Е В (ЗАД, НА) ЗЪБИТЕ (1 знач.); ХИЧ МЕ НЯМА (1 знач.)

СЪЧИНЕНИЯ — *разг.* вж. БАБИНИ ДЕВЕТИНИ

СЪЧИНЯВАМ — *разг.* вж. РАЖДА МИ/ РОДИ МИ ГЛАВАТА *нещо* (1 знач.)

СЪЧУВСТВАМ — вж. БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого*

СЪЩИНА — вж. АЛФАТА И ОМЕГАТА *на нещо книж.*

СЪЩНОСТ — вж. АЛФАТА И ОМЕГАТА *на нещо книж.*

СЮРПРИЗ *книж.* — вж. ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

СЮРПРИЗИРАМ *книж.* — вж. ПАДАМ/ ПАДНА КАТО ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

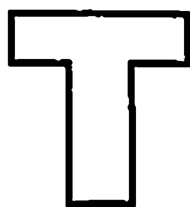

ТАПА — *прен. разг.* вж. ПЕДЯ ЧОВЕК

ТАПИР — *разг. пренебр.* вж. ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

ТАРАПАНА — *прен. разг.* вж. ИГЛА ДА ХВЪРЛИШ, НЯМА КЪДЕ ДА ПАДНЕ

ТАРИКАТ *разг.* — вж. ХИТРА ЛИСИЦА СЪМ

ТВЪРДОГЛАВ *разг.* — вж. ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА; НЕ МИ УВИРА/УВРИ ГЛАВАТА *неодобр.*; НЕ ВЗЕМАМ ОТ ДУМА

ТВЪРДОГЛАВЕЦ *разг.* — вж. ДЕБЕЛА ГЛАВА; КОРАВА ГЛАВА; КОСТЕЛИВ ОРЕХ

ТВЪРДЯ — вж. ЗНАЯ СИ ТАЯ; ДЪРЖА ‹СИ› НА СВОЕТО

ТЕГЛИ МЕ — вж. ТЕГЛИ МЕ СЪРЦЕ‹ТО› *към някого или към нещо* (1 и 2 знач.)

ТЕГЛЯ — вж. ТЕГЛИ МИ ГЛАВАТА; ВЛЕКА СИ ДНИТЕ; СЪРБАЛ СЪМ ПОПАРАТА *на някого*

ТЕГНЕ МИ — вж. ТЕЖИ МИ НА ДУШАТА *нещо*

ТЕЖИ МИ — вж. ТЕЖИ МИ НА ДУШАТА *нещо*

ТЕЖКАР *жарг.* —
1. вж. ВАЖНА КЛЕЧКА
2. вж. НАДУТ ПУЯК *пренебр.*

ТЕЖКАРЯ СЕ *жарг.* — вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО; ГЛЕДАМ ОТВИСОКО (1 знач.)

ТЕЖКО МИ Е — вж. ЧЕРНО МИ Е ПРЕД ОЧИТЕ (1 знач.)

ТЕЖКОПОДВИЖЕН — вж. ТЕЖКА ГЕМИЯ

ТЕЖЪК — *разг.* вж. ТЕЖКА ГЕМИЯ

ТЕКВА МИ *разг.* — вж. ДОЙДЕ МИ НА УМ‹А› *нещо* (1 знач.)

ТЕПЕГЬОЗ *разг.* — вж. С ДЕБЕЛИ ОЧИ СЪМ; ПАДНАЛО МИ Е ПЕРДЕТО ОТ ОЧИТЕ

ТЕРЗАЕ МЕ *книж.* — вж. ЯДЕ МЕ ОТВЪТРЕ

ТЕРЗАЯ *книж.* — вж. ТРОВЯ ЖИВОТА *на някого*

ТЕРЗАЯ СЕ *книж.* — вж. КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО; ПЕКА СЕ НА ОГЪН

ТЕРОРИЗИРАМ *книж.* — вж. ПЕКА НА ОГЪН *някого*; РАЗПЪВАМ/РАЗПЪНА НА КРЪСТ *някого книж.*

ТЕСНОГРЪД — вж. НЕ ВИЖДАМ ПО-ДАЛЕЧ‹Е› ОТ НОСА СИ; БЕДЕН ДУХОМ *книж.*

ТЕША *рядко* — вж. БЪРША СЪЛЗИТЕ *на някого*

ТИКВЕНИК — *прен. разг. пре-*

*небр.*вж. ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*; ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*

ТИМАРЯ *нар.* — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *на някого*

ТИРАНИЗИРАМ *книж.* — вж. ПЕКА НА ОГЪН *някого*; РАЗПЪВАМ/ РАЗПЪНА НА КРЪСТ *някого книж.*

ТИРАНСТВАМ *книж.* — вж. РАЗИГРАВАМ СИ КОНЯ (КОНЧЕТО); РАЗПАСВАМ СИ/ РАЗПАША СИ ПОЯСА (1 знач.)

ТИЧАМ — вж. КОЛКОТО МИ КРАКА‹ТА› ДЪРЖАТ

ТЛЕЯ — *рядко* вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА; ХИЧ МЕ НЯМА (1 знач.)

ТЛЪСТЕЯ — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ

ТОВАРЯ — *прен.* вж. СТОВАРВАМ/ СТОВАРЯ ВЪРХУ (НА) ПЛЕЩИТЕ *на някого нещо*

ТОВАРЯ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА ПЛЕЩИТЕ СИ *нещо*

ТОЗЧАС *разг.* — вж. НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА); ЗА НУЛА ВРЕМЕ

ТОКУ-ТАКА *разг.* — вж. ЗА НИЩО ‹И НИКАКВО›

ТОКУ-ТЪЙ *разг.* — вж. ЗА НИЩО ‹И НИКАКВО›

ТОЛЕРИРАМ *книж.* — вж. ДЪРЖА СТРАНАТА *на някого*; СТОЯ ЗАД ГЪРБА *на някого*

ТОПЛО — *прен.* вж. С ОТВОРЕНИ ОБЯТИЯ посрещам, приемам, чакам *някого книж.*

ТОПЯ СЕ — вж. ДУШАТА МИ Е В (ЗАД, НА) ЗЪБИТЕ (1 знач.); С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА; ХИЧ МЕ НЯМА (1 знач.)

ТОРМОЗИ МЕ — вж. ЯДЕ МЕ ОТВЪТРЕ

ТОРМОЗЯ — вж. ВЪРТЯ НА ШИШ *някого*; ВАДЯ ДУШАТА (ДУШИЧКАТА, ДУШИЦАТА) *на някого* (1 знач.)

ТОРМОЗЯ СЕ — вж. ПЕКА СЕ НА ОГЪН; КЪСА МИ СЕ СЪРЦЕТО

ТОЧНО — вж. ДУМА ПО ДУМА; ЕДНО КЪМ ЕДНО

ТРАГЕДИЯ — *прен. книж.* вж. УДАР НА СЪДБАТА *книж.*

ТРАЯ — *нар.* вж. ДЪРЖА СИ ЕЗИКА ‹ЗАД ЗЪБИТЕ›; СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ КЛЮЧ НА НА УСТАТА

ТРАЯ СИ —
1. *нар.* вж. ДЪРЖА СИ ЕЗИКА ‹ЗАД ЗЪБИТЕ›; СЛАГАМ СИ/ СЛОЖА СИ КЛЮЧ НА УСТАТА
2. *разг.* вж. НАЛЯГАМ СИ/ НАЛЕГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ТРЕБЯ *рядко* — вж. СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО *на някого*

ТРЕВОЖА — вж. НЕ ОСТАВЯМ/ ОСТАВЯ НА МИРА *някого*

ТРЕВОЖА СЕ — вж. СВИВА МИ СЕ/ СВИЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО

ТРЕВОЖЕН — вж. СЕДЯ ‹КАТО› НА ТРЪНИ; СЪС СВИТО СЪРЦЕ

ТРЕВОЖИ МЕ — вж. ТЕЖИ МИ НА ДУШАТА *нещо*; ЯДЕ МЕ ОТВЪТРЕ

ТРЕВОЖНО — вж. СЪС СВИТО СЪРЦЕ

ТРЕПЕРЯ — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 и 2 знач.)

ТРЕПЯ *нар.* — вж. СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО *на някого*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на някого* (2 знач.)

ТРЕПЯ СЕ *разг.* — вж. РАЗПЪВАМ СЕ НА ЧЕТИРИ; ОПЪВАМ КАИША

ТРЕСКАВО — вж. ТА ПУШЕК СЕ ВДИГА

ТРИУМФИРАМ *книж.* — вж. ПОТРИВАМ ‹СИ›/ ПОТРИЯ ‹СИ› РЪЦЕ‹ТЕ› (1 знач.)

ТРОВЯ — *прен.* вж. ТРОВЯ ЖИВОТА *на някого*; ХОДЯ ПО НЕРВИТЕ *на някого*

ТРОВЯ СЕ — вж. ТРОВЯ СИ КРЪВТА; ПУКАМ СЕ ОТ ЯД

ТРОГВАМ — вж. ПИПВАМ/ ПИПНА ЗА СЪРЦЕТО *някого*

ТРОГВАМ СЕ — вж. ТРЕПВА МИ/ ТРЕПНЕ МИ СЪРЦЕТО

ТРОМАВ — вж. ТЕЖКА ГЕМИЯ

ТРОСВАМ СЕ *разг.* — вж. СКРЪЦВАМ/ СКРЪЦНА СЪС ЗЪБИ *на някого*

ТРУДНО — вж. С ТРИСТА ЗОРА

ТРУДНОПОДВИЖЕН — вж. ТЕЖКА ГЕМИЯ

ТРУДЯ СЕ — *нар.* вж. ПРАВЯ СИ ТРУД

ТРЪБЯ — *прен.* вж. БИЯ БАРАБАН‹А›

ТРЪГВАМ — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ПЪТЯ *за (към) някъде*; ТРЪГВАМ/ ТРЪГНА ПО СВЕТА (1 знач.)

ТРЪГВА МИ *разг.* — вж. ПРОРАБОТВА МИ/ ПРОРАБОТИ МИ КЪСМЕТЪТ; ЩАСТИЕТО МИ СЕ УСМИХВА/ УСМИХНЕ

ТРЪГВАМ СИ — вж. ВДИГАМ СИ/ ВДИГНА СИ ПАРЦАЛИТЕ

ТРЪПНА — вж. ПОБИВАТ МЕ/ ПОБИЯТ МЕ ТРЪПКИ (1 знач.)

ТРЪШКАМ СЕ *разг.* — вж. КЪРША РЪЦЕ; ЧУПЯ ПРЪСТИ‹ТЕ СИ›

ТУЗ — *разг.* вж. ВАЖНА КЛЕЧКА

ТУЗАР *разг.* — вж. ВАЖНА КЛЕЧКА

ТУЛУП *разг.* — вж. НЕДОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.*

ТУПАМ — *разг.* вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *на някого*; ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*

ТУТАКСИ — вж. НА МИНУТАТА (МИНУТКАТА)

ТУТКАВ *разг.* — вж. ТЕЖКА ГЕМИЯ

ТУТМАНИК — *прен. разг. пренебр.* вж. НЕДОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.*

ТЪГУВАМ — вж. БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого или за нещо*

ТЪЖА — вж. БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого или за нещо*

ТЪЖНО МИ Е — вж. БОЛИ МЕ СЪРЦЕТО *за някого или за нещо*

ТЪКМЯ СЕ *нар.* — вж. ИМАМ ‹СИ› ЕДНО НА УМ (2 знач.)

ТЪМЕН — *прен.* вж. НЕ МИ Е ЧИСТА РАБОТАТА

ТЪП —
1. вж. БЕЗ АКЪЛ ‹В ГЛАВАТА›; КАТО ГЪСКА глупав; ПРАЗНА МИ Е КРАТУНАТА *пренебр.*
2. вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

ТЪПАК *разг.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

ТЪПАНАР *разг.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

ТЪПИЗМИ *разг.* — вж. ВРЕЛИ-НЕКИПЕЛИ

ТЪПКАЛО *разг.* — вж. ИГЛА ДА ХВЪРЛИШ, НЯМА КЪДЕ ДА ПАДНЕ

ТЪПКАНИЦА *разг.* — вж. ИГЛА ЗА ХВЪРЛИШ, НЯМА КЪДЕ ДА ПАДНЕ

ТЪПОГЛАВ —
1. вж. БЕЗ АКЪЛ ‹В ГЛАВАТА›; КАТО ГЪСКА глупав; ПРАЗНА МИ Е КРАТУНАТА *пренебр.*
2. вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*

ТЪПОТИИ *разг.* — вж. ВРЕЛИ-НЕКИПЕЛИ; ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*

ТЪПОУМЕН —
1. вж. НЕ МИ СЕЧЕ ГЛАВАТА *пренебр.*
2. вж. БЕЗ АКЪЛ ‹В ГЛАВАТА›; КАТО ГЪСКА глупав

ТЪПУНГЕР *жарг.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*; ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

ТЪПЧА — *прен. разг.* вж. ПЕКА НА ОГЪН *някого*

ТЪПЧА СЕ *разг.* — вж. КАТО ЛАМЯ ЯМ

ТЪРЖЕСТВУВАМ — вж. ПОТРИВАМ ‹СИ›/ ПОТРИЯ ‹СИ› РЪЦЕ‹ТЕ› (1 знач.); НА СЕДМОТО НЕБЕ СЪМ

ТЪРСЯ — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА СВЕТА ‹НАОПАКИ› (1 знач.); ПОД ДЪРВО И КАМЪК търся *някого или нещо*

ТЪРЧА *нар.* — вж. КОЛКОТО МИ КРАКА‹ТА› ДЪРЖАТ

ТЮХКАМ СЕ *разг.* — вж. КЪРША РЪЦЕ; ЧУПЯ ПРЪСТИ‹ТЕ СИ›

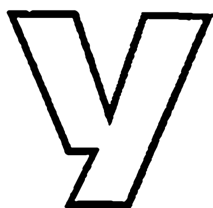

УБИВАМ — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ *някого* (1 знач.); СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО *на някого*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на някого* (2 знач.)

УБЯГВАМ — вж. ИЗТРЪГВАМ СЕ/ ИЗТРЪГНА СЕ ОТ РЪЦЕТЕ *на някого*

УВАЖАВАМ — *прен.* вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ПОД ВНИМАНИЕ *нещо*

УВЛИЧАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА СЪРЦЕТО *на някого*

УВОЛНЯВАМ — вж. ПОДПИСВАМ/ ПОДПИША КВИТАНЦИЯТА *на някого* (1 знач.)

УВЪРТАМ — вж. ОПЯВАМ ГО ПО КИЛИФАРСКИ

УГАЖДАМ — вж. ГЛАДЯ ПО КОСЪМА *някого*; ГЛЕДАМ В ОЧИТЕ *някого*; ВЪРВЯ ПО ГАЙДАТА *на някого*; НЕ ПРЕЧУПВАМ/ ПРЕЧУПЯ ВОЛЯТА *на някого*

УГАЖДАМ СИ — вж. ГЛЕДАМ СИ КЕФА

УГЛЕДЕН — вж. ЗА ПРЕД ХОРА‹ТА›

УГНЕТЕН *книж.* — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА; НЕ СЪМ НА СЕБЕ СИ (1 знач.)

УГНЕТЯВАМ *книж.* —
1. вж. ТРОВЯ ЖИВОТА *на някого*
2. вж. ПЕКА НА ОГЪН *някого*

УГОДНИК *книж.* — вж. МАЗНА ГАНА *пренебр.*

УГОДНИЧА — вж. ПРАВЯ МИЛИ ОЧИ *на някого*; КЛАТЯ ШАПКА *някому*

УГОЯВАМ СЕ — вж. ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ

УГРИЖВАМ СЕ — вж. ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА ГЛАВА

УГРИЖЕН — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

УДАВА МИ СЕ — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) ОТРЪКИ *нещо*

УДАРНО — вж. С ПЪЛНА ПАРА; ТА ПУШЕК СЕ ВДИГА

УДИВЯВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (2 знач.)

УДИВЯВАМ СЕ — вж. ОКОКОРВАМ/ ОКОКОРЯ ОЧИ; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ОТВОРЕНА (ОТВОРЕНИ) УСТА (1 знач.); ЧУДЯ СЕ И ‹СЕ› МАЯ (1 знач.)

УДОВЛЕТВОРЯВАМ СЕ *книж.* — вж. ПАДА МИ/ ПАДНЕ МИ СЪРЦЕ НА МЯСТО

УДРЯМ —
1. вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *на някого*; ОТУПВАМ/ ОТУПАМ ПРАХА ‹ОТ ГЪРБА› *на някого*
2. вж. СВЕТВАМ/ СВЕТНА ЕДИН *някому грубо*

УЕДИНЯВАМ СЕ — вж. ОТКЪСВАМ СЕ/ ОТКЪСНА СЕ ОТ СВЕТА

УЕДНАКВЯВАМ — вж. ПОДВЕЖДАМ/ ПОДВЕДА ПОД ОБЩ ЗНАМЕНАТЕЛ *някого или нещо с някой друг или с нещо друго книж.*

УЖАСЁН — вж. НИ ЖИВ, НИ МЪРТЪВ (1 знач.)

УЖАСЯВАМ — вж. СМРАЗЯВАМ/ СМРАЗЯ КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) *на някого*

УЖАСЯВАМ СЕ — вж. КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) МИ ЗАСТИВА/ ЗАСТИНЕ ‹В ЖИЛИТЕ›; НАСТРЪХВАТ МИ/ НАСТРЪХНАТ МИ КОСИТЕ

УЗНАВАМ — вж. СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ ДО УШИТЕ (УХОТО) *нещо*; УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо*

УЗУРПИРАМ *книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РЪКА *на нещо*

УКОРЯВАМ — вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА *на някого*; ВЪВИРАМ/ ВЪВРА В НОСА *на някого нещо* (3 знач.)

УКРЕПВАМ — вж. СТЪПВАМ/ СТЪПЯ НА КРАКА‹ТА СИ› (2 знач.)

УКРИВАМ СЕ — вж. ЗАВИРАМ СЕ/ ЗАВРА СЕ В МИША ДУПКА

УКРОТЯВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ЮЗДА *на някого или на нещо* (1 знач.)

УКРОТЯВАМ СЕ — вж. СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ; СВИВАМ ‹СИ›/ СВИЯ ‹СИ› ОПАШКА‹ТА›

УЛЯГАМ — вж. ЛЯГАМ СИ/ ЛЕГНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

УМЕЛ — вж. ЗЛАТНИ МИ СА РЪЦЕТЕ

УМЕН —
1. вж. СЕЧЕ МИ ГЛАВАТА; УМЪТ МИ РЕЖЕ КАТО БРЪСНАЧ
2. вж. С МОЗЪК В ГЛАВАТА

УМЕЯ — вж. ИДВА МИ (ИДЕ МИ) ȮТРЪКИ *нещо*

УМИЛКВАМ СЕ — вж. ПРАВЯ МИЛИ ОЧИ *на някого*

УМИЛЯВАМ — вж. ПИПВАМ/ ПИПНА ЗА СЪРЦЕТО *някого*

УМИЛЯВАМ СЕ — вж. ТРЕПВА МИ/ ТРЕПНЕ МИ СЪРЦЕТО

УМИРАМ — вж. ОТИВАМ/ ОТИДА НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ; ПРЕДАВАМ/ ПРЕДАМ БОГУ ДУХ *книж.*; ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ ТОПА *грубо*

УМИРЯВАМ *разг.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ЮЗДА *на някого или на нещо* (1 знач.)

УМИРЯВАМ СЕ *разг.* — вж. СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ; СВИВАМ ‹СИ›/ СВИЯ ‹СИ› ОПАШКА‹ТА›

УМИСЛЕН — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

УМИСЛЯМ СЕ —
1. вж. РАЗМЪРДВАМ СИ/ РАЗМЪРДАМ СИ УМА
2. вж. ОТПУСКАМ/ ОТПУСНА ГЛАВА

УМОЛЯВАМ — вж. ПАДАМ/ ПАДНА НА КОЛЕНЕ *пред някого* (1 знач.)

УМОПОБЪРКАН *книж.* — вж. УДАРЕН В ГЛАВАТА; НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›; ХЛОПА МИ ДЪСКАТА

УМОПОБЪРКВАМ *книж.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (1 знач.); ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА РАЗУМА (РАЗСЪДЪКА) *на някого*

УМОПОБЪРКВАМ СЕ *книж.* — вж. ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА (1 знач.); ВЗЕМА МИ СЕ/ ВЗЕМЕ МИ СЕ УМЪТ (1 знач.)

УМОПОВРЕДЕН *разг.* — вж. УДАРЕН В ГЛАВАТА; НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›; ХЛОПА МИ ДЪСКАТА

УМОПОМРАЧАВАМ *книж.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (1 знач.); ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА РАЗУМА (РАЗСЪДЪКА) *на някого*

УМОПОМРАЧАВАМ СЕ *книж.* — вж. ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА (1 знач.); ВЗЕМА МИ СЕ/ ВЗЕМЕ МИ СЕ УМЪТ (1 знач.)

УМОПОМРАЧЕН *книж.* — вж. УДАРЕН В ГЛАВАТА; НЕ СЪМ С ВСИЧКИЯ СИ ‹УМ›; ХЛОПА МИ ДЪСКАТА

УМОРЯВАМ[1] — вж. ВКАРВАМ/ ВКАРАМ В ГРОБА *някого*; ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ *някого* (1 и 2 знач.)

УМОРЯВАМ[2] — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА ЗДРАВЕТО *на някого* (2 знач.)

УМОРЯВАМ СЕ — вж. ИЗЛИЗА МИ/ ИЗЛЕЗЕ МИ ДУШАТА (ДУШИЦАТА) (1 знач.); ОСТАВАМ/ ОСТАНА БЕЗ ДУША

УМУВАМ — вж. БЛЪСКАМ СИ УМА

УМЪЛЧАВАМ СЕ — вж. ЗАТВАРЯМ СИ/ ЗАТВОРЯ СИ УСТАТА (1 знач.)

УМЪРЛУШВАМ СЕ — вж. КЛЮМВАМ/ КЛЮМНА ГЛАВА

УМЪРЛУШЕН — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

УМЪРТВЯВАМ — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ *някого* (1 знач.); СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО *на някого*

УНАСЯМ СЕ — вж. СКЛОПВАМ/ СКЛОПЯ ОЧИ (1 знач.)

УНИВАМ — вж. ПАДАМ/ ПАДНА ДУХОМ *книж.*; ОБЕСВАМ/ ОБЕСЯ НОС

УНИЖАВАМ (УНИЗЯВАМ) — вж. СТЪПКВАМ/ СТЪПЧА В КАЛТА *някого* (1 знач.)

УНИЖАВАМ СЕ (УНИЗЯВАМ СЕ) — вж. ПЛЮЯ СИ НА (В, ВЪРХУ) ЛИЦЕТО

УНИКАЛЕН *книж.* — вж. НЯМАМ РАВЕН НА СЕБЕ СИ

УНИЛ — вж. С КЛЮМНАЛА ГЛАВА

УНИФИЦИРАМ *книж.* — вж. ПОДВЕЖДАМ/ ПОДВЕДА ПОД ОБЩ ЗНАМЕНАТЕЛ *някого или нещо с някой друг или с нещо друго книж.*

УНИЩОЖАВАМ —
1. вж. ЗАЛИЧАВАМ/ ЗАЛИЧА ОТ ЛИЦЕТО НА ЗЕМЯТА *някого или нещо книж.*; ИЗТРЪГВАМ/ ИЗТРЪГНА ОТ (ИЗ) КОРЕН (С КОРЕНА) *нещо*
2. вж. ПРЕВРЪЩАМ/ ПРЕВЪРНА В (НА) ПРАХ ‹И ПЕПЕЛ› *нещо*

3. вж. ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на някого* (2 знач.); СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО *на някого*
4. вж. ИЗЯЖДАМ/ ИЗЯМ ГЛАВАТА (ГЛАВИЦАТА) *на някого* (1 знач.)

УПЛАШВАМ — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ УМА *на някого*

УПЛАШВАМ СЕ — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА; ОТИВА МИ/ ОТИДЕ МИ СЪРЦЕТО В ПЕТИТЕ; КРЪВТА (КРЪВЧИЦАТА) МИ ЗАСТИВА/ ЗАСТИНЕ ‹В ЖИЛИТЕ›

УПЛАШЕН — вж. НИ ЖИВ, НИ МЪРТЪВ (1 знач.)

УПОВАВАМ СЕ — вж. ОБРЪЩАМ/ ОБЪРНА ОЧИТЕ СИ *към някого*; КАТО КОН ЗА (НА) ЗОБ се надявам *ирон.*; ЛЕЖА НА ТОВА УХО (УШЕНЦЕ)

УПОМЕНАВАМ *книж.* — вж. ОТВАРЯМ/ ОТВОРЯ ДУМА *за някого или за нещо* (2 знач.)

УПОРИТ — вж. ИМАМ ДЕБЕЛА ГЛАВА; НЕ МИ УВИРА/ УВРИ ГЛАВАТА *неодобр.*

УПОРСТВАМ — вж. ЗАПЪВАМ СЕ/ ЗАПЪНА СЕ КАТО МАГАРЕ НА МОСТ; НЕ ВЗЕМАМ ОТ ДУМА; ДЪРЖА ‹СИ› НА СВОЕТО

УПОЯВАМ (УПОЙВАМ) — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ В ГЛАВАТА

УПОЯВАМ СЕ (УПОЙВАМ СЕ) — вж. ЗАВИВА МИ СЕ/ ЗАВИЕ МИ СЕ ГЛАВАТА (1 знач.); ВЪРТИ МИ СЕ СВЯТ

УПРАВЛЯВАМ —
1. вж. ДЪРЖА КОРМИЛОТО *на нещо книж.*
2. вж. АЗ КОЛЯ, АЗ БЕСЯ

УПРЕКВАМ — вж. ТРИЯ СОЛ НА ГЛАВАТА *на някого*; ВЪВИРАМ/ ВЪВРА В НОСА *на някого нещо* (3 знач.)

УПЪТВАМ СЕ *разг.* — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ПЪТЯ *за (към) някъде*

УРСУЗ *нар.* — вж. ЗМИЯ МУ Е ПЛЮЛА В УСТАТА; ДА ГО ПОМИРИШЕШ, НОСЪТ ТИ ОКАПВА

УРУНГЕЛ *жарг.* — вж. БОСТАНСКО ПЛАШИЛО

УСАМОТЯВАМ СЕ — вж. ОТКЪСВАМ СЕ/ ОТКЪСНА СЕ ОТ СВЕТА

УСВОЯВАМ *остар.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА РЪКА *на нещо*

УСИЛВАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ ГАЗ

УСИЛЕНО — вж. С ПЪЛНА ПА̀РА; ТА ПУШЕК СЕ ВДИГА

УСКОРЯВАМ — вж. ДАВАМ/ ДАМ ГАЗ

УСЛУЖЛИВ — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ

УСМИРЯВАМ — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ЮЗДА *на някого или на нещо* (1 знач.)

УСМИРЯВАМ СЕ — вж. СЯДАМ СИ/ СЕДНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ; СВИВАМ ‹СИ›/ СВИЯ ‹СИ› ОПАШКА‹ТА›

УСМЪРТЯВАМ *рядко* — вж. СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО *на някого*; ВИЖДАМ/ ВИДЯ СМЕТКАТА *на някого* (2 знач.)

УСПОКОЯВАМ — вж. ИЗБЪРСВАМ/ ИЗБЪРША СЪЛЗИТЕ *на някого*

УСПОКОЯВАМ СЕ —
1. вж. ОТПУСКА МИ СЕ/ ОТПУСНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО; ОЛЕКВА МИ/ ОЛЕКНЕ МИ НА ДУШАТА
2. вж. ЛЯГАМ СИ/ ЛЕГНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ

УСПЯВАМ — вж. УЦЕЛВАМ/ УЦЕЛЯ ‹ПРАВО В› ДЕСЯТКАТА

УСТАНОВЯВАМ СЕ — вж. ПУСКАМ/ ПУСНА КОРЕН‹И› *някъде* (1 знач.)

УСТАТ *разг. неодобр.* — вж. ИМАМ ГОЛЯМА УСТА; НЯМАМ МЯРКА НА УСТАТА СИ; ДЪЛЪГ МИ Е ЕЗИКЪТ

УСТАТНИК *разг. неодобр.* — вж. РАЗПРАНА УСТА; ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

УСУКВАМ — *разг.* вж. ОПЯВАМ ГО ПО КИЛИФАРСКИ

УСЯДАМ — вж. ЗАБИВАМ/ ЗАБИЯ КОЛ *някъде*

УТАЛОЖВАМ СЕ —
1. вж. ЛЯГАМ СИ/ ЛЕГНА СИ НА ПАРЦАЛИТЕ
2. вж. ОТПУСКА МИ СЕ/ ОТПУСНЕ МИ СЕ СЪРЦЕТО

УТЕШАВАМ — вж. ИЗБЪРСВАМ/ ИЗБЪРША СЪЛЗИТЕ *на някого*

УТРЕПВАМ *нар.* — вж. СВЕТЯВАМ/ СВЕТЯ МАСЛОТО *на някого*; ПРАЩАМ/ ПРАТЯ НА ОНЗИ (ОНЯ) СВЯТ *някого* (1 знач.)

УХАПВАМ — *разг.* вж. НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ ПО МАЗОЛА *някого*; УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*

УЧА —
1. вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ В ГЛАВАТА *на някого нещо* (1 и 2 знач.)
2. вж. НАЛИВАМ/ НАЛЕЯ УМ ‹В ГЛАВАТА› *на някого*; ДАВАМ/ ДАМ АКЪЛ *на някого*

УЧУДВАМ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (2 знач.)

УЧУДВАМ СЕ — вж. ОКОКОРВАМ/ ОКОКОРЯ ОЧИ; ОСТАВАМ/ ОСТАНА С ОТВОРЕНА (ОТВОРЕНИ) УСТА (1 знач.); УМЪТ МИ НЕ ГО ПОБИРА

УЯЗВИМОСТ *книж.* — вж. АХИЛЕСОВА ПЕТА *книж.*

УЯЗВЯВАМ — вж. УДРЯМ/ УДАРЯ ‹ПРАВО› В СЪРЦЕТО *някого*; БЪРКАМ (БРЪКВАМ/ БРЪКНА) С ПРЪСТ В РАНАТА *на някого*; НАСТЪПВАМ/ НАСТЪПЯ ПО МАЗОЛА *някого*

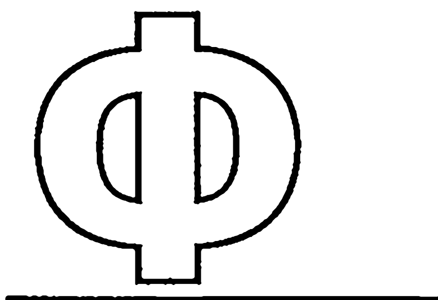

ФАЛШИВ — *книж.* вж. ЕДНО МИ ‹Е› НА ЕЗИКА, ‹А› ДРУГО ‹МИ Е› НА СЪРЦЕТО

ФАНТАЗИИ — *прен.* вж. БАБИНИ ДЕВЕТИНИ

ФАНТАЗИРАМ — вж. СТРОЯ ‹ВЪЗДУШНИ› КУЛИ

ФАНТАСМАГОРИИ *разг.* — вж. БАБИНИ ДЕВЕТИНИ

ФАНТАСТИЧЕН — вж. ЗА ЧУДО И ‹ЗА› ПРИКАЗ

ФАНФАРОН *книж. ирон.* — вж. НАДУТ ПУЯК *пренебр.*

ФАРФАЛАК — *прен. разг.* вж. ПЕДЯ ЧОВЕК

ФАРФАРА *простонар.* — вж. ДЪРВЕН ФИЛОСОФ *пренебр.*

ФИКСИРАМ — *прен.* вж. ВПИВАМ/ ВПИЯ ОЧИ *в някого или в нещо*

ФИКТИВНО *книж.* — вж. НА ДУМИ; ‹КОЛКОТО› ЗА ОЧИ

ФИЛОСОФ — *ирон.* вж. ДЪРВЕН ФИЛОСОФ *пренебр.*

ФИНАЛИЗИРАМ *книж.* — вж. СЛАГАМ/ СЛОЖА ТОЧКА *на нещо*

ФИРКАМ *разг.* — вж. НАЛИВАМ СЕ КАТО БЪЧВА; ОБИЧАМ ЧАШКАТА

ФЛЕГМАТИЧЕН — вж. ТЕЖКА ГЕМИЯ

ФЛИРТУВАМ — вж. ИГРАЯТ МИ ОЧИТЕ (ОЧИЧКИТЕ)

ФОРМАЛНО — вж. НА ДУМИ; ‹КОЛКОТО› ЗА ОЧИ

ФОРСИРАМ *книж.* — вж. ДАВАМ/ ДАМ ГАЗ

ФРАЗЬОР *книж.* — вж. ДЪРВЕН ФИЛОСОФ *пренебр.*

ФРАПИРАМ *книж.* — вж. БИЯ В (НА) ОЧИ

ФУКАМ СЕ *разг.* —
1. вж. ТУПАМ СЕ В ГЪРДИТЕ
2. вж. ДЪРЖА СЕ НАВИСОКО

ФУКЛЬО *разг. ирон.* — вж. НАДУТ ПУЯК *пренебр.*

ФЪСВАМ *разг.* — вж. ПЛЮЯ СИ НА ПЕТИТЕ (1 знач.)

ФЪСКАМ *разг.* — вж. ПЛЮЯ СИ НА ПЕТИТЕ (1 знач.)

ФЪСТЪК — *прен. разг.* вж. ПЕДЯ ЧОВЕК

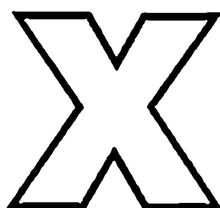

ХАИРСЪЗИН *простонар.* — вж. СУКИН СИН *руг.*

ХАЙЛАЗУВАМ *разг.* — вж. КЛАТЯ СИ КРАКАТА; ПОДПИРАМ ДУВАРА *ирон.*

ХАЙМАНУВАМ *разг. неодобр.* — вж. МЕРЯ УЛИЦИТЕ

ХАЛОСВАМ СЕ *разг.* — вж. ПРАВЯ СЕ НА ТРИ И ПОЛОВИНА

ХАМЕЛЕОН — *прен. пренебр.* вж. ФУРНАДЖИЙСКА ЛОПАТА *пренебр.*

ХАОТИЧНО *книж.* — вж. ЕДНО ЗА ГЛАВА‹ТА›, ДРУГО ЗА КРАКА‹ТА›; КАКТО МИ ДОЙДЕ

ХАПЛИВ — вж. ИМАМ ОСТЪР ЕЗИК

ХАПЛЬО *разг. пренебр.* — вж. ПРАЗНА ГЛАВА *пренебр.*

ХАРЕН *нар.* —
1. вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ; ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ
2. вж. НЕ Е ЗА ИЗПУСКАНЕ *някой, нещо*

ХАРЕСВАМ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ МЕРАК *на нещо или на някого*

ХАРЕСВА МИ — вж. ХВАЩА МИ/ ХВАНЕ МИ ОКОТО *някой или нещо*; ЛЯГА МИ/ ЛЕГНЕ МИ НА СЪРЦЕ‹ТО› *някой или нещо* (1 и 2 знач.)

ХАРЕСВАМ СЕ — вж. ХВАЩАМ/ ХВАНА ОКО‹ТО› (ОЧИ‹ТЕ›) *на някого*

ХАХВАМ СЕ *жарг.* —
1. вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ
2. вж. ВЗЕМА МИ СЕ/ ВЗЕМЕ МИ СЕ УМЪТ (2 знач.)

ХАХО *разг.* — вж. ХЛОПА МИ ДЪСКАТА

ХАХОВЕЦ *разг.* — вж. ХЛОПА МИ ДЪСКАТА

ХВАЛЯ — вж. ПОТУПВАМ/ ПОТУПАМ ПО РАМОТО *някого*; ПЕЯ ОСАННА *някому книж.*

ХВАЛЯ СЕ — вж. ТУПАМ СЕ В ГЪРДИТЕ

ХВАЩАМ СЕ — *прен. разг.* вж. ПЛЮЯ СИ НА РЪЦЕТЕ; ЗАПРЕТВАМ/ ЗАПРЕТНА РЪКАВИ

ХИПЕРБОЛИЗИРАМ — вж. СГЪСТЯВАМ/ СГЪСТЯ КРАСКИТЕ *книж.*; ПРАВЯ ОТ МУХАТА СЛОН

ХИТРЕЦ — вж. ХИТРА ЛИСИЦА СЪМ

ХИТРУВАМ — вж. ИГРАЯ НА ВЪЖЕ

ХИТРЯГА *разг.* — вж. ХИ́ТРА ЛИСИЦА СЪМ

ХИЧ *нар.* — вж. НИ‹ТО› НА ЙОТА; ЗА ПЕТ ПАРИ

ХИЩНО — вж. КАТО МУХИ НА МЕД

ХЛАДНОКРЪВЕН — вж. НЕ МИ МИГА (МИГВА/ МИГНЕ) ОКОТО (1 знач.)

ХЛАДНОКРЪВНО — вж. БЕЗ ДА МИ МИГНЕ ОКОТО (1 знач.)

ХЛЕВОУСТ *нар. неодобр.* — вж. НЕ МИ СПИРА ЕЗИКЪТ *неодобр.*; ЦАПНАТ В УСТАТА

ХЛЕНЧА —
1. вж. ЛЕЯ СЪЛЗИ
2. *прен. неодобр.* вж. КЪРША РЪЦЕ

ХЛИПАМ — вж. ЛЕЯ СЪЛЗИ

ХЛЪТВАМ —
1. *прен. разг.* вж. ЗАГУБВАМ СИ/ ЗАГУБЯ СИ УМА (2 знач.); ГЛЪТВАМ/ ГЛЪТНА ВЪДИЦАТА (1 знач.)
2. *прен. разг.* вж. ЗАТЪВАМ/ ЗАТЪНА С ДВАТА КРАКА; ОПЛЕСКВАМ/ ОПЛЕСКАМ Я (ГО) (2 знач.)

ХОДАТАЙСТВАМ — вж. КАЗВАМ/ КАЖА ДВЕ ДУМИ *за някого*

ХОЙКАМ *нар. неодобр.* — вж. МЕРЯ УЛИЦИТЕ

ХОКАМ — вж. ДЪРЖА КОНСКО ‹ЕВАНГЕЛИЕ› *някому*

ХОРТУВАМ *нар.* — вж. МЕЛЯТ МИ (МЕЛИ МИ) УСТАТА *неодобр.*; ОТПУСКАМ СИ/ ОТПУСНА СИ УСТАТА

ХРАНТУТЯ *разг. неодобр.* — вж. НОСЯ НА ГЪРБА СИ *някого* (2 знач.)

ХРАНЯ — *разг.* вж. НОСЯ НА ГЪРБА СИ *някого* (2 знач.)

ХРАНЯ СЕ — вж. КАТО ЛАМЯ ЯМ

ХРИСИМ *нар.* — вж. КАТО МУШИЦА (МУХА) кротък; ‹И› НА МРАВКАТА ПЪТ ПРАВЯ

ХРУМВА МИ — вж. ДОЙДЕ МИ НА УМ‹А› *нещо* (1 знач.)

ХУБАВ —
1. вж. С ОЧИ ДА ГО ИЗПИЕШ; КАТО КАПКА хубав
2. вж. КАТО СВЕТА (СВЯТ) (2 знач.)

ХУБАВО — вж. КАТО СВЕТА (СВЯТ) (1 знач.)

ХУБОСТНИК *разг. ирон.* — вж. СУКИН СИН *руг.*

ХУКВАМ — вж. КОЛКОТО МИ КРАКА‹ТА› ДЪРЖАТ

ХУЛЯ — вж. БЪЛВАМ ЗМИИ ‹И ГУЩЕРИ› *срещу някого*

ХЪЛЦАМ — вж. ЛЕЯ СЪЛЗИ

ХЪРБАВ *диал.* — вж. КАТО ВЕЙКА слаб; ‹САМО› КОЖА И КОСТИ СЪМ

ХЪРЗУЛВАМ *разг.* — вж. ПРАЩАМ/ ПРАТЯ ЗА ЗЕЛЕН ХАЙВЕР *някого*; ПОДЛАГАМ/ ПОДЛОЖА ДИНЕНА КОРА *на някого* (1 знач.)

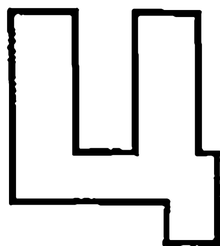

ЦАПАЛО *диал. пренебр.* — вж. РАЗПРАНА УСТА; ИМАМ ГОЛЯМА УСТА

ЦАПАРДОСВАМ *разг.* — вж. СВЕТВАМ/ СВЕТНА ЕДИН *някому грубо*

ЦАПВАМ — вж. СВЕТВАМ/ СВЕТНА ЕДИН *някому грубо*

ЦЕЛЯ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА МУШКА‹ТА СИ› *някого* (1 знач.)

ЦЕЛЯ СЕ — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА НА МУШКА‹ТА СИ› *някого* (1 знач.)

ЦЕНЕН — вж. НЕ Е ЗА ИЗПУСКАНЕ *някой, нещо*

ЦИВРЯ *разг. неодобр.* — вж. ЛЕЯ СЪЛЗИ

ЦИГАНОСВАМ СЕ *разг. неодобр.* — вж. СТИСКАМ СИ КЕСИЯТА

ЦИГАНЯ СЕ *разг. неодобр.* — вж. СТИСКАМ СИ КЕСИЯТА

ЦИНИЧЕН — вж. ЦАПНАТ В УСТАТА

ЦИНЦАРИН — *прен. разг.* вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›

ЦИЦИЯ *разг. пренебр.* — вж. ЦЕПЯ КОСЪМА ‹НА ДВЕ›; БРЪСНА ЯЙЦЕТО

ЦОКАМ *разг.* — вж. НАЛИВАМ СЕ КАТО БЪЧВА; ОБИЧАМ ЧАШКАТА

ЦОКВАМ *разг.* — вж. ОПЛАКВАМ СИ/ ОПЛАКНА СИ ГЪРЛОТО

ЦУПЯ СЕ — вж. ПРАВЯ КИСЕЛА ФИЗИОНОМИЯ; КРИВЯ УСТА

Ч

ЧАКТИСВАМ *простонар.* — вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо*

ЧАЛДИСВАМ СЕ *разг.* — вж. МРЪДВАМ/ МРЪДНА С УМА СИ

ЧАЛНАТ *разг.* — вж. ХЛОПА МИ ДЪСКАТА; ИМАМ ДА ДАВАМ НА МИХАЛЯ

ЧАМАМ *диал.* — вж. ХИЧ МЕ НЯМА (1 знач.); С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА

ЧАТКАМ *жарг.* — вж. УЛАВЯМ/ УЛОВЯ КРАЯ НА КОНЦИТЕ *на нещо*

ЧЕВРЪСТ *нар.* — вж. ЗЛАТНИ МИ СА РЪЦЕТЕ

ЧЕЗНА — вж. С ЕДИНИЯ КРАК СЪМ В ГРОБА; ДУШАТА МИ Е В (ЗАД, НА) ЗЪБИТЕ (1 знач.); ХИЧ МЕ НЯМА (1 знач.)

ЧЕПАТ — *разг.* вж. НИ‹ТО› СЕ ВОДИ, НИ‹ТО› СЕ КАРА; ОСТЪР КАМЪК

ЧЕРВЯ СЕ — *прен.* вж. НЕ МОГА ДА ГЛЕДАМ (ПОГЛЕДНА) ХОРАТА В ОЧИТЕ; ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА ОТ СРАМ

ЧЕРЕН — вж. КАТО КАТРАН (КАТРАНИК) черен

ЧЕРНОГЛЕДЕЦ *книж.* — вж. ГЛЕДАМ ПРЕЗ (С) ЧЕРНИ ОЧИЛА *нещо или на нещо*; ВИЖДАМ В ЧЕРНА СВЕТЛИНА *нещо или всичко*

ЧЕРНЯ — вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ КАЛ *върху някого или нещо*

ЧЕСТИТ *нар.* —
1. вж. НА СЕДМОТО НЕБЕ СЪМ
2. вж. РОДЕН ПОД ЩАСТЛИВА ЗВЕЗДА

ЧЕСТНО — вж. С РЪКА НА СЪРЦЕТО

ЧЕТКАМ — *жарг.* вж. ПРАВЯ ВЯТЪР *някому*

ЧИНЯ *разг.* — вж. ХВАЩАМ ОКО‹ТО› (ОЧИ‹ТЕ›) *на някого*

ЧИСТ — *прен.* вж. СВЕТА ВОДА НЕНАПИТА *ирон.*

ЧИСТОСЪРДЕЧЕН — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (1 знач.)

ЧИСТОСЪРДЕЧНО — вж. С ОТКРИТО СЪРЦЕ (2 знач.); С РЪКА НА СЪРЦЕТО; ОТ ВСЕ СЪРЦЕ ‹И ДУША›

ЧОВЕЧЕН — вж. ИМАМ МЕКО СЪРЦЕ

ЧУВАМ — вж. СТИГА МИ/ СТИГНЕ МИ ДО УШИТЕ (УХОТО) *нещо*

ЧУВСТВАМ СЕ — вж. КАТО РИБА ВЪВ ВОДА се чувствам; КАТО РИБА НА СУХО се чувствам

ЧУДЕН — вж. ЗА ЧУДО И ‹ЗА› ПРИКАЗ

ЧУДЕСЕН — вж. ЕДИН ПЪТ (1 знач.); ЗА ЧУДО И ‹ЗА› ПРИКАЗ

ЧУДОВИЩЕ — вж. ИЗЧАДИЕ НА АДА *книж.*

ЧУДЯ СЕ —
1. вж. ЧУДЯ СЕ И ‹СЕ› МАЯ (1 и 2 знач.)
2. вж. СТОЯ НА КРЪСТОПЪТ

ЧУКУНДУР —
1. *прен. разг.* вж. НЕДОДЯЛАНО ДЪРВО *пренебр.*
2. *прен. разг.* вж. ДЪРВЕНА ГЛАВА *пренебр.*

ЧУМЕРЯ СЕ *разг.* — вж. ПРАВЯ КИСЕЛА ФИЗИОНОМИЯ; КРИВЯ УСТА

ЧУПЯ СЕ — *жарг.* вж. ОБИРАМ СИ/ ОБЕРА СИ ДЪРМИТЕ

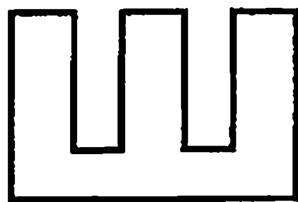

ШАМАРОСВАМ *разг.* — вж. ОБЪРСВАМ/ ОБЪРША ЕДИН *някому грубо*

ШАНТАВ *разг.* — вж. ХЛОПА МИ ДЪСКАТА

ШАШАРДИСАН *разг.* — вж. КАТО ГРЪМНАТ

ШАШАРДИСВАМ *разг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (2 знач.); ПАДАМ/ ПАДНА КАТО ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

ШАШАРДИСВАМ СЕ *разг.* —
1. вж. ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА (1 знач.); ВЗЕМА МИ СЕ/ ВЗЕМЕ МИ СЕ УМЪТ (2 знач.)
2. вж. ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ПУСУЛАТА (2 знач.); ОБЪРКВАМ СЕ/ ОБЪРКАМ СЕ КАТО ПАТЕ В КЪЛЧИЩА

ШАШВАМ *разг.* — вж. ВЗЕМАМ/ ВЗЕМА УМА *на някого* (2 знач.); ПАДАМ/ ПАДНА КАТО ГРЪМ ОТ ЯСНО НЕБЕ

ШАШВАМ СЕ *разг.* — вж. ВЗЕМА МИ СЕ/ ВЗЕМЕ МИ СЕ УМЪТ (2 знач.); ЗАГУБВАМ/ ЗАГУБЯ ‹И› УМА И ДУМА (1 знач.)

ШАШНАТ *разг.* — вж. КАТО ГРЪМНАТ

ШИБАМ — вж. НАЛАГАМ/ НАЛОЖА КОКАЛИТЕ *на някого*

ШИКАЛКАВЯ *разг.* — вж. ОПЯВАМ ГО ПО КИЛИФАРСКИ

ШИРЕН *поет.* — вж. КОН ДА РАЗИГРАВАШ *в нещо или някъде*

ШИРОК — вж. КОН ДА РАЗИГРАВАШ *в нещо или някъде*

ШИРОКОПРЪСТ *разг.* — вж. РЕДКИ МИ СА ПРЪСТИТЕ

ШИШКАВЕЯ *разг.* — вж. ЗАГЛАЖДАМ/ ЗАГЛАДЯ КОСЪМ‹А›; ВРЪЗВАМ/ ВЪРЖА ЛОЙ

ШКАРТИРАМ —
1. вж. ХВЪРЛЯМ/ ХВЪРЛЯ НА БОКЛУКА *нещо*
2. вж. ИЗВАЖДАМ/ ИЗВАДЯ ОТ СТРОЯ *някого* (1 знач.)

ШЛЯПВАМ — вж. ОБЪРСВАМ/ ОБЪРША ЕДИН *някому грубо*

ШЛЯЯ СЕ *разг.* — вж. МЕРЯ УЛИЦИТЕ; ХОДЯ КАТО ОЙ МАРА *неодобр.*

ШМАТКАМ СЕ *разг.* —
1. вж. МЕРЯ УЛИЦИТЕ; ХОДЯ КАТО ОЙ МАРА *неодобр.*
2. вж. ХОДЯ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА; ПАСА ПАТКИТЕ

ШМЕКЕР *разг.* — вж. ХИТРА ЛИСИЦА СЪМ

ШУБЕЛИСВАМ *разг.* — вж. ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ УМА *на някого*

ШУБЕЛИСВАМ СЕ *разг.* — вж. ИЗКАРВАМ СИ/ ИЗКАРАМ СИ УМА; ОТИВА МИ/ ОТИДЕ МИ СЪРЦЕТО В ПЕТИТЕ

ШУБЕЛИЯ *простонар.* — вж. ПЛАША СЕ ‹И› ОТ СЯНКАТА СИ

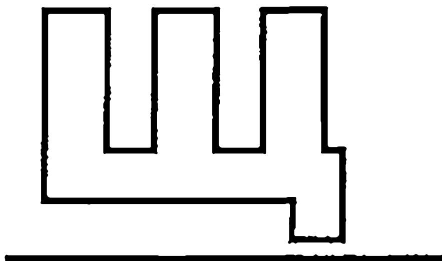

ЩАСТИЕ — вж. БЯЛ ДЕН

ЩАСТЛИВ —
1. вж. НА СЕДМОТО НЕБЕ СЪМ
2. вж. РОДЕН ПОД ЩАСТЛИВА ЗВЕЗДА; С БОГА (ГОСПОДА) СЪМ ПРИКАЗВАЛ

ЩАСТЛИВЕЦ — вж. ГАЛЕНИК НА СЪДБАТА *книж.*

ЩЕДЪР — вж. С ШИРОКА РЪКА СЪМ

ЩУКВАМ *разг.* — вж. ПОТЪВАМ/ ПОТЪНА В ЗЕМЯТА (1 знач.)

ЩУР — вж. БЕЗ АКЪЛ ‹В ГЛАВАТА›

ЩУРАВ — вж. БЕЗ АКЪЛ ‹В ГЛАВАТА›

ЩУРАМ СЕ *разг.* — вж. ВЪРТЯ СЕ КАТО МУХА БЕЗ ГЛАВА

ЩУРОТИИ *разг.* — вж. ДРЪН, ДРЪН, ТА ПЛЯС *пренебр.*

Ю

ЮНАЧАГА *нар.* — вж. БАЩИН И МАЙЧИН ‹СИН› (1 знач.)

ЮНАЧИНА *нар.* — вж. БАЩИН И МАЙЧИН ‹СИН› (1 знач.)

Я

ЯВНО —

1. вж. ПРЕД ОЧИТЕ МИ
2. вж. НЕ ЩЕ ‹И (НИ)› ДУМА; КАТО БЯЛ ДЕН ясно е

ЯДЕН *рядко* — вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ

ЯДОВИТ — вж. НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ; ИЗВЪН СЕБЕ СИ

ЯДОСАН — вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ; НЕ СЕ СЕДИ НАСРЕЩА МИ

ЯДОСВАМ — вж. КЪСАМ НЕРВИТЕ *на някого*; ХОДЯ ПО НЕРВИТЕ *на някого*; ИЗКАРВАМ/ ИЗКАРАМ ОТ КОЖАТА *някого*

ЯДОСВАМ СЕ — вж. КЪСАМ СИ НЕРВИТЕ; ПУКАМ СЕ ОТ ЯД; ПРЪСВАМ СЕ/ ПРЪСНА СЕ ОТ ЯД; ИЗЛИЗАМ/ ИЗЛЯЗА ИЗВЪН (ВЪН ОТ, ОТ, ИЗ) СЕБЕ СИ

ЯЗВИТЕЛЕН — вж. ИМАМ ОСТЪР ЕЗИК

ЯК *нар.* — вж. КАМЪК‹А› ДА СТИСНЕ, ВОДА ЩЕ ПУСНЕ

ЯМ — вж. КАТО ЛАМЯ ям

ЯМ СЕ *разг.* —

1. вж. ПУКАМ СЕ ОТ ЯД
2. вж. ВАДИМ СИ ОЧИТЕ

ЯРОСТЕН — вж. ИЗВЪН СЕБЕ СИ

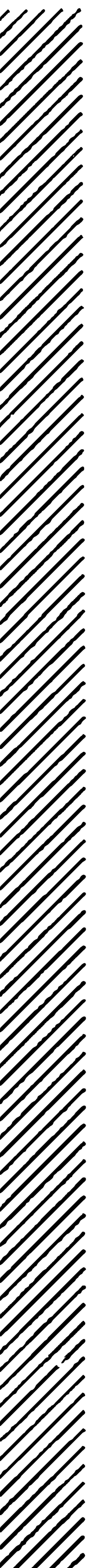

ПОКАЗАЛЕЦ

А

дам акъл • ‹да› не ми е изпила гарга акъла • ‹да› не ми е изпила кукувица акъла • ‹да› не ми е изпила патка акъла • ‹да не ми е изпила сврака акъла • ‹да не ми е изпила чавка акъла • ‹да› не съм си изгубил акъла • да ‹ще›ти се вземе акълът • дойде ми акълът ‹в главата› • дойде ми акълът на място‹то си› • дойде ми на акъла • докарвам/ докарам акъла в главата • дръпнат съм в акъла • забърквам/ забъркам акъла • завъртявам/ завъртя акъла • загубвам си/ загубя си акъла • идва ми (иде ми) акълът ‹в главата› • идва ми (иде ми) на акъла • избивам си/ избия си от (из) акъла • изваждам си/ извадя си от (из) акъла • изгубвам си/ изгубя си акъла • изкарвам/ изкарам акъла • изкарвам си/ изкарам си акъла • изкарвам си/ изкарам си от (из) акъла • излиза ми/ излезе ми от (из) акъла • изпарява ми се/ изпари ми се от акъла • изскача ми/ изскочи ми от (из) акъла • изфирясва ми/ изфиряса ми акълът • изфирясва ми/ изфиряса ми от акъла • изхвръква ми/ изхвръкне ми акълът • изхвръква ми/ изхвръкне ми от (из) акъла • изщуква ми/ изщукне ми от(из) акъла • кукувица ми е изпила акъла • махам си (махвам си/ махна си) от(из) акъла • мръдва ми/ мръдне ми акълът • мръдвам/ мръдна с акъла си • мътя акъла • наливам/ налея акъл ‹в главата› • не ми излиза от акъла • не ми сече акълът • не ми стига акълът • не ми тежи акълът • не ми увира/ уври акълът • не съм с акъла си • нямам акъл ‹в главата си› • нямам акъл в кратуната ‹си› • нямам акъл в тиквата ‹си› • нямам акъл за една пара • нямам акъл за пет пари • обръщам/ обърна акъла • омотавам/ омотая акъла • опичам си акъла ‹в главата› • остава ми/ остане ми в акъла • от акъл главата ми се пука • отива ми/ отиде ми от акъла • патка ми е изпила акъла • побърквам си/ побъркам си акъла • повеждам се/ поведа се по акъла • повличам се/ повлека се по акъла • прекарвам/ прекарам през акъла си • прехвърлям/ прехвърля през акъла си • прибирам/ прибера акъла • разбърквам/ разбъркам акъла • раздвижвам си/ раздвижа си акъла • размърдвам си/ размърдам си акъла • размътвам/ размътя акъла • ритнат в акъла • с акъл в главата • сврака ми е изпила акъла • с всичкия си акъл • сече ми акълът • сече ми акълът като бръснач • сече ми акълът като халваджийска тесла • слаб на акъл • стига ми/ стигне ми акълът • събирам си/ събера си акъла ‹в главата› • тръгвам/ тръгна по акъла • уйдисвам/ уйдисам на акъла • ум—море, акъл—бръснач • хващам се/ хвана се на акъла • хвръква ми/ хвръкне ми акълът • чавка ми е изпила акъла • щуква ми/ щукне ми от (из) акъла

акъллия француз акъллия

ала ала-бала

албански албански реотан съм • загрявам като албански реотан • имам албански реотан (реотани)

ален ходя по (на) ален фес

алилуя пея алилуя • скоро ще чуя алилуя

Аллах отивам/ отида при Аллаха

алфа алфата и омегата • от алфа‹та› до омега‹та›

алъш имам алъш-вериш • нямам алъш-вериш

аман аман съм викнал • аман съм казал • аман съм рекъл
американец правя се на американец
ампе направям се/ направя се на ампе • правя се на ампе
ангел ангел небесен • бия си ангелите • блъскам си ангелите • бъхтя си ангелите • изкарвам/ изкарам ангелите • изкарвам си/ изкарам си ангелите • като ангел
арапин бял като арап‹ин› • като арап‹ин›
аритметика зная си аритметиката • правя си аритметиката
Аркадия блажена Аркадия
арменски арменска ми е устата • арменска уста • имам арменска уста • имаш много здраве ‹от арменския поп›
арнаутин кисел като арнаутин
арнаутски като арнаутска чушка • гол като ‹арнаутски› пищов • гол като ‹арнаутски› пищов съм
артилерия тежка артилерия
архива влизам/ вляза в архивата • изваждам/ извадя от архивата • измъквам/ измъкна от архивата • отивам/ отида в архивата • преминавам/ премина в архивата
аршин меря с един ‹и същ› аршин *и* меря със същия аршин • пускам/пусна език от аршин повече
аслан правя от мравката аслан
аспра без пукната аспра съм • без спукана аспра съм • без счупена аспра съм • нямам пукната аспра • нямам спукана аспра • нямам счупена аспра • пукната аспра не струвам • пукната аспра не чиня • спукана аспра не струвам • спукана аспра не чиня • счупена аспра не струвам • счупена аспра не чиня • червена аспра загива ли
ат давам/ дам ат за магаре • разменям/ разменя ат за магаре • сменям/ сменя ат за магаре
атмосфера влизам/ вляза в атмосферата
аут аут съм
аферим казвам/ кажа аферим
ахилесов ахилесова пета
ачик излизам/ изляза на ачик

Б

баба баба си знае бабината (бабешката) • баба Яга • едно ‹си› баба знае, едно ‹си› бае • еня баба за дяда Еня • колко знае баба, толкова и бае • нямала си баба белица, ‹купила си прасенце› • нямала си баба белица, та си купила козица • нямала си баба работа, та си купила прасенце • от времето на баба ми • така (толкова) баба знае, така (толкова) бае • това баба знае, това си и бае • тъй знае баба, тъй бае • трянка-флянка, баба Станка • ще дойде баба за огънче

бабер като бабер

бабешката баба си знае бабината (бабешката)

бабешки бабешки приказки

бабин бабини деветини

бабината баба си знае бабината (бабешката)

бавно бавно загрявам • бавно щракам

багаж вдигам си/ вдигна си багажа • сдавам/ сдам багажа • стягам си/ стегна си багажа • събирам си/ събера си багажа

багатерии вдигам си/ вдигна си багатериите • обирам си/ обера си багатериите • прибирам си/ прибера си багатериите • събирам си/ събера си багатериите

бадева ям хляба бадева

баир запъвам се/ запъна се като магаре на баир • краставите магарета през девет баира се подушват (помирисват) • не ми трябва на баир лозе *и* защо ми трябва на баир лозе • през девет баира • ти го караш по чаира, то бяга по баира

бай бай Ганьо

байгън байгън ми става/ стане

байрак вдигам/ вдигна байрака • вдигам/ вдигна белия байрак • нося байрака • развявам/ развея байрака • развявам си/ развея си байрака • свивам/ свия байрака

бакалски бакалски тефтер

бала ала-бала

баланс избиват ми балансите *и* избива ми/ избие ми балансът

балкан вземам/ взема балкана • улавям/ уловя балкана • хващам/ хвана балкана

бало ходя на хало бало

балон вдигам/ вдигна на балон • емвам/ емна на балон

балта имам триста свине в балтата

балтия тегля балтията • удрям/ ударя балтията

бан без пукнат бан съм • без спукан бан съм • без счупен бан съм • ни червен бан не струвам • нямам пукнат бан • нямам спукан бан • нямам счупен бан • пукнат бан не струвам • пукнат бан не чиня • спукан бан не струвам • спукан бан не чиня • счупен бан не струвам • счупен бан не чиня • червен бан не се губи

баница на баницата мекото • на работата лекото, на баницата мекото

баня кога‹то› цъфнат налъмите ‹в банята› • оставам/ остана на голите бани • оставам/ остана на студените ба-

ни • пращам/ пратя на баня • пращам/ пратя на кино в банята от шест до четири ‹с билет за доизкъпване›
барабан бия барабан‹а› • не е бил още барабанът • не е ударил още барабанът • удрям барабан‹а›
барабар направям/ направя със земята барабар
барут изгърмявам си/ изгърмя си барута • хабя си барута
батак изваждам/ извадя от батака • измъквам/ измъкна от батака • не си оставям магарето в батака
батисам сякаш (като че) са ти батисали гемиите
бахчеванджия на бахчеванджия краставици продавам • на бахчеванджия праз продавам
бачкам бачкам номера
бачо намирам/ намеря бача си
баща баща ми ме правил на воденица • баща му няма врата • не (недей) учи баща си как се правят деца • от стар баща дете съм • от стар баща син съм • от стар баща чедо съм • сякаш че у баща му няма врата • у баща си врати видял ли си
бащин бащин и майчин ‹син› • сякаш (като че) някой ти е изял бащиното имане
бая бая на главата • едно ‹си› баба знае, едно ‹си› бае • колко знае баба, толкова и бае • така (толкова) баба знае, така (толкова) бае • така знае дядо да бае • това знае баба, това си и бае • тъй знае баба, тъй бае
беда вкарвам/ вкарам в беда
беден беден духом • като манастирски плъх съм беден • като църковна мишка съм беден
бедро плеща като мокра пола о бедро
безгласен безгласна буква
безгръбначен безгръбначно животно
безопасен като забодени с безопасна
безсребърници стягат ме свети безсребърници
бей бей гиби • като бей
белег турям си/ туря си белег на ухото
бележа бележа на рабош‹а›
бележка вземам си/ взема си бележка
белея се белея се като на тенджерата дъното • белея се като тиган на месечина
белица нямала си баба белица, ‹купила си прасенце› • нямала си баба белица, та си купила козица
беля вземам си/ взема си беля на главата • вкарвам/ вкарам в беля‹та› • въвличам/ въвлека в беля • диря си белята ‹със свещ› • дойде ми беля до (на) главата • докарвам/ докарам беля ‹на главата› • докарвам си/ докарам си беля на главата • донасям/ донеса беля ‹на главата› • идва ми (дойде ми) беля до (на) главата • искам си белята • купувам си/ купя си белята • навличам/ навлека беля ‹на главата› • навличам си/ навлека си беля на главата • намирам си/ намеря си беля‹та› • отварям си/ отворя си беля‹та› • стоварвам/ стоваря беля ‹на главата› • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) беля на главата • търся си белята ‹със свещ› • хващам си/ хвана си беля‹та›
белязан белязана овца • белязано магаре
бент отприщвам/ отприща бента • отпушвам/ отпуша бента
бера бера душа • бера студ • в един дол ходим да берем дренки • в една гора берем дренки
бесен върви ми като на бясно куче тояги‹те›

бесилка качвам/ кача на бесилката (бесилото) • окачвам (окачам)/ окача на бесилката (бесилото) • свалям/ сваля от бесилката (бесилото) • смъквам/ смъкна от бесилката (бесилото) • увисвам/ увисна на бесилката (бесилото)

бесило качвам/ кача на бесилката (бесилото) • окачвам (окачам)/ окача на бесилката (бесилото) • свалям/ сваля от бесилката (бесилото) • смъквам/ смъкна от бесилката (бесилото) • увисвам/ увисна на бесилката (бесилото)

беся аз коля, аз беся • беся кучето

библиотечен библиотечен плъх

бивам много думи на воденицата ‹биват› • много лакърдии на воденицата ‹биват› • много приказки на воденицата ‹биват›

бива ме не ме бива за нищо

бивол виждам/ видя бял бивол по пладне • вол отиде, бивол се върна • като бивол • като бивол ‹в› железница • като бивол през ярем • кога‹то› засвирят биволите с кавали • направям/ направя от мухата бивол • опъвам се/ опъна се като бивол на жегла • правя от бълхата бивол • правя от мухата бивол

бивш бивше величие

бик връзвам/ вържа бика за рогата • като бик • търся юне под бика • хващам/ хвана бика за рогата

биле ‹да› не съм ял лудото биле

билет пращам/ пратя на кино в банята от шест до четири ‹с билет за доизкъпване› • пращам/ пратя на кино от шест до пет с трамваен билет

билка не е билка за мирисане

било за било и не било

бит бита карта

битпазар измъквам/ измъкна от битпазар

бия бие ме парата • бия барабан‹а› • бия в главата • бия вода да пусне мляко • бия водата в хаван • бия водата да изкара масло • бия водата да пусне масло • бия в отворени врати • бия в (на) очи • бия дузпата • бия камбаната • бия на камък • бия отбой • бия прага • бия самара, ‹да се сеща магарето› • бия си акъла • бия си ангелите • бия си главата • бия си главата с два камъка • бия си главата с камъни • бия си го на (о) главата • бия си ума • бия си шамари • бият ме устата ми • бият през палците • бият през пръстите • бият през ръцете • бия тревога • бия тъпан‹а› • бия шута • град го бил • къде (де) го биеш, къде (де) се пука • не е бил още барабанът • парата с куршум бия • устата ми големи и те ме бият

бия се бия се в главата • бия се в гърдите • бия се като вода о бряг

благ не виждам/ видя благ ден

благина натопявам си/ натопя си ръцете в благината

благовец на благовец

блажен блажена Аркадия

блазня блазни ме дяволът • блазни ме Панчо • веда ме блазни

блестунка блестунки ми излизат/ излязат от очите

ближа ближа ботушите • ближа калта от подметките • ближа краката • ближа паниците • ближа подметките • ближа праха на нозете • ближа праха от подметките • ближа ръцете • през джам сирене ближа (лижа)

близко близко (близо) до ума е

близнак като сиамски близнаци

близо близко (близо) до ума е

блъсвам/ блъсна блъсвам/ блъсна в главата

блъскам блъска ме глава‹та› • блъскам си акъла • блъскам си ангелите • блъскам си главата • блъскам си главата с юмруци • блъскам си го на (о) главата • блъскам си ума

блъскам се блъскам се като вода о бряг

блъсна блъсна ме горният, та видях долния

блювам блювам гущери и жаби • блювам гущери и чемери • блювам ‹зелени› гущери

блюдо поднасям/ поднеса на блюдо

боб боб дърпам • боб хвърлям • дърпам черен боб • и боб, и уста си не държа • ‹ни› зърно боб не струвам • развлачам боб

Бог ако е рекъл Бог • Бог високо, цар далеко • бог знае какво • бог знае откога • бог знае що • виждам/ видя бяла бога • галеник на боговете • до бога • до бяла бога • ‹един› Бог знае • каквото Бог даде • колкото за Бог да прости • любимец на боговете • на Бога тамян не давам • на кой Бог се кланям • на кой Бог служа • отивам/ отида за бяла бога • пада ми/ падне ми от Бога • предавам/ предам Богу дух • прибира ме/ прибере ме Господ (Бог) • с Бога съм вечерял • с Бога (Господа) съм приказвал • слава Богу • сполай на Бога (Господа) • ти го плюеш, той вика: от Бога росица • хванал съм Бога за брадата • хванал съм Бога за нога • хванал съм Бога за носа • цар на земята, Бог на небето

Богородица света Богородица (Богородичка)

Богородичка правя се на Богородичка • света Богородица (Богородичка)

бода бода ‹в› очите • бода си очите • бодат ме парите • боде ме шилото

бодва ме/ бодне ме бодва ме/ бодне ме в сърцето • бодва ме/ бодне ме под лъжичката

бодил седя ‹като› на бодили • стоя ‹като› на бодили

боеви изправям/ изправя на бойна (боева, военна) нога • на бойна (боева) нога съм • поставям/ поставя на бойна (боева, военна) нога

боен изправям/ изправя на бойна (боева, военна) нога • на бойна (боева) нога съм • поставям/ поставя на бойна (боева, военна) нога

божи божа душица • божа кравичка (кравица) • виждам/ видя божия свят • ‹и› на божата крава път правя • като божа кравичка • кога се върнат евреите от Божи гроб • оставям/ оставя на божията милост • отивам/ отида за божата правда • от (из) твоите уста в божи‹ите› уши • пръст божи • рай божи • твоите думи в божиите уши

Божик като Бъдни вечер и Божик • от Бъдни вечер до Божик

божур обирам/ обера божура • пускам си/ пусна си божура • хвърлям/ хвърля божури (божура)

бозая бозая от две майки • още мляко бозая

бой[1] диря си боя • дръпвам/ дръпна сто оки бой • прося си боя • търся си боя

бой[2] потъвам/ потъна девет боя в земята

боклук за боклука съм • захвърлям/ захвърля на боклука • изхвърлям/ изхвърля на боклука • хвърлям/ хвърля на боклука

болен болно място • настъпвам/ настъпя по ‹най-›болното място

боли ме боли ме душата • боли ме сърцето

болка не е болка за умиралка • не е болка за умиране • не е болка за умирачка

боля боля си главата

бор о зелен бор да се хване, и той ще изсъхне

борч заплащам си/ заплатя си борча

боря се боря се с душа

бос газя бос из лука • гол и бос • гол и бос съм • отрязвам/ отрежа през просото бос • ритам с бос крак ръжена • стъпвам/ стъпя ‹бос› в огъня • стъпвам/ стъпя с бос крак ‹и› в огъня • ходя бос из лука • ходя гол и бос

босия ще взема на босия опинците • ще взема на босия цървулите

босилек мириша на босилек • помирисвам/ помириша босилека

босите гоня босите

бостан бостан куркусу

бостанджия на бостанджия краставици продавам

бостански бостанско плашило

ботуш ближа ботушите • къде (де) го стиска ботушът • къде (де) го стяга ботушът • лижа ботушите • пъшкам под ботуша

бочник ни в клин, ни в бочник

боя пускам си/ пусна си боята • сгъстявам/ сгъстя боите

боядисвам/ боядисам боядисвам/ боядисам гащите

боя се боя се ‹и› от сянката си

брада като кьосе за (на) брада • кога‹то› кьосето пусне брада • мисля си, че съм хванал Господ за брадата • според брадата и гребенът • търся у кьосето брада и по дланта косми • хванал съм Бога за брадата • хванал съм Господа за брадата

брадат като брадат циганин

брадва отсичам/ отсека като с брадва • удря ми/ удари ми брадвата на (о, в) камък

брана храна и брана

брат прихващат ме/ прихванат ме братята • прихващат ме/ прихванат ме рогатите братя • хващат ме/ хванат ме белите братя • хващат ме/ хванат ме братята • хващат ме/ хванат ме рогатите братя

брашненик мигам като плъх в брашненик

брашно имам брашно в главата ‹си› • лягам ‹си›/ легна ‹си› на брашно‹то› • не ми е чисто брашното • сядам си/ седна си на брашното

бреме пада/ падне ‹тежко› бреме от гърба ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от плещите ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от раменете ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от гърба ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от плещите ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от раменете ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от гърба ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от плещите ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от раменете ми • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на гърба • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на плещите • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на раменете

брич акъл—море, ум—брич • опъвам/ опъна бричa • умът ми реже като брич

броен остават ми броени дни

броеница броя броениците

бройка за една‹та› бройка

броя броим се на пръсти • броим се ‹на пръстите› на едната ръка • броя броениците • броя всяка стотинка *и* броя стотинките • броя гарги‹те› • броя залците • броя звездите • броят ми се дните • броят ми се кокалите • броят ми се ребрата • броя хапките

Бруса пращам/ пратя в Бруса за маймуни

бърквам/ бъркна бърквам/ бъркна в джоба си *и* бърквам се/ бъркна се в джоба • бърквам/ бъркна в душата • бърквам/ бъркна в кесията си *и* бърквам се/ бъркна се в кесията • бъркам (бърквам/ бъркна) в джоба • бъркам (бърквам/ бъркна) в кесията • бъркам (бърквам/ бъркна) с пръст в раната

бъркнат ръцете ми са бъркнати в задника

бръмбар бръмбари бръмчат в главата ми • вкарвам/ вкарам бръмбар (бръмбари) в главата • влиза ми/ влезе ми бръмбар в главата • влиза ми/ влезе ми бръмбар в чутурата • главата ми е пълна с бръмбари • забръмчават ми/ забръмчат ми бръмбари в главата • имам бръмбари (бръмбарчета) в главата ‹си› • кога‹то› стрижат бръмбарите • напъхвам/ напъхам бръмбар (бръмбари) в главата • пускам/ пусна бръмбар (бръмбари) в главата

бръмбарче влизат ми/ влязат ми бръмбарчета в главата • имам бръмбари (бръмбарчета) в главата ‹си›

бръмвам/ бръмна бръмва ми/ бръмне ми муха в главата

бръмча бръмбари бръмчат в главата ми • мухи бръмчат в главата ми

бръсна ако яйцето се стижеше, той щеше да го бръсне • бръсна яйцето • кой го бръсне за нещо • не бръсна за ‹една› пара • не бръсна за лула тютюн • не бръсна за нищо • не бръсна за слива

бръснат кой те пита бръснат ли е владиката • кой те пита бръснат ли е кадията

бръснач акъл—море, ‹ум—бръснач› • акълът ми реже като бръснач • главата ми сече като бръснач • сече ми акълът като бръснач • сече ми умът като бръснач • ум—море, акъл—бръснач • умът ми реже като бръснач

бряг бия се като бода о бряг • блъскам се като вода о бряг • бухам се като вода о бряг • бъхтя се като вода о бряг • удрям/ ударя в бряг

буболечка като буболечка

бука присмяла се кука на крива бука

буква безгласна буква • буква по буква • сядам си/ седна си на четирите букви

букет гушвам/ гушна букета

буков букова глава • имам букова глава • начесвам/ начеша гърба с букова пръчка

було вдигам/ вдигна булото • махам (махвам/ махна) булото • пада/ падне булото от очите ми • свалям/ сваля булото • смъквам/ смъкна булото • смъква се/ смъкне се булото от очите ми • снемам/ снема булото

бунище захвърлям/ захвърля на бунището • изхвърлям/ изхвърля на бунището • хвърлям/ хвърля на бунището

буре наливам се като буре

бурма навивам/ навия бурмата • развила ми се е бурмата • развъртени ми са бурмите

буря буря в чаша вода

бутам бутай да върви • бутам (бутвам/ бутна) в глуха линия • бутам (бутвам/ бутна) пръст‹а› в раната • бутам си (бутвам си/ бутна си) гагата • бутам си (бутвам си/ бутна си) носа

бутам се бутам се (бутвам се/ бутна се) у (между) шамарите

бутвам/ бутна бутам (бутвам/ бутна) в глуха линия • бутам (бутвам/ бутна) пръст‹а› в раната • бутам си (бутвам си/ бутна си) гагата • бутам си (бутвам си/ бутна си) носа • с пръст не бутвам/ бутна

бутвам се/ бутна се бутам се (бутвам се/ бутна се) у (между) шамарите

бухалка мятам/ метна бухалката *и* мятам/ метна една бухалка

бухам се бухам се като вода о бряг

бухна остави единия, бухни другия

буца акъл на буци • застава ми/ застане ми буца на (в) гърлото • засяда ми/ заседне ми буца в гърдите • засяда ми/ заседне ми буца (бучка) на (в) гърлото • засяда ми/ заседне ми буца под лъжичката • ляга ми/ легне ми буца в гърдите • свива ми се/ свие ми се сърцето на бучка (буца)

бучимишев имам бучимишево сърце

бучка засяда ми/ заседне ми буца (бучка) на (в) гърлото • свива ми се/ свие ми се сърцето на бучка (буца)

бушон избиват ми бушоните • изгорели ми са бушоните

бъбрек като бъбрек в лой • плувам като бъбрек в лой • плувам като бъбрек в мас

бъда няма да ме бъде • няма да я бъде ‹тая (тази)› *и* няма да го бъде ‹това›

бъдни като Бъдни вечер и Божик • от Бъдни вечер до Божик • от Бъдни вечер до Коледа

бъзе направям/ направя ‹на› бъзе и коприва • правя ‹на› бъзе и коприва

бъзев за бъзев гребен не струвам

бъкел бъкел отишъл, кратуна дошъл • бъкел отишъл, кратуна се върнал • знае ли свиня да пие от бъкел вода • като бъкел

бъклица на всяка сватба бъклица ‹съм›

бълвам бълвам ‹зелени› гущери • бълвам змии ‹и гущери› • бълвам огън ‹и жупел› • бълвам отрова

бълха да гониш бълхи • направям/ направя от бълхата слон • правя от бълхата бивол • правя от бълхата слон • пускам/ пусна бълха в ухото • стрижа бълхите • турям/ туря бълха в ухото • търся вълна под езика на бълхата • търся косъм под езика на бълхата

бъра бъра-бъра два (три) чадъра

бърдо тръгнало ми е магарето низ бърдо

бърдоква тикви и бърдокви

бърз на бърза ръка • прав ти път, бърз ти кон

бързам бързам като пале пред майка си • бързам като пуле пред майка си • бързам като пърле пред майка си • бързам като циганче пред майка си

бързей запъвам се/ запъна се като рак на бързей

бъркалка на всяко гърне бъркалка (мешалка) ‹съм›

бъркам бъркам акъла • бъркам (бръквам/ бръкна) в джоба • бъркам в жарта с чужди ръце • бъркам в кацата с меда • бъркам (бръквам/ бръкна) в кесията • бъркам в кюпа • бъркам в огъня с чужди ръце • бъркам в очи‹те› • бъркам главата • бъркам *някаква* каша • бъркам с две ръце • бъркам си гагата • бъркам си носа •

бъркам с мръсни (нечисти) пръсти в душата • бъркам с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето • бъркам с мръсни (нечисти) ръце в душата • бъркам с мръсни (нечисти) ръце в сърцето • бъркам (бръквам/ бръкна) с пръст в раната • бъркам *някакви* трици • бъркам ума

бърна прехапвам си/ прехапя си бърните

бърша бърша сълзите

бъхтя бъхтя си акъла • бъхтя си ангелите • бъхтя си главата • бъхтя си ума

бъхтя се бъхтя се в гърдите • бъхтя се като вода о бряг

бъчва наливам се като бъчва

бягам бяга ми кефът • бягам като дявол‹а› от кръст • бягам като дявол‹а› от тамян • бягам като евреин от кръст • бягам като опърлен • бягам като от въже • бягам като от огън • бягам като от чумав • бягам от късмета си • да го срещнеш, че да бягаш • ти го караш по чаира, то бяга по баира

бял бял вятър ме вее • бял ден • бял като арап‹ин› • бял като въглен • бял като катран • бял като кюмюрджия • бял като на тенджера дъното • бял като на тигана дъното • бял като циганин • бял свят • вадя на бял свят • вдигам/ вдигна белия байрак • вдигам/ вдигна бяло знаме • виждам/ видя бяла бога • виждам/ видя бял бивол по пладне • виждам/ видя бял вълк по (посред) пладне • виждам/ видя ‹бял› свят • виждам/ видя дявол‹а› посред бял ден • виждам/ видя звезди посред бял ден • вятър ме вее на бяла кобила • вятър ме вее на бял кон • вятър ме носи на бяла кобила • вятър ме носи на бял кон • гръм посред бял ден • до бяла бога • дойда на ‹бял› свят • закърпен с бели конци • зашит с бели конци • идвам (ида) на ‹бял› свят • изваждам/ извадя на бял свят • изкарвам/ изкарам на бял свят • излизам/ изляза на ‹бял› свят • излизам/ изляза с бяло лице • измъквам/ измъкна на бял свят • изнасям/ изнеса на бял свят • имам бяла мишка в главата • като бял ден • като бял човек • намери бял камък да забележим • не виждам/ видя бял ден • не виждам/ видя бяло видело • не виждам/ видя бял свят • отивам/ отида за бяла бога • по бели гащи • показвам/ покажа на бял свят • появявам се/ появя се на ‹бял› свят • пришит с бели конци • роднина по бялата кобила • скърпен с бели конци • ставам/ стана ‹бял› като платно • ставам/ стана бял като тебешир • съшит с бели конци • хващат ме/ хванат ме белите братя • шит с бели конци • явявам се/ явя се на ‹бял› свят

бяло бялото правя черно • гледам с бялото ‹на окото (очите) си› • изваждам/ извадя на бяло • на бялото викам черно ‹, а на черното — бяло› • на бялото казвам черно ‹, а на черното — бяло› • наричам бялото черно • на черното викам бяло • на черното казвам бяло • черното правя бяло

бяс за какъв бяс • хващат ме/ хванат ме бесовете *и* хваща ме/ хване ме бесът

В

ва-банк играя ва-банк

вадя вадим си очите • вадя думи • вадя думите с кука от устата • вадя думите с ченгел (ченгели) ‹от устата› • вадя душата (душичката, душицата) • вадя залъка от устата • вадя кестените от огъня • вадя кестените от огъня с людски ръце • вадя кестените от огъня с чужди ръце • вадя кирливите ризи • вадя меч • вадя на бял свят • вадя от (из, през) носа • вадя очи • вадя очите • вадя перки • вадя приказка (приказки) • вадя приказките с ченгел • вадя си гнева • вадя си очите • вадя си хляба • вадя си юфкето • вадя си яда • думите ми с ченгел да вадиш

важен важна клечка • важна птица

важно много важно

важност продавам важности

вакса не ям вакса

валмо не гледам валмото, а гледам влакното

валя ‹ако ще› и камъни да валят

валяк гази ме валякът • мина ме валякът

вампирин като вампирин

вапцам вапцах я (го)

вар побелявам/ побелея като вар

вардя вардя хатър‹а›

вардя се вардя се да не настъпя мравята

варен вятър варен, сняг печен

варя няма да варя чорба *и* чорба ли ще варя • рибата е още в морето, той турил на огън менче да я вари

варя се варя се ‹като› на огън

вас у вас врати няма ли

вбивам/ вбия вбивам/ вбия в главата • вбивам си/ вбия си в главата

вдигам вдигам гири • вдигам и слагам на ръце • вдигам стойки

вдигам/ вдигна вдигам/ вдигна адреналина • вдигам/ вдигна байрака • вдигам/ вдигна белия байрак • вдигам/ вдигна булото • вдигам/ вдигна бяло знаме • вдигам/ вдигна ‹високо› гарда • вдигам/ вдигна ‹високо› летвата • вдигам/ вдигна воала • вдигам/ вдигна глава • вдигам/ вдигна глас • вдигам/ вдигна десницата си • вдигам/ вдигна до небесата (небето) • вдигам/ вдигна до облаците • вдигам/ вдигна завесата • вдигам/ вдигна знамето • вдигам/ вдигна кръвното • вдигам/ вдигна махалата • вдигам/ вдигна мерник‹а›[1] • вдигам/ вдигна мерника[2] • вдигам/ вдигна меч • вдигам/ вдигна на балон • вдигам/ вдигна на вили и кокили • вдигам/ вдигна на вили и ‹на› мотовили • вдигам/ вдигна на крак • вдигам/ вигна на крака • вдигам/ вдигна на нога • вдигам/ вдигна на ура • вдигам/ вдигна нос • вдигам/ вдигна опашка • вдигам/ вдигна оръжие‹то› • вдигам/ вдигна от калта • вдигам/ вдигна пара • вдигам/ вдигна перки • вдигам/ вдигна пушка • вдигам/ вдигна рамене • вдигам/ вдигна ръце (ръка) • вдигам си/ вдигна си багажа • вдигам си/ вдигна си багатериите

• вдигам си/ вдигна си гълъбите • вдигам си/ вдигна си дрипите • вдигам си/ вдигна си дърмите • вдигам си/ вдигна си капата • вдигам си/ вдигна си консулите • вдигам си/ вдигна си партакешите • вдигам си/ вдигна си парцалите • вдигам си/ вдигна си пъртушините (пъртушината) • вдигам си/ вдигна си такъмите • вдигам си/ вдигна си чукалата • вдигам си/ вдигна си чуковете • вдигам си/ вдигна си шапката • вдигам/ вдигна тревога • вдигам/ вдигна уши • вдигам/ вдигна шум • не вдигам/ вдигна глава‹та си› *и* не мога да вдигна глава‹та си› • не вдигам/ вдигна очи‹те си› • не си вдигам/ вдигна пръста *и* не си вдигам/ вдигна малкия пръст

вдигам се та дим се вдига • та дреб се вдига • та пара се вдига • та пушек се вдига

вдигам се/ вдигна се вдигам се/ вдигна се нависоко • вдигам се/ вдигна се на голямо • вдигам се/ вдигна се на крака‹та си› • вдигам се/ вдигна се от легло‹то› • вдигам се/ вдигна се от постелките • вдигат ми се/ вдигнат ми се акциите

вдигна без да си вдигна пръста

вдигнат с вдигната глава

вдън закопавам/ закопая вдън земя • потъвам/ потъна в земята *и* потъвам/ потъна вдън земя‹та› • провалям се/ проваля се вдън земя ‹от срам› • провалям се/ проваля се вдън земя‹та›

веда веда ме блазни

ведро като из ведро • тече ми като из ведро

вежда веждите ми са окапали • гледам изпод вежди • изтрили ми са се веждите • оставам/ остана като Мара с веждите • сключвам/ сключа вежди

вейка като вейка • като вейка съм • ставам/ стана на (като) вейка

век няма век да векувам • от века

веки во веки веков

веков во веки веков

векувам няма век да векувам

Великден до ще Великден • и на нашата улица ще дойде Великден • кога‹то› дойде конски Великден • на конски‹я› Великден • от Великден на Великден • от Великден на Коледа • роден на Великден • родил съм се на Великден

величие бивше величие • минало величие

венец ‹като› венец на всичко • трънен венец

венчило влизам/ вляза под венчило • минавам/ мина под венчило • отивам/ отида под венчило • прекарвам/ прекарам под венчило

верига като че на верига държан • сякаш че са го държали на верига

верица верицата ще разплача

вестник вестник да четеш през ушите ми • спал съм на мокри вестници

ветрен меля като ветрена мелница

вехт кажи ‹го› на вехтата ми капа • кажи ‹го› на вехтата ми шапка • приказвай на вехтата ми шапка • разправяй на вехтата ми шапка

вехтошарница измъквам/ измъкна от вехтошарницата

вече изял съм си вече зъбите • не пея вече • нямам вече душа • още не са му дали мед, а вече лъжичка си иска

вечен вечната песен • за (на) вечни времена • заспивам/ заспя вечен сън • отивам/ отида във вечните селения • пея ‹си› вечната песен

вечер като Бъдни вечер и Божик • от

Бъдни вечер до Божик • от Бъдни вечер до Коледа • утрото е по-мъдро от вечерта

вечерям родил съм се, кога вечерял дядо Господ • с Бога съм вечерял

вечност отивам/ отида във вечността • отлитам/ отлетя във вечността • отминавам/ отмина във вечността • преселвам се/ преселя се във вечността

вея бял вятър ме вее • вятър вее в кесията ми • вятър ме вее • вятър ме вее на бяла кобила • вятър ме вее на бял кон • вятър ме вее на сива кобила • вятър ме вее на сляпа кобила • друг вятър вее • един вятър ни вее • за вятъра, дето вее • отивам/ отида за вятъра, дето вее

взел взел-дал съм

взема взела ме липсата • взел съм си двете пари • вземи единия, та удари другия • да имаш да вземаш • да ‹ще›ти се вземе акълът • да ‹ще› ти се вземе умът • дявол да го вземе • дявол да те вземе • мътната да те вземе • сън не ме взема • яйце да вземеш от него и то жълтък няма

вземам взема ми главата • не вземам от добро • не вземам от дума • не вземам от приказка • не вземам уста назаем • не ми взема главата • от нищо не вземам • умът ми не го взема *и* умът ми не може да го вземе

вземам/ взема вземам/ взема акъла • вземам/ взема балкана • вземам/ взема връх • вземам/ взема в ръце‹те си› • вземам/ взема върху себе си • вземам/ взема главата • вземам/ взема ‹го› от устата • вземам/ взема гората • вземам/ взема дирята • вземам/ взема дните • вземам/ взема думата от (из) устата • вземам/ взема душата • вземам/ взема живота • вземам/ взема залъка от устата • вземам/ взема за чиста монета • вземам/ взема здравето • вземам/ взема и дрехата от гърба • вземам/ взема ‹и› калпака от главата • вземам/ взема и калта под ноктите • вземам/ взема интифа • вземам/ взема и праха от цървулите • вземам/ взема ‹и› ризата от гърба • взема ми се/ вземе ми се акълът • взема ми се/ вземе ми се умът • вземам/ взема ‹и› шапката ‹от главата› • вземам/ взема кривия път • вземам/ взема навътре • вземам/ взема на гърба си • вземам/ взема надълбоко • вземам/ взема на зъб • вземам/ взема на игра • вземам/ взема на илюзия • вземам/ взема на (за) мезе • вземам/ взема на мерник • вземам/ взема на мушка‹та си› • вземам/ взема на нишан • вземам/ взема на око (очи) • вземам/ взема на плещите си • вземам/ взема на подбив • вземам/ взема на (за) присмех • вземам/ взема на прицел • вземам/ взема на смях • вземам/ взема на сърце • вземам/ взема на ум • вземам/ взема на щик • вземам/ взема отгоре си • вземам/ взема от гърлото • вземам/ взема очите (окото) • вземам/ взема под внимание • вземам/ взема правия път • вземам/ взема предвид • вземам/ взема преднина • вземам/ взема пример • вземам/ взема присърце • вземам/ взема пътя • вземам/ взема разума (разсъдъка) • вземам си/ взема си бележка • вземам си/ взема си беля на главата *и* вземам си/ взема си беля‹та› • вземам си/ взема си главата • вземам си/ взема си грях на душата • вземам си/ взема си

дрипите • вземам си/ взема си душата като през иглени уши • вземам си/ взема си дърмите • вземам си/ взема си дъх‹а› • вземам си/ взема си мъглите • вземам си/ взема си очите • вземам си/ взема си пиргата (пиргите) • вземам си/ взема си пътя • вземам си/ взема си светилата • вземам си/ взема си солук‹а› • вземам си/ взема си таралеж в гащите • вземам ‹си›/ взема ‹си› урок • вземам си/ взема си шапката • вземам/ взема страната • вземам/ взема сърцето • вземам/ взема терк • вземам/ взема ума • вземам/ взема хляба ‹от ръката› • вземам/ взема хляба от устата • вземам/ взема юрнек • вземат ме дяволите • вземат ми се очите • не вземам/ взема под внимание • не вземам/ взема предвид • ще взема на босия опинците • ще взема на босия цървулите

вземане имам вземане-даване • нямам вземане-даване

взор отвръщам/ отвърна взор

видело излизам/ изляза на видело • изнасям/ изнеса на видело • не виждам/ видя бяло видело

Видовден ще дойде Видовден

видя блъсна ме горният, та видях долния • видях и патих • виж му акъла, па му крой аба • виж му акъла, па му крой гугла • виж му акъла, че му крой шапка‹та› • виж му акъла, че му скрой кюляфа • виж му главата, та му скрой кюляфа • виж му ума, та му крой аба • виж му ума, та му скрой шапка • виж му ума, че му крой калпак • да ти видя гърба • да ти видя дирята • да ти видя петите • да ти видя плещите • докъде‹то› (додето) ти око види (вижда) • когато вълкът си види онова нещо • кога‹то› си видя врата ‹без огледало› • кога‹то› си видя гърба ‹без огледало› • кога‹то› си видя задника (дирника, д-то) ‹без огледало› • кога‹то› си видя опашката ‹без огледало› • кога‹то› си видя тила ‹без огледало› • кога‹то› си видя ушите ‹без огледало› • още вълка не видял, той вика на кучетата • още коня не видял, крака‹та си› замахал (размахал) • у баща си врати видял ли си • удари ме горният ‹праг›, та видях долния • чукна ме горният ‹праг›, та видях долния • ще видя опинците • ще видя петите • ще видя цървулите

видяло къде се е чуло и видяло

видя се не видя ми се сянката

виждам виждам в розова светлина • виждам в розови краски • виждам в розово • виждам в черна светлина • виждам в черни краски • виждам в черно • докъде‹то› (додето) ти око види (вижда) • мене гледа, тебе вижда • не виждам гредата, виждам иглата • тебе гледа, мене вижда

виждам/ видя виждам/ видя божия свят • виждам/ видя бяла бога • виждам/ видя бял бивол по пладне • виждам/ видя бял вълк по (посред) пладне • виждам/ видя ‹бял› свят • виждам/ видя добро • виждам/ видя дявола по месечина • виждам/ видя дявол‹а› по пладне • виждам/ видя дявол‹а› посред бял ден • виждам/ видя звезди по пладне • виждам/ видя звезди посред бял ден • виждам/ видя работата • виждам си/ видя си майстора • виждам си/ видя си сметките (сметката) • виждам/ видя сметката • виждам/ видя хаир‹а› • виждам/ видя хубаво • не виждам/ видя

благ ден • не виждам/ видя бял ден • не виждам/ видя бяло видело • не виждам/ видя бял свят • не виждам/ видя по-далеч‹е› от носа си

виждам се не се вижда от земята • светът ми се вижда черен *и* целият свят ми се вижда черен

виждам се/ видя се вижда ми се/ види ми се краят • виждам се/ видя се ‹като› в небрано лозе • виждам се/ видя се в чудо

викам на бялото викам черно ‹, а на черното — бяло› • на черното викам бяло • още вълка не видял, той вика на кучетата • ти го плюеш, то вика: дъждец роси • ти го плюеш, той вика: от Бога росица

викна аман съм викнал

вила вдигам/ вдигна на вили и кокили • вдигам/ вдигна на вили и ‹на› мотовили • на вили и могили • на вили и мотовили • нося с вила орехи • с вила орехи събирам • с вили орехи прибирам

вина прехвърлям/ прехвърля вина‹та› • снемам/ снема вината • стоварвам/ стоваря вината • хвърлям/ хвърля вина‹та›

вино на водата малко вино турям

винт единият ми винт е развинтен

вир вир вода • дявол из вировете съм

вирвам/ вирна вирвам/ вирна глава • вирвам/ вирна нос

вирнат вирнат нос • с вирната глава • с вирната глава съм • с вирнат нос • с вирнат нос съм

виря виря глава‹та си› • виря нос‹а си› • виря опашка‹та си›

висвам/ висна висвам/ висна на врата • висвам/ висна на шията

висок земята твърда, небето високо • от високата клечка

високо Бог високо, цар далеко *и* цар далеко, Бог високо • вдигам/ вдигна ‹високо› гарда • вдигам/ вдигна ‹високо› летвата • Господ високо, цар далеко • държа главата си високо • не ще (не яде) мачка риба, ‹че е високо закачена›

вися виси ми на врата • виси ми на главата • виси ми над (върху) главата • виси ми на езика • виси ми на ръцете • вися като капка на лист • вися като кон на (пред) празни ясли • вися на влакно • вися на врата • вися на (над) главата • вися на конец • вися на косъм • вися на ръцете • като (сякаш) висял на въже

вит вита глава

витая витае из въздуха • витая в (по) облаците

вихър вихри ме носят • отнесен съм от вихъра

вия се вие ми се главата • вие ми се над (на) главата • вие ми се свят

вкарвам/ вкарам вкарвам/ вкарам акъла в главата • вкарвам/ вкарам бръмбар (бръмбари) в главата • вкарвам/ вкарам в беда • вкарвам/ вкарам в беля‹та› • вкарвам/ вкарам в гроба • вкарвам/ вкарам в кози рог • вкарвам/ вкарам в кучи гъз • вкарвам/ вкарам в миша дупка • вкарвам/ вкарам в правия ‹път› • вкарвам/ вкарам в разноски • вкарвам/ вкарам в релси‹те› • вкарвам/ вкарам в устата на вълка • вкарвам/ вкарам вълка в кошарата • вкарвам/ вкарам дявола в къщата си • вкарвам/ вкарам муха в главата • вкарвам си/ вкарам си автогол • вкарвам/ вкарам ума в главата

вкъщи липсват му седемте години ‹вкъщи›

влага държи ми влага
владея владея перото
владика имам вуйчо владика • кой те пита бръснат ли е владиката • кой те пита женен ли е владиката
влакно вися на влакно • до влакно • на влакно остана • не гледам валмото, а гледам влакното • правя от влакно руно • правя от влакното кросно • цепя влакното ‹на две›
влача влача на гърба си • влача си живота • влача си пояса • с трън да влачиш, няма какво да закачиш
влача се влача се в опашката • влача се като опашка • влача се като сянка • влача се по акъла • влача се по корем • влача се по корем и по лакти • влача се по ума
влашки влашка престилка • като влашки циганин
влека влека си дните • влека си живота • влека си пояса • влече ме душата • влече ме сърцето
влека се влека се като сянка • влека се по корем
вливам/ влея вливам/ влея масло в огъня
влизам влиза патка, излиза гъска • влизал съм и в сито, и в решето • какво ми влиза в джоба • какво ми влиза в кесията • какво ми влиза ‹мене› в работата • много ми влиза в джоба • много ми влиза в кесията • много ми влиза в работата • не ми влиза в джоба • не ми влиза в кесията • не ми влиза в работата • що ми влиза в работата
влизам/ вляза влизам/ вляза в архивата • влизам/ вляза в атмосферата • влизам/ вляза в години • влизам/ вляза в гроба • влизам/ вляза в джоба • влизам/ вляза в дирите (дирята) • влизам/ вляза в душата • влизам/ вляза в играта • влизам/ вляза в капана • влизам/ вляза в киселото мляко • влизам/ вляза в клопка‹та› • влизам/ вляза в крак • влизам/ вляза в мрежата (мрежите) • влизам/ вляза в огъня • влизам/ вляза в очи‹те› (окото) • влизам/ вляза в правия ‹път› *и* влизам/ вляза в пътя • влизам/ вляза в примката (примките) • влизам/ вляза в релси‹те› • влизам/ вляза в руслото • влизам/ вляза в ръцете • влизам/ вляза в строя • влизам/ вляза в сърцето • влизам/ вляза в тон • влизам/ вляза в устата • влизам/ вляза в устата на ламята • влизам/ вляза в хорските уста • влизам/ вляза в черната земя • влизам/ вляза вътре • влиза ми/ влезе ми бръмбар в главата • влиза ми/ влезе ми бръмбар в чутурата • влиза ми/ влезе ми в акъла • влиза ми/ влезе ми в главата • влиза ми/ влезе ми в очи‹те› • влиза ми/ влезе ми в сърце‹то› • влиза ми/ влезе ми в ума • влиза ми/ влезе ми муха в главата • влизам/ вляза на вълка в устата • влизам/ вляза на попа в джоба • влизам/ вляза на попа в кесията • влизам/ вляза по втория начин • влизам/ вляза под венчило • влизам/ вляза под кожата • влизам/ вляза през задната врата • влизам/ вляза през задния вход • влизам/ вляза през комина • влизат ми/ влязат ми бръмбарчета в главата
вляза ‹ако ще› свиня (свинка) в джамия да влезе • акълът ми е влязъл в краката • влязла ми е змия в кесията • кога‹то› влезе свинка в джамия • умът ми е влязъл в краката • хитрата лисица влезе в стъпица с двете нозе
вмъквам се/ вмъкна се вмъквам се/

вмъкна се под кожата
внимание вземам/ взема под внимание • не вземам/ взема под внимание
воал вдигам/ вдигна воала • пада/ падне воалът от очите ми • повдигам/ повдигна воала
вода бия вода да пусне мляко • бия водата в хаван • бия водата да изкара масло • бия водата да пусне масло • бия се като вода о бряг • блъскам се като вода о бряг • буря в чаша вода • бухам се като вода о бряг • бъхтя се като вода о бряг • в (с) ‹една› капка вода бих удавил • в (с) ‹една› лъжица вода бих удавил • вир вода • вода‹та› го отнесла • в свои води съм • в чаша вода бих удавил • върви ми ‹като› по вода • вървя по водата • гола вода • гола вода • гола вода съм • докарвам/ докарам вода от девет воденици • докарвам/ докарам вода от девет дерета • докарвам/ докарам вода от деветдесет и девет реки • докарвам/ докарам вода от девет кладенци • донасям/ донеса вода от девет дерета • донасям/ донеса вода от деветдесет и девет реки • донасям/ донеса вода от девет кладенци • до ще тиква за вода • дръпва ми се/ дръпне ми се водата • една вода ни носи • жива вода • знае ли свиня да пие из бъкел вода • знае ли свиня кладенчова вода • излизам/ изляза отгоре като зехтин ‹над водата› • излизам/ изляза сух от (из) водата • измъквам се/ измъкна се сух от водата • изпих си водата • изтекла ми е водата • искам да изкарам масло от водата • камък‹а› да стисне, вода ще пусне • камък да хване, вода ще пусне • като вода под плява съм • като две капки вода • ‹като› по вода • като риба във вода • колко вода изтече • ловя риба в мътна вода • масло над водата съм • минавам/ мина през огън и вода • минал съм през огън ‹и вода› • много вода изтече • много вода ще да помине • мътя водата (водите) • на водата малко вино турям • навръщам вода във воденицата • наливам вода в кофа без дъно • наливам вода в мелницата • наливам вода в решето • наливам вода в съд без дъно • наливам вода във воденицата • направих дупка във водата • направям/ направя на сол и вода • не зная да дам на едно магаре вода • не мога да капна вода на малкия пръст • не мога да полея ‹вода› на малкия пръст • не мога да ‹се› напия вода на малкия пръст • нося вода в морето • нося вода от девет дерета • нося вода от деветдесет и девет реки • нося вода от девет кладенци • нося в (с) решето вода • обливам/ облея с вряла вода • обливам/ облея с ледена вода • обливам/ облея със студена вода • отбира ли ‹ти› свиня от кладенчова вода • от една река пием вода • от камъка вода ще изстиска • парите текат като вода • плувам в познати води • плувам в свои води • подливам/ подлея вода • подливам/ подлея вода под рогожата • поливам/ полея с вряла вода • поливам/ полея с ледена вода • поливам/ полея със студена вода • попарвам/ попаря ‹като› с вряла вода • потича/ потече ‹като› по вода • правя се на света (светена) вода ‹ненапита› • правя се на чиста вода ‹ненапита› • през девет води студени • преминавам/ премина през огън и вода • преминал съм през огън и вода • проумява ли ‹ти› свиня от кладенчова

вода • разбира ли ‹ти› свиня от кладенчова вода • размътвам/ размътя водата • света вода ненапита • светена вода ненапита • светявам/ светя водата • събирам/ събера вода от девет дерета • събирам/ събера вода от девет кладенци • събирам/ събера вода от девет чешми • тече по вода • тиха вода съм • тръгва/ тръгне ‹като› по вода • тръгвам/ тръгна по водата (водите) • хващам/ хвана риба в мътна вода • хвърлям/ хвърля серкме в мътна вода • ходя по водата • черпя вода в (с) решето • чиста вода ненапита • чукам водата в хаван • чукам водата в хаванче • ще протече вода и на моята воденица

воденица баща ми ме правил на воденица • докарвам/ докарам вода от девет воденици • дрънкам като на воденица‹та› кречеталото • дрънкам като ‹празна› воденица • дрънча като ‹празна› воденица • кълцам си зъбите като ‹празна› воденица • мели ми воденицата • меля като ‹празна› воденица • мигам като ‹куче› във воденица • мигам като ‹псе› във воденица • много думи на воденицата ‹биват› • много лакърдии на воденицата ‹биват› • много приказки на воденицата ‹биват› • на воденица съм се родил • навръщам вода във воденицата • наливам вода във воденицата • празна воденица • работи ми воденицата • тропам като ‹празна› воденица • устата ми са като воденица • хлопам като воденица • ще протече вода и на моята воденица

воденичарски дрънкам като ‹воденичарско› кречетало

воденичен връзвам/ вържа воденичен камък на врата • връзвам/ вържа воденичен камък на шията • като воденичен камък на врата съм • меля като воденично кречетало • окачвам/ окача воденичен камък на врата • окачвам/ окачам воденичен камък на шията • пада/ падне ‹воденичен› камък от гърба ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от плещите ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от раменете ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от гърба ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от плещите ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от раменете ми • слагам/ сложа воденичен камък на врата • слагам/ сложа воденичен камък на плещите • слагам/ сложа воденичен камък на раменете • слагам/ сложа воденичен камък на шията • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от гърба ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от плещите ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от раменете ми

водя води си магарето • водя за носа • водя за поводите • водя за юздите • водя за юлара • водя кервана • водя сметка • водя хорото

водя се водя се по акъла • водя се по ума • ни‹то› се води, ни‹то› се кара

военен на военна нога съм • изправям/ изправя на бойна (боева, военна) нога • поставям/ поставя на бойна (боева, военна) нога

возя се возя се на *нечия* кола • не се возя на тази (тая) кола

вой надавам/ надам вой

вол вол без рога • вол отиде, бивол се върна • вол отиде, крава се върна • какъвто ‹е› волът, такъв и остенът • ни във воловете, ни в телците • тегля се като вол на жегла • теле оти-

шъл, вол се върнал • теле се родил, вол умрял • търся под вола теле
воле от воле
волю волю-неволю
воля вървя по волята • не пречупвам/ пречупя волята • не скършвам/ скърша волята • не счупвам/ счупя волята
воня вонят ми зъбите на мляко • вонят ми устата на мляко
восък да нямаш восък в ушите ‹си› • не ми е чист восъкът
впивам/ впия впивам/ впия очи • впивам/ впия поглед
вплитам/ вплета вплитам/ вплета в мрежата (мрежите) си • вплитам/ вплета в примките си
впулвам се/ впуля се впулвам се/ впуля се в тавана
вра вра си гагата • вра си главата • вра си носа
врабец плаша врабците • ще отрежа главата ‹като на врабче (врабец)›
врабче от врабче мляко • ще откъсна главата ‹като на врабче› • ще отрежа главата ‹като на врабче (врабец)›
враг за зла врага • кой враг те довлече
вра се вра се, дето не ме сеят • вра се между шамарите
врат висвам/ висна на врата • виси ми на врата • висягна врата • връзвам/ вържа воденичен камък на врата • дишам във врата • държи ми вратът • запалвам/ запаля суха шума на врата • затяга ми се/ затегне ми се въжето около врата • затяга ми се/ затегне ми се примката около врата • извивам/ извия врата • и на врата си имам очи • като воденичен камък на врата съм • клюмвам/ клюмна врат • мятам/ метна примка на врата • мятам си/ метна си въжето на врата • мятам си/ метна си примката на врата • навеждам/ наведа врат • навеждам/ наведа врата • навивам/ навия врат • навивам/ навия врата • навързвам се/ навържа се на врата • надявам си/ надяна си хомот ‹на врата› • надявам си/ надяна се юлар ‹на врата› • надявам си/ надяна си ярем ‹на врата› • наклал съм врат • натърквам/ натъркам врата • нахлузвам си/ нахлузя си въжето на врата • нахлузвам си/ нахлузя си примката на врата • не по врат, а по шия • обвесвам/ обвеся врат • обесвам/ обеся врат • обесвам се/ обеся се на врата • окачвам/ окача воденичен камък на врата • окачвам се (окачам се)/ окача се на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на врата • отпускам/ отпусна врат • подвивам/ подвия врат • превивам/ превия врат • превивам/ превия врата • прекланям/ преклоня врат • прекършвам/ прекърша врата • премятам си/ преметна си въжето на врата • свивам/ свия врат • свивам/ свия врата • скланям/ склоня врат • скършвам/ скърша врат • слагам/ сложа воденичен камък на врата • слагам си/ сложа си въжето на врата • слагам си/ сложа си примката на врата • снемам/ снема врат • стъпвам/ стъпя на врата • строшавам/ строша врата • стяга ме/ стегне ме яката около врата • счупвам/ счупя врата • счупвам си/ счупя си врата • сядам/ седна на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примката на врата • увисвам/ увисна на врата • улавям/ уловя за врата • хваща ме/ хване ме чумата

за врата • хващам/ хвана за врата • ще извия врата ‹като на ‹петровско› пиле›

врата ако го разпъдиш от вратата, то се навира през прозорците • баща му няма врата • бия в отворени врати • влизам/ вляза през задната врата • да зарежем на вратата • завирам си/ завра си пръста между вратата • като теле пред (в) шарена врата • минавам/ мина през задната врата • отварям/ отворя вратите (вратата) • от задната врата • откривам/ открия вратите (вратата) • показвам/ покажа вратата • посочвам/ посоча вратата • през задната врата (вратичка) • разбивам отворени врати • разтварям/ разтворя вратите (вратата) • сякаш че не е имал къща, ни врата • сякаш че у баща му няма врата • тропам на отворена врата • тропам от врата на врата • тропам по (на) вратите (вратата) • у баща си врати видял ли си • у вас врати няма ли • хлопам от врата на врата • хлопам по (на) вратите (вратата) • чукам на отворена врата • чукам от врата на врата • чукам по (на) вратите (вратата) • ще дойде слънцето и пред нашата врата

вратичка през задната врата (вратичка)

вратовръзка окачвам (окачам)/ окача вратовръзката

време без време • во время оно • догодина по това време • дойде ми времето • едно време • за (на) вечни времена • за нула време • за отрицателно време • кой знае от кои времена • минава ми/ мине ми времето • минало ми е времето • навремето ‹си› • останал от време оно • останал от ‹времето на› Адам • останал от времето на ‹дядо› Ноя • останал от дядово Адамово време • от време на време • от време оно • от времето на баба ми • от ‹времето на› дядо Адам‹а› • от времето на потопа • от ‹дядово› Адамово време • отживял съм си времето • от кое време *и* от кои времена • открай време • от незапомнени времена • преди време • с време • свършвам си/ свърша си времето • с ‹ течение на› времето • утре по това време

вривам се/ врина се вривам се/ врина се в огън

Връбница на Връбница в сряда‹та› • на Връбница в петък

връв измъквам се/ измъкна се като мокра връв • изнизвам се/ изнижа се като мокра връв • изсулвам се/ изсуля се като мокра връв • изхлузвам се/ изхлузя се като мокра връв • не съм достоен да развържа връвите

връзвам едва връзвам двата края • една пара два (девет) пъти връзвам • една‹та› пара в девет възела връзвам • на две ясли си връзвам коня

връзвам/ вържа връзвам/ вържа бика за рогата • връзвам/ вържа в девет възела • връзвам/ вържа воденичен камък на врата • връзвам/ вържа воденичен камък на шията • връзвам/ вържа двата края • връзвам/ вържа двата края на едно • връзвам/ вържа езика • връзвам/ вържа езика на фльонга • връзвам/ вържа кокал • връзвам/ вържа кост • връзвам/ вържа кусур • връзвам/ вържа кънките • връзвам/ вържа лой • връзвам/ вържа на празни ясли • връзвам/ вържа парата в три възела • връзвам/ вържа ръцете • връзвам си/ вържа си езика • връзвам/ вържа тенекия •

не връзвам/ вържа кусур • не връзвам/ вържа махана • ‹още› не зная да си връзвам / вържа гащите • ‹още› не мога да си връзвам/ вържа гащите • ‹още› не умея да си връзвам/ вържа гащите

връзвам се/ вържа се езикът ми се връзва/ върже

връзка имам връзки • не съм достоен да вържа връзките на обувките • не съм достоен да развържа връзките на обувките

връх вземам/ взема връх • като връх на всичко • ‹на върха› на езика ми е • ни на връх игла • ‹ни‹то›› на иглен връх • от върха до петите • удържам/ удържа връх

връщам/ върна връщам/ върна го тъпкано • връщам/ върна с лихвата (лихвите)

връщам се казаната дума не се връща назад

връщам се/ върна се връщам се/ върна се в строя

вря кръвта ми ври • на дъното врял и кипял съм

врязвам се/ врежа се врязвам се/ врежа се в паметта • врязвам се/ врежа се в сърцето • врязвам се/ врежа се в ума

врял врели-некипели • врял и кипял съм • врял съм в голямо и малко гърне • ни врели, ни кипели • обливам/ облея с вряла вода • поливам/ полея с вряла вода • попарвам/ попаря ‹като› с вряла вода • правя се на врял кочан

вряло ни вряло, ни кипяло

все ‹все› една стока сме • все една‹та› си зная • все едно ми е • все и вся съм • все ми е тая • ‹все› отбор юнаци сме • въртя все същата плоча • от все сърце ‹и душа› • с все глас

всичкия всичката кръв прелива/ преля в главата ми • не съм с всичкия си ‹ум› • с всичкия си акъл • с всичкия си глас • с всичкия си ум

всичко всичко живо • всичко не ми е в ред под шапката • като връх на всичко • като капак на всичко • момче за всичко • на всичко отгоре

вся все и вся съм

всякая всякая всячина

всячина всякая всячина

втори влизам/ вляза по втория начин • измествам/ изместя на втори план • изтласквам/ изтласкам на втори план • минавам/ мина на втори план • на втори план съм • оставам/ остана на втори план • оставям/ оставя на втори план • по втория начин • поставям/ поставя на втори план • стоя на втори план

вторник роден в черен вторник • родил съм се в черен вторник

вуйчо имам вуйчо владика

вход влизам/ вляза през задния вход • отварям/ отворя входа • през задния вход

вчера не съм от вчера

вчерашен не съм вчерашен

възвирам/ възвра възвирам/ възвра в кози рог • възвирам/ възвра в кучи гъз • възвирам/ възвра в миша дупка • възвирам/ възвра в носа • възвирам/ възвра в очите • възвирам/ възвра под носа • възвирам се/ възвра се в устата на вълка • възвирам се/ възвра се в устата на звяра • възвирам си/ възвра си гагата • възвирам си/ възвра си главата • възвирам си/ възвра си муцуната • възвирам си/ възвра си носа

въвличам/ въвлека въвличам/ въвлека в беля

въгарец имам въгарец (въгарци) в задника си

въглен бял като въглен • дърпам въглена към своето яйце • дърпам въглена към своята пита • пека се на въглени • покрит въглен съм • седя ‹като› на въглени • стоя ‹като› на въглени • тегля въглена към своето яйце • тегля въглена към своята пита • тих въглен съм

въгленец под пепелец въгленец съм

въгленче ще дойде Пена за огън, тури щем и въгленче

въдица глътвам/ глътна въдицата • захапвам/ захапя въдицата • лапвам/ лапна въдицата • ловя се на въдицата • налапвам/ налапам въдицата • пускам/ пусна въдица‹та› • улавям се/ уловя се на въдицата • хващам се/ хвана се на въдицата • хвърлям/ хвърля въдица‹та›

въже бягам като от въже • дръпвам/ дръпна въжето • дръпвам си/ дръпна си въжето • затяга ми се/ затегне ми се въжето около врата • затяга ми се/ затегне ми се въжето около шията • играя на въже • като (сякаш) висял на въже • като че на въже държан • качвам/ кача на въжето • мятам/ метна въжето • мятам си/ метна си въжето на врата • мятам си/ метна си въжето на шията • надявам/ надяна въжето • намазвам/ намажа въжето • нахлузвам си/ нахлузя си въжето на врата • нахлузвам си/ нахлузя си въжето на шията • облажвам/ облажа въжето • окачвам (окачам)/ окача ‹на› въжето • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на шията • омазвам/ омажа въжето • от кол и ‹от› въже • премятам си/ преметна си въжето на врата • премятам си/ преметна си въжето на шията • слагам/ сложа въжето на шията • слагам си/ сложа си въжето на врата • слагам си/ сложа си въжето на шията • сякаш са го пуснали от въже • сякаш че са го държали на въже • тегля въжето • тегля си въжето • турям/ туря (турвам/ турна) въжето на шията • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на шията • увисвам/ увисна на въжето

възвира ми/ възври ми възвира ми/ възври ми дробът • възвира ми/ възври ми келят • възвират ми/ възврат ми червата

възглаве глава и възглаве

възглавница закърпвам/ закърпя възглавницата

въздигам/ въздигна въздигам/ въздигна до небесата

въздух витае из въздуха • въздух под налягане • градя кули във въздуха • носи се във (из) въздуха

въздушен градя ‹въздушни› кули • изграждам/ изградя въздушни кули • издигам/ издигна въздушни кули • строя ‹въздушни› кули

възел връзвам/ вържа в девет възела • връзвам/ вържа парата в три възела • една‹та› пара в девет възела връзвам • завързвам/ завържа възел • скътвам/ скътам парата във възел

възкръсвам/ възкръсна възкръсвам/ възкръсна от студ

възраст навлизам/ навляза във възраст

вълк виждам/ видя бял вълк по (посред) пладне • вкарвам/ вкарам в устата на вълка • вкарвам/ вкарам

вълка в кошарата • влизам/ вляза на вълка в устата • въвирам се/ въвра се в устата на вълка • вълк в агнешка кожа • вълк в овча кожа • докарвам/ докарам вълка в кошарата • завирам се/ завра се в устата на вълка • и агнето здраво, и вълкът сит • и вълкът сит, и агнето цяло • и вълкът сит, и овцата цяла • като вълк • като вълк за овца • кога‹то› вълкът се ожени за агнето • когато вълкът си види онова нещо • кога‹то› стане вълкът куче • ‹мене› вълци ме яли • навирам се/ навра се в устата на вълка • напъхвам се/ напъхам се в устата на вълка • натъпквам/ натъпча в устата на вълка • не ми трябва от вълк лой • отивам/ отида на вълка в устата • още вълка не видял, той вика кучетата • пускам/ пусна вълка в кошарата • пъхам се (пъхвам се/ пъхна се) в устата на вълка • стар вълк съм

вълна вълна ми поникна на езика • не ми е чиста вълната • не си пущам вълната • стрижа яйцето за вълна • търся вълна под езика на бълхата • търся вълна по яйцето • устата ми вълна хвана

вълшебен като по махване на вълшебна пръчка • като с вълшебен жезъл • като с вълшебна пръчка

Вълльо накарали Въля, а той Миля

вън вън от играта съм • вън от себе си • вън от силите си • вън от строя съм

вънка с единия крак съм вънка

въпрос въпрос на деня • направям/ направя въпрос • отварям/ отворя въпрос • повдигам/ повдигна въпрос • поставям/ поставя въпрос • правя въпрос

върба и нашата върба ще роди круши • кога върба роди круши • кога‹то› върба‹та› роди грозде • кога‹то› върба‹та› роди дренки • моят късмет във върба гола свири • на върба • от върба грозде • роди ще и нашата върба грозде

върбов не давам върбова треска

върболина на върболина

върви ми върви ми като на бясно куче тояги‹те› • върви ми като на Марко Тотев • върви ми като на рак • върви ми ‹като› по вода • върви ми ‹като› по мед и масло • върви ми ‹като› по река • върви ми напред като турския рамазан

вървя бутай да върви • върви в джендема • върви ‹като› по мед и масло • върви ‹като› по ноти • върви на майната си • върви по дяволите • върви по пръждомите • върви си по (в, из) пътя • върви си по работата • вървя в крак • вървя нагоре • вървя от ръка на (в) ръка • вървя по акъла • вървя по водата • вървя по волята • вървя по вятъра • вървя по гайдата • вървя по криви пътеки • вървя по крив път (по криви пътища) • вървя по лош път • вървя по наклонена плоскост • вървя по (в) петите • вървя по пътя • вървя по свирката • вървя по следите • вървя по стъпките • вървя по течението • вървя по ума • вървя през просото • вървя с големи крачки • вървя ‹си› по (в, из) правия път • вървя ‹си› по царския път • вървя срещу (против) течението • вървя с широки крачки • карай да върви • къде ще вървя • назад върви, напред не върви • ти го караш в пътя, то върви в трънето

вържа в кърпа да го вържеш • две думи ‹накръст› не мога да вържа •

не мога да вържа две на едно • не мога да вържа ‹ремъка на› обувките (обущата) • не мога да вържа цървулите • не съм достоен да вържа връзките на обувките • цъфнах и вързах • ще си вържа черна панделка • ще ‹си› вържа черно на метлата • ще ‹си› вържа черно на подметката

вързан в кърпа ми е ‹вързано› • вързана ми е устата • вързан ми е езикът • вързан съм в езика • вързан съм в ръцете • вързан съм в ума и ръцете • вързан съм в устата • имам го в кърпа вързано • ръцете ми са на задника вързани • с вързана хрътка заек не се лови

върколак като върколак

върлина що е на гърбина, това (то) е и на върлина

върна не ще ми върнат китката • не ще ми върнат пръстена • не ще ми върнат сватовете • не ще ми върнат стройниците

върна се бъкел отишъл, кратуна се върнал • вол отиде, бивол се върна • вол отиде, крава се върна • кога се върнат евреите от Божи гроб • отишло пате, върнало се гъска • теле отишъл, вол се върнал

въртележка завъртява ме/ завърти ме въртележката

върти ме върти ме извътре • върти ме като червей в дърво • върти ме отвътре

въртоглав ходя като въртоглава овца

въртя въртя все същата плоча • въртя една и съща плоча • въртя на кътен зъб • въртя на малкия си пръст • въртя на медена паница • въртя на пръст‹а си› • въртя на ръжен • въртя на шиш • въртя опашка • въртя очи‹те си› • въртя си очите на четири • въртя ‹си› палци‹те› • въртя, суча (усуквам)

въртя се върти ми се в акъла • върти ми се в главата • върти ми се в ума • върти ми се в устата • върти ми се над главата • върти ми се на езика • върти ми се пред очите • върти ми се свят • въртя се като гъска в мъгла • въртя се като дявол на шиш • въртя се като муха без глава • въртя се като на тръни • въртя се като пате в решето • въртя се като патка (пате) в мъгла • въртя се като пияна кокошка • въртя се като рой • въртя се като улава кокошка • въртя се като циганин (циганка) в черква • въртя се на пергел • въртя се на пета • въртя се около опашката си

вършея вършея плява • вършея тръни на главата

вътре влизам/ вляза вътре • ‹вътре› в играта съм • вътре съм

въшкав въшкав съм с (от) пари

вятър бял вятър ме вее • вървя по вятъра • вятър варен, сняг печен • вятър вее в кесията ми • вятър да духне, ще го отвее • вятър и мъгла • вятър ме вее • вятър ме вее на бяла кобила • вятър ме вее на бял кон • вятър ме вее на сива кобила • вятър ме вее на сляпа кобила • вятър ме носи • вятър ме носи на бяла кобила • вятър ме носи на бял кон • вятър работа • вятър свири между краката ми • вятърът се обръща/ обърне • гоня вятъра • давам/ дам вятъра • друг вятър вее • друг вятър духа • друг вятър духва/ духне • един вятър ни вее • един вятър ни носи • завява/ завее друг вятър • задухва/ задуха друг вятър • за вятъра, дето вее • за вятъра, дето духа • какъв (кой) вятър

те доведе • какъв (кой) вятър те довя • какъв (кой) вятър те завя насам • какъв (кой) вятър те завя тук • какъв (кой) вятър те отвя насам • какъв (кой) вятър те отвя тук • лапам вятър • на (за) вятър • на (за) вятъра • накъде вее вятърът • накъде духа вятърът • накъдето духа вятърът • накъдето завее вятърът • накъдето задуха вятърът • накъдето повее вятърът • направям/ направя вятър • не плюя срещу вятъра • обръщам се/ обърна се накъдето духа вятърът • оставям/ оставя да ме носи вятърът • от дъжд на вятър • отивам/ отида за вятъра, дето вее • отивам/ отида на вятър‹а› • отивам/ отида по вятъра • отивам си/ отида си на вятъра • паса ветровете • плюя срещу вятъра • повява/ повее друг вятър • правя вятър • пържа яйца на вятъра • ‹според› както духа вятърът • ‹според› както завее вятърът • ‹според› както задуха вятърът • ‹според› както повее вятърът • хвърлям/ хвърля пари на вятъра • хвърлям си/ хвърля си думите на вятъра • хвърлям си/ хвърля си приказките на вятъра

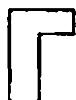

гаванка в гаванка да го изпиеш

гага бутам си (бутвам си/ бутна си) гагата • бъркам си гагата • вра си гагата • въвирам си/ въвра си гагата • завирам си/ завра си гагата • имам жълто на гагата • муша си гагата • мушкам си (мушвам си/ мушна си) гагата • навирам си/ навра си гагата • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) гагата • тикам си (тиквам си/ тикна си) гагата • увирам си/ увра си гагата

газ[1] давам/ дам газ • давам/ дам пълна газ

газ[2] да не съм пил газ

газя гази ме валякът • гази ме мечка‹та› • газя бос из лука • газя си думата

гайда вървя по гайдата • гащи няма, гайда иска • играя по гайдата • надувам гайдата • повеждам се/ поведа се по гайдата • тръгвам/ тръгна по гайдата • уйдисвам/ уйдисам по гайдата (гайдите) • ходя по гайдата • цървули няма, гайда иска • цървули няма, гайда купува

гайка затягам/ затегна гайката

галатен галатен в устата

гален галено дете на съдбата

галеник галеник на боговете • галеник на съдбата
галош като галош
галя галя душата • галя с перо
Гана мазна Гана • мека Гана съм • милостива Гана (Ганка) съм
Ганьо бай Ганьо
гарван като гарван • като гарвани на мърша • като крило на гарван
гарга броя гарги‹те› • гарга ми е изпила акъла • гарга ми е изпила мозъка • гарга ми е изпила пипето • гарга ми е изпила ума • ‹да› не ми е изпила гарга акъла • ‹да› не ми е изпила гарга мозъка • ‹да› не ми е изпила гарга пипето • ‹да› не ми е изпила гарга ума • като гарги на мърша • на гаргите селям давам • направям/ направя за смях ‹и на гаргите› • плаша гаргите
гаргара правя си гаргара[1] • правя си гаргара[2]
гард вдигам/ вдигна ‹високо› гарда
гася аз паля, аз гася • гася огъня с масло • гася огъня със зехтин
гащи боядисвам/ боядисам гащите • вземам си/ взема си таралеж в гащите • гащи няма, гайда иска • запалили ми са се гащите • като дупе и гащи • маам гащи • напълвам/ напълня гащите • оцапвам/ оцапам гащите • ‹още› не зная да си връзвам/ вържа гащите • ‹още› не мога да си връзвам/ вържа гащите • ‹още› не умея да си връзвам/ вържа гащите • пада ми/ падне ми сърцето в гащите • по бели гащи • подмокрям/ подмокря гащите • по долни гащи • пускам си/ пусна си таралеж в гащите • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) таралеж в гащите • разтреперват ми се/ разтреперят ми се гащите • сякаш има циганска пепел на гащите си • слагам си/ сложа си таралеж в гащите • треперят ми гащите • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) таралеж в гащите
гвоздей закачвам (закачам)/ закача на гвоздея (гвоздей) • кова гвоздеи • окачвам (окачам)/ окача на гвоздея (гвоздей) • сека гвоздеи
гем опъвам/ опъна гемовете
гемия да не ‹би да› са ти изгорели гемиите ‹в морето (в Черно море)› • да не ‹би да› са ти потънали гемиите ‹в морето (в Черно море)› • да не ‹би да› са ти пропаднали гемиите ‹в морето (в Черно море)› • сякаш (като че) са ти батисали гемиите • сякаш (като че ли) са ти изгорели гемиите ‹в морето (в Черно море)› • сякаш (като че ли) са ти потънали гемиите ‹в морето (в Черно море)› • сякаш (като че ли) са ти пропаднали гемиите ‹в морето (в Черно море)› • тежка гемия
география на гъза на географията
геран единият ми крак е в герана
гербов залепвам се/ залепя се като гербова марка • лепвам се/ лепна се като гербова марка
Гергьовден на червен Гергьовден • трай, коньо, скоро е Гергьовден
гериз устата му като гериз
гидюл присмял се гидюл на череп
гира вдигам гири
глава акъл—море, глава—кофа • акъл—море, глава—паве • акъл—море, глава—шамандура • акълът ми не е в главата • бая на главата • без акъл ‹в главата› • без глава на раменете • без ‹капка› мозък ‹в главата› • бия се в главата • бия си главата • бия си главата с два камъка • бия

си главата с камъни • бия си го на (о) главата • блъсвам/ блъсна в главата • блъска ме глава‹та› • блъскам си главата • блъскам си главата с юмруци • блъскам си го на (о) главата • боля си главата • бръмбари бръмчат в главата ми • бръмва ми/ бръмне ми муха в главата • букова глава • бъркам главата • бъхтя си главата • вбивам/ вбия в главата • вбивам си/ вбия си в главата • вдигам/ вдигна глава • взема ми главата • вземам/ взема ‹и› калпака от главата • вземам/ взема ‹и› шапката от главата • вземам си/ взема си главата • вие ми се главата • вие ми се над (на) главата • виж му главата, та му скрой кюляфа • вирвам/ вирна глава • виря глава‹та си› • виси ми на главата • виси ми над (върху) главата • вися на (над) главата • вита глава • вкарвам/ вкарам акъла в главата • вкарвам/ вкарам бръмбар (бръмбари) в главата • вкарвам/ вкарам муха в главата • вкарвам/ вкарам ума в главата • влиза ми/ влезе ми бръмбар в главата • влиза ми/ влезе ми в главата • влиза ми/ влезе ми муха в главата • влизат ми/ влязат ми бръмбарчета в главата • вра си главата • всичката кръв прелива/ преля в главата ми • въвирам си/ възвра си главата • върти ми се в главата • върти ми се над главата • въртя се като муха без глава • вършея тръни на главата • глава без мозък • глава за четири нозе • глава и възглаве • глава имам за дувар • глава като чутура • главата ми е като дръвник • главата ми е куха • главата ми е празна кратуна • главата ми е пълна с бръмбари • главата ми е пълна с мухи • главата ми е пълна със слама • главата ми не го побира • главата ми не е в ред • главата ми се мотае • главата ми сече като бръснач • гладя с перце ‹по главата› • гръмва/ гръмне ми главата • давам си/ дам си главата • давам си/ дам си калпака от главата • дебела глава • дебела ми е главата • дойде ми акълът ‹в главата› • дойде ми беля до (на) главата • дойде ми в главата • дойде ми до (на) главата • дойде ми пипето ‹в главата› • дойде ми умът ‹в главата› • докарвам/ докарам акъла в главата • докарвам/ докарам беля ‹на главата› • докарвам си/ докарам си беля на главата • докарвам/ докарам ума ‹в главата› • до над главата • дървена глава • държа главата си високо • единия за крака‹та›, та другия в глава‹та› • една му глава, а сто му езика • едно за глава, друго за нозе • едно за глава‹та›, друго за крака‹та› • едно за крака, друго за глава • ексик ми е едната дъска в главата • забивам/ забия глава‹та си› • забивам/ забия глава‹та си› в земята • забождам/ забода глава • забръмчават ми/ забръмчат ми бръмбари в главата • забучвам/ забуча глава • забърквам/ забъркам главата • завива ми се/ завие ми се главата • завило ми се е над (на) главата • завирам/ завра глава • завъртявам/ завъртя главата • завъртява ми се/ завърти ми се главата • завъртяло ми се е в главата • завъртяло ми се е над (на) главата • загубвам си/ загубя си главата • залагам си/ заложа си главата • замайвам/ замая главата • замайва ми се/ замае ми се главата • замотавам/ замотая главата • запалвам/ запаля

главата • запалва ми се/ запали ми се огън на главата • запалила ми се е главата • заравям/ заровя глава • зашеметява ми се/ зашемети ми се главата • идва ми (иде ми) акълът ‹в главата› • идва ми беля до (на) главата • идва ми (иде ми) в главата • идва ми до (на) главата • идва ми (иде ми) пипето ‹в главата› • идва ми (иде ми) умът ‹в главата› • избивам си/ избия си от (из) главата • изваждам си/ извадя си от (из) главата • изгубвам/ изгубя глава‹та си› • изкарвам/ изкарам на глава • изкарвам си/ изкарам си от (из) главата • изкуфяла глава • излиза ми/ излезе ми от главата • измервам/ измеря от глава‹та› до крака‹та› • измервам/ измеря от глава‹та› до пети‹те› • изпарява ми се/ изпари ми се от главата • изправям/ изправя глава • изскача ми/ изскочи ми от главата • изтърсвам се/ изтърся се на главата • изфирясва ми/ изфиряса ми от главата • изцуква ми/ изцукне ми от главата • изяждам/ изям главата (главицата) • изяждам си/ изям си главата • имам брашно в главата ‹си› • имам бръмбари (бръмбарчета) в главата ‹си› • имам букова глава • имам бяла мишка в главата • имам глава ‹на раменете си› • имам дебела глава • имам корава глава • имам мозък в главата ‹си› • имам мухи в главата си • имам на главата си • имам твърда глава • каквото ми дойде в главата • камък (камъни) по *нечия* глава • като ударен в главата • като ударен с лопата по главата • като ударен с мокра кърпа по главата • като ударен с мокър парцал по главата • като ударен с мокър пешкир по главата • качва ми се/ качи ми се кръвта в главата • качвам се/ кача се на главата • клатя глава • клюмвам/ клюмна глава • корава глава • корава ми е главата • крия си главата в пясъка • курдисвам/ курдисам главата • кълцам лук на главата • кълцам сол на главата • лек в главата • лек съм в главата • лукова глава • ляга/ легне на главата ми • мае ми се главата • махам си (махвам си/ махна си) от (из) главата • меля сол на главата • минава ми/ мине ми през главата • мухи бръмчат в главата ми • мътя главата • набивам/ набия в главата • набивам си/ набия си в главата • навеждам/ наведа глава • навеждам/ наведа главата • навивам/ навия главата • навирам/ навра глава • навирвам/ навиря глава • навличам/ навлека беля ‹на главата› • навличам/ навлека пакост ‹ на главата› • навличам си/ навлека си беля на главата • на главата ми е • на главата си стъпвам/ стъпя • на (над) главата съм • надигам/ надигна глава • надувам/ надуя главата • надува ми се/ надуе ми се главата като плондер • надува ми се/ надуе ми се главата ‹като шиник› • нажулвам/ нажуля главата ‹със сапун› • наливам/ налея акъл ‹в главата› • наливам/ налея в главата • наливам/ налея катран в главата • наливам/ налея с фуния в главата • наливам/ налея ум ‹в главата› • направям/ направя главата • напълвам/ напълня главата • напъхвам/ напъхам бръмбар (бръмбари) в главата • на сама глава • насапунисвам/ насапунисам главата • на своя глава • натежава ми главата • натурвам се/ натурям се на главата • натъпквам/ натъпча в главата • натъп-

квам си/ натъпча си в главата • натъпквам/ натъпча ума в главата • натърквам/ натъркам главата със сапун • натърквам/ натъркам сол на главата • нахлува ми/ нахлуе ми кръвта в главата • не вдигам/ вдигна главата ‹си› • не ми взема главата • не ми излиза от главата • не ми сече главата • не ми стига главата • не ми тежи главата • не ми увира/ уври главата • не ми увира/ уври главата с кола дърва • не ми увира/ уври главата с три товара дърва • не ми хваща главата • не си показвам/ покажа главата ‹навън› • не съм добре с главата • нямам акъл ‹в главата си› • нямам мозък ‹в главата си› • нямам ни една дъска в главата си • нямам ум ‹в главата си› • обвесвам/ обвеся глава • оборвам/ оборя глава • обръщам/ обърна къщата надолу с главата • обръщам/ обърна надолу с главата • огън ми гори на главата • оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) глава • опичам си акъла ‹в главата› • опичам си ума ‹в главата› • остава ми/ остане ми в главата • оставям си/ оставя си главата • от акъл главата ми се пука • отвръщам/ отвърна глава • от глава‹та› до крака‹та› • от глава‹та› до пети‹те› • от крака‹та› до глава‹та› • откъснал съм главата • от пети‹те› до глава‹та› • отпускам/ отпусна глава • отрязал съм главата • отрязвам си/ отрежа си главата • отървавам/ отърва главата ‹си› • пати ми главата • писва ми/ писне ми главата • пламнала ми е главата • побеля ми главата • повдигам/ повдигна глава • полагам/ положа главата си • посипвам си/ посипя си главата с пепел • поставям си/ поставя си главата в торбата • празна глава • празна ми е главата • превивам/ превия глава • прекарал съм много през главата си • прекарвам/ прекарам през главата си • прекланям/ преклоня глава • премервам/ премеря от глава‹та› до крака‹та› • премервам/ премеря от глава‹та› до пети‹те› • преминава ми/ премине ми през главата • пръждома ти глава‹та› • пръска ми се главата • пука ми се главата • пускам/ пусна бръмбар (бръмбари) в главата • пускам/ пусна муха (мухи) в главата • пълня главата • ражда ми/ роди ми главата • разбивам/ разбия главата • разбивам си/ разбия си главата • разбърквам/ разбъркам главата • размазвам/ размажа главата • размътвам/ размътя главата • режа си главата • с акъл в главата • сапунисвам/ сапунисам главата • с вдигната глава • свеждам/ сведа глава • с вирната глава • с вирната глава съм • с глава на раменете • с главата надолу • седя на (над) главата • сека си главата • сече ми главата • сече ми главата като на халваджия теслата *и* сече ми главата като халваджийска тесла • с издигната глава • скланям/ склоня глава • с клюмнала глава • слагам/ сложа глава‹та си› • слагам си/ сложа си главата в конска‹та› торба • слагам си/ сложа си главата в торбата • смазвам/ смажа главата • смачквам/ смачкам главата • с мозък в главата • с наведена глава • става ми/ стане ми главата на (като) казан • става ми/ стане ми главата на (като) плондер • става ми/ стане ми главата на (като) тъпан • става ми/ стане ми главата на (като) шиник • стига ми/ стигне ми главата • сто-

варвам/ стоваря беля ‹на главата› • стоварвам/ стоваря върху (на) главата • стоварва ми се/ стовари ми се върху (на) главата • стоварвам се/ стоваря се на главата • стоя на (над) главата • строшавам/ строша главата • строшавам си/ строша си главата • струпва ми се/ струпа ми се върху (на) главата • стърча на (над) главата • счупвам/ счупя главата • счупвам си/ счупя си главата • събирам/ събера акъла ‹в главата› • събирам си/ събера си акъла ‹в главата› • събирам си/ събера си ума ‹в главата› • събирам/ събера ума ‹в главата› • сядам/ седна на главата • тегли ми главата • тегне ми главата • тежи ми главата • тиквена глава • трия лук на главата • трия си го на (о) главата • трия сол на главата • тропвам/ тропна на главата • тропвам се/ тропна се на главата • троша си главата • тръсвам/ тръсна на главата • тупвам се/ тупна се на главата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) беля на главата • турям си/ туря си главата в конска‹та› торба • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) главата в торбата • тъпча главата • търкам си го на (о) главата • търкам сол на главата • търкулва ми се/ търкулне ми се главата • увесвам/ увеся глава • увисвам/ увисна на главата • увира ми/ уври ми главата • увирам си/ увра си главата в конска‹та› торба • увирам си/ увра си главата в торбата • ударен в главата • удрям/ ударя в главата • улавям се/ уловя се за главата • улови едного за краката, та удряй другиго по главата • ум—море, глава—кофа • умът ми не е в главата • хвани единия за нозете, удари другия по главата • хвани едного за краката, та удряй другиго по главата • хваща ми главата • хващам се/ хвана се за главата • хващам си/ хвана си главата • хвръква ми/ хвръкне ми главата • хвърча като муха без глава • хлопва ми/ хлопне ми дъската ‹над главата› • ходя като муха без глава • цепи ме глава‹та› • чукам лук на главата • чукам пипер на главата • чукам си главата • чукам си главата с два камъка • чукам си го на (о) главата • чукам сол на главата • чупя си главата • ще откъсна главата ‹като на врабче (врабец)› • ще откъсна главата като на ‹петровско› пиле • ще отрежа главата ‹като на врабче (врабец)› • ще отрежа главата като на ‹петровско› пиле • щуква ми/ щукне ми от главата • ядем си главите • ям главата

главица изяждам/ изям главата (главицата)

главня като главня • кога главня ластар пусне

глад опъвам уши от глад

гладен на гладен корем • на гладен стомах • на гладно ‹сърце›

гладник като гладник

гладя гладя по косъма • гладя с пауново перо (перце) • гладя с ‹паче› перо • гладя с перце ‹по главата›

глас вдигам/ вдигна глас • запявам/ запея на друг глас • издигам/ издигна глас • колкото глас имам • ко́лкото ми глас държи • надигам/ надигна глас • пея на друг глас • пея на (в) един глас • с все глас • с всичкия си глас • с половин глас • стара песен на нов глас • ще се чуе глас и на нашата нива • що глас ми държи

глася правя, глася

гледам гледай му акъла, па му крой капа • гледай му акъла, па му скрой чалма • гледай му памет, крой му капа • гледай му ума, че му скрой чалма • гледай си кефа • гледай си масата • гледай си работата • гледай си рахата • гледам в очите • гледам в паницата • гледам в устата • гледам в чуждата паница • гледам в чуждата чиния • гледам в чуждото канче • гледам извисоко • гледам изпод вежди • гледам накриво • гледам на кръв • гледам на четири • гледам отвисоко • гледам отгоре • гледам под зъбите • гледам под лупа • гледам под микроскоп • гледам ‹право› в лицето • гледам ‹право› в очите • гледам през пръсти • гледам през (с) розови очила • гледам през (с) черни очила • гледам с бялото ‹на окото (очите) си› • гледам с други очи (с по-друго око) • гледам си душата • гледам си живота (животеца) • гледам си кефа • гледам си пъпа • гледам си рахата (рахатлъка) • гледам си сметките • гледам с криво око • гледам с лошо око • гледам с недобро око • гледам с четири очи • гледам със замижало око • гледам хатър‹а› • докато (додето) очи гледат • иди гледай хората в очите • как ще гледам (погледна) хората в очите • мене гледа, тебе вижда • не гледам валмото, а гледам влакното • не гледам с добро око • не мога да гледам (погледна) хората в очите *и* не мога да гледам (погледна) в очите • не смея да гледам (погледна) хората в очите *и* не смея да гледам (погледна) в очите • очите ми гледат на четири *и* очите ми гледат на четири страни • през рамо гледам • тебе гледа, мене вижда

глист като глист

глог от трън, та на глог

глогина пращам/ пратя за зелени глогини

глогинка трънки и глогинки

глождя глождя подлогите • глождя цървулите

глозгам глозгам цървулите

глупост глупости на търкалета

глух бутам (бутвам/ бутна) в глуха линия • в глуха линия съм • в трета (пета, седма, десета) глуха съм • държа в глуха линия • държа в трета (пета, седма, десета) глуха • лашкам (лашвам/ лашна) в глуха линия • лашкам (лашвам/ лашна) в трета глуха • минавам/ мина в глуха линия • минавам/ мина в трета (пета, седма, десета) глуха • намирам се в глуха линия • оставам/ остана в глуха линия • оставям/ оставя в глуха линия • преминавам/ премина в глуха линия • преминавам/ премина в трета (пета, седма, десета) глуха • седя в глуха линия • стоя в глуха линия

глухо удрям/ ударя го на глухо

глътвам/ глътна глътвам/ глътна въдицата • глътвам/ глътна джама • глътвам си/ глътна си граматиката • глътвам си/ глътна си езика • гълтам ‹си›(глътвам ‹си›/ глътна ‹си›) думите • гълтам (глътвам/ глътна) хапа

гняв вадя си гнева • изваждам си/ извадя си гнева • изкарвам си/ изкарам си гнева • изливам си/ излея си гнева

говедо ни в телци, ни в говеда

говнян носът ми не се стига с говняна клечка

говоря говоря зад гърба • криво да седим, право да говорим

година ако денят е къс, годината е дълга • влизам/ вляза в години •

липсват му първите седем години • липсват му седемте години ‹вкъщи› • минават ми/ минат ми годините (годинките) • навлизам/ навляза в години • оплаквам си дните ‹и годините› • от кои години • ставам/ стана на години • тринадесет месеца, терсене година

годинка минават ми/ минат ми годините (годинките)

гозба на (във) всяка гозба ‹и› мерудия ‹съм›

гол гола вода • гола вода • гола вода съм • гол-голеничък • гол и бос • гол и бос съм • гол като ‹арнаутски› пищов • гол като ‹арнаутски› пищов съм • гол като пръст • гол като пръст съм • гол като прът • гол като прът съм • гол като пръчка • гол като пръчка съм • гол като пушка • гол като пушка съм • гол като сокол • гол като сокол съм • гол като тояга • гол като тояга съм • гол като тупан • гол като тупан съм • гол като тъпан • гол като тъпан съм • гол като фишек • гол като фишек съм • гол като хурка • гол като хурка съм • деля от гола душа • деля от ‹голо› гърло • имам ‹само› две голи ръце • късам от гола душа • моят късмет във върба гола свири • на голи ребра чифте пищови • на гол корем сабя • на гол корем сребърни пищови • на гол корем строшен пищов • на гол корем ‹чифте› пищов‹и› • на гол тулум ‹чифте› пищов‹и› • на гол тумбак ‹чифте› пищов‹и› • нося гола душа • оставам/ остана гол пръст • оставам/остана на голите бани • оставам/ остана с голи ръце • отделям/ отделя от гола душа • отделям/ отделя от ‹голо› гърло • с голи ръце • ходя гол и бос

голеничък гол-голеничък

гологан калпав гологан не се губи • черен гологан не се губи

голям бил съм и в сито, и в решето *и* бил съм и в голямо решето, и в малко сито • бил съм в голямо и малко решето • бил съм в малко и голямо сито • врял съм в голямо и малко гърне • вървя с големи крачки • големи яйца • голяма клечка • голяма работа • голяма работа съм • голям праз • голям фес, ама празен • имам голяма уста • имам голямо чене • имам се на голямо • минал съм през сито и през решето *и* минал съм и през голямо решето, и през малко решето • не се знае от кой храст ще изскочи ‹големият› заек • не се знае от коя трънка ще изскочи ‹големият› заек • не се знае откъде ще изскочи ‹големият› заек • от а до ер голям • от голямото добрутро • прекарвам/ прекарам и през голямо решето, и през малко решето • свил съм се на ер голям • турям се на голямата клечка • устата ми големи и те ме бият • устата ми е голяма • чудо голямо ‹станало› • ще дойде голям ден ‹с› малка пита

голямо вдигам се/ вдигна се на голямо • държа се на голямо • ида на голямо • мало и голямо

гоня да гониш бълхи • гони ме шубето • гоня босите • гоня вятъра • гоня карез • гоня Михаля • гоня мъглите • гоня облаците • гоня този (тоя), дето (що) духа • изпускам/ изпусна питомното, ‹за› да гоня дивото • оставям/ оставя питомното, ‹за› да гоня дивото • парата с куршум гоня

гора в гората расъл • в гори тилилейски • в една гора берем дренки • взе-

мам/ взема гората • заекът в гората, а той ръжен тъкми • за този (тоя), дето (що) клати гората • захващам/ захвана гората • и гора уши има • не съм от гората хванат • от гората хванат • от гори тилилейски • още мечката в гората, кожата й продават • пращам/ пратя в гората за гъби • улавям/ уловя гората • хващам/ хвана гората • ‹ходя да› нося дърва в гората

горе горе-долу • измервам/ измеря от горе до долу • премервам/ премеря от горе до долу

горещ държа горещо желязо с чужди ръце

горко тежко ми и горко

горния блъсна ме горният, та видях долния • удари ме горният ‹праг›, та видях долния • чукна ме горният ‹праг›, та видях долния • чукна ме горният ‹праг›, та погледнах долния

горчив горчива‹та› чаша • нарязвам/ нарежа като горчива краставица • преглъщам/ преглътна горчивия хап

горчиво излиза ми/ излезе ми горчиво

горя гори ‹земята› под краката ми • горя в (на) огън • горя между два огъня • горя от четири страни • огън ми гори на главата

Господ ако е рекъл Господ • ако ще ‹и› Господ да слезе • Господ високо, цар далеко • Господ знае какво • духва ми/ духне ми Господ свещицата • ‹един› Господ знае • играе ‹по гърба ми› дървен господ • мисля си, че съм хванал Господ за брадата • мисля си, че съм хванал Господ за пеша (шлифера, пардесюто) • на кой (какъв) Господ се кланям • на кой (какъв) Господ се моля • на кой Господ слугувам • на кой Господ служа • пада ми/ падне ми от Господа • прибира ме/ прибере ме Господ (Бог) • родил съм се, кога вечерял дядо Господ • с Бога (Господа) съм приказвал • слава ‹тебе›, Господи • сполай на Бога (Господа) • хванал съм Господа за брадата • хванал съм Господа за пеша • хванал съм Господа за шлифера (пардесюто) • чул те Господ • чул те Господ и с двете уши • ще играе дървен господ • ще играе по гърба ми дървен господ • ям дървен господ

гост какъвто гостът, такъв и млинът • какъвто гостът, такава и чорбата

готвя рибата още в морето, а те й готвят тиган

грабвам/ грабна грабвам/ грабна думата от устата • грабвам/ грабна оръжие‹то› • грабвам/ грабна очите • грабвам си/ грабна си очите • грабвам/ грабна сърцето • грабвам/ грабна ума (умовете)

грабна един грабни, друг удари

грабя грабя залъка от устата

град град го бил

градина камък (камъни) в *нечия* градина • не съм расъл в градина

градус завъртявам се/ завъртя се на сто и осемдесет градуса • извъртявам се/ извъртя се на сто и осемдесет градуса • обръщам се/ обърна се на сто и осемдесет градуса

градя градя ‹въздушни› кули • градя кули във въздуха

грам меря думите си на грам • меря приказките си на грам

граматика глътвам си/ глътна си граматиката • поглъщам си/ погълна си граматиката

граница минавам/ мина всякаква (всяка) граница • минавам/ мина границата (границите) • нямам граници • преминавам/ премина всякаква

(всяка) граница • преминавам/ премина границата (границите) • престъпвам/ престъпя границата (границите) • прехвърлям/ прехвърля всякаква (всяка) граница • прехвърлям/ прехвърля границата (границите)
гратис минавам/ мина гратис
греба греба парите като с шиник
гребен за бъзев гребен не струвам • позачервявам/ позачервя гребена • според брадата и гребенът
греда направям/ направя от сламката греда • не виждам гредата, виждам иглата • правя от сламката греда • правя от шушката греда
грешка нямам грешка
грижа малко ме е грижа • много ме е грижа • не ме е грижа
гриза гриза кокалите • гриза костите • гриза подлогите • гриза подметките • гриза цървулите • червей ми гризе сърцето
гроб вкарвам/ вкарам в гроба • влизам/ вляза в гроба • единият ми крак е в гроба • завеждам/ заведа в гроба • завличам/ завлека в гроба • изпращам/ изпратя в гроба • като гроб • кога се върнат евреите от Божи гроб • лягам/ легна в гроба • мириша на гроб • над гроб съм надникнал • отивам/ отида в гроба • отнасям/ отнеса в гроба • погледнал съм в гроба • пращам/ пратя в гроба • свалям/ сваля в гроба • с едната нога съм в гроба • с едната нога съм стъпил в гроба • с единия крак съм в гроба • с единия крак съм стъпил в гроба • смъквам/ смъкна в гроба
гробище като турско гробище • пращам/ пратя на гробищата
грозде кисело е гроздето • кисело е гроздето, че го не стига лисицата • кога‹то› върба‹та› роди грозде • не ще лиса грозде, че е кисело • не яде лиса грозде, че е кисело • от върба грозде • роди ще и нашата върба грозде • търся грозде на трън
грош без пукнат грош оставям/ оставя • без пукнат грош съм • без спукан грош съм • без счупен грош съм • гроша с куршум меря • калпав грош не се губи • калпав грош не струвам • калпав грош не чиня • карам през куп за грош • не грош, а четиридесет пари • не давам пукнат грош • нямам пукнат грош • нямам спукан грош • нямам счупен грош • през куп за грош • пукнат грош не струвам • пукнат грош не чиня • спукан грош не струвам • спукан грош не чиня • строшен грош не струвам • строшен грош не чиня • счупен грош не струвам • счупен грош не чиня • черен грош не се губи
група от една кръвна група съм
гръб вземам/ взема и дрехата от гърба • вземам/ взема ‹и› ризата от гърба • вземам/ взема на гърба си • влача на гърба си • говоря зад гърба • гърбът ми е студен • давам/ дам гръб • давам/дам пръта ‹по гърба› • давам си/ дам си и дрехата от гърба • давам си/ дам си и ризата от гърба • да ти видя гърба • да ти изгледам гърба • дера кожата ‹от гърба› • дера по две кожи от гърба • зад гърба съм • запълзяват ми/ запълзят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запъплят ми мравки по гърба • заставам/ застана зад гърба • засърбял ме е гърбът ‹за тояга› • играе ‹по гърба ми› дървен господ • изпухвам/ изпухам праха ‹от гърба› • изтягам се на гръб • имам зад гърба си • имам

солиден гръб • имам широк гръб • и на гърба си имам очи • като котка по гръб не падам/ падна • качвам се/ кача се на гърба • кога‹то› си видя гърба ‹без огледало› • коремът ми е залепнал на гърба • крия се зад гърба • лежа на (върху) гърба • лежа на (по) гърба си • лежи на гърба ми • лепи се на гърба ми • ляга/ легне върху (на) гърба ми • мравки лазят по гърба (кожата, тялото) ми • мравки облазват/ облазят гърба ми • мъкна на гърба си • начесвам/ начеша гърба *на някого* с букова пръчка • начесвам/ начеша гърба *на някого* ‹с дрянова пръчка› • не изправям/ изправя гръб • не ми пада гърбът на земята • не падам/ падна по (на) гръб • нося на гърба си • нямам риза на гърба си • обръщам/ обърна гръб • одирам/ одера кожата ‹от гърба› • опухвам/ опухам праха ‹от гърба› • оставам/ остана без риза на гърба ‹си› • отупвам/ отупам праха ‹от гърба› • пада/ падне ‹воденичен› камък от гърба ми • пада/ падне на (върху) гърба ми • пада/ падне планина от гърба ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от гърба ми • пада/ падне товар от гърба ми • подвивам гръб • подлагам/ подложа гръб • подпирам гръб • полазват ми/ полазят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • полазват ми/ полазят ми тръпки по гърба (тялото, снагата) • превивам/ превия гръб • прикривам се/ прикрия се зад гърба • пръсвам се/ пръсна се откъм (през) гърба си • пръскам се откъм (през) гърба си • пукам се откъм (през) гърба си • пуквам се/ пукна се откъм (през) гърба си • свалям/ сваля ‹и› ризата от гърба • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от гърба ми • сваля се/ свали се планина от гърба ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от гърба ми • сваля се/ свали се товар от гърба ми • свличам/ свлека ‹и› ризата от гърба • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • сгрявам/ сгрея гърба • скривам се/ скрия се зад гърба • слагам/ сложа на гърба си • слагам се по гръб и по корем • смъквам/ смъкна ‹и› ризата от гърба • смъквам/ смъкна кожата ‹от гърба› • смъквам/ смъкна по две кожи ‹от гърба› • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от гърба ми • смъква се/ смъкне се планина от гърба ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от гърба ми • стоварвам/ стоваря кривите дърва (дървета) върху гърба • стоварвам/ стоваря на гърба • стоварва се/ стовари се върху (на) гърба ми • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на гърба • стоварвам/ стоваря товар на гърба • стоплям/ стопля гърба • стоя зад гърба • струпва се/ струпа се върху (на) гърба ми • стъпвам/ стъпя на гърба • събличам/ съблека ‹и› ризата от гърба • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера по две кожи от гърба • сърби ме гърбът ‹за тояга› • тежа на гърба • тежи ми на гърба • турям/ туря (турвам/ турна) на гърба си • хвърлям/ хвърля зад гърба • хвърлям/ хвърля ‹месо› на гърба си • чупя гръб • широк ми е гърбът • ще играе по гърба ми дървен господ

гръбнак превивам/ превия гръбнак • прегъвам/ прегъна гръбнак • пречупвам/ пречупя гръбнак • стомахът ми е залепен (залепнал) за гръбнака •

чупя гръбнак

гръм гръм от ясно небе • гръм посред бял ден • дойда като гръм от ясно небе • идвам като гръм от ясно небе • като ударен от гръм • падам/ падна като гръм от ясно небе • пращам/ пратя гръм и мълнии • хвърлям/ хвърля гръм и мълнии

гръмвам/ гръмна гръмва ми/ гръмне ми главата

гръмнат като гръмнат

гръмотевица като теле в гръмотевица

грънци от един пазар грънци сме

гръсте удрям/ ударя ‹я› през суровото гръсте

гръсти направям/ направя на гръсти

гръцки на гръцките календи

грях вземам си/ взема си грях на душата • ‹и› греха си не давам • навличам си/ навлека си грях на душата • слагам си/ сложа си грях на душата

губя губя позиция‹та си› (позиции‹те си›) • губя почва ‹под краката си› • губя си акъла • губя си думите • губя си ума • губя терен под краката си • губя ума и дума

губя се калпав гологан не се губи • калпав грош не се губи • калпав мангър не се губи • троскот се не губи • червен бан не се губи • червен мангър не се губи • черен гологан не се губи • черен грош не се губи • черен мангър не се губи

гугла виж му акъла, па му крой гугла

гургоров насаждам/ насадя на гургорови яйца

гурел гурльо се смее на людските гурели • сякаш съм гурел в очите

гуша до гуша • дойде ми до гуша • идва ми до гуша • надувам гуша • напълвам/ напълня гушата • напълвам си/ напълня си гушата ‹ с пари› • пълня гушата • пълня си гушата ‹с пари› • стисвам/ стисна за гушата • стъпвам/ стъпя на гушата • улавяме се/ уловим се гуша за гуша • улавяме се/ уловим се за гушата (гушите) • хващаме се/ хванем се гуша за гуша • хващаме се/ хванем се за гушата (гушите)

гушвам/ гушна гушвам/ гушна букета

гушмак стисвам/ стисна за гушмака

гущер блювам гущери и жаби • блювам гущери и чемери • блювам ‹зелени› гущери • бълвам ‹зелени› гущери • бълвам змии ‹и гущери›

гъба направям/ направя гъба и коприва • поникнаха ми гъби в устата • пращам/ пратя в гората за гъби

гъбав гъбав съм с пари

гъбясал гъбясал съм от пари

гъз вкарвам/ вкарам в кучи гъз • въвирам/ въвра в кучи гъз • завирам/ завра в кучи гъз • навирам/ навра в кучи гъз • навирам/ навра на псетата в гъза • на гъза на географията • натиквам/ натикам в кучи гъз • няма да ми падне гъзът • ръцете ми са в (на) гъза • седя си на гъза • станал съм с гъза си нагоре • стоя си на гъза • сядам си/ седна си на гъза

гък гък не казвам/ кажа • гък не рекох • ни гък • ни гък, ни мък

гълтам гълтам мухи‹те› • гълтам ‹си›(глътвам ‹си›/ глътна ‹си›) думите • гълтам с очи • гълтам (глътвам/ глътна) хапа

гълъб вдигам си/ вдигна си гълъбите

гъна гъна гърбина

гърбина гъна гърбина • не ми държи

гърбината • смъквам/ смъкна по две кожи от гърбината • що е на гърбина, това (то) е и на върлина

гърди бия се в гърдите • бъхтя се в гърдите • засяда ми/ заседне ми буца в (на) гърдите • лежи ми на гърдите • ляга ми/ легне ми буца в гърдите • надувам гърди • тупам се в гърдите • удрям се в гърдите

гърло вземам/ взема от гърлото • давам си/ дам си ‹и› слюнката от гърлото • деля от ‹голо› гърло • дера ‹си› гърло‹то› • запъвам се/ запъна се като рибя кост на гърло • застава ми/ застане ми буца на (в) гърлото • засяда ми/ заседне ми буца (бучка) на (в) гърлото • засяда ми/ заседне ми като змийска кост на гърлото • засяда ми/заседне ми като рибена (рибя) кост на гърлото • засяда ми/ заседне ми на (в) гърлото • кост ми е в гърлото • надувам ‹си› гърло‹то› • наквасвам си/ наквася си гърлото • намазвам си/ намажа си гърлото • намокрям си/ намокря си гърлото • оплаквам си/ оплакна си гърлото • от всичкото си гърло • отделям/ отделя и кътея от гърлото си • отделям/ отделя от ‹голо› гърло • пресъхва ми/ пресъхне ми гърлото • с пълно гърло • стисвам/ стисна за гърлото • с цяло гърло • сърцето ми се качва\ качи в гърлото • хващам/ хвана за гърлото

гърмя гърмя си патроните • роден кога е гърмяло и трещяло

гърмян гърмян заек съм

гърне врял съм в голямо и малко гърне • на всяко гърне бъркалка (мешалка) ‹съм› • на (във) всяко гърне ‹и› мерудия ‹съм› • на (във) всяко гърне и пипер ‹съм› • на всяко гърне похлупак (капак, захлупак) ‹съм› • намирам/ намеря ‹на всяко гърне› похлупак • присмяла се камилата на гърнето, че няма уши • присмяло се гърнето на котела, че е черен • присмяло се гърнето на похлупака си, че няма ухо • присмяло се гърнето на тенджерата, че няма дръжка • присмял се черепът на гърнето, че няма ухо • слагам/ сложа ‹на всяко гърне› похлупак • търкулнало се гърнето, та си намерило захлупака (захлупката) • търкулнало се гърнето, та си намерило капака • търкулнало се гърнето, та си намерило похлупака

гъсе ни пате, ни гъсе

гъска влиза патка, излиза гъска • въртя се като гъска в мъгла • забърквам се/ забъркам се като гъска в мъгла • като гъска • оставам/ остана като гъска на лед • отишло пате, върнало се гъска • паса гъските • умен като гъска

гъши погалвам/ погаля с гъше перо

гьол зная си гьола

гьолче от това гьолче риба няма да излезе

гьон спуквам/ спукам гьона

гьотуре едно към гьотуре

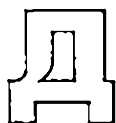

давам взел дал съм • душа давам • ‹и› греха си не давам • имам да давам на Михалко от Пещера • имам да давам на Михаля • ‹и› на дявола джувап давам • ‹и› на пашата джувап давам • ‹и› на царя джувап давам • къде дават така (тъй) • на Бога тамян не давам • на гаргите селям давам • на дявола тамян не давам • не давам върбова треска • не давам две пари • не давам и плюнката си • не давам ни‹то› петак • не давам пукната пара • не давам пукнат грош • не давам спукана пара • не давам счупена пара • не си давам ината • още не са му дали мед, а вече лъжичка си иска • пет пари не давам • такъв филм не дават (не прожектират)

давам/ дам давам/ дам акъл • давам/ дам ат за магаре • давам/ дам вятъра • давам/ дам газ • давам го/ дам го тежко • давам/ дам гръб • давам/ дам *някому* да ‹се› разбере • давам/ дам двете пари • давам/ дам зъб • давам/ дам ‹едно› рамо • давам/ дам жито за плява • давам/ дам зелена улица • давам/ дам кон за кокошка • давам/ дам кон за магаре • давам/ дам крак • давам/ дам ливадите • давам/ дам менгата • давам/ дам обущата в ръцете • давам/ дам отчет • давам/ дам плът и кръв • давам/ дам посталите в ръка‹та› • давам/ дам пръта ‹по гърба› • давам/ дам пълна газ • давам/ дам път • давам/ дам пътя • давам/ дам ритник‹а› • давам си/ дам си главата • давам си/ дам си живота • давам си/ дам си и дрехата от гърба • давам си/ дам си ‹и› залъка ‹от устата› • давам си/ дам си и калпака от главата • давам си/ дам си ‹и› калта под (изпод) ноктите • давам си/ дам си и ризата от гърба • давам си/ дам си ‹и› слюнката от гърлото • давам си/ дам си ‹и› слюнката от устата • давам си/ дам си ‹и› слюнката под езика • давам си/ дам си и черното под (изпод) ноктите • давам си/ дам си и шапката от главата • давам си/ дам си кураж • давам си/ дам си отчет • давам си/ дам си сметка • давам си/ дам си сърце • давам си/ дам си труд • давам си/ дам си фасон • давам си/ дам си форца • давам/ дам сметка • давам/ дам трънката • давам/ дам ум • давам/ дам урок *и* давам/ дам хубав (добър) урок • давам/ дам ухо • давам/ дам чехлите в ръцете • давам/ дам юздите • не давам/ дам и дума да се издума • не давам/ дам и дума да се изрече • не давам/ дам и дума да се каже • не давам/ дам и дума да става/ стане • не давам/ дам мира • не давам/ дам прах (прашинка) да падне

далеко Бог високо, цар далеко *и* цар далеко, Бог високо • Господ високо, цар далеко

далеч‹е› далеч ми стига ръката • не виждам/ видя по-далеч‹е› от носа си

• отивам/ отида далеч‹е› • стигам/ стигна далеч‹е›

дам каквото Бог даде • не зная да дам на едно магаре вода • ще ти дам да разбереш кой ‹е› кум, ‹и› кой ‹е ‹стар›› сват • ще ти дам да разбереш колко е на десет половината • ще ‹ти дам да› разбереш откъде изгрява слънцето • ще ти дам да ‹се› разбереш

дамла пада ми/ падне ми дамла

дан плащам/ платя дан

данък плащам/ платя данък

дар имам дар слово • нямам дар слово

дармадан направям/ направя на дармадан *и* направям/ направя на дар дармадан

даром ям даром хляба

даскал даскал праскал

даул като даул • направям/ направя ‹на› даул

даяк удрям/ ударя ‹един› даяк • хвърлям/ хвърля ‹един› даяк

два бия си главата с два камъка • бърабъра, два (три) чадъра • връзвам/ вържа двата края • връзвам/ вържа двата края на едно • горя между два огъня • два пръста ми е челото • двата края в (и) средата • едва връзвам двата края • едва свързвам двата края • една пара два (девет) пъти връзвам • завързвам/ завържа двата края • затъвам/ затъна с двата крака • липсва ми едната събота и двата петъка • между два огъня съм • на два коча сено не мога да разделя • намирам се/ намеря се между два огъня • не съм порасъл за два дена • оказвам се/ окажа се между два огъня • от два плета тръни • от два стола, ‹та› в средата • от два стола, ‹та› на земята • от два стола, ‹та› ни на един • пека се на два огъня • сбирам/ сбера двата края • свързвам/ свържа двата края • с два пръста чело съм • седя между два стола • седя на два стола • стоя между два огъня • стоя на два стола • събирам/ събера двата края • улавям/ уловя двата края • хапя се два пъти на едно място • хитрата лисица с двата (четирите) крака в капана • хитрата лисица с двата (четирите) крака в клюсата • хитрата сврака с двата крака • хлътвам/ хлътна с двата крака • чукам си главата с два камъка • яздя на два коня

двайсе‹т› друго двайсе‹т› • ново двайсе‹т›

две бозая от две майки • бъркам с две ръце • взел съм си двете пари • давам/ дам двете пари • да се кръстиш (прекръстиш) с двете ръце *и* да се кръсти (прекръсти) човек с двете ръце • две думи ‹накръст› не мога да вържа • две думи накръст не мога да кажа • две мравки не могат да се разминат на челото ми • две на едно не мога да събера • две на едно не мога да туря (турна) • две на (в) едно не свързвам/ свържа • две пари не струвам • две пари не чиня • две педи от земята • две педи човек • две приказки накръст не мога да кажа • дера от една овца ‹по› две кожи • дера по две кожи от гърба • доя от две крави • душа за две пари нямам • и двете ноги в един папук обувам • имам две леви ръце • имам ‹само› две голи ръце • казвам/ кажа две думи • казвам/ кажа две приказки • като две капки вода • като две яйца • левак съм с двете ръце • на две крачки • на две магарета ‹кош› слама не

зная да разделя • на две магарета ‹кош› слама не мога да разделя • на две (три) магарета плява не мога да разделя • на две магарета сено не мога да разделя • на две ясли си връзвам коня • направям се/ направя се на две и половина • не давам две пари • не зная колко прави две и две (две по две) • не кърша думата на две • не мога да вържа две на едно • не мога да кажа две думи • не мога да кажа две приказки • не мога да разделя три кила трици на две магарици • не правя думата на две • не прекършвам/ прекърша думата ‹на две› • не скършвам/ скърша думата на две • не счупвам/ счупя думата на две • не троша думата на две • не чупя думата на две • няма две мнения • подписвам/ подпиша с две‹те› ръце • правя за две пари • правя за две стотинки • правя се на две и зола • правя се на две и половина • пречат ми и двете ръце • с две думи • с две леви ръце съм • с две‹те си› ръце се подписвам • сече ми секирата и от двете страни • смъквам/ смъкна от една овца ‹по› две кожи • смъквам/ смъкна по две кожи от гърба • смъквам/ смъкна по две кожи от гърбината • строявам/ строя в две редици • суча от две майки • съдирам/ съдера по две кожи от гърба • хитрата лисица влезе в стъпица с двете нозе • цепя влакното ‹на две› • цепя косъма ‹на две› • цепя стотинката ‹на две› • цицам от две майки • чул те Господ и с двете уши

движа се движа се по наклонена‹та› плоскост • движа се по талвега ‹на реката› • движа се по течението • движа се срещу течението

двор разграден двор

двулик двулика лопата

дебел дебела глава • дебела ми е главата • дебела ми е кесията • дебела ми е кожата • дебели ми са очите • имам дебела глава • имам дебела кожа • имам дебели очи • обръщам/ обърна дебелия ‹край› • с дебела кожа съм • с дебели очи съм

девет връзвам/ вържа в девет възела • докарвам/ докарам вода от девет воденици • докарвам/ докарам вода от девет дерета • докарвам/ докарам вода от деветдесет и девет реки • докарвам/ докарам вода от девет кладенци • донасям/ донеса вода от девет дерета • донасям/ донеса вода от деветдесет и девет реки • донасям/ донеса вода от девет кладенци • една пара два (девет) пъти връзвам • една‹та› пара в девет възела връзвам • зад девет морета • краставите магарета през девет баира се подушват (помирисват) • нося вода от девет дерета • нося вода от деветдесет и девет реки • нося вода от девет кладенци • потъвам/ потъна девет боя в земята • превеждам/ преведа през деветте кръга на ада • през девет баира • през девет води студени • през девет земи в десета • през девет ‹земи и› морета • през девет села в десето • през девет царства в десето • събирам/ събера вода от девет дерета • събирам/ събера вода от девет кладенци • събирам/ събера вода от девет чешми

деветдесет докарвам/ докарам вода от деветдесет и девет реки • донасям/ донеса вода от деветдесет и девет реки • нося вода от деветдесет и девет реки

девети девета дупка на кавала • девета дупка у дудука • девети у плуга • до девета рода • до девето коляно • до деветото небе • на деветото небе съм • роден съм на деветата дупка на кавала • чувствам се на деветото небе

деветини бабини деветини

действам действам на нервите

дело превръщам/ превърна в живо дело

деля деля (делим) легло • деля мегдан • деля от гола душа • деля от ‹голо› гърло • деля от залъка си • деля от устата си • деля постеля‹та› • деля стъгда

ден ако денят е къс, годината е дълга • броят ми се дните • бял ден • вземам/ взема дните • виждам/ видя дявол‹а› посред бял ден • виждам/ видя звезди посред бял ден • влека си дните • въпрос на деня • гръм посред бял ден • ден да мине, ‹друг да дойде› • ден до пладне • ден за ден • дните ми са преброени • дните ми са прочетени • зачерням/ зачерня дните • злобата на деня • и утре е ден • като бял ден • ‹на› три дена път с камили • направям/ направя черни дните • не виждам/ видя благ ден • не виждам/ видя бял ден • не съм порасъл за два дена • нямам ‹си› дни • оплаквам си дните ‹и годините› • остават ми броени дни • проклинам си дните • свършвам си/ свърша си дните • свършили ми са се дните • скъсали ми са се дните • скъсявам/ скъся дните • съкращавам/ съкратя дните • тровя дните • ще дойде голям ден ‹с› малка пита

дера дера кожата ‹от гърба› • дера коза (кози‹те›) • дера козел • дера котки (котка‹та›) • дера лисици • дера мачки • дера от една овца ‹по› две кожи • дера по две кожи от гърба • дера пръч‹а› • дера ‹си› гърло‹то› • дера ярета • дерем си очите • жив ще дера

дере докарвам/ докарам вода от девет дерета • донасям/ донеса вода от девет дерета • нося вода от девет дерета • събирам/ събера вода от девет дерета

дередже на едно дередже съм

десен с лявата ‹си ръка› да се кръстя (прекръстя), с дясната ли

десет ще те науча колко е на десетте половината • ще ти дам да разбереш колко е на десет половината • ще ти кажа колко е на десет половината

десети в трета (пета, седма, десета) глуха съм • десета дупка на кавала • държа в трета (пета, седма, десета) глуха • минавам/ мина в трета (пета, седма) глуха • на десетото небе съм • през девет земи в десета • през девет села в десето • през девет царства в десето • преминавам/ премина в трета (пета, седма, десета) глуха • чувствам се на десетото небе

десница вдигам/ вдигна десницата си • стисвам/ стисна десницата

десятка удрям/ ударя десятката • уцелвам/ уцеля ‹право в› десятката

дете галено дете на съдбата • дете в майка заплака • дете в майка пропищя • дете в майка проплака • дете в майчин корем писна • не (недей) учи баща си как се правят деца • не учи дядя си попа как се деца кръщават • не учи старец да прави деца • от стара майка дете съм • от стар баща дете съм • още детето не се е родило, Иванчо го кръстили • разплаквам/

разплача дете в майка • разплаквам/ разплача дете в майчина утроба
детенце мамино детенце
джакпот удрям/ ударя джакпота
джам глътвам/ глътна джама • захапвам/ захапя джама • през джам сирене ближа (лижа)
джамия ‹ако ще› свиня (свинка) в джамия да влезе • кога‹то› влезе свинка в джамия
джаста джаста-праста
джезве едно джезве кокали съм
джендем в (на) джендема • върви в джендема • иди в джендема • от джендема • пращам/ пратя в джендема • хващам/ хвана джендема
джигер изгаря / изгори ми джигера • ям си джигера
джинбиз с джинбиз да търсиш месо не мож‹еш› хвана
джоб бръквам/ бръкна в джоба си *и* бръквам се/ бръкна се в джоба • бъркам (бръквам/ бръкна) в джоба • влизам/ вляза в джоба • влизам/ вляза на попа в джоба • джобът ми е пълен • джобът ми не тежи • дълбок ми е джобът • държа в джоба си • какво ми влиза в джоба • много ми влиза в джоба • напълвам/ напълня джоба (джобовете) • напълвам/ напълня джоба на попа • напълвам си/ напълня си джоба (джобовете) ‹с пари› • не ми влиза в джоба • отивам/ отида в джоба • празен ми е джобът • пълня джоба (джобовете) • пълня си джоба (джобовете) ‹с пари› • слагам/ сложа в джоба си *и* слагам/ сложа в малкия си джоб • с празни джобове съм • стоя с ръце в джобовете • топли ми са джобовете • турям/ туря (турвам/ турна в джоба си *и* турям/ туря (турвам/ турна) в малкия си джоб • удрям/ ударя по (в) джоба
джобче слагам/ сложа в малкото си джобче
джувап ‹и на дявола джувап давам • ‹и› на пашата джувап давам • ‹и› на царя джувап давам
джука намазвам/ намажа с мед джуките • прехапвам си/ прехапя си долната джука
джумерка ставам/ стана на джумерка
Диарбекир в Диарбекир • от Диарбекир
див див петел
дивото изпускам/ изпусна питомното, ‹за› да гоня дивото • оставям/ оставя питомното, ‹за› да гоня дивото • оставям/ оставя питомното, ‹за› да търся дивото
дизгини държа дизгините • стягам/ стегна дизгините
дикиш улавям/ уловя дикиш • хващам/ хвана дикиш
дим дим да ме няма • та дим се вдига
динен подлагам/ подложа динена кора • подхлъзвам/ подхлъзна на динена кора • слагам/ сложа динена кора • турям/ туря (турвам/ турна) динена кора • удрям/ ударя динена кора • хлъзвам/ хлъзна на (по) динена кора • хързулвам/ хързулна една динена кора
диня знае ‹ти› свиня що е диня
дипломатически скъсвам/ скъсам дипломатическите ‹си› отношения
диригент шеф диригент съм
дирник кога‹то› си видя задника (дирника, д-то) ‹без огледало› • станал съм с дирника си нагоре • станал съм с дирника си напред • сядам си/ седна си на дирника
диря влизам/ вляза в дирите (дирята)

• да ти видя дирята • падам/ падна в дирята (дирите) • попадам/ попадна в (по) дирята (дирите) • улавям/ уловя дирята (дирите) • хващам/ хвана дирята (дирите)

диря диря си белята ‹със свещ› • диря си боя • диря сметка • каквото съм дирил, намерил съм си го

дисаги като агне в дисаги съм • като просяк с празни дисаги • наредил съм се като агне в дисаги

дистанция държа на дистанция • държа се на дистанция

дитирамб пея дитирамби

дишам дишам във врата

длан държа на дланта си • като дланта на ръката си • кога‹то› ми поникнат на дланта (дланите) косми • плюя си на дланите • потривам/ потрия длани • трия длани • търся у кьосето брада и по дланта косми

длъжен длъжен съм на Михаля • не оставам/ остана длъжен

длъжък длъжки ми са ръцете

днес от днес за утре

добивам/ добия добивам/ добия крила • добивам/ добия плът и кръв

добре добре, зле • не съм добре с главата

добрина добрината ми е на (до) коляното • добрината ми стои на (до) коляното

добро виждам/ видя добро • не вземам от добро • не разбирам от добро

добрутро от голямото добрутро

добър добра ми е ръката • добър ти път • извеждам/ изведа на добър край • изкарвам/ изкарам на добър край • и таз‹и› (тая) добра • на добър ти час • не гледам с добро око • не ми е добра работата

доведа какъв (кой) вятър те доведе • какъв (кой) дявол те доведе

довеждам/ доведа довеждам/ доведа до пропастта • довеждам/ доведа до просяшка тояга

довея какъв (кой) вятър те довя

довлека какъв (кой) дявол те довлече • кой враг те довлече

догодина догодина по (в) тикви • догодина по това време

дода до ще Великден • до ще лула за огнец, турна ще й пепелец • до ще тиква за вода

додка хващат ме/ хванат ме додките

доизкъпване пращам/ пратя на кино в банята от шест до четири ‹с билет за доизкъпване›

дойда бъкел отишъл, кратуна дошъл • ден да мине, ‹друг да дойде› • дойда до просяшка тояга • дойда дохак (дохаки) • дойда като гръм от ясно небе • дойда на ‹бял› свят • дойда на себе си • дойда на тоя свят • дойда отхак (отхаки) • дойде ми акълът ‹в главата› • дойде ми акълът на място‹то си› • дойде ми беля до (на) главата • дойде ми в главата • дойде ми до (на) главата • дойде ми времето • дойде ми до гуша • дойде ми до зъби • дойде ми до козирката • дойде ми до тук‹а› • дойде ми до ушите (ухото) • дойде ми на акъла • дойде ми на езика • дойде ми на тепсия • дойде ми на ум‹а› • дойде ми на (до) устата • дойде ми пипето ‹в главата› • дойде ми сърце на място • дойде ми сърцето в петите • дойде ми умът ‹в главата› • дойде ми умът в куфалницата • дойде ми часът • дойде (дошъл е) ножът до кокала • дошла краста при шуга • душата ми е дошла в (до) зъбите • иди-дойди • и на нашата улица

ще дойде Великден • и на нашата улица ще дойде празник • каквото ми дойде в главата • каквото ми дойде на акъла • каквото ми дойде на езика • каквото ми дойде на ума • каквото ми дойде на (до) уста‹та› • както дойде • както ми дойде • кога‹то› дойде конски Великден • кога‹то› дойде куковден • кога‹то› дойде четвъртък подир петък • мокър дошъл, кален си отишъл • на един кантар ще дойдем • ще дойде баба за огънче • ще дойде Видовден • ще дойде голям ден ‹с› малка пита • ще дойде моя Коледа • ще дойде и на наше село сбора • ще дойде маца за риба • ще дойде мачка за погачка • ще дойде нашето царство • ще дойде Пена за огън, тури щем и въгленче • ще дойде слънцето и пред нашата врата

дойда си кога си дойдат евреите от хаджилък • торба отишъл, торба си дошъл

докарам какъв (кой) дявол те докара

докарвам/ докарам докарвам/ докарам акъла в главата • докарвам/ докарам беля ‹на главата› • докарвам/ докарам вода от девет воденици • докарвам/ докарам вода от девет дерета • докарвам/ докарам вода от деветдесет и девет реки • докарвам/ докарам вода от девет кладенци • докарвам/ докарам вълка в кошарата • докарвам/ докарам до пропастта • докарвам/ докарам до просяшка тояга • докарвам/ докарам до торбата • докарвам/ докарам дявола в къщата си • докарвам си/ докарам си беля на главата • докарвам си/ докарам си на ум • докарвам/ докарам ума ‹в главата›

докачам/ докача с пръст не докачам/ докача

докосвам/ докосна с пръст не докосвам/ докосна

дол в един дол ходим да берем дренки • в един дол ходим за раци • от един дол дренки сме

долен блъсна ме горният, та видях долния • по долни гащи • прехапвам си/ прехапя си долната джука • удари ме горният ‹праг›, та видях долния • хванал съм долния път • чукна ме горният ‹праг›, та видях долния • чукна ме горният праг, та погледнах долния

доливам/ долея доливам/ долея масло в огъня

долу горе-долу • измервам/ измеря от долу до горе • не падам/ падна долу • премервем/ премеря от долу до горе

домашен домашно пиле

домъкна какъв (кой) дявол те домъкна

донасям/ донеса донасям/ донеса беля ‹на главата› • донасям/ донеса вода от девет дерета • донасям/ донеса вода от деветдесет и девет реки • донасям/ донеса вода от девет кладенци

допра допря (допрял е) ножът до кокала

достигам не ми достига едната дъска • не ми достига едната събота • нещо не ми достига

достигам/ достигна достигам/ достига до просяшка тояга • достига ми/ достигне ми до ушите (ухото)

достлук достлукът ми е на (до) коляно‹то›

достоен не съм достоен да вържа връзките на обувките • не съм достоен да обърна чехъла • не съм достоен да развържа връзките на обувките • не съм достоен да развър-

жа вървите • не съм достоен да развържа сандалите

досягам куфалницата ми не досяга

дотук‹а› дойде ми дотук‹а› • идва ми дотук‹а›

дохак‹и› дойда дохак (дохаки) • идвам дохак (дохаки) • излизам/ изляза дохак (дохаки)

доя доя от две крави

драг на драго сърце

дразня дразни ме Панчо

драсвам/ драсна драсвам/ драсна кибрита

дреб та дреб се вдига

дремя дреме ми на жилетката • дреме ми на пуловера • дреме ми на черупката • дреме ми на шапката • дремя като кон на празни ясли (празна ясла) • малко ми дреме • много ми дреме

дреха вземам/ взема и дрехата от гърба • давам си/ дам си и дрехата от гърба • залепвам се/ залепя се като репей ‹о дреха› • изтупвам/ изтупам праха от дрехите

дрипа вдигам си/ вдигна си дрипите • вземам си/ взема си дрипите • задигам си/ задигна си дрипите • захвърлям/ захвърля като ‹износена› дрипа • налягам си/ налегна си дрипите • натискам си дрипите • обирам си/ обера си дрипите • прибирам си/ прибера си дрипите • свивам си/ свия си дрипите • събирам си/ събера си дрипите

дрипел налягам си/ налегна си дрипелите

дроб възвира ми/ възври ми дробът • направям/ направя на дроб сарма • парва ме/ парне ме по дроба • правя на дроб сарма

дробя дробил съм *някаква* попара, ще я сърбам • дробя *някаква* попара • каквото съм дробил, ‹това› ще сърбам • както съм дробил, така ще сърбам • сирене няма, попара дроби • сърбам, каквото съм дробил • сърбам, каквото съм дробил на замано • сърбам попарата, която съм дробил

друг вземи единия, та удари другия • гледам с други очи (с по-друго око) • ден да мине, ‹друг да дойде› • другата страна на медала • друг вятър вее • друг вятър духа • друг вятър духва/ духне • един грабни, друг удари • единия за крака‹та›, та другия в глава‹та› • живея на друга планета • завява/ завее друг вятър • задухва/ задуха друг вятър • заминавам/ замина за другия свят • запявам/ запея друга песен • запявам/ запея на друг глас • изпращам/ изпратя на другия свят • имам друго око • минавам/ мина от едни ръце в други • мога да мисля колкото от едната дупка на носа си до другата • на другия край на света • нямам друг избор • обръщам/ обърна другия край • обръщам/ обърна други‹я› лист • обръщам/ обърна другото листо • отварям/ отворя другото листо • от другия край на света • пея друга песен • пея на друг глас • повява/ повее друг вятър • пращам/ пратя на другия свят • провождам/ проводя на другия свят • хвани единия за нозете, удари другия по главата • хвани единия, удари другия • хвани едного за краката, та удряй другиго по главата

другар другар съм на Михалко

друго друго двайсе‹т› • друго ми ‹е› на устата, друго на сърцето • едно

за глава, друго за нозе • едно за глава‹та›, друго за крака‹та› • едно за крака, друго за глава • едно ми ‹е› на езика, ‹а› друго ‹ми е› на сърцето • едно ми ‹е› на устата, а друго ‹ми е› на сърцето

друм проправям си/ проправя си друм • хващам/ хвана друма • широк ти друм

дръвник главата ми е като дръвник

дръжка присмяло се гърнето на тенджерата, че няма дръжка

дрън дрън-дрън • дрън, дрън, та пляс • дрън, дрън, та (че) прас • дрън, дрън, три и половина • дрън, дрън, ярина

дрънкам дрънкам като ‹воденичарско› кречетало • дрънкам като на воденица‹та› кречеталото • дрънкам като ‹празна› воденица • дрънкам като ‹празна› мелница • дрънкат ми зъбите

дрънча дрънча като ‹празна› воденица

дръпвам/ дръпна дръпвам/ дръпна въжето • дръпвам/ дръпна едно конско • дръпвам/ дръпна ‹за› ушите (ухото) • дръпвам/ дръпна за яката • дръпвам/ дръпна калая *и* дръпвам/ дръпна един калай • дръпвам си/ дръпна си въжето • дръпвам си/ дръпна си пътя • дръпвам/ дръпна сто оки бой • дръпвам/ дръпна юздите (юздата)

дръпвам се/ дръпна се дръпва ми се/ дръпне ми се водата

дръпнат дръпнат съм в акъла

дръста ще ям дръста‹та›

дрянка в един дол ходим да берем дренки • в една гора берем дренки • кога‹то› върба‹та› роди дренки • от един дол дренки сме

дрянов начесвам/ начеша гърба *на някого* ‹с дрянова пръчка›

дряновица лягам/ легна под дряновицата • ще играе дряновицата

д-то кога‹то› си видя задника (дирника, д-то) ‹без огледало› • сядам си/ седна си на д-то

дувар глава имам за дувар • и дуварът има уши • подпирам дувара

дудук девета дупка у дудука

дузпа бия дузпата • удрям/ ударя дузпа‹та›

дукато пребито дукато не струвам

дума вадя думи • вадя думите с кука от устата • вадя думите с ченгел (ченгели) ‹от устата› • вземам/ взема думата от (из) устата • газя си думата • грабвам/ грабна думата от устата • губя си думите • губя ума и дума • гълтам ‹си›(глътвам ‹си›/ глътна ‹си›) думите • две думи ‹накръст› не мога да вържа • две думи накръст не мога да кажа • дума да не става • дума да няма • дума (думица) не обелвам/ обеля • дума (думица) не продумвам/ продумам • дума по дума • думите ми с ченгел да вадиш • държа се на честна дума • държа си думите под езика • държа сметка на (за) думите си • дърпам с кука всяка дума • загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • издърпвам/ издърпам с кука всяка дума • излиза ми/ излезе ми ‹лоша› дума • изпускам/ изпусна дума • изтървавам/ изтърва дума (думица) • изхабявам си/ изхабя си думата (думите) • имам думата • имам последен думата • имам последната дума • казана дума не се връща назад • казана дума не се прибира назад • казана дума, хвърлен камък • казвам/ кажа две думи •

казвам/ кажа няколко (две) сладки думи • крепя се на честна дума • меря думите си на грам • меря си думите *и* меря всяка ‹своя› дума • минава ми/мине ми думата • много думи на воденицата ‹биват› • моя е последната дума • на думи • направям/ направя дума • не вземам от дума • не давам/ дам и дума да се издума • не давам/ дам и дума да се изрече • не давам/ дам и дума да се каже • не давам/дам и дума да става/ стане • не искам дума назаем • не кърша думата на две • не ми излиза/ излезе и дума из (от) устата • не ми минава/ мине думата • не ми се слуша думата • не ми се чува/ чуе думата • не ми тежи думата • не мога да кажа две думи • не намирам/ намеря думи • не правя думата на две • не прекършвам/ прекърша думата ‹на две› • не премервам думите си • не претеглям думите си • не разбирам от дума • не скършвам/ скърша думата на две • не счупвам/ счупя думата на две • не троша думата на две • не търся дума назаем • не удържам/ удържа на думата си • не чупя думата на две • не ще ‹и (ни)› дума • ни‹то› дума • нямам думи • отварям/ отворя дума • открадвам/ открадна думата от устата • отнемам/ отнема думата • отрязвам/ отрежа с нож думата • погазвам/ погазя думата си • поглъщам си/ погълна си думите • потъпквам/ потъпча думата си • правя дума *и* правя го дума • преглъщам си/ преглътна си думите • премервам си/ премеря си думите *и* премервам/ премеря всяка своя дума • претеглям си/ претегля си думите *и* претеглям/ претегля всяка своя дума • прехапвам си/ прехапя си думите (думата) • с две думи • с една дума • слуша ми се думата • твоите думи в божиите уши • тегля думите си на кантар • тегля думите с ченгел (ченгели) ‹от устата› • тежи ми думата *и* моята дума тежи • улавям се/ уловя се за думата • хабя си думите • хващам се/ хвана се за думата • хвърлям си/ хвърля си думите на вятъра • цедя думите си • чува ми се/ чуе ми се думата

думам стой, не думай • тебе думам, дъще, сещай се снахо • тебе думам, дъще, усещай се, снахо • тебе думам, свахо, усещай се, зетьо • тебе думам, свекърво, усещай се, снахо

думица дума (думица) не обелвам/ обеля • дума (думица) не продумвам/ продумам • изтървавам/ изтърва дума (думица)

дупе като дупе и гащи • стиснал съм се като кокоше дупе

дупка вкарвам/ вкарам в миша дупка • въвирам/ въвра в миша дупка • девета дупка на кавала • девета дупка у дудука • десета дупка на кавала • до дупка • завирам/ завра в миша дупка • завирам се/ завра се в миша дупка • запушвам/ запуша *някоя* дупка • затулвам/ затуля *някоя* дупка • зная и на дявола (дяволите) дупките • изпокривам се/ изпокрия се в миша дупка • мога да мисля колкото от едната дупка на носа си до другата • навирам/ навра в миша дупка • навирам се/ навра се в миша дупка • наливам се като дупка • намъквам се/ намъкна се в миша дупка • направих дупка в морето • направих дупка във водата • напълвам/ напълня дупката • напъхвам/ напъхам в

миша дупка • натиквам/ натикам в дупката • натиквам/ натикам в миша дупка • натиквам се/ натикам се в миша дупка • натъпквам/ натъпча в миша дупка • последна дупка на кавала • пробих дупка в морето • роден на деветата дупка на кавала • седма дупка на кавала • турям/ туря (турвам/ турна) в дупката

дух изпускам/ изпусна дух • предавам/ предам Богу дух • разбунвам/ разбуня духовете

духам гоня този (тоя), дето (що) духа • друг вятър духа • за вятъра, дето духа • за този (тоя), дето (що) духа • накъде духа вятърът • накъдето духа вятърът • обръщам се/ обърна се накъдето духа вятърът • отивам/ отида за този, дето духа • ‹според› както духа вятърът

духвам/ духна друг вятър духва/ духне • духва ми/ духне ми Господ свещицата • духвам/ духна под опашката • духвам си/ духна си на краката

духна вятър да духне, ще го отвее • да го духнеш, ще падне

духом беден духом • нищ духом • отпадам/ отпадна духом • падам/ падна духом

душ обливам/ облея ‹като› със студен душ • поливам/ полея ‹като› със студен душ

душа без душа • бера душа • боли ме душата • боря се с душа • бъркам с мръсни (нечисти) пръсти в душата • бъркам с мръсни (нечисти) ръце в душата • вадя душата (душичката, душицата) • вземам/ взема душата • вземам си/ взема си грях на душата • вземам си/ взема си душата като през иглени уши • влече ме душата • влизам/ вляза в душата • галя душата • гледам си душата • да го стиснеш за носа, ще му изскочи душата • деля от гола душа • до дън душа • до дъното на душата ‹си› • душа давам • душа да ми знае • душа за две пари нямам • душа (душица, душичка) не ми остава/ остане • душа под наем нося • душа под нокът нося • душата ми е в (зад, на) зъбите • душата ми е дошла в (до) зъбите • душата ми е под носа • душата ми мирише на плесен • душата ми седи в зъбите • душата ми се е закрепила под ноктите • душата ми се е запряла в зъбите • душата ми се е събрала в зъбите • душата ми се е събрала в нокът • душа човек • държа душата си зад зъбите • едва душа нося • едва си крепя душата • за един юмрук душа нося • златна душа • и аз душа нося • изваждам/ извадя душата (душичката, душицата) • изгарям/ изгоря душата (душицата) • изгаря/ изгори ми душата (душицата, душичката) • изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата) • изкривявам си/ изкривя си душата • изливам си/ излея си душата • излиза ми/ излезе ми душата (душицата) • изпускам/ изпусна душата си • изскача ми/ изскочи ми душата • изтръгвам/ изтръгна душата (душицата, душичката) • изяждам/ изям душата (душицата) • имам на душата си • камък ми лежи на душата • камък ми тегне на душата • камък ми тежи на душата • колкото ‹ти› душа иска • колкото ‹ти› душа сака • кривя си душата • късам душата • късам от гола душа • лежи ми на душата • мед ми капе в (на) душата • мехлем ми капе на душата • мирише ми душата на мляко

• набира ми се/ набере ми се душата • навличам си/ навлека си грях на душата • напълвам/ напълня душата • напълва ми се/ напълни ми се душата • нося гола душа • нося душата си в (между) зъбите • нямам вече душа • оживява/ оживя ми на душата • олеква ми/ олекне ми на душата • опача си душата • оставам/ остана без душа • отварям/ отворя душата си • от все сърце ‹и душа› • отделям/ отделя от гола душа • от душа се отделям/ отделя • от дън душа *и* от дъното на душата си • откривам/ открия душата си • от него душа излиза, пари не излизат • отпускам/ отпусна душата си • отпуска ми се/ отпусне ми се душата • отравям/ отровя душата (душицата) • от сърце ‹и душа› • от ‹цяла› душа и сърце *и* от цялата си душа • поемам си/ поема си душа‹та› • предавам/ предам душа • прибирам си/ прибера си душата • пущам/ пусна душа • разкъсвам/ разкъсам душата • разтварям/ разтворя душата си • ровя с мръсни (нечисти) пръсти в душата • ровя с мръсни (нечисти) ръце в душата • свива ми се/ свие ми се душата (душицата) • свива ми се/ свие ми се душата на кюлче • с ‹душа и› сърце • с душа се прощавам/ простя • с (от) душа се разделям/ разделя • скъсва ми се/ скъса ми се душата • слагам/ сложа душа на мъка • слагам си/ сложа си грях на душата • с открита душа • стискам душа‹та си› в (зад) зъбите • стоплям/ стопля душата • стопля ми се/ стопли ми се душата • стяга ми се/ стегне ми се душата (душицата) • с цялото си сърце ‹и душа› *и* от цяло сърце • с широка душа • събирам душа • събирам си/ събера си душата • със свита душа • тегля си душата като през иглени уши • тегне ми на душата • тежи ми на душата • тровя душата • турям/ туря душа на мъка • услаждам/ усладя душата • чопля с мръсни (нечисти) пръсти в душата • чопля с мръсни (нечисти) ръце в душата • яде ми душата • яка ми душа (душица, душичка) • ям душата

душица божа душица • вадя душата (душицата, душичката) • душа (душица, душичка) не ми остава/ остане • изваждам/ извадя душата (душицата, душичката) • изгарям/ изгоря душата (душицата) • изгаря/ изгори ми душата (душицата, душичката) • изкарвам/ изкарам душата (душицата, душичката) • изтръгвам/ изтръгна душата (душицата, душичката) • изяждам/ изям душата (душицата) • пека душицата • свива ми се/ свие ми се душата (душицата) • яка ми душа (душица, душичка)

душичка вадя душата (душицата, душичката) • душа (душица, душичка) не ми остава/ остане • изваждам/ извадя душата (душицата, душичката) • изгаря/ изгори ми душата (душицата, душичката) • изкарвам/ изкарам душата (душицата, душичката) • изтръгвам/ изтръгна душата (душицата, душичката) • яка ми душа (душица, душичка)

дъвча какви ще ги дъвча

дъжд от дъжд на вятър • подир (по) дъжд качул • след (подир) дъжд качулка

дъждец ти го плюеш, то вика: дъждец роси

дъждовник като дъждовник

дълбок дълбока ми е кесията • дълбок ми е джобът

дългата поемам/ поема дългата • хващам/ хвана дългата

дължа дължа на Михаля • дължа на Михаля за дъски пари

дълъг ако денят е къс, годината е дълга • дълъг ми е езикът • имам дълга ръка • имам дълги пръсти • имам дълъг език • направям/ направя дълга физиономия • правя дълга физиономия

дън до дън душа • от дън душа *и* от дъното на душата си

дъно белея се като на тенджера дъното • бял като на тенджера дъното • бял като на тигана дъното • до дъно • до дъното на душата ‹си› • до дъното на сърцето ‹си› • като без дъно • като на тигана дъното • на дъното врял и кипял съм • наливам вода в кофа без дъно • наливам вода в съд без дъно • от дън душа *и* от дъното на душата си • пълня каца без дъно • светя като на тиган дъното • сея на дъното ‹му› просо • сея на дъното ‹му› ряпа

дървен дървена глава • дървен философ • играе ‹по гърба ми› дървен господ • обличам/ облека дървеното пардесю (дървената пижама, дървените дрехи) • ще играе дървен господ • ще играе по гърба ми дървен господ • ям дървен господ

дърво върти ме като червей в дърво • де дялат (секат) дърветата, де падат трескитс • изправям/ изправя кривите дърва • криви дърва • криво дърво • мятам/ метна едно дърво • недодялано дърво • не ми увира/ уври главата с кола дърва • не ми увира/ уври главата с три товара дърва • неодялано дърво • оправям/ оправя кривите дърва • под дърво и камък • под дърво и листо • подклаждам/ подклада ‹дърва под› огъня • подсмяла се кука на криво дърво • присмяла се кука на криво дърво • прося си дървото • сека дървото под себе си • стоварвам/ стоваря кривите дърва (дървета) върху гърба • удрям/ ударя дървото • ‹ходя да› нося дърва в гората • ще ям дърво‹то› • ям дърво‹то›

държа дръж си пътя • държа в глуха линия • държа в джоба си • държа в лапите си • държа в ноктите си • държа в пръстите си • държа в ръцете (ръката) си • държа в ръчичките си • държа в сянка • държа в трета (пета, седма, десета) глуха • държа в шепа‹та си› • държа главата си високо • държа горещо желязо с чужди ръце • държа дизгините • държа душата си зад зъбите • държа здраво (здравата) • държа змия в пазвата си • държа знамето • държа изкъсо • държа исо • държа и хляба, и ножа ‹в ръцете си› • държа карез • държа конско ‹евангелие› • държа кормилото • държа на дистанция • държа на дланта си • държа на къса ремичка • държа на къса юзда • държа на ‹почетно› разстояние • държа на ръце • държа отговорен • държа очите си отворени • държа поводите • държа под (изпод, на) око (очи) • държа под ръка • държа си думите под езика • държа си езика ‹зад зъбите› • държа ‹си› на своето • държа си устата • държа слово • държа сметка • държа сметка на (за) думите си • държа страната • държа тамяна под носа си • държат ме свети крепки

• държа фронта • държа хатър • държа юздите (юздата) • държа яко (яката) • държи ми влага • държи ми вратът • държи ми кръстът • държи ми топло • едва ми кожата костите държи • и боб, и уста си не държа • колкото ми глас държи • колкото ми крака‹та› държат • колкото ми нозете държат • колкото ми сила държи • направям се/ направя се на дръж ми шапката • не ме държат краката • не ме държат нозете • не ми държат кокалите • не ми държи гърбината • правя се на дръж ми шапката • простирам си краката, колкото ми чергата държи • сякаш че са го държали на верига • сякаш че са го държали на въже • що глас ми държи

държан като че на верига държан • като че на въже държан • чегато държан в тъмница

държа се държа се като слепец (слепия) о (за) тояга‹та› • държа се нависоко • държа се на голямо • държа се на дистанция • държа се на ниво • държа се на положение • държа се на ‹почетно› разстояние • държа се на свети крепки • държа се настрана (настрани, по-далеч) • държа се на цена • държа се на честна дума • държа се тежко • едва се държа на краката си • едва се държа на нозете си • не мога да се държа на крака‹та си› • не мога да се държа на нозе‹те си›

дърми вдигам си/ вдигна си дърмите • вземам си/ взема си дърмите • задигам си/ задигна си дърмите • обирам си/ обера си дърмите • прибирам си/ прибера си дърмите • събирам си/ събера си дърмите • хващам си/ хвана си дърмите

дърмон направям/ направя на дърмон

дърпам боб дърпам • дърпам въглена към своето яйце • дърпам въглена към своята пита • дърпа ме късият • дърпам огъня към своята пита • дърпам с кука всяка дума • дърпам ушите (ухото) • дърпам ‹чергата› към себе си • дърпам черен боб • дърпам юздите (юздата) • Късьо ме дърпа

дърпам се дърпам се като магаре на мост

дърт като дърт циганин

дъска доде ми хлопне дъската • дължа на Михаля за дъски пари • дъската ми не е в ред • ексик ми е едната дъска в главата • имам да плащам на Михаля за дъски пари • имам откована дъска • липсва ми едната дъска • мърда ми дъската • не ми достига едната дъска • не ми стига едната дъска • нямам ни една дъска в главата си • поставям/ поставя на една дъска • разхлопала ми се е дъската • слагам/ сложа на една дъска • турям/ туря на една дъска • хлопа ми дъската *и* хлопа ми едната ‹дъска› • хлопва ми/ хлопне ми дъската ‹над главата› • цепя ‹си› дъски ‹за ковчег›

дъх вземам си/ взема си дъх‹а› • до последен ‹последния си› дъх • до сетен дъх • дъхът ми замира/ замре • на един дъх • поемам си/ поема си дъх‹а›

дъщеря тебе думам, дъще, сещай се, снахо • тебе думам, дъще, усещай се, снахо

дюшек израснал на дюшек

дявол блазни ме дяволът • бягам като дявол‹а› от кръст • бягам като дявол‹а› от тамян • вземат ме дяволите • виждам/ видя дявола на месечина

• виждам/ видя дявол‹а› по пладне • виждам/ видя дявол‹а› посред бял ден • вкарвам/ вкарам дявола в къщата си • върви по дяволите • въртя се като дявол на шиш • докарвам/ докарам дявола в къщата си • дявол да го вземе *и* дявол го взел • дявол да те вземе • дявол из вировете съм • дявол и половина съм • дяволите мътят в мене • дяволът ме изду • дяволът ме наду • дяволът ме надъха • дяволът ме подстори • ‹един› дявол знае • жив дявол съм • за какъв (кой) дявол • запращам/ запратя по дяволите • зная и дяволът къде се коти • зная и на дявола (дяволите) дупките • иди по дяволите • и дявола бих подклал на леда • и дявола надхитрям • и дявола подковавам ‹на леда› • и дявола премятам • и дявола продавам • и дяволът има уши • изпращам/ изпратя по дяволите • ‹и› на дявола джувап давам • ‹и› с дявола ортак ставам/ стана • какъв (кой) дявол те доведе • какъв (кой) дявол те довлече • какъв (кой) дявол те докара • какъв (кой) дявол те домъкна • като дявол • кръстен дявол съм • на дявола тамян не давам • на дявола цървули обувам • оставям/ оставя по дяволите • отивам/ отида по дяволите • перват ме/ пернат ме дяволите • по дяволите • по-черен от дявола е • пращам/ пратя по дяволите • пречупвам/ пречупя на дявола опашката • прихващат ме/ прихванат ме дяволите • пускам/ пусна дявола в къщата си • строшавам/ строша на дявола крака • строшавам/ строша на дявола ногата • строшавам/ строша на дявола рогата • счупвам/ счупя на дявола крака • счупвам/ счупя на дявола опашката • счупвам/ счупя на дявола рогата • улавям/ уловя дявола за рогата • хванал съм дявола за опашката • хващам/ хвана дявола за рогата • хващам/ хвана златния дявол за опашката • хващат ме/ хванат ме дяволите • хвръквам/ хвръкна по дяволите • ходя да си паса дяволите

дяволски дяволска унука съм • дяволско семе • дяволско шило съм

дяволче нося дяволчета в пазвата си

дядо еня баба за дяда Еня • не учи дяда си попа как се деца кръщават • останал от времето на дяда Ноя • от дядо Адам • от ‹дядо› Адам и Ева • родил съм се кога вечерял дядо Господ • така знае дядо да бае

дядов в ‹дядово› адамово одеяние • останал от дядово Адамово време • от ‹дядово› Адамово време

дякон казвам на дякона, а той на клисаря

дялам де дялат (секат) дърветата, де падат трескитe

дялан дялан камък съм

дялане трески за дялане

Е

Ева от ‹дядо› Адам и Ева

евала правя евала • чиня евала

евангелие държа конско ‹евангелие› • прочитам/ прочета конско ‹евангелие› • чета конско ‹евангелие›

евреин бягам като евреин от кръст • кога се върнат евреите от Божи гроб • кога си дойдат евреите от хаджилък

едва едва връзвам двата края • едва душа нося • едва ми кожата костите държи • едва мога да си кажа името • едва свързвам двата края • едва се държа на краката си • едва се държа на нозете си • едва се крепя на краката си • едва се крепя на нозете си • едва се побирам/ побера в кожата си • едва си крепя душата

един броим се ‹на пръстите ›на едната ръка • в един дол ходим да берем дренки • в един дол ходим за раци • в една гора берем дренки • в (с) ‹една› капка вода бих удавил • в (с) ‹една› лъжица вода бих удавил • вземи единия, та удари другия • завъртвам/ завъртна един • ‹все› една стока сме • въртя една и съща плоча • давам/ дам един зъб • давам/ дам ‹едно› рамо • дера от една овца ‹по› две кожи • дръпвам/ дръпна едно конско • ‹един› Бог знае • един вятър ни вее • един вятър ни носи • ‹един› Господ знае • един грабни, друг удари • ‹един› дявол знае • единия за крака‹та›, та другия в глава‹та› • единият ми винт е развинтен • единият ми крак е в герана • единият ми крак е в гроба • един път • една вода ни носи • ‹една› мръвка месо съм • една му глава, а сто му езика • една ни е ‹люлка› залюляла • една пара два (девет) пъти връзвам • една педя от земята • една‹та› пара в девет възела връзвам • едно време • едно джезве кокали съм • ексик ми е едната дъска в главата • ексик ми е едната събота • ексик ми е едната чивия • за един‹ия› хляб *и* за хляба • за един юмрук душа нося • за ‹една› кора (коричка) хляб • за една‹та› бройка • за едната хубост • за едно‹то› нищо • за едното чудо • залагам/ заложа на една ‹-единствена› карта • залепвам/ залепя един • зашивам/ зашия един • зашлевявам/ зашлевя един • и двете ноги в един папук обувам • изяждам/ изям калая *и* изяждам/ изям един калай • колкото за единия ми зъб • колкото за единия ми кътник • липсва ми едната дъска • липсва ми едната събота • липсва ми едната събота и двата петъка • липсва ми едната чивия • меря с един ‹и същ› аршин *и* меря със същия аршин • меря с един кантар • меря с една ‹и съща› мярка • минавам от едни ръце в други • мога да мисля колкото от едната дупка на носа си до другата • мърда ми дъската *и* мърда ми едната дъска • мърда ми едната чивия *и* чивията ми мърда • мятам/ метна бухалката *и* мятам/ метна една бухалка • мятам/ метна едно дърво • мятам/

метна кьотека *и* мятам/ метна един кьотек • на един дъх • на един кантар ще дойдем • на ‹един› косъм остана • на един куршум място • на един лакът място • на един огън се пека • на един огън се пържа • на един ръжен се пека • на един скок място • на един солук • на един тиган се пържа • на един хал съм • на ‹един› хвърлея камък • на един хвърлей място • на една крачка • на една ръка разстояние • на едно дередже съм • не бръсна за ‹една› пара • не зная да дам на едно магаре вода • не ме свърта на едно място • не ме сдържа на едно място • не ми достига едната дъска • не ми достига едната събота • не ми стига едната дъска • не мога да убия една муха • не се свъртам/ свъртя на едно място • не се сдържам/ сдържа на едно място • не съм израсъл за една нощ • нямам акъл за една пара • нямам ни една дъска в главата си • нямам ум за една пара • обърсвам/ обърша един • оставам/ остана само с една риза • отварям/ отворя едни (една) уста • от два стола, ‹та› ни на един • от един дол дренки сме • от един калъп сме • от един калъп съм • от един пазар грънци сме • от една кръвна група съм • от една мая съм • от една партия съм • от една река пием вода • от едно ‹и също› тесто съм направен • от едно тесто съм • от едно тесто съм замесен • пея в (на) един глас • пея ‹си› една ‹и съща› песен *и* пея ‹си› същата песен • подвеждам/ подведа под един знаменател • подлагам/ подложа ‹едно› рамо • поставям/ поставя в един кош • поставям/ поставя в един кюп • поставям/ поставя на една дъска • поставям/ поставя на една плоскост • поставям/ поставя под един знаменател • привеждам/ приведа към един знаменател • разчеквам/ разчекна ‹едни› уста • светвам/ светна един • свивам/ свия един • с един замах • с единия крак съм в гроба • с единия крак съм в трапа • с единия крак съм вънка • с единия крак съм стъпил в гроба • с един сефер • с един удар • с една дума • с една реч • с едната нога съм в гроба • с едната нога съм стъпил в гроба • с едно‹то› ухо • слагам/ сложа в един кош • слагам/ сложа в един кюп • слагам/ сложа ‹едно› рамо • слагам/ сложа на една дъска • слагам/ сложа на една карта • слагам/ сложа на една плоскост • слагам/ сложа под един знаменател • смъквам/ смъкна от една овца ‹по› две кожи • тегля един зъб • тегля едно конско • тегля калая *и* тегля един калай • тегля калема *и* тегля един калем • турям/ туря (турвам/ турна) в един кош • турям/ туря (турвам/ турна) в един кюп • турям/ туря на една дъска • турям/ туря на една плоскост • турям/ туря под един знаменател • удрям/ ударя ‹един› даяк • удрям/ ударя един зъб • удрям/ ударя ‹едно› рамо • удрям/ ударя по една лапа • удрям/ ударя по една ръка • хапя се два пъти на едно място • хвани единия за нозете, удари другия по главата • хвани единия, удари другия • хвърлям/ хвърля ‹един› даяк • хвърлям/ хвърля ‹един› поглед • хвърлям/ хвърля ‹‹по› едно› око • хлопа ми дъската *и* хлопа ми едната ‹дъска› • хлопа ми едната чивия • хързулвам/ хързулна една динена кора

единствен залагам/ заложа на една ‹-единствена› карта

една ‹все› една‹та› си зная • свирвам/ свирна една • стана ‹тя› една

едни забърквам/ забъркам ги едни

едно връзвам/ вържа двата края на едно • все едно ми е • две на едно не мога да събера • две на едно не мога да туря (турна) • две на (в) едно не свързвам/ свържа • едно време • едно джезве кокали съм • едно за глава, друго за нозе • едно за глава‹та›, друго за крака‹та› • едно за крака, друго за глава • едно към гьотуре • едно към едно • едно към кесим • едно ми ‹е› на езика, ‹а› друго ‹ми е› на сърцето • едно ми ‹е› на устата, ‹а› друго ‹ми е› на сърцето • едно нищо • едно ‹си› баба знае, едно ‹си› бае • едно сме на кантара • записвам си/ запиша си едно на ум • имам ‹си› едно на ум • не мога да вържа две на едно • правя от едно сто

едър едра риба

език виси ми на езика • връзвам/ вържа езика • връзвам/ вържа езика на фльонга • връзвам си/ вържа си езика • вълна ми поникна на езика • вързан ми е езикът • вързан съм в езика • върти ми се на езика • глътвам си/ глътна си езика • давам си/ дам си ‹и› слюнката под езика • дойде ми на езика • дълъг ми е езикът • държа си думите под езика • държа си езика ‹зад зъбите› • една му глава, а сто му езика • едно ми ‹е› на езика, ‹а› друго ‹ми е› на сърцето • езикът ми се връзва/ върже • езикът ми се завързва/ завърже • езикът ми се заплита/ заплете • езикът ми се плете • езикът ми се преплита/ преплете • езикът ми се развързва/ развърже • езикът ми се сплита/ сплете • езикът ми се схваща/ схване • езикът ми хвана мазоли • завързвам/ завържа езика • замръзва ми/ замръзне ми езикът • заплитам/ заплета език‹а си› • зли‹те› езици • зная мярка на езика си • зная си езика • идва ми (иде ми) на езика • изкривявам си/ изкривя си езика • изплезвам/ изплезя език • изпотявам се/ изпотя се под езика • имам дълъг език • имам змийски език • имам остър език • и слюнката под езика му • каквото ми дойде на езика • каквото ми идва на езика • каквото ми падне на езика • каквото ми попадне на езика • лоши‹те› езици • меля с езика си • мотае ми се на езика • мотая език • ‹на върха› на езика ми е • не зная мярка на езика си • не ми се запира езикът • не ми седи езикът зад зъбите • не ми спира езикът • не мога да си завъртя езика • остър ми е езикът • отвързвам си/ отвържа си езика • отлепвам/ отлепя език • отпускам си/ отпусна си езика • отрязвам си/ отрежа си езика • плета ‹си› език‹а› • плете ми се на езика • поглъщам си/ погълна си езика • попадам/ попадна на езика • потя се ‹и› под езика • преплитам/ преплета език‹а си› • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› език‹а› • прибирам си/ прибера си езика (езичето) • пускам/ пусна език от аршин повече • развързвам/ развържа език‹а си› • свивам си/ свия си езика • сдържам си/ сдържа си езика • с езика си звезди ловя • с езика си звезди свалям • с езика си звезди снемам • сплитам/ сплета език‹а си› • стои ми наврък езика • събирам си/ събера си езика

• сърби ме езикът • тежи ми на езика • търся вълна под езика на бълхата • търся косъм под езика на бълхата • чеша си езика

езиче имам змийско езиче • имам остро езиче • остро ми е езичето • прибирам си/ прибера си езика (езичето)

екип сдавам/ сдам екипа ‹по опис›

ексик ексик ми е едната дъска в главата • ексик ми е едната събота • ексик ми е едната чивия

ела иди-ела

емвам/ емна емвам/ емна на балон

емения лижа емениите • облизвам емениите

Еня еня баба за дядa Еня

еня еня баба за дяда Еня • малко ме е еня • много ме е еня • не ме е еня

ер от а до ер голям • свил съм се на ер голям

еш еша си нямам

Ж

жаба блювам гущери и жаби • в корема ми жаби куркат

жар бъркам в жарта с чужди ръце • изваждам/ извадя кестените от жарта

жарава изваждам/ извадя кестените от жаравата • пека се на жарава‹та›

жартиер опъвам/ опъна жартиера (жартиерите)

жаря аз паля, аз жаря

жегвам/ жегна жегва ме/ жегне ме в сърцето • жегва ме/ жегне ме под лъжичката

жегла пържа се на жегла • опъвам се/ опъна се като бивол на жегла • тегля се като вол на жегла

жегъл лягам си/ легна си на жегъла

жезъл като с вълшебен жезъл • като с магически жезъл

железница като бивол ‹в› железница • като крава в железница • като теле пред (в) железница

желязо държа горещо желязо с чужди ръце

женен кой те пита женен ли е владиката

жив жива вода • жив дявол съм • жив ‹или› мъртъв • живи мощи съм • жив ми кръст • жив-умрял • жив ще дера • жив ще закопая • жив ще заровя • жив ще изгоря • жив ще изям • жив ще одера • ни жив, ни мъртъв • ни жив, ни умрял • превръщам/ превърна в живо дело

живец живец и нокът

живея живей, коньо, за зелена трева • живея в облаците • живея на друга планета • живея на луната • живея на Марс • живея на тънката жичка • живот ‹си› живея • няма да живея с камъните • няма да живея с орлите • няма да живея със Стара планина

живо всичко живо • за живо и за умряло

живот ‹ако е› живот и здраве • вземам/ взема живота • влача си живота • влека си живота • гледам си живота (животеца) • давам си/ дам си живота • живот ‹си› живея • зачерням/ зачерня живота • направям/ направя черен живота • няма живот • отива ми/ отиде ми животът • отравям/ отровя живота • посягам/ посегна на живота си • правя си черен живота • правя черен живота • прекъсвам си/ прекъсна си нишката на живота • пресичам си/ пресека си нишката на живота • прощавам се/ простя се с живота • свързвам си/ свържа си живота • скъсвам си/ скъсам си нишката на живота • скъсявам/ скъся живота • слагам/ сложа край на живота • слагам/ сложа край на живота си • съкращавам/ съкратя живота • тровя живота • турям/ туря край на живота • турям/ туря край на живота си • удрям/ ударя го на живот

животец гледам си живота (животеца)

животно безгръбначно животно

жила кръвта (кръвчицата) ми замръзва/ замръзне ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми застива/ застине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми изстива/ изстине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смразява/ смрази ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смръзва/ смръзне ‹в жилите›

жилетка дреме ми на жилетката • пука ми ‹на› жилетката

жито давам/ дам жито за плява • житото ми е на носа • нося си житото (пшеницата, коливото) в устата • отделям/ отделя житото от къклицата

жичка живея на тънката жичка

жлъчка изливам си/ излея си жлъчката • пуква ми се/ пукне ми се жлъчката • спуква ми се/ спука ми се жлъчката

жупел бълвам огън ‹и жупел› • пращам огън и жупел • сипя огън и жупел

жълт кога се покачи свиня с жълти чехли на круша

жълто имам жълто на гагата • имам жълто под мустак • имам ‹още› жълто около (на, край, по) устата ‹си› • с жълто около (на) устата

жълтък яйце да вземеш от него, и то жълтък няма

жътва по просяна жътва

З

забележа намери бял камък да забележим

забивам/ забия забивам/ забия глава‹та си› • забивам/ забия глава‹та си› в земята • забивам/ забия кол • забивам/ забия корен‹и› • забивам/ забия мъглите • забивам/ забия нож в сърцето • забивам/ забия нос‹а си› • забивам/ забия очи‹те си› • забивам/ забия поглед • забивам/ забия по света • забивам си/ забия си автогол

забия не ще забия казък • не ще забия кол ‹на тази земя›

заболен като забодени с безопасна

забождам/ забода забождам/ забода глава • забождам/ забода нос • забождам/ забода очи • забождам/ забода поглед

заболява ме/ заболи ме заболява ме/ заболи ме сърцето

забравям/ забравя ‹и› името си забравям/ забравя

забръмчавам/ забръмча забръмчават ми/ забръмчат ми бръмбари в главата

забучвам/ забуча забучвам/ забуча глава • забучвам/ забуча нос • забучвам/ забуча поглед

забърквам/ забъркам забърквам/ забъркам акъла • забърквам/ забъркам ги едни • забърквам/ забъркам главата • забърквам/ забъркам *някаква* каша • забърквам/ забъркам конците • забърквам/ забъркам *някаква* попара • забърквам/ забъркам пусулата • забърквам/ забъркам сметките • забърквам/ забъркам *някакви* трици • забърквам/ забъркам ума

забърквам се/ забъркам се забърквам се/ забъркам се в *някаква* каша • забърквам се/ забъркам се като гъска в мъгла • забърквам се/ забъркам се като пате в кълчища • забърквам се/ забъркам се като патка (пате) в мъгла • забърквам се/ забъркам се като петел в кълчища • забърквам се/ забъркам се като пиле в кълчища

завеждам/ заведа завеждам/ заведа в гроба • завеждам/ заведа в пропастта

завеса вдигам/ вдигна завесата • повдигам/ повдигна завесата

завея какъв (кой) вятър те завя насам • какъв (кой) вятър те завя тук • накъдето завее вятърът • ‹според› както завее вятърът

завивам/ завия завивам/ завия на пръста си

завива ми се/ завие ми се завива ми се/ завие ми се главата • завива ми се/ завие ми се свят

завирам/ завра[1] завирам/ завра в кучи гъз • завирам/ завра в миша дупка • завирам/ завра в носа • завирам/ завра в орехова черупка • завирам/ завра глава • завирам/ завра под носа • завирам си/ завра си гагата • завирам си/ завра си главата в пясъка • завирам си/ завра си муцката • завирам си/ завра си муцуната • завирам си/ завра си носа • завирам си/ завра си пръста между вратата

завирам/ завра[2] завира ми/ заври ми келят

завирам се/ завра се завирам се/ завра се в миша дупка • завирам се/ завра се в ръцете • завирам се/ завра се в устата на вълка • завирам се/ завра се под носа

завия с трън да завиеш, няма какво да закачиш

завия се да (ще) ти се завие свят • завило ми се е над (на) главата

завладявам/ завладея завладявам/ завладея сърцето

завлека мътната да те завлече

завличам завличай си мъглите

завличам/ завлека завличам/ завлека в гроба

завоювам завоювам ‹си› позиция (позиции)

завържа цъфнах и завързах

завързвам/ завържа завързвам/ завържа възел • завързвам/ завържа двата края • завързвам/ завържа езика

завързвам се/ завържа се езикът ми се завързва/ завърже

завъртя не мога да си завъртя езика

завъртявам/ завъртя завъртявам/ завъртя акъла • завъртявам/ завъртя главата • завъртява ме/ завъртя ме въртележката • завъртява ме/ завъртя ме шайбата • завъртявам/ завъртя мозъка • завъртявам/ завъртя на пръста си • завъртявам/ завъртя ума

завъртявам се/ завъртя се завъртява ми се/ завърти ми се главата • завъртява ми се/ завърти ми се свят • завъртявам се/ завъртя се на сто и осемдесет градуса

завъртя се да (ще) ти се завърти свят • докато (доде, дорде) се завъртиш • завъртяло ми се е в главата • завъртяло ми се е над (на) главата • с трън да се завъртиш, няма какво да закачиш

завявам/ завея завява/ завее друг вятър

загивам червена аспра загива ли

заглавие не мога да си кажа ‹и› заглавието

заглаждам/ загладя заглаждам/ загладя козината • заглаждам/ загладя косъм‹а›

загрявам бавно загрявам • загрявам като албански реотан

загубвам/ загубя загубвам/ загубя главата си • загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • загубвам/ загубя позиция‹та си› (позиции‹те си›) • загубвам/ загубя почва ‹под краката си› • загубвам/ загубя пусулата • загубвам си/ загубя си акъла • загубвам си/ загубя си главата • загубвам си/ загубя си разума (разсъдъка) • загубвам си/ загубя си ума

заделям/ заделя заделям/ заделя настрана

заден влизам/ вляза през задната врата • влизам/ вляза през задния вход • измествам/ изместя на заден план • изтласквам/ изтласкам на заден план • минавам/ мина на заден план • минавам/ мина през задната врата • на заден план съм • оставам/ остана на заден план • оставям/ оставя на заден план • от задната врата • отстъпвам/ отстъпя на заден план • поставям/ поставя на заден план • през задната врата (вратичка) • през задния вход • стоя на заден план • сядам си/ седна си на задните части

задигам/ задигна задигам си/ задигна си дрипите • задигам си/ задигна си дърмите • задигам си/ задигна си

партакешите • задигам си/ задигна си парцалите • задигам си/ задигна си пъртушините • задигам си/ задигна си такъмите • задигам си/ задигна си чуковете

задник имам въгарец (въгарци) в задника си • и на задника си имам очи • клякам си/ клекна си на задника • кога‹то› си видя задника (дирника, д-то) ‹без огледало› • лижа задника • не ми е чист задникът • ръцете ми са бъркнати в задника • ръцете ми са на задника вързани • свил съм се като кокоши задник • седя си на задника • станал съм със задника си нагоре • стоя си на задника • сядам си/ седна си на задника • хапя си задника

задоен на трън задоен

задухам накъдето задуха вятърът • ‹според› както задуха вятърът

задухвам/ задухам задухва/ задуха друг вятър

задушница нарязвам се/ нарежа се като поп на задушница

задънен задънена улица • задънен сокак

задяна с трън да потъгриш, няма какво да заденеш

заек гърмян заек съм • заекът в гората, а той ръжен тъкми • и моето куче ще улови заек • и моята хрътка ще хване заек • мина ми заек път • направям се/ направя се на застрелян заек • не се знае от кой храст ще изскочи ‹големият› заек • не се знае от коя трънка ще изскочи ‹големият› заек • не се знае откъде ще изскочи ‹големият› заек • от заек сирене и от сврака масло • от тази (тая) трънка заек няма да излезе • от тази (тая) трънка заек няма да изскочи • от този храст заек няма да излезе • от този храст заек няма да изскочи • правя се на застрелян заек • с вързана хрътка заек не се лови • стрелян заек съм

заешки заешка тупурдия • имам заешко сърце • нося заешко сърце • със заешко сърце съм

заигравам/ заиграя кръвта ми заиграва/ заиграе

закача с трън да влачиш, няма какво да закачиш • с трън да завиеш, няма какво да закачиш • с трън да замахнеш, няма какво да закачиш • с трън да ловиш, нищо не можеш да закачиш • с трън да ‹се› завъртиш, няма какво да закачиш

закачвам (закачам)/ закача закачвам (закачам)/ закача на гвоздея (гвоздей) • закачвам (закачам)/ закача на клечка‹та› • закачвам (закачам)/ закача на кука‹та› • закачвам (закачам)/ закача на пирона • закачвам (закачам)/ закача на стената • закачвам си (закачам си)/ закача си обица на ухото • с пръст не закачам/ закача

закачен не ще (не яде) мачка риба, ‹че е високо закачена›

закачка имам ‹си› закачка

закваса от същата закваса съм замесен

заклан като заклан • като заклана крава • като заклана овца • като заклан турчин

заклопвам/ заклопя заклопвам/ заклопя очи

заключвам/ заключа заключвам/ заключа устата

закопавам/ закопая закопавам/ закопая вдън земя

закопая жив ще закопая

закрепя се душата ми се е закрепила под ноктите

закривам/ закрия закривам/ закрия очи • закривам си/ закрия си очите
закърпвам/ закърпя закърпвам/ закърпя възглавницата
закърпен закърпен с бели конци
закърпя имам игла да закърпя кожуха
закъсвам/ закъсам закъсвам/ закъсам като ‹крали› Марко на Косово ‹поле› • закъсвам/ закъсам я (го)
залагам/ заложа залагам/ заложа на една ‹-единствена› карта • залагам/ заложа последната си карта • залагам/ заложа последния си коз • залагам си/ заложа си главата • залагам си/ заложа си честта
залепвам/ залепя залепвам/ залепя един
залепвам се/ залепя се залепвам се/ залепя се като гербова марка • залепвам се/ залепя се като лепка • залепвам се/ залепя се като репей ‹о дреха›
залепя коремът ми е залепнал на гърба • стомахът ми е залепен (залепнал) за гръбнака
залепя се залепили ми са се червата
заливам се/ залея се заливам се/ залея се от смях
залитам залита ми колесникът
заличавам/ залича заличавам/ залича от лицето на земята
залък без залък хляб оставям • броя залците • вадя залъка от устата • вземам/ взема залъка от устата • грабя залъка от устата • давам си/ дам си ‹и› залъка ‹от устата› • деля от залъка си • за залък хляб • изтръгвам/ изтръгна залъка от устата • късам от залъка си • не съм слагал/ сложил залък в уста‹та си› • не съм турял/ турил залък в уста‹та си› • отделям/ отделя от залъка си • отделям/ отделя от уста *и* отделям/ отделя ‹залъка› от уста‹та си› • чета залците
залюлея една ни е ‹люлка› залюляла
залязвам/ залязa залязва ми/ залезе ми звездата
замазвам/ замажа замазвам/ замажа очите
замайвам/ замая замайвам/ замая главата
замайвам се/ замая се замайва ми се/ замае ми се главата • замайва ми се/ замае ми се свят
заман сърбам, каквото съм дробил на замано
замах с един замах
замахам още коня не видял, крака‹та си› замахал (размахал) • още коня не яхнал, крака‹та си› замахал (размахал) • още на коня се не качил, крака‹та си› замахал (размахал) • още не седнал на магаре, замахал с крака
замахна с трън да замахнеш, няма какво да закачиш
замая се да (ще) ти се замае свят
заменям/ заменя заменям/ заменя кон за кокошка
замерям замерям лева с куршум
замесвам се/ замеся се замесвам се/ замеся се в *някаква* каша
замесен от едно тесто съм замесен • от същата закваса съм замесен • от същата мая съм замесен • от същото тесто съм замесен • от това (туй) тесто съм замесен
замижал гледам със замижало око
заминавам/ замина заминавам/ замина за другия свят • заминавам/ замина за онзи (оня) свят
заминавам си/ замина си заминавам си/ замина си от този (тоя) свят
замирам/ замра дъхът ми замира/ замре • сърцето ми замира/ замре

замотавам/ замотая замотавам/ замотая главата
замръзвам/ замръзна замръзва ми/ замръзне ми езикът • кръвта (кръвчицата) ми замръзва/ замръзне ‹в жилите›
замръзване идвам до точката на замръзването • стигам/ стигна до точката на замръзването
замрял с замряло сърце
замъча се замъчила се планината, та родила мишка
заник отивам/ отида към заник
запазвам/ запазя запазвам ‹си›/ запазя ‹си› кожата
запалвам/ запаля запалвам/ запаля главата • запалвам/ запаля кръвта • запалвам/ запаля къщата • запалвам/ запаля огън на главата • запалвам/ запаля свещ • запалвам/ запаля суха шума на врата • запалвам/ запаля фитила • запалвам/ запаля чергата
запалвам се/ запаля се запалва ми се/ запали ми се кръвта • запалва ми се/ запали ми се къщата • запалва ми се/ запали ми се огън на главата • запалва ми се/ запали ми се чергата
запаля се запалила ми се е главата • запалили ми са се гащите
запечатвам се/ запечатам се запечатвам се/ запечатам се в паметта
запирам се не ми се запира езикът
записвам/ запиша записвам/ запиша в тефтера ‹си› • записвам/ запиша в черния списък • записвам/ запиша в черния тефтер (черните тефтери) • записвам си/ запиша си едно на ум • записвам ‹си›/ запиша ‹си› на рабош • записвам си/ запиша си на челото
заплача дете в майка заплака
заплащам/ заплатя заплащам си/ заплатя си борча • заплащам/ заплатя с лихвата (лихвите) • заплащам/ заплатя със същата монета
заплитам/ заплета заплитам/ заплета в мрежата (мрежите) си • заплитам/ заплета в примките си • заплитам/ заплета език‹а си› • заплитам/ заплета конците
заплитам се/ заплета се езикът ми се заплита/ заплете • заплитам се/ заплета се като пате в кълчища • заплитам се/ заплета се като петел в кълчища • заплитам се/ заплета се като пиле в кочина • заплитам се/ заплета се като пиле в кълчища
запозная запознали са ме и късите кучета
запра се душата ми се е запряла в зъбите
запращам/ запратя запращам/ запратя по дяволите
запретвам/ запретна запретвам/ запретна ръкави
заприличвам/ заприличам заприличвам/ заприличам на кука • заприличвам/ заприличам на чироз
запушалка като запушалка
запушвам/ запуша запушвам/ запуша *някоя* дупка • запушвам си/ запуша си ушите • запушвам си/ запуша си фунията • запушвам/ запуша устата
запъвам се/ запъна се запъвам се/ запъна се като магаре на баир • запъвам се/ запъна се като магаре на лед • запъвам се/ запъна се като магаре на мост • запъвам се/ запъна се като рак на бързей • запъвам се/ запъна се като рибя кост на гърло
запълвам/ запълня запълвам/ запълня някоя трапчина • запълвам/ запълня трапа
запълзявам/ запълзя запълзяват ми/

запълзят ми мравки по гърба (тялото, снагата)

запъплям запъплят ми мравки по гърба

запявам/ запея запявам/ запея друга песен • запявам/ запея на друг глас

заравям/ заровя заравям/ заровя глава • заравям/ заровя нос

зарежа да зарежем на вратата • къде да зарежем • трябва да зарежем

заривам/ зарина (зария) заривам/ зарина (зария) нос

зарит зарит ми е огънят • зарит ми е пепелът

заровя жив ще заровя

зарязвам не си зарязвам магарето в калта

зарязвам/ зарежа зарязвам/ зарежа на рабош

засвиря кога‹то› засвирят биволите с кавали • кога‹то› засвирят славеите с кавали • хорото не засвирило, а той играе

заспивам/ заспя заспивам/ заспя вечен сън • заспивам/ заспя на лаврите си

заставам/ застана заставам/ застана зад гърба • застава ми/ застане ми буца на (в) гърлото • заставам/ застана на кръстопът • заставам/ застана на пътя • заставам/ застана насреща • заставам/ застана на страната

застивам/ застина кръвта (кръвчицата) ми застива/ застине ‹в жилите›

застрелян направям се/ направя се на застрелян заек • правя се на застрелян заек

засуквам/ засуча засуквам/ засуча ръкави

засърби ме засърбял ме е гърбът ‹за тояга›

засядам/ заседна засяда ми/ заседне ми буца в гърдите • засяда ми/ заседне ми буца (бучка) на (в) гърлото • засяда ми/ заседне ми буца под лъжичката • засяда ми/ заседне ми като змийска кост на гърлото • засяда ми/ заседне ми като рибена (рибя) кост на гърлото • засяда ми/ заседне ми на (в) гърлото

затварям/ затворя затварям/ затворя кепенците • затварям/ затворя очи • затварям/ затворя плювалника • затварям си/ затворя си очите • затварям си/ затворя си плювалника • затварям си/ затворя си устата • затварям си/ затворя си ушите • затварям си/ затворя си човката • затварям/ затворя устата • затварям/ затворя човката • не затварям/ затворя очи

затварям се/ затворя се затварям се/ затворя се в себе си • затварям се/ затворя се в черупката си

затреса се затресла се планината, та родила мишка

затулвам/ затуля затулвам/ затуля *някоя* дупка

затъвам/ затъна затъвам/ затъна с двата крака

затъквам/ затъкна затъквам/ затъкна на пояса си • затъквам/ затъкна устата

затягам/ затегна затягам/ затегна гайката • затягам/ затегна каиша • затягам/затегна колана • затягам/ затегна пояса

затягам се/ затегна се затяга ми се/ затегне ми се въжето около врата • затяга ми се/ затегне ми се въжето около шията • затяга ми се/ затегне ми се примката около врата • затяга ми се/ затегне ми се примката около шията

захапвам/ захапя захапвам/ захапя

въдицата • захапвам/ захапя джама
захапя захапал съм тамяна • оставам/ остана със захапан пръст
захар със захар да го (я) храня (нахраня)
захаросвам/ захаросам захаросвам/ захаросам мозъка
захващам/ захвана захващам/ захвана гората • захващам/ захвана кривия път
захвърлям/ захвърля захвърлям/ захвърля в коша (кошчето) • захвърлям/ захвърля като ‹износена› дрипа • захвърлям/ захвърля на боклука • захвърлям/ захвърля на бунището • захвърлям/ захвърля на произвола на съдбата • захвърлям/ захвърля под миндера
захлупак на всяко гърне похлупак (капак, захлупак) ‹съм› • търкулнала се тенджерата, та си намерила захлупака (захлупката) • търкулнало се гърнето, та си намерило захлупака (захлупката)
захлупвам/ захлупя захлупвам/ захлупя под корито‹то›
захлупка търкулнала се тенджерата, та си намерила захлупака (захлупката) • търкулнало се гърнето, та си намерило захлупака (захлупката)
зачерням/ зачерня зачерням/ зачерня дните • зачерням/ зачерня живота
зашеметявам се/ зашеметя се зашеметява ми се/ зашемети ми се главата
зашивам/ зашия зашивам/ зашия един • зашивам си/ зашия си устата • зашивам/ зашия устата
зашит зашит с бели конци
зашлевявам/ зашлевя зашлевявам/ зашлевя един
звезда броя звездите • виждам/ видя звезди по пладне • виждам/ видя звезди посред бял ден • до звездите • залязва ми/ залезе ми звездата • звезди ми излизат/ излязат от очите • звезди ми изскачат/ изскочат от очите • звезди ми светват/ светнат пред очите • роден под щастлива звезда • родил съм се под щастлива звезда • свалям звезди‹те› ‹от небето› • с езика си звезди ловя • с езика си звезди свалям • с езика си звезди снемам • снемам звезди‹те› ‹от небето› • с устата си звезди ловя • с устата си звезди свалям • с устата си звезди снемам • угасва ми/ угасне ми звездата[1] • угасва ми/ угасне ми звездата[2]
звяр въвирам се/ въвра се в устата на звяра • навирам се/ навра се в устата на звяра • пъхам се (пъхвам се/ пъхна се) в устата на звяра
здрав здрава ръка • здрав-здравеничък • здрав ‹и› прав • здрав и читав • не оставям/ оставя здраво място • нямам ‹здрава (твърда)› почва под краката си • пипам със здрава ръка • пукам се от най-здравото място • със здрава ръка
здравата държа здраво (здравата) • насапунисвам/ насапунисам здравата
здраве ‹ако е› живот и здраве • вземам/ взема здравето • ‹и› за мое, и ‹за› твое здраве • имаш много здраве ‹от арменския поп› • носи си много‹то› здраве • смъквам/ смъкна здравето
здравеничък здрав-здравеничък
здраво държа здраво (здравата) • и агнето здраво, и вълкът сит
зебел яде ме зебелът
зеле изгазвам/ изгазя зелето

зелен блювам ‹зелени› гущери • бълвам ‹зелени› гущери • давам/ дам зелена улица • живей, коньо, за зелена трева • зелена кратуна • изпращам/ изпратя за зелен хайвер • кратуната ми е зелена • млад и зелен съм • не умирай ми, магарченце, до зелена тревица • о зелен бор да се хване, и той ще изсъхне • пращам/ пратя за зелени глогини • пращам/ пратя за зелен хайвер • провождам/ проводя за зелен хайвер • продавам/ продам за зелен хайвер • продавам ‹зелени› краставици • тиквата ми е зелена • трай, коньо, за зелена трева (тревица)

зелено оставам/ остана на зелено

зелник правя се на ‹самоковски› зелник

земен земен рай

земя ако ще ‹и› земята наопаки да се обърне • влизам/ вляза в черната земя • гори ‹земята› под краката ми • две педи от земята • една педя от земята • забивам/ забия глава‹та си› в земята • закопавам/ закопая вдън земя • заличавам/ залича от лицето на земята • земята преобръщам/ преобърна • земята твърда, небето високо • изравнявам/ изравня със земята • изтривам/ изтрия от лицето на земята • лягам/ легна в земята • мириша на земя • навеждам/ наведа очи ‹към (в) земята› • навирам/ навра в земята • на земята не стъпвам • направям/ направя със земята барабар • направям/ направя със земята равен • напускам/ напусна земята • натъпквам/ натъпча в земята • не зная на земята ли съм, на небето ли съм • не зная на небето ли се намирам, или на земята • не ми пада гърбът на земята • не се вижда от земята • не съм ни на небето, ни на земята • не усещам земята под краката си • не усещам земята под нозете си • не ще забия кол ‹на тази земя› • не ще побия кол (колец) ‹на земята› • обетована земя • обръщам/ обърна земята наопаки • от (между) два стола, та на земята • под земята ровя • потапям/ потопя очи ‹в земята› • потъвам/ потъна в земята *и* потъвам/ потъна вдън земя‹та› • потъвам/ потъна в земята от срам • потъвам/ потъна девет боя в земята • правя равен със земята • през девет земи в десета • през девет ‹земи и› морета • провалям се/ проваля се вдън земя ‹от срам› • провалям се/ проваля се вдън земя‹та› • продънвам се/ продъня се в земята • сравнявам/ сравня със земята • сривам/ срина със земята • удрям/ ударя в (о) земята • цар на земята, Бог на небето

зет тебе думам, свахо, усещай се, зетьо

зехтин гася огъня със зехтин • излизам/ изляза отгоре като зехтин ‹над водата› • изплувам отгоре като зехтин

зид зид уши има, ‹а плет очи има› • и зидът има уши • подпирам зида (зидовете)

зимувам зная къде (де) зимуват раците

златен златна душа • златна ми е ръчицата (ръчичката) • златни ми са ръцете • златни ти уста • златно сърце • имам златна уста • имам златни ръце • имам златно сърце • със златни ръце съм • хващам/ хвана златния дявол за опашката

зле добре, зле • зле ми се пише

злоба злобата на деня
змийски засяда ми/ заседне ми като змийска кост на гърлото • имам змийски език • имам змийско езиче
змия бълвам змии ‹и гущери› • влязла ми е змия в кесията • да плюе на змия в устата, ще я отрови • държа змия в пазвата си • змия му е плюла в устата • крия змия в пазвата си • ловя змиите с людски ръце • на змиите в устата плюе • нося змия в пазва‹та си› • свила ми се е змия в кесията • топля змия в пазвата си
знае се не се знае от кой храст ще изскочи ‹големият› заек • не се знае от коя тръпка ще изскочи ‹големият› заек • не се знае откъде ще изскочи ‹големият› заек
знак поставям/ поставя знак за (на) равенство • слагам/ сложа знак за (на) равенство • турям/ туря знак за (на) равенство
знам не си знам парите
знаме вдигам/ вдигна бяло знаме • вдигам/ вдигна знамето • държа знамето • нося знамето • повиквам/ повикам под знамената • развявам/ развея знамето • свалям/ сваля знамето (знамената) • свивам/ свия знамената (знамето) • свиквам/ свикам под знамената
знаменател подвеждам/ подведа под един знаменател • подвеждам/ подведа под общ знаменател • поставям/ поставя под един знаменател • привеждам/ приведа към един знаменател • привеждам/ приведа към общ знаменател • слагам/ сложа под един знаменател • турям/ туря под един знаменател
зная баба си знае бабината (бабешката) • Бог знае какво • Бог знае що • ‹все› една‹та› си зная • Господ знае какво • душа да ми знае • ‹един› Бог знае • ‹един› Господ знае • ‹един› дявол знае • едно ‹си› баба знае, едно ‹си› бае • знае ли свиня да пие из бъкел вода • знае свиня кладенчова вода • знае ‹ти› свиня, що е диня • зная и дяволът къде се коти • зная и на дявола (дяволите) дупките • зная къде (де) зимуват раците • зная мярка на езика си • зная мярка на устата си • зная си аритметиката • зная си гьола • зная си езика • зная си мястото • зная си на устата петъка • зная си своето (своята) • зная си сметката • зная си тая • зная си устата • знаят ме и камъните • знаят ме и кучетата *и* знаят ме и късите кучета • кой знае какво • кой знае откога • кой знае от кои времена • кой знае що • колко знае баба, толкова и бае • малко искам да зная • много искам да зная • на две магарета ‹кош› слама не зная да разделя • не е кой знае какво (що) • не зная да дам на едно магаре вода • не зная да напоя магаре • не зная колко прави две и две (две по две) • не зная мярата на устата си • не зная мярка на езика си • не зная мярка на устата си • не зная на земята ли съм, на небето ли съм • не зная на небето ли се намирам, или на земята • не зная ‹още› да си обърша носа • не зная ‹още› да си обърша сополите • не зная сметката на парите си • не искам ‹и› да зная • още не зная да си връзвам/ вържа гащите • така (толкова) баба знае, така (толкова) бае • така знае дядо да бае • това баба знае, това си и бае • тъй знае баба, тъй бае
зоб като кон на (за) зоб

зола правя се на две и зола • правя се на три и зола • стяга ме Михалко за трите и зола

зор много ми е зор • с триста зора

зурла навирам си/ навра си зурлата

зъб вземам/ взема на зъб • вонят ми зъбите на мляко • въртя на кътен зъб • гледам под зъбите • давам/ дам един зъб • до зъби • дойде ми до зъби • дрънкат ми зъбите • душата ми е в (зад, на) зъбите • душата ми е дошла в (до) зъбите • душата ми седи в зъбите • душата ми се е запряла в зъбите • душата ми се е събрала в зъбите • държа душата си зад зъбите • държа си езика ‹зад зъбите› • зъб не обелвам/ обеля • зъб не отголвам/ отголя • и зъбите му *и* кътните му зъби • изправям/ изправя на ‹зъби и› нокти • изправям се/ изправя се на ‹зъби и› нокти • изял съм си вече зъбите • имам зъб • клопам си зъбите • колкото за единия ми зъб • кълцам си зъбите ‹като празна воденица› • миришат ми зъбите на мляко • миришат ми зъбите на трева • не ми седи езикът зад зъбите • ни на зъб не съм турил • нося душата си в (между) зъбите • от пети‹те› до зъби‹те› *и* ‹от зъби› до пети • още рибата в морето, той точи зъби да яде • падам ‹се›/ падна ‹се› на зъба • показвам си/ покажа си зъбите • пробивам си/ пробия си път със зъби и лакти • проправям си/ проправя си път‹я› със зъби и лакти • разчиствам си/ разчистя си път‹я› със зъби и лакти • скръцвам/ скръцна със зъби • скърцам ‹със› зъби • стига ми/ стигне ми до зъби • стискам душата си в (зад) зъбите • стискам/ стисна зъби • тегля един зъб • трия си зъбите • troша си зъбите • удрям/ ударя един зъб • хапя се там, дето не ми стигат зъбите • ще ядем хляб и зъби • що има и в (между) зъбите

зъл за зла врага • за зла чест • зли‹те› езици

зъркели отварям/ отворя зъркелите • отварям си зъркелите • отварят ми се/ отворят ми се зъркелите

зърно ‹ни› зърно боб не струвам • отбирам/ отбера зърното от плявата • отделям/ отделя зърното от кукличата • отделям/ отделя зърното от плявата • отсявам/ отсея зърното от плявата

зян отивам/ отида зян • ставам/ стана зян

зяпам зяпам в устата • зяпам по чавките

зяпнал оставам/ остана със зяпнала (зяпнали) уста • със зяпнала (зяпнали) уста

И

ибрямбашия направям се/ направя се на ибрямбашия • правя се на ибрямбашия

Иван според Ивана и кафето

Иванчо още детето не се е родило, Иванчо го кръстили • ‹още› Иванчо нероден, шапка му шият

игла игла да хвърлиш, няма къде да падне • имам игла да закърпя кожуха • като игла и конец • не виждам гредата, виждам иглата • ни на връх игла • няма къде игла да падне • няма къде игла да хвърлиш • от игла до конец • от игла до конопец • правя от иглата чересло • седя ‹като› на игли • стоя ‹като› на игли • търся игла в купа сено • търся игла в плевника • търся игла в плява • търся игла в сламеница

иглен вземам си/ взема си душата като през иглени уши • минавам/ мина през иглени уши • ‹ни‹то›› на иглен връх • прекарвам/ прекарам през иглени уши • преминавам/ премина през иглени уши • провирам се/ провра се през иглени уши • промъквам се/ промъкна се през иглени уши • тегля си душата като през иглени уши

игра вземам/ взема на игра • влизам/ вляза в играта • вън от играта съм • ‹вътре› в играта съм • играя опасна игра • изигравам/ изиграя игра • като на игра

играя в хамбара ми мишки играят • играе ми randomнчето • играе ми опашката • играе ми ченето • играем си на иди ми-дойди ми • играем ‹си› на криеница • играем си на криш-миш • играем си на орехи • играем ‹си› на сляпа баба • играем си на шикалки • играе ‹по гърба ми› дървен господ • играя ва-банк • играя комедия (комедии) • играя на въже • играя номера • играя опасна игра • играя по гайдата • играя по нервите • играя по свирката • играя си с милиони • играя си с огъня • играя си с пари • играя с открити карти • играя театър • играят ми очите (очичките) • ‹и› хоро ще играя • както (каквото) ми свирят, така (това) играя • кръвта ми играе • очите ми играят на всички страни • очите ми играят на четири • пара играе • с кон да играеш • хорото не засвирило, а той играе • ще играе дряновицата • ще играе дървен господ • ще играе меше • ще играе по гърба ми дървен господ • ще играе пръчката • ще играе сопата • ще играе тоягата

ида ида на голямо • ида на онзи (оня) свят • ида по петите • ида си от този (тоя) свят • иди в джендема • иди гледай хората в очите • иди-дойди • иди-ела • иди на майната си • иди по дяволите • къде ще ида • къде (де) ще му иде краят • трай, коньо, скоро пролет иде

идвам идвам до мъртва точка • идвам до просяшка тояга • идвам до точката на замръзването • идвам дохак (дохаки) • идва ми (иде ми) акълът

‹в главата› • идва ми беля до (на) главата • идва ми (иде ми) в главата • идва ми до (на) главата • идва ми до гуша • идва ми до козирката • идва ми до тук‹а› • идва ми до ушите (ухото) • идва ми (иде ми) на акъла • идва ми (иде ми) на езика • идва ми (иде ми) на пипето • идва ми на тепсия • идва ми (иде ми) на ум‹а› • идва ми (иде ми) на устата • идва ми (иде ми) отръки • идва ми (иде ми) отръце (отръка) • идва ми (иде ми) пипето ‹в главата› • идва ми (иде ми) умът ‹в главата› • идвам като гръм от ясно небе • идвам (ида) на ‹бял› свят • идвам на себе си • идвам (ида) на тоя свят • идвам отхак (отхаки) • каквото ми идва на езика

идея нямам ‹си‹и›› идея

иди ми-дойди ми играем си на иди ми-дойди ми

избивам избиват ми балансите • избиват ми бушоните

избивам/ избия избивам си/ избия си от (из) акъла • избивам си/ избия си от (из) главата • избивам си/ избия си от (из) ума

изблещвам/ изблещя изблещвам/ изблещя очи

избор нямам друг избор

избраник избраник на съдбата

избърсвам/ избърша избърсвам/ избърша срама ‹от челото› • избърсвам/ избърша сълзите

изваден като (сякаш) от калъп изваден • като (сякаш) от кутия изваден

извадя ще си извадим очите

изваждам/ извадя изваждам/ извадя дума • изваждам/ извадя душата (душичката, душицата) • изваждам/ извадя кестените от жаравата • изваждам/ извадя кестените от жарта • изваждам/ извадя кестените от огъня • изваждам/ извадя кестените от огъня с людски ръце • изваждам/ извадя кестените от огъня с чужди ръце • изваждам/ извадя ‹лоша› приказка (приказки) • изваждам/ извадя ‹лошо› име • изваждам/ извадя на бяло • изваждам/ извадя на бял свят • изваждам/ извадя налице • изваждам/ извадя на мегдан • изваждам/ извадя на пазар‹а› • изваждам/ извадя ‹на пазара› кирливите ризи • изваждам/ извадя на показ • изваждам/ извадя наяве • изваждам/ извадя от архивата • изваждам/ извадя от батака • изваждам/ извадя от (из) калта • изваждам/ извадя от кожата • изваждам/ извадя от нафталина • изваждам/ извадя от (из, през) носа • изваждам/ извадя от равновесие • изваждам/ извадя от рантията • изваждам/ извадя от релсите • изваждам/ извадя от строя • изваждам/ извадя от (из) търпение • изваждам си/ извадя си гнева • изваждам си/ извадя си от (из) акъла • изваждам си/ извадя си от (из) главата • изваждам си/ извадя си от (из) ума • изваждам си/ извадя си яда

извеждам/ изведа извеждам/ изведа на добър край • извеждам/ изведа на преден план • извеждам/ изведа на първи план

изветрея изветрял ми е умът

извивам/ извия извивам/ извия врата

извирам извира ми от крачолите

извисоко гледам извисоко

извия ще извия врата ‹като на‹петровско› пиле› • ще извия шията ‹като на ‹петровско› пиле›

извръщам/ извърна извръщам/ извърна колата

извън извън себе си
извъртявам се/ извъртя се извъртявам се/ извъртя се на сто и осемдесет градуса
извътре върти ме извътре
изгазвам/ изгазя изгазвам/ изгазя зелето • изгазвам/ изгазя просото
изгарям/ изгоря изгарям/ изгоря всички мостове зад себе си • изгарям/ изгоря душата (душицата) • изгарям/ изгоря къщата • изгарям/ изгоря чергата
изгледам да ти изгледам гърба
изглеждам/ изгледам изглеждам си/ изгледам си очите
изглеждам се/ изгледам се изглеждат ми се/ изгледат ми се очите
изгоря да не‹би да› са ти изгорели гемиите ‹в морето (в Черно море)› • жив ще изгоря • изгаря/ изгори ми джигера • изгаря/ изгори ми душата (душичката, душицата) • изгаря/ изгори ми сърцето • изгори единия, та посипи другия • изгори Павла, та посипи Петра • сякаш (като че ли) са ти изгорели гемиите ‹в морето (в Черно море)›
изгорял изгорели са ми бушоните
изграждам/ изградя изграждам/ изградя въздушни кули
изгрявам показвам/ покажа *някому* откъде изгрява слънцето • ще те науча откъде изгрява слънцето • ще ‹ти дам да› разбереш откъде изгрява слънцето • ще ти кажа откъде изгрява слънцето
изгубвам/ изгубя изгубвам/ изгубя глава‹та си› • изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума • изгубвам/ изгубя позиция‹та си› (позиции‹те си›) • изгубвам/ изгубя почва ‹под краката си› • изгубвам/ изгубя пусулата • изгубвам си/ изгубя **си** акъла • изгубвам **си**/ изгубя **си** разума (разсъдъка) • изгубвам **си**/ изгубя **си** ума
изгубя ‹да› **не съм си изгубил** акъла • ‹да› **не съм си изгубил** мозъка • ‹да› не съм си изгубил ума
изгърмявам/ изгърмя изгърмявам си/ изгърмя **си** барута • изгърмявам **си**/ изгърмя **си** патроните *и* изгърмявам **си**/ изгърмя **си** всичките патрони
издавам/ издам[1] издавам/ издам картите си
издавам/ издам[2] издавам **си**/ издам си ‹и› калта под (изпод) ноктите
издера ще си издерем очите
издигам/ издигна издигам/ издигна въздушни кули • издигам/ издигна глас • издигам/ издигна до небесата • издигам/ издигна до облаците • издигам/ издигна на пиедестал
издигам се/ издигна се издигам се/ издигна се в очите
издигнат с издигната глава
издихание до последно‹то си› издихание
издумам се не давам/ дам и дума да се издума
издуя дяволът ме издуи
издържам не ми издържат нервите
издърпвам/ издърпам издърпвам/ издърпам с кука всяка дума • издърпвам/ издърпам ушите (ухото)
изигравам/ изиграя изигравам/ изиграя игра • изигравам/ изиграя козовете си • изигравам/ изиграя комедия‹та› • изигравам/ изиграя номер • изигравам/ изиграя последната си карта • изигравам/ изиграя последния си коз
изкарам бия водата да изкарам масло • искам да изкарам масло от водата • ще си изкараме очите

изкарвам/ изкарам изкарвам/ изкарам акъла • изкарвам/ изкарам ангелите • изкарвам/ изкарам душата (душичката, душицата) • изкарвам/ изкарам кирливите ризи • изкарвам/ изкарам на бял свят • изкарвам/ изкарам на глава • изкарвам/ изкарам на добър край • изкарвам/ изкарам налице • изкарвам/ изкарам на мегдан • изкарвам/ изкарам на пазар‹а› • изкарвам/ изкарам на показ • изкарвам/ изкарам на преден план • изкарвам/ изкарам на първи план • изкарвам/ изкарам наяве • изкарвам/ изкарам от кожата • изкарвам/ изкарам от (из) нерви • изкарвам/ изкарам от (из, през) носа • изкарвам/ изкарам от равновесие • изкарвам/ изкарам от релсите • изкарвам/ изкарам от строя • изкарвам/ изкарам от (из) търпение • изкарвам/ изкарам прехраната си • изкарвам/ изкарам приказка (приказки) • изкарвам си/ изкарам си акъла • изкарвам си/ изкарам си ангелите • изкарвам си/ изкарам си гнева • изкарвам си/ изкарам си го • изкарвам си/ изкарам си от (из) акъла • изкарвам си/ изкарам си от (из) главата • изкарвам си/ изкарам си от (из) ума • изкарвам си/ изкарам си ума • изкарвам си/ изкарам си юфкето • изкарвам си/ изкарам си яда • изкарвам/ изкарам ума • изкарвам/ изкарам хляба си • изкарвам/ изкарам чист

изкипя изкипял ми е умът

изкривявам/ изкривя изкривявам си/ изкривя си душата • изкривявам си/ изкривя си езика • изкривявам си/ изкривя си устата

изкуфял изкуфяла глава

изкъсо държа изкъсо • държа юздите (юздата) ‹изкъсо› • режа изкъсо • хващам/ хвана изкъсо

излея излял съм си ръцете

изливам изливам от пусто в празно

изливам/ излея изливам си/ излея си гнева • изливам си/ излея си душата • изливам си/ излея си жлъчката • изливам си/ излея си яда

излизам влиза патка, излиза гъска • не ми излиза от акъла • не ми излиза от главата • не ми излиза от мислите • не ми излиза от паметта • не ми излиза от ума • от него душа излиза, пари не излизат

излизам/ изляза блестунки ми излизат/ излязат от очите • звезди ми излизат/ излязат от очите • излизам/ изляза дохак (дохаки) • излиза ми/ излезе ми горчиво • излиза ми/ излезе ми душата (душицата) • излизам/ изляза извън (вън от, от, из) себе си • излиза ми/ излезе ми из (през, от, на) носа • излиза ми/ излезе ми кисело • излиза ми/ излезе ми кисело из (през) носа • излиза ми/ излезе ми крива сметката • излиза ми/ излезе ми късметът • излиза ми/ излезе ми ‹лоша› дума • излиза ми/ излезе ми ‹лошо› име • излиза ми/ излезе ми от (из) акъла • излиза ми/ излезе ми от главата • излиза ми/ излезе ми от паметта • излиза ми/ излезе ми от (из) ума • излиза ми/ излезе ми приказка • излиза ми/ излезе ми скъпо • излиза ми/ излезе ми солено • излиза ми/ излезе ми тиражът • излиза ми/ излезе ми умът • излизам/ изляза на ачик • излизам/ изляза на ‹бял› свят • излизам/ изляза на видело • излизам/ изляза наглава • излизам/ изляза налице • излизам/ изляза на мегдан • излизам/ изляза насреща • излизам/

изляза наяве • излизам/ изляза отгоре • излизам/ изляза отгоре като зехтин ‹над водата› • излизам/ изляза от (из, вън от, извън) кожата си • излизам/ изляза от мярата навън • излизам/ изляза от мярката • излизам/ изляза от (извън, из) рамките • излизам/ изляза от (из) търпение • излизам/ изляза с бяло лице • излизам/ изляза с отворено лице • излизам/ изляза сух от (из) водата • излизам/ изляза с чест • излизам/ изляза с чисто лице • излизам/ изляза с чисто чело • искри ми излизат/ излязат от очите • не излизам/ изляза от хатъра • свитки ми излизат/ излязат от очите • сметката ми излиза/ излезе без кръчмаря

излизан излизана пара съм

излъгвам излъгвам те, та те продавам

изляза къде (де) ще му излезе краят • мазоли ми излязоха на устата • от тази (тая) трънка заек няма да излезе • от това гьолче риба няма да излезе • от този храст заек няма да излезе • пришки ми излязоха на устата • пяна ми излезе на устата

излязъл излязъл съм от строя • както от майка излязъл • като (сякаш) от калъп излязъл • като (сякаш) от кутия излязъл

измервам/ измеря измервам/ измеря от глава‹та› до крака‹та› • измервам/ измеря от глава‹та› до пети‹те› • измервам/ измеря от долу до горе • измервам/ измеря с очи • измервам/ измеря с поглед

измествам/ изместя измествам/ изместя на втори план • измествам/ изместя на заден план

измивам/ измия измивам/ измия лицето

измъквам/ измъкна измъквам/ измъкна на бял свят • измъквам/ измъкна от архивата • измъквам/ измъкна от батака • измъквам/ измъкна от битпазар • измъквам/ измъкна от вехтошарницата • измъквам/ измъкна от калта

измъквам се/ измъкна се измъквам се/ измъкна се като мокра връв • измъквам се/ измъкна се като мокра сиджимка • измъквам се/ измъкна се ‹като› по чорапи • измъквам се/ измъкна се сух от водата

измъкна не можеш орех ми измъкна из (от) ръката

изнасям изнасям на преден план

изнасям/ изнеса изнасям/ изнеса на бял свят • изнасям/ изнеса на видело • изнасям/ изнеса на пазар‹а› • изнасям/ изнеса ‹на пазара› кирливите ризи • изнасям/ изнеса непраните ризи

изнизвам се/ изнижа се изнизвам се/ изнижа се като мокра връв

изникна изникна ми на корема

износен захвърлям/ захвърля като ‹износена› дрипа

изоставям/ изоставя изоставям/ изоставя на произвола на съдбата

изпарявам се/ изпаря се изпарява ми се/ изпари ми се от акъла • изпарява ми се/ изпари ми се от главата • изпарява ми се/ изпари ми се от мозъка • изпарява ми се/ изпари ми се от ума

изпея изпял съм си песента

изпивам/ изпия изпивам/ изпия кръвта (кръвчицата) • изпивам/ изпия с очи‹те си› • изпивам/ изпия с поглед

изпия в гаванка да го изпиеш • в (с) чаша (чашка) да го изпиеш • гарга ми е изпила акъла • гарга ми е изпила мозъка • гарга ми е изпила пипето • гарга ми е изпила ума • ‹да› не ми е

изпила гарга акъла • ‹да› не ми е изпила гарга мозъка • ‹да› не ми е изпила гарга пипето • ‹да› не ми е изпила гарга ума • ‹да› не ми е изпила кукувица акъла • ‹да› не ми е изпила кукувица мозъка • ‹да› не ми е изпила кукувица пипето • ‹да› не ми е изпила кукувица ума • ‹да› не ми е изпила патка акъла • ‹да› не ми е изпила патка мозъка • ‹да› не ми е изпила патка пипето • ‹да› не ми е изпила патка ума • ‹да› не ми е изпила сврака акъла • ‹да› не ми е изпила сврака мозъка • ‹да› не ми е изпила сврака пипето • ‹да› не ми е изпила сврака ума • ‹да› не ми е изпила чавка акъла • ‹да› не ми е изпила чавка мозъка • ‹да› не ми е изпила чавка пипето • ‹да› не ми е изпила чавка ума • изпих си водата • кукувица ми е изпила акъла • кукувица ми е изпила мозъка • кукувица ми е изпила пипето • кукувица ми е изпила ума • патка ми е изпила акъла • патка ми е изпила мозъка • патка ми е изпила пипето • патка ми е изпила ума • сврака ми е изпила акъла • сврака ми е изпила мозъка • сврака ми е изпила пипето • сврака ми е изпила ума • с очи да го изпиеш • чавка ми е изпила акъла • чавка ми е изпила мозъка • чавка ми е изпила пипето • чавка ми е изпила ума

изплезвам/ изплезя изплезвам/ изплезя език

изплитам/ изплета изплитам си/ изплета си кошницата (кошничката) • изплитам си/ изплета си мрежата

изплувам изплувам отгоре като зехтин • изплувам отгоре като масло

изплъзвам се/ изплъзна се изплъзвам се/ изплъзна се от ръцете • почвата под краката ми се изплъзва/ изплъзне

изпобивам/ изпобия изпобивам си/ изпобия си краката

изповадя ще си изповадим очите

изпокривам се/ изпокрия се изпокривам се/ изпокрия се в миша дупка

изпотрепвам/ изпотрепя изпотрепвам си/ изпотрепя си краката

изпотрошавам/ изпотроша изпотрошавам си/ изпотроша си краката

изпотявам се/ изпотя се изпотявам се/ изпотя се и под ухото • изпотявам се/ изпотя се под езика • изпотявам се/ изпотя се под носа

изпочупвам/ изпочупя изпочупвам си/ изпочупя си краката

изправям/ изправя изправям/ изправя глава • изправям/ изправя кривите дърва • изправям/ изправя кривите краставици • изправям/ изправя на бойна (боева, военна) нога • изправям/ изправя на ‹зъби и› нокти • изправям/ изправя на крак • изправям/ изправя на крака‹та› • изправям/ изправя пред свършен факт • не изправям/ изправя гръб • не изправям/ изправя кръст

изправям се/ изправя се изправям се/ изправя се на ‹зъби и› нокти • изправям се/ изправя се на крака‹та си› • изправят ми се косите *и* изправя ми се/ изправи ми се косата

изпразвам/ изпразня изпразвам/ изпразня обущата

изпращам/ изпратя изпращам/ изпратя в гроба • изпращам/ изпратя за зелен хайвер • изпращам/ изпратя на другия свят • изпращам/ изпратя на небето • изпращам/ изпратя на онзи (оня) свят • изпращам/ изпратя по дяволите

изпречвам се/ изпреча се изпречвам се/ изпреча се на пътя

изпружвам/ изпружа изпружвам/ изпружа нозе

изпуквам/ изпукам изпуквам си/ изпукам си патроните *и* изпуквам си/ изпукам си всичките патрони

изпускам/ изпусна изпускам/ изпусна дума • изпускам/ изпусна дух • изпускам/ изпусна душата си • изпускам/ изпусна нервите си • изпускам/ изпусна от (из) ръце‹те си› • изпускам/ изпусна питомното, ‹за› да гоня дивото • изпускам/ изпусна пусулата • изпускам/ изпусна фронта • изпускам/ изпусна юздите (юздата) • не изпускам/ изпусна от (из, изпод) очи (око)

изпускане не е за изпускане

изпусна изпуснал съм (изпуснах) коня в реката

изпухвам/ изпухам изпухвам/ изпухам праха ‹от гърба›

изпъвам/ изпъна изпъвам/ изпъна крака‹та› • изпъвам/ изпъна нервите

изпълвам/ изпълня изпълвам/ изпълня очите • изпълвам/ изпълня трапа

изпят песента ми е изпята

изравнявам/ изравня изравнявам/ изравня със земята

израсна израсна ми на корема • израсна ми на пъпа • кога‹то› на коня израснат рогове

израснал израснал на дюшек

израста не съм израсъл за една нощ

израствам/ израсна израствам/ израсна в (пред) очите • израстват ми/ израснат ми крила

изрека се не давам/ дам и дума да се изрече

изсипвам се/ изсипя се изсипва ми се/ изсипе ми се върху (на) главата

изскачам/ изскоча звезди ми изскачат/ изскочат от очите • изскача ми/ изскочи ми душата • изскача ми/ изскочи ми от (из) акъла • изскача ми/ изскочи ми от главата • изскача ми/ изскочи ми от паметта • изскача ми/ изскочи ми от (из) ума • изскоквам/ изскокна (изскачам/ изскоча) от (из) кожата си • искри ми изскачат/ изскочат от очите • свитки ми изскачат/ изскочат от очите

изскоквам/ изскокна изскоква ми/ изскокне ми умът • изскоквам/ изскокна (изскачам/ изскоча) от (из) кожата си

изскоча да го стиснеш за носа, ще му изскочи душата • не се знае от кой храст ще изскочи ‹големият› заек • не се знае от коя тънка ще изскочи ‹големият› заек • не се знае откъде ще изскочи ‹големият› заек • от тази (тая) тънка заек няма да изскочи • от този храст заек няма да изскочи • ще ми изскочи сърцето

изскубвам/ изскубна изскубвам/ изскубна из (от) корен

изскубя ще си изскубем косите

изсмуквам/ изсмуча изсмуквам/ изсмуча ‹и› кръвта (кръвчицата)

изстивам/ изстина изстива ми/ изстине ми сърцето • изстиват ми/ изстинат ми петите • кръвта (кръвчицата) ми изстива/ изстине ‹в жилите›

изстискам от камъка вода ще изстиска

изстисквам/ изстискам изстисквам/ изстискам като лимон

изстрелвам/ изстрелям изстрелвам си/ изстрелям си патроните *и* изстрелвам си/ изстрелям си всичките патрони

изсулвам се/ изсуля се изсулвам се/ изсуля се като мокра връв • изсулвам се/ изсуля се по чорапи

изсърбвам/ изсърбам изсърбвам/ изсърбам, каквото съм си надробил

изсъхна дорде (доде) ти изсъхне плюнката • още не ти е изсъхнала плюнката

изтеглям/ изтегля изтеглям/ изтегля меч • изтеглям си/ изтегля си консулите • изтеглям/ изтегля с ченгел дума (думичка) от устата

изтека изтекла ми е водата • колко вода изтече • много вода изтече

изтичам изтича ми от крачолите • изтича ми от прага

изтичам/ изтека изтичат ми/ изтекат ми очите

изтласквам/ изтласкам изтласквам/ изтласкам на втори план • изтласквам/ изтласкам на заден план

изтрепвам/ изтрепя изтрепвам си/ изтрепя си краката

изтривам/ изтрия изтривам/ изтрия от лицето на земята • изтривам/ изтрия прага (праговете) • изтривам си/ изтрия си петите • изтривам си/ изтрия си подметките • изтривам си/ изтрия си токовете • изтривам/ изтрия срама ‹от челото› • изтривам/ изтрия сълзите

изтрия не мога да изтрия обувките (обущата)

изтрия се изтрили ми са се веждите

изтръгвам/ изтръгна изтръгвам/ изтръгна душата (душичката, душицата) • изтръгвам/ изтръгна залъка от устата • изтръгвам/ изтръгна от (из) корен (с корена)

изтръгвам се/ изтръгна се изтръгва ми се/ изтръгне ми се сърцето • изтръгвам се/ изтръгна се от лапите • изтръгвам се/ изтръгна се от ноктите • изтръгвам се/ изтръгна се от ръцете

изтупвам/ изтупам изтупвам/ изтупам кожуха • изтупвам/ изтупам праха от дрехите

изтъкавам/ изтъка изтъкавам си/ изтъка си платното • изтъкавам си/ изтъка си чергата

изтънея изтънели ми са ушите

изтървавам/ изтърва изтървавам/ изтърва дума (думица) • изтървавам/ изтърва езика си ‹от зъбите› • изтървавам/ изтърва края • изтървавам/ изтърва нервите си • изтървавам/ изтърва приказка • изтървавам/ изтърва пусулата • изтървавам/ изтърва юздите

изтърваване не е за изтърваване

изтърквам/ изтъркам изтърквам/ изтъркам прага (праговете) • изтърквам си/ изтъркам си петите • изтърквам си/ изтъркам си подметките • изтърквам си/ изтъркам си токовете

изтърпявам/ изтърпя изтърпявам/ изтърпя като Настрадинходжовото магаре

изтърсвам/ изтърся изтърсвам/ изтърся праха

изтърсвам се/ изтърся се изтърсвам се/ изтърся се на главата

изтягам/ изтегна изтягам/ изтегна нозете

изтягам се изтягам се на гръб

изфирясвам/ изфирясам изфирясва ми/ изфиряса ми акълът • изфирясва ми/ изфиряса ми от акъла • изфирясва ми/ изфиряса ми от главата • изфирясва ми/ изфиряса ми от мозъка • изфирясва ми/ изфиряса ми от ума • изфирясва ми/ изфиряса ми умът

изхабявам/ изхабя изхабявам си/ изхабя си думата (думите) • изхабявам

си/ изхабя си патроните *и* изхабявам си/ изхабя си всичките патрони

изхвърквам/ изхвъркна изхвърква ми/ изхвъркне ми акълът • изхвърква ми/ изхвъркне ми от (из) акъла • изхвърква ми/ изхвъркне ми от (из) паметта • изхвърква ми/ изхвъркне ми от (из) ума • изхвърква ми/ изхвъркне ми умът • изхвърква ми/ изхвъркне ми чивията • изхвърквам/ изхвъркна от кожата си

изхвъркна ще ми изхвъркне сърцето

изхвърля у море да го хвърлиш, и морето ще го изхвърли

изхвърлям/ изхвърля изхвърлям/ изхвърля като кирлив фес • изхвърлям/ изхвърля като мръсно коте • изхвърлям/ изхвърля като парцал • изхвърлям/ изхвърля на боклука • изхвърлям/ изхвърля на бунището • изхвърлям/ изхвърля на пътя • изхвърлям/ изхвърля на улицата • изхвърлям си/ изхвърля си парите на улицата

изхвърлям се/ изхвърля се изхвърлям се/ изхвърля се нависоко

изхвърляне не е за изхвърляне

изхлузвам се/ изхлузя се изхлузвам се/ изхлузя се като мокра връв

изцапвам/ изцапам изцапвам/ изцапам ръцете си с кръв

изцеждам/ изцедя изцеждам/ изцедя като лимон

изцъклям/ изцъкля изцъклям/ изцъкля очи

изчадие изчадие на ада *и* изчадие адово

изщуквам/ изщукна изщуква ми/ изщукне ми от (из) акъла • изщуква ми/ изщукне ми от главата • изщуква ми/ изщукне ми от (из) ума

изяждам/ изям изяждам/ изям главата (главицата) • изяждам/ изям душата (душицата) • изяждам/ изям калая *и* изяждам/ изям един калай • изяждам/ изям попарата, която съм надробил • изяждам си/ изям си главата • изяждам/ изям с очи • изяждам/ изям хляба

изяждам се/ изям се изяждам се/ изям се от яд

изям жив ще изям • изяла ме липсата • изял си късмета • изял съм си вече зъбите • изял съм си ума • изял съм си хляба • пръстите си да изядеш • сякаш (като че) някой ти е изял бащиното имане

изям се няма да ми се изядат ръцете • няма да ми се изяде от пръстите • няма да ми се изяде от ръцете

икона като икона

икономисвам/ икономисам икономисвам/ икономисам ‹от› истината

иконостас като магаре пред иконостас • като теле пред иконостас

Илия къде е Илия на кирия

илюзия вземам/ взема на илюзия

има има нещо помежду ни • има си хас • има хляб • нещо ми има • що има и в (между) зъбите

имам глава имам за дувар • да имаш да вземаш • зид уши има, ‹а плет очи има› • и гора уши има • и дуварът има уши • и зидът има уши • имам албански реотан (реотани) • имам алъш-вериш • имам арменска уста • имам брашно в главата ‹си› • имам бръмбари (бръмбарчета) в главата ‹си› • имам букова глава • имам бучимишево сърце • имам бяла мишка в главата • имам вземане-даване • имам в кръвта ‹си› • имам връзки • имам вуйчо владика • имам въгарец (въгарци) в задника си • имам глава

‹на раменете си› • имам го в кърпа вързано • имам голяма уста • имам голямо чене • имам да давам на Михалко от Пещера • имам да давам на Михаля • имам да плащам на Михаля • имам да плащам на Михаля за дъски пари • имам дар слово • имам две леви ръце • имам дебела глава • имам дебела кожа • имам дебели очи • имам друго око • имам думата • имам дълга ръка • имам дълги пръсти • имам дълъг език • имам жълто на гагата • имам жълто под мустак • имам зад гърба си • имам заешко сърце • имам златна уста • имам златни ръце • имам златно сърце • имам змийски език • имам змийско езиче • имам зъб • имам игла да закърпя кожуха • има ми нещо ‹в главата› • имам карез • имам кокоши ум • имам корава глава • имам корави очи • имам къса памет • имам лека ръка • имам лице • имам медена уста • имам меки очи • имам меко сърце • имам мозък в главата ‹си› • имам мухи в главата си • имам мяра в приказките ‹си› • имам мярата на устата си • имам мярка на устата си • имам набито око • имам на главата си • имам на душата си • имам на ръка • имам на сърце‹то си› • имам на ум • имам нещо • имам ‹нещо› общо • имам око (очи) • имам остро езиче • имам остър език • имам откована дъска • имам очи • имам ‹още› жълто около (на, край, по) устата ‹си› • имам пари като у куче червеи • имам перо • имам пилешко сърце • имам под око • имам под ръка • имам последен думата • имам последната дума • имам предвид • имам пред очи • имам редки пръсти • имам ‹само› две голи ръце • имам ‹си› едно на ум • имам ‹си› закачка • имам си ‹като› обица на ухото • имам ‹си› работа • имам си ръка • имам ‹си› хош-беш • имам солиден гръб • имам сурат • имам твърда глава • имам триста свине в балтата • имам уста • имам уста като хамбар • имам чене • имам широка ръка • имам широк гръб • имам широки пръсти • имам шушу-мушу • имаш много здраве ‹от арменския поп› • и на врата си имам очи • и на гърба си имам очи • и на задника си имам очи • и на тила си имам очи • и плет уши има • и стена уши има, и плет очи има • и стените имат уши • колкото глас имам • орех ли имаш в устата си • памуклия сърце имам • сливи (слива) ли имаш в устата си • сякаш има циганска пепел на гащите си • сякаш че не е имал къща, ни врата

имам се имам се нависоко • имам се на голямо

имане сякаш (като че) някой ти е изял бащиното имане

име едва мога да си кажа името • изваждам/ извадя ‹лошо› име • излиза ми/ излезе ми ‹лошо› име • ‹и› името си забравям/ забравя • и името си не мога да кажа

инат магарешки инат • не си давам ината

интифа вземам/ взема интифа

искам гащи няма, гайда иска • искам да изкарам масло от водата • искам, не искам • искам си белята • искам сметка • кокошката още не е насадена, той пилета иска • колкото искаш • колкото ‹ти› душа иска • малко искам да зная • много искам да зная • не искам дума назаем • не искам ‹и›

да зная • не **искам** уста **назаем** • не **искам** чене назаем • още не са му дали мед, а вече лъжичка **си иска** • ти го не щеш в селото, той **иска** у попови да кондиса • цървули няма, гайда иска
искра искри ми излизат/ излязат от очите • искри ми изскачат/ изскочат от очите
исо държа **исо**
истина икономисвам/ икономисам ‹от› истината • скаран съм с истината • спестявам/ спестя истината
истински показвам/ покажа истинското си лице • разкривам/ разкрия истинското си лице

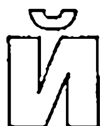

йота ни‹то› на йота *и* ни‹то› йота

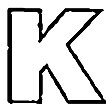

кавал девета дупка на кавала • десета дупка на кавала • кога‹то› засвирят биволите с кавали • кога‹то› засвирят славеите с кавали • последна дупка на кавала • роден на деветата дупка на кавала • седма дупка на кавала
кадифен пипам с кадифени ръкавици
кадия кой те пита бръснат ли е кадията
кадя кадя тамян
кажа аман съм казал • две думи накръст не мога да кажа • две приказки накръст не мога да кажа • едва мога да си кажа името • и името си не мога да кажа • ‹и› три не мога да кажа • кажи ‹го› на вехтата ми капа • кажи ‹го› на вехтата ми шапка • кажи ‹го› на старата ми капа • кажи ‹го› на старата ми шапка • кажи ми на калпака • кажи на капата ми • кажи на шапката ми • казали на котката, а тя на опашката си • казали на кучето, а то

на опашката си • казали на лисицата, а тя на опашката си • не мога да кажа две думи • не мога да кажа две приказки • не мога да си кажа ‹и› заглавието • рекли и казали • ще ти кажа аз тебе де копай Аврам корени • ще ти кажа колко е на десет половината • ще ти кажа откъде изгрява слънцето

кажа се не давам/ дам и дума да се каже • няма какво да се каже • няма що ‹да се каже›

казак нарязвам се/ нарежа се като казак

казан казана дума не се връща назад • казана дума не се прибира назад • казана дума, хвърлен камък

казан става ми/ стане ми главата на (като) казан

казано в скоби казано • казаното-казано • между нас казано • речено ‹и› казано

казвам казвам на дякона, а той на клисаря • на бялото казвам черно ‹, а на черното — бяло› • на черното казвам бяло

казвам/ кажа гък не казвам/ кажа • казвам/ кажа аферим • казвам/ кажа две думи • казвам/ кажа две приказки • казвам/ кажа няколко (две) сладки приказки • „ц" не казвам/ кажа

казък не ще забия казък • не ще побия къзък

каиш затягам/ затегна каиша • опъвам каиша • отпускам/ отпусна каиша • свивам/ свия каиша • стягам/ стегна каиша • тегля каиша

кайма накълцвам/ накълцам на кайма • направям/ направя на кайма • смилам/ смеля на кайма • смлатвам/ смлатя на кайма • ставам/ стана на кайма

как как да е

кал ближа калта от подметките • вдигам/ вдигна от калта • вземам/ взема и калта под ноктите • давам си/ дам си ‹и› калта под (изпод) ноктите • изваждам/ извадя от (из) калта • издавам си/ издам си ‹и› калта под (изпод) ноктите • измъквам/ измъкна от калта • и калта под ноктите му • лижа калта от подметките • навирам/ навра в калта • натъпквам/ натъпча в калта • не оставям/ оставя и калта под (изпод) ноктите • не си зарязвам магарето в калта • не си оставям колата в калта • не си оставям магарето (магаренцето) в калта • не си оставям чепика в калта • не си оставям чехъла в калта • обливам/ облея с кал • правя кал • стъпквам/ стъпча в калта • хвърлям/ хвърля кал • хвърлям/ хвърля кал върху лицето

калай дръпвам/ дръпна калая *и* дръпвам/ дръпна един калай • изяждам/ изям калая *и* изяждам/ изям един калай • обирам/ обера калая • отнасям/ отнеса калая • тегля калая *и* тегля един калай • ям калая (калай)

кале предавам/ предам калето

калевра като калевра • къде (де) го стиска калеврата (калеврицата) • къде (де) го стяга калеврата

калеврица къде (де) го стиска калеврата (калеврицата)

калем тегля калема *и* тегля един калем

кален мокър дошъл, а кален си отишъл

календар като коза в календар • като котка в календар • като мачка в календар

календи на гръцките календи

калимера развалям/ разваля калимерата

кално правя кално

калпав калпав гологан не се губи • калпав грош не се губи • калпав грош не струвам • калпав грош не чиня • калпав мангър не се губи

калпак вземам/ взема ‹и› калпака от главата • виж му ума, че му крой калпак • давам си/ дам си и калпака от главата • кажи ми на калпака • кой те пита за колко си продаваш калпака • кой те пита тебе колко ти струва (чини) калпакът • криввам си/ кривна си калпака • кривя си калпака • накривявам си/ накривя си калпака • обръщам/ обърна калпака • разправяй на калпака ми

калугерка кога направят котката калугерка

калъп като (сякаш) от калъп изваден • като (сякаш) от калъп излязъл • от един калъп съм

камбана бия камбаната • отърсвам/ отърся праха на камбаните • ритвам/ ритна камбаната (камбанката) • удрям камбаната • чуква ми/ чукне ми камбаната

камбанка ритвам/ ритна камбаната (камбанката)

камен камен преткновения

камила ‹на› три дена път с камили • присмяла се камилата на гърнето, че няма уши • я камилата, я камиларят

камилар я камилата, я камиларят

камък ‹ако ще› и камъни да валят • бия на камък • бия си главата с два камъка • бия си главата с камъни • връзвам/ вържа воденичен камък на врата • връзвам/ вържа воденичен камък на шията • дялан камък съм • знаят ме и камъните • казана дума, хвърлен камък • камък‹а› да стисне, вода ще пусне • камък (камъни) в *нечия* градина • камък върху камък не остава/ остане • камък върху камък не оставям/ оставя • камък да хване, вода ще пусне • камък за (на) препъване • камък ми лежи на душата • камък ми лежи на сърцето • камък ми ляга/ легне на сърце‹то› • камък ми пада/ падне на сърце‹то› • камък ми тегне на душата • камък ми тегне на сърцето • камък ми тежи на душата • камък ми тежи на сърцето • камък (камъни) по *нечия* глава • камък съм на шията • като воденичен камък на врата • като камък • крайъгълен камък • на ‹един› хвърлей камък • намери бял камък да забележим • на пиле камък не хвърлям • няма да живея с камъните • окачвам/ окача воденичен камък на врата • окачвам/ окачам воденичен камък на шията • опирам/ опра на (о) камък • остър камък • от камъка вода ще изстиска • пада/ падне ‹воденичен› камък от гърба ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от плещите ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от раменете ми • пада/ падне камък от сърцето ми • пада/ падне ‹тежък› камък на сърцето ми • под дърво и камък • под камък и шумка • под листо и камък • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от гърба ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от плещите ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от раменете ми • слагам/ сложа воденичен камък на врата • слагам/ сложа воденичен камък на плещите • слагам/ сложа воденичен камък на раменете • слагам/ сложа воденичен камък на шията • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от гърба ми • смъква се/ смъкне се

‹воденичен› камък от плещите ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от раменете ми • търкалян камък съм • удря ми/ удари ми брадвата на (о, в) камък • удря ми/ удари ми косата на (о, в) камък • удря ми/ удари ми секирата на (о, в) камък • удрям/ ударя на (о) камък • хвърлям/ хвърля камък • чукам си главата с два камъка

канарче правя на канарче

кантар едно сме на кантара • меря парите си с кантар • меря с един кантар • на един кантар ще дойдем • тегля думите си на кантар

канче гледам в чуждото канче

капа вдигам си/ вдигна си капата • гледай му акъла, па му крой капа • гледай му памет, крой му капа • да (ще) ти падне капата • да (ще) ти хвръкне капата • кажи ‹го› на вехтата ми капа • кажи ‹го› на старата ми капа • кажи на капата ми • кривя си капата (капелата) • накривявам си/ накривя си капата • нероден Петко, ‹купили му капа› • омесваме си/ омесим си капите • разбъркваме си/ разбъркаме си капите • разменяме си/ разменим си капите • размесваме си/ размесим си капите • сбутваме си/ сбутаме си капите • сбъркваме си/ сбъркаме си капите • стяга ме/ стегне ме капата

капак капак похлупвам/ похлупя отгоре • като капак на всичко • като капак отгоре • кон с капаци съм • на всяко гърне похлупак (капак, захлупак) ‹съм› • намирам/ намеря капак • расъл съм под стъклен капак • с капаци на очите съм • слагам/ сложа капак • турям/ туря (турвам/ турна) капак • търкулнало се гърнето, та си намерило капака

капан влизам/ вляза в капана • падам/ падна в капана • попадам/ попадна в капан‹а› • поставям/ поставя капан • скроявам/ скроя капан • улавям се/ уловя се в капана • хващам се/ хвана се в капана • хитрата лисица с двата (четирите) крака в капана

капвам очите ми капват от срам

капела кривя си капата (капелата)

капка без ‹капка› мозък ‹в главата› • в (с) ‹една› капка вода бих удавил • вися като капка на лист • до капка • като две капки вода • като капка • минавам/ мина ‹сух› между капките • промушвам се/ промуша се между капките • промъквам се/ промъкна се между капките

капна не мога да капна вода на малкия пръст

капя кръв капе от (на) сърцето ми • мед ми капе в (на) душата • мед ми капе на сърцето • мед ми капе от устата • мехлем ми капе на душата • мехлем ми капе на сърцето • ти го плюеш по лицето, пък той се прави, че му капе роса от небето • яд ми капе на сърцето

карам карай да върви • карай си ‹из› пътя • карай си колата (количката) • карай си магарето • карай си магарчето • карай си низ пътя • карам ‹го› през кръра • карам на мускули • карам на нокти • карам през куп за грош • карам през просото • карам през пръсти • карам си на своята свирка • ти го караш в пътя, то върви в трънето • ти го караш по чаира, то бяга по баира

карам се ни‹то› се води, ни‹то› се кара

карез гоня карез • държа карез • имам карез

Карлуково за Карлуково съм
карта бита карта • залагам/ заложа на една ‹-единствена› карта • залагам/ заложа на карта • залагам/ заложа последната си карта • играя с открити карти • издавам/ издам картите си • изигравам/ изиграя последната си карта • откривам/ отрия картите си • поставям/ поставя на карта • разкривам/ разкрия картите си • слагам/ сложа на една карта • слагам/ сложа на карта • турям/ туря (турвам/ турна) на карта • хвърлям/ хвърля последната си карта
картина като картина (картинка)
картинка като картина (картинка)
каруца наредих се като куче в кола (каруца)
катанец поставям/ поставя катинар (катанец) на устата • слагам/ сложа катинар (катанец) на устата • слагам си/ сложа си катинар (катанец) на устата • турям/туря (турвам/ турна) катинар (катанец) на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) катинар (катанец) на устата • удрям/ ударя катинара (катанеца)
катинар окачвам (окачам)/ окача катинара • поставям/ поставя катинар (катанец) на устата • слагам/ сложа катинар (катанец) на устата • слагам си/ сложа си катинар (катанец) на устата • турям/ туря (турвам/ турна) катинар (катанец) на устата • турям си/ турна си (турвам си/ турна си) катинар (катанец)на устата • удрям/ ударя катинара (катанеца)
катран бял като катран • като катран (катраник) • наливам/ налея катран в главата • наливам/ налея катран в рогата • наливам/ налея катран в ушите • сипвам/ сипя катран в рогата
катраник като катран (катраник)
кафе според Ивана и кафето
каца бъркам в кацата с меда • пълня каца без дъно
кача се още на коня се не качил, крака‹та› замахал (размахал)
качвам/ кача качвам/ кача адреналина • качвам/ кача кръвното • качвам/ кача на бесилката (бесилото) • качвам/ кача на въжето
качвам се не се качвам на тази (тая) кола
качвам се/ кача се качва ми се/ качи ми се кръвта в главата • качвам се/ кача се на главата • качвам се/ кача се на гърба • качвам се/ кача се на *нечия* кола • качват ми се/ качат ми се акциите • сърцето ми се качва/ качи в гърлото
качул като качул на всичко • подир (по) дъжд качул
качулка след дъжд качулка
каша бъркам *някаква* каша • забърквам/ забъркам *някаква* каша • забърквам се/ забъркам се в *някаква* каша • замесвам се/ замеся се в *някаква* каша • набърквам се/ набъркам се в *някаква* каша • обърквам/ объркам *някаква* каша
квитанция отрязвам/ отрежа квитанцията (квитанциите) • подписвам/ подпиша квитанцията • режа квитанцията
кел възвира ми/ възври ми келят • завира ми/ заври ми келят • кипва ми/ кипне ми келят • хваща ме/ хване ме келят • шупва ми/ шупне ми келят
келепир удрям/ ударя келепира
келявщина кипва ми/ кипне ми келявщината
кепенци затварям/ затворя кепенците • пускам/ пусна кепенците • спускам/

спусна кепенците • удрям/ ударя кепенците
керван водя кервана
керемида и керемидите на къщата му • обръщам/ обърна къщата надолу с керемидите
кесим едно към кесим
кесия бръквам/ бръкна в кесията *и* бръквам се/ бръкна се в кесията • бъркам (бръквам/ бръкна) в кесията • влизам/ вляза на попа в кесията • влязла ми е змия в кесията • вятър вее в кесията ми • дебела ми е кесията • дълбока ми е кесията • какво ми влиза в кесията • кесията ми е тънка • много ми влиза в кесията • напълвам/ напълня кесията • напълвам си/ напълня си кесията ‹с пари› • не ми влиза в кесията • отвързвам/ отвържа кесията си • отпускам/ отпусна кесията си • празна ми е кесията • пълня кесията • пълня си кесията ‹с пари› • развързвам/ развържа кесията си • ръждясали са ми парите по кесията • свила ми се е змия в кесията • стискам си кесията • удрям/ ударя по (в) кесията
кестен вадя кестените от огъня • вадя кестените от огъня с людски ръце • вадя кестените от огъня с чужди ръце • изваждам/ извадя кестените от жаравата • изваждам/ извадя кестените от жарта • изваждам/ извадя кестените от огъня • изваждам/ извадя кестените от огъня с людски ръце • изваждам/ извадя кестените от огъня с чужди ръце
кеф бяга ми кефът • гледай си кефа • гледам си кефа • разваля ми се/ развали ми се кефът • разтуря ми се/ разтури ми се кефът • скършва ми се/ скърши ми се кефът • скършен ми е кефът • счупва ми се/ счупи ми се кефът • счупен ми е кефът • ходя по кефа
켜че не ми трябва от мече кече
кибрит драсвам/ драсна кибрита • тегля кибрита • тръквам/ тръкна кибрита • удрям/ ударя кибрита
килимче тегля килимчето към себе си
килифарски опявам го по килифарски • усуквам го ‹по килифарски›
кило не мога да разделя три кила трици на две магарици
километър за четвъртия километър съм
кино отивам/ отида на кино • пращам/ пратя на кино • пращам/ пратя на кино в банята от шест до четири ‹с билет за доизкъпване› • пращам/ пратя на кино от шест до пет с трамваен билет
кипвам/ кипна кипва ми/ кипне ми келят • кипва ми/ кипне ми келявщината • кипва ми/ кипне ми кръвта • кипват ми/ кипнат ми триците
кипя кръвта ми кипи
кипял врял и кипял съм • на дъното врял и кипял съм • ни врели, ни кипели • ни вряло, ни кипяло
кираджийски кираджийски кон
кирия къде е Илия на кирия • къде е Киро на кирия • къде е Кольова кирия • къде Кольо на кирия
кирлив вадя кирливите ризи • изваждам/ извадя ‹на пазара› кирливите ризи • изкарвам/ изкарам кирливите ризи • изнасям/ изнеса ‹на пазара› кирливите ризи • изхвърлям/ изхвърля като кирлив фес
Киро къде е Киро на кирия
кисел влизам/ вляза в киселото мляко • кисел като арнаутин • кисел като оцет • кисело е гроздето • кисело е

гроздето, че го не стига лисицата • направям/ направя кисело лице • направям/ направя кисела физиономия • нарязвам/ нарежа като кисела краставица • не ще лиса грозде, че е кисело • не яде лиса грозде, че е кисело • правя кисела физиономия • правя кисело лице • продавам кисели краставици • режа като кисела краставица

кисело излиза ми/ излезе ми кисело • излиза ми/ излезе ми кисело из (през) носа

Китанчев правя си Трайко Китанчев

китка не е китка за мирисане (помирисване) • не ще ми върнат китката

кихна дорде кихнеш

киша по киша опанджак

кладенец докарвам/ докарам вода от девет кладенци • донасям/ донеса вода от девет кладенци • нося вода от девет кладенци • събирам/ събера вода от девет кладенци

кладенчов знае свиня кладенчова вода • отбира ли ‹ти› свиня от кладенчова вода • проумява ли ‹ти› свиня от кладенчова вода • разбира ли ‹ти› свиня от кладенчова вода

кланям се на кой Бог се кланям • на кой (какъв) Господ се кланям

клатя за този (тоя), дето (що) клати гората • клатя глава • клатя опашка • клатя си краката • клатя шапка

клатя се краката ми се клатят • почвата се клати под краката ми

клепвам/ клепна клепват ми/ клепнат ми ушите

клетка напрягам си/ напрегна си сивите клетки

клечка важна клечка • голяма клечка • закачвам (закачам)/ закача на клечката • като клечка • като клечка съм • носът ми не се стига с говняна клечка • носът ми не се стига с клечка • носът ми не се стига с лайняна клечка • носът ми не се стига с посрана клечка • окачвам (окачам)/ окача на клечка‹та› • от високата клечка • ставам/ стана на (като) клечка • турям се на голямата клечка

клин ни в крин, ни в бочник • ни в клин, ни в ръка • ни в клин, ни в ръкав

клинец кова клинци • чукам клинци

клисар казвам на дякона, а той на клисаря

клон отсичам клона, на който седя • отсичам клона, на който стоя • отсичам клона, на който съм стъпил • режа клона, на който седя • режа клона, на който стоя • режа клона, на който съм стъпил • сека клона, на който седя • сека клона, на който стоя • сека клона, на който съм стъпил

клопам клопам си зъбите

клопка влизам/ вляза в клопка‹та› • падам/ падна в клопка‹та› • попадам/ попадна в клопка‹та› • поставям/ поставя клопка • скроявам/ скроя клопка • улавям се/ уловя се в клопка‹та› • хващам се/ хвана се в клопка‹та› • хитрата лисица попаднала в клопка

клюмвам/ клюмна клюмвам/ клюмна врат • клюмвам/ клюмна глава • клюмва ми/ клюмне ми носът • клюмвам/ клюмна нос

клюмнал с клюмнала глава • с клюмнал нос

клюса хитрата лисица с двата (четирите) крака в клюсата

ключ слагам си/ сложа си ключ на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) ключ на устата • удрям/ ударя ключа

клякам/ клекна клякам си/ клекна си на задника

книжен книжен плъх

кобила вятър ме вее на бяла кобила • вятър ме вее на сива кобила • вятър ме вее на сляпа кобила • вятър ме носи на бяла кобила • роднина по бялата кобила • удрям самара, да се сеща кобилата

кова кова гвоздеи • кова клинци

ковчег лягам/ легна в ковчега • цепя ‹си› дъски за ковчег

кожа влизам/ вляза под кожата • вмъквам се/ вмъкна се под кожата • вълк в агнешка кожа • вълк в овча кожа • дебела ми е кожата • дера кожата ‹от гърба› • дера от една овца ‹по› две кожи • дера по две кожи от гърба • едва ми кожата костите държи • едва се побирам/ побера в кожата си • запазвам ‹си›/ запазя ‹си› кожата • изваждам/ извадя от кожата • изкарвам/ изкарам от кожата • излизам/ изляза от (из, вън от, извън) кожата си • изскоквам/ изскокна (изскачам/ изскоча) от (из) кожата си • изхвръквам/ изхвръкна от кожата си • имам дебела кожа • мравки лазят по гърба (кожата, тялото) ми • навирам се/ навра се под кожата • не мога да се побера в кожата си *и* не се побирам/ побера в кожата си • одирам/ одера кожата ‹от гърба› • одрал съм кожата • отървавам ‹си›/ отърва ‹си› кожата (кожичката) • още мечката в гората, кожата ѝ продават • пазя си кожата • попълзяват/ попълзят мравки по кожата ми • ‹само› кожа и кокал‹и› оставам/ остана • ‹само› кожа и кокал‹и› ставам/ стана • ‹само› кожа и кокал‹и› съм • ‹само› кожа и кости оставам/ остана • ‹само› кожа и кости ставам/ стана • ‹само› кожа и кости съм • свивам се/ свия се в кожата си • свличам/ свлека кожата ‹от гърба› • с дебела кожа съм • смъквам/ смъкна кожата ‹от гърба› • смъквам/ смъкна от една овца ‹по› две кожи • смъквам/ смъкна по две кожи от гърба • смъквам/ смъкна по две кожи от гърбината • спасявам ‹си›/ спася ‹си› кожата • съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера по две кожи от гърба • яка ми кожа

кожица смъквам/ смъкна кожицата (кожичката)

кожичка отървавам ‹си›/ отърва ‹си› кожата (кожичката) • смъквам/ смъкна кожицата (кожичката)

кожух изтупвам/ изтупам кожуха • имам игла да закърпя кожуха • не ми трябва от мечка кожух • ще си обърна кожуха ‹наопаки›

коз залагам/ заложа последния си коз • изигравам/ изиграя козовете си • изигравам/ изиграя последния си коз • проигравам/ проиграя козовете си • хвърлям/ хвърля козовете си • хвърлям/ хвърля последния си коз

коза дера коза (кози‹те›) • като коза в календар • не учи старец как се кози пасат • от стара коза яре съм • присмяла се козата на овцата, че лудо пасе

козел дера козел

кози вкарвам/ вкарам в кози рог • въвирам/ въвра в кози рог • навирам/ навра в кози рог • натиквам/ натикам в кози рог • натъпквам/ натъпча в кози рог

козина заглаждам ‹си›/ загладя ‹си› козината • лъсвам/ лъсна козината • показвам си/ покажа си козината

козирка до козирката • дойде ми до

козирката • идва ми до козирката • натрясквам се/ натряскам се до козирката

козица нямала си баба белица, та си купила козица

кокал броят ми се кокалите • връзвам/ вържа кокал • гриза кокалите • дойде (дошъл е) ножът до кокала • допря (допрял е) ножът до кокала • едно джезве кокали съм • налагам/ наложа кокалите • наливам/ налея кокал • намествам/ наместя кокалите • насаждам/ насадя кокалите • не ми държат кокалите • опря (опрял е) ножът до (в, о) кокала • оставям си/ оставя си кокалите • ‹само› кожа и кокал‹и› оставам/ остана • ‹само› кожа и кокал‹и› ставам/ стана • ‹само› кожа и кокал‹и› съм • смазвам/ смажа кокалите • смилам/ смеля кокалите • строшавам/ строша кокалите • счупвам/ счупя кокалите • торба кокали съм • троша кокалите • търся на кучешко легло кокал • търся на кучешко леговище кокал • четат ми се кокалите

кокили вдигам/ вдигна на вили и кокили • навирвам/ навиря кокили

кокоши имам кокоши ум • кокошата неделя • свил съм се като кокоши задник • с кокоши ум съм • стиснал съм се като кокоша тръгка • стиснал съм се като кокоше дупе

кокошка въртя се като пияна кокошка • въртя се като улава кокошка • давам/ дам кон за кокошка • заменям/ заменя кон за кокошка • като (сякаш) мокра кокошка • кокошката още не е насадена, той пилета иска • не ще кум печена кокошка • от стара кокошка яйце съм • плаша кокошките • разменям/ разменя кон за кокошка • сменям/ сменя кон за кокошка • треса се като кокошка над просо • ходя като пияна кокошка

кол забивам/ забия кол • не ще забия кол ‹на тази земя› • не ще побия кол (колец) ‹на земята› • не ще побия кол на тоя свят • от кол и ‹от› въже • побивам/ побия кол

кола возя се на *нечия* кола • извръщам/ извърна колата • карай си колата (количката) • качвам се/ кача се на *нечия* кола • намазвам/ намажа колата • наредих се като куче в кола (каруца) • не ми увира/ уври главата с кола дърва • не се возя на тази (тая) кола • не се качвам на тази (тая) кола • не си оставям колата в калта • обръщам/ обърна колата • пето колело ‹в колата› • подмазвам/ подмажа колата • смазвам/ смажа колата

колан затягам/ затегна колана • отпускам/ отпусна колана • стягам/ стегна колана

Коледа от Бъдни вечер до Коледа • от Великден на Коледа • ще дойде и моя Коледа

колело пето колело ‹в колата› • поставям/ поставя прът в ‹спиците на› колелото (колелата) • прът в колелото • пъхам/ пъхна прът в ‹спиците на› колелото (колелата) • слагам/ сложа прът в ‹спиците на› колелото (колелата) • турям/ туря прът в ‹спиците на› колелото (колелата)

колесник залита ми колесникът

колесница поставям/ поставя прът в колесницата • слагам/ сложа прът в колесницата • турям/ туря прът в колесницата

колец не ще побия кол (колец)

колиба лежа като копой (куче, псе) пред овчарска колиба

коливо нося си житото (пшеницата, коливото) в устата
количка карай си колата (количката)
колко колко му е
Кольо къде Кольо на кирия
Кольов къде е Кольова кирия
коля аз коля, аз беся • коля кучето • сякаш (като че) ме колят
коляно добрината ми е на (до) коляното • добрината ми стои на (до) коляното • до девето коляно • достлукът ми е на (до) коляно‹то› • лягам/ легна на колена‹та› • морето ми е до коляно • огъват ми се/ огънат ми се колената • падам/ падна на колене • подкосяват ми се/ подкосят ми се колената (колената) • поставям/ поставя на колене • превивам/ превия коляно • пресичат ми се/ пресекат ми се колената (колената) • слагам/ сложа под коляно • турям/ туря под коляно
командвам командвам парада
комар като комар • стрижа комара
комат за комат хляб • отнемам/ отнема комата от устата
комедия играя комедия (комедии) • изигравам/ изиграя комедия‹та› • разигравам/ разиграя комедия (комедии)
комин влизам/ вляза през комина
кон вися като кон на (пред) празни ясли • вятър ме вее на бял кон • вятър ме носи на бял кон • давам/ дам кон за кокошка • давам/ дам кон за магаре • дремя като кон на празни ясли (празна ясла) • живей, коньо, за зелена трева • заменям/ заменя кон за кокошка • изпуснал съм коня в реката • като кон • като кон за (на) зоб • като кон на празна торба • кираджийски кон • кога‹то› на коня израснат рогове • кога‹то› на коня пораснат рогове • кога‹то› пусне конят рога • кон да разиграваш • кон с капаци съм • на две ясли си връзвам коня • не си оставям коня в реката • не търся коня, а петалото • още коня не видял крака‹та си› замахал (размахал) • още коня не яхнал, крака‹та си› замахал (размахал) • още на коня се не качил, крака‹та› замахал (размахал) • още яздя тоягата на кон • прав ти път, бърз ти кон • разигравам си коня (essential кончето) • разменям/ разменя кон за кокошка • с кон да играеш • с кон да препускаш • сменям/ сменя кон за кокошка • сменям/ сменя кон за магаре • товарен кон • трай, коньо, за зелена трева (тревица) • трай, коньо, скоро е Гергьовден • трай, коньо, скоро пролет иде • търся от мъртъв кон подкови • яздя на два коня • я конят, я магарето
кондисам ти го не щеш в селото, той иска у попови да кондиса
конец[1] вися на конец • забърквам/ забъркам конците • закърпен с бели конци • заплитам/ заплета конците • зашит с бели конци • като игла и конец • на конец остана • обърквам/ объркам конците • оплитам/ оплета конците • от игла до конец • откъсвам/ откъсна конеца • пришит с бели конци • сбърквам/ сбъркам конците • скосявам/ скося конците • скърпен с бели конци • сушит с бели конци • улавям/ уловя края на конците • цепя конеца • шит с бели конци
конец[2] от конец до конец • от край до конец
конопец от игла до конопец
конски държа конско ‹евангелие› • като конска муха • кога‹то› дойде

конски Великден • на конски‹я› Великден • прочитам/ прочета конско ‹евангелие› • пускам/ пусна конска муха под опашката • слагам си/ сложа си главата в конска‹та› торба • турям си/ туря си главата в конска‹та› торба • увирам се/ увра се като конска муха под опашката • увирам си/ увра си главата в конска‹та› торба • чета ‹конска› молитва • чета конско ‹евангелие›

конско дръпвам/ дръпна едно конско • тегля едно конско

консул вдигам си/ вдигна си консулите • изтеглям си/ изтегля си консулите • обирам си/ обера си консулите • оттеглям си/ оттегля си консулите

контрабанда минавам/ мина контрабанда

конче играе ми essenchето • разигравам си коня (кончето)

копач като копач

копая ще ти кажа аз тебе де копай Аврам корени

копеле присмяла се курвата на копелето • търся под куче копеле

копито хвърлям/ хвърля копитата

копой лежа като копой (куче, псе) пред овчарска колиба

коприва направям/ направя гъба и коприва • направям/ направя ‹на› бъзе и коприва • правя ‹на› бъзе и коприва

копче като копче

кора за ‹една› кора (коричка) хляб • от кора до кора • подлагам/ подложа динена кора • подхлъзвам/ подхлъзна на динена кора • подхлъзвам/ подхлъзна по лебеничева кора • слагам/ сложа динена кора • турям/ туря (турвам/ турна) динена кора • удрям/ ударя динена кора • хлъзвам/ хлъзна на (по) динена кора • хързулвам/ хързулна една динена кора

кораб да не ‹би да› са ти потънали корабите ‹в морето› • сякаш (като че ли) са ти потънали корабите ‹в морето›

корав имам корава глава • имам корави очи • корава глава • корава кратуна • корава ми е главата • корава чутура • корави ми са очите • с корави очи съм

корем в корема ми жаби куркат • влача се по корем • влача се по корем и по лакти • влека се по корем • дете в майчин корем писна • изникна ми на корема • израсна ми на корема • коремът ми е залепнал на гърба • лазя по корем • на гладен корем • на гол корем сабя • на гол корем сребърни пищови • на гол корем строшен пищов • на гол корем ‹чифте› пищов‹и› • повличам се/ повлека се по корем • помъквам се/ помъкна се по корем • поникна ми на корема • порасна ми на корема • пълзя по корем • свири ми през корема • слагам се по гръб и по корем • стърже ми на корема • хамбарът ми е в корема

корен забивам/ забия корен‹и› • изскубвам/ изскубя из (от) корен • изтръгвам/ изтръгна от (из) корен (с корена) • ловя корен • пускам/ пусна корен‹и› • сея на корена ‹му› просо • сея на корена ‹му› ряпа • хващам/ хвана корен‹и› • ще ти кажа аз тебе де копай Аврам корени

корито захлупвам/ захлупя под корито‹то› • слагам/ сложа под корито‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) под корито‹то›

коричка за ‹една› кора (коричка) хляб

кормило държа кормилото • стоя на кормилото

коса[1] изправят ми се косите • късам си косите (косата) • наежват ми се/ наежат ми се косите • настръхват ми/ настръхнат ми косите • побеля ми косата • скубем си косите • скубя си косата (косите) • улавяме се/ уловим се за косите • хващаме се/ хванем се за косите • ще си изскубем косите • щръкват ми/ щръкнат ми косите

коса[2] удря ми/ удари ми косата на (о, в) камък

Косово закъсвам/ закъсам като ‹Крали› Марко на Косово ‹поле›

кост връзвам/ вържа кост • гриза костите • до кости‹те› • едва ми кожата костите държи • запъвам се/ запъна се като рибя кост на гърло • засяда ми/ заседне ми като змийска кост на гърлото • засяда ми/ заседне ми като рибена (рибя) кост на гърлото • кост ми е в гърлото • намествам/ наместя костите • оставям/ оставя костите си • ‹само› кожа и кости оставам/ остана • ‹само› кожа и кости ставам/ стана • ‹само› кожа и кости съм • слагам/ сложа кости‹те си›

костелив костелив орех

косъм вися на косъм • гладя по косъма • до косъм • заглаждам/ загладя косъм‹а› • кога‹то› ми поникнат на дланта (дланите) косми • кога‹то› ми поникнат на петата косми • лъсвам/ лъсна косъма • на ‹един› косъм остана • настръхват ми/ настръхнат ми космите • не ми е чист косъмът • ни‹то› на косъм • оглаждам си/ огладя си косъма • търся косъм под езика на бълхата • търся у кьосето брада и по дланта косми • цепя косъма ‹на две› • щръкват ми/ щръкнат ми космите

котана не яде котка сметана (не яла котана сметана)

котарак лежа като котарак на припек

котва пускам/ пусна котва • спускам/ спусна котва • хвърлям/ хвърля котва

коте изхвърлям/ изхвърля като мръсно коте • настъпвам/ настъпя ‹котката (котето)› по (за) опашката

котел присмяло се гърнето на котела, че е черен

котка дера котки (котка‹та›) • казали на котката, а тя на опашката си • като котка в календар • като котка по гръб не падам/ падна • като котки на сирене • кога направят котката калугерка • мина ми ‹черна› котка път • накарали котката на работа, а тя опашката си • настъпвам/ настъпя ‹котката (котето)› по (за) опашката • не ще котка лой • не ще котка мляко • не ще котка сирене • не яде котка риба • не яде котка сметана (не яла котана сметана) • нямам ни куче, ни котка • обичаме се като кучето и котката • обичаме се като мишката и котката • падам/ падна като котка на краката си • пресече ми котка път‹я› • рекли на котката, а тя на опашката си

котле рибата в морето, ний туряме котлето

котя се зная и дяволът къде се коти

кофа акъл—море, глава—кофа • наливам вода в кофа без дъно • ум—море, глава—кофа

кофар окачвам (окачам)/ окача кофара • поставям/ поставя кофар на устата • слагам/ сложа кофар на устата • слагам си/ сложа си кофар на уста-

та • турям/ туря (турвам/ турна) кофар на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) кофар на устата • удрям/ ударя кофара

коч на два коча сено не мога да разделя

кочан правя се на врял кочан

кочина заплитам се/ заплета се като пиле в кочина

кош захвърлям/ захвърля в коша (кошчето) • на две магарета ‹кош› слама не зная да разделя • на две магарета ‹кош› слама не мога да разделя • ни кош слама не струвам • поставям/ поставя в един кош • слагам/ сложа в един кош • турям/ туря (турвам/ турна) в един кош • турям/ туря (турвам/ турна) в коша (кошчето) • хвърлям/ хвърля в коша (кошчето)

кошара вкарвам/ вкарам вълка в кошарата • докарвам/ докарам вълка в кошарата • пускам/ пусна вълка в кошарата

кошник оплитам си/ оплета си кошника • плета си кошника

кошница изплитам си/ изплета си кошницата (кошничката) • оплитам си/ оплета си кошницата (кошничката) • плета си кошницата (кошничката)

кошничка изплитам си/ изплета си кошницата (кошничката) • оплитам си/ оплета си кошницата (кошничката) • плета си кошницата (кошничката)

кошче захвърлям/ захвърля в коша (кошчето) • турям/ туря (турвам/ турна) в коша (кошчето) • хвърлям/ хвърля в коша (кошчето)

крава вол отиде, крава се върна • доя от две крави • ‹и› на божата крава път правя • като заклана крава • като крава в железница • като крава в параклис • от стара крава теле съм

кравай търся на трън кравай

кравица божа кравичка (кравица)

кравичка божа кравичка (кравица) • като божа кравичка

край вижда ми се/ види ми се краят • връзвам/ вържа двата края • връзвам/ вържа двата края на едно • двата края в (и) средата • едва връзвам двата края • едва свързвам двата края • завързвам/ завържа двата края • извеждам/ изведа на добър край • изкарвам/ изкарам на добър край • изтървавам/ изтърва края • къде (де) ще му иде краят • къде (де) ще му излезе краят • къде (де) ще му отиде краят *и* къде (де) му отива краят • към края съм • на другия край на света • накрай света • на края на света • намирам/ намеря края • на оня край на света • нямам край • обръщам/ обърна дебелия ‹край› • обръщам/ обърна другия край • от другия край на света • от край до конец • от край до край • от начало‹то› до края • от оня край на света • отпускам му/ отпусна му края • пускам/ пусна му края • свързвам/ свържа двата края • свързвам/ свържа краищата • слагам/ сложа край • слагам/ сложа край на живота • слагам/ сложа край на живота си • събирам/ събера двата края • турям/ туря край • турям/ туря край на живота • турям/ туря край на живота си • удрям/ ударя му края • улавям/ уловя двата края • улавям/ уловя края • улавям/ уловя края на конците • хващам/ хвана края

крайъгълен крайъгълен камък

крак акълът ми е в краката • акълът

ми е влязъл в краката • акълът ми е слязъл в краката • ближа краката • вдигам се/ вдигна се на крака‹та си› • в крак съм • влизам/ вляза в крак • вървя в крак • вятър свири между краката ми • гори ‹земята› под краката ми • губя почва ‹под краката си› • губя терен под краката си • давам/ дам крак • духвам си/ духна си на краката • едва се държа на краката си • едва се крепя на краката си • единия за крака‹та›, та другия в глава‹та› • единият ми крак е в герана • единият ми крак е в гроба • едно за глава‹та›, друго за крака‹та› • загубвам/ загубя почва ‹под краката си› • затъвам/ затъна с двата крака • изгубвам/ изгубя почва ‹под краката си› • измервам/ измеря от глава‹та› до крака‹та› • изпобивам си/ изпобия си краката • изпотрепвам си/ изпотрепя си краката • изпотрошавам си/ изпотроша си краката • изпочупвам си/ изпочупя си краката • изправям/ изправя на крак • изправям се/ изправя се на крака‹та си› • изпъвам/ изпъна крака‹та› • изтрепвам си/ изтрепя си краката • клатя си краката • колкото ми крака‹та› държат • крака не ми остават (останаха) • краката ми се клатят • краката ми се люлеят • краката ми се люшкат • лижа краката • люшкам крака‹та си› • навирвам/ навиря крака ‹в хендека› • на крак (крака) • на крак (крака) съм • на свой крак • не ме държат краката • не мога да се държа на крака‹та си› • не подвивам/ подвия крак • не подгъвам/ подгъна крак • не превивам/ превия крак • не сгъвам/ сгъна крак • не усещам земята под краката си • нямам ‹здрава (твърда)› почва под краката си • обръщам/ обърна къщата с краката нагоре • обръщам/ обърна с краката нагоре • огъват ми се/ огънат ми се краката • опъвам/ опъна крака‹та› • оставам/ остана без крака • от глава‹та› до крака‹та› • от крак • от крака‹та› до глава‹та› • откъсват ми се/ откъснат ми се краката • отсичат ми се/ отсекат ми се краката • още коня не видял, крака‹та си› замахал (размахал) • още коня не яхнал, крака‹та си› замахал (размахал) • още на коня се не качил, крака‹та› замахал (размахал) • още не седнал на магаре, замахал с крака • падам/ падна в краката • падам/ падна като котка на краката си • пари ми под краката • плюя си на краката • повеждам/ поведа крак • повличам/ повлека крак • подкосяват ми се/ подкосят ми се краката • подлагам/ подложа крак • подставям/ подставя крак • поставям/ поставя на крак • поставям/ поставя на крака • потеглям/ потегля крак • почвата под краката ми се изплъзва/ изплъзне • почвата се клати под краката ми • премервам/ премеря от глава‹та› до крака‹та› • пресичат ми се/ пресекат ми се краката • припарва ми/ припари ми под краката • простирам си краката, колкото ми чергата държи • простирам си краката, колкото ми чергата стига • простирам си краката според чергата • протягам си краката наспоред обувката • протягам си краката според чергата • разклащат ми се/ разклатят ми се краката • ритам с бос крак ръжена • с единия крак съм в гроба • с единия крак съм в трапа • с единия крак съм вънка • с единия крак съм стъпил в гроба • с

краката нагоре • слагам/ сложа крак • станал съм с краката нагоре • станал съм с левия си крак • строшавам/ строша на дявола крака • стъпвам/ стъпя на крака‹та си› • стъпвам/ стъпя с бос крак ‹и› в огъня • счупвам/ счупя на дявола крака • сякаш с левия крак съм тръгнал • троша си краката • тръгвам/ тръгна в крак • турям/ туря (турвам/ турна) крак • турям/ туря (турвам/ турна) на крак • турям/ туря (турвам/ турна) под краката си • удрям/ ударя крак • улови едного за краката, та удряй другиго по главата • умен в краката • умът ми е в краката • умът ми е влязъл в краката • умът ми е слязъл в краката • хвани едного за краката, та удряй другиго по главата • хитрата лисица с двата (четирите) крака в капана • хитрата лисица с двата (четирите) крака в клюсата • хитрата лисица с двата крака • хлътвам/ хлътна с двата крака • целувам краката

Крали закъсвам/ закъсам като ‹Крали› Марко на Косово ‹поле›

краска виждам в розови краски • виждам в черни краски • сгъстявам/ сгъстя краските

краста дошла краста при шуга • присмяла се краста на шуга

крастав краставите магарета през девет баира се подушват (помирисват)

краставица изправям/ изправя кривите краставици • краставици на търкалста • на бахчеванджия краставици продавам • на бостанджия краставици продавам • на краставичар краставици продавам • нарязвам/ нарежа като горчива краставица • нарязвам/ нарежа като кисела краставица • оправям/ оправя кривите краставици • продавам ‹зелени› краставици • продавам кисели краставици • режа като кисела краставица

краставичар на краставичар краставици продавам

кратуна бъкел отишъл, кратуна дошъл • бъкел отишъл, кратуна се върнал • главата ми е празна кратуна • зелена кратуна • корава кратуна • кратуната ми е зелена • кратуната ми е куха • не в тикви, а в кратуни • не ми сече кратуната • не ми стига кратуната • не ми увира/ уври кратуната • нямам акъл в кратуната ‹си› • нямам мозък в кратуната ‹си› • нямам ум в кратуната ‹си› • от тикви до кратуни • празна кратуна • празна ми е кратуната • ражда ми/ роди ми кратуната • сече ми кратуната

кратунче присмяло се чунче на кратунче

крача крача с широки крачки

крачка вървя с големи крачки • вървя с широки крачки • крача с широки крачки • крачка по крачка • на всяка крачка • на две крачки • на една крачка

крачол извира ми от крачолите • изтича ми от крачолите • текат ми парите из крачолите • тече ми из (от) крачолите

крез като крез

кремък като кремък

крепки държа се на свети крепки • държат ме свети крепки • крепя се на свети крепки • крепят ме свети крепки

крепост предавам/ предам крепостта

крепя едва си крепя душата • крепят ме свети крепки

крепя се едва се крепя на краката си • едва се крепя на нозете си • крепя се на магия • крепя се на свети крепки • крепя се на честна дума

кречетало дрънкам като ‹воденичарско› кречетало • дрънкам като на воденицата кречеталото • меля като воденично кречетало • плещя като кречетало • устата ми са като кречетало

крив вземам/ взема кривия път • вървя по криви пътеки • вървя по крив път (по криви пътища) • гледам с криво око • до крива пътека • до кривата круша • захващам/ захвана кривия път • излиза ми/ излезе ми крива сметката • изправям/ изправя кривите дърва • изправям/ изправя кривите краставици • криви дърва • криво дърво • оправям/ оправя кривите дърва • оправям/ оправя кривите краставици • отвръщам/ отвърна от кривия път • подсмяла се кука на криво дърво • прав ти път — крива ти пътека • присмяла се кука на крива бука • присмяла се кука на криво дърво • светът ми е крив *и* целият свят ми е крив • стоварвам/ стоваря кривите дърва върху гърба • тръгвам/ тръгна по крив път (по криви пътища) • хващам/ хвана кривия път

криввам/ кривна криввам/ кривна от правия път • криввам/ кривна по лош път • криввам си/ кривна си калпака • криввам си/ кривна си шапката

криво криво да седим, право да говорим • криво да седим, право да приказваме • криво да седим, право да хортуваме • криво да стоим, право да хортуваме • криво-ляво • криво си правя сметката • направям си/ направя си криво сметката • правя си криво сметката

кривя кривя си душата (душицата) • кривя си калпака • кривя си капата (капелата) • кривя си устата • кривя си шапката • кривя уста

криеница играем ‹си› на криеница

крило добивам/ добия крила • израстват ми/ израснат ми крила • като крило на гарван • отрязвам/ отрежа крилата • подрязвам/ подрежа крилата • порастват ми/ порастнат ми крила • прекършвам/ прекърша крилата • расъл под крило

кримка стара кримка съм

криш-миш играем си на криш-миш

крия крия змия в пазвата си • крия си главата в пясъка

крия се крия се зад гърба

кросно направям/ направя от сламката кросно • правя от влакното кросно

кроя виж му акъла, па му крой аба • виж му акъла, па му крой гугла • виж му акъла, че му крой шапка‹та› • виж му ума, та му крой аба • виж му ума, че му крой калпак • гледай му акъла, па му крой капа • гледай му памет, крой му капа • кроя кюляф • кроя мръсно

круша акъл за круши • до кривата круша • до под крушата • и нашата върба ще роди круши • кога върба роди круши • кога се покачи свиня с жълти чехли на круша • обирам си/ обера си крушите • събирам си/ събера си крушите

кръв в кръвта ми е • всичката кръв прелива/ преля в главата ми • гледам на кръв • давам/ дам плът и кръв • добивам/ добия плът и кръв • запалва ми се/ запали ми се кръвта • запалвам/ запаля кръвта • изпивам/ изпия кръвта (кръвчицата) • изсмуквам/ изсмуча ‹и› кръвта (кръвчицата) • из-

цапвам/ изцапам ръцете си с кръв • имам в кръвта ‹си› • качва ми се/ качи ми се кръвта в главата • кипва ми/ кипне ми кръвта • кръв капе от (на) сърцето ми • кръвта ми ври • кръвта ми заиграва/ заиграе • кръвта (кръвчицата) ми замръзва/ замръзне ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми застива/ застине ‹в жилите› • кръвта ми играе • кръвта (кръвчицата) ми изстива/ изстине ‹в жилите› • кръвта ми кипи • кръвта (кръвчицата) ми се смразява/ смрази ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смръзва/ смръзне ‹в жилите› • кръвта ми слиза/ слезе в петите • наливат ми се/ налеят ми се очите ‹с кръв› • нахлува ми/ нахлуе ми кръвта в главата • нося в кръвта си • отравям/ отровя кръвта • оцапвам/ оцапам ръцете си с кръв • пия кръвта (кръвчицата) • пламва/ пламне ми кръвта • плът и кръв съм • плът от плътта и кръв от кръвта съм • получавам/ получа плът и кръв • потопявам/ потопя в кръв • потопявам/ потопя ръцете си в кръв • правя си лоша кръв • придобивам/ придобия плът и кръв • проливам си/ пролея си кръвта • разиграва ми се/ разиграе ми се кръвта • разпалва ми се/ разпали ми се кръвта • смразявам/ смразя кръвта (кръвчицата) • смуча кръвта (кръвчицата) • става ми/ стане ми кръв пред очите • сърцето ми се облива с кръв • тровя кръвта • тровя си кръвта • удавям/ удавя в кръв

кръвен от една кръвна група съм

кръвно вдигам/ вдигна кръвното • качвам/ кача кръвното

кръвчица изпивам/ изпия кръвта (кръвчицата) • изсмуквам/ изсмуча ‹и› кръвта (кръвчицата) • кръвта (кръвчицата) ми замръзва/ замръзне ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми застива/ застине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми изстива/ изстине ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смразява/ смрази ‹в жилите› • кръвта (кръвчицата) ми се смръзва/ смръзне ‹в жилите› • пия кръвта (кръвчицата) • смразявам/ смразя кръвта (кръвчицата) • смуча кръвта (кръвчицата)

кръг омагьосан кръг • порочен кръг • превеждам/ преведа през деветте кръга на ада

кръговрат омагьосан кръговрат

кръгъл кръгла нула

кръст[1] бягам като дявол‹а› от кръст • бягам като евреин от кръст • жив ми кръст • поемам/ поема кръста • понасям/ понеса кръста • поставям/ поставя кръст • разпъвам/ разпъна на кръст • слагам/ сложа кръст • турям/ туря (турвам/ турна) кръст • честен кръст

кръст[2] държи ми кръстът • не изправям/ изправя кръст • превивам/ превия кръст • пречупвам/ пречупя кръст • удар под кръста • чупя кръст

кръстен кръстен дявол съм

кръстник намирам/ намеря кръстника си

кръстопът заставам/ застана на кръстопът • край (по) пътища и кръстопътища • на кръстопът съм • намирам се/ намеря се на кръстопът • на (под) път и кръстопът • стоя на кръстопът

кръстосвам кръстосвам улиците

кръстосвам/ кръстосам кръстосвам/ кръстосам очите • кръстосвам/ кръстосам ръце

кръстя[1] още детето не се родило, Иванчо го кръстили

кръстя[2] кръстя ръце

кръстя се да се кръстиш (прекръстиш) с двете ръце *и* да се кръсти (прекръсти) човек с двете ръце • да се кръстиш (прекръстиш) с лява‹та› ръка *и* да се кръсти (прекръсти) човек с лява‹та› ръка • с лявата ‹си ръка› ли да се кръстя (прекръстя) с дясната ли

кръчмар направям си/ направя си сметката без кръчмаря • правя си сметката без кръчмаря • сметката ми е направена без кръчмаря • сметката ми излиза/ излезе без кръчмаря

кръщавам и мен‹е› ме е кум кръщавал

кръщавам се не учи дяда си попа как се деца кръщават

куйрук отрязвам/ отрежа куйрука • подвивам ‹си›/ подвия ‹си› куйрук‹а› • свивам/ свия куйрука • свивам ‹си›/ свия ‹си› куйрука • срязвам/ срежа куйрука

кука вадя думите с кука от устата • дърпам с кука всяка дума • закачвам (закачам)/ закача на кука‹та› • заприличвам/ заприличам на кука • издърпвам/ издърпам с кука всяка дума • като кука • като кука съм • окачвам (окачам)/ окача на кука‹та› • подсмяла се кука на криво дърво • присмяла се кука на крива бука • присмяла се кука на криво дърво • ставам/ стана на (като) кука

кукна кукна ми кукуто

куков на куково лято

куковден кога‹то› дойде куковден • на куковден

кукна кукна ми кукуто

куку каквото куку, таквоз и пипе • като куку и пипе • кукна ми кукуто

кукувица ‹да› не ми е изпила кукувица акъла • ‹да› не ми е изпила кукувица мозъка • ‹да› не ми е изпила кукувица пипето • ‹да› не ми е изпила кукувица ума • и нашата кукувица ще прикука • кукувица ми е изпила акъла • кукувица ми е изпила мозъка • кукувица ми е изпила пипето • кукувица ми е изпила ума • няма да чуя кукувицата

кукумявка присмяла се кукумявката на синигера

кукуригам петелът ми кукурига

кукуригна и нашият петел ще кукуригне

кукуряк като кукуряк

кула градя ‹въздушни› кули • градя кули във въздуха • изграждам/ изградя въздушни кули • издигам/ издигна въздушни кули • правя кули в облаците • строя ‹въздушни› кули

кум за пред кума • и мен‹е› ме е кум кръщавал • не ще кум печена кокошка • показвам/ покажа *някому* кой кум, кой ‹стар› сват • право, куме, та в ‹черните› очи *и* право ти, куме, в очи • ще ти дам да разбереш кой ‹е› кум, ‹и› кой ‹е ‹стар›› сват • ще ти покажа кой кум, кой ‹стар› сват

кума Кума Лиса съм

куп карам през куп за грош • през куп за грош

купа търся игла в купа сено

купувам купувам те и те продавам *и* мога да те ‹купя и› продам • цървули няма, гайда купува

купувам/ купя купувам си/ купя си белята

купя купувам те и те продавам *и* мога да те ‹купя и› продам • нероден Петко ‹,купили му капа› • нямала си

баба белица, ‹купила си прасенце› • нямала си баба белица, та си купила козица • нямала си баба работа, та си купила прасенце

кураж давам си/ дам си кураж

курва присмяла се курвата на копелето

курдисвам/ курдисам курдисвам/ курдисам главата

куркам в корема ми жаби куркат

куркусу бостан куркусу

куршум гроша с куршум меря • замерям лева с куршум • на един куршум място • парата с куршум бия • парата с куршум гоня

кусам каквото съм надробил, това ще кусам

кусур връзвам/ вържа кусур • не връзвам/ вържа кусур • не хващам/ хвана кусур

кутре не мога да се меря на кутрето • не мога да стъпя на кутрето

кутия като (сякаш) от кутия изваден • като (сякаш) от кутия излязъл

куфалница дойде ми умът в куфалницата • куфалницата ми не досяга • наливам/ налея в куфалницата • не ми стига куфалницата

куфар стягам си/ стегна си куфарите (куфара)

кух главата ми е куха • кратуната ми е куха

куцо ‹и› куцо и сляпо • куцо и сакато

куче беся кучето • върви ми като на бясно куче тояги‹те› • запознали са ме и късите кучета • знаят ме и кучетата *и* знаят ме и късите кучета • и кучето сито, и питата цяла • имам пари като у куче червеи • и моето куче ще улови заек • казали на кучето, а то на опашката си • като кучето с опашката си • кога‹то› стане вълкът куче • коля кучето • лежа като копой (куче, пес) пред овчарска колиба • ‹мене› кучета ме яли • мигам като ‹куче› в лапавица • мигам като куче във воденица • накарали кучето на работа, а то опашката си • намерил съм село без кучета, тръгнал съм без сопа • намерил съм село без кучета, ‹тръгнал съм без тояга› • намерил съм стадо без кучета • наредих се като куче в кола (каруца) • няма за що куче да го хване • нямам ни куче, ни котка • обичаме се като кучето и котката • още вълка не видял, той вика на кучетата • познават ме и кучетата *и* познават ме и късите кучета • примигвам като ‹куче› в лапавица • рекли на кучето, а то на опашката си • село без кучета • ставам/ стана и на кучетата маскара • търся под куче копеле

кучешки кучи (кучешки) син • търся на кучешко легло кокал • търся на кучешко леговище кокал

кучи вкарвам/ вкарам в кучи гъз • въвирам/ въвра в кучи гъз • завирам/ завра в кучи гъз • като кърлеж в куче ухо • кучи (кучешки) син • навирам/ навра в кучи гъз • натиквам/ натикам в кучи гъз

къде къде (де) го биеш, къде (де) се пука • къде (де) го чукаш, къде (де) се пука • къде дават така (тъй) • къде да зарежем • къде е Илия на кирия • къде е Киро на кирия *и* де го Киро на кирия • къде е Кольова кирия • къде Кольо на кирия • къде ще вървя • къде ще ида • къде се е чуло и видяло • къде (де) ще му иде краят • къде (де) ще му излезе краят • къде (де) ще му отиде краят *и* къде (де) му отива краят • къде ще отида • къде ще ходя

къклица отделям/ отделя житото от къклицата • отделям/ отделя зърното от къклицата

кълка лежа на кълка • лежа на тази (тая) кълка • подпирам се на една кълка

кълцам ако ще ‹и› на парчета да ме кълцат (накълцат) • кълцам лук на главата • кълцам си зъбите ‹като празна воденица› • кълцам сол на главата

кълчища забърквам се/ забъркам се като пате в кълчища • забърквам се/ забъркам се като петел в кълчища • забърквам се/ забъркам се като пиле в кълчища • заплитам се/ заплета се като пате в кълчища • заплитам се/ заплета се като петел в кълчища • заплитам се/ заплета се като пиле в кълчища • обърквам се/ объркам се като пате в кълчища • обърквам се/ объркам се като петел в кълчища • обърквам се/ объркам се като пиле в кълчища • омотавам се/ омотая се като пате в кълчища • омотавам се/ омотая се като петел в кълчища • омотавам се/ омотая се като пиле в кълчища • оплитам се/ оплета се като пате в кълчища • оплитам се/ оплета се като петел в кълчища • оплитам се/ оплета се като пиле в кълчища • оправям се/ оправя се като петел в кълчища • сплитам се/ сплета се като петел в кълчища

кънка връзвам/ вържа кънките

къпан като къпан

кър карам ‹го› през кървa

кърлеж като кърлеж в куче ухо

кърма като овце на кърма • като ‹стадо› на кърма

кърпа в кърпа да го вържеш • в кърпа ми е ‹вързано› • имам го в кърпа вързано • като ударен с мокра кърпа по главата • турям си/ туря си кърпа на устата

кърша кърша пръсти‹те си› • кърша ръце • не кърша думата на две • не кърша хатъра

къс ако денят е къс, годината е дълга • държа на къса ремичка • държа на къса юзда • запознали са ме и късите кучета • знаят ме и кучетата *и* знаят ме и късите кучета • имам къса памет • къса ми е паметта • познават ме и кучетата *и* познават ме и късите кучета • познават ме и късите псета • с къса памет съм

късам късам душата • късам нервите • късам от гола душа • късам от залъка си • късам си косите (косата) • късам си нервите • късам си сърцето • късам сърцето

късам се къса ми се сърцето

късия дърпа ме късият

късмет бягам от късмета си • излиза ми/ излезе ми късметът • изял си късмета • късметът ми свири на тамбура • лягам си/ легна си на късмета • моят късмет във върба гола свири • отритвам си/ отритна си късмета • падам си/ падна си на късмета • паднал съм си на късмета • проработва ми/ проработи ми късметът • работи ми късметът • ритам си (ритвам си/ ритна си) късмета

късо режа късо

Късьо Късьо ме дърпа

кътен въртя на кътен зъб • и зъбите му *и* кътните му зъби

кътник колкото за единия ми кътник • удрям/ ударя кътника

къч хвърлям/ хвърля къч

кършей отделям/ отделя и къшея от гърлото си • чета къшеите

къща вкарвам/ вкарам дявола в къщата си • докарвам/ докарам дявола в къщата си • запалва ми се/ запали ми се къщата • запалвам/ запаля къщата • и в нашата къща ще огрее слънце (слънчице) • изгарям/ изгоря къщата • и керемидите на къщата му • обръщам/ обърна къщата надолу с главата • обръщам/ обърна къщата надолу с керемидите • обръщам/ обърна къщата наопаки • обръщам/ обърна къщата с краката нагоре • подпалва ми се/ подпали ми се къщата • подпалвам/ подпаля къщата • пускам/ пусна дявола в къщата си • сякаш че не е имал къща, ни врата • ти го не пущаш в селото, той пита де е поповата къща

къщен къщно пиле

кьопаво кьораво и кьопаво

кьорав без кьорава пара съм • без кьорав лев съм • кьоравата неделя • кьоравата седмица • кьоравата събота • нямам кьорава пара • нямам кьорав лев • удрям/ударя кьоравото шаранче

кьораво кьораво и кьопаво • кьорав‹о› и сакат‹о›

кьоравото удрям/ ударя кьоравото

кьосе като кьосе за (на) брада • кога‹то› кьосето пусне брада • кога‹то› на кьосето поникнат мустаци • кога‹то› на кьосето пораснат мустаци • търся у кьосето брада и по дланите косми

кьотек мятам/ метна кьотека *и* мятам/ метна един кьотек

кюл направям/ направя на кюл кюмюр

кюлче свива ми се/ свие ми се душата на кюлче

кюляф виж му акъла, че му скрой кюляфа • виж му главата, та му скрой кюляфа • кроя кюляф • скроявам/ скроя кюляф

кюлях разправяй на стария ми кюлях

кюмюр направям/ направя на кюл кюмюр

кюмюрджия бял като кюмюрджия

кюнец като през кюнец съм минал

кюп бъркам в кюпа • поставям/ поставя в един кюп • поставям/ поставя в общия кюп • слагам/ сложа в един кюп • слагам/ сложа в общия кюп • турям/ туря (турвам/ турна) в един кюп • турям/ туря (турвам/ турна) в общия кюп

кютюк като кютюк

кюфте направям/ направя на кюфте

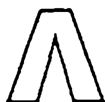

лабаво няма лабаво

лаври заспивам/ заспя на лаврите си • лежа на лаврите си • почивам на (върху) лаврите си • спя на лаврите си

лазя лазя по корем • лазя по нервите • лазят ме мравки • лазят ме тръпки • мравки лазят по гърба (кожата, тялото) ми

лайнян носът ми не се стига с лайняна клечка

лакърдия много лакърдии на воденицата ‹биват› • триста лакърдии за пара

лакът влача се по корем и по лакти • на един лакът място • показвам/ покажа лакът • пробивам си/ пробия си път с лакти • пробивам си/ пробия си път със зъби и лакти • проправям си/ проправя си път‹я› с лакти • проправям си/ проправя си път‹я› със зъби и лакти • разчиствам си/ разчистя си път‹я› с лакти • разчиствам си/ разчистя си път‹я› със зъби и лакти

лампен кога‹то› цъфнат лампените шишета и налъмите

ламя влизам/ вляза в устата на ламята • като ламя • отивам/ отида в устата на ламята

лани не съм от лани

лански разправяй го (ги ‹тия›) на ланския (ланшния) сняг • разправяй на ланската (ланшната) ми шапка • търся огън на ланско огнище

ланшен разправяй го (ги ‹тия›) на ланския (ланшния) сняг • разправяй на ланската (ланшната) ми шапка

лапа държа в лапите си • изтръгвам се/ изтръгна се от лапите • падам/ падна в лапите • пада ми/ падне ми в лапите • попадам/ попадна в лапите • удрям/ ударя по една лапа

лапавица мигам като ‹куче› в лапавица • примигвам като ‹куче› в лапавица

лапам лапам вятър • лапам мухи‹те› • лапам мъглата • пращам/ пратя да лапа мухи • такива не ги лапам

лапвам/ лапна лапвам/ лапна въдицата

ластар кога главня ласар пусне

ластик очите ми стават на ластик • разтягам ластици

латерна като латерна

лаф лаф да не става • минава ми/ мине ми лафът

лашвам/ лашна лашкам (лашвам/ лашна) в глуха линия • лашкам (лашвам/ лашна) в трета глуха

лашкам лашкам (лашвам/лашна) в глуха линия • лашкам (лашвам/ лашна) в трета глуха

лая лая си опашката

лебеничев подхлъзвам/ подхлъзна на лебеничева кора

лев без пукнат лев оставям/ оставя • без пукнат лев съм • без спукан лев съм • без счупен лев съм • замерям лева с куршум • нямам пукнат лев • нямам спукан лев • нямам счупен лев • пукнат лев не струвам • пукнат

лев не чиня • спукан лев не струвам • спукан лев не чиня • счупен лев не струвам • счупен лев не чиня • треперя над лева (левчето)

левак левак съм с двете ръце

левче треперя над лева (левчето)

легло вдигам се/ вдигна се от легло‹то› • деля легло • лежа на смъртно легло • лягам/ легна на (в) легло • на смъртно легло съм • падам/ падна на легло • пазя леглото • поваля́м/ поваля на легло • приковавам/ прикова на легло • разделям легло • свалям/ сваля на легло • ставам/ стана от легло‹то› • събарям/ съборя на легло • тръшвам/ тръшна на легло • търся на кучешко легло кокал • хвърлям/ хвърля на легло

леговище търся на кучешко леговище кокал

лед запъвам се/ запъна се като магаре на лед • и дявола бих подклал на леда • и дявола подковавам ‹на леда› • ледът се пуква/ пукна • ледът се разтопява (разтапя)/ разтопи • ледът се стопява (стапя)/ стопи • опъвам се/ опъна се като магаре на лед • оставам/ остана като гъска на лед • оставам/ остана като патка на лед • пробивам/ пробия леда • разчупвам/ разчупя леда • сгрявам се/ сгрея се като лед в стомна • стопля́м се/ стопля се като лед в стомна • стопявам/ стопя леда • строшавам/ строша леда • счупвам/ счупя леда • топло ми е като лед в стомна

леден обливам/ облея с ледена вода • поливам/ полея с ледена вода

лежа камък ми лежи на душата • камък ми лежи на сърцето • лежа като копой (куче, псе) пред овчарска колиба • лежа като котарак на припек • лежа като паша • лежа като селски чорбаджия • лежа на (върху) гърба • лежа на (по) гърба си • лежа на кълка • лежа на лаврите си • лежа на смъртно легло • лежа на тази (тая) кълка • лежа на тази (тая) страна • лежа на това ухо (ушенце) • лежа на хълбок • лежи ми на гърдите • лежи ми на сърце‹то› • лежи на гърба ми • лежи на плещите ми • лежи на ръцете ми

лек имам лека ръка • лека ми е ръката • лек в главата • лек съм в главата • с лека ръка • с леко сърце

лекото на работата лекото, на баницата мекото

лекция чета лекции

лелка празна ми е лелката

лепвам се/ лепна се лепвам се/ лепна се като гербова марка • лепвам се/ лепна се като репей

лепка залепвам се/ залепя се като лепка

лепна устата ми лепнат

лепя се лепи се на гърба ми • устата ми се лепят

леса оставам/ остана като риба на лесата

летва вдигам/ вдигна ‹високо› летвата

летя летя в облаците • летя нависоко

лея лея сълзи

лея се мед ми се лее от устата

ливада давам/ дам ливадите

ливаде широко ти ливаде

лига покапват ми/ покапят ми лигите • потичат ми/ потекат ми лигите

лижа лижа ботушите • лижа емениите • лижа задника • лижа калта от подметките • лижа краката • лижа-мажа • лижа подметките • лижа праха от подметките • лижа ръцете • лижа сахана • през джам сирене близка (лижа)

лимон изстисквам/ изстискам като лимон • изцеждам/ изцедя като лимон

линия бутам (бутвам/ бутна) в глуха линия • в глуха линия съм • държа в глуха линия • лашкам (лашвам/ лашна) в глуха линия • минавам/ мина в глуха линия • намирам се в глуха линия • оставам/ остана в глуха линия • оставям/ оставя в глуха линия • преминавам/ премина в глуха линия • седя в глуха линия • стоя в глуха линия

липов пращам/ пратя за липови ябълки • търся липови ябълки

липса взела ме липсата • изяла ме липсата • хванала ме липсата

липсвам липсва ми едната дъска • липсва ми едната събота • липсва ми едната събота и двата петъка • липсва ми едната чивия • липсват му първите седем години • липсват му седемте години ‹вкъщи› • нещо ми липсва • само това (туй) липсва

лиса не ще лиса грозде, че е кисело • не яде лиса грозде, че е кисело

Лиса Кума Лиса съм

лисица дера лисици • казали на лисицата, а тя на опашката си • като лисицата с опашката си • кисело е гроздето, че го не стига лисицата • мечката на лисицата, а лисицата на опашката си • мина ми лисица път • накарали лисицата на работа, а тя опашката си • рекли на лисицата, а тя на опашката си • стара лисица съм • хитра лисица съм • хитрата лисица влезе в стъпица с двете нозе • хитрата лисица попаднала в клопка • хитрата лисица право в стъпица • хитрата лисица с двата (четирите) крака в капана • хитрата лисица с двата (четирите) крака в клюсата

лист вися като капка на лист • обръщам/ обърна други‹я› лист *и* обръщам/ обърна листа

листо обръщам/ обърна другото листо *и* обръщам/ обърна листото • отварям/ отворя другото листо • под дърво и листо • под листо и камък

лихва връщам/ върна с лихвата (лихвите) • заплащам/ заплатя с лихвата (лихвите) • плащам/ платя с лихвата (лихвите)

лице в лицето • гледам ‹право› в лицето • заличавам/ залича от лицето на земята • за хорско лице • излизам/ изляза с бяло лице • излизам/ изляза с отворено лице • излизам/ изляза с чисто лице • изтривам/ изтрия от лицето на земята • имам лице • ‹колкото› за лице • навирам/ навра в (пред) лицето • направям/ направя кисело лице • нямам лице • отвръщам/ отвърна лице • плюя в лицето • плюя си на (в, върху) лицето • показвам/ покажа истинското си лице • право в лицето • правя кисело лице • пред лицето ми • разкривам/ разкрия истинското си лице • с какво лице • с открито лице • ти го плюеш по лицето, пък той се прави, че му капе роса от небето • турям/ туря лице под ноги • умивам/ умия лицето • умивам/ умия срама от лицето • хвърлям/ хвърля в лицето • хвърлям/ хвърля кал върху лицето

лобут търся си лобута

ловя лови ми окото • ловя змиите с людски ръце • ловя корен • ловя морето в шепа • ловя мухи • ловя място • ловя око‹то› • ловя риба в мътна вода • перо не ме лови • с трън да ловиш, нищо не можеш да закачиш

• с устата си звезди ловя • с уста‹та› си птички ловя • сън не ме лови
ловя се ловя се за сламка‹та› • ловя се на въдицата • ловя се на хорото • не се ловя на това хоро • с вързана хрътка заек не се лови • с трици маймуни не се ловят
лозе виждам се/ видя се ‹като› в небрано лозе • намирам се/ намеря се ‹като› в небрано лозе • не ми трябва на баир лозе *и* защо ми трябва на баир лозе • оказвам се/ окажа се ‹като› в небрано лозе • оставам/ остана ‹като› в небрано лозе • попадам/ попадна ‹като› в небрано лозе • хващам се/ хвана се в небрано лозе
лой връзвам/ вържа лой • като бъбрек в лой • не ми трябва от вълк лой • не ще котка лой • плувам като бъбрек в лой • събирам лой • трупам лой
локум разтягам локуми • тегля локуми
лом сгром и лом
лопата двулика лопата • като ударен с лопата по главата • рина парите си с лопата • с лопата да ги ринеш • фурнаджийска лопата
лош вървя по лош път • гледам с лошо око • изваждам/ извадя ‹лоша› приказка (приказки) • изваждам/ извадя ‹лошо› име • излиза ми/ излезе ми ‹лоша› дума • излиза ми/ излезе ми ‹лошо› име • криввам/ кривна по лош път • лоша ми е работата • лоши‹те› езици • правя си лоша кръв • тръгвам/ тръгна по лош път • улавям/ уловя лош‹ия› път • хващам/ хвана лош‹ия› път
лошо лошо ми се пише
луд ‹да› не съм ял лудото биле • като луд
лудо присмяла се козата на овцата, че лудо пасе
лук газя бос из лука • кълцам лук на главата • праз лук да яде • рибата в реката, те и режат лука • рибата още в морето, а те ѝ пържат лука • сгазвам/ сгазя лука • трия лук на главата • трия лук по носа • ходя бос из лука • чукам лук на главата
лукавия от лукаваго *и* от лукавия
луков лукова глава
лула до ще лула за огнец, турна ще ѝ пепелец • не бръсна за лула тютюн • ‹ни‹то›› лула тютюн не струвам
луна живея на луната • като че (сякаш) съм паднал от луната • падам/ падна от луната
лупа гледам под лупа • разглеждам/ разгледам под лупа
лъжица в (с) ‹една› лъжица вода бих удавил • черпя морето с лъжица
лъжичка[1] още не са му дали мед, а вече лъжичка си иска
лъжичка[2] бодва ме/ бодне ме под лъжичката • жегва ме/ жегне ме под лъжичката • засяда ми/ заседне ми буца под лъжичката • парва ме/ парне ме под лъжичката • свива ме/ свие ме под лъжичката • стяга ме/ стегне ме под лъжичката • чегърта ме под лъжичката • човърка ме под лъжичката
лъсвам/ лъсна лъсвам/ лъсна козината • лъсвам/ лъсна косъма • лъсвам/ лъсна петалата (петалите) • лъсват ми/ лъснат ми петалата (петалите)
лъщя лъщя като тиган на месечина
любимец любимец на боговете
людски вадя кестените от огъня с людски ръце • гурльо се смее на людските гурели • изваждам/ извадя кестените от огъня с людски ръце •

ловя змиите с людски ръце

люлея се краката ми се люлеят • люлея се от смях • почвата се люлея под нозете ми

люлка една ни е ‹люлка› залюляла

люшкам люшкам крака‹та си›

люшкам се краката ми се люшкат

ляв да се кръстиш (прекръстиш) с лява‹та› ръка *и* да се кръсти (прекръсти) човек с лява‹та› ръка • имам две леви ръце • с две леви ръце съм • с лявата ‹си ръка› да се кръстя (прекръстя), с дясната ли • станал съм с левия си крак • сякаш с левия крак съм тръгнал

ляво криво-ляво

лягам лягам и ставам

лягам/ легна камък ми ляга/ легне на сърце‹то› • ляга/ легне върху (на) гърба ми • ляга/ легне върху (на) плещите ми • ляга/ легне върху (на) раменете ми • лягам/ легна в гроба • лягам/ легна в земята • лягам/ легна в ковчега • лягам/ легна в покой • лягам/ легна в пръстта • лягам/ легна в сандъка • ляга ми/ легне ми буца в гърдите • ляга ми/ легне ми на сърце‹то› • ляга ми/ легне ми сърце на място • лягам/ легна на колена‹та› • лягам/ легна на (в) легло • лягам/ легна на (в) постеля • лягам/ легна на хляба си • лягам/ легна под дряновицата • лягам/ легна под нож‹а› • лягам/ легна под тоягата • лягам/ легна под ханджара • лягам/ легна под ятагана • лягам ‹си›/ легна ‹си› на брашното • лягам си/ легна си на жегъла • лягам си/ легна си на късмета • лягам си/ легна си на парцалите • лягам си/ легна си на ярема • ляга/ легне на главата ми • ляга/ легне на ръцете ми

М

маам маам гащи

магаре белязано магаре • бия самара, ‹да се сеща магарето› • води си магарето • давам/ дам ат за магаре • давам/ дам кон за магаре • дърпам се като магаре на мост • запъвам се/ запъна се като магаре на баир • запъвам се/ запъна се като магаре на лед • запъвам се/ запъна се като магаре на мост • изтърпявам/ изтърпя като Настрадинходжовото магаре • карай си магарето • като магаре в параклис • като магаре на мост се • като магаре пред иконостас • крас-

тавите магарета през девет баира се подушват (помирисват) • на две магарета ‹кош› слама не зная да разделя • на две магарета ‹кош› слама не мога да разделя • на две (три) магарета плява не мога да разделя • на две магарета сено не мога да разделя • не зная да дам на едно магаре вода • не зная да напоя магаре • не си зарязвам магарето в калта • не си оставям магарето в батака • не си оставям магарето (магаренцето) в калта • не си оставям магарето насред пътя • опъвам се/ опъна се като магаре на лед • опъвам се/ опъна се като магаре на мост • отбира ли ‹ти› магаре от магданоз • още не седнал на магаре, замахал с крака • разменям/ разменя ат за магаре • сменям/ сменя ат за магаре • сменям/ сменя кон за магаре • тегля се като магаре на мост • товарно магаре • тръгнало ми е магарето низ бърдо • търся от умрялото магаре петалата • удрям самара, да се сеща магарето • хващам/ хвана магарето за самара • я конят, я магарето

магаренце не си оставям магарето (магаренцето) в калта

магарешки магарешки инат • магарски (магарешки) син

магарица не мога да разделя три кила трици на две магарици

магарски магарски (магарешки) син

магарче карай си магарчето

магарченце не умирай ми, магарченце, до зелена тревица

магданоз отбира ли ‹ти› магаре от магданоз

магически като с магическа пръчка • като с магически жезъл

магия крепя се на магия

мажа лижа- мажа • мажа с паче перо • с мед ‹и масло› да го (я) мажа (намажа)

мазен мазна Гана

мазол езикът ми хвана мазоли • мазоли ми излязоха на устата • настъпвам/ настъпя по мазола

майка бозая от две майки • бързам като пале пред майка си • бързам като пуле пред майка си • бързам като пърле пред майка си • бързам като циганче пред майка си • дете в майка заплака • дете в майка пропищя • дете в майка проплака • и аз съм от майка роден • и мен‹е› е майка раждала/ родила • както го майка родила • както от майка излязъл • майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разгоня • майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разкатая • майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разплача • от стара майка дете съм • от стара майка син съм • от стара майка чедо съм • разплаквам/ разплача дете в майка • суча от две майки • с черен повой ме е повила майка ми • с черен пояс ме е повила майка ми • цицам от две майки

маймун маймун суратлъ

маймуна пращам/ пратя в Бруса за маймуни • с трици маймуни не се ловят

майна върви на майната си • иди на майната си • на майната си

майстор виждам си/ видя си майстора • намирам/ намеря майстора • намирам си/ намеря си майстора • няма го майстора

майчин бащин и майчин ‹син› • дете в майчин корем писна • майчин син

• оплаквам майчиното си мляко • проклинам/ прокълна майчиното си мляко • разплаквам/ разплача дете в майчина утроба

майчица майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разгоня • майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разкатая • майката (мамицата, мамата, мамицата) ще разплача

Макавей на свети Макавей

малко малко искам да зная • малко ме е грижа • малко ме е еня • малко ми дреме • малко ми пука • малко по малко • малко съм тра-ла-ла • ни най-малко

мало мало и голямо

малък бил съм и в сито, и в решето *и* бил съм и в голямо решето, и в малко сито, бил съм в голямо и малко решето, бил съм в малко и голямо сито • врял съм в голямо и малко гърне • въртя на малкия си пръст • минал съм през сито и през решето *и* минал съм през голямо решето, и през малко решето • на водата малко вино турям • не мога да капна вода на малкия пръст • не мога да полея ‹вода› на малкия пръст • не мога да се меря на (с) малкия пръст • не мога да се намажа на малкия пръст • не мога да ‹се› напия вода на малкия пръст • не мога да стъпя на малкия пръст • не си вдигам/ вдигна пръста *и* не си вдигам/ вдигна малкия пръст • не си мърдам (не си мръдвам/ мръдна) пръста *и* не си мърдам (не си мръдвам/ мръдна) малкия пръст • не си повдигам/ повдигна пръста *и* не си повдигам/ повдигна малкия пръст • не си помръдвам/ помръдна пръста *и* не си помръдвам/ помръдна малкия пръст • не струвам колкото малкия пръст • не съм нито на малкия пръст • подай му ‹малкия си› пръст, ще ти награби цялата ръка • поставям/ поставя на малкия пръст • прекарвам/ прекарам и през голямо решето, и през малко решето • слагам/ сложа в джоба си *и* слагам/ сложа в малкия си джоб • слагам/ сложа в малкото си джобче • слагам/ сложа на малкия си пръст • турям/ туря (турвам/ турна) в джоба си *и* турям/ туря (турвам/ турна) в малкия си джоб • турям/ туря (турвам/ турна) на малкия си пръст • ще дойде голям ден ‹с› малка пита

мама майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разгоня • майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разкатая • майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разплача

мамин мамино детенце • мамино синче • мамин син

мамица майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разгоня • майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разкатая • майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разплача

манастирски като манастирски плъх • като манастирски плъх съм беден

манго не ще манго печено агне • не ще манго печено прасенце

мангър без пукнат мангър съм • без спукан мангър съм • без счупен мангър съм • калпав мангър не се губи • нямам пукнат мангър • нямам спукан мангър • нямам счупен мангър • пукнат мангър не струвам • пукнат мангър не чиня • спукан мангър не струвам • спукан мангър не чиня • счупен мангър не струвам • счупен мангър не чиня • червен мангър не се губи • черен

мангър не се губи
манда манда поща
мандало спускам на устата си мандалото
манджа на (във) всяка манджа ‹и› мерудия ‹съм›
мандра ще ям мандрата
Мара мека Мария (Мара, Марийка) съм • оставам/ остана като Мара с веждите • празна Мара • ходя като ой Мара
марала тарала ти марала
Марийка мека Мария (Мара, Марийка) съм
Мария мека Мария (Мара, Марийка) съм
марка залепвам се/ залепя се като гербова марка • лепвам се/ лепна се като гербова марка • направям/ направя марка • правя марка • слагам/ сложа марка • тантел‹а› марка съм • турям/ туря (турвам/ турна) марка
Марко върви ми като на Марко Тотев • закъсвам/ закъсам като ‹Крали› Марко на Косово ‹поле› • умря Марко
Марс живея на Марс • ‹като› паднал от Марс • като че (сякаш) съм паднал от Марс • падам/ падна от Марс
март на марта в сряда‹та›
мартенски стопявам се/ стопя се като мартенски сняг • топя се като мартенски сняг
мартинки отсичат ми се/ отсекат ми се мартинките • разтреперват ми се/ разтреперят ми се мартинките • треперят ми мартинките
мас плувам като бъбрек в мас
маса гледай си масата • под масата прав ходи
маска махам (махвам/ махна) маската • махвам си/ махна си маската • надявам ‹си›/ надяна ‹си› маска‹та› • поставям ‹си›/ поставя ‹си› маска‹та› • свалям/ сваля маската • свалям си/ сваля си маската • слагам ‹си›/ сложа ‹си› маска‹та› • смъквам/ смъкна маската • смъквам си/ смъкна си маската • снемам/ снема маската • снемам си/ снема си маската • турям ‹си›/ туря ‹си› маска‹та› • хвърлям/ хвърля маската • хвърлям си/ хвърля си маската
маскара направям/ направя ‹на› мат и маскара • направям/ направя резил маскара • ставам/ стана и на кучетата маскара • ставам/ стана ‹на› мат и маскара • ставам/ стана резил маскара
масло бия водата да изкара масло • бия водата да пусне масло • вливам/ влея масло в огъня • върви ‹като› по мед и масло *и* върви ‹като› по масло, върви ‹като› по мед • върви ми ‹като› по мед и масло • гася огъня с масло • доливам/ долея масло в огъня • изплувам отгоре като масло • искам да изкарам масло от водата • масло над водата съм • наливам/ налея масло в огъня • от заек сирене и от сврака масло • плувам като сирене в масло • подливам/ подлея масло на огъня • потича/ потече ‹като› по мед и масло • притурям/ притуря масло в огъня • пържа се в собственото си масло • светявам/ светя маслото • сипвам/ сипя масло в огъня • с мед ‹и масло› да го (я) мажа (намажа) • с мед ‹и масло› да го (я) храня (нахраня) • тече ‹като› по мед и масло • тръгва/ тръгне ‹като› по мед и масло *и* тръгва/ тръгне ‹като› по масло • турям/ туря (турвам/ турна) масло

в огъня • хвърлям/ хвърля масло в огъня

масраф надвивам си/ надвия си на масрафа

мат направям/ направя ‹на› мат и маскара • ставам/ стана ‹на› мат и маскара

матруша направям/ направя на матруша

махала вдигам/ вдигна махалата • оревавам/ орева махалата • събирам/ събера махалата

махам[1] (махвам/ махна) махам ‹с› опашка • махам (махвам/ махна) ‹с› ръка

махам[2] (махвам/ махна) махам (махвам/ махна) булото • махам (махвам/ махна) маската • махам си (махвам си/ махна си) от (из) акъла • махам си (махвам си/ махна си) от (из) главата • махам си (махвам си/ махна си) от (из) ума • махвам си/ махна си маската

махам се (махвам се/ махна се) махам се (махвам се/ махна се) от главата • махам се (махвам се/ махна се) от очите

махване като по махване на вълшебна пръчка

маца не ще маца риба, ама се облизва • ще дойде маца за риба

мачка дера мачки • като мачка в календар • кога мачка ракия пропие • мина ми мачка път • не ще мачка погачка • не ще (не яде) мачка риба, ‹че е високо закачена› • ще дойде мачка за погачка

мая от една мая съм • от същата мая съм • от същата мая съм замесен • хващам/ хвана маята

мая се да се чудиш и ‹да се› маеш • мае ми се главата • мае ми се свят • чудя се и ‹се› мая

мегдан деля мегдан • изваждам/ извадя на мегдан • изкарвам/ изкарам на мегдан • излизам/ изляза на мегдан • меря мегдан

мед бъркам в кацата с меда • върви ‹като› по мед и масло *и* върви ‹като› по масло, върви ‹като› по мед • върви ми ‹като› по мед и масло • като мухи на мед • като оси на мед • като пчели на мед • мед ми капе в (на) душата • мед ми капе на сърцето • мед ми капе от устата • мед (медец) ми пада/ падне на сърцето • мед ми се лее от устата • мед ми тече от устата • намазвам/ намажа с мед джуките • още не са му дали мед, а вече лъжичка си иска • потича/ потече ‹като› по мед и масло • с мед ‹и масло› да го (я) мажа (намажа) • с мед ‹и масло› да го (я) храня (нахраня) • тече ‹като› по мед и масло • тръгва/ тръгне ‹като› по мед и масло *и* тръгва/ тръгне ‹като› по масло

медал другата страна на медала • обратната страна на медала • опаката страна на медала

меден въртя на медена паница • имам медена уста

медец мед (медец) ми пада/ падне на сърцето

мезе вземам/ взема на (за) мезе • ставам/ стана ‹за› мезе ‹в устата на хората›

мек имам меки очи • имам меко сърце • мека Гана (Ганка) съм • мека Мария (Мара, Марийка) съм • меки ми са очите • меко ми е сърцето • меко сърце • пипам с меки ръкавици • с меки очи съм • с меко сърце съм

мекото на баницата мекото • на работата лекото, на баницата меко-

то • на хляба мекото

мелница дрънкам като ‹празна› мелница • меля като ‹празна› мелница • наливам вода в мелницата

меля мели ми воденицата • мели ми ченето • меля като ветрена мелница • меля като воденично кречетало • меля като ‹празна› воденица • меля като ‹празна› мелница • меля с езика си • меля сол на главата • мелят ми устата

мента давам/ дам ментата

менче рибата е още в морето, той турил на огъня менче да я вари • рибата още в морето, той търси на огън менче да я вари

мерак пада ми/ падне ми мерак • сторвам/ сторя мерак • турям/ туря мерак • удрям/ ударя мерак • хвърлям/ хвърля мерак

мерудия на (във) всяка гозба ‹и› мерудия ‹съм› • на (във) всяка манджа ‹и› мерудия ‹съм› • на (във) всяка чорба ‹и› мерудия ‹съм› • на (във) всяко гърне ‹и› мерудия ‹съм›

меря гроша с куршум меря • меря думите си на грам • меря мегдан • меря нависоко • меря парите си с кантар • меря приказките си на грам • меря пътищата • меря с един ‹и същ› аршин *и* меря със същия аршин • меря с един кантар • меря с една ‹и съща› мярка • меря си думите *и* меря всяка ‹своя› дума • меря си приказките *и* меря всяка ‹своя› приказка • меря стъгда • меря улиците • не си меря думите • не си меря приказките

меря се не мога да се меря на кутрето • не мога да се меря на (с) малкия пръст • не мога да се меря с мишена

месец свалям месец‹а› • тринадесет месеца, терсене година

месечина белея се като тиган на месечина • виждам/ видя дявола на месечина • лъщя като тиган на месечина • свалям месечината ‹от небето› • светя като тиган на месечина • хванал съм месечината за опашката

месо ‹една› мръвка месо съм • нокът и месо • с джинбиз да търсиш месо, не мож‹еш› хвана • хвърлям/ хвърля ‹месо› на гърба си • ям си месата

мета мета пътищата • мета улиците

метла стоя зад метлата • ще ‹си› вържа черно на метлата

метър минавам/ мина метър

мехлем мехлем ми капе на душата • мехлем ми капе на сърцето • мехлем ми пада/ падне на сърцето (сърчицето)

меч вадя меч • вдигам/ вдигна меч • изтеглям/ изтегля меч

мече не ми трябва от мече кече

мечка гази ме мечка‹та› • мечката на лисицата, а лисицата на опашката си • мина ми мечка път • не ми трябва от мечка кожух • не ми трябва от мечка привой *и* защо ми трябва от мечка привой • не ми трябва от мечка ремък (ремик, ремичка) *и* защо ми трябва от мечка ремък (ремик, ремичка) • още мечката в гората, кожата ѝ продават • я мечката, я мечкарят

мечкар я мечката, я мечкарят

мешалка на всяко гърне бъркалка (мешалка) ‹съм›

меше ще играе меше

миг на мига

мигам да го плюеш в очите, пак не мига • докато мигнеш с очи • мигам като ‹куче› в лапавица • мигам като ‹куче› във воденица • мигам като мишка в трици • мигам като плъх в

брашненик • мигам като плъх в трици • мигам като ‹псе› във воденица • мигам на парцали • не ми мига (мигва/ мигне) окото

мигвам/ мигна не мигвам/ мигна за секунда

мигна без да ми мигне окото

микроскоп гледам под микроскоп • разглеждам/ разгледам под микроскоп

мил правя мили очи

милион за милиони • играя си с милиони

милост оставям/ оставя на божията милост

милостив милостива Гана съм

Мильо накарали Въля, а той Миля

мина ден да мине, ‹друг да дойде› • ‹и› оттатък ще мина • мина ме валякът • мина ми заек път • мина ми лисица път • мина ми мачка път • мина ми мечка път • мина ми мишка път • мина ми ‹черна› котка път

минавам минавам от едни ръце в други • минавам от ръка на (в) ръка

минавам/ мина и на мравка‹та› път не минавам/ мина • минавам/ мина в глуха линия • минавам/ мина всякаква (всяка) граница • минавам/ мина в трета (пета, седма, десета) глуха • минавам/ мина границата (границите) • минавам/ мина гратис • минава ми/ мине ми времето • минава ми/ мине ми думата • минава ми/ мине ми лафът • минава ми/ мине ми през акъла • минава ми/ мине ми през главата • минава ми/ мине ми през ума • минава ми/ мине ми приказката • минавам/ мина контрабанда • минавам/ мина метър • минавам/ мина на втори план • минавам/ мина на заден план • минавам/ мина под венчило • минавам/ мина под нож‹а› • минавам/ мина през задната врата • минавам/ мина през иглени уши • минавам/ мина през огън и вода • минавам/ мина през сито и през решето • минавам/ мина през стърга‹та› • минавам/ мина ‹сух› между капките • минават ми/ минат ми годините (годинките) • не ми минава/ мине думата • не минавам/ мина приказката

минал като през кюнец съм минал • минало величие • минало ми е времето • минал съм през огън ‹и вода› • минал съм през сито и през решето *и* минал съм и през голямо решето, и през малко решето

миндер захвърлям/ захвърля под миндера • оставям/ оставя под миндера • поставям/ поставя под миндера • пуснали тарля под одъра, той — на миндера • слагам/ сложа под миндера • турям/ туря (турвам/ турна) под миндера • хвърлям/ хвърля под миндера

минтири тинтири-минтири

минута минутите ми са преброени • на минутата (минутката)

минутка на минутата (минутката)

мир[1] не давам/ дам мира • не оставям/ оставя на мира

мир[2] от создание мира сего

мирисане не е билка за мирисане • не е китка за мирисане • не е цвете за мирисане

мириша душата ми мирише на плесен • мириша на босилек • мириша на гроб • мириша на земя • мириша на мляко • мириша на пръст • миришат ми зъбите на мляко • миришат ми зъбите на трева • мирише ми душата на мляко • мирише ми ус-

тата на мляко • мирише на мухъл • мирише на нафталин

мирно седя си мирно

мисля мисля си, че съм хванал Господ за брадата • мисля си, че съм хванал Господ за пеша (шлифера, пардесюто) • мисля, че всичко, що хвърчи, се яде • мога да мисля колкото от едната дупка на носа си до другата

мисъл не ми излиза от мислите • събирам си/ събера си мислите

Михал гоня Михаля • дължен съм на Михаля • дължа на Михаля • дължа на Михаля за дъски пари • имам да давам на Михаля • имам да плащам на Михаля • имам да плащам на Михаля за дъски пари • стяга ме Михаля

Михалко другар съм на Михалко • имам да давам на Михалко от Пещера • стяга ме Михалко за трите и зола

мишена не мога да се меря с мишена

миши вкарвам/ вкарам в миша дупка • въвирам/ върва в миша дупка • завирам/ завра в миша дупка • завирам се/ завра се в миша дупка • изпокривам се/ изпокрия се в миша дупка • миша тупурдия • навирам/ навра в миша дупка • навирам се/ навра се в миша дупка • намъквам се/ намъкна се в миша дупка • напъхвам/ напъхам в миша дупка • натиквам/ натикам в миша дупка • натиквам се/ натикам се в миша дупка • натъпквам/ натъпча в миша дупка

мишка в хамбара ми мишки играят • замъчила се планината, та родила мишка • затресла се планината, та родила мишка • имам бяла мишка в главата • като мишка • като църковна мишка • като църковна мишка съм беден • мигам като мишка в трици • мина ми мишка път • напоявам/ напоя мишките • напънала се планината, та родила мишка • обичаме се като мишката и котката • поя мишките • пресече ми мишка път • примигвам като мишка в трици

мишци напрягам/ напрегна мишци • стягам/ стегна мишци‹те си›

млад като младо яре на нов сняг • млад и зелен съм

младенец като младенец

младо старо и младо

млин какъвто гостът, такъв и млинът

мляко бия вода да пусне мляко • влизам/ вляза в киселото мляко • вонят ми зъбите на мляко • вонят ми устата на мляко • ‹и› от пиле мляко • ‹и› от птиче мляко • ‹и› от птичка мляко • мириша на мляко • миришат ми зъбите на мляко • мирише ми душата на мляко • мирише (миришат) ми устата на мляко • не ще котка мляко • оплаквам майчиното си мляко • от врабче мляко • още мляко бозая • проклинам/ прокълна майчиното си мляко • с мляко по устата

мнение няма две мнения

много имаш много здраве ‹от арменския поп› • много важно • много вода изтече • много вода ще да помине • много думи на воденицата ‹биват› • много искам да зная • много лакърдии на воденицата ‹биват› • много ме е грижа • много ме е еня • много ми влиза в джоба • много ми влиза в кесията • много ми влиза в работата • много ми дреме • много ми е зор • много ми пука • много приказки на воденицата ‹биват› • много приказки на пазара • много сбор на панаир • много шум за нищо

• на много огньове съм се пърлил • не съм ‹много› в ред • носи си много‹то› здраве • прекарал съм много през главата си

мога две думи ‹накръст› не мога да вържа • две думи накръст не мога да кажа • две мравки не могат да се разминат на челото ми • две на едно не мога да събера • две на едно не мога да туря (турна) • две приказки накръст не мога да кажа • едва мога да си кажа името • и името си не мога да кажа • и пепел не можеш събра в огнището ми • ‹и› три не мога да кажа • купувам те и те продавам *и* мога да те ‹купя и› продам • мога да мисля колкото от едната дупка на носа си до другата • мога, не мога • на два коча сено не мога да разделя • на две магарета ‹кош› слама не мога да разделя • на две (три) магарета плява не мога да разделя • на две магарета сено не мога да разделя • не вдигам/ вдигна глава‹та си› *и* не мога да вдигна глава‹та си› • не мога да вържа две на едно • не мога да вържа ‹ремъка на› обувките (обущата) • не мога да вържа цървулите • не мога да гледам (погледна) хората в очите • не мога да изтрия обувките (обущата) • не мога да кажа две думи • не мога да кажа две приказки • не мога да капна вода на малкия пръст • не мога да обърна обувките (обущата) • не мога да обърна чехъла (чехлите) • не мога да отделя очи‹те си› • не мога да отделя поглед‹а си› • не мога да откъсна очи‹те си› • не мога да откъсна поглед‹а си› • не мога да полея ‹вода› на малкия пръст • не мога да разделя три кила трици на две магарици • не мога да се държа на крака‹та си› • не мога да се държа на нозе‹те си› • не мога да се меря на кутрето • не мога да се меря на (с) малкия пръст • не мога да се меря с мишена • не мога да се намажа на малкия пръст • не мога да ‹се› напия вода на малкия пръст • не мога да се обърна от работа • не мога да се побера в кожата си *и* не се побирам/ побера в кожата си • не мога да си завъртя езика • не мога да си кажа ‹и› заглавието • не мога да си намеря място *и* не си намирам/ намеря място • не мога да си отворя устата • не мога да стъпя на кутрето • не мога да стъпя на малкия пръст • не мога да убия една муха • не можеш орех ми измъкна из (от) ръката • още не мога да си връзвам/ вържа гащите • с джинбиз да търсиш месо, не мож‹еш› хвана • с трън да ловиш, нищо не можеш да закачиш • хапя се там, дето не мога да се стигна

могила на вили и могили

мода нова мода ‹шантиклер›

мозък без ‹капка› мозък ‹в главата› • без мозък съм • гарга ми е изпила мозъка • глава без мозък • ‹да› не ми е изпила гарга мозъка • ‹да› не ми е изпила кукувица мозъка • ‹да› не ми е изпила патка мозъка • ‹да не ми е изпила сврака мозъка • ‹да› не ми е изпила чавка мозъка • ‹да› не съм си изгубил мозъка • завъртявам/ завъртя мозъка • захаросвам/ захаросам мозъка • изпарява ми се/ изпари ми се от мозъка • изфирясва ми/ изфиряса ми от мозъка • имам мозък в главата ‹си› • кукувица ми е изпила мозъка • мозъкът ми щрака • мътя мозъка • направям/ направя на мозък • натъпквам/ натъпча мозъка • не ми

сече мозъкът • нямам мозък ‹в главата си› • нямам мозък в кратуната ‹си› • нямам мозък в тиквата ‹си› • патка ми е изпила мозъка • разбърквам/ разбъркам мозъка • раздвижвам си/ раздвижа си мозъка • размърдвам си/ размърдам си мозъка • размътвам/ размътя мозъка • свраката ми е изпила мозъка • сече ми мозъкът • с мозък в главата • чавка ми е изпила мозъка

мокър измъквам се/ измъкна се като мокра връв • измъквам се/ измъкна се като мокра сиджимка • изнизвам се/ изнижа се като мокра връв • изсулвам се/ изсуля се като мокра връв • изхлузвам се/ изхлузя се като мокра връв • като (сякаш) мокра кокошка • като мокър петел • като ударен с мокра кърпа по главата • като ударен с мокър парцал по главата • като ударен с мокър пешкир по главата • като ударен с мокър пещемал по главата • мокър дошъл, а кален си отишъл • мокър-мокреничък • плещя като мокра пола о бедро • спал съм на мокри вестници • ударен с мокър парцал • ударен с мокър пещемал • ударен с мокър чорап

молив тегля молива

молитва прочитам/ прочета молитвата • чета ‹конска› молитва

моля се на кой (какъв) Господ да се моля

момент на момента • на моменти

момче момче за всичко

монета вземам/ взема за чиста монета • заплащам/ заплатя със същата монета • отвръщам/ отвърна със същата монета • плащам/ платя със същата монета • приемам/ приема за чиста монета

морал чета морал

море акъл—море, глава—кофа • акъл—море, глава—паве • акъл—море, глава—шамандура • акъл—море, ум—брич • акъл—море, ‹ум—бръснач› • да не ‹би да› са ти изгорели гемиите ‹в морето (в Черно море)› • да не ‹би да› са ти потънали гемиите ‹в морето (в Черно море)› • да не ‹би да› са ти потънали корабите ‹в морето› • да не ‹би да› са ти пропаднали гемиите ‹в морето (в Черно море)› • зад девет морета • ловя морето в шепа • морето ми е до коляно • направих дупка в морето • още рибата в морето, той точи зъби да яде • още рибата в морето, турил тавата на огино • през девет ‹земи и› морета • пробих дупка в морето • рибата в морето, ний туряме котлето • рибата е още в морето, той турил на огъня менче да я вари • рибата още в морето, а ние я ядем • рибата още в морето, а те ѝ готвят тиган • рибата още в морето, а те ѝ пържат лука • рибата още в морето, а той огъня пали • рибата още в морето, а тя тигана слага • рибата още в морето, той турил тигана на огъня, ‹за да я пържи› • рибата още в морето, той търси на огън менче да я вари • сякаш (като че ли) са ти изгорели гемиите ‹в морето (в Черно море)› • сякаш (като че ли) са ти потънали гемиите ‹в морето (в Черно море)› • сякаш (като че ли) са ти потънали корабите ‹в морето› • сякаш (като че ли) са ти пропаднали гемиите ‹в морето (в Черно море)› • ум—море, акъл—бръснач • ум—море, глава—кофа • у море да го хвърлиш, и морето ще го изхвърли • черпя морето с лъжица

морници облазват ме/ облазят ме ‹студени› морници

Морфей в обятията на Морфея съм • намирам се в обятията на Морфея • предавам се/ предам се в обятията на Морфея

мост дърпам се като магаре на мост • запъвам се/ запъна се като магаре на мост • изгарям/ изгоря всички мостове зад себе си • като магаре на мост • опъвам се/ опъна се като магаре на мост • разрушавам/ разруша всички мостове зад себе си • срутвам/ срутя всички мостове зад себе си • събарям/ съборя всички мостове зад себе си • тегля се като магаре на мост

мотая мотая език

мотая се главата ми се мотае • мотае ми се в устата • мотае ми се на езика

мотика направям/ направя на мотика

мотовила вдигам/ вдигна на вили и ‹на› мотовили • на вили и мотовили

мотолевя се мотолеви ми се в устата

мощи живи мощи съм

мра мра ‹си› на своето

мравка две мравки не могат да се разминат на челото ми • запълзяват ми/ запълзят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • запъплят ми мравки по гърба • ‹и› на мравката път не минавам/ мина • ‹и› на мравката път правя • ‹и› на мравката път струвам • лазят ме мравки • мравки лазят по гърба (кожата, тялото) ми • мравки облазвам/ облазят гърба ми • направям/ направя от мравката слон • не настъпвам/ настъпя мравка • полазват ми/ полазят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • попълзяват/ попълзят мравки по кожата ми • правя от мравката аслан • правя от мравката слон

мравучка не настъпвам/ настъпя мравучката

мравя вардя се да не настъпя мравята

мраз обхваща ме/ обхване ме мраз • побива ме/ побие ме мраз ‹по тялото (снагата)› • полазва ме/ полази ме мраз ‹по тялото (снагата)›

мразници побиват ме/ побият ме мразници • полазват ме/ полазят ме мразници

мрежа влизам/ вляза в мрежата (мрежите) • вплитам/ вплета в мрежата (мрежите) си • изплитам си/ изплета си мрежата (мрежите) • мятам си/ метна си мрежата • оплитам си/ оплета си мрежата (мрежите) • падам/ падна в мрежата (мрежите) • пада/ падне мрежата от очите ми • плета си мрежата (мрежите) • попадам/ попадна в мрежата (мрежите) • улавям/ уловя в мрежата (мрежите) си • улавям се/ уловя се в мрежата (мрежите) • хващам/ хвана в мрежата (мрежите) си • хващам се/ хвана се в мрежата (мрежите) • хвърлям си/ хвърля си мрежата

мръвка ‹една› мръвка месо съм

мръдвам/ мръдна мръдва ми/ мръдне ми акълът • мръдва ми/ мръдне ми чивията • мръдвам/ мръдна с акъла си • мръдвам/ мръдна с ума си • не си мърдам (мръдвам/ мръдна) пръста *и* не си мърдам (не си мръдвам/ мръдна) малкия пръст

мръдна без да си мръдна пръста

мръсен бъркам с мръсни (нечисти) пръсти в душата • бъркам с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето • бъркам с мръсни (нечисти) ръце в душата • бъркам с мръсни (нечисти) ръце в сърцето • изхвърлям/ изхвърля като

мръсно коте • ровя с мръсни (нечисти) пръсти в душата • ровя с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето • ровя с мръсни (нечисти) ръце в душата • ровя с мръсни (нечисти) ръце в сърцето • чопля с мръсни (нечисти) пръсти в душата • чопля с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето • чопля с мръсни (нечисти) ръце в душата • чопля с мръсни (нечисти) ръце в сърцето

мръсно кроя мръсно • направям/ направя мръсно • правя мръсно

музика хвърлям/ хвърля в музиката

Мук на ‹свети› Мук

мукден на мукден

мумия като мумия

мурафет показвам си/ покажа си мурафета • продавам мурафети

мускул карам на мускули

мустак за мустака съм • имам жълто под мустак • кога‹то› на кьосето поникнат мустаци • кога‹то› на кьосето пораснат мустаци • обръсвам си/ обръсна си мустаците (мустаките)

мутра навирам си/ навра си мутрата • натривам/ натрия мутрата • натърквам/ натъркам мутрата • плюя в мутрата • разбивам/ разбия мутрата • размазвам/ размажа мутрата • смазвам/ смажа мутрата • тикам (тиквам/ тикна) в мутрата

муха бръмва ми/ бръмне ми муха в главата • вкарвам/ вкарам муха в главата • влиза ми/ влезе ми муха в главата • въртя се като муха без глава • главата ми е пълна с мухи • гълтам мухи‹те› • имам мухи в главата си • като конска муха • като мушица (муха) • лапам мухи‹те› • ловя мухи • мухи бръмчат в главата ми • направям/ направя от мухата бивол • направям/ направя от мухата слон • не мога да убия една муха • подковавам мухите • правя от мухата бивол • правя от мухата слон • пращам/ пратя да лапа мухи • пускам/ пусна конска муха под опашката • пускам/ пусна муха (мухи) в главата • стрижа мухата • увирам се/ увра се като конска муха под опашката • хвърча като муха без глава • ходя като муха без глава

мухъл мирише на мухъл

муцка завирам си/ завра си муцката

муцуна въвирам си/ въвра си муцуната • завирам си/ завра си муцуната • надигам си/ надигна си муцуната • натривам/ натрия муцуната • натърквам/ натъркам муцуната • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) муцуната

муша муша си гагата • муша си носа

мушвам/ мушна мушкам си (мушвам си/ мушна си) гагата • мушкам си (мушвам си/ мушна си) носа

мушица като мушица (муха)

мушкам мушкам си (мушвам си/ мушна си) гагата • мушкам си (мушвам си/ мушна си) носа

мъгла вземам си/ взема си мъглите • въртя се като гъска в мъгла • въртя се като патка (пате) в мъгла • вятър и мъгла • гоня мъглите • забивам/ забия мъглите • забърквам се/ забъркам се като гъска в мъгла • забърквам се/ забъркам се като патка (пате) в мъгла • лапам мъглата • хващам/ хвана мъглите • хващат ме/ хванат ме мъглите • хвърлям/ хвърля мъгла в очите

мъдър утрото е по-мъдро от вечерта

мъжки на мъжкия петък

мък ни гък, ни мък

мъка слагам/ сложа душа на мъка • с триста мъки • турям/ туря душа на мъка

мъкна мъкна на гърба си • мъкна на плещите си

мъкна се мъкна се в опашката • мъкна се като опашка

мълния пращам/ пратя гръм и мълнии • хвърлям/ хвърля гръм и мълнии

мърдам мърда ми дъската *и* мърда ми едната дъска • мърда ми едната чивия *и* чивията ми мърда • не ми мърда • не си мърдам (мръдвам/ мръдна) пръста *и* не си мърдам (не си мръдвам/ мръдна) малкия пръст • нещо ми мърда • няма къде (накъде) да мърдам

мърдане няма мърдане

мъртъв жив ‹или› мъртъв • идвам до мъртва точка • като мъртъв • нарязвам се/ нарежа се като мъртъв циганин • ни жив, ни мъртъв • стигам/ стигна до мъртва точка • търся от мъртъв кон подкови

мърша като гарвани на мърша • като гарги на мърша • като орли (орляци) на мърша • като псета на мърша

мътен ловя риба в мътна вода • мътната да те вземе • мътната да те завлече • мътната да те отвлече • мътната да те отнесе • хващам/ хвана риба в мътна вода • хвърлям/ хвърля серкме в мътна вода

мътя[1] дяволите мътят в мене • какви ще ги мътя

мътя[2] мътя акъла • мътя водата (водите) • мътя главата • мътя мозъка • мътя ума

мяра излизам/ изляза от мярата навън • имам мяра в приказките ‹си› • имам мярата на устата си • не зная мярата на устата си • нямам мяра в приказките ‹си›

мярка зная мярка на езика си • зная мярка на устата си • излизам/ изляза от мярката • имам мярка на устата си • меря с една ‹и съща› мярка *и* меря със същата мярка • не зная мярка на езика си • не зная мярка на устата си • нямам мярка на устата си

място болно място • дойде ми акълът на място‹то си› • дойде ми сърце на място • зная си мястото • ляга ми/ легне ми сърце на място • ловя място • на един куршум място • на един лакът място • на един скок място • на един хвърлей място • направям/ направя място • настъпвам/ настъпя по ‹най-› болното място • не ме свърта на едно място • не ме сдържа на едно място • не ме хваща място • не мога да си намеря място *и* не си намирам/ намеря място • не на място • не оставям/ оставя здраво място • не се свъртам/ свъртя на едно място • не се сдържам/ сдържа на едно място • не си зная мястото • не хващам място • отварям/ отворя място • пада ми/ падне ми сърце на място • поставям/ поставя на място‹то› • пукам се от най-здравото място • слабо място • слагам/ сложа на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • тъпча на едно ‹и също› място *и* тъпча на място • умът ми не е на място • умът ми не е на мястото си • хапя се два пъти на едно място • хващам/ хвана място

мятам/ метна мятам/ метна бухалката *и* мятам/ метна една бухалка • мятам/ метна въжето • мятам/ метна едно дърво • мятам/ метна кьотека *и* мятам/ метна един кьотек • мятам/

метна на тавана • мятам/ метна око • мятам/ метна петалата (петалите) • мятам/ метна примка на врата • мятам/ метна примка на шията • мятам си/ метна си въжето на врата • мятам си/ метна си въжето на шията • мятам си/ метна си мрежата • мятам си/ метна си примката на врата • мятам си/ метна си примката на шията

Н

набивам/ набия набивам/ набия в главата • набивам/ набия в очите • набивам си/ набия си в акъла • набивам си/ набия си в главата • набивам си/ набия си в ума

набивам се/ набия се набивам се/ набия се в очи‹те›

набирам се/ набера се набира ми се/ набере ми се душата

набит имам набито око

набутвам се/ набутам се набутвам се/ набутам се в ръцете

набърквам се/ набъркам се набърквам се/ набъркам се в *някаква* каша

наведен с наведена глава

навеждам/ наведа навеждам/ наведа врат • навеждам/ наведа врата • навеждам/ наведа глава • навеждам/ наведа главата • навеждам/ наведа носа • навеждам/ наведа очи ‹към (в) земята›

навивам/ навия навивам/ навия бурмата • навивам/ навия врат • навивам/ навия врата • навивам/ навия главата • навивам/ навия на двата си пръста • навивам/ навия на пръст • навивам/ навия пружината • навивам ‹си›/ навия ‹си› на пръст‹а› • навивам си/ навия си на ума

навирам/ навра навирам/ навра в земята • навирам/ навра в калта • навирам/ навра в кози рог • навирам/ навра в кучи гъз • навирам/ навра в (пред) лицето • навирам/ навра в миша дупка • навирам/ навра в носа • навирам/ навра в орехова черупка • навирам/ навра в очите • навирам/ навра глава • навирам/ навра на псетата в гъза • навирам/ навра под носа • навирам си/ навра си гагата • навирам си/ навра си зурлата • навирам си/ навра си мутрата • навирам си/ навра си носа

навирам се ако го разпъдиш от вратата, то се навира през прозорците

навирам се/ навра се навирам се/ нав-

ра се в земята • навирам се/ навра се в миша дупка • навирам се/ навра се в огъня • навирам се/ навра се в очи‹те› • навирам се/ навра се в ръцете • навирам се/ навра се в устата на вълка • навирам се/ навра се в устата на звяра • навирам се/ навра се между тоягите • навирам се/ навра се между шамарите • навирам се/ навра под кожата • навирам се/ навра се под носа

навирвам/ навиря навирвам/ навиря глава • навирвам/ навиря кокили • навирвам/ навиря крака ‹в хендека› • навирвам/ навиря нос • навирвам/ навиря опашка • навирвам/ навиря петалата • навирвам/ навиря подкови • навирвам/ навиря рога‹та си› • навирвам/ навиря уши

нависоко вдигам се/ вдигна се нависоко • държа се нависоко • изхвърлям се/ изхвърля се нависоко • имам се нависоко • летя нависоко • меря нависоко • нося се нависоко • хвърча нависоко

навит като навита пружина

навлизам/ навляза навлизам/ навляза в години • навлизам/ навляза във възраст

навличам/ навлека навличам/ навлека беля ‹на главата› • навличам/ навлека пакост ‹на главата› • навличам си/ навлека си беля на главата • навличам си/ навлека си грях на душата

наврага отивам/ отида наврага

навръх стои ми навръх езика

навръщам навръщам вода във воденицата

навън излизам/ изляза от мярата навън • не си подавам/ подам носа навън • не си показвам/ покажа главата ‹навън› • не си показвам/ покажа носа навън

навързвам се/ навържа се навързвам се/ навържа се на врата

навътре вземам/ взема навътре • приемам/ приема навътре

нагаждам/ нагодя нагаждам/ нагодя ухо

наглава излизам/ изляза наглава

наглед ‹наглед› като тиква на плет

нагоре вървя нагоре • обръщам/ обърна къщата с краката нагоре • обръщам/ обърна с краката нагоре • с краката нагоре • станал съм с гъза си нагоре • станал съм с дирника си нагоре • станал съм с краката нагоре • станал съм със задника си нагоре

награбя подай му ‹малкия си› пръст, ще ти награби цялата ръка

надавам/ надам надавам/ надам вой • надавам/ надам ухо (уши)

надалече отивам/ отида надалече

надве надве съм • свил съм се надве

надве-натри надве-натри

надвивам/ надвия надвивам си/ надвия си на масрафа • надвивам си/ надвия си на разноските • надвивам си/ надвия си на харча

надигам/ надигна надигам/ надигна глава • надигам/ надигна глас • надигам/ надигна нос • надигам/ надигна перки • надигам си/ надигна си муцуната

надникна над гроб съм надникнал

надолу обръщам/ обърна къщата надолу с главата • обръщам/ обърна надолу с керемидите • обръщам/ обърна надолу с главата • с главата надолу

надробя изсърбвам/ изсърбам каквото съм си надробил • изяждам/ изям попарата, която съм надробил • каквото надробя, това ще сърбам • каквото съм надробил, това ще кусам •

сърбам, каквото съм надробил • сърбам попарата, която съм надробил • ям попарата, която съм си надробил
надробявам/ надробя надробявам/ надробя *някаква* попара • надробявам/ надробя *някакви* трици
надувам надувам гайдата • надувам гуша • надувам гърди • надувам ‹си› гърло‹то›
надувам/ надуя надувам/ надуя главата • надувам/ надуя нос • надувам/ надуя перки • надувам/ надуя устни
надувам се/ надуя се надува ми се/ надуе ми се главата като плондер • надува ми се/ надуе ми се главата ‹като шиник› • надувам се/ надуя се като паун • надувам се/ надуя се като пуяк
надупчвам/ надупча надупчвам/ надупча като решето
надут надут като паун • надут като пуяк • надут паун • надут пуяк
надуя дяволът ме наду
надхитрям/ надхитря и дявола надхитрям *и* и дявола бих надхитрил
надълбоко вземам/ взема надълбоко • приемам/ приема надълбоко
надълго надълго и нашироко
надървям/ надървя надървям/ надървя палците
надъхам дяволът ме надъха
надявам/ надяна надявам/ надяна въжето • надявам/ надяна оглавник • надявам ‹си›/ надяна ‹си› маска‹та› • надявам си/ надяна си хомот ‹на врата› • надявам си/ надяна си юлар ‹на врата› • надявам си/ надяна си ярем ‹на врата› • надявам/ надяна усмирителна риза (ризница) • надявам/ надяна хомот • надявам/ надяна юлар • надявам/ надяна ярем
надясно пръскам/ пръсна пари наляво и надясно • хвърлям/ хвърля пари наляво и надясно
наеждам се/ наежа се наеждат ми се/ наежат ми се косите
наем душа под наем нося
нажулвам/ нажуля нажулвам/ нажуля главата ‹със сапун› • нажулвам/ нажуля носа
назад казана дума не се връща назад • назад върви, напред не върви • не поглеждам назад • не се обръщам назад
назаем не вземам уста назаем • не искам дума назаем • не искам уста назаем • не искам чене назаем • не търся дума назаем • не търся уста назаем
накарам накарали Въля, а той Миля • накарали котката на работа, а тя опашката си • накарали кучето на работа, а то опашката си • накарали лисицата на работа, а тя опашката си
наквасвам/ наквася наквасвам си/ наквася си гърлото
наклада наклал се ‹като свиня› • наклал съм врат
наклонен вървя по наклонена плоскост • движа се по наклонена‹та› плоскост • плъзвам се/ плъзна се по наклонена‹та› плоскост • подхлъзвам се/ подхлъзна се по наклонена‹та› плоскост • тръгвам/ тръгна по наклонена‹та› плоскост
наковалня между чук‹а› и наковалня‹та› съм • намирам се/ намеря се между чук‹а› и наковалня‹та› • поставен съм между чук‹а› и наковалня‹та› • стоя между чук‹а› и наковалня‹та›
накрай накрай света
накриво гледам накриво • станал съм накриво

накривявам/ накривя накривявам си/ накривя си калпака • накривявам си/ накривя си капата • накривявам си/ накривя си феса • накривявам си/ накривя си шапката

накръст две думи ‹накръст› не мога да вържа • две думи накръст не мога да кажа • две приказки накръст не мога да кажа

накъде накъде отиват нещата • няма накъде

нàкълка слагам/ сложа нàкълка • турям/ туря (турвам/ турна) нàкълка

накълцам ако ще ‹и› на парчета да ме кълцат (накълцат)

накълцвам/ накълцам накълцвам/ накълцам на кайма

накъсо отрязвам/ отрежа накъсо • отсичам/ отсека накъсо • режа накъсо • сека накъсо

налагам/ наложа налагам/ наложа кокалите • налагам/ наложа самара

налапвам/ налапам налапвам/ налапам въдицата

наливам наливам вода в кофа без дъно • наливам вода в мелницата • наливам вода в решето • наливам вода в съд без дъно • наливам вода във воденицата • наливам от пусто в празно

наливам/ налея наливам/ налея акъл ‹в главата› • наливам/ налея в главата • наливам/ налея в куфалницата • наливам/ налея катран в главата • наливам/ налея катран в рогата • наливам/ налея катран в ушите • наливам/ налея кокал • наливам/ налея масло в огъня • наливам/ налея с фуния в главата • наливам/ налея ум ‹в главата›

наливам се наливам се като буре • наливам се като бъчва • наливам се като дупка • наливат ми се устата

наливам се/ налея се наливат ми се/ налеят ми се очите ‹с кръв›

налице изваждам/ извадя налице • изкарвам/ изкарам налице • излизам/ изляза налице

налъм кога‹то› цъфнат лампените шишета и налъмите • кога‹то› цъфнат налъмите ‹в банята› • ходя по нервите с налъми

наляво пръскам/ пръсна пари наляво и надясно • хвърлям/ хвърля пари наляво и надясно

налягам/ налегна налягам си/ налегна си дрипелите • налягам си/ налегна си дрипите • налягам си/ налегна си парцалите

налягане въздух под налягане

намажа не мога да се намажа на малкия пръст • с мед ‹и масло› да го (я) мажа (намажа)

намазвам/ намажа намазвам/ намажа въжето • намазвам/ намажа колата • намазвам/ намажа пръстите • намазвам/ намажа ръцете • намазвам си/ намажа си гърлото • намазвам/ намажа с мед джуките

намеря каквото съм дирил, намерил съм си го • каквото съм търсил, намерил съм ‹си го› • каквото съм търсил, това съм и намерил • намери бял камък да забележим • намерил съм село без кучета, тръгнал съм без сопа • намерил съм село без кучета, ‹тръгнал съм без тояга› • намерил съм стадо без кучета • търкулнала се тенджерата, та си намерила захлупака (захлупката) • търкулнала се тенджерата, та си намерила капака • търкулнала се тенджерата, та си намерила похлупака • търкулнало се гърнето, та си намерило захлупака

(захлупката) • търкулнало се гърнето, та си намерило капака • търкулнало се гърнето, та си намерило похлупака

намествам/ наместя намествам/ наместя кокалите • намествам/ наместя костите • намествам/ наместя ребрата

намирам/ намеря намирам/ намеря бача си • намирам/ намеря капак • намирам/ намеря края • намирам/ намеря кръстника си • намирам/ намеря майстора • намирам/ намеря ‹на всяко гърне› похлупак • намирам си/ намеря си беля‹та› • намирам си/ намеря си майстора • не мога да си намеря място *и* не си намирам/ намеря място • не намирам/ намеря думи

намирам се намирам се в глуха линия • намирам се в обятията на Морфея • намирам се в обятията на съня • не зная на небето ли се намирам, или на земята

намирам се/ намеря се намирам се/ намеря се в чудо • намирам се/ намеря се ‹като› в небрано лозе • намирам се/ намеря се между два огъня • намирам се/ намеря се между чук‹а› и наковалня‹та› • намирам се/ намеря се на кръстопът

намокрям/ намокря намокрям си/ намокря си гърлото

намордник турям/ туря (турвам/ турна) намордник

намъквам се/ намъкна се намъквам се/ намъкна се в миша дупка • намъквам се/ намъкна се в ръцете

наопаки ако ще ‹и› земята наопаки да се обърне • всички наопаки, той на терсене • обръщам/ обърна земята наопаки • обръщам/ обърна къщата **наопаки** • обръщам/ обърна наопаки • обръщам/ обърна света ‹наопаки› • станал съм наопаки • ще си обърна кожуха ‹наопаки›

наострям/ наостря наострям/ наостря слух • наострям/ наостря уши

напервам/ наперя напервам/ наперя уши

наперен наперен като паун • наперен като петел • неперен като пуяк

написвам/ напиша написвам си/ напиша си на челото

напия се не мога да ‹се› напия вода на малкия пръст

напоявам/ напоя напоявам/ напоя мишките

напоя не зная да напоя магаре

направо направо в очите • режа направо • сека направо • удрям/ ударя направо

направя кога направят котката калугерка • направих дупка в морето • направих дупка във водата • от едно ‹и също› тесто съм направен • сметката ми е направена без кръчмаря • чудо ще направя

направям/ направя направям/ направя въпрос • направям/ направя вятър • направям/ направя главата • направям/ направя гъба и коприва • направям/ направя дармадан *и* направям/ направя на дар дармадан • направям/ направя дума • направям/ направя дълга физиономия • направям/ направя за смях ‹и на гаргите› • направям/ направя кисела физиономия • направям/ направя кисело лице • направям/ направя кюл кюмюр • направям/ направя марка • направям/ направя мръсно • направям/ направя място • направям/ направя ‹на› бъзе и коприва • направям/ нап-

равя на гръсти • направям/ направя ‹на› даул • направям/ направя на дроб сарма • направям/ направя на дърмон • направям/ направя на кайма • направям/ направя на кюфте • направям/ направя ‹на› мат и маскара • направям/ направя на матруша • направям/ направя на мозък • направям/ направя на нищо ‹и никакво› • направям/ направя на пазванче • направям/ направя на папер • направям/ направя на пастърма • направям/ направя на пестил • направям/ направя на пита • направям/ направя на пихтия • направям/ направя ‹на› прах и пепел • направям/ направя ‹на› пух и прах • направям/ направя на решетка • направям/ направя на решето • направям/ направя на салата • направям/ направя на сол • направям/ направя на сол и вода • направям/ направя на сол ‹и пипер› • направям/ направя на тъпан • направям/ направя ни на един хал • направям/ направя номер • направям/ направя от бълхата слон • направям/ направя от мравката слон • направям/ направя от мухата бивол • направям/ направя от мухата слон • направям/ направя от сламката греда • направям/ направя от сламката кросно • направям/ направя от сламката планина • направям/ направя от шушката планина • направям/ направя пари • направям/ направя път • направям/ направя резил маскара • направям/ направя сечено • направям си/ направя си криво сметката • направям си/ направя си оглушки • направям си/ направя си погрешно сметката • направям си/ направя си сметката без кръчмаря • направям си/ направя си труд‹а› • направям/ направя със земята барабар • направям/ направя със земята равен • направям/ направя черен живота • направям/ направя черни дните

направям се/ направя се направям се/ направя се на ампе • направям се/ направя се на две и половина • направям се/ направя се на дръж ми шапката • направям се/ направя се на застрелян заек • направям се/ направя се на ибрямбашия • направям се/ направя се на мотика • направям се/ направя се на тапа • направям се/ направя се на три и половина • направям се/ направя се на ударен • направям се/ направя се на утрепан

напразно напразно ям хляба

напред върви ми напред като турския рамазан • назад върви, напред не върви • станал съм с дирника си напред

напрягам/ напрегна напрягам/ напрегна мишци • напрягам/ напрегна нервите • напрягам си/ напрегна си сивите клетки

напускам/ напусна напускам/ напусна земята • напускам/ напусна този (тоя) свят

напълвам/ напълня напълвам/ напълня гащите • напълвам/ напълня главата • напълвам/ напълня гушата • напълвам/ напълня джоба (джобовете) • напълвам/ напълня джоба на попа • напълвам/ напълня дупката • напълвам/ напълня душата • напълвам/ напълня кесията • напълвам/ напълня очите (окото) • напълвам си/ напълня си гушата ‹с пари› • напълвам си/ напълня си джоба (джобовете) ‹с пари› • напълвам си/ напълня си кесията ‹с пари› • напълвам си/

напълня си самара • напълвам/ напълня сърцето • напълвам/ напълня трапа • напълвам/ напълня хендека • напълвам/ напълня шалварите

напълвам се/ напълня се напълва ми се/ напълни ми се душата • напълва ми се/ напълни ми се сърцето

напъна се напънала се планината, та родила мишка

напъхвам/ напъхам напъхвам/ напъхам бръмбар (бръмбари) в главата • напъхвам/ напъхам в миша дупка

напъхвам се/ напъхам се напъхвам се/ напъхам се в ръцете • напъхвам се/ напъхам се в устата на вълка

наред тръгвам/ тръгна наред с хората

наредя се наредил съм се като агне в дисаги • наредих се като куче в кола (каруца) • наредих (наредихме) я ‹сега›

нарежа ако ще ‹и› на парчета да ме режат (нарежат)

наричам наричам бялото черно

нарязвам/ нарежа нарязвам/ нарежа като горчива краставица • нарязвам/ нарежа като кисела краставица

нарязвам се/ нарежа се нарязвам се/ нарежа се като казак • нарязвам се/ нарежа се като мъртъв циганин • нарязвам се/ нарежа се като поп на задушница • нарязвам се/ нарежа се като смок

насадя кокошката още не е насадена, той пилета иска

насаждам/ насадя насаждам/ насадя кокалите • насаждам/ насадя на гургорови яйца • насаждам/ насадя на пачи яйца

насаждам се/ насадя се насаждам се/ насадя се на пачи яйца

насам какъв (кой) вятър те завя насам • какъв (кой) вятър те отвя насам

насапунисвам/ насапунисам насапунисвам/ насапунисам здравата

насреща заставам/ застана насреща • излизам/ изляза насреща • не се седи насреща ми

Настрадинходжов изтърпявам/ изтърпя като Настаринходжовото магаре

настрана държа се настрана • заделям/ заделя настрана • оставам/ остана настрана • оставям/ оставя настрана • отделям/ отделя настрана • седя ‹си› настрана • слагам/ сложа настрана • стоя ‹си› настрана • турям/ туря (турвам/ турна) настрана

настръхвам/ настръхна настръхват ми/ настръхнат ми косите *и* настръхва ми/ настръхне ми косата • настръхват ми/ настръхнат ми космите

настъпвам/ настъпя настъпвам/ настъпя ‹котката (котето)› по (за) опашката • настъпвам/ настъпя по ‹най-› болното място • настъпвам/ настъпя по мазола • не настъпвам/ настъпя мравката • не настъпвам/ настъпя мравучката

настъпя вардя се да не настъпя мравята • настъпи ми часът

натежавам натежава ми главата

натиквам/ натикам натиквам/ натикам в дупката • натиквам/ натикам в кози рог • натиквам/ натикам в кучи гъз • натиквам/ натикам в миша дупка • натиквам/ натикам в орехова черупка • натиквам/ натикам в шише • натиквам/ натикам зад решетките • натиквам/ натикам на топло

натиквам се/ натикам се натиквам се/ натикам се в миша дупка • натиквам се/ натикам се в ръцете

натискам натискам педала • натискам си дрипите • натискам си парцалите

натопявам/ натопя натопявам си/ натопя си ръцете в благината

натривам/ натрия натривам/ натрия мутрата • натривам/ натрия муцуната • натривам/ натрия носа

натрясквам се/ натряскам се натрясквам се/ натряскам се до козирката

натурвам се/ натуря се натурвам се/ натуря се на главата

натъпквам/ натъпча натъпквам/ натъпча в главата • натъпквам/ натъпча в земята • натъпквам/ натъпча в калта • натъпквам/ натъпча в кози рог • натъпквам/ натъпча в миша дупка • натъпквам/ натъпча в орехова черупка • натъпквам/ натъпча в устата на вълка • натъпквам/ натъпча мозъка • натъпквам/ натъпча самара • натъпквам си/ натъпча си в главата • натъпквам/ натъпча ума в главата

натърквам/ натъркам натърквам/ натъркам врата • натърквам/ натъркам главата със сапун • натърквам/ натъркам мутрата • натърквам/ натъркам муцуната • натърквам/ натъркам носа • натърквам/ натъркам сол на главата

натясно пипвам/ пипна натясно • поставям/ поставя натясно • слагам/ сложа натясно • турям/ туря (турвам/ турна) натясно • улавям/ уловя натясно • хващам/ хвана натясно

науча ще те науча аз тебе • ще те науча колко е на десетте половината • ще те науча откъде изгрява слънцето

научавам/ науча научавам/ науча на ум ‹и разум›

нафталин изваждам/ извадя от нафталина • мирише на нафталин

нахалост отивам/ отида нахалост[2]

нахлувам/ нахлуя нахлува ми/ нахлуе ми кръвта в главата

нахлузвам/ нахлузя нахлузвам/ нахлузя оглавник • нахлузвам си/ нахлузя си въжето на врата • нахлузвам си/ нахлузя си въжето на шията • нахлузвам си/ нахлузя си примката на врата • нахлузвам си/ нахлузя си примката на шията

нахраня с мед ‹и масло› да го (я) храня (нахраня) • със захар да го (я) храня (нахраня) • с шекер да го (я) храня (нахраня)

начало от начало‹то› до края

начесвам/ начеша начесвам/ начеша гърба *на някого* с букова пръчка • начесвам/ начеша гърба *на някого* с дрянова пръчка • начесвам си/ начеша си ръцете

начин влизам/ вляза по втория начин • по втория начин

нашироко надълго и нашироко

наяве изваждам/ извадя наяве • изкарвам/ изкарам наяве • излизам/ изляза наяве

небе вдигам/ вдигна до небесата (небето) • въздигам/ въздигна до небесата • гръм от ясно небе • до деветото небе • дойда като гръм от ясно небе • до небесата (небето) • до седмото небе • земята твърда, небето високо • идвам като гръм от ясно небе • издигам/ издигна до небесата • изпращам/ изпратя на небето • ‹като› паднал от небето • като че (сякаш) от небето съм паднал • на деветото небе съм • на десетото небе съм • на осмото небе съм • на седмото небе съм • не зная на земята ли съм, на небето ли съм • не зная на небето ли се намирам, или на земята • не съм ни на небето, ни на земята • пада ми/ падне ми нур от небето • пада ми/ падне ми от небето

• падам/ падна като гръм от ясно небе • падам/ падна от небето • свалям звезди‹те› ‹от небето› • свалям месечината ‹от небето› • снемам звезди‹те› ‹от небето› • ти го плюеш по лицето, пък той се прави, че му капе роса от небето • хвърча по (в) небесата (по небето) • цар на земята, бог на небето • чувствам се на деветото небе • чувствам се на десетото небе • чувствам се на седмото небе

небесен ангел небесен

небран виждам се/ видя се ‹като› в небрано лозе • намирам се/ намеря се ‹като› в небрано лозе • оказвам се/ окажа се ‹като› в небрано лозе • оставам/ остана ‹като› в небрано лозе • попадам/ попадна ‹като› в небрано лозе • хващам се/ хвана се в небрано лозе

неверен неверен (невярващ) Тома • Тома неверни

неверник неверник Тома

неволю волю-неволю

невярващ неверен (невярващ) Тома

негър като негър

неделя кокошата неделя • кьоравата неделя • сляпата неделя

недобър гледам с недобро око

недодялан недодялано дърво

незапомнен от незапомнени времена

некипял врели- некипели

немай-къде от немай-къде

немит ще ям немит

ненапит правя се на света (светена) вода ‹ненапита› • правя се на чиста вода ‹ненапита› • света вода ненапита • светена вода ненапита • чиста вода ненапита

неодялан неодялано дърво

непран изнасям/ изнеса непраните ризи

нерв действам на нервите • играя по нервите • изкарвам/ изкарам от (из) нерви • изпускам/ изпусна нервите си • изпъвам/ изпъна нервите • изтървавам/ изтърва нервите си • късам нервите • късам си нервите • лазя по нервите • напрягам/ напрегна нервите • не ми издържат нервите • нямам нерви • обтягам/ обтегна нервите • опъвам/ опъна нервите • опъвам си/ опъна си нервите • разиграват ми се/ разиграят ми се нервите • разстройвам/ разстроя нервите • скъсвам/ скъсам нервите • скъсвам си/ скъсам си нервите • танцувам по нервите • удрям/ ударя ‹по› нервите • хабя ‹си› нервите • хваща ме/ хване ме нервата • хващат ме/ хванат ме нервите • ходя по нервите • ходя по нервите с налъми

нероден за нероден Петко чорапче • нероден Петко ‹купили му капа› • ‹още› Иванчо нероден, шапка му шият • още Петко нероден ‹и› шапка му шият

несвъртък хваща ме/ хване ме несвъртък

нечист бъркам с мръсни (нечисти) пръсти в душата • бъркам с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето • бъркам с мръсни (нечисти) ръце в душата • бъркам с мръсни (нечисти) ръце в сърцето • ровя с мръсни (нечисти) пръсти в душата • ровя с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето • ровя с мръсни (нечисти) ръце в душата • ровя с мръсни (нечисти) ръце в сърцето • чопля с мръсни (нечисти) пръсти в душата • чопля с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето • чопля с мръсни (нечисти) ръце в душата • чопля с мръсни (нечисти) ръце в сърцето

Нешко какъвто Нешко, такъв и Обрешко

нещо кой го бръсне за нещо • на всяко нещо и чучул ‹съм› • нищо нещо

нещяло за щяло и нещяло

ниво държа се на ниво

никакво за нищо ‹и никакво› • направям/ направя на нищо ‹и никакво› • правя на нищо ‹и никакво›

никакъв в никакъв случай • на никаква цена • никакъв ме няма • нищо и никакъв • по никакъв начин

никъде за никъде не ставам • за никъде не съм

нисък нисък ми е таванът

нишан вземам/ взема на нишан

нишка прекъсвам си/ прекъсна си нишката на живота • пресичам си/ пресека си нишката на живота • скъсвам си/ скъсам си нишката на живота

нищ нищ (низши) духом

нищо без нищо • едно нищо • за едно‹то› нищо • за нищо ‹и никакво› • за нищо на света • като нищо • направям/ направя на нищо ‹ и никакво› • не ме бива за нищо • не става за нищо • нищо и никакъв • нищо и половина • нищо нещо • правя на нищо ‹и никакво›

нов като младо яре на нов сняг • нова мода шантиклер • ново двайсе‹т› • стара песен на нов глас

нога ближа праха на нозете • вдигам/ вдигна на нога • глава за четири нозе • едва се държа на нозете си • едва се крепя на нозете си • едно за глава, друго за нозе • и двете ноги в един папук обувам • изправям/ изправя на бойна (боева, военна) нога • изпружвам/ изпружа нозе • изтягам/ изтегна нозете • колкото ми нозете държат • на бойна (боева) нога съм • на военна нога съм • на нога (нозе) • на нога (нозе) съм • на своя нога • на широка нога • не ме държат нозете • не мога да се държа на нозе‹те си› • не подвивам/ подвия нозе (нога) • не усещам земята под нозете си • огъват ми се/ огънат ми се нозете • отсичат ми се/ отсекат ми се нозете • падам/ падна в нозете • плюя си на нозете • подкосяват ми се/ подкосят ми се нозете • поставям/ поставя на бойна (боева, военна) нога • почвата се люлее под нозете ми • пресичат ми се/ пресекат ми се нозете • с едната нога съм в гроба • с едната нога съм стъпил в гроба • слагам/ сложа нога • строшавам/ строша на дявола ногата • стъпвам/ стъпя на нозе‹те си› • турям/ туря лице под ноги • турям/ туря (турвам/ турна) на нога • турям/ туря (турвам/ турна) нога • хвани единия за нозете, удари другия по главата • хванал съм Бога за нога • хитрата лисица влезе в стъпица с двете нозе

нож дойде (дошъл е) ножът до кокала • допря (допрял е) ножът до кокала • държа и хляба, и ножа ‹в ръцете си›. • забивам/ забия нож в сърцето • и хлябът, и ножът са в ръцете ми • и хлябът, и ножът са у мене • лягам/ легна под нож‹а› • минавам/ мина под нож‹а› • опря (опрял е) ножът до (в, о) кокала • отрязвам/ отрежа ‹като› с нож • отрязвам/ отрежа с нож думата • отсичам ‹го›/ отсека ‹го› като с нож • прекарвам/ прекарам под нож • пресичам го/ пресека го като с нож • режа като с нож • тегля ножа • турям/туря (турвам/ турна) под нож • удрям/ ударя ножа

ножица отрязвам/ отрежа го с ножица

Ной останал от времето на ‹дядა› Ноя
нокът вземам/ взема и калта под ноктите • давам си/ дам си ‹и› калта под (изпод) ноктите • давам си/ дам си и черното под (изпод) ноктите • душа под нокът нося • душата ми се е закрепила под ноктите • душата ми се е събрала в нокът • държа в ноктите си • живец и нокът • издавам си/ издам си ‹и› калта под (изпод) ноктите • изправям/ изправя на ‹зъби и› нокти • изправям се/ изправя се на ‹зъби и› нокти • изтръгвам се/ изтръгна се от ноктите • и калта под ноктите му • и черното под ноктите му • карам на нокти • не оставям/ оставя и калта под (изпод) ноктите • нокът и месо • отървавам се/ отърва се от от ноктите • показвам си/ покажа си ноктите
номер бачкам номера • играя номера • изигравам/ изиграя номер • направям/ направя номер • погаждам/ погодя номер (номера) • правя номера • свивам/ свия номер • скроявам/ скроя номер
нос бутам си (бутвам си/ бутна си) носа • бъркам си носа • вадя от (из, през) носа • вдигам/ вдигна нос • вирвам/ вирна нос • вирнат нос • виря нос‹а си› • водя за носа • вра си носа • въвирам/ въвра в носа • въвирам/ въвра под носа • да го стиснеш за носа, ще му изскочи душата • държа тамяна под носа си • житото ми е на носа • забивам/ забия нос‹а си› • забождам/ забода нос • забучвам/ забуча нос • завирам/ завра в носа • завирам/ завра под носа • завирам си/ завра си носа • заравям/ заровя нос • изваждам/ извадя от (из, през) носа • изкарвам/ изкарам от (из, през) носа • излиза ми/ излезе ми из (през, от, на) носа • излиза ми/ излезе ми кисело из (през) носа • изпотявам се/ изпотя се под носа • клюмва ми/ клюмне ми носът • клюмвам/ клюмна нос • който го помирише, носът му окапва • мога да мисля колкото от едната дупка на носа си до другата • муша си носа • мушкам си (мушвам си/ мушна си) носа • навеждам/ наведа носа • навирам/ навра в носа • навирам/ навра под носа • навирам се/ навра се под носа • навирам си/ навра си носа • навирвам/ навиря нос • надигам/ надигна нос • надувам/ надуя нос • нажулвам/ нажуля носа • натривам/ натрия носа • натърквам/ натъркам носа • не виждам/ видя по-далеч‹е› от носа си • не зная ‹още› да си обърша носа • не си подавам/ подам носа навън • не си показвам/ покажа носа навън • не си показвам/ покажа носа на улицата • носът ми не се стига с говняна клечка • носът ми не се стига с клечка • носът ми не се стига с лайняна клечка • носът ми не се стига с посрана клечка • нося си тамяна под носа • обвесвам/ обвеся нос • обесвам/ обеса нос • оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) нос • оставам/ остана с пръст в носа • подавам ‹си›/ подам ‹си› носа • под носа ми *и* под самия ми нос • показвам ‹си›/ покажа ‹си› нос‹а› • потя се и под носа • провесвам/ провеся нос • провисва ми/ провисне ми носът • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) носа • с вирнат нос • с вирнат нос съм • с клюмнал нос • с провесен нос • тикам (тиквам/ тикна) в (под) носа • тикам си (тиквам си/ тикна си) носа • трия лук по носа • трия сол на носа

• увесвам/ увеся нос • увирам си/ увра си носа • увисва ми/ увисне ми носът • хванал съм Бога за носа • хващам/ хвана за носа • чопля си носа • чуквам/ чукна по носа

нося вихри ме носят • вятър ме носи • вятър ме носи на бяла кобила • вятър ме носи на бял кон • душа под наем нося • душа под нокът нося • едва душа нося • един вятър ни носи • една вода ни носи • за един юмрук душа нося • и аз душа нося • и петлите ми носят яйца • носи си много‹то› здраве • нося агупско сърце • нося байрака • нося в кръвта си • нося вода в морето • нося вода от девет дерета • нося вода от деветдесет и девет реки • нося вода от девет кладенци • нося в (с) решето вода • нося гола душа • нося душата си в (между) зъбите • нося дяволчета в пазвата ‹си› • нося заешко сърце • нося змия в пазвата ‹си› • нося знамето • нося на гърба си • нося на плещите си • нося на ръце • нося пилешко сърце • нося припряно сърце • нося с вила орехи • нося си житото (пшеницата, коливото) в устата • нося си тамяна под носа • оставям/ оставя да ме носи вятърът • ‹ходя да› нося дърва в гората

нося се носи се в (из) въздуха • нося се нависоко

нота върви ‹като› по ноти

нотация чета нотации

нощ не съм израсъл за една нощ • приказки от 1001 нощ

нуда аква нуда

нула за нула време • кръгла нула • пълна нула

нур пада ми/ падне ми нур от небето

няма дума да няма • игла да хвърлиш, няма къде да падне • няма век да векувам • няма да варя чорба • няма да живея с камъните • няма да живея с орлите • няма да живея със Стара планина • няма да ме бъде • няма да ми окапят ръцете • няма да ми паднат ръцете • няма да ми падне гъзът • няма да ми се изядат ръцете • няма да ми се изяде от пръстите • няма да ми се изяде от ръцете • няма да правя попара • няма да правя туршия • няма да пропадне светът • няма да чуя кукувицата • няма да я бъде ‹тая (тази)› *и* няма да го бъде ‹това› • няма две мнения • няма живот • няма за що куче да го хване • няма какво да се каже • няма къде (накъде) да мърдам • няма къде (накъде) да шавам • няма къде игла да падне • няма къде игла да хвърлиш • няма къде яйце да падне • няма къде яйце да хвърлиш • няма лабаво • няма мърдане • няма накъде • няма свят • няма такъв филм • няма хляб у мене • няма шест-пет (пет-шест) • няма що ‹да се каже› • светът няма да се провали • светът няма да се свърши • с трън да влачиш, няма какво да закачиш • с трън да завиеш, няма какво да закачиш • с трън да замахнеш, няма какво да закачиш • с трън да потътриш, няма какво да заденеш • с трън да ‹се› завъртиш, няма какво да закачиш • у вас врати няма ли • яйце да хвърлиш, няма къде да падне

нямам баща му няма врата • гащи няма, гайда иска • да ги нямаме такива • да нямаш восък в ушите си • да нямаш памук в ушите си • душа за две пари нямам • еша си нямам • нямала си баба белица, ‹купила си прасенце› • нямала си баба белица, та

си купила козица • нямала си баба работа, та си купила прасенце • нямам акъл ‹в главата си› • нямам акъл в кратуната ‹си› • нямам акъл в тиквата ‹си› • нямам акъл за една пара • нямам акъл за пет пари • нямам алъш-вериш • нямам вече душа • нямам вземане-даване • нямам граници • нямам грешка • нямам дар слово • нямам друг избор • нямам думи • нямам ‹здрава (твърда)› почва под краката си • нямам край • нямам кьорава пара • нямам кьорав лев • нямам лице • нямам мозък ‹в главата си› • нямам мозък в кратуната ‹си› • нямам мозък в тиквата ‹си› • нямам мяра в приказките ‹си› • нямам мярка на устата си • нямам нерви • нямам ни една дъска в главата си • нямам ни куче, ни котка • нямам ни срам‹а›, ни очи • нямам нищо общо • нямам очи • нямам пари да се усмихна • нямам перде ‹на очите си› • нямам пребита (пребиена) пара • нямам пукната аспра • нямам пукната пара • нямам пукнат бан • нямам пукнат грош • нямам пукнат лев • нямам пукнат мангър • нямам пукнат петак • нямам равен на себе си • нямам риза на гърба си • нямам си акрана • нямам ‹си› дни • нямам ‹си ‹и›› идея • нямам ‹си‹и›› понятие • нямам ‹си‹и›› представа • нямам си приликата • нямам ‹си› работа • нямам скършена пара • нямам спукана аспра • нямам спукана пара • нямам спукан бан • нямам спукан грош • нямам спукан лев • нямам спукан мангър • нямам спукан петак • нямам сурат • нямам счупена аспра • нямам счупена пара • нямам счупен бан • нямам счупен грош • нямам счупен лев • нямам счупен мангър • нямам счупен петак • нямам сълзи в очите • нямам троха хляб • нямам ум ‹в главата си› • нямам ум в кратуната ‹си› • нямам ум в тиквата ‹си› • нямам ум за една пара • нямам ум за пет пари • нямам уста • нямам чене • нямаш ли уста • присмяла се камилата на гърнето, че няма уши • присмяло се гърнето на похлупака си, че няма ухо • присмяло се гърнето на тенджерата, че няма дръжка • присмял се черепът на гърнето, че няма ухо • сирене няма, попара дроби • хабер ‹си› нямам *и* нямам ‹си‹и›› хабер • хляб нямам да ям • цървули няма, гайда купува • цървули няма, гайда иска • яйце да вземеш от него, и то жълтък няма

няма ме дим да ме няма • никакъв ме няма • няма го майстора • съвсем ме няма • хич ме няма

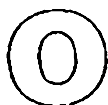

обвесвам/ обвеся обвесвам/ обвеся врат • обвесвам/ обвеся глава • обвесвам/ обвеся нос

обелвам/обеля дума (думица) не обелвам/ обеля • зъб не обелвам/ обеля • обелвам/ обеля очи • уста не обелвам/ обеля

обесвам/ обеся обесвам/ обеся врат • обесвам/ обеся нос

обесвам се/ обеся се обесвам се/ обеся на врата • обесвам се/ обеся се на шията

обетован обетована земя

обирам/ обера обирам/ обера божура • обирам/ обера калая • обирам/ обера парсата • обирам/ обера пешкира • обирам си/ обера си багатериите • обирам си/ обера си дрипите • обирам си/ обера си дърмите • обирам си/ обера си консулите • обирам си/ обера си крушите • обирам си/ обера си партакешите • обирам си/ обера си парцалите • обирам си/ обера си пъртушините (пъртушинките) • обирам си/ обера си такъмите • обирам си/ обера си трънките • обирам си/ обера си чукалата • обирам си/ обера си чуковете

обица закачвам си (закачам си)/ закача си обица на ухото • имам си ‹като› обица на ухото • окачвам си (окачам си)/ окача си обица на ухото • слагам си/ сложа си обица на ухото • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) обица на ухото

обичам обичам чашката

обичам се обичаме се като кучето и котката • обичаме се като мишката и котката

облаждвам/ облажа облаждвам/ облажа въжето

облазвам/ облазя мравки облазват/ облазят гърба ми • облазват ме/ облазят ме ‹студени› морници • облазват ме/ облазят ме ‹студени (хладни)› тръпки

облак вдигам/ вдигна до облаците • витая в (по) облаците • гоня облаците • живея в облаците • издигам/ издигна до облаците • летя в облаците • пада ми/ падне ми от облаците • правя кули в облаците • хвърча в (из) облаците

облекло в (по) адамово облекло

облещвам/ облещя облещвам/ облещя очи

обливам/ облея обливам/ облея ‹като› със студен душ • обливам/ облея с вряла вода • обливам/ облея с кал • обливам/ облея с ледена вода • обливам/ облея с помия • обливам/ облея със студена вода

обливам се сърцето ми се облива с кръв

оближа пръстите си да оближеш

облизвам облизвам емениите • облизвам паниците • облизвам саханите • облизвам чиниите

облизвам се не ще маца риба, ама се облизва

обличам/ облека обличам/ облека дървеното пардесю (дървената пи-

жама, дървените дрехи)

оборвам/ оборя оборвам/ оборя глава

оборот на празни обороти • на пълни обороти

обратен обратната страна на медала

Обрешко какъвто Нешко, такъв и Обрешко

обръсвам/ обръсна обръсвам си/ обръсна си мустаците (мустаките)

обръщам обръщам чашите (чашките)

обръщам/ обърна обръщам/ обърна акъла • обръщам/ обърна в пепел и съсипни • обръщам/ обърна в прах и пепел • обръщам/ обърна гръб • обръщам/ обърна дебелия ‹край› • обръщам/ обърна другия край • обръщам/ обърна друг‹я› лист *и* обръщам/ обърна листа • обръщам/ обърна другото листо *и* обръщам/ обърна листото • обръщам/ обърна земята наопаки • обръщам/ обърна калпака • обръщам/ обърна колата • обръщам/ обърна къщата надолу с главата • обръщам/ обърна къщата надолу с керемидите • обръщам/ обърна къщата наопаки • обръщам/ обърна къщата с краката нагоре • обръщам/ обърна надолу с главата • обръщам/ обърна наопаки • обръщам/ обърна очи • обръщам/ обърна очите си • обръщам/ обърна петалата (петалите) • обръщам/ обърна поглед • обръщам/ обърна света ‹наопаки› • обръщам/ обърна с краката нагоре • обръщам/ обърна ума

обръщам се не се обръщам назад • обръщам се като слънчоглед

обръщам се/ обърна се вятърът се обръща/ обърне • обръща ми се/ обърне ми се сърцето • обръщам се/ обърна се накъдето духа вятърът • обръщам се/ обърна се на (в) слух • обръщам се/ обърна се на сто и осемдесет градуса

обстановка опипвам/ опипам обстановката

обтягам/ обтегна обтягам/ обтегна нервите

обувам и двете ноги в един папук обувам • на дявола цървули обувам

обувка къде (де) го стиска обувката • къде (де) го стяга обувката • не мога да вържа ‹ремъка на› обувките (обущата) • не мога да изтрия обувките (обущата) • не мога да обърна обувките (обущата) • не съм достоен да вържа връзките на обувките • не съм достоен да развържа връзките на обувките • протягам си краката наспоред обувката

обуща давам/ дам обущата в ръцете • изпразвам/ изпразня обущата • не мога да вържа ‹ремъка на› обувките (обущата) • не мога да изтрия обувките (обущата) • не мога да обърна обувките (обущата)

обхващам/ обхвана обхваща ме/ обхване ме мраз

общ имам ‹нещо› общо • нямам нищо общо • подвеждам/ подведа под общ знаменател • привеждам/ приведа към общ знаменател • поставям/ поставя в общия кюп • слагам/ сложа в общия кюп • турям/ туря (турвам/ турна) в общия кюп

обърквам/ объркам обърквам/ объркам *някакви* каша • обърквам/ объркам конците • обърквам/ объркам сметките • обърквам/ объркам *някакви* трици • обърквам/ объркам я

обърквам се/ объркам се обърквам се/ объркам се като пате в кълчища • обърквам се/ объркам се като пате

в решето • обърквам се/ объркам се като петел в кълчища • обърквам се/ объркам се като пиле в кълчища

обърна какво да обърнем • не мога да обърна обувките (обущата) • не мога да обърна чехъла (чехлите) • не съм достоен да обърна чехъла • ще си обърна кожуха ‹наопаки›

обърна се ако ще ‹и› земята наопаки да се обърне • ако ще ‹и› светът да се обърне • докато (доде, дорде) се обърнеш *и* докато (доде, дорде) се обърне човек • не мога да се обърна от работа

обърнат като обърната ръкавица

обърсвам/ обърша обърсвам/ обърша един

обърша не зная ‹още› да си обърша носа • не зная ‹още› да си обърша сополите

обятия в обятията на Морфея съм • в обятията на съня съм • намирам се в обятията на Морфея • намирам се в обятията на съня • предавам се/ предам се в обятията на Морфея • предавам се/ предам се в обятията на съня • с отворени обятия • с разгърнати обятия • с разтворени обятия

овца белязана овца • дера от една овца ‹по› две кожи • и вълкът сит, и овцата цяла • като вълк за овца • като заклана овца • като овце на кърма • присмяла се козата на овцата, че лудо пасе • смъквам/ смъкна от една овца ‹по› две кожи • ходя като въртоглава овца • черна овца

овчарски лежа като копой (куче, пес) пред овчарска колиба

овчи вълк в овча кожа

огин още рибата в морето, турил тавата на огино

оглавник надявам/ надяна оглавник • нахлузвам/ нахлузя оглавник • слагам/ сложа оглавник • турям/ туря (турвам/ турна) оглавник

оглаждам/ огладя оглаждам ‹си›/ огладя ‹си› косъма

огледало кога‹то› си видя врата ‹без огледало› • кога‹то› си видя гърба ‹без огледало› • кога‹то› си видя задника (дирника, д-то) ‹без огледало› • когато си видя опашката ‹без огледало› • кога‹то› си видя тила ‹без огледало› • кога‹то› си видя ушите ‹без огледало›

огледам се докато се огледаш

оглушки направям си/ направя си оглушки • правя си оглушки

огнец до ще лула за огнец, турна ще й пепелец • под пепелец огнец съм

огнище и пепел не можеш събра в огнището ми • не оставям/ оставя ни пепел на огнището • огребвам/ огреба и пепелта от огнището • търся огън на ланско огнище • търся огън на пусто огнище • търся огън на старо огнище

оголея оголял като пушка

оголявам/ оголея оголявам/ оголея като пушка

огребвам/ огреба огребвам/ огреба и пепелта от огнището

огрея и в нашата къща ще огрее слънце (слънчице) • и на нашата улица ще огрее слънце

огъвам се/ огъна се огъват ми се/ огънат ми се коленете • огъват ми се/ огънат ми се краката • огъват ми се/ огънат ми се нозете

огън бълвам огън ‹и жупел› • бъркам в огъня с чужди ръце • бягам като от огън • вадя кестените от огъня • вадя кестените от огъня с людски ръце • вадя кестените от огъня с чужди

ръце • варя се ‹като› на огън • вливам/ влея масло в огъня • влизам/ вляза в огъня • вривам се/ врина се в огън • гася огъня с масло • гася огъня със зехтин • горя в (на) огън • горя между два огъня • доливам/ долея масло в огъня • дърпам огъня към своята пита • запалва ми се/ запали ми се огън на главата • запалвам/ запаля огън на главата • зарит ми е огънят • играя си с огъня • изваждам/ извадя кестените от огъня • изваждам/ извадя кестените от огъня с людски ръце • изваждам/ извадя кестените от огъня с чужди ръце • между два огъня съм • минавам/ мина през огън и вода • минал съм през огън ‹и вода› • навирам се/ навра се в огъня • на един огън се пека • на един огън се пържа • наливам/ налея масло в огъня • намирам се между два огъня • на много огньове съм се пърлил • огън и пламък съм • огън ми гори на главата • оказвам се/ окажа се между два огъня • пека на огън • пека се на два огъня • пека се на огън • подклаждам/ подклада ‹дърва под› огъня • поливам/ подлея масло на огъня • поставям/ поставя *някого* да се пече на огън • пращам огън и жупел • преминавам/ премина през огън и вода • преминал съм през огън и вода • притурям/ притуря масло в огъня • пържа се на огън • раздухвам/ раздухам огъня • рибата още в морето, той турил на огъня менче да я вари • рибата още в морето, а той огъня пали • рибата още в морето, той турил тигана на огъня, ‹за да я пържи› • рибата още в морето, той търси на огън менче да я вари • ровя огъня с чужди ръце • сипвам/ сипя масло в огъня • сипя огън и жупел • слагам/ сложа *някого* да се пече на огъня • стоя между два огъня • стъпвам/ стъпя ‹бос› в огъня • стъпвам/ стъпя с бос крак ‹и› в огъня • тегля огъня • тегля огъня откъм себе си • турям/ туря (турвам/ турна) *някого* да се пече на огъня • турям/ туря (турвам/ турна) масло в огъня • търся огън на ланско огнище • търся огън на пусто огнище • търся огън на старо огнище • хвърлям/ хвърля масло в огъня • хвърлям се/ хвърля се в огъня • ще дойде Пена за огън, тури щем ѝ въгленче

огънче ще дойде баба за огънче

одера жив ще одера • одрал съм кожата

одеяние в ‹дядово› адамово одеяние

одирам/ одера одирам/ одера кожата ‹от гърба›

одър поканили тарля под одъра, той се покачил на одъра • пуснали го под одъра, той се покачил на одъра • пуснали тарля под одъра, той — на миндера • пуснали тарля под одъра, той се покачил на одъра

оженя се кога‹то› вълкът се ожени за агнето

оживявам/ оживея оживява/ оживя ми на душата • оживява/ оживя ми на сърцето

оземи удрям/ ударя оземи

ока дръпвам/ дръпна сто оки бой

оказвам се/ окажа се оказвам се/ окажа се ‹като› в небрано лозе • оказвам се/ окажа се между два огъня

окапвам да го помиришеш, носът ти окапва • който го помирише, носът му окапва

окапя веждите ми са окапали • няма да ми окапят ръцете

окачвам (окачам)/ окача окачвам/ окача воденичен камък на врата • окачвам/ окача воденичен камък на шията • окачвам (окачам)/ окача вратовръзката • окачвам (окачам)/ окача катинара • окачвам (окачам)/ окача кофара • окачвам (окачам)/ окача на бесилката (бесилото) • окачвам (окачам)/ окача ‹на› въжето • окачвам (окачам)/ окача на гвоздея (гвоздей) • окачвам (окачам)/ окача на клечка‹та› • окачвам (окачам)/ окача на кука‹та› • окачвам (окачам)/ окача на пирона • окачвам (окачам)/ окача рога • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на шията • окачвам си (окачам си)/ окача си обица на ухото • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на врата • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на шията

окачвам се (окачам се)/ окача се окачвам се (окачам се)/ окача се на врата • окачвам се (окачам се)/ окача се на шията

оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) оклюмвам/оклюмам (оклюмна) глава • оклюмвам/ оклюмам (оклюмна) нос

око без да ми мигне окото • без да ми трепне окото • бия в (на) очи • блестунки ми излизат/ излязат от очите • бода ‹в› очите • бода си очите • бъркам в очи‹те› • вадим си очите • вадя очи • вадя очите • вадя си очите • вземам/ взема на око (очи) • вземам/ взема очите • вземам си/ взема си очите • вземат ми се очите • влизам/ вляза в очи‹те› (в окото) • влиза ми/ влезе ми в очи‹те› • в очите • впивам/ впия очи • въвирам/ въвра в очите • върти ми се пред очите • въртя очи‹те си› • въртя си очите на четири • гледам в очите • гледам ‹право› в очите • гледам с бялото ‹на окото (очите) си› • гледам с други очи (с по-друго око) • гледам с криво око • гледам с лошо око • гледам с недобро око • гледам с четири очи • гледам със замижало око • грабвам/ грабна очите • грабвам си/ грабна си очите • гълтам с очи • да го плюеш в очите, пак не мига • дебели ми са очите • дерем си очите • докато мигнеш с очи • докато (додето) очи гледат • докъде‹то› (додето) ти око види (вижда) • докъде‹то› (додето) ти око стига • докъдето ти хващат очите • държа очите си отворени • държа под (изпод, на) око (очи) • забивам / забия очи‹те си› • забождам/ забода очи • заклопвам/ заклопя очи • закривам/ закрия очи • закривам си/ закрия си очите • замазвам/ замажа очите • затварям/ затворя очи • затварям си/ затворя си очите • звезди ми излизат/ излязат от очите • звезди ми изскачат/ изскочат от очите • звезди ми светват/ светнат пред очите • зид уши има, ‹а плет очи има› • играят ми очите (очичките) • иди гледай хората в очите • изблещвам/ изблещя очи • изглеждам си/ изгледам си очите • изглеждат ми се/ изгледат ми се очите • издигам се/ издигна се в очите • измервам/ измеря с очи • изпивам/ изпия с очи‹те си› • изпълвам/ изпълня очите • израствам/ израстна в (пред) очите • изтичат ми/ изтекат ми очите • изцъклям/ изцъкля очи • изяждам/ изям с очи • имам дебели очи • имам друго око • имам корави очи • имам меки очи •

имам набито око • имам око (очи) • имам очи • имам под око • имам пред очи • и на врата си имам очи • и на гърба си имам очи • и на задника си имам очи • и на тила си имам очи • искри ми излизат/ излязат от очите • искри ми изскачат/ изскочат от очите • и стена уши има, и плет очи има • как ще гледам (погледна) хората в очите *и* как ще гледам (погледна) в очите • ‹като (сякаш)› трън съм в очите • ‹колкото› за очи • корави ми са очите • кръстосвам/ кръстосам очите • лови ми окото • ловя око‹то› • между (на) четири очи • меки ми са очите • мятам/ метна око • набивам/ набия в очите • набивам се/ набия се в очи‹те› • навеждам/ наведа очи ‹към (в) земята› • навирам / навра в очите • навирам се/ навра се в очи‹те› • наливат ми се/ налеят ми се очите ‹с кръв› • направо в очите • напълвам/ напълня очите (окото) • не вдигам/ вдигна очи‹те си› • не гледам с добро око • не затварям/ затворя очи • не изпускам/ изпусна от (из, изпод) очи (око) • не ми мига (мигва/ мигне) окото • не ми трепка (трепва/ трепне) окото • не мога да гледам (погледна) хората в очите • не мога да отделя очи‹те си› • не мога да откъсна очи‹те си› • не отделям/ отделя очи‹те си› не откъсвам/ откъсна очи‹те си› • не свалям/ сваля очи‹те си› • не склопвам/ склопя очи • не смея да гледам (погледна) хората в очите *и* не смея да гледам (погледна) в очите • не снемам/ снема очи‹те си› • нямам ни срам‹а›, ни очи • нямам очи • нямам перде ‹ на очите си • нямам сълзи в очите • обелвам/ обеля очи • облещвам/ облещя очи • обръщам/ обърна очи • обръщам/ обърна очите си • ококорвам/ ококоря очи • окото ми е все в чашката • опулвам/ опуля очи • остават ми/ останат ми очите • отварям/ отворя очи като плочи • отварям/ отворя очи като филджани • отварям/ отворя очите • отварям си очите • отварям си очите на чекрък • отварям си очите на четири • отварям си очите на четиринадесет • отваря се/ отвори се светът за очите ми • отварят ми се/ отворят ми се очите • отвръщам/ отвърна очи • отиват ми/ отидат ми очите • откривам/ открия очите • оцъклям/ оцъкля очите • очи в (с, срещу) очи • очите ми гледат на четири *и* очите ми гледат на четири страни • очите ми играят на всички страни • очите ми играят на четири • очите ми капват от срам • очите ми са на четири • очите ми са обърнати • очите ми са отишли • очите ми светят на четири • очите ми стават на ластик • очите ми стават на понички • пада/ падне булото от очите ми • пада/ падне воалът от очите ми • падам/ падна в очи • пада ми/ падне ми пердето от очите • пада/ падне мрежата от очите ми • падат ми/ паднат ми очите • паднало ми е пердето от очите • пия с очи • плюя си в очите • поглъщам/ погълна с очи • попивам/ попия с очи • порраствам/ порасна в (пред) очите • потапям/ потопя очи ‹в земята› • право в очите • право, куме, та в ‹черните› очи *и* право ти, куме, в очи • правя мили очи • пред очите ми • премервам/ премеря с очи • притъмнява ми/ притъмнее ми пред (на) очите • причернява ми/ причернее ми пред (на) очите •

пукнало ми се е пердето ‹на очите› • пълня окото (очите) • свеждам/ сведа очи • светва ми/ светне ми пред (на) очите • свитки ми излизат/ излязат от очите • свитки ми изскачат/ изскочат от очите • с дебели очи съм • с какви очи • с капаци на очите съм • склопвам/ склопя очи • с кон очи • с корави очи съм • скъсало ми се е пердето от очите • с меки очи съм • смъква се/ смъкне се булото от очите ми • смъква се/ смъкне се пердето от очите ми • с очи да го изпиеш • става ми/ стане ми кръв пред очите • събирам/ събера (сбирам/ сбера) очите • съдрал съм пердето на очите си • съмва ми ‹се›/ съмне ми ‹се› пред (на) очите • сякаш съм гурел в очите • сякаш че съм извадил очите • тикам в очите • турям/ туря (турвам/ турна) око • увирам/ увра в очите • удрям/ ударя око • умивам/ умия очите • хваща ми/ хване ми окото • хващам око‹то› (очи‹те›) • хващам/ хвана очите • хващам си/ хвана си очите • хвърлям/ хвърля в очи‹те› • хвърлям/ хвърля мъгла в очите • хвърлям/ хвърля око • хвърлям/ хвърля пепел в очите • хвърлям/ хвърля ‹‹по›едно› око • хвърлям/ хвърля прах в очите • хвърлям се/ хвърля се в очи‹те› • цедя си очите • чернее ми пред очите • черно ми става/ стане пред очите • ще си извадим очите • ще си издерем очите • ще си изкараме очите • ще си изповадим очите

окова разбивам/ разбия оковите • разчупвам/ разчупя оковиге • строшавам/ стоша оковите • счупвам/ счупя оковите • троша оковите • чупя оковите

ококорвам/ ококоря ококорвам/ ококоря очи

олеквам/ олекна олеква ми/ олекне ми на душата • олеква ми/ олекне ми на сърцето

омагьосан омагьосан кръг • омагьосан кръговрат

омазвам/ омажа омазвам/ омажа въжето

омега алфата и омегата • от алфа‹та› до омега‹та›

омесвам/ омеся омесваме си/ омесим си капите • омесваме си/ омесим си шапките

омешвам/ омешам омешваме си/ омешаме си шапките

омотавам/ омотая омотавам/ омотая акъла • омотавам/ омотая ума

омотавам се/ омотая се омотавам се/ омотая се като пате в кълчища • омотавам се/ омотая се като петел в кълчища • омотавам се/ омотая се като пиле в кълчища

оно во время оно • останал от време оно • от време оно

опак опаката страна на медала

опанджак по киша опанджак

опасен играя опасна игра

опача опача си душата

опашка вдигам/ вдигна опашка • виря опашка‹та си› • влача се в опашката • влача се като опашка • въртя опашка • въртя се около опашката си • духвам/ духна под опашката • играе ми опашката • казали на котката, а тя на опашката си • казали на кучето, а то на опашката си • казали на лисицата, а тя на опашката си • като кучето с опашката си • като лисицата с опашката си • клатя опашка • кога‹то› си видя опашката ‹без огледало› • лая си опашката • махам ‹с›

опашка • мечката на лисицата, а лисицата на опашката си • мъкна се в опашката • мъкна се като опашка • навирвам/ навиря опашка • накарали котката на работа, а тя опашката си • накарали кучето на работа, а то опашката си • накарали лисицата на работа, а тя опашката си • настъпвам/ настъпя ‹котката (котето)› по (за) опашката • плюя под опашката • подвивам ‹си›/ подвия ‹си› опашка‹та› • подгъвам ‹си›/ подгъна ‹си› опашка‹та› • пречупвам/ пречупя на дявола опашката • пускам/ пусна конска муха под опашката • рекли на котката, а тя на опашката си • рекли на кучето, а то на опашката си • рекли на лисицата, а тя на опашката си • свивам ‹си›/ свия ‹си› опашка‹та› • с подвита опашка • счупвам/ счупя на дявола опашката • сядам си/ седна си на опашката • увирам се/ увра се като конска муха под опашка • хванал съм дявола за опашката • хванал съм месечината за опашката • хващам/ хвана златния дявол за опашката

опериран опериран съм от срам • опериран съм от чувства

опечен опечена ми е работата

опинци ще видя опинците • ще взема на босия опинците • ще уловя опинците • ще хвана опинците

опинък къде (де) го стяга опинъкът

опипвам/ опипам опипвам/ опипам обстановката • опипвам/ опипам почвата • опипвам/ опипам терена

опирам/ опера опирам/ опера пешкира

опирам/ опра опирам/ опра на (о) камък

опис сдавам/ сдам екипа ‹по опис›

опитвам/ опитам опитвам/ опитам почвата

опичам опичам си акъла ‹ в главата› • опичам си ума ‹в главата›

опичам/ опека опичам си/ опека си работата

оплаквам оплаквам майчиното си мляко • оплаквам си дните ‹и годините›

оплаквам/ оплакна оплаквам си/ оплакна си гърлото • оплаквам си/ оплакна си устата

оплесквам/ оплескам оплесквам/ оплескам я (го)

оплитам/ оплета оплитам/ оплета в мрежата (мрежите) си • оплитам/ оплета в примките си • оплитам/ оплета конците • оплитам си/ оплета си кошника • оплитам си/ оплета си кошницата (кошничката) • оплитам/ оплета я

оплитам се/ оплета се оплитам се/ оплета се като пате в кълчища • оплитам се/ оплета се като петел в кълчища • оплитам се/ оплета се като пиле в кълчища

опра опря (опрял е) ножът до (в, о) кокала

оправям/ оправя оправям/ оправя кривите дърва • оправям/ оправя кривите краставици

опулвам/ опуля опулвам/ опуля очи

опухвам/ опухам опухвам/ опухам праха ‹от гърба›

опъвам опъвам каиша • опъвам уши от глад • опъвам хомота

опъвам/ опъна опъвам/ опъна брича • опъвам/ опъна гемовете • опъвам/ опъна жартиера (жартиерите) • опъвам/ опъна крака‹та› • опъвам/ опъна нервите • опъвам/ опъна петалата • опъвам си/ опъна си нервите

• опъвам/ опъна ушите • опъвам/ опъна юздите (юздата)

опъвам се/ опъна се опъвам се/ опъна се като бивол на жегла • опъвам се/ опъна се като магаре на лед • опъвам се/ опъна се като магаре на мост

опържвам/ опържа опържвам/ опържа чергата

опърлен бягам като опърлен

опявам опявам го по килифарски • опявам на главата

оревавам/ орева оревавам/ орева махалата • оревавам/ орева орталъка • оревавам/ орева света

орел като орли (орляци) на мърша • няма да живея с орлите

орех играем си на орехи • ‹и› теслата, и орехите са у мене • костелив орех • не можеш орех ми измъкна из (от) ръката • нося с вила орехи • орех ли имаш в устата си • с вила орехи събирам • с вили орехи прибирам • сея орехи с решето

орехов завирам/ завра в орехова черупка • навирам/ навра в орехова черупка • натиквам/ натикам в орехова черупка • натъпквам/ натъпча в орехова черупка

оркестър хвърлям/ хвърля в оркестъра

орляк като орли (орляци) на мърша

орница като теле у орница

ортак ‹и› с дявола ортак ставам/ стана

орталък оревавам/ орева орталъка • проглушавам/ проглуша орталъка

оръжие вдигам/ вдигна оръжие‹то› • грабвам/ грабна оръжие‹то› • слагам/ сложа оръжие‹то› • хващам/ хвана оръжие‹то›

оса като оси на мед • яхнал е на оса

осанна пея осанна

осемдесет завъртявам се/ завъртя се на сто и осемдесет градуса • извъртявам се/ извъртя се на сто и осемдесет градуса • обръщам се/ обърна се на сто и осемдесет градуса

осми на осмото небе съм

оставам остават ми броени дни • само това (туй) остава

оставам/ остана душа (душица, душичка) не ми остава/ остане • камък върху камък не остава/ остане • не оставам/ остана длъжен • оставам/ остана без душа • оставам/ остана без крака • оставам/ остана без риза на гърба ‹си› • оставам/ остана без ръце • оставам/ остана в глуха линия • оставам/ остана на сянка • оставам/ остана гол пръст • остава ми/ остане ми в акъла • остава ми/ остане ми в главата • остава ми/ остане ми в паметта • остава ми/ остане ми в ума • остава ми/ остане ми на сърце • оставам/ остана ‹като› в небрано лозе • оставам/ остана като гъска на лед • оставам/ остана като Мара с веждите • оставам/ остана като патка на лед • оставам/ остана като риба на лесата • оставам/ остана на втори план • оставам/ остана на голите бани • оставам/ остана на заден план • оставам/ остана на зелено • оставам/ остана на пес понеделник • оставам/ остана на понеделник‹а› • оставам/ остана на пътя • оставам/ остана на пясъка • оставам/ остана настрана (настрани) • оставам/ остана на студените бани • оставам/ остана на сухо • оставам/ остана на улицата • оставам/ остана само с една риза • оставам/ остана с голи ръце • оставам ‹си›/ остана ‹си› на своето • оставам/ остана с отво-

рена (отворени) уста • оставам/ останa с пръст в носа • оставам/ остана с пръст в уста‹та› • оставам/ остана със захапан пръст • оставам/ остана със зяпнала (зяпнали) уста • остават ми/ останат ми очите • ‹само› кожа и кокал‹и› оставам/ остана • ‹само› кожа и кости оставам/ остана

оставя остави единия, бухни другия

оставям не си оставям колата в калта • не си оставям коня в реката • не си оставям магарето в батака • не си оставям магарето (магаренцето) в калта • не си оставям магарето насред пътя • не си оставям чепика в калта • не си оставям чехъла в калта

оставям/ оставя без залък хляб оставям/ оставя • без парче хляб оставям/ оставя • без пукната пара оставям/ оставя • без пукнат грош оставям/ оставя • без пукнат лев оставям/ оставя • без пукнат петак оставям/ оставя • камък върху камък не оставям/ оставя • не оставям/ оставя здраво място • не оставям/ оставя и калта под (изпод) ноктите • не оставям/ оставя на мира • не оставям/ оставя ни пепел на огнището • не оставям/ оставя ни старата шапка • не оставям/ оставя прах (прашинка) да падне • оставям/ оставя в глуха линия • оставям/ оставя в сянка • оставям/ оставя да ме носи вятърът • оставям/ оставя на божията милост • оставям/ оставя на втори план • оставям/ оставя на заден план • оставям/ оставя на произвола на съдбата • оставям/ оставя на пътя • оставям/ оставя настрана • оставям/ оставя на улицата • оставям/ оставя на четиритях пътя • оставям/ оставя питомното, ‹за› да гоня дивото • оставям/ оставя питомното, ‹за› да търся дивото • оставям/ оставя под миндера • оставям/ оставя по дяволите • оставям/ оставя развързани ръцете • оставям си/ оставя си главата • оставям си/ оставя си кокалите • оставям си/ оставя си костите • оставям си/ оставя си пръстите • оставям си/ оставя си ръцете

оставям се/ оставя се оставям се/ оставя се на течението

остана крака не ми остават (останаха) • между нас да си остане • на влакно остана • на ‹един› косъм остана • на конец остана • тук‹а› да си остане

останал останал от време оно • останал от ‹времето на› Адам • останал от времето на ‹дядо› Ноя • останал от дядово Адамово време • останал от памтивека

остен какъвто ‹е› волът, такъв и остенът

остър имам остро езиче • имам остър език • остро ми е езичето • остър камък • остър ми е езикът

отбивам/ отбия отбивам/ отбия удара (ударите)

отбирам отбира ли ‹ти› магаре от магданоз • отбира ли ‹ти› свиня от кладенчова вода

отбирам/ отбера отбирам/ отбера зърното от плявата

отблизо държа юздите (юздата) отблизо

отбой бия отбой • свиря отбой

отбор ‹все› отбор юнаци сме

отварям отварям си зъркелите • отварям си очите • отварям си очите на чекръг • отварям си очите на четири • отварям си очите на четиринадесет • отварям си фаровете

отварям/ отворя отварям/ отворя

вратите (вратата) • отварям/ отворя входа • отварям/ отворя въпрос • отварям/ отворя другото листо • отварям/ отворя дума • отварям/ отворя душата си • отварям/ отворя едни (една) уста • отварям/ отворя зъркелите • отварям/ отворя място • отварям/ отворя ония (оная) ‹ми ти› уста • отварям/ отворя очи като плочи • отварям/ отворя очи като филджани • отварям/ отворя очите • отварям/ отворя приказка • отварям/ отворя път‹я› • отварям/ отворя работа • отварям/ отворя разговор • отварям си/ отворя си беля‹та› • отварям си/ отворя си плювалника • отварям си/ отворя си път • отварям си/ отворя си работа • отварям си/ отворя си ушите • отварям си/ отворя си човката • отварям/ отворя скоба (скоби) • отварям/ отворя сърцето си • отварям/ отворя такива уста • отварям/ отворя тези (тия) ‹ми ти› уста • отварям/ отворя уста‹та си› • отварям/ отворя устата • уста не отварям/ отворя

отварям се/ отворя се отваря ми се/ отвори ми се парашутът • отваря ми се/ отвори ми се работа • отваря се/ отвори се светът за очите ми • отварят ми се/ отворят ми се зъркелите • отварят ми се/ отворят ми се очите

отвея вятър да духне, ще го отвее • какъв (кой) вятър те отвя насам • какъв (кой) вятър те отвя тук

отвисоко гледам отвисоко

отвлека мътната да те отвлече

отвличам/ отвлека отвличам/ отвлека пешкира

отворен бия в отворени врати • държа очите си отворени • излизам/ изляза с отворено лице • оставам/ остана с отворена (отворени) уста • разбивам отворени врати • с отворена (отворени) уста • с отворени обятия • с отворени прегръдки • с отворени ръце • тропам на отворена врата • чукам на отворена врата

отворя не мога да си отворя устата

отвръщам/ отвърна отвръщам/ отвърна взор • отвръщам/ отвърна глава • отвръщам/ отвърна лице • отвръщам/ отвърна на удара с удар • отвръщам/ отвърна от кривия път • отвръщам/ отвърна очи • отвръщам/ отвърна със същата монета

отвъден отивам/ отида в отвъдното • преселвам се/ преселя се в отвъдното

отвързвам/ отвържа отвързвам/ отвържа кесията си • отвързвам си/ отвържа си езика

отвътре върти ме отвътре • яде ме отвътре

отговорен държа отговорен

отголвам/ отголя зъб не отголвам/ отголя

отгоре вземам/ взема отгоре си • гледам отгоре • излизам/ изляза отгоре • излизам/ изляза отгоре като зехтин ‹над водата› • изплувам отгоре като зехтин • изплувам отгоре като масло • капак похлупвам/ похлупя отгоре • като капак отгоре • като пискюл отгоре • на всичко отгоре • на това отгоре • турям ‹му./ туря ‹му› пепел ‹отгоре›

отделя не мога да отделя очи‹те си› • не мога да отделя поглед‹а си›

отделям/ отделя не отделям/ отделя очи‹те си› • отделям/ отделя житото от кълчицата • отделям/ отделя ‹залъка› от уста‹та си› • отделям/ отделя зърното от кълчицата • отделям/

отделя зърното от плявата • отделям/ отделя и къшея от гърлото си • отделям/ отделя настрана • отделям/ отделя от гола душа • отделям/ отделя от ‹голо› гърло • отделям/ отделя от залъка си • отделям/ отделя от устата си • отделям/ отделя плевелите от пшеницата

отделям се/ отделя се от душа се отделям/ отделя

отживея отживял съм си времето

отзад ритвам/ ритна попа ‹отзад› • хапя се отзад

отивам къде (де) ще му отиде краят *и* къде (де) му отива краят • накъде отиват нещата

отивам/ отида отивам/ отида в архивата • отивам/ отида в гроба • отивам/ отида в джоба • отивам/ отида в отвъдното • отивам/ отида в сянка • отивам/ отида в устата на ламята • отивам/ отида във вечните селения • отивам/ отида във вечността • отивам/ отида далеч‹е› • отивам/ отида за божата правда • отивам/ отида за бяла бога • отивам/ отида за вятъра, дето вее • отивам/ отида за този, дето духа • отивам/ отида зян • отива ми/ отиде ми акълът • отива ми/ отиде ми животът • отива ми/ отиде ми лятото • отива ми/ отиде ми от акъла • отива ми/ отиде ми от ума • отива ми/ отиде ми сърцето в петите • отива ми/ отиде ми умът • отивам/ отида към заник • отивам/ отида наврага • отивам/ отида на вълка в устата • отивам/ отида на вятър‹а› • отивам/ отида нададече • отивам/ отида на кино • отивам/ отида на онзи (оня) свят • отивам/ отида нахалост • отивам/ отида поврага • отивам/ отида по вятъра • отивам/ отида под венчило • отивам/ отида по дяволите • отивам/ отида при Аллаха • отивам/ отида при свети Петър • отивам си/ отида си на вятъра • отивам си/ отида си от този (тоя) свят • отиват ми/ отидат ми очите

отида бъкел отишъл, кратуна дошъл • бъкел отишъл, кратуна се върнал • вол отиде, бивол се върна • вол отиде, крава се върна • къде (де) ще му отиде краят • къде ще отида • мокър дошъл, а кален си отишъл • отишло пате, върнало се гъска • очите ми са отишли • теле отишъл, вол се върнал • торба отишъл, торба си дошъл

откача ‹да› не съм откачил ‹централно›

откачам/ откача откачам/ откача централно

откован имам откована дъска

откога Бог знае откога • кой знае откога

открадвам/ открадна открадвам/ открадна думата от устата

открай открай време • открай света

откривам/ открия откривам/ открия вратите (вратата) • откривам/ открия душата си • откривам/ открия картите си • откривам/ открия очите • откривам/ открия път‹я› • откривам/ открия скоба (скоби) • откривам/ открия спатиите • откривам/ открия сърцето си

открит играя с открити карти • с открита душа • с открито лице • с открито сърце • с открито чело

откършвам/ откърша откършвам/ откърша го

откъсвам/ откъсна не откъсвам/ откъсна очи‹те си› • откъсвам/ откъсна конеца • откъсвам/ откъсна пазарлъ-

ка • откъсвам/ откъсна пъпката

откъсвам се/ откъсна се откъсва ми се/ откъсне ми се кръстът • откъсвам се/ откъсна се от света • откъсват ми се/ откъснат ми се краката • откъсват ми се/ откъснат ми се ръцете

откъсна не мога да откъсна очи‹те си› • не мога да откъсна поглед‹а си› • откъснал съм главата • ще откъсна главата ‹като на врабче (врабец)› • ще откъсна главата като на ‹петровско› пиле • ще откъсна шията като на ‹петровско› пиле • ще ти откъсна ухото (ушите)

отлепвам/ отлепя отлепвам/ отлепя език

отлитам/ отлетя отлитам/ отлетя във вечността

отминавам/ отмина отминавам/ отмина във вечността

отнасям/ отнеса отнасям/ отнеса в гроба • отнасям/ отнеса калая • отнасям/ отнеса пешкира

отнемам/ отнема отнемам/ отнема думата • отнемам/ отнема комата от устата • отнемам/ отнема хляба

отнеса вода‹та› го отнесла • мътната да те отнесе

отнесен отнесен съм от вихъра

отношение скъсвам/ скъсам дипломатическите ‹си› отношения

отпадам/ отпадна отпадам/ отпадна духом

отпечатък слагам/ сложа отпечатък

отпоря ще си отпоря джоба • ще ти отпоря ушите

отприщвам/ отприщя отприщвам/ отприщя бента • отприщвам/ отприщя пътя

отпускам/ отпусна отпускам/ отпусна врат • отпускам/ отпусна глава • отпускам/ отпусна душата си • отпускам/ отпусна каиша • отпускам/ отпусна кесията си • отпускам/ отпусна колана • отпускам му/ отпусна му края • отпускам/ отпусна поводите • отпускам/ отпусна пояса • отпускам/ отпусна ръце • отпускам си/ отпусна си езика • отпускам си/ отпусна си устата • отпускам/ отпусна сърце‹то си› • отпускам/ отпусна юздите • отпускам/ отпусна юлара

отпускам се/ отпусна се отпуска ми се/ отпусне ми се душата • отпуска ми се/ отпусне ми се сърцето

отпушвам/ отпуша отпушвам/ отпуша бента

отравям/ отровя отравям/ отровя душата (душицата) • отравям/ отровя живота • отравям/ отровя кръвта

отрежа отрязал съм главата • ще отрежа главата ‹като на врабче (врабец)› • ще отрежа главата като на ‹петровско› пиле

отритвам/ отритна отритвам си/ отритна си късмета

отрицателен за отрицателно време

отрова бълвам отрова • сипя отрова

отровя да плюе на змия в устата ще я отрови

отръки идва ми (иде ми) отръки

отръце идва ми (иде ми) отръце (отръка)

отрязвам/ отрежа отрязвам/ отрежа го с ножица • отрязвам/ отрежа ‹като› с нож • отрязвам/ отрежа квитанцията (квитанциите) • отрязвам/ отрежа крилата • отрязвам/ отрежа куйрука • отрязвам/ отрежа накъсо • отрязвам/ отрежа през просото бос • отрязвам/ отрежа пътя • отрязвам си/ отрежа си главата • отрязвам си/ отрежа си езика • отрязвам/ отрежа с нож думата

отсичам отсичам клона, на който седя • отсичам клона, на който стоя • отсичам клона, на който съм стъпил

отсичам/ отсека отсичам ‹го›/ отсека ‹го› като с нож • отсичам/ отсека като с брадва • отсичам/ отсека накъсо • отсичам/ отсека пазарлъка

отсичам се/ отсека се отсичат ми се/ отсекат ми се краката • отсичат ми се/ отсекат ми се мартинките • отсичат ми се/ отсекат ми се нозете

отстъпвам/ отстъпя отстъпвам/ отстъпя на заден план

отсявам/ отсея отсявам/ отсея зърното от плявата

оттатък ‹и› оттатък ще мина

оттеглям/ оттегля оттеглям си/ оттегля си консулите

оттеглям се/ оттегля се оттеглям се/ оттегля се на сянка

отупвам/ отупам отупвам/ отупам пепелта • отупвам/ отупам перушината • отупвам/ отупам праха ‹от гърба›

отхак дойда отхак (отхаки) • идвам отхак (отхаки)

отчет давам/ дам отчет • давам си/ дам си отчет

отървавам/ отърва отървавам/ отърва главата ‹си› • отървавам ‹си›/ отърва ‹си› кожата (кожичката) • отървавам/ отърва трапа

отървавам се/ отърва се отървавам се/ отърва се от ноктите

отърсвам/ отърся отърсвам/ отърся праха • отърсвам/ отърся праха на камбаните

оцапвам/ оцапам оцапвам/ оцапам гащите • оцапвам/ оцапам ръцете си с кръв • оцапвам/ опапам я (го)

оцет кисел като оцет

оцъклям/ оцъкля оцъклям/ оцъкля очи

очила гледам през (с) розови очила • гледам през (с) черни очила

очиствам/ очистя очиствам си/ очистя си сметките (сметката)

очички играят ми очите (очичките)

още още вълка не видял, той вика кучетата • още детето не се е родило, Иванчо го кръстили • ‹още› Иванчо нероден, шапка му шият • още коня не видял, крака‹та си› замахал (размахал) • още коня не яхнал, крака‹та си› замахал (размахал) • още мечката в гората, кожата ѝ продават • още мляко бозая • още на коня се не качил, крака‹та› замахал (размахал) • ‹още› не зная да си връзвам/ вържа гащите • ‹още› не мога да си връзвам/ вържа гащите • още не са му дали мед, а вече лъжичка си иска • още не седнал на магаре, замахал с крака • още не ти е изсъхнала плюнката • ‹още› не умея да си връзвам/ вържа гащите • още Петко нероден ‹и› шапка му шият • още рибата в морето, той точи зъби да яде • още рибата в морето, турил тавата на огино • още яздя тоягата на кон • рибата е още в морето, той турил на огъня менче да я вари • рибата още в морето, а ние я ядем • рибата още в морето, а те ѝ готвят тиган • рибата още в морето, а те ѝ пържат лука • рибата още в морето, а той огъня пали • рибата още в морето, а тя тигана слага • рибата още в морето, той турил тигана на огъня, ‹за да я пържи› • рибата още в морето, той търси на огън менче да я вари

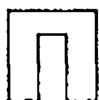

паве акъл—море, глава—паве

Павел изгори Павла, та посипи Петра • какъвто Павел, такъв и Петър

падам де дялат (секат) дървата, де падат треските • който го помирише, носът му пада • не ми пада гърбът на земята

падам/ падна камък ми пада/ падне на сърце‹то› • като котка по гръб не падам/ падна • мед (медец) ми пада/ падне на сърцето • мехлем ми пада/ падне на сърцето (сърчицето) • не падам/ падна долу • не падам/ падна по (на) гръб • пада/ падне булото от очите ми • пада/ падне воалът от очите ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от гърба ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от плещите ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от раменете ми • пада/ падне камък от сърцето ми • падам/ падна в дирята (дирите) • падам/ падна в капана • падам/ падна в клопка‹та› • падам/ падна в краката • падам/ падна в лапите • падам/ падна в мрежата (мрежите) • падам/ падна в нозете • падам/ падна в очи • падам/ падна в примката • падам/ падна в ръцете • падам/ падна в уловката (уловките) • падам/ падна в устата • падам/ падна духом • пада ми/ падне ми в лапите • пада ми/ падне ми в ръцете • пада ми/ падне ми главата • пада ми/ падне ми дамла • пада ми/ падне ми мерак • пада ми/ падне ми на ръка • пада ми/ падне ми на (в) сърце‹то› • пада ми/ падне ми нур от небето • пада ми/ падне ми окото • пада ми/ падне ми от Бога • пада ми/ падне ми от Господа • пада ми/ падне ми от небето • пада ми/ падне ми от облаците • пада ми/ падне ми пердето • пада ми/ падне ми пердето от очите • пада ми/ падне ми сърце на място • пада ми/ падне ми сърцето в гащите • пада ми/ падне ми сърцето в петите • падам/ падна като гръм от ясно небе • падам/ падна като котка на краката си • падам/ падна на колене • падам/ падна на легло • падам/ падна от луната • падам/ падна от Марс • падам/ падна от небето • пада/ падне мрежата от очите ми • падам си/ падна си на късмета • пада/ падне на (върху) гърба ми • пада/ падне на (върху) плещите ми • пада/ падне планина от гърба ми • пада/ падне планина от плещите ми • пада/ падне планина от раменете ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от гърба ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от плещите ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от раменете ми • пада/ падне ‹тежък› камък на сърцето ми • падат ми/ паднат ми очите • пада/ падне товар от гърба ми • пада/ падне товар от плещите ми • пада/ падне товар от раменете ми

падам се/ падна се падам ‹се›/ падна ‹се› на зъба

падна да го духнеш, ще падне • да (ще) ти падне капата • да (ще) ти

падне шапката • игла да хвърлиш, няма къде да падне • каквото ми падне на езика • както ми падне • като че (сякаш) от небето съм паднал • като че (сякаш) съм паднал от луната • като че (сякаш) съм паднал от Марс • не давам/ дам прах (прашинка) да падне • не оставям/ оставя прах (прашинка) да падне • няма да ми паднат ръцете • няма да ми падне гъзът • няма къде игла да падне • няма къде яйце да падне • паднало ми е пердето от очите • паднал съм на пъпа си • паднал съм си на късмета • пазя прах да не падне • треперя прах да не падне • яйце да хвърлиш, няма къде да падне

паднал ‹като›паднал от Марс • ‹като› паднал от небето

пазар изваждам/ извадя на пазар‹а› • изваждам/ извадя ‹на пазара› кирливите ризи • изкарвам/ изкарам на пазар‹а› • изнасям/ изнеса на пазар‹а› • изнасям/ изнеса ‹на пазара› кирливите ризи • много приказки на пазара • от един пазар грънци сме

пазарлък откъсвам/ откъсна пазарлъка • отсичам/ отсека пазарлъка • скъсвам/ скъсам пазарлъка

пазва държа змия в пазвата си • крия змия в пазвата си • нося дяволчета в пазва‹та си› • нося змия в пазва‹та си› • топля змия в пазвата си

пазванче направям/ направя на пазванче

пазя пазя леглото • пазя ‹почетно› разстояние • пазя прах да не падне • пазя си кожата • пазя си чергата • пазя стаята • пазя хатър‹а›

пакет в пакет

пакост навличам/ навлека пакост ‹на главата›

пале бързам като пале пред майка си

палец бият през палците • въртя ‹си› палци‹те› • надървям/ надървя палците

палто правя се на дръж ми палтото

паля аз паля, аз гася • аз паля, аз жаря • рибата още в морето, а той огъня пали

памет врязвам се/ врежа се в паметта • гледай му памет, крой му капа • запечатвам се/ запечатам се в паметта • излиза ми/ излезе ми от паметта • изскача ми/ изскочи ми от паметта • изхвръква ми/ изхвръкне ми от (из) паметта • имам къса памет • къса ми е паметта • не ми излиза от паметта • остава ми/ остане ми в паметта • прекарвам/ прекарам през паметта си • с къса памет съм

памтивека останал от памтивека • от памтивека

памук да нямаш памук в ушите ‹си›

памуклия памуклия сърце имам

панаир много сбор на панаир

панделка ще си вържа черна панделка

паница ближа паниците • въртя на медена паница • гледам в паницата • гледам в чуждата паница • облизвам паниците • пъхам си гагата в чужда паница

Панчо блазни ме Панчо • дразни ме Панчо • стегнал ме е Панчо

папер направям/ направя на папер

папук и двете ноги в един папук обувам

пара вдигам/ вдигна пара • с пълна пара • та пара се вдига

пара без пребита (пребиена) пара съм • без пукната пара оставям/ оставя • без пукната пара съм • без скършена пара съм • без спукана пара съм • без счупена пара съм • бие ме пара-

та • взел съм си двете пари • връзвам/ вържа парата в три възела • греба парите като с шиник • давам/ дам двете пари • две пари не струвам • две пари не чиня • душа за две пари нямам • една пара два (девет) пъти връзвам • една‹та› пара в девет възела връзвам • за пара • за пет пари • излизана пара съм • не бръсна за ‹една› пара • не грош, а четиридесет пари • не давам две пари • не давам пукната пара • не давам спукана пара • не давам счупена пара • нямам акъл за една пара • нямам акъл за пет пари • нямам пребита (пребиена) пара • нямам пукната пара • нямам скършена пара • нямам спукана пара • нямам счупена пара • нямам ум за една пара • нямам ум за пет пари • пара играе • пара не свъртам • парата с куршум бия • парата с куршум гоня • пет пари не давам • пет пари не струвам • пет пари не чиня • пипвам/ пипна парата • правя се на две пари • пребита пара не струвам • пребита пара не чиня • пукната пара не струвам • пукната пара не чиня • свивам се/ свия се за пет пари • скътвам/ скътам парата във възел • спукана пара не струвам • спукана пара не чиня • стискам парата • счупена пара не струвам • счупена пара не чиня • треперя над парата • триста лакърдии за пара • удрям/ ударя парата • хващам/ хвана парата

парад командвам парада

параклис като крава в параклис • чета параклис

парашут отваря ми се/ отвори ми се парашутът • спускат ме/ спуснат ме с парашут

парвам/ парна парва ме/ парне ме под лъжичката • парва ме/ парне ме по дроба

пардесю мисля си, че съм хванал Господ за пеша (шлифера, пардесюто) • обличам/ облека дървеното пардесю (дървената пижама, дървените дрехи) • хванал съм Господа за шлифера (пардесюто)

пари бодат ме парите • въшкав съм с (от) пари • греба парите като с шиник • гъбав съм с пари • гъбясал съм от пари • дължа на Михаля за дъски пари • играя си с пари • изхвърлям си/ изхвърля си парите на улицата • имам да плащам на Михаля за дъски пари • имам пари като у куче червеи • меря парите си с кантар • направям/ направя пари • напълвам си/ напълня си гушата ‹с пари› • напълвам си/ напълня си джоба (джобовете) ‹с пари› • напълвам си/ напълня си кесията ‹с пари› • не зная сметката на парите си • не си знам парите • нямам пари да се усмихна • от него душа излиза, пари не излизат • парите текат като вода • парите текат като из ръкав • правя пари • прогнил съм от пари • пръскам/ пръсна пари наляво и надясно • пълня си гушата ‹с пари› • пълня си джоба (джобовете) ‹с пари› • пълня си кесията ‹с пари› • рина парите си с лопата • ръждясали са ми парите по кесията • сърбят ме парите • текат ми парите из крачолите • хвърлям/ хвърля пари на вятъра • хвърлям/ хвърля пари наляво и надясно • хвърлям си/ хвърля си парите на улицата • червив съм с (от) пари

парса не ми трябва от тъпан парса • обирам/ обера парсата • събирам/ събера парсата

партакеши вдигам си/ вдигна си партакешите • задигам си/ задигна си партакешите • обирам си/ обера си партакешите • прибирам си/ прибера си партакешите • стягам си/ стегна си партакешите • събирам си/ събера си партакешите

партия от една партия съм

парцал вдигам си/ вдигна си парцалите • задигам си/ задигна си парцалите • изхвърлям/ изхвърля като парцал • като ударен с мокър парцал по главата • лягам си/ легна си на парцалите • мигам на парцали • налягам си/ налегна си парцалите • натискам си парцалите • обирам си/ обера си парцалите • прибирам си/ прибера си парцалите • примигвам на парцали • свивам си/ свия си парцалите • седя си на парцалите • събирам си/ събера си парцалите • сядам си/ седна си на парцалите • ударен с мокър парцал • ям парцалите

парче ако ще ‹и› на парчета да ме кълцат (накълцат) • ако ще ‹и› на парчета да ме режат (нарежат) • без парче хляб оставям/ оставя • за парче хляб

паря пари ми под краката

паса не паса трева • паса ветровете • паса гъските • паса патките • пращам/ пратя *някого* да пасе • присмяла се козата на овцата, че лудо пасе • ходя да паса дяволите

паса се не учи старец как се кози пасат

паспорт подписвам/ подпиша паспорта

паста пасти да яде

пастърма направям/ направя на пастърма

пате въртя се като пате в решето • въртя се като патка (пате) в мъгла • забърквам се/ забъркам се като пате в кълчища • забърквам се/ забъркам се като патка (пате) в мъгла • заплитам се/ заплета се като пате в кълчища • ни пате, ни гъсе • обърквам се/ объркам се като пате в кълчища • обърквам се/ объркам се като пате в решето • омотавам се/ омотая се като пате в кълчища • оплитам се/ оплета се като пате в кълчища • оплитам се/ оплета се като пате в решето • отишло пате, върнало се гъска

патица като патка (патица)

патка влиза патка, излиза гъска • въртя се като патка (пате) в мъгла • ‹да› не ми е изпила патка акъла • ‹да› не ми е изпила патка мозъка • ‹да› не ми е изпила патка пипето • ‹да› не ми е изпила патка ума • забърквам се/ забъркам се като патка (пате) в мъгла • като патка (патица) • оставам/ остана като патка на лед • паса патките • патка ми е изпила акъла • патка ми е изпила мозъка • патка ми е изпила пипето • патка ми е изпила ума

патрон гърмя си патроните • изгърмявам си/ изгърмя си патроните • изпуквам си/ изпукам си патроните • изстрелвам си/ изстрелям си патроните • изхабявам си/ изхабя си патроните • хабя си патроните

патя видях и патих • от устата си патя • пати ми главата

паун надувам се/ надуя се като паун • надут като паун • надут паун • перча се като паун

паунов гладя с пауново перо (перце)

пачи гладя с ‹паче› перо • мажа с паче перо • насаждам/ насадя на пачи яйца • насаждам се/ насадя се на пачи яйца • погалвам/ погаля с ‹паче› перо • поглаждам/ погладя с ‹паче› перо

паша ‹и› на пашата джувап давам • като паша • лежа като паша

педал натискам педала

педя две педи от земята • две педи човек • една педя от земята • педя човек

пека пека душицата • пека на огън • пека на ръжен • пека на шиш • пека си работата

пека се на един огън се пека • на един ръжен се пека • пека се на въглени • пека се на два огъня • пека се на жарава‹та› • пека се на огън • пека се на ръжен • пека се на шиш • поставям/ поставя *някого* да се пече на огъня • слагам/ сложа *някого* да се пече на огъня • турям/ туря (турвам/ турна) *някого* да се пече на огъня

Пена ще дойде Пена за огън, тури щем ѝ въгленче

пепел зарит ми е пепелът • и пепел не можеш събра в огнището ми • направям/ направя ‹на› прах и пепел • не оставям/ оставя ни пепел на огнището • обръщам/ обърна в пепел и съсипни • обръщам/ обърна в прах и пепел • огребвам/ огреба и пепелта от огнището • отупвам/ отупам пепелта • посипвам ‹му›/ посипя ‹му› пепел • посипвам си/ посипя си главата с пепел • правя ‹на› прах и пепел • превръщам/ превърна в (на) прах ‹и пепел› • превръщам се/ превърна се на прах ‹и пепел› • сипвам ‹му›/ сипя ‹му› пепел • слагам ‹му›/ сложа ‹му› пепел • ставам/ стана на прах и пепел • сякаш има циганска пепел на гащите си • турям ‹му›/ туря ‹му› пепел ‹отгоре› • хвърлям/ хвърля пепел в очите

пепелец до ще лула за огнец, турна ще ѝ пепелец • под пепелец въгленец съм • под пепелец огнец съм

пепелянка пепелянка му е плюла в устата

первам/ перна перват ме/ пернат ме дяволите

пергел въртя се на пергел

перде без перде съм • нямам перде ‹на очите си› • пада ми/ падне ми пердето • пада ми/ падне ми пердето от очите • паднало ми е пердето от очите • пукнало ми се е пердето ‹на очите› • скъсало ми се е пердето от очите • смъква се/ смъкне се пердето от очите ми • съдрал съм пердето на очите си • треснало ми е пердето

перка вадя перки • вдигам/ вдигна перки • надигам/ надигна перки • надувам/ надуя перки • свивам/ свия перките

перо владея перото • галя с перо • гладя с пауново перо (перце) • гладя с ‹паче› перо • имам перо • като перо (перце) • мажа с паче перо • перо не ме лови • перо не ме хваща • погалвам/ погаля с гъше перо • погалвам/ погаля с ‹паче› перо • поглаждам/ погладя с ‹паче› перо (перце)

перушина като перушина (перушинка) • отупвам/ отупам перушината • свивам си/ свия си перушината

перушинка като перушина (перушинка)

перце гладя с пауново перо (перце) • гладя с перце ‹по главата› • като перо (перце) • поглаждам/ погладя с ‹паче› перо (перце) • трепери ми сърцето като на пиле ‹перцето›

перча се перча се като паун

песен вечната песен • запявам/ запея друга песен • изпял съм си песента • песента ми е изпята • пея друга песен • пея ‹си› вечната песен • пея ‹си› една ‹и съща› песен *и* пея ‹си› същата

песен • пея ‹си› старата песен • пея ‹си› тази песен • стара песен на нов глас • старата песен

песи оставам/ остана на пес‹и› понеделник • песи син

пестил направям/ направя на пестил • ставам/ стана на пестил • сторвам/ сторя на пестил

пет за пет пари • като петте си пръста • не давам пет пари • нямам акъл за пет пари • нямам ум за пет пари • няма шест-пет (пет-шест) • пет за четири • пет пари не давам • пет пари не струвам • пет пари не чиня • свивам се/ свия се за пет пари

пета ахилесова пета • вървя по (в) петите • въртя се на пета • да ти видя петите • дойде ми сърцето в петите • ида по петите • измервам/ измеря от глава‹та› до пети‹те› • изстиват ми/ изстинат ми петите • изтривам си/ изтрия си петите • изтърквам си/ изтъркам си петите • като трън в петите съм • кога‹то› ми поникнат на петата косми • кръвта ми слиза/ слезе в петите • от върха до петите • от глава‹та› до пети‹те› • отива ми/ отиде ми сърцето в петите • от пети‹те› до глава‹та› • от пети‹те› до зъби‹те› *и* ‹от зъби› до пети • пада ми/ падне ми сърцето в петите • плюя си на петите • по петите съм • премервам/ премеря от глава‹та› до пети‹те› • припарва ми/ припари ми под петите • ходя по петите • ще видя петите

петак без пукнат петак оставям/ оставя • без пукнат петак съм • без спукан петак съм • без счупен петак съм • не давам ни‹то› петак • нямам пукнат петак • нямам спукан петак • нямам счупен петак • пукнат петак не струвам • пукнат петак не чиня • спукан петак не струвам • спукан петак не чиня • счупен петак не струвам • счупен петак не чиня

петало лъсвам/ лъсна петалата (петалите) • лъсват ми/ лъснат ми петалата (петалите) • мятам/ метна петалата (петалите) • навирвам/ навиря петалата • не търся коня, а петалото • обръщам/ обърна петалата (петалите) • опъвам/ опъна петалата • търся от умряло магаре петалата • хвърлям/ хвърля петалата (петалите)

петел див петел • забърквам се/ забъркам се като петел в кълчища • заплитам се/ заплета се като петел в кълчища • и нашият петел ще кукуригне • и петлите ми носят яйца • като мокър петел • като пран петел • не ми пее петелът • обърквам се/ объркам се като петел в кълчища • омотавам се/ омотая се като петел в кълчища • оплитам се/ оплета се като петел в кълчища • оправям се/ оправя се като петел в кълчища • пее ми петелът • петелът ми кукурига • пропя ми петелът • пуснали петела на прага, той се покачил на полицата • снася ми петелът • сплитам се/ сплета се като петел в кълчища • ще пропее и нашият петел

пети в трета (пета, седма, десета) глуха съм • държа в трета (пета, седма, десета) глуха • минавам/ мина в трета (пета, седма, десета) глуха • пето колело ‹в колата› • преминавам/ премина в трета (пета, седма, десета) глуха

Петко за нероден Петко чорапче • нероден Петко ‹купили му капа › • още Петко нероден ‹и› шапка му шият

петно хвърлям/ хвърля петно

петровски ще извия врата ‹като на ‹петровско› пиле› • ще извия шията ‹като на ‹петровско› пиле› • ще откъсна главата като на ‹петровско› пиле • ще откъсна шията като на ‹петровско› пиле • ще отрежа главата като на ‹петровско› пиле

петък зная си на устата петъка • когато дойде четвъртък подир петък • липсва ми едната събота и двата петъка • на Връбница в петък • на мъжкия петък • от петък до събота • роден на черен петък • родил съм се на черен петък

Петър изгори Павла, та посипи Петра • какъвто Павел, такъв и Петър • отивам/ отида при свети Петър • пращам/ пратя при свети Петър

печат поставям/ поставя печат‹а си› • слагам/ сложа печат‹а си› • турям/ туря печат‹та си›

печеля печеля позиция (позиции) • печеля почва

печен вятър варен, сняг печен • не ще кум печена кокошка • не ще манго печено агне • не ще манго печено прасенце

пеш мисля си, че съм хванал Господ за пеша (шлифера, пардесюто) • хванал съм Господа за пеша

пешкир като ударен с мокър пешкир по главата • обирам/ обера пешкира • опирам/ опера пешкира • отвличам/ отвлека пешкира • отнасям/ отнеса пешкира

пещемал като ударен с мокър пещемал • ударен с мокър пещемал

Пещера имам да давам на Михалко от Пещера

пея не ми пее петелът • не пея вече • пее ми петелът • пея алилуя • пея дитирамби • пея друга песен • пея на друг глас • пея на (в) един глас • пея осанна • пея ‹си› вечната песен • пея ‹си› една ‹и съща› песен *и* пея ‹си› същата песен • пея си своята • пея ‹си› старата песен • пея ‹си› тази песен

пиедестал издигам/ издигна на пиедестал • поставям/ поставя на пиедестал

пижама обличам/ облека дървеното пардесю (дървената пижама, дървената дреха)

пиле домашно пиле • забърквам се/ забъркам се като пиле в кълчища • заплитам се/ заплета се като пиле в кълчища • заплитам се/ заплета се като пиле в кочина • ‹и› от пиле мляко • кокошката още не е насадена, той пилета иска • къщно пиле • на пиле камък ни хвърлям • обърквам се/ объркам се като пиле в кълчища • омотавам се/ омотая се като пиле в кълчища • оплитам се/ оплета се като пиле в кълчища • трепери ми сърцето като на пиле ‹перцето› • ще извия врата ‹като на ‹петровско› пиле› • ще извия шията ‹като на ‹петровско› пиле› • ще откъсна главата като на ‹петровско› пиле • ще откъсна шията като на ‹петровско› пиле • ще отрежа главата като на ‹петровско› пиле

пилешки имам пилешко сърце • нося пилешко сърце

пиниз продавам пинизи

пипам пипам с кадифени ръкавици • пипам с меки ръкавици • пипам с твърда ръка • пипам със здрава ръка

пипвам/ пипна пипвам/ пипна за сърцето • пипвам/ пипна за яката • пипвам/ пипна натясно • пипвам/ пипна парата • с пръст не пипвам/ пипна

пипе гарга ми е изпила пипето • ‹да› не ми е изпила гарга пипето • ‹да› не ми е изпила кукувица пипето • ‹да› не ми е изпила патка пипето • ‹да› не ми е изпила сврака пипето • ‹да› не ми е изпила чавка пипето • дойде ми пипето ‹в главата› • идва ми (иде ми) пипето ‹в главата› • идва ми (иде ми) на пипето • каквото куку, таквоз и пипе • като куку и пипе • кукувица ми е изпила пипето • не ми сече пипето (пипката) • не ми стига пипето (пипката) • патка ми е изпила пипето • сврака ми е изпила пипето • сече ми пипето (пипката) • стига ми/ стигне ми пипето (пипката) • чавка ми е изпила пипето

пипер на (във) всяко гърне и пипер ‹съм› • направям/ направя на сол ‹и пипер› • разсипвам/ разсипя пипера • чукам пипер на главата

пиперка като пиперка

пипка не ми сече пипето (пипката) • не ми стига пипето (пипката) • сече ми пипето (пипката) • стига ми/ стигне ми пипето (пипката)

пирга вземам си/ взема си пиргата (пиргите)

пирон закачвам (закачам)/ закача на пирона • окачвам (окачам)/ окача на пирона • турям/ туря (турвам/ турна) на пирона

писан като писано яйце

писано ако е писано

писвам/ писна писва ми/ писне ми главата • писват ми/ писнат ми ушите

пискюл като пискюл отгоре

писмо от поп — сълза, от умрял — писмо

писна дете в майчин корем писна • писна ми фесът

пита дърпам въглена към своята пита • дърпам огъня към своята пита • и кучето сито, и питата цяла • направям/ направя на пита • ставам/ стана на пита • тегля въглена към своята пита • ще дойде голям ден ‹с› малка пита

питам кой те пита бръснат ли е владиката • кой те пита бръснат ли е кадията • кой те пита женен ли е владиката • кой те пита за колко си продаваш калпака • кой те пита тебе колко ти струва (чини) калпакът • ти го не пущаш в селото, той пита де е поповата къща

питомно изпускам/ изпусна питомното, ‹за› да гоня дивото • оставям/ оставя питомното, ‹за› да гоня дивото • оставям/ оставя питомното, ‹за› да търся дивото

пихтия направям/ направя на пихтия • смлатвам/ смлатя на пихтия • ставам/ стана на пихтия

пиша пиша си го на ухото • пиша си го на челото

пиша се зле ми се пише • лошо ми се пише

пищов гол като ‹арнаутски› пищов • гол като ‹арнаутски› пищов съм • на голи ребра чифте пищови • на гол корем сребърни пищови • на гол корем строшен пищов • на гол корем ‹чифте› пищов‹и› • на гол тулум ‹чифте› пищов‹и› • на гол тумбак ‹чифте› пищов‹и›

пия ‹да› не съм пил газ • ‹да› не съм пил татул • знае ли свиня да пие из бъкел вода • от една река пием вода • пия кръвта (кръвчицата) • пия потта • пия с очи

пиян въртя се като пияна кокошка • ходя като пияна кокошка

пладне виждам/ видя бял бивол по пладне • виждам/ видя бял вълк по (посред) пладне • виждам/ видя дявол‹а› по пладне • виждам/ видя звезди по пладне • ден до пладне

пламвам/ пламна пламва/ пламне ми кръвта • пламва ми/ пламне ми чергата • пламват ми/ пламнат ми ушите

пламна пламнала ми е главата

пламък огън и пламък съм

план извеждам/ изведа на преден план • извеждам/ изведа на първи план • изкарвам/ изкарам на преден план • изкарвам/ изкарам на първи план • измествам/ изместя на втори план • измествам/ изместя на заден план • изнасям на преден план • изтласквам/ изтласкам на втори план • изтласквам/ изтласкам на заден план • минавам/ мина на втори план • минавам/ мина на заден план • на втори план съм • на заден план съм • оставам/ остана на втори план • оставам/ остана на заден план • оставям/ оставя на втори план • оставям/ оставя на заден план • отстъпвам/ отстъпя на заден план • поставям/ поставя на втори план • поставям/ поставя на заден план • поставям/ поставя на преден план • поставям/ поставя на първи план • слагам/ сложа на преден план • слагам/ сложа на първи план • стоя на втори план • стоя на заден план

планета живея на друга планета

планина замъчила се планината, та родила мишка • затресла се планината, та родила мишка • направям/ направя от сламката планина • направям/ направя от шушката планина • напънала се планината, та родила мишка • няма да живея със Стара планина • пада/ падне планина от гърба ми • пада/ падне планина от плещите ми • пада/ падне планина от раменете ми • правя от сламката планина • правя от шушката планина • сваля се/ свали се планина от гърба ми • сваля се/ свали се планина от плещите ми • сваля се/ свали се планина от раменете ми • смъква се/ смъкне се планина от гърба ми • смъква се/ смъкне се планина от плещите ми • смъква се/ смъкне се планина от раменете ми • улавям/ уловя планината • хващам/ хвана планината

платно изтъкавам си/ изтъка си платното • ставам/ стана ‹бял› като платно • тъка си платното

плаша плаша врабците • плаша гаргите • плаша кокошките

плаша се плаша се ‹и› от сянката си • плаша се от опашката си

плашило бостанско плашило

плащам имам да плащам на Михаля • имам да плащам на Михаля за дъски пари

плащам/ платя плащам/ платя дан • плащам/ платя данък • плащам/ платя с лихвата (лихвите) • плащам/ платя със същата монета

плевел отделям/ отделя плевелите от пшеницата

плевник търся игла в плевника

пленявам/ пленя пленявам/ пленя сърцето

плесен душата ми мирише на плесен

плет зид уши има, ‹а плет очи има› • и плет уши има • и стена уши има, и плет очи има • ‹наглед› като тиква на плет • от два плета тръни • под (през) плет и над (зад) плет

плета плета ‹си› език‹а› • плета си кошника • плета си кошницата (кошничката) • плета си мрежата (мрежите)

плета се езикът ми се плете • плете ми се на езика

плещи вземам/ взема на плещите си • да ти видя плещите • лежи на плещите ми • ляга/ легне върху (на) плещите ми • мъкна на плещите си • на плещите ми е • нося на плещите си • пада/ падне ‹воденичен› камък от плещите ми • пада/ падне на (върху) плещите ми • пада/ падне планина от плещите ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от плещите ми • пада/ падне товар от плещите ми • поемам/ поема на плещите си • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от плещите ми • сваля се/ свали се планина от плещите ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от плещите ми • сваля се/ свали се товар от плещите ми • слагам/ сложа воденичен камък на плещите • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от плещите ми • смъква се/ смъкне се планина от плещите ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от плещите ми • смъква се/ смъкне се товар от плещите ми • стоварвам/ стоваря върху (на) плещите • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на плещите • стоварвам/ стоваря товар на плещите • стоварва се/ стовари се върху (на) плещите ми • тежи на плещите ми

плещя плещя като кречетало • плещя като мокра пола о бедро

плондер надува ми се/ надуе ми се главата като плондер • става ми/ стане ми главата на (като) плондер

плоскост вървя по наклонена плоскост • движа се по наклонена‹та› плоскост • плъзвам се/ плъзна се по наклонена‹та› плоскост • подхлъзвам се/ подхлъзна се по наклонена‹та› плоскост • поставям/ поставя на една плоскост • слагам/ сложа на една плоскост • тръгвам/ тръгна по наклонена‹та› плоскост • турям/ туря на една плоскост

плоча въртя все същата плоча • въртя една и съща плоча • отварям/ отворя очи като плочи

плувам плувам в познати води • плувам в свои води • плувам като бъбрек в лой • плувам като бъбрек в мас • плувам като сирене в масло • плувам по талвега • плувам по течението • плувам срещу (против) течението

плуг девети у плуга

плъзвам се/ плъзна се плъзвам се/ плъзна се по наклонена‹та› плоскост

плът давам/ дам плът и кръв • добивам/ добия плът и кръв • плът и кръв съм • плът от плътта и кръв от кръвта съм • получавам/ получа плът и кръв • придобивам/ придобия плът и кръв

плъх библиотечен плъх • като манастирски плъх • като манастирски плъх съм беден • книжен плъх • мигам като плъх в брашненик • мигам като плъх в трици • примигвам като плъх в трици

плювалник затварям/ затворя плювалника • затварям си/ затворя си плювалника • отварям си/ отворя си плювалника

плюнка дорде (доде) ти изсъхне плюнката • не давам и плюнката си • още не ти е изсъхнала плюнката • с плюнка бих удавил

плющя ям, та ми пукат (плющят, пращят) ушите

плюя да го плюеш в очите, пак не мига • да плюе на змия в устата, ще я отрови • змия му е плюла в устата • на змиите в устата плюе • не плюя срещу вятъра • пепелянка му е плюла в устата • плюя в лицето • плюя в мутрата • плюя в сурата • плюя под опашката • плюя си в очите • плюя си на дланите • плюя си на краката • плюя си на (в, върху) лицето • плюя си на нозете • плюя си на петите • плюя си на подметките • плюя си на ръцете • плюя си на (в, върху) сурата • плюя си на шепите • плюя срещу вятъра • ти го плюеш по лицето, пък той се прави, че му капе роса от небето • ти го плюеш, то вика: дъждец роси • ти го плюеш, той вика: от Бога росица

плява давам/ дам жито за плява • отделям/ отделя зърното от плявата • отсявам/ отсея зърното от плявата

пляс дрън, дрън, та пляс

побелея побеля ми главата • побеля ми косата

побелявам/ побелея побелявам/ побелея като вар

побера акълът ми не го побира *и* акълът ми не може да го побере • главата ми не го побира *и* главата ми не може да го побере • умът ми не го побира *и* умът ми не може да го побере

побивам/ побия побива ме/ побие ме мраз ‹по тялото (снагата)› • побивам/ побия кол • побиват ме/ побият ме мразници • побиват ме/ побият ме тръпки

побирам се/ побера се едва се побирам/ побера в кожата си • не мога да се побера в кожата си *и* не се побирам/ побера в кожата си

побия не ще побия казък • не ще побия кол (колец) ‹на земята› • не ще побия кол на тоя свят

побърквам/ побъркам побърквам си/ побъркам си акъла

повалям/ поваля повалям/ поваля на легло

повдигам/ повдигна не си повдигам/ повдигна пръста *и* не си повдигам/ повдигна малкия пръст • повдигам/ повдигна воала • повдигам/ повдигна въпрос • повдигам/ повдигна глава • повдигам/ повдигна завесата • повдигам/ повдигна рамене

повдигам се/ повдигна се повдигат ми се/ повдигнат ми се акциите

повдигна без да си повдигна пръста

повеждам/ поведа повеждам/ поведа крак

повеждам се/ поведа се повеждам се/ поведа се по акъла • повеждам се/ поведа се по гайдата • повеждам се/ поведа се по свирката • повеждам се/ поведа се по ума

повече пускам/ пусна език от аршин повече

повея накъдето повее вятърът • ‹според› както повее вятърът

повиквам/ повикам повиквам/ повикам под знамената

повия с черен повой ме е повила майка ми • с черен пояс ме е повила майка ми

повличам/ повлека повличам/ повлека крак • повличам си/ повлека си пояса • червата си повличам/ повлека

повличам се/ повлека се повличам се/ повлека се по акъла • повличам се/ повлека се по корем • повличам се/ повлека се по ума

поводи водя за поводите • държа по-

водите • отпускам/ отпусна поводите • стягам/ стегна поводите

повой с черен повой ме е повила майка ми

поврага отивам/ отида поврага • пращам/ пратя поврага

поява/ повее повява/ повее друг вятър

погаждам/ погодя погаждам/ погодя номер (номера)

погазвам/ погазя погазвам/ погазя думата си

погалвам/ погаля погалвам/ погаля с гъше перо • погалвам/ погаля с ‹паче› перо

погачка не ще мачка погачка • ще дойде мачка за погачка

поглаждам/ погладя поглаждам/ погладя с ‹паче› перо (перце)

поглед впивам/впия поглед • забивам/ забия поглед • забождам/ забода поглед • забучвам/ забуча поглед • измервам/ измеря с поглед • изпивам/ изпия с поглед • не мога да отделя поглед‹а си› • не мога да откъсна поглед‹а си› • обръщам/ обърна поглед • премервам/ премеря с поглед • свеждам/ сведа поглед • хвърлям/ хвърля ‹един› поглед

погледна как ще гледам (погледна) хората в очите • не мога да гледам (погледна) хората в очите • не смея да гледам (погледна) хората в очите • погледнал съм в гроба • чукна ме горният ‹праг›, та погледнах долния

поглеждам не поглеждам назад

поглъщам/ погълна поглъщам си/ погълна си граматиката • поглъщам си/ погълна си думите • поглъщам си/ погълна си езика • поглъщам/ погълна с очи

погрешно направям си/ направя си погрешно сметката • правя си погрешно сметката

подавам/ подам не си подавам/ подам носа навън • подавам/ подам ръка • подавам ‹си›/ подам ‹си› нос‹а›

подам подай му ‹малкия си› пръст, ще ти награди цялата ръка

подбив вземам/ взема на подбив

подвеждам/ подведа подвеждам/ подведа под един знаменател • подвеждам/ подведа под общ знаменател

подвивам подвивам гръб

подвивам/ подвия не подвивам/ подвия крак • не подвивам/ подвия нозе (нога) • подвивам/ подвия врат • подвивам/ подвия ръкави • подвивам ‹си›/ подвия ‹си› куйрук‹а› • подвивам ‹си›/ подвия ‹си› опашка‹та›

подвит с подвита опашка

подгъвам/ подгъна не подгъвам/ подгъна крак • подгъвам ‹си›/ подгъна ‹си› опашка‹та›

подирям/ подиря подирям/ подиря сметка

подклада и дявола бих подклал на леда

подклаждам/ подклада подклаждам/ подклада ‹дърва под› огъня

подкова навирвам/ навиря подкови • търся от мъртъв кон подкови

подковавам подковавам мухите

подкосявам се/ подкося се подкосяват ми се/ подкосят ми се колената (колената) • подкосяват ми се/ подкосят ми се краката • подкосяват ми се/ подкосят ми се нозете

подлагам подлагам ръка

подлагам/ подложа подлагам/ подложа врат • подлагам/ подложа гръб • подлагам/ подложа ‹едно› рамо • подлагам/ подложа динена кора • подлагам/ подложа крак

подливам/ подлея подливам/ подлея вода • подливам/ подлея вода под рогожата • подливам/ подлея масло на огъня

подлога глождя подлогите • гриза подлогите

подмазвам/ подмажа подмазвам/ подмажа колата

подметка ближа калта от подметките • ближа подметките • ближа праха от подметките • гриза подметките • изтривам си/ изтрия си подметките • изтърквам си/ изтъркам си подметките • лижа калта от подметките • лижа подметките • лижа праха от подметките • плюя си на подметките • скъсвам си/ скъсам си подметките • ще ‹си› вържа черно на подметката • ще хвана подметките

подмокрям/ подмокря подмокрям/ подмокря гащите

поднасям/ поднеса поднасям/ поднеса на блюдо • поднасям/ поднеса на тепсия

подпалвам/ подпаля подпалвам/ подпаля къщата • подпалвам/ подпаля фитила • подпалвам/ подпаля чергата

подпалвам се/ подпаля се подпалва ми се/ подпали ми се къщата • подпалва ми се/ подпали ми се чергата

подпирам подпирам гръб • подпирам дувара • подпирам зида (зидовете) • подпирам стената (стените)

подпирам се подпирам се на една кълка

подписвам/ подпиша подписвам/ подпиша квитанцията • подписвам/ подпиша паспорта • подписвам/ подпиша с две‹те› ръце • подписвам/ подпиша тескерето

подрязвам/ подрежа подрязвам/ подрежа крилата

подскачам/ подскоча подскача ми/ подскочи ми сърцето

подсмея се подсмяла се кука на криво дърво

подставям/ подставя подставям/ подставя крак

подсторя дяволът ме подстори

подуша се краставите магарета през девет баира се подушват (помирисват)

подхлъзвам/ подхлъзна подхлъзвам/ подхлъзна на динена кора • подхлъзвам/ подхлъзна по лебеничева кора

подхлъзвам се/ подхлъзна се подхлъзвам се/ подхлъзна се по наклонена‹та› плоскост

поемам/ поема поемам/ поема дългата • поемам/ поема кръста • поемам/ поема на плещите си • поемам си/ поема си душа‹та› • поемам си/ поема си дъх‹а› • поемам си/ поема си солук‹а› • поемам/ поема хвърлената ръкавица *и* поемам/ поема ръкавицата

позачервявам/ позачервя позачервявам/ позачервя гребена

позиция губя позиция‹та си› (позиции‹те си›) • завоювам ‹си› позиция (позиции) • загубвам/ загубя позиция‹та си› (позиции‹те си›) • изгубвам/ изгубя позиция‹та си› (позиции‹те си›) • печеля позиция (позиции)

познавам познават ме и кучетата *и* познават ме и късите кучета • познават ме и късите псета

познат плувам в познати води

позорен поставям/ поставя на позорния стълб • приковавам/ прикова на позорния стълб

поисквам/ поискам поисквам/ поискам сметка

покажа каквото сабя покаже • покажи му пръст, улови ще те за цяла шепа • ще ти покажа кой кум, кой ‹стар› сват

показ изваждам/ извадя на показ • изкарвам/ изкарам на показ

показвам/ покажа не си показвам/ покажа главата ‹навън› • не си показвам/ покажа носа навън • не си показвам/ покажа носа на улицата • показвам/ покажа вратата • показвам/ покажа истинското си лице • показвам/ покажа кой кум, кой ‹стар› сват • показвам/ покажа лакът • показвам/ покажа на бял свят • показвам/ покажа откъде изгрява слънцето • показвам/ покажа пътя • показвам си/ покажа си зъбите • показвам си/ покажа си козината • показвам си/ покажа си мурафета • показвам си/ покажа си ноктите • показвам ‹си›/ покажа ‹си› носа • показвам си/ покажа си рогата (рогцата) • показвам/ покажа среден пръст

поканя поканили тарля под одъра, той се покачил на одъра

покапвам/ покапя покапват ми/ покапят ми лигите

покача се да му се покачи чесън ‹за уроки› • кога се покачи свиня с жълти чехли на круша • поканили тарля под одъра, той се покачил на одъра • пуснали го под одъра, той се покачил на одъра • пуснали петела на прага, той се покачил на полицата • пуснали тарля под одъра, той се покачил на одъра

покачвам се/ покача се покачват ми се/ покачат ми се акциите

покаяние след смърт покаяние

поклон правя поклони

покой лягам/ легна в покой

покрит покрит въглен съм

пола плещя като мокра пола о бедро

полагам/ положа полагам/ положа главата си

полазвам/ полазя полазва ме/ полази ме мраз ‹по тялото (снагата)› • полазват ме/ полазят ме мразници • полазват ме/ полазят ме тръпки • полазват ми/ полазят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • полазват ми/ полазят ми тръпки по гърба (тялото, снагата)

поле закъсвам/ закъсам като ‹Крали› Марко на Косово ‹поле› • широко ти поле

полея не мога да полея ‹вода› на малкия пръст

поливам/ полея поливам/ полея ‹като› със студен душ • поливам/ полея с вряла вода • поливам/ полея с ледена вода • поливам/ полея със студена вода

политика правя политика

полица пуснали петела на прага, той се покачил на полицата

половин с половин глас • с половин уста • с половин ухо

половина дрън, дрън, три и половина • дявол и половина съм • направям се/ направя се на две и половина • направям се/ направя се на три и половина • нищо и половина • правя се на две и половина • правя се на три и половина • ще те науча колко е на десетте половината • ще ти дам да разбереш колко е на десет половината • ще ти кажа колко е на десет половината

положение държа се на положение

получавам/ получа получавам/ получа плът и кръв

помен за чудо и помен
помина много вода ще да помине
помирисвам/ помириша помирисвам/ помириша босилека
помирисване не е китка за мирисане (помирисване)
помириша да го помиришеш, носът ти окапва • който го помирише, носът му окапва • който го помирише, носът му пада
помириша се краставите магарета през девет баира се подушват (помирисват)
помия обливам/ облея с помия
помня се откакто се помня
помръдвам/ помръдна не си помръдвам/ помръдна пръста *и* не си помръдвам/ помръдна малкия пръст
помръдна без да си помръдна пръста
помъквам се/ помъкна се помъквам се/ помъкна се по корем
понасям/ понеса понасям/ понеса кръста
понеделник на червен понеделник • оставам/ остана на пес понеделник • оставам/ остана на понеделник‹а›
поникна вълна ми поникна на езика • кога‹то› ми поникнат на дланта (дланите) косми • кога‹то› ми поникнат на петата косми • кога‹то› на кьосето поникнат мустаци • поникна ми на корема • поникнаха ми гъби в устата
поничка очите ми стават на понички
понятие нямам ‹си‹и›› понятие
поп влизам/ вляза на попа в джоба • влизам/ вляза на попа в кесията • имаш много здраве ‹от арменския поп› • напълвам/ напълня джоба на попа • нарязвам се/ нарежа се като поп на задушница • не учи дяда си попа как се деца кръщават • от поп – сълза, от умрял — писмо • ритвам/ ритна попа ‹отзад›
попадам/ попадна попадам/ попадна в (по) дирята (дирите) • попадам/ попадна в капан‹а› • попадам/ попадна в клопка‹та› • попадам/ попадна в лапите • попадам/ попадна в мрежата (мрежите) • попадам/ попадна в примка‹та› (примките) • попадам/ попадна в ръцете • попадам/ попадна в тон • попадам/ попадна в уловката (уловките) • попадам/ попадна в устата • попада ми/ попадне ми в лапите • попада ми/ попадне ми в ръцете (в ръка) • попада ми/ попадне ми под (на) ръка • попадам/ попадна ‹като› в небрано лозе • попадам/ попадна на езика • попадам/ попадна на следите
попадна каквото ми попадне на езика • хитрата лисица попаднала в клопка
попара дробил съм *някаква* попара, ще я сърбам • дробя *някаква* попара • забърквам/ забъркам *някаква* попара • изяждам/ изям попарата, която съм надробил • надробявам/ надробя *някаква* попара • няма да правя попара *и* попара ли ще правя • сварявам/ сваря *някаква* попара • сдробявам/ сдробя *някаква* попара • сирене няма, попара дроби • сърбал съм попарата • сърбам попарата, която съм дробил • сърбам попарата, която съм надробил • ял съм попарата • ям попарата, която съм си надробил
попарвам/ попаря попарва ме/ попари ме сланата • попарвам/ попаря ‹като› с вряла вода
попивам/ попия попивам/ попия с очи
попов като попов син • ти го не пу-

щаш в селото, той пита де е попова-та къща • ти го не щеш в селото, той иска у попови да кондиса

попълзявам/ попълзя попълзяват/ попълзят мравки по кожата ми

пораза до пораза

поразия на поразия

порасна кога‹то› на коня пораснат рогове • кога‹то› на кьосето пораснат мустаци • порасна ми на корема

пораствам/ порасна пораствам/ порасна в (пред) очите • порастват ми/ порасне ми работата • порастват ми/ пораснат ми крила • порастват ми/ пораснат ми ушите

порасъл не съм порасъл за два дена

порочен порочен кръг

порта тропам на портите (портата) • хлопам от порта на порта • хлопам по (на) портите • чукам на портите (портата)

портокал разбира ли ти свиня от портокал

посипвам/ посипя посипвам ‹му›/ посипя ‹му› пепел • посипвам си/ посипя си главата с пепел • посипвам/ посипя сол в раната

посипя изгори единия, та посипи другия • изгори Павла, та посипи Петра

последен до последен ‹последния си› дъх • до ‹последна› игла • до последния си час • до последно‹то си› издихание • залагам/ заложа последната си карта • залагам/ заложа последния си коз • изигравам/ изиграя последната си карта • изигравам/ изиграя последния си коз • имам последен думата • имам последната дума • моя е последната дума • последна дупка на кавала • хвърлям/ хвърля последната си карта • хвърлям/ хвърля последния си коз

последствие тегля ‹си› последствията

посмешище ставам/ стана за посмешище

посочвам/ посоча посочвам/ посоча вратата • посочвам/ посоча пътя

посран носът ми не се стига с посрана клечка

поставен поставен съм между чук‹а› и наковалня‹та›

поставям/ поставя поставям/ поставя акцент • поставям/ поставя в един кош • поставям/ поставя в един кюп • поставям/ поставя в общия кюп • поставям/ поставя в шах • поставям/ поставя въпрос • поставям/ поставя *някого* да се пече на огъня • поставям/ поставя зад решетките • поставям/ поставя знак за (на) равенство • поставям/ поставя капан • поставям/ поставя катинар (катанец) на устата • поставям/ поставя клопка • поставям/ поставя кофар на устата • поставям/ поставя кръст • поставям/ поставя на бойна (боева, военна) нога • поставям/ поставя на втори план • поставям/ поставя на една дъска • поставям/ поставя на една плоскост • поставям/ поставя на заден план • поставям/ поставя на карта • поставям/ поставя на колене • поставям/ поставя на крак • поставям/ поставя на крака • поставям/ поставя на малкия си пръст • поставям/ поставя на място‹то› • поставям/ поставя на пиедестал • поставям/ поставя на позорния стълб • поставям/ поставя на преден план • поставям/ поставя на първи план • поставям/ поставя на релси • поставям/ поставя на топа ‹на устата› • поставям/ поставя на топло • пос-

тавям/ поставя натясно • поставям/ поставя печат‹а си› • поставям/ поставя под един знаменател • поставям/ поставя под миндера • поставям/ поставя пред свършен факт • поставям/ поставя примка • поставям/ поставя пръст на (в) раната • поставям/ поставя прът в колесницата • поставям/ поставя прът в ‹спиците на› колелото (колелата) • поставям/ поставя рога • поставям си/ поставя си главата в торбата • поставям ‹си›/ поставя ‹си› маска‹та› • поставям/ поставя сол в раната • поставям/ поставя спирачка • поставям/ поставя точка • поставям/ поставя ударение‹то›

постал давам/ дам посталите в ръка‹та›

постелка вдигам се/ вдигна се от постелките

постеля деля постеля‹та› • лягам/ легна на (в) постеля

посягам/ посегна посягам/ посегна на живота си • посягам/ посегна на себе си

пот пия потта • смуча потта • ям потта

потапям/ потопя потапям/ потопя очи ‹в земята›

потеглям/ потегля потеглям/ потегля крак

потичам/ потека потича/ потече ‹като› по вода • потича/ потече ‹като› по мед и масло • потичат ми/ потекат ми лигите

потоп от времето на потопа

потопявам/ потопя потопявам/ потопя в кръв • потопявам/ потопя ръцете си в кръв

потривам/ потрия потривам/ потрия длани • потривам ‹си›/ потрия ‹си› ръце‹те›

потупвам/ потупам потупвам/ потупам по рамото

потъвам/ потъна потъвам/ потъна в земята *и* потъвам/ потъна вдън земя‹та› • потъвам/ потъна в земята от срам • потъвам/ потъна девет боя в земята

потъна да не ‹би да› са ти потънали гемиите ‹в морето (в Черно море)› • да не ‹би да› са ти потънали корабите ‹в морето› • сякаш (като че ли) са ти потънали гемиите ‹в морето (в Черно море)› • сякаш (като че ли) са ти потънали корабите ‹в морето›

потъпквам/ потъпча потъпквам/ потъпча думата си

потърсвам/ потърся потърсвам/ потърся сметка

потътря с трън да потътриш, няма какво да заденеш

потя се потя се ‹и› под езика • потя се и под носа

похлупак на всяко гърне похлупак (капак, захлупак) ‹съм› • намирам/ намеря ‹на всяко гърне› похлупак • присмяло се гърнето на похлупака си, че няма ухо • расъл под похлупак • слагам/ сложа ‹на всяко гърне› похлупак • търкулила се тенджерата, та си намерила похлупака • търкулнало се гърнето, та си намерило похлупака

похлупвам/ похлупя капак похлупвам/ похлупя отгоре

почва губя почва ‹под краката си› • загубвам/ загубя почва ‹под краката си› • изгубвам/ изгубя почва ‹под краката си› • нямам ‹ здрава (твърда)› почва под краката си • опипвам/ опипам почвата • опитвам/ опитам почвата • печеля почва •

почвата под краката ми се изплъзва/ изплъзне • почвата се клати под краката ми • почвата се люлее под нозете ми

почетен държа на ‹почетно› разстояние • държа се на ‹почетно› разстояние • пазя ‹почетно› разстояние

почивам почивам на (върху) лаврите си

поща манда поща

пощянка колкото за пощянка

поя поя мишките

появявам се/ появя се появявам се/ появя се на ‹бял› свят

пояс влача си пояса • влека си пояса • затъквам/ затъкна на пояса си • затягам/ затегна пояса • отпускам/ отпусна пояса • повличам си/ повлека си пояса • простирам си/ простра си пояса • разпасвам си/ разпаша си пояса • стягам/ стегна пояса • с черен пояс ме е повила майка ми • удар под пояса

прав вземам/ взема правия път • вкарвам/ вкарам в правия ‹път› • влизам/ вляза в правия ‹път› • в прав текст • вървя ‹си› по (в, из) правия път • за права бога • здрав ‹и› прав • криввам/ кривна от правия път • под масата прав ходи • прав ти път • прав ти път, бърз ти кон • прав ти път — крива ти пътека • тръгвам/ тръгна в (по, из) правия път

правда отивам/ отида за божата правда

праведник като праведник

право гледам ‹право› в лицето • гледам ‹право› в очите • криво да седим, право да говорим • криво да седим, право да приказваме • криво да седим, право да хортуваме • криво да стоим, право да хортуваме • право в лицето • право в очите • право, куме, та в ‹черните› очи *и* право ти, куме, в очи • удрям/ ударя ‹право› в сърцето • улавям/ уловя ‹право› за сърцето • улучвам/ улуча ‹право› в сърцето • хващам/ хвана ‹право› за сърцето • хитрата лисица право в стъпица

правя баща ми ме правил на воденица • бялото правя черно • ‹и› на божата крава път правя • ‹и› на мравката път правя • не зная колко прави две и две (две по две) • не правя думата на две • не (недей) учи баща си как се правят деца • не учи старец да прави деца • няма да правя попара *и* попара ли ще правя • няма да правя туршия *и* на туршия ли ще правя • правя въпрос • правя вятър • правя, гласят • правя дума • правя дълга физиономия • правя евала • правя за две пари • правя за две стотинки • правя кал • правя кално • правя кисела физиономия • правя кисело лице • правя кули в облаците • правя марка • правя мили очи • правя мръсно • правя ‹на› бъзе и коприва • правя на дроб сарма • правя на канарче • правя на нищо ‹и никакво› • правя ‹на› прах и пепел • правя на салата • правя номера • правя от бълхата бивол • правя от бълхата слон • правя от влакно руно • правя от влакното кросно • правя от едно сто • правя от иглата черясло • правя от мравката аслан • правя от мравката слон • правя от мухата бивол • правя от мухата слон • правя от сламката греда • правя от сламката планина • правя от шушката греда • правя от шушката планина • правя пари • правя поклони • правя политика • правя приказка • правя

път • правя равен със земята • правя сечено • правя си аритметиката • правя си гаргара[1] • правя си гаргара[2] • правя си криво сметката • правя си лоша кръв • правя си оглушки • правя си погрешно сметката • правя си сметката • правя си сметката без кръчмаря • правя си сметката и без ханджията • правя си сърце • правя си Трайко Китанчев • правя си труд • правя си хесапа и без стопанина • правя си хесапа и без ханджията • правя си черен живота • правя, струвам • правя теманета • правя фасони • правя черен живота • правя четки • черното правя бяло

правя се правя се на американец • правя се на ампе • правя се на Богородичка • правя се на врял кочан • правя се на грозденица • правя се на две и зола • правя се на две и половина • правя се на дръж ми палтото • правя се на дръж ми шапката (капата, капелата) • правя се на застрелян заек • правя се на ибрямбашия • правя се на ‹самоковски› зелник • правя се на света (светена) вода ‹ненапита› • правя се на светец • правя се на тапа • правя се на три и зола • правя се на три и половина • правя се на ударен • правя се на улав • правя се на унче • правя се на утрепан • правя се на чиста вода ‹ненапита› • правя се на японец • ти го плюеш по лицето, пък той се прави, че му капе роса от небето

праг бия прага • изтича ми от прага • изтривам/ изтрия прага (праговете) • изтърквам/ изтъркам прага (праговете) • под праг и над праг • прелива ми ‹и› през прага • прескачам/ прескоча прага • престъргвам/ престържа праговете • претривам/ претрия прага (праговете) • протривам/ протрия прага (праговете) • пуснали петела на прага, той се покачил на полицата • удари ме горният ‹праг›, та видях долния • чукна ме горният ‹праг›, та видях долния • чукна ме горният ‹праг›, та погледнах долния

праз голям праз • на бахчеванджия праз продавам • праз лук да яде

празен вися като кон на (пред) празни ясли • връзвам/ вържа на празни ясли • главата ми е празна кратуна • голям фес, ама празен • дремя като кон на празни ясли (празна ясла) • дрънкам като ‹празна› воденица • дрънкам като ‹празна› мелница • дрънча като ‹празна› воденица • като кон на празна торба • като просяк с празни дисаги • кълцам си зъбите ‹като празна воденица› • меля като ‹празна› воденица • меля като ‹празна› мелница • на празен ход • на празни обороти • празен ми е джобът • празна воденица • празна глава • празна кратуна • празна Мара • празна ми е главата • празна ми е кесията • празна ми е кратуната • празна ми е лелката • празна ми е чутурата • празна работа • празна чутура • с празни джобове съм • с празни ръце • тропам като ‹празна› воденица

празник би ще и в нашата улица празник • и на нашата улица ще дойде празник

празно изливам от пусто в празно • наливам от пусто в празно • преливам от пусто в празно

пран като пран петел

прас дрън, дрън, та (че) прас

прасенце не ще манго печено прасен-

це • нямала си баба белица, ‹купила си прасенце› • нямала си баба работа, та си купила прасенце

праскал даскал праскал

праскова търся на трън праскови

праста джаста-праста

прах ближа праха на нозете • ближа праха от подметките • вземам/ взема и праха от цървулите • изпухвам/ изпухам праха ‹от гърба› • изтупвам/ изтупам праха от дрехите • изтърсвам/ изтърся праха • лижа праха от подметките • направям/ направя ‹на› прах и пепел • направям/ направя ‹на› пух и прах • не давам/ дам прах (прашинка) да падне • не оставям/ оставя прах (прашинка) да падне • обръщам/ обърна в прах и пепел • опухвам/ опухам праха ‹от гърба› • отупвам/ отупам праха ‹от гърба› • отърсвам/ отърся праха • отърсвам/ отърся праха на камбаните • пазя прах да не падне • правя ‹на› прах и пепел • превръщам/ превърна в (на) прах и пепел • превръщам се/ превърна се на прах ‹и пепел› • разбивам/ разбия на (в) пух и прах • ставам/ стана на прах и пепел • ставам/ стана на пух и ‹на› прах • треперя прах да не падне • хвърлям/ хвърля прах в очите

прашинка не давам/ дам прах (прашинка) да падне • не оставям/ оставя прах (прашинка) да падне

пращам пращам огън и жупел

пращам/ пратя пращам/ пратя в Бруса за маймуни • пращам/ пратя в гората за гъби • пращам/ пратя в гроба • пращам/ пратя в джендема • пращам/ пратя гръм и мълнии • пращам/ пратя *някого* да лапа мухи • пращам/ пратя *някого* да пасе • пращам/ пратя зад решетките • пращам/ пратя за зелени глогини • пращам/ пратя за зелен хайвер • пращам/ пратя за липови ябълки • пращам/ пратя на баня • пращам/ пратя на гробищата • пращам/ пратя на другия свят • пращам/ пратя на кино • пращам/ пратя на кино в банята от шест до четири ‹с билет за доизкъпване› • пращам/ пратя на кино от шест до пет с трамваен билет • пращам/ пратя на майната • пращам/ пратя на онзи (оня) свят • пращам/ пратя на топло • пращам/ пратя поврага • пращам/ пратя по дяволите • пращам/ пратя при свети Петър

пращя ям, та ми пукат (плющят, пращят) ушите

пребиен без пребита (пребиена) пара съм • нямам пребита (пребиена) пара

пребит без пребита (пребиена) пара съм • като пребит • нямам пребита (пребиена) пара • пребита пара не струвам • пребита пара не чиня • пребито дукато не струвам

преброен дните ми са преброени, минутите ми са преброени • часовете ми са преброени

преброявам се на пръсти можем да се преброим • преброяваме се на пръсти

превеждам/ преведа превеждам/ преведа през деветте кръга на ада

превземам превземат ме русалиите

превивам превивам гръб • превивам гръбнак‹а си› • превивам шия

превивам/ превия не превивам/ превия крак • превивам/ превия врат • превивам/ превия врата • превивам/ превия глава • превивам/ превия

гръб • превивам/ превия гръбнак • превивам/ превия коляно • превивам/ превия кръст

превивам се/ превия се превивам се/ превия се от смях

превръщам/ превърна превръщам/ превърна в живо дело • превръщам/ превърна в (на) прах ‹и пепел›

превръщам се/ превърна се превръщам се/ превърна се на прах ‹и пепел› • превръщам се/ превърна се на (в) слух

преглъщам/ преглътна преглъщам/ преглътна горчивия хап • преглъщам си/ преглътна си думите • преглъщам си/ преглътна си приказката • преглъщам/ преглътна слюнките си • преглъщам/ преглътна хапа (хапчето)

преграждам/ преградя преграждам/ преградя пътя

прегръдка с отворени прегръдки

прегъвам/ прегъна прегъвам/ прегъна гръбнак

предавам ни приема, ни предава

предавам/ предам предавам/ предам Богу дух • предавам/ предам душа • предавам/ предам калето • предавам/ предам крепостта • предавам/ предам фронта

предавам се/ предам се предавам се/ предам се в обятията на Морфея • предавам се/ предам се в обятията на съня

предвид вземам/ взема предвид • имам предвид • не вземам/ взема предвид

преден извеждам/ изведа на преден план • изкарвам/ изкарам на преден план • изнасям на преден план • поставям/ поставя на преден план • слагам/ сложа на преден план

преднина вземам/ взема преднина

прекарам прекарал съм много през главата си

прекарвам/ прекарам прекарвам/ прекарам и през голямо решето, и през малко решето • прекарвам/ прекарам под венчило • прекарвам/ прекарам под нож • прекарвам/ прекарам през акъла си • прекарвам/ прекарам през главата си • прекарвам/ прекарам през иглени уши • прекарвам/ прекарам през паметта си • прекарвам/ прекарам през сито • прекарвам/ прекарам през ‹сито и› решето • прекарвам/ прекарам през стъргата • прекарвам/ прекарам през ума си

прекланям/ преклоня прекланям/ преклоня врат • прекланям/ преклоня глава

прекръстя се да се кръстиш (прекръстиш) с двете ръце *и* да се кръсти (прекръсти) човек с двете ръце • да се кръстиш (прекръстиш) с лява‹та› ръка *и* да се кръсти (прекръсти) човек с лява‹та› ръка • с лявата ‹си ръка› да се кръстя (прекръстя), с дясната ли

прекършвам/ прекърша не прекършвам/ прекърша думата ‹на две› • не прекършвам/ прекърша хатъра • прекършвам/ прекърша врата • прекършвам/ прекърша крилата

прекъсвам/ прекъсна прекъсвам си/ прекъсна си нишката на живота

преливам прелива ми ‹и› през прага • преливам от пусто в празно

преливам/ прелея всичката кръв прелива/ преля в главата ми • чашата на търпението ‹ми› прелива/ прелее

премервам не премервам думите си • не премервам приказките си

премервам/ премеря премервам/ премеря от главата до краката • пре-

мервам/ премеря от глава‹та› до пети‹те› • премервам/ премеря от долу до горе • премервам **си**/ премеря си думите *и* премервам/ премеря всяка своя дума • премервам/ премеря с очи • премервам/ премеря с поглед

преминавам/ премина преминавам/ премина в архивата • преминавам/ премина в глуха линия • преминавам/ премина всякаква (всяка) граница • преминавам/ премина в трета (пета, седма, десета) глуха • преминавам/ премина границата (границите) • преминава ми/ премине ми през главата • преминавам/ премина през иглени уши • преминавам/ премина през огън и вода • преминавам/ премина през сито и през решето • преминавам/ премина през стърга‹та›

преминал преминал съм през огън и вода • преминал съм през сито и през решето

премрял с премряло сърце

премятам и дявола премятам

премятам/ преметна премятам си/ преметна си въжето на врата • премятам си/ преметна си въжето на шията

премятам се/ преметна се премята ми се/ преметне ми се сърцето

преобръщам/ преобърна земята преобръщам/ преобърна • света преобръщам/ преобърна

преобръщам се/ преобърна се преобръща ми се/ преобърне ми се сърцето

преобърна какво да преобърнем

преплитам/ преплета преплитам/ преплета език‹а си›

преплитам се/ преплета се езикът ми се преплита/ преплете

препречвам/ препреча препречвам/ препреча пътя

препускам с кон да препускаш

препъване камък за (на) препъване

препълвам се/ препълня се чашата на търпението ‹ми› се препълва/ препълни

пресека пресече ми котка път‹я› • пресече ми мишка път

преселвам се/ преселя се преселвам се/ преселя се в отвъдното • преселвам се/ преселя се във вечността • преселвам се/ преселя се на онзи (оня) свят

пресичам/ пресека пресичам го/ пресека го като с нож • пресичам/ пресека пътя • пресичам си/ пресека си нишката на живота

пресичам се/ пресека се пресичат ми се/ пресекат ми се колената (колената) • пресичат ми се/ пресекат ми се краката • пресичат ми се/ пресекат ми се нозете

прескачам/ прескоча прескачам/ прескоча прага • прескачам/ прескоча трапа

престилка влашка престилка

престъпвам/ престъпя престъпвам/ престъпя границата (границите)

престъргвам/ престържа престъргвам/ престържа праговете

пресъхвам/ пресъхна пресъхва ми/ пресъхне ми гърлото • пресъхва ми/ пресъхне ми езикът • пресъхва ми/ пресъхне ми устата • пресъхват ми/ пресъхнат ми устните

пресявам/ пресея пресявам/ пресея през сито

претеглям не претеглям думите си

претеглям/ претегля претеглям/ претегля с един кантар • претеглям си/ претегля си думите *и* претеглям/ претегля всяка своя дума

препъване

претъкновение камен претъкновения

претривам/ претрия претривам/ претрия прага (праговете)

прехапвам/ прехапя прехапвам си/ прехапя си бърните • прехапвам си/ прехапя си долната джука • прехапвам си/ прехапя си думите (думата) • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› език‹а› • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› пръст‹а› • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› уста‹та› • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› устни‹те›

прехвърлям/ прехвърля прехвърлям/ прехвърля вина‹та› • прехвърлям/ прехвърля всякаква (всяка) граница • прехвърлям/ прехвърля границата (границите) • прехвърлям/ прехвърля през акъла си • прехвърлям/ прехвърля през ума си

прехрана изкарвам/ изкарам прехраната си

преча пречат ми и двете ръце • ръцете ми пречат

пречупвам/ пречупя не пречупвам/ пречупя волята • не пречупвам/ пречупя хатъра • пречупвам/ пречупя гръбнак • пречупвам/ пречупя кръст • пречупвам/ пречупя на дявола опашката

прибирам с вили орехи прибирам

прибирам/ прибера прибирам/ прибера акъла • прибира ме/ прибере ме Господ (Бог) • прибирам/ прибера на топло • прибирам си/ прибера си багатериите • прибирам си/ прибера си дрипите • прибирам си/ прибера си душата • прибирам си/ прибера си дърмите • прибирам си/ прибера си езика (езичето) • прибирам си/ прибера си партакешите • прибирам си/ прибера си парцалите • прибирам си/ прибера си пъртушините • прибирам си/ прибера си такъмите • прибирам си/ прибера си устата • прибирам си/ прибера си чуковете • прибирам/ прибера ума

прибирам се казана дума не се прибира назад

привеждам/ приведа привеждам/ приведа към един знаменател • привеждам/ приведа към общ знаменател

привой не ми трябва от мечка привой

придобивам/ придобия придобивам/ придобия плът и кръв

приемам ни приема, ни предава

приемам/ приема приемам/ приема за чиста монета • приемам/ приема навътре • приемам/ приема надълбоко • приемам/ приема хвърлената ръкавица *и* приемам/ приема ръкавицата

приказ за чудо и ‹за› приказ

приказвам криво да седим, право да приказваме • приказвай на вехтата ми шапка • приказвай на старата ми шапка • приказвай на съдраната ми шапка • с Бога (Господа) съм приказвал

приказка бабешки приказки • вадя приказка (приказки) • вадя приказките с ченгел • две приказки накръст не мога да кажа • изваждам/ извадя ‹лоша› приказка (приказки) • изкарвам/ изкарам приказка (приказки) • излиза ми/ излезе ми приказка • изтървавам/ изтърва приказка • имам мяра в приказките ‹си› • казвам/ кажа две приказки • меря приказките си на грам • меря си приказките • минава ми/ мине ми приказката • много приказки на воденицата ‹биват› • много приказки на пазара • на приказка • не вземам от приказка • не минавам/ мина приказката • не мога

да кажа две **приказки** • не премервам **приказките си** • не си меря **приказките** • нямам мяра в **приказките ‹си›** • отварям/ отворя **приказка** • правя **приказка** • преглъщам **си**/ преглътна **си приказката** • **приказки** от 1001 нощ • пускам/ пусна **приказка** (**приказки**) • скъп ‹съм› на **приказки** • улавям се/ уловя се за **приказката** • хабя **си приказките** • хвърлям **си**/ хвърля **си приказките** на вятъра • цедя **приказките си** • чува **ми** се/ чуе **ми** се **приказката**

приковавам/ прикова приковавам/ прикова на легло • приковавам/ прикова на позорния стълб

прикривам се/ прикрия се прикривам се/ прикрия се зад гърба

прикукам и нашата кукувица ще прикука

прилика нямам си приликата

пример вземам/ взема пример

примигвам примигвам като ‹куче› в лапавица • примигвам като мишка в трици • примигвам като плъх в трици • примигвам на парцали

примка влизам/ вляза в **примката** (**примките**) • вплитам/ вплета в **примките си** • заплитам/ заплета в **примките си** • затяга **ми** се/ затегне **ми** се **примката** около врата • затяга **ми** се/ затегне **ми** се **примката** около шията • мятам/ метна **примка** на врата • мятам/ метна **примка** на шията • нахлузвам **си**/ нахлузя **си примката** на врата • нахлузвам **си**/ нахлузя **си примката** на шията • окачвам **си** (окачам **си**)/ окача **си примката** на врата • окачвам **си** (окачам **си**)/ окача **си примката** на шията • оплитам/ оплета в **примките си** • падам/ падна в **примката** • попадам/ попадна в **примка‹та›** (**примките**) • слагам **си**/ сложа **си примката** на врата • слагам **си**/ сложа **си примката** на шията • турям **си**/ туря **си** (турвам **си**/ турна **си**) **примката** на врата • турям **си**/ туря **си** (турвам **си**/ турна **си**) **примката** на шията • улавям/ уловя в **примките си** • улавям се/ уловя се в **примката** • хващам/ хвана в **примките си** • хващам се/ хвана се в **примката**

припарвам/ припаря припарва **ми**/ припари **ми** под краката • припарва **ми**/ припари **ми** под петите

припек лежа като котарак на **припек**

припрян нося **припряно** сърце

присмех вземам/ взема на (за) **присмех** • ставам/ стана за **присмех**

присмея се **присмяла се** камилата на гърнето, че няма уши • **присмяла се** козата на овцата, че лудо пасе • **присмяла се** краста на шуга • **присмяла се** кука на крива бука • **присмяла се** кука на криво дърво • **присмяла се** кукумявката на синигера • **присмяла се** курвата на копелето • **присмяло се** гърнето на котела, че е черен • **присмяло се** гърнето на похлупака си, че няма ухо • **присмяло се** гърнето на тенджерата, че няма дръжка • **присмяло се** чунче на кратунче • **присмял се** гидиол на череп • **присмял се** хумник на череп • **присмял се** хърбел на щърбел • **присмял се** черепът на гърнето, че няма ухо

присърце вземам/ взема **присърце**

притискам/ притисна притискам/ притисна в ъгъла • притискам/ притисна до (о) стената

притупвам не е **притупал** тъпанът

притурям/ притуря притурям/ притуря масло в огъня

притча ставам/ стана притча во языцех

притъмнява ми/ притъмнее ми притъмнява ми/ притъмнее ми пред (на) очите

прихващам/ прихвана прихващат ме/ прихванат ме братята • прихващат ме/ прихванат ме дяволите • прихващат ме/ прихванат ме рогатите братя

прицел вземам/ взема на прицел

причернява ми/ причернее ми причернява ми/ причернее ми пред (на) очите

пришествие на второ пришествие

пришит пришит с бели конци

пришка пришки ми излязоха на устата

приятел приятел съм на чашката[2]

пробивам/ пробия пробивам/ пробия леда • пробивам си/ пробия си път • пробивам си/ пробия си път с лакти • пробивам си/ пробия си път със зъби и лакти

пробия пробих дупка в морето

пробия се пробила ми се е шапката от ум

проблясвам/ проблясна проблясва ми/ проблесне ми в главата

провала на провала

провален като провален

провалям се/ проваля се провалям се/ проваля се вдън земя ‹от срам› • провалям се/ проваля се вдън земя‹та›

проваля се ако ще ‹и› светът да се провали • не ще се провали светът • светът няма да се провали

провесвам/ провеся провесвам/ провеся нос

провесен с провесен нос

провирам се/ провра се провирам се/ провра се през иглени уши

провисвам/ провисна провисва ми/ провисне ми носът

провождам/ проводя провождам/ проводя за зелен хайвер • провождам/ проводя на другия свят

проглушавам/ проглуша проглушавам/ проглуша орталъка • проглушавам/ проглуша света • проглушавам/ проглуша ушите

прогнил прогнил съм от пари

продавам и дявола продавам • излъгвам те, та те продавам • кой те пита за колко си продаваш калпака • купувам те и те продавам *и* мога да те ‹купя и› продам • на бахчеванджия краставици продавам • на бахчеванджия праз продавам • на бостанджия краставици продавам • на краставичар краставици продавам • още мечката в гората, кожата ѝ продават • продавам важности • продавам ‹зелени› краставици • продавам кисели краставици • продавам мурафети • продавам пинизи • продавам фасони • продавам чалъм‹и› • продавам шикалки

продавам/ продам продавам/ продам за зелен хайвер

продирам/ продера продирам/ продера ушите

продумвам/ продумам дума (думица) не продумвам/ продумам

продънвам/ продъна продънвам/ продъна ушите

продънвам се/ продъня се продънвам се/ продъня се в земята

продънен като продънен

прожектирам такъв филм не дават (не прожектират)

прозорец ако го разпъдиш от вратата, то се навира през прозорците

проигравам/ проиграя проигравам/ проиграя козовете си
произвол захвърлям/ захвърля на произвола на съдбата • изоставям/ изоставя на произвола на съдбата • оставям/ оставя на произвола на съдбата
проклетия за проклетия
проклинам проклинам си дните
проклинам/ прокълна проклинам/ прокълна майчиното си мляко
пролет трай, коньо, скоро пролет иде
проливам проливам сълзи
проливам/ пролея проливам си/ пролея си кръвта
променям/ променя променяме си/ променим си шапките
промушвам се/ промуша се промушвам се/ промуша се между капките
промъквам се/ промъкна се промъквам се/ промъкна се между капките • промъквам се/ промъкна се през иглени уши
пропадна да не ‹би да› са ти пропаднали гемиите ‹в морето (в Черно море)› • не ще пропадне светът • няма да пропадне светът • сякаш (като че ли) са ти пропаднали гемиите ‹в морето (в Черно море)›
пропаст довеждам/ доведа до пропастта • докарвам/ докарам до пропастта • завеждам/ заведа в пропастта • тикам (тиквам/ тикна) към пропастта
пропея пропя ми петелът • ще пропее и нашият петел
пропищя дете в майка пропищя
пропия кога мачка ракия пропие
проплача дете в майка проплака
проправям/ проправя проправям/ проправя пъртина • проправям/ проправя път‹я› • проправям си/ проправя си друм • проправям си/ проправя си път‹я› • проправям си/ проправя си път‹я› с лакти • проправям си/ проправя си път‹я› със зъби и лакти
проработвам/ проработя проработва ми/ проработи ми късметът • проработва ми/ проработи ми честта • проработва ми/ проработи ми щастието
просветна просветнали ми са ушите
просо вървя през просото • изгазвам/ изгазя просото • карам през просото • отрязвам/ отрежа през просото бос • сгазвам/ сгазя просото • сея на дъното ‹му› просо • сея на корена ‹му› просо • тичам през просото • треса се като кокошка над просо • тръгвам/ тръгна през просото • удрям/ ударя го (я) през просото
простирам простирам си краката, колкото ми чергата държи • простирам си краката, колкото ми чергата стига • простирам си краката според чергата
простирам/ простра простирам си/ простра си пояса
простирам се простирам се, додето (доколкото) ми стига чергата • простирам се според чергата си • простирам се според юргана си
простра простри му само пръст, ще те улови за цяла ръка
простя колкото за Бог да прости
просяк като просяк с празни дисаги • сит като просяк съм
просян по просяна жътва
прося си прося си боя • прося си го като ‹топъл› хляб • прося си дървото • прося си тоягата
просяшки довеждам/ доведа до про-

сяшка тояга • докарвам/ докарам до просяшка тояга • достигам/ достигна до просяшка тояга • идвам до просяшка тояга • стигам/ стигна до просяшка тояга

протека ще протече вода и на моята воденица

протривам/ протрия протривам/ протрия прага

протягам протягам ръка[2] • протягам си краката наспоред обувката • протягам си краката според чергата

протягам/ протегна протягам/ протегна ръка[1]

проумявам проумява ли ‹ти› свиня от кладенчова вода

прочетен дните ми са прочетени • часовете ми са прочетени

прочитам/ прочета прочитам/ прочета конско ‹евангелие› • прочитам/ прочета молитвата

прощавам се/ простя се прощавам се/ простя се с живота • прощавам се/ простя се с тоя свят • с душа се прощавам/ простя

пружина като навита пружина • навивам/ навия пружината

пръждома върви по пръждомите • пръждома ти глава‹та›

пръсвам се/ пръсна се пръсвам се/ пръсна се откъм (през) гърба ‹си› • пръсвам се/ пръсна се от яд

пръскам/ пръсна пръскам/ пръсна пари наляво и надясно

пръскам се пръска ми се главата • пръскам се откъм (през) гърба ‹си› • пръскам се от яд

пръсна се ще ми се пръсне сърцето

пръст[1] без да си вдигна пръста • без да си мръдна пръста • без да си повдигна пръста • без да си помръдна пръста • бият през пръстите • броим се на пръсти • броим се ‹на пръстите› на едната ръка • бутам (бутвам/ бутна) пръст‹а› в раната • бъркам с мръсни (нечисти) пръсти в душата • бъркам с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето • бъркам (бръквам/ бръкна) с пръст в раната • въртя на малкия си пръст • въртя на пръст‹а си› • гледам през пръсти • гол като пръст • гол като пръст съм • два пръста ми е челото • държа в пръстите си • завивам/ завия на пръста си • завирам си/ завра си пръста между вратата • завъртявам/ завъртя на пръста си • имам дълги пръсти • имам редки пръсти • имам широки пръсти • карам през пръсти • като петте си пръста • като пръстите на ръката си • кърша пръсти‹те си› • навивам/ навия на двата си пръста • навивам/ навия на пръст • намазвам/ намажа пръстите • на пръсти • на пръсти може да се преброим • не мога да капна вода на малкия пръст • не мога да полея ‹вода› на малкия пръст • не мога да се меря на (с) малкия пръст • не мога да се намажа на малкия пръст • не мога да ‹се› напия вода на малкия пръст • не мога да стъпя на малкия пръст • не си вдигам/ вдигна пръста *и* не си вдигам/ вдигна малкия пръст • не си мърдам (мръдвам/ мръдна) пръста *и* не си мърдам (мръдвам/ мръдна) малкия пръст • не си повдигам/ повдигна пръста *и* не си повдигам/ повдигна малкия пръст • не си помръдвам/ помръдна пръста *и* не си помръдвам/ помръдна малкия пръст • не си шаввам/ шавна пръста • не струвам колкото малкия пръст • не съм нито на малкия пръст • няма да ми се изяде от пръстите •

оставам/ остана гол пръст • оставам/ остана с пръст в носа • оставам/ остана с пръст в уста‹та› • оставам/ остана със захапан пръст • оставям си/ оставя си пръстите • подай му ‹малкия си› пръст, ще ти награби цялата ръка • покажи му пръст, улови ще те за цяла шепа • показвам/ покажа среден пръст • поставям/ поставя на малкия си пръст • поставям/ поставя пръст на (в) раната • преброяваме се на пръсти • през пръсти • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› пръст‹а› • простри му само пръст, ще те улови за цяла ръка • пръст божи • пръстите си да изядеш • пръстите си да оближеш • пръст на съдбата • пъхам/ пъхна пръст в раната • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) пръста ‹там›, където скърца • редки ми са пръстите • ровя с мръсни (нечисти) пръсти в душата • ровя с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето • с два пръста чело съм • слагам/ сложа на малкия си пръст • слагам/ сложа пръст на (в) раната • слагам си/ сложа си пръста • с пръст не бутвам/ бутна • с пръст не докачам/ докача • с пръст не докосвам/ докосна • с пръст не закачам/ закача • с пръст не пипвам/ пипна • с широки пръсти съм • троша си пръстите • турям/ туря (турвам/ турна) на малкия си пръст • турям/ туря (турвам/ турна) пръст на (в) раната • четем се на пръсти • чопля с мръсни (нечисти) пръсти в душата • чопля с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето • чупя пръсти‹те си›

пръст[2] лягам/ легна в пръстта • мириша на пръст

пръстен не ще ми върнат пръстена

прът гол като прът • гол като прът съм • давам/ дам пръта ‹по гърба› • поставям/ поставя прът в колесницата • поставям/ поставя прът ‹в спиците на› колелото (колелата) • прът в колелото • пъхам/ пъхна прът в ‹спиците на› колелото (колелата) • слагам/ сложа прът в колесницата • слагам/ сложа прът в ‹спиците на› колелото (колелата) • турям/ туря прът в колесницата • турям/ туря прът в ‹спиците на› колелото (колелата) • удрям/ ударя пръта

пръч дера пръч‹а› • като пръч

пръчка гол като пръчка • гол като пръчка съм • като по махване на вълшебна пръчка • като с вълшебна пръчка • като с магическа пръчка • начесвам/ начеша гърба *на някого* с букова пръчка • начесвам/ начеша гърба *на някого* ‹с дрянова пръчка› • ще играе пръчката

пряко пряко силите си

псе като псета на мърша • лежа като копой (куче, псе) пред овчарска колиба • ‹мене› псета ме яли • мигам като ‹псе› във воденица • навирам/ навра на псетата в гъза • познават ме и късите псета

птица важна птица

птиче ‹и› от птиче мляко

птичка ‹и› от птичка мляко • с уста‹та› си птички ловя

пукал като пукал

пукам малко ми пука • много ми пука • пука ми ‹на› жилетката • пука ми ‹на› черупката • ям, та ми пукат (плющят, пращят) ушите

пукам се дека го чукаш, дека се пука • къде (де) го биеш, къде (де) се пука • къде (де) го чукаш, къде (де) се пука • от акъл главата ми се пука • пука

ми се главата • пукам се откъм (през) гърба ‹си› • пукам се от най-здравото място • пукам се от яд

пуквам/ пукна пуквам/ пукна тъпанчетата ‹на ушите›

пуквам се/ пукна се ледът се пуква/ пукне • пуква ми се/ пукне ми се жлъчката • пуквам се/ пукна се откъм (през) гърба ‹си› • пуквам се/ пукна се от яд

пукна се пукнало ми се е пердето ‹на очите› • ще ми се пукне сърцето

пукнат без пукната аспра съм • без пукната пара оставям/ оставя • без пукната пара съм • без пукнат бан съм • без пукнат грош оставям/ оставя • без пукнат грош съм • без пукнат лев оставям/ оставя • без пукнат лев съм • без пукнат мангър съм • без пукнат петак оставям/ оставя • без пукнат петак съм • не давам пукната пара • не давам пукнат грош • нямам пукната аспра • нямам пукната пара • нямам пукнат бан • нямам пукнат грош • нямам пукнат лев • нямам пукнат мангър • нямам пукнат петак • пукната аспра не струвам • пукната аспра не чиня • пукната пара не струвам • пукната пара не чиня • пукнат бан не струвам • пукнат бан не чиня • пукнат грош не струвам • пукнат грош не чиня • пукнат лев не струвам • пукнат лев не чиня • пукнат мангър не струвам • пукнат мангър не чиня • пукнат петак не струвам • пукнат петак не чиня

пуле бързам като пуле пред майка си

пуловер дреме ми на пуловера

Пульо Сульо и Пульо

пускам/ пусна пускам/ пусна бръмбар (бръмбари) в главата • пускам/ пусна бълха в ухото • пускам/ пусна в ръката • пускам/ пусна въдица‹та› • пускам/ пусна вълка в кошарата • пускам/ пусна дявола в къщата си • пускам/ пусна език от аршин повече • пускам/ пусна кепенците • пускам/ пусна конска муха под опашката • пускам/ пусна корен‹и› • пускам/ пусна котва • пускам/ пусна му края • пускам/ пусна муха (мухи) в главата • пускам/ пусна приказка (приказки) • пускам си/ пусна си божура • пускам си/ пусна си боята • пускам си/ пусна си таралеж в гащите • пускам/ пусна фитил (фитили) • пускам/ пусна шишове • пускам/ пусна юздите • пускам/ пусна юлара

пусна бия вода да пусне мляко • бия водата да пусне масло • камък‹а› да стисне, вода ще пусне • камък да хване, вода ще пусне • кога главня ластар пусне • кога‹то› кьосето пусне брада • кога‹то› пусне конят рога • пуснали го под одъра, той се покачил на одъра • пуснали петела на прага, той се покачил на полицата • пуснали тарля под одъра, той — на миндера • пуснали тарля под одъра, той се покачил на одъра • сякаш са го пуснали от въже

пуст търся огън на пусто огнище

пусто изливам от пусто в празно • наливам от пусто в празно • преливам от пусто в празно

пусула забърквам/ забъркам пусулата • загубвам/ загубя пусулата • изгубвам/ изгубя пусулата • изпускам/ изпусна пусулата • изтървавам/ изтърва пусулата • сбърквам/ сбъркам пусулата

пух направям/ направя ‹на› пух и прах • разбивам/ разбия на (в) пух и прах • ставам/ стана на пух и ‹на› прах

пушек та пушек се вдига
пушка вдигам/ вдигна пушка • гол като пушка • гол като пушка съм • оголявам/ оголея като пушка • оголял като пушка
пущам не си пущам вълната • ти го не пущаш в селото, той пита де е поповата къща
пущам/ пусна пущам/ пусна душа
пущина по тупан пущина
пущинак хващам/ хвана пущинаците
пуяк надувам се/ надуя се като пуяк • надут като пуяк • надут пуяк • наперен като пуяк
пчела като пчели на мед
пшеница нося си житото (пшеницата, коливото) в устата • отделям/ отделя плевелите от пшеницата
пълзя пълзя по корем
пълен главата ми е пълна с бръмбари • главата ми е пълна с мухи • главата ми е пълна със слама • давам/ дам пълна газ • джобът ми е пълен • на пълни обороти • пълна нула • с пълна пара • с пълно гърло
пълня пълня главата • пълня гушата • пълня джоба (джобовете) • пълня каца без дъно • пълня кесията • пълня окото (очите) • пълня си гушата ‹с пари› • пълня си джоба (джобовете) ‹с пари› • пълня си кесията ‹с пари›
пън като пън
пъп гледам си пъпа • не стигам до пъпа • паднал съм на пъпа си • търся си пъпа
пъпка откъсвам/ откъсна пъпката
първи извеждам на първи план • изкарвам/ изкарам на първи план • липсват му първите седем години • поставям/ поставя на първи план • слагам/ сложа на първи план
пържа пържа яйца на вятъра • рибата още в морето, а те ѝ пържат лука • рибата още в морето, той турил тигана на огъня, ‹за да я пържи›
пържа се на един огън се пържа • на един тиган се пържа • пържа се в собствения си сос • пържа се в собственото си масло • пържа се на жегла • пържа се на огън
пърле бързам като пърле пред майка си
пърля се на много огньове съм се пърлил
пъртина проправям/ проправя пъртина
пъртушини вдигам си/ вдигна си пъртушините (пъртушината) • задигам си/ задигна си пъртушините • обирам си/ обера си пъртушините (пъртушинките) • прибирам си/ прибера си пъртушините • събирам си/ събера си пъртушините
пъртушинки обирам си/ обера си пъртушините (пъртушинките)
път[1] вземам/ взема кривия път • вземам/ взема правия път • вземам/ взема пътя • вземам си/ взема си пътя • вкарвам/ вкарам в правия ‹път› • влизам/ вляза в правия ‹път› *и* влизам/ вляза в пътя • върви си по (в, из) пътя • вървя по крив път (по криви пътища) • вървя по лош път • вървя по пътя • вървя ‹си› по (в, из) правия път • вървя ‹си› по царския път • давам/ дам път • давам/ дам пътя • добър ти път • дръж си пътя • дръпвам си/ дръпна си пътя • ето (ей, хей) ти пътя • заставам/ застана на пътя • захващам/ захвана кривия път • изпречвам се/ изпреча се на пътя • изхвърлям/ изхвърля на пътя • ‹и› на божата крава път правя • ‹и› на мравката път не минавам/ мина • ‹и›

на мравката път правя • ‹и› на мравката път струвам • карай си ‹из› пътя • карай си низ пътя • край (по) пътища и кръстопътища • кривнам/ кривна от правия път • кривнам/ кривна по лош път • меря пътищата • мета пътищата • мина ми заек път • мина ми лисица път • мина ми мачка път • мина ми мечка път • мина ми мишка път • мина ми ‹черна› котка път • направям/ направя път • на (под) път и кръстопът • на три дена път с камили • не си оставям магарето насред пътя • оставам/ остана на пътя • оставям/ оставя на пътя • оставям/ оставя на четиритях пътя • отварям/ отворя път‹я› • отварям си/ отворя си път • отвръщам/ отвърна от кривия път • откривам/ открия път‹я› • отприщвам/ отприщя пътя • отрязвам/ отрежа пътя • под път и над път • показвам/ покажа пътя • посочвам/ посоча пътя • прав ти път • прав ти път, бърз ти кон • прав ти път — крива ти пътека • правя път • преграждам/ преградя пътя • препречвам/ препреча пътя • пресече ми котка път‹я› • пресече ми мишка път • пресичам/ пресека пътя • пробивам си/ пробия си път • пробивам си/ пробия си път с лакти • пробивам си/ пробия си път със зъби и лакти • прокправям/ прокправя път‹я› • прокправям си/ прокправя си път‹я› • прокправям си/ прокправя си път‹я› с лакти • прокправям си/ прокправя си път‹я› със зъби и лакти • разчиствам/ разчистя път‹я› • разчиствам си/ разчистя си път‹я› • разчиствам си/ разчистя си път‹я› с лакти • разчиствам си/ разчистя си път‹я› със зъби и лакти • стоя на пътя • ти го караш в пътя, то върви в тръното • тръгвам/ тръгна в (по, из) правия път • тръгвам/ тръгна по крив път (по криви пътища) • тръгвам/ тръгна по лош път • тръгвам/ тръгна по пътя • улавям/ уловя лош‹ия› път • хванал съм долния път • хващам/ хвана кривия път • хващам/ хвана лошия път • хващам/ хвана пътя • хващам си/ хвана си пътя • чудя се кой път да хвана • широк ти път

път[2] един път • една пара два (девет) пъти връзвам • хапя се два пъти на едно място

пътека вървя по криви пътеки • до крива пътека • прав ти път — крива ти пътека

пътник пътник ‹за онзи (оня) свят› съм

пъхам (пъхвам/ пъхна) пъхам/ пъхна пръст в раната • пъхам/ пъхна прът в ‹спиците на› колелото (колелата) • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) гагата • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) гагата в чужда паница • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) муцуната • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) носа • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) пръста ‹там›, където скърца • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) таралеж в гащите • пъхвам/ пъхна зад решетките

пъхам се (пъхвам се/ пъхна се) пъхам се (пъхвам се/ пъхна се) в устата на вълка • пъхам се (пъхвам се/ пъхна се) в устата на звяра

пъшкам пъшкам под ботуша • пъшкам под хомот‹а› • пъшкам под ярем‹а›

пяна пяна ми излезе на устата

пясък завирам си/ завра си главата в пясъка • като риба на пясък • крия си главата в пясъка

Р

работа виждам/ видя работата • върви си по работата • вятър работа • гледай си работата • голяма работа • голяма работа съм • какво ми влиза ‹мене› в работата • лоша ми е работата • много ми влиза в работата • накарали котката на работа, а тя опашката си • накарали кучето на работа, а то опашката си • накарали лисицата на работа, а тя опашката си • на работата лекото, на баницата мекото • не ми влиза в работата • не ми е добра работата • не ми е чиста работата • не мога да се обърна от работа • нямала си баба работа, та си купила прасенце • опечена ми е работата • опичам си/ опека си работата • отваря ми се/ отвори ми се работа • отварям/ отворя работа • отварям си/ отворя си работа • пека си работата • пораства ми/ порасне ми работата • празна работа • спукана ми е работата • страшна работа • хубава работа • що ми влиза в работата

работя работи ми воденицата • работи ми късметът • работи ми устата • работи ми ченето • работи ми честта

рабош бележа на рабош • записвам ‹си›/ запиша ‹си› на рабош • зарязвам/ зарежа на рабош

равен направям/ направя със земята равен • нямам равен на себе си • правя равен със земята

равенство поставям/ поставя знак за (на) равенство • слагам/ сложа знак за (на) равенство • турям/ туря знак за (на) равенство

равновесие изваждам/ извадя от равновесие • изкарвам/ изкарам от равновесие

раждам/ родя и мен‹е› е майка раждала/ родила • ражда ми/ роди ми главата • ражда ми/ роди ми кратуната • ражда ми/ роди ми тиквата

разбера давам/ дам *някому* да ‹се› разбере • ще ти дам да разбереш кой ‹е› кум, ‹и› кой ‹е ‹стар›› сват • ще ти дам да разбереш колко е на десет половината • ще ‹ти дам да› разбереш откъде изгрява слънцето • ще ти дам да ‹се› разбереш

разбивам разбивам отворени врати

разбивам/ разбия разбивам/ разбия главата • разбивам/ разбия мутрата • разбивам/ разбия на (в) пух и прах • разбивам/ разбия оковите • разбивам си/ разбия си главата • разбивам/ разбия сърцето

разбивам се/ разбия се разбива ми се/ разбие ми се сърцето

разбирам не разбирам от добро • не разбирам от дума • разбира ли ‹ти› свиня от кладенчова вода • разбира свиня от портокал

разбунвам/ разбуня разбунвам/ разбуня духовете

разбърквам/ разбъркам разбърквам/ разбъркам акъла • разбърквам/ разбъркам главата • разбъркваме си/ разбъркаме си капите • разбъркваме си/ разбъркаме си шапките • разбър-

квам/ разбъркам мозъка • разбърквам/ разбъркам сметките • разбърквам/ разбъркам *някакви* трици • разбърквам/ разбъркам ума

развалям/ разваля не развалям/ разваля хатъра • развалям/ разваля калимерата

развалям се/ разваля се разваля ми се/ развали ми се кефът

развинтен единият ми винт е развинтен

развия се развила ми се е бурмата

развлачам развлачам боб

разврежедам/ развредя разврежедам/ развредя раната

развържа не съм достоен да развържа връзките на обувките • не съм достоен да развържа вървите • не съм достоен да развържа сандалите

развързан оставям/ оставя развързани ръцете *и* оставям/ оставя *някого* с развързани ръце

развързвам/ развържа развързвам/ развържа езика • развързвам/ развържа език‹а си› • развързвам/ развържа кесията си • развързвам/ развържа ръцете • развързвам/ развържа устата • развързвам/ развържа уста‹та си›

развързвам се/ развържа се езикът ми се развързва/ развърже • устата ми се развързва/ развърже

развъртян развъртени ми са бурмите

развявам/ развея развявам/ развея байрака • развявам/ развея знамето • развявам си/ развея си байрака

разглеждам/ разгледам разглеждам/ разгледам под лупа • разглеждам/ разгледам под микроскоп

разговор отварям/ отворя разговор

разгонвам/ разгоня разгонвам/ разгоня фамилията

разгоня майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разгоня • соя ще разгоня • фамилията ще разгоня

разграден разграден двор

разгърнат с разгърнати обятия

раздвижвам/ раздвижа раздвижвам си/ раздвижа си акъла • раздвижвам си/ раздвижа си мозъка • раздвижвам си/ раздвижа си ума

разделя на два коча сено не мога да разделя • на две магарета ‹кош› слама не зная да разделя • на две магарета ‹кош› слама не мога да разделя • на две (три) магарета плява не мога да разделя • на две магарета сено не мога да разделя • не мога да разделя три кила трици на две магарици

разделям разделям легло

разделям се/ разделя се с (от) душа се разделям/ разделя

раздухвам/ раздухам раздухвам/ раздухам огъня

разигравам кон да разиграваш • разигравам си коня (кончето)

разигравам/ разиграя разигравам/ разиграя комедия (комедии) • разигравам/ разиграя театър

разигравам се/ разиграя се разиграва ми се/ разиграе ми се кръвта • разиграват ми се/ разиграят ми се нервите *и* разиграва ми се/ разиграе ми се нервът

разкатавам/ разкатая разкатавам/ разкатая фамилията

разкатая майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разкатая

разклащам се/ разклатя се разклащат ми се/ разклатят ми се краката

разкривам/ разкрия разкривам/ разкрия истинското си лице • разкривам/ разкрия картите си • разкривам/ разкрия спатиите

разкъсвам/ разкъсам разкъсвам/ разкъсам душата • разкъсвам/ разкъсам сърцето

разкъсвам се/ разкъсам се разкъсва ми се/ разкъса ми се сърцето

размазвам/ размажа размазвам/ размажа главата • размазвам/ размажа мутрата

размахам още коня не видял, крака‹та си› замахал (размахал) • още коня не яхнал, крака‹та си› замахал (размахал) • още на коня се не качил, крака‹та› замахал (размахал)

разменям/ разменя разменям/ разменя ат за магаре • разменяме си/ разменим си капите • разменяме си/ разменим си шапките • разменям/ разменя кон за кокошка

размесвам/ размеся размесваме си/ размесим си капите • размесваме си/ размесим си шапките

разместя чарковете ми са разместени

размина се две мравки не могат да се разминат на челото ми

размърдвам/ размърдам размърдвам си/ размърдам си акъла • размърдвам си/ размърдам си мозъка • размърдвам си/ размърдам си ума

размътвам/ размътя размътвам/ размътя акъла • размътвам/ размътя водата • размътвам/ размътя главата • размътвам/ размътя мозъка • размътвам/ размътя ума

разноски вкарвам/ вкарам в разноски • надвивам си/ надвия си на разноските

разпалвам се/ разпаля се разпалва ми се/ разпали ми се кръвта

разпасвам / разпаша разпасвам си/ разпаша си пояса

разплаквам/ разплача разплаквам/ разплача дете в майка • разплаквам/ разплача дете в майчина утроба

разплача верицата ще разплача • майката (майчицата, мамата, мамицата) ще разплача • фамилията ще разплача

разплета ще си разплета чорапа

разправям разправяй го (ги ‹тия›) на ланския (ланшния) сняг • разправяй на вехтата ми шапка • разправяй на калпака ми • разправяй на ланската (ланшната) ми шапка • разправяй на старата ми шапка • разправяй на стария ми кюлях • разправяй на съдраната ми шапка • разправяй на феса ми • разправяй на шапката ми

разпран като разпран • разпрана ми е устата • разпрана уста

разпъвам/ разпъна разпъвам/ разпъна на кръст

разпъвам се разпъвам се на четири

разпъждам ако го разпъдиш от вратата, то се навира през прозорците

разрушавам/ разруша разрушавам/ разруша всички мостове зад себе си

разсипвам/ разсипя не разсипвам/ разсипя хатъра • разсипвам/ разсипя пипера

разстояние държа на ‹почетно› разстояние • държа се на ‹почетно› разстояние • на една ръка разстояние • пазя ‹почетно› разстояние

разстройвам/ разстроя разстройвам/ разстроя нервите

разсъдък вземам/ взема разума (разсъдъка) • загубвам си/ загубя си разума (разсъдъка) • изгубвам си/ изгубя си разума (разсъдъка)

разтварям/ разтворя разтварям/ разтворя вратите (вратата) • разтварям/ разтворя душата си • разтварям/ разтворя сърцето си

разтворен с разтворени обятия

разтопявам се/ разтопя се ледът се разтопява (разтапя)/ разтопи

разтрепервам се/ разтреперя се разтреперват ми се/ разтреперят ми се гащите • разтреперват ми се/ разтреперят ми се мартинките

разтурям/ разтуря не разтурям/ разтуря хатъра

разтурям се/ разтуря се разтуря ми се/ разтури ми се кефът

разтягам разтягам ластици • разтягам локуми

разум вземам/ взема разума (разсъдъка) • загубвам си/ загубя си разума (разсъдъка) • изгубвам си/ изгубя си разума (разсъдъка) • научавам/ науча на ум ‹и разум› • уча на ум ‹и разум›

разхлопам се разхлопала ми се е дъската

разчеквам/ разчекна разчеквам/ разчекна ‹едни› уста

разчиствам/ разчистя разчиствам/ разчистя път‹я› • разчиствам си/ разчистя си път‹я› • разчиствам си/ разчистя си път‹я› с лакти • разчиствам си/ разчистя си път‹я› със зъби и лакти • разчиствам си/ разчистя си сметките (сметката)

разчупвам/ разчупя разчупвам/ разчупя леда • разчупвам/ разчупя оковите

рай земен рай • рай божи

рак в един дол ходим за раци • върви ми като на рак • запъвам се/ запъна се като рак на бързей • зная къде (де) зимуват раците • ни‹то› риба, ни‹то› рак

ракия кога мачка ракия пропие

рамазан върви ми напред като турския рамазан • стомахът ми свири рамазан • червата ми свирят рамазан

рамка излизам/ изляза от (извън, из) рамките

рамо без глава на раменете • вдигам/ вдигна рамене • давам/ дам ‹едно› рамо • имам глава ‹ на раменете си› • лягa/ легне върху (на) раменете ми • пада/ падне ‹воденичен› камък от раменете ми • пада/ падне планина от раменете ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от раменете ми • пада/ падне товар от раменете ми • повдигам/ повдигна рамене • подлагам/ подложа ‹едно› рамо • потупвам/ потупам по рамото • през рамо гледам • рамо до рамо • сваля се/ свали си ‹воденичен› камък от раменете ми • сваля се/ свали се планина от раменете ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от раменете ми • сваля се/ свали се товар от раменете ми • свивам/ свия рамене • с глава на раменете • слагам/ сложа воденичен камък на раменете • слагам/ сложа ‹едно› рамо • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от раменете ми • смъква се/ смъкне се планина от раменете ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от раменете ми • смъква се/ смъкне се товар от раменете ми • стоварвам/ стоваря на раменете • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на раменете • стоварвам/ стоваря товар на раменете • тупам по рамото • удрям/ ударя ‹едно› рамо

рана бутам (бутвам/ бутна) пръст‹а› в раната • бъркам (бъквам/ бъркна) с пръст в раната • посипвам/ посипя сол в раната • поставям/ поставя пръст на (в) раната • поставям/ поставя сол в раната • пъхвам/ пъхна пръст в раната • разврeждам/ развредя раната • сипвам/ сипя сол в раната • слагам/ сложа пръст на (в) раната • слагам/ сложа сол в раната • турям/

туря (турвам/ турна) пръст на (в) раната • турям/ туря (турвам/ турна) сол в раната • чопля раната

рантия изваждам/ извадя от рантията

раста не съм расъл в градина • не съм расъл в саксия • растат ми ушите

расъл в гората расъл • расъл в саксия • расъл под крило • расъл под похлупак • расъл под стъклен капак

рахат гледай си рахата • гледам си рахата (рахатлъка)

рахатлък гледам си рахата (рахатлъка)

ребро броят ми се ребрата • на голи ребра чифте пищови • намествам/ наместя ребрата • четат ми се ребрата

ред всичко не ми е в ред под шапката • главата ми не е в ред • дъската ми не е в ред • не съм ‹много› в ред • чарковете ми не са в ред

редица строявам/ строя в две редици

режа ако ще ‹и› на парчета да ме режат (нарежат) • акълът ми реже като бръснач • режа изкъсо • режа като кисела краставица • режа като с нож • режа квитанцията • режа клона, на който седя • режа клона, на който стоя • режа клона, на който съм стъпил • режа късо • режа накъсо • режа направо • режа си главата • рибата в реката, те й режат лука • умът ми реже като брич • умът ми реже като бръснач

резил направям/ направя резил маскара • ставам/ стана резил маскара

река върви ми ‹‹като› по река • движа се по талвега ‹на реката› • докарвам/ докарам вода от деветдесет и девет реки • донасям/ донеса вода от деветдесет и девет реки • изпуснал съм коня в реката • не си оставям коня в реката • нося вода от деветдесет и девет реки • от една река пием вода • рибата в реката, те й режат лука

река ако е рекъл Бог • ако е рекъл Господ • аман съм рекъл • гък не рекох • дорде не речеш • рекли и казали • рекли на котката, а тя на опашката си • рекли на кучето, а то на опашката си • рекли на лисицата, а тя на опашката си

релса вкарвам/ вкарам в релси‹те› • влизам/ вляза в релсите • изваждам/ извадя от релсите • изкарвам/ изкарам от релсите • поставям/ поставя на релси

ремик не ми трябва от мечка ремък (ремик, ремичка) *и* защо ми трябва от мечка ремък (ремик, ремичка)

ремичка не ми трябва от мечка ремък (ремик, ремичка) *и* защо ми трябва от мечка ремък (ремик, ремичка)

ремък не ми трябва от мечка ремък (ремик, ремичка) *и* защо ми трябва от мечка ремък (ремик, ремичка) • не мога да вържа ‹ремъка на› обувките (обущата)

реотан албански реотан съм • загрявам като албански реотан • имам албански реотан (реотани)

репей залепвам се/ залепя се като репей ‹о дреха› • лепвам се/ лепна се като репей

реч с една реч

речено речено ‹и› казано

решетка направям/ направя на решетка • натиквам/ натикам зад решетките • поставям/ поставя зад решетките • пращам/ пратя зад решетките • пъхвам/ пъхна зад решетките • тиквам/ тикна зад решетките

решето бил съм и в сито, и в решето *и* бил съм и в голямо решето, и в

малко сито, бил съм в голямо и малко решето, бил съм в голямо и малко сито • влизал съм и в сито, и в решето • въртя се като пате в решето • минавам/ мина през сито и през решето • минал съм през сито и през решето *и* минал съм и през голямо решето, и през малко решето • надупчвам/ надупча на решето • наливам вода в решето • направям/ направя на решето • нося в (с) решето вода • объркваm се/ объркам се като пате в решето • оплитам се/ оплета се като пате в решето • прекарвам/ прекарам и през голямо решето, и през малко решето • прекарвам/ прекарам през ‹сито и› решето • преминавам/ премина през сито и през решето • сея орехи с решето • черпя вода в (с) решето

риба едра риба • като риба • като риба във вода • като риба на пясък • като риба на сухо • ловя риба в мътна вода • не ще маца риба, ама се облизва • не ще (не яде) мачка риба, ‹че е високо закачена› • не яде котка риба • ни‹то› риба, ни‹то› рак • оставам/ остана като риба на лесата • от това гьолче риба няма да излезе • още рибата в морето, той точи зъби да яде • още рибата в морето, турил тавата на огино • рибата в морето, ний туряме котлето • рибата в реката, те ѝ режат лука • рибата е още в морето, той турил на огъня менче да я вари • рибата още в морето, а ние я ядем • рибата още в морето, а те ѝ готвят тиган • рибата още в морето, а те ѝ пържат лука • рибата още в морето, а той огъня пали • рибата още в морето, а тя тигана слага • рибата още в морето, той турил тигана на огъня, ‹за да я пържи› • рибата още в морето, той търси на огън менче да я вари • хващам/ хвана риба в мътна вода • ще дойде маца за риба

рибен засяда ми/ заседне ми като рибена (рибя) кост на гърлото

рибя запъвам се/ запъна се като рибя кост на гърло • засяда ми/ заседне ми като рибена (рибя) кост на гърлото

риза вадя кирливите ризи • вземам/ взема ‹и› ризата от гърба • давам си/ дам си и ризата от гърба • изваждам/ извадя ‹на пазара› кирливите ризи • изкарвам/ изкарам кирливите ризи • изнасям/ изнеса ‹на пазара› кирливите ризи • изнасям/ изнеса непраните ризи • надявам/ надяна усмирителна риза (ризница) • нямам риза на гърба си • оставам/ остана без риза на гърба ‹си› • оставам/ остана само с една риза • роден с риза (ризка) • родил съм се с риза (ризка) • свалям/ сваля ‹и› ризата от гърба • свличам/ свлека ‹и› ризата от гърба • слагам/ сложа усмирителна риза (ризница) • смъквам/ смъкна ‹и› ризата от гърба • събличам/ съблека ‹и› ризата от гърба

ризка роден с риза (ризка) • родил съм се с риза (ризка)

ризница надявам/ надяна усмирителна риза (ризница) • слагам/ сложа усмирителна риза (ризница)

рина рина парите си с лопата • с лопата да ги ринеш

ритам (ритвам/ ритна) ритам с бос крак ръжена • ритам си (ритвам си/ ритна си) късмета • ритам си (ритвам си/ ритна си) честта • ритам срещу ръжен‹а› • ритам (ритвам/ ритна) текмето • ритвам/ ритна камбаната (камбанката) • ритвам/ ритна попа

‹отзад› • ритвам/ ритна трупчето
ритнат ритнат в акъла
ритник давам/ дам ритник‹а› • удрям/ ударя ритник‹а›
ровък като ровко (рохко) яйце
ровя какви ще ги ровя • под земята ровя • ровя огъня с чужди ръце • ровя с мръсни (нечисти) пръсти в душата • ровя с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето • ровя с мръсни (нечисти) ръце в душата • ровя с мръсни (нечисти) ръце в сърцето
рог вкарвам/ вкарам в кози рог • вол без рога • връзвам/ вържа бика за рогата • въвирам/ въвра в кози рог • кога‹то› на коня израснат рогове • кога‹то› на коня пораснат рогове • кога‹то› пусне конят рога • навирам/ навра в кози рог • навирвам/ навиря рога‹та си› • наливам/ налея катран в рогата • натиквам/ натикам в кози рог • натъпквам/ натъпча в кози рог • окачвам (окачам)/ окача рога • показвам си/ покажа си рогата (рогцата) • поставям/ поставя рога • сипвам/ сипя катран в рогата • слагам/ сложа рога • строшавам/ строша на дявола рогата • строшавам/ строша рогата • счупвам/ счупя на дявола рогата • счупвам/ счупя рогата • турям/ туря (турвам/ турна) рога • улавям/ уловя дявола за рогата • хващам/ хвана бика за рогата • хващам/ хвана дявола за рогата • чукам си рогата
рогат прихващат ме/ прихванат ме рогатите братя • хващат ме/ хванат ме рогатите братя
рогатите хващат ме/ хванат ме рогатите
рогожа подливам/ подлея вода под рогожата
рогце показвам си/ покажа си рогата (рогцата)
род до девета рода
роден и аз съм от майка роден • роден в черен вторник • роден кога е гърмяло и трещяло • роден на Великден • роден на деветата дупка на кавала • роден на черен петък • роден на черната събота • роден под щастлива звезда • роден с риза (ризка)
роднина роднина по бялата кобила
родя замъчила се планината, та родила мишка • затресла се планината, та родила мишка • и нашата върба ще роди круши • кога върба роди круши • кога‹то› върба‹та› роди грозде • кога‹то› върба‹та› роди дренки • напънала се планината, та родила мишка • роди ще и нашата върба грозде
родя се на воденица съм се родил • още детето не се родило, Иванчо го кръстили • родил съм се в черен вторник • родил съм се, кога вечерял дядо Господ • родил съм се на Великден • родил съм се на черен петък • родил съм се на черната събота • родил съм се под щастлива звезда • родил съм се с риза (ризка) • теле се родил, вол умрял
розов виждам в розова светлина • виждам в розови краски • гледам през (с) розови очила
розово виждам в розово
рой въртя се като рой
роня роня сълзи
роса ти го плюеш по лицето, пък той се прави, че му капе роса от небето
росица ти го плюеш, той вика: от Бога росица
рося ти го плюеш, то вика: дъждец роси

рохък като ровко (рохко) яйце
руно правя от влакно руно
русалии превземат ме русалиите
русло влизам/ вляза в руслото
ръжда яде ме ръждата
ръждясам ръждясали са ми парите по кесията
ръжен въртя на ръжен • заекът в гората, а той ръжен тъкми • пека на ръжен • пека се на ръжен • ритам с бос крак ръжена • ритам срещу ръжен‹а›
ръка бият през ръцете • ближа ръцете • броим се ‹на пръстите› на едната ръка • бъркам в жарта с чужди ръце • бъркам с две ръце • бъркам в огъня с чужди ръце • бъркам с мръсни (нечисти) ръце в душата • бъркам с мръсни (нечисти) ръце в сърцето • вадя кестените от огъня с людски ръце • вадя кестените от огъня с чужди ръце • вдигам и слагам на ръце • вдигам/ вдигна ръце (ръка) • вземам/ взема в ръце‹те си› • вземам/ взема хляба ‹от ръката› • виси ми на ръцете • вися на ръцете • влизам/ вляза в ръцете • връзвам/ вържа ръцете • в ръцете ми е • вървя от ръка на (в) ръка • вързан съм в ръцете • вързан съм в ума и ръцете • давам/ дам обущата в ръцете • давам/ дам поста-лите в ръка‹та› • давам/ дам чехлите в ръцете • далеч ми стига ръката • да се кръстиш (прекръстиш) с двете ръце *и* да се кръсти (прекръсти) човек с двете ръце • да се кръстиш (прекръстиш) с лява‹та› ръка *и* да се кръсти (прекръсти) човек с лява‹та› ръка • длъжки ми са ръцете • добра ми е ръката • държа в ръцете (ръката) си • държа горещо желязо с чужди ръце • държа и хляба, и ножа ‹в ръцете си› • държа на ръце • държа под ръка • завирам се/ завра се в ръцете • здрава ръка • златни ми са ръцете • изваждам/ извадя кестените от огъня с людски ръце • изваждам/ извадя кестените от огъня с чужди ръце • излял съм си ръцете • изплъзвам се/ изплъзна се от ръцете • изтръгвам се/ изтръгна се от ръцете • изцапвам/ изцапам ръцете си с кръв • имам две леви ръце • имам дълга ръка • имам златни ръце • имам лека ръка • имам на ръка • имам под ръка • имам ‹само› две голи ръце • имам си ръка • имам широка ръка • и хлябът, и ножът са в ръцете ми • като дланта на ръката си • като пръстите на ръката си • кръстосвам/ кръстосам ръце • кръстя ръце • кърша ръце • левак съм с двете ръце • лежи на ръцете ми • лека ми е ръката • лижа ръцете • ловя змиите с людски ръце • ляга/ легне на ръцете ми • махам (махвам/ махна) ‹с› ръка • минавам от едни ръце в други • минавам от ръка на (в) ръка • набутвам се/ набутам се в ръцете • на бърза ръка • на една ръка разстояние • намазвам/ намажа ръцете • намъквам се/ намъкна се в ръцете • напъхвам се/ напъхам се в ръцете • на ръцете ми е • натиквам се/ натикам се в ръцете • натопявам си/ натопя си ръцете в благината • начесвам си/ начеша си ръцете • не можеш орех ми измъкна из (от) ръката • ни в клин, ни в ръка • нося на ръце • няма да ми окапят ръцете • няма да ми паднат ръцете • няма да ми се изядат ръцете • няма да ми се изяде от ръцете • оставам/ остана без ръце • оставам/ остана с голи ръце • оставям/ оставя развързани

ръцете *и* оставям/ оставя *някого* с развързани ръце • оставям си/ оставя си ръцете • откъсват ми се/ откъснат ми се ръцете • отпускам/ отпусна ръце • оцапвам/ оцапам ръцете си с кръв • падам/ падна в ръцете *и* падам/ падна в *нечии* ръце • пада ми/ падне ми в ръцете • пада ми/ падне ми на ръка • пипам с твърда ръка • пипам със здрава ръка • плюя си на ръцете • подавам/ подам ръка • подай му ‹малкия си› пръст, ще ти награби цялата ръка • подлагам ръка • подписвам/ подпиша с две‹те› ръце • под ръка ми е • попадам/ попадна в ръцете • попада ми/ попадне ми в ръцете (в ръка) • попада ми/ попадне ми под (на) ръка • потопявам/ потопя ръцете си в кръв • потривам ‹си›/ потрия ‹си› ръце‹те› • пречат ми и двете ръце • простри му само пръст, ще те улови за цяла ръка • протягам/ протегна ръка[1] • протягам ръка[2] • пускам/ пусна в ръката • развързвам/ развържа ръцете • ровя огъня с чужди ръце • ровя с мръсни (нечисти) ръце в душата • ровя с мръсни (нечисти) ръце в сърцето • ръка за ръка • ръцете ми пречат • ръцете ми са бръкнати в задника • ръцете ми са в (на) гъза • ръцете ми са на задника вързани • свързвам/ свържа ръцете • с голи ръце • сгръщам/ сгърна ръце • сгъвам/ сгъна ръце • с две леви ръце съм • с две‹те си› ръце се подписвам • седя със сгънати ръце • седя със скръстени ръце • скръствам/ скръстя ръце • слагам/ сложа в ръката • слагам/ сложа ръка • с лека ръка • с лявата ‹си ръка› ли да се кръстя (прекръстя), с дясната ли • с отворени ръце • с празни ръце • с ръка на сърцето • с твърда ръка • стисвам/ стисна ръката • стоя с ръце в джобовете • стоя със сгърнати ръце • стоя със скръстени ръце • схванат съм в ръцете • с широка ръка съм • със здрава ръка • със златни ръце съм • твърда ръка • трепери ми ръката като на чифутин • трия ръце‹те си› • турям/ туря (турвам/ турна) в ръката • турям/ туря (турвам/ турна) ръка • увисвам/ увисна на ръцете • удрям/ ударя по една ръка • ходя от ръка на (в) ръка • целувам ръцете • чопля с мръсни (нечисти) ръце в душата • чопля с мръсни (нечисти) ръце в сърцето • чупя ръце • широка ми е ръката

ръкав запретвам/ запретна ръкави • засуквам/ засуча ръкави • като из ръкав • ни в клин, ни в ръкав • парите текат като из ръкав • подвивам/ подвия ръкави • тече ми из ръкавите • тече ми като из ръкав

ръкавица като обърната ръкавица • пипам с кадифени ръкавици • пипам с меки ръкавици • поемам/ поема хвърлената ръкавица *и* поемам/ поема ръкавицата • приемам/ приема хвърлената ръкавица *и* приемам/ приема ръкавицата

ръчица златна ми е ръчицата (ръчичката)

ръчичка държа в ръчичките си • златна ми е ръчицата (ръчичката)

рядък имам редки пръсти • редки ми са пръстите

ряпа ряпа да яде • сея на дъното ‹му› ряпа • сея на корена ‹му› ряпа

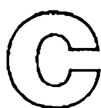

сабя каквото сабя покаже • на гол корем сабя

сакам колкото ти душа сака

сакато куцо и сакато • кьорав‹о› и сакат‹о› • сляпо и сакато

саксия не съм расъл в саксия • расъл в саксия

салата направям/ направя на салата • правя на салата

сам на сама глава

самар бия самара, ‹да се сеща магарето› • къде (де) го трепе самарът • къде (де) му убива самарът • налагам/ наложа самара • натъпквам/ натъпча самара • турям/ туря (турвам/ турна) самар‹а› • удрям самара, да се сеща кобилата • удрям самара, да се сеща магарето • хващам/ хвана магарето за самара

само имам ‹само› две голи ръце • оставам/ остана само с една риза • простри му само пръст, ще те улови за цяла ръка • ‹само› кожа и кокал‹и› оставам/ остана • ‹само› кожа и кокал‹и› ставам/ стана • ‹само› кожа и кокал‹и› съм • ‹само› кожа и кости оставам/ остана • ‹само› кожа и кости ставам/ стана • ‹само› кожа и кости съм • само слух съм • само това (туй) липсва • само това (туй) остава

самоковски правя се на ‹самоковски› зелник

сандал не съм достоен да развържа сандалите

сандък лягам/ легна в сандъка

сантим нито на сантим

сапун нажулвам/ нажуля главата ‹със сапун› • натърквам/ натъркам главата със сапун

сапунисвам/ сапунисам сапунисвам/ сапунисам главата

сарма направям/ направя на дроб сарма • правя на дроб сарма • свивам/ свия сармите

сатър тегля сатъра • удрям/ ударя сатъра

сахан лижа сахана • облизвам саханите

сбирам/ сбера сбирам/ сбера двата края • сбирам/ сбера юздите (юздата)

сбор би ще и на наше село сбор • много сбор на панаир • ще дойде и на наше село сбора

сбутвам/ сбутам сбутваме си/ сбутаме си капите

сбърквам/ сбъркам сбърквам/ сбъркам адреса • сбъркваме си/ сбъркаме си капите • сбъркваме си/ сбъркаме си шапките • сбърквам/ сбъркам конците • сбърквам/ сбъркам пусулата

свалям свалям звезди‹те› ‹от небето› • свалям месеца • свалям месечината ‹от небето› • с езика си звезди свалям • с устата си звезди свалям

свалям/ сваля не свалям/ сваля очи‹те си› • свалям/ сваля булото • свалям/ сваля в гроба • свалям/ сваля знамето (знамената) • свалям/ сваля ‹и› ризата от гърба • свалям/ сваля маската • свалям/ сваля на легло •

свалям/ сваля от бесилката (бесилото) • свалям/ сваля от въжето • свалям си/ сваля си маската • свалям/ сваля шапка

свалям се/ сваля се сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от гърба ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от плещите ми • сваля се/ свали се ‹воденичен› камък от раменете ми • сваля се/ свали се планина от гърба ми • сваля се/ свали се планина от плещите ми • сваля се/ свали се планина от раменете ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от гърба ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от плещите ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от раменете ми • сваля се/ свали се товар от гърба ми • сваля се/ свали се товар от плещите ми • сваля се/ свали се товар от раменете ми

сварявам/ сваря сварявам/ сваря *някаква* попара

сват не ще се върнат сватовете • показвам/ покажа *някому* кой кум, кой ‹стар› сват • ще ти дам да разбереш кой ‹е› кум, ‹и› кой ‹е ‹стар›› сват • ще ти покажа кой кум, кой ‹стар› сват

сватба на всяка сватба бъклица ‹съм›

сваха тебе думам, свахо, усещай се, зетьо

свеждам/ сведа свеждам/ сведа глава • свеждам/ сведа очи • свеждам/ сведа поглед

свекърва тебе думам, свекърво, усещай се, снахо

сверявам/ сверя сверявам си/ сверя си часовника

свет (свети) държа се на свети крепки • държат ме свети крепки • крепя се на свети крепки • крепят ме свети крепки • на свети Макавей • на ‹свети› Мук • отивам/ отида при свети Петър • правя се на света (светена) вода ‹ненапита› • пращам/ пратя при свети Петър • света Богородица (Богородичка) • света вода ненапита • стягат ме свети безсребърници

светвам/ светна звезди ми светват/ светнат пред очите • светвам/ светна един • светва ми/ светне ми пред (на) очите

светен правя се на света (светена) вода ‹ненапита› • светена вода ненапита

светец правя се на светец • ставам/ стана като светец

светило вземам си/ взема си светилата • хващам си/ хвана си светилата

светлина виждам в розова светлина • виждам в черна светлина

светувам откак‹то› свят светува

светя очите ми светят на четири • светя като на тиган дъното • светя като тиган на месечина • светят ми ушите

светявам/ светя светявам/ светя водата • светявам/ светя маслото

свещ диря си белята ‹със свещ› • запалвам/ запаля свещ • ставам/ стана на (като) свещ • със свещ • топя се като свещ • търся си белята ‹със свещ› • търся си го ‹със свещ›

свещица духва ми/ духне ми Господ свещицата

свивам/ свия свивам/ свия байрака • свивам/ свия врат • свивам/ свия врата • свивам/ свия един • свива ме/ свие ме под лъжичката • свивам/ свия знамената (знамето) • свивам/ свия каиша • свивам/ свия куйрука • свивам/ свия номер • свивам/ свия перките • свивам/ свия рамене • свивам/ свия сармите • свивам си/

свия си дрипите • свивам си/ свия си езика • свивам ‹си›/ свия ‹си› куйрук‹а› • свивам ‹си›/ свия ‹си› опашка‹та› • свивам си/ свия си парцалите • свивам си/ свия си перушината • свивам си/ свия си устата • свивам си/ свия си чейнето • свивам/ свия юздите (юздата) • свивам/ свия юлара

свивам се/ свия се свива ми се/ свие ми се душата (душицата) • свива ми се/ свие ми се душата на кюлче • свива ми се/ свие ми се сърцето • свива ми се/ свие ми се сърцето на бучка (буца) • свивам се/ свия се в кожата си • свивам се/ свия се в черупката си • свивам се/ свия се за пет пари • свивам се/ свия се като циганин • свивам се/ свия се на кравай • стомахът ми се свива/ свие на топка

свиквам/ свикам свиквам/ свикам под знамената

свинка ‹ако ще› и свиня (свинка) в джамия да влезе • кога‹то› влезе свинка в джамия

свиня ‹ако ще› и свиня (свинка) в джамия да влезе • знае ли свиня да пие из бъкел вода • знае свиня кладенчова вода • знае ‹ти› свиня, що е диня • имам триста свине в балтата • кога се покачи свиня с жълти чехли на круша • наклал се ‹като свиня› • отбира ли ‹ти› свиня от кладенчова вода • проумява ли ‹ти› свиня от кладенчова вода • разбира ли ‹ти› свиня от кладенчова вода • разбира свиня от портокал

свирвам/ свирна свирвам/ свирна една

свирка вървя по свирката • играя по свирката • карам си на своята свирка • повеждам се/ поведа се по свирката • тръгвам/ тръгна по свирката

свиря вятър свири между краката ми • както (каквото) ми свирят, така (това) играя • късметът ми свири на тамбура • моят късмет във върба гола свири • свири ми през корема • свири ми цигулката • свиря отбой • стомахът ми свири рамазан • червата ми свирят рамазан

свит със свита душа • със свито сърце

свитка свитки ми излизат/ излязат от очите • свитки ми изскачат/ изскочат от очите

свия се свила ми се е змия в кесията • свил съм се като кокоши задник • свил съм се надве • свил съм се на ер голям

свличам/ свлека свличам/ свлека ‹и› ризата от гърба • свличам/ свлека кожата ‹от гърба›

свой държа ‹си› на своето • зная си своето (своята) • мра ‹си› на своето • оставам ‹си›/ остана ‹си› на своето • пея си своята • стоя ‹си› на своето (своята)

сврака ‹да› не ми е изпила сврака акъла • ‹да› не ми е изпила сврака мозъка • ‹да› не ми е изпила сврака пипето • ‹да› не ми е изпила сврака ума • от заек сирене и от сврака масло • сврака ми е изпила акъла • сврака ми е изпила мозъка • сврака ми е изпила пипето • сврака ми е изпила ума • хитрата сврака с двата крака

свързвам едва свързвам двата края

свързвам/ свържа две на (в) едно не свързвам/ свържа • свързвам/ свържа двата края • свързвам/ свържа краищата • свързвам/ свържа ръцете • свързвам си/ свържа си живота • свързвам си/ свържа си съдбата

свъртам пара не свъртам

свъртам се/ свъртя се не се свъртам/

свъртя на едно място

свърта ме не ме свърта на едно място

свърша се ако ще ‹и› светът да се свърши • не ще се свърши светът • светът няма да се свърши • свършили ми са се дните • свърши ‹се› моята • свърши ‹се› тя ‹тая›

свършвам/ свърша свършвам си/ свърша си времето • свършвам си/ свърша си дните • свършвам/ свърша със себе си

свършен изправям/ изправя пред свършен факт • поставям/ поставя пред свършен факт

свят[1] ако ще ‹и› светът да се обърне • ако ще ‹и› светът да се провали • ако ще ‹и› светът да се свърши • ако ще ‹и› светът да се сгромоляса • бял свят • вадя на бял свят • виждам/ видя божия свят • виждам/ видя ‹бял› свят • дойда на ‹бял› свят • дойда на тоя свят • забивам/ забия по света • за всички‹те› съкровища на света • заминавам/ замина за другия свят • заминавам/ замина за онзи (оня) свят • заминавам си/ замина си от този (тоя) свят • за нищо на света • за ‹пред› света • ида на онзи (оня) свят • ида си от този (тоя) свят • идвам (ида) на ‹бял› свят • идвам (ида) на тоя свят • изваждам/ извадя на бял свят • изкарвам/ изкарам на бял свят • излизам/ изляза на ‹бял› свят • измъквам/ измъкна на бял свят • изнасям/ изнеса на бял свят • изпращам/ изпратя на другия свят • изпращам/ изпратя на онзи (оня) свят • като света (свят) • на другия край на света • накрай света • на края на света • на оня край на света • напускам/ напусна този (тоя) свят • не виждам/ видя бял свят • не от тоя свят • не съм със (за) света • не ще побия кол на тоя свят • не ще пропадне светът • не ще се провали светът • не ще се свърши светът • няма да пропадне светът • няма свят • обръщам/ обърна света ‹наопаки› • оревавам/ орева света • отваря се/ отвори се светът за очите ми • от другия край на света • отивам/ отида на онзи (оня) свят • отивам си/ отида си от този (тоя) свят • отках‹то› свят светува • открай света • откъсвам се/ откъсна се от света • от оня край на света • показвам/ покажа на бял свят • появявам се/ появя се на ‹бял› свят • пращам/ пратя на другия свят • пращам/ пратя на онзи (оня) свят • преселвам се/ преселя се на онзи (оня) свят • провождам/ проводя на другия свят • проглушавам/ проглуша света • прощавам се/ простя се с тоя свят • пътник ‹за онзи (оня) свят› съм • света преобръщам/ преобърна • светът ми е крив *и* целият свят ми е крив • светът ми се вижда черен *и* целият свят ми се вижда черен • светът няма да се провали • светът няма да се свърши • тръгвам/ тръгна по света • тръгвам/ тръгна по широкия свят • улавям/ уловя света • хващам ‹си›/ хвана ‹си› света • черен ми е светът • явявам се/ явя се на ‹бял› свят

свят[2] вие ми се свят • върти ми се свят • завива ми се/ завие ми се свят • завъртява ми се/ завърти ми се свят • замайва ми се/ замае ми се свят • мае ми се свят

сгазвам/ сгазя сгазвам/ сгазя лука • сгазвам/ сгазя просото

сгром сгром и лом

сгромолясам се ако ще ‹и› светът да се сгромоляса

сгръщам/ сгърна сгръщам/ сгърна ръце

сгрявам/ сгрея сгрявам/ сгрея гърба

сгрявам се/ сгрея се сгрявам се/ сгрея се като лед в стомна

сгъвам/ сгъна не сгъвам/ сгъна крак • сгъвам/ сгъна ръце

сгърнат седя със сгърнати ръце • стоя със сгърнати ръце

сгъстявам/ сгъстя сгъстявам/ сгъстя боите • сгъстявам/ сгъстя краските

сдавам/ сдам сдавам/ сдам багажа • сдавам/ сдам екипа ‹по опис›

сдробявам/ сдробя сдробявам/ сдробя *някаква* попара

сдържам/ сдържа сдържам си/ сдържа си езика

сдържа ме не ме сдържа на едно място

сдържам се/ сдържа се не се сдържам/ сдържа на едно място

себе си вън от себе си • затварям се/ затворя се в себе си • извън себе си • не съм на себе си

сега наредих (наредихме) я ‹сега›

сегиз сегиз-тогиз

сего от създание мира сего

седем липсват му първите седем години • липсват му седемте години ‹вкъщи›

седи се не се седи насреща ми

седка не ме хваща седка

седми в трета (пета, седма, десета) глуха съм • до седмото небе • държа в трета (пета, седма, десета) глуха • минавам/ мина в трета (пета, седма, десета) глуха • на седмото небе съм • преминавам/ премина в трета (пета, седма, десета) глуха • седма дупка на кавала • чувствам се на седмото небе

седмица кьоравата седмица • сляпата седмица

седна още не седнал на магаре, замахал с крака

седя душата ми седи в зъбите • криво да седим, право да говорим • криво да седим, право да приказваме • криво да седим, право да хортуваме • не ми седи езикът зад зъбите • ни‹то› ходи, ни‹то› седи • отсичам клона, на който седя • режа клона, на който седя • седя в глуха линия • седя в сянка • седя ‹като› на бодли • седя ‹като› на въглени • седя ‹като› на игли • седя ‹като› на тръни • седя ‹като› на шишове • седя между два стола • седя на (над) главата • седя на два стола • седя си мирно • седя си на гъза • седя си на задника • седя си на парцалите • седя ‹си› настрана • седя със сгърнати ръце • седя със скръстени ръце

сека главата ми сече като бръснач • де дялат (секат) дървата, де падат треските • не ми сече акълът • не ми сече главата • не ми сече кратуната • не ми сече мозъкът • не ми сече пипето (пипката) • не ми сече тиквата • не ми сече умът • сека гвоздеи • сека дървото под себе си • сека клона, на който седя • сека клона, на който стоя • сека клона, на който съм стъпил • сека накъсо • сека направо • сека си главата • сече ми акълът • сече ми акълът като бръснач • сече ми акълът като халваджийска тесла • сече ми главата • сече ми главата като на халваджия теслата *и* сече ми главата като халваджийска тесла • сече ми кратуната • сече ми мозъкът • сече ми пипето (пипката) • сече ми секирата и от двете страни • сече ми тиквата • сече ми умът • сече ми умът като бръснач • сече ми чейнето

‹като халваджийска тесла› • сече ми ченето • сече ми чивията

секира сече ми секирата и от двете страни • удря ми/ удари ми секирата на (о, в) камък • удрям/ ударя секирата

секунда на секундата • не мигвам/ мигна за секунда

селение отивам/ отида във вечните селения

село би ще и на наше село сбор • намерил съм село без кучета, тръгнал съм без сопа • намерил съм село без кучета, ‹тръгнал съм без тояга› • през девет села в десето • село без кучета • ти го не пущаш в селото, той пита де е поповата къща • ти го не щеш в селото, той иска у попови да кондиса • ще дойде и на наше село сбора

селски лежа като селски чорбаджия

селям на гаргите селям давам

семе дяволско семе

сено на два коча сено не мога да разделя • на две магарета сено не мога да разделя • търся игла в купа сено

серкме хвърлям/ хвърля серкме в мътна вода

сетен до сетен дъх

сефер с един сефер

сечено направям/ направя сечено • правя сечено

сечиво събирам си/ събера си сечивата

сещам се бия самара, ‹да се сеща магарето› • тебе думам, дъще, сещай се снахо • удрям самара, да се сеща кобилата • удрям самара, да се сеща магарето

сея вра се, дето не ме сеят • сея на дъното ‹му› просо • сея на дъното ‹му› ряпа • сея на корена ‹му› просо • сея на корена ‹му› ряпа • сея орехи с решето

сиамски като сиамски близнаци

сив вятър ме вее на сива кобила • напрягам си/ напрегна си сивите клетки

сиджимка измъквам се/ измъкна се като мокра сиджимка

сила вън от силите си • колкото ми сила държи • пряко силите си • хвърлям/ хвърля силите си *и* хвърлям/ хвърля всички‹те си› сили

син бащин и майчин ‹син› • като попов син • кучи (кучешки) син • магарски (магарешки) син • майчин син • мамин син • от стара майка син съм • от стар баща син съм • песи син • сукин син

синигер присмяла се кукумявката на синигера

синче мамино синче

сипвам/ сипя сипвам/ сипя катран в рогата • сипвам/ сипя масло в огъня • сипвам ‹му›/ сипя ‹му› пепел • сипвам/ сипя сол в раната

сипя сипя огън и жупел • сипя отрова

сирене като котки на сирене • не ще котка сирене • от заек сирене и от сврака масло • плувам като сирене в масло • през джам сирене ближа (лижа) • сирене няма, попара дроби

сит и агнето здраво, и вълкът сит • и вълкът сит, и агнето цяло • и вълкът сит, и овцата цяла • и кучето сито, и питата цяла • сит като просяк съм

ситно ситно преда

сито бил съм и в сито, и в решето *и* бил съм и в голямо решето, и в малко сито, бил съм в голямо и малко решето, бил съм в малко и голямо сито • влизал съм и в сито, и в решето • минавам/ мина през сито и през

решето • минал съм през сито и през решето *и* минал съм и през голямо решето, и през малко решето • прекарвам/ прекарам през сито • прекарвам/ прекарам през ‹сито и› решето • преминавам/ премина през сито и през решето • преминал съм през сито и през решето • пресявам/ пресея през сито

скаран скаран съм с истината

скачки ям скачки

скелет като скелет • като скелет съм

скланям/ склоня скланям/ склоня врат • скланям/ склоня глава

склопвам/ склопя не склопвам/ склопя очи • склопвам/ склопя очи

сключвам/ сключа сключвам/ сключа вежди

скоба в скоби казано • отварям/ отворя скоба (скоби) • откривам/ открия скоба (скоби)

скок на един скок място

скоро скоро ще чуя алилуя • трай, коньо, скоро е Гергьовден • трай, коньо, скоро пролет иде

скосявам/ скося скосявам/ скося конците

скривам се/ скрия се скривам се/ скрия се в черупката си • скривам се/ скрия се зад гърба

скроя виж му акъла, че му скрой кюляфа • виж му главата, та му скрой кюляфа • виж му ума, та му скрой шапка • гледай му акъла, па му скрой чалма • гледай му ума, че му скрой чалма

скроявам/ скроя скроявам/ скроя капан • скроявам/ скроя клопка • скроявам/ скроя кюляф • скроявам/ скроя номер

скръствам/ скръстя скръствам/ скръстя ръце

скръстен седя със скръстени ръце • стоя със скръстени ръце

скръцвам/ скръцна скръцвам/ скръцна със зъби

скубя скубем си косите • скубя перушината • скубя си косата (косите)

скъп скъп ‹съм› на приказки

скъпо излиза ми/ излезе ми скъпо

скърпен скърпен с бели конци

скърцам пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) пръста ‹там›, където скърца • скърцам със зъби

скършвам/ скърша не скършвам/ скърша волята • не скършвам/ скърша думата на две • не скършвам/ скърша хатъра • скършвам/ скърша врат

скършвам се/ скърша се скършва ми се/ скърши ми се кефът

скършен без скършена пара съм • нямам скършена пара • скършен ми е кефът

скъсам се скъсали ми са се дните • скъсало ми се е пердето от очите

скъсвам/ скъсам скъсвам/ скъсам дипломатическите ‹си› отношения • скъсвам/ скъсам нервите • скъсвам/ скъсам пазарлъка • скъсвам си/ скъсам си нервите • скъсвам си/ скъсам си нишката на живота • скъсвам си/ скъсам си подметките

скъсвам се/ скъсам се скъсва ми се/ скъса ми се душата • скъсва ми се/ скъса ми се сърцето

скъсявам/ скъся скъсявам/ скъся дните • скъсявам/ скъся живота

скътвам/ скътам скътвам/ скътам парата във възел

слаб слаб на акъл • слабо място

слава слава Богу • слава ‹тебе› Господи

славей кога‹то› засвирят славеите с кавали

слагам вдигам и слагам на ръце • рибата още в морето, а тя тигана слага • слагам ‹си› на сърце‹то›
слагам/ сложа не съм слагал/ сложил залък в уста‹та си› • не съм слагал/ сложил троха ‹хляб› в уста‹та си› • слагам/ сложа акцент • слагам/ сложа в джоба си *и* слагам/ сложа в малкия си джоб • слагам/ сложа в един кош • слагам/ сложа в един кюп • слагам/ сложа в малкото си джобче • слагам/ сложа в общия кюп • слагам/ сложа воденичен камък на врата • слагам/ сложа воденичен камък на плещите • слагам/ сложа воденичен камък на раменете • слагам/ сложа воденичен камък на шията • слагам/ сложа в ръката • слагам/ сложа в черния списък • слагам/ сложа в черния тефтер (черните тефтери) • слагам/ сложа в шепата си • слагам/ сложа въжето на шията • слагам/ сложа глава‹та си› • слагам/ сложа *някого* да се пече на огъня • слагам/ сложа динена кора • слагам/ сложа душа на мъка • слагам/ сложа ‹едно› рамо • слагам/ сложа знак за (на) равенство • слагам/ сложа капак • слагам/ сложа катинар (катанец) на устата • слагам/ сложа кости‹те си› • слагам/ сложа кофар на устата • слагам/ сложа край • слагам/ сложа край на живота • слагам/ сложа край на живота си • слагам/ сложа крак • слагам/ сложа кръст • слагам/ сложа марка • слагам ‹му›/ сложа ‹му› пепел • слагам му/ сложа му тапа • слагам/ сложа ‹на всяко гърне› похлупак • слагам/ сложа на гърба си • слагам/ сложа на една дъска • слагам/ сложа на една карта • слагам/ сложа на една плоскост • слагам/ сложа на карта • слагам/ сложа на кълка • слагам/ сложа на малкия си пръст • слагам/ сложа на мушка‹та› • слагам/ сложа на място‹то› • слагам/ сложа на преден план • слагам/ сложа на първи план • слагам/ сложа настрана • слагам/ сложа на топа ‹на устата› • слагам/ сложа натясно • слагам/ сложа нога • слагам/ сложа оглавник • слагам/ сложа оръжие‹то› • слагам/ сложа отпечатък • слагам/ сложа печат‹а си› • слагам/ сложа под един знаменател • слагам/ сложа под коляно • слагам/ сложа под корито‹то› • слагам/ сложа под миндера • слагам/ сложа пръст на (в) раната • слагам/ сложа прът в колесницата • слагам/ сложа прът в ‹спиците на› колелото (колелата) *и* слагам/ сложа прът в спиците • слагам/ сложа рога • слагам/ сложа ръка • слагам си/ сложа си въжето на врата • слагам си/ сложа си въжето на шията • слагам си/ сложа си главата в конска‹та› торба • слагам си/ сложа си главата в торбата • слагам си/ сложа си грях на душата • слагам си/ сложа си катинар (катанец) на устата • слагам си/ сложа си ключ на устата • слагам си/ сложа си кофар на устата • слагам ‹си›/ сложа ‹си› маска‹та› • слагам си/ сложа си на ум‹а› (в ума) • слагам си/ сложа си обица на ухото • слагам си/ сложа си примката на врата • слагам си/ сложа си примката на шията • слагам си/ сложа си пръста • слагам си/ сложа си таралеж в гащите • слагам/ сложа сол в раната • слагам/ сложа спирачка • слагам/ сложа точка • слагам/ сложа ударение‹то› • слагам/ сложа ума на мястото • слагам/

сложа усмирителна риза (ризница) • слагам/ сложа юзда • слагам/ сложа юлар‹а›

слагам се слагам се по гръб и по корем

сладък казвам/ кажа няколко (две) сладки думи

слама главата ми е пълна със слама • на две магарета ‹кош› слама не зная да разделя • на две магарета ‹кош› слама не мога да разделя • не ям слама • ни кош слама не струвам

сламеница търся игла в сламеница

сламка ловя се за сламка‹та› • направям/ направя от сламката греда • направям/ направя от сламката кросно • направям/ направя от сламката планина • ни‹то› ‹на› сламка • под ‹шумка и› сламка • правя от сламката греда • правя от сламката планина • улавям се/ уловя се за сламка‹та› • хващам се/ хвана се за сламка‹та› • цепя сламката

слана попарва ме/ попари ме сланата

следа вървя по следите • попадам/ попадна на следите • улавям/ уловя следите • хващам/ хвана следите

слепец държа се като слепец (слепия) о (за) тояга‹та› • улавям се/ уловя се като слепец за тояга • хващам се/ хвана се като слепец (слепия) за тояга

слепия държа се като слепец (слепия) о (за) тояга‹та› • хващам се/ хвана се като слепец (слепия) за тояга

слепя се слепили ми са се червата

слива не бръсна за слива • сливи (слива) ли имаш в устата си • червива слива не струвам

слизам/ сляза кръвта ми слиза/ слезе в петите • слизам/ сляза от сцената

слово държа слово • имам дар слово • нямам дар слово • чета слово

слон направям/ направя от бълхата слон • направям/ направя от мравката слон • направям/ направя от мухата слон • правя от бълхата слон • правя от мравката слон • правя от мухата слон

слугувам на кой Господ слугувам

служа на кой Бог служа • на кой Господ служа

слух наострям/ наостря слух • обръщам се/ обърна се на (в) слух • превръщам се/ превърна се на (в) слух • само слух съм • целият съм ‹в› слух

случай в никакъв случай

слушам се не ми се слуша думата • слуша ми се думата

слънце и в нашата къща ще огрее слънце (слънчице) • и на нашата улица ще огрее слънце • показвам/ покажа *някому* откъде изгрява слънцето • ще дойде слънцето и пред нашата врата • ще те науча откъде изгрява слънцето • ще ‹ти дам да› разбереш откъде изгрява слънцето • ще ти кажа откъде изгрява слънцето

слънчице и в нашата къща ще огрее слънце (слънчице)

слънчоглед обръщам се като слънчоглед

слюнка давам си/ дам си ‹и› слюнката от гърлото • давам си/ дам си ‹и› слюнката от устата • давам си/ дам си ‹и› слюнката под езика • и слюнката под езика му • преглъщам/ преглътна слюнката си

сляза ако ще ‹и› Господ да слезе • акълът ми е слязъл в краката • умът ми е слязъл в краката

сляп вятър ме вее на сляпа кобила • играем ‹си› на сляпа баба • сляпата неделя • сляпата седмица • сляпата събота

сляпо ‹и› куцо и сляпо • сляпо и сакато

смазвам/ смажа смазвам/ смажа главата • смазвам/ смажа кокалите • смазвам/ смажа колата • смазвам/ смажа мутрата

смачквам/ смачкам смачквам/ смачкам главата • смачквам/ смачкам фасона

сменям/ сменя сменям/ сменя ат за магаре • сменям/ сменя кон за кокошка • сменям/ сменя кон за магаре • сменям/ сменя фасадата • сменям/ сменя физиономията

сметана не яде котка сметана (не яла котана сметана)

сметка виждам си/ видя си сметката (сметките) • виждам/ видя сметката • водя сметка • гледам си сметките • давам си/ дам си сметка • давам/ дам сметка • диря сметка • държа сметка • държа сметка на (за) думите си • забърквам/ забъркам сметките • зная си сметката • излиза ми/ излезе ми крива сметката • искам сметка • криво си правя сметката • направям си/ направя си криво сметката • направям си/ направя си погрешно сметката • направям си/ направя си сметката без кръчмаря • не зная сметката на парите си • обърквам/ объркам сметките • очиствам си/ очистя си сметките (сметката) • подирям/ подиря сметка • поисквам/ поискам сметка • потърсвам/ потърся сметка • правя си криво сметката • правя си погрешно сметката • правя си сметката • правя си сметката без кръчмаря • правя си сметката и без ханджията • разбърквам/ разбъркам сметките • разчиствам си/ разчистя си сметките (сметката) • сметката ми е направена без кръчмаря • сметката ми излиза/ излезе без кръчмаря • търся сметка • уреждам си/ уредя си сметките (сметката)

смешвам/ смешам смешваме си/ смешаме си шапките

смея не смея да гледам (погледна) хората в очите *и* не смея да гледам (погледна) в очите

смея се гурльо се смее на людските гурели

смилам/ смеля смилам/ смеля кокалите • смилам/ смеля на кайма

смлатвам/ смлатя смлатвам/ смлатя на кайма • смлатвам/ смлатя на пихтия

смок нарязвам се/ нарежа се като смок

смразявам/ смразя смразявам/ смразя кръвта (кръвчицата)

смразявам се/ смразя се кръвта (кръвчицата) ми се смразява/ смрази ‹в жилите›

смръзвам се/ смръзна се кръвта (кръвчицата) ми се смръзва/ смръзне ‹в жилите›

смуча смуча кръвта (кръвчицата) • смуча потта

смъквам/ смъкна смъквам/ смъкна булото • смъквам/ смъкна в гроба • смъквам/ смъкна здравето • смъквам/ смъкна ‹и› ризата от гърба • смъквам/ смъкна кожата ‹от гърба› • смъквам/ смъкна кожицата (кожичката) • смъквам/ смъкна маската • смъквам/ смъкна от бесилката (бесилото) • смъквам/ смъкна от въжето • смъквам/ смъкна от една овца ‹по› две кожи • смъквам/ смъкна по две кожи от гърба • смъквам/ смъкна по две кожи от гърбината • смъквам си/ смъкна си маската

смъква се/ смъкне се смъква се/ смъкне се булото от очите ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от гърба ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от плещите ми • смъква се/ смъкне се ‹воденичен› камък от раменете ми • смъква се/ смъкне се пердето от очите ми • смъква се/ смъкне се планина от гърба ми • смъква се/ смъкне се планина от плещите ми • смъква се/ смъкне се планина от раменете ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от гърба ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от плещите ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от раменете ми • смъква се/ смъкне се товар от гърба ми • смъква се/ смъкне се товар от плещите ми • смъква се/ смъкне се товар от раменете ми

смърт като смъртта • след смърт покаяние

смъртен лежа на смъртно легло • на смъртно легло съм

смях вземам/ взема на смях • заливам се/ залея се от смях • люлея се от смях • направям/ направя за смях ‹и на гаргите› • превивам се/ превия се от смях • ставам/ стана за смях ‹на хората • умирам/ умра от смях

снага запълзяват ми/ запълзят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • побива ме/ побие ме мраз ‹по тялото (снагата)› • полазва ме/ полази ме мраз ‹по тялото (снагата)› • полазват ми/ полазят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • полазват ми/ полазят ми тръпки по гърба (тялото, снагата)

снасям снася ми петелът

снаха тебе думам, дъще, сещай се, снахо • тебе думам, дъще, усещай се, снахо • тебе думам, свекърво, усещай се, снахо

снемам с езика си звезди снемам • снемам звезди‹те› ‹от небето› • с устата си звезди снемам

снемам/ снема не снемам/ снема очи‹те си› • снемам/ снема булото • снемам/ снема вината • снемам/ снема врат • снемам/ снема маската • снемам си/ снема си маската • снемам/ снема шапка

сняг вятър варен, сняг печен • като младо яре на нов сняг • разправяй го (ги ‹тия›) на ланския (ланшния) сняг • стопявам се/ стопя се като мартенски сняг • топя се като мартенски сняг

собствен пържа се в собствения си сос • пържа се в собственото си масло

создание от создание мира сего

сой соя ще разгоня

сокак задънен сокак

сокол гол като сокол • гол като сокол съм

сол кълцам сол на главата • меля сол на главата • направям/ направя на сол • направям/ направя на сол и вода • направям/ направя на сол ‹и пипер› • натърквам/ натъркам сол на главата • посипвам/ посипя сол в раната • поставям/ поставя сол в раната • сипвам/ сипя сол в раната • слагам/ сложа сол в раната • трия сол на главата • трия сол на носа • турям/ туря (турвам/ турна) сол в раната • търкам сол на главата • чукам сол на главата • ям хляб и сол

солено излиза ми/ излезе ми солено

солиден имам солиден гръб

солук вземам си/ взема си солук‹а› • на един солук • поемам си/ поема си солук‹а›

соля както съм го солил, така и ще го сърбам

сопа намерил съм село без кучета, тръгнал съм без сопа • ще играе сопата

сопол не зная ‹още› да си обърша сополите

сос пържа се в собствения си сос

спаначник точа спаначник

спасявам/ спася спасявам ‹си›/ спася ‹си› кожата

спатия откривам/ открия спатиите • разкривам/ разкрия спатиите • улавям/ уловя спатиите • хващам/ хвана спатиите

спестявам/ спестя спестявам/ спестя истината

спечелвам/ спечеля спечелвам/ спечеля сърцето

спирам не ми спира езикът • не ми спира устата

спирачка поставям/ поставя спирачка • слагам/ сложа спирачка • турям/ туря (турвам/ турна) спирачка

списък записвам/ запиша в черния списък • слагам/ сложа в черния списък • турям/ туря (турвам/ турна) в черния списък

спица поставям/ поставя прът в ‹спиците на› колелото (колелата) • пъхам (пъхвам/ пъхна) прът в ‹спиците на› колелото (колелата) • слагам/ сложа прът в ‹спиците на› колелото (колелата) • турям/ туря прът в ‹спиците на› колелото (колелата)

сплитам/ сплета сплитам/ сплета език‹а си›

сплитам се/ сплета се езикът ми се сплита/ сплете • сплитам се/ сплета се като петел в кълчища

сполай сполай на Бога (Господа)

спукан без спукана аспра съм • без спукана пара съм • без спукан бан съм • без спукан грош съм • без спукан лев съм • без спукан мангър съм • без спукан петак съм • не давам спукана пара • нямам спукана аспра • нямам спукана пара • нямам спукан бан • нямам спукан грош • нямам спукан лев • нямам спукан мангър • нямам спукан петак • спукана аспра не струвам • спукана аспра не чиня • спукана ми е работата • спукана пара не струвам • спукана пара не чиня • спукан бан не струвам • спукан бан не чиня • спукан грош не струвам • спукан грош не чиня • спукан лев не струвам • спукан лев не чиня • спукан мангър не струвам • спукан мангър не чиня • спукан петак не струвам • спукан петак не чиня

спуквам/ спукам спуквам/ спукам гьона • спуквам/ спукам тъпанчетата ‹на ушите›

спуквам се/ спукам се спуква ми се/ спука ми се жлъчката

спускам спускам на устата си мандалото

спускам/ спусна спускам/ спусна кепенците • спускам/ спусна котва • спускат ме/ спуснат ме с парашут

спя спал съм на мокри вестници • спал съм на течение • спя на лаврите си • спя на това ухо

сравнявам/ сравня сравнявам/ сравня със земята

срам избърсвам/ избърша срама ‹от челото› • изтривам/ изтрия срама ‹от челото› • нямам ни срам‹а›, ни очи • опериран съм от срам • очите ми капват от срам • потъвам/ потъна в земята от срам • провалям се/ проваля се вдън земята ‹от срам› • уми-

вам/ умия срама от лицето • умивам/ умия срама ‹от челото›

сребърен на гол корем сребърни пищови

среда двата края в (и) средата • на хляба средата • от два стола, ‹та› в средата

среден показвам/ покажа среден пръст

срещна да го срещнеш, че да бягаш

сривам/ срина сривам/ срина със земята

сритвам/ сритам сритваме си/ сритаме си шапките

срутвам/ срутя срутвам/ срутя всички мостове зад себе си

сряда на Връбница в сряда‹та› • на марта в сряда‹та›

срязвам/ срежа срязвам/ срежа куйрука

ставам[1] лягам и ставам • сядам и ставам

ставам[2] дума да не става • за никъде не ставам • лаф да не става • не ми става ни ‹по-› топло, ни ‹по-› студено • не ми става по-топло • не ставам за нищо • очите ми стават на ластик • очите ми стават на понички

ставам/ стана[1] ставам/ стана от легло‹то›

ставам/ стана[2] байгън ми става/ стане • ‹и› с дявола ортак ставам/ стана • не давам/ дам и дума да става/ стане • ‹само› кожа и кокал‹и› ставам/ стана • ‹само› кожа и кости ставам/ стана • ставам/ стана ‹бял› като платно • ставам/ стана бял като тебешир • ставам/ стана ‹за› мезе ‹в устата на хората› *и* ставам/ стана мезе в (на) хорските уста • ставам/ стана за посмешище • ставам/ стана за присмех • ставам/ стана за смях ‹на хората› • ставам/ стана зян • става ми/ стане ми главата на (като) казан • става ми/ стане ми главата на (като) плондер • става ми/ стане ми главата на (като) тъпан • става ми/ стане ми главата на (като) шиник • става ми/ стане ми кръв пред очите • ставам/ стана и на кучетата маскара • ставам/ стана като светец • ставам/ стана на (като) вейка • ставам/ стана на години • ставам/ стана на джумерка • ставам/ стана на кайма • ставам/ стана на (като) клечка • ставам/ стана на (като) кука • ставам/ стана ‹на› мат и маскара • ставам/ стана на пестил • ставам/ стана на пита • ставам/ стана на пихтия • ставам/ стана на прах и пепел • ставам/ стана на пух и ‹на› прах • ставам/ стана на (като) свещ • ставам/ стана на (като) сянка • ставам/ стана на (като) чироз • ставам/ стана от легло‹то› • ставам/ стана притча во язицех • ставам/ стана резил маскара • черно ми става/ стане пред очите

стадо като ‹стадо› на кърма • намерил съм стадо без кучета

стана[1] станал съм накриво • станал съм наопаки • станал съм с гъза си нагоре • станал съм с дирника си нагоре • станал съм с дирника си напред • станал съм с краката нагоре • станал съм с левия си крак • станал съм със задника си нагоре

стана[2] ‹ако ще› и турско да стане • каква стана тя • кога‹то› стане вълкът куче • стана ‹тя› една • стана тя, както стана • стана тя, що стана • чудо голямо ‹станало›

Станка трянка-флянка, баба Станка

стар кажи ‹го› на старата ми капа • кажи ‹го› на старата ми шапка • не оставям/ оставя ни старата шапка •

няма да живея със Стара планина • от стара коза яре съм • от стара кокошка яйце съм • от стара крава теле съм • от стара майка дете съм • от стара майка син съм • от стара майка чедо съм • от стар баща дете съм • от стар баща син съм • от стар баща чедо съм • пея ‹си› старата песен • показвам/ покажа *някому* кой кум, кой ‹стар› сват • приказвай на старата ми шапка • разправяй на старата ми шапка • разправяй на стария ми кюлях • стара кримка съм • стара лисица съм • стара песен на нов глас • старата песен • стар вълк съм • търся огън на старо огнища • ще ти дам да разбереш кой ‹е› кум, ‹и› кой ‹е ‹стар›› сват • ще ти покажа кой кум, кой ‹стар› сват

старец не учи старец да прави деца • не учи старец как се кози пасат

старо старо и младо

стая пазя стаята

стегна стегнал ме е Михаля • стегнал ме е Панчо

стегнат със стегнато сърце

стена закачвам (закачам)/ закача на стената • и стена уши има, и плет очи има • и стените имат уши • подпирам стената (стените) • притискам/ притисна до (о) стената

стигам далеч ми стига ръката • докъде‹то› (додето) ти око стига • кисело е гроздето, че го не стига лисицата • не ми стига акълът • не ми стига главата • не ми стига едната дъска • не ми стига кратуната • не ми стига куфалницата • не ми стига пипето (пипката) • не ми стига умът • простирам се, додето (доколкото) ми стига черголата • простирам си краката, колкото ми чергата стига • хапя се там, дето не ми стигат зъбите

стигам/ стигна стигам/ стигна далеч‹е› • стигам/ стигна до мъртва точка • стигам/ стигна до просяшка тояга • стигам/ стигна до точката на замръзването • стига ми/ стигне ми акълът • стига ми/ стигне ми главата • стига ми/ стигне ми до зъби • стига ми/ стигне ми до ушите (ухото) • стига ми/ стигне ми пипето (пипката) • стига ми/ стигне ми умът

стигам се носът ми не се стига с говняна клечка • носът ми не се стига с клечка • носът ми не се стига с лайняна клечка • носът ми не се стига с посрана клечка • хапя се там, дето не мога да се стигна • хапя се там, дето не се стигам

стисвам (стискам)/ стисна стисвам/ стисна десницата • стисвам/ стисна за гушата • стисвам/ стисна за гушмака • стисвам/ стисна за гърлото • стисвам/ стисна ръката • стискам/ стисна зъби • стискам си/ стисна си устата • стискам/ стисна устни

стискам къде (де) го стиска ботушът • къде (де) го стиска калеврата • къде (де) го стиска обувката • къде (де) го стиска чепикът • стискам душа‹та си› в (зад) зъбите • стискам парата • стискам си кесията

стисна да го стиснеш за носа, ще му изскочи душата • камък‹а› да стисне, вода ще пусне

стисна се стиснал съм се като кокоша тръткa • стиснал съм се като кокоше дупе

стиснат със стиснато сърце

сто дръпвам/ дръпна сто оки бой • една му глава, а сто му езика • завъртявам се/ завъртя се на сто и осемдесет градуса • извъртявам се/

извъртя се на сто и осемдесет градуса • обръщам се/ обърна се на сто и осемдесет градуса • правя от едно сто

стоварвам/ стоваря стоварвам/ стоваря беля ‹на главата› • стоварвам/ стоваря вината • стоварвам/ стоваря върху (на) главата • стоварвам/ стоваря върху (на) плещите • стоварвам/ стоваря кривите дърва (дървета) върху гърба • стоварвам/ стоваря на гърба • стоварвам/ стоваря на раменете • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на гърба • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на плещите • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на раменете • стоварвам/ стоваря товар на гърба • стоварвам/ стоваря товар на плещите • стоварвам/ стоваря товар на раменете

стоварвам се/ стоваря се стоварва ми се/ стовари ми се върху (на) главата • стоварвам се/ стоваря се на главата • стоварва се/ стовари се върху (на) гърба ми • стоварва се/ стовари се върху (на) плещите ми

стойка вдигам стойки

стока ‹все› една стока сме

стол от два стола, ‹та› в средата • от два стола, ‹та› на земята • от два стола, ‹та› ни на един • седя между два стола • седя на два стола • стоя на два стола

стомах на гладен стомах • стомахът ми е залепен (залепнал) за гръбнака • стомахът ми свири рамазан • стомахът ми се свива/ свие на топка

стомна сгрявам се/ сгрея се като лед в стомна • стоплям се/ стопля се като лед в стомна • топло ми е като лед в стомна

стопанин правя си хесапа и без стопанина

стоплям/ стопля стоплям/ стопля гърба • стоплям/ стопля душата • стоплям/ стопля сърцето

стоплям се/ стопля се стопля ми се/ стопли ми се душата • стопля ми се/ стопли ми се сърцето • стоплям се/ стопля се като лед в стомна

стопявам/ стопя стопявам/ стопя леда

стопявам се/ стопя се ледът се стопява (стапя)/ стопи • стопявам се/ стопя се като мартенски сняг

сторвам/ сторя сторвам/ сторя мерак • сторвам/ сторя на пестил

стотинка броя всяка стотинка *и* броя стотинките • правя за две стотинки • треперя над стотинката • цепя стотинката ‹на две›

стоя добрината ми стои на (до) колялното • криво да стоим, право да хортуваме • отсичам клона, на който стоя • режа клона, на който стоя • сека клона, на който стоя • стои ми навръх езика • стой, не думай • стоя в глуха линия • стоя в сянка • стоя зад гърба • стоя зад метлата • стоя ‹като› на бодли • стоя ‹като› на въглени • стоя ‹като› на игли • стоя ‹като› на тръни • стоя ‹като› на шишове • стоя между два огъня • стоя между чук‹а› и наковалня‹та› • стоя на втори план • стоя на (над) главата • стоя на два стола • стоя на заден план • стоя на кормилото • стоя на кръстопът • стоя на преден план • стоя на първи план • стоя на пътя • стоя си на гъза • стоя си на задника • стоя ‹си› на своето (своята) • стоя ‹си› настрана • стоя с ръце в джобовете • стоя със сгърнати ръце • стоя със скръстени ръце

страна вземам/ взема страната • горя

от четири страни • другата страна на медала • държа страната • заставам/ застана на страната • лежа на тази (тая) страна • на страната съм • обратната страна на медала • опаката страна на медала • очите ми гледат на четири *и* очите ми гледат на четири страни • очите ми играят на всички страни • сече ми секирата и от двете страни • тегля на своя страна

страхувам се страхувам се ‹и› от сянката си

страшен страшна работа

стрелян стрелян заек съм

стрижа кога стрижат яйцата • кога‹то› стрижат бръмбарите • стрижа бълхите • стрижа вълна от яйце • стрижа комара • стрижа мухата • стрижа яйцето • стрижа яйцето за вълна

стрижа се ако яйцето се стрижеше, той щеше да го бръсне

строй влизам/ вляза в строя • връщам се/ върна се в строя • вън от строя съм • изваждам/ извадя от строя • изкарвам/ изкарам от строя • излязъл съм от строя

стройник не ще ми върнат стройниците

строшавам/ строша не строшавам/ строша хатъра • строшавам/ строша врата • строшавам/ строша главата • строшавам/ строша кокалите • строшавам/ строша леда • строшавам/ строша на дявола крака • строшавам/ строша на дявола ногата • строшавам/ строша на дявола рогата • строшавам/ строша оковите • строшавам/ строша рогата • строшавам си/ строша си главата

строшен на гол корем строшен пищов • строшен грош не струвам • строшен грош не чиня • строшен мангър не струвам • строшен мангър не чиня

строя строя ‹въздушни› кули

строявам/ строя строявам/ строя в две редици

струвам две пари не струвам • за бъзев гребен не струвам • ‹и› на мравката път струвам • калпав грош не струвам • кой те пита тебе колко ти струва (чини) калпакът • не струвам колкото малкия пръст • ‹ни› зърно боб не струвам • ни кош слама не струвам • ‹ни‹то›› лула тютюн не струвам • ни червен бан не струвам • пет пари не струвам • правя, струвам • пребита пара не струвам • пребито дукато не струвам • пукната аспра не струвам • пукната пара не струвам • пукнат бан не струвам • пукнат грош не струвам • пукнат лев не струвам • пукнат мангър не струвам • пукнат петак не струвам • спукана аспра не струвам • спукана пара не струвам • спукан бан не струвам • спукан грош не струвам • спукан лев не струвам • спукан мангър не струвам • спукан петак не струвам • строшен грош не струвам • строшен мангър не струвам • струвам хатър • счупена аспра не струвам • счупена пара не струвам • счупен бан не струвам • счупен грош не струвам • счупен лев не струвам • счупен мангър не струвам • счупен петак не струвам • червива слива не струвам

струпвам се/ струпам се струпва ми се/ струпа ми се върху (на) главата • струпва ми се/ струпа ми се върху (на) гърба ми

студ бера студ • възкръсвам/ възкръсна от студ

студен гърбът ми е студен • облазват ме/ облазят ме ‹студени› морници • облазват ме/ облазят ме ‹студени (хладни)› тръпки • обливам/ облея ‹като› със студен душ • обливам/ облея със студена вода • оставам/ остана на студените бани • поливам/ полея ‹като› със студен душ • поливам/ полея със студена вода • през девет морета студени

студено не ми става ни ‹по-› топло, ни ‹по-› студено

стъгда деля стъгда • меря стъгда

стъклен расъл под стъклен капак

стълб поставям/ поставя на позорния стълб • приковавам/ прикова на позорния стълб

стъпвам на земята не стъпвам

стъпвам/ стъпя на главата си стъпвам/ стъпя • стъпвам/ стъпя ‹бос› в огъня • стъпвам/ стъпя на врата • стъпвам/ стъпя на гушата • стъпвам/ стъпя на гърба • стъпвам/ стъпя на крака‹та си› • стъпвам/ стъпя на нозе‹те си› • стъпвам/ стъпя на шията • стъпвам/ стъпя с бос крак ‹и› в огъня

стъпица хитрата лисица влезе в стъпица с двете нозе • хитрата лисица право в стъпица

стъпка вървя по стъпките • на всяка стъпка • стъпка по стъпка • тръгвам/ тръгна по стъпките

стъпквам/ стъпча стъпквам/ стъпча в калта

стъпя не мога да стъпя на кутрето • не мога да стъпя на малкия пръст • отсичам клона, на който съм стъпил • режа клона, на който съм стъпил • с единия крак съм стъпил в гроба • с едната нога съм стъпил в гроба • сека клона, на който съм стъпил

стърга минавам/ мина през стърга‹та› • прекарвам/ прекарам през стърга‹та› • преминавам/ премина през стърга‹та›

стържа стърже ми на корема

стърча стърча на (над) главата

стягам къде (де) го стяга ботушът • къде (де) го стяга калеврата • къде (де) го стяга обувката • къде (де) го стяга опинъкът • къде (де) го стяга чепикът • стяга ме Михалко за трите и зола • стяга ме Михаля • стягат ме свети безсребърници

стягам/ стегна стягам/ стегна дизгините • стяга ме/ стегне ме капата • стяга ме/ стегне ме под лъжичката • стяга ме/ стегне ме чепикът • стяга ме/ стегне ме шапката • стяга ме/ стегне ме яката около врата • стягам/ стегна каиша • стягам/ стегна колана • стягам/ стегна мишци‹те си› • стягам/ стегна поводите • стягам/ стегна пояса • стягам си/ стегна си багажа • стягам си/ стегна си куфарите (куфара) • стягам си/ стегна си партакешите • стягам/ стегна юздите (юздата)

стягам се/ стегна се стяга ми се/ стегне ми се душата • стяга ми се/ стегне ми се сърцето

сукин сукин син

Сульо Сульо и Пульо

сурат имам сурат • плюя в сурата • плюя си на (в, върху) сурата

суров удрям/ ударя ‹я› през суровото гръсте

сух запалвам/ запаля суха шума на врата • излизам/ изляза сух от (из) водата • измъквам се/ измъкна се сух от водата • минавам/ мина ‹сух› между капките

сухо като риба на сухо • оставам/ ос-

тана на сухо • ще ям сухото
суча[1] суча от две майки
суча[2] въртя, суча (усуквам)
схванат схванат съм в ръцете
схващам се/ схвана се езикът ми се схваща/ схване
сцена слизам/ сляза от сцената
Сцила между Сцила и Харибда съм
счупвам/ счупя не счупвам/ счупя волята • не счупвам/ счупя думата на две • не счупвам/ счупя хатъра • счупвам/ счупя врата • счупвам/ счупя главата • счупвам/ счупя кокалите • счупвам/ счупя леда • счупвам/ счупя на дявола крака • счупвам/ счупя на дявола опашката • счупвам/ счупя на дявола рогата • счупвам/ счупя оковите • счупвам/ счупя рогата • счупвам си/ счупя си врата • счупвам си/ счупя си главата • счупвам/ счупя фасона
счупвам се/ счупя се счупва ми се/ счупи ми се кефът
счупен без счупена аспра съм • без счупена пара съм • без счупен бан съм • без счупен грош съм • без счупен лев съм • без счупен мангър съм • без счупен петак съм • не давам счупена пара • нямам счупена аспра • нямам счупена пара • нямам счупен бан • нямам счупен грош • нямам счупен лев • нямам счупен мангър • нямам счупен петак • счупена аспра не струвам • счупена аспра не чиня • счупена пара не струвам • счупена пара не чиня • счупен бан не струвам • счупен бан не чиня • счупен грош не струвам • счупен грош не чиня • счупен лев не струвам • счупен лев не чиня • счупен мангър не струвам • счупен мангър не чиня • счупен ми е кефът • счупен петак не струвам • счупен петак не чиня
събарям/ съборя събарям/ съборя всички мостове зад себе си • събарям/ съборя на легло
събера две на едно не мога да събера • и пепел не можеш събра в огнището ми
събера се душата ми се е събрала в зъбите • душата ми се е събрала в нокът
събирам с вила орехи събирам • събирам душа • събирам лой
събирам/ събера събирам/ събера акъла ‹в главата› • събирам/ събера вода от девет дерета • събирам/ събера вода от девет кладенци • събирам/ събера вода от девет чешми • събирам/ събера двата края • събирам/ събера махалата • събирам/ събера (сбирам/ сбера) очите • събирам/ събера парсата • събирам си/ събера си акъла ‹в главата› • събирам си/ събера си багажа • събирам си/ събера си багатериите • събирам си/ събера си дрипите • събирам си/ събера си душата • събирам си/ събера си дърмите • събирам си/ събера си езика • сбирам си/ събера си крушите • събирам си/ събера си мислите • събирам си/ събера си партакешите • събирам си/ събера си парцалите • събирам си/ събера си пъртушините • събирам си/ събера си сечивата • събирам си/ събера си такъмите • събирам си/ събера си ума ‹в главата› • събирам си/ събера си устата • събирам си/ събера си чуковете • събирам/ събера ума ‹в главата›
събличам/ съблека събличам/ съблека ‹и› ризата от гърба
събота ексик ми е едната събота • кьо-

равата събота • липсва ми едната събота • липсва ми едната събота и двата петъка • не ми достига едната събота • от петък до събота • роден на черната събота • родил съм се на черната събота • сляпата събота

съвсем съвсем ме няма

съд наливам вода в съд без дъно

съдба галеник на съдбата • галено дете на съдбата • захвърлям/ захвърля на произвола на съдбата • избраник на съдбата • изоставям/ изоставя на произвола на съдбата • оставям/ оставя на произвола на съдбата • пръст на съдбата • свързвам си/ свържа си съдбата • удар на съдбата

съдирам съдрал съм пердето на очите си

съдирам/ съдера съдирам/ съдера кожата ‹от гърба› • съдирам/ съдера по две кожи от гърба

съдран като съдран • приказвай на съдраната ми шапка • разправяй на съдраната ми шапка

съкращавам/ съкратя съкращавам/ съкратя дните • съкращавам/ съкратя живота

съкровище за всички‹те› съкровища на света

сълза бърша сълзите • избърсвам/ избърша сълзите • изтривам/ изтрия сълзите • лея сълзи • нямам сълзи в очите • от поп – сълза, от умрял – писмо • проливам сълзи • роня сълзи

съм беше то • беше тя ‹тая› • не съм на себе си

съмва/ съмне съмва ми ‹се›/ съмне ми ‹се› пред (на) очите

съмне и на нашата улица ще съмне

сън в обятията на съня съм • заспивам/ заспя вечен сън • намирам се в обятията на съня • предавам се/ предам се в обятията на съня • сън не ме взема • сън не ме лови • сън не ме хваща

сърбам дробил съм *някаква* попара, ще я сърбам • каквото надробя, това ще сърбам • каквото съм дробил, ‹това› ще сърбам • както съм дробил, това и ще сърбам • сърбал съм попарата • сърбал съм чорбата • сърбам, каквото съм дробил • сърбам, каквото съм дробил на замано • сърбам, каквото съм надробил • сърбам попарата, която съм дробил • сърбам попарата, която съм надробил

сърби ме сърби ме гърбът ‹за тояга› • сърби ме езикът • сърбят ме парите

сърце без сърце • бодва ме/ бодне ме в сърцето • боли ме сърцето • бъркам с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето • бъркам с мръсни (нечисти) ръце в сърцето • влече ме сърцето • влиза ми/ влезе ми в сърце‹то› • влизам/ вляза в сърцето • врязвам се/ врежа се в сърцето • грабвам/ грабна сърцето • давам си/ дам си сърце • до дъното на сърцето ‹си› • дойде ми сърце на място • дойде ми сърцето в петите • друго ми ‹е› на устата, друго на сърцето • едно ми ‹е› на езика, ‹а› друго ‹ми е› на сърцето • едно ми ‹е› на устата, ‹а› друго ‹ми е› на сърцето • жегва ме/ жегне ме в сърцето • забивам/ забия нож в сърцето • заболява ме/ заболи ме сърцето • завладявам/ завладея сърцето • златно сърце • изгаря/ изгори ми сърцето • изстива ми/ изстине ми сърцето • изтръгва ми се/ изтръгне ми се сърцето • имам бучимишево сърце • имам заешко сърце • имам златно сърце • имам

меко сърце • имам на сърце‹то си› • имам пилешко сърце • камък ми лежи на сърцето • камък ми ляга/ легне на сърце‹то› • камък ми пада/ падне на сърце‹то› • камък ми тегне на сърцето • камък ми тежи на сърцето • кръв капе от (на) сърцето ми • къса ми се сърцето • късам си сърцето • късам сърцето • лежи ми на сърце‹то› • ляга ми/ легне ми на сърце‹то› • ляга ми/ легне ми сърце на място • мед ми капе на сърцето • мед (медец) ми пада/ падне на сърцето • меко ми е сърцето • меко сърце • мехлем ми капе на сърцето • мехлем ми пада/ падне на сърцето (сърчицето) • на гладно ‹сърце› • на драго сърце • напълва ми се/ напълни ми се сърцето • напълвам/ напълня сърцето • на сърце‹то› ми е • не ми трая сърце‹то› • нося агупско сърце • нося заешко сърце • нося пилешко сърце • нося припряно сърце • обръща ми се/ обърне ми се сърцето • оживява/ оживя ми на сърцето • олеква ми/ олекне ми на сърцето • остава ми/ остане ми сърцето • отварям/ отворя сърцето си • от все сърце ‹и душа› • отива ми/ отиде ми сърцето в петите • откривам/ открия сърцето си • отпуска ми се/ отпусне ми се сърцето • отпускам/ отпусна сърце‹то си› • от сърце ‹и душа› • от ‹цяла› душа и сърце • пада/ падне камък от сърцето ми • пада ми/ падне ми на (в) сърце‹то› • пада ми/ падне ми сърце на място • пада ми/ падне ми сърцето в гащите • пада ми/ падне ми сърцето в петите • пада/ падне ‹тежък› камък на сърцето ми • памуклия сърце имам • пипвам/ пипна за сърцето • пленявам/ пленя сърцето • подскача ми/ подскочи ми сърцето • правя си сърце • премята ми се/ преметне ми се сърцето • преобръща ми се/ преобърне ми се сърцето • разбива ми се/ разбие ми се сърцето • разбивам/ разбия сърцето • разкъсва ми се/ разкъса ми се сърцето • разкъсвам/ разкъсам сърцето • разтварям/ разтворя сърцето си • ровя с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето • ровя с мръсни (нечисти) ръце в сърцето • свива ми се/ свие ми се сърцето • свива ми се/ свие ми се сърцето на бучка (буца) • с ‹душа и› сърце • скъсва ми се/ скъса ми се сърцето • слагам ‹си› на сърце‹то› • с леко сърце • с меко сърце съм • с открито сърце • с примряло сърце • с ръка на сърцето • стопля ми се/ стопли ми се сърцето • стоплям/ стопля сърцето • стяга ми се/ стегне ми се сърцето • с цялото си сърце ‹и душа› • с чисто сърце • с широко сърце • сърцето ми замира/ замре • сърцето ми се качва/ качи в гърлото • сърцето ми се облива с кръв • със заешко сърце съм • със замряло сърце • със свито сърце • със стегнато сърце • със стиснато сърце • тегли ме сърце‹то› • тегне ми на сърце‹то› • тегне ми сърце‹то› • тежи ми на сърцето • топи ми се сърцето • трепва ми/ трепне ми сърцето • трепери ми сърцето като на пиле ‹перцето› • турям ‹си› на сърце‹то› • удрям/ ударя ‹право› в сърцето • улавям/ уловя ‹право› за сърцето • улучвам/ улуча ‹право› в сърцето • хваща ме за сърцето • хващам/ хвана ‹право› за сърцето • червей ми гризе сърцето • червей ми яде сърцето • чопля с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето

• чопля с мръсни (нечисти) ръце в сърцето • ще ми изскочи сърцето • ще ми изхвръкне сърцето • ще ми се пръсне сърцето • ще ми се пукне сърцето • яд ми капе на сърцето

сърчице мехлем ми пада/ падне на сърцето (сърчицето)

съсипня обръщам/ обърна в пепел и съсипни

съшит съшит с бели конци

същ въртя все същата плоча • въртя една и съща плоча • заплащам/ заплатя със същата монета • меря с един ‹и същ› аршин *и* меря със същия аршин • меря с една ‹и съща› мярка *и* меря със същата мярка • отвръщам/ отвърна със същата монета • от едно ‹и също› тесто съм направен • от същата закваса съм замесен • от същата мая съм • от същата мая съм замесен • от същото тесто съм замесен • пея ‹си› една ‹и съща› песен • плащам/ платя със същата монета

сядам сядам и ставам

сядам/ седна сядам/ седна на врата • сядам/ седна на главата • сядам/ седна на шията • сядам си/ седна си на брашното • сядам си/ седна си на гъза • сядам си/ седна си на дирника • сядам си/ седна си на д-то • сядам си/ седна си на задника • сядам си/ седна си на задните части • сядам си/ седна си на опашката • сядам си/ седна си на парцалите • сядам си/ седна си на четирите букви

сянка боя се ‹и› от сянката си • влача се като сянка • влека се като сянка • в сянка съм • държа в сянка • не видя ми се сянката • оставам/ остана в сянка • оставям/ оставя в сянка • отивам/ отида в сянка • оттеглям се/ оттегля се на сянка • плаша се ‹и› от сянката си • седя в сянка • ставам/ стана на (като) сянка • стоя в сянка • страхувам се ‹и› от сянката си • хвърлям/ хвърля сянка • ходя като сянка

Т

тава още рибата в морето, турил тавата на огино

таван впулвам се/ впуля се в тавана • мятам/ метна на тавана • нисък ми е таванът

така както (каквото) ми свирят, така (това) играя • както съм го солил, така и ще го сърбам • както съм дробил, така ще сърбам • където дават така (тъй) • така (толкова) баба знае, така (толкова) бае • така знае дядо да бае

такъм вдигам си/ вдигна си такъмите • задигам си/ задигна си такъмите • обирам си/ обера си такъмите • прибирам си/ прибера си такъмите • събирам си/ събера си такъмите

талвег движа се по талвега ‹на реката› • плувам по талвега

там пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) пръста ‹там›, където скърца • хапя се там, дето не ми стигат зъбите • хапя се там,, дето не мога да се стигна • хапя се там, дето не се стигам

тамбура късметът ми свири на тамбура

тамян бягам като дявол‹а› от тамян • държа тамяна под носа си • захапал съм тамяна • кадя тамян • на Бога тамян не давам • на дявола тамян не давам • нося си тамяна под носа

тантела тантел‹а› марка съм

танцувам танцувам по нервите

тапа направям се/ направя се на тапа • правя се на тапа • слагам му/ сложа му тапа • турям му/ туря му тапа

тапара хващам си/ хвана си тапарата

тарала тарала ти марала

таралеж вземам си/ взема си таралеж в гащите • не ми трябва таралеж в гащите *и* защо ми трябва таралеж в гащите • пускам си/ пусна си таралеж в гащите • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) таралеж в гащите • слагам си/ сложа си таралеж в гащите • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) таралеж в гащите

тарльо поканили тарля под одъра, той се покачил на одъра • пуснали тарля под одъра, той — на миндера • пуснали тарля под одъра, той се покачил на одъра

татул ‹да› не съм пил татул

тая беше тя ‹тая› • все ми е тая • зная си тая • свърши ‹се› тя ‹тая› • умря тя ‹тая›

твърд земята твърда, небето високо • имам твърда глава • нямам ‹здрава (твърда)› почва под краката си • пипам с твърда ръка • с твърда ръка • твърда ми е главата • твърда ръка

твърдо удрям/ ударя на твърдо

театър играя театър • разигравам/ разиграя театър

тебешир ставам/ стана бял като тебешир

тегля тегли ме сърце‹то› • тегли ми главата • тегля балтията • тегля въглена към своето яйце • тегля въглена към своята пита • тегля въжето • тегля думите си на кантар • тегля ду-

мите с ченгел (ченгели) ‹от устата› • тегля един зъб • тегля едно конско • тегля каиша • тегля калая *и* тегля един калай • тегля калема *и* тегля един калем • тегля кибрита • тегля килимчето към себе си • тегля локуми • тегля молива • тегля на своя страна • тегля ножа • тегля огъня • тегля огъня откъм себе си • тегля сатъра • тегля си въжето • тегля си душата като през иглени уши • тегля ‹си› последствията • тегля ушите • тегля ‹чергата› към себе си

тегля се тегля се като вол на жегла • тегля се като магаре на мост

тегна камък ми тегне на душата • камък ми тегне на сърцето • тегне ми главата • тегне ми на душата • тегне ми на сърцето • тегне ми сърце‹то›

тежа джобът ми не тежи • камък ми тежи на душата • камък ми тежи на сърцето • не ми тежи акълът • не ми тежи главата • не ми тежи думата • не ми тежи умът • тежа на гърба • тежа на хляба • тежи ми главата • тежи ми думата • тежи ми на душата • тежи ми на езика • тежи ми на сърцето • тежи на гърба ми • тежи на плещите ми

тежест центърът на тежестта

тежко давам го/ дам го тежко • държа се тежко • тежко ми и горко

тежък пада/ падне ‹тежко› бреме от гърба ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от плещите ми • пада/ падне ‹тежко› бреме от раменете ми • пада/ падне ‹тежък› камък на сърцето ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от гърба ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от плещите ми • сваля се/ свали се ‹тежко› бреме от раменете ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от гърба ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от плещите ми • смъква се/ смъкне се ‹тежко› бреме от раменете ми • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на гърба • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на плещите • стоварвам/ стоваря ‹тежко› бреме на раменете • тежка артилерия • тежка гемия • тежка работа

тека мед ми тече от устата • парите текат като вода • парите текат като из ръкав • текат ми парите из крачолите • тече ‹като› по мед и масло • тече ми из (от) крачолите • тече ми из ръкавите • тече ми като из ведро • тече ми като из ръкав • тече по вода

текме ритам (ритвам/ ритна) текмето • удрям/ ударя текмето

текст в прав текст

теле като теле в грамотевица • като теле пред (в) железница • като теле пред иконостас • като теле пред (в) шарена врата • като теле в орница • от стара крава теле съм • теле отишъл, вол се върнал • теле се родил, вол умрял • търся под вола теле

телец ни в телци, ни в говеда • ни във воловете, ни в телците

темане правя теманета

темел хващам/ хвана темел

тенджера белея се като на тенджера дъното • бял като на тенджера дъното • присмяло се гърнето на тенджерата, че няма дръжка • търкулнала се тенджерата, та си намерила захлупака (захлупката) • търкулнала се тенджерата, та си намерила капака • търкулнала се тенджерата, та си намерила похлупака

тенекия връзвам/ вържа тенекия

тепсия дойде ми на тепсия • идва ми

на тепсия • поднасям/ поднеса на тепсия

терен губя терен под краката си • опипвам/ опипам терена

терсене всички наопаки, той на терсене • тринадесет месеца, терсене година

тескере подписвам/ подпиша тескерето

тесла ‹и› теслата, и орехите са у мене • сече ми акълът като халваджийска тесла • сече ми главата като на халваджия теслата • сече ми чейнето ‹като халваджийска тесла›

тесто от едно ‹и също› тесто съм направен • от едно тесто съм • от едно тесто съм замесен • от същото тесто съм замесен • от това (туй) тесто съм замесен

тефтер бакалски тефтер • записвам/ запиша в тефтера ‹си› • записвам/ запиша в черния тефтер (черните тефтери) • слагам/ сложа в черния тефтер (черните тефтери) • турям/ туря (турвам/ турна) в черния тефтер (черните тефтери) • халваджийски тефтер

течение вървя по течението • вървя срещу (против) течението • движа се по течението • движа се срещу течението • оставям се/ оставя се на течението • плувам по течението • плувам срещу (против) течението • спал съм на течение • с ‹течение на› времето • тръгвам/ тръгна срещу (против) течението

тиган белея се като тиган на месечина • бял като на тигана дъното • като на тигана дъното • лъщя като тиган на месечина • на един тиган се пържа • рибата още в морето, а тя тигана слага • рибата още в морето, а той турил тигана, ‹за да я пържи› • светя като на тиган дъното • светя като тиган на месечина

тикам тикам в очите

тикам (тиквам/ тикна) тикам (тиквам/ тикна) в мутрата • тикам (тиквам/ тикна) в (под) носа • тикам (тиквам/ тикна) към пропастта • тикам си (тиквам си/ тикна) си гагата • тикам си (тиквам си/ тикна си) носа

тикам се тикам се между тоягите

тиква догодина по (в) тикви • до ще тиква за вода • ‹наглед› като тиква на плет • не в тикви, а в кратуни • не ми сече тиквата • не ми увира/ уври тиквата • нямам акъл в тиквата ‹си› • нямам мозък в тиквата ‹си› • нямам ум в тиквата ‹си› • ражда ми/ роди ми тиквата • сече ми тиквата • тиквата ми е зелена • тикви и бърдокви

тиквам/ тикна тиквам/ тикна зад решетките

тиквен тиквена глава

тил и на тила си имам очи • кога‹то› си видя тила ‹без огледало› • умът ми е в тила

тилилейски в гори тилилейски • от гори тилилейски

тинтири тинтири-минтири

тираж излиза ми/ излезе ми тиражът

тих тиха вода съм • тих въглен съм

тичам тичам през просото

то беше то

товар не ми увира/ уври главата с три товара дърва • пада/ падне товар от гърба ми • пада/ падне товар от плещите ми • пада/ падне товар от раменете ми • сваля се/ свали се товар от гърба ми • сваля се/ свали се товар от плещите ми • сваля се/ свали се товар от раменете ми • смъква се/ смъкне се товар от гърба ми • смък-

ва се/ смъкне се товар от плещите ми • смъква се/ смъкне се товар от раменете ми • стоварвам/ стоваря товар на гърба • стоварвам/ стоваря товар на плещите • стоварвам/ стоваря товар на раменете

товарен товарен кон • товарно магаре

ток изтривам си/ изтрия си токовете • изтърквам си/ изтъркам си токовете

Тома неверен (невярващ) Тома • неверник Тома • Тома неверни

тон влизам/ вляза в тон • попадам/ попадна в тон

топ поставям/ поставя на топа ‹на устата› • слагам/ сложа на топа ‹на устата› • турям/ туря (турвам/ турна) на топа ‹на устата› • хвърлям/ хвърля топа

топка стомахът ми се свива/ свие на топка

топло държи ми топло • натиквам/ натикам на топло • не ми става ни ‹по-› топло, ни ‹по-› студено • не ми става по-топло • поставям/ поставя на топло • пращам/ пратя на топло • прибирам/ прибера на топло • топло ми е като лед в стомна

топля топля змия в пазвата си

топор не търся топора, а топорището

топорище не търся топора, а топорището

топъл прося си го като ‹топъл› хляб • топли ми са джобовете

топя се топи ми се сърцето • топя се като мартенски сняг • топя се като свещ

торба докарвам/ докарам до торбата • като кон на празна торба • поставям си/ поставя си главата в торбата • слагам си/ сложа си главата в конска‹та› торба • слагам си/ сложа си главата в торбата • торба кокали съм • торба отишъл, торба си дошъл • турям си/ туря си главата в конска‹та› торба • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) главата в торбата • увирам си/ увра си главата в конска‹та› торба • увирам си/ увра си главата в торбата

Тотев върви ми като на Марко Тотев

точ точ в точ

точа още рибата в морето, той точи зъби да яде • точа спаначник • точа чамсакъз

точка идвам до мъртва точка • идвам до точката на замръзването • поставям/ поставя точка • слагам/ сложа точка • стигам/ стигна до мъртва точка • стигам/ стигна до точката на замръзването • турям/ туря (турвам/ турна) точка

тояга върви ми като на бясно куче тояги‹те› • гол като тояга • гол като тояга съм • довеждам/ доведа до просяшка тояга • докарвам/ докарам до просяшка тояга • достигам/ достигна до просяшка тояга • държа се като слепец (слепия) о (за) тояга‹та› • засърбял ме е гърбът ‹за тояга› • идвам до просяшка тояга • лягам/ легна под тоягата • навирам се/ навра се между тоягите • намерил съм село без кучета, ‹тръгнал съм без тояга› • още яздя тоягата на кон • прося си тоягата • стигам/ стигна до просяшка тояга • сърби ме гърбът ‹за тояга› • тикам се между тоягите • улавям се/ уловя се като слепец за тояга • хващам се/ хвана се като слепец (слепия) за тояга • ще играе тоягата • ще ям тояга‹та›

Трайко правя си Трайко Китанчев

тра-ла-ла малко съм тра-ла-ла

трамваен пращам/ пратя на кино от шест до пет с трамваен билет

трап запълвам/ запълня трапа • изпълвам/ изпълня трапа • напълвам/ напълня трапа • отървавам/ отърва трапа • прескачам/ прескоча трапа • с единия крак съм в трапа • усмърдявам/ усмърдя трапа

трапчина запълвам/ запълня някоя трапчина

трая не ми трае сърце‹то› • трай, коньо, за зелена трева (тревица) • трай, коньо, скоро е Гергьовден • трай, коньо, скоро пролет иде

трева живей, коньо, за зелена трева • миришат ми зъбите на трева • не паса трева • трай, коньо, за зелена трева (тревица)

тревица не умирай ми, магарченце, до зелена тревица • трай, коньо, за зелена трева (тревица)

тревога бия тревога • вдигам/ вдигна тревога

треква ми/ трекне ми треква ми/ трекне ми през ума

трендафил търся от трън трендафил

трепвам/ трепна не ми трепка (трепва/ трепне) окото • трепва ми/ трепне ми сърцето

треперя трепери ми ръката като на чифутин • трепери ми сърцето като на пиле ‹перцето› • треперя над лева (левчето) • треперя над парата • треперя над стотинката • треперя прах да не падне • треперят ми гащите • треперят ми мартинките

трепкам не ми трепка (трепва/ трепне) окото

трепна без да ми трепне окото

трепя къде (де) го трепе самарът

треса се треса се като кокошка над просо

треска де дялат (секат) дърветата, де падат треските • като треска • не давам върбова треска • трески за дялане

тресна тресналo ми е пердето

треснат като треснат

трети в трета (пета, седма, десета) глуха съм • държа в трета (седма, десета) глуха • лашкам (лашвам/ лашна) в трета глуха • минавам/ мина в трета (пета, седма, десета) глуха • преминавам/ премина в трета (пета, седма, десета) глуха

трещя роден кога е гърмяло и трещяло

три бъра-бъра два (три) чадъра • връзвам/ вържа парата в три възела • дрън, дрън, три и половина • ‹и› три не мога да кажа • направям се/ направя се на три и половина • на две (три) магарета плява не мога да разделя • на три дена път с камили • не ми увира/ уври главата с три товара дърва • не мога да разделя три кила трици на две магарици • правя се на три и половина • стяга ме Михалко за трите и зола

тридесет на 30 февруари

тринадесет тринадесет месеца, терсене година

триста имам триста свине в балтата • с триста зора • с триста мъки • триста лакърдии за пара

трици бъркам *някакви* трици • забърквам/ забъркам *някакви* трици • за какви трици • какви трици ще ям • кипват ми/ кипнат ми триците • мигам като мишка в трици • мигам като плъх в трици • надробявам/ надробя *някакви* трици • не ми са чисти триците • не мога да разделя три кила трици на две магарици • обърквам/

объркам *някакви* трици • примигвам като мишка в трици • примигвам като плъх в трици • разбърквам/ разбърка *някакви* трици • с трици маймуни не се ловят • трици да яде • ям трици

трия трия длани • трия лук на главата • трия лук по носа • трия си го на (о) главата • трия си зъбите • трия ‹си› ръце‹те› • трия сол на главата • трия сол на носа

тровя тровя дните • тровя душата • тровя живота • тровя кръвта • тровя си кръвта

тропам тропам като ‹празна› воденица • тропам на отворена врата • тропам на портите (портата) • тропам от врата на врата • тропам по (на) вратите (вратата)

тропвам/ тропна тропвам/ тропна на главата

тропвам се/ тропна се тропвам се/ тропна се на главата

троскот троскот се не губи

троха не съм слагал/ сложил троха ‹хляб› в уста‹та си› • не съм турял/ турил троха в устата си • нямам троха хляб

троша не троша думата на две • не троша хатъра • троша кокалите • троша оковите • троша си главата • троша си зъбите • троша си краката • троша си пръстите

труд давам си/ дам си труд • направям си/ направя си труд‹а› • правя си труд

трупам трупам лой

трупче ритвам/ ритна трупчето

тръгвам/ тръгна тръгва/ тръгне ‹като› по вода • тръгва/ тръгне ‹като› по мед и масло • тръгвам/ тръгна в крак • тръгвам/ тръгна в (по, из) правия път • тръгвам/ тръгна наред с хората • тръгвам/ тръгна по акъла • тръгвам/ тръгна по водата (водите) • тръгвам/ тръгна по гайдата • тръгвам/ тръгна по колата • тръгвам/ тръгна по крив път (по криви пътища) • тръгвам/ тръгна по лош път • тръгвам/ тръгна по наклонена‹та› плоскост • тръгвам/ тръгна по пътя • тръгвам/ тръгна по света • тръгвам/ тръгна по свирката • тръгвам/ тръгна по стъпките • тръгвам/ тръгна по ума • тръгвам/ тръгна по широкия свят • тръгвам/ тръгна през просото • тръгвам/ тръгна срещу (против) течението

тръгна намерил съм село без кучета, тръгнал съм без сопа • намерил съм село без кучета, ‹тръгнал съм без тояга› • сякаш с левия крак съм тръгнал • тръгнало ми е магарето низ бърдо

тръквам/ тръкна тръквам/ тръкна кибрита

трън въртя се като на тръни • вършея тръни на главата • ‹като› на тръни съм • като трън в петите съм • ‹като (сякаш)› трън съм в очите • на трън задоен • от два плета тръни • от трън, та на глог • седя ‹като› на тръни • стоя ‹като› на тръни • с трън да влачиш, няма какво да закачиш • с трън да завиеш, няма какво да закачиш • с трън да замахнеш, няма какво да закачиш • с трън да ловиш, нищо не можеш да закачиш • с трън да потъркаш, няма какво да закачиш • с трън да ‹се› завъртиш, няма какво да закачиш • търся грозде на трън • търся на трън кравай • търся на трън праскови • търся от трън трендафил

тръне ти го караш в пътя, то върви в тръното

тrънен трънен венец

тrънка давам/ дам трънката • не се знае от коя трънка ще изскочи ‹големият› заек • обирам си/ обера си трънките • от тази (тая) трънка заек няма да излезе • от тази (тая) трънка заек няма да изскочи • трънки и глогинки

тrъпка лазят ме тръпки • облазват ме/ облазят ме ‹студени (хладни)› тръпки • побиват ме/ побият ме тръпки • полазват ме/ полазят ме тръпки • полазват ми/ полазят ми тръпки по гърба (тялото, снагата)

тrъсвам/ тръсна тръсвам/ тръсна на главата

тrътка стиснал съм се като кокоша тrътка

тrъшвам/ тръшна тръшвам/ тръшна на легло

трябва трябва да зарежем

трябвам не ми трябва на баир лозе *и* защо ми трябва на баир лозе • не ми трябва от вълк лой • не ми трябва от мече кече • не ми трябва от мечка кожух • не ми трябва от мечка привой *и* защо ми трябва от мечка привой • не ми трябва от мечка ремък (ремик, ремичка) *и* защо ми трябва от мечка ремък (ремик, ремичка) • не ми трябва от тъпан парса • не ми трябва таралеж в гащите *и* защо ми трябва таралеж в гащите

трянка-флянка трянка-флянка, баба Станка

тук какъв (кой) вятър те завя тук • какъв (кой) вятър те отвя тук

тука тук‹а› да си остане

тулум на гол тулум ‹чифте› пищов‹и›

тумбак на гол тумбак ‹чифте› пищов‹и›

тупам тупам по рамото

тупам се тупам се в гърдите

тупан гол като тупан • гол като тупан съм • по тупан пущина

тупвам се/ тупна се тупвам се/ тупна се на главата

тупурдия заешка тупурдия • миша тупурдия

турна две на едно не мога да туря (турна) • до ще лула за огнец, турна ще й пепелец

турски върви ми като на турския рамазан • като турско гробище

турско ‹ако ще› и турско да стане

турчин като заклан турчин

туршия няма да правя туршия *и* ‹на› туршия ли ще правя

туря две на едно не мога да туря (турна) • ни на зъб не съм турил • още рибата в морето, турил тавата на огино • рибата още в морето, той турил тигана на огъня, ‹за да я пържи› • ще дойде Пена за огън, тури щем й въгленче

турям на водата малко вино турям • рибата в морето, ний туряме котлето • турям ‹си› на сърце‹то›

турям/ туря не съм турял/ турил залък в уста‹та си› • не съм турял/ турил троха в устата си • турям/ туря бълха в ухото • турям/ туря душа на мъка • турям/ туря знак за (на) равенство • турям/ туря край • турям/ туря край на живота • турям/ туря край на живота си • турям/ туря лице под ноги • турям/ туря мерак • турям ‹му›/ туря ‹му› пепел ‹отгоре› • турям му/ туря му тапа • турям/ туря на една дъска • турям/ туря на една плоскост • турям/ туря печат‹а си› • турям/ туря под един знаменател • турям/ туря под коляно • турям/ туря прът в колесницата • турям/ туря

прът в ‹спиците на› колелото (колелата) • турям си/ туря си белег на ухото • турям си/ туря си главата в конска‹та› торба • турям си/ туря си кърпа на устата • турям ‹си›/ туря ‹си› маска‹та› • турям си/ туря си на ухо

турям/ туря (турвам/ турна) турям/ туря (турвам/ турна) в джоба си *и* турям/ туря (турвам/ турна) в малкия си джоб • турям/ туря (турвам/ турна) в дупката • турям/ туря (турвам/ турна) в един кош • турям/ туря (турвам/ турна) в един кюп • турям/ туря (турвам/ турна) в коша (кошчето) • турям/ туря (турвам/ турна) в общия кюп • турям/ туря (турвам/ турна) в ръката • турям/ туря (турвам/ турна) в черния списък • турям/ туря (турвам/ турна) в черния тефтер (черните тефтери) • турям/ туря (турвам/ турна) в шепата си • турям/ туря (турвам/ турна) въжето на шията • турям/ туря (турвам/ турна) *някого* да се пече на огъня • турям/ туря (турвам/ турна) динена кора • турям/ туря (турвам/ турна) капак • турям/ туря (турвам/ турна) катинар (катанец) на устата • турям/ туря (турвам/ турна) кофар на устата • турям/ туря (турвам/ турна) крак • турям/ туря (турвам/ турна) кръст • турям/ туря (турвам/ турна) марка • турям/ туря (турвам/ турна) масло в огъня • турям/ туря (турвам/ турна) на гърба си • турям/ туря (турвам/ турна) на карта • турям/ туря (турвам/ турна) на крак • турям/ туря (турвам/ турна) накълка • турям/ туря (турвам/ турна) на малкия си пръст • турям/ туря (турвам/ турна) намордник • турям/ туря (турвам/ турна) на място‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) на нога • турям/ туря (турвам/ турна) на око • турям/ туря (турвам/ турна) на пирона • турям/ туря (турвам/ турна) настрана • турям/ туря (турвам/ турна) на топа ‹на устата› • турям/ туря (турвам/ турна) натясно • турям/ туря (турвам/ турна) нога • турям/ туря (турвам/ турна) оглавник • турям/ туря (турвам/ турна) око • турям/ туря (турвам/ турна) под корито‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) под крака‹та› си • турям/ туря (турвам/ турна) под миндера • турям/ туря (турвам/ турна) под нож • турям/ туря (турвам/ турна) пръст на (в) раната • турям/ туря (турвам/ турна) рога • турям/ туря (турвам/ турна) ръка • турям/ туря (турвам/ турна) самар‹а› • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) беля на главата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на шията • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) главата в торбата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) катинар (катанец) на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) ключ на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) кофар на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) на ум‹а› (в ума) • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) обица на ухото • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примка на врата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примка на шията • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) таралеж в гащите • турям/ туря (турвам/ турна) сол в раната • турям/ туря (тур-

вам/ турна) **спирачка** • турям/ туря (турвам/ турна) точка • турям/ туря (турвам/ турна) ударение‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) юзда • турям/ туря (турвам/ турна) юлар‹а›

турям се турям се на голямата клечка

тъй тъй знае баба, тъй бае

тъка тъка си платното • тъка си чергата

тъкмя заекът в гората, а той ръжен тъкми

тъмница чегато държан в тъмница

тънко тънко преда

тънък живея на тънката жичка • кесията ми е тънка

тъпан бия тъпан‹а› • гол като тъпан • гол като тъпан съм • като тъпан • направям/ направя на тъпан • не е притупал тъпанът • не е тъпнал тъпанът • не ми трябва от тъпан парса • става ми/ стане ми главата на (като) тъпан • удрям тъпан‹а›

тъпанче пуквам/ пукна тъпанчетата ‹на ушите› • спуквам/ спукам тъпанчетата ‹на ушите›

тъпкано връщам/ върна го тъпкано

тъпна не е тъпнал тъпанът

тъпча тъпча главата • тъпча на едно ‹и също› място *и* тъпча на място

търкало глупости на търкалета • краставици на търкалета

търкалян търкалян камък съм

търкам търкам си го на (о) главата • търкам сол на главата

търкулвам се/ търкулна се търкулва ми се/ търкулне ми се главата

търкулна се търкулнала се тенджерата, та си намерила захлупака (захлупката) • търкулнала се тенджерата, та си намерила капака • търкулнала се тенджерата, та си намерила похлупака • търкулнало се гърнето, та си намерило захлупака (захлупката) • търкулнало се гърнето, та си намерило капака • търкулнало се гърнето, та си намерило похлупака

търпение изваждам/ извадя от (из) търпение • изкарвам/ изкарам от (из) търпение • излизам/ изляза от (из) търпение • чашата на търпението ‹ми› прелива/ прелее • чашата на търпението ‹ми› се препълва/ препълни

търпило не ми търпи търпилото

търпя не ми търпи търпилото

търся каквото съм търсил, намерил съм ‹си го› • каквото съм търсил, това съм и намерил • не търся дума назаем • не търся коня, а петалото • не търся топора, а топорището • не търся уста назаем • оставям/ оставя питомното, ‹за› да търся дивото • рибата още в морето, той търси на огън менче да я вари • с джинбиз да търсиш месо, не мож‹еш› хвана • търся вълна под езика на бълхата • търся вълна по яйцето • търся грозде на трън • търся игла в купа сено • търся игла в плевника • търся игла в плява • търся игла в сламеница • търся косъм под езика на бълхата • търся липови ябълки • търся на кучешко легло кокал • търся на кучешко леговище кокал • търся на трън кравай • търся на трън праскови • търся огън на ланско огнище • търся огън на пусто огнище • търся огън на старо огнище • търся от мъртъв кон подкови • търся от трън трендафил • търся от умряло магаре петалата • търся под вола теле • търся под куче копеле • търся си белята ‹със свещ› • търся си боя • търся си го ‹със свещ› • търся си лобута • търся си

пъпа • търся сметка • търся у кьосето брада и по дланта косми • търся юне под бика • ходя да си търся ума

тъч хвърлям/ хвърля в тъч

тютюн не бръсна за лула тютюн • ‹ни‹то›› лула тютюн не струвам

тя беше тя (тая)

тяло запълзяват ми/ запълзят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • мравки лазят по гърба (кожата, тялото) ми • побива ме/ побие ме мраз ‹по тялото (снагата)› • полазва ме/ полази ме мраз ‹по тялото (снагата)› • полазват ми/ полазят ми мравки по гърба (тялото, снагата) • полазват ми/ полазят ми тръпки по гърба (тялото, снагата)

убивам къде (де) му убива самарът

убит като убит

убия не мога да убия една муха

увесвам/ увеся увесвам/ увеся глава • увесвам/ увеся нос

увирам/ увра[1] увирам/ увра в очите • увирам си/ увра си гагата • увирам си/ увра си главата в конска‹та› торба • увирам си/ увра си главата в торбата • увирам си/ увра си носа

увирам/ увра[2] не ми увира/ уври акълът • не ми увира/ уври главата • не ми увира/ уври главата с кола дърва • не ми увира/ уври главата с три товара дърва • не ми увира/ уври кратуната • не ми увира/ уври тиквата • не ми увира/ уври умът • не ми увира/ уври чутурата • увира ми/ уври ми главата

увирам се/ увра се увирам се/ увра се като конска муха под опашката

увисвам/ увисна увисва ми/ увисне ми носът • увисвам/ увисна на бесилката (бесилото) • увисвам/ увисна на врата • увисвам/ увисна на въжето • увисвам/ увисна на главата • увисвам/ увисна на косъм • увисвам/ увисна на ръцете • увисвам/ увисна на шията

угасвам/ угасна угасва ми/ угасне ми звездата[1] • угасва ми/ угасне ми звездата[2]

удавя в (с) ‹една› капка вода бих удавил • в (с) ‹една› лъжица вода бих удавил • в чаша вода бих удавил • с плюнка бих удавил

удавям/ удавя удавям/ удавя в кръв

удар отбивам/ отбия удара (ударите)

• отвръщам/ отвърна на удара с удар • с един удар • удар на съдбата • удар под кръста • удар под пояса

ударен като ударен в главата • като ударен от гръм • като ударен с лопата по главата • като ударен с мокра кърпа по главата • като ударен с мокър парцал по главата • като ударен с мокър пешкир по главата • като ударен с мокър пещемал • направям се/ направя се на ударен • правя се на ударен • ударен в главата • ударен в устата • ударен с мокър парцал • ударен с мокър пещемал • ударен с мокър чорап • ударен съм в устата

ударение поставям/ поставя ударение‹то› • слагам/ сложа ударение‹то› • турям/ туря (турвам/ турна) ударение‹то›

ударя вземи единия, та удари другия • един грабни, друг удари • не е ударил още барабанът • удари ме горният ‹праг›, та видях долния • удари ми часът • хвани единия за нозете, удари другия по главата • хвани единия, удари другия

удрям удрям барабан‹а› • удрям в очи • удрям камбаната • удрям самара, да се сеща кобилата • удрям самара, да се сеща магарето • удрям тъпан‹а› • удрям четки • улови едного за краката, та удряй другиго по главата • хвани едного за краката, та удряй другиго по главата

удрям/ ударя удрям/ ударя балтията • удрям/ ударя в бряг • удрям/ ударя в главата • удрям/ ударя в (о) земята • удрям/ ударя го на глухо • удрям/ ударя го на живот • удрям/ ударя го (я) през просото • удрям/ ударя десятката • удрям/ ударя джакпота • удрям/ ударя динена кора • удрям/ ударя дузпа‹та› • удрям/ ударя дървото • удрям/ ударя ‹един› даяк • удрям/ ударя един зъб • удрям/ ударя ‹едно› рамо • удря ми/ удари ми брадвата на (о, в) камък • удря ми/ удари ми косата на (о, в) камък • удря ми/ удари ми секирата на (о, в) камък • удрям/ ударя катинара (катанеца) • удрям/ ударя келепира • удрям/ ударя кепенците • удрям/ ударя кибрита • удрям/ ударя ключа • удрям/ ударя кофара • удрям/ ударя крак • удрям/ ударя кътника • удрям/ ударя кьоравото • удрям/ ударя кьоравото шаранче • удрям/ ударя мерак • удрям/ ударя му края • удрям/ ударя на (о) камък • удрям/ ударя направо • удрям/ ударя на твърдо • удрям/ ударя ножа • удрям/ ударя оземи • удрям/ ударя око • удрям/ ударя парата • удрям/ ударя по (в) джоба • удрям/ ударя по една лапа • удрям/ ударя по една ръка • удрям/ ударя по (в) кесията • удрям/ ударя ‹по› нервите • удрям/ ударя ‹право› в сърцето • удрям/ ударя пръта • удрям/ ударя ритник‹а› • удрям/ ударя сатъра • удрям/ ударя секирата • удрям/ ударя текмето • удрям/ ударя ухо • удрям/ ударя шута • удрям/ ударя ямата • удрям/ ударя ‹я› през суровото гръсте

удрям се удрям се в гърдите

удържам/ удържа не удържам/ удържа на думата си • удържам/ удържа връх • удържам/ удържа фронта

уйдисвам/ уйдисам уйдисвам/ уйдисам на акъла • уйдисвам/ уйдисам по гайдата (на гайдите)

улав въртя се като улава кокошка • правя се на улав

улавям/ уловя улавям/ уловя балкана • улавям/ уловя в мрежата (мрежите)

си • улавям/ уловя в примките си • улавям/ уловя гората • улавям/ уловя двата края • улавям/ уловя дикиш • улавям/ уловя дирята (дирите) • улавям/ уловя дявола за рогата • улавям/ уловя за врата • улавям/ уловя за гушата • улавям/ уловя за ухото (ушите) • улавям/ уловя за шията • улавям/ уловя за яката • улавям/ уловя края • улавям/ уловя края на конците • улавям/ уловя лош‹ия› път • улавям/ уловя натясно • улавям/ уловя планината • улавям/ уловя ‹право› за сърцето • улавям/ уловя света • улавям/ уловя следите • улавям/ уловя спатиите • улавям/ уловя шумата

улавям се не се улавям на това хоро

улавям се/ уловя се улавяме се/ уловим се гуша за гуша • улавяме се/ уловим се за гушата (гушите) • улавяме се/ уловим се за косите • улавям се/ уловя се в капана • улавям се/ уловя се в клопка‹та› • улавям се/ уловя се в мрежата (мрежите) • улавям се/ уловя се в примката • улавям се/ уловя се за главата • улавям се/ уловя се за думата • улавям се/ уловя се за приказката • улавям се/ уловя се за сламка‹та› • улавям се/ уловя се като слепец за тояга • улавям се/ уловя се на въдицата • улавям се/ уловя се на хорото

улица би ще и в нашата улица празник • давам/ дам зелена улица • задънена улица • изхвърлям/ изхвърля на улицата • изхвърлям си/ изхвърля си парите на улицата • и на нашата улица ще дойде Великден • и на нашата улица ще дойде празник • и на нашата улица ще огрее слънце • и на нашата улица ще съмне • кръстосвам улиците • меря улиците • мета улиците • не си показвам/ покажа носа на улицата • оставам/ остана на улицата • оставям/ оставя на улицата • хвърлям си/ хвърля си парите на улицата

уловка падам/ падна в уловката (уловките) • попадам/ попадна в уловката (уловките) • хващам се/ хвана се в уловката (уловките)

уловя и моето куче ще улови заек • покажи му пръст, улови ще те за цяла шепа • простри му само пръст, ще те улови за цяла ръка • улови едного за краката, та удряй другиго по главата • ще уловя опинците • ще уловя цървулите

улучвам/ улуча улучвам/ улуча ‹право› в сърцето

ум акъл—море, ум—брич • акъл—море, ‹ум—бръснач› • бия си ума • близко (близо) до ума е • блъскам си ума • бъркам ума • бъхтя си ума • взема ми се/ вземе ми се умът • вземам/ взема на ум • вземам/ взема ума • виж му ума, па му крой аба • виж му ума, та му скрой шапка • виж му ума, че му крой калпак • вкарвам/ вкарам ума в главата • влача се по ума • влиза ми/ влезе ми в ума • водя се по ума • врязвам се/ врежа се в ума • вървя по ума • вързан съм в ума и в ръцете • върти ми се в ума • гарга ми е изрила ума • гледай му ума, че му скрой чалма • грабвам/ грабна ума (умовете) • губя си ума • губя ума и дума • давам/ дам ум • ‹да› не ми е изпила гарга ума • ‹да› не ми е изпила кукувица ума • ‹да› не ми е изпила патка ума • ‹да› не ми е изпила сврака ума • ‹да› не ми е изпила чавка ума • ‹да› не съм си изгубил ума • да (ще) ти се вземе

умът • дойде ми на ум‹а› • дойде ми умът ‹в главата› • дойде ми умът в куфалницата • докарвам/ докарам ума ‹в главата› • забърквам/ забъркам ума • завъртявам/ завъртя ума • загубвам/ загубя ‹и› ума и дума • загубвам си/ загубя си ума • записвам си/ запиша си едно на ум • идва ми (иде ми) на ум‹а› • идва ми (иде ми) умът ‹в главата› • избивам си/ избия си от (из) ума • изваждам си/ извадя си от (из) ума • изветрял ми е умът • изгубвам/ изгубя ‹и› ума и дума • изгубвам си/ изгубя си ума • изкарвам си/ изкарам си от (из) ума • изкарвам си/ изкарам си ума • изкарвам/ изкарам ума • изкипял ми е умът • излиза ми/ излезе ми от (из) ума • излиза ми/ излезе ми умът • изпарява ми се/ изпари ми се от ума • изскача ми/ изскочи ми от (из) ума • изскоква ми/ изскокне ми умът • изфирясва ми/ изфиряса ми от ума • изфирясва ми/ изфиряса ми умът • изхвръква ми/ изхвръкне ми от (из) ума • изхвръква ми/ изхвръкне ми умът • изщуква ми/ изщукне ми от (из) ума • изял съм си ума • имам кокоши ум • имам на ум • имам ‹си› едно на ум • каквото ми дойде на ума • кукувица ми е изпила ума • махам си (махвам си/ махна си) от (из) ума • минава ми/ мине ми през ума • мръдвам/ мръдна с ума си • мътя ума • набивам си/ набия си в ума • навивам си/ навия си на ума • наливам/ налея ум ‹в главата› • натъпквам/ натъпча ума в главата • на (в) ума ми е • научавам/ науча на ум ‹и разум› • не ми излиза от ума • не ми сече умът • не ми стига умът • не ми тежи умът • не ми увира/ уври умът • не ми хваща умът • не съм с всичкия си ‹ум› • не съм с ума си • не съм с целия си ‹ум› • нямам ум ‹в главата си› • нямам ум в кратуната ‹си› • нямам ум в тиквата ‹си› • нямам ум за една пара • нямам ум за пет пари • обръщам/ обърна ума • омотавам/ омотая ума • опичам си ума ‹в главата› • остава ми/ остане ми в ума • отива ми/ отиде ми от ума • отива ми/ отиде ми умът • патка ми е изпила ума • повеждам се/ поведа се по ума • прекарвам/ прекарам през ума си • прехвърлям/ прехвърля през ума си • прибирам/ прибера ума • пробила ми се е шапката от ум • разбърквам/ разбъркам ума • раздвижвам си/ раздвижа си ума • размърдвам си/ размърдам си ума • размътвам/ размътя ума • сврака ми е изпила ума • с всичкия си ум • сече ми умът • сече ми умът като бръснач • с кокоши ум • с кокоши ум съм • слагам/ сложа ума на мястото • слагам си/ сложа си на ум‹а› (в ума) • стига ми/ стигне ми умът • събирам си/ събера си ума ‹в главата› • събирам/ събера ума ‹в главата› • треква ми/ трекне ми през ума • тръгвам/ тръгна по ума • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) на ум‹а› (в ума) • ум—море, акъл—бръснач • ум—море, глава—кофа • умът ми е в краката • умът ми е влязъл в краката • умът ми е в тила • умът ми е слязъл в краката • умът ми не го взема *и* умът ми не може да го вземе • умът ми не го побира *и* умът ми не може да го побере • умът ми не го хваща *и* умът ми не може да го хване • умът ми не е в главата • умът ми не е на място • умът ми не

е на мястото си • умът ми реже като брич • умът ми реже като бръснач • умът ми щрака • уча на ум ‹и разум› • хваща ми умът • хващам се/ хвана се на ума • хвръква ми/ хвръкне ми умът • ходя да си търся ума • чавка ми е изпила ума • щуква ми/ щукне ми от (из) ума • щуква ми/ щукне ми умът

умен умен в краката • умен като гъска

умея ‹още› не умея да си връзвам/ вържа гащите

умивам/ умия умивам/ умия лицето • умивам/ умия очите • умивам/ умия срама от лицето • умивам/ умия срама ‹от челото›

умирам не умирай ми, магарченце, до зелена тревица

умирам/ умра умирам/ умра от смях

умиралка не е болка за умиралка

умиране не е болка за умиране

умирачка не е болка за умирачка

умра теле се родил, вол умрял • умря Марко • умря тя ‹тая›

умрял жив-умрял • ‹и за живите›, и за умрелите • ни жив, ни умрял • от поп — сълза, от умрял — писмо • търся от умряло магаре петалата

умряло за живо и за умряло

унука дяволска унука съм

унче правя се на унче

ура вдигам/ вдигна на ура

уреждам/ уредя уреждам си/ уредя си сметката (сметките)

урок вземам ‹си›/ взема ‹си› урок • давам/ дам урок *и* давам/ дам хубав (добър) урок

уроки да му се покачи чесън ‹за уроки›

усещам не усещам земята под краката си • не усещам земята под нозете си

усещам се тебе думам, дъще, усещай се снахо • тебе думам, свахо, усещай се, зетьо • тебе думам, свекърво, усещай се, снахо

услаждам/ усладя услаждам/ усладя душата

усмирителен надявам/ надяна усмирителна риза (ризница) • слагам/ сложа усмирителна риза (ризница)

усмихвам се/ усмихна се щастието ми се усмихва/ усмихне

усмихна се нямам пари да се усмихна

усмърдявам/ усмърдя усмърдявам/ усмърдя трапа

уста арменска ми е устата • арменска уста • бият ме устата ми • вадя думите с кука от устата • вадя думите с ченгел (ченгели) ‹от устата› • вадя залъка от устата • вземам/ взема ‹го› от устата • вземам/ взема думата от (из) устата • вземам/ взема залъка от устата • вземам/ взема хляба от устата • вкарвам/ вкарам в устата на вълка • влизам/ вляза в устата • влизам/ вляза в устата на ламята • влизам/ вляза в хорските уста • влизам/ вляза на вълка в устата • вонят ми устата на мляко • възвирам се/ възвра се в устата на вълка • възвирам се/ възвра се в устата на звяра • вързана ми е устата • вързан съм в устата • върти ми се в устата • галатен в устата • гледам в устата • грабвам/ грабна думата от устата • грабя залъка от устата • давам си/ дам си ‹и› залъка ‹от устата› • давам си/ дам си ‹и› слюнката от устата • да плюе на змия в устата, ще я отрови • да ти ядат устата мед • деля от устата си • дойде ми на (до) устата • друго ми ‹е› на устата, друго на сърцето • държа си устата • едно ми ‹е› на ус-

тата, ‹а› друго ‹ми е› на сърцето • завирам се/ завра се в устата на вълка • заключвам/ заключа устата • запушвам/ запуша устата • затварям си/ затворя си устата • затварям/ затворя устата • затъквам/ затъкна устата • зашивам си/ зашия си устата • зашивам/ зашия устата • златни ти уста • змия му е плюла в устата • зная мярка на устата си • зная си на устата петъка • зная си устата • зяпам в устата • и боб, и уста си не държа • идва ми (иде ми) на устата • изкривявам си/ изкривя си устата • изтеглям/ изтегля с ченгел дума (думичка) от устата • изтръгвам/ изтръгна залъка от устата • имам арменска уста • имам голяма уста • имам златна уста • имам медена уста • имам мярата на устата си • имам мярка на устата си • имам ‹още› жълто около (на, край, по) устата ‹си› • имам уста • имам уста като хамбар • каквото ми дойде на (до) уста‹та› • кривя си устата • кривя уста • мазоли ми излязоха на устата • мед ми капе от устата • мед ми се лее от устата • мед ми тече от устата • мелят ми устата • мирише (миришат) ми устата на мляко • мотае ми се в устата • мотолеви ми се в устата • навирам се/ навра се в устата на вълка • навирам се/ навра се в устата на звяра • на змиите в устата плюе • наливат ми се устата • напъхвам се/ напъхам се в устата на вълка • натъпквам/ натъпча в устата на вълка • на (в) устата ми е • не вземам уста назаем • не зная мярата на устата си • не зная мярка на устата си • не искам уста назаем • не ми излиза/ излезе дума из (от) устата • не ми спира устата • не мога да си отворя устата • не съм слагал/ сложил залък в уста‹та си› • не съм слагал/ сложил троха ‹хляб› в уста‹та си› • не съм турял/ турил залък в уста‹та си› • не съм турял/ турил троха в уста‹та си› • не търся уста назаем • нося си житото (пшеницата, коливото) в устата • нямам мярка на устата си • нямам уста • нямаш ли уста • оплаквам си/ оплакна си устата • орех ли имаш в устата си • оставам/ остана с отворена (отворени) уста • оставам/ остана с пръст в уста‹та› • оставам/ остана със зяпнала (зяпнали) уста • отварям/ отворя едни (една) уста • отварям/ отворя ония ‹ми ти› уста • отварям/ отворя такива уста • отварям/ отворя тези (тия) ‹ми ти› уста • отварям/ отворя уста‹та си› • отварям/ отворя устата • отделям/ отделя ‹залъка› от уста‹та си› • отделям/ отделя от устата си • отивам/ отида в устата на ламята • отивам/ отида на вълка в устата • открадвам/ открадна думата от устата • отнемам/ отнема комата от устата • отпускам си/ отпусна си устата • от (из) твоите уста в божи‹ите› уши • от уста • от устата си патя • падам/ падна в устата • пепелянка му е плюла в устата • поникнаха ми гъби в устата • попадам/ попадна в устата • поставям/ поставя катинар (катанец) на устата • поставям/ поставя кофар на устата • поставям/ поставя на топа ‹на устата› • пресъхва ми/ пресъхне ми устата • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› уста‹та› • прибирам си/ прибера си устата • пришки ми излязоха на устата • пъхам се (пъхвам се/ пъхна се) в устата на вълка •

пъхам се (пъхвам се/ пъхна се) в устата на звяра • пяна ми излезе на устата • работи ми устата • развързвам/ развържа устата • развързвам/ развържа уста‹та си› • разпрана ми е устата • разпрана уста • разчеквам/ разчекна ‹едни› уста • свивам си/ свия си устата • с жълто около (на) устата съм • слагам/ сложа катинар (катанец) на устата • слагам/ сложа кофар на устата • слагам/ сложа на топа ‹на устата› • слагам си/ сложа си катинар (катанец) на устата • слагам си/ сложа си ключ на устата • слагам си/ сложа си кофар на устата • сливи (слива) ли имаш в устата си • с мляко по устата съм • с отворена (отворени) уста • с половин уста • спускам на устата си мандалото • ставам/ стана ‹за› мезе ‹в устата на хората› *и* ставам/ стана мезе в (на) хорските уста • стискам си/ стисна си устата • с устата си звезди ловя • с устата си звезди свалям • с устата си звезди снемам • с уста‹та› си птички ловя • събирам си/ събера си устата • със зяпнала (зяпнали) уста • турям/ туря (турвам/ турна) катинар (катанец) на устата • турям/ туря (турвам/ турна) кофар на устата • турям/ туря (турвам/ турна) на топа ‹на устата› • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) катинар (катанец) на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) ключ на устата • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) кофар на устата • турям си/ туря си кърпа на устата • ударен в устата • ударен съм в устата • уста не обелвам/ обеля • уста не отварям/ отворя • устата ми вълна хвана • устата ми големи и те ме бият • устата ми е голяма • устата ми лепнат • устата ми са като воденица • устата ми са като кречетало • устата ми се лепят • устата ми се развързва/ развърже • устата му като гериз • цапнат в устата

устна надувам/ надуя устни • пресъхват ми/ пресъхнат ми устните • прехапвам ‹си›/ прехапя ‹си› устни‹те› • стискам/ стисна устни

усуквам въртя, суча (усуквам) • усуквам го ‹по килифарски› • усуквам я (го)

утре и утре е ден • утре по това време

утрепан направям се/ направя се на утрепан • правя се на утрепан

утро утрото е по-мъдро от вечерта

утроба разплаквам/ разплача дете в майчина утроба

ухо вдигам/ вдигна уши • вестник да четеш през ушите ми • вземам си/ взема си душата като през иглени уши • давам/ дам ухо • да нямаш восък в ушите ‹си› • да нямаш памук в ушите ‹си› • достига ми/ достигне ми до ушите (ухото) • дойде ми до ушите (ухото) • дръпвам/ дръпна ‹за› ушите (ухото) • дърпам ушите (ухото) • закачвам си (закачам си)/ закача си обица на ухото • запушвам си/ запуша си ушите • затварям си/ затворя си ушите • зид уши има, ‹а плет очи има› • и гора уши има • идва ми до ушите (ухото) • и дуварът има уши • и дяволът има уши • издърпвам/ издърпам ушите (ухото) • и зидът има уши • изпотявам се/ изпотя се и под ухото • изтънели ми са ушите • имам си ‹като› обица на ухото • и плет уши има • и стена уши има, и плет очи има • и стените имат уши • като кърлеж в куче ухо • клепват ми/

клепнат ми ушите • кога‹то› си видя ушите ‹без огледало› • лежа на това ухо (ушенце) • минавам/ мина през иглени уши • навирвам/ навиря уши • нагаждам/ нагодя ухо • надавам/ надам ухо (уши) • наливам/ налея катран в ушите • наострям/ наостря уши • напервам/ наперя уши • окачвам си (окачам си)/ окача си обица на ухото • опъвам уши от глад • опъвам/ опъна ушите • отварям си/ отворя си ушите • от (из) твоите уста в божи‹ите› уши • писват ми/ писнат ми ушите • пиша си го на ухото • пламват ми/ пламнат ми ушите • порастват ми/ пораснат ми ушите • прекарвам/ прекарам през иглени уши • преминавам/ премина през иглени уши • присмяла се камилата на гърнето, че няма уши • присмяло се гърнето на похлупака си, че няма ухо • присмял се черепът на гърнето, че няма ухо • провирам се/ провра се през иглени уши • проглушавам/ проглуша ушите • продирам/ продера ушите • продънвам/ продъня ушите • промъквам се/ промъкна се през иглени уши • просветнали ми са ушите • пуквам/ пукна тъпанчетата ‹на ушите› • пускам/ пусна бълха в ухото • растат ми ушите • светят ми ушите • с едно‹то› ухо • слагам си/ сложа си обица на ухото • с половин ухо • спуквам/ спукам тъпанчетата ‹на ушите› • спя на това ухо • стига ми/ стигне ми до ушите (ухото) • твоите думи в божиите уши • тегля си душата като през иглени уши • тегля ушите • турям / туря бълха в ухото • турям си/ туря си белег на ухото • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) обица на ухото • удрям/ ударя ухо • улавям/ уловя за ухото (ушите) • хващам/ хвана за ухото (ушите) • хлътвам/ хлътна до уши • чул те Господ и с двете уши • ще ти откъсна ухото (ушите) • ще ти отпоря ушите • ям, та ми пукат (плющят, пращят) ушите

уцелвам/ уцеля уцелвам/ уцеля ‹в› шестицата • уцелвам/ уцеля ‹право в› десятката

уча не (недей) учи баща си как се правят деца • не учи дядо си попа как се деца кръщават • не учи старец как се кози пасат • не учи старец да прави деца • уча на ум ‹и разум›

ушенце лежа на това ухо (ушенце)

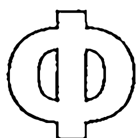

факт изправям/ изправя пред свършен факт • поставям/ поставя пред свършен факт

фамилия разгонвам/ разгоня фамилията • разкатавам/ разкатая фамилията • фамилията ще разгоня • фамилията ще разплача

фар отварям си фаровете

фасада сменям/ сменя фасадата

фасон давам си/ дам си фасон • ‹колкото› за фасон • правя фасони • продавам фасони • смачквам/ смачкам фасона • счупвам/ счупя фасона

февруари на 30 февруари

фес голям фес, ама празен • изхвърлям/ изхвърля като кирлив фес • накривявам си/ накривя си феса • писна ми фесът • разправяй на феса ми • ходя по (на) ален фес

физиономия направям/ направя дълга физиономия • направям/ направя кисела физиономия • правя дълга физиономия • правя кисела физиономия • сменям/ сменя физиономията

филджан отварям/ отворя очи като филджани

филм няма такъв филм • такъв филм не дават (не прожектират)

философ дървен философ

фитил запалвам/ запаля фитила • подпалвам/ подпаля фитила • пускам/ пусна фитил (фитили) • хвърлям/ хвърля фитили

фишек гол като фишек • гол като фишек съм

фльонга връзвам/ вържа езика на фльонга

форма не съм във форма

форца давам си/ дам си форца

французин французин акъллия

фронт държа фронта • изпускам/ изпусна фронта • предавам/ предам фронта • удържам/ удържа фронта

фуния запушвам си/ запуша си фунията • наливам/ налея с фуния в главата

фурнаджийски фурнаджийска лопата

Х

хабер хабер ‹си› нямам

хабя хабя си барута • хабя си думите • хабя ‹си› нерви‹те› • хабя си патроните • хабя си приказките

хаван бия водата в хаван • чукам водата в хаван

хаванче чукам водата в хаванче

хаджилък кога си дойдат евреите от хаджилък

хаир виждам/ видя хаир‹а›

хайвер изпращам/ изпратя за зелен хайвер • пращам/ пратя за зелен хайвер • провождам/ проводя за зелен хайвер • продавам/ продам за зелен хайвер

хал на един хал съм • направям/ направя ни на един хал

халва халва да яде

халваджийски сече ми акълът като халваджийска тесла • сече ми главата като на халваджия теслата *и* сече ми главата като халваджийска тесла • сече ми чейнето ‹като халваджийска тесла› • халваджийски тефтер

халваджия сече ми главата като на халваджия теслата *и* сече ми главата като халваджийска тесла

хало ходя на хало бало

хамбар в хамбара ми мишки играят • имам уста като хамбар • хамбарът ми е в корема

ханджар лягам/ легна под ханджара

ханджия правя си сметката и без ханджията • правя си хесапа и без ханджията

хап гълтам (глътвам/ глътна) хапа • преглъщам/ преглътна горчивия хап • преглъщам/ преглътна хапа (хапчето)

хапка броя хапките

хапче преглъщам/ преглътна хапа (хапчето)

хапя хапя си задника

хапя се хапя се два пъти на едно място • хапя се отзад • хапя се там, дето не ми стигат зъбите • хапя се там, дето не мога да се стигна • хапя се там, дето не се стигам

харам ям хляба харам

Харибда между Сцила и Харибда съм

харч надвивам си/ надвия си на харча

хас има си хас

хатър вардя хатър‹а› • гледам хатър‹а› • държа хатър • не излизам/ изляза от хатъра • не кърша хатъра • не прекършвам/ прекърша хатъра • не пречупвам/ пречупя хатъра • не развалям/ разваля хатъра • не разсипвам/ разсипя хатъра • не разтурям/ разтуря хатъра • не скършвам/ скърша хатъра • не строшавам/ строша хатъра • не счупвам/ счупя хатъра • не троша хатъра • не чупя хатъра • пазя хатър‹а› • струвам хатър

хвана езикът ми хвана мазоли • и моята хрътка ще хване заек • камък да хване, вода ще пусне • мисля си, че съм хванал Господ за брадата • мисля си, че съм хванал Господ за пеша (шлифера, пардесюто) • не съм

от гората хванат • няма за що куче да го хване • от гората хванат • с джинбиз да търсиш месо, не мо‹ж‹еш› хвана • устата ми вълна хвана • хванала ме липсата • хванал съм Бога за брадата • хванал съм Бога за нога • хванал съм Бога за носа • хванал съм Господа за брадата • хванал съм Господа за пеша • хванал съм Господа за шлифера (пардесюто) • хванал съм долния път • хванал съм дявола за опашката • хванал съм месечината за опашката • хвани единия за нозете, удари другия по главата • хвани единия, удари другия • хвани едного за краката, та удряй другиго по главата • чудя се кой път да хвана • ще хвана опинците • ще хвана перушината • ще хвана подметките • ще хвана цървулите

хвана се о зелен бор да се хване, и той ще изсъхне

хващам докъдето ти хващат очите • не ме хваща място • не ме хваща седка • не ми хваща главата • не ми хваща умът • не се хващам на това хоро • не хващам място • перо не ме хваща • сън не ме хваща • умът ми не го хваща • хваща ме за сърцето • хваща ми главата • хваща ми умът • хващам око‹то› (очи‹те›)

хващам/ хвана не хващам/ хвана кусур • хващам/ хвана балкана • хващам/ хвана бика за рогата • хващам/ хвана в мрежата (мрежите) си • хващам/ хвана в примките си • хващам/ хвана гората • хващам/ хвана джендема • хващам/ хвана дикиш • хващам/ хвана дирята (дирите) • хващам/ хвана друма • хващам/ хвана дългата • хващам/ хвана дявола за рогата • хваща ме/ хване ме келят • хваща ме/ хване ме нервата • хваща ме/ хване ме несвъртък • хваща ме/ хване ме чумата за врата • хваща ме/ хване ме щръклица‹та› • хващам/ хвана за врата • хващам/ хвана за гушата • хващам/ хвана за гърлото • хващам/ хвана за носа • хващам/ хвана за ухото (ушите) • хващам/ хвана за шията • хващам/ хвана за яката • хващам/ хвана златния дявол за опашката • хващам/ хвана изкъсо • хваща ми/ хване ми окото • хващам/ хвана корен‹и› • хващам/ хвана края • хващам/ хвана кривия път • хващам/ хвана лош‹ия› път • хващам/ хвана магарето за самара • хващам/ хвана маята • хващам/ хвана мъглите • хващам/ хвана място • хващам/ хвана натясно • хващам/ хвана оръжие‹то› • хващам/ хвана очите • хващам/ хвана парата • хващам/ хвана планината • хващам/ хвана ‹право› за сърцето • хващам/ хвана пущинаците • хващам/ хвана пътя • хващам/ хвана ред • хващам/ хвана риба в мътна вода • хващам си/ хвана си беля‹та› • хващам си/ хвана си главата • хващам си/ хвана си дърмите • хващам си/ хвана си очите • хващам си/ хвана си пътя • хващам ‹си›/ хвана ‹си› света • хващам си/ хвана си светилата • хващам си/ хвана си тапарата • хващам/ хвана следите • хващам/ хвана спатиите • хващам/ хвана темел • хващам/ хвана шумата • хващам/ хвана юздите (юздата) • хващат ме/ хванат ме белите братя • хващат ме/ хванат ме бесните • хващат ме/ хванат ме бесовете • хващат ме/ хванат ме братята • хващат ме/ хванат ме додките • хващат ме/ хванат ме дяволите •

хващат ме/ хванат ме мъглите • хващат ме/ хванат ме нервите • хващат ме/ хванат ме рогатите • хващат ме/ хванат ме рогатите братя

хващам се/ хвана се хващаме се/ хванем се гуша за гуша • хващаме се/ хванем се за гушата (гушите) • хващаме се/ хванем се за косите • хваща ми се/ хване ми се думата • хващам се/ хвана се в капан‹а› • хващам се/ хвана се в клопка‹та› • хващам се/ хвана се в мрежата (мрежите) • хващам се/ хвана се в небрано лозе • хващам се/ хвана се в примката • хващам се/ хвана се в уловката (уловките) • хващам се/ хвана се за главата • хващам се/ хвана се за думата • хващам се/ хвана се за сламка‹та› • хващам се/ хвана се като слепец (слепия) за тояга • хващам се/хвана се на акъла • хващам се/ хвана се на въдицата • хващам се/ хвана се на ума • хващам се/ хвана се на хорото

хвръквам/ хвръкна хвръква ми/ хвръкне ми акълът • хвръква ми/ хвръкне ми главата • хвръква ми/ хвръкне ми умът • хвръква ми/ хвръкне ми чивията • хвръквам/ хвръкна по дяволите

хвръкна да (ще) ти хвръкне капата • да (ще) ти хвръкне шапката

хвърлей на ‹един› хвърлей камък • на един хвърлей място

хвърлен казана дума, хвърлен камък • поемам/ поема хвърлената ръкавица *и* поемам/ поема ръкавицата • приемам/ приема хвърлената ръкавица *и* приемам/ приема ръкавицата

хвърля игла да хвърлиш, няма къде да падне • няма къде игла да хвърлиш • няма къде яйце да хвърлиш • у море да го хвърлиш, и морето ще го изхвърли • яйце да хвърлиш, няма къде да падне

хвърлям боб хвърлям • на пиле камък не хвърлям

хвърлям/ хвърля хвърлям/ хвърля божури (божура) • хвърлям/ хвърля вина‹та› • хвърлям/ хвърля в коша (кошчето) • хвърлям/ хвърля в лицето • хвърлям/ хвърля в музиката • хвърлям/ хвърля в оркестъра • хвърлям/ хвърля в очи‹те› • хвърлям/ хвърля в тъч • хвърлям/ хвърля въдица‹та› • хвърлям/ хвърля гръм и мълнии • хвърлям/ хвърля ‹един› даяк • хвърлям/ хвърля ‹един› поглед • хвърлям/ хвърля зад гърба си • хвърлям/ хвърля кал • хвърлям/ хвърля кал върху лицето • хвърлям/ хвърля камък • хвърлям/ хвърля козовете си • хвърлям/ хвърля копитата • хвърлям/ хвърля котва • хвърлям/ хвърля куч • хвърлям/ хвърля масло в огъня • хвърлям/ хвърля мерак • хвърлям/ хвърля ‹месо› на гърба си • хвърлям/ хвърля мъгла в очите • хвърлям/ хвърля на боклука • хвърлям/ хвърля на бунището • хвърлям/ хвърля на легло • хвърлям/ хвърля око • хвърлям/ хвърля пари на вятъра • хвърлям/ хвърля пари наляво и надясно • хвърлям/ хвърля пепел в очите • хвърлям/ хвърля петалата (петалите) • хвърлям/ хвърля петно • хвърлям/ хвърля под миндера • хвърлям/ хвърля ‹‹по› едно› око • хвърлям/ хвърля последната си карта • хвърлям/ хвърля последния си коз • хвърлям/ хвърля прах в очите • хвърлям/ хвърля серкме в мътна вода • хвърлям си/ хвърля си думите на вятъра • хвърлям/ хвърля силите си *и* хвърлям/ хвърля всички‹те си›

сили • хвърлям си/ хвърля си маската • хвърлям си/ хвърля си мрежата • хвърлям си/ хвърля си парите на улицата • хвърлям си/ хвърля си приказките на вятъра • хвърлям/ хвърля сянка • хвърлям/ хвърля топа • хвърлям/ хвърля фитили

хвърлям се/ хвърля се хвърлям се/ хвърля се в огъня • хвърлям се/ хвърля се в очи‹те›

хвърча мисля, че всичко, що хвърчи, се яде • хвърча в (из) облаците • хвърча като муха без глава • хвърча нависоко • хвърча по (в) небесата (по небето) • чини ми се, че щото хвърчи, се се яде

хендек навирвам/ навиря крака ‹в хендека› • напълвам/ напълня хендека

хесап правя си хесапа и без стопанина • правя си хесапа и без ханджията

хитър хитра лисица съм • хитрата лисица влезе в стъпица с двете нозе • хитрата лисица попаднала в клопка • хитрата лисица право в стъпица • хитрата лисица с двата (четирите) крака в капана • хитрата лисица с двата (четирите) крака в клюсата • хитрата сврака с двата крака

хич хич ме няма

хладен облазват ме/ облазят ме ‹студени (хладни)› тръпки

хлопам нещо ми хлопа • хлопа ми дъската *и* хлопа ми едната ‹дъска› • хлопа ми едната чивия • хлопам като воденица • хлопам от врата на врата • хлопам от порта на порта • хлопам по (на) вратите (вратата) • хлопам по (на) портите

хлопвам/ хлопна хлопва ми/ хлопне ми дъската ‹над главата›

хлопна доде ‹ми› хлопне дъската

хлъзвам/ хлъзна хлъзвам/ хлъзна на (по) динена кора

хлътвам/ хлътна хлътвам/ хлътна до уши • хлътвам/ хлътна с двата крака

хляб без залък хляб оставям/ оставя • без парче хляб оставям/ оставя • вадя си хляба • вземам/ взема хляба ‹от ръката› • вземам/ взема хляба от устата • държа и хляба, и ножа ‹в ръцете си› • за един‹ия› хляб *и* за хляба • за ‹една› кора (коричка) хляб • за залък хляб • за комат хляб • за парче хляб • изкарвам/ изкарам хляба си • изяждам/ изям хляба • изял съм си хляба • има хляб • и хлябът, и ножът са в ръцете ми • и хлябът, и ножът са у мене • колкото за хляба • лягам/ легна на хляба си • напразно ям хляба • на хляба мекото • на хляба средата • не съм слагал/ сложил троха ‹хляб› в уста‹та си› • нямам троха хляб • няма хляб у мене • отнемам/ отнема хляба • прося си го като ‹топъл› хляб • хляб нямам да ям • ще ядем хляб и зъби • ям даром хляба • ям хляба • ям хляба бадева • ям хляба харам • ям хляб и сол

ход на празен ход

ходя в един дол ходим да берем дренки • в един дол ходим за раци • къде ще ходя • ни‹то› ходи, ни‹то› седи • под масата прав ходи • ходя бос из лука • ходя гол и бос • ‹ходя да› нося дърва в гората • ходя да паса дяволите • ходя да си търся ума • ходя като въртоглава овца • ходя като муха без глава • ходя като ой Мара • ходя като пияна кокошка • ходя като погълнатата игла • ходя като сянка • ходя на хало бало • ходя от ръка на (в) ръка • ходя по (на) ален фес • ходя по водата • ходя по гайдата • ходя по кефа • ходя по

нервите • ходя по нервите с налъми • ходя по петите

хомот надявам си/ надяна си хомот ‹на врата› • надявам/ надяна хомот • опъвам хомота • пъшкам под хомот‹а›

хора за пред хора‹та› • иди гледай хората в очите • как ще гледам (погледна) хората в очите *и* как ще гледам (погледна) в очите • като хората • не мога да гледам (погледна) хората в очите • не смея да гледам (погледна) хората в очите *и* не смея да гледам (погледна) в очите • ставам/ стана ‹за› мезе ‹в устата на хората› *и* ставам/ стана мезе в (на) хорските уста • ставам/ стана за смях ‹на хората› • тръгвам/тръгна наред с хората

хоро водя хорото • ‹и› хоро ще играя • ловя се на хорото • не се ловя на това хоро • не се улавям на това хоро • не се хващам на това хоро • улавям се/ уловя се на хорото • хващам се/ хвана се на хорото • хорото не засвирило, а той играе

хорски влизам/ вляза в хорските уста • за хорско лице • ставам/ стана ‹за› мезе ‹в устата на хората› *и* ставам/ стана мезе в (на) хорските уста

хортувам криво да седим, право да хортуваме • криво да стоим, право да хортуваме

хош-беш имам си хош-беш

храна храна и брана

храня с мед ‹и масло› да го (я) храня (нахраня) • с шекер да го (я) храня (нахраня) • със захар да го (я) храня (нахраня)

храст не се знае от кой храст ще изскочи ‹големият› заек • от този храст заек няма да излезе • от този храст заек няма да изскочи

хрътка и моята хрътка ще хване заек • с вързана хрътка заек не се лови

хубав давам/ дам урок *и* давам/ дам хубав (добър) урок • и таз‹и› (тая) хубава • хубава работа

хубаво виждам/ видя хубаво

хубост за едната хубост • за хубост

хумник присмял се хумник на череп

хурка гол като хурка • гол като хурка съм

хълбок лежа на хълбок

хърбел присмял се хърбел на щърбел

хързулвам/ хързулна хързулвам/ хързулна една динена кора

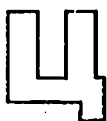

ц „ц“ не казвам/ кажа
цапнат цапнат в устата
цар Бог високо, цар далеко • Господ високо, цар далеко • ‹и› на царя джувап давам • като цар • цар на земята, Бог на небето
царски вървя ‹си› по царския път • по царски
царство през девет царства в десето • ще дойде нашето царство
цвете не е цвете за мирисане
цедя цедя думите си • цедя приказките си • цедя си очите
целувам целувам краката • целувам ръцете
цена държа се на цена • на всяка цена • на никаква цена
централно ‹да› не съм откачил ‹централно› • откачам/ откача централно
център центърът на тежестта
цепя цепи ме глава‹та› *и* цепи ми се главата • цепя влакното ‹на две› • цепя конеца • цепя косъма ‹на две› • цепя ‹си› дъски ‹за ковчег› • цепя сламката • цепя стотинката ‹на две›
циганин бял като циганин • въртя се като циганин (циганка) в черква • като брадат циганин • като влашки циганин • като дърт циганин • като циганин • нарязвам се/ нарежа се като мъртъв циганин • свивам се/ свия се като циганин
циганка въртя се като циганин (циганка) в черква
цигански сякаш има циганска пепел на гащите си
циганче бързам като циганче пред майка си
цигулка свири ми цигулката
цицам цицам от две майки
цървул вземам/ взема и праха от цървулите • глождя цървулите • глозгам цървулите • гриза цървулите • на дявола цървули обувам • не мога да вържа цървулите • цървули няма, гайда иска • цървули няма, гайда купува • ще взема на босия цървулите • ще видя цървулите • ще уловя цървулите • ще хвана цървулите • ям цървулите
църковен като църковна мишка • като църковна мишка съм беден
цъфна кога‹то› цъфнат лампените шишета и налъмите • кога‹то› цъфнат налъмите • цъфнах и вързах • цъфнах и завързах
цял и вълкът сит, и агнето цяло • и вълкът сит, и овцата цяла • и кучето сито, и питата цяла • не съм с целия си ‹ум› • от ‹цяла› душа и сърце • подай му ‹малкия си› пръст, ще ти нагграби цялата ръка • покаже му пръст, улови ще те за цяла шепа • простри му само пръст, ще те улови за цяла ръка • светът ми е крив *и* целият свят ми е крив • светът ми се вижда черен *и* целият свят ми се вижда черен • с цяло гърло • с цялото си сърце ‹и душа› *и* от цяло сърце • целият съм ‹в› слух

Ч

чавка ‹да› не ми е изпила чавка акъла • ‹да› не ми е изпила чавка мозъка • ‹да› не ми е изпила чавка пипето • ‹да› не ми е изпила чавка ума • зяпам по чавките • чавка ми е изпила акъла • чавка ми е изпила мозъка • чавка ми е изпила пипето • чавка ми е изпила ума

чадър бъра, бъра, два (три) чадъра

чаир ти го караш по чаира, то бяга по баира

чалма гледай му акъла, па му скрой чалма • гледай му ума, че му скрой чалма

чалъм продавам чалъм‹и›

чамсакъз точа чамсакъз

чарк чарковете ми не са в ред • чарковете ми са разместени

час дойде ми часът • до последния си час • на добър ти час • настъпи ми часът • удари ми часът • часовете ми са преброени • часовете ми са прочетени

часовник сверявам си/ сверя си часовника

част сядам си/ седна си на задните части

чат чат-пат

чаша буря в чаша вода • в чаша вода бих удавил • в (с) чаша (чашка) да го изпиеш • горчива‹та› чаша • обръщам чашите (чашките) • чашата на търпението ‹ми› прелива/ прелее • чашата на търпението ‹ми› се препълва/ препълни

чашка в (с) чаша (чашка) да го изпиеш • обичам чашката • обръщам чашите (чашките) • приятел съм на чашката

чегърта ме чегърта ме под лъжичката

чедо от стара майка чедо съм • от стар баща чедо съм

чейне свивам си/ свия си чейнето • сече ми чейнето ‹като халваджийска тесла›

чекрък отварям си очите на чекрък

челик като челик

чело два пръста ми е челото • две мравки не могат да се разминат на челото ми • записвам си/ запиша си на челото • избърсвам/ избърша срама ‹от челото› • излизам/ изляза с чисто чело • изтривам/ изтрия срама ‹от челото› • написвам си/ напиша си на челото • пиша си на челото • с два пръста чело съм • с открито чело • с чисто чело • умивам/ умия срама ‹от челото›

чемер блювам гущери и чемери

ченгел вадя думите с ченгел (ченгели) ‹от устата› • вадя приказките с ченгел • думите ми с ченгел да вадиш • изтеглям/ изтегля с ченгел дума (думичка) от устата • тегля думите с ченгел (ченгели) ‹от устата›

чене играе ми ченето • имам голямо чене • имам чене • мели ми ченето • не искам чене назаем • нямам чене • работи ми ченето • сече ми ченето

чепик къде (де) го стиска чепикът • къде (де) го стяга чепикът • не си оставям чепика в калта • стяга ме/ стегне ме чепикът

червей върти ме като червей в дърво • имам пари като у куче червеи • червей ми гризе сърцето • червей ми яде сърцето

червен на червен Гергьовден • на червен понеделник • на червено съм • ни червен бан не струвам • червена аспра загива пи • червен бан не се губи • червен мангър не се губи

червив червива слива не струвам • червив съм с (от) пари

черво възвират ми/ възврат ми червата • залепили ми са се червата • слепили ми са се червата • червата ми свирят рамазан • червата си повличам/ повлека

черга дърпам ‹чергата› към себе си • запалва ми се/ запали ми се чергата • запалвам/ запаля чергата • изгарям/ изгоря чергата • изтъкавам си/ изтъка си чергата • опържвам/ опържа чергата • пазя си чергата • пламва ми/ пламне ми чергата • подпалва ми се/ подпали ми се чергата • подпалвам/ подпаля чергата • простирам се, додето (доколкото) ми стига чергата • простирам се според чергата си • простирам си краката, колкото ми чергата държи • простирам си краката, колкото ми чергата стига • простирам си краката според чергата • протягам си краката според чергата • тегля ‹чергата› към себе си • тъка си чергата

черен виждам в черна светлина • виждам в черни краски • влизам/ вляза в черната земя • гледам през (с) черни очила • дърпам черен боб • записвам/ запиша в черния списък • записвам/ запиша в черния тефтер (черните тефтери) • мина ми ‹черна› котка път • направям/ направя черен живота • направям/ направя черни дните • по-черен от дявола е • право, куме, та в ‹черните› очи • правя си черен живота • правя черен живота • присмяло се гърнето на котела, че е черен • роден в черен вторник • роден на черен петък • роден на черната събота • родил съм се в черен вторник • родил съм се на черен петък • родил съм се на черната събота • светът ми се вижда черен *и* целият свят ми се вижда черен • слагам/ сложа в черния списък • слагам/ сложа в черния тефтер (черните тефтери) • с черен повой ме е повила майка ми • с черен пояс ме е повила майка ми • турям/ туря (турвам/ турна) в черния списък • турям/ туря (турвам/ турна) в черния тефтер (черните тефтери) • черен гологан не се губи • черен грош не се губи • черен мангър не се губи • черен ми е светът • черна овца • ще си вържа черна панделка

череп присмял се гидюл на череп • присмял се хумник на череп • присмял се черепът на гърнето, че няма ухо

черква въртя се като циганин (циганка) в черква

чернея чернее ми пред очите

черно бялото правя черно • виждам в черно • на бялото викам черно ‹, а на черното — бяло› • на бялото казвам черно ‹, а на черното — бяло› • наричам бялото черно • черно ми е пред очите • черно ми става/ стане пред очите • ще ‹си› вържа черно на метлата • ще ‹си› вържа черно на подметката

черното давам си/ дам си и черното под (изпод) ноктите • и черното под

ноктите му • на бялото викам черно ‹, а на черното — бяло› • на бялото казвам черно ‹, а на черното — бяло› • на черното викам бяло • на черното казвам бяло • черното правя бяло

черпя черпя вода в (с) решето • черпя морето с лъжица

черупка дреме ми на черупката • завирам/ завра в орехова черупка • затварям се/ затворя се в черупката си • навирам/ навра в орехова черупка • натиквам/ натикам в орехова черупка • натъпквам/ натъпча в орехова черупка • пука ми ‹на› черупката • свивам се/ свия се в черупката си • скривам се/ скрия се в черупката си

черясло правя от иглата черясло

чест за зла чест • залагам си/ заложа си честта • излизам/ изляза с чест • проработва ми/ проработи ми честта • работи ми честта • ритам си (ритвам си/ ритна си) честта

честен държа се на честна дума • крепя се на честна дума • честен кръст

чесън да му се покачи чесън ‹за уроки›

чета вестник да четеш през ушите ми • чета залците • чета ‹конска› молитва • чета конско ‹евангелие› • чета къщеите • чета лекции • чета морал • чета нотации • чета параклис • чета слово

чета се четат ми се кокалите • четат ми се ребрата • четем се на пръсти

четвърти за четвъртия километър съм

четвъртък когато дойде четвъртък подир петък

четири въртя си очите на четири • глава за четири нозе • гледам на четири • гледам с четири очи • горя от четири страни • между (на) четири очи • оставям/ оставя на четиритях пътя • отварям си очите на четири • очите ми гледат на четири *и* очите ми гледат на четири страни • очите ми играят на четири • очите ми са на четири • очите ми светят на четири • пет за четири • разпъвам се на четири • сядам си/ седна си на четирите букви • хитрата лисица с двата (четирите) крака в капана • хитрата лисица с двата (четирите) крака в клюсата

четиридесет не грош, а четиридесет пари

четиринайсет отварям си очите на четиринайсет

четка правя четки • удрям четки

чехъл давам/ дам чехлите в ръцете • кога се покачи свиня с жълти чехли на круша • не мога да обърна чехъла (чехлите) • не си оставям чехъла в калта • не съм достоен да обърна чехъла • по чехли

чеша чеша си езика

чешма събирам/ събера вода от девет чешми

чивия ексик ми е едната чивия • изхвръква ми/ изхвръкне ми чивията • липсва ми едната чивия • мръдва ми/ мръдне ми чивията • мърда ми едната чивия • сече ми чивията • хвръква ми/ хвръкне ми чивията • хлопа ми едната чивия

чини ми се чини ми се, че щото хвърчи, се се яде

чиния гледам в чуждата чиния • облизвам чиниите

чиня две пари не чиня • калпав грош не чиня • кой те пита тебе колко ти струва (чини) калпакът • пет пари не чиня • пребита пара не чиня • пукната аспра не чиня • пукната пара не

чиня • пукнат бан не чиня • пукнат грош не чиня • пукнат лев не чиня • пукнат мангър не чиня • пукнат петак не чиня • спукана аспра не чиня • спукана пара не чиня • спукан бан не чиня • спукан грош не чиня • спукан лев не чиня • спукан мангър не чиня • спукан петак не чиня • строшен грош не чиня • строшен мангър не чиня • счупена аспра не чиня • счупена пара не чиня • счупен бан не чиня • счупен грош не чиня • счупен лев не чиня • счупен мангър не чиня • счупен петак не чиня • чиня евала

чироз заприличвам/ заприличам на чироз • като чироз • като чироз съм • ставам/ стана на (като) чироз

чист вземам/ взема за чиста монета • изкарвам/ изкарам чист • излизам/ изляза с чисто лице • излизам/ изляза с чисто чело • не ми е чиста вълната • не ми е чиста работата • не ми е чист восъкът • не ми е чист задникът • не ми е чист косъмът • не ми е чисто брашното • не ми са чисти триците • правя се на чиста вода ‹ненапита› • приемам/ приема за чиста монета • с чисто сърце • с чисто чело • чиста вода ненапита

читав здрав и читав

чифте на голи ребра чифте пищови • на гол корем ‹чифте› пищов‹и› • на гол тулум ‹чифте› пищов‹и› • на гол тумбак ‹чифте› пищов‹и›

чифутин трепери ми ръката като на чифутин

човек да се кръстиш (прекръстиш) с двете ръце *и* да се кръсти (прекръсти) човек с двете ръце • да се кръстиш (прекръстиш) с лява‹та› ръка *и* да се кръсти (прекръсти) човек с лява‹та› ръка • две педи човек • докато (доде, дорде) се обърнеш *и* докато (доде, дорде) се обърне човек • душа човек • като бял човек • като човек • педя човек

човка затварям си/ затворя си човката • затварям/ затворя човката • отварям си/ отворя си човката

човъркa ме човърка ме под лъжичката

чопля чопля раната • чопля си носа • чопля с мръсни (нечисти) пръсти в душата • чопля с мръсни (нечисти) пръсти в сърцето • чопля с мръсни (нечисти) ръце в душата • чопля с мръсни (нечисти) ръце в сърцето

чорап измъквам се/ измъкна се ‹като› по чорапи • изсулвам се/ изсуля се по чорапи • ударен с мокър чорап • ще си разплета чорапа

чорапче за нероден Петко чорапче

чорба какъвто гостът, такава и чорбата • на (във) всяка чорба ‹и› мерудия ‹съм› • няма да варя чорба *и* чорба ли ще варя • сърбал съм чорбата

чорбаджия лежа като селски чорбаджия

чувам се/ чуя се не ми се чува/ чуе думата • чува ми се/ чуе ми се думата • чува ми се/ чуе ми се приказката

чувствам се чувствам се на деветото небе • чувствам се на десетото небе • чувствам се на седмото небе

чувство опериран съм от чувства

чудо виждам се/ видя се в чудо • за едното чудо • за чудо и ‹за› приказ • за чудо и помен • намирам се/ намеря се в чудо • чудо голямо ‹станало› • чудо ще направя • чудо ще сторя

чудя се да се чудиш и ‹да се› маеш • чудя се и ‹се› мая • чудя се кой път да хвана

чужд бъркам в жарта с чужди ръце • бъркам в огъня с чужди ръце • вадя кестените от огъня с чужди ръце • гледам в чуждата паница • гледам в чуждата чиния • гледам в чуждото канче • държа горещо желязо с чужди ръце • изваждам/ извадя кестените от огъня с чужди ръце • пъхам си (пъхвам си/ пъхна си) гагата в чужда паница • ровя огъня с чужди ръце

чук вдигам си/ вдигна си чуковете • задигам си/ задигна си чуковете • между чук‹а› и наковалня‹та› съм • намирам се/ намеря се между чук‹а› и наковалня‹та› • обирам си/ обера си чуковете • поставен съм между чук‹а› и наковалня‹та› • прибирам си/ прибера си чуковете • стоя между чук‹а› и наковалня‹та› • събирам си/ събера си чуковете

чукало вдигам си/ вдигна си чукалата • обирам си/ обера си чукалата

чукам дека го чукаш, дека се пука • къде (де) го чукаш, къде (де) се пука • чукам водата в хаван • чукам водата в хаванче • чукам клинци • чукам лук на главата • чукам на отворена врата • чукам на портите (портата) • чукам от врата на врата • чукам пипер на главата • чукам по (на) вратите (вратата) • чукам си главата • чукам си главата с два камъка • чукам си го на (о) главата • чукам си рогата • чукам сол на главата

чуквам/ чукна чуква ми/ чукне ми камбаната • чуквам/ чукна по носа

чукна чукна ме горният ‹праг›, та видях долния • чукна ме горният ‹праг›, та погледнах долния

чума хваща ме/ хване ме чумата за врата

чумав бягам като от чумав

чунче присмяло се чунче на кратунче

чупя не чупя думата на две • не чупя хатъра • чупя гръб • чупя гръбнак • чупя кръст • чупя оковите • чупя пръсти‹те си› • чупя ръце • чупя си главата

чутура влиза ми/ влезе ми бръмбар в чутурата • глава като чутура • корава чутура • не ми увира/ уври чутурата • празна ми е чутурата • празна чутура

чучул на всяко нещо и чучул ‹съм›

чушка като арнаутска чушка

чуя няма да чуя кукувицата • скоро ще чуя алилуя • чул те Господ • чул те Господ и с двете уши

чуя се къде се е чуло и видяло • ще се чуе глас и на нашата нива

шавам нещо ми шава • няма къде (накъде) да шавам *и* няма къде (накъде) да се шава
шаввам/ шавна не си шаввам/ шавна пръста
шайба завъртява ме/ завърти ме шайбата
шалвари напълвам/ напълня шалварите
шамандура акъл—море, глава—шамандура
шамар бия си шамари • бутам се (бутвам се/ бутна се) у (между) шамарите • вра се между шамарите • навирам се/ навра се между шамарите
шантиклер нова мода ‹шантиклер›
шапка вдигам си/ вдигна си шапката • вземам/ взема ‹и› шапката от главата • вземам си/ взема си шапката • виж му акъла, че му крой шапка‹та› • виж му ума, та му скрой шапка • всичко не ми е в ред под шапката • давам си/ дам си и шапката от главата • да (ще) ти падне шапката • да (ще) ти хвръкне шапката • дреме ми на шапката • кажи ‹го› на вехтата ми шапка • кажи ‹го› на старата ми шапка • кажи на шапката ми • клатя шапка • криввам си/ кривна си шапката • кривя си шапката • накривявам си/ накривя си шапката • направям се/ направя се на дръж ми шапката • не оставям/ оставя ни старата шапка • омесваме си/ омесим си шапките • омешваме си/ омешаме си шапките • ‹още› Иванчо нероден, шапка му шият • още Петко нероден ‹и› шапка му шият • правя се на дръж ми шапката • приказвай на вехтата ми шапка • приказвай на старата ми шапка • приказвай на съдраната ми шапка • пробила ми се е шапката от ум • променяме си/ променим си шапките • разбъркваме си/ разбъркаме си шапките • разменяме си/ разменим си шапките • размесваме си/ размесим си шапките • разправяй на вехтата ми шапка • разправяй на ланската (ланшната) ми шапка • разправяй на старата ми шапка • разправяй на съдраната ми шапка • разправяй на шапката ми • сбъркваме си/ сбъркаме си шапките • свалям/ сваля шапка • смешваме си/ смешаме си шапките • снемам/ снема шапка • сритваме си/ сритаме си шапките • стяга ме/ стегне ме шапката
шаран като шаран
шаранче удрям/ ударя кьоравото шаранче
шарен като теле пред (в) шарена врата • като шарено яйце
шах поставям/ поставя в шах
шега като на шега
шекер с шекер да го (я) храня (нахраня)
шепа държа в шепа‹та си› • ловя морето в шепа • плюя си на шепите • покажи му пръст, улови ще те за цяла шепа • слагам/ сложа в шепата си • турям/ туря (турвам/ турна) в шепата си

шест няма шест-пет (пет-шест)
шестица уцелвам/ уцеля ‹в› шестицата
шеф шеф диригент съм
шикалка играем си на шикалки • продавам шикалки
шило боде ме шилото • дяволско шило съм
шиник греба парите като с шиник • надува ми се/ надуе ми се главата ‹като шиник› • става ми/ стане ми главата на (като) шиник
широк вървя с широки крачки • имам широка ръка • имам широк гръб • имам широки пръсти • крача с широки крачки • на широка нога • с широка душа • с широка ръка съм • с широки пръсти съм • с широко сърце • тръгвам/ тръгна по широкия свят • широка ми е ръката • широк ми е гърбът • широко ти ливаде • широк ти друм • широк ти път
шит шит с бели конци
шиш въртя на шиш • въртя се като дявол на шиш • пека на шиш • пека се на шиш • пускам/ пусна шишове • седя ‹като› на шишове • стоя ‹като› на шишове
шише кога‹то› цъфнат лампените шишета и налъмите • натиквам/ натикам в шише
шия висвам/ висна на шията • връзвам/ вържа воденичен камък на шията • до шия • затяга ми се/ затегне ми се въжето около шията • затяга ми се/ затегне ми се примката около шията • камък съм на шията • мятам/ метна примка на шията • мятам си/ метна си въжето на шията • мятам си/ метна си примката на шията • нахлузвам си/ нахлузя си въжето на шията • нахлузвам си/ нахлузя си примката на шията • не по врат, а по шия • обесвам се/ обеся се на шията • окачвам/ окача воденичен камък на шията • окачвам се (окачам се)/ окача се на шията • окачвам си (окачам си)/ окача си въжето на шията • окачвам си (окачам си)/ окача си примката на шията • превивам шия • премятам си/ преметна си въжето на шията • слагам/ сложа воденичен камък на шията • слагам/ сложа въжето на шията • слагам си/ сложа си въжето на шията • слагам си/ сложа си примката на шията • стъпвам/ стъпя на шията • сядам/ седна на шията • турям/ туря (турвам/ турна) въжето на шията • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) въжето на шията • турям си/ туря си (турвам си/ турна си) примката на шията • увисвам/ увисна на шията • улавям/ уловя за шията • хващам/ хвана за шията • ще извия шията ‹като на ‹петровско› пиле› • ще откъсна шията като на ‹петровско› пиле
шия ‹още› Иванчо нероден, шапка му шият • още Петко нероден ‹и› шапка му шият
шлифер мисля си, че съм хванал Господ за пеша (шлифера, пардесюто) • хванал съм Господа за шлифера (пардесюто)
шубе гони ме шубето
шуга дошла краста при шуга • присмяла се краста на шуга
шум вдигам/ вдигна шум • много шум за нищо
шума запалвам/ запаля суха шума на врата • улавям/ уловя шумата • хващам/ хвана шумата
шумка под камък и шумка • под

‹шумка и› сламка • под шумка и трънка
шупвам/ шупна шупва ми/ шупне ми келят
шуролинка на шуря ми шуролинката
шуря на шуря ми шуролинката • на шуря ми шуря, та негов шуря
шут бия шута • удрям/ ударя шута
шушка до шушка • направям/ направя от шушката планина • ни‹то› ‹на› шушка • правя от шушката греда • правя от шушката планина
шушу-мушу имам шушу-мушу

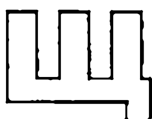

ща колко‹то› щеш • не ще ‹и (ни)› дума • не ще котка лой • не ще котка мляко • не ще котка сирене • не ще кум печена кокошка • не ще лиса грозде, че е кисело • не ще манго печено агне • не ще манго печено прасенце • не ще маца риба, ама се облизва • не ще мачка погачка • не ще (не яде) мачка риба, ‹че е високо закачена› • ща, не ща
щастие проработва ми/ проработи ми щастието • щастието ми се усмихва/ усмихне
щастлив роден под щастлива звезда • родил съм се под щастлива звезда
щиглец като щиглец • като щиглец съм
щик вземам/ взема на щик
що що по що
щракам акълът ми щрака • бавно щракам • мозъкът ми щрака • умът ми щрака
щръквам/ щръкна щръкват ми/ щръкнат ми косите • щръкват ми/ щръкнат ми космите
щръклица хваща ме/ хване ме щръклица‹та›
щуквам/ щукна щуква ми/ щукне ми от (из) акъла • щуква ми/ щукне ми от главата • щуква ми/ щукне ми от (из) ума • щуква ми/ щукне ми умът
щърбел присмял се хърбел на щърбел
щяло за щяло и нещяло

Ъ

ъгъл притискам/ притисна в ъгъла

Ю

юзда водя за юздите • давам/ дам юздите • дръпвам/ дръпна юздите (юздата) • държа на къса юзда • държа юздите (юздата) ‹изкъсо› • държа юздите (юздата) отблизо • дърпам юздите (юздата) • изпускам/ изпусна юздите (юздата) • изтървавам/ изтърва юздите • опъвам/ опъна юздите (юздата) • пускам/ пусна юздите • сбирам/ сбера юздите (юздата) • свивам/ свия юздите (юздата) • слагам/ сложа юзда • стягам/ стегна юздите (юздата) • турям/ туря (турвам/ турна) юзда • хващам/ хвана юздите (юздата)

юлар водя за юлара • надявам си/ надяна си юлар ‹на врата› • надявам/ надяна юлар‹а› • отпускам/ отпусна юлара • пускам/ пусна юлара • свивам/ свия юлара • слагам/ сложа юлар‹а› • турям/ туря (турвам/ турна) юлар‹а›

юмрук блъскам си главата с юмруци • за един юмрук душа нося

юнак ‹все› отбор юнаци сме

юне търся юне под бика

юрган простирам се според юргана си

юрнек вземам/ взема юрнек

юфке вадя си юфкето • изкарвам си/ изкарам си юфкето

Я

я от а до я

ябълка пращам/ пратя за липови ябълки • търся липови ябълки

явявам се/ явя се явявам се/ явя се на ‹бял› свят

Яга баба Яга

яд вадя си яда • изваждам си/ извадя си яда • изкарвам си/ изкарам си яда • изливам си/ излея си яда • изяждам се/ изям се от яд • пръсвам се/ пръсна се от яд • пръскам се от яд • пукам се от яд • пуквам се/ пукна се от яд • яд ми капе на сърцето

яздя още яздя тоягата на кон • яздя на два коня

язик ставам/ стана притча во язицех

яйце ако яйцето се стрижеше, той щеше да го бръсне • бръсна яйцето • големи яйца • дърпам въглена към своето яйце • и петлите ми носят яйца • като две яйца • като писано яйце • като ровко (рохко) яйце • като шарено яйце • кога стрижат яйцата • насаждам/ насадя на гургорови яйца • насаждам/ насадя на пачи яйца • насаждам се/ насадя се на пачи яйца • няма къде яйце да падне • няма къде яйце да хвърлиш • от стара кокошка яйце съм • пържа яйца на вятъра • стрижа вълна от яйце • стрижа яйцето • стрижа яйцето за вълна • тегля въглена към своето яйце • търся вълна по яйцето • яйце да вземеш от него, и то жълтък няма • яйце да хвърлиш, няма къде да падне

як яка ми душа (душица, душичка) • яка ми кожа

яка дръпвам/ дръпна за яката • пипвам/ пипна за яката • стяга ме/ стегне ме яката около врата • улавям/ уловя за яката • хващам/ хвана за яката

яко държа яко (яката)

ям ‹да› не съм ял лудото биле • да ти ядат устата мед • какви трици ще ям • какви ще ги ям • ‹мене› вълци ме яли • ‹мене› кучета ме яли • ‹мене› псета ме яли • напразно ям хляба • не яде котка риба • не яде котка сметана (не яла котана сметана) • не яде лиса грозде, че е кисело • не ще (не яде) мачка риба, ‹че е високо закачена› • не ям вакса • не ям слама • още рибата в морето, той точи зъби да яде • пасти да яде • праз лук да яде • рибата още в морето, а ние я ядем • ряпа да яде • трици да яде • халва да яде • хляб нямам да ям • червей ми яде сърцето • ще ядем хляб и зъби • ще ям дръста‹та› • ще ям дърво‹то› • ще ям мандрата • ще ям немит • ще ям сухото • ще ям тояга‹та› • яде ме зебелът • яде ме отвътре • яде ме ръждата • яде ми душата • ядем си главите • ял съм попарата • ям главата • ям даром хляба • ям душата • ям дървен господ • ям дърво‹то› • ям калая (калай) • ям парцалите • ям попарата, която съм си надробил • ям потта • ям си джигера • ям си месата • ям скачки • ям, та ми пукат (плющят, пращят) ушите • ям трици • ям хляба • ям хляба бадева • ям

хляба харам • ям хляб и сол • ям цървулите

яма удрям/ ударя ямата

ям се мисля, че всичко, що хвърчи, се яде • чини ми се, че щото хвърчи, се се яде

японец правя се на японец

яре дера ярета • като младо яре на нов сняг • от стара коза яре съм

ярем като бивол през ярем • лягам си/ легна си на ярема • надявам си/ надяна си ярем ‹на врата› • надявам/ надяна ярем • пъшкам под ярем‹а›

ярина дрън, дрън, ярина

ясен гръм от ясно небе • дойда като гръм от ясно небе • идвам като гръм от ясно небе • падам/ падна като гръм от ясно небе

ясла вися като кон на (пред) празни ясли • връзвам/ вържа на празни ясли • дремя като кон на празни ясли (празна ясла) • на две ясли си връзвам коня

ятаган лягам/ легна под ятагана

яхна още коня не яхнал крака‹та си› замахал (размахал) • яхнал е на оса

ИЗДАТЕЛСТВО
ХЕЙЗЪЛ

ФРАЗЕОЛОГИЧЕН СИНОНИМЕН РЕЧНИК НА БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК

УДОБЕН ЗА СПРАВОЧНИ ЦЕЛИ

- Първи по рода си фразеологичен синонимен речник на българския език
- За първи път словник на думи, синоними на фразеологизми
- Азбучен показалец за намиране на фразеологизмите по техните компоненти

ISBN 954-8283-73-5
9 789548 283731